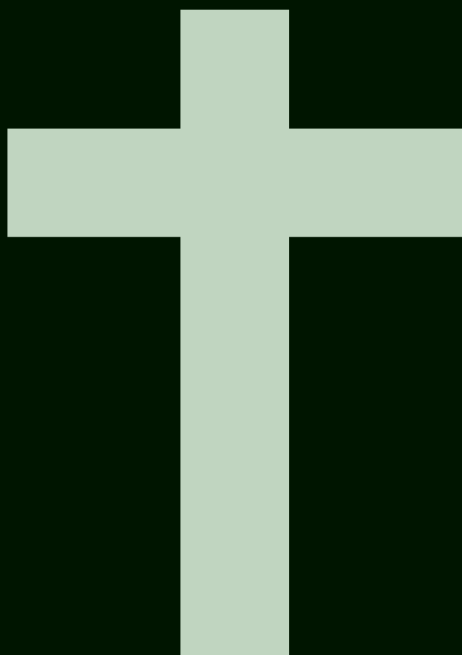

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

Kisin Kiraan Kitabuna

The Holy Bible in the Yalunka language of Guinea.

La Sainte Bible en langue Yalunka avec le titre: «Kisin Kiraan Kitabuna» Publié par Traducteurs Pionniers de la Bible en collaboration avec la mission MCA à la Préfecture de Faranah, République de Guinée 2012 Copyright du text: © 2012—Traducteurs Pionniers de la Bible. Cette création est mise à disposition selon le Contrat Paternité-Pas d'Utilisation Commerciale-Pas de Modification 3.0 Unported disponible en ligne <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> ou par courrier postal à Creative Commons, 171 Second Street, Suite 300, San Francisco, California 94105, USA.

copyright © 2012 Pioneer Bible Translators

Language: Yalunka

Translation by: Pioneer Bible Translators

..

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 25 Aug 2023 from source files dated 29 Jan 2022

47153269-13a8-5fdd-8537-530b29da9f78

Contents

Dununa Fəlon Sora	1	Kərənti Firinden Sora	1132
Xərəyaan Sora	53	Galati Kaane Sora	1143
Saraxaraline Sora	94	Efəsi Kaane Sora	1150
Yatəne Sora	123	Filipi Kaane Sora	1156
Sariyane Sora	163	Kələsi Kaane Sora	1161
Yosuwe Sora	198	Tesaloniki Singen Sora	1165
Kitisane Sora	222	Tesaloniki Firinden Sora	1169
Ruti Sora	246	Timote Singen Sora	1172
Samuyəli Singen Sora	250	Timote Firinden Sora	1177
Samuyəli Firinden Sora	280	Tito Sora	1181
Mangane Singen Sora	308	Filemən Sora	1184
Mangane Firinden Sora	341	Heburune Sora	1186
Taruxune Singen Sora	372	Yaki Sora	1199
Taruxune Firinden Sora	403	Piyəri Singen Sora	1204
Esirasi Sora	439	Piyəri Firinden Sora	1209
Neyemi Sora	450	Yoni Singen Sora	1212
Esita Sora	466	Yoni Firinden Sora	1217
Yuba Sora	474	Yoni Saxanden Sora	1218
Yaburin Sora	508	Yudi Sora	1219
Sandane Sora	591	Lankənəmayaan Sora	1221
Karaməxən Sora	625		
Marafanna Falane Sora	634		
Nabi Esayi Sora	641		
Nabi Yereimi Sora	713		
Mawuga Xuine Sora	781		
Nabi Esekiyəli Sora	788		
Nabi Daniyəli Sora	844		
Nabi Hose Sora	861		
Nabi Yowəli Sora	872		
Nabi Amosi Sora	877		
Nabi Abadi Sora	886		
Nabi Yunusa Sora	888		
Nabi Mike Sora	891		
Nabi Nahun Sora	898		
Nabi Xabakuki Sora	901		
Nabi Sofoni Sora	905		
Nabi Xage Sora	909		
Nabi Sakari Sora	911		
Nabi Malaki Sora	921		
NT			
Matiyu Sora	924		
Maraka Sora	964		
Luka Sora	989		
Yoni Sora	1031		
Kəwanle Sora	1061		
Romi Kaane Sora	1098		
Kərənti Singen Sora	1115		

Dunupa Fəlonə Nabi Musa Alaa Falan Naxan Səbɛ

Tawureta Musaa Kitabun yire singen naxan səbɛ, na xili “Dunupa Fəlonə.” Sora tonge suulun nan na ra. Ne yitaxunxi nən dəxəde naanin:

Keli sora 1 ma han 11: Dunupa daan nun N Benba Adama nun Nmahawaa fe taruxun nun Nabi Nuhan ma fe taruxuna

Keli sora 12 ma han 25: Nabi Iburahimaa fe taruxuna

Keli sora 26 ma han 36: Nabi Isiyaga nun Nabi Yaxubaa fe taruxuna

Keli sora 37 ma han 50: Nabi Yusufu a fe taruxuna

En nəɛ xaxili gbeen sətɛ nən Kitabun yireni ito barakani. Ala a yetɛ kəpaan nan makənənxi taruxuni itoe kui. A waxi a xən ma adamadiine xa tinxin nən. Koni adamadiine to yulubin nun hakən liga, Ala yi dunupa raxədxə e ma alogo e xa e sənne lu na. Fe ɲaxin mi rafan a ma feu! A mi muxu yo tima fe ɲaxin na. Muxun birin a yetɛ dɛntɛgema nən Ala xa lan a kəwanle ma. Ala mən yulubi kanne yalagima nən. Koni Ala mi wama a xən adamadiine xa halagi. A waxi e mali feni alogo e xa tubi, e yi kisi a hinanna barakani.

Dunupa Fəlonə

¹ A fəloni, Ala yi kore xənna nun bəxə xənna da. ² Dunupa mi yi yitənxi nun. A magenla nan yi a ra. Dimin nan yi na fufaan xun ma, koni Alaa Nii Sarijanxin yi a masigama igen xun ma.

³ Ala yi a fala, a naxa, “Kənenna xa mini.” Kənenna yi mini. ⁴ Ala yi a mato, na kənenna fanxi. Ala yi kənenna nun dimin taxun. ⁵ Ala yi kənenna xili sa “yanyina.” A yi dimin xili sa “kəɛna.” Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə singen nan na ra.

⁶ Ala yi a fala, a naxa, “Kore walaxan xa lu bəxə igen nun kore igen tagi.” ⁷ Na yi findi naninna ra bəxə igen nun kore igen tagi. A liga na kii nin. ⁸ Ala yi naninni ito xili sa “kore xənna.” Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə firinden nan na ra.

⁹ Ala yi a fala, a naxa, “Bəxə igen xa a malan yire kedenni. Xaren xa maba.” A

liga na kii nin. ¹⁰ Ala yi na xaren xili sa “bəxəna.” A yi na bəxə igen xili sa “baana.” Ala yi a mato, na fanxi. ¹¹ Ala yi a fala, a naxa, “Soli seene xa mini bəxən ma. Sansiin birin xa soli, naxan yo naxan, bənsən kedenni. Sansi xənna naxan na sansi bogin kui, a solima nən birin nun a bənsənna.” A liga na kii nin. ¹² Ala yi sansiin birin nasoli bəxən fari. Sansi xənna naxan na sansi bogin kui, a yi soli e nun a bənsənna. Ala yi a mato, na fanxi. ¹³ Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə saxanden nan na ra.

¹⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Yanban seene xa lu koren ma, yanyin nun kəɛn taxun feen na. Waxatin birin kolonma yanban seene sabun nan na. Xii yo xii, ɲɛɛ yo ɲɛɛ a kolonma yanban seene sabun nan na. ¹⁵ E xa dɛgɛ koren ma, e bəxəni yalan.” A liga na kii nin. ¹⁶ Ala yi nayiyalanse xungbe firin nafala. Naxan xungbo han, na xa yanyin yamarin naba. Naxan xurun, na xa kəɛn yamarin naba. A yi sarene fan nafala. ¹⁷ Ala yi yanban seene sa koren ma alogo e xa bəxəni yalan, ¹⁸ e yi yanyin nun kəɛn yamarin naba, e yi dimin nun kənenni taxun. Ala yi a mato, a fanxi. ¹⁹ Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə naaninden nan na ra.

²⁰ Ala yi a fala, a naxa, “Igen xa yimaxa niimaseene ra. Xəline xa tугan kore.”

²¹ Ala yi yɛxɛ xungbene da e nun niimaseen birin igeni, naxan yo naxan bənsən kedenni. A yi xəline fan da, naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi. ²² Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “ɛ xa wuya, ɛ yi yiriwa alogo yɛxɛne xa baan nafe. Xəline fan xa gbo bəxən ma.” ²³ Kəɛ yi so, kuye yi yiba, ləxə suulunden nan na ra.

²⁴ Ala yi a fala, a naxa, “Niimaseene xa lu bəxən ma. Birin xa lu e nun a bənsənna. Xuruseene nun bubuseene nun burunna subene, e birin xa lu e nun e bənsənna.” A liga na kii nin. ²⁵ Ala yi burunna subene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi xuruseene da naxan yo naxan bənsən keden. A yi bubuseene da naxan yo naxan bənsən keden. Ala yi a mato, a fanxi.

²⁶ Ala yi a fala, a naxa, “En xa adaman da en yetɛ misaala ra en maligan na. A

xa sənben sətə yexene nun xəline nun xuruseene nun bəxən nun bubuseene xun na.”

²⁷ Ala yi adaman da a yete misaala ra.

A e daxi Ala misaala nan na, a e da xemen nun paxanla.

²⁸ Ala yi barakan sa e fe yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E wuya ayi, e yi yiriwa alogo bəxən xa rafe. E sənben sətə bəxən nun yexene nun xəline nun bubuseene xun na.” ²⁹ Ala yi a fala, a naxa, “N bata sansiin birin nun sansi bogin birin fi e ma balon na. ³⁰ N bata sansiin birin fi subene ma naxanye bəxən ma, e nun xəline nun bubuseene nun niimaseene, naxan yo yengima. Sansiin birin bata findi e balon na.” A liga na kii nin. ³¹ Ala yi a daliseene birin mato, a fanxi han! Kəe yi so, kuye yi yiba, ləxə senninden nan na ra.

2

¹ Kore xənna nun bəxə xənna daxi na kiini e nun e kui seen birin. ² Ləxə soloferedeni Ala wanla yi kamali. A yi a matabu. ³ Ala yi barakan sa na ləxə soloferedena fe yi, a xa findi ləxə sarijanxin na bayo a matabuxi na ləxən nin. A wanla kamalixi na ləxən nin.

N Benba Adama nun Nmahawa fe

⁴ Kore xənna nun bəxə xənna taruxun ni i ra, e daxi waxatin naxan yi.

Marigina Alatala bəxən nun koren nafala waxatin naxan yi, ⁵ soli se yo mi yi na. Sansi yo mi yi na naxan solixi bəxən ma bayo Marigina Alatala munma yi tule igen nagodo singen. Adaman fan mi yi na naxan bəxən nawalima. ⁶ Koni xuyexuyenna yi minima bəxən fari, a bəxəni kun. ⁷ Marigina Alatala yi adaman nafala bəndən na. Na xanbi ra, a yi niin fe a pəeni, adaman yi findi dəpəxən na.

⁸ Na xanbi Marigina Alatala yi nakə fajin nafala sogeteden mabinni. Na yiren xili Eden. A yi adaman dəxə mənni. ⁹ Marigina Alatala yi wudin siyaan birin nasoli mənni, wudin naxan tofan, wudin naxan bogi donma a fajin na. Na yiren tagi, wudi firin yi na yi. Kedenna xili siimaya wudina. A firinden xili fe fajin nun fe paxin kolon wudina.

¹⁰ Xuden yi mini Eden nakəni soli seene xa, a yi taxun, a findi xude naaninna ra.

¹¹ Na xude singen xili Pison. A danguma Xawila bəxən birin ma, xemaan dənaxan yi. ¹² Na xemaan fan. Wudi igen xiri paxumen fan na, e nun gəme tofajin naxan xili onixin. ¹³ Na xude firinden xili Gihon. A danguma Kusi bəxən birin ma. ¹⁴ Na xude saxanden xili Tigiri. A danguma Asuri bəxən ma a sogeteden binna ra. Na xude naaninden xili Efirati.

¹⁵ Marigina Alatala yi adaman dəxə Eden nakəni nən alogo a xa na yiren nawali, a yi a kantan. ¹⁶ Marigina Alatala yi yamarin so Adama yii, a naxa, “I nəe wudini itoe bogin birin donne naxan Eden nakəni, ¹⁷ koni i nama fe fajin nun fe paxin kolon wudin bogin don, bayo i na a don, i faxama nən.” ¹⁸ Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “A mi lan xemen xa lu be a kedenna. N na a mali muxu fajin dama nən a xa.”

¹⁹ Burunna subene birin e nun xəline birin Marigina Alatala naxanye rafalaxi bəndən na, a yi e xali adaman fəma a xa e xili sa. Adaman e xili sa kii naxan yi, na yi findi e xinle ra. ²⁰ A yi xuruseene birin nun xəline birin nun burunna subene birin xili sa. Koni na waxatini Adaman munma yi a mali muxu fajin sətə singen. ²¹ Marigina Alatala yi xixənla radangu a ma. A yi a raxi ki fajni. A to xi, Marigina Alatala yi a pənsən xəri keden ba. A yi na ragali. ²² Na xanbi, na pənsən xənna naxan kelixi adaman yi, Marigina Alatala yi na findi paxanla ra, a yi fa a ra adama xən.

²³ Adama yi a fala, a naxa, “Iki, ito fataxi n xənna nan na. A mən fataxi n fatin nin. A xinla falama nən ‘paxanla,’ bayo a minixi xemeni nən.”* ²⁴ Nanara, xeməna a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a paxanla ra, e findi fati bəndə kedenna ra. ²⁵ Xemen nun a paxanla magenla nan yi a ra nun, koni e mi yi yagima na ra.

3

Yulubi singena

¹ Sapin nan yi kəta Marigina Alatalaa daliseene birin xa. A yi paxanla maxədin, a naxa, “Nəndin na a ra ba, Ala bata a

* **2:23:** Heburu xuiin naxan bunna nən “xeməna” na maso paxanla xinla ra Heburu xuiini.

fala, fa fala wudi binla naxanye birin Eden nakoni, e nama e bogin don?” ² Naxanla yi a yabi, a naxa, “Wudin naxanye Eden nakoni, nxu nɔɛ e bogin donɔɛ nɛn, ³ koni wudin naxan Eden nakɔɔn tagiyani, nxu mi nɔɛ na bogin donɔɛ, nxu mi nɔɛ nxu yiin dinɔɛ a ra. Xa na liga nxu faxama nɛn.” ⁴ Saɓin yi a fala naxanla xa, a naxa, “En-ɛn de! I mi faxama. ⁵ Ala a kolon, i na a don, i yɛɛn nabima nɛn. I fama fe faɓin nun fe naxin kolondeni nɛn alo Ala yɛtɛna.” ⁶ Naxanla to wudi bogin mato, a tofan, a fan donseen na, a fan xaxili sɔtɔ seen na, a yi a tongo. A yi a don. A yi nde tongo, a sa a so a xɛmɛn yii, naxan yi a fɛma. A fan yi a don. ⁷ Na waxatini e yɛɛn yi rabi. E yi a kolon, a e magenla nan yi a ra. E yi xɔdɛ dɛɛne gira, e yi e dɛgɛ dugin na.

⁸ Na xanbi ra, xɛmɛn nun a naxanla yi Marigina Alatala sigati xuiin mɛ nakoni ɓinbaridɛɛn foye faɓini. E yi e luxun wudine tagi. ⁹ Marigina Alatala yi a xili, a naxa, “Adama, i minɛn yi?” ¹⁰ Adaman yi a ratin, a naxa, “N bata i xuiin mɛ Eden nakoni, koni n bata gaxu, bayo n magenla na a ra. Awa, n bata n luxun.” ¹¹ Ala yi a maxɔdin, a naxa, “Nde a yitaxi i ra a i magenla na a ra? I bata na wudi bogin don ba, n na i yamarixi naxan ma fe ra a i nama a don?” ¹² Adaman yi a yabi, a naxa, “Na naxanla i naxan soxi n yii, na bata na wudi bogin so n yii, n yi a don.” ¹³ Na xanbi, Marigina Alatala yi naxanla maxɔdin, a naxa, “I nanse ligaxi?” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Saɓin nan n mayendenxi han n na a don.”

¹⁴ Awa, Marigina Alatala yi a fala saɓin xa, a naxa, “I to bata ito liga, awa, n fan bata i danga xuruseene nun burunna subene birin tagi. I findima bubuseen nan na i kuiin xun na. I gbangbanna nan donma i ya dunuṣa yi gidini. ¹⁵ N bata yaxuyaana naso i tan nun naxanla tagi. N bata a raso i ya diine nun a diine fan tagi. Na naxanla diina i xunni wuruma nɛn, i fan yi a sanna maxɔlɔ.” ¹⁶ Ala yi a fala naxanla xa, a naxa, “I fan, i tɔrɔma nɛn i ya dii barideni. Na tɔrɔn gboma ayi nɛn. I birama nɛn i ya

xɛmɛn fɔxɔ ra. A i yamarima nɛn.”

¹⁷ Ala yi a fala Adama xa, a naxa, “I bata bira i ya naxanla fɔxɔ ra. I bata na wudin bogin don, n na i yamarixi wudin naxan ma fe ra, a i nama na don. Iki n bata bɔxɔn danga i ya fe ra. I tɔrɔma nɛn balo sɔtɔdeni i ya dunuṣa yi gidini. ¹⁸ N ɓanle nun tansinne raminima nɛn bɔxɔn ma, koni i baloma siseene nan xɔn xɛɛn ma. ¹⁹ I balon sɔtɔma i kuye wolonna nin han i xɛtɛma bɔxɔni waxatin naxan yi, bayo i kelixi na bɔxɔn nin. Benden ni i ra, i mɔn xɛtɛma na bendɛn nin.”

²⁰ Adaman yi a naxanla xili sa Nmahawa bayo a findima muxun birin nga nan na. ²¹ Marigina Alatala yi dugin kidi daxina nde dɛgɛ Adama nun a naxanla xa. A yi na ragodo e ma. ²² Marigina Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman bata findi alo en tan, bayo a bata fe faɓin nun fe naxin kolon. A mi daxa a xa siimaya wudi bogin don, xa na mi a ra a mi faxama nun.” ²³ Marigina Alatala yi e ramini Eden nakoni, a e xa sa bɔxɔn nawali e fataxi naxan na. ²⁴ A to Adama kedi, Ala yi maleka gubugubu kanne ti Eden sogeteden binna ra. A mɔn yi silanfanna* tɛɛ daxin lu mɛnni naxan a firifirima na longonni kiraan kantan xinla ma siga siimaya wudin yireni.

4

Kayini nun Habila fe

¹ Adama yi Nmahawa kolon naxanla ra. Nmahawa yi fudikan. E yi diin sɔtɔ naxan xili Kayini. Nmahawa yi a fala, a naxa, “Alatala bata n mali dii xɛmɛn sɔtɔ feen na.”* ² Na xanbi, Nmahawa yi Kayini raburrunna sɔtɔ dii xɛmɛna, naxan yi xili Habila. Habila, xuruse rabaan nan yi a ra. Kayini, xɛɛ biin nan yi a ra.

³ Na waxatin to dangu, Kayini yi fa sansi bogina ndee ra, a ne ba saraxan na Alatala xa. ⁴ Koni Habila yi fa xuruse dii singen na e nun a turena. Alatala yi Habila nun a saraxan nasuxu, ⁵ koni a mi Kayini nun a saraxan nasuxu.

Awa, Kayini yi xɔlɔ. A yɛtagin yi masara. ⁶ Na xanbi, Alatala yi Kayini maxɔdin, a naxa, “Nanfera i xɔlɔxi? Nanfera i yɛtagin

* **3:24:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana. * **4:1:** Kayini maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “Sɔtɔna.”

masaraxi? ⁷ Xa i fe fəpɪn lɪgə, n na rasux-uma nən, koni xa i fe ɲaxɪn lɪgə, yulubina i ya dɛɛn na, a i mamɛlɛnma. I kata, i yi a nɔ.”

⁸ Kayini yi a fala a xunɣɛn xa, a naxa, “En siga xɛɛn ma.” E to so xɛɛn ma, Kayini yi a xunɣɛn Habila suxu. A yi a fəxa. ⁹ Na xanbi Alatala yi Kayini maxɔdin, a naxa, “I xunɣɛn Habila mɪnɛn yi?” A yi a yabi, a naxa, “N mi a kolon. N tan nan n xunɣɛn kantan muxun na ba?” ¹⁰ Ala yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi? I tuli mati. I xunɣɛn wunla n gbelegbelema bɔxɔni. ¹¹ N bata i danga bayo i bata i xunɣɛn fəxa. N na i kedima nən bɔxɔni ito ma i xunɣɛn wunla dɛnaxan yi. ¹² I na bɔxɔn nawali, i mi balon sɔtɔma. I findima sigatiin nan na.”

¹³ Kayini yi a fala Alatala xa, a naxa, “Na həkɛn goronna gbo n tan xun ma. ¹⁴ Xa i bata n kedi to, n mi i toma sɔnɔn. N findima sigatiin nan na. Muxun naxan sa n toma, a n faxama nən.” ¹⁵ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ɛn, xa muxu yo i fəxa, n na i gbeen ɲɔxɔma nən dɔxɔɲa ma solofere.” Alatala yi taxamasenna sa Kayini ma alogo xa naxan sa a to, a nama a fəxa.

¹⁶ Awa, Kayini yi a makuya Alatala ra. A sa dɔxɔ Nodi bɔxɔni Eden nakɔɔn sogetede binna ra. ¹⁷ Kayini yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra. A ɲaxanla yi fudikan. A yi diin sɔtɔ naxan xili Xanɔki. Kayini yi taan ti na yi. A yi a diin xili sa na taan xun ma.

¹⁸ Xanɔki nan Yiradi sɔtɔ. Yiradi yi Mehuyayɛli sɔtɔ. Mehuyayɛli yi Metusayɛli sɔtɔ. Metusayɛli yi Lameki sɔtɔ. ¹⁹ Lameki yi ɲaxalan firin tongo. Kedenna xili Ada. Boden xili Sila. ²⁰ Ada yi Yabali sɔtɔ. Yabali, xuruse rabane nun bubu kanne baba nan yi a ra. ²¹ Yabali xunɣɛn xili Yubali. Yubali, kondɛn maxane nun xulɛn fɛnɛ baba nan yi a ra.

²² Sila fan yi diin sɔtɔ. A xili Tubali-Kayini. A tan, xabun nan yi a ra. A yi waliseen sifan birin nafalama sulan na, e nun wurena. Tubali-Kayini xunɣɛn ɲaxalanmaan yi xili Nama.

²³ Lameki yi a fala a ɲaxanle xa, a naxa, “Ada nun Sila, ɛ tuli mati. Lameki a ɲaxanle, ɛ ɛ tuli mati n ma falan na. N bata xɛmɛna nde fəxa n gbeen ɲɔxɔn na. N bata

na banxulanna fəxa bayo a bata n maxɔlɔ. ²⁴ Xa Kayini daxa a gbeen ɲɔxɔ dɔxɔɲa ma solofere, Lameki a gbeen ɲɔxɔma nən dɔxɔɲa ma tonge solofere e nun solofere.”

²⁵ Adama yi a ɲaxanla kolon ɲaxanla ra. A yi diin sɔtɔ naxan yi xili Seti. A na xili sa bayo Ala bata a diin Habila ɲɔxɔ so a yii Kayini naxan fəxa.† ²⁶ Seti fan yi diin sɔtɔ naxan xili Enosi. Na waxatini, muxune yi Alatala xinla binya fɔlɔ.

5

Adama han Nuhan Taruxune Singen 1.1-4

¹ Adama bɔnsɔnna taruxun ni ito ra. Ala to Adama da, a a findi a yɛtɛ maligan na, ² a e da xɛmɛn nun ɲaxanla. A e baraka. A e xili sa “Adamana.” ³ Adama to fori ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ tonge saxan, a yi diin sɔtɔ a yɛtɛ maligan na naxan maso a ra. A yi a xili sa Seti. ⁴ Seti bari xanbini, Adama yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛyɛ sɔtɔ. ⁵ Adama a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ tonge saxan. Na xanbi ra, a yi fəxa. ⁶ Seti to bu ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ suulun, a yi Enosi bari. ⁷ Enosi bari xanbini, Seti yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ ɲɛɛ solofere. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛyɛ sɔtɔ. ⁸ Seti a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ fu nun firin. Na xanbi ra, a yi fəxa.

⁹ Enosi to bu ɲɛɛ tonge solomanaanin, a yi Kenan bari. ¹⁰ Kenan bari xanbini, Enosi yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ ɲɛɛ fu nun suulun. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛyɛ sɔtɔ. ¹¹ Enosi a siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ suulun. Na xanbi ra, a yi fəxa.

¹² Kenan to bu ɲɛɛ tonge solofere, a yi Mahalaleli bari. ¹³ Mahalaleli bari xanbini, Kenan yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ ɲɛɛ tonge naanin. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛyɛ sɔtɔ. ¹⁴ Kenan ma siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ fu. Na xanbi ra, a yi fəxa. ¹⁵ Mahalaleli to bu ɲɛɛ tonge sennin e nun suulun, a yi Yarɛdi bari. ¹⁶ Yarɛdi bari xanbini, Mahalaleli yi bu ɲɛɛ kɛmɛ solomasɛxɛ ɲɛɛ tonge saxan. A mɔn yi dii xɛmɛn nun dii tɛmɛ gbɛtɛyɛ

† 4:25: Seti maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛɛn “A bata a fi.”

səto. ¹⁷ Mahalaleli a siimayaan yi siga jee keme solomasexe jee tonge solomanaanin jee suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

¹⁸ Yarədi to bu jee keme jee tonge sennin e nun firin, a yi Xenəki bari. ¹⁹ Xenəki bari xanbini, Yarədi yi bu jee keme solomasexe. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye səto. ²⁰ Yarədi a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge sennin e nun firin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²¹ Xenəki to bu jee tonge sennin jee suulun, a yi Matusela bari. ²² Matusela bari xanbini, Xenəki yi bira Ala fəxo ra jee keme saxan. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye səto. ²³ Xenəki a siimayaan yi siga jee keme saxan jee tonge sennin e nun suulun. ²⁴ Xenəki yi sigan tima e nun Ala. Na xanbi ra, a mi lu na sənən, bayo Ala bata a xali, a mi faxa.

²⁵ Matusela to bu jee keme jee tonge solomasexe jee solofere, a yi Lameki bari. ²⁶ Lameki bari xanbini, Matusela yi bu jee keme solofere jee tonge solomasexe e nun firin. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye səto. ²⁷ Matusela a siimayaan yi siga jee keme solomanaanin jee tonge sennin e nun solomanaanin. Na xanbi ra, a yi faxa.

²⁸ Lameki to bu jee keme jee tonge solomasexe e nun firin, a yi diin səto. ²⁹ A yi a xili sa Nuhan. A yi a fala, a naxa, “A tan nan a ligama en jinan en ma tərən nun en ma wanla ra, bayo Alatala bata bəxən danga.”*

³⁰ Nuhan bari xanbini, Lameki yi bu jee keme suulun jee tonge solomanaanin jee suulun. A mən yi dii xemen nun dii teme gbeteye səto. ³¹ Lameki a siimayaan yi siga jee keme solofere jee tonge solofere e nun solofere. Na xanbi ra, a yi faxa.

³² Nuhan to bu jee keme suulun, a yi Semi nun Xami nun Yepeti səto.

6

Dunuṣa kala kiina

¹ Muxune wuya fəlo bəxən fari waxatin naxan yi, e yi dii temene bari. ² Dəpəxən naxanye fata Ala konna ra, na ndee yi yabu

dii temene ra, bayo e tofan. E yi ndee ye matongo, e yi e findi e paxanle ra.

³ Na xanbi ra, Alatala yi a fala, a naxa, “N mi tinje n ma Niin xa bu adaman fatini habadan, bayo daliseen na a ra. A mi danguma jee keme jee məxənen na.”

⁴ Na waxatini, e nun waxatin naxan fa na xanbi ra, Nefilimi muxu magaxuxine nan yi na dunuṣa yi. Na dəpəxəne nun na dii temene nan ne barixi. E findi sofa magaxuxine nan na na waxatine yi e nun xili kanne.

⁵ Alatala yi a to adamadina paxuyaana bata gbo ayi bəxən fari. A miriyane findixi fe kobin nan na waxatin birin. ⁶ Na yi Alatala tərə han a yi nimisa adaman da feen na. Na yi a bənen tərə. ⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “Adaman birin n naxan daxi, n na birin janma nən dunuṣa yi. Muxu ba, sube ba, bubuse ba, xəliin naxan tugaanma kore ba, n na birin naxərima nən dunuṣa yi, bayo n bata nimisa adaman da feen na.”

⁸ Koni, Nuhan yi rafan Alatala ma.

⁹ Nuhan bənsənnə taruxun ni ito ra. Muxu tinxinin nan yi Nuhan na na waxatini. Fe yo mi yi a ra. A yi biraxi Ala fəxo ra. ¹⁰ Nuhan dii saxan nan səto: Semi nun Xami nun Yepeti.

Nuhan yi kunki nafala

¹¹ Dunuṣa bata yi kala Ala yee ra yi. A bata yi rafe fe paxin na. ¹² Ala yi dunuṣa to, a kalaxi, muxun birin fe paxin fəxo ra.

¹³ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “N waxi adaman birin naxəri feni dunuṣa yi, bayo dunuṣa bata rafe fe kobin na. N waxi adaman birin nun bəxən birin kala feni.

¹⁴ Awa, i xa Goferi wudin nafala kunkin na. Konkone xa lu a kui. I dolen sa a kuiin nun a fanna ma. ¹⁵ I xa a rafala i kiini: A kuyan xa findi nəngənnə ye keme saxan na, a yigbona tonge suulun, a yitena tonge saxan. ¹⁶ I a xunna soon nafala. A xa dangu nəngənnə yəna ma keden na. I a dəen ti a dəxən ma. I xa kunkin kuini taxun dəxəna ma saxan.”

¹⁷ “N tan igen nadinma nən dunuṣa yi. A muxun birin halagi. Niimaseen birin faxama nən. ¹⁸ Koni n bata layirin tongo i xa. I so kunkini ito kui, i tan nun i ya diine nun i ya paxanla, e nun i ya diine

* 5:29: Nuhan maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “madəndənnə.”

ɲaxanle. ¹⁹ I xa fa daliseen sifan birin firin firinna ra, a xɛmɛn nun a gilɛna alogo e xa kisi. ²⁰ Xɔliin bɔnsɔnna birin firin firin, suben bɔnsɔnna birin firin firin, bubuseen bɔnsɔnna birin firin firin, e fama i xɔn, i yi e rakisi. ²¹ I xa donseen sifan birin xali kunkin kui. I xa sa a mara i tan xa e nun e fan xa.”

²² Nuhan yi a birin liga alo Ala a yamarixi kii naxan yi.

7

Fufa gbeena fe

¹ Alatala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “So kunkin kui, i tan nun i ya denbayaan birin, bayo tinxin muxun nan i ra waxatini ito yi. ² Sube radaxaxi yo sube radaxaxi, i xa na solofere raso kunkin kui, a xɛmɛn nun a gilɛna. Sube raharamuxi yo sube raharamuxi i xa na firin naso, a xɛmɛn nun a gilɛna. ³ Xɔliin fan sifan birin, solofere tongo, a xɛmɛn nun a gilɛna, alogo daliseen sifan birin xa lu dunuja yi. ⁴ Xi solofere na dangi, n tulɛn nagodoma bɔxɔn ma nɛn, soɛ tonge naanin, kɔɛ tonge naanin. N niimaseen naxan birin daxi, na birin halagima nɛn.” ⁵ Nuhan yi na birin liga Alatala a yamari naxan na.

⁶ Fufaan mini waxatin naxan yi, Nuhan ma siimayaan ɲɛɛ kɛmɛ sennin nan yi a ra. ⁷ Nuhan nun a diine nun a ɲaxanla nun a diine ɲaxanle yi keli igen yɛɛ ra, e yi so kunkin kui. ⁸ Sube radaxaxine nun sube raharamuxine, xɔline nun bubuseene, ⁹ a xɛmɛn nun a gilɛna, e yi siga Nuhan fɛma firin firin. E yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi.

¹⁰ Xii solofere dangi xanbini, na fufaan yi din dunuja ra. ¹¹ Nuhan ma siimayaan yi ɲɛɛ kɛmɛ sennin, kike firin, xi fu nun solofere. Igen naxan bɔxɔni, na yi te fɔlɔ, e nun igen naxan kore, na fan yi godo fɔlɔ. ¹² Tulɛn yi fa bɔxɔn ma soɛ tonge naanin, kɔɛ tonge naanin.

¹³ Na lɔxɔ yɛtɛni, Nuhan nun a diine, Semi nun Xami nun Yepeti e nun a ɲaxanla nun a dii saxanne ɲaxanle, ne birin yi so kunkin kui. ¹⁴ Burunna suben bɔnsɔnna birin nun xuruseen bɔnsɔnna birin nun bubuseen bɔnsɔnna birin nun xɔliin bɔnsɔnna birin, e yi so kunkin kui. ¹⁵ Daliseen birin naxan

yengima, a firin firin, e yi fa Nuhan fɛma. E yi so kunkin kui. ¹⁶ Niimaseen birin, a xɛmɛn nun a gilɛna, e yi so kunkin kui alo Ala a yamari Nuhan ma kii naxan yi. Na xanbi ra, Alatala yi dɛɛn balan.

¹⁷ Xi tonge naanin fufaan yi mini. A yi kunkini te. ¹⁸ Igen to gbo bɔxɔn ma, kunkin yi dɔxɔ igen fari. ¹⁹ Igen yi te han a yi sa geyaan birin xun ma dunuja yi. ²⁰ Igen yi sa geyane xun ma han nɔngɔnna yɛ fu nun naanin. ²¹ Niimaseen naxanye birin yi dunuja yi, ne birin yi halagi: xɔli yo, xuruse yo, burunna sube yo, bubuse yo, e nun adamadiin birin. ²² Niimaseen naxanye birin yi xaren na, naxanye yengima, ne birin yi halagi. ²³ Niimaseen naxanye yi bɔxɔ xɔnna ma, na birin yi raxɔri: adamadiine nun subene nun bubuseene e nun xɔline, fɔ Nuhan kedenna, e nun naxanye yi a fɛma kunkin kui. ²⁴ Fufaan yi din dunuja ra xii kɛmɛ xii tonge suulun.

8

Fufaan ɲan fena

¹ Koni Ala yi a xaxili lu Nuhan xɔn ma, e nun burunna subene, e nun xuruseen naxanye yi a fɛma kunkin kui. Ala yi foyen nafa dunuja yi. Igen yi godo fɔlɔ. ² Igen naxan yi kelima bɔxɔn bun ma, na yi dan. Igen naxan yi kelima kore, na fan yi dan. ³ Lɔxɔ yo lɔxɔ fɔ nde ba igen na. Xii kɛmɛ xii tongo suulunna bun ma, igen yi yelin gode. ⁴ Kike soloferen xii fu nun solofere-deni, kunkin yi dɔxɔ geyaan fari, naxan xili Ararati. ⁵ Igen yi lu gode han kike fudeni. Kike fuden xii singe lɔxɔni, geyane xunne yi mini kɛnɛnni.

⁶ Xii tonge naanin dangi xanbini, Nuhan yi kunkin foye soden nabi, a bata yi naxan nafala a ma. ⁷ A yi xaxaan beɲin. Na yi a firifiri, han igen yi yelin gode. ⁸ Nuhan mɔn yi ganban beɲin, a xa sa igen mato xa a bata godo. ⁹ Koni na ganban mi san tide to, bayo igen yi dinxi dunuja birin na. A yi xɛtɛ Nuhan ma kunkin kui. Nuhan yi ganban suxu a yiin na, a a raso kunkin kui.

¹⁰ A yi a mame han xii solofere. A mɔn yi ganban beɲin a firinden. ¹¹ ɲinbanna ra ganban yi xɛtɛ Nuhan ma, oliwi wudi binla ɲɔxɔnde xinden suxi a dɛɛ ra. Awa, Nuhan

yi a kolon a igen bata ba dunuja xun ma.
¹² A mən yi a mame xi solofere. A mən yi ganban bejin, koni ganban mi xete a ma.

¹³ Nuhan ma siimayaan to siga jee keme sennin jee keden, kike keden, xi keden, fufaan yi jan dunuja yi. Nuhan to kunkin xunna ba, a yi a to bəxən maxaraxi. ¹⁴ Kike firin xi məxənen nun solofere to dangu, bəxən yi xara gben! ¹⁵ Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, ¹⁶ “E mini kunkin kui, i tan nun i ya jaxanla nun i ya diine, e nun i ya diine jaxanle. ¹⁷ I xa niimaseen birin namini kunkin kui: xəline nun subene e nun bubuseene, alogo e xa wuya, e xa yiriwa dunuja yi.” ¹⁸ Awa, Nuhan yi mini, e nun a diine nun a jaxanla nun a diine jaxanle. ¹⁹ Subene fan yi mini e nun bubuseene nun xəline. Niimaseen birin, bənsən yo bənsən, e mini e danna.

²⁰ Na xanbi ra, Nuhan yi saraxa ganden nafala Alatala xinli. A yi sube radaxaxina ndee tongo e nun xəli radaxaxina ndee. A yi ne ba saraxan na, ne yi sa tēni. ²¹ Tutun to te, Alatala yi na gan xirin me. A yi rafan a ma. A yi a fala a bəneni, a naxa, “N mi bəxən dangama sənən adamana fe ra, bayo n na a kolon adama bənen mi fan xabu a dii jəreya waxatini. N mi niimaseen birin halagima sənən alo n na singen liga kii naxan yi. ²² Fanni bəxən daxi, xee bi waxatin nun se xaba waxatina, xunbenla nun kuye wolonna, soge furen nun jeməna, yanyin nun kəəna, ne waxatine mi fa bama e kiini sənən.”

9

Ala yi a layiri tongo Nuhan xa

¹ Na xanbi ra, Ala yi barakan sa Nuhan nun a diine fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, “E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe. ² Suben birin gaxuma e yee ra nen naxanye bəxən ma, xəlin naxanye birin kore, bubuseen birin, yexen naxan birin baani, e luma nen ne birin xun na. ³ Niimaseen naxan birin yengima e findima nen e balon na. N sansine so e yii kii naxan yi a singeni, iki n bata niimaseen birin fan so e yii na kiini.”

⁴ “Koni e nama sube yifaxin don bayo a niin wunla a yi. ⁵ E dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Suben fan dentegen sama n xa niin wunla nan ma fe ra. Adaman dentegen sama n xa nen a adaman boden niin wunla a fe ra. ⁶ Muxun naxan muxun niin bama, muxun nan a fan niin bama, bayo Ala bata adaman da a misaala ra. ⁷ E xa diin bari, e xa wuya, e xa bəxən nafe e yi yiriwa ayi.”

⁸ Na xanbi ra, Ala yi a fala Nuhan xa e nun a diine, ⁹ a naxa, “N yeteen bata layirin tongo e xa e nun e mamandenne, ¹⁰ e nun niimaseen naxan birin yi e fema kunkin kui: xəline nun xuruseene nun burunna subene e nun niimaseen naxan birin dunuja yi. ¹¹ N bata layirin tongo e xa: fufaan mi niin birin bama sənən. Fufaan mi dunuja birin kalama sənən.” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N bata layirin tongo e nun e mamandenne xa e nun niimaseen birin xa. ¹³ N sengunna yitama nen koren ma, naxan findima layirin taxamasenna ra n tan nun bəxən tagi. ¹⁴ N na tulen sa koren ma, sengunna minima nen. ¹⁵ Na waxatini na layirina fe rabirama n ma nen, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa. N mi niin birin bama dunuja yi fufaan na sənən. ¹⁶ Sengunna na mini koren ma, n na a to, na layirina fe rabirama n ma nen, layirin naxan luma habadan, n layirin naxan tongoxi e xa e nun niimaseen birin xa naxanye dunuja yi.”

¹⁷ Awa, Ala yi a fala Nuhan xa, a naxa, “Sengunni ito findixi layiri taxamasenna nan na, n nun niimaseen birin tagi dunuja yi.”

¹⁸ Nuhan ma diin naxanye mini kunkin kui, e xili Semi nun Xami nun Yepeti. Kanan kaane baba nan yi Xami ra. ¹⁹ Muxun naxan birin wuyaxi dunuja yi, a kelixi Nuhan ma dii saxanne nin.

Nuhan yi dangan ti

²⁰ Nuhan xee rawanla nan yi a ra. A yi manpa binla sansiin si langan kui.* ²¹ Na sansiin to bogi, Nuhan yi manpaan nafala, a yi a min, a xunna yi keli. A yi a sa bubun kui a magenla ra. ²² Xami, Kanan kaane baba yi a baba magenla to. A yi na fala

* 9:20: Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

a tadane xa. ²³ Semi nun Yepeti yi dugin tongo, e yi siga e xanbiraamaan na. E yi dugin sa e baba fari, koni e mi e baba magenla to.

²⁴ Nuhan xunna to dɔxɔ, a keli, a yi a kolon a bolokada naxan ligaxi a ra.

²⁵ Nuhan yi a fala, a naxa, “N bata Kanan† danga. A findima konyi dɔnxɛn nan na a tadane xa.” ²⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “N bata barikan bira Alatala xa, Semi a Ala. Kanan xa findi Semi a konyin na. ²⁷ Ala xa Yepeti a bɔxɔn gbo ayi. Yepeti xa lu Semi a bubun kui. Kanan xa findi Yepeti a konyin na.”

²⁸ Fufaan ɲan xanbini, Nuhan yi ɲɛɛ kɛmɛ saxan ɲɛɛ tonge suulun sɔtɔ. ²⁹ Nuhan ma siimayaan yi siga ɲɛɛ kɛmɛ solomanaanin ɲɛɛ tonge suulun. Na xanbi ra, a yi faxa.

Nuhan ma diine, Semi nun Xami nun Yepeti a taruxun nan na ra.

10

Semi nun Xami nun Yepeti yixetene Taruxune Singen 1.5-23

¹ Nuhan ma diine bɔnsɔnne taruxun ni i ra, Semi nun Xami nun Yepeti naxanye diine bari fufaan dangu xanbini.

² Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomɛɛ nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki e nun Tirasi.

³ Gomɛɛ a diine xinle ni itoe ra: Asike-nasi nun Rifati nun Togarama.

⁴ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁵ Muxuni itoe diine yi dɔxɔ fɔxɔ igen dɛ. E na siga dɛnaxan yi, e xabilayaan fɔlɔ mɛnni. Na xabilane yi findi siya gbɛtɛne ra, birin nun e kon xuina.

⁶ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi* nun Misiran nun Puti nun Kanan.

⁷ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Sɛba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka.

Raama a diine xinle ni itoe ra: Saba e nun Dedan.

⁸ Kusi fan diin sɔtɔ nɛn naxan xili Nimirodi. Na findi yɛngɛso gbeen nan na dunuja yi. ⁹ Nimirodi fan, donso gbeen nan yi a ra Alatala yɛɛ ra yi. Nanara, muxune a falama, e naxa, “I luxi alo Nimirodi, donso gbeen nan yi a ra Alatala yɛɛ ra yi.” ¹⁰ A mangayaan liga nɛn taani itoe ma singen: Babilɔn nun Ereki nun Akadi nun Kalene taan naxan Sinari bɔxɔni. ¹¹ A yi keli Sinari yi, a yi siga Asiriya bɔxɔni. Mɛnni, a yi taane ti naxanye xili Niniwa nun Rehoboti nun Iri nun Kala ¹² e nun Resen, taa gbeen naxan Niniwa nun Kala tagi.

¹³ Misiran yi findi muxuni itoe benban na: Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane ¹⁴ nun Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane, Filisitime keli dɛnaxan yi, e nun Kafatoro kaane.

¹⁵ Kanan yi findi muxuni itoe baba ra: Sidɔn, a dii singena, e nun Xitine ¹⁶ nun Yebusune nun Amorine nun Girigasane ¹⁷ nun Xiwine nun Arakane nun Sini kaane ¹⁸ nun Arawada kaane nun Sɛmara kaane nun Xamata kaane.

Na xanbi ra, Kanan bɔnsɔnne birin yi xuya ayi. ¹⁹ Kanan bɔxɔn naninna yi kelixi Sidɔn han sa dɔxɔ Gerari taan na, a yi siga han Gasa, a yi dangu Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi yi, han sa dɔxɔ Lasa ra.

²⁰ Xami a muxune ni itoe ra, fata e bɔnsɔnna nun e xuiin na e nun e bɔxɔne, e nun e siyane.

²¹ Semi, Yepeti tada fan yi diine sɔtɔ. Semi findi Eberi a diine benban nan na.

²² Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

²³ Arami a diine xinle ni itoe ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

²⁴ Arapaxadi yi Selaxa sɔtɔ. Selaxa yi Eberi sɔtɔ.

²⁵ Eberi yi dii firin sɔtɔ. Keden xili Pɛlɛgi† bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyɛn xili Yokatan. ²⁶ Yokatan ma diine

† 9:25: Nuhan a mamandenna Kanan nan danga. A mi a dii yo danga. Semi yixetɛna nde Yaxuba yixetɛne nan Kanan yixetɛne raxɔri Isirayila bɔxɔni, na yi findi dangan bunna ra. Na yɛngɛna fe sɛbɛxi Yosuwe kitabu yiren kui. A mi sɛbɛxi yire yo yi fa fala Kanan yixetɛne siga nɛn fati fɔrɛ bɔxɔni. A yixetɛ dando naxanye luxi e nii ra yɛngɛn xanbi ra, ne yi basan Yaxuba yixetɛne ra han Kanan muxu yo mi lu. Yanyina nde fati fɔrɛne fe sɛbɛxi Dunuja Fəlon 10.6 kui.

* 10:6: Muxune laxi a ra a Kusi yixetɛna nde siga nɛn fati fɔrɛne bɔxɔni. Yanyina nde fati fɔrɛne benban finde a yixetɛna nde ra. A fe mɔn sɛbɛxi Yatɛne 12.1 nun Esayi 20 nun Sofoni 3.10 kui e nun yire wuyaxi gbɛtɛ. Nuhan Kusi xunyɛ Kanan nan danga. Na feen sɛbɛxi Dunuja Fəlon 9.25 kui.

† 10:25: Pɛlɛgi bunna nɛn fa fala “Mayitaxunna.”

xinle ni itoe ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera ²⁷ nun Hadoran nun Yusali nun Dikila ²⁸ nun Obala nun Abimayeleye nun Saba ²⁹ nun Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Ne birin baba nan yi Yokatan na. ³⁰ E bəxən yi kelixi Mesa sa dəxə han Sefare, naxan geyaan sogeteden binni.

³¹ Semi a diine ni i ra, fata e bənsənnə nun e xuine nun e bəxəne nun e siyane ra.

³² Nuhan ma diine bənsənnə nan ne ra e siyane yəen ma. Fufaan dangu xanbini, bənsənni itoe yi findi siyane birin na dunuja yi.

11

Xuine yitaxun fena

¹ Na waxatini, dunuja birin yi xui keden nan falama. ² Muxuna ndee to siga sogeteden binni, e yi dəxə Sinari lanbanni. ³ E yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga, en xa bitikidin bənbə, en xa a gan.” E yi bitikidine dəxə gəməne jəxəni. E yi dolen findi bitikidi* dəxə seen na. ⁴ Na xanbi ra, e yi a fala, e naxa, “En siga, en xa taan ti en yete xa, e nun sanganso gbeen naxan tema han kore, alogo en xinla xa gbo ayi. Nanara, en nama xuya ayi dunuja xun xən.”

⁵ Koni Alatala yi godo na taan nun sanganso gbeen matodeni muxune naxan ti. ⁶ Alatala yi a fala, a naxa, “Muxuni itoe, naxanye siya keden, xui keden a ra, xa ne bata wanli ito fələ, wanla birin e waxi naxan kə feni sənən, e na ligama nən. ⁷ En siga, en godo e xuiin basandeni alogo e nama e bode xuiin mē.” ⁸ Alatala yi e raxuya ayi. Na taan ti feen yi dan. ⁹ Na yiren yi xili Babeli,† bayo Alatala bata dunuja xuine basan e bode ra na yi. Fələ mənni, Alatala yi e raxuya ayi dunuja birin ma.

Semi han Tera

Taruxune Singen 1.24-27

¹⁰ Semi bənsənnə taruxun ni i ra.

Fufaan dangu jəen firinna, Semi a simayaan yi jəe kəme sətə. A yi a diin sətə naxan xili Arapaxadi. ¹¹ Arapaxadi bari xanbini, Semi mən yi jəe kəme suulun sətə. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹² Arapaxadi to jəe tonge suulun nun suulun sətə, a yi Selaxa bari. ¹³ A to Selaxa sətə, Arapaxadi yi bu jəe kəme naanin jəe saxan. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹⁴ Selaxa to jəe tonge saxan sətə, a yi Eberi bari. ¹⁵ A to Eberi sətə, Selaxa yi bu jəe kəme naanin jəe saxan. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹⁶ Eberi to jəe tonge saxan e nun naanin sətə, a yi Pelegi bari. ¹⁷ A to Pelegi sətə, Eberi yi bu jəe kəme naanin jəe tonge saxan. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

¹⁸ Pelegi to jəe tonge saxan sətə, a yi Rewu bari. ¹⁹ A to Rewu sətə, Pelegi yi bu jəe kəme firin jəe solomanaanin. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²⁰ Rewu to jəe tonge saxan nun firin sətə, a yi Serugu bari. ²¹ A to Serugu sətə, Rewu yi bu jəe kəme firin jəe solofere. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²² Serugu to jəe tonge saxan sətə, a yi Nahori bari. ²³ A to Nahori sətə, Serugu yi bu jəe kəme firin. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²⁴ Nahori to jəe məxəjən nun solomanaanin sətə, a yi Tera bari. ²⁵ A to Tera sətə, Nahori yi bu jəe kəme jəe fu nun solomanaanin. A yi dii xəməne nun dii tēme gbetene sətə.

²⁶ Tera to jəe tonge solofere sətə, a yi Iburama nun Nahori nun Haran bari.

Tera a denbayana

²⁷ Tera bənsənnə taruxun ni i ra.

Tera yi Iburama nun Nahori nun Haran bari. Haran yi Loti bari. ²⁸ Benun Tera xa faxa, a diin Haran yi faxa Yuru taani Babilən bəxəni, a barixi dənaxan yi. ²⁹ Iburama nun Nahori yi jaxanle futu. Iburama jaxanla yi xili Sarayi. Nahori a jaxanla xili Milika. Milika baba nan yi Haran na. Haran dii firin nan sətə, Milika nun Isika. ³⁰ Gbantan nan yi Sarayi ra. Dii yo mi yi a yii.

³¹ Tera yi a denbayaan xali, a dii Iburama, e nun a mamandenna Loti, Haran ma diina, e nun a mamandenna Sarayi, Iburamaa jaxanla. E birin yi keli Yuru

* **11:3:** Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † **11:9:** Babeli maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən fa fala “Mayibasanna.”

taani Babilon bəxəni alogo e xa siga Kanan bəxəni. Koni e to Xarani taan li, e yi dəxo mənni.

³² Tera yi bu jee keme firin jee suulun. A yi faxa Xarani yi.

12

Ala yi Iburama xili

¹ Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “Keli i ya yamanan nun i xabilan nun i babaa genli. I siga na yamanani n naxan yitama i ra. ² N ni i findima siya gbeen na nen. N na i barakama nen, n ni i findi xili kanna ra. Muxune fan duban sətoma nen i tan barakani. ³ Naxan na duba i xa, n fan na kanna barakama nen. Naxan na i danga, n fan dangan nagidima na kanna ma nen. Dunupa xabilane birin duban sətoma nen i tan barakani.”

⁴ Awa, a siin jee tonge solofere e nun suulunna sətə waxatin naxan yi, Iburama yi keli Xarani yi alo Alatala a yitaxi a ra kii naxan yi. Loti fan yi siga Iburama fəxo ra. ⁵ A yi a paxanla Sarayi nun a xunyena dii Loti nun a sətə seen birin, e nun muxune a naxanye sətəxi Xarani yi, a yi ne birin xali. E yi siga Kanan bəxəni.

⁶ Iburama yi dangu bəxən na han a sa wudi bili gbeen li denaxan yi xili More, Siken bəxəni. Na waxatini, Kanan kaane yi dəxi mənni nun. ⁷ Koni Alatala yi a yete yita Iburama ra. A yi a fala, a naxa, “N bəxəni ito nan fima i yixetene ma.” Awa, Iburama yi saraxa ganden nafala Alatala xa naxan a yete yitaxi a ra. ⁸ A yi keli mənni, a siga geyaan ma, geyaan naxan Betəli sogeteden binni. A yi bubun ti mənni. Betəli taan yi lu a sogegododeni. Ayi taan yi lu a sogetedeni. A yi saraxa ganden nafala Alatala xa mənni. A yi Alatala maxandi a xinla ra. ⁹ Na xanbi ra, a yi siga Negewi tonbonna binni.

Iburama yi siga Misiran yi

¹⁰ Na waxatini, fitina kamən yi so bəxəni. Awa, Iburama yi siga Misiran bəxəni bayo donse yo mi yi na. ¹¹ Benun e xa so Misiran bəxəni, Iburama yi a fala a paxanla Sarayi xa, a naxa, “A kolon, paxalan tofəjin nan i tan na. ¹² Misiran kaane na i to waxatin naxan yi, e a falama nen a n ma paxanla nan i ra. Na xanbi ra, e n faxama nen, koni

e mi i tan faxe. ¹³ I xa a fala e xa a n xunyən nan i tan na, alogo e xa kininkinin n ma i sabun na. Nayi, e mi n faxama i tan ma fe ra.”

¹⁴ Iburama to Misiran li, Misiran kaane yi a to, a Sarayi paxalan tofəjin nan a ra.

¹⁵ Misiran Mangana kuntigine yi paxanla ito matəxo Misiran Mangan xa. Misiran Mangan yi a xali a konni. ¹⁶ A yi hinan Iburama ra a paxanla fe ra. Iburama yi xuruse xunxurine nun jingene nun sofanle nun konyine nun jəgəməne sətə.

¹⁷ Koni Alatala yi fure paxin sa Misiran Mangan nun a denbayaan ma Sarayi a fe ra, Iburama paxanla. ¹⁸ Nanara, Misiran Mangan yi Iburama xili. A yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi n na? Nanfera i mi a falaxi n xa i ya paxanla nan a ra. ¹⁹ Nanfera i ya falaxi a i xunyən nan a ra han n tan bata a findi n ma paxanla ra? Awa, hən, i ya paxanla ni i ra. E siga!” ²⁰ Na xanbi, Misiran Mangan yi yamarin fi a sofane ma lan Iburama a fe ma. E yi a ragbəngbən e nun a paxanla, e nun a yii seen birin.

13

Iburama nun Loti

¹ Awa, Iburama yi keli Misiran yamanani. A yi siga Negewi tonbonna mabinni e nun a paxanla nun a seen birin, e nun Loti. ² Iburama bata yi findi nafulu kanna ra nun. Xuruseene nun gbetin nun xəmaan yi a yii. ³ A keli Negewi yi, a yi a masiga han Betəli taani. Yirena nde yi Betəli taan nun Ayi taan longonna ra, Iburama bubun yi tixi mənna nan singe yi. ⁴ A saraxa gande singen fan yi mənna nin nun. Iburama yi Alatala maxandi a xinla ra mənni.

⁵ Loti yi biraxi Iburama fəxo ra, xuruseene nun bubune yi a fan yii nun. ⁶ Iburama a xuruse ganla nun Loti a xuruse ganla yi gbo na bəxən xa. E mi yi nəe luyə yire kedenni sənən. ⁷ Sənxə sənən yi mini Iburama xuruse rabane nun Loti a xuruse rabane tagi. Kanan kaane nun Perisi kaane fan yi mənni na waxatini.

⁸ Nanara, Iburama yi a fala Loti xa, a naxa, “Sənxə sənən nama bira en tagi e nun en ma xuruse rabane tagi, bayo en tan

ngaxakedenmane nan en na. ⁹ Bəxəni ito birin i yee ra. Awa, en xa fata. Xa i siga kəmenna ma, n tan yi siga yiifanna ma. Xa i siga yiifanna ma, n tan yi siga kəmenna ma.”

¹⁰ Loti yi a yeen nasiga, a yi sa Yuruden meren to. Igen yi na nun a fajin na. Benun Alatala xa Sodoma nun Gomora halagi, na bəxəne yi fan han Soyari binni, alo Misiran bəxəna, alo Alatala a nakə rafalaxina.*

¹¹ Awa, Loti yi Yuruden meren sugandi a yete xa. A yi siga sogeteden mabinni. E yi fata.

¹² Iburama yi lu Kanan bəxəni. Loti yi lu Yuruden meren taane tagini. A yi bubun ti Sodoma fəma. ¹³ Sodoma kaane bata yi kobi ayi a gbegbe, e bata yi findi yulubi kan belebelen na Alatala yee ra yi.

¹⁴ Iburama nun Loti to fata, Alatala yi a fala Iburama xa, a naxa, “I yeen ti sogeteden na, e nun sogegododen na, e nun yiifanna nun kəmenna ma. ¹⁵ I bəxən naxan birin toxi, n na a fima i ma nen e nun i bənsənna ma han habadan.

¹⁶ N ni i bənsənna rawuyama ayi nen alo gbangbanna naxan bəxən ma. Xa muxun nəe meɲensinna tenge, awa, a nəe nen i bənsənna yaten kolonje. ¹⁷ Keli, i bəxəni siga, a kuye yeen nun a yigbo yeeɲa, i xa a birin mato bayo n na a fima i tan nan ma.”

¹⁸ Awa, Iburama yi bubun yiren masara. A yi dəxə wudi belebelena nde mabinna ra Mamire nun Xebiron fəma. A yi saraxa ganden nafala mənni Alatala xa.

14

Iburama Loti ratanga fena

¹ Na waxatini, Manga Amirofeli naxan Babilən bəxən ma yo, Manga Ariyoki naxan Elasari bəxən ma yo, Manga Kədolama naxan Elan bəxən ma yo, Manga Tidali naxan Goyin bəxən ma yo, manga naaninni itoe yi layirin tongo e bode xa manga suulun ni itoe yenge feen na. ² Na manga suulunne nan itoe ra: Bera Sodoma mangan nun Birisa Gomora mangan nun Sinabu Adamaha mangan nun Semeberi Seboyimi mangana e nun Bela mangana. Bela mən xili Soyari. ³ Manga suulunni itoe

yi e malan Sidimi lanbanni, Fəxə Daraan denaxan yi. ⁴ Xabu jee fu nun firin manga suulunni itoe yi Manga Kədolama bun ma, koni a jee fu nun saxanden na, e yi murute.

⁵ A jee fu nun naanindena, Manga Kədolama nun mangan naxanye yi a fəma, e yi siga yenge sodeni. E yi siyani itoe birin nə yengeni: Refa kaan naxanye yi Asatarəti-Karinayin yi, Susi kaan naxanye yi Xami yi, Emi kaan naxanye yi Sihawe-Kiriyatayimi yi, ⁶ e nun Xori kaan naxanye yi geyaan ma Seyiri binni han Eli-Paran tonbonna fəma. ⁷ Na xanbi e yi xete, e yi siga En-Misapati, naxan xili Kadesi. E yi Amalekine nə e nun Amarin naxanye yi dəxi Xasasən-Tamari yi.

⁸ Na waxatini, Sodoma mangan nun Gomora mangan nun Adamaha mangan nun Seboyimi mangan nun Bela mangan denaxan mən xili Soyari, na mangane yi e malan Sidimi lanbanni manga naaninni itoe yengedeni: ⁹ Kədolama Elan mangan nun Tidali Goyin mangan nun Amirofeli Babilən mangan nun Ariyoki Elasari mangana. Na manga naaninna yi manga suulunna yenge. ¹⁰ Awa, yinle yi Sidimi lanbanni, dolena e kui. Sodoma mangan nun Gomora mangan yi e gi. Yengesona ndee yi bira yinle ra. Ndee yi e gi siga geyaan fari. ¹¹ Na manga naanin naxanye nəən sətəxi, ne yi nafunla nun donseene birin tongo Sodoma taan nun Gomora taani. E yi siga. ¹² E yi Iburama xunyena dii Loti fan suxu e nun a herisigen birin, bayo a yi dəxi Sodoma taan kui.

¹³ Muxuna nde yi a gi, a sa na feen birin yeba Iburama Heburu kaan xa. Na waxatini, Iburama yi dəxi wudi bili belebelen bun ma Mamire Amarin konni. Mamire nun a ngaxakedenne, Esikoli nun Aneri, ne bata yi layirin tongo Iburama xa. ¹⁴ Iburama to a me, muxune bata a xunyena dii xeme Loti suxu, a yi yengesone tongo, muxu keme saxan muxu fu nun solomasexe naxanye barixi a sariyan kui, naxanye fatan yenge sodeni. E yi siga na mangane fəxə ra han taan naxan xili Dan. ¹⁵ Kəeen na, Iburama yi a yengesone yitaxun, e yi na mangane ratereɲa yengen

* **13:10:** Na feen mən sebexi Dunupa Fəlon 2.8-10 kui.

na. E nun a yengesone yi nɔ na man-gane matuntunɲe han Xoba, Damasi taan kɔmenna ma. ¹⁶ A yi fa e herisigen birin na, a yi fa a xunya diin Loti fan na, e nun a sɔtɔ seen birin, sa ɲaxanle fari e nun yamaan birin.

Iburama nun Melikisedeki

¹⁷ Iburama to xete xunna kenla kui, keli Manga Kɛdolama yengedeni e nun mangan naxanye yi a fɛma, Sodoma mangan yi siga Iburama ralandeni Sihawe lanbanni. Menna xili “Mangana Lanbanna.”

¹⁸ Na xanbi, Melikisedeki,* Salemi man-gan yi fa burun nun wudi bogi igen na Iburama xa alo manpana. Kore Xɔnna Ala a saraxaraliin nan yi Melikisedeki ra. ¹⁹ A yi duba Iburama xa, a naxa, “Kore Xɔnna Ala naxan koren nun bɔxɔn daxi, na xa Iburama barayi. ²⁰ Tantunna Kore Xɔnna Ala xa, naxan i yaxune rayarabixi i xa.” Na waxatini, Iburama yi a se tongoxine birin yaganna fi Melikisedeki ma.

²¹ Sodoma mangan yi a fala Iburama xa, a naxa, “N ma muxune raxete n ma, koni nafunla xa lu i tan xa.” ²² Koni Iburama yi a fala Sodoma mangan xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ Alatala yi, Kore Xɔnna Ala naxan koren nun bɔxɔn daxi, ²³ n mi sese tonge naxan findixi i gbeen na, hali lutidina, xa na mi a ra sankidi lutina, alogo i nama a fala sɔnɔn fa fala ‘N tan nan Iburama findi nafulu kannu ra.’ ²⁴ N mi sese tonge, fɔ n ma yengesone naxan donxi e nun naxan findixi e gbeen na. Aneri nun Esikoli nun Mamire e gbeen tongoma nɛn.”

15

Ala yi layirin tongo Iburama xa

¹ Na xanbi, Iburama yi fe toon ti alo xiyena, Alatala yi fa a ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Iburama i nama gaxu, n tan nan i kantanma. I saran gbeen sɔtɔma nɛn.” ² Iburama yi a yabi, a naxa, “Marigina Alatala, i nanse ɲenigexi i naxan soma n yii? Bayo dii yo mi n yii. N mi dii sɔtɔxi naxan n kɛɛn tongoma fɔ n ma walikɛna, Eliyeseri Damasi kaana. ³ I mi dii yo fixi n tan ma. Nanara, n ma walikɛn naxan

barixi n konni, na nan findima n kɛɛ tongon na.” ⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, “En-ɛn, i ya walikɛn mi findima i kɛɛ tongon na de! I bari diin yatin nan fama findideni i kɛɛ tongon na.” ⁵ Ala yi Iburama ramini a bubun bun ma, a yi a fala a xa, a naxa, “I yɛɛn nate kore. I sarene tɛnge xa i nɔɛ a yatɛn kolonɲe.” A mɔn yi a fala a xa, a naxa, “I ne toxi kii naxan yi kuyen ma, i bɔnsɔnna fan wuyama ayi na kiini nɛn, i mi nɔɛ a yatɛn kolonɲe.”

⁶ Iburama yi dɛnkeleya Alatala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa. ⁷ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra naxan i ramini Yuru taani Babilɔn bɔxɔni. N na i xali bɔxɔn ma n dɛnaxan fima i ma.” ⁸ Iburama yi a maxɔdin, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolonma di, fa fala n fama na bɔxɔn sɔtɔdeni nɛn.”

Alatala layirin xidi fena

⁹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “Fa ɲinge gilɛn nun sii gilɛn na, e nun yɛxɛɛ kontonna naxanye bata ɲɛɛ saxan saxan ti, e nun ganba gilɛn nun kolokonde diina. I yi e fi n ma.” ¹⁰ Iburama yi fa na subene ra. A yi ɲingen nun sii gilɛn nun yɛxɛɛ kontonni sɛnsɛn a tagi. A yi na sube dungine sa e dan na, koni a mi xɔline tan yixaba. ¹¹ Sɛgene yi fa, e godo na sube faxaxine ma. Iburama yi e birin kedi. ¹² Sogen godomatɔna, xixɔnla yi Iburama suxu kati! Kuyen yi yidimi, dimi magaxuxin yi so.

¹³ Ala yi a fala a xa, a naxa, “A kolon yati, i bɔnsɔnna dɔxɔma nɛn yamana gbete yi, e konna mi dɛnaxan na. E findima nɛn konyin na na bɔxɔni. E fe xɔlɛn siyaan birin sɔtɔma nɛn ɲɛɛ kɛmɛ naaninna bun ma muxu yiini. ¹⁴ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nɛn. Na xanbi ra, e nɛɛn minima na yamanani, e se fajin gbegbe xalima nɛn. ¹⁵ I tan fama nɛn bɔɲɛ xunbenla sɔtɔdeni, i mɔn siimaya xunkuyen sɔtɔma nɛn, han i sa laxiraya waxatin naxan yi. ¹⁶ I yixɛtɛn naaninden xetɛma nɛn na bɔxɔni, bayo fɔ Amorine e haken na gbo ayi waxatin naxan yi.”

¹⁷ Sogen to godo, dimin yi so. Na waxatini tɛɛ kɔ seen naxan yi tutin naminima e nun tɛɛ dɛgena, a yi dangu sube dungine

* 14:18: Melikisedeki bunna nɛɛn fa fala “Manga tinxinna.”

saden tagi. ¹⁸ Taxamasenna nan na ra, Alatala yi layirin naxan tongoxi a tan nun Iburama tagi na ləxo yeteni. A yi a fala a xa, a naxa, “N bata yamanani ito fi i bənsənna ma, keli Misiran baan ma han sa dəxo Efirati baa belebelen na.” ¹⁹ Siya dəxo wuyaxin nan yi na: Kenine nun Kenisine nun Kadimonne ²⁰ nun Xitine nun Perisine nun Refane ²¹ nun Amorine nun Kanan kaane nun Girigasane e nun Yebusu kaane.

16

Sumayila bari ləxəna

¹ Sarayi, Iburama a naxanla munma yi dii yo bari a xa. Konyi gilə Misiran kaana nde yi walima a yii naxan yi xili Hagara. ² Sarayi yi a fala a xəmən xa, a naxa, “I bata a to, Alatala mi dii bari feen nagidixi n tan ma. Koni yanyina nde n nəe diin sətə i xa nən n ma konyi gilən sabun na. Ə birin nan lan ə xa xi to.” Iburama yi tin Sarayi a falan ma a naxan falaxi a xa. ³ Sarayi yi a konyi gilən Hagara Misiran kaan tongo, a yi a so a xəmənə Iburama yii, a xa findi a naxanla ra. Iburama bata yi jee fu ti Kanan bəxən ma.

⁴ Iburama nun Hagara yi xi yire kedenni, Hagara yi fudikan. Hagara to la a ra fa fala a bata fudikan, a yi yo a kanna ma, a yi a mato a kobin na. ⁵ Sarayi yi a fala Iburama xa, a naxa, “Konbini ito, n na raxətəma i tan nan ma Hagara naxan saxi n fari! Bayo, n tan nan n ma konyi gilən fixi i ma a xa findi i ya naxanla ra. Xabu a la a ra a fudikanna na a ra, a fa fe kobin nan tun yilanma n na. Alatala xa en tan firinna makiti.” ⁶ Iburama yi a naxanla yabi, a naxa, “I ya konyi gilən nan a ra. A walima i tan nan yii. I waxi feen naxan birin xən ma, a birin liga a ra.” Na waxatini, Sarayi fe kobin birin naxan nafa a ma, a yi a liga Hagara ra. Hagara yi a gi a bun.

⁷ Alatalaa malekan yi naralan Hagara ra xude xunna fəma Suru kiraan xən ma tonbon yireni. ⁸ Malekan yi Hagara maxədin, a naxa, “Sarayi a konyi gilən Hagara, i kelixi minən yi? I sigama minən yi?” Hagara yi malekan yabi, a naxa, “N nan n gixi n kanna nan bun ma.” ⁹ Alatalaa malekan yi

* **16:11:** Sumayila bunna nəen fa fala “Ala fe məma.” Iburahima bunna nəen fa fala “Yama gbeen fafe.”

a fala Hagara xa, a naxa, “I mən xa xətə i kelixi dənaxan yi. I mən xa i xuru a ma.” ¹⁰ Alatala a malekan yi a fala a xa, a naxa, “N fama bənsən wuyaxi fideni nən i ma, i mi nəe naxan yatən kolonje.” ¹¹ Alatalaa malekan mən yi a fala a xa, a naxa, “I fudikanna na a ra iki. I fama diin sətədeni. I na diin xili sama nən Sumayila.* Bayo Ala bata i ya tərə xuiin mə marayarabın naxan sama i fari. ¹² I ya diin luma nən alo burunna sofanla. A birin yengəma nən, birin a fan yengəma nən. E nun a xunyene birin luma nən fataxi.”

¹³ Hagara yi xili sa Alatala xən, naxan falan tixi a xa, a naxa, “Ala Naxan N Toma.” A yi a fala, a naxa, “N bata na kanna to, naxan n toma.” ¹⁴ Na nan a toxi e na xəjinna xinla falama, e naxa, “Niin Kanna Naxan N Toxi.” Na xəjinna Kadesi nun Bereda nan tagi. ¹⁵ Hagara yi diin sətə Iburama xa. Iburama yi a xili sa Sumayila. ¹⁶ Iburama bata yi jee tonge solomasəxə e nun jee sennin ti siimayaan na, Hagara yi fa na diin sətə a xa.

17

Iburama xinla maxətə fəna

¹ Iburama to jee tonge solomanaanin jee solomanaanin ti siimayaan na, Alatala yi mini a xa, a fa ito fala a xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna nan n tan na. I sigati kiin xa kamali n yee ra yi. ² N fama layirin tongodeni i tan nun n tan tagi. N mən fama nən bənsən gbeen fideni i ma.” ³ Iburama yi bira, a a yetagin lan bəxən ma. ⁴ Ala yi a fala a xa, a naxa, “N ma layirin ni i ra n naxan tongoxi i tan nun n tan tagi. I findima nən siya wuyaxine benban na. ⁵ I xinla mi falama sənən Iburama,* i xinla falama nən fa fala Iburahima, bayo n na i findima nən siya wuyaxine benban na. ⁶ N na i findima nən yama gbeen benban na. I diine sətəma nən naxanye findima siya wuyaxine ra. Mangane fan minima nən i ya diine tagi. ⁷ N nan n ma layirin nakamalima nən i tan nun n tan tagi, hali i dangu xanbini, e nun i bənsənne fan yixətən fan bənsən bənsən. A findima habadan layirin nan na. Nayi, n

* **17:5:** Iburama bunna nəen fa fala “Fafa binyena.”

tan nan i ya Ala ra, e nun i bənsənnə hali i dangu xanbini. ⁸ I tan nun i bənsənnə, n fama nən bəxən fideni ε ma, i findixi xəjən na dənaxan yi iki. Kanan bəxən birin findima nən e gbeen na habadan! N tan nan e Ala ra.”

⁹ Ala mən yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I tan nun i bənsənnə fan yixetən bənsən bənsənnə, ε lan nən ε xa n ma layirin nakamali. ¹⁰ En ma layirin ni i ra, n naxan saxi ε ma, ε lan ε xa naxan nakamali, i tan nun i bənsənnə: Naxan birin findixi xəmən na ε tagi, e birin lan nən e xa banxulan. ¹¹ E xa na banxulanna findi layiri taxamasenna ra ε tan nun n tan tagi. ¹² Keli ε tan ma, sa dəxə ε bənsən bənsənnə ra, a birin lan nən, naxan yo barin nəma fa xii solomasəxə ti, a xa banxulan. Na sariyan lan nən a xa sa ε konyine fan ma naxanye ε yii, naxanye barixi ε konni, e nun konyin naxanye saraxi bəxə gbətəni, hali a mi fa i bənsənni. ¹³ Na kui, konyin naxanye barixi i konni e nun i naxan fan saraxi, e birin lan nən e xa banxulan, alogo n ma layirin taxamasenna xa lu ε fatin ma habadan! ¹⁴ Xəmən naxan na lu a fatin mi banxulanxi, a fama nən naminideni ε bənsənni, bayo a mi layirin nakamalixi.”

¹⁵ Na xanbi, Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama i ya naxanla xinla fala sənən de, ‘Sarayi,’ a fa xili nən ‘Saran.’ ¹⁶ N na a barakama nən, a fama dii xəmən bari-den i xə. N na a barakama nən, a fama findideni nən siya gbeen benban na. Yamana wuyaxin mangane fama minideni nən a diine yi.” ¹⁷ Iburahima yi bira, a yi a yətagin lan bəxən ma, a yi gele. A yi a fala a bəjəni, a naxa, “N tan naxan bata jεε kəmə ti siimayaan na, n mən nəε diin sətə ba? Saran naxan fan bata jεε tonge solomanaanin ti siimayaan na, a fa nəε diin barə ba?” ¹⁸ A yi a fala Ala xa, a naxa, “I jəxə lu Sumayila xən ma tun!” ¹⁹ Ala yi a fala, a naxa, “En-ən! I ya naxanla Saran fama dii xəmən bari-den i xə, i naxan xili sama Isiyaga.† N nan n ma layirin nakamalima nən n tan nun a tan tagi e nun a bənsənnə hali a faxa xanbini. Layirin naxan mi kalama habadan! ²⁰ Na xanbi, n bata i ya maxandin nasuxu Sumayila fe ra.

N na barakama nən, n mən dii gbege bari feen nagidima a ma nən, n bənsən wuyaxin fima nən a ma. A findima nən manga dii fu nun firinne baba ra, e nun siya xungbe kanna ra. ²¹ Koni, naxan findixi n ma layirin na, n fama na rakamalideni n tan nun Isiyaga nan tagi. Saran fama nən dii xəmən bari-den i xə i jəxən waxati faraxi.” ²² Ala to yelin na falə, a yi keli Iburahima xun ma.

²³ Iburahima yi a diin Sumayila tonge e nun a konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye saraxi. Xəmən naxanye birin a banxini, a yi e birin banxulan na ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ²⁴ Iburahima siin jεε tonge solomanaanin jεε solomanaanin nan yi a ra, ²⁵ a dii Sumayila tan bata yi jεε fu nun saxan ti, e banxulanxi waxatin naxan yi. ²⁶ E yi e birin banxulan ləxə keden ²⁷ e nun xəmən naxanye birin yi Iburahimaa banxini, konyin naxanye barixi a konni, e nun a naxanye fan saraxi keli yamana gbətə yi.

18

Xəjə saxanna fe

¹ Alatala yi mini Iburahima xa Mamire wudi bili gbeen dənaxan yi. Na waxatini, Iburahima yi dəxi a bubun so dēen na, kuye wolon waxatini yanyin na. ² A yi xəmə saxan to tixi a yətagi. A yi keli bubun so dēen na, a siga mafuren, a sa na xəmə saxanna ralan. A yi a xinbi sin. ³ A yi a fala muxu keden xa e tagi, a naxa, “N kanna, yandi ε nama dangu singe, ε xa ε madigan n konni. ⁴ N xa fa igen na ε xa alogo ε xa ε sanne maxa. E mən xa ε matabu wudini ito bun ma. ⁵ N xa fa donseen na ε xa alogo ε xa fangan sətə. Na xanbi, ε fa siga ε sigatini. Amasətə, ε danguma ε walikēen konna nin.” Na xəjəne yi a yabi, e naxa, “Awa, i naxan falaxi, a raba.”

⁶ Nanara, Iburahima yi xətə a mafuraxin na a bubun kui. A yi a fala a naxanla Saran xa, a naxa, “I xədxə. I murutu fupin fəjən debedin yə saxan nafala burun na.” ⁷ Na xanbi, a yi a gi, a siga jinge sansanni, a sa jinge dii turaxi keden tonge. A yi na jinge diin so a walikēen yii alogo a xa a faxa, a

† 17:19: Isiyaga bunna nən fa fala “A gelema.”

xa a rafala donseen na. ⁸ Na suben to yelin jinje, Iburahima yi a tongo, a a so xəjene yii, e nun nənə kəndəna sa nənə xixin fari. E na donseen donma, Iburahima yi ti e fəma wudin bun ma.

⁹ Na xəjene yi Iburahima maxədin, e naxa, “I ya naxanla Saran minən yi?” A yi e yabi, a naxa, “A na yi bubun bun ma.” ¹⁰ Na xəjen muxu keden yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mən xetema be i naxən waxati faraxi. Na waxatini i ya naxanla dii xəmen barima nən i xa.” Saran yi tixi Iburahima xanbi ra bubun so dən na, a tuli matixi e falan ti xuiin na. ¹¹ Iburahima nun Saran bata yi yelin forideni nun. Saran mi yi nəe diin barə. ¹² A yi gele a yete ma, a naxa, “N tan na sətə, n bata yelin fore? N kannan fan bata findi xəmə fonna ra. N fan səwama nən dii sətədeni ba?”

¹³ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Nanfera Saran gelexi? Nanfera a a falaxi, a tan mi nəe diin barə sənən, bayo a bata fori? ¹⁴ Nanse na Alatala mi nəe naxan lige? N fama nən waxati saxini faraxi, Saran yi dii xəmen bari.” ¹⁵ Saran yi gaxu, a yi wulen fala, a naxa, “N mi gelexi de!” A yi a fala a xa, a naxa, “Di! I gelexi nən.” ¹⁶ Na xəjene yi ti kiraan xən ma, e yi e xun sa Sodoma taan ma. Iburahima yi siga e tideni kira yi.

¹⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N naxan ligama, n nama na luxun Iburahima ma. ¹⁸ A fama nən findideni siya belebele senbemaan na. Dunuṣa siyane birin duban sətəma nən a tan barakani. ¹⁹ N na a sugandixi nən, alogo a xa a diine nun a bənsənna muxune birin yamari a e xa kiti kəndən sa tinxinni. Na waxatini, n tan Alatala, n fama nən n ma layirin nakamalideni n naxan tongoxi Iburahima xa.” ²⁰ Alatala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Feen naxan falaxi Sodoma kaane nun Gomora kaane xun ma, fe magaxuxin na a ra. E yulubin bata gbo ayi han, ²¹ n fama gododen nən, n sa a mato feen naxanye birin falaxi e xun ma, xa a na kiini. Xa e birin na feene fari, n fama a kolondeni nən na waxatini.”

²² Xəje firin yi keli e yi dənaxan yi, e yi siga Sodoma taani. Koni Alatala nun Iburahima yi lu yire kedenni. ²³ Iburahima yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I

muxu naxine nun tinxin muxune halage e bode xən ba? ²⁴ Yanyina nde tinxin muxu tonge suulun Sodoma kaane tagi. I na taan kalama nən? I mi diṣama Sodoma yamaan ma na tinxin muxu tonge suulunna fe ra ba? ²⁵ En-en, a mi lanma i xa na liga! A mi lan i xa muxu naxin nun tinxin muxun faxa kii kedenni. A mi lan kiti kedenna xa sa muxu naxin nun tinxin muxun ma. A mi lan i xa na liga. Naxan dunuṣa birin makitima, a mi a ligama tinxinna kiraan xən ma ba?” ²⁶ Alatala yi yabin ti, a naxa, “Xa n tinxin muxu tonge suulun li Sodoma taan kui, n diṣama nən Sodoma kaane birin ma na muxu tonge suulunna fe ra.”

²⁷ Iburahima mən yi falan tongo, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi i xa diṣa n xa, n xa falani ito ti i xa, bayo n tan kelixi gbangbanna nun bəndən nin. ²⁸ Xa i sa a li, tinxin muxu tonge suulun mi na yi, yanyina nde fə muxu tonge naanin e nun suulun nan na. I na taan kalə bayo muxu suulun bata dasa a ra?” Ala yi a fala, a naxa, “N mi a kalama xa n tinxin muxu tonge naanin e nun suulun li na.”

²⁹ Iburahima mən yi a fala a xa, a naxa, “Yanyina nde, i muxu tonge naanin nan lima na yi.” A yi a fala, a naxa, “N mi na kalama na muxu tonge naaninna fe ra.”

³⁰ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, n bata i maxandi, i nama xələ xa n mən falana nde ti i xa. Yanyina nde, i muxu tonge saxan nan lima na yi.” Ala yi a fala a xa, a naxa, “N mi na kalama xa n tinxin muxu tonge saxan li na yi.”

³¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “Marigina, i hake lu n xa. Yanyina nde, i muxu məxəje nan lima na.” Ala yi a fala, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu məxəjena fe ra.”

³² Iburahima mən yi a fala, a naxa, “Marigina, yandi, i nama xələ. N ma maxədin dənən ni ito ra. Yanyina nde, i muxu fu nan lima na.” Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N mi na taan kalama na muxu fuuna fe ra.” ³³ A to yelin falan tiye e nun Iburahima, Alatala yi siga, Iburahima fan yi xetə a konni.

19

Sodoma nun Gomora halagi fena

¹ Ninbari waxatini, maleka firin yi so Sodoma taani. Na waxatini, Loti yi dɔxi na taan so dɛɛn na. A to malekane to fɛ, a yi keli, a sa e ralan kiraan xɔn ma. A yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. ² Loti yi a fala e xa, a naxa, “N kanne, yandi, ɛ xa so n konni. ɛ xa ɛ sanne maxa, ɛ mɔn xa xi be to. Na xanbi, tila xɔtɔnni ɛ nɔɛ sigɛ ɛ sigatini.” Malekane yi a fala, e naxa, “ɛn-ɛn! Fɔ nxu xa xi taan tagini to kɔɛɛn na.”

³ Koni Loti yi a yixɔdɔxɔ han e yi siga a konni. A yi donse fajin nafala e xa, a yi buru ratetaren gan e xa. E yi e dɛge. ⁴ Sa waxatin mi yi a lixi nun, Sodoma kaane yi Loti a banxin nabilin. Keli banxulanne ma, sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra, e birin yi na nun. ⁵ E yi Loti xili, e a maxɔdin, e naxa, “Na muxune minɛn yi, naxanye soxi i konni to jinbanna ra. E ramini nxu ma, nxu xa nxu makoon naba e ra alo jaxanla.” ⁶ Loti yi mini a banxin kui a ti dɛɛn na, a yi na dɛɛn nagali. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “ɛn-ɛn! Ngaxakedenne, ɛ nama fe jaxin liga. ⁸ N ma dii tɛmɛ firin be naxanye mi xɛmɛ feen kolon. N bata tin a ma, n xa ne sa ɛ sagoni, ɛ xa feen birin liga e ra ɛ waxi naxan xɔn ma, alogo ɛ nama sese liga n ma xɔjɛne ra, bayo n tan bata findi e yatigin na.” ⁹ Na muxune yi a fala Loti xa, e naxa, “Mini i ya xɔjɛne nan na nxu yetagi. I mi nɔɛ kitin sɛ nxu konni. Xa i mi i kata, nxu fama fe xɔlɛn dɔxɔdeni i ra nɛn dangu e tan na.” E yi sɔnsɔn Loti ra, alogo e xa dɛɛn kala. ¹⁰ Na maleka firinna yi Loti suxu, e yi a raso banxin kui, e dɛɛn balan e xun ma. ¹¹ Malekan yi ganla xunna kala, naxanye yi tixi dɛɛn na, e birin yi findi danxutɔne ra, keli banxulanne ma sa dɔxɔ xɛmɛ fonne ra han e mi yi sese toma fa. Kiraan yi yifu e ma.

¹² Na maleka firinna yi Loti maxɔdin, e naxa, “Muxuna nde i xa be? Hali a findixi i bitanna nan na, i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne, e nun i ya muxune birin, i xa e birin namini taani ito kui ¹³ bayo nxu fama a halagideni. Alatala bata maxandi xui gbege mɛ taa yi kaani itoe wali kobine fe ra. Alatala yi nxu rafa, a nxu xa fa taani ito halagi.” ¹⁴ Loti yi siga, a a fala a bitanne xa,

a naxa, “ɛ keli be mafurɛn! Alatala fama be kaladeni iki sa.” E yi a miri a sabaan nan na. ¹⁵ Na subaxan ma, malekane yi digi Loti ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I ya jaxanla tongo, e nun i ya dii tɛmɛ firinna naxanye be. ɛ xa keli be alogo ɛ nama halagi ɛ nun taani ito hake kanne.” ¹⁶ A to wa a madigan feni nun, malekan yi Loti suxu a yiin ma, e nun a jaxanla, sa a dii tɛmɛ firinna fari. E yi e ramini taan kui, bayo Alatala bata yi kininkinin e ma.

¹⁷ Malekan to e ramini, keden yi a fala Loti xa, a naxa, “I gi, alogo i niin xa ratanga. I nama i xanbi rato de! I nama i mati taani ito rabilinna yire yo yi. Xa i mi waxi a xɔn i xa halagi, siga na geyane yireni.” ¹⁸ Loti yi a fala, a naxa, “ɛn-ɛn, n Marigina, n bata i maxandi, n mi nɔɛ na lige. ¹⁹ N na a kolon, i bata hinan n tan i ya walikɛɛn na. I bata kininkinin n ma han! I bata n niin natanga. Koni, n tan mi nɔɛ n giye han geyaan ma, xa na mi a ra n faxama nɛn. ²⁰ Yandi, i bata taa xurudini ito to? Na nan masoxi n na. Tin, n xa siga, n xa sa lu na. A lu, n xa siga mɛnni, taa xurudidin na a ra! N niin xa ratanga!” ²¹ Malekan yi a fala, a naxa, “N bata tin na birin ma. N mi na taan kale. ²² Siga mafurɛn, bayo han i sa soma waxatin naxan yi, n mi nɔɛ fefe lige.” Na nan a toxi, na taan xili saxi Soyari.* ²³ Sogen yi tema waxatin naxan yi, Loti yi so Soyari taan kui.

²⁴ Na waxatini, Alatala yi dole tɛɛn nagodo Sodoma taan nun Gomora taan ma. ²⁵ A yi na taane halagi e nun na lanbanna birin, fɔlɔ sansine ma, sa dɔxɔ muxune ra naxanye birin dɔxi na taane kui. ²⁶ Loti a jaxanla yi a yɛɛn naxetɛ a xanbi ra, a yi findi fɔxɔ gɛmɛ tixin na.

²⁷ Na subaxan ma, Iburahima yi keli, a a xunsa na yiren ma e nun Alatala e bode to dɛnaxan yi. ²⁸ A to a yɛɛn nasiga Sodoma taan nun Gomora taan ma, e nun na taane rabilinna birin, a yi tuti gbeen to, a tema na yi alo sulun tɛɛn† tutina. ²⁹ Ala to yi na taane kalama nun, a yi mirixi Iburahimaa fe ma. Na nan a toxi, Ala yi Loti ratanga na gbalon ma, a yi na taane kalama waxatin naxan yi, Loti yi dɔxi dɛnaxan yi.

* 19:22: Soyari bunna nɛɛn fa fala “A xurina.” † 19:28: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Loti nun a dii tɛmɛ firinna

³⁰ Loti bata yi gaxu lu feen na Soyari taan kui. A yi keli na, a siga geyaan fari a sa dɔxɔ mɛnni e nun a dii tɛmɛ firinna faran yinla kui.

³¹ Lɔxɔna nde, a dii tɛmɛ singen yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “En baba bata fori. En dɛnaxan yi, xɛmɛ yo mi be en dɔxɔma naxan xɔn ma alo adaman darixi kii naxan yi.” ³² Fa be, en xa dɔlɔn so en baba yii han a xunna yi keli alogo en xa xi a xɔn ma, alogo en xa diin sɔtɔ. Na xa findi a bɔnsɔnna ra.” ³³ Na kɔɛɛn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a dii tɛmɛ singen yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina hanma a keli waxatina. ³⁴ Kuye to yiba, a dii tɛmɛ singen yi a fala a xunyɛn xa, a naxa, “A bata jan, n tan nun n baba bata xi yire kedenni to. To kɔɛɛn na, i tan nan nun n baba xima yire kedenni. Na yanyini en nɔɛ bɔnsɔnna fiyɛ a ma.” ³⁵ Na kɔɛɛn mɔn na, e yi dɔlɔn fi e baba ma, a xunyɛn fan yi xi a baba xɔn ma. A mi a xun ma fe yo kolon, a diin sa waxatina, e nun a keli waxatina.

³⁶ Loti a dii tɛmɛ firinna yi fudikan e baba a diin na. ³⁷ Na dii tɛmɛ singen to diin bari, a a xili sa “Moyaba.” Na nan findi Moyaba kaane birin benban na. Han iki e na yi. ³⁸ A dii tɛmɛ firinden fan yi diin bari, a a xili sa “Bɛn-Ami.” Na nan findi Amonine birin benban na. Han iki e na yi.

20

Iburahima nun Abimeleki

¹ Iburahima yi siga Negewi yamanani. A yi dɔxɔ Kadesi nun Suru tagi. Na xanbi ra, a yi siga Gerari taani, a yi waxati ti mɛnni. ² Iburahima yi a jaxanla Saran ma fe fala, a naxa, “N xunyɛn jaxalanmaan nan a ra.” Abimeleki, Gerari mangan yi Saran tongo.

³ Kɔɛɛn to so, Abimeleki xima, Ala yi a yɛtɛ yita a ra xiyeni, a naxa, “I faxama nɛn jaxanli ito a fe ra, i naxan tongoxi, bayo xɛmɛ taa ra dɔxɔn na a ra.” ⁴ Na waxatini, Abimeleki munma yi a maso a ra. A yi a yabi, a naxa, “N Marigina, i bɔnsɔn tinxinxin kalama nɛn?” ⁵ Iburahima a fala nɛn n xa, fa fala jaxanli ito a xunyɛn jaxalanmaan nan a ra. Naxanla fan yi a fala n xa, a tada nan Iburahima ra. N naxan ligaxi, n na ligaxi n bɔjɛ fixɛn nan na.” ⁶ Na

xiyeni Ala mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N tan yati, n na a kolon i feen naxan ligaxi, fe kobi xa mi a ra. N tan nan a ligaxi, i mi nɔxi yulubi ligɛ n na. Na nan a toxi n mi a luxi i xa a findi i ya jaxanla ra.” ⁷ Iki, jaxanli ito raxɛtɛ a xɛmɛn ma. Nabiin nan a ra. A Ala maxandima i xa nɛn alogo i niin xa ratanga. Koni xa i mi a raxɛtɛ a xɛmɛn ma, a kolon, i faxama nɛn i tan nun i ya muxune birin.”

⁸ Abimeleki yi keli sinma, a yi a kuntigine birin malan. Feen naxan birin danguxi, a yi a yɛba e xa. E yi gaxu han a dangu ayi.

⁹ Abimeleki yi Iburahima xili a konni. A yi a maxɔdin, a naxa, “N haken mundun ligaxi i ra, i xa n tan nun n ma yamaan findi yulubi kanne ra? I bata fe liga n na, feen naxan mi lan a xa liga.” ¹⁰ Nanfe a ligaxi i xa na raba?” ¹¹ Iburahima yi a fala, a naxa, “N na falaxi nɛn, a be kaane mi gaxuxi Ala yɛɛ ra. E n faxama nɛn n ma jaxanla fe ra.” ¹² Nɔndin nan a ra, n xunyɛn na a ra. Nxu birin baba keden, koni nxu nga keden mi a ra. A mɔn findixi n ma jaxanla ra. ¹³ Ala to n namini n baba konni, n yi a fala n ma jaxanla xa, n naxa, “I hinanna yitama n na ikiini: En na siga dɛdɛ, i xa a fala a n xunyɛn nan i tan na.”

¹⁴ Abimeleki yi yɛxɛɛne nun siine nun jingene nun konyi xɛmɛne nun konyi gilɛne tongo, a yi e birin so Iburahima yii. A mɔn yi a jaxanla Saran naxɛtɛ a ma. ¹⁵ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “N ma bɔxɔn dɛɛn bata rabi i xa. I na wa lu feni dɛdɛ bɔxɔni ito ma, lu mɛnni.” ¹⁶ A yi a fala Saran xa, a naxa, “N bata gbeti gbanan wuli keden so i tada yii i solona seen na i tan nun i sigati boden birin yɛɛ xɔri alogo i xa xunna kenla sɔtɔ.” ¹⁷ Iburahima yi Ala maxandi, na waxatini Ala yi Abimeleki rakɛndɛya alogo a jaxanla nun a konyi gilɛne xa nɔ diin barideni. ¹⁸ Alatala bata yi dii baritareyaan nagidi nun Abimeleki a muxune ma Iburahima a jaxanla Saran ma fe ra.

21

Isiyaga bari lɔxɔna

¹ Alatala yi hinan Saran na, a a falan nakamali. ² Saran yi fudikan. A yi diin bari Iburahima xa a foriyani Ala waxatin

naxan fala a xa. ³ Iburahima yi a diin xili sa Isiyaga, Saran naxan sətəxi a xa.

⁴ A yi a dii Isiyaga banxulan a xii solo-masəxəde ləxəni alo Ala a yamari kii naxan yi. ⁵ Iburahima bata yi jəe kəmə sətə si-imayaan na, Isiyaga bari waxatin naxan yi. ⁶ Saran yi a fala, a naxa, “Ala bata n nagele səwani. Muxun naxanye na n ma dii Isiyaga bari feen mə, en birin səwama nən.”* ⁷ A mən yi a fala, a naxa, “Nde yi nəe a falə Iburahima xa a ləxəna nde fama a lideni, Saran findima dii ngan na nən? Koni n tan bata diin bari a xa a xəmə foriyani.”

Iburahima yi Hagara kedi

⁸ Diin to gbo, e yi a dəen ba xijən na. Iburahima yi səwa sumunna belebele yitən, a dii Isiyaga dəe ba ləxəni. ⁹ Misiran kaan Hagara diin naxan barixi Iburahima xa, Saran yi na diin to gełe. ¹⁰ A yi a fala Iburahima xa, a naxa, “Konyi jaxanli ito nun a diin kedi. E nun n ma dii Isiyaga nama lu kəe kedenni.” ¹¹ Na falan mi rafan Iburahima ma a diina fe ra. ¹² Koni Ala yi a fala Iburahima xa, a naxa, “I nama xələ i ya diina fe ra e nun i ya konyi jaxanla. Saran na feen naxan birin maxədin i ma, a birin liga a xa, bayo naxanye yatəma i bənsənna ra, ne minima Isiyaga bənsənna nin. ¹³ N siyana nde fan naminima nən i ya konyi jaxanla diini, bayo i ya diin nan a fan na.” ¹⁴ Iburahima yi keli subaxan ma. A yi burun nun kidi sagbaan tongo igen yi naxan kui. A yi na birin nate Hagara xun ma, a yi diin so a yii, a yi e birin kedi. Hagara yi a xun ti tonbon yiren na dənaxan xili “Bəriseba.”

¹⁵ Igen to jan a kidi sagbaan kui, a yi a diin sa wudidin bun ma. ¹⁶ A yi siga, a sa dəxə a danna xalimakuli wolide keden jəxəndən yi. A yi a fala, a naxa, “N mi nəe n yəen tiyə n ma diin faxamatəən na.” A yi siga, a sa dəxə a danna, a yi lu tə a ma, a wuga. ¹⁷ Ala yi diin wuga xuiin mə kore. Alaa malekan yi Hagara xili, a yi a maxədin, a naxa, “Hagara nanse i sətəxi? I nama gaxu bayo Ala bata diin wuga xuiin mə kore. ¹⁸ Keli i ti! I ya diin tongo i yii

firinna ra, i xa a suxu, bayo n na a findima siya gbee kanna nan na.”

¹⁹ Ala yi Hagara yəen nabi, a yi xəjinna to, igena a kui. A yi na kidi sagbaan tongo, a sa igen sa a kui. A yi igen fi a diin ma. ²⁰ Ala yi a yengi lu diin xən ma han a yi gbo. A yi siga a sa dəxə tonbonni. A yi findi xalimakuli wonla ra. ²¹ A yi dəxə Paran tonbonni. A nga yi Misiran kaa jaxalan keden fen a xa.

Iburahima layirin naxan xidi e nun Abimeleki tagi

²² Na waxatini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, ne yi fa Iburahima li, e a fala a xa, e naxa, “Ala luxi i xən ma i ya feen birin yi. ²³ I kələ n xa Ala xinli, fa fala i mi n yanfə, i mi n ma diine yanfə, i mi n mamandenne fan yanfə. I xa hinan n na e nun bəxəni ito muxune, i dənaxan yi, alo n na a liga i xa kii naxan yi.” ²⁴ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ Ala yi.”

²⁵ Iburahima yi a mawuga Abimeleki xa, a walikene bata a xəjinna ba a yii. ²⁶ Abimeleki yi a yabi, a naxa, “N ma kolon naxan na feen ligaxi i ra. I mi dəntəgeni ito saxi n xa, fə to n tan yi fa a kolon.”

²⁷ Iburahima yi yəxəene nun siine nun jingene tongo, a yi e so Abimeleki yii. E yi layirin tongo e bode xa. ²⁸ Iburahima yi yəxəe dii solofere tongo, a yi e sa e danna. ²⁹ Abimeleki yi a maxədin, a naxa, “Nanfera, i na yəxəe dii soloferene saxi e danna?”

³⁰ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ne soma nən i yii, alogo i xa a kolon, a n tan nan xəjinni ito gexi.”

³¹ Nanara, mənna xili saxi Bəriseba, bayo e firinna birin e kələ mənna nin.† ³² E yi layirin tongo e bode xa Bəriseba. Na dangu xanbini, Abimeleki nun a sofa mangana Pikoli, e yi ti kiraan xən ma xəte Filisiti bəxəni. ³³ Iburahima yi tamaro wudi bili keden si Bəriseba bəxən ma. A yi Alatala maxandi a xinla ra, Habadan Ala. ³⁴ Iburahima jəe wuyaxi ti nən Filisiti bəxəni.

22

Iburahimaa saraxana

* 21:6: Isiyaga bunna nəen fa fala “A gełema.” † 21:31: Bəriseba bunna nəen fa fala “Marakələ xəjinna.”

¹ Na feene dangu xanbini, Ala yi Iburahima keɲaan fεsεfεsε. A yi a xili, a naxa, “Iburahima.” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

² Ala yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin tongo, Isiyaga, i ya dii keden peena, naxan nafaan i ma, i xa a xali Moriya yamanani geyaan fari, n na denaxan yita i ra. I xa a ba n xa saraxa gan daxin na.”

³ Subaxan ma, Iburahima yi keli, a yi dɔxɔ seni tɔn a sofanla fari. A yi a walikε firin tongo e nun Isiyaga, a diina. Iburahima yi yegeni bɔ naxan findima tεε yitɔn seen na saraxa badeni. A yi siga yireni Ala denaxan yitaxi a ra. ⁴ Na xii saxande lɔxɔni, Iburahima yεen yi ti na yire makuyen na, a sigama denaxan yi. ⁵ A yi a fala a walikε firinna xa, a naxa, “E tan nun sofanla xa lu be. Nxu nun n ma diin sigama geyaan fari Ala batudeni. Na waxatini nxu mɔn xεtεma han be.”

⁶ Iburahima yi na yegen dɔxɔ Isiyaga xun ma, a diina. A mɔn yi tεε wolonna nun filen xali. E sigan tima e firinna. ⁷ Isiyaga yi a baba Iburahima xili, a naxa, “N baba.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n ma diina.” Isiyaga yi a baba maxɔdin, a naxa, “N bata a to yegen nun tεε wolonna en yii, koni yεxεε diin minen yi en naxan bama saraxan na?”

⁸ Iburahima yi a yabi, a naxa, “N ma diina, Ala yatin nan yεxεε diin fima en ma, en naxan bama saraxa gan daxin na.” E sigan tima e firinna.

⁹ E to e soden li, Ala denaxan yitaxi a ra, Iburahima yi saraxa ganden nafala mɛnni, a yi yegen sa na. A yi a diin xidi, Isiyaga. A yi a rate na saraxa ganden fari, a yi a dɔxɔ yegen fari. ¹⁰ Na xanbi ra, a yi filen tongo, a yi a yiini bandun, a xa a diin kɔε raxaba, ¹¹ koni Alatalaa malekan yi a xili kore, a naxa, “Iburahima hε, Iburahima hε!” Iburahima yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹² Malekan yi a fala, a naxa, “Banxulanni ito lu na. I nama fe ɲaxi yo liga a ra. N bata a kolon i gaxuxi Ala yεε ra. N mɔn bata la a ra, i mi tondixi i ya dii kedenna fidendi n ma saraxan na.”

¹³ Iburahima yi a yεen naxεtε a xanbi ra, a yi yεxεε kontonna to fɔtɔnna yii ra, a

feri firinna kankanxi ɲansanni. A yi sa na yεxεε kontonna tongo, a fa a ra. A yi na ba saraxan na a diin ɲɔxɔn na. ¹⁴ Iburahima yi na yiren xili sa “Alatala nan fama a ra.” Nanara, han iki a falama “Alatala nan fama a ra a geyaan fari.”

¹⁵ Alatalaa malekan mɔn yi Iburahima xili kore. ¹⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ n yεtɛni, Alatalaa falan ni ito ra. Bayo i bata ito liga, i mi tondi i ya dii kedenna ma n xa, ¹⁷ n na i barakama nɛn han! I bɔnsɔnna wuyama ayi nɛn alo saren naxanye koren ma, xa na mi a ra e wuyama ayi nɛn alo mɛɲɛnsinna naxan malanxi baa dɛen na. I bɔnsɔnna e yaxune nɔma nɛn. ¹⁸ Dunupɔ siyane birin duban sɔtɔma nɛn i tan bɔnsɔnna barakani, bayo i bata n xuiin suxu.”

¹⁹ Iburahima yi xεtε a walikεne yireni. E birin yi siga Bεriseba, bayo Iburahima yi dɔxi mɛnna nin.

²⁰ Na feene birin to dangu, Iburahima yi a mε, a Milika bata diini itoe bari a xunyen Nahori xa: ²¹ A dii singena Yusu nun na xanbiratɔna Busi nun Arami baba Kεmuyeli ²² nun Kesede nun Xaso nun Pili-dasi nun Yidilafi e nun Betuyeli. ²³ Betuyeli Rebeka nan sɔtɔ. Milika nan na dii solo-masεxen bari Iburahima xunye Nahori xa. ²⁴ Nahori a konyi ɲaxanla, na yi xili nɛn Reyuma. A yi diine bari. Na diine yi xili nɛn: Teba nun Gaxami nun Tahaka e nun Maka.

23

Iburahimaa muxu maluxundena

¹ Saran ɲεε kεmε ɲεε mɔxɔɲen nun solofere nan sɔtɔ siimayaan na. ² A yi faxa Kiriyati-Aruba yi, naxan mɔn xili “Xebiron,” Kanan bɔxɔni. Iburahima yi a ɲaxanla saya feen liga, a yi a wuga. ³ Iburahima yi keli, a ɲaxalan binbin saxi denaxan yi, a yi siga Xitine fεma. A yi sa falani ito ti e xa, a naxa, ⁴ “Xɔɲen nan n tan na ε tagi be. N bata ε maxandi, ε gaburu yiren fi n ma, n nɔε n ma ɲaxanla maluxunɲε denaxan yi.”

⁵ Xitine yi a yabi, ⁶ e naxa, “Nxu kannna, i tuli mati nxu ra a faɲin na! Alaa muxu gbeen nan i ra nxu tagi. I na wa i ya ɲaxanla maluxun feni nxɔ gaburu yire yo

yi, i sagoon na a ra. Nxu tan tagi be, muxu yo mi na naxan nə tondə i xa, i ya naxanla maluxundeni a gaburu yireni.”

⁷ Iburahima yi keli. A yi a xinbi sin mən kaane xa, Xiti bənsənna. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε bata tin, n xa n n ma naxanla maluxundeni ε gaburu yireni, n fan bata ε maxandi ε xa n n ma maxandin nadangu-den, Soxara a dii Eferon ma ⁹ alogo a xa Makipela faranna so n yii. Bayo, n na a kolon a tan nan gbee mənna ra, na mən a xeen nan dəxən. A xa na sara n ma ε yee xəri, alogo birin xa a kolon, na bəxən bata findi n ma muxu maluxunden na.”

¹⁰ Eferon Xiti kaan yi tixi a yamaan tagi. A yi Iburahima yabi a xuini texin na alogo Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dən na, e xa n a falan namədeni. ¹¹ “Nba, n bata i maxandi, n kanna, i tuli mati n na. En-ən, n bata xeen nun faranni ito fi i ma n bənsənna yee xəri. I ya naxanla maluxun mənni.”

¹² Iburahima mən yi a xinbi sin, yamaan birin yee xəri. ¹³ A yi falan ti Eferon xa, a naxa, “I fan xa i tuli mati n na. N ni i ya xeen saren fima nən. A rasuxu, yandi, n gbetin naxan soma i yii alogo n xa n n ma naxanla maluxundeni mənni.”

¹⁴ Eferon mən yi falan tongo, ¹⁵ a naxa, “Nba, i tuli mati n na a fəlin na. Bəxən naxan saren lanma gbeti gbanan kəmə naanin ma, sese mi na ra, i tan nun n tan tagi. I ya naxanla maluxun na.”

¹⁶ Iburahima yi tin Eferon ma falan ma. A yi gbetin tənge, a naxan ma fe fala a bodene yee xəri, Xitine, na gbeti gbanan kəmə naanin yi maliga alo yulane yi darixi a ligε kii naxan yi na waxatini. ¹⁷ Eferon ma xeen naxan yi Makipela yi, Mamire sogetede binna e nun faranna naxan na, e nun wudi binla naxanye birin sixi xeen danne ra, ¹⁸ ne birin yi findi Iburahima gbeen na. Na Xitine nun muxun naxanye birin yi malanxi taan so dən na, e birin yi findi na fe serene ra.

¹⁹ Na birin dangu xanbini, Iburahima yi a naxanla Saran maluxun na faranna ra Makipela xeen ma, naxan Mamire yetagi, Xebiron yi, Kanan bəxəni. ²⁰ Na xeen nun

na faranna yi ba Xitine gbeeyani, a findi Iburahima gbeen na alogo a xa n a muxu faxaxine maluxundeni mənni.

24

Isiyaga nun Rebeka futu xidina

¹ Iburahima bata yi fori. Alatala yi Iburahima baraka kirayaan sifan birin xən ma. ² A walikεen naxan fori dangu a walikεen birin na, naxan yengi luxi a yii seen birin xən ma, Iburahima yi a fala na xa, a naxa, “I yiin naso n danban bun ma.*

³ N fama i rakəlden Alatala yi, kore xənna nun bəxə xənna Ala, alogo i nama naxanla fen n ma diin xa naxan findε Kanan kaan na n dəxi dənaxan yi. ⁴ I sigama n bari bəxən nan ma, n bənsənni, i mənna naxalan keden fen Isiyaga xa, n ma diina.”

⁵ A walikεen yi a yabi, a naxa, “Yanyina nde, na naxanla mi birε n fəxə ra fa bəxəni ito yi. Fə n xa i ya diin xali mənni, i ya bəxəni, i kelixi dənaxan yi ba?”

⁶ Iburahima yi a yabi, a naxa, “I nama n ma diin naxetε n kelideni de! ⁷ Alatala, Ala Naxan Kore, naxan n tongoxi n bari muxune tagi e nun n bənsənni, naxan falan tixi n xa, naxan a kəlxə a bəxəni ito soma nən n bənsənna yii, a tan yatina a malekan nasigama i yε ra nən alogo i xa n naxanla sətədeni n ma diin xa mənni. ⁸ Xa naxanla mi fa sa tin birε i fəxə ra, i fama nən natan-gadeni n ma kəlon ma, i naxan tongoxi n xa. Koni i nama xetε n ma diin na mənni.”

⁹ Walikεen yi a yiin naso a kanna Iburahima danban bun ma, a yi a kələ na ma. ¹⁰ Walikεen yi nəgəmə fu tongo Iburahima a nəgəməne tagi e nun se fəji gbegbe. A yi keli, a yi siga Nahori a taani, Mesopotamiya yamanan kəmə n fəxəni.

¹¹ Ninbari waxatini, a yi xəjinna li naxan gexi taan fari ma. A yi nəgəməne rafe-len mənni. Naxanle yi fama ige badeni na xəjinna nan na.

¹² A yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i maxandi alogo n ma sigatiin xa findi xunna kenla ra n xa to. I xa hinan n kanna Iburahima ra. ¹³ I bata n to xəjinna dəxən ma, taan sungutunne fama ige badeni dənaxan yi.

* 24:2: Mən kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

¹⁴ N sungutunna nde maxədinma nən, a xa a ige ba seen so n yii, n yi igen min. Xa a li, a n yabi iki, a naxa, 'I xa igen min, n mən xa igen so i ya nəgəməne fan yii,' n na a kolonma nən na waxatini, i ya nəxalan sugandixin yatin nan na ra Isiyaga xa, i ya walikəna. Na waxatini n na a kolonma nən, a i bata hinan n kanna ra."

¹⁵ Benun a xa yelin na falan tiyə, Rebeka yi fa, Betuyeli a dii tēməna, Nahori nun Milika mamandenna. Nahori, Iburahima xunyən nan a ra. A fəjən yi dəxi a tungunna fari. ¹⁶ Sungutun tofərin nan yi a ra, naxan mi yi xəmə feen kolon. A yi godo xərin dəen na, a yi a fəjən nafe igen na, a mən yi te. ¹⁷ Iburahimaa walikəen yi a gi, a sa a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, "Yandi, a lu n xa igena nde min, naxan i ya fəjən kui." ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, "Nba, igen min." A yi a fəjən nagodo a tungunna fari, a yi igen so a yii. ¹⁹ A to yelin igen soə a yii, a yi a fala a xa, a naxa, "N ni igen bama nən i ya nəgəməne fan xa alogo e birin xa wasa igen na."

²⁰ A yi igen sa xuruse mindeni, a mən yi siga a giyə a sa ige gbətə səgə. Nəgəməne birin yi wasa igen na. ²¹ Xəməni ito yi a dundu, a yi a miri, yanyina nde, Alatala bata n ma sigatiin nasənya n xa. ²² Nəgəməne to yelin igen minjə, xəməni ito yi xəma wuredin so sungutunna yii naxan sama nəəen na, na garamu sennin liyə, e nun xəma yikəeraso firin, naxan garamu kəmə liyə. ²³ A yi a maxədin, a naxa, "Nde a dii i tan na? Yandi, a fala n xa, xa yigiyana nde i baba konni, nxu xa xi na to kəəen na?"

²⁴ A yi a fala a xa, a naxa, "Betuyeli a diin nan n na, Milika nun Nahori mamandenna nan n na." ²⁵ Naxanli ito mən yi a fala, a naxa, "Nxu konni səxən nun nəxəndedə gbebeen na, yigiyaden fan na ə luma dənaxan yi." ²⁶ Xəməni ito yi a xinbi sin Alatala yətagi. ²⁷ A yi a fala, a naxa, "Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, n bata i tantun. I hinanma n kanna Iburahima ra waxatin birin. I ya lannayaan mi kalə. N ma sigatini, Alatala, n xunna tixi yiren nan na, dənaxan findixi n kanna Iburahima xunyən konna ra."

²⁸ Sungutunni ito yi a gi siga a konni, a sa xəpəni ito a fe fala a nga xa. ²⁹ Rebeka tadana nde yi na naxan xili Laban. A

yi mini mafurən, a yi siga xərin dəen na xəməni tixi dənaxan yi. ³⁰ A bata yi nəerasoon nun yikəerasoon to a xunyən nəxalanmaan yii. A mən bata yi a xunyən dəntəgə xuiin mə xəməna falana fe ra. A yi siga xəməni ito yireni a tixi xərinna fəma e nun nəgəməne.

³¹ A yi a fala a xa, a naxa, "Fa be, Alatala barakan fixi naxan ma. Nanfera i tixi tandeni? N bata banxini tən i yigiyadənə e nun nəgəməne lan e xa lu dənaxan yi."

³² Xəməni ito yi so Laban konni. Laban yi goronna ragodo nəgəməne fari. A səxən so e yii e nun nəxəndedəna e naxan donma. A yi igen fan so xəməni ito yii, e nun muxun naxanye birin biraxi a fəxə ra, alogo e xa e sanne maxa. ³³ A yi fa donseen na e xa, koni a yi a fala, a naxa, "N mi n dəgema singe, fə n xa falan ti ə xa, n lanma n xa naxan yita ə ra." Laban yi a fala a xa, a naxa, "Falan ti xə."

³⁴ Xəməni ito yi a fala, a naxa, "N tan Iburahimaa walikəen nan n na. ³⁵ Alatala bata baraka gbebeen nagidi n kanna Iburahima ma. A bata findi nafulu kanna ra, bayo Ala bata xuruseen sifan birin fi a ma e nun gbetin nun xəmaan nun walikə xəməne nun walikə nəxanle nun nəgəməne nun sofanle. Ala bata na birin fi a ma. ³⁶ N kanna Iburahima a nəxanla Saran, hali a to yi forixi, a yi diin bari a ma. A kəen birin soxi diini ito nan yii."

³⁷ "Iburahima n nakəlxə nən, a naxa, 'I nama nəxanla tongo n ma diin xa naxan fində Kanan kaan na n dəxi dənaxan yi.

³⁸ I xa siga n baba denbayani n bənsənni alogo i xa nəxanla fen n ma diin xa mənni.'

³⁹ Na waxatini, n yi n kanna maxədin, n naxa, 'Xa na nəxanla fa tondi biradeni n fəxə ra go?' ⁴⁰ A yi n yabi, a naxa, 'N

sigan tima Alatala naxan yətagi, na fama nən a malekan biradeni i fəxə ra alogo i ya sigatiin xa sənya. I fama nən nəxanla tongodeni n ma diin xa n bənsənni, n baba denbayani. ⁴¹ Na waxatini i na siga n bənsənnə tagi, xa e mi fa sa sungutunna so i yii, i bata ratanga n ma marakəlon ma.'

⁴² "N to xərinna yiren li, n yi maxədin ti, n naxa, 'Alatala, n kanna Iburahimaa Ala, xa i bata a jənige n xa, i xa n ma sigatiin nasənya, ⁴³ i yəen ti n na xərinna

dəxən ma. N fama nən sungutunna nde maxədinəni naxan fama ige badeni, a a xa igen so n yii naxan a fəjən kui alogo n xa n min. ⁴⁴ Xa a n yabi, a naxa, “Igen min, n na igen bama nən i ya jəgəməne fan xa, e min,” n na a kolonma nən na waxatini, Alatalaa sungutun sugandixin yatin nan na ra n kanna Iburahima a diin xa.”

⁴⁵ “Benun n xa yelin na falan tiyə n yete ma, Rebeka yi fa, fəjən dəxi a tungunna fari. A yi godo xəjin dəen na, a yi igen ba. N yi a maxədin, n naxa, ‘Yandi igen so n yii, n xa n min.’” ⁴⁶ A yi a fəjən nagodo mafuren a tungunna fari, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Igen min, i na yelin igen minjə, n na igen soma nən i ya jəgəməne fan yii.’ N yi n min, a mən yi igen so jəgəməne yii. ⁴⁷ N yi a maxədin, n naxa, ‘Nde a dii i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Betuyeli a diin nan n na, Nahori nun Milika mamandenna nan n na.’ N yi xəma wuredin so a jəeen na, n mən yi xəma yiirasone so a yii kəeen na. ⁴⁸ N yi n xinbi sin Alatala yetagi. N yi Alatala tantun, n kanna Iburahimaa Ala, bayo a bata n ti kira fəjin xən ma alogo n xa n kanna xunyəna dii jaxalanmaan tongo a diin xa. ⁴⁹ Iki, a fala n xa, xa i hinanma n kanna ra lannayani. Xa na mi a ra, n sigama nən yire gbete yi.”

⁵⁰ Laban nun Betuyeli yi a yabi, a naxa, “Alatala nan feni itoe ragidixi. Nxu mi na matandə. ⁵¹ Rebeka nan tixi i yetagi ito ra. A xali i yii, alogo a xa findi i kanna diina jaxanla ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.”

⁵² Iburahimaa walikəen to na fala xuine mə, a yi a xinbi sin Alatala yetagi. ⁵³ Na xanbi ra, a yi muran gbeti daxin nun xəma daxin nun dugine ramini a goronne yə, a e so Rebeka yii. A yi Rebeka nga nun a tada fan ki. ⁵⁴ Iburahima a walikəen nun a fəxərabirane, e birin yi e dəge, e igen min, e yi so e sadeni.

E to keli xətənni, Iburahimaa walikəen yi a fala Rebeka nga nun a tada xa, a naxa, “Ə a lu fa n xa xəte n kanna konni.” ⁵⁵ E yi a fala, e naxa, “Sungutunni ito xa lu be singen, a xa xii fu jəxən liga be waxatini ito yi, na xanbi ra, i siga.” ⁵⁶ Walikəen mən yi e yabi, a naxa, “Ə nama n makankan be. Alatala bata n ma sigatiin findi n ma xunna kenla ra. Ə a lu fa n xa xəte n kanna konni.”

⁵⁷ E yi a fala, e naxa, “En sungutunni ito xili ba, en na a maxədin, en xa a jənigen kolon.” ⁵⁸ E yi Rebeka xili, e yi a maxədin, e naxa, “I waxi siga feni ba, e nun xəməni ito?” Rebeka yi a yabi, a naxa, “Ŋn, n waxi siga feni.” ⁵⁹ E yi e xunyən Rebeka so e yii e nun jaxanla naxan yi a maxuruma. E nun Iburahima walikəen nun a muxune yi siga.

⁶⁰ E yi duba Rebeka xa, e naxa, “I tan nxu xunyəna. Ala xa i yixetene rawuya ayi han wuli wuli wuyaxi, e nəən sətə e yaxune xun na.” ⁶¹ Rebeka nun a walikə jaxanle yi dəxo jəgəməne fari, e yi bira Iburahima a walikəen fəxo ra, e birin yi siga.

⁶² Isiyaga bata yi keli Lahayi Royi xəjinna yireni. A yi siga Negewi bəxəni, a sa dəxo na. ⁶³ Ninbanna nde ra, a minixi a masigadeni, a yi jəgəməne to fə. ⁶⁴ Rebeka to Isiyaga to, a yi tугan jəgəməne fari, a godo bəxəni. ⁶⁵ A yi walikəen maxədin, a naxa, “Muxun mundun ito ra naxan fama en nalandeni xəen ma?” ⁶⁶ Iburahima a walikəen yi a yabi, a naxa, “N kanna nan na ra.” Nayi, a yi dugin so a yetagin xun na.

Walikəni ito yi a fala Isiyaga xa, a feen naxanye birin ligaxi. ⁶⁷ Na xanbi ra, Isiyaga yi Rebeka tongo, a yi a xali bubuna nde kui, a nga Saran yi dəxi dənaxan yi nun. Rebeka yi findi a jaxanla ra. A yi a xanu. Isiyaga nga fəxa sunun yi ba a ma Rebekaa fe ra.

25

Iburahima fəxa fəna Taruxune Singen 1.32,33

¹ Iburahima mən yi jaxalan gbətən tongo naxan xili Ketura. ² Na jaxanla yi diine bari a xa. Na diine yi xili: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki e nun Suwa. ³ Yokan yi Saba nun Dedan bari. Dedan yixetene findixi Asuri kaane nan na, e nun Letusin kaane nun Leyumin kaane. ⁴ Midiyan ma diine nan Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida ra. Keturaa diine nan e birin na.

⁵ Seen naxan birin findi Iburahima gbeen na, a yi a birin so Isiyaga yii. ⁶ Naxanye findi a konyi jaxanle diine ra, a yi e ki a siimayani. A yi e rasiga yireni, dənaxan makuya a dii Isiyaga ra sogetede mabinni.

⁷ Iburahima a siimayaan yi siga han jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solofere e nun suulun. ⁸ A to siimaya xunkuyen sɔɔ, a fori ki faɲi, a yi faxa, a yi siga laxira yi. ⁹ A diine Isiyaga nun Sumayila yi a maluxun faranna ra, Makipela, dɛnaxan yi Eferon ma xɛɛn ma, Soxara a diina, Xiti kaana, Mamire fɛma. ¹⁰ Iburahima na xɛɛn sara Xitine bɔnsɔnna nan ma. E nun a ɲaxanla Saran, e birin maluxunxi mɛnna nin. ¹¹ Iburahima to faxa, Ala yi a dii Isiyaga baraka naxan dɔxɔ Lahayi Royi xɔɲinna fɛma.

Sumayilaa taruxuna Taruxune Singen 1.28-31

¹² Sumayila bɔnsɔnne xinle nan itoe ra. Saran bata yi a konyi ɲaxanla Misiran kaa Hagara fi Iburahima ma. Hagara yi Sumayila sɔɔ. ¹³ Sumayilaa diine xinle ni itoe ra: Nebayoti Sumayilaa dii singen nun Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ¹⁴ Misema nun Duma nun Masa nun ¹⁵ Xadada nun Tema nun Yeturi nun Nafisi e nun Kedema. Na dii fu nun firinna findi Sumayilaa diine nan na. ¹⁶ Na muxu keden kedenna, ne findi bɔxɔ mangane nan na. E yi e xinle sa e taane xun ma e nun e muxune. ¹⁷ Sumayilaa siimayaan yi dan jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge saxan nun solofere nin. A yi faxa, a siga laxira yi. ¹⁸ Sumayila bɔnsɔnna yi dɔxɔ na bɔxɔni dɛnaxan yi Xawila nun Suru tagi. Suru yɛɛn nafindixi Misiran nan ma Asuri kiraan na. E yi dɔxi e ngaxakedenne nan dɛxɔn ma.

Esayu nun Yaxuba

¹⁹ Isiyaga bɔnsɔnne taruxun ni i ra. Isiyaga findi Iburahima a diin nan na. ²⁰ Isiyaga to jɛɛ tonge naanin sɔɔ siimayaan na, a yi Rebeka dɔxɔ, Laban xunye ɲaxalanmana, Betuyeli a dii tɛmɛna. Arami kaane nan e ra, e kelixi Padan-Arami nɛn. ²¹ Koni Rebeka mi nɔ diin barɛ a xa. Isiyaga yi Alatala maxandi a ɲaxanla fe ra a xa nɔ dii barideni. Alatala yi a maxandin nasuxu, Rebeka yi fudikan. ²² Na diine yi lu yɛngɛ e nga kui. A yi a fala, a naxa, “Nanfera n kuina n tɔrɔma?” A yi Alatala maxɔdin. ²³ Alatala yi a yabi,

a naxa, “Siya dɔxɔde firin nan i kuini. Kedenna sɛnbɛn gboma nɛn boden xa. Tadan luma nɛn a xunye na nɔɔn bun ma.”

²⁴ A diin bari waxatin to a li, e yi a to a gulunne nan yi Rebeka kui. ²⁵ Diin naxan singe bari muxu gbeela nan yi a ra. Fati ma xabe gbegbe kannan yi a ra. E yi a xili sa Esayu. ²⁶ Na xanbi ra, a xunye fan yi bari. A yiin naxutuxi a tada Esayu santinban ma. E yi a xili sa Yaxuba.* Rebeka na diine barima waxatin naxan yi, Isiyaga jɛɛ tonge sennin nan yi a ra.

²⁷ Na dii xɛmɛ firinna yi gbo. Esayu yi findi donso faɲin na naxan yi wulani sigama. Yaxuba findi muxu maxunbelixin nan na, a tan yi luma bubun nan bun ma. ²⁸ Esayu nan yi rafan Isiyaga ma, a sube faxaxine fe ra, koni Yaxuba nan yi rafan Rebeka ma.

²⁹ Lɔxɔna nde Yaxuba yi pɔrin nafala. Esayu to so, a xadanxi keli donsoyani. ³⁰ A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N mi nɔɛ fefe ra iki. A lu n xa pɔri gbeeli ito nde kɔn.” Na nan toxi a yi xili sa, Edɔn.† ³¹ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I ya foriyaan tiden fi n ma singen.” ³² Esayu yi a fala, a naxa, “N faxa feni kamɛn nan ma iki. Na foriya tiden nanse fanma n ma?” ³³ Yaxuba mɔn yi a fala, a naxa, “Fɔ i xa i kɔlɔ.” Esayu yi a kɔlɔ, a bata a foriya tiden fi a ma. ³⁴ Yaxuba yi burun nun pɔrin toge daxi so a yii. Esayu yi ne don, a yi a min. A yi siga. Nanara, Esayu mi a foriya tiden yatɛ sese ra.

26

Isiyaga nun Abimeleki

¹ Kamɛn yi so bɔxɔni, ba a singen na naxan so Iburahima waxatini. Isiyaga yi siga Gerari yi, Filisiti manga Abimeleki konni. ² Alatala yi mini Isiyaga xa. A yi a fala a xa, a naxa, “I nama siga Misiran bɔxɔni de! Lu na bɔxɔni n na dɛnaxan yita i ra. ³ I lu na. En birin na a ra. N ni i barakama nɛn, bayo n fama bɔxɔni ito fidɛni i tan nun i bɔnsɔnne nan ma. N layirin naxan tongo i baba Iburahima xa, n na rakamalima nɛn. ⁴ N na i bɔnsɔnna rawuyama ayi nɛn alo saren naxanye kore.

* **25:26:** Heburu xuini, Yaxuba xinla maliga xuina nde ra naxan bunna nɛn fa fala “Santinbana.” † **25:30:** Heburu xuini, Edɔn bunna nɛn fa fala “A gbeeli.”

N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma. Dunuja siyane birin duban sətəma nən i tan bənsənna barakan nin, ⁵ bayo Iburahima n xuiin namə nən, a yi n gelene nun n ma yamarine nun n ma tənne nun n ma sariyane suxu.”

⁶ Isiyaga yi dəxə Gerari yi. ⁷ Muxun naxanye dəxi mənni, ne yi a maxədin a yaxanla fe ma. A yi e yabi, a xunye naxalanmaan nan a ra. A mi yi susue a fale e xa, a yaxanla nan Rebeka ra alogo mən kaane nama a faxa. A gaxu a fale a yaxanla na a ra bayo Rebeka yaxalan tofəjin nan yi a ra.

⁸ Isiyaga to bu na, ləxəna nde Abimeleki, Filisitine mangana, na yi a yeen namini banxin foye soden na. A yi a to Isiyaga Rebeka masugusuguma. ⁹ Abimeleki yi a xili a konni. A yi a fala a xa, a naxa, “I ya yaxanla yatin nan ito ra! Nanfera i a falaxi nxu xa, a i xunye yaxalanmaan nan a ra?” Isiyaga yi a yabi, a naxa, “N yi gaxuxi nən alogo e nama n faxa. Na nan a to, n yi na fala.” ¹⁰ Abimeleki mən yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi nxu ra? Xa muxuna nde fa mini n ma yamaan tagi go, a yi i ya yaxanla kolon yaxanla ra? Na waxatini i bata nxu findi yulubi tongone ra.” ¹¹ Abimeleki yi yamarin fi a yamaan birin ma, a naxa, “Muxu yo na maxa xəməni ito nun yaxanla ito ra, n na kanna faxama nən.”

¹² Na jəen na, Isiyaga yi xəen bi bəxəni ito ma. A to na xəen xaba, a yi na jəxəndən kəmə sətə, bayo Alatala bata a baraka. ¹³ A herin yi lu xun mase, a yi findi nafulu kanna ra. ¹⁴ A yi findi yəxəe gbege kanna ra e nun siine nun jingene nun konyi wuyaxi kanna. Filisitine yi Isiyaga maxəxələn.

Isiyagaa layirina e nun Abimeleki

¹⁵ Filisitine yi xəjinne birin nafe bəndən na, Isiyaga baba Iburahimaa konyine naxanye ge Iburahima waxatini. ¹⁶ Abimeleki yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “I bata sənben sətə be dangu nxu tan na. Fə i xa keli be.” ¹⁷ Isiyaga yi keli na, a siga Gerari lanbanni. A sa dəxə mənni. ¹⁸ Isiyaga yi xəjinne yiba, naxanye yi gexi a baba waxatini. Filisitine

na xəjinne dutun nən Iburahima faxa xanbini. A baba yi na xəjinne xinle falama kii naxan yi, Isiyaga mən yi ne xinle fala e xun ma na kiini. ¹⁹ Isiyagaa konyine mən yi xəjin gbetə ge na lanbanni. E yi tigin li a kui. ²⁰ Xuruse rabaan naxanye yi Gerari lanbanni, ne nun Isiyagaa xuruse rabane yi sənəxə na xəjinna fe ra. E birin yi a fala, e naxa, “Nxu tan nan gbeen xəjinna ra.” Isiyaga yi xəjinni ito xili sa Eseki, bayo sənəxən bata bira a fe yi.* ²¹ A konyine mən yi xəjin gbetə ge, sənəxən mən yi bira na fan ma fe yi. E yi a xili sa Sitina.† ²² A yi keli na, a sa xəjinna ge yire gbetə yi. Na xəjinna to ge, sənəxən mi bira na tan ma fe yi. E yi na xəjinna xili sa, Rehoboti,‡ bayo e naxa, “Alatala bata dəxəde gbeen fi en ma. En ma feen bata fan bəxəni ito ma.”

²³ E yi keli mənni, e siga Bəriseba. ²⁴ Alatala yi mini a xa kəen na. A yi a fala a xa, a naxa, “I fafe Iburahimaa Ala nan n tan na. I nama gaxu fefe ra, en tan na a ra yiren birin yi. N mən i barakama nən. N ni i bənsənna rawuyama ayi nən Iburahima fe ra, n ma walikəna.” ²⁵ Isiyaga yi saraxa ganden nafala mənni, a yi fa Alatala maxandi a xinla ra. A yi a bubuni tən mənni. A konyine mən yi xəjinna ge na.

²⁶ Abimeleki yi keli Gerari yi, a yi fa, a e xa e bode to. Axusati yi biraxi a fəxə ra, a maxadi tina, e nun Pikoli, a sofa mangana. ²⁷ Isiyaga yi a maxədin, a naxa, “E faxi n todeni nanfera? E bata n napaxu han e bata n kedi e konni.” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon yati a Alatala luxi i xən. Nxu mən bata a miri, fə en xa layirin tongo en bode xa marakələni. ²⁹ I kələ nxu xa, a i mi fama fe xələn ligadeni nxu ra, bayo nxu fan mi fe kobi yo ligaxi i ra. Fə nxu to fe fəjin nan tun ligaxi i xa. Nxu mən yi i lu, i xa siga bəje xunbenli. Waxatini ito yi, Alatala bata i baraka.” ³⁰ Isiyaga yi donse gbegebeen nafala e xa. E birin yi e dəge, e yi e min. ³¹ Kuye to yiba, e yi e kələ e bode xa. Isiyaga yi a jəngu e ma, e yi fata lanni.

³² Na ləxəni, Isiyagaa konyine yi fa xəjinni ito a fe dənəgen sadeni a xa e naxan gexi, e naxa, “Nxu bata igen li

* **26:20:** Eseki bunna nən fa fala “Fe matandina.”
 † **26:21:** Sitina bunna nən fa fala “Təjəgenə.”
 ‡ **26:22:** Rehoboti bunna nən fa fala “Yire yigbeena.”

xəjinni ito ra.” ³³ Isiyaga yi na xəjinnə xili sa Siba. § Nanara, han to taani ito xinla falama Bəriseba.*

Esayu a naxanla dəxəna

³⁴ Esayu to nəe tonge naanin sətə, a yi Yudita dəxə, Beerə a dii tēmənə, e nun Basamati, Elon ma dii tēmənə. Ne firinna Xiti kaan nan e ra. ³⁵ E yi Isiyaga nun Rebeka nii yijaxu e ma.

27

Isiyaga yi duba Yaxuba xa

¹ Isiyaga bata yi fori, a yēene bata yi rafərə. A mi yi fa nəe sese toə. A yi a dii forimana, Esayu, xili, a naxa, “N ma diina.” Esayu yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ² Isiyaga yi a fala, a naxa, “I bata a to, n bata fori. N mi a kolon, n faxama waxatin naxan yi. ³ I ya sube faxa seene tongo e nun i ya sagbaan nun i ya xanla. I siga donsoyaan na. I sa fa burunna suben na n xa. ⁴ I xa na suben jin n xa a fajin na alo a rafan n ma kii naxan yi, i fa a ra n xən alogo n xa duba i xa benun n xa faxa.” ⁵ Na waxatini, Rebeka yi tuli matixi Isiyaga ra, a falatini Esayu xa. Esayu yi siga burunna ra sube faxadeni a baba xa.

⁶ Rebeka yi a fala a diin Yaxuba xa, a naxa, “N bata i baba xuiin mə a falani ito tima Esayu xa, ⁷ a naxa, ‘Sa suben bun n xa, i fa a ra, i yi a jin n xa, n xa a don. N na na suben don, n dubama i xa nən Alatala yətagi benun n xa faxa.’ ⁸ Iki, n ma diina, i tuli mati n na ki fajni. N ni i yamarima naxan na, i xa na liga. ⁹ Siga xuruseene dənaxan yi, i sa fa sii dii fajin firin na n xa. N xa na rafala a fajin na alo i baba waxi a xən ma kii naxan yi. ¹⁰ I xa a xali i baba xa alogo a xa duba i tan nan xa benun a xa faxa.”

¹¹ Yaxuba yi a nga Rebeka yabi, a naxa, “Koni, fati ma xaben kannə nan Esayu ra. N tan fati ma xaben mi n ma. ¹² N baba na n masuxu, a kolonma nən Esayu xa mi a ra. N findima wule falan nan na a tan yi. Benun n xa duban sətə, n fama dangan nan sətədeyi na waxatini.” ¹³ A nga yi a fala, a naxa, “En-ən, na dangan fama xətədeni n tan nan ma n ma diina. I naxan ligama, i

tuli mati n na. Siga i sa fa na sii dii firinne ra n xa.”

¹⁴ Yaxuba yi siga, a sa fa sii dii firinne ra a nga fəma. A nga yi na donseen nafala alo a rafan Isiyaga ma kii naxan yi. ¹⁵ Na xanbi ra, Rebeka yi Esayu, a dii singena domain tongo, domain naxan fan a duginə yə. A yi na ragodo Yaxuba ma, a dii firindena. ¹⁶ A yi sii kidine tongo, a yi a diin yiine maxidi e ra e nun a kəna bayo fati ma xabe mi yi a ma. ¹⁷ A yi na donseen so a diin Yaxuba yii, e nun buruna a naxan nafalaxi.

¹⁸ A yi siga a baba fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “N baba, n tan ni i ra.” A yi a maxədin, a naxa, “Nde i tan na, n ma diina?” ¹⁹ Yaxuba yi a baba yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya diin forimana. I naxan maxədinxi n na, n bata fa a ra. Yandi, keli, i dəxə, i n ma sube rafalaxin don, alogo i xa duba n xa.” ²⁰ Isiyaga yi a fala a diin xa, a naxa, “I subeni ito toxi minən yi xulən, n ma diina?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Alatala i ya Ala nan a fixi n ma.”

²¹ Isiyaga yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I maso n na, n xa i masuxu, n ma diina alogo n xa la a ra a Esayu nan yati i ra, n ma diina.” ²² Yaxuba yi a maso a baba ra. Isiyaga yi a fatin masuxu. A yi a fala, a naxa, “I xuiin maliga Yaxuba xuiin na, koni i yiine tan Esayu yiine nan e ra.” ²³ A mi yi nəe Yaxuba kolonjə bayo a yiine xaben yi e ma, alo a tada Esayu yi kii naxan yi. A yi duba a xa.

²⁴ A mən yi a maxədin, a naxa, “N ma diina Esayu yatin nan i ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ən.” ²⁵ Isiyaga yi a fala, a naxa, “Fa donseen na, i naxan nafalaxi, n xa a don. N yi duba i xa.” Yaxuba yi donseen so a baba yii. Isiyaga yi a don. A yi wudi bogi igen fan so a yii alo manpana, a yi na fan min. ²⁶ Na xanbi ra, a baba Isiyaga yi a fala a xa, a naxa, “I maso n na, i n sunbu, n ma diina.” ²⁷ Yaxuba yi a maso a ra, a yi a sunbu. Isiyaga yi a duginə xirin mə. Awa, na xanbi ra, a yi duba a xa, a naxa,

“Yə! N ma diin xirin luxi nən alo xēna Alatala barakan saxi naxan yi.

²⁸ Ala xa xiila fi i ma
naxan kelima kore.
Ala xa dahamu bəxən fi i ma.
Ala xa barakan sa i ya xəni.
Ala xa wudi bogi igen fi i ma.
²⁹ Ala xa i dəxə siyane xun na.
Ala xa siyane magodo i xa.
I xa findi i ngaxakedenne yəeratiin na.
E birin xa e magodo i bun ma.
Muxu yo na i danga,
na dangan xa xete a kanna ma.
Muxu yo na duba i xa,
na kanna fan xa duban sətə.”

³⁰ Isiyaga to yelin dubadeni Yaxuba xa, a
yi mini. A mi bu, Yaxuba tada Esayu fan
yi so, sa keli sube bundeni. ³¹ A fan yi na
suben nafala ki fəni alo a baba waxi a xən
ma kii naxan yi. A yi fa a ra a baba xa. A
yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba, keli,
i dəxə, i suben don n naxan nafalaxi i xa
alogo i xa duba n xa.” ³² A baba Isiyaga yi
a maxədin, a naxa, “Nde i tan na?” Esayu
yi a yabi, a naxa, “Esayu nan n na, i ya
diin forimana.” ³³ Na feen yi Isiyaga yifu
ki fəni. A fatin birin yi xuruxurun a ma. A
yi maxədinna ti, a naxa, “Koni nde tan faxi
suben nafalaxin na n xa, n naxan donxi iki
benun i tan xa fa? N bata duba na kanna
xa. A tan nan fama duba sətədeni.”

³⁴ Esayu to a baba falan mə, a bənen yi
mini, a yi sənəxə gbegbeen nate. A yi a baba
mafan, a naxa, “Duba n fan xa, n baba.”
³⁵ Isiyaga yi a yabi, a naxa, “I xunyen bata
n mayenden. A tan bata i ya duban sətə.”
³⁶ Esayu yi a fala, a naxa, “A xinla yatina a
xun ma, Yaxuba.* A sanja yi firinden ni i
ra a n yanfama. A bata n ma foriya tiden
tongo. Iki a bata n ma duban fan tongo.”
Esayu mən yi a fala, a naxa, “Duba yo mi fa
i yii sənən, i lan i xa naxan ti n tan xa?”

³⁷ Isiyaga yi Esayu yabi, a naxa, “N bata a
tan findi i xunna ra, n mən bata a ngaxake-
denne fan birin so a yii e xa lu a bun ma. N
bata baraka gbegbeen fi a ma, e nun wudi
bogi ige fəni. N nə nanfe ligə i tan xa, n
ma diina?” ³⁸ Esayu yi a fala a baba xa, a
naxa, “N ba, duba keden peen nan i yii ba?
N baba, duba n fan xa.” A yi wuga a xuini
texin na. ³⁹ A baba Isiyaga yi a yabi, a naxa,
“A kolon,

i mi fama bəxə fəni sətədeni,
hanma xiila naxan kelima kore.
⁴⁰ I ya silanfanna nan fama i balodeni.
I fama walideni i xunyen nan bun ma,
koni i fama nən i yetə sətədeni.
A nə naxan sama i ma,
i murutəma nən na bun.”

Yaxuba a giina

⁴¹ Esayu yi a xunyen Yaxuba rafən
yengen na a duban sətə feen na e baba ra.
Esayu yi a fala a bəneni, a naxa, “N baba na
fəxa waxatin naxan yi, n Yaxuba faxama
nən.” ⁴² Rebeka to a dii singen Esayu a
natan kolon, a yi a dii firinden Yaxuba xili.
A yi a fala a xa, a naxa, “I bata a to, i tada
Esayu waxi a gbeen pəxə feni i ma, a i fəxa.
⁴³ Iki i tuli mati n na ki fəni, n ma diina. Keli
be, i siga Xarani yi, n tada Laban konni.
⁴⁴ I sa lu a konni waxatini ito yi han i tada
bənen yi godo. ⁴⁵ I tada bənen na godo i ya fe
ra waxatin naxan yi, a na jinan i liga fəxən
na, n na n jəngue, i fa. N mi waxi fula feni
ə firinna birin na ləxə kedenni.”

⁴⁶ Rebeka yi a fala Isiyaga xa, a naxa, “N
niin bata yəxəxə n ma Xiti kaa paxanle fe
ra. Xa a sa a li, Yaxuba fan paxanla tongo
bəxəni ito ma, na waxatini n ma siimayaan
tənən nanse ra?”

28

¹ Isiyaga yi Yaxuba xili. A yi duba a
xa. A yi yamarini ito so a yii, a naxa, “I
nama paxanla dəxə naxan findixi Kanan
kaan na de! ² Keli, i siga Padan-Arami
yi, i nga baba Betuyeli konni. I sa mənna
paxanla nde dəxə naxan finde Laban ma dii
temən na, i nga tada xəməmana. ³ Ala Sənbe
Kanna xa i baraka, Ala xa dii gbegbe fi i
ma, alogo i xa findi siya gbegbeen benban
na. ⁴ Ala xa Iburahima a duban yabi i ma
e nun i bənsənna, alogo bəxəni ito xa findi
i gbeen na i waxati rabə dənaxan yi, Ala
bəxən naxan fi Iburahima ma.” ⁵ Isiyaga
yi Yaxuba rasiga Padan-Arami yi, Laban
konni, Betuyeli a diina Arami kaana. La-
ban, Rebeka tada xəməmaan nan yi a ra.
Yaxuba nun Esayu nga nan yi Rebeka ra.

⁶ Esayu yi a kolon a baba bata duba
Yaxuba xa, a a rasiga Padan-Arami yi, a

* 27:36: Yaxuba bunna nəen, “A muxun santinban suxuma” hanma “yanfantenna.”

xa sa mənna ɲaxanla dɔxɔ. A mən yi a mɛ, a baba Isiyaga bata a yamari, a nama ɲaxanla dɔxɔ naxan findɛ Kanan kaan na. ⁷ Yaxuba yi a baba nun a nga xuiin binya. A yi siga Padan-Arami yi. ⁸ Esayu yi a kolon na waxatini Kanan kaa ɲaxanle mi rafan a baba Isiyaga ma. ⁹ Awa, Esayu yi siga Sumayila konni, Iburahima diina. A yi Sumayilaa dii tɛmɛn Mahalati dɔxɔ, Nebayoti xunye ɲaxalanmana.

Yaxubaa xiyena

¹⁰ Yaxuba to keli Bəriseba yi, siga Xarani yi, ¹¹ kəena a li dɛnaxan yi, a yi xi mɛnni. A yi gɛmɛ keden tongo, a yi a raso a xunna bun ma. A yi a sa mɛnni. ¹² A yi xiye sa, sangalanna tixi bɔxɔn fari a xunna texi han kore. Alaa malekane yi teen nun godoni sangalanna ma. ¹³ Alatala yi tixi e xun ma. A yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan Alatala ra, i tɛpɛ Iburahima nun Isiyagaa Ala. I saxi bɔxɔn naxan fari ito ra, n ni ito fima i ma nɛn ɛ nun i bɔnsɔnna. ¹⁴ I bɔnsɔnna fama wuyadeni nɛn alo gbangbanna. Ɛ bɔxɔn fama nɛn gbodeni ayi keli sogeteden ma han sa dɔxɔ sogegododen na, keli kɔmɛnna ma sa dɔxɔ yiiƴanna ra. Dunuṣa siyane birin duban sɔtɔma i tan nun i bɔnsɔnna sabun nan na. ¹⁵ En birin na a ra i na siga dɛdɛ. N ni i kantanma nɛn i na siga dɛnaxan yi, n ni i raxɛtɛma nɛn bɔxɔni ito ma. N mi i rabɛɲɲɛ. N feen naxan birin layiri tongoxi i xa, n na a birin ligama nɛn.”

¹⁶ Yaxuba yi xulun xixɔnli, a yi a fala, a naxa, “N bata yelin a kolonɲɛ yati, Alatala be yi, koni n mi yi a kolon.” ¹⁷ A yi gaxu, a yi a fala, a naxa, “Yire magaxuxin nan be ra. Sese mi a ra fɔ Alaa banxina, e nun kore xɔnna so dɛɛna.” ¹⁸ A yi keli xɔtɔn xɔtɔn, a gɛmɛn tongo naxan yi rasoxi a xunna bun ma. A yi a ti taxamasenna ra, a yi turen maso gɛmɛn xunna ma. ¹⁹ A yi na yiren xili sa Betɛli.* Benun na xa liga, na yiren yi xili nɛn Lusi. ²⁰ Yaxuba yi a dɛ ti Ala xa, a naxa, “Xa nxu nun Ala na a ra, a tan nan mən n kantanma kiraan xɔn ma n sigama dɛnaxan yi, a yi donseen so n yii n naxan donma, a mən yi maxidi seen so n yii n naxan soma n ma, ²¹ xa n xɛtɛ

bɔɲɛ xunbenli n baba konni, nayi Alatala findima nɛn n ma Ala ra. ²² Gɛmɛni ito, n naxan tixi taxamasenna ra, a findima Alaa banxin nan na. I seen naxan birin fima n ma, n na a yaganna bama nɛn, n na fi i ma.”

29

Yaxuba nun Rakeli

¹ Yaxuba to ti kiraan xɔn ma siga sogeteden bɔxɔn mabinni, ² a yi xɔɲinna to burunna ra. Yɛxɛɛn nun sii kuru saxan yi saxi na xɔɲinna fɛma e igen minma dɛnaxan yi. Gɛmɛ xungbeen nan yi saxi xɔɲinna dɛ ra. ³ Na waxatini, e yi darixi xuruseene malanɲɛ na yiren nin. E malanxina, xuruse rabane yi gɛmɛn makutukutu naxan yi saxi xɔɲinna dɛ ra. Xuruseene to yelin ige mindeni, e mən yi gɛmɛn naxɛtɛ xɔɲinna dɛ ra. ⁴ Yaxuba yi xuruse rabane maxɔdin, a naxa, “Ngaxakedenne, ɛ kelixi minɛn yi?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu kelixi Xarani taan nin.” ⁵ A mən yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ Laban kolon, Nahori a dii xɛmɛna?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu a kolon.” ⁶ A yi e maxɔdin, a naxa, “A di na?” E yi a yabi, e naxa, “Sese mi a toxi. A dii tɛmɛna Rakeli nan fama na ra e nun xuruseene.” ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “En yanyin nin iki. Xuruseene malan waxatin xa mi a ra iki ba? Ɛ igen fi xuruseene ma mafuren, ɛ mən yi xɛtɛ e ra e rabadeni.” ⁸ E yi a fala, e naxa, “Nxu mi nɔɛ fefe ligɛ iki, fɔ xuruseene birin na malan. Na waxatini, nxu fa gɛmɛn ba xɔɲinna dɛ ra a dɛɛn yi balanxi naxan na, nxu fa igen fi xuruseene birin ma.”

⁹ Yaxuba to yi na falama e xa, Rakeli fan yi fa a babaa xuruseene ra, bayo xuruse rabaan nan yi a ra. ¹⁰ Yaxuba to Rakeli to fɛ, Yaxuba nga tada dii tɛmɛna, e nun Laban ma xuruseene, a yi a maso xɔɲinna dɛxɔn. A yi gɛmɛn ba xɔɲinna dɛ ra, a yi igen fi Laban ma xuruseene ma. ¹¹ Yaxuba yi Rakeli sunbu, a yi wuga, a gbelegbele. ¹² A yi a fala Rakeli xa, a a baba bari boden nan a ra, Rebekaa dii xɛmɛna. Rakeli yi giin nakɔ ayi, a sa na yɛba a baba xa. ¹³ Laban to Yaxuba fe mɛ a xunyeɲ ɲaxalanmana diina, a yi siga, a sa a ralan. A yi a sunbu, a a xali banxini. Feen naxan birin Yaxuba

* 28:19: Betɛli bunna nɛɛn fa fala “Alaa banxina.”

sətə, a yi na yəba Laban xa. ¹⁴ Laban yi a fala a xa, a naxa, “En birin wuli keden fasa keden.” Yaxuba yi kike keden naba Laban konni.

¹⁵ Ləxəna nde, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “N bari boden nan i ra, koni sariya yo mi a falaxi i xa wali n xa, a fa lu n mi i saren fi. A fala n xa, a lan n xa i saren fi naxan na.” ¹⁶ Awa, dii tēmē firin nan yi Laban yii. A dii tēmē singen xili nən Leya, a firindena Rakeli. ¹⁷ Leya yēene mi yi rayabu, koni Rakeli tan naxalan tofajin nan yi a ra. ¹⁸ Rakeli nan yi rafan Yaxuba ma ki fajni. A yi a fala Laban xa, a naxa, “N jεε solofere nan walima i xa, alogo i xa i ya dii tēmən firinden Rakeli fi n ma.” ¹⁹ Laban yi a fala, a naxa, “Benun n xa n ma diin fi muxu gbətən ma, n lan n xa a fi i tan nan ma. Lu n konni be.” ²⁰ Yaxuba yi jεε solofere wanla kε Laban yii Rakeli a fe ra. Koni na jεε soloferen lu nən a xa alo xii dando gbansan, bayo a bata yi a xanu.

²¹ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “N ma waxatin bata jan. N ma naxanla so n yii fa, n xa a findi n yētε gbeen na.” ²² Laban yi mən kaane birin xili, a e xa fa e dεgedeni, e sεwa sumunna raba. ²³ Ninbanna ra, a yi Leya tongo, a dii tēmē singena, a yi a so Yaxuba yii. Yaxuba yi a findi a yētε gbeen na. ²⁴ Laban yi Silipa so a diin Leya yii, a xa findi a konyin na. ²⁵ Kuye to yiba, Yaxuba yi a to Leya na a ra. A yi a fala Laban xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na ito ra? N mi walixi i xa Rakeli xan ma fe ra ba? Nanfera i n mayendenxi?” ²⁶ Laban yi a yabi, a naxa, “Nxu tan ma namunna mi tinjε dii tēmē firinden xa dəxə xēmε taa ra, a singen mi xēmε sətəxi. ²⁷ Xunsagini ito liga singen ε nun Leya. Xa i tin i mən xa jεε solofere wanla kε n xa, n nan n ma dii tēmē firinden fan fima nən i ma, a findi i ya naxanla ra.”

²⁸ Yaxuba yi na liga. E nun Leya to xunsagin naba yire kedenni, Laban yi Rakeli fan fi a ma. ²⁹ A yi Bila tongo a a so Rakeli yii a xa findi a konyin na. ³⁰ Yaxuba mən

yi Rakeli findi a gbeen na, a yi Rakeli xanu dangu Leya ra. A mən yi jεε solofere wanla kε Laban yii.

Yaxubaa diine

³¹ Alatala to a to Leya mi rafanxi Yaxuba ma alo Rakeli, a yi a findi dii barin na. Na waxatini Rakeli tan yi findi gbantan na. ³² Leya to fudikan, a yi diin bari. Na diin yi xili sa Rubən. A yi a fala, a naxa, “Alatala bata n ma marayarabin to. Iki n fa rafanma nən n ma xēmən ma.”* ³³ A mən yi fudikan dii firinden na. A to na diin bari, a yi a fala, a naxa, “Alatala fan yatina a kolon, a n mi rafan n ma xēmən ma. Na nan a toxi a dii firinden i to fan fixi n ma.” A yi na diin xili sa Simeyən.† ³⁴ A mən yi fudikan dii saxanden na. A to a bari, a mən yi a fala, a naxa, “Awa, iki, fə n ma xēmən xa kankan nən n ma sənən, bayo n bata dii saxan sətə a xa.” Na na a to, e yi a xili sa Lewi.‡ ³⁵ A yi fudikan dii naaninden na. A to na fan bari, a yi a fala, a naxa, “Awa, iki n na Alatala tantunma nən.” A yi na diin xili sa Yuda.§ A dii barin yi dan na dii muxu naaninna ma.

30

Rakeli a dii bari fena

¹ Rakeli to a to, a mi dii barima, a yi a tada maxəxələn. A yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Diin fi n fan ma, xa na mi a ra n faxama nən.” ² Yaxuba yi xələ a falan na. A yi a fala, a naxa, “I a mirixi nən a Ala nan n tan na? Ala nan a ligaxi i mi dii barima!” ³ Rakeli yi a yabi, a naxa, “N ma konyi naxanla Bila tongo alogo a xa diine bari n xa. Na waxatini na tan findε n xa sabun na n diin sətə i xa.”

⁴ A yi a konyi naxanla Bila tongo, a a so a xēmən Yaxuba yii. Yaxuba yi na kolon naxanla ra. ⁵ Bila yi fudikan, a yi dii xēmən bari Yaxuba xa. ⁶ Rakeli yi a fala, a naxa, “Ala bata n ma kitin sa. A bata n ma falan mε. Na nan a toxi a diin fixi n ma.” A yi na diin xili sa Dan.*

* 29:32: Rubən masoxi xuina nde nan na Heburu xuini naxan bunna nən “A bata n ma tərəyaan to.” † 29:33: Simeyən maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Naxan fe mēma.” ‡ 29:34: Lewi maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “A kankanxi a ma.” § 29:35: Yuda maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nən “Tantunna.” * 30:6: Dan bunna nən fa fala, “A bata a xun mayεngε kitin sa.”

⁷ Rakeli a konyi paxanla Bila mən yi fudikan. A yi dii xeme firinden bari Yaxuba xa. ⁸ Rakeli yi a fala, a naxa, “N bata n tada yenge n səben birin na, n yi nən sətə.” A yi a diin xili sa Nafatali.[†]

⁹ Leya to a kolon a mi fa dii barima, a yi a konyi paxanla Silipa tongo, a yi a so Yaxuba yii, a xa findi a paxanla ra. ¹⁰ Leyaa konyin Silipa yi dii xemen bari Yaxuba xa. ¹¹ Leya yi a fala, a naxa, “Herin bata fa n ma.” A yi na diin xili sa Gadi.[‡]

¹² Leyaa konyin Silipa yi dii firinden sətə Yaxuba xa. ¹³ Leya yi a fala, a naxa, “N bata səwa. Iki, paxanle birin a falama nən a n bata səwa.” A yi a xili sa Aseri.[§]

¹⁴ Murutu xaba waxatin to a li, Ruben yi siga xeen ma. A yi bogisena nde li na, naxan xili marafanna bogisena. A yi fa a ra a nga xa. Nanara, Rakeli yi a fala Leya xa, a naxa, “N bata i maxandi, i ya diina marafan bogisena nde so n yii.” ¹⁵ Leya yi a yabi, a naxa, “I bata n ma xemen ba n yii. Na mi i wasaxi? I mən waxi n ma diina marafan bogiseen nan tongo fe yi?” Rakeli yi a fala, a naxa, “To kəen na, e nun Yaxuba nan fama xideni i ya diina marafan bogiseen jəxən na.” ¹⁶ Yaxuba to so jənbanna, sa keli xeen ma, Leya yi a ralan. A yi a fala a xa, a naxa, “I xima n tan nan xən ma to kəen na. N bata to kəen saren fi n ma diina marafan bogiseen na.” Yaxuba mən yi Leya kolon paxanla ra na kəen na.

¹⁷ Ala yi tin Leyaa maxandin ma, a yi fudikan. Na yi findi a dii suulunden na Yaxuba xa. ¹⁸ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n saren fi n ma konyi paxanla so feen na n ma xemen yii.” A yi a diin xili sa Isakari.* ¹⁹ Leya mən yi fudikan dii senninden na. A yi na diin bari Yaxuba xa. ²⁰ Leya yi a fala, a naxa, “Ala bata n ki. Awa, iki n ma xeməna n binyama nən, bayo n bata dii sennin bari a xa.” A yi na diin xili sa Sabulon.[†] ²¹ Na xanbi ra, a mən yi dii temen bari. A yi a xili sa Dina.

²² Ala yi a yengin nasiga Rakeli ma. A yi a maxandi xuiin name, a yi a findi dii barin

na. ²³ A yi fudikan, a yi diin bari. A yi a fala, a naxa, “Ala bata n namini yagini ito yi.” ²⁴ A yi na diin xili sa Yusufu.[‡] A yi falani ito ti, a naxa, “Alatala mən xa dii xeme gbete fan fi n ma.”

Yaxubaa nafunle fe

²⁵ Yusufu to bari, Yaxuba yi a fala Laban xa, a naxa, “A lu n xa xete n kon bəxən ma. ²⁶ A lu n xa n ma paxanle xali e nun n ma diine, n walixi i xa naxanye fe ra. I a kolon n wanla naxan yatən ligaxi i xa.” ²⁷ Laban yi a fala a xa, a naxa, “Dija. N bata a kolon yiimatoon xən, Alatala barakan saxi n ma fe yi i tan nan sabu ra. ²⁸ A fala n xa n lan n xa i saren fi naxan na. N na a soma i yii nən.”

²⁹ Yaxuba yi a fala a xa, a naxa, “I tan yatina a kolon n walixi i xa kii naxan yi han i ya xuruseene bata wuya ayi n tan barakani. ³⁰ Ndedi nan yi i yii nun benun n xa fa, koni iki, a gbege bata sa na fari. Alatala bata barakan sa i ya fe yi xabu n so i konni. N fa wanla nde kema n ma denbayaan fan xa waxatin mundun yi?”

³¹ Laban yi a fala, a naxa, “A lan n xa yoli fi i ma?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “I nama sese fi n ma. Xa i bata tin n feen naxan falaxi i xa, na liga, n fan bata tin n yengi se i ya xuruseene xən ma. ³² N sigama nən to, n sa i ya xuruseene birin mato. Yexeen nun sii makatunxin birin ti e danna e nun naxanye birin fəro makenənxi. N saren findima ne nan na. ³³ N ma tinxinna fama makenəndeni nən i na fa xuruse matodeni waxatin naxan yi. Siin naxanye birin mi makatunxi e nun yexee diin birin fəro makenənxi mi naxanye ma, na bata findi mujan na n mabinni.”

³⁴ Laban yi a fala, a naxa, “N bata tin na ma. I naxan falaxi, en bata lan na ma.” ³⁵ Na ləxən yeteni Laban yi sii kətə mājingixine nun a makatunxine yeba. Sii giləne fəre fəredine naxanye ma e nun fəre xungbene yi naxanye ma e nun yexee fixə makadaxine, a mən yi ne birin yeba. A yi na xuruseene birin taxu a diine ra. ³⁶ Na xanbi ra, a yi ne xali yirena nde yi xii saxan

[†] 30:8: Nafatali bunna nəen fa fala, “N ma yengena.” [‡] 30:11: Gadi bunna nəen fa fala, “Herina.” [§] 30:13: Aseri bunna nəen fa fala, “Səwana.” * 30:18: Isakari maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nəen fa fala, “Saranna.” [†] 30:20: Sabulon bunna nəen fa fala “Binyena.” [‡] 30:24: Yusufu bunna nəen fa fala “A xa a fari sa.”

sigatiin tiyɛ dɛnaxan yi e nun Yaxuba tagi. Yaxuba yi fa Laban ma xuruse dɔnxɛne raba.

³⁷ Yaxuba yi wudi bili sifa saxan yii xin-dene gira. A yi e lutine ba e ma alogo maɲingi fixɛn xa makɛnɛn. ³⁸ A yi wudi yiine sa xuruseene mindeni xuruseene yɛtagi bayo e tema e bode ra nɛn e na fa ige mindeni. ³⁹ Xuruseene yi te e bode ma wudi yiine yireni, e yi diine xali maɲingi fixɛn nun fɔrɛ fɔrɛdine nun fɔrɛ xungbene saxi e ma. ⁴⁰ Yaxuba yi xuruse diine yitaxun alogo e xa ti Laban ma xuruseene yɛtagi maɲingin nun ɲingin makɛnɛnxin naxanye ma. Nayi, a yi xuruseene malan a yɛtɛ xa a mi naxanye basan Laban gbeene ra. ⁴¹ Waxatin birin xuruse sɛnbɛmane nɛma tɛ a gilɛne ra, Yaxuba yi wudi yiine sama nɛn xuruse mindeni alogo e xa te a gilɛne ra wudi yiine yireni. ⁴² Yaxuba mi yi na ligama xuruse xunxurine ra. Na nan a liga xuruse xurine yi findi Laban gbeen na, a sɛnbɛmane yi findi Yaxuba gbeen na. ⁴³ Yaxuba yi findi nafulu kan gbeen na. A yi xuruse gbege sɔtɔ. Konyi xɛmɛne nun konyi gilɛne nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle yi lu a yii.

31

Yaxuba yi siga Kanan yamanani

¹ Na waxatini Yaxuba bata yi Laban ma diine xuiin mɛ e yi naxan falama, e naxa, “Seen naxan birin findixi en baba gbeen na, Yaxuba bata e birin tongo. Na nan a toxi a bata findi nafulu kanna ra.” ² Yaxuba yatin yi a kolon, a a marafanna mi fa Laban yi sɔnɔn alo a fɔlɔni.

³ Alatala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Xɛtɛ i baba nun i bari bodene bɔxɔni i kelixi dɛnaxan yi. N luma nɛn i xɔn.” ⁴ Yaxuba yi Rakeli nun Leya xili. E yi a xuruseene rabama. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon n ma marafanna mi fa ɛ baba yi sɔnɔn alo a fɔlɔni, koni n babaa Ala bata lu n xɔn. ⁶ ɛ a kolon yati, n bata wali ɛ baba xa n fangan birin na. ⁷ A bata n mayenden a n saranna maxɛtɛ sanɲa yi fu, koni Ala mi tin a fe ɲaxin liga n na. ⁸ Xa ɛ baba fa a fala, a naxa, ‘Fɔrɛ fɔrɛne xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi diin xalima

nɛn fɔrɛ fɔrɛne naxanye ma. Xa ɛ baba fa a fala, a naxa, ‘Maɲingin xuruseen naxanye ma, ne nan findima i gbeen na,’ xuruseene birin yi dii maɲingixin nan xalima. ⁹ Ala bata ɛ babaa xuruseene ba a yii, a yi e fi n tan ma.”

¹⁰ “Xuruseene yi tema e bode ra waxatin naxan yi, n bata a to xiyeni, xuruse xɛmɛn naxanye texi xuruse gilɛne ra, ne maɲingixi, e mafɔrɔ fɔrɔxi e nun e makatun katunxi. ¹¹ N ma xiyeni, Ala a malekan yi n xili, a naxa, ‘Yaxuba.’ N yi a ratin, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ¹² A yi a fala, a naxa, ‘I xunna rakeli, a mato. Xuruse xɛmɛn naxanye birin texi xuruse gilɛne ra, ne maɲingixi, e mafɔrɔ fɔrɔxi e nun e makatun katunxi, bayo Laban naxan birin ligaxi i ra, n na toxi. ¹³ N tan nan Ala ra naxan fa i ma Betɛli yi, i gɛmɛn tixi taxamasenna ra dɛnaxan yi i layirin tongoxi n xa dɛnaxan yi. Iki, keli bɔxɔni ito ma. I siga na bɔxɔni i barixi dɛnaxan yi.’ ”

¹⁴ Rakeli nun Leya yi Yaxuba yabi, e naxa, “Nxu baba mi kɛɛ yo luxi nxu tan xa! ¹⁵ Xɔɲɛn xa mi nxu ra nxu baba konni? A bata nxu mati, a mɔn bata nxɔ gbetin fan don. ¹⁶ Ala hɛrisigɛn naxan birin baxi nxu baba yii, a xɛtɛma nɛn nxu ma e nun nxɔ diine. Iki Ala feen naxan birin falaxi i xa, na birin liga.”

¹⁷ Yaxuba yi a ɲaxanle nun a diine rate ɲɔgɔmɛne fari. ¹⁸ A xuruseen nun hɛrisigɛn naxan birin sɔtɔ Padan-Arami yi, a yi keli, a yi e birin xali a baba Isiyaga konni Kanan bɔxɔni. ¹⁹ Laban yi a xuruseene xabene maxabama e ma waxatin naxan yi, Rakeli yi a babaa suxurene muɲa.

²⁰ Yaxuba yi Arami kaan Laban mayenden. A siga a mi sese fala a xa. ²¹ A yi a gi, e nun seen naxan birin findi a gbeen na. A yi Efirati baani gidi. Na xanbi ra, a yi siga Galadi geyaan mabinni.

²² A xii saxande lɔxɔni, muxuna nde yi a fala Laban xa fa fala Yaxuba bata a gi. ²³ Laban yi a ngaxakedenne tongo, e yi mini Yaxuba fendeni xii solofere bun ma. E yi e li Galadi geyane binna ra. ²⁴ Koni kɔɛɛn na, Ala yi a yɛtɛ yita Arami kaan Laban na xiyeni. A yi a fala a xa, a naxa, “I yɛtɛ ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.”

²⁵ Laban yi Yaxuba li. A bubun tix geyaan fari. Laban nun a ngaxakedenne fan yi e gbeen ti Galadi geyaan fari. ²⁶ Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I nanse ligaxi ito ra? Nanfera i n mayendenxi? I bata n ma diine xali alo muxu suxine yengeni. ²⁷ Nanfera i gixi luxunni? I bata yanfantenyaan liga n na. I mi sese falaxi n xa. Xa i yi n nakolon nun, n yi i matima nen sewa sigine yi, tanbanna nun kondan xuiin na. ²⁸ Koni i mi a lu yati n xa n ma diine nun n mamandenne sunbu, n yi n jundu e ma. I bata feen liga alo xaxilitarena. ²⁹ N yi nəe fe kobin lige e ra nen, koni i babaa Ala bata a fala n xa to kəeen na, a naxa, ‘I yete ratanga feen sifan birin fala feen na Yaxuba ma.’ ³⁰ Na bata lan, i sigaxi nen bayo i yi kunfahi siga feen na i baba konni, koni nanfera i n ma suxurene muhaxi n ma?”

³¹ Yaxuba yi Laban yabi, a naxa, “N gaxu nen n miriyani alogo i nama i ya diine rasuxu n na. ³² Koni i na i ya suxurene to n ma muxu yo yii, n na kanna faxama nen. Ngaxakedenne birin yete xori, n ma goronna birin mato. Naxan birin findixi i gbeen na, i xa a xali.” Na waxatini Yaxuba mi yi a kolon xa Rakeli a babaa suxurene tongoxi.

³³ Laban yi Yaxubaa bubune kui to e nun Leya konni e nun konyi firinne konni, koni a mi sese to. A to mini Leyaa bubuni, a yi so Rakeli fan konni. ³⁴ Rakeli nan yati suxureni itoe tongoxi. A yi e luxun kirixan bun ma naxan sama jəgəmen fari, a fa dəxo a fari. Laban yi bubun kui to, a mi sese to na kui. ³⁵ Rakeli yi a fala a baba xa, a naxa, “N baba i nama xəlo n ma xa n mi fa keli i yetagi. N kike wanla nin.” Laban fenna sifan birin ti nen, koni a mi suxurene to.

³⁶ Yaxuba yi xəlo, a yi fala xəlen ti Laban ma. A yi a fala, a naxa, “N gbalon mundun ligaxi, n haken mundun ligaxi naxan a ligama i xa mini n fendeni kiini ito yi? ³⁷ I bata n ma goronna birin kui to. I gbee seen mundun toxi e kui? A yita n na ngaxakedenne yete xori e nun i fan ngaxakedenne yete xori alogo e xa kitin sa en tagi. ³⁸ N jee məxoje nan tixi i konni, koni i ya yeteen

nun sii dii keden mi diin xalixi a faxa n yii. N mən mi i ya xuruse yo donxi. ³⁹ N mi faxi xuruse ra i fəma burunna subene naxan faxaxi. Naxanye yi muhama kəeen nun yanyin na, ne bənen yi luma n tan nan xa bayo i yi e jəxon maxilima n na. ⁴⁰ Ləxo yo ləxo kuye wolonna yi n tərəma nen yanyin na, xunbenla yi n tərə kəeen na, n yeteen mi yi nəe xiyə. ⁴¹ N bata jee məxoje ti i yii. N jee fu nun naanin wanla kəxi nen alogo n xa i ya dii teme firinne dəxo. N mən yi jee sennin fan sa a fari i ya xuruseene kantandeni. Koni i bata n saranna maxete dəxoja ma fu. ⁴² Xa n taje Ibrahima Ala, n baba Isiyaga gaxun naxan yete ra, xa na mi yi a ra nun, n yi kelima nen be n yii genla. Koni Ala bata n ma marayarabin to, e nun n yi wali xədəxen naxanye ligama, kəe danguxini ito yi, a bata n ma kitin sa.”

⁴³ Laban yi Yaxuba yabi, a naxa, “I ya naxanle, n ma diine nan ne ra. E diine, n gbeen nan ne ra. Xuruseni itoe n gbeen nan e ra, n naxan birin toma ito ra, n tan nan gbee e ra. Koni to xanbi ra, n nəe nanse lige n ma diine nun n mamandenne xa? ⁴⁴ Iki, en xa layiri tongo. Sereyaan xa lu en tagi.” ⁴⁵ Yaxuba yi gemen tongo, a yi a ti taxamasenna ra.

⁴⁶ Na xanbi ra, Yaxuba yi a fala a ngaxakedenne xa, a e xa gemene matongo. E yi e matongo, e e malan yire kedenni. E yi e dege na gemə malanxine fari. ⁴⁷ Laban yi na menna xili sa Yegara-Sahaduta. Yaxuba yi men xili sa Galadi.* ⁴⁸ Laban yi a fala, a naxa, “Gemə malanxini itoe findixi seren nan na i tan nun n tan tagi.” Na nan a toxi menna xili saxi Galadi. ⁴⁹ Men mən xili nen “Misipa.”† Laban mən yi a fala, a naxa, “Alatala xa a yengi dəxo en tan firinna a fe xən ma, hali en fata xanbini. ⁵⁰ Xa i n ma diine tərə, xa na mi a ra i naxalan gbete dəxo, i lanma i xa xaxinla sətə, bayo muxun xa mi en tagi seren na. Ala nan yati en firinna seren na.”

⁵¹ Na xanbi ra, Laban yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “I yeten ti gemə malanxini itoe ra. Taxamaseri gemeni ito mato n naxan tixi en tagi. ⁵² Gemə malanxini itoe nun taxamaseri gemeni ito findixi serene nan

* **31:47:** Yegara Sahaduta nun Galadi bunna neen fa fala “Sere Se Malanxine.” † **31:49:** Misipa bunna nen fa fala “Gbengbena.”

na. N mi lan n xa dangu be ra i ya fe jaxina n kui. I fan mi lan i xa dangu gəmə malanxini itoe nun taxamaseri gəməni ito ra n ma fe jaxina i kui. ⁵³ Iburahimaa Ala nun Nahori a Ala xa findi en tan firinna makitimaan na.” Na waxatini Yaxuba yi a kələ Ala yi a baba Isiyaga gaxun naxan yee ra. ⁵⁴ Yaxuba yi saraxan ba geyaan fari. A yi a ngaxakedenne birin xili, e xa sa e däge. E to yelin e däge, e yi xi geyaan fari.

32

Yaxuba yi siga Esayu fəma

¹ Laban to keli subaxan ma, a yi a jungu a diine ma, e nun a mamandenne. A yi duba e xa. Na xanbi, Laban yi xete a konni. ² Yaxuba yi sigama kiraan xən waxatin naxan yi, Alaa malekane yi fa a ma. ³ Yaxuba to e to, a naxa, “Alaa ganla daaxaden nan ito ra.” A yi na yiren xili sa Maxanayin.*

⁴ Yaxuba yi xerane rasiga a tada Esayu ma Edən banxidən na, Seyiri bəxəni. ⁵ A yi yamarin fi e ma, a naxa, “E ito nan falama n kanna Esayu xa, e naxa, ‘I ya konyi Yaxuba naxa, n bata lu Laban konni. N bata bu gbeen ti na yi. ⁶ Ninge gbege nan n yii e nun sofanle nun yexəene nun siine. Konyi xəmene nun konyi giləne n yii. Iki, n xerane rasigama i ma alogo i xa marasənə fajin fi n ma.’ ”

⁷ Xerane yi xete, e yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “Nxu bata siga. Nxu sa i tada Esayu li na. A fama i ralandeni e nun a banxulan muxu kəmə naanin.” ⁸ Gaxu gbeen yi Yaxuba suxu, a kuisan. Yamaan naxan yi a fəxə ra, a yi e taxun dəxəde firin. A yi yexəene nun siine yitaxun dəxə firin, e nun jingene, e nun jəgəməne. ⁹ A yi a fala, a naxa, “Xa Esayu yama keden yengə, yamaan boden xa a gi.”

¹⁰ Na xanbi Yaxuba yi Ala maxandi, a naxa, “N taje Iburahimaa Ala nun n baba Isiyagaa Ala, i bata a fala n xa, i tan Alatala, i naxa ‘Xete i ya bəxəni, i kon kaane dənaxan yi. I na siga, n fe fajin ligama nən i xa.’ ¹¹ N tan xurun. N mi daxa n hinanna nun lannayaan birin sətə, i naxan nagidixi n ma, i ya walikəna. N ma dunganna

gbansanna nan yi suxi n yii n Yurudən baani gidi waxatin naxan yi, koni iki nxu nun yama firin nan xetəma. ¹² N natanga n tada Esayu ma, bayo n bata gaxu a yee ra. N sikəxi, a nama fa n faxa, e nun jaxanle nun diine. ¹³ I bata a fala n xa, i naxa, ‘N fe fajin ligama nən i xa. N ni i bənsənna rawuyama ayi nən alo fəxə igen məjənsinna naxan mi yatə.’ ”

¹⁴ Yaxuba yi kəən nadangu na. Seen naxan birin yi a yii, a yi sanba seen yə mato a naxan soma a tada Esayu yii: ¹⁵ Sii kəmə firin nun kətə məxəje e nun yexəe kəmə firin nun konton məxəje e nun ¹⁶ jəgəmə gile tonge saxan nun e diine nun jinge tonge naanin nun tura fu nun sofali gile məxəje e nun sofali xəmə fu. ¹⁷ A yi xuruseni itoe yitaxun kuru keden keden yeen ma, a nde so a konyine yii. A yi a fala e xa, a naxa, “E dangu yeen na. E xa sagaran lu kurune tagi.”

¹⁸ A yi a konyi singen yamari, a naxa, “E nun n tada Esayu na naralan, a fama i maxəndideni nən, a naxa, ‘E nun nde a ra? I sigan minən yi? Nde gbee xuruseni itoe ra naxanye tixi i yee ra?’ ¹⁹ I ya a yabima nən, i naxa, ‘I ya konyin Yaxuba nan gbee e ra. A i sanbaxi itoe nan na, n kanna Esayu. A fan nxu fəxə ra.’ ” ²⁰ A yi na yamarin fi a firinde fan ma, e nun a saxandena, e nun muxun naxanye biraxi xuruseene fəxə ra, a naxa, “Xa e nun Esayu naralan waxatin naxan yi, e na nan falama a xa. ²¹ E ito nan sama a fari, e naxa, ‘I ya konyina Yaxuba fama nxu xanbi ra.’ ” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Iki n na a bəjən magodoma seni itoe nan na. Na xanbi n na fa a ma, yanyina nde a n nasənəma nən a fajin na.” ²² Yaxubaa sanba seene yi ti a yee ra, a tan yi kəən nadangu daaxadeni.

Yaxuba nun Alaa malekana

²³ Kəən na, Yaxuba yi keli. A yi a jaxalan firinne tongo e nun e konyi firinne nun a dii fu nun kedenna. E yi Yaboko xuden gidi. ²⁴ A yi e ragidi Yaboko xuden na e nun a yii seen birin. ²⁵ A keden peen yi lu. Na waxatini, xəmənə nde yi mini a ma, e yi gerenna so han kuye yiba waxatini. ²⁶ A to a to a mi nə sətəma Yaxuba ma e

* 32:3: Maxanayin bunna nən fa fala “Daaxade firinne.”

gerenni, a yi a garin a wotegelen ma. A wotegelen yi te a kui. ²⁷ Xəməni yi a fala, a naxa, “A lu n xa siga, bayo kuye bata yiba.” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N mi i bejinma, fə i duba n xa.” ²⁸ Xəməni yi a maxədin, a naxa, “I xili di?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Yaxuba.” ²⁹ Xəməni yi a fala, a naxa, “I xili mi falama sənən Yaxuba. A fa falama nən Isirayila, bayo e nun Ala nan gerenna soxi, e nun muxune, i yi nən sətə.”† ³⁰ Yaxuba yi maxədinna ti, a naxa, “I xili di?” Boden yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma n xinla ma?” Na xanbi, a yi duba Yaxuba xa.

³¹ Yaxuba yi na yiren xili sa Penuyeli,‡ bayo Yaxuba a fala nən, a naxa, “N bata Ala to yee nun yee, a tin n niin yi kisi.” ³² Sogen tema waxatin naxan yi, Yaxuba bata yi dangu Penuyeli ra. A godoma a wotegelen ma. ³³ Na nan a toxi han iki Isirayila kaane mi fasan donma naxan wotegelen ma, bayo Ala Yaxuba masətəxi a wotegelen fasan nan ma.

33

Yaxuba nun Esayu a layirina

¹ Yaxuba yi Esayu to fə e nun banxulanna muxu kəmə naanin. A yi diine yitaxun Leya nun Rakeli ra e nun konyi gilə firinne. ² A yi konyi gilə firinne ti yeen na, e nun e diine. Leya fan yi ti ne xanbi ra e nun a diine. Rakeli nun Yusufu yi lu dənən na. ³ A tan yi dangu ne yee ra, a xinbi sin sanja ma solofere benun a xa a tada li. ⁴ Koni Esayu yi a gi a sa Yaxuba ralan. A yi dutun a ma, a fa a sunbu. E birin yi wuga. ⁵ Esayu to paxanle nun diine to, a yi maxədinna ti, a naxa, “Nde ne ra naxanye biraxi i fəxə ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “Ala diin naxanye fixi i ya konyin ma a nemaan xən ma.” ⁶ Konyi giləne yi e maso e nun e diine, e yi e xinbi sin. ⁷ Leya fan nun a diine yi e maso, e fan yi e xinbi sin. Na xanbi Yusufu fan nun Rakeli yi na liga.

⁸ Esayu yi maxədinna ti, a naxa, “I nanse ligama xuruseni ito birin na, n naralanxi naxanye ra?” Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N waxi nən, n kanna xa n nafan.” ⁹ Esayu yi a fala, a naxa, “N xunyenə, hərısige gbegebe

n fan yii. I gbeen mara.” ¹⁰ Yaxuba yi a fala, a naxa, “En-en, n bata i maxandi, xa i bata n nafan, n na i sanbaxi seen naxanye birin yi, i xa ne rasuxu. N bata i yetagin to. Na luxi nən n yi alo n na Ala yetagi nan toma, bayo i bata n nasənə ki fəni. ¹¹ N seen naxanye sanbaxi i ma, e rasuxu. Ala bata hinan n na, a n makoon birin fan.” Yaxuba yi a yixədxə han Esayu yi tin.

¹² Esayu yi a fala, a naxa, “En siga kiraan xən ma, n xa sa i mati.” ¹³ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N kanna, a kolon diine fe xədxə. Yexee giləne nun jinge giləne xijen fima e diine ma. Xa en gbəten e ra ləxə kedenni, ne birin faxama nən. ¹⁴ N kanna, i tan xa ti yeen na. N tan xa bira n ma xuruseene fəxə ra ndedi ndedi. N xa siga n yeren ma, nxu nun n ma diine han nxu soma i konni waxatin naxan yi Seyiri bəxəni.” ¹⁵ Esayu yi a fala, a naxa, “N xa n ma muxuna nde lu i yii be.” Yaxuba yi a fala, a naxa, “Nanfera? N kanna, n tan waxi naxan xən, n xa rafan i ma gbansan.” ¹⁶ Na bəxəni, Esayu yi ti Seyiri kiraan xən ma.

¹⁷ Yaxuba tan yi siga Sukəti yi. A yi banxi keden ti a yetə xa, a kulane ti a xuruseene xa. Nanara na yiren xili nən Sukəti.* ¹⁸ Yaxuba to keli Padan-Arami yi, a yi so kəndeyani Siken taani Kanan bəxəni. A yi daaxadeni tən taan xanbi ra. ¹⁹ A bubun yi tixi dənaxan yi, a yi bəxən sara Xamori a diine ma, Siken Baba, naxanye singe dxə Siken yi. A yi na sara gbeti gbanan kəmə ra. ²⁰ A yi saraxa ganden nafala mənni. A yi na xili sa “Isirayilaa Ala.”

34

Dinaa marayagina

¹ Yaxubaa dii tēmen Dina, Leya naxan barixi Yaxuba xa, na yi siga Siken paxanle xəntəndeni. ² Xamori a dii xəməni Siken, Xiwin naxan findixi na yamanan mangan na, na to Dina to, a yi fu a ma a yi a rayagi. ³ Yaxubaa dii tēmen Dinaa xanuntənyaan yi lu Siken fatini. A yi fala paxuməne ti a xa. ⁴ A yi a fala a baba Xamori xa, a naxa, “Dii tēmeni ito maxandi n xa alogo n xa a dxə.” ⁵ Yaxuba yi a mē, a bata a dii tēmen

† 32:29: Isirayila bunna nēen fa fala “E nun Ala gerenna soma.” ‡ 32:31: Penuyeli bunna nēen fa fala “Ala yetagina.” * 33:17: Sukəti bunna nēen fa fala “Bubune.”

Dina rayagi. Na waxatini, a diine yi sa xeen ma xuruseene fəxo ra. A mi sese fala han ne so waxatini.

⁶ Siken baba Xamori yi siga Yaxuba konni a xa sa falan ti a xa. ⁷ Yaxuba a diine to keli xeen ma, e yi na feen me naxan danguxi. E yi e yomayaan to, e bənen yi te ki fəni bayo Siken bata yi fu Yaxuba a dii temen ma, a mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni.

⁸ Xamori yi a fala e xa, a naxa, “Dii temeni ito rafanxi n ma dii xemen Siken nan ma a səndəmen birin na. Yandi, ε xa a fi a ma, a xa findi a paxanla ra. ⁹ En findi bitanmane ra. E xa ε dii temene fi nxu ma alogo nxu xa e dəxo. Nayi, ε fan nəe nen nxu gbeene dəxe. ¹⁰ E fama nen ludeni nxu dəxən ma, bəxəni ito yi rabi ε xa. E nəe dəxe nen be, ε yulayaan liga alogo ε xa hərisigen sətə.”

¹¹ Siken yi a fala Dina baba nun a tada xa, a naxa, “E dija n ma, ε jənige fənin ti n xa. E wama seen naxan xən, ε xa na fala n xa, n xa a so ε yii. ¹² E nəe futu se gbegbe maxədinje nen n ma e nun kiseene. E na seen naxan birin maxədin n ma, n nəe a birin soe ε yii nen alogo n xa dii temeni ito dəxo.” ¹³ Yaxubaa diine yi yanfa falan ti Siken nun a baba Xamori xa, bayo Siken bata yi e xunyen Dina rayagi. ¹⁴ E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu mi nəe nxu xunye paxalanmaan fiye muxun ma naxan mi banxulanxi. A findima yagin nan na nxu xa. ¹⁵ Xa nxu fa nxu xuiin soma ε yii, fə en lan ito ma. Xemen naxan birin ε konni, e lan nen e xa banxulan alo nxu tan. ¹⁶ Na waxatini nxu nəe nxə dii temene fiye ε ma nen, ε yi e dəxo. Nxu fan ε gbeene dəxəma nen, nxu luma ε dəxən ma na waxatini, en birin yi findi yama kedenna ra. ¹⁷ Koni xa ε mi fa sa tin ε banxulandeni, nxu nxu xunye paxalanmaan nasuxuma nen, nxu fa keli be.” ¹⁸ Xamori nun a dii Siken yi tin falani ito ma. ¹⁹ Na xemen mi bu a na feen liga, bayo Yaxuba a dii temen bata rafan a ma. A tan nan yi binyaxi dangu a ngaxakedenne birin na.

²⁰ Xamori nun Siken yi siga yamaan malandeni taan so dēen na. E yi a fala e yamaan xa, e naxa, ²¹ “Muxuni itoe, en ma fe fəjina e kui. E xa lu bəxəni ito ma, e yulayaan liga, bayo en ma bəxən gbo. En nəe nen e dii temene dəxe, en fan en ma dii

temene fima e ma nen. ²² Muxuni itoe mi dəxəma be, en xa findi yama kedenna ra, fə xemen naxan birin en konni be yi, ne xa banxulan alo e kiinde. ²³ Xa en bata tin e falan ma, na waxatini e dəxəma en konni nen. E xuruseene nun e yii seen birin findima en birin gbeen na nen.” ²⁴ Muxun naxan birin yi na taan so dēen na na ləxəni, e birin yi tin Xamori nun a dii Siken ma falan ma. Xemen naxan birin yi na taan kui, e birin yi banxulan.

²⁵ A xii saxande ləxəni, xemene fatine to yi e xələma, Yaxubaa dii xeme firinna Simeyən nun Lewi, Dina tada xeməmane, e yi e dēgəmane tongo. E yi fu taan ma muxu yo mi sogin e ma, e yi xemen birin fəxa. ²⁶ E yi Xamori nun a dii Siken fan fəxa. E yi Dina tongo Siken konni, e yi fa a ra. ²⁷ Yaxubaa diine yi seen birin tongo fəxa muxune xun ma, bayo e bata yi e xunye paxalanmaan nayagi. ²⁸ E yi e yəxəene tongo e nun e siine nun e jingene nun e sofanle, naxanye yi taan kui e nun xeen ma. ²⁹ Nafunla naxan birin yi na, e yi a birin xali. E yi dii temene nun paxanle xali. E banxin birin kui geli.

³⁰ Yaxuba yi a fala Simeyən nun Lewi xa, a naxa, “E bata lanbaranna ti n ma. E bata en napaxu Kanan kaane nun Perisi kaane ma alo se kunxin xirina. Muxu wuyaxi mi n yii. E e malanma nen n xili ma, e n yenge, n xabilan birin yi halagi.” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “A mi lan a xa en xunye paxalanmaan findi yalunden na.”

35

Yaxuba yi siga Beteli yi

¹ Ala yi a fala Yaxuba xa, a naxa, “Keli, i sa dəxo Beteli yi. I saraxa ganden nafala n xa menni, n bata yi n yete yita i ra dənaxan yi, i yi i gima i tada Esayu bun ma waxatin naxan yi.” ² Yaxuba yi a fala a denbayaan xa e nun muxun naxanye yi a fəma, a naxa, “E xəjəne suxurene yiba, ε ε yete saripan, ε ε duginə fan masara ε ma. ³ E fa, en siga Beteli yi. N xa saraxa ganden nafala Ala xa, naxan n malixi n yi lanbaranni waxatin naxan yi. A yi a yengi lu n xən ma n ma sigatini.”

⁴ Na waxatini e yi e suxurene birin so Yaxuba yii e nun e tunla soone. Yaxuba yi e birin bitin konden bun ma naxan Siken dɛxɔn ma. ⁵ Yaxuba nun a diine to keli sigadeni, Ala yi gaxun lu e rabilin taane birin muxune bɔɣeni, muxu yo mi susu bire e fɔxɔ ra. ⁶ Yaxuba nun a fɔxɔrabirane yi siga Lusi yi, naxan mɔn xili Beteli, Kanan bɔxɔni. ⁷ A yi saraxa ganden nafala mɛnni. A yi na saraxa ganden xili sa “Beteli a Ala,” bayo Ala a yete yita a ra mɛnni nɛn, a yi a gima a tada bun waxatin naxan yi. ⁸ Rebeka a dii masuxun Debora to faxa, e yi a maluxun Beteli mabinni wariin dɛnaxan yi. Na wariin xili nɛn “wugadena.”

⁹ Ala mɔn yi mini Yaxuba xa, a xete xanbini Padan-Arami yi. A yi barakan nagidi a ma. ¹⁰ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I xili nɛn Yaxuba, koni a mi falama na kiini sɔnɔn. To xanbi ra, i xinla fa falama nɛn Isirayila.” Awa, Ala yi a xili sa Isirayila. ¹¹ A mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Ala Sɛnbɛ Kanna nan n na. I xa wuya, i yiriwa alogo i xa findi siyana nde benban na. I mɔn findima nɛn siya wuyaxine benban na. Mangane minima nɛn i bɔnsɔnni. ¹² N bɔxɔn naxan fi Iburahima nun Isiyaga ma, n na a fi i fan ma. Na dangu xanbini, n na a fima i bɔnsɔnna fan ma nɛn.”

¹³ Ala yi keli na, a falan ti Yaxuba xa dɛnaxan yi. ¹⁴ Yaxuba yi gɛmɛ taxamasenna ti na, a yi turen nun min seen bɔxɔn a ma saraxan na. ¹⁵ A yi yireni ito xili sa Beteli, Ala falan ti a xa dɛnaxan yi.*

Rakeli faxa fena

¹⁶ Yaxuba nun a denbayaan to keli Beteli yi, e mɔn makuya Efarata ra, Rakeli yi diin sɔtɔ. Na dii bari feen yi xɔdɔxɔ ayi. ¹⁷ Rakeli yi diin barima waxatin naxan yi xɔlɛni, dii rasuxun yi a fala a xa, a naxa, “Hali i mi gaxu, i mɔn xɛmɛn nan barixi.”

¹⁸ Rakeli bata yi lu alo faxa muxuna. A yi a niin makakama waxatin naxan yi, a yi a diin xili sa Benoni.† Koni a baba tan yi a xili sa Bunyamin.‡ ¹⁹ Rakeli to faxa, e yi a maluxun Efarata kiraan dɛxɔn ma. Na yiren xili nɛn iki Betelɛmi. ²⁰ Yaxuba yi gɛmɛn sa taxamasenna ra a gaburun

fari. Han to na gɛmɛn na Rakeli gaburun taxamasenna ra.

Taruxune Singena 2.1-2

²¹ Isirayila yi sa a bubun ti Migidali-Ederi xanbi ra. ²² Isirayila to yi dɔxi na taani, Rubɛn nun Bila yi sa e sa, a baba konyi naxanla. Isirayila yi a kolon.

Isirayila dii xɛmɛn fu nun firinna naxanye sɔtɔ: ²³ Leya yi Rubɛn bari dii saran na, na xanbi ra Simeyɔn nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon. ²⁴ Rakeli yi Yusufu nun Bunyamin bari. ²⁵ Rakeli a konyin Bila yi Nafatali nun Dan bari. ²⁶ Leyaa konyin Silipa yi Gadi nun Aseri bari. Ne birin findixi Yaxubaa diine nan na, a naxanye sɔtɔ Padan-Arami yi.

²⁷ Yaxuba yi siga a baba Isiyaga konni Mamire, Kiriya-Aruba mabinni. Mɛn xili nɛn Xebiron, Iburahima nun Isiyaga dɔxɔde fonna. ²⁸ Isiyaga a siimayaan yi siga jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge solomasɛxɛ. ²⁹ A to faxa, a bata yi siimaya xunkuye sɔtɔ, a yi faxa, a siga laxira yi. A dii Esayu nun Yaxuba yi a maluxun.

36

Esayu bɔnsɔnna

Taruxune Singena 1.34-37

¹ Esayu, naxan mɔn xili Edɔn, a bɔnsɔnna taruxun ni i ra. ² Esayu Kanan naxanle dɔxɔ nɛn: Ada findi Elon ma diin nan na, Xiti kaana, e nun Yoholibama, Anaa dii tɛmɛna, Sibeyon Xiwin mamandenna nan a ra. ³ A yi Sumayila a dii tɛmɛn Basamati fan dɔxɔ, Nebayoti xunye naxalanmana. ⁴ Ada nan Elifasi sɔtɔ Esayu xa. Reyuli findi Basamati a diin nan na. ⁵ Yoholibama dii xɛmɛ saxan nan bari: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Ne birin findi Esayu a diine nan na naxanye barixi Kanan bɔxɔni. ⁶ Esayu yi a naxanle nun a dii tɛmɛne nun a dii xɛmɛne nun a muxune birin tongo, e nun a xuruseene birin e nun a hɛrisigɛn naxan birin sɔtɔ Kanan bɔxɔni. A yi a birin xali bɔxɔ gbɛtɛn ma dɛnaxan makuya a xunye Yaxuba ra, ⁷ bayo e hɛrisigɛn bata yi gbo ayi. E mi yi nɔɛ luyɛ e bode dɛxɔn ma. E yi dɛnaxan yi e xuruseene birin mi yi nɔɛ balo sɔtɛ mɛnni. ⁸ Na nan a to Esayu, naxan mɔn

* **35:15:** Beteli bunna nɛn fa fala “Alaa banxina.” † **35:18:** Benoni bunna nɛn fa fala “Nimisa diina.” ‡ **35:18:** Bunyamin bunna nɛn fa fala “N yiifanna diina.”

xili Edən, na yi siga a sa dəxə Seyiri geya yireni.

⁹ Edən kaane benba Esayu bənsənna xinle ni itoe ra naxanye yi dəxi Seyiri geya yireni: ¹⁰ Esayu a diine ni i ra:

Elifasi, Ada a dii xəmənə, Reyuli, Basamati a dii xəmənə.

¹¹ Elifasi a diine ni ito ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami e nun Kenasi.

¹² Timina nan yi Elifasi a konyi paxanla ra. Na Amaleki bari nən Elifasi xa. Esayu nun a paxanla Ada mamandenne ni ito ra.

¹³ Reyuli a diine ni i ra: Naxati nun Sera nun Sama e nun Misa. Ne findi Esayu nun a paxanla Basamati mamandenne nan na.

¹⁴ Esayu a paxanla Yoholibama a diine ni i ra: Yewusi nun Yalami e nun Kora. Yoholibama findi Anaa dii təmən nan na. Ana findi Sibeyon ma dii təmən nan na.

¹⁵ Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne ni i ra: Elifasi, Esayu a dii singena, na diine ni itoe ra:

Manga Teman nun Manga Omaru nun Manga Sefo nun Manga Kenasi

¹⁶ nun Manga Kora nun Manga Gatami nun Manga Amaleki.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Elifasi ra Edən yamanani, Ada mamandenne nan e ra.

¹⁷ Reyuli, Esayu a diina, a diine ni i ra: Manga Naxati nun Manga Sera nun Manga Sama e nun Manga Misa.

Mangane nan yi ne ra naxanye fataxi Reyuli ra Edən yamanani, Basamati mamandenne nan e ra.

¹⁸ Yoholibama, Esayu a paxanla, a diine ni itoe ra: Manga Yewusi nun Manga Yalami nun Manga Kora.

Mangane ni itoe ra naxanye fataxi Yoholibama ra, Esayu a paxanla: Yoholibama findi Anaa diin nan na.

¹⁹ Esayu, naxan mən xili Edən, na a diine nan ne ra. Mangan naxanye keli Esayu bənsənni, ne nan ne ra.

Taruxune Singen 1.38-42

²⁰ Seyiri Xori kaana diine ni itoe ra naxanye yi dəxi na yamanani:

Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana

²¹ nun Dison nun Eseri e nun Disan.

Seyiri a diine yi findi Xori mangane ra Edən yamanani.

²² Lotan ma dii xəmənə ni itoe ra:

Xori nun Heman.

Timina findi Lotan xunye dii təmən nan na.

²³ Sobali a dii xəmənə ni itoe ra:

Aliban nun Manaxati nun Ebali nun Sefo e nun Onan.

²⁴ Sibeyon ma dii xəmənə ni ito ra:

Aya nun Ana,

Ana nan tigi wolonxine to tonbon yireni

a to yi Sibeyon ma sofanle rabama.

²⁵ Ana a diine ni itoe ra:

Dison nun Yoholibama,

Ana a dii təmənə.

²⁶ Dison ma dii xəmənə ni itoe ra:

Xemadan nun Eseban nun Itiran e nun Keran.

²⁷ Eseri a dii xəmənə ni itoe ra:

Bilihan nun Saawan e nun Akan.

²⁸ Disan ma dii xəmənə ni itoe ra:

Yusu nun Aran.

²⁹ Xori kaane mangane ni i ra:

Manga Lotan nun Manga Sobali

nun Manga Sibeyon nun Manga Ana

³⁰ nun Manga Dison nun Manga Eseri

e nun Manga Disan.

Xori kaane Mangane findi ne nan na e bənsən yəən ma Seyiri bəxəni.

Edən Mangane

Taruxune Singen 1.43-54

³¹ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edən yamanan xun na benun Isirayila kaane xa

mangan dəxə waxatin naxan yi: ³² Beyori a diin Bela yi findi Edən manga singen na,

naxan ma taan yi xili Dinhaba. ³³ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan

yi findi mangan na. ³⁴ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani,

na yi findi mangan na. ³⁵ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan

na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ³⁶ Xadada to

faxa, Samala Masareka kaan yi findi man-

gan na. ³⁷ Samala to faxa, Sayuli naxan yi kelixi Rehoboti taani baan də, na yi findi

mangan na. ³⁸ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ³⁹ Baali-

Xanan, Akibori a diin to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nən Pawu.

A paxanla yi xili nən Mehetabeli, Matirədi a dii tēmənə, Mesahabi mamandenna.

⁴⁰ Mangane ni i ra naxanye kelixi Esayu bənsənni, e bənsənna nun e yamanan yēen ma.

Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yetəti

⁴¹ nun Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon

⁴² nun Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari

⁴³ nun Manga Magadiyəli nun Manga Irami.

Ne nan yi Edən mangane ra e nun e bəxəna e yi dəxi dənaxan yi.

Esayu a feen nan na ra naxan findixi Edən kaane benban na.

37

Yusufu a xiyena

¹ Yaxuba dəxə nən Kanan yamanani, a baba yi dənaxan yi. ² Yaxuba bənsənne taruxun ni ito ra. Yusufu a dii pəreyaan jəe fu nun solofere nan yi a ra. A tan nun a tadane yi xuruseene nan kantanma, naxanye nga yi Bila nun Silipa ra, a babaa paxanle. A yi e fe paxine dēntəgən sama a baba xa. ³ Yusufu nan yi rafan Isirayila ma dangu a diine birin na, bayo a tan nan sətə a xēmē foriyani. A yi doma kuye tofajin so a yii. ⁴ Yusufu tadane to na feen to, a a tan nan nafa e baba ma dangu e birin na, e yi a rapaxu. Fala fəni yo mi yi e tagi sənən.

⁵ Yusufu yi xiye sa, a yi a yəba a tadane xa. E yi a rapaxu dangu a fəlon na. ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n ma xiyen na, n naxan saxi. ⁷ En birin yi xēen ma malo raxidideni. Nanunna, n ma malo xidin yi keli, a ti. E gbee malo xidine yi lu bilinxi n gbee xidin na, e birin yi e xinbi sin n ma malo xidin bun.” ⁸ A tadane yi a maxədin, e naxa, “Ee! I waxi findi feni nxə mangan nan na alogo i xa nxu yamari?” E yi a rapaxu dangu a fəlon na a xiyena fe ra e nun a falana.

⁹ Yusufu mən yi xiye gbətə sa, a yi na fan yəba a tadane xa. A yi a fala, a naxa, “E e tuli mati, n mən bata xiye sa. Sogen nun kiken nun sare fu nun keden yi e xinbi sinma n bun ma.” ¹⁰ A yi xiyeni ito yəba a baba nun a tadane xa. A baba yi a kənkə a ma, a fa

a fala a xa, a naxa, “I xiyen naxan saxi iki, nanse na ra? I nga nun i tadane nun n tan, nxu birin fama nxu xinbi sindeni i yetagi?”

¹¹ A tadane yi lu a maxəxəlonjə, koni a baba yi a yengi lu a xiyen xən ma.

Yusufu tadane yi a mati

¹² Yusufu tadane yi siga Siken yi e babaa xurusene rabadeni. ¹³ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I tadane bata siga xuruse rabadeni Siken yi. Fa be, n xa i xē e ma.” A yi a yabi, a naxa, “Awa.” ¹⁴ Isirayila yi a fala a xa, a naxa, “Siga mafuren, i sa a mato xa i tadane kēndə, xa se mi xuruseene fan toxi, i yi fa na dēntəgən sa n xa.” A yi a xē keli Xebiron lanbanni siga Siken yi.

¹⁵ Xēmənə nde yi a to xēene xun xən. Xēmən yi a maxədin, a naxa, “I nanse fenma?”

¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “N na n tadane nan fenma. A fala n xa, yandi, e xurusene rabama dənaxan yi.” ¹⁷ Xēmən yi a fala a xa, a naxa, “E bata keli be, bayo n na e xuiin mē nən, e yi a falama, a e xa siga Dotan yi.” Yusufu yi bira a tadane funfu xən han a sa a tadane li Dotan yi.

¹⁸ E to a to wulani, benun a xa maso e ra, e lan a ma, a e xa a faxa. ¹⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, “Na xiye saan nan fama iki. ²⁰ E fa be, en na a faxa, en na a woli xəjinna ra. Nayi, en na keli, en na a falama nən, a sube paxin bata a don. Na waxatini en fama a kolondeni nən a xiyen findima a xa feen naxan na.”

²¹ Rubən yi na feen mē. A yi kata a xa a xunba, a naxa, “En nama a faxa.” ²² Rubən mən yi a fala, a naxa, “E nama a wunla ramini de! E a woli xəjinni ito ra naxan tonbon yireni ito yi. Muxu yo nama a yiin din a ra.” A yi wama a xunba feni alogo a xa nə a xalideni a baba fəma.

²³ Yusufu to so a tadane yireni, a doma kuye tofajin naxan yi ragodoxi a ma, e yi na rate a ma. ²⁴ E yi Yusufu tongo, e a woli xəjinna ra, ige mi naxan kui.

²⁵ Na xanbi, e yi dəxə donse dondeni. E to e yēen nakeli, e yi Sumayila bənsənna yulane to fə. E yi kelixi Galadi yi, wusulanna nun senna nun latikənənna yi e pəgəməne fari siga Misiran yi. ²⁶ Yuda yi a fala a xunyene xa, a naxa, “Xa en na en xunyən faxa, en yi a wunla luxun, na tənən

mundun en tan ma? ²⁷ E fa, en na a mati Sumayila bənsənnə muxune ma, koni en nama en yiin din a ra de! Bayo en xunyen na a ra, en wuli keden fasa keden.” A xunyene birin yi tin a falan ma.

²⁸ Na xanbi, Midiyan yulane danguma, e yi Yusufu rate xəjinna ra. E yi Yusufu mati gbeti gbanan məxəne ra Sumayila bənsənnə muxune ma. E yi a xali Misiran yi.

²⁹ Ruben to xete xəjinna yireni, a mi Yusufu li na sənən. A yi a domaan birin yibə sununi. ³⁰ A yi xete a xunyene fəma, a yi a fala, a naxa, “Diidin mi fa na! N tan fa nanse ligama sənən?” ³¹ E yi kəto keden faxa, e yi Yusufu a doma kuye tofəjin maturuxun na sube wunli. ³² Na xanbi, e yi na doma kuye tofəjin xali e baba fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata ito to. Domani ito mato ba, xa i ya diin gbeen na a ra.” ³³ Yaxuba yi domaan kolon. A yi a fala, a naxa, “N ma diina domaan na a ra! Sube xəne na nde bata a faxa! A bata Yusufu yibə!” ³⁴ Yaxuba yi a dugin yibə sununi, a mən yi kasa dugin nagodo a ma. A yi a diin jan feen liga xii wuyaxi. ³⁵ A dii xəmene nun dii tēmene yi siga a madəndəndeni, koni a mi tin na ma. A yi a fala, a naxa, “N nan n ma diin saya feen ligama nən han n sa a li laxira yi.” A yi lu wuge a diina fe ra.

³⁶ Midiyan kaane yi Yusufu mati Potifari ma Misiran yi, Misiran Mangana kuntigina nde naxan a kantan tiine xunna.

38

Yuda nun Tamari

¹ Na waxatini, Yuda yi keli a ngaxakendenne xun ma, a siga Adulan kaana nde konni naxan xili Xira. ² Yuda yi Suya Kanan kaana dii tēmən to mənni. A yi a findi a naxanla ra. E yi lu e bode xən. ³ A yi fudikan, a yi dii xəmən bari. E yi na diin xili sa Eri. ⁴ A mən yi fudikan dii firinden na, a yi dii xəmən bari. E yi na diin xili sa Onan. ⁵ Na xanbi, a mən yi dii xəme gbete bari, a yi na xili sa Selaxa. Yuda yi Kesibe taan nin a naxanla yi diin barima waxatin naxan yi.

⁶ Yuda yi naxanla fen, a a so a dii singen Eri yii. Na naxanla xili Tamari. ⁷ Muxu

naxin nan yi Yudaa dii singen Eri ra Alatala yee ra yi. Alatala yi a faxa. ⁸ Na xanbi Yuda yi a fala Onan xa, a naxa, “I tadaa naxanla tongo, a xa findi i ya naxanla ra. I a xəme xuriya wanla liga alogo i xa diin fi i tada faxa muxun ma.” ⁹ Koni Onan yi a kolon, a na diin mi yi finde a gbeen na. Na nan a liga, a to yi a tada naxanla kolonma naxanla ra, igen naxan minima a fatini, a yi na makala bəxən ma alogo a nama diin bari a tada xa. ¹⁰ A yi naxan ligama, na mi yi rafan Alatala ma. Nanara, a yi a faxa.

¹¹ Awa, Yuda yi a fala a mamuxun Tamari xa, a naxa, “Lu kapayani i baba konni benun n ma dii Selaxa xa gbo waxatin naxan yi.” A yi mirixi nən yanyina nde Selaxa fan faxama nən alo a tadane faxaxi kii naxan yi. Tamari yi siga a sa lu a baba konni. ¹² A mi bu Suya a dii tēmənə, Yudaa naxanla yi faxa. Nan feen to ba a ra, Yuda yi siga Timana yi e nun a lanfaan Xira Adulan kaana. E yi siga Yuda xuruse yireni, e yi e xabene maxabama dənaxan yi.

¹³ Muxuna nde yi a fala Tamari xa, a naxa, “I tapə sigama Timana taani a xuruse xabene maxabadeni.” ¹⁴ A yi a kapa dugin ba a ma, a yi dugin so a yetagin xun na, a sa dəxo Enayin taan so dēen na Timana kiraan xən. A bata yi a to Selaxa bata findi banxulanna ra, koni e mi a fi a ma a xa findi a naxanla ra.

¹⁵ Yuda to a to a dugin soxi a yetagin xun na, a yi a miri a yalunden na a ra. ¹⁶ A yi a fala a xa kiraan na, a naxa, “En siga, en sa kafu.” A mi yi a kolon a mamuxun na a ra. Koni, Tamari yi Yuda maxədin, a naxa, “I nanse fima n ma en na kafu?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N sii keden nan tongoma n ma xuruseene tagi, n fa a ra i yee ra.” A yi a yabi, a naxa, “Awa, tolimana nde lu n yii be singe benun i xa fa siin na waxatin naxan yi.” ¹⁸ A yi a maxədin, a naxa, “I wama n xa nanse so i yii tolimaan na?” Tamari yi a yabi, a naxa, “I ya taxamasenna nun a lutin nun i ya dunganna so n yii.” A yi na seene so a yii, e fa kafu. Tamari yi fudikan a diin na. ¹⁹ A yi xete a konni. A yi dugin ba a yetagin xun na, a mən yi a kapa domaan nagodo a ma.

²⁰ Yuda yi a lanfa Adulan kaan xə sii diin

tideni paxanla ma alogo a xa fa seene ra a naxanye so paxanla yii tolimaan na. Koni a mi paxanla to. ²¹ A yi mən kaane maxədin, a naxa, “Yalunde paxanla naxan yi kiraan də Enayin taani, na minən yi?” E yi a yabi, e naxa, “Yalunde yo mi be.” ²² A yi xetə Yuda yireni, a fa a fala, a naxa, “N mi a lixi na. Mən kaane mən bata a fala n xa a yalunde yo mi na e tan konni.” ²³ Yuda yi a fala, a naxa, “A xa na seene mara. En fan nama en yetə rayagi. N bata sii diin nasamba a ma, koni i mi a lixi na.”

²⁴ Kike saxan dangu xanbi, muxuna nde yi a fala Yuda xa, a naxa, “I mamuxun Tamari bata findi yalunden na, a bata fudikan a yalunyani.” Yuda yi a fala, a naxa, “Ə a ramini, a gan.” ²⁵ E yi fama a ra waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga a taje ma, a naxa, “Seni itoe mato naxanye n yii. Taxamasenni ito nun a lutin nun dunganni ito na findi muxun naxan gbee ra na nan n nafudikanxi. I lan nən i xa a kanna kolon.” ²⁶ Yuda yi na feene kolon. A yi a fala, a naxa, “A tinxin dangu n tan na bayo n mi a fixi n ma dii Selaxa ma.” Na xanbi ra, e mi fa kafu.

²⁷ A yi diin barima waxatin naxan yi, e yi a kolon a gulunne nan a kui. ²⁸ Diin bari waxatini, keden yi a yiin namini. Dii rasuxun yi a yiin suxu, a gari gbeela xidi a yiin na. A fa a fala, a naxa, “Ito nan singe barixi.” ²⁹ Koni na diin yi a yiin naso, a xunyen yi bari. Dii rasuxun yi a fala, a naxa, “I yetə raminixi fangan mundun na iki?” A yi a xili sa Peresi.* ³⁰ Na xanbi boden fan yi bari gari gbeela xidixi a yiin na. Yuda yi a xili sa Sera.

39

Yusufu Potifari konni

¹ Sumayila bənsənna muxune yi siga Yusufu ra Misiran yamanani. Potifari, Misiran Mangan kantan tiine xunna yi a sara. ² Alatala yi Yusufu xən. A yi feen naxanye birin suxuma, ayi birin gasama. A yi lu a kanna Misiran kaan konni. ³ A kanna yi a kolon, a Alatala yi Yusufu xən, bayo Alatala bata yi a feen birin nasənya. ⁴ Yusufu yi rafan a kanna ma, a yi a findi a

banxi xunna ra. A yi a hərisigən birin taxu a ra.

⁵ Na xanbi Yusufu to findi a banxi xunna ra e nun a yii seene birin, Alatala yi barakan sa Misiran kaana denbayani Yusufu a fe ra. Alatala yi barakan sa a yii seene birin yi, e nun a banxin nun a xəene. ⁶ Nanara, seen naxanye birin yi Potifari yii, a yi a birin nabənin Yusufu yii. A tan mi yi fa a yengi saxi fefe xən ma fə a yi donseen naxan donma.

Yusufu yi tofan han. ⁷ Na feene danguxina, a kanna paxanla yi a yəen ti Yusufu ra. A yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, en fa kafu.” ⁸ Yusufu yi tondi, a a fala a kanna paxanla xa, a naxa, “Xabu n fa n kanna konni a mi a yengi luxi fefe xən ma sənən a banxini. A bata a yii seene birin taxu n na. ⁹ A banxin kui be, n tan nan dangu muxun birin na. A mi sese rafisaxi n xa, fə i kedenna, bayo i tan bata findi a paxanla ra. Iki, n fe paxi gbee sifani ito ligama nanfera naxan fində yulubi feen na Ala yii?” ¹⁰ Na paxanla yi na falama Yusufu xa ləxə yo ləxə. Koni hali na, Yusufu mi yi a tuli matima e kafu feen miriyaan na.

¹¹ Ləxəna nde, Yusufu yi so banxini wali kədeni. Banxi kui konyi yo mi yi na na waxatini. ¹² Na paxanla yi dutun a domain ma. A yi a fala a xa, a naxa, “En kafu!” Yusufu yi a ba a domani, a yi a lu paxanla yii. A yi mini a giyə tandeni.

¹³ Naxanla to a to a bata a gi, a a domain lu a yii, a mini tanden ma, ¹⁴ a yi a banxi kui konyine xili, a fa a fala e xa, a naxa, “Ə ito mato, n ma xəmən faxi Heburu nan na a xa fa sabaan so en na. A faxi nən n fəma a nxu xa kafu, koni n yi sənəxən nate. ¹⁵ A to n sənəxə xuiin mə, a yi a gi, a a domain lu n dəxən ma. A yi mini a giyə tandeni.”

¹⁶ A yi Yusufu a domain namara han a kanna fa waxatin naxan yi. ¹⁷ A yi feni ito yəba a xa, a naxa, “I faxi Heburu konyi xəmən naxan na, a faxi nən a xa sabaan so n na. ¹⁸ Koni n to sənəxən nate, a yi a domain lu n yii, a yi mini a giyə tandeni.” ¹⁹ Yusufu kanna to a paxanla falan mə, a yi naxan falama a xa iki, a naxa, “A mato, i ya konyin naxan nabaxi n na,” ²⁰ a bənen yi te, a xələ.

* **38:29:** Peresi bunna nən fa fala “A rabi fena.”

A yi Yusufu balan mangana kasorasane yi dənaxan yi.

Koni kasoon na, ²¹ Alatala yi lu Yusufu xən ma, a hinan a ra. A yi a ragidi Yusufu ma e nun kaso mangan yi də fan. ²² Kaso mangan yi kasorasaan birin taxu Yusufu ra. Feen naxan birin yi ligama a yi danguma a tan nan yii. ²³ Kaso mangan mi yi Yusufu a wanla xun matoma a ra, bayo Alatala yi Yusufu xən ma. A bata yi a feen birin nasənyə.

40

Yusufu kasoon na

¹ Na xanbi, Misiran Mangana muxun naxan yengi dəxi a minseen xən ma, na nun a buru ganna yi e kanna Misiran Mangan hakən tongo. ² Misiran Mangan yi xələ a banxi kui konyin firinne ma, naxan yengi saxi a minseen xən ma e nun naxan a burun ganma. ³ A yi e suxu, a e balan sofane mangana kaso banxini, Yusufu yi dənaxan yi. ⁴ Sofane mangan yi e taxu Yusufu ra, naxan yi walima e yii.

E to waxati ti kasoon na, ⁵ naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun naxan burun ganma Misiran mangan xa, e yi xiye sa kasoni kəna nde ra. Na xiye firinna birin nun a bun. ⁶ Yusufu yi fa e matodeni xətənni, a yi e li kuisanxi. ⁷ A yi Misiran Mangana banxi kui konyini itoe maxədin naxanye fan yi kasoni, a naxa, “Nanfera ε kuisanxi to?” ⁸ E yi a yabi, e naxa, “Nxu bata xiyena nde nan sa, koni muxu yo mi be naxan nəe na yəbə.” Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E mi a kolon Ala nan xiyene bunne kanna ra? E ε xiyene fala n xa.”

⁹ Naxan yengi yi saxi mangana minseen xən ma, na yi a xiyen fala Yusufu xa, a naxa, “N tan ma xiyeni, n manpa binla* nan to, a tixi n yetagi alo paxundan binla, ¹⁰ a yii saxan tixi a ma. A to fuga, a fugen yi bogi məxine ramini alo paxundan tənsənnə. ¹¹ Misiran Mangana igelengenna suxi n yii. N yi manpa bogi məxine ba, n yi e bundu Misiran Mangana igelengenna kui, n fa a so a yii.” ¹² Yusufu

yi a fala a xa, a naxa, “A bunna ni ito ra: Na yii saxanna naxanye na kiini a xii saxan nan yitaxi. ¹³ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunnakelima nən, a mən yi i raxetε i ya walide fonni. I mən fama nən igelengenna sodeni Misiran Mangan yii alo i darixi a ra kii naxan yi. ¹⁴ Koni i pəxəlu n xən ma i na hərin sətə waxatin naxan yi. I xa hinan n na, i xa n ma fe fala Misiran Mangan xa alogo n xa mini kasoni. ¹⁵ Bayo e n tongoxi fangan nan na Heburu bəxəni. Be fan, n mi fefe ligaxi naxan a ligε n xa kasoon sətə.”

¹⁶ Naxan burun ganma mangan xa, a to a to fa fala xiyen bunna fan, a yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N tan fan xiye saxi nən. Debe saxan dəxi n xun ma buru fixəna e kui. ¹⁷ Deben naxan dəxi a fari, buru ganna donseen naxan birin nafalama Misiran Mangan xa, ne a kui. Koni xəline yi fa na donseen donpε naxan dəxi n xun ma.”

¹⁸ Yusufu yi a fala a xa, a naxa, “Xiyen bunna ni ito ra: Na debe saxanna naxan na kiini, e xii saxan nan yitaxi. ¹⁹ Xii saxan na dangu, Misiran Mangana i xunna səgəma nən i də. A i singanma nən wudin na, xəline yi i suben don.”

²⁰ Xii saxande ləxəni, Misiran Mangan bari ləxəni, a yi sumun belebele yitən a kuntigine xa. Naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, e nun a buru ganna, Misiran Mangan yi e ramini kasoon na, a fa e ra kuntigine yetagi. ²¹ Naxan yengi saxi minseen xən ma, a yi na raxetε a walide fonni alogo a mən xa minseen so a yii. ²² Koni a yi a buru ganna singan wudin na alo Yusufu bata yi a yəba kii naxan yi. ²³ Naxan yengi saxi minse feen xən ma, Yusufu a fe mi rabira na ma. A yi jinan a xən ma.

41

Misiran Mangan yi xiye sa

¹ Nεε firin dangu xanbi, Misiran Mangan yi xiye sa. A tixi xude dēni. ² A yi jinge to fəni tuyanxi solofere to kelε xuden kui, e e dəgema mərəni. ³ Na xanbi, jinge solofere gbətε, naxanye to paxu, e doyenxi, ne fan yi keli xuden kui jingen bonne dəxən ma.

* 40:9: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

⁴ Ninge to yaxi doyenxi solofereni itoe yi jinge to fəni tuyanxi solofereni itoe don. Nayi, Misiran Mangan yi xulun.

⁵ A mən yi xi, a xiye gbətə sa. ⁶ Tənsən solofere fəni rafexine tixi bili kedenna ma. ⁷ Na xanbi, tənsən solofere gbətə, naxanye xurun, foyen bata e rafofo ayi, ne tixi tənsəna bodene dəxən ma. Tənsən xurunni itoe yi tənsən nafexi fənine gerun. Nayi, Misiran Mangan yi xulun. Xiye nən yi a ra.

⁸ Xətənni Misiran Mangan bəjən yi mini. A yi woyiməne nun fekolonne birin xili naxanye Misiran yi. A yi xiye itoe fala e xa, koni muxu yo mi nə xiye yəbə a xa. ⁹ Na waxatini, naxan yengi saxi mangana minseen xən ma, na yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N ma kala fonne bata rabira n ma to. ¹⁰ Misiran Mangan xələ nən a konyine ma waxatina nde yi. A yi n suxu, a n balan sofa mangana kasoon na, nxu nun naxan yi burun ganma mangan xa. ¹¹ A tan nun n tan, nxu birin xiye sa nən kə kedenna ra, xiye firinna birin nun a bun. ¹² Kasoni, nxu nun sofa mangana konyina, Heburu banxulanna nən yi na yi. Nxu yi xiye itoe fala a xa, a yi e birin bunna fala nxu xa. Nxu xiye naxanye saxi, a yi e bunne fala nxu xa. ¹³ A xiye yəba nxu xa kii naxan yi, a mən birin ligaxi na kiini nən. Misiran Mangan bata n naxətə n walide fonni. A yi boden fan singan wudin na.”

¹⁴ Misiran Mangan yi Yusufu xili. E yi a ramini kasoni mafurən! A yi a xunna bi, a marabəri baane yi masara a ma. A fa siga Misiran Mangan fəma. ¹⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N bata xiye sa. Muxu yo mi nəxi a yəbadeni, koni n bata a mə a i tan nə xiye bunna falə, naxan na fala i xa.” ¹⁶ Yusufu yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N tan mi a ra, Ala nən Misiran Mangana a xiye bun fənin fima a ma.” ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N xiye, n yi tixi xude dən nin. ¹⁸ N yi jinge to fəni tuyanxi solofere to kələ xuden kui, e e dəgema mərəni. ¹⁹ Nayi, jinge solofere gbətəye yi te e xanbi ra, e doyenxi, e to yaxu, e xəsixi. Han to n munma yi na jinge to yaxi sifan to Misiran

bəxən birin ma singen. ²⁰ Ninge xəsixi to yaxine yi jinge tuyanxi solofere singene don. ²¹ Koni na xanbi, muxu yo mi nə a kolonjə xa e bata e don, masətə e doyen kiin ma mən. Nayi, n yi xulun.”

²² “N mən yi xiye gbətə sa. Tənsən nafexi fəni solofere tixi bili kedenna ma. ²³ Na xanbi tənsən solofere gbətəye naxanye xurun, foyen naxanye rafofoxi ayi, ne yi te bodene dəxən ma. ²⁴ Tənsən fofone yi tənsən fəni soloferene gerun. N bata a fala woyiməne xa, koni muxu yo mi nəxi a yəbadeni n xa.”

²⁵ Yusufu yi a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “I ya xiye firinna birin fe kedenna nən yitaxi. Ala bata i rakolon feen ma a fama naxan ligadeni. ²⁶ Na jinge to fəni soloferene nun tənsən fəni soloferene, ne jəe solofere nən yitaxi na kiini. Xiye keden nən a ra. ²⁷ Ninge xəsixi to yaxi soloferene nun tənsən fofo soloferene foyen naxanye rafofoxi ayi, ne fan jəe solofere fitina kamən nən yitaxi. ²⁸ N na a falaxi i xa kii naxan yi, Ala bata na feene yita Misiran Mangan na a fama naxanye ligadeni. ²⁹ Jəe soloferen naxanye fama iki, a findima lugo jəene nən na Misiran bəxən xa. ³⁰ Na xanbi, jəe solofere kamən fama nən, en jinanma nən na lugon birin na. Kamən Misiran bəxən halagima nən. ³¹ Fitina kamən findima fe magaxuxin nən na, han muxune birin yi jinan lugo jəene xə bəxəni ito yi.”

³² “I xiye ito saxi nən dəxəna yi firin bayo Ala bata a feen nagidi, a mən mi buma a ligadeni. ³³ Iki mangana, xaxilimaan fen, fe kolonna, i yi a dəxə Misiran bəxən xun na. ³⁴ Mangana, i xa muxune sugandi naxanye dəxəma na wanla xun na lugo jəe soloferen bun ma. Se xaba waxatin na a li, naxan yo na maala xidi naanin xaba, a suulundena, a xa fa na ra, a ramara. ³⁵ E xa donseene birin malan lugo jəe solofere famatəon bun, e xa a ramara taane kui, Misiran Mangana nəon bun ma. ³⁶ Donse maraxini ito fama Misiran bəxən natangadeni kamən ma nən naxan fama jəe soloferen bun ma.”

³⁷ Falani ito yi rafan Misiran Mangan nun a kuntigine birin ma. ³⁸ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “En nə mux-

una nde sɔtɛ naxan ligaxi alo ito, Alaa Nii Saripnanxin naxan yi?" ³⁹ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, "Bayo Ala bata na feen birin yita i ra, muxu yo mi na naxan xaxili fan alo i tan, naxan fe kolon dangu i ra. ⁴⁰ I tan nan fama findideni n ma banxi xunna ra. N ma yamaan fama biradeni i ya yamarin nan fɔxɔ ra. N ma manga gbɛdɛn nan tun luma i xun na." ⁴¹ Misiran Mangan mɔn yi a fala Yusufu xa, a naxa, "A mato, n bata nɔɔn so i yii Misiran bɔxɔn birin xunna." ⁴² A yi a gbeti wuredin ba a yiin na, a yi a so Yusufu yiin na. A yi a maraberi ba taa dugi faɔin na. A yi xɛma jɛrɛn bira a kɔɛ ra. ⁴³ A yi a rate sofa wontoron kui, naxan Misiran Mangan wontoron xanbi ra. E yi lu sarinjɛ a yɛɛ ra, e naxa, "Ɛ xinbi sin!" Misiran mangana a mangayaan taxu a ra na kii nin.

⁴⁴ Misiran Mangan mɔn yi a fala Yusufu xa, a naxa, "N tan nan mangan na. Xa i mi yamarin fi naxan ma, fefe mi ligɛ Misiran bɔxɔ yo ma." ⁴⁵ Misiran Mangan yi Yusufu xili sa Safanati-Paniya. A yi Potifari a dii tɛmɛna Asenati fi a ma a ɲaxanla ra. Hon taana saraxaraliin nan yi Potifari ra. Yusufu yi xun matoon fɔlɔ Misiran bɔxɔn ma. ⁴⁶ Yusufu barin bata yi jɛɛ tonge saxan ti nun a fa Misiran Mangan yɛtagi waxatin naxan yi, Misiran mangana. A yi keli Misiran Mangan fɛma, a yi bɔxɔn birin yisiga.

⁴⁷ Lugo jɛɛ soloferen bun ma, bɔxɔn birin yi rawali ki faɲi. ⁴⁸ Yusufu yi donseen birin malan naxan sɔtɔxi jɛɛ solofereni ito bun ma Misiran bɔxɔn ma. Donseen naxanye sɔtɔxi banxidɛne yi, a yi ne ramara taa gbeene kui. ⁴⁹ Yusufu yi donse xɔri gbegbe malan alo baa xɔn mɛɲɛnsinna. A yi gbo ayi, han e fata a tɛngɛn ma bayo a mi yi gasɛ.

⁵⁰ Benun kamɛn jɛɛ singen xa a li, Yusufu a ɲaxanla Asenati, Hon taana saraxaraliin Potifari a dii tɛmɛna, na yi dii firin bari. ⁵¹ Yusufu yi dii singen xili sa Manase, a naxa, "Bayo Ala bata a liga n ɲinan n ma tɔrɔyaan birin xɔn, e nun n baba a denbayana."* ⁵² A yi dii firinden xili sa

Efirami, a naxa, "Bayo Ala bata n findi wuyalaan na n nayarabi bɔxɔn ma."†

⁵³ Lugo jɛɛ soloferen yi dangu Misiran bɔxɔn ma. ⁵⁴ Kamɛ jɛɛ soloferen yi a li fɔlɔ alo Yusufu a yɛba kii naxan yi. Kamɛn yi so bɔxɔne birin yi, koni burun yi na Misiran bɔxɔn birin ma. ⁵⁵ Kamɛn to Misiran bɔxɔn birin suxu, yamaan yi sɔnxɔn nate Misiran Mangan ma donse feen na. Misiran Mangan yi a fala Misiran kaane birin xa, a naxa, "Ɛ sa a fala Yusufu xa, a na feen naxan fala ɛ xa, ɛ na liga." ⁵⁶ Kamɛn yi din bɔxɔn birin na. Yusufu yi donse ramaradene rabi, a yi donseen sara Misiran kaane ma. Kamɛn yi sɛnbɛn sɔtɔ Misiran bɔxɔn birin ma. ⁵⁷ Muxune yi fa, sa keli yamanane birin yi, e fa donseen sara Yusufu ma Misiran bɔxɔni, bayo kamɛn bata yi sɛnbɛn sɔtɔ yamanane birin yi.

42

Yaxubaa diine yi siga Misiran yi

¹ Yaxuba to a mɛ a murutun Misiran yi, a yi a fala a diine xa, a naxa, "Nanfera ɛ dɔxi tun? ² N bata a mɛ a murutun Misiran yi. Ɛ siga, ɛ sa murutun sara en xa alogo en xa balo, en nama faxa." ³ Yusufu tadan muxu fu yi siga donse xɔri saradeni Misiran yi. ⁴ Yaxuba mi tin Bunyamin xa bira e fɔxɔ ra, Yusufu xunyɛna. A yi a fala, a naxa, "N bata gaxu fe ɲaxin nama fa a sɔtɔ." ⁵ Isirayilaa diine yi siga murutu saradeni, e nun muxu gbɛtɛn naxanye yi waxi murutun xɔn, bayo kamɛn bata yi din Kanan bɔxɔn birin na.

⁶ Yusufu nan yi yamana kanna ra bɔxɔn xun na. A tan nan yi murutun matima yamaan birin ma yamanani. Yusufu tadane yi fa e xinbi sin a bun, e e yɛtagine lan bɔxɔn ma. ⁷ Yusufu to a tadane to, a yi e kolon, koni a yi a yɛtɛ rasan e ma. A yi falan ti e xa a xɔdɛxɛn na, a fala e xa, a naxa, "Ɛ kelixi minɛn yi?" E yi a yabi, e naxa, "Nxu kelixi Kanan bɔxɔn nan ma fa donse saradeni." ⁸ Yusufu yi a tadane kolon, koni e tan mi a kolon. ⁹ Yusufu a xiyene fe yi rabira a ma a naxanye sa e fe yi. A yi a fala e xa, a naxa, "Yaxune nan ɛ ra. Ɛ faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi."

* 41:51: Manase bunna nɛɛn "A bata ɲinan." † 41:52: Efirami bunna nɛɛn "A bata n findi wuyalaan na."

¹⁰ E yi a yabi, e naxa, “En-ən, nxu kannu, nxu tan i ya konyine faxi donse saraden nin. ¹¹ Xəmə kedenna diine nan nxu ra. Nxu tinxin. Nxu tan i ya konyine, yire mato mi nxu ra.” ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E wule. E faxi yamanan fangatare yirene nan kolonde yi.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan, i ya konyine, xəmə kedenna dii muxu fu nun firin nan nxu ra Kanan bəxəni. Iki nxu birin ma bolokada nxu baba dəxən. Keden mi fa na.” ¹⁴ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “N yi na nan falama e xa, a yire matone nan e ra. ¹⁵ N na e kənaən fəsefəsema ito nan na. N bata n kəlb Misiran Mangan siini, e mi minima be xa e bolokadaan mi fa. ¹⁶ E muxu keden nasiga e ye, a xa sa fa e bolokadaan na. E tan dənxeəne sigama kasoon nin. E falane matoma nən, n na a kolonxe xa e jəndin falama, xanamu n bata n kəlb Misiran Mangan siini, yire matone nan e ra.” ¹⁷ A yi e birin suxu han xii saxan.

¹⁸ Xii saxande bəxəni, Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “E ito liga alogo e xa kisi. N gaxuma Ala yeə ra. ¹⁹ Xa tinxin muxun nan e ra, e muxu keden lu kasoon na. Bodene xa donseen xali e denbaya kamətəne xa. ²⁰ E sa fa e bolokadaan na n xən alogo n xa a kolon xa jəndi falan nan e ra, alogo e nama faxa.” ²¹ E yi tin na falan ma, koni e bode tagi e naxa, “En tan nan yati findixi sənmaan na en xunyeəna a fe ra, bayo en bata a niina a tərəyaan to, a to yi en mafanma kininkininni koni en mi en tuli mati a ra. Na nan a toxi tərəyani ito en lixi.”

²² Rubən yi ito sa a fari, a naxa, “N mi yi a fala e xa, e nama fe jəxin naba diidini ito ra. Koni e mi e tuli ti. Iki en fa a faxan saren nan fima.” ²³ E mi yi a kolon xa Yusufu a məma, bayo xui maxətən yi e tagi. ²⁴ Yusufu yi a makuya e ra, a wuga. Na xanbi, a yi fa falan tiye e xa. A yi Simeyən tongo e tagi, a yi a sa kasoon na e yeə xəri.

²⁵ Yusufu yi yamarin fi, a muxune xa a tadane bənbenle rafe donse xənna ra, e mən xa e keden kedenna birin ma gbeti sa a bənbenla kui sa fandana ndee fari e naxanye donje kira yi. Na yi liga e xa. ²⁶ E yi e murutu goronne sa e sofanel fari, e yi siga. ²⁷ E kəəən nadangu dənaxan yi, keden yi a bənbenla rabi alogo a xa balon so a sofanla yii. A yi a gbetin to a bənbenla dəə

ra. ²⁸ A yi a fala a ngaxakedenne xa, a naxa, “N ma gbetin bata xətə n ma. I mi a to n ma bənbenla kui mən?” E bəjəne yi mini. Birin yi a kuisan feen fala a boden xa e naxa, “Ala nanfe ligaxi en na?”

²⁹ E to so e baba Yaxuba konni Kanan bəxəni, feen naxanye birin e li, e yi a birin yeəba a xa. ³⁰ E yi a fala, e naxa, “Xəmə naxan na yamana kannu ra, a falan tixi nxu xa a xədəxən nan na, a nxu kansun a yire mato nan nxu ra. ³¹ Nxu yi a fala a xa, nxu naxa, ‘Nxu tinxin, yire matone mi nxu ra. ³² Nxu dii fu nun firin na a ra, nxu birin baba keden. Keden mi fa na, nxə bolokadana nxu baba fəma Kanan bəxəni.’ ³³ Xəməni ito naxan yamana kannu ra, na yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E mi a to, a kolonma kii naxan yi a e tinxin. E muxu keden lu n fəma. Naxan daxa e denbaya kamətəən xa, e na xali. ³⁴ E siga, e sa fa e bolokada ra n xa. N na a kolonma nən nayi fa fala yire mato mi e ra, e tinxin. Na waxatini, n na e xunyeən soma e yii nən, e yulayaan liga bəxəni ito ma.’ ” ³⁵ E to yi e bənbenle yixələma, birin ma sare so gbetin yi a bənbenla kui. E tan nun e baba yi gbetine to, e birin yi gaxu.

³⁶ E baba Yaxuba yi a fala e xa, a naxa, “E bata n nafula n ma diine ra. Yusufu mi fa na, Simeyən fan mi na. E mən waxi Bunyamin nan fan tongo fe yi iki. Na goronna ngan sama n tan nan xun ma.” ³⁷ Rubən yi a fala a baba xa, a naxa, “Xa n mi fa Bunyamin na, i xa n ma dii firinne faxa. A so n yii, n fama a ra nən i xa.” ³⁸ Yaxuba yi a yabi, a naxa, “N ma diin mi sigama e fəxə ra, bayo a tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi. Xa fena nde fa a sətə e sigatini, e n nagodoma nən səxələni laxira yi, nxu nun n fuge fixene.”

43

Yaxubaa diine sigatiin firindena

¹ Kamən yi fa gbo ayi bəxəni. ² E to yelin na murutun birin donje e fa naxan na sa keli Misiran yi, Yaxuba yi a fala a diine xa, a naxa, “E mən xa siga e sa donsena nde sara en xa.” ³ Yuda yi a yabi, a naxa, “Na xəməna nxu rakolonxi nən a fajin na, a naxa, ‘E mi fa n yetagin toma nən sənən fə e bolokadaan na taran e ye.’ ⁴ Xa i bata tin nxu nun Bunyamin birin xa siga, nxu sigə,

nxu sa donseen sara i xa. ⁵ Koni xa i mi tin na ma, nxu mi sigε, bayo na xεmεna a fala nεn nxu xa, a naxa, ‘E mi fa n yεtagin toma fɔ ε bolokadaan taran ε yε.’ ”

⁶ Na waxatini Isirayila yi a fala, a naxa, “Nanfera ε fe jaxini ito ligaxi n na, ε a fala na xεmεn xa a ε ngaxakedenna nde mɔn na yi?” ⁷ E yi a yabi, e naxa, “Xεmεni ito nxu maxɔdinxi nεn a gbengbenna ra e nun nxu bari kiin ma. A yi fa a fala, a naxa, ‘E baba mɔn barixi? E xunyεna nde na?’ Nxu fan yi a maxɔdinna birin yabi. Nxu yi a kolonjε ba, a a fale, a naxa, ‘E fa ε xunyεn na?’ ”

⁸ Yuda yi a fala a baba Isirayila xa, a naxa, “A lu nxu nun diin xa siga. Nxu kelima nεn, nxu siga, nayi en balon sɔtɔma nεn en mi faxε, i tan nun nxɔ diine, e nun nxu tan. ⁹ N tan nan findixi tolimaana na a funfuni. I fama a maxɔdindeni n tan nan na. Xa n mi fa a ra, n fa a ti i yεtagi, n bata findi sɔnmaan na i mabinni. ¹⁰ Anu, xa en mi yi buxi, nxu bata yi siga nun dɔxɔna yi firin.”

¹¹ E baba Isirayila yi a fala e xa, a naxa, “Bayo na kiin na a ra, ε ito liga: E yamanan wali xɔnna nde sa ε bεnbεnle kui sanban na xεmεni ito xa, wudi dole senna nde nun kumin nun ture xiri jaxumεne nun latikɔnɔnne nun wudi kεsεne nun a tinna nde. ¹² E xa gbetin dɔxɔde firin tongo. E siga na gbetin na e naxan sa ε bεnbεnle dε ra. Yanyina nde tantanna na a ra. ¹³ E ε xunyεn tongo, ε xεtε xεmεni ito fεma. ¹⁴ Ala Sεnbε Kanna xa a liga, xεmεni ito yi kininkinin ε ma, a ε xunyεn so ε yii e nun Bunyamin. N tan fan, xa n fulama n ma diine ra nεn, n xa fula.”

¹⁵ Xεmεni itoe yi sanbane yitɔn, e yi gbetin dɔxɔde firin tongo e nun Bunyamin. E yi keli e siga Misiran yi, e sa e yεtε yita Yusufu ra. ¹⁶ Yusufu to e to e nun Bunyamin, a yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Xεmεni itoe raso banxini. Suben faxa, i yi a yitɔn bayo nxu nun xεmεni itoe nan nxu dεgema to yanyin na.” ¹⁷ Yusufu feen naxanye fala a banxi xunna xa, a ne liga. A yi xεmεni itoe mati Yusufu a banxini. ¹⁸ Gaxun yi e suxu e sa e mati Yusufu a banxini waxatin naxan yi. E yi fa a fala, e naxa, “E faxi en na gbetin nan ma fe ra e naxan sa en ma bεnbεnle kui a fɔlɔni. E fama sodeni en xunna, e fa en suxu, e yi en

findi konyine ra en nun en ma sofanle.”

¹⁹ E yi e maso Yusufu a banxi xunna ra, e yi falan ti a xa banxin so dεεn na. ²⁰ E yi a fala, e naxa, “Yandi n kanna, nxu bata yi siga a singeni donse saradeni. ²¹ Na xanbi, nxu to ti kɔεεn na, nxu yi bεnbεnle rafulun. Nxu keden kedenna ngaan yi gbetin to nxɔ bεnbεnle kui, nxɔ balon saraxi gbetin naxanye yεtε ra. Iki nxu mɔn bata fa na ra. ²² Nxu mɔn bata fa gbeti gbεtε ra alogo nxu xa donse gbεtε sara. Nxu mi a kolon naxan gbetin sa nxɔ bεnbεnle kui.”

²³ A yi e yabi, a naxa, “E bɔjεn xa xunbeli, ε nama gaxu. E Ala na a ra, ε babaa Ala nan hεrisigεn fixi ε ma ε bεnbεnle kui. E gbetin soxi n yii nεn.” A yi Simeyɔn namini e ma. ²⁴ Xεmεni ito yi e raso Yusufu a banxin kui. A yi igen so e yii, e yi e sanne maxa, a yi balon so e sofanle yii. ²⁵ E yi sanba seni tɔn benun Yusufu xa so waxatin naxan yi yanyi tagini, bayo e bata yi a mε e e dεgema menna nin.

²⁶ Yusufu to so banxini, e yi sanba seene so a yii, e e xinbi sin a yεtagi. ²⁷ Yusufu yi e maxɔdin e kεndεyaan ma. A yi a fala, a naxa, “E ε baba forixin naxan ma fe fala, tana mi a ma? A mɔn barixi?” ²⁸ E yi a yabi, e naxa, “I ya konyina, nxu baba, tana yo mi a ma. A mɔn barixi.” E mɔn yi e xinbi sin a bun. ²⁹ Yusufu yi a yεεn nakeli, a yi a xunyεn Bunyamin to, a nga a diina. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ε xunyεn na ε naxan ma fe fala n xa?” A mɔn yi a fala, a naxa, “Ala xa hinan i ra, n ma diina.” ³⁰ A xunyεn hinanna yi so Yusufu yi, a yi wa wuga feni. A yi keli, a so a xideni, a wuga.

³¹ A to a yεεn naxa, a yi mini. A yi a yixɔdɔxɔ alogo a xa a yεtε nɔ. A yi a fala, a naxa, “E donsɛni taxun.” ³² E yi a gbeen sa a danna, a tadane fan yi dɔxɔ e danna. Misiran kaan naxanye yi e dεgema a xɔn ma ne fan yi lu e danna, bayo Misiran kaane nun Heburu muxune mi yi e dεgε yire kedenni. Misiran kaane e namunna mi yi tinjε na ma feu. ³³ Yusufu tadane yi radɔxɔ a yεtagi e bari yεεn ma, fɔlɔ saran ma han bolokadana. E lu e bode matoε xaminxin na. ³⁴ Yusufu yi e donseene so e yii. Bunyamin ma donseen yi dangu a

tadane gbeen na dɔxɔna ma suulun. E birin yi e dɛge, e e min, han e yi wasa.

44

Yusufu yi a tadane mato

¹Yusufu yi yamarini ito so a banxi xunna yii, a naxa, “Muxuni itoe e bɛnbɛnle rafe donseen na han e nɔɛ yatɛn naxan xalɛ. I mɔn xa e gbetin sa e bɛnbɛnle dɛ ra. ²I n ma igelengenna gbeti daxin fan sa e bolokadana bɛnbɛnla dɛ ra, e nun a murutu sara gbetina.” Yusufu feen naxan birin fala a banxi xunna xa, a yi na birin liga.

³Kuye to yiba e yi muxuni itoe yiiba. E yi siga e nun e sofanle. ⁴E yi mini taani. Koni e mi yi makuyaxi, Yusufu yi a fala a banxi xunna xa, a naxa, “Keli, i siga muxuni itoe fɔxɔ ra, i yi e suxu, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Nanfera ɛ fe fajin jɔxɔxi fe kobin na? ⁵Nanfera ɛ n kanna igelengenna mupaxi a a minma naxan yi, a yiimato sena? ɛ bata fe jaxin liga na yi!’ ” ⁶Banxi xunna to e yiren li, a yi xɛtɛ falani ito ma e xa. ⁷E yi a yabi, e naxa, “Nanfera nxu kanna fala sifani itoe tima? Nxu tan, i ya konyine mi nɔɛ na fe sifan ligɛ. ⁸Nxu gbetin naxan to bɛnbɛnle kui Kanan yi, nxu bata fa a ra. Nayi, nxu gbetin nun xɛmaan mupama i kanna banxini di? ⁹I na se keden peen to i ya konyi kedenna naxan yii, a xa faxa. Nxu tan fan yi findi mangana konyine ra.”

¹⁰Mangana a banxi xunna yi a fala, a naxa, “Na bata fan, ɛ naxan falaxi na ra, n fan bata tin na ma. N na se keden peen to muxun naxan yii, na tan bata findi n ma konyin na, ɛ tan dɔnxɛne yi yiiba.” ¹¹E birin yi e bɛnbɛnle ragodo mafuren, e yi e rafulun. ¹²Banxi xunna yi e kui to, fɔlɔ dii saran ma sa dɔxɔ bolokadaan na. Igelengenna yi to Bunyamin ma bɛnbɛnla kui. ¹³E yi e domane yibɔ. E birin yi e goronne rate sofanle fari, e mɔn yi xɛtɛ taani.

¹⁴Yuda nun a xunyɛne yi xɛtɛ Yusufu a banxini, a mɔn yi dɛnaxan yi. E bira bɔxɔni a yɛtagi, e yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁵Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ɛ ito ligaxi? ɛ mi a kolon, a n tan muxu sifan nɔɛ feene kolonjɛ nɛn yiima-toon xɔn?” ¹⁶Yuda yi a yabi, a naxa, “N

nanse falama n kanna xa? N lan n xa nanse fala? Nxu nɔɛ fixɛ di? Ala bata nxu tan i ya konyine to haken xun ma. Nxu bata findi n kanna konyine ra, nxu nun igelengenna toxi muxun naxan yii.” ¹⁷Yusufu yi a fala, a naxa, “N mi nɔɛ na fe sifan ligɛ! Igelen-genna toxi muxun naxan yii, na nan n ma konyin na, koni ɛ tan, ɛ xɛtɛ bɔjɛ xunbenli ɛ baba fɛma.”

¹⁸Na xanbi ra, Yuda yi a maso a ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan n kanna, a lu n tan i ya konyin xa falan ti n kanna xa. I bɔjɛn nama te i ya konyin xili ma, bayo i luxi nɛn alo Misiran Mangana. ¹⁹N kanna bata yi nxu tan i ya konyine maxɔdin, a a fala, a naxa, ‘ɛ baba na yi, xanamu ɛ xunyɛna?’ ²⁰Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Nxu baba forixin na yi, e nun nxu xunyɛna, a naxan sɔtɔxi xɛmɛ foriyani. A tada bata faxa, a kedenna nan fa luxi a nga a diin na, a rafan a baba ma.’ ”

²¹“I bata a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘ɛ fa a ra n fɛma alogo n xa a to n yɛɛn na.’ ²²Nxu yi n kanna yabi, nxu naxa, ‘Dii jɔrɛni ito mi kelɛ a baba dɛxɔn ma, xa a keli na, a baba faxama nɛn.’ ²³Koni, i yi a fala i ya konyine xa, i naxa, ‘Xa ɛ nun ɛ xunyɛn birin mi fa, ɛ mi n yɛtagin toɛ sɔnɔn.’ ²⁴Nxu to siga n baba konni, i ya konyina, nxu yi i tan n kanna dɛntɛgɛn sa a xa.”

²⁵“Nxu baba yi a fala, a naxa, ‘ɛ siga ɛ sa donsena nde sara en xa.’ ²⁶Nxu yi a yabi, nxu naxa, ‘Nxu mi nɔɛ sigɛ xa nxu nun nxu xunyɛn birin mi a ra. Nxu sigɛ nɛn xa nxu birin na a ra. Xa na mi a ra nxu mi nɔɛ xɛmɛni ito yɛtagin toɛ.’ ²⁷I ya konyina, nxu baba a fala nɛn nxu xa, a naxa, ‘ɛ a kolon n ma jaxanla dii xɛmɛ firin nan barixi n xa. ²⁸Kedenna kelixi nɛn n xun ma, n mirixi a ma yanyina nde suben bata a yibɔ, bayo han iki n munma a to. ²⁹Xa ɛ ito fan tongo n xun ma, fe jaxina nde yi a sɔtɔ, ɛ n nagodoma sɔxɔlɛni nɛn laxira yi nxu nun n ma fuge fixɛne.’ ”

³⁰“Iki xa n xɛtɛ n baba yireni, i ya konyina, xa nxu nun diidini ito mi a ra, ³¹n baba faxama nɛn bayo a nii lutin nan a diin na, Bunyamin. A na a to diidini ito mi faxi, i ya konyine bata e baba ragodo nayi sɔxɔlɛni laxira yi e nun a fuge fixɛne. ³²Bayo, n

tan, i ya konyina a yete dōxi nən tolimani diidini ito a fe ra. N bata yi a fala n baba xa, n naxa, 'Xa n mi xete a ra i yireni, n findima sənmaan nan na n baba mabinni habadan.' "

³³ "Iki n bata i mafan, i ya konyin xa lu diidini ito jəxəni alo n kanna a konyina, alogo diidini ito nun a tadane birin xa siga. ³⁴ N nœ sigə n baba yireni di, xa nxu nun diidini ito birin mi a ra? N mi nœ n yeen tiye na sunun na naxan n baba suxe."

45

Yusufu yi a yete yita

¹ Yusufu mi yi nœ a yete yisuxe a walikene yetagi. A yi sənxo, a naxa, "E birin xa mini n xun ma!" Yusufu a yete yitama a tadane ra waxatin naxan yi, muxu yo mi yi a fəma. ² A yi wuga səbēen na. Misiran kaane yi a xuiin mē, Misiran Mangana banxin muxune yi a feen mē. ³ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, "N tan nan Yusufu ra! N baba mən na?" Koni a tadane mi nō a yabideni bayo e bata dē xara, e yigitəge a yee ra.

⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, "N bata e maxandi, e e maso n na." E yi e maso a ra. A yi a fala, a naxa, "N tan nan Yusufu ra, e xunyena, e naxan mati Misiran kaane ma konyin na. ⁵ Iki, e bəjən nama mini, e mən nama gaxu n mati feen ma, bayo Ala n xexi nən e yee ra alogo n xa e nii ratanga. ⁶ E bata a to, xabu jee firin kamən waraxi bəxəni, jee suulun mən luxi, bəxən mi nœ rawale, sansiin mi nœ xabē. ⁷ Ala n nasənbaxi nən e yee ra alogo e nun e yixetene xa kisi dunuja yi, maratanga gbeen barakani. ⁸ Nayi, e tan xa mi faxi n na be, koni Ala na a ra. A yi n findi Misiran Mangan baba ra, a banxi mangana, e nun Misiran bəxən birin yamana kannā."

⁹ "E xulun, e siga n baba yireni. E a fala a xa, e naxa, 'I ya diin Yusufu ito nan falaxi, Ala bata n findi Misiran bəxən birin mangan na. Fa n fəma, i nama bu. ¹⁰ I luma Gosen bəxən nan ma. I luma n fəma nən, i tan nun i ya diine nun i mamandenne nun i ya xuruse kurun birin, e nun i yii seen birin. ¹¹ Menni n ni i makoon birin fanma nən, bayo jee suulun kamən mən luxi. Xa na mi a ra i fama nən halagideni e nun i ya denbayana, e nun i yii seen birin.' "

¹² "E bata a to e yeen na, n xunyən Bunyamin fan bata a to a yeen na, a n tan nan falan tixi e xa. ¹³ E xa n ma mangaya nərən yeba n baba xa n naxan yi Misiran bəxəni, e nun e feen naxan birin toxi. E xulun, e fa n baba ra han be." ¹⁴ A yi dutun a xunyən Bunyamin ma, a yi wuga. Bunyamin fan yi wuga. ¹⁵ A yi a tadane birin sunbu, a wugama. Na birin to jan, e nun a tadane yi batu.

¹⁶ Na feen xibarun yi Misiran Mangana banxin li, a Yusufu tadane bata fa. Na yi rafan Misiran Mangan ma e nun a kuntigine birin. ¹⁷ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, "A fala i tadane xa, i naxa, 'E goronne rate e sofənlə fari. E keli, e siga Kanan bəxəni. ¹⁸ E sa e baba tongo e nun e denbayane, e fa n fəma. Se fəjin naxan birin Misiran bəxəni, n na a soe e yii, e mən yi bəxən donse fəjine don.' ¹⁹ N bata i yamari, a fala i tadane xa, i naxa, 'E wontorone tongo Misiran bəxəni, e diine nun e jaxanle xa. E e baba fan nate, e birin yi fa. ²⁰ Hali e nama mən e e yii seene fe ra, bayo se fəjin naxanye birin Misiran bəxəni, a findima nən e gbeen na.' "

²¹ Isirayila a diine yi na liga. Yusufu yi wontorone so e yii alo Misiran Mangana a fala a xa kii naxan yi. E yi fandan so e yii e naxan donma kira yi. ²² A yi domane so e birin yii. A gbeti gbananna keme saxan fan so Bunyamin yii e nun doma suulun. ²³ Se fəjin naxan birin Misiran bəxəni, a na ndee rate sofali fu fari, a e sanba a baba ma e nun donse xənna nun burun nun fandan birin a baba naxan donje kira yi, na yi rate sofali gile fu fari. ²⁴ Na xanbi ra, a yi a tadane yiiba, e yi siga. A yi a fala e xa, a naxa, "E nama sənxo kira yi de!"

²⁵ E yi keli Misiran yi, e te Kanan bəxən ma e baba Yaxuba yireni. ²⁶ E yi a fala a xa, e naxa, "Yusufu mən barixi, a tan nan Misiran bəxən birin yamarima." Koni Yaxuba bəjən mi səwa, bayo a mi laxi e ra. ²⁷ Yusufu falan naxanye birin ti e xa, e yi na birin yeba a xa. Yaxuba yi wontorone to Yusufu naxanye rasanbaxi a ma a xali feen na. Na yi a liga e baba Yaxuba niin yi səwa. ²⁸ Isirayila yi a fala, a naxa, "N bata səwa, n ma diin Yusufu mən na. Benun n xa faxa, n sa a toma nən."

46

Yaxuba yi siga Misiran yi

¹ Seen naxan birin yi findixi Isirayila gbeen na, a yi na birin xali a yii. A to Beriseba li, a yi saraxan ba a baba Isiyagaa Ala xa. ² Isirayila yi fe toon ti kœen na alo xiyena, Ala yi a fala a xa, a naxa, "Yaxuba, Yaxuba!" Isirayila yi a ratin, a naxa, "N tan ni i ra!" ³ Ala yi a fala, a naxa, "N tan nan Ala ra, i babaa Ala. Hali i nama gaxu siga feen na Misiran yi, bayo n ni i findima siya gbeen nan na mœnni. ⁴ En birin nan sigama Misiran yi, n tan nan mœn fama i raxetœdeni. Yusufu nan i yœene raxima, i na faxa waxatin naxan yi."

⁵ Yaxuba yi keli Beriseba yi. Isirayilaa diine yi e baba Yaxuba nun e diine nun e paxanle xali wontorone kui Misiran Mangan naxanye rasanba e ma. ⁶ E yi e xuruseene tongo e nun e seen naxanye birin sœto Kanan bœxon ma. Yaxuba yi siga Misiran yi e nun a bœnsœnna birin. ⁷ A yi a dii xœmœne xali a yii Misiran yamanani e nun a mamanden xœmœne nun a dii tœmœne nun a mamanden paxalanmane, e nun a bœnsœnna birin.

Yaxubaa denbayana

⁸ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra naxanye siga Misiran yi Yaxuba nun a dii xœmœne: Yaxuba a dii singen nan Ruben na.

⁹ Ruben ma diine: Xanœki nun Palu nun Xesirœn e nun Karimi.

¹⁰ Simeyœn ma diine: Yemuyeli nun Yamin nun Ohadi nun Yakin nun Soxara, e nun Sayuli. Sayuli findi Kanan paxanla diin nan na.

¹¹ Lewi a diine: Gœrisœn nun Kehati e nun Merari.

¹² Yudaa diine: Eri nun Onan nun Selaxa nun Peresi e nun Sera. Koni Eri nun Onan faxa Kanan bœxon nin. Peresi a diine findi Xesirœn nun Xamuli nan na.

¹³ Isakari a diine: Tola nun Puwa nun Yobo e nun Simiron.

¹⁴ Sabulon ma diine: Seredi nun Elon e nun Yalele.

¹⁵ Diine nan ne ra, Leya naxanye bari Yaxuba xa Padan-Arami yi, e nun a dii tœmœn Dina. A dii xœmœne nun dii tœmœne yatœn birin malanxina, muxu tonge saxan muxu saxan.

¹⁶ Gadi a diine: Sifiyœn nun Xagi nun Suni nun Esibon nun Eriya nun Arodi e nun Areli.

¹⁷ Aseri a diine: Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya e nun e magilœn Sera. Beriya a diine findi Xeberi nun Malikili nan na.

¹⁸ Silipa, Laban naxan so a dii tœmœn Leya yii, na diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxi muxu fu nun sennin.

¹⁹ Rakeli a diine, Yaxuba a paxanla: Yusufu nun Bunyamin. ²⁰ Asenati yi dii firin sœto Yusufu xa Misiran bœxon: Manase nun Eframi. Asenati findi Hon taan saraxaralina dii tœmœn nan na, naxan xili Potifari.

²¹ Bunyamin ma diine: Bela nun Bekeri nun Asibeli nun Gera nun Naman nun Exi nun Roxi nun Mupin nun Xupimi e nun Arade.

²² Rakeli diin naxanye bari Yaxuba xa, na diine nan ne ra. E birin malanxina, muxu fu nun naanin.

²³ Dan ma diina: Xusimi.

²⁴ Nafatali a diine: Yaseli nun Guni nun Yeseri e nun Silen.

²⁵ Bila, Laban naxan so a dii tœmœn Rakeli yii, a diin naxanye bari Yaxuba xa ne ni itoe ra. E birin malanxina, muxu solofere.

²⁶ Yaxuba nun muxun naxanye birin siga Misiran yi, a bœnsœnna birin malanxina, muxu tonge sennin e nun sennin, ba a diine e paxanle ra. ²⁷ Yusufu dii xœmœ firin nan bari Misiran yi. Yaxuba xabilan muxune yatœn birin malanxina, naxanye siga Misiran bœxon ma, e muxu tonge solofere nan yi a ra.

²⁸ Yaxuba yi Yuda xœ a yœœ ra Yusufu fœma alogo e birin xa siga Gosen yi. E yi so Gosen bœxon ma. ²⁹ Yusufu yi a yœngœso wontoron tongo, a yi siga Gosen yi a baba Isirayila ralandeni. A to a li, a yi filinfilin a ma, a yi bu wugœ a kœœn xœn. ³⁰ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, "Hali n faxa fa, bayo n bata i yœtagin to, i mœn yengima!"

³¹ Yusufu yi a fala a tadane xa, e nun a babaa denbayana, a naxa, "N xa siga, n xa sa a fala Misiran Mangan xa, n naxa, 'N tadane nun n babaa denbayaan naxanye yi dœxi Kanan bœxon, e birin bata fa n fœma.

³² Muxuni itoe xuruse kantanne nan ne ra. E xuruseene rabama. E bata fa e xuruse kurune ra, siine nun yexene nun jingene e nun e yii seen birin.’ ³³ Misiran Mangan na e xili waxatin naxan yi, a e maxədinma nen a e wanla nanse a ra. ³⁴ E a yabima nen, e naxa, ‘Nxu tan i ya konyine xuruse rabaan nan nxu ra, xabu nxu dii jəreene han iki, alo nxu baba yi a ma kii naxan yi.’ Na kiini, e fama ludeni Gosen bəxən nan ma, bayo xuruse rabane rapaxu Misiran kaane ma.”

47

¹ Yusufu yi siga, a sa a fala Misiran Mangan xa, a naxa, “N baba nun n fafaxakedenne bata fa sa keli Kanan bəxən ma, e nun e xuruseene birin nun e yii seene birin. E na yi iki Gosen bəxəni.” ² A yi a tada suulun yita Misiran Mangan na. ³ Misiran Mangan yi Yusufu tadane maxədin, a naxa, “E wanla mundun maxaranxi?” E yi Misiran Mangan yabi, e naxa, “Nxu tan i ya konyine xuruse rabane nan nxu ra alo nxu benbane yi a ma kii naxan yi.” ⁴ E mən yi a fala Misiran Mangan xa, e naxa, “Nxu faxi nen nxu xa lu bəxəni ito ma singen, bayo xuruseene rabade mi i ya konyine yii sənən. Kamən bata gbo ayi Kanan bəxən ma. I ya konyine sago sa e xa lu Gosen bəxəni.”

⁵ Misiran Mangan yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I baba nun i tadane bata fa i fəxə ra. ⁶ Misiran bəxəna i sagoni. Yire fəjin fen bəxəni ito ma, i baba nun i fafaxakedenne luyə dənaxan yi. E xa lu Gosen bəxəni. Xa i muxu fəjine kolon e yə, e findi n ma xuruse kantanne ra.” ⁷ Yusufu yi fa a baba ra, a yi a yita Misiran Mangan na. Yaxuba yi duba Misiran Mangan xa. ⁸ Misiran Mangan yi Yaxuba maxədin, a naxa, “I ya siimayaan jəe yoli a ra iki?” ⁹ Yaxuba yi Misiran Mangan yabi, a naxa, “N ma siimayaan jəe kəme jəe tonge saxan na a ra iki. N siimaya dungi naxasixin nan sətəxi. A yete mi masoxi n benbane siimayaan yatən na.” ¹⁰ Yaxuba mən yi duba Misiran Mangan xa, a fa siga.

¹¹ Yusufu yi bəxə fəjin fi a baba nun a tadane ma alo Misiran Mangana a yamari kii naxan yi. E bəxən naxan sətə, na fan Misiran bəxən birin xa. A xili Ramisesi.

¹² A yi ti a baba nun a tadane nun a babaa denbayaan birin bun ma.

Yusufu a mangayana

¹³ Kamən yi jaxu ayi, donseen mi yi toma bəxə yo yi, keli Misiran ma dəxə Kanan na. Yamaan yi doyen kamən ma.

¹⁴ Gbetin naxan birin yi na Misiran nun Kanan bəxəni, e yi a birin sara murutun na. Yusufu yi na gbetin namara Misiran Mangana banxini. ¹⁵ Misiran bəxən gbetin nun Kanan bəxən gbetin to jan, Misiran kaane yi fa Yusufu fəma, e yi a fala, e naxa, “Burun so nxu yii! Fə nxu fəxa i yəe xəri bayo gbeti mi fa nxu yii sənən?” ¹⁶ Yusufu yi a fala, a naxa, “E fa e xuruseene ra, en ja a masara burun na bayo gbeti mi fa e yii.” ¹⁷ E yi fa e xuruseene ra Yusufu ma. A fan yi donseen so e yii e soone nun siine nun yexene nun jingene nun sofanle jəxən na. A yi burun taxun e ra e xuruseene masaran na.

¹⁸ Na jəen to dangu, e yi fa a fəma. E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi nəe a luxunjəe nxə mangan ma. Gbeti yo mi nxu yii. Nxə xuruseen fan birin nxə mangan yii. Nxu gbindine nun nxə bəxəne gbansanna nan luxi nxə mangan xa. ¹⁹ Fə nxu xa fəxa i yəe xəri, nxu tan nun nxə bəxəne? Nxu tan nun nxə bəxəne masara burun na, nxu xa findi Misiran Mangana konyine ra, nxu nun nxə bəxəne. Sansiin so nxu yii, nxu xa a rawali, nxu xa balo alogo nxu nama fəxa, bəxən nama rabəjin.”

²⁰ Yusufu yi Misiran bəxən birin sara Misiran Mangan xa, bayo Misiran kaane birin e bəxəne mati nen. Kamən bata yi dəxə e yi. Bəxən yi findi Misiran Mangan gbeen na. ²¹ A yi yamaan findi konyine ra, keli Misiran yamanan bode fəxən ma sa dəxə a naninna boden na. ²² Hali na birin to liga, a mi saraxaraline bəxən sara bayo Misiran Mangan bata yi sariya fəjin tongo e fe ra. E mi e bəxəne mati bayo Misiran Mangan yi burun taxunma e ra.

²³ Yusufu yi a fala yamaan xa, a naxa, “N bata e sara to. E nun e bəxəne luma nen Misiran Mangan xa. E sansine ni itoe ra, e xa bəxəne rawali. ²⁴ Se xaba waxatini, naxan yo na maala xaba xidi naanin, a suulunden nan soma Misiran Mangan yii. Xidi naaninna, na xa findi sansiin na e nun

ε balona, ε tan nun ε diine nun muxun naxanye birin ε yii banxine kui.” ²⁵ E yi a fala, e naxa, “I bata nxu ratanga! Nxu bata nxə mangana a fe fajin to a naxan ligaxi nxu xa. Nxu findima Misiran Mangana konyine nan na.” ²⁶ Yusufu yi na findi sariyan na, na nan nakamalixi han to. Misiran bəxəni, se xabaxine xidi suulunden findin Misiran Mangan nan gbee ra, fə saraxaraline bəxəne. Ne mi findixi Misiran Mangan gbeen na.

Yaxuba waxən fe dənxe

²⁷ Isirayila yi dəxə Misiran bəxəni Gosen binni. Na bəxən yi findi e gbeen na. E yi findi dii barine ra, e yi wuya ayi. ²⁸ Yaxuba jee fu nun solofere nan liga Misiran bəxəni. Yaxuba a siimayaan jee keme jee tonge naanin e nun solofere nan sətə. ²⁹ Isirayilaa siimayaan fa jan feni, a yi a dii Yusufu xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa i wama n nafan feen liga feni, n bata i mafan i yiin naso n danban bun ma, * i xa i kələ n xa. I xa hinan n na lannayani. N bata i maxandi i nama n maluxun Misiran bəxəni. ³⁰ N na laxiraya waxatin naxan yi, i n naminima nən Misiran yi, i sa n maluxun n baba gaburun yireni.” Yusufu yi a yabi, a naxa, “I naxan falaxi n xa, n na a ligama nən.” ³¹ Isirayila yi a fala, a naxa, “I kələ n xa.” Yusufu yi a kələ a xa. Na xanbi, Isirayila yi a xinbi sin Ala yetagi a saden xunsaden na.

48

Manase nun Eframi

¹ Na feen birin to dangu, e yi a fala Yusufu xa, e naxa, “I bata a to, i baba mi yalan.” A yi siga e nun a dii xeme firinna, Manase nun Eframi. ² E yi a fala Yaxuba xa, e naxa, “I ya diin Yusufu fama i fəma.” Isirayila yi fangan sətə, a keli, a dəxə a saden ma. ³ Yaxuba yi a fala Yusufu xa, a naxa, “Ala Sənbe Kanna fa nən n ma Lusi yi, Kanan bəxəni. A yi barakan nagidi n ma. ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘N tan ni i ra. I findima dii barin na nən. N na i rawuyama ayi nən, siya wuyaxi yi mini i yi. N bəxəni ito fima nən i bənsənna ma, hali i dangu xanbini. A findi e gbeen na habadan.’ ”

⁵ “Dii firinni itoe i naxanye barixi Misiran yi benun n tan xa fa, n bata e findi n ma diine ra. Eframi nun Manase findima n tan nan gbee ra, alo Ruben nun Simeyən. ⁶ Koni i diin naxanye barixi ne xanbi ra, i gbeen nan ne ra. E fama nən ludeni e tadane bun ma e kəəna a fe ra. ⁷ N to keli Padan yi, Rakeli yi faxa n yii kira yi Kanan bəxəni. Na mi yi makuya Efarata ra. N yi a maluxun mənni Efarata kiraan na, dənaxan xili Bətelemi.”

⁸ Isirayila yi Yusufu a diine mato, a a fala, a naxa, “Nde ne ra?” ⁹ Yusufu yi a baba yabi, a naxa, “N ma dii xemene nan e ra Ala naxanye fixi n ma be.” Isirayila naxa, “N bata i mafan, e maso n na alogo n xa duba e xa.” ¹⁰ Yaxuba bata yi yelin fore, a yee ne mi yi seni gbəma. A mi yi seen toma ki fəpi. Yusufu yi a diine maso a ra. Isirayila yi a yiin filinfilin e ma, a e sunbu. ¹¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “N mi yi laxi a ra xa n ni i yetagin toə sənən, koni Ala bata a ragidi n bata i ya diine fan to.” ¹² Yusufu yi a diine tongo a baba sanna fari, a a xinbi sin a bun ma, a yetagin yi lan bəxən ma.

¹³ Na xanbi ra, Yusufu yi a dii firinna suxu e yiine ma. A yi Eframi suxu a yiifanna ra, Isirayila kəməna mabinni. A yi Manase suxu a kəməna ra, Isirayila yiifanna mabinni. A yi e maso a ra. ¹⁴ Koni Yaxuba yi a yiifanna sa Eframi xunna fari naxan yi dii jərən na. A yi a kəməna sa Manase xunna fari naxan yi dii singen na. A a yiine gindingalan. ¹⁵ A yi duba Yusufu xa, a naxa,

“Ala, n fəfane Iburahima nun Isiyaga sigan ti naxan yee xəri, Ala naxan n kantanma xabu n bari ləxəni han to,

¹⁶ malekan naxan n natangaxi fe xədəxən ma,

na xa dii jərəni itoe baraka.

N xinla xa fala e xun ma, e nun n baba Iburahima nun Isiyaga. E xa wuya ayi bəxəni.”

¹⁷ Yusufu yi a to a baba bata a yiifanna sa Eframi xun ma. Na feen yi rapaxu a ma. A yi a baba yiin suxu, a a ba Eframi xun ma a yi a sa Manase xun ma. ¹⁸ Yusufu yi a fala a baba xa, a naxa, “Na kiin xa mi a

* **47:29:** Men kaane yi na nan ligama e na muxun nakələ waxatin naxan yi.

ra, baba, bayo ito nan fonna ra. I yiifanna sa ito nan xun ma.” ¹⁹ A baba yi tondi, a a fala, a naxa, “N na a kolon, n ma diina, n na a kolon. A fan findima nən siya gbeen na, koni a xunyən nan fama wuyadeni dangu a ra. A xunyən bənsənna findima nən siya wuyaxin na.”

²⁰ A yi duba e xa na ləxəni, a a fala, a naxa, “Isirayila kaane Ala maxandin ligama ε xinle ra nən. E fama a faladeni nən, e naxa, ‘Ala xa i lu alo Efirami nun Manase.’ ” Na kiini, a yi Efirami rafisa Manase xa.

²¹ Isirayila yi a fala Yusufu xa, a naxa, “I bata a to, n fa faxama nən, koni Ala luma nən ε xən, a fama i raxetedeni nən i benbane bəxən ma. ²² N kεε keden fima nən i ma dangu i tadane ra, n Siken yamanan nan fima i ma n naxan tongo Amorine yii n ma silanfanna nun n ma xanla ra.”

49

Yaxuba a dubana

¹ Yaxuba yi a diine xili, a yi a fala e xa, a naxa, “E malan, n xa feene fala naxanye fama ligadeni ε xa waxati famatəne yi. ² E maso, ε tuli mati n na Yaxubaa diine. E tuli mati ε baba Isirayila ra.”

³ “Rubən, i tan, n ma dii singena, i tan nan n fangan na, naxan singe n sənben mayitaxi. I xunnayeren dangu bodene ra i sənben gbo.

⁴ I yε yifuxi alo fufana, i mi fisamantenyaan sətəma bayo i bata i sa i baba a saden ma, i yi a xəsi.”

⁵ “Simeyən nun Lewi ngaxakedenmaan nan e ra.

E silanfanna nan e yengəso seen na.

⁶ N xaxinla nama lu e maxadini, n miriyaan nama lu e malanni, bayo e bata muxune faxa e bəpε teeni, e bata turane fasane bolon e naxuni.

⁷ N bata e xələn danga, bayo e yengen gidima. N bata e fitinaxin danga, bayo e yεene yixara.

N na e raxuyama ayi nən Yaxuba bənsənne yε, n mən yi e rayensen Isirayila yi.”

⁸ “Yuda, i xunyene i tan nan tantunma.

I nəən sətəma nən i yaxune xun na.

I babaa dii xεmεne e xinbi sinma nən i xa.

⁹ Yuda, yata sənbəmaan nan i ra.

N ma diina, i baloma suben nan na.

I xinbine yidəxəma nən, i sa alo yatana, alo yata giləna, nde susuε i rakele?

¹⁰ Manga dunganna mi bama Yuda yii.

Muxu yo mi manga taxamasenna bama a yii.

Han taxamaseri kanna fa waxatin naxan yi,

siyane yi xuru a xa.

¹¹ A a sofanla xidima manpa binla* nan na, a a sofali diin xidima manpa bili fajin yiin nan na.

A a domaan xama wudi bogi igen nan na alo manpana,

a a doma gbeen fan xama bogi se ige gbeela nan na alo wunla.

¹² A yεene fəw wudi bogi ige gbeela xa, A jinna fixa nənən xa.”

¹³ “Sabulon fama dəxədeni baan nan dε. A bəxən findima kunki yigiyaden nan na. A naninna Sidən dεxənna nan na.”

¹⁴ “Isakari sənben luxi nən alo sofanla, naxan a sama a goron bənbeli firinna tagi.

¹⁵ A saxi bəxən naxan ma, a na yire fəniyaan to, a tungunni godoma nən goronna bun ma, a xuru konyiya wanla bun.”

¹⁶ “Dan, a a yamaan makitima nən, alo Isirayila bənsənna bonne.

¹⁷ Dan luma nən alo sapina kiraan xən ma, alo kosona san ma kiraan dε.

A yi soon santinban xin, soo ragiin yi bira a fari.

¹⁸ Alatala, n xaxili tixi i ya kisin na!”

¹⁹ “Gadi, yengəsone a yengəma nən, koni a tan nan e rabodonma ayi e san xanbi ra.”

²⁰ “Aseri findima donse xəri kanna nan na

* **49:11:** Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

naxan kamalixi mangan dəge seen na.”

²¹ “Nafatali luma nən
alo xəli gilən naxan a gima,
a fala fajine tima.”

²² “Yusufu luma nən
alo wudi bogilana
naxan tixi xuden də.
A yiine yibandunxi taan nabilinna yinna
nan xun ma.

²³ Xalimakuli wonle yi yengen gidi a ma
xələni,
e xalimakunle woli a ma xənnantenyani.

²⁴ Koni a fan yi a xanla suxu ken,
a yii rafan
Yaxubaa Ala Sənbəmaan barakani,
Isirayila kantanmana, a kantan fanyena,

²⁵ naxan findixi i fafe a Ala ra,
naxan i ratangama, Ala Sənbə Kanna,
naxan i barakama,
naxan koren dubane fima i ma,
naxan bəxən dubane fima i ma,
naxan dii bari dubane ragidima i ma.

²⁶ I babaa dubane baraka dangu baraka
feene ra
naxanye sətəma geya fonne xəene ma,
e dangu habadan geyane se fajine ra.
Ala xa na birin lu Yusufu xun ma,
naxan findima a fafaxakedenne yəeratiin
na.”

²⁷ “Bunyamin luma nən alo kankona.
Xətən yo xətən fə a subena nde suxu, a a
don,
jinbanna ra a a se suxine yitaxun.”

²⁸ Isirayila bənsən fu nun firinne nan ne
ra. E babaa duban nan na ra a naxan fala e
xa. A duba birin xa, birin nun a duba.

Yaxubaa sayana

²⁹ Na xanbi, a yi a jundu a diine ma, a
naxa, “N fa sigama nən laxira yi. N na faxa,
ən maluxun n baba yireni, gaburun naxan
Eferon Xiti kaana xəen ma, ³⁰ Makipelaa
xəen faranna ra, Mamire fəma, Kanan
bəxəni. Iburahima na xəen saraxi Eferon
Xiti kaan nan ma alogo na xa findi a muxu
maluxunden na. ³¹ Iburahima maluxunxi
mənnənin, e nun a jaxanla Saran. Isiyaga
fan maluxunxi mənni e nun a jaxanla Re-
beka. N tan fan Leya maluxunxi mənni.
³² Na xəen nun na faran yinla naxan na yi,
e saraxi Xitine nan ma.” ³³ Yaxuba to yelin

yamarine fiyə a diine ma, a yi a sa saden
ma. A yi faxa, a siga laxira yi.

50

Yaxubaa sayana

¹ Yusufu yi a yiin bira a baba kəe, a a
sunbu, a wuga. ² Na xanbi Yusufu yi ya-
marin fi seribane ma a e xa senna raso a
baba fatini alogo a nama kun. E yi na liga
Isirayila ra ³ xii tonge naanin e namunna
kiini. Misiran kaane yi a saya feen liga xii
tonge solofere bun.

⁴ Saya feen to ba a ra, Yusufu yi a fala
Misiran Mangana yamaan xa, a naxa, “Xa
n nəe maxandini ito sətədeni ɛ sabun na,
n bata ɛ maxandi ɛ n ma falan nadangu
Misiran Mangan ma. ⁵ N baba n nakələnən,
a yi a fala, a naxa, ‘N fa faxama nən. I n
maluxunma gaburun nan na n naxan gexi
Kanan bəxəni.’ N waxi siga feni n xa sa n
baba maluxun. Na waxatini n fama.”

⁶ Misiran Mangan yi a yabi, a naxa, “Siga,
i sa i baba maluxun alo a i rakələxi kii
naxan yi.” ⁷ Yusufu yi siga a baba malux-
undeni e nun Misiran Mangan bundəxəne
nun Misiran kuntigine ⁸ nun Yusufu a den-
bayaan nun a fafaxakedenne nun a babaa
denbayana. Dii jərəne nun xuruseene
gbansan yi lu Gosen bəxəni. ⁹ Yusufu nun
wontorone nun e ragi muxune birin yi
siga. Na yamaan yi gbo han!

¹⁰ E to Atadi lonna yiren li, Yurudən xu-
den kidi ma, e yi wuga gbeen ti e yi saya
feene raba səxələni. Yusufu yi sunu a baba
jan feen na han xii solofere. ¹¹ Kanan
kaane yi na saya feen to naxan ligaxi Atadi
lonna ma. E yi a fala, e naxa, “Misiran
kaane saya fe gbeen nan ligama.” Nanara,
e yi na yiren xili sa “Misiran Saya Fena”
Yurudən baan kidi ma.

¹² Yaxuba feen naxan yamari a diine ma,
e yi na liga. ¹³ A diine yi a xali Kanan
bəxəni, e sa a maluxun Makipelaa xəen
faran yinla ra, Iburahima xəen naxan sara
Eferon Xiti kaan ma alogo na xa findi muxu
maluxunden na Mamire dəxən ma. ¹⁴ E
to yelin a baba maluxunjə, Yusufu nun a
tadane nun muxun naxanye birin siga a
matideni a baba maluxundeni, ne yi xəte
Misiran bəxən ma.

¹⁵ Yusufu tadane to a to e baba bata faxa, e yi a fala, e naxa, “Xa Yusufu fa keli en xili ma, en fe ɲaxin naxan birin ligaxi a ra, a a gbeen ɲəxəma nən en na.” ¹⁶ Na waxatini e yi siga a faladeni Yusufu xa, e naxa, “I baba yamarini ito nan fi nxu ma benun a xa faxa, ¹⁷ a naxa, ‘E ito fala Yusufu xa: N bata i maxandi, diɲa i tadane gbalo feen ma e nun e hakɛna, bayo e bata fe ɲaxin liga i ra. N bata i maxandi, iki nxu tan i fafe a Ala a walikɛne hakɛne mafelu.’ ” E to na falane ti Yusufu xa, a yi wuga. ¹⁸ A tadane yi bira a bun ma, e a fala, e naxa, “Nxu tan ni i ra i ya konyine.”

¹⁹ Yusufu yi a fala e xa, a naxa, “Hali ε nama gaxu. N tan xa mi Ala ra. ²⁰ E lanxi a ma nən ε xa fe ɲaxin liga n na, koni Ala yi a maxɛɛ fe faɲin na alogo feene xa rakamali, nii wuyaxin yi ratanga. ²¹ Iki hali ε mi gaxu. N na ε makoon birin fanma nən e nun ε diine.” A fala kɛndɛne yi e bəɲɛn sa.

Yusufu faxa fena

²² Yusufu yi dəxə Misiran yi, a tan nun a denbayana. A yi ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ fu sətə siimayaan na. ²³ Yusufu Efirami a diine to nən. A yi a yixɛɛn naaninden to. Manase a dii Makiri a diine, ne birin yi sa a sanna fari e bari waxatin naxan yi. ²⁴ Yusufu yi a fala a tadane xa, a naxa, “N fan fa faxama nən, koni Ala ε malima nən yati! A fama nən ε tongodeni Misiran yi, a ε xali na bəxəni a dɛnaxan layirin tongo Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa.” ²⁵ Yusufu yi Isirayila a diine rakəb, a a fala, a naxa, “Ala ε malima nən yati! Na waxatini, ε nɛma kele be, ε n xənnɛ xali.”

²⁶ Yusufu faxa a ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ fuun nan ma. E yi a senna raso a fatini alogo a nama kun, e yi a binbin sa gɛmɛ kankiraan kui Misiran yamanani.

Xorɔyana

Nabi Musa Alaa Falan Naxan

Sɛbɛ

Tawureta Musa yire firinden ni i ra. A Isirayila kaane konyiyaan nun e xorɔyaan nan ma fe yɛbama Misiran yamanani. Ala nan e xorɔya alogo e xa mini Misiran yamanani. A tan nan e xunba, nanara, e findi a gbeen na, a yi a sariyane fi e ma. Ala naxan Isirayila yamaan xunba a xanuntenyani, na nan a falaxi yamaan xa a e xa e gbee xanuntenyaan yita a ra a sariyane suxun xɔn.

Isirayila kaane yelin xanbini dɔxɔden sɔtɛ Misiran yi, ɲɛɛ wuyaxi danguxina, e yi findi yama gbeen na. Koni e findi nɛn Misiran mangana konyine ra. Ala mi a xun xanbi so Isirayila kaane konyiyaan tɔrɔni, a yi muxuna nde sugandi e yɛ naxan yi xili Musa alogo a xa ti e yɛɛ ra. Ala yi Misiran kaane karahan a sɛnbɛn xɔn ma alogo e xa xorɔyaan fi Isirayila kaane ma, e yi e beɲin e siga. Musa yi ti e yɛɛ ra, a siga e ra Sinayi geyaan ma tonbonni. Ala yi Isirayila findi a yamaan na, a yi layirin xidi e tagi Sinayi geyaan fari. A yi a sariyane fala e xa. Musa yi geyaan fari sariyane ramɛdeni waxatin naxan yi, lan yire sariɲanxin ti feen ma. Kitabun yireni ito rapanxi yire sariɲanxin ti feen nan ma, Ala fa a yɛtɛ makenɛnma denaxan yi.

Isirayilaa tɔrɔna

¹ Isirayilaa diin naxanye fa Yaxuba fɔxɔ ra Misiran yi, ne xinle ni itoe ra e nun e denbayane: ² Rubɛn nun Simeyɔn nun Lewi nun Yuda ³ nun Isakari nun Sabulon nun Bunyamin ⁴ nun Dan nun Nafatali nun Gadi e nun Aseri. ⁵ Muxu tonge solofere nan mini Yaxuba yi. Yusufu tan yi Misiran yi nun.

⁶ Yusufu yi faxa, e nun a ngaxakedenne nun na waxatin muxune birin. ⁷ Isirayilaa diine yi diine bari, e wuya ayi, e yi yamanan nafe.

⁸ Manga nɛnɛna nde yi dɔxɔ Misiran yi, naxan mi yi Yusufu a fe kolon. ⁹ A yi

a fala a yamaan xa, a naxa, “Ɛ a mato, Isirayila yamaan wuyama ayi, e sɛnbɛn gboma ayi en xa. ¹⁰ En xa a liga xaxinla ra, alogo e nama wuya ɲaxi ra, alogo xa yɛngɛn keli, e nama sa en yaxune fari, e yi en yɛngɛ, e e gi yamanani.” ¹¹ Nayi, e yi walikɛ kuntigine dɔxɔ e xunna, e xa e xunna kala wanla tɔrɔn bun ma. E Pitomi nun Ramisesi taane ti, alogo e xa findi se ramadene ra Misiran mangan xa. ¹² Koni e nɛma e ɲaxankatama, e wuyama ayi, e gbo ayi. Nayi, Misiran kaane yi gaxu Isirayila bɔnsɔnne yɛɛ ra, ¹³ e yi e ɲaxankata wanle yi. ¹⁴ E yi e xunna kala konyiya wanle ra boro yibodonna nun bitikidi bɔnbɔna.*

¹⁵ Misiran Mangan yi falan ti Sifra nun Puwa xa, Heburune dii rasuxune, ¹⁶ a naxa, “Ɛ na Heburu ɲaxanle mali dii bari-den, xa xɛmɛn nan a ra, ɛ xa a faxa. Xa ɲaxanla nan a ra, ɛ yi a lu a nii ra.” ¹⁷ Koni dii rasuxune yi gaxu Ala yɛɛ ra. Misiran Mangan naxan falaxi e xa, e mi tin na ligɛ, e yi dii xɛmɛne lu e nii ra. ¹⁸ Misiran Mangan yi dii rasuxune xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ɛ ito ligaxi, ɛ yi dii xɛmɛne lu e nii ra?” ¹⁹ Dii rasuxune yi Misiran mangan yabi, e naxa, “Heburu ɲaxanle mi liga alo Misiran kaane, e yixɔdɔxɔ, e diin barima nɛn benun dii rasuxune xa fa.” ²⁰ Ala yi hinan dii rasuxune ra, yamaan yi wuya ayi, a gbo ayi. ²¹ Amasɔtɔ dii rasuxune gaxu nɛn Ala yɛɛ ra, Ala yi e denbayane rawuya ayi.

²² Nayi, Misiran mangan yi yamarini ito fi a yamaan birin ma: Xɛmɛn naxan birin barima, ɛ e woli Nila baani. Ɛ ɲaxanle lu e nii ra.

2

Nabi Musa bari fena

¹ Xɛmɛna nde yi Lewi bɔnsɔnni, na yi Lewi bɔnsɔnna nde tongo a ɲaxanla ra.

² Na yi fudikan, a yi dii xɛmɛn bari. A to a to, a diin tofan, a yi a luxun kike saxan. ³ A mi yi fa nɔɛ a luxunɲɛ, a yi tanbin deben tongo, a dolen so a ma, a yi a diin sa a kui, a yi sa a dɔxɔ Nila baa igen xun ma gbalan xɔrɛ ra.

⁴ Diin tadan ɲaxalanmaan yi sa ti wulani, a

* **1:14:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

lu diin matoε alogo a xa a kolon feen naxan a sɔtɔma.

⁵ Misiran mangana dii tɛmɛn yi godo baani a maxadeni, a fɔxɔrabirane yi e masiga tima Nila baan dɛ. A yi deben to gbalan xɔrɛ ra, a yi a konyi gilɛn nasiga a tongodeni. ⁶ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a rabi, a yi a to a dii xɛmɛn nan yi a ra. A wugama. A yi kininkinin a ma. A yi a fala, a naxa, “Heburu kaane diina nde ni ito ra!”

⁷ Nayi, diin tadan ɲaxalanmaan yi a fala Misiran mangana dii tɛmɛn xa, a naxa, “I waxi n xa sa dii ngana nde fen i xa Heburu ɲaxanle yɛ, alogo a xa xɪɲɛn fi diini ito ma?”

⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a yabi, a naxa, “Awa, siga.” Diin tada yi sa diina nga yɛtɛɛn xili. ⁹ Misiran mangana dii tɛmɛn yi a fala a xa, a naxa, “Diini ito xali, i xɪɲɛn fi a ma n xa, n ni i saranna fiyɛ.” ɲaxanla yi diin tongo, a xɪɲɛn fi a ma.

¹⁰ Diin to gbo, a yi a xali Misiran mangana dii tɛmɛn xɔn, a yi findi a diin na. A yi a xili sa, “Musa” bayo a naxa, “N na a tongoxi igen nan xun ma.”

Nabi Musa yi a gi

¹¹ Lɔxɔna nde, Musa bata yi kɔxɔ, a siga a ngaxakedenne fɛma, a yi e wali xɔdɛxɛn to. A yi Misiran kaana nde to Heburu kaana nde bɔnbɛ a ngaxakedenne yɛ. ¹² A yi a yɛɛ rakɔɲin a rabilinni. A to a to muxu yo mi yi na, a yi Misiran kaan faxa. A yi a maluxun ɲɛmɛnsinni. ¹³ Na xɔtɔn bode, a yi mini, a yi Heburu kaa firin to yɛngɛ. Yoo mi yi naxan xa, a a fala na xa, a naxa, “Nanfera i i lanfaan yɛngɛma?” ¹⁴ Na yi a yabi, a naxa, “Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? I mirixi n faxa feen nan ma, alo i Misiran kaan faxaxi kii naxan yi ba?” Musa yi gaxu, a naxa, “Muxune bata n ma faxa ti feen kolon!” ¹⁵ Misiran mangan to na feen mɛ, a yi kata Musa faxa feen na. Koni Musa yi a gi mangan bun, a siga Midiyan yamanani, a sa a matabu xɔɲinna dɛxɔn.

¹⁶ Dii tɛmɛ soloferɛ yi Midiyan saraxaraliin yii. Ne yi fa ige badeni, e yi goronne rafe alogo e xa sa e babaa xuruse kurune ramin. ¹⁷ Xuruse raba gbɛtɛye yi fa, ne yi e kedi. Nayi, Musa yi keli, a e xun mayɛngɛ, a yi igen fi e xuruseene ma. ¹⁸ E to xɛtɛ

e baba Reyuli konni, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ε xɛtɛxi sinma to?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Misiran kaana nde nan nxu ratangaxi xuruse rabane ma, a yɛtɛɛn yi igen ba nxu xa, a xuruseene ramin.” ²⁰ A yi a fala a dii tɛmɛne xa, a naxa, “A sa minɛn yi? Nanfera ε xɛmɛn na luxi na yi? E sa a xili alogo a xa fa a dɛge.”

²¹ Musa yi tin, a xa lu na xɛmɛn konni. Na yi a dii Sefora fi Musa ma a ɲaxanla ra.

²² A dii xɛmɛ keden bari a xa, a yi a xili sa Gɛrisɔmi, bayo a naxa, “N bata findi xɔɲɛn na yamana gbɛtɛni.”

²³ Waxati xunkuye to dangu, Misiran Mangan yi faxa. Isirayila bɔnsɔnnɛ mɔn yi wugama konyiyaan bun ma, e yi gbelegbelema malina fe ra. E mawuga xuiin yi Ala li. ²⁴ Ala yi e wuga xuiin mɛ, a yi a xaxili ti a layirin na a naxan xidi Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ²⁵ Ala yi Isirayila kaane mato, a a ɲɔxɔ lu e xɔn.

3

Ala yi Nabi Musa xili

¹ Musa yi findi a bitanna Midiyan saraxarali Yetiro a xuruse rabaan na. A yi xuruseene xali tonbon yiren xanbi ra, a fa Alaa geyaan ma, Horebe yi. ² Alatala malekan yi mini a xa tɛɛn yiyani, fɔtɔndin tagi. Musa yi a mato, tɛɛn yi fɔtɔnni yiren birin yi, koni a mi yi a ganma mumɛ! ³ Musa yi a fala, a naxa, “N xa siga mɛnni alogo n xa kabanako feen mato, feen naxan a ligama fɔtɔndin mi ganma.”

⁴ Alatala to a to, a a sigama a yigbɛdeni, Ala yi a xili fɔtɔnni, a naxa, “Musa! Musa!” Musa yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra!”

⁵ Ala yi a fala, a naxa, “I nama i maso be ra, i ya sankidine ba i sanni, amasɔtɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ sariɲanxin na a ra.” ⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “I benbane Ala nan n na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.” Musa yi a yɛtagin luxun, bayo a yi gaxuxi Ala to feen na.

⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata n ma yamana tɔrɔn to naxan Misiran yi. N bata e wuga xuiin mɛ, e nun muxune e ɲaxankatama kii naxan yi, amasɔtɔ n na e sɔxɔlɛne kolon. ⁸ Nayi, n bata godo alogo n xa e ba Misiran kaane yii. N yi e

ba na yamanani, n yi e xali bəxə fəpina nde yi naxan gbo, nənən nun kumin gbo bəxən naxan yi, Kanan kaane dəxi dənaxan yi, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. ⁹ Iki Isirayila wuga xuiin bata n li, n bata a to Misiran kaane e tərən kii naxan yi. ¹⁰ Nanara, iki, siga! N bata i xə Firawona ma alogo i xa Isirayila bənsənnə ramini Misiran yi, n ma yamana.”*

¹¹ Koni, Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Nde n tan na? N xa siga Firawona fəma di, alogo n xa Isirayila bənsənnə ramini Misiran yi?” ¹² Ala yi a fala, a naxa, “N luma nən i xən. Ito findima nən taxamasenna ra alogo i xa a kolon, a n tan nan i rasigaxi. I na yamaan namini Misiran yi, ε fama n batudeni geyani ito nan fari.”

¹³ Musa yi a fala Ala xa, a naxa, “Awa, n sigə Isirayila kaane fəma, koni n na a falə e xa, n naxa, ‘E benbane Ala nan n nafaxi ε fəma,’ xa e n maxədin fa fala, ‘A xili di?’ n na e yabima di na yi?” ¹⁴ Ala yi a fala Musa xa, a naxa, “N tan na a ra, Ala naxan na yi. I xa Isirayila kaane yabi na kii nin, i naxa, ‘Naxan xili “N Na Yi,” na nan n nafaxi ε fəma.’ ” ¹⁵ Ala mən yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila kaane xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, e nun Iburahimaa Ala, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala, n nan i rafaxi e fəma. N xinla ni ito ra habadan! E n xili bama ikii nin waxati famatəne birin yi. ¹⁶ Siga, i sa Isirayila fonne malan, i yi a fala e xa, a n tan, Alatala, e benbane Ala, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala, n tan bata mini i xa. N naxa, ‘N bata n nəxə lu ε xən yati! N bata a to e naxan ligaxi ε ra Misiran yi. ¹⁷ N bata a ragidi, n na ε ramini nən Misiran yi, ε tərəma dənaxan yi. N yi ε xali Kanan kaane bəxəni, Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine e nun Yebusune. Bəxən nan na ra nənən nun kumin gbo dənaxan yi.’ ¹⁸ E i xuiin naməma nən. Nayi, ε nun Isirayila fonne sigama nən Misiran Mangan fəma, ε yi a fala a xa, ε naxa, ‘Alatala, Heburu kaane Ala, na bata mini nxu xa. Tin, nxu xa xii saxan siga ti tonbonni, alogo nxu xa

saraxane ba Alatala xa, nxə Ala.’ ¹⁹ N na a kolon Misiran Mangan mi tinpə ε yi siga, fə sənbəmaan na a karahan. ²⁰ Nanara, n na n yiini bandunma nən, n Misiran yamanan tərə kabanakone ra n naxanye ligama e ra. Na xanbi ra, a tinma nən ε yi siga. ²¹ N na a ligama nən ε yi rafan Misiran kaane ma alogo ε yii genla nama siga. ²² Isirayila paxanle birin e dəxə bode Misiran kaane maxədinma nən e nun Misiran paxanla naxanye banxin kui a e xa gbeti nun xəma muranne so e yii, e nun dugine, ε naxanye ragodoma ε diine ma. Nayi, ε Misiran kaane yii gelima nən.”

4

Nabi Musaa matandina

¹ Musa yi a yabi, a naxa, “Waxatina nde, e mi lama n na, e mi n xuiin suxuma. E a falama n xa nən, e naxa, ‘Alatala mi minixi i xa.’ ” ² Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nanse i yii?” A yi a yabi, a naxa, “Dunganna.” ³ Ala yi a fala, a naxa, “A bira bəxəni.” A yi a bira bəxəni, a yi findi sapin na. Musa yi a gi a bun. ⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun, i yi a suxu a xunla ma.” A yi a yiini bandun, a yi a suxu a xunla ma. A mən yi findi dunganna ra a yii. ⁵ Alatala yi a fala, a naxa, “I na nan ligama, alogo e xa la a ra a Alatala e benbane Ala bata mini i xa Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.”

⁶ Alatala mən yi a fala, a naxa, “I yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun, a mən yi a ba na. A to a ba, a yi a to fure paxin bata mini a yiin ma, a yi fixaxi alo balanbalan kəsəna. ⁷ Ala yi a fala, a naxa, “I mən xa i yiin naso i ya domaan bun.” A yi a yiin naso a domaan bun. A to a ba, a yiin mən yi xətə a kiini. ⁸ Ala yi a fala, a naxa, “Xa e mi la i ra, e mi i xuiin namə taxamaseri singena fe ra, e lama nən taxamaseri firinden na. ⁹ Xa e mi la taxamaseri firinne ra, e mi i xuiin namə, i igen sɛgɛ Nila baani, i yi a bəxən. I igen naxan tongoma Nila baani, na findima wunla nan na bəxən ma.”

* **3:10:** Muxune yi a falama Misiran mangane birin ma fa fala “Firawona” hali ba muxuni ito ra bayo “Firawona” bunna nən fa fala “Misiran Mangana.”

¹⁰ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Marigina, n mi dε bolon. N mi yi dε bolon be-nun i xa falan ti n xa, hali iki n dεen mi falan tima ki faɲi. N mi dε mafura falan tiyε mux-une xa.” ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxun dεen nafalaxi? Nde muxun findima bobon na, hanma tuli xərina? Nde a findima yεε kanna ra, hanma danxutəna? N tan Alatala mi a ra ba? ¹² Nayi, siga, n na i malima nən fala tideni. I naxan falama, n ni xaran na ma.”

¹³ Musa yi a fala, a naxa, “Marigina, i muxu gbete rasiga.” ¹⁴ Nayi, Alatala yi xələ Musa ma han! A yi a fala, a naxa, “I tada mi na ba, Haruna, Lewi bənsənnə muxuna? N na a kolon, a fatan falan tiyε. A tan yeteen kira yi, a fama i ralandeni. A na i to, a sɛwama nən. ¹⁵ I falan tima nən a xa, a fan yi a rali yamaan ma. N tan ε firinna birin malima nən falatideni. E lan ε xa naxan liga, n yi ε xaran na ma. ¹⁶ A i ya falan nalima nən yamaan ma. A tan yi findi i dεen na, i tan yi lu Ala funfuni a tan xa. ¹⁷ Koni dunganni ito suxu i yii, alogo i xa kabanako feene liga a xən.”

Nabi Musa yi xete Misiran yi

¹⁸ Musa yi xete Yetiro fəma, a bitanna, a yi a fala a xa, a naxa, “A lu n xa siga ngaxake-denne fəma naxanye Misiran yi, alogo n xa a to xa e mən e nii ra.” Yetiro yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga bəɲe xunbenli.” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa Midiyan yi, a naxa, “Siga, xete Misiran yi, amasəto naxanye birin yi wama i fəxa feni, e bata fəxa.” ²⁰ Musa yi a naxanla nun a diine rate sofanle fari, a xete Misiran yamanani. Alaa dunganna yi suxi a yii.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I na xete Misiran yi, n kabanako feen naxanye birin soxi i yii, i xa e liga Firawona yetagi. Koni, n tan Firawona bəɲeni xədəxəma nən, a mi tinma yamaan yi siga mume! ²² I yi a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N ma diin nan Isirayila bənsənnə ra, n ma dii singena. ²³ N na a falama i xa, n ma diine yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. Xa i tondi, n na i ya dii singen faxama nən.’ ”

²⁴ E yi sigatini, e yi yigiya yirena nde yi. Alatala yi fa Musa ralan. A yi wama a fəxa feni. ²⁵ Sefora yi gεmε xənχən tongo, a yi a diin banxulan, a yi a kidin din Musa sanna ra, a naxa, “Wunla ito bata i makantan, n ma xεmεna!”

²⁶ Nayi, Ala yi a lu na. A a fala na banx-ulan feen nan ma, fa fala “Wunla ito bata i makantan, n ma xεmεna.”

²⁷ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Siga tonbonni Musa ralandeni.” Haruna yi siga, a yi naralan Musa ra Alaa geyaan ma, a yi a sunbu. ²⁸ Alatala Musa xεxi falan naxan birin nalideni, a na birin ma fe fala Haruna xa, e nun kabanako feen naxanye yi yamarixi. ²⁹ Musa nun Haruna yi siga, e yi Isirayila fonne birin malan. ³⁰ Alatala falan naxan ti Musa xa Haruna yi na birin yεba, a yi kabanakone liga yamaan yetagi. ³¹ Yamaan yi la a ra. E to a mε a Alatala bata a ɲəxə lu Isirayila kaane xən, a bata yi e tərən to, e yi e xinbi sin, e Ala batu.

5

Firawonaa tondina

¹ Na xanbi ra, Musa nun Haruna yi siga Firawona fəma, e a fala a xa, e naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa sanla raba n batu xinla ma tonbonni.’ ” ² Firawona yi e yabi, a naxa, “Nde Alatala ra, n naxan xui suxuma, n yi Isirayila ya-maan lu e siga? N mi Alatala kolon. N mi Isirayila yamaan yiibe e siga mume!” ³ E yi a fala, e naxa, “Heburune Ala bata mini nxu xa. Tin nxu xa xii saxan siga ti tonbonni. Nxu xa saraxane ba Alatala nxə Ala xa, alogo a nama nxu fəxa furen na hanma silanfanna ra.”*

⁴ Misiran Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Musa nun Haruna, nanfera ε yamaan bama e wanla ra? E siga ε wanle ra! ⁵ Iki ya-mani ito bata gbo ayi yamanani, ε a wanli kalama a ma!”

⁶ Na ləxən yeteni Firawona yi yamarini ito fi konyi rawanle nun kuntigine ma, a naxa, ⁷ “E nama fa sεχən so yamaan yii alo a fələni e yi bitikidin bənbə, koni e tan yeteen xa siga sεχε fendeni.† ⁸ E mən yi bitikidin xasabin naxan bənbəma a fələni, ε nama

* 5:3: Silanfanna: Sofane yεngεso dεgεmana. † 5:7: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

tin e nde ba na ra. Bayo salantenne nan e ra, nanara e sɔnxɔma, e naxa, “Tin, nxu xa sa saraxane ba nxɔ Ala xa!” ⁹ Wanla xa fari sa muxuni itoe yii, alogo e xa lu wale. Nayi, e mi fa wule falani itoe xuiin namema.”

¹⁰ Konyi rawanle nun kuntigine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Firawona naxa, ‘Nxu mi fa sɛxɛ soma ε yii. ¹¹ E yetɛɛn xa sa sɛxɛn fen ε a toɛ dɛnaxan yi, koni sese mi bama ε wanla ra.’ ” ¹² Yamaan yi xuya ayi Misiran yamanan birin yi se gbaxa fendeni naxan sɛ sɛxɛn jɔxɔni. ¹³ Konyi rawanle yi gbɛtɛnxi e ra, e naxa, “E xa ε soge keden wanla rapan, alo ε yi a ligama kii naxan yi nxu yi fama sɛxɛn na waxatin naxan yi.”

¹⁴ Firawona konyi rawanle yi Isirayila kuntigine bɔnbɔ, e naxanye dɔxi, e naxa, “Nanfera ε mi bitikidin xasabin bɔnbɔxi xoro nun to yi, alo a fɔlɔni?” ¹⁵ Isirayila kuntigine yi sa e mawuga Firawona xa, e a fala a xa, e naxa, “Nanfera i ya walikene suxuma iki? ¹⁶ E mi fa sɛxɛn soma i ya walikene yii, koni e a falama nxu xa, e naxa, ‘E bitikidine bɔnbɔ!’ Muxune nxu tan bulanma i ya walikene, anu ε muxune nan kalan tima.” ¹⁷ Firawona yi e yabi, a naxa, “Salayana! Salantenne nan ε ra! Nanara, ε a falama, ‘Tin, nxu xa sa saraxane ba Alatala xa!’ ¹⁸ Awa iki, ε sa wali, e mi fa sɛxɛ soma ε yii, anu se mi bama bitikidi xasabi falaxin na.”

¹⁹ Isirayila kuntigine yi a kolon nayi, a e tɔrɔma nɛn, e to a mɛ fa fala, “E mi sese bama ε soge keden bitikidin xasabin na.”

²⁰ E minimatɔɔn Firawona konni, e yi naralan Musa nun Haruna ra naxanye yi e mamema. ²¹ E yi a fala e xa, e naxa, “Alatala xa ε kewanle mato, a ε makiti! E bata nxu rapaxu Firawona ma e nun a kuntigine alo se kunxin xirina. E bata silanfanna so e yii e xa nxu faxa.” ²² Musa yi xɛtɛ Alatala fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nanfera i fe jaxin ligaxi yamani ito ra? Nanfera i n nafaxi? ²³ Xabu n siga Firawona fɛma fala tideni i xinla ra, a yamani ito tɔrɔma. I munma i ya yamaan xunba, han to!”

6

Ala yi Nabi Musa sɛnbɛ so

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I ya a toma nɛn sɔnɔn n naxan ligama Firawona

ra. N na a karahan, a e yiiibama nɛn alogo e xa siga. N na a karahan, a e kedima nɛn a yamanani.” ² Ala mɔn yi falan ti Musa xa, a naxa, “Alatala nan n tan na. ³ N mini nɛn Iburahima nun Yaxuba nun Isiyaga xa, n yi n xinla falama e xa nɛn, n naxa, ‘Ala Sɛnbɛ Kanna,’ koni n mi yi n xinla falama e xa, a ‘Alatala.’ ⁴ N mɔn yi layirin xidi nxu tagi, alogo n xa Kanan yamanan so e yii, e yi xɔɲeyani dɛnaxan yi. ⁵ N bata Isirayila kaane wuga xuiin mɛ, Misiran kaane naxanye suxi konyiyani, n bata n xaxili lu n ma layirin xɔn ma. ⁶ Nanara, a fala Isirayila kaane xa, fa fala, ‘Alatala nan n tan na, n na ε ramini nɛn Misiran kaane yamarin bun. N na ε xɔrɔyama nɛn e konyiyaan ma, n yi ε xunba n sɛnbɛ gbeeni jaxankata magaxuxine xɔn Misiran kaane xili ma. ⁷ N na ε findima nɛn n ma yamaan na. N findi ε Ala ra, ε yi a kolon a Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε ramini Misiran kaane yamarin bun ma. ⁸ N na ε xalima nɛn na bɔxɔni, n yi a so ε yii ε gbeen na, n na n kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra, a n na a soma nɛn Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, n tan Alatala.’ ”

⁹ Musa yi na falan nali Isirayila kaane ma, koni tɔrɔn nun konyiya xɔdɛxɛn mi tin e Musa xuiin namɛ. ¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹¹ “Siga, i sa falan ti Firawona xa, Misiran mangana, alogo a xa Isirayila kaane bɛjin, e mini a yamanani.”

¹² Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Xa Isirayila kaane mi n xuiin namɛxi, Firawona n xuiin namema di, n tan naxan mi dɛ bolon?”

¹³ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a yi yamarine so e yii Isirayila kaane fe yi e nun Firawona fe yi, Misiran mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yamanani.

Nabi Musa benbane fe

¹⁴ Isirayila denbaya kanne xinle ni itoe ra:

Isirayilaa dii singena Rubɛn, a tan ma diine ni i ra: Xanɔki, Palu, Xesirɔn e nun Karimi. Ne findixi Rubɛn xabila naaninne benbane nan na.

¹⁵ Simeyɔn ma diine ni i ra: Yemuyeli, Yamin, Ohadi, Yakin, Soxara, e nun Kanan

kaa gilɛna dii xɛmɛ Sayuli. Ne findixi Simeyɔn xabila senninne benbane nan na.

¹⁶ Lewi a diine xinle ni itoe ra e nun e yixɛtɛne: Gɛrisɔn, Kehati e nun Merari. Lewi jɛɛ kɛmɛ tonge saxan e nun solofere sɔtɔ nɛn siimayaan na.

¹⁷ Gɛrisɔn ma diine yi findi xabila firin benbane ra: Libini nun Simeyi.

¹⁸ Kehati a diine ni i ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyeɓi. Kehati jɛɛ kɛmɛ jɛɛ tonge saxan e nun saxan sɔtɔ nɛn siimayaan na.

¹⁹ Merari a diine ni i ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane benbane nan ne ra mayixɛtɛ yɛɛn ma. ²⁰ Amirama yi a baba magile Yokebedi tongo a jaxanla ra, a yi Haruna nun Musa bari a xa. Amirama yi jɛɛ kɛmɛ tonge saxan e nun saxan sɔtɔ siimayaan na.

²¹ Yisehari a diine ni i ra: Kora, Nefegi e nun Sikiri.

²² Yusiyeɓi a diine ni i ra: Mikayeli, Elisafan e nun Sitiri.

²³ Haruna yi Aminadabo a dii tɛmɛ Eliseba tongo a jaxanla ra. Naxason magilen nan yi Eliseba ra. A yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara bari a xa.

²⁴ Kora diine ni i ra: Asiri, Elikana e nun Abiyasafa. Kora xabila saxanne benbane nan ne ra.

²⁵ Harunaa dii Eleyasari yi Putiyeli a dii tɛmɛn tongo a jaxanla ra, a yi Finexasi bari a xa. Lewi bɔnsɔnna denbaya xunne nan ne ra, e xabila yɛɛn ma. ²⁶ E tan ni i ra Haruna nun Musa, Alatala a fala ne nan xa, a naxa, “E Isirayila kaane ganle ramini Misiran yi.”

²⁷ E tan nan falan ti Firawona xa, Misiran Mangana, alogo e xa Isirayila kaane ramini Misiran yi. Na Musa nun Haruna nan itoe ra. ²⁸ Alatala falan ti nɛn Musa xa Misiran yamanani, ²⁹ a naxa, “N tan nan Alatala ra. A fala Firawona xa, Misiran Mangana, n naxan birin falama i xa.” ³⁰ Koni Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Bayo n dɛɛn mi fatan fala faɓine tiye a xa, Firawona n xuiin namɛma di?”

7

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A mato, n ni i findima nɛn Ala ra Firawona xa, i tada Haruna luma nɛn alo i ya nabina.

² N na i yamari naxan na, i na fala, i tada Haruna yi falan ti Firawona xa, alogo a xa tin Isirayila kaane yi mini a yamanani. ³ Koni, n tan Firawona bɔɓeni xɔdɔxɔma nɛn, n yi n ma taxamasenne nun kabanakone rawuya ayi Misiran yamanani. ⁴ Firawona mi ε xuiin namɛma mumɛ! N na n senben yitama nɛn Misiran na jaxankata magaxuxine yi, n yi n ma ganla ramini Misiran yamanani, Isirayila, n ma yamana. ⁵ Misiran kaane a kolonma nɛn a n tan nan Alatala ra, n na n yiini bandun Misiran kaane xili ma, n yi Isirayila kaane ramini na yi.” ⁶ Alatala naxan yamari, Musa nun Haruna yi na birin liga. ⁷ Musa siimayaan yi jɛɛ tonge solomasɛɛɛ, Haruna siimayaan yi jɛɛ tonge solomasɛɛɛ e nun saxan, e falan ti Firawona xa waxatin naxan yi.

Dunganna yi maxɛtɛ saɓin na

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ⁹ “Xa Firawona a fala ε xa, a naxa, ‘E kabanako fena nde liga!’ Nayi, i yi a fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganna tongo, i yi a bira Firawona yetagi.’ A findima nɛn saɓin na.” ¹⁰ Musa nun Haruna yi siga Firawona fɛma, Alatala yamarin naxan soxi e yii, e na liga. Haruna yi a dunganna bira Firawona nun a kuntigine yetagi, a findi saɓin na. ¹¹ Koni Firawona fan yi fekolonne nun seri kanne nun Misiran woyimɛne xili, ne fan yi na fe sifan liga e dalili feene xɔn. ¹² E birin yi e dunganne bira, e findi saɓine ra. Koni Harunaa dunganna yi e dunganne gerun. ¹³ Firawona bɔɓen yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Harunaa falan namɛ alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Fitina fe singena: Igen yi maxɛtɛ wunlara

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Firawona bɔɓeni xɔdɔxɔxi, a tondixi yamaan beɓindenɛ e siga. ¹⁵ Siga Firawona fɛma xɔtɔnni. A na siga Nila baan dɛ, i siga a ralandeni. Dunganna naxan maxɛtɛ saɓin na i na suxu i yii. ¹⁶ I xa a fala Firawona xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala, na bata n nafa i fɛma a n xa a fala, a i xa a yamaan yi-iba, e xa siga, alogo e xa sa a batu tonbonni koni han to i munma i tuli mati. ¹⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I fama a kolondenɛ n

ma wanla nan xən a Alatala nan n tan na.”
Dunganna naxan n yii, n Nila baa igen gar-
inma nən na ra, a maxetε wunla ra. ¹⁸Yexen
naxanye Nila baani, ne faxama nən. Igeni
lɔxɔma nən. Misiran kaane mi fa nɔε a igen
minjε.’ ” ¹⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a
naxa, “A fala Haruna xa: i ya dunganna
tongo, i yi i yiini bandun Misiran igene xun
ma: Baane, xudene, darane, e nun ticine
birin. E findima nən wunla ra. Wunla
luma nən Misiran yamanan yiren birin yi,
hali ige sase wudi daxine nun fεjεne kui.”

²⁰ Alatala yamarin naxan fi Musa nun
Haruna ma, e yi na liga. Haruna yi a dun-
ganni te Nila baan xun ma, a yi igen garin
Firawona nun a kuntigine yetagi. Igen
birin yi maxetε wunla ra. ²¹Yexen naxanye
yi Nila baani, ne yi faxa. Igen yi lɔxɔ han
Misiran kaane mi yi fa nɔε baa igen minjε.
Wunla yi lu Misiran yamanan yiren birin
yi. ²² Koni Misiran woyimene fan yi na
fe sifane liga e dalili feene xən. Firawona
bɔjɛn yi xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna
xuiin name alo Alatala a fala kii naxan yi.
²³ Firawona yi xetε, a siga a banxini, a mi a
yengi lu na feene xən.

²⁴ Misiran kaane birin yi yinle ge Nila
baan dɛxɔnni alogo e xa e min, amasɔtɔ e
mi yi nɔε baa igen minjε.

²⁵ Alatala yelin Nila baan findε wunla ra
waxatin naxan yi, xii solofere yi dangu na
xanbi ra.

Fitina fe firindena: Xunjεne

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga
Firawona fεma, i yi a fala a xa, i naxa,
‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma
yamaan yiiba, a xa siga alogo e xa sa n batu.

²⁷ Xa i tondi e bejinjε, n na i ya yamanan
birin naxankatama nən, n xunjεne radin a
ma. ²⁸ Nila baan nafema nən xunjεne ra.
E tema nən, e so i ya manga banxin kui, i
xideni, i ya sadeni, i ya kuntigine banxine
kui, i ya yamana banxine kui, i ya buru
gandene yi, e nun i ya buru bɔnbɔdene kui.

²⁹ Xunjεne tema nən i tan nun i ya yamaan
nun i ya kuntigine ma.’ ”

8

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala
Haruna xa, i naxa, ‘I ya dunganni bandun

baane nun xudene nun darane xun ma,
i yi xunjεne rate Misiran yamanani.’ ”

² Haruna yi a yiini bandun Misiran igene
xun ma, xunjεne yi te Misiran yamanan
birin yi.

³ Koni Misiran woyimene fan yi na
fe sifane liga e dalili feene xən. E
fan yi xunjεne rate Misiran yamanani.

⁴ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a
naxa, “E Alatala maxandi n xa alogo a xa
xunjεne masiga n na, e nun n ma yamaan
na. N na i ya yamaan bejinjε, e siga, alogo
e xa sa saraxane ba Alatala xa.” ⁵ Musa yi
a fala Firawona xa, a naxa, “Na binyen xa
lu i tan xa, i yi a fala, n lan n xa maxandin
ti ε nun i ya kuntigine xa waxatin naxan
yi, e nun i ya yamaan xa, alogo Ala xa
xunjεne masiga ε nun ε banxine ra. E yi
siga Nila baa igeni.” ⁶ A yi yabin ti, a naxa,
“Tila.” Musa yi a fala, a naxa, “A ligama
nən na kiini alogo i xa a kolon a muxu yo
mi maliga Alatala ra, nxɔ Ala. ⁷ Xunjεne e
masigama nən i ra e nun i ya banxine nun i
ya kuntigine nun i ya yamana. E yi lu Nila
baani.”

⁸ Musa nun Haruna yi mini Firawona
fεma. Musa yi a xuini te Alatala ma
xunjεne fe ra, Ala naxanye rafa Firawona
ma. ⁹ Musa yi naxan maxɔdinma, Alatala
yi na liga. Xunjεne yi faxa banxine kui e
nun tandene nun xεene ma. ¹⁰ E yi e makɔ,
e e sa e bode fari, yamanan xirin yi mini e
fe ra.

¹¹ Firawona to a to a feene bata mafisa,
a bɔjɛn mən yi xɔdɔxɔ. A mi Musa nun
Haruna xuiin name, alo Alatala a falaxi kii
naxan yi.

Fitina fe saxandena: Sosone

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
“A fala Haruna xa, i naxa, ‘I ya dun-
ganni bandun, i bɔxɔni garin. Gbangbanna
maxetεma nən sosone ra Misiran yamanan
birin yi.’ ” ¹³ E yi na liga. Haruna yi

a dunganni bandun a yii, a bɔxɔn gbang-
banni garin, sosone yi fa muxune nun
subene xili ma. Bɔxɔn gbangbanna birin yi
maxetε sosone ra Misiran yamanan birin
yi. ¹⁴ Koni, woyimene to kata e xa sosone
ramini e dalili feene xən, e mi nɔ. Sosone
yi muxune nun subene ma. ¹⁵ Woyimene

yi a fala Firawona xa, e naxa, “Ala sɛnbɛn nan ito ra!” Koni Firawona bɔɲɛn yi xɔdɔxɔ, a mi a tuli mati Musa nun Haruna ra, alo Alatala a fala kii naxan yi.

Fitina fe naanindena: Xenne

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona ralandeni. A sigama nɛn xude dɛni. I yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala falani ito nan tixi, a naxa: N ma yamaan bɛɲin, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁷ Xa i mi tin n ma yamaan yiibe e siga, n xenne rafama nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, e nun i ya banxine kui. Misiran kaane banxine rafama nɛn xenne ra, bɔxɔn yi rafe. ¹⁸ Koni na lɔxɔni, n Gosen yamanan luma nɛn a danna n ma yamaan dɛnaxan yi. Xenne mi fama mɛnni, alogo i xa a kolon a n tan Alatala walima yamanani ito yi. ¹⁹ N tagi rabaan luma nɛn n ma yamaan nun i ya yamaan tagi. Na kabanako fe taxamasenna ligama nɛn tila.’ ” ²⁰ Alatala yi na liga. Xeri wuyaxi yi so Firawona banxini e nun a kuntigine banxine yi. Misiran yamanan birin yi kala xenne ra.

²¹ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “E siga, ɛ sa saraxane ba ɛ Ala xa yamanani ito yi.” ²² Musa yi a yabi, a naxa, “A mi lan a xa liga na ki. Amasɔtɔ nxu saraxan naxanye bama Alatala xa, nxɔ Ala, ne finde fe haramuxin na Misiran kaane yɛɛ ra yi. Xa nxu saraxa haramuxin ba Misiran kaane yɛɛ xɔri, e mi nxu magɔlɔɲɛ ba? ²³ Nxu xii saxan sigan nan tima tonbonni, nxu yi saraxane ba Alatala xa, nxɔ Ala, alo a nxu yamari kii naxan yi.” ²⁴ Firawona yi a fala, a naxa, “N na ɛ yiibama nɛn alogo ɛ xa siga, ɛ yi saraxane ba Alatala xa, ɛ Ala, tonbonni. Koni ɛ nama ɛ makuya. Awa, ɛ xa Ala maxandi n xa.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “N kelima nɛn i fɛma, n na Alatala maxandi. Tila, xenne masigama nɛn Firawona nun a kuntigine nun a yamaan na. Koni Firawona nama fa yanfan ti, a tondi yamaan yiibe siga saraxane badeni Alatala xa.” ²⁶ Musa yi keli Firawona fɛma, a yi Alatala maxandi. ²⁷ Musa naxan maxɔdin,

Alatala yi na liga. Xenne yi e masiga Firawona ra e nun a kuntigine nun a yamaan na. Keden mi lu.

²⁸ Koni Firawona mɔn yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ, a mi tin yamaan yiibe.

9

Fitina feen suulundena: Xuruseene faxa fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Alatala, Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, “N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu.” ² Xa i tondi e bɛɲɲɛ e xa siga, xa i lu tondɛ, ³ Alatala fitina furen nafama nɛn i ya xuruseene ma naxanye xɛɛne ma, soone, sofanle, ɲɔgɔmɛne, ɲingene, yɛxɛɛne e nun siine. ⁴ Koni Alatala Isirayila xuruseene nun Misiran xuruseene tagi rabama nɛn, alogo Isirayila kaane gbeene sese nama faxa.’ ” ⁵ Alatala bata yi waxatin sa, a naxa, “N na ligama nɛn yamanani ito yi tila.”

⁶ Na xɔtɔn bode Alatala yi na liga. Misiran kaane xuruseene birin yi faxa. Koni, Isirayila kaane xuruse keden mi faxa. ⁷ Firawona yi xɛrane rasiga, e fa a to a Isirayila xuruse yo mi faxaxi. Koni Firawona bɔɲɛn yi siga xɔdɔxɛ, a mi yamaan yiiba mumɛ, e siga.

Fitina fe sennindena: Sete Furena

⁸ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “E yiine rafe sulun tɛɛn* xubeni, Musa xa a woli kore Firawona yɛtagi. ⁹ A xuyama ayi nɛn Misiran yamanan birin xun ma, a findi sete furen na Misiran yamanan muxune nun a subene birin ma.” ¹⁰ E yi sulun tɛɛn xuben tongo, e siga Firawona fɛma. Musa yi a woli kore, sete furen yi fa yamanan muxune nun a subene birin ma. ¹¹ Koni woyimɛne mi yi nɔɛ tiyɛ Musa yɛtagi, bayo setene yi e ma alo Misiran kaane birin. ¹² Koni, Alatala yi Firawona bɔɲɛni xɔdɔxɔ, a mi Musa nun Haruna xuiin namɛ mumɛ, alo Alatala naxan fala Musa xa.

Fitina fe soloferedena: Balabalan kɛsɛna

* **9:8:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Keli xɔtɔn, i siga Firawona fɛma. I yi a fala a xa fa fala Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ma yamaan yiiba, e xa siga alogo e xa sa n batu. ¹⁴ Xanamu, n nan n ma fitina feene sɛnbɛ soma nɛn i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan xili ma, alogo i xa a kolon a n ɲɔxɔn mi na bɔxɔn fari. ¹⁵ Xa n yi n yiini bandun i ma nun, n yi fitina furen nasigama nɛn i ma nun, i tan nun i ya yamaan birin yi raxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari. ¹⁶ Koni n bata i lu i nii ra, alogo i xa n sɛnbɛn to, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi. ¹⁷ Xa i mɔn n ma yamaan makankan, i mi tin e siga, ¹⁸ i yanyi tila n balabalan kɛsɛn nagodoma nɛn, naxan ɲɔxɔn munma fa Misiran yi xabu a masɛgɛ lɔxɔni han to. ¹⁹ Nayi, i ya xuruseene nun i yii seene birin naxanye xɛɛn ma, i xa ne ramara. Bayo balabalan kɛsɛn fama nɛn muxune nun subene birin ma naxanye xɛɛn ma. Naxanye mi rasoxi banxine yi, ne faxama nɛn.’ ”

²⁰ Firawona kuntigin naxanye gaxu Alatalaa falan yɛɛ ra, ne yi e konyine nun e xuruseene raso banxine kui. ²¹ Koni naxanye mi e yengi lu Alatalaa falan xɔn, ne yi e walikɛne nun e xuruseene lu xɛɛne ma.

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, balabalan kɛsɛn xa godo Misiran yamanan yiren birin yi muxune nun subene ma, e nun siseene birin ma Misiran xɛɛne birin yi.” ²³ Musa yi a dɔnganni te kore, Alatala yi galanna nun balabalan kɛsɛn nafa, kuye sarinna yi bɔxɔn li. Awa, Alatala yi balabalan kɛsɛn nafa Misiran yamanani. ²⁴ Balabalan kɛsɛn yi fa, kuyen yi sarin, a sɛnbɛn yi gbo ayi, a ɲɔxɔn munma yi fa Misiran yi xabu a findi yamanan na. ²⁵ Balabalan kɛsɛne yi muxune nun subene birin magɔlɔn xɛɛne ma, a yi siseene birin kala, a wudine birin yi gira Misiran yamanan birin yi. ²⁶ Gosen yamanani, Isirayila kaane yi dɛnaxan yi, balabalan kɛsɛ mi fa mɛnni.

²⁷ Firawona yi Musa nun Haruna xili, a naxa, “Iki, n bata yulubin liga, Alatala nan tinxin, n tan nun n ma yamaan sɔnna na a ra. ²⁸ E Alatala maxandi, nxu bata wasa galanna nun balabalan kɛsɛn na. N na e

yiibɛ e siga. E mi fa makankanma mumɛ!” ²⁹ Musa yi a fala a xa, a naxa, “N na mini taani, n nan n yiine tiyɛ Alatala xa, galanna nun balabalan kɛsɛn yi dan, alogo i xa a kolon a Alatala nan gbee bɔxɔn na. ³⁰ Koni n na a kolon i tan nun i ya kuntigine, e mɔn mi gaxuma Marigina Alatala yɛɛ ra.”

³¹ Gɛsɛn nun fundenna nan kala, bayo fundenna yi sabatixi, gɛsɛn yi fugaxi.

³² Maala nun murutun mi kala bayo e mi a liin sinma.

³³ Musa yi keli Firawona fɛma, a mini taani, a a yiine ti Alatala xa. Galanna nun balabalan kɛsɛn yi dan, tulɛn mi fa fa bɔxɔn fari.

³⁴ Firawona to a to a tulɛn nun balabalan kɛsɛn nun galanna bata dan, a mɔn yi yulubin liga. A yi a bɔɲɛni xɔdɔxɔ, e nun a kuntigine. ³⁵ Firawona bɔɲɛn yi xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane yi siga, alo Alatala a fala yamaan xa kii naxan yi fata Musa ra.

10

Fitina fe solomasɛxɛdena: Tuguminne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga Firawona fɛma, amasɔtɔ n na a bɔɲɛn xɔdɔxɔma e nun a kuntigine, alogo n xa n ma kabanako feene liga e tagi, ² alogo i xa a fala i ya diine nun mamandenne xa n Misiran kaane ɲaxankata kii naxan yi, n kabanako feene liga e tagi. E yi a kolon a Alatala nan n tan na.” ³ Musa nun Haruna yi siga Firawona fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Alatala Heburune Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I tondɛ i magodɛ n yɛtagi han waxatin mundun yi? N ma yamaan yiiba, e xa siga, alogo e xa sa n batu. ⁴ Xa i tondi n ma yamaan beɲɲɛ e xa siga, tila n tuguminne rafama nɛn i ya yamanan yiren birin yi. ⁵ E dɔxɔma nɛn bɔxɔn birin fari, bɔxɔn mi fa nɔɛ toɛ. Balabalan kɛsɛn naxan luxi e yii, e na nan donma hali wudin naxanye birin xɛɛne ma. ⁶ E i ya banxine rafama nɛn, e nun i ya kuntigine banxine, e nun Misiran kaane birin ma banxine. I fafane nun ne benbane munma a ɲɔxɔn to xabu e dɔxɔ yamanani ito yi han to.’ ” Musa yi siga, a keli Firawona fɛma. ⁷ Firawona kuntigine yi a fala a xa, e naxa, “Xɛmɛni ito luyɛ alo luti ratixina en yɛɛ ra han waxatin mundun yi? Muxuni itoe yiiba, e xa siga,

e xa sa Alatala batu, e Ala. I mɔn mi a to Misiran kala feni?”

⁸ E yi Musa nun Haruna xili Firawona fɛma. A yi a fala, a naxa, “E siga Alatala batudeni, ε Ala. Koni, nde sigama?” ⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “Nxu nun nxɔ diine nun nxɔ fonne nan sigama, dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne, xuruse xunxurine nun a xungbene, amasɔtɔ nxu sa sanla nan nabama Alatalaa binyeni.” ¹⁰ Firawona yi a fala e xa, a naxa, “Xa n tin, ε nun ε diine yi siga, fɔ n xa n ɲungu ε ma ɲɛ? Bayo ε mi fa fama. E fe ɲaxin nan fɔxɔ ra yati! ¹¹ En-ɛn de! E tan xɛmɛne gbansanna xa siga, ε Alatala batu, bayo ε na nan maxɔdinxɪ.” E yi e kedi Firawona yetagi.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun Misiran yamanan xun ma alogo tuguminne xa te Misiran yamanani, e yi siseene birin don xɛɛne ma, balabalan kɛsɛn naxanye birin luxɪ.” ¹³ Musa yi a dunganni bandun Misiran yamanan xun ma. Alatala yi foyen nafa na yanyin nun kɔɛɛn birin na keli sogeteden binni. Benun xɔtɔnni, foyen bata fa tuguminne ra. ¹⁴ Tuguminne yi te Misiran yamanan birin yi, e wara ayi yiren birin yi. A ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn! ¹⁵ E yi lu bɔxɔn birin ma han e na yifɔrɔ. E siseene nun se bogene birin don xɛɛne ma, balabalan kɛsɛn naxanye lu. ɲingi yo mi lu wudine nun siseene ma Misiran yamanan birin yi.

¹⁶ Firawona yi Musa nun Haruna xili mafuren! A yi a fala e xa, a naxa, “N bata yulubin liga Alatala ra, ε Ala, e nun ε tan. ¹⁷ Iki, ε mɔn xa n mafelu yulubini ito a fe ra, ε Alatala maxandi, ε Ala alogo a xa ɲaxankata faxa tiini ito masiga n na.” ¹⁸ Musa yi mini Firawona konni, a Alatala maxandi. ¹⁹ Alatala yi foye gbeen nafa keli sogegododen binni, naxan tuguminne xali, a e woli Gbala Baani, hali tugumin keden mi lu Misiran bɔxɔn ma. ²⁰ Alatala yi Firawona bɔɲɛn xɔdɔxɔ, a mi tin Isirayila kaane beɲɲɛ.

Fitina fe solomanaanindena: Dimin Misiran yi

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini te kore, dimi gbeen xa sin Misiran

yamanan birin yi, han muxune yɛɛne yi rafɔrɔ ayi.” ²² Musa yi a yiini te kore, dimi gbeen yi so Misiran yamanan birin yi, xii saxan. ²³ Muxu yo mi yi fa a bode toma, muxu yo mi yi kelima a konni na xii saxanna bun ma. Koni kɛnɛnna yi Isirayila kaane konne yi.

²⁴ Firawona yi Musa xili, a yi a fala a xa, a naxa, “E siga ε Alatala batu. E diine xa siga ε fɔxɔ ra. Xuruseene nan tun luma be.” ²⁵ Musa yi a yabi, a naxa, “Na mi a ra! Nxu naxan bama saraxan nun saraxa gan daxin na Alatala xa, nxɔ Ala, fɔ i xa na xuruseene so nxu yii. ²⁶ Nxɔ xuruseene fan sigama nɛn, keden mi luun be, amasɔtɔ nxu makoon ne nan ma nxu nɛma Alatala batue, nxɔ Ala. Benun nxu xa so, nxu mi a kolon nxu naxan nawalima Alatala batudeni.” ²⁷ Alatala yi Firawona bɔɲɛn xɔdɔxɔ, a mi tin e beɲɲɛ e yi siga.

²⁸ Firawona yi a fala Musa xa, a naxa, “Mini n konni! I yetɛ ratanga i fa feen ma n yetagi sɔnɔn! I na fa n yetagi lɔxɔn naxan yi, i faxama nɛn.” ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, “I bata a fala! N mi fa fama i yetagi sɔnɔn!”

11

Fitina fe dɔnxɛna fe

¹ Awa, Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “N mɔn fitina fe keden nafama nɛn Firawona ma e nun Misiran yamanana. Na xanbi ra, a ε yibama nɛn alogo ε xa keli be. A na tin fa, a yetɛna ε kedima nɛn be. ² Falan ti yamaan xa alogo xɛmɛne nun ɲaxanle birin xa e dɔxɔ bodene xandi gbeti nun xɛma muranne yi.” ³ Alatala bata yi a liga a Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma. Firawona kuntigine nun a yamaan bata yi Musa yetɛɛn binya Misiran yamanani.

⁴ Musa yi a fala Firawona xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Kɔɛ tagini, n danguma nɛn Misiran birin yi. ⁵ Dii singene birin faxama nɛn Misiran yamanani, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani, han konyi gilɛna dii singen naxan seen dinma, e nun subene birin ma dii singene. ⁶ Wuga xui gbeen tema nɛn Misiran yamanan birin yi, a ɲɔxɔn munma yi liga nun, a mɔn mi fa ligama sɔnɔn. ⁷ Koni Isirayila kaane yɛ, hali baren mi

wonwonɲe muxun ma hanma suben ma.' Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Misiran nun Isirayila tagi rabaxi. ⁸ Nayi, i ya kuntigini itoe birin fama nɛn n fɛma, e xinbi sin n yɛtagi, e yi a fala, e naxa, 'Siga, i tan nun yamaan naxan biraxi i fɔxɔ ra!' Na xanbi ra, n sigama nɛn." Musa xɔlɔxi gbeen yi keli Firawona fɛma.

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, "Firawona mi i xuiin namɛma, alogo n ma kabanako feene xa wuya ayi Misiran yamanani." ¹⁰ Musa nun Haruna yi kabanakoni itoe birin liga Firawona yɛtagi, koni Alatala yi Firawona bɔɲɛn xɔdɔxɔ a mi tin Isirayila kaane beɲinɲe e xa mini a yamanani.

12

*Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla
Saraxaraline 23.4-8 nun Yatene 28.16-25
nun Sariyane 16.1-8*

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Misiran yamanani, a naxa, ² "Kikeni ito findima ε xa ɲɛɛn kike singen nan na. ³ E xa a fala Isirayila yamaan xa, a kikenitoe xii fude lɔxɔni, denbaya kanna birin xa yɛxɛɛ dii keden tongo a denbayaan xa, denbaya yo denbaya yɛxɛɛ dii keden. ⁴ Denbayaan naxan muxuye mi wuya, e mi nɔɛ yɛxɛɛ dii kedenna ɲanɲe, e nun e dɔxɔ boden xa yɛxɛɛ diina nde yitaxun alogo yamaan naxan donɲe, birin ma denbayaan xa na sɔtɔ. ⁵ E xa kontonna ɲɛɛ kedenna sugandi fɛ mi naxan na hanma kɔtɔna. ⁶ E xa a ramara han kikenitoe xii fu nun naaninde lɔxɔni, Isirayila kaan birin xa a gbee xuruseen kɔɛ raxaba ɲinbanna ra. ⁷ E yi a wunla tongo, e yi a susan banxine dɛɛne xun ma wudin ma e nun dɛɛn wudi firinne ma e a donma banxin naxan kui. ⁸ Na kɔɛ yɛtɛɛn na, e xa a suben gan, e yi a don e nun ɲɔxɔnde dɛ xɔlɛne nun burun natetarena. ⁹ E nama a suben don a xinden na hanma a ɲinxina, koni a xa gan e nun a xunna nun a sanne nun a kui seene. ¹⁰ E nama sese lu han xɔtɔnni. Xa nde lu, xɔtɔnni ε xa a dɔnxɛn sa tɛɛni. ¹¹ E xa a don ikiini: ε xa ε maxidi, ε yi ε sankidine so ε sanni, ε dɔnganna suxu ε yii, ε yi a don mafuren! Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla na a ra Alatala xa.

¹² Na kɔɛɛn na, n danguma nɛn Misiran yamanani, n dii singene birin faxama nɛn, muxun nun subena. N Misiran kaane gbee alane birin ɲaxankatama nɛn. Alatala nan n tan na. ¹³ Wunla naxan banxin ma, na findima taxamasenna nan na ε xa. N na wunla to, n danguma nɛn ε xun ma. Fitina fe mi ε liyɛ, n na Misiran yamanan ɲaxankata waxatin naxan yi."

¹⁴ "Nɛɛ yo ɲɛɛ sanli ito na feene rabi-rama ε ma nɛn waxati famatɔne yi. E na sanla rabama nɛn Alatala xa alo habadan sariyana. ¹⁵ Xii soloferen bun ma, ε buru ratetaren donma nɛn. Xii singen na a li, ε buru rate seen* bama nɛn ε banxine kui. Amasɔtɔ naxan na seen don burun nate seen naxan yi, keli xii singen ma han xii soloferede lɔxɔni, n na a kedima nɛn Isirayila yamaan yɛ. ¹⁶ Lɔxɔ singeni, ε malan sariɲanxin tima nɛn. E nde fan tima nɛn a xii soloferede lɔxɔni. E nama wali yo kɛ lɔxɔni itoe ma fɔ kudi soona yamaan xa, alogo ε xa ε dɛge. E nɔɛ na nan tun ligɛ. ¹⁷ E xa Buru Ratetaren Sanla raba, amasɔtɔ n na ε ganle ramini Misiran yi na lɔxɔn yɛtɛni. E xa na lɔxɔn sanla raba alo habadan sariyana ε yixɛtɛne birin xa waxati famatɔne yi. ¹⁸ Nɛɛn kike singeni, ε burun natetaren donma nɛn kiken xii fu nun naaninde lɔxɔn ɲinbanna ra, han xii mɔxɔɲɛn nun kedende lɔxɔn ɲinbanna ra. ¹⁹ Buru rate seen mi luma ε banxine kui xii solofere bun ma. Naxan na seen don buru rate seen naxan yi, na kedima nɛn Isirayila yamaan yɛ, xa a findi xɔɲɛn na hanma Isirayila kaana. ²⁰ E nama sese don buru rate seen naxan yi. E banxine yi, ε buru ratetaren nan donma."

²¹ Musa yi Isirayila fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, "E siga, ε yɛxɛɛn hanma siin tongo ε denbayane xa, ε a faxa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ²² Na xanbi ra, ε hisopi wudi yiin tongo, ε a sin wunli, ε a susan dɛɛn xun ma wudin nun dɛɛn wudi firinne ma. E sese nama mini ε banxine kui han xɔtɔnni. ²³ Alatala na dangu yamanani Misiran kaane faxadeni, xa a wunla to dɛɛn xun ma nun a dɛxɔnne ma, Alatala danguma nɛn na banxin xun ma. A mi tinma halagi tiin yi so ε banxini ε faxadeni."

* **12:15:** burun nate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

²⁴ “Ɛ yamarini itoe suxuma nɛn alo habadan sariyana ɛ yɛtɛ xa e nun ɛ yixɛtɛne. ²⁵ Alatala bɔxɔn naxan soma ɛ yii, a naxan falaxi, ɛ na so mɛnni, ɛ sanli ito raba. ²⁶ Ɛ diine na ɛ maxɔdin, e naxa, ‘Sariyani ito bunna nanse ra ɛ tan xa?’ ²⁷ Ɛ xa e yabi, ɛ naxa, ‘Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na a ra Alatala xa, naxan dangu Isirayila kaane banxine xun ma Misiran yi. A to yi Misiran kaane faxama, a yi nxɔ banxine ratanga.’ ” Na xanbi ra, yamaan yi e xinbi sin, e Ala batu. ²⁸ Isirayila kaane yi a liga alo Alatala Musa nun Haruna yamari kii naxan yi.

Fitina feen fudena: Misiran dii singene yi faxa

²⁹ Kɔɛ tagini, Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yi, keli Firawona dii singen ma naxan dɔxi mangayani han kasorasane dii singene kaso banxini, e nun subene dii singene. ³⁰ Firawona nun a kuntigine birin yi keli kɔɛɛn na, e nun Misiran kaane birin. Wuga xui gbeen yi te Misiran yi, bayo faxan bata yi ti banxin birin yi.

³¹ Na kɔɛɛn yɛtɛɛn na, Firawona yi Musa nun Haruna xili, a fala e xa, a naxa, “Ɛ keli, ɛ mini n ma yamanani, ɛ tan nun Isirayila kaane! Ɛ siga, ɛ Alatala batu, alo ɛ a falaxi kii naxan yi. ³² Ɛ xuruse xunxurine nun a xungbene tongo, alo ɛ a falaxi kii naxan yi. Ɛ siga. Ɛ duba n fan xa.” ³³ Misiran kaane yi Isirayila yamaan nagbɛngbɛn, e yi e kedi yamanani mafurɛn, bayo e yi a falama nɛn, e naxa, “Nxu birin faxama.”

³⁴ Isirayila yamaan yi e burun xali benun a xa gan, benun a rate seen xa sa. E buru bɔnbɔ seene mafilin e dugine yi, e e sa e kɔɛ ma, e siga a xalɛ. ³⁵ Musa naxan fala, Isirayila kaane yi na liga, e yi Misiran kaane xandi gbetin nun xɛma muranne yi e nun dugine. ³⁶ Alatala yi a liga Isirayila yamaan yi rafan Misiran kaane ma, e naxan maxɔdin e na so e yii. E yi Misiran kaane yii geli.

Isirayila kaane yi keli Misiran yi

³⁷ Isirayila xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin yi keli e sanna ma Ramisesi taani, siga Sukɔti taani, ba ɲaxanle nun diidine ra. ³⁸ Siya gbɛtɛ wuyaxi fan yi siga e fɔxɔ ra. Xuruse

kuru gbeen yi e yii a xunxurin nun a xungbene. ³⁹ E yi burudine gan buru ratese mi yi naxanye yi, e keli naxan na Misiran yi, bayo e kedi nɛn Misiran yi. E mi fɛrɛn sɔtɔ, e fandane tongo e yɛtɛ xa. ⁴⁰ Isirayila kaane ɲɛɛ kɛmɛ naanin ɲɛɛ tonge saxan nan ti Misiran yi. ⁴¹ ɲɛɛ kɛmɛ naanin ɲɛɛ tonge saxanden to a li, na lɔxɔ yɛtɛni, Alatala yamaan birin yi mini Misiran yamanani. ⁴² Kɔɛni ito ra waxati famatɔne yi, Isirayila kaane birin xa xi Alatala batuɛ, bayo a e ramini Misiran yamanani kɔɛɛn nan na.

⁴³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Tɔnne ni i ra Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe yi: Xɔɲɛ yo nama a don. ⁴⁴ Konyin naxan saraxi, i na na banxulan, ɛ nun na a donɲɛ nɛn. ⁴⁵ I ya walikɛɛn naxan sare fixi hanma xɔɲɛna, ne nama a don. ⁴⁶ A donma banxi kedenna nan kui. Ɛ nama a suben namini banxini. Ɛ nama a xɔri yo gira. ⁴⁷ Isirayila yamaan birin xa sanli ito liga. ⁴⁸ Xa xɔɲɛna nde i konni naxan wama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, a denbayaan xɛmɛne birin xa banxulan. Nayi, a nɔɛ a ligɛ nɛn alo Isirayila kaana. Koni banxulantare yo nama a don. ⁴⁹ A tan sariya kedenna na a ra Isirayila kaan nun xɔɲɛn xa ɛ tagi.”

⁵⁰ Alatala naxan yamari Musa nun Haruna ma, Isirayila kaane birin yi na liga na kiini. ⁵¹ Na lɔxɔn yɛtɛni Alatala yi Isirayila ganla ramini Misiran yamanani e bɔnsɔn yɛɛn ma.

13

Dii singene rasariɲan fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Dii xɛmɛ singene birin nasariɲan n xa. N gbeen nan dii singene birin na Isirayila kaane yɛ, muxune nun subene.”

³ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Lɔxɔni ito xa rabira ɛ ma, ɛ mini lɔxɔni Misiran yi konyiyani! Amasɔtɔ Alatala ɛ ramini a sɛnbɛn nan na. Ɛ nama buru ratexin don. ⁴ Ɛ minima nɛn to, Abiba kiken na. ⁵ Alatala na ɛ rafa Kanan kaane bɔxɔn ma, Xitine nun Amorine nun Xiwine e nun Yebusune yamanana, a bata yi a kɔlɔ bɔxɔn naxan ma fe ra ɛ benbane xa, a xa a so ɛ yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi, ɛ na

so mɛnni, ɛ sanli ito rabama nɛn Alatala xa kikenɪ ito ra. ⁶ Buru ratetaren donma nɛn xii soloferɛ bun ma, xii soloferede lɔxɔni, sanla yi raba Alatala xa. ⁷ Ɛ buru ratetaren donma nɛn xii soloferɛ bun ma, donse nama taran ɛ yii buru rate seen* naxan yi. Buru rate se yo nama taran ɛ yamanani mumɛ!”

⁸ “Ɛ na yɛbama nɛn ɛ diine xa na lɔxɔni, ɛ naxa, ‘Alatala naxan ligaxi en xa, a en namini Misiran yamanani, na nan ma fe a ra.’ ⁹ Sanli ito na nan ma fe rabirama ɛ ma, alo ɛ na taxamasenna xidi ɛ yiin na hanma ɛ sa ɛ tigi ra, alogo Alatalaa sariyan xa lu ɛ dɛ. Bayo Alatala nan ɛ ramini Misiran yi a sɛnbɛni. ¹⁰ Ɛ xa yamarini ito suxu a waxatini jɛɛ yo jɛɛ.”

¹¹ “Alatala na ɛ raso Kanan bɔxɔni, a a so ɛ yii alo a kɔlɔ ɛ xa kii naxan yi e nun ɛ benbane, ¹² ɛ xa dii singene birin nasarijan Alatala xa saraxana nde ra. Xuruseene dii xɛmɛ singene birin, Alatala nan gbeen ne ra. ¹³ Xa sofanla dii xɛmɛ singen na a ra, ɛ xa a xunba yɛxɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa ɛ mi a xunba, ɛ xa a kɔɛɛn gira, ɛ a faxa. Ɛ mɔn xa ɛ dii xɛmɛ singene birin xunba saraxana nde ra. ¹⁴ Ɛ diine na ɛ maxɔdin waxati famatɔne yi, e naxa, ‘Itɔ bunna nanse ra?’ Ɛ xa e yabi, ɛ naxa, ‘Alatala sɛnbɛn nan en namini Misiran yi koniyani. ¹⁵ Bayo Firawona yi tondixi en bejinɛ en siga, koni Alatala yi dii singene birin faxa Misiran yamanani, muxun nun subena. Nanara, en xuruse dii xɛmɛ singene birin bama saraxan na Alatala xa, en yi en ma dii xɛmɛ singene birin xunba.’ ¹⁶ A luma nɛn alo i na taxamasenna xidi i yiin na hanma i tigi ra, amasɔtɔ Alatala sɛnbɛn nan en namini Misiran yi.”

Sigatiin dɛ suxuna

¹⁷ Firawona to tin yamaan xa siga, Ala mi e ramini Filisitine yamanan kira yisoxin xɔn, bayo Ala a fala nɛn, a naxa, “E na yɛngɛn to, e nɔɛ e miriyane maxɛɛ nɛn, e xɛɛ Misiran yi.” ¹⁸ Koni Ala yi ti yamaan yɛɛ ra tonbon yi kiraan xɔn, Gbala Baan binni. Isirayila kaane yi keli Misiran yi, e yitɔnxi yɛngɛ so xinla ma.

¹⁹ Musa yi Yusufu xɔnne tongo, bayo Yusufu bata yi Isirayila kaane rakɔlɔ, a naxa, “Ala a jɔxɔ luma ɛ xɔn nɛn yati! Ɛ na keli be, ɛ n xɔnne xali.”

²⁰ E yi keli Sukɔti taani, e yi sa daaxadeni tɔn Etama yi tonbonna danna ra. ²¹ Alatala yi tima nɛn e yɛɛ ra yanyin na kunda yiyani naxan yi kiraan yitama e ra. Kɔɛɛn na, a ti e yɛɛ ra tɛɛ dɛngɛn yiyani a e kirani yalan, alogo e xa sigan ti kɔɛɛn nun yanyin na. ²² Kundana, xanamu, tɛɛ dɛngɛn mi yi kelima yamaan yɛɛ ra yanyin nun kɔɛɛn na.

14

Baani gidi fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa xɛɛɛ, e daaxadeni tɔn Pihahiroti dɛxɔn, Migidoli nun baan tagi. E xa daaxadeni tɔn baan dɛ Baali-Sefɔn yɛtagi. ³ Nayi, Firawona a falama nɛn lan Isirayila kaane ma, a naxa, ‘E bata lɔ ayi yamanani, tonbonna e rabil-inxi.’ ⁴ N Firawona bɔɛni xɔdɔxɔma nɛn, a bira ɛ fɔxɔ ra. Koni n binyen sɔtɔma Firawona nun a ganla birin xɔn ma nɛn, Misiran kaane yi a kolon a n tan nan Alatala ra.” Isirayila kaane yi na liga.

⁵ Misiran Mangan to a mɛ a yamaan bata a gi. Nayi, Firawona nun a bundɔxɔne miriyaan yi maxɛɛɛ. E yi a fala, e naxa, “En nanse ligaxi? En bata Isirayila kaane bejin e xa siga, e mi fa walima en xa sɔnɔn!”

⁶ Firawona yi a yɛngɛ so wontoroni tɔn, a ganla yi bira a fɔxɔ ra. ⁷ A yi a yɛngɛ so wontoro yɛbaxi kɛmɛ sennin tongo, e nun Misiran wontorone birin. Sofa kuntigine yi ne birin kui. ⁸ Alatala yi Firawona bɔɛni xɔdɔxɔ, Misiran Mangana. A yi Isirayila kaane sagatan naxanye yi minima xunna kenli. ⁹ Misiran kaane yi e sagatan, Firawona soone birin nun yɛngɛ so wontorone nun soo ragine, e nun a ganla, e yi Isirayila kaane li malanxi baan dɛ, Pihahiroti binni, Baali-Sefɔn yɛtagi.

¹⁰ Firawona yi a masoma, Isirayila kaane yi e yɛɛn nasiga, e Misiran kaane to fɛ e fɔxɔ ra. E yi gaxu han! E e xuini te Alatala ma. ¹¹ E a fala Musa xa, e naxa, “Nanfera i faxi nxu ra tonbonni, nxu xa fa faxa be?”

* **13:7:** buru rate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

Gaburu mi yi Misiran yi ba? I nanse dɔxi nxu ra i to nxu baxi Misiran yi? ¹² Nxu mi ito xan falaxi i xa Misiran yi, ‘A lu nxu xa wali Misiran kaane xa?’ A yi fisa nun nxu xa wali Misiran kaane xa benun nxu xa fa faxa tonbonni.” ¹³ Musa yi yamaan yabi, a naxa, “E nama gaxu. E e raxara, e yi a to Alatala e xunbama kii naxan yi to. Amasɔɔ e Misiran kaan naxanye toma to, e mi fa ne toma sɔnɔn! ¹⁴ Alatala yengen soma nen e xa, e e raxara tun!”

¹⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E mɔn n maxandima be nanfera? A fala Isirayila kaane xa, a e xa siga. ¹⁶ I tan xa i ya dunganni te, i yiini bandun baan xun ma, a xa yitaxun firinna ra, alogo Isirayila kaane xa baani gidi a yixaraxina. ¹⁷ N tan Misiran kaane bɔɣeni xɔdɔxɔma nen, alogo e xa godo e fɔxɔ ra. N binyen sɔtɔma nen Firawona nun a ganla birin xɔn ma, e nun a wontorone nun a soo ragine. ¹⁸ Misiran kaane a kolonma nen a n tan nan Alatala ra. N na nɔ Firawona nun a wontorone nun a soo ragine ra, n binyen sɔtɔma nen.”

¹⁹ Ala malekan naxan yi tixi Isirayila ganla yee ra, na yi siga e xanbi ra. Kundaan naxan yi tixi e yee ra, na yi sa ti e xanbi ra. ²⁰ A yi ti Misiran nun Isirayila ganle tagi. Kundaan fɔxɔ kedenna yi dimixi, a fɔxɔ kedenna yi kɔeni yalanma. Nanara, gali firinne mi yi masoma e bode ra kɔeen birin kui.

²¹ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Na kɔeen birin na, Alatala yi baa igen naxete foye gbeen na keli sogetedeni, a yi baani xara. Igen yi bolon. ²² Isirayila kaane yi gidi baani xare yireni. Igen yi malanxi alo banxi tunbulunna e yiifanna nun e kɔmenna ma. ²³ Misiran kaane yi e sagatan. Firawona soone birin nun a yenge so wontorone nun a soo ragine yi bira e fɔxɔ ra baani. ²⁴ Subaxa, Alatala yi Misiran ganla mato keli kundaan nun tee degɛn xun ma, a yi e yifu han! ²⁵ A yi e wontorone sanne ba e bun ma, a yi e sigati raxɔlɔ ayi. Nayi, Misiran kaane yi a fala, e naxa, “En na en gi Isirayila kaane yee ra, amasɔɔ Alatala Misiran yengema e xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I yiini bandun baan xun ma alogo igen xa

sa Misiran kaane xun ma, e nun e wontorone nun e soo ragine.” ²⁷ Musa yi a yiini bandun baan xun ma. Kuye yibani, baan mɔn yi xete a kiini. Misiran kaane yi e gima a famatɔn yee ra, koni Alatala yi e radin baani. ²⁸ Igen yi xete, a sa wontorone nun soo ragine nun Firawona ganla birin xun ma, naxanye godo baani Isirayila kaane fɔxɔ ra. Hali keden mi lu. ²⁹ Koni Isirayila kaane sigan ti nen igen xare yireni, igen yi malanxi e yiifanna nun e kɔmenna ma. ³⁰ Na lɔxɔni, Alatala yi Isirayila xunba Misiran kaane yii. Isirayila yi Misiran kaane binbine to baan de. ³¹ Isirayila kaane to Alatala senbe gbeen to Misiran kaane xili ma, yamaan yi gaxu Alatala yee ra, e la a ra, e nun Musa a walikena.

15

Nabi Musaa betina

¹ Nayi, Musa nun Isirayila kaane yi betini ito ba Alatala xa. E naxa:

N betin bama Alatala xa,
amasɔɔ a gbo mumɛ!

A bata soone nun soo ragine radin baani.

² Alatala nan n fangan na,
n betin bama naxan xa,
a mɔn bata findi n nakisimaan na.

N ma Ala nan a ra,
n na a tantunma nen,
n fafe a Ala nan a ra,
n na a matɔxɔma nen.

³ Yenge soon nan Alatala ra,
a xili nen “Alatala.”

⁴ A bata Firawona wontorone nun a ganla woli baani,
Firawona sofa yebaxine bata e mamin Gbala Baani.

⁵ E bata godo tilinna ma alo gemene.
Fufaan yi sa e xun ma.

⁶ Alatala! I bata i senben yita!
Alatala! I yiifanna bata yaxune faxa.

⁷ I bata yaxune rabira i ya gboon nun nɔrɔni.

I bata i ya xɔlɔ gbeen nagodo alo teena
a yi e gan alo sɛxɛ xarena.

⁸ I nɔe foyen bata igene malan,
walanne yi raxara alo banxi kankena.
Igene yi raxara baan tilinna xɔnna ma.

⁹ Yaxune yi a falama, e naxa,
“N sagatanna tima nen,

n yi e suxu.

N se tongoxine yitaxun,

han n wasa e ra,

han a dangu ayi.

N silanfanna botinma nən ayi,

n yiin yi e halagi.”

¹⁰ Koni, i bata i dε foyen nafa

baa igen bata sa e xun ma.

E bata godo ige gbeen bun ma

alo wure binyena.

¹¹ Alane yε, nde luxi alo i tan, Alatala?

Nde luxi alo i tan?

I gbee nərən sarijan!

I magaxu!

Tantunna i tan nan xa!

I kabanakone ligama!

¹² I bata i yiini bandun,

bəxən yi nxu yaxune gerun.

¹³ I bata ti i ya yama xunbaxin yεε ra i ya hinanni.

I e rasigama nən

i dəxəde sarijanxini i sənbeni.

¹⁴ Siyane a mēma nən,

e xuruxurun.

Kuisanna Filisitine suxuma nən.

¹⁵ Edən kuntigine gaxuma nən.

Gaxun Moyaba muxu gbeene suxuma nən.

Kanan kaane birin sənben bata jan.

¹⁶ Gaxun nun kuisanna e suxuma nən,

e e raxara alo gēmēna i sənben bun,

han i ya yamaan yi dangu, Alatala!

Han i ya muxune yi dangu.

¹⁷ I e xalima nən,

i yi e dəxə geyaan fari

i naxan findima e kēen na,

i tan Alatala luma dənaxan yi,

i tan Marigin dənaxan nafalaxi yire sarijanxin na.

¹⁸ Alatala luma nən mangayani habadan han habadan!

Mariyama bətin

¹⁹ Firawona soone nun a wontorone nun a soo ragine to godo baani, Alatala baa igen naxetε nən e xun ma, koni Isirayila kaane yi sigan ti, e baani gidi a yixarena.

²⁰ Nayi, Haruna xunyen Mariyama, nabi naxalanmana, na yi tanbanna suxu a yii. Naxanle birin yi bira a fəxə ra, tanbanne e yii, e bodonma.

²¹ Mariyama yi bətin i to bama Isirayila naxanle xa,

ε bətin ba Alatala xa,

amasəto a gbo han!

A bata soone nun soo ragine woli baani!

Isirayila kaane tonbonni

²² Musa yi ti Isirayila kaane yεε ra keli Gbala Baani siga Suru tonbonni. Xii sax-anna bun ma, e sigan tima tonbonni, e mi ige to.

²³ E yi so Mara yi, koni e mi nə Mara igen minjε, amasəto a yi xələ. Nanara, na yiren yi xili sa “Mara.”* ²⁴ Yamaan yi lu Musa mafale, e naxa, “Nxu xa nanse min?” ²⁵ Musa yi Alatala maxandi, Alatala yi wudina nde yita a ra, a naxan woli igeni. Igen yi naxunjε ayi. Alatala tənna nun sariyan soxi yamaan yii mēna nin, a e kεjaan fεsεfεsε.

²⁶ A yi a fala, a naxa, “Xa ε Alatala xuiin name ki fəpi, ε Ala, ε yi tinxinna liga a yεε ra yi, xa ε a yamarine nun tənne birin suxu, n mi fitina fe yo rafε ε ma, n Misiran kaane naxankataxi naxanye ra, amasəto Alatala nan n tan na, naxan ε rakendεyama.” ²⁷ E yi so Elimi yi, tigi fu nun firin yi dənaxan yi e nun tugu bili tonge solofere. E yi daaxadeni tən mēnni, igen dəxən.

16

Donseen yi keli kore

¹ Isirayila yamaan birin yi keli Elimi yi, e minin kike firinden xii fu nun suu-lunde ləxəni Misiran yamanani, e fa Sin tonbonni, dənaxan Elimi nun Sinayi tagi.

² Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale tonbonni. ³ Isirayila kaane yi a fala e xa, e naxa, “Hali Alatala yi nxu faxa Misiran yi nun! Nxu yi dəxəma sube tundene fεma nxu yi donseene don han nxu lugo! Koni ε bata fa nxu ra tonbonni be alogo nxu birin xa faxa kamən ma.”

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Awa, n na a ligama nən donseen yi godo ε ma keli kore. Yamaan yi mini ləxə yo ləxə. E naxan donjε ləxən kui, e na yatən matongo. N na e kεjaan fεsεfεsεma na kii nin, n xa a to xa e n ma sariyane suxε. ⁵ Xii senninde ləxəni, e

* **15:23:** Mara bunna nēen fa fala “Xələna.”

xa a matongo e naxan donɲe xii firinna kui, e na rafala burun na.”

⁶ Musa nun Haruna yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “To ɲinbanna ra, ε a kolonma nɛn a Alatala nan ε raminixi Misiran yamanani.” ⁷ Xɔtɔnni, ε Alatala binyen toma nɛn, amasɔtɔ a bata ε xuiin mɛ, ε Alatala nan mafalama. Nanse nxu tan na ε to nxu mafalama?” ⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Alatala suben don daxon soma ε yii nɛn to ɲinbanna ra. Xɔtɔnni, a burun so ε yii han ε lugo. Amasɔtɔ Alatala bata a mafala xuiin mɛ ε xɔn ma. Nanse nxu tan na? E mi nxu tan gbansanna mafalama, fɔ Alatala.”

⁹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan birin xa, i naxa, ‘E fa Alatala yɛtagi, amasɔtɔ a bata a mafala xuiin mɛ ε xɔn ma.’ ” ¹⁰ Haruna to yi falan tima Isirayila yamaan birin xa, e yi e firifiri tonbonna binni, Alatalaa nɔrɔn yi mini kɛnɛnni kundani.

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N bata Isirayila kaane xuiin mɛ. E n mafalama. A fala e xa, i naxa, ‘Ninbanna ra, ε suben donma nɛn. Xɔtɔnni ε lugo burun na. Nayi, ε a kolonɲe a Alatala nan n tan na, ε Ala.’ ”

¹³ Ninbanna ra, dɔmɛne yi fa e dɔxɔ yamaan daaxaden yiren birin yi. Xɔtɔnni, xiila yi saxi yamaan daaxaden nabilinna birin yi. ¹⁴ Xiila to yolon, sena nde yi lu malanxi bɔxɔn fari alo bogi seen xɔnna.

¹⁵ Isirayila kaane to a mato, e a fala e bode xa, e naxa, “Nanse ito ra?” Bayo, e mi yi a kolon naxan a ra. Musa yi a fala e xa, a naxa, “Donseen na a ra Alatala naxan soxi ε yii ε xa a don.” ¹⁶ Alatala ito nan yamarixi, a naxa, “Birin nɔɛ naxan donɲe a xa na nan matongo. E xa ligase yɛ keden keden matongo muxune xa naxanye ε konne yi.”

¹⁷ Isirayila kaane yi a liga na kiini, nde yi a gbegebe matongo, nde yi ndedi matongo.

¹⁸ E yi a maliga liga seen kui. Naxanye a gbegebe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma. Birin yi a matongoma a makoon naxan ma.

¹⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Muxu yo nama a dɔnxɛn namara han xɔtɔnni.”

²⁰ Koni, ndee mi e tuli mati Musa ra. Ne yi

a ramara han xɔtɔnni. Koni kunle yi bira a birin yi, a xirin yi mini fɔlɔ. Nanara, Musa yi xɔlɔ ne ma.

²¹ Xɔtɔn yo xɔtɔn birin yi a matongoma naxan e makoon liyɛ. Sogen na xɔlɔ, donseen yi xulunɲe ayi.

²² Xii senninde lɔxɔni, e yi lɔxɔ firin daxi matongo, birin liga seen yɛ firin. Yamaan kuntigine birin yi na feen dɛntɛgɛ Musa xa. ²³ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Matabu Lɔxɔn nan tila ra. Matabu sariɲanxin na a ra Alatala xa. Nanara, ε lan ε xa donseen naxan gan, ε na gan. E lan ε xa naxan ɲin, ε na ɲin. Naxanye na lu ε ne ramara han xɔtɔnni.”

²⁴ E yi a ramara han xɔtɔnni, alo Musa a yamari kii naxan yi. A xirin mi mini, kuli mi bira a yi. ²⁵ Musa yi a fala, a naxa, “E ito don to, amasɔtɔ Alatalaa Matabu Lɔxɔn nan to ra. To ε mi se toma a matongo daxon na. ²⁶ E a matongoma nɛn xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔni, naxan findin Matabu Lɔxɔn na, se mi taranma na mumɛ!”

²⁷ Xii soloferede lɔxɔni, yamaan muxuna ndee yi mini a matongodeni, e mi sese to.

²⁸ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “E tondima n ma yamarine nun sariyane suxe han waxatin mundun yi? ²⁹ E a kolon a Alatala bata Matabu Lɔxɔn so ε yii. Nanara, xii senninde lɔxɔni, a donse lɔxɔ firin daxon soma ε yii. Birin xa a raxara xii soloferede lɔxɔna fe ra. Muxu yo nama mini a konni.” ³⁰ Yamaan yi a matabu xii soloferede lɔxɔni.

³¹ Isirayila kaane yi na donseen xili sa “Manna donsena.”* A yi luxi alo se xɔri fixɛna. A yi ɲaxun alo kumina.

³² Musa yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. Manna donseen ligase yɛ keden xa ramara ε yixɛtɛne xa, alogo e xa a to n na ε baloxi burun naxan na tonbonni, n na ε ramini xanbini Misiran yamanani.”

³³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Goron keden tongo, i yi a rafe Manna donseen ligase keden na, i yi a sa Alatala yɛtagi, alogo a xa ramara ε yixɛtɛne xa.” ³⁴ Haruna yi na Manna donseen sa Layiri Kankiraan† yɛtagi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi, alogo a xa ramara.

* **16:31:** Manna bunna nɛn fa fala “Nanse a ra?” † **16:34:** 16.34 Layiri Kankirana fe mɔn seɓɛxi Xorɔyaan 25.10-22 kui.

³⁵ Isirayila kaane yi Manna donseen don jɛɛ tonge naanin, han e yi so yamanani muxune yi dɔxi dɛnaxan yi. E yi Manna donseen don han e yi Kanan yamanan danna li. ³⁶ Na waxatin liga seen yɛ fu yi lanxi Efa liga seen yɛ kedenna nan ma.

17

Igen yi mini Horebe fanyeni

Yatene 20.1-13

¹ Isirayila kaane yamaan birin yi keli Sin tonbonni, e sigan ti yirene yi alo Alatala e yamari kii naxan yi. E yi daaxadeni tɔn Refidimi yi, koni yamaan mi ige min daxi to na yi. ² Nanara, yamaan yi yɛngɛn fen Musa ra. E yi a fala, e naxa, “Ige min daxin so nxu yii!” Musa yi e yabi, a naxa, “Nanfera ɛ n nafenma yɛngɛn na? Nanfera ɛ Alatala matoma bunbani?” ³ Min xɔnla nan yi yamaan na mɛnni, e yi lu Musa mafalɛ. E naxa, “Nanfera i nxu ramini Misiran yi, alogo nxu nun nxɔ diine nun nxɔ xuruseene xa fa faxa be min xɔnla ra?” ⁴ Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, “N nanse ligama yamani ito xa? A luxi ndedi, e xa n magɔlɔn.” ⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dangu yamaan yɛɛ ra. ɛ nun Isirayila fonna ndee xa siga. I xa dunganna suxu i yii i Nila baan garin naxan na. ⁶ N tima nɛn i yɛɛ ra Horebe fanyen ma. I xa fanyen garin, igen minima nɛn, yamaan yi a min.” Musa yi na liga, Isirayila fonne yɛɛ xɔri. ⁷ A yi mɛn xili sa “Masa” e nun “Meriba.”* Amasɔtɔ Isirayila kaane bata yi matandina ti, e bata yi Alatala mato bunbani, e naxa, “Alatala en yɛ ba? Xa a mi en yɛ?”

Isirayila yi Amaleki nɔ

⁸ Amalekine yi fa Isirayila yɛngɛdeni Refidimi yi. ⁹ Nayi, Musa yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Xɛmɛna ndee sugandi, i sa Amalekine yɛngɛ. Tila, n tima nɛn geyaan xuntagi, Alaa dunganna n yii.” ¹⁰ Yosuwe yi Amalekine yɛngɛ alo Musa a fala kii naxan yi. Musa, Haruna, e nun Xuru yi te geyaan xuntagi. ¹¹ Musa nɛma a yiini tema, Isirayila yi nɔɔn tima. Koni xa a a yiini godo, Amalekine yi nɔɔn ti. ¹² Musa

yiine bata yi xadan. E yi gɛmɛn tongo, e na dɔxɔ. Musa yi dɔxɔ a fari. Haruna nun Xuru yi a yiine bun tima, boden fɔxɔ kedenni, boden bode fɔxɔni. A yiine yi kore han kɔɛ yi so. ¹³ Yosuwe yi Amalekine ganla nɔ silanfanna ra.

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ito sɛbɛ kedin kui, alogo jinan nama ti a xɔn. I yi a yɛba Yosuwe xa, bayo n Amalekine bama nɛn dunuɔa yi fefe! Ninan yi ti e xɔn.”

¹⁵ Musa yi saraxa ganden nafala, a yi a xili sa, “Alatala nan n ma yɛngɛ so taxamaseri dugin na.” ¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa, “Amasɔtɔ muxune kelixi nɛn Alatala manga gbɛdɛn xili ma, Alatala luma Amalekine yɛngɛ nɛn, han mayixɛtɛn nun mayixɛtɛne.”

18

Nabi Musa bitanna

¹ Musa bitanna Yetiro, Midiyan saraxar-alina, na yi a mɛ Ala naxan birin ligaxi Musa nun Isirayila xa, a yamana. A a mɛ a Alatala bata yi Isirayila ramini Misiran yi. ² Musa bitanna Yetiro yi fa Musaa jaxanla Sefora ra, a bata yi naxan lu a yii ³ e nun a dii firinne. Kedenna xili Gɛrisɔmi, bayo Musa bata yi a fala, a naxa, “N bata findi xɔjɛn na yamana gbɛtɛ yi.” ⁴ Boden yi xili Eliyeseri,* bayo a bata yi a fala, a naxa, “N babaa Ala bata n mali, a n natanga Firawonaa silanfanna ma.”

⁵ Musa bitanna Yetiro nun Musaa diine nun a jaxanla yi fa Musa fɛma tonbonni, a yi dɔxi dɛnaxan yi Alaa geyaan dɛxɔn ma. ⁶ A bata yi a fe xibarun nasiga Musa ma, a naxa, “N tan, i bitanna Yetiro, n fama i fɛma, nxu nun i ya jaxanla nun a dii firinne.” ⁷ Musa yi mini a bitanna ralandeni, a yi a xinbi sin, a yi a sunbu. E yi e bode xɔntɔn, e so Musaa bubun kui. ⁸ Musa yi a yɛba a bitanna xa Alatala naxan ligaxi Firawona nun Misiran kaane ra Isirayila fe ra, e nun tɔrɔn naxan birin e sɔtɔ kira yi, e nun Alatala e xunba kii naxan yi. ⁹ Alatala naxan birin ligaxi Isirayila xa a to a xunba Misiran kaane yii, Yetiro yi sɛwa ne ra. ¹⁰ Yetiro yi a fala, a naxa, “N bata barika bira Alatala xa, naxan ɛ xunbaxi

* **17:7:** Masa bunna nɛɛn fa fala “bunbana.” Meriba bunna nɛɛn fa fala “Fe matandina.” * **18:4:** Eliyeseri bunna nɛɛn fa fala “Ala nan n mali tiin na.”

Misiran kaane nun Firawona yii, naxan yamaan baxi Misiran kaane senben bun! ¹¹ Iki, n bata a kolon a Alatala senben gbo alane birin xa, amasoto a bata ito liga ne ra naxanye yi wasoxi Isirayila xili ma.”

¹² Musa bitanna Yetiro yi saraxa gan dixin nun saraxa gbetene ba Ala xa. Haruna nun Isirayila fonne birin yi fa buru dondeni Musa bitanna fema, Ala yetagi.

Sariyane 1.9-18

¹³ Na xoton bode, Musa yi dɔxo yamaan makitideni. Yamaan yi ti a yetagi keli xotonna ma han jinbanna ra. ¹⁴ Musa yi naxan birin ligama yamaan xa, a bitanna to na to, a yi a fala, a naxa, “Nanfe ito ra, i naxan ligama yamaan xa? Nanfera i kedenna kitin sama, yamaan birin yi ti i yetagi, keli xottonni han jinbanna ra?” ¹⁵ Musa yi a bitanna yabi, a naxa, “Bayo yamaan fama n fema Ala sagoon nan maxodinde yi. ¹⁶ Xa fena nde e tagi, e fama nen n fema, n yi kitin sa, n Alaa tonne nun a sariyane yeba e xa.”

¹⁷ Musa bitanna yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na mi fan. ¹⁸ E nun yamani ito e bode raxadanma nen, bayo goronni ito gbo i senben xa, i kedenna mi a gase. ¹⁹ Iki, i tuli mati n xuiin na, n xa i kawandi. Ala xa lu i xon! A lan i xa ti Ala yetagi yamaan funfuni, i yi Ala maxodin e bode matandine fe ra. ²⁰ I xa e xaran tonne nun sariyane ma. I kiraan yita e ra e biran naxan foxo ra, e nun wanle e naxan ke. ²¹ Koni i xa muxu kendene sugandi yamaan ye, naxanye gaxuma Ala yee ra, lannaya muxune, mayifu mi naxanye yi. I yi e findi muxu wuli keden kuntigine ra, hanma muxu keme kuntigine, e nun muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²² E xa yamaan makiti waxatin birin, e yi fa fe xodexene ra i fema. Koni feen naxanye mi xodexo, e tan xa ne makiti. Na nde bama nen i ya goronna ra, bayo e fan nde tongoma nen. ²³ Xa i na liga, Alaa tinni, i noe a gase nen. Yamani ito birin sigama nen e konne yi boje xunbenli.”

²⁴ Musa yi a bitanna xuiin name, a naxan fala, a na liga. ²⁵ A muxu kendene sugandi Isirayila yi, a yi e findi yama xunne ra, muxu wuli keden kuntigine, muxu keme

kuntigine, muxu tonge suulun kuntigine, e nun muxu fu kuntigine. ²⁶ E yi yamaan makitima waxatin birin. E yi fama fe xodexene ra Musa fema, koni naxanye mi yi xodexo, e tan yeteen yi ne makitima nen.

²⁷ Musa yi tin, a bitanna yi siga a konni.

19

Layiri xidin Sinayi geyaan fari

¹ Kike saxan to dangu, xabu e mini Misiran yi, na boxo yeteni, Isirayila kaane yi Sinayi tonbonna li. ² E to keli Refidimi yi, e yi fa Sinayi tonbonni. Isirayila kaane yi daaxadeni ton tonbonni, geyaan san bun.

³ Musa yi te Ala fema. Alatala yi Musa xili geyaan xuntagi, a naxa, “Ito fala Yaxuba bonsonne xa, Isirayila kaane, ⁴ ‘E yeteen bata a to n naxan ligaxi Misiran na, n yi e xali n fema alo singbinna soma a diine bun kii naxan yi. ⁵ Iki, xa e n xuiin suxu ki fari, xa e n ma layirin suxu, e findima nen n ma yamaan na siyane birin ye. N gbeen nan boxon birin na, ⁶ koni e findima n xa saraxarali yamaan nan na e nun siya sarijanxina.’ I falani itoe nan tima Isirayila kaane xa.”

⁷ Musa yi xete, a fonne birin xili, a falani itoe birin yeba e xa, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁸ Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu na ligama nen.” Musa yi sa e falane rali Alatala ma. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N fama nen i ma kunda yiyani, alogo n nema falan naxan tiye i xa, yamaan xa a me. Nanara, e le i ra waxatin birin yi.” Musa yi yamana falane radangu Alatala ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga yamaan fema, e rasarijan to nun tila yi. E xa e dugine xa. ¹¹ E xa e yiton xii saxandena fe ra, bayo na boxoni Alatala godoma nen Sinayi geyaan fari, yamaan birin yee xori. ¹² I xa danne sa yamaan xa geyaan nabilinni, i yi a fala, i naxa, ‘E yete masuxu te feen na geyaan fari, e nama maso a san bunna ra. Naxan yo na a sanna ti geyaan ma, e xa na kanna faxes. ¹³ E nama e yiin din a ra, koni e a magolonma nen, hanma e a bun xalimakunle ra. Muxu ba, sube ba, a mi kisima.’ Xotaan xuiin na mini, muxune yi te geyaan fari.”

¹⁴ Musa yi godo yamaan fɛma keli geyaan fari, a yi yamaan nasariɲan, e yi e dugine xa. ¹⁵ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “Ɛ yitɔn xii saxandena fe ra. Ɛ nama ɛ maso ɲaxalan yo ra.”

¹⁶ Xii saxande lɔxɔn xɔtɔnni, kuye sarinne yi mini, galanne yi godo, kundaan yi sa geyaan xun ma. Xɔtaan xuiin yi mini han! Yamaan birin yi gaxu. ¹⁷ Musa yi yamaan namini e daaxadeni Ala ralandeni, e yi e malan geyaan san bun ma. ¹⁸ Tutun yi Sinayi geyaan birin xun ma, amasɔtɔ Alatala bata yi godo a ma tɛɛ dɛɛni. Na tutin yi tema alo sulun tɛɛn* tutina, geyaan birin yi xuruxurunma a ɲaxin na. ¹⁹ Xɔtaan xuiin yi gboma ayi tun! Musa yi falan ti, Ala yi a yabi a xuini texin na. ²⁰ Alatala yi godo Sinayi geyaan fari, a yi Musa xili geyaan xuntagi. Musa yi te.

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Godo, a fala yamaan xa e nama kata fa feen na n matodeni, xa na mi a ra e wuyaxi faxama nɛn. ²² Hali saraxaraliin naxanye e masoma Alatala ra, ne xa e yeɛ rasariɲan, alogo Alatala nama e faxa.” ²³ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “Yamaan mi nɔɛ tɛ Sinayi geyaan fari. Amasɔtɔ i bata nxu rakolon, i yi a fala, i naxa, ‘Ɛ danne sa geyaan nabilinni, ɛ xa a rasariɲan.’ ” ²⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Godo, i mɔn yi te ɛ nun Haruna. Koni saraxaraline nun yamaan nama kata te feen na Alatala fɛma, alogo n nama e faxa.” ²⁵ Musa yi godo yamaan fɛma, a feni itoe fala e xa.

20

Yamari fune fe Sariyane 5.6-21

¹ Ala yi falani itoe birin ti, a naxa,
² “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i raminixi konyiyani Misiran yi.”

Yamari Singena

³ “I nama ala gbɛɛ batu fɔ n tan.”

Yamari Firindena

* **19:18:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” * **20:5:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan layirin nan xidima alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a ɲaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbɛɛ fɔxɔ ra a batu xinla ma.

⁴ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bɔxɔn ma hanma naxan igeni. ⁵ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasɔtɔ n tan, Alatala, i ya Ala, n xɔxɔlɔn.* Naxanye na n ɲaxaxu, n ne hakɛn saranma e diine ra nɛn han mayixɛɛ saxan hanma naanin. ⁶ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nɛn han mayixɛɛ wuli keden.”

Yamari Saxandena

⁷ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasɔtɔ Alatala na kanna ɲaxankatama nɛn.”

Yamari Naanindena

⁸ “I xa Matabu Lɔxɔn binya, i yi a rasariɲan. ⁹ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin kɛ. ¹⁰ Koni xii soloferede lɔxɔni, Alatala i ya Alaa Matabu Lɔxɔn nan na ra. I nama wali yo kɛ, i tan ba, i ya dii xɛmɛn ba, i ya dii tɛmɛn ba, i ya konyin ba, i ya xuruse ba, hanma hali xɔɲɛn naxan i konni. ¹¹ Amasɔtɔ Alatala koren nun bɔxɔn nun igen daxi xii sennin nan bun, e nun naxan birin e yi. Koni a a matabu nɛn xii soloferedeni. Nanara, Alatala yi barakan sa Matabu Lɔxɔna fe yi, a yi a rasariɲan.”

Yamari Suulundena

¹² “I baba nun i nga binya, alogo i xa siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni, Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari Sennindena

¹³ “I nama faxan ti.”

Yamari Soloferedena

¹⁴ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari Solomasɛɛdena

¹⁵ “I nama muɲan ti.”

Yamari Solomanaanindena

¹⁶ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari Fudena

¹⁷ “I nama mila i bodena banxin xɔn hanma i bodena ɲaxanla, hanma a konyina, a ɲingena, a sofanla, hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

Sariyane 5.22-33

¹⁸ Yamaan birin yi galanna nun xɔtaan xuiin mɛma, e yi tutin toma tɛ. Yamaan yi gaxu e xuruxurun, e yi e makuya. ¹⁹ E yi a fala Musa xa, e naxa, "I tan yɛtɛɛn xa falan ti nxu xa, nxu nxu tuli matima nɛn i ra, koni Ala nama falan ti nxu xa alogo nxu nama faxa." ²⁰ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, "E nama gaxu. Ala bata fa ɛ kɛɲaan fɛsɛfɛsɛdeni, alogo ɛ xa gaxu a yɛɛ ra, alogo ɛ nama yulubin liga." ²¹ Yamaan yi lu tixi yire makuyeni, koni Musa yi a maso kundaan na Ala yi dɛnaxan yi.

Sariyane saraxa gandene fe yi

²² Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, "E bata a to a n bata falan ti ɛ xa keli kore." ²³ ɛ nama suxurene rafala, ɛ yi nxu nun ne batu nxu bode xɔn. ɛ nama gbetin nun xɛma suxurene rafala. ²⁴ I xa saraxa gande bɛndɛ daxini tɔn n xa, i yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane nun xuruse xunxurine nun a xungbene ba a fari. N na dɛnaxan findi n xinla binyaden na, n fama nɛn i ma mɛnni, n yi i baraka. ²⁵ Xa i saraxa gande gɛmɛ daxini tɔn n xa, i nama a yitɔn gɛmɛ masolixin na. Amasɔtɔ i ya a masolima waliseen naxan na, na saraxa ganden naxɔsima nɛn. ²⁶ I nama saraxa gande matexin nafala n xa, i yi te te seene ma, alogo i ragenla nama to."

21

Sariyane konyine fe yi

Sariyane 15.12-18 nun Saraxaraline 25.39-55

¹ "I sariyani itoe nan yɛbama e xa. ² Xa i Heburu konyina nde sara, a walima nɛn ɲɛɛ sennin. Koni ɲɛɛ soloferedeni, a xɔɔyama nɛn, a mi sese fima. ³ Xa a kedenna nan soxi i konni, a kedenna nan sigama. Xa ɲaxanla yi a yii a so waxatini, e nun a ɲaxanla yi siga. ⁴ Xa a kanna nan ɲaxanla so a yii, xa a bata dii xɛmɛne bari hanma dii tɛmɛne, a kanna nan gbee a ɲaxanla nun a diine ra. A kedenna yi siga. ⁵ Xa konyina a fala, a naxa, 'N kanna rafan n ma, e nun n ma ɲaxanla nun n ma diine, n mi waxi xɔɔya feni,' ⁶ nayi a kanna xa a xali Alaa kitisane yɛtagi. A yi a maso dɛɛn na hanma sɛnbɛtɛnna. A kanna yi a tunla

sɔxɔn wuren na. Konyin yi lu a wanla ra tolon!"

⁷ "Xa muxuna nde a dii tɛmɛn mati alo konyina, a mi xɔɔyama alo konyi xɛmɛne. ⁸ Xa a rapaxu a kanna ma, naxan yi waxi a tongo feni a ɲaxanla ra, a kanna xa tin a baba xa a xunba. A kanna nama a yanfa, a a mati xɔɔɲene ma. ⁹ Xa a fixi a dii xɛmɛn nan ma a ɲaxanla ra, a kanna a suxuma nɛn alo a gbee dii tɛmɛne. ¹⁰ Xa a ɲaxalan gbɛtɛ tongo, a nama sese ba a singe ra xiina donseen na, hanma a dugin na, hanma xɛmɛ taa sariyana. ¹¹ Xa a mi na fe saxanne liga a xa, a nɔɛ sigɛ nɛn, a mi gbɛti yo fi."

Sariyane lan masibo feene ma

¹² "Naxan na muxuna nde bɔnbɔ, a a faxa, ɛ xa na kanna faxa. ¹³ Xa a mi yi kataxi a faxa feen na, koni Ala yi a ragidi na kiini, a xa a gi han n yiren naxan yitɛ i ra a nɔɛ luyɛ dɛnaxan yi. ¹⁴ Koni xa muxuna nde a boden faxa feni tɔn a yi a faxa, hali a sa a singan n ma saraxa ganden na, ɛ xa a ba na, ɛ yi a faxa."

¹⁵ "Naxan na a baba bɔnbɔ hanma a nga, ɛ xa na kanna faxa."

¹⁶ "Naxan na muxuna nde suxu, a sa a mati hanma muxune yi a to a yii, ɛ xa na kanna faxa."

¹⁷ "Naxan na a baba danga hanma a nga, ɛ xa na kanna faxa."

¹⁸ "Xa muxune yɛngɛ, keden yi gɛmɛn sin a boden ma hanma walisena nde, a mi a faxa, koni a yi a rasa, ¹⁹ nayi naxan bɔnbɔn tixi, na mi ɲaxankatama xa boden keli, a yi a masiga ti dunganna ra. Koni a xa a walitareya yikalan saren fi. A yi a dandan han a yi yalan."

²⁰ "Xa muxuna nde a konyi xɛmɛn hanma a konyi gilɛn bɔnbɔ wudin na, konyin yi faxa a yii, a kanna hakɛn saranma a ra nɛn. ²¹ Koni xa a konyin bata keli xii keden hanma firin na xanbi ra, a kanna hakɛn mi fa saranma a ra. A bata a yɛtɛ nan bɔnbɔ."

²² "Xa muxune yɛngɛ, e ɲaxalan fudikanna li, a diin bari benun a waxatin xa a li, koni fe ɲaxi gbɛtɛ mi bira ayi, nayi na ɲaxanla xɛmɛn na seen naxan maxɔdin, kitisane na tin naxan ma, fe kalan xa na fi. ²³ Koni xa ɲaxanla maxɔlɔxi, niin ɲɔxɔn xa fi niin na, ²⁴ yɛɛn yi ɲɔxɔ yɛɛn na, ɲinna

yi ɲɔxɔ ɲinna ra, yiin yi ɲɔxɔ yiin na, sanna yi ɲɔxɔ sanna ra, ²⁵ ganna yi ɲɔxɔ ganna ra, maxɔlɔn yi ɲɔxɔ maxɔlɔn na, bɔnbɔn yi ɲɔxɔ bɔnbɔn na.”

²⁶ “Xa muxuna nde a konyi xɛmɛn hanma a konyi gilɛn yɛɛn garin, a yi a kala, a xɔrɔyama nɛn a yɛɛn saren na. ²⁷ Xa a konyi xɛmɛna hanma a konyi gilɛn ɲin keden gira, a xɔrɔyama nɛn a ɲinna saren na.”

²⁸ “Xa ɲingena nde xɛmɛna hanma ɲaxanla sɔxɔn a fenna ra, a yi faxa, ɲingen magɔlɔnma nɛn han a faxa, a suben nama don. Koni ɲinge kanna haken mi saranma a ra. ²⁹ Koni xa ɲingen dari feen nan yi a ra, a kanna bata yi rakolon, koni a mi a xidi, ɲingen yi xɛmɛn hanma ɲaxanla faxa, nayi ɲingen magɔlɔnma nɛn, ɛ yi a kanna fan faxa. ³⁰ Koni, xa muxune tinxi a ma, ɲinge kanna xa a niin xunbaan fi, e na naxan yo maxɔdin. ³¹ Sariya keden mɔn sama xa ɲingen bata banxulanna hanma sungutunna faxa. ³² Koni xa ɲingen bata konyi xɛmɛn hanma konyi gilɛn faxa, ɲinge kanna xa gbeti gbanan tonge saxan nan so konyi kanna yii, ɲingen yi magɔlɔn.”

³³ “Xa muxuna nde xɔɲinna dɛ raba, hanma a nde ge, a mi a dɛ ragali, xa ɲingena nde bira na ra hanma sofana, ³⁴ xɔɲin kanna xa ɲingen saren fi, a ɲinge faxaxin tongo.”

³⁵ “Xa muxu ɲingen ɲinge gbɛtɛ sɔxɔn, a yi faxa, e xa ɲinge ɲɛɲɛn mati e a saren taxun, e ɲinge faxaxin fan taxun. ³⁶ Koni xa a kolonxi a a ɲingen dari feen nan yi a ra, a kanna mi a xidi, na kanna xa ɲingen ɲɔxɔn fi ɲingen na, a ɲinge faxaxin tongo a gbeen na.”

Sariyana lan kala feene ma

³⁷ “Xa muxuna nde ɲingen muɲa hanma yɛxɛɛna, a a kɔɛ raxaba hanma a a mati, a ɲinge suulun nan fima ɲingen ɲɔxɔn na, a yɛxɛɛ naanin fi yɛxɛɛn ɲɔxɔn na.”

22

¹ “Xa muɲaden natɛrɛna muɲa tidɛni, e yi a bɔnbɔ, a yi faxa, na mi yatɛma faxa tiin na. ² Koni xa kuyen bata yiba, na yatɛma faxa tiin nan na.”

“Muɲaden xa a se muɲaxine ɲɔxɔ, xa sese mi a yii, a yɛtɛɛn xa mati konyin na. ³ A naxan muɲaxi, ɲingena, yɛxɛɛna, hanma sofana, xa muxune na li a yii, a xa a ɲɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔde firin.”

⁴ “Xa muxuna nde a xuruseene lu e kalan ti xɛɛna nde ma hanma manpa bili nakɔna nde kui, a xa se kalaxine ɲɔxɔ a gbee se xabaxi fajine ra.”

⁵ “Xa tɛɛn keli, a sɛxɛn li, a sa malo xidine hanma a tixin gan, hanma xɛɛn birin yi gan, naxan tɛɛn soxi a xa se kalaxine ɲɔxɔn fi.”

⁶ “Xa muxuna nde gbetina hanma a yii sena nde taxu a lanfaan na a xa ramara, e yi a muɲa na kanna ma, muɲaden xa a ɲɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin, xa a to. ⁷ Xa muɲade mi to, banxi kanna xa siga Ala batu yireni, a a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi.”

⁸ “Matandin naxan keli ɲinge feen ma, sofali fena, yɛxɛɛ fena, dugi fena, hanma seen naxan lɔxi ayi, muxune a falama naxan ma fe yi, e naxa, ‘N gbeen na a ra!’ Se kari dɔxɔ firinne xa siga han Ala batudena. Ala na naxan yalagi, na xa a lanfaan gbeen ɲɔxɔn naxɛtɛ dɔxɔ firin.”

⁹ “Xa muxuna nde sofana, ɲingena, yɛxɛɛna, hanma suben siya gbɛtɛ taxu a lanfaan na, na suben yi faxa, hanma a maxɔlɔ, hanma a muɲa, muxu yo mi a to, ¹⁰ marakɔlɔn xa ti Alatala yi na muxu firinne tagi. Naxan suben namaraxi, na xa a kɔlɔ fa fala a mi a lanfaan yii seen tongoxi. Sube kanna xa tin na kɔlɔn ma, hali bodɛn mi a ɲɔxɔn fi. ¹¹ Koni xa suben muɲaxi a konna nin, a lanma nɛn a yi a kanna gbeen ɲɔxɔn naxɛtɛ a ma. ¹² Xa burunna subene bata a subeni bɔ, a xa fa a dɔnxɛn na serɛn na, naxan faxaxi na ɲɔxɔn nama raxɛtɛ. ¹³ Xa muxuna nde suben xandi a lanfaan ma, suben yi maxɔlɔ hanma a faxa a kanna xanbi, a ɲɔxɔn naxɛtɛma nɛn. ¹⁴ Xa a kanna yi a dɛxɔn na waxatini, a mi a ɲɔxɔ raxɛtɛma. Xa a a yii toliman nin, naxan a xun yi, a saren nan na ra.”

Sariyane

¹⁵ “Xa muxuna nde sungutun nasɔlɔnxin nakunfa naxan mi futuxi, a yi a kolon ɲaxanla ra, a xa a futu seen fi a yi a tongo

a naxanla ra. ¹⁶ Xa a baba tondi a soe a yii, a xa sungutun nasolɔnxine futu seen xasabin fi gbetin na a baba ma.”

¹⁷ “I nama yiimatoon lu a nii ra.”

¹⁸ “Naxan yo nun suben na kafu i xa a faxa.”

¹⁹ “Naxan yo na saraxan ba ala gbetene xa, ba Alatala kedenna ra, i xa a faxa.”

²⁰ “I nama xɔɲen tɔrɔ, i nama naxu a ra, amasɔtɔ xɔɲen nan yi ε ra Misiran yamanani.”

²¹ “I nama naxu kaɲa gilɛn na, hanma kiridina. ²² Xa i naxu e ra, e yi e xuini te n ma, n na e xuiin namɛma nɛn yati! ²³ N xolɔma nɛn, n yi i faxa silanfanna ra, i ya naxanle yi findi kaɲa gilene ra, ε diine yi findi kiridine ra.”

²⁴ “Xa i gbetin doli yiigelitɔna nde ma n ma yamani, i nama findi doli maxinla ra, i nama tɔnɔ yo fen a ra. ²⁵ Xa i i bodena domaan suxu tolimani, i xa a raxɛtɛ a ma benun sogen xa bira. ²⁶ Amasɔtɔ xa a sa li, a domaan nan a bitinganna ra, a naxan felenma a ma xunbenli, a xa a sa nanse ma? Xa a n maxandi, n na a xuiin namɛma nɛn. Amasɔtɔ n tan kininkinin.”

²⁷ “I nama Ala rayelefu, i nama i ya yamaan mangan danga.”

²⁸ “N gbee naxan i ya se xabaxine nun i ya turen fari i nama bu na fideni n ma. I xa i ya dii xɛmɛ singen so n yii. ²⁹ I mɔn yi i ya ɲingen dii singen so n yii e nun i ya yɛxɛna. A xa lu a nga bun xii sennin, a xii soloferedeni, i yi a so n yii.”

³⁰ “N ma muxu sariɲanxine nan ε tan na. Nanara, ε nama sube yo don burunna subene naxan faxaxi. ε xa a woli barene bun.”

23

¹ “I nama wule falane rali muxune ma. I nama kafu fe naxi rabane ma wule seren badeni. ² I nama bira yamaan fɔxɔ ra fe naxi rabadeni. I nama sa yamaan fari, i wule seren ba alogo kitin nama sa tinxinni. ³ I nama yiigelitɔn nafisa bonne xa kitini.”

⁴ “Xa i naralan i yaxuna ɲinge tununxin na hanma a sofanel, i xa fa a ra a yɛ ra. ⁵ Xa i i yaxuna sofanel to, a biraxi a goronna bun, i nama a lu na kiini. I xa a mali.”

⁶ “I nama tondi kiti kɛnden sɛ tɔrɔ muxun xa a kitini. ⁷ I xa fata wulen birin ma. I nama sɔntaren hanma tinxin muxun yalagi, a yi faxa. Amasɔtɔ n muxu naxine yalagima nɛn. ⁸ I nama dimi yi seene raxuxu mayifuni, amasɔtɔ finmase sifani itoe muxune yɛene raxima, e tinxin muxune falane maxɛtɛ.”

⁹ “I nama naxu xɔɲene ra, bayo i ya a kolon xɔɲene tɔrɔyaan naxan yi, amasɔtɔ i findi nɛn xɔɲen na Misiran yamanani.”

Yamanan sanle

¹⁰ “I ya xɛene bi ɲɛɛ sennin bun ma, i yi sii seene xaba. ¹¹ Koni i nama xɛɛn bi i ya bɔxɔni ɲɛɛ solofereden ma. A xa lu a yetɛ ma. Tɔrɔ muxune yi seen sɔtɔ a xɔnni nayi, naxan na lu burunna subene yi na don. I xa na fan liga i ya manpa bili nakɔne nun Oliwi binle ra.”

¹² “I ya wanla kɛ xii sennin bun. Koni i xa i matabu xii soloferedeni, alogo i ya ɲingen nun i ya sofanel xa e matabu, alogo i ya konyin nun i ya xɔɲen xa e matabu.”

¹³ “N naxan birin falaxi, i xa ne suxu ki fajɪ! I nama ala gbetene xinla fala. A nama mini i dɛ mumɛ!”

Xorɔyaan 34.18-26 nun Sariyane 16.1-17

¹⁴ “Dɔxɔ saxan ɲɛɛn bun, i xa sanle liga n xa. ¹⁵ I xa Buru Tetaren Sanla raba. I xa burun tetaren don xii soloferede bun, alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. Muxu yo nama fa n yetagi n kise mi a yii.”

¹⁶ “I xa Se Xaba Singen sanla raba, i na i ya se bixine xaban fɔlɔ xɛɛn ma waxatin naxan yi. I mɔn xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba ɲɛɛ raɲanni, i ya bogiseene malanma waxatin naxan yi keli xɛɛn ma. ¹⁷ Muxune birin fama nɛn Marigina Alatala yetagi dɔxɔɲa ma saxan ɲɛɛn bun.”

¹⁸ “I na saraxan wunla rali n ma, i nama donse gbetɛ sa a fari burun nate seen* naxan yi. I nama n ma sanla saraxa subene turen namara han xɔtɔnni. ¹⁹ I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.”

“I nama sii diin ɲin a nga xɪɲɛ igen na.”

Yamarine Kanan bɔxɔna fe yi

* **23:18:** burun nate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

²⁰ “N malekan xema nən i yee ra, a i kantan kira yi, a i rafa na yireni n denaxan yitonxi. ²¹ A liga i yeren ma, i yi a xuiin suxu. I nama murute a ma, amasoto a mi diɲama i ya matandine ma, bayo n na a xexi n xinla nin. ²² Koni xa i ya a xuiin name, n naxan birin falama i xa i na liga, n findima nən i yaxune yaxun na, e nun i yengefane yengefana. ²³ N ma malekan tima nən i yee ra, a i xali Amorine nun Xitine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xiwine nun Yebusune boxon ma, n yi e raxori.”

²⁴ “I nama i xinbi sin e alane bun ma, i nama e batu, i nama bira e namunne foxo ra. Koni i xa e kala, i yi e kide gemene yibo. ²⁵ E xa Alatala batu, e Ala. A barakan sama e donseene nun e igene yi nən. N furen masiga e ra. ²⁶ Naxalan yo kui mi kalama i ya yamanani, yaxalan yo mi finde gbantan na. N ni i ya siimayaan xonkuyama ayi nən.”

²⁷ “N na n ma yee ragaxun nasigama nən e yee ra. I na so yamanan naxan yi, n na muxune yifuma nən. N na e yaxune birin xun xanbi soma nən e yetagi, e yi e gi e bun. ²⁸ Njurune rasigama nən, e yi Xiwine, Kanan kaane, nun Xitine kedi i yee ra pon! ²⁹ N mi e birin kedima e yee ra jee kedenni, xanamu, yamanani gelima nən, burunna subene yi wuya e xa. ³⁰ N na e kedima nən e yetagi ndedi ndedi, han e wuya ayi, yamanan yi findi e gbeen na.”

³¹ “N na e yamanan danne sama nən keli Gbala Baani han Filisitine baani, keli tonbonni han Efirati baani. Amasoto n yamanan muxune sama nən i sagoni alogo i xa e kedi i ye ra. ³² E nun ne nama layirin xidi, e nun e alane fan. ³³ E nama dexo i ya boxoni, alogo e nama i ti yulubin ma. Amasoto i ye e suxurene batuma nən, e suxurene yi lu alo luti ratixina i yee ra.”

24

Layiri xidina Sinayi geyaan fari

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te n fema, i tan nun Haruna, Nadaba, Abihu nun Isirayila fonna tonge solofere, e yi e xinbi sin wulani. ² Musa kedenna nan a masoma Alatala ra, bonne nama e maso, yamaan nama te a foxo ra.” ³ Musa yi Alatala falane birin yeba yamaan xa e nun a

sariyane birin. Yamaan birin yi a yabi fala kedenna xon, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige.” ⁴ Musa yi Alatala falane birin sebe. Na xanbi ra, a keli xoton, a yi saraxa gandena nde rafala geyaan san bun, a yi geme fu nun firin dexo Isirayila bonson fu nun firinne taxamasenna ra. ⁵ A yi Isirayila banxulanna ndee rasiga, e xa saraxa gan daxine ba, e yi tura bulanne ba boje xunbeli saraxan na Alatala xa. ⁶ Musa yi wunla foxo kedenna sa goronne kui, a foxo kedenna xuya saraxa ganden ma. ⁷ A yi Layiri Kedin tongo, a a xaran Isirayila birin yee xori. E yi a fala, e naxa, “Alatala naxan birin falaxi nxu a lige, nxu yi a suxu.” ⁸ Musa yi wunla tongo, a a xuya yamaan ma, a naxa, “Wunli ito nan layiri xidi seen na, Alatala to yamarini itoe fi.”

⁹ Musa nun Haruna nun Nadaba nun Abihu nun Isirayila fori tonge soloferene yi te. ¹⁰ E yi Isirayila Ala to tixi geme walaxan fari, naxan yi rafalaxi safiri gemene ra, naxan yi saripan alo kore xonna. ¹¹ Koni, Ala mi fe liga Isirayila yee ratini itoe ra. E yi Ala mato, e yi e dege, e yi e min.

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te geyaan fari, i lu n fema. N geme walaxane soma i yii nən, n sariyane nun yamarine sebe e ma yamaan xaran feen na.” ¹³ Musa yi keli, e nun a mali muxun Yosuwe, e yi te Alaa geyaan fari. ¹⁴ A yi a fala fonne xa, a naxa, “E nxu mame be han nxu yi fa e fema. Haruna nun Xuru luma nən e fema. Xa fena nde sa bira ayi, e a fala e xa.” ¹⁵ Musa yi te geyaan fari, kundaan yi so geyaan xun na. ¹⁶ Alaa noron yi godo Sinayi geyaan ma. Kundaan yi so geyaan xun na xii sennin. Xi soloferede boxoni, Alatala yi Musa xili kundani. ¹⁷ Alatala noron yi lu Isirayila kaane yee ra yi alo halagi ti teen nan degema geyaan fari. ¹⁸ Musa yi so kundani, a te geyaan fari. Musa yi lu geyaan fari xii tonge naanin koe tonge naanin.

25

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorəyaan 35.4-9

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa a e xa fa yii malan

seene ra n xən. Muxune birin xa fa a ra e jɛnige fajin nan na, i yi a rasuxu n xa. ³ I kiseni itoe nan nasuxuma e ra: Xɛmana, gbetina, sulana, ⁴ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajin nun sii xabe dugine, ⁵ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁶ lɛnpu turena, e nun se xiri jaxumɛn naxanye sama se masusan tureni, e nun wusulanna, ⁷ onixin gɛmɛ tofajine nun gɛmɛ tofaji gbɛtɛye saraxarali domaan nun a kanke masaan nayabuxi naxanye ra. ⁸ E xa yire sarijanxin nafala n xa, n luma nɛn e tagi. ⁹ E xa Ala Batu Bubun nafala e nun a waliseene birin alo n na a yitama i ra kii naxan yi.”

Layiri Kankirana fe
Xorɔyaan 37.1-9

¹⁰ “E xa kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹¹ I xɛma fajin sa a ma. I xa a sa a kuiin nun a fanna ma. I xa a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ¹² I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na a san naaninne ma, firin fɔxɔ kedenni, firin bode fɔxɔni. ¹³ I xa kasiya tamine rafala, i xɛmaan sa e ma. ¹⁴ I tamine raso xɛma yinle ra kankiraan dɛxɔnne yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ¹⁵ Tamine xa lu kankiraan so yinle ra, e nama ba na. ¹⁶ I xa Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, n naxan soma i yii. ¹⁷ I xa xɛma dɛraganla rafala kankiraan ma n solonaden na, a kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ¹⁸ I xa maleka gubugubu kan sawura firin nafala xɛma bɔnbɔxin na, e xa ti kankiraan dɛraganla fɔxɔ firinne ma. ¹⁹ I xa maleka sawura keden ti fɔxɔ kedenni, i yi a firinden ti bode fɔxɔni. Maleka sawurane nun kankiraan dɛraganla xa findi se kedenna ra. ²⁰ Maleka sawurane xa e gubugubune yibandun e xun ma, e yi e felen kankiraan dɛraganla ma. Maleka sawurane xa e yɛɛ rafindi e bode ma e xun sinxina kankiraan dɛraganla ma. ²¹ I na Layiri Sereyaan sa kankiraan kui, i xa a dɛraganla sa a dɛ ra. ²² N na n yitama i ra mɛnna nin, Layiri Sereya Kankiraan dɛraganla xun ma, maleka gubugubu kan

firinne sawurane longonna ra. N na n ma yamarine birin soma i yii mɛnna nin Isirayila kaane xa.”

Buru Rali Tabanla
Xorɔyaan 37.10-16

²³ “I xa kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nɔngɔnna yɛ firin, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ²⁴ I xa xɛma fajin sa a ma, i yi a dɛ kinkin nabilin xɛmaan na. ²⁵ I xa farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon xa lan muxun yii kuiin ma. I yi xɛmaan sa farinna dɛ kinkine ra. ²⁶ I xa a tongo tamine so yili naaninne rafala xɛmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ²⁷ Tamine so yinle luma a dɛ kinkine nan ma, tamine soon naxanye ra tabanla maxali seen na. ²⁸ I xa kasiya tamine rafala, i yi xɛmaan sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ²⁹ I xa a goronne nun muranne rafala xɛma fajin na, e nun a igelengenne, saraxa ige rabɔxɔn goronne. ³⁰ Buru Ralixine xa lu tabanli ito fari n yɛtagi waxatin birin.”

Lɛnpune dɔxɔ sena
Xorɔyaan 37.17-24

³¹ “I xa lɛnpu dɔxɔ seen nafala xɛma bɔnbɔxi fajin na. A sanna nun a yiine xa rayabu se fuge sawurane ra e birin yi findi se kedenna ra. ³² Yii sennin xa ti a fɔxɔ firinne ma, lɛnpu dɔxɔden yire saxan yi lu a fɔxɔ kedenni, a yire saxan a fɔxɔ bodeni. ³³ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan xa lu a yii senninna birin ma a rayabu seen na. ³⁴ Se fuge sawura naanin xa lu a binla fan ma. ³⁵ Keden xa lu a tangbaxi singen bun ma. Keden yi lu a firinden bun ma, keden yi lu a saxanden bun ma. ³⁶ A fugene, a yiine, nun a binla birin xa findi se kedenna ra. A birin xa rafala xɛma bɔnbɔxi fajin na. ³⁷ I xa lɛnpu solofere rafala, i yi ne dɔxɔ e dɔxɔdene yi alogo e xa a yɛtagini yalan. ³⁸ A waliseene nun xube kɔ seene fan xa rafala xɛma fajin na. ³⁹ I xa lɛnpu dɔxɔ seen nun a waliseene rafala xɛma fajin kilo tonge saxan na.”

⁴⁰ “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.”

26

Ala Batu Bubuna fe Xorɔyaan 36.8-38

¹ “I xa Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye faɲi fu ra, dugi mamiloxin nun a gbeela. E yi rayabu Maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ² Dugine birin kuyan nun a yigboon xa lan: a kuyana nɔngɔnna ye mɔxɔɲen nun solomasexe, a yigbona nɔngɔnna ye naanin. ³ I xa dugi suulun dege e bode ra, dugi suulunna bonne fan dege e bode ra. ⁴ I xa luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkin na. I mɔn yi na liga a ratugunxin dɔnxɛ ra xiin na. ⁵ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin na, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin fan na. Lutine xa lan e bode ma. ⁶ I xa suxu se xɛma daxin tonge suulun nafala i yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Nayi, Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.”

⁷ “I xa dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ⁸ Dugi fu nun kedenne birin xa lan: e kuyan xa findi nɔngɔnna ye tonge saxan na, e yigbona nɔngɔnna ye naanin. ⁹ I xa dugi suulun dege e bode ra e danna, i senninna bonne fan dege e bode ra. I xa a senninden sa firinna ra bubun yetagi. ¹⁰ I xa luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin de kinkine ra, i mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin de kinkine ra. ¹¹ I xa suxu se sula daxi tonge suulun nafala, i yi lutine ti suxu seene ra. Nayi, i yi bubun findi kedenna ra. ¹² Na dugin tagin naxan minixi bonne xa, na xa singan Ala Batu Bubun xanbi ra. ¹³ Dugi nɔngɔnna ye keden naxan minixi Ala Batu Bubun dɛxɔnne yi, na xa singan a dɛxɔnne ra a xunna soon na.”

¹⁴ “I xa konton kidi magbelixine dege e bode ra, i yi e sa bubun birin fari. I mɔn yi sube kidi faɲi gbete ye fan sa na fari.”

¹⁵ “I xa bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudine ra. ¹⁶ Bun tiine xa kuya ayi nɔngɔnna ye fu, e yi gbo ayi nɔngɔnna ye keden e nun a tagi. ¹⁷ Bun ti kedenna kui, a xa ti farin firinna ra e bode

yetagi. I xa bubun bun tiine birin ti na kiini. ¹⁸ I xa bun ti mɔxɔɲe rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ¹⁹ I xa bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin nafala. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. Farin firinne xa sɔti bundɔxɔne kui. ²⁰ I xa bun ti mɔxɔɲe ti bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²¹ e nun bundɔxɔ gbeti daxi tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²² I xa bun ti sennin ti bubun xanbi binni, sogegododen binni. ²³ I xa bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁴ Bun ti firin xa ti e bode xɔn mɛnni. E xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Bubun tongon firinne birin xa ti na kiini. ²⁵ E birin malanxina, bun ti solomasexe e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin bun tiine birin bun. ²⁶ I xa kasiya wudi gaalane* rafala. Suulun xa lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ²⁷ suulun xa lu bode fɔxɔn ma, suulun xa lu bubun xanbi binna ra, sogegododen binni. ²⁸ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ²⁹ I xa xɛmaan sa bun tiine ma. I xa gaalane so yinle rafala xɛmaan na. I xɛmaan sa gaalane ma.”

³⁰ “I xa Ala Batu Bubun ti alo a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

³¹ “I xa kankiraan ye masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, a xa rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ³² I xa a singan kasiya senbeten naanin na xɛma yilenlɛnxine saxi naxanye ma, singan se xɛma daxi naxanye ma. E xa ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³³ I xa ye masansan dugin singan, i Layiri Sereya Kankiraan nasoon mɛnna nin. Ye masansan dugin findima tagi saan nan na yire sariɲanxin nun yire sariɲanxi fisamantenna tagi.”

³⁴ “I xa dɛraganla sa Layiri Sereya Kankiraan de ra n solonaden na yire sariɲanxi fisamantenna kui. ³⁵ I xa tabanla ti ye masansan dugin yetagi, bubun kɔmɛn fɔxɔni. Lɛnpu dɔxɔ seen xa ti tabanla yetagi, bubun yiifari fɔxɔn ma.”

³⁶ “Dugi sɔxɔnna xa taa dugi mamiloxin nun a gbeela sɔxɔn, i yi a singan Ala batu bubun de ra. ³⁷ I xa singan se xɛma daxin nafala dugini ito xa e nun kasiya senbeten

* 26:26: Nde a falama a “galalenne.”

suulun, i xɛma yilɛnlɛnxine sa e ma, i yi bundɔxɔ sula daxin suulun naxulun e xa.”

27

Saraxa gan daxin badena

Xorɔyaan 38.1-7

¹ “I xa saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyan xa lan nɔngɔnna yɛ suulun ma, a yigbona nɔngɔnna yɛ suulun, a yitena nɔngɔnna yɛ saxan. ² I xa ferikeden keden nafala a tongon naaninne ma, e nun a fenne xa findi se kedenna ra i yi sulan sa e ma. ³ I xa a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kɔ seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene e nun tɛɛ kɔ seene. ⁴ I xa wure masɔxɔnxin nafala, xuben minin naxan na. I yi tamin so yili naanin nafala sulan na wure masɔxɔnxin tongon naaninne ma. ⁵ I xa wure masɔxɔnxin sa saraxa ganden dɛ kinkine bun ma a yiteen tagini. ⁶ I xa kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, i yi sulan sa e ma. ⁷ I xa tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma, a xali seen na. ⁸ I xa saraxa ganden nafala farinne ra, a kui genla yi lu. A xa rafala alo n na a yitaxi i ra kii naxan yi geyaan fari.”

Dugi sansanna fe

Xorɔyaan 38.9-20

⁹ “I xa Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn xa kuya han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ xa ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui, e nun dugi singan se gbeti daxine xa singan gbeti gaalane* ra sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹¹ Kɔmɛn fɔxɔn sansanna fan xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a fan yi ti taa dugi fajine ra e nun sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ, sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹² Sogegododen binni, sansanna xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a xa ti dugine ra e nun sɛnbɛtɛn fu, e nun bundɔxɔ fu. ¹³ A sogeteden binni, soden dɛnaxan yi, sansanna mɔn xa kuya ayi han nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ¹⁴ Koni dugine xa singan soden fɔxɔ kedenni, e nun sɛnbɛtɛn saxan nun

bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna yɛ fu nun suulun. ¹⁵ Dugine xa singan soden fɔxɔ bodeni, e nun sɛnbɛtɛn saxan e nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna fu nun suulun. ¹⁶ I xa dɛ raxidi dugin singan sansanna so dɛɛn na, naxan kuya han nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ. Dugi sɔxɔnne xa a rafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. Sɛnbɛtɛn naanin nun bundɔxɔ naanin fan xa ti mɛnni. ¹⁷ Sansanna sɛnbɛtɛnne birin xa ti sula bundɔxɔne kui, e xa tugun e bode ra gaalan gbeti daxine ra dugi singan se gbeti daxine yi singan ne ra. ¹⁸ Sansanna kuyan xa findi nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a taa dugi fajine yitena nɔngɔnna yɛ suulun. Sansanna bundɔxɔne findima sulan nan na.”

¹⁹ “Se yo naxan nawalima Ala Batu Bubun wanle yi, e nun tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine xidi seen na, hanma sansanna xidi seen na, ne birin xa rafala sulan na.”

Lɛnpu turena

Saraxaraline 24.1-3

²⁰ “I xa Isirayila kaane yamari e xa fa oliwi ture fajin na i xɔn, alogo lɛnpune xa dɛgɛ waxatin birin. ²¹ Haruna nun a diine xa lɛnpune dɔxɔ Layiri Kankiraan yɛ masansan dugin yɛtagi Naralan Bubun kui. A xa dɛgɛ jɛnbanna ra han xɔtɔnni Alatala yɛtagi. Habadan sariyan nan na ra Isirayila yixɛtɛn muxune birin xa.”

28

Saraxaraline dugine

Xorɔyaan 39.1-7

¹ “I xa i tada Haruna xili e nun a diine Nadaba nun Abihu nun Eleyasari e nun Itamara, e xa wali n xa Isirayila kaane tagi alo saraxaraline. ² I xa dugi sarijanxine dɛgɛ i tada Haruna xa alogo a xa binyen nun xunnayerenna sɔtɔ. ³ I xa falan ti walikɛɛn birin xa naxanye fatan, n bata xaxili fajin fi naxanye ma fe sifani itoe fe ra. E xa Harunaa dugine dɛgɛ, alogo a xa sarijan, a yi saraxarali wanle kɛ n xa. ⁴ E xa maraberiba sifani itoe nan dɛgɛ: Kanke masaan nun saraxarali do-maan nun gubaan nun a doma bun bira

* 27:10: Nde a falama a “galalenne.”

fajin nun namuna e nun tagixidina. E xa maraberiba sariɗanxini itoe dege i tada Haruna nun a diine xa, alogo e xa saraxarali wanle ke n xa. ⁵ Dugi soxonne xa xemaan nawali, e nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajina.”

Saraxarali domana
Xorɔyaan 39.2-7

⁶ “E xa saraxarali domaan xema daxin dege gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali fajin na. ⁷ E xa a tungunne dege, e lutine ti e xun firinne ma a xidi seen na. ⁸ A tagixidi fajin fan degema na kii nin: E nun saraxarali domaan xa findi kedenna ra. A rafalama xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin nan na. ⁹ I xa onixi geme firin tongo, i yi Isirayilaa diine xinle kerenden e ma. ¹⁰ Xili sennin xa lu geme kedenna ma, xili sennin yi lu gemen boden ma, fata e bari yeen ma. ¹¹ I xa Isirayila kaane xinle kerenden geme firinne ma, alo taxamasenna kerendenma kii naxan yi, i yi e sa geme suxu se xema daxine kui. ¹² I xa na geme firinne ti saraxarali domaan tungunne ma, alo noxo lu gemene Isirayilaa diine xon. Haruna e xinle xalima nen a tungunne ma Alatala fema noxo lu feen na e xon. ¹³ I xa gemene suxu seene rafala xemaan na, ¹⁴ i yi xema fajin yolonxondi firin singan e ra, naxanye denbexi alo luti firin.”

Kanke masana
Xorɔyaan 39.8-21

¹⁵ “I xa kanke masaan dege, kitisa sena. A xa findi wali fajin na. I xa a rafala alo saraxarali domana. A rafala xemaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ¹⁶ A xa rafala tongon naaninna ra. A xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nongonna tagi. ¹⁷ I xa a rayabu geme fajin kira naanin na. I xa gemeni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gemen nun topasi gemen nun emerodi gemena. ¹⁸ A kira firindena: esikaribukili gemen nun safiri gemen nun dayimu gemena. ¹⁹ Kira saxandena: opali gemen nun agati gemen nun ametisi gemena. ²⁰ Kira naanindena: kirisoliti gemen nun onixi gemen nun yasipi gemena. Gemeni itoe xa sa

geme suxu se xema daxine kui. ²¹ Geme fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Geme yo geme, i xa Isirayila bonsan keden xinla kerenden a ma taxamasenna ra. ²² I xa xema yolonxondine rafala kanke masaan xa, naxanye denbexi alo lutina. ²³ I xa wuredi digilinxi xema daxin firin nafala i yi e so kanke masaan xunne ra. ²⁴ I xa yolonxondine xidi wuredine ra kanke masaan xunne ma, ²⁵ i yi e so suxu se xema daxine ra, e yi singan saraxarali domaan tungun firinne ra a kanke ra. ²⁶ I mon xa xema wuredi digilinxi firin nafala i naxanye singanma kanke masaan sanna bun ma a kui. ²⁷ I mon xa xema wuredi digilinxi firin nafala i yi e singan saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²⁸ I xa kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bepin. ²⁹ Haruna na so yire sariɗanxini waxatin naxan yi, a Isirayila diine xinle xalima nen a kanke ra kitisa seen ma, kanke masana. Noxo lu feen nan na ra Alatala yetagi Isirayila diine xon waxatin birin. ³⁰ I xa masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa kanke masaan yibaan kui. E xa lu Haruna kanke ra a na fa Alatala yetagi waxatin naxan yi. Nayi, Haruna Ala sagoon kolon seene xalima nen a kanke ra Isirayila kaane xa waxatin birin Alatala yetagi.”

Saraxarali dugi gbete
Xorɔyaan 39.22-31

³¹ “I xa dugi mamiloxin dege gubaan na naxan soma saraxarali domaan fari. ³² A keen xa lu a tagini, i yi dugina nde dege a rabilinni alogo a nama bo. ³³ I xa girenada wudi bogi sawurane dege gari mamiloxin nun a gbeela ra a lenbene ma, i yi xema talandine singan e longori ra. ³⁴ Xema talanne xa singan girenada wudi bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinna birin yi. ³⁵ Haruna xa gubaan so a nema wale waxatin naxan yi alogo a nama faxa. Talanne xuiin minima nen a na so yire sariɗanxini waxatin naxan yi Alatala yetagi hanma a na mini.”

³⁶ “I xa xema walaxadin nafala, i yi taxamasenni ito kerenden a ma fa fala, ‘Muxu Sariɗanxina Alatala Xa.’ ³⁷ I yi a xidi luti

mamiloxin na namun ma a tigi ra. ³⁸ A luma nɛn Haruna tigi ra, Isirayila kaane hake goronne yi lu Haruna xun ma e naxanye tongoxi saraxa sariɲanxine badeni. A luma nɛn a tigi ra waxatin birin yi alogo e xa rafan Alatala ma.”

³⁹ “I xa taa dugi faɲi dɛgɛ doma bun biran na. I yi taa dugi faɲin nafala namun na. Dugi soxɔnna xa tagixidin nafala.”

⁴⁰ “I xa dugine dɛgɛ Harunaa diine xa, i yi tagixidine rafala e xa, i yi xun tagixidine rafala e xa alogo e xa binyen nun xunnayerenna sɔɔ. ⁴¹ I xa i tada Haruna maxidi e nun a diine. I xa e xunne masusan turen na, i yi e findi saraxaraline ra, i yi e rasariɲan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴² I xa wantanne dɛgɛ e xa, e ragenla nama lu, keli e tagiin ma han e danbane. ⁴³ Haruna nun a diine xa e so benun e xa siga Naralan Bubun kui, hanma e nɛma maso saraxa ganden na walideni yire sariɲanxini. Nayi, e mi yulubin tongoma e faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna xa e nun a yixɛtɛne birin.”

29

Saraxaraline rasariɲan fena

Saraxaraline 8.1-36

¹ “I xa saraxaraline rasariɲan ikii nin alogo e xa wanla ke n xa: Tura bulan keden tongo e nun konton firin fe mi naxanye ra. ² I xa burun gan murutu fuɲi faɲin na, buru rate se* mi naxan yi, i mɔn yi nde gan turen naxan yi e nun buru yilɛnɛnxine turen saxi naxanye ma. ³ I xa e sa deben kui i yi e rali n ma, e nun turaan nun kontonne. ⁴ I xa Haruna nun a diine ti Naralan Bubun dɛ ra, i yi e maxa. ⁵ I xa dugine tongo, i yi doma bun biran nun gubaan nun saraxarali do- maan nun kanke masaan nagodo Haruna ma. Saraxarali do- maan xidi a tagi, a tagixidi faɲin na. ⁶ I xa namun so a xun na, i yi taxamaseri sariɲanxin xidi namun na. ⁷ I xa masusan turen tongo, i yi a sa Haruna xunni, a sugandi feen na. ⁸ I yi a diine fan nafa, i yi dugine ragodo e ma. ⁹ I xa e tagi xidi tagixidin na, i yi e xun tagixidine xidi. Habadan sariyan na a ra, saraxaraliyaan

bata findi e gbeen na. Na kiini, i xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani.”

¹⁰ “I xa turaan ti Naralan Bubun yɛtagi, Haruna nun a diine xa e yiine sa turaan xunna fari. ¹¹ I xa turaan kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi Naralan Bubun so dɛɛn na. ¹² I xa turaan wunla tongo, i yi a sa saraxa ganden tongonne fenne ma i yii sonla ra. I xa wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. ¹³ Ningen turen naxan birin a fatini e nun farafaran naxan a bɔɲɛn ma e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene, i yi ne sa tɛɛni saraxa ganden fari.”

¹⁴ “Koni i xa turaan suben nun a kidin nun a gbiin woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁵ I xa konton keden tongo. Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ¹⁶ I xa a kɔɛ raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ¹⁷ I xa kontonni bolon dungi dungi na, i yi a kui seene nun a sanne maxa, i ne sa a sube dungine nun a xunna fari. ¹⁸ I xa kontonna birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxin na a ra Alatala xa, naxan xiri rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na.”

¹⁹ “I xa kontonna firinden tongo, Haruna nun a diine xa e yiine sa kontonna xunna ma. ²⁰ I xa a kɔɛ raxaba, i yi a wunla tongo, i yi a sa Haruna nun a diine yiifari ma tunle ra, e nun e yiifari ma yii konkoribane ra e nun e yiifari ma san konkoribane ra. I yi wunla so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ²¹ I xa wunla nde tongo saraxa ganden fari, e nun masusan turena, i yi a xuya Haruna nun a dugine ma, e nun a diine nun e dugine ma. Nayi, Haruna nun a diine nun e dugine sariɲanma nɛn. ²² I xa kontonna turen tongo, e nun a xunla nun turen naxan a kui seene ma e nun farafaran naxan a bɔɲɛn ma e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turena, e nun a yiifari ma danbana. Amasɔɔ saraxaraliin dɔxɔ kontonna na a ra. ²³ I mɔn xa burun natetarena ndee tongo deben kui naxan Alatala yɛtagi: buru xun keden, buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. ²⁴ I xa ne birin so Haruna nun a diine yii, e yi e mayita Alatala ra kise

* **29:2:** burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ralixin na. ²⁵ Na xanbi ra, i yi e ba e yii, i yi e sa tēni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxina. A xirin yi rafan Alatala ma. A ralima Alatala ma tēn nan na. ²⁶ I xa na kontonna firinden kanken tongo i yi a mayita Alatala ra kise ralixin na. Na yi findi i gbeen na. ²⁷ I xa kontonna kanken nun a danban nasarijan Haruna nun a diine xa, i naxanye ralixi n ma. ²⁸ Nanara, Isirayila kaane sube dungini itoe nan soma Haruna nun a yixetene yii, e na bəje xunbeli saraxan ba waxatin naxan yi. Na nan luma Alatala xa.”

²⁹ “Haruna na faxa, a dugi rasarijanxine findima a diine nan gbee ra, alogo ne fan xa e so, e fan yi masusan, e dɔxɔ saraxaraliyani. ³⁰ Saraxaraliin naxan fama Haruna dangu xanbini, na a dugine soma nən xii solofere, benun a xa so Naralan Bubun kui walideni yire sarijanxini.”

³¹ “I xa saraxaraliin dɔxɔ kontonna tongo, i yi a subenjin yire sarijanxina nde yi. ³² Haruna nun a diine yi a don Naralan Bubun so dēn na, e nun burun naxan deben kui. ³³ E tan nan se ralixini itoe donma naxanye bata rawali Ala solona feen nun e dɔxɔ feen nun e rasarijan feen na. Muxu gbete nama e don, amasoto e sarijan. ³⁴ Xa sube dɔnxen lu hanma buruna han xətɔnni, i xa a woli tēni. A mi donma, amasoto a sarijan. ³⁵ I xa a liga Haruna nun a diine xa alo n ni i yamarixi kii naxan yi. I xa xii solofere ti e dɔxɔ feen na. ³⁶ I xa tura keden ba Ala solona seen na lɔxɔ yo lɔxɔ. Na nan saraxa ganden nasarijanma, i mən yi a masusan turen a alogo i xa a rasarijan. ³⁷ I xa Ala solona xii solofere bun ma. Na xanbi ra, saraxa ganden sarijanma nən fefe! Naxan yo nēma a yiin dinje saraxa ganden na fɔ na xa sarijan.”

Lɔxɔ yo lɔxɔ saraxana fe Yatene 28.1-8

³⁸ “Ito nan bama saraxa ganden fari lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin: yexee dii firin, jee keden kedenna. ³⁹ Kedenna xa ba xətɔnni, bonna jinbanna ra. ⁴⁰ Yexee singen xa ba e nun murutu fupɔ fəjin kilo saxan naxan basanxi oliwi ture fəji litiri keden nun a tagi ra. Wudi bogi igena alo manpana, na litiri keden nun a tagi fan xa bɔxɔn saraxan

na. ⁴¹ Yexeen firinden xa ba jinbanna ra e nun bogise saraxan nun minse saraxana alo a bama xətɔnni kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tēn nan na. ⁴² Mayixete famatone xa saraxa gan daxini ito ba waxatin birin Naralan Bubun so dēn na Alatala yetagi. N naralanma ε ra menna nin n yi falan ti ε xa. ⁴³ N naralanma Isirayila kaane ra menna nin, na yiren yi sarijan n ma nɔrɔn xɔn. ⁴⁴ N Naralan Bubun nasarijanma nən e nun saraxa ganden. N yi Haruna nun a diine rasarijan alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. ⁴⁵ N luma nən Isirayila kaane tagi, n findi e tan ma Ala ra. ⁴⁶ E a kolonma nən a Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e raminixi Misiran yi, alogo n xa lu e tagi. Alatala nan n tan na, e Ala.”

30

Wusulan gandena fe Xorəyaan 37.25-28

¹ “I xa wusulan ganden nafala kasiya wudin na. ² A xa kuya yi nɔngɔnna ye keden, a yigbona nɔngɔnna ye keden, a yitena nɔngɔnna ye firin. I xa feri keden nafala a tongon naaninne ma, e nun wusulan ganden yi findi se kedenna ra. ³ I xa xema fəjin sa a fanna nun a dɔxɔnne nun a fenne ma, i yi xemaan sa a rabilinni a jinginne ma. ⁴ I xa tami raso yinla xema daxin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fɔxɔ firinne ra. ⁵ I xa kasiya wudin nafala tamine ra, i yi xemaan sa e ma. ⁶ I xa wusulan ganden ti dugin yetagi Layiri Sereya Kankiraan ye masansanxi naxan na, n solonama dɔnaxan yi, n naralanma i ra dɔnaxan yi. ⁷ Haruna xa wusulanna gan xətɔn yo xətɔn, a nēma lɔnpune yitɔnje waxatin naxan yi. ⁸ A mən xa a gan jinbari yo jinbari, a nēma lɔnpune radεge waxatin naxan yi. Nayi, wusulanna ganma nən Alatala yetagi waxati famatone birin yi. ⁹ E nama wusulanna radaxataren gan saraxa ganden fari, hanma ε saraxa gan daxin ba, hanma bogise saraxana, hanma ε minse saraxan nabɔxɔn a fari. ¹⁰ Sanja yi keden jee bun ma, Haruna xa yulubi xafari saraxan wunla xuya a fenne ma. Nayi, a a

rasariɗan jɛɛ yo jɛɛ waxati famatɔne yi. A sariɗan Alatala yɛɛ ra yi han!"

Yamaan yatɛn nun niin xunbana

¹¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ¹² "I na Isirayila kaane matɛngɛ waxatin naxan yi, birin xa a niin xunba saren fi Alatala ma, a nɛma tɛngɛ waxatin naxan yi. Nayi, fitina furen mi yamaan suxɛ. ¹³ Naxan yo na tɛngɛ, na xa gbeti gbanan keden fi naxan lanxi sɛkɛɛ tagiin ma, wure gbeti fixɛni ligaseen naxan nawalima yire sariɗanxini, naxan lanxi garamu suulun ma. Gbeti gbananni itoe luma Alatala nan xa. ¹⁴ Isirayila kaan naxanye bata jɛɛ mɔxɔɛ sɔtɔ, ne birin xa ito fi Alatala ma. ¹⁵ Se kanna nama nde sa a fari, yiigelitɔn nama nde ba gbeti gbanan kedenna ra, bayo ɛ niin xunba saren nan fima Alatala ma. ¹⁶ I xa xunba gbetini itoe rasuxu Isirayila kaane yii, i yi a rawali Naralan Bubun wanli. Na findima jɔxɔ lu seen nan na Isirayila kaane xɔn Alatala yetagi, a yi e niin xunba."

Ige ramara sena

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁸ "Ige ramara se sula daxin nafala maxaden na e nun a bundɔxɔn sula daxin naxan tima a bun. I xa a ti Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, i yi igen sa a kui. ¹⁹ Haruna nun a diine e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ²⁰ E na so Naralan Bubun kui waxatin naxan yi, e xa e maxa, alogo e nama faxa. E na e maso saraxa ganden na saraxa ralideni Alatala ma tɛɛn na, ²¹ e xa e yiine nun e sanne maxa, alogo e nama faxa. Habadan sariyan na a ra Haruna nun a yixɛtɛne xa waxati famatɔne yi."

Ture sariɗanxina

²² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²³ "Wudi se xiri jaxumɛni itoe tongo: mirihi latikɔnɔnna kilo suulun, sinamon wudi xiri jaxumɛn kilo firin e nun a tagi, xaye xiri jaxumɛn kilo firin e nun a tagi, ²⁴ sinamon fuge xaren kilo suulun, e nun oliwi turen litiri sennin. ɛ xa ne maliga liga seene ra naxanye rawalima yire sariɗanxini. ²⁵ ɛ itoe birin basan latikɔnɔnna rafala fena, e findi masusan ture sariɗanxin na naxan xirin jaxun."

²⁶ "I xa Naralan Bubun nun Layiri Sereya Kankiraan masusan na ra, ²⁷ e nun tabanla nun a waliseene, e nun lɛnpu dɔxɔ seen nun a waliseene e nun wusulan gandena, ²⁸ e nun saraxa gan daxin baden nun a waliseene, e nun ige ramara seen nun a bundɔxɔna. ²⁹ I xa ne rasariɗan alogo e xa sariɗan fefe! Naxan yo nɛma a yiin dinjɛ e ra, fɔ a xa sariɗan nɛn. ³⁰ I xa Haruna nun a diine masusan, i yi e rasariɗan alogo e xa saraxarali wanla kɛ n xa."

³¹ I xa a fala Isirayila kaane xa, i naxa, "A findima n ma masusan ture sariɗanxin nan na waxati famatɔne birin yi. ³² Muxu yo nama a sugusugu a fatin ma. Muxu yo nama a sifan nafala. A sariɗan, ɛ xa a yatɛ se sariɗanxin na. ³³ Naxan yo na a sifan nafala hanma a a sa muxu gbɛtɛ ma ba saraxaraline ra, a kedima nɛn yamaan tagi."

Wusulanna

³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, "Se xiri jaxumɛne tongo: mirihi latikɔnɔn xaraxin nun onixi gɛmɛ fupina e nun galibanun salenna. I mɔn yi wusulan fajin sa a fari. ³⁵ Latikɔnɔn nafalan xa e basan, a findi wusulan xiri jaxumɛn na. Fɔxɔn xa sa ayi alogo a xa ramara, a lu sariɗanxi. ³⁶ I xa na nde findi a fujin na, i yi a sa Layiri Kankiraan yetagi Naralan Bubuni, n naralanma i ra dɛnaxan yi. A findima ɛ xa se sariɗanxin nan na naxan sariɗan han! ³⁷ ɛ nama wusulanni ito jɔxɔn nafala ɛ yetɛ xa. ɛ xa a yatɛ se sariɗanxin na Alatala xa. ³⁸ Xa muxuna nde wusulan sifani ito rafala alogo a xa a xirin mɛ, a kedima nɛn yamaan tagi."

31

Batu bubun walikɛne fe Xorɔyaan 35.30-35

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² "A mato, n bata Yuri a diin Besalɛli sugandi, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni. ³ N bata a ralugo Alaa Nii Sariɗanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra alogo a xa fatan wali wuyaxi kɛ, ⁴ alogo a xa nɔ wali gbeene rakamalideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ⁵ a gɛmɛ fajine masoli

a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, al-
ogo a xa wali tofajine ke. ⁶ N mɔn bata Dan
bɔnsɔnna Axisamaki a dii Oholiyabi so a yii
a mali muxun na. N mɔn bata a ragidi wa-
likene birin xa fatan wanle ra n bata ε ya-
mari naxan ma: ⁷ Naralan Bubuna, Layiri
Sereya Kankirana Ala solonama dɛnaxan
yi, e nun bubun kui seene birin, ⁸ tabanla
nun a waliseene, lɛnpu dɔxɔ se xɛma daxin
nun a waliseene birin, wusulan gandena,
⁹ saraxa gan daxin baden nun a waliseene
birin, ige ramara seen nun a bundɔxɔna,
¹⁰ taa dugine, dugi rasariɲanxine saraxar-
ali Haruna xa, e nun dugine a diine xa
saraxarali wanli, ¹¹ masusan turena, e nun
wusulan xiriɲaxumɛna yire sariɲanxin xa.
E xa ne birin nafala alo n na e yamarixi i
ma kii naxan yi.”

Matabu Lɔxɔna fe

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “A
fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E Matabu
Lɔxɔne suxu. E findima nɛn taxamasenna
ra n tan nun ε tan tagi waxati famatɔne
muxune xa, alogo e xa a kolon a n tan
Alatala nan ε rasariɲanma. ¹⁴ E xa Matabu
Lɔxɔn suxu, amasɔtɔ a sariɲan ε tan yii. Xa
naxan mi a suxu, a wali na lɔxɔni, a kedima
nɛn a yamani, ε yi a faxes. ¹⁵ I walima nɛn
xii sennin, koni xii soloferede lɔxɔn find-
ima Matabu Lɔxɔn nan na, naxan sariɲan
Alatala yetagi. Muxu yo na wali Matabu
Lɔxɔni ε xa a faxes. ¹⁶ Isirayila kaane xa
Matabu Lɔxɔn suxu, e yixɛtɛne birin xa
Matabu Lɔxɔn sanla raba. Habadan layirin
na a ra. ¹⁷ A findima taxamasenna nan na
n tan nun Isirayila tagi habadan! Amasɔtɔ
Alatala bɔxɔn nun koren daxi xii senninna
bun, xii soloferede lɔxɔni a yi wanla dan, a
yi a matabu.’ ”

Sariya walaxana fe

¹⁸ Ala to yelin falan tiyɛ Musa xa Sinayi
geyaan fari, a yi Layirin Sereya walaxa
firinne so a yii, gɛmɛ walaxane Ala nax-
anye kɛrɛndɛnxi a yiin na.

32

Ninge dii sawurana

Sariyane 9.6-29

¹ Yamaan to a to a Musa yi buma godo-
deni geyaana fari, e yi e malan Haruna

fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “Keli! I yi
ala gbɛtɛne rafala en xa naxanye tima en
yɛɛ ra! Musa ito, xɛmɛn naxan en naminixi
Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a
sɔtɔxi.” ² Haruna yi a fala e xa, a naxa, “E
xɛmaan tunla soone ba ε tunle ra, e nun ε
ɲaxanle tunle ra, e nun ε dii xɛmɛne nun ε
dii tɛmɛne, ε fa e ra n fɛma.” ³ E yi e xɛmaan
tunla soone birin ba, e fa e ra Haruna fɛma.
⁴ A yi e rasuxu e ra, a xɛmane raxulun, a yi e
igen nafala ɲinge dii sawuran na kulunden
na. E yi a fala, e naxa, “Isirayila! E gbee
alane ni i ra, naxan i raminixi Misiran
yamanani!” ⁵ Haruna to na to, a yi saraxa
ganden nafala ɲinge dii sawuran yetagi. A
a rali e ma, a naxa, “Tila, sanla rabama nɛn
Alatala xa!”

⁶ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e yi saraxa
gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba.
Yamaan yi dɔxɔ e dɛgeden nun e mindeni,
e lu keɛ, e sabaan so.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga!
Godo! Amasɔtɔ i ya yamana, i naxan
naminixi Misiran yamanani, e bata kala.
⁸ E bata kiraan fata xulɛn, n na e yamarixi
naxan ma! E bata xɛma raxulunxin nafala
ɲinge dii sawura suxuren na, e yi e xinbi
sin a bun. E bata saraxane ba a xa, e yi
a fala, e naxa, ‘Isirayila! E gbee alane ni i
ra, naxanye i raminixi Misiran yamanani.’
” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “N
bata yamani ito to, yama murutɛxin na a
ra. ¹⁰ Iki i xa i masiga n na. N ma xɔlɔn xa
keli e xili ma, n xa e raxɔri. N ni i tan nan
bɔnsɔn findima siya gbeen na.”

¹¹ Musa yi Alatala mafan, a Ala, a naxa,
“Ee! Alatala! I ya xɔlɔn kelima i ya ya-
maan xili ma nanfera, i naxan naminixi
Misiran yamanani i sɛnbɛ gbeen nun i yii
barakaxin na? ¹² Xa i ito liga, Misiran
kaane a fale nɛn, e naxa, ‘A e raminixi
Misiran yi miriya ɲaxin nan ma, alogo a xa
sa e faxes geyane ma, a yi e ɲan bɔxɔn fari.’
I ya xɔlɔ gbeen lu! I diɲa! I nama yihadin
nagodo i ya yamaan ma! ¹³ Iburahima fe
xa rabira i ma, e nun Isiyaga nun Isirayila,
i ya walikene. I kɔlɔ nɛn i yetɛ yi, i naxa, ‘N
na ε bɔnsɔnna rawuyama ayi nɛn alo saren
naxanye kore. N bɔxɔni ito birin soma i
bɔnsɔnna yii nɛn n ni i tuli saxi naxan na,
a findi e kɛɛn na habadan!’ ” ¹⁴ Alatala yi

dijɔ, a mi yihadin nagodo a yamaan ma, a feen naxan falaxi.

¹⁵ Musa yi xεε keli geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii. Walaxane fɔxɔ firinne birin yi seβexi. ¹⁶ Ala nan na walaxane rafala. Ala nan yi seβenla ne tixi, naxanye yi keɛɛndenxi walaxane ma. ¹⁷ Yosuwe to yamaan sɔnxɔ xuiin mε, a yi a fala Musa xa, a naxa, “Yenge so sɔnxɔn tema yamaan daaxadeni!” ¹⁸ Musa yi a yabi,

“Nɔ tiine sɔnxɔ xui mi ito ra.
Muxu bɔnbɔxine sɔnxɔ xui mi ito ra.
N tan sigi sa xuiin nan mεma.”

¹⁹ E to maso yamaan daaxaden na, e yi jinge dii sawuran to e nun bodonlane. Musa yi xɔlɔ han! Walaxan naxanye yi a yii, a yi ne woli ayi, a yi e yibɔ geyaan san bun. ²⁰ E jinge diin naxan nafala, a na tongo, a yi a gan. A yi a findi a fujin na, a yi a xuya igen xun ma, a yi Isirayila kaane karahan, e yi a min.

²¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Yamani ito nanse ligaxi i ra, alogo i xa ti e yεε ra yulubi gbeeni ito ligadeni?” ²² Haruna yi a yabi, a naxa, “N kanna nama xɔlɔ! I tan yetena a kolon, yamani ito jaxu. ²³ E a falaxi n xa nεn, e naxa, ‘Alane rafala en xa naxanye tima en yεε ra. Musa ito, xεmεn naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’ ²⁴ N yi a fala e xa, n naxa, ‘Maxidi se xεmaan naxanye yii, ne xa e ba!’ E yi e so n yii, n yi e woli tεeni, jinge diini ito yi mini!” ²⁵ Musa yi a to a yamaan mi yi yagima, a Haruna bata yi tin yamana yetε suxutareyaan ma, e yi findi magele seen na e yaxune xa. ²⁶ Musa yi ti yamaan daaxaden so dεen na, a naxa, “Naxanye Alatala xa, ne xa fa n fεma!” Lewi bɔnsɔnna birin yi e malan a fεma. ²⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Birin xa a silanfanna xidi a tagi. E yamaan daaxadeni siga, keli fɔxɔ boden ma han bodena, birin xa a ngaxakedenna faxa e nun a lanfaan nun a dɔxɔ bodena.’ ” ²⁸ Lewi bɔnsɔnna yi Musaa yamarin suxu, na lɔxɔni muxu wuli saxan yi faxa yamaan na. ²⁹ Musa yi a fala, a naxa, “E bata rasarijan Alatala xa to, bayo ε kelixi ε diine nun ε ngaxakedenne nan xili ma. A bata ε baraka to.”

³⁰ Na xɔtɔn bode, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata yulubi gbeen liga. Iki n xa te Alatala fεma. Waxatina nde n na solonama ε xa nεn ε yulubine fe ra.” ³¹ Musa yi xεε Alatala fεma, a naxa, “Yamani ito bata yulubi gbeen liga! E bata xεmaan nafala suxurene ra. ³² Dijɔ e yulubine ma! Xa na mi a ra, i xa n tan fan xinla ba i ya kitabu seβexin kui.” ³³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Naxan yulubin ligaxi n na, n na nan xili bama n ma kitabun kui. ³⁴ Iki siga, i yamaan xali mεnni n dεnaxan falaxi. N ma malekan tima nεn i yεε ra. Koni a waxatin na a li, n na e jaxankatama nεn e yulubine fe ra.” ³⁵ Alatala yi yamaan jaxankata fitina furen na, amasɔtɔ e bata yi jinge dii sawuran nafala, Haruna naxan nafala.

33

Ala mi fa a yamaan matima

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Siga, keli be, i tan nun yamani ito, i naxan naminixi Misiran yamanani. E te na bɔxɔni n na n dε ti naxan ma fe ra, a n na a soma nεn Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii. N naxa, ‘N na a soma nεn i bɔnsɔnna yii.’ ² N malekan nasigama nεn i yεε ra, alogo a xa Kanan kaane nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedi i yεε ra. ³ E xa te na bɔxɔni kumin nun nɔnɔn gbo dεnaxan yi. Koni n mi sigama ε fɔxɔ ra alogo n nama ε faxa kira yi. Amasɔtɔ yama murutεxin nan ε ra.” ⁴ Yamaan to fala xɔdεxeni itoe mε, e yi sunu, muxu yo mi a maxidi seene so. ⁵ Alatala bata yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Yama murutεxin nan ε ra! Xa en birin siga waxatidi tun, n na ε raxɔrima nεn. Iki, ε ε maxidi seene ba, n xa a ragidi n naxan ligama ε ra.’ ” ⁶ Isirayila kaane to yi kelima Horebe geyaan ma, e yi e maxidi seene ba.

Naralan Bubu singena

⁷ Musa yi darixi bubun tiyε yamaan daaxaden nan fari ma wulani, a yi a xili sa “Naralan Bubuna.” Naxanye birin yi wama Alatala maxɔdin feni, ne yi sigama Naralan bubun nin, naxan yi yamaan daaxaden fari ma. ⁸ Musa nεma yi sigε

bubuni, yamaan birin yi kelima nən, e ti e bubune də ra, e yeen bira Musa fəxə ra han a so bubuni. ⁹ Musa nēma yi soe bubuni, kundaan yi godoma nən, a ti bubun so deen na Ala nēma yi falan tiye Musa xa waxatin naxan yi. ¹⁰ Yamaan na yi kundaan to bubun so deen na, e yi kelima nən, e Ala batu e bubune so deen na. ¹¹ Alatala yi falan tima Musa xa nən yee nun yee, alo muxun falan tima a lanfaan xa kii naxan yi. Na xanbi ra, Musa yi xetema nən yamaan daaxadeni, koni Nunu a dii banxulanna naxan yi Musa malima, Yosuwe, na mi yi kelima bubun kui.

Nabi Musa yi Alatala mafan

¹² Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, “I a falama n xa, i naxa, ‘Ti yamani ito yee ra!’ Koni i munma a yita n na i naxan nasigama n fəxə ra. I bata a fala, i naxa, ‘N ni i xinla kolon, i bata n kenen.’” ¹³ Iki, xa n bata i kenen, i xa n xaran i ya kirane ma. Nayi, n ni i kolonje, n yi lu i kenenje. A mato, i gbee siyaan nan yamani ito ra.”

¹⁴ Ala yi a yabi, a naxa, “N tan yeteen nan i matima, n yi bəje xunbenla fi i ma.”

¹⁵ Musa yi a fala a xa, a naxa, “Xa en birin mi sigama, i nama nxu rakeli be. ¹⁶ A kolonma di nayi, a nxu nun i ya yamaan bata i kenen, xa en birin mi sigama? I ya yamaan nun bonne tagi rabama di, naxanye birin bəxən fari?”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I naxan maxədinxi n ma, n na a ligama nən, amasəto i bata n kenen, e nun n ni i xinla kolon.”

¹⁸ Musa yi a fala, a naxa, “Awa, i ya nərən yita n na!”

¹⁹ Alatala yi a yabi, a naxa, “N na n ma nēmaan birin nadanguma nən i yetagi, n yi n xinla fala, ‘Alatala.’ N hinanje naxan na, n hinanma nən na ra, n kininkininje naxan ma, n kininkininma nən na ma. ²⁰ Koni, i mi nəe n yetagin toe, amasəto muxun mi nəe a toe, a lu a nii ra.”

²¹ Alatala yi a fala, a naxa, “I tima nən gemen fari yirena nde yi be. ²² N nərən nēma dangue, n na i rasoma nən geme yinla ra, n yi n yiin sansan i ma han n dangu. ²³ N na n yiin ba na, i n xanbin toma nən, koni n yetagin mi nəe toe.”

34

Alatala xinla Sariyane 10.1-5

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Geme walaxa firin masoli alo a singene, i naxanye yibəxi. N falane sebəma e ma nən naxanye yi bonne ma. ² I xa i yitən xətənni. I te Sinayi geyaan fari. I fa n nalan mēnni geyaan xuntagi. ³ Muxu yo nama bira i fəxə ra. Muxu yo nama lu geyaan mumēen fari. Hali xuruse kurune nama dangu geyaan san bun.”

⁴ Musa yi gēme walaxa firin masoli alo a singene, a kurun te Sinayi geyaan fari, alo Alatala a yamari kii naxan yi. Geme walaxa firinne yi suxi a yii. ⁵ Alatala yi godo kunda yiyani, a ti mēnni a fēma, a yi a xinla fala, Alatala. ⁶ A yi dangu Musa yetagi, a naxa, “Alatala! Alatala! Ala naxan kininkinin, a mən dija. A mi xələn xulən, a hinanna nun a tinxinna gbo. ⁷ A hinanma nən han mayixete wuli keden, a dija haken nun matandin nun yulubin ma. Koni, a mi yulubi kannu yatema tinxinden na mumə! A fafane haken saranma nən e diine ra han mayixete saxan hanma naanin.” ⁸ Musa yi a xinbi sin bəxəni mafuren! A Ala batu.

⁹ A yi a fala, a naxa, “Marigina, xa n bata i kenen, en birin xa siga. Hali yama murutəxin na a ra, i xa nxu mafelu nxə hakene nun yulubine ra, i nxu findi i gbeen na.”

Xorəyaan 23.14-19 nun Sariyane 7.1-5 nun 16.1-17

¹⁰ Alatala yi a yabi, a naxa, “N layirin xidima nən en tagi. N kabanakone ligama nən Isirayila yamaan birin yee xəri naxanye munma liga yamana yo yi dunuja yi. Siyaan naxanye birin i rabilinxi, ne n ma kabanako wanla toma nən n naxan ligama e xa.”

¹¹ “N na i yamarima naxan ma to, i xa na suxu. N Amorine nun Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune kedima nən i yee ra. ¹² E soma yamanan naxan yi, e nun mən kaane nama layiri yo xidi alogo e nama e raso tantanni. ¹³ E xa e saraxa gandene nun e kide gēməne birin kala. E yi e Asera kide gbindonne sege, e yi e suxurene birin gan.”

¹⁴ E nama ala gbete batu, amasəto Alatala xəxələn, a xili nən “Ala xəxələnxi.”

¹⁵ Ɛ nun yamanani ito muxune nama layiri yo xidi, alogo e nɛma e yɛɛ xɔsima e alane fɛma, e saraxane ba e xa, e nama ɛ xili. Ɛ nama e saraxane don.

¹⁶ Ɛ nama e dii tɛmɛne tongo ɛ dii xɛmɛne xa e naxanle ra, alogo e dii tɛmɛne nɛma e yɛɛ raxɔsima e alane fɛma, e nama ɛ diine maxaran e yi bira e fɔxɔ ra.

¹⁷ I nama suxurene rafala wure raxulunxin na.

¹⁸ I xa Buru Tetaren Sanla raba. Xii soloferere bun ma, i xa buru ratetaren don alo n ni i yamari kii naxan yi. Ito liga a waxatini Abiba kiken na, amasɔtɔ i minixi Misiran yi na kiken nan na. ¹⁹ Ngbeen nan dii singene birin na e nun xuruseene dii xɛmɛ singene birin, yɛxɛɛne nun siine nun jingene.

²⁰ Xa sofali dii xɛmɛ singen na a ra, i xa a xunba yɛxɛɛ diin na hanma sii diina. Koni, xa i mi a xunba, i xa a kɛɛn gira, i yi a faxa. I mɔn xa i ya dii xɛmɛ singene birin xunba. Muxu yo nama fa n yɛtagi n kise mi a yii.

²¹ I walima nɛn xii sennin, i yi i matabu xii soloferede lɔxɔni. I xa i matabu, hali xɛɛ bi waxatin nun se xaba waxatini. ²² I xa Xunsagine Sanla raba, i na se xaban fɔlɔ waxatin naxan yi. I xa Se Xaba Dɔnxɛn sanla raba jɛɛ raɲanni. ²³ Yamaan birin xa fa Marigina Alatala yɛtagi dɔxɔ saxan jɛɛn bun ma, Isirayilaa Ala. ²⁴ Amasɔtɔ n siyane kedima nɛn i yɛɛ ra, n yi i ya bɔxɔn nagbo ayi alogo muxu yo nama i ya yamanan yɛngɛ, i nɛma sigɛ Alatala i ya Ala yɛtagi waxatin naxan yi, han dɔxɔ saxan jɛɛn bun ma.

²⁵ I nama buru ratexin sa saraxa yo fari i naxan bama n xa. I mɔn nama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan namara han xɔtɔnni.

²⁶ I xa fa i ya xɛɛn bogise singe fajine ra Alatalaa banxini, i ya Ala.

I nama sii diin jin a nga xijɛ igen na.

²⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Falani itoe sɛbɛ, amasɔtɔ n layirin xidima en tagi falani itoe nan xɔn e nun Isirayila kaane.” ²⁸ Musa yi lu Alatala fɛma soge tonge naanin nun kɔɛ tonge naanin. A mi donse don, a mi ige min. Alatala yi layirin falane sɛbɛ walaxane ma, Yamari Fu.

Nabi Musa yɛtagin nɔrɔna

²⁹ Musa to godo Sinayi geyaan fari, Layirin Sereya walaxa firinne suxi a yii, a mi yi a kolon xa a yɛtagin mayilenma, amasɔtɔ a bata yi falan ti Ala xa. ³⁰ Haruna nun Isirayila kaane birin yi Musa toma, a yɛtagin yi mayilenma. E yi gaxu e masoɛ a ra. ³¹ Musa yi e xili. Nanara, Haruna nun yamaan kuntigine birin yi fa a fɛma, a falan ti e xa. ³² Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi e maso Musa ra, a yamarine birin so e yii Alatala naxanye fixi a ma Sinayi geyaan fari. ³³ Musa to yelin falan tiyɛ e xa, a yi dugi yalanxin so a yɛtagin xun na. ³⁴ Musa nɛma yi fɛ Alatala yɛtagi falatideni a xa, a yi dugin bama nɛn han a yi mini. A to yi minima, a yi a falama nɛn Isirayila kaane xa naxan yi yamarixi. ³⁵ Isirayila kaane yi a toma a a yɛtagin mayilenma. Musa yi dugi yalanxin sama nɛn a yɛtagin ma han a yi so falatideni Ala xa.

35

Matabu Lɔxɔna

¹ Musa yi Isirayila yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa yamarine nan itoe ra: ² Xii sennin bun ma, ɛ xa wanla kɛ, koni xii soloferede lɔxɔn sarijan. Matabu Lɔxɔn na a ra naxan nasarijanxi Alatala xa. Muxu yo na wali na lɔxɔni ɛ xa a faxa. ³ Ɛ nama tɛɛn nadɛgɛ ɛ konne yi Matabu Lɔxɔni.”

Yii malanna lan Ala Batu Bubun ti feen ma

Xorɔyaan 25.1-7 nun 39.32-41

⁴ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi: ⁵ Ɛ xa fa yii malan seene ra Alatala xa ɛ jɛnige fajin na: xɛmana, gbetina, sulana, ⁶ gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, e nun sii xabe dugine, ⁷ konton kidi magbelixine, sube kidine, kasiya wudina, ⁸ lɛnpu turena, se xiri naxumɛne naxan sama se masusan tureni, e nun wusulan xiri naxumɛna, ⁹ onixi gɛmɛ tofajine, e nun gɛmɛ tofajin gbetene saraxarali domain nun a kanke masaan nayabu seen na.”

Xorɔyaan 39.32-43

¹⁰ “Naxanye birin fatan walideni ɛ yɛ, ne xa fa seni itoe rafaladeni Alatala naxanye yamarixi: ¹¹ Ala Batu Bubun nun a xunna

sona, a suxu seene, a bun tiine, a gaalane,* a senbetenne, e nun a bundɔxɔne; ¹² Layiri Kankirana, a tongo tamine, a deraganla, e nun a ye masansan dugina; ¹³ tabanla nun a tongo tamine, a waliseene birin, e nun buru ralixina; ¹⁴ lenpu dɔxɔ seen nun a waliseene, a lenpune, e nun a turen naxan bubuni yalanma; ¹⁵ wusulan ganden nun a tongo tamine, masusan turena, wusulan xiri naxumɛna, dugin naxan singanxi Ala Batu bubun so dɛɛn na; ¹⁶ saraxa gan daxi baden nun a wure masɔxɔnxina, a tongo tamine, e nun a waliseene birin; ige sa se sula daxin nun a bundɔxɔna; ¹⁷ sansan dugine, a senbetenne, e bundɔxɔne, e nun dugin naxan singanxi sansanna so dɛɛn na; ¹⁸ tamin naxanye gbangbanma bɔxɔni Ala Batu Bubun xidi seen na, e nun sansanna gbeene nun e lutine; ¹⁹ taa dugi naxan soma walideni yire sarijanxini, dugi rasarijanxine saraxarali Haruna xa, e nun a diine gbeen naxanye soma saraxa ralideni.”

²⁰ Isirayila yamaan birin yi keli Musa fɛma. ²¹ Naxanye birin a jɛnige, ne yi fa kiseene ra Alatala xa, Naralan Bubun wanla fe ra, e nun dugi rasarijanxine rafala fena. ²² Xɛmɛn nun naxanla, naxanye jɛnigen yi fan, ne yi fa xɛma maxidi seen sifan birin na, tunla soone, wuredine, jɛrɛne, e yi e fi Alatala ma kise ralixin na. ²³ Gari mamiloxin nun a gbeela, taa dugi fajina, sii xabe dugine, konton kidi magbelixine e nun sube kidine yi naxanye yii, e yi fa ne ra. ²⁴ Naxanye yi fama gbetin nun sulan na, ne yi na findi kiseen na Alatala xa. Kasiya wudin yi naxanye yii, ne yi fa ne ra walideni. ²⁵ Naxalan walikɛne birin yi garini tɔn e fa a ra, a mamiloxin nun a gbeela, hanma taa dugina, e naxanye wurundun. ²⁶ Naxalan walikɛ gbetɛye yi sii xabe dugin wurundun naxanye yi wama a liga feni e nun naxanye fatan. ²⁷ Yamaan kuntigine yi fa onixi gɛmɛne ra e nun gɛmɛ tofani gbetɛye saraxarali do-maan nun kanke masaan nayabu seene ra. ²⁸ E yi fa se xiri naxumɛne nun oliwi turen na lenpun nun masusan turena fe ra e nun wusulan xiri naxumɛna. ²⁹ Isirayila kaa

jɛnige fajine birin, xɛmɛn nun naxanla, e birin yi fa e kiseen na Alatala xɔn wanle kɛ feen na Alatala naxanye yamarixi e ma fata Musa ra.

Batu bubun walikɛne *Xorɔyaan 31.2-6*

³⁰ Musa yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E a mato, Alatala bata Yuri a dii Besalɛli sugandi, Xuru mamandenna, Yuda bɔnsɔnni. ³¹ A bata a ralugo Alaa Nii Sarijanxin nun xaxilimayaan nun kolonna ra, alogo a xa fatan wali wuyaxi kɛ, ³² alogo a xa nɔ wali gbeene raka-malideni, a xɛmaan nawali, e nun gbetin nun sulana, ³³ a gɛmɛ fajine masoli, a yi e suxu seene yitɔn, a wudin nawali, alogo a xa wali tofajine kɛ. ³⁴ Ala mɔn bata tin a xa fatan xaranna tiyɛ, e nun Axisamaki a dii Oholiyabi, Dan bɔnsɔnni. ³⁵ Ala bata tin e fatan wanla sifan birin na, e gɛmɛne masoli, e wanle yɛba, e dugine sɔxɔn, a mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina. E fatan wanla sifan birin yɛbadeni.”

36

¹ “Besalɛli nun Oholiyabi, e nun walikɛne birin, Alatala xaxilimayaan nun kolonna fi naxanye ma alogo e xa nɔ yire sarijanxin wanle birin kɛdeni, e xa wanla fɔlɔ alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

² Musa yi Besalɛli nun Oholiyabi xili, e nun walikɛne birin Alatala xaxilimayaan fi naxanye ma, e nun naxanye yi waxi wanle kɛ feni. ³ Isirayila kaane fa kiseen naxanye ra yire sarijanxin ti feen na, Musa yi ne birin taxu walikɛne ra. Muxune mɔn yi fama kiseene ra Musa fɛma xɔtɔn yo xɔtɔn. ⁴ Nayi, muxun naxanye birin yi yire sarijanxin wanla kɛma, ne birin yi e wanle bɛjin e siga, ⁵ e fa a fala Musa xa, e naxa, “Yamaan fama se wuyaxi ra. E bata a radangu ayi. Alatala naxan yamarixi wanla kɛ feen na, a bata gbo na xa.” ⁶ Musa yi yamarin fi mafuren, a xa fala yamaan daaxaden birin yi, a naxa, “Xɛmɛn nun naxanla, muxu yo nama fa kiseene ra yire sarijanxin wali feen na.” Nayi, e yi ba fɛ

* **35:11:** Nde a falama a “galalenne.”

kiseene ra. ⁷ Amasɔtɔ kiseen naxanye bata yi sɔtɔ ne yi wanla raɲanɲe nɛn.

Ala Batu Bubun ti fena
Xorɔyaan 26.1-37

⁸ Walikɛ xaxilimane yi Ala Batu Bubun nafala taa dugi kuye fapi fu ra, a mamiloxin nun a gbeela. E yi a rayabu maleka gubugubu kan sawura sɔxɔnxine ra. ⁹ Dugine birin yi lan: a kuyan nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛn nun solomasɛxɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ naanin. ¹⁰ E yi dugi suulun dɛgɛ e bode ra, dugi suulunna bonne fan yi dɛgɛ e bode ra. ¹¹ E yi luti mamiloxine ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkin na. E mɔn yi na liga a ratugunxin bonne dɔnxɛ ra xiin na. ¹² E yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine singe ra xiin na, e mɔn yi luti tonge suulun ti taa dugi ratugunxine firinden dɔnxɛ ra xiin na, lutine yi lanxi e bode ma. ¹³ E yi a suxu seen xɛma daxin tonge suulun nafala, e yi dugi ratugunxi firinne xidi e bode ra suxu seene ra. Ala Batu Bubun yi findi se kedenna ra.

¹⁴ E yi dugi fu nun keden nafala sii xabene ra, e findi Ala Batu Bubun xunna soon na. ¹⁵ Dugi fu nun kedenne birin yi lan. Keden kuya yi nɔngɔnna yɛ tonge saxan. Keden yi gbo nɔngɔnna yɛ naanin. ¹⁶ E yi dugi suulun dɛgɛ e bode ra e danna, e dugi senninna bonne fan dɛgɛ e bode ra. ¹⁷ E yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxine singe ra xiin dɛ kinkine ra, e mɔn yi luti tonge suulun ti dugi ratugunxin bonne fan dɔnxɛ ra xiin dɛ kinkine ra. ¹⁸ E yi suxu se sula daxin tonge suulun nafala alogo e xa bubun xidi, a findi kedenna ra. ¹⁹ E yi konton kidi magbelixine dɛgɛ e bode ra, e yi e sa bubun birin fari. E mɔn yi sube kidi fapi gbɛtɛye fan sa na fari.

²⁰ E yi bubun xunna soon bun tiine rafala kasiya wudin na. ²¹ Bun tiine yi kuya nɔngɔnna yɛ fu, e yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ²² Bun tiin yi findi farin firinna ra e bode yɛtagi. E yi bubun bun tiine birin ti na kiini. ²³ E yi bun ti mɔxɔɲɛ rafala bubun yiifari fɔxɔn ma. ²⁴ E yi bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin nafala bun tiine xa. Bun ti yo bun ti, bundɔxɔ

firin. Farin firinne yi sɔti bundɔxɔne kui. ²⁵ E yi bun ti mɔxɔɲɛ ti Ala Batu Bubun kɔmɛn fɔxɔni, ²⁶ e nun bundɔxɔ gbeti daxin tonge naanin, bun ti yo bun ti, bundɔxɔ firin. ²⁷ E yi bun ti sennin ti bubun xanbin na sogegododen binni. ²⁸ E mɔn yi bun ti firin sa a fari bubun xanbi ra tongonne ma. ²⁹ Bun ti firin yi ti e bode xɔn mɛnni. E yi xidi e bode ra keli laben na han e xun tagi. Tongon firinne birin yi ti na kiini. ³⁰ Nayi, bun ti solomasɛxɛ yi ti na e nun bundɔxɔ fu nun sennin. Bun dɔxɔ firin yi lu bun tiine birin bun.

³¹ E yi kasiya wudi gaalane* rafala: suulun yi lu bubun fɔxɔ kedenna bun tiine suxu seen na, ³² suulun yi lu bode fɔxɔn ma, suulun yi lu bubun xanbi binna ma sogegododen binni. ³³ Gaalan tagi xiin bun tiine ma, na yi rafala gaalan kedenna ra alogo a xa keli bubun fɔxɔ kedenni siga han bubun bode fɔxɔna. ³⁴ E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa bun tiine ma. E yi gaalane so yinle rafala xɛmaan na. E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa gaalane ma.

³⁵ E yi kankiraan yɛ masansan taa dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e yi a rayabu maleka sawura sɔxɔnxine ra. ³⁶ E yi a singan kasiya sɛnbɛtɛn naanin na xɛma yilɛnlɛnxine yi saxi naxanye ma. E yi xɛma singan seene ti e ma. E yi sɛnbɛtɛnne ti bundɔxɔ gbeti daxi naanin kui. ³⁷ Dugi sɔxɔnne yi dɛ raxidi taa dugin nafala bubun so dɛɛn na gari mamiloxin nun a gbeela ra. ³⁸ E yi sɛnbɛtɛn suulun gbɛtɛye rafala dugin xa e nun a singan seene. E yi xɛma yilɛnlɛnxine sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma, e bundɔxɔ sula daxi suulun nafala e xa.

37

Layiri Kankirana fe
Xorɔyaan 25.10-20

¹ Besalɛli yi kasiya wudi kankiraan nafala: A kuyana nɔngɔnna yɛ firin e nun a tagi, a yigbona nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi, a yitena nɔngɔnna yɛ keden e nun a tagi. ² A yi xɛma fapi yilɛnlɛnxine sa a fanna nun a kuiin ma, a yi a dɛ kinkin fan nabilin xɛmaan na. ³ A yi a tongo tamine

* **36:31:** Nde a falama a “galalenne.”

so yili naaninne rafala xəmaan na a san naaninne ma, firin fəxə kedenni, firin bode fəxəni. ⁴ A yi kasiya tami firin nafala, a yi xəma yilənlenxine sa e ma. ⁵ A yi tamine raso xəma yinle ra kankiraan dəxənnə yi, alogo e xa findi kankiraan xali seen na. ⁶ A yi xəma dəraganla rafala kankiraan ma, Ala solonadena. A yi kuya nəngənna yə firin e nun a tagi, a yi gbo nəngənna yə keden e nun a tagi. ⁷ A yi maleka gubugubu kan sawura firin nafala xəma bənbəxin na, e ti kankiraan dəraganla fəxə firinne ma. ⁸ A maleka sawura keden ti fəxə kedenni, a yi a firinden ti bode fəxəni. Maleka sawurane nun kankiraan dəraganla yi findi se kedenna ra. ⁹ Maleka sawurane gubugubune yi bandunxi e xun ma, e yi felenxi kankiraan dəraganla ma. Maleka sawurane yə rafindixi e bode ma, e xun sinxi kankiraan dəraganla ma.

Buru Rali Tabanla fe
Xorəyaan 25.23-29

¹⁰ E yi kasiya wudin tabanla rafala: a kuyana nəngənna yə firin, a yigbona nəngənna yə keden, a yitena nəngənna yə keden e nun a tagi. ¹¹ E yi xəma fəji yilənlenxine sa a ma, e a də kinkin nabilin xəmaan na. ¹² E yi farinna sa tabanla jinginna ma a rabilinni. Farinni gboon yi lanxi muxun yii kuiin nan ma. E yi xəmaan sa farinna də kinkine ma. ¹³ E yi a tongo tamine so yili naaninne rafala xəmaan na tabanla tongon naaninne ma a sanne ma. ¹⁴ Tamine so yinle yi lu a də kinkine ra, tamine soon naxanye ra tabanla xali seen na. ¹⁵ E yi kasiya tamine rafala, e yi xəma yilənlenxine sa e ma, e findi tabanla xali seen na. ¹⁶ E yi a goronne nun waliseene rafala xəma fəjin na, e nun a igelengenne minse saraxane rabəxənma naxanye ra.

Lənpune dəxə sena
Xorəyaan 25.31-39

¹⁷ E yi lənpun dəxə seen nafala xəma bənbəxi fəjin na. A sanna nun a yiine yi rayabu se fuge sawurane ra. Se kedenna nan yi e birin na. ¹⁸ Yii sennin nan yi tixi a fəxə firinne ma: lənpu dəxəde yire saxan yi lu a fəxə kedenni, yire saxan a fəxə bodeni. ¹⁹ Amandi wudi fuge sawura saxan saxan yi rafala a yii senninna birin

ma a rayabu seen na. ²⁰ Amandi wudi fuge sawura naanin yi rafala a binla fan ma. ²¹ Keden yi rafala a tangbaxi singen bun ma, keden a firinden fan bun ma, e nun keden a saxanden bun. E birin malanxina yii sennin. ²² Se kedenna nan yi a se fuge sawurane nun a yiine ra, e birin yi rafalaxi xəma fəji bənbəxin nan na. ²³ E yi lənpu solofere rafala xəma fəjin na, e nun e waliseene nun xube kə seene. ²⁴ E lənpun dəxə seen nun a waliseene rafala xəma fəjin kilo tonge saxan nan na.

Wusulan ganden
Xorəyaan 30.1-5

²⁵ E yi wusulan ganden nafala kasiya wudin na. A kuyana nəngənna yə keden, a yigbona nəngənna yə keden, a yitena nəngənna yə firin. E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. E yi findi se kedenna ra. ²⁶ E yi xəma fəji yilənlenxine sa a fanna nun a dəxənnə nun a fenne ma. E yi xəmaan sa a rabilinni a jinginne ma. ²⁷ E yi tami raso yinla xəma daxin firin firin nafala wusulan ganden jinginne bun ma alogo a tongo tamine xa raso a fəxə firinne ra. ²⁸ E yi kasiya wudin nafala tamine ra, e yi xəma yilənlenxine sa e ma.

Xorəyaan 30.22-38

²⁹ Wusulan nafalane yi masusan ture saripanxin nun wusulan xiri jaxumən nafala.

38

Saraxa gan daxin badena
Xorəyaan 27.1-8

¹ E yi saraxa ganden nafala kasiya wudin na, a kuyana nəngənna yə suulun, a yigbona nəngənna yə suulun, a yitena nəngənna yə saxan. ² E yi fenne rafala a tongon naaninne ma. Saraxa ganden nun a fenne yi findi se kedenna ra, e sula yilənlenxine sa e ma. ³ E yi a waliseene rafala sulan na: xube sa seene nun xube kə seene nun wuli xuya goronne nun sube tongo seene, e nun tē kə seene. ⁴ E yi wure masəxənxin nafala xuben minin naxan na. A yi lu saraxa ganden də kinkine bun ma saraxa gandeni teen tagini. ⁵ E yi tamin so yili naanin nafala sulan na a wure masəxənxin tongon naaninne ma. ⁶ E yi

kasiya tamine rafala saraxa ganden xa, e sula yilɛnlɛnxine sa e ma. ⁷ E yi tamine raso sula yinle ra alogo tamine xa lu saraxa ganden fɔxɔ firinne ma a xali seen na. E yi a rafala farinne ra, a kui genla yi lu.

Ige ramara sena

⁸ Walikɛ ɲaxanla naxanye yi Naralan Bubun so dɛɛn na, ne yi e mato kikene so e yii, e yi ige ramara seen nun a bundɔxɔn nafala ne sulan na.

Dugi sansanna

Xorɔyaan 27.9-19

⁹ E yi Ala Batu Bubun nabilin sansanna ra. Sansanna yiifari fɔxɔn yi kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a ti taa dugi fajine ra. ¹⁰ Sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ yi ti sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛ kui. Dugi singan se gbeti daxine yi singan gbeti gaalane* ra sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹¹ Kɔmɛn fɔxɔn sansanna fan yi kuya ayi han nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a fan yi ti sula sɛnbɛtɛn mɔxɔɲɛ ra e nun sula bundɔxɔ mɔxɔɲɛn e nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane sɛnbɛtɛnne longonne ra. ¹² Sansanna yi kuya ayi sogegododen binni han nɔngɔnna yɛ tonge suulun. A yi ti dugine ra e nun sɛnbɛtɛn fu nun bundɔxɔ fu nun dugi singan se gbeti daxine nun gbeti gaalane. ¹³ Sansanna yi kuya ayi a sogeteden binni soden dɛnaxan yi, han nɔngɔnna yɛ tonge suulun. ¹⁴ Dugine yi singan soden fɔxɔ kedenni, e nun sɛnbɛtɛn saxan nun e bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna yɛ fu nun suulun. ¹⁵ Dugine yi singan soden bode fɔxɔni, e nun sɛnbɛtɛn saxan e nun bundɔxɔ saxan han nɔngɔnna yɛ fu nun suulun. ¹⁶ Bubun sansanna dugine birin yi rafalaxi taa dugi fajin nan na. ¹⁷ Sɛnbɛtɛnne bundɔxɔne birin yi rafalaxi sulan nan na. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilɛnlɛnxine yi saxi sɛnbɛtɛnne fan xuntagine ma. Sansanna sɛnbɛtɛnne birin yi tugunxi e bode ra gbeti gaalane nan na. ¹⁸ Dugi sɔxɔnne yi so dɛɛn dɛ raxidi dugin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. A yi kuya han nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ. A yi mate han nɔngɔnna yɛ suulun alo sansanna dugin bonne. ¹⁹ Sɛnbɛtɛn naanin nun bundɔxɔ

naanin fan yi ti mɛnni. E dugi singan seene nun gaalane yi rafalaxi gbetin nan na. Gbeti yilɛnlɛnxine yi saxi e xuntagine ma. ²⁰ Tami dungin naxanye yi gbangbanma bɔxɔni bubun bun tiine nun sansanna sɛnbɛtɛnne xidi seene ra, ne birin yi rafalaxi sulan nan na.

²¹ Waliseene yatɛne nan itoe ra naxanye rawali Ala Bubun tideni, Layirin Sereyaan bubun naxan kui. Musa nan Lewi bɔnsɔnna muxune yamari, e yi e sɛbɛ saraxarali Harunaa dii Itamara xun matoon bun ma. ²² Yuri a dii Besaleli, Xuru mamandenna Yuda bɔnsɔnni, na yi seen birin nafala Alatala Musa yamari naxanye ma. ²³ E nun Oholiyabi nan yi a ra, Axisamaki a diina, Dan bɔnsɔnni. Walikɛɛn nan yi a ra naxan fatan wanle yɛbadeni. Dugi sɔxɔnna nan mɔn yi a ra naxan yi gari mamiloxin nun a gbeela rawalima e nun taa dugi fajina.

²⁴ Xɛma kise ralixin naxanye birin yi rawalima yire sariɲanxin tideni, ne yi lanxi kilo kɛmɛ solomasɛxɛ kilo tonge solofere kilo solofere garamu kɛmɛ saxan nan ma. A maliga yire sariɲanxin ligaseen nan na. ²⁵ Yamaan fa gbetin naxan na, na to tɛngɛ, na lan kilo wuli saxan kilo fu nun solofere garamu kɛmɛ solofere nun tonge suulun nan ma. A maliga yire sariɲanxin ligaseen nan na. ²⁶ Xɛmɛn naxanye barin bata yi ɲɛɛ mɔxɔɲɛ ti, ne to tɛngɛ, e birin gbeti gbanan keden keden nan fi gbeti gbanan naxan lan garamu suulun ma. A maliga yire sariɲanxin ligaseen nan na. Xɛmɛ wuli kɛmɛ sennin wuli saxan kɛmɛ suulun tonge suulun nan tɛngɛ. ²⁷ E gbetin kilo wuli saxan nan naxulun gbeti bundɔxɔ kɛmɛne rafala seen na yire sariɲanxin nun a yɛ masansan dugin xa, kilo tonge saxan saxan. ²⁸ Na gbeti kilo fu nun solofere garamu kɛmɛ solofere tonge suulunna naxan lu, e dugi singan seene nun gaalane rafala na ra, e mɔn yi gbetin sa sɛnbɛtɛnne xuntagine ma. ²⁹ Sula kise ralixine lan kilo wuli firin kɛmɛ mɔxɔɲɛn nun naanin nan ma. ³⁰ E yi bundɔxɔne rafala na ra Naralan Bubun soden xa e nun sula saraxa ganden nun a wure masɔxɔnxin nun a goronne

* **38:10:** Nde a falama a “galalenne.”

birin, ³¹ sansanna bundəxəne, a soden fan gbeene, e nun bubun nun sansanna xidi seen gbangban daxine.

39

Saraxaraline dugine

¹ E gari mamiloxin nun a gbeela naxanye sətə, e dugine rafala ne nan na wali kə seen na yire sarijanxini. E mən yi doma rasarijanxine rafala Haruna xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali domana

Xərəyaan 28.6-14

² E yi saraxarali doma xəma daxin nafala gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ³ E yi xəmaan bənbə han a dənfetən. E yi a yibolon luti xunxurine ra alogo a xa basan gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina, a findi wali tofajin na. ⁴ E yi a tungunne dəge, e lutine ti e xun firinne ra a xidi seen na. ⁵ A tagixidi fajin fan yi dəge na kiini. E nun saraxarali domaan yi findi se kedenna ra. A rafala xəmaan na, e nun gari mamiloxin nun a gbeela, e nun taa dugi fajina alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁶ E yi onixi gəməne ti gəmə suxu seen xəma daxine ra, e Isirayilaa diine xinle kərəndən onixi gəməne ma a fajin na. ⁷ E yi na gəməne ti saraxarali domaan tungunne ma jəxə lu feen na Isirayilaa diine xən alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kanke masana

Xərəyaan 28.15-28

⁸ E yi kanke masaan dəge, kitisa sena. A yi findi wali fajin na. E yi a dəge alo saraxarali domana, e a rafala xəmaan nun gari mamiloxin nun a gbeela nun taa dugi fajin na. ⁹ A rafalaxi tongon naaninna ra, alogo a xa yisa firinna ra, a kuyan nun a yigbona nəngənna tagi. ¹⁰ E yi a rayabu gəmə fajin kira naanin na. E gəməni itoe nan sa a kira singen ma: saridon gəmənen nun topasi gəmənen nun emerodi gəməna. ¹¹ A kiraan firindena: esikaribukili gəmənen nun safiri gəmənen nun dayimu gəməna. ¹² Kiraan saxandena: opali gəmənen nun agati gəmənen nun ametisi gəməna. ¹³ Kiraan naanindena: kirisoliti gəmənen nun onixi gəmənen nun yasipi gəməna. Gəməni itoe xa sa suxu

se xəma daxine kui. ¹⁴ Na gəmə fu nun firinne luma Isirayilaa diine nan xili yi. Gəmə yo gəmə, Isirayila bənsən keden xinla yi kərəndən a ma taxamasenna ra. ¹⁵ E yi xəma yələnxəndine rafala kanke masaan na, naxanye dənbəxi alo lutina. ¹⁶ E yi xidi se xəma daxi firin nun xəma wuredi digilinxi firin nafala, e yi wuredine so kanke masaan xunne ra. ¹⁷ E yi yələnxəndine xidi wuredine ra kanke masaan tungunne ma, ¹⁸ yələnxəndine yi ti xidi se firinne ra alogo e xa tugun saraxarali domaan tungunne ra a kanke ra. ¹⁹ E mən yi xəma wuredi digilinxi firin nafala e naxanye singan kanke masaan san bun ma, kanke masaan də kinkin kui. ²⁰ E yi xəma wuredi firin nafala, e yi e xidi saraxarali domaan tungun firinne laben na, a tagixidin faxa ra. ²¹ E yi kanke masaan wuredine nun saraxarali domaan wuredine xidi e bode ra luti mamiloxin na, alogo kanke masaan nama saraxarali domaan bəjin alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Saraxarali dugi gbete

Xərəyaan 28.31-43

²² Dugi səxənna nde yi saraxarali domaan gubaan dəge dugi mamiloxin na. ²³ A kəən yi lu a tagi, e yi dugina nde dəge a kəən nabilinni alogo a nama bə. ²⁴ E yi girenada wudi bogi sawurane dəge a lenbene ma gari mamiloxin nun a gbeela ra, e nun taa dugi fajina. ²⁵ E yi xəma talandine rafala, e yi e xidi a lenbene ma girenada wudi bogine longori ra. ²⁶ Xəma talanne yi xidi girenada bogi sawurane longori ra gubaan lenben nabilinni. A yi na nan soma a nəma yi wale waxatin naxan yi alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁷ Dugi səxənna nde yi doma bunbirane dəge taa dugi fajin na Haruna nun a diine xa, ²⁸ e nun taa dugi namu fajin nun taa dugi xuntagi xidine nun taa dugi wantan fajine. ²⁹ Dugi səxənna nde yi taa dugi fajin nafala tagi xidin na e nun gari mamiloxin nun a gbeela alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³⁰ E yi xəma walaxa xurudin nafala taxamaseri rasarijanxin na, e yi a səbə a fari alo taxamasenna fa fala, “Muxu Sarijanxina Alatala

Xa.” ³¹ E yi a xidi luti mamiloxin na namun tigi ra alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

*Nabi Musa yi Batu Bubun mato
Xorɔyaan 35.10-19*

³² Naralan Bubuna Ala batuma denaxan yi, na wanla birin yi kamali. Isirayila kaane yi a birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³³ E yi fa bubun na Musa fema: bubun nun a waliseene birin, a dugi singan seene nun a bun tiine nun a gaalane nun a senbetenne nun a bundoxone ³⁴ nun a xunna soon naxan nafala konton sube kidi magbelixine ra, e nun na fan xunna soon naxan nafala kidi fapine ra nun a ye masansan dugin ³⁵ nun Layiri Sereya Kankiraan nun a tongo tamine nun a deraganla Ala solonama denaxan yi ³⁶ nun tabanla nun a goronne birin nun Buru Ralixin ³⁷ nun xema lenpu dɔxo seen nun a lenpune nun a waliseene nun turen naxan sama a kui ³⁸ nun saraxa gande xema daxin nun masusan turen nun wusulan xiri naxumɛn nun bubun soden de raxidi dugin ³⁹ nun saraxa gande sula daxin nun a wure masoxonxin nun a tongo tamine nun a goronne nun ige ramaraden nun a bundoxon ⁴⁰ nun sansan dugine nun a senbetenne nun bundoxone nun a soden de raxidi dugin nun sansanna lutine nun xidi seen gbangban tamine nun Naralan Bubuna waliseene birin Ala batuma denaxan yi ⁴¹ e nun taa dugi domane saraxaraline xa e nɛma wale yire saripanxini waxatin naxan yi, saraxarali Harunaa doma rasaripanxine, e nun a diine gbeene e naxanye soma e nɛma wale waxatin naxan yi. ⁴² Isirayila kaane bata yi wanla birin ke alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴³ Musa yi na wanla mato, a yi a to fa fala e a kexi nen alo Alatala a yamari kii naxan yi. Nanara, Musa yi duba e xa.

40

E yi Ala Batu Bubun ti

¹ Alatala yi falan ti Musa xa, a naxa, ² “Kike singen xii singena, i xa Ala Batu Bubun ti, Naralan Bubuna. ³ I xa Layiri Sereya Kankiraan dɔxo a kui, e yi a ye

masansan dugin na. ⁴ I xa tabanla xali i yi a dɔxo. I xa lenpu dɔxo seen xali, i yi a lenpune yiton. ⁵ I xa wusulan saraxa gande xema daxin dɔxo Layiri Sereya Kankiraan yetagi, i yi dugin singan Ala Batu Bubun soden de ra. ⁶ I xa saraxa gan daxin baden lu Ala Batu Bubun soden yetagi, Naralan Bubuna. ⁷ I xa ige ramaraden dɔxo saraxa ganden nun Naralan Bubun tagi, i yi igen sa a kui. ⁸ I xa bubun nabilin sansanna ra, i yi dugin singan sansanna soden deen na. ⁹ I xa masusan turen tongo, i yi Ala Batu Bubun masusan e nun a yi seen birin. I xa a rasaripan e nun a waliseene birin, nayi a saripanma nen. ¹⁰ I xa saraxa gan daxin baden masusan e nun a waliseene birin. I xa saraxa ganden nasaripan, nayi a saripanma nen fefe! ¹¹ I xa ige ramaraden masusan e nun a bundoxona, i yi a rasaripan. ¹² I xa fa Haruna nun a dii xemene ra Naralan Bubun deen na, i yi e maxa. ¹³ I dugi rasaripanxine ragodo Haruna ma, i yi a masusan, i yi a rasaripan, alogo a xa saraxarali wanla ke. ¹⁴ I yi fa a dii xemene ra, i yi e maxidi dugine yi. ¹⁵ I yi e masusan alo i e baba masusan kii naxan yi, alogo e xa saraxarali wanla ke n xa. Ne masusanma e so feen nan na saraxaraliyani naxan luma e yixetene birin xa habadan.” ¹⁶ Musa yi Alatalaa yamarine birin liga.

¹⁷ Ne firinden kike singena, kiken xii singena, Ala Batu Bubun yi ti. ¹⁸ Musa to Ala Batu Bubun ti, a yi a bundoxone dɔxo, a yi a buntine ti e kui, a yi gaalane so e yinle ra, a yi a senbetenne ti. ¹⁹ A yi kidine sa bubun fari a xunna soon na. A na fan xunna soon so a xun na alo Alatala Musa yamari kii naxan yi. ²⁰ A yi Layiri Sereya gemɛ walaxane tongo a e sa Layiri Kankiraan kui. A yi a tongo tamine so yinle ra Layiri Kankiraan ma. A yi kankiraan deraganla sa a de ra Ala solonama denaxan yi. ²¹ A yi Layiri Sereya Kankiraan xali Ala Batu Bubun kui, a yi a ye masansan dugin singan, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²² A yi tabanla ti Naralan Bubun kui, Ala Batu Bubun kɛmɛn fɔxonɛ, kankiraan ye masansan dugin fari ma. ²³ A yi burune sa tabanla fari Alatala yetagi, alo Alatala a

yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁴ A yi lenpu dɔxɔ seen dɔxɔ Naralan Bubun kui tabanla yetagi Ala Batu Bubun yiifari fɔxɔn ma. ²⁵ A yi lenpune yitɔn Alatala yetagi, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁶ A yi wusulan gande xema daxin dɔxɔ Naralan Bubun kui, dugin yetagi. ²⁷ A yi wusulan xiri jaxumɛn gan a fari alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²⁸ A yi dugin singan Ala Batu Bubun dɛɛn na. ²⁹ A yi saraxa gan daxin baden dɔxɔ Ala Batu Bubun soden dɛxɔn, Naralan Bubuna. A saraxa gan daxine ba na fari, e nun bogise saraxane, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ A yi ige sa seen dɔxɔ Naralan Bubun nun saraxa ganden tagi, a yi maxa igen sa a kui. ³¹ Musa nun Haruna nun a dii xɛmɛne yi e yiine nun e sanne maxama na igen nan na. ³² E nɛma yi soɛ Naralan Bubun kui, hanma e nɛma e masoɛ saraxa ganden na, e yi e maxama nɛn, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³³ A yi sansanna ti Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, a yi dugin singan sansanna dɛɛn na. Musa yi wanla ranan na kiini.

Ala nɔrɔna

Yatene 9.15-23

³⁴ Nayi, kundaan yi so Naralan Bubun xun na, Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafe. ³⁵ Musa mi yi nɔɛ soɛ Naralan Bubuni, bayo kundaan yi a fari, e nun Alatalaa nɔrɔn yi Ala Batu Bubun nafexi. ³⁶ Na kundaan nɛma yi keɛ Ala Batu Bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane birin yi sigama nɛn a fɔxɔ ra. ³⁷ Koni xa kundaan mi yi bama na, e fan mi yi sigama han a yi ba lɔxɔn naxan yi. ³⁸ Alatalaa kundaan nan yi Ala Batu Bubun xun ma yanyin na, tɛɛn nan yi basanxi a ra kɔɛɛn na. Isirayila yamaan birin yi a to e sigatiin birin yi.

Saraxaraline Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire saxanden ni i ra. Ala a falama Kitabun yireni ito kui, Isirayila kaane yulubi xafarin sɔtɔma kii naxan yi saraxane xɔn.

Kitabun yireni ito fala tide singeni, Ala nan Musa xilima Naralan Bubun kui yire sarijanxini alogo a xa falan ti a xa. Kitabun yireni ito birin, Ala sariyane nan falama Musa xa lan Isirayila kaane ma, a yi e tuli sa, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sɔtɔma nɛn e xɔn.” (Saraxaraline 18.5) A yisoxina, Ala a yɛbama Isirayila kaane xa e lan e xa fe jaxin naxanye ba e tagi alogo e nun Ala yi lan. A a yɛba e xa, e lan e xa naxan liga alogo e yire sarijanxin xa findi e nun Ala naralanden na. Nayi, naxanye saraxan bama, fɔ ne xa a liga nɛn alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Saraxaraline lan e xa binya, e yi e yete suxu binyeni. Yamanan muxune birin lan e yi fati benden fe xɔsixin matanga e nun yulubi feene.

Ala sarijanxina, xanuntenyana Ala, na wama a yamaan xa lu a sarijanni alogo xanuntenyaan xa lu en fan yi. Nanara, a habadan sariyan soxi Isirayila kaane yii, naxan makenɛnxi Marigi Yesu xɔn, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetena.” (Saraxaraline 19.18, na mɔn sebei Matiyyu 22.39 kui).

Ala bata saraxan naxanye birin yɛba Kitabun yireni ito kui, ne en malima nɛn, en yi a famu Marigi Yesu nɔe muxune yulubin xafare kii naxan yi. Ala a fala nɛn Nabi Musa xa Kitabun yireni ito kui, a naxa, “N tan bata wunla findi n solona seen na e niine xa, naxan sama saraxa ganden ma. Amasɔtɔ wunla nan n solonama bayo niina a yi.” (Saraxaraline 17.11-12) Na nan findixi Marigi Yesu fan faxa feen na. A tinxi faxan ma nɛn alogo a wunla xa findi Ala solona seen na yamaan xa. Naxan na yulubin liga, na bata findi muxu halagi daxon na Ala yete ra yi, na lan a xa a niin fi na yulubina fe ra. Na nan a ligaxi, muxune e yiin sama suben xunna ma, e nɛma a

be saraxan na. Na bunna nɛen fa fala, “Naxan yi lan nun a xa liga n tan yulubi kanna ra, na xa liga subeni ito ra.” Marigi Yesu findixi na saraxa kamalixin nan na yamaan xa. Naxan yi lan nun a xa liga adamadi yulubi kanne ra, na liga Yesu nan na naxan mi yulubi ligaxi.

Saraxan naxanye fe sebei Kitabun yireni ito kui, ne keden kedenna birin findixi Marigi Yesu a fena nde misaala nan na. En nɔe Marigi Yesu a dunuɲa yi gidin bunna kolonje nɛn en na saraxani itoe bunne feseɛɛ.

Sariyane nun Saraxane

¹ Alatala yi Musa xili Naralan Bubuni, a yi a fala a xa ² a a xa falani ito rali Isirayila kaane ma, a naxa,

“Xa e tan nde fama saraxan na Alatala xa, a xa findi jingen na hanma yeteɛna hanma siina.”

³ “Xa a jingen nan bama saraxa gan daxon na, a xa turaan nan ba fe mi naxan na. Na kanna xa fa a ra Naralan Bubun so deen na alogo Alatala xa a rasuxu. ⁴ A xa a yiin sa saraxa jingen xunna ma. Ala a rasuxuma nɛn, a findi a solona seen na na kanna xa. ⁵ A xa tura bulanna kɔe raxaba Alatala yetagi. Saraxaraline xa fa a wunla ra, Harunaa diine. Ne yi a so saraxa ganden dexonne ma Naralan Bubun so deen na. ⁶ Na kanna xa jingen budo, a yi a yisege dungi dungi na. ⁷ Saraxarali Harunaa diine xa teen sa saraxa ganden fari, e yegen sa teen na. ⁸ Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari teeni saraxa ganden fari. ⁹ Na kanna xa jingen kui seene nun a sanne yixa, saraxaraliin yi e birin sa teeni saraxa ganden fari. Saraxa gan daxon na a ra naxan nalima teen na. A xirin nagan Alatala ma.”

¹⁰ “Xa na kanna saraxan findixi yeteɛn nan na hanma siina, a xa kontonna ba fe mi naxan na hanma kotona. ¹¹ A xa a kɔe raxaba saraxa ganden kɔmen foxoni Alatala yetagi. Saraxaraline, Harunaa diine, ne xa a wunla so saraxa ganden dexonne ma. ¹² Na kanna xa a yisege a dungi dungi na. Saraxaraliin xa a dungine nun a xunna nun a turene sa yegene fari teeni, saraxa ganden fari. ¹³ Na kanna xa a kui seene

nun a sanne maxa, saraxaraliin yi a birin xali, a e sa tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan dixin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafa Alatala ma.”

¹⁴ “Xa na kanna saraxan findixi xāliin nan na naxan bama saraxa gan dixin na Alatala xa, a xa ganban nan ba hanma kolokonde diina. ¹⁵ Saraxaraliin xa xāliin xali saraxa ganden fari, a xa a xunna bolonje a ra, a yi a sa tēni saraxa ganden fari. A yi a wunla raboxon saraxa ganden dēxonna ma. ¹⁶ A xa a xoson ba e nun a yi seene, a yi e woli saraxa ganden dēxon, sogeteden binni, xube bōxōndeni. ¹⁷ A xa a yibo a gabutene tagi, hali a mi e ba e bode ra. Saraxaraliin yi a sa yegene fari tēni saraxa ganden fari. Saraxa gan dixin na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafa Alatala ma.”

2

Bogise fi daxine Ala ma

¹ “Xa muxuna nde waxi bogise saraxan fi feni Alatala ma, a xa fa murutu fupin nan na. A yi turen sa a yi, a wusulanna sa a fari. ² A xa a xali saraxaraline fema, Harunaa diine. A yi a yiin ye keden tongo murutu fupini, turen saxi naxan yi e nun wusulanna birin. Saraxaraliin xa na sa tēni saraxa ganden fari joxo lu seen na Ala xon. Bogise saraxan nan na ra naxan nalima tēn na. A xirin nafa Alatala ma. ³ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxen na. A sarijan han! Amasoto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēn na Alatala ma.”

⁴ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi buru gandeni, a xa findi murutu fupin nan na, a rafala buru xunne ra naxanye bōnbōxi turen na hanma buru yilēnēnxine turen saxi naxanye ma. Buru rate seen* nama sa ne yi.”

⁵ “Xa bogise saraxan na a ra naxan ganxi tunde dutunna ma, a lan a xa findi murutu fupin nan na naxan bōnbōxi turen na. Buru rate seen nama sa a yi. ⁶ I xa a yibolon, i turen sa a yi. Bogise saraxan na a ra.”

⁷ “Xa i ya bogise saraxan gilinxin na a ra, a xa findi murutu fupin nan na naxan bōnbōxi turen na.”

⁸ “Bogise saraxan naxan nafalaxi na seene ra, i xa fa na ra Alatala fema, i yi a so saraxaraliin yii, a yi a xali saraxa ganden dēxon. ⁹ A nde bama bogise saraxan na nen joxo lu seen na Ala xon, a na sa tēni saraxa ganden fari. Saraxan na a ra naxan nalima tēn na. A xirin nafa Alatala ma. ¹⁰ Haruna nun a diine nan gbee bogise saraxan dōnxen na. A sarijan han! Amasoto a baxi saraxane nan na naxanye ralixi tēn na Alatala ma.”

¹¹ “E bogise saraxan naxanye fima Alatala ma, ne sese nama rafala buru rate seen na. E nama sese gan buru rate seen na hanma kumin naxan yi xa bogise saraxan na a ra naxan nalima tēn na Alatala ma. ¹² E nōe ne fiye nen Alatala ma alo bōxon bogise singene saraxana, koni e nama ne gan saraxa ganden fari alo bogise saraxan naxan xiri rafan Ala ma. ¹³ I xa fōxon sa i ya bogise saraxane birin yi. I nama jinan a sa feen na, amasoto fōxon findixi Alaa Layirin taxamasenna nan na. A xa sa bogise saraxane birin yi.”

¹⁴ “Xa i fa i ya bōxon bogise singene ra Alatala xa bogise saraxan na, i xa se xori kēndene nan fi a ma naxanye dinxi, e ganxi. ¹⁵ I xa turen nun wusulanna sa a fari. Bogise saraxan na a ra. ¹⁶ Saraxaraliin xa nde ba se xori dinxine nun turen na, a a sa tēni joxo lu seen na Ala xon e nun wusulanna birin. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tēn na.”

3

Bōje xunbeli saraxane

¹ “Xa muxuna nde a jingen bama bōje xunbeli saraxan na, a xēmēna hanma a gilēna, a xa fa jingen na Alatala yetagi fe mi naxan na. ² A xa a yiin sa jingen xunna ma, a yi a kōe raxaba Naralan Bubun so dēen na. Saraxaraline, Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dēxonne birin ma. ³ A xa a subeni itoe ba a ra, a ne rali Alatala ma tēn na: turen naxanye buru subene ma, e nun naxanye singanxi e ra, ⁴ a gbingi ra xele firinne, e nun turen naxanye e ma a

* **2:4:** burun nate sena: Lebēna na a ra naxan burun nagboma ayi.

gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan nun gbingi ra xelene bama. ⁵ Harunaa diine xa ne sa tɛɛni saraxa ganden fari, e nun saraxa gan daxin naxanye yegene fari tɛɛni. Saraxan nan na ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafa Alatala ma.”

⁶ “Xa a xuruse xunxurin nan bama bɔɲɛ xunbeli saraxan na Alatala xa, a xa a xɛmɛn hanma a gilɛɛn ba fɛ mi naxan na. ⁷ Xa a yɛxɛɛn ba, a xa a xali Alatala yɛtagi. ⁸ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun so dɛɛn na. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔɲne birin ma. ⁹ A xa a subeni itoe tongo bɔɲɛ xunbeli saraxan na, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turena, a xunla nun a turene birin, naxan baxi a gbingi xɔɲna ma, a turen naxanye birin a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁰ a gbingi ra xelɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹¹ Saraxaraliin ne sama nɛn tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen nan na ra naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na.”

¹² “Xa a siin nan bama, a xa a xali Alatala yɛtagi. ¹³ A xa a yiin sa xuruseen xunna ma a yi a kɔɛ raxaba Naralan Bubun yɛtagi. Harunaa diine xa a wunla so saraxa ganden dɛxɔɲne ma. ¹⁴ A xa a subeni itoe tongo, a ne rali Alatala ma tɛɛn na: a turen birin naxanye a buru subene ma e nun naxanye singanxi e ra, ¹⁵ a gbingi ra xelɛ firinne, e nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. Donseen na a ra naxan nalima tɛɛn na. A xirin nafa Alatala ma. Alatala nan gbee a turen birin na.”

¹⁷ “Habadan sariyan na a ra waxati famatɔne birin yi, ɛ na dɔxɔ dɛdɛ yi: ɛ nama suben turen don, ɛ nama suben wunla don.”

4

Yulubi xafari saraxana

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na tantan a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a xa ito liga: ³ Xa saraxaraliin nan yulubin ligaxi naxan masusanxi

turen na a findi saraxarali kuntigin na, a yamaan findi yulubi tongon na, a xa fa tura bulanna ra fɛ mi naxan na, a na ba a yulubi xafari saraxan na Alatala xa. ⁴ A xa turaan xali Naralan Bubun dɛɛn na Alatala yɛtagi. A xa a yiin sa turaan xunna fari, a yi turaan kɔɛ raxaba Alatala yɛtagi. ⁵ A yi a wunla nde tongo, a a xali Naralan Bubun kui. ⁶ A xa a yii sonla sin wunli, a a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔɲa ma solofere yire sariɲanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ⁷ Saraxaraliin xa wunla nde sa wusulan ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui alogo na wunla xa rali Ala ma. A xa turaan wuli dɔɲxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxin baden san bunna dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ⁸ A xa turani ito turen birin ba, turen naxanye a buru subene ma hanma naxanye singanxi e ra, ⁹ a gbingi ra xelɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔɲɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xelene. ¹⁰ A turen bama nɛn alo turen naxanye bama bɔɲɛ xunbeli saraxana turani. Saraxaraliin xa e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹¹ Koni turaan kidin nun a suben nun a xunna nun a sanne nun a kui seene nun a gbiine, ¹² e nun a gbindin dɔɲxɛn birin, a xa ne xali yamaan daaxaden fari ma xube bɔxɔndeni dɛnaxan sariɲan. A yi e sa yegene fari tɛɛni, a e gan xube malanxin fari.”

¹³ “Xa Isirayila yamaan birin nan Alatalaa yamarina nde kala tantanni, e mi a kolon, e bata findi yulubi tongone ra na yi. ¹⁴ E na a kolon a e bata yulubin liga, yamaan xa fa tura bulanna ra, e na ba yulubi xafari saraxan na. E na xalima nɛn Naralan Bubun yɛtagi. ¹⁵ Yamaan fonne xa e yiine sa turaan xunna ma Alatala yɛtagi, e turaan kɔɛ raxaba. ¹⁶ Saraxarali gbeen xa a wunla nde xali Naralan Bubun kui. ¹⁷ A xa a yii sonla sin wunli a a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔɲa ma solofere yire sariɲanxin yɛ masansan dugin yɛtagi. ¹⁸ Saraxaraliin xa a wunla nde sa saraxa ganden tongonna fenne ma, naxan Alatala yɛtagi Naralan Bubun kui. A xa a wuli dɔɲxɛn nabɔxɔn saraxa gan daxi baden dɛxɔn ma Naralan Bubun dɛɛn fɛma. ¹⁹ A xa a turene birin ba, a a sa tɛɛni saraxa ganden fari. ²⁰ A xa

na turaan liga alo turaan naxan ba a yeteen yulubi xafari saraxan na. Saraxaraliin xa Ala solona e xa na kiini, Ala yi e mafelu. ²¹ A xa turaan xali yamaan daaxaden fari ma, a yi a sa teeni alo a tura singen liga kii naxan yi. Yamaan yulubi xafari saraxan na ra.”

²² “Mangan na yulubin liga tantanni, a Alatalaa yamarin kala, a Ala. A bata findi yulubi tongon na. ²³ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa koton na saraxan na, fe mi naxan na. ²⁴ A xa a yiin sa koton xunna ma, a yi a koe raxaba, saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi Alatala yetagi. Yulubi xafari saraxan na a ra. ²⁵ Saraxaraliin xa a yii sonla sin na wunli, a yi nde sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ²⁶ A xa a turen birin sa teeni saraxa ganden fari, alo boje xunbeli saraxan turen liga kiinde. Saraxaraliin xa Ala solona mangan yulubina fe ra na kiini, Ala yi a mafelu.”

²⁷ “Xa muxuna nde tantan yamaan ye, a yulubin liga, a Alatalaa yamarina nde kala, a bata findi yulubi tongon na. ²⁸ A na a kolon a a bata yulubin liga, a xa fa sii gilen na saraxan na fe mi naxan na a yulubina fe ra. ²⁹ A xa a yiin sa siin xunna fari naxan bama yulubi xafari saraxan na. A xa a koe raxaba saraxa gan daxine bama denaxan yi. ³⁰ Saraxaraliin xa na wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan daxi baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. ³¹ A xa a turene birin ba, alo boje xunbeli saraxan turen ba kii naxan yi. A yi a sa teeni saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini, Ala yi na kanna mafelu.”

³² “Xa a fa yexee diin nan na a yulubi xafari saraxan na, a lan a xa a gileen nan ba, fe mi naxan na. ³³ A xa a yiin sa a xunna fari. A xa a koe raxaba yulubi xafari saraxan na saraxa gan daxine koe raxaban denaxan yi. ³⁴ Saraxaraliin xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a sa saraxa gan dacin baden tongonna fenne ma, a yi wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon ma. ³⁵ A xa a turene birin ba, alo yexeen naxan ba boje xunbeli saraxan

na. Saraxaraliin yi a sa saraxan bonne fari naxanye ralima Alatala ma teeni saraxa ganden fari. Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna xa a yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu.”

5

Yulubin misaale

¹ “Xa yamaan xilixi sereya badeni e yi e rakolo, xa muxuna nde feen naxan toxi hanma a a kolon, xa a mi sereyaan ba na ma, a bata yulubin liga. A na haken goronna tongoma nen. ² Xa muxuna nde a din se haramuxina nde ra, xa a findi sube haramuxi faxaxin na, hanma xuruse haramuxina nde, hanma bubuse haramuxina nde, hali a mi a kolon, a fan mi fa sarijanxi, a bata yulubin tongo. ³ Xa muxuna nde a din se xosixina nde ra naxan fataxi adamadiine ra, hali a mi yi a kolon, a na a kolon, a bata findi yulubi tongon na. ⁴ Xa muxuna nde mi a miri, a a kolo wulen fari, fa fala a fena nde rabama nen. Xa a mi a raba, a bata findi yulubi tongon na.”

⁵ “Naxan na findi yulubi tongon na na feene yi, na xa a ti a yulubi ligaxin na. ⁶ Na xanbi ra, a xa fa yexee gilen na hanma sii gilena, a a ba saraxan na Alatala xa a yanginna ra. Nayi, saraxaraliin xa Ala solona a yulubina fe ra.”

⁷ “Xa fere mi a xa a xuruseen soto, a xa fa ganba firin hanma kolokonde firin na, a ne ba saraxan na a yanginna ra Alatala xa, keden yulubi xafarin na, keden saraxa gan dacin na. ⁸ A xa e xali saraxaraliin fema. A xa yulubi xafari saraxan nan singe ba. A xa a koeen gira, koni a nama a xunna bolonje a ra. ⁹ A xa a wunla nde xuya saraxa ganden dexonna ma, a wuli donxen naboxon saraxa ganden dexon. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹⁰ A xa xoliin boden ba saraxa gan dacin na alo sariyana a falaxi kii naxan yi, a yi Ala solona na kanna yulubina fe ra. Ala a mafeluma nen.”

¹¹ “Xa fere mi a xa a ganba firin hanma kolokonde firin soto, a noe fe murutu fupin kilo naanin na nen yulubi xafari saraxan na. Koni a nama turen hanma wusulanna sa a yi, bayo yulubi xafari saraxan na a ra. ¹² A xa a xali saraxaraliin fema, na yi a yiin ye keden ba a rapoxo lu seen na Ala xon, a yi

a sa saraxane fari naxanye ralima Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Yulubi xafari saraxan na a ra. ¹³ Saraxaraliin xa Ala solona na kiini na kanna yulubi ligaxine fe ra, Ala yi a mafelu. Saraxaraliin nan gbee saraxan dɔnxɛn na alo a ligan bogise saraxan na kii naxan yi.”

Yangin saraxana

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁵ “Xa muxuna nde tinxintareyaan liga, a yulubin liga tantanni a mi Alatala gbee se sarijanxine fi a ma. A xa fa kontonna ra e nun naxan yɛlan a yanginna ra Alatala xa, fɛ mi naxan na, naxan saren lanxi kala tixin ma, fata yire sarijanxin gbeti liga seen na. Yangin saraxan nan na ra. ¹⁶ A mi se sarijanxin naxan fixi, a xa a jɔxɔn fi, a yi a saren yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, a yi a birin so saraxaraliin yii. Saraxaralina Ala solonama nɛn na kanna xa kontonna ra, a naxan bama yangin saraxan na, Ala yi a mafelu.”

¹⁷ “Xa muxuna nde yulubin liga, a Alatala yamarina nde kala, hali a mi a kolon, a bata findi yulubi tongon na. A a haken goronna tongoma nɛn. ¹⁸ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na. A saren xa lan a kala tixin saren ma fata sariyan na saraxaraliin miriyani. Nayi, saraxaralina Ala solonama nɛn a tantanna fe ra, Ala yi a mafelu. ¹⁹ Yangin saraxan na a ra, bayo na kanna findixi yulubi tongon nan na Alatala mabinni.”

Sariyana lan yangin saraxan ma

²⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²¹ “Xa muxuna nde yulubin liga, a yi tinxintareyaan liga Alatala ra, a wulen fala a boden xa a yii sena nde a fe ra, naxan taxuxi a ra hanma a a mɔpa, hanma a a kansun, ²² hanma a a dɛ yixalan sena nde a fe ra naxan lɔxi ayi, a yi a to, hanma a a kɔlɔ wuleni, hanma a yulubina nde liga alo adaman dari fena, ²³ a na na sifan liga, a bata findi yulubi tongon na. A xa na se mɔpaxin naxɛtɛ, hanma a naxan kansunxi, hanma naxan yi taxuxi a ra, hanma a seen naxan toxi naxan yi lɔxi ayi, ²⁴ hanma a

wulen falaxi seen naxan ma fe ra. A xa na jɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔna ma firin sa a fari, a yi a so a kanna yii na lɔxɔn yɛtɛni a na yangin saraxan ba lɔxɔn naxan yi. ²⁵ A xa fa kontonna ra saraxaraliin fɛma fɛ mi naxan na yangin saraxan na Alatala xa. Na kontonna saren nun kala tixin saren xa lan. ²⁶ Saraxaralina Alatala solonama nɛn, a yi a mafelu na feen na, naxan a findixi yulubi tongon na.”

6

Sariyan saraxa gan daxine fe yi

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa yamarini ito fi Haruna nun a diine ma, a naxa, “Sariyan ni i ra saraxa gan daxine fe ra. Saraxa gan daxin xa lu ganjɛ saraxa ganden fari kɔɛɛn birin na han xɔtɔnni. Tɛɛn nama tu saraxa ganden fari. ³ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a maxidi taa dugi gubani e nun a taa dugi bunbirana, a saraxan xuben ba saraxa ganden fari tɛɛn naxanye ganxi, a yi e sa saraxa ganden dɛxɔn. ⁴ Na xanbi ra, a a dugine masara, a xuben xali yamaan daaxaden fari ma yirena nde yi naxan sarijan. ⁵ Tɛɛn naxan dɛgɛma saraxa ganden fari, na nama tu. Xɔtɔn yo xɔtɔn, saraxaraliin xa yegene fari sa, a yi saraxa gan daxini tɔn tɛɛni, a bɔjɛ xunbeli saraxane turen sa a fari. ⁶ Tɛɛn xa lu dɛgɛ saraxa ganden fari waxatin birin. A nama tu.”

Sariyan bogise saraxane fe yi

⁷ “Sariyan ni i ra bogise saraxana fe ra: Harunaa diine xa fa a ra Alatala yɛtagi, saraxa ganden yɛtagi. ⁸ Saraxaraliin xa murutu fujin nun turen yiin yɛɔayi keden tongo, e nun wusulanna birin naxan saxi bogise saraxan fari. A yi na sa tɛɛni jɔxɔ lu seen na Ala xɔn saraxa ganden fari, a xirin yi rafan Alatala ma. ⁹ Haruna nun a diine xa na bogise saraxan dɔnxɛn don. E xa a don yirena nde yi naxan sarijan Naralan Bubun sansanna kui. Buru rate se* nama sa a yi. ¹⁰ A mi ganma buru rate seen na. N na nan soxi e yii e gbeen na fata ne saraxane ra naxanye ralima n ma tɛɛn na. A sarijan han! A sarijan alo yulubi xafari saraxan nun yangin saraxan

* **6:9:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

sarijan kii naxan yi. ¹¹ Haruna bɔnsɔnna xɛmɛne birin daxe e xa a don. E gbeen na a ra fata saraxane ra naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na waxati famatɔne birin yi. Naxan yo nɛma a yiin dinjɛ a ra fɔ a xa sarijan.”

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹³ “Haruna nun a diine na masusan lɔxɔn naxan yi e yi findi saraxaraline ra, e xa murutu fupin kilo saxan ba bogise saraxan na Alatala xa, a tagina xɔtɔnni, a tagiin bonna jinbanna ra. ¹⁴ Murutu fupin lan a bɔnbɔ turen na, na yi gan tunde dutunna ma. Na xanbi ra, na burudin xa yigira dungi dungi na, a rali bogise saraxan na naxan xiri rafan Alatala ma. ¹⁵ Haruna bɔnsɔnna naxan findima saraxarali kuntigin na, na xa saraxani ito ba. Habadan sariyan na a ra Alatala yetagi, a ganma nɛn fefe! ¹⁶ Saraxaraliin na fa bogise saraxan naxan na, a ganma nɛn fefe, a nama don.”

Yulubi xafari saraxan sariyana

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Sariyan ni i ra yulubi xafari saraxana fe ra. Yulubi xafari saraxan xa faxe Alatala yetagi saraxa gan dixin kɛɛ raxaban dɛnaxan yi. A sarijan han! ¹⁹ Saraxaraliin naxan a ralima, na nan a donma. A xa a don Naralan Bubun sansanna kui yirena nde yi naxan sarijan. ²⁰ Naxan yo nɛma a yiin dinjɛ a suben na fɔ a xa sarijan nɛn. Xa a wunla xuya dugina nde ma, i xa na dugin xa yire sarijanxina nde yi. ²¹ A na jin fɛjɛn naxan kui, i xa na kala. Koni xa a jin sula goronna nan kui, a xa maxa, a malinsaxun. ²² Xɛmɛn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxe, e a don. A sarijan han! ²³ Koni yulubi xafari saraxan naxan wunla bata xali Naralan Bubun yire sarijanxin kui Ala solona seen na, na nama don. Na xa sa tɛɛni.”

7

Yangin saraxan sariyana

¹ “Sariyan ni i ra yangin saraxana fe ra. A sarijan han! ² Yangin saraxan xa faxe saraxa gan dixin kɛɛ raxaban dɛnaxan yi. A wunla yi so saraxa ganden dɛxɔnne birin ma. ³ A turen birin xa ba saraxan na, a xuli turen nun a turen naxanye a buru subene

ma, ⁴ a gbingi ra xɛɛ firinne nun turen naxanye e ma a gbingini, farafaran naxan bɔjɛn ma naxan bama e nun gbingi ra xɛɛne. ⁵ Saraxaraliin xa ne rali Alatala ma tɛɛni saraxa ganden fari. Yangin saraxan na a ra. ⁶ Xɛmɛn naxanye saraxaralina denbayani, ne nan daxe, e a don, koni fɔ a xa don yire sarijanxina nde yi, bayo a sarijan han! ⁷ Yangin saraxan nun yulubi xafari saraxan lanxi sariya kedenni ito nan ma: saraxaraliin naxan Ala solonama, a tan nan gbee suben na.”

⁸ “Saraxaraliin naxan saraxa gan dixin bama muxuna nde xa, a tan nan gbee na kidin na.”

⁹ “Bogise saraxan naxan birin ganxi buru gandeni, naxan nafalaxi tunde dutunna ma hanma naxan gilinxi, saraxaraliin nan gbee ne ra, naxan saraxan nalixi. ¹⁰ Bogise saraxan birin naxan basanxi turen na hanma a xarena, Haruna bɔnsɔnne birin nan gbee ne ra.”

Bɔjɛ xunbeli saraxan sariyana

¹¹ “Sariyan ni i ra bɔjɛ xunbeli saraxana fe ra naxan bama Alatala xa. ¹² Xa muxuna nde xuruseen bama barika bira seen na, a xa a ba e nun buru xunne buru rate se mi naxanye yi naxanye bɔnbɔxi turen na e nun burudine turen saxi naxanye ma buru rate se mi naxanye yi, e nun buru yilɛnɛnɛn naxanye rafalaxi murutu fupin fupin na naxanye bɔnbɔxi turen na. ¹³ Buru rate seen buru xunna naxanye yi, na ndee xa sa bɔjɛ xunbeli saraxan fari naxan bama barika bira seen na. ¹⁴ A xa nde ba ne keden kedenna ra, a na fi Alatala ma. Na findima saraxaraliin nan gbee ra naxan bɔjɛ xunbeli saraxan wunla xuyaxi. ¹⁵ Bɔjɛ xunbeli saraxan naxan bama barika bira seen na, na suben xa don a ba lɔxɔn nin. Na sese nama ramara han xɔtɔnni.”

¹⁶ “Koni, xa muxuna nde bɔjɛ xunbeli saraxan bama alogo a xa a dɛ xuiin nakamali hanma a a ba jɛnige ma saraxan na, saraxa suben xa don a ba lɔxɔn nin, koni naxan na lu, a nɔɛ na donjɛ nɛn na xɔtɔn bode. ¹⁷ Saraxan suben dɔnxɛn naxan na lu a xii saxandeni na xa sa tɛɛni. ¹⁸ Xa muxuna nde susu a bɔjɛ xunbeli saraxan suben don a xii saxande lɔxɔni, saraxan mi rasuxuma. Ala mi a yatema sese ra, a

ba muxun xa bayo a haramuxi. Naxan na a don, a na haken goronna tongoma nen. ¹⁹ Suben naxan na din se haramuxin na, na nama don, a xa sa teeni. Muxun naxan sarijan, na kanna daxa a saraxa suben don, ²⁰ koni naxan mi sarijanxi, a yi boje xunbeli saraxa subena nde don Alatala gbeen naxan na, na kedima nen a yamani. ²¹ Naxan na a din se haramuxina nde ra, fata adaman na hanma sube haramuxina, hanma xosi se haramuxina nde, a yi boje xunbeli saraxa suben don Alatala gbeen naxan na, na kanna kedima nen a yamani.”

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E nama jingen turen don, hanma yexena, hanma siina. ²⁴ I na suben to, a faxaxi hanma burunna subene a yiboxi, ne turen noe rawale nen se gbete ra, koni i nama a don. ²⁵ Naxan na na sube sifane turen don naxanye noe raliye Alatala ma teen na, na kedima nen a yamani. ²⁶ E nama xoliin wunla don hanma suben wunla, e nema dxi dede yi. ²⁷ Naxan na wunla nde don, na kedima nen a yamani.”

²⁸ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁹ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Naxan na boje xunbeli saraxan ba, a xa fa a foxo kedenna ra, a na ba saraxan na Alatala xa. ³⁰ A yeteen xa fa na kiseen na naxan nalima Alatala ma teen na. A xa fa suben turen nun a kanken na. A xa a kanken yita Alatala ra alo se ralixina. ³¹ Saraxaraliin xa turen sa teeni saraxa ganden fari, koni a kanken xa lu Haruna nun a diine xa. ³² I xa boje xunbeli saraxan yiifari ma danban fi saraxaraliin ma kiseen na. ³³ Haruna bomsinna naxan boje xunbeli saraxan wunla nun turen nalixi, na nan gbee a yiifari ma danban na. ³⁴ Amasoto Isirayila kaane boje xunbeli saraxan naxanye bama, a kanke ralixin nun a danban naxan fixi, n bata ne so Haruna nun a diine yii, saraxaraline. Isirayila kaane na subene nan soma e yii habadan.”

³⁵ “Ito nan findi Haruna nun a diine gbeen na e Alatalaa saraxarali wanla folo lxon naxan yi. A bama ne saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma teen na. ³⁶ Alatala na nan yamarixi Isirayila kaane ma, e to masusan lxon naxan yi. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa.

³⁷ Sariyane nan ne ra saraxani itoe fe ra: saraxa gan daxina, bogise saraxana, yulubi xafari saraxana, yangin saraxana, saraxaraliin dexo saraxana e nun boje xunbeli saraxana. ³⁸ Alatala na sariyan so Musa yii Sinayi geyaan nan fari, a Isirayila kaane yamari lxon naxan yi Sinayi tonbonni, a e xa fa e saraxane ra Alatala xa.”

8

Saraxaraline dexo feen saraxana Xorayaan 29.1-37

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Haruna nun a diine xili Naralan Bubun so deen na. I xa fa e dugine nun masusan turen na, e nun turaan naxan bama yulubi xafari saraxan na, e nun konton firin e nun debena buru ratetarene naxan kui. ³ I xa Isirayila yamaan birin malan Naralan Bubun so deen na.” ⁴ Alatala yamarin naxan fi, Musa yi na liga, yamaan yi e malan Naralan Bubun so deen na.

⁵ Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi.” ⁶ Musa yi Haruna nun a diine maso, a yi e maxa. ⁷ A yi dugin nagodo Haruna ma, a yi a tagi xidi tagixidin na, a gubaan nagodo a ma, a saraxarali domain nagodo a ma, a saraxarali domain tagi xidi tagixidi fajin na. ⁸ A yi kanke masaan bira a koe, a masensen ti seene, Yurima nun Tumin sa na kui. ⁹ A yi namun so Haruna xun na, a yi xema walaxadin sa a tigi yee ra taxamaseri sarijanxin na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹⁰ Musa yi masusan turen tongo, a Ala batu bubun masusan e nun a yi seen birin. A ne birin nasarijan. ¹¹ A yi na turena nde xuya saraxa ganden ma dexo ma solofere, a saraxa ganden masusan e nun a goronne birin, e nun ige sa seen nun a dexo sena, alogo a xa ne rasarijan. ¹² A mon yi turen sa Haruna xunni, a a masusan, alogo a xa a rasarijan. ¹³ A yi Harunaa diine maso. A yi e dugine ragodo e ma, e nun tagi xidine nun xun tagi xidine, alo Alatala yamarin naxan so Musa yii.

¹⁴ A yi fa turaan na yulubi xafari saraxan na, Haruna nun a diine yi e yiine sa turaan xunna fari. ¹⁵ Musa yi a koe raxaba, a a

wunla nde tongo, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma a yii sonla ra, alogo a xa saraxa ganden nasarijan. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. A saraxa ganden nasarijan na kiini alogo a xa Ala solona mɛnni. ¹⁶ Musa mɔn yi turen tongo naxanye yi jingen buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan yi bɔjɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene. A yi na birin sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁷ Koni a yi jingen gbindin nun a kidin nun a suben nun a gbiine woli tɛɛni yamaan daaxaden fari ma, alo Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi.

¹⁸ Na xanbi ra, a yi fa kontonna ra saraxa gan dakin na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ¹⁹ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁰ A yi a yixaba dungi dungi na, a a xunna sa tɛɛni, e nun a duginne nun a turena. ²¹ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi kontonna gbindin birin sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan dakin na, naxan nalixi Alatala ma tɛɛn na alo a yamari Musa ma kii naxan yi. A xirin yi rafan Ala ma.

²² Na xanbi ra, a yi fa kontonna firinden na saraxarali dɔxɔ saraxan na. Haruna nun a diine yi e yiine sa a xunna ma. ²³ Musa yi a kɔɛ raxaba, a a wunla nde tongo, a yi a sa Haruna yiifari ma tunla ma. A nde sa a yiifari ma yii konkoribaannun a san konkoribaannun ma. ²⁴ A yi Harunaa diine fan maso, a a wunla nde sa e yiifari ma tunle ma e nun e yiifari ma yii konkoribaannun san konkoribane. A yi a wunla nde so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ²⁵ A a turen tongo, e nun a xuli turena, e nun turen naxanye a buru subene rabilinni, e nun farafaran naxan a bɔjɛn fari, e nun a gbingi ra xɛɛ firinne nun e turene, e nun a yiifari ma danbana.

²⁶ A deben tongo buru ratetaren naxan kui, naxan yi Alatala yɛtagi. A yi buru xun keden tongo, e nun buru keden naxan nafalaxi turen na e nun burudi keden. A yi e sa suben turene nun yiifari ma danban fari. ²⁷ A yi e birin so Haruna nun a diine yii, a yi e yite Alatala yɛtagi se ralixin na. ²⁸ Na xanbi ra, Musa yi e rasuxu e ra, a yi

e sa tɛɛni saraxa ganden fari saraxa gan daxine fari. Saraxarali dɔxɔ saraxan na a ra, naxan xiri rafan Ala ma. A ralima Alatala ma tɛɛn nan na.

²⁹ Musa yi kontonna kanken tongo a yi a yite Alatala yɛtagi se ralixin na. Na yi findi Musa gbeen na alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁰ Musa yi masusan turena nde tongo e nun wunla nde naxan yi saraxa ganden fari, a yi a xuya Haruna nun a duginne ma, e nun a diine nun e duginne. Nayi, a yi Haruna nun a duginne rasarijan, e nun a diine nun e duginne.

³¹ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, a naxa, “Ɛ suben jin Naralan Bubun dɛ ra, ɛ yi a don na, e nun burun naxan deben kui saraxarali dɔxɔ saraxan na, alo n na a yamari kii naxan yi. N naxa, ‘Haruna nun a diine xa a don.’ ³² Ɛ xa burun nun sube dɔnxɛn woli tɛɛni. ³³ Ɛ nama keli Naralan Bubun dɛ ra xii solofere, han ɛ dɔxɔ fe lɔxɔne yi jan bayo ɛ dɔxɔ feene buma nɛn xii solofere. ³⁴ Alatala to feene yamarixi nɛn alogo a xa solona ɛ xa. ³⁵ Nanara, ɛ xa lu Naralan Bubun dɛɛn na xii solofere, kɔɛɛn nun yanyin na, ɛ yi Alatalaa yamarin suxu, alogo ɛ nama faza, amasɔtɔ na nan yamarixi n ma.” ³⁶ Alatalaa yamarin naxanye birin fi e ma fata Musa ra, Haruna nun a diine yi ne birin liga.

9

Haruna nun a diine yi wanla fɔlɔ

¹ Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, Musa yi Haruna nun a diine xili, e nun Isirayila fonne. ² A yi a fala Haruna xa, a naxa, “Turaan dii keden tongo i yulubi xafari saraxan na e nun konton keden saraxa gan dakin na, fɛ mi naxanye ra, i fa e ra Alatala yɛtagi. ³ I yi a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Ɛ xa kɔtɔn tongo yulubi xafari saraxan na, e nun turaan diin nun yɛxɛɛ diina jɛɛ keden kedenne, fɛ mi naxanye ra saraxa gan dakin na, ⁴ e nun turana e nun kontonna bɔjɛ xunbeli saraxan na, alogo e xa ba saraxan na Alatala yɛtagi, e nun bogise saraxan naxan basanxi turen na. Amasɔtɔ Alatala a nɔrɔn yitama ɛ ra nɛn to.’ ”

⁵ Musa naxan yamari, e na xali Naralan Bubun yetagi. Yamaan birin yi e maso, e ti Alatala yetagi. ⁶ Musa yi a fala, a naxa, “Alatalaa yamarin ni i ra ε naxan ligama alogo ε xa a nɔrɔn to.”

⁷ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I maso saraxa ganden na. I yi i yulubi xafari saraxan nun saraxa gan dixin ba, i Ala solona i yetɛɛn nun yamaan xa. I xa saraxan ba yamaan fan xa alogo i xa Ala solona e xa, alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

⁸ Haruna yi a maso saraxa ganden na, a yi turaan diin kɔɛ raxaba a yetɛ yulubi xafari saraxan na. ⁹ A diine yi fa a wunla ra a xɔn, a yi a yii sonla sin wunli, a yi a sa saraxa ganden tongonna fenne ma. A yi wuli dɔnxɛn nabɔxɔn saraxa ganden dɛxɔn ma. ¹⁰ A yi a turen sa tɛɛni saraxa ganden fari, e nun a gbingi ra xɛlɛne nun farafaran naxan a bɔɲɛn fari, e naxanye baxi yulubi xafari saraxani, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ¹¹ Koni a yi a suben nun a kidin sa tɛɛni yamaan daaxaden fari ma. ¹² A yi saraxa gan dixin kɔɛ raxaba. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹³ E yi saraxan dungi keden keden so a yii e nun a xunna, a yi e sa tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁴ A yi a buru subene nun a sanne maxa, a yi e sa saraxa gan dixin fari tɛɛni saraxa ganden fari. ¹⁵ Na xanbi ra, Haruna yi fa yamana saraxan na. A yi yamana yulubi xafari saraxa kɔtɔn tongo, a yi a kɔɛ raxaba. A na ba yulubi xafari saraxan na alo a singen ba kii naxan yi. ¹⁶ A yi fa saraxa gan dixin na, a na ba alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ¹⁷ A yi fa bogise saraxan na, a yi a yiin yɛ keden ba a ra, a yi na sa tɛɛni saraxa ganden fari, sa xɔtɔn ma saraxan gan dixin fari. ¹⁸ A yi turaan nun kontonna kɔɛ raxaba yamana bɔɲɛ xunbeli saraxan na. A diine yi a wunla so a yii, a yi a so saraxa ganden dɛxɔnne ma. ¹⁹ E yi turaan nun kontonna turen tongo, e nun a xuli turena, a ture yirene, a gbingi ra xɛlɛne, e nun farafaran naxan a bɔɲɛn fari, ²⁰ e yi ne sa subene kankene fari. Haruna yi turene sa tɛɛni saraxa ganden fari. ²¹ Haruna yi subene kankene nun e yiifari ma danbane

yite Alatala yetagi, se ralixin na alo Musa a yamari kii naxan yi.

²² Haruna yi a yiine yite yamaan binni, a duba e xa. A to yulubi xafari saraxan nun saraxa gan dixin nun bɔɲɛ xunbeli saraxan ba, a yi godo. ²³ Musa nun Haruna yi so Naralan Bubun kui. E to mini, e duba yamaan xa. Alatalaa nɔrɔn yi godo saraxa gandeni yamaan yetagi. ²⁴ Tɛɛn yi mini Alatala yetagi, a saraxan nun turen gan saraxa ganden fari. Yamaan to na to, e sɔnxɔ sɛwani, e yi e xinbi sin, e yetagin lan bɔxɔn ma.

10

Haruna dii firin yi gan

¹ Haruna dii firinne, Nadaba nun Abihu, ne yi e wusulan gan seene tongo, e tɛɛn sa e kui, e wusulanna sa a fari. E yi fa tɛɛn na Alatala yetagi, naxan mi yi lan, a mi yi naxan yamarixi. ² Nayi, tɛɛn yi mini Alatala yetagi, a yi e gan, e faxa Alatala yetagi.

³ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “Alatala ε rakolonxi nɛn ito ra, a to a fala, a naxa, ‘N na n ma sariɲanna mayitama nɛn n batu muxune tagi. N binyama nɛn yamaan yetagi.’ ”

Haruna yi lu dunduxi.

⁴ Musa yi Mikayeli nun Elisafan xili, Haruna sɔxɔ Yusiyeli a diine, a yi a fala e xa, a naxa, “E xa ε ngaxakedenne binbine xali yamaan daaxaden fari ma, keli yire sariɲanxin yetagi.” ⁵ E yi fa, e yi e xali yamaan daaxaden fari ma, alo Musa e yamari kii naxan yi. Dugine mɔn yi e binbine ma.

⁶ Musa yi a fala Haruna nun a diine xa, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “E nama ε xunna lu a yitɔntaren na, ε to sunuxi. E nama ε dugine yibɔ, alogo ε nama faxa, ε yi Alatalaa xɔlɔn nafa yamaan birin ma. Alatala ε kon kaan naxanye faxaxi tɛɛn na, Isirayila yamaan birin nan ne wugama. ⁷ E nama keli Naralan Bubun so dɛɛn na, alogo ε nama faxa, amasɔtɔ Alatalaa masusan turen nan ε ma.” Musa naxan fala, e na liga.

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, ⁹ “I na so Naralan Bubun kui, i nama manpaan min, i nama na minse sifan min, i

tan nun i ya diine, alogo ε nama faxa. A findima habadan sariyan nan na i yixetene xa waxati famatone yi. ¹⁰ E xa se sarijanxin nun a haramuxin tagi raba, naxan mi daxa e nun naxan daxa. ¹¹ E xa Isirayila kaane xaran tōnne ma Alatala naxanye fixi e ma fata Musa ra.”

¹² Musa yi a fala Haruna nun a diine xa naxanye yi fa luxi, Eleyasari nun Itamara, a naxa, “Bogise saraxan naxan luxi, naxan mi ralixi Alatala ma tēen na, ε xa na tongo, ε yi a don saraxa ganden fēma. A nama basan buru rate seen* na. A sarijan fefe! ¹³ E xa a don yirena nde yi naxan sarijan, amasōtō i gbeen na a ra ε nun i ya diine, fata na saraxane ra naxanye ralixi Alatala ma tēen na, bayo na nan yamarixin n ma. ¹⁴ Koni suben kanken naxan nalixi e nun danban naxan yitexi Ala xa, ε nun i ya dii xēmene nun i ya dii tēmene xa ne don yirena nde yi naxan sarijan. Amasōtō e bata so ε yii ε gbeen na, naxanye baxi Isirayila kaane bōjε xunbeli saraxane ra. ¹⁵ Isirayila kaane lan e xa fa danban na naxan yitexi e nun kanken naxan nalixi Ala ma, sa turene fari naxanye sama tēeni, alogo e xa yite Alatala yētagi se ralixin na. Habadan sariyan na a ra: I gbeen nan e ra, ε nun i ya diine alo Alatala a yamarixi kii naxan yi.”

¹⁶ Musa yi kōtōna fe maxōdin, naxan baxi yulubi xafari saraxan na. A yi a mε a e bata yi a birin sa tēeni. Nayi, a yi xōlō Eleyasari nun Itamara ma, Harunaa dii naxanye lu, a naxa, ¹⁷ “Nanfera ε mi saraxani ito suben donxi yire sarijanxini? A sarijan han! Alatala subeni ito soxi ε yii nēn alogo Isirayila yamana haken xa ba a ma, ε yi Alatala solona e xa. ¹⁸ Amasōtō subeni ito wunla to mi soxi yire sarijanxin kui, nayi ε lan nēn ε kōtōn suben don yire sarijanxini, alo n na a yamari kii naxan yi.” ¹⁹ Haruna yi a fala Musa xa, a naxa, “I tuli mati. E bata yulubi xafari saraxan nun saraxa gan daxon ba Alatala yētagi to lōxōni, na kui, i mi a to fe sifan naxan n masōtōxi. Na yi Alatala kēnēnjε ba, xa n fa yulubi xafari saraxa suben don to?” ²⁰ Musa to na mε, na yi a kēnēn.

* **10:12:** burun nate sena: Lēbenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

11

Sube radaxaxine nun a haramuxine Sariyane 14.3-21

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Bōxōn subene birin yε, ε lan ε xa itoe nan don: ³ Sube toro kanna naxanye mōn donseen laxunma, ε nōε ne birin donjε nēn fō naxanye toro mi bōxi jaxi ra.”

⁴ “Koni ndee na naxanye donseen laxunma tun, hanma naxanye toro bōxi tun, ne haramuxin na a ra ε tan xa. Nōgōmēna, na haramuxi bayo a donseen laxunma, koni a toro mi bōxi jaxi ra. ⁵ Fanyerasiīn donseen laxunma, koni a toro mi bōxi jaxi ra. A haramuxin na a ra ε tan xa. ⁶ Neren donseen laxunma, koni a toro mi bōxi jaxi ra, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁷ Xōsēn toron bōxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. ⁸ E nama e suben don, ε nama ε yiin din e faxaxin na. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

⁹ “Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yēxene don naxanye e bama, fōxō igeni hanma baani. ¹⁰ Koni niimase xunxuri naxanye fōxō igeni hanma baani, e mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E xōsixin na a ra ε tan xa. ¹¹ Se xōsixin nan ne ra ε tan xa, ε nama e suben don. E xa e faxaxin yatε alo xōsina. ¹² Naxanye birin igeni, e mi e bama, e xali mi e ma, se xōsixin nan ne ra ε tan xa.”

¹³ “E xa xōliini itoe yatε alo se xōsixin, ε nama ne don: singbinna nun dukan nun xōlimangan ¹⁴ nun bangaan nun sēgen siyaan birin ¹⁵ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁶ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fōxō ige ma xōliin nun tōxēdi tongon siyaan birin, ¹⁷ e nun kunkutunna nun jinjāxan nun fōtōnbunsamuran ¹⁸ nun toxoroon nun yēxε suxu kankon nun kankanna, ¹⁹ e nun yaya xōnla nun sājī xōnla siyaan birin, e nun sarasima xōnla nun tuyēna.”

²⁰ “Gabutēen nun sanne niimase xunxurin naxanye ma, ba xōline ra, ne xōsixin na a ra ε tan xa. ²¹ Koni, xa na niimase xunxurin sifana nde sanna a ligε a tukan, ε nōε na donjε nēn. ²² E nōε itoe nan donjε ne yε: supēn siyaan birin nun xoxorone nun

songolonbalane e nun tuguminne. ²³ Koni, gabutēen nun sanne niimase xunxuri gbete naxanye ma, ε xa ne yate se xosixine ra. ²⁴ Ne ε raxosima nen. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁵ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a duginе xa. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra.”

²⁶ “Suben naxan birin toro mi boxi jaxi ra hanma a mi donseen laxunma, ne haramuxin na ra ε tan xa. Naxan na a yiin din e faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ²⁷ Sube san naaninna naxanye birin sanna xunduxi, e haramuxin na a ra ε tan xa. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ²⁸ Naxan yo na e faxaxin tongo, na lan a yi a duginе xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. E haramuxin na a ra ε tan xa.”

²⁹ “Yili ra seen naxanye boxon ma, itoe nan haramuxi ε tan xa: sulumen nun yelen nun dangen siyaan birin, ³⁰ e nun lennakonsaan nun sagadin nun kendemelexaan nun mululuna e nun kolona. ³¹ Ne nan haramuxi ε xa yili ra seene ye boxon ma. Naxan yo na a yiin din e faxaxin na, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ³² E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen, xa a findi wudi daxon na, hanma dugina, hanma kidina, hanma benbenla. Goron yo naxan nawale wali yo yi, a sama nen igeni. A mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Na xanbi ra, a yi sarijan. ³³ Xa na niimasena nde keden bira fejena nde kui, a xosima nen. E xa na fejen kala. ³⁴ Donseen naxan lan a xa don, koni xa na feje kui igen sa a ma, a xosima nen. Minse yo na min na fejen kui, a xosixin na a ra. ³⁵ E faxaxin na bira se yo ma, na xosima nen. Xa buru ganden na a ra hanma tee yinla fo ε xa a kala, bayo a xosixi. E xa a yate alo se haramuxina. ³⁶ Koni xa a faxaxin bira tigini hanma ige ramaradeni, ne mi xosixi. Koni naxan na a yiin din a faxaxin na, na mi fa sarijanxi. ³⁷ Xa a faxaxin bira sansiin ma naxan lan a si, a mi xosixi. ³⁸ Koni xa igen bata sa sansiin ma, a faxaxin yi bira a yi, na sansiin bata haramu ε xa.”

³⁹ “Suben naxan lan a xa don, xa na faxes ma, naxan na a yiin din a faxaxin

na, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁰ Naxan na a suben don, na lan a yi a duginе xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. Naxan yo na e faxaxin maxali na lan a xa a duginе xa, a mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴¹ E nama niimase xunxuridine don, naxanye boxon ma. Ne xosixin na a ra. ⁴² Niimase xunxurin naxanye birin e bubuma boxon ma, ε nama ne sese don. Xa a bubuma a kuiin ma hanma a sigan tima a san naaninne ra hanma a san wuyaxi, a xosixin na a ra. ⁴³ Nayi, ε nama ε yete raxosi na niimase xunxurine xon. E nama ε yete raxosi e xon de! ⁴⁴ Alatala nan n tan na, ε Ala. E xa ε yete suxu sarijanna kui, alogo ε xa sarijan, bayo n tan sarijan. E nama ε yete raxosi niimase xunxuri yo xon naxanye e bubun boxon ma.”

⁴⁵ “N tan nan Alatala ra naxan ε raminixi Misiran yi alogo n xa findi ε Ala ra. Nana, ε xa sarijan, amasoto n tan sarijan. ⁴⁶ Sarijan nan na ra naxan lanxi subene ma, e nun xoline, e nun niimaseen naxanye birin igeni e nun naxanye boxon ma. ⁴⁷ E xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, naxanye lan e don e nun naxanye mi lan e don.”

12

Naxanla rasarijanna diin bari xanbini

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa naxanla nde fudikan, a dii xemen bari, a mi fa sarijanxi na feen ma han xii solofere, alo a nema a kike wanli. ³ Xii solofereden boxoni, diin yi banxulan. ⁴ A mon mi sarijanxi xii tonge saxan nun saxan benun a xa sarijan wunla ma naxan minixi a ma dii bari waxatini. A nama a yiin din se sarijanxi yo ra, a nama siga yire sarijanxini, han a marasarijan boxone yi kamali. ⁵ Xa a dii temen bari, a mi fa sarijanxi xunsagi firin, alo a nema a kike wanli bayo wunla bata mini a ma. A xa a marasarijanna legeden xii tonge sennin nun sennin. ⁶ A marasarijan boxone na kamali a dii xemen xa hanma a dii temena, a xa yexee diin jee kedenna saraxa gan daxon xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na, e nun kolokonde diina hanma ganbana, yulubi xafari saraxan na. ⁷ Saraxaraliin xa na

saraxane ba Alatala xa, a yi Ala solona na naxanla xa. A sarijanma nen a wunla ma. Sariyan nan na ra naxanla xa naxan na dii xemena bari hanma dii temena. ⁸ Xa a mi no yexenen sote, a ne ganba firin hanma kolokonde dii firin xale nen, kedenna xa ba saraxa gan daxin na, bonna yulubi xafari saraxana. Saraxaraliin xa Ala solona a xa, a sarijanma nen.”

13

Furene muxune fatine ma

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Xa muxun fatin yirena nde kusinxi, hanma kafanla a ma hanma fure dena nde a fatin ma naxan ne finde fure naxin na dangu muxu gbete ma, na xa xali saraxarali Haruna fema hanma a diina nde. ³ Furen naxan a fatin ma, saraxaraliin xa na mato. Xa furen yiren xabene bata fixa, a deen yi tilinje ayi, fure naxin nan na ra. A na yelin a matoe, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijan. ⁴ Xa fure de fixena a fatin ma, koni a mi tilin, a fati ma xabe mi fixaxi, saraxaraliin xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁵ A xii soloferede loxoni, a yi a mato. Xa a to furen deen mi masaraxi, a mi gboxi ayi a fatin ma, a mon xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ⁶ Saraxaraliin xa a mato a xunsagi firinden xii soloferede loxoni. Xa furen bata fisa a mi gboxi ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala, a na kanna bata sarijan. Kafanla nan tun na a ra. A xa a dugine xa, a sarijanma nen. ⁷ Koni saraxaraliin yelin xanbini a fale a sarijanxi, xa kafanla fa gbo ayi a fatin ma, na kanna mon xa xete saraxaraliin fema. ⁸ Saraxaraliin mon xa a mato. Xa a to kafanla bata gbo ayi a fatin ma, a xa a fala, a na kanna mi sarijanxi, fure naxin na a ra.”

⁹ “Xa fure naxin bata lu muxuna nde fatin ma, e xa a xali saraxaraliin fema. ¹⁰ A xa a mato. Xa kusindena nde a ma naxan de bata fixa, xa na kusinden bata fati ma xaben fixa, a suben minixi kenenni, ¹¹ nayi fure naxi koxoxin nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. A nama lu a danna matoni, bayo a bata a kolon a mi sarijanxi. ¹² Xa saraxaraliin bata a to a na fure naxin bata gasin namini

a fatin birin ma, keli a sanne ma han a xunna, ¹³ a xa a mato ki faji, bayo xa na furena a fatin birin ma, a xa a fala furemaan ma, a sarijan bayo furen bata yelin xare. ¹⁴ Koni furen deen na mini a ma loxon naxan yi, a mi sarijanxi. ¹⁵ Saraxaraliin na furen deen to a ma, a xa a fala a ma, a mi sarijanxi. Fure naxin nan na ra. ¹⁶ Xa furen deen xara, na kanna xa siga saraxaraliin fema. ¹⁷ A xa a mato. Xa furen bata xara, saraxaraliin xa a fala furemaan ma, a bata sarijan. ¹⁸ Xa seteen te muxuna nde ma, a yalan, ¹⁹ a funfun yi kusin, a fixa hanma a gbeeli, na muxun xa siga saraxaraliin fema. ²⁰ Saraxaraliin xa a mato. Xa furen funfun tilin, a fati ma xabe bata fixa, saraxaraliin xa a fala, a na kanna mi sarijanxi. Fure naxin na a ra, naxan minixi seteen funfuni. ²¹ Koni saraxaraliin na a mato, xa a mi fati ma xabe fixe to, xa furen funfun mi tilin, a xaraxi, a xa furemaan lu a danna xunsagi keden. ²² Xa furen bata gbo ayi fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure naxina nde na a ra. ²³ Koni xa furen funfun mi masaraxi a mi gboxi ayi, nayi larun nan tun a ra. Saraxaraliin xa a fala na kanna ma a sarijanxi.”

²⁴ “Xa muxuna nde fatin ganxi, xa furen deen fixa hanma a gbeeli, ²⁵ saraxaraliin xa a mato. Xa a fati ma xabene fixa, furen deen tilin, fure naxina nde nan na ra, naxan bata mini ganden ma. Nayi, saraxaraliin xa a fala na kanna ma a mi sarijanxi bayo fure naxin na a ra. ²⁶ Koni a na a mato, xa saraxaraliin mi fati ma xabe fixe to furen ye, a deen mi tilin, a bata xara, saraxaraliin xa na kanna lu a danna xunsagi keden. ²⁷ Saraxaraliin xa a mato xii soloferede loxoni. Xa furen bata gbo ayi a fatin ma, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure naxin na a ra. ²⁸ Koni xa furen mi masaraxi, a mi gboxi ayi, a bata xara, gande funfun nan na ra. Saraxaraliin xa a fala, a na kanna sarijanxi. Gande larun nan na ra.”

²⁹ “Xa furen lu xemena nde hanma naxanla nde xunna ma hanma a kenkenna ma, ³⁰ saraxaraliin xa furen mato. Xa a tilin, a xunxexen hanma a de xaben gbeeli, a xunxurun, saraxaraliin xa a fala na kanna ma, a mi sarijanxi. Fure naxin na

a ra, daxana, naxan a suxi a xunna ma hanma a kenkenna ma. ³¹ Xa saraxaralina a to furen mi tilin, koni a xunsexe fɔre munma mini, furemaan xa lu a danna xii solofere. ³² Saraxaraliin xa a furen mato xii soloferede lɔxɔni. Xa daxaan mi gboxi ayi, a mi tilin, a xunsexe mi gbeeli, ³³ na kannna xa a xunna bi, fɔ furen dɛnaxan ma. Saraxaraliin mɔn xa a lu a danna xunsagi keden. ³⁴ Saraxaraliin xa daxaan mato xii soloferede lɔxɔni. Xa a mi gboxi ayi, a mi tilin, saraxaraliin xa a fala na kannna ma, a a sarijanxi. A xa a dugine xa, a sarijanma nɛn. ³⁵ Koni xa daxaan gbo ayi fatin ma, saraxaraliin yelin xanbini a fale a a sarijanxi, ³⁶ saraxaraliin xa a mato. Xa daxaan bata gbo ayi, hali saraxaraliin mi fa a xunsexe mato, a mi sarijanxi. ³⁷ Koni xa a mi gboxi ayi, xa fati ma xabe fɔrene bata mini, daxaan bata yalan. A bata sarijan. Saraxaraliin xa a fala, a sarijanxi.”

³⁸ “Xɛmɛna hanma jaxanla, xa fixɛ fixɛne a fatin ma, ³⁹ saraxaraliin xa a mato. Xa e mi mɔxi, gasin nan tun na ra. A sarijan.”

⁴⁰ “Xa muxuna nde xun sexe mi na, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴¹ Xa xunsexe mi a tigi ra, teeli kannna na a ra, a sarijan. ⁴² Koni xa furena a teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli, fure jaxin nan minixi a ma. ⁴³ Saraxaraliin xa a mato. Xa a kusinden to teeli hanma a tigi ra naxan fixa hanma a gbeeli alo fure jaxin kii naxan yi, ⁴⁴ furemaan nan na kannna ra, a mi sarijanxi. Saraxaraliin xa a fala, a mi sarijanxi bayo furena a xunna ma.”

⁴⁵ “Awa, xa fure jaxin naxan ma, na kannna xa dugi yibɔxine ragodo a ma, a xunni tɔntaren yi lu, a a dɛɛn ye maluxun, a yi gbelegbele. Sarijantarena! Sarijantarena! ⁴⁶ Furen nɛma a ma, a mi sarijanxi. Nayi, a lan a lu a danna, a xa lu yamaan daaxaden fari ma.”

Dugi funduxine

⁴⁷ “Xa dugina nde bata fundu, xuruse xabe dugina hanma taa dugina, ⁴⁸ a na findi dugi sɔxɔnxin sifa yo ra hanma xuruse xabe dugine hanma se kidine, ⁴⁹ xa funduden fɔrɔ hanma a gbeeli dugin ma hanma kidin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma hanma se kidina nde ma, funɛ jaxin na a

ra naxan seen kalama. Saraxaraliin xa a mato. ⁵⁰ Funɛn seen naxan ma, saraxaraliin xa na ramara matoni xii solofere. ⁵¹ Xii soloferede lɔxɔni saraxaraliin xa a mato. Xa funɛn bata gbo ayi na dugin ma hanma dugi sɔxɔnxin ma, hanma se kidin ma, a na rawali kii yo yi, funɛ jaxin nan na ra naxan seen kalama, na seen xɔsɔxi. ⁵² Nayi, saraxaraliin xa na dugin gan, hanma dugi sɔxɔnxina hanma xuruse xabe dugina hanma se kidina, funɛ funfun naxan ma. Amasɔtɔ funɛ jaxin na a ra naxan seen kalama. Na seen xa gan. ⁵³ Koni xa saraxaralina a mato, xa funɛn mi gboxi ayi na seen ma, ⁵⁴ funɛn naxan ma, a xa yamarin fi e ma, a e xa na dugin xa. A mɔn yi a ramara xii solofere. ⁵⁵ E na a xa, saraxaraliin mɔn xa a mato. Xa a to funɛn mi maxɛtɛxi, a mi gboxi ayi, na seen xɔsɔxi. Xa funɛn bata dugin suxu a ye fajin ma hanma a ye jaxin ma, a gan daxin na a ra. ⁵⁶ Xa saraxaralina a to funɛn bata ba fɔlɔ, dugin xa xanbini, a xa na funɛ yiren bɔ dugin na, hanma kidina, hanma dugi sɔxɔnxina. ⁵⁷ Koni, xa a mɔn sa dugi sɔxɔnxin suxu hanma se kidina, funɛn nan na ra naxan seen kalama. Nayi, funɛn seen naxan ma, na xa gan. ⁵⁸ Funɛn seen naxan suxi, dugina, hanma dugi sɔxɔnxina, hanma se kidina, koni funɛn funfun bata lɔ ayi, na mɔn xa xa alogo a xa sarijan.”

⁵⁹ Funɛn bata xuruse xabe dugin naxan suxu hanma taa dugina, hanma dugi gbɛtɛ, hanma se kidina, sarijan nan na ra ne fe yi naxan a yitama a e sarijan hanma e mi sarijanxi.

14

Fureɔn nasarijan sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fure jaxin muxun naxan ma, na rasarijanma ikiini: A xa a yita saraxaraliin na. ³ Nayi, saraxaraliin xa mini yamaan daaxaden fari ma na kannna matodeni. Xa furemaan bata yiyalan, ⁴ saraxaraliin xa yamarin fi, e xa fa xɔli jɛjɛ radaxaxi firin na, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa xɔliin keden kɔɛ raxaba fɛjɛna nde xun ma, tigi igen naxan kui. ⁶ A xa

xɔli jɛjɛn tongo, e nun suman wudin nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina, a yi e rafu xɔliin kɔɛ raxabaxin wunli. ⁷ A yi a xuya na kannna ma sanɲa ma solofere naxan nasariɲanma fure ɲaxin ma. A yi a fala na kannna ma a a bata sariɲan. A yi xɔli jɛjɛn bejin burunna ra.”

⁸ “Naxan nasariɲanma, na kannna xa a dugine xa, a a fati ma xabene bi, a yi a maxa. Na xanbi ra, a sariɲanma nɛn. Nayi, a nɔɛ soɛ nɛn yamaan daaxadeni, koni a luma nɛn a bubun fari ma xii solofere. ⁹ Xii soloferede lɔxɔni, a mɔn yi a xunseɣene bi, e nun a dɛ xabene, a yɛ gilingilinna xabene, e nun a fati ma xabene birin. A mɔn yi a dugine xa, a a fatin maxa. Na xanbi ra, a sariɲanma nɛn. ¹⁰ Xii solomasɛɣedeni, a xa konton firin tongo e nun yɛɣɛɛ gilɛna, jɛɛ keden kedenne, fɛ mi naxanye ra. A mɔn xa murutu fuɲi faɲin kilo solomanaanin tongo bogise saraxan na turen naxan yi, a turen litiri tagin sa a fari. ¹¹ Saraxaraliin naxan na kannna rasariɲanma, na xa e nun a kiseene ti Alatala yɛtagi Naralan Bubun dɛ ra. ¹² A xa konton keden tongo, a a ba yangin saraxan na, e nun turen litiri tagi. A xa ne yita Alatala ra saraxa ralixin na. ¹³ A xa a kontonna kɔɛ raxaba na yire sariɲanxini muxune yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine kɔɛ raxabama dɛnaxan yi. Saraxaraliin nan gbee yangin saraxan na alo yulubi xafari saraxana. A sariɲan han! ¹⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxan wunla nde tongo, a yi a sa na kannna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaana nun a yiifari ma san konkoribana. ¹⁵ Na xanbi ra, a mɔn xa saraxa turena nde tongo, a yi a sa a yɛtɛɛn kɔmɛn ma yiini. ¹⁶ A xa a yiifari ma yii soli keden sin turen, a yi a xuya Alatala yɛtagi dɔxɔɲa ma solofere. ¹⁷ A mɔn yi ndedi sa na kannna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaana nun a yiifari ma san konkoribana. A yangin saraxan wunla saxi dɛnaxan yi. ¹⁸ Ture dɔnxɛn naxan luxi saraxaraliin yii, a xa na sa na kannna xunni, saraxaraliin yi Alatala solona a xa. ¹⁹ Saraxaraliin xa yulubi xafari saraxan ba, a Ala solona na kannna xa naxan nasariɲanma. Na xanbi ra, a yi

saraxa gan daxin kɔɛ raxaba. ²⁰ A yi saraxa gan daxin nun bogise saraxan nali saraxa ganden fari. A yi Ala solona na kannna xa, a yi sariɲan.”

²¹ “Xa yiigelitɔɔn nan na kannna ra, a mi nɔɛ saraxane sɔtɛ, a xa konton keden tongo yangin saraxan na, naxan yitama Ala ra solona seen na a xa, e nun murutu fuɲi faɲin bogise saraxan kilo saxan, turen naxan yi, e nun turen litiri tagi, ²² e nun ganba firin hanma kolokonde dii firin, a nɔɛ naxan sɔtɛ. Keden xa findi yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. ²³ Xii solomasɛɣede lɔxɔni, a xa fa e ra saraxaraliin fema Naralan Bubun dɛn na Alatala yɛtagi alogo a xa rasariɲan. ²⁴ Saraxaraliin xa yangin saraxa yɛɣɛɛn nun turen litiri tagin tongo, a yi e yita Alatala ra saraxa ralixin na. ²⁵ A xa yɛɣɛɛn kɔɛ raxaba yangin saraxan na. A yi a wunla nde tongo, a a sa na kannna yiifari ma tunla nun a yiifari ma yiin konkoribaana nun a yiifari ma san konkoribaana ma. ²⁶ A yi turena nde sa a yɛtɛɛn kɔmɛn ma yiini. ²⁷ A xa na turena nde xuya Alatala yɛtagi a yiifari ma yii sonla ra sanɲa ma solofere. ²⁸ Turen naxan a yiin kui, a xa na ndedi tongo, a yi a sa na kannna yiifari ma tunla ma, e nun a yiifari ma yii konkoribaana nun a yiifari ma san konkoribana. A bata yi yangin saraxan wunla sa dɛnaxan yi. ²⁹ Turen naxan luxi a yiin kui, a xa na sa na kannna xunni, a yi Alatala solona a xa. ³⁰ Saraxaraliin xa ganba keden tongo hanma kolokonde diina, na kannna naxan sɔtɔxi, ³¹ a yi a ba yulubi xafari saraxan na, a yi xɔliin boden ba saraxa gan daxin na, e nun bogise saraxana. Nayi, a yi Alatala solona na kannna xa.”

³² Sariyan nan na ra na kannna xa, fure ɲaxin naxan fatin ma, naxan mi nɔɛ saraxa kamalixin sɔtɛ.

Banxi ma funɛna

³³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ³⁴ “Ɛ na so Kanan yamanani, n naxan soma ɛ yii ɛ kɛɛn na, xa n funɛn sa banxina nde ma na yamanani, ³⁵ banxi kannna xa sa a fala saraxaraliin xa, a naxa, ‘N bata funɛn to n ma banxin ma.’ ³⁶ Saraxaraliin xa yamarin fi, a e xa seene

ramini banxini benun a xa siga funen matodeni, alogo sese nama lu banxini a yi yate se xosixin na. Na xanbi ra, saraxaraliin xa so banxini a matodeni.”

³⁷ “A xa funen mato. Xa funen fɔrɔ hanma a gbeeli, xa yilidine banxin ma, ³⁸ saraxaraliin xa mini banxini, a banxin deen balan xunsagi keden. ³⁹ Xii soloferede lɔxɔni, saraxaraliin mɔn xa fa a mato. Xa funen bata gbo ayi banxi ma, ⁴⁰ saraxaraliin xa yamarin fi, a funen gemen naxanye ma, e xa ne ba na, e yi e woli yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴¹ A xa banxin kuiin birin maxolin, e yi a lɔxɔn woli ayi yirena nde yi taan fari ma naxan mi sarijan. ⁴² Na xanbi ra, e xa gɛmɛ gbɛɛye tongo. E yi na gɛmɛne masara. E maso se gbɛɛ tongo, e mɔn yi banxin maso.”

⁴³ “E na a gɛmɛ kalaxine ba na, e banxin maxolin, a kankene mɔn yi maso, xa funen mɔn mini banxin ma, ⁴⁴ saraxaraliin xa sa a mato. Xa a to funen bata gbo ayi banxini, na nan na ra funɛ paxin na a ra naxan seen kalama. Banxin mi sarijanxi. ⁴⁵ Banxin xa rabira, a gɛmɛne nun a wudine nun a maso bendene yi maxali taan fari ma yirena nde yi naxan mi sarijanxi. ⁴⁶ Naxan yo na so banxini a balanxi lɔxɔn naxanye yi, na mi fa sarijanxi han jinbanna ra. ⁴⁷ Naxan na a sa hanma a a dege na banxini, a xa a dugine xa.”

⁴⁸ “Xa saraxaralina a mato, funen mi gboxi ayi banxin ma a maso xanbini, a xa a fala a banxin bata sarijan, amasɔɔ funen bata jan na.”

⁴⁹ “Na kanna xa xoli firin tongo e nun suman wudina nde nun gari gbeela nun hisopi wudi yiina nde. ⁵⁰ A xa xoliin keden kɔɛ raxaba fɛɛna nde xun ma tigi igen naxan kui. ⁵¹ A yi suman wudin tongo, e nun hisopi wudi yiin nun gari gbeela e nun xoli jɛɛna, a ne sin xoli kɔɛ raxabaxin wunla nun tigi igeni. A yi a xuya banxin ma sanja ma solofere. ⁵² A yi banxin nasarijan xoliin wunla ra, e nun tigi igen nun xoli jɛɛn nun suman wudin nun hisopi wudina e nun gari gbeela. ⁵³ A xa xoli jɛɛn beɛn taan fari ma burunna ra. Nayi, na banxina fe paxin bata jan, a yi sarijan.”

⁵⁴ Sariyane nan ne ra fure paxine fe yi hanma daxana naxanye minin muxun fatin ma, ⁵⁵ e nun funen naxan minin dugin ma hanma banxin ma, ⁵⁶ kusindene, gagine, e nun larune, ⁵⁷ alogo a xa kolon xa sena nde sarijan hanma xa a mi sarijanxi. Sariyan na a ra fure paxin nun funɛ paxina fe yi.

15

Muxun xosima kiinde a bari boden xɔn

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, ² a e xa a fala Isirayila kaane xa, e naxa, “Xa furen xɛmɛna nde bari boden ma, faxunna naxan minima xosin nan na ra. ³ Xa a minima hanma a mi tin mine, na faxunna bata na kanna xosi. ⁴ Nayi, xɛmɛn na a sa saden naxan ma, na xosixi. A na dɔxɔ gbɛɛn naxan ma, na xosixi. ⁵ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁶ Furemaan bata dɔxɔ gbɛɛn naxan ma, naxan yo dɔxɔ na ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁷ Naxan na a yiin din furemaan na, na kanna lan a xa a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁸ Xa furemaan de igen namini muxu sarijanxina nde ma, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ⁹ Furemaan na dɔxɔ sese fari a siga sigatini, na mi fa sarijanxi. ¹⁰ Furemaan bata dɔxɔ sese ma, naxan yo na a yiin din na ra, na kanna mi fa sarijanxi han jinbanna. Naxan yo na se sifan tongo, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹¹ Xa furemaan mi a yiin naxa, a na a yiin din muxu yo ra, na kanna lan a a dugine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹² Furemaan na a yiin din fɛɛɛ yo ra, na lan a kala. Xa goronna wudi dixin na a ra, a lan a maxa.”

¹³ “Furemaan na yiyalan, na kanna lan a legedenna ti xunsagi keden benun a xa rasarijan. A xa a dugine xa, a yi a maxa tigi igen na. A sarijanma nɛn na yi. ¹⁴ Xii solomasɛxede lɔxɔni, a xa ganba firin tongo hanma kolokonde dii firin, a

sa e so saraxaraliin yii Alatala yetagi Naralan Bubun deen na. ¹⁵ Saraxaraliin xa xoli keden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Nayi, a yi na kanna rasarijan Alatala yetagi faxunna ma naxan minixi a ma. ¹⁶ Xa xemen bari bodeni igen mini, na kanna lan a a gbindin birin maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁷ Xa na ige sifan sa dugin ma hanma se kidin ma, na lan a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna. ¹⁸ Xa xemen nun jaxanla kafu, e firinna birin lan e e maxa, e mi fa sarijanxi han jinbanna.”

¹⁹ “Xa jaxanla a kike wanli, wunla minima a ma, a mi fa sarijanxi xunsagi keden. Naxan na a yiin din a ra, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁰ A nema a kike wanli, xa a a sa saden ma hanma a dɔxɔ gbeden ma, na mi fa sarijanxi. ²¹ Naxan na a yiin din a saden na, na kanna lan a a dugin xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²² A na dɔxɔ gbeden naxan ma, naxan na a yiin din na ra, na kanna lan a a dugin xa, a yi a maxa, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²³ Xa sena nde saxi na saden ma hanma gbeden ma, a yi dɔxi naxan ma, naxan yo na a yiin din na seen na, a mi fa sarijanxi han jinbanna. ²⁴ Xa e nun xemena nde kafu, a wunla yi sa xemen ma, a fan mi sarijanxi xunsagi keden. A na a sa sade yo ma na xosixi.”

²⁵ “Xa wunla lu mine jaxanla ma, naxan mi findixi a kike wanla ra, hanma a kike wali waxatin yi xɔnkuya ayi, a mi fa sarijanxi han wunla yi jan alo a nema a kike wanli. ²⁶ A na a sa saden naxan ma hanma a dɔxɔ gbeden naxan ma, na mi sarijanxi, alo a nema a kike wanli. ²⁷ Naxan na a yiin din na saden na hanma a dɔxɔ na gbeden ma, na kanna lan a a dugin xa, a yi a maxa, a mi sarijanxi han jinbanna. ²⁸ Wuli minin na jan, na jaxanla lan a legedenna ti xunsagi keden, a sarijanma nen na yi. ²⁹ Xii soloferede lɔxoni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin tongo, a e xali saraxaraliin fema Naralan Bubun deen na. ³⁰ Saraxaraliin xa xoliin boden ba yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan daxina. Na xanbi

ra, jaxanla wuli minin xosin janma nen Alatala yee ra yi.”

³¹ “E xa Isirayila kaane ratanga na feene ma naxanye e xosima, alogo e nama n batu bubun naxosi naxan e tagi, e yi faxa e xosina fe ra.”

³² Sariyane nan ne ra feni itoe ma: faxunna na mini xemen bari boden ma, igen na mini xemen xemeyani a yi a xosi, ³³ jaxanla nema a kike wanli, igena nde na mini xemen hanma jaxanla bari bodeni, e nun xemen naxan kafuma jaxanla ma a kike wali waxatini.

16

Ala solona lɔxona

¹ Harunaa dii firinna naxanye siga Alatala yetagi, ne faxa xanbini, Alatala yi falan ti Musa xa. ² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “A fala i tada Haruna xa, a a nama so yire sarijanxi fisamantenni ye yo ye, ye masansan dugin xanbi ra Layiri Kankiraan yetagi, Ala solonama denaxan yi. Xa a na liga, n minima a ma nen kundaan yiyani Layiri Kankiraan deraganla xun ma, a yi faxa.”*

³ “Haruna xa feni itoe nan liga alogo a xa so yire sarijanxi fisamantenni: A lan a tura bulanna ba yulubi xafari saraxan na, e nun kontonna saraxa gan dixin na. ⁴ A lan a yi taa dugi guba sarijanxin nagodo a ma, a yi a taa dugi wantanna so. A xa a tagi xidi taa dugi tagixidin na, a yi taa dugi namun so. Na dugin sarijan, nanara a lan a yi a maxa benun a xa e so. ⁵ Isirayila yamaan lan e kɔtɔ firin so a yii yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden saraxa gan dixin na. ⁶ Haruna xa turaan ba a yetena yulubi xafari saraxan na alogo a xa Ala solona a yete xa e nun a denbayana. ⁷ Na xanbi ra, a yi kɔtɔ firinne xali Alatala yetagi, Naralan Bubun deen na. ⁸ A xa kɔtɔne masensen alogo a xa a kolon naxan lan a findi Alatala gbeen na e nun naxan sigan yire jaxini. ⁹ Masensenna na kɔtɔn naxan suxu Alatala gbeen na, Haruna xa fa na ra, a a ba yulubi xafari saraxan na. ¹⁰ Masensenna na kɔtɔn naxan suxu yire jaxin gbeen na, a jeyen nan nalima

* 16:2: 16.2Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

Alatala ma a solona seen na, e sa a bejin yire ɲaxini burunna ra. ¹¹ Haruna xa fa turaan na, a a ba a yetena yulubi xafari saraxan na, a Ala solona a yete xa e nun a denbayana. A xa na turaan kɔe raxaba a yetena yulubi xafari saraxan na. ¹² A xa tee kɔ seen nafe tee wolonna ra naxan tongoxi saraxa ganden fari Alatala yetagi. A yi wusulan fujin yiin ye firin tongo, a yi e xali ye masansan dugin xanbi ra, yire sarijanxi fisamantenni. ¹³ A xa wusulanna sa teen na Alatala yetagi, alogo tutin naxan tema, na xa Layiri Kankiraan deraganla luxun alogo a nama faxesa. ¹⁴ A xa turaan wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Layiri Kankiraan deraganla yetagin ma. A mon yi a xuya Layiri Kankiraan yetagi dɔxɔna ma solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a xa kɔtɔn kɔe raxaba yamaan yulubi xafari saraxan na, a yi a wunla xali ye masansan dugin xanbi ra, a yi a liga alo turaan wunla, a a xuya Layiri Kankiraan ma e nun a yetagi.”

¹⁶ “Na kiini, a xa Ala solona yire sarijanxi fisamantenna xa alogo a xa rasarijan Isirayila kaane xɔsi feene nun e murute feene nun e yulubine birin ma. A mon xa a liga na kiini Naralan Bubun xa, naxan tixi Isirayila kaa xɔsixine tagi. ¹⁷ Muxu yo nama lu Naralan Bubun kui a na so Ala solonadeni yire sarijanxi fisamantenni, han a yi mini. A xa Ala solona a yeteen xa e nun a denbayaan nun Isirayila yamaan birin.”

¹⁸ “Na xanbi ra, a yi mini, siga saraxa ganden yireni denaxan Alatala yetagi. A yi na fan nasarijan, a turaan nun kɔtɔn wunla sa saraxa ganden tongonna fenne birin ma. ¹⁹ A xa wunla xuya a yii sonla ra dɔxɔ solofere saraxa ganden ma, alogo a xa a rasarijan Isirayila kaane xɔsine ma.”

²⁰ “Haruna na yelin xɔsine be yire sarijanxi fisamantenna ma, e nun Naralan Bubuna, e nun saraxa gandena, a xa kɔtɔ ɲeɲen fan maso. ²¹ Haruna xa a yii firinne sa kɔtɔ ɲeɲen xunna fari, a yi Isirayila kaane hakene nun murute feene nun yulubine birin fala a ma, a yi e sa kɔtɔn xunna fari. A yi muxuna nde xe, alogo a xa sa kɔtɔn bejin burunna ra, ²² a yi e hakene

birin xali wulani. A xa kɔtɔn kedi, a siga burunna ra.”

²³ “Na xanbi ra, Haruna xa so Naralan Bubun kui, a yi taa dugin ba a ma, a naxanye so benun a xa so yire sarijanxini. A xa ne lu na. ²⁴ A xa a maxa yire sarijanxina nde yi, a yi a dugin bonne ragodo a ma. Na xanbi ra, a xa sa saraxa gan daxi firinna bonne ba a yete xa e nun yamaan xa, a Ala solona a yete xa e nun yamaan xa. ²⁵ A mon xa yulubi xafari saraxan turene sa teeni saraxa ganden fari.”

²⁶ “Naxan kɔtɔn bejinxi yire ɲaxini, na lan a yi a dugin xa, a yi a maxa, a fa fa yamaan daaxadeni. ²⁷ Turaan nun kɔtɔn naxanye baxi yulubi xafari saraxan na, naxanye wuli rawalixi yire sarijanxini Ala solona seen na, ne lan e xali yamaan daaxaden fari ma, e kidine nun e suben nun e gbiine yi sa teeni. ²⁸ Naxan na e gan, na lan a yi a dugin xa, a yi a maxa. Na xanbi ra, a yi so yamaan daaxadeni.”

²⁹ “Habadan sariyan na a ra e xa. Kike solofereden xii fuden lɔxɔni, e xa sunna suxu, e tan Isirayila kaane ba, xɔɲen naxanye dɔxi e konni ba, e xa wanla birin bejin. ³⁰ Amasɔtɔ Ala solonama e xa na lɔxɔn nin, alogo e xa sarijan. Nayi, e sarijanma nen e yulubine birin ma Alatala yee ra yi. ³¹ A xa findi Matabu Lɔxɔn nun sanla ra. E xa sunna suxu na lɔxɔni. Habadan sariyan na a ra.”

³² “Saraxaraliin naxan bata masusan a sugandi feen na, a dɔxɔ saraxaraliyani a baba funfuni, na nan Ala solonama. A tan nan taa dugi doma rasarijanxine soma, ³³ a Ala solona yire sarijanxin nun Naralan Bubun nun saraxa ganden nun saraxaraline nun Isirayila yamaan birin xa. ³⁴ Habadan sariyan na a ra e xa. Ala solonama Isirayila kaane yulubine birin ma fe ra lɔxɔ kedenni ɲeen bun ma.”

E yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

17

Isirayila kaane xa sarijan

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a fala Haruna xa, e nun a diine nun Isirayila kaane birin, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi. ³ Isirayila kaan naxan na a jingen

ba saraxan na, hanma yeƣeena hanma si-ina, yamaan daaxadeni hanma a fari ma,⁴ a mi a xali Naralan Bubun so deen na alogo a xa a rali Alatala ma kiseen na Alatala Batu Bubun yetagi, na kanna yatema nen alo faxa tiina. A bata wunla ramini, na kanna kedima nen a yamani.⁵ Na ma, Isirayila kaane bama nen saraxan be burunna ra, e fa e saraxane ra saraxaraliin fema Alatala yetagi Naralan Bubun deen na, a yi e ba boƣe xunbeli saraxan na Alatala xa.⁶ Saraxaraliin xa a wunla xuya Alatalaa saraxa ganden deƣonna ma Naralan Bubun deen na, a yi a turene sa teeni, a xirin yi rafan Alatala ma.⁷ Nayi, Isirayila kaane nama fa suxure kotone ki, e tinxintareyaan liga Ala ra naxanye xon. Habadan sariyan na a ra e tan xa e nun e yixetene birin.”

⁸ A mon xa a fala, a naxa, “Isirayila kaan hanma xojen naxan doxi e tagi, a na saraxa gan dixin ba hanma saraxa gbete,⁹ xa a mi a xali Naralan Bubun deen na alogo a xa ba Alatala xa, a kedima nen a yamaan ye.”

Wunla nama don

¹⁰ “Isirayila kaan hanma xojen naxan doxi e tagi, naxan na wunla don, n kelima nen na kanna xili ma, n yi a kedi a yamaan ye.¹¹ Amasoto fati benden niina a wunla nin. N tan bata wunla findi n solona seen na e niine xa, naxan sama saraxa ganden fari. Amasoto wunla nan n solonama bayo niina a yi.¹² Nanara, n na falama e tan Isirayila kaane xa, e tan sese nama wunla don. Xojen yo naxan doxi e tagi, e nama wunla don.¹³ Isirayila kaan hanma xojen naxan e tagi, naxan na suben hanma xoliin faxa donsoyani naxan daxa a don, a xa a wunla dindin boxoni a benden sa a ye ma.¹⁴ Amasoto suben birin niina a wunla nin. Nanara, n bata a fala Isirayila kaane xa, n naxa, ‘E nama sube yo wunla don, amasoto suben birin niina a wunla nin. Naxan yo a don, na kedima nen Isirayila yamani.’ ”

¹⁵ “Naxan na suben don naxan faxaxi a yete ma hanma sube gbete naxan faxaxi, a na findi Isirayila bari diin na hanma xojena, na kanna lan a yi a dagine xa, a yi a maxa. A mi fa sarijanxi han jinbanna, na xanbi ra a yi sarijan.¹⁶ Xa a mi a dagine xa, xa a mi a maxa, a na haken goronna tongoma nen.”

18

Kafu feen sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa,² a xa ito nan fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala nan n tan na, e Ala.³ E nama Misiran kaane namunne liga, e yi doxi denaxan yi, hanma Kanan yamanan namunne, n na e xalima denaxan yi. E nama e namunne suxu de!⁴ E xa n ma sariyane nun n ma tonne suxu bayo Alatala nan n tan na, e Ala.”

⁵ “E xa n ma tonne nun n ma sariyane suxu bayo naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon. Alatala nan n tan na.”

⁶ “Muxu yo nun a bari boden nama kafu. Alatala nan n tan na.”

⁷ “I nama i baba rayagi, e nun i nga yi kafu. I nga na a ra. E nama kafu.”

⁸ “E nun i baba jaxalan gbete nama kafu, na i baba rayage nen.”

⁹ “E nun i magilen nama kafu, i baba dii temena hanma i nga dii temena, hali e mi maxuruxi tande kedenna ma.”

¹⁰ “E nun i mamandenna nama kafu i ya dii xemena dii temena hanma i ya dii temena dii temena. Amasoto na i tan yage nen.”

¹¹ “E nun i baba jaxalan gbete a dii temen nama kafu, a naxan barixi i baba ma. I magilen na a ra.”

¹² “E nun i baba magilen nama kafu. I baba bari boden na a ra.”

¹³ “E nun i nga ngaxakeden jaxalanmaan nama kafu. I nga bari boden na a ra.”

¹⁴ “I nama i baba ngaxakedenna rayagi. E nun a jaxanla yi kafu. I nga xurin na a ra.”

¹⁵ “E nun i mamuxun nama kafu. I ya diina jaxanla na a ra. E nama kafu.”

¹⁶ “E nun i ngaxakedenna jaxanla nama kafu. Na i ngaxakedenna rayage nen.”

¹⁷ “E nun jaxanla nde nama kafu, e nun a dii temen fan yi kafu. E nun a mamandenna nama kafu, a dii xemena dii temena hanma a dii temena dii temena. I bari boden nan ne ra. Na mi daxa.”

¹⁸ “I nama i ya jaxanla bari boden tongo i ya jaxanla ra, i ya jaxanla mon jenje, alogo i nama yengen naso e tagi.”

¹⁹ “E nun jaxanla nama kafu a nema a kike wanli, amasoto a mi sarijanxi.”

20 “E nun i lanfana naxanla nama kafu, i yi i yete xosi a xon.”

21 “I nama i ya dii yo ba saraxan na Mələkə suxure kideni, i yi i ya Ala xili kala. Alatala nan n tan na.”

22 “E nun xemen nama kafu alo naxanla. Xosi feen nan na ra.”

23 “E nun suben nama kafu, i yi i yete xosi a xon. Naxanla nama a maso suben na e kafu. Fe haramuxin nan na ra.”

24 “E nama e xosi na kewali yo xon. Amasoto n siyaan naxanye kedima e yee ra, ne e yete xosi na feene nan xon. 25 E kewanle bəxə yeteen xosi nen. Nanara, n yi e həkene saran e ra, bəxən yi a me e ra. 26 Nayi, e tan Isirayila kaane nun xəjen naxanye e tagi, e xa n ma tənne nun sariyane suxu. E nama xosi feni itoe liga de! 27 Amasoto naxanye yi dəxi bəxəni ito yi benun e tan, ne yi feni itoe birin ligama, e bəxən naxosi. 28 Na bəxən nama a me e fan na e xosina fe ra, alo siyaan naxanye yi na benun e tan. 29 Nanara, naxan yo na xosi feni ito nde liga, na kedima nen a yamani. 30 E xa n ma yamarine suxu, e nama namun xosixi yo liga naxanye yi ligama menni benun e tan. E nama e yete xosi e xon. Alatala nan n tan na, e Ala.”

19

Yamaan nasarijan fena

1 Alatala yi a fala Musa xa, 2 a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E xa sarijan, amasoto n tan sarijan, n tan, Alatala, e Ala.

3 Birin xa a nga nun a baba binya, a yi Matabu Ləxəne suxu. Alatala nan n tan na, e Ala.”

4 “E nama suxurene batu, e nama wure raxulunxin nafala ala maligane ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

5 “E na bəje xunbeli saraxan ba Alatala xa, e xa a ba a fajin na alogo a xa a ra-suxu. 6 Saraxan suben xa don a faxa ləxəni hanma na xətən bode. Naxan na lu han a xii saxande ləxəni, e xa na sa tēni. 7 Xa e nde don xii saxande ləxəni, na haramuxi, na mi rasuxuma. 8 Naxan na a don, na a həkən goronna tongoma nen. Amasoto a bata Alatalaa se rasarijanxin naharamu. Na kanna kedima nen a yamani.”

9 “E na malo xaban fəlo, e nama maala xaba han xeen xedeen xon. E nama

tənsənne makentun naxanye na lu a xəri ma. 10 I nama sansi bogi dənxe bolon langani, i nama xənne makə naxanye yolonxi. I xa ne lu yiigelitəne nun xəjene xa. Alatala nan n tan na, e Ala.”

11 “E nama mupjan ti. E nama wulen fala. E nama e bode yanfa. 12 E nama e kəlo n xinli wulen fari, amasoto i ya Ala nan xili kalama. Alatala nan n tan na.”

13 “I nama i muxun boden yii seene tongo yanfan xon, i yi a naxankata. I nama walikēen saranna ramara i konni han na xətən bode.”

14 “I nama tuli xərin konbi, i nama sese sa danxutəən yee ra naxan a rabire, koni i xa gaxu Ala yee ra. Alatala nan n tan na.”

15 “E nama tinxintareya liga kiti sadeni. I nama yiigelitəən nafisa, i nama nafulu kanna rafisa, koni i xa i adamadi boden makiti tinxinni. 16 I nama i adamadi boden mafala yamaan tagi. I nama i adamadi boden təjege alogo a xa faxa. Alatala nan n tan na. 17 I nama i ngaxakedenna rapaxu, koni i xa i adamadi boden maxadi, alogo i nama yulubin tongo a fe ra. 18 I nama i gbeen pəxə. I nama yamaan muxuna nde fe xənnantenyaan namara i kui. I adamadi boden xanu alo i yetena. Alatala nan n tan na.”

19 “E xa n ma tənne suxu. I nama sube siya firinne rakafu. I nama sansi siya firinna si xeen ma. I nama geese siya firinna dugi səxənxin so.”

20 “Xa xemena nde nun konyi giləna nde kafu, muxu gbete naxan masuxi a naxanla ra, naxan munma xunba hanma a xərəya, e kala tixin saranma e ra nen. Koni e mi faxama, amasoto a munma yi xunba nen. 21 Xemen lan a kontonna xali Alatala yetagi Naralan Bubun deen na a yangin saraxan na. 22 Saraxaraliin xa yangin saraxa kontonna findi Alatala solona seen na a yulubi ligaxina fe ra, a yulubin yi xafari.”

23 “E na so na yamanani, n na e xalima denaxan yi, e yi bogiseen siyaan birin si, e xa tənna dəxə e bogine ra. E haramuxi nen e tan xa jee saxan, e nama e don. 24 Jeeen naaninden, bəxən bogine birin nasarijanma nen Alatala tantun seen na. 25 Jeeen suulundeni, e nəe e bogine donje

nɛn. Nayi, ɛ bogi se sɔtɔxine sigan gbo ayi nɛn. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

²⁶ “Ɛ nama sese don wunla naxan yi. Ɛ nama ɛ yiimato, ɛ nama kɔɛrayaan liga. ²⁷ Ɛ nama ɛ xunna dɛ bi a radigilinxin na. I nama i dɛ xaben dɛxɔnne bi. ²⁸ Ɛ nama ɛ fatin mabɔ faxa feen sunun taxamasenna ra. Ɛ nama taxaraan te ɛ fatin ma. Alatala nan n tan na.”

²⁹ “I nama i ya dii tɛmɛn nayagi i a findi yalunden na, alogo yamanan nama bira yalunyaan fɔxɔ ra, a yi rafe fe ɲaxin na.

³⁰ Ɛ xa Matabu Lɔxɔne suxu, ɛ yi n ma yire sariɲanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³¹ “Ɛ nama siga koron bɔnbɔne nun yiimatone fɛma, alogo e nama ɛ raxɔsi. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

³² “I xa keli fonna bun binyeni. I xa fonne binya, i yi gaxu i ya Ala yɛɛ ra. Alatala nan n tan na.”

³³ “Xa xɔɲɛn fa dɔxɔ ɛ yamanani, ɛ nama ɲaxu a ra, ³⁴ kɔni ɛ xa a yisuxu alo yamanan bari diina ɛ tagi. I xa a xanu alo i yɛtɛna, amasɔtɔ ɛ findi xɔɲɛn na nɛn Misiran yamanani. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

³⁵ “Ɛ nama tinxintareya liga kiti sadeni, hanma se maligadeni, hanma se binyeni ligadeni, hanma se yiligadeni. ³⁶ Ɛ sikeela xa tinxin. Ɛ nɛma sese maligɛ, ɛ xa ligase kamalixin nawali. Alatala nan n tan na, ɛ Ala, naxan ɛ ramini Misiran yamanani.”

³⁷ “Ɛ xa n ma tɔnne nun sariyane birin suxu. Alatala nan n tan na.”

20

Sariya kalane saranna fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa ² a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa,

“Isirayila kaan hanma xɔɲɛn naxan dɔxi Isirayila bɔxɔni, xa na nde a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxure kideni, yamaan xa a magɔlɔn a faxa. ³ N tan yɛtɛɛn kelima nɛn a xili ma, n yi a kedi Isirayila yamani. Amasɔtɔ a to a diin ba saraxan na Mɔlɔkɔ suxuren xa, a bata n ma yire sariɲanxin naxɔsi, a yi n xili sariɲanxin kala. ⁴ Xa yamaan bata e yɛɛne raxi na feen ma, e tondi na kanna faxɛ, naxan a diin baxi saraxan na Mɔlɔkɔ xa, ⁵ n tan yɛtɛɛn kelima nɛn a xili ma e nun a denbayana. N na a kedima nɛn Isirayila yamani e nun naxanye birin

biraxi a fɔxɔ ra e n yanfa Mɔlɔkɔ suxure kideni.”

⁶ “Xa muxuna nde n yanfa, a bira koron bɔnbɔne nun yiimatone fɔxɔ ra, n kelima nɛn a xili ma, n yi a kedi a yamani. ⁷ Ɛ xa ɛ yɛtɛ suxu sariɲanni, alogo ɛ xa sariɲan amasɔtɔ Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

⁸ “Ɛ xa n ma tɔnne suxu, ɛ yi e liga. Alatala nan n tan na, naxan ɛ rasariɲanma.”

⁹ “Naxan yo na a baba danga hanma a nga, ɛ na kanna faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi, bayo a bata a baba danga hanma a nga.”

¹⁰ “Xa xɛmɛna nde yalunya liga e nun xɛmɛ gbɛtɛ a ɲaxanla, a lanfana ɲaxanla, ɛ xa xɛmɛ yalunxin nun ɲaxalan yalunxin firinne birin faxa.”

¹¹ “Xa xɛmɛna nde nun a baba ɲaxanla kafu, a bata a baba rayagi. Ɛ xa xɛmɛn nun ɲaxanla firinne birin faxa. E tan yɛtɛɛn nan e faxa feen nagidixi. ¹² Xa xɛmɛna nde nun a mamuxun kafu, ɛ xa e firinne birin faxa. Amasɔtɔ e bata fe ɲaxin liga. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹³ “Xa xɛmɛna nde kafu xɛmɛn ma alo muxun kafun ɲaxanla ma kii naxan yi, e firinna birin bata xɔsi feen liga. Ɛ xa e firinna birin faxa. E tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁴ “Xa xɛmɛna nde dii tɛmɛ nun a nga fen a ɲaxanla ra, fe ɲaxin nan na ra. Xɛmɛn nun ɲaxanle birin xa gan, alogo na fe ɲaxin nama lu ɛ tagi.”

¹⁵ “Xa xɛmɛna nde kafu suben ma, ɛ xa a faxa, ɛ yi suben faxa.”

¹⁶ “Xa ɲaxanla nde a maso suben na e yi kafu, ɛ xa ɲaxanla nun suben faxa. E xa faxa, e tan nan e faxa feen nagidixi.”

¹⁷ “Xa muxuna nde a magilɛn tongo a ɲaxanla ra, a baba a dii tɛmɛna hanma a nga a dii tɛmɛna, e yi kafu, yagin nan na ra. E xa kedi yamaan yɛ. Xɛmɛn bata kafu a magilɛn ma, a tan nan a haken goronna tongoma.”

¹⁸ “Xa xɛmɛna nde kafu ɲaxanla ma a nɛma a kike wanli, e firinne birin xa kedi yamani bayo e lanxi e yagi feen ma nɛn.”

¹⁹ “Ɛ nun i nga ngaxakedenna hanma i tɛnɛn nama kafu, bayo na i bari boden nayagima nɛn. Ɛ firinna birin ɛ haken goronna tongoma nɛn.”

20 “Xa xemena nde nun a sɔxɔ ɲaxanla kafu, a bata a sɔxɔ rayagi. E firinna nan e haken goronna tongoma, e faxama nen e mi dii bari.”

21 “Xa xemena nde a ngaxakedenna ɲaxanla tongo a ɲaxanla ra, xɔsin nan na ra. A bata a ngaxakedenna rayagi. E mi dii barima.”

22 “E xa n ma tɔnne nun n ma sariyane birin suxu, ε yi e liga, alogo na bɔxɔn nama a me ε ra, n na ε xalima bɔxɔn naxan yi dɔxɔdeni. 23 N siyaan naxanye kedima ε yee ra, ε nama bira ne namunne fɔxɔ ra. Amasɔtɔ e feni itoe birin ligaxi nen e yi rapaxu n ma. 24 Koni n na a fala nen ε xa, n naxa, ‘E bɔxɔn soma ε tan nan yii. N na bɔxɔn fima ε ma nen ε keen na, kumin nun nɔnɔn gbo denaxan yi.’ Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε sugandixi siyane tagi. 25 Nanara, ε xa sube haramuxine nun sube daxaxine tagi raba, e nun xɔli haramuxine nun a daxaxine. E nama ε yete xɔsi subeni itoe xɔn, hanma xɔline xɔn, hanma niimaseen naxanye e masigama bɔxɔn ma, n tɔnna saxi naxanye ra a e haramuxi.”

26 “Nayi, ε findima n ma yama sariɲanxin na nen, amasɔtɔ n tan Alatala sariɲan. N bata ε sugandi siyane tagi, alogo ε xa findi n gbeen na.”

27 “Xemen hanma ɲaxanla naxan ε tagi, xa a findi koron bɔnbɔn na hanma yiima-toon na, ε xa a magɔlɔn a faxa. A tan nan a faxa feen nagidixi.”

21

Saraxaraline sariɲanna

1 Alatala yi a fala Musa xa, a a xa a fala saraxaraline xa, Harunaa diine, a naxa, “Saraxaraliin nama a yete xɔsi a muxuna nde ɲandeni, a a maso a binbin na. 2 Fɔ a muxu kɛndene alo itoe: a nga, a baba, a diina, a dii temena, a tada hanma a xunyena, 3 hanma a magilen naxan munma futu, naxan dɔxi a konni bayo xemen mi a yii. A nɔe a yete xɔse nen e ɲandeni. 4 Koni, saraxaraliin naxan tixi yamaan yee ra, na nama a yete xɔsi, a yete rayagi. 5 Xa sayaan ti, saraxaraline mi lan e e xunne bi, hanma e e de xabene dexɔn bi, hanma e e fatin mabɔ. 6 E xa sariɲan e Ala yetagi, e nama e Ala xili kala, amasɔtɔ e tan nan saraxane

ralima Alatala ma teen na, naxanye luxi alo e Ala donsena. Nayi, e xa sariɲan. 7 E nama yalunden futu hanma ɲaxanla naxan xeme feen kolon hanma ɲaxanla naxan ma xeme a mexi a ra. Amasɔtɔ e rasariɲanxin na a ra Ala xa. 8 I xa a yate muxu sariɲanxina, amasɔtɔ a tan nan saraxane fima Ala ma naxanye luxi alo a donsena. Nanara, ε xa a kolon a sariɲan, amasɔtɔ n tan Alatala sariɲan, n tan nan ε rasariɲanma. 9 Xa saraxaralina diina nde a yete rayagi a findi yalunden na, a a baba nan nayagixi. A xa gan.”

10 “Saraxarali kuntigin naxan bata masusan, a sugandi a ngaxakedenne tagi alogo a xa nɔ dugi rasariɲanxine sodeni, na nama a xunseɛen lu a yitɔntaren na hanma a yi a dagine yibɔ ɲandeni. 11 A nama so binbin xun ma. A nama a yete xɔsi hali a baba na a ra hanma a nga. 12 A nama mini yire sariɲanxin kui, hanma a yete xɔsi, amasɔtɔ a rasariɲanxi Alaa masusan turen nan na. Alatala nan n tan na. 13 A xa sungutun nasɔlɔnxin tongo a ɲaxanla ra. 14 A nama kapa gilen tongo, hanma ɲaxanla beɲinxina hanma yalunde xɔsixin, koni a xa sungutun nasɔlɔnxin tongo a yamani, 15 alogo a nama a yixetene rayagi a yamaan tagi. Alatala nan n tan na naxan a rasariɲanma.”

16 Alatala yi a fala Musa xa, 17 a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I yixeten muxu madɔnxi yo nama wali saraxa rabadeni, a Ala donseen nali a ma. 18 Madɔntɔ yo mi daxa a a maso: danxutɔna, lebutenna, naxan yetagi madɔnxi, hanma naxan salen se madɔnxi, 19 sankalatɔna hanma yiikalatɔna, 20 dantɔna hanma tongona, teeli kanna, hanma kafanla muxun naxan ma, hanma naxan tɛgenxi. 21 Saraxarali Haruna yixeten madɔnxi yo nama a maso, a yi saraxane rali Alatala ma teen na. Madɔntɔn na a ra, a mi lan a a maso, a Ala donseen nali a ma. 22 A nɔe Alaa donse sariɲanxin sifan birin donɲe nen, hali naxanye sariɲan han. 23 Koni a madɔntɔyana fe ra, a mi lan a yi a maso yire sariɲanxin ye masansan dugin na hanma saraxa gandena. A nama n ma yire sariɲanxina fe kala. Alatala nan n tan na, naxan saraxaraline rasariɲanma.”

²⁴ Musa yi na falane rali Haruna nun a diine ma, e nun Isirayila kaane birin.

22

Saraxane sarijanna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna nun a diine xa, a Isirayila kaane na saraxa sarijanxin naxanye fi n ma, e xa ne suxu ki faji e don kiin ma alogo e nama n xili sarijanxin kala. Alatala nan n tan na.

³ A fala e xa, i naxa, “Xa ε yixete yo mi sarijan waxati famatone yi, a a maso Isirayila kaane saraxane ra e naxanye ralima Alatala ma, na kanna kedima nen n yetagi. Alatala nan n tan na.”

⁴ “Xa fure jaxin bata mini Haruna yixetena nde fatin ma, hanma furen yi a bari boden suxu, na mi lan a saraxa sarijanxine don benun a xa rasarijan. A mon mi sarijanxi xa a bata a yiin din sena nde ra naxan bata din muxun binbin na, hanma igen sifana nde naxan minixi muxun xemeyani, ⁵ hanma a na a yiin din bubu seen na hanma muxun naxan mi sarijan, hanma a findi se xosixi yo ra. ⁶ Naxan na a yiin din na se sifan na, na mi fa sarijanxi han jinbanna. A nama saraxa sarijanxine don, han a yi a fatin birin maxa. ⁷ Sogen na godo, a bata sarijan. Na xanbi ra, a naε saraxa sarijanxine donje sonon, amasoto a balon na a ra. ⁸ A nama suben don naxan faxaxi a yete ma hanma burunna subene naxan yiboxi, alogo a nama a yete xosi a xon. Alatala nan n tan na.”

⁹ “Saraxaraline xa n ma yamarine suxu alogo e nama yulubin tongo, e faxa e kalane fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma. ¹⁰ Muxu yo nama saraxa sarijanxin don xa a mi saraxaralina denbayani. Hali saraxaralina muxu xilixina hanma a walikeen mi daxa a a don. ¹¹ Koni xa saraxaraliin bata konyina nde sara, hanma naxan barixi a konni, na naε a donje nen. ¹² Xa muxuna nde saraxaralina dii temen dexo a jaxanla ra, saraxarali mi a tan na, dii temen nama fa saraxa sarijanxine don. ¹³ Koni xa saraxaralina dii temen findi kaja gilen na hanma a futun yi kala, dii mi a yii, a xete a baba konni alo a to yi dii joreyani, a naε a

baba donseen donje nen. Koni naxan mi saraxaralina denbayani, na nama a don. ¹⁴ Xa muxuna nde a saraxa sarijanxin don tantanni, a lan a yi a jaxon fi, a mon yi yaganna dexo ma firin sa a fari a yanginna ra. ¹⁵ Saraxaraline nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine kala e naxan bama Alatala xa. ¹⁶ Xa e tin yamaan yi saraxa sarijanxine don, e bata e findi yulubi tongone ra, yanginna fima naxan ma fe ra. Alatala nan n tan na, naxan e rasarijanma.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Haruna nun a diine nun Isirayila kaane birin xa, a naxa, “Isirayila kaan birin hanma xone Isirayila yi, naxan saraxa gan daxin bama Alatala xa, de tiin nakamalina fe ra, hanma jenige ma saraxana, ¹⁹ a lan a yi fa turaan na hanma kontonna, hanma kotona fe mi naxan na. ²⁰ Fenen xuruseen naxan na, a mi lan ε yi fa na ra, amasoto a mi rasuxuma ε xa. ²¹ Xa muxuna nde fa xuruse gbeen na hanma a xunxurina, boje xunbeli saraxan na Alatala xa, hanma de tiin nakamali saraxana hanma jenige ma saraxana, fe yo nama lu a ra alogo a xa rasuxu. ²² Nayi, ε nama fa xuruse yetaren na, ε a rali Alatala ma teen na n ma saraxa ganden fari, hanma naxan madonxi, hanma a maxoloxi, hanma furen naxan fatin ma hanma kaban naxan ma. ²³ Ningena hanma yexena naxan salen se kuya hanma a dungi, i naε na be nen jenige ma saraxan na, koni a mi rasuxe de tiin nakamali saraxan na. ²⁴ E nama fa xuruseen na Alatala xon naxan teganxi, a delane kalaxi, hanma e baxi na. E nama na ba saraxan na ε yamanani. ²⁵ E nama na xuruse sifan nasuxu xone yii, ε a ba donse saraxan na ε Ala xa. Amasoto e teganxi. Fena e ra. E mi rasuxe ε xa.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Ningena, yexena hanma siin na bari, a xa lu a nga bun xii solofere. Xii solo-masexede laxon e nun na xanbi ra, a rasuxe nen saraxan na, naxan nalima Alatala ma teen na. ²⁸ Ningena hanma yexena, ε nama e nun a diin koe raxaba lxo kedenni. ²⁹ Xa ε barika bira saraxan ba Alatala xa, ε xa a ba ki faji alogo a xa rasuxu. ³⁰ A donma na laxon yeteen nin. E nama sese lu han xotanni. Alatala nan n tan na.”

³¹ “E n ma yamarine suxu ε yi e liga. Alatala nan n tan na.”

³² “E nama n xili sarijanxin kala, alogo n xa lu sarijanni ε tagi, ε tan Isirayila kaane. Alatala nan n tan na, naxan ε rasarijanma.

³³ N tan nan ε ramini Misiran yamanani, n yi findi ε Ala ra. Alatala nan n tan na.”

23

Isirayila yamana sali ləxəne

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Sali ləxəne ni itoe ra Alatala xa, ε yamaan xilima malan sarijanxini waxatin naxan yi. Sali ləxəne ni itoe ra n xa. ³ E xa wali xii sennin, koni xii soloferede ləxən findixi Matabu Ləxən nan na, malan sarijanxin tima ləxən naxan ma. E nama wali yo ke. E xa Matabu Ləxən findi Alatala gbeen na ε nεma dəde yi.”

Yatene 28.16-25

⁴ “Sali ləxən bonne ni i ra Alatala xa. E xa yamaan xili malan sarijanxini waxatini itoe yi: ⁵ Kike singen xii fu nun naaninna, fitirin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan na ra Alatala xa. ⁶ Na kiken xii fu nun suulundena, Buru Tetaren Sanla nan na ra Alatala xa. E xa buru ratetarene don xii soloferede. ⁷ Xii singeni, ε xa malan sarijanxin maxili. Na ləxəni, ε nama ε wanle ke. ⁸ E xa saraxane rali Alatala ma tēen na xii soloferede. Xii soloferede ləxəni, ε mən yi malan sarijanxin maxili. Na ləxəni, ε nama ε wanle ke.”

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N bəxən naxan soma ε yii, ε na so mēnni, ε se xaban fəlo, ε xa fa ε bogise singen xidin na saraxaraliin fεma. ¹¹ Saraxaraliin xa a yita Alatala ra Matabu Ləxən xətən bode, alogo a xa a rasuxu ε yii. ¹² E se xidin yitama Ala ra ləxə naxan yi, ε xa yεxεen jεε kedenna ba saraxa gan dixin na Alatala xa, fε mi naxan na, ¹³ e nun bogise saraxana, murutu fujin kilo sennin naxan basanxi turen na. Na xa rali Alatala ma tēen na, naxan xiri rafan a ma, e nun minse saraxan wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi. ¹⁴ Burun ba, tənsən ganxine ba, a xindene ba, ε nama se xabaxi yo don benun ε xa fa na saraxane ra ε Ala

xa. Habadan sariyan nan na ra ε yixetene birin xa, ε na dəxə dεde yi.”

Yatene 28.26-31

¹⁵ “Keli Matabu Ləxən xətən bode, ε malo xidin yitama Ala ra ləxən naxan yi, xunsagi soloferede xa dangu. ¹⁶ Xii tonge suulundeni, Matabu Ləxə solofereden xətən bode, ε mən xa bogise xaba nēnēn fi Alatala ma bogise saraxan na. ¹⁷ E xa murutu fujin kilo saxan nafala buru ratexin na, ε fa na buru xun firin na bogise singe saraxa ralixin na Alatala xa. ¹⁸ Yamaan mən xa kontondi soloferede ba saraxan na jεε keden kedenne fε mi naxanye ra, e nun tura bulan keden nun konton firin, sa bogise saraxa burune fari e nun bogise saraxane nun minse saraxan naxanye daxa. Saraxa gan dixin nan ne ra, naxanye ralima Alatala ma tēen na, e xirin yi rafan a ma. ¹⁹ E mən xa kətə keden ba yulubi xafari saraxan na, e nun yεxεen jεε keden kedenna firin bəjε xunbeli saraxan na. ²⁰ Saraxaraliin xa yεxεε firin nun bogise singen burun yita n na se ralixin na. E rasarijanma Alatala xa nēn, e yi so saraxaraliin yii. ²¹ Na ləxən yeteni, ε xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama ε wanle ke na ləxəni. Habadan sariyan na a ra ε yixetene birin xa, ε na dəxə dεde yi. ²² E na malo xaban fəlo, ε nama maala xaba han xεen xεdεen xən, ε nama tənsənne makentun naxanye na lu a xəri ma. I xa ne lu yiigelitəne xa e nun xəjεne. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

Yatene 29.1-6

²³ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii singeni, ε xa ε matabu na ləxəni ε yi a binya, ε xətaan fe, ε yamaan xili malan sarijanxini. ²⁵ E nama ε wanle ke na ləxəni, ε xa saraxane rali Alatala ma tēen na.”

Ala Solona ləxəna

Yatene 29.7-11

²⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁷ “Kike solofereden xii fuden xa findi Ala Solona Ləxən na. E xa malan sarijanxin ti, ε yi sunna suxu, ε yi saraxane rali Alatala ma tēen na. ²⁸ E nama ε wali yo ke na ləxəni, amasəto Ala Solona Ləxən na a ra. Alatala solonama ε xa na ləxən nin, ε Ala. ²⁹ Xa naxan yo mi sunna suxu na ləxəni, na kedima nēn a yamani. ³⁰ Xa naxan

yo wali na lɔxɔni, n na a raxɔrima nɛn a yamaan yɛ. ³¹ Ɛ nama wali yo kɛ. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa, ɛ na dɔxɔ dɛdɛ yi. ³² Matabu Lɔxɔn na a ra ɛ xa e nun sali lɔxɔna. Ɛ xa sunna suxu. Ɛ xa matabu sanla raba keli kiken xii solomanaaninden jinbanna ma han na xɔtɔn bode jinbanna.”

*Bubu Kui Sanla
Yatɛne 29.12-40*

³³ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁴ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Kike solofereden xii fu nun suulundeni, Bubu Kui Sanla na ra Alatala xinli, han xii solofere. ³⁵ Sanla xii singeni, malan sarijanxin tima nɛn, ɛ nama ɛ wali yo kɛ. ³⁶ Xii solofere, ɛ xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Xii solomasɛxɛdɛ lɔxɔni, ɛ mɔn xa malan sarijanxin ti, ɛ mɔn yi saraxane rali Alatala ma tɛɛn na. Malan sarijanxin na a ra, ɛ nama ɛ wali yo kɛ. ³⁷ Sali lɔxɔne nan ne ra Alatala xa, ɛ yamaan xilima malan sarijanxini lɔxɔn naxanye yi, alogo ɛ xa saraxane rali Alatala ma tɛɛn na, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbɛtɛye, e nun minse saraxane, naxanye daxa sali lɔxɔne yi. ³⁸ Saraxani itoe sama Alatalaa Matabu Lɔxɔne saraxane fari nɛn, e nun ɛ kiseene nun ɛ dɛ tiin nakamali saraxane, e nun ɛ jɛnige ma saraxane ɛ naxanye birin fima Alatala ma.”

³⁹ “Kike solofereden xii fu nun suulunde lɔxɔni, ɛ na yelin bogi seene malandeni xɛɛn ma, ɛ xa sanla raba Alatala xa xii solofere. Xii singen nun xii solomasɛxɛden findin Matabu Lɔxɔne nan na. ⁴⁰ Xii singe lɔxɔni, ɛ xa bogise fapine ba wudine kɔɛ ra, e nun tugu yiine, e nun jɔxɔndene, e nun wudi yii gbɛtɛye, ɛ yi sɛwa Alatala yetagi ɛ Ala han xii solofere. ⁴¹ Ɛ xa sanli ito raba Alatala xa jɛɛ yo jɛɛ, xii solofere. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa. Ɛ sanla raba jɛɛn kike soloferedeni. ⁴² Ɛ xa dɔxɔ bubune kui xii solofere. Isirayila bari diine birin xa lu bubune kui, ⁴³ alogo ɛ yixɛtɛne xa a kolon fa fala n na e benbane radɔxɔ nɛn bubune kui, n to ɛ ramini Misiran bɔxɔni. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

⁴⁴ Musa Alatalaa sali lɔxɔne fala na kii nin Isirayila kaane xa.

24

*Yire sarijanxin lɛnpu dɔxɔ sena
Xɔɔyaan 27.20,21*

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A yamari Isirayila kaane ma a e xa fa oliwi ture fapin na i xɔn, alogo lɛnpune xa dɛgɛ waxatin birin. ³ Haruna xa a yengi lu lɛnpune xɔn Layiri Kankiraan yɛ masansan dugin fari ma Naralan Bubun kui, alogo e xa dɛgɛ Alatala yetagi keli jinbanna ma han xɔtɔnni waxatin birin. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa. ⁴ Haruna xa a yengi lu lɛnpune xɔn kɔɛɛn birin na naxanye dɔxi lɛnpu dɔxɔ se xɛma daxin fari Alatala yetagi.”

⁵ “Murutu fupin tongo i yi buru fu nun firin nafala. Burune keden kedenna birin binyen xa kilo sennin li. ⁶ I xa e dɔxɔ yɛlan firin nin xɛma tabanla fari Alatala yetagi, sennin sennin yɛ ma. ⁷ I xa wusulan fapin sa burune birin fari, naxan nalima Alatala ma tɛɛn na burun jɔxɔn na jɔxɔ lu seen na Ala xɔn. ⁸ Buruni itoe xa dɔxɔ Alatala yetagi Matabu Lɔxɔn birin yi. Habadan layirin na a ra Isirayila kaane xa. ⁹ Burune xa raxɛtɛ Haruna nun a diine ma, e yi e don yire sarijanxini. Amasɔtɔ se sarijanxin na a ra na saraxane yɛ, naxanye ralima Alatala ma tɛɛn na, naxanye so saraxaraline yii. Habadan sariyan na a ra.”

Ala rayelefun nun gbalona

¹⁰ Lɔxɔna nde muxuna nde yi mini Isirayila kaane yɛ, a nga Isirayila kaa, a baba Misiran kaa. Na kanna nun Isirayila kaana nde yi yɛngɛ yamaan daaxadeni. ¹¹ Isirayila jaxanla diin yi Ala xinla rayelefu, a yi a konbi. A nga yi xili nɛn Selomiti, Dibiri a dii tɛmɛna Dan bɔnsɔnni. Mafuren e yi a xali Musa fɛma. ¹² E yi a ramara a fapin na han Alatala yetɛɛn yi a fe yɛba e xa.

¹³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁴ “Naxan konbin tixi, na ramini yamaan daaxaden fari ma. Naxanye birin a xuiin mɛxi, ne birin xa e yiine ti a xunna ma, yamaan birin yi a magɔlɔn han a faxesa. ¹⁵ I xa a fala Isirayila kaane xa iki, i naxa, ‘Naxan na Ala konbi, a lan a yi a yulubin goronna tongo. ¹⁶ Naxan na Alatala xinla rayelefu, na xa faxesa, yamaan birin xa a

magolon. Xa a findi xajen na hanma Isirayila kaana, a na Alatala xinla rayelefu, a faxama nen. ¹⁷ Naxan na muxuna nde faxes, e xa na kanna faxes. ¹⁸ Naxan na muxuna nde a suben faxes, a lan a yi a joxon so a yii. Niin joxon xa fi niin na. ¹⁹ Naxan na a boden maxolo, a fan xa maxolo na kiini. ²⁰ Maxolon joxon nan maxolon na, yeen joxon nan yeen na, jinna joxon nan jinna ra. A xa maxolo alo a a ligaxi boden na kii naxan yi. ²¹ Naxan na suben faxes a lan a yi a joxon fi, koni naxan na muxun faxes a lan a yi faxes. ²² Sariya kedenna na a ra e birin xa, xajena hanma Isirayila kaana. Alatala nan n tan na, e Ala.’ ”

²³ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa. Xemen naxan konbin tixi, e yi na xali yamaan daaxaden fari ma, e yi a magolon, a faxes. Isirayila kaane yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

25

Matabu jeeena

Sariyane 15.1-11

¹ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi geyaan fari, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na so na boxoni n naxan soma e yii, boxon yeteen xa a matabu Alatala xinli. ³ E na e xeeene biye nen jee sennin, e manpa bili nakone wali, e yi e bogine malan. ⁴ Koni jee solofereden findin matabu jeeen nan na Alatala xinli. E nama e xeeene bi hanma e yi e manpa bili nakone wali. ⁵ Sansi bogin naxanye na soli e yete ma, i tan nama e malan i yete xa. I tan nama manpa tonsen maxine malan naxanye bogixi e yete ma. Amasoto matabu jeeen na ra boxon xa. ⁶ Koni boxon na naxan namini matabu jeeen kui, e birin xa na don, i tan, i ya konyi xemena, i ya konyi gilena, i ya walikena, xajen naxan luma i konni, ⁷ e nun i ya xuruseene, e nun hali burunna suben naxanye i ya boxoni. Boxon na naxan namini, na birin nae donje nen.”

Xoroya jeeena

⁸ “E xa matabu jee soloferere tenge, jee soloferere dexo soloferere, alogo matabu jee soloferene xa lan jee tonge naanin e nun solomanaaninna ma. ⁹ Kike solofereden xii fudeni, Ala Solona Laxona, e xa xotane fe

yamanan birin yi. ¹⁰ E jee tonge suulunden nasarijanma nen, e yi a rali yiren birin yi a yamanan muxune birin bata xoroya. Xoroya jeeen na a ra e xa, e birin yi xete e denbayana boxon ma e bionsonne yi. ¹¹ Jee tonge suulunden findima Xoroya jeeen nan na e xa. E nama e xeeene bi, e nama sansi bogine malan naxanye solima e yete ma. E nama manpa bogi tonsenne malan naxanye bogima e yete ma. ¹² Amasoto Xoroya jeeen nan na ra. A sarijan e xa. E na donseen naxan to xeeene ma, e xa na don.”

¹³ “Na Xoroya jeeena, birin xa xete a gbee boxon ma. ¹⁴ Xa e boxona nde mati hanma e a sara muxuna nde ma, e nama jaxu e bode ra. ¹⁵ I a saren naxan soma i kon kaan yii, na xa lan na jeeene yaten ma naxan luxi benun Xoroya jeeen xa a li. A xa a saren nasuxu i yii naxan lanje se xaba waxatine yaten ma naxanye luxi. ¹⁶ Xa jee wuyaxi luxi, a saren xa mate na kiini. Xa jee dando nan luxi a xa a saren magodo. Amasoto a mi boxon matima, fo se xaba waxatine. ¹⁷ E nama jaxu e bode ra, koni e xa gaxu e Ala yee ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

¹⁸ “E xa n ma tonne nun sariyane suxu. Nayi, e luma nen yamanani boje xunbenli. ¹⁹ Boxon yi bogi seene fi, e yi e dege han e lugo, e lu boje xunbenli. ²⁰ Waxatina nde e a falama nen, e naxa, ‘En nanse donma jee soloferedeni, xa en mi xeen bi, en mi seen xaba?’ ²¹ N barakan sama nen e feene yi jee senninden, alogo e se xabaxin xa e makone birin fan han jee saxan. ²² Jee solomasexedeni, e nama e xeeene bima, e donse ramaraxin nan donma. E luma a donje nen han jeeen solomanaaninden se xaba waxatini.”

²³ “E nama boxon mati habadanni mumu, amasoto n tan nan gbee boxon na. E tan luxi nen alo xajen naxanye yigiyaxi n konni. ²⁴ Nanara, e na yamanan soto, e xa sariyan dexo alogo boxo matixin xa xunba.”

²⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitoon na, a yi a boxona nde mati, a bari bodena nde xa fa a boxo matixin xunba. ²⁶ Xa a bari bode mi na naxan daxe a a xunba, xa a tan yeteen bata a xunba feren soto, ²⁷ a xa jeeene yate keli a saran ma, a yi na joxon naxete a sara muxun ma. Na xanbi, a nae xete nen a boxoni. ²⁸ Koni, xa a mi a joxo raxete se soto, boxon xa lu a sara muxun yii han Xoroya

Neena. Na waxatini a kari singen mən xa xete a bəxəni. ²⁹ Xa muxuna nde a banxin mati taa gbeeni yinna soxi naxan ma, a nə a xunbe nən han jee keden a sara xanbini. ³⁰ Koni xa banxin mi xunba benun jee keden, a luma nən a sara muxun gbeeyani sənən e nun a yixetene. A mi a raxetema Xəroya Neeni. ³¹ Koni banxin naxanye taa xunxurine yi naxanye mi rabilinxi yinna ra, ne luma nən alo bəxəna. E nə xunbe nən, e mən yi raxete e kari singen ma Xəroya Neeni.”

³² “Lewi bənsənna taane kui, Lewine nə e banxine xunbe nən waxatin birin. ³³ Naxan na Lewi kaana nde a banxin sara, a minima nən banxi saraxin nun na taani Xəroya Neeni. Amasəto banxin naxanye Lewi taane yi, ne findixi Lewine nan gbansan gbee ra Isirayila yamanani. ³⁴ Koni xeen naxanye e taane rabilinni, ne mi lan e mati, amasəto Lewine nan gbee e ra habadan!”

Donla feen sariyane

³⁵ “Xa i ngaxakedenna findi yiigelitəon na, naxan dəxi i fəma, fəren mi fa a yii a balo, i lan i yi a maso i ra alo xəpəna alogo a xa lu i fəma. ³⁶ I nama tənə yo maxədin a ma koni i xa gaxu i ya Ala yee ra, i ngaxakedenna yi lu i fəma. ³⁷ Xa i a doli gbetini, i nama tənə sa a fari. Xa i donseen mati a ma, i nama tənən sətə a xən.”

³⁸ “Alatala nan n tan na, ε Ala, naxan ε raminixi Misiran bəxəni alogo n xa Kanan bəxən so e yii, n yi findi ε Ala ra.”

Muxun xunba sariyana fe

³⁹ “Xa muxuna nde findi yiigelitəon na i dəxən, a yi a yete mati i ma, i nama a ti konyi wanla ra. ⁴⁰ A xa masuxu i konni alo walikəna hanma xəpəna. A xa lu i ya wanla ra han Xəroya Neena. ⁴¹ Na waxatini, e nun a diine yi xəroya, a yi xete a xabilani, e nun a benbane bəxəni. ⁴² Amasəto n ma walikəne nan Isirayila kaane ra, n naxanye raminixi Misiran yamanani. E nama mati konyiyani. ⁴³ I nama e paxankata, fə i xa gaxu i ya Ala yee ra.”

⁴⁴ “Xa ε konyi xəmən hanma konyi gilən sara, a xa keli siya gbətene ye naxanye ε rabilinxi. ⁴⁵ E mən nə xəpəna ndee sare nən naxanye dəxi ε ye, e nun e xabilan muxuna

nde naxanye barixi ε yamanani. E yi findi ε gbeen na. ⁴⁶ E mən nə e luyε ε diine yii nən ε kəen na, alogo e xa lu konyiyani habadan. Koni ε ngaxakedenne, Isirayila kaane, ε tan sese nama nən sətə a ngaxakedenna xun na, a a paxankata.”

⁴⁷ “Xa xəpən findi nafulu kanna ra naxan dəxi ε konni, ε ngaxakedenna nde yi findi yiigelitəon na, a a yete mati xəpən ma, hanma xəpən xabila muxu gbətε ma, ⁴⁸ a nə xunbe nən a mati xanbini. A ngaxakedenna nde nə a xunbe nən, ⁴⁹ hanma a səxəna, hanma a dunbode, hanma a bari bodena nde a xabilani, na nə a ligε nən. A tan yeteen nə a yete xunbe nən, xa a fəren sətə. ⁵⁰ Nayi, e nun a sara muxun xa jee ne yatε keli a sara jeen ma han Xəroya Neena. A xa a pəxən fi alo walikəen nə saranna yatən naxan sətε na jee ne bun. ⁵¹ Jeen dənən naxanye luxi, xa ne mən gbo, a xa ne xasabin gbetin naxete nafulu kanna ma a xunba saren na. ⁵² Jeen naxanye luxi benun Xəroya Neen yi a li, xa ne mi fa gbo, a xa na fan xasabin gbetin naxete a xunba saren na. ⁵³ A yisuxuma nən a kanna konni alo walikəen naxan sare fixi, a nama a paxankata. ⁵⁴ Xa a mi xunba na kii yo yi, e nun a diine xa xəroya Xəroya Neeni. ⁵⁵ Amasəto n ma walikəne nan Isirayila kaane ra. N gbee walikəne nan e ra, n naxanye raminixi Misiran bəxəni. Alatala nan n tan na, ε Ala.”

26

Barakan nun dangana

Sariyane 7.12-24 nun 28.1-14

¹ “E nama suxurene rafala. E nama alana nde sawuran nafala. E nama gəmən dəxə, ε yi a batu. E nama gəmə masolixin ti ε yamanani ε yi a batu. Amasəto Alatala nan n tan na, ε Ala.”

² “E xa n ma Matabu Ləxəne suxu, ε yi n ma yire sarijanxin binya. Alatala nan n tan na.”

³ “Xa ε n ma tənne nun yamarine suxu, ⁴ n tulən nafama nən ε ma a waxatini, bəxən yi balon fi, wudine yi bogi xee ne ma. ⁵ Se bənbə waxatin buma nən han bogise bolon waxatina. Bogi seene yi lu bolonje han xee bi waxatina. E dəgema nən han ε lugo, ε yi lu ε bəxəni bəje xunbenli. ⁶ N tinma

nɛn yamanan yi lu hɛrini. Ɛ na ɛ sa, sese mi ɛ tɔrɛ. N burunna sube xarɛne bama nɛn ɛ yamanani, yɛngɛn mi soɛ ɛ konni. ⁷ Ɛ ɛ yaxune kedima nɛn, e yi bira ɛ bun yɛngɛni. ⁸ Ɛ tan muxu suulun fama nɛn ɛ yaxun muxu kɛmɛ kedideni. Ɛ tan muxu kɛmɛ yi ɛ yaxun wuli fu kedi. Ɛ yaxune birama nɛn ɛ bun yɛngɛni. ⁹ N fanma nɛn ɛ ra. N yi dii wuyaxi fi ɛ ma, ɛ wuya ayi. N na n ma layirin nakamalima nɛn en tagi. ¹⁰ Ɛ yala malo ramaraxine donma nɛn han malo xaba waxatin mɔn yi a li, ɛ yi a fonna dɔnxɛn woli ayi alogo a nɛnɛn xa ramara. ¹¹ N luma nɛn ɛ yɛ, n mi n mɛ ɛ ra mumɛ! ¹² N na n masiga tima nɛn ɛ tagi, n findi ɛ Ala ra. Ɛ yi findi n ma yamaan na. ¹³ Alatala nan n tan na, ɛ Ala, naxan ɛ ramini Misiran bɔxɔni alogo ɛ xa ba Misiran kaane yii. N Misiran konyiyaan goronna ba nɛn ɛ ma, alogo ɛ xa nɔ sigan tiyɛ xunna kenli.”

Sariyane 28.15-68

¹⁴ “Koni, xa ɛ mi n xuiin name, ɛ yamarini itoe birin suxu, ¹⁵ xa ɛ n ma tɔnne kala, ɛ yi ɛ mɛ n ma sariyane ra, ɛ mi n ma yamarine birin liga, ɛ n ma layirin kala, ¹⁶ nayi, n ni ito nan ligama ɛ ra: N yihadin nagodoma nɛn ɛ ma, e nun fitina furene nun fati mawolonna, naxanye ɛ yɛɛne kalama, e yi ɛ niin ba. Ɛ sansine sima fuuni bayo ɛ yaxune nan e donma. ¹⁷ N kelima nɛn ɛ xili ma, alogo ɛ yaxune xa ɛ nɔ. Naxanye ɛ rapaxuxi, ne yi nɔɔn sɔtɔ ɛ xun na. Ɛ ɛ giyɛ hali muxu yo mi ɛ fɔxɔ ra.”

¹⁸ “Na birin xanbi ra, xa ɛ mi n xuiin name, n na ɛ yulubine saranma ɛ ra nɛn dɔxɔra ma solofere. ¹⁹ N yi ɛ wason kala, n yi kuyeni xara alo wurena, e nun bɔxɔna alo sulana. ²⁰ Ɛ sɛnbɛn yi jan fuuni, bayo ɛ bɔxɔn mi bogi seene fiyɛ, yamanan wudine mi bogima.”

²¹ “Xa ɛ murutɛ n ma, ɛ tondi n xuiin name, n na ɛ tɔrɔne rawuyama ayi nɛn dɔxɔ solofere naxan lanxi ɛ yulubine ma. ²² N burunna subene rafama nɛn ɛ xili ma naxanye ɛ diine faxama, e yi ɛ xuruseene raxɔri. E yi ɛ xurunɲɛ ayi han ɛ kirane yi yigeli.”

²³ “Xa hali na birin ɛ mi xuru n ma, ɛ lu murutɛxi n ma, ²⁴ n yetɛɛn kelima nɛn

ɛ xili ma, n mɔn yi ɛ tɔrɔne rawuya ayi dɔxɔ solofere. ²⁵ N yɛngɛn nakelima nɛn ɛ tan xili ma, n yi ɛ yulubine saran ɛ ra n ma layirin kala feen na. Ɛ na ɛ luxun ɛ taa ratangaxine yi, n fitina furen nafama nɛn, ɛ yi lu ɛ yaxune yiini. ²⁶ N yi ɛ kuma donseen na, ɲaxalan fu yamaan birin ma burun ganma nɛn buru gande kedenni, e yi ɛ buruni taxun ligase xurudin na, ɛ yi a don koni ɛ mi lugo.”

²⁷ “Xa hali na birin, ɛ mi n xuiin name, ɛ yi lu murutɛxi n ma, ²⁸ nayi, n kelima nɛn ɛ xili ma, n yi ɛ yulubine saran ɛ ra dɔxɔra ma solofere. ²⁹ Ɛ ɛ diine suben donma nɛn. ³⁰ N yi ɛ taan kidene kala, n yi ɛ wusulan gandene rabira. ³¹ N yi ɛ taane findi xɔrinxɔrinna ra, ɛ yire sarijanxine yi raxɔri. Nayi, ɛ saraxane mi fa rafaɲma n ma. ³² N na ɛ yamanan kalama nɛn. Ɛ yaxune na fa dɔxɔdeni ɛ konne yi, e kabɛma nɛn a kalaxin ma. ³³ N na ɛ raxuyama ayi nɛn yamanane yi, n yi bira ɛ fɔxɔ ra silanfanna ra, n yi ɛ sagatan.* Ɛ yamanani gelima nɛn, a yi findi taa xɔnne ra.”

³⁴ “Nayi, ɛ nɛma ɛ yaxune yii e konni waxatin naxan yi, ɛ yamanani genla yi lu, ɛ bɔxɔn luma nɛn matabuni, matabu waxatine ɲɔxɔn na ɛ mi naxanye suxu. ³⁵ A nɛma rabɛɲinxi, a matabun sɔtɔma nɛn, ɛ mi tin naxanye ma ɛ yi dɔxi a yi waxatin naxan yi. ³⁶ Naxanye na lu e nii ra ɛ yɛ, n na e tunnaɲɔlɔma e ma nɛn e yaxune yamanani, han e yi e gi ɲɔxɔnden gbansanna bira xuiin bun alo silanfanna, e bira hali muxɛ mi ɛ fɔxɔ ra. ³⁷ E birama nɛn e bode fari alo e nɛma e giyɛ silanfanna bun, anu muxu yo mi ɛ fɔxɔ ra. Ɛ mi nɔɛ tiyɛ ɛ yaxune yɛɛ ra. ³⁸ Ɛ faxama nɛn siya gbɛtɛne tagi, ɛ yaxune yamanan yi ɛ don. ³⁹ Naxanye na lu ɛ tan yɛ, ne doyenma nɛn han e faxa e yaxune yamanane yi e tan nun e benbane hakɛne fe ra.”

⁴⁰ “Koni e na e ti e hakɛne ra e nun e benbane gbeene nun e tinxintareyaan nun e murutɛna, ⁴¹ feen naxanye a ligaxi, n yi keli e xili ma, n yi e rasiga e yaxune yamanani, nayi e Ala kolontare bɔɲɛne na xuru, e yi e hakɛne yanginna fi, ⁴² n na n mirima nɛn layirina feen ma nxu nun Yax-

* **26:33:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

uba tagi, e nun nxu nun Isiyaga, e nun nxu nun Iburahima, n yi n miri yamanana fe ma. ⁴³ Koni, fɔ yamanan nabɛjɪnɪn xɔ lu singe, a yi a matabu e mi na waxatin naxan yi. E e hakene yanginna fima nɛn amasɔtɔ e bata e mɛ n ma sariyane nun tɔnne ra. ⁴⁴ Koni, hali e lu e yaxune yamanani, n mi e rabɛjɪnɪnɛ han e yi raxɔri, n yi n ma layirin kala. Amasɔtɔ Alatala nan n tan na, e Ala. ⁴⁵ N na n mirima nɛn n ma layirin ma, naxan nxu nun e benbane tagi, n naxanye ramini Misiran bɔxɔni siyane yɛtagi, alogo n xɔ findi e Ala. Alatala nan n tan na.”

⁴⁶ Alatala tɔnne nun yamarine nun sariyane nan ne ra, a naxanye falaxi Isirayila kaane xɔ fata Musa ra Sinayi gɛyaan fari.

27

Muxun naxanye fixi Ala ma

¹ Alatala yi a fala Musa xɔ, ² a xɔ a fala Isirayila kaane xɔ, a naxa, “Xa muxuna nde bata a dɛ ti, a muxuna nde fi Alatala ma, a xunbama gbetin nan na naxan lanxi a yatɛn ma. ³ Xa xɛmɛn na a ra naxan barin bata jɛɛ mɔxɔjɛ ti han jɛɛ tonge sennin, i xɔ a saren yatɛ gbeti gbanan tonge suulun na, gbeti gbananna naxanye rawalima yire sarijanxini. ⁴ Xa jaxanla na a ra, gbeti gbanan tonge saxan. ⁵ Dii xɛmɛn naxan barin bata jɛɛ suulun ti han jɛɛ mɔxɔjɛ, na lanma gbeti gbanan mɔxɔjɛ nan ma. Dii tɛmɛna, gbeti gbanan fu. ⁶ Dii xɛmɛn naxan barin bata kike kedenna ti han jɛɛ suulun, na lanma gbeti gbanan suulun nan ma. Dii tɛmɛna, gbeti gbanan saxan. ⁷ Xɛmɛn naxan bata dangi jɛɛ tonge senninna ra, na lanma gbeti gbanan fu nun suulun ma. Naxanla, gbeti gbanan fu. ⁸ Naxan bata a dɛ ti, xɔ yiigelitɔn na a ra, a mi nɔɛ na gbetin yatɛn fiyɛ, a lan a yi na muxun xali saraxaraliin fɛma. Na nɔɛ gbetin xasabina nde fale nɛn a nɔɛ naxan fiyɛ.”

⁹ “Xa muxuna nde bata a dɛ ti xurusena fe ra naxan nɔɛ bɛ saraxan na Alatala xɔ, na xuruse sifan na fi Alatala ma, a bata rasarijan. ¹⁰ A mi masarɛ gbɛtɛ ra. A fajin mi masarɛ a kobin na, a kobin mi masarɛ a fajin na. Xa a kanna xuruseen masara gbɛtɛ ra, e firinna birin bata rasarijan. ¹¹ Xa suben na a ra naxan haramuxi, naxan

mi bɛ saraxan na Alatala xɔ, a xɔ xali saraxaraliin fɛma. ¹² Saraxaraliin xɔ a saren fala, xɔ suben fan, hanma a mi fan. A na saren naxan fala, a bata lu na ma. ¹³ Xa a kanna waxi suben xunba feni, a xɔ a jɔxɔn fi a yi yaganna dɔxɔja ma firin sa a fari.”

¹⁴ “Xa muxuna nde a banxin fi Alatala ma, saraxaraliin xɔ a saren fala, xɔ a fan hanma a mi fan. A na naxan fala, a bata lu na ma. ¹⁵ Xa a kanna waxi a xunba feni, a xɔ a jɔxɔn fi a yi yaganna dɔxɔja ma firin sa a fari. Banxin yi xɛtɛ a kanna ma.”

¹⁶ “Xa muxuna nde a xɛɛn fi Alatala ma, a saren xɔ fala fata sansiin yatɛn na naxan xuyɛ a ma. Malo bɛnbɛli gbee saxan xuyɛ bɔxɔn naxan ma, na lanma gbeti gbanan tonge suulun nan ma. ¹⁷ Xa xɛɛn fixi Xɔrɔya jɛɛn nin, a saren luma na kii nin. ¹⁸ Xa xɛɛn fixi Xɔrɔya jɛɛn xanbin nin, saraxaraliin xɔ jɛɛne yatɛ naxan luxi benun Xɔrɔya jɛɛ famatɔna, a yi nde ba xɛɛn saren na. ¹⁹ Xa xɛɛ kanna waxi a xunba feni, a xɔ a jɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔja ma firin sa a fari, xɛɛn yi xɛtɛ a kanna ma. ²⁰ Xa a mi xɛɛn xunba, a yi a mati muxu gbɛtɛ ma, a mi fa nɔɛ a xunbɛ. ²¹ Xɛɛn na yɛba Xɔrɔya jɛɛni, a bata rasarijan, a so Alatala yii kiseen na habadan! A findima saraxaraline gbeen nan na. ²² Xa muxuna nde xɛɛn fi Alatala ma a naxan saraxi, naxan mi yi a kɛɛni, ²³ saraxaraliin xɔ a saren fala fata jɛɛne yatɛn na naxanye luxi benun Xɔrɔya jɛɛna. Na kanna xɔ a saren fi na lɔxɔ yɛtɛni. A sarijan Alatala yɛtagi. ²⁴ Xɛɛn naxɛtɛma a kari singen ma nɛn Xɔrɔya jɛɛni, a sara naxan ma, naxan gbee yi a ra nun. ²⁵ Na sarene birin falama nɛn fata yire sarijanxin gbeti gbananna ra, naxan lanxi garamu fu ma.”

²⁶ “Muxu yo nama a xuruse dii singen fi Alatala ma na kiini, amasɔtɔ Alatala nan gbee dii singene birin na hali ba na feen na. Ninge ba, yɛxɛɛ ba, Alatala nan gbee e birin na. ²⁷ Xa a findi sube haramuxin dii singen na, a kanna nɔɛ a xunbɛ nɛn. A xɔ a jɔxɔn fi, a yi yaganna dɔxɔja ma firin sa a fari. Xa a mi a xunba, a xɔ a mati a sare falaxin na.”

²⁸ “Koni, muxun na sese fi Alatala ma habadanni, muxu ba, xuruse ba, a kɛɛ xɛɛn ba, na sese mi sarɛ, a mi xunbɛ. Naxan yo na fi a ma habadanni, na bata sarijan a xɔ

fefe. ²⁹ Hali a findi muxun na naxan fixi Ala ma habadanni, a mi nɔɛ xunbɛ, ɛ xa a faxa.”

³⁰ “Alatala nan gbee bɔxɔn bogiseene birin yaganna ra. A na keli xɛɛn ma hanma langan kui, a sariɲan Alatala yɛtagi. ³¹ Xa muxuna nde waxi a yaganna yirena nde xunba feni, fɔ a xa a ɲɔxɔn fi, a yi na yiren yaganna dɔxɔɲa ma firin sa a fari. ³² Alatala nan gbee xuruseene birin yaganna ra, a xurin nun a xungbena. Xuruseene na yate, Alatala nan gbee e fudene ra. ³³ Xuruseene mi yɛbama a faɲin nun a kobin na. Xuruseen nama masara gbɛte ra. Xa a na liga e firinna birin nasariɲanma nɛn, e mi nɔɛ xunbɛ.”

³⁴ Alatala na yamarine nan so Musa yii Isirayila kaane xa Sinayi geyaan fari.

Yatene Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire naaninden ni i ra. Isirayila kaane to keli Misiran yamanani, siga Kanan bəxəni, e feen naxanye liga kira yi, ne nan sebəxi Kitabun yireni ito kui. A xili saxi na kiini nən bayo Isirayila kaane yatən nan sebəxi a kui naxan findixi dəxəde wuyaxi ra.

Isirayila kaane yelin xanbini sariyane birin sətə Musa ra Ala naxanye fala a xa Sinayi geyaan fari e mini xanbini Misiran yamanani, e yi e yitən siga na yamanani Ala naxan nagidixi e ma. E yi siga singen han Kadesi-Barineya yi, Isirayila yamanan so dəna. Koni e yi gaxu soə. Nayi, e yi lu tonbonni jee tonge naanin. Dənxən na, e yi tərə wuyaxi sətə, e yi siga yiifanna ma alogo e xa Moyaba yamanan masətə Fəxə Daraan sogeteden binni. Kitabun yireni ito sora dənxəne fe wuyaxi gbətəye nan falama naxan liga Moyaba yamanani. Isirayila kaane lu mən nin han e yi so Kanan yamanani.

Kitabun yireni ito Alaa yamana muxu-yaan nan yitama en na. Waxatina nde e lannayaan liga, waxatina nde sikəna. Waxatina nde e xaxili ragidixi, waxati gbətə, e yigitəgəxi. Koni, hali Alaa yamaan mi tinxin waxatin birin, Alaa tinxinna mi janjə.

Isirayila kaane xili sebəna

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Naralan Bubun kui, Sinayi tonbonni, kike firinden ləxə singeni, e minin jee firinden Misiran bəxəni. A yi a fala, a naxa, ² “E nun Haruna xa Isirayila yamaan birin tənge, e xəmene birin xinle sebə xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xa Isirayila xəmene birin tənge fata e ganle ra naxanye barin bata dangu jee məxəjen na, naxanye nəe sofa wanla ke. ⁴ Bənsən yo bənsən, xabila manga keden xa e mali.” ⁵ Na mali muxune xinle ni itoe ra:

Keli Rubən bənsənni, Sedewuri a dii Elisuri.

⁶ Keli Simeyən bənsənni, Surisadayi a dii Selumiyeli.

⁷ Keli Yuda bənsənni, Aminadabo a dii Naxason.

⁸ Keli Isakari bənsənni, Suwari a dii Natanəli.

⁹ Keli Sabulon bənsənni, Xelən ma dii Eliyabi.

¹⁰ Yusufu a diine bənsənne: Keli Eframi bənsənni, Amixudi a dii Elisama.

Keli Manase bənsənni, Pedasuri a dii Gamaliyeli.

¹¹ Keli Bunyamin bənsənni, Gidewoni a dii Abidan.

¹² Keli Dan bənsənni, Amisadayi a dii Axiyeseri.

¹³ Keli Aseri bənsənni, Okiran ma dii Pagiyeli.

¹⁴ Keli Gadi bənsənni, Dewuyeli a dii Eliyasafi.

¹⁵ Keli Nafatali bənsənni, Enan ma dii Axira.

¹⁶ Bənsən mangani itoe nan yi xilixi yamaan ye. Ne yi findixi Isirayila gali kuntigine nan na. ¹⁷ Musa nun Haruna yi muxuni itoe tongo naxanye xinle yəbaxi. ¹⁸ E yi yamaan birin malan kike firinden xii singen ma. Xəmən naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, e yi ne birin xinle sebə keden keden ye ma kedin ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, ¹⁹ alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. A yi e tənge Sinayi tonbonni.

²⁰ E yi xəmene birin xinle sebə keden keden ye ma Isirayila a dii singe Rubən bənsənni xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²¹ E muxu wuli tonge naanin wuli sennin kəmə suulun tənge Rubən bənsənni. ²² E yi Simeyən bənsənna xəmene birin xinle sebə keden keden ye ma, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²³ E muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin kəmə saxan tənge Simeyən bənsənni.

²⁴ E yi Gadi bənsənna xəmene birin xinle sebə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ²⁵ E muxu wuli tonge naanin wuli suulun kəmə sennin tonge suulun tənge Gadi bənsənni.

²⁶ E yi Yuda bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

²⁷ E muxu wuli tonge solofere wuli naanin keme sennin tenge Yuda bənsənni.

²⁸ E yi Isakari bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

²⁹ E muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin tenge Isakari bənsənni.

³⁰ E yi Sabulon bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³¹ E yi muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin tenge Sabulon bənsənni.

³² Yusufu a diine bənsənnə ye: E yi Eframi bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³³ E muxu wuli tonge naanin keme suulun tenge Eframi bənsənni.

³⁴ E yi Manase bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

³⁵ E muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin tenge Manase bənsənni.

³⁶ E yi Bunyamin bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

³⁷ E muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin tenge Bunyamin bənsənni.

³⁸ E yi Dan bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke. ³⁹ E muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere tenge Dan bənsənni.

⁴⁰ E yi Aseri bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

⁴¹ E muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun tenge Aseri bənsənni.

⁴² E yi Nafatali bənsənnə xəməne birin xinle səbə, xabila yeen nun denbaya yeen ma, naxanye birin barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke.

⁴³ E yi muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin tenge Nafatali bənsənni.

⁴⁴ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan manga fu nun firinna ne xasabin nan yate, bənsən keden manga keden.

⁴⁵ Isirayila kaane birin yatəxin denbaya yeen ma, naxanye barin bata yi dangu jee məxəjen na, naxanye yi nəe sofa wanla ke,

⁴⁶ ne birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun nan yi a ra.

Lewi bənsənnə a wanla

⁴⁷ Lewi bənsənnə denbayane tan mi yi tengexi alo bonne.

⁴⁸ Alatala a fala nen Musa xa, a naxa, ⁴⁹ “I nama Lewi bənsənnə nun Isirayila kaan bonne tenge e bode xən. ⁵⁰ I xa layiri sereyaan Bubun taxu Lewi bənsənnə muxune ra e nun a muranne nun a seene birin. E xa batu bubun nun a muranne xali. E yi e jəxə lu e xən, e yi e yamaan daaxadeni tən a rabilinni. ⁵¹ E na keli sigatini, Lewi bənsənnə muxune nan Ala Batu Bubun wayanma, e mən yi a yitən e na dəxə daaxaden naxan yi. Xa muxu gbete a maso a ra, e xa a faxa. ⁵² Isirayila kaane birin xa e malan e daaxadeni, birin yi dəxə gali yeen ma a taxamasenna bun. ⁵³ Lewi bənsənnə muxune tan xa e bubune ti layiri sereyaan bubun nabilinni, e yi e jəxə lu a xən alogo n ma xələn nama godo Isirayila yamaan ma.” ⁵⁴ Alatala a yamarin Musa ma kii naxan yi, Isirayila kaane yi na birin liga.

2

Bənsənnə dəxə kiina yamaan daaxadeni

¹ Alatala yi falan ti Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Isirayila kaane birin xa yamaan daaxadeni tən Naralan Bubun nabilinni, koni e nama a yigbetən. E xa dəxə e bənsənnə nun e denbayaan taxamasenne bun.”

³ “Yuda bənsənnə nun a ganle xa e daaxadeni tən sogeteden binni e taxamasenna bun ma. Aminadabo a dii Naxason nan Yuda mangan na. ⁴ Muxu wuli tonge

solofere wuli naanin keme sennin nan a ganli. ⁵ Isakari bõnsõnna xa e daaxadeni tòn e dèxòn ma. Suwari a dii Nataneli nan Isakari bõnsõnna mangan na. ⁶ Muxu wuli tonge suulun wuli naanin keme naanin nan a ganli. ⁷ Sabulon bõnsõnna xa daaxa e fan dèxòn ma. Xelòn ma dii Eliyabi nan Sabulon bõnsõnna mangan na. ⁸ Muxu wuli tonge suulun wuli solofere keme naanin nan a ganli. ⁹ Nayi, xemen naxanye Yuda yamaan daaxaden ganli, ne birin malanxina, muxu wuli keme wuli tonge solomasexe e nun sennin keme naanin. Yamaan na keli, e singen nan sigama.”

¹⁰ “Ruben bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tòn yiifari fõxõni e taxamasenna bun ma. Sedewuri a dii Elisuri nan Ruben bõnsõnna mangan na. ¹¹ Muxu wuli tonge naanin wuli sennin keme suulun nan a ganli. ¹² Simeyõn bõnsõnna xa e daaxadeni tòn a dèxòn ma. Surisadayi a dii Selumiyeli nan Simeyõn bõnsõnna mangan na. ¹³ Muxu wuli tonge suulun wuli solomanaanin keme saxan nan a ganli. ¹⁴ Gadi bõnsõnna xa daaxa na fan dèxòn ma. Reyuli a dii Eliyasafi nan Gadi bõnsõnna mangan na. ¹⁵ Muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin tonge suulun nan a ganli. ¹⁶ Nayi, xemen naxanye Ruben yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun keden keme naanin tonge suulun. Ne nan sigama a firindeni.”

¹⁷ “Na xanbi ra, Lewi bõnsõnna muxune yi siga ganla bonne tagi, e nun Naralan Bubuna. E birin sigama e daaxa yeen nan ma, muxun birin nun a tidena, a bõnsõnna taxamasenna bun ma.”

¹⁸ “Efirami bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tòn sogegododeni e taxamasenna bun ma. Amixudi a dii Elisama nan Efirami bõnsõnna mangan na. ¹⁹ Muxu wuli tonge naanin keme suulun nan a ganli. ²⁰ Manase bõnsõnna xa daaxa a dèxòn ma. Pedasuri a dii Gamaliyeli nan Manase bõnsõnna mangan na. ²¹ Muxu wuli tonge saxan wuli firin keme firin nan a ganli. ²² Bunyamin bõnsõnna xa daaxa na fan dèxòn ma. Gidewoni a dii Abidan nan Bunyamin bõnsõnna mangan na. ²³ Muxu wuli tonge saxan wuli suulun keme naanin nan a ganli. ²⁴ Nayi, xemen

naxanye Efirami yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli solomasexe muxu keme. E tan nan sigama a saxandeni.”

²⁵ “Dan bõnsõnna nun a ganle xa e daaxadeni tòn kòmen fõxõni e taxamasenna bun ma. Amisadayi a dii Axiyeseri nan Dan bõnsõnna mangan na. ²⁶ Muxu wuli tonge sennin wuli firin keme solofere nan a ganli. ²⁷ Aseri bõnsõnna xa e daaxadeni tòn a dèxòn ma. Okiran ma dii Pagiyeli nan Aseri bõnsõnna mangan na. ²⁸ Muxu wuli tonge naanin e nun keden keme suulun nan a ganli. ²⁹ Nafatali bõnsõnna xa daaxa na fan dèxòn ma. Enan ma dii Axira nan Nafatali bõnsõnna mangan na. ³⁰ Muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin nan a ganli. ³¹ Nayi, xemen naxanye Dan ma yamaan daaxaden ganli, ne malanxina, muxu wuli keme wuli tonge suulun e nun solofere keme sennin. Ne nan sigan dõnxen na, e taxamasenna bun ma.”

³² Isirayila kaane nan ne ra naxanye tenge denbaya yeen ma. Gali daaxadene birin malanxina, muxu wuli keme sennin wuli saxan keme suulun tonge suulun. ³³ Lewi bõnsõnna muxune mi tenge Isirayila kaan bonne ye, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

³⁴ Alatala yamarin naxanye birin fi Musa ma Isirayila kaane yi ne birin liga. E yi e daaxaden yeba e taxamasenne bun ma na kiini, e mòn yi sigama na kii nin, xabila yeen nun denbaya yeen ma.

3

Lewi bõnsõnna wanle

¹ Haruna nun Musaa denbayaan muxune ni i ra, Alatala falan ti Musa xa waxatin naxan yi Sinayi geyaan fari.

² Harunaa diine xinle ni itoe ra: a dii singena Nadaba, Abihu, Eleyasari nun Itamara. ³ Ne nan yi Harunaa diine ra naxanye masusan alogo e xa dõxõ saraxaraliyani, e yi na wanla ke. ⁴ Koni Nadaba nun Abihu faxa nen Alatala yetagi Sinayi tonbonni, e to fa tee daxataren na a xa. Dii mi yi e yii, nanara, Eleyasari nun Itamara nan lu saraxarali wanla ke e baba Haruna bun ma.

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bõnsõnna maso, i yi e lu saraxarali Haruna

sagoni, e lu a wanla ra. ⁷ E xa Haruna nun yamana wanla ke Naralan Bubuni, e Ala Batu bubun wanle ke. ⁸ E yengi dɔxɔma nen Naralan Bubun muranne xɔn, e yi Ala Batu Bubun wanle rakamali Isirayila kaane xa. ⁹ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune lu Haruna nun a diine sagoni. E tan nan fima n ma Isirayila kaane ye habadan! ¹⁰ I xa Haruna nun a diine dɔxɔ saraxaraliyani. Muxu gbete na a maso yire sarijanxin na, e xa a faxesa.”

¹¹ Alatala mɔn yi a fala Musa xa, a naxa, ¹² “N tan yeteen bata Lewi bɔnsɔnna muxune sugandi Isirayila kaane ye, e findi n gbeen na Isirayila dii singene jɔxɔn na. ¹³ Amasɔtɔ n gbeen nan dii singene birin na. N Misiran dii singene birin faxesa lɔxɔni, n yi dii singene birin nasarijan n yete xa Isirayila yi. Muxu ba, xuruse ba, n gbeen nan e ra. Alatala nan n tan na.”

Lewi bɔnsɔnna xili sebe singena

¹⁴ Alatala yi a fala Musa xa Sinayi tonbonni, a naxa, ¹⁵ “I xa Lewi bɔnsɔnna muxune tɛnge, denbaya ye n nun xabila ye n ma. I xa xemene birin tɛnge naxanye barin bata dangu kike kedenna ra.”

¹⁶ Musa yi e tɛnge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

¹⁷ Lewi a diine xinle ni itoe ra: Gerison, Kehati e nun Merari. ¹⁸ Gerison ma diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Libini nun Simeyi. ¹⁹ Kehati a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Amirama, Yisehari, Xebiron e nun Yusiyele. ²⁰ Merari a diine findixi xabilani itoe nan benbaye ra: Maxali nun Musi. Lewi xabilane nan ne ra e nun e denbayane benbane.

²¹ Gerison findixi Libini nun Simayi xabilane benban nan na. Ne nan Gerison xabilane ra. ²² E xemen naxanye tɛnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solofere keme suulun. ²³ Gerison xabilane yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun nan xanbi ra, sogegodode binni. ²⁴ Eliyasafi nan yi Gerison xabilane mangan na, Layeli a diina. ²⁵ Gerison xabilane yi e yengi lu Naralan Bubun yireni itoe xɔn: bubun nun a xunna soon kuiin

nun a fanna, a so deen ye masansan dugina, ²⁶ sansanna taa dugine naxan Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi sansanna deen na, e nun lutine nun e ti seene birin.

²⁷ Kehati findixi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele xabilane benban nan na. Ne nan Kehati xabilane ra. ²⁸ E xemen naxanye tɛnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli solomasexe keme sennin. E tan nan e yengi lu yire sarijanxin xɔn. ²⁹ Kehati xabilane yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun yiifari fɔxɔn nan ma. ³⁰ Elisafan nan yi Kehati xabilane mangan na, Yusiyele a diina. ³¹ Kehati xabilane yi e yengi lu muranni itoe xɔn, Layiri Kankirana,* tabanla, lenpu dɔxɔ sena, saraxa gandene, goronna naxanye rawalima yire sarijanxini, ye masansan dugina, e nun e rawali seene birin.

³² Saraxarali Harunaa dii Eleyasari nan yi Lewi bɔnsɔnna muxune birin mangan na. A tan nan yi dɔxi ne xun na naxanye yi e yengi luxi yire sarijanxin xɔn ma.

³³ Merari findixi Maxali nun Musi xabilane benban nan na. Ne nan Merari xabilane ra. ³⁴ E xemen naxanye tɛnge naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e muxu wuli sennin keme firin. ³⁵ Suriyele nan yi Merari xabilane mangan na, Abixali a diina. E yi e daaxadeni tɔnma Ala Batu Bubun kɔmen fɔxɔn nan ma. ³⁶ Merari xabilane yi e yengi lu Ala Batu Bubun buntine nun gaalane† nun senbetenne nun bundɔxɔne nun muranne xɔn e nun e ti seene birin, ³⁷ e nun a sansanna senbetenna naxanye a rabilinni nun e bundɔxɔne nun e gbangban seene nun e lutine.

³⁸ Musa nun Haruna nun a diine yi e daaxadeni tɔnma Naralan Bubun so deen nan yetagi, sogeteden binni. E yi yire sarijanxin wanle xun matoma a ra Isirayila kaane xa. Xa muxu gbete yi a maso yire sarijanxin na, a yi faxesa nen.

³⁹ Lewi bɔnsɔnna muxune birin Musa nun Haruna naxanye tɛnge xabila ye n ma fata Alatalaa yamarin na, xemen naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, e malanxina, muxu wuli mɔxɔjen nun firin.

* 3:31: 3.31 Layiri Kankirana fe mɔn sebe xi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui. † 3:36: Nde a falama a “galalenne.”

⁴⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Dii xeme singene birin tenge Isirayila kaane ye, naxanye barin bata dangu kike kedenna ra, i yi e xinle sebe kedin ma. ⁴¹ Lewi bənsənnə muxune so n yii e jəxən na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jəxən na. Alatala nan n tan na.” ⁴² Musa yi Isirayila kaane dii singene birin tenge, alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴³ Dii xeme singen naxanye birin barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne xinle seβexin lan muxu wuli məxəjən nun firin keme firin tonge solofere e nun saxan nan ma.

⁴⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁴⁵ “Lewi bənsənnə muxune tongo Isirayila kaane dii singene jəxən na e nun e xuruseene Isirayila kaane xuruse dii singene jəxən na. Lewi bənsənnə muxune xa findi n gbeen na. Alatala nan n tan na. ⁴⁶ Bayo Isirayila dii singene wuya Lewi bənsənnə muxune xa han muxu keme firin tonge solofere e nun saxan, ne xunba daxin na a ra. ⁴⁷ Muxu kedenna xunba gbeti gbanan suulun na, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini, naxan lanxi garamu fu ma. ⁴⁸ I xa na gbetin so Haruna nun a diine yii dii singene xunba seen na naxanye yi wuyaxi ayi.”

⁴⁹ Naxanye mi yi jəxə yibiraxi Lewi bənsənnə muxune ra, Musa yi ne xunba gbetin tongo. ⁵⁰ A yi Isirayila dii singene gbetin tongo han gbeti gbanan wuli keden keme saxan tonge sennin e nun suulun, gbeti gbananna naxan nawalima yire sarijanxini. ⁵¹ Nayi, Musa yi xunba gbetin so Haruna nun a diine yii, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

4

Lewi bənsənnə wanle

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “E Kehati xabilan muxune tenge Lewi yixetene ye xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³ E xemene tenge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye birin nə wanla ke Naralan Bubuni.”

⁴ “Kehati xabilan muxune xa wanli ito nan ke Naralan Bubuni: E xa e yengi lu se sarijanxi fisamantenne xən. ⁵ Yamaan na keli sigadeni, Haruna nun a diine xa ye

masansan dugin ba, e yi a sa Layiri Sereya Kankiraan fari. ⁶ E yi sube kidi fajine sa a fari, e mən yi dugi mamiloxini bandun ne fan fari. E yi Kankiraan tongo tamine yitən. ⁷ E xa dugi mamiloxi gbete sa Buru Rali Tabanla fari, e yi a goronne nun igelengenne nun minse saraxa saseene dəxə na. Buru Ralixin naxanye na waxatin birin, ne xa lu tabanla fari. ⁸ E xa dugi gbeela so seene birin xunna, e yi sube kidi fajine so e birin xunna, e mən yi tabanla tongo tamine yitən. ⁹ E xa dugi mamiloxin so lənpu dəxə seen nun lənpune nun e rawali seene nun tee kə seene nun e radegə turen xun na. ¹⁰ E xa ne birin mafilin sube kidi fajni bitinganni, e mən yi e sa e xali wudin fari. ¹¹ E xa dugi mamiloxin so saraxa gande xema daxin xun na, e yi sube kidi fajni bitinganna so na fan xun na. E mən yi a tongo tamine yitən. ¹² Muranna naxanye birin nawalima yire sarijanxini e xa ne malan, e yi e raxidi dugi mamiloxini, e yi kidi fajni bitinganna so e xun na, e yi e sa e xali wudin fari. ¹³ E xa xuben ba saraxa gande sula daxin fari, e yi dugi mamiloxin so a xun na. ¹⁴ E xa a saraxa waliseene birin dəxə na fari: xube sa seene, suben tongo seene, xube kə seene, e nun wuli xuya goronne. E xa sube kidi fajni bitinganna so e xun na, e mən yi saraxa ganden tongo tamine yitən. ¹⁵ Haruna nun a diine na yelin muranne nun goron sarijanxine xunna soe, yamaan na keli sigadeni, Kehati xabilan muxune xa fa, e yi e xali. Koni e nama e yin din se sarijanxine ra, alogo e nama faxa. Kehati xabilan muxune xa na seene xali naxanye Naralan Bubun kui. ¹⁶ Saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa a yengi lu lənpu turen nun wusulanna nun bogise saraxane nun masusan turen xən ma. A yi a yengi lu Ala Batu Bubun yiren birin xən ma e nun a kui seene nun muran sarijanxine nun a goronne birin.”

¹⁷ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ¹⁸ “E Kehati xabilan muxune ratanga alogo e nama raxəri Lewi bənsənnə ye. ¹⁹ E ito nan liga e xa alogo e nama faxa e na e maso se sarijanxi fisamantenne ra waxatin naxan yi: Haruna nun a diine singe xa so yire

sariḡanxini, e yi birin ti a wali ra, e nun a lan a xa naxan xali. ²⁰ Koni Kehati xabilan muxune nama so yire sariḡanxini, e se sariḡanxi fisamantenne to, hali ndedi, alogo e nama faxa.”

²¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²² “Gerison yixetene fan tēnge, xabila yeen nun denbaya yeen ma. ²³ I xa xemene tēnge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulun, naxanye nōe wanla ke Naralan Bubuni. ²⁴ Gerison yixetene xabilane wanle ni i ra e nun e lan e xa goronna naxanye xali: ²⁵ E xa Ala Batu Bubun dugin maxali, e nun Naralan Bubuna, a xunna soona, a kidi fajin naxanye sama a fari, dugin naxanye singanma Naralan Bubun so deen na, ²⁶ a sansanna dugin naxanye Ala Batu Bubun nun saraxa ganden nabilinni, dugin naxan singanxi a so deen na, e nun e lutine nun e singan seene birin. ²⁷ Gerison xabilan muxune xa wali Haruna nun a diine yamarin bun. E tan nan a falama e xa e lan e xa naxan xali. ²⁸ Gerison xabilan muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni. E xa wali saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

²⁹ “I xa Merari bōnsōnna muxune tēnge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁰ I xemene birin tēnge keli jee tonge saxanna ma han jee tonge suulunna, naxanye nōe wanla ke Naralan Bubuni.”

³¹ “E wanla ni i ra Naralan Bubuni: E xa Ala Batu Bubun bun tiine xali, a gaalane,* a senbetenne, a bundōxōne, ³² sansanna senbetenne naxan bubun nabilinni, e bundōxōne, e gbangban wudine nun e lutine, e nun waliseene birin. E xa xemen birin goronna so a yii a naxan xalima. ³³ Merari bōnsōnna muxune wanle nan ne ra Naralan Bubuni, saraxarali Harunaa dii Itamaraa yamarin bun.”

³⁴ Musa nun Haruna nun yamaan mangane yi Kehati xabilan muxune tēnge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁵ Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sōto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nōe wanla ke Naralan Bubuni, ³⁶ ne yi tēnge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin kemē solofere tonge suulun nan ma. ³⁷ Kehati xabila xemene yatēn nan na ra,

naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tēnge alo Alatala a yamari e ma fata Musa ra kii naxan yi.

³⁸ Gerison yixetene fan yi tēnge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ³⁹ Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sōto han jee tonge suulun, naxanye birin yi nōe wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁰ ne yi tēnge xabila yeen ma, e lan muxu wuli firin kemē sennin tonge saxan nan ma. ⁴¹ Gerison yixetene yatēn nan na ra, naxanye yi walima Naralan Bubuni. Musa nun Haruna yi e birin tēnge alo Alatala a yamari kii naxan yi.

⁴² Merari yixetene fan yi tēnge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴³ Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sōto han jee tonge suulunna, naxanye birin yi nōe wanla ke Naralan Bubuni, ⁴⁴ ne yi tēnge xabila yeen ma, e lan muxu wuli saxan kemē firin nan ma. ⁴⁵ Merari yixetene yatēn nan na ra. Musa nun Haruna yi e birin tēnge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra.

⁴⁶ Musa nun Haruna nun Isirayila mangane yi Lewi bōnsōnna muxune birin tēnge xabila yeen nun denbaya yeen ma. ⁴⁷ Xemen naxanye birin bata yi jee tonge saxanna sōto han jee tonge suulun, naxanye birin yi Naralan Bubun wanla kema, e mōn yi a xali, ⁴⁸ e malanxin lan muxu wuli solomasexē kemē suulun tonge solomasexē nan ma. ⁴⁹ E yi e tēnge alo Alatala e yamari kii naxan yi fata Musa ra. Birin yi ti a wanla ra, e nun a lan a xa goronna naxan maxali, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

5

Muxu sariḡantarene fe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa na kanna ramini yamaan daaxaden fari ma fure paxin naxan fatin ma hanma faxunna minima muxun naxan bari boden ma hanma naxanye xōsixi binbin xōn. ³ Xa xemen na a ra hanma paxanla, e xa e ramini yamaan daaxaden fari ma, alogo e nama daaxaden naxōsi, n luma e tagi denaxan yi.” ⁴ Isirayila

* 4:31: Nde a falama a “galalenne.”

kaane yi na liga, e yi e ramini yamaan daaxaden fari ma, e yi a liga alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi.

Kala tixine xa yitən

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ⁶ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma naxanla nde hake yo liga muxu gbetε ra, a bata tinxintareyaan liga Alatala ra. Na kanna bata findi yulubi tongon na. ⁷ Fε a xa a ti a haken na nen, a yi a se kalaxin naxan naxete a kanna ma, a yi a se kalaxin saren yaganna dεxεde firin sa a fari. ⁸ Xa se kanna faxa, a bari bode mi na naxan na gbetin nasuxe, na seen lan a xete Alatala ma, a so saraxaraliin yii, sa kontonna fari Ala solona seen na a xa. ⁹ Isirayila kaane fama saraxa sarijanxin naxanye ra, saraxaraliin nan gbee ne ra. ¹⁰ Muxun na naxan nasarijan, a na ligaxi a yetε nan xa. Muxun na naxan so saraxaraliin yii, na luma a tan nan yii.”

Sariyana lan xεxεlanna ma

¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹² a xa ito fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde a naxanla mi tinxin, a a xemen yanfa, ¹³ e nun xeme gbetε yi kafu, xa a xemen mi a to, naxanla yi a yetε raxεsi wundoni, koni xa a li sere mi na, a mi suxu na feen xun na, ¹⁴ xa xεxεlεn xaxinla so na xemeni, a sike a naxanla ma, xa a li a xεsixi hanma a mi a ligaxi, ¹⁵ nayi, na xemen xa a naxanla xali saraxaraliin fema. A xa murutu fujin kilo saxan xali bogise saraxan na. A nama ture sa na murutuni, a nama wusulan sa a fari, amasεto xεxεlanna bogise saraxan na a ra. Marabira seen na a ra hake tongoxin ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa naxanla maso, alogo a xa ti Alatala yetagi. ¹⁷ A xa ige rasarijanxin tongo fejenεna nde kui, a yi Ala Batu Bubun burunburunna sa a yi. ¹⁸ Naxanla naxan tima Alatala yetagi, a xa na labaranna ba, a yi bogise saraxan so a yii nεxε lu seen na a haken xεn xεxεlanna bogise saraxan na. Saraxaraliin xa na ige lεxεn suxu a yii, naxan fama dangan na. ¹⁹ A xa naxanla rakεlε, a naxa, ‘Xa ε nun xeme gbetε mi kafuxi, i mi i ya xemen yanfaxi, i mi xεsi fe rabaxi xabu i dεxε xeme taa ra, i xa

ratanga dangani ito ma ige lεxεni ito fama naxan na. ²⁰ Koni xa i bata i ya xemen yanfa, i yi i yetε raxεsi, xa ε nun xeme gbetε bata kafu xabu i dεxε xeme taa ra,’ ²¹ nayi, saraxaraliin xa naxanla rakεlε dangani ito ra, ‘Alatala xa a liga, i doyen, i kuiin yi mate i ra, yamaan yi i danga, e yi i mafala. ²² Igeni ito naxan fama dangan na, na xa so i fatini, a yi i kuiin mate i ra, i yi doyen.’ Naxanla xa a ratin, a naxa, ‘Amina, amina!’”

²³ “Saraxaraliin xa dangani itoe seβε walaxana nde ma, a yi e xa ige yilεxin na. ²⁴ A xa ige xεlεn so naxanla yii naxan fama dangan na, a a min, alogo a xa so a fatin xεn, a xεlε ayi. ²⁵ Saraxaraliin xa xεxεlanna bogise saraxan tongo naxanla yii, a a yita Alatala ra a yii, a yi a xali saraxa ganden dεxεn. ²⁶ A xa a yiin ye keden ba a ra, nεxε lu seen na Ala xεn, a yi a sa tεeni saraxa ganden fari. Na xanbi ra, naxanla yi igen min. ²⁷ Xa a bata a yetε xεsi, a a xemen yanfa, a na igen min naxan fama dangan na, na a tεrεma nen, a a kuiin mate a ra, a yi doyen. Na naxanla findima nen danga muxun na yamaan tagi. ²⁸ Koni, xa na naxanla mi a yetε xεsixi, a sarijan, fefe mi a sεtεma, a mεn nεε diine bare nen. ²⁹ Xεxεlanna sariyan nan na ra naxanla xa naxan bata a xemen yanfa, a a yetε xεsi, ³⁰ hanma xεxεlεn xaxinla na so xemen naxan yi, a na sogin a naxanla ma. A xa ti Alatala yetagi, saraxaraliin yi sariya seβεxini itoe birin nakamali a ma. ³¹ Xemen mi hake yo tongoxi, koni naxanla a haken goronna tongoma nen.”

6

Nasiri dε ti fena

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa xemena nde hanma naxanla nde a dε ti, a a xa lu Alatalaa wanla ra Nasiri muxun na, ³ na kanna xa a mε dεlεn na e nun na minse sifane, hali manpa muluxunxina. A nama minse yo min naxan nafalaxi manpa bogin na, a nama manpa bogi xinden hanma a xaraxin don. ⁴ A nεma a Nasiri dε tiin nakamalima, a nama sese don naxan kelixi

* 6:4: Wudi binla nde na yi, mεn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitεnma alo manpana e gbee kiini.

manpa binle* yi, hali a xonne hanma a dag-ina. ⁵ A nema a Nasiri de tiin nakamalima, biden nama a xunna li. A xa lu Alatalaa wanla ra han na waxati falaxin yi kamali. A xa sarijan, a xa a xunxexen lu kuye ayi. ⁶ A nema Alatalaa wanla ra, a nama a maso binbin na. ⁷ Hali a baba hanma a nga hanma a ngaxakedenna nde faxa, a nama a yete xosi, a so binbin xun ma. Amasoto a xunxexen findixi taxamasenna nan na, a a tan bata lu Alaa wanla ra. ⁸ A nema Alaa wanla ra waxatin naxan birin yi, a sarijan Alatala yetagi.”

⁹ “Xa muxuna nde faxa a fema, a xunxexer alixin bata raharamu. A xa a xunna bi a rasarijan loxoni, xii soloferede loxoni. ¹⁰ Xii solomasexede loxoni, a xa ganba firin hanma kolokonde dii firin xali saraxaraliin fema Naralan Bubun so deen na. ¹¹ Saraxaraliin xa keden faxa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan dixin na, a Ala solona a xa. Amasoto a bata lu binbin fema. Na loxoni, a mon xa a xunna rasarijan. ¹² Nayi, na kanna mon xa a de ti waxatin de suxu, a yi kontonna jee kedenna ba yangin saraxan na Alatala xa. Waxatin naxan bata yi dangu, na mi a kui, amasoto a xosi nen benun a de tiin xa kamali.”

¹³ “Sariyan ni ito ra Nasiri de tiin ma. A waxati saxin na kamali, e xa fa a ra Naralan Bubun so deen na. ¹⁴ A xa fa kiseni itoe ra Alatala yetagi: kontonna jee kedenna fe mi naxan na saraxa gan dixin na, yexee gilen jee kedenna fe mi naxan na yulubi xafari saraxan na, e nun konton keden fe mi naxan na boje xunbeli saraxan na. ¹⁵ A mon yi fa na saraxane bogise nun minse saraxane ra e nun burun sangatanna ye keden buru rate seen† mi naxan yi, e nun buru xunne naxan nafalaxi murutu fupi fapin na naxan basanxi turen na, e nun buru yilenlenixine turen saxi naxanye ma. ¹⁶ Saraxaraliin xa ne yita Alatala ra, a yi yulubi xafari saraxan ba e nun saraxa gan daxina. ¹⁷ A mon xa kontonna ba boje xunbeli saraxan na Alatala xa, e nun buru ratetaren naxanye sangatanna kui e nun bogise saraxane nun minse saraxane. ¹⁸ Na waxatini, Nasiri muxun xa a xunna bi Naralan Bubun so deen na bayo a bata

yi a xunna fi Ala ma. A yi a xun sexene sa teeni naxan boje xunbeli saraxan bun. ¹⁹ Nasiri muxun na a xunna bi, saraxaraliin xa kontonna balaxa jinxin so a yii, e nun buru xun keden nun burudi keden keli sangatanna kui, buru rate se mi naxanye yi. ²⁰ Saraxaraliin xa e yita Alatala ra se ralixin na. E sarijan. Saraxaraliin nan gbee e ra, sa danban nun a kanken fari naxanye daxe e yita Ala ra. Na xanbi ra, Nasiri muxun noe manpaan minje nen.”

²¹ “Sariyan nan na ra lan Nasiri muxuna kiseen ma bayo a bata a de ti a a xa lu Alatalaa wanla ra. Xa ferena a xa, a mon noe nde se a fari. A xa a de tiin nakamali alo Nasiri muxuna sariyana a falaxi kii naxan yi.”

Saraxaraliin dubana

²² Alatala yi a fala Musa xa, ²³ a a xa a fala Haruna nun a diine xa, a e xa duba Isirayila kaane xa ikimaan na:

²⁴ Alatala xa i baraka, a i kantan!

²⁵ Alatala noron xa godo i ma, a kininkinin i ma!

²⁶ Alatala xa a yengi dexo i xon, a boje xunbenla fi i ma!

²⁷ E na duba Isirayila kaane xa n xinli, n tan e barakama nen.

7

Isirayila mangane kiseene fe

¹ Musa yelin Ala Batu Bubun tiye loxon naxan yi, a yi a masusan turen na a rasarijan xinla ma e nun a muranne birin. A mon yi saraxa ganden nun a goronne masusan, a e rasarijan. ² Nayi, Isirayila mangane yi fa kiseene ra. Denbaya xunne nan yi ne ra naxanye yamaan tenge, bonsan mangane. ³ E yi fa e kiseene ra Alatala yetagi: Wontoro xunna soxin sennin e nun jinge fu nun firin. Manga firin, wontoro keden, manga keden jinge keden. E yi fa ne ra Ala Batu Bubun yetagi.

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵ “Kiseene rasuxu e yii alogo e xa Naralan Bubun wanla ke. E xa yitaxun Lewi bonsonna ra, naxan lanje e wanle ma.”

⁶ Nayi, Musa yi wontorone nun jingene

† 6:15: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

rasuxu, a yi e yitaxun Lewi bənsəna ra. ⁷ A yi jinge naanin nun wontoro firin so Gerison xabilan yii, alogo e wanla xa sənəya. ⁸ A yi jinge solomasexē nun wontoro naanin so Merari xabilan yii, alogo e wanla xa sənəya. E birin yi walima Itamarā yamarin bun, saraxarali Harunaa diina. ⁹ Koni, a mi se so Kehati xabilan yii, amasəto e yi tixi se sarijanxi fisamantenne maxanla nan na, naxanye tongoma tungunna ma.

¹⁰ Saraxa ganden masusan ləxən naxan yi turen na alogo a wanla xa fəlo, man-gane yi e kiseene xali saraxa ganden yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Ləxo yo ləxo manga keden xa fa a kiseene ra, alogo wanla xa fəlo saraxa ganden yetagi.”

¹² Aminadabo a dii Naxason yi fa Yuda bənsəna kiseene ra xii singe ləxəni. ¹³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan binyen yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin keden naxan binyen lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ¹⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ¹⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ¹⁶ koto keden yulubi xafari saraxan na, ¹⁷ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Aminadabo a dii Naxason ma kiseene ra.

¹⁸ Suwari a dii Nataneli, Isakari bənsəna mangana, na yi fa a kiseene ra xii firinde ləxəni. ¹⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ²² koto keden yulubi xafari saraxan na, ²³ jinge

firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Suwari a dii Nataneli a kiseene ra.

²⁴ Xelən ma dii Eliyabi, Sabulon bənsəna mangana, na yi fa a kiseene ra xii saxande ləxəni. ²⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ²⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ²⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ²⁸ koto keden yulubi xafari saraxan na, ²⁹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Xelən ma dii Eliyabi a kiseene ra.

³⁰ Sedewuri a dii Elisuri, Ruben bənsəna mangana, na yi fa a kiseene ra xii naaninde ləxəni. ³¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ³² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ³⁴ koto keden yulubi xafari saraxan na, ³⁵ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Sedewuri a dii Elisuri a kiseene ra.

³⁶ Surisadayi a dii Selumiyeli, Simeyən bənsəna mangana, na yi fa a kiseene ra xii suulunde ləxəni. ³⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namu-

lanxi turen na bogise saraxan na, ³⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ³⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan dixin na, ⁴⁰ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁴¹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Surisadayi a dii Selumiyeli a kiseene ra.

⁴² Dewuyeli a dii Eliyasafi, Gadi bomsanna mangana, na yi fa a kiseene ra xii senninde lxxoni. ⁴³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti dixin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti dixin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁴⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁴⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan dixin na, ⁴⁶ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁴⁷ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Dewuyeli a dii Eliyasafi a kiseene ra.

⁴⁸ Amixudi a dii Elisama, Efirami bomsanna mangana, na yi fa a kiseene ra xii soloferede lxxoni. ⁴⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti dixin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti dixin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan dixin na, ⁵² koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁵³ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amixudi a dii Elisama kiseene ra.

⁵⁴ Pedasuri a dii Gamaliyeli, Manase bomsanna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomasexede lxxoni. ⁵⁵ A kiseene ni i ra: goronna gbeti dixin keden naxan

lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti dixin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁵⁶ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁵⁷ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan dixin na, ⁵⁸ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁵⁹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Pedasuri a dii Gamaliyeli a kiseene ra.

⁶⁰ Gidewoni a dii Abidan, Bunyamin bomsanna mangana, na yi fa a kiseene ra xii solomanaaninde lxxoni. ⁶¹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti dixin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti dixin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶² xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶³ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan dixin na, ⁶⁴ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁶⁵ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, boje xunbeli saraxan na. Ne nan findi Gidewoni a dii Abidan ma kiseene ra.

⁶⁶ Amisadayi a dii Axiyeseri, Dan bomsanna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fude lxxoni. ⁶⁷ A kiseene ni i ra: goronna gbeti dixin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti dixin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fujin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁶⁸ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁶⁹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan dixin na, ⁷⁰ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁷¹ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun,

bəɲe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Amisadayi a dii Axiyeseri a kiseene ra.

⁷² Okiran ma dii Pagiyeli, Aseri bənsəɲna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun kedende ləxəni. ⁷³ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁷⁴ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁷⁵ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁷⁶ koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁷⁷ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəɲe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Okiran ma dii Pagiyeli a kiseene ra.

⁷⁸ Enan ma dii Axira, Nafatali bənsəɲna mangana, na yi fa a kiseene ra xii fu nun firinde ləxəni. ⁷⁹ A kiseene ni i ra: goronna gbeti daxin keden naxan lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronna gbeti daxin naxan lanxi garamu keme solofere ma naxan nun yire sarijanxin liga seen binyen lan, e birin nafexi murutu fupin na naxan namulanxi turen na bogise saraxan na, ⁸⁰ xema goronna naxan lanxi garamu keme ma, a rafexi wusulanna ra, ⁸¹ tura bulan keden e nun konton keden nun kontonna jee kedenna saraxa gan daxin na, ⁸² koto keden yulubi xafari saraxan na, ⁸³ jinge firin e nun konton suulun nun koto suulun, e nun yexeen jee keden kedenna suulun, bəɲe xunbeli saraxan na. Ne nan findi Enan ma dii Axira a kiseene ra.

⁸⁴ Isirayila denbaya xunne birin ma kiseene ni i ra, e naxanye fi saraxa ganden masusan ləxəni alogo a wanla xa fəlo: goronna gbeti daxin fu nun firin, wuli xuya goronna gbeti daxin fu nun firin, xema goronna fu nun firin. ⁸⁵ Goronna gbeti daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu wuli keden keme saxan ma, wuli xuya goronne fan, garamu keme solofere. Na seene birin malanxin lanxi gbeti kilo məxəɲen nun naanin nan ma naxan nun

yire sarijanxin liga seen binyen lan. ⁸⁶ Goronna xema daxin keden kedenne birin yi lanxi garamu keme nan ma. E fu nun firinne malanxina, garamu wuli keden keme firin. E yi rafexi wusulanna ra. ⁸⁷ E fa xuruseen naxanye ra saraxa gan daxin na: tura bulan fu nun firin, konton fu nun firin, yexeen jee kedenna fu nun firin, e nun e bogise saraxane. E yi fa koto fu nun firin na yulubi xafari saraxan na. ⁸⁸ E fa xuruseen naxanye ra bəɲe xunbeli saraxan na: tura məxəɲen nun naanin, konton tonge sennin, koto tonge sennin e nun yexeen jee keden kedenna tonge sennin. Ne nan findi kiseene ra alogo saraxa ganden wanla xa fəlo a masusan xanbini.

⁸⁹ Musa nema yi soe Naralan Bubuni falatideni Ala xa, a yi Ala xuiin mema maleka gubugubu kan sawura firinne nan longori ra Layiri Sereya Kankiraan deraganla xun ma, Ala solonadena. A yi falan tima a xa.

8

Lənpune dəxəsenafe

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Haruna xa, a naxa, “I na lənpu soloferene dəxo waxatin naxan yi, e lan e yi lənpu dəxo seen yetagini yalan.” ³ Haruna yi na liga. A lənpune dəxo alogo e xa e dəxo seen yetagini yalan alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ⁴ Lənpune dəxo seen yi rafalaxi xema bənbəxin nan na, keli a sanna ma han a fuge sawurane, alo Alatala a yita Musa ra kii naxan yi.

Lewi bənsəɲna muxune rasarijan

⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁶ “Lewi bənsəɲna muxune ba Isirayila kaan bonne ye, i yi e rasarijan. ⁷ I xa e rasarijan ikiini: I xa marasarijan igen xuya e ma, na xanbi ra e xa e fati ma xabene birin bi, e yi e dugine xa, alogo e xa sarijan. ⁸ E xa tura bulan keden tongo, e nun murutu fupin naxan namulanxi turen na a bogise saraxan na, i yi tura bulan gbete tongo yulubi xafari saraxan na. ⁹ I yi Isirayila yamaan birin malan, i yi Lewi bənsəɲna muxune xili Naralan Bubun yetagi. ¹⁰ I xa Lewi bənsəɲna muxune maso Alatala

yɛtagi, Isirayila kaane yi e yiine sa e fari. ¹¹ Haruna xa Lewi bɔnsɔnna muxune yita Alatala ra se ralixin na Isirayila kaane tagi alogo e xa Alatala wanla fɔlɔ. ¹² Na xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune xa e yiine sa tura firinna xunne fari. Na keden xa ba Alatala xa yulubi xafari saraxan na, bonna saraxa gan dixin na, Ala solona seen na Lewi bɔnsɔnna muxune xa. ¹³ I xa Lewi bɔnsɔnna muxune ti Haruna nun a diine yɛtagi, e yi e yita Alatala ra se ralixin na. ¹⁴ Na kiini, i xa Lewi bɔnsɔnna muxune ba Isirayila kaan bonne tagi, Lewi bɔnsɔnna muxune yi findi n gbeen na. ¹⁵ I na Lewi bɔnsɔnna muxune rasarijan i yi e yita n na se ralixin na, e xa fa e wanle kɛ Naralan Bubuni. ¹⁶ Amasɔtɔ e bata findi n gbeen na mumɛ! N bata e tongo n gbeen na Isirayila dii xɛmɛ singene birin jɔxɔn na. ¹⁷ Amasɔtɔ n gbeen nan Isirayila dii xɛmɛ singene birin na, a muxune nun a subene. Xabu n Misiran yamanan dii singene faxa lɔxɔni, n bata Isirayila dii singene ramara n yɛtɛ xa. ¹⁸ Koni n Lewi bɔnsɔnna muxune nan tongoxi alogo e xa Isirayila dii xɛmɛ singene jɔxɔ yibira. ¹⁹ N ne nan soma Haruna nun a diine yii Isirayila kaane tagi, alogo e xa Naralan Bubun wanle kɛ Isirayila kaane xa, e yi Ala solona e xa. Nayi, fitina fe mi Isirayila kaane sɔtɔma, e na e maso yire sarijanxin na.”

²⁰ Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan birin yi na liga Lewi bɔnsɔnna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ²¹ Lewi bɔnsɔnna muxune yi e yɛtɛ rasarijan, e e dugine xa. Haruna yi e yita Alatala ra se ralixin na, a yi Ala solona e xa alogo e xa sarijan. ²² Na xanbi ra, Lewi bɔnsɔnna muxune yi fa e wanla fɔlɔ Naralan Bubuni, Haruna nun a diine yamarin bun. E yi a liga Lewi bɔnsɔnna muxune xa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “Lewi bɔnsɔnna muxune luma ikiini: Xɛmɛn naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunna ra, ne xa fa walideni Naralan Bubuni. ²⁵ Koni, e na jɛɛ tonge suulunna sɔtɔ siimayaan na, e xa wanla dan. ²⁶ E nɔɛ e ngaxakedenne maliyɛ nɛn walideni Naralan Bubuni, koni

e yɛtɛɛn nama a wanla kɛ. I xa wanle taxu Lewi bɔnsɔnna muxune ra na kiini.”

9

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

¹ Alatala yi falan ti Musa xa Sinayi tonbonni, e minin jɛɛn firinden kike singeni Misiran yamanani. A yi a fala, a naxa, ² “Isirayila kaane xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba a waxatini. ³ E xa a liga kiken i to xii fu nun naaninde lɔxɔn jɛnbanna ra, alo a fe yamarine nun a sariyane kii naxan yi.”

⁴ Musa yi na rali Isirayila kaane ma, a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba. ⁵ E yi na liga kike singen xii fu nun naaninde jɛnbanna ra, Sinayi tonbonni. E yi a birin liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

⁶ Koni, muxuna nde yi na naxanye bata yi e yiin din binbin na. E yi xɔsɔxi na lɔxɔni, e mi yi nɔɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla rabɛ. E yi siga Musa nun Haruna fɛma, ⁷ e yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu bata xɔsi binbin xɔn. Koni, nanfera nxu mi nɔɛ nxɔ saraxane bɛ Alatala xa alo Isirayila kaan bonne a waxatini?” ⁸ Musa yi e yabi, a naxa, “E dija han n xa a kolon Alatala naxan yamarima ɛ fe yi.” ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa ɛ tan nde hanma ɛ yixɛtɛna nde xɔsɔxi binbin xɔn, hanma xa e sa sigatini, a mɔn nɔɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla rabɛ nɛn Alatala xa. ¹¹ E xa sanla raba kike firinden xii fu nun naaninde lɔxɔn jɛnbanna ra. E yɛxɛɛ diin don e nun buru ratetarene nun jɔxɔnde xɔlɛne. ¹² E nama sese lu han xɔtɔnni, e nama a xɔnne yigira. E na Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba, e xa a yamarine birin suxu. ¹³ Koni xa muxuna nde tondi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla rabɛ a waxatini, anu a mi xɔsɔxi, a mi sigatini, a kedima nɛn Isirayila yamani, a to mi saraxan baxi Alatala xa a waxatini. Na kann a yulubin goronna tongoma nɛn. ¹⁴ Xɔjɛn naxanye dɔxi ɛ tagi, xa ne wa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba feni Alatala xa, e lan e yi a sariyane nun a yamarine suxu. Sariyane lan birin xa, Isirayila kaan nun xɔjɛna.”

Alatala nərəna
Xərəyaan 40.34-38

¹⁵ Ala Batu Bubun ti ləxən naxan yi, Layiri Sereya Bubuna, kundaan yi so a xun na. Keli jinbanna ma han xətənni, na kundaan yi dɛgema nən alo tɛɛna. ¹⁶ Kundaan yi lu a xun ma, koni kɛɛn na, a yi lu alo tɛɛna. ¹⁷ Na kundaan na yi ba bubun xun ma waxati yo yi, Isirayila kaane yi kelima nən sigadeni. Kundaan na ti dənaxan yi, Isirayila kaane yi e daaxadeni tən mɛnni. ¹⁸ Isirayila kaane yi sigama Alatalaa yamarin nan ma, e mən yi e daaxadeni tənma Alatalaa yamarin nan ma. Fanni kundaan yi Ala Batu Bubun xun ma, e yi luma daaxadeni nən. ¹⁹ Xa kundaan yi lu Ala Batu Bubun xun ma waxati xunkuye, Isirayila kaane yi Alatalaa yamarin suxuma nən. E mi yi sigama. ²⁰ Waxatina nde, kundaan yi luma nən Ala Batu Bubun xun ma xii dando. E yi luma daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma, e yi sigama a yamarin nan ma. ²¹ Waxatina nde kundaan yi luma nən yire kedenni keli jinbanna ma han na xətən bode, koni a na yi ba xətənni tun, e yi sigama nən. Kɛɛn nun yanyina, kundaan na yi ba, e fan yi kelima nən. ²² Xa a lu Ala batu bubun xun ma xii firin hanma kike keden, hanma jɛɛ keden, Isirayila kaane yi luma nən daaxadeni. E mi sigɛ mume, fɔ a na ba waxatin naxan yi. ²³ Isirayila kaane yi daaxama hanma e yi kelima daaxadeni Alatalaa yamarin nan ma. E yi Alatalaa yamarine suxuma, a naxanye fi e ma fata Musa ra.

10

Gbeti Xətane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Xəta firin nafala gbeti bənbəxin na yamaan xili sena malanni e nun yamaan nakeli sena sigadeni. ³ Na xəta firinne na fe waxatin naxan yi, yamaan birin xa e malan i fəma Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁴ Xa xəta keden nan fe, mangane nan gbansan xa e malan i fəma, Isirayila xabila xunne. ⁵ Xa xətaan bata fe, bənsənna naxanye dəxi Naralan Bubun sogetedeni, ne xa keli sigadeni. ⁶ Xətaan na fe a firinden, naxanye dəxi yamaan daaxadeni yiifari fəxəni, ne xa keli sigadeni. Xəta xuiin nan yamaan nakelima

sigadeni. ⁷ Xətaan xa fe kii gbətɛ yi alogo yamaan xa e malan.”

⁸ “Saraxarali Harunaa diine nan lan e xətaan fe. Habadan sariyan nan na ra ɛ yixetene birin xa.”

⁹ “E na keli ɛ yaxune yengɛdeni naxanye ɛ jaxankatama ɛ yamanani, ɛ xa xətane fe. Alatala a yengi luma nən ɛ xən ma, ɛ Ala, a yi ɛ rakisi ɛ yaxune ma. ¹⁰ E xa xətaan fe jaxaxaxa waxatine nun sali ləxəne nun kike nənɛ sanle birin yi, ɛ nɛma saraxagan daxine nun bəjɛ xunbeli saraxane bɛ waxatin naxan yi. N yi n yengi lu ɛ xən. Alatala nan n tan na, ɛ Ala.”

E yi keli Sinayi tonbonni

¹¹ Kike firinden xii məxəjedeni, e minin jɛɛ firinden Misiran bəxəni, kundaan yi ba Layiri Sereya Bubun xun ma. ¹² Isirayila kaane yi kiraan suxu, e keli Sinayi tonbonni. Kundaan yi siga han a sa ti Paran tonbonni. ¹³ E keli singen nan yi na ra Alatalaa yamarin ma fata Musa ra. ¹⁴ Yuda bənsənna ganle nan singe kiraan suxu, e taxamasenna bun. E ganle yi Aminadabo a dii Naxason ma yamarin nan bun. ¹⁵ Isakari bənsənna ganla yi Suwari a dii Natanəli a yamarin nan bun. ¹⁶ Sabulon bənsənna ganla yi Xelən ma dii Eliyabi a yamarin nan bun.

¹⁷ Ala Batu Bubun yi wayan, Gerisən yixetene nun Merari yixetene yi a xali e yii.

¹⁸ Rubən bənsənna ganle yi siga e taxamasenna bun Sedewuri a dii Elisuri a yamarin bun. ¹⁹ Simeyən bənsənna ganla yi Surisadayi a dii Selumiyəli a yamarin nan bun. ²⁰ Gadi bənsənna ganla yi Dewuyəli a dii Eliyasafi a yamarin nan bun.

²¹ Kehati xabilan muxune yi siga se sarjənxine xalɛ Lewi bənsənna muxun bonne fəxə ra alogo e xa Ala Batu Bubun ti benun se sarjənxine xa yamaan daaxaden li. ²² Eframi bənsənna ganle yi siga e taxamasenna bun Amixudi a dii Elisama yamarin nan bun. ²³ Manase bənsənna ganla yi Pedasuri a dii Gamaliyəli a yamarin nan bun. ²⁴ Bunyamin bənsənna ganla yi Gidewoni a dii Abidan ma yamarin nan bun.

²⁵ Dɔnxɛn na, Dan bɔnsɔnna ganle yi siga ganla bonne fɔxɔ rakantanɛ e taxamasenna bun, Amisadayi a dii Axiyeseri a yamarin bun. ²⁶ Aseri bɔnsɔnna ganle yi Okiran ma dii Pagiyɛli a yamarin nan bun. ²⁷ Nafatali bɔnsɔnna ganla yi Enan ma dii Axira yamarin nan bun. ²⁸ Isirayila ganle yi yɛbama na kii nin sigatini.

²⁹ Musa yi a fala Reyuli a dii Xobabi xa, Midiyan kaana, Musa bitanna, a naxa, “Nxu sigan yireni Alatala naxan fixi nxu ma. Fa nxu fɔxɔ ra, nxu fe fajin ligɛ i xa, amasɔtɔ Alatala bata fe fajine ragidi Isirayila ma.” ³⁰ Hobabi yi a yabi, a naxa, “En-en. N xetɛma n konna nin n ma yamaan dɛnaxan yi.” ³¹ Musa mɔn yi a fala, a naxa, “Yandi, i nama keli nxu fɛma. I daaxade fajine kolon tonbonni. I luyɛ alo nxu yɛɛna. ³² Xa i nxu mati, en birin nan Alatalaa se fajine sɔtɔma.”

³³ Isirayila kaane yi keli Alatalaa geyani, e sigan ti xii saxan. Alatalaa Layiri Kankiraan yi tixi e yɛɛ ra alogo a xa matabu yirena nde fen e xa. ³⁴ Alatalaa kundaan yi e xun ma yanyin na, e to yi kelima daaxadeni.

³⁵ Layiri Kankiraan na yi keli sigadeni waxati yo yi, Musa yi a falama nɛn, a naxa, “Alatala, keli, i xa i yaxune raxuya ayi, i rajaxu muxune yi e gi i yɛɛ ra!” ³⁶ Layiri Kankiraan yi tima waxatin naxan yi, Musa yi a falama nɛn, a naxa, “Alatala, fa Isirayila kaa wuli wuli wuyaxine tagi!”

11

Alatalaa tɛɛna

¹ Lɔxɔna nde yamaan yi lu e mawugɛ e tɔrɔne fe ra. Alatala to na mɛ, a yi xɔlɔ, a yi tɛɛn nafa e tagi naxan yamaan daaxaden dɛ kinkina ndee gan. ² Yamaan yi sɔnxɔ Musa ra. Musa yi Alatala maxandi, tɛɛn yi tu. ³ E yi mɛnna xili sa Tabɛra,* amasɔtɔ Alatalaa tɛɛn nagodo nɛn mɛnni.

Xɔyɪn yi yamaan suxu

⁴ Lɔxɔna nde xɔyɪn yi muxu kobine suxu yamaan yɛ. Isirayila kaane yɛtɛɛn yi lu wugɛ, e naxa, “En suben don daxin sɔtɛ di? ⁵ Nxu nxu mirima yɛxɛne ma nxu naxanye

don Misiran yi naxanye sare mi yi fima e nun kɔkunbane nun janle nun sabi dɛɛne nun yabane nun sabi gbɛtɛne. ⁶ Iki nxu niin bata yɪɲaxu nxu ma, donse yo mi toma fɔ Manna donsɛni ito!”†

⁷ Manna donseen yi luxi alo se xɔri xunxurin naxanye yɛɛ rafixa alo wudi igena. ⁸ Yamaan yi minima na nan makɔdeyi, e yi a kunba gɛmɛn ma hanma e a din wunla kui. Na xanbi ra, e mɔn yi nɔɛ a ɲɪɲɛ nɛn hanma e yi a gan burudine ra. A yi ɲaxun alo burun naxan gilɪnxi turen na. ⁹ Manna donseen yi godoma kɔɛɛn nan na xiila godo waxatini.

¹⁰ Musa yi Isirayila kaane mawuga xuiin mɛ, e yi malanxi denbaya yɛɛn ma e bubune so dɛɛne ra. Alatala yi xɔlɔ han! Musa fan yi kɔntɔfili, ¹¹ a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I n tɔrɔma nanfera? Nanfera n mi fa rafan i ma? Nanfera i yamani ito goronna dɔxi n tan xun ma? ¹² N tan nan fudi tongoxi yamani ito ra ba? N tan nan e barixi ba? Nanfera i naxa a n xa itoe banba alo dii ngana, han na yamanani i bata e benbane tuli sa naxan na? ¹³ N suben sɔtɔn minɛn yi yamani ito birin xa? E wugama n fɔxɔ ra, e naxa, ‘Suben so nxu yii!’ ¹⁴ N kedenna mi nɔɛ yamani ito goronna tongɛ. A gbo n ma. ¹⁵ Benun i xa ito liga n na, n faxa keden na! Xa n nafan i ma, i nama tin n xa n ma tɔrɔn to.”

¹⁶ Alatala yi Musa yabi, a naxa, “Isirayila fonna muxu tonge solofere malan, i naxanye kolon Isirayila yamaan fonne nun kuntigine ra. I fa e ra Naralan Bubuni, alogo e xa ti i dɛxɔn mɛnni. ¹⁷ N godoma nɛn i fɛma mɛnni n falan ti i xa. N na n ma Nii Sariɲanxina ndedi bama nɛn i yi, n yi a sa e yi. Nayi, e nɔɛ i maliyɛ nɛn yamani ito goronna tongodeni alogo i kedenna nama fa a tongo. ¹⁸ I xa a fala yamaan xa, i naxa, ‘E ɛ yɛtɛ rasariɲan tilaa fe ra ɛ suben donma waxatin naxan yi. Alatala bata ɛ mawuga xuine mɛ ɛ to a fala, ɛ naxa, “En suben sɔtɔma di? Misiran yamanan nan fisa!” Iki, Alatala suben soma nɛn ɛ yii. E fan a donma nɛn. ¹⁹ E mi lɔxɔ keden hanma firin daxin sɔtɛ, hali xi suulun, xii fu, hanma xii mɔxɔɲɛ, ²⁰ koni ɛ suben donma nɛn kike keden, han a mini ɛ ɲɔɛni, a rajaxu ɛ ma.

* 11:3: Tabɛra bunna nɛɛn fa fala “Tɛɛna.” † 11:6: Manna donsɛna a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

Amasotō ε bata ε mε Alatala ra naxan ε tagi, ε to wuga a yetagi, ε naxa: Nanfera nxu minixi Misiran yi?" "

²¹ Musa yi a fala, a naxa, "N tan be xεmε wuli kεmε sennin tagi naxanye sigatini e sanni, anu, i a falama, a i suben soma e yii nen kike keden!" ²² Xa nxu yεxεen nun siin nun jinge kurune birin faxa, ne a liye ba? Xa nxu baan yεxεne birin suxu, ne a liye ba?" ²³ Alatala yi a yabi, a naxa, "N senben go, na mi a liye? I fama a todeni n naxan falaxi xa a ligε."

Alaa Nii Sarijanxin nun fonne

²⁴ Musa yi mini, a yi a fala yamaan xa Alatala naxan falaxi. A yi Isirayila fonna muxu tonge solofere malan Naralan Bubun nabilinni. ²⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, e nun Musa yi falan ti. A yi a Nii Sarijanxina ndedi ba Musa yi, a yi a ragodo fori tonge soloferene ma. Alaa Nii Sarijanxin to godo e ma, e yi waliyiya falane ti fōlō, koni e mi yanfan.

²⁶ Muxu firin, Elidadi nun Medadi, ne yi daaxadeni. E yi yatεxi fonne ra, koni e mi siga Ala Batu Bubuni. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi godo e fan ma, e yi waliyiya falane ti fōlō daaxadeni. ²⁷ Banxulanna nde yi siga, a a fala Musa xa, a naxa, "Elidadi nun Medadi nabiya falane tima daaxadeni!" ²⁸ Nunu a dii Yosuwe naxan yi Musa malima xabu a dii jōreyani, na yi a xuini te, a naxa, "Musa, n kannna, e rati!" ²⁹ Musa yi a yabi, a naxa, "I e maxōxōlōnma n xa nen ba? Alatala xa yamaan birin findi nabine ra! Ala xa a Nii Sarijanxin nagodo e birin ma!" ³⁰ Nayi, Musa nun Isirayila fonne yi siga daaxadeni.

Dōmεne fe

³¹ Alatala yi foyen nafa keli baani, naxan fa dōmεne ra daaxadeni. E yi godo e sa e bode fari e mate ayi han nōngōnna yε firin, e siga sε daaxaden nabilinni han yanyi keden sigati. ³² Yamaan yi fεrijen e suxε, e xi e suxε. Na xōtōn bode e mōn yi fεrijen dōmεne suxε han birin yi e suxu han kilo wuli keden. E yi e sa daaxaden nabilinni alogo e xa xara. ³³ Koni suben mōn yi Isirayila kaane dε, benun e xa a ragerun,

Alatala yi xōlō e ma, a yi fitina furen nagodo e ma. ³⁴ Nanara, e yi mēnna xili sa Kibiroti-Hatawa.‡ Amasotō xōoyidene maluxun mēnna nin.

³⁵ Isirayila kaane yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e yi siga Xaserōti yi.

12

Mariyama nun Harunaa mawugana

¹ Musa bata yi Kusi jaxanla dōxō. Mariyama nun Haruna yi Musa mafala fōlō a jaxanla fe ra. ² E yi a fala, e naxa, "Alatala falan tiin Musa nan gbansan xōn ba? A mi falan tima en fan xōn ba?" Alatala yi e xuiin mε. ³ Anu Musa yi findixi muxu yetε magodoxin nan na, a yetε magodoxi dangu birin na bōxō xōnna fari.

⁴ Alatala yi a fala Musa nun Haruna nun Mariyama xa, a naxa, "E saxanna birin xa siga Naralan Bubuni!" E birin yi siga. ⁵ Alatala yi godo kundaan yiyani, a yi ti Naralan Bubun so dēen na, a yi Haruna nun Mariyama xili. E birin yi fa. ⁶ Alatala yi a fala e xa, a naxa, "E tuli mati n xuiin na. Xa n ma nabina nde ε tagi, n na n yetε yitama a ra nen fe toone yi alo xiye. N yi falan ti a xa xiyene yi. ⁷ Koni na kii mi a ra n ma walikεen Musa xōn. A tan nan tōgōndiyaxi n ma yamaan birin tagi. ⁸ N falan fixεn tima a xa nen kēnen nun kēnen! Sandan mi a ra! A tan bata Alatala misaala to. Nayi, nanfera ε mi gaxuma n ma walikεen Musa mafale?"

⁹ Alatala xōlōxin yi siga. ¹⁰ Kundaan bama Naralan Bubun xun ma waxatin naxan yi, Mariyama bata yi mafixa gasi fure jaxine ra. Haruna yi a mato, furen jaxin bata mini a fatin ma. ¹¹ A yi a fala Musa xa, a naxa, "N kannna, yandi, dīna nxu haken ma nxu naxan ligaxi xaxilitareyani! ¹² Mariyama nama lu alo diin naxan faxaxi barixi, naxan fatin bata kun fōlō a nga fatini." ¹³ Nayi, Musa yi a xuini te Alatala ma, a naxa, "E Ala! Yandi, a rakēndēya!" ¹⁴ Alatala yi a yabi, a naxa, "Xa a baba yi a dε igen xuya a yetagi nun, a mi yi yagε xunsagi keden ba? A xa ramini daaxaden fari ma xii solofere. Na xanbi ra, a mōn nōε xεtε nen." ¹⁵ Nayi, e yi Mariyama ramini daaxaden fari ma xunsagi keden. Isirayila

‡ 11:34: Kibiroti-Hatawa bunna nēen fa fala "Xōoyidene gaburuna."

kaane mi siga han a mən yi rasuxu. ¹⁶ Na xanbi ra, e yi keli Xaserəti yi, e yi daaxa Paran tonbonni.

13

Fe rakərəsi fu nun firinne fe Sariyane 1.19-33

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “Fe rakərəsi rasiga Kanan yamanan matodeni n naxan soma Isirayila kaane yii. Bənsən yo bənsən, manga keden xa siga.”

³ Musa yi e rasiga Alatalaa yamarin ma, keli Paran tonbonni. Isirayila yəerəti ne nan yi e birin na. ⁴ E xinle ni itoe ra,

Rubən bənsənna: Sakuru a diin Samuwa.

⁵ Simeyən bənsənna: Xori a diin Safati.

⁶ Yuda bənsənna: Yefune a diin Kalebi.

⁷ Isakari bənsənna: Yusufu a diin Yigali.

⁸ Eframi bənsənna: Nunu a diin Hoseya.

⁹ Bunyamin bənsənna: Rafu a diin Paliti.

¹⁰ Sabulon bənsənna: Sodi a diin Gadiyəli.

¹¹ Yusufu a dii Manase bənsənna: Susi a diin Gadi.

¹² Dan bənsənna: Gemali a diina Amiyəli.

¹³ Aseri bənsənna: Mikeli a diin Seturi.

¹⁴ Nafatali bənsənna: Fofisi a diin Naxabi.

¹⁵ Gadi bənsənna: Make a diin Gewəli.

¹⁶ Muxune xinle nan ne ra, Musa naxanye xə Kanan yamanan matodeni. Musa yi Nunu a dii Hoseya xili sa “Yosuwe.”

¹⁷ Musa to yi e rasigama Kanan yamanan matodeni, a yi a fala e xa, a naxa, “E mini Negewi nin, siga geya yireni. ¹⁸ E xa yamanan mato. E a mato xa muxune sənben gbo, xa a mi gbo, xa e wuya, xa e mi wuya. ¹⁹ E a mato xa e yamanan fan hanma xa a mi fan, xa e taane findixi banxidəne nan na hanma xa yinne soxi e ma. ²⁰ E a mato xa bəxən fan, xa a mi fan, xa wudine na, xa e mi na. E yixədxə, e fa yamanan wudi bogine ra.” Manpa bili bogi singene waxatin nan yi a ra. ²¹ Nayi, e yi siga yamanan matodeni, keli Sini tonbonni siga han Rexobo yi, Lebo-Xamata dəxən.

²² E yi so Negewi yi, e siga han Xebiron yi, Anaki bənsənna muxune yi dəxi dənaxan yi, Aximan, Səsayi, e nun Talamayi. Xebiron bata yi ti jəe solofere benun Soyan xa ti Misiran yamanani. ²³ E yi siga han

Esikoli lanbanni, e manpa bili yiin səgə tənsən keden yi singanxi naxan na. E na singan tami kuyen na alogo muxu firin xa a xali e nun girenada nun xədə bogina ndee.

²⁴ E yi mənna xili sa “Esikoli lanbanna”*

²⁵ Xii tonge naanin to dangu, e yi e xun xətə, sa keli yamana matoni.

²⁶ E yi xətə Musa nun Haruna nun Isirayila yamaan fəma Kadesi yi, Paran tonbonni. E yi e dənəgə yamaan xa, e mən yi yamanan wudi bogine yita e ra. ²⁷ E dənəgəni ito nan sa Musa xa, e naxa, “Nxu bata siga yamanani i nxu rasiga dənaxan yi. Nəndi na a ra, nənən nun kumin gbo mənni! A bogina ndee ni i ra. ²⁸ Koni mən kaane sənben gbo! Yinne soxi e taane ma, e gbo mumə! Nxu yətəna Anaki bənsənna muxune toxi nən. ²⁹ Amaləkine dəxi Negewi yi. Xitine nun Yebusune nun Amorine dəxi geya yireni. Kanan kaane dəxi fəxə igen də e nun Yurudən baan xən.”

³⁰ Kalebi yi yamaan masabari Musa xa. A yi a fala, a naxa, “En siga yamanan suxudeni, amasətə en nəe nən yati!”

³¹ Koni fe rakərəsi bonne yi a fala, e naxa, “En mi nəe siyani itoe yəngə, amasətə e sənben gbo en xa.” ³² E yamanan naxan mato e na mafala fələ Isirayila kaane yə, e naxa, “Nxu fitina yamanan nan toxi! Mən kaane gbo mumə! ³³ Nxu Nefilimi muxu magaxuxine nan toxi na! Nxu yi luxi nxu yətə yəe ra yi alo sūnəne. E fan nxu toxi na kii nin!” E na falaxi nən bayo Anaki bənsənna fataxi Nefilimi nan na.

14

Yamaan yi tondi sigə

¹ Isirayila kaane yi gbelegbele, e xi wugə.

² E birin yi Musa nun Haruna mafala, yamaan birin yi a fala e xa, e naxa, “A fisa nxu yi faxa Misiran yi hanma tonbonni ito yi!

³ Nanfera Alatala faxi nxu ra yamanani ito yi alogo nxu xa faxa yəngəni? Nxə naxanle nun nxə diine fama nən suxudeni yəngəni. A mi fisa en xa xətə Misiran yamanani ba?”

⁴ E yi lu a falə e bode xa, e naxa, “En yəerati gbətə sugandi, en yi xətə Misiran yi!”

* **13:24:** Esikoli bunna nən fa fala “Tənsənna.”

⁵ Musa nun Haruna yi e yetagin lan bəxən ma Isirayila yamaan birin yetagi. ⁶ Nunu a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi, naxanye yi xəxi fe rakərsine ye, ne yi e dagine yibə e ma sununi. ⁷ E yi a fala Isirayila yamaan birin xa, e naxa, “Nxu yamanan naxan matoxi, a fan han! ⁸ Xa Alatala sa tin, a tiye nən en yee ra siga na yamanani kumin nun nənən gbo denaxan yi, a yi a so en yii! ⁹ Koni ε nama murute Alatala xili ma tun! E nama gaxu mən kaane yee ra, amasəto en fama e nōdeni nən fefe! E kantan seen bata e rabejin, anu Alatala en tan xən. Nayi, ε nama gaxu e yee ra.”

¹⁰ Koni, yamaan birin yi a falama a e xa e magələn e yi e faxa. Nanunna, Alatala nərən yi godo Naralan Bubuni Isirayila kaane birin yetagi. ¹¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamani ito luma n napaxue han waxatin mundun? E tondima denkeleye n ma han waxatin mundun yi, hali n to bata kabanako fe wuyaxi liga e tagi? ¹² N fitina furen nafama nən e ma, n yi e raxəri. Koni n ni i tan findima nən siya gbeen na, naxan senben gbo e xa.” ¹³ Musa yi Alatala yabi, a naxa, “Koni Misiran kaane a fe mema nən, bayo i yamani ito raminixi e tagi i senben nan xən. ¹⁴ E fama nən na faladeni be kaane xa. E bata yi a me nun, a i tan, Alatala, i yamani ito xən. E bata a kolon a yamani ito i toma yee nun yee bayo i nərən luma e xun ma alo kundaan yiyana. Yanyin na, i ti e yee ra kundani. Kəen na, i ti alo teena. ¹⁵ Xa i yamani ito raxəri sanja yi kedenni, siya gbeten naxanye birin a fe mema, ne a falama nən, e naxa, ¹⁶ ‘Alatala e tuli sa bəxən naxan na, a mi nəxi e xale menni, na nan a ligaxi a e faxaxi burunna ra.’ ¹⁷ Nayi, Marigina, i senbe gbeen mayita alo i bata naxan fala nxu xa, i naxa, ¹⁸ fa fala Alatala mi xələn xulən, a hinanna gbo, a dijan haken nun matandin bun. Koni, a mi yulubi kanna yatema tinxinden na mumə! A fafane haken saranma nən e diine ra han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁹ Ala, bayo i ya hinanna gbo, i mən xa dija i ya yamaan haken ma, alo i e mafeluxi kii naxan yi xabu e sa mini Misiran yamanani han iki.” ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, “N bata e mafelu alo i a falaxi kii naxan yi. ²¹ Koni,

habadan Alatala nan n na, n nərən bəxən birin nafexi, nayi, n bata n kələ n yeteni: ²² Naxanye birin bata n tan nərən nun n ma kabanako feene to Misiran yi e nun tonbonni, naxanye birin bata n mato bunbani sanja yi fu, e tondi n xuiin me, ²³ ne sese mi na bəxən toma n na e benbane tuli saxi naxan na. Ne sese mi a toe naxanye bata n napaxu. ²⁴ Koni bayo xaxili gbete luxi nən n ma walikeen Kalebi yi, a n fəxo ra waxatin birin, n na a xalima nən na yamanani, a sigaxi naxan matodeni, n yi a so a yixetene yii e keen na. ²⁵ Bayo Amalekine nun Kanan kaane dəxi lanbanne yi, nayi tila ε xete, ε siga Gbala Baan kiraan xən tonbonna binni.”

²⁶ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²⁷ “Yama paxini ito luma n mafale han waxatin mundun yi? N bata Isirayila kaane mawuga xuiin me, e n mafala. ²⁸ A fala e xa, i naxa, ‘Alatala falan ni ito ra. Habadan Ala nan n tan na. N bata n kələ n yeteni, n na a rabama ε ra nən alo n na a mexi ε ra kii naxan yi. ²⁹ Naxanye birin barin bata dangu jee məxənen na, naxanye tenge, naxanye birin bata n mafala, ε faxama nən tonbonni ito yi. ³⁰ E sese mi soma yamanani, n bata yi ε tuli sa naxan na nun, a ε dəxəma nən na, fə Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe. ³¹ E diine tan, ε a falaxi naxanye ma, a e suxuma nən yengen, n ne nan xalima na yamanani ε ε mexi naxan na, e yi dəxo na. ³² Koni ε tan faxama nən tonbonni ito yi. ³³ E diine e xuruseene rabama nən jee tonge naanin tonbonni, e yi ε tinxintareyaan goronna tongo, han ε birin yi findi binbine ra tonbonni. ³⁴ E xii tonge naanin nan tixi yamanani ito matodeni. Nayi, ε jee tonge naanin nan tima ε yulubine goronna bun, ləxo keden, jee keden. Nayi, ε a kolonma nən a n bata keli ε xili ma.’ ³⁵ N bata falan ti, n tan Alatala. N fama na nan ligadeni yama paxini ito ra, naxan murutexi n xili ma. E birin janma nən tonbonni ito yi, e faxa.”

³⁶ Musa muxun naxanye rasiga yamanan matodeni, naxanye yamanan mafala paxi ra, e yamaan nadin a xili ma, ³⁷ ne yi faxa. Alatala nan e faxa furen na, bayo e fala paxin ti lan yamanana fe ma. ³⁸ Naxanye siga yamanan matodeni, Nunu

a dii Yosuwe nun Yefune a dii Kalebi nan tun lu e nii ra.

*Yamaan mən yi matandin ti
Sariyane 1.41-46*

³⁹ Musa to Alaa falane birin nali Isirayila kaane ma, e yi nimisa sɔxɔleni. ⁴⁰ Nanara, na xɔtɔn bode, subaxa, e yi kiraan suxu siga geya yireni, e yi a falɛ, e naxa, “En bata keli. En siga na yireni Alatala naxan ma fe falaxi. En bata yulubin liga!” ⁴¹ Musa yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera ɛ Alatalaa yamarin matandima? Feni ito mi sɔɔyama!” ⁴² Alatala mi luma ɛ xɔn, nayi ɛ nama siga. ɛ yaxune nama ɛ nɔ. ⁴³ Amasɔtɔ Amalekine nun Kanan kaane ɛ yɛɛ ra, e fama nɛn ɛ faxadeni yɛngɛni. ɛ bata ɛ xun xanbi so Alatala yi, a mi luyɛ ɛ xɔn.” ⁴⁴ E yi kankan na ma, e yi te geya yireni, koni Alatalaa Layiri Kankiraan nun Musa lu nɛn daaxadeni. ⁴⁵ Na xanbi ra, Amalekine nun Kanan kaane yi godo geyane fari e yi dɔxi dɛnaxanye yi. E yi Isirayila kaane nɔ, e siga e faxɛ han Xoroma yi.

15

Saraxa gbɛtɛye sariyane

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi ɛ yii, ɛ na dɔxɔ mɛnni, ³ ɛ yi jingene hanma siine hanma yɛxɛɛne rali Alatala ma tɛɛn na, saraxa gan daxin na hanma naxan dɛ tiin nakamalima hanma jɛnige ma saraxane, hanma sali lɔxɔne gbeene, a xirin nafanma nɛn Alatala ma. ⁴ Naxan na fa a saraxan na Alatala yetagi, a xa fa bogise saraxan fan na: murutu fupɪ kilo saxan naxan namulanxi turen litiri keden nun a tagi ra. ⁵ Xa i fa yɛxɛɛ diin na saraxa gan daxin na hanma saraxa gbɛtɛ, i xa wudi bogi igen litiri keden e nun a tagi ba minse saraxan na. ⁶ Xa kontonna na a ra, murutu fupɪ kilo sennin naxan namulanxi ture litiri firinna ra, na nan bogise saraxan na, ⁷ e nun wudi bogi igen litiri firin minse saraxan na. A ba alogo a xirin xa rafan n tan Alatala ma. ⁸ Xa tura bulanna nan bama n xa saraxa gan daxin na hanma saraxan naxan dɛ tiin nakamalima, hanma bɔjɛ xunbeli saraxana Alatala xa, ⁹ murutu fupɪ kilo solomanaanin namulanxin turen litiri saxanna, na nan bogise

saraxan na. ¹⁰ I mɔn xa fa wudi bogi igen litiri saxan na minse saraxan na. Saraxan na a ra naxan nalima Alatala ma tɛɛn na, a xirin nafan a ma.”

¹¹ “Ningene hanma kontonne hanma yɛxɛɛne hanma sii diine, e bama na kii nin. ¹² Xuruseene na wuya kiki, e keden kedenna birin lan nɛn e ba e nun bogise saraxane. ¹³ Isirayila bari diine birin xa a liga na kii nin, e nɛma saraxane raliyɛ tɛɛn na, naxanye xirin nafan Alatala ma. ¹⁴ Xɔjɛn naxanye dɔxi yamanani hanma naxanye danguma ɛ konni hanma naxanye denbaya bata bu na, ne fan na keli saraxa ralideni Alatala ma tɛɛn na naxan xiri rafan a ma, e xa a liga na kii kedenni. ¹⁵ Sariyane lan yamaan muxune birin xa, ɛ tan Isirayila bari diine alo xɔjɛne. Habadan sariyan na a ra ɛ yixɛtɛne birin xa. ɛ nun xɔjɛne birin keden Alatala yɛɛ ra yi. ¹⁶ Sariyane nun yamarine birin lan ɛ nun xɔjɛne birin xa, naxanye dɔxi ɛ tagi.”

Se xaba singene nun tantanne

¹⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “ɛ na so yamanani, n na ɛ xalin dɛnaxan yi, ¹⁹ ɛ nɛma na yamanan donseen donjɛ, ɛ xa saraxan ba a ra Alatala xa. ²⁰ ɛ na ɛ murutu singene din, ɛ yi burudi singen nafala, ɛ na rali n ma saraxan na keli lonna ma. ²¹ Nayi, ɛ xa burudi singen nali Alatala ma saraxan na waxati famatɔne birin yi.”

²² “Xa ɛ tantan, ɛ mi yamarini ito nde liga, Alatala naxan falaxi Musa xa, ²³ a na findi Alatala yamari yo ra a naxan fixi ɛ ma fata Musa ra, fɔlɔ na lɔxɔn ma a fixi naxan yi han waxati famatɔne yi, ²⁴ xa ɛ a ligaxi tantanna nin, yamaan mi a kolon, nayi yamaan birin xa tura bulanna ba saraxa gan daxin na, naxan xiri rafan n tan Alatala ma, e nun bogise saraxan nun minse saraxan naxan lanjɛ sariyan ma, e nun kɔtɔ keden yulubi xafari saraxan na. ²⁵ Saraxaraliin xa Ala solona Isirayila yamaan birin xa, e yi mafelu. Amasɔtɔ tantanna nan yi a ra, e mɔn bata saraxan nali Alatala ma tɛɛn na, e nun yulubi xafari saraxan na e tantanna fe ra. ²⁶ Isirayila yamaan nun xɔjɛn naxanye e tagi, e birin

mafeluma nen, amasoto e birin yi na tantanna kui.”

²⁷ “Xa muxu kedenna nan yulubin ligaxi tantanni, a xa sii gilen jee kedenna ba yulubi xafari saraxan na. ²⁸ Saraxaraliin xa Alatala solona na kanna xa naxan yulubin ligaxi tantanni, a mafeluma nen. ²⁹ Isirayila bari diine nun xonen naxanye e tagi, naxan na yulubin liga tantanni, na sariya kedenna lan ne birin xa. ³⁰ Koni xa Isirayila bari diin hanma xonena a rakeli a ma, a yulubin liga, na bata Alatala rayelefu, a kedima nen yamani. ³¹ A bata Alatalaa falan napaxu, a a yamarine kala. A xa kedi yamani, a yulubin goronna luma a tan nan ma.”

Matabu Loxon kalana

³² Isirayila kaane yi tonbonni waxatin naxan yi, e muxuna nde to yege fenni Matabu Loxoni. ³³ E yi a xali Musa nun Haruna fema, e nun yamaan birin. ³⁴ E yi a ramara ki faji, alogo sariyan xa sa a yulubin saran feen na a ra. ³⁵ Nayi, Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Muxuni ito xa faxa. Yamaan birin xa a magolon gemen na daaxaden fari ma.” ³⁶ E yi na kanna xali daaxaden fari ma, e yi a magolon han a faxa alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Luti denbexine nun dugine

³⁷ Alatala yi a fala Musa xa, ³⁸ a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E e domane rayabu luti denbexine ra, e yi e singan e domane de kinkine ra gari mamiloxine ra waxati famatone birin yi. ³⁹ E na luti denbexine to, Alatalaa yamarine birin nabirama e ma nen, e yi e liga. Nayi, e mi bire e bonen nun e yeene kunfa feene foxo ra, naxanye tinxintareyaan liga Ala ra. ⁴⁰ Nayi, e xaxili luma nen n ma yamarine birin xon, e yi e suxu, e yi sarijan e Ala yetagi. ⁴¹ Alatala nan n tan na, e Ala, naxan e ramixi Misiran yamanani alogo n xa findi e Ala ra. Alatala nan n tan na, e Ala.”

16

Murute gbete mon

¹ Xemena nde yi keli naxan yi xili Kora, Yisehari a diina. Lewi a dii Kehati mamandenna. E nun Ruben bonsonna muxuna ndee nan yi a ra naxanye yi xili Datan nun

Abirami, Eliyabi a diine, e nun Hon, Peleri a diina. ² E nun Isirayila kaan muxu keme firin tonge suulun yi keli Musa xili ma, e birin xili kan yamaan fonne tagi. ³ E yi e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi a fala e xa, e naxa, “E bata a radangu ayi! Yamaan muxune birin sarijan. Alatala e birin tagi. Nanfera e yete yitema Alatala yamaan ma?”

⁴ Musa to na falane me, a yi a yetagin lan boxon ma. ⁵ A yi a fala Kora nun a muxune xa, a naxa, “Tila xotonni, Alatala a yitama nen, a gbeen naxan na e nun naxan sarijan, naxan lan a siga a fema. A naxan sugandixi, a na kanna luma nen, a yi a maso a ra. ⁶ Nayi, Kora, e nun i ya muxune birin xa ito liga: e wusulan gan seene tongo. ⁷ Tila e teen sa e kui, e wusulanna sa a fari Alatala yetagi. Alatala na naxan sugandi, na nan sarijan. E tan Lewi bonsonna muxune bata a radangu ayi!”

⁸ Musa mon yi a fala Kora xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Lewi bonsonna muxune! ⁹ Na mi e wase a Isirayilaa Ala bata e sugandi Isirayila kaan bonne tagi, a yi e maso a ra, alogo e xa wali a xa Alatala batu bubuni, e yi ti Isirayila yamaan yee ra e yi e mali Ala batu feen na? ¹⁰ A bata e maso a ra, e nun Lewi bonsonna muxune birin. Koni, e mon kataxi, a xa e findi saraxaraline ra! ¹¹ E nun i ya muxune bata e malan Alatala xili ma. Nde Haruna ra feni ito yi e to a mafalama?”

¹² Na xanbi ra, Musa yi muxuna nde rasiga Datan nun Abirami xilideni, Eliyabi a diine, koni e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi fama! ¹³ Na mi i wasaxi ba, i to bata nxu ramini Misiran yamanani kumin nun nonon gbo denaxan yi alogo i xa nxu faxa tonbonni? I mon waxi nxu jaxankata feen nin ba? ¹⁴ I mi faxi nxu ra boxo faji yi, kumin nun nonon gbo denaxan yi! I mi xeeene nun manpa bili nakone soxi nxu yii nxu keen na mume! I yengi a ma a i nxu mayendenma nen alo danxutone ba? Nxu mi fama!” ¹⁵ Na yabin yi Musa xolo kati, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “I nama tin e saraxane ra! Hali sofanla n mi a tongoxi e yii, n munma muxu yo hake tongo e ye.”

¹⁶ Musa yi a fala Kora xa, a naxa, “E nun i ya muxune birin xa fa Alatala yetagi tila e nun Haruna. ¹⁷ E birin xa wusulan gan seene tongo, e yi wusulanna sa e kui, e yi a yita Alatala ra. E birin malanxina, wusulan gan seen keme firin tonge suulun. I tan nun Haruna fan xa e wusulan gan seen yita Ala ra.” ¹⁸ E birin yi e wusulan gan seene tongo, e teen nun wusulanna sa e kui, e ti Naralan Bubun so deen na, Musa nun Haruna fema. ¹⁹ Kora to a foxarabirane birin malan e xili ma Naralan Bubun so deen na, Alatala noron yi godo yamaan birin yetagi.

²⁰ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ²¹ “E masiga yamani ito ra, alogo n xa e halagi iki sa!” ²² Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan boxon ma, e yi a fala, e naxa, “Ala, i tan nan niin saxi muxune birin yi, i xoloma nen yamaan birin ma ba, anu muxu keden peen nan yulubin ligaxi?”

²³ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁴ “A fala yamaan xa, a e xa e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra.” ²⁵ Musa yi keli, a siga Datan nun Abirami binni, Isirayila fonne biraxi a foxo ra. ²⁶ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E masiga yulubi kanni itoe bubune ra! E nama e yiin din e yii se yo ra, alogo e fan nama raxori e yulubine fe ra.” ²⁷ Nayi, yamaan yi e masiga Kora nun Datan nun Abirami bubune ra. Datan nun Abirami yi mini e bubune kui, e ti e de ra, e nun e naxanle nun e diine birin.

²⁸ Musa yi a fala, a naxa, “E fama a kolondeni a Alatala nan n nafaxi feni itoe birin ligadeni. N tan mi a ra. ²⁹ Xa muxuni itoe faxa alo muxune birin faxan kii naxan yi, xa e dunupa yi gidin lu alo adamane dari fena, nayi Alatala xa mi n nafaxi. ³⁰ Koni xa Alatala kabanako feen liga, xa boxoni bo, a yi e nun e yii seene birin gerun, xa e jenen siga laxira yi, e a kolonma nen nayi fa fala muxuni itoe bata Alatala rapaxu.”

³¹ Musa to yelin falan tiye tun, boxon yi rabi e bun. ³² A yi a raxutu e ma e nun e denbayane, e nun muxun naxanye birin yi Kora foxo ra e nun e yii seene birin. ³³ E jenen yi siga laxira yi e nun e yii seene birin. Boxon yi e ye maluxun, e lo ayi Isirayila yamaan ma. ³⁴ E to e gbelegbele xuiin me, Isirayila kaan naxanye birin yi e

rabilinni, ne yi e gi, e naxa, “Boxon nama en fan gerun de!” ³⁵ Alatala yi teen nagodo, a yi na muxu keme firin tonge suulunne birin gan, naxanye fa wusulanna ra.

17

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ² “A fala saraxarali Harunaa dii Eleyasari xa, a a xa wusulan gan seene matongo tee wolonni, a yi tee wolonne woli ayi yire makuyeni. Amasoto na wusulan gan seene bata rasarijan. ³ Ne yulubito faxaxine gbee wusulan gan wurene xa findi wure denfetexine ra e sa saraxa ganden ma bayo e bata rali Alatala ma e yi findi se rasarijanxin na. E findima taxamasenna nan na Isirayila kaane xa.” ⁴ Muxun naxanye faxa teeni, saraxaralina Eleyasari yi ne gbee sulan wurene malan, a yi e bonbo han e denfeten, a e sa saraxa ganden ma. ⁵ Na taxamasenna yi na feen nabirama nen Isirayila kaane ma alogo muxu yo nama wusulanna gan Alatala yetagi fo Haruna yixetena nde alogo e nama liga alo Kora nun a muxune. A yi liga alo Alatala a fala e xa fata Musa ra kii naxan yi.

⁶ Na xoton bode, Isirayila yamaan birin yi lu Musa nun Haruna mafale, e naxa, “E bata Alatala yamaan faxa.” ⁷ Koni, Isirayila kaane to e malan Musa nun Haruna xili ma, e yi Naralan Bubun binna mato, nanunna, kundaan yi godo a ma, Alatala noron yi mini kenenni. ⁸ Musa nun Haruna yi fa Naralan Bubun yetagi. ⁹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁰ “E masiga yamani ito ra alogo n xa e raxori keden na.” Musa nun Haruna yi bira, e yi e yetagin lan boxon ma. ¹¹ Musa yi a fala Haruna xa, a naxa, “I ya wusulan gan seen tongo, i wusulanna sa a kui e nun tee wolonna keli saraxa ganden ma. I i mafura, i siga Ala solonadeni yamaan xa. Alatala xolon bata yihadin nafa. Fitina furen bata folo.” ¹² Musa naxan fala Haruna yi na liga, a yi a gi yamaan tagi, fitina furen bata yi folo denaxan yi. A yi wusulanna gan, a Ala solona e xa. ¹³ A yi ti faxa muxune nun a jenen tagi. Nayi, fitina furen yi dan. ¹⁴ Muxu wuli fu nun naanin keme solofere yi faxa, e sa Kora a muxu faxaxine yatən fari. ¹⁵ Yihadin to

jan, Haruna yi xete Musa fema Naralan Bubun so deen na.

Harunaa dunganna fe

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Falan ti Isirayila kaane birin xa, bɔnsɔnne mangane birin xa dungan keden so iyii. I dungan fu nun firin nan tongoma. Birin xinla xa seɓe a dunganna ma. ¹⁸ Fɔ Lewi bɔnsɔnna, i xa Haruna xinla seɓe na ma. Nayi, dungan keden bɔnsɔn manga keden. ¹⁹ I xa na dunganne sa Naralan Bubuni, Layiri Kankiraan yetagi n naralanma e ra denaxan yi. ²⁰ N naxan sugandixi, na dunganna jingine minima a ma nen. Nayi, Isirayila kaane mafalan naxan tima e xili ma, n yi na dan.”

²¹ Musa yi falan ti Isirayila kaane xa, bɔnsɔn mangane birin yi dungan keden keden so a yii, dungan fu nun firin. Haruna gbeen yi na ye. ²² Musa yi e sa Alatala yetagi Layiri Sereya Bubun kui. ²³ Na xɔtɔn bode, Musa to siga Layiri Sereya Bubuni, e yi a to a Haruna dunganna nan jingiye minixi, Lewi bɔnsɔnna gbeena, a mɔn fugaxi, a yi Amandi bogi mɔxine ramini! ²⁴ Musa yi dunganne birin tongo Alatala fema bubuni a e yita Isirayila kaane ra. Birin yi e to, birin yi a gbeen tongo.

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Harunaa dunganna xali Layiri Kankiraan yetagi. A xa lu mɛnni taxamasenna ra muxu murutɛxine xa alogo e mafalane xa dan n yetagi alogo e nama faxesa.” ²⁶ Musa yi a liga alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

²⁷ Isirayila kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “I mi a to, nxu faxamatɔn na a ra! Nxu halagima nen! Nxu birin halagima nen! ²⁸ Naxan yo na a maso Alatala Batu Bubun na, na kanna faxama nen! Nxu birin faxama nen ba?”

18

Saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna wanle

¹ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “Xa yire sarijanxin wanla kala, i tan nun i ya diine nun Lewi bɔnsɔnna muxune, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Koni xa saraxarali wanla nan kala, e nun i ya diine nan gbansanna na yulubin goronna

tongoma. ² Ingaxakedenne maso ira, Lewi bɔnsɔnna muxune, alogo e xa sa e fari, e e mali, e nun i ya diine nɛma e saraxarali wanla kɛma Layiri Sereya Bubun yetagi waxatin naxan yi. ³ E xa e yamarine suxu, e yi e yengi lu bubun wanle birin xɔn. Koni e nama e maso yire sarijanxin muranne ra hanma saraxa gandena, alogo e birin nama faxesa e bode xɔn. ⁴ E sama e fari nen walideni, e yi e yengi lu Naralan Bubun xɔn e nun a wanle birin. Muxu gbete yo nama sa e fari. ⁵ E tan yetɛɛn nan e yengi dɔxɔma yire sarijanxin nun saraxa ganden xɔn alogo Isirayila kaane xa ratanga n ma xɔlɔn ma. ⁶ E mato, n bata e ngaxakeden Lewi bɔnsɔnna muxune sugandi Isirayila kaan bonne ye n tan Alatala gbeen na. N bata e taxu e ra alogo e xa Naralan Bubun wanle ke. ⁷ Koni i tan Haruna nun i yixetene, e tan nan gbansan na saraxarali wanla kɛma saraxa ganden yetagi e nun yire sarijanxini ye masansan dugin xanbi ra. N tan nan na wanla soxi e yii. Xa muxu gbete a maso yire sarijanxin na, e xa a faxesa.”

Saraxaraline gbeen naxanye ra

⁸ Alatala yi a fala Haruna xa, a naxa, “N bata Isirayila kaane saraxane fi e ma, e naxanye ralima n ma. N bata e so i yii i gbeen na e nun i yixetene birin han habadan. ⁹ Naxan yo mi sama tɛɛni saraxa sarijanxi fisamantenne ye, e gbeen nan ne ra. Isirayila kaane fama naxan birin na, e nun i ya diine gbeen nan ne ra: bogise saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane. ¹⁰ E don alo se sarijanxi fisamantenne. Xɛmɛne nan e donma. E xa e yate se sarijanxine ra.”

¹¹ “Naxanye bama Isirayila kaane se ralixine ra e xa, e gbeen nan ne fan na. N bata na so e nun i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne yii habadan! E denbayaan muxun naxanye mi xɔsixi sena nde xɔn, ne nɔe a donje nen. ¹² N mɔn bata bɔxɔn bogise singene so e yii: oliwi ture fajin nun manpa fajin nɛnɛne nun bogise gbete ye, Isirayila kaane naxanye fima n tan Alatala ma. ¹³ E fama bɔxɔn bogise singen naxanye ra Alatala xa, ne findima nen e gbeene ra. E denbayaan muxun naxanye mi

xosixi sena nde xon, e nae a donje nen.
¹⁴ Isirayila kaane na naxanye birin nali Ala ma kiseen na, ne yi findi e gbeen na.
¹⁵ Dii singen naxanye birin fixi Alatala ma, muxune nun subene, e gbeen nan ne ra. Koni e xa tin muxune nun sube haramuxine dii singene birin xa xunba gbetin na.
¹⁶ Dii xemene kike kedenna xunba saren lanma gbeti gbanan suulun nan ma, naxan lanje yire sarijanxin gbananna ma, naxan binya garamu fu.
¹⁷ Koni, jingena, yexena, hanma siin dii singen mi xunbama bayo e sarijan. E xa e wunla xuya saraxa ganden fari, e yi e ture yirene rali Alatala ma teen na, naxan xiri rafan a ma.
¹⁸ Na xanbi ra, e gbeen nan e subene ra, alo se ralixine kankene nun e yiifari ma danbane findixi e gbeen na kii naxan yi boje xunbeli saraxani.
¹⁹ Nayi, Isirayila kaane saraxa sarijanxin naxanye ralixi Alatala ma, n bata ne birin so e nun i ya dii xemene nun dii temene yii e gbeen na waxatin birin. Habadan layirin na a ra Alatala yetagi, e nun e yixetene birin xa.”

²⁰ Alatala mon yi a fala Haruna xa, a naxa, “N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, i mi boxo sotoma na yi. N tan nan findima i gbeen na nafunla funfuni.”

²¹ Ala mon yi a fala, a naxa, “N bata Isirayila birin yaganne so Lewi bonsonna muxune yii e keen na, e wali saranna ra, e naxan kema Naralan Bubuni.
²² Isirayila kaan bonne nama fa e maso Naralan Bubun na, alogo e nama findi yulubi tongon na, e yi faxesa.
²³ Lewi bonsonna muxune nan tun wanle kema Naralan Bubuni. Xa wanla kala, e tan nan a yulubin goronna tongoma. Habadan sariyan na a ra e yixetene birin xa. Lewi bonsonna muxune mi boxo sotoma alo Isirayila bonsonna bonne.
²⁴ Koni Isirayila kaane na yaganna naxanye fi Alatala ma, n na soma nen Lewi bonsonna muxune yii. Nanara, n na falaxi a e mi boxo sotoma alo bonsonna bonne.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, ²⁶ a xa a fala Lewi bonsonna muxune xa, a naxa, “Isirayila kaane na fa yaganne ra e xon, n naxan soxi e yii e keen na, e fan xa na seene yaganna ba, e yi a fi Alatala ma e yaganna ra.
²⁷ Na luxi nen e yii alo xee biin naxan bama a se xabaxine ra hanma a

manpa nenene.
²⁸ Nayi, e fan bata saraxan ba Alatala xa fata Isirayila kaane yaganne ra. E xa Alatala gbeen ba yaganne ra, e yi a so saraxarali Haruna yii.
²⁹ Yagan sotoxin naxan fan dangu a birin na, e na nan fima Alatala ma a gbeen na.
³⁰ E na a faji yiren fi, na yatema e xa nen alo bonne naxan fima fata e se xabaxine ra hanma e manpa nenene.
³¹ E nun e denbayane nae a donxene donje nen denaxan na e keenen. Amasoto e saranna na ra Naralan Bubun wanla kedeni.
³² E a faji yiren fi, alogo e nama Isirayila kaane saraxa sarijanxine raxosi n yee ra yi, alogo e nama faxesa.”

19

Marasarijan igena fe

¹ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, ² “Ito nan daxa sariyan xon Alatala naxan yamarixi: A fala Isirayila kaane xa, a e xa fa jinge gile gbeela ra i fema fe mi naxan na, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma.
³ I xa a so saraxarali Eleyasari yii. A xa a xali daaxaden fari ma, e yi a kee raxaba a yee xori.
⁴ Eleyasari xa a wunla nde tongo a yii sonla ra, a yi a xuya Naralan Bubun yetagi boxoni daxonja ma solofere.
⁵ E xa jinge gilen gbindin birin sa teeni a yee xori e nun a kidin nun a suben nun a wunla e nun a gbiine.
⁶ Saraxaraliin xa suman wudin nun hisopi wudin nun yexee xabe gari gbeela woli teeni jinge gilen fari.
⁷ Na xanbi ra, saraxaraliin xa a dugine xa, a yi a maxa benun a xa siga daaxadeni, koni a luma nen xosixi han jinbanna.
⁸ Naxan jinge gilen sama teeni na fan lan a yi a dugine xa, a yi a maxa, a luma nen xosixi han jinbanna.
⁹ Muxun naxan mi xosixi, na xa jinge gilen xuben malan, a yi a sa yire sarijanxina nde yi daaxaden fari ma. Isirayila yamaan xa a xuben namara marasarijan igen nafala seen na. Yulubi xafari seen na a ra.
¹⁰ Naxan na jinge gilen xuben mak, na fan lan a yi a dugine xa, a luma nen xosixi han jinbanna. A findima habadan sariyan nan na Isirayila kaane xa e nun xonen naxanye dxi e tagi.”

¹¹ “Naxan yo na a yiin din faxesa muxun na, a xosixi han xunsagi keden.
¹² Xii

saxanden nun xii soloferedeni, a xa a yete rasarijan na igen nan na, a yi sarijan. Koni xa a mi a yete rasarijan xii saxanden nun xii soloferedeni, a mi sarijanma.
¹³ Naxan na a yiin din faxa muxun na, a tondi a yete rasarijanne, a bata Alatala Batu Bubun naxosi. Na kannna kedima nen Isirayila yi. Bayo marasarijan igen mi xuyaxi a ma. A xosina a ma.”

¹⁴ “Sarijan ni i ra xa muxun faxa bubuna nde kui: Naxan na so na bubuni e nun naxanye yi na, ne xosixi xunsagi keden.
¹⁵ Xa goronna nde na naxan de mi ragalixi a fajan na, a kui seene haramuxi.
¹⁶ Naxan yo a yiin din muxu binbin na burunna ra, naxan faxaxi silanfanna ra* hanma a faxa a yete ma, hanma naxan yo a yiin din muxun xonne ra hanma gaburuna, na kannna luma nen xosixi han xii solofere. ¹⁷ Muxu xosixin xa rasarijan ikiini: jinge gilen naxan baxi yulubi xafarin na, na xubena nde nan tongoma, a yi sa igeni goronna kui. ¹⁸ Muxu sarijanxina nde xa hisopi wudi yiin tongo, a yi a sin igeni, a yi a xuya bubun ma muxun faxa denaxan yi, e nun a kuiin birin e nun muxun naxanye yi a kui. A mon xa xuya na kannna ma naxan a yiin dinxi muxun xonne ra, hanma e muxun naxan faxaxi hanma naxan faxaxi a yete ma hanma gaburuna.
¹⁹ Muxun naxan sarijan, na xa na igen xuya muxu xosixin ma xii saxande laxon nun xii soloferede laxon. A yi a rasarijan xii soloferede laxon. A xa a dugine xa, a yi a maxa, jinbanna ra, a yi sarijan.
²⁰ Koni xa muxun naxan xosixi, xa na tondi a rasarijanne, a kedima nen Isirayila yamaan ye. Amasoto a bata Alatala yire sarijanxin naxosi. Amasoto marasarijan igen mi xuyaxi a ma, a luma nen xosixi.
²¹ Habadan sarijan nan na ra e xa. Naxan na marasarijan igen xuya gbete ma, na kannna lan a yi a dugine xa. Naxan na a yiin din marasarijan igen na a xosixi han jinbanna. ²² Muxu xosixin na a yiin din sese ra, na haramuma nen. Naxan yo na a yiin din na se haramuxin na, na fan yeteen xosixi han jinbanna.”

* **19:16:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

20

Meriba igena Xorayaan 17.1-7

¹ Isirayila yamaan birin yi fa Sini tonbonni kike singen na, e dexo Kadesi yi. Mariyama faxa menna nin, e yi a maluxun.
² Bayo igen bata yi jan yamaan yii, e yi e malan Musa nun Haruna xili ma.

³ E yi yengen fen Musa ra e naxa, “A yi fisa nun Alatala xa nxu fan faxa alo nxu lanfane! ⁴ Nanfera i faxi nxu ra tonbonni alogo nxu nun nxo xuruseene xa fa faxa be, nxu tan Alatalaa yamana? ⁵ Nanfera i nxu ramini Misiran yi, i fa nxu ra yire xodexeni ito yi? Malo ba, xode bili ba, manpa bili ba, girenada bogi ba, sese mi be. Hali igen min dixin yatigina, a mi be!”
⁶ Musa nun Haruna yi keli yamaan fema, e yi siga Naralan Bubun so deen na, e bira, e yi e yetagin lan boxon ma. Alatala noron yi godo e fema.

⁷ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁸ “I ya dunganna tongo. E nun i tada Haruna xa yamaan malan. E xa falan ti fanyeni ito xa e yee xori, a igen naminima nen. I igen naminima nen yamaan xa fanyeni ito yi alogo e nun e xuruseene xa e min.”
⁹ Musa yi dunganna tongo Alatalaa yire sarijanxini, alo Ala a yamari kii naxan yi.
¹⁰ E nun Haruna yi yamaan malan fanyen dexon, Musa yi a fala e xa, a naxa, “E tan murutedene, e tuli mati! Fo nxu xa igen namini e xa fanyeni ito yi ba?” ¹¹ Musa yi a yiini te, a fanyen garin a dunganna ra sanja ma firin. Ige gbeen yi mini mafuren! Yamaan yi e min e nun e xuruseene.

¹² Koni Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa, a naxa, “Bayo e mi laxi n na, e mi n binyaxi n ma sarijanni Isirayila kaane yetagi, nanara, e tan xa mi yamani ito xalima yamanani n naxan soxi e yii.”
¹³ Meriba igene yi denaxan yi, Isirayila kaane Alatala matandi nen menni, e yi a kolon fa fala a sarijan.

Edon mangan yi tondi a Isirayila kaane xa dangu

¹⁴ Musa yi xerane rasiga Edon yi keli Kadesi yi, e naxa, “I ngaxakedenne, Isirayila kaane naxa, ‘E bata a kolon toron

naxanye birin nxu lixi. ¹⁵ Nxu benbane godo nen Misiran yi, nxu yi dɔxɔ na waxati xunkuye. Misiran kaane yi nxu tɔrɔ e nun nxu benbane. ¹⁶ Koni nxu to Alatala maxandi, a yi nxu xuiin name. A yi malekan nafa, a yi nxu ramini Misiran yi. Nxu bata fa Kadesi yi, taan naxan i ya bɔxɔn dɛxɔn. ¹⁷ Tin nxu xa i ya yamanani gidi. Nxu mi danguma xɛɛ bixine yi hanma manpa bili nakɔne yi. Nxu mi xɔɔin ige minɲɛ. Nxu birama kira gbeen nan fɔxɔ ra, nxu mi a fatama nxu yiifanna ma hanma nxu kɔmenna ma, han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.’ ” ¹⁸ Edɔn kaane yi a yabi, e naxa, “E nama dangu nxu konni. Xa e a liga, nxu e yengema nen.” ¹⁹ Isirayila kaane mɔn yi a yabi, e naxa, “Nxu tema kira gbeen nan xɔn! Xa nxu nun nxɔ xuruseene igena nde min e konni, nxu a saren fiyɛ. Nxu waxi a xɔn ma nen, a nxu xa dangu nxu sanni e konni gbansan!” ²⁰ E mɔn yi a fala, e naxa, “E mi danguma!” Edɔn kaane yi mini e ralandeni e nun gali gbee senbɛmana. ²¹ Nayi, Edɔn kaane mi tin a Isirayila kaane xa dangu e yamanani. Isirayila kaane yi kira gbete suxu.

Haruna faxa fena

²² Isirayila yamaan birin yi keli Kadesi yi, siga Horo geyaan ma. ²³ Alatala yi a fala Musa nun Haruna xa Horo geyaan ma Edɔn yamanan danna ra, a naxa, ²⁴ “Haruna sigamatɔn na a ra laxira yi. N yamanan naxan soxi Isirayila kaane yii, a mi soma na, amasɔtɔ e murute nen n ma yamarin ma Meriba igene yi. ²⁵ Nayi, Musa, i xa fa Haruna nun a dii Eleyasari ra Horo geyaan xuntagi. ²⁶ I xa Harunaa saraxarali dugine ba a ma, i yi e ragodo a dii Eleyasari ma, bayo Haruna laxirayama menna nin.” ²⁷ Musa yi Alatalaa yamarin suxu. E saxanna birin yi te Horo geyaan fari yamaan yetagi. ²⁸ Musa yi Harunaa dugine tongo, a yi e ragodo Eleyasari ma. Haruna yi faxa mɛnni, geyaan xuntagi. Na xanbi ra, Musa nun Eleyasari yi godo geyaan ma. ²⁹ Isirayila yamaan to a kolon a Haruna bata yi faxa, e birin yi Haruna wuga xii tonge saxan.

21

Isirayila yi Kanan kaane nɔ

¹ Kanan Manga Aradi naxan yi dɔxi Negewi yi, na yi a mɛ a Isirayila fama Atarimi kiraan xɔn. A yi Isirayila yengɛ, a yi muxuna ndee suxu. ² Nayi, Isirayila kaane yi dɛ xuini ito tongo Alatala xa, e naxa, “Xa i nɔɔn fi nxu ma siyani ito xun na, nxu e taan birin naxɔrima nen fefe!” ³ Alatala yi Isirayila kaane xuiin name, a yi Kanan kaane lu e nɔɔn bun ma. Isirayila kaane yi e faxa, e yi e taane kala. E yi menna xili sa Xoroma.*

⁴ Isirayila kaane yi keli Horo geyaan ma, e yi siga Gbala Baan kiraan xɔn alogo e xa Edɔn yamanan mabilin. Koni yamaan yi tondi kira yi. ⁵ E yi lu Ala nun Musa mafale e naxa, “Nanfera i nxu ramini Misiran yamanan alogo nxu xa fa faxa tonbonni ito yi? Donse mi be! Ige mi be! Nxu mi fa tɔrɔ dɔnseni ito xɔn!” ⁶ Nayi, Alatala yi saɲi xɔlene rasiga e xili ma, e Isirayila kaa wuyaxi xin, e faxa. ⁷ Yamaan yi siga Musa fɛma, e yi a fala, e naxa, “Nxu bata yulubin liga nxu to e mafala, i tan nun Alatala! Nayi, i xa Alatala maxandi a xa saɲi xɔleni itoe masiga nxu ra.” Musa yi Alatala maxandi yamaan xa. ⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Saɲi sawurana nde rafala, i yi a singan tami kuyena nde ra. Naxan yo xinxi, xa a na mato, a kisima nen.” ⁹ Nayi, Musa yi sulan saɲin nafala, a yi a singan tami kuyen na. Nayi, saɲin muxun naxan xinxi, xa na kanna yi sulan saɲin mato, a kisima nen.

Isirayila Moyaba yamanani

¹⁰ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Oboti yi. ¹¹ E yi keli Oboti yi, e sa dɔxɔ Ye-Abarimi taa xɔnni tonbonni naxan Moyaba yetagi, a sogeteden binni. ¹² E yi keli mɛnni, e sa dɔxɔ Serede lanbanni. ¹³ E yi keli mɛnni, e sa dɔxɔ Arinon baan dɛ, naxan danguma tonbonni Amorine konni. Arinon baan findixi Moyaba danna nan na, Moyaba nun Amorine tagi. ¹⁴ Nanara, a sɛbɛxi Alatalaa Yengene Bukun kui, a naxa, “Wahebi taan naxan Sufa yamanani, e nun xudene, Arinon baana, ¹⁵ e nun a xudedine

* **21:3:** Horoma bunna nɛɛn fa fala “Kalana.”

naxan tema Ari binni, na findixi Moyaba danna nan na.”

¹⁶ E yi keli mɛnni, e siga xɔɔɔn yireni. Alatala yi a fala Musa xa mɛnni, a naxa, “Yamaan malan n xa igen so e yii.” ¹⁷ Awa, Isirayila kaane sigini ito sa mɛnna nin: Xɔɔɔnna, igen namini.

En na a sigin nasuxu!

¹⁸ Mangane bata xɔɔɔnna ge, yamaan yɛɛratine bata a raba e sɛnbɛn nun e mangaya dunganna ra!

E yi keli tonbonni, e siga Matana yi,

¹⁹ E yi keli mɛnni, e siga Naxaliyɛli yi. E mɔn yi keli mɛnni, e siga Bamoti yi. ²⁰ E yi keli Bamoti yi, e siga Pisiga geyaan lanbanni Moyaba yamanani tonbonna binni.

Manga Sixɔn nun Manga Ogo

Sariyane 2.26-3.11

²¹ Isirayila kaane yi xɛrane rasiga a faladeni Sixɔn xa, Amoline Mangana, e naxa, ²² “Nxu waxi yamanani gidi feni. Nxu mi kiraan fatama, nxu siga xɛɛne yi hanma manpa bili nakɔne. Nxu mi xɔɔɔn ige minɲɛ. Nxu luun kira gbeen nan xɔn han nxu yi i ya yamanan birin yigidi.”

²³ Koni, Sixɔn mi tin e xa dangu a yamanani. A yi a sofane birin malan, e fa Isirayila kaane ralandeni tonbonni. E yi Isirayila yɛngɛ Yahasi yi. ²⁴ Isirayila kaane yi e nɔ, e yi e yamanan tongo, keli Arinon baani han Yaboko xudena siga han Amonine yamanan danna bayo Amonine yamanan danna yi makantanxi ki faɲi.

²⁵ Isirayila yi Amoline taane birin tongo, e dɔxɔ e yi, e nun Xɛsibɔn taan nun a banxidɛne. ²⁶ Amasɔtɔ Xɛsibɔn yi findixi Amoline manga Sixɔn ma taan nan na, xabu a Moyaba manga fonna yɛngɛ, a yi a bɔxɔn birin tongo a yii han Arinon baana.

²⁷ Nanara, yenle naxa, ɛ fa Xɛsibɔn yi! A mɔn xa ti. Sixɔn taan mɔn xa yitɔn!

²⁸ Amasɔtɔ tɛɛn bata mini Xɛsibɔn yi, Sixɔn taan bata tɛɛ dɛgɛn nafa, a yi Ari taan gan Moyaba yi, e nun mangane Arinon baan faxan na.

²⁹ Gbalona i xa Moyaba bɔxɔna!

ɛ bata halagi,

Kemosi suxure batune!

ɛ banxulanne bata e gi,

ɛ dii tɛmɛne bata findi suxu muxune ra, Amoline Manga Sixɔn yii.

³⁰ Koni en tan bata e bɔnbɔ.

Xɛsibɔn bata kala siga han Dibon yi.

En bata halagin ti siga han Nofa yi, siga han Medeba yi.

³¹ Isirayila kaane yi dɔxɔ Amoline yamanani. ³² Musa yi xɛrane rasiga Yaasɛri taan nakɔrɔsideni wundoni. Isirayila kaane yi na taan suxu e nun a banxidɛne, e yi Amoline kedi na.

³³ Na xanbi ra, e yi e firifiri, e siga Basan kiraan xɔn. Basan manga Ogo nun a sofa ganla birin yi mini e ralandeni alogo e xa e yɛngɛ Edere yi. ³⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “I nama gaxu a yɛɛ ra! N na a soma nɛn i yii, e nun a sofa ganla birin nun a yamanana. I xa a liga alo i Sixɔn liga kii naxan yi, Amoline mangan naxan yi dɔxi Xɛsibɔn yi.” ³⁵ Isirayila kaane yi Ogo faxes, e nun a diine nun a sofa ganla birin. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi dɔxɔ a yamanani.

22

Moyaba mangan yi Balami xili

¹ Isirayila kaane yi siga, e sa dɔxɔ Moyaba mɛɛmɛɛne yi, Yurudɛn baan kidi ma Yeriko yɛtagi. ² Siporo a dii Balaki yi a to Isirayila kaane naxan birin ligaxi Amoline ra. ³ Moyaba kaane yi gaxu Isirayila ganla yɛɛ ra, e yigitɛgɛ bayo e yi wuya han!

⁴ Moyaba kaane yi a fala Midiyan fonne xa, e naxa, “Yamani ito fama en nabilinna yamanane birin halagideni nɛn alo ɲingen sɛxɛn ɲanma kii naxan yi.” Siporo a dii Balaki nan yi Moyaba mangan na na waxatini. ⁵ A yi xɛrane rasiga Beyori a dii Balami xilideni Petori yi, Baa Gbeen dɛxɔn, a konna yi dɛnaxan na. E xa sa a fala a xa iki, e naxa, “Siyana nde bata mini Misiran yi, e bata wuya han e bɔxɔn nafe. E bata dɔxɔ n dɛxɔn. ⁶ Yandi, fa, i fa siyani ito danga n xa, amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa. Nayi, waxatina nde n nɔɛ e yɛngɛ nɛn, n yi e kedi n ma yamanani. Amasɔtɔ n na a kolon, i na duba naxan xa, na duban sɔtɔma nɛn. I na naxan danga, na dangan sɔtɔma nɛn.”

⁷ Moyaba fonne nun Midiyan fonne yi siga e yi yiimatoon saranna xali e yii. E sa Balami fɛman li, e yi Balaki a falane yɛba a

xa. ⁸ A yi e yabi, a naxa, “E xi be kœni ito ra, n yi e yabi xœtœnni alo Alatala na a fala n xa kii naxan yi.” Moyaba kuntigine yi lu Balami konni.

⁹ Ala yi fa Balami fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Nde muxuni itoe ra naxanye i konni?” ¹⁰ Balami yi Ala yabi, a naxa, “Siporo a dii Balaki Moyaba mangan nan e rafaxi a faladeni n xa, a naxa, ¹¹ ‘Siyana nde bata keli Misiran yi, e bata wuya han e bœxœn nafe. Nayi, yandi, fa n mali, i yi e danga n xa. Waxatina nde n nœ e yenge nen, n yi e kedi.’ ” ¹² Ala yi a fala Balami xa, a naxa, “I nama siga e fœxœ ra. I nama siyani ito danga, amasœtœ n bata barakan sa e fe yi.” ¹³ Balami to keli xœtœnni, a yi a fala Balaki a kuntigine xa, a naxa, “E xœtœ e konni, amasœtœ Alatala mi tinxi n xa siga e fœxœ ra.” ¹⁴ Moyaba kuntigine yi keli, e xœtœ Balaki fema, e yi a fala, e naxa, “Balami mi tinxi fe nxu fœxœ ra.”

¹⁵ Balaki mœn yi kuntigi gbœtœye rasiga naxanye yi wuya bonne xa, e binyen mœn yi gbo e xa. ¹⁶ E yi sa Balami feman li. E yi a fala a xa, e naxa, “Siporo a dii Balaki naxa iki: ‘I nama tondi fe n konni de! ¹⁷ Amasœtœ n ni i binyama nen han! I na naxan fala n na ligama nen. Yandi fa, i yi fa siyani ito danga n xa.’ ” ¹⁸ Balami yi Balaki a kuntigine yabi, a naxa, “Hali Balaki a banxin fi n ma naxan nafexi gbœtin nun xœmaan na, n mi nœ Alatalaa yamarin matandœ fefe ma, n ma Ala. ¹⁹ Iki yandi, e fan xa xi be to kœni ito ra, n na a kolonœ Alatala mœn naxan falama n xa.” ²⁰ Ala yi fa Balami fema kœœn na. A yi a fala a xa, a naxa, “Bayo muxuni itoe faxi i xiliden nin, keli, i yi siga e fœxœ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan liga de!” ²¹ Xœtœnni Balami yi keli, a yi a sofali gilœni tœn, e nun Moyaba kuntigine birin yi siga.

²² Koni, Alaa xœlœn yi gbo ayi, amasœtœ a bata siga. Alatalaa malekan yi ti kiraan na alogo a xa a rati. Balami yi dœxi a sofali gilœn fari, a walikœ firinne yi a fœxœ ra. ²³ Sofanla yi Alatalaa malekan to tixi kiraan xœn, a silanfanna suxi a yii. Sofanla yi kiraan fata a so burunna ra. Balami yi sofanla bœnbœ alogo a xa fa kiraan xœn. ²⁴ Alatalaa malekan mœn yi sa ti kiradin

xœn manpa bili nakœ firinne longonna ra. Sansanna yi kiraan fœxœ firinne birin yi. ²⁵ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a dœndœn sansanna ra, a yi Balami sanna gbœœœœn sansanna ma. Balami mœn yi a bœnbœ. ²⁶ Alatalaa malekan mœn yi siga yœœn na pon! A sa ti yire yigbœœœnxini, dangude mi yi dœnaxan kœmœnna ma, a mi yi yi-ifanna ma. ²⁷ Sofanla to Alatalaa malekan to, a yi a yigodo Balami bun ma. Balami yi xœlœ, a yi sofanla bœnbœ a dunganna ra. ²⁸ Alatala yi sofanla dœœn fulun, sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “N nanse ligaxi i ra, alogo i xa n bœnbœ han sanœa ma saxan?” ²⁹ Balami yi sofanla yabi, a naxa, “Amasœtœ i bata n matandi! Xa silanfanna yi n yii nun, n yi i faxama nen iki sa!” ³⁰ Sofanla yi a fala Balami xa, a naxa, “I ya sofanla xa mi n tan na ba, i darixi dœœ naxan fari han to? N darixi ito ligœ i ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “En-œn.”

³¹ Alatala yi Balami yœœne rabi, a yi Alatalaa malekan to tixi kiraan na, a silanfanna a yii. Balami yi a xinbi sin, a yi a yœtagin lan bœxœn ma. ³² Alatalaa malekan yi a maxœdin, a naxa, “Nanfera i i ya sofanla bœnbœxi sanœa ma saxan? N bata fa, n xa i rati, amasœtœ kirani ito i xalin gbalon nin. ³³ Sofanla bata n to, a yi n dœ masara sanœa ma saxan. Xa na mi yi a ra nun, n bata yi i faxa nun, koni n yi a tan luma nen a nii ra.” ³⁴ Balami yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N mi yi a kolon a i tixi n yœœ ra kiraan na. Iki, xa sigatini ito mi rafan i ma, n xa xœtœ.” ³⁵ Alatalaa malekan yi a fala Balami xa, a naxa, “Siga muxuni itoe fœxœ ra. Koni n na naxan fala i xa, i xa na nan fala tun!” Balami nun Balaki a kuntigine yi siga.

³⁶ Balaki to a mœ a Balami bata fa, a yi siga a ralandeni Moyaba taana nde yi naxan Arinon baan dœ, a yamanan danna ra. ³⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “N mi yi i xilima ba? Nanfera i mi fa n fema? I yi mirixi nen a n mi nœ i binyœ ba?” ³⁸ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “I mi n to? N bata fa. Koni n nœ nanse falœ i xa? Ala na naxan fala n xa, fœ n xa na nan fala.” ³⁹ Balami nun Balaki yi siga Kiriya-Husoti yi. ⁴⁰ Balaki yi jingene nun yœœœœne ba saraxan na, a yi a subena nde so Balami

nun kuntigine yii naxanye yi a fəxə ra.

⁴¹ Xətənni, Balaki yi Balam tongo a yi te a ra Bamoti-Baali geyaan fari, a yamaan fəxə kedenna toɛ dənaxan yi.

23

¹ Balam yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura solofere nun konton solofere yitən n xa.” ² Balam naxan fala, Balaki yi na liga. Balaki nun Balam yi tura keden nun konton keden ba saraxan na saraxa gandene birin fari. ³ Balam yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine fəma be. N tan xa n masiga i ra. Waxatina nde Alatala fama nən n fəma. A na naxan yita n na, n na a ralima i ma nən.” A yi siga geyana nde xuntagi. ⁴ Ala yi fa Balam ralan. Balam yi a fala a xa, a naxa, “N bata saraxa gande solofere rafala, n bata tura keden nun konton keden ba saraxan na e birin fari.” ⁵ Alatala yi falan so Balam dɛ, a naxa, “Xetɛ Balaki fəma, i yi ito fala a xa.” ⁶ A yi xetɛ a fəma. A yi tixi a saraxa gan daxine dɛxən e nun Moyaba kuntigine birin. ⁷ Balam yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki bata n nafa sa keli Arami yi, Moyaba mangan bata n nafa sa keli sogeteden geyane ma. A yi a fala, a naxa, “Fa, i fa Yaxuba bənsənnə danga n xa! I fa gbalə falane ti Isirayila bənsənnə xili ma!”

⁸ Koni, n tan xa ne danga di, Ala mi naxanye dangaxi? N tan xa gbalə falane ti ne xili ma di, Alatala mi gbalon nagidixi naxanye ma?

⁹ N tixi gɛmɛnɛ xuntagi, n na e toma.

N tixi geyane fari, n na e matoma. Yamani ito a danna, a mi siyaan bonne yɛ.

¹⁰ Yaxuba bənsənnə gbo alo gbangbanna, nde nɔɛ Isirayila kaane fəxə kedenna naaninden yate?

N fan xa faxa tinxin muxune yɛ, N nananna xa liga alo e gbeena!

¹¹ Balaki yi a fala Balam xa, a naxa, “I nanse ligaxi n na? N faxi i ra nən alogo i

xa n yaxune danga, koni i dubama e xa nən tun!” ¹² A yi a yabi, a naxa, “Alatala naxan soxi n dɛ, n mi lan n na fala ba?” ¹³ Balaki yi a fala a xa, a naxa, “En siga yire gbɛtɛ yi, i mən sa e toɛ dənaxan yi. I e fəxə kedenna toma nən. I mi a birin toɛ. I yi e danga n xa mɛnni.”

¹⁴ A yi a xali Sofimi a xɛɛn ma Pisiga geyaan xuntagi. A yi saraxa gande solofere rafala mɛnni, a yi tura keden nun konton keden ba saraxa gandene birin fari.

¹⁵ Balam yi a fala Balaki xa, a naxa, “Ti i ya saraxa gan daxine dɛxən be, n tan xa siga Ala ralandeni mɛnni.”

¹⁶ Alatala yi fa Balam yɛtagi, a yi falan so a dɛ, a naxa, “Xetɛ Balaki fəma, i yi ito fala a xa.”

¹⁷ A yi xetɛ a fəma, a yi tixi a saraxa gan daxine dɛxən e nun Moyaba kuntigine. Balaki yi a maxədin, a naxa, “Alatala nanse falaxi?”

¹⁸ Balam yi waliyiya falane ti, a naxa, Balaki keli, i n xuiin mɛ!

I tuli mati n na Siporo a dii xɛmɛna!

¹⁹ Muxu mi Ala ra, a wulen fala, Adamadi mi a ra, a nimisa.

A naxan falaxi, a mi na lige ba?

A na falan naxan ti, a mi na rakamale ba?

²⁰ A duban nan soxi n yii lan e ma.

A barakan sa e yi.

N mi nɔɛ na maxɛtɛ.

²¹ A mi fe paxin toma Yaxuba bənsənni.

A mi fe xələn toma Isirayila yi.

Alatala, e Ala e tagi.

E fan a mangayaan matəxəma.

²² Ala nan faxi e ra

sa keli Misiran yi,

a nɔɔn tima e xa

alo burunna jingena.

²³ Kɔɛrayaan mi sese nɔɛ Yaxuba bənsənnə xili ma.

Serikariyaan mi nɔɛ sese ra Isirayila xili ma.

A falama nən e ma na waxatini,

“A mato, Ala naxan ligama!”

²⁴ Siyani ito kelima nən

alo yatana.

E bata e yitən alo yatana

naxan mi a sama

fə a na xɔɔyi seen don,

fə a na sube suxine wunla min.

²⁵ Balaki yi a fala Balam xa, a naxa, “Xa i mi a dangama, hali i nama duba a xa de!”

²⁶ Balami yi Balaki yabi, a naxa, “N mi yi a fala i xa ba, n naxa, ‘Alatala na naxan fala, n na nan ligama?’ ”

²⁷ Balaki yi a fala Balami xa, a naxa, “En siga yire gbete yi. Yanyina nde Ala tinma nen i xa e danga n xa menni.”

²⁸ Balaki yi Balami xali Peyori geyaan xuntagi, denaxan yee rafindixi tonbonna ma. ²⁹ Balami yi a fala Balaki xa, a naxa, “Saraxa gande solofere rafala n xa be, i yi tura keden nun konton keden yiton n xa.” ³⁰ Balami naxan fala, Balaki yi na liga. A yi turaan nun kontonna ba saraxan na saraxa gandene birin fari.

24

¹ Balami yi a to fa fala a yi rafan Alatala ma a xa duba Isirayila xa. Nayi, a mi kɛraya feene rawali alo waxatin danguxine yi. Koni a yi a yee rafindi tonbonna binni. ² Balami to a yee rakeli, a yi Isirayila kaane to malanxi bɛnsɔn yeen ma. Nayi, Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. ³ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa, N tan Balami, Beyori a dii xemena, n tan naxan feene fixen toma, n ma falan ni i ra: ⁴ N ni ito nan falama, n tan naxan Alaa falane mema, naxan fe toon tima alo xiyene fata Ala Senbe Kanna ra, naxan a xinbi sinma, a yee yi rabi.

⁵ Yaxuba bɛnsɔnna, e tan Isirayila kaane! E dɔxɔdene tofan!

⁶ E wuya bɔxɔn fari alo baane, alo nakɛne baan de, alo Alatala sansi xiri faɲin naxanye sixi, alo suman wudine igene de.

⁷ E ige ramaradene rafema nen ken! E sansine ige sa a faɲin na! E mangan gboma nen Manga Agaga xa, a mangayaan senben gboma ayi nen.

⁸ Ala nan faxi e ra sa keli Misiran yi, a nɔn tima e xa alo burunna jingena. E siyane nɔma nen naxanye e yengema, e yi e bun e xalimakunle ra, e yi e xɔnne yigira.

⁹ E e sama nen alo yatane.

Nde susu e rakele?

Naxan na duba i xa,

Ala xa na kanna baraka!

Naxan na i danga,

Ala xa na kanna danga!

¹⁰ Balaki yi xɔlo Balami ma han! A yi a yiine bɔnbɔ, a yi a fala Balami xa, a naxa, “N ni i xilixi nen alogo i xa n yaxune danga, koni i tan bata duba e xa sanja ma saxan. ¹¹ Iki keli be, siga i konni. N yi a ragidixi nen n xa i saren fi han, koni Alatala bata i kuma!” ¹² Balami yi Balaki yabi, a naxa, “Anu, n na a fala nen i ya xerane xa, n naxa, ¹³ ‘Hali Balaki a banxin so n yii naxan nafexi gbetin nun xemaan na, n mi nɔe Alatalaa yamarin matande fefe ma. Alatala na naxan fala, fɔ n xa na nan fala.’ ¹⁴ Awa iki, n bata siga n kon kaane fema. Koni e tuli mati. N xa i rakolon siyani ito naxan ligama i ya yamaan na waxati famatɔni.”

¹⁵ Balami yi waliyiya falane ti, a naxa:

N tan Balami, Beyori a dii xemena,

n tan naxan feene fixen toma,

n ma falan ni i ra:

¹⁶ N ni ito nan falama,

n tan naxan Alaa falane mema,

naxan Kore Xɔnna Ala wundo feene kolon,

naxan fe toon tima alo xiyena

fata Ala Senbe Kanna ra,

naxan a xinbi sinma,

a yee yi rabi.

¹⁷ N na a toma,

koni iki mi a ra.

N na a toma,

koni a mɔn makuya.

Sarena nde minima nen Yaxuba bɛnsɔnni, mangan kelima nen Isirayila yamanani.

A Moyaba yamanan mangane yengema nen,

a Seti bɛnsɔnna nɔ.

¹⁸ A Edɔn yamanan tongoma nen,

e nun Seyiri yamanana, a yaxuna.

Koni Isirayila senben gboma ayi nen.

¹⁹ Nɔ tiin minima nen Yaxuba bɛnsɔnni,

a yi e taane muxu dɔnxene raxɔri.

²⁰ Balami yi Amalekine to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:

Amaleki nan yi yamana singen na dunuɲa yi,

koni dɔnxen na,

a tununma nen habadan!

²¹ A mən yi Keni kaane to. A yi waliyiya falan ti, a naxa:

I dɔxɔden natangaxi,
alo xəliin naxan a tɛɛn saxi faranna ra.

²² Koni Asuri na ɛ suxu konyiyani,
Kenine janma nən.

²³ A mən yi waliyiya falan ti, a naxa:
Ee! Ala na ito liga,
nde luyɛ a nii ra?

²⁴ Kunkine kelima nən Sipiri yi,
e yi Asuri rayarabi, e nun Eberi.
Koni e fan faxama nən.

²⁵ Balami yi keli, a xetɛ a konni. Balaki fan yi siga.

25

Isirayila kaane yi suxurene batu

¹ Isirayila kaane yi dɔxi Sitimi yi waxatin naxan yi, xɛmɛne yi lu yalunyaan ligɛ e nun Moyaba jaxanle. ² E yi xɛmɛne xilima e suxure kideni. Yamaan yi e dɛge, e yi e xinbi sin e suxurene bun ma. ³ Nayi, Isirayila kaane yi Baali-Peyori batu. Nanara, Alatala yi xəlɔ e ma han!

⁴ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Yamaan yɛɛratine birin suxu, i yi e faxes, i yi e singan Alatala yɛtagi sogen na, alogo Alatala xa ba xəlɔxi Isirayila ma.” ⁵ Musa yi a fala Isirayila kitisane xa, a naxa, “ɛ birin xa muxune faxes naxanye Baali-Peyori batuxi.”

⁶ Isirayila xɛmɛna nde yi fa Midiyan jaxanla nde ra a konni, Musa nun Isirayila yamaan birin yɛtagi. Yamaan birin yi wugama Naralan Bubun so dɛɛn na. ⁷ Na ma, Finexasi, Eleyasari a dii xɛmɛna, saraxarali Harunaa dii xɛmɛna, na yi keli yamaan yɛ, a yi tanban tongo. ⁸ A yi siga Isirayila kaan fɔxɔ ra a bubuni. A yi e firinna sɔxɔn tanban na sanja ma kedenni e kuini. Fitina furen naxan yi Isirayila yi, na yi dan. ⁹ Muxu wuli mɔxɔɗɛn nun naanin nan faxes na furen ma.

¹⁰ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
¹¹ “Finexasi, Eleyasari a dii xɛmɛna, saraxarali Harunaa dii xɛmɛna, na bata n ma xəlɔn ba Isirayila ma. Amasɔtɔ n ma xɔxəlɔnna nan soxi a yi. Na ma, n mi Isirayila kaane raxɔrima xɔxəlɔnni.
¹² Nanara, i xa a fala a xa, n bata tin bɔɗɛ

xunbenla layirin tongɛ a xa. ¹³ Na layirin luma a tan xa nən e nun a yixɛtɛne, n yi e findi saraxaraline ra habadan. Amasɔtɔ a kunfa nən a Ala xɔn, a yi n solona Isirayila xa.”

¹⁴ Isirayila xɛmɛn naxan nun Midiyan jaxanla faxes, a yi xili nən Simiri, Salu a dii xɛmɛna. Simeyɔn bɔnsɔnna denbayana nde kuntigin nan yi a ra. ¹⁵ Midiyan jaxanla naxan faxes, a yi xili nən Kosibi, Suru a dii tɛmɛna. Midiyan xabilana ndee mangan nan yi a ra.

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “ɛ xa Midiyan kaane yatɛ ɛ yaxune ra, ɛ yi e yɛngɛ. ¹⁸ Amasɔtɔ e bata findi ɛ yaxune ra e to ɛ yanfa Peyori yi, Kosibi a fe yi, e xabila mangana nde a dii tɛmɛna, ɛ naxan faxes, na feen to fitina furen nafa.” ¹⁹ Na fitina furen yi dangu.

26

¹ A to dangu, Alatala yi a fala Musa nun Haruna dii Eleyasari xa, a naxa, ² “ɛ Isirayila yamaan tɛngɛ naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, e denbaya yɛɛn ma, naxanye birin nɔɛ yɛngɛn soɛ.” ³ Musa nun saraxarali Eleyasari yi falan ti e xa Moyaba mɛɛmɛɛni Yurudɛn baan dɛ Yeriko taan yɛtagi. E naxa, ⁴ “Xɛmɛne xa tɛngɛ naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔɗɛn na, alo Alatala a yamarixi Musa ma kii naxan yi.”

Isirayila kaan naxanye minixi Misiran yamanani, ne ni itoe ra:

⁵ Isirayila dii singe Rubɛn yixɛtɛne ni i ra: Xanɔki xabilana, Xanɔki yixɛtɛne; Palu xabilana, Palu yixɛtɛne; ⁶ Xesirɔn xabilana, Xesirɔn yixɛtɛne; e nun Karimi xabilana, Karimi yixɛtɛne. ⁷ Rubɛn xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin e nun saxan kɛmɛ solofere tonge saxan. ⁸ Eliyabi nan yi Palu a dii xɛmɛn na. ⁹ Eliyabi a dii xɛmɛne nan itoe ra: Nemuweli, Datan e nun Abirami. Datan nun Abirami yi findixi yamaan kuntigine nan na naxanye murutɛ Musa nun Haruna xili ma, e sa Kora muxune fari, e to murutɛ Alatala xili ma. ¹⁰ Bɔxɔn yi rabi, a yi e nun Kora gerun e bode xɔn. Tɛɛn yi a fɔxɔ ra birane muxu kɛmɛ firin tonge suulun gan. Na yi findi misaala ra yamaan xa. ¹¹ Koni, Kora yixɛtɛne birin mi faxes.

¹² Simeyōn yixetene ni i ra xabila yeen ma: Nemuweli xabilana, Nemuweli yixetene; Yamin xabilana, Yamin yixetene; Yakin xabilana, Yakin yixetene; ¹³ Sera xabilana, Sera yixetene; e nun Sayuli xabilana, Sayuli yixetene. ¹⁴ Simeyōn xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli keme firin.

¹⁵ Gadi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sefōn xabilana, Sefōn yixetene; Xagi xabilana, Xagi yixetene; Suni xabilana, Suni yixetene; ¹⁶ Osini xabilana, Osini yixetene; Eriya xabilana, Eriya yixetene; ¹⁷ Arodi xabilana, Arodi yixetene; e nun Areli xabilana, Areli yixetene. ¹⁸ Gadi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin keme suulun.

¹⁹ Eri nun Onan nan yi Yuda a dii xemene ra, koni Eri nun Onan bata yi faxa Kanan yamanani. ²⁰ Yuda yixetene ni i ra xabila yeen ma: Selaxa xabilana, Selaxa yixetene; Peresi xabilana, Peresi yixetene; e nun Sera xabilana, Sera yixetene. ²¹ Peresi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Xesirōn xabilana, Xesirōn yixetene; e nun Xamuli xabilana, Xamuli yixetene. ²² Yuda xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge solofere wuli sennin keme suulun.

²³ Isakari yixetene ni i ra xabila yeen ma: Tola xabilana, Tola yixetene; Puwa xabilana, Puwa yixetene; ²⁴ Yasubu xabilana, Yasubu yixetene; e nun Simiron xabilana, Simiron yixetene. ²⁵ Isakari xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme saxan.

²⁶ Sabulon yixetene ni i ra xabila yeen ma: Seredi xabilana, Seredi yixetene; Elon xabilana, Elon yixetene; e nun Yalele xabilana, Yalele yixetene. ²⁷ Sabulon xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge sennin keme suulun.

²⁸ Yusufu yixetene ni i ra xabila yeen ma: Manase nun Eframi. ²⁹ Manase yixetene ni i ra: Makiri xabilana, Makiri yixetene. Makiri nan Galadi soto. E nun Galadi xabilana, Galadi yixetene. ³⁰ Galadi yixetene ni i ra: Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; Xeleki xabilana, Xeleki yixetene; ³¹ Asireli xabilana, Asireli yixetene; Siken xabilana, Siken yixetene; ³² Semida xabilana, Semida yixetene; e nun Xeferi xabilana, Xeferi

yixetene. ³³ Selofexadi, Xeferi a dii xemen mi dii xeme soto, koni a dii temene soto nen. Selofexadi a dii temene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xogala, Milika e nun Tirisa. ³⁴ Manase xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli firin keme solofere.

³⁵ Eframi yixetene ni i ra xabila yeen ma: Sutela xabilana, Sutela yixetene; Bekeru xabilana, Bekeru yixetene; e nun Taxani xabilana, Taxani yixetene. ³⁶ Sutela yixetene ni i ra: Eran xabilana, Eran yixetene. ³⁷ Eframi xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge saxan wuli firin keme suulun. Yusufu yixetene nan ne ra xabila yeen ma.

³⁸ Bunyamin yixetene ni i ra xabila yeen ma: Bela xabilana, Bela yixetene; Asibeli xabilana, Asibeli yixetene; Axirami xabilana, Axirami yixetene; ³⁹ Sufami xabilana, Sufami yixetene; e nun Xufami xabilana, Xufami yixetene. ⁴⁰ Bela yixetene ni i ra: Arade nun Naman. Arade xabilana, Arade yixetene; e nun Naman xabilana, Naman yixetene. ⁴¹ Bunyamin xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme sennin.

⁴² Dan yixetene ni i ra xabila yeen ma: Suxami xabilana, Suxami yixetene. Dan xabila keden nan yi na ra. ⁴³ Suxami xabilan nan na ra, e malanxina muxu wuli tonge sennin wuli naanin keme naanin.

⁴⁴ Aseri yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yimina xabilana, Yimina yixetene; Yisiwi xabilana, Yisiwi yixetene; e nun Beriya xabilana, Beriya yixetene. ⁴⁵ Beriya yixetene ni i ra: Xeberi xabilana, Xeberi yixetene; e nun Malikili xabilana, Malikili yixetene. ⁴⁶ Aseri a dii temen yi xili nen Sera. ⁴⁷ Aseri xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge suulun wuli saxan keme naanin.

⁴⁸ Nafatali yixetene ni i ra xabila yeen ma: Yaseli xabilana, Yaseli yixetene; Guni xabilana, Guni yixetene; ⁴⁹ Yeseri xabilana, Yeseri yixetene; e nun Silen xabilana, Silen yixetene. ⁵⁰ Nafatali xabilane nan ne ra, e malanxina, muxu wuli tonge naanin wuli suulun keme naanin.

⁵¹ Isirayila xemen naxanye yate, muxu wuli keme sennin e nun keden keme solofere tonge saxan.

⁵² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁵³ Yamanani taxunma nen e tagi e keen na, fata muxune yatən na. ⁵⁴ Naxanye wuya, i xa kee gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya, i xa kee xurin so ne yii. Birin keen xa lan muxune yatən ma. ⁵⁵ Koni yamanan xa yitaxun masensenna nan xən. E a sətoma nen e keen na fata e benbane bənsənnə xınle ra. ⁵⁶ Birin kee bəxəni taxunma masensenna nan xən, bənsən gbeene nun bənsən xurine ye.

⁵⁷ Lewi bənsənnə muxuni itoe nan tenge e xabila yeən ma: Gerisən xabilana, Gerisən yixetene; Kehati xabilana, Kehati yixetene; e nun Merari xabilana, Merari yixetene. ⁵⁸ Lewi bənsənnə xabila gbətən ni i ra: Libini xabilana, Xebiron xabilana, Maxali xabilana, Musi xabilana, e nun Kora xabilana. Kehati nan Amirama sətə. ⁵⁹ Amirama a paxanla yi xili nen “Yokebedi,” Lewi a dii tēmənə, naxan bari Misiran yi. E nun Amirama nan Haruna nun Musa sətə, e nun Mariyama, e magiləna. ⁶⁰ Haruna nan Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara sətə. ⁶¹ Koni Nadaba nun Abihu faxa nen, e to tee daxataren xali Alatala yetagi.

⁶² E Lewi xēmən naxanye tenge, naxanye barin bata yi dangu kike kedenna ra, ne lan muxu wuli məxəjən nun saxan nan ma. E mi tenge Isirayila kaan bonne ye, amasətə e mi yi lan e xa kee bəxən sətə e ye. ⁶³ Musa nun saraxarali Eleyasari ne nan tenge Moyaba məməre ne ye Yurudən baan də Yeriko taan yetagi. ⁶⁴ Musa nun saraxarali Haruna Isirayila kaan naxanye tenge Sinayi tonbonni, na sese mi yi itoe ye. ⁶⁵ Amasətə Alatala bata yi a fala ne ma, a e faxama nen tonbonni. Keden mi lu fə Yefune a dii Kalebi nun Nunu a dii Yosuwe.

27

Kee fena sariyan dii temene xa

¹ Awa, Selofexadi a dii tēmənə ye fa, Xeferi a dii xēmənə, Galadi mamandenna. Manase a dii Makiri nan Galadi sətə Manase bənsənni, Yusufu a dii xēmənə. E xınle ni itoe ra: Maxala nun Noha nun Xəgala nun Milika e nun Tirisa. ² E yi fa Naralan Bubun so dəen na Musa nun saraxarali Eleyasari nun mangane nun yamaan birin yetagi. E naxa, ³ “Nxu baba bata faxa

tonbonni. A mi yi Kora ganla ye naxanye yi murutəxi Alatala xili ma, koni a faxaxi a yetəen yulubin nan ma, dii xēmənə mi yi a yii. ⁴ Nanfera nxu baba xınla ləye ayi a xabilani, bayo dii xēmənə to mi a yii ba? E keenna nde so nxu yii nxu baba ngaxakedenne tagi.”

⁵ Musa yi siga e kiti feen maxədinna tideni Alatala ma.

⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ⁷ “Selofexadi a dii tēmənə jəndi. Kee bəxəna nde so e yii e baba ngaxakedenne tagi. I lan i yi e baba keen so e yii. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Xa muxuna nde faxa a mi dii xēmənə lu, e xa a keen so a dii tēmənə yii. ⁹ Xa dii tēmənə mi a yii, e xa a keen so a ngaxakeden xēməmənə yii. ¹⁰ Xa a ngaxakeden mi na, e xa a keen so a baba ngaxakeden xēməmənə yii. ¹¹ Xa a baba ngaxakeden mi na, e xa a keen so a bari bodena nde yii a xabilani, a yi findi a gbeen na. A findima kiti sa sariyan nan na Isirayila kaane xa, Alatala naxan yamarixi Musa ma.’ ”

Yosuwe yi sugandi yamaan yeeratiin na Sariyane 31.1-8

¹² Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Te Abarimi geyani ito fari, i yi bəxən mato n naxan so Isirayila yii. ¹³ I na a mato, i laxirayama nen, alo i tada Haruna. ¹⁴ Amasətə e bata n ma yamarin matandi, yamaan murutə waxatin naxan yi Sini tonbonni igen də. I mi n ma sarijanna binya e yetagi, e to yi igen maxədinma.” Meriba igene nan yi ne ra Kadesi yi Sini tonbonni.

¹⁵ Musa yi a fala Alatala xa, a naxa, ¹⁶ “Alatala, Ala naxan niin biraxi adamadi-ine birin yi, i xa muxuna nde ti yamani ito xun na ¹⁷ naxan nəe tiye a yeə ra a feen birin yi. Alatalaa yamaan nama lu alo xuruseene xuruse raba mi naxanye xun na.”

¹⁸ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, “Nunu a dii Yosuwe tongo, n ma Nii Sarijanxin naxan yi, i yi i yii sa a fari. ¹⁹ I yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi, i yi a findi yeeratiin na e yeə xəri. ²⁰ I yi i sənbenə nde so a yii, alogo Isirayila yamaan birin xa a xuiin suxu. ²¹ A ti saraxarali Eleyasari yetagi, alogo a xa kiti sa feen maxədinne ti a xa, Yurima masensən ti

seen na Alatala yetagi.* Yosuwe nun Isirayila yamaan birin Eleyasari a yamarine suxuma nen e feene birin yi.”²² Musa yi a liga alo Alatala a yamari kii naxan yi. A yi Yosuwe tongo, a yi a ti saraxarali Eleyasari nun yamaan birin yetagi.²³ A yi a yiine sa a fari, a yi a findi yetatiin na, alo Alatala a fala e xa kii naxan yi fata Musa ra.

28

Sanle nun waxatine saraxane Xorɔyaan 29.38-46

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
² “Yamarini ito fi Isirayila kaane ma, i naxa,
‘E fa n kise donseene ra e waxati saxine
yi, naxanye ralima n ma teen na naxanye
xirin nafa n ma.’³ Ito fala e xa, i naxa,
‘Lɔxɔ yo lɔxɔ, e fa yeteen jee kedenna firin
na Alatala xɔn, fe mi naxanye ra saraxa
gan dixin na naxan nalima a ma teen na
waxatin birin.’⁴ Yetee keden xa ba xɔtɔnni,
a firindena fitirin ma.’⁵ A bama nen e nun a
bogise saraxana, murutu fujin kilo saxan
naxan namulanxi oliwi bogi dinxine turen
litiri keden nun a tagiin na.’⁶ Saraxa gan
daxini ito bama nen waxatin birin alo a liga
Sinayi geyaan fari kii naxan yi. A ralima
Alatala ma teen nan na, a xirin yi rafan
a ma.’⁷ Yeteen bama nen e nun a minse
saraxana, wudi bogi igen litiri keden e nun
a tagi. I xa minse saraxan bɔxɔn Alatala xa
yire sarijanxini.’⁸ Yeteen firinden bama
fitirin nan ma, e nun a bogise saraxana e
nun a minse saraxana alo i naxan bama
xɔtɔnni. A ralima Alatala ma teen nan na,
a xirin yi rafan a ma.’ ”

⁹ “ ‘Matabu Lɔxɔni, yeteen jee kedenna
firin xa ba saraxan na, fe mi naxanye ra, e
nun e bogise saraxane, murutu fujin kilo
sennin naxan namulanxi turen na e nun e
minse saraxana.’¹⁰ Na saraxa gan daxine
xa ba Matabu Lɔxɔne birin yi, sa lɔxɔ yo
lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun a minse
saraxana.’ ”

¹¹ “ ‘Kike nenen fɔlɔna, e xa tura bulan
firin ba saraxa gan dixin na Alatala xa,
e nun konton keden nun yeteen jee ke-
den kedenna solofere, fe mi naxanye ra.

¹² Xuruseene birin bama nen e nun mu-
rutu fujina naxan namulanxi turen na, bo-
gise saraxana. Ninge keden lanma murutu
fujin kilo solomanaanin nan ma. Kon-
tonna, kilo sennin.’¹³ Konton bulanna, kilo
saxan naxan namulanxi turen na bogise
saraxan na. Saraxa gan dixin na a ra
naxan nalima Alatala ma teen na, a xirin
yi rafan a ma.’¹⁴ Ninge keden bama nen
e nun a minse saraxana, wudi bogi igen
litiri saxan. Kontonna gbeena, litiri firin.
Yetee diina, litiri keden nun a tagi. Saraxa
gan dixin na a ra naxan bama kike nenen
birin na jee bun.’¹⁵ E mɔn xa kɔtɔ keden
ba yulubi xafari saraxan na Alatala xa, sa
lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e
minse saraxane.’ ”

Saraxaraline 23.5-14

¹⁶ “ ‘Jeen kike singen xii fu nun
naaninna, e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn
Sanla raba Alatala xa.’ ”

¹⁷ “ ‘Kikenit ito xii fu nun suulunde lɔxɔni,
sanla yi fɔlɔ. E xa buru ratetaren don xii
solofere.’¹⁸ Sanla xii singe lɔxɔni, e xa
yamaan xili malan sarijanxini. E nama e
wanle ke na lɔxɔni.’¹⁹ E xa tura bulan firin
nun konton keden nun yeteen jee keden
kedenna solofere ba saraxa gan dixin na
fe mi naxanye ra. E rali Alatala ma teen
nan na.’²⁰ Xuruseene bama nen e nun mu-
rutu fujin naxan namulanxi turen na, bo-
gise saraxana. Ninge keden lanma murutu
fujin kilo solomanaanin nan ma. Kon-
tonna, kilo sennin.’²¹ Yetee soloferene, kilo
saxan saxan.’²² E mɔn xa kɔtɔ keden ba yu-
lubi xafari saraxan na Ala solona seen na
e xa.’²³ Na birin sama lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan
nan fari naxan bama xɔtɔnni.’²⁴ Sanla xii
soloferene birin yi, e xa na kise donseene
nan nali teen na, e xirin yi rafan Alatala
ma, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxane nun minse
saraxane fari.’²⁵ Xii soloferede lɔxɔni, e
mɔn yi yamaan xili malan sarijanxini. E
nama e wanle ke na lɔxɔni.’ ”

Saraxaraline 23.15-22

²⁶ “ ‘Se Xaba Singen sali lɔxɔni, e na fa
bogise singene saraxane ra Alatala xɔn
Xunsagine Sanla waxatini, e xa yamaan
xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke.
²⁷ E xa tura bulan firin nun konton keden

* **27:21:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe seɓexi Xorɔyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan dixin na, a xirin yi rafan Alatala ma. ²⁸ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ²⁹ Yexee soloferene, kilo saxan saxan. ³⁰ E mon xa kot keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na e xa. ³¹ Na saraxane bama nen e nun e minse saraxane. E sa lxo yo lxo saraxa gan daxine nun e bogise saraxane fari. E xa xuruseene ba fe mi naxanye ra e nun e minse saraxane.’ ”

29

Saraxane Xotane Sanli *Saraxaraline 23.23-25*

¹ “ ‘Kike solofereden xi singe lxonni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke, koni e xa xotane fe na lxonni. ² E xa tura bulan keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan dixin na, fe mi naxanye ra. A xirin yi rafan Alatala ma. ³ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ⁴ Yexee soloferene, kilo saxan saxan. ⁵ E mon xa kot keden ba yulubi xafari saraxan na Ala solona seen na e xa. ⁶ Saraxan ne sama kike nenen saraxane nun lxo yo lxo saraxane nan fari e nun e bogise saraxane nun minse saraxane naxan falaxi sariyani. Saraxane nan ne ra naxanye nalima Alatala ma teen na, e xirin yi rafan a ma.’ ”

Ala solona lxon saraxane *Saraxaraline 23.26-32*

⁷ “ ‘Kike solofereden xii fude lxonni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E yi sun. E nama wali yo ke. ⁸ E xa tura bulan keden nun konton keden nun yexeen jee keden kedenna solofere ba saraxa gan dixin na Alatala xa fe mi naxanye ra, a xirin yi rafan a ma. ⁹ Xuruseene bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na, bogise saraxana. Ninge keden lanma murutu fujin kilo solomanaanin nan ma. Kontonna, kilo sennin. ¹⁰ Yexee soloferene, kilo saxan saxan. ¹¹ E mon xa kot keden

ba yulubi xafari saraxan na, sa Ala solona saraxan fari e nun lxo yo lxo saraxa gan daxine nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

Bubu Kui Sanla *Saraxaraline 23.33-44*

¹² “ ‘Kike solofereden xii fu nun suulunde lxonni, e xa yamaan xili malan sarijanxini. E nama e wanle ke. E xa sanla raba Alatala xa xii solofere. ¹³ Xii singe lxonni, e xa tura bulan fu nun saxan nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba saraxa gan dixin na Alatala xa, fe mi naxanye ra. A ralima a ma teen nan na, a xirin yi rafan a ma. ¹⁴ E bama nen e nun murutu fujin naxan namulanxi turen na bogise saraxana. Ninge keden kilo solomanaanin, kontonna kilo sennin. ¹⁵ Yexee fu nun naaninne, kilo saxan saxan. ¹⁶ E mon xa kot keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lxo yo lxo saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

¹⁷ “ ‘Xii firinde lxonni, e xa tura bulan fu nun firin nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ¹⁸ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ¹⁹ E mon xa kot keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lxo yo lxo saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²⁰ “ ‘Xii saxande lxonni, e xa tura bulan fu nun keden nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²¹ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²² E mon xa kot keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lxo yo lxo saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

²³ “ ‘Xii naaninde lxonni, e xa tura bulan fu nun konton firin nun yexeen jee keden kedenna fu nun naanin ba fe mi naxanye ra. ²⁴ E bama nen e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanje turane nun kontonne nun yexee yaten ma. ²⁵ E mon xa kot keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lxo yo lxo saraxa

gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

26 “ ‘Xii suulunde lɔxɔni, ɛ xa tura bulan solomanaanin nun konton firin nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna fu nun naanin ba fɛ mi naxanye ra. 27 E bama nɛn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yɛxɛɛne yatene ma. 28 ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

29 “ ‘Xii senninde lɔxɔni, ɛ xa tura bulan solomasɛxɛ nun konton firin nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna fu nun naanin ba fɛ mi naxanye ra. 30 E bama nɛn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yɛxɛɛne yatɛn ma. 31 ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

32 “ ‘Xii soloferede lɔxɔni, ɛ xa tura bulan soloferɛ nun konton firin nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna fu nun naanin ba fɛ mi naxanye ra. 33 E bama nɛn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yɛxɛɛne yatɛn ma. 34 ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

35 “ ‘Xii solomasɛxɛde lɔxɔni, ɛ xa ɛ malan. ɛ nama ɛ wanla kɛ. 36 ɛ xa tura keden nun konton keden nun yɛxɛɛn jɛɛ keden kedenna soloferɛ ba saraxa gan daxin na fɛ mi naxanye ra. E xa rali Alatala ma tɛɛn na, naxan xiri rafan a ma. 37 E bama nɛn e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane, naxanye lanjɛ turane nun kontonne nun yɛxɛɛne yatɛn ma. 38 ɛ mɔn xa kɔtɔ keden ba yulubi xafari saraxan na, sa lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa gan daxine fari e nun e bogise saraxane nun e minse saraxane.’ ”

39 “ ‘Saraxane nan ne ra ɛ lan ɛ xa naxanye ba Alatala xa sali lɔxɔne yi. E sama nɛn ɛ saraxa gan daxine fari, e nun ɛ bogise saraxane nun ɛ minse saraxane nun ɛ bɔjɛ xunbeli saraxane, ɛ naxanye ba dɛ tiina fe ra hanma ɛ jɛnige ma saraxane.’ ”

30

Dɛ tiine sariyana

1 Alatala Musa yamari naxanye birin ma, a yi ne birin fala Isirayila kaane xa.

2 Musa yi falan ti Isirayila bɔnsɔnne man-gane xa, a naxa, “Alatalaa yamarini ito nan fixi: 3 Xa xɛmɛna nde a kɔlɔ hanma a a dɛ ti a a xa saraxan ba Alatala xa hanma a xa fena nde raba, a nama a falan kala. A naxan birin falaxi, a xa na raba.”

4 “Xa sungutunna nde a kɔlɔ hanma a a dɛ ti a a saraxan bama Alatala xa, hanma a fena nde rabama nɛn, a mɔn a baba konni, 5 a baba na a mɛ waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kɔlɔne nun a dɛ ti xuine birin nakamali. 6 Koni a baba na a mɛ waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kɔlɔne nun a dɛ ti xuine rakamali. Alatala dijama nɛn a ma, bayo a baba mi tinxi.”

7 “Xa sungutunna nde a kɔlɔ hanma a a dɛ ti xaxilitareyani, na xanbi ra a yi futu, 8 a xɛmɛn na a mɛ waxatin naxan yi, xa a mi sese fala, a lan a yi a kɔlɔne nun a dɛ ti xuine rakamali. 9 A xɛmɛn na a mɛ waxatin naxan yi, xa a mi tin, a xa a kɔlɔne nun a xaxilitareya dɛ xuine yikala. Alatala dijama nɛn naxanla ma.”

10 “Kapa gilɛɛn hanma naxanla naxan xɛmɛn bata a mɛ a ra, xa na nde a kɔlɔ hanma a a dɛ ti a fena nde rabama nɛn, a lan a yi na birin nakamali.”

11 “Xa naxanla bata dɔxɔ xɛmɛ taa ra, a a kɔlɔ hanma a a dɛ ti a fena nde rabama nɛn, 12 a xɛmɛn na a mɛ, xa a mi sese fala a mi tondi, a lan a yi a kɔlɔne nun dɛ ti xuine birin nakamali. 13 Koni a xɛmɛn na a mɛ waxatin naxan yi, xa a mi tin, a mi lan a yi a kɔlɔne nun dɛ ti xuine rakamali. Alatala dijama nɛn a ma, amasɔtɔ a xɛmɛn bata a kala. 14 Nayi, a xɛmɛn nɔɛ tinjɛ nɛn hanma a tondi a kɔlɔne nun a dɛ ti xuine ma. 15 A na a mɛ, xa a xɛmɛn mi sese fala a naxanla xa, a bata tin a kɔlɔne nun dɛ ti xuine birin ma a dunduni. 16 Koni xa lɔxɔn bata dangu a xɛmɛna a fe mɛxi naxan yi, a yi fa a naxanla dɛ ti xuine kala, xɛmɛna a naxanla haken goronna tongoma nɛn.”

17 Alatala na sariyane nan falaxi Musa xa dɛ tiina fe yi naxalan futuxina fe yi hanma dii tɛmɛn naxan a baba konni.

31

Midiyan kaane yi naxankata

¹ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa,
² “Midiyan kaane fe naxin saran e ra, e naxan ligaxi Isirayila kaane ra. Na xanbi ra, i laxirayama nen.” ³ Nayi, Musa yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxuna ndee xa e yiton yenge so xinla ma e ye. E sigama Midiyan kaane nan yengedeyi, algo Alatala xa e fe naxine saran e ra.” ⁴ Nayi, e xa yenge soon muxu wuli keden keden tongo Isirayila bənsənne birin yi.”

⁵ E yi muxu wuli fu nun firin tongo Isirayila ganle ye yenge so xinla ma. Bənsən keden, wuli keden. ⁶ Musa yi e rasiga yengeni, bənsən yo bənsən muxu wuli keden, e nun Finexasi, saraxarali Eleyasari a dii xəməna, naxan se rasarijanxina ndee xali e nun xətaan naxanye fema yengeni.

⁷ E yi siga Midiyan yamanan yengedeni alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. E yi xəməne birin faxa. ⁸ E Midiyan manga suulun fan faxa, Efi nun Rekemi nun Suru nun Xuru nun Reba. E Beyori a dii Balami fan faxa silanfanna ra. ⁹ E yi Midiyan naxanle nun e diine tongo, e nun e xuruseene nun e yii seene birin. ¹⁰ E yi e taane nun e dəxədene birin gan. ¹¹ E yi se tongoxine birin xali e nun muxune nun xuruseene. ¹² E yi fa suxu muxune nun se tongoxine ra Musa nun saraxarali Eleyasari nun Isirayila yamaan fema daaxadeni Moyaba məməməni Yurudən baan dəxən Yeriko yetagi.

¹³ Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane yi siga e ralandeni daaxaden fari ma. ¹⁴ Musa yi xələ gali kuntigine ma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu kəmə xun na naxanye yi kelima na yengeni. ¹⁵ Musa yi e maxədin, a naxa, “Nanfera e naxanle luxi e nii ra?” ¹⁶ E tan nan Balami a kawandin name, e Isirayila kaane bira tinxintareyani Alatala ra Peyori yi, fitina furen yi so Alatala yamani. ¹⁷ Iki e dii xəməne birin faxa, e nun naxanla naxanye kəmə feen kolon. ¹⁸ Koni e nəe sungutun nasələnxine ramare nen e yete xa. ¹⁹ Naxanye birin faxan tixi e ye hanma e yiin din muxu faxaxin na, ne xa lu daaxaden fari ma xii solofere. E

lan e yi e rasarijan xii saxanden nun xii soloferede ləxəni e nun e suxu muxune. ²⁰ E mən xa dugine rasarijan, e nun seen naxanye rafalaxi kidin na hanma sii xaben na hanma wudin na.”

²¹ Sofaan naxanye keli yengeni, saraxarali Eleyasari yi a fala ne xa, a naxa, “Alatala ito nan yamarixi Musa ma a sariyani: ²² Xəmaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun yəxəna, ²³ e nun tən mi naxanye birin ganma, e xa ne rasarijan tən nan na. Na xanbi ra, e yi e rasin marasarijan igeni. Naxanye ganma, e ne rasin marasarijan igeni gbansan. ²⁴ E na e dugine xa xii soloferede ləxəni, e sarijanma nen. Nayi, e nəe soe nen daaxadeni.”

²⁵ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ²⁶ “I tan nun saraxarali Eleyasari nun yamaan xabila mangane, e muxune nun xuruseene birin tenge naxanye tongoxi yengeni. ²⁷ Na xanbi ra, i xa e yitaxun firinna ra, fəxə kedenna sofane nan gbeen na ra naxanye siga yengeni, fəxə kedenna yamaan dənən nan gbeen na ra. ²⁸ I xa ndedi ba sofane gbeen na mudun na Alatala xa: i muxu keden ba muxu kəmə suulunna ra hanma xuruse kəmə suulun e nun jingene nun sofanle nun yəxəene nun siine birin. ²⁹ I xa muduni ito ba e gbeen na, i yi a so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na. ³⁰ Isirayila yamaan dənən gbeen tan, i xa muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, hanma xuruse tonge suulun e nun jingene nun sofanle nun yəxəene nun siine birin. I yi e so Lewi bənsənna muxune yii, Alatala Batu Bubun taxuxi naxanye ra.” ³¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi. ³² Sofane seen naxanye tongo yengeni, itoe nan lu yengen xanbini: xuruse xunxuri wuli kəmə sennin wuli tonge solofere wuli suulun, ³³ jinge wuli tonge solofere wuli firin, ³⁴ sofali wuli tonge sennin wuli keden, ³⁵ e nun sungutun nasələnxi wuli tonge saxan wuli firin.

³⁶ Naxan yitaxun yengesone ra na ni i ra: xuruse xunxuri wuli kəmə saxan wuli tonge saxan e nun solofere kəmə suulun, ³⁷ xuruse xunxurin kəmə sennin tonge solofere e nun suulun yi ba a ra mudun

na Alatala xa, ³⁸ e nun jinge wuli tonge saxan wuli senninne, jinge tonge solofere e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa, ³⁹ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulunna, sofali tonge sennin e nun keden yi ba a ra mudun na Alatala xa, ⁴⁰ e nun muxu wuli fu nun senninna, muxu tonge saxan e nun firin yi ba a ra mudun na Alatala xa. ⁴¹ Musa yi na mudun so saraxarali Eleyasari yii Alatala gbeen na, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi.

⁴² Isirayila yamaan gbeen ni i ra Musa naxan dɔxɔ a danna. ⁴³ Yamaan gbeena: xuruse xunxuri wuli keme saxan wuli tonge saxan wuli solofere keme suulun, ⁴⁴ e nun jinge wuli tonge saxan wuli sennin, ⁴⁵ e nun sofali wuli tonge saxan keme suulun, ⁴⁶ e nun muxu wuli fu nun sennin. ⁴⁷ Naxan soxi Isirayila kaane yii, Musa yi muxu keden ba muxu tonge suulunna ra, a xuruse keden ba xuruse tonge suulunna ra, alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. A yi e so Lewi bɔnsɔnna muxune yii, Ala Batu Bubun yi taxuxi naxanye ra.

⁴⁸ Ganla kuntigine yi siga Musa fɛma naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na. ⁴⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “Sofaan naxanye nxɔ yamarine bun, nxu bata ne tɛngɛ. Hali keden mi baxi nxu ra. ⁵⁰ Nanara, nxu xɛma seen naxanye sɔtɔxi, nxu bata fa ne ra Alatala xɔn a kiseen na nxu niin xunba saranna ra: kɔɛ birane, yii kɔɛ rasone, yii soli rasone, tunla sone, e nun jɛrɛne.” ⁵¹ Musa nun saraxarali Eleyasari yi na xɛma muranne birin nasuxu e ra. ⁵² Kuntigin naxanye muxu wuli xun na e nun naxanye muxu keme xun na, ne xɛma seene binyan yi sigɛ han kilo keme tonge solofere, e naxanye fi Alatala ma. ⁵³ Sofane tan yi e se tongoxine ramara e yii. ⁵⁴ Musa nun saraxarali Eleyasari yi kuntigine xɛmaan tongo, e yi a xali Naralan Bubuni, alogo Alatala xa a jɔxɔ lu Isirayila kaane xɔn.

32

Isirayila kaana ndee yi dɔxɔ Yurudɛn sogeteden binni
Sariyane 3.12-22

¹ Xuruse wuyaxi yi Rubɛn nun Gadi bɔnsɔnne yii. E yi a to a Yaasɛri nun Galadi bɔxɔn yi fan e xuruseene xa. ² Nayi, Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi fa Musa nun saraxarali Eleyasari nun yamaan mangane fɛma, e yi a fala, e naxa, ³ “Alatala yamanan naxanye nɔxi Isirayila yamaan xa, Ataroti nun Dibon nun Yaasɛri nun Nimira nun Xɛsibɔn nun Eleyale nun Sebami nun Nebo nun Bewoni, ⁴ na yamanane fan xuruseene xa, anu xuruseene nxu tan yii han, nxu tan ɛ walikɛne.” ⁵ E yi a fala, e naxa, “Xa ɛ tinjɛ nxɔ falan ma, na bɔxɔn xa so nxu yii, ɛ nama nxu xali Yurudɛn baan kidi ma.”

⁶ Musa yi a fala e xa, a naxa, “ɛ tan dɔxɔn nɛn be ba, ɛ ngaxakedenne yi siga yɛngɛ sodeni? ⁷ Nanfera ɛ Isirayila kaane tunnaxɔlɔma sigadeni yamanani Alatala naxan soxi e yii? ⁸ ɛ fafane fan na nan liga bonni, n to e rasiga yamanan matodeni keli Kadesi-Barineya yi. ⁹ E te nɛn han Esikoli mɛrɛmɛrɛni. E to yelin yamanan matɔɛ, e yi Isirayila kaane tunnaxɔlɔ e ma alogo e nama siga yamanani Alatala naxan soxi e yii. ¹⁰ Na lɔxɔni Alatala yi xɔlɔ, a yi a kɔlɔ, a naxa, ¹¹ ‘Muxuni itoe naxan minixi Misiran yi, naxanye barin bata dangu jɛɛ mɔxɔjɛn na, ne mi bɔxɔn toma n na n kɔlɔxi naxan so fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii, amasɔtɔ e mi luxi n fɔxɔ ra ki fajɪ. ¹² Fɔ Yefune a dii Kalebi, Kenisi kaana, e nun Nunu a dii Yosuwe, bayo e lu nɛn Alatala fɔxɔ ra ki fajɪ.’ ¹³ Alatalaa xɔlɔ gbeen keli nɛn Isirayila kaane xili ma, a yi e rasiga tonbonna xun xɔn jɛɛ tonge naanin, han na waxatin muxune birin yi jan naxanye fe jaxin liga Alatala yɛtagi. ¹⁴ Iki ɛ tan yulubi kanne, ɛ faxi ɛ fafane nan ma. ɛ Alatala raxɔlɔma nɛn Isirayila xili ma dangu e ra. ¹⁵ Anu, xa ɛ xɛtɛ a fɔxɔ ra, a mɔn yamani ito birin luma nɛn tonbonni, ɛ yi findi yamaan birin halagi xunna ra.”

¹⁶ Na muxune mɔn yi e maso Musa ra e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu waxi sansanne sa feni be nxɔ xuruseene xa nxu yi taane ti nxɔ denbayane xa. ¹⁷ Na xanbi ra, nxu yɛngɛ so seene tongɛ, nxu yi ti Isirayila kaan bonne yɛɛ ra, nxu yi e xali e yirene yi. Nayi, nxɔ denbayane luma nɛn taa makantanxine kui, e ratanga yamanani ito

muxune ma. ¹⁸ Nxu mi xetε nxu konne yi, fɔ Isirayila kaane birin na dɔxɔ e bɔxɔne yi. ¹⁹ Nxu mi bɔxɔn sɔtɔma Yurudɛn baan fɔxɔ kedenni alo e tan, bayo nxu bata nxɔ bɔxɔn sɔtɔ be binni baan sogeteden binni.”

²⁰ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε falani ito liga, xa ε yengε so seene tongo Alatala xa, ²¹ xa ε sofane birin Yurudɛn baan gidi Alatala yetagi han a yi a yaxune birin kedi, ²² xa yamanan lu Alatala nɔɔn bun, nayi Alatala nun Isirayila tinma nɛn ε yi xetε be. Nayi, yamanani ito findima nɛn ε gbeen na Alatala yetagi. ²³ Koni xa ε mi na liga, ε bata yulubin liga Alatala ra. E xa a kolon, fa fala ε yulubin saranna ε lima nɛn. ²⁴ Awa, ε xa taane ti ε denbayane xa, e nun sansanne ε xuruse kurune xa, koni ε xa ε dε ti xuine rakamali de!”

²⁵ Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi a fala Musa xa, e naxa, “Nxu tan, i ya walikene a ligama nɛn alo i a yamarixi kii naxan yi. ²⁶ Nxɔ diine nun nxɔ naxanle nun nxɔ xuruseene birin luma nɛn Galadi taane yi. ²⁷ Koni nxu tan i ya walikene birin yengε so seene tongoma nɛn, nxu siga yengε sodeni Alatala yetagi, alo nxu kanna a falaxi kii naxan yi.”

²⁸ Musa yi yamarin fi saraxarali Eleyasari ma e nun Nunu a dii Yosuwe ma, e nun Isirayila bɔnsɔn mangane ma e fe ra. ²⁹ Musa yi a fala e xa, a naxa, “Xa Gadi kaane nun Rubɛn kaane Yurudɛn baan gidi ε fɔxɔ ra, e birin yi yengε so seene tongo Alatala xa, nayi yamanan na lu ε nɔɔn bun, ε Galadi yamanan so e yii e gbeen na. ³⁰ Koni xa e birin mi gidi ε fɔxɔ ra yengε so seene ra e yii, e xa dɔxɔ ε tagi Kanan bɔxɔni.”

³¹ Gadi kaane nun Rubɛn kaane yi a fala, e naxa, “Alatala bata naxan fala, nxu tan i ya walikene na ligama nɛn. ³² Nxu gidima nɛn Kanan yamanani Alatala xa yengε so seene ra nxu yii, koni nxu kεε bɔxɔn sɔtɔma nɛn Yurudɛn baan be binni.”

³³ Musa yi Amorine manga Sixɔn ma yamanan nun Basan manga Ogo a yamanan so Gadi kaane nun Rubɛn kaane nun Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii, e nun e taane nun bɔxɔn naxanye e rabilinni.

³⁴ Gadi kaane yi Dibon nun Ataroti nun Aroyeri nun ³⁵ Atiroti-Sofani nun Yaaseri nun Yogboha nun ³⁶ Beti-Nimira nun Beti-Haran ti taa makantanxine ra, e yi xuruse sansanne sa.

³⁷ Rubɛn kaane yi Xesibɔn ti, e nun Eleyale nun Kiriayatayimi nun ³⁸ Nebo nun Baali-Meyɔn, e naxanye xiliye masara, e nun Sibima. E taan naxanye ti e yi ne xili sa.

³⁹ Manase a dii Makiri yixetene yi siga Galadi yi, e yi a suxu, e yi Amorine kedi naxanye yi dɔxi na. ⁴⁰ Nayi, Musa yi Galadi so e yii alogo e xa dɔxɔ na. ⁴¹ Yayiri, Manase yixetena nde yi siga, a yi taadina ndee suxu, a yi e xili sa “Yayiriya.” ⁴² Noba yi siga, a yi Kenata suxu e nun a banxidene, a yi a xili sa “Nobaya.”

33

Isirayila kaane sigatina

¹ Isirayila kaane sigadene ni i ra e to mini Misiran yi e gali yeɛn ma, Musa nun Haruna yamarin bun. ² Musa yi tidene sebema Alatalaa yamarin nan ma. E sigadene ni i ra, e tide yeɛn ma.

³ E keli Ramisesi yi kike singen xii fu nun suulundeni Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuye baani. Isirayila kaane xɔɔyaxin yi mini Misiran kaane birin yetagi, ⁴ Misiran kaane yi e dii singene binbine maluxunma waxatin naxan yi Alatala naxanye faxa e ye. Amasɔtɔ Alatala e alane yalagi nɛn.

⁵ Isirayila kaane yi keli Ramisesi yi, e sa daaxa Sukɔti yi. ⁶ E yi keli Sukɔti yi, e sa daaxa Etama yi tonbonna danna ra. ⁷ E yi keli Etama yi, e yi xetε han Pihahiroti yi, Baali-Sefɔn yetagi, e yi sa daaxa Migidoli dɛxɔn. ⁸ E yi keli Pihahiroti yi, e yi baan gidi tonbonna binni, e yi xii saxan siga ti Etama tonbonni, e yi sa daaxa Mara yi. ⁹ E yi keli Mara yi, e siga Elimi yi, tigi fu nun firin e nun tugu bili tonge solofere yi denaxan yi. E yi daaxa mɛnni. ¹⁰ E yi keli Elimi yi, e sa daaxa Gbala Baan dɛxɔn. ¹¹ E yi keli Gbala Baani, e sa daaxa Sin tonbonni. ¹² E yi keli Sin tonbonni, e sa daaxa Dofika yi. ¹³ E yi keli Dofika yi, e sa daaxa Alusi yi. ¹⁴ E yi keli Alusi yi, e sa daaxa Refidimi yi, yamaan

mi min igen sətə dənaxan yi. ¹⁵ E yi keli Refidimi yi, e sa daaxa Sinayi tonbonni.

¹⁶ E yi keli Sinayi tonbonni, e sa daaxa Kibiroti-Hatawa yi. ¹⁷ E yi keli Kibiroti-Hatawa yi, e sa daaxa Xaseroti yi. ¹⁸ E yi keli Xaseroti yi, e sa daaxa Ritima yi. ¹⁹ E yi keli Ritima yi, e sa daaxa Rimən-Peresi yi. ²⁰ E yi keli Rimən-Peresi yi, e sa daaxa Libina yi. ²¹ E yi keli Libina yi, e sa daaxa Risa yi. ²² E yi keli Risa yi, e sa daaxa Kehelata yi. ²³ E yi keli Kehelata yi, e sa daaxa Saferi geyaan ma. ²⁴ E yi keli Saferi geyaan ma, e sa daaxa Harada yi. ²⁵ E yi keli Harada yi, e sa daaxa Makeloti yi. ²⁶ E yi keli Makeloti yi, e sa daaxa Taxati yi. ²⁷ E yi keli Taxati yi, e sa daaxa Tera yi. ²⁸ E yi keli Tera yi, e sa daaxa Mitika yi. ²⁹ E yi keli Mitika yi, e sa daaxa Hasimona yi. ³⁰ E yi keli Hasimona yi, e sa daaxa Moseroti yi.

³¹ E yi keli Moseroti yi, e sa daaxa Bene-Yakani yi. ³² E yi keli Bene-Yakani yi, e sa daaxa Horo-Gidigadi yi. ³³ E yi keli Horo-Gidigadi yi, e sa daaxa Yotobata yi. ³⁴ E yi keli Yotobata yi, e sa daaxa Abirona yi. ³⁵ E yi keli Abirona yi, e sa daaxa Esiyon-Gebere yi. ³⁶ E yi keli Esiyon-Gebere yi, e sa daaxa Kadesi yi Sini tonbonni. ³⁷ E yi keli Kadesi yi, e sa daaxa Horo geyaan ma, Edən yamanan danna.

³⁸ Saraxarali Haruna yi te Horo geyaan ma, Alatalaa yamarin ma. A sa faxa mənni, Isirayila kaane minin jεε tonge naaninden Misiran yi a kike suulunden xii singeni. ³⁹ Haruna bata yi jεε kεmε məxəjən nun saxan sətə siimayaan na a faxa waxatin naxan yi Horo geyaan fari.

⁴⁰ Kanan Manga Aradi naxan yi dəxi Negewi yi Kanan yamanani, na yi Isirayila kaane fa feen mε.

⁴¹ E yi keli Horo geyaan ma, e sa daaxa Salimona yi. ⁴² E yi keli Salimona yi, e sa daaxa Punon yi. ⁴³ E yi keli Punon yi, e sa daaxa Oboti yi. ⁴⁴ E yi keli Oboti yi, e sa daaxa Ye-Abarimi yi Moyaba danna ra.

⁴⁵ E yi keli Iyimi yi, e sa daaxa Dibon-Gadi yi. ⁴⁶ E yi keli Dibon-Gadi yi, e sa daaxa Alamən-Dibilatayimi yi. ⁴⁷ E yi keli Alamən-Dibilatayimi yi, e sa daaxa Abarimi geyane yi Nebo yεtagi. ⁴⁸ E yi

keli Abarimi geyane yi, e sa daaxa Moyaba mεmεmεne yi, Yurudən baan dεxən, Yeriko yεtagi. ⁴⁹ E yi daaxa Yurudən baan dεxən Moyaba mεmεmεne yi, keli Beti-Yesimoti yi han Abeli-Sitimi.

⁵⁰ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mεmεmεne yi Yurudən baan dεxən Yeriko yεtagi, ⁵¹ a Musa xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudən baan gidi, ε so Kanan yamanani, ⁵² ε xa yamanan muxune birin kedi. E e suxure gεmεne nun suxure wurene kala, e nun e taane kidene. ⁵³ E e yamanan tongo ε yi dəxə na, amasətə n bata a so ε yii ε gbeen na. ⁵⁴ E masensenna ti, ε yamanani taxun bənsənnε ra. Naxanye wuya, ε kεε bəxə gbeen so ne yii. Naxanye mi wuya ε xa a xurin so ne yii. E na naxan sətə masensenna xən, e gbeen nan na ra. Kεε bəxəne yitaxunma ε fafane bənsən yεen nan ma. ⁵⁵ Koni xa ε mi yamanan muxune birin kedi, ε na naxanye lu na, ne ε tərəma nən alo tansinna ε yεene xən hanma janla naxanye ε fatin masəxənma. E ε tərəma nən yamanani ε dəxəma dənaxan yi. ⁵⁶ Nayi, n naxan nagidixi e ma, na ligama ε tan nan na.”

34

Kanan bəxən danna

¹ Alatala yi a fala Musa xa, ² a a xa a yamari Isirayila kaane ma, a naxa, “E na so Kanan yamanani, n bəxən naxan soma ε yii ε kεen na, na danne ni i ra: ³ E yamanan yiifari fəxən danna findima Sini tonbonna nan na, Edən yamanan danna ra. Na danna fələma Fəxə Daraan yiifari fəxən nin sogeteden binni. ⁴ A bilinma nən Akaribimi geyaan yiifari fəxəni, siga Sini binni, dangu Kadesi-Barineya yiifari fəxən ma han Xasari-Adari han Asimon. ⁵ Keli Asimon yi, danna mən danguma nən sa dəxə Misiran xuden na, a sa dəxə fəxə igen na. ⁶ Sogegodode binni, danna findima fəxə ige gbeen nan na. ⁷ Kəmenna ma, ε xa danna sa fəxə ige gbeen nun Horo geyaan tagi. ⁸ Keli Horo geyaan ma, ε yi a radangu Lebo-Xamata han Sedadi yi. ⁹ A yi siga han Sifiron, sa dəxə Xasari-Enan na. E kəmən ma danna nan na ra. ¹⁰ Sogeteden binni, ε xa danna sa keli Xasari-Enan yi siga Sefami binni. ¹¹ Keli mənni, a yi siga Ribila binni,

Ayin sogeteden binni, sa dɔxɔ tintin yiren na Kinɛɛti Daraan sogetedeni. ¹² Danna yi sa dɔxɔ Yurudɛn Baan na siga Fɔxɔ Darani. E yamanan danne findin ne nan na.”

¹³ Musa yi na yamarine rali Isirayila kaane ma. A mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Alatala yamanani ito nan yitaxunma bɔnsɔn solomanaanin nun a tagiin na masensenna xɔn. ¹⁴ Amasɔtɔ Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bata yi e kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ. ¹⁵ Bɔnsɔn firin nun a tagini ito bata e kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ Yurudɛn Baan sogeteden binni, Yeriko yɛtagi.”

Yɛɛratine xa bɔxɔni taxun

¹⁶ Alatala yi a fala Musa xa, a naxa, ¹⁷ “Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe xa yamanani taxun. ¹⁸ I mɔn xa bɔnsɔn manga keden keden sa e fari e malideni.”

¹⁹ E xinle ni itoe ra: Yefune a dii Kalebi Yuda bɔnsɔnni,

²⁰ Amixudi a dii Semuyɛli Simeyɔn bɔnsɔnni,

²¹ Kisilon ma dii Elidadi Bunyamin bɔnsɔnni,

²² Yogili a dii Buki, Dan bɔnsɔn mangana,

²³ Efodi a dii Xaniyeli, Yusufu a dii Manase bɔnsɔn mangana,

²⁴ Sifitan ma dii Kɛmuyɛli, Yusufu a dii Eframi bɔnsɔn mangana,

²⁵ Parinaki a dii Elisafan, Sabulon bɔnsɔn mangana,

²⁶ Asan ma dii Palitiyɛli, Isakari bɔnsɔn mangana,

²⁷ Selomi a dii Axixudi, Aseri bɔnsɔn mangana,

²⁸ e nun Amixudi a dii Pedaheli Nafatali bɔnsɔn mangana.

²⁹ Alatala ne nan yamarixi e xa Kanan yamani taxun Isirayila kaane ra.

35

Lewi a taane

¹ Alatala yi a fala Musa xa Moyaba mɛɛmɛɛne yi Yurudɛn Baan dɛxɔn Yeriko yɛtagi, a naxa, ² “Isirayila kaane yamari a e xa taane ba e kɛɛ bɔxɔne ra e yi e fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma, alogo e xa dɔxɔ na. E mɔn yi na taane rabilin xɛene so e yii. ³ Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune taane

sɔtɔma nɛn e dɔxɔdene ra, e yi bɔxɔne sɔtɔ e rabilinni e jingene nun e seene nun e xuruseene xa. ⁴ E bɔxɔn naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, ne danne nun taane yinne xa makuya e bode ra han nɔngɔnna yɛ wuli keden. ⁵ Taan fɔxɔ naaninne kuyan xa lan, nɔngɔnna yɛ wuli firin sogeteden binni, nɔngɔnna yɛ wuli firin yiifari fɔxɔni, nɔngɔnna yɛ wuli firin sogegododen binni, e nun nɔngɔnna yɛ wuli firin kɔmɛnna ma. Taan xa lu a tagini. E xɛene danne sama na kii nin. ⁶ E taan naxanye soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii, e xa sennin sugandi ne yɛ marakisi taane ra alogo muxun naxan na faxan ti, a xa a gi, a siga mɛnna nde yi. E mɔn xa taa tonge naanin nun firin gbɛɛye so e yii. ⁷ A malanxina, e taa tonge naanin nun solomasɛxɛ nan soma Lewi bɔnsɔnna muxune yii e nun e rabilinne xɛene. ⁸ Isirayila bɔnsɔnna birin xa taana ndee so e yii naxan nun a bɔnsɔnna lan. Taa gɛgɛbe xa ba bɔnsɔn gɛeene bɔxɔne ra, ndedi yi ba bɔnsɔn xurine bɔxɔne ra.”

Marakisi taane

Sariyane 4.40-43 nun 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁹ Alatala yi a fala Musa xa, ¹⁰ a a xa a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E na Yurudɛn baan gidi e so Kanan yamanani, ¹¹ e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra. Naxan na faxan ti a mi a rakelixi a ma, a a gima nɛn a siga mɛnna nde yi. ¹² A yi ratanga faxes muxun gɛɛɛɛɛ muxun ma mɛnni, alogo a nama faxes benun yamaan yi a makiti. ¹³ E taan naxanye soma e yii, taa sennin nan findima marakisi taane ra ne yɛ. ¹⁴ Marakisi taa saxan xa lu Yurudɛn baan sogeteden binni, saxan Kanan yamanani. ¹⁵ Muxune ratangama nɛn taa senninni itoe yi, Isirayila kaana hanma xɔɛn naxan dɔxi Isirayila kaane yɛ. Naxan na faxan ti, a mi a rakeli a ma, fɔ a xa a gi, a siga mɛnna nde yi.”

¹⁶ “Xa muxuna nde faxan ti wure ma seen na, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁷ Xa a gɛmɛn tongo naxan muxun faxes, a muxuna nde gɔlɔn a ra, a yi a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes. ¹⁸ Xa a wudin tongo naxan muxun faxes, a yi muxuna nde bɔnbɔ a ra, a faxes, faxes tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxes.

¹⁹ Faxa muxun gbeepɔxɔ muxun nan faxa tiin faxama. A na a to, a xa a faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a boden nabira, a bata yi a yitɔn xɔnnantenyani, hanma a a rakeli a ma, a yi a gɔlɔn, a yi a faxa, ²¹ hanma a yi a bɔnbɔ xɔnnantenyani, a yi a faxa, faxa tiin nan na kanna ra. A lan a yi faxa. Faxa muxun gbeepɔxɔ muxun na a to, a xa a faxa.”

²² “Koni xa muxuna nde a boden nabira tantanni, xɔnnantenyaa mi a ra, hanma a a gɔlɔn, a mi a rakeli a ma, ²³ hanma a mi a toxi, a yi gɛmɛn nabira a ma naxan a faxɛ, a yi faxa, nayi bayo a yaxu mi a ra, a mi yi waxi fe ɲaxin liga feni a ra, ²⁴ yamaan xa faxa tiin nun faxa muxun gbeepɔxɔ muxun makiti na sariyane xɔn. ²⁵ Yamaan xa faxa tiin xun mafala faxa muxun gbeepɔxɔ muxun xɔn, e mɔn yi a xali marakisi taani a yi dɛnaxan yi. Faxa tiin xa lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa, naxan masusan ture sariɲanxin na. ²⁶ Koni xa faxa tiin mini marakisi taan danna ra, a yi dɛnaxan yi ²⁷ faxa muxun gbeepɔxɔ muxun yi a to marakisi taan bɔxɔn fari ma, faxa muxun gbeepɔxɔ muxun nɔɛ nɛn a faxadeni, a mi yatema faxa tiin na. ²⁸ Amasɔtɔ faxa tiin lan nɛn a lu marakisi taani han saraxarali kuntigin yi faxa. Fɔ na na faxa a yi nɔ xɛtɛ a bɔxɔne yi.”

²⁹ “Ɛ sariyane nan ne ra waxati famatɔne birin yi, ɛ nɛma dɔxi dɛdɛ yi. ³⁰ Naxan na muxun faxa, e xa a faxa xa sereyane sereyaan ba a a funfun na a ra. Koni ɛ nama muxu yo faxa sereya kedenna fala xuiin ma.”

³¹ “Ɛ nama gbetin nasuxu faxa tiin xunba saren na naxan lan a faxa. Ɛ xa a faxa. ³² Ɛ nama gbetin nasuxu muxun yii naxan bata a gi, a siga marakisi taani, alogo a mɔn xa xɛtɛ, a dɔxɔ a bɔxɔni benun saraxarali kuntigin xa faxa. ³³ Ɛ nama yamanan naxɔsi ɛ dɔxi dɛnaxan yi. Anu, muxu faxan yamanan xɔsima nɛn. Bɔxɔn mi rasariɲanma faxa tixin ma fɔ faxa tiin na faxa. ³⁴ Ɛ nama yamanan naxɔsi ɛ dɔxi dɛnaxan yi, e nun n tan fan dɔxi dɛnaxan yi. Amasɔtɔ Alatala nan n tan na, naxan dɔxi Isirayila kaane tagi.”

Kɛɛna fe sariyan dii tɛmɛne xa

¹ Denbaya xunna ndee yi fa fala tideni Musa nun Isirayila bɔnsɔnne yɛɛratine xa keli Makiri a dii Galadi bɔnsɔnni, Manase mamandenna, Yusufu yixɛtɛne xabilane.

² E yi a fala, e naxa, “Alatala to a yamari nxu kanna Musa ma a a xa kɛɛ bɔxɔne yitaxun Isirayila kaane ra masɛnsɛnna xɔn, a mɔn a yamarixi a ma nɛn a a xa nxu ngaxakedenna Selofexadi kɛɛn so a dii tɛmɛne yii. ³ Iki xa Isirayila bɔnsɔn gbɛtɛ xɛmɛna e futu, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxu bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛna bɔxɔn fari. Nayi, kɛɛ bɔxɔn naxan soxi nxu bɔnsɔnna yii masɛnsɛnna xɔn, na nde bama a ra nɛn. ⁴ Nayi, Isirayila Xɔrɔya Ƴɛɛn na a li, e kɛɛ bɔxɔn bama nɛn nxu bɔnsɔnna gbeen na, a sa e bɔnsɔn nɛnɛn gbeen fari.”

⁵ Musa yi Alatalaa yamarine rali Isirayila kaane ma, a naxa, “Yusufu a diine bɔnsɔnna muxune ɲɔndi. ⁶ Alatalaa yamarin ni i ra Selofexadi a dii tɛmɛne fe yi: Xɛmɛn naxan na e kɛnɛn e xa dɔxɔ na xɔn, koni a xa findi e baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde nan na, ⁷ alogo Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi. Isirayila kaane birin xa e benbane bɔnsɔnna kɛɛ bɔxɔn nan sɔtɔ. ⁸ Xa ɲaxalan yo bɔxɔn sɔtɔ kɛɛn na Isirayila bɔnsɔnna nde yi, a xa dɔxɔ a baba bɔnsɔnna xabilan muxuna nde xɔn, alogo Isirayila kaane birin xa e benbane kɛɛ bɔxɔn sɔtɔ. ⁹ Isirayila kɛɛ bɔxɔne nama keli bɔnsɔn gbɛtɛ yi siga bɔnsɔn gbɛtɛ yi, Isirayila bɔnsɔnne birin kɛɛ bɔxɔne xa lu e yii.”

¹⁰ Selofexadi a dii tɛmɛne yi a liga alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

¹¹ Maxala nun Tirisa nun Xɔgala nun Milika nun Noha nan Selofexadi a dii tɛmɛne ra. E yi dɔxɔ e baba ngaxakedenne dii xɛmɛne xɔn. ¹² E dɔxɔ nɛn e baba Yusufu a dii Manase bɔnsɔnna xabilane muxuna ndee xɔn. Na ma, e kɛɛ bɔxɔne yi lu e baba bɔnsɔnna xabilani.

¹³ Yamarine nun sariyane nan ne ra Alatala naxanye fala Isirayila kaane xa fata Musa ra Moyaba mɛrɛmɛrɛne yi Yurudɛn baan dɛxɔn Yeriko yɛtagi.

Sariyane

Nabi Musa Alaa Falan Naxan Sebe

Tawureta Musa yire suulunden ni i ra. Isirayila kaane bata yi findi konyine ra Misiran yamanani. Na konyiyaan bata yi bu han Ala Nabi Musa xe waxatin naxan yi. Ala yi a mali a xa Isirayila kaane raxoroya. E yi mini Misiran yamanani Ala senben barakani. Na xanbi ra, Ala yi e xun ti Kanan yamanan na, a denaxan fixi e ma. E yi kira yi, Ala yi mini e xa Sinayi geyaan fari. A yi a sariyan fi Nabi Musa ma alogo yamaan xa lu e Marigin sagoon lige. Koni yamaan yi Ala matandi sanja yi wuyaxi tonbonni. Na taruxun birin sebei Tawureta Musa yiren bonne kui.

Benun e xa Kanan boxon soto, Nabi Musa yi Isirayila kaane malan. A yi taruxuni ito birin nabira e ma. A mon yi xete Alaa sariyan birin ma alogo e nama jinan a xon Kanan boxoni. Na kawandin nan sebei Kitabun yireni ito kui.

Isirayila kaane somatona Kanan boxoni, Musa yi kawandi saxan ba Isirayila kaane xa. A singen sebei keli Sariyane sora 1 ma han a sora 4.43. A firinden sebei keli Sariyane 4.44 ma han a sora 28.68. A saxanden sebei keli Sariyane 28.69 ma han a sora 30.20.

Musa Ala kewanle nan ma fe rabirama en ma, a naxanye rakamalixi a xanun-tenya gbeen a yamaan xa: a bata yi layirin xidi e tagi, a yi ti e yee ra jee tonge naanin bun ma tonbonni, a yi e ratanga e yaxune ma, a yi a sariyane nun yamarine fala e xa e nun a de xuine. Koni Kitabun yireni ito mi findixi kawandin xan gbansan na, hanma sariyan naxanye bata yi kolon nun Kitabun yire singene xon. Musa falan tima nen be alo kawandi ba kendena, naxan a rame muxune xilima senben na alogo e xa e xaxili lu Alaa tinxinyaan xon ma. Nayi, e yi kisi feen lanna raso e nun a tan Ala keden peen tagi. Musa yi a fala, a naxa, "Isirayila kaane, e tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. I xa Alatala i ya Ala xanu i bojen birin na e nun i niin birin na e nun i senben birin na." (Sariyane 6.4-5) Falani ito

findixi Isirayila kaane tubi xuiin nan na e naxan falama boxo yo boxo e denkeleyana fe ra.

A sora naanin donxene, ne findixi fala jaxume firin nun taruxu firin nan na: a singen feene nan falama naxanye a yitama Yosuwe sugandi kii naxan yi Musa jaxoni alogo a xa ti Isirayila yamaan yee ra, siga na yamanani Ala yi naxan fima e ma (Sariyane 31). A mon betin yitama naxan xili "Musaa betina" (Sariyane 32). A mon Musaa dubana fe yebama Isirayila kaane xa (Sariyane 33), a yi Musa faxa feen fala (Sariyane 34).

E sariya kedin naxan to Yerusalen taani Ala Batu Banxini Manga Yosiya waxatini, na nae finde Kitabun yireni ito nan na (A mato Mangane Firinden sora 22 kui). Kitabun yireni ito a feene mon falama kitabu gbete yire wuyaxi kui alo Mangane nun Nabi Yeremi a Kitabun yirena han sa boxo Yesu waxatin na. Misaala ra, Matiyu 4.4 hanma Matiyu 10 e nun Maraka 12.32.

Nabi Musaa kawandi baana

¹ Falane ni itoe ra, Nabi Musa naxanye fala Isirayila kaane birin xa. Na waxatini, a yi Yuruden sogetede mabinna nin, Araba tonbonni Sufi yetagi, Paran, Tofeli, Laban, Xaseroti, nun Disahabi longonne ra. ² Keli Horebe geyaan ma siga Kadesi-Barineya, xii fu nun keden sigatiin na a ra kiraan xon ma naxan danguma Seyiri geyane binni. ³ E minin jee tonge naaninden kike fu nun kedenden xii singe boxoni Misiran boxoni, Nabi Musa yi Alatalaa yamarine birin nali Isirayila kaane ma. ⁴ Na waxatini, Musa bata yi Amorine manga Sixon no yengeni naxan yi dxi Xesibon yi, e nun Manga Ogo, Basan mangana, naxan yi dxi Asataroti nun Edere yi. ⁵ Yuruden sogeteden mabinni, Moyaba boxoni, Nabi Musa yi Alaa sariyan yeba e xa, a naxa:

⁶ Alatala en ma Ala ito nan falaxi en xa, Horebe geyaan ma, a naxa, "E bata bu geyani ito ma. ⁷ E keli, e siga geyane ma Amorine denaxan yi, menna longonna birin, Araba boxoni, geyane fari, Sefela nun Negewi binni, boxo ige deen na, han Kanan boxoni, han Liban yi, sa boxo Efirati baa gbeen na. ⁸ E xa na boxon mato, n

naxan fixi ε ma. Ε siga, ε xa na tongo, bayo n tan Alatala yati nan n kolo ε benbane xa, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba, e nun e bōnsōnna birin hali e dangu xanbini, a n na bōxōn nan soma e yii.”

*Nabi Musa yi kitisane dōxo
Xorəyaan 18.13-27*

⁹ Na waxatini, n ni ito nan fala ε xa, n naxa, “N tan kedenna mi nōε ε goronna tonge. ¹⁰ Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi. Iki ε bata wuya ayi alo sarene kore. ¹¹ Alatala ε benbane Ala xa ε rawuya ayi han wuli wuli. A xa ε baraka alo a a falaxi kii naxan yi. ¹² Koni, n tan kedenna nōε ε birin goronna tonge di, n yi ε kitine birin sa? ¹³ Ε xa xēmene sugandi ε bōnsōnne yi, naxanye xaxili fan, e feene yee toma, e binyaxi. N ne nan tima yamaan xun na.” ¹⁴ Ε yi n yabi, a n ma falan lanxi. ¹⁵ Nayi, n yi ε yēerate tongo, xēmε xaxilimaan naxanye binyaxi ε bōnsōnne ye. N yi e dōxo muxu wuli xun na hanma muxu kēmε hanma muxu tonge suulun hanma muxu fu. E findi kuntigine ra ε bōnsōnne tagi. ¹⁶ Na waxatini, n yi yamarini ito so ε kitisane yii. N naxa, “Ε xa ε tuli mati ε bari bodene ra. Ε yi e birin makiti tinxinni, ε ngaxakedenne tagi e nun e tan nun xōpene tagi. ¹⁷ Ε nama muxu yo rafisa bonne xa kiti sadeni. Ε ε tuli mati senβε kanna nun senβεtaren fan na. Ε nama gaxu muxu yo yee ra, bayo Ala nan kitisaan na. Xa kitin xōdōxo ε yii, ε xa a fala n xa, n tan yi kitin sa.” ¹⁸ Na kiini n bata yamarine birin yeβa ε xa, a lan ε xa naxan liga.

*Murutēn Kadesi yi
Yatene 13.1-33*

¹⁹ Na to dangu, en bata keli Horebe geyaan ma, en yi dangu tonbon magaxuxin na ε denaxan toxi. En yi ti kiraan xōn siga Amori geyane ma, alo Alatala en ma Ala a yamari en ma kii naxan yi. En yi so Kadesi-Barineya yi. ²⁰ N yi a fala ε xa, n naxa, “Ε bata Amori geyane li, Alatala en ma Ala denaxan fixi en ma. ²¹ A mato, Alatala ε Ala bata bōxōni ito dōxo en yee ra. Ε siga, ε xa na tongo alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi. Ε nama gaxu, ε nama kuisan.”

²² Na waxatini, ε birin yi fa n fēma, ε yi a fala n xa, ε naxa, “En xa xērane rasiga, e xa sa bōxōni ito feene rakōrōsi. E fa dēntēgen sa en xa, en lan en xa sigan ti kiraan naxan xōn e nun en sigama taan naxanye yi.” ²³ Ε miriyaan yi rafan n ma. Nanara, n yi xēmε fu nun firin yeβa ε bōnsōn keden kedenne tagi. ²⁴ E yi siga geyane yi han e sa Esikoli lanbanna li. E yi na yirene rakōrōsi. ²⁵ E yi na bōxōn bogi seene ba, e yi fa e yita en na. E yi dēntēgen sa en xa, e naxa, “Alatala en ma Ala bōxo fajin nan fixi en ma.” ²⁶ Koni ε mi tinxi sigε, ε murute nen Alatala ε Alaa yamarin bun ma. ²⁷ Ε yi lu tondi falane tiyε ε bubune kui. Ε naxa, “Alatala en napaxuxi, nanara a en naminixi Misiran yi alogo a xa en so Amorigine yii e yi en halagi. ²⁸ En sigan minen? En ngaxakedenne bata en tunnaxolo, e naxa, ‘Mēn kaane fangan gbo en xa! E mōn kuya en xa. Na taane gbo. Yinna naxanye e rabilinni, ne texi han kore. Nxu bata Anakine yati to na yi.’ ”

²⁹ N yi a fala ε xa, n naxa, “Ε nama kuisan. Ε nama gaxu e yee ra de! ³⁰ Alatala ε Ala naxan tima ε yee ra, a tan nan yengen soma ε xa alo a a liga ε yee xōri kii naxan yi Misiran yi han tonbonni. ³¹ Ε bata a to nayi, Alatala ε Ala faxi ε ra nen alo muxuna a diin xalima kii naxan yi ε sigatiin birin yi han ε yi fa be li.” ³² Koni na birin yi, ε mi yi laxi Alatala ε Ala ra. ³³ A tan nan yi tima ε yee ra kiraan xōn, a daaxadene fen ε xa ε luma denaxanye yi. Kōeen na, a kirani yalan tēen na. Yanyin fan na, kundaan yi ti ε yee ra.

Yatene 14.20-45

³⁴ Alatala to ε falan mε, a xolo, a yi a kolo, ³⁵ “Muxu kobini ito yo mi soε bōxo fajini ito yi, n naxan layirin tongo ε benbane xa ³⁶ fō Yefune a dii Kalebi, na nan a toma. N na bōxōn soma a yii nen a naxan yisigaxi e nun a bōnsōnna, bayo a lu nen Alatalaa kiraan xōn ken!”

³⁷ Alatala bata xolo n fan ma ε tan ma fe ra. A yi a fala, a naxa, “I tan yeteen mi soma bōxōni ito yi. ³⁸ Nunu a dii Yosuwe, i mali muxun nan fama sodeni. I xa a senβε so, bayo a tan nan tima Isirayila yee ra, e bōxōni ito soto e kēen na. ³⁹ Ε diine, ε a falaxi naxanye ma a e findima nen muxu suxine ra, e tan naxanye munma fe kobi nun fe fajin tagi rabaan kolon, e tan nan soma na

bəxəni. N na fima e tan nan ma. E tan nan a sətəma e kēen na. ⁴⁰ Koni ε tan, ε mən xa xetε, ε siga tonbonni, siga Gbala Baan kiraan xən.”

⁴¹ Ε yi a yabi, ε naxa, “Nxu bata findi yulubi kanne ra Alatala yεε ra yi, koni iki nxu xa siga yenge sodeni, alo Alatala en ma Ala a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” Ε birin yi ε yengesə seene tongo, bayo ε a mirixi nən a geya bəxəni ito masətən mi xədəxə. ⁴² Koni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A fala e xa, i naxa, ‘Ε nama siga yenge sodeni de! N mi luma ε xən. Ε yaxune ε nəma nən.’ ” ⁴³ N yi ε maxadi na kiini, koni ε mi ε tuli mati n na. Ε yi murutε Alatalaa yamarin ma, ε yi siga geya yireni wasoni. ⁴⁴ Amarin naxanye yi dəxi geyane yi, ne yi mini ε yengedeni alo kumi jεjεne dinma muxun na kii naxan yi. E yi ε kedi, e yi ε bənbə keli Seyiri han Xoroma. ⁴⁵ Ε to xetε, ε yi wuga Alatala yetagi han! Koni Alatala mi ε xuiin name, a mi a tuli mati ε xuiin na. ⁴⁶ Ε mən yi lu Kadesi yi alo ε bu na kii naxan yi a singeni.

2

¹ Na xanbi ra, nxu yi xetε tonbonni nxu kiraan suxu naxan danguma Gbala Baani, alo Alatala a fala n xa kii naxan yi. Nxu yi Seyiri geyane mabilin xii wuyaxi bun.

Isirayila kaane siga tiina

² Alatala yi a fala n xa, a naxa, ³ “Ε bata bu geyani ito rabilinni. Ε firifiri kəmenna ma.” ⁴ A yi a fala n xa a n xa yamarini ito fi ε ma. Ε danguma nən Seyiri bəxəni, ε ngaxakedenne dənaxan yi, Esayu bənsənna. E gaxuma nən ε yεε ra, koni ε xa a liga ε yeren ma, ⁵ ε nama yengen gidi e ma, bayo n mi sese soma ε yii fata e bəxən na, hali san tidena. N bata Seyiri geyane fi Esayu ma. ⁶ Ε na donseen nun igen naxan tongo fə ε xa a saren fi nən gbetin na. ⁷ Alatala ε Ala bata barakan sa ε kewanli. A yi a jəxə lu ε sigatiin xən ma ε yi tonbonni ito yi waxatin naxan yi. Nεε tonge naaninni ito bun ma, Alatala ε Ala nan yi ε xən. Sese mi dasaxi ε ma.

⁸ Nanara, en yi dangu en ngaxakedenne bəxən dəxən Esayu bənsənna naxanye dəxi Seyiri bəxəni. En mən yi Araba kiraan

suxu, naxan kelima Elati nun Esiyon-Gebere yi. Na xanbi ra, en yi en maxetε, en yi dangu Moyaba tonbon kiraan xən.

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Ε nama yengen gidi Moyaba kaane ma de! Ε nama e fen yengen na de, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii e konni. N bata Ari bəxən fi Loti bənsənna ma. ¹⁰ Emi kaane nan yi Ari bəxəni nun. Siya sənbəmaan nan yi ne ra. E yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. ¹¹ Muxuna nde yi e yatema Refa kaane nan na, alo Anaki bənsənna muxune, koni Moyaba kaane yi a falama e ma nən a ‘Emi kaane.’ ¹² Xori kaane nan yi dəxi Seyiri bəxəni a singeni. Koni Esayu bənsənna muxune yi e kedi, e yi e raxəri. E tan yi dəxə na yi, alo Isirayila kaane fan naxan liga na bəxəni Alatala dənaxan fi e ma. ¹³ Iki, ε keli, ε yi Serede xuden gidi.” Nayi, en yi na gidi. ¹⁴ Nεε tonge saxan nun solomasεεε nan dangu xabu en keli Kadesi-Barineya yi, han en Serede xuden gidi waxatin naxan yi. Na lixi, yengesoon naxanye birin yi na na waxati danguxini nun, ne birin bata yi faxa alo Alatala a kələ e xa kii naxan yi. ¹⁵ Alatala yi keli e xili ma han e birin yi jan daaxadeni.

¹⁶ Na yengesone to jan yamaan yε, e faxa, ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁸ “To, ε danguma nən Moyaba danna ra, siga Ari bəxəni. ¹⁹ Ε Amonine lima nən na. Ε nama yengen gidi e ma de! Ε nama e fen yengen na, bayo n mi e bəxə yo soma ε yii. N na fixi Loti bənsənna nan ma.”

²⁰ Na bəxən fan yi yatεxi Refa kaane gbeen nan na, bayo Refa kaane yi dəxi na nun. Amonine yi a falama e ma nən a “Samisumi kaane.” ²¹ Siya sənbəmaan nan yi e ra, e yi wuya, e kuya alo Anaki bənsənna muxune. Koni Alatala yi e halagi Amoni kaane xən. Amoni kaane yi e kedi, e yi dəxə e bəxəni. ²² Ala bata yi na fe sifan liga Esayu a diine xa naxanye yi dəxi Seyiri bəxəni, a to yi Xori kaane halagima e xən. E e kedi nən e yi dəxə e funfuni. E dəxi mənni han iki. ²³ Awi kaane tan, naxanye yi dəxi taane kui han Gasa, Kafatoro kaane nan ne halagi e to fa keli Kafatoro yi. E yi dəxə e funfuni.

²⁴ Ala yi a fala en xa, a naxa, “Ε ti kiraan xən, ε xa Arinon xuden gidi. A mato, n bata

Xesibon manga Sixon, Amarin so e yii, e nun a boxona. Iki, e xa na tongo. E xa na yengen nakeli. ²⁵ To, n na e yee ragaxun luma nen dunuja siyane birin yi. E na e xinla me, e xuruxurunma nen gaxuni gbirigbiri!”

*E yi Manga Sixon na
Yatene 21.21-30*

²⁶ N yi xerane rasiga bɔne xunbeli falane tideni Xesibon manga Sixon xa, keli Kedemoti tonbonni. N naxa, ²⁷ “Nxu wama i ya boxoni gidi feni. Nxu sigama kira gbeen nan tun xon. Nxu mi sigɛ komenna ma, nxu mi sigɛ yiifanna ma. ²⁸ Nxu na donseen nun igen naxan tongo, nxu a birin saren fima nen gbetin na. A lu nxu xa dangu nxu sanni i ya boxoni. ²⁹ Esayu bɔnsonna naxanye dɔxi Seyiri boxoni e nun Moyaba kaan naxanye dɔxi Ari boxoni, ne bata yi nxu sago sa a nxu xa dangu e boxone yi. I fan xa n sago sa alogo nxu xa Yuruden baan gidi, nxu yi so boxoni Alatala nxɔ Ala denaxan fixi nxu ma.” ³⁰ Koni Xesibon manga Sixon yi tondi nxu dangu feen ma a boxoni, bayo Alatala e Ala bata yi a xaxinla xɔdɔxɔ ayi. A yi a bɔnen balan alogo a xa a so e yii alo a kii naxan yi to.

³¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A mato, n bata Sixon nun a boxon so e yii. E xa sa na tongo e gbeen na.” ³² Sixon nun a yamaan birin yi fa en yengedeni Yahasi yi. ³³ Alatala en ma Ala yi Sixon so en yii, en yi a nɔ, e nun a diine nun a yamaan birin. ³⁴ En yi na taane birin suxu, en yi e birin kala. En mɔn yi xemene nun paxanle nun diine birin faxe. En mi muxu yo lu a nii ra. ³⁵ En mi sese tongo fɔ xuruseene nun se kenden naxanye yi na taane kui. ³⁶ Keli Aroyeri Arinon xuden dɛ, e nun taan naxan na meremerɛni, siga han Galadi, taa yo mi nɔ sɔtɔ en ma. Alatala en ma Ala e birin so nen en yii. ³⁷ Koni e mi e masoxi Amonine boxon na, hanma Yaboko xuden dɛ, hanma taan naxanye na geyane ma alo Alatala a yamari e ma kii naxan yi.

3

*E yi Basan yamanan masɔtɔ
Yatene 21.31-35*

¹ En yi en maxete, en yi te Basan kiraan xon. Basan manga Ogo yi mini en

yengedeni Edere yi, e nun a ganla birin. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama gaxu a yee ra, bayo n na soma i yii nen e nun a ganla birin e nun a boxona. I bata naxan liga Sixon na, Amarine mangana, naxan yi dɔxi Xesibon, i na nan ligama a fan na.” ³ Alatala en ma Ala yi Basan manga Ogo so en yii, e nun a ganla birin. En yi e birin faxe, muxu ne ne yo mi lu. ⁴ Na waxatini, en yi a taane birin suxu. Na taa yo mi lu en mi denaxan suxu. Taa tonge sennin nan yi e ra naxanye yi Arigobi rabilinni Basan manga Ogo a mangayaan bun. ⁵ Na taane birin yi rabilinxi yin matexine nan na. E yi balanxi dɛ wure daxine nan na. Banxide wuyaxi fan yi na naxanye mi yi rabilinxi yinne ra. ⁶ En yi na taane birin kala fefe, alo en na a liga Xesibon manga Sixon ma boxon na kii naxan yi. En yi xemene nun paxanle nun diine birin faxe taane birin yi. ⁷ En yi seene birin kala fɔ xuruseene nun se kenden, en naxanye tongo.

⁸ Na waxatini, en yi boxone birin tongo Yuruden sogeteden binni, e ba Amarine manga firinne yii, keli Arinon xudeni han Xerimon geyana. ⁹ Sidon kaane a falama na geyaan ma nen a “Siriya.” Amarine tan naxa a “Seniri.” ¹⁰ En yi na taane birin tongo na fiili yireni e nun Galadi boxona e nun Basan boxon birin, sa dɔxɔ Salaka nun Edere ra. Na taane birin yi Ogo a mangayaan nan bun Basan boxoni. ¹¹ Basan manga Ogo nan keden mi faxe Refa kaane ye. A wure saden mɔn Rabaha yi, Amonine manga taana. A kuyana, nɔngonna ye solo-manaanin, a yigbona nɔngonna ye naanin.

*Galadi nun Basan boxɔ yitaxunna
Yatene 32.1-42*

¹² Na waxatini, en yi na boxon tongo. Keli Aroyeri yi, sa dɔxɔ Arinon xude dɛen na e nun Galadi geyaan fɔxɔ kedenna e nun na taane, n yi na birin so Ruben nun Gadi bɔnsonna yii. ¹³ N yi Galadi fɔxɔ boden nun Basan manga Ogo boxon so Manase bɔnsonna fɔxɔ kedenna yii. Arigobi rabilinna boxon nun Basan boxon yi yatɛxi Refa kaane boxon nan na. ¹⁴ Manase a dii Yayiri yi Arigobi boxon findi a gbeen na han Gesuri kaane nun Maka kaane boxone danne. E yi Yayiri xili sa Basan boxon xun

ma. Han iki e a falama Basan bəxən ma nən a “Yayiri taana.” ¹⁵ N yi Galadi so Makiri yii. ¹⁶ N yi Galadi fəxə kedenna so Rubən bənsənna nun Gadi bənsənna yii han Arinon xudena. Xude wunla nan na danna ra, sa dəxə Yaboko xuden na, Amonine bəxən danna. ¹⁷ N mən yi Araba bəxən fan so e yii naxan danna lanxi Yurudən baan ma keli Kinəreṭi Darani, sa dəxə Araba Fəxə Ige Daraan na, Pisiga geyaan lanbanni, sogeteden binni.

¹⁸ Na waxatini n yi yamarini ito fi ε ma. N naxa, “Alatala ε Ala bata bəxəni ito fi ε ma alogo a xa findi ε gbeen na. Koni ε xeme kendene birin xa e yitən e siga e ngaxakedenne Isirayila kaane yee ra yenge sodeni. ¹⁹ E paxanle nun ε diine nun ε xuruseene nan tun luma taane kui n naxan soxi ε yii. N na a kolon xuruse wuyaxi ε yii. ²⁰ E luma nən sofayani han Alatala ε Ala yi matabun fi ε ngaxakedenne fan ma. Alatala ε Ala bəxən fima e ma nən Yurudən kidi ma. Na waxatini, ε birin nəe xete nən ε gbee bəxəni n naxan soxi ε yii.”

²¹ Na waxatini, n yi yamarin so Yosuwe yii. N yi a fala a xa, n naxa, “I bata feene birin to i yeen na Alatala ε Ala naxan ligaxi manga firinni itoe ra. Alatala na ligama nən yamanan birin na, i na dangu denaxan yi. ²² I nama gaxu e yee ra, bayo Alatala ε Ala nan e yengema ε xa.”

Nabi Musa mi soma Kanan bəxəni

²³ Na waxatini, n yi Alatala maxandi, n naxa, ²⁴ “Marigina Alatala, i bata i ya fisamantenyaan nun i senben yita i ya walikeen na. Ala gbete yo mi kore xənna ma hanma bəxən ma naxan nəe i ya wanle nun i ya kabanakone lige. ²⁵ Yandi, tin n xa Yurudən baan gidi alogo n xa na bəxə fəjin to naxan a kidi ma, e nun a geya yire fəjina, e nun Liban bəxəna.” ²⁶ Koni Alatala bata yi xələ n ma ε tan ma fe ra. A mi n xuiin namexi. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A lu na ki, i nama fa feni ito fala n xa sənən. ²⁷ Te Pisiga geyaan xuntagi, i yi sogegododen binna mato e nun kəmen fəxən binni, e nun yiifari fəxən binni, e nun sogeteden binni. I xa a mato i yete yeen na. Koni i xa a kolon a fəjin na, i mi Yurudən baan gidima. ²⁸ Yamarin fi Yosuwe ma, i limaniyaan nun senben fi a ma, bayo a

tan nan tima yamaan yee ra Yurudən baan gidideni. I bəxən naxan toma, a tan nan a ligama Isirayila yi na bəxən sətə e kee bəxən na.” ²⁹ Nayi, en yi lu lanbanni Beti-Peyori yetagi.

4

Alaa sariyan suxu fena

¹ Iki, Isirayila, ε tuli mati. E xa tənne nun sariyane suxu, n na ε xaranma naxanye ma iki, alogo ε xa siimayaan sətə, ε mən xa bəxən sətə Alatala ε benbane Ala naxan fixi ε ma. ² E nama sese sa n ma yamarin fari, n naxan falaxi ε xa. E mən nama sese ba a ra. E xa Alatala ε Ala yamarine suxu alo n na falama ε xa kii naxan yi.

³ E bata a to ε yene ra Alatala naxan ligaxi Baali-Peyori yi. Alatala ε Ala bata muxun birin fəxa naxanye Baali suxuren batuxi Peyori yi. ⁴ Koni ε tan naxanye biraxi Alatala ε Ala fəxə ra, ε birin mən ε nii ra han to.

⁵ E a kolon, n bata ε xaran tənne nun sariyane ma alo Alatala n ma Ala a yamarixi n ma kii naxan yi, alogo ε xa e suxu na bəxəni denaxan findima ε gbeen na. ⁶ E xa e suxu ki fəji, alogo a xa findi lənnin na ε xa, e nun xaxili fəjin na siya gbətene yee ra yi. Siya gbətene na sariyani itoe e fe me, e a falama nən, e naxa, “Siya gbeenitoe lənnixi, e xaxinla fan.” ⁷ Siyaan mundun ma ala masoxi a ra alo Alatala en ma Ala masoxi en na kii naxan yi, en na a maxandi waxatin naxan yi? ⁸ Siya gbeen mundun na alo en tan tənne nun sariya tinxinxine naxan yii alo n sariyan naxan soma ε yii to? ⁹ E a liga ε yeren ma ε siimayaan birin yi, ε yi ε yete ratanga alogo ε nama jinan na feene xən ε naxanye toxi. Ne nama ba ε bəjəni. E xa ε diine xaran ne ma e nun e fan yixetene.

¹⁰ E miri na bəxən ma ε ti Alatala ε Ala yetagi waxatin naxan yi Horebe geyaan ma. Na bəxəni Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Yamaan birin xa malan n yetagi. N xa n ma sariyan fala e xa alogo e xa gaxu n yee ra e dunuṣa yi gidini. E mən xa e diine fan xaran ne ma.” ¹¹ E yi ε maso ε ti geyaan san bun. Tēen bata yi geyaan birin suxu, te han kore. Dimin nun tutin nun kundaan yi godo. ¹² Alatala yi falan ti ε xa tēen tagi. E

yi a xuiin me falan tiye, koni e mi a gbindin to. E yi a xuiin nan tun mema. ¹³ A yi a layirin nali e ma, yamari fune, a naxanye yamarixi e ma a e xa e suxu. A yi ne sebe geme walaxa firinne ma. ¹⁴ Na waxatini, Alatala yi n yamari, a n xa e xaran tonne nun sariyane ma, alogo e xa e suxu boxoni naxan findima e gbeen na, e na Yuruden baan gidi.

¹⁵ Alatala falan ti e xa waxatin naxan yi Horebe geyaan fari, teen tagi, e mi a gbindin to. Nayi, e xa e yete ratanga, ¹⁶ e nama findi fe kalane ra, e suxuren nafala sena nde sawuran na naxan nun xamena hanma jaxanla maliga, ¹⁷ hanma subena naxan boxon ma, hanma xaliin naxan kore, ¹⁸ hanma bubusena hanma yexene igeni. ¹⁹ E nama e yee rate kore e sogen batu, hanma kiken, hanma sarene. Seen naxanye birin kore, e nama e yigodo ne xa, e nama e batu. Alatala e Ala nan ne soxi siyane birin yii naxanye dunuja yi. ²⁰ Koni e tan, Alatala bata e ramini Misiran yamanani alo wuren bama sulun teeni* kii naxan yi, alogo e xa findi a gbee yamaan na, alo e kii naxan yi to.

²¹ Alatala yi xolo n ma e fe ra. A yi a kolo, a n mi Yuruden baan gidima, n so boxo fajini ito yi Alatala e Ala naxan fi e ma e keen na. ²² N tan, n faxama boxoni ito nin. N mi Yuruden baan gidima. Koni e tan a gidima nen, e yi na boxo fajin tongo e gbeen na. ²³ E a liga e yeren ma alogo e nama jinan Alatala e Alaa layirin xon a naxan tongoxi e xa. E nama se maliga suxure yo rafala Alatala e Ala tonna saxi naxan na, ²⁴ bayo Alatala e Ala xoxolon, a luxi nen alo teen naxan halagin tima.

²⁵ E na diine nun mamandenne soto waxatin naxan yi, e na bu na boxoni, xa e kalan ti, e suxuren nafala sena nde maligan na, e fe jaxin liga Alatala e Ala yetagi naxan a raxoloma, ²⁶ koren nun boxon nan en serene ra to, e janna nen boxoni mafuren naxan findima e gbeen na Yuruden kidima. E mi siimaya sotoma. E halagima nen. ²⁷ Alatala e raxuyama ayi nen siya gbetene tagi. E xurunje ayi ne ye Alatala na e xali denaxan yi. ²⁸ E suxurene batuma nen menni, muxune naxanye rafalama wudin

na, hanma gemen na, suxuren naxanye mi noe seen toe, e mi fe mema, e mi e degema, e mi se xirin mema. ²⁹ E fama nen Alatala e Ala fendeni menni. E mon a toma nen, xa e a fen e boren birin na e nun e niin birin yi. ³⁰ E toroma waxatin naxan yi, na feene birin e lima nen. Na waxatini e xetema nen Alatala e Ala ma, e yi a xuiin name. ³¹ Bayo Alatala e Ala, Ala na a ra naxan kininkinin, naxan mi e rabeginma, naxan mi e halagima. A mi jinanje layirin xon, a a kolo naxan ma e benbane xa.

³² E miri fe fonne ma naxanye bata dangu, e nun naxanye bata liga xabu Ala Adama daxi boxon fari waxatin naxan yi. E miri boxon yiren birin ma. Fe gbete bata liga naxan gbo ito xa ba? E bata na jaxonna me ba? ³³ Siya gbeten na ba naxan bata Ala fala xuiin me teen tagi, a mon yi lu a nii ra alo e tan? ³⁴ Ala mundun bata siyana nde ba siya gbeten yii misaale nun taxam-assenne nun kabanakone nun yengene nun senbe gbeen nun noon nun fe magaxuxine xon, alo Alatala e Ala feen naxanye birin liga e xa Misiran yamanani e yee xori? ³⁵ Na bata fixa e xa alogo e xa la a ra, a Alatala keden peen nan Ala ra, gbete mi na fo a tan. ³⁶ E bata a xuiin name keli kore alogo a xa e maxuru. A tee gbeen yita e ra boxon ma, e mon yi a xuiin name teen tagi. ³⁷ A e benbane xanu nen, a yi e bomsanna fan sugandi hali e dangu xanbini. Na nan a toxi a yi e ramini senben na Misiran yamanani. ³⁸ A yi siyane kedi e xa naxanye senben yi gbo e tan xa. A yi e boxon so e yii e keen na alo a kii naxan yi to. ³⁹ E xa a kolon e boreni to, a Alatala keden peen nan Ala ra kore xonna ma e nun boxon ma. Gbete mi na. ⁴⁰ E xa a tonne nun a yamarine suxu, n naxanye soma e yii to, alogo e xa herin soto e tan nun e yixetene hali e dangu xanbini, alogo e xa siimaya xunkuyen soto boxoni Alatala e Ala denaxan fima e ma han habadan.

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 19.1-13 nun Yosuwe 20.1-9

⁴¹ Nabi Musa yi taa saxan sugandi Yuruden sogeteden binni. ⁴² Ne yi findi marakisi taane ra faxa tiine xa naxanye e boden faxama koni e mi a rakelixa a ma,

* **4:20:** Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

e mi a yitənxi xənnantenyani. Na kannanoma ludeni taani itoe nde keden yi nən alogo a niin xa ratanga gbeexəyaan ma. ⁴³ Na taane ni i ra: Bəseri taan naxan tonbonni fiili yireni Rubən bənsənna konni, Ramoti taan naxan Galadi bəxəni, Gadi bənsənna konni, e nun Golan taan naxan Basan bəxəni Manase bənsənna konni.

Musaa kawandi baan firindena

⁴⁴ Alaa sariyan ni i ra, Nabi Musa naxan nali Isirayila kaane ma. ⁴⁵ Maxadi xuine nun tənne nun sariyane ni i ra, Nabi Musa naxan fala Isirayila kaane xa e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi. ⁴⁶ E yi Yurudən kidima mərəmərəne yi Beti-Peyori yətagi, Manga Sixən ma bəxən ma, Amorine mangana, naxan yi dəxi Xesibən yi. Nabi Musa nun Isirayila kaane yi a nə e yi minima Misiran bəxəni waxatin naxan yi. ⁴⁷ E yi a bəxən tongo, e nun Ogo a bəxəna, Basan mangana. Amorine manga firinne nan yi ne ra Yurudən kidima, a sogeteden binni. ⁴⁸ Na bəxən danne ni i ra: Keli Aroyeri yi han Arinon xuden də sa dəxə Xerimon geyaan na, naxan xili Siyon, ⁴⁹ e nun Araba bəxən birin Yurudən kidima a sogeteden binni, a sa dəxə Fəxə Ige Daraan na Pisiga geyaan san bun.

5

Yamari fune fe

Xəryaan 20.1-17

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan maxili, a yi a fala e xa, a naxa, “Isirayila kaane, ε tuli mati tənne nun sariyane ra, n naxanye falama ε xa to. E xa e xaran, ε yi e suxu ki fəni. ² Alatala en ma Ala bata layirin tongo en xa Horebe geyaan ma. ³ Alatala nun en benbane xa mi layirini ito xidixi. A xidixi en tan nan birin tagi en tan naxan mən en nii ra to. ⁴ Alatala falan ti nən ε xa keli tēn tagi geyaan ma yēn nun yēn. ⁵ Na waxatini n tan nan yi tima ε nun Alatala tagi alogo n xa Alatalaa falane rali ε ma, bayo ε yi gaxuxi tēn yēn ra. E mi te geyaan fari.” A yi a fala, a naxa, ⁶ “Alatala nan n tan na i ya Ala naxan i ramini konyiyani Misiran yi.”

Yamari singena

⁷ “I nama ala gbete batu fə n tan.”

Yamari firindena

⁸ “I nama suxuren nafala hanma sena nde sawurana, seen naxan kore, naxan bəxən ma hanma naxan igeni. ⁹ I nama i xinbi sin e xa. I nama e batu. Amasəto n tan, Alatala, i ya Ala, n xəxələn. Naxanye na n naxaxu, n ne hakene saranma e diine ra nən han mayixete saxan hanma naanin. ¹⁰ Koni naxanye na n xanu, e n ma yamarine suxu, n hinanma ne ra nən han mayixete wuli keden.”

Yamari saxandena

¹¹ “I nama Alatala i ya Ala xinla fala fuuni, amasəto Alatala na kannanaxankatama nən.”

Yamari naanindena

¹² “I xa Matabu Ləxən binya, i yi a rasarijan alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi. ¹³ I xa wali xii sennin bun ma, i yi i ya wanle birin ke. ¹⁴ Koni xii soloferede ləxəni, Alatala i ya Alaa Matabu Ləxən nan na ra. I nama wali yo ke, i tan ba, i ya dii xəmənen ba, i ya dii tēmənen ba, i ya konyin ba, i ya jingen ba, i ya sofanla ba, i ya xuruseen birin ba hanma hali xəjen naxan i konni, alogo i ya walikene fan xa e matabu alo i tan. ¹⁵ I nama jinan a konyin nan yi i ra Misiran yi. Alatala i ya Ala yi i ramini konyiyani a senben nun nəən na. Na nan a toxi n na falaxi i xa, i xa Matabu Ləxən binya.”

Yamari suulundena

¹⁶ “I baba nun i nga binya alo Alatala i ya Ala a yamarixi i ma kii naxan yi, alogo i xa siimaya xunkuyen nun hərin sətə bəxəni Alatala i ya Ala naxan fima i ma.”

Yamari sennindena

¹⁷ “I nama faxan ti.”

Yamari soloferedena

¹⁸ “I nama yalunyaan liga.”

Yamari solomasexedena

¹⁹ “I nama mujan ti.”

Yamari solomanaanindena

²⁰ “I nama wule seren ba i adamadi boden xili ma.”

Yamari fudena

²¹ “I nama mila i bodena paxanla xən hanma a banxina hanma a xēna hanma a konyina hanma a jingena hanma a sofanla

hanma i adamadi boden gbee seen naxan birin na.”

²² Alatala na feene nan falaxi ε birin malanxin yεε xori, a xui yitexin na, geyaan fari, keli tεen nun dimin nun kundani. A mi sese sa a fari. A yi e sebe walaxa gεmε daxi firin ma, a yi e so n yii.

Xorɔyaan 20.18-21

²³ E xuini ito mεxi waxatin naxan yi keli dimini tεen tagi geyaan fari, ε nun ε man-gane nun fonne yi fa n fema. ²⁴ E yi a fala n xa, ε naxa, “Alatala en ma Ala bata a nɔrɔn yita en na e nun a gbona. En bata a xuiin name falan tiye tεen tagi. Nxu bata a kolon to, a Ala nɔe falan tiye nen muxun na, na kanna mɔn yi lu a nii ra.

²⁵ Iki, nanfera en na en masoma faxan na? Tεeni ito en faxama nen. Xa en mɔn en tuli mati Alatala en ma Ala xuiin na, en faxama nen. ²⁶ Adamadiin mundun luxi alo en tan naxan bata habadan Ala xuiin mε falan tiye tεen tagi, a mɔn yi lu a nii ra?

²⁷ I tan Musa, i maso Alatala en ma Ala ra, i yi i tuli mati a ra. A naxan falama, i xa na radangu nxu ma. Nxu nxu tuli matima i ra nen. Nxu mɔn yi a liga.”

²⁸ Alatala yi ε falan mε, ε naxan falaxi n xa. A yi a fala n xa, a naxa, “N bata yamaan xuiin mε, e naxan falaxi i xa. Nɔndin na a ra. ²⁹ A yi lan nun n yεragaxun xa lu e bɔɔɔni waxatin birin, e yi n ma yamarine suxu, alogo e tan nun e bɔnsɔnna xa hεrin sɔtɔ habadan! ³⁰ Siga, i xa sa a fala e xa, a e xa so e bubune kui. ³¹ Koni i tan xa lu n fema be. N xa n ma yamarine nun tɔnne nun sariyane birin fala i xa, i lan i xa e xaran naxanye ma, alogo e xa ne suxu e na so bɔxɔni n dεnaxan fima e ma.” ³² Alatala ε Ala naxan yamarixi ε ma, ε xa na liga ki fajɔi. E nama siga kɔmɛn ma, ε nama siga yiifanna ma. ³³ E xa bira kirani ito nan fɔxɔ ra Alatala en ma Ala naxan yamarixi, alogo ε xa lu ε nii ra, ε sabati, ε siimaya xunkuyen sɔtɔ bɔxɔni ε dεnaxan sɔtɔma.

6

I xa Ala xanu

¹ Yamarine nun tɔnne nun sariyane ni i ra, Alatala ε Ala naxan yamarixi n ma alogo n xa ε xaran e ma, alogo ε xa e suxu bɔxɔni ε Yurudεn gidima naxan sɔtɔdeni. ² E xa gaxu Alatala en ma Ala yεε ra. E xa tɔnne

nun yamarine birin suxu ε siimayaan birin yi, n naxanye soxi ε yii, ε tan, ε diine, e nun ε mamandenne, alogo ε xa siimaya xunkuyen sɔtɔ. ³ Isirayila kaane, ε xa ε tuli mati falani itoe ra ε yi e suxu ki fajɔi, alogo ε xa hεrin sɔtɔ, ε yi wuya ayi na bɔxɔni nɔnɔn nun kumin gbo dεnaxan yi, alo Alatala ε benbane Ala a falaxi ε xa kii naxan yi.

⁴ Isirayila kaane, ε tuli mati. Alatala en ma Ala keden peen na a ra. ⁵ I xa Alatala i ya Ala xanu i bɔɔɔni birin na e nun i niin birin na e nun i sɛnbɛn birin na. ⁶ N yamarini itoe naxan fixi i ma iki, e xa lu i bɔɔɔni. ⁷ I xa i ya diine xaran ne ma waxatin birin. I xa e fe fala i nεma banxini, i nεma sigatini, i nεma i sε e nun i nεma kele. ⁸ I xa na falane xidi i yiin na, e nun i tigi ra alogo i nama jinan e xɔn. ⁹ I xa e sebe i ya banxin sɛnbɛtɛnne ma e nun dεεne ma.

¹⁰ Alatala ε Ala na ε xali bɔxɔni a dεnaxan soma ε yii, alo a a kɔlɔ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi, taa belebele tofajine dεnaxan yi ε mi naxanye tixi, ¹¹ e nun banxi rafexine hεrisigen sifan birin na ε mi naxanye fenxi, e nun xɔjɔinne ε mi naxanye gexi, e nun manpa bili langane nun oliwi bili langane ε mi naxanye sixi, ¹² ε na ε dεge han ε yi wasa, ε nama jinan Alatala ε Ala xɔn de, naxan ε raminixi konyiyani Misiran yi. ¹³ E xa Alatala binya ε Ala, ε yi a keden peen batu. E xa ε kɔlɔ a tan nin. ¹⁴ E nama ala gbɛtɛye batu de, ε rabilinna muxune naxanye batuma, ¹⁵ bayo Alatala ε Ala naxan ε tagi, na xɔxɔlɔn. Xa na mi a ra a xɔlɔma nen ε ma, a mɔn yi ε faxa. ¹⁶ E nama Alatala ε Ala mato bunbani de, alo ε naxan liga Masa yi. ¹⁷ Koni ε xa Alatala ε Alaa yamarine suxu ki fajɔi, e nun a maxadi xuine e nun a tɔnne a naxanye yamarixi ε ma. ¹⁸ E xa tinxinyaan nun fe fajine liga Alatala yεε ra yi, alogo ε xa hεrin sɔtɔ, ε yi bɔxɔ fajin sɔtɔ Alatala a kɔlɔ naxan na ε benbane xa. ¹⁹ E ε yaxune kedima nen alo Alatala a fala kii naxan yi.

²⁰ E diine na ε maxɔdin waxatin naxan yi, e naxa, “Maxadi xuine nun tɔnne nun yamarini itoe bunna nanse ra, Alatala en ma Ala naxan yamarixi en ma?” ²¹ E e yabima nen, ε naxa, “Nxu yi findixi Firawonaa konyine nan na Misiran yamanani, koni Alatala yi nxu ramini Misiran yi a

senben xon. ²² Alatala yi taxamasenne nun kabanako belebele magaxuxine liga nxu yee xori Misiran kaane ra, e nun Firawona nun a denbayaan birin. ²³ A yi nxu ramini Misiran yi alogo a xa nxu xali boxoni, a a kolob denaxan ma fe ra en benbane xa, a a soma en yii. ²⁴ Alatala yi nxu yamari, a nxu xa sariyani itoe birin suxu nxu yi gaxu Alatala en ma Ala yee ra alogo nxu xa herin soto waxatin birin, nxu yi siimaya fajin soto alo en kii naxan yi iki. ²⁵ Xa en yamarini itoe birin suxu ki faji Alatala en ma Ala naxanye yamarixi en ma, na findima en ma tinxinyaan nan na.”

7

Isirayila nun Kanan kaane fe Xorayaan 34.11-16

¹ Alatala e Ala na e xali boxoni waxatin naxan yi, a denaxan fima e ma, a siya solofere kedima nen: Xitine nun Girigasane nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine, e nun Yebusune, siya solofere naxanye wuya e xa, e senben mon gbo e xa. ² Alatala e Ala na e lu e sagoni waxatin naxan yi, e yi e no, e xa e halagi fefe! E nama layiri yo xidi, e mon nama kininkinin e ma. ³ Futun nama so e tagi. E nama e dii temene fi e dii xemene ma. E nama naxanle fen e yee dii xemene naxanle ra. ⁴ Xa na mi a ra xorjeni itoe e diine ratantanma nen, e yi se gbete ye batu, Alatala yi xolo e ma, a yi e halagi mafuren! ⁵ E xa ito nan liga e ra: E xa e saraxa gandene nun e kide gemene birin kala. E yi e Asera kide gbindonne sege, e yi e suxurene birin gan.

⁶ Bayo e bata findi yama rasarijanxin na Alatala e Ala xa. Alatala e Ala bata e tan nan sugandi boxon siyane birin ye alogo e xa findi a gbee yamaan na. ⁷ Alatala mi biraxi e foxo ra, a yi e sugandi, bayo e tan gbo yamaan birin xa. E tan yi xurun yamaan birin xa. ⁸ Koni Alatala e tan nan xanuxi. A yi a layirin nakamali a naxan tongo, a a kolob naxan ma e benbane xa. Na nan a toxi a e ramini a senben na konyiyani. A yi e xunba Firawona yii, Misiran mangana. ⁹ Nanara, e xa a kolon, a Alatala e Ala, a tan keden peen nan Ala ra. A tinxin. Naxanye na a xanu, e a yamarin suxu, a a layirin nakamalima ne xa nen a hinanni

han mayixete wuli keden. ¹⁰ Naxanye na a xonnantunya, a ne fan saranna fima nen, a yi e halagi. Ala na xonnantunyaan saranma nen keden na. ¹¹ Nayi, i xa n ma yamarine nun tonne nun sariyane suxu ki faji, n ni yamarixi naxan na to.

Sariyane 28.1-14

¹² Xa i yamarini itoe rame, i yi e suxu ki faji, Alatala i ya Alaa layirin nakamalima i xa nen a hinanni, alo a a kolob i benbane xa kii naxan yi. ¹³ A i xanuma nen, a barakan sa i ya fe yi, a mon yi i wuya ayi. A barakan sama nen i ya dii barini e nun i ya xee ne bogiseene, maala nun manpa nenen nun turena, e nun i ya jinge diin nun yee diin naxanye xalin kuruni, na boxoni, a a kolob naxan ma e benbane xa, a a soma e yii. ¹⁴ A e barakama nen dangu siyane birin na. Dii baritaren mi luye e tagi, xemene ba, naxanla ba, hali xuruseene. ¹⁵ Alatala e ratangama nen furen sifan birin ma. A mi fitina fure yo ragide e ma alo e naxanye toxi Misiran yi. Koni a ne rasanbama muxune ma nen naxanye na e xon. ¹⁶ E lan nen e xa muxune birin faxa, Alatala e Ala naxanye soma e yii. E nama kininkinin e ma, e mon nama e gbee alane batu, alogo e nama e ratantan.

¹⁷ E a mirima nen e borjeni, “Siyani itoe gbo en tan xa. Nxu tan e non di?” ¹⁸ Koni, e nama gaxu e yee ra. Alatala e Ala naxan ligaxi Firawona nun Misiran boxon birin na, na xa rabira e ma. ¹⁹ E bata fe xode xene to naxanye dxi e ra, e nun taxamasenne nun kabanakoon naxanye ligaxi. E bata Alatala e Ala senben nun non to a e ramini naxan na Misiran boxoni. Alatala e Ala na fe sifan ligama nen yamanane birin na e gaxuxi naxanye yee ra. ²⁰ Alatala e Ala e luma nen alo jurun naxanye e yaxune kedima han hali naxanye e luxunxi e ma, ne fan yi halagi. ²¹ E nama gaxu e yee ra, bayo Alatala e Ala nan e tagi, a gbo, a magaxu. ²² Alatala e Ala siyani itoe kedima nen e yee ra xunxuri yeen ma, e mi no e birin faxe sanja yi kedenni, alogo burunna subene nama wuya ayi, e e toro. ²³ Alatala e Ala e soma nen e yii. A yi e yifu han, e halagi. ²⁴ A e mangane soma nen e yii, e yi e xinle ralo ayi dunja yi. Muxu yo mi no tiye e kanke. E e birin halagima nen. ²⁵ E xa e ala sawurane gan. E nama mila xemaan

nun gbetin xɔn naxan na suxurene ma. Ɛ nama ne tongo ɛ gbeen na alogo a nama findi luti ratixin na ɛ fan yee ra. Amasɔtɔ se xɔsixin nan na ra Alatala ɛ Ala yee ra yi. ²⁶ Ɛ nama na suxure sifan naso ɛ banxine yi de, alogo ɛ fan nama halagi alo e tan. Ɛ xa ne rapaxu bayo e haramuxi.

8

Ɛ nama jinan Alatala xɔn

¹ Ɛ xa yamarini itoe birin suxu n naxanye yamarima ɛ ma to alogo ɛ xa siimaya fajin sɔtɔ, ɛ yi wuya ayi. Ɛ yi na bɔxɔn sɔtɔ Alatala a kɔlɔxi naxan ma fe ra, a a soma nen ɛ benbane yii. ² Ɛ ɛ miri sigati xunkuyen ma Alatala ɛ Ala naxan nagidi ɛ ma tonbonni jee tonge naanin bun alogo a xa ɛ findi muxu yete magodoxine ra. A mɔn xa ɛ keɗaan feseɗese, alogo a xa a kolon feen naxan ɛ sɔndɔmeni, xa ɛ a yamarine suxe, hanma xa ɛ mi e suxe. ³ A ɛ findi muxu yete magodoxine ra nen, a yi ɛ rakame. A mɔn yi Manna donseen* so ɛ yii, ɛ nun ɛ benbane mi yi donseen naxan kolon. Na birin alogo a xa a yita ɛ ra, a muxun mi balon donseen xan gbansan na, fɔ Alatala falan naxanye birin tima. ⁴ Nee tonge naaninni itoe bun, ɛ domane mi kalaxi, ɛ sanne mi kusinxi. ⁵ Ɛ xa a kolon a Alatala ɛ Ala ɛ maxuruma nen alo diin fafe a maxuruma kii naxan yi. ⁶ Ɛ xa Alatala ɛ Alaa yamarine birin suxu, ɛ bira a kirane fɔxɔ ra, ɛ mɔn yi gaxu a yee ra.

⁷ Alatala ɛ Ala ɛ xalima nen bɔxɔ fajini xudene nun darane denaxan yi. Tigi ige gbeen minima na bɔxɔn lanbanne nun a geyane yi. ⁸ Murutun nun fundenna nun manpa binle† nun xɔde binle nun girenada binle nun oliwi turene nun kumin gbo na bɔxɔni. ⁹ Burun mi janma na bɔxɔni, sese mi fa dasama ɛ ma. Ɛ nɔe wuren be nen gɛmeni, wure gbeela fan yi sɔtɔ geyane yi.

¹⁰ Ɛ na ɛ dege han ɛ yi lugo, ɛ xa barika bira Alatala ɛ Ala xa bɔxɔ fajini ito a fe ra. ¹¹ Ɛ a liga ɛ yeren ma de! Ɛ nama jinan Alatala ɛ Ala xɔn, ɛ yi tondi a yamarine nun sariyane nun tɔnne suxe, n naxanye yamarima ɛ ma to. ¹² Ɛ na ɛ dege han ɛ yi lugo, ɛ na banxi fajine ti, ɛ yi dɔxɔ

menni, ¹³ ɛ jingene nun siine nun yexene na wuya ayi, ɛ gbetin nun ɛ xemaan na gbo ayi, ɛ herisigen birin na gbo, ¹⁴ ɛ xa a liga ɛ yeren ma alogo ɛ nama waso han ɛ yi jinan Alatala ɛ Ala xɔn, naxan ɛ ramini konyiyani Misiran bɔxɔni. ¹⁵ A bata ɛ radangu tonbon gbee magaxuxin na, saji xɔlene nun tanle denaxan yi, igen mi bɔxɔn naxan yi. A yi igen namini fanyeni ɛ xa. ¹⁶ A yi Manna donseen so ɛ yii tonbonni ɛ benbane mi yi donseen naxan kolon, alogo a xa ɛ findi muxu yete magodoxine ra, a yi ɛ keɗaan feseɗese, a yi nɔ fe fajin ligadeni ɛ xa. ¹⁷ Ɛ nama a miri, a ɛ herisigeni ito sɔtɔxi ɛ senben nun ɛ fangan nan xɔn. ¹⁸ Ɛ xaxili lu Alatala ɛ Ala xɔn, bayo a tan nan senbeni ito fima ɛ ma alogo ɛ xa na herisigen birin sɔtɔ. A a layirin nakamalima iki alo a a kɔlɔ ɛ benbane xa kii naxan yi. ¹⁹ Xa ɛ jinan Alatala ɛ Ala xɔn, xa ɛ bira ala gbeteɗe fɔxɔ ra, xa ɛ ɛ xinbi sin e xa, ɛ yi e batu, n xa a fala ɛ xa to, ɛ halagima nen. ²⁰ Ɛ halagima nen alo Alatala siya gbeteɗe halagima ɛ yee ra kii naxan yi iki, bayo ɛ mi ɛ tuli matixi Alatala ɛ Ala a xuiin na.

9

Isirayila kaane Ala matandina

¹ Isirayila kaane, ɛ tuli mati. Iki, ɛ Yuruden baan gidima nen. Ɛ siyane kedima nen naxanye gbo ɛ xa, e senben dangu ɛ ra. Ɛ yi e taane tongo naxanye yinne mate han kore. ² Men kaane gbo, e kuya. Anaki bɔnsɔnna muxune nan ne ra, ɛ naxanye fe kolon. Ɛ bata a me, muxune naxa, “Nde nɔe tiye Anaki bɔnsɔnna kanke?” ³ Ɛ xa a kolon iki, a Alatala ɛ Ala nan tima ɛ yee ra, alo teen naxan seen birin ganma. A tan nan e halagima, a e yarabima nen ɛ xa. Ɛ yi e kedi, ɛ yi e jan mafuren alo Alatala ɛ Ala a fala ɛ xa kii naxan yi. ⁴ Alatala ɛ Ala na e kedi ɛ yee ra waxatin naxan yi, ɛ nama ɛ yete matɔxɔ fa fala, “Alatala n nafaxi be bɔxɔni ito masɔtɔden ni bayo n tinxin.” Na mi a ra. Alatala siya gbeteɗe kedima ɛ yee ra e keɗali jaxine nan ma fe ra. ⁵ Ɛ nama a miri, a ɛ fama e bɔxɔn sɔtɔdeni ɛ tinxinna nun ɛ lannayaan nan

* **8:3:** Manna donsena a fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. † **8:8:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

ma. Alatala siyani itoe kedima ε yεε ra e kεwali jaxine nan ma, alogo a xa a kolo xuiin nakamali, a naxan fala ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. ⁶ E xa a kolon, a Alatala ε Ala mi bɔxɔ fəjini ito soxi ε yii ε gbeen na ε tinxinna xan ma fe ra. Amasəto yama murutəxin nan ε ra.

⁷ Na feen xa rabira ε ma ε Alatala ε Ala raxɔlo kii naxan yi tonbonni. E nama jinan na xən de! Xabu ε keli Misiran yi, han ε so be, ε yi murutema Alatala ε Ala xili ma. ⁸ E Alatala raxɔlo nən Horebe geyaan fari han a yi wa ε faxa feni. ⁹ N to te geyaan fari alogo n xa walaxa gεmε daxine tongo naxan findixi layirin na en nun Alatala tagi, n yi yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin ti geyaan fari, n mi donseen don, n mi igen fan min. ¹⁰ Alatala yi walaxa gεmε daxi firin so n yii, a naxan seβε a yete yiin na. Alatala yamarin naxanye fala ε xa tεen tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi geyaan fari, ne birin yi seβεxi walaxane ma. ¹¹ Yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin to dεfe, Alatala yi walaxa gεmε daxi firinne so n yii a layirin na. ¹² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i xa godo mafuren bayo i yamaan naxan naminixi Misiran yi, e bata findi fe kalane ra. E bata kiraan fata, n na e yamarixi naxan na, e wure raxulunxin nafala suxuren na.” ¹³ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa, “N bata a to, a yama murutəxini ito ra. ¹⁴ I masiga n na alogo n xa e halagi, n xa e xinla ralɔ ayi dunuɲa yi. N ni i tan nan bənsənna muxune findima siya gbeen na naxan senben gbo, e mən wuya dangu siyani ito ra.” ¹⁵ N yi godo geyaan ma, tεen yi naxan ma. Na layiri walaxa gεmε daxi firinne yi suxi n yii. ¹⁶ Na waxatini, n yi a to, a ε bata yulubin liga Alatala ε Ala ra. E bata wure raxulunxin nafala jinge sawuran na. E bata kiraan fata Alatala naxan yamari ε ma. ¹⁷ N yi walaxa gεmε daxi firinne tongo, n yi e woli ayi, e yi yibɔ ε yεε xəri. ¹⁸ N mən yi bira bɔxɔni Alatala yetagi, n lu na yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin. N mi donseen don, n mi igen fan min. N na birin liga ε yulubine nan ma fe ra, ε fe jaxin naxan nabaxi Alatala yεε ra yi, a xɔlo. ¹⁹ N yi gaxu Alatala xɔlɔn na bayo a xɔlɔxi ε ma han a yi wa ε halagi feni. Koni Alatala mən

yi n ma maxandin name. ²⁰ Alatala bənen yi texi Haruna ma han a yi wa a halagi feni, koni n mən yi Ala maxandi Haruna fan xa. ²¹ N mən yi jinge sawuran tongo ε naxan nafalaxi ε yulubine yi, n yi a woli tεeni, n yi a yiwuru han a findi a fupin na. N yi na fupin woli xudeni naxan kelima geyaan fari.

²² E mən Alatala raxɔlo nən Tabera taan nun Masa nun Kibiroti-Hatawa yi. ²³ Alatala to ε xε keli Kadesi-Barineya yi, a yi a fala ε xa, a naxa, “E siga, ε xa bɔxɔn tongo n naxan soxi ε yii.” Koni ε yi Alatala ε Alaa yamarin matandi. E mi la a ra, ε mən mi a xuiin name. ²⁴ Xabu n na ε kolon waxatin naxan yi, ε murutəxin na a ra Alatala xili ma. ²⁵ Alatala to wa ε faxa feni, n yi bira bɔxɔni a yetagi, n yi lu na yanyi tonge naanin nun kəε tonge naanin. ²⁶ N yi Alatala maxandi, n naxa, “Marigina Alatala, i nama i ya yamaan halagi i gbeen naxan na, i yamaan naxan xunba i fangan na, i naxan naminixi Misiran bɔxɔni i senben na. ²⁷ I jɔxɔ lu i ya walikene xən ma, Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba. I xa diɲa yamani ito a xaxili xɔdεxən nun a fe jaxin nun a yulubin ma, ²⁸ alogo Misiran kaane nama a fala, e naxa, ‘Alatala mi nɔxi e xalideni bɔxɔni a naxan ma fe falaxi e xa. A e rapaxuxi nən. A bata e ramini alogo a xa sa e faxa tonbonni.’ ²⁹ Koni Ala, i ya yamaan nan e ra, i gbee yamana, i naxan namini i senben nun i ya nɔɔn xən.”

10

Alaa diɲana

Xərɔyaan 34.1-10

¹ Na xanbi, Alatala yi yamarin fi n ma, a naxa, “Walaxa gεmεn daxi firin nafala alo a singene. I mən xa wudi kankiraan nafala. I yi te n fεma geyaan fari. ² N mən xa yamarine seβε naxanye yi walaxan bonne ma i naxanye kalaxi. I xa e sa na kankiraan nan kui.” ³ N yi kankiraan nafala kasiya wudin na. N yi walaxa gεmε daxi firin fan nafala alo bonne. N yi te e ra geyaan fari. ⁴ Alatala yi seβenla ti walaxa nənɛni itoe ma, alo naxan yi seβεxi bonne ma, yamari fune, a naxan falaxi ε xa geyaan ma tεen tagi ε yi malanxi waxatin naxan yi. Alatala yi e so n yii. ⁵ N yi godo geyaan fari, n

yi walaxane sa kankiraan kui, n naxan nafalaxi. E yi lu na alo Alatala a yamari n ma kii naxan yi.

⁶ Isirayila kaane yi keli Yakani a diine xəjɪnne yireni, siga Mosera yi. Haruna faxa mənna nin, a yi maluxun na. A dii Eleyasari yi findi saraxaraliin na a funfuni. ⁷ Na xanbi ra, Isirayila kaane yi siga Gudugoda yi. E to keli Gudugoda yi, e yi siga Yotobata yi, xude wuyaxi yi bəxən naxan yi. ⁸ Na waxatini, Alatala yi wanla taxu Lewi bənsənna ra, a e xa findi Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune ra.* E mən xa ti Alatala yetagi e a wanle kə. E yi duba yamaan xa Alatala xinli. Na nan ligama han to. ⁹ Nanara, Lewi bənsənna muxune mi kəən sətəxi e ngaxakedenne yə. Alatala nan luxi e xa alo e kəəna alo a a fala e xa kii naxan yi.

¹⁰ N lu nən geyaan fari yanyi tonge naanin nun kəe tonge naanin alo n naxan liga a fəloni. Alatala mən yi n ma maxandin namə, bayo a mi ε faxa feen nagidixi. ¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i ti yamaan yəe ra. E xa so bəxəni n na n kələxi naxan ma fe ra e benbane xa, a n na soma nən e yii.”

Alaa xanuntenyana

¹² Iki, Isirayila kaane, Alatala ε Ala wama ε xa nanse liga? A wama nən ε xa gaxu Alatala ε Ala yəe ra alogo ε xa sigan ti a kiraan xən, ε yi a xanu, ε yi wali Alatala ε Ala xa ε bəjən birin na e nun ε niin birin na. ¹³ E mən xa Alatalaa yamarine nun tənne suxu ε Ala, n naxan soxi ε yii to alogo ε siimayaan xa fan. ¹⁴ Alatala ε Ala nan gbee kore xənna birin na. E nun bəxə xənna nun a yi seene birin. ¹⁵ Koni Alatala ε benbane nan xanu. Iki ε tan nan e bənsənna ra, a ε tan nan sugandixi siyaan bonne yə, alo ε kii naxan yi to.

¹⁶ Nayi, ε xa ε bəjəne rasarijan, ε nama fa murutə sənən. ¹⁷ Bayo Alatala ε Ala nan alane Ala ra e nun mangane mangana, Ala naxan sənben gbo, a magaxu. A mi muxune rafisama e bode xa, a mi dimi yi seene rasuxuma kiti sadeni. ¹⁸ A tan nan kiridine nun kaja giləne xun mayəngən na. Xəjən nafan a ma, a donseen nun marabəri

baan soma e yii. ¹⁹ E fan xa xəjəne rafan naxanye ε tagi bayo xəjəne nan yi ε tan fan na Misiran yi. ²⁰ E xa gaxu Alatala ε Ala yəe ra, ε yi a batu. E xa kankan a ma, ε mən xa ε kələ a tan nan xili yi. ²¹ E xa a tan nan tantun. A tan nan ε Ala ra, naxan kabanakone nun fe magaxuxine ligaxi ε yəe xəri. ²² E benbane yi soma Misiran yi waxatin naxan yi, e mi yi danguxi muxu tonge solofere ra. Iki Alatala ε Ala bata ε rawuya ayi dangu sarene ra kore.

11

Alaa wanle Isirayila xa

¹ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a gelene nun tənne nun sariyane nun yamarine suxu waxatin birin. ² E xa a kolon to, a ε diine mi a toxi, Alatala ε Ala ε maxuru kii naxan yi a gboon nun a sənben nun a nən nun ³ a kabanakone nun a wanle xən, a naxanye ligaxi Misiran bəxəni Firawona ra e nun a bəxən birin na. ⁴ E mən mi a toxi a naxan ligaxi Misiran sofa ganla ra, e nun e soone nun e yəngə so wontorone. E mi a kolon Ala Gbala Baa igen sa sofane xun ma kii naxan yi, e yi ε sagatanma waxatin naxan yi. Alatala yi e birin nalə ayi habadan! ⁵ E diine mən mi a toxi a naxan ligaxi tonbonni benun ε xa be li. ⁶ E nun a naxan liga Datan nun Abirami ra, Eliyabi a dii xəmene, Ruben bənsənna. Bəxən yi yibə Isirayila kaane birin yəe xəri, a yi a raxutu e nun e denbayane nun e bubune nun e fəxərabirane birin ma. ⁷ E tan nan fe gbeen i to e yəen na Alatala naxanye ligaxi.

⁸ Nanara, ε xa yamarini itoe birin suxu, n naxanye yamarima ε ma to, alogo ε xa sənben sətə ε yi bəxəni ito masətə Yurudən baan kidi ma, ε sigama dənaxan yi. ⁹ E xa e suxu alogo ε xa siimaya xunkuyen sətə bəxəni Alatala a kələxi naxan ma fe ra ε benbane xa e nun e bənsənna, nənən nun kumin gbo dənaxan yi. ¹⁰ E bəxən naxan sətəma a mi luxi alo Misiran bəxəna, ε kelixi dənaxan yi. Mənni, xəe biin na jan, fə ε xa igen maxali a ma nən ε sanni alo nakəna. ¹¹ E bəxən naxan sətəma Yurudən baan kidi ma, geya yiren nun lanban yiren na a ra. Tule igen nan sama a ma. ¹² Bəxən na a ra

* 10:8: 10.8Layiri Kankirana fe mən sebəxi Xəjəyaan 25.10-22 kui.

Alatala ε Ala a jəxə luxi dənaxan xən. A tan nan a xun matoma a ra, keli jəen fəlon na han a rajanna.

Alaa layirina

¹³ Xa ε yamarini itoe suxu a fajin na n naxanye yamarima ε ma to, xa ε Alatala ε Ala xanu, ε yi a batu ε bəjən birin na e nun ε niin birin na, ¹⁴ n tulen nafama nən ε bəxən ma a waxatini, jəmen nun sogefuren na, alogo ε xa hərisigen sətə, murutuna, manpa nənəna, e nun turena. ¹⁵ N mən səxen fan nasabatima nən ε bəxəni ε xuruseene balon na. E ε degema nən han ε wasa. ¹⁶ E a liga ε yeren ma alogo sese nama ε rakunfa, ε yi ε xun xetε, ε yi ε xinbi sin ala gbətεye bun, ε e batu. ¹⁷ Xa ε na liga, Alatala xələma nən ε ma han! A yi tulen dan alogo sansi yo nama fa sabati bəxəni sənən, ε yi jan bəxəni ito yi mafuren Alatala naxan soma ε yii.

¹⁸ E xa falani itoe lu ε niini e nun ε bəjəni. E xidi ε yiin na e nun ε tigi ra alogo ε nama jinan e xən. ¹⁹ E xa ε diine xaran ne ma, ε xa e fe fala ε nema dəxi banxini, ε nema sigatini, ε nema saxi, ε nema kelima. ²⁰ E xa e səbε ε banxine sənβetenne nun e dεene ma, ²¹ alogo Alatala a kələ bəxən naxan ma fe ra, a a soma ε benbane yii nən, ε nun ε yixetene xa lu mənni, fanni kuyen mən bəxən xun ma. ²² Xa ε yamarini itoe suxu ki fajni, n na ε yamarima naxanye ra, xa ε Alatala ε Ala xanu, xa ε sigan ti a kirane xən, xa ε kankan a ma, ²³ nayi Alatala siyani itoe birin kedima nən ε yεε ra. E yi siyani itoe bəxən findi ε gbeen na, hali e maxədəxə ε xa, e sənβen gbo ε xa. ²⁴ E na ε sanna ti dənaxan birin yi, na findima ε gbeen nan na. E bəxən danna kelima nən tonbonni sa dəxə Liban bəxən na, keli Efirati baan na sa dəxə fəxə igen na sogegododen binni. ²⁵ Muxu yo mi tiyε ε yεε ra. E na siga dεdε yi, Alatala ε Ala ε yεragaxun sama nən mən kaane yi e kuisan, alo a a fala ε xa kii naxan yi.

²⁶ E a mato, n bata barakan nun dangan sa ε yεtagi to. ²⁷ Xa ε Alatala ε Alaa yamarine suxu, n na ε yamarima naxanye ra to, ε barakan sətəma nən. ²⁸ Koni xa ε mi Alatala ε Alaa yamarine suxu, xa ε kiraan fata n na ε yamarima naxan na to, ε bira ala gbətene fəxə ra ε mi naxanye kolon, ε dangan nan sətəma.

²⁹ Alatala ε Ala na ε xali bəxəni waxatin naxan yi a dənaxan soma ε yii, ε xa duba falani itoe ti Garisimi geyaan fari, ε yi danga falane ti Ebali geyaan fari. ³⁰ Na geyane nayi Yurudən kidi ma, sogegododen kiraan xanbi ra, Kanan kaane bəxəni, Araba yi, Giligali yεtagi, Morε wudi gbeene dənaxan yi. ³¹ E Yurudən baan gidima iki, siga na bəxəni Alatala ε Ala dənaxan soma ε yii, a findi ε gbeen na, ε mən yi dəxə na. ³² Nanara, ε xa tənne nun yamarine birin suxu ki fajni, n naxanye soma ε yii to.

12

Ala batu yire kedenna fe yi

¹ E xa tənni itoe nun yamarine suxu ki fajni na bəxəni, Alatala ε benbane Ala dənaxan soma ε yii. ² E siyaan naxanye kedima, ε xa ne suxure batudene birin kala, geyane fari e nun fətənne bun. ³ E xa e saraxa gandene kala, ε yi e kide gəmene yibə, ε yi e Asera kide gbindonne gan, ε yi e ala sawurane rabira, ε yi e xinle jan na yirene yi.

⁴ E nama Alatala ε Ala batu na kiini. ⁵ Koni ε xa Alatala fen yire kedenni, a na dənaxan sugandi ε bənsənne tagi, alogo a xa lu mənni, a xinla matəxəma dənaxan yi. E xa siga mənna nin, ⁶ ε yi ε saraxa gan daxine ba e nun ε saraxane nun ε yaganne nun ε kiseene nun ε dε tiin nakamali saraxane nun ε jənige ma saraxane, e nun ε xuruseene dii singene. ⁷ E xa ε saraxane don mənni Alatala ε Ala yεtagi, ε tan nun ε denbayane. E xa səwa hərin na Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

⁸ Na bəxəni, ε nama Ala batu alo en naxan nabama iki, birin nun a rafan fe. ⁹ En na rabama bayo ε munma so ε matabu yireni singen, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma. ¹⁰ Koni ε Yurudən baan gidima nən, ε yi dəxə na bəxəni Alatala dənaxan soma ε yii. A ε ratangama nən ε yaxune birin ma naxanye ε rabilinni alogo ε xa dəxə bəjε xunbenli. ¹¹ Alatala ε Ala yirena nde sugandima nən mənni, a xinla matəxən dənaxan yi. E xa fa ε kiseene ra mənni n naxanye yamarixi ε ma: ε saraxa gan daxine, ε saraxane, ε yaganne, ε kiseene, e nun ε se fajin naxanye fima Ala ma dε tiini. ¹² E səwama nən mənni Alatala ε Ala

yεtagi, ε tan, ε diine, ε konyine, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye ε konni bayo bōxōn mi soma e yii e kεε bōxōn na.

¹³ Ε nama ε saraxa gan daxine ba ε waxōn yirene yi de! ¹⁴ Ε xa e ba Alatala ε Alaa yire sugandixin nin Isirayila bōnsōn keden konni. N naxan birin yamarixi ε ma, ε xa na birin liga mēnni. ¹⁵ Koni i nōe nēn suben don daxin faxe yiren birin yi, Alatala naxan fixi i ma, i na dōxō dēnaxan yi. Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nōe a donje nēn, alo xēnla hanma bolena. ¹⁶ Koni ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a wunla bōxōn alo igena.

¹⁷ Ε mi lan ε murutun hanma manpa nēnēn hanma turen don ε konni naxan finde yaganna ra, hanma ε xuruseene dii singene hanma ε saraxan naxanye bama dε tiin ma, hanma ε jēnige ma saraxane hanma ε kiseene. ¹⁸ Ε xa ne don Alatala ε Ala yεtagi, a dēnaxan sugandima, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye ε konni. Ε xa sēwa hērin na Alatala ε Ala yεtagi, a naxan fixi ε ma. ¹⁹ Ε a liga ε yeren ma, ε nama jinan Lewine xōn ε nēma na bōxōni.

²⁰ Alatala ε Ala na ε bōxōn nagbo ayi waxatin naxan yi, alo a falaxi ε xa kii naxan yi, xa suben xōnla ε suxu, ε xa na don alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²¹ Xa ε dōxōden makuya Alatala ε Alaa yire sugandixin na, ε nōe xuruseene faxe nēn Alatala naxanye fixi ε ma alo n na a yamarixi ε ma kii naxan yi. Ε nōe na subene donje nēn ε taane yi alo ε wama a xōn kii naxan yi. ²² Muxu sarijanxin nun a sarijantaren nōe a donje nēn alo xēnla hanma bolena. ²³ Koni ε nama suben don e nun a wunla, bayo wunla luxi nēn alo a niina. A mi lan ε xa suben nun a niin don. ²⁴ Ε nama suben don e nun a wunla, ε xa a bōxōn alo igena. ²⁵ Ε nama a don alogo ε xa hērin sōtō, ε tan, e nun ε diine hali ε dangu xanbini. Amasōtō ε fe tinxinxine ligama Alatala yεε ra yi.

²⁶ Koni naxan yo rasarijanxi Ala xa hanma i dε ti naxan ma fe ra, a i a soma Ala yii nēn, i xa ne xali Alatalaa yire sugandixini. ²⁷ Ε xa ε saraxa gan daxine ba Alatala ε Alaa saraxa ganden fari, suben nun a wunla. Ε xa saraxa gbētene wunla bōxōn

Alatala ε Ala a saraxa ganden fari, ε yi a suben don.

²⁸ Ε xa feni itoe birin namε ε yi e liga n naxanye yamarima ε ma, alogo ε xa hērin sōtō, ε tan nun ε diine hali ε dangu xanbini, han habadan. Amasōtō fe fajin na a ra naxan nafan Alatala ε Ala ma.

²⁹ Alatala ε Ala na siyane halagi ε yεε ra, ε naxanye bōxōn masōtōma, ε na dōxō e bōxōni, ³⁰ ε xa ε yεε ratanga e fe jaxi ligan ma e halagi xanbini. Ε nama e alane feen maxōdin, ε naxa, “Siyani itoe yi e alane batuma di? En fan xa na nan liga.” ³¹ Ε nama na fe sifan liga Alatala ε Ala ra, bayo e yi fe xōsixin sifan birin ligama e alane xa naxanye rapaxu Alatala ma. E yi e dii xēmene nun dii tēmene nan ganma e suxurene kideni.

13

Suxure batuna

¹ Ε xa feni itoe birin liga n naxanye yamarima ε ma. Ε nama sese ba a ra, ε mōn nama sese sa a fari. ² Xa nabina nde hanma sayibana nde keli ε tagi, a yi taxamasenna hanma kabanako fe famatōon fala ε xa, ³ na yi rakamali, a mōn yi a fala ε xa, a naxa, “En bira suxurene batu feen fōxō ra,” ε tan mi alan naxanye kolon, ⁴ ε nama ε tuli mati na nabiin na hanma na sayibana. Alatala ε Ala nan ε kējaan fεsεfεsεma alogo a xa a kolon xa ε a xanuxi ε bōjēn birin na e nun ε niin birin yi. ⁵ Ε xa bira Alatala ε Ala nan keden fōxō ra, ε yi gaxu a yεε ra. Ε yi a yamarine nun a falane suxu, ε yi a keden peen batu, ε yi kankan a ma. ⁶ Koni ε xa nabiin hanma sayiban tan faxa, bayo a yi wama ε ramurute feni Alatala ε Ala xili ma naxan ε raminixi Misiran yi a ε xunba konyiyani. A bata kata a xa ε ba kiraan xōn Alatala ε yamarixi naxan na. Fō ε xa fe jaxin birin ba ε tagi. ⁷ I ngaxakedenna hanma i ya diina hanma i ya jaxanla i naxan xanuxi hanma i lanfaan naxan nafan i ma alo i yētēna, xa na nde i rakunfa wundoni alogo ε xa alana nde batu, i mi naxan kolon, ε benbane fan mi yi naxan kolon, ⁸ ε rabilinna siyana ndee suxurena, naxanye makuya ε ra hanma naxanye maso, keli bōxōn danna boden ma sa ti boden na, ⁹ i nama tin a falan ma. I

nama i tuli mati a ra. I nama kininkinin a ma. I nama a ratanga. I nama a luxun.
¹⁰ I xa na kanna faxa, i tan nan singe xa a gələn gəməən na, yamaan fan yi a magələn.
¹¹ E xa a magələn han a yi faxa, bayo a bata kata a xa i raxetε Alatala i ya Ala fəxə ra naxan i raminixi konyiyani Misiran bəxəni.
¹² Isirayila kaane birin na feen məma nən, e yi gaxu. Nayi, na fe paxi sifan mi fa ligama ε tagi sənən.

¹³ Xa ε falana nde mə taana nde a fe ra, Alatala ε Ala dənaxan soma ε yii, ¹⁴ fa fala muxu paxina nde bata keli mənni naxan a falama bonne xa, a naxa, “En xa suxurena ndee batu, ε mi naxanye kolon,” ¹⁵ nayi ε xa na feen xənfən ki fəni ε yi pəndin fən. E xa a kolon xa na fe paxin ligaxi ε tagi.
¹⁶ E xa na taa kaane birin faxa silanfanna ra.* E xa na taan nun a muxune nun a xuruseene birin naxəri. ¹⁷ E xa e hərisigen birin malan taa tagini, ε tēən sa a ra, ε taan birin gan Alatala ε Ala yətagi. Na findima bəxə rabəjinxin nan na habadan. A mi fa tima sənən. ¹⁸ E nama na sena ndee findi ε gbeen na ε naxanye ganma alogo Alatala nama xələ ε ma. A kininkininma ε ma nən, a yi ε rawuya ayi alo a a kələ kii naxan yi ε benbane xa. ¹⁹ Na ma, ε xa Alatala ε Ala xuiin namε, ε yi a yamarine suxu, n naxanye yamarima ε ma to, ε yi fe tinxinxin liga Alatala ε Ala yεε ra yi.

14

Namun natənxine

¹ Alatala ε Alaa diine nan ε tan na. Xa sayaan ti, ε nama ε yεtε maxaba. E nama ε xunna dε bi. ² Yama rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa. A ε tan nan sugandixi bəxən siyane birin tagi, a ε xa findi a gbeen na.

Sube radaxaxine

Saraxaraline 11.1-23

³ E nama se xəsixi yo don. ⁴ Subene ni i ra, ε nōε naxanye donjε: jingen nun yεxεən nun siin ⁵ nun xənla nun təkən nun bolen nun geya ma siin nun wonden nun yaleen e nun burunna yεxεəna. ⁶ Sube toro kanna naxan toro bəxi paxi ra, a mən donseen laxunma, ε nōε ne donjε nən.

⁷ Koni na subene tagi, naxanye toro bəxi paxi ra, hanma naxanye donseen laxunma, ndee e yε ε nama ne don alo pəgəməna hanma jərəna hanma fanyerasina. E findixi sube haramuxine nan na ε xa, bayo e donseen laxunma, koni e toro mi bəxi paxi ra. ⁸ Xəsən toron bəxi, koni a mi donse laxunma, a haramuxin na a ra ε tan xa. E nama na suben don, ε mən nama ε yiin din a faxaxin na.

⁹ Niimaseen naxanye igeni, ε lan ε xa xali yεxεne don naxanye e bama. ¹⁰ Koni naxanye mi e bama, e xali mi e ma, ε nama ne don. E mi sarijan ε xa.

¹¹ E nōε xəli radaxaxine birin donjε nən. ¹² Koni ε nama itoe don: singbinna nun dugana e nun xəlimangan ¹³ nun bangaan nun sɛgən siyaan birin, ¹⁴ e nun xaxaan siyaan birin ¹⁵ nun dangaranfulen nun kutunxunban nun fəxə ige ma xəlina, e nun təxedi tongon siyaan birin, ¹⁶ e nun kunkutunna nun fətənbunsamuran nun toxoroon ¹⁷ nun yεxε suxu kankon nun kankanna nun jinpaxan ¹⁸ nun yaya xənla nun sari xənla siyaan birin, e nun sarasima xənla nun tuyəna. ¹⁹ Niimase xunxuri gabutε kanna birin haramuxin na a ra ε xa. E nama e don. ²⁰ Koni ε nōε niimase xunxuri gabutε kanna ndee donjε nən naxanye radaxaxi.

²¹ E nama suben don naxan faxaxi a yεtε ma. E nōε a soε xəjən yii nən naxan dəxi ε konni, a yi a don, hanma ε a sara xəjε gbetene ma. Koni yama rasarijanxin nan ε tan na Alatala ε Ala xa.

I nama sii diin jin a nga xijε igen na.

Yaganna fe

²² E na naxan birin sətə xεən ma, ε xa na yaganna ba a ra jεε yo jεε. ²³ E xa ε murutun nun ε manpa nənən nun ε turen yaganna don Alatala ε Ala yətagi a na dənaxan sugandi a xinla matəxəden na alogo ε xa gaxu Alatala ε Ala yεε ra waxatin birin. ²⁴ Xa na yiren makuya i ra paxi ra, xa Ala bata i baraka han i mi nōε na yaganna maxalε bayo Alatala a yire sugandixi makuya i ra a xinla matəxəma dənaxan yi, ²⁵ nayi i xa i ya yaganna masara gbetin na. I na gbetin xali Alatala

* **13:16:** Silanfanna: Sofane yengəso degəmana.

i ya Ala yire sugandixini. ²⁶ Menni i xa na gbetin masara sena ndee ra naxan na i ken'en, jingene hanma yex'ene hanma manpana, naxanye birin nafa i ma. E nun i ya denbayaan yi e dege Alatala e Ala yetagi, e yi se'wa. ²⁷ E nama jinan Lewi b'ons'onna muxune x'on naxanye d'oxi e konne yi, bayo e mi ke'e b'ox'on s'ot'oxi e gbeen na.

²⁸ Ne'e saxan yo jee saxan e xa e yaganna birin namara e taane yi. ²⁹ Lewi b'ons'onna muxune ke'en mi na naxanye xa e nun x'ojene nun kiridine nun kaja gilen naxanye e tagi, ne birin xa fa e degedeni han e yi lugo. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nen e ke'wanle yi e naxanye birin ligama.

15

Xor'ya j'enna

Saraxaraline 25.8-38

¹ Ne'e solofere yo jee solofere e xa dija donle ma. ² A xa liga ikiini: muxun naxanye birin bata e ngaxakedenna Isirayila kaana nde doli, e xa dija na donla ma. E nama e ngaxakedenna Isirayila kaane karahan doli fi feen na bayo Alatala waxati saxon na a ra alogo yamaan yi dija donle ma. ³ E ne'e x'ojen tan karahan'ne nen, a yi e donla fi, koni e naxan dolixi e ngaxakedenna ma, e xa dija na ma. ⁴ Anu, t'or'or' muxun mi luma e ye, bayo Alatala baraka gbeen sama nen e fe yi na b'ox'oni Alatala e Ala denaxan soma e yii e ke'en na. ⁵ A na ligama nen xa e Alatala e Ala xuiin name e yi a yamarine birin suxu ki faji, n naxan falama e xa to. ⁶ Alatala, e Ala barakan sama nen e fe yi alo a a fala e xa kii naxan yi. Siya wuyaxine fama nen e dolideni, koni e tan mi donla tongoma. E n'oon s'ot'oma nen siya wuyaxine xun na, koni muxu mi n'oon s'ot'oma e tan xun na.

⁷ Xa t'or'or' muxuna nde i ngaxakedenne ye i konni Alatala i ya Ala denaxan fima i ma, i nama j'enige jaxiyaan liga a ra, i tondi a d'ole. ⁸ A makoon naxan ma, i xa na doli a ma fonisireyani. ⁹ I xa i yete ratanga miriya jaxini ito ma, i naxa, "A gbee mi luxi jee soloferen xa a li, yamaan dija ma donle ma j'een naxan na." I nama ye x'od'ox' ayi i ngaxakeden t'or'or' muxune ma i tondi seen so'e e yii. Nayi, a a mawugama nen

Alatala xa i xili ma, i yi findi yulubi tongon na. ¹⁰ I xa a ki fonisireyani hali i mi nimisa i b'ojeni. Nayi, Alatala e Ala barakan sama nen e ke'wanle birin yi. ¹¹ Yiigelit'oon mi j'anma e yamanani habadan, nanara, n na a yamarixi e ma e xa hinan e ngaxakedenne ra, t'or'or' muxun nun yiigelit'oon naxanye e konni.

Konyine xor'ya fena

Xor'yaan 21.2-6 nun Saraxaraline 25.38-

55

¹² Xa e ngaxakedenna Heburu x'em'ena nde hanma jaxanla a yete mati e ma konyin na, a walima nen e xa jee sennin. A jee soloferedeni e xa a xor'ya. ¹³ Koni e nama a yii genla yiba. ¹⁴ Alatala, e Ala seen naxanye birin fixi e ma barakani alo yex'een nun siin nun murutuna, e nun manpana, e xa a ki na nde yi. ¹⁵ E nama jinan a konyine nan yi e ra Misiran yi. Alatala e Ala nan e xunbaxi. Nanara, n yamarini ito soma e yii to.

¹⁶ Xa i ya konyina a fala i xa, a a mi kelima i konni bayo e nun i ya denbayaan nafa a ma, a a lan i konni, ¹⁷ nayi, i xa s'ox'on seen tongo, i yi a tunla maso banxin de'e wudin na, i yi a tunla s'ox'on. Nayi, a findima nen i ya konyin na a siin birin yi. I na nan ligama i ya konyi gilen fan na. ¹⁸ E nama sunu konyin xor'ya feen na. Amas'oto a jee sennin wanla t'on'on gbo dangu walik'een gbeen na d'ox' firin. Na ma, Alatala, e Ala barakan sama nen e ke'wanle birin yi.

Xuruseene dii singene fe

¹⁹ E jingen nun yex'een nun siin dii xeme singene birin naxanye xalima, ne birin findima Alatala e Ala nan gbee ra. E mi lan e turaan nawali xa dii singen na a ra, hanma e yex'ee diin xaben maxaba a ma xa dii singen na a ra. ²⁰ Ne'e yo jee e tan nun e denbayaan xa ne don Alatala e Ala yetagi a yire sugandixini. ²¹ Xa f'een xuruseen na, xa a y'een kalaxi hanma a sanna, hanma fe g'be'e, e nama na ba saraxan na Alatala e Ala xa. ²² E a donma e konni nen, e nun muxu sarij'antarene. E birin lan nen e xa a don alo e x'enla nun bolen donma kii naxan yi. ²³ Koni e nama suben wunla don de! E xa a rab'ox'on alo igena.

16

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Xəɾəyaan 12.14-20 nun Saraxaraline 23.4-8 nun Yatəne 28.16-25

¹ Abiba kiken na, ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Alatala ε Ala binya feen na, bayo Alatala, ε Ala ε ramini na kiken nan na Misiran yi kəeən na. ² ε xa yexəeən hanma siin hanma jingen ba saraxan na Alatala ε Ala xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali ləxəni. ε na saraxan bama Alatalaa yire sugandixini a xinla binyama dənaxan yi. ³ Sali ləxəni, ε nama burun don buru rate seen* saxi naxan yi. ε xa buru ratetaren don xii solofere naxan findixi sunun taxamaseri burun na. Na nan a rabirama ε ma a ε mafuraxin nan keli Misiran yi. Na ma, ε mi jinan jəe mini ləxən xən ε siin birin yi Misiran bəxəni. ⁴ Na xii soloferen bun, a mi lan buru ratesə yo xa to ε konne yi, ε bəxən birin yi. ε saraxan naxan bama xii singe ləxən jinbanna ra, na sese nama lu han xətənni. ⁵ Na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan mi lan a xa ba yiren birin yi, Alatala ε Ala naxan fima ε ma. ⁶ ε a bama yire keden peen nin, Alatala ε Ala na dənaxan sugandi a xinla binyama dənaxan yi. Na saraxan bama jinbanna nan na sogen godo waxatini, ε mini waxatin naxan yi Misiran yi. ⁷ ε suben jinma nən, ε yi a don na yireni Alatala ε Ala dənaxan sugandima. Na kuye yibani, ε yi siga ε konne yi. ⁸ ε xa buru ratetaren don xii sennin. A xii soloferede ləxəni, ε malanna ti Alatala ε Ala xa. ε nama wali yo kə na ləxəni.

Xunsagine sanla

Saraxaraline 23.15-22 nun Yatəne 28.26-31

⁹ ε na murutu xaban fəlb, ε xa xunsagi solofere tənge, ¹⁰ ε yi Xunsagine Sanla raba Alatala ε Ala xa. ε yi jənige ma saraxan ba naxan na lan hərəisigen yatən ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma. ¹¹ ε sɛwama nən Alatala ε Ala ra na yireni a dənaxan sugandima a xinla binyan dənaxan yi, ε tan nun ε diine nun ε konyine, e nun Lewi bənsənnə muxun naxanye ε konni e nun xəjəne nun kiridine nun kəja giləne. ¹² ε

nama jinan a konyine nan yi ε ra Misiran yi. ε xa yamarini itoe suxu ki fəji.

Bubu Kui Sanla

Saraxaraline 23.33-43 nun Yatəne 29.12-39

¹³ ε na yelin ε sansine bənbədeni lonne ma ε yi e malan, ε yi ε wudi bogi igene fan ba, ε xa Bubu Kui Sanla raba xii solofere. ¹⁴ ε xa sɛwa na sanli, ε tan nun ε diine nun ε konyine nun Lewi bənsənnə muxun naxanye ε konni. ¹⁵ ε sanli ito rabama nən xii solofere Alatala ε Ala xa, a na dənaxan sugandi. Amasəto Alatala ε Ala barakan sama nən ε se xaban nun ε wanla birin yi. ε yi sɛwa han!

¹⁶ Nɛe yo jɛe, Isirayila xəmənə birin xa ti Alatala ε Ala yɛtagi sanja ma saxan a na dənaxan sugandi: Buru Tetaren Sanla nun Xunsagine sanla nun Bubu Kui Sanla. ε mi lan ε xa siga Alatala yɛtagi ε yii genla ra. ¹⁷ ε birin xa fa a kiseen na ε nɔe naxan na, naxan na lan hərəisigen ma Alatala ε Ala naxan fixi ε ma.

Sariyan sa kiina

¹⁸ Taane birin kui, Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma, bənsən yo bənsən, ε xa kitisane sugandi, e yamaan makiti tinxinni. ¹⁹ ε nama kitin sa tɔjɛgəni de! ε mən nama muxun rafisa e bode xa. ε nama dimi yi seene rasuxu mayifuni, bayo kiseen nɔe fe kolonna yɛene raxiyə nən, a tinxin muxuna falane yifu. ²⁰ ε lu tinxinna fəxə ra, alogo ε xa siimaya fəjin sətə, ε mən yi nɔ bəxən sətə Alatala ε Ala dənaxan fima ε ma.

Suxure batuna fe

²¹ ε nama Asera kide gbindonna ti saraxa ganden dɛxən ma, ε naxan nafala Alatala ε Ala xa. ²² ε nama suxure gəmən ti, bayo Alatala ε Ala na fe sifan nəjəxuxi.

17

Sariyana saraxana fe yi

¹ ε nama jingen hanma yexəeən ba saraxan na Alatala ε Ala xa, fɛ naxan na, hanma naxan madənxɪ, bayo Alatala ε Ala na fe sifan nəjəxuxi.

² Xa xəmənə nde hanma jəxanla nde dəxi ε taana nde yi Alatala ε Ala naxan fima

* 16:3: burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

ε ma, a fa fe ɲaxin liga naxan mi rafan Alatala ε Ala ma, nayi, a bata Alaa layirin matandi. ³ Xa a mi n ma yamarin suxu, a ala gbɛtɛne batu, hanma sogena hanma kikenana hanma sarene, ⁴ ε yi na mɛ, ε xa a feen xɔnfɛn ki faɲi. E na a kolon na fe ɲaxin bata liga Isirayila yi, ⁵ a na findi xɛmɛn na hanma ɲaxanla, ε xa na kanna xali taan so dɛɛn na, ε yi a magɔlɔn han a faxa.

⁶ Muxun naxan lan a xa faxa, a mi faxɛ singen fɔ muxu firin hanma saxan na sereyaan ba. A mi lan a xa faxa sereya kedenna gbansanna xuiin ma. ⁷ Naxanye sereyaan baxi, ne nan singe xa gɛmɛn woli a ma a faxa feen na. Yama dɔnxɛn fan yi a magɔlɔn. E fe ɲaxin ɲanma ε tagi na kiini nɛn.

Kitine fe

⁸ Xa faxa kitin bata fa hanma matandina hanma maxɔlɔna naxan findixi kiti xɔdɛxɛn na ε taani, ε xa siga na yireni Alatala ε Ala dɛnaxan sugandima. ⁹ E sigama Lewi bɔnsɔnna muxune nan fɛma, saraxaraline, e nun kitisaan naxan dɔxi na waxatini, ε a yɛba e xa. Nayi, e a falama nɛn ε xa, a lan kitin xa sa kii naxan yi. ¹⁰ E na naxan fala ε xa na yireni Alatala ε Ala dɛnaxan sugandima, ε kitin bolonma na nan ma. E na naxan fala ε xa, ε xa na suxu ki faɲi. ¹¹ E na sariyan naxan birin fala ε xa, ε xa na liga. E nama fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmɛnna ma. ¹² Xa muxuna nde waso, a mi a tuli mati saraxaraliin na naxan bata dɔxɔ Alatala ε Alaa wanla xun na hanma kitisana, na kanna lanma nɛn a xa faxa. E fe ɲaxin ɲanma na kii nin Isirayila yi. ¹³ Yamaan na na feen mɛ, e gaxuma nɛn e wason yiba.

Mangayana

¹⁴ E na so bɔxɔni waxatin naxan yi, Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma, ε na dɔxɔ na, yanyina nde ε a mirima nɛn, a ε fan xa ε gbee mangan sɔtɔ alo ε rabilinna siyane. ¹⁵ Alatala ε Ala na muxun naxan sugandi, na nan findima ε mangan na. E nama tin xɔɲɛn xa findi ε mangan na, naxan mi findixi ε ngaxakeden Isirayila kaana nde ra. ¹⁶ A mi lan ε mangan xa soo wuyaxi sɔtɔ. A mi lan a xa muxune rasiga Misiran yi soone saradeni, bayo Alatala a falaxi nɛn ε xa, a ε nama siga na bɔxɔni sɔnɔn.

¹⁷ A mi lan a yi ɲaxalan wuyaxi dɔxɔ. Na feene nan a bɔɲɛn naxɛtɛma Ala fɔxɔ ra. A mi lan a yi gbɛti gbeen nun xɛma wuyaxi sɔtɔ. ¹⁸ Mangan na dɔxɔ a manga gbɛdɛni waxatin naxan yi, sariya kitabun naxan namaraxi Lewine yii, saraxaraline, a xa na sɛbɛ a yɛtɛ xa. ¹⁹ Na kitabun luma nɛn a dɛxɔn. A xa a xaran lɔxɔn birin a siimayani, alogo a xa gaxu Alatala a Ala yɛɛ ra, a mɔn yi nɔ a sariyan nun a tɔnne suxudeni naxanye sɛbɛxi a kui. ²⁰ Na nan a ligama, a mi a yɛtɛ rafisama a ngaxakedenne xa, a fata sariyan ma yiifanna ma hanma kɔmɛnna ma. Nayi, a mangaya xunkuyen sɔtɔma nɛn, a tan nun a diine Isirayila yamaan tagi.

18

Saraxaraline wanla

¹ Saraxaraline, Lewi bɔnsɔnna muxune, ne mi bɔxɔ yitaxun daxin sɔtɔma e kɛɛn na alo Isirayila muxu gbɛtɛye. E baloma saraxane nan na naxan nalima Alatala ma tɛɛn na. Na nan findixi e kɛɛn na. ² E mi kɛɛ sɔtɔma e ngaxakedenne tagi. Alatala nan findima e kɛɛn na alo a a fala e xa kii naxan yi. ³ Isirayila kaane na fa ɲingen na hanma yɛxɛɛna saraxa badeni, ito nan findima Lewi kaa saraxaraline gbeen na: suben balaxana, a gbɛgbɛna, e nun a buru subene. ⁴ E mɔn xa ε bogise singe saraxane so e yii: murutuna, manpa nɛnɛna, turena, e nun ε yɛxɛɛ xaben naxan singe maxabaxi. ⁵ Alatala ε Ala Lewi bɔnsɔnna nan sugandixi bɔnsɔnna birin tagi alogo e tan nun e diine xa wali Alatala xinla binyadeni waxatin birin.

⁶ Xa Lewi bɔnsɔnna muxuna nde keli Isirayila taana nde yi a dɔxi dɛnaxan yi, a siga na yireni Alatala dɛnaxan sugandima, ⁷ mɛnni, a lanma a xa wali Alatala a Ala xinla a fe ra, a ngaxakeden Lewine dɛxɔn naxanye walima Alatala yetagi. ⁸ A lan nɛn a yi balon sɔtɔ alo saraxaraliin bonne, hali a to a yii seene matixi, a gbɛti sɔtɔ.

Yiimatone nun kɛramuxune fe

⁹ E na so bɔxɔni Alatala ε Ala dɛnaxan fima ε ma, ε nama so kɛwali xɔsixinɛ yi mɛn kaane naxanye ligama. ¹⁰ Muxun nama lu ε yɛ naxan a diin ganma saraxan na hanma yiimatona hanma koron bɔnbɔna

hanma seri kanna hanma kɔɛramuxuna, ¹¹ hanma tirin tiina hanma naxan barinne maxɔdinma hanma jinan kanne, hanma barin kiine. ¹² Na muxu sifan mi rafan Alatala ɛ Ala ma. Alatala ɛ Ala siyani itoe kedima nɛn ɛ yɛɛ ra na kɛwali xɔsixine fe ra. ¹³ Ɛ kɛwanle xa kamali Alatala ɛ Ala yɛɛ ra yi. ¹⁴ Ɛ siyaan naxanye kedima, ne biraxi yiimatoon nun koron bɔnbɔn xuiin nan fɔxɔ ra, koni Alatala ɛ Ala mi tinjɛ ɛ tan yi na liga.

Ala nabine rafama nɛn

¹⁵ Alatala ɛ Ala nabina nde raminima nɛn ɛ yɛ naxan luma alo n tan. Ɛ xa ɛ tuli mati a ra. ¹⁶ Ɛ naxan maxɔdin Alatala ɛ Ala ma, ɛ yi malanxi bɔxɔn naxan yi Horebe geyaan fari. Ɛ yi a fala, ɛ naxa, “N mi waxi Alatala n ma Ala xuiin namɛ feni sɔnɔn. N mi waxi tɛɛ gbeeni ito fan to feni sɔnɔn alogo n nama faxa.” ¹⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “E naxan falaxi, na fan. ¹⁸ N nabiin naminima nɛn e yɛ, naxan luxi alo i tan. N nan n ma falan nalima a ma nɛn, a yi na yɛba e xa, n na a yamarin naxan na. ¹⁹ Xa muxu yo mi a tuli mati falan na nabiin naxan nalima n xinli, n tan yɛtɛɛn na kanna makitima nɛn. ²⁰ Koni xa nabina nde susu, a falan ti n xinli, n mi naxan yamarixi a ma, hanma a yi falan ti ala gbɛtɛye xinli, ɛ xa na kanna faxa.” ²¹ Yanyina nde, ɛ yɛtɛ maxɔdinma nɛn, ɛ naxa, “En nɔɛ a kolonjɛ di, a Alatala a falan mi a ra?” ²² Xa nabiin falan ti Alatala xinli, a falan mi kamali, Alatala mi na falaxi. Nabiin nan na falaxi a wasoni. Hali ɛ mi gaxu a yɛɛ ra.

19

Marakisi taane

Yatɛne 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun Yosuwe 20.1-9

¹ Alatala ɛ Ala na siyane halagi, a naxanye bɔxɔn soma ɛ yii, ɛ e kedima nɛn, ɛ yi dɔxɔ e taane nun e banxine kui. ² Na na dangu, ɛ xa taa saxan sugandi bɔxɔni, Alatala ɛ Ala naxan fi ɛ ma. ³ Ɛ xa kirane rafala siga mɛnne yi, ɛ yi yamanani taxun dɔxɔde saxan, Alatala ɛ Ala naxan fima ɛ ma ɛ kɛɛn na, alogo, faxa tiine birin xa siga na taane yi, e niin yi rakisi. ⁴ Naxan na faxan ti, a li, a mi a rakelixi a ma, a mi a yitɔnxi xɔnnantenyani, na kanna nɔɛ sigɛ nɛn na taana nde yi, a niin yi ratanga.

Misaala ra, muxun naxan siga fɔtɔnni wudi sɛgɛdeni e nun a lanfana, ⁵ a wudin sɛgɛma, bunbin yi koren, a yi a lanfaan li, na yi faxa. Na faxa tiin sifan nɔɛ luyɛ nɛn na taana nde yi alogo a niin xa rakisi. ⁶ Xa kirani kuya, faxa muxun gbeɛjɔxɔ muxun faxa tiin sagatanma nɛn a xɔlɔni han a yi a li, a yi a faxa, hali a mi yi lan a yi faxa bayo a mi a lanfaan faxa feni tɔnxi xɔnnantenyani. ⁷ N yamarini ito fixi ɛ ma na nan ma. Ɛ xa taa saxan sugandi marakisi taane ra. ⁸ Xa Alatala ɛ Ala ɛ bɔxɔn nagbo ayi alo a a kɔlɔ ɛ benbane xa kii naxan yi, xa a bɔxɔni ito birin so ɛ yii a ɛ benbane tuli sa naxan na, ⁹ xa ɛ yamarini itoe birin suxu a fajin na, n naxanye falama ɛ xa to, a ɛ xa Alatala ɛ Ala xanu, ɛ yi bira a kirane fɔxɔ ra, nayi ɛ mɔn xa taa saxan sugandi, ɛ yi e sa taa saxanna bonne fari. ¹⁰ Nayi, Alatala ɛ Ala dɛnaxan fima ɛ ma ɛ kɛɛn na, ɛ mi tɔnjɛgɛtɔn faxɛ na bɔxɔni.

¹¹ Koni xa muxuna nde a boden napaxuxi, a a mɛlɛn, a yi a faxa, xa na kanna siga na taana nde yi, ¹² na taan fonne lan nɛn e xa a suxu, e yi a xali faxa muxun gbeɛjɔxɔ muxun fɛma alogo a xa a faxa. ¹³ Ɛ nama kininkinin na kanna ma de! Ɛ xa na faxa ti sifan jan Isirayila bɔxɔni, ɛ yi hɛrin sɔtɔ.

Bɔxɔne danne nun wule sereyane

¹⁴ Ɛ na dɔxɔ bɔxɔni Alatala ɛ Ala naxan fima ɛ ma ɛ kɛɛn na, ɛ nama ɛ lanfana bɔxɔn danna taxamasenne masiga ɛ benbane naxanye dɔxɔ. ¹⁵ Muxun naxan bata haken liga hanma gbalona hanma yulubina, na kanna mi lan a xa kiti muxu kedenna sereya baxin xɔn. Na fe sifan makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xɔn.

¹⁶ Xa sere jaxin sereyaan ba, a yi muxun tɔnjɛgɛ gbalona nde a fe ma, ¹⁷ yɛngɛ fa firinni itoe lan nɛn e xa siga Alatala batu yireni saraxaraline nun kitisane fɛma naxanye walima na waxatini. ¹⁸ Kitisane a feen fɛsɛfɛsɛma nɛn. E na a kolon a seren bata wule sereyaan ba, a a ngaxakedenna tɔnjɛgɛ, ¹⁹ nayi ɛ xa a liga na kanna ra alo a tan yi a ligama a ngaxakedenna ra kii naxan yi nun. Ɛ xa fe jaxin jan ɛ tagi. ²⁰ Muxu gbɛtɛne na feen mɛma nɛn, e yi gaxu. Nayi, e mi fa susue na fe jaxin sifan

ligadeni sənən. ²¹ E nama kininkinin na muxu sifan ma: Niin jəxən xa fi niin na, yeen yi jəxə yeen na, jinna yi jəxə jinna ra, yiin yi jəxə yiin na, sanna yi jəxə sanna ra.

20

Yengen sariyana

¹ E na siga e yaxune yengedeni, e na soo wuyaxi to e nun yengeso seene nun sofa wuyaxi naxanye wuya dangu e ra, hali e mi gaxu. Alatala e Ala naxan e raminixi Misiran bəxəni, na luma nən e xən. ² E nema e yitənma waxatin naxan yi yenge so xinla ma, saraxaraliin xa ti, a falan ti yamaan xa, a naxa, ³ “Isirayila kaane, e tuli mati! To, e sigama e yaxune nan yengedeyi. E nama tunnaxələ e ma, e nama gaxu, e nama kuisan, e bəjen nama mini, ⁴ bayo Alatala e Ala luma nən e xən e yaxune yengedeni. A e yengema nən e xa, a yi e rakisi.”

⁵ Na waxatini sofa kuntigine fan falan tima nən ganla xa. E naxa, “Muxuna nde e ye be ba, naxan bata yelin banxi tideni koni a munma so a kui singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nəe faxe nən, muxu gbete yi so a banxini. ⁶ Muxuna nde e ye be ba, naxan bata manpa binle si, koni a munma e bogine bolon singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nəe faxe nən, muxu gbete yi a tənən sətə. ⁷ Muxuna nde e ye be ba, naxan bata jaxalandina nde masuxu, koni jaxanla munma siga a konni singen? Na kanna xa xete a konni, xa na mi a ra waxatina nde a nəe faxe nən yengeni, muxu gbete yi a jaxanla dəxə.” ⁸ Sofa kuntigine mən sofane maxədinma nən, e naxa, “Muxuna nde e ye be ba, naxan mi fa susue, a gaxuxi? Na kanna xa xete a konni alogo a lanfane fan nama tunnaxələ e ma.” ⁹ Sofa kuntigini itoe na yelin falan tiye yamaan xa, e yi sofana ndee findi gali mangane ra.

¹⁰ E na siga taana nde yi yenge sodeni, e xa mən kaane maxədin singen, a e xa e yete raxete e ma. ¹¹ Xa e tin na ma, e yi taan nabilin yinna rabi e xa, e birin luma nən e yamarin bun, e yi mudun fi. ¹² Koni xa e mi tin na ma, e yi e yenge, nayi e xa na taan bilin. ¹³ Alatala e Ala na taan soma nən e yii, e xəmene birin faxa silanfanna ra.

¹⁴ Koni jaxanle nun diine nun xuruseene nun nafunla naxanye birin na taan kui, ne birin findima nən e gbeen na. E yi e yaxune herisigen birin don, Alatala e Ala naxan fixi e ma.

¹⁵ E na nan ligama taane ra naxanye makuya, naxanye mi na taane ye e dəxəma naxanye yi. ¹⁶ Koni a na findi taane ra Alatala e Ala denaxanye fima e ma e keən na, e mi sese luma a nii ra mənni. ¹⁷ E Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune birin halagima nən alo Alatala e Ala a yamarixi e ma kii naxan yi, ¹⁸ alogo e nama e xaran na fe jaxine ma e naxanye ligama e suxure batudeni. E yi Alatala e Ala yulubin tongo.

¹⁹ Xa e bata taana nde bilin mən kaane yenge xinla ma, e mi lan e yi na wudine sege naxanye bogima. E bogine findima e balon nan na. Na wudi sixine mi findixi e yengefane ra. ²⁰ Koni wudi binla naxanye bogin mi donma, e nəe ne sege nən alogo e xa findi yengeso seene ra e xa, e ne rawali na taan yengedeni han e yi a masətə.

21

Faxan naxan kari mi kolonxi

¹ E na so bəxəni Alatala e Ala denaxan fima e ma, xa e muxu faxaxina nde to burunna ra, a a li a faxa muxun mi kolonxi, ² e fonne nun e kitisane sigama nən. Keli binbin yireni han taan naxanye mənna rabilinni, e ne yikuyene maliga. ³ E na a kolon taan naxan maso na ra, na taan fonne jinge gilən nan tongoma naxan munma wali, xun xidi yegen munma xidi naxan xunna ma. ⁴ Na taan fonne jinge gilən xalima nən xudeni naxan mi xərima, sansiin munma rawali denaxan yi. E yi a kəeən gira mənni, a faxa. ⁵ Lewi yixetene, saraxaraline fan fama nən, bayo Alatala e Ala ne nan sugandixi a e xa wali a xa, e mən yi dubane ti Alatala xinli, e mən yi matandi feene nun muxu maxələne makiti. ⁶ Taan naxan maso binbin yiren na, na fonne xa e yiine raxa jinge gilən xun ma, e naxan faxaxi xudeni. ⁷ E yi a fala, e naxa, “Nxu tan xa mi faxan tixi, nxu mi a toxi lige. ⁸ Alatala, i xa ito rasuxu i solona seen na Isirayila yamaan xa, i naxan xunbaxi. Yandi, i nama i ya yamaan yatə sənmane ra na faxa tixina fe yi.” Nayi, Alatala na

solona seen nasuxuma nen faxa tixina fe yi. ⁹ E na yulubi tongoxin bama yamaan ma, bayo e bata na feen liga naxan tinxin Alatala ye ra yi.

Muxu suxine yengeni

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, xa Alatala e Ala e sa e sagoni, e yi e findi e muxu suxine ra, ¹¹ yanyina nde muxuna nde a yeen tima nen suxu muxu jaxalan tofajina nde ra. Xa na kanna wama a dɔxo feni a jaxanla ra, ¹² nayi a nɔe a xale nen a konni. Na jaxanla a xunna bima nen, a yi a yii xanle fan maxaba, ¹³ a yi a domain fan masara. A luma nen banxin kui, a yi a fafe nun a nga jan feen liga kike keden. Na xanbi ra, xemen nɔe a finde a gbeen na nen, a findi a jaxanla ra. ¹⁴ Xa a fe rapaxu xemen ma, a nɔe a bejinje nen, a siga denaxan na a kenen. A mi lan sɔnɔn a xa a mati gbetin na, a mɔn mi nɔe a finde a konyin na sɔnɔn bayo a bata yi a kolon a jaxanla ra.

Dii forimaan tidena

¹⁵ Xa jaxalan firin xemena nde yii, keden yi rafan a ma dangu boden na, na jaxalan firinne yi dii xemen keden keden bari, koni dii singen yi findi jaxanla diin na naxan mi rafan xemen ma, ¹⁶ a na wa a keeni taxun feni a diine ra, diin forimaan lan a xa keen naxan sɔtɔ, a mi lan xemen xa na so a batena diin yii, a dii singen yi fula a tiden na. ¹⁷ A xa a kolon jaxanla naxan napaxuxi a ma, na nan ma dii findixi a dii singen na. A herisigen dɔxɔde firin nan soma dii forimaan yii, bayo na nan singen xemen senben yitaxi. A tan nan lan a dii forimaan tiden sɔtɔ.

Dii murutexina

¹⁸ Xa xemena nde dii xeme xalabanten murutexin sɔtɔ, a yi a li a mi a tuli matima a fafe nun a nga xuiin na, e bata kata e xa a xuru koni a mi e xuiin suxi, ¹⁹ a fafe nun a nga xa a suxu, e yi a xali taan fonne fema taan so deen na. ²⁰ E yi a fala e xa, e naxa, "Nxɔ diini i ra, a xalabanten, a mɔn murutexi. A mi nxu xuiin suxuma. Sabaan nun dɔlɔn nan nafa a ma." ²¹ Nayi, taan xemene birin a magɔlɔnma nen han a faxa. E xa fe jaxin jan e tagi. Isirayila kaane na feen mema nen, e gaxu.

Muxu binbin singanxina

²² Xa e muxun faxa, naxan bata gbalo feen liga, a lan a xa faxa naxan ma, e mɔn yi a binbin singan wudin na, ²³ a binbin mi lan a xa xi singanxi han xɔtɔnni. A lan nen a xa maluxun na lɔxɔni, bayo Ala bata na muxu singanxin danga. E nama na binbi singanxina dangan lu yamanani, Alatala e Ala denaxan fima e ma e keen na.

22

I muxu boden yii seene masuxu

¹ E na e ngaxakedenna jingen hanma a yexeen to, a sigama burunna xun xɔn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nen e xa a xali a kanna fema. ² Xa e ngaxakedenna konna makuya, hanma e mi a yire kolon, e xa xuruseen xali e konni. E yi a ramara han e a kanna to waxatin naxan yi, e yi a so a yii. ³ E na nan ligama a sofanla fan na, a domana, e nun a seen naxan birin lɔxi ayi. E mi lan e xa e xun xanbi so ne yi. ⁴ Xa e ngaxakedenna sofanla hanma a jingen to biraxi kiraan xɔn, e nama e xun xanbi so a yi. E lan nen, e xa a mali a rakele.

Xemen nun jaxalan domane

⁵ Jaxanla mi lan a yi xeme domain nagodo a ma. Xemen fan mi lan a jaxalan domain nagodo a ma. Muxun naxanye na fe sifan ligama, na kanne mi rafan Alatala e Ala ma.

Daliseen masuxu kiina

⁶ E na a to kiraan xɔn ma, xɔliin bata a teen sa wudin kɔe ra, xa na mi a ra bɔxɔn ma, a nga felenxi a xelene ma, xa na mi a ra a diine ma, e mi lan e xa a nga nun a diine tongo e bode xɔn. ⁷ E xa a nga bejin, a xa siga. E yi a diine tan tongo. Nayi, e siimaya xunkuyen nun herin sɔtɔma nen.

Muxune xa ratanga

⁸ Xa i banxi nenen ti, i yi foye suxudeni tɔn banxin kɔe ra alo kore banxina, i xa a rabilin sansandin na alogo muxuna nde nama bira lɔxɔna nde, a faxa, fata i ya banxin ti kiin na.

Fe yibasanna fe

⁹ I nama sansi siya firinna si i ya manpa bili nakɔni, xa na mi a ra a bogin findima se haramuxin nan na. ¹⁰ I nama xun xidi yegen xidi jingen nun sofanla xunne

ma e bode xən i yi xeen bi. ¹¹ I nama domaan nagodo i ma naxan səxənxi yexex xabe garin nun gese futu garin basanxin na.

Gubana

¹² I xa luti denbexine singan i ya gubaan tongon naaninne ra.

Kiti xədexene naxanla fe yi

¹³ Xa xemena nde naxanla dəxə, e yi kafu, a feen yi rapaxu xemen ma, ¹⁴ a yi a xili kala fələ, a naxa, “N bata naxanli ito dəxə, koni nxu to kafu, n yi a li, a mi yi Alaa kiraan xən.” ¹⁵ Na na liga, sungutunna fafe nun a nga sereya seen xalima nən taan fonne fema taan so deen na, naxan a yitama a sungutun nasələnxi nan yi a ra. ¹⁶ A fafe ito nan falama, a naxa, “N bata n ma dii temen fi xemeni ito ma, koni a mi rafan a ma sənən. ¹⁷ A bata wulen sa a xun ma, a sungutun nasələnxi mi yi a ra.” Sungutunna sətə muxune xa na futun nasənəya sereya dugin sa taan fonne yetagi. ¹⁸ Taan fonne na xemen suxuma nən, e yi a fe naxin saran a ra. ¹⁹ E na a makiti, e xa a yangin, a gbeti gbanan kemε so sungutunna fafe yii, bayo a bata Isirayila naxanla nde xili kala. Na xanbi a lanma nən naxanla mən xa xete xemen konni. A nema a siimayani, a mi nəε a mε na naxanla ra.

²⁰ Koni, xa pəndin nan na feen na, sereya se yo mi na naxan a yitama a bata futun nasənəya, ²¹ na naxanla xalima nən a fafe a banxin deen na. Taa yi kaane yi a magələn han a faxa, bayo a bata yagi feen liga, naxanla mi lan a xa naxan liga Isirayila bəxəni. A bata xeme feen kolon a a fafe konni waxatin naxan yi. E xa fe naxin jan ε tagi.

²² Xa ε xemen nun naxanla suxu naxan findixi xeme gbetε a naxanla ra, e saxi, na fe naxi raba firinne lan nən e xa faxa, naxanla nun xemena. E xa fe naxin jan Isirayila bəxəni.

²³ Xa xemen naralan sungutunna nde ra taan kui, naxan bata masuxu, e yi kafu, ²⁴ ε xa na muxu firinne xali taan so deen na, ε yi e magələn han e faxa. Sungutunna faxama nən bayo a mi sənən natexi taan kui. Xemen fan faxama nən bayo a bata

naxalan masuxin futun kala. E xa fe naxin jan ε tagi.

²⁵ Koni xa xemen naralan sungutunna ra burunna ra, naxan bata masuxu, a yi fu a ma, na xeme nan gbansan faxama. ²⁶ E nama fefe liga sungutunna ra bayo a mi fe naxi yo ligaxi a lan a xa faxa naxan ma. Na feen luxi nən alo xemen naxan fu a boden ma alogo a xa a faxa. ²⁷ Amasətə xemen naralanxi sungutunna ra burunna nan na. Hali sungutunna xeme kanni ito sənən nate, muxu yo mi yi na naxan yi a ratange.

²⁸ Xa xemen naralan sungutunna ra naxan munma masuxu, a yi fu a ma, muxuna nde yi e to na feen xun na, ²⁹ na xemen xa gbeti gbanan tonge suulun so sungutunna fafe yii, a yi sungutunna dəxə a naxanla ra, bayo a bata a futun kala. A nema a siimayani, a mi nəε a mε na naxanla ra.

23

¹ Xemen nun a fafe a naxanla nama kafu, alogo a nama a fafe rayagi.

Muxun naxanye mi lan Alaa yamaan malanni

² Muxun naxan tēgenxi, hanma a bari seen bolonxi, na kanna mi lan a siga Alatalaa yamaan malanni. ³ Naxanye na kafu sariyatareyani, e diin bari, na diin fan mi daxa a siga Alatalaa yamaan malanni han a yixete fudena.

⁴ Amonine nun Moyaba kaane mi sigε Alatalaa yamaan malanni hali e yixete fudena. ⁵ A ligama na kiini habadan bayo siyani itoe mi faxi ε ralandeni burun nun igen na e yii, ε yi kelima Misiran yi waxatin naxan yi. E Beyori a dii Balami saren fi nən ε xili ma keli Petori taani Mesopotamiya yamanani alogo a xa ε danga. ⁶ Koni Alatala ε Ala mi tin a tuli matiye Balami ra. A bata dangan masara barakan na bayo ε rafan Alatala ε Ala ma. ⁷ E nama e mali bəne xunbenla nun herin sətə feen na ε siin birin yi.

⁸ E nama Edən kaane rapaxu bayo ε ngaxakedenna nan e ra. E nama Misiran kaane rapaxu bayo ε waxatina nde ti nən e bəxəni. ⁹ E yixete saxanden nəε soε nən Alatalaa yamaan malanni.

Daaxaden sariyanna fe

¹⁰ E na siga e yaxune yengedeni, e yi daaxa yirena nde yi, e lan nen e xa e yete ratanga fe jaxin birin ma. ¹¹ Xa xemena nde e ye naxan mi sarijanxi, igen bata mini a xemeyani kreen na, a xa mini daaxaden fari ma. ¹² Ninbanna ra, a xa a maxa. Sogen na godo waxatin naxan yi a noe soe nen daaxadeni.

¹³ E xa yirena nde sugandi daaxaden fari ma, na yi findi xandaan na. ¹⁴ Wali sena nde xa lu e goronne ye, alogo e na siga xandani, e xa yinla ge, e yi e makoon naba, e benden naxete a ye ma. ¹⁵ E daaxaden lan nen a xa sarijan, bayo Alatala e Ala masiga tiden na a ra e kantan feen na, a yi e yaxune sa e sagoni. Xa a fe jaxin li daaxadeni, a a makuyama e ra nen.

Konyi sariyana

¹⁶ Xa konyina nde a gi a kanna ma, a yi a yigiya e konni, e nama a xali a kanna fema de! ¹⁷ A lan nen a xa dexo e dexon taani, a na wa lu feni denaxan yi. E nama jaxu a ra.

Yalunya fe

¹⁸ Isirayila xemena hanma jaxanla nama findi yalunden na. ¹⁹ Yalunde gilen sarena, hanma yalunde xemen sarena, na mi lan a xa so Alatala e Ala banxini e de xui yo rakamali feen na, bayo Alatala e Ala na fe sifan najaxuxi.

Donla nun de xuina

²⁰ E na sena nde doli e ngaxakedenna ma, gbetina, donsena, xa na mi a ra se gbete, e nama ton yo sa a fari. ²¹ E noe tonon fenje nen xoren na, koni e ngaxakedenna tan mi a ra de. E xa na sariyan suxu e boxoni, e denaxan sotoma, alogo Alatala e Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.

²² I na de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i nama i madigan a rakamali feen na, xanamu Alatala i ya Ala a maxodinma nen i ma, i yi findi yulubi tongon na. ²³ Xa i mi de xui tongo, yulubi fe mi a ra. ²⁴ Koni xa i de xuiin tongo Alatala i ya Ala xa, i lan nen i xa a rakamali ki fapi alo i a jenige kii naxan yi.

²⁵ I noe manpa bogina nde be nen i gbeen mi naxan na, i yi a don, han i lugo, koni i nama nde sa i ya goronni. ²⁶ I na so murutu

xeen na, i gbee mi naxan na, i noe tonsonna ndee bolonje nen i yiin na, koni i nama i ngaxakedenna a murutun xaba woliten na.

24

Futu kalana fe

¹ Xa xemena nde jaxanla dexo, a fe yi rajaxu a ma, nayi, a e futu kala kedin nan sebema, a a so a yii, a yi a rasiga a konni. ² Jaxanla to bata keli xemen konni, a noe dxe nen xeme gbete xon. ³ Xa a fe sa rajaxu na xemen fan ma, a e taxun kedin sebe, a yi a so a yii, a yi a rasiga a konni, hanma xa na xemen sa faxa, ⁴ xeme singen naxan a mexi a ra, na mi lan a yi a tongo sonon, a findi a jaxanla ra, bayo a bata haramuya a ma. Alatala na fe sifan najaxuxi. E mi lan e xa na yulubi sifan liga boxoni Alatala e Ala denaxan soma e yii e keen na.

Muxu feen sariyana

⁵ Xemen naxan baxi jaxanla dxi deni, a mi lan a xa so sofayani. Kontofili gbete yo mi lan a xa lu a ma han je keden alogo a xa a jaxanla masuxu a naxan dxi, a a rasewa.

⁶ E mi lan e xa wuli ngaan nun wuli diin dxi tolimani, xa na mi a ra wulin diin gbansanna, bayo na findima balotareyaan nan na.

⁷ Xa Isirayila kaana nde a ngaxakedenna suxu noon, a yi a findi konyin na, hanma a a mati, a lan nen na kanna xa faxa. E fe jaxin janma e tagi na kiini.

⁸ Xa fure jaxin bata mini muxuna nde fatin ma e xa a liga alo Lewi yixeten saraxaraline a fala e xa kii naxan yi. N na e yamari naxan na, e xa na birin suxu ki fapi. ⁹ Alatala e Ala naxan ligaxi Mariyama ra e keli xanbini Misiran yi, e xa e miri na ma.

¹⁰ Xa e ngaxakedenna nde sena nde dxi e ma tolimani, e nama so a banxini na tolima seen tongodeni. ¹¹ E xa lu tanden ma, na kanna xa mini na tolima seen na.

¹² Xa yiigeliton na a ra, a yi a gubaan so i yii tolimaan na, i nama a ramara han kreen na. ¹³ I xa a raxete a ma sogen godo waxatini, alogo a xa xi a yi, a barikan bira i xa. Na yatema nen tinxinna ra Alatala i ya Ala yee ra yi.

¹⁴ I nama jaxu yiigelito walike toroxine ra, a na findi i ngaxakeden Isirayila kaan

na hanma xəjən na naxan dəxi i konni. ¹⁵ I xa a wanla saranna so a yii ləxə yo ləxə benun soken xa godo, bayo yiigelitəən nan a ra, a xaxili tixi a saranna nan na. Xa a mawuga Alatala xa i ya fe yi, i findima nən yulubi tongon na.

¹⁶ Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra.

¹⁷ I nama kiti kobin sa xəjən ma hanma kiridina. I nama kaja gilena a gubaan nasuxu tolimaan na. ¹⁸ I nama jinan, a i findi nən konyin na Misiran yi, Alatala i ya Ala nan i xunba. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

¹⁹ I na seen xaba xeen ma, tənsonna naxanye na lu e xəri ma, i nama ne matongo. I xa e lu na xəjəne nun kiridine nun kaja gilene xa. Nanara, Alatala i ya Ala i barakama nən i ya wanle birin yi. ²⁰ I na i ya oliwi binle bogine malan, e bogin naxanye na lu e kəe ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xəjəne nun kiridine nun kaja gilene xa. ²¹ I na i ya manpa bogine fan ba, e bogin naxanye na lu e ra, i mi lan i xa xete ne badeni. I xa e lu na xəjəne nun kiridine nun kaja gilene xa. ²² I nama jinan, a i findi nən konyin na Misiran yi. Na feen na a toxi n yamarini ito fixi i ma. I xa a suxu.

25

Bosa rabənbəna

¹ Xa xeme firin yenge, e na siga kitisane fema alogo e xa e makiti, kitisane xa yoon fi jəndi kanna ma, wule falana kala tixin yi saran a ra. ² Xa wule falan lanma a xa bənbə, kitisaan xa a rasa bəxəni, e yi a bənbə a yee xəri bosaan ye yatən na a lan a xa naxan sətə fata sariyan na. ³ Na kui, e mi lan e xa dangu bosaan ye tonge naanin na. Xa e nde sa na fari, e bata e ngaxakedenna rayagi.

Ningena wanla

⁴ I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi.

Kaja gilə diitare kanna fe

⁵ Xa ngaxakeden ma xeme firinne dəxi yire kedenni, keden yi faxa a mi dii bari, na jaxanla mi lan a xa dəxə xeme gbete xən

ma denbayaan fari ma. A lan a xa dəxə a xemena ngaxakedenna nde nan xən, a findi a jaxanla ra. ⁶ A dii singen naxan barima, na lan a xili sa faxa muxun xun ma, alogo a xinla nama lə ayi Isirayila bəxəni. ⁷ Xa xemen tondi a ngaxakedenna a jaxanla dəxe, kaja gilən xa siga taan so deen na taan fonne denaxan yi, a a yeba e xa, a naxa, “N ma xemena ngaxakedenna mi tinxi n ma fe ma. A bata tondi dii fideni a ngaxakedenna ma Isirayila bənsəne ye, naxan lan a xili sa a xun ma.” ⁸ Taan fonne xemen xilima nən, e yi a maxədin. Xa a tondi a ngaxakedenna a jaxanla dəxe, ⁹ kaja gilena a masoma nən a ra taan fonne yee xəri, a sankidin ba a xemena ngaxakedenna sanni, a yi a de igen puru a yetagi. A yi a fala, a naxa, “Ito nan ligama xemen na naxan tondima mayixeten fideni a ngaxakedenna ma.” ¹⁰ Nayi, na xemena a denbayaan xili bama Isirayila yi ikiini, “Sankidi ba denbayana.”

Naxan mi daxa yengeni

¹¹ Xa xeme firin yengema, na nde keden ma jaxanla yi siga a xemen badeni boden yii, xa a boden xeməya yiren suxu, ¹² e nama kininkinin na jaxanla ma. E xa a yiin bolon a ra.

Tinxinna yulayani

¹³ E nama kilo firin xali e sagbaan kui naxan mi kamalixi, keden binya, boden yelefə. ¹⁴ E nama liga se firin fan lu e konni naxan mi kamalixi, keden xungbo, boden xurun. ¹⁵ Kilo kamalixin nun liga se kamalixin nan lan a xa lu e yii. Nayi, e siimaya xunkuyen sətəma nən bəxəni Alatala e Ala denaxan soma e yii. ¹⁶ Naxan yo na na liga, a mayifuun ti, na muxu sifan mi rafan Alatala e Ala ma.

Amalekine yaxuya fena

¹⁷ E nama jinan Amalekine naxan liga e ra e to yi keli Misiran yi. ¹⁸ E mini nən e ma kiraan xən, e yi xanbiralune yee rasa. Na waxatini, e yi xadanxi han! Ala yee ragaxu yo mi yi e yi. ¹⁹ Iki, Alatala e Ala na e rasabati e rabilinna yaxune yee xəri na bəxəni a denaxan soma e yii, e xa Amalekine raxəri han e xinla yi tunun dunuɣa yi. E nama jinan na xən!

26

Bogi se singene nun yaganna fe

¹ E na so bəxəni Alatala ε Ala naxan fima ε ma ε kēen na, a yi findi ε gbeen na, ε na dəxə mēnni waxatin naxan yi, ² ε birin nde bama nēn ε bəxən bogi se singene ra, na bəxəni Alatala ε Ala dēnaxan fima ε ma. E xa a sa deben kui, ε yi a xali na yireni Alatala ε Ala dēnaxan sugandima a xinla matəxən dēnaxan yi. ³ E sigan saraxaraline nan fēma naxanye walima na waxatini. E yi a fala e xa, ε naxa, “N na a falama to Alatala en ma Ala xa, a n bata so na bəxəni, a a kəlo naxan ma fe ra a a soma en benbane yii.”

⁴ Saraxaraliin deben nasuxuma nēn ε yii, a a dəxə Alatala ε Alaa saraxa ganden yətagi. ⁵ E falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “N benban findixi Arami kaan nan na, sigatiina. A siga nēn Misiran yi, e nun a muxune. E yi dəxə na. E yi findi siya gbee sēnbəmaan na, muxu wuyaxi. ⁶ Koni Misiran kaane nxu jaxankata nēn, e nxu tərə, e konyiya xədēxən sa nxu ma. ⁷ Nxu yi Alatala maxandi, nxu benbane Ala. A yi nxə maxandi xuiin namε, a mən yi nxə mantərəne to, e yi fe jaxine nun fe xədēxən naxanye dəxəma nxu ra. ⁸ Alatala yi nxu ramini a sēnbən nun nən nun fe magaxuxine nun taxamasenne nun kabanakone ra Misiran yi. ⁹ A yi fa nxu ra han be, a yi bəxəni ito so nxu yii, nənən nun kumin gbo dēnaxan yi. ¹⁰ Na nan a toxi, iki, Alatala, n faxi bəxən bogi se singeni itoe ra i tan fēma, i naxanye fixi n ma.”

E deben dəxəma nēn Alatala ε Ala yətagi, ε yi ε xinbi sin a xa. ¹¹ E tan nun Lewine nun xəjən naxanye ε tagi, ε birin yi sēwa ε bode xən ma se fəpine fe ra Alatala ε Ala naxan fixi ε ma e nun ε denbayana.

¹² Jεε saxandene findixi yagan jεene nan na. E na yelin yaganna malanjε, ε xa a so Lewine nun xəjεne nun kiridine nun kapa gilene nan yii naxanye ε taane yi. Ne fan yi e dεge, e yi lugo. ¹³ Na waxatini, ε falani ito nan tima Alatala ε Ala xa, ε naxa, “Naxan findixi i gbeen na, n bata a birin namini n konni. N bata a so Lewine nun xəjεne nun kiridine nun kapa gilene yii alo i a yamarixi kii naxan yi. N mi i ya yamari yo matandixi hanma n jinan a xən. ¹⁴ Hali sayaan to so n ma n mi i ya yaganna

siyadin don, hanma n yi a xunnakala fe haramuxini, hanma n yi barinne ki nde ra. N bata i xuiin suxu, Alatala n ma Ala. I naxan yamarixi n ma, n bata na birin liga. ¹⁵ I xa i miri nxu ma ariyanna yi, i dəxəde sarijanxini. I yi Isirayila baraka, i ya yamana e nun i bəxən naxan fixi nxu ma, i i kəlo naxan ma fe ra nxu benbane xa, nənən nun kumin gbo dēnaxan yi.”

Fala rapanna sariyana fe yi

¹⁶ Alatala ε Ala bata ε yamari to, a ε xa a tənne nun a sariyane suxu ki fəji! E xa ε jəxə lu e xən ma ε bəjən birin na e nun ε niin birin yi. ¹⁷ E bata ε dε ti Alatala xa to, a a tan nan ε Ala ra, a ε birama nēn a kirane fəxə ra, a ε a tənne nun a yamarine nun a sariyane suxuma nēn. ¹⁸ Alatala fan bata a dε ti, a ε tan findima a gbee yamaan na, alo a a falaxi ε xa kii naxan yi. E xa a yamarine suxu, ¹⁹ alogo a xa ε rafisa a siya daxine birin xa. E nərən nun ε xinla nun ε sēnbən danguma nēn e birin na. E mən yi findi yama rasarijanxin na Alatala ε Ala xa, alo a a fala kii naxan yi.

27

Duban nun dangana fe

¹ Nabi Musa yi yamarini ito fi Isirayila kaane ma fonne yεε xəri, a naxa, “E xa yamarini itoe birin suxu n naxanye fiin to. ² E nεma Yurudən baan gidin waxatin naxan yi, siga na bəxəni Alatala ε Ala naxan soxi ε yii, ε xa gεmε gbeene ti, ε e mafixa. ³ E yi sariya falani itoe birin sēbε e ma, ε na gidi waxatin naxan yi, ε so na bəxəni Alatala ε Ala naxan soma ε yii, nənən nun kumin gbo dēnaxan yi alo Alatala ε benbane Ala a fala ε xa kii naxan yi. ⁴ E na yelin Yurudən baan gide, ε xa gεmēni itoe ti Ebali geyaan fari, ε yi e mafixa, alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ⁵ E xa gεmēne malan Alatala ε Ala xa saraxa ganden na mēnni, wure walise mi dinxi gēmēn naxanye ra. ⁶ E gεmēne nan matongoma, ε yi Alatala ε Alaa saraxa ganden nafala. E yi saraxa gan daxine ba Alatala ε Ala xa na fari. ⁷ E mən xa bəjε xunbeli saraxane fan ba mēnni, ε e don, ε sēwa Alatala ε Ala yətagi. ⁸ E gēmēn naxanye tixi, ε xa Alaa sariya falane sēbε ne ma, ε yi e kərēndən ki fəji.”

⁹ Musa nun saraxaraline, Lewine mən yi falan ti yamaan xa, e naxa, “Isirayila yamana, ε sabari. Ε yi ε tuli mati. Ε bata findi Alatala ε Alaa yamaan na to. ¹⁰ Ε xa Alatala ε Alaa falan namε. Ε xa a yamarine nun a tənne suxu, n naxanye yamarima ε ma to.”

¹¹ Na ləxə kedenni, Musa mən yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, ¹² “Ε na Yurudən baan gidi waxatin naxan yi, bənsənni itoe xa ti Garisimi geyaan fari, e duba yamaan xa: Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Yusufu e nun Bun-yamin. ¹³ Bənsənni itoe xa ti Ebalı geyaan nan fari, e dangan ti: Rubən nun Gadi nun Aseri nun Sabulon nun Dan e nun Nafatali. ¹⁴ Lewine falan tima nən Isirayila birin xa e xui yitexin na.”

¹⁵ E naxa, “Ala xa na kanna danga naxan na suxuren nafala, hanma se gbete rafalaxi wure raxulunxin na, a yi a batu wundoni. Na se sifan napaxu Alatala ma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁶ “Ala xa na kanna danga naxan na a fafe nun a nga rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁷ “Ala xa na kanna danga naxan na a bodena bəxən danne taxamasenne masiga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁸ “Ala xa na kanna danga naxan na danxutəon ti kira naxin xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

¹⁹ “Ala xa na kanna danga naxan na kiti naxin sa xəjen ma hanma kiridina hanma kapa giləna.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁰ “Ala xa na kanna danga naxan nun a fafe a naxanla kafuma, bayo a bata a fafe rayagi.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²¹ “Ala xa na kanna danga naxan na yenəyaan liga suben xən.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²² “Ala xa na kanna danga naxan nun a magilən kafuma, a fafe a dii tēməna, hanma a nga a dii tēməna.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²³ “Ala xa na kanna danga naxan nun a bitan naxanla kafuma.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁴ “Ala xa na kanna danga naxan na a boden faxa wundoni.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁵ “Ala xa na kanna danga naxan na dimi yi seene rasuxu tənəgeden faxa feen na.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

²⁶ “Naxan mi sariya falani itoe suxuma a yi e liga, Ala xa na kanna danga.” Yamaan birin xa a ratin, e naxa, “Amina.”

28

Dubane fe

Saraxaraline 26.3-13 nun Sariyane 7.12-

²⁴

¹ Xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu ki fajı, ε yi yamarini itoe suxu n naxanye soxi ε yii to, nayi Alatala ε rafisama nən bəxən siyane birin xa. ² Ε baraka feni itoe nan sətəma, xa ε Alatala ε Ala xuiin suxu:

³ A barakan sama nən ε fe yi taan kui e nun xεene ma. ⁴ A barakan sa ε dii barin nun ε bəxən bogi seene nun ε xuruse kurune nun jıngene nun yεxεene yi. ⁵ A yi barakan sa ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi.

⁶ A yi ε baraka ε somatəon nun ε minimatəon na. ⁷ Ε yaxune na keli ε yengedeni, Alatala e kedima nən ε yεε ra. Xa e so kira keden nan xən, e e gima nən ε yεε ra kira solofere xən. ⁸ Alatala ε Ala barakan sama nən ε gbengbene yi, e nun ε wanle birin yi. A barakan sama ε fe yi na bəxəni a dənaxan fima ε ma. ⁹ Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, ε mən yi bira a kirane fəxə ra, a ε findima a yamaan na nən alo a a kələ ε xa kii naxan yi. ¹⁰ Bəxən siyane birin a kolonma nən nayi, a Alatala xinla bata fala ε xun ma, e gaxu ε yεε ra.

¹¹ Alatala ε hεrisigen fari sama nən na bəxəni a a kələ ε benbane xa naxan ma fe ra a a soma ε yii. Ε dii wuyaxi barima nən, ε xuruseene dii wuyaxi xalima nən, a mən yi barikan sa ε bəxən bogi seene yi. ¹² Alatala koren nabima nən ε xa, a igen namaraxi dənaxan yi, alogo a xa tulen nafa ε bəxəne ma a waxatini, a ε wanle birin nasənəya. Siya wuyaxine fama ε dolideni nən, koni ε tan mi donla tongoma. ¹³ Alatala ε tima nən yεen na. Ε mi luyε dənxeen na mumε! Xa ε Alatala ε Ala yamarine suxu, n naxanye falama ε xa to, a ε yitema nən bonne xa, ε

mi luyε e bun mumε! ¹⁴ Ε nama yamarini itoe bepin n naxanye falaxi ε xa, ε siga yiifanna ma hanma kōmenna ma, ε yi bira ala gbεtene fōxō ra, ε yi e batu.

Dangane fe

Saraxaraline 26.14-46

¹⁵ Xa ε tondi Alatala ε Ala xuiin suxε, xa ε tondi a yamarine nun a tōnne suxε, n naxanye falama ε xa to, nayi dangani itoe nan fama ε ma, e yi ε suxu. ¹⁶ Ala ε dangama nen taani e nun xεene ma. ¹⁷ A dangan sama nen ε donse sagane nun ε donse rafaladene yi. ¹⁸ A dangan sa ε dii barin nun ε bōxōn bogi seene nun ε xuruse kurune nun jingene nun yεxεene yi. ¹⁹ A yi ε danga ε somatōn nun ε minimatōn na.

²⁰ Alatala dangan nun mayifuun nun fe magaxuxin nafama ε ma nen ε wanle birin yi han ε sa halagi, bayo ε bata fe jaxin liga, ε to xεte a fōxō ra.

²¹ Alatala fitina furen nadinma ε ma nen han ε birin yi jnan na bōxōni ε sigama denaxan masōtōdeni. ²² Alatala ε doyenma nen furen na, e nun fati mawolonna nun fati makusinna. A fama nen kuye wolonna ra, e nun furuna, sansine funduma nen hanma e kun. Feni itoe ε tōrōma nen han ε halagi. ²³ Kuyen xarama nen, bōxōn fan yi xōdōxō ayi alo wurena. ²⁴ Alatala yi ε tulen masara gbangbanna ra keli kore, godo xεene ma, han ε birin yi halagi. ²⁵ Alatala a ligama nen, ε yi halagi ε yaxune yetagi. Xa ε siga e yengedeni kira keden nan xōn, ε gima nen e yεε ra kira solofere xōn. Dunupa muxune birin kabema nen ε kalana fe ra. ²⁶ Xōline nun burunna subene ε binbine donma nen. Muxu yo mi e kedi.

²⁷ Alatala ε tōrōma nen setene ra alo a naxan liga Misiran kaane ra. A ε tōrō bontenbandunna nun gasine ra, e nun maxenxenna naxan mi danma. ²⁸ Alatala ε findima nen danxutōne ra, a faan naso ε yi, ε yi findi fatōne ra. ²⁹ Yanyin na ε sigati kiin yi ε yifu alo danxutōne. Ε wali yo mi lanje. Ε lu tōrε, e yi ε yii geli. Muxu yo mi nōε e bε e yii. ³⁰ Ε na jaxalandin masuxu, xεme gbete fuma a ma nen. Ε na banxin ti, ε mi soε a kui. Ε na manpa binle si, ε mi nōε e bogine donje. ³¹ Ε jingene kōε raxabama nen ε yεε xōri, ε mi e suben donje. E ε sofanla bama nen ε yii, ε mi a masōte. Ε yεxεene soma

nen ε yaxune yii, muxu yo mi ε maliye. ³² Ε dii xεmene nun dii tεmene soma nen siya gbeten yii alo konyine ε yεε xōri. Ε xadanma nen e yεε ra kira yitodeni, koni fεε yo mi luyε ε xa, ε yi e mali. ³³ Xōjene baloma ε sansine nan na. Ε wanla naxan birin kema, a tōnōn findima e gbeen nan na. E ε rayarabima nen, e yi ε jaxankata ε siin birin yi. ³⁴ Ε na feni itoe birin to, ε luma nen alo fatōne.

³⁵ Alatala sete jaxine ratema nen ε sanne nun ε xinbine ma naxan mi yalanje. E yi din ε fatin birin na, keli ε xunna ma han ε sanne. ³⁶ Alatala ε nun ε mangan kedima nen, ε na naxan dōxō ε xun na, siga bōxōni ε tan nun ε benbane mi naxan kolon. Menni ε ala xōjene batuma nen naxanye rafalaxi wudin na, hanma gεmena. ³⁷ Alatala ε xalima siyaan naxanye konni, ne kabema nen ε fe ma, e yi ε magele, e yi ε rayelefu.

³⁸ Ε sansi gbege wolima nen ε xεene ma, koni ε ndedi nan tun xabama, bayo tuguminne dinma nen a birin na. ³⁹ Ε manpa binle sima nen, ε yi e masuxu ki fajni, koni ε mi e igen minje, ε mi e bogine malanje bayo kunle soma e yi nen. ⁴⁰ Oliwi binle luma nen bōxōn birin yi, koni ε mi e turen soma ε ma, bayo oliwi bogine yolonma nen. ⁴¹ Ε diine barima nen, koni e mi luyε ε yii, bayo ε yaxune e xalima nen. ⁴² Ε wudine nun bōxōn bogi seene findima tuguminne nan gbee ra. ⁴³ Xōjen naxanye dōxi ε ye, ne fe matema nen ε xa pon! Koni ε tan ma fe magodoma nen han! ⁴⁴ Ε sigama nen e dolideni, koni e tan mi fε ε dōle mumε! Ala e tima nen yεen na. Ε yi lu dōnxen na. ⁴⁵ Dangani itoe birin fama nen ε fōxō ra, e yi ε sagatan, e yi ε suxu han ε birin yi halagi, bayo ε bata tondi Alatala ε Ala xuiin suxε. Ε mi a yamarine nun a tōnne suxi a naxanye soxi ε yii. ⁴⁶ Na findima taxamasenna nun kabanakoon nan na ε tan nun ε yixetene xa habadan!

⁴⁷ Bayo ε mi tin wale Alatala ε Ala xa sewan nun jεnige fajini, ε yi herini waxatin naxan yi, ⁴⁸ nayi ε walima nen ε yaxune xa Alatala naxanye rafama ε xili ma. Kamen nun min xōnla ε suxuma nen. Ε ma-genla luma nen tōrōni. E yi wuren xidi ε kōε xanbi ra ε goronna tongo, han ε yi halagi. ⁴⁹ Alatala fama nen siyana nde ra, keli yire

makuyeni bəxən danna ra. A godoma nən
 ε ma alo singbinna. E mi a xuiin mēma.
⁵⁰ E findima muxu ye xədəxene nan na,
 naxanye mi xeme fonne binyama, e mən
 mi kininkiniñe diine ma. ⁵¹ E ε xuruseene
 nun ε bəxən bogi seene tongoma nən, ε yi
 halagi. E mi ε murutun hanma manpana
 hanma turen naluma ε yii. E ε jinge diine
 nun yexee diine nun siine xalima nən han ε
 yi halagi.

⁵² E ε taane birin nabilinma nən yengeni,
 na bəxəni Alatala ε Ala denaxan soma ε
 yii. E ε yengema nən han ε taan yinna
 naxanye mate, ε laxi naxanye ra, ne yi bira.
⁵³ Yengeni ito yi, ε yaxune ε rakamema nən
 han ε yi ε diine don, Alatala ε Ala naxanye
 fixi ε ma. ⁵⁴ Hali xeme fəji hinantəna ε
 tagi, a mi kininkiniñe a ngaxakedenne ma
 hanma a paxanla hanma a dii jəjəne. ⁵⁵ A
 mi tinje a diin subeni taxunje e ra, bayo
 na findixi a balo dənxeñ nan na. E yaxune
 ε rayarabima na kii nin ε taan birin yi.
⁵⁶ Hali paxalan fəji hinantəna ε tagi, naxan
 mi susue a sanna tiye bəxən ma, a tan fan
 mi kininkiniñe a rafan xemen ma hanma
 a diina. ⁵⁷ A mi tinje a dii barixin subeni
 taxunje e ra e nun a diin xunyena, bayo a
 wama ne don feni wundoni. E yaxune na ε
 rabilin yengeni e fama nən na tərə sifan na
 ε konni.

⁵⁸ Xa ε mi sariya falani itoe suxu a fəjin
 na naxanye sebexi kitabuni ito kui, xa ε mi
 gaxu Alatala ε Ala xili gbee magaxuxin yee
 ra, ⁵⁹ Alatala fitina furene nun fure paxine
 dəxəma nən ε tan nun ε yixetene ma naxan
 magaxu, e mən mi yalanje xulen. ⁶⁰ A fitina
 furene birin nafama nən ε ma, ε yi gaxuxi
 naxanye yee ra Misiran bəxəni. Na furene
 yi ε suxu, e yi ε nə. ⁶¹ Alatala furen sifan
 birin sanbama ε ma nən e nun yihadin
 birin hali ba naxanye sebexi kitabuni ito
 kui, han ε birin yi halagi. ⁶² E tan naxanye
 yi wuya dangu sarene ra kore, ε yatən xu-
 runma ayi nən bayo ε bata Alatala ε Ala
 xuiin matandi. ⁶³ Alatala fe fəjin ligaxi ε
 xa kii naxan yi, a ε rawuya ayi kii naxan
 yi, a mən ε halagima na kii nin, a yi ε
 faxa. A ε bama nən na bəxəni ε fama
 naxan masədəni. ⁶⁴ Alatala yi ε raxuya
 ayi siyane birin ye, keli dunuğa fəlon ma
 han a danna. E ala gbətene batuma nən,

naxanye rafalaxi wudin nun gemen na,
 ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon.
⁶⁵ Na siyane tagi, ε mi matabu yo sətəma,
 ε mi yire yo sətəma ε dəxəma denaxan yi.
 Alatala ε bəjəne wolonma nən, a ε yee
 raxadan xi xənla ra, a ε niine yijaxu ε ma.
⁶⁶ E siimayaan findima kəntəfinle nan na,
 gaxuna ε raxuruxurunma nən kəeen nun
 yanyin na. E sikema nən ε niin yetena fe
 ra. ⁶⁷ E na na feene to waxatin naxan yi
 naxanye ligama, gaxun soma nən ε bəjəni.
 Xətənni, ε yi a fala, ε naxa, “Xa jinbanna
 nan yi a ra nun!” Jinbanna ra, ε yi a fala,
 ε naxa, “Xa xətənni nan yi a ra nun!”

⁶⁸ Alatala ε xalima nən kunkine kui
 Misiran yi, n na a fala denaxan ma, a ε mi
 menna toma sənən. Menni, xemene nun
 paxanle, ε katama nən ε xa ε yete mati ε
 yaxune ma konyine ra, koni muxu yo mi ε
 sarama.

⁶⁹ Alatala falani itoe nan ti a layirin na
 a naxan yamari Musa ma, a xa a xidi e
 nun Isirayila kaane tagi, Moyaba bəxəni,
 ba layirin na e naxan xidi Horebe गयाan
 fari.

29

Nabi Musaa kawandi dənxeña

¹ Nabi Musa yi Isirayila yamaan birin
 maxili, a yi a fala e xa, a naxa:

E yi Misiran yi waxatin naxan yi, ε a
 to nən Alatala naxan liga Firawona nun a
 kuntigine nun a yamanan birin na. ² E bata
 fe xədəxene to, e nun taxamasenne nun
 kabanakone a naxanye liga e ra, ³ koni han
 to Alatala munma xaxinla fi ε ma naxan
 nəe feni itoe kolonje. E yee mi a toma,
 ε tunle fan mi a mēma. ⁴ N ti nən ε yee
 ra tonbonni jee tonge naanin. E domane
 nun ε sankidine mi kala, ⁵ ε mi burun
 don, ε mi manpaan min. Alatala na liga
 nən alogo ε xa a kolon, a a tan nan ε Ala
 ra. ⁶ E to so be, Sixən, Xesibən mangana,
 e nun Ogo, Basan mangana, ne yi fa en
 yengedeni, koni en yi e nə. ⁷ E yi e bəxəne
 tongo, ε e yitaxun Ruben bənsənni nun
 Gadi bənsənni muxune ra, e nun Manase
 bənsənni fəxə kedenna. ⁸ Nanara, ε lanma
 ε xa layiri falani itoe suxu ki fəji, alogo ε
 wanle birin xa sənəya.

⁹ Isirayila kaane, ε malanxi to Alatala ε Ala yetagi. E birin be, ε mangane nun ε yεerateine nun ε fonne nun ε kuntigine, ¹⁰ e nun ε naxanle nun ε diine nun xɔɲen naxanye wudin segeɲa e nun naxanye igen bama ε xa. ¹¹ E be to alogo Alatala ε Ala xa layirin xidi e nun ε tan tagi, a yi a kɔɔ. ¹² A ε tan nan a yamaan na, a a tan nan ε Ala ra, alo a a fala ε xa kii naxan yi, e nun a mɔn a kɔɔ ε benbane Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa kii naxan yi. ¹³ N mi layirini ito xidima ε tan xan gbansan xa marakɔɔn xɔn, ¹⁴ ε tan naxanye tixi be Alatala en ma Ala yetagi. N na a xidima ε nun ε yixetene nan fan xa naxanye munma bari singen. ¹⁵ E a kolon en bu Misiran yi kii naxan yi, e nun en mɔn dangu yamanane ra kii naxan yi kira yi be. ¹⁶ E bata siyani itoe suxure naxine to: a wudi daxine, a geɲen daxine, a gbeti daxine, e nun a xema daxine. ¹⁷ Xeme ba, naxalan ba, bɔnsɔn ba, xabila ba, ε sese nama xete Alatala ε Ala foxɔ ra, ε siga na siyane alane batudeni. E a liga ki faji alogo suxure batu yo nama lu ε ye alo sansi salen xɔlena. ¹⁸ Na muxu sifan na kɔɔni ito me, a dubama a yete xa nen a bɔɲeni, a naxa, “N bɔɲe xunbenla sɔtɔma nen hali n to kankanxi n keɲaan ma.” Na yi yamana feen birin kala. ¹⁹ Alatala mi diɲe na kanna ma. Alaa xɔɔn nun a kunfa sariɲanxin kelima nen na kanna xili ma. A dangane birin sa a fari naxanye seɲexi kitabuni ito kui. A xinla yi lɔ ayi dunuɲa yi. ²⁰ Alatala na kanna luma nen a danna Isirayila yamaan ye alogo yihadin xa a li naxan findixi layirin dangane ra, naxanye seɲexi sariya kitabuni ito kui.

²¹ E yixeten naxanye fama ε xanbi ra, e nun xɔɲen naxanye kelima bɔxɔ makuyene yi, ne fitina feene nun fe xɔdexene toma nen, Alatala naxanye dɔxɔma ε bɔxɔn na. ²² Dolen nun foxɔn luma nen bɔxɔn fari. Sese mi nɔe siye, sansi yo mi nɔe solɔ, hali nɔxɔnde keden mi luye. Yamanan luma nen alo Sodoma nun Gomora nun Adamaha nun Seboyimi, Alatala taan naxanye kala a xɔɔni. ²³ Nayi, siya gbetene maxɔdinna tima nen, e naxa, “Nanfera Alatala ito rabaxi a bɔxɔn na? A xɔɔxi nanfera na kiini?” ²⁴ E yabima nen, e naxa, “Feni itoe ligaxi nen bayo yamani ito bata Alatala

layirin kala, e benbane Ala naxan xidi e xa, a to e ramini Misiran yi. ²⁵ E bata suxurene batu, e yi e xinbi sin e xa, e mi yi naxanye kolon, Ala mi tinxi naxanye ra. ²⁶ Nanara, Alatala naxankatani ito birin dɔxi bɔxɔni ito ra a xɔɔni alo a seɲe kitabuni ito kui kii naxan yi. ²⁷ Alatala bata a xɔɔ gbeen dɔxɔ a yamaan na, a yi e ba e bɔxɔni, a yi e rasiga bɔxɔn gbeteni, e denaxan yi iki.”

²⁸ Alatala en ma Ala nan gbee wundo feene ra. Koni feen naxanye makenenxi en xa, en nun en ma diine nan gbee ne ra habadan! A lan nen en xa sariya falani itoe birin suxu.

30

Alaa layirina

¹ N feen naxanye birin falaxi ε xa, dubane nun dangane, ne birin kamalima nen. Alatala ε Ala na ε raxuya ayi waxatin naxan yi siya gbetene ye, ε mirima nen feni itoe ma. ² E yi xete Alatala ε Ala ma, ε mɔn yi a xuiin suxu ε bɔɲen birin na e nun ε niin birin yi, ε tan nun ε diine alo n na yamarima ε ma kii naxan yi to. ³ Nayi, Alatala ε Ala kininkininma ε ma nen, a ε ba konyiyani, a yi ε malan keli siyane ye a ε raxuya ayi naxanye ye. ⁴ Hali ε kedixin sa dɔxi han bɔxɔn danna ra, Alatala ε Ala ε tongoma nen mɔnni, a mɔn yi ε malan. ⁵ Alatala ε Ala mɔn ε xalima nen ε benbane bɔxɔni alogo ε xa na masɔtɔ, a yi ε rasabati, a ε rawuya ayi dangu ε benbane ra. ⁶ Alatala ε Ala nan ε nun ε yixetene bɔɲene rasariɲanma alogo ε xa Alatala ε Ala xanu ε bɔɲen ma e nun ε niin birin yi, ε yi siimaya faɲin sɔtɔ. ⁷ N tan Alatala, ε Ala danga seɲexini itoe birin dɔxɔma nen ε yaxune ra naxanye ε rapaxuxi. ⁸ Nayi, ε mɔn birama nen Alatala foxɔ ra, ε a yamarine birin suxu n naxanye fima ε ma to. ⁹ Alatala, ε Ala baraka gbeen sama nen ε wanle birin yi. E yi dii wuyaxi sɔtɔ, e nun xuruseene nun herisige gbeena, xa ε Alatala kenɔn alo ε benbane ¹⁰ ε yi Alatala ε Ala xuiin suxu, ε yi a yamarine nun tɔnne suxu naxanye seɲexi sariya kitabuni ito kui, ε yi xete a ma ε bɔɲen birin na e nun ε niin birin yi.

Alaa sariyana

¹¹ N yamarin naxan fima ε ma to, fe xodexe mi a ra ε tan xa. ¹² A mi kore, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nδε te kore, a xa sa fa a ra en xa, a a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹³ A mi sa fɔxɔ igen fan kidima, alogo i xa a fala, i naxa, “Nde nδε fɔxɔ igen gide, a xa sa fa a ra en xa, a yi a rali en ma alogo en xa a liga?” ¹⁴ En-εn-εn, Alaa falana i dexɔn ma, a i deen kui, a i bɔɲeni alogo i xa a liga.

Nii rakisin sugandi fena

¹⁵ N bata fa siimayaan nun faxan na to e nun fe fajin nun aɲaxina. E a mato ε keden sugandi. ¹⁶ N bata ε yamari to, ε xa Alatala ε Ala xanu, ε xa sigan ti a kirane xɔn, ε xa a yamarine nun a tɔnne nun a sariyane suxu, alogo ε xa siimaya fajin sɔtɔ, ε yi wuya ayi, Alatala ε Ala yi ε baraka na bɔxɔni ε fama denaxan masɔtɔdeyi. ¹⁷ Koni xa ε xete a fɔxɔ ra, ε a matandi, ε bira suxure batu feen fɔxɔ ra, ¹⁸ n xa a fala ε xa to, ε halagima nen feu! E mi buma na bɔxɔni ε denaxan sɔtɔma Yuruden kidima. ¹⁹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nan n serene ra to, fa fala a n bata fa siimayaan nun faxan na e nun duban nun dangana. E xa siimayaan nan sugandi, ε tan nun ε yixetene. ²⁰ E xa Alatala ε Ala xanu, ε yi a xuiin suxu, ε yi lu a fɔxɔ ra. Amasɔtɔ Alatala nan ε nii rakisin na. A siimaya xunkuyen fima ε ma nen na bɔxɔni, Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra, a a soma nen ε benba Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yii.

31

Yosuwe findi fena yεratiin na

¹ Nabi Musa yi a fala Isirayila kaane birin xa, ² a naxa, “N bata jεε keme jεε mɔxɔɲe sɔtɔ iki, n mi fa nδε tiye ε yεε ra. Alatala bata a fala n xa, a n mi Yuruden baan gidima. ³ Alatala ε Ala nan tima ε yεε ra, a men kaane birin halagi alogo ε xa e bɔxɔne masɔtɔ. Yosuwe fan tima nen ε yεε ra, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁴ Alatala siyani itoe halagima nen alo a Sixɔn nun Ogo, Amorine mangane halagi kii naxan yi, e nun e yamanane. ⁵ Alatala yi e sa ε sagoni. E xa a liga e ra alo n bata a yamari ε ma kii naxan yi. ⁶ E senbe so, ε wekile! E nama kuisan, ε nama gaxu e yεε ra, bayo ε nun

Alatala ε Ala nan sigama. A mi kele i dexɔn mumε, a mi ε rabɛɲɲε fefe ma.”

⁷ Nabi Musa yi Yosuwe xili, a yi falan ti a xa Isirayila kaane birin malanxin yεε xɔri, a naxa, “I senbe so, i wekile, bayo i tan nan tima Isirayila kaane yεε ra siga na bɔxɔni Alatala a kɔlɔ naxan ma fe ra a a soma ε benbane yii nen. I tan xa e keε bɔxɔne yitaxun e ra. ⁸ Alatala tima nen i yεε ra, a lu i xɔn, a mi kele i dexɔn, a mi i rabɛɲɲε fefe ma. I nama kuisan, i nama gaxu.”

⁹ Musa to sariyani ito sebe, a yi a taxu saraxaraline ra, Lewi yixeten naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima, e nun Isirayila fonne. ¹⁰ Musa yi yamarini ito fi e ma, a naxa, “Jεε solofere yo jεε solofere, yamaan diɲama donle ma jεεn naxan na, Bubu Kui Sanla waxatini, ¹¹ ε xa sariyani ito xaran ε xui yitexin na Isirayila kaane birin xa, naxanye fama e malandeni Alatala ε Ala yetagi, a yire sugandixini. ¹² E yamaan birin malanma nen menni, xemene nunɲaxanle nun diine e nun xɔɲen naxanye dɔxi ε taane yi, alogo e xa a mε, e yi fatan Alatala ε Ala binyadeni, e sariyani ito a falane birin suxu ki fajɛ. ¹³ E diin naxanye mi sariyan kolonxi singen, ne fan a mema nen. E yi fatan Alatala ε Ala binyadeni fanni ε dɔxi na bɔxɔni ε Yuruden baan gidima naxan masɔtɔdeni.”

¹⁴ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxa waxatin bata maso, Yosuwe xili, ε birin yi siga Naralan Bubuni alogo n xa n ma yamarine fi a ma menni.” Nabi Musa nun Yosuwe yi siga Naralan Bubuni. ¹⁵ Alatala yi mini e xa kundani naxan yi tema bubun so deen xun ma. ¹⁶ Alatala yi a fala Nabi Musa xa, a naxa, “I faxamatɔn na a ra. I faxa xanbini, yamani ito xɔɲene suxurene batuma nen na bɔxɔni e sigama denaxan yi. E e mema n na nen, e yi layirin kala n naxan xidixi e xa. ¹⁷ Na waxatini, n xɔlɔma nen e ma han n yi n mε e ra. N na n yetagin luxunma nen e ma. Siya gbetene e halagima nen. Tɔrɔ wuyaxi nun fe xodekene yi so e xun na. E a kolonma nen na waxatini, a tɔrɔni itoe e lixi nen bayo n tan, e Ala, mi fa e ye sɔnɔn. ¹⁸ N na n yetagin luxunma nen e ma na waxatini bayo e bata fe ɲaxin liga e suxurene batu. ¹⁹ Iki, i xa betini ito sebe. Musa, i xa a xaran

Isirayila kaane xa, e yi lu a be, alogo a xa findi seren na n tan nun Isirayila kaane tagi. ²⁰ N yamani ito xalima nen na bəxəni, nənən nun kumin gbo denaxan yi, alo n nan n kəlo e benbane xa kii naxan yi. E na e dege, e lugo han e gbo, e birama nen ala gbətene fəxə ra, e yi e batu, e n ma layirin kala. ²¹ Tərone nun fe xədəxene na fa e ma, bətini ito findima seren nan na e xili ma. E yixətene mi jinanjə a xən. N yamani ito kui feene kolon hali benun e xa so na bəxəni n na n kəlo e xa naxan ma fe ra.” ²² Na bəxəni, Nabi Musa yi na bətin sebe, Ala naxan falaxi. A yi a xaran Isirayila kaane xa.

²³ Ala yi yamarini ito so Nunu a dii Yosuwe yii. A yi a fala a xa, a naxa, “I senbe so, i wəkile! I tan nan Isirayila kaane xalima na bəxəni n na n kəlo e xa naxan ma fe ra. N tan yeteen luma nen i xən.”

²⁴ Nabi Musa yi sariya falani itoe birin sebe Kitabun kui. ²⁵ A to yelin, a yi yamarini ito fi Lewine ma, naxanye Alatalaa Layiri Kankiraan xalima. A yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “E kitabuni ito tongo, Alaa sariyan sebe xi naxan kui, e xa a sa Alatala e Alaa Layiri Kankiraan dəxən ma. A xa lu mənni seren na Isirayila kaane xili ma, ²⁷ bayo n na kolon a matandi tiine nun yama murutəxin nan e ra. Xa e Alatala matandima n mən e ye waxatin naxan yi, n na fəxa, e mən a matandima nen dangu na ra. ²⁸ Iki, e e malan n fəma, e nun e fonne nun e bənsəne yəerətine, alogo n xa falani itoe ti e yetagi. Kore xənna nun bəxə xənna nan findima serene ra e xili ma. ²⁹ N na a kolon, a n na fəxa, e kala gbeen tima nen, e yi xete kiraan fəxə ra n na e yamarixi naxan na. Waxati famatone yi, e fe jaxin ligama nen Alatala ye ra yi, a yi xəlo e ma e kewanle fe ra, yihadin yi e li.”

³⁰ Nabi Musa yi bətini ito birin xaran Isirayila yamaan xa.

32

Nabi Musaa bətina

¹ Kore xənna, i tuli mati n ma falan na. Bəxə xənna, n fala xuiin name.

² N ma xaranna xa godo yamaan ma alo tule igena. N ma falan xa lu alo xiila se xen na.

³ N na Alatala xinla nan nalima. E xa en ma Ala tantun, a gbo!

⁴ En kantan fanyen nan a ra, a wanle kamalixi. A kirane birin tinxin. Nəndina Ala na a ra, naxan mi yifu.

A tan nan tinxin, a fan!

⁵ Koni yamaan bata kala a ye ra yi, a dii mi fa e ra!

Yagina e xa, yama yifuxin naxan mi tinxin.

⁶ Yama daxu xaxilitarena, e lan e xa na fe sifan liga Alatala ra ba?

E fəfe xa mi a tan na, e da mangana, naxan e findixi a yamaan na?

⁷ E miri bəxə danguxine ma. E yi e xaxili lu waxati gbətene xən. E e fəfane maxədin e nun fonne. E xa fe danguxine ye ba e xa.

⁸ Kore Xənna Ala to yi bəxəni taxunma siyane ra, a to yi adamadiine bama e bode ra, a yi yamanane danne sa fata Isirayila kaane yatən na.

⁹ Bayo Alatala gbeen findixi a yamaan nan na. A gbeen nan Yaxuba bənsənna ra.

¹⁰ A Isirayila toxi tonbonna nin, təro bəxə xarena. A yi a ratanga, a yi a jəxə lu a xən alo a yeteen ye na.

¹¹ A luxi alo singbinna naxan a diine maxaranma tugandeni. A a gubugubune dəxə e bun alogo e nama bira, a yi e yite a gubugubune ra.

¹² Alatala kedenna nan tixi a yamaan ye ra. Ala gbətə yo mi a malixi.

¹³ A yi e rasabati geyane fari. A yi e balo xəene bogi seene ra. A yi kumin ba e xa gəməne yi a turen ba fanyen ma.

¹⁴ Ningene nun yəxəene yi nənən fi e ma. Yəxəe dii turaxine nun kətəne, e nun kontonna naxanye kelixi Basan yi, e yi ne suben don.

Ɛ yi murutu keƐe faɲine don,
Ɛ yi manpa hagigene min.

¹⁵ Isirayila tinxinxin yi gbo ayi,
a yi tondi,
turen yi gbo a fatini,
a fatin yi fanɲe ayi,
a yi xεƐe Ala fɔxɔ ra,
a da mangana,
a yi a mε Ala ra,
a kantan fanyena,
naxan a rakisima.

¹⁶ Isirayila yi Ala raxɔxɔlɔɲɲe ayi,
e bira ala gbεtεne fɔxɔ ra,
e suxurene ki.

¹⁷ E yi ɲinanne ki,
Ala mi naxanye ra,
e mi yi naxanye kolon,
e benbane mi yi naxanye kolon.

¹⁸ Ɛ bata ɲinan Ala xɔn,
naxan ε ratanga alo fanyena
naxan ε ramini dunuɲa yi,
a siimayaan fi ε ma.

¹⁹ Alatala to a diine keɲaan to,
a yi xɔlɔ e ma, a yi a mε e ra.

²⁰ A yi a fala, a naxa,
“N xa n yeɲagi luxun e ma,
n yi a mato feen naxan e lima.
Amasɔto yama xaxilitaren nan e ra.
Dii yanfantenne nan e ra.

²¹ E bata n naxɔxɔlɔɲɲe ayi wule alane xɔn.
E bata n naxɔlɔ suxure fufafune fe ra.
N tan fan e raxɔxɔlɔnma ayi nɛn muxune
xɔn

yama faɲin mi naxanye ra.
N yi e raxɔlɔ siya xaxilitaren xɔn.

²² Ɔn, n ma xɔlɔn bata gbo ayi,
a wolon han a barinne yimaxa laxira yi.
A luma nɛn alo tɛɛn naxan bɔxɔn ganma.
A gan han a sa geyane bunne li.”

²³ “N fitina feene gboma ayi e ma,
n nan n ma xanle birin wolima nɛn.

²⁴ N fitina kaɲen nagodoma e xili ma nɛn,
n fitina furen nafa e ma,
n burunna sube xapɛne rafa e ma,
e nun sapɲi xɔlɛne.

²⁵ Naxanye tanden ma,
silanfanna nan e diine faxama.
Naxanye banxini,
gaxun yi ne faxa!

E birin faxama nɛn,
xεɲen nun ɲaxanla,
dii ɲɔɛn nun fonna.

²⁶ N yi wama nɛn e birin naxuya feni ayi,
e xinle yi tunun dunuɲa yi.

²⁷ Koni n mi tin
yaxune yi n magele.

N mi wama a xɔn
a e xa e miri
a e tan nan e nɔxi,
a Alatala funfun mi a ra.

²⁸ Siya xaxilima mi ne ra.

E mi lɔnnixi.

²⁹ Xa fe kolonna nan yi e ra nun,
e yi a kolonma nɛn
e sigan dɛnaxan yi.

³⁰ Yaxu keden nɔe
Isirayila kaa wuli keden keɛ di?
Yaxu firin nɔe muxu wuli fu keɛ di?
Na mi ligε

fɔ Alatala na e sa yaxune sagoni
a tan naxan luxi
alo e kantan fanyena.

³¹ Yaxune yati a kolon,
a e kantan se mi dangu en kantan fanyen
na, Ala.”

³² “E feene fɔlɔxi Sodoma nun Gomora nin.
E luxi nɛn alo manpa binla
naxan salenne bitinxi bɔxɔ ɲaxini,
a bogi xɔlɛne ramini,

³³ naxan igen luxi alo sapɲin xɔlɛna.

³⁴ Na feene birin namaraxi n yii wundoni.

³⁵ N tan nan gbeeɲɔxɔ tiin na.

N feene saranma nɛn e ɲɔxɔne ra,
na muxune yi dagalanɲe ayi a waxatini.

A gbee mi luxi,
yihadin yi e li,
e yigitεge lɔxɔn bata maso.”

³⁶ Alatalaa yamaan makitima nɛn,
koni a mɔn kininkininma e ma nɛn,
bayo e sɛnbε yo mi fa na.

Muxu yo mi na naxan e maliyε.

³⁷ Ala e maxɔdinma nɛn, a naxa,
“Ɛ alane minɛn
naxanye yi ε kantanma,

³⁸ ε yi naxanye kima sube turenɲi,
naxanye yi ε manpaan minma?

E xa keli ε malideni,
e xa ε ratanga.

³⁹ Iki ε xa a kolon,
a n tan keden peen na a ra.

Ala gbete mi na fo n tan.
 N tan nan muxun faxama,
 n mon yi a rakeli.
 N tan nan muxun maxoloma,
 n mon yi a yiyalan.
 Nde gbete ne muxuna nde be n yii?
⁴⁰ Habadan Ala nan n tan na,
 n bata n yiini te kore,
 n yi n kolob yeten:
⁴¹ N na n ma silanfanna raxanxan,
 n yi a suxu n yii,
 n nan n gbeen joxoma nen n yaxune ra,
 n na e saren fima nen,
 naxanye n naxuxi.
⁴² N na n ma xanle sinma nen wunli,
 n ma silanfanna yi suben don.
 Yengesone nun muxu suxine
 nun gali mangane birin faxama nen.”
⁴³ Siyane, e nun Alaa yamaan xa sewe e
 bode xon.
 Ala a walikene faxan joxoma nen.
 A e gbeen joxoma nen a yaxune ra.
 A yi a yamaan nun e yamanan yulubine
 xafari.

⁴⁴ Musa nun Nunu a dii Yosuwe yi betini
 ito birin xaran yamaan xa e xuini texin na.

⁴⁵ Musa to yelin falani itoe tideni Isirayila
 kaane xa, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa,
 “E xa falani itoe birin suxu ken n naxanye
 ralixi e ma to. E xa e yamari e diine ma
 alogo e xa sariya falani itoe birin suxu ki
 fani. ⁴⁷ Fufafu falan mi itoe ra. E niin
 nakisi feen yeteen nan e ra. E siimaya
 xunkuyen sotoma nen e xon, na boxoni e
 denaxan sotoma Yuruden kidima.”

Nabi Musaa saya fena

⁴⁸ Na boxoni, Alatala yi a fala Musa xa, a
 naxa, ⁴⁹ “Siga Abarimi boxoni, Nebo geyaan
 fari, naxan Moyaba yi, Yeriko taan yetagi. I
 xa Kanan boxon mato menni, n naxan fima
 Isirayila kaane ma e keen na. ⁵⁰ I na te
 geyaan fari, i faxama nen. I yi siga i ben-
 bane foxo ra laxira yi alo i tada Haruna faxa
 Horo geyaan fari kii naxan yi, a yi siga a
 benbane foxo ra laxira yi. ⁵¹ Na birin bayo,
 e mi tinxinya ligaxi Isirayila kaane yetagi
 Kadesi yi, Meriba igene denaxan yi, Sini
 tonbonni. E mi n ma sariyanna binyaxi
 yamaan tagi. ⁵² Nanara, i boxon toma nen

wulani, n naxan fima Isirayila kaane ma,
 koni i tan gbindin mi soe na.”

33

Nabi Musa dubana Isirayila xa

¹ Benun Musa xa faxa, Alaa muxuna, a yi
 duba Isirayila kaane xa, a naxa:

² Alatala fa nen
 keli Sinayi geyaan fari alo sogena.
 A yi te Seyiri boxoni
 Isirayila kaane yi denaxan yi.
 A noron yi godo a yamaan ma
 keli Paran geyaan fari,
 maleka wuli wuyaxi yi biraxi a foxo ra.

³ Ala Isirayila bomsonna xanuxi yati!

A a muxu sariyannxine kantanma,
 naxanye e xinbi sinma a bun,
 e yi a xaranna rame.

⁴ Musa bata sariyan fi en ma,
 alo nafunla Yaxubaa yamaan xa.

⁵ Ala findi nen Isirayila Mangan na,
 yamaan yerratine malanni,
 e nun Isirayila bomsenne birin.

⁶ Ala xa siin fi Ruben bomsonna ma,
 Ala xa siimayaan fi Ruben yixetene ma,
 a yamaan yi wuya ayi.

⁷ Musa falani ito nan ti Yuda bomsonna fe
 yi, a naxa,

“Alatala xa Yuda xuiin name,
 alogo a xa fa a yamaan ma,
 Yuda yi a yete xun mayenge.
 Ala xa a mali a yaxune yengedeni.”

⁸ Musa falani ito nan ti Lewi bomsonna fe
 yi, a naxa,

“Ala, i bata Yurima nun Tumin* so
 Lewi bomsonna yii i sagoon kolon feen na.

I rafan muxune nan e ra,
 i naxanye kejaan feselese Masa yi,
 i naxanye makiti Meriba igene fe ra.

⁹ E mi bira e fafe nun e nga sagoon foxo ra,
 xanamu e ngaxakedenne
 hanma e diine,
 koni e bira nen i ya fala gbansanna foxo ra,
 e yi i ya layirin kantan.

¹⁰ E tan nan Yaxuba bomsonna xaranma
 i ya yamarine ma,
 e yi Isirayila kaane xaran i ya sariyan ma.
 E wusulanna gan,

* **33:8:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xorayaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

e saraxa gan daxine ba i ya saraxa ganden fari.

¹¹ Alatala xa e baraka.
Ala xa barakan sa e kewanle birin yi.
Ala xa e yengefane senben jan.
Ala xa e yaxune rabira
alogo e nama fa no kele sonon.”

¹² Musa falani ito nan ti Bunyamin
bonsonna fe yi, a naxa,
“Alatala xanuntenne nan ne ra.
E luma nen Ala fema bɔɛ xunbenli,
bayo a e ratangama nen waxatin birin,
a mon yi lu e xon.”

¹³ Musa falani ito nan ti Yusufu bonsonna
fe yi, a naxa,
“Alatala xa barakan sa e bɔxoni.
Ala xa xiila ragodo a ma keli kore.
Ala xa tigi igen namini a ma keli bɔxoni.

¹⁴ Ala xa soken xa fan e sansine ra,
kike yo kike e bogine yi mo.

¹⁵ Ala xa e xene rasabati
geya bɔxo fajine ma.

¹⁶ Ala xa e bɔxon bogi seene fan.
Ala naxan falan ti fotondini,
a xa hinan Yusufu ra,
a naxan sugandixi mangan na
a ngaxakedenne tagi.

¹⁷ Xunna kenla Yusufu xa.
A senben gbo
alo jingen dii tura singena,
a fenne nan a yengesɔ seene ra
alo burunna jingena.
A siyane birin noma nen
han bɔxon danne.
Efirami bonsonna wuli fu ganle nan ne ra.
Manase bonsonna wuli wuli ganle nan ne
ra.”

¹⁸ Musa falani ito nan ti Sabulon
bonsonna fe yi, a naxa,
“Sabulon bonsonna, e sewa yulayani.
Isakari bonsonna, e sewa e bubune kui.

¹⁹ E siyane xilima nen geyaan fari,
e saraxa tinxinxine ba.
Amasoto e e balon sotoma nen foxo igen
nafunli,
e nun herisigen naxan foxo igen de.”

²⁰ Musa falani ito nan ti Gadi bonsonna a
fe yi, a naxa,
“Ala xa na kanna baraka
naxan Gadi a bɔxon nagboma ayi.
Gadi dɔxi menni alo yatan
naxan suben suxu a a sanna nun a xunni
bo.

²¹ Gadi bata dahamu bɔxon findi a gbeen na
alo mangan naxan tixi yamaan yeɛ ra.
A bata Alatala fe ragidixin nakamali,
a mon bata Alaa kitin sa Isirayila ma.”

²² Musa falani ito nan ti Dan bonsonna fe
yi, a naxa,
“Dan luxi nen alo yata senbemaan naxan
kelima Basan bɔxoni a tukan.”

²³ Musa falani ito nan ti Nafatali
bonsonna fe yi, a naxa,
“Nafatali rafan Ala ma han!
Alatala barakan saxi a fe yi kati!
Ala xa a bɔxon nagbo ayi sogegododeni
e nun yiifanna ma.”

²⁴ Musa falani ito nan ti Aseri bonsonna
fe yi, a naxa,
“Ala xa Aseri baraka Yaxuba a diine ye.
A ngaxakedenne xa hinan a ra.

A turen xa gbo ayi
han a yi a sanna maxa a ra.

²⁵ Ala xa e taan so deen findi wuren nun
sulan na.
Ala xa kende yaan fi e ma e siimayaan birin
yi.”

²⁶ Musa mon yi a fala,
“Isirayilaa Ala maliga yo mi na.
A kelima kore, a fa i mali.
A kundani gidima a noroni.

²⁷ Habadan Ala nan i yigiyaden na,
a habadan yiine nan nasoxi i bun.
A i yaxune kedima nen i yeɛ ra,
a naxa, ‘E halagi!’

²⁸ Isirayila dɔxoma nen bɔɛ xunbenli.
Ala Yaxuba bonsonna luma nen a danna,
murutun nun manpa nen yi gbo a
bɔxoni,
xiila fan yi sa keli kore.

²⁹ Sewana e xa, Isirayila kaane.
E maliga yo mi na siyane ye,
Alatala naxan nakisima.
A tan nan e ye masansan wure lefaan na,
e mali tiina,
a tan nan findixi e no ti silanfanna ra.
E yaxune e mafelenma nen e yetagi,
e fan yi e taane kidene kala.”

34

Nabi Musa yi faxa

¹ Nabi Musa yi te Nebo geyaan fari, Moy-
aba meremereni, han Pisiga geyana, naxan
Yeriko taan yetagi. Alatala yi yamanan
yiren birin yita a ra menni, keli Galadi ma

han sa dɔxɔ Dan yamanan na, ² e nun Nafatali a bɔxɔn birin, e nun Efirami nun Manase a bɔxɔna, e nun Yuda a bɔxɔna han fɔxɔ igen naxan sogegododeni, ³ e nun Negewi bɔxɔna, e nun Yurudɛn mɛrɛmɛrɛna, e nun Yeriko taan lanbanna, tugu bili taana, han sa dɔxɔ Soyari ra. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “I yɛɛn ti bɔxɔn na n na n kɔlɔ naxan ma fe ra Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba xa. N naxa, ‘N bɔxɔni ito fima ɛ yixɛtɛne ma nɛn.’ N bata a yita i ra, koni i mi soon na.”

⁵ Musa, Alatalaa walikɛɛn yi faxa mɛnni, Moyaba bɔxɔni, alo Alatala a fala kii naxan yi. ⁶ Ala yi a maluxun mɛrɛmɛrɛni, Moyaba bɔxɔni Beti-Peyori yɛtagi. Muxu yo mi a kolon a gaburun dɛnaxan yi han to. ⁷ Nabi Musa faxaxi a jɛɛ kɛmɛ jɛɛ mɔxɔpɛ nan ma. Koni, a mɔn yi seen toma a faɲin na, a sɛnbɛn fan mi yi ɲanxi. ⁸ Isirayila kaane yi Musa wuga Moyaba mɛrɛmɛrɛni xii tonge saxan han e yi yelin a ɲan feen ligɛ.

⁹ Nunu a dii Yosuwe yi lugoxi fe kolonna niin na bayo Musa bata yi a yiin sa a ma. Isirayila kaane yi a xuiin suxu, e mɔn yi Musa yamarine suxu Alatala naxanye fixi a ma.

¹⁰ Nabi gbɛtɛ yo munma mini Isirayila yamanani naxan maliga Nabi Musa ra. A yi falan tima Alatala xa yɛɛ nun yɛɛ.

¹¹ Alatala a xɛxi Misiran yamanani taxam-assenne nun kabanakone nan ligadeyi Firawona nun a kuntigine nun a yamanan birin yɛɛ xɔri. ¹² Nabi Musa walixi sɛnbɛ magaxuxin nin Isirayila kaane birin yɛɛ xɔri.

Yosuwe Yosuwe a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito naxan xili Yosuwe, a Kanan yamanan yenge feen nan yebama en xa e nun Isirayila kaane dɔxɔ Kanan yamanani kii naxan yi Yosuwe a mangayaan waxatini. Yosuwe nan dɔxɔ mangayani Musa funfuni. A fe dɔxɔde saxan nan yebama en xa.

- Kanan yamanan yenge fena (keli Yosuwe 1 ma han 12)

- Yamanani taxun fena (keli Yosuwe 13 ma han 21)

- E nun Yosuwe a siimayaan danna (keli Yosuwe 22 ma han 23).

Ala layirin naxan tongo Isirayila benbane xa Kanan bɔxɔn so feen na e yii, a mɔn naxan ma fe fala Musa xa, na rakamalixi taruxuni ito kui, a yi bɔxɔn so Isirayila yamaan yii. Kanan yamanan yenge feen taruxun tiden gbo alo Isirayila mini fena Misiran yi. Taruxuni ito fan a yitaxi a Ala barakan sama a yamana fe yi nɛn, a nɔɔn nun xunna kenla fi e ma.

Kanan yamanan tongo feen nun a yitaxun feen nan toma taruxuni ito yi. Kitabun yireni ito Ala tinxinyaan nan yitama bayo Alaa tuli saan nakamalima nɛn. Ala to tinxin, a yamaan fan lan e xa e sɔbɛ so a fe ma. Ala a fala nɛn Isirayila kaane xa a e xa Kanan kaane birin faxa alogo Kanan kaane nama e ti suxure batun ma. Nanara, Yosuwe mɔn yi sariya layirina fe rabira yamaan ma, e yi dɛ xuiin tongo kɛnɛnni, a yi e rawekilɛ alogo e nama bira tantanni. Taruxun naɲanxi na nan ma a sora mɔxɔɲɛn nun naaninden. Yamaan yi bira Ala fɔxɔ ra.

Na kiini, Isirayila kaane taruxu xunkuyen yi fɔlɔ e bɔxɔni. A yi findi maxɔdinna ra yeyɛ, xa Ala tinɲɛ na bɔxɔn mɔn yi lu e yii. Fɔ e keden kedenna birin xa lu Ala fɔxɔ ra, bɔxɔn yi lu bɔɲɛ xunbenli.

Yosuwe yi findi yamaan yɛɛratiin na

¹ Alatalaa walikɛɛn Musa faxa xanbini, Alatala yi a fala Nunu a dii Yosuwe xa, Musa mali muxuna, a naxa, ² “N ma walikɛɛn Musa bata faxa. Iki, keli, i Yurudɛn baani gidi, i tan nun yamani ito birin.

Ɛ siga na bɔxɔni n dɛnaxan soma Isirayila kaane yii. ³ Ɛ na ɛ sanna ti dɛnaxan birin yi, n mɛnna soma nɛn ɛ yii, alo n na a fala Musa xa kii naxan yi. ⁴ Ɛ bɔxɔn danne fɔlɔma tonbon yiren nin, sa dɔxɔ Liban geyane ra, siga Efirati baa belebelen ma, na bunna nɛɛn, Xitine bɔxɔn birin sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Gbeen na naxan sogegododen binni. ⁵ Muxu yo mi nɔɛ i yɛɛ ratiyɛ i ya siimayani. N luma nɛn i xɔn alo n yi Musa xɔn kii naxan yi. N mi i rabɛɲɲɛ, n mi n mɛ i ra. ⁶ I wɛkilɛ, i sɛnbɛ so! Amasɔtɔ n na n kɔlɔxi yamanan naxan so fe ra ɛ benbane yii, na findima yamani ito kɛɛn na i tan nan baraka yi. ⁷ I wɛkilɛ, i sɛnbɛ so han! I yengi dɔxɔ sariyani ito birin xɔn ma. N ma walikɛɛn Musa sariyan naxan birin yamarixi i ma, i xa ne suxu. I nama a fata a ma yiifanna ma, hanma kɔmɛnna ma alogo i xa nɔɔn sɔtɔ i na siga dɛdɛ. ⁸ Sariya kitabuni ito fala xuiin nama ba i dɛ. I yengi dɔxɔ a xɔn ma kɔɛɛn nun yanyina alogo i xa a birin suxu. Naxan birin sɛbɛxi a kui, i xa na liga, alogo i ya feen birin xa sɔnɔya, i nɔɔn sɔtɔ. ⁹ I nama ɲinan n ma yamarin xɔn: I wɛkilɛ, i sɛnbɛ so! I nama kuisan, i nama gaxu, bayo i na siga dɛdɛ, Alatala i ya Ala luma i xɔn nɛn.”

¹⁰ Yosuwe yi yamarini ito so yamaan xunne yii, a naxa, ¹¹ “Ɛ daaxaden birin yisiga, ɛ sa yamarini ito rali yamaan ma, ɛ naxa, ‘Ɛ fandane yitɔn bayo xii saxan na dangu ɛ Yurudɛn baani gidima nɛn alogo ɛ xa na bɔxɔn masɔtɔ Alatala ɛ Ala dɛnaxan soma ɛ yii.’ ”

¹² Yosuwe yi a fala Rubɛn bɔnsɔnna muxune nun Gadi bɔnsɔnna muxune nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xa, a naxa, ¹³ “Alatalaa walikɛɛn Musa yamarin naxan so ɛ yii, na fe xa rabira ɛ ma, a to a fala, a naxa, ‘Alatala, ɛ Ala bata matabun fi ɛ ma. A bata bɔxɔni ito so ɛ yii.’ ¹⁴ Ɛ ɲaxanle nun ɛ diine nun ɛ xuruseene luma nɛn na bɔxɔni Musa dɛnaxan soxi ɛ yii Yurudɛn baan kidi ma. Koni ɛ tan sofane tima nɛn ɛ ngaxakedenne yɛɛ ra ɛ nun ɛ yenge so seene, ɛ yi e mali yenge sodeni ¹⁵ han Alatala yi matabun fi ɛ ngaxakedenne fan ma alo ɛ tan, han e fan bɔxɔn masɔtɔ waxatin naxan yi Alatala dɛnaxan soma e yii, ɛ Ala. Na xanbi ra, ɛ mɔn yi xɛtɛ ɛ bɔxɔni dɛnaxan

findixi ε konna ra Alatalaa walikεen Musa naxan soxi ε yii Yuruden kidi ma, sogeteden binni.”

¹⁶ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Inxu yamarixi feen naxan birin na, nxu a birin ligama nen. I na nxu xe dede yi, nxu sigε. ¹⁷ Nxu i xuiin suxuma nen feen birin yi alo nxu Musa xuiin suxu kii naxan yi. Alatala i ya Ala xa lu i xon alo a lu Musa xon kii naxan yi. ¹⁸ Muxu yo murute i xuiin ma, a mi i ya falan suxu, i feen naxan birin yamarima, na kanna faxama nen. I tan xa i wekile tun, i yi i senbe so!”

2

Xera firinne fe Yeriko taani

¹ Nunu a dii Yosuwe yi xera firin nasiga keli Sitimi siga Yeriko taani, a e xa sa taan nakorosi wundoni. A yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yeriko taan nun a rabilinna matodeni.” E yi siga, e sa so yalunde naxanla nde konni naxan yi xili Raxabi. E yi yigiya na. ² Muxune yi sa a fala Yeriko taan mangan xa, e naxa, “I bata a to, Isirayila kaana ndee bata fa kεen na baxoni ito rakorosideni.” ³ Nayi, Yeriko taan mangan yi xeraan nasiga a faladeni Raxabi xa, a naxa, “Xemen naxanye soxi i konni, ne ramini, bayo e faxi yamanan birin nan nakorosideyi.” ⁴ Koni naxanla bata yi na xeme firinne luxun. A fa a fala mangana xerane xa, a naxa, “Nondin nan a ra, na xemene fa nen n konni, koni n mi yi e keliden kolon. ⁵ E siga nen pinbanna ra, taan so deen balan waxatini. E sigaxi dede, n mi a kolon. E e sagatan xulen, ε e suxuma nen.” ⁶ Raxabi bata yi sa e luxun gese bili xarene bun kore banxin xuntagi. ⁷ Sagatan tiine yi siga e foxo ra Yuruden baan kiraan xon han baan gidideni. Sagatan tiine mini nen tun, e yi taan so deen balan.

⁸ Benun xerane xa sa e sa, Raxabi yi te banxin fari e fema. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “N na a kolon a Alatala bata nxo baxon so ε yii. E yεragaxu gbeen bata nxu suxu! Yamanan muxune birin bata yilanyilan ε yεε ra, ¹⁰ bayo nxu bata a me a Alatala Gbala Baani xara nen ε yεε ra, ε yi minima Misiran yi waxatin naxan yi. Nxu mon bata a me ε feen naxan liga Amorine manga firinne ra, naxanye yi Yuruden kidi ma, Sixon nun

Ogo. E yi e raxori. ¹¹ Nxu to na feen me, nxu boren yi kala. Limaniyaan yi ba birin yii ε fe ra, bayo Alatala ε Ala nan Ala ra kore xonna ma denaxan yite, e nun boxo xonna ma denaxan yigodo. ¹² Iki, ε ε kolo n xa Alatala yi fa fala a ε n ma denbayani suxuma nen hinanni alo n na ε yisuxi kii naxan yi. E taxamasenna so n yii naxan mi kale ¹³ alogo ε xa n fafe nun n nga nun n xunyene nun n tadane lu e nii ra e nun e muxune birin, ε yi nxu ratanga faxan ma.” ¹⁴ Na xeme firinne yi a fala Raxabi xa, e naxa, “Nxu bata nxu kolo nxu niini i xa, koni i nama feni ito fala muxe xa de! Alatala na boxoni ito so nxu yii waxatin naxan yi, nxu fan ε yisuxuma nen hinanna nun lannayani.” ¹⁵ Raxabi yi na xeme firinne ragodo lutin ma banxin foye soden na, bayo a banxin foye soden yi minixi taan nabilinna yinna fari ma. ¹⁶ Raxabi yi a fala e xa, a naxa, “E siga geyaan binni, ε sa ε luxun menni han xii saxan han ε sagatan muxune yi xete, xanamu e ε toma nen. Na xanbi ra, ε yi ε kiraan suxu.” ¹⁷ Na xemene yi a fala Raxabi xa, e naxa, “I nxu rakoloxi naxan na, nxu fan bata tin na ma. ¹⁸ Koni, nxu na so ε yamanani, fo i xa luti gbeeli ito xidi banxin foye soden na, i nxu ramixi denaxan na. E nun mon, fo i xa i ya denbayaan malan i fema i ya banxin kui, i fafe nun i nga nun i tadane nun i xunyene. ¹⁹ Xa naxan mini i ya banxin kui, a faxa feen goronna luma a tan nan xun ma, na mi nxu tan ma. Koni xa nxo muxuna nde a yiin din i ya muxuna nde ra i fema banxin kui, xa na kanna faxa, na goronna nxu tan nan xun ma. ²⁰ Koni xa i nxo fe fala muxuna nde xa, nayi, i nxu rakoloxi feen naxan na, nxu mi na ligan de!” ²¹ Raxabi yi a fala, a naxa, “Ala xa ε falan nakamali.” A yi xemene bejin, e yi siga. A yi luti gbeela xidi banxin foye soden na.

²² E yi siga, e sa geyaan li, e yi e luxun menni xii saxan, han sagatan tiine yi xete. E sagatan muxune yi e fen kiraan xon han, koni e mi e to. ²³ Xeme firinne yi fa godo geyaan fari, e yi baani gidi, e sa Nunu a dii Yosuwe li. Feen naxan birin e soto, e yi ne yeba a xa. ²⁴ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Alatala bata na boxon birin so en yii yati! Men kaane birin yilanyilanxi en yεε ra.”

3

Yurudɛn baani gidi fena

¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi kurun kelɛ Sitimi yi, e sa Yurudɛn baan li. E yi xi mɛnni benun e xa gidi waxatin naxan yi. ² Xii saxande ɓɔxɔni, kuntigine yi yamaan daaxaden birin yisiga. ³ E yi yamarini ito rali yamaan ma, e naxa, “E na Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan* to waxatin naxan yi, e nun saraxaraliin naxanye a maxalima naxanye kelixi Lewi ɓɔnsɔnni, ɛ keli, ɛ yi bira a ɓɔxɔ ra. ⁴ Nayi, ɛ siga kiraan kolonma nɛn, bayo ɛ munma yi dangu na kiraan xɔn singen. Koni nɔngɔnna yɛ wuli firin ɓɔxɔn xa lu ɛ tan nun kankiraan tagi. E nama ɛ maso a ra.” ⁵ Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E ɛ yɛɛ rasarijan, bayo tila Alatala kabanako feene ligama nɛn ɛ tagi.” ⁶ Yosuwe yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo, ɛ dangu yamaan yɛɛ ra.” E yi Layiri Kankiraan tongo, e ti yamaan yɛɛ ra.

⁷ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N na i findi ɓɔɓma nɛn muxu gbeen na to Isirayila kaane birin yɛtagi, alogo e xa a kolon a en birin na a ra alo nxu nun Musa yi a ra kii naxan yi. ⁸ I tan xa yamarini ito so saraxaraline yii naxanye Layiri Kankiraan xalima, i naxa, ‘E na Yurudɛn baa dɛɛn li, ɛ godo, ɛ ti a xɔɛ ra.’” ⁹ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E maso be, ɛ yi ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ɛ Ala.” ¹⁰ Yosuwe mɔn naxa, “Feni ito nan ligama alogo ɛ xa a kolon habadan Ala ɛ tagi. A tan nan Kanan kaane nun Xitine nun Xiwine nun Perisine nun Girigasane nun Amorine nun Yebusune kedima ɛ yɛɛ ra. ¹¹ E bata a to, dunuɓa birin Marigina Layiri Kankiraan nan tixi ɛ yɛɛ ra Yurudɛn baani gidideni. ¹² Iki ɛ xɛmɛ fu nun firin sugandi Isirayila ɓɔnsɔn fu nun firinne tagi. ɓɔnsɔn keden, muxu keden. ¹³ Saraxaraliin naxanye dunuɓa birin Marigina Alatalaa Kankiraan xalima, ne nɛn fa e sanne ti Yurudɛn baa igeni tun, Yurudɛn igen bolonma nɛn a tagi. Igen naxan yi godoma, na yi lu malanɓe yire kedenni.”

* **3:3:** 3.3Layiri Kankirana fe mɔn sebɛxi Xɔɔyaan 25.10-22 kui.

¹⁴ Yamaan to mini e bubune kui alogo e xa Yurudɛn baani gidi, saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi ti yamaan yɛɛ ra. ¹⁵ Yurudɛn baan yi fema nɛn se xaba waxatine birin yi. Saraxaraliin naxanye yi kankiraan xalima, ne to Yurudɛn baan li, e sanne ti igeni, ¹⁶ igen naxan yi godoma, na yi dan, a lu malanɓe yire kedenni wulani Adama taani naxan Saratan fema. Igen naxan yi godoma ɓɔxɔ Ige Darani, daraan naxan mɔn xili Araba Darana, na birin yi xara. Yamaan yi gidi Yeriko taan yɛtagi. ¹⁷ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne yi lu tixi baan xude wuli yi xareni Yurudɛn tagi. Isirayila birin yi gidi xaren na, han Isirayila ɓɔnsɔnna birin yi yelin baani gide.

4

Gɛmɛ fu nun firinne fe

¹ Yamaan birin to yelin Yurudɛn baan gide, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “E xɛmɛ fu nun firin tongo yamaan yɛ, ɓɔnsɔn keden, muxu keden. ³ E xa e yamari e xa gɛmɛ fu nun firin tongo Yurudɛn baan xude wunla ra saraxaraline yi tixi dɛnaxan yi. E e xali, ɛ sa e sa ɛ to xideni.”

⁴ Yosuwe yi xɛmɛ fu nun firin xili a bata yi naxanye sugandi Isirayila yamaan yɛ, ɓɔnsɔn keden, muxu keden. ⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E dangu Alatala ɛ Alaa Layiri Kankiraan yɛtagi, ɛ siga Yurudɛn baan tagini. E tan muxu keden kedenna birin xa gɛmɛ keden keden tongo ɛ tungunna fari lan Isirayila kaane ɓɔnsɔnne xasabin ma, ⁶ alogo na xa findi taxamasenna ra ɛ tagi. E diine fama ɛ maxɔdindeni nɛn tila, e naxa, ‘Gɛmɛni itoe findixi nanse ra ɛ tan xa?’” ⁷ E a falama nɛn e xa, ɛ naxa, ‘Ito nan a yitaxi a Yurudɛn igen bolon nɛn Alatalaa Layiri Kankiraan yɛɛ ra. A to Yurudɛn baan gidi, baa igen birin yi bolon. Gɛmɛni itoe na feen nan nabirama Isirayila kaane ma han habadan.’”

⁸ Yosuwe naxan yamari Isirayila kaane ma, e yi na liga. E yi gɛmɛ fu nun firinne tongo Yurudɛn baan tagi, alo Alatala a fala Yosuwe xa kii naxan yi, naxan yi lanxi Isirayila ɓɔnsɔnne xasabin ma. E yi e

xali yamaan daaxadeni, e sa e sa mɛnni. ⁹ Yosuwe mɔn yi gɛmɛ fu nun firin dɔxɔ Yurudɛn baan xude wunla ra Layiri Kankiraan maxali muxune yi tixi dɛnaxan yi. E mɔn na yi han to. ¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi Layiri Kankiraan xalima, ne yi lu tixi Yurudɛn baan xude wunla ra han yamaan yi yelin Alatalaa yamarine birin nakamale Yosuwe bata yi naxanye fala e xa alo Musa fan Yosuwe yamari naxanye ra. Yamaan yi e mafura gidɛ. ¹¹ Yamaan birin to yelin dangue, Alatalaa Layiri Kankiraan nun saraxaraline yi dangu yamaan yetagi. ¹² Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi dangu Isirayila yamaan yɛɛ ra e nun e yɛngɛ so seene alo Musa a fala e xa kii naxan yi. ¹³ Fayida sofa wuli tonge naanin jɔxɔndɔn yi dangu Alatala yetagi yɛngɛso xinla ma, siga Yeriko mɛrɛmɛrɛne binni.

¹⁴ Na lɔxɔni, Alatala yi Yosuwe findi muxu gbeen na Isirayila kaane birin yetagi. E yi a binya a siimayaan birin yi alo e Musa binya kii naxan yi.

¹⁵ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ¹⁶ “Saraxaraliin naxanye Layiri Sereya Kankiraan xalima, ne yamari, e xa te Yurudɛn baani.” ¹⁷ Yosuwe yi saraxaraline yamari, a naxa, “E te Yurudɛn baani.” ¹⁸ Saraxaraliin naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima, ne to te Yurudɛn baani, e yi e sanna bama igeni waxatin naxan yi te xaren na, baa igen mɔn yi xɛtɛ a kiini, a mɔn yi dangu fɔlɔ alo a singeni. Yurudɛn baan birin mɔn yi findi fufaan na.

¹⁹ Yamaan te Yurudɛn baani jɛɛn kike singen xii fuden nan ma. E yi sa e daaxadeni tɔn Giligali taani, Yeriko sogeteden binni.

²⁰ E gɛmɛ fu nun firinna naxanye tongo Yurudɛn baani, Yosuwe yi ne dɔxɔ Giligali taani. ²¹ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Xa e diine e maxɔdin waxati famatɔni, e naxa, ‘Nanse gɛmɛni itoe ra?’ ²² e e xaranma ito nan ma, e naxa, ‘Isirayila kaane Yurudɛn baani gidi nɛn a yixaraxin na.’ ²³ Amasɔtɔ Alatala e Ala Yurudɛn baani ito xɔri nɛn e yɛɛ ra, han e yi gidi alo Alatala

e Ala Gbala Baan liga kii naxan yi, a yi a xɔri en yɛɛ ra han en yi gidi. ²⁴ A na feen ligaxi nɛn alogo dunuɔa siyane birin xa a kolon a Alatala sɛnbɛn gbo. E nun mɔn e xa gaxu Alatala e Ala yɛɛ ra habadan.”

5

Gaan tiin nun Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

¹ Amorine mangan naxanye yi Yurudɛn kidi ma sogegododen binni, e nun Kanan kaane mangan naxanye birin fɔxɔ igen dɛ, ne to a mɛ, Alatala bata Yurudɛn baani xara Isirayila kaane yɛɛ ra han e birin yi gidi, e bɔjɛn yi kala, e yilanyilan Isirayila kaane yɛɛ ra. ² Na waxatini, Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Gɛmɛn nafala filɛne ra, i Isirayila xɛmɛne banxulan.” ³ Yosuwe yi gɛmɛn nafala filɛne ra, a yi Isirayila xɛmɛne banxulan. E yi na geyaan xili sa banxulan tidena. ⁴ Yosuwe na liga feni ito nan ma. Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yamanani, sofane birin, ne faxa nɛn tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi. ⁵ Xɛmɛn naxanye birin keli Misiran yi, ne birin yi banxulanxi, koni naxanye birin bari tonbonni kira yi e keli xanbini Misiran yi, ne sese mi yi banxulanxi. ⁶ Isirayila kaane lu nɛn tonbonni jɛɛ tonge naanin sigatini, han na xɛmɛne birin yi yelin faxɛ naxanye yi nɔɛ yɛngɛn soɛ e mini Misiran yamanani waxatin naxan yi, naxanye tondi Alatala xuiin namɛ. Alatala yi a kɔlɔ, a e mi fa na bɔxɔn toɛ Alatala bata yi a kɔlɔ e fafane xa naxan ma fe ra a xa a so en yii, kumin nun nɔnɔn gbo bɔxɔn naxan yi. ⁷ Ala yi e diine tongo e funfuni. Yosuwe ne nan banxulan, bayo e mi yi banxulanxi kira yi. ⁸ Yamaan xɛmɛne birin yelin xanbini banxulanjɛ, e yi e raxara daaxadeni han e yi kɛndɛya.

⁹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “N bata Misiran kaane marayagin masiga e ra.” Nanara, e yi mɛnna xili sa Giligali han to.

¹⁰ Isirayila kaane yi daaxa Giligali, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba mɛnni

* **5:10:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

kiken xi fu nun naaninde lɔxɔn jinbanna ra Yeriko mɛrɛmɛrɛne ma. ¹¹ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla kuyebaan yɛtɛni, e yi yamanan sansi bogine don, buru ratetaren nun sansi xɔri gilinxine. ¹² E to yamanan bogi seene don, na kuye bani, Isirayila kaane mi fa Manna donseen† don daxi yo sɔtɔ sɔnɔn. E yi Kanan bɔxɔn bogi seene don na jɛɛn na.

Malekan yi mini Yosuwe xa

¹³ Yosuwe to Yeriko taan li, a yi a yɛɛn nakeli, a yi xɛmɛna nde to tixi a yɛtagi, a silanfanna suxi a yii.‡ Yosuwe yi a ralan, a a maxɔdin, a naxa, “I nxu tan nan xa ba, hanma nxu yaxune?” ¹⁴ A yi Yosuwe yabi, a naxa, “Muxu yo. Alatalaa gali xunna nan n na. N bata fa.” Yosuwe yi bira, a yi a yɛtagin lan bɔxɔn ma a binya feen na, a fa a fala a xa, a naxa, “N kanna nanse falama a walikɛɛn xa?” ¹⁵ Alatalaa gali xunna yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I ya sankidine ba i sanni, bayo i tixi yire sarijanxin nin.” Yosuwe yi na liga.

6

Yosuwe yi Yeriko taan suxu

¹ Yeriko taan sodene birin balanxin nan yi a ra Isirayila kaane fe ra. Muxe mi yi minima, muxe mi yi soma. ² Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata Yeriko taan nun a mangan nun a sofa fangamane so i yii. ³ E nun i ya sofane xa taan nabilin sanja ma keden lɔxɔ keden. E xa na liga xii sennin bun ma. ⁴ Saraxaraliin muxu solofere xa konton feri solofere tongo xɔtane ra, e yi ti Layiri Kankiraan yɛɛ ra. A xii soloferede lɔxɔni, e taan nabilin sanja ma solofere, saraxaraline xa lu xɔtane fɛ. ⁵ E na xɔtane fe waxatin naxan yi, e yi a xuiin mɛ, yamaan birin xa sɔnxɔ gbeen nate. Nayi, yinna naxan taan nabilinxi, na birama nɛn a yɛtɛ ra, yamaan birin yi e tinxin taan na e so keden na.”

⁶ Nunu a dii Yosuwe yi saraxaraline xili, a a fala e xa, a naxa, “E Layiri Kankiraan tongo. E saraxarali solofere ti Alatalaa Kankiraan yɛɛ ra konton feri solofere suxi

naxanye yii xɔtane ra.” ⁷ A yi a fala yamaan xa, a naxa, “E siga, e sa sigan ti taan nabilinni. Kantan muxuna ndee xa dangu Alatalaa Kankiraan yɛɛ ra.” ⁸ Yosuwe a fala yamaan xa kii naxan yi, e yi a liga na kiini. Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fɛ Alatala yɛtagi. Alatalaa Layiri Kankiraan maxali muxune yi bira e fɔxɔ ra. ⁹ Kantan muxun yɛɛ ra xiine yi sigan tima saraxaraline yɛɛ ra naxanye yi xɔtane fema. Kantan ti dɔnxɛne yi bira kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁰ Yosuwe bata yi yamarini ito so yamaan yii, a naxa, “E nama sɔnxɔn nate, e nama e xuini te, e nama fala yo ti fɔ n na a fala e xa lɔxɔn naxan yi. Na waxatini, e sɔnxɔn nate!” ¹¹ E yi taan nabilin Alatalaa Kankiraan na sanja ma keden. Na xanbi ra, e yi xɛtɛ yamaan daaxadeni, e yi xi mɛnni.

¹² Yosuwe yi keli subaxa, saraxaraline yi Alatalaa Kankiraan tongo. ¹³ Saraxarali soloferene yi siga xɔta soloferene fɛ Alatalaa Kankiraan yɛɛ ra. Kantan muxun yɛɛ ra xiine yi tixi e yɛɛ ra. Kantan ti dɔnxɛne fan yi biraxi Alatalaa Kankiraan maxali muxune fɔxɔ ra. E yi sigan tima xɔta xuiin nan ma. ¹⁴ E yi taan nabilin dɔxɔja keden a xi firinde lɔxɔn fan yi. Na xanbi ra, e yi xɛtɛ yamaan daaxadeni. E yi na liga xii sennin.

¹⁵ A xii soloferede lɔxɔni, e yi keli subaxani, e mɔn yi taan nabilin na kiini dɔxɔja ma solofere. E taan nabilin na lɔxɔ keden peen nin sanja ma solofere. ¹⁶ Nayi, e to a rabilin a dɔxɔde soloferedeni, saraxaraline yi xɔtane fe. Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E sɔnxɔn nate, bayo Alatala bata taan so e yii. ¹⁷ Alatala bata halagin nagidi taani ito nun a yi seene birin ma, fɔ Raxabi keden peena, yalunde jaxanla, na nan kisima e nun muxun naxanye birin sa luma a banxin kui, bayo a en ma xɛrane yigiya nɛn en naxanye xɛ. ¹⁸ Koni e a liga e yeren ma. E yɛtɛ ratanga se halagi daxine ma alogo e nama na sese xali, xanamu, e halagin nun gbalon nafama Isirayila yamaan daaxadeni nɛn. ¹⁹ Gbetin nun xɛmaan nun muran sula daxine nun wure muranne birin nasarijanxi Alatala

† 5:12: Manna donsena a fe mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. ‡ 5:13: Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

nan xa, fə e xa ramara a nafulu ramaraden nin.”

²⁰ Yamaan yi sən̄xən nate. Saraxaraline yi xətane fe. Yamaan to xəta xuiin mē, e yi sən̄xə gbeen nate, taan nabilinna yinna yi bira a yete ra. Yamaan yi e tinxin taan na, e so keden na. E yi taan suxu. ²¹ E yi taan halagi Ala xa, e mēn kaane birin faxa silanfanna ra, xēmēn nun ɲaxanla, dii ɲərēn nun fonna, hali ɲingene nun yexēne nun sofanle. ²² Xēmē firinna naxanye siga yamanan nakərsideni, Yosuwe bata yi a fala ne xa, a naxa, “E siga na yalunde ɲaxanla banxini. E sa a ramini e nun a muxune birin, alo e e kələ a xa kii naxan yi.” ²³ Banxulan firinna naxanye yamanan nakərsi wundoni, ne yi siga, e sa Raxabi ramini banxini e nun a fafe nun a nga nun a tadane nun a xunyene nun a muxune birin e nun a xabilan birin, e yi e ramini, e e radəxə Isirayila yamaan daaxaden dēxən.

²⁴ Isirayila kaane yi taan gan e nun a yi seene birin, fə gbeti nun xēmaan nun muran sula daxine nun wure muranne. Ne yi ramara Alatalaa banxin nafulu ramaradeni. ²⁵ Yosuwe yi yalunde ɲaxanla Raxabi ratanga, e nun a denbayaan nun a muxune birin amasəto Yosuwe xeraan naxanye rasiga Yeriko taan nakərsideni, a ne yigiya nēn. A mən dəxi Isirayila kaane tagi han iki.

²⁶ Na waxatini, Yosuwe yi a kələ falani ito ma, a naxa, “Dangan na kanna xa Alatala yetagi naxan na Yeriko taan ti. Na kanna na a ti fəlo, a bənəma a dii singeni nēn. A na taan so dēn ti, a bənə a bolokadani.”

²⁷ Alatala yi lu Yosuwe xən. A xinla yi yamanan birin suxu.

7

Akan yulubin naxan liga

¹ Isirayila kaane tinxintareyaan liga nēn Ala ra, e yi se halagi daxine tongo. Karimi a dii xēmē Akan nan na sena ndee tongo Ala tənna dəxə naxanye tongo fe ra. Sabidi nan Karimi sətə. Sera nan Sabidi sətə. Sera keli Yuda bənsənna nin. Alatala yi xələ Isirayila kaane ma han!

² Yosuwe yi xerane rasiga keli Yeriko siga Ayi taani, taan naxan Beti-Aweni dēxən ma, Beteli taan sogeteden binni. A yi a

fala e xa, a naxa, “E siga, e sa yamanan nakərsi.” Na xēmēne yi siga Ayi taana fe rakərsideni. ³ E yi xetē Yosuwe fēma, e yi a fala, e naxa, “Hali yamaan birin mi siga Ayi taan yengēdeni, fə muxu wuli firin hanma muxu wuli saxan ɲəxən gbansan. Ne Ayi kaane nəe nēn. Hali i mi yamaan birin naxadan, bayo en yaxune mi wuya.” ⁴ Nayi, muxu wuli saxan yatē yi siga, koni e yi sa e gi Ayi kaane bun yengēni. ⁵ Ayi kaane yi muxu tonge saxan e nun sennin faxa e yē. Ayi kaane yi e kedi keli taan so dēn na han Sebarimi. E yi siga e faxe geya godon na. Isirayila yamaan bəjən yi kala, e yigitēgē.

⁶ Yosuwe yi a dugine yibə a ma, a bira, a yi a yetagin lan bəxən ma Alatalaa Kankiraan yetagi han ɲinbanna ra, e nun Isirayila fonne. E yi burunburunna sa e xunni sununi. ⁷ Yosuwe yi a fala, a naxa, “N Marigina Alatala, nanfera i a ragidixi yamani ito xa Yurudən baani gidi, i yi nxu so Amorine yii alogo i xa nxu halagi? Hali nxu yi lu Yurudən baan mēn binni nun! ⁸ N Marigina, n fa nanse falama iki, Isirayila kaane to bata e gi e yaxune yēe ra? ⁹ Kanan kaane nun yamanan muxun bonne feni ito mēma nēn, e yi nxu rabilin, e nxu xinla ɲan bəxə xən̄ni ito ma. Nayi, i tan fa nanse ligama i xili binyena fe ra?”

¹⁰ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Keli, i yetagin lanxi bəxən ma nanfera?”

¹¹ Isirayila bata yulubin liga. E bata layirin kala n na e yamari naxan na. E bata se halagi daxina ndee tongo. E bata muɲan ti, e a feen luxun, e seene luxun e goronne kui. ¹² Nanara, Isirayila kaane mi fa nəe tiyē e yaxune yēe ra. E e gima nēn e yēe ra, bayo e fan yetēen bata findi muxu halagi daxine ra. N mi fa luyē e xən, xa e mi se halagi daxine raxəri e tagi. ¹³ Keli, i yamaan nasariɲan. I yi a fala, i naxa, “E yete rasariɲan tila fe ra. Amasəto Alatala Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: Se halagi daxine e tagi. Isirayila kaane, e mi nəe tiyē e yaxune yēe ra, fanni e mi na seene ba e tagi. ¹⁴ Xətən̄ni e fa n yetagi bənsən yēen ma. Alatala na bənsənna naxan yita, ne yi e maso xabila yēen ma. Alatala na xabilan naxan yita, ne yi e maso denbaya

yεen ma. Alatala na denbaya naxan yita, ne yi e maso keden keden yεen ma. ¹⁵ Naxan na suxu, a li se halagi daxine a yii, na kannna xa gan e nun a yii seene birin, bayo a bata Alatalaa layirin kala, a yi kalan ti Isirayila yamaan birin ma!”

¹⁶ Xɔtɔn xɔtɔn, Yosuwe yi keli, a yi Isirayila kaane maso bɔnsɔn yεen ma. Masɛnsɛnna yi Yuda bɔnsɔnna suxu. ¹⁷ A yi Yuda xabilane muxune maso, masɛnsɛnna yi Sera xabilan suxu. A yi Sera xabilan muxune maso denbaya yεen ma, masɛnsɛnna yi Sabidi suxu. ¹⁸ A yi Sabidi a denbaya xunne maso, a yi Akan suxu, Karimi a dii xɛmɛna. Sabidi nan Karimi sɔtɔ. Sera yi Sabidi sɔtɔ keli Yuda bɔnsɔnni.

¹⁹ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “N ma diina, ɲɔndin fala Alatalaa binyena fe ra, Isirayilaa Ala. I yi a tantun. I naxan ligaxi, a fala n xa. I nama a luxun n ma.”

²⁰ Akan yi Yosuwe yabi, a naxa, “Nɔndin na a ra. N tan nan yulubin ligaxi Alatala ra, Isirayilaa Ala. N ni ito nan ligaxi: ²¹ N Sinari kaane doma gbeena nde to nɛn se suxine yɛ, naxan yi tofan han, e nun gbeti gbanan kɛmɛ firin, e nun xɛmaan kilo tagi. E xɔnla yi n suxu, n yi e tongo. E sa bitinxi n ma bubun kui. Gbetin saxi bonne bun ma.” ²² Yosuwe yi xɛrane rasiga e giye bubun kui, e yi sa seene li luxunxi, gbetin yi saxi seen bonne bun ma. ²³ E yi a birin tongo bubuni, e siga e ra Yosuwe nun Isirayila kaane fɛma. E yi e sa Alatala yɛtagi. ²⁴ Yosuwe nun Isirayila birin yi Sera a dii Akan tongo e nun gbetin nun doma gbeen nun xɛmaan nun a dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne nun a ɲingene nun a sofanle nun a xuruseene nun a bubun nun a yii seen birin, e siga e ra Akori lanbanni.

²⁵ Yosuwe yi a fala Akan xa, a naxa, “I bata ɲaxankatan nafa nxu ma, Alatala i fan ɲaxankatama nɛn to.” Isirayila kaane birin yi a magɔlɔn, e nun bonne, e yi e gan. ²⁶ E yi gɛmɛ gbegbe malan Akan fari. Han to na gɛmɛne malanxi na. Alatala yi xɛtɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra. Nanara, mɛnna xili nɛn Akori lanbanna han to.*

8

Isirayila kaane yi Ayi taan tongo

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Hali i nama gaxu, i nama yigitɛɛ. Ganla birin tongo, i sa Ayi taan yɛngɛ. A mato, n bata Ayi mangan so i yii e nun a yamaan birin nun a taan nun a bɔxɔna. ² I Ayi taan nun a mangana feen ligama nɛn alo Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. Koni iki, ε nɔɛ e yii seene nun e xuruseene tongɛ nɛn. Maratɛrɛna yɛngɛni tɔn taa xanbin na.” ³ Yosuwe nun ganla birin yi keli, e siga Ayi taan yɛngɛdeni. Yosuwe yi sofa yɛbaxin muxu wuli tonge saxan sugandi, a yi e rasiga kɔɛɛn na. ⁴ A yi yamarini ito so e yii, a naxa, “Nba, ε sa ε luxun taa xanbin na ε maratɛrɛna yɛngɛni tɔn. E nama ε makuya taan na. E yitɔnxin xa lu mɛnni. ⁵ Nxu nun ganla nxu masoma nɛn taan na. Taan muxune na mini waxatin naxan yi nxu yɛngɛdeni, nxu yi nxu gi e bun alo naxan liga a singeni. ⁶ E sigama nɛn nxu kedɛ han nxu makuya taan na. Nayi, e mirima nɛn, a nxu nxu gima e bun nɛn alo a fɔlɔni. ⁷ Nayi, ε yi mini ε luxundeni, ε yi din taan na. Alatala, ε Ala a soma nɛn ε yii. ⁸ E na taan suxu, ε tɛɛn so a ra. E na birin liga alo Alatala a falaxi kii naxan yi. N bata na yamari ε ma.”

⁹ Yosuwe yi e rasiga, e sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, Ayi taan sogegododen binni a yɛngɛ xinla ma. Yosuwe tan yi xi yamaan tagi. ¹⁰ Yosuwe yi keli subaxa, a yi a sofane mato. E nun Isirayila fonne birin yi ti yamaan yɛɛ ra, siga Ayi taani. ¹¹ A ganla birin yi siga, han e sa taan li. E yi daaxadeni tɔn Ayi kɔmɛn fɔxɔni, lanbanna yi lu e nun Ayi taan tagi. ¹² Yosuwe yi sofa wuli suulun ɲɔxɔn tongo, a yi e yamari a e xa sa e luxun Ayi taan nun Beteli taan longonna ra, taan sogegododen binni yɛngɛ so xinla ma. ¹³ Yamaan yi e ti kiini tɔn, naxanye yi daaxadeni, ne yi lu taan kɔmɛn fɔxɔni, bonne yi lu taan sogegodode binni yɛngɛ so xinla ma. Na kɔɛɛn na, Yosuwe nun gali dɔnxɛn yi godo lanbanni.

¹⁴ Ayi taan mangan to na to, e nun taan xɛmɛne birin yi keli mafurɛn, e yi siga Isirayila kaane yɛngɛdeni Araba tonbonna dɛ.

* **7:26:** Akori bunna nɛn fa fala “Kɔntɔfinla.”

Koni e mi yi a kolon xa muxune luxunxi e xili ma taa xanbin na. ¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi tin Ayi muxune xa e kedi, e yi e gi e bun siga tonbon kiraan xon. ¹⁶ Ayi taan muxune birin yi keli e sagatan xinla ma. E yi bira Yosuwe fɔxɔ ra han e yi makuya taan na pon! ¹⁷ Xeme yo mi lu Ayi taan nun Beteli taani. E birin yi siga Isirayila kaane sagatandeni. E yi taan so deen lu rabixi siga Isirayila kaane fɔxɔ ra. ¹⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Tanban naxan suxi i yii, na ti Ayi taan xa, bayo n taan soma nen i yii.” Yosuwe yi a tanban ti taan xa. ¹⁹ Yosuwe a yiini bandun waxatin naxan yi, xemen naxanye yi luxunxi maraterena yengen xinla ma, ne yi mini e luxundene yi mafuren, e yi e gi so taani, e na suxu, e teen so a ra mafuren. ²⁰ Ayi xemene to e yee raxete, e yi tee tutin to te kore e taani. Kira yo mi yi fa e xa, bayo e yi naxanye sagatanma tonbonni, ne bata yi xete e kanke. ²¹ Yosuwe nun Isirayila ganla birin yi a kolon, a sofaan naxanye yi luxunxi taan naterenadeni yengeni, ne bata yi taan suxu, taan tutin yi tema. E yi e xun xete Ayi kaane xili ma. ²² Isirayila kaan naxanye yi Ayi taani, ne fan yi mini taani e yengedeni. Na nan a liga sigade mi lu Ayi kaane xa, e to yi Isirayila ganle tagi. E yi e birin faxa. E sese mi lu e nii ra. Muxu yo mi no a giye. ²³ Koni e yi Ayi mangan tan suxu, e siga a ra Yosuwe fema. ²⁴ Isirayila kaane to yelin Ayi kaane birin faxe xene ma e nun burunna ra e siga e dinne e ra denaxan yi, e yi so taan kui, e na kaane birin faxa silanfanna ra. ²⁵ Ayi kaan xemen nun naxanla naxan faxa na lɔxon, e sigɛ han muxu wuli fu nun firin yate. ²⁶ Yosuwe a tanban yi lu tixi Ayi taan xa han a muxune birin yi halagi. ²⁷ Isirayila kaane yi men kaane yii seene tongo e gbeen na alo xuruseene nun se gbete, alo Alatala a yamari Yosuwe ma kii naxan yi. ²⁸ Yosuwe yi Ayi taan gan, han to taa xori rabepinxin na a ra. ²⁹ Ayi mangan tan, e na singan wudin koe ra han jinbanna ra. Sogen to godo, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa a binbin nagodo wudin koe ra. E yi a woli ayi taan so deen na, e yi geme wuyaxi malan a fari. Han to, na mon

na kiini.

Saraxa gandena Ebali geyaan fari

³⁰ Nayi, Yosuwe yi saraxa ganden nafala Alatala xa Ebali geyaan fari, Isirayilaa Ala, ³¹ alo Musa Alatalaa walikena a yamari Isirayila kaane ma kii naxan yi. E yi saraxa ganden nafala gemene ra, naxanye mi yi solixi, wuren mi yi dinxi naxanye ra, alo a sebexi Musaa Sariya kitabun kui kii naxan yi. E yi saraxan gan daxine nun bɔne xunbeli saraxane ba Alatala xa. ³² Musa sariyan naxanye sebe, Yosuwe mon yi na naxan sebe gemene ma Isirayila kaane birin yee xori menni. ³³ Isirayila kaane birin, a fonne nun e kuntigine nun e kitisane birin xɔnen nun dugurenne, ne birin yi ti kankiraan fɔxɔ firinni e yee rafindixi Lewi bɔnsonna saraxaraline ma, naxanye yi Alatalaa Layiri Kankiraan maxalima. Yamaan fɔxɔ kedenna yi siga Garisimi geyaan fari, a bode fɔxon fan yi ti Ebali geyaan fari, alo Alatalaa walikenen Musa bata yi a yamari e ma kii naxan yi, fa fala e xa duba Isirayila yamaan xa. ³⁴ Na xanbi ra, Yosuwe yi sariyan falane birin xaran, a dubane nun a dangane, alo a sebexi Sariya Kitabun kui kii naxan yi. ³⁵ Musa naxan birin yamari, na fala keden mi lu Yosuwe mi naxan xaran Isirayila yamaan malanxin xa, hali naxanle nun diidine, e nun xɔnen naxanye yi e ye.

9

Gabayon kaane layirina fe

¹ Mangan naxanye Yuruden baan sogegododen binni, ne birin yi yengeni ito a fe me, naxanye geyane fari e nun Sefela geya yirene nun Fɔxɔ Ige deen nun Liban dexon ma, e nun Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune. ² E yi e malan Yosuwe nun Isirayila yamaan yenge xinla ma.

³ Gabayon kaane fan yi a me Yosuwe Yeriko taan nun Ayi taan liga kii naxan yi. ⁴ E yi kata Isirayila kaane mayendeneni. E yi e yete findi xerane ra keli yire makuyeni, e benbeli kobine nun manpa sase madegexine sa sofanle fari. ⁵ E yi sankidi fori madegexine so e sanni, e doma kobi janxine ragodo e ma. E yi buru dungi

xaraxine tongo e fandan na naxanye bata yi xunxurunɲe ayi.

⁶ E yi sa Yosuwe nun Isirayila kaane li Giligali taani yamaan daaxadeni. E yi a fala e xa, e naxa, “Nxu sa kelixi yamana makuyen nin, fa be yi alogo en xa layirin xidi en tagi.” ⁷ Isirayila kaane yi e yabi, e naxa, “Yanyina nde, ε dɔxi nxu dɛxɔn ma nɛn. Nxu tan nɔɛ layirin xidɛ en tagi di?” ⁸ E yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “I ya walikene nan nxu ra.” Yosuwe yi e maxɔdin, a naxa, “Nde ε tan na? E kelixi minɛn?” ⁹ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “I ya walikene kelixi yamana makuyen nin Alatala xinla a fe ra, i ya Ala. Amasɔtɔ nxu bata a xinla mɛ a naxan birin ligaxi Misiran yamanani, ¹⁰ e nun a naxan birin liga Amori manga firinne ra Yurudɛn baan sogeteden binni, Xɛsibɔn taan manga Sixɔn nun Basan yamanan manga Ogo, naxan yi dɔxi Asatarɔti taani.”

¹¹ “Nxɔ fonne nun nxu kon kaane birin a fala nɛn nxu xa, e naxa, ‘E fandane tongo ε naxan donma kira yi. E siga Isirayila kaane ralandeni. E yi a fala e xa, ε naxa, ε walikene nan nxu ra.’ Iki, en xa layirin xidi en bode tagi. ¹² Nxɔ burune ni i ra. Nxu yi e tongoma nxu fandan na waxatin naxan yi nxu konni fa be yi, e mɔn yi wolonxi. Koni, iki e bata xara ayi, e xunxurunɲe ayi. ¹³ Nxu yi nxɔ manpa saseni itoe rafema waxatin naxan yi, e nɛnɛne nan yi a ra, koni iki e bata yibɔ. Nxɔ dugine nun nxɔ sankidine mato. E yɛtɛɛn bata kala fefe sigatini.” ¹⁴ Isirayila kaane yi e fandane mato, koni e mi Alatala maxɔdin. ¹⁵ Yosuwe yi lanna raso e tagi, a layirin xidi, a xa e lu e nii ra, yamaan yɛɛratine yi e kɔlɔ na fari.

¹⁶ E yelin xanbini layirin xidɛ e tagi, xii saxan danguxina, Isirayila kaane yi a mɛ a e dɔxɔ bodene nan yi ne ra. ¹⁷ Isirayila kaane yi keli, siga Gabayon kaane taani itoe yi, e sa so e kenla xii saxande lɔxɔni. Na taane ni i ra: Gabayon, Kefira, Beroti, e nun Kiriyati-Yeyarin. ¹⁸ Isirayila kaane mi e faxesa bayo yamaan yɛɛratine bata yi e kɔlɔ e xa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Koni yamaan birin yi e yɛɛratine mafalama. ¹⁹ Yɛɛratine yi a fala yamaan xa, e naxa, “Nxu bata nxu kɔlɔ Alatala yi, Isirayilaa Ala. Iki, en mi fa

nɔɛ en yiin dinɲɛ e ra. ²⁰ Nayi, en na e fe suxuma ikiini. En na e luma e nii ra nɛn bayo en bata en kɔlɔ e xa. Xanamu en Alaa xɔlɔn nafama nɛn en xili ma.” ²¹ Yɛɛratine yi a fala e xa, e naxa, “E xa lu e nii ra, koni e xa findi wudi sɛɣɛne nun ige baane ra yamaan birin xa.” Yɛɛratine na nan fala. ²² Yosuwe yi Gabayon kaane xili, a falan ti e xa, a naxa, “Nanfera ε nxu mayendenxi, ε naxa, a ε sa kelixi yamana makuyen nin, anu ε dɔxi nxu dɛxɔn ma nɛn? ²³ Iki, ε bata danga. E tan birin luma nɛn konyiyani ε findi wudi sɛɣɛne nun ige baane ra n ma Alaa banxin xa.” ²⁴ E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Muxune bata a yɛba nxu tan i ya walikene xa ki faɲi Alatala i ya Ala a yamari a walikɛɛn Musa ma kii naxan yi, a xa bɔxɔni ito birin so ε yii, a be kaane raxɔri ε yɛɛ ra. Nanara, nxu gaxuxi nxu niin na, nxu yi na liga. ²⁵ Iki nxu fa i tan nan yii. Naxan na i kɛnɛn, naxan nafan i ma, na liga nxu ra.” ²⁶ Yosuwe na nan liga, a yi e ratanga Isirayila kaane ma alogo e nama e faxesa. ²⁷ Yosuwe yi e findi wudi sɛɣɛne nun ige baane ra yamaan xa na lɔxɔni, e nun Alatalaa saraxa ganden xa, a dɛnaxan sugandima. Han to e mɔn na wanli.

10

Yengɛna Gabayon kaane xili ma

¹ Yerusalɛn mangana Adoni-Sedeki yi a mɛ a Yosuwe bata Ayi taan suxu, a yi na raxɔri, a mɔn yi Ayi taan nun a mangan liga alo a Yeriko taan nun a mangan liga kii naxan yi. A mɔn yi a mɛ a Gabayon kaane nun Isirayila kaane bata lanna raso e bode tagi e layirin xidi, a Gabayon kaane dɔxi e yɛ. ² Na yi a gaxu ki faɲi, bayo taa gbeen nan yi Gabayon na, alo manga taana nde. A yi gbo Ayi taan xa, a muxune birin sofa. ³ Yerusalɛn mangana Adoni-Sedeki yi xɛraan nasiga a faladeni Xebiron manga Hohami nun Yaramuti manga Pirami nun Lakisi manga Yafiya nun Egilon manga Debiri xa, a naxa, ⁴ “E fa n fɛma, ε fa n mali Gabayon yɛngɛdeni, bayo e tan bata lanna raso e nun Yosuwe nun Isirayila kaane tagi.” ⁵ Amorine manga suulunne yi e malan: Yerusalɛn mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi

mangana e nun Egilon mangana. Ne nun e ganle yi siga, e sa e daaxadene yitən Gabayon taan yetagi. E yi na yenge fəlo.

⁶ Gabayon kaane yi xeraan nasiga a faladeni Yosuwe xa Giligali taani yamaan daaxadeni, a naxa, “I nama i ya konyine rabəjin. Fa nxu rakisi mafuren! Nxu mali, bayo Amorine mangan birin naxanye dəxi geyane fari, ne bata e malan nxu xili ma!”
⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi keli Giligali taani, e nun a sofa yəbaxine.

⁸ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yee ra, bayo n bata e so i yii. E sese mi tiye i yee ra.”
⁹ Yosuwe yi sigan ti kəeen birin na keli Giligali taani, a fa e raterena.
¹⁰ Alatala yi e kedi Isirayila yee ra, Isirayila kaane yi sa e nə Gabayon taani han! E yi siga e dinje e ra Beti-Xoron kiraan xən, e siga e faxe han Aseka taan nun Makeda taani.
¹¹ E yi e gima Isirayila kaane yee ra waxatin naxan yi, godo Beti-Xoron geyaan na, ito nan liga e ra: Alatala yi siga balabalan keɛ xungbene rayolonje e fari han Aseka taani. E yi raxəri. Balabalan keɛn muxun naxanye faxa, ne yi wuya dangu na muxune ra Isirayila kaane naxanye faxa silanfanna ra.
¹² Alatala Amorine so Isirayila kaane yii ləxən naxan yi, Yosuwe yi falan ti Alatala xa Isirayila kaane yetagi, a naxa,
“Sogena, i raxara Gabayon xun ma. I tan kiken fan xa i raxara Ayalən meremerən xun ma.”

¹³ Sogen nun kiken yi e raxara han Isirayila yamaan yi e yaxune nə. Feni ito səbexi Yasari a kedin fan kui. Sogen yi a raxara kuyen tagiyani, a mi bira sinma, a lu raxaraxi mənni fayida ferijen keden jəxən.
¹⁴ Xabu a fəloni han to, ləxə yo munma a liga alo na ləxəna, Alatala muxuna nde a maxandin nasuxu na kii nin amasəto Alatala nan yi yengen soma Isirayila xa.
¹⁵ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xete Giligali taani yamaan daaxadeni.

¹⁶ Na manga suulunne yi e gi, e sa e luxun faranna ra Makeda taan dəxən.
¹⁷ Muxune yi sa na fala Yosuwe xa manga suulunne yi denaxan yi, a e luxunxi faranna ra Makeda taan dəxən.
¹⁸ Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gəme gbeene makutukutu, e sa e dəxo

faranna de ra. E kantan tiine dəxo na.
¹⁹ Koni e tan nama dan mənni de! E en yaxune sagatan, e kiraan bolon e ma. E nama so e taani de! Bayo Alatala e Ala bata e so e yii.”
²⁰ Yosuwe nun Isirayila kaane yi gbalo gbeen nagodo e ma, fayida e yi e raxəri fə muxu gixi keden kedenna naxanye sa so taa makantanxine yi.
²¹ Ganla birin yi xete bəje xunbenli Yosuwe fəma Makeda dəxən yamaan daaxadeni. Muxu yo mi susu falan tiye Isirayila kaane xili ma.

²² Yosuwe yi a fala, a naxa, “E gəmene ba faranna de ra, e manga suulunne ramini na ra.”
²³ E yi manga suulunne ramini faranna ra, Yerusalən mangan nun Xebiron mangan nun Yaramuti mangan nun Lakisi mangana, e nun Egilon mangana.
²⁴ E to fa mangane ra Yosuwe fəma, Yosuwe yi Isirayila xəməne birin xili. Sofa kuntigin naxanye siga yengen, a yi a fala ne xa, a naxa, “E maso, e yi e sanne ti mangani itoe kəeen fari.” E yi e maso, e yi e sanne ti e kəene fari.
²⁵ Yosuwe yi a fala e xa, a naxa, “E nama kuisan, e nama gaxu, e wekile, e yi e senbe so! Amasəto e yaxun naxanye birin yengema, Alatala ito nan ligama e ra e xa.”

²⁶ Yosuwe yi e faxa. A yi e singan wudi suulun kəe ra, e yi lu singanxi mənni han jənbanna ra.
²⁷ Sogen bira waxatini, Yosuwe yi yamarin fi, a e xa e binbine ragodo wudin kəe ra. E yi luxunxi faranna naxan na, e yi sa e bira mənni. E yi gəme gbeene dəxo faranna de ra. Han to e mən mənni.

²⁸ Yosuwe yi Makeda taan fan suxu na ləxo yeteni. E yi taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra. A yi na muxune birin halagi, muxu yo mi lu a nii ra. A yi Makeda taan mangan liga alo a Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

²⁹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Makeda taani e siga Libina taani. E yi na yenge fəlo.
³⁰ Alatala yi na taan fan so e yii, e nun a mangana. Isirayila kaane yi taan muxune birin faxa silanfanna ra e nun muxun naxanye birin yi a kui. E mi muxu yo lu a nii ra mənni. E yi na mangan liga alo e Yeriko taan mangan liga kii naxan yi.

³¹ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Libina taani, e siga Lakisi taani. E yi daaxadeni tɔn na yɛtagi, e na yɛngɛ fɔlɔ. ³² Alatala yi Lakisi taan so Isirayila kaane yii. Yɛngɛn xii firinde lɔxɔni, e yi taan nɔ, e taan muxune faxa silanfanna ra, e nun naxanye birin yi a kui, alo e Libina taan liga kii naxan yi. ³³ Nayi, Geseri taan mangana, Horami yi siga Lakisi taan malideni. Yosuwe yi e nun a ganla faxa, a mi muxu yo lu a nii ra.

³⁴ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Lakisi taani e siga Egilon taani. E yi e daaxadeni tɔn na yɛtagi, e yi na fan yɛngɛ fɔlɔ. ³⁵ E yi na nɔ na lɔxɔ yɛtɛni, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e nun muxun naxanye birin yi a kui. Yosuwe yi na raxɔri na lɔxɔ yɛtɛni alo a Lakisi taan liga kii naxan yi.

³⁶ Yosuwe nun Isirayila kaane birin yi keli Egilon taani, e siga Xebiron taani, e yi na yɛngɛ fɔlɔ. ³⁷ E yi na nɔ, e taan muxune nun e mangan faxa silanfanna ra, e nun a rabilinna taane nun muxun naxanye birin yi ne kui. E mi muxu yo lu a nii ra alo e naxan liga Egilon taani. Yosuwe yi na taan naxɔri fefe, e nun naxanye yi a kui.

³⁸ Yosuwe nun Isirayila kaane yi xɛtɛ, e Debiri taan yɛngɛ fɔlɔ. ³⁹ E yi taan nun a mangan nɔ, e nun taan naxanye na rabilinni. E yi e faxa silanfanna ra. Muxun naxanye birin na taane yi, e yi ne raxɔri, e mi muxu yo lu a nii ra. Yosuwe yi Debiri taan nun a mangan liga alo a Xebiron taan nun Libina taan nun a mangan liga kii naxan yi.

⁴⁰ Yosuwe yi na yamanan birin nɔ, geya yirene nun Negewi tonbonna nun Sefela geya yiren nun e mangane birin. A yi muxune birin naxɔri, naxanye birin yi yengima a mi muxu yo lu a nii ra alo Alatala Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi. ⁴¹ Yosuwe yi e yɛngɛ keli Kadesi-Barineya taani han Gasa taana, e nun Gosen yamanan birin, sa dɔxɔ Gabayon taan na. ⁴² Yosuwe yi na taane nun e mangane nɔ sanja ma kedenni, bayo Alatala Isirayilaa Ala nan yi yɛngɛn soma Isirayila xa. ⁴³ Yosuwe nun Isirayila yamaan birin yi xɛtɛ Giligali taani yamaan daaxadeni.

11

Yɛngɛ gbeen Meromi xuden dɛ

¹ Xasori taa mangan Yabin to na mɛ, a yi xɛraan nasiga Madon taa mangan Yobabo nun Simiron taan mangan nun Akisafa taa mangan ma, ² e nun mangan naxanye yi dɔxi geya yireni sogetede kɔmɛn fɔxɔni, e nun naxanye yi Yurudɛn mɛrɛmɛrɛne ma Kinɛrɛti Daraan yiifari fɔxɔni e nun naxanye yi Sefela geya yireni, e nun naxanye yi Dɔrɔ yamanan birin yi sogegododen binni, ³ e nun Kanan kaane ma naxanye sogeteden nun sogegododen binni, e nun Amorine nun Xitine nun Perisine nun Yebusun naxanye geyaan fari, e nun Xiwin naxanye Xerimon geyaan lanbanni Misipa yamanani. ⁴ E nun e ganle birin yi mini, e findi yama gbeen na, alo baa xɔn jɛmɛnsinna. E soone nun yɛngɛ so wontorone fan yi wuya han! ⁵ Mangani itoe birin yi fa e malan, e yi e yamaan daaxadeni tɔn Meromi xuden dɛxɔn ma, Isirayila kaane yɛngɛ xinla ma.

⁶ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “I nama gaxu e yɛɛ ra de, bayo i yanyi tila, n ne birin soma nɛn i yii, e faxaxin yi lu Isirayila kaane yɛtagi. I yi e soone san fasane bolon. I yi e yɛngɛso wontorone fan gan.”

⁷ Yosuwe nun a ganla birin yi fa e ratɛrɛna Meromi xuden dɛ, e yi e yɛngɛ. ⁸ Alatala yi e so Isirayila kaane yii. E yi e nɔ, e yi siga e makedɛ han Sidɔn taa gbeeni, han Misirefoti-Mayimi yi, han Misipe mɛrɛmɛrɛni sogeteden binni. E yi e birin faxa, e mi muxu yo lu a nii ra. ⁹ Yosuwe yi a liga alo Alatala a fala a xa kii naxan yi. A yi e soone san fasane bolon. A yi e yɛngɛ so wontorone fan gan.

¹⁰ Na waxatini, Yosuwe xɛtɛmatɔɔn yi Xasori taan yɛngɛ, a yi a mangan faxa silanfanna ra. Xasori taan nan yi yamanani itoe birin manga taan na. ¹¹ E yi taan muxune birin faxa silanfanna ra, e yi e raxɔri fefe. E mi muxu yo lu a nii ra. E yi Xasori taan gan. ¹² Yosuwe yi na manga taane birin yɛngɛ, a yi e mangane suxu. E yi e birin faxa silanfanna ra, e raxɔri, alo Alatala a walikɛɛn Musa a yamari e ma kii naxan yi.

¹³ Koni taan naxanye yi geyane fari, Isirayila kaane mi ne sese gan ba Xasori taan na Yosuwe naxan gan. ¹⁴ Seen naxan birin yi taane yi e nun e xuruseene, Isirayila kaane yi ne birin tongo. Koni e yi muxune birin faxa silanfanna ra, e raxori, e mi muxu yo lu a nii ra. ¹⁵ Alatala naxan yamari a walikēen Musa ma, Musa fan yi na yamari Yosuwe ma. Yosuwe fan yi na rakamali. A mi jinan yamari yo xon Alatala naxan so Musa yii.

¹⁶ Yosuwe yi yamanani itoe birin tongo: geya yiren nun Negewi tonbonna nun Gosen yamanan birin nun Sefela geya yiren nun Yuruden baan meremerene nun Isirayila bōxōn geyane han sa dōxō Sefela ra. ¹⁷ Keli Xalaka geyaan ma naxan tema Seyiri geyane binni, han Baali-Gadi yi Liban meremerene yi Xerimon geyaan lanbanni, a yi na mangane birin suxu. A yi e faxa. ¹⁸ Yosuwe bu nen mangani itoe yenge han! ¹⁹ Taa yo mi yi na naxan lanna raso e nun Isirayila kaane tagi, e layirin xidi, fō Xiwin naxanye yi dōxi Gabayon nabilinni. E taan bonne birin suxu nen yengeni. ²⁰ Amasōtō Alatala nan yi Kanan kaane bōne yixōdōxōma alogo e xa Isirayila kaane yenge, Ala yi e halagi. E mi kininkinin e ma, e yi e raxori alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

²¹ Na waxatini, Yosuwe yi siga. A yi Anakine yenge naxanye kelixi Xebiron geya yiren nun Debiri taan nun Anaba taan nun Yuda nun Isirayila geyane birin yi. Yosuwe yi e birin halagi e nun e taane. ²² Anaki bōnsōnna muxu yo mi fa lu Isirayila yamanani. E fa lu Gasa taan nun Gati taan nun Asadodi taane nin. ²³ Nayi, Yosuwe yi bōxōn birin tongo alo Alatala a fala Musa xa kii naxan yi. Yosuwe yi na bōxōn so Isirayila kaane yii e kēen na, a yitaxun Isirayila bōnsōnne ra. Na xanbi ra, bōne xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

12

E mangan naxanye nō

¹ Mangane ni i ra Isirayila kaane naxanye nō, e yi e yamanane tongo Yuruden baan sogeteden binni, keli Arinon xuden

ma han sa dōxō Xerimon geyaan na, sa Yuruden meremerene fari sogeteden binni. E itoe nan nō:

² Amorine mangan Sixōn naxan yi dōxi Xesibōn yi. A tan nan ma mangaya yi kelima Arinon xude wunla ma, Aroyeri taan yi denaxan yi siga han Yaboko xudena Amoni yamanan danna. Galadi yamanan fōxō kedenna fan yi na nan kui. ³ A tan nan mōn yi Yuruden sogeteden binna meremerene xun na, keli Kinereti Daraan ma han Araba Daraan naxan xili Fōxō Ige Darana, sa dōxō Beti-Yesimoti taan na, han Pisiga geyaan san bun yiifari fōxōn binni.

⁴ E mōn yi Ogo fan nō, Basan mangana, Refa bōnsōnna muxu dōnxēna nde. A yi dōxi Asatarōti nun Edere taane nin. ⁵ A tan nan yi mangayani keli Xerimon geyaan nun Salaka nun Basan yamanan birin yi siga han Gesuri kaane nun Maka kaane yamanan danne nun Galadi yamanan bode fōxōna, siga han Manga Sixōn ma mangayaan fōlōdena, Xesibōn taan mangana.

⁶ Musa Alatalaa walikēen nun Isirayila kaane yi na mangane birin nō. Alatalaa walikēen Musa yi e yamanan so Ruben bōnsōnna nun Gadi bōnsōnna nun Manase bōnsōnna fōxō kedenna yii, mēnna yi findi e gbeen na.

⁷ Mangane ni i ra Yosuwe nun Isirayila kaane naxanye nō Yuruden baan sogododen binni, keli Baali-Gadi taani Liban lanbanni han sa dōxō Xalaka geyaan na naxan tema Seyiri geyane binni. Yosuwe yi bōxōni itoe birin so Isirayila bōnsōnne yii, a bōnsōnne birin yi e gbee kēen sōtō: ⁸ geya yamanan nun Sefela geya yiren nun Yuruden meremerene nun geyane lanban yirene nun tonbon yirene nun Negewi tonbonna. Siyani itoe nan yi dōxi na yirene yi: Xitine nun Amorine nun Kanan kaane nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune.

⁹ E taa mangan naxanye nō, ne xinle ni itoe ra:

Yeriko mangana,

Ayi taan mangan naxan yi Beteli fēma,

¹⁰ Yerusalēn mangana,

Xebiron mangana,

¹¹ Yaramuti mangana, Lakisi mangana,

¹² Egilon mangana, Geseri mangana,

¹³ Debiri mangana, Gederi mangana,

¹⁴ Xoroma mangana, Aradi mangana,
¹⁵ Libina mangana, Adulan mangana,
¹⁶ Makeda mangana, Beteli mangana,
¹⁷ Tapuwa mangana, Xeferi mangana,
¹⁸ Afeki mangana, Lasaron mangana,
¹⁹ Madon mangana, Xasori mangana,
²⁰ Simiron Meron mangana,
 Akisafa mangana,
²¹ Taanaki mangana, Megido mangana,
²² Kedesi mangana,
 Yokanayimi mangan naxan yi Karemele yi,
²³ Dorɔ mangan naxan yi Dorɔ yamanani,
 Goyin mangan naxan yi Giligali yi,
²⁴ e nun Tirisa mangana.
 Na taane birin taa keden manga keden.
 E malanxina, manga tonge saxan e nun
 keden.

13

Taan naxanye lu e tongo daxina

¹ Yosuwe bata yi fori ki faji. A si-
 imayaan bata yi xɔnkuya, Alatala yi a fala
 a xa, a naxa, "I bata fori ki faji, anu ya-
 manan dɛnaxan masɔtɔtare luxi, mɛnna
 mɔn gbo. ² Filisitine nun Gesuri kaane
 bɔxɔne birin luxi, ³ keli Sixori xuden ma
 Misiran sogeteden binni, siga han Ekirɔn
 taana, sogetede kɔmɛnna ma. Na birin
 yatɛxi Kanan kaane gbeen nan na. Fil-
 isitine manga suulunne nan mangayani
 mɛnni Awi kaan naxanye Gasa taan nun
 Asadodi taan nun Asikalɔn taan nun Gati
 taan nun Ekirɔn taani. ⁴ Kanan kaane
 bɔxɔne fan luxi, keli Meyara taan ma Sidɔn
 kaane dɛnaxan yi, han Afeki taani han
 Amordine danna. ⁵ Gebala kaane bɔxɔne
 luxi e nun Liban bɔxɔn birin naxan soget-
 eden binni, keli Baali-Gadi taan ma, naxan
 Xerimon geyaan san bunni, han Lebo-
 Xamata taana. ⁶ E nun Sidɔn kaan nax-
 anye birin geyane fari, keli Liban yi han
 Misirefoti-Mayimi. N yetɛɛn na yamanane
 muxune kedima nɛn Isirayila kaane yɛɛ
 ra. I xa na birin yitaxun Isirayila kaane
 ra e kɛɛn na, alo n na i yamarixi kii
 naxan yi. ⁷ Yamanani ito yitaxun Isirayila
 bɔnsɔn solomanaaninne ra, e nun Manase
 bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna."

*Musa bɔxɔn naxanye yitaxun Yurudɛn
 sogeteden binni*

⁸ Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna nun
 Rubɛn bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna, ne
 bata yi e gbee kɛɛn sɔtɔ, Alatalaa wa-
 likɛɛn Musa naxan fixi e ma Yurudɛn kidi
 ma sogeteden mabinni. ⁹ E bɔxɔn fɔlɔxi
 Aroyeri taan nan ma Arinon xuden dɛ, e
 nun taan naxan lanbanni, siga Medeba
 taan mabinna lanta yiren birin yi, han
 Dibon taana, ¹⁰ e nun Amori mangan
 Sixɔn ma taane birin naxan yi dɔxi Xɛsibɔn
 taani, siga han Amonine bɔxɔn danne,
¹¹ e nun Galadi taan nun Gesuri kaane
 nun Maka kaane yamanan nun Xerimon
 geyaan birin, e nun Basan yamanan birin
 siga han Salaka. ¹² E nun Basan manga Ogo
 a yamanan fan yi findi e gbeen na, naxan
 dɔxɔ Asatarɔti taan nun Edere taani, naxan
 findi Refa bɔnsɔnna muxu dɔnxɛna nde ra.
 Musa bata yi na mangane nɔ a e yamanane
 tongo. ¹³ Koni Isirayila kaane mi Gesuri
 kaane nun Maka kaane kedi. Han to e dɔxi
 Isirayila kaane tagi.

Lewi bɔnsɔnna kɛɛna

¹⁴ Musa mi bɔxɔ yo fi Lewi bɔnsɔnna ma,
 bayo saraxan naxanye ralima Alatala ma
 tɛɛn na, Isirayilaa Ala, ne nan findi e tan
 gbee kɛɛn na alo a fala e xa kii naxan yi.

Rubɛn bɔnsɔnna bɔxɔna

¹⁵ Musa bata yi bɔxɔni itoe fi Rubɛn
 bɔnsɔnna ma, e yi yitaxun e xabilane ra:
¹⁶ Fɔlɔ Aroyeri taan ma Arinon xuden
 dɛ, e nun taan naxan na lanbanni, siga
 han Medeba taan mabinna lanta yirene,
¹⁷ han Xɛsibɔn nun a rabilinna taan
 naxanye birin lanta yirene yi. Na taane
 xinle ni itoe ra: Dibon, Bamoti-Baali,
 Beti-Baali-Meyɔn, ¹⁸ Yahasi, Kedemoti,
 Mefaati, ¹⁹ Kiriyaatayimi, Sibima, Sɛrɛti-
 Saxari geyaan fari mɛrɛmɛrɛne tagi, ²⁰ Beti-
 Peyori, Pisiga tintin yirene, Beti-Yɛsimoti,
²¹ taan naxanye birin lanta yireni e nun
 Amori Manga Sixɔn naxan yi dɔxi Xɛsibɔn,
 na yamanan birin. Musa bata yi na
 mangan nɔ, e nun Midiyan mangani itoe:
 Efi, Rekemi, Suru, Xuru, e nun Reba. E yi
 dɔxi Sixɔn ma yamanan nin a mangayaan
 bun. ²² E yi bonne faxama waxatin naxan
 yi, Isirayila kaane yi Beyori a dii xɛmɛ
 yimatoon Balami fan faxa silanfanna
 ra. ²³ Yurudɛn baan nan findixi Rubɛn
 bɔnsɔnna bɔxɔn danna ra sogegododen

mabinni. Na taane nun banxidene nan findixi Ruben bənsənnə kēen na, e yi yitaxun e xabilane ra.

Gadi bənsənnə bəxəna

²⁴ Musa bata yi bəxəni itoe fi Gadi bənsənnə ma, e yi yitaxun e xabilane ra: ²⁵ Yaaseri yamanan nun Galadi rabilinna taan birin nun Amoni yamanan fəxə kedenna siga han Aroyeri taan Rabaha taan yətagi, ²⁶ keli Xəsibən ma han Ramati Misipe taan nun Betonimi taana, e nun keli Maxanayin taan ma siga han Debiri danna, ²⁷ e nun Beti-Harama taan nun Beti-Nimira taan nun Sukəti taana, e nun Safon taan Yurudən baan də, e nun Xəsibən manga Sixən ma yamanan dənxiəna, e nun yamanan naxan Yurudən baan sogeteden binni han Kinəreṭi Daraan bode fəxəna. ²⁸ Na taane nun e rabilinna taa xurine yi findi Gadi bənsənnə kēen na, e yi e yitaxun e xabilane ra.

Manase bənsənnə fəxə kedenna

²⁹ Musa yi bəxəni itoe fi Manase bənsənnə fəxə kedenna ma, Manase a diine fəxə kedenna, e yi e yitaxun e xabilane ra: ³⁰ Basan bəxən naxan birin yi Basan manga Ogo a yamanani, fələ Maxanayin taan ma han Yayiri taan nabilinne, taa tonge sennin, ³¹ e nun Galadi yamanan fəxə kedenna nun Asatarəti taan nun Edere taan naxanye findi Basan manga Ogo a manga taane ra. Ne birin yi yitaxun Manase a dii Makiri a diine fəxə kedenna ra xabila yēen ma.

³² Musa bata yi na kēē bəxəne fi Isirayila kaane ma a yi Moyaba mēremērene ma waxatin naxan yi, Yurudən baan kidi ma Yeriko taan sogeteden binni. ³³ Koni Musa mi bəxə yo fi Lewi bənsənnə ma. Alatala Isirayilaa Ala yi findi e kēen na alo a fala kii naxan yi.

14

Isirayila bənsənnə bonne bəxəne

¹ Nunu a dii Yosuwe nun saraxarali Eleyasari nun xabila xunne yi Kanan bəxəni taxun Isirayila kaane ra e kēen na ikii nin. ² Bəxən yi yitaxun Isirayila bənsən solomanaaninne nun bənsənnə fuden fəxə kedenna ra masənsənnə xən, alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan

yi. ³ Bəxən naxan tan yi Yurudən baan sogeteden mabinni, Musa bata yi na fi bənsən firin dənxiəne nun bənsən fuden fəxə kedenna ma, koni a mi bəxə yo fi Lewi bənsənnə ma yamaan yē. ⁴ Yusufu bənsənnə bata yi yitaxun a findi bənsən firinna ra, Manase nun Efirami. Lewi bənsənnə mi kēē yo sətə yamanani, fə taana ndee, e dəxə dənaxanye yi e nun e rabilinne xuruseene xa. ⁵ Isirayila kaane yi na yamanani taxun alo Alatala a yamari Musa ma kii naxan yi.

Kalebi yi Xebiron bəxən sətə

⁶ Yuda bənsənnə muxune yi siga Yosuwe fəma Giligali yi. Yefune Kenisi kaana dii Kalebi yi ne yē. Na yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “Alatala naxan falaxi a muxu fajī Musa xa en firinna fe yi Kadesi-Barineya yi, i na kolon. ⁷ N bata yi jēē tonge naanin sətə, Alatalaa walikēen Musa yi n xē keli Kadesi-Barineya yi siga Kanan yamanani, a n xa sa mēnna rakərəsi. N to yelin na ra, n yi dēntəgē tinxinxin sa a xa. ⁸ Koni ngaxakedenna naxanye siga n fəxə ra na, ne yi yamaan tunna xələ e ma, koni n tan lu Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala. ⁹ Na ləxəni, Musa yi a kələ ito ra, a naxa, ‘I sanna tixi dənaxanye birin yi, mēnne findima nēn i tan nun i ya diine kēen na waxatin birin, bayo i luxi Alatala nan tun fəxə ra, n ma Ala.’ ¹⁰ Awa, a jēē tonge naanin nun suulunna ni i ra xabu Alatala sa na fala Musa xa, en yi sigatini tonbonni waxatin naxan yi. To, n tan ni i ra, Alatala bata n ma siimayaan nasiga han jēē tonge solomasəxə e nun suulun. ¹¹ Anu, to n mən kēndē ken alo Musa n xē ləxəni. Fangan mən n na iki, n yēngən so alo na waxatini. ¹² Nayi, i xa geya yireni ito fi n ma alo Alatala a falaxi n xa kii naxan yi na ləxəni. I a mē nēn na ləxəni fa fala Anaki bənsənnə nan mēnni, e taane mən gbo, e makantanxi a fajin na. Alatala gbansan xa lu n xən, n na e kedima nēn alo Alatala a fala kii naxan yi.”

¹³ Yosuwe yi duba Yefune a dii Kalebi xa, a Xebiron fi a ma a kēen na. ¹⁴ Na taan mən a diine yii han to, bayo Yefune Kenisi kaana dii Kalebi bira Alatala nan fəxə ra, Isirayilaa Ala. ¹⁵ A fələni nun, Xebiron yi xili nēn “Kiriyaṭi-Aruba” bayo Araba nan yi

xili kannu ra Anaki bənsənnu muxune tagi. Na xanbi ra, bəje xunbenla yi lu yamanani, yengen yi jan.

15

Yuda bənsənnu kee bəxəna

¹ E bəxən naxan yitaxun Yuda bənsənnu ra e xabila yeen ma, na yi sigə han Edən yamanan naninna binna Sini tonbonni, yamanan yiifanna binni pon! ² Yuda bənsənnu bəxən yiifanna naninna fəlxə Fəxə Ige Daraan yiifanna deen nan na naxan yee rafindixi Negewi tonbonna ma, ³ dangu Tali Geyaan yiifanna ma, dangu Sini tonbonni, te Kadesi-Barineya yiifanna ma, dangu Xesirən yi, te Adari yi, siga Karaka binni, ⁴ dangu Asimon yi, siga Misiran xuden ma a sa dan fəxə igen de. E bəxən naninna nan na ra a yiifanna mabinni.

⁵ Sogeteden binni, Yuda bəxən naninna findixi Fəxə Igen Daraan deen nan na, siga han Yuruden baan sa birama darani denaxan yi.

A kəmənnu ma, a naninna fəlxə Yuruden baan biraden nan ma Fəxə Ige Daraan ma, ⁶ te Beti-Xogala mabinni, dangu Beti-Araba kəmənnu ma, te han Rubən a dii Bohan ma gəme yirena. ⁷ Na naninna yi sigaxi han Debiri taana, dangu Akori lanbanni, siga kəmənnu ma Giligali binni, denaxan Adumimi geya deden yetagi, xuden yiifanna ma. A dangu En-Seməsi igene dēxən ma sa mini En-Rogeli ma. ⁸ Na naninna yi texi han Ben-Hinən lanbanna, Yebusune taan yiifanna ma. Na taan findixi Yerusalən nan na. A mən yi texi han geyaan xuntagi, naxan Hinən lanbanna yetagi a sogegododen binni Refa lanbanna xunna ra a kəmənnu binni. ⁹ Keli na geyaan fari, na naninna yi sigaxi han Nefetowa ige xunna ra, siga han taan naxanye Eferon geyaan fari, dangu Baala taan binni, denaxan xili Kiriya-Yeyarin. ¹⁰ Keli mənni siga sogegododen binni han Seyiri geyane binna, dangu Yeyarin geya dēxən ma a kəmen fəxəni, denaxan xili Kesalən, godo Beti-Seməsi yi, dangu Timana yi. ¹¹ Na naninna yi sigaxi han Ekirən taan geyaan kəmen fəxəna, siga

Sikirən taan binni, dangu Baala geyaan ma, sa dēxə Yabaneeli ra, sa mini baan ma.

¹² Sogegododen binna, Fəxə Ige Gbeen nan findixi na naninna ra. Yuda bənsənnu bəxən danne nan na ra naxan yitaxun xabila yeen ma.

Kalebi a bəxəna Kitisane 1.11-15

¹³ Yosuwe yi Yuda bənsənnu bəxəna nde fi Yefune a dii Kalebi ma, alo Alatala a yamari kii naxan yi. A taa singen findi Kiriya-Aruba taan na, naxan xili Xebiron. Araba yi findixi Anaki muxune benban nan na. ¹⁴ Kalebi yi Anaki bənsənnu muxu saxanne kedi. E yi xili Səsayi nun Aximan e nun Talamayi. ¹⁵ Na xanbi ra, Kalebi yi te Debiri taan xili ma, denaxan yi xili a singeni, Kiriya-Seferi. ¹⁶ Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriya-Seferi taan yenge, a a nə, n nan n ma dii tēme Akasa fima nən na kannu ma.” ¹⁷ Kalebi xunye Kenasi a dii xēme Otiniyəli yi Seferi taan yenge, a yi a nə. Kalebi yi a dii tēme Akasa fi a ma a jaxanla ra. ¹⁸ Akasa to dēxə xēme taa ra Otiniyəli konni, a yi a radin a xa xee gbete maxədin a fafe ma. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxədin, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ¹⁹ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasəto i bata bəxən fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki i mən xa tigi yiren fi n ma.” Awa, a fafe yi geya fari tigi nən nun lanban yi tigi nən fi a ma.

Yuda bəxəna

²⁰ Yuda bənsənnu kee bəxəne ni i ra, e xabila yeen ma: ²¹ Taan naxanye yi Yuda bəxən yiifari fəxəni Negewi tonbonni, Edən yamanan danna dēxən, ne xinle ni itoe ra: Kabaseeli, Ederi, Yaguru, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kedesi, Xasori, Yitinan, ²⁴ Sifi, Telemi, Beyaloti, ²⁵ Xasori-Xadata, Keriya-Xesirən, naxan findixi Xasori ra, ²⁶ Amama, Sema, Molada, ²⁷ Xasari-Gada, Xesimon, Beti-Peleti, ²⁸ Xasari-Suwali, Beriseba, Bisiyoteya ²⁹ Baala, Iyimi, Esemi, ³⁰ Elitoladi, Kesili, Xoroma, ³¹ Sikilaga, Madamanna, Sansanna, ³² Lebayoti, Siliximi, Ayin, e nun Rimən. E birin malanxina, taa məxəpən nun solomanaanin, sa e banxidene fari.

³³ Taan naxanye yi Sefela geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Esetayoli, Sora, Asena, ³⁴ Sanowa, En-Ganimi, Tapuwa, Enama, ³⁵ Yaramuti, Adulan, Soko, Aseka, ³⁶ Saarayimi, Aditayimi, Geder, e nun Gederotayimi. E birin malanxina taa fu nun naanin, e nun e banxidene.

³⁷ Senan, Xadasa, Migidali-Gadi, ³⁸ Dileyan, Misipe, Yokatili, ³⁹ Lakisi, Bosikati, Egilon, ⁴⁰ Kabon, Laxamasi, Kitilisi, ⁴¹ Gediroti, Beti-Dagon, Nama, e nun Makeda. E birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene.

⁴² Libina, Eteri, Asan, ⁴³ Yifita, Asena, Nesibi, ⁴⁴ Keyila, Akisibu, e nun Maresa. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁴⁵ Ekiron e nun a rabilinna taane nun banxidene, ⁴⁶ keli Ekiron taan nun a sogeteden binna ma han taan naxanye Asadodi dexon ma e nun e rabilinna taadine, ⁴⁷ Asadodi taan nun a rabilinna taane nun banxidene, Gasa taan nun a rabilinna taane nun banxidene, han na yirena Misiran xuden nun Foxo Ige Gbeen birama e bode ma denaxan yi.

⁴⁸ Taan naxanye yi geya yireni, ne xinle ni itoe ra: Samiri, Yatiri, Soko, ⁴⁹ Danna, Kiriya-Sanna naxan mon xili Debiri, ⁵⁰ Anaba, Esitemowa, Anima, ⁵¹ Gosen, Xolon, e nun Giloha. E birin malanxina taa fu nun keden, e nun e banxidene.

⁵² Arabu, Ruma, Eseyan, ⁵³ Yanimi, Beti-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Xumeta, Kiriya-Aruba naxan mon xili Xebiron, e nun Siyoro. E birin malanxina taa solomanaanin, e nun e banxidene.

⁵⁵ Mayon, Karemele, Sifi, Yuta, ⁵⁶ Yesereli, Yokodeyan, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Gibeya, e nun Timana. E birin malanxina, taa fu, e nun e banxidene.

⁵⁸ Xalixuli, Beti-Suru, Gedori, ⁵⁹ Maarati, Beti-Anoti, e nun Elitekon. E birin malanxina, taa sennin, e nun e banxidene.

⁶⁰ Kiriya-Baali naxan mon xili Kiriya-Yeyarin, e nun Rabaha. E birin malanxina, taa firin, e nun e banxidene.

⁶¹ Taan naxanye yi tonbonni, e xinle ni itoe ra: Beti-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibisan, Foxo taana, e nun En-Gedi. E birin malanxina taa sennin, e nun e banxidene.

⁶³ Yuda bansonna mi no Yebusune kede naxanye yi dxi Yerusalem taani. Han to Yebusune dxi nayi Yuda bansonna tagi.

16

Efirami nun Manase bansonna kee boxona

¹ E boxon naxan yitaxun Yusufu bansonna ra, na danna yi foxi Yuruden baan nan ma Yeriko taan sogeteden binni, Yeriko tigne denaxan yi. Na naninna yi danguxi tonbonni naxan Yeriko taan faxan na, siga Beteli geya yireni. ² A yi keli Beteli yi, siga Lusi, dangu Ataroti taani, Arakane yamanan denaxan yi. ³ Godo sogegodode binna ra Yefeletine yamanan danna ra siga han Beti-Xoron taan lanbanna rabilinna boxona, siga han Geseri yi, sa mini foxo igen ma. ⁴ Yusufu a diine Manase nun Efirami bansonna nan na boxon soto e keen na.

⁵ Efirami a boxon ni i ra e naxan yitaxun xabila yeen ma: E kee boxon danna yi sigaxi han Ataroti-Adari sogeteden binna, siga han Beti-Xoron taan faxa binna, ⁶ siga han foxo igena, siga Mikimetati binna ra komenna ma, siga sogeteden binni Taanati-Silo yi, dangu Yanowa yi. ⁷ Keli menni godon han Ataroti nun Nara yi sa dxi Yeriko ra, sa mini Yuruden baan ma. ⁸ Keli Tapuwa, siga sogegododen binni han Kanna xudena, sa mini foxo igen ma. Efirami banson kee boxon nan na ra e xabila yeen ma. ⁹ Efirami bansonna yi taana ndee fan soto Manase bansonna boxoni e nun e banxidene. ¹⁰ Efirami bansonna mi Kanan kaane kedi Geseri yi. Han to ne fan dxi Efirami bansonna tagi, koni e findixi konyine nan na.

17

Manase bansonna kee boxona

¹ E boxon naxan yitaxun Yusufu a dii xeme singen Manase bansonna muxune ra e keen na na ni ito ra. Anu, Manase a dii xeme singen Makiri naxan findi Galadi kaane benban na, na bata yi Galadi nun Basan boxon soto nun bayo sofa fajin nan yi a ra. ² Manase bansonna muxu donxene fan yi keen soto xabila yeen ma. Ne xinle ni itoe ra: Abiyeseri, Xeleki, Asireli, Siken, Xeferi, e nun Semida. Yusufu a dii xemen Manase a diine nan ne ra xabila yeen ma.

³ Galadi a dii xēmen Xeferi a dii xēmen Selofexadi mi dii xēme yo sōtō, koni a dii tēmene sōtō nēn. Manase a dii xēme Makiri nan Galadi sōtō. Selofexadi a dii tēmene xinle ni itoe ra: Maxala, Noha, Xōgala, Milika, e nun Tirisa. ⁴ E yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun kuntigine fēma, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala a yamari nēn Musa ma, a xa kēen fi nxu ma nxu kon kaane yē.” Awa, e yi e kēen fi e ma alo a liga e fafe ngaxakedenne xa kii naxan yi alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁵ Nayi, Manase bōnsōnna yi yire fu sōtō, ba Galadi nun Basan na, naxan yi Yurudēn baan kidi ma. ⁶ Manase a dii tēmene kēen sōtō na kii nin alo a dii xēmene. Galadi yamanan yi findi Manase a dii xēmen bonne gbeen na. ⁷ Manase a bōxōn yi fōlō Aseri bōxōn danna ma siga han Mikimetati taana Siken taan sogeteden binni, siga han Yamin, En-Tapuwa kaane dōxōdene binni. ⁸ Manase bōnsōnna nan gbee yi En-Tapuwa bōxōn na, koni Tapuwa taan yi findixi Manase bōnsōnna danna nan na. Efirami bōnsōnna nan gbee yi na ra. ⁹ Na danna yi sigaxi yiifanna mabinni han Kanna xudena. Manase a bōxōn danna yi findixi Kanna xuden kōmēn fōxōn nan na han sa mini fōxō igen ma, koni Efirami a taana ndee yi luxi Manase a taane tagi. ¹⁰ Efirami a bōxōn yi Kanna xuden yiifanna nan ma. Manase gbeen yi kōmēnna ma. Manase a bōxōn yi danxi fōxō igen ma, Aseri a bōxōn yi lu a kōmēnna ma, Isakari a bōxōn yi lu a sogeteden binni. ¹¹ Manase bōnsōnna yi taana ndee sōtō Isakari nun Aseri a bōxōne yē. E xinle ni itoe ra: Beti-Seyan, Yibeleyami, Dōrō, En-Dōri, Taanaki, e nun Megido nun e rabilinna banxidene. Yamana saxan nan na ra. ¹² Koni, Manase bōnsōnna mi nō na taane tonge bayo Kanan kaane yi a ragidixi e xa lu dōxi na yamanani. ¹³ Koni Isirayila kaane to sēnben sōtō, e yi Kanan kaane ti konyi wanle ra, koni e mi nō e kedideni.

¹⁴ Yusufu bōnsōnna muxune yi Yosuwe maxōdin, e naxa, “Nanfera i yamanan yire kedenni ito yitaxunxi nxu ra nxu kēen na? Nxō muxune wuya, bayo Alatala bata barakan sa nxō fe yi han iki.” ¹⁵ Yosuwe yi e yabi, a naxa, “Xa e wuya Efirami geya

yiren xa, e sa fōtōn yirena nde masēge e yete xa Perisine nun Refa kaane yamanani.” ¹⁶ Yusufu bōnsōnna muxune yi a fala a xa, e naxa, “Geya yireni ito xurun nxu ma. Anu, yēnge so wontoro wure daxine Kanan kaane birin yii, naxanye dōxi lanbanni e nun naxanye dōxi Beti-Seyan nun a banxidene, e nun naxanye Yēserele lanbanni.” ¹⁷ Yosuwe yi Yusufu bōnsōnna yabi, a naxa, “Efirami kaane nun Manase kaane, yama gbeen nan e ra, e sēnben fan gbo. E mi kēe bōxō yire keden xan tun sōtōma, ¹⁸ koni e fōtōnna fan sōtōma nēn geya yireni. E na masēge, e yi na tōnōn sōtō. E nōe Kanan kaane kede nēn hali yēngeso wontoro wure daxine to e yii e sēnben fan gbo.”

18

Bōnsōn soloferen bonne bōxōne

¹ Isirayila yamaan yi e malan Silo taani. E yi Naralan Bubun ti mēnni. Yamanan yi lu e sēnben bun ma. ² Na waxatini, Isirayila bōnsōn soloferere yi na, naxanye munma yi e kēe bōxōn sōtō singen. ³ Yosuwe yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, e fafane Ala bōxōn naxan soxi e yii, e na tongo feen bōte rabama han waxatin mundun yi? ⁴ E muxu saxan saxan sugandi bōnsōn yēen ma. N xa e rasiga yamanan matodeni. E xa e bōnsōnne kēe bōxōne kiin sēbe, e yi fa na dēntēge n xa. ⁵ E xa yamanani taxun dōxōde soloferen na. Yuda bōnsōnna xa lu a bōxōni yiifanna ma, Yusufu bōnsōnna yi lu a bōxōni kōmēn fōxōni. ⁶ E na yelin na yamanani taxunje soloferen na, a sēbe, e fa na yita n na, n yi masēsenna ti Alatala en ma Ala yetagi, ne yi yitaxun e ra. ⁷ Koni Lewi bōnsōnna mi bōxō yo sōtōma e tagi, bayo e gbee kēen findixi Alatalaa saraxa rali wanla nan na. Gadi bōnsōnna nun Rubēn bōnsōnna nun Manase bōnsōnna fōxō kedenna, ne fan bata yi e gbeen sōtō Yurudēn baan sogeteden binni alo Alatalaa walikēen Musa a fi e ma kii naxan yi.” ⁸ Na muxune yi keli, e siga. Yosuwe bata yi e yamari, a naxa, “E siga, e yamanan mato, e yi a kiin sēbe. Na xanbi ra, e fa be Silo yi, n xa masēsenna ti Alatala yetagi

na yamanani taxun feen na.” ⁹ Na mux-
une yi keli, e yi yamanani siga. E yi na
yamanan taane kiin sebe, e yi ne yitaxun
yire soloferen na, e yi xete Yosuwe fema
Silo daaxadeni. ¹⁰ Yosuwe yi masensenna
ti Silo yi Alatala yetagi. A yi na yamanan
birin yitaxun Isirayila bənsənnə ra.

Bunyamin bənsənnə kəe bəxəna

¹¹ Bunyamin nan singe bəxən sətə
masensenna xən e naxan yitaxun xabila
yēen ma. E bəxən yi lu Yuda bənsənnə
gbeen nun Yusufu a diine bənsənnə gbeene
longonna ra. ¹² Kəməni fəxəni, e bəxən
danna yi fəlxəni Yurudən baan nan ma,
dangu Yeriko ra kəməni fəxəni, te geyaan
ma sogegododen binni, sa mini Beti-Aweni
tonbonna ma. ¹³ Danna yi kelixi mənna
nin, sa dangu Lusi ra yiifari fəxən binni,
dənaxan xili Beteli, godo Ataroti-Adari
yi, te geyaan fari, naxan Beti-Xoron taan
lanban yiren yiifanna ma. ¹⁴ E bəxən
sogegododen danna ni ito ra, keli geyaan
ma Beti-Xoron yetagi, siga yiifanna binni
sa mini Kiriyaṭi-Baali ma, dənaxan mən
xili Kiriyaṭi-Yeyarin. Na taan findi Yuda
bənsənnə nan gbee ra. E bəxən danna
nan na ra a sogegododen binni. ¹⁵ E
bəxən yiifari fəxən danna yi fəlxəni Kiriyaṭi-
Yeyarin nin, siga sogegododen binni sa
mini tigi yiren ma Nefetowa ige xunna.
¹⁶ Na danna yi danguxi geyaan san bunni
Ben-Hinən lanbanna yetagi, Refa kaane
lanbanna kəmənnə ma. Godo Ben-Hinən
lanbanni Yebusune fema yiifanna ma,
godo En-Rogeli yi. ¹⁷ Na danna yi sigaxi
han kəmənnə binni, dangu En-Seməsi
yi, dangu Geliloti yi, Adumimi tintin
yiren yetagi, godo han gəməni naxan xili
Bohan, Rubən a dii xəmənə nde nan xili
yi na ra. ¹⁸ A mən yi danguxi na geyaan
kəməni fəxəni Araba yetagi, godo Araba kui,
¹⁹ dangu Beti-Xogala ra kəmənnə binni, sa
mini Yurudən baan biraden ma Fəxə Igen
Daraan ma. Na bəxən yiifanna danna nan
na ra. ²⁰ Yurudən baan findixi Bunyamin
xabilane bəxən danna nan na sogeteden
binni. Bunyamin bənsənnə bəxən danne
birin nan na ra.

²¹ Taan naxanye fi Bunyamin bənsənnə
xabilane ma, ne ni i ra: Yeriko, Beti-

Xogala, Emeki-Kesisi, ²² Beti-Araba,
Semarayin, Beteli, ²³ Awi, Para, Ofara,
²⁴ Kefara-Hamoni, Ofini, e nun Geba.
Ne birin malanxina, taa fu nun firin e
nun e banxidene. ²⁵ Gabayon, Rama,
Beroti, ²⁶ Misipe, Kefira, Mosa, ²⁷ Rekemi,
Yiripeeli, Tarala, ²⁸ Sela, Elefi, Yebusu taan
naxan mən xili Yerusalən, Gibeya, e nun
Kiriyaṭi. Ne birin malanxina, taa fu nun
naanin e nun e banxidene. Bunyamin
bənsənnə xabilane kəe nan na ra.

19

Simeyən bənsənnə kəe bəxəna Taruxune Singen 4.28-33

¹ Bəxən firindeni ito yi findi Simeyən
bənsənnə gbeen na masensenna xən, a yi-
taxun xabila yēen ma. E kəe bəxən yi Yuda
bənsənnə bəxən nan tagi. ² Taan nax-
anye fixi Simeyən bənsənnə ma, ne ni i ra:
Bəriseba, Seeba, Molada, ³ Xasari-Suwali,
Bala, Esemi, ⁴ Elitoladi, Bəṭuli, Xoroma,
⁵ Sikilaga, Beti-Marakaboti, Xasari-Susa,
⁶ Beti-Lebayoti, e nun Saruxən. Ne birin
malanxina, taa fu nun saxan, e nun e
banxidene. ⁷ Ayin, Rimən, Eteri, e nun
Asan, ne birin malanxina taa naanin, e
nun e banxidene, ⁸ sa e rabilinna taane
fari siga han Baalati-Beeri, dənaxan mən
xili Rama-Negewi. Simeyən bənsənnə xa-
bilane kəe bəxən nan na ra. ⁹ Simeyən
kəe bəxən ba Yuda bənsənnə bəxən nan na,
bayo Yuda bənsənnə kəe bəxən yi gbo a xa.
Na nan a liga, Simeyən bənsənnə yi kəe
bəxən sətə Yuda bənsənnə kəe bəxəni.

Sabulon bənsənnə kəe bəxəna

¹⁰ Bəxən saxandeni ito yi findi Sabulon
bənsənnə gbeen na masensenna xən a yi-
taxun xabila yēen ma. E kəe bəxən danna
yi sigaxi han Saridi yi, ¹¹ dangu Marala
yi sogegodode binni, sa dəxə Dabeseti ra,
siga xude dəni Yokanayimi yetagi. ¹² Keli
Saridi yi, siga sogeteden binni siga han
Kisiloti-Taboro bəxəna, sa dəxə Daberati
ra, siga Yafiya yi. ¹³ Keli mənni, dangu
sogeteden binni, siga Gati-Xeferi yi e nun
Eta-Kasin yi, sa mini Rimən ma, bilin Neya
ma. ¹⁴ Na danna mən yi sigaxi han Xanatən
kəməni fəxəna, sa mini Yifita-Eli xuden ma.
¹⁵ E mən yi Katati nun Nahalali nun Sim-
iron nun Yidala nun Betelemi sətə. Ne

birin malanxina taa fu nun firin, e nun e banxidene. ¹⁶ Sabulon bənsənnə xabilane kēen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Isakari bənsənnə kēe bəxəna

¹⁷ Bəxən naanindeni ito yi findi Isakari bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yēen ma. ¹⁸ E bəxən danna yi sigaxi han taani itoe birin: Yəsereḷi, Kesuloti, Sunemi, ¹⁹ Xafarayimi, Siyən, Anaxarati, ²⁰ Rabiti, Kisiyon, Abəsi, ²¹ Remeti, En-Ganimi, En-Xada, e nun Beti-Pasəsi. ²² Sa dəxə Taboro nun Saxasima nun Beti-Seməsi ra, sa mini Yurudən baan ma. Ne birin malanxina, taa fu nun sennin, e nun e banxidene. ²³ Isakari bənsənnə xabilane kēe nan na ra, e taane nun e banxidene.

Aseri bənsənnə kēe bəxəna

²⁴ Bəxən suulundeni ito yi findi Aseri bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yēen ma. ²⁵ E danne yi sigaxi han taani itoe: Xələkati, Xali, Beten, Akisafa, ²⁶ Alameleki, Amada, Misala, sa dəxə Karemele geyaan nun Sixori-Libanati xuden na sogegododen binni. ²⁷ Danna yi sigaxi sogeteden binni, Beti-Dagən yi, sa dəxə Sabulon bənsənnə bəxən nun Yifita-Eli lanbanna ra, siga kəmənen fəxəni sa dəxə Beti-Emeki nun Neyeli ra, dangu Kabulu yi kəmənen fəxəni, ²⁸ siga han taani itoe: Abadon nun Rexobo nun Xamən e nun Kanna, siga han Sidən taa gbeena. ²⁹ Keli mənni, danna mən yi sigaxi han Rama nun Tire, taa makantanxina, siga Xosa binni, sa mini Fəxə Igen ma Akisibu yamanani, ³⁰ sa Yuma nun Afeki nun Rexobo fari. Ne birin malanxina, taa məxəjən nun firin, e nun e banxidene. ³¹ Taani itoe nun e banxidene birin findixi Aseri bənsənnə xabilane kēe bəxən nan na.

Nafatali bənsənnə kēe bəxəna

³² Bəxən sennindeni ito yi findi Nafatali bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yēen ma. ³³ Na bəxən danna yi fəlxəi Xeḷefa taani, siga Saananimi taani wudi gbeen binni, dangu Adami-Nekebi nun Yabaneeli yi, siga Lakuma yi, sa mini Yurudən baan ma. ³⁴ Na danna yi sigaxi sogegododen binni han Asanoti-Taboro, sa mini Xukəku taan ma, sa dəxə Sabulon bənsənnə bəxən na yiifanna ma,

e nun Aseri bənsənnə bəxəna sogegododen binni e nun Yuda bənsənnə bəxəna, Yurudən baan yi lu a sogeteden binni. ³⁵ E taa makantanxine xinle ni itoe ra: Sidima, Sere, Xamati, Rakati, Kinereṭi, ³⁶ Adama, Rama, Xasori, ³⁷ Kedesi, Edere, En-Xasori, ³⁸ Yirən, Migidali-Eli, Xoremi, Beti-Anata, Beti-Seməsi. Ne birin malanxina, taa fu nun solomanaanin, e nun e banxidene. ³⁹ Nafatali bənsənnə xabilane kēen nan na ra, e taane nun e banxidene.

Dan bənsənnə kēe bəxəna

⁴⁰ Bəxən soloferedeni ito yi findi Dan bənsənnə gbeen na masənsənnə xən a yitaxun xabila yēen ma. ⁴¹ E kēe bəxən danne yi sigaxi han taane itoe: Sora, Es-etayoli, Iri-Seməsi, ⁴² Saalabin, Ayalən, Yitila, ⁴³ Elon, Timana, Ekirən, ⁴⁴ Eliteke, Gibetən, Baalati, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Beraki, Gati-Rimən, ⁴⁶ Yarakən ticine, Rakən e nun bəxən naxan Yafa yətagi. ⁴⁷ Koni Dan bənsənnə muxune mi nə e bəxən masəṭədeni. Nayi, Dan bənsənnə yi siga Lesemi yi, e sa mən kaane yenge, e yi e faxa. E yi dəxə na, e na taan xili sa Dan, e benban xinla. ⁴⁸ Na taane nun e banxidene birin yi findi Dan bənsənnə xabilane kēe bəxən na.

Yosuwe kēe bəxəna

⁴⁹ E to yelin yamanani taxunje e kēen na, Isirayila kaane yi Nunu a dii Yosuwe kēen so a yi e tagi, ⁵⁰ alo Alatala a yamari kii naxan yi. Yosuwe taan naxan maxədin e ma, Timanati-Sera, e yi na so a yii Efirami geya yireni. Yosuwe mən yi taan ti, a dəxə na. ⁵¹ Saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bənsənnə xabila kunticine yi yamanan yireni itoe yitaxun masənsənnə xən Alatala yətagi, Naralan Bubun so dēen na, Silo yi. E yi yelin yamanani taxunje.

20

Marakisi taane

Yatene 35.6-34 nun Sariyane 4.40-43 nun 19.1-14

¹ Alatala yi a fala Yosuwe xa, a naxa, ² “A fala Isirayila kaane xa, e xa taana ndee sugandi marakisi taane ra, alo n na a fala i xa kii naxan yi fata Musa ra. ³ Xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, a mi yi waxi faxa ti feni, na kanna nəe a giye nen, a

sigamenna nde yi, a ratange faxesa muxun gbeexoxo muxun ma denaxan yi. ⁴ A na a gi, a na taana nde li, a xa sa ti taan so deen na, a yi a sonna dentegge taan fonne xa. E yi a rasuxu taani, e a yigiya. ⁵ Xa faxesa muxun gbeexoxo muxun sigafaxa tiin foxo ra, e mi a soma a yii, bayo a mi a rakelixi a ma, a mi a faxesa feni tonxi xonnantenyani. ⁶ A xalu na taani han a yi makiti yamaan yetagi, e nun han saraxarali kuntigin naxan walima na waxatini, na yi faxesa. Na xanbi ra, faxesa tiin noe xete nen a banxini a konni, a kelixi denaxan yi.”

⁷ E yi taani itoe sugandi: Kedesi taan Galile yamanani Nafatali geya yireni, e nun Siken taana Efirami geya yireni, e nun Kiriya-Aruba taan denaxan mon xili Xebiron, Yuda geya yireni. ⁸ E yi taa gbetene sugandi Yuruden baan kidi ma Yeriko sogeteden binni: Beseri taan naxan Ruben tonbonna lanta yireni, Ramoti taan naxan Galadi boxoni, Gadi bonsonna denaxan yi, e nun Golan taan naxan Basan boxoni, Manase bonsonna denaxan yi. ⁹ Na taane nan sugandi Isirayila kaane nun xopene xa, alogo xa naxan faxan ti, a mi a rakeli a ma, na xa a gi, sigamenni, a ratanga faxesa muxun gbeexoxo muxun ma. Na kui, faxesa muxun gbeexoxo muxun mi a faxe benun yamaan xa a makiti.

21

Lewi bonsonna taane Taruxune Singen 6.54-80

¹ Lewi bonsonna denbaya xunne yi siga saraxarali Eleyasari nun Nunu a dii Yosuwe nun Isirayila bonsonna xabilane kuntigine fema ² Silo yi Kanan yamanani, e yi a fala e xa, e naxa, “Alatala bata yi yamarin fi nun fata Musa ra, a nxu xa taane soto nxu doxoma denaxanye yi, e nun e rabilinna boxone nxo xuruseene xa.” ³ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe ba e gbee kee boxon na. Taan ne nun e rabilinna boxone yi fi Lewi bonsonna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi. ⁴ E to masensenna ti, a yi Kehati yixetene xabilane singe suxu. Saraxarali Haruna yixetene yi taa fu nun saxan soto Yuda bonsonna nun Simeyon bonsonna nun Bunyamin bonsonna boxone

tagi. ⁵ Kehati yixeten bonne yi taa fu soto Efirami bonsonna nun Dan bonsonna nun Manase bonsonna foxo kedenna boxone tagi. ⁶ Gerison yixetene xabilane yi taa fu nun saxan soto Isakari bonsonna nun Aseri bonsonna nun Nafatali bonsonna boxone tagi e nun Manase bonsonna foxo kedenna boxon tagi Basan yamanani. ⁷ Merari yixetene xabilane yi taa fu nun firin soto Ruben bonsonna nun Gadi bonsonna nun Sabulon bonsonna boxone tagi. ⁸ Nayi, Isirayila kaane yi taani itoe nun e rabilinne boxone fi Lewi bonsonna ma alo Alatala a yamari kii naxan yi fata Musa ra. ⁹ Taan naxanye fi e ma Yuda bonsonna nun Simeyon bonsonna boxone tagi, ne xinle ni itoe ra: ¹⁰ Kehati xabilani, Lewine ye, Haruna yixetene yi taani itoe soto bayo masensenna e tan nan singe suxi: ¹¹ Kiriya-Aruba, denaxan mon xili Xebiron, e nun a rabilinna boxone Yuda geya yireni. Araba yi findixi Anaki benban nan na. ¹² Koni xee ne nun banxideen naxanye taan nabilinni, ne bata yi so Yefune a dii Kalebi yii a keen na. ¹³ E taan naxanye fi saraxarali Haruna yixetene ma, ne ni i ra: Xebiron, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxesa ti feen na, Libina, ¹⁴ Yatiri, Esitemowa, ¹⁵ Xolon, Debiri, ¹⁶ Ayin, Yuta, e nun Beti-Semesi, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa solomanaanin fata bonson firinni itoe boxone ra. ¹⁷ E yi taani itoe soto Bunyamin bonsonna boxoni: Gabayon, Geba, ¹⁸ Anatoti, Alamon, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaraline taan naxanye soto, ne malanxina taa fu nun saxan nan yi e ra e nun e rabilinne.

²⁰ Lewi bonsonna muxun naxanye yi kelixi Kehati yixetene xabilan bonne yi, ne yi taane soto Efirami bonsonna boxoni. ²¹ Ne ni i ra: Siken taana Efirami geya yireni, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxesa ti feen na, Geseri, ²² Kibisayimi, Beti-Xoron, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina, taa naanin. ²³ E naxanye soto Dan bonsonna boxoni, ne ni i ra: Eliteke, Gibeton, ²⁴ Ayalon, Gati-Rimon, e nun e rabilinne. Ne birin malanxina taa naanin. ²⁵ E naxanye soto Manase bonsonna boxoni, ne ni i ra: Taanaki, Gati-

Rimɔn, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁶ Na taa fune nun e rabilinne yi findi Kehati yixetene xabilan bonne gbeen na.

²⁷ Lewine ye, Gerison yixetene xabilane yi taani itoe sɔto Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna bɔxɔni: e Golan sɔto Basan yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, e nun Besetera, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa firin. ²⁸ E naxanye sɔto Isakari bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kisiyon, Daberati, ²⁹ Yaramuti, En-Ganimi, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁰ E naxanye sɔto Aseri bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Misala, Abadon, ³¹ Xelekati, Rexobo, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³² E naxanye sɔto Nafatali bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Kedesi Galile yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan nagixi faxa ti feen na, Xamoti-Doro, Karatan, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa saxan. ³³ Gerison yixetene xabilane taa fu nun saxan sɔto nen e nun e rabilinne. ³⁴ Lewin naxanye luxi, Merari yixetene xabilane, ne naxanye sɔto Sabulon bɔnsɔnna bɔxɔn tagi, ne ni i ra: Yokanayimi, Karata, ³⁵ Dimina, Nahalali, e nun e rabilinne. Ne malanxina, taa naanin. ³⁶ E naxanye sɔto Ruben bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Beseri, Yahasi, ³⁷ Kedemoti, Mefaati, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ³⁸ E naxanye sɔto Gadi bɔnsɔnna bɔxɔni, ne ni i ra: Ramoti naxan Galadi yamanani, naxan findixi marakisi taana nde ra muxun xa naxan magixi faxa ti feen na, Maxanayin, ³⁹ Xesibon, Yaaseri, e nun e rabilinne. Ne malanxina taa naanin. ⁴⁰ Taan naxanye birin fi Lewi bɔnsɔnna muxu dɔnxene ma, Merari yixetene xabilane yi, ne findi taa fu nun firin nan na. ⁴¹ Taan naxanye birin fi Lewi bɔnsɔnna muxune ma Isirayila kaane bɔxɔni, ne birin malanxina taa tonge naanin e nun solomasexe, e nun e rabilinne. ⁴² E taani itoe nun e rabilinne bɔxɔne nan sɔto.

⁴³ Alatala a kɔlɔ yamanan naxan so feen na e benbane yii, a yi na birin fi Isirayila kaane ma. E yi na findi e gbeen na, e yi dɔxɔ na. ⁴⁴ Alatala yi bɔne xunbenla fi e ma e rabilinna birin yi, alo a a kɔlɔ e benbane

xa kii naxan yi. Hali e yaxu yo mi nɔ tiye e ye ra, Alatala yi e yaxune birin lu e sagoni. ⁴⁵ Alatala bata yi fala faɔin naxanye birin ti Isirayila yamaan xa, na birin yi kamali, sese mi lu a ligataren na.

22

Saraxa ganden nafala fena Yuruden kidi ma

¹ Nayi, Yosuwe yi Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna xili. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Alatalaa walikɛɛn Musa feen naxan birin yamari e ma, e bata na birin naba. E bata n fan ma yamarine birin suxu. ³ E mi e ngaxakedenne rabɛɛnxi waxati xunkuyeni ito yi han to. Alatala e Ala yamarin naxan so e yii, e bata na rakamali. ⁴ Iki Alatala e Ala bata bɔne xunbenla fi e ngaxakedenne ma, alo a fala e xa kii naxan yi. Iki e siga e konni, e sa lu na yamanani Alatalaa walikɛɛn Musa naxan soxi e yii Yuruden kidi ma. ⁵ Nayi, e a liga e yeren ma, e yamarin nun sariyan suxu, Alatalaa walikɛɛn Musa naxanye soxi e yii, e yi Alatala e Ala xanu, e sigan ti a kirane birin xɔn, e yi a yamarine suxu, e yi bira a fɔxɔ ra, e a batu e bɔnen nun e niin birin yi.” ⁶ Yosuwe yi duba e xa, a yi a lu e siga e konne yi. ⁷ Musa bata yi keɛ bɔxɔn so Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yii Basan yamanani. Yosuwe fan yi keɛ bɔxɔ gbetɛ so Manase bɔnsɔnna bode fɔxɔn yii Isirayila kaan bonne fema Yuruden sogegododen binni. Yosuwe to duba e xa, a yi e rasiga e konne yi. ⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E xetɛ e konne yi e nun nafulu gbeena, e nun xuruse wuyaxin nun gbeti gbegbe nun xɛmaan nun sulan nun wurena e nun dugine. E nun e ngaxakedenne xa sa e yaxune se tongoxine yitaxun.”

⁹ Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi xetɛ, e keli Isirayila kaane fema Silo yi, Kanan yamanani, e yi siga Galadi yamanani, Alatala yamanan naxan nagidi e ma fata Musa ra. ¹⁰ E to maso Yuruden baan na Kanan yamanani, Ruben bɔnsɔnna nun Gadi bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna fɔxɔ kedenna yi saraxa ganden nafala Yuruden baan dɛ. Na saraxa ganden yi gbo han!

¹¹ Isirayila kaane to na feen me, e yi a fala, e naxa, “E mi a to, Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna bata saraxa ganden nafala Kanan bəxən danna ra, Yurudən baan dəxən Isirayila kaane binni.” ¹² Isirayila kaane to na me, e birin yi e malan Silo yi e yenge xinla ma. ¹³ Isirayila kaane yi saraxarali Eleyasari a dii Finexasi xə Galadi yamanani Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna fəma. ¹⁴ Manga fu yi biraxi a fəxə ra, Isirayila bənsən yo bənsən manga keden. Denbaya xunne nan yi ne birin na Isirayila kaane xabilane yi. ¹⁵ E yi siga Galadi yamanani Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəma. E yi a fala e xa, e naxa, ¹⁶ “Alatalaa yamaan birin ito nan falaxi, ‘Nanfera ε tinxintareyaan ligaxi Isirayilaa Ala ra? Nanfera ε bata xetε Alatala fəxə ra to? Nanfera ε bata saraxa ganden nafala, ε murutε Alatala xili ma to? ¹⁷ En bata yi kalan naxan ti Peyori yi, na xurun ba? Anu, han to en munma yelin tərε na yulubin xafari feen ma hali Alatala to fitina furen sa a yamaan birin fari. ¹⁸ Anu, ε bata xetε Alatala fəxə ra to, ε Ala! Xa ε murutε Alatala xili ma to, tila a xələma nən Isirayila yamaan birin ma. ¹⁹ Nayi, xa ε yamaan mi sarijanxi, ε xetε Alatala yamanani, Alatala batuden tixi dənaxan yi, ε yi bəxə gbətε tongo nxu tagi. Koni ε nama murutε Alatala xili ma hanma nxu tan xili ma, ε yi saraxa gande gbətε rafala, ba Alatalaa saraxa ganden na, en ma Ala. ²⁰ Sera a dii Akan to tinxintareyaan liga, a seene tongo tənna yi dəxi naxanye tongo fe ma, Alaa xələn godo Isirayila yamaan birin nan ma. A keden xa mi halagi a fe kalaxina fe ra.’ ”

²¹ Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna yi Isirayila xabilane mangane yabi, e naxa, ²² “Marigina Ala, Alatala nan keden a kolon! Marigina Ala, Alatala! Isirayila yamaan birin fan fama nən a kolondeni! Xa nxu feni ito ligaxi murutən nin hanma tinxintareyani Alatala xili ma, nxu nama kisi to ləxəni. ²³ Xa nxu saraxa ganden nafalaxi nən alogo nxu xa xetε Alatala fəxə ra, nxu yi saraxa gan daxine ba a fari

hanma bogise saraxane hanma bəjε xunbeli saraxane, Alatala yetεen xa nxu makiti! ²⁴ Koni na mi a ra de! Nxu ito ligaxi nən bayo nxu yi xaminxi alogo tila ε diine nama a fala nxə diine ma, e naxa, ‘Nanse ε tan nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala? ²⁵ Alatala bata Yurudən baan findi en tagi danna ra. Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə muxune, sese mi fa ε tan xa Alatala yii!’ E diine a ligε nən nayi a nxə diine yi ba Alatala yetεragaxuni. ²⁶ Nanara, nxu yi a fala, nxu naxa, ‘En keli, en xa saraxa ganden nafala. Koni saraxa gan daxine nun saraxa gbətεye fe mi a ra.’ ²⁷ Na xa findi sereyaan nan na ε tan nun nxu tan tagi, e nun en yixetene hali en tan xanbi, fa fala nxu Alatala batuma nən nxə saraxa gan daxine nun nxə saraxane nun nxə bəjε xunbeli saraxane ra a batuden yeteni. Nayi, ε diine mi fa a fale nxə diine ma, e naxa, ‘Sese mi fa ε tan xa Alatala yii.’ ²⁸ Nxu yi a fala, nxu naxa, xa e falani ito ti nxu xa tila, hanma nxə diine xa, nxu e yabima nən, nxu naxa, ‘E Alatalaa saraxa ganden maligan mato. Nxu fafane mi a rafalaxi saraxa gan daxine nun saraxa gbətεye xan ma fe ra, koni alo sereyana ε tan nun nxu tan tagi.’ ²⁹ Nxu tan mi murutε Alatala xili ma mumε! Nxu mi xetε a fəxə ra to, nxu yi saraxa gande gbətε rafala saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa gbətεye fe ra, ba Alatalaa saraxa ganden na, naxan nafalaxi en ma Ala batu bubun yetagi.” ³⁰ Saraxarali Finexasi nun yamaan mangane nun Isirayila xabila xunne to falani ito me, Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna saraxa ganden naxan nafalaxi, na yi rafan e ma kati! ³¹ Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi yi a fala Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə nun Manase bənsənnə fəxə kedenna xa, a naxa, “Nxu bata a kolon to a Alatala en tagi, bayo ε mi tinxintareyaan ligaxi Alatala ra. E bata Isirayila kaane ratanga Alatalaa xələn ma.” ³² Saraxarali Eleyasari a dii Finexasi nun mangane yi keli Galadi yi, Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə yi dənaxan yi, e xetε Kanan yamanani, e yi dentεgen sa Isirayila kaane xa. ³³ Dentεgeni ito yi rafan Isirayila kaane ma, e yi barikan bira Ala xa. Ruben bənsənnə

nun Gadi bənsənnə yenge feen naxan yi e xunni, e yi e yamanan kala, e mi fa na fe fala sənən. ³⁴ Ruben bənsənnə nun Gadi bənsənnə yi saraxa ganden xili sa, e naxa, Sereyana En Tagi Fa Fala A Alatala Nan Ala Ra.

23

Yosuwe a kawandi dənxe

¹ Alatala bata yi bəne xunbenla fi Isirayila yamaan ma a e xunba e yaxune ma e rabilinni, waxati xunkuye yi dangu na xanbi ra. Yosuwe yi fori, a siimayaan yi xunkuya ayi han! ² Na waxatini, Yosuwe yi Isirayila kaane birin maxili, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine. A yi a fala e xa, a naxa, “N bata fori. N ma siimayaan bata xunkuya ayi han! ³ E yeteen bata a to Alatala e Ala feen naxanye birin ligaxi siyani itoe ra e fe ra. Alatala e Ala nan e yengen soxi.”

⁴ “E a mato, n yamanan naxanye yengexi, n yi e nə, e nun siyaan naxanye mən luxi yamanani, n bata ne bəxəne birin yitaxun e bənsənnə ra e keen na masensenna xən keli Yuruden baani han Fəxə Ige Gbeena sogegododen binni. ⁵ Alatala e Ala e kedima nən e yete ra, a e ramini yamanani, e yi dəxə e yamanani alo Alatala e Ala a fala e xa kii naxan yi.”

⁶ “E senbe so han! Feen naxan birin sebexi Musaa sariya kitabun kui e xa ne birin suxu. E nama na kiraan fata yiifanna ma hanma kəmənnə ma. ⁷ E nama basan na siyane ra, naxanye luxi e tagi. E nama e alane xinle maxandi, e nama e kələ e yi. E nama e batu, e nama e xinbi sin e xa. ⁸ Koni e tan xa lu Alatala e Alaa fe yi ken, alo e bata a liga kii naxan yi han to.”

⁹ “Alatala bata siya gbeene nun senbemanə kedi e yete ra. Anu, han to muxu yo mi nəxi tiye e yete ra. ¹⁰ E tan muxu keden yi muxu wuli nan kedima, bayo Alatala e Ala nan yi yengen soma e xa alo a fala e xa kii naxan yi. ¹¹ Nayi, e a liga e yeren ma, e yi Alatala xanu e Ala.”

¹² “Koni xa e e xun xanbin so Ala yi, e yi bira siyani itoe fəxə ra naxanye luxi e tagi, e nun ne yi e bode a dii temene futu, e yi basan e ra, ¹³ e xa a kolon Alatala e Ala bama nən siyani itoe ragiye e bun. Koni

e findima nən luti ratixine nun wosone ra e bun, e nun bosana e fari, e nun janle naxanye e yete səxənma ayi, han e yi halagi bəxə fajini itoe yi Alatala e Ala naxanye soxi e yii.”

¹⁴ “Dunəna muxune birin sigama dənaxan yi, n sigamaan ni i ra mənni. E a kolon e bənen nun e niin birin yi, fa fala Alatala e Alaa fala fajin naxanye tixi e xa, na sese mi luxi a kamalitaren na. A falan birin bata kamali, keden mi kalaxi. ¹⁵ Koni Alatala e Alaa fala fajine rakamalixi kii naxan yi, a mən fama nən a falane rakamalideni jaxankatane ra, a e rakolonxi naxanye ra, han a yi e halagi bəxə fajini ito yi, a dənaxan fixi e ma. ¹⁶ Xa e layirin kala Alatala e Ala naxan yamarixi e ma, e yi siga ala gbətene batudeni, e yi e xinbi sin e xa, Alatala xələma nən e ma, e yi halagi sinma bəxə fajini ito yi, a dənaxan fixi e ma.”

24

Yosuwe yi yamaan kawandi

¹ Yosuwe yi Isirayila bənsənnə birin maxili a e xa malan Siken yi, fonne nun mangane nun kitisane nun kuntigine, e birin yi fa Ala yetagi. ² Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘A fəloni nun, e benbane Tera nun a diine Iburahima nun Nahori, ne yi dəxi Efirati Baan bode fəxən nan na, e yi ala gbətene nan batuma. ³ N yi e fafe Iburahima tongo baan bode fəxən na, n yi ti a yete ra siga Kanan yamanan birin yi. N yi a yixetene rawuya ayi, n Isiyaga fi a ma. ⁴ N yi Yaxuba nun Esayu fi Isiyaga ma. N yi Seyiri geya yiren fi Esayu ma, koni Yaxuba nun a diine tan yi godo Misiran yamanani. ⁵ N yi Musa nun Haruna rasiga, n yi jaxankata wuyaxi dəxə Misiran kaane ma. Na xanbi ra, n yi e ramini Misiran yamanani. ⁶ N to e benbane ramini Misiran yamanani, Misiran kaane yi e benbane sagatan wontorone nun soone fari han Gbala Baani. ⁷ E benbane yi e xui ramini Alatala ma, a yi dimin naso e nun Misiran kaane tagi. A yi baa igen nadin Misiran kaane xun ma. N naxan liga Misiran kaane ra, e bata na to e yete na. E mən yi waxati xunkuye ti tonbonni.’ ”

⁸“N yi ε xali Amorine yamanani Yurudɛn sogeteden binni. E yi ε yengɛ, koni n yi e lu ε sagoni. E yi e yamanan tongo, n yi e halagi ε yɛɛ ra. ⁹Siporo a dii Balaki, Moyaba mangan fan yi keli, a yi Isirayila yengɛ. E yi Balami xili, Beyori a dii xɛmɛna, alogo a xa fa ε danga. ¹⁰Koni n mi tin Balami xuiin namɛ, a falan yi findi duban na ε xa. N yi ε ba Balaki yii. ¹¹E yi Yurudɛn baani gidi, ε fa Yeriko taani. Yeriko kaane yi ε yengɛ. Amorine nun Perisine nun Kanan kaane nun Xitine nun Girigasane nun Xiwine nun Yebusune fan yi ε yengɛ, koni n yi e sa ε sagoni. ¹²A luxi alo n yi jurine nan nadinma e ma naxanye yi e kedima ε yɛɛ ra e nun Amorine manga firinne. E silanfanne nun ε xanle xa mi na ligaxi. ¹³N yi yamanan so ε yii ε mi naxan masɛgɛxi, e nun taane ε mi naxanye tixi, ε dɔxi dɛnaxan yi iki. Manpa bogi binle nun oliwi binle, ε mi naxanye sixi, ε ne nan donma iki.”

¹⁴“Nayi, iki ε gaxu Alatala yɛɛ ra, ε yi a batu fɛtareyaan nun lannayani. E benbane yi alan naxanye batuma Baa Gbeen kidi ma e nun Misiran yamanani, ε mɛ ne ra, ε yi Alatala batu. ¹⁵Koni xa a mi rafanɲɛ ε ma ε Alatala batu, ε waxi naxan batu feni, ε xa na sugandi to: E benbane alan naxanye batuxi Baa Gbeen bode fɔxɔn na ba, hanma Amorine alane ε dɔxi naxanye yamana yi ba. Koni nxu nun n ma denbayana, nxu tan Alatala nan batuma.”

¹⁶Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu mi nxu mɛ Alatala ra mumɛ, nxu yi ala gbɛtɛne batu! ¹⁷Amasɔtɔ Alatala nan en ma Ala ra. A tan nan en naminixi Misiran yamanani koniyani, en tan nun en benbane. A tan nan kabanako fe gbeene liga en yɛɛ xɔri, a yi en kantan en ma sigatiin birin yi, e nun siyane yɛ en yi danguma naxanye yamanaye yi. ¹⁸Alatala bata siyane birin kedi en yɛɛ ra, hali Amarin naxanye yi dɔxi yamanani. Nxu fan Alatala nan batuma, bayo a tan nan en ma Ala ra.” ¹⁹Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E mi nɔɛ Alatala batuɛ, bayo Ala sariɲanxin na a ra, Ala xɔxɔlɔnxin na a ra. A mi diɲɛ ε matandine nun ε yulubine ma. ²⁰Xa ε mɛ Alatala ra waxatin naxan yi, ε yi ala gbɛtɛne batu, a kelima nɛn ε xili ma, a yi gbalon nafa ε ma, a yi ε birin naxɔri, hali a to fe faɲin ligaxi

ε xa.” ²¹Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “En-ɛn de! Nxu Alatala nan batuma.” ²²Yosuwe yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata findi ε yɛtɛ sereyaan na fa fala ε tan nan Alatala sugandixi alogo ε xa a batu.” E yi Yosuwe yabi, e naxa, “Nxu bata findi nxu serene ra.” ²³Yosuwe mɔn yi a fala e xa, a naxa, “Iki ε ala gbɛtɛne ba ε tagi. E yi ε bɔɲɛne lu Alatala xa, Isirayilaa Ala.” ²⁴Yamaan yi a fala Yosuwe xa, e naxa, “Nxu Alatala nan batuma en ma Ala, nxu yi a xuiin suxu.”

²⁵Na lɔxɔni, Yosuwe nun yamaan yi layirin xidi. A yi tɔnne nun sariyane so e yii Siken yi. ²⁶Yosuwe yi na feene birin sɛbɛ Ala Sariya Kitabun kui. A yi gɛmɛ gbeen tongo, a yi a dɔxɔ wariin bun ma Alatala yire sariɲanxin dɛnaxan yi. ²⁷Yosuwe yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E bata gɛmɛni ito to? A findima sereyaan nan na en xili ma, bayo a luxi alo a bata falan birin mɛ, Alatala naxan falaxi en xa. A findima sereyaan na ε xili ma, alogo ε nama ε mɛ ε Ala ra.” ²⁸Na xanbi ra, Yosuwe yi yamaan beɲin, birin yi siga e kɛɛ bɔxɔne yi.

Yosuwe a sayana

Kitisane 2.6-9

²⁹Na to dangu, Nunu a dii Yosuwe, Alatala walikɛɛn yi faxa a ɲɛɛ kɛmɛ ɲɛɛ fuun ma. ³⁰E yi a maluxun a kɛɛ bɔxɔni Timanati-Sera yi Efirami geya yireni, Gaasa geya kɔmɛn fɔxɔni. ³¹Isirayila yamaan yi Alatala batuma Yosuwe a siimayaan waxatin birin yi, e nun fonne siimayaan waxatin birin, naxanye luxi Yosuwe faxan xanbini, naxanye bata yi na wanle birin kolon Alatala naxan liga Isirayila kaane xa.

³²Isirayila kaane bata yi Yusufu xɔnna naxanye xali keli Misiran yi, e yi sa ne maluxun Siken yi Yaxuba dɛnaxan sara Xamori a diine ma, Siken fafe, gbɛti gbanan kɛmɛ ra. Na yi findi Yusufu bɔnsɔnna kɛɛn na. ³³Harunaa dii Eleyasari yi faxa. E yi a maluxun Gibeya yi a dii xɛmɛn Finexasi a geya fari dɛnaxan so a yii Efirami geya yireni.

Kitisane Kitisane Fe Taruxuna

Benun manga singen xa dɔxɔ Isirayila kaane xun na, kitisane nan yi tima Isirayila kaane yɛ ra. Na waxatini, yaxune na yi e yigbeten, Ala yi muxu kendenā nde rake-lima nen alogo a xa Alaa yamaan nakisi. Na kanna mən yi mangayaan ligama nen Alaa yamaan xun na han waxati. Kitisani itoe taruxune nan yɛbaxi Kitabun yireni itu kui.

Kitabun yireni ito yitaxunxi nen dɔxɔde saxan: A singen feene nan falama lan Isirayila kaane dɔxɔ feen ma Kanan yamanani han Yosuwe faxa waxatina (Keli Kitisane sora 1.1 ma han 2.10). A firinden kui, Alaa yamaan luma tinxintareyaan nan lige Ala ra han Ala yi e so e yaxune yii. Na xanbi ra, e yi Ala maxandi malina fe ra, a yi muxuna nde sugandi, naxan finde e xunba muxun na. Na yɛɛratine yi xili nen fa fala a kitisane. (Keli Kitisane sora 2.11 ma han 16.31). A saxanden taruxu firin nan yɛbama naxan a yitama fa fala Isirayila kaane bata e makuya Alaa sariyan na pon! (Keli Kitisane 17 ma han 21). Na yire saxandena a yitama a Alaa yamaan yi waxi lu feni mangana nde bun benun e xa lu e yɛɛ ma, e lu makuyɛ Ala ra.

Isirayila kaane yi dɔxɔ Kanan yi

¹ Yosuwe faxa xanbini, Isirayila kaane yi Alatala maxɔdin, e naxa, “Nde singe kelima nxu yɛ be, siga Kanan kaane yɛngɛdeni?” ² Alatala yi e yabi, a naxa, “Yuda bənsənnā muxune lan e siga, n bata yamanan so e yii.” ³ Yuda bənsənnā muxune yi a fala e ngaxakedenne, Simeyən bənsənnā muxune xa, e naxa, “Dɛnaxan soxi nxu yii, en birin xa siga mɛnni, en sa Kanan kaane yɛngɛ. Na xanbi ra, en birin mən sigɛ ɛ konni dɛnaxan soxi ɛ yii.” Nayi, e nun Simeyən bənsənnā muxune yi siga. ⁴ Yuda bənsənnā muxune yi siga yɛngɛ sodeni, Alatala yi Kanan kaane nun Perisine sa e sagoni, e yi muxu wuli fu faxa Beseki taani. ⁵ E sa Adoni-Beseki li Beseki taani,

e yi a yɛngɛ. Nayi, e yi Kanan kaane nun Perisine nɔ. ⁶ Adoni-Beseki yi a gi, koni e yi a sagatan, e sa a suxu, e yi a yii konkoribaan nun a san konkoribaan sɛgɛ a ra. ⁷ Adoni-Beseki yi a fala, a naxa, “Manga yii konkoribaan bolonxin nun san konkoribaan bolonxi tonge solofere nan yi n ma donse dɔnxɛn donma n ma tabanla bun nun, koni iki Ala bata n saren fi n kɛwanla ra.” E yi siga a ra Yerusalen yi, a sa faxa mɛnni.

⁸ Yuda bənsənnā muxune yi siga Yerusalen taan xili ma, e yi na tongo, e yi a muxune faxa silanfanna ra, e tɛɛn so taan na.* ⁹ Yuda bənsənnā muxune mən yi siga Kanan kaane fan yɛngɛdeni naxanye yi dɔxi geya yiren nun Negewi tonbon yiren nun geyadi yireni sogegododen binni.

¹⁰ Yuda bənsənnā muxune yi siga Kanan kaane xili ma naxanye yi dɔxi Xebiron taani, dɛnaxan yi xili nun Kiriyaṭi-Aruba. E yi Səsayi nun Aximan nun Talamayi bənsənnə muxune nɔ. ¹¹ E yi keli mɛnni, e yi siga Debiri kaane fan xili ma. Debiri taan yi xili nen nun Kiriyaṭi-Seferi. ¹² Kalebi yi a fala, a naxa, “Naxan na Kiriyaṭi-Seferi taan yɛngɛ, a yi a nɔ, n nan n ma dii tɛmɛna Akasa fima nen na kanna ma.” ¹³ Kalebi xunyɛn Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyɛli yi taan yɛngɛ, a yi a nɔ. Kalebi yi a dii tɛmɛna Akasa fi a ma a paxanla ra. ¹⁴ Akasa to dɔxɔ Otiniyɛli xɔn, a yi Otiniyɛli radin alogo a xa a fala Akasaa fafe xa a xa xɛɛ bɔxɔna nde so a yii. Akasa to godo a sofanla fari, Kalebi yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse xɔli i ma?” ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, “Tin fe keden ma n xa, amasɔtɔ i bata bɔxɔ xaren fi n ma naxan yamanan yiifanna mabinni. Iki, i mən xa ticine fi n ma.” Kalebi yi tigi yirene so a yii, ndee laben na ndee faxan na.

¹⁶ Musa bitanna Keni bənsənnā muxune yi keli Tugu Taani, e nun Yuda bənsənnā muxune. E birin yi sa dɔxɔ Yuda tonbonni Aradi taan yiifari fɔxɔni yama gbɛtɛye tagi.

¹⁷ Yuda bənsənnā muxune nun e ngaxakedenne Simeyən bənsənnā muxune yi siga Kanan kaane yɛngɛdeni Sefata taani. E yi na taan naxɔri, e yi mɛnna xili sa

* **1:8:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana. † **1:17:** Xoroma, e kon xuini, na bunna nɛn fa fala “Halagina.”

Xoroma.† 18 Yuda bənsənnə muxune mən yi Gasa taan nun a rabilinne nə, e nun Asikalən taan nun a rabilinne nun Ekirən taan nun a rabilinne. 19 Alatala yi Yuda bənsənnə muxune mali, e yi na geya yiren findi e gbeen na, koni e mi muxune nə naxanye yi dōxi lanbanni, bayo yenge so wontoron wure daxine nan yi ne yii.

20 E yi Xebiron taan so Kalebi yii alo Musa a fala kii naxan yi. A yi Anaki a dii saxanne taane ba e yii.

21 Yebusu kaan naxanye yi dōxi Yerusalən yi, Bunyamin bənsənnə muxune mi bəxən ba ne yii. Yebusu kaane dōxi Yerusalən yi Bunyamin bənsənnə muxune tagi han to.

22 Yusufu bənsənnə muxune fan yi siga Betəli taan yengedeni, Alatala yi lu e xən. 23 E xerane nan nasiga Betəli taan nakərəsideni singen. Betəli taan yi xili nən nun Lusi. 24 Xerane yi xeməna nde to keke taani, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu nəe soe taani kii naxan yi, na yita nxu ra. Nxu hinanma i ra nən.” 25 A yi na yita e ra. Nayi, Yusufu bənsənnə muxune yi sa taan muxune birin faxa silanfanna ra, koni e yi na xemen nun a denbayaan lu e nii ra. 26 Na xanbi ra, na xemen yi siga Xiti kaane yamanani. A sa taana nde ti mənni, a yi na xili sa Lusi, na xinla mən mənna xun ma han to.

27 Manase bənsənnə muxune mi Beti-Seyan kaane nun e rabilinna muxune kedi, e nun Taanaki kaane nun Dəro kaane nun Yibeleyami kaane nun Megido kaane nun e rabilinne. Kanan kaane yi lu yamanani. 28 Isirayila kaane to senbe sətə, e Kanan kaane findi e konyine ra, koni e mi e kedi mumə. 29 Efirami bənsənnə muxune mi Kanan kaane kedi naxanye yi dōxi Geseri taani. Kanan kaane mən dōxi Efirami bənsənnə muxune tagi Geseri taani. 30 Sabulon bənsənnə muxune mi Kitiron kaane kedi, e nun Nahaloli kaane. Kanan kaane yi lu Sabulon bənsənnə muxune tagi, koni e yi lu konyiyani.

31 Aseri bənsənnə muxune mi Ako kaane kedi, e nun Sidən muxune nun Axalaba kaane nun Akisibu kaane nun Xeleba kaane nun Afiki kaane nun Rexobo kaane.

32 Nanara, Aseri bənsənnə muxune yi dōxo Kanan kaane tagi yamanani.

33 Nafatali bənsənnə muxune mi Beti-Seməsi kaane kedi, e mi Beti-Anata kaane kedi, e lu dōxi Kanan yamanan muxune ye, koni Beti-Seməsi kaane nun Beti-Anata kaane yi lu konyiyani.

34 Amorine yi Dan bənsənnə muxune lu geya yirene yi, e mi tin e xa godo lanbanni.

35 Amorine yi wa lu feni Xeresi geyaan fari e nun Ayalən taan nun Salabimi taani. Koni na xanbi ra, Yusufu bənsənnə muxune yi senben sətə, e yi e nə, e findi e konyine ra. 36 Amorine yamanan danna yi fəloxi Tali Geyaan nan ma siga han Sela taan xanbi ra.

2

Yama tinxintarena fe

1 Alatalaa malekan yi keli Giligali yi, siga Bokin yi, a yi a fala, a naxa, “N bata e ramini Misiran yi. N yi siga e ra yamanani n na e benbane tuli sa naxan na, n naxa, ‘N mi n ma layirin kale en tagi mumə. 2 Koni, e tan nama layirin xidi e nun yamanani ito muxune tagi, e yi e saraxa gandene kala.’ Koni, e mi e tuli mati n na. Nanfera e ito ligaxi? 3 Nayi, n xa a fala e xa, a n mi fa e kedima e bun. E luma nən e fəma, e alane yi lu alo luti ratixine e yee ra.” 4 Alatalaa malekan to yelin falani itoe tiye Isirayila kaane xa, yamaan yi gbelegbele fəlo sununi. 5 E yi mənna xili sa “Bokin,”* e yi saraxane ba Alatala xa mənni.

Yosuwe a saya fena

6 Yosuwe yi yamaan naxete, Isirayila bənsənnə muxune birin yi sa e ke bəxən tongo. 7 Yamaan wali nən Alatala xa Yosuwe a siimayaan birin yi, e nun fonne siimayane yi naxanye luxi Yosuwe xanbini, naxanye Alatala wali xənne to Isirayila bənsənnə muxune xa. 8 Nunu a dii xemen Yosuwe, Alatalaa walikəen faxa a jee keme jee məxəjen nan ma. 9 E yi a maluxun a ke bəxəni Timanati-Xeresi yi, Efirami geya yireni, Gaasa geyaan kəmənna ma. 10 A waxatin muxune birin yi faxa, mayixete gbete ye yi mini naxanye

* 2:5: Bokin, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Wugalane.”

mi yi Alatala kolon, e nun a feen naxanye liga Isirayila bənsənnə muxune xa.

¹¹ Nayi, Isirayila bənsənnə muxune yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi, e yi Baali sawurane batu. ¹² E yi e mɛ Alatala ra, e benbane Ala naxan e ramini Misiran yi, e bira e rabilinna muxune alane fɔxɔ ra, e yi e xinbi sin ne bun, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹³ E yi e mɛ Alatala ra, e yi Baali batu e nun Asitarate suxurene.

¹⁴ Alatala yi xɔlɔ Isirayila bənsənnə muxune ma. A yi e sa kala tiine sagoni, a yi e so e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi, e mi fa e yaxune nɔ sənən. ¹⁵ E na yi siga yɛngɛni waxati yo yi, Alatala mi yi nɔ fima e ma, alo Alatala a kɔlɔ e xa kii naxan yi. E yi lu sununi. ¹⁶ Nayi, Alatala yi kitisane rasiga e ma, naxanye e ba kala tiine yii. ¹⁷ Koni, e mi e tuli mati e kitisane ra, e lu Ala yanfɛ ala gbɛtɛne batun xən naxan yi luxi alo yalunyana Ala yɛtagi,† e yi e xinbi sin e bun. E yi xɛtɛ e benbane kiraan fɔxɔ ra mafurɛn naxanye yi Alatalaa yamarine suxi. ¹⁸ Alatala na yi kitisana nde rasiga e ma waxati yo yi, Alatala yi luma nən na kitisaan xən. Ala yi e ba e yaxune sagoni na kitisana siimayaan birin yi, bayo e kininkinina yi Alatala suxuma nən e yaxune fe ra, naxanye yi e ɲaxankataxi. ¹⁹ Koni, kitisaan to faxa, yamaan mən yi tantan dangu e benbane ra, e yi bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi ne batu, e yi e xinbi sin e bun, e mi tin xɛtɛ e fe ɲaxine nun bɔɲɛ xɔdɛxɛn fɔxɔ ra.

²⁰ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Isirayila bənsənnə muxune ma, a naxa, “Bayo siyani ito bata n ma layirin kala, n naxan tongo e benbane xa, bayo e mi n xuiin suxi, ²¹ n fan mi fa siya yo kedima e yɛɛ ra sənən Yosuwe naxanye lu benun a xa faxa. ²² N na Isirayila bənsənnə muxune kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma na kii nin, alogo n xa a kolon xa e n tan Alatala sagoon ligɛ, alo e benbane a liga kii naxan yi.” ²³ Nayi, Alatala yi siyane lu yamanani Yosuwe naxanye lu na benun a xa faxa, a mi ne kedi sasani.

3

¹ Alatala siyani itoe nan lu dɔxi ya-

† 2:17: Na yanfan luxi nən alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo ɲaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi.

manani alogo Ala xa Isirayila bənsənnə muxune kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ naxanye mi yi na Isirayila kaane Kanan kaane yɛngɛ waxatin naxan yi. ² Ala yi waxi nən, mayixɛtɛ nənən naxanye munma yi yɛngɛn so singen, ne xa e maxaran yɛngɛ sodeni. ³ Siyani itoe nan lu yamanani: Kuntigi suulunna naxanye yi Filisitine xun na nun Kanan kaane nun Sidən kaane nun Xiwin naxanye yi dɔxi Liban geya yireni, keli Baali-Xerimon geya yiren ma siga han Lebo-Xamata taana.

⁴ Alatala Isirayila bənsənnə muxune fɛsɛfɛsɛ ne nan xən, alogo a xa a kolon xa e Alatalaa yamarine suxɛ, a naxanye yamari e benbane ma fata Musa ra. ⁵ Isirayila bənsənnə muxune yi lu dɔxi Kanan kaane nun Xiti kaane nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusu kaane tagi. ⁶ E yi e dii tɛmɛne tongo e ɲaxanle ra, e yi e dii tɛmɛne fi e ma, e yi e alane batu.

Isirayila kitisana, Otiniyeli

⁷ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, Isirayila kaane yi na liga, e yi ɲinan Alatala xən, e Ala, e yi Baali nun Asera batu. ⁸ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma, a yi e lu Mesopotamiya kaane mangan Kusan-Risatayin sagoni. E yi lu Kusan-Risatayin bun ma ɲɛɛ solomasɛxɛ. ⁹ Isirayila kaane yi e xuiin namini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde fi Isirayila kaane ma naxan e rakisi, Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli, Kalebi xunyɛna. ¹⁰ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo a ma. A yi findi Isirayila kitisaan na. A yi siga yɛngɛni. Alatala yi Mesopotamiya mangan Kusan-Risatayin sa Otiniyeli sagoni, a yi Kusan-Risatayin nɔ. ¹¹ ɲɛɛ tonge naanin, bɔɲɛ xunbenla yi lu yamanani han Kenasi a dii xɛmɛna Otiniyeli yi faxa.

Isirayila kitisana, Ehudu

¹² Isirayila kaane mən yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nanara, Alatala yi Moyaba mangana Egilon sɛnbɛ so Isirayila kaane xili ma. ¹³ Egilon nun Amonine nun Amalekine yi e malan siga Isirayila kaane yɛngɛdeni, e sa Tugu Taan suxu. ¹⁴ ɲɛɛ fu

nun solomasεεε, Isirayila kaane dōxi Moyaba mangana Egilon ma nōon bun.

¹⁵ Isirayila kaane mōn yi e xui ramini Alatala ma, Alatala yi marakisi tiina nde so e yii, Geraa dii xεmena Ehudu, Bunyamin bōnsōnni. Kōmenmaan nan yi a ra. Isirayila kaane yi finma sena ndee so a yii alogo a xa sa a so Moyaba mangana Egilon yii. ¹⁶ Ehudu yi silanfanna dε firin kanna nde rafala a yetε xa, a kuyana nōngōnna ye keden, a yi a xidi a yiifari ma danban ma wantanna bun ma. ¹⁷ A sa na finma seene so Moyaba mangana Egilon yii. Egilon yi findixi muxu fati bende gbeen nan na. ¹⁸ Na finma seene yi muxun naxanye xun ma, Ehudu to yelin na soε mangan yii, a yi ne raxεε. ¹⁹ Koni, e to suxurene yiren li Giligali yi, a tan yi xεε, a naxa, “Mangana! Wundo xεrayana nde n yi i xa.” Mangan yi a fala a muxune xa, a naxa, “ε dundu!” Muxun naxanye birin yi a fεma, ne birin yi mini. ²⁰ Nayi, Ehudu yi a maso mangan na, a dōxi kore banxin kui, foye fajin yi denaxan yi a kedenna xili yi. Ehudu yi a fala, a naxa, “Alaa falana n xōn lan i ma.” Egilon yi keli a dōxōdeni. ²¹ Nayi, Ehudu yi silanfanna botin a kōmenna ra a yiifari ma danban ma, a yi Egilon kuiin sōxōn. ²² Silanfanna fεen yetεen yi so, Egilon fatin turen yi so silanfanna ma, bayo a mi silanfanna botin a kuini.

²³ Nayi, Ehudu yi dεen sōxōn a xun ma, a yi mini xanbi binni. ²⁴ A siga xanbini, mangana walikεne yi fa Egilon matodeni, e yi a to a kore banxin dεene yi sōxōnxi. E yengi yi a ma a mangan yi a yetε nan suturama banxini. ²⁵ E yi bu han, bayo mangan mi yi dεen nabima, e yi dεjinna tongo, e na rabi. E yi e mangan faxaxin li saxi bōxōni. ²⁶ E yi tixi waxatin naxan yi, Ehudu tan yi yanfanma tun, a dangu suxurene yiren na, a siga a giye Seyira taani. ²⁷ A to so mēnni, a xōtaan fe Efirami geyane yi. Isirayila kaane yi e malan a fεma geyane ma, a yi findi e xunna ra. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “ε bira n fōxō ra, bayo Alatala bata Moyaba kaane sa ε sagoni, ε yaxune.” Na ma, e yi bira a fōxō ra, e yi Yuruden baan kirane suxu siga Moyaba binni, e mi fa tin muxu yo xa dangu. ²⁹ Na

lōxōni, e yi Moyaba senbemaan muxu wuli fu faxa. Muxu yo mi a yimini. ³⁰ Moyaba kaane lu fōlō Isirayila kaane nōon bun ma na lōxōn nin. Na xanbi ra, yamanan yi lu bōje xunbenli jεε tonge solomasεεε.

Isirayila kitisana, Samagara

³¹ Ehudu danguxina, Anataa dii xεmen Samagara nan fa. A yi Filisitine muxu kεmε sennin faxa jinge gbengben wuren na. Na fan yi Isirayila rakisi.

4

Kitisa jaxanla Debora fe

¹ Ehudu faxa xanbini, Isirayila kaane mōn yi fe jaxin liga Alatala yeε ra yi. ² Alatala yi e sa Kanan mangan Yabin sagoni, naxan yi mangayani Xasori taani. A sofa kuntigin yi xili nēn Sisera. A yi dōxi Xaroseti-Hagoyin taan nin. ³ Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma, amasōtō yenge so wontoron wure daxin kεmε solo-manaanin nan yi Yabin yii. Xabu jεε mōxōje, a Isirayila kaane jaxankatama.

⁴ Na waxatini, Lapidoto a jaxanla Debora, nabi jaxanla nan yi kitin sama Isirayila yamanani. ⁵ A yi dōxi tugu binla nde nan bun Rama taan nun Beteli taan tagi Efirami geya yireni. E yi na yiren xili sa a Debora Tuguna. Isirayila kaane yi sigama nēn a fεma kitisadeni. ⁶ Lōxōna nde, a yi Abinowan ma dii xεmen Baraka xili, naxan yi kelixi Kedesi taani Nafatali yamanani. A yi a fala a xa, a naxa, “Alatala yamarini ito nan fixi i ma, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘Siga Taboro geya yireni, ε nun muxu wuli fu Nafatali bōnsōnni e nun Sabulon bōnsōnni. ⁷ N Yabin ma sofa kuntigin Sisera radinma nēn i ma Kison baan dε e nun a wontorone nun a ganla, n yi e sa i sagoni.’ ” ⁸ Baraka yi a fala Debora xa, a naxa, “Xa en birin na a ra, n sigε. Koni, xa en birin mi a ra, n mi sigama.” ⁹ A yi a yabi, a naxa, “En birin sigε, koni i mi binye sōtōma na yengeni, amasōtō Alatala fama Sisera sadeni jaxanla nan sago yi.” Debora yi keli, e nun Baraka yi siga Kedesi taani. ¹⁰ Baraka yi Sabulon bōnsōnna muxune nun Nafatali bōnsōnna muxune maxili Kedesi yi, muxu wuli fu yi bira a fōxō ra. Debora fan yetεen yi siga a fōxō ra.

¹¹ Nba, Keni kaan Xeberi bata yi keli Keni kaan bonne fema, Musa bitanna Xobabi bənsənnə, a bata yi sa a bubun ti wudi gbeen bun Saananimi yi Kedesi taan fema.

¹² Abinowan ma dii xəmən Sisera yi a mε a Baraka bata fa Taboro geyaan ma. ¹³ Sisera yi yengε so wontoron wure dixin kεmε solomanaanin nun a sofane birin malan Xaroseti-Hagoyin yi, e yi siga Kison baan dε. ¹⁴ Nayi, Debora yi a fala Baraka xa, a naxa, “Keli, bayo Alatala Sisera sama nən i sagoni to. Alatala tixi i yεε ra.” Baraka yi godo Taboro geyaan ma, muxu wuli fu biraxi a fəxə ra. ¹⁵ A yi sa Sisera yengε, Alatala yi Sisera ragi Baraka yεε ra, a yi a wontorone nun a ganla birin halagi silanfanna ra. Sisera yi godo a wontoron kui, a yi a gi a sanni. ¹⁶ Baraka yi wontorone nun ganla kedi han Xaroseti-Hagoyin yi. Siseraa ganla birin yi faxa silanfanna ra, hali muxu kedenna a mi lu.

¹⁷ Koni, Sisera yi a gi a sanni, a siga Keni kaan Xeberi a ɲaxanla Yayeli a bubuni, bayo bəɲε xunbenla yi Xasori mangan Yabin nun Keni kaan Xeberi a denbayaan tagi. ¹⁸ Yayeli yi mini Sisera yεε ra, a yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, so be, so n konni, hali i mi gaxu.” A yi so a bubuni, Yayeli yi a luxun bitinganna bun. ¹⁹ A yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “Yandi, n ki igeni, min xənla n na.” A yi nənə kundin nabi, a yi a ki nənəni, a mən yi a xunna so. ²⁰ Sisera mən yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “Siga i ya bubun dε ra. Xa muxuna nde fa i maxədin, a naxa, ‘Muxuna nde be ba?’ I xa na kanna yabi, i naxa, ‘En-ən.’ ” ²¹ Koni, Xeberi a ɲaxanla Yayeli yi bubun wudi ralemunxina* nde tongo e nun dεeramana, a yi a maso a ra, a yi wudin gbangban a xunni, a sa mini bəxəni. Sisera xadanxin yi saxi, a xima, a yi a faxa. ²² Bayo Baraka yi Sisera sagatanma, Yayeli yi mini a ralandeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Fa be, i xəmən naxan fenma, n xa fa a yita i ra.” A yi so a konni, a sa Sisera faxaxin li saxi na, wudin sətixi a xunni.

²³ Na bəxəni, Ala yi Kanan mangan Yabin nayarabi Isirayila kaane yεε ra. ²⁴ Isirayila

kaane yi sənben sətə Kanan mangan Yabin fari han e yi a raxəri.

5

Deboraa bətina

¹ Na bəxəni, Debora nun Baraka, Abinowan ma dii xəmən yi bətin ba e bode xən, e naxa,

² “Sofane yitənxi yengε so xinla ma Isirayila yi,

yamaan tinxi e xa siga yengeni, tantunna xa fi Alatala ma!

³ E tan mangane! E tan kuntigine, ε tuli mati!

N bətin bama nən,

n bətin bama nən Alatala xa.

N na Alatala tantunma nən bətini, Isirayila laa Ala.

⁴ Alatala, i to keli Seyiri yi,

i to keli Edən yamanani,

bəxən yi xuruxurun,

kundaan yi findi igen na,

tule gbeen yi fa.

⁵ Geyane yi xuruxurun Alatala yεtagi,

Sinayi geyana Alatala yεtagi,

Isirayila laa Ala.

⁶ Anataa dii xəmən Samagara waxatini,

Yayeli waxatini,

kira gbeene bata yi rabəɲin,

sigatine yi sigama kiradine nan xən.

⁷ Taane bata yi rabəɲin Isirayila yi.

E yi kalaxi

han n tan Debora fa waxatin naxan yi,

n yi fa findi Isirayila kaane nga ra.

⁸ E bata yi ala gbətene sugandi.

Nayi, yengən yi keli e taane yi,

koni, yε masansan wure lefana

hanma tanban mi yi tōε muxu kedenna yii

muxu wuli tonge naaninna yε Isirayila yi.”

⁹ “N bəɲεna Isirayila sofa kuntigine fəxə ra,

e nun muxun naxanye tinxi e xa siga

yengeni.

Tantunna Alatala xa!

¹⁰ E tan naxanye ε masiga tima sofali fixεne fari,

ε tan naxanye dəxi dagine ma,

ε tan naxanye sigan tima kirane xən,

ε tuli mati ¹¹ ige maxanle xuiin na

ige ramaradene yi.

* **4:21:** Bubun wudi ralemunxin sifani ito findixi tami dungin nan na naxan yi gbangbanma bəxəni bubun bun tiine xidi seene ra.

E Alatalaa tinxinyana fe falama,
a wali fajine Isirayila kuntigine xa!
Nayi, Alatalaa yamaan bata sa dɔxɔ taane
so dɛɛne ra.

12 E yi a fala, e naxa,

‘Xulun, xulun!

Debora, xulun!

Xulun, xulun! I bɛtin ba!

Xulun! Baraka, xulun!

Abinowan ma dii xɛmɛna,
i sa fa i ya kasorasane ra!’

13 Nayi, naxanye lu e nii ra,

ne yi siga kuntigine fɔxɔ ra,

Alatalaa yamaan yi e malan n fɛma,

siga sofa kɛndɛne xili ma.

14 Efirami bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa

naxanye Amalɛkine nɔ.

Bunyamin bɔnsɔnna muxune fan yi biraxi
i fɔxɔ ra.

Kuntigine yi keli Makiri yi siga yɛngɛni.

Sofa kuntigine yi fa sa keli Sabulon
bɔnsɔnni.

15 Isakari kuntigine yi bira Debora fɔxɔ ra,

Isakari bɔnsɔnna muxune yi biraxi Baraka

nan fɔxɔ ra,

e godo lanbanni mafuren!

Koni, matandi gbeen yi lu Rubɛn bɔnsɔnni.

16 Nanfera i luxi sansanne kui

i lu xuruseene wuga xuiin namɛ?

Matandi gbeen yi lu Rubɛn bɔnsɔnni.

17 Galadi kaane yi lu Yurudɛn baan kidi
ma!

Nanfera Dan kaane luxi kunkine dɛxɔn?

Aseri kaane yi lu dɔxi baan dɛ,

e lu dɔxi kunki tideni so dɛɛne ra.

18 Sabulon bɔnsɔnna muxune tan yi tin
sayaan ma yɛngɛni,

Nafatali bɔnsɔnna muxune fan na kiini
xɛɛne ma.”

19 “Mangane fa nɛn,

e yi yɛngɛn so.

Nayi, Kanan mangane yi yɛngɛn so

Taanaki yi,

Megido tigne dɛxɔn,

koni, e mi gbeti yo tongo,

e mi sese sɔtɔ yɛngɛni.

20 Sarene yi yɛngɛn so kore xɔnna ma,

e yi Sisera yɛngɛ e funfuni.

21 Kison baa igen yi en yaxune xali,

Kison baa igen naxan yi minima

xabu a fɔlɔni.

I wɛkile! En siga yɛngɛni!

22 Nayi, soone torone xuiin yi mini,

e danguma e giyɛ,

e tunganma alo soo sɛnbɛmane.

23 Alatalaa malekana nde yi a fala, a naxa,

‘Dangan Meroso taan xa,

ɛ a muxune danga,

bayo e mi fa walixi Alatalaa fe ra,

e mi fa Alatalaa sofa kɛndɛne malixi.’

24 Duban Yayeli xa dangu ɲaxanle birin na

Xeberi a ɲaxanla, Keni kaana!

Dubana a xa ɲaxanle tagi

naxanye dɔxi bubune kui!

25 Sisera bata igen maxɔdin,

a yi nɔnɔn so a yii!

A yi fɛnɛn so a yii igelengen fajin kui.

26 A yi wudi ralemunxin suxu a kɔmɛnna
ra,

a yi a gbangban dɛɛramaan na a yiifanna
ra,

a yi Sisera garin,

a yi a xunna sɔxɔn,

a yi a xunni koren,

a yi a yibɔ.

27 A yi bira a san bun,

a yi bira, a lu saxi a bun,

a yi bira a san bun,

a salaxun dɛnaxan yi a bira,

a lu mɛnna nin a faxa.”

28 “Sisera nga yi a yɛɛn namini banxin foye
soden na,

a yi a fala, a naxa,

‘Nanfera, a yɛngɛ so wontoron bata bu,

a mi fama?

Nanfera a wontorone bata madiganɲɛ ayi?’

29 A kuntigi ɲaxalan xaxilimane yi a yabi
ito ra

hali a tan fan yetɛɛn yi naxan mirixi, e
naxa,

30 ‘Sofane seene nan tongoxi yɛngɛni,

yanyina nde e ne nan taxunma,

sofa keden, sungutun keden hanma firin.

E dugi kɛndɛne nan tongoxi Sisera xa,

dugi fajɪ sɔxɔnxine,

kɔɛ mafilin fajɪ sɔxɔnxine Sisera xa.’ ”

31 “Alatala, a yi lan nun,

i yaxune birin xa faxa

alo Sisera faxaxi kii naxan yi.

Koni, i rafan naxanye ma

ne xa lu alo sogen na te sɛnbɛni.”

Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli ɲɛɛ tonge naanin.

6

Gedeyɔn

¹ Isirayila kaane mɔn yi fe ɲaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Nayi, Alatala yi e sa Midiyan kaane sagoni ɲɛɛ solofere.

² Midiyan kaane yi Isirayila kaane ɲaxankata. Na yi a liga Isirayila kaane yi sa dɔxɔ geya longonne nun faranne ra.

³ Isirayila kaane na yi sansine si waxati yo yi, Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane yi sa e yengema nɛn. ⁴ E yi fa dɔxɔ Isirayila yamanani, e yi e bɔxɔn sansine birin kala siga han Gasa taani, donseen nun yɛxɛene nun ɲingene nun sofanle, e mi sese luye Isirayila yi. ⁵ E nɛma yi e xuruseene nun e bubune xalɛ Isirayila yi, e yi wuyama ayi nɛn alo tuguminne, e ɲɔgɔmɛne yi wuya han e yatɛn mi kolon, e yi fama nɛn yamanani, e kalan ti.

⁶ Midiyan kaane yi Isirayila findi yi-igelitɔne ra, Isirayila kaane yi e xui ramini Alatala ma. ⁷ E to e xui ramini Alatala ma lan Midiyan kaane ma, ⁸ Alatala yi nabina nde rasiga e ma. A yi a fala e xa, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N tan nan ɛ ramixi Misiran yi, n yi ɛ ba konyiyani. ⁹ N tan nan ɛ baxi Misiran kaane nɔɔn bun, e nun naxanye birin yi ɛ ɲaxankatama, n yi e kedi ɛ yɛɛ ra, n yi e yamanan so ɛ yii. ¹⁰ N yi a fala ɛ xa, n naxa, 'N tan nan Alatala ra, ɛ Ala. ɛ nama Amorine alane batu yamanani ɛ dɔxi dɛnaxan yi.' Koni, ɛ mi ɛ tuli mati n na."

¹¹ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi fa, a yi dɔxɔ kondɛn bun Ofara taani, Yosa gbeen yi dɛnaxan na, Abiyeseri xabilan muxuna. A dii xɛmɛn Gedeyɔn yi murutun bɔnbɔma manpa ige badɛn yinla ra, alogo Midiyan kaane nama a to. ¹² Alatalaa malekan yi mini a xa, a yi a fala a xa, a naxa, "Alatala i tan sofa kɛndɛn xɔn!" ¹³ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, "N kanna, xa Alatala n xɔn, nanfera ito ligama nxu ra? A wanle minɛn nxu benbane naxanye fe fala nxu xa, e to yi a falama, e naxa, 'Alatala xa mi nxu ramixi Misiran yi ba?' Iki, Alatala

bata nxu rabɛɲin, a nxu sa Midiyan kaane sagoni!"

¹⁴ Alatala yi a yɛɛ rafindi a ma, a naxa, "Sɛnbɛn naxan i ra, ɛ nun na xa siga, i sa Isirayila kaane ba Midiyan kaane yii, n tan xa mi i rasigama ba?" ¹⁵ A yi a yabi, a naxa, "N Marigina, n na Isirayila rakisima di? N xabilan naxan yi, na xurun Manase bɔnsɔnna yɛ, n tan nan mɔn dii dɔnxɛn na n baba a denbayani." ¹⁶ Alatala yi a yabi, a naxa, "N luma nɛn i fɔxɔ ra, i yi Midiyan kaane birin faxa alo muxu kedenna." ¹⁷ Gedeyɔn yi a yabi, a naxa, "Taxamasenna yita n na naxan a yitama a i tan nan falan tixi n xa. ¹⁸ N bata i mafan, i nama i masiga be ra han n mɔn yi fa i fɛma, n fa n ma saraxan sa i yɛtagi." Ala yi a fala, a naxa, "N luma nɛn han i yi fa."

¹⁹ Gedeyɔn yi sa sii diina nde faxa, a yi murutun kilo tonge saxan gan buru tetaren na. A yi suben sa sangatanna kui, a yi sube igen sa igelengenna kui, a fa e yita malekan na kondɛn bun ma. ²⁰ Alaa malekan yi a fala a xa, a naxa, "Suben nun buru tetaren sa gɛmɛn fari, i sube igen bɔxɔn e fari." Gedeyɔn yi na liga. ²¹ Alatalaa malekan yi dunganna xunna sin suben nun buru tetarene yi gɛmɛn fari. Tɛɛn yi mini gɛmɛni a yi suben nun buru tetaren gan. Alatalaa malekan yi tunun a ma. ²² Gedeyɔn yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. Gedeyɔn yi gbelegebele, a naxa, "Marigina, Alatala! N bata Alatalaa malekan to n yɛtagi!" ²³ Alatala yi a fala a xa, a naxa, "Lu bɔɲɛ xunbenli, i nama gaxu, i mi fa faxama." ²⁴ Gedeyɔn yi saraxa ganden nafala Alatala xa mɛnni, a yi na xili sa a "Alatala Nan Bɔɲɛ Xunbenla Ra." Na mɔn Ofara yi han to, Abiyeseri xabilan muxune taana.

²⁵ Na kɔɛɛn yɛtɛɛn na, Alatala yi a fala Gedeyɔn xa, a naxa, "I fafe a turaan firinden tongo naxan ɲɛɛ solofere a ra. I yi Baali suxure saraxa ganden kala, i fafe gbeen dɛnaxan na. Asera gbɛndonna naxan a fɛma, i yi na rabira. ²⁶ I yi saraxa gande faɲin ti Alatala xa geyani ito xuntagi, i ya Ala. I yi turaan tongo, i tɛɛn so Asera gbɛndonna ra, i naxan nabiraxi, i yi turaan suben sa tɛɛni, a ba saraxan na."

²⁷ Gedeyon yi muxu fu tongo walikene ye, Alatala naxan falaxi, a yi na liga. Koni, bayo a yi gaxuxi a fafe a denbayaan yee ra e nun taan muxune, a mi tin a lige yanyin na, fo kaeen na. ²⁸ Taan muxune to keli xotonni, e yi a to Baali suxure saraxa ganden kalaxi, Asera gbindonna mi na naxan yi tixi a fema, turaan firinden fan bata yi ba saraxa gan daxin na saraxa ganden fari, denaxan ti. ²⁹ E yi a fala e bode xa, e naxa, "Nde ito ligaxi?" E yi maxodinna ti, e fe xonfenna ti. E yi a fala e xa, e naxa, "Yosaa dii xemen Gedeyon nan a ligaxi." ³⁰ Nayi, taan muxune yi a fala Yosa xa, e naxa, "I ya dii xemen namini, nxu xa a faxesa, bayo a bata Baali suxure kiden nabira, a yi Asera gbindonna rabira naxan yi tixi a fema." ³¹ Muxun naxanye yi tixi Yosa fema, a yi ne yabi, a naxa, "E tan nan Baali malima ba? Naxan yo na Baali mali, na kannu faxama nen benun xotonni. Xa ala nan Baali ra, a xa a yete mali, bayo a batuden bata rabira." ³² Na laxonni, e yi Gedeyon xili sa a Yerubali, e naxa, "Baali yeteen xa a yenge." E na fala nen bayo a bata Baali kiden nabira.*

Gedeyon yi Ala maxandi

³³ Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane birin yi e malan, e gidi Yuruden baan kidi ma, e sa e malan Yeserele lanbanni. ³⁴ Alatala Nii Sarijanxin yi godo Gedeyon ma, a yi xotaan fe, Abiyeseeri xabilan yi fa, e bira a foxo ra. ³⁵ A yi xerane rasiga Manase yamanan birin yi, alogo na muxune fan xa fa a foxo ra. A mon yi xerane rasiga Aseri nun Sabulon nun Nafatali yamanane yi, ne fan muxune yi siga e ralandeni.

³⁶ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, "I waxi Isirayila rakisi feni n tan nan xon, alo i a falaxi kii naxan yi. ³⁷ Awa, n xa yexee kidi xabe daxina nde sa lonna ma. Xa xiila sa kidin nan tun na, boxon yi lu xaraxi, nayi n na a kolonma nen a i Isirayila rakisima nen n xon, alo i a falaxi kii naxan yi." ³⁸ A yi na liga. Na xoton bode, a yi keli xoton, a yi kidini bundu, xiila naxan mini kidini, igelengenna ye keden. ³⁹ Gedeyon yi a fala Ala xa, a naxa, "I nama xolo n ma, koni n mon waxi a kolon feni kidin nan xon. Iki,

kidin xa lu yixaraxi, xiila yi boxoni kun." ⁴⁰ Ala mon yi na liga na kaeen na. Kidin gbansanna yi lu yixaraxi, boxon yi yikun.

7

Gedeyon yi Midiyan kaane no

¹ Gedeyon naxan mon yi xili Yerubali, na nun yamaan naxan birin yi a foxo ra, e birin yi keli xoton xoton, e sa e malan Harodi tigin yireni. Midiyan kaane yi malanxi komenna ma lanbanni More geyaan dexon.

² Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "I ya muxune wuya. Na ma, n mi waxi Midiyan kaane sa feni i sagoni, xanamu Isirayila kaane e yete mataxoma nen, e naxa, 'Nxu tan nan nxu yete rakisixi.' ³ Nayi, sa ito fala i ya yamaan xa, i naxa, 'Xa naxan gaxuxi, a xuruxurunma, na kannu xa xete, a keli Galadi geyani keden na.' " Muxu wuli moxonen nun firin yi xete, a yi lu muxu wuli fu ma.

⁴ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "Yamaan mon gbo. E xali igen de, n xa sa muxune sugandi i xa menni, n na naxanye yita i ra, e nun ne yi siga. N na a fala naxan yo ma a nama siga, hali na kannu mi siga i foxo ra." ⁵ Nayi, Gedeyon yi yamaan xali baan de. Alatala yi a fala Gedeyon xa menni, a naxa, "Naxanye birin e felenma igen ma, e yi e min alo barena, ne lu e danna, naxanye birin e xinbi sinma e yi e min, i yi ne fan lu e danna." ⁶ Muxu keme saxan yi e min e yiine ra, yamaan donxen yi e xinbi sin, e yi e min. ⁷ Alatala yi a fala Gedeyon xa, a naxa, "N na e rakisima na muxu keme saxanne nan xon naxanye e minxi e yiine ra, n yi Midiyan kaane sa i sagoni. Muxu donxene xa siga e konne yi." ⁸ Gedeyon yi Isirayila muxu donxene fandane nun e xotane ba e yi, a yi e rasiga e konne yi. Koni, a yi na muxu keme saxanne lu a fema.

Midiyan kaane yi malanxi e labe ra nen.

⁹ Alatala yi a fala Gedeyon xa na kaeen na, a naxa, "Keli, i godo gali malandeni, bayo n na a sama nen i sagoni. ¹⁰ Xa i gaxu gode, e nun i ya walikenen Pura xa siga gali malandeni. ¹¹ I yi i tuli mati e ra. Na xanbi ra, i wekilema nen, i sa e yenge." Nayi, e nun a

* **6:32:** Yerubali, e kon xuini, na bunna neen fa fala, "Baali xa a yenge."

walikεεn Pura yi siga han daaxaden so dεεn na. ¹² Midiyan kaane nun Amalekine nun sogeteden binna xuruse rabane bata yi e malan lanbanni, e wuya alo tuguminne, e ɲɔgɔmεne yi wuya alo ɲεmεnsinna fɔxɔ igen dε. ¹³ Gedeyɔn yi fa, a yi xεmεna nde xuiin mε xiye yεbε a lanfaan xa, a naxa, “N funde burun nan toxi a firifirε Midiyan kaane daaxaden tagi xiye ni, a yi fa han a fa din bubun na, bubun yi maxεtε, a bira.” ¹⁴ A lanfaan yi a yabi, a naxa, “Gedeyɔn ma yεngεn nan na ra, Yosaa dii xεmεna, Isirayila kaana. Ala bata Midiyan kaane sa a sagoni e nun gali malanden birin.” ¹⁵ Gedeyɔn to na xiye nun a bunna ramε, a yi Ala batu, a yi xεtε Isirayila kaane gali daaxadeni, a naxa, “E keli, bayo Alatala bata Midiyan kaane gali daaxaden sa en sagoni.”

¹⁶ A yi na muxu kεmε saxanne yitaxun dɔxɔde saxanna ra, a yi xɔtane so e birin yii e nun fεɲε yigenle nun xaye xidi dεgεne, fεɲεn sa soma naxanye xun na. ¹⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E yεεn tima n na nεn, n na naxan liga, ε fan yi na liga. N nεεn fa ganla daaxaden li tun, n na naxan liga, ε na liga. ¹⁸ N na xɔtaan fe waxatin naxan yi, muxun naxanye birin n fɔxɔ ra, ne birin yi xɔtaan fe ganla daaxaden nabilinni, ε sɔnxɔ, ε naxa, ‘Nxu yεngεn soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!’ ”

¹⁹ Muxu kεmεn naxanye lu Gedeyɔn fεma, e nun ne yi maso gali daaxaden na kɔε tagini, kantan tiine masara waxatini. E yi xɔtane fe, fεɲεn naxanye yi e yii, e yi ne yibɔ. ²⁰ Muxu kεmε saxanne birin yi xɔtane fe daaxaden nabilinni, e yi fεɲεne yibɔ, e yi xaye xidi dεgεne suxu e kɔmεnne ra, xɔtane e yiifanne yi alogo e xa e fe, e yi sɔnxɔ, e naxa, “Nxu yεngεn soma Alatala nun Gedeyɔn nan xa!” ²¹ E birin yi lu e funfuni gali malanden nabilinni, gali malanden muxune birin yi e gi fɔlɔ, e gbelegebele, e yi e gi. ²² Nayi, muxu kεmε saxanne birin yi xɔtane fe, Alatala yi muxune radin e bode ma gali daaxadeni, e yi e bode yεngε. Midiyan kaane yi e gi Beti-Sita taani, Serera taan binni, siga han Abeli-Mehola taani, Tabata taan dεxɔn.

²³ Isirayila kaane yi e malan, Nafa-

tali kaane nun Aseri kaane nun Manase kaane birin yi Midiyan kaane sagatan. ²⁴ Gedeyɔn yi xεrane rasiga Efirami geya yiren birin yi a faladeni, a naxa, “E godo Midiyan kaane ralandeni, ε yi kiraan suxu Midiyan kaane yεε ra keli baan dε siga han Beti-Bara.” Efirami kaane yi e malan e yi Yurudεn baan xɔnna birin suxu siga han Beti-Bara. ²⁵ E yi Midiyan kaane kuntigi firinne suxu, Orebi nun Sebi, e yi Orebi faxa Orebi Gεmεn fari, e yi Sebi faxa Sebi a Manpa Ige Badeni. E mɔn yi lu Midiyan kaane sagatanɲε. E yi siga Orebi nun Sebi xunne ra Gedeyɔn xɔn Yurudεn baan kidi ma.

8

Efirami kaane yi xɔlɔ

¹ Efirami kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Nanfera i ito ligaxi nxu ra? Nanfera i mi nxu xilixi Midiyan kaane yεngεdeni?” E yi a mafala. ² A yi e yabi, a naxa, “N nanse ligaxi naxan maliga ε kεwanle ra? Bogi seen naxanye luxi bɔxɔne yi Efirami bɔnsɔnna muxune xa, na mi gbo dangu Abiyeseri xabilan muxune se xabane birin na ba? ³ Ala bata yi Midiyan kaane kuntigine Orebi nun Sebi sa ε sagoni. N nɔε nanse ligε nayi naxan dangu ε gbeen na?” Gedeyɔn to na fala Efirami kaane xa, nde yi ba e xɔlɔn na.

Gedeyɔn Yurudεn baan kidi ma

⁴ Gedeyɔn nun a fɔxɔrabira muxu kεmε saxanne to Yurudεn baan li, e yi baani gidi, e bata yi xadan, koni e mɔn yi lu sagatanna tiyε. ⁵ A yi a fala Sukɔti kaane xa, a naxa, “N bata ε mafan ε donseen so yamaan yii naxan biraxi n fɔxɔ ra, amasɔtɔ e xadanxi, anu n mɔn Midiyan mangane sagatanma Sebaxa nun Salamuna.” ⁶ Sukɔti kuntigine yi a yabi, e naxa, “Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya ganla yii nanfera?” ⁷ Nayi, Gedeyɔn yi e yabi, a naxa, “Nba, Alatala na Sebaxa nun Salamuna sa n sagoni waxatin naxan yi, n na ε ɲaxankatama nεn tonbonna wudi yii ɲali kanne ra.” ⁸ A keli mεnni, a siga Penuyeli taani, a sa na maxandi kedenna ti Penuyeli kaane fan ma. Penuyeli kaane yi a yabi alo Sukɔti kaane a yabi kii naxan yi.

⁹ A fan yi a fala Penuyeli kaane xa, a naxa, “N na nɔɔn sɔtɔ yɛngɛni, n xɛtɛ, n na ɛ taan sanganso makantanxin nabirama nɛn.”

¹⁰ Sebaxa nun Salamuna nun e ganla yi Karakoro taani, fɔ muxu wuli fu nun suulun jɔxɔn. Ne nan tun yi fa luxi sogeteden binna xuruse rabane sofa ganla ra. Bayo, muxu wuli kɛmɛ mɔxɔɲɛ bata yi faxesa e ra yɛngɛni. ¹¹ Gedeyɔn yi siga xuruse rabane kiraan xɔn, Nobaya taan nun Yogboha taan sogeteden binni, a yi na sofa ganla ratɛrɛna, a yi e yɛngɛ. ¹² Sebaxa nun Salamuna yi e gi. Gedeyɔn yi e sagatan, a Midiyan kaane manga firinne suxu, sofa ganla birin yi xuya ayi.

¹³ Yosaa dii xɛmɛn Gedeyɔn yi fa sa keli yɛngɛni mini Xeresi geya ma kiraan xɔn. ¹⁴ A Sukɔti banxulanna nde suxu, a yi a maxɔdin, na yi Sukɔti kuntigine nun fonne xinle sɛbɛ, muxu tonge solofere muxu solofere. ¹⁵ Na xanbi ra, a fa Sukɔti kaane fɛma, a naxa, “Ɛ n konbi naxanye fe ra, ɛ naxa, ‘Sebaxa nun Salamuna bata sa i sagoni ba? Nxu xa donseen so i ya muxu xadanxine yii nanfera?’ Nba, iki, Sebaxa nun Salamuna ni i ra.” ¹⁶ Nayi, a yi Sukɔti taan fonne suxu, a siga e ra tonbonni. A sa e bɔnbɔ wudi yii majalixine ra, a Sukɔti kaane kɛwanla saran e ra. ¹⁷ A mɔn yi Penuyeli taan sanganso makantanxin nabira, a yi taan muxune faxesa.

¹⁸ Na xanbi ra, Gedeyɔn yi a fala Sebaxa nun Salamuna xa, a naxa, “Ɛ muxun naxanye faxesa Taboro yi, ne yi di?” E yi a yabi, e naxa, “E yi luxi nɛn alo i tan, e birin yi maligaxi manga diine nan na.” ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne nan yi e ra, ngaa diine. N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xa ɛ yi e lu e nii ra nun, n mi yi ɛ faxama nun.” ²⁰ A yi a fala a dii singen Yeteri xa, a naxa, “Keli, i yi itoe faxesa!” Koni Yeteri mi a silanfanna botin, amasɔtɔ a yi gaxuxi, bayo banxulanna nan mɔn yi a ra. ²¹ Sebaxa nun Salamuna yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “I tan yetɛɛn xa keli, i yi nxu faxesa! Bayo ‘xɛmɛn nan tun na lige.’ ” Nayi, Gedeyɔn yi keli, a yi Sebaxa nun Salamuna faxesa. Se

fajin naxanye yi e jɔgɔmɛne fari, a yi ne fan tongo.

Gedeyɔn faxesa fena

²² Isirayila kaane yi a fala Gedeyɔn xa, e naxa, “Lu nxu xun na ɛ nun i ya diin nun i mamandenna, bayo i bata nxu rakisi Midiyan kaane ma.” ²³ Gedeyɔn yi a fala e xa, a naxa, “N mi luyɛ ɛ xun na, n mi n ma diin luyɛ ɛ xun na. Alatala nan luma ɛ xun na.”

²⁴ Gedeyɔn mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N waxi sena nde maxɔdin feni ɛ ra. Ɛ birin xa tunlaso keden keden so n yii ɛ se tongoxine yi yɛngɛni.” Tunlaso xɛma daxine nan yi Midiyan kaane tunle ra, bayo Sumayila bɔnsɔnna muxune nan yi e ra. ²⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu e fiyɛ i ma nɛn.” E yi dugini sa bɔxɔni, e birin yi tunlaso keden keden woliugin fari e naxan tongo yɛngɛni. ²⁶ Tunlaso xɛma daxine binyen yi sigɛ han kilo mɔxɔɲɛ, Gedeyɔn naxan maxɔdin. A mɔn yi jɛrɛne nun se fajine sɔtɔ e nun Midiyan kaane mangane dugi fajine nun kɔɛ filin fajin naxanye yi e jɔgɔmɛne kɔɛ. ²⁷ Gedeyɔn yi na xɛmaan nafala saraxarali domana nde ra, a yi a lu Ofara taani. Isirayila kaane birin yi fama mɛnna nin na batudeni naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi,* na yi findi maratantan seen na Gedeyɔn nun a denbayaan xa.

²⁸ Midiyan kaane yi yarabi Isirayila kaane yɛɛ ra, e mi fa e xunna rakeli sɔnɔn. Yamanan yi lu bɔɲɛ xunbenli jɛɛ tonge naanin Gedeyɔn ma siimayaan birin yi.

²⁹ Yosaa dii xɛmɛn Yerubali yi xɛtɛ, a dɔxɔ a konni. ³⁰ Gedeyɔn dii tonge solofere nan sɔtɔ, bayo jaxalan wuyaxi nan yi a yii. ³¹ A konyi jaxanla† naxan yi Siken taani, na fan yi dii keden sɔtɔ a xa, a yi na diin xili sa Abimeleki. ³² Yosaa dii xɛmɛn Gedeyɔn faxesa foriya fajin nin, e yi a maluxun a fafe Yowasa gaburun na Ofara taani, denaxan yi findixi Abiyeseri xabilan gbeen na.

³³ Gedeyɔn to faxesa, Isirayila kaane mɔn yi Ala yanfa Baali suxurene xɔn naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi, e yi Baali-Beriti findi e ala ra. ³⁴ Isirayila kaane mi

* **8:27:** Na luxi nɛn alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi bayo Ala waxi nɛn a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi. † **8:31:** Konyi jaxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra naxan sɔtɔxi a jaxanla ra.

bira Alatala fəxə ra, e Ala naxan e ba e yaxune yii naxanye yi e rabilinxi. ³⁵ E mi hinanna yita Gedeyən ma denbayaan na naxan mən xili Yerubali, hali a to fe fəji wuyaxi raba Isirayila xa.

9

Abimeleki yi findi mangan na

¹ Yerubali a dii xəmənna Abimeleki yi siga Siken taani a nga xunyen nun a xabilan muxune birin fəma, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata ε mafan, ε sa a fala Siken taan fonne birin xa, ε naxa, ‘E waxi nən Yerubali a dii tonge soloferene birin xa findi mangan na ε xunna ba, hanma muxu keden?’ E xa a kolon a ε xabilan muxuna nde nan n na.” ³ A nga xunylene yi a falane birin nali Siken fonne ma, e yi tin birε Abimeleki fəxə ra, bayo e xabilan muxuna nde nan yi a ra. ⁴ E Baali-Beriti batu banxin gbeti gbanan tonge solofere so a yii. Abimeleki yi fuyantenne nun mafu tiine saran na gbetin na, e bira a fəxə ra. ⁵ A yi siga a fafe a banxini Ofara taani, a yi a tadane nun a xunylene fəxa, Yerubali a dii tonge soloferene birin gəmə kedenna fari. Yerubali a dii dənxi Yotami nan tun lu, amasəta na bata yi a luxun. ⁶ Siken kaane nun Beti-Milo kaane birin yi e malan wudi gbeen dənxi gəmə dənxi naxan dəxi Siken yi. E yi sa Abimeleki dəxə mangan na mənni.

Yotami a sandana

⁷ Yotami yi na mε. A yi sa ti Garisimi geyaan xuntagi, a gbelegbele, a naxa, “Siken fonne, ε tuli mati n na, xa ε waxi Ala xa ε ramε. ⁸ Ləxəna nde, wudine siga nən a e xa sa e mangan dəxə. E yi a fala Oliwi bili gbeen xa, e naxa, ‘Findi nxə mangan na.’ ⁹ Koni, Oliwi bili gbeen yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mε n turen na ba, naxan naxan Ala nun muxune ma, n sa dəxə wudin bonne xun na?’ ¹⁰ Nayi, wudine yi a fala xədə binla xa, e naxa, ‘Fa, i fa dəxə nxu xun na.’ ¹¹ Koni, xədə binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mε n yaxunna nun n bogi fəjin na, n sa dəxə wudin bonne xun na?’ ¹² Nayi, wudine yi a fala manpa binla xa, * e naxa, ‘Fa, i fa dəxə nxu xun na.’ ¹³ Koni, manpa binla yi e yabi, a naxa, ‘N xa n mε n igen na naxan findixi

Ala nun muxune rasəwa seen na, n sa dəxə wudin bonne xun na?’ ¹⁴ Nayi, wudine birin yi a fala kəpən xa, e naxa, ‘Fa, i fa dəxə nxu xun na.’ ¹⁵ Kəpən yi wudine yabi, a naxa, ‘Xa ε waxi n dəxə feni mangan na ε xun na, ε fa girindin n nininna ra. Xanamu, tən minima nən kəpəni a yi Liban warine gan.’ ”

¹⁶ “Nba, ε Abimeleki dəxi mangan na lannayaan nun fətareyaan nin ba? E fan nən Yerubali nun a denbayaan na ba? E a wali fəji kolonxi ba? ¹⁷ N fafe yengen so nən ε xa, a yi lu sayaan dε, a yi ε ba Midiyan kaane yii. ¹⁸ E tan bata keli n fafe a denbayaan xili ma to, ε yi a dii tonge soloferene fəxa gəmə kedenna fari, ε yi a konyi giləna dii xəmənna Abimeleki dəxə mangan na Siken kaane xun na, bayo ε ngaxakedenna nan a ra. ¹⁹ Xa ε lannayaan nan ligan Yerubali nun a denbayaan na to fətareyani, Abimeleki xa findi ε səwan na, ε fan yi findi a səwan na. ²⁰ Xanamu, tən xa mini Abimeleki yi, a yi Siken kaane gan e nun Beti-Milo kaane, tən yi mini Siken nun Beti-Milo kaane yi, a yi Abimeleki gan!” ²¹ Na xanbi ra, Yotami yi a gi, a siga Bəri taani, a sa lu dənaxan yi, a yi a masiga a tada Abimeleki ra.

Siken kaane yi murute

²² Abimeleki yi lu mangayani Isirayila xun na jεε saxan. ²³ Nayi, Ala yi xaxili yaxin naso Abimeleki nun Siken kaane tagi, Siken kaane yi Abimeleki yanfa. ²⁴ E fe yaxin naxan liga Yerubali a dii tonge soloferene ra, na yi xεtε e ma, e fəxa feen goronna yi lu e ngaxakedenna Abimeleki xun ma naxan e fəxa, e nun Siken kaane, naxanye a mali a tadane nun a xunylene fəxa. ²⁵ Siken kaane yi muxune ti geyane fari a xili ma, na muxune yi sigatine goronne birin bama nən e yii kira yi. Abimeleki yi na mε.

²⁶ Ləxəna nde, Ebedi a dii xəmən Gaala nun a tadane yi fa Siken taani. Siken kaane yi e lannayaan sa a yi. ²⁷ E yi siga e manpa bili nakəne yi, e yi sa e manpa bogine bolon, e yi yaxaxaxan naba. E yi so e gbee ala batu banxin kui, e yi donseen don, e yi e min, e yi lu Abimeleki dange. ²⁸ Ebedi

* 9:12: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

a dii xεmεn Gaala yi a fala, a naxa, “Nde Abimeleki ra, nde Siken kaane ra naxan a ligε en xa wali Abimeleki xa? Yerubali a dii xεmεn xa mi a ra ba? A yamana kanna xa mi Sebulu ra ba? E bira Xamori xabilan muxune fɔxɔ ra, bayo Xamori nan Siken masεgεxi. En walima Abimeleki xa nanfera? ²⁹ Xa n tan nan yi Siken kaane xun na nun, n yi Abimeleki kedima nεn. N yi a falama nεn Abimeleki xa, n naxa, ‘I ya ganla fari sa, en yεngε.’ ”

³⁰ Ebedi a dii xεmεn Gaala naxan falaxi, yamana kanna Sebulu yi na mε, a yi xɔɔ.

³¹ A yi xεrane rasiga wundoni Abimeleki ma a faladeni a xa, a naxa, “Ebedi a dii xεmεn Gaala nun a ngaxakedenne bata fa Siken yi, e taan muxune radinma i xili ma.

³² Nayi, keli kɔεεn na, e nun yamaan naxan i fɔxɔ ra, ε sa ε luxun burunna ra. ³³ Xɔtɔnni, sogen na te, i fan yi keli, i yi taan yεngε. Gaala nun a muxune na mini ε xili ma, naxan na i kεnεn, i na liga e ra.”

³⁴ Abimeleki yi keli kɔεεn na e nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra, e sa e luxun Siken dεxɔn, e yitaxunxi dɔxɔde naanin.

³⁵ Ebedi a dii xεmεn Gaala yi mini, a ti taan so dεεn na. Nayi, Abimeleki nun a yamaan yi mini e luxundene yi. ³⁶ Gaala to yamaan to, a yi a fala Sebulu xa, a naxa, “Yamaan godoma keli geyane ma.” Sebulu yi a yabi, a naxa, “Geyane nininne na a ra, muxune mi a ra.” ³⁷ Gaala mɔn yi falan tongo, a naxa, “Yamana nde yati godomatɔn na a ra geyane ma, ganla bonna fama sa keli yi-imato wudi gbeen kiraan binni.” ³⁸ Sebulu yi a yabi, a naxa, “I ya fala naxumεne minεn, i tan naxan yi a falama, i naxa, ‘Nde Abimeleki ra, alogo en xa wali a xa?’ I mi muxuni itoe xan napaxu ba? Nba, siga, i sa yεngεn sol!” ³⁹ Gaala yi ti Siken kaane yεε ra, a siga Abimeleki yεngεdeni. ⁴⁰ Abimeleki yi a kedi, muxu wuyaxi maxɔɔxin yi lu taan so dεεn na. ⁴¹ Abimeleki yi sa ti Aruma taani. Sebulu yi Gaala nun a ngaxakedenne kedi Siken taani.

⁴² Na xɔtɔn bode, Siken kaane yi mini, e siga e xεεne ma. Abimeleki yi na mε.

⁴³ Nayi, a yi a ganla tongo, a yi a yitaxun dɔxɔde saxanna ra, e yi e luxun burunna ra. A to muxune to minε taani, a yi e yεngε.

⁴⁴ Abimeleki nun ganla dɔxɔde keden yi

keli e yi e malan taan so dεεn na, ganla dɔxɔde firin yi xεε ma kaane yεngε, e yi e birin faxa. ⁴⁵ Yanyin birin na, Abimeleki taan yεngεma han a yi a nɔ, a yi taan muxune faxa. A yi taan kala, a yi fɔxɔn xuya na yiren birin yi. ⁴⁶ Na xibarun to sa Siken sanganso makantanxin muxune li, e yi sa e malan Beriti ala batu banxin yire makantanxini. ⁴⁷ Abimeleki to na mε a ne birin bata e malan, ⁴⁸ a yi te Salamɔn geyaan fari, e nun yamaan naxan birin yi a fɔxɔ ra. Abimeleki yi bunbin tongo, a yi wudi yiina nde sεgε, a yi a sa a kɔεεn ma. Na xanbi ra, yamaan naxan yi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N naxan ligaxi ε bata na to, ε fan xa na liga mafuren!” ⁴⁹ Yamaan birin yi wudi yiine sεgε, e bira Abimeleki fɔxɔ ra. E sa wudi yiine malan yire makantanxin xɔn, e yi a gan, e nun seen naxanye birin yi a kui. E yi Siken sanganso makantanxin muxune birin faxa, muxu wuli keden, xεmεne nun naxanle.

Abimeleki faxa fena

⁵⁰ Abimeleki yi siga Tebesi taan xili ma. A yi Tebesi kaane yεngε, a yi e nɔ. ⁵¹ Sanganso makantanxina nde yi taa tagini, xεmεne nun naxanle e gi, e sa e malan dεnaxan yi, e nun taan muxune birin, e yi na balan e xun ma, e te a xuntagi. ⁵² Abimeleki yi fa na yire makantanxin yεngεdeni, a yi a maso dεεn na, alogo a xa tεεn so banxin na. ⁵³ Nayi, naxanla nde yi se din gεmε gbeen sin Abimeleki xunni, a yi a xunni bɔ. ⁵⁴ Banxulanna naxan yi a yεngε so seene maxalima, Abimeleki yi a fala na xa mafuren, a naxa, “I ya silanfanna botin, i yi n faxa, alogo muxune nama a fala, e naxa, ‘Naxanla nan a faxaxi.’ ” Banxulanna yi a sɔxɔn, a yi faxa. ⁵⁵ Isirayila kaane to a to a Abimeleki bata faxa, e birin yi xεtε e konne yi.

⁵⁶ Nayi, Ala yi Abimeleki saran a fe naxine ra, a naxan liga a fafe ra, a yi a dii tonge soloferene faxa. ⁵⁷ Ala yi Siken kaane saran e fe xɔsixin birin na. Yerubali a dii xεmεn Yotami a dangan yi e suxu.

¹ Abimeleki faxes xanbini, Isakari bənsənnə muxuna nde Puwaa dii xəmən Tola, Dodo mamandenna yi keli a xa Isirayila rakisi. A yi dəxi Samiri taani Eframi geya yireni. ² A yi findi Isirayila kitisaan na jee məxəpən nun saxan. A yi faxes, e yi a maluxun Samiri yi.

Kitisaan Yayiri

³ Tola dangu xanbini, Galadi kaan Yayiri yi ti a jəxəni. A yi findi Isirayila kitisaan na jee məxəpən nun firin. ⁴ Dii xəme tonge saxan nan yi a yii, naxanye yi e masiga tima sofali tonge saxan fari, e yi dəxi taa tonge saxan nin Galadi yamanani, dənaxanye mən xili Yayiri taane han to. ⁵ Yayiri yi faxes, e yi a maluxun Kamon yi.

Kitisaan Yefeta

⁶ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, Isirayila kaane mən yi na liga. E yi Baali sawurane nun Asitarate suxurene batu, e nun Arami kaane nun Sidən kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisitine alane. E yi e me Alatala ra, e mi fa a batu sənən. ⁷ Alatala yi xələ Isirayila kaane ma, a yi e sa Filisitine nun Amonine sagoni. ⁸ E yi fələ Isirayila kaane jaxankate na jeeən na han jee fu nun solomasexe, e yi Isirayila kaane birin tərə naxanye yi dəxi Yurudən mərəmərən sogeteden binni Galadi yi Amorine yamanani. ⁹ Amonine fan yi Yurudən baan gidi Yuda bənsənnə muxune nun Bunyamin bənsənnə muxune nun Eframi bənsənnə muxune xili ma. Isirayila kaane birin yi jaxankata han. ¹⁰ Nayi, Isirayila kaane yi Alatala maxandi, e naxa, “Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata nxu me nxə Ala ra, nxu yi Baali sawurane batu.” ¹¹ Alatala yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Misiran kaane nun Amorine nun Amonine nun Filisitine ¹² nun Sidən kaane nun Amalekine nun Mayon kaane to e jaxankata, e to n mafan, n mi yi e rakisi ba? ¹³ Koni, e yi e me n na, e yi ala gbətene batu. Na ma, n mi e rakise mumə! ¹⁴ E siga, e bata seen naxanye yatə alane ra, e sa ne mafan, ne xa e rakisi e jaxankatani.” ¹⁵ Isirayila kaane yi Alatala yabi, e naxa, “Nxu bata yulubin tongo. Naxan na i kenen, na liga nxu ra, koni, yandi, tin, i xa nxu rakisi to!” ¹⁶ E yi ala xəpene ba e tagi, e yi Alatala

batu. Na ma, Ala yi kininkinin Isirayila kaa jaxankataxine ma.

¹⁷ Amonine yi sa e malan daaxadeni Galadi yi, Isirayila kaane yi sa e malan daaxadeni Misipa yi. ¹⁸ Nayi, yamaan nun Galadi kuntigine yi a fala e bode xa, e naxa, “Nde singe Amonine yenge fəle? Naxan na na liga, na kanna findima nən Galadi kaane mangan na.”

11

Kitisaan Yefeta

¹ Sofa kenden nan yi Galadi kaan Yefeta ra. Yalunden nan yi a nga ra, a fafe yi xili nən Galadi. ² Galadi a jaxanla dii xəmene bari a xa nən. Na jaxanla diine to gbo, e yi Yefeta kedi, e naxa, “I mi nxu fafe keən se sətəma, bayo jaxalan gbete nan ma dii i tan na.” ³ Nayi, Yefeta yi a gi a ngaxakedenne bun, a yi siga Tobo yamanani. Fuyantenna ndee yi e malan Yefeta fəma, e yi bira a fəxo ra.

⁴ Waxatidi to dangu, Amonine yi Isirayila kaane yenge. ⁵ Na ma, Galadi fonne yi siga Yefeta fendeni Tobo yamanani. ⁶ E yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Fa, i fa findi nxə mangan na, en yi Amonine yenge.” ⁷ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “E tan xa mi n naxaxu ba, e yi n kedi n fafe konni? Nanfera e fama n fəxo ra iki a e kontəfilixi?”

⁸ Galadi fonne yi a fala Yefeta xa, e naxa, “Nxu faxi i fəma na nan yatigi ra, alogo en birin xa siga, i sa Amonine yenge, i findi nxə mangan na, e nun Galadi kaane birin.” ⁹ Yefeta yi Galadi fonne yabi, a naxa, “Xa en birin siga Amonine yengedeni, Alatala yi sa e sa n sagoni, n tan nan findima e mangan na na yi.” ¹⁰ Galadi fonne yi Yefeta yabi, e naxa, “Alatala nan en seren na! Nxu na ligama nən.” ¹¹ Yefeta yi bira Galadi fonne fəxo ra, e yi siga. Yamaan yi a findi sofa kuntigin na. Yefeta mən yi xete falane birin ma Alatala yetagi Misipa yi.

Yefeta yi xerane rasiga

¹² Yefeta yi xerane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, “Nanse xəli i ma nxu xa, i to fama nxə yamanan yengedeni?” ¹³ Amonine mangan yi Yefeta yabi, a naxa, “Isirayila kaane to mini Misiran yi

konyiyani, e yi n ma bəxən tongo, keli Arinon baan ma siga Yaboko xuden ma han Yurudən baana. Iki, ε ne raxεε nxu ma bəjε xunbenli.”

¹⁴ Yefeta mən yi xεrane rasiga a faladeni Amonine mangan xa, a naxa, ¹⁵ “Isirayila kaane mi Moyaba bəxən tongoxi, e mi Amonine yamanan tongoxi. ¹⁶ E to yi keli lima Misiran yi waxatin naxan yi, e mini tonbon yiren nin siga han Gbala Baana siga Kadesi yi. ¹⁷ Nayi, Isirayila kaane yi xεrane rasiga a faladeni Edən mangan xa, e naxa, ‘Tin nxu xa dangu i ya yamanani.’ Koni, Edən mangan mi tin. A fan yi xεrane rasiga Moyaba mangan ma, na fan yi tondi, Isirayila kaane yi lu Kadesi yi. ¹⁸ Na xanbi ra, e yi siga tonbon kiraan xən. E yi Edən nun Moyaba yamanane mabilin, e sa lu Arinon baan dεxən, e mi so Moyaba yamanani, bayo Arinon yi findixi Moyaba danna nan na. ¹⁹ Isirayila kaane yi xεrane rasiga Amarine mangan Sixən ma naxan yi mangayani Xesibən taani. Isirayila kaane yi a fala a xa, e naxa, ‘A lu nxu xa dangu i ya yamanani siga nxə yamanani.’ ²⁰ Koni, Sixən mi tin, a yi a ganla birin malan yenge so xinla ma, e yi sa e malan Yahasi yi, e sa Isirayila kaane yenge. ²¹ Alatala, Isirayilaa Ala yi Sixən nun a ganla birin sa Isirayila kaane sagoni, e yi e nə. Amarine yi dəxi bəxən naxanye birin yi, Isirayila kaane yi ne birin tongo, ²² keli Arinon baan ma siga han Yaboko xudena, keli tonbonni siga han Yurudən baana. ²³ Alatala, Isirayilaa Ala bata Amarine bəxən so Isirayila kaane yii, a yamana, i tan waxi na nan ba fe yi nxu yii ba? ²⁴ I ya ala Kemosi bəxən naxan soxi i yii, na i yii. Nayi, Alatala, nxə Ala bəxən naxan soxi nxu yii, na luma nən nxu yii. ²⁵ I mirixi a ma a i sənben gbo Balaki xa ba, Siporo a dii xεmena, Moyaba mangana? Anu, a tan mi yenge gidixi Isirayila kaane ma! ²⁶ Xabu jεε kεmε saxan, Isirayila kaane dəxi Xesibən nun a rabilinna taane yi, e nun Aroyeri nun a rabilinna taane, e nun taan naxanye birin Arinon baan dε. Nanfera nayi han to ε mi ne xunba? ²⁷ N tan xa mi haken ligaxi i ra, i tan nan fe jaxin ligaxi n tan na, i yi n yenge. Alatala xa kitin sa Isirayila kaane nun Amonine tagi.”

²⁸ Amonine mangan mi a tuli mati Yefeta a falane ra.

Yefeta a kəlna

²⁹ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yefeta ma, a yi Galadi nun Manase yamanane yisiga, dangu Misipe taani Galadi yamanani, siga Amonine xili ma. ³⁰ Yefeta yi dε xuiin tongo Alatala xa, a naxa, “Xa i Amonine sa n sagoni, ³¹ naxan yo mini n ma banxini a fa n nalandeni, n na xεε n konni xunna kenli sa keli Amonine yengedeni, n na fima nən Alatala ma, n yi a gan saraxan na.”

³² Yefeta yi siga Amonine yengedeni, Alatala yi e sa a sagoni. ³³ A yi taa məxəjε kala, fəlo Aroyeri taan ma siga han Miniti taana, siga Abeli-Keramin ma. Ala yi Amonine rayarabi Isirayila kaane xa.

Yefetaa dii tεmena fe

³⁴ Yefeta yi so a konni Misipa yi. A dii tεmen yi mini a bodonjε a ralandeni tanban xuiin ma. Na dii kedenna nan tun yi a yii, ba na ra, dii tεmε gbεε mi yi na, dii xεmε yo mi yi na. ³⁵ A to a to, a yi a domani bə, a naxa, “N bata yigitεε! I tan nan n tixi tərən ma. N bata dε xuiin tongo Alatala xa, n mi na kalε mumε.” ³⁶ A diin yi a fala a xa, a naxa, “Baba, i bata dε xuiin tongo Alatala xa, a yi i yaxune Amonine sa i sagoni, na ma, a liga n na alo i dε xuiin naxan tongoxi.” ³⁷ A mən yi a fala a fafe xa, a naxa, “Kike firin fi n ma alogo nxu nun n lanfane xa siga geyane fari, nxu sa wuga mənni bayo n faxama nən, n mi dəxə xεmε taa ra.” ³⁸ A yi a yabi, a naxa, “Siga!” A yi kike firin fi a ma. E nun a lanfane yi sa wuga a fe ra geyane fari bayo a faxama nən a mi dəxə xεmε taa ra. ³⁹ Na kike firinne janxin na, a mən yi fa a fafe fεma, a yi a dε xuiin nakamali a fari. A munma yi xεmən kolon.

Xabu na ləxəni, ito yi findi namunna ra Isirayila yi: ⁴⁰ Jεε yo jεε, Isirayila sungutunne sa Yefeta, Galadi kaana dii tεmən wugama nən xi naanin.

12

Yefeta nun Efirami kaane fe

¹ Efirami kaane yi e malan e siga Safon taani a faladeni Yefeta xa, e naxa, “Nanfera

i danguxi, i siga Amonine yengedeni i mi a fala nxu xa en birin yi siga? Nxu waxi ε nun i ya banxin gan feni.” ² Yefeta yi e yabi, a naxa, “Yenge gbeen so nen nxu nun n ma yamaan nun Amonine tagi, koni n to ε xili, ε mi n mali. ³ N to a to ε mi fama n malideni, n yi tin sayaan ma, n sa Amonine yenge. Alatala yi e sa n sagoni. Nanfera nayi ε fa fama n xili ma to?”

⁴ Yefeta yi Galadi kaane birin malan Efirami kaane yenge xinla ma. Galadi kaane yi Efirami kaane faxa yengeni, ne naxanye yi a falama, e naxa, “E tan Galadi kaane, ε findixi muxu gixine nan na Efirami bənsənni siga Manase bənsənni!” ⁵ Na xanbi ra, Galadi kaane yi Yuruden baan kirane birin suxu Efirami kaane yee ra. Xa Efirami muxu gixina nde yi wa dangu feni, Galadi kaane yi a falama nen, e naxa, “Efirami kaan nan i tan na ba?” Na kanna yi e yabima nen, a naxa, “En-εn.” ⁶ Nayi, e yi a falama a xa nen, e naxa, “Xuini ito fala: Xiboleti.” Koni, na kanna fan yi a falama nen, a naxa, “Siboleti” bayo a mi yi nœ a fale a kiini. Nayi, Galadi kaane yi a suxuma nen, e yi a kœ raxaba Yuruden baan de. Na waxatini, e yi muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin naxəri Efirami yi.

⁷ Yefeta lu nen kitisani Isirayila yi jee sennin. Na xanbi ra, Yefeta Galadi kaan yi faxa, e yi a maluxun Galadi taana nde yi.

Ibisan nun Elon nun Abadon

⁸ Yefeta dangu xanbini, Betelemi kaana Ibisan yi findi kitisaan na Isirayila yi. ⁹ A dii xeme tonge saxan e nun dii teme tonge saxan nan soto, a yi a dii teme tonge saxan fi bənsən gbete ye yi, a yi paxalan tonge saxan fen a dii xemene xa bənsən gbete ye yi. A lu nen kitisani Isirayila yi jee solofere.

¹⁰ Ibisan yi faxa, e yi a maluxun Betelemi yi.

¹¹ A tan danguxina, Elon Sabulon kaan yi findi kitisaan na Isirayila yi. A lu nen kitisani jee fu. ¹² Sabulon kaana Elon yi faxa, e yi a maluxun Ayalon taani Sabulon yamanani.

¹³ Na danguxina, Piraton kaan Hileli a dii xemena Abadon yi findi kitisaan na Isirayila yi. ¹⁴ A yi dii xeme tonge naanin nun mamanden tonge saxan soto naxanye yi e masiga tima sofali tonge solofere fari. A

lu nen kitisani Isirayila yi jee solomasexe. ¹⁵ Hileli a diina Abadon yi faxa, e yi a maluxun Piraton yi Efirami yamanani Amalekine geya yireni.

13

Samisən bari fena

¹ Isirayila kaane mon yi fe paxin liga Alatala yee ra yi. Alatala yi e sa Filisitine sagoni jee tonge naanin.

² Xemena nde yi Sora taani Dan bənsənni, a yi xili Manowa. Gbantan nan yi a paxanla ra, dii yo mi yi a yii. ³ Alatalaa malekan yi mini a paxanla xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Gbantan nan i ra, dii mi i yii, koni, i fudikanma nen, i yi dii xemen bari. ⁴ Folo iki ma, i yete suxu, i nama dolon min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, ⁵ bayo i fudikanma nen, i dii xemen bari. A xunna mi bima, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa benun a xa bari waxatin naxan yi, a tan nan Isirayila xunbama Filisitine yii.” ⁶ Naxanla yi sa na fala a xemen xa, a naxa, “Alaa muxuna nde bata fa n fema, a yi luxi alo Alaa malekana nde, a yi magaxu han. N mi a maxodin a keliden ma, a mi a xinla fan fala n xa. ⁷ Koni, a fala n xa nen, a naxa, ‘I fudikanma nen, i dii xemen bari. Nayi, folo iki ma, i nama dolon min, i nama manpaan min, i nama se haramuxi yo don, bayo i diin naxan barima, na rasarijanma nen Ala xa, benun a xa bari waxatin naxan yi han a faxa loxona.’ ”

⁸ Nayi, Manowa yi Alatala maxandi, a naxa, “Marigina, i Alaa muxun naxan nafaxi, i mon xa a rafa n ma alogo a xa a yita nxu ra nxu lan nxu xa naxan liga diin xa naxan fama barideni.” ⁹ Ala yi Manowa xuiin name, Alaa malekan mon yi fa paxanla fema, a yi sa a li xeen ma, a xemen Manowa mi yi a fema. ¹⁰ A yi a gi mafuren, a sa a fala a xemen xa, a naxa, “Xemen naxan fa n fema na loxoni, a mon bata fa!” ¹¹ Manowa yi keli, a bira a paxanla foxo ra, e siga xemen fema, a yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan falan ti paxanli ito xa ba?” Malekan yi a yabi, a naxa, “On, n tan nan yi a ra.” ¹² Manowa yi a fala a xa, a naxa, “I ya falane na

kamali waxatin naxan yi, nxu lan nxu xa bira sariyan mundun fəxə ra lan diin ma?" ¹³ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, "N naxan birin falaxi i ya ɲaxanla xa, a xa na liga. ¹⁴ A nama manpa bogi yo don, a nama dɔlɔn min, a nama manpaan min, a nama donse haramuxi yo don, a xa n ma yamarine suxu ki fəɲi." ¹⁵ Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, "Tin, nxu xa sii dii suben ɲin i xa." ¹⁶ Alatalaa malekan yi Manowa yabi, a naxa, "Xa i kankan n ma, n mi i ya donseen donma, koni xa i wa saraxa gan daxin ba feni Alatala xa, i na ligɛ nɛn!" Manowa mi yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ¹⁷ Nayi, Manowa yi a fala Alatalaa malekan xa, a naxa, "I xili di, alogo nxu xa i binya, i ya falan na kamali waxatin naxan yi?" ¹⁸ Alatalaa malekan yi a yabi, a naxa, "Nanfera i n xinla maxɔdinma? Wundon nan na ra." ¹⁹ Nayi, Manowa yi sii diin nun bogise saraxan tongo, a yi saraxa gan daxin ba Alatala xa gɛmɛna nde fari. Kabanako fena nde yi liga Manowa nun a ɲaxanla yɛtagi. ²⁰ Tɛɛ dɛgɛn yi tema waxatin naxan yi, Alatalaa malekan yi te tɛɛ dɛgɛni. Nayi, Manowa nun a ɲaxanla yi bira, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma. ²¹ Alatalaa malekan mi fa a yɛtɛ makɛnɛn Manowa nun a ɲaxanla xa. Nayi, Manowa yi a kolon a Alatalaa malekan nan yi a ra. ²² Manowa yi a fala a ɲaxanla xa, a naxa, "En faxama nɛn! En bata Ala to!" ²³ A ɲaxanla yi a yabi, a naxa, "Xa Alatala yi waxi en faxa feni, a mi yi en ma saraxa gan daxin nun en ma bogise saraxan nasuxuma nun, a mɔn mi yi feni itoe birin yitama en na nun, a mɔn mi yi tinɲɛ en yi fe sifani itoe mɛ."

²⁴ ɲaxanla yi a dii xɛmɛn bari, a yi a xili sa Samisɔn. Diin yi gbo, Alatala yi barakan sa a fe yi. ²⁵ A to dɔxɔ daaxadeni Dan yamanani Sora taan nun Esetayoli taan tagini, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi a wanla kɛ fɔlɔ a dunupa yi gidini.

14

Samisɔn yi Filisiti ɲaxanla dɔxɔ

¹ Samisɔn yi siga Timana taani, a yi sa ɲaxanla nde to Filisiti sungutunne yɛ. ² A to xɛtɛ, a yi a fala a fafe nun a nga xa, a naxa,

"N bata ɲaxanla nde to Timana yi Filisiti sungutunne yɛ, ɛ a fen n xa n ma ɲaxanla ra." ³ A fafe nun a nga yi a yabi, e naxa, "ɲaxalan yo mi i ngaxakedenne dii tɛmɛne yɛ en ma yamani ba, fɔ i siga han Filisitine konni, Ala kolontarene, i sa ɲaxanla tongo mɛnni?" Samisɔn yi a fala a fafe xa, a naxa, "A fen n xa n ma ɲaxanla ra, bayo a tan nan nafa n ma." ⁴ A fafe nun a nga mi yi a kolon a na yi kelixi Alatala nan ma. Bayo Samisɔn yi yɛngɛn nan fenma Filisitine ra. Na waxatini, Filisitine yi Isirayila kaane xun na.

⁵ Samisɔn nun a fafe nun a nga yi siga Timana yi. E to sa Timana manpa bili nakɔn li, yata sɛnbɛmana nde yi mini Samisɔn ma, a wurundunma. ⁶ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo Samisɔn ma, a yi-igenla yi yatani bɔ alo sii diin nan yi a ra. Koni, a mi na fala a fafe nun a nga xa. ⁷ Nayi, a siga, e nun ɲaxanla yi sa falan ti, a yi rafan a ma.

⁸ Waxatidi to dangu, Samisɔn mɔn yi keli, a xa siga Timana yi a ɲaxanla tongodeni, a yi dangu yatan binbin matɔɛ kira yi, a yi kumi ɲɛɲɛne li soɛ yatan binbini, e bata yi e turen sa. ⁹ A yi nde tongo, a siga a donɲɛ kira yi. Na xanbi ra, a to a fafe nun a nga fɛman li, a yi nde so e yii, e yi a don. Koni, a mi a fala e xa a na kumin baxi yatan binbini.

¹⁰ Samisɔn fafe yi siga ɲaxanla konni. Samisɔn yi sɛwa bandena nde yitɔn mɛnni, bayo banxulanne yi na nan ligama.

¹¹ Filisitine to a to, e yi muxu tonge saxan sugandi siga a matideni. ¹² Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, "N xa sandana nde sa ɛ xa. Xa ɛ a bunna fala n xa xi solofere sɛwa bande donni ito bun, n doma fəɲi tonge saxan soɛ ɛ yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye.

¹³ Koni, xa ɛ mi nɔ a bunna fale, ɛ tan nan doma fəɲi tonge saxan soma n yii, e nun tonge saxan gbɛtɛye." E yi a yabi, e naxa, "I ya sandan sa, nxu tuli matixi i ra." ¹⁴ A yi a fala e xa, a naxa,

"Naxan seen donma,
donseen minixi na nin,
naxan sɛnbɛ gbo,
ɲaxunna yi mini na yi.
Nanse na ra?"

Xi saxan, e mi nɔ a bunna fale. ¹⁵ Xi soloferede lɔxɔni, e yi a fala Samisɔn ma ɲaxanla xa, e naxa, “I ya xɛmɛn nadin, a xa sandan bunna fala nxu xa. Xanamu, nxu i ganma nɛn, ɛ nun i fafe a denbayaan birin. Ɛ nxu xilixi nɛn alogo ɛ xa fa nxu yii geli?”

¹⁶ Samisɔn ma ɲaxanla yi siga wugɛ, a sa a fala a xa, a naxa, “N mi rafan i ma, i mi n xanuxi, i bata sandan sa n kon kaane bun, koni i mi a bunna falaxi n tan xa.” A yi a yabi, a naxa, “N mi a bunna falaxi n fafe xa, n mi a falaxi nga xa, n xa na fala i tan nan xa ba?” ¹⁷ A yi lu wugɛ na xi solofere donse donna bun. Xi soloferede lɔxɔni, Samisɔn yi a bunna fala a xa, bayo a bata yi a xaxinla yɛ so, a sa a fala a kon kaane xa. ¹⁸ Taan muxune yi a fala Samisɔn xa xi soloferede lɔxɔni benun sɔgen xa bira, e naxa,

“Nanse ɲaxun kumin xa,
nanse sɛnbɛ gbo yatan xa?”

A yi a fala e xa, a naxa,
“Xa ɛ mi yi xɛɛn bi n ma ɲinge sungutunna
ra nun,
ɛ mi yi sandan bunna kolonma nun.”

¹⁹ Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma, a yi siga Asikalɔn taani. A sa muxu tonge saxan faxa mɛnni, a yi e dugine tongo, a yi e so muxune yii naxanye sandan bunna fala. A xɔlɔxin yi xɛtɛ a fafe konni. ²⁰ E yi Samisɔn ma ɲaxanla so banxulanna yii naxan bata yi Samisɔn mati.

15

Samisɔn yi a gbeen ɲɔxɔ

¹ Waxatidi to dangu, murutu xaba wax-atini, Samisɔn yi siga a ɲaxanla xɔn, yɛxɛɛ diina a yii. A yi a fala, a naxa, “N xa so n ma ɲaxanla banxini.” Koni, a ɲaxanla fafe mi tin a so. ² A yi a fala Samisɔn xa, a naxa, “N yengi yi a ma a mi rafan i ma, n bata a so i lanfaan yii. Koni, a xunyen be, xa i na xɔn, i na tongo a ɲɔxɔn na.” ³ Samisɔn yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi n yatɛ kala tiin na iki, xa n fe ɲaxin liga Filisitine ra.”

⁴ Samisɔn yi siga. A yi sa xulumase kɛmɛ saxan suxu, a yi e xunle xidi e bode ra, a yi xaye xidin xidi e xunle ra. ⁵ A yi e radɛgɛ, a yi xulumaseene beɲin Filisitine murutu xɛɛne yi, e yi murutu tɔnsɔnne birin gan e

nun e manpa bili nakɔne siga han oliwi bili xɛɛne.

⁶ Filisitine yi muxune maxɔdin, e naxa, “Nde ito ligaxi?” E yi e yabi, e naxa, “Samisɔn, Timana kaan bitanna, bayo a bata a ɲaxanla ba a yii, a yi a so a lanfaan yii.” Filisitine yi siga e sa na ɲaxanla nun a fafe gan. ⁷ Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Bayo ɛ tan a ligama i kii nin, n mi diɲɛ fɔ n nan n gbeen ɲɔxɔ.” ⁸ A yi e yɛngɛ ki faɲi, a yi muxu wuyaxi faxa. Na xanbi ra, a sa dɔxɔ Etami faranna ra.

Samisɔn yi muxu wuli keden faxa

⁹ Nayi, Filisitine yi sa e malan Yuda kaane xili ma, e yi e sofa ganla ti Lehi rabilinni. ¹⁰ Yuda kaane yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ɛ faxi nxu xili ma?” E yi e yabi, e naxa, “Nxu faxi Samisɔn nan xidideyi, alogo a naxan ligaxi nxu ra, nxu fan xa na liga a ra.” ¹¹ Nayi, Yuda kaan muxu wuli saxan yi siga Etami faran dɛɛn na, e sa a fala Samisɔn xa, e naxa, “I mi a kolon a Filisitine fangan gbo en xa? I nanse ligaxi en na ito ra?” A yi e yabi, a naxa, “E naxan ligaxi n na, n fan na nan ligaxi e ra.” ¹² E a fala a xa, e naxa, “Nxu faxi i xididen nin, alogo nxu xa i so Filisitine yii.” Samisɔn yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ kɔlɔ n xa a ɛ mi n faxama.” ¹³ E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i faxama, nxu waxi i xidi feen nan tun yi, nxu yi i so e yii.” E yi a xidi luti nɛnɛ firin na, e yi a ramini faranna ra.

¹⁴ Samisɔn to so Lehi yi, Filisitine yi gbelegbele a xili ma. Nayi, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma. Lutin naxanye yi a yiine ma, ne yi lu alo e ganxin nan yi a ra, e yolon a yiine ra. ¹⁵ A yi sofanla nde faxaxin gbɛgbɛ xɔri xinden to biraxi, a yi a tongo, a yi muxu wuli keden faxa na ra.

¹⁶ Samisɔn yi a fala, a naxa,
“N na e faxa alo sofanle
sofanla gbɛgbɛ xɔnna ra.
N bata muxu wuli keden faxa
sofanla gbɛgbɛ xɔnna ra.”

¹⁷ A to yelin falan tiyɛ, a yi na gbɛgbɛ xɔnna rawoli ayi. E yi mɛnna xili sa gbɛgbɛ xɔri geyana.

¹⁸ Min xɔnla yi Samisɔn suxu, a yi Alatala maxandi, a naxa, “I tan nan kisi gbeeni ito fixi i ya walikɛɛn ma. Iki, n fa faxama ige xɔnla nan ma, n faxɛ Ala kolontarene yii

ba?" ¹⁹ Nayi, fanyen naxan yi Lehi yi, Ala yi na bə, igen yi mini. Samisən yi a min, a niin mən yi yifan a ma. E yi mənna xili sa, a En-Hakore*, mənna mən Lehi yi han to. ²⁰ Samisən yi kitin sa Isirayila yi Filisistine waxatini jεε məxəje.

16

Samisən Gasa taani

¹ Samisən yi siga Gasa taani, a sa naxalan yalunxina nde to mənni, a so a konni. ² Gasa kaane yi a mε a Samisən bata fa na yi. E yi na rabilin, e yi dəxə a yεε ra kəna ngaa na taan nabilinna yinna so dεen na. E lu a falε e bode xa, e naxa, "Subaxani, en yi a faxa." ³ Koni, Samisən yi lu saxi han kəε tagin yi maso. Kəε tagin to a li, a yi keli, a yi taan so dε balanxin suxu e nun a sənβetenne, a yi e nun e balan wurene tala bəxəni, a yi e sa a kəε ma, a siga e ra Xebiron geyaan xuntagi.

Dalilaa yanfantenyana

⁴ Na danguxina, naxanla nde yi rafan Samisən ma Soreki lanbanni, na naxanla yi xili nən Dalila. ⁵ Filisistine kuntigi suulunne yi siga na naxanla fεma, e sa a fala a xa, e naxa, "A rakunfa i ma, alogo i xa a kolon naxan a sənβen nagboxi ayi, alogo nxu xa nə a suxε kii naxan yi, nxu yi a xidi, nxu yi a sənβen ba a yi, nxu keden kedenna birin gbeti gbanan wuli keden kεmε soε i yii." ⁶ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, "N bata i mafan, a fala n xa i sənβe gbeen fataxi nanse ra e nun mən i xidε naxan na, i sənβen yi jan." ⁷ Samisən yi a yabi, a naxa, "Xa muxune n xidi luti nənən kidi daxi solofere ra, naxanye munma xara singen, n sənβen janma nən, n lu alo muxun bonne." ⁸ Nayi, Filisistine kuntigine yi fa luti nənən kidi daxi solofere ra Dalila xən, naxanye munma yi xara singen. Dalila yi a xidi ne ra. ⁹ Anu, muxune yi malanxi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, "Samisən! Filisistine bata fa i xili ma!" A yi lutine bolon, alo tεen lutin bolonma kii naxan yi. Nayi, a sənβen binla mi kolon.

¹⁰ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, "I bata n mayenden, i bata wulen fala n xa. Iki, n bata i mafan a fala n xa i

xidε kii naxan yi." ¹¹ A yi a fala a xa, a naxa, "Xa muxune n xidi luti nənənε ra naxanye munma rawali singen, n sənβen janma nən nayi, n yi lu alo muxun bonne."

¹² Dalila yi luti nənənε tongo, a yi a xidi ne ra. Muxune mən yi tixi a xili ma banxini. Dalila yi a fala a xa, a naxa, "Samisən! Filisistine bata fa i xili ma!" A yi lutine bolon alo garin nan yi a yiine ma.

¹³ Dalila yi a fala Samisən xa, a naxa, "Han to i n mayendenma, i wulen falama n xa. A fala i xidε kii naxan yi." A yi a fala a xa, a naxa, "I xa n xun sεxεn dεnbεxin kira soloferene dεge gεse səxən wudin na."

¹⁴ Nayi, Dalila yi na liga, a yi e xidi wudin na. Na xanbi ra, a yi gbelegbele, a naxa, "Samisən! Filisistine bata fa i xili ma!" Samisən yi xulun, a yi gεse səxən wudin tala. ¹⁵ Dalila yi a fala a xa, a naxa, "Nan-fera i a falaxi, i naxa, 'I rafan n ma!' Anu, i mi laxi n na? I bata n mayenden sanja ma saxan, i mi tin i sənβe gbeen binla falε n xa." ¹⁶ Dalila yi lu a təre na fala kedenna ra ləxə yo ləxə, a mi yi a danma han Samisən niin yi rapaxu a ma. ¹⁷ Nayi, Samisən yi a wundon fala a xa, a naxa, "Han to n xunna mi bi, bayo n tan nasarijanxin na a ra Ala xa benun n xa bari waxatin naxan yi. Xa n xunna bi, n sənβen janma nən, n lu alo muxun bonne."

¹⁸ Dalila to a kolon a Samisən bata a wundon fala a xa, a yi sa na fala Filisistine kuntigine xa, a naxa, "Iki, ε fa, bayo Samisən bata a wundon fala n xa." E yi siga gbetin na e yii a konni e naxan ma fe fala a xa. ¹⁹ Dalila yi Samisən naxi a sanne fari, a yi muxune xili, e yi a xun sεxεn dεnbεxin kira soloferene bi, e yi a sənβen ba fələ a yi. ²⁰ Dalila yi a fala a xa, a naxa, "Samisən! Filisistine bata fa i xili ma!" A to xulun, a mirixi a ma, a naxa, "N na n sətəma nən ito ra alo n darixi a ra kii naxan yi." Koni, a mi yi a kolon a Alatala bata yi a masiga a ra. ²¹ Filisistine yi Samisən suxu, e yi a yεene rate a kui, e yi siga a ra Gasa taani, e yi a xidi sula yəlonxəna ra. E yi Samisən karahan a xa lu se din gemen firifirε kaso banxini.

Samisən faxa fena

* **15:19:** En-Hakore: a bunna nεen fa fala "Tigin muxun xa naxan Ala maxandi."

²² Na waxatini, xabu a xunna bi, a xun seXene bata yi mini fəlo. ²³ LəXəna nde, Filisitine kuntigine yi e malan alogo e xa e nə sətən səwan naba, e yi saraxa gbeen ba Dagən xa, e ala. E sigin sama, e naxa, “Nxə ala bata Samisən fi nxu ma Filisitine yaxuna.”

²⁴ Yamaan to na to, e lu e ala matəXe, e naxa, “Nxə ala bata nxu yaxun sa nxu sagoni, naxan yi nxə yamanan tərəma, a yi nxu faxa.” ²⁵ Bayo e yi səwaxi e lu a falə, e naxa, “En Samisən xili, a xa fa en yēē ramaxa ayi!” E Samisən namini kasoon na, a lu sabaan soe e yetagi alogo e xa gele a ma. E sa a dəXə sənβeten firinne longonna ra. ²⁶ Banxulanna naxan yi Samisən yii rasuxuma, Samisən yi a fala na xa, a naxa, “N xali sənβeten firinne dəXən banxini ito tixi naxanye xunna, alogo n xa n digan e yi.”

²⁷ Banxin yi rafexi xəmene nun paxanle ra, Filisitine kuntigine birin yi na. Muxu wuli saxan pəXən mən yi banxin xuntagi, xəmən nun paxanla, naxanye yi Samisən matoma a sabaan soma waxatin naxan yi. ²⁸ Nayi, Samisən yi Alatala mafan, a naxa, “N Marigina Alatala! N bata i mafan, i miri n ma. Ala! Sənβen fi n ma ito keden peeni, n xa n yēē firinne pəXən fi Filisitine ra!” ²⁹ Banxin yi tixi sənβeten firinna naxanye xunna, Samisən yi a kəmenna dētən keden fari, a yi a yiifanna dētən keden fari. ³⁰ Samisən yi a fala, a naxa, “Nxu nun Filisitine xa faxa!” A yi sənβetenne tuntun a sənβen birin na, banxin yi bira kuntigine nun muxune fari naxanye yi na. E nun naxanye faxa e bode xən, ne yi wuya muxune xa dangu a bata yi naxanye faxa nun. ³¹ A ngaxakedenne nun a fafe a denbayaan birin yi siga a binbin tongodeni. E to siga a ra, e sa a maluxun Sora nun Esetayoli tagi Manowa gaburun na, a fafe. A findi nən kitisaan na Isirayila yi pēē məXəpē.

17

Mike a suxure sawurane

¹ Xəmēna nde yi Efirami geya yireni nun, a yi xili nən Mike. ² LəXəna nde, a yi a fala a nga xa, a naxa, “Muxuna nde i ya gbeti gbanan wuli keden kəmən tongo nən, i yi na kanna danga n yēē xəri, n tan nan a tongo, a n yii.” A nga yi a fala a xa, a naxa,

“Alatala xa barakan sa n ma dii xəmēna fe yi.” ³ A yi na gbetin naxetē a nga ma. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N waxi gbetini ito dētēgē feni Alatala xa, alogo sawurana nde xa rafala i xa gbeti raxulunxi igen na. Iki, n bata a so i yii.” ⁴ A gbetin so a nga yii, a nga yi gbetin gbanan kəmē firin tongo, a yi gbetin so wure raxulunna yii. Na yi sawurana nde rafala gbeti raxulunxin na. A yi sa a ti Mike a banxini. ⁵ Kidena nde yi Mike konni. A bata yi batu sena nde rafala e nun suxure gbētēye, a yi a dii xəmē keden findi e ki muxun na.

⁶ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kēnən feen nan ligama. ⁷ Lewi bənsənna banxulanna nde yi Betelemi taani Yuda yamanani. ⁸ Na xəmən yi keli Betelemi yi Yuda yamanani, alogo a xa sa dəXə yire gbētē yi. A to yi sigama, a yi sa Efirami geya yiren li, siga han Mike a banxina. ⁹ Mike yi a fala a xa, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “Lewi bənsənna muxun nan n na, keli Betelemi taani Yuda yi, n dəXəde fenna nin.” ¹⁰ Mike yi a fala a xa, a naxa, “Lu n konni, i findi n ma denbayana saraxaraliin na, n na i saren fiyē gbeti gbanan fu ra pēēn ma, e nun dugina ndee nun donsena.” Lewi bənsənna muxun na yi so a konni. ¹¹ A yi tin luyē Mike konni, naxan a yengi dəXə a xən alo a diina. ¹² Na banxulanna yi yigiya Mike konni, a findi a saraxaraliin na. ¹³ Mike yi a fala, a naxa, “Waxatina nde Alatala fa hinanma nən n na bayo Lewi bənsənna muxuna nde n konni saraxaraliyani.”

18

Dan bənsənna muxune Layisi yi

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi nun. Na waxatini mən, Dan bənsənna muxune yi kē bəXə fenni e dəXe dənaxan yi, bayo han na waxatini, kē bəXə mi yi e tan yii alo bənsənna bonne Isirayila yi. ² Dan bənsənna muxune yi xəmē kēndē suulun sugandi e yē, e yi e rasiga Sora nun Esetayoli yi yamanane matodeni, alogo e xa e rakərəsi. Na muxune yi sa Efirami geya yiren li siga han Mike konni, e yi xi mēnni. ³ E to maso Mike a banxin na, e yi Lewi bənsənna banxulanna xuiin mē, e xetē e sa

a fala a xa, e naxa, “Nde faxi i ra be? I nanse ligana be? I nanse yi be?” ⁴ A yi e yabi, a naxa, “Mike bata ito nun ito raba n xa, a n saren fima, n mən bata findi a saraxaraliin na.” ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “Ala maxədin, alogo nxu xa a kolon nxu sigatiin naxan yi, xa na sənəyama nən.” ⁶ Saraxaraliin yi e yabi, a naxa, “E siga bəne xunbenli, Alatala e fəxo ra e sigatini.”

⁷ Na xeme suulunne yi siga, e sa Layisi taan li. E sa muxune li mənni naxanye yi bəne xunbenla nun makantanni, alo Sidən kaane yi kii naxan yi. Muxu yo mi yi kunti-gin mafalama e yamanani. Na muxune yi makuya Sidən kaane ra, e hayu mi yi muxu yo ma. ⁸ Na muxu suulunne yi siga e ngaxakedenne fəma Sora nun Esetayoli yi, e ngaxakedenne yi e maxədin, e naxa, “E nanse toxi?” ⁹ E yi e yabi, e naxa, “E fa be! En sa Layisi kaane yenge. Nxu bata a to, e yamanan fan. E nama lu be e mi sese ligama, e mafura sigə na yamanan yengedeni!” ¹⁰ E na na li, e yama fajin toma nən na, e dəxi bəxo fajini. Ala na bəxən soma e yii nən, sese mi dasama dənaxan yi bəxo xənna fari.”

¹¹ Nayi, Dan bənsənna muxu keme sen-nin yi keli Sora nun Esetayoli yi, e siga e yenge so seene ra e yii. ¹² E yi sa e malan Kiriyati-Yeyarin yi Yuda yi. Nanara, dənaxan Kiriyati-Yeyarin xanbi ra, e mənna xili sa, a Mahane-Dan* han to. ¹³ E to keli mənni, e yi siga Efirami geya yireni, siga han Mike a banxina. ¹⁴ Nayi, na xeme suulunna naxanye siga Layisi yamanan matodeni, ne yi a fala e ngaxakedenne xa, e naxa, “E xa a kolon fa fala batu sena nde banxini ito kui, e nun sawurane nun suxure gbete naxan nafalaxi wure raxulunxin na. Iki, e tan nan a kolon e naxan ligama.” ¹⁵ E mən yi xete mənni, e so Lewi bənsənna banxulanna banxini, Mike konni, e yi a xəntən. ¹⁶ Dan bənsənna muxu keme senninne yi tixi banxin so dən na, e yenge so seene suxi e yii. ¹⁷ Xeme suulunna naxanye siga yamanan matodeni, ne yi so. E yi sawuran tongo, e nun batu seen nun suxure gbete nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin nun muxu keme sen-

ninne yi tixi dən na. ¹⁸ A to bodene to soe Mike a banxini, a yi e to sawuran tonge, e nun batu seen nun suxure gbete nun suxure sawura gbeti daxina. Saraxaraliin yi e maxədin, a naxa, “E nanse ligana be?” ¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Dundu! I nama fala ti, i bira nxu fəxo ra, i findi nxə xabilan saraxaraliin na. Nanse rafan i ma, i findi saraxaraliin na muxu kedenna xa hanma Isirayila bənsənna nde xa?” ²⁰ Saraxaraliin yi səwa, a yi batu seen nun suxurene nun sawurane rasuxu, a bira yamaan fəxo ra.

²¹ Dan bənsənna muxune yi kiraan suxu, e diidine nun e xuruseene nun e goronne tixi e ye ra. ²² E bata yi makuya Mike a banxin na, Mike nun a dəxo bodene yi e malan, e yi e sagatan. ²³ E yi gbelegbelema Dan bənsənna muxune fəxo ra, ne yi xete, e yi Mike maxədin, e naxa, “Nanse ligaxi? Ganli ito be nanfera?” ²⁴ A yi e yabi, a naxa, “N tan alan naxanye rafalaxi, e bata ne nun n ma saraxaraliin tongo, e yi fa e ra e yii. Nanse fa luma n yii? Nanfera nayi e n maxədinma, e naxa, ‘Nanse ligaxi?’ ” ²⁵ Dan bənsənna muxune yi a fala a xa, e naxa, “I nama nxu tərə, xanamu muxuna ndee nxu ye, ne xələma nən i ma, e yi i yenge. Nayi, e nun i ya denbayaan yi faxa.” ²⁶ Na xanbi ra, Dan bənsənna muxune mən yi e sigatiin fəlo. Mike to a to a e sənben yi gbo, a yi xete a konni.

Dan nun a yire sarijanxina fe

²⁷ Nayi, Dan bənsənna muxune yi siga Mike a seene ra, a naxanye rafala, e nun saraxaraliin naxan yi a yii. E yi sa Layisi yenge, e yi na yama bəne xunbelixin yenge, e yi e taan gan. ²⁸ Layisi taan yi Beti-Rexobo lanbanna nin, a yi makuya Sidən na, fefe mi yi e nun muxu yo tagi. Nanara, muxu yo mi fa e malideni. Dan bənsənna muxune mən yi taan ti, e dəxo na. ²⁹ E yi taan xili sa, a Dan taana, alo Dan xinla yi kii naxan yi, e benban naxan bari Isirayila yi. Koni taan yi xili nən a singeni Layisi. ³⁰ Dan bənsənna muxune yi Mike a suxure sawurane ti e yete xa. Yonatan, Gərisəmi a dii xeməna, Musa mamandenna nun Yonatan ma dii xeməne yi findi saraxaraline ra Dan bənsənna xa han yaxune yamanan suxu

* **18:12:** Mahane-Dan, e kon xuini, na bunna nən fa fala “Dan dəxədena.”

waxatin naxan yi. ³¹ Mike sawuran naxanye rafala, e yi ne ti e yete xa, e lu e batue Ala Batu Banxin waxatin naxan birin naba Silo yi.

19

Bunyamin kaane yulubina

¹ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi. Lewi bõnsõnna muxuna nde yi dõxõ Efirami geya yiren danna ra, na yi jaxanla nde tongo a konyi jaxanla ra* naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda yamanani. ² Koni, na konyi jaxanla yi tinxintareyaan liga, a yi keli a xõn, a siga a fafe konni Betelemi taani Yuda yamanani. A sa lu menni kike naanin, ³ a xemẽn yi keli a siga a fõxõ ra alogo e xa sa lan a xete a ra. A walike banxulanna nun sofali firin yi biraxi a fõxõ ra. Jaxanla yi a rasene a fafe a banxini, a fafe to a to, a yi a rasene sewani. ⁴ A bitanna, sungutunna fafe yi a makankan, a yi lu a konni xi saxan. E yi e dege, e yi e min, e yi xi dando ti na.

⁵ Xi naaninde lõxõni, e yi keli xõtõn, Lewi bõnsõnna muxun yi wa siga feni. Koni, sungutunna fafe yi a fala a bitanna xa, a naxa, “I dẽba buru dungina nde ra, na xanbi ra, i yi siga.” ⁶ E yi dõxõ, e yi e dege, e birin yi e min. Na xanbi ra, sungutunna fafe yi a fala xemẽn xa, a naxa, “Tin, i xi be, i sewa.” ⁷ Xemẽn yi keli a xa siga, koni bayo a bitanna yi kankanxi a ma, a mõi yi xi na.

⁸ Xi suulunde lõxõni, xemẽn yi keli xõtõn a xa siga. Nayi, sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Yandi, i dẽba, i yi jinbanna mamẽ.” E birin yi e dege. ⁹ Xemẽn yi keli a xa siga e nun a konyi jaxanla nun a walike banxulanna. Sungutunna fafe yi a fala a xa, a naxa, “Kõẽ bata so, xi be, i sewa. Tila xõtõnni ẽ siga, i sa so i konni.” ¹⁰ Koni, xemẽn mi wa xi feni, a keli, a siga. A yi sa Yebusu taan li denaxan mõi xili Yerusalẽn, e nun a sofali firinne nun a goronne nun a konyi jaxanla. ¹¹ E masoẽ Yebusu taan na, yanyin bata yi yanfan, banxulanna yi a fala a kanna xa, a naxa, “En so Yebusu kaane taani, en sa xi na.” ¹² A kanna yi a yabi, a naxa, “En mi soma taa gbete yi, Isirayila kaane mi denaxan yi, en sa

xima Gibeya nin.” ¹³ A mõi yi a fala a walike banxulanna xa, a naxa, “En maso yirena nde ra, Gibeya hanma Rama en sa xi mõi.” ¹⁴ E mõi yi lu sigẽ, sogen bire, e bata yi maso Gibeya taan na, Bunyamin bõnsõnna muxune yamanana. ¹⁵ Nayi, e yi siga mõi alogo e xa sa xi Gibeya yi. E yi so taani, e yi sa ti taan yama malandeni. Koni, muxu yo mi e rasene a banxini alogo e xa xi na.

¹⁶ Xemẽ fonna nde yi fama sa keli a xẽen ma. Efirami geya yiren muxuna nde nan yi na ra, a yi dõxi Gibeya nin, anu Bunyamin kaan nan mõi muxune ra. ¹⁷ Na yi xõjẽn to tixi taan yama malandeni. Xemẽ fonna yi a fala a xa, a naxa, “I sigan minẽn, i kelixi minẽn?” ¹⁸ A yi a yabi, a naxa, “Nxu sa kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani. Nxu sigama fõ Efirami geya yiren danna ra, n konna denaxan yi. N kelixi Betelemi taan nin Yuda yamanani, iki n sigama Alatala Batu Banxini. Koni muxu yo mi n nasenexi a konni. ¹⁹ Anu, nxõ sofanle balo sexen nun murutuna nxu yii, burun nun minseen fan nxu yii, n tan nun n ma jaxanla nun n ma walike banxulanna xa. Sese mi dasaxi nxu ma.” ²⁰ Xemẽ fonna yi a fala, a naxa, “Bõjẽ xunbenla xa taran i xõn! Naxan na dasa i ma, n na soẽ i yii, i mi xima taan yama malandeni be.” ²¹ A yi e raso a banxini, a yi donseen sa sofanle bun. Sigatine yi e sanne maxa, na xanbi ra, e yi e dege, e yi e min.

²² E yi jaxajaxani waxatin naxan yi, taan muxuna ndee, fe jaxi rabane yi banxin nabilin, e lu dẽen makõnkõn han! E yi a fala xemẽ fonna xa, e naxa, “Banxi kanna! Xemẽn naxan soxi be, a ramini alogo nxu xa nxu makoon naba a ra alo jaxanla.” ²³ Banxi kanna yi mini e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, na mi lanjẽ! Yandi ẽ nama fe xõsixin liga, bayo xemẽni ito bata so n ma banxini, ẽ nama fe jaxini ito liga. ²⁴ N ma sungutun nasõlõnxin be, e nun xemẽna konyi jaxanla, n xa ne ramini ẽ ma. Naxan na ẽ kenen, ẽ yi na liga ne ra. Koni, ẽ nama sese jaxi liga xemẽn na.” ²⁵ Koni, na muxune mi wa e tuli mati feni a ra. Nayi, Lewi bõnsõnna muxun yi a konyi jaxanla

* 19:1: Konyi jaxanle sariyan seboxi Xorõyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sõtõ a jaxanla ra.

suxu, a yi a ramini e ma tandeni. Na yi lu e
yii kœna ngaan na, e yi na karahan e kafu
a xœn han subaxani. Xœtœnni, e yi a raxete.

²⁶ Xətənnə to maso, naxanla a xəməən yi yigiyaxi xəmə fonna naxan kon yi, naxanla yi sa bira na dəən na, han kuye yi ba.

²⁷ Xətənni, a kanna yi keli, a banxin dɛɛn nabi, alogo a xa siga. A yi a konyi paxanla to biraxi dɛɛn na, a yiine saxi dɛɛn binni.

²⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “Keli, en siga.” Koni, a mi a yabi. Nayi, xεμεν yi a binbin sa a sofanel fari, a siga a konni. ²⁹ A

to so a konni, a filen tongo, a yi a konyi
paxanli bolon dungi dungi na dɔxɔ fu nun
firin, a yi a rasiga Isirayila bɔxɔn birin

30 Naxanye birin na to, ne yi a fala,
e naxa, “Han to ito ɲaxɔnna munma liga
singen xabu Isirayila kaane keli Misiran
yamanani. En na en miri feni ito ma, en
falan ti en bode xa.”

20

Yengen Bunyamin kaane xili ma

¹ Isirayila kaane birin yi e malan, keli
Dan ma siga han Beriseba han Galadi ya-
manani, yamaan yi e malan alo muxu ke-
denna Alatala yetagi Misipa yi. ² Yama

kuntigine Isirayila bɔnsɔnnɛ birin yi, ne yi
ti Alaa yamaan yetagi, sofaan muxu wuli
kɛmɛ naanin fan yi na naxanye yi e sanni,

silanfanne yi naxanye yii. ³ Bunyamin
bɔnsɔnna muxune yi a mɛ a Isirayila kaane
bata siga Misipa yi. Nayi, Isirayila kaane yi

a fala, e naxa, “E a fala, gbaloni ito ε sətəxi di?” ⁴ Nayi, Lewi bənsənnə muxun naxan ma naxanla faxa, na xemen vi falan tongo,

a naxa, “Nxu nun n ma konyi jaxanla nan
fa Gibeya taani Bunyamin yamanani, al-
ogo nxu xa xi na. ⁵ Gibeya kaane yi keli

oge nana xaxi na. Sibe ya kaane yi kei
n xili ma, n yi banxin naxan kui, e yi na
rabilin kœen na. E yi waxi n tan nan faxa
fe yi, koni e sa dutunxi n ma konyi naxanla

re yi, koni sa dutanin n ma konyi jaxanla
nan ma, e yi a faxa. ⁶ Nayi, n yi n ma konyi
jaxanla tongo, n yi a yisege dungi dungi
na, n yi a rasiga Isiravila bɔnsɔnne birin yi.

na, a yi a faga Isirayila donso kane birin ya,
baya e bata fe xasixin liga Isirayila yi. ⁷ Iki,
Isirayila kaane birin xa e bode to, ε yi fena
nde ragidi.”

⁸Yamaan birin yi keli alo muxu kedenna, e naxa, “En tan sese mi sigama a konni.

⁹ En na ito nan ligama Gibeya taan na: En kelima nen a xili ma, en masensenna ti.

¹⁰ Bənsən yo bənsən, xa muxu keme na, en
muxu fu tongoma nen, xa wuli keden na,
en yi keme tongo, xa wuli fu na, en wuli ke-

den tongoma nen, e sa fandane fen sofane
xa naxanye sa Gibeya taan yengema Bun-
yamin yamanani alogo na taan xa raxori

alo a lan e kewali jaxin ma kii naxan yi,
e naxan liga Isirayila yi.” ¹¹ Nayi, Isirayila
kaane birin yi e malan alo muxu kedenna

¹² Isirayila bənsənnə yi xərane rasiga a faladeni Bunyamin bənsənnə muxune

birin xa, e naxa, “Gbaloni ito faxi ε tagi di? ¹³ Fe naxi rabaan naxanye Gibeya yi, ε ne so nxy vii. nxy xa e faxa alogo gbalon

he so naxa yin, naxa xa e naxa alogo gbasin naxan Isirayila yamani, na xa jan.” Koni, Bunyamin bansonna muxune mi e ngax-akedenne xuiin suxu.

¹⁴Bunyamin bənsənnə muxune yi mini e taani, e sa e malan Gibeya yi alogo e xa Isirayila kaane vɛngɛ. ¹⁵Bunyamin bənsənnə

ayna kaane yenge. — Buryantın bəhsinə
muxun naxanye tenge na ləxəni, naxanye
mini e taane yi, muxu wuli məxəpən nən
sənnin. silanfanna yi naxanye yij. Gibeva

bermin, shannanla yi naxanye yi, shiseya
muxune mi yi ne ye, naxanye yaten yi sigε
han sofa kεmε solofere. ¹⁶ Na ganla ye, sofa
vεbaxi kεmε solofere vi e vε kαmenmaan

yi naxanye ra, ne birin yi nœ lantannan
wolé nœn hali xun sœœ kedenna ma, e mi
fula a ra. ¹⁷ E mœn yi Isirayila bœnsœnna

bonne yatε, ba Bunyamin bɔnsɔnna mux-
une ra, e yatεna: Muxu wuli kεmε naanin,
silanfanna yi naxanye yii, e birin sofa.

¹⁸ Isirayila kaane yi keli, e siga Beteli yi, e sa Ala maxədin, e naxa, “Nxu nde singe rasigε a xa sa Bunyamin bənsənnə muxune

19 Na xatan bode Isiravila kaane yi

²⁰ Na xanbi ra, e mən yi siga Bunyamin
kaane vengɛdeni e yi sa ti vengɛ so xinla

kaane yengedem, e yi sa ti yenge so xina
ma Gibeya yetagi. ²¹ Bunyamin kaane
yi mini Gibeya taani. Na lɔxɔni, e yi
Isiravila kaan muxu wuli maxanen nun

firin faxa. ²² Isirayila yamaan mən yi
e wəkile, e sa ti yenge so xinla ma na
vireni e vi sa tixi dənaxan vi ləxə sin-

geni. ²³ Isirayila kaane yi siga, e sa wuga Alatala yetagi han jinbanna. E yi Alatala maxodin, e naxa, “Nxu mən lan nxu sa Bunyamin kaane yenge ba, nxu ngaxakedenne?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E sa e yenge.” ²⁴ Isirayila kaane mən yi siga Bunyamin kaane yengedeni ləxə firindeni. ²⁵ Na ləxə firindeni, Bunyamin kaane yi mini Gibeya yi, e yi muxu wuli fu nun solomasexə faxa Isirayila kaane ra, silanfanna yi naxanye yii. ²⁶ Nayi, Isirayila yamaan birin yi siga Beteli yi. E sa wuga mənni, e lu Alatala yetagi, e sun na ləxəni han jinbanna, e saraxa gan daxine nun bəne xunbeli saraxane ba Alatala yetagi. ²⁷ Isirayila kaane yi Alatala maxodin. Na waxatini, Alaa Layiri Kankiraan yi mənna nin, ²⁸ Haruna mamandenna, Eleyasari a dii xəmənen Finexasi nan yi tixi Alatala yetagi. E yi a fala, e naxa, “Nxu mən nəe Bunyamin kaane, nxu ngaxakedenne yenge ba, hanma nxu xa a lu na kiini?” Alatala yi e yabi, a naxa, “E siga, bayo n na e sama nən e sagoni tila.”

²⁹ Nayi, Isirayila kaane yi sofane luxun Gibeya rabilinni. ³⁰ Isirayila kaane yi siga Bunyamin kaane xili ma xi saxande ləxəni, e sa ti yenge so xinla ma Gibeya yi alo e yi darixi a ra kii naxan yi. ³¹ Bunyamin kaane yi mini yamaan yengedeni, e yi e masiga taan na, alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi Isirayila sofane faxa fələ, e muxu tonge saxan faxa burunna ra Beteli nun Gibeya kiraan xən.

³² E yengi yi a ma a e bata Isirayila kaane nə alo e darixi a ra kii naxan yi. Koni Isirayila kaane yi a falama nən, e naxa, “En na en gi, en yi Bunyamin kaane mabandun burunna binni, en yi e makuya Gibeya ra.” ³³ Isirayila sofane birin yi keli e tidene yi, e sa ti Baali-Tamara yi. Isirayila kaan naxanye yi luxunxi Geba binni, ne yi mini Bunyamin kaane xanbi ra e yengedeni Gibeya lanbanni. ³⁴ Isirayila sofa kenden wuli fuun yi siga Gibeya taan xili ma. Yengen yi naxu ayi, koni Bunyamin kaane mi yi a kolon a na gbalona e sote. ³⁵ Alatala yi Bunyamin kaane rayarabi Isirayila kaane xa, e yi sofa wuli məxəneen nun suulun sofa keme faxa na ləxəni.

³⁶ Bunyamin kaane yi a kolon a e bata nə. Anu, Isirayila kaane e gi nən Bunyamin kaane yee ra, bayo e yi laxi e sofa luxunxine ra Gibeya taan xili ma. ³⁷ Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi so Gibeya taani mafuren, e taan yiren birin suxu, e yi taan muxune birin faxa silanfanna ra. ³⁸ E nun Isirayila sofaan bonne yi lanxi taxamasenna nde nan ma. Muxun naxanye yi luxunxi, ne yi lanma e xa tutin nate taan xun ma. ³⁹ Isirayila sofane to xete e xanbi ra yengen, Bunyamin kaane yi e muxu tonge saxan faxa, e yengi yi a ma, a e bata e nə alo e darixi a ra kii naxan yi. ⁴⁰ Koni na waxatini, tutin naxan yi findixi taxamasenna ra, na yi te fələ Gibeya taan xun ma. Bunyamin kaane yi e yee raxete, e tutin to te taan xun ma. ⁴¹ Isirayila kaane yi xete Bunyamin kaane xili ma. Bunyamin kaane yi gaxu, bayo e bata yi gbalon to fe e ma. ⁴² E yi e gi Isirayila kaane bun, e siga tonbonna binni, koni e mi tanga yengen ma. Bunyamin kaan naxanye yi fama taane binni, Isirayila kaan naxanye yi taane yi, ne yi ne faxa. ⁴³ Isirayila kaane yi Bunyamin kaane rabilin, e lu e kede, e lu e faxe kira yi, e mi tin e yi e matabu han Gibeya sogeteden binni. ⁴⁴ Bunyamin sofa wuli fu nun solo-masexə yi faxa. ⁴⁵ Bunyamin kaan bonne yi e gi siga tonbonna binni, siga Rimən fanyen binni. Ne muxu wuli suulun yi faxa kira yi, e yi a dənxe kedi han Gidomi yi, e mən yi muxu wuli firin faxa e ra.

⁴⁶ Bunyamin kaan naxanye faxa na ləxəni, sofa wuli məxəneen nun suulun, sofa kenden gbansanna. ⁴⁷ Koni muxun naxanye e gi siga tonbonne binni, muxu keme sennin kisi nən ne ye e sa so Rimən fanye yireni, e lu mənni han kike naanin. ⁴⁸ Isirayila kaane yi xete Bunyamin yamanani, e yi e muxune faxa silanfanna ra e nun xuruseen naxanye birin yi na. E yi teen so taane birin na.

21

Naxanle Bunyamin bənsənna xa

¹ Isirayila kaane e malanə Misipa yi, e bata yi e kolə nun, e naxa, “Isirayila kaa yo nama a dii temen fi Bunyamin bənsənna muxuna nde ma.” ² Yamaan yi fa Beteli yi

e lu Ala yɛtagi han jɪnbanna. E wuga, e yi e xuini te, ³ e naxa, “Alatala, Isirayila Ala, nanfera ito ligama Isirayila yi to, Isirayila bɔnsɔnna nde yi tunun?” ⁴ Na xɔtɔn bode, yamaan yi keli xɔtɔn, e yi saraxa gandena nde yitɔn mɛnni, e yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane ba. ⁵ Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Isirayila bɔnsɔnne muxun mundun mi faxi Alatala yɛtagi be Isirayila bɔnsɔnne birin yɛ?” E bata yi e kɔlɔ fa fala, naxan yo mi fa Alatala yɛtagi Misipa yi, e na kanna faxama nɛn. ⁶ Bunyamin kaane kininkinina yi Isirayila kaane suxu, e ngaxakedenne, e yi a fala, e naxa, “Bɔnsɔnna nde bata ba Isirayila ra to. ⁷ En nanse ligama Bunyamin kaane xa naxanye luxi, bayo en bata en kɔlɔ Alatala yi a en nama en ma dii tɛmɛne fi e ma e jaxanla ra?” ⁸ Nayi, e yi maxɔdinna ti, e naxa, “Muxuna ndee Isirayila bɔnsɔnne muxune yɛ ba naxan mi faxi Alatala yɛtagi Misipa yi?” E yi a kolon a Yabɛsi-Galadi kaan muxu yo mi yi faxi yamaan daaxadeni. ⁹ E yi yamaan yatɛ, e yi a to Yabɛsi-Galadi muxu yo mi yi na. ¹⁰ Nayi, yamaan yi xɛmɛ kɛndɛ wuli fu nun firin nasiga, e yi yamarini ito so e yii, e naxa, “E siga ɛ sa Yabɛsi kaane birin faxesi silanfanna ra Galadi yi, xɛmɛne nun jaxanle nun diidina. ¹¹ E xɛmɛne birin faxesi, e nun jaxanla naxanye bata dɔxɔ xɛmɛn xɔn.” ¹² E yi sa sungutun nasɔlɔnxin muxu kɛmɛ naanin li Yabɛsi-Galadi yi naxanye munma yi xɛmɛn kolon singen, e yi siga e ra daaxadeni Silo yi Kanan yamanani.

¹³ Yamaan birin yi xɛrane rasiga lanna fe faladeni Bunyamin bɔnsɔnna muxune xa naxanye yi dɔxi Rimɔn fanye yireni. ¹⁴ Na waxatini, Bunyamin bɔnsɔnna muxune yi xɛtɛ, Isirayila kaane yi jaxanle so e yii e naxanye lu e nii ra Yabɛsi-Galadi yi. Koni, e birin mi jaxanla sɔtɔ.

¹⁵ Isirayila kaane yi kininkinin Bunyamin bɔnsɔnna muxune ma, bayo Alatala bata yi gbalon nagodo Isirayila bɔnsɔnne muxune ma. ¹⁶ Yamaan kuntigine yi a fala, e naxa, “Jaxalan mi fa Bunyamin bɔnsɔnni. En nanse ligama, alogo xɛmɛn naxanye mi faxaxi ne xa jaxanle sɔtɔ? ¹⁷ Bunyamin bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne xa yiwuya al-

ogo bɔnsɔnna nde nama raxɔri Isirayila yi. ¹⁸ Koni, en mi nɔɛ en ma dii tɛmɛn soɛ e yii e jaxanle ra, bayo Isirayila kaane bata yi e kɔlɔ, e naxa, ‘Dangan na kanna xa naxan na a dii tɛmɛn fi Bunyamin kaana nde ma!’ ” ¹⁹ Nayi, e yi a fala, e naxa, “Sanla nde Alatala xa Silo taani jɛɛ yo jɛɛ Betɛli taan kɔmɛnna binni, kiraan sogeteden binni naxan Betɛli nun Siken tagi, Lebona taan yiifanna ma.” ²⁰ Na xanbi ra, e yi yamarini ito fi Bunyamin kaane ma, e naxa, “E sa ɛ luxun manpa bili nakɔne yi. ²¹ E yi lu ɛ yɛɛ rakɔɲɪɲɛ, nayi, Silo sungutunne na mini, siga e bodondeni, ɛ mini manpa binle bun, ɛ keden kedenna birin yi Silo sungutunna nde tongo, ɛ yi e findi ɛ jaxanle ra, ɛ siga Bunyamin yamanani. ²² Xa e fafane hanma e ngaxakedenne fa e mawuga nxu fɛma, nxu a fale e xa, nxu naxa, ‘E kininkinin e ma, bayo nxu mi jaxalan fenxi e xa yɛngɛni. E tan xa mi e soxi e yii. Nayi, ɛ mi findixi fe kalane ra.’ ” ²³ Bunyamin kaane yi na kawandi xuiin suxu, e yi jaxalan wuyaxi sɔtɔ sungutunne yɛ naxanye yi sigama e bodondeni Silo yi. Na xanbi ra, e yi xɛtɛ e yamanani, e mɔn yi sa e taane ti, e dɔxɔ na. ²⁴ Na waxatini, Isirayila kaan bonne yi keli yamani, e xɛtɛ e bɔnsɔnne nun e xabilane yi, e sa dɔxɔ e bɔxɔne yi.

²⁵ Na waxatini, manga mi yi Isirayila yi, birin yi a kɛnɛn feen nan ligama.

Ruti

Ruti a Fe Taruxuna

Ruti Moyaba kaana a fe taruxun nan ito ra. Ruti a fe taruxu ligaxi waxatin naxan yi, kitisane nan yi Isirayila yεeratine ra. Ruti yi a mame Nowemi fεma. A siga nεn Nowemi fεxε ra a konni Isirayila yamanani. Ruti nun a mame Nowemi yi na waxatin naxan yi, a dεxε nεn a xεmε singen xabilan muxuna nde xεn ma. Ala yi a baraka, a dii xεmεna nde sεtε naxan yi xili Obedi. Taruxuni ito bata a yita en na fa fala Ala hinanma siyane birin muxune ra naxan na fa a ma, a findi a muxun na. Ruti findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbana nde sεtε muxun nan na. Amasεtε Obedi nan Yese sεtε. Yese yi Manga Dawuda sεtε. Yesu nga kelixi Manga Dawuda bεnsεnna nin (Matiyu 1.5).

Elimεlεki Moyaba yamanani

¹ Kitisane yi Isirayila yamanani waxatin naxan yi, kame gbeen yi so yamanani. Nayi, xεmεna nde yi keli Betεlεmi taani, Yuda yamanani e nun a paxanla nun a dii xεmε firinne, e yi sa dεxε Moyaba yamanani. ² Na xεmεn yi xili nεn Elimεlεki. A paxanla fan yi xili nεn Nowemi. A dii xεmε firinne fan xinle nan itoe ra, Malεn nun Kiliyon. Efarata bεnsεnna nan yi e ra, Betεlεmi kaane Yuda yamanani. Elimεlεki nun a denbayaan yi siga Moyaba yamanani. E yi dεxi Moyaba yamanani waxatin naxan yi, ³ Elimεlεki yi faxes. Nowemi yi findi kaɲa gilεn na e nun a dii xεmε firinne yi lu. ⁴ Nowemi a dii xεmεne yi Moyaba paxanle futu. Naxanla boden yi xili Oropa, boden fan yi xili Ruti. Nba, e yi lu mεnni han jεε fu jεxεn. ⁵ Na xanbi ra, a dii xεmε firinne, Malεn nun Kiliyon fan yi faxes. Nowemi keden peen yi lu amasεtε a xεmεn nun a dii xεmεne bata yi faxes.

Ruti yi bira Nowemi fεxε ra

⁶ Nowemi yi a mε fa fala a Alatala bata a yamaan baraka Isirayila yamanani. Marigin bata balon so Isirayila kaane yii ki faɲin. Nanara, Nowemi yi a yitεn a keli

Moyaba e nun a mamuxune. ⁷ Nowemi yi dεxi denaxan yi a keli mεnni, a mamuxu firinne biraxi a fεxε ra, e yi kiraan suxu xεtε Yuda yamanani. Koni e kira yi, ⁸ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “E xεtε, birin xa siga a nga konni. Alatala xa hinan ε fan na alo ε bata hinan n tan nun n ma diine ra kii naxan yi naxanye faxaxi. ⁹ Alatala xa xεmε faɲin fi ε ma e nun bεjε xunbenla ε banxine kui.”

Awa, Nowemi yi a jεngu a mamuxune ma, koni e lu wugε e mame a fe ra. ¹⁰ E yi a fala e mame xa, e naxa, “En-εn, en birin xa siga i kon kaane fεma.”

¹¹ Nowemi yi a fala a mamuxune xa, a naxa, “N mamuxune, a lan ε xa xεtε ε konni. Nanfera ε waxi a xεn ma en birin xa siga? E yengi a ma fa fala a n mεn nεe dii xεmεna nde bare nεn naxanye ε fute ba? ¹² E xεtε ε konni amasεtε n tan bata fori xεmε taa ra dεxεn ma. Hali n na a fala n naxa n xεmε gbεtε sεtε to kεεn na, n dii xεmεne bari, ¹³ ε nεe dεxε han ne yi gbo ba? En-εn, n mamuxune, ε a kolon a na mi ligε. Alatala bata n tan, Nowemi a dunuɲa ragidin xεdεxε ayi dangu ε gbeen na.”

¹⁴ Nba, Oropa nun Ruti mεn yi wuga fεlε. Awa, Oropa yi a jεngu a mame ma, a xεtε a konni, koni Ruti tan mi tin xεtε. ¹⁵ Nanara, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Ruti, Oropa bata siga a muxune fεma e nun a gbee alane. I fan xa siga a fεxε ra ε konni.”

¹⁶ Koni Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I nama a fala a n xa xεtε i fεxε ra. N mame, en birin xa siga. I na siga yire yo yi, en birin nan sigama na yi. I dεxε yire yo yi, n fan dεxεn na nin. I ya muxune yi findi n ma muxune ra, i ya Ala yi findi n ma Ala ra. ¹⁷ I na faxes yire yo yi, n fan faxan mεnna nin, n maluxun mεnni. Xa sese en tan firinna fata, xa sayaan mi a ra, Alatala a tεrεn naxan jaxu dangu tεrεn birin na, na xa n li.”

¹⁸ Nba, Nowemi to a to a Ruti bata kankan a ma, a fε e firinna birin xa siga, Nowemi mi fa fala yo ti sεnεn.

¹⁹ E firinna birin yi siga han Betεlεmi taani. E soxina, taan birin yi kabε e fe ra, jaxanle yi lu a falε, e naxa, “Nowemi nan yati ito ra ba?”

²⁰ Nowemi yi e yabi, a naxa, “E nama n xili Nowemi, koni ε n xili ba ‘Səxələtəna’ amasəto Ala Sənbə Kanna bata tərən nafa n tan ma. ²¹ Nba, n tan Nowemi kelima be waxatin naxan yi, se wuyaxi yi n yii nun. Koni Alatala bata n naxetε be yi sese mi fa n yii sənən. Nanfera ε tan paxanle n xilima a Nowemi?” Alatala bata yelin n yalagε, Ala Sənbə Kanna bata tərən nafa n ma.”

²² Nba, Nowemi nun a mamuxun Ruti fa kii nan na ra sa keli Moyaba yamanani fa Betelemi yi malo xaba waxatini.

2

Ruti yi siga Boosu a xeen ma

¹ Xəməna nde yi Nowemi a xəmə n xabilani a xili Boosu. Muxu kəndən nan yi a ra e nun nafulu kanna. E nun Eliməleki yi xabila kedenna nin. ² Ləxəna nde, Ruti Moyaba kaan yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N xa siga malo xəri yikentundeni. Waxatina nde, muxuna nde tinma nən n yi na liga.” Nowemi yi a yabi, a naxa, “N mamuxuna, awa siga.”

³ Nayi, Ruti yi siga xəena nde ma malo xəri makentundeni walikene fəxə ra. Boosu nan ma xəe yi na ra Eliməleki xabila yi muxuna nde. ⁴ Ndedi ligaxina, Boosu fan yetən yi fa keli Betelemi yi, a yi a fala walikene xa, a naxa, “Alatala xa lu ε xən.” E yi a yabi, e naxa, “Alatala xa i fan baraka.”

⁵ Boosu yi a walikε kuntigin maxədin, a naxa, “Naxalan sungutunna mundun ito ra?”

⁶ Kuntigin yi Boosu yabi, a naxa, “Naxalan xəjən nan a ra naxan kelixi Moyaba yamanani, a faxi Nowemi nan fəxə ra. ⁷ A n maxədin nən a xa bira n ma walikene fəxə ra, alogo a xa e xəri makentun. A wanla fəlxə nən xabu xətənni, a baxi sigadeni nən iki a matabudeni gageni.”

⁸ Awa, Boosu yi siga Ruti fəma, a naxa, “N xa a fala i xa, i nama fa siga malo xəri yikentundeni dədə yi sənən fə n ma xəen ma be. E nun paxanlı itoe xa lu wale be.

⁹ Bira walikene fəxə ra, e nəma yire yo xabε, i siga e fəxə ra mənni. N bata yamarin fi n ma muxune ma a e nama i tərə. Awa, min xənla na i suxu waxati yo yi, i siga, i sa i min walikene min seen na.”

¹⁰ Ruti yi a xinbi sin Boosu bun ma, a yi a yetagin lan bəxən ma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i xaminxi n ma fe ra? Nanfera i hinanxi n tan xəjən na?”

¹¹ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “N bata na feene birin mε i naxan nabaxi i mame xa xabu i ya xəmə n fəxa. N bata a kolon fa fala i bata i nga nun i fafe nun i ya yamanan bepin, i fa be yi, i fa so n ma muxune yε, i mi yi naxanye kolon a fəlxəni. ¹² Ruti, i bata naxan liga, Alatala xa i barayi. I yi duba kamalixin sətə keli Alatala Isirayilaa Ala yi i faxi naxan fəma i ratanga feen na.”

¹³ Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, i fan n tan xa, i bata n bəjən xunbeli fala fəjən na i naxan tixi n xa, amasəto hali i ya walikε keden peena a fisa n tan xa.”

¹⁴ Awa, dεge waxatina a lixina, Boosu yi Ruti xili, a naxa, “Fa be, en birin xa fa en dεge. Buruna nde tongo i yi a sin sabini.” Nba, Ruti nun walikene yi sa dəxə e nun Boosu. Boosu mən yi donse ganxina nde radangu Ruti ma. Ruti yi a dεge han a lugo, a donse dənxi mən yi lu a yii. ¹⁵ Nba, Ruti mən sigaxi na malo xəri makentundeni, Boosu yi yamarin fi a walikene ma, a naxa, “Ruti xa a xaba han xidine saxi dənaxan yi. E nama a rayagi fe yo raba. ¹⁶ Na na dangu, ε mən xa maala nde ba xidine ra, ε yi e rabəjən bəxən ma, a yi e tongo. E nama fala yo ti a xili ma.”

¹⁷ Awa, Ruti yi fərijən maala malanə han jənbanna ra. A yi a maala bənbə, a yi a liga fayida barama xungbeen yε firin jəxən. ¹⁸ Ruti yi maali ito tongo, a siga a ra taani. A bata naxan birin malan, a sa na yita a mame ra. Ruti mən yi a donse dənxi so a mame yii. ¹⁹ Nowemi yi Ruti maxədin, a naxa, “I sa maala nun dōnseni itoe birin malanxi minən yi? I yi walima nde a xəe ma nun? Muxun naxan yi yengi dəxi i xən ma, Ala xa na kanna baraka!”

Awa, Ruti yi a fala a mame Nowemi xa, a naxa, “N yi sa walima na xəmə n nan ma xəe ma naxan xili Boosu.”

²⁰ Nowemi yi kabε, a naxa, “Alatala naxan ma hinan mi janə fəxa muxune nun niiramane xa, na xa Boosu baraka.” Nowemi mən yi a fala Ruti xa, a naxa, “Na xəməna, nxu bari boden na ra naxan en

* **1:21:** Nowemi bunna nən fa fala “Səwa muxuna.”

goronna tonge, a yi a yengi dɔxɔ en xɔn ma.”

²¹ Nanara, Ruti Moyaba kaan yi a fala Nowemi xa, a naxa, “Naxan dangu a birin na, Boosu mɔn yi a fala n xa a nxu nun a walikene xa lu maala nde xabe han e yelin waxatin naxan yi.”

²² Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, a lan ε nun paxanle xa lu wale Boosu a xeen ma. Xa i sa wali muxu gbetene xeen ma, waxatina nde i tɔrɔma nen.” ²³ Awa, Ruti yi siga xeen ma, a lu wale Boosu walike paxanle fɔxɔ ra han e yelin maala nun murutun birin malanje. Ruti mɔn yi lu a mame fema.

3

Ruti a xeme sɔtɔ fena

¹ Lɔxɔna nde, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “N mamuxuna, n xa xemen fen i xa alogo i xa sewa. ² I a kolon, na Boosu naxan tinxi ε nun a walike paxanle yi wali, en nun na barixi nen. To jinbanna ra, Boosu sa a maala bɔnbɔma nen. ³ Awa, Ruti, sa i maxa, i latikɔnɔnna nde so i ma. I yi i ya dugi fajine tongo, i yi i yitɔn. Na na dangu, i siga Boosu a malo bɔnbɔdeni. Koni a nama a kolon de a i na yi han a yelin a degedeni.

⁴ Awa, a sa xima denaxan yi, i xaxili lu menna xɔn ma. Boosu na xi waxatin naxan yi, i siga, i sa a mafelenni te, i yi i sa a san laben na. I lan i xa naxan liga, a tan yeteen na falama i xa nen.”

⁵ Awa, Ruti yi Nowemi yabi, a naxa, “I naxan yo fala n xa, n na nan ligama.”

⁶ Nba, Ruti yi siga malo bɔnbɔdeni, a yi a liga alo a mame a yamarixi kii naxan yi.

⁷ Boosu yelinxina a degedeni, a niin yi fan a ma. A sa a sa maala dɔxɔn, a xi. Ruti yi siga na yi dɔjin, a yi Boosu a mafelenni te, a yi a sa a san laben na. ⁸ Kɔε tagini, Boosu yi matugan, a xulun, a yi a maxete, a yi a tɛɛna paxanla saxin na a san laben na. ⁹ Boosu yi a maxɔdin, a naxa, “Nde i tan na?”

Ruti yi Boosu yabi, a naxa, “Mangana, n tan na a ra. I yengi dɔxɔ n xɔn ma, i yi n goronna tongo, bayo ε nun Nowemi barixi nen. Nayi, yandi, n futu.”

¹⁰ Boosu yi Ruti yabi, a naxa, “Alatala xa i baraka. I naxan ligaxi iki, na bata a

yita n na fa fala i bata nxɔ xabilan binya. Na binyen gbo dangu i mame gbeen na i bata naxan liga a xa. I nɔε banxulan pɔɛna nde fenje hali a findi se kannna ra hanma yiigelitɔna, koni i mi tinxi na ma. ¹¹ Awa Ruti iki, i nama xamin, i na wa sese xɔn ma a fala n xa, n na a lige i xa amasɔtɔ muxun birin i ya paxalan fajiyaan kolon taan kui. ¹² Nɔndin na a ra, fa fala nxu nun Nowemi barixin na a ra, koni xeme keden na, na nun Nowemi tagi so dangu n tan na. ¹³ Xi be to han tila xɔtɔnni, en na a matoε xa a tinje i goronna tonge. Xa a tin, na lan. Koni xa a mi tin, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi fa fala n tan, Boosu, i goronna birin tonge. Ruti, i sa han xɔtɔnni.” ¹⁴ Nanara, a yi a sa Boosu san laben na han xɔtɔnni. Koni a yi keli subaxani amasɔtɔ Boosu mi yi waxi a xɔn ma a muxe xa a kolon fa fala a yi na yi nun. ¹⁵ Benun Ruti xa siga, Boosu yi a fala a xa, a naxa, “I ya xunbeli domaan ba i ma, i yi a yifulun be yi.” Ruti yi a xunbeli domani sa. Boosu yi maala ligaseen ye tonge naanin e nun naanin pɔxɔn sa Ruti a xunbeli domani. Boosu yi Ruti rate a ma. A yi siga a ra taani. ¹⁶ Ruti a konna lixina, a mame yi a maxɔdin, a naxa, “N mamuxuna, nanse danguxi na?”

Ruti yi na feene birin yeba a xa Boosu naxan ligaxi a xa. ¹⁷ Ruti mɔn yi a fala a mame xa, a naxa, “Boosu maali ito soxi n yii nen, a n yii genla nama fa i fema.”

¹⁸ Awa, Nowemi yi a fala Ruti xa, a naxa, “Iki, dija han i yi a to a rapanma kii naxan yi. Boosu mi dɔxe fɔ a feni itoe birin yitɔn.”

4

Boosu yi Ruti futu

¹ Boosu yi siga taan so deen na, a sa dɔxɔ na. A yi na waxatin naxan yi, Elimɛlɛki bari boden yeteen yi fa, Boosu bata yi naxan ma fe fala Ruti xa nun. Boosu yi xemen xili, a naxa, “N xɔyina, fa, i fa dɔxɔ be.” A yi siga na yi a sa dɔxɔ. ² Awa, Boosu yi taan fori muxu fu xili alogo e fan xa fa dɔxɔ a fema. E to fa dɔxi na, ³ Boosu yi a fala a bari boden xa, a naxa, “Iki, Nowemi mɔn bata fa sa keli Moyaba yamanani, a waxi Elimɛlɛki a bɔxɔn mati feni, en bari bodena. ⁴ A lan i xa feni ito kolon. Awa, xa i waxi a sara

feni, a sara fonni itoe yee xari. Koni xa i mi waxi a xon ma, i na fala n tan Boosu xa amasoto xa i mi a sarama, a lan n tan yi a sara." Na xemen yi Boosu yabi, a naxa, "N tan a sarama nen."

⁵ Boosu yi xemen yabi, a naxa, "Nba, na lanxi. Koni xa i boxoni ito sara Nowemi ma, i Moyaba naxanla Ruti fan duxoma nen i ya naxanla ra alogo boxon xa lu a xemen keeni naxan faxaxi."

⁶ Xemen yi Boosu yabi, a naxa, "N tinma nen nayi, i yi na xeen sara amasoto xa n na tongo, a mi nae finde n keen na n ma diine xa. I tan xa a sara amasoto a mi lan n tan yi a sara."

⁷ Nba, na waxatini benun muxune xa yelin sare sodeni hanma benun e xa e yii seene masara e bode yi, keden yi a sankidin bama nen a sanni yamaan tagi, a yi a so boden yii naxan a seen sarama a ma. Na waxatini Isirayila kaane yi a yitama nen nayi fa fala feen birin bata jan e tagi.

⁸ Nanara xemeni ito yi a fala Boosu xa, a naxa, "I tan xa boxon sara." Xemen yi a sankidin ba a sanni, a yi a so Boosu yii. ⁹ Awa, Boosu yi a fala yamaan fonne birin xa e nun muxun naxanye yi na yi, a naxa, "E birin bata findi seren na to fa fala a n bata Elimelaki nun Kiliyon nun Malon ma seene birin sara naxanye Nowemi yii. ¹⁰ Naxan saxi na fari, Ruti Moyaba kaana, Malon ma kana gilen bata findi n ma naxanla ra. Nayi, faxa muxun kon kaane mi fulama a keen na. A xabilana fe sigama nen yeen na a muxun bonne ye e taani. E tan fonne bata findi seren na feni itoe yi."

¹¹ Awa, kuntigine nun muxun bonne yi Boosu yabi, e naxa, "Awa, nxu bata findi seren na. Alatala xa i ya naxanla liga alo Rakeli nun Leya naxanye dii wuyaxine bari, ne yi findi Isirayila yamaan na. Ala xa i findi se kanna ra Efarata bonsonna ye. I mon yi findi xili kan gbeen na Betelami taani. ¹² Alatala xa dii wuyaxi fi i ma fata na sungutunna Ruti ra, i xabilan yi gbo ayi alo Peresi mamandenne kii naxan yi Tamari naxan bari Yuda ma."

Boosu nun a mamandenne

¹³ Awa, Boosu yi Ruti tongo, a findi a naxanla ra. Alatala yi Ruti baraka, a

yi fudikan, a yi dii xemen soto. ¹⁴ Nayi, naxanle yi a fala Nowemi xa, e naxa, "En xa Alatala tantun amasoto a bata mamandenna fi i ma to naxan a yengi duxoma i xon ma. Ala xa diidini ito findi xili kan gbeen na Isirayila yamanani. ¹⁵ I rafan i mamuxun ma. Ruti mon bata fe fajan liga i xa hali dangu dii xeme solofere ra. Iki, Ruti bata mamandenna nde so i yii naxan i nii yifanma i ma, a yi i mali i ya foriyani." ¹⁶ Awa, Nowemi yi diin tongo, a yi a maso a ra, a yi a yengi duxo a xon ma.

¹⁷ E duxo bode naxanle yi Ruti a dii xemen xili sa Obedi. E yi a fala muxun birin xa, e naxa, "Nowemi bata mamandenna soto, dii xemen na a ra." Awa, Obedi yi Yese soto. Yese fan yi Manga Dawuda soto.

¹⁸ E bonsonna muxune xinle ni itoe ra, keli Peresi ma han sa duxo Manga Dawuda ra.

Peresi nan Xesiron soto.

¹⁹ Xesiron yi Rami soto.

Rami yi Aminadabo soto.

²⁰ Aminadabo yi Naxason soto.

Naxason yi Salimon soto.

²¹ Salimon yi Boosu soto.

Boosu yi Obedi soto.

²² Obedi yi Yese soto.

Yese yi Dawuda soto.

Samuyeli Singena Nabi Samuyeli nun Söli nun Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito xili saxi Nabi Samuyeli nan xun ma, naxan findi kitisa dānxen na benun mangane xa dōxo Isirayila yi. Ala a findi nen a yamaan xunbaan na waxati xōdexene yi. A findi nen nabiin na, a mōn yi mangayaan naba Isirayila yi. Isirayila kaane mi yi fa e wasa soma kitisane yi, e yi wa a Ala xa manga keden dōxo Isirayila yi kitisane funfuni. Hali Samuyeli to yi tondima, a yi yamaan waxōn feen liga fata Alaa yamarin na, a mangan dōxo naxan yi findixi Söli ra. Anu mafuren, Söli yi fe jaxine liga fōlo lan Ala ma han Ala yi ba a maliye. Nayi, Ala yi foningen Dawuda sugandi, naxan tima Söli funfuni. Dawuda yi findi Söli a walikēen na, na yi a xaran mangayaan wanle ma benun a xa findi mangan na. Koni, a yi a gi Söli bun ma naxan yi wama a faxa feni. Keli Samuyeli Singen sora 16 ma han a sora 30, Söli senben yi janma, koni Dawuda tan yi senben sōtōma. Kitabun yireni ito rajanma Söli faxa feen falan nan ma e nun a dii xēmene.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen fa fala a Ala nan keden a yamaan mangan na. Yamanani, muxu yo mi nōe mangaya tinxinxin ligē xa a mi a magodo Senben Birin Kanna Alaa mangayaan bun a kiin yeteni.

Xanaa Ala Maxandina

¹ Xēmēna nde yi na naxan yi kelixi Ramatayin-Sofimi yi, Efirami yamanan geya yirena. A yi xili nen Elikana, Yeroxamaa diina. Elihu nan Yeroxama sōtō. Toxu nan Elihu sōtō. Sufi Efirami kaan nan Toxu sōtō. ² Naxalan firin yi Elikana yii, boden xili Xana, a firinden xili Peninna. Peninna bata yi diine bari, koni dii yo mi yi Xana yii. ³ Jēē yo jēē Elikana yi kelima nen a konni, a siga Alatala Senben Birin Kanna batudeni Silo taani, a mōn yi saraxan bama a xa. Heli

a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi mēnna nin, Alatalaa saraxaraline nan yi e ra.

⁴ Elikana na yi saraxan ba lōxōn naxan yi, a yi nde fima a jaxanla Peninna ma nen e nun a dii xēmene nun a dii tēmene birin. ⁵ Koni a yi dōxōde firin nan soma Xana yii, bayo a yi rafan a ma, hali Alatala to a findi gbantan na. ⁶ Naxanla boden yi yēngēn gidima a ma nen waxatin birin, alogo a xa xōlo bayo Alatala bata a findi gbantan na. ⁷ Jēē yo jēē Xana na yi siga Alatalaa banxini, na fe kedenna yi ligama nen. A yēngēn gidi Xana ma han a wuga, a mōn mi yi sese donma. ⁸ Elikana a xēmēn yi a maxōdin, a naxa, “Xana, nanfera i wugama, i mōn mi i dēgema? Nanfera i xōlōxi? N tan mi fisa dii fu xa i tan yii ba?” ⁹ Lōxōna nde e yi Silo yi, donse donna to ba a ra, Xana yi siga Alatala Batu Banxin dēen na Saraxarali Heli yi dōxi dēnaxan yi. ¹⁰ A bōjēn yi xōlōxi, a Alatala maxandi, a wuga han! ¹¹ A a dē ti, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna, xa i yēen ti i ya walikēna marayarabin na, xa n ma fe rabira i ma, i yi kininkinin n ma, i dii keden fi n ma, n na a fima i ma nen i ya walikēen na a siin birin yi, a xunna mi biyē mume!” ¹² Xana yi Alatala maxandi waxati xunkuye, Heli yi a dēen matoma. ¹³ Xana yi falan tima a bōjēni, a dēen yi ramaxama koni sese mi yi mēma. Heli yi a miri a dōlōn nan a xunni. ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “I luma nen dōlo minni han waxatin mundun? Siga, i ba dōlōn minjē.” ¹⁵ Xana yi a yabi, a naxa, “En-en n kanna, jaxalan tōrōxin nan n na. N mi dōlo minxi. N be yi n ma kōntōfinla nan taxudeyi Alatala ra. ¹⁶ I nama n miri jaxalan jaxin na. N bata bu Ala maxandē, bayo n tōrōn nun sunun nin.” ¹⁷ Nayi, Heli yi a fala, a naxa, “Siga bōjē xunbenli, Isirayilaa Ala xa na so i yii i naxan maxōdinxi.” ¹⁸ Xana yi a fala, a naxa, “I ya konyin xa i ya fanna sōtō.” Xana yi siga, a a dēge. Xōlōn yi jan a yetagi. ¹⁹ Xōtōn xōtōn, Elikana nun a denbayaan yi keli, e e xinbi sin Alatala yetagi, e mōn yi xētē e konni Rama yi.

Samuyeli a dii jōrēyana

Elikana yi a jaxanla Xana kolon jaxanla ra, Alatala yi a maxandin yabi. ²⁰ Na waxatini, Xana yi fudikan, a diin bari, a yi a

xili sa Samuyeli, bayo a tan naxa, “N na a maxədinxi Alatala nan na.” ²¹ Na xanbi ra, Elikana mən yi siga Silo yi e nun a denbayana alogo e xa sa jəen saraxan ba Alatala xa e nun a xa a də tiin nakamali. ²² Koni Xana mi siga, bayo a a fala nən a xəmən xa, a naxa, “Diin na də ba waxatin naxan yi, n yi a xali alogo n xa a yita Alatala ra, a yi lu na yi waxatin birin.” ²³ A xəmənə Elikana yi a yabi, a naxa, “A liga alo a rafan i ma kii naxan yi. Lu be han a yi də ba. Alatala xa a falan nakamali.” Nayi, Xana yi lu Rama yi a diin namindeni.

²⁴ A to a də ba, hali a to yi xurun, a siga a ra Alatalaa banxini Silo yi e nun tura jəe saxan nun murutu fujin bənbeli keden nun minse kundi keden. ²⁵ E turaan kəe raxaba, e diin xali Heli fəma. ²⁶ Xana yi a fala Heli xa, a naxa, “Naxanli ito fe rabiraxi i ma ba naxan yi tixi be ləxəna nde Alatala maxandideni? Nəndin na a ra yati, n tan nan yi a ra. ²⁷ N yi diin naxan maxədinma Alatala ma, a tan ni i ra. ²⁸ N fan wama a fi feni Alatala ma a siin birin yi, Alatala nan gbee a ra.” E yi e xinbi sin Alatala bun ma.

2

Xana yi barikan bira Ala xa

¹ Xana yi Alatala maxandi, a naxa, Səwana n bəjəni Alatalaa fe ra. Alatala nan n xunnakelixi, n nəe gele n yaxune ma nən, bayo n səwaxi i ya kisina fe yi.

² Muxu yo mi sarijan alo Alatala. En ma Ala keden peen nan en kantan fanyen na.

Ala gbete mi na, ba i tan na.

³ E nama waso falane ti. E nama konbin ti, bayo Alatala, Ala na a ra naxan feen birin kolon, a muxune kəwanle birin makitima nən.

⁴ Sofa sənbe mane xanle bata kala, koni naxanye fanga mi gbo ne bata sənben sətə.

⁵ Naxanye yi lugoxi nun ne donseen fenma, koni kamən yi naxanye ma nun ne mako mi fa wanla ma. Naxalan gbantan bata dii soloferə bari,

koni naxan bata yi dii xəme wuyaxi bari, na bata a kui jan.

⁶ Alatala faxan tima, a kisin tima, a muxun nasigə laxira yi, a a bə na.

⁷ Alatala muxun fuxarə, a a bannə, a nde ragodə, a nde yitə.

⁸ A fangatarene rakele nən burunburunni, a tərə muxun nakeli xubeni. A e nun kuntigine radəxə yire kedenni manga gbədəne ma.

Alatala nan bəxə xənna bəten saxi, a tan nan a dəxə a funfuni.

⁹ A muxu təgəndiyaxine yisuxuma nən koni jaxudene ləma ayi nən dimini, bayo muxun mi nəən sətəma fangani.

¹⁰ Alatala na galanna xuiin namini a yaxune raxuyama ayi nən.

A tan nan kitisa gbeen na han bəxən danna.

A a yamaan mangan sənben gboma ayi nən, a a manga sugandixin fangan xun masama nən.

¹¹ Na xanbi ra, Elikana yi xetə a konni Rama yi, koni Samuyeli yi lu walideni Alatala xa, saraxarali Heli bun ma.

Heli a diine

¹² Fuyantenna nan yi Heli a diine ra, e mi yi Alatala kolon. ¹³ Saraxaraline namunna nan yi ito ra lan yamaan ma: Xa muxuna nde saraxan ba, saraxaralina walikəen yi a masoma nən suben jinmatəən na, wure binga də saxanna a yii. ¹⁴ A yi a rasin goronna kui hanma tundena hanma gbete. Wure binga na yi naxan birin səxən, na yi findima saraxaraliin nan gbee ra. Isir-ayila kaan naxanye birin yi fama Silo batu banxini, na nan yi ligama.

¹⁵ Koni, waxatina nde, benun e xa turen gan, saraxaralina walikəen yi fama nən a a fala saraxa baan xa, a naxa, “Fa suben gilin dixin na saraxaraliin xa. A mi tinjə i ya sube jinxin na, fə sube xindena.” ¹⁶ Xa na kanna a fala a xa, a naxa, “Sube turen xa gan singen, na xanbi ra, naxan na i kənen, i na tongo,” walikəen yi a yabima nən, a

naxa, “En-en, a so n yii iki, hanma n xa a tongo fangan na.”

¹⁷ Nayi, Heli a diine yi yulubi naxin nan tongoma Alatala mabinni, bayo saraxan naxan yi bama Alatala xa e mi yi binye yo saxi na ma. ¹⁸ Koni Samuyeli tan yi walima Alatala yetagi a banxulan noreyani, a maxidixi taa dugi saraxarali domani.

Samuyeli a denbayana fe

¹⁹ Nee yo nee, Samuyeli nga yi domadina nde degema nen, a a xali a diin yee ra, e nun a xemen na yi siga Silo yi neen saraxan badeni waxatin naxan yi. ²⁰ Heli yi dubama Elikana nun a naxanla xa iki, a naxa, “Alatala xa mamandenne fi i ma fata naxanli ito ra, naxan luyε na diin naxoni a naxan maxodin, a yi a fi Alatala ma.” Na xanbi ra, e yi xete e konni.

²¹ Alatala yi Xana ki, a yi dii xeme saxan bari e nun dii teme firin. Banxulan noren Samuyeli yi gboma Alatala yetagi.

²² Heli naxan bata yi fori, na yi a kolon, a diine yi naxan ligama Isirayila kaane ra, a mon yi a kolon fa fala e nun naxanle yi kafuma naxanye yi walima Naralan Bubun deen na. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera ε fe sifani itoe ligama? Bayo n na ε kewali naxina fe mema yamaan birin na. ²⁴ E lu n ma diine. N naxan mema ε xun ma Alatala a yamaan xon, na magaxu. ²⁵ Xa muxuna nde a boden haken tongo, Ala noe na kitin se nen, koni xa muxun yulubin liga Alatala ra, nde fa kitima?” Koni e mi e baba maxadi xuiin name bayo Alatala yi wama e faxes feni.

²⁶ Banxulan noren Samuyeli yi gboma nen tun, a yi rafan Alatala nun muxune ma.

²⁷ Sayibana nde yi fa Heli fema a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I benbane to yi konyiyani Misiran yi Firawona yii, n na n yete makenen nen e xa. ²⁸ Isirayila bonsenne birin tagi, n na i benba Haruna nan tongo alogo a xa findi saraxaraliin na, a wanla ke n ma saraxa ganden dexon, a wusulanna gan, a yi saraxarali domain so n yetagi. Saraxane Isirayila kaane naxanye ralima n ma teen na, n ne birin so nen i benbana denbayaan yii. ²⁹ Awa, nanfera ε yoxi n ma saraxane nun kiseene ma n naxanye yamarixi

n ma banxini? Nanfera i bata i ya diine binya dangu n tan na, ε yi ε yete ratura sube dungi fagine ra Isirayila kaane fama naxan na n xon, n ma yamana?’ ³⁰ Bayo a na kii nin, n tan Alatalaa falan ni ito ra, Isirayilaa Ala, n naxa, ‘N bata yi a fala i ya denbayaan xa, i bonsonna xa, han habadan ε findima nen n ma saraxaraline ra. Koni iki n na falama kenneeni, na fe mi fa a ra. N ne binyama nen naxanye na n binya, koni naxanye na n naxaxu, n ne rapaxuma nen. Alatalaa falan nan na ra. ³¹ A mi fa buma, n yi i ya denbayaan kala, e nun i bonsonna birin alogo fori nama lu. ³² I toron toma nen n ma banxini, feen birin yi liga ki faji Isirayila yamaan xa, koni fori yo mi luyε i ya denbayani. ³³ Xa n mi naxan ba n batuden dexon ma ε tan tagi, na luma nen alogo a xa xadan wugadeni e nun soxoleni, koni i yixetene birin faxama nen benun e xa fori. ³⁴ I taxamasenna toma nen naxan ligama i ya dii firinne ra, Xofini nun Finexasi. E firinna birin faxama nen loxo kedenni. ³⁵ Na xanbi ra, n saraxarali togondiyaxin fenje, naxan n waxonna lige. N yi a denbayaan nasabati. A ti n ma muxu sugandixin yee ra waxatin birin yi. ³⁶ Muxu yo na lu i ya denbayani na fama nen a xinbin sindeni a bun ma alogo a xa gbetina nde soto e nun buru dungina. A mon yi a fala, a naxa, Yandi, i xa tidena nde so n yii saraxaraline fema alogo n xa no balon sotodeni.’ ”

3

Alatala yi makenen Samuyeli xa

¹ Foningen Samuyeli yi walima Alatala xa Heli fema, Alatala yi falan tima nen na waxatini keden keden, fe toone alo xiye, ne mi yi wuya. ² Na waxatini Heli yi saxi a konni, a yene bata yi suxu folo a ra, a mi yi noe se toe. ³ Samuyeli fan yi xima, a yi saxi Alatala Batu Banxini Alaa Kankiraan fema. Benun subaxani, yire sarijanxin lenpun mon yi degema waxatin naxan yi, ⁴ Alatala yi Samuyeli xili. A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.” ⁵ A a gi, a siga Heli fema, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi, xete i si i sa.” Samuyeli mon yi sa a sa.

⁶ Alatala mən yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli!” Samuyeli mən yi keli a siga Heli fəma a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a yabi, a naxa, “N mi i xilixi n ma diina, si i sa.” ⁷ Samuyeli yeteen mi yi Alatala kolon, bayo a munma yi falan ti a xa han to.

⁸ Alatala mən yi Samuyeli xili a saxan-deni, a mən yi keli a siga Heli fəma, a yi a fala, a naxa, “N tan ni i ra, bayo i bata n xili.” Heli yi a kolon a Alatala nan yi foningen xilima. ⁹ Heli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Siga, i si i sa. Xa i xili xuiin me sənən, i xa a fala iki, i naxa, ‘Alatala, falan ti bayo i ya walikēen tuli matixi.’ ” Samuyeli yi sa a sa a funfuni.

¹⁰ Alatala yi fa, a ti na yi, a mən yi xinla ti, a naxa, “Samuyeli, Samuyeli!” Samuyeli yi a ratin, a naxa, “Falan ti, i ya walikēen tuli matixi.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “A mato, n feen ligama nən Isirayila yi, naxan yo na a me a tuli madəxəma ayi nən. ¹² Na ləxəni n feene birin nakamalima nən Heli fari n naxan falaxi a xili ma e nun a denbayaana. N mi sese luyē. ¹³ N bata yi a fala a xa, n naxa, n na a denbayaan makitima nən habadan! Amasəto a diine haken liga nən, a tan naxan yi na kolon, a mi e yikala na liga feen ma. ¹⁴ Nanara, n bata n kəlo Heli a denbayaan xa, n naxa, ‘Saraxa ba, kise ba, sese mi a denbayaan haken janjə.’ ”

¹⁵ Samuyeli yi lu saxi han xətənni. A yi Alatala a banxin dēene rabi. Samuyeli yi gaxuma a fe toxin yəbe Heli xa. ¹⁶ Koni Heli yi Samuyeli xili, a naxa, “Samuyeli, n ma diina.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra.”

¹⁷ Heli yi a maxədin, a naxa, “A falan mundun tixi i xa? Xa i Alaa fala keden peen luxun n ma, n wama nən tərən naxan xədxə a birin xa, a xa na sa i fari.” ¹⁸ Nayi, Samuyeli yi a birin yəba a xa, a mi sese luxun a ma. Heli yi a fala, a naxa, “Alatala na a ra. Naxan nafa a ma a xa na liga.”

¹⁹ Samuyeli yi gboma waxatin naxan yi, Alatala yi a xən ma. A yi tin Samuyeli a falan birin xa kamali. ²⁰ Na nan a liga Isirayila yamanan birin yi a kolon keli Dan han Beriseba, a Alatalaa nabiin nan

yi Samuyeli ra. ²¹ Alatala yi lu a yete makenənje Silo yi, a mini Samuyeli xa, a falan ti.

4

Alaa Kankiraan yi suxu yengeni

¹ Samuyeli a falan yi rali Isirayila birin ma.

Isirayila kaane yi mini Filisistine yengedeni. E yi e malan Ebeni-Eseri dəxən ma, Filisistine yi malanxi Afeki yi.

² Filisistine yi e ganla ti yenge sodeni Isirayila kaane yetagi, yengen yi fəlo. Filisistine yi Isirayila kaane nə, e yi muxu wuli naanin faxa na yengeni. ³ Muxu jəjəne so waxatin naxan yi gali malandeni, Isirayila fonne yi a fala, e naxa, “Nanfera Alatala bata a lu to Filisistine xa en nə? Awa, en siga! En sa Alatalaa Layiri Kankiraan* tongo Silo yi. En nun na xa mini, a yi en nakisi en yaxune fangan ma.” ⁴ Nayi, e yi muxune rasiga Silo yi, ne yi fa Alatalaa Layiri Kankiraan na, Sənbən Birin Kanna naxan dəxi maleka gubugubu kanne xun na. Saraxarali Heli a dii firinne, Xofini nun Finexasi yi Alaa Layiri Kankiraan xali.

⁵ Alatalaa Layiri Kankiraan so gali malandeni waxatin naxan yi, Isirayila birin yi sənə gbeeni te, bəxən yi xuruxurun.

⁶ Filisistine yi na me e yi maxədinna ti, e naxa, “Nanse sənə sənə xui ito ra Heburu kaane malandeni?” E to a kolon a Alatalaa Kankiraan bata so, ⁷ Filisistine yi gaxu. E naxa, “Alana nde bata so e gali malandeni! Gbalo feen bata en li naxan munma yi liga en na nun! ⁸ Gbalona en xa! Nde en nakise alani itoe ma naxanye Misiran kaane jaxankataxi kiin birin yi tonbon yireni? ⁹ E səbe so, e findi xəmene ra Filisistine! Xa na mi a ra, e findima nən Heburu kaane konyine ra alo e yi e konyiyani kii naxan yi. E tan xəmene xa yengen so səbeən na!”

¹⁰ Nayi, Filisistine yi yengen nakeli, e yi Isirayila kaane nə, birin yi a gi a konni. Na yi findi kala gbeen na. Isirayila sofaan muxu wuli tonge saxan yi faxa. ¹¹ Alaa Kankiraan yi xali, Heli a dii firinne yi faxa, Xofini nun Finexasi.

* 4:3: 4.3Layiri Kankirana fe mən sebexi Xəroyaan 25.10-22 kui.

Heli sayana fena

¹² Na lɔxɔn yeteni, xemena nde yi a gi yengen ma Bunyamin bɔnsɔnni Silo yi. A a dugine yibɔ sununi, a burunburunna sa a xunni. ¹³ A fe, Heli yi dɔxi gbɛdeni kiraan dɛxɔn. A a yee rakopinma bayo a bɔɣen yi dinma Alaa Kankirana fe ra. Xemen somatɔn taani, a yi na feen xibarun nali, taan birin yi gbelegbele. ¹⁴ Heli to na sɔnxɔ sɔnxɔ xuiin me, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nanse sɔnxɔ xui ito ra?” Xemen yi fa Heli fema mafuren. ¹⁵ Heli bata yi jee tonge solomanaanin jee solomasexe sɔtɔ, a yee bata yi danxu fefe. ¹⁶ Xemen yi a fala Heli xa, a naxa, “N baxi kelideni yengen nin, n nan n gixi to yeteen nin.” Heli yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligaxi n ma diina?”

¹⁷ Xeraan yi yabin ti, a naxa, “Isirayila kaane bata e gi Filisitine yee ra, na findixi kala gbeen nan na en ma ganla ma. Mɔn, i ya dii firinne, Xofini nun Finexasi bata faxa. Filisitine bata Alaa Kankiraan tongo.”

¹⁸ Xerana Alaa Kankirana fe fala waxatin naxan yi, Heli yi bira a xanbiraamaan na taan so deen dɛxɔn. A kɛen yi gira, a faxa, bayo a yi belebele, a mɔn bata yi fori. A bata yi kitin sa Isirayila yi jee tonge naanin. ¹⁹ A mamuxuna, Finexasi a jaxanla fudikanna nan yi a ra. A yi wama a bari feni. A yi Alaa Kankiraan tongo feen me, e nun a taje nun a xemen faxa fena, a yi a felen, a diin bari. Dii barin tɔrone yi a nɔ. ²⁰ A yi faxama waxatin naxan yi, jaxanla naxanye yi a dɛxɔn ma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I nama gaxu amasɔtɔ i bata dii xemen bari.” Koni a mi a me, a mi sese fala. ²¹ A yi a diin xili sa Ikabodi, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi.”† A na falaxi Alaa Kankiraan tongo feen nan ma e nun a taje nun a xemen jan fena. ²² A yi a fala, a naxa, “Binyen bata jan Isirayila yi bayo Alaa Kankiraan bata tongo.”

5

Layiri Kankiraan Filisitine konni

¹ Filisitine yi Alaa Kankiraan xali keli Ebeni-Eseri yi han Asadodi yi. ² E yi Alaa Kankiraan naso e gbee ala Dagɔn batu

banxini, e a dɔxɔ Dagɔn sawuran fema. ³ Na xɔtɔn bode, Asadodi kaane to keli, e Dagɔn sawuran li biraxi a yetagin ma bɔxɔni. A yi saxi Alatalaa Kankiraan fema. E mɔn yi a ti a funfuni. ⁴ Na xɔtɔn bode, e keli sinma, e a to a Dagɔn sawuran mɔn bata bira bɔxɔni Alatalaa Kankiraan yetagi. A gbindin nan gbansan yi fa luxi bayo a xunna nun a yiine bata yi gira a ma. Ne yi saxi so deen na. ⁵ Nanara, han to Dagɔn ma saraxaraline nun naxanye birin yi soma Dagɔn batu banxini Asadodi yi, e mi tima so deen yeteen na.

⁶ Alatala yi a yiin nagodo Asadodi kaane xili ma e nun a rabilinna. A yi e tɔrɔ a xexen nagodo e ra. ⁷ Asadodi kaane to na to, e yi a fala, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan nama lu en konni, bayo a yiin bata godo en xili ma e nun en ma ala, Dagɔn.” ⁸ E yi Filisitine kuntigine maxili e konni e yi e maxɔdin, e naxa, “En nanse ligama Isirayilaa Alaa Kankiraan na?” E yi e yabi, e naxa, “Isirayilaa Alaa Kankiraan xa xali Gati taani.” A yi xali Gati yi. ⁹ Koni a so nen tun Alatala yi a yiin nagodo na taan muxune xili ma. Magaxu fe gbeen yi liga. Muxune birin, keli fonna ma han dii jɔrena, xexen yi godo e ra. ¹⁰ Nayi, e yi Alaa Kankiraan xali Ekirɔn yi. Koni e so nen tun, Ekirɔn kaane yi sɔnxɔ gbeen te, e naxa, “E bata fa Isirayilaa Alaa Kankiraan na en konni, alogo en xa faxa.” ¹¹ E yi Filisiti kuntigine birin malan, e naxa, “E Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete a yamanani. A nama en faxa, en nun en ma yamana.” Bayo taana ngaani, faxa jaxin nun gaxun nan yi a ra, Ala yiin yi jaxu e ra. ¹² Muxun naxanye mi faxa, xexen yi godo ne ra. Taa muxune mawuga xuiin yi te han kore xɔnna ma.

6

Layiri Kankiraan yi raxete

¹ Alatalaa Kankiraan to kike solofere ti Filisitine yamanani, ² Filisitine yi e suxure ki muxune xili e nun e yiimatone, e naxa, “En nanse ligama Alatalaa Kankiraan na? E a fala nxu xa en na ito raxetema kii naxan yi a funfuni.”

† 4:21: Ikabodi bunna neen fa fala “Binyetareyana.”

³ E yi yabin ti, e naxa, “Xa ε Isirayilaa Alaa Kankiraan naxete, ε nama a kedenna raxete tun! E yangin saraxana nde fi Isirayilaa Ala ma. Nayi, ε yi yalanje nen, ε yi a kolon Ala ε tɔɔma naxan ma.”

⁴ Filisistine yi maxadinna ti, e naxa, “Nxu yangin saraxan mundun nasigama a ma?” E yi e yabi, e naxa, “Xexe sawuran xema daxin suulun, e nun yeε sawuran xema daxi suulun lan Filisiti kuntigine xasabin ma. Bayo fure siya kedenna nan ε suxu, ε nun ε kuntigine. ⁵ E xexe sawuran nun yeεne sawuran nafala naxanye ε yamanan kalama, ε yi binyen fi Isirayilaa Ala ma. Waxatina nde a a xɔlɔn janje nen ε tan nun ε alane nun ε yamanan ma. ⁶ Nanfera ε bɔɔeni xɔɔxɔma, alo Misiran kaane nun Firawona e bɔɔeni xɔɔxɔ kii naxan yi? Ala to e paxankata, e mi yi Isirayila kaane bejin ba, e siga? ⁷ Awa iki, ε wontoro nene keden nafala, ε jinge nga firin tongo naxanye bunduma, xun xidi wudin munma xidi naxanye xunna ma. E jinge ngane xidi wontoron na, ε yi e diine xidi sansanna kui. ⁸ E Alatalaa Kankiraan tongo, ε a dɔxɔ wontoron kui, ε yi se xema daxine sa a fema kankirana nde kui, ε naxanye bama yangin saraxan na a xa. Na xanbi ra, ε yi wontoron bejin a siga. ⁹ E lu a matoε. Xa jinge gilene Isirayila kiraan suxu, Beti-Semesi binni, na bunna nen a Ala nan gbaloni ito ragidixi, xanamu en na kolonje, a a yiin xa mi fureni ito ragidixi en ma, koni a en sɔtɔxi na kii nin tun.”

¹⁰ E yi na liga. E yi jinge bundulaan firin tongo, e yi e xidi wontorone ra, e yi e diine raso sansanna kui. ¹¹ E yi Alatalaa Kankiraan dɔxɔ a kui e nun yeε sawuran nun xexe sawura xema daxine yi naxan kui. ¹² Njinge bundulane yi siga e tinxinni Beti-Semesi kiraan xɔn ma. E yi bira kira kedenna fɔxɔ ra e lu wuge. E mi siga e kɔmenna ma, e mi siga e yiifanna ma. Filisiti kuntigine yi bira wontoron fɔxɔ ra han Beti-Semesi danna ra.

¹³ Beti-Semesi kaane yi lanbanni murutu xabadeni. E to kankiraan to, e paxan. ¹⁴ Wontoron yi Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen li, a yi ti gemε belebelen fema. Yamaan yi wontoro wudine yibɔ, e jinge bundulane ba saraxa gan daxin na Alatala

xa. ¹⁵ Lewi bɔnsɔnna muxune yi Alatalaa Kankiraan nagodo e nun xema seene yi kankiraan naxan kui, e yi e sa gemε gbeen fari. Na lɔxɔni, Beti-Semesi kaane yi saraxa gan daxine nun saraxa gbete ye ba Alatala xa. ¹⁶ Filisiti kuntigi suulunne to ne birin to, e xete Ekiron yi na lɔxɔn yeteni.

¹⁷ A tan ni i ra Filisistine xexe sawura xema daxin naxanye ba yangin saraxan na Alatala xa: Asadodi taan keden, Gasa keden, Asikalɔn keden, Gati keden, e nun Ekiron keden. ¹⁸ Yeε sawura xema daxine fan xasabin yi na kii nin, taa keden keden, Filisistine kuntigine dɔxi naxanye xun na, taa makantanxine nun e banxidene. Na gemε xungbena, e Alatalaa Kankiraan dɔxɔ naxan fari, a mɔn na yi han to Yosuwe Beti-Semesi kaana a xeen ma.

¹⁹ Koni Marigin yi Beti-Semesi kaana ndee faxes han muxu tonge solofere, bayo e Alatalaa Kankiraan kui to nen. Yamaan yi sunu, bayo Alatala bata yi e tɔɔ ki fapi. ²⁰ Na xanbi ra, Beti-Semesi kaane yi a fala, e naxa, “Nde nɔε tiye Alatala yetagi, Ala sarijanxina? En xa a kankiraan xali minen, a xa ba be?” ²¹ E xerane rasiga Kiriyati-Yeyarin yi, e naxa, “Filisistine bata fa Alatalaa Kankiraan na, ε fa a tongo, ε a xali ε konni.”

7

¹ Kiriyati-Yeyarin kaane yi fa, e fa Alatalaa Kankiraan tongo, e a xali Abinadabo a banxini, naxan yi geyaan fari. Na xanbi ra, e yi Abinadabo a dii Eleyasari findi kantan muxuna.

Isirayila yi Filisistine nɔ

² Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɔ xanbini Kiriyati-Yeyarin yi, waxati xunkuye yi dangu, jeε mɔxɔje. Isirayila kaane yi e mawuga xuini te Alatala ma. ³ Nayi, Samuyeli yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa ε xetexi ε bɔɔen birin nan na Alatala fema, ε ba ala xɔɔene nun Asitarate suxurene batuε, ε fa Alatala ma, ε a tan kedenna batu. Nayi, a ε bε Filisistine senben bun.” ⁴ Isirayila kaane yi Baali nun Asitarate suxurene ba e tagi, e yi Alatala batu. ⁵ Samuyeli yi a fala, a naxa, “E Isirayila birin malan Misipa yi, n na Alatala maxande ε xa.”

⁶ E yi e malan Misipa yi, e igen ba, e yi a rabōxōn Alatala xa saraxan na. E sunna suxu na lōxōni. E yi e ti a ra, e naxa, “Nxu bata Alatala yulubin tongo.” Samuyeli yi findi Isirayila kaane kitisaan na Misipa yi.

⁷ Filisistine to a mē a Isirayila kaane malanxi Misipa yi, e kuntigi suulun yi a ragidi a e xa sa e yēngē. Isirayila kaane yi na mē e gaxu Filisistine yēē ra. ⁸ Isirayila kaane yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “I nama nxu rabēnin. Lu Alatala maxandē, en ma Ala, alogo a xa en nakisi Filisistine ma.” ⁹ Samuyeli yi yēxēē diin ba saraxa gan daxin na Alatala xa. A yi Alatala maxandi Isirayila xa, Alatala yi a yabi. ¹⁰ Samuyeli yi saraxa bani waxatin naxan yi, Filisistine yi fa Isirayila yēngēdeni. Na lōxōni Alatala yi galan xuiin namini Filisistine xili ma, a e ti kiraan xōn, Isirayila kaane yi e nō. ¹¹ Isirayila ganla yi keli Misipa yi, e Filisistine nō, e yi e kedi han Beti-Kari xun ma. ¹² Samuyeli yi gēmēn tongo, a a dōxō Misipa nun Seni tagi, a a xili sa “Mali Gēmē Na.” A yi a fala, a naxa, “Alatala bata en mali han be.” ¹³ Nayi, Filisistine yi yagi na, e mi fa xētē Isirayila bōxōn ma mumē! Alatala yi Filisistine yēngē Samuyeli a siimayaan birin yi. ¹⁴ Filisistine bata yi taan naxanye rasuxu Isirayila kaane yii, ne yi xētē Isirayila ma e nun e rabilinne, keli Ekirōn han Gati yi. Bōpē xunbenla yi lu Amarine nun Isirayila kaane tagi.

¹⁵ Samuyeli yi findi Isirayila kitisaan na a siimayaan birin yi. ¹⁶ Nēē yo jēē, a yi danguma Beteli yi nēn siga Giligali nun Misipa yi, a yi Isirayila makitima mēnne birin yi. ¹⁷ A mōn yi xētē a konni Rama yi, a yi kitin sama dēnaxan yi Isirayila xa. A bata yi saraxa ganden nafala Alatala xa dēnaxan yi.

8

Isirayila yi wa mangan dōxō feni

¹ Samuyeli fori waxatin naxan yi, a a diine dōxō Isirayila kitisane ra. ² A diin forimaan yi xili nēn Yoweli, a firinden xili Abiya. E yi kitisani Beriseba nin. ³ Koni e kēwanle mi yi ligaxi alo e baba. E yi biraxi gbetin nan fōxō ra sōtō kii paxini. E yi dimi

yi seene rasuxuma mayifuni, e yi kiti paxin sama.

⁴ Nanara, Isirayila fonne birin yi e malan e siga Samuyeli konni Rama yi. ⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “A mato, Samuyeli i tan bata fori, i ya diine mi luxi alo i tan. Nayi, mangan dōxō nxu xun na alo a ligama yamanan bonne yi kii naxan yi.” ⁶ Samuyeli yi xōlō ki faji e to a falaxi, e naxa, “Mangan so nxu yii a xa nxu kiti.” Samuyeli yi Alatala maxandi. ⁷ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Yamaan xuiin namē e naxan birin falama i xa, bayo e mi e mēxi i tan na. E e mēxi n tan nan na alo e mangana. ⁸ Xabu n fa e ra sa keli Misiran yi, e xētē nēn n fōxō ra e ala gbētēne batu. To, e mōn na ligama i fan na. ⁹ Nanara, tin e mawuga xuiin ma koni i e rakolon sōbēēn na, i yi a fala e xa naxan findima mangana sariyan na e fari.”

¹⁰ Samuyeli yi Alatalaa falan birin ti yamaan xa naxanye yi a maxōdinma mangan ma, ¹¹ a naxa, “Mangana sariyane findima itoe nan na ē fari: A ē dii xēmēne tongoma nēn e findi sofane ra, e a yēngē so wontorone ragi, e te soone fari xanamu e yi e gi a wontorone yēē ra. ¹² Ndee findima nēn kuntigin na sofa wuli keden xun na xanamu sofa tonge suulun xun na. Ndee gbētēye a xēēn bima nēn, ndee yi a xēēn xaba. Ndee yi yēngē so seene rafala e nun wontoro wali seene. ¹³ A ē dii tēmēne tongoma nēn latikōnōn nafalane ra e nun kudi soone xanamu buru ganne. ¹⁴ A ē xēē sensenne rasuxuma nēn, ē manpa bili nakōne nun ē oliwi bili xēēne, a e so a walikēne yii. ¹⁵ A ē siseene nun ē bogi seene yaganna tongoma nēn, a yi e so a kuntigine nun a walikēne yii. ¹⁶ A ē walikē xēmēne nun paxanle nun ē jinge sensenne nun sofanle tongoma nēn, e wanla kē a tan xa. ¹⁷ A ē xuruse kurune yaganna tongoma nēn, ē tan yētēēn yi findi a konyine ra. ¹⁸ Na lōxōni ē sōnxōma nēn ē mangan xili ma ē naxan sugandixi, koni na lōxōni Alatala mi ē yabima.”

¹⁹ Isirayila kaane yi tondi Samuyeli a falan namē. E naxa, “En-ēn! Nxu wama mangana nde xa lu nxu xun na. ²⁰ Nxu fan yi lu alo yamanan bonne, nxō mangan yi sariyan sa, a ti nxu yēē ra nxō yēngēne yi.” ²¹ Samuyeli yi Isirayila kaane falan birin

name, a yi a fala Alatala xa. ²² Alatala yi Samuyeli yabi, a naxa, “E xuiin name, i yi mangan dɔxɔ e xun na.” Samuyeli yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “E siga ε konne yi.”

9

Sɔli yi Samuyeli kolon

¹ Muxu kɛndɛna nde yi Bunyamin bɔnsɔnni, a xili Kisu, Abiyeli a diina. Serori nan Abiyeli sɔtɔ. Bekorati nan Serori sɔtɔ. Bunyamin bɔnsɔnna nde Afiya nan Bekorati sɔtɔ. ² Diina nde yi Kisu yii naxan yi xili Sɔli. Dii xɛmɛ tofapin nan yi a ra. A jɔxɔ yo mi yi Isirayila yi. A xunna yi yite bonne birin xa.

³ Lɔxɔna nde Kisu a sofali gilene yi lɔ ayi. Kisu yi a fala a dii Sɔli xa, a naxa, “Walikɛ keden tongo ε sa sofanle fen.” ⁴ A yi Efirami geyane yisiga, a Salisa yamanani siga, e mi e to. E dangu Saalimi mabinni, koni e mi sofanla to. A mɔn yi dangu Bunyamin ma yamanani e mi sese to. ⁵ E Sufi yamanan li waxatin naxan yi, Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “En xɛtɛ banxini, xanamu n baba jinanma nɛn sofanle e fe ra, a kɔntɔfili fɔlɔ en ma fe ra.”

⁶ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, “A mato, sayibana nde taani ito yi en yɛɛ ra, muxu kɛndɛn na a ra. A na naxan fala, a kamalima nɛn. En siga mɛnni iki. Waxatina nde a kiraan yite en na nɛn en sigɛ naxan xɔn.”

⁷ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Koni xa en siga, en nanse xalima na sayiban yɛɛ ra? Bayo donse yo mi fa en ma sagbane kui, sese mi en yii en naxan fiyɛ sayiban ma. Nanse en yii?” ⁸ Walikɛɛn yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Wure gbeti fixɛn garamu saxan n yii, en na so a yii alogo a xa kiraan yita en na.”

⁹ Waxati danguxini Isirayila yi, xɛmɛn naxan yi sigama Ala maxɔdindeni a yi a falama nɛn, a naxa, “E fa, en siga fe toon konni.” Bayo en naxan ma to a “Nabina” a fɔlɔni e yi a falama nɛn na ma a “Fe toona.”

¹⁰ Sɔli yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, “Na lanxi. En siga.” E yi siga taani sayiban yi dɛnaxan yi. ¹¹ E to yi tema taani, e sungutunne li mɛnni siga ige badeni. E yi e maxɔdin, e naxa, “Fe toon be ba?”

¹² E yi e yabi, e naxa, “Ɔn, a i yɛɛ ra, koni siga iki sa bayo a bata fa taani to amasɔtɔ saraxa ba daxin na to yamaan xa geyaan ma saraxa badeni. ¹³ E na so taani waxatin naxan yi, ε a toɛ benun a xa te geyaan ma a dɛgedeni saraxa badeni. Yamaan mi e dɛgɛ fɔ a na fa bayo a tan nan saraxan dubama. Na xanbi ra, muxu xilixine yi e dɛge. E te iki sa! E a lima nɛn na.” ¹⁴ E yi te taani. E to yi soma taani, Samuyeli yi mini e ralandeni, a tematɔɔn geyaan ma saraxa badeni. ¹⁵ Benun na lɔxɔni, Alatala bata yi Samuyeli rakolon nun, ¹⁶ a naxa, “Waxatini ito yi tila, n Bunyamin kaana nde yitama i ra nɛn. A masusan a sugandi feen na alogo a xa findi n ma yamana Isirayila yɛɛratiin na. A n ma yamaan nakisima nɛn Filisitine fangan ma. N bata n ma yamana tɔrɔn to bayo, e wuga xuiin bata n li.”

¹⁷ Samuyeli to Sɔli to, Alatala yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛn ni i ra, n naxan ma fe fala i xa. A tan nan tima n ma yamaan xun na.” ¹⁸ Sɔli yi a maso Samuyeli ra taan dɛɛn na, a naxa, “A fala n xa yandi, fe toona banxin minɛn yi?”

¹⁹ Samuyeli yi Sɔli yabi, a naxa, “N tan nan fe toon na. E siga n yɛɛ ra geyaan ma saraxa badeni, bayo ε dɛgema nɛn n xɔn to. Tila xɔtɔnni n na yelin i ya maxɔdinna ngaan yabɛ, n na a luyɛ i siga. ²⁰ I nama kɔntɔfili i ya sofali gilene fe ra naxanye lɔxi ayi a xii saxanna nan to. E bata to. Koni Isirayila kaane birin waxi nde xɔn ma, ba i tan nun i babaa denbayaan na?”

²¹ Sɔli yi yabin ti, a naxa, “Bunyamin bɔnsɔnna xa mi n tan na, Isirayila bɔnsɔn xuridina? Bunyamin xabilan birin mi danguɛ n ma xabilan na ba? Nayi, nanfera i fe sifani ito falama n ma?”

²² Samuyeli yi Sɔli nun a walikɛɛn tongo, a e xali donse dondeni, a yi e dɔxɔ dɔxɔde xungbeni muxu tonge saxan jɔxɔn yi dɛnaxan yi. ²³ Samuyeli yi a fala kudi soon xa, a naxa, “Fa suben na n naxan soxi i yii alogo i xa a dɔxɔ muxuna nde yɛɛ ra.”

²⁴ Kudi soon yi sa danban nun sube gbɛtɛ tongo a yi e sa Sɔli yɛtagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Na nan namaraxi i xa. A don bayo a yi dɔxi i tan nan yɛɛ ra. N na a falaxi e xa nɛn, n naxa, ‘Xɔjɛna nde fama nɛn n xɔn.’ ” Nayi, Sɔli yi a dɛge na lɔxɔni e nun

Samuyeli. ²⁵ E yi godo taani keli geyaan ma saraxa badeni. Samuyeli nun Söli yi falan ti a banxin köe ra. ²⁶ Na xötön bode e keli subaxa. Samuyeli yi Söli xili, a naxa, “E xa e yitön, n xa sa e ti kira yi.” Söli to keli, e nun Samuyeli yi mini. ²⁷ E to taan danna li, Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “I ya walikéen yamari a xa siga yéen na.” Na yi siga yéen na. Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Ti be singen, n xa Alaa falan nali i ma.”

10

¹ Samuyeli yi ture saseen tongo a turen susan Söli xunni, a yi a sunbu, a naxa, “Alatala yetéen bata i masusan, a i findi a yamaan yeeratiin na. ² I na keli n fema to, i xeme firin lima nen Rakeli bilinganna yireni, Selisa taani Bunyamin yamanan danna ra. E ito falama nen i xa, e naxa, ‘I sigaxi sofanla naxanye fendeni, e bata to. I baba mi fa a mirima e ma, koni a kontofilixi e tan nan ma fe ra. A naxa: N xa nanse liga n ma diina fe ra?’ ³ I na keli menni, i sigama nen han Taboro wudi gbeena. Menni i lanma nen xeme saxan na, e sigama Alabatudeni Beteli yi. Na nde keden sii saxan xalima nen, buru saxan taranma nen a firinden yii, manpa kundi keden yi taran a saxanden yii. ⁴ E i xöntönma nen e buru firin so i yii, i yi a rasuxu. ⁵ Na xanbi ra, i soma nen Gibeya-Elohimu taani, Filisitine ganla malanxi denaxan yi. I nema soma taani, ilanma nen nabi ganla ra keli geyaan ma saraxa badeni. Konden maxane nun tanban maxane nun xulen fene nun bōlōn maxane sigama e yee ra, nabine yi nabiya falane ti. ⁶ Nayi, Alatalaa Nii Sarijanxin godoma i ma nen senbeni, i yi nabiya falane ti e xōn. I maxetema nen, i findi muxu gbete ra. ⁷ Na taxamasenne birin na liga, i na naxan to a liga daxin na, i xa na liga bayo Ala i xōn. ⁸ I sigama nen n yee ra Giligali yi, n ni i lima na alogo saraxa gan daxine xa ba e nun bōje xunbeli saraxane. Koni, fō i xa n mamē xii solofere, n na fa, n na fale i xa i lan i xa naxan liga.”

⁹ Söli keli nen Samuyeli fema tun, Ala yi xaxili gbete so a yii, taxamasenne itoe birin yi liga na lōxōn yeteni. ¹⁰ Söli nun a walikéen Gibeya li waxatin naxan yi, e yi nabi ganla li na. Alaa Nii Sarijanxin yi

godo Söli ma, a yi sa e fari e nabiya falane yi. ¹¹ Naxanye birin yi a kolon a fōlōni, ne to a to nabine ye, a nabiya falane tima, e yi a fala e bode tagi, e naxa, “Nanse ligaxi Kisu a diin na? Söli fan bata findi nabiiin na ba?” ¹² Menna muxuna nde yi yabin ti, a naxa, “Nde nabine baba ra?” Sandan minixi menna nin: “Söli fan nabine ye ba?”

¹³ A to yelin nabiya falane tiye, a siga geyaan ma saraxa badeni. ¹⁴ Söli sōxō yi a fala Söli xa e nun a walikēna, a naxa, “E yi sigaxi minen yi?” Söli yi a yabi, a naxa, “Sofali gilene fendeni. Koni nxu mi sese to, nxu yi siga Samuyeli fema.” ¹⁵ Söli sōxō yi a fala, a naxa, “A ye ba n xa Samuyeli naxan falaxi e xa.” ¹⁶ Söli yi a yabi, a naxa, “A fala nxu xa nen a sofali gilene bata to.” Koni a mi sese fala a xa a mangayana a fe yi Samuyeli naxan fala.

¹⁷ Samuyeli yi Isirayila yamaan xili Alatala yetagi Misipa yi. ¹⁸ A yi a fala Isirayila kaane xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan Isirayila raminixi Misiran yi. N tan nan e xunbaxi Misiran kaane yii e nun yamanan bonna naxanye yi e naxankataxi.’ ¹⁹ To e bata e me e Ala ra naxan e rakisi e tōrōne nun e gbalone birin ma. E naxa, ‘Mangan dōxō nxu xun na.’ Awa, e fa e yete yita Alatala ra bōnsōn yeen nun xabila yeen ma.”

²⁰ Samuyeli yi Isirayila bōnsōnne birin xili, Bunyamin bōnsōnna yi sugandi. ²¹ Awa, a yi Bunyamin bōnsōnna birin xili xabila yeen ma, Matiri a xabilan yi sugandi. Dōnxen na, Kisu a dii xemen Söli yi sugandi. E yi a fen, koni e mi a to. ²² E mōn yi Alatala maxōdin, e naxa, “Xemeni ito bata fa be yi ba?” Alatala yi e yabi, a naxa, “A luxunxi goronne ye.” ²³ E yi e gi, e sa a ba na yi, a yi ti yamaan ye. A xunna yi yite bonne birin xa. ²⁴ Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E a mato, Alatala naxan sugandixi! A nōxōn mi yamaan mumēen ye.” Yamaan birin yi sōnxō, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi a ma!”

²⁵ Samuyeli yi mangaya sariyan ye ba yamaan xa, a a sebe kedin kui, a naxan sa Alatala fema. Dōnxen na, a Isirayila kaane birin nasiga e konne yi. ²⁶ Söli fan yi siga a konni Gibeya yi. Muxu kēdena ndee yi sa a mati Ala bōje fajin sa naxanye yi. ²⁷ Koni

fuyantenna ndee yi a fala, e naxa, “Xemēni ito nxu rakisima di?” E yi a rapaxu e mi sese fi a ma. Koni Sōli yi a dundu.

11

Sōli yi Yabesi taan xunba

¹ Nba, Amonine mangan Naxasi yi fa Yabesi-Galadi taan nabilin. Yabesi taan xemene birin yi a fala a xa, e naxa, “Layirin xa xidi en tagi, nxu findi i ya konyine ra.” ² Amonin mangan Naxasi yi e yabi, a naxa, “Na bata fan, n bata tin lanna xa so en tagi, koni fō ito xa liga: N xa ε birin yiifari ma yēene sōxōnje ayi, n yi Isirayila birin nayagi.” ³ Yabesi taan fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xii solofere fi nxu ma, alogo nxu xa xerane rasiga Isirayila bōxōn birin yi. Xa muxē mi fa nxu rakisideni, nxu nxu yete so i yii.” ⁴ Xerane to siga Gibeya yi, Sōli a taani, e feni itoe dēntēge yamaan xa, birin yi a wuga xuini te.

⁵ Sōli yi kelima xēen ma e nun a jingene, a maxōdinna ti, a naxa, “Nanfera yamaan birin wugama?” E yi Yabesi kaane falan yēba a xa. ⁶ Sōli to falani ito mē, Alaa Nii Sariṇanxin yi godo a ma sēnbeni, a yi xōlō kati! ⁷ A yi jinge firin tongo, a yi e yisēge a dungin dungin na, a xerane rasiga, a e xa ne xali Isirayila bōxōn birin yi. E naxa, “Naxan yo mi bira Sōli nun Samuyeli fōxō ra na kanna jingene ligama ikiini.” Yamaan yi gaxu Alatala yēē ra, e yi e malan alo muxu kedenna. ⁸ Sōli yi e tēnge Beseki yi, Isirayila xemene muxu wuli kēme saxan, Yuda xemene muxu wuli tonge saxan. ⁹ Xeraan naxanye fa, e yi a fala ne xa, e naxa, “E sa ito fala Yabesi-Galadi muxune xa, ε naxa, ‘Benun sōgen xa xōlō tila ε kisin sōtōma nēn.’ ” Xerane to fa na fala Yabesi muxune xa, e yi paxan. ¹⁰ E yi a fala Amoni kaane xa, e naxa, “Nxu nxu yete soma nēn ε yii tila, ε yi nxu raba ε waxōn kiini.”

¹¹ Na xōtōn bode, Sōli yi a ganli taxun dōxōde saxan. E so Amoni gali malandeni kōe dōnxen na. E yi Amonine faxa han sōgen yi xōlō. Muxu jēpene yi xuya ayi hali muxu firin mi lu e bode fari.

¹² Yamaan yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Nde yi a falama a Sōli nama lu en xun na? Fa na muxune ra, nxu xa e faxa!” ¹³ Koni

Sōli yi a fala yamaan xa, a naxa, “Muxu yo mi faxama to lōxōni, bayo Alatala bata Isirayila rakisi to.”

Sōli a mangayana fe

¹⁴ Na xanbi ra, Samuyeli yi a fala yamaan xa, a naxa, “E fa be, en siga Giligali yi alogo en mōn xa Sōli a mangayana fe fala.”

¹⁵ Yamaan birin yi siga Giligali yi. E yi Sōli findi mangan na Giligali yi Alatala yetagi. E bōje xunbeli saraxane ba Alatala yetagi mēnni. Sōli nun Isirayila yamaan birin yi paxapaxan gbeen naba.

12

¹ Samuyeli yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “N bata ε xuiin name ε naxan birin falaxi. N bata mangan dōxō ε xun na. ² Iki mangan ni i ra naxan tima ε yēē ra. N tan bata fori n xunsexen bata fuga. N ma diine fan be ε tagi. N bata ti ε yēē ra keli n dii jōren ma han to. ³ N tan ni i ra, n tixi ε yetagi. E n yabi Alatala yetagi e nun a muxu sugandixina. N na nde a jinge tongo? N na nde a sofali tongo? N na nde paxankata? N na nde tōrō? N dimi yi seen nasuxu nde ra alogo n xa n yēēn naxi a fe paxin ma? Xa n na nde keden peen tongo nēn, n na raxetema nēn.” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “I mi nxu paxankataxi. I mi nxu tōrōxi. I mi se rasuxi muxu yo yii.” ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala nan ε seren na, a muxu sugandixin nan ε seren na to lōxōni, a ε mi sese to n yii.” E naxa, “Seren nan a tan na.”

⁶ Samuyeli mōn yi a fala yamaan xa, a naxa, “Alatala nan Musa nun Haruna tongo alogo ε benbane xa mini Misiran yi. ⁷ Awa iki, ε ti kitisadeni Alatala yetagi. Alatala fe fapin naxanye ligaxi ε nun ε benbane xa, n ne rabirama nēn ε ma. ⁸ Yaxuba fa xanbini Misiran yi, ε benbane yi Alatala maxandi e mali feen na. Alatala yi Musa nun Haruna rafa, e ε benbane ramini Misiran yi, e yi e radōxō be. ⁹ Koni e yi jinan Alatala xōn, e Ala. Nanara, a yi tin e yi so Sisera yamarin bun, Xasori gali mangana. A mōn yi e so Filisistine yii e nun Moyaba mangan yii, naxanye yi e yēngema. ¹⁰ E mōn yi Alatala maxandi, e naxa, ‘Nxu bata yulubin liga, bayo nxu bata Alatala rabējin nxu yi Baali

nun Asitarate suxurene batu. Koni iki, nxu xunba nxu yaxune yii fa, nxu i batuε.’
¹¹ Awa, Alatala yi Yerubali rafa e nun Bedani nun Yefeta, dɔnxɛn na n tan Samuyeli, alogo ε xa xunba ε yaxune yii naxanye ε rabilinxi. E yi lu kantanna kui. ¹² Koni ε to Amonine manga Naxasi to fε ε xili ma, ε yi a fala n xa, ε naxa, ‘Nxu wama mangan xɔn, a xa nxu yamari.’ A yi luxi alo Alatala mi yi ε mangan na. ¹³ Awa, ε bata a sɔto ε mangan naxan sugandixi, ε bata naxan maxɔdin. Alatala bata mangan dɔxɔ ε xun na. ¹⁴ Xa ε gaxu Alatala yεε ra, ε yi a batu, xa ε a xuiin name, xa ε mi murute Alatalaa yamarine ma, nayi ε nun ε mangan xa bira Alatala fɔxɔ ra, ε Ala. ¹⁵ Koni xa ε mi Alatala xuiin name, xa ε murute Alatalaa yamarine bun, nayi Alatala ε yengema nɛn, alo a liga ε benbane ra kii naxan yi. ¹⁶ Iki, ε yitɔn ε yi fe gbeen mato Alatala naxan ligama ε yetagi. ¹⁷ To xa mi murutu xaba waxatin na ba? N na Alatala maxandima nɛn, a yi galanna nun tulen nagodo. Nayi, ε ε kala fe gbeen kolonma nɛn Alatala yεε ra yi, ε to mangan dɔxɔ feen maxɔdinxi.”

¹⁸ Samuyeli yi Alatala maxandi. Na lɔxɔn yetɛni, Alatala yi galanna nun tulen nafa. Yamaan birin yi gaxu Alatala yεε ra e nun Samuyeli. ¹⁹ Yamaan birin yi a fala Samuyeli xa, e naxa, “Alatala maxandi, i ya Ala, i ya walikene xa, alogo nxu nama faxa, bayo nxu bata mangan maxɔdin feen sa nxɔ yulubine birin fari.” ²⁰ Samuyeli naxa, “E nama gaxu. E bata fe ɲaxini ito birin liga, koni ε nama xete Alatala fɔxɔ ra, ε Alatala batu ε bɔɲɛn ma feu! ²¹ E nama bira suxurene fɔxɔ ra fuyan! Naxanye mi nɔε maliin tiye, e mi marakisin tiye, bayo ala fuune nan e tan na. ²² Alatala mi a yamaan nabɛɲɲɛ a xili gbeena fe ra, bayo a tan yetɛɛn nan tinxi ε findi a yamaan na. ²³ Alatala xa n fan natanga yulubi tongon ma, n tondi a maxandε ε xa! N na ε xaranma nɛn kira faɲin nun tinxinna ma. ²⁴ E gaxu Alatala yεε ra tun! E a batu lannayani ε bɔɲɛn ma feu! A mato, a fe gbeen naxanye ligaxi ε xa. ²⁵ Koni xa ε lu fe ɲaxin lige, ε raxɔrima nɛn, ε tan nun ε mangan na.”

13

Isirayila yi murute Filisitine ma

¹ Sɔli findi mangan na a ɲεε tonge saxanden nan ma, a yi ɲεε tonge naanin nun firin ti mangayani Isirayila yi. ² Sɔli yi xεmε wuli saxan sugandi Isirayila kaane ye. Wuli firin yi a fεma Mikimasi yi e nun Beteli geyane fari. Wuli keden yi lu Yonatan fεma Gibeya yi Bunyamin bɔxɔni. A yi yama dɔnxɛne rasiga e konne yi. ³ Lɔxɔna nde Yonatan yi fu Filisitine gali malanden ma naxan yi Geba yi. Filisitine yi na mε. Sɔli yi xɔtaan fe bɔxɔn yiren birin yi. A yi a fala, a naxa, “Heburune xa a mε!” ⁴ Isirayila birin yi a mε a Sɔli bata fu Filisitine gali malanden ma, a yi rapaxu Filisitine ma alo se kunxin xirina. Nayi, muxune birin yi maxili, e yi malan Sɔli fεma Giligali yi. ⁵ Filisitine fan yi e malan Isirayila yengε xinla ma. Yengε so wontoro wuli saxan yi e yii e nun soo ragi wuli sennin, e nun sofaan naxanye yi wuya alo mεɲɛnsinna naxan baan dε. E fa e malan Mikimasi yi, Beti-Aweni sogeteden binni. ⁶ Isirayila xεmεne to a to a e bata yigbetɛn, e nun feene bata xɔdɔxɔ e ganla ma, muxune yi siga e luxunɲε faranne ra, e nun fɔtɔnne yi, e nun gεmε longonne nun yinle ra, e nun ige ramaradene yi. ⁷ Heburuna ndee fan yi Yurudɛn baani gidima siga Gadi nun Galadi yamanani. Sɔli mɔn yi Giligali yi, sofaan naxanye birin yi a fɔxɔ ra ne yi xuruxurunma gaxuni. ⁸ A yi Samuyeli mame xii solofere, han a waxatin naxan falaxi. Koni Samuyeli mi fa Giligali yi. Yamaan yi e makuya fɔlɔ a ra, e xuya ayi.

Sɔli a kalana

⁹ Nayi, Sɔli yi a fala, a naxa, “E fa saraxa gan daxin na e nun bɔɲɛ xunbeli saraxane.” A yi saraxa gan daxin ba. ¹⁰ A yi yelinma na saraxan bε waxatin naxan yi, Samuyeli yi fa. Sɔli yi siga a ralandeni alogo a xa a xɔntɔn. ¹¹ Samuyeli yi a fala, a naxa, “I nanse ligaxi?” Sɔli yi a yabi, a naxa, “N na a toxi nɛn a yamana e masigama n na, e nun i fan mi faxi en lanma waxatin ma, Filisitine fan bata yi malan Mikimasi yi, ¹² nanara n yi mirixi, n naxa, ‘Filisitine fama nɛn n xili ma Giligali yi, n mɔn munma Alatala maxandi singen,’

na yi n karahan, n yeteen yi saraxan gan.”
 13 Samuyeli yi a fala, a naxa, “I bata a liga alo xaxilitarena, i mi Alatalaa yamarin suxu, i ya Ala. Alatala yi a ligama nen nun i ya mangayaan yi lu Isirayila xun na habadan! 14 Koni iki, i ya mangayaan mi luma a ra. Alatala bata xemena nde fen naxan boje luxi alo a bojena, a yi a sugandi a yamaan yeeratiin na, bayo i mi Alatalaa yamarin suxi.” 15 Samuyeli yi keli Giligali yi a te Gibeya yi, Bunyamin yamanani. Yamaan naxan yi Soli foxo ra a ne tenge. Xeme keme sennin joxon yi na. 16 Soli a dii xemen Yonatan nun yamaan naxan yi a foxo ra, ne yi dexo Geba yi, Bunyamin boxon ma. Filisistine yi malanxi Mikimasi yi. 17 Ganla dexo saxan yi mini Filisistine sofane malandeni alogo e xa yengen so. Gali keden yi siga Ofara binni Suwali yamanani. 18 Ganla boden yi siga Beti-Xoron binni. A saxanden yi siga yamanan danna binna ra Seboyin lanbanna xunna ra, tonbon yiren dexon.

19 Na waxatini, xabun mi yi toma Isirayila boxo yo ma, bayo Filisistine bata yi a fala, e naxa, “Heburu kaane nama silanfanna nun tanban nafala.”* 20 Isirayila kaan birin yi sigama Filisiti xabun nan fema a jinge kenna deni tondeni hanma kenna hanma bunbina, hanma bundena. 21 E yi gbeti gbanan keden nan fima jinge kenna deni ton feen na, e nun kenna. Koni a tagiin nan yi fima jama malan sena fe ra hanma bunbina hanma jinge gbengben wurena. 22 Nanara, yenge so laxon, silanfanna nun tanban mi yi Soli nun Yonatan ma sofane yii. Fo mangan nun a diina. 23 Filisiti gali keden yi sa Mikimasi kiraan suxu geya longonna ra.

14

Yonatan yi Filisistine yenge

1 Loxona nde, Soli a diin Yonatan yi a fala a yenges so seene maxali banxulanna xa, a naxa, “Fa en gidi han Filisistine gali malandeni bode foxoni.” Koni Yonatan mi a baba rakolon.

2 Soli yi Gibeya danna ra girenada wudin bun ma Migiron yi. Sofa keme sennin yi a fema. 3 Saraxarali domaan yi Axiya nan yii

na yi, Ikabodi tada Axituba a dii xemena. Finexasi nan Axituba soto. Heli, Alatalaa saraxaralina Silo yi, na nan Finexasi soto. Muxu yo mi yi a kolon a Yonatan bata mini.

4 Yonatan yi minima geya longonna nan na alogo a xa Filisistine gali malanden masoto. Na kiraan yi minixi geya tintinxi firinne nan longori ra, na kedenna yi xili Bosesi, boden xili Senne. 5 Geya keden komen foxoni Mikimasi binni, boden yiifari foxoni Geba binni.

6 Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Fa, en siga han Filisiti Ala kolontarene gali malandeni. Waxatina nde Alatala en malima nen. Sese mi noe Alatalaa marakisin yee rase, hali yama xurudin na a ra, hanma a gbeena.” 7 Yenge so se maxanla yi a yabi, a naxa, “I mirixi naxan ma, na liga. Siga! N ni i foxo ra. En birin xaxili keden.” 8 Yonatan naxa, “Awa, fa en siga han xemeni itoe denaxan yi, e yi en to. 9 Xa e a fala en xa, e naxa, ‘E ti menni han nxu yi e ralan,’ en tima nen menni. En mi tema e fema na yi. 10 Koni, xa e a fala en xa, e naxa, ‘E te nxu fema,’ en tema nen, bayo na findima taxamasenna nan na a Alatala bata e so en yii.”

11 E yi e yita Filisistine ra. Filisistine yi a fala, e naxa, “I yeen ti! Heburune bata mini folo yinle ra e luxunxi denaxanye yi.” 12 E yi Yonatan nun a walikeen xili, e naxa, “E te nxu fema, nxu xa fena nde yita e ra.” Yonatan yi a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “Te n foxo ra, bayo Alatala bata e so Isirayila yii.” 13 Yonatan yi te a yiine kafue a sanne ma, a yenge so se maxanla biraxi a foxo ra. Yonatan yi lu Filisistine rabire a bun ma, a yenge so se maxanla yi e faxa. 14 Na yenge singeni Yonatan nun a yenge so se maxanla yi Filisiti muxu moxoje joxondon faxa yire kedenni. 15 Gaxun yi so ganli. Naxan yo yi xene ma e nun ganla birin, naxan yo yi gali malande gbete yi, e nun naxanye yi minixi yengesodeni, gaxun yi ne birin suxu. Boxon yi xuruxurun. Na yi findi gaxun na fata Ala ra.

16 Soli a kantan muxun naxanye yi Gibeya yi, Bunyamin boxoni, ne yi ganla to xuye ayi yiren birin yi. 17 Soli yi a fala

* 13:19: Silanfanna: Sofane yenges so degemana.

a sofane xa, a naxa, “E sofane maxili, a xa kolon naxan kelixi en ye.” E yi a kolon a Yonatan nun a yenge so se maxanla nan mi yi e ye. ¹⁸ Söli yi a fala Axiya xa, a naxa, “Alaa Kankiraan nafa.” Bayo na waxatini a yi Isirayila kaane nan yii. ¹⁹ Söli yi falan tima saraxaraliin xa waxatin naxan yi, sönxö sönxön mən yi gboma ayi Filisitine malandeni. Söli yi a fala saraxaraliin xa, a naxa, “A lu na.” ²⁰ Nayi, ganla naxan birin yi Söli föxö ra, ne yi malan e mini yenge sodeni. E yi a li Filisitine yi e bode yengema sönxö sönxö gbeeni. ²¹ Heburu naxanye yi Filisitine bun ma a singeni, naxanye yi basanxi e ra e gali malandeni, ne yi sa Isirayila fari Söli nun Yonatan mabinni. ²² Isirayila kaan naxanye birin yi luxunxi Efirami geyane yi, ne yi a me a Filisitine e gima, e fan yi lu e kedε, e yi e yenge. ²³ Alatala yi Isirayila rakisi na löxöni, yengen yi siga han Beti-Aweni.

Söli a xaxilitareya kolöna

²⁴ Isirayila kaane törö nən na löxöni bayo Söli bata yi tönni ito fala yamaan xa, a naxa, “Dangan na kanna xa xemen naxan na donseen don benun jinbanna, benun n yi n gbeen jöxö n yaxune ra.” Nanara, muxu yo munma yi donseen don ganli. ²⁵ E birin yi fötönnä li, kumin yi böxönma denaxan yi. ²⁶ E soxin fötönni, sofane yi kumin to mine, koni muxu yo mi se raso a de, bayo e birin yi gaxuxi dangan yeε ra. ²⁷ Yonatan mi yi a kolon a baba bata yi a kölö yamaan xa. Nanara, dunganna naxan yi a yii, a na xunna rasiga, a yi a deten kumi dengbeni, a a don. Nayi, a yeεn yi xön sege. ²⁸ Sofana nde yi a fala a xa, a naxa, “I baba ganla rakölöxi nən ki fapi, a naxa, ‘Xa muxuna nde donseen don to, dangan na kanna xa.’ Nanara, sofane birin xadanxi.” ²⁹ Yonatan naxa, “N baba yamaan töröma. A mato n fangan sötöxi kii naxan yi xabu n kumini ito don. ³⁰ Xa sofane birin yi donseen donma to, e naxan tongoxi e yaxune konni, en yi Filisitine nöma nən dangu ito ra!”

³¹ E Filisitine nö na löxöni keli Mikimasi siga han Ayalön yi. Yamaan yi xadanxi han! ³² E yi e yaxune yii seene tongo, e

xuruseene tongo e nun jingene nun jinge diine. E e faxa böxöni, yamaan yi e nun wunla don. ³³ E yi a rali Söli ma e naxa, “A mato yamana Alatala yulubin tongoma, e suben nun a wunla don.” Söli naxa, “E bata yanfan ti! E geme gbeen makutukutu n mabinni iki sa!” ³⁴ A mən yi a fala, a naxa, “E xuya ayi yamani, ε a fala e xa, a birin xa fa a jingen na xanamu a yeεena, a yi a faxa be. Na xanbi ra, ε yi e don alogo ε nama Alatala yulubin tonge, ε suben nun a wunla don.” Kεen na, birin yi fa a jingen na alogo a xa a faxa menni. ³⁵ Söli yi saraxa ganden nafala Alatala xa. Na findi saraxa gande singen nan na a naxan nafala Alatala xa.

³⁶ Söli yi a fala, a naxa, “En godo Filisitine föxö ra to kεen na, en sa e yenge han xötönni. Keden nama lu a nii ra.” E yi a yabi, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” Koni, saraxaraliin naxa, “En na Ala maxödin be.” ³⁷ Söli yi Ala maxödin, a naxa, “N xa godo Filisitine föxö ra ba? I e soma Isirayila yii ba?” Koni na löxöni a mi a yabi. ³⁸ Nanara, Söli naxa, “E fa be, ganla yeεratine birin. En xa a kolon yulubin naxan ligaxi to. ³⁹ N bata n kölö habadan Alatala yi, Isirayila Rakisimana, hali xa n ma diin Yonatan nan a xunna ra, a faxama nən.” Muxu yo mi a yabi yamaan ye. ⁴⁰ A yi a fala Isirayila birin xa, a naxa, “E dangu föxö kedenni, n tan nun n ma dii Yonatan xa lu föxö kedenni.” Yamaan yi a fala Söli xa, e naxa, “Naxan nafan i ma, na liga.” ⁴¹ Söli yi a fala Alatala xa, Isirayilaa Ala, a naxa, “Nöndin yita n na.” Masensenna yi Yonatan nun Söli suxu, yamaan yi ba a ye.* ⁴² Söli naxa, “E masensenna ti nxu nun ma diin tagi.” Yonatan yi suxu. ⁴³ Söli yi a fala Yonatan xa, a naxa, “A fala n xa i naxan ligaxi.” Yonatan yi a yabi, a naxa, “N kumi siyadi nan tongoxi n ma dunganna jöεen na, n na don. Fö n xa faxa?” ⁴⁴ Söli naxa, “Ala xa törö jaxin sa n ma xa i mi faxa, Yonatan.” ⁴⁵ Koni sofane yi a fala Söli xa, e naxa, “Yonatan lan a xa faxa ba? A tan xa mi a ra, naxan Isirayila rakisi gbeen ti? A mi faxe mumε! Nxu bata nxu kölö habadan Alatala yi, hali a xunsεε kedenna, a mi birε

* **14:41:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe seβexi Xöröyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

bəxəni, bayo Ala nan a mali a xa nəən sətə to!” Nayi, sofane yi Yonatan xunba, a mi faxa. ⁴⁶ Səli yi xəte Filisistine fəxə ra, ne yi xəte e konni.

⁴⁷ Səli to mangayaan tongo Isirayila yi, a yi e yaxune yenge a rabilinni, Moyaba nun Amonine nun Edən nun Soba mangane, e nun Filisistine. A na yi a yee rafindi dənaxan ma, a yi nəən sətəma nən na ma. ⁴⁸ Ləxəna nde, a yi keli a sənbe gbeeni, a yi Amalekine nə, a Isirayila xunba ne yii, naxanye yi a kalama.

⁴⁹ Səli a dii xəmene nan itoe ra: Yonatan nun Yisiwi nun Maliki-Suwa. A dii tēmē singen xili Merabi, a bolokadaan xili Mikali. ⁵⁰ Səli a naxanla yi xili nən Axinowami, Aximaasi a dii tēmēna. A sofa kuntigin yi xili nən Abineri, Səli səxə Neri a dii xēmēna. ⁵¹ Kisu, Səli baba, e nun Neri, Abineri baba, Abiyeli a diin nan yi ne ra. ⁵² Yenge naxin keli nən Filisistine xili ma Səli a mangayaan jēene birin yi. Nanara, a nēma fa sənbeəmaan to hanma wəkiledena, a bata a raso a ganli.

15

Isirayila yi Amalekine yenge

¹ Samuyeli yi a fala Səli xa, a naxa, “Alatala n tan nan xəxi i xunna masusandeni i sugandi xinla ma alo mangana Isirayila xun na, a yamana. Awa, i tuli mati Alatalaa falan na. ² Alatala Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Amalekine to kiraan bolon Isirayila kaane yee ra e yi minima Misiran yamanani waxatin naxan yi, n mi jinanxi na feen xən ma mumē! ³ Awa iki, sa Amalekine yenge, e gbeen seen naxanye birin na, i yi ne kala fefe! I nama kininkinin, niimaseene birin faxa, xēmene nun naxanle, dii jərene nun dii futene, jingene nun yexēene, jəgəməne nun sofanle.’ ”

⁴ Səli yi ganla maxili, a e tenge Telayimi yi. Sofaan san masiga tiin muxu wuli kēmē firin yi na e nun Yuda xēmē wuli fu. ⁵ Səli yi siga han Amaleki taani, a yi yengeni tən lanbanni. ⁶ A yi a fala Kenine xa, a naxa, “E ε masiga, ε keli Amalekine yē, alogo n nama ε raxəri e xən. Bayo ε hinan nən Isirayila kaane ra, e to yi minima Misiran yamanani.” Kenine yi e masiga Amalekine ra.

⁷ Səli yi Amalekine yenge keli Xawila yi han Suru, Misiran sogeteden binna. ⁸ A yi Agaga Amalekine mangan jējən suxu, a yi a yamaan birin faxa silanfanna ra fefe! ⁹ Səli nun a ganla yi Agaga lu a nii ra e nun a xuruse sensenne nun jingene nun yexēene nun jinge diine nun yexēē diine nun sube fajine birin. E mi tin ne faxe. Koni, naxanye mi yi fan, tənə mi yi naxanye ra, e ne faxa.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti Samuyeli xa, a naxa, ¹¹ “N nimisaxi Səli dəxə feen na mangayani, bayo a bata a xun xanbi so n tan yi, a mi n ma falane ligama.” Samuyeli yi xələ, a xi Alatala maxandē kəəna ngaan na. ¹² Samuyeli yi keli xətən! A siga Səli ralandeni. E yi a fala a xa a Səli bata yi siga Karemele yi, alogo a xa sa xunnayeren gēmən dəxə a yete xa. A mən bata yi kiraan suxu a godo Giligali yi. ¹³ Samuyeli yi sa a li na yi. Səli naxa, “Alatala xa i baraka. N bata Alatalaa falane suxu.” ¹⁴ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nayi, yexēē wuga xuiin mundun mēma ito ra? Ningen mundun wuga xui ito ra?” ¹⁵ Səli yi yabin ti, a naxa, “Sofane nan faxi e ra sa keli Amalekine konni. E bata yexēēn nun jinge sensenne ba a yē alogo e xa ba saraxan na Alatala xa, i ya Ala. Koni nxu a dənxeene birin faxa nən.”

¹⁶ Samuyeli yi a fala Səli xa, a naxa, “A lu na kiini! N xa a fala i xa Alatala naxan falaxi n xa to kəēn na.” Səli yi a fala, a naxa, “A fala n xa.” ¹⁷ Samuyeli yi a fala, a naxa, “A singeni i yi i yete mirixi muxu xurin nan na, iki i bata findi Isirayila bənsənnē mangan na. Alatala nan i masusanxi, i findi mangan na Isirayila xun na. ¹⁸ Anu, Alatala bata yi i xē fēna nde ra, a naxa, ‘Sa Amalekine, yulubi kanne raxəri fefe! Sa e yenge han i yi e jan fefe!’ ¹⁹ Nanfera i mi i tuli mati Alatalaa falan na? Nanfera i yenge yi seene tongo, i fē naxin liga Alatala yetagi?”

²⁰ Səli yi Samuyeli yabi, a naxa, “N na Alatala xuiin name nən ki fajī! N bira nən a kiraan fəxə ra a naxan yita n na, n yi Amalekine raxəri fefe! Fə Agaga, e mangana, n yi fa a ra be. ²¹ Koni, sofane bata yexēene nun jinge sensenne ba yenge yi seene yē, naxanye fan e ne ba se kala daxine yē, alogo e xa ba saraxan na Alatala

xa, i ya Ala, Giligali yi be.” ²² Samuyeli yi a fala, a naxa, “Saraxa ganxine nun saraxane Alatala kenɛnɛ dangu a xuiin suxun na ba? En-en. Fala suxun dangu saraxane ra, yete magodon dangu konton turene ra. ²³ Awa, muruten fan findixi yulubin nan na alo yiimatona, matandin fan jaxu alo suxure batuna. Bayo i bata i me Alatalaa falan na, a fan fa a mema i ra nen alo mangana.”

²⁴ Nayi, Soli yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “N bata yulubin liga! N bata Alatalaa falane matandi, e nun i ya falane. N gaxu nen yamaan ye ra, n yi a xuiin name.

²⁵ Iki n bata i mayandi, dija n yulubin ma, en birin xa xete alogo n xa Alatala batu.”

²⁶ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “N mi fa fama i foxo ra, bayo i bata i me Alatalaa falan na, Alatala yi a me i ra alo Isirayila mangana.” ²⁷ Samuyeli yi a firifiri alogo a xa siga, koni Soli yi a suxu a domain lenben ma, a bo. ²⁸ Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “Alatala Isirayilaa mangayaan bama i yii na kiini to, a yi a so i ya muxuna nde yii, naxan dangu i tan na. ²⁹ Ala, Isirayila binyen naxan yi, a mi wule, a mi a miriyane maxetema, bayo adamadi mi a ra.” ³⁰ Soli mon yi a yabi, a naxa, “N bata yulubin liga! Koni yandi, binyen sa n ma, fonne nun Isirayila yamaan yetagi, en birin xa xete n yi Alatala batu i ya Ala.”

³¹ Samuyeli nun Soli yi xete e bode xon, Soli yi Alatala batu. ³² Samuyeli yi a fala, a naxa, “E fa Agaga ra n xa, Amalekine mangana.” Agaga yi a maso a binni sewani, a yi a falama a yete ma, “Saya xolen bata jan yati!” ³³ Koni Samuyeli yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna bata yi diine ba jaxanle yii. Na kiini i nga a diin bama nen a yii.” Samuyeli yi Agaga yisege sege Alatala yetagi Giligali yi.

³⁴ Samuyeli yi xete Rama yi, Soli yi xete a konni Gibeya yi. ³⁵ Samuyeli mi fa Soli to han a faxes, bayo a yi sunuxi a fe ra. Alatala yi nimisa Soli sugandi feen na mangan na Isirayila xun na.

¹ Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Han waxatin mundun yi i luyɛ sunuxi Soli a fe ra? N tan yeten bata n me a ra alo mangana Isirayila xun na. I ya ture sa fenna rafe, n bata i rasiga Yese konni, Beteleme kaana. N bata mangana nde sugandi a dii xemene ye.” ² Samuyeli yi a fala, a naxa, “N sigama di? Soli a feen mema nen, a yi n faxes.” Alatala yi a fala, a naxa, “Ninge gilena nde xali i yii, i yi a fala, i naxa, ‘N faxi saraxa baden nin Alatala xa.’ ³ Yese xili saraxa bani, n na a yete i ra i lan i xa naxan liga. N na naxan yita i ra, i yi na kanna masusan a sugandi feen na mangan na.”

⁴ Alatala naxan fala, Samuyeli yi na liga a siga Beteleme yi. Taan fonne birin yi fa a ralandeni e xuruxurunma gaxuni. E a maxodin, e naxa, “I faxi fe fajin nan na ba?” ⁵ A yi a fala, a naxa, “On, herin na a ra. N faxi saraxa baden nin Alatala xa. E e rasarijan, e fa n fema saraxa badeni. A yi Yese fan nun a diine rasarijan a e xili saraxa bani.”

⁶ Ne fa waxatin naxan yi, Samuyeli to Eliyabi to, a yi a miri, a naxa, “Alatala a tan nan sugandixi yati!” ⁷ Koni Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “I nama i miri a tofanna ma hanma a kuyana, bayo n mi a tan sugandixi. Alatala mi feene yatema adamadiine naxanye yatexi. Adamadiine a yetagin nan matoma, koni Alatala muxun bonen nan matoma.” ⁸ Yese yi Abinadabo xili a a radangu Samuyeli yetagi. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito sugandixi.” ⁹ Yese yi Sama radangu. Samuyeli yi a fala, a naxa, “Alatala mi ito fan sugandixi.” ¹⁰ Yese a dii soloferene radangu Samuyeli yetagi, koni Samuyeli naxa, “Alatala mi itoe sese sugandixi.”

¹¹ Samuyeli mon yi Yese maxodin, a naxa, “Banxulanna se mi fa be?” Yese yi a yabi, a naxa, “Xurimaan nan luxi, koni a sa xuruse rabadeni.” Nayi, Samuyeli yi a fala Soli xa, a naxa, “A xa sa fen, en mi donse donna foloma a xanbi.” ¹² Yese yi muxuna nde xe, a sa fa a ra. A fatin yi gbeeli, a yetagin yi rayabu, a ti kiin yi fan. Alatala yi a fala Samuyeli xa, a naxa, “Keli, i yi a masusan a sugandi feen na, bayo a tan na a ra.” ¹³ Samuyeli yi ture sa fenna tongo a Dawuda xunna masusan a tadane tagi.

16

Ala yi Dawuda sugandi

Fəlo na ləxəni, Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Dawuda ma sənbeni. Samuyeli yi keli, a siga Rama yi.

Dawuda yi wali Səli xa

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin bata yi mini Səli yi, yinna paxin yi lu a tərɛ fata Alatala ra. ¹⁵ Səli a walikene yi a fala a xa, e naxa, “Ninan paxin nan i tərəma keli Ala ma. ¹⁶ Nxu kannna xa falan ti. I ya walikene i sagoni. Nxu xəmənə nde fənɲə naxan fatan kondenna maxɛ. Ninan paxin na so i yi keli Ala ma, maxaseen yi maxa, na yi i bəɲən nafa n i ma.” ¹⁷ Səli yi yabin ti, a naxa, “Awa, ɛ maxase maxa fəɲina nde fən n xa, ɛ yi fa a ra.”

¹⁸ Walikɛ keden yi a fala, a naxa, “N bata Yese Betelemi kaana dii xəmɛ keden to naxan fatan kondenna maxɛ. Sofa kenden na a ra, a wəkile han! A falan tima ki fəɲi, a mən tofan. Alatala a xən.” ¹⁹ Səli yi xərane rasiga a faladeni Yese xa, a naxa, “I ya dii xəmən Dawuda rafa n ma naxan xuruseene fəxə ra.” ²⁰ Yese yi sofali keden tongo, a burun nate a fari, e nun manpa kundi keden nun sii keden, a yi e birin so Dawuda yii Səli xa. ²¹ Dawuda yi fa a ti Səli yɛtagi, a rafan a ma han a findi a yengɛ so se maxanla nde ra. ²² Səli yi xəraan nasiga Yese ma, a naxa, “Tin, i xa Dawuda lu n yii, bayo a rafan n ma.” ²³ Nayi, yinnan na yi so Səli yi keli Ala ma waxatin naxan yi, Dawuda yi kondenna tongoma nən a a maxa. Na yi Səli mafisama nən, a dundu, yinna paxin yi mini ayi.

17

Filisitine yi keli Isirayila xili ma

¹ Filisitine yi e ganle malan yengɛ so xinla ma. E yi e malan Soko yi, naxan Yuda bəxən ma. E yi e ganla malan Soko nun Aseka tagi, Efesi-Damimi yi. ² Səli nun Isirayila muxune fan yi e ganla malan Ela lanbanni. E yi e ganla ti Filisitine yengɛ xinla ma. ³ Filisitine yi tixi geyaan fari fəxə kedenni, Isirayila kaane fan geyaan fari fəxə kedenni. Lanbanna yi e tagi.

⁴ Fala ralina nde yi mini Filisitine yɛ, a a maso gali firinne tagi. A yi xili Goliyati, Gati kaan nan yi a ra. A yi kuya fə nəngənna yɛ sennin nun yiin yɛ keden. ⁵ Sula kəmətɪn

yi soxi a xun na, sula domaan xali daxin yi a fatin kantanma naxan kilo tonge sennin liyɛ. ⁶ A sanne yi yɛ masansanxi sulan nan na. Sula silanfanna yi sətixi a fari. ⁷ A tanban fɛɛn yi gbo alo gbindonna. Wuren naxan yi na ɲɛ ra, a kilo solofere liyɛ. A yɛ masansan wure lefaan suxu muxun yi sigan tima a yɛɛ ra. ⁸ A a xuini te, a falan nasiga Isirayila ganla ma, a naxa, “Nanfera ɛ tixi yengɛ so xinla ma? Filisitina nde xa mi n tan na ba? ɛ tan, Səli a konyine xa mi ɛ ra ba? ɛ muxu keden yita naxan gode n yengɛdeni. ⁹ Xa a nɔ n bənɲɛ a n faxa, nxu findi ɛ konyine ra. Xa n na a nɔ, n yi a faxa, ɛ findi nxə konyine ra, ɛ wali nxu xa.” ¹⁰ Filisiti xəmən mən yi a fala, a naxa, “N bata na xinla rasiga Isirayila ganle ma. Xəmɛ keden xa mini, alogo nxu xa nxu bode yengɛ.” ¹¹ Səli nun Isirayila kaane birin yi Filisiti xəmənə falane mɛ, gaxu gbeen yi e suxu.

Dawuda yi Goliyati faxa

¹² Yese Efarata bənsənna dii xəmən nan yi Dawuda ra, naxan yi kelixi Betelemi taani Yuda bəxən ma. Dii xəmɛ solomasɛɛ yi Yese yii. Səli waxatini, Yese bata yi findi fonna ra yamaan yɛ. ¹³ Yese a dii xəmɛ singe saxanne bata yi siga Səli fəxə ra yengɛni. A singen yi xili Eliyabi, a firinden xili Abinadabo, a saxanden xili Sama. ¹⁴ Dawuda nan yi xurimaan na. Fori saxanne yi Səli fəxə ra. ¹⁵ Dawuda yi sigama Səli konni a mən yi xətəma a babaa xuruseene rabadeni Betelemi yi.

¹⁶ Xii tonge naanin, xətənna nun ɲinbanna, Goliyati Filisiti xəmən yi tima nən e yɛtagi. ¹⁷ Yese yi a fala a diin Dawuda xa, a naxa, “Donse xəri bənɲənla nun buru xun funi itoe tongo, i yi e xali i tadane xən gali malandeni. ¹⁸ I mən yi fənɛ kundi funi itoe sanba e sofa kuntigin ma. I mən yi a mato xa i tadane kende, i yi fa taxamasenna nde ra keli e ma. ¹⁹ E Səli fəma Ela lanbanni e nun Isirayila xəmənə birin Filisitine yengɛdeni.”

²⁰ Dawuda yi keli xətən xətən. A xuruseene taxu xuruse kantanna nde ra, a a goronne tongo, a siga, alo Yese a yamari kii naxan yi. A so gali malandeni waxatin naxan yi, a yi ganla li tixi yengɛ so xinla

ma, e yenge sɔnxɔni tema. ²¹ Isirayila nun Filisitine yi e ganle ti yenge so xinla ma, kenenni ²² Dawuda yi a goronne taxu goron kantanna ra, ganla yi tixi denaxan yi a siga a giye menni. A to so, a a tadane xɔntɔn. ²³ A yi fala tiini e ra waxatin naxan yi, Filisiti sofaan Goliyati Gati kaan yi a mafa a ganla yee ra. A mɔn yi a xuini te, a xete a dari fe xinli ito ma. Dawuda yi a me. ²⁴ Isirayila kaane birin yi e masiga e to Goliyati to, bayo e yi gaxuxi a yee ra ki fani. ²⁵ Birin yi a falama, e naxa, “E bata xemeni ito to gode? A godoma Isirayila xili feen nan ma. Naxan na a faxa, mangan nafulu gbeen fiye a ma nen. A a dii temen fi a ma futun na, a mudu fiin ba a denbayaan xun ma Isirayila yi.”

²⁶ Xemen naxanye yi Dawuda fama, a a fala ne xa, a naxa, “Nanfe lige na kanna xa naxan na Filisitini ito faxa, a yagin ba Isirayila ma? Nde Filisiti Ala kolontareni ito ra naxan susuxi habadan Alaa ganle makonbe?” ²⁷ Yamaan yi xete falane ma, e naxa, “Ito nan ligama na kanna xa naxan na a faxa.” ²⁸ Eliyabi, a tadan forimaan to e nun sofane to batuɛ, a xɔɔ Dawuda ma han! A yi a fala, a naxa, “Nanfera i faxi be? I ya xuruse kurudin taxuxi nde ra burunna ra? N ni i ya yete yigboon kolon, e nun i ya bɔne naxiyana. I faxi yengeni gbeden nin.” ²⁹ Dawuda yi maxɔdinna ti, a naxa, “N nanse ligaxi a naxin na? N fala tiin nin gbansan!” ³⁰ A a xun xanbi so a tada yi a sofa gbete maxɔdin na kii kedenni. Yamaan yi a yabi alo a singena.

³¹ E na falane me Dawuda ra waxatin naxan yi e sa ne dentegɛ Sɔli xa. Sɔli yi a xili. ³² Dawuda yi a fala Sɔli xa, a naxa, “Muxu yo nama yigitege Filisitini ito a fe ra. N tan, i ya walikɛɛn sigama nen a yengedeni.” ³³ Sɔli yi Dawuda yabi, a naxa, “I mi nɔɛ Filisitini ito yenge, bayo banxulan nɔɛn ni i ra, koni a tan, yenge soon na a ra xabu a dii nɔɛna.” ³⁴ Dawuda yi a fala Sɔli xa, a naxa, “N tan, i ya walikɛɛn yi n baba xuruseene nan nabama. Xa yatana hanma narin na nde yi fa, a yexɛɛ keden suxu, ³⁵ n yi n gima a fɔxɔ ra nen, n yi a bɔnbɔ, n yexɛɛn ba a de ra. Xa a fa n xili ma, n yi a suxuma nen a xabene ma, n na a bɔnbɔ, a faxa. ³⁶ I ya

walikɛɛn yi yatan nun narin faxama na kii nin, awa n Filisiti Ala kolontareni ito ligama na kiini nen. Amasɔɔ, a bata habadan Alaa ganle makonbi. ³⁷ Alatala naxan n natangaxi yatan nun narin yi xanle ma, na mɔn n be Filisitini ito yi nen.” Nayi, Sɔli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga, Alatala xa lu i xɔn.”

³⁸ Sɔli yi Dawuda maxidi a yetena a dugine yi, a a maxidi a makantan domani, a sula kɔmɔtin so a xun na. ³⁹ Dawuda yi Sɔli a silanfanna singan a tagi xidin na a dugine fari. A yi keli a xa siga. Koni a mi yi darixi e ra. A yi a fala, a naxa, “N mi nɔɛ ito birin nasiga tiye, n munma fatan singe.” Dawuda yi e ba a ma. ⁴⁰ A dunganna suxu a yii, a gɛme malaxunxin suulun sugandi xuden de. A e sa a yexɛɛ raba sagbaan kui. A lantanna a yii, a siga Filisiti sofaan xili ma.

⁴¹ Filisiti sofaan yi a maso Dawuda ra ndedi ndedi, a ye masansan wure lefana maxanla fan yi sigama a yee ra. ⁴² A Dawuda mato, a yi a kolon a banxulan nɔɛn nan mɔn yi Dawuda ra, a fatin yi gbeeli, a yetagin yi tofan. Goliyati yi a ranaxu. ⁴³ Filisiti sofaan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Baredin nan n na ba? I to fama n xili ma e nun dunganna?” A yi a danga a suxurene yi. ⁴⁴ A yi a fala, a naxa, “Fa be! N ni i suben soma nen xoline nun subene yii!” ⁴⁵ Dawuda yi a fala Filisiti sofaan xa, a naxa, “I fama n xili ma silanfanna nun tanban nun xanla nan na i yii, koni n tan fama i xili ma Alatala Senben Birin Kanna nan xili yi, Isirayila ganle Ala, i naxan konbixi. ⁴⁶ To, Alatala i soma nen n yii, n yi i nɔ, n ni i xunna bolonɛ a de. To, n Filisitine ganla muxune binbine soma nen xoline nun subene yii, dunuɔa muxune birin yi a kolon a Ala Isirayila yi. ⁴⁷ Yamani ito birin yi a kolon a Alatala mi marakisins tima silanfanna nun tanban barakani. Amasɔɔ, Alatala nan gbee yengen na, a e tan birin soma nen nxu yii.”

⁴⁸ Goliyati yi lu fe Dawuda binni, Dawuda yi a mafura, a a gi siga Filisiti sofaan nalandeni. ⁴⁹ Dawuda yi a yiin nagodo a sagbani, a gɛmen tongo, a a woli lantanna ra, a Filisiti sofaan gɔlɔn a tigi ra. Gɛmen yi so Filisiti sofaan tigini, a bira a

yetagin ma bəxəni. ⁵⁰ Na kiini, Dawuda yi Filisiti sofaan nə lantanna nun gəməna, a a faxa, silanfana mi yi a yii. ⁵¹ Dawuda yi a gi han Filisiti sofaan dəxən, a ti na. A Filisiti sofana silanfanna botin a tēni, a yi a faxa, a yi a xunna bolon a də.

Filisitine to a to, a e yenge so kuntigin bata faxa, e yi e gi. ⁵² Isirayila nun Yuda sofane yi sənəni te, e bira e fəxə ra, e e kedi han Gati nun Ekirən so dēen na. Filisiti sofane binbine yi biraxi Saarayimi kiraan xən han Gati nun Ekirən. ⁵³ Isirayila kaane to xetə Filisitine fəxə ra, e e gali malanden seene tongo. ⁵⁴ Dawuda yi Filisiti sofaan xunna tongo, a yi a xali Yerusaleən taani. A sa Filisiti sofana yenge so seene sa a bubuni.

⁵⁵ Səli Dawuda to sigə waxatin naxan yi Filisiti sofaan nalandeni, a yi Abineri a gali xunna maxədin, a naxa, “Abineri, nde a dii banxulan jərən ni ito ra?” Abineri yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ i niini, mangana, n mi a kolon.” ⁵⁶ Mangan yi a fala, a naxa, “A ye fen, naxan ma dii banxulanni ito ra.” ⁵⁷ Dawuda keli xanbini Filisiti sofaan faxadeni, Abineri yi a tongo a siga a ra Səli yetagi. Filisiti sofaan xunna yi suxi Dawuda yii. ⁵⁸ Səli yi a fala a xa, a naxa, “Nde a dii i ra, banxulan jərəna?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “I ya walikēen Yese a diin nan n na, Beteleemi kaana.”

18

Yonatan nun Dawuda xəyiyana

¹ Səli yelin falan tiyə Dawuda xa waxatin naxan yi, Yonatan nun Dawuda yi findi xəyimane ra. Yonatan yi Dawuda xanu alo a yetəna. ² Na ləxən yetəni Səli yi Dawuda makankan a fəma, a mi tin a siga a babaa banxini. ³ Yonatan yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, bayo a bata yi a xanu alo a yetəna. ⁴ Doma gbeen naxan yi a ma, a na ba, a a so Dawuda yii e nun a yenge so domana, e nun a silanfanna nun a xanla nun a tagi xidina. ⁵ Səli na yi Dawuda rasiga dədə, a feen sənəyama nən. Səli yi tide matexin fi a ma yengesone xun na. Na yi rafan yamaan birin ma, hali Səli a kuntigine.

⁶ Ganla xetəmatəna, Dawuda to bata yelin Filisiti sofaan faxə, Isirayila taane

birin naxanle yi mini Manga Səli ralan-deni, e sigin sama, e e bodonma tan-ban xuiin nun maxase gbətene xuiin na, e sənəyama səwani. ⁷ Naxanle yi e bode yabima naxanni, e naxa,

“Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.”

⁸ Səli yi na feen famu kii naxini a xələ kati! A yi a fala, a naxa, “E wuli fu nan soxi Dawuda yii, n tan wuli keden. A mi fa dasaxi sese ra fə mangayana.” ⁹ Səli yi Dawuda rapaxu, fələ na ləxən ma.

¹⁰ Na xətən bode, yinna naxin yi so Səli yi keli Ala ma. A yi waliyiya falane ti a banxin tagini. Dawuda yi kondenna maxama a xa alo a dari fena, Səli a tanban yi a yii.

¹¹ Səli yi a tanban woli, a naxa, “N Dawuda sənəyama nən n na a sənəxinxin lu banxin kanke.” Koni Dawuda yi keli a bun ma dəxəna ma firin. ¹² Səli yi gaxu Dawuda yee ra, bayo Alatala bata yi a rabənin a lu Dawuda xən. ¹³ Nanara, a yi Dawuda masiga a ra, a a findi sofa wuli fu kuntigin na. Dawuda yi lu sigə yengeni gali xunna ra. ¹⁴ Dawuda a feene birin yi sənəyama, bayo Alatala yi a xən. ¹⁵ Səli to a to a yi nəən sətəma tun, a gaxu a yee ra. ¹⁶ Koni Dawuda yi rafan Isirayila nun Yuda birin ma, bayo a tan nan yi tima e yee ra e yengene yi.

¹⁷ Səli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N ma dii tēmē singen ni i ra, Merabi. N na a fima nən i ma futun na. Koni i wəkile han! I yi Alatala a yengene so.” Səli yi a miri, a naxa, “N mi n yiini tema a xili ma. Filisitine xa na liga!” ¹⁸ Dawuda yi Səli yabi, a naxa, “Sese mi n tan na, sese mi n baba a bənsənna nun a denbayaan na Isirayila yi. Mangan xa findi n bitanna ra di?” ¹⁹ Səli a dii tēmē Merabi fi waxatin to a li Dawuda ma, a yi fi Adiriyeli ma, Mehola kaana.

²⁰ Awa, Mikali, Səli a dii tēmēna, Dawuda yi rafan a ma. E to na fala Səli xa, na yi a kenen. ²¹ Səli yi a fala, a naxa, “N na a fima a ma nən, alogo a xa findi a suxu feren na, alogo Filisitine xa a faxa.” Səli mən yi a fala Dawuda xa a firinden, a naxa, “I findima nən n bitanna ra to.”

²² Səli yi yamarini ito fi a walikene ma, a naxa, “E falan ti Dawuda xa luxunni. E a fala a xa, e naxa, ‘A mato i rafan mangan nun a kuntigine birin ma. Tin, i xa findi

mangan bitanna ra.' ” ²³ E yi na fala Dawuda xa. Koni Dawuda yi yabin ti, a naxa, “E tan yee ra yi fe xurin na a ra ba? N findi mangan bitanna ra? Setaren nan n tan na, tɔnɔ mi n na.” ²⁴ Sɔli a walikene yi sa a yeba a xa Dawuda naxan falaxi. ²⁵ Sɔli yi e yabi, a naxa, “E falan ti Dawuda xa, e naxa, ‘Mangan mako mi futu se ma, koni a xa sa Filisiti muxu keme banxulan a fa e kidin na, alogo a xa a gbeen ɲɔxɔ a yaxune ra.’ ” Sɔli a kɔteni, Dawuda yi faxama Filisitine barakan nin. ²⁶ Sɔli a walikene yi sa na falane ti Dawuda xa. Dawuda yi wa a xɔn a xa findi mangan bitanna ra. Benun waxatin naxan falaxi, ²⁷ Dawuda yi keli e nun a fɔxɔrabirane, a sa Filisiti xeme keme firin faxa. Dawuda yi fa e banxulan kidine ra, a yi a berɛyaan defexin so mangan yii, alogo a xa findi mangan bitanna ra. Nayi, Sɔli yi a dii teme Mikali fi a ma a ɲaxanla ra.

²⁸ Sɔli to a to a Alatala Dawuda xɔn, Dawuda mɔn yi rafan a dii Mikali ma, ²⁹ Sɔli yi gaxu Dawuda yee ra dangu a fɔlɔn na. A yi findi a yaxun na a siin dɔnxɛn birin yi. ³⁰ Na waxatini Filisitine kuntigine yi sigama yengeni Isirayila kaane xili ma. Ye yo ye, Dawuda yi nɔɔn sɔtɔma yengeni dangu Sɔli a kuntigin bonne ra. A xinla yi te.

19

Yonatan yi Dawuda xun mayenge

¹ Sɔli yi a fala a dii Yonatan nun a kuntigine birin xa a Dawuda xa faxa. Koni Dawuda yi rafan Yonatan ma han! ² A yi a rakolon, a naxa, “N baba Sɔli wama i faxa feni. A liga i yeren ma tila xɔtɔnni. I luxunden fen, i yi lu na yi. ³ N minima nen nxu nun n baba. Nxu tima nen xeen ma i luxunma denaxan yi. N ni i ya fe falama nen a xa. N na a kui feene kolon, n na a fala i xa.” ⁴ Yonatan yi Dawuda a fanna fala a baba Sɔli xa, a naxa, “I tan mangan na, i nama i ya walikɛen Dawuda haken tongo, bayo a munma i hake tongo. A yetena a faɲin nan ligaxi i xa han! ⁵ Fayida a niin nan fi Filisiti sofaan Goliyati faxa feni. Na lɔxɔni, Alatala yi nɔ gbeen fi Isirayila birin ma, i yi a to, i sewa. Nanfera i haken lige, i sɔntaren wunla ramini tɔɲegeni, i Dawuda faxa fufafu?” ⁶ Sɔli yi Yonatan xuiin name,

a kɔlɔ, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Dawuda mi faxama!” ⁷ Yonatan yi Dawuda xili, a na falane yeba a xa. A Dawuda xali Sɔli fema, Dawuda mɔn yi lu a fema alo a fɔlɔni.

⁸ Yengen mɔn yi fɔlɔ. Dawuda yi siga Filisitine yengedeni. A e nɔ fanga gbeen na, e e gi a yee ra. ⁹ Awa, yinna ɲaxin yi so Sɔli yi keli Alatala ma. A yi a konni, a tanban suxi a yii. Dawuda yi kondan maxani. ¹⁰ Sɔli yi kata Dawuda sɔxɔn feen na a tanban na, alogo a xa a sɔxɔnxin lu banxin kanke, koni Dawuda yi a masiga, tanban yi sɔti banxin kanke. Dawuda yi a gi na kɔɛen na.

¹¹ Sɔli yi sofane rasiga Dawuda a banxin nabilinden alogo a xa faxa xɔtɔnni. Koni Dawuda a ɲaxanla Mikali yi a rakolon a a fala a xa, a naxa, “Xa i mi i yete rakisi kɛni ito ra, xɔtɔnni i faxama nen.” ¹² A yi a ramini banxin foye soden na. Dawuda yi a gi. A a sɔlon na kii nin. ¹³ Na xanbi ra, Mikali yi suxurena nde tongo a a sa Dawuda a saden ma. A sii kidin sa a xun sade ra, a a sade dugin sa a ma. ¹⁴ Sɔli a xerane fa waxatin naxan yi Dawuda suxudeni, Mikali yi a fala e xa, a naxa, “A mi yalan.” ¹⁵ Sɔli mɔn yi e rasiga a firinden. A a fala e xa, a naxa, “E fa a ra n xɔn a furema saden ma, alogo n xa a faxa.” ¹⁶ Xerane mɔn yi xete, e fa suxuren to saden ma, siin kidin nan yi saden xunna ra. ¹⁷ Sɔli yi a fala Mikali xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi na kiini, i yi n yaxun lu a siga?” Mikali yi Sɔli yabi, a naxa, “A a fala n xa nen, a naxa, ‘Tin n xa siga, hanma n ni i faxa.’ ”

¹⁸ Dawuda yi nɔ a giye, a siga Samuyeli konni Rama yi. Sɔli naxan birin liga a ra a na yeba a xa. Nayi, e birin yi siga e sa dɔxɔ Nayoti yi. ¹⁹ E yi a dentegɛ Sɔli xa a Dawuda Nayoti yi Rama dɛxɔn. ²⁰ Sɔli yi sofane rasiga a suxudeni. Koni, ne to nabi ganla nde li nabiya fala tiini, Samuyeli yi tixi e yee ra, Alaa Nii Sariɲanxin yi godo Sɔli a xerane ma, e fan yi nabiya falane ti fɔlɔ. ²¹ Na yi fala Sɔli xa, a sofa gbeteɛe rasiga. Ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. A mɔn yi sofane xe a saxandeni, ne fan yi waliyiyaan fɔlɔ. ²² Dɔnxɛn na, Sɔli yetɛen yi siga Rama yi. A Seku ige ramaraden li, a maxɔdinna ti, a naxa, “Samuyeli nun Dawuda minɛn

yi?" E a yabi, e naxa, "E Nayoti yi Rama dɛxɔn." ²³ Sɔli yi siga Nayoti binni Rama yi. Koni, Alaa Nii Sarijanxin yi fa a fan ma, Sɔli yi siga nabiya falane tiyɛ han a so Nayoti yi. ²⁴ A yi a dugine ba, a nabiya falane ti Samuyeli yetagi. A ragenla yi lu saxi yanyin nun kɛna ngaan na. Nanara, yamaan naxa, "Sɔli fan bata findi nabiin na ba?"

20

Yonatan nun Dawuda

¹ Dawuda yi keli Nayoti yi Rama dɛxɔn a sa Yonatan li. A a maxɔdin, a naxa, "N nanfe ligaxi hanma n haken mundun ligaxi, hanma n yulubin mundun tongoxi i baba ma? Nanfera a wama n faxa feni?" ² Yonatan yi a yabi, a naxa, "A makuya na ra! I mi faxama! N baba mi fefe ligama a mi naxan falama n xa singen. Nanfera a ito luxunɛ n ma? Na mi a ra!" ³ Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, "I baba a kolon ki fapi, a n bata rafan i ma. A a mirima iki, a naxa, 'Yonatan nama ito kolon, a a tɔrɔma nɛn.' Koni n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi e nun i tan yi, a luxi ndedi n faxa."

⁴ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, "Naxan xɔli i ma n na ligɛ i xa." ⁵ Dawuda yi a yabi, a naxa, "Tila, Kike Nɛnɛn paxapaxan na a ra. A yi daxa n xa dɔxɔ mangan fema nxu yi nxu dɛge nxu bode xɔn. Koni, a lu n xa siga, n yi n luxun xɛɛn ma han tila buda jɛnbanna ra. ⁶ Xa i baba a kolon a n mi be, i yi a fala, i naxa, 'Dawuda n mayandixi nɛn a n xa tin a xa siga a taani Betɛlemi yi, bayo jɛɛn saraxan nan sa bama a xabilan birin xa na yi.' ⁷ Xa a a fala, a naxa, 'Na lanxi,' nayi i ya walikɛɛn natangaxi. Koni xa a mɔnɛ, i xa a kolon a a waxi n tɔrɔ feen nin. ⁸ I ya hinanna yita i ya walikɛɛn na, bayo i bata layiri xidi n xa Alatala yetagi. Xa n bata findi hake kanna ra, i tan yetɛɛn xa n faxa. Nanfera i n xalima han i baba fema?"

⁹ Yonatan yi a yabi, a naxa, "Na mi lige mumɛ! Xa n yi la a ra a n baba bata a jɛnige a xa i faxa, n na a falama nɛn i xa."

¹⁰ Dawuda yi a fala Yonatan xa, a naxa, "Nde n nakolonma xa i baba yabi paxin so i yii?" ¹¹ Yonatan yi a fala, a naxa, "Fa be. En siga xɛɛn ma." E mini, e siga e bode

xɔn. ¹² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, "N bata Alatala, Isirayilaa Ala findi n seren na, waxatini ito yi, tila buda n nan n baba kui feene kolonma nɛn. Xa i mɔn nafan a ma, n tan nan na falama i xa. ¹³ Koni xa n baba wama i tɔrɔ feni, Alatala xa tɔrɔya paxin sa n ma xa n mi a fala i xa, n yi i rasiga bɔjɛ xunbenli. Alatala xa lu i xɔn alo a lu n baba xɔn kii naxan yi. ¹⁴ Koni i tan xa Alatalaa hinanna yita n na n siin birin yi, alogo n nama faxa. ¹⁵ I ya hinanna nama dan n bɔnsɔnna xa habadan, hali Alatala na i yaxune birin jan bɔxɔ xɔnna fari." ¹⁶ Nayi, Dawuda nun Yonatan yi layirin xidi, a naxa, "Alatala xa Dawuda gbeen pɔxɔ a yaxune ra." ¹⁷ Yonatan mɔn yi Dawuda rakɔlɔ a xanuntenyana fe ra bayo a yi a xanuxi alo a yetɛɛn niina.

¹⁸ Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, "Tila, Kike Nɛnɛn paxapaxan na a ra. E a kolonma nɛn a i mi be, bayo i dɔxɔdeni gelima nɛn. ¹⁹ Tila buda jɛnbanna ra, i sigama nɛn han i sa i luxun dɛnaxan yi bode lɔxɔni i yi n legeden Eseli gɛmɛn fema. ²⁰ N xalimakuli saxan wolima nɛn gɛmɛn dɛxɔn alo n seen nan matinxinma. ²¹ N banxulanna nde rasigama nɛn, n yi a fala a xa, n naxa, 'Sa xalimakunle tongo.' Xa n na a fala a xa, n naxa, 'Xalimakunle i bun ma be binni, e tongo!' Nayi, i fa, amasɔtɔ bɔjɛ xunbenla i xa, fefe mi ligama i ra, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. ²² Koni xa n na a fala banxulanna xa, n naxa, 'A mato, xalimakunle makuya pon,' nayi siga, bayo Alatala bata i rasiga. ²³ I nama jɛnan na feen xɔn de en naxan falaxi, Alatala nan seren na i tan nun n tan tagi han habadan!"

²⁴ Nayi, Dawuda yi siga a luxundeni burrunna ra. Kike Nɛnɛn paxapaxan yi a li, mangan yi dɔxɔ a dɛgedeni ²⁵ alo mangan dari fena, a yi dɔxɔ gbɛdɛn ma naxan xun xanbi soxi banxini, Yonatan yetagi. Abineri yi dɔxɔ a dɛxɔn, koni Dawuda dɔxɔden yi gelixi. ²⁶ Na lɔxɔni Sɔli mi sese fala, bayo a yi a miri, a naxa, "Dawuda mi nɔxi fɛ fata sarijantareya fena nde ra. Sarijantareyaan nan finde a ra." ²⁷ Koni na xɔtɔn bode, kiken xii firinden na, Dawuda dɔxɔden mɔn yi gelixi. Sɔli yi Yonatan maxɔdin, a naxa, "Nanfera Dawuda mi faxi a dɛgedeni to nun xoro yi, Yese a diina?"

²⁸ Yonatan yi Söli yabi, a naxa, “Dawuda n mayandixi nən a xa siga Betelemi yi. ²⁹ A a falaxi nən, a naxa, ‘Yandi, a lu n xa siga, bayo n xabilan saraxa baani taani. N tada bata n xili na yi. Xa de fanna nan en tagi, a lu n xa sa n tadane to.’ Nanara, a mi faxi mangana a donse dondeni.” ³⁰ Nayi, Söli bəjen yi te Yonatan xili ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Dii kalaxi murutəxina! N na a kolon a i xəyin nan Yese a dii xəmən na! I yagima nən, i nga fan yi yagi naxan i barixi. ³¹ Amasəto fanni Yese a dii xəmən i to a nii ra, i ya fe mi sabatə, i mən mi nəe finde mangan na! Awa iki, i xa muxune xə, e xa sa fa a ra n xən, amasəto a faxa daxin na a ra!” ³² Yonatan yi Söli yabi, a naxa, “A xa faxa nanfera? A nanfe ligaxi?” ³³ Söli yi a tanban woli a xili ma alogo a xa a faxa. Nayi, Yonatan yi a kolon, fa fala a baba yi wama Dawuda faxa feni. ³⁴ A xələxi gbeen yi keli tabanla ra, a mi donse don na kiken xii firindeni, bayo a yi sunuxi Dawudaa fe ra, a baba naxan nayarabi.

³⁵ Na xətən bode, Yonatan yi siga xəen ma e nun Dawuda lanxi dənaxan ma. Banxulanna nde yi biraxi a fəxə ra. ³⁶ A yi a fala a xa, a naxa, “I i gi yəen na i xalimakunle malan n naxanye wolima.” Banxulanna yi siga a giye, Yonatan yi xalimakuli keden woli alogo a xa dangu banxulanna ra. ³⁷ Banxulanna to Yonatan ma xalimakunla biraden li, Yonatan yi sənxi a xanbi ra, a naxa, “Xalimakunla mi makuya i ra ba?” ³⁸ A mən yi sənxi, a naxa, “I mafura! Siga, iki sa! I nama i yiti de!” Banxulanna yi xalimakunla tongo, a fa a kanna fəma. ³⁹ Banxulanna mi yi sese famuma, Yonatan nun Dawuda nan tun yi na famuma. ⁴⁰ Yonatan yi a yenge so seene so banxulanna yii, a naxa, “Siga, e xali taani.” ⁴¹ Banxulanna keli xanbini na, Dawuda yi mini a luxundeni gəmen yiifari fəxən ma. A yi a xinbi sin Yonatan yetagi dəxəna ma saxan, a yetagin yi lan bəxən ma. E yi e bode sunbu, e wuga, katarabi Dawuda ma. ⁴² Yonatan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Siga bəje xunbenli. A kolon, en bata en ma xəyiyaan nakələ Alatala xinli, en yi a fala, ‘Alatala nan seren na, i tan nun n tan tagi e nun n bənsənna nun i bənsənna tagi habadan!’”

21

¹ Dawuda yi keli a siga, Yonatan yi xətə taani.

Dawuda yi a gi

² Dawuda yi siga Nob i saraxarali Aximeleki konni. Aximeleki yi fa xuruxurunə gaxuni a ralandeni, a naxa, “Nanfera i keden na a ra? Nanfera muxə mi faxi i matideni?” ³ Dawuda yi saraxarali Aximeleki yabi, a naxa, “Mangan yamarin fixi n ma nən, a naxa, ‘Muxu yo nama feni i to kolon e nun n xəraan naxan soxi i yii.’ Nanara, n yi a fala n sigati bonne xa, a e xa naralan n na yire gbətə yi. ⁴ Awa, nanse i yii be? Buru suulun so n yii hanma i nəe naxan gbətə sətə.”

⁵ Saraxaraliin yi Dawuda yabi, a naxa, “Buru gbətə mi n yii, koni buru ralixin be. Anu a mi nəe donə xa i ya muxune mi e yetə suxi waxati danguxini i to yi, e mi e maso naxanle ra.”

⁶ Dawuda yi a yabi, a naxa, “Ōn yati, nxu danxin na a ra naxanle ma alo n darixi a ligə kii naxan yi n na siga yəngən. N fəxərabirane yenge so seene rasarijanxin na a ra, hali nxu mi Alaa wanla ra. To daxin sarijan dangu na ra pon!” ⁷ Nayi, saraxaraliin yi buru ralixine so Dawuda yii. Amasəto gbətə mi yi na fə Buru Rasarijanxin naxan bata yi fəripen Alatala yetagi a batu banxini, a yi masara buru nənən na.

⁸ Na ləxəni, Söli a yəxəe kantanne kunti-gin naxan yi xili Dowegi Edən kaana, na yi na yi Alatalaa wanla ra.

⁹ Dawuda mən yi a fala Aximeleki xa, a naxa, “Tanba mi i yii be hanma silanfanna? Bayo mangana xərayaan yi mafuraxi han, n mi nəxi waxati sətə n yi n ma silanfanna tongo hanma yenge so se gbətə.”

¹⁰ Saraxaraliin yi a yabi, a naxa, “Goliyati a silanfanna be, i Filisiti sofaan naxan faxa Ela lanbanni. A saxi saraxarali domaan xanbi ra, a mafilinxi duginə nde yi. A tongo xa i wama a xən, na kedenna nan nxu yii be.” Dawuda yi a yabi, a naxa, “A nəxən mi na. A so n yii.”

Dawuda Gati taani

¹¹ Na ləxəni, Dawuda yi a gi Söli ma. A siga Akisi konni, Gati mangana. ¹² Koni Akisi a walikəne yi a fala a xa, e naxa,

“Yamanan mangan Dawuda xa mi ito ra ba? Naxanle mi yi sigin sama ito xan xili xunna ba, e yi e bodon? E naxa, ‘Soli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu?’ ” ¹³ Dawuda yi falan ne sa a bɔɔni, a gaxu gbeen ti Akisi yee ra Gati mangana. ¹⁴ A yi a yete findi fatɔɔn na e yetagi. A yi e taani waxatin naxan yi, a yi fatɔyaan nan maligama, a seɓenle ti deene ma, a a de igen namini a de xabene yi. ¹⁵ Akisi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a mato! Xemeni ito xunna mi dɔxi! Nanfera e faxi a ra n fema? ¹⁶ Daxune nan dasaxi n ma ba, e to faxi ito ra n fema, a yi n findi a daxuyaana sereyaana na? A mi soma n konni de!”

22

Dawuda yi so Adulan faranna ra

¹ Dawuda yi keli Gati yi, a sa a luxun Adulan faranna ra. A tadane nun a babaa denbayaan to na me, e siga a foxo ra na yi. ² Muxun naxanye tɔrɔxi, hanma donla naxanye ma, hanma naxanye murutɔxi, ne birin yi e malan a fema a findi e yeeatiin na. Na ma, xeme keme naanin jɔxɔndɔn yi lu a foxo ra.

³ Dawuda yi keli, a siga Misipe taani, Moyaba yi. A yi a fala Moyaba mangan xa, a naxa, “Tin n baba nun nga xa fa dɔxɔ i konni, han n yi a kolon Ala naxan ligama n na.” ⁴ Dawuda yi e xali Moyaba mangan konni, e lu na fanni Dawuda yi faran makantanxin na waxatin naxan yi.

⁵ Lɔxɔna nde Nabi Gadi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I nama lu faran makantanxin na. Siga Yuda yamanani.” Nayi, Dawuda yi keli, a siga Xereti fɔtɔnni.

Soli yi Nobi saraxaraline faxa

⁶ Soli yi Dawuda nun a foxɔrabirane fe xibarun me. Soli yi dɔxi tamaro wudi binla bun ma, Gibeya yi geyaan fari. A tanban yi suxi a yii, a kuntigine birin yi tixi a fema. ⁷ Soli yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e tan Bunyamin kaane! Yese a dii xemen xene nun manpa bili nakone soe e yii ba? A e birin finde muxu wuli keden kuntigin na hanma muxu keme kuntigin na ba? ⁸ Awa, nanfera e birin n mayanfama? Muxu yo mi n nakolonma a n ma dii nun Dawuda bata layiri xidi, Yese a diina. E tan sese mi kontɔfilixi n ma fe ra? E mi n nakolonje fa

fala n ma diin bata n ma walikɛɛn nadin n xili ma, a xa n legeden yanfani, alo a ligama kii naxan yi to?”

⁹ Koni, Dowegi Edɔn kaan naxan yi Soli a kuntigine ye, na yi a fala, a naxa, “N Yese a dii xemen to nen fe Nobi yi, Aximeleki fema, Axituba a dii xemena. ¹⁰ Aximeleki Alatala maxɔdin a xa nen, a fandane so a yii e nun sofaan Goliyati Filisiti kaana silanfanna.”

¹¹ Mangan yi muxune rasiga saraxaralina Aximeleki tongodeni Axitubaa diina, e nun a fafe xabilan birin. Ne nan yi saraxaraline ra Nobi yi. E birin yi fa mangan fema.

¹² Soli yi a fala, a naxa, “I tuli mati, Axitubaa dii xemena.” A yi a ratin, a naxa, “N tan ni i ra, n kanna.” ¹³ Soli yi a fala a xa, a naxa,

“Nanfera e yanfan soxi n ma, e nun Yese a dii xemena? I donseen so nen a yii e nun silanfanna, i yi Ala maxɔdin a xa, alogo a xa keli n xili ma, a n legeden yanfani alo a ligama kii naxan yi to.” ¹⁴ Aximeleki yi mangan yabi, a naxa,

“Koni, nde i ya walikene ye naxan lannayaan nabama alo Dawuda, mangan bitanna, mangan kantantan tiine kuntigina, e nun muxu binyena mangana a banxini? ¹⁵ A singen mi yi na ra n xa Ala maxɔdin a xa. A makuya na ra! Mangan nama n tan i ya walikɛɛn kansun hanma n baba xabilan muxuna nde, bayo n tan i ya walikɛɛn mi fefe kolon feni ito kui mumɛ!” ¹⁶ Mangan yi a fala, a naxa,

“I faxama nen yati, Aximeleki, e nun e fafe xabilan birin.” ¹⁷ Mangan yi a kantan tiine yamari, naxanye yi tixi a fema, a naxa,

“E Alatalaa saraxaraline faxa, bayo ne fan Dawuda nan malima. E a kolon nen a Dawuda bata a gi, koni e mi n nakolon.”

Koni Soli a walike yo mi tin a yiin dinje Alatalaa saraxaraline ra, a e faxa. ¹⁸ Nayi,

mangan yi Dowegi Edɔn kaan yamari, a naxa, “I tan xa sa saraxaralini itoe faxa.” Dowegi yi a maso, a yi e faxa. Na lɔxɔni, a yi muxu tonge solomasexe e nun suulun faxa naxanye lan e xa saraxarali domain so. ¹⁹ Soli mɔn yi fu saraxaraline taan ma, Nobi. A yi yihadin sa xemene nun naxanle nun diidine nun dii jɔrene fari e nun jingene nun sofanle nun yexene birin.

²⁰ Abiyatari, Aximeleki a dii xemena, Axituba mamandenna, na yi mini. A a gi

sigā Dawuda fēma. ²¹ A yi a fala Dawuda xa a Sōli bata Alatalaa saraxaraline faxa. ²² Dawuda yi a fala Abiyatari xa, a naxa, “Na lōxōni, n to Dowegi Edōn kaan to na yi, n yi a kolon a a mi yi tagan̄e Sōli rakolon̄e a i fafe n malixi. Nayi, n tan nan findixi i baba xabilan birin faxan sabun na! ²³ Lu n fēma be, i nama gaxu sese ra, bayo naxan wama i niin xōn, na n fan gbeen xōn. I rakantanma nēn n fēma.”

23

Dawuda yi Keyila taan nakisi

¹ Muxune yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Filisitine bata Keyila taan yengē, e maale mujama lonne ma.” ² Dawuda yi Alatala maxōdin, a naxa, “N xa sigā Filisitini itoe yengēdeni ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Sigā, i Filisitine nōma nēn, i yi Keyila rakisi.” ³ Dawuda fōxōrabirane yi a fala a xa, e naxa, “A mato, gaxuna nxu yi be Yuda yi. Xa en sigā Keyila yi Filisitine ganle yengēdeni, a jaxuma ayi nēn!” ⁴ Dawuda mōn yi Alatala maxōdin. Alatala yi a yabi, a naxa, “Keli, i sigā Keyila yi, bayo n Filisitine soma nēn i yii.” ⁵ Nayi, Dawuda nun a fōxōrabirane yi sigā Keyila yi, e sa Filisitine yengē. E yi e xuruseene tongo, a kala gbeen sa Filisitine fari. Na kiini, Dawuda yi Keyila kaane rakisi. ⁶ Abiyatari Aximeleki a dii xēmēn fa waxatini Dawuda fēma Keyila yi, a fa nēn saraxarali domaan na Ala maxōdin sena.

Sōli yi bira Dawuda fōxō ra

⁷ Sōli yi rakolon Dawuda fa feen ma Keyila yi, a yi a fala, a naxa, “Ala bata a so n yii, bayo a bata fa so taana nde yi yinna soxi naxan ma, naxan so dēene balanxi wuren na.” ⁸ Sōli yi ganla birin xili yengēni alogo e xa sigā Keyila yi, e Dawuda nun a fōxōrabirane rabilin. ⁹ Dawuda to a kolon a Sōli bata kōte jaxini tōn a xili ma, a yi yamarin fi saraxarali Abiyatari ma, a a xa fa saraxarali domaan na alogo Ala xa maxōdin. ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, n bata a mē a Sōli a yitōnma, a xa fa Keyila taan kaladeni n tan ma fe ra. ¹¹ Keyila muxune n soe Sōli yii ba? Sōli fama nēn taan kaladeni alo n na a mēxi kii naxan yi ba? Alatala, Isirayilaa Ala, yandi, n yabi.” Alatala yi a yabi, a naxa, “A

fama nēn.” ¹² Dawuda mōn yi a fala, a naxa, “Keyila muxune nxu nun n fōxōrabirane soma nēn Sōli yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Ōn, e a ligama nēn.” ¹³ Nayi, Dawuda nun a fōxōrabirane yi keli Keyila yi, muxu kēmē sennin jōxōndōn. E yi sigā e xun xōn. Sōli to a mē a Dawuda bata a gi taani, a mi fa sigā.

¹⁴ Dawuda yi sa dōxō Sifi tonbonna geyaan yire makantanxine yi. Yē yo yē, Sōli yi a fenma nēn tun, koni Ala mi tin a soe a yii. ¹⁵ Dawuda yi a toxi yati a Sōli yi sigama yengēni alogo a xa a faxa, koni a lu Xoresa, Sifi tonbonni. ¹⁶ Nayi, Yonatan Sōli a dii xēmēn yi sigā Dawuda fēma Xoresa yi a a mali a xa fangan sōtō Ala yi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu sese ra, n baba Sōli mi nō sōtōma i suxu feen ma. I tan nan findima mangan na Isirayila yi, n tan yi findi i bundōxōn na. N baba yetēna a kolon.” ¹⁸ E birin yi layirin xidi Alatala yetagi. Dawuda yi lu Xoresa yi, Yonatan yi xetē a konni.

¹⁹ Sifi kaane yi keli, e sa Sōli li Gibeya yi, e yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon a Dawuda luxunxi nxu konni yire makantanxine yi, Xoresa yi, Xakila geyaan fari, Yesimon yiifari fōxōni? ²⁰ Nayi, fa nxu konni mangana, amasōtō i rafanna nan na ra. Nxu a soe mangan yii.” ²¹ Sōli yi a fala, a naxa, “Alatala xa ē baraka, ē to kininkininx i ma. ²² Iki ē mōn xa sigā fe yitōnden i, ē a fe xibarune kolon. E yi a kolon a darixi sigē kiraan naxanye xōn e nun muxun naxanye a toxi na yi. Bayo n bata a mē fa fala a kōta. ²³ E a luxundene birin nakōrōsi a darixi sigē dēnaxan yi. E mōn yi fa xibaru kēnden na n xōn. En birin sigē. Xa a yamanani, n na a fen̄e Yuda xabilane birin yi.” ²⁴ Sifi muxune yi keli e xetē e konni Sōli yēē ra. Na waxatini Dawuda nun a fōxōrabirane yi Mayon tonbonni, Araba yamanani, Yesimon yiifari fōxōni.

²⁵ Sōli nun a sofane yi sigā Dawuda fendeni. Dawuda to a mē, a yi sigā gēmē yireni, a sa dōxō Mayon tonbonni. Sōli to na mē, a bira Dawuda fōxō ra Mayon tonbonni. ²⁶ Sōli yi sigama geyaan fōxō kedenni, Dawuda nun a fōxōrabirane yi fōxō kedenni. Dawuda yi a gima a xa keli

Sōli bun ma. Sōli nun a sofane yi kataxi Dawuda nun a fōxōrabirane rabilindeni alogo e xa e suxu. ²⁷ Koni xera keden yi fa a fala Sōli xa, a naxa, “Fa mafuren! Filisitine bata so bōxōni.” ²⁸ Sōli yi xete Dawuda fōxō ra, a siga Filisitine ralandeni. Nanara, mēna yi xili sa, “Mayitaxun Gēmēna.”

24

Dawuda yi tondi Sōli faxe

¹ Dawuda yi keli na yamanani, a sa dōxō marakantan yirene yi En-Gedi yamanani. ² Sōli xete waxatin naxan yi sa keli Filisitine fōxō ra, e yi a fala a xa, e naxa, “Dawuda En-Gedi tonbonni.” ³ Sōli yi sofa yebaxin wuli saxan tongo Isirayila ganla ye, a siga Dawuda nun a fōxōrabirane fendeni, Sii Kōtō Gēmēne dēxōn. ⁴ A yi danguma yexee kulana ndee dēxōn ma, a yi faranna nde to na yi. Sōli yi so taa fanna ma mēni. Koni Dawuda nun a fōxōrabirane yi luxunxi na faranna kui pon! ⁵ Dawudaa muxune yi a fala, e naxa, “Waxati falaxin ni ito ra Alatala xōn, a to a fala i xa, a naxa, ‘N ni i yaxun soma nēn i yii, i yi i waxōn feen liga a ra.’ ” Nayi, Dawuda yi a maso Sōli ra dōjin! A yi a domaan lenben xaba a ra. ⁶ Koni a to na liga, a yi nimisa han! Amasōtō, a bata yi Sōli a doma lenben xaba a ra. ⁷ A yi a fala a fōxōrabirane xa, a naxa, “Alatala xa n natanga na fe sifan ligadeni n kanna ra, Alatalaa muxu sugandixina. N mi n yiin dinje a ra amasōtō Alatala nan a sugandixi mangan na.” ⁸ Nayi, Dawuda yi a fōxōrabirane maxadi alogo e nama Sōli suxu. Sōli yi mini faranna ra, a kiraan suxu. ⁹ Na xanbi ra, Dawuda yi keli a mini faranna ra. A yi lu sōnxōe Sōli fōxō ra, a naxa, “Mangana, n kanna!” Sōli to a xanbi rato, Dawuda yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bōxōn ma.

¹⁰ Dawuda yi a fala Sōli xa, a naxa, “Nan-fera i tuli matima muxune ra naxanye a falama a n wama i tōrō feni? ¹¹ I bata a to i yēene ra a Alatala bata yi i so n yii to faranna ra. Ndee a fala nēn a n xa i faxa, koni n yi dīja i ma, n yi a fala, n naxa, ‘N mi n yiini tema n kanna xili ma, amasōtō Alatala nan a sugandixi.’ ¹² I yēen ti, baba, i ya doma lenben mato n yii. N bata i ya doma lenben xaba, koni n mi

i faxaxi. A kolon, i la a ra, n sōnna mi a ra, murute mi n yi. N mi hake ligaxi i ra. Koni i tan n niin fōxō ra, alogo i xa n faxa. ¹³ Alatala xa kitin sa en tagi, Alatala xa n gbeen jōxō i ra, koni n tan mi n yiin dinma i ra. ¹⁴ Sandan naxa, ‘Naxun kelima jaxulane nan ma.’ Nanara, n tan mi fe jaxin ligama i tan na. ¹⁵ Isirayila mangan kelixi nde xili ma? I biraxi nde fōxō ra? Bare faxaxin ba? N tan luxi i tan yee ra yi nēn alo dowēna. ¹⁶ Alatala xa findi en ma kitin saan na, a kitin bolon i tan nun n tan tagi. A xa n mato, a yi n xun mayenge, a findi n ma kitisaan na, a n ba i yii.” ¹⁷ Dawuda yelin falan tiye waxatin naxan yi, Sōli yi maxōdinna ti, “I tan nan yati xui ito ra ba, n ma dii Dawuda?” Sōli yi a xuini te a wuga.

¹⁸ A yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tinxin dangu n na, amasōtō i bata fe fajin liga n xa, n tan bata i tōrō. ¹⁹ I bata fanna yita n na to, i naxan ligaxi n xa. Bayo Alatala bata yi n so i yii koni i mi n faxa. ²⁰ Xa muxuna nde a yaxun li, a tinje a yi siga bōje xunbenli ba? Alatala xa i saren fi i naxan ligaxi n xa to. ²¹ Iki, n na a kolon i mangayaan sōtōma nēn, Isirayila bōxōn birin yi lu i yii. ²² Awa, i kōlō n xa Alatala yi fa fala n na faxa, i mi n yixetene faxe. I nama n xinla ba n xabilan muxune ye.” ²³ Dawuda yi a kōlō Sōli xa. Sōli mōn yi xete a konni, koni Dawuda nun a fōxōrabirane yi te marakantan yireni.

25

Nabali yi tondi Dawuda maliye

¹ Samuyeli yi faxa, Isirayila birin yi e malan a wugadeni. E a maluxun a dōxōdeni Rama yi. Na xanbi ra, Dawuda yi siga Paran tonbonni.

² Nafulu kan gbeena nde yi Mayon taani naxan yi walima Karemele yi. Yexee wuli keden e nun sii wuli keden yi a yii, a yi ne nan xabene maxabama Karemele yi. ³ Na xēmēn yi xili Nabali, a jaxanla xili Abigayili. Na jaxanla xaxinla yi fan, a yi tofan, koni a xēmēn yi ye xōdōxō, a jaxu. A yi Kalebi bōnsōnna nin. ⁴ Dawuda yi a mē tonbonni a Nabali a yexee xaben maxabama. ⁵ A yi banxulan fu rasiga a ma, a a fala ne xa, a naxa, “E siga Nabali fēma

Karemele yi. E a xöntön n xa, ⁶ε yi ito fala a xa, ε naxa, 'Ala xa herin fi i ma. Ala xa herin fi i ya denbayaan ma. Ala xa herin lu i yii seene birin yi! ⁷Dawuda bata a me a yexee xabe maxabane i konni. E nun i ya xuruse rabane waxatin naxan birin tixi Karemele yi nxu fema, nxu mi sese jaxi liga e ra, e sese mi lxi ayi. ⁸I nœ i ya walikene maxodinje, e a fale i xa. Nanara, Dawuda i maxandima, a naxa, "I ya fanna yita n ma banxulanne ra, amasoto nxu faxi sali lxon nan ma fe ra." Nayi, n bata i maxandi, nxu tan, i ya walikene ki e nun i ya dii Dawuda, i nœ naxan sote.' "

⁹Dawuda foxrabirane to so, e yi na falane yeba Nabali xa Dawuda xili xunna. Na xanbi ra, e yi e dundu. ¹⁰Koni Nabali yi Dawuda a walikene yabi, a naxa, "Nde Dawuda ra? Nde Yese a diin na? Konyi wuyaxi na to naxanye e gima e kanne konna ma. ¹¹Nanfera n tan n ma burun nun n ma igen nun suben tonge, n naxan nafalaxi n ma yexee xabe maxabane xa, n yi a so muxune yii n yeteen mi naxanye kelide kolon?"

¹²Dawuda foxrabirane yi xete. E to so, e fa Nabali a falane birin dentegε. ¹³Nayi, Dawuda yi a fala a foxrabirane xa, a naxa, "Birin xa a silanfanna singan a tagi xidin na." E birin yi silanfanna xidi e tagi. Dawuda fan yi a gbeen tongo. Xeme keme naanin joxon yi te a foxo ra. Keme firin yi lu goronne fema.

¹⁴Nabali a walike keden yi fa a fala Abigayili xa, a kanna a jaxanla, a naxa, "Dawuda bata xerane rasiga nxu kanna xontöndeni sa keli tonbonni koni a e makonbixi nen ki faji! ¹⁵Anu, muxuni itoe fan nen nxu ra ki faji, e mi fe jaxi yo liga nxu ra. Nxu waxatin naxan birin naba e dexon ma burunna ra, nxo sese mi lo ayi. ¹⁶Nxu waxatin naxan birin naba e fema xuruse rabadeni, e nxu kantan nen alo sansanna kœ nun yanyin na. ¹⁷Awa iki, i miri ki faji i lan i xa naxan liga, bayo toron nan nagidixi en kanna ma e nun a denbayana ngaan ma. Fuyantenna na a ra, falan mi fa nœ tiye a xa."

¹⁸Abigayili yi a mafura, a buru keme firin tongo e nun manpa kundi firin, yexee yitoxin suulun, se kese gilinxin ligaseen ye

suulun, bogise xare xonna ligaseen ye keme e nun xode bogi xaren ligaseen ye keme firin. A yi e rate sofanle fari. ¹⁹A yi a fala a walikene xa, a naxa, "E dangu n yee ra, n xa bira ε foxo ra." Koni, a mi sese fala a xemen Nabali xa. ²⁰A yi dxi a sofanla fari, a godoma geyana nde lanbanni, Dawuda nun a foxrabirane yi fa a mabinni, a yi naralan e ra. ²¹Dawuda bata yi a fala, a naxa, "N bata xemeni ito yii seene kantan tonbonni fufafu! Sese mi lxi ayi, koni a bata n ma wali fapin saren fi a jaxin na. ²²Nayi, benun tila xotönni xa n Nabali a banxulanna nde lu a konni, Ala xa toro gbeen nagidi n ma!"

²³Abigayili to Dawuda to, a godo a sofanla fari mafuren, a a xinbi sin Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. ²⁴A yi lu a san bun ma, a naxa, "Hakeni ito goronna xa lu n tan nan xun ma n kanna, n keden pe! Yandi tin, n xa falan ti i xa! A rame n naxan falama. ²⁵N kanna, i nama Nabali fuyantenna rame. A luxi alo a xinla, a xili bunna neen 'Kömöna,' seen nan soxi ayi. Koni, n tan i ya walikena, n mi banxulanne to n kanna naxanye rafa. ²⁶Iki, n kanna, n bata n klo habadan Alatala yi e nun i fan niini, Alatala nan i ratangaxi gbalon ma, alogo i nama faxan ti, i yi i yete gbeen joxo. Ala xa i yaxune birin liga alo Nabali e nun muxun naxanye birin waxi i toro feni, n kanna. ²⁷Tin n ma finmaseene ra n faxi naxanye ra n kanna xa, e xa yitaxun i foxrabirane ra. ²⁸N bata i mayandi, dija n ma fe kalaxine ma. N na a kolon a Alatala mangayaan fima nen i ya denbayaan ma, bayo n kanna Alatala a yengene soma. Naxun nama taran i tan yi i siin birin yi. ²⁹Adamadina nde bata keli i sagatandeni, a xa i faxa, koni Alatala, i ya Ala i kantanma nen, a i lu kende muxune ye. Koni a yaxune niin nawolima ayi nen pon, alo a na a woli lantanna ra. ³⁰Alatala na a fala fapine birin nakamali a naxanye tixi n kanna xa, a i findima nen Isirayila yeeratiin na. ³¹Na waxatini n kanna nama nimisa, a toro a bojeni, bayo a bata faxan ti fuyanni, a a yete gbeen joxo. Alatala na a fanna yita n kanna ra, a walike jaxanla a fe xa rabira a ma."

³²Dawuda yi a fala Abigayili xa, a naxa,

“N barikan birama Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan i rafaxi to n nalandeni. ³³ N bata i fan ma xaxilimayaan matəxə, n duba i xa. Bayo i tan nan n natanga faxa tiin ma, n mi n yete gbeen jəxə. ³⁴ Koni, n bata n kəlo habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan n natangaxi fe jaxin liga feen ma, xa i mi yi fa n nalandeni nun, benun tila xətənni Nabali a banxulanna keden mi yi luyə a nii ra.” ³⁵ Abigayili fa naxanye ra Dawuda yi tin ne ra, a a fala a xa, a naxa, “Xetə i konni bəjə xunbenli. A mato, n bata i xuiin name, n yi i ya falan nasuxu.”

³⁶ Abigayili Nabali fəman li waxatin naxan yi, a yi jaxan naxan nabama a banxini alo mangane a rabama kii naxan yi. Nabali yi səwaxi, a xunna kelixi dələn na han! Nanara, a mi sese fala a xa han xətənni. ³⁷ Koni xətənni, Nabali xunna to dəxə, a jaxanla yi a fala a xa naxan danguxi. Nabali bəjən yi din a fatin yi faxa a ma. ³⁸ Xii fu jəxən to dangu, Alatala yi Nabali bənbə a yi faxa.

³⁹ Dawuda yi a mē a Nabali bata faxa, a yi a fala, a naxa, “N barikan birama Alatala xa naxan n xun mayəngəxi marayarabini Nabali naxan sa n fari. A bata a walikēen natanga jaxun ma, a Nabali a jaxun naxetə a yetə ma.” Dawuda yi xeraan nasiga Abigayili ma, a a xa findi a jaxanla ra.

⁴⁰ Dawudaa walikēne to Karemele li, e a fala Abigayili xa, e naxa, “Dawuda nan nxu rafaxi i fendeni alogo i xa findi a jaxanla ra.” ⁴¹ Abigayili yi a xinbi sin e yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma, a naxa, “N tan ni i ra i ya konyi jaxanla, n yitənxi findideni i ya walikēen na, n yi i ya walikēne sanna maxa.” ⁴² Abigayili yi keli mafuren, a te sofanla nde fari, sungutun suulun yi biraxi a fəxə ra, e nun Dawudaa xerane yi siga, a findi a jaxanla ra.

⁴³ Dawuda bata yi Axinowami, Yesereli kaan fan tongo e birin yi findi a jaxanle ra. ⁴⁴ Koni, Dawudaa jaxalan singen tan, Mikali, Səli a dii tēmēna, a baba bata yi a fi futun na Paliti ma, Layisi Galin kaana a dii xēmēna.

26

Dawuda mən yi Səli niin natanga

¹ Sifi kaane yi siga Səli fəma Gibeya yi, e a fala a xa, e naxa, “Dawuda luxunxi Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi.” ² Səli yi kiraan suxu siga Sifi tonbonni alogo a xa Dawuda fen e nun Isirayila sofa yəbaxi wuli saxan. ³ A yi a gali malandeni tən kiraan dəxən Xakila geyaan fari, Yesimon yetagi. Dawuda yi dəxi tonbonni. A to a kolon a Səli bata fa a fəxə ra, ⁴ a yi tegerenne rasiga alogo e xa Səli a feene rakərəsi. Ne yi a kolon a Səli bata so. ⁵ Nayi, Dawuda yi keli, a siga Səli a gali malandeni. A yi a to Səli yi saxi dənaxan yi, e nun Abineri, Neri a dii xēmēna, a gali xunna. Səli yi xima gali malanden tagini, ganla yi a rabilinni.

⁶ Dawuda yi maxədinna ti, a a fala Xiti kaana Aximeleki nun Abisayi, Seruyaa dii xēmēna, Yowaba tada xa, a naxa, “Nde fə n fəxə ra han Səli a gali malandeni?” Abisayi yi a yabi, a naxa, “N tan fə i fəxə ra.” ⁷ Kəēen na, Dawuda nun Abisayi yi siga gali malandeni. E yi Səli li saxi, a xima, a tanban sətixi bəxəni a xun sade ra. Abineri nun sofane yi xima a rabilinni. ⁸ Abisayi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “To, Ala bata i yaxun so i yii. A lu n xa a səxən, n na a rakankan bəxəni n ma tanban yə keden peen na. N mi sinjə firin.” ⁹ Koni Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “I nama a faxa. Nde nə Alatalaa muxu sugandixin faxə, a mi yulubi tongo?” ¹⁰ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata n kəlo habadan Alatala yi. Alatala yetēen nan a faxama, a siimayaan yi dan, a faxa na kiini hanma a a faxa yəngeni. ¹¹ Koni Alatala xa n natanga a muxu sugandixin faxa feen ma. A tanban gbansanna tongo a xun sade ra e nun min ige sa sena. En siga.” ¹² Dawuda yi tanban nun ige sa seen tongo Səli xun sade ra, e siga. Muxu yo mi a to, hanma a fena nde kolon. Muxu yo mi xulun, birin yi xima, bayo Alatala bata yi xixəli gbeen nagodo e ma.

¹³ Dawuda yi dangu bode fəxən na, a ti geya xuntagi yire makuyeni, e tagi kuya ki fəpi. ¹⁴ Dawuda yi ganla nun Abineri xili, Neri a diina, a naxa, “Abineri, i mi n yabə ba?” Abineri yi yabin ti, a naxa, “Nde i tan na, i tan naxan sənəxəma mangan xilideni?” ¹⁵ Dawuda yi a fala Abineri xa, a naxa, “Xēmē mi i ra ba? I jəxən mi na

Isirayila yi. Nayi, nanfera i mi mangan kantanma, i kanna? Muxuna nde bata fa mangan faxadeni, i kanna. ¹⁶ Inaxan ligaxi ito ra a mi fan. N bata n kolɔ habadan Alatala yi, i lan i xa faxes, ε to mi ε kanna kantanxi, Alatalaa muxu sugandixina. A mato iki, mangana a tanban nun a ige sa seen minen yi, naxanye yi a xun sade ra?”

¹⁷ Sɔli yi Dawuda xuiin kolon, a yi a fala, a naxa, “Dawuda, n ma diina, n ni i tan nan xui mema ba?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tan nan yati a ra mangana, n kanna.

¹⁸ Nanfera n kanna biraxi a walikεen fɔxɔ ra? N nanse ligaxi, fe jaxin mundun n kewanle yi? ¹⁹ Mangana, n kanna, yandi i ya walikεna a falane ramε. Xa Alatala nan i radinma n xili ma, a xa tin saraxan na. Koni xa muxune na a ra, e xa danga Alatala yetagi, bayo e n kedima to, e n masiga Alatalaa bɔxɔn na, e naxa, ‘Sa ala xɔɣene batu.’ ²⁰ Koni n tan, n mi waxi faxes feni yireni naxan makuya Alatala batuden na. Isirayila mangan bata siga yengeni bɔxɔ yi kunla dɔrɔnna a fe ra, alo ganban fenje kii naxan yi burunna ra.” ²¹ Sɔli yi a fala, a naxa, “N bata yulubin tongo. N ma dii Dawuda, i mɔn xa xete. N mi fa fe jaxin ligama i ra, bayo i n niin natanga to. N bata a liga alo xaxilitarena yati! N bata tantan gbeen ti.” ²² Dawuda yi yabin ti, a naxa, “Mangana a tanban ni i ra. I ya banxulanna keden xa fa a tongo. ²³ Alatala muxun birin ma tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan saren fima. To, Alatala i so nen n yii, koni n mi tin Alatalaa muxu sugandixin faxes feen ma. ²⁴ Bayo to, n bata i niin yate, Alatala xa n niin yate, a n xunba tɔrɔn birin ma.” ²⁵ Sɔli yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Ala xa i baraka, n ma dii Dawuda. I fe gbeene ligama nen, i nɔn sɔtɔma nen yati!” Dawuda yi siga a danna, Sɔli fan yi xete a konni.

27

Dawuda yi dɔxɔ Filisitine konni

¹ Dawuda yi a miri, a naxa, “Lɔxɔna nde Sɔli n faxama nen. A lan n xa n gi, n siga Filisitine yamanani. Nayi, Sɔli mi n sagatanje Isirayila bɔxɔn birin yi, n mɔn yi n ba a yii.”

² Dawuda yi keli, e nun a fɔxɔrabira kemε senninna, a siga Akisi konni, Mawoki a dii

xεmena, Gati mangana. ³ E birin yi dɔxɔ Gati yi, Akisi fema. Birin nun a denbayaan nan yi a ra. Dawudaa jaxalan firinne fan yi a fema, Axinowami Yeserele kaana, e nun Abigayili, Karemele kaana, Nabali a kapa gilena. ⁴ Sɔli to a mε a Dawuda bata sa a gi Gati yi, a yi ba fenje.

⁵ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Xa n nafan i ma, yirena nde xa so n yii banxidena nde ra, n dɔxe denaxan yi. Amasɔtɔ nanfera i ya walikεen dɔxe i fema manga taani?” ⁶ Na lɔxɔn yeteni, Akisi yi Sikilaga so a yii. Nanara, han to Sikilaga findixi Yuda mangane gbeen na. ⁷ Dawuda yi lu Filisitine yamanani jeε keden kike naanin. ⁸ Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi yengen nakeli Gesuri kaane xili ma, e nun Girisi kaane nun Amalekine. Amasɔtɔ, ne siyane yi dɔxi na bɔxɔni Suru binni siga han Misiran yi xabu waxati xunkuye. ⁹ Dawuda yi fuma na yamanana nde ma nen, jaxanla nun xεmena, a mi sese lu a nii ra. A yi yεxεene nun jingene nun sofanle nun jɔgɔmene nun dugine tongoma, a mɔn yi xete Akisi fema. ¹⁰ Akisi yi a maxadinma, a naxa, “E yengen nakelixi nde xili ma to?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “Yuda bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma” hanma “Yerameeline bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma,” hanma “Kεnine bɔxɔn yiifari fɔxɔn xili ma.” ¹¹ Xεmen nun jaxanla, Dawuda mi yi sese luma a nii ra, naxan nɔε fe Gati yi, bayo a yi a mirixi, a naxa, “E nɔε feene fale nxu xili ma nen, e a fale, ‘Dawuda a liga ikiini.’ ” A yi a ligama na kii nin a waxatin naxan birin ti Filisitine yamanani. ¹² Nanara, Akisi yi laxi Dawuda ra han! Bayo a yi a mirixi nen, a naxa, “Dawuda bata Isirayila kaane raxɔlɔ han! Nayi, a findima nen n ma walikεen na habadan!”

28

Sɔli nun yiimatona

¹ Na waxatini, Filisitine yi e sofane malan a findi gali kedenna ra siga Isirayila yengedeni. Akisi yi a fala Dawuda xa, a naxa, “A kolon ki faji a ε nun i fɔxɔrabirane luma nen n ma ganla ye.” ² Dawuda yi Akisi yabi, a naxa, “Nayi, i yetena a toma nen i ya walike naxan ligama.” Akisi yi a fala

Dawuda xa, a naxa, “Nayi, n na i tongoma nen n yeteen kantan muxun na n siin birin yi.”

³ Samuyeli bata yi faxa, Isirayila birin bata yi a saya feene liga, e yi a maluxun a taani Rama yi. Söli bata yi koron bənbəne nun yiimatone kedi yamanani.

⁴ Filisistine yi e malan e fa kuru Sunemi yi. Söli yi Isirayila birin malan Gilibowa yi. ⁵ Söli Filisistine ganla to waxatin naxan yi, a gaxu, a bənen yi mini. ⁶ Söli yi Alatala maxədin, koni Alatala mi a yabi xiye, a mi a yabi saraxaraline masensen ti seene yi,* a mi a yabi nabine xən.

⁷ Söli yi a fala a walikēen xa, a naxa, “E naxanla nde fen n xa naxan falan tima barinne ra, alogo n xa sa a maxədin.” A walikēne yi a fala a xa, e naxa, “Na nde sa En-Dəri.” ⁸ Söli yi a maxidi alo muxu gbete, a doma gbete so. E nun a fəxərabira firin yi so naxanla konni kəeen na. A yi a fala a xa, a naxa, “N wama nen i xa barinna nde maxədin n xa. N na naxan mataxamaseri i xa, i na ramini.” ⁹ Koni naxanla yi a yabi, a naxa, “I a kolon ki fajni Söli naxan ligaxi. A bata koron bənbəne nun yiimatone naxan yamanani. I katama n mayenden feen nan na alogo n fan xa faxa ba?” ¹⁰ Söli yi a kəlo Alatala yi, a naxa, “N bata n kəlo i xa habadan Alatala yi, fefe mi i sote feni ito yi.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “I waxi n xa nde yita i ra?” A yi a yabi, a naxa, “Samuyeli yita n na.”

¹² Naxanla Samuyeli to waxatin naxan, a yi gbelegebe, a yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i n yanfaxi? I tan nan Söli ra!” ¹³ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni i nanse toma?” Naxanla yi a fala Söli xa, a naxa, “N barinna nde nan toma mine bəxən bun.” ¹⁴ A yi a fala a xa, a naxa, “A yetagin di?” A yi a yabi, a naxa, “Xeme fonna nan tema a mafilinxi dugini.” Söli yi a kolon a Samuyeli nan yi a ra, a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma. ¹⁵ Samuyeli yi a fala Söli xa, a naxa, “Nanfera i n ma matabuni kalaxi n ma? Nanfera i n xilixi, n te?” Söli yi a yabi, a naxa, “N tərəxi han! Filisistine n yengema, Ala bata n nabənin. A mi

fa n yabima nabi yi, a mi n yabima xiye yi. N na i xilixi na nan ma alogo i xa fa a fala, n lan n xa naxan liga.” ¹⁶ Samuyeli yi a fala, a naxa, “Nanfera i n maxədinma? Bayo Alatala bata i rabənin, a findi i yaxun na. ¹⁷ Alatala bata n ma falan nakamali i ma. A bata mangayaan ba i yii, a a so Dawuda yii. ¹⁸ Bayo i mi Alatala xuiin name, i tondi Amalekine raxəre, nanara Alatala ito ligaxi i ra to. ¹⁹ Alatala i tan nun Isirayila soma nen Filisistine yii. Tila, i tan nun i ya dii xemene fama nen be n denaxan yi, Alatala yi Isirayila ganla so Filisistine yii.” ²⁰ Söli yi bira, a a yibandun bəxəni, gaxu gbeen yi a suxu Samuyeli a falane fe ra. Fangan yi nan a yi, bayo a mi yi donse yo donma yanyin nun kəeen na.

²¹ Naxanla yi fa Söli fema, a a to fa fala a gaxuxi han! A yi a fala a xa, a naxa, “A mato, i ya walikēen bata i xuiin name. Fayida, n na n niin fi nen i ya falane suxudeni. ²² Iki, i fan xa i tuli mati n na. N xa fa donseen na i xən, i yi a don alogo i fangan soto benun i xa kiraan suxu.” ²³ Koni a tondi, a yi a fala, a naxa, “N mi sese donma.” A fəxərabirane nun naxanla yi kankan a ma, a yi e xuiin name. A keli bəxəni a dəxo saden ma. ²⁴ Naxanla yi jinge dii raturaxin faxa mafuren naxan yi ramaraxi a yii. A murutu fujin tongo, a a bənbə, a burun gan a rate setareyani. ²⁵ A yi ne so Söli nun a fəxərabirane yii, e yi e dəge. E yi keli na kəeen na, e siga.

29

Filisistine yi Dawuda raxete

¹ Filisistine yi e ganla birin malan Afeki yi. Isirayila kaane tan yi e malan tigin dəxən Yeserele yi. ² Filisistine mangane yi e ganla yeba sofa keme keme nun sofa wuli wuli yeen ma, siga yengedeni. Dawuda nun a fəxərabirane yi Manga Akisi matima, ne yi sigan ti xanbin na. ³ Filisistine kuntigine yi a fala, e naxa, “Nde Heburuni itoe ra?” Akisi yi Filisistine mangane yabi, a naxa, “Dawuda na a ra, Söli a kuntigina nde, Isirayila mangana. A n fema xabu to mi a ra. N mi fe yo toxi a ra sa keli a fa bəxən ma han

* **28:6:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe səbexi Xəroyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

to.” ⁴ Filisitine kuntigine yi xələ Akisi ma e yi a fala a xa, e naxa, “E xeməni ito raxetə, a xa xetə taani i tinxi a xa dəxə dənaxan yi. A nama siga en ma yengəni, bayo a nəe maxetə nən en xili ma yengəni. Xeməni ito a kanna dijan sətəma di, xa a mi en ma sofane xunne so a yii? ⁵ En nama jinan a jaxanle yi Dawuda ito nan xili sama sigini e bodon waxatin naxan yi, e naxa, ‘Səli bata muxu wuli keden faxa, Dawuda tan wuli fu.’”

⁶ Akisi yi Dawuda xili a a fala a xa, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, xemə fajin nan i tan na, a yi rafanə n ma xa i lu n ma ganla yə. Bayo n mi fə yo toxi i ra keli i fa ləxən ma han to. Koni i rapaxu mangane ma. ⁷ Nayi, xetə i konni bəjə xunbenli, alogo i nama fefe liga naxan rapaxu mangane ma.” ⁸ Dawuda yi a fala Akisi xa, a naxa, “Koni n nanse ligaxi? I fəen mundun toxi i ya walikəen na keli n fa ləxən ma han to, alogo n nama siga mangana, n kanna yaxune yengədeni?” ⁹ Akisi yi Dawuda yabi, a naxa, “N na a kolon, a i rafan n ma alo Alaa malekana, koni Filisitine kuntigine bata a fala iki, a naxa, ‘A nama te nxu fəxə ra yengəni.’” ¹⁰ Keli sinma tila e nun naxanye faxi i fəxə ra. E siga xətənni kuye nəma yiba.”

¹¹ Na xətən bode, Dawuda nun a fəxərabirane yi keli sinma alogo e xa xetə Filisitine yamanani. Filisitine tan yi siga Yəsəreli yi.

30

Dawuda yi Amalekine sagatan

¹ Xi saxande ləxəni, Dawuda nun a fəxərabirane yi sa Sikilaga li. A yi a li Amalekine bata yi yengən nakeli Yuda yi ifari fəxəni e nun Sikilaga xili ma. E bata yi Sikilaga taan kala, e a gan. ² E bata yi jaxanle suxu e nun naxanye birin yi taani, muxudin nun muxu gbeena. E mi muxu yo faxa, koni e bata yi e birin xali, e kiraan suxu. ³ Dawuda nun a fəxərabirane to Sikilaga taan li, e yi a ganxin to. E jaxanle nun e dii xeməne nun e dii təməne bata yi suxu. ⁴ Nayi, Dawuda nun a fəxərabirane birin yi lu wugə xui yitəxin na han fanga mi lu e ra sənən e wuga. ⁵ Dawudaa jaxalan firinne bata yi xali, Axinowami Yəsəreli kaana e

nun Abigayili Karemele kaana, Nabali a kaja giləna.

⁶ Dawuda yi lu səxələni, bayo a fəxərabirane yi a magələn feen falama. Xələn yi birin niini, birin ma dii jaxanle nun e dii xeməne e fe ra. Koni Dawuda yi fangan sətə Alatala yi, a Ala. ⁷ Dawuda yi a fala saraxarali Abiyatari xa, Aximeleki a dii xeməna, a naxa, “Fa saraxarali domaan na n xən ma. Ala xa maxədin.” Abiyatari yi fa a ra. ⁸ Dawuda yi Alatala maxədin, a naxa, “N birə ganli ito fəxə ra ba? N na a suxə ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Bira a fəxə ra, i e suxuma nən yati, i yi muxu suxine xunba.” ⁹ Dawuda nun a fəxərabira kəmə sennin yi kiraan suxu. E Besori Baan li waxatin naxan yi, nde yi lu xanbin na mənni. ¹⁰ Bayo muxu kəmə firin yi taganxi naxanye mi yi nəe Besori xudeni gidə. Dawuda nun muxu kəmə naaninna yi sagatanna ti.

¹¹ E Misiran kaana nde li xəen ma, e a xali Dawuda fəma. E donseen so a yii e nun igena. ¹² E yi xədə xarena nde so a yii e nun jaxundan xaren tənən firin. A to yelin ne donjə, a xaxili sətə, bayo a bata yi yanyi saxan kəe saxan ti a mi ige min a mi donse don. ¹³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kanna nde ra, i kelixi minən yi?” A yi a yabi, a naxa, “Misiran kaan nan n na, Amalekina nde a konyina. N kanna bata n furaxin nabəjin a xii saxanna nan to. ¹⁴ Nxu bata yi fu Keretine bəxən yi ifari fəxən ma, e nun Yuda bəxəna, e nun Kalebi bəxən yi ifari fəxəna. Nxu yi Sikilaga taan gan.” ¹⁵ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nəe n xalə ganla yireni?” A yi a yabi, a naxa, “I na i kələ n xa Ala yi a i mi n faxə e nun i mi n soə n kanna yii, n na e yiren yitə i ra nən.” ¹⁶ Nayi, xemən yi Dawuda xali han Amalekine dənaxan yi. E yi e li xuyaxi ayi bəxən birin yi, e e dəgema, e e minma, e jaxanxi, na yengə yi se tongoxine fe ra e naxanye tongo Filisitine nun Yuda yamanani. ¹⁷ Dawuda yi e yengə keli subaxan ma han na xətən bode jinbanna, e sese mi a yimini, fə banxulan kəmə naaninna naxanye nə e giye jəgəməne fari. ¹⁸ Amalekine naxanye birin suxu Dawuda yi ne xərəya, katarabi a

ɲaxalan firinne ma. ¹⁹ Muxu yo mi yi luxi, a xurin nun a xungbena, dii xɛmɛn nun dii tɛmɛna, e nun yii seene, e naxanye birin tongo, na sese mi lu. Dawuda yi fa e birin na. ²⁰ A mɔn yi Amalekine yɛxɛɛne nun e ɲingene tongo. Naxanye yi na xuruseene xalima ne yi a falama, e naxa, “Dawuda yii se suxine ni i ra.”

²¹ Dawuda yi fa mɛnni xɛmɛ kɛmɛ firinne yi dɛnaxan yi naxanye yi taganxi, e lu xanbin na Besori Baan dɛ. E siga Dawuda nun yamaan nalandeni naxanye yi a fɔxɔ ra. Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi maso e ra, a yi e xɔntɔn. ²² Naxuden nun fuyantenna naxanye yi yamaan yɛ Dawuda fɔxɔ ra, ne yi falan tongo, e naxa, “Bayo e mi faxi en fɔxɔ ra, yɛngɛ yi seen naxanye xunbaxi sese mi yitaxunma e ra. Koni birin ma ɲaxanla nun a diine yi so a yii, e e xali, e siga.” ²³ Koni Dawuda yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne ɛ nama a liga na kiini Alatala kiseene ra, a naxan fi en ma. Bayo a bata en kantan, a ganla so nxu yii naxan fa en xili ma. ²⁴ Nayi, nde ɛ xuiin namɛma feni ito yi? Naxan godoxi yɛngɛni e nun naxan dɔxi goronne dɛxɔn, e birin gbeen yɛlanma nɛn.”

²⁵ Na lɔxɔni Dawuda yi na findi sariyan na Isirayila xa. Na sariyan mɔn na han to.

²⁶ A to Sikilaga li, Dawuda yi yɛngɛ yi seen fɔxɔ kedenna rasiga Yuda fonne ma, a xɔyine. A falani ito ti e xa, a naxa, “E gbeen ni i ra, seen naxanye tongoxi Alatala yaxune yii.”

²⁷ A a rasiga fonni itoe birin ma: naxanye Betɛli nun Ramoti-Negewi nun Yatiri yi,

²⁸ naxanye Aroyeri nun Sifimoti nun Esitemowa yi,

²⁹ naxanye Rakali yi e nun Yerameeli taa kaane nun Keni taa kaane,

³⁰ naxanye Xoroma nun Bori-Asan nun Ataki yi,

³¹ naxanye Xebiron yi, e nun Dawuda nun a fɔxɔrabirane bata yi siga dɛnaxan birin yi.

¹ Filisitine yi Isirayila yɛngɛ. Isirayila kaane yi e gi, a gbegbe yi faxa Gilibowa geyaan fari. ² Filisitine yi xapɛ ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xɛmɛne faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yɛngɛn yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yɛɛ ra han! ⁴ Sɔli yi a fala yɛngɛ so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo i n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n masɔxɔn, e yi n tɔrɔ.” Koni a yɛngɛ so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a dɛ. ⁵ Sɔli a yɛngɛ so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna dɛ e birin yi faxa. ⁶ Sɔli nun a dii xɛmɛ saxanne nun a yɛngɛ so se maxanla nun a fɔxɔrabirane birin yi faxa e bode xɔn lɔxɔ kedenni na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanna fɔxɔ kedenni, e nun Yurudɛn baan fɔxɔ boden na, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima. E mɔn yi a to a Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabɛɲin, e e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E Sɔli xunna bolon a dɛ, e a yɛngɛ so seene tongo. E yi na fe xibarun nasiga Filisiti yamanan birin yi e nun e suxure banxine yi e nun e yamaan tagi. ¹⁰ E yi Sɔli a yɛngɛ so seene sa Asitarate suxure banxin kui, e a binbin singan Beti-San taan yinna xɔn.

¹¹ Yabɛsi Galadi kaane to a mɛ Filisitine naxan ligaxi Sɔli ra, ¹² e banxulan sɛnbɛmane yi keli, e sigan ti kɔɛɛn birin na siga han Beti-San. E Sɔli nun a diine binbine tongo Beti-San yinna kanke. E yi xɛtɛ Yabɛsi yi, e yi e gan mɛnni. ¹³ E yi e xɔnne tongo, e e maluxun tamaro wudi binla bun ma Yabɛsi yi. E yi sunna suxu xii solofere.

31

Sɔli faxana

Taruxune Singen 10.1-12

Samuyeli Firindena Manga Dawudaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito, Samuyeli Firinden Dawudaa mangayaan nan ma fe falama, naxan findixi Isirayila bəxən manga firinden na, naxan yi gbo e mangane birin xa. A feene rabaxi nən jεε wuli keden benun Marigi Yesu xa bari. A fəloma Dawudaa wugan nan ma, a to Səli nun a dii xəmən Yonatan faxa feen mε, a mən a yitama nən Dawuda findi mangan na kii naxan yi keli Yuda bənsənni. Səli a dii xəmən yi mangayaan liga kəmən fəxən bənsənni xunna waxati dando yi. A to faxa, na bənsənni yi bira Dawuda fəxə ra, e yi a sugandi mangan na. Nayi, Dawuda yi dəxə Isirayila bənsən fu nun firinne xunna. Samuyeli Firinden sora dənxe, ne fe dənxe nan falama lan Dawudaa mangayaan ma.

Kitabun yireni ito yi, Manga Dawuda yitaxi en na nən luxun mi naxan yi. A a gboon nun a sənben nan yitama en na, koni a kala xənni fan mi luxunxi en ma, e nun gballo feen naxanye a denbayaan sətə. Dawudaa taruxuna a yitama en na nən muxun sənben sətoma kii naxan yi, a na a ti a kala xənni ra, a yi yulubi xafarin xandi Ala ma.

Dənxe na, a gbengbenna, Dawuda findi misali fajin nan na Isirayila yamaan xa waxati xədəxene yi, Ala naxan nafaxi a yamaan ma. Nayi, Ala yi dε xuiin tongo Dawuda xa, fa fala “I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nən n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan sənben luma nən habadan.” (Samuyeli Firindena 7.16) Ala Yesu nan nafa na falan nakamalideni, Yesu yi yatε Dawudaa dii xəmən na layiri nənən kui (Na feen sebexi Matiyu 20.29-34 kui e nun 21.9).

Dawuda yi Səli faxa feen mε

¹ Səli faxa xanbini, Dawuda Amalekine nəxina, Dawuda yi fa lu Sikilaga taani xi firin. ² Xi saxande ləxəni, banxulanna nde yi fa, sa keli Səli a gali malandeni. A dugine yibəxi, burunburunna a xunni

sununa fe ra. A to Dawuda fəman li, a yi a xinbi sin bəxən ma. ³ Dawuda yi a maxədin, a naxa, “I kelixi minən?” A yi a yabi, a naxa, “N nan n gixi Isirayila ganla nan ma.” ⁴ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “A yəba n xa naxan danguxi.” Xəmən yi a yabi, a naxa, “Isirayila sofa ganla bata a gi yəngeni, sofa wuyaxi bata faxa. Hali, Səli nun a diin Yonatan bata faxa.” ⁵ Banxulanna naxan faxi xərayaan na, Dawuda mən yi na maxədin, a naxa, “I a kolonxi di, a Səli nun a dii xəmən Yonatan bata faxa?” ⁶ Banxulanna yi a yabi, a naxa, “N yi Gilibowa geyaan nan fari, n yi Səli to, a tanban tixi a bun, a yi gbətənxi yaxune wontorone nun soo ragine xən. ⁷ A to a firifiri, a yi n to, a yi n xili. N yi a yabi, n naxa, ‘N tan ni i ra.’ ⁸ A yi n maxədin a nde n tan na. N yi a fala a xa a Amalekin nan n tan na. ⁹ Nayi, a yi n yamari a n xa fa a faxa, bayo a yi səxələxi, hali a mən to yi jεjε. ¹⁰ Nayi, n yi n maso a ra, n yi a faxa, bayo n yi a kolon a a mi yi kisima a biradeni. Na xanbi ra, mangana, n yi a mangaya taxamasenna ba a xun na. N yi a yiirasoon ba a yiin na. N bata fa e ra i xən.”

¹¹ Dawuda yi a dugine yibə a ma. Naxanye birin yi a fəma, ne fan yi na liga. ¹² E yi saya feene liga, e wuga, e sun han jınbanna Səli nun a diin Yonatan ma fe ra e nun Alatala sofane nun Isirayila kaan naxanye faxaxi yəngeni.

¹³ Na xanbi ra, Dawuda yi a fala banxulanna xa naxan faxi xərään na, a naxa, “Nde i tan na?” A yi a yabi, a naxa, “Amalekin naxan dəxi yamanani ito yi, na nan ma diin n tan na.” ¹⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “I mi gaxu mangan faxε Alatala bata yi naxan sugandi?” ¹⁵ Dawuda yi a sofa keden xili, a yi a fala, a naxa, “Siga, i yi sa a faxa.” Sofaan yi Amaleki kaan garin, a yi a faxa. ¹⁶ Dawuda yi a fala Amaleki kaan ma, a naxa, “I tan nan i faxa feen nagidixi, i yi i yetε yalagi, i naxa, ‘N tan nan Alatalaa manga sugandixin faxaxi.’ ”

Dawuda yi e wuga

¹⁷ Dawuda yi saya sigini ito sa Səli nun a diin Yonatan xa. ¹⁸ A yi yamarin fi a Yuda kaane xa e maxaran na sigin ma naxan

xili “Xalimakuli Sigina.” A seɓeɓi kedin kui naxan yi xili Tinxin Muxuna kedin.

¹⁹ Isirayila sofa kenden bata faxa a geyane fari.

A mato sofane faxaxi kii naxan yi!

²⁰ A nama fala Gati taani, na xibarun nama fala Asikalon kirane xon, alogo Filisitine sungutunne nama sewa, alogo Ala kolontarene sungutunne nama naxan.

²¹ Xiila nun tulen nama fa fa Gilibowa geyane fari,

xee sabatila nama fa lu e ma, bayo sofane ye masansan wure lefane e rayagi mena nin,

Soli ye masansan wure lefana, turen yi ba soe a ma.

²² Yonatan ma xalimakunla mi yi xetema yaxu faxa dixin yetagi, yaxun senben yetagi.

Soli a silanfanna yi a wanla rakamalima.*

²³ Soli nun Yonatan yi rafan yamaan ma ki faji

e siimayaan birin yi, hali e sayani, e mi fate.

E yi xulun singbinna xa, e senben yi gbo yatan xa.

²⁴ Isirayila naxanle, e Soli wuga. A yi e maxidima nen dugi fajini, a xemaan sa e dagine ra.

²⁵ A mato, sofa senbemanen bata faxa yengenil! Yonatan bata faxa geyane fari!

²⁶ N bonen sunuxi i ya fe ra, Yonatan, n tada, n xoyi kadena. I ya xanuntenyaan yi rafan n ma, dangu naxanle gbeen na.

²⁷ A mato, sofa senbemanen bata faxa! Sofa fangamane bata raxori!

2

Dawuda yi findi Yuda mangan na

¹ Na feene dangu xanbini, Dawuda yi Alatala maxodin, a naxa, “N lan n xa siga Yuda taana nde yi ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “On.” Dawuda yi a maxodin, a naxa, “N sigan minen?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Xebiron yi.” ² Dawuda yi siga e nun a naxalan firinne, Axinowami, Yesereli

kaana e nun Abigayili, Nabali Karemele kaana kapa gilena. ³ A yi a foxarabirane fan nun e denbayane xali, e sa dexo Xebiron nabilinni.

⁴ Nayi, Yuda bonsonna muxune yi fa Xebiron yi alogo e xa Dawuda findi Yuda mangan na.

E to a fala Dawuda xa a Yabesi-Galadi kaane bata yi Soli maluxun, ⁵ a yi xerane rasiga a faladeni e xa, a naxa, “Alatala xa e baraka e to Soli maluxunxi e kanna, e hinanna mayita a mabinni. ⁶ Ala xa Alatala fan e suxu hinanna nun lannayani. N tan fan fanma e ra nen, bayo e na nan ligaxi. ⁷ Iki, e sobe so, e wekile. E kanna Soli bata faxa, Yuda kaane n tan nan sugandixi mangan na e xun na.”

Yiseboseti yi findi Isirayila mangan na

⁸ Abineri, Neri a dii xemena, Soli a sofa kuntigin bata yi Yiseboseti suxu. Yiseboseti, Soli a dii xemen nan yi a ra. Abineri yi a xali Maxanayin taani. ⁹ A yi a dexo mangan na Galadi xun na e nun Asuri nun Yesereli nun Eframi nun Bunyamin nun Isirayila birin xun na. ¹⁰ Yiseboseti, Soli a dii xemen finde Isirayila mangan na, a bata yi jee tonge solomasexe soto. A jee firin nan ti mangayani. Koni Yuda bonsonna bata yi bira Dawudaa mangayaan foxo ra. ¹¹ Dawuda jee solofere e nun kike sennin nan ti mangayani Xebiron yi Yuda bonsonna xun na.

Yengen Yuda nun Isirayila tagi

¹² Neri a dii xemena Abineri nun Soli a dii xemen Yiseboseti a walikene yi keli Maxanayin taani, e siga Gabayon taani. ¹³ Seruyaa dii xemen Yowaba nun Dawudaa walikene fan yi kiraan suxu. E yi naralan Gabayon ige dodoxdeni. Ndee yi lu ige dodoxden foxo kedenni, ndee fan yi lu foxo kedenni. ¹⁴ Abineri yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Banxulanna ndee xa keli, e yengen so en yetagi.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “E xa keli.” ¹⁵ Sofane yi keli, e yi tenge muxu fu nun firin yi Bunyamin bonsenni, Soli a dii xemen Yiseboseti xa, muxu fu nun firin yi Dawudaa walikene ye. E e maso e bode ra. ¹⁶ Birin yi a yenge so boden suxu a xunna ma, a yi a saxon a jensenni

* **1:22:** Silanfanna: Sofane yengesoo degemana.

silanfanna ra, e birin yi bira e bode xon. E na yiren xili sa, “Fanye Xena” Gabayon yamanani. ¹⁷ Na loxoni, yenge gbeen yi keli. Dawudaa walikene yi Abineri nun Isirayila kaane no na yengeni.

¹⁸ Seruyaa dii saxanne Yowaba nun Abisayi nun Asaheli nan yi menni. Asaheli yi xulun alo bolena, ¹⁹ a yi Abineri sagatanma, a mi yi xetema a foxo ra, a mi siga a yiifanna ma hanma a komenna ma. ²⁰ Abineri yi a xanbi rato, a yi a fala, a naxa, “I tan Asaheli nan a ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ²¹ Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Siga yiifanna ma hanma komenna ma, i sa banxulanna nde yenge, i yi a yenge yi se tongoxine ba a yii.” Koni Asaheli mi yi waxi xete feni Abineri foxo ra. ²² Abineri mon yi a fala Asaheli xa, a naxa, “Xete n foxo ra. Nanfe a lige n xa i bonbo, n yi i faxes? Na xanbi ra, n mi fa nae i tada Yowaba yetagi toe.” ²³ Koni Asaheli mi tin kiraan masare. Nayi, Abineri yi a soxon a kuini tanban xunna boden na, tanban yi sa mini Asaheli fari. A bira, a faxes. Naxanye birin yi fama Asaheli faxaxin biradeni, ne yi ti menni.

²⁴ Yowaba nun Abisayi yi bira Abineri foxo ra. Sogen bira waxatin naxan yi, e yi fa Ama geyaan fari, Giyahi yetagi, Gabayon tonbonna kiraan xon. ²⁵ Bunyamin sofane yi e malan Abineri xanbi ra, e findi ganla ra e ti geyaan xun tagi. ²⁶ Abineri yi Yowaba xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Silanfanna luye faxan tiye tun ba? I mi a kolon a na rananna jaxuma ayi nen? I luma han waxatin mundun, i mi a fala yamaan xa a e xa xete en ngaxakedenne foxo ra?” ²⁷ Yowaba yi yabin ti, a naxa, “N bata n kolo habadan Ala yi, xa i mi yi falan ti nun, n ma muxune mi yi xetema e foxo ra han tila xotanni.” ²⁸ Yowaba yi xotaan fe. A sofane yi xete Isirayila kaane foxo ra, e yi yengen dan.

²⁹ Abineri nun a sofane yi sigan ti kena ngaan na Araba yamanani. E Yuruden baani gidi, e Bitiron birin yigidi e sa Maxanayin taan li. ³⁰ Yowaba xetexina Abineri foxo ra, a yi yamaan birin malan, Dawudaa walikenen muxu fu nun solomanaanin yi

dasaxi e nun Asaheli. ³¹ Koni Dawudaa muxune bata yi muxu keme saxan e nun tonge sennin faxes Bunyamin bonsonna muxune nun Abineri a muxune ra. ³² E fa Asaheli ra, e yi a maluxun a fafe gaburun na Beteleemi yi. Na xanbi ra, Yowaba nun a muxune yi sigan ti kena ngaan na, e sa so Xebiron yi xoton deni.

3

Dawuda diin naxanye bari Taruxune Singen 3.1-4

¹ Yengen bu nen Soli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi han! Dawuda senben yi gboma ayi nen tun, Soli a denbayaan tan senben yi lu janye. ² Dawuda yi dii xemene soto Xebiron taani. A dii singen yi xili nen Aminon, naxan nga yi Yesereli kaana Axinowami ra. ³ A diin firindena, Kileyabi, naxan nga yi Abigayili ra, Karemele kaan Nabali a kapa gilena. A diin saxandena, Abisalomi, naxan nga findi Gesuri taan Manga Talamayi a dii temen Maka ra. ⁴ A diin naanindena, Adoniya, naxan nga findi Xagiti ra, a diin suulundena, Sefati, naxan nga yi Abitali ra. ⁵ A dii sennindena, Yitireyami, Dawudaa jaxanla Egela dii xemena. Diini itoe nan soto Dawuda xa Xebiron yi.

Abineri yi a me Yiseboseti ra

⁶ Yengen waxatini Soli a denbayaan nun Dawudaa denbayaan tagi, Abineri senben yi gbo ayi Soli a muxune xun na. ⁷ Konyi jaxanla* nde yi Soli yii naxan yi xili Risipa, Ayaa dii temena. Yiseboseti yi a fala Abineri xa, a naxa, “Nanfera e nun n baba konyi jaxanla sigaxi e sa kafu?” ⁸ Yiseboseti a falan yi Abineri xolo kati, a yi a yabi, a naxa, “I n mirixi Yuda bonsonna baren nan na ba? To, n walima tinxinna nin i baba Soli a denbayaan xa, e nun a ngaxakedenne nun a xoyine, n mi i so Dawuda yii. I fa n mafalama jaxanli ito nan ma fe ra to?” ⁹ Alatala xa toro jaxin sa n fari xa n mi a liga Dawuda xa alo Alatala layirin tongoxi a xa kii naxan yi, ¹⁰ a to a fala, a a mangayaan bama nen Soli a denbayaan yii, a yi Dawuda dexo mangan

* 3:7: Konyi jaxanle sariyan sebei Xorayaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a jaxanla ra.

na Isirayila xun na e nun Yuda, keli Dan ma han sa dɔxɔ Bɛriseba ra.” ¹¹ Bayo Yiseboseti yi gaxuxi Abineri yɛɛ ra, a mi nɔ a fala keden peen yabɛ.

¹² Abineri yi xɛrane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “Nde gbee yamanan na? En layirin xidi en tagi, n na i maliyɛnɛn Isirayila birin yi lu i fɔxɔ ra.” ¹³ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N tinxɪ, n layirin xidi en tagi, koni n fe keden nan maxɔdinxi i ma, i mi fa n yɛtagin toma, fɔ i na fa Mikali ra, Sɔli a dii tɛmɛna, i nɛma fɛ n fɛma.” ¹⁴ Dawuda yi xɛrane rasiga a faladeni Sɔli a dii xɛmɛn Yiseboseti xa, a naxa, “N ma naxanla Mikali so n yii, n Filisiti xɛmɛ kɛmɛ banxulan naxan futu se ra.” ¹⁵ Nayi, Yiseboseti yi sa Mikali ba a xɛmɛn Palitiyeli yii, Layisi a dii xɛmɛna. ¹⁶ A xɛmɛn wugamatɔn yi bira a fɔxɔ ra han Baxurin taani. Nayi, Abineri yi a fala a xa, a naxa, “Xɛtɛ i konni.” A yi xɛtɛ.

¹⁷ Abineri nun Isirayila fonne yi falan ti, a yi a fala e xa, a naxa, “E waxi nɛn Dawuda xɔn mangayani xabu to mi a ra, ¹⁸ awa, a liga waxatin ni i ra, amasɔtɔ Alatala bata falan ti Dawudaa fe yi, a naxa, ‘N nan n ma yamaan xɔrɔyama, Isirayila, n ma walikɛɛn Dawuda nan xɔn Filisitine yii e nun yaxun bonne.’ ” ¹⁹ Abineri mɔn yi falan ti Bunyamin kaane fan xa. Na xanbi ra, a sa rali Dawuda ma Xebiron yi, naxan birin nafan Isirayila kaane ma e nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune ma. ²⁰ A yi fa Dawuda fɛma Xebiron yi, muxu mɔxɔɲɛ biraxi a fɔxɔ ra, Dawuda yi donse donna naxan naxani tɔn Abineri xa e nun muxun naxanye yi a fɔxɔ ra. ²¹ Abineri yi a fala Dawuda xa, a naxa, “N kelima nɛn, n siga, n sa Isirayila birin malan n kanna sɛnbɛn bun ma, mangana. E layirin fenma nɛn ɛ nun ne tagi, i mangayaan liga yiren birin yi alo i waxi a xɔn kii naxan yi.” Dawuda yi tin Abineri yi siga bɔɲɛ xunbenli.

Yowaba yi Abineri faxa

²² Na dangu xanbini, Yowaba nun Dawudaa muxune yi fa sa keli yɛngɛni, e yi fa yɛngɛ yi se tongoxi wuyaxi ra e yii. Abineri mi yi fa Dawuda fɛma Xebiron yi, bayo Dawuda tin nɛn a yi siga bɔɲɛ xunbenli. ²³ Yowaba fa waxatin naxan yi e nun ganla naxan yi a fɔxɔ ra, e yi a fala a xa a Neri a

dii xɛmɛna Abineri bata yi fa mangan fɛma, a yi a lu a siga bɔɲɛ xunbenli. ²⁴ Yowaba yi siga mangan konni, a yi a fala mangan xa, a naxa, “I nanse ligaxi? Abineri yi fa i konni, i yi a lu a siga bɔɲɛ xunbenli? ²⁵ Anu, i a kolon a Neri a dii xɛmɛna Abineri faxi i yanfadeni alogo a xa i siga kiin nun i xɛtɛ kiin kolon e nun i naxan ligama.” ²⁶ Yowaba keli xanbini Dawuda konni, a yi xɛrane rasiga Abineri ɲɛɲɛ xɔn, ne yi sa a li fɔ Sira ige dɔxɔdeni, e sa fa a ra. Dawuda mi yi a kolon. ²⁷ Abineri xɛtɛ waxatin naxan yi Xebiron yi, Yowaba yi a xili taan so dɛɛn dɛxɔn, alo a wundo falan nan tima a xa. A yi a sɔxɔn mɛnni a kuini, alogo a xa a xunyɛna Asaheli gbee faxan nɔxɔ.

²⁸ Dawuda to a mɛ naxan danguxi, a yi a fala, a naxa, “Alatala a kolon n tan nun n ma mangayaan mi findixi Neri a dii xɛmɛna Abineri faxa feen sabun na mumɛ! ²⁹ Na goronna xa dɔxɔ Yowaba nun a denbayaan xun ma. Muxuna nde xa lu Yowabaa denbayani kɔrɔsilaan luyɛ naxan ma hanma dogonfonna, hanma naxan sigan tiyɛ dunganna ra, hanma e faxa silanfanna ra, hanma donse mi naxan yii.” ³⁰ Yowaba nun a tada Abisayi Abineri faxa na kii nin, amasɔtɔ a bata yi e xunyɛna Asaheli faxa Gabayon yi yɛngɛni.

³¹ Dawuda yi a fala Yowaba xa e nun yamaan naxan yi biraxi a fɔxɔ ra, a naxa, “E ɛ dugine yibɔ, ɛ kasa bɛnbɛli dugine ragodo ɛ ma sununi, ɛ Abineri saya feen liga.” Manga Dawuda yɛtɛɛn yi bira binbin fɔxɔ ra. ³² E yi Abineri maluxun Xebiron yi. Mangan yi a xuini te, a wuga, yamaan birin yi wuga. ³³ Mangan yi saya sigin sa Abineri xa, a naxa,

“Abineri yi lan ba a faxa alo xaxilitarena?

³⁴ I yiine mi yi xidixi, i sanne mi yi xidixi.

Anu, i bata faxa

alo muxu faxane na muxun naterɛna.”

Yamaan birin mɔn yi Abineri wuga.

³⁵ Na xanbi ra, e yi e maso Dawuda ra alogo e xa donseen so a yii, sogen mɔn yi na, koni Dawuda yi a kɔlɔ, a naxa, “Ala xa tɔrɔya naxin sa n fari xa n donseen don benun sogen bira waxatini.” ³⁶ Yamaan birin yi na kolon, na yi rafan birin ma.

³⁷ Nayi, Yuda yamaan birin nun Isirayila kaane yi a kolon a mangan xa mi yamarin fixi alogo Neri a dii xemena Abineri xa faxe. ³⁸ Dawuda mən yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon ba fa fala a Isirayila kuntigi gbeena nde bata faxe to? ³⁹ Hali mangan to n na, n senben janxin na a ra iki. Muxune itoe, Seruyaa dii xemene dangun tan na. Alatala yeteen xa e tərɔ e to faxani ito tixi.”

4

Yiseboseti faxe fena

¹ Səli a dii xemen Yiseboseti to a me a Abineri bata yi faxe Xebiron yi, a yii xudin yi tuye ayi, gaxun yi Isirayila kaane birin suxu. ² Gali kuntigi firin yi Səli a dii xemen yii, Banaha nun Rekabu. Rimən Beroti kaan nan ma dii xeme yi e ra, Bunyamin bənsənni. ³ Amasəto Beroti kaane yi yatəxi nən alo Bunyamin bənsənnə, Beroti kaane bata yi fa, e dɔxɔ Gitayin taani, e dɔxi dənaxan yi han to.

⁴ Səli a dii xemen Yonatan ma dii xemena nde yi na naxan yi lebutenxi. A jee suulun nan yi a ra Səli nun Yonatan faxe feen xibarun yi fama waxatin naxan yi, sa keli Yeserele taani. Na nan a liga, dii ngana nde yi a tongo mafuren, a yi bira, a yi findi sanmadəntəən na, a tan diin yi xili nən Mefiboseti.

⁵ Beroti kaan Rimən ma dii xemene, Rekabu nun Banaha yi siga Yiseboseti konni soge xələni, e yi a li xiyə yanyin na. ⁶ E so han banxin tagini alo e yi murutun nan tongoma, e yi Yiseboseti sɔxən a kuini. Na xanbi ra, Rekabu nun a xunyen Banaha yi e gi. ⁷ E soe banxini, mangana a matabun saden ma, e yi a sɔxən, e a faxe. E a xunna xaba a dɛ, e yi a xunna suxu e yii, e siga yire xunkuyeni Araba kiraan xən ma. ⁸ E yi Yiseboseti xunna xali Manga Dawuda fəma Xebiron yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Yiseboseti xunna nan ito ra, Səli a dii xemena, i yaxuna, naxan yi wama i faxe feni. To, Alatala bata i gbeen jɔxɔ Səli nun a xanbin na.” ⁹ Dawuda yi a fala Beroti kaan Rimən ma dii xemene xa, Rekabu nun a xunyen Banaha, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, a tan naxan n ba tərən birin yi. ¹⁰ Naxan a fala n xa, a naxa, ‘Səli

bata faxe,’ naxan yi laxi a ra a a bata xibaru fajin nali n ma, n na a suxu nən, n yi a faxe Sikilaga yi, alogo a xa na xibaru fajin saranna sɔto. ¹¹ Naxudene muxu tinxinxin faxe waxatin naxan yi banxini a saden ma, iki n mi a wunla maxədinje e ra ba, n yi e jan bɔxən fari?” ¹² Dawuda yi yamarin fi a sofa banxulanne ma e xa Rekabu nun a xunyen Banaha faxe. Na xanbi ra, e yi e yiine nun e sanne bolonje a ra, e yi e singan Xebiron ige ramaradeni. E yi Yiseboseti xunna maluxun Neri a diina Abineri gaburun na Xebiron yi.

5

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Taruxune Singen 11.1-9

¹ Isirayila bənsənnə birin yi fa Dawuda fəma Xebiron yi. E yi a fala, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² A fəloni, Səli yi nxɔ mangan na waxatin naxan yi, i tan nan yi tixi Isirayila ganla yee ra. Alatala bata yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yeeratiin na.’ ” ³ Nayi, Isirayila fonne birin yi fa mangan fəma Xebiron yi, Manga Dawuda yi layirin tongo e xa Xebiron yi Alatala yetagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ feen na Isirayila mangan na.

⁴ Dawuda findi mangan na a jee tonge saxanden nan ma, a yi jee tonge naanin ti mangayani. ⁵ A yi mangayaan liga Yuda xun na Xebiron yi jee solofere kike sennin, a yi jee tonge saxan nun saxan ti mangayani Yuda nun Isirayila birin xun na Yerusalen yi.

Dawuda yi Yerusalen taan nɔ

⁶ Manga Dawuda nun a fəxərabirane yi siga Yerusalen xili ma. Yebusu kaan naxanye yi na yamanani, ne yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soe be, bayo hali danxutəne nun sankalatəne nɔe i kedɛ nən.” Nanara, e mirixi a ma, e naxa, “Dawuda mi nɔe soe be.” ⁷ Koni, Dawuda yi Siyon yinna suxu a senbeni, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁸ Na ləxəni, Dawuda yi a fala, a naxa, “Naxan yo waxi Yebusu kaane nɔ feni, fɔ na kanna xa siga kiraan nan xən naxan gixi sa lan igen ma alogo a yi e masəto, Dawuda yi na ‘sankalatəne nun

danxutone' rapaxu." Nanara, a falama a "Danxutone nun sankalatone" mi soma Ala Batu Banxini. ⁹ Dawuda yi dɔxɔ taan yire makantanxini, a yi mɛn xili sa a Dawudaa Taana. Na xanbi ra, Dawuda yi mɛnna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma siga han taa tagini. ¹⁰ Nayi, Dawuda sɛnbɛn yi lu gbo ayi tun, bayo Alatala yi a xɔn, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna.

*Dawudaa mangayaan yi baraka
Taruxune Singen 14.1-2*

¹¹ Tire taan mangan Xurami yi xɛrane rasiga Dawuda ma, e yi suman wudin xali na e nun wudi rawanle nun gɛmɛ masonle naxanye manga banxin ti Dawuda xa. ¹² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na, a yi a mangayaan sɛnbɛ so masɔtɔ a yamana Isirayila fe ra. ¹³ A keli xanbini Xebiron yi, Dawuda mɔn yi konyi naxanla* ndee nun naxanla ndee fen Yerusalɛn yi, a mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ. ¹⁴ Naxanye sɔtɔ a xa Yerusalɛn yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ¹⁵ nun Yibixari nun Elisuwa nun Nefegi nun Yafiya ¹⁶ nun Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.

*Dawuda yi Filisitine nɔ
Taruxune Singen 14.8-16*

¹⁷ Filisitine yi a mɛ a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na mɛ, a yi so yire makantanxini. ¹⁸ Filisitine yi fa, e xuya ayi Refa lanbanna birin yi. ¹⁹ Dawuda yi Alatala maxɔdin, a naxa, "N xa siga Filisitine xili ma ba? I e soɛ n yii ba?" Alatala yi a yabi, a naxa, "Siga, bayo n Filisitine soma nɛn i yii." ²⁰ Nayi, Dawuda yi siga Baali-Perasimi yi, a Filisitine nɔ dɛnaxan yi. A yi a fala, a naxa, "Alatala bata n yaxune raxuya ayi n yɛɛ ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi." Nanara, e mɛnna xili sa Baali-Perasimi.† ²¹ E yi e suxurene rabɛnin mɛnni, Dawuda nun a fɔxɔrabirane yi e xali.

²² Filisitine mɔn yi te, e dɔxɔ Refa lanbanna birin yi. ²³ Dawuda mɔn yi Alatala

maxɔdin. Alatala yi a fala a xa, a naxa, "I nama te, dangu e xanbi ra, i yi i maso e ra fɔtɔnna dɛ. ²⁴ I na siga ti xuiin mɛ wudine kondene yi, i keli e yɛngɛdeni mafuren, bayo Alatala nan tima i yɛɛ ra, a Filisiti ganla nɔ i xa." ²⁵ Alatala naxan yamari Dawuda ma, a na liga, a Filisitine nɔ, a lu e faxɛ keli Geba han sa dɔxɔ Geseri taan na.

6

*E yi Layiri Kankiraan xali
Taruxune Singen 13.1-14*

¹ Dawuda mɔn yi Isirayila sofa sɛnbɛmane birin malan, muxu wuli tonge saxan. ² Na ganla yi biraxi a fɔxɔ ra, a siga Baala taani Yuda yi, alogo a xa sa Alaa Kankiraan* tongo, Ala xinla nan na kankiraan ma, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. ³ E yi Alaa Kankiraan sa wontoro nɛnɛn kui keli Abinadabo a banxini geyaan fari. Wusa nun Axiyo, Abinadabo a dii xɛmɛne nan yi wontoro nɛnɛn nagima. ⁴ E yi a tongo Abinadabo a banxini geyaan fari, Axiyo yi sigama a yɛɛ ra. ⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi sɛwan mayitama Alatala ra, e maxaseen sifan birin maxama, alo bɔlɔnna nun kondenna nun tanbanna nun karijanna nun maxase gbɛtɛye.

⁶ E to Nakon ma lonna li, Wusa yi a yiini bandun, a Alaa Kankiraan suxu, bayo jingene bata yi salaxun. ⁷ Nayi, Alatala yi xɔlɔ a ma han! A yi a faxa na xaxilitareya wanla fe ra. Wusa yi faxa mɛnni, Alaa Kankiraan fɛma. ⁸ Alatala to Wusa niin ba, a faxa. Nayi, Dawuda yi xɔlɔ han, e yi mɛn xili sa "Wusa halagidena" han to. ⁹ Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Alatala yɛɛ ra, a yi a fala, a naxa, "Alatalaa Kankiraan soma di n konni?" ¹⁰ Nayi, a yi tondi Alatalaa Kankiraan xalɛ a konni, Dawudaa Taani. A yi a xali Obedi-Edɔn Gati kaana banxini. ¹¹ Alatalaa Kankiraan yi lu Obedi-Edɔn Gati kaana banxini kike saxan, Alatala yi barakan sa Obedi-Edɔn nun a denbayaan birin ma fe yi.

* **5:13:** Konyi naxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a naxanla ra. † **5:20:** 5.20 Baali-Perasimi bunna nɛn fa fala, "Halagin Kanna." * **6:2:** 6.2 Alaa Layiri Kankirana fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 25.10-22 kui.

*Layiri Kankiraan Yerusaleñ yi
Taruxune Singen 15.25-16.3*

¹² E sa na fala Manga Dawuda xa a Alatala bata barakan sa Obedi-Edon ma denbayaan birin ma fe yi e nun a gbeen seen naxanye birin na masoto Alaa Kankirana fe ra. Nayi, Dawuda yi Alaa Kankiraan tongo Obedi-Edon yi, a siga a ra Dawudaa Taani sewani. ¹³ Alatalaa Kankiraan xali muxune na yi e sanna ye sennin tongo, Dawuda yi jinge keden nun jinge dii raturaxi keden nan bama saraxan na. ¹⁴ Dawuda yi a bodon a senben birin na Alatala yetagi, a yi maxidixi saraxarali doamaan nan gbansan yi. ¹⁵ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi fa Alatalaa Kankiraan na Yerusaleñ yi, jaxaxaxan nun xota xuine yi.

¹⁶ Alatalaa Kankiraan yi soma Dawudaa Taani waxatin naxan yi, Soli a dii temen Mikali yi a matoma banxin foye soden na, a yi Manga Dawuda to tuganye ayi, a bodonma Alatalaa Layiri Kankiraan yetagi. Na ma, Mikali yi Dawuda rapaxu a bojeni.

¹⁷ Na xanbi ra, e fa Alatalaa Kankiraan na, e yi a doto bubuni, Dawuda naxan yelan a xili yi, Dawuda yi saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane ba Alatala xa. ¹⁸ Dawuda yelin saraxa gan daxine nun boje xunbeli saraxane be waxatin naxan yi, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala Senben Birin Kanna xinli. ¹⁹ A mon yi donseene yitaxun Isirayila yamaan birin na, xemnen nun jaxanla, birin yi burun soto e nun tamaro bogi xare rafalaxin nun jaxun danna rafalaxin xundi keden keden. Na xanbi ra, birin yi siga a konni.

²⁰ Dawuda yi xete a duba a denbayaan xa, Soli a dii temen Mikali yi menni a ralandeni. A yi a fala, a naxa, "Binyen mundun yi a ra to Isirayila mangan to yi a yete yitama a walike jaxanle nun a walike xemene ra, alo fuyantenna a lige kii naxan yi."

²¹ Dawuda yi Mikali yabi, a naxa, "N na a ligaxi Alatala nan yetagi naxan n sugandixi i baba nun a denbayaan birin xa, a n findi Isirayila kuntigin na, a yamana, n nan n ma sewan yitaxi na nan na. ²² N wama nen n xa rapaxu dangu na ra, n yi n yete magodo n yete yetagi. Koni, walike jaxanle

n binyama nen i naxanye fe falaxi." ²³ Soli a dii temen Mikali mi dii soto han a faxa.

7

*Alaa layirin Dawuda xa
Taruxune Singen 17.1-15*

¹ Manga Dawuda yi so a manga banxin kui. Alatala yi a ratanga a yaxune birin ma naxanye yi a yamanan nabilinxi. ² Loxona nde, mangan yi a fala Nabi Natan xa, a naxa, "Banxin naxan nafalaxi suman wudin na, n na nan kui, koni Alaa Kankiraan mon bubun nan kui." ³ Natan yi mangan yabi, a naxa, "Sa i rafan feene birin liga, bayo Alatala i xon."

⁴ Koni na kosen na, Alatala yi falan ti Natan xa, a naxa, ⁵ "Sa a fala n ma waliksen Dawuda xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan xa mi batuden tima n xa n luma denaxan yi. ⁶ N yeteen munma lu n batu banxin kui singen, xabu n na Isirayila kaane ramini loxoni Misiran fari ma han to, koni n bata lu Isirayila kaane foxo ra bubun kui yiren birin yi. ⁷ N siga denaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane, n kuntigi wuyaxi doto nen Isirayila xun na, n ma yamana, alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa, "Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?" ' ⁸ Nanara, i mon xa a fala n ma waliksen Dawuda xa, i naxa, 'Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruse rabayani alogo i xa findi Isirayila yeteratiin na, n ma yamana. ⁹ I sigan denaxan birin yi, n lu nen i xon, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye boto xonna fari. ¹⁰ N yiren soma nen Isirayila yii, n ma yamana, e dotoma denaxan yi. E luma nen na, gaxu yo mi e suxe. Muxu jaxi yo mon mi fa e jaxankatama alo a foloni, ¹¹ n kitisane doto Isirayila xun na waxatin naxan yi, n ma yamana. N na i ratangama nen i yaxun birin ma, i lu boje xunbenli. N tan, Alatala naxan fala tima i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹² I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fema, n yi i yetena diina nde sugandi, a ti i loxoni mangayani, n yi a mangayaan senbe so. ¹³ Na nan n batu

banxin tima n xa, n yi a mangayaan senbe so habadan. ¹⁴ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma dii xemen na. Xa a fe jaxin liga, n na a fe jaxin saranma nen a ra alo dii fafan diin nataronma kii naxan yi. ¹⁵ Koni, n ma hinanna mi janma a xa, alo n na a ba Söli ma kii naxan yi, n naxan makuya n na. ¹⁶ I ya mangayaan nun i ya denbayaan luma nen n yetagi habadan, bayo i ya mangayaan senben luma nen habadan.’ ¹⁷ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

*Dawuda Ala maxandina
Taruxune Singen 17.16-27*

¹⁸ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dɔxɔ Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sɔtɔ i naxan fixi nxu ma. ¹⁹ Koni, Marigina Alatala, i tan yee ra yi, na xurun. I mɔn layirine tongoma n ma denbayana yee ra sigana fe yi. Marigina Alatala, na lan a raba n tan xa ba, n tan adamadi dɔrɔnna?”

²⁰ “Marigina Alatala, n nɔe nanse se a fari, bayo i tan yetena i ya walikɛɛn kolon? ²¹ I ya falana fe ra e nun fata i sagoon na, i bata fe gbeeni ito liga alogo i xa e yita i ya walikɛɛn na.”

²² “Marigina Alatala, i gbo. Muxu yo mi maliga i tan na. Ala gbete mi na ba i tan na, alo nxu bata yi a me kii naxan yi ye yo ye. ²³ Siya gbeten mundun dunuɔa yi naxan luxi alo Isirayila i ya yamana, i tan Ala naxanye raminixi konyiyani? I e xunba nen Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbetene kedi i ya yamaan yee ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makenen. ²⁴ I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxɔ Ala ra.”

²⁵ “Iki, Marigina Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikɛɛn nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁶ Nayi, i xinla binyama nen habadan. Muxune yi a fala, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna nan Isirayilaa Ala ra.’ Senben xa lu i ya walikɛɛn Dawudaa denbayani i yetagi. ²⁷ I tan, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene

findima nen mangane ra n jɔxɔni. Nanara, i ya walikɛɛn bata wekilɛn sɔtɔ a maxandini ito ti i xɔn.”

²⁸ “Marigina Alatala, i tan nan Ala ra, i na naxan fala, na ligama nen. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikɛɛn xa. ²⁹ Nayi, barakan sa n ma denbayana fe yi alogo n yixetene xa lu mangayani i yetagi habadan alo i bata layirin tongo kii naxan yi. Marigina Alatala, i ya barakan xa lu n ma denbayaan fɔxɔ ra habadan.”

8

*Dawuda nɔ sɔtɔna yengeni
Taruxune Singen 18.1-13*

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nɔ yengeni, a yi e rayarabi, a yi yamanan ba e yii.

² A mɔn yi Moyaba kaane nɔ. Na xanbi ra, a yi e karahan a e xa e sa bɔxɔni, a yi yamaan maliga lutin na. Lutin ye saxan yo saxan, a yi lutin ye singen nun a firinden muxune faxama nen. A yi a ye saxanden muxune lu e nii ra. Xabu na, Moyaba kaane yi lu Dawuda nɔn bun ma, e lu mudun fiye.

³ Dawuda mɔn yi Rexobo a dii xemen Hadadeseri fan nɔ yengeni, Soba mangana, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden keme solofere suxu yengeni e nun sofa wuli mɔxɔɔne. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fɔ soo keme jɔxɔndɔn a naxanye ramara. ⁵ Arami kaane to keli Damasi taani fa Soba mangana Hadadeseri malideni, Dawuda yi ne sofa wuli mɔxɔɔnen nun firin faxa. ⁶ A yi a yamana kanne dɔxɔ Damasi taani Arami yamanani, Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine tongo, a siga e ra Yerusalen yi. ⁸ Manga Dawuda mɔn yi sula wuyaxi tongo Berotayi taani e nun Betaxa taani, Hadadeseri a taane.

⁹ Tohu, Xamata mangan yi a me a Dawuda bata Hadadeseri a sofane birin nɔ yengeni. ¹⁰ A yi a dii xemen Yorami rasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xɔntɔn a nɔ sɔtɔna fe ra Hadadeseri yengeni, bayo

Tohu nun Hadadeseri yi yengeni. Yorami yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana.

¹¹ Manga Dawuda yi ne fi Alatala ma, alo a gbeti fixen nun xemaan fi Ala ma kii naxan yi, a naxanye tongo siyane yii a naxanye no: ¹² Arami nun Moyaba nun Amonine nun Filisitine nun Amalekine. A mon yi seene fi Ala ma, a naxanye tongo yengeni Rexobo a dii xemen Hadadeseri yii, Soba mangana.

¹³ Dawuda xinla soto na kii nin, a yelin xanbini Arami kaane ne foxo Lanbanni. A muxu wuli fu nun solomasexe faxe. ¹⁴ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

*Dawudaa kuntigi gbeene fe
Taruxune Singen 18.14-17*

¹⁵ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kenden sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁶ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofa kuntigin na, Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁷ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Aximeleki nan yi saraxaraline ra. Seraya nan yi sebeli tiin na. ¹⁸ Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peletine foxo ra, saraxaraline nan yi Dawudaa dii xemene ra.

9

Dawuda yi fan Mefiboseti ra

¹ Loxona nde, Dawuda yi maxodinna ti, a naxa, "Soli a denbayaan muxuna nde mon luxi ba, alogo n xa hinan a ra Yonatan ma fe ra?" ² Walikena nde yi Soli a banxini nun, a xili Siba, e fa na ra Dawuda fema. Mangan yi a maxodin, a naxa, "Siba nan i tan na ba?" A yi a yabi, a naxa, "N tan i ya walikenen a ra." ³ Mangan yi a fala, a naxa, "Muxe mi fa Soli a denbayani ba, n na Alaa hinanna yite naxan na?" Siba yi mangan yabi, a naxa, "Yonatan ma dii xeme keden mon na yi naxan sanne kalaxi." ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, "A minen?" Siba yi mangan yabi, a naxa, "A sa Amiyeli a dii xemen Makiri a banxini Lodebara yi." ⁵ Dawuda yi muxuna nde rasiga a tongodeni Amiyeli a dii xemen Makiri a

banxini Lodebara yi. ⁶ Soli mamandenna, Mefiboseti, Yonatan ma dii xemen fa waxatin naxan yi Dawuda konni, a bira boxoni Dawuda yetagi, a yetagin yi lan boxon ma. Dawuda yi a maxodin, a naxa, "Mefiboseti nan i tan na ba?" A yi a yabi, a naxa, "N tan nan yati a ra, mangana." ⁷ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, "I nama gaxu. I baba Yonatan ma fe ra, n waxi hinan feni i ra. N na i tape Soli a boxon birin soma nen i yii, i mon yi i dege n ma tabanla ra." ⁸ Mefiboseti yi a xinbi sin, a naxa, "Mangana, nanse i ya walikenen na, alogo i xa i yeen ti bare faxaxin na alo n tan?"

⁹ Mangan yi Siba xili, Soli a walikena, a yi a fala a xa, a naxa, "Soli nun a denbayaan gbeen seen naxan birin na, n ne soma nen i kanna Soli mamandenna yii, Mefiboseti. ¹⁰ I tan nun i ya dii xemene nun i ya walikene, e boxon walima nen a xa, alogo e xa a denbayaan balo. Mefiboseti tan a degema nen n ma tabanla ra boxo yo boxo." Dii xeme fu nun suulun yi Siba yii e nun walike moxaje. ¹¹ Siba yi a fala mangan xa, a naxa, "Mangan naxan birin yamarixi, n na ligama nen." Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Mefiboseti a degema nen n ma tabanla ra, alo manga diina." ¹² Dii xeme keden yi Mefiboseti yii, a xili Mika. Naxanye birin yi Siba a banxini, Mefiboseti a walikenen nan yi ne ra. ¹³ Bayo a yi godoma a san firinne birin ma, a yi dexo Yerusalen yi, alogo a xa no sigi a degedeni mangan konni a tabanla ra boxo yo boxo.

10

*Dawuda nun Amonine yengena
Taruxune Singen 19.1-19*

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan yi faxe, a dii xemen Xanun yi dexo a boxoni. ² Dawuda yi a miri, a naxa, "N hinanma nen Naxasi a dii xemen Xanun na, alo a fafe hinan n na kii naxan yi." Dawuda yi xerane rasiga alogo e xa sa a fafe sayaan xonton. Dawudaa xerane to sa so Amonine yamanani, ³ Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e kanna, e naxa, "I laxi a ra a Dawuda muxune rafaxi i fafe saya xontonden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorasi, boxona nde e yi no a suxe?" ⁴ Nayi, Xanun yi

Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene foxo kedenna bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a yi e raxete. ⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a xera gbete ye rasiga e ralandeni, bayo e yi yagixi han! Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be.”

⁶ Amonine yi a to a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina. Nayi, e yi sofa wuli maxone tongo Arami kaan naxanye yi kelixi Beti-Rexobo nun Soba yi, e yi wuli keden tongo Maka mangana sofane ye, e nun wuli fu nun firin Tobo kaane ye. ⁷ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁸ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Arami kaan naxanye yi kelixi Soba nun Rexobo yi e nun Tobo nun Maka sofane fan yi sa e malan foxo kedenni burunna ra. ⁹ Yowaba to a kolon a yengen yi a ye ra, a yi a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma. ¹⁰ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma. ¹¹ Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, “Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹² I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane, naxan nafa Alatala ma, a xa na liga.” ¹³ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi e ye ra. ¹⁴ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi sa so e taani. Nayi, Yowaba yi Amonine yenge feen dan, a xete Yerusalen yi.

¹⁵ Arami kaane to a to, a Isirayila bata e no, e yi e senben malan. ¹⁶ Arami kaan naxanye yi Efirati baan kidi ma, Hadadeseri yi xerane rasiga ne ma. E yi fa Xelama yi. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, a Yuruden baan gidi, a siga Xelama yi. Arami kaane yi ti yenge so xinla ma Dawuda ye ra. E yenge. ¹⁸ Arami kaane yi e gi Isirayila kaane ye ra, Dawuda nun a ganla yi yenge so wontoro sofa muxu keme solofere faxes e nun soo ragi wuli tonge naanin, a man yi sofa kuntigin Sofaki

fan yenge, a yi a faxes menni. ¹⁹ Mangan naxanye birin yi Hadadeseri a non bun ma, ne to a to a Isirayila bata e no, e de fanna fen e ra. E yi lu Isirayila kaane non bun ma. Xabu na dangu, Arami kaane mi fa susu Amonine maliye.

11

Dawuda nun Batiseba fe

¹ Ne nenen folona, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Dawuda yi Yowaba nun a sofa wekilexine nun Isirayila ganla birin nasiga, alogo e xa sa Amonine yenge, e yi e manga taan Rabaha rabilin. Koni, Dawuda tan lu nen Yerusalen yi. ² Ninbanna nde ra, Dawuda yi keli a siga a masiga tideni a manga banxin xun tagi, a sa a kondeni, a yi naxanla nde to a maxe. A yi tofan han. ³ Dawuda yi xerane rasiga na naxanla xibarun fendeni. E yi a fala a xa, e naxa, “Batiseba na a ra, Eliyami a dii temena, Yuriya Xiti kaana naxanla.” ⁴ Dawuda yi xerane rasiga a xilideni. A yi fa a konni, a yi a kolon naxanla ra. A yi baxi yelinden a kike wanla ra. ⁵ Na naxanla yi fudikan, a yi xeraan nasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata fudikan de.”

⁶ Nayi, Dawuda yi xeraan nasiga Yowaba ma, a naxa, “Yuriya Xiti kaan nafa n ma.” Yowaba yi Yuriya rafa Dawuda ma. ⁷ Yuriya yi siga Dawuda fama, a yi a maxodin Yowaba a fe ma, a yi a maxodin yamaan nun yengen kiin ma. ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga i konni, i sa i matabu.” Yuriya yi mini manga banxini, mangan yi finmaseene rasiga a ma. ⁹ Koni Yuriya yi a sa manga banxin deen na e nun a kanna walikene bonne, a mi siga a banxini. ¹⁰ E to na fala Dawuda xa, a yi Yuriya maxodin, a naxa, “I mi kelixi sigati xunkuyen xan yi iki? Nanfera i mi sigama i konni?” ¹¹ Yuriya yi Dawuda yabi, a naxa, “Alaa Kankiraan nun Isirayila ganla nun Yuda kaane birin bubune nan kui, n kanna Yowaba nun i ya walikene fan burunna ra. N tan sigen n konni waxatini ito yi ba, n sa n dege, n yi n min, nxu nun n ma naxanla yi kafu? N bata n kolo i yi, n mi na fe sifan lige mumel!” ¹² Dawuda yi a fala Yuriya xa, a naxa, “I man xa lu be to, tila n yi i rasiga.”

Na ma, Yuriya yi lu Yerusalen yi han na xɔtɔn bode. ¹³ Dawuda yi a xili a xa a dege, a yi a min a tabanla ra, a yi manpaan min han a xunna yi keli a ra. Koni jinbanna ra, Yuriya yi mini, a yi sa a sa sena nde fari a kanna walikɛɛn bonne fɛma, a mi siga a banxini.

¹⁴ Na xɔtɔn bode xɔtɔnni, Dawuda yi bataxina nde sɛbɛ Yowaba ma, a yi a so Yuriya yii. ¹⁵ A yi a sɛbɛ na bataxin kui, a naxa, “Yɛngɛn dɛnaxan na ɲaxu, Yuriya ti mɛnna yɛɛn na, ɛ yi ɛ masiga a ra, alogo yaxune xa a faxa.” ¹⁶ Nayi, Yowaba yi taan nabilin, a yi a kolon sofa sɛnbɛmane dɛnaxan yi, a yi Yuriya ti mɛnni. ¹⁷ Taan sofane yi mini e Yowaba yɛngɛ, e yi Dawuda sofana ndee faxa. Yuriya Xiti kaan yi bira, a faxa. ¹⁸ Yowaba yi na feen nasiga Dawuda ma yɛngɛn danguxi kii naxan yi. ¹⁹ A yi xɛraan ti yamarini itoe ra, a naxa, “I na yelin yɛngɛn kiin yɛbɛ mangan xa waxatin naxan yi, ²⁰ xa mangan xɔlɔ, a yi a fala, a naxa, ‘Nanfera ɛ masoxi taan na yɛngɛ sodeni? Ɛ mi a kolon a e bunna tima nɛn yinna xun tagi? ²¹ Nde Abimeleki faxaxi, Yerubeseti a dii xɛmɛn Tebesi taani? Naxanla nde xa mi se din gɛmɛna nde ragodo a fari yinna xun tagi ba, a yi faxa?’ Nanfera ɛ masoxi yinna ra?” Nayi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I ya walikɛɛn Yuriya Xiti kaan fan bata faxa.’ ”

²² Xɛraan yi siga. A sa na birin yɛba Dawuda xa alo Yowaba a fala a xa kii naxan yi. ²³ Xɛraan yi a fala, a naxa, “Taan kantan tiine sɛnbɛn yi gbo nxu xa. E siga nɛn nxu xili ma burunna ra, nxu yi e kedi han taan so dɛɛn na. ²⁴ Xalimakuli kanne yi nxu mabun keli yinna xun tagi, nanara i ya sofana ndee yi faxa alo Yuriya, Xiti kaana.” ²⁵ Dawuda yi a fala xɛraan xa, a naxa, “Siga, i sa Yowaba rawɛkile, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I nama feni itoe yatɛ fe ɲaxin na. Yɛngɛ yo yɛngɛ, faxan tima fɔxɔ firinna birin nin. Taan suxu ki faɲi, i yi a kala.’ ”

²⁶ Yuriyaa ɲaxanla na mɛ waxatin naxan yi, a a xɛmɛn bata faxa, a yi sunu. ²⁷ Koni sunun waxatin to dangi a xun ma, Dawuda yi fa a ra a konni. A yi a findi a ɲaxanla ra, a yi dii xɛmɛ keden bari a xa.

Dawuda feen naxan naba, na yi ɲaɲaxu Alatala ma.

12

Nabi Natan yi Alaa xɔlɔna fe fala

¹ Alatala yi Natan nasiga Dawuda ma. Natan yi fa a fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛ firin yi taa kedenni, nafulu kanna nan yi boden na, bodena, yi-igelitɔna. ² Xuruse xunxurin nun a xungbeen wuyaxi yi nafulu kanna yii. ³ Sese mi yi yiigelitɔn tan yii fɔ yɛxɛɛdi keden, a naxan sara, a yi a baloma, a yi gboma a konni e nun a dii xɛmɛne. E birin yi donse kedenna nan donma e nun nɔnɔna, a yi xima a dɛxɔn nɛn. A yi luxi nɛn alo a dii tɛmɛna. ⁴ Lɔxɔna nde, xɔɲɛn yi fa nafulu kanna konni, a mi tin a xuruse keden tongɛ, a yi a faxa, koni a yi sa yiigelitɔna yɛxɛɛdin tongo, a yi na faxa a xɔɲɛn xa.”

⁵ Dawuda yi xɔlɔ na xɛmɛn ma han, a yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi. Xɛmɛn naxan na ligaxi, a lan a faxa. ⁶ Bayo a bata na liga, a mi kininkinin, a yɛxɛɛ mupaxin ɲɔxɔma nɛn yɛxɛɛ naanin gbɛtɛye ra.”

⁷ Nayi, Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “I tan nan na xɛmɛn na! Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tan nan i sugandixi mangan na Isirayila xun na, n tan nan i baxi Sɔli yii! ⁸ N yi i kanna Sɔli a denbayaan lu i sɛnbɛn bun. N yi i kanna ɲaxanle so i yii. N yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan so i yii. Xa na yi xurun nun, n mɔn yi nde sɛ na fari nɛn. ⁹ Nanfera nayi, i n tan, Alatalaa falane rabɛɲinxi, naxan mi rafan n ma, i yi na liga? I bata Xiti kaan Yuriya faxa yɛngɛni, i yi a ɲaxanla findi i gbeen na, i yi a faxa Amonine silanfanna ra. ¹⁰ Awa iki, silanfanna mi a masigama i ya banxin na, bayo i bata n ɲaɲaxu, e nun bayo i bata Yuriya Xiti kaana ɲaxanla tongo, i yi a findi i ya ɲaxanla ra.’ ¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N tɔrɔyaan nafama nɛn i ya denbayaan xili ma. N yi i ya ɲaxanle tongo i yɛɛ xɔri, n yi e so i ya muxuna ndee yii, e yi kafu yanyin na. ¹² Bayo i bata a liga wundoni, n tan a rakamalima Isirayila birin nan yɛtagi yanyin na.’ ”

* **11:21:** Na fe mɔn sɛbɛxi Kitisane 9.53 kui.

¹³ Dawuda yi a fala Natan xa, a naxa, “N bata Alatala yulubin tongo.” Natan yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Alatala bata i mafelu i yulubin na, i mi faxama. ¹⁴ Koni bayo i bata a liga yaxune yi Alatala mafala fata feni ito ra, diin naxan barixi, na faxama nen.” ¹⁵ Na xanbi ra, Natan yi siga a konni.

Dawudaa diin yi faxa

Yuriyaa naxanla diin naxan bari Dawuda ma, Alatala yi na rafura, a lu doyenɲɛ. ¹⁶ Dawuda yi Ala maxandi diin xa, a sun. A to so a konni, a xi saxi bɔxɔni. ¹⁷ A banxin muxune yi a karahan alogo e xa a rakeli bɔxɔni, koni a mi tin keɛ bɔxɔni, a mi donse don e xɔn. ¹⁸ Xi soloferede lɔxɔni, diin yi faxa. Dawudaa walikene yi gaxu a fale a xa fa fala diin bata faxa. Bayo e yi a falama nen, e naxa, “Diin to yi ɲɛɲɛ, en yi falan ti a xa, koni a mi a tuli mati en na, iki en susuma a fale a xa di fa fala diin bata faxa? A mi fe naxina nde lige ba?” ¹⁹ Dawuda yi a walikene to kɔyɛkɔyɛɲɛ e bode tagi, a yi a kolon a diin bata faxa. A yi e maxɔdin, a naxa, “Diin bata faxa ba?” E yi a yabi, e naxa, “A bata faxa.” ²⁰ Nayi, Dawuda yi keli bɔxɔni. A yi a maxa, a latikɔnɔnna sa a ma, a dugin masara, a mɔn yi siga Alatala batudeni, a yi a batu. Na xanbi ra, a yi siga a banxini, a yi a fala a e xa donseen so a yii, a yi a dege. ²¹ A walikene yi a fala a xa, e naxa, “I naxan ligaxi, na bunna nanse ra? Diin to yi ɲɛɲɛ, i sun, i wuga. Awa iki, diin bata faxa, i bata keli, i yi i dege.” ²² A yi e yabi, a naxa, “Diin yi ɲɛɲɛ waxatin naxan yi, n yi sunuxi, n wugama, bayo n yi mirixi a ma, n naxa, ‘Yanyina nde, Alatala kininkininma nen n ma, diin yi kisi.’ ²³ Iki, a bata faxa, n sunma nanfera nayi? N nɔɛ a rakeɛ ba? N tan sigama nen a fema, koni a tan mi fa fe n fema sɔnɔn.”

Muluku Sulemani bari fena

²⁴ Dawuda yi a naxanla Batiseba madɛndɛn, a yi siga a fema, a yi a kolon naxanla ra. A dii xɛmɛn bari, Dawuda yi a xili sa Sulemani. A yi rafan Alatala ma, ²⁵ nanara Nabi Natan yi a xili sa Yedideya,* Alatalaa fe ra.

Rabaha taan suxu fena Taruxune Singen 20.1-3

²⁶ Na waxatini, sofa kuntigin Yowaba bata yi Rabaha suxu, Amonine manga taana. ²⁷ A yi xɛrane rasiga a faladeni Dawuda xa, a naxa, “N bata Rabaha yɛngɛ, n yi e ige baden suxu. ²⁸ Nayi, iki, gali dɔnxɛn malan, i fa taan nabilin, i a tongo i yetɛ xa, n mi wama a tongo feni binyen birin yi lu n xa.” ²⁹ Dawuda yi gali dɔnxɛn malan, a fa Rabaha yɛngɛ, a yi a tongo. ³⁰ A yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin tongo na mangan xun na. Na mangaya taxamaseri kɔmɔtin xɛmaan binyen yi kilo tonge saxan liyɛ, a yi maxidixi gɛmɛ faɲi kɛndɛn nan na. E yi a so Dawuda xun na, mangan yi se wuyaxi tongo taani. ³¹ Dawuda yi muxune suxu, a yi e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun gɛmɛ bɔɔn nun wudi sɛgɛn nun bitikidi bɔnbɔna.† A na liga Amonine taan bonne birin yi. Na xanbi ra, a so Yerusalɛn yi e nun a ganla birin.

13

Aminon nun Tamari a fe

¹ Na xanbi ra, Dawudaa dii xɛmɛna Abisalomi xunyɛ dii tɛmɛna nde yi na naxan yi xili Tamari, a yi tofan han, na yi rafan Aminon ma, Dawudaa dii xɛmɛna. ² Aminon xaxinla bata yi keli han a fura Tamari a fe ra, a xunyɛna. A yi xɔdɔxɔ Aminon ma a xa fena nde liga a ra, amasɔtɔ sungutun nasɔlɔnxin nan mɔn yi a ra. ³ Koni Aminon lanfana nde yi na, a xili Yonadabo, Simeyaa dii xɛmɛna, Dawuda ngaxakedenna, kɔtaden nan yi Yonadabo ra nun. ⁴ A yi a fala Aminon xa, a naxa, “Nanfera xɔtɔn yo xɔtɔn i sunuxi, i tan, manga diina? I mi waxi a fala feni n xa ba?” Aminon yi a yabi, a naxa, “Tamari rafan n ma, n fafaxakedenna Abisalomi xunyɛna.” ⁵ Yonadabo yi a fala a xa, a naxa, “I yetɛ rafura i yi i sa saden ma. I baba na fa i fema waxatin naxan yi, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tin, n xunyen Tamari xa fa donsena nde rafala n xa, a xa a rafala n yetagi, a yetɛɛn yi a so n yii, n yi a don.’ ”

* **12:25:** Yedideya bunna nɛɛn fa fala “Naxan nafan Alatala ma.” † **12:31:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

⁶ A yi a yete rafura, a yi a sa. Mangan yi fa a todeni, Aminon yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xunyēn Tamari xa fa buru firin nafala n yetagi, a yetēn yi e raso n dē, n yi e don.” ⁷ Dawuda yi xeraan nasiga na faladeni Tamari xa a konni, a naxa, “Siga i tada Aminon konni, i sa donseen nafala a xa.” ⁸ Tamari yi siga a tada Aminon ma banxini, a yi a li saxi. A yi se fujin tongo, a burun bōnbō, a yi burun nafala a yetagi, a yi e gilin. ⁹ Na xanbi ra, a yi e ragodo alogo a xa e don, koni a mi tin. Aminon yi a fala, a naxa, “Muxune birin namini n ma banxini!” Muxune yi mini banxini. ¹⁰ Nayi, Aminon yi a fala Tamari xa, a naxa, “Fa donseen na n xi banxini, i yetēn xa a raso n dē, n yi a don.” Tamari burun naxanye rafala, a ne xali a tada Aminon xi banxini. ¹¹ A yi e soma a yii waxatin naxan yi alogo a xa e don, a yi Tamari suxu, a yi a fala a xa, a naxa, “Tamari, fa be, en fa kafu.” ¹² A yi a yabi, a naxa, “En-en, n tada, i nama n nayagi, amasoto na mi ligama Isirayila yi. I nama na xaxilitareyaan sifan liga. ¹³ N sigan minen yi nxu nun n ma yagina? I luma nen nayi alo xaxilitarena Isirayila yi. Iki, n bata i mafan, a fala mangan xa, a mi tondē n soe i yii mumē.”

¹⁴ Koni a mi a tuli matixi na ra mumē, a yi a suxu senben na, e kafu. ¹⁵ Na xanbi ra, Aminon yi a rapaxu kati, dangu xanun-tenyaan na naxan yi a bōneni lan a ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Keli be.” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “En-en, bayo i na n kedi, na paxuma ayi nen dangu a singen na i naxan ligaxi n na.” ¹⁷ Koni a mi a tuli matixi na ra mumē! Banxulanna naxan yi walima a xa, a yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Sungutunni ito masiga n konna ra. I yi banxin dēen balan a fōxō ra ki fajī.” ¹⁸ Aminon ma walikēen yi a ramini tandeni, a dēen balan a fōxō ra.

Dugi yēē masunbuxin nan yi ragodoxi Tamari ma, bayo mangana sungutun nasolōnxine yi na nan soma. ¹⁹ Tamari yi xuben so a ma, dugi yēē masunbuxin naxan yi a ma, a yi na yibō, a yi a yiin sa a xun ma, a siga wugē. ²⁰ A tada Abisalomi yi a maxōdin, a naxa, “En nun i tada Aminon bata kafu ba? N magilēna, iki i dundu, i tada nan a ra, i nama feni ito sa i bōneni.”

Tamari yagixin yi lu a tada Abisalomi a banxini, alo paxalan nabepinxina.

²¹ Manga Dawuda na birin mē waxatin naxan yi, a xolō ki fajī. ²² Abisalomi mi yi fa falan tima Aminon na, bayo a yi rapaxu a ma, amasoto a bata a magilēn Tamari karahan, e kafu.

Abisalomi yi Aminon faxa

²³ Nēē firin dangu xanbini, bayo yēxēē xabe xabane yi Abisalomi yii Baali-Xasori yi, Efirami dēxōn, a yi mangana diine birin xili. ²⁴ Abisalomi yi siga mangan fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Mangana, yēxēē xabe xabane n konni. Tin, ε nun i ya walikēne xa sa lan paxapaxani ito yi.” ²⁵ Mangan yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “En-en, n ma diina, nxu birin mi sigē, a findin goronna nan na i xun ma.” Abisalomi yi kankan na ma mangan xa, koni mangan mi wa siga feni, a yi sa duba a xa. ²⁶ Abisalomi yi a fala, a naxa, “Nba, tin, n tada Aminon tan xa fa n fōxō ra.” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nanfera a sigama i konni?” ²⁷ Na xanbi ra, Abisalomi mōn yi xidi a ma han, a rapan na, mangan yi a dii xēmēne nun Aminon bejin, e birin yi siga Abisalomi konni.

²⁸ Abisalomi yi yamarini ito fi a banxulanne ma, a naxa, “En liga ki fajī, manpaan na Aminon bōnen nasēwa waxatin naxan yi, n yi a fala ε xa, n naxa, ‘En Aminon faxa.’ Nayi, ε yi a faxa. Hali ε mi gaxu, n tan xa mi ε yamarixi ba? En sōbe so ki fajī.” ²⁹ Abisalomi a banxulanne yi Aminon suxu alo Abisalomi e yamari kii naxan yi. Mafuren, mangana diin bonne yi keli, e yi te e sofandle fari, e yi e gi. ³⁰ E mōn yi kira yi, na xibarun yi sa Dawuda li, e naxa, “Abisalomi bata i ya diine faxa. Keden mi luxi a nii ra.” ³¹ Mangan yi keli, a yi a dugine yibō, a yi a sa bōxōni, a walikēen naxanye birin yi a dēxōn ma, ne fan yi e dugine yibō. ³² Koni Yonadabo, Simeyaa dii xēmēna, Dawudaa ngaxakedenna, na yi falan tongo, a naxa, “N kannna, i nama a miri a e bata i ya diine birin faxa. Aminon nan keden faxaxi. Abisalomi bata yi a nata xabu Aminon kafu pōxōyaan naba a xunyēn paxalanmaan Tamari ra waxatin naxan yi. ³³ I nama a miri a i ya diine

birin bata faxes. En-en, Aminon nan keden faxaxi.”

³⁴ Abisalomi yi a gi. Banxulanna naxan yi tixi kantan tideni, na yi a yeen nakeli, a yi gali gbeen to fe a xanbi ra Xoronayin kiraan xon, geyaan kanke ra. ³⁵ Yonadabo yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana diine fama. N naxan birin falaxi, na bata liga.” ³⁶ Yonadabo yi yelinma falan tiye waxatin naxan yi, mangana diine yi fa. E wuga, mangan fan nun a walikene birin yi wuga. ³⁷ Abisalomi bata yi a gi, a siga Talamayi konni, Amixudi a dii xemena, Gesuri mangana. Dawuda tan yi sunuxi a dii xemena Aminon ma fe ra.

³⁸ Abisalomi yi a gi, a siga Gesuri yamanani, a lu na han jee saxan. ³⁹ Manga Dawuda yi ba xoloxi Abisalomi ma, bayo a bata yi dija Aminon faxes feen ma.

14

Abisalomi man yi so Yerusalen yi

¹ Yowaba, Seruyaa dii xemena bata yi a kolon a Abisalomi xonla bata yi mangan suxu. ² Nayi, Yowaba yijaxalan fe kolonna nde fen Tekowa taan kui. A yi a fala a xa, a naxa, “A liga alo i sunuxin na a ra. I saya dugine so, i nama latikononna sa i ma, i yete liga alo jaxanla naxan faxes muxun wugama xabu a rakuya. ³ I siga mangan fema, i falani itoe ti a xa iki.” Nayi, Yowaba yi a fala a xa a lan a xa naxan fala. ⁴ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani, na yi siga fala tideni mangan xa. A bira boxoni, a yetagin yi lan boxon ma, a sonxo, a naxa, “Mangana, n mali!” ⁵ Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” A yi a yabi, a naxa, “Kaja gilen nan n na, n ma xemena bata faxes. ⁶ Dii xemene firin n yii, e bata yenge xeen ma boden yi boden faxes, bayo muxemi yi na yi, a yi e tagi ba. ⁷ Na ma, xabilan muxune birin bata keli n xili ma, e yi a fala n xa, e naxa, ‘Naxan faxan tixi, na so nxu yii. Nxu xa a faxes a ngaxakedenna fe ra a naxan faxaxi. Nxu waxi ke tongon nan faxes fe yi.’ Yigidi kedenna naxan luxi n xa, e na kalama nen, e yi n ma xemena xinla raloyi, sese mi lu boxo xonna fari.” ⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “Siga banxini. N yamarin fima nen i ya fe yi.”

⁹ Naxanla naxan kelixi Tekowa taani na yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangana, n kannan, n tan nan kalan tixi e nun n babaa denbayana. Na yulubin nama lu mangan nun a mangayaan fari.” ¹⁰ Mangan yi a fala, a naxa, “Xa muxuna nde falan ti i ma, fa na kannan ra n fema. A mi fa na joxon lige sonon.” ¹¹ A yi a fala, a naxa, “Mangan xa de xuiin tongo n xa a Marigina Ala xinli, alogo gbeepoxo tiin nama kalan nadangu ayi, n ma dii xemena naxan luxi a yi na fan faxes.” A yi a fala, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, i ya diin xun sese keden peen mi bire boxoni.” ¹² Naxanla yi a fala, a naxa, “Tin, i ya walike jaxanla xa fala keden peen ti i xa, i tan, n kannan, mangana.” A yi a fala, a naxa, “Falan ti.” ¹³ Naxanla yi a fala, a naxa, “Nanfera i feene rabama kiini ito yi Alaa yamaan xili ma, i falan tima alo i baxi naxan ligade iki, i bata i yete findi yulubi kannan ra, bayo i mi faxi Abisalomi ra sa keli yamanani a luxunxi denaxan yi. ¹⁴ Loxona nde en birin faxan nen, en luxi nen alo igen na boxon, a mi fa makoe. Anu, Ala mi mafura muxun niin be, a feene yitonma alogo naxan bata kedi, na man xa a maso. ¹⁵ Iki, n fa ito birin falaxi mangan xa nen, bayo yamaan bata yi n magaxu. Nayi, n yi a fala, n naxa, ‘N na a falama nen mangan xa, nayi waxatina nde n naxan falama, a na ligama nen. ¹⁶ A tinma nen naxan waxi nxu raxori feni Alaa yamani, a yi nxu ba na yii, n tan nun n ma dii xemena.’ ¹⁷ Iki, n tan, i ya walike jaxanla naxa, ‘N kannan, mangana falan xa xaxilisaan fi n ma. Bayo n kannan, mangan luxi nen alo Alaa malekan naxan a fajin nun a jaxin kolon. Alatala, i ya Ala xa lu n xon ma.’ ” ¹⁸ Mangan yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I nama sese luxun n ma n naxan maxodinma i ma.” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kannan, falan ti.” ¹⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, “Yowaba xa mi ito birin falaxi i xa ba?” A yi a yabi, a naxa, “N bata n kolo mangan siini, mangana, n kannan, jondin na a ra. I ya walikeen Yowaba nan n yamari, a falani itoe ti n xa n lan n xa naxanye fala i xa. ²⁰ I ya walikeen Yowaba ito ligaxi nen alogo feene xa liga kii gbete yi. Koni n kannan xaxinla luxi nen alo Alaa malekana, a kolon naxan birin ligama boxo

xonna ma.”

²¹ Mangan yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Nayi, n waxi na liga feni, siga, i sa fa banx-ulanna Abisalomi ra.” ²² Yowaba yi bira, a yi a yetagin lan bəxən ma, a duba mangan xa. A mən yi a fala, a naxa, “Mangana, n bata a kolon fa a i bata i ya fanna yita n na, amasəto i bata tin a ligadeni n naxan falaxi i xa.” ²³ Yowaba yi keli, a siga Gesuri yi. A sa fa Abisalomi ra Yerusaleñ yi. ²⁴ Koni mangan yi a fala, a naxa, “A xa xetə a konni. A nama fa n yetagi.” Nayi, Abisalomi yi siga a banxini, a mi fa mangan yetagi.

²⁵ Isirayila birin yi, xeme tofani mi yi na alo Abisalomi, keli a sansonle ma han a xun tagi, fe yo mi yi a ra. ²⁶ A yi a xunna maxabama jee rapanne nin bayo a yi binyama ayi nən. A xun sexene binyen yi dangu kilo firin na. ²⁷ Abisalomi dii xeme saxan nan sətə e nun dii temə keden naxan yi xili Tamari, a yi tofan han.

²⁸ Abisalomi yi lu Yerusaleñ yi jee firin, a mi fa mangan yetagi. ²⁹ Ləxəna nde, a yi Yowaba xili, a xa siga a ra mangan fema, koni Yowaba yi tondi sigə a konni. Abisalomi mən yi a maxədin a firinden, koni Yowaba mi wa siga feni. ³⁰ Nayi, Abisalomi yi a fala a walikene xa, a naxa, “E bata Yowabaa funde xeen to n gbeen dəxən ma, e sa teen so a ra.” Abisalomi a walikene yi sa teen so xeen na. ³¹ Mafuren, Yowaba yi siga Abisalomi konni, a yi a maxədin, a naxa, “Nanfera i teen soxi n ma xeen na?” ³² Abisalomi yi Yowaba yabi, a naxa, “Bayo n bata yi a fala i xa nun a i xa fa, koni i mi tinx. N yi waxi i rasiga feni mangan nan ma xerayani ito ra, fa fala ‘Nanfera n kelixi Gesuri yamanani? A yi lan nun n lu na yi mən.’ N waxi mangan yetagin to feni fa, xa fəna n na, a xa n fəxa.” ³³ Yowaba yi siga Abisalomi a xerayaan nalideni mangan ma. Mangan yi Abisalomi xili, a fa a fema, a yi a xinbi sin a yetagi, a yetagin yi lan bəxən ma. Mangan yi Abisalomi sunbu.

15

Abisalomi a murutəna

¹ Na xanbi ra, Abisalomi yi wontoro keden tongo, e nun soone nun muxu tonge suulun, naxanye yi e gima a yee ra. ² A yi keli xətənni sinma, a ti taa yi kiraan deen

na. Muxu yo nema yi danguə siga mangan konni kiti sadeni, Abisalomi yi na kannaxilima nən, a yi a maxədin, a naxa, “I kelixi taan mundun yi?” Na kannaxi a yabima nən, a naxa, “Manga diina, n kelixi Isirayila bənsənnə nde nin.” ³ Abisalomi yi a falama nən na kannaxi, a naxa, “I ya fe fan, i tinxin, koni muxu yo mi mangan konni naxan a tuli matima i ra.” ⁴ Abisalomi yi a falama nən, a naxa, “Ee! Xa n yi nəe finde kitisaan na nun yamanani ito yi! Yengen naxanye birin tagi hanma kiti sa daxina, ne yi fama nən n fema, n yi kiti kenden sa e tagi.” ⁵ Xa na kannaxi a maso a ra, a yi a xinbi sin a yetagi, Abisalomi yi a rakelima nən, a yi a sunbu. ⁶ Muxun naxanye birin yi sigama mangan fema kiti sadeni, Abisalomi yi na ligama nən, Abisalomi lu rafanjee Isirayila muxune ma na kii nin.

⁷ Jee naanin dangu xanbini, Abisalomi yi a fala mangan xa, a naxa, “Tin, n xa siga Xebiron yi, alogo n layirin naxan tongoxi Alatala xa, n xa sa na rakamali. ⁸ N yi Gesuri taani Arami yamanani waxatin naxan yi, n na layirin tongo nən, xa a n nafa Yerusaleñ yi, n saraxan bama nən Alatala xa Xebiron yi.” ⁹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga bəjje xunbenli.” Nayi, Abisalomi yi keli, a siga Xebiron yi.

¹⁰ Abisalomi yi xerane rasiga wundoni Isirayila bəxən birin yi, e xa sa a fala, e naxa, “E na xətaan xuiin me waxatin naxan yi, e xa a fala, e naxa, ‘Abisalomi nan yamanan mangan na Xebiron taani.’” ¹¹ Muxu keme firin bata yi keli Yerusaleñ yi fa Abisalomi fəxə ra, koni e yi biraxi a fəxə ra xaxilitareyaan nin, e mi yi fefe kolon na feni. ¹² Abisalomi yi saraxan nalima waxatin naxan yi, a yi xeraan nasiga Giloha taani, Axitofeli Giloha kaan xilideni, Dawudaa maxadi tiina. Yanfan senben yi gbo ayi, muxune yi wuya ayi Abisalomi fəxə ra.

Dawuda yi a gi Yerusaleñ yi

¹³ Dənxən na, fala ralina nde yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Isirayila kaane bata bira Abisalomi fəxə ra.” ¹⁴ Nayi, Dawudaa walikēen naxanye yi a fema Yerusaleñ yi, a yi a fala ne xa, a naxa, “E keli, en na en gi, bayo fere mi sa luma na en yi en ba

Abisalomi yii. E siga mafuren, xanamu, a tan a mafurama nen a gbalon sa taan birin fari silanfanna ra.” ¹⁵ Mangana walikene yi a fala, e naxa, “Mangana, nxu kannu, nxu i sagoni.” ¹⁶ Mangana muxune birin yi bira a foxo ra, a yi a konyi paxalan* fu lu manga banxin kantandeni. ¹⁷ Mangan nun a foxorabirane birin mini taani waxatin naxan yi, e sa ti banxina nde dexon naxan makuya taan na ndedi. ¹⁸ Dawudaa walikene birin yi lu dangue a dexon, e nun Keretine nun Peketine nun Gati taan muxu keme senninna naxanye bira a foxo ra, ne birin yi lu dangue mangan yetagi.

¹⁹ Mangan yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “Nanfera i fan fama n foxo ra? Xete, i lu Manga Abisalomi fema amasoto xonen nan i tan na, muxu kedixin nan i tan na keli i ya yamanani. ²⁰ I faxi xoro nin, n xa i xali n yii to ba? Anu n tan yeteen mi a kolon n sigan denaxan yi. I ngaxakedenne tongo, i xete. Alaa hinanna nun a tinxinna xa lu i xon.” ²¹ Koni, Itayi yi mangan yabi, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi e nun n ma mangan niini. Mangana, n kannu, n tan i ya walikene luma nen i foxo ra, i na siga dede, xa a findi sayaan na hanma kisina.” ²² Nayi, Dawuda yi a fala Itayi Gati kaan xa, a naxa, “En siga, dangu yeen na!” Na ma, Itayi nun a sofane nun a denbayane birin yi siga.

²³ Yamanan muxune birin yi wugama, e gbelegbele, ganla nema danguma Dawuda yetagi. Mangan yeteen yi Kediron labanni gidi kiraan xon naxan sigama tonbonni. ²⁴ Sadoki fan yi na, e nun Lewi bonsonna muxun naxanye yi Alaa Layiri Kankiraan xalima.† E yi Alaa Kankiraan doko, saraxarali Abiyatari yi lu saraxan naliye han naxanye birin yi kelima taani, ne yi dangu jan. ²⁵ Mangan yi a fala Sadoki xa, a naxa, “Alaa Kankiraan naxete taani. Xa n na Alatalaa hinanna soto, a n naxete, a tinma nen n Layiri Kankiraan to e nun a dokodena. ²⁶ Koni xa Ala a fala, a naxa, ‘I mi fa rafa n ma sonon,’ awa, n tan ni i ra naxan na rafa a ma a xa na liga n na.” ²⁷ Mangan mon yi a fala saraxarali Sadoki xa, a naxa, “Xete taani bope xunbenli, e nun

i ya dii xemena Aximaasi nun Abiyatari a dii xemen Yonatan. ²⁸ N tan mabinni, n luma nen tonbonni baan gidideni, han n yi i ya xibarun soto i ya xerane ra.” ²⁹ Nayi, Abiyatari nun Sadoki yi Alaa Kankiraan xali Yerusalen yi, a sa lu na.

³⁰ Dawuda wugamaton yi te Oliwi geyaan fari, a yetagin luxunxi, a sanni genla a ra. Naxanye birin yi tema a foxo ra, ne fan bata yi e yetagine luxun, e yi wugama. ³¹ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “Axitofeli biraxi Abisalomi foxo ra yanfantenne ye.” Dawuda yi a fala, a naxa, “Alatala, a liga Axitofeli maxadine xa findi fufafuun na.” ³² Dawuda geyaan xun tagin li waxatin naxan yi, Ala batuma denaxan yi, a yi a maxadi muxun Xusayi, Araka bonsonna muxuna nde to fe a ralandeni, a dagine yiboxi, burunburunna a xunni. ³³ Dawuda yi a fala a xa, a naxa, “I nama fa n foxo ra, i findima nen n goronna ra. ³⁴ Xete taani, i sa a fala Abisalomi xa, i naxa, ‘N bata findi i ya walikene na. A singeni, n wali nen i baba xa, koni iki, n waxi wali feni i tan nan xa.’ Na ma, i noe n maliye Axitofeli a maxadi xuine kale nen n xili ma. ³⁵ Saraxaraline, Sadoki nun Abiyatari luma nen i fema. I na naxan birin to manga banxini, i yi a fala saraxaraliin Sadoki nun Abiyatari xa. ³⁶ Sadoki a dii xemena Aximaasi nun Abiyatari a dii xemen Yonatan firinne birin e fema, i na xibarun naxanye me, i yi e rafa ne faladeni n xa.” ³⁷ Nayi, Dawuda xoyin Xusayi xete taani waxatin naxan yi, Abisalomi fan yi so Yerusalen yi.

16

Dawuda xoyine nun a yaxune

¹ Dawuda bata yi dangu geyaan xuntagin na ndedi, Mefiboseti a walikene Siba yi fa a ralandeni. Sofali firin yi a foxo ra, buru keme firin, bogise xonna xaren ligaseen yee keme e nun xode bogi xaren ligaseen yee keme e nun manpa kundi keden yi naxanye fari. ² Mangan yi a fala Siba xa, a naxa, “I ito ligan di?” Siba yi a yabi, a naxa, “Sofanle findin denbaya maxali seen nan

* **15:16:** Konyi paxanle sariyan sebexi Xoroyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye soto a paxanla ra. † **15:24:** 15.24 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xoroyaan 25.10-22 kui.

na, burune nun wudi bogine findima i ya sofane balon nan na, naxanye na tagan tonbonni, manpaan yi findi ne min seen na.” ³ Mangan yi a fala, a naxa, “I kanna dii xemen minen yi?” Siba yi a yabi, a naxa, “Mefiboseti bata lu Yerusalen yi, bayo a falaxi nen, a naxa, ‘Isirayila yamana n babaa mangayaan soma nen n yii to.’ ” ⁴ Mangan yi a fala, a naxa, “Mefiboseti gbeen naxan birin na, n bata na birin so i yii.” Nayi, Siba yi a xinbi sin baxoni. A yi a fala, a naxa, “I nuwali Mangana, i bata hinan n na.”

⁵ Manga Dawuda to fa Baxurin taan fema, muxuna nde yi mini, e nun Sali birin yi banson kedenna nin, a xili Simeyi, Geraa dii xemena. A mini, a lu dangan tiye. ⁶ A lu gemene wole Dawuda ma e nun Manga Dawudaa walikene birin, hali yamaan nun sofa senbeman to yi a yiifanna nun a komenna ma. ⁷ Simeyi yi a dangama, a gbelegbele, a naxa, “Siga, siga, fuyantenna, faxa tiina!” ⁸ I faxan naxanye tixi Sali a denbayani, Alatala i ratonmma nen ne birin na. I bata mangayaan ba Sali yii, nanara Alatala bata a so i ya dii xemena Abisalomi yii. Iki, i tan tonni bayo faxa tiin nan i ra.” ⁹ Nayi, Seruyaa dii xemena Abisayi yi a fala mangan xa, a naxa, “Nanfera bare faxaxini ito mangan dangama, n kanna? A lu n xa sa a xunna ba a de.” ¹⁰ Koni mangan yi Abisayi yabi, a naxa, “I tan nun i tada Yowaba, e gbee biran nanse yi? Xa a sa a li xemeni ito n dangama bayo Alatala nan a yamarixi a xa n danga, muxu yo mi ne falan tiye a ma.” ¹¹ Dawuda mon yi a fala Abisayi nun a walikene xa, a naxa, “Xa n ma diin waxi n faxa feni, a mi finde terna fe ra xa Bunyamin kaani ito fan na liga. E a lu na, a xa n danga, xa Alatala bata a yamari.” ¹² Waxatina nde, Alatala n ma ton toma nen. Nayi, a n ma dangan masarama nen duban na.”

¹³ Dawuda nun a foxorabirane yi sigan waxatin naxan yi kiraan xon, Simeyi yi sigama e yelanni geyaan kanke ra, a mon yi lu e dange, a yi lu gemen nun benden wole e ma. ¹⁴ Donxen na, mangan nun a foxorabirane yi Yuruden baan li. E bata yi

xadan, e yi e matabu menni.

Abisalomi Yerusalen yi

¹⁵ Abisalomi bata yi so Yerusalen yi e nun Isirayila yamaan birin, Axitofeli fan yi a foxo ra. ¹⁶ Xusayi, Araka bansonna muxuna nde, Dawuda maxadi muxun fa waxatin naxan yi Abisalomi fema, a gbelegbele, a naxa, “Tantunna mangan xa.” ¹⁷ Abisalomi yi Xusayi maxadin, a naxa, “I ya tinxinna ngan nan na ra i xoyin Dawuda xa ba? Nanfera i mi sa a mati?” ¹⁸ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “N mi tinxin nen. Bayo Alatala nun Isirayila birin naxan sugandixi mangan na, n na nan foxo ra. Nayi, n luma i tan nan foxo ra. ¹⁹ N walima nde xa? A finde a dii xemen na ba? Bayo n bata yi wali i baba xa, n walima nen i fan xa.”

²⁰ Abisalomi yi a fala Axitofeli xa, a naxa, “E a fala e bode tagi en lan en xa naxan liga.” ²¹ Axitofeli yi Abisalomi yabi, a naxa, “Dawuda konyi paxanla* naxanye lu manga banxin kantandeni, e nun ne xa sa kafu. Nayi, Isirayila birin a kolonne a i bata rapaxu i baba ma alo se kunxin xirina, i foxorabirane yi senbe so.” ²² Nayi, e bubun ti Abisalomi xa manga banxin xuntagi, Abisalomi nun a babaa konyi paxanle yi sa kafu menni Isirayila birin yetagi. ²³ Na waxatini, Axitofeli a maxadin yi suxi alo Ala yetena a fala kii naxan yi. Dawuda nun Abisalomi fan yi a maxadine suxuma kii kedenna nin.

17

Xusayi yi Axitofeli matandi

¹ Waxatidi to dangu, Axitofeli yi a fala Abisalomi xa, a naxa, “Tin, n xa muxu wuli fu nun firin sugandi, n siga Dawuda foxo ra to kosen yeten na. ² N sa a xadanxin lima nen, fanga mi fa a ra, n yi a suxu. Naxanye biraxi a foxo ra, ne yi e gi. Nayi, n yi mangan kedenna faxa. ³ N yi yamaan birin mabandun i ma. I xemen naxan fenma, na na faxa, yamaan birin fama nen i ma, e lu baje xunbenli.” ⁴ Na falan yi Abisalomi nun Isirayila fonne birin kenen.

* **16:21:** Konyi paxanle sariyan sebexi Xorayaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye soto a paxanla ra.

⁵ Na waxatini, Abisalomi yi yamarin fi, a naxa, “E mən xa Xusayi, Araka bənsənnə muxun fan xili alogo en xa a mē a naxan falama.” ⁶ Xusayi yi fa Abisalomi fəma, Abisalomi yi a fala a xa, a naxa, “Axitofeli ito nan falaxi, a naxan falaxi a lan en yi na liga ba hanma ən-ən? I fan xa falan ti.” ⁷ Xusayi yi Abisalomi yabi, a naxa, “Ito yi, Axitofeli mi maxadi fəni tixi. ⁸ I yetəna i baba nun a muxune kolon ki fəni. Sofa kəndən nan e ra, e magaxu alo yatan naxan ma diiye baxi a yii burunna ra. Yenge soon nan yi i baba ra, a mi luma yamaan fəma kəən birin na. ⁹ Iki, a luxunxi yinla nde ra hanma yire gbətə. Dawudaa ganla na en ma muxuna ndee fəxa tun, na feen xibarun sigama ayi nən, e naxa a Abisalomi a ganla bata nə. ¹⁰ Na na liga, hali sənbəmaan naxanye luxi alo yatane en ma ganla yə, ne tunnaxələma e ma nən, bayo Isirayila kaane birin a kolon a yenge so fənin nan i baba ra, anu a fəxərabirane sənben gbo. ¹¹ Nayi, n miriyani, Isirayila sofane birin xa e malan i fəma, keli Dan ma han sa dəxə Bəriseba ra. Nayi, e wuyama ayi nən alo baan jəmənsinna. Na xanbi ra, i yetəen yi siga e yengədeni. ¹² A lu dədə, en na a suxə, en so a xunna alo xiila godon bəxən ma kii naxan yi. E nun a muxune sese mi a yimine. ¹³ Xa a luxun taana nde yi en ma, Isirayila kaane birin fə lutin na, en yi na taan halagi, hali a gəmədina, a mi luyə.” ¹⁴ Abisalomi nun Isirayila kaane yi a fala, e naxa, “Araka bənsənnə muxu Xusayi a maxadi xuine dangu Axitofeli gbeene ra.” Alatala bata yi a ragidi nun a Axitofeli a maxadi xuiin xa kala alogo tərən xa Abisalomi li.

¹⁵ Axitofeli naxan fala Abisalomi nun Isirayila fonne xa, Xusayi yi na rali saraxaralina Abiyatari nun Sadəki ma. ¹⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Iki, e mafura xeraan nasigə Dawuda ma. E yi a fala a xa, a nama kəən nadangu baan mərəməreni. A lan a xa baan gidi alogo a nama e nun a fəxərabirane raxəri.” ¹⁷ Yonatan nun Aximaasi yi tixi En-Rogeli yi. Walikə giləna nde yi fa a fala e xa, a e xa sa na fala Dawuda xa, bayo e mi yi suse soə taani e yi e yetə mayita. ¹⁸ Koni, banxulanna nde yi e to, a sa a fala Abisalomi xa. Nayi, e firinna

birin yi siga mafurən, e sa so xəmənə nde a banxini Baxurin taani xəjinna yi naxan ma sansan kui, e sa e luxun mənna ra. ¹⁹ Naxanla yi bitinganna tongo, a yi a sa xəjinna də ra, a sansi xəri dinxin tongo a na sa mən fari alogo e nama sikə sese ma. ²⁰ Abisalomi a walikəne to na naxanla banxin li, e yi a maxədin, e naxa, “Aximaasi nun Yonatan minən?” Naxanla yi e yabi, a naxa, “E bata dangu xuden na.” Walikəne yi e fen, e mi e to, e yi xətə Yerusalən yi. ²¹ E keli xanbini na, Aximaasi nun Yonatan yi te xəjinna ra, e sa Manga Dawuda rakolon. E yi a fala Manga Dawuda xa, e naxa, “E keli, e mafura, e baan gidi, bayo Axitofeli bata maxadin ti lan e fe ma.” ²² Dawuda nun yamaan naxan yi a fəxə ra, e keli benun subaxani, e birin yi Yurudən baan gidi. Keden mi lu naxan mi Yurudən baan gidi.

²³ Axitofeli to a to, a a maxadi xuiin mi suxi, a yi a sofəna tongo, a siga a konni a taani. A yamarine fi a denbayaan ma. Na xanbi ra, a yi a yetə singan, a yi fəxa. E yi a maluxun a baba gaburun na.

Dawuda Maxanayin taani

²⁴ Dawuda yi siga Maxanayin taani, Abisalomi Yurudən baani gidi waxatin naxan yi e nun Isirayila ganla birin. ²⁵ Abisalomi bata yi Amasa findi sofa kuntigin na Yowaba funfuni. Amasa baba nan yi Yeteri ra, Isirayila kaan naxan Abigayili dəxə, Naxasi a dii təmənə, Yowaba nga Seruya xunyəna. ²⁶ Abisalomi nun Isirayila kaane yi e gali malanden nafala Galadi yamanani.

²⁷ Dawuda to fa Maxanayin taani, Naxasi a dii xəmən Sobi naxan yi kelixi Rabaha yi, Amonine manga taana, na nun Amiyeli a dii xəmən Makiri, Lodebara kaana, e nun Galadi kaan Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi yi, ²⁸ ne yi fa seni itoe ra Dawuda yəe ra: sadene nun goronne nun fəpene nun murutun nun fundenna nun murutu fujin nun sansi xəri gilinxine nun konso togen nun togen siya gbətəye nun ²⁹ kumin nun nənən nun yəxəene nun fənəna. E fa ne birin na Dawuda nun a yamaan xa naxanye yi a fəxə ra, alogo e xa e don, bayo

e yi a falama nɛn, e naxa, “Kamɛn nun ige xɔnla bata yamani ito suxu tonbonni.”

18

Abisalomi faxa feen yengeni

¹ Dawuda yi yamaan malan naxanye yi a fɔxɔ ra, a yi sofa kuntigine dɔxɔ naxanye muxu kemene nun muxu wuline xun na. ² Dawuda yi yamaan fɔxɔ singen nasiga Yowaba ma a yamarin bun, a yi a fɔxɔ firinden nasiga Abisayi ma a yamarin bun, Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba tada. Dawuda yi a fɔxɔ saxanden nasiga Itayi Gati kaan ma a yamarin bun. Mangan mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “N fan wama siga feni ɛ fɔxɔ ra.” ³ Koni, yamaan yi a fala a xa, e naxa, “I mi sigama. Bayo xa nxu nxu gi, yaxune mi nxu yatɛma, hali nxu fɔxɔ kedenna faxa, e mi na yatɛma. Koni, i tan dangu nxu tan sofa muxu wuli fu ra. Nanara, a lan i lu taani, i nɔɛ nxu maliye dɛnaxan yi.” ⁴ Mangan yi e yabi, a naxa, “Naxan nafan ɛ ma, n na nan ligama.” Sofane yi minima kemɛ kemɛ yɛɛn nun wuli wuli yɛɛn ma waxatin naxan yi, mangan yi ti taan so dɛɛn na. ⁵ Mangan mɔn yi a fala Yowaba nun Abisayi nun Itayi xa, a naxa, “N bata ɛ mafan, ɛ nama fe ɲaxi yo liga Abisalomi ra, n ma diina.” Sofane birin yi a xuiin name na yamarin fiye kuntigine ma.

⁶ Dawudaa sofane yi mini siga Abisalomi a ganla yengɛdeni, yengɛn so Efirami fɔtɔnna nin. ⁷ Dawudaa ganla yi Abisalomi a ganla nɔ, e yi muxu wuli mɔxɔɲɛ faxa e ra na lɔxɔni. ⁸ Yengɛn yi so yamanan birin yi. Naxanye faxa fɔtɔnni, ne yi wuya dangu naxanye faxa yengeni.

⁹ Na waxatini, Abisalomi yi mini Dawudaa walikene ma. Abisalomi bata yi te sofanla fari. Sofanla yi so wari bili gbeen yiine bun, Abisalomi xunna yi kankan wari yiine longonna ra. A lu bɔxɔn nun kuyen tagi, sofanla yi mini a bun. ¹⁰ Xɛmɛna nde to na to, a fa na fala Yowaba xa, a naxa, “N bata Abisalomi to singanxi wariin bun.” ¹¹ Koni, Yowaba yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I a to nɛn? Nanfera i mi a faxa keden na? N yi gbeti gbanan fu soɛ nɛn i yii e nun tagixidina nde.” ¹² Koni na xɛmɛn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Hali i gbeti gbanan

wuli keden so n yii, n mi tinɲɛ fe ɲaxin lige mangana dii xɛmɛn na, bayo nxu birin a mɛ nɛn manga yamarini ito fima i tan nun Abisayi nun Itayi ma, a naxa, “Ɛ xaxili lu Abisalomi xɔn, muxu yo nama fe ɲaxin liga a ra.” ¹³ Xa n yi na liga alo n mi sese mɛxi, n yi bɔnɔma n niini nɛn, mangan yi n ma wulen kolonma nɛn, bayo sese mi luxunɲɛ a ma. Nayi, i tan yetɛɛn mi yi n xun mafale.” ¹⁴ Yowaba yi a yabi, a naxa, “N mi n ma waxatin kalama i tan xɔn.” A yi tanba saxan tongo, a sa e sɔti Abisalomi kankeni a ɲɛɲɛn singanxin na. ¹⁵ Sofa banxulan fuun naxanye yi Yowabaa yengɛ so seene maxalima, ne yi Abisalomi rabilin, e yi a ranan.

¹⁶ Na xanbi ra, Yowaba yi xɔtaan fe alogo yengɛn xa dan. Nayi, Dawudaa sofane yi xɛtɛ Abisalomi a ganla fɔxɔ ra. ¹⁷ E yi Abisalomi tongo, e yi a woli yili gbeen na fɔtɔnni, e gɛmɛ gbegbe malan a fari. Na waxatini, Abisalomi a sofane yi e gi, birin yi siga a konni. ¹⁸ Abisalomi yi kɛndɛ waxatin naxan yi, a bata yi banxi gbeen ti Manga lanbanni, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Dii xɛmɛ mi fa n yii, n xinla luyɛ naxan yii.” Nanara, a yi na banxin xili sa a yetɛ xun ma, naxan mɔn xili bama han to a Abisalomi a banxina.

¹⁹ Aximaasi, Sadɔki a dii xɛmɛn yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Tin, n xa n gi n sa a fala mangan xa Alatala kitin naxan nagidixi a ma, a yi a so a yaxune yii.” ²⁰ Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Xibaru faɲi rali mi i ra to, lɔxɔ gbɛtɛ i sa xibaru faɲin naliye, koni to i mi a xalɛ, bayo mangana dii xɛmɛn bata faxa.” ²¹ Yowaba yi a fala Kusi kaana nde xa, a naxa, “Siga, i naxan toxi, sa na fala mangan xa.” Kusi kaan yi a xinbi sin Yowaba bun ma, a yi a gi. ²² Aximaasi, Sadɔki a dii xɛmɛn mɔn yi a fala, a naxa, “Sese liga, tin, n fan xa n gi Kusi kaan fɔxɔ ra.” Yowaba yi a fala, a naxa, “N ma diina, nanfera i waxi i gi feni? Na mi findima xibaru faɲi ra i tan xa.” ²³ Aximaasi mɔn yi a fala, a naxa, “Hali fefe liga, n waxi n gi feni.” Yowaba yi a fala a xa, a naxa, “Awa, i gi!” Aximaasi yi a gi mini Yurudɛn mɛrɛ yi kirani, a sa dangu Kusi kaan na.

²⁴ Dawuda yi dɔxi dɛ firinne tagi. Kantan muxun yi siga yinna xun tagi, a yi a yɛɛn

nasiga, a yi xemena nde kedenna to fe a giye. ²⁵ Kantan muxun yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa. Mangan yi a yabi, a naxa, "Xa a kedenna nan a ra, a fama xibaru faɲin nan na." Na xeraan yi masoma, ²⁶ kantan muxun mɔn yi muxu gbete fan to gixi. A gbelegbele de kantanna ra, a naxa, "Muxuna nde fan kedenna fama a giye." Mangan yi a fala, a naxa, "Na fan faan xibaru faɲin nan na." ²⁷ Kantan muxun yi a fala, a naxa, "Muxu singen luxi alo Aximaasi na a ra, Sadaki a dii xemena." Mangan yi a fala, a naxa, "Xeme faɲin nan a ra, a fama xibaru faɲin nan na." ²⁸ Aximaasi yi gbelegbele, a yi a fala mangan xa, a naxa, "I nuwali." A yi a xinbi sin mangan yetagi, a yetagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a fala, a naxa, "Barikan bira Alatala xa, i ya Ala, naxan i yenge faane soxi i yii, mangana, n kanna." ²⁹ Mangan yi a maxodin, a naxa, "Abisalomi yiyalan?" Aximaasi yi a yabi, a naxa, "N tan i ya walikene mayimaxa gbeen to nen Yowaba nxu nun i ya walikena nde rafa waxatin naxan yi, koni n mi yi a kolon fefe yi a ra." ³⁰ Mangan yi a fala, a naxa, "I masiga, i ti be." Aximaasi yi a masiga, a lu tixi. ³¹ Kusi kaan fan yi fa. A yi a fala, a naxa, "Mangana, n kanna, n baxi xibaru faɲin nan medeyi, bayo Alatala bata i ya kitin sa to. Naxanye yi i yengema, a bata ne sa i sagoni." ³² Mangan yi Kusi kaan maxodin, a naxa, "Sese mi Abisalomi sotoxi ba?" Kusi kaan yi a yabi, a naxa, "Naxan na banxulanna sotoxi, na xa i yaxune birin soto, e nun naxanye birin murutexi i xili ma."

19

Dawuda yi a dii xemen wuga

¹ Nayi, mangan yi kontofili, a yi te sansoon koe ra taan yinna deen xun ma, a lu wuge. A yi lu sigamatini, a falama, a naxa, "N ma dii xemena Abisalomi! Hali n tan yi faxes i funfuni nun. N ma dii xemena Abisalomi, n ma dii xemena!" ² E yi na fala Yowaba xa, e naxa, "Mangan sunuxin luma Abisalomi wuge." ³ Na lɔxɔn xunna kenla yi masara sunun na sofane birin xa. Bayo na lɔxɔni yamana a me nen a mangan sunuxi a dii xemena fe ra. ⁴ Na lɔxɔn yeteni,

sofane luxunxin yi so taani alo sofa yagixin naxanye e gixi yengeni. ⁵ Mangan bata yi a yetagin luxun, a gbelegbelema, a naxa, "N ma dii xemena Abisalomi! Abisalomi, n ma dii xemena, n ma dii xemena!" ⁶ Yowaba yi so mangan konni, a yi a fala a xa, a naxa, "I bata i ya walikene birin nayagi to, naxanye i niin nakisixi, e nun i ya dii xemene nun i ya dii temene nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle birin." ⁷ I rajaxu naxanye ma, i bata ne rafan, i rafan naxanye ma, i yi ne rajaxu. Bayo i bata a yita to, a i ya gali mangane nun i ya walike tinxinxine, a ne bote mi i xa. N bata a to iki xa Abisalomi yi lu a nii ra nun to, nxu tan birin yi faxes na, na yi rafan i ma nun. ⁸ Nayi, keli, i mini, i falan ti i ya walikene xa. Bayo n bata n kolɔ Alatala yi, xa i mi mini muxu keden mi luye i fɔxɔ ra to koeen na, na jaxuma ayi nen dangu tɔrɔn na naxan birin bata liga keli i foningeya waxatin ma han iki." ⁹ Nayi, mangan yi keli, a dɔxɔ taan so deen na. E na fala yamaan xa, e naxa, "Mangan dɔxi taan so deen na." Yamaan birin yi fa mangan yetagi. Na waxatini, Isirayila ganla tan bata yi a gi. Birin bata yi siga e konni.

Dawuda xete fena Yerusalen yi

¹⁰ Isirayila bɔnsɔnne birin nun yamaan birin yi matandin tima, e naxa, "Mangan bata en ba en yaxune yii, a tan nan en nakisi Filisitine ma, iki a bata a gi yamanani Abisalomi a fe ra." ¹¹ Anu, en Abisalomi naxan sugandixi a xa findi en ma mangan na, na bata faxes. Nanfera nayi, e mi Dawuda xilima, e yi a dɔxɔ mangan na?" ¹² Manga Dawuda yi xerane rasiga a faladeni saraxaraliin Sadaki nun Abiyatari xa, a naxa, "E falan ti Yuda fonne xa, e naxa, 'Nanfera e luun dɔnxɔn na mangan naxetedeni a manga banxini? Anu, n tan yetena Isirayila kaane miriyane kolon." ¹³ Ngaxakedenmane nan e ra, en wuli keden, faxes keden. Nayi, e nama lu dɔnxɔn na xetedeni mangan ma." ¹⁴ E mɔn xa a fala Amasa xa, e naxa, "I ngaxakeden na mi n na ba? Xa n mi i findi sofa kuntigin na habadan Yowaba jɔxɔni, Ala xa n xa tɔrɔ gbeen soto." ¹⁵ Dawudaa falane yi Yuda muxune birin kenen, alo muxu kedenna

nan yi e ra, e xeraan nasiga a faladeni mangan xa, e naxa, “E nun i ya walikene birin xa xete be.”

¹⁶ Mangan yi xete han Yuruden baani, Yuda kaane yi siga Giligali yi alogo e xa sa mangan nalan, e yi a ragidi Yuruden baani. ¹⁷ Gera, Bunyamin kaan naxan keli Baxurin taani, na dii xemen Simeyi yi na, na yi a mafura e nun Yuda muxune yi godo Manga Dawuda ralandeni. ¹⁸ Bunyamin kaan muxu wuli keden yi biraxi a foxo ra, Siba fan naxan yi walima Sali a denbayaan xa, e nun a dii xeme fu nun suulunne nun a walike moxone. Ne yi fa Yuruden baan de mangan yee ra. ¹⁹ Kunkibane yi fa alogo e xa mangana denbayaan xali e nun naxan na mangan kenen. Na to yelin Yuruden baan gide, Geraa dii Simeyi yi bira mangan yetagi. ²⁰ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Mangan nama n suxu n haken na. N tan i ya walikenen haken naxan liga i ra i mini lxonni Yerusalen yi, jinan na xon, i tan mangana. ²¹ Mangana, n kannna, n na a kolon a n bata yulubin liga, koni i bata a to to, n singe nan faxi i ralandeni Yusufu bomsanna muxune birin yee ra.” ²² Nayi, Abisayi, Seruyaa dii xemen yi falan tongo, a yi a fala, a naxa, “Simeyi mi lan a faxesa ba, a to Alatalaa muxu sugandixin dangaxi?” ²³ Koni Dawuda yi a fala Abisayi nun a xunyen Yowaba xa, a naxa, “Seruyaa dii xemene, e gbee biran nanse yi? Nanfera iki, e n matandima? N mi waxi Isirayila kaa yo xa faxesa to, n laxi a ra a n tan nan Isirayila mangan na to.” ²⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I mi faxama.” Mangan yi a kolo i xa.

²⁵ Mefiboseti, Sali a dii xemen fan fa nen mangan nalandeni. A munma yi a sanne maxa, a mi a dexabene bi, a mi a dugine xa, xabu mangan siga lxonni han a xete lxonni boje xunbenli. ²⁶ A to siga mangan yetagi keli Yerusalen yi, na yi a maxodin, a naxa, “Mefiboseti nanfera i mi sigaxi n foxo ra?” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Mangana, n kannna, n ma walikenen nan n yanfaxi, bayo n tan i ya walikena a fala nen, a naxa, ‘N nan n ma sofanni tonma nen, n te a fari nxu nun mangan yi siga. Bayo sankalatoon nan i ya walikenen na.’” ²⁸ Koni, a bata sa n tan i ya walikenen mafala n kannna xa. Nayi,

mangana, i luxi nen alo Alaa malekana. Naxan nafaan i ma, na liga. ²⁹ Bayo muxun naxanye birin n fafe a denbayani, mangan yi lan nun a ne faxesa, n kannna, hali na birin, i bata naxanye dege tabanla ra i bata n tan i ya walikenen basan ne ra. N fe tinxinxin mundun ligaxi n yi n kannna mafan?” ³⁰ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i mon falan tima? N bata a ragidi a i tan nun Siba xa boxone yitaxun.” ³¹ Nayi, Mefiboseti yi a fala mangan xa, a naxa, “A xa a birin tongo, amasoto n kannna, mangan bata so a banxini boje xunbenli.”

³² Barasilayi, naxan yi kelixi Rogelimi taani Galadi yamanani, na fan godo nen Yuruden baani, e nun mangan yi gidi, a fan xete nen a foxo ra baan kidi ma. ³³ Fonna nan yi a ra naxan bata yi jee tonge solomasexe soto, nafulu kan gbee nan yi a ra, a tan nan yi mangan baloma, a yi Maxanayin taani waxatin naxan yi. ³⁴ Mangan yi a fala Barasilayi xa, a naxa, “Fa n foxo ra Yerusalen yi, n nan n yengi dexe i xon ma.” ³⁵ Koni, Barasilayi yi mangan yabi, a naxa, “N mon jee yoli sote alogo nxu nun mangan xa te nxu bode xon Yerusalen yi?” ³⁶ To n bata fori jee tonge solomasexe. N noe a fajin nun a jaxin kolonje ba, n donseen naxan donma, n yi a min, n mi fa noe na jaxunna kolonje, hanma xemene nun jaxanle sigi sa xuina. Nanfera n finde goronna ra i xun ma? ³⁷ I ya walikenen sigama nen i foxo ra ndedi Yuruden baan kidi ma. Koni nanfera mangana, i n saranna fima maani ito ra? ³⁸ Nayi, a lu n xa xete n ma taani, n sa faxesa n baba nun nna gaburun dexon ma. Koni a mato, n ma dii xemen Kimihami ni i ra, a tan nan sigama i foxo ra, naxan na i kenen, i yi na liga a ra.” ³⁹ Mangan yi a fala, a naxa, “Kimihami xa fa n foxo ra, naxan nafaan a ma, n na a lige a xa, i na wa naxan yo xon ma n tan yii, n na lige i xa.” ⁴⁰ Yamaan birin to Yuruden baani gidi, mangan fan yi gidi, mangan yi Barasilayi sunbu, a duba a xa, Barasilayi yi xete a konni. ⁴¹ Mangan yi siga Giligali binni, Kimihami yi biraxi a foxo ra.

Yuda yamaan birin nun Isirayila yamaan foxo kedenna bata yi mangan nagidi Yuruden baani. ⁴² Koni Isirayila muxune

yi fa mangan fεma, e yi a fala a xa, e naxa, “Nanfera nxu ngaxakedenne Yuda kaane i ragidixi Yuruden baani, ε nun i ya denbayana, anu i ya sofane birin yi i fɔxɔ ra?” ⁴³ Yuda muxune birin yi Isirayila muxune yabi, e naxa, “Bayo nxu barin maso mangan na ε xa. Nanfera ε xɔlɔn na ra? Mangan nan nxu dεgema ba? Hanma a seen nan fixi nxu ma?” ⁴⁴ Isirayila muxune yi Yuda muxune yabi, e naxa, “Nxu gbeen nan mangan na sanja ma fu, nxu gbeen nan Dawuda ra dangu ε ra. Nanara, ε nxu rapaxuxi? Nxu singe mi yi a fala a en ma mangan xa xεte ba?” Koni Yuda muxune yi falan ti a paxin na dangu Isirayila muxune ra.

20

Seeba yi murute Dawuda xili ma

¹ Xεmε fuyantenna nde yi Giligali yi, a xili Seeba, Bikiri a dii xεmεna, Bunyamin kaana. Na yi xɔtaan fe, a gbelegbele, a naxa, “Sese mi en nun Dawuda tagi. En nun Yese a dii xεmεni ito mi malanxi sese ma. Isirayila kaane, birin xa siga a kon yi.”

² Nayi, Isirayila kaane yi xεte Dawuda fɔxɔ ra, e bira Seeba fɔxɔ ra, Bikiri a dii xεmεna. Koni, Yuda muxune yi lu e mangan fɔxɔ ra, e yi sa a mati keli Yuruden baani siga han Yerusalen yi.

³ Dawuda yi so a banxini Yerusalen yi. Mangan yi a konyi paxalan fune tongo a naxanye lu banxin kantandeni. A yi e lu banxina nde kui naxan yi makantanxi ki fani, koni e mi fa kafu sɔnɔn, e yi lu ramaraxi han e sayaan lɔxɔni, e lu alo kaja gilene.

⁴ Mangan yi a fala Amasa xa, a naxa, “Yuda sofane maxili, ε birin xa fa be yi benun soge saxan.” ⁵ Amasa yi sa na yamarin liga, koni mangan lɔxɔn naxan saxi a xa, a yi na radangu. ⁶ Nayi, Dawuda yi a fala Abisayi xa, a naxa, “Seeba, Bikiri a dii xεmεn fe paxin ligama en na nɛn dangu Abisalomi ra. I tan yetεen xa i kanna walikene tongo, i yi Seeba sagatan, alogo a nama taa makantanxine li, a lɔ ayi e ma.”

⁷ Yowabaa muxune yi bira Abisayi fɔxɔ ra

e nun Keretine nun Pelεtine, e nun sofane birin. E birin yi mini Yerusalen yi alogo e xa Seeba sagatan, Bikiri a dii xεmεna.

⁸ E to Gabayon gεmε gbeen yiren li, Amasa yi fa e yεε ra. Yowaba yi maxidixi a sofa dugine yi, e nun a tagixidina, silanfanna yi singanxi naxan na a tεeni. Yowaba yi masoma waxatin naxan yi, silanfanna yi ba fɔlɔ a tεeni. ⁹ Yowaba yi a fala Amasa xa, a naxa, “Ngaxakedenne, i yiyalan?” A yi Amasa dε xaben suxu a yiifanna ra alo a yi a sunbuma nɛn. ¹⁰ Silanfanna naxan yi sɔtɔxi Yowaba kɔmenna ma, Amasa mi a yengi lu na xɔn ma. Yowaba yi a sɔxɔn a kuini na ra. Amasa fudi lutine yi sa bɔxɔni, Yowaba mi fa a yεε firinden sin a ma, a yi faxa. Yowaba nun a tada Abisayi yi keli Seeba xili ma, Bikiri a dii xεmεna.

¹¹ Yowabaa sofa keden yi lu tixi Amasa binbin dεxɔn, a naxa, “Ndee Yowaba nun Dawuda a fe yi? Ne xa bira Yowaba fɔxɔ ra.” ¹² Na waxatini, Amasa bata yi a makututu a wunli kira tagini. Sofaan yi a rakɔrɔsi, a yi a to birin tixi na. Nayi, a yi Amasa binbin ba kiraan xɔn, a sa a sa xεen ma, a dugin so a xun na. ¹³ A to a ba kiraan xɔn, birin yi bira Yowaba fɔxɔ ra, alogo e xa siga Bikiri a dii xεmεn Seeba xili ma.

Seeba rapanna

¹⁴ Yowaba yi Isirayila bɔnsɔnne yamanan birin yigidi a sa Abeli-Beti-Maka taan li. Berimi kaane birin yi e malan, e bira a fɔxɔ ra. ¹⁵ Yowaba nun a ganla yi Abeli-Beti-Maka taan yengε, bayo Seeba yi na nin, e yi gbingbinna nde rate taan yinna xɔn. E yi lu yinna dinjε alogo a xa bira. ¹⁶ Naxalan xaxilimana nde yi na taani, na yi gbelegbele, a naxa, “N bata ε mafan! E tuli mati! E tuli mati! E a fala Yowaba xa a xa fa han be, n waxi falan ti feni a xa.” ¹⁷ Yowaba yi a maso, paxanla yi a maxɔdin, a naxa, “Yowaba nan i tan na ba?” A yi a yabi, a naxa, “ɔn, n tan nan yati a ra.” Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “Nba, i tuli mati n fala xuiin na.” Yowaba yi a yabi, a naxa, “N tuli matixi.” ¹⁸ Nayi, paxanla yi a fala, a naxa, “A fɔlɔni, muxune yi darixi a fale nɛn, e naxa, ‘En maxɔdinna ti Abeli taani, en hayun fanma nɛn.’” ¹⁹ Nxɔ taan taa bɔjε xunbelixine nun taa tinxinxine

nan ye Isirayila yi, koni i tan waxi na taan kala feen nin Isirayila yi, naxan findixi munanfan taa gbeen na Isirayila yi. Nanfera naxan Alatala gbeen na, i waxi na kala feni?" ²⁰ Yowaba yi a yabi, a naxa, "N ma miriyaan makuya na ra, sese kala fe mi n kui, hanma n yi sena nde raxori. ²¹ Na fe mi a ra mumε! Koni, xemena nde be, naxan sa kelixi Efirami geya yireni, a xili Seeba, Bikiri a dii xemena. Na bata murute Manga Dawuda xili ma. E a keden peen yiiba n xa. Nayi, n ganla bama nen taan de ra." Naxanla yi a fala Yowaba xa, a naxa, "Awa, nxu a xunna wolima i ma nen yinna fari ma." ²² Naxanla yi sa falan ti taan muxune birin xa a xaxilimayani, e yi Bikiri a dii xemen Seeba xunna bolon a de, e yi a woli Yowaba ma. Yowaba yi xotaan fe, sofane yi e masiga taan na, birin yi siga e konne yi. Nayi, Yowaba yi xete Yerusalen yi mangan fema.

Dawudaa kuntigine fe

²³ Yowaba yi Isirayila ganle birin yamarima nen Isirayila yi. Benaya, Yehoyadaa dii xemen nan yi Keretine nun Peletine xun na. ²⁴ Adoran nan yi karahan wanle xunna ra, e nun Yosafati, Axiludu a dii xemen nan yi mangana yenla ra. ²⁵ Sebeli tiin nan yi Sewa tan na. Saraxaraliin nan yi Sadaki nun Abiyatari ra. ²⁶ Dawudaa saraxaralina nde nan yi Ira fan na, naxan yi kelixi Yayiri xabilani.

21

Nee saxan kamena fe

¹ Dawudaa mangayaan waxatini, nee saxan kamen yi so. Dawuda yi Alatala maxadin. Ala yi a yabi, a naxa, "Na ligaxi Sali nun a denbayana muxu faxan nan ma fe ra, e to Gabayon kaane faxesa." ² Mangan yi Gabayon kaane xili alogo a xa falan ti e xa. Isirayila bomsanna muxu mi yi Gabayon kaane ra, koni Amorine muxu donxene nan yi e ra. Isirayila kaane bata yi e niin nakisin layirin tongo e xa. Koni hali na, Sali yi kataxi e faxesa feen na bayo Isirayila nun Yuda yee rasigan xonla yi a ma.

³ Dawuda yi Gabayon kaane maxadin, a naxa, "N xa nanse liga e xa? Kalan naxan

tixi e nae na yitonje di alogo e xa duba Alatalaa yamaan xa?" ⁴ Gabayon kaane yi a yabi, e naxa, "Yengen naxan nxu nun Sali nun a denbayaan tagi, gbetin xa mi na yitonma, hanma xemana. Anu, a mi lan nxu yi muxun faxesa Isirayila yi." Nayi, mangan yi a fala, a naxa, "Naxan xali e ma, e na fala n xa, n xa na liga e xa." ⁵ E yi mangan yabi, e naxa, "Bayo xemeni ito yi waxi nxu halagi feni, a bata yi a nata nun, a xa nxu halagi, a yi nxu raxori Isirayila baxon ma. ⁶ Nayi, e a bomsanna muxu solofere so nxu yii, nxu xa e singan Alatala yetagi Gabayon taani, Sali yi dxi taan naxan yi, Alatala mangan naxan sugandixi." Mangan yi a fala e xa, a naxa, "N na a soma e yii nen." ⁷ Mangan yi Mefiboseti ratanga, Yonatan ma dii xemena, Sali mamandenna, bayo Dawuda bata yi layirin xidi e nun Yonatan tagi Alatala xinli. ⁸ Koni, mangan yi Ayaa dii temen Risipaa dii firinne, Aramoni nun Mefiboseti tongo, a naxanye bari Sali ma. A mon yi Sali a dii temen Mikali a dii xeme suulunne tongo, a naxanye bari Barasilayi a diina Adiriyeli ma, Abeli-Mehola kaana. ⁹ E yi e so Gabayon kaane yii, ne yi e singan geyaan fari Alatala yetagi. Na muxu soloferene birin yi faxesa sanja ma kedenni. E e faxesa funde xaba boxo singen nin.

¹⁰ Risipa, Ayaa dii temen yi benbenla tongo, a yi a sa fanyen ma a yete xa. Keli se xaban folon ma han tule igen yi bira boxoni, a xoline kedima yanyin na, a subene kedi koeen na alogo e nama dexo e binbine ma.

¹¹ Risipa, Ayaa dii temena, Sali a konyi naxanla naxan naba, e sa na fala Dawuda xa.

¹² Nayi, Dawuda yi sa Sali nun a dii xemen Yonatan xonne maxili Yabesi kaane ra Galadi yamanani, naxanye bata yi e ba e funfuni Beti-San yi, Filisitine e singan denaxan yi e Sali no waxatin naxan yi Gilibowa yi.

¹³ Dawuda yi Sali nun Yonatan xonne tongo Yabesi yi. Muxu soloferen naxanye singan, e yi ne fan xonne malan. ¹⁴ E sa Sali nun a dii xemen Yonatan xonne maluxun Bunyamin yamanani Sela yi, Kisu gaburun na, Sali fafe. Mangan yamarin naxanye birin fi, e yi ne birin liga. Na xanbi ra, Ala yi hinan yamanan na.

*Yengen Filisistine xili ma
Taruxune Singen 20.4-8*

¹⁵ Filisistine mən yi Isirayila yenge. Dawuda nun a walikene yi godo, e yi Filisistine yenge. Xadanna yi so Dawuda fatini. ¹⁶ Isebi-Benobi, Refa* yixetena nde yi a nata a xa Dawuda faxes. Silanfan nenen yi singanxi a tagi xidin na e nun sulan yi tanban naxan ɲɛ ra naxan binyan yi dangue kilo saxan na. ¹⁷ Koni, Abisayi, Seruyaa dii xemen yi fa Manga Dawuda mali, a na Filisitin faxes. Nayi, Dawudaa muxune yi e kolɔ, e naxa, "I mi fa sigama nxu fɔxɔ ra yengeni, alogo mangayaan nama ba Isirayila yi."

¹⁸ Na xanbi ra, yengen mən yi keli Gobi yi Filisistine xili ma. Nayi, Xusa kaan Sibekayi yi Safi faxes, Refa yixetena nde nan yi na ra.

¹⁹ Yenge gbete mən yi keli Gobi taani Filisistine xili ma. Beteleemi kaan Yari a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati faxes, naxan ma tanba yi gbo alo gbindonna.

²⁰ Yenge gbete mən yi keli Gati taani. Menni, xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin nun san soli sennin kan yi a ra, e birin malanxina mɔxɔɲen nun naanin. Refa yixeten nan yi na fan na. ²¹ A yi Isirayila kaane konbi. Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxes. ²² Na sofa naaninna naxanye yi kelixi Gati taani Refa bɔnsɔnni, Dawuda nun a sofane yi ne birin faxes.

22

¹ Dawuda betini ito ba Alatala nan xa, Ala to a ba a yaxune birin yii e nun Soli yii.

² A yi a fala, a naxa, Alatala nan n ma fanyen na, n ma yinna, n natanga muxuna.

³ N ma Ala nan n ma gɛmɛ gbeen na, n na n luxunma naxan kui. A tan nan n ye masansan wure lefaan na, e nun marakisi tiina naxan luxi alo n ma faran makantanxina, n nakisidena. A tan nan n xunbama gbaloni.

⁴ Tantunna Alatala xa! N na a xili, a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan bata yi a xunfanna radin n xunna ma alo fɔxɔ igena, a yi n magaxuma alo baan xɔɲexina.

⁶ Sayaan bata yi n nabilin a yɔlɔnxɔnne ra. A a lutine rati n yee ra.

⁷ N ma tɔrɔni, n na Alatala xili nen, n yi n xui ramini n ma Ala ma. A yi n xuiin me a Batu Banxini, a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bɔxɔn yi maxa. Kuyen bun tiine yi yigisan, e xuruxurun Ala xɔlɔn bun.

⁹ Tutun yi mini a ɲɛni. Halagi ti tee degen nun tee wolonne yi mini a de.

¹⁰ Ala yi kuyen nafulunɲe ayi alo kolimɔna, a yi godo, kunda yidimixina a sanne bun.

¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari, a tugaan xulen, a siga foyeni.

¹² A yi a luxun dimini, naxan nabilinxi kunda gbeen na, a yi yidimixi alo ige tilinxina.

¹³ Kenen gbeen yi minima a yee ra, tee degen yi minima naxan yi.

¹⁴ Alatala yi a kuye sarinna xuiin namini kore, Kore Xɔnna Ala xuiin yi me.

¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma, a yi e raxuya ayi.

A yi galanna ragodo e ma, e birin yi e gi.

¹⁶ Alatala to a kɔnkɔ e ma, a xɔlɔn to keli alo foye gbeena, fɔxɔ igen xɔnna yi mini kenenni bɔxɔn bunna yi to.

¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore, a n suxu, a yi n ba igen tilinxi yireni.

¹⁸ A yi n xunba n yaxu senbɛmane ma, e nun n yenge faan naxanye yi maxɔdɔxɔn xa.

¹⁹ E n yenge nen, n yi tɔrɔxi waxatin naxan yi, koni Alatala yi n mali.

* **21:16:** yi findixi muxu kuyene bɔnsɔnna benban nan na.

20 A n ba nɛn gbaloni,
a yi n xɔɔya,
a yi n nakisi
bayo n nafa n a ma.

21 Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma
bayo n bata tinxinɲɛ ayi a yɛɛ ra yi,
a n kɔntɔnna fi n ma
lan n yiine sariɲanna ma.

22 Bayo n bata lu Alatalaa kirane xɔn ma,
n mi n makuyaxi n ma Ala ra
alo muxu jaxine.

23 N bata a sariyane birin suxu,
n mi tondixi a tɔnne suxɛ.

24 N bata n yɛɛ ratanga hakɛn ma,
fɛ yo mi n na a yɛɛ ra yi.

25 Nanara, Alatala yi n kɔntɔnna fi n ma,
bayo n bata tinxinɲɛ ayi a yɛɛ ra yi,
n yiine sariɲanxi a yɛɛ ra yi.

26 Naxan na tinxinɲɛ ayi,
i ya tinxinyaan yitama nɛn na ra.

Fɛ mi naxan na,
i ya fetareyaan yitama nɛn na ra.

27 Naxan na sariɲanɲɛ ayi,
i ya sariɲanna yitama nɛn na ra.
Koni naxan yidɔxi,
i na suxu kiin kolon.

28 Bayo i tan nan yiigelitɔne rakisima,
i mɔn yi wasodene fe ragodo.

29 Alatala, i tan nan n ma kɛnɛnna ra.
I tan nan n ma dimini yalanma, Alatala.

30 En birin nɛma a ra,
n ganla yɛngɛma nɛn,
nxu nun n ma Ala nɛma a ra,
n tunganma nɛn yinna xun ma.

31 Alaa kirane kamalixi feu!
Alatalaa falane tinxin.
Naxanye na e luxun a yi,
a ne kantanma nɛn
alo yɛ masansan wure lefana e yɛɛ ma.

32 Nde gbɛtɛ Ala ra,
ba Alatala ra?
Nde en ma fanyen xɔdɛxɛn na,
ba en ma Ala ra?

33 Ala nan n makantanma fangani,
a tan nan kira kamalixin yitama n na.

34 A tan nan n naxulunma ayi mafuren
alo wondene,
a n nate geyane fari.

35 A bata n maxaran yɛngɛn ma,
nanara n nɔxi sulan xali xɔdɛxɛn ban-
dunɲɛ.

36 I bata n nakisi
alo wure lefa yɛ masansanna,
i ya fanna n sɛnbɛn gboma ayi.

37 I bata kira gbeeni tɔn n xa
alogo n nama bira.

38 N bata bira n yaxune fɔxɔ ra,
n yi e halagi.

N mi tinxɪ xɛtɛ e fɔxɔ ra
fɔ n na e raxɔri.

39 N na e raxɔri nɛn,
n yi e yibutuxun,
e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi bira n sanna bun ma.

40 I sɛnbɛn soma n yii yɛngɛ so feen nan na,
i n yaxune xinbi sin n bun ma.

41 I n yaxune ragima n yɛɛ ra,
naxanye yi n naxaxuxi,
n ne halagi.

42 E gbelegbelema malina fe ra,
koni e mi marakisima yo sɔtɔma,
E Alatala xilima,
koni a mi e yabima.

43 N na e yilunburunma nɛn
alo gbangbanna,
foyen sigama naxan na.
N na e yibɔma nɛn,
n yi e yibodon
alo bɛndɛna kiraan xɔn.

44 I n natangama yama murutɛxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi muxun naxanye kolon,
n nɔn sɔtɔma ne xun na.

45 Xɔɲɛne n matɔxɔma,
n nɛn fa falan ti tun,
e bata n xuiin suxu.

46 E yii xudi tuma ayi,
e fa xuruxurunɲɛ,
sa keli e yinne kui.

47 Alatala na!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!

48 Ala nan n gbeɛɲɔxɔ tiin na,
naxan siyane sama n ma nɔn bun ma.

49 A n natangama n yaxune ma.
I xunnayerenna fima n ma
n yaxune xun na,
i yi n ba gbalotɔne yii.

⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n yi i xinla binya betini.

⁵¹ A nɔ gbeene fima nen a mangan ma.
A yi a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixetene han habadan.

23

Dawudaa fala dɔnxene

¹ Dawudaa fala dɔnxene nan itoe ra.
Dawudaa falane ni itoe ra,
Yese a dii xemena,
xeme tide kan gbeena falane,
Yaxubaa Ala naxan masusanxi
mangayaan xili yi,
e nun Isirayilaa beti ba fajina.

² “Alatalaa Nii Sarijanxin falan tixi
n tan nan xɔn,
a falan soma n tan nan de.

³ Isirayilaa Ala bata falan ti,
Ala, Isirayila kantan fanyen bata a fala n
xa, a naxa,
‘Mangan naxan na lu muxune xun na tinx-
inni,

Ala yɛragaxuni,

⁴ na kannna luxi nen
alo xɔtɔnna kenenna,
sogen na te xɔtɔnni
kunda yo mi na,
fata a wuyenna ra,
sansine minima nen bɔxɔn ma tulen fa xan-
bini.’

⁵ A mato, Ala naxan nabaxi n ma den-
bayaan xa,
a bata habadan layirin xidi n xa,
a naxan xidixi sariyane xɔn
naxanye a makantanma.

Yeyɛ a xunnayerenna fima n ma,
a yi n ma fe ragidixine rakamali.

⁶ Koni fuyantenne birin luxi nen,
alo wudi jali kannna
naxan nawolima ayi,
muxu yo mi e tongɛ a yiin na.

⁷ Muxun naxan nɛma a yiin dinjɛ e ra,
na kannna wuren nan nawalima
hanma tanba wudi daxina,
e birin yi gan, e halagi sa!”

Dawudaa sofa wɛkilɛxine fe Taruxune Singen 11.10-47

⁸ Dawudaa sofa wɛkilɛxine xinle ni itoe
ra: Yosebi-Basebeti Takemɔni kaana, a yi

Dawuda kantan muxu sofa fajine nan yɛ.
A mɔn yi xili Adino Esini kaana, a tan
nan muxu kɛmɛ solomasɛxɛ faxa tanban
na yengɛ kedenni.

⁹ A firinden findi Axoxi xabilan muxuna
nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi
sofa wɛkilɛxi saxanne yɛ Dawuda fɔxɔ ra,
naxanye e de jaxu Filisitine ma naxanye yi
malanxi yengɛ so xinla ma. Isirayila sofa
ganla yi xɛtɛ xanbin na geyane fari, ¹⁰ koni
Eleyasari a sɔbɛ so nen, a lu Filisitine faxɛ
han xadanna yi xiin naso a yiini silanfanna
fɛɛn ma. Na lɔxɔni, Alatala yi xunnayeren
gbeen fi Isirayila ma. Sofaan bonne yi
faxi faxa muxune seene nan tun tongodeyi
Eleyasari fɔxɔ ra.

¹¹ Harara kaana Xage a dii xɛmɛn Sama
fan yi na. Filisitine bata yi e malan Lehi yi,
toge xɛɛna nde ma. Isirayila sofa ganla yi e
gi Filisitine bun ma. ¹² Koni, Sama yi lu tixi
xɛɛn tagi, a yi xɛtɛ a Filisitine yengɛ. Alatala
yi xunnayeren gbeen fi Isirayila ma.

¹³ Lɔxɔna nde, murutu xaba waxatini,
kuntigi tonge saxanne muxu saxan yi godo
Dawuda fɛma Adulan faranna ra. Filisiti
ganla yi malanxi Refa lanbanni waxatin
naxan yi. ¹⁴ Dawuda yi a yire makantanxi
fajini waxatin naxan yi, Filisiti ganla nde
yi Betɛlɛmi yi.

¹⁵ Dawuda yi a waxɔn feen fala, a naxa,
“Ige ramara yinla naxan Betɛlɛmi so deɛn
na, nde nɔɛ fɛ na igen na, a fa a so n yii, n yi
n min?” ¹⁶ Nayi, na sofa wɛkilɛxi saxanne
yi so fangani Filisitine daaxadeni. E sa
igen ba ige ramara yinla ra Betɛlɛmi so deɛn
na. E yi a xali Dawuda xɔn, koni mangan
yi tondi a minjɛ, a yi a bɔxɔn saraxan
na Alatala yɛtagi. ¹⁷ A yi a fala, a naxa,
“Alatala, gbalon na a ra n xa, xa n igeni
ito min. A luxi nen alo muxune wunla,
naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan
de!” Nayi, a tondi a minjɛ. Na sofa wɛkilɛxi
gbee saxanne na nan liga.

¹⁸ Abisayi, Yowaba tada, Seruyaa dii
xɛmɛn yi Dawuda makantan sofa kɛndɛne
nan yɛ. A tan nan muxu kɛmɛ saxanna faxa
a tanban na lɔxɔ kedenni. A fan yi xinla
sɔtɔ alo na muxu saxanne. ¹⁹ A xunnayeren
gbeen sɔtɔ nen dangu bonne ra. A yi findi
muxu saxanne kuntigin na, koni a mi yi e
yɛ.

²⁰ Benaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xemena, sofa wexilexi gbee nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi ke. A tan nan Moyaba sofa wexilexi firinne faxa. Loxona nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mon godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²¹ A tan nan mon Misiran sofa gbee magaxuxina nde faxa, tanban yi naxan yii. Benaya yi godo a foxo ra gbengbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²² Benaya, Yehoyadaa dii xemen na nan liga. A yi xinla soto alo sofa wexilexi saxan singene. ²³ A yi binye gbeen soto dangu sofa tonge saxanne ra, koni a mi yi sofa muxu saxan singene ye. Dawuda yi a findi a kantan muxu sofa tonge saxanne kuntigin na.

²⁴ Muxuni itoe fan yi na muxu tonge saxan ganla ye:

Asaheli, Yowaba tada,
Elexanan, Dodo Beteleemi kaana dii xemena,

²⁵ Sama nun Elika, Harodi kaane,

²⁶ Xelezi, Paliti kaana,

Ikesi a dii xemena Ira, Tekowa kaana,

²⁷ Abiyeseri, Anatoti kaana,

Mebunnayi, Xusa kaana,

²⁸ Salamon, Axoxi xabilan muxuna,

Maharayi Netofa kaana,

²⁹ Xelebi, Banaha Netofa kaana dii xemena,

Itayi, Bunyamin kaana keli Gibeya yi, Rib-
ayi a dii xemena,

³⁰ Benaya, Piraton kaana,

Hidayi, keli Gaasa baa yireni,

³¹ Abi-Alabon, Aruba kaana,

Asamaweti, Baxurin kaana,

³² Eliyaba, Saalabon kaana,

Yasen ma diina nde, Yonatan,

³³ Sama, Harara kaana,

Axiyama, Sarari Harara kaana dii xemena,

³⁴ Elifeleti, Axasibayi a dii xemena,

Maka taa kaana nde mamandenna,

Eliyami, Giloha kaana Axitofeli a dii
xemena,

³⁵ Xesirayi, Karemele kaana,

Paarayi, Araba kaana,

³⁶ Yigali, Natan Soba kaana dii xemena,

Bani, Gadi bonsonna muxuna nde,

³⁷ Amonin Seleki nun

Beroti kaan Naxarayi,
naxan yi Seruyaa dii xemen Yowaba a
yengen so seene maxalima nun

³⁸ Ira nun Garabi, Yitiri xabilan muxune,

³⁹ e nun Yuriya, Xiti kaana.

E birin malanxina muxu tonge saxan e
nun solofere.

24

Dawuda yi Isirayila yamaan yate

¹ Alatala mon yi xolo Isirayila kaane ma. A yi Dawuda radin e xili ma, a yi a fala, a naxa, "Siga, Isirayila nun Yuda muxune yate."

² Nayi, mangan yi a fala sofa kuntigin Yowaba xa, naxan yi a fema, a naxa, "Sa Isirayila boxon birin yisiga keli Dan ma han sa dexo Beriseba ra. Yamaan xa yate, bayo n waxi muxune yaten kolon feni." ³ Yowaba yi mangan yabi, a naxa, "Mangana, Alatala i ya Ala xa yamaan nawuya ayi dexe keme, n kanna yene yi a to. Koni nanfera, n kanna, i waxi na liga feni?" ⁴ Koni mangan yi kankan a yamarin ma dangu Yowaba nun kuntigi gbeene gbeen na, e yi mini, e yi Isirayila yamaan yate. ⁵ E yi Yuruden baan gidi, e sa a folo Aroyeri taan ma e nun taan naxan baan de, dangu Gadi yi, siga Yaaseri binni. ⁶ E siga Galadi yamanan nun Kadesi yi Xiti yamanani. E siga Dan yi e nun Sidon nabilinne. ⁷ E siga Tire taa rakantanxini, e nun Xiwine nun Kanan kaane taane birin yi. E sa a rajan Yuda yiifari foxon ma Beriseba yi. ⁸ E yi yamanan birin yisiga na kiini, kike solomanaanin xi moxone, e sa Yerusalen li. ⁹ Yowaba yi yamaan yaten xasabin so mangan yii: Xeme wuli keme solomasexe yi Isirayila yi naxanye yi noe yengen soe, wuli keme suulun Yuda yi.

Dawudaa yulubin yi saran a ra

¹⁰ Dawuda bonen yi rajaxu a ma a yelin xanbini yamaan yate. Dawuda yi a fala Alatala xa, a naxa, "N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikéen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga."

¹¹ Alatala yi falan ti Dawuda kawandi muxun Nabi Gadi xa, a naxa, ¹² "Siga Dawuda fema, i sa a fala a xa, i naxa, 'Alatala naxa iki: N bata toro saxan nagidi i ma, keden sugandi. I na naxan sugandi, n na nan ligama i ra.' " ¹³ Gadi yi fa Dawuda konni, a fa ito fala a xa, a naxa,

“Nεε solofere kamεn xa so i ya yamanani ba, hanma i yi i gi i yaxune yεε ra kike saxan, hanma xi saxan furen yi so i ya yamanani? I miri, i yi a fala n xa n lan n xa sa naxan fala Ala xa naxan n xεxi.” ¹⁴ Dawuda yi a yabi, a naxa, “N sɔxɔle gbeenɪ, koni n wεkilεxi n lu Alatalaa sagoni, benun n xa lu muxune sagoni, bayo Alatala kininkinin.”

¹⁵ Alatala yi furen nafa Isirayila yi keli na xɔtɔnna ma han waxati fixina, keli Dan ma han sa dɔxɔ Beriseba ra. Muxu wuli tonge solofere yi faxa yamanani. ¹⁶ Malekan yi a yiini bandun Yerusalen xun ma alogo a xa a kala, Alatala yi sunu na tɔrɔna a fe ra, maleka kala tiin naxan yi tixi yamaan tagi, a yi a fala na xa, a naxa, “A bata radangu ayi. I yiin naxεte fa.” Alatalaa malekan yi Arawuna Yebusu kaana xεen lonna nan dεxɔn.

¹⁷ Malekan naxan yi yamaan naxɔrima, Dawuda na to waxatin naxan yi, a yi a fala Alatala xa, a naxa, “N tan nan yulubin ligaxi. N tan nan kalan tixi, koni yamani ito nanse ligaxi? Nayi, i yiin xa lu yitexi n tan nun n ma denbayaan nan xili ma.”

Dawuda yi saraxa ganden nafala

¹⁸ Na lɔxɔ kedenni, Gadi yi fa Dawuda fεma, a yi a fala a xa, a naxa, “Siga Yebusu kaana Arawunaa murutu lonna ma, i sa saraxa gandena nde rafala mεnni Alatala xa.” ¹⁹ Gadi a falan ma, Dawuda yi siga mεnni alo Alatala a yamari a ma kii naxan yi. ²⁰ Arawuna yi mangan nun a walikεen to fε a ma, nayi Arawuna yi mini, a yi a xinbi sin mangan bun ma, a yεtagin yi lan bɔxɔn ma. ²¹ Arawuna yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kanna, mangan fama a walikεen fεma?” Dawuda yi a yabi, a naxa, “N bata fa alogo n xa i ya xεen lonna sara i ma, n yi saraxa ganden nafala Alatala xa alogo furen xa masiga yamaan na.”

²² Arawuna yi a fala Dawuda xa, a naxa, “Naxan birin nafa n i ma, na tongo, i yi a fi Ala ma. A mato, jingeni itoe finde nεn saraxa gan daxine ra, jingen xεε ra bɔnbɔ seni itoe nun xun xidi wudin yi findi yegen na. ²³ Mangana, n bata a birin so i yii. Alatala, i ya Ala xa tin i ya saraxan na.”

²⁴ Koni, mangan yi a fala Arawuna xa, a naxa, “I nama sese fi n ma. N waxi nεn i xa

a mati n ma. N mi saraxa gan daxi fixine bama Alatala xa n ma Ala.” Dawuda yi xεen lonna nun jingene sara gbeti gbanan tonge suulun na. ²⁵ Dawuda yi saraxa ganden nafala mεnni Alatala xa, a saraxa gan daxine nun bɔnε xunbeli saraxane ba. Nayi, Alatala yi dija yamaan ma, furen yi masiga Isirayila yamaan na.

Mangane Singena Sulemani a Fe Taruxuna

Kitabun yire firinna naxanye xili “Mangane,” ne Isirayila mangane nan ma fe falama. Mangane Singen Sulemani a mangayaan taruxun nan yebama, Dawudaa dii xemena, e nun manga singen naxanye fa a faxesanbini.

Dawuda fori waxatin naxan yi, a mi yi fa mangayaan feene na, a dii xeme firin yi keli alogo e xa ti a jaxani. Daxen na, Sulemani nan findi mangan na. A mangayaan wali kenden findi Ala Batu Banxin nun manga banxin ti feen nan na. Koni a fe findima sunun nan na daxen na bayo, a a dunupa rapanma tinxintareyaan nun suxure batun nin. Ala yi tin Isirayila yamanan xa yitaxun daxo firin. Yamanan sogeteden kenen faxan bensenne mi tin Sulemani a dii xemena mangayaan ma, e yi manga gbete daxo. Na feen xanbi ra, han jee keme firin jaxan, mangaya firin nan lu Isirayila baxani e naxanye xili sa Yuda nun Isirayila. Waxatina nde, e lanxi, waxatina nde e yengeni.

Kitabun yireni ito a yitama en na nen mangan lan a xa tinxiye ayi Ala yee ra yi kii naxan yi. Na tinxiina findixi herin nan na yamaan xa, anu Ala xuiin suxutareyaan nun suxure batun tan yamanan kalama nen, a yi gbalon naso a yi. Kitabun yireni ito kui, nabi wuyaxi mangane rakolonma Alaa sariyane ma. Naxan senben gbo e birin xa, na findi Eli nan na.

Dawudaa foriyana

¹ Manga Dawuda bata yi fori, a mi yi fa na a fatini wolonye hali dugin felenxi a ma. ² A walikene yi a fala a xa, e naxa, “Sungutun nasoloxina nde xa fen i tan xa, nxu kanna, mangana. A luma nen i fema, a yi a yengi daxo i xon, a yi a sa i fema. Nayi, i yi i fatini wolon!” ³ E yi e yee rakonin Isirayila yamanan birin yi, e dii teme tofajina nde to, naxan yi xili Abisagi, Sunami kaana. E fa na ra mangan fema. ⁴ Na sungutunna yi tofan han, a yi mangan

dandanma, a yi walima a xa, koni e nun mangan mi kafu mumu.

Adoniya yi wa mangayaan xon

⁵ Nayi, Adoniya, Xagiti a dii xemen naxan sotoxi Dawuda xa, na yi falan ti folo, a naxa, “N tan nan findima mangan na!” A yi wontorona nde nun soo ragine nun muxu tonge suulun fen naxanye yi e gima a yee ra. ⁶ Xabu a da han to a fafe munma yi a ye gidi na feen ma fa fala ito ligaxi nanfera? Adoniya fan yi tofan han, Abisalomi raburunna nan yi a ra nun. ⁷ Adoniya nun Seruyaa dii xemen Yowaba nun saraxaralinala Abiyatari yi falan ti, e yi Adoniya mali. ⁸ Koni, saraxaraliin Sadoki nun Benaya, Yehoyadaa dii xemen nun Nabi Natan nun Simeyi nun Reyin nun Dawudaa sofa wekilaxine sese mi yi Adoniya fari.

⁹ Adoniya yi yeeene nun jingene nun jinge dii raturaxine ba saraxan na geme salaxunxin fema En-Rogeli daxon, a yi a tada nun a xunyene birin xili, mangana dii xemene, e nun Yuda xemen naxanye birin yi walima mangan xa. ¹⁰ Koni, a mi Nabi Natan nun Benaya nun sofa wekilaxine xili, e nun a xunen Sulemani.

Natan nun Batiseba yi Dawuda mafan Sulemani a fe ra

¹¹ Nayi, Natan yi a fala Sulemani nga Batiseba xa, a naxa, “I mi a mexi ba, a Xagiti a dii xemena Adoniya bata findi mangan na, hali en kanna Dawuda mi a kolon?” ¹² Iki, n bata i mafan, tin n xa i kawandi, alogo i xa i yete rakisi e nun i ya dii xemen Sulemani. ¹³ Siga, i sa so Dawuda konni. I yi a fala a xa, i naxa, “N kanna, mangana, i mi yi i kolo n xa ba, a i ya dii xemen Sulemani nan findima mangan na i jaxani? Nanfera Adoniya bata findi mangan na?” ¹⁴ I mon nema falan tiye mangan xa waxatin naxan yi, n fan yi so, n ni i ya falan senbe so.” ¹⁵ Batiseba yi siga mangan konni. Mangan yi saxi a xi banxin kui, bayo a bata yi fori han. Abisagi, Sunami kaan nan yi walima mangan xa. ¹⁶ Batiseba yi a xinbi sin mangan yetagi. Mangan yi a maxodin, a naxa, “I waxi nanse xon ma?” ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, “N kanna, i i kolo nen Alatala yi, i ya Ala, i ya walike paxanla xa, fa fala

a n ma dii xem̄en Sulemani nan findima mangan na i tan jox̄oni, a d̄ox̄oma n̄en manga gb̄edeni. ¹⁸ Koni, Adoniya nan fa mangan na. Anu, n kanna, i tan mangan yet̄een mi na kolon. ¹⁹ A bata turane nun jinge dii raturaxine nun yet̄een wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xem̄ene birin xili, e nun saraxaralina Abiyatari nun sofa kuntigin Yowaba, koni a mi i ya walik̄een Sulemani tan xilixi. ²⁰ Iki, n kanna, mangana, Isirayila birin yet̄een fa tixi i tan nan na, alogo i xa a fala naxan findima mangan na i tan, n kanna jox̄oni. ²¹ Mangana, i na i sa waxatin naxan yi i benbane fema, n tan nun n ma dii xem̄en Sulemani suxuma n̄en alo fe kalane.”

²² Batiseba m̄on yi fala tiini mangan xa, Nabi Natan yi so. ²³ E yi a fala mangan xa, e naxa, “Nabi Natan ni i ra.” Natan yi fa mangan fema, a yi a xinbi sin mangan yet̄agi, a yet̄agin yi lan b̄ox̄on ma. ²⁴ Natan yi a fala mangan xa, a naxa, “N kanna, i tan nan a falaxi ba, a Adoniya xa findi mangan na i jox̄oni mangayani? ²⁵ Bayo, a sigaxi n̄en to a sa jingene nun jinge dii raturaxine nun yet̄een wuyaxi ba saraxan na, a yi mangana dii xem̄ene birin xili, e nun sofa kuntigine nun saraxaralina Abiyatari. E sa e d̄ege, e min a yet̄agi, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Adoniya ma!’ ²⁶ Koni a mi n tan i ya walik̄een xilixi, e nun saraxaraliin Sad̄oki e nun Yehoyadaa dii xem̄en Benaya e nun Sulemani, i ya walik̄ena. ²⁷ Mangana, n kanna, i tan nan na ragidixi ba? Nanferi mi n tan, i ya walik̄een nakolonxi na kanna fe ma naxan d̄ox̄oma i ya mangaya gb̄edeni i jox̄oni?”

²⁸ Nayi, Manga Dawuda yi a yabi, a naxa, “Batiseba xili n xa.” Batiseba yi fa, a fa a xinbi sin mangan yet̄agi. ²⁹ Mangan yi a k̄ol̄o a xa, a naxa, “N bata n k̄ol̄o habadan Alatala yi, Alatala naxan n malixi, a yi n ba gbaloni. ³⁰ N nan n k̄ol̄o Alatala, Isirayilaa Ala yi naxan na, n naxa, ‘N na i ya dii xem̄en Sulemani nan findima mangan na n jox̄oni, a d̄ox̄o n ma mangaya gb̄edeni.’ N na nan liḡan to.” ³¹ Batiseba yi a magodo, a yi a xinbi sin mangan yet̄agi, a yet̄agin yi lan b̄ox̄on ma, a yi a fala, a naxa, “Binyen xa fi n kanna Manga Dawuda ma han habadan.”

Sulemani a mangayaan yi ragidi Taruxune Singen 29.21-25

³² Manga Dawuda yi yamarine fi e ma, a naxa, “E saraxaraliin Sad̄oki nun Nabi Natan nun Yehoyadaa dii xem̄en Benaya xili.” E yi fa mangan yet̄agi. ³³ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “E n ma muxune tongo, e yi n ma dii xem̄en Sulemani rate sofanla fari, e siga a ra Gihon tigini. ³⁴ M̄enni, saraxaraliin Sad̄oki nun Nabi Natan yi turen susan a xunna ma alogo a xa findi mangan na Isirayila xun na. E yi x̄otaan fe, e yi a fala, e naxa, ‘Binyen xa fi Manga Sulemani ma.’ ³⁵ E te a f̄ox̄o ra, a xa fa d̄ox̄o n ma mangaya gb̄edeni, a lu n jox̄oni. N bata yamarin fi fa fala a xa findi mangan na Isirayila nun Yuda xun na.” ³⁶ Yehoyadaa dii xem̄en Benaya yi mangan yabi, a naxa, “Amina! A xa liga alo n kanna, mangana Ala, Alatala a falaxi kii naxan yi! ³⁷ Amas̄ot̄o Alatala bata lu n kanna, mangan x̄on, a xa lu Sulemani x̄on, a yi a mangayaan nadangu n kanna Dawudaa mangayaan na.”

³⁸ Nayi, saraxaraliin Sad̄oki yi siga Nabi Natan f̄ox̄o ra, Yehoyadaa dii xem̄en Benaya nun Keretine nun P̄eletine yi Sulemani rate Manga Dawudaa sofanla fari, e yi siga a ra Gihon tigini. ³⁹ Saraxaraliin Sad̄oki yi ture sa fenna tongo bubu sarijanxini, a yi a susan Sulemani xunna ma. E yi x̄otaan fe, yamaan birin yi a fala, e naxa, “Binyen xa fi Manga Sulemani ma.” ⁴⁰ Yamaan birin yi bira a f̄ox̄o ra, e xulenna fema, e lu s̄ewani, b̄ox̄on yi xuruxurunma e s̄onx̄o s̄onx̄on yi.

Sulemani yi yaf̄e Adoniya ma

⁴¹ Adoniya nun a muxu xilixin naxanye birin bata yi yelin e d̄ege, ne yi e s̄onx̄o xuiin m̄e, Yowaba yi x̄otaan xui m̄e, a yi max̄odinna ti, a naxa, “Nanse s̄onx̄o taani?”

⁴² A m̄on yi fala tiini saraxaralina Abiyatari a dii xem̄en Yonatan yi fa, Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “I mafa, bayo xem̄e kenden nan i ra, i faxi xibaru fajine nan na.”

⁴³ Yonatan yi Adoniya yabi, a naxa, “En-en de! Manga Dawuda bata Sulemani findi mangan na. ⁴⁴ A yi saraxaraliin Sad̄oki rasiga a f̄ox̄o ra e nun Nabi Natan e nun Yehoyadaa dii xem̄en Benaya nun Keretine nun P̄eletine, e yi a d̄ox̄o mangana sofanla

fari. ⁴⁵ Saraxaraliin Sadaki nun Nabi Natan bata a xunna masusan, e a findi mangan na Gihon tigini. Na xanbi ra, birin yi te menni sewani, taan yi yimaxa. E na sonxo sonxo xuiin nan mexi. ⁴⁶ Sulemani yeteen bata dɔxo manga gbɛɛni. ⁴⁷ Mangana walikene bata fa dubadeni nxu kannna Manga Dawuda xa, e naxa, 'I ya Ala xa Sulemani xinla gbo ayi dangu i xinla ra, a yi a mangayaan dangu i gbeen na!' Mangan bata yi a xinbi sin a sadeni. ⁴⁸ Mangan mon yi a fala, a naxa, 'N bata barikan bira Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan n jɔxo yibiran fixi n ma, a yi tin n yeen yi a to.' " ⁴⁹ Adoniyaa muxu xilixine birin yi gaxu na falane fe ra, e birin yi keli, e yi siga e danna. ⁵⁰ Adoniya yi gaxu Sulemani yee ra, a fan yi keli, a siga, a sa saraxa ganden fenne suxu.

⁵¹ E fa a fala Sulemani xa, e naxa, "Adoniya bata gaxu Manga Sulemani yee ra, a sa saraxa ganden fenne suxu, a naxa, 'Manga Sulemani xa a kolɔ n xa to fa fala a mi n tan, a walikɛn faxama silanfanna ra.' " * ⁵² Sulemani yi a fala, a naxa, "Xa a yete findi muxu kenden na, hali a xunsexe keden mi bire bɔxoni, koni xa fe jaxina nde to a feni, a faxama nen." ⁵³ Manga Sulemani yi muxune rasiga a ragododeni saraxa ganden fari. Adoniya yi fa a xinbi sin Manga Sulemani yetagi, Sulemani yi a fala a xa, a naxa, "Siga i konni."

2

Dawuda sago dɔnxene

¹ Dawuda to a kolon a a sayaan waxatin bata yi maso, a yi a yamarine fi a dii xemen Sulemani ma, a naxa, ² "N sigamatɔn ni i ra birin sigadeni. I wekilɛ, i findi muxu kenden na! ³ I yi Alatala, i ya Alaa tɔnne nun a yamarine suxu e nun a kiti saxine nun a maxadi xuine alo a sebɛxi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi, alogo i xa nɔn sɔto i ya feene birin yi e nun i nema dɛdɛ, ⁴ alogo Alatala xa a fala xuiin nakamali n xa, a naxan falaxi, a naxa, 'Xa i ya diine sigan ti jɔxo luun nun lannayani n yetagi, e bɔɛn nun e niin birin na, i jɔxɔn mi janɛ Isirayila mangayani mumɛ!' ⁵ I yetena a kolon Seruyaa dii xemen Yowaba

feen naxan liga n na, e nun a naxan liga sofa manga firinne ra naxanye yi Isirayila ganle xun na, Abineri, Neri a dii xemen nun Amasa, Yeteri a dii xemena. A yi e faxesa, a yi e yenge bɔɛn xunbenla waxatini, a dagine rafexi e wunla ra. ⁶ I a raba i ya xaxilimayani, i mi tinma a xunsexe yi fixa, a faxesa bɔɛn xunbenli. ⁷ Hinan Barasilayi Galadi kaana diine ra, e xa findi muxune ra naxanye e degema i ya tabanla ra, amasɔto e fan na sifan liga nen n xa, n yi n gima i tada Abisalomi bun ma waxatin naxan yi. ⁸ I nama jinan Simeyi xɔn naxan i fema, Geraa dii xemena, Bunyamin kaan naxan kelixi Baxurin taani. N to n gi lɔxɔn naxan yi Maxanayin taani, a danga jaxine ti nen n xili ma. Koni n xetematɔna, a godo nen n nalandeni Yuruden baan dɛ, n nan n kolɔ a xa Alatala yi, n naxa, 'N mi fa i faxama silanfanna ra.' ⁹ Koni, iki, i nama a ratɔrɔntaren lu bayo xeme xaxilimaan nan i ra, i a kolon i naxan ligama a ra. Hali a to bata fori, i a faxesa, i a halagi."

Dawuda yi faxesa

Taruxun Singen 29.26-30

¹⁰ Dawuda to faxesa, e yi a maluxun Dawudaa Taani Yerusalen yi. ¹¹ Dawuda jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila xun na, jee solofere Xebiron taani, jee tonge saxan e nun saxan Yerusalen taani. ¹² Dawudaa dii xemen Sulemani yi dɔxo a jɔxoni mangayani. Xabu na waxatini, Sulemani a mangayaan yi senbe so.

Sulemani yi a sɔto Adoniya ra

¹³ Lɔxɔna nde, Adoniya, Xagiti dii xemen naxan sɔtoxi Dawuda xa, na yi siga Sulemani nga Batiseba fema. Batiseba yi a maxodin, a naxa, "I faxi n todeni fe faɛin nan ma ba?" A yi a yabi, a naxa, "ɔn." ¹⁴ Adoniya mon yi a fala a xa, a naxa, "N waxi falan ti feni i xa." A yi a yabi, a naxa, "A fala." ¹⁵ A yi a fala, a naxa, "I mi a kolon a mangayaan yi daxe n tan nan xa ba! Isirayila birin yeen yi tixi n tan nan na, alogo n xa findi mangan na. Koni, mangayaan bata radangu n xunyen ma, amasɔto Alatala nan a ragidixi a ma. ¹⁶ Iki, n fe keden nan maxodinma i ma, i nama

* **1:51:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

tondi na ma n xa.” A yi a yabi, a naxa, “A fala.” ¹⁷ Adoniya yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, a fala Manga Sulemani xa bayo a mi tondima i yii. A xa Abisagi, Sunami kaan fi n ma, a findi n ma jaxanla ra.” ¹⁸ Batiseba yi a yabi, a naxa, “Awa, na lanxi, n tan yetena a fale mangan xa i mabinna ra.”

¹⁹ Batiseba yi siga Manga Sulemani fema Adoniya xa. Mangan yi keli a siga a ralandeni, a yi a xinbi sin a nga yetagi. A dɔxi na, a yi manga gbɛdena nde dɔxɔ a yiifanna ma a nga xa. ²⁰ Batiseba yi a fala a xa, a naxa, “Maxɔdinna nde n xɔn ma, i nama tondi a ma n xa de!” Mangan yi a yabi, a naxa, “Nna, n mi tondɛ a ma i xa mumɛ!” ²¹ A yi a fala a xa, a naxa, “Abisagi, Sunami kaan xa findi i tada Adoniyaa jaxanla ra.” ²² Manga Sulemani yi a nga yabi, a naxa, “Nanfera i Abisagi Sunami kaan maxɔdinma n na Adoniya xa? Nayi, hali i mangayaan maxɔdin a xa, bayo n tada na a ra! Mangayaan maxɔdin a tan nun saraxaralina Abiyatari nun Seruyaa dii xɛmɛn Yowaba fan xa.”

²³ Nayi, Manga Sulemani yi a kɔlɔ Alatala yi, a naxa, “Xa n mi Adoniya bɔnɔ a niini maxɔdinni ito a fe ra, Alatala xa n natɔrɔn a xɔlɔn birin yi. ²⁴ Iki, n bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Alatala naxan n sɛnbɛ soxi, a yi n dɔxɔ n fafe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a mangayaan so n yii fata a layirin na: To Adoniya fama nɛn faxadeni.” ²⁵ Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya rasiga, a sa Adoniya faxesa.

Sulemani yi Abiyatari kedi

²⁶ Mangan mɔn yi a fala saraxaralina Abiyatari xa, a naxa, “Siga i ya bɔxɔni Anatɔti yi, amasɔtɔ i lan nɛn i xa faxesa, koni n mi i faxan to, amasɔtɔ i bata Marigina Alatalaa Kankiraan xali n fafe Dawuda yɛɛ ra, e nun amasɔtɔ ɛ nun n fafe nan a tɔrɔne birin xali.” ²⁷ Sulemani yi Abiyatari ba Alatalaa saraxaraliyani, alogo Ala naxan falaxi lan Heli a denbayana fe ma Silo taani, na xa kamali.*

Sulemani yi Yowaba faxesa

²⁸ Naxan Adoniya nun Abiyatari sɔtɔxi, Yowaba to na mɛ, a sa a taxu Alatala batu bubuni, a saraxa ganden fenne suxu. Bayo, a bata yi sa nun Adoniya fari, koni a mi na raba a fɔlɔni Abisalomi xa. ²⁹ E sa a fala Manga Sulemani xa, e naxa, “Yowaba bata sa a gi Alatalaa batu bubun kui, a lu saraxa ganden dɛxɔn.” Nayi, Sulemani yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya rasiga, a naxa, “Sa a faxesa.” ³⁰ Bɛnaya yi fa Alatala batu bubuni, a yi a fala Yowaba xa, a naxa, “Mangan bata yamarin fi, a i xa mini.” Koni Yowaba yi a yabi, a naxa, “ɛn-ɛn! N faxan be nin.”

Bɛnaya yi fa Yowabaa falan nali mangan ma. ³¹ Mangan yi a fala Bɛnaya xa, a naxa, “A liga alo a falaxi kii naxan yi, a faxesa, i yi a maluxun. Nanara, Yowaba faxan naxanye tixi, ne goronna mi luyɛ n xun ma e nun n fafe a denbaya xun ma. ³² Alatala a wunla haken luma a yetɛɛn nan xun ma, amasɔtɔ a bata Abineri, Neri a dii xɛmɛna, Isirayila sofa kuntigin faxesa e nun Amasa, Yeteri a dii xɛmɛna, Yuda sofa kuntigina. Ne firinne birin muxu tinxinxi nan yi e ra dangu Yowaba ra. A ne birin faxaxi nɛn n fafe Dawuda mi a kolon. ³³ E wunle goronna luma nɛn Yowaba nun a yixɛtɛne xun ma han habadan. Koni fata Alatala ra bɔjɛ xunbenla luma nɛn Dawuda nun a yixɛtɛne nun a denbayaan nun a mangayaan ma han habadan.” ³⁴ Nayi, Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya yi xɛtɛ Yowaba fema, a yi sa a faxesa, a yi a maluxun Yowaba konni tonbonni. ³⁵ Mangan yi Yehoyadaa dii xɛmɛn Bɛnaya ti Yowaba jɔxɔni sofa kuntigin na. A yi Abiyatari ti Sadɔki jɔxɔni saraxaraliin na.

Sulemani yi Simeyi faxesa

³⁶ Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxina nde ti i yetɛ xa Yerusalɛn yi, i dɔxɔ be, i nama siga dɛdɛ. ³⁷ Koni, a kolon, i na mini lɔxɔn naxan yi, i na Kadirɔn lanbanni gidi, i faxama nɛn. Nayi, i wunla goronna luma i tan nan xun ma.” ³⁸ Simeyi yi mangan yabi, a naxa, “Na bata fan! N kannaxan falaxi, n na ligama nɛn.”

Simeyi yi lu Yerusalɛn yi waxati xunkuye. ³⁹ Koni jɛɛ saxan bun ma, Simeyi

* 2:27: Na feen mɔn sɛbɛxi Samuyeli Singen 2.30-36 kui.

a walikε firin yi e gi, e siga Akisi konni, Makaa dii xεmena, Gati mangana. Muxuna nde yi a fala Simeyi xa, e naxa, “I ya walikεne sa Gati taani.” ⁴⁰ Simeyi yi keli, a yi a sofanla tongo, a siga Gati taani Akisi konni a walikεne fendeni. Simeyi yi sa fa a walikεne ra keli Gati taani.

⁴¹ E yi a fala Sulemani xa a Simeyi bata yi keli Yerusalen yi, a siga Gati taani, koni a mən bata xεte. ⁴² Mangan yi Simeyi xili, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata yi i rakolo Alatala yεε xori, a i nama mini taani. N mən i maxadi nən, xa i mini ləxo yo yi, i siga yirena nde yi, i faxama nən. Na waxatini, i n yabi nən, i naxa, ‘Na fan. N bata a mε.’” ⁴³ Nanfera nayi, i bata i kolə feen naxan na Alatala yetagi, i mi na ratinmεxi. I mən mi n ma yamarin suxi, n naxan so i yii?” ⁴⁴ Mangan yi a fala Simeyi xa, a naxa, “I a kolon i bəjəni i fe paxin naxan birin liga n fafe Dawuda ra. Alatala i saranma nən na fe paxina fe ra. ⁴⁵ Koni Ala barakan sama nən n tan Manga Sulemani a fe yi, Dawudaa mangayaan yi sənbe so han habadan Alatala yetagi.” ⁴⁶ Mangan yi a yamarin fi Yehoyadaa dii xεmən Bənaya ma, a yi mini, a yi Simeyi faxa.

Sulemani a mangayaan sabati na kii nin.

3

Sulemani yi Misiran mangana dii tēmen futu

¹ Sulemani nun Misiran mangan yi lan futun ma. A yi Misiran mangana dii tēmen dōxo a paxanla ra. A yi siga a paxanla ra Dawudaa Taani Yerusalen yi han a yelin a banxin nun Alatala Batu Banxin nun Yerusalen rabilin yinna tiyε.

² Na waxatini, yamaan yi saraxan bama taan kidene nin, bayo e munma yi banxi ti Alatala xinla binyama dənaxan yi. ³ Alatala yi rafan Sulemani ma, a lu a fafe Dawudaa namun feene ligε. Koni, a yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi.

Sulemani yi fekolonna soto

Taruxune Firinden 1.2-13

⁴ Mangan yi siga Gabayon taani saraxa badeni, amasoto taan kide kenden nan yi

menna dangu a birin na. Sulemani yi saraxa gan daxi wuli keden ba saraxa ganden fari Ala xa. ⁵ A to yi Gabayon taani, Alatala yi mini Sulemani xa xiye ni kəεen na. Ala yi a fala a xa, a naxa, “Naxan xoli i ma, na maxodin, n na a soma i yii nən.” ⁶ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata hinan n fafe Dawuda ra, i ya walikεna, amasoto a yi sigan tima i yetagi lannayaan nun tinxinna nun bəjε fəjiyaan nin. I bata dii xεmən so a yii naxan dōxi a mangaya gbədeni to, i yi lu a xən hinan gbeeni. ⁷ Iki, Alatala, n ma Ala, i bata i ya walikεen findi n fafe Dawuda pəxən na, koni banxulan pəren nan n tan na, xaxili mi n ma. ⁸ N na i ya yamaan tagi i naxan sugandixi. Yama gbeen nan na ra, naxan mi nōε tεngε, a mi nōε yatε a wuyaan ma. ⁹ Nayi, xaxili fəjin fi n tan i ya walikεen ma, n xa nō i ya yamaan makite, n nō a fəjin nun a paxin tagi rabε! Amasoto nde nōε yama gbeeni ito marε?”

¹⁰ Sulemani a maxodinni ito yi rafan Marigin ma. ¹¹ Ala yi a fala a xa, a naxa, “I mi siimaya xunkuyen maxodinxi i yetε xa, i mi nafunla maxodinxi, i mi i yaxune faxa feen maxodinxi, i xaxinla nan maxodinxi kiti sa feen na. ¹² Nanara, n na ligama nən alo i a falaxi kii naxan yi. N xaxilimayaan nun fekolonna fima nən i ma, muxu yo munma naxan soto dangu i tan na. ¹³ I mi naxan maxodinxi, n mən na fan soma nən i yii, nafunla nun binyena i ya siimayaan birin yi. I maliga manga yo mi taranma na. ¹⁴ Xa i sigan ti n ma kiraan xən, i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, n na i ya ləxone xunkuyama ayi nən.”

¹⁵ Sulemani to keli, a kolon Ala nan falan tixi a xa xiye ni. A yi xεte Yerusalen yi, a sa ti Marigina Layiri Kankiraan yetagi.* A saraxa gan daxine fi Ala ma, e nun bəjε xunbeli saraxane, a yi donse donni tən a walikεne birin xa.

Sulemani yi kitin sa xaxilimayani

¹⁶ Ləxona nde, yalunde paxalan firin yi fa mangan konni, e xinbi sin a yetagi. ¹⁷ Naxalan keden yi a fala a xa, a naxa, “Yandi! N kanna, nxu nun paxanli ito

* 3:15: 3.15 Layiri Kankirana fe mən seβexi Xəryaan 25.10-22 kui.

yi banxi kedenna nin, n yi diin xali a fema banxini. ¹⁸ Xi saxan dangu xanbini, naxanli ito fan yi diin bari. Nxu yire kedenna nin, xɔŋe yo mi yi nxu fema banxini, nxu firinna nan yi a ra. ¹⁹ Kɔɛɛn na, naxanli ito a diin yi faxesa, bayo a saxi nɛn a fari. ²⁰ Nayi, kɔɛ tagini, n yi xiin waxatin naxan yi, a yi keli, a n ma diin tongo n fema, a sa a sa a fema. A diin naxan yi faxaxi, a na sa n fema. ²¹ Xɔtɔnni, n yi keli alogo n xa xijɛn fi n ma diin ma, n yi a mato, a faxaxi. Koni, n na a mato ki fapi, n ma dii mi yi a ra n naxan barixi.” ²² Naxalan boden yi a fala, a naxa, “I wule! N ma diin nan jɛjɛ, i ya diin nan faxaxi.” Koni, na singe naxa, “I wule! I ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jɛjɛ.” E falan ti na kiini mangan yetagi.

²³ Mangan yi a fala, a naxa, “Kedenna a falama, ‘N ma diin nan jɛjɛ, i ya diin nan faxaxi,’ bodena a falama, ‘ɛn-ɛn, i ya diin nan faxaxi, n ma diin nan jɛjɛ.’ ” ²⁴ Nayi, a mɔn yi a fala, a naxa, “ɛ fa silanfanna ra n xa.” E fa silanfanna ra mangan xa. ²⁵ Mangan yi a fala e xa, a naxa, “Diin naxan jɛjɛ, ɛ na yisɛgɛ a tagi, ɛ fɔxɔ kedenna so a singen yii, fɔxɔ kedenna fan boden yii.” ²⁶ Nayi, naxanla naxan ma diin yi jɛjɛ, na yi kininkinin a diin ma, a yi a fala mangan xa, a naxa, “N kannu, diin naxan jɛjɛ, ɛ na so a yii, ɛ nama a faxesa.” Koni boden yi a fala, a naxa, “A mi luma n xa, a mi luma i xa, ɛ a yisɛgɛ.” ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Diin naxan jɛjɛ, ɛ na so a singen yii, ɛ nama a faxesa. A tan nan ma dii a ra.”

²⁸ Isirayila birin yi mangana kiti saxin na mɛ. E gaxu mangan yɛɛ ra, amasɔtɔ Alaa kolonna a yi, alogo a xa kiti kɛnden sa.

4

Manga Sulemani a kuntigine

¹ Manga Sulemani nan yi mangan na Isirayila birin xun na.

² Kuntigin naxanye yi a wanla ra, ne ni itoe ra:

Asari, Sadaki a dii xɛmɛna, saraxaraliin nan yi na ra.

³ Elixorefi nun Axiya, Sisaa diine, sebelitine nan yi ne ra, Yosafati, Axiludu a dii xɛmɛna,

mangana yenla nan yi na ra,

⁴ Benaya, Yehoyadaa diina, sofa kuntigin nan yi na ra,

Sadaki nun Abiyatari, saraxaraline nan yi ne ra,

⁵ Asari, Natan ma diina, yamana kanne kuntigin nan yi na ra,

Sabudu, Natan ma diina, saraxaraliin nan yi na ra

e nun mangan kawandi muxuna,

⁶ Axisari, manga banxin walikene kuntigin nan yi na ra,

Abadaa dii xɛmɛna Adoniran, karahan wanle kuntigin nan yi na ra.

⁷ Yamana kan fu nun firin nan yi Isirayila xunna, naxanye yi lan e balon fen manga Sulemani nun a denbayaan birin xa. E birin yi na ligama nɛn kike keden jɛɛn bun ma.

⁸ E xinle ni itoe ra:

Xuru a diin nan yi Efirami geya yiren xun na.

⁹ Dekeri a diin nan yi Makasa nun Salabimi nun Beti-Semɛsi nun Elon e nun Beti-Xanan taane xun na.

¹⁰ Xesede a diin nan yi Arubɔti taan xun na, e nun Soko nun Xeferi yamanan birin.

¹¹ Abinadabo a diin nan yi Dɔrɔ geya yamanan birin xun na. Sulemani a dii tɛmɛn Tafata nan yi a naxanla ra.

¹² Axiludu a diin Baana nan yi Taanaki nun Megido taane xun na, e nun Beti-Seyan birin denaxan Saratan fema Yɛsɛreli bun ma, keli Beti-Seyan yi han Abeli-Mehola nun Yokemen.

¹³ Gebere a diin nan yi Ramoti taan xun na Galadi yamanani. Manase a diin Yayiri a taadine yi a yii Galadi yamanani, e nun Arigobi yamanani Basan geyaan fari mɛnna bɔxɔn fan mɔn yi a yii, taa tonge sennin nabilinxin yinne ra naxanye dɛ yi balanxi sulan na.

¹⁴ Axinadaba, Yido a dii xɛmɛn nan yi Maxanayin yamanan xun na.

¹⁵ Aximaasi nan yi Nafatali yamanan xun na. A tan fan Sulemani a dii tɛmɛna nde nan tongo a naxanla ra naxan xili Basamati.

¹⁶ Baana, Xusayi a dii xɛmɛn nan yi Aseri yamanan xun na e nun Beyaloti taana.

¹⁷ Yosafati, Paruyaa dii xεmεn nan yi Isakari yamanan xun na.

¹⁸ Simeyi, Elaa dii xεmεn nan yi Bun-yamin yamanan xun na.

¹⁹ Gebere, Yuri a dii xεmεn nan yi Galadi bɔxɔn xun na, e nun Amori manga Sixɔn nun Basan manga Ogo, ne yamanane.

Yamana kan keden nan yi Yuda yamanan xun na.

²⁰ Yuda nun Isirayila muxune yi wuya han, e yi luxi alo baan jεmεnsinna. E e dεgema, e min, e sεwa.

5

¹ Sulemani mɔn yi yamanane birin nɔxi keli Efirati baan ma han Filisitine yamanani, siga han Misiran danna ra, e yi lu fε mudun na, e lu Sulemani a nɔɔn bun ma a siin sogen birin yi.

² Lɔxɔ yo lɔxɔ Sulemani mako yi donsenti toe nan ma e nun a muxune xa: Murutu lunburunxin kilo wuli solomanaanin nun murutu fupin kilo wuli fu nun solomasεxε ³ nun jinge turaxi fu nun jingen mɔxɔjε gbεtε e naxanye raba sεxε yirene yi e nun xuruse xunxuri kεmε e nun sube gbεtene alo xεnla nun bolen nun kulumεn nun tɔxε turaxine.

⁴ A mɔn yi Efirati baan sogegododena yamanan birin xun na, keli Tifisa taani han Gasa taana, mεnne mangane birin yi a nɔɔn nan bun. Bɔjε xunbenla yi a xa yiren birin yi. ⁵ Yuda nun Isirayila kaane, keli Dan ma han Beriseba tonbonna, ne yi makantanna bun, birin yi dɔxi a manpa bogi nakɔɔn nun a xɔdε binle tagi bɔjε xunbenla nin Sulemani a mangayaan sogen birin yi.

⁶ Soo wuli fu nun firin yi Sulemani yii e nun soo sansanna wuli tonge naanin naxanye yi yεngε so wontorone bandunjε.

⁷ Yamana kanne yi Manga Sulemani balon nan fenma e nun naxan birin yi e dεgema a konni, birin yi kike keden nan tongoxi, e yi jɔxɔ sama na xɔn ma alogo sese nama dasa a ma. ⁸ E yi fama fundenna nun sεxεn na soo ragine soone nun yεngε so wontoro soone xa mangan konni alo yatεn naxan yamarixi e ma.

Sulemani a xaxilimayana fe

⁹ Ala yi fe kolonna nun xaxilimaya gbeen fi Sulemani ma, a fe kolonxine yi wuya alo baan jεmεnsinna. ¹⁰ Sulemani a fe kolonna yi gbo sogeteden muxune birin ma kolonna xa e nun Misiran kaane birin ma kolonna xa. ¹¹ A fe kolonna yi gbo dangu muxune birin na, dangu Esira yixεtεna nde Etani ra, dangu Heman na e nun Kalikɔli nun Darada, Maxoli a diine. A xinla yi xuya ayi a dεxɔn yamanane birin yi. ¹² A sanda wuli saxan nan sa, e nun bεti wuli keden e nun suulun. ¹³ A yi wudine kεjane fala, keli Liban suman wudine ma han hisopi wudi xuridin naxan minima banxi kanken ma. A mɔn yi subene fan kεjaan fala e nun xɔline nun bubuseene nun yεxεne. ¹⁴ Dunuɔa mangane birin yi muxune rafa sa keli siyane birin yi, alogo e xa Sulemani a fe kolonna ramε a xinla ma, bayo e bata yi a xaxilimayana fe mε nun.

Alaa banxin ti feen yi yitɔn

Taruxune Firinden 2.2-15

¹⁵ Xurami, Tire mangan yi a walikεne rasiga Sulemani ma, bayo a bata yi a mε, a e bata yi a sugandi mangan na a fafe jɔxɔni, anu Dawuda yi rafan Xurami ma waxatin birin.

¹⁶ Sulemani yi xεraan nasiga, a xa sa a fala Xurami xa, a naxa, ¹⁷ “I a kolon n fafe Dawuda mi nɔxi banxin tiyε Alatala xa, a Ala xinla binyama dεnaxan yi. Na yi masɔtɔ yεngene fe ra, a yaxune naxanye ti a xa han Alatala yi e sa a sanna bun ma. ¹⁸ Iki Alatala, n ma Ala bata matabun fi n ma yiren birin yi, yaxu mi fa n ma, yεgba mi fa n ma! ¹⁹ N waxi banxin ti feni Alatala xili yi, n ma Ala, alo Alatala a fala n fafe Dawuda xa kii naxan yi, a naxa, ‘N na i ya diin naxan tima mangayani i jɔxɔni, na nan banxin tima n xinla ra.’ ²⁰ Yamarin fi sɔnɔn muxune xa Liban suman wudine sεgε n xa. N ma walikεne fama nεn i gbeene fεma, n yi i ya walikεne saren fi alo i wama a xɔn kii naxan yi, amasɔtɔ i a kolon muxu yo mi en yε naxan nɔε wudine sεgε alo Sidɔn kaane.”

²¹ A to Sulemani a falane mε, Xurami yi sεwa han, a yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa to, bayo a bata diin fi Dawuda ma naxan lugoxi xaxinla ra alogo a xa yama gbeen i to mara!” ²² Xurami yi yabini

ito rasiga Sulemani ma, a naxa, “N bata i ya xeraan me. Naxan birin nafan i ma suman wudine nun fofone fe yi, n na lige i xa. ²³ N ma walikene e ragodoma nen sa keli Liban yamanani, e sa e xali foxo igen de, e yi e raxidi, n yi e rasiga igen xun ma hanidenaxan yire bama n xa. Meni, n yi e rafulun, i yi e tongo. N waxi naxan ma i tan yii, i donseen nafa n ma banxi kui kaane ma.”

²⁴ Xurami yi suman wudine nun fofone so Sulemani yii alo a yi waxi a xon kii naxan yi. ²⁵ Sulemani tan yi murutun kilo miliyon sennin nun oliwi turen litiri wuli solomasexe nan soma Xurami yii a muxune balon na jee yo jee.

²⁶ Alatala yi kolonna fi Sulemani ma alo a fala a xa kii naxan yi. Lanni so Sulemani nun Xurami tagi. Nayi, e firinna birin yi layirin xidi e bode tagi.

Sulemani yi karahan wanle yitan

Taruxune Firinden 2.1 nun 2.16-17

²⁷ Manga Sulemani yi karahan walikene ba Isirayila muxune birin ye, e sigen han muxu wuli tonge saxan. ²⁸ A yi e yitaxun daxe saxan, muxu wuli fu nan yi walima kike kedenna bun Liban yi. Na xanbi ra, ne yi fa e konni wali gbete ra, bodene fan yi siga Liban yi. Nayi, e daxe yo daxe e walima kike keden Liban yi, kike firin e konni. Adoniran nan yi kuntigin na karahan walikene xun na. ²⁹ Goron maxanla muxu wuli tonge solofere nan yi Sulemani yii, e nun game masonla muxu wuli tonge solomasexe geya yireni.

³⁰ Na fari, yamana kanne kuntigin naxanye sugandixi karahan walikene yamari feene ra, ne sigama han wuli saxan keme saxan. ³¹ Mangan yi yamarin fi e xa game masolixi xungbe fajine fen alogo e xa banxin beten sa. ³² Sulemani a walikene nun Xurami gbeene, e nun Gebala kaane yi game masoli, e wudine nun game yitan banxin ti feen na.

6

Ala Batu Banxin ti fena

Taruxune Firinden 3.1-14

¹ Isirayila kaane mini xanbini Misiran yamanani, na jee keme naanin jee tonge solomasexeden nan yi a ra, Sulemani yi

Alatala Batu Banxin ti folo, a mangayaan jee naanindena Isirayila xun na Siwi kiken na, naxan findixi jee kike firinden na.

² Manga Sulemani banxin naxan ti Alatala xa, na kuyana nongonna ye tonge sennin, a yigbona nongonna ye maxe, a yitena a ye tonge saxan. ³ Ala Batu Banxin so deen palaan yi kuya nongonna ye maxe, naxan nun banxin yetagini gboon yi lan. A kuyana Ala Batu Banxin de ra nongonna ye fu.

⁴ Mangan yi foye sode fajine rafala banxin ma. ⁵ A yi kore banxi radigilixine ti banxin kanken nabilinni, pala gbeen nun pala rananna ma, a yi konkone ti a rabilinni. ⁶ Kore banxin laberaxini gbona nongonna ye suulun, a tagixina nongonna ye sennin, a saxandena nongonna ye solofere, amasoto banxini gboon mi yi lan a yiren birin yi, alogo xalanbene nama so banxin kanken. ⁷ A to yi Ala Batu Banxin tima, e game masolixine nan nawali naxanye yi rafalaxi e malanxidenaxan yi. Derramaan mi rawali, bunbi mi rawali, wuremase yo xui mi mini banxin tideni.

⁸ Kore banxin xurin konkone so deen yi banxin yiifanna nan ma, e yi tema teden nan ma kore banxin tagixini, e nun kore banxi saxandeni. ⁹ Sulemani to yelin Ala Batu Banxin tiye, a yi a xunna so suman farinne nun suman xalanbene ra. ¹⁰ Kore banxin naxanye birin yi Ala Batu Banxin nabilinxi, a yi nongonna ye suulun daxe ne birin de, a yi e nun Ala Batu Banxin nabira e bode ma suman wudine ra.

¹¹ Alatala yi falan ti Sulemani xa, a naxa, ¹² “I Ala Batu Banxini ito tima, xa i sigan ti kiin lanxi n ma tonne ma, xa i n ma sariyane birin suxu, xa i n ma yamarine birin suxu, i yi bira e foxo ra, nayi, n layirin naxan tongoxi i fafe Dawuda xa, n na raka-malima nen i xa. ¹³ N luma nen Isirayila kaane tagi, n mi Isirayila rabeginma, n ma yamana.”

¹⁴ Sulemani yi yelin Ala Batu Banxin tiye. ¹⁵ Walikene yi suman farinne sa banxin kanken kuixine ma, keli boxoni han kore, a yi wudin sa a kuiin ma, a yi fofa farinne sa banxin lonna ma. ¹⁶ A yi banxin kuiin nananni taxun suman farinne ra keli

bəxəni han kore nəngənna ye məxəje, a mən findi pala rapanna ra Ala Batu Banxin kui naxan yi xili yire sarijanxi fisamantenna. ¹⁷ Nəngənna ye tonge naanin nan yi Ala Batu Banxin pala gbeen pala rapanna yetagi. ¹⁸ Suman wudin naxan yi banxin kui, ne yi rafalaxi se fuge sawura fajine nun kundi sawurane nan na, sumanna nan yi a birin na, gəme yo mi yi toma.

¹⁹ Sulemani yi pala rapanni tən Ala Batu Banxin kui alogo a xa Alatalaa Layiri Kankiraan dəxo na. ²⁰ Pala rapanna yi kuya nəngənna ye məxəje, a yigbona nəngənna ye məxəje, a yitena nəngənna ye məxəje. Sulemani yi xema fajni yilənlenxine sa a ma, a mən yi xema fajin sa saraxa ganden ma a denaxan nafala suman wudin na. ²¹ A xema fajni yilənlenxine sa banxin kuiin ma, a yi xema yəlxənxəne radangu pala rapanna yetagi, a xema yilənlenxine sa a ma. ²² A yi xema fajni yilənlenxine sa banxin birin ma, saraxa ganden naxan yi pala rapanna yetagi, a xema yilənlenxine sa na ma.

²³ A yi maleka gubugubu kan sawura firin yitən yire sarijanxi fisamantenna kui Oliwi wudin na, e yitena nəngənna ye fu. ²⁴ Maleka sawura singen gubugubu keden yi kuya nəngənna ye suulun, boden fan yi kuya nəngənna ye suulun, keli a gubugubun boden xunna ma sa ti boden xunna ra, nəngənna ye fu. ²⁵ Nəngənna ye fu nan yi maleka sawura firinden fan na. Maleka sawura firinne kuyan nun e kiin birin yi lan. ²⁶ Nəngənna ye fu nan yi maleka gubugubu kan sawura firinne birin yiteen na. ²⁷ Sulemani yi maleka sawurane ti pala rapanna tagini. E gubugubune yi ramixi. A singen gubugubun yi sigaxi han banxin kanken fəxo kedenna, sawura firinden gabutəen fan yi sigaxi han banxin kanken fəxo kedenna bonna. E gubugubune xunne yi dəxi e bode ra banxin tagini. ²⁸ Sulemani yi xema yilənlenxine sa maleka sawurane ma.

²⁹ A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala Ala Batu Banxin kanken nabilinne birin yi, a fanna nun a kuina. ³⁰ A yi

xəmaan sa banxin lonna ma pala firinne birin yi.

³¹ A yi dēen fəxo firin kannna ti pala rapanna ma Oliwi wudine ra, a dēen ti wudine yitaxun dəxo suulun nan na. ³² Oliwi wudin nan yi dēen fəxo firinne ra. A yi maleka sawurane nun tugu bili sawurane nun jəxənde sawura fajine rafala dēen ma, a yi xema yilənlenxine sa dēen ma, a mən yi xəmaan sa maleka sawurane nun tugu bili sawurane ma. ³³ A mən yi pala gbeen dē ti wudine liga na kiini Oliwi wudin na, koni dēen ti wudine yi yitaxunxi dəxo naanin nan na. ³⁴ Dēen fəxo firinne birin yi rafalaxi fəfo farinne nan na naxanye yitaxunxi fəxo firin firinna ra. ³⁵ A yi maleka gubugubu kan sawurane nun tugu bili sawurane nun se fuge sawura fajine rafala dēene ma, a yi xema bənbəxin sa sawurane ma.

³⁶ A mən yi gəme sansanna bilin saxan nafala, a suman wudin bilin keden sa a fari.

³⁷ A mangayaan jee naanindeni, Siwi kiken na, e yi Alatala Batu Banxin bəten sa. ³⁸ A mangayaan jee fu nun kedendeni, Bulu kiken na, naxan findixi jee kike solo-masəxəden na, banxin wanle birin yi jan alo a yi lan kii naxan yi. Sulemani a ti jee solofere nan bun.

7

Sulemani a manga banxin tiina

¹ Sulemani mən yi a banxin ti, na bu nən jee fu nun saxan han a yi a rapan. ² A na banxi singen ti naxan xili Liban Fətənnə Banxina, a kuyana nəngənna ye kəme, a yigbona nəngənna ye tonge suulun, a yitena nəngənna ye tonge saxan, a na ti suman sənβətənnə safa naanin fari. Suman xalanbene yi sənβətənnə kəe. ³ Banxin kuiin yi xunna soxi suman farinne nan na, e saxi xalanbene ma naxanye yi sənβətənnə kəe. Xalanbe tonge naanin e nun suulun nan yi a ra, fu nun suulun safa keden. ⁴ Banxin foye sodene safa saxan nan yi a ra, na foye sodene fan yi yee rafindixi nən e bode ma saxan saxan. ⁵ Tongon naanin nan yi dēene birin nun e ti wudine ma, e yi yee rafindixi e bode ma saxan saxan. ⁶ Na xanbi ra, a palaan fəlon ti sənβətənnə ra naxan kuya yi nəngənna ye

tonge suulun, a yigbona nongonna ye tonge saxan. Na yee ra a so deen palaan fan ti senbetenne ra, a yinbene rafala a ma. ⁷ A yi mangayaan gbede banxin ti, a yi kitin sama denaxan yi naxan xili Kiti Sa Banxina. A yi suman farinne sa banxin kuiin yirene ma, keli boxoni han banxin kuiin xunna sone.

⁸ A gbee banxina, a yeteen yi doxoma denaxan yi, na fan yi ti na kiini yin gbete kui, banxin boden xanbi ra. Sulemani yi na banxi sifan fan ti Misiran mangana dii temen xa a naxan tongo a naxanla ra.

⁹ Banxine birin yi tixi geme faji yebaxine nan na keli a tanden ma han yin gbeena, gemen naxanye maligaxi, e bo seraan na, banxin kuiin nun a fanna, keli boxon ma han a xuntagi. ¹⁰ Banxin beten saxi geme xungbe fapine nan na, a gmena nde yigbona nongonna ye fu, ndee nongonna ye solomasexe. ¹¹ Banxin yi tixi geme xungbe fapine ra naxanye maligaxi, e bo alogo e xa lan e doxodene ma, e nun suman xalanbene. ¹² Geme gbeen bilin saxan nan findi yin gbeen sulunna ra, suman wudin bilin keden fan yi sa na fari alo Alatala Batu Banxini sansanna kui xiin tixi kii naxan yi, e nun a so deen palana.

*Sulemani wanla naxanye so Xirami yii
Taruxune Firinden 2.10-13*

¹³ Manga Sulemani yi xeraan nasiga Tire taani Xirami foxo ra. ¹⁴ Kapa gilen nan yi Xirami nga ra naxan kelixi Nafatali bonsanni. Tire kaan nan yi a fafe ra, a yi sulan nan nawalima. A yi lugoxi fekolonna nun xaxilimayaan nun lannin na sulan nawali feen na. A yi fa Manga Sulemani fema, a a wanle birin ke.

*Ala Batu Banxi Senbeten Firinne
Taruxune Firinden 3.15-17*

¹⁵ Xirami yi sulan naxulun a senbeten xungbe firin nafala, e yitena nongonna ye fu nun solomasexe, e rabilinna nongonna ye fu nun firin. ¹⁶ A yi sulan kondan firin yelan, alogo a xa e so senbetenne xun na, konde singen yitena nongonna ye suulun, kondan firinden yitena nongonna ye suulun. ¹⁷ A mon yi sulan nafala yaladine ra e nun yolonxonne ra kondene maxidi seen na naxanye yi senbetenne xuntagi, solofere konde singen xa, e nun solofere kondan

firinden xa. ¹⁸ A yi girenada wudi bogi sawurane rafala, safa firin nan yi yalane fari naxanye yi senbetenne kondene maxidixi. ¹⁹ Kondan naxanye yi senbetenne xuntagi so deen palaan kui, ne yi ligaxi alo gabala fugena, e yitena nongonna ye naanin. ²⁰ Kondan naxanye yi senbeten firinne xuntagi, ne keden kedenna yi rabilinxi girenada wudi bogi sawura keme firin nan na, a xungbe yiren naxanye yi rafalaxi yalaan dexon. ²¹ A yi na senbetenne ti Ala Batu Banxin so de palaan fema. A yi yiifari ma senbetenna ti, a xili sa Yakin, a mon yi komen ma senbetenna ti, a xili sa Boosu. ²² Ne kondene yi rafalaxi gabala fuge sawurane nan na. Na kiini Xirami yi yelin senbetenne rafale.

*Ige ramarade gbeena fe
Taruxune Firinden 4.2-5*

²³ Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yigbona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinne. ²⁴ Kundine sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Kundi sawurane yi rafalaxi safa firin nan na, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi keden nan na. ²⁵ Ige ramaraden yi doxi turaan sawura sulan daxi fu nun firin nan fari, saxan yee rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan komenna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nen, e birin gbinder yi ige ramaraden nan bun ma. ²⁶ Yii kuiin ye kedenna nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli tonge solomasexe boxon nan yi sama a kui.

Sulan wontorone

²⁷ A yi ige maxali wontoro fu rafala sulan na. E birin kuya nongonna ye naanin, e yigbona nongonna ye naanin, e yitena nongonna ye saxan. ²⁸ Ige maxali wontorone yi rafalaxi i kii nin: Sula falafalane nan yi findixi wontorone gbinder na. Na falafalane yi sotixi sula gbelemene yi naxanye tixi wontoron tongon naaninne ma. ²⁹ Falafalan naxanye

yi tixi sula gbelemene longonne ra, yatane nun turane nun maleka gubugubu kanne sawurane yi ne ma e nun gbelemene fan ma. Meŋemeŋenne yi e rabilinxi. ³⁰ Sulan nan nafalaxi wontorone birin sanne ra. Na naanin nan yi e bun ma. E soxi sula gbelemene xun na. Ige ramara kundi sula daxin yi rafalaxi e birin kui, e suxi bun ti naanin na, e rafalaxi sula raxulunxin na, e bun ti meŋemeŋenxine labe ra. ³¹ Ige maxali wontoron kui yili digilinxi nan yi rafalaxi a kui naxan yite han nongonna ye keden. Na nan yi findixi ige kundin dɔxɔden na. Kundin dɔxɔden deen digilinna, na yi gbo nongonna ye keden e nun a tagi. Kundin dɔxɔden naxan yi wontoron de kinkin faxa ra, meŋemeŋenne yi rafalaxi ne ma. Na yirene mi yi digilinxi, tongon naanin nan yi ne ra. ³² Wontorone sanne yi a falafalane bun ma, e soxi sula gbelemene xun na naxanye yi sɔtixi a bun ma. E sanne yigbona, nongonna ye keden e nun a tagi. ³³ E sanne yi rafalaxi alo yenge so wontorone sanne, e yi seene birin nafalaxi sula raxulunxin nan na. ³⁴ Wontorone birin, a suxu se naanin yi rafalaxi a ma a tongon naaninne yi. E nun wontorone yi rafalaxi e bode yi. ³⁵ Wure digilinxina nde yi rabilinxi ige kundi dɔxɔ yinla ma wontorone birin kui, a yikuyena nongonna ye keden. Ige ramara kundin nun a bun tiine nun wontoron kuiin birin yi rafalaxi kedenna nan na. ³⁶ Xirami yi maleka gubugubu kanne nun yatane nun tugu binle sawurane rafala a bun tiine nun a falafalane ma, e xanɲe denaxan birin yi e nun a yi e birin nabilin meŋemeŋenne ra. ³⁷ Ige maxali wontorone yi rafalaxi na kii nin, e birin wure siya keden, e birin gbo kii keden, e birin keɲa keden.

Taruxune Firinden 4.6

³⁸ Xirami mɔn yi ige ramara kundin sula daxi fu rafala, e yigbona nongonna ye naanin, litiri wuli keden e nun keme sennin yi se ne kui. A ige ramara kundi keden dɔxɔ wontorone birin kui. ³⁹ A yi ige maxali wontoron suulun lu Ala Batu Banxin yiifanna ma, a suulun lu a kɔmenna ma. A yi ige ramara se xungbeen ti Ala Batu Banxin yiifanna sogeteden binni a

tongonna ma.

Taruxune Firinden 4.7-5.1

⁴⁰ Xirami to ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala, a yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Alatala Batu Banxini:

⁴¹ Senbeten xungbe firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama,

e nun yɔlɔnxɔn yalaan naxanye senbetenne kondene maxidi seene ra,

⁴² e nun girenada wudi bogi sawura keme naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firin, e singan e kondene rabilinni e maxidi seen na, kondene naxanye yi luxi alo barama,

⁴³ e nun ige maxali wontoro fune nun ige kundine e xun tagi,

⁴⁴ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra,

⁴⁵ e nun goronne nun tɛɛ kɔ seene nun wuli xuya goronne. Xirami muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ⁴⁶ Mangan sula raxulunxin nafala na seene ra bɔxɔ kui gexine nan kui, Yuruden baan meremereni Sukɔti taan nun Saratan taan longonna ra. ⁴⁷ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonɲe.

⁴⁸ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Alatala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden nun buru ralixin xɛma tabanla

⁴⁹ nun xɛma kende lenpu dɔxɔ seen naxanye yɛbaxi suulun fɔxɔ kedenni suulun bode fɔxɔni yire sariɲanxi fisamantenna yetagi e nun se fuge fajine sawurane e nun lenpune nun se tongo se xɛma daxine

⁵⁰ nun goronne nun lenpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane nun wusulan gan se xɛma daxine nun deen singan se xɛma daxine yire sariɲanxi fisamantenna xa banxin kui e nun Ala Batu Banxin so deen yetɛɛn xa.

⁵¹ Sulemani a wanle birin nakamali na kii nin Alatala Batu Banxini. Sulemani yi muranne birin sa banxini a fafe Dawuda naxanye rasariɲan, gbetin nun xɛmaan nun se gbɛɛye. A yi ne ramara Alatalaa banxin nafunle ye.

8

Layiri Kankiraan fa fena Ala Batu Banxini

Taruxune Firinden 5.2-6.2

¹ Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bənsən kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan a fəma Yerusalem yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, denaxan mən xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini.

² Isirayila xəmene birin yi e malan Manga Sulemani fəma, Etanimi kiken na, naxan findixi jəen kike solofereden na, sali waxatina.

³ Isirayila fonne birin to fa, saraxaraline yi fa Layiri Kankiraan na. ⁴ E yi Alatalaa Kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune yi e xali.

⁵ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan naxan birin yi malanxi a fəma, e ti Layiri Kankiraan yetagi, e yi yəxəene nun jingene ba saraxan na, naxanye yi wuya han e xasabin mi yi nəe kolonje. ⁶ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a funfuni, banxin yire sarijanxi fisamantenni, maleka sawurane gubugubune bun ma.

⁷ Amasəto maleka sawurane gubugubune yi bandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine xun ma. ⁸ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yetagi, koni e mi yi toma tandeni. E mən na han to. ⁹ Gəmə walaxa firinne nan tun yi kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi denaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹⁰ Saraxaraline mini yire sarijanxini waxatin naxan yi, kundaan yi Alatalaa banxin nafe. ¹¹ Kundana fe ra, saraxaraline mi yi nəe e wanla rabə, amasəto Alatala nərən yi Alatalaa banxin nafexi.

¹² Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dəxə kunda yidimixini!

¹³ N bata banxi fajin ti naxan findima i dəxəden na, i luma denaxan yi habadan.”

Ala Batu Banxin nasarijan fena

Taruxune Firinden 6.3-11

¹⁴ Mangan yi a yəe rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba ne xa. ¹⁵ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ¹⁶ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini ləxəni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bənsənne xa, banxin tiyə n xinla binya feen na denaxan yi, koni n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’” ¹⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹⁸ Alatala bata yi a fala n fafe Dawuda xa, a naxa, ‘Amasəto i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ¹⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fə i ya dii xəmənə, i yetəen naxan sətəxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’”

²⁰ “Alatalaa layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda jəxəni, n yi dəxə Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ²¹ N bata yirena nde yitən kankiraan xa, Alatala layirin denaxan yi, a naxan yitən e nun en benbane tagi, a to e ramini Misiran yamanani.”

Sulemani Ala maxandina

Taruxune Firinden 6.12-40

²² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ²³ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xənna nun bəxə xənna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma i ya walikene xən naxanye sigan tima i yetagi e bəjen birin na. ²⁴ I bata i ya falan nakamali i ya walikene xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i deen na, i bata na rakamali i senbeni to. ²⁵ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mən xa i ya falan nakamali, i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I jəxə yibiran mi janje n yetagi mume Isirayilaa mangaya gbədeni, fanni i yixetene n ma kiraan suxuma, e sigan ti n yetagi alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’” ²⁶ Iki, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa

* 8:16: Samuyeli Firinden 7.6

na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikεεn Dawuda xa, n fafe!”

²⁷ “Koni, Ala fa dɔxε dunuɲa yi ba? Hali kore xɔnna nun a gbona, i mi nɔε xanɲε a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ²⁸ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli mati i ya walikεna maxandi xuine nun a mafanne ra. I tuli mati i ya walikεna mafan xuine nun maxandi xuine ra a naxanye falama i xa to. ²⁹ I yεεn ti banxini ito ra kɔεεn nun yanyin na, i a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nin!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikεεn naxan tima yireni ito mabinni. ³⁰ I ya walikεεn nun i ya Isirayila yamana maxandin nasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

³¹ “Xa muxuna nde a boden haken tongo, muxune yi a karahan, a xa fa a kolɔ i ya yire sariɲanxin yetagi banxini ito kui. ³² Nayi, a xuiin name kore xɔnna ma, i yi fena nde liga, i yi kitin sa i ya walikεne tagi. Naxan kalan tixi, i na yalagi, i na goronna dɔxɔ a xun ma, i yi tinxindena tinxinyaan yita, i yi a suxu a tinxinni.”

³³ “A nɔε ligε nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan nɔ, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xεtε i ma, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i tan xɔn banxini ito kui, ³⁴ nayi, i xa e xuiin name kore xɔnna ma, i diɲa i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bɔxɔn ma i naxan so e benbane yii.”

³⁵ “A nɔε ligε nen kore xɔnna yi balan, tulen mi fa fε mumε, e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yεε rafindi be ma, e i xandi, e yi i xinla binya, e xεtε e yulubine fɔxɔ ra, bayo i bata e tɔrɔ, ³⁶ nayi, i e xuiin namema nen kore xɔnna ma, i diɲama nen i ya walikεne yulubine ma e nun i ya yamana Isirayila. I e xaran kira faɲin ma e daxa e xa bira naxan fɔxɔ ra. I tulen nafa bɔxɔn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

³⁷ “A nɔε ligε nen tɔrɔyana nde fan yi fa, alo fitina kamena hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara hanma e kun hanma tuguminne yi mini hanma supene hanma yaxuna nde na Isirayila kaane taa makantanxine rabilin yengeni,

gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure naxine. ³⁸ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tɔrɔn nun e naxankatan kolonma nen, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁹ Nayi, i yi e yabi i dɔxɔdeni kore xɔnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kewanle ra, bayo i birin bɔɲε yi feen kolon, amasɔtɔ i tan nan keden pe adamadiine bɔɲε yi feene kolon. ⁴⁰ Nayi, e gaxuma nen i yεε ra waxatin birin yi e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

⁴¹ “Xɔɲen naxan mi findixi Isirayila kaana nde ra, i ya yamana, na fama nen be sa keli yamana makuyeni, i xinla a fe ra, ⁴² bayo muxune a mema nen a i xinla nun i senben gbo. A na fa salideni banxini ito mabinni, ⁴³ i a yabi kore xɔnna ma, i dɔxɔdeni. Xɔɲen naxan birin maxɔdinma i ma, i xa na so a yii, alogo dunuɲa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yεε ra, alo i ya yamana Isirayila. E xa a kolon a banxini ito ratinmexi i tan nan xili yi n naxan tixi!”

⁴⁴ “A nɔε ligε nen Isirayila kaane yi siga e yaxune yengɛdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yεε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun Alatala Batu Banxin naxan tixi i xa. ⁴⁵ Nayi, i tuli mati kore xɔnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

⁴⁶ “A nɔε ligε nen, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xɔlɔn yitama e ra nen, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ⁴⁷ E na tubi i ma na yamanani e konyiyani denaxan yi, e xun xεtε i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata haken liga, nxu bata yulubin tongo, nxu bata fe naxin liga,’ ⁴⁸ e xεtε i ma e bɔɲen birin nun e niin birin yi e yaxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandi xuine rasiga i ma, e yεε rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yεε rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli. ⁴⁹ Nayi, e sanla nun mafanna yabi kore xɔnna ma i dɔxɔdeni, i fa e mali. ⁵⁰ I ya yamaan mafeluma nen a yulubine ra e nun a fe naxine birin i xili ma. Naxanye e suxi konyiyani, i yi e hinanna raso ne yi,

alogo e xa kininkinin e ma. ⁵¹ Amasoto i ya yamaan nan e ra, i gbeena, i e ramini nen Misiran yamanani naxan luxi alo sulun teen† naxan wuren naxulunma.”

⁵² “I yeen xa lu i ya walikena maxandine ra, e nun i ya yamana Isirayilaa maxandine, alogo i xa nxu yabi nxo maxandine yi waxatin birin. ⁵³ Amasoto i bata nxu ba yamaan bonne birin ye boxon fari, alogo nxu xa findi i gbeen na, alo i a fala kii naxan yi fata Musa ra, i ya walikena, i to nxu benbane ramini Misiran yi. I tan Marigina Alatala!”

Duban yamaan xa

⁵⁴ Sulemani yelin maxandine nun mafanne birin tiye waxatin naxan yi, a yi keli Alatalaa saraxa ganden yetagi, a yi xinbi sinxi denaxan yi, a yiine yitexi kore. ⁵⁵ A tixi, a yi duba Isirayila yamaan birin xa a xuini texin na, a naxa, ⁵⁶ “Tantunna xa fi Alatala ma, naxan matabun fi Isirayila ma, a yamana, alo a e tuli sa kii naxan yi. A fala fapin naxanye birin ti fata Musa ra, a walikena, keden mi luxi a ligataren na. ⁵⁷ Alatala, nxo Ala xa lu en xon alo a lu en benbane xon kii naxan yi, a nama jinan en xon mumε, a en nabepin. ⁵⁸ Koni, a xa en bojen bandun a binni, alogo en xa sigan ti a kiraan birin xon ma. En yi a yamarine nun a tonne nun a sariyane suxu, a naxanye yamari en benbane ma. ⁵⁹ N maxandin naxanye tixi Alatala ma, en ma Ala, ne xa rabira a ma koon nun yanyin na, alogo a xa en mali boxo yo boxo, ε tan nun n tan bayo a yamaan nan en na, Isirayila. ⁶⁰ Nanara, dunu siyane birin xa a kolon a Alatala nan Ala ra, a gbete yo mi na. ⁶¹ Alatala xa lu ε bojeni, en ma Ala. E bira a sariyane foxo ra, ε yi a yamarine suxu, alo ε kii naxan yi to.”

Saraxane yi ba Alatala xa

Taruxune Firinden 7.4-10

⁶² Isirayila kaane birin yi fa mangan fema, e yi saraxane ba Alatala xa. ⁶³ Ninge wuli maxojen nun firin e nun yexee wuli kemε maxoje, Sulemani yi ne koe raxaba Alatala xa boje xunbeli saraxan na. Mangan nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa banxin nabi na kii nin. ⁶⁴ Na boxoni,

mangan yi sansanna rasarijan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun boje xunbeli saraxa subene turene fi Alatala ma sansanna kui. A na raba menni nen, bayo saraxa ganden naxan yi rafalaxi sulan na Ala Batu Banxin yetagi, na yi xurun. Saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun saraxa subene turene birin mi yi xanje menna fari.

⁶⁵ Sulemani yi sanla raba na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni, e yi e malan Alatala yetagi, en ma Ala, xi solofere. Na xanbi ra, e mon yi xi solofere sa na fari, a birin malanxina, xi fu nun naanin. ⁶⁶ Xi solomasexede boxoni, a yi yamaan bejin. E yi duba mangan xa, e siga e konni, e sewaxi e bojeni fe fapin birin na Alatala naxan nabaxi Dawuda xa, a walikena, e nun Isirayila a yamana.

9

Ala mon yi mini Sulemani xa

Taruxune Firinden 7.11-22

¹ Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiye waxatin naxan yi, e nun a manga banxina, e nun a wa naxan birin liga feni, ² Alatala mon yi mini Sulemani xa a firinden, alo a mini a xa kii naxan yi Gabayon taani. ³ Alatala yi a fala a xa, a naxa,

“N bata i ya mafanna nun i ya maxandi xuiin nasuxu i naxan nalixi n ma. N bata banxini ito rasarijan i naxan tixi n xili yi habadan. N yeen nun n bojen luma nen tixi be ra habadan. ⁴ I tan xa sigan ti fetareyaan nun tinxinyani n yetagi alo i fafe Dawuda. I feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tonne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii. ⁵ Nayi, n na i ya mangayaan nasabatima nen habadan Isirayila xun na, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n naxa, ‘Ibonsonna mi janye i boxoni Isirayila mangayani habadan.’ ⁶ Koni, xa i tan hanma i ya diine ε xun xanbi so n yi, xa ε mi n ma sariyane nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε yii, xa ε siga ala gbete ye batudeni, ε xinbi sin e bun ma, ⁷ nayi, n na Isirayila kaane bama nen na boxoni n naxan soxi e yii. N na n mema nen n

† 8:51: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

batu banxin na, n naxan nasarijan n xinla binyaden na. Na ma, Isirayila findima nen yagi seen nun magele seen na yamanane birin tagi. ⁸ Hali banxini ito to rayabu iki, na waxatini, naxan yo na dangu a fema, ne kabema nen, e yi kontofili. E yi a fala, e naxa, 'Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?' ⁹ E yabima nen, e naxa, 'Bayo e bata Alatala rabenin, e Ala, naxan e benbane ramini Misiran yamanani, e yi ala gbetene xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata taroni itoe birin nafa e ma.' "

Sulemani a wali sifa wuyaxine

Taruxune Firinden 8.1-18

¹⁰ Nee moxonen bun ma, Sulemani yi banxi firinni itoe ti, Alatala Batu Banxin nun a manga banxina. ¹¹ Tire manga Xurami bata yi suman wudin nun fofa wudin nun xemaan so Sulemani yii, a yi wama naxan yo xon. Manga Sulemani yi taa moxone so Xurami yii Galile yamanani. ¹² Xurami yi mini Tire taani taane matodeni Sulemani naxanye soxi a yii. Koni e mi rafan a ma. ¹³ Xurami yi a maxadin, a naxa, "Ngaxakedenna, i taan sifan mundunye soxi n yii be?" A yi e xili sa Kabulu yamanana, na xinla ne xun ma han to.* ¹⁴ Anu, Xurami bata yi xemaan kilo wuli saxan nasiga Sulemani ma.

¹⁵ Manga Sulemani bata yi karahan wanle yiton lan Alatala Batu Banxin ti feen nun a yetena banxin nun Milo gbingbinna nun Yerusalen yinna ma, e nun Xasori nun Megido nun Geseri taane. ¹⁶ Misiran mangan bata yi fa, a Geseri taan suxu yengeni, a yi a gan, Kanan kaan naxanye yi dxi taani, a ne faxes. A mon yi taan sa a dii temen fari siga a xeme taa ra, Sulemani a naxanla. ¹⁷ Sulemani mon yi Geseri taan ti, a mon yi Beti-Xoron taan laben ti, ¹⁸ e nun Baalati taan nun Tamari taan naxan yamanan tonbon yireni. ¹⁹ A mon yi taa gbetena ndee ti, a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi luma taan naxanye yi. Sulemani wa naxan birin ti feni Yerusalen taani e nun Liban yamanan nun yire gbeti, a yi yamanan naxanye birin xun na, a yi na birin ti.

²⁰ Amorine nun Xitine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusune muxu donxen naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi yamanani. ²¹ E yixeten naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi no naxanye faxe, Sulemani yi ne findi konyine ra, e na yi han to. ²² Koni, Sulemani mi fa Isirayila kaane ti konyiyaan na, bayo e yi findixi a sofane nan na, e nun a walikene nun a kuntigine nun a sofa kuntigine, e nun a wontoro ragine nun soo ragine kuntigine. ²³ Sulemani mon yi Isirayila kaan muxu keme suulun tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

²⁴ Misiran mangana dii temen yi keli Dawudaa Taani, a dxi manga banxini Sulemani naxan tixi a xa. Na xanbi ra, Sulemani mon yi gbingbinna rafala a banxin nabilinni, a na xili sa Milo.

²⁵ Sulemani yi saraxa gan dixin bama nen sanja ma saxan jeen bun ma e nun bone xunbeli saraxane yire sarixanxini a naxan ti Alatala xa. A mon yi wusulanna ganma nen yire sarixanxin fari naxan yi Alatala yetagi. A yi Ala Batu Banxin nawalima na kii nin.

²⁶ Manga Sulemani yi kunkine yiton Esiyon-Gebere yi, Elati taan dxi, Gbala Baan de, Edon yamanani. ²⁷ Xurami a kunki ragin naxanye yi baan kolon, a yi ne rasiga Sulemani a walikene fema kunkine kui. ²⁸ E siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin tongo, e fa e ra Manga Sulemani xon.

10

Saba Manga Naxanla yi fa Sulemani konni

Taruxune Firinden 9.1-12

¹ Saba manga naxanla yi Sulemani mankanna me Alatala fe yi. Nayi a yi fa Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni, a yi maxadin xodexene sa a bun ma. ² A yi fa Yerusalen yi e nun a foxarabira gbeene, jogomen naxanye yi latikononne nun xema gbege maxalima, e nun geme fari kendene. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bone, a yi na fala a xa. ³ Sulemani yi a maxadinne birin yabi, sese mi lu mangan mi naxan yeba a

* **9:13:** Kabulu maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nen fa fala "alo sese."

xa. ⁴ Saba manga jaxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁵ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra, e nun a rabilinna muxune ti kiine, e nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane, e nun a saraxa gan daxine a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenɛn han a yengin yi dasa. ⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nɔndin nan yi a ra n naxan mɛxi n ma yamanani i kiin nun i ya fekolonna fe yi. ⁷ N mi yi laxi a ra benun n xa fa n yi a to n yɛɛn na. E mi yi a tagiin yɛtɛɛn falaxi n xa. N naxan birin mɛxi, i ya fekolonna nun i ya nafulu kanyaan dangu na ra. ⁸ Sɛwana i ya muxune xa, sɛwana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramɛma. ⁹ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i ti Isirayila mangan na. Bayo Isirayila rafan a ma habadan, nanara a i findixi mangan na alogo i xa kiti kɛndɛn sa tinxinni.”

¹⁰ A yi xɛmaan kilo wuli saxan so mangan yii, e nun latikɔnɔn gbegebe nun bɔxɔ bun nafunle. Latikɔnɔn faji mi fa na sɔnɔn alo Saba manga jaxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹¹ Xurami a kunkin naxanye yi xɛmaan maxalima sa keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudi sifan gbegebe ra e nun bɔxɔ bun nafunle keli Ofiri yi. ¹² Manga Sulemani yi santali wudine findi Alatala Batu Banxin bun tiine ra, e nun manga banxin bun tiine. A mɔn yi na wudina nde rafala maxaseene ra alo kondenne nun bɔlɔnne, maxase maxane xa. Han to, e mi fa santali wudin to fɛ Isirayila yi na kiini.

¹³ Naxan birin yi rafan Saba manga jaxanla ma, a ne maxɔdin, Manga Sulemani yi ne so a yii. A yɛtɛɛn yi se gbɛtɛye fi a ma a mangayaan fanni. Na xanbi ra, manga jaxanla nun a walikene yi xɛtɛ a yamanani.

Sulemani a nafunle fe

Taruxune Firinden 9.13-28

¹⁴ Xɛmaan naxan yi fama Sulemani ma jɛɛ kedenna bun ma, na gboon yi sigɛ han kilo wuli mɔxɔɛ. ¹⁵ Yulaya seene mudun yi saxi na nan fari e nun seen naxanye yi sa

kelima yire gbɛtɛne yi e nun Arabune mangane nun yamana kanne yi fama mudun naxanye ra. ¹⁶ Manga Sulemani yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xungbeen kɛmɛ firin nafala, xɛmaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁷ A mɔn yi yɛ masansan wure lefaan xɛma daxin xurin kɛmɛ saxan nafala, xɛmaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fɔtɔnna,” a yi sa e sa mɛnni. ¹⁸ Mangan yi sama jinna rafala manga gbɛdɛ gbeen na, a xɛma igen sa a ma. ¹⁹ Tede sennin nan yi manga gbɛdɛn ma, a faxa binna yi radigilixi a xanbi ra nɛn, a yiine yi a fɔxɔ firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fɛma. ²⁰ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin kɔmɛnna ma. Na jɔxɔnna munma liga yamana yo yi. ²¹ Xɛmaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xɛmaan nan yi Liban fɔtɔn banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalan gbɛtin na, bayo Manga Sulemani waxatini, gbɛtin mi yi yatɛxi sese ra.

²² Kunkin gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasiga baan xun ma Xurami a kunkine fɔxɔ ra. Jɛɛ saxan yo jɛɛ saxan kunkine yi xɛtɛma nɛn Isirayila yi, e rafexi xɛmaan nun gbɛti fixɛn nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²³ Manga Sulemani yi dangu bɔxɔn mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²⁴ Dunuɗa muxune birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bɔjɛni, e xa na ramɛ. ²⁵ Birin yi fama a sanbane ra, gbɛti daxine nun xɛma daxine nun dugine nun yɛngɛ so seene nun latikɔnɔnne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jɛɛ yo jɛɛ.

Taruxune Firinden 1.14-17 nun 9.25-28

²⁶ Sulemani yi yɛngɛ so wontorone nun soone malan, wontoro wuli keden kɛmɛ naanin yi a yii e nun soo wuli fu nun firin, a yi ne lu taane yi a wontorone yi dɛnaxanye yi e nun Yerusalɛn yi mangan fɛma. ²⁷ Mangan barakani, gbɛtin yi gbo ayi Yerusalɛn yi alo gɛmɛne, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xɔdɛ binla naxan

* **10:25:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofana na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ²⁹ Wontoron naxan yi kelima Misiran yamanani, na yi sarama gbeti gbanan keme sennin nan na. Soon tan yi sarama gbeti gbanan keme tonge suulun nan na. Na yula kedenne nan mon yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

11

Sulemani a naxanle

¹ Manga Sulemani naxan Misiran mangana dii temen dɔxɔ, a mon naxalan xɔɲe wuyaxi dɔxɔ nen, naxanye yi fataxi Moyaba kaane nun Amonine nun Edon kaane nun Sidon kaane nun Xiti kaane ra. ² Ne yi kelixi siya gbetene nin Alatala a fala Isirayila kaane xa naxanye fe yi, a naxa, “E nama siga e konni mumɛ, e mi fɛ ɛ konni mumɛ, waxatina nde e ɛ bɔɲɛn firifirima nen e alane binni.”* Koni, Sulemani kankan ne nan ma marafanna xɔn. ³ A yi manga dii temen keme solofere sɔtɔ naxanla ra, e nun konyi naxalan keme saxan a naxanye sɔtɔ naxanla ra.† Na naxanle yi a bɔɲɛn maxɛtɛ. ⁴ Sulemani fori waxatini, a naxanle yi a bɔɲɛn xunsa ala gbetene ma, a bɔɲɛn birin mi lu Alatala, a Ala xa sɔnɔn, alo a fafe Dawuda bɔɲɛn yi kii naxan yi. ⁵ Sulemani yi Asitarate batu, Sidon kaane ala naxalanmana, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala naxina. ⁶ Sulemani yi fe naxin liga Alatala yɛɛ ra yi, a mi yi a xuiin suxi alo a fafe Dawuda. ⁷ Nayi, Sulemani yi taan kiden ti geyaan fari Kemosi xa denaxan Yerusalen yetagi, Moyaba kaane ala, e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala naxina. ⁸ A yi na liga a siya gbetɛ naxanle birin xa, naxanye yi wusulanna nun saraxan fima e alane ma.

⁹ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Sulemani ma. Bayo, a bata yi a xaxinla xun xanbi so Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan bata yi mini Sulemani xa sanja yi firin. ¹⁰ Alatala yi a yamarin fi a ma, a nama ala gbetene batu, koni Sulemani mi a xuiin suxu, a yi ala gbetene batu. ¹¹ Alatala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “Bayo i bata a liga iki,

bayo i mi n ma layirin mafaxaxi, e nun n yamarin naxanye soxi i yii, n mangayaan bama i yii nen, n na a so i ya walikɛna nde yii. ¹² Koni i fafe Dawuda a fe ra, n mi tɔrɔyani ito rakamalima i ya siimayani. N mangayaan bama i ya dii xɛmɛn nan yii. ¹³ A yetɛna, n mi yamanan birin bama a yii, koni n bɔnsɔn keden luma a yii nen, n ma walikɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi.”

Sulemani yaxune fe

¹⁴ Alatala yi Sulemani yaxun nadin a ma, naxan yi xili Xadada, Edon kaan naxan keli Edon mangan bɔnsɔnni. ¹⁵ Dawuda Edon yamanan nɔ waxatin naxan yi, sofa kuntigin Yowaba bata yi te muxu maluxundeni, xɛmɛn naxanye yi Edon yi, a ne birin faxa. ¹⁶ Yowaba nun a sofane lu nen Edon yi kike sennin, alogo e xa banxulanne nun xɛmɛne faxa. ¹⁷ Koni Xadada mon yi banxulan nɔrɔyani. A tan nun Edon kaan naxanye yi a fafe a wanle ra, e nun ne yi e luxun, e siga Misiran yi. ¹⁸ E keli Midiyan yamanani, e siga Paran tonbonni, e Paran muxuna ndee bira e fɔxɔ ra, e fa Misiran yi Misiran mangan fema. Misiran mangan yi banxin so Xadada yii, a yi a balo, a bɔxɔne so a yii. ¹⁹ Xadada yi Misiran mangan kenen, han mangan yi a naxanla xunyen fi a ma, manga naxanla Tapenesi xunyɛna. ²⁰ Tapenesi xunyen yi dii keden sɔtɔ Xadada xa, a yi a xili sa Genubati. Tapenesi yi a maxuru Misiran mangana banxini, Genubati yi lu Misiran mangana banxini, mangana diine tagi. ²¹ Xadada to a mɛ Misiran yi a Dawuda bata yi faxa, e nun sofa kuntigin Yowaba, a yi a fala Misiran mangan xa, a naxa, “A lu n xa xɛtɛ n ma yamanani.” ²² Misiran mangan yi a maxɔdin, a naxa, “I dasaxi nanse ra n fema be ba? Nanfera i kataxi xɛtɛ feen na i ya yamanani?” A yi a yabi, a naxa, “Sese mi dasaxi n ma, koni a lu n xa xɛtɛ.”

²³ Ala yi yaxu gbetɛ rakeli Sulemani xili ma, a xili Reson, Eliyadaa dii xɛmɛn naxan a gi a kanna Hadadeseri, Soba mangan bun. ²⁴ Dawuda Hadadeseri a ganla halagi waxatin naxan yi, Reson bata yi ganla nde

* **11:2:** Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 34.12 kui. † **11:3:** Konyi naxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye sɔtɔ a naxanla ra.

malan a yete xa, a yi naxan xun na. E yi siga Damasi taani, e sa dɔxɔ mɛnni, e yi Damasi mangayaan tongo. ²⁵ A findi nɛn Isirayila yaxun na Sulemani a siimayaan birin yi, sa Xadada gbee fe ɲaxine fari. Reson ma mangayani Arami yamanani, a Isirayila rapaxu nɛn.

Yerobowan ma muruteɲa

²⁶ Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan fan yi murute mangan xili ma Sulemani a walikɛna. Efirami bɔnsɔnna nan yi a ra naxan keli Sereda taani. Kapa gilɛn nan yi a nga ra, a xili Sɛruya. ²⁷ A murute mangan xili ma i kii nin. Sulemani yi Milo gbingbinna tima e nun a yi a fafe Dawudaa Taan nabilinna yinna yinla nde yitɔnma. ²⁸ Na waxatini, foningen wɛkilɛxi fangamaan nan yi Yerobowan na. Sulemani to na banxulanna to wale, a yi a findi Yusufu bɔnsɔnna karahan walikɛne xunna dɔxɔn na. ²⁹ Lɔxɔna nde, Yerobowan bata yi mini Yerusalen yi, a yi naralan Nabi Axiya ra kira yi Silo kaana. E firinne yi e danna burunna ra. Doma nɛnɛn nagodoxi nabiin ma, ³⁰ Axiya yi na suxu a a yibo dungi fu nun firinna ra. ³¹ A yi a fala Yerobowan xa, a naxa, “Dungi fu tongo i yete xa. Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, ‘N yamanan bama nɛn Sulemani yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii. ³² Koni, bɔnsɔn keden luma nɛn Sulemani yii n ma walikɛn Dawudaa fe ra, e nun Yerusalen ma fe ra, n taan naxan sugandixi Isirayila bɔnsɔnne birin ye. ³³ Amasɔtɔ e bata n nabɛɲin, e yi Asitarate batu, Sidɔn kaane ala ɲaxalanmana e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mɔlɔkɔ, Amonine ala. E mi sigan tixi n ma kiraan xɔn, e mi n nafa feene ligaxi, e mi n ma yamarine nun n ma sariyane suxi, alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. ³⁴ N mi yamanan birin bama a yii, amasɔtɔ n na a luma nɛn mangayani a siin birin yi Dawudaa fe ra, n ma walikɛna, n naxan sugandixi, naxan n ma yamarine nun n ma sariyane suxu. ³⁵ Koni n sa mangayaan bama nɛn a dii xɛmɛn yii, n yi bɔnsɔn fu so i yii, ³⁶ n bɔnsɔn keden luma a dii xɛmɛn yii nɛn, alogo n ma walikɛn Dawudaa dii keden xa lu n yetagi mangayani Yerusalen yi, n taan

naxan sugandixi alogo n xinla xa lu na. ³⁷ I tan, Yerobowan, n yamanan soma nɛn i yii alo i wama a xɔn kii naxan yi. I findima nɛn Isirayila mangan na. ³⁸ Xa i tuli mati n ma yamarin birin na, xa i bira kirane fɔxɔ ra n naxanye yitama i ra, xa i n nafa feene liga, xa i n ma sariyane nun n ma yamarine suxu, alo n ma walikɛn Dawuda a liga kii naxan yi, nayi n luma nɛn i xɔn. N bata i tuli sa, n na i bɔnsɔnne sabatima nɛn mangayani alo Dawuda gbeene. N na Isirayila bɔnsɔn fu soma i yii nɛn, ³⁹ alogo n xa Dawuda yixetɛne rayagi, koni n mi e rayagima habadan.’ ”

⁴⁰ Sulemani yi kata Yerobowan faxa feen na, koni Yerobowan yi a gi, a siga Misiran yi Sisaki fɛma, na yamanan mangana, a yi lu na han Sulemani yi faxa.

Sulemani yi faxa

Taruxune Firinden 9.29-31

⁴¹ Sulemani kɛwali dɔnxɛne nun a feen naxanye birin ligaxi e nun a xaxili-mayana, ne birin seɓɛxi a kɛwali kɛdin kui. ⁴² Sulemani ɲɛɛ tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ⁴³ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma a fafe Dawudaa Taani, a diin Robowan nan ti a ɲɔxɔni mangayani.

12

Isirayila kaane yi murute Robowan ma Taruxune Firinden 10.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasɔtɔ Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan yi na xibaruɲ mɛma waxatin naxan yi, a mɔn yi Misiran yi, a bata yi a gi a siga dɛnaxan yi a makuya Manga Sulemani ra, a yi dɔxi Misiran nin. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ “I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan goronni ito rayelefu nxu xun ma naxan binya nxu tungunna ma alo xun xidi wudin ɲingen xun ma, nxu tinxi nxu wali i xa.” ⁵ A yi e yabi, a naxa, “E siga, xi saxan na dangu ɛ fa n fɛma.” Yamaan yi siga.

⁶ Manga Robowan yi fonne maxədin naxanye yi a fafe Sulemani fəma a si-imayani, a yi e maxədin, a naxa, “E maxadin mundun fima n ma yamani ito yabin na?” ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, “Xa i a yita e ra to, a i tinxi walideni yamaan xa, xa i e yabi fala fajine ra, e findima nən i ya walikene ra habadan.” ⁸ Koni, Robowan yi fonne maxadi xuiin nabənin. A yi foningene maxədin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxədin, a naxa, “Muxuni itoe bata n maxədin a n xa goronna ndedi ba e xun ma, n fafe e paxankataxi naxan na alo konyine. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?” ¹⁰ A lanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, “Muxuni itoe e mawuga nən a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxədinma a i xa na goronna ndedi ba e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, ‘N yii kirin gbo dangu n fafe tagin na.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxədxə ayi. N tan a raxədxəma ayi e ma nən dangu na ra.

N fafe e paxankata bosaan nan na, n tan e paxankatama tanle nan na.’ ”

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Robowan fəma xi saxande ləxəni alo mangana a fala kii naxan yi, a xi saxan na dangu, e fa a fəma. ¹³ Mangan yi yamaan yabi a xədxən na. Fonne maxadi xuiin naxan fala a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi falan ti e xa iki fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa,

“N fafe bata e konyiyaan naxədxə ayi.

N tan a raxədxəma ayi e ma nən dangu na ra.

N fafe e paxankata bosaan nan na, n tan e paxankatama tanle nan na.’ ”

¹⁵ Na kiini mangan mi tin yamana maxandin na. Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tulisaan nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xəmənə, fata Nabi Axiya ra, Silo kaana.

Isirayila yamanani taxun fəna

Taruxune Firinden 10.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a manga mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa, “Sese mi fa en nun Dawuda tagi, en nun Yese a dii xəmənə ito mi fa malanxi sese ma.

Isirayila muxune, e xətə e konni.

I tan, Dawuda yixətənə, iki i yəe rafindi i ya yamanan ma.”

E birin yi keli mənni, e siga e konne yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na.

¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Adoran nasiga naxan yi findixi karahan wanle kuntigin na. Koni Isirayila kaane birin yi a magələn, e a faxa. Manga Robowan yi a mafura tedeni yəngə so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalən yi. ¹⁹ Isirayila kaane murutə Dawudaa denbayaan xili ma na kii nin han to.

²⁰ Isirayila kaane birin to Yerobowan xətə feen mə, e yi a xili yamani, e a findi mangan na Isirayila birin xun na. Yuda bənsənna keden peen nan lu Dawudaa denbayaan fəxə ra.

Taruxune Firinden 11.1-4

²¹ Robowan to so Yerusalən yi, a yi Yuda denbayane birin malan e nun Bunyamin bənsənna muxune. Sofa wuli kəmə tonge solomasəxə nan yi na Isirayila yamaan yəngə xinla ma alogo e xa fa e ra Sulemani a dii xəmən Robowan ma nən bun ma.

²² Koni Alaa falan yi fa sayiba Semaya li, a naxa, ²³ “Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xəmənə, Yuda mangana, e nun Yuda denbayaan birin nun Bunyamin bənsənna muxune nun yama dənxi birin, i naxa, ²⁴ ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa e Isirayila kaane yəngə, naxanye e ngax-akedenne ra. E tan birin xa xətə e konni, amasəto feni ito fataxi n tan nan na.’ ” E yi Alatalaa falan suxu, e yi xətə alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

Yerobowan yulubina

²⁵ Yerobowan yi Siken taan ti Eframi geyaan fari, a yi dəxə na. Na xanbi ra, a mən yi keli mənni, a yi sa Penuyəli taan ti.

²⁶ Yerobowan yi a fala a bəjənə, a naxa, “Iki, yamanan nəe xətə nən Dawudaa denbayaan ma ki fajə. ²⁷ Xa yamaan te Yerusalən yi saraxane badeni Alatala Batu Banxini, yamani ito bəjə xun xətəma nən a kanna ma, Robowan ma, Yuda mangana. E n faxama nən e xətə Manga Robowan ma.”

²⁸ Nayi, mangan yi xaxili fen, a yi jinge dii sawura xəma daxin firin nafala, a yi a fala yamaan xa, a naxa, “E bata bu tə

Yerusalén yi. Isirayila kaane, ε alane ni i ra, naxanye ε ramini Misiran yamanani.”
²⁹ A na jinge dii sawura keden ti Beteli taani, a yi sa boden ti Dan yi. ³⁰ Na nan findi yulubin sabun na. Yamaan yi siga han Dan yi na jinge dii sawura keden yetagi.
³¹ Yerobowan yi taan kide banxina ndee ti, a yi na kidene kii muxuna ndee sugandi naxanye mi yi kelixi Lewi bənsənni.

³² Yerobowan yi sanla nde yitən kike solomasəxəden xi fu nun suulunde ləxəni, sanla naxan maligaxi alo naxan yi ligama Yuda yi. A yetən yi saraxane rali saraxa ganden fari. A na nan liga Beteli yi, a saraxan ba jinge dii sawurane xa a naxanye rafala, a yi kide kiina ndee sugandi mənne xa a dənaxanye ti taan kidene ra.
³³ A yi saraxane rali saraxa ganden fari a naxan yitən Beteli yi, kike solomasəxəden xi fu nun suulunde ləxəni, a kiken naxan sugandi a rafanna ra. A yi sanli tən Isirayila kaane xa, a yi te saraxa gandeni, a sa wusulanne gan.

13

Sayibana nde yi fa Beteli taani

¹ Sayibana nde yi keli Yuda yi, a yi fa Beteli taani Alatalaa yamarin bun ma. Na waxatini, Yerobowan yi tixi saraxa ganden wusulan gandeni. ² Sayiban yi Alatalaa falani ito ti saraxa ganden xa, a naxa, “I tan, Saraxa Gandena! I tan, Saraxa Gandena! I xa a ramε Alatala naxan falaxi, a naxa, ‘Dii xəmənə nde sətəma nən Dawuda bənsənni, a xilima nən Yosiya. Yosiya taan kiden ki muxune ganma nən i fari naxanye wusulan na ganma i fari iki. A na muxune xənnə ganma nən i fari.’ ”* ³ Na ləxən yetəni, a yi taxamasenni ito ti, a naxa, “Alatalaa falan tixi taxamasenni ito nan xən: Saraxa gandeni ito yibəma nən, xuben naxan a fari, na yi xuya ayi.”

⁴ Manga Yerobowan na sayibana falane mε waxatin naxan yi, a naxanye tixi Beteli saraxa ganden xili ma, a yi a yiini bandun saraxa ganden xun ma, a yi a fala, a naxa, “E a suxu!” Yerobowan a yiin naxan yibandun saraxa ganden xun ma, na yi xara ayi, a mi fa nə a raxetε a ma. ⁵ Saraxa

ganden yi bə, xuben naxan yi a fari, na yi xuya ayi, alo sayibana a fala kii naxan yi Alatalaa falan xən. ⁶ Nayi, mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “Alatala mayandi, i ya Ala, i yi maxandin ti n xa, alogo n xa nə n yiin naxetε.” Sayiban yi Alatala maxandi, mangan yi a yiin naxetε, a lu alo a singeni.
⁷ Mangan yi a fala sayiban xa, a naxa, “En birin xa siga n ma banxini, i yi sa donsena nde don, n yi sena nde fi i ma.” ⁸ Sayiban yi a fala mangan xa, a naxa, “Hali i ya banxin fəxə kedenna so n yii, n mi sigε. N mi burun donjε mume, n mi igen minjε mume yireni ito yi, ⁹ amasəto yamarin ito soxi n yii Alatalaa falan nan xən, a naxa, ‘I mi burun donjε mume, i mi igen minjε mume, e nun i xetematənn mi xetε kiraan xən i siga naxan xən ma.’ ” ¹⁰ A yi siga kira gbetε xən ma, a mi xetε a fa kiraan xən Beteli yi.

Sayibana xurutareyana

¹¹ Nabi xəmε fonna nde yi na naxan yi dəxi Beteli yi. A diine yi fa a fala a xa sayiban naxan birin ligaxi Beteli yi na ləxəni, e nun a falan naxanye ti mangan xa. E to na yeba e baba xa, ¹² e baba yi e maxədin, a naxa, “A siga kiraan mundun xən?” A diine a to nən sayiban naxan keli Yuda yi na sigaxi kiraan naxan xən. ¹³ Nayi, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tən n xa.” E yi sofanli tən a xa, a yi te a fari.
¹⁴ A yi siga sayiban fəxə ra, a yi sa a li dəxi kondena nde nininna ra. A yi a maxədin, a naxa, “I tan nan sayiban na ba, naxan kelixi Yuda yi?” A yi a yabi, a naxa, “N tan na a ra.” ¹⁵ Nayi, nabiin yi a fala a xa, a naxa, “En siga n ma banxini, i yi donsena nde don.” ¹⁶ Koni sayiban yi a yabi, a naxa, “N mi nə xetε i fəma, n mi soε i konni. N mi burun donjε mume, n mi igen minjε i xən yireni ito yi. ¹⁷ Bayo Alatala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi burun donjε mume, i mi igen minjε, i mi xetε kiraan xən i fa naxan xən.’ ” ¹⁸ Nabi fonna yi a yabi, a naxa, “Nabiin nan n fan na alo i tan, malekan bata falan ti n xa Alatala xinli, a naxa, ‘Fa a ra i fəma i ya banxini, a xa donseen don, a yi igen min.’ ” Koni, na nabiin yi wulen

* 13:2: Feni ito sa rakamalima Mangane Firinden 23.16 kui.

nan falama. ¹⁹ Sayiban yi xete a fema, a yi burun don, a yi igen mi a banxini.

Sayiban yi faxa

²⁰ Nba, e yi dɔxi e dɛgedeni waxatin naxan yi, nabi fonna naxan fa a ra banxini, Alatalaa falan yi fa na ma. ²¹ Nabiin yi sɔnxɔ sayiban mabinni naxan kelixi Yuda yi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata murute Alatalaa falan ma, i mi Alatalaa yamarin suxi, i ya Ala, a naxan so i yii. ²² I bata xete, i yi burun don, i yi igen min yireni ito yi, anu Ala na tɔnna sa i ra nen. Na ma, i faxama nen, i binbin mi maluxunma i benbane gaburun na.’ ”

²³ E yelin e dɛge waxatin naxan yi, e yi igen min, nabiin naxan fa a ra, na yi sofanli tɔn a xa. ²⁴ Sayiban yi sigama e nun yatan yi naralan kira yi, na yi a faxa. A binbin yi lu saxi kiraan xɔn, sofanla yi lu a fema, yatan yi lu tixi a binbin xun ma. ²⁵ Muxun naxanye yi danguma, ne yi a binbin to saxi kiraan xɔn ma, yatan tixi a binbin xun ma. Nabi fonna yi dɔxi taan naxan yi e to so mɛnni, e yi a yeɓa mɛnni. ²⁶ Nabiin naxan siga sayiban fɔxɔ ra kira tagi, na to a mɛ, a yi a fala, a naxa, “Sayiban naxan murute Alatalaa yamarin ma, nanara, Alatala bata a so yatan yii, a yi a yibɔ, a faxa, alo Alatala a fala a xa kii naxan yi.” ²⁷ Nayi, a yi a fala a diine xa, a naxa, “E sofanli tɔn n xa.” E yi a yitɔn a xa. ²⁸ Nabiin yi siga. A yi binbin li saxi kiraan xɔn, sofanla nun yatan tixi binbin xun ma. Yatan mi binbin don, a mi sofanli bɔ. ²⁹ Nabi fonna yi sayiban binbin tongo, a yi a sa sofanla fari, a yi a xali taani, a yi a wuga, a maluxun. ³⁰ A yi a binbin sa a yete gaburun na, e yi a wuga, e yi a fala, e naxa, “Ngaxakedenna!” ³¹ A maluxun xanbini, nabiin yi a fala a diine xa, a naxa, “N na faxa, sayiban maluxunxi gaburun naxan na, e yi n maluxun mɛnni, e yi n xɔnne sa a xɔnne dɛxɔn. ³² Amasɔto a yi falan tima Alatala xinla nin naxan nakamalima Beteli saraxa ganden xili ma e nun taan kide banxine Samari taane yi.”

³³ Na feen dangu xanbini, Yerobowan mi xete a fe paxi kiraan fɔxɔ ra mumɛ. A mɔn yi siga kide kiine sugande taan kidene xa, naxanye birin yi waxi a xɔn e xa findi a ra. ³⁴ Na nan findi yulubin sabun na

Yerobowan ma denbayaan xa, nanara e raxɔri e jan bɔxɔ xɔnna fari.

14

Yerobowan ma mangayaan najanna

¹ Na waxatini, Abiya, Yerobowan ma dii xɛmɛn yi fura. ² Yerobowan yi a fala a paxanla xa, a naxa, “Keli, i maxidi alo muxu gbete alogo e nama a kolon a n ma paxanla nan i ra, i siga Silo taani. Nabi Axiya mɛnni, a tan nan a fala n xa a n findima nen yamani ito mangan na. ³ I buru fu tongo, e nun donsena nde, e nun kumi kundi keden, i sa so a konni, naxan diin sɔtɔma, a na falama nen i xa.” ⁴ Yerobowan ma paxanla yi na liga, a yi keli, a siga Silo yi, a so Axiyaa banxini.

Axiya mi yi fa nɔɛ seen toɛ, amasɔto a bata yi fori. ⁵ Alatala bata yi a fala Axiya xa a Yerobowan ma paxanla fama nen a maxɔdindeni a diina fe ra, amasɔto a mi yalan. ⁶ Naxanla maso dɛɛn na waxatin naxan yi, Axiya yi a san xuiin mɛ, a yi a fala, a naxa, “So, Yerobowan ma paxanla, nan-fera i waxi i yete findi feni muxu gbete na? A na liga ki yo ki xibaru paxin nan n yii i xa. ⁷ Siga, i sa a fala Yerobowan xa a Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i tongoxi nen yamani ito muxune tagi, n yi i dɔxɔ n ma yamanana Isirayila xun na, ⁸ n yi mangayaan ba Dawudaa denbaya yii, n yi a so i yii. Koni, i mi lu alo n ma walikɛɛn Dawuda. A tan n ma yamarine suxu nen, a sigan ti n fɔxɔ ra a bɔɓɛn birin na, naxan fan n yeɛ ra yi, a na liga. ⁹ I fe paxin ligama dangu naxanye birin fa i yeɛ ra, i bata n naxɔlo amasɔto i bata ala xɔɓene rafala, i yi suxurene yɛlan wure raxulunxine ra, i yi n nawoli ayi i xanbi ra. ¹⁰ Nanara, n tɔrɔn nafama nen Yerobowan ma denbayaan ma, Yerobowan gbeen naxan birin na, n na a raxɔrima nen bɔxɔn fari, konyi nun xɔrɔna Isirayila yi. N Yerobowan ma denbayaan makɔma nen alo jamana, han a yi jan fefe. ¹¹ Yerobowan ma denbayaan muxun naxanye na faxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na faxa burunna ra, xɔline nan ne donma. Amasɔto Alatala bata falan ti!’ ¹² I tan, keli, i siga i ya banxini. I nɛɛn fa i sanna ti i ya taani, i ya diin faxama

nɛn. ¹³ Isirayila kaane birin a wugama nɛn, e yi a maluxun, amasɔtɔ a keden peen nan Yerobowan ma denbayaan muxun na naxan sama gaburun na, amasɔtɔ na kedenna nan Yerobowan ma denbayani Alatala fe fajin toxi naxan yi, Isirayilaa Ala. ¹⁴ Alatala mangana nde dɔxɔma nɛn Isirayila xun na naxan Yerobowan ma denbayaan naxɔrima. Na lɔxɔn nan a lixi to! ¹⁵ Nayi, Alatala Isirayila muxune yihadima nɛn, e yimaxama nɛn alo gbalan naxanye xuden dɛ, a yamana fajini ito talama nɛn Isirayila kaane yii a naxan so e benbane yii. Alatala yi e raxuya ayi han Efirati baan kidi ma, amasɔtɔ e bata gbindonna bitin Asera kiden na, e yi Alatala raxɔlɔ. ¹⁶ A Isirayila rabɛjinma nɛn Yerobowan ma yulubine fe ra e nun Yerobowan Isirayila tixi naxan liga ra.”

¹⁷ Yerobowan ma naxanla yi keli, a siga. A yi sa so Tirisa taani, a tima so dɛɛn na, diin yi faxes. ¹⁸ E yi a maluxun, Isirayila birin yi a wuga, fata Alatalaa falan na a naxan ti Nabi Axiya xa, a walikɛna.

¹⁹ Yerobowan kɛwali dɔnxɛne, a yɛngɛn so kii naxan yi, a mangayaan liga kii naxan yi, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁰ A faxɛ, a bata yi jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin ti mangayani, a dii Nadaba nan ti a jɔxɔni.

Robowan

Taruxune Firinden 12.13-14

²¹ Sulemani a dii xɛmɛn Robowan mangayaan liga nɛn Yuda yi. A findi mangan na a jɛɛ tonge naanin e nun kedenden nan ma. A yi mangayaan liga jɛɛ fu nun solofere Yerusalɛn yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bɔnsɔnne birin xa alogo a xinla xa lu na. A nga yi xili Nama, Amonina.

²² Yuda kaane yi fe jaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. Alatala yi xɔlɔ lan e yulubine ma e benbane munma yi naxan jɔxɔndɔn liga singen. ²³ E fan yi taan kidene yɛlan, e kide gɛmɛne ti, e Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ²⁴ Kide ki xɛmɛ yalundene yi lu yamanani. Alatala siyaan naxanye birin

kedi a yi e dɔxɔden so Isirayila yii, Isirayila kaane yi ne raliga e kɛwali xɔsixinne birin yi.

Taruxune Firinden 12.1-12

²⁵ Robowan ma mangayaan jɛɛ suu-lundeni, Misiran manga Sisaki yi keli Yerusalɛn xili ma. ²⁶ A yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A na yɛ masansan wure lefa xɛma daxine birin tongo Sulemani naxanye rafala. ²⁷ Nayi, e jɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi yɛ masansan wure lefa sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin dɛɛne kantanma, a yi a taxu ne kuntigine ra. ²⁸ Waxatin birin, xa mangan yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi yɛ masansanne xalima nɛn, na xanbi ra, e mɔn yi xɛtɛ e ra e kantan ti banxini.

Taruxune Firinden 12.15-16

²⁹ Robowan kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui.

³⁰ Yɛngɛn lu nɛn Robowan nun Yerobowan tagi yɛyɛ.

³¹ Robowan to faxes, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. Amonin nan yi a nga ra, a yi xili Nama. Robowan ma diina Abiyan nan ti a jɔxɔni.

15

Abiyan, Yuda mangana

Taruxune Firinden 13.1-3

¹ Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan ma mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛxɛden na, Abiyan yi findi mangan na Yuda xun na.

² A yi mangayaan liga Yerusalɛn yi jɛɛ saxan. A nga yi xili Maka, Abisalon ma dii tɛmɛna. ³ Abiyan yi yulubin birin liga alo a fafe naxanye sifaye liga a yɛɛ ra, a mi Alatala xanu a bɔjɛn ma feu, a Ala, alo a benba Dawuda bɔjɛn yi kii naxan yi.

⁴ Alatala, a Ala yi dii xɛmɛ keden fi a ma naxan luma a jɔxɔni alogo mangana denbayaan nama jɔn e nun mɔn Yerusalɛn xa lu yamanan manga taayani, koni a na liga Dawuda nan ma fe ra. ⁵ Bayo, naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Dawuda na liga nɛn, a mi a xun xanbi so a yamari yo yi a siimayaan birin yi, ba Xiti kaan Yuriya fe ra. ⁶ Yɛngɛn

lu nɛn Robowan nun Yerobowan tagi, a siimayaan birin yi.

Taruxune Firinden 13.22-23

⁷ Abiyan kɛwali dɔnxɛne, e nun a naxan birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. Yɛngɛn so nɛn Abiyan nun Yerobowan tagi. ⁸ Abiyan to faxes, e yi a maluxun Dawudaa Taani, a dii xɛmɛna Asa nan ti a jɔxɔni.

Asa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 14.1-2

⁹ Yerobowan ma mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛdena Isirayila xun na, Asa yi findi mangan na Yuda yi. ¹⁰ A jɛɛ tonge naanin e nun keden nan ti mangayani Yerusalɛn yi. A mame yi xili Maka, Abisalon ma dii tɛmɛna. ¹¹ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Asa yi na liga, alo a benba Dawuda. ¹² A kide kii xɛmɛ yalundene ba nɛn yamanani, a benbane suxuren naxanye birin nafala, a yi ne birin nalɔ ayi.

Taruxune Firinden 15.16-18

¹³ Hali a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba nɛn a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi a kiden kala, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁴ Koni taan kidene mi raxɔri mumɛ, hali Asa bɔjɛn birin to lu Alatala xa a siimayaan birin yi. ¹⁵ A fafe seen naxanye fi Ala ma, a yi ne nun a gbeene maxali Alatala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xɛmaan nun muranna sifa wuyaxi.

Taruxune Firinden 16.1-6

¹⁶ Yɛngɛn lu nɛn Asa nun Isirayila manga Basa tagi e siimayaan birin yi. ¹⁷ Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sɛnbɛ so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi. ¹⁸ Gbeti fixɛn nun xɛmaan naxan birin yi luxi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne birin tongo, a yi ne so a walikɛne yii, e yi ne xali Arami manga Ben-Hadada yɛɛ ra, Tabirimon ma dii xɛmɛna, Xesiyon mamandenna, naxan yi dɔxi Damasi taani. E xa a xɛrani ito yiba a xa, ¹⁹ e naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata fa xɛmaan nun gbeti fixɛn na i xa. Nayi, sa layirin kala ɛ nun Isirayila manga Basa tagi, alogo a xa a

makuya n na.” ²⁰ Ben-Hadada yi tin Manga Asa fala xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon yɛngɛ e nun Dan nun Abeli-Beti-Maka nun Kinɛrɛti yamanan birin e nun Nafatali yamanan birin. ²¹ Basa to na mɛ, a yi ba Rama taan tiyɛ, a yi lu Tirisa taani. ²² Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, muxu yo gbee mi ba a yi, alogo e xa gɛmɛne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan sɛnbɛ so feen na, Manga Asa yi ne rawali Geba taan tideni Bunyamin yi e nun Misipa taana.

Taruxune Firinden 16.11-17.1

²³ Asa kɛwali dɔnxɛne, a wɛkilɛn birin e nun a naxan birin liga, a taan naxanye ti, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. A siimayaan napanna ra, furena nde yi a sanne suxu. ²⁴ Asa to faxes, e yi a maluxun a benbane fɛma a benba Dawudaa Taani, a diin Yosafati nan ti a jɔxɔni.

Nadaba, Isirayila Mangana

²⁵ Yerobowan ma dii xɛmɛn Nadaba yi findi mangan na Isirayila yi, Manga Asaa mangayaan jɛɛ firinden Yuda yi. Nadaba yi jɛɛ firin nan ti mangayani Isirayila xun na. ²⁶ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, a yi sigan ti alo a fafe naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, a fan yi na yulubi kedenna liga. ²⁷ Nayi, Axiyaa dii xɛmɛn Basa, keli Isakari bɔnsɔnni, na yi yanfan so mangan ma. Na waxatini, Nadaba nun Isirayila ganla dɔxi Gibɛtɔn taani, Filisitine dɛnaxan yi, Basa yi Manga Nadaba faxes. ²⁸ Na liga Asaa mangayaan jɛɛ saxanden nin Yuda yi. Basa yi mangayaan tongo. ²⁹ A to findi mangan na, a yi Yerobowan ma denbayaan birin faxes. Hali kedenna, a mi a lu a nii ra. E birin yi raxɔri fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikɛna Axiya xɔn, Silo kaana. ³⁰ Na birin liga nɛn bayo Yerobowan bata yi yulubine liga e nun a mɔn yi Isirayila kaane birin nadin yulubin ligan ma, nanara Alatala, Isirayilaa Ala yi xɔlɔ han!

³¹ Nadaba kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ³² Yɛngɛn so nɛn Yuda Manga Asa nun Isirayila Manga Basa tagi e siimayaan birin yi.

Basa, Isirayila Mangana

³³ Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ saxanden Yuda xun na, Basa, Axiyaa dii xemɛn yi findi Isirayila birin mangan na Tirisa taani, a yi mangayaan liga ꞑꞂꞂ mɔxɔɲɛn nun naanin.

³⁴ A yi fe ꞑaxin liga Alatala yɛɛ ra yi. A yi sigan ti a ꞑaxin na alo Yerobowan, naxan Isirayila yamaan ti yulubi ligan ma.

16

¹ Alatala yi falan ti Nabi Yehu xa, Xanani a dii xemɛna, alogo a xa falani ito ti Basa xili ma, ² a naxa, “N na i rakelixi burun-burunna nin, n yi i findi n ma yamana Isirayila mangan na. Koni bayo i bata sigan ti Yerobowan ma kiraan xɔn, i yi n ma Isirayila yamaan ti yulubin ma, e yi n naxɔlɔ e yulubine fe ra, ³ nanara, n na ɛ raxɔrima nɛn, i tan nun i ya denbayana, n na ɛ ligama nɛn alo Nebati a dii xemɛn Yerobowan ma denbayana. ⁴ Iya denbayaan muxu yo faxa taani barene nan na donma, naxanye na faxa burunna ra, xɔline yi ne don.”

⁵ Basa kɛwali dɔnxɛne, a naxan liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁶ A to faxa, e yi a maluxun Tirisa taani, a dii xemɛna Ela nan ti a ꞑɔxɔni. ⁷ Nba, Alatala a falan naxan ti Basa nun a denbayaan xa na kii nin fata Nabi Yehu ra, Xanani a dii xemɛna, na masɔtɔ bun firin nan xɔn. A singena, naxan mi rafan Alatala ma, Basa nun a denbayaan na liga nɛn, e a raxɔlɔ e hakɛne ra, alo Yerobowan nun a denbayana. A firindena, Basa Yerobowan ma denbayaan naxɔri nɛn.

Ela, Isirayila mangana

⁸ Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ mɔxɔɲɛn nun sennindena Yuda xun na, Basaa dii xemɛna Ela yi findi mangan na Isirayila xun na, a yi mangayaan liga Tirisa taani ꞑꞂꞂ firin.

⁹ A walikɛɛn Simiri, yɛngɛ so wontorone fɔxɔ kedenna kuntigin yi yanfan so a ma. Na waxatini, Ela yi Tirisa taani, a yi a minma dɔlɔtɔyani, a yi Arasaa banxini, manga banxin kuntigina Tirisa yi. ¹⁰ Simiri yi fa, a yi Ela faxa, na liga Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ mɔxɔɲɛn nun solofereden nin Yuda yi. Simiri yi mangayaan tongo. ¹¹ A to findi mangan na a dɔxɔ mangayaan gbɛdeni, a yi Basaa denbayaan birin naxɔri, a mi xeme

yo lu a nii ra a ngaxakedenne nun a lanfane yɛ. ¹² Simiri yi Basaa denbayaan birin halagi, fata Alatala ra a falan naxan ti Basa xili ma Nabi Yehu xɔn, ¹³ na masɔtɔ Basa nun a dii xemɛna Ela yulubine nan xɔn e naxanye liga e nun e Isirayila ti naxanye liga fe ra, e Alatala raxɔlɔ suxure fufafune ra, Isirayilaa Ala.

¹⁴ Ela kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

Simiri, Isirayila Mangana

¹⁵ Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ mɔxɔɲɛn nun soloferedeni Yuda yi, Simiri yi findi mangan na Isirayila yi, a yi xi solofere ti mangayani Tirisa taani.

Isirayila ganla yi yitɔnxi Gibɛtɔn taan xili ma, Filisitine dɔxi dɛnaxan yi. ¹⁶ Sofane yi a mɛ a Simiri bata yi yanfan so mangan ma a yetɛɛn bata a faxa. Mafurɛn, Isirayila kaane birin yi lan a ma sofane daaxan kui, e yi kuntigina Omiri sugandi Isirayila mangan na. ¹⁷ Nayi, Omiri nun a ganla birin yi keli Gibɛtɔn taani, e yi sa Tirisa taan nabilin yɛngɛni. ¹⁸ Simiri to a to a taan bata yi suxu, a siga manga banxini, a manga banxin gan a xun ma. A faxa na kii nin ¹⁹ a yulubine fe ra a fe ꞑaxin naxanye liga Alatala yɛɛ ra yi, a fe ꞑaxin liga alo Yerobowan, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma.

²⁰ Simiri kɛwali dɔnxɛne, e nun a yanfan naxan so, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui.

²¹ Nayi, Isirayila yamaan yi taxun firinna ra. Yamaan fɔxɔ kedenna yi waxi Tibini, Ginati a dii xemɛn nan findi fe yi mangan na, fɔxɔ kedenna boden yi waxi Omiri nan xɔn. ²² Naxanye yi Omiri fɔxɔ ra ne yi nɔɔn sɔtɔ Ginati a diin Tibini fɔxɔrabirane ma. Tibini yi faxa, Omiri yi lu mangayani.

Omiri, Isirayila mangana

²³ Yuda Manga Asaa mangayaan ꞑꞂꞂ tonge saxan e nun kedenna Yuda xun na, nayi Omiri yi findi Isirayila mangan na. A ꞑꞂꞂ fu nun firin nan ti mangayani Isirayila xun na. A ꞑꞂꞂ sennin singe liga Tirisa taani.

²⁴ Omiri yi Samari गयाan sara Semeri ma gbeti fixɛn kilo tonge solofere ra, a taan ti na गयाan fari, a yi a xili sa Samari, fata Semeri xinla ra, गयाan kanna.

²⁵ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, Omiri yi na liga dangu naxanye birin bata yi dangu.

²⁶ A fe ɲaxin liga alo Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. E yi Alatala, Isirayilaa Ala raxɔlɔ suxure fufafune fe ra.

²⁷ Omiri kɛwali dɔnxɛne, a naxanye liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁸ Omiri to faxa, e yi a maluxun Samari taani, a dii xɛmɛna Axabi nan ti a ɲɔxɔni.

Axabi, Isirayila mangana

²⁹ Manga Asaa mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun solomasɛxɛdena Yuda xun na, Axabi, Omiri a dii xɛmɛn yi findi Isirayila mangan na, a yi ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun firin ti mangayani Isirayila xun na Samari taani.

³⁰ Koni naxan mi rafan Alatala ma, Omiri a diina Axabi yi na liga dangu manga singene birin na. ³¹ Axabi yi dangu Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan na yulubini. A yi Yesabele tongo ɲaxanla ra, Etabaali a dii tɛmɛna, Sidɔn kaane mangana. Axabi yi tubi Baali suxuren ma, a yi a xinbi sin a yɛtagi. ³² A yi saraxa gandena nde rafala Baali xa Baali batu banxin kui a naxan ti a xa Samari taani, ³³ Axabi mɔn yi Asera kide gbindonna bitin. Axabi mɔn yi a ɲaxin liga dangu Isirayila mangane birin na naxanye dangu a yɛɛ ra, a yi Alatala raxɔlɔ, Isirayilaa Ala.

³⁴ Axabi waxatini, Beteli kaan Xiyele mɔn yi Yeriko taan ti. Koni Nunu a diin Yosuwe dangan naxan ti fata Alatala ra, na yi raka-mali. Xiyele yi bɔnɔ a dii xɛmɛ singena Abirami yi, a to taan ti fɔlɔ. A bɔnɔ a bolokadaan Segubu yi, e to taan so dɛɛne ti.*

17

Nabi Eli

¹ Xɛmɛna nde yi na naxan yi kelixi Tisibi taani Galadi yamanani, a xili Eli, na yi a fala Axabi xa, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, Isirayilaa Ala, naxan ma walikɛ n na, xiila mi sɛ ɲɛɛ famatɔni itoe yi, tule mi fɛ, fɔ n na a yamari.” ² Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ³ “Keli be, i siga sogeteden binni, i luxun Keriti xuden dɛxɔn,

naxan Yurudɛn baan sogeteden binni. ⁴ I luma nɛn xude igen minɲɛ, n yi xaxane yamari e xa fa donseen na i xa.” ⁵ Alatala naxan fala Eli xa, a na liga, a sa dɔxɔ Keriti xuden dɛ Yurudɛn baan sogeteden binni. ⁶ Xaxane yi fama burun nun suben na xɔtɔnna nun ɲinbanna ra, a lu xude igen minɲɛ. ⁷ Koni waxatidi to dangu, xuden yi xara, amasɔtɔ tule mi fa yamanani.

Eli Sarepata taani

⁸ Nayi, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, ⁹ “Keli i siga Sarepata taani, Sidɔn dɛxɔn, i sa dɔxɔ na. N bata kaɲa gilɛna nde yamari a xa i balo.” ¹⁰ A yi keli, a siga Sarepata yi. A yi taan so dɛɛn lima, kaɲa gilɛna nde yi mɛnni yege fendeni. A yi a xili, a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, siga, i sa igedina nde ba n xa alogo n xa n min.” ¹¹ Naxanla yi siga, a sa igen ba. Eli mɔn yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, fa buru dungina nde ra n xa i yiin kui.” ¹² Naxanla yi a yabi, a naxa, “N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, i ya Ala. Buru mi n yii, murutu fujin ligaseen yɛ keden peen nan n yii goronni e nun turen siyadi fɛɲɛn kui. N yegen fenma na nan ma, n sa na rafala nxu nun n ma dii xɛmɛn xa, nxu a don, na xanbi ra nxu faxa.” ¹³ Eli yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama gaxu sɔnɔn, sa, a liga alo i a falaxi kii naxan yi. Koni buru dungidi rafala n xa singen, i fa a ra n xɔn, na xanbi ra i yi nde rafala i yɛtɛ xa e nun i ya dii xɛmɛna. ¹⁴ Amasɔtɔ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Murutun naxan goronna kui na mi ɲanɲɛ mumɛ e nun turen sa fɛɲɛn mi kui geɛ mumɛ, han Alatala tulɛn nafama bɔxɔn fari lɔxɔn naxan yi.’ ” ¹⁵ Naxanla yi siga. Eli naxan falaxi, a yi na liga. Nayi, donseen yi lu a yii waxati xunkuye, a tan nun a dii xɛmɛn xa, e nun Eli fan. ¹⁶ Murutun naxan yi goronna kui, na mi ɲan mumɛ! Ture fɛɲɛn fan mi kui geli na waxatini mumɛ, fata Alatalaa falan na Eli naxan ti.

Eli yi diin nakeli sayani

¹⁷ Na feene dangu xanbini, kaɲa gilɛna, banxi kannu dii xɛmɛn yi fura, a furen sɛnbɛn yi gbo ayi han a faxa. ¹⁸ Nayi, ɲaxanla na yi a fala Eli xa, a naxa, “Nanse

* 16:34: Na feen sɛbɛxi Yosuwe 6.26 kui.

fa i tan nun n tan tagi, Alaa muxuna? I faxi n konni Ala rakolondeni n yulubine nan ma ba alogo n ma diin xa faxes?" ¹⁹ Eli yi a yabi, a naxa, "I ya dii xemen so n yii." A yi a tongo a nga yii, a te a ra sangansoon koe ra, a yi yigiyaxi denaxan yi, a yi a rasa a saden ma. ²⁰ A yi Alatala maxandi, a naxa, "Alatala, n ma Ala, i fe jaxin nabe kana gilene ito ra ba, n yigiyaxi naxan konni, i yi a dii xemen faxes?" ²¹ Eli yi a sa diin fari sanja yi saxan, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, "Alatala, n ma Ala, n bata i mafan diini ito niin bira ayi." ²² Alatala yi Eli a maxandin yabi. A yi dii niin bira ayi, a yengi. ²³ Eli yi diin tongo, a siga a ra labe ra banxini, a yi a so a nga yii, a naxa, "A mato, i ya dii jexje." ²⁴ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, "N bata a kolon sonon a Alaa muxun nan i tan na, e nun Alatalaa falan naxan i de, jondin na a ra."

18

Eli nun Abadi

¹ Waxati xunkuye to dangu, tule fatareyaan jee saxandeni, Alatala yi falan ti Eli xa, a naxa, "Siga, i sa ti Manga Axabi yetagi, amasoto n tulen nafama nen boxo xaren fari." ² Eli yi siga alogo a xa sa ti Axabi yetagi.

Fitina kamen yi gbo Samari taani. ³ Axabi yi Abadi xili, a banxi kuntigina. Koni Abadi yi gaxu Alatala yee ra han! ⁴ Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi, Abadi yi nabi keme tongo, a yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, a yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ⁵ Axabi yi a fala Abadi xa, a naxa, "Siga yamanan tigine birin yi e nun xudene yi, yanyina nde sexena nde toma nen na yi, alogo en yi en ma soone nun gbaxalone* niin nakisi, en hayu mi fa luma sube faxes feen ma sonon." ⁶ E yi yamanani taxun e ra, a yisiga xinla ma, Axabi kedenna yi siga kira keden xon, Abadi fan kedenna yi siga kiraan boden xon.

⁷ Abadi mon yi kira tagi singen, Eli yi fa a ralan. Abadi to a kolon, a xinbi sin a yetagi, a yetagi yi lan boxon ma, a yi a fala a xa, a

naxa, "I tan na a ra ba, n kanna Eli?" ⁸ A yi a yabi, a naxa, "N tan na a ra. Siga, i sa falan ti i kanna xa, i naxa, 'Eli be.'" ⁹ Abadi yi a maxodin, a naxa, "N haken mundun ligaxi, alogo i xa n tan, i ya walikene so Axabi yii, a xa n faxes?" ¹⁰ N bata n kolo habadan Alatala yi, siya mi na, yamana mi na, n kanna mi xeraan nasigaxi denaxan yi i fendeni, e na a fala a xa, a i mi na yi, a yi yamanan nun siyaan nakoloma nen xa e mi i toxi. ¹¹ Iki, i bata yamarin fi n ma a n xa sa a fala n kanna xa a Eli be. ¹² Nayi, n na keli i fema, Alatalaa Nii Sarijanxina i xalima nen yire gbete yi, n mi denaxan kolon. N na sa Axabi rakolon, a mi i to, a n faxama nen. Anu Alatala batu muxu kendon nan n na xabu n ma dii joreyani. ¹³ E mi yi a fala i xa nun, n kanna, n naxan naba Yesabele yi Alatalaa nabine faxama waxatin naxan yi? N nabi keme tongo nen n yi e luxun tonge suulun suulun yeen ma faran firin na, n yi e baloma igen nun burun na denaxan yi. ¹⁴ Awa, iki, i a falama n xa a n xa a fala n kanna xa a Eli be yi. A n faxama nen!" ¹⁵ Koni Eli yi a yabi, a naxa, "N bata n kolo habadan Alatala yi, Alatala Senben Birin Kanna, n naxan batuma, n bata i xaxili ragidi, to yeteni n tima nen Axabi yetagi."

Eli nun Axabi

¹⁶ Abadi yi siga Axabi ralandeni, feen naxanye danguxi, a ne yeba a xa. Axabi yi siga Eli yetagi. ¹⁷ Axabi to Eli to tun, a yi a fala a xa, a naxa, "I tan na a ra ba, i tan naxan toro yaan nafaxi Isirayila ma?" ¹⁸ Eli yi a yabi, a naxa, "N mi Isirayila tere mumu! I tan nun i ya denbayaan na a ra, amasoto e bata tondi Alatalaa yamarine suxe, e yi Baali suxurene batu. ¹⁹ Iki Isirayila kaane birin malan n fema, Karemele गयाan fari, e nun Baali ki muxu keme naanin tonge suulunne, e nun Asera ki muxu keme naaninna naxanye e degema Yesabele a tabanla ra."

Eli Karemele गयाan fari

²⁰ Axabi yi xerane rasiga Isirayila muxune birin ma, a yi suxure kiine malan Karemele गयाan fari. ²¹ Nayi, Eli yi a maso yamaan birin na, a fala e xa, a naxa, "E luma e yete yifuye han waxatin mundun

* **18:5:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofanla na diin soto waxatin naxan yi.

yi? Xa Alatala nan Ala ra, ε bira a fəxə ra. Koni, xa Baali na a ra, ε bira na fan fəxə ra.” Yamaan mi a yabi sese ra. ²² Eli yi a fala yamaan xa, a naxa, “N kedenna nan luxi Alatalaa nabine ra. Baali ki muxun kεmε naanin tonge suulun nan be. ²³ E xa tura firin so nxu yii, Baali ki muxune xa tura keden sugandi e yetε xa, e yi a yisεge, e a sa yegene fari, hali tεε mi sa, n fan yi turaan bonni sεge, n yi a sa yegene fari, hali tεε mi sa. ²⁴ E xa e ala maxandi a xinla ra, n fan yi Alatala maxandi a xinla ra. Ala sensenna maxandine rasuxε nεn a tεen nadεge.” Yamaan birin yi a fala, e naxa, “Nxu tinxi.”

²⁵ Nayi, Eli yi a fala Baali ki muxune xa, a naxa, “E tura keden sugandi, ε singe yi a yitən, amasətə ε tan nan wuya. Na xanbi ra, ε yi ε ala maxandi a xinla ra, koni ε nama tεε sa ε yegene yi.” ²⁶ E turaan naxan so Baali ki muxune yii, e yi na tongo, e yi a yitən saraxan na, e yi Baali maxandi a xinla ra keli xətənni han yanyi tagini saraxan gan feen na. E yi sənxxə, e naxa, “Baali nxu yabi!” E yi faren bodonma e kiden yetagi e naxan ti, koni e mi yabi xui sətə. ²⁷ Yanyi tagin masoni, Eli yi lu e mageε, a naxa, “E gbelegbele jaxi ra! Ala to a tan na, yanyina nde i ya lima, a a mirima fena nde ma, hanma a wali gbεte ra, xa na mi a ra, a sa safarin na, hanma a xima, a xulunma nεn.” ²⁸ Baali ki muxune yi gbelegbele e xuini texin na pore, e lu e maxəle silanfanne nun tanbane ra han wunli mini e fatine ma alo e namunna kiina. ²⁹ Yanyi tagin to dangu, e lu feene falε han jınbanna saraxa ba waxatini. Koni Baali xui mi mε, e mi yabi sətə a ra, a taxamaseri mi to.

³⁰ Nayi, Eli yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “E maso n na.” Yamaan birin yi e maso a ra. Eli yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan bata yi kala. ³¹ A yi gεmε fu nun firin tongo Yaxubaa dii xεmεne bənsən fu nun firinne yatεna. Alatala bata yi falani ito ti Yaxuba naxan xa, a naxa, “I xili bama nεn Isirayila.” ³² Eli yi saraxa ganden nafala Alatala xa na gεmε fu nun firinne ra. A yi folon ge saraxa ganden nabilinni, igen litiri tonge saxan jəxən nəε sε naxan kui. ³³ A yi yegene yelan, a turani xaba a dungi dungin na, a yi a sa yegene fari. ³⁴ A mən yi

a fala, a naxa, “E fεjε naanin nafe igen na, ε yi a bəxən saraxan nun yegene fari.” A yi a fala, a naxa, “E mən xa a liga keden.” E mən yi a liga a firinden. A yi a fala, a naxa, “E mən xa a liga a saxanden.” E mən yi a liga a saxanden. ³⁵ Igen yi dəxxə yire sarijanxin nabilinni han a folon nafe.

³⁶ Saraxan yi daxa a ba waxatin naxan yi, Nabi Eli yi a maso, a fala, a naxa, “Alatala, Ibrahima nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala. Muxune xa a kolon to, a i tan nan Ala ra Isirayila yi, a i ya walikεen nan n na, a n feni ito ngaan ligaxi i ya falan xən. ³⁷ N yabi, Alatala, n yabi, alogo yamani ito xa a kolon a i tan, Alatala nan Ala ra. Na kiini, i yi a liga, e tubi i ma e bəjεni.”

³⁸ Alatalaa tεen yi godo, saraxan nun yegene nun gεmεne nun bəxəna, a yi e birin gan, igen naxan yi folon na, a na xəri. ³⁹ Yamaan birin na to waxatin naxan yi, e xinbi sin, e yetagin yi lan bəxən ma, e yi a fala, e naxa, “Alatala nan Ala ra! Alatala nan Ala ra!” ⁴⁰ Eli yi a fala e xa, a naxa, “E Baali suxure ki muxune suxu, e sese nama siga.” E yi e suxu. Eli yi e ragodo Kison xuden dε, a sa e kəε raxaba mənni.

Tulen mən yi fa

⁴¹ Eli yi a fala Axabi xa, a naxa, “Te, i dεge, i min, amasətə n tulen xuiin mεma.” ⁴² Axabi yi te, a sa a dεge, a min. Koni, Eli tan yi te Karemele गयाan xuntagi, a sa a felen dənaxan yi han bəxən ma, a yi a yetagin lu a xinbine longonna ra, ⁴³ a yi a fala a walikεen xa, a naxa, “Te, i yεε rasiga fəxə igen binni.” Walikεen yi te, a mato, a xεte, a naxa, “Sese mi na.” Sanja yi solofere Eli a rasigama a matoden. ⁴⁴ A sanja yi soloferedeni, walikεen yi a fala, a naxa, “Kundadin nan tema fəxə igen binni, a xurun alo yii kuina.” Nayi, Eli yi a fala a xa, a naxa, “Siga i sa a fala Axabi xa, a a xa a soone yitən, a godo benun tulen xa a yεε rasa be.” ⁴⁵ Waxatidi, tulen yi fərw ayi, foyen yi fa, tule gbeen yi fa. Axabi yi te a wontoron kui, a siga Yεsεreli taani. ⁴⁶ Eli sigamatəən yi a tagixidin xidi, Alatala sənben yi godo a ma, a siga a giye mafuren, a yi dangu Axabi a wontoron na han Yεsεreli taan so dεna.

19

Eli yi a gi Horebe geyaan fari

¹ Eli naxan birin liga, Axabi yi na fala Yesabele xa, Eli a suxuren ki muxune birin faxes silanfanna ra kii naxan yi. ² Yesabele yi xeraan nasiga Eli ma a faladeni a xa, a naxa, "Alane xa n suxu e jaxun birin yi, xa n mi i niin liga alo i e birin niine ligaxi kii naxan yi benun waxatini ito xa a li tila." ³ Eli to na me, a keli a siga alogo a xa a niin nakisi. A yi fa Beriseba taani Yuda yamanani, a yi a walikɛɛn lu mɛnni. ⁴ Na xanbi ra, a sigan ti yanyi keden tonbonni, a sa dɔxɔ wudi bilidina nde bun ma, a yi a fala Ala xa, a naxa, "A bata radangu ayi! Iki Alatala, n niin tongo, amasɔtɔ n mi dangun benbane ra." ⁵ A sa wudi binla bun, a xi. Malekana nde yi a yiin din a ra, a yi a fala a xa, a naxa, "Keli, i dɛge." ⁶ A yɛɛn nabi a dɛxɔn ma burun ganxin gɛmɛ wolonna ma, na saxi a fɛma, e nun igelengenna yɛ keden. A to yelin a dɛgɛ, a min, a mɔn yi a sa. ⁷ Koni Alatalaa malekan mɔn yi fa, a yiin din a ra, a fala a xa, a naxa, "Keli i dɛge, amasɔtɔ i sigadeni kuya." ⁸ Nayi, Eli yi keli, a dɛge, a min, na donseen sɛnbɛn naxan fi a ma, a yi sigan ti xi tonge naanin kɔɛ tonge naanin han Horebe geyaan fari, Alaa geyana.

Eli Horebe geyaan fari

⁹ A sa so faranna nde ra mɛnni, a kɔɛɛn nadangu na. Nayi, Alatala yi falan ti a xa, a naxa, "Eli, nanfera i be?" ¹⁰ A yi a yabi, a naxa, "Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxes feen na." ¹¹ Alatala yi a fala a xa, a naxa, "Mini, i ti geyaan fari Alatala yetagi. N tan danguma nɛn na yi." Alatala yɛɛ ra, foye gbeen yi mini, a geyane raxuya ayi, a gɛmɛne yibɔ, koni Alatala mi yi foyeni. Foyen to dangun, bɔxɔn yi xuruxurun, koni Alatala mi yi bɔxɔ xuruxurunni. ¹² Bɔxɔn xuruxurunna danguxina, tɛɛn yi mini, koni Alatala mi yi tɛɛni. Tɛɛn to dangun, jɔnunɔjɔnun xui jaxumɛdin yi mini. ¹³ Eli to na me a yi a yetagin luxun a doma gbeen bun, a mini, a ti faranna

so dɛɛn na. A yi xuina nde me naxan a fala a xa, a naxa, "Nanfera i be Eli?" ¹⁴ A yi a yabi, a naxa, "Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna, i rafan n ma han! Isirayila kaane bata e me i ya layirin na, e yi i ya saraxa gandene kala, e yi i ya nabine faxes silanfanna ra, n keden peen nan fa luxi, e mɔn katama n fan faxes feen na." ¹⁵ Koni, Alatala yi a fala a xa, a naxa, "Siga, i xɛtɛ keden na tonbonni, han Damasi taani, i na so, i turen susan Xasayelexunna ma alogo a xa findi Arami mangan na." ¹⁶ I turen susan Nimisi a dii xɛmɛn Yehu fan xunna ma alogo a xa findi Isirayila mangan na, i mɔn yi turen susan Elise fan xunna ma a xa findi nabiin na i jɔxɔni, Elise naxan findixi Safati a dii xɛmɛn na naxan kelixi Abeli-Mehola yi. ¹⁷ Nayi, Ala yaxun naxanye na e sɔtɔ Xasayelexa silanfanna ra, Yehu yi ne faxes. Naxanye na e sɔtɔ Yehu a silanfanna ra, Elise yi ne faxes. ¹⁸ Koni, n muxu wuli solofere luma nɛn Isirayila yi, naxanye mi e xinbi sinxi Baali bun, e mi a suxuren sunbu."

Eli yi Elise sugandi a jɔxɔni

¹⁹ Eli yi siga mɛnni, a yi Safati a dii xɛmɛna Elise li xɛɛ biini, e nun xɛɛ bi jingen mɔxɔjɛn nun naanin naxanye yi xidixi firin firin yɛɛn ma. A tan nan yi a mɔxɔjɛn nun naanin firin dɔnxɛne rawalima. Eli yi a maso a ra, a doma gbeen woli a ma. ²⁰ Nayi, Elise yi a jingene lu na, a yi a gi Eli fɔxɔ ra, a naxa, "A lu yandi, n bata i mafan, n xa sa nga nun n fafe sunbu, n yi fa lu birɛ i fɔxɔ ra." Eli yi a yabi, a naxa, "Siga. N fena nde ligaxi i ra nɛn ba?" ²¹ Elise yi xɛtɛ a xɛɛn ma, a yi fa a turaan firin tongo, a e ba saraxan na, a e suben jɔn jingene rawali wudin na, a na suben so muxune yii. Na xanbi ra, a keli, a bira Eli fɔxɔ ra, a findi a walikɛɛn na.

20

Ben-Hadada yi Samariyɛngɛ

¹ Ben-Hadada, Arami mangan yi a ganla birin malan a fɛma. Manga tonge saxan e nun firin nan yi a fɔxɔ ra, e nun e soone, e nun e yɛngɛ so wontorone, e sa Samari taan nabilin, e a yɛngɛ. ² A yi xɛrane rasiga taani Axabi ma, Isirayila mangana. ³ E yi a fala a xa, e naxa, "Ben-Hadada naxa iki, 'I ya

wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya naxalan fajine nun i ya dii fajine.’ ” ⁴ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “N bata i ya yamarine suxu, mangana, n kanna. N bata n yete so i yii e nun n gbeen naxan birin na.” ⁵ Xerane mon yi xete, e yi a fala Axabi xa, e naxa, “Ben-Hadada naxa iki: ‘N bata a fala i xa, a i xa i ya wure gbeti fixen nun i ya xemaan so n yii, e nun i ya naxanle nun i ya diine. ⁶ Nayi, waxatini ito yi tila, n nan n ma walikene rasigama nen i konni, e yi sa i ya banxin yegetere e nun i ya walikene banxine, naxan birin i yii a kendena e a tongoma nen, e a xali.’ ”

⁷ Isirayila mangan yi yamanan fonne birin xili, a a fala e xa, a naxa, “E a mato ki faji xemeni ito wama en ma toron nan xon, a bata yi xeraan nafa n ma naxanle nun n ma diine maxilideni n na e nun n ma wure gbeti fixen nun n ma xemana, n mi tondi a sese ma.” ⁸ Yamaan nun fonne birin yi a fala Axabi xa, e naxa, “I nama i tuli mati a ra, i nama tin.” ⁹ Mangan yi yabini ito ti Ben-Hadada a xerane xa, a naxa, “E a fala mangan xa, n kanna, e naxa, ‘I naxan birin maxilixi n na a foloni, n na ligama nen, koni i naxan birin maxilixi iki n mi noe na lige.’ ” Xerane yi siga, e na yabin fala Ben-Hadada xa.

¹⁰ Ben-Hadada mon yi xeraan nasiga a faladeni Axabi xa, a naxa, “Alane xa n natoron e naxun birin yi xa n burunburunna gbee lu Samari taani naxan n foxarabirane yiine rafe.” ¹¹ Isirayila mangan yi a yabi, a naxa, “E Ben-Hadada rakolon sandani ito ma, e naxa, ‘Naxan a yitonma yenge so xinla ma, na nama a kanba fo naxan bata yelin yengen soe.’ ”

¹² Ben-Hadada na yabin sotoma waxatin naxan yi, e nun a mangane, e yi minma bubun kui, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E yiton.” E yi e yiton taan xili ma.

Axabi a xunna yeren folona

¹³ Koni nabina nde yi a maso Isirayila Manga Axabi ra, a yi fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bata gali gbeeni ito to ba? To yeteni n na a soma nen i yii, alogo i xa a kolon a n tan nan Alatala ra.’ ” ¹⁴ Axabi yi a maxadin, a naxa, “Na fatama nde ra?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Fata

sofa foningene ra yamana kanne naxanye ye matongoxi.’ ” Axabi mon yi a maxadin, a naxa, “Nde yengen foloma?” Nabiin yi a yabi, a naxa, “I tan.” ¹⁵ Nayi, Axabi yi sofa foningene malan a yetagi yamana kanne naxanye ye matongoxi, naxanye yate yi kemε firin tonge saxan e nun firin na. A mon yi Isirayila ganla sofane fan malan a yetagi, naxanye yate yi wuli solofere ra.

¹⁶ E yi mini yanyi tagini. Ben-Hadada yi a dolotoyani bubune kui e nun a manga tonge saxan e nun firinna naxanye fa a malideni. ¹⁷ Sofa foningene singe yi mini. Ben-Hadada yi xibarun fenne rasiga, alogo a xa a kolon feen naxan danguma. E fa a fala a xa muxune bata mini Samari taani. ¹⁸ Ben-Hadada yi a fala, a naxa, “Xa e minixi boje xunbenla nan xilima, e e jeje ne suxu, xa e minixi yenge so xinla nan ma, e e jeje ne suxu.” ¹⁹ Sofa foningene nun ganla naxan yi biraxi e foxo ra, ne yi mini taani. ²⁰ Birin yi a gbee yaxu faxes, Arami kaane yi e gi. Isirayila yi bira e foxo ra. Arami manga Ben-Hadada yi a yete rakisi soon fari, e nun soo ragina ndee. ²¹ Isirayila mangan yi mini, a yi a soone faxes, a wontorone kala, a yi bono gbeen sa Arami kaane ma.

²² Nayi, nabiin yi a maso Isirayila mangan na, a a fala a xa, a naxa, “I wekile, i miri ki faji, i lan i xa naxan liga, amasoto jeε famatwon waxatini ito yi, Arami mangan mon fama nen i yengedeni.”

Isirayila kaane mon yi Arami kaane no yengeni

²³ Arami mangana walikene yi a fala a xa, e naxa, “E ala, geyane ala na a ra, nanara e senben gbo en xa. Koni en na e yenge lanbanni, waxatina nde en senben gboma nen e xa menni. ²⁴ Iki i mon xa ito liga. I xa i ya mangane ba ganla xun na, i yi yamana kanne dexo e joxoni. ²⁵ I tan xa ganla nde malan naxan senben gbo alo i bonoxi naxan yi, a soone yatene xa lan e nun a yenge so wontorone yatene xa lan. Na xanbi ra, en yi e yenge lanbanni, en na a toε xa en senben mi gboε ayi e xa.” A yi e xuiin name, a na liga.

²⁶ Neε nenen to a li, na waxati kedenni, Ben-Hadada yi Arami kaane malan a

yɛtagi, a te Afeki taani Isirayila yɛngɛdeni. ²⁷ Axabi fan yi Isirayila kaane malan a yɛtagi, e donseene sɔtɔ, e siga Arami kaane yɛngɛdeni. Isirayila kaane yi e ganla daaxaden nafala Arami kaane yɛtagi. Isirayila kaane yi maligaxi sii kuru firinna nan na, koni Arami kaane tan yi yamanan nafexi.

²⁸ Nabiin mɔn yi a maso, a yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Arami kaane to yi a falama fa fala Alatala, geyane ala na a ra, lanbanna ala mi a ra, nanara n yama gbeen i to birin sama nɛn i sagoni, ɛ yi a kolon a Alatala nan n tan na.’ ” ²⁹ E lu malanxi e bode yɛtagi xi solofere. Xi soloferede lɔxɔni, yɛngɛn yi fɔlɔ, Arami sofaan naxanye yi e sanni, Isirayila kaane yi ne wuli kɛmɛ faxa lɔxɔ kedenni. ³⁰ A dɔnxɛne yi e gi Afeki taani, wuli mɔxɔnɛn nun soloferen naxan yi luxi, taan nabilinna yinna yi bira ne fari.

Na waxatini, Ben-Hadada yi a gi, a siga taani, a lu luxunxi banxin konkona nde kui. ³¹ A walikɛne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a mɛ a Isirayila yamaan mangan hɛnan han! Nxu xa kasa bɛnbɛnla ndee xidi nxu ra, nxu lutina ndee xidi nxu kɔɛ ra, nxu siga Isirayila mangan fɛma. Yanyina nde, nxu na a mafan i xa, a mi i faxama.” ³² E yi kasa bɛnbɛnle xidi e ra, e lutine xidi e kɔɛ ra, e siga Isirayila mangan fɛma. E yi a fala a xa, e naxa, “I ya walikɛn Ben-Hadada bata i mafan, a naxa, ‘N bata i mafan, n niin nakisi.’ ” Axabi yi yabin ti, a naxa, “A mɔn a nii ra? Ngaxakedenna na a ra.” ³³ Ben-Hadada a xɛrane yi a to a fala faɲin nan yi na ra, e mafura a faladeni, e naxa, “I ngaxakedenna nan Ben-Hadada ra.” Axabi yi a fala e xa, a naxa, “ɛ siga, ɛ sa fa a ra n fɛma.” Ben-Hadada yi fa a fɛma, Axabi yi a rate a wontoron kui. ³⁴ Ben-Hadada yi a fala a xa, a naxa, “N fafe taan naxanye tongo i fafe yii, n ne raxɛtɛma nɛn i ma. I nɔɛ yulayaan nabɛ Damasi taani alo n fafe yi a rabama kii naxan yi Samari taani.” Axabi yi a fala a xa, a naxa, “N tan i bɛɲinma nɛn, i siga, koni fɔ en layirin xidi.” A yi layirin xidi e tagi, a yi a bɛɲin, a siga.

Nabiin yi Axabi a tantanna fala

³⁵ Nabi ganla nabina nde yi a fala a lanfaan xa, a naxa, “Alatala yamarin xɔn ma, n bata i mafan, n bɔnbɔ.” Koni na xɛmɛn yi tondi a bɔnbɛ. ³⁶ Nabiin yi a fala, a naxa, “Bayo i mi Alatala yamarin suxi, i na keli n fɛma waxatin naxan yi, yatana i faxama nɛn.” Na xɛmɛn to keli a fɛma, yatana nde yi naralan a ra, a yi a faxa.

³⁷ Nabiin yi xɛmɛ gbɛtɛ li, a yi a fala, a naxa, “N bata i mafan, n bɔnbɔ.” Na xɛmɛn yi a bɔnbɔ, a yi a maxɔlɔ. ³⁸ Nabiin yi sa dɔxɔ mangana kiraan na, a yɛɛn maxidi dugi dungin na alogo a nama a kolon. Na xanbi ra, a sa ti kiraan na Manga Axabi danguma dɛnaxan yi.

³⁹ Mangan dangumatɔna, nabiin yi gbelegbele a fɔxɔ ra, a naxa, “N yi yɛngɛni waxatin naxan yi, muxuna nde yi mini kuruni a fa kasorasa keden na n xɔn, a yi a fala n xa, a naxa, ‘Xɛmɛni ito ramara n xa. Xa a gi, i tan nan findima a ɲɔxɔn na, xanamu, i gbɛti fixɛn kilo tonge saxan nun naanin so n yii.’ ” ⁴⁰ Koni n yi yɛɛ gbaxi ayi be binna nun be binni waxatin naxan yi, xɛmɛn yi a gi.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “I ya kitin nan na ra, i yɛtɛɛn bata a fala.” ⁴¹ Mafurɛn, nabiin yi dugi dungin ba a yɛɛne ma, Isirayila mangan yi a kolon a nabina nde na a ra. ⁴² Nayi, a yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo n xɛmɛn naxan faxa fe ragidixi, i bata na bɛɲin, i tan yɛtɛɛn nan faxama a ɲɔxɔni, i ya yamaan yi faxa a yamaan funfuni.’ ” ⁴³ Isirayila mangan yi xɛtɛ a konni Samari taani, a kɔntɔfilixi, a xaminxi.

21

Axabi yi tin Naboti faxan ma

¹ Na feene dangu xanbini, xɛmɛna nde yi Yɛsɛreli yi, a xili Naboti, manpa bili nakɔɔn yi a yii Axabi a manga banxin dɛxɔn, Samari mangana. ² Lɔxɔna nde, Axabi yi a fala Naboti xa, a naxa, “I ya manpa xɛɛn naxan n ma manga banxin fɛma, a so n yii, n xa a findi sabidi nakɔɔn na, n manpa xɛɛ faɲin gbɛtɛ soɛ i yii, hanma xa a i kɛnɛn, n na sara gbɛti fixɛn na.” ³ Koni Naboti yi Axabi yabi, a naxa, “Alatala xa n natanga n benbane kɛɛn soon na i

yii.” ⁴ Axabi xələxin mənəxin yi so banxini Naboti Yəserele kaana falana fe ra, a a mi a benbane kēen soma a yii. A sa a sa, a yetagin luxun, a mi wa sese don fe xən. ⁵ A naxanla Yesabele yi fa a fəma, a yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera i niini naxuxi i ma, i mi i dēgema mume?” ⁶ A yi a yabi, a naxa, “N falan tixi Naboti Yəserele kaan nan xa, n naxa, ‘I ya manpa xēen sara n ma gbetin na, xa i nu wa, n manpa xēe gbete so i yii a naxən na.’ ” ⁷ Nayi, a naxanla Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “Iki, i tan nan mangayani Isirayila yi ba? Keli i dēge, i bənen yi sēwa, n tan Naboti Yəserele kaana manpa xēen soma nən i yii.”

⁸ A bataxine sēbe Manga Axabi xinla ra a mangana taxamasenna sa e ma, Naboti taan naxan yi, a yi e rasiga na fonne nun a kuntigine ma. ⁹ A yi sēbexi bataxine kui, a naxa, “E a fala yamaan xa soqe keden sunna suxu, ε Naboti dōxo muxu gbee dōxōdeni yamaan tagi. ¹⁰ E xalabanten firin dōxo a dēxən naxanye a tənēgema, a a bata Ala nun mangan danga. Na xanbi ra, ε a xali taa xanbin na, ε a magələn gēmen na han a fəxa.”

¹¹ Yesabele yamarin naxan fi bataxine kui, Naboti a taan fonne nun kuntigine yi na liga. ¹² E yi a fala a yamaan xa sun, e Naboti dōxo na yamaan yēe ra, ¹³ xalabanten firinne fan yi fa, e dōxo Naboti dēxən. Na xalabanten firinne yi seren ba Naboti xili ma yamaan yetagi, e naxa, “Naboti bata Ala nun mangan danga.” Mafuren, e yi a xali taa xanbin na, e a magələn gēmen na han a fəxa. ¹⁴ Nayi, taan kuntigine yi xeraan nasiga Yesabele ma, a Naboti magələnxi gēmen nan na han a fəxa.

¹⁵ Yesabele na mē waxatin naxan yi, a sa a fala Axabi xa, a naxa, “Naboti Yəserele kaan tondi manpa bili xēen naxan sarē i ma gbeti na, na manpa bili xēen findi i gbeen na. A bata fəxa.” ¹⁶ Axabi a mēxina, a Naboti bata fəxa, a yi siga a manpa bili nakəni, a findi a gbeen na.

Ala yi Axabi nun Yesabele yalagi

¹⁷ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ¹⁸ “Siga Axabi fəma, Isirayila mangan naxan dōxi Samari taani.

A sa Naboti a manpa bili nakəni, a sigaxi naxan findideni a gbeen na. ¹⁹ Sa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata xēmēna nde fəxa. I mən yi fa a yii seene tongo.’ Na xanbi ra, i mən xa a fala a xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: Barene Naboti wunla makənxi dēnaxan yi, barene i fan yetēen wunla makənma mēnna nin.’ ” ²⁰ Eli yi siga na xerani badeni Axabi xa. Axabi yi a fala a xa, a naxa, “I bata n to ba, i tan n yaxuna?” Eli yi a yabi, a naxa, “On, n bata i to. Amasəto naxan mi rafan Alatala ma, na rabaan bata i kēnen. ²¹ Ala naxa, ‘N tərən nafama i ma nən. N na i raləma ayi nən, xēmēn naxan birin Axabi a denbayani, n ne raxəri. Naxanye i mabinni, ne birin bama i yii nən, konyine nun xərəne Isirayila yi. ²² N na i ya denbayaan suxuma nən alo n Nebati a dii xēmēn Yerobowan ma denbayaan suxu kii naxan yi, e nun Axiyaa dii xēmēn Basaa denbayana. N na ligama nən amasəto i bata n naxələ gbeen ti, i yi Isirayila kaane ti yulubin ma.’ ” ²³ Alatala mən yi falan ti Yesabele fan xili ma, a naxa, ‘Barene Yesabele donma nən Yəserele taan nabilinna yinna sanna xən ma. ²⁴ Axabi a denbayaan muxun naxanye na fəxa taani, barene nan ne donma. Naxanye na fəxa xēen ma, xəline nan ne donma.’ ”

²⁵ Muxu yo mi na naxan a ragidi a xa Alatala rapaxu feen naba alo Axabi. A naxanla Yesabele nan a radin. ²⁶ A yi haramu feene ligama, a yi suxurene batuma alo Amorine yi a ligama kii naxan yi, Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yēe ra.

²⁷ Axabi to Eli a falane mē, a yi a dugine yibə, a kasa bēnbēnla so a ma sununi, a sun. E nun na kasa bēnbēnla nan yi e sama, a yi sigan tima yete magodoni. ²⁸ Alatala yi falan ti Eli Tisibi kaan xa, a naxa, ²⁹ “I bata a to Axabi a yete xurunxin n yetagi kii naxan yi? Bayo a bata a yete xurun n xa, n mi tərəyaan nafama a waxatini, a fama a diina waxatin nin, n tərəyaan nafa a denbayaan ma.”

22

Axabi yi wa Ramoti tongo feni

Taruxune Firinden 18.1-3

¹ Nēe firin yi dangu, yēngən mi so Arami nun Isirayila tagi. ² Nēe saxandena, Yuda

manga Yosafati yi siga Isirayila mangan fema. ³ Isirayila mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, “E a kolon Ramoti taan Galadi yamanani, en gbeen na a ra! Nan-fera en sikema a tongo feen na Arami mangan yii?” ⁴ A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I sigε n fəxə ra Ramoti taani Galadi yamanani yenge sodeni ba?” Yosafati yi Isirayila mangan yabi, a naxa, “I tan nun n tan keden na a ra, n ma yamaan nun i ya yamana, n ma soone nun i ya soone.”

*Waliyine yi xunnayerenna fe fala
Taruxune Firinden 18.4-11*

⁵ Na xanbi ra, Yosafati mən yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Alatala maxədin singen.” ⁶ Isirayila mangan yi waliyine malan, kemε naanin jəxən, a yi a fala e xa, a naxa, “En lan en sa yengen so Ramoti taani Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina a soma nən mangan yii.” ⁷ Koni Yosafati yi a maxədin, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi fa be yi ba, en nə Alatala maxədinjε naxan xən ma?” ⁸ Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, “Keden mən na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasəto a fe jaxin nan tun falama n xa, a fajin mi na mumε! A xili Mikahu, Yimilaa dii xεmεna.” Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Mangan nama falan ti na kiini.” ⁹ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, “Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xεmεna.”

¹⁰ Isirayila mangan nun Yuda manga Yosafati birin yi dəxi e mangaya gbədene yi lonna ma Samari taan so dεen na, e maxidixi e mangaya dugine yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹¹ Sedeki, Kenan ma dii xεmεn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I Arami kaane bənbəma fenni itoe nan na han i yi e raxəri.’” ¹² Waliyine birin yi feene fala, e naxa, “Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nən sətəma nən, Alatala a soma nən mangan yii.”

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Taruxune Firinden 18.12-27*

¹³ Xeraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, “Waliyine birin bata lan a ma, e fe fajine fala mangan xa, i yitən

i siga alo e tan. I fan yi sa fe fajin fala!” ¹⁴ Koni, Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata n kələ habadan Alatala yi, Alatala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa.”

¹⁵ Mikahu to fa mangan fema, mangan yi a maxədin, a naxa, “En lan en sa Ramoti taan yenge Galadi yamanani, hanma en lan en yi a lu na?” Mikahu yi a yabi, a naxa, “Siga, i nən sətəma nən, Alatala a soma nən mangan yii.” ¹⁶ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N na i rakəle Alatala yi sanja ma yoli fa fala i xa jəndin nan gbansan fala n xa?” ¹⁷ Mikahu yi a yabi, a naxa, “N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na, Alatala mən yi fa a fala, a naxa, ‘Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xεte a konni bəjεsani!’” ¹⁸ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa? A mi fe fajin falama n xun ma mumε! A fe jaxin nan tun falama.”

¹⁹ Nayi, Mikahu mən yi a fala, a naxa, “I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dəxi a mangaya gbədēni, maleka ganla tixi a fema, a yiifanna nun a kəmenna ma. ²⁰ Alatala yi a fala, a naxa, ‘Nde Axabi mayendenma alogo a xa siga Ramoti taan yengedēni Galadi yamanani, a faxa?’ Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbεte fala. ²¹ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N tan nə a mayendenjε nən.’ Alatala yi a fala a xa, a naxa, ‘Kiin mundun yi?’ ²² A yi a yabi, a naxa, ‘N minima nən, n wulen naso a waliyine birin dε.’ Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I a mayendenma nən, i yi a nə. Siga, i sa na liga.’ ²³ Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen naso ne birin dε. Alatala bata a ragidi a xa jaxankatan nafa i ma.”

²⁴ Nayi, Kenan ma dii xεmεn Sedeki yi a maso, a yi Mikahu dεen garin, a yi a magele, a naxa, “Alatalaa malekan sigaxi kiraan mundun xən, a to keli n fema, a wule falan ti i xa?” ²⁵ Mikahu yi a yabi, a naxa, “I na i luxun konkon kui i ya banxini ləxən naxan yi, i a kolonma nən.” ²⁶ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Mikahu suxu, i siga a ra Amən fema, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xεmεna. ²⁷ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Mangana ito nan falaxi, a naxa a ε xa xεmēni ito sa kasoon na, ε yi a

balo buru xaren nun igen na, han n yi xete kendeanyi.’ ” ²⁸ Mikahu yi a fala, a naxa, “Xa i xete kendeanyi nun, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi.” A mon yi a fala, a naxa, “E tan yamaan birin xa e tuli mati.”

*Manga Axabi yi faxa yengeni
Taruxune Firinden 18.28-34*

²⁹ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ³⁰ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, “N xa n maxidi alo muxu gbete, n siga yengeni, koni i tan, i maxidi i ya mangaya dugine yi.” Nayi, Isirayila mangan yi a maxete, a siga yengeni. ³¹ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yenge so wontoro kuntigi tonge saxan e nun firinna ma, a naxa, “E nama muxu yo yenge fo Isirayila mangan tun.” ³² Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi sonxon nate. ³³ Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila manga mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³⁴ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan li makantan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo.” ³⁵ Yengen yi jaxu ayi na loxoni. Mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi, a faxa jinbanna ra. A maxoloden wunla bata yi boxon a wontoron kuiin birin yi. ³⁶ Sogen bira waxatini, e sonxo sonxoni te ganla daaxadeni, e naxa, “Birin xa siga a taani, a konni.” ³⁷ Nayi, mangan yi faxa, e fa a binbin na Samari taani, e yi a maluxun.

³⁸ E to wontoron maxa Samari ige doxadeni, barene yi Axabi wunla kon, yalundene yi e maxa na, fata Alatalaa falan na.*

³⁹ Axabi kewali donxene, a naxanye birin liga, a sama jin manga banxin naxan ti, e nun a taan naxanye birin ti, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ⁴⁰ Axabi to faxa, a dii xemena Axasiya nan ti a joxoni.

Yosafati, Yuda mangana

Taruxune Firinden 20.31-21.1

⁴¹ Asaa dii xemena Yosafati yi findi Yuda mangan na, Isirayila manga Axabi a mangayaan jee naaninden. ⁴² Yosafati findi mangan na a jee tonge saxan e nun sulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusalem yi jee moxonen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii temena. ⁴³ A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bepin, a fe fapin liga Alatala yee ra yi. ⁴⁴ Koni, a mi taan kidene kala, muxune mon yi lu sigen saraxane badeni menne yi e nun wusulan ganden. ⁴⁵ Baje xunbenla yi lu Yosafati nun Isirayila mangan tagi.

⁴⁶ Yosafati kewali donxene, a wakenen nun a yengene, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ⁴⁷ A yi kide kii xemene yalundene ba a yamanani, naxanye mon yi na xabu a fafe Asaa waxatini. ⁴⁸ Manga mi yi fa Edon yamanani na waxatini, fo Yuda mangana muxu sugandixin gbansan. ⁴⁹ Yosafati yi kunkin gbeene rafala, alogo e xa siga Ofiri yamanani xema feen na, koni e mi fa siga, bayo kunkine kala nen Esion-Gebere yi. ⁵⁰ Nayi, Axabi a dii xemena Axasiya yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I waxi nen n ma walikene xa siga i gbeene foxo ra kunkine kui?” Koni, Yosafati mi tin. ⁵¹ Yosafati to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemena Yehorami nan ti a joxoni.

Axasiya, Isirayila mangana

⁵² Axabi a dii xemena Axasiya yi findi Isirayila mangan na Samari taani, Yuda manga Yosafati a mangayaan jee fu nun solofereden. Axasiyaa mangayaan naba nen jee firin Isirayila xun na. ⁵³ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen, a sigan ti a jaxin na alo a fafe nun a nga e nun alo Manga Yerobowan, Nebati a dii xemena, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ⁵⁴ A yi Baali suxuren batu, a yi a xinbi sin a bun ma, a yi Alatala raxolo, Isirayilaa Ala, alo a fafe a liga kii naxan yi.

* **22:38:** Na feen sebexi Mangane Singen 21.19 kui.

Mangane Firindena Yuda nun Isirayila Mangane Fe Taruxuna

Mangane Firinden kitabu yireni ito kui, na Yuda nun Isirayila manga dɔnxene nan ma fe falama. A yire singena (keli Mangane Firinden sora singen ma han sora 7), na Isirayila kala feen nan falama en xa. Mangane nan yi dɔxi a xun na naxanye mi yi tinxin Ala yee ra yi. Ala yi tin Asiriya mangan Salamanasari xa Samari taan tongo yengeni, Isirayila manga taana. Na ligaxi nen jee keme solofere jee maxɔjen nun firin benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi. Asiriya mangan mɔn yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, a siga e ra konyiyani. Nabi Elise a fe taruxun yebaxi en xa sorani itoe yire wuyaxi kui, Eli a xarandiin naxan ti a jɔxɔni (Keli Mangane Firinden sora 2 ma han 13).

A yire firindena Isirayila yamanan yii-fari fɔxɔn mangayaan nan ma fe yebama naxan xili Yuda, feen naxanye liga jee keme jee tonge saxanna bun ma Yuda lu xanbini a yete ma yamanan kɔmen fɔxɔn suxu xanbini yengeni. (Keli Mangane Firinden sora 18 ma han sora 25) Dɔnxen na, Babilɔn mangan Nebukadanesari yi fa Yerusalɛn tongo yengeni jee keme suulun jee tonge solomasexe jee solofere benun Marigi Yesu xa bari, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi Yuda yamanan muxu fisamantenne xali Babilɔn taani. Ala nan Isirayila kaane yulubine saran e ra na feen kui.

Eli yi Axasiyaa tantanna fala

¹ Axabi faxa xanbini, Moyaba kaane yi murute Isirayila kaane xili ma. ² Axasiya yi bira keli a kore banxin foye soden na Samari taani, a maxɔlɔ. Nayi, a xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn taan muxune ala, alogo a xa a kolon xa a yiyalanje a maxɔlɔni. ³ Koni, Alatalaa malekan yi a fala Eli Tisibi kaan xa, a naxa, “Siga, i sa Samari mangana xerane ralan kira yi, i a fala e xa, i naxa, ‘Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera i sigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala?’

⁴ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I naxan nabaxi, na feen ma, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dɛnaxan yi, i faxan menna nin.’ ” Eli yi sa na fala e xa.

⁵ Xerane yi xete Axasiya fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Nanfera e xetexi?” ⁶ E yi a yabi, e naxa, “Xemena nde nan texi nxu ralandeni, a yi a fala nxu xa, a naxa, ‘E siga, e xete mangan fema naxan e rafaxi, e sa a fala a xa, a Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ala mi Isirayila yi ba? Nanfera nayi i xerane rasigama Baali-Sebubi suxuren maxɔdindeni, Ekirɔn kaane ala? Nanara, i mi fa kelima i ya saden ma, i saxi dɛnaxan yi, i faxan menna nin.’ ” ⁷ Axasiya yi e maxɔdin, a naxa, “Xemen yi kiin mundun yi naxan te e ralandeni a falani itoe ti e xa?”

⁸ E yi a yabi, e naxa, “Muxun nan yi a ra naxan yi maxidixi sube kidi xabe kanna ra e nun kidi tagixidina a tagi.” Axasiya yi a fala, a naxa, “Eli, Tisibi kaan nan na ra!”

Axasiya yi wa Eli suxu feni

⁹ Axasiya yi sofa tonge suulun nasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi te Eli fema geyaan xuntagi, a yi dɔxi dɛnaxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo.” ¹⁰ Eli yi na kuntigin yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹¹ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun gbete ye rasiga e nun e kuntigina. Kuntigin na yi a fala Eli xa, a naxa, “Sayibana, mangana yamarin ni i ra, a i xa godo mafuren.”

¹² Eli yi a yabi, a naxa, “Xa sayiban nan n na, teen xa godo keli kore, a yi e nun i ya sofa tonge suulunne gan.” Alaa teen yi godo keli kore, a yi e nun a sofa tonge suulunne gan.

¹³ Axasiya mɔn yi sofa tonge suulun e nun e kuntigin nasiga a saxandeni. Na kuntigin saxanden yi te, a to so, a xinbi sin Eli yetagi, a mafan, a naxa, “Sayibana, nxu nun n ma sofa tonge suulunna niin natanga. ¹⁴ N na a kolon, teen bata godo kore, a yi kuntigi firin fɔlɔne gan e nun e sofa tonge suulunne. Koni iki, n bata i mafan, n niin nakantan.” ¹⁵ Alatalaa malekan yi a fala Eli xa, a naxa, “Siga

a fəxə ra, i nama gaxu a yεε ra.” Eli yi keli, a godo a fəxə ra mangan fəma. ¹⁶ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, bayo i bata xerane rasiga Baali-Sebubi suxuren maxədindeni, Ekirən kaane ala, alo Ala mi fa Isirayila yi naxan maxədinjε falan na, i mi fa godoma i ya saden ma, i saxi dεende, amasəto i faxama nən.” ¹⁷ Axasiya yi faxa, fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa. Yorami yi ti a jəxəni Yosafati a dii xəmən Yehorami a mangayaan jεε firinden Yuda yi. Dii xεmε yo mi yi Axasiya yii. ¹⁸ Axasiya kəwali dənxe, a naxanye birin liga, ne səbexi Isirayila mangane taruxu kədine kui.

2

Eli yi te kore

¹ Ləxəna nde Alatala yi fa Eli rate kore wuluwulu gbeeni. Na waxatini Eli nun Elise yi kelima Giligali yi. ² Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasəto Alatala bata n xε han Beteli taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kəlo habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xεtεma i fəxə ra.” E birin yi siga Beteli yi.

³ Beteli taan nabi ganla yi fa Elise fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nən kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.” ⁴ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasəto Alatala bata n xε han Yeriko taani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kəlo habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xεtεma i fəxə ra.” E birin yi siga Yeriko yi.

⁵ Yeriko taan nabi ganla yi e maso Elise ra, e yi a fala a xa, e naxa, “I a kolon a Alatala i kanna ratema nən kore to?” Elise yi yabin ti, a naxa, “N na a kolon, ε dundu.”

⁶ Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “Lu be, n bata i mafan, amasəto Alatala bata n xε han Yurudən baani.” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n kəlo habadan Alatala yi e nun i tan, n mi xεtεma i fəxə ra.” E firinna birin yi siga kiraan xən. ⁷ Nabiin muxu tonge suulun nabi ganla yε, ne yi bira Eli nun Elise fəxə ra, e sa ti, e yi e yεε rafindi e firinna mabinni, e e makuya e ra ndedi. E fan firinna yi ti Yurudən baan dε. ⁸ Eli yi a doma gbeen tongo a mərəmərə, a igen

garin, a yitaxun be binna nun be binni, e firinna birin yi dangu yire yixareni.

⁹ E to dangu, Eli yi a fala Elise xa, a naxa, “I waxi a xən, n xa nanse liga i xa, benun n xa ba i fəma?” Elise yi a yabi, a naxa, “N bata i mafan, n waxi i ya nabiyaan xaxinla dəxəde firin nan sətə fe yi.” ¹⁰ Eli yi a fala a xa, a naxa, “I fe xədexən nan maxədinxi n na na ra. Koni n bama i fəma waxatin naxan yi, xa i n to, na ligama i xa nən, koni xa i mi n to, na mi ligama i xa.”

¹¹ E yi sigatini, e fala tiini, nanunna, won-toro tεε kanna nun soo tεε kanne yi so e tagi, Eli yi te kore wuluwulu gbeeni. ¹² Elise yi a matoma a gbelegbelema, a naxa, “N fafe, n fafe! I dangu Isirayilaa yεngε so wontorone birin na e nun a soone!” A mi fa a to sənən. Nayi, a yi a dugine suxu, a yi e yibə dungi firinna ra, ¹³ Elise yi doma gbeen tongo Eli naxan nabira. A xεtε, a ti Yurudən baan dε, ¹⁴ Eli doma gbeen naxan nabira, Elise yi na tongo, a baa igen garin, Elise yi maxədinna ti, a naxa, “Alatala, Eli a Ala minən yi iki?” A mən yi baa igen garin, na xanbi ra, baan yi taxun, Elise yi dangu.

¹⁵ Yeriko taan nabine ganla to a to wulani, e yi a fala, e naxa, “Eli a xaxinla Elise yi.” E yi siga a ralandeni, e xinbi sin a bun ma. ¹⁶ E yi a fala a xa, e naxa, “Xεmε sənbeamaan muxu tonge suulun i ya walikεne yε, i waxi e xa sa i kanna fen? Yanyina nde Alatalaa Nii Sarijanxin bata a xali a sa a woli geyana nde fari hanma lanbanna nde kui.” Elise yi e yabi, a naxa, “E nama e rasiga.” ¹⁷ Koni, e yi a karahan han! A yi a fala e xa, a naxa, “E e rasiga.” E yi muxu tonge suulun nasiga naxanye Eli fen xi saxan, koni e mi a to mumε! ¹⁸ E to xεtε Elise fəma Yeriko taani, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi yi a fale ε xa, ‘E nama siga?’ ”

Elise Yeriko yi

¹⁹ Taan muxune yi a fala Elise xa, e naxa, “Nxu kanna, taan dəxə kiin fan alo i a toxi kii naxan yi, koni igen kobi han a mi tinjε sansine yi soli.” ²⁰ Elise yi a fala e xa, a naxa, “E fa fəxən na goron nənən kui, ε a so n yii.” E fa a ra. ²¹ Elise yi siga tigin xunna ra, a fəxən woli igeni, a yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N bata igeni ito rasarijan, a mi fa muxune

faxe, sansine fan nun fa solima nen.' ”
²² Igen yi rasarijan, keli na loxoni fata Elise a falan na.

²³ A kelimatɔn mɛnni siga Beteli yi, a yi tema kiraan xɔn, taa yi diidine yi fa, e yi a magele, e yi a fala a ma, e naxa, “Teli kanna siga! Teli kanna siga!” ²⁴ A yi xete, a e mato, a yi e danga Alatala xinli, sube xape magaxuxi firin yi mini fɔtɔnni, e diidine tonge naanin e nun firin yibo. ²⁵ Elise yi keli mɛnni, a siga Karemele geyaan fari. Na xanbi ra, a xete Samari taani.

3

Yorami, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Yosafati a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛɛdeni, Axabi a dii xɛmɛn Yorami yi findi Isirayila mangan na Samari taani, a jɛɛ fu nun firin mangayaan liga Isirayila xun na. ² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen, koni a mi dangu a fafe nun a nga fe jaxine ra. A fafe kide gɛmɛ Baali sawuran naxanye ti, a ne kala, ³ koni Nebati a dii xɛmɛn Yerobowan yulubin naxanye liga, naxan Isirayila kaane ti yulubin ligan ma, a fan yi kankan ne ligan ma, a lu ne yi, a mi xete e fɔxɔ ra mumɛ!

Yorami yi Moyaba yenge

⁴ Moyaba mangan Mesa, yɛxɛɛ kurune nan yi a yii. Jɛɛ yo jɛɛ, a yi lan a xa naxan so Isirayila mangan yii mudun na, na nan lanxi yɛxɛɛ diin wuli kɛmɛ ma e nun yɛxɛɛ xungbe wuli kɛmɛ e nun e xabena. ⁵ Axabi to faxa, Moyaba mangan yi murute Isirayila mangan xili ma. ⁶ Nayi, Yorami yi mini Samari taani, a Isirayila sofane birin malan. ⁷ A xɛrane rasiga a faladeni Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “Moyaba mangan bata murute n xili ma. I waxi fa feni n fɔxɔ ra Moyaba yengɛdeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa, “N sigama nen i fɔxɔ ra, i tan nun n tan keden na a ra, n ma sofane i ya sofane nan e ra, n ma soone i ya soone nan e ra.” ⁸ Yosafati mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “En teen kiraan mundun xɔn?” Yorami yi a yabi, a naxa, “Edɔn tonbonna kiraan xɔn.”

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan nun Edɔn mangan yi siga, e xi solofere sigan tixina, igen yi jan ganla yii e nun xuruseen naxanye yi biraxi e fɔxɔ ra. ¹⁰ Nayi,

Isirayila mangan yi a fala, a naxa, “Ee! Alatala en tan manga saxanne xilixi nen, alogo a xa en sa Moyaba yamanan sagoni!”

¹¹ Koni Yosafati yi a fala a xa, a naxa, “Alatalaa nabi yo mi na en nɔɛ Alatala maxɔdin jɛ naxan yi?” Isirayila mangana walikɛn yi a fala e xa, a naxa, “Elise be, Safati a dii xɛmɛna, naxan yi igen sama Eli yiine ra.” ¹² Yosafati yi a fala, a naxa, “Alatalaa falana Elise yi.” Nayi, Isirayila mangan nun Yosafati nun Edɔn mangan yi godo a fɛma.

¹³ Elise yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Nanse i tan nun n tan tagi? Siga i fafe nun i ngaa nabine fɛma.” Isirayila mangan yi a fala a xa, a naxa, “En-en, amasɔɔ Alatala nan nxu tan manga saxanne xilixi alogo a xa nxu so Moyaba yii.” ¹⁴ Elise yi a fala a xa, a naxa, “N bata n kolo habadan Alatala yi, Senben Birin Kanna, n walima naxan xa, xa n mi Yosafati binyaxi, Yuda mangana, i bɔte mi yi taranma n xa. N mi yi i matoma. ¹⁵ Iki, ɛ fa maxase maxana nde ra n xɔn.” Maxase maxan na maxaseen maxa waxatin naxan yi, Alatala senben yi godo Elise ma. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E yili wuyaxi ge lanbanni.’ ¹⁷ Amasɔɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E mi foyen toma, ɛ mi tulen toma mumɛ, koni lanbanni ito rafema nen igen na, ɛ yi ɛ min, ɛ tan nun ɛ xuruse xungbene nun ɛ xuruse xunxurine.’ ¹⁸ Koni fe di xuri nan na ra Alatala yii. A Moyaba yamanan soma nen ɛ yii. ¹⁹ E taa fangamane birin kalama nen e nun taa rakantanxine, ɛ wudi fajine birin sɛgɛma nen, ɛ yi ticine birin dutun, ɛ xɛene rafe gɛmɛne ra.” ²⁰ Na xɔtɔn bode, saraxa ba waxatini, igen yi fa keli Edɔn yi, yamanan yi rafe igen na.

²¹ Moyaba kaane to a mɛ a mangane fama e yengɛdeni, naxanye birin bata yi a li yenge so seen tongoden ma, e ne birin xili, e ti yamanan danna ra. ²² E to keli xɔtɔnni, sɔgen tixi igen na bɔxɔn fari ma, Moyaba kaane yi igen to wulani, a gbeeli alo wunla. ²³ E yi a fala, e naxa, “Wunla na a ra! Mangane bata e bode yenge, e nun e sofane, e yi e bode faxa. Iki, Moyaba kaane, ɛ keli, en sa e yii seene tongo!” ²⁴ E yi fa

Isirayila ganla daaxadeni. Koni, Isirayila ganla yi keli, a Moyaba kaane yenge, e yi e gi ganla yee ra. Isirayila ganla yi bira e foxo ra han e sa so e yamanani, e yi Moyaba kaane no. ²⁵ E taane kala, e birin yi geme keden kedenna woli xee fajine yi, e xee rafe gemene ra, e yi tigne birin dutun, e yi wudi fajine birin sege. A rananna, Kiri-Hareseti taan yinna nan tun yi fa a kiini, koni sofa lantan kanne fan yi fa na rabilin, e na fan yenge. ²⁶ Moyaba mangan to a to a a mi yengen no, a yi silanfan kanna muxu kemε solofere tongo alogo a xa kirani ba han Edon mangan fema, koni e mi no.* ²⁷ Nayi, a yi a dii singen tongo naxan yi lanma a xa ti a joxoni, a yi a ba saraxan na taan yinna fari. Na xanbi ra, Moyaba kaane yi Isirayila kaane jaxankata han Isirayila kaane yi keli na yi, e xete e konni.

4

Elise yi kapa gilen mali

¹ Loxona nde kapa gilen na nde yi fa Elise li, nabi ganla nabina nde nan yi a xemen na. A yi Elise mafan, a naxa, "I ya walikena, n ma xemen bata faxe, i a kolon a i ya walikena yi gaxuxi Alatala yee ra, koni doli kanna bata fa n ma dii xeme firin tongodeni, a xa e findi a konyine ra." ² Elise yi a maxodin, a naxa, "N no nanse lige i xa? A fala n xa nanse i yii banxini?" Naxanla yi a yabi, a naxa, "Sese mi i ya walikena yii banxini fo ture kundi keden." ³ Elise yi a fala a xa, a naxa, "Siga, i sa goron yigenle maxodin i dexo bodene ra, i nama ndedi maxodin de!" ⁴ I na so i konni, i deen balan e nun i ya diine xun ma, i turen sa goronne birin kui, naxanye na rafe i ne dexo e dan na." ⁵ Nayi, jaxanla yi keli a fema. A deen balan e nun a diine xun ma, e yi fa goronne ra, a yi e rafe. ⁶ Goronne birin to rafe, a yi a fala a dii xemen xa, a naxa, "Fa goron gbete ye ra." Koni a diin yi a yabi, a naxa, "Goron mi fa na." Turen yi ba mine. ⁷ Naxanla yi sa a fala sayiban xa. Elise yi a fala a xa, a naxa, "Siga, turen mati, i yi i ya donla fi, naxan na lu i yii, na i tan nun i ya diine rakisima nen."

Sunemi kaana diin yi keli sayani

* **3:26:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

⁸ Loxona nde Elise yi danguma Sunemi taani, jaxalan nafulu kanna nde yi menni, na yi a karahan a xa a dege. A nema yi dangue na waxati yo yi, a soma nen a konni a dege. ⁹ A yi a fala a xemen xa, a naxa, "N laxi a ra xemen naxan danguma en konni waxati yo waxati, Alaa muxu sarijanxin na a ra." ¹⁰ En lan en xa konkodina nde ti a xa en ma sangansoon ko ra, en saden nun tabanla nun gbeden nun lenpun dexo a xa na. A no yigiyε menni nen a na dangu en konni."

¹¹ Loxona nde Elise to fa Sunemi yi, a te konkoni koren na, a sa a sa na yi. ¹² A yi a fala a walikena Gexasi xa, a naxa, "Sunami kaan xili." Gexasi yi na jaxanla xili, a fa a fema. ¹³ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, "A fala jaxanla xa, i naxa, 'I bata fe wuyaxi raba nxu xa. Nxu no nanse lige i xa? Nxu xa falan ti mangan xa i ya fe yi hanma sofa kuntigina?' " Naxanla yi a yabi, a naxa, "N doxi n ma yamanan nan tagi, sese mi dasaxi n ma." ¹⁴ Elise yi Gexasi maxodin, a naxa, "Nanse xa liga a xa?" Gexasi yi a yabi, a naxa, "Dii mi a yii, a xemen bata fori." ¹⁵ Elise yi a fala, a naxa, "Naxanla xili." Gexasi yi a xili, a yi fa, a so deen na. ¹⁶ Elise yi a fala a xa, a naxa, "Nee famatoni waxatini ito yi, i diin barima nen, i a tongo i yii." Naxanla yi a yabi, a naxa, "En-en, n kanna, sayibana, i nama wulen fala i ya walikena xa."

¹⁷ Naxanla na yi fudikan, jee famatoni na waxati kedenni, a dii xemen bari, alo Elise a fala a xa kii naxan yi.

¹⁸ Diin yi gbo. Loxona nde, a yi siga a baba fema se xabane yireni, ¹⁹ diin yi a fala a baba xa, a naxa, "N xunna! N xunna!" A baba yi a fala a walikena xa, a naxa, "A xali a nga fema." ²⁰ Walikena yi a tongo, a a xali a nga fema. Diin yi lu a nga xinbine fari han yanyi tagini. Na xanbi ra, a faxe. ²¹ Naxanla yi te, a sa diin sa sayibana saden ma, a deen balan a xun ma, a mini. ²² A yi a xemen xili, a naxa, "N bata i mafan i ya walike keden nun sofanla keden nafa n ma, n waxi siga feni sayiban fema mafuren. N fama." ²³ A yi a maxodin, a naxa, "Nanfera i waxi siga feni a fema to? Kike Nenen hanma Matabu Loxon mi a ra." A yi a yabi, a naxa, "Hali

i mi kōntōfili.” ²⁴ A yi sofanli tōn, a fala a walikēen xa, a naxa, “Ti sofanla yēē ra. En siga, i nama ti, xa n mi i yamari.”

²⁵ Nayi, e siga sayiban fēma Karemele geyaan fari. Sayiban to a to fē wulani, a yi a fala a walikēen Gexasi xa, a naxa, “Sunami kaan fama. ²⁶ Iki i gi i sa a ralan, i yi a fala a xa, i naxa, ‘Tana mi i ma? I ya xēmēn nun i ya diina, tana mi e ma?’ ” Naxanla yi a yabi, a naxa, “Tana yo mu.” ²⁷ Koni, a sayiban fēman li waxatin naxan yi geyaan fari, a yi a sanne suxu. Gexasi yi wa a radin feni ayi. Koni, sayiban yi a fala a xa, a naxa, “A lu na, amasōtō a bōjēn sunuxi, koni Alatala bata na feen luxun n ma, a mi a yitaxi n na.”

²⁸ Nayi, naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N kannna, n yi i maxōdin diina nde ma nun? N mi yi a fala i xa, ‘I nama n yanfa?’ ”

²⁹ Elise yi a fala Gexasi xa, a naxa, “I tagi xidi, i n ma dunganna suxu i yii, i siga. Xa i naralan muxuna nde ra, i nama a xōntōn, xa muxuna nde i xōntōn, i nama a ratin. I xa n ma dunganna sa diin yētagi.”

³⁰ Naxanla yi a fala, a naxa, “N bata n kōlō habadan Alatala yi, n mi sigama xa i tan mi a ra.” Nayi, Elise yi siga a fōxō ra. ³¹ Gexasi bata yi siga e yēē ra, a bata yi dunganna sa diin yētagi, koni diin mi xui ramini, a mi a ramaxa. A xēte Elise ralandeni, a na feen fala a xa, a naxa, “Diin mi xulunxi.”

³² Elise so banxini waxatin naxan yi, diin bata yi faxa, a saxi a saden ma. ³³ Elise yi so, a dēen balan e firinna ma, a yi Alatala maxandi. ³⁴ A te, a yi a sa diin fari, a dēen lan a dēen ma, a yēene lan a yēene ma, a yiine lan a yiine ma, a a yibandun a fari, diin fatin yi wolon. ³⁵ Elise mōn yi so banxini, a so a masigani. Na xanbi ra, a te, a mōn yi a yibandun a fari. Diin yi tison dōxō solofere, a yēene yi rabi. ³⁶ Elise yi Gexasi xili, a naxa, “Sunami kaan xili.” ³⁷ Naxanla yi fa, a bira a bun ma, a xinbi sin bōxōni. A diin tongo, a mini.

Sabi dontarena

³⁸ Elise yi xēte Giligali taani, fitina kamēn yi yamanani. Nabi ganla yi dōxi a rabilinni. Elise yi a fala a walikēen xa, a naxa, “Tunden dōxō tēen ma, i donseen nafala nabi ganla xa.” ³⁹ E tan nde keden yi siga burunna ra sabi dē badeni, a yi sansina nde

to burunna ra, a yi burunna janla bolon, a dugin nafe. A to so, a yi e yixaba dungi dugin na tunden kui, koni muxe mi a kolon naxan yi a ra. ⁴⁰ A to na donseen so muxune yii, e a don, e lu gbelegbelē, e naxa, “Sayibana, dabarin donseni!” ⁴¹ Elise yi yamarin fi, a naxa, “Fa murutu fujina nde ra n xa.” A to fa a ra, Elise yi a sa donseni. A yi a fala a walikēen xa, a naxa, “A so muxune yii, e xa a don.” Sese jaxi mi fa luxi tunden kui.

Burun nawuyana ayi

⁴² Na waxati kedenni, xēmēna nde yi fa funde buru mōxōjē ra e nun murutu kēsē nēnēn bēnbēli keden sayiban xa, sa keli Baali-Salisa yi. Burun yi rafalaxi funde nēnēn nan na. Elise yi a fala a walikēen xa, a naxa, “Donseene yitaxun yamaan na.”

⁴³ A walikēen yi a yabi, a naxa, “N nōē a sōē muxu kēmē yii di?” Koni, Elise yi a fala a xa, a naxa, “A so muxuni itoe yii, e xa a don, amasōtō Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E e dēgema nēn, a dōnxēn yi lu.’ ” ⁴⁴ Nayi, a yi burune sa muxu kēmē yētagi, e e dēge, a dōnxēn yi lu, alo Alatala a fala kii naxan yi.

5

Elise yi Naman nakēndēya

¹ Arami mangana gali kuntigin Naman yi rafan a kannna ma, binye gbeen yi saxi a yi, amasōtō Alatala nōōn fi Arami kaane ma a tan nan xōn. Koni xēmē wēkilēxi gbeen i to, dogonfontōōn nan yi a ra. ² Na waxatini, Arami sofane bata yi fa dii tēmēna nde ra konyiyani yēngēna nde xōn sa keli Isirayila yamanani. Na nan yi Naman ma naxanla walikēen na.

³ Na dii tēmēn yi a fala a kannna naxanla xa, a naxa, “Nabiin naxan Samari taani, xa n kannna siga na fēma, a a yiyalanma nēn a dogonfonna ma.” ⁴ Isirayila dii tēmēn naxan fala, Naman yi sa na fala a kannna xa, mangana. ⁵ Arami mangan yi a fala a xa, a naxa, “Siga Samari taani, n bataxin nasigama nēn Isirayila mangan ma.” A yi siga, wure gbeti fixēn kilo kēmē saxan jōxōndōnna a yii, e nun xēmaan kilo tongo sennin e nun dugi fajin fu. ⁶ A yi bataxin xali Isirayila mangan xōn, a yi sēbēxi naxan

kui, a naxa, “Iki, n bata n ma gali kunti-
gin Naman nasiga i ma naxan bataxini ito
xalixi alogo i xa a dogonfonna dandan.”

⁷ Isirayila mangan to na bataxin xaran, a a
dugine yibo a ma, a yi a fala, a naxa, “Ala
nan n na ba? N xa nɔ faxan tiyɛ, hanma n
maratangan ti? Nanfera a xɛmɛni ito rafaxi
n ma alogo n xa a rakɛndɛya dogonfonna
ma? Ɛ a mato, a waxi yɛngɛn nan fen fe yi
n na.”

⁸ Elise to a mɛ a Isirayila mangan bata
a dugine yibo a ma, a xɛraan nasiga a
faladeni mangan xa, a naxa, “Nanfera i ya
dugine yibo xi i ma? A lu a xa fa n fɛma, a
kolonɲɛ nayi a nabina nde Isirayila yi.”

⁹ Naman yi fa e nun a soone nun a won-
torone, a ti Elise a banxin dɛɛ ra. ¹⁰ Elise
yi xɛraan nasiga a faladeni a xa, a naxa,
“Siga, i sa i maxa Yurudɛn baani sanɲa
ma solofere, i yiyalanma nɛn, i sariɲan.”

¹¹ Naman yi xɔlɔ, a siga a fale, a naxa, “N
ɲɔxɔ a ma, nabiin minima nɛn a konna kui,
a ti n yɛtagi, a Alatala maxandi a xinla ra, a
Ala, a yiin ti n yire xɔlɛne xun ma, a n ma
dogonfonna dandan. ¹² Abana baan nun
Parapara baan naxanye Damasi taani, ne
mi fisa Isirayila xudene birin xa ba? N mi
yi nɔɛ n maxɛ ne yi n sariɲan ba?” Naman
yi xɛtɛ, a xɔlɔxin yi siga.

¹³ Koni, a walikɛne yi fa a fala a xa, e
naxa, “N fafe, xa nabiin yi fe xɔdɛxɛn nan
maxɔdinxɪ i ma nun, i mi yi na ligɛ ba?
Nanfera nayi, a naxan maxɔdinxɪ i ma, i
mi na rabama? I bɔxɔn igeni gbansan, i
sariɲanma nɛn.” ¹⁴ Nayi, a yi godo, a yi
a bɔxɔn Yurudɛn baani sanɲa ma solofere,
lan sayibana falan ma, a fatin yi liga alo dii
ɲɔrɛn fatina, a sariɲan.

¹⁵ Naman yi xɛtɛ sayiban fɛma, e nun
naxanye birin yi a fɔxɔ ra. E to fa, a yɛtɛ
yita sayiban na, a yi a fala a xa, a naxa,
“N bata a kolon iki fa fala, ala yo mi na
bɔxɔ xɔnna fari fɔ Isirayilaa Ala. N bata i
mafan, tin i kiseen nasuxu n naxan soma
i yii.” ¹⁶ Elise yi a yabi, a naxa, “N bata n
kɔlɔ habadan Alatala yi n naxan batuma,
n mi tinɲɛ.” Naman yi a karahan. Koni a
yi tondi. ¹⁷ Nayi, Naman yi a fala a xa, a
naxa, “Bayo i tondixi, tin, sofali firin nɔɛ

bɔxɔ fupin naxan xalɛ, na xa so n tan, i ya
walikɛɛn yii, amasɔtɔ n tan, i ya walikɛɛn
mi fa wama saraxa gan daxin nun saraxan
ba feni ala gbɛtɛ yo xa, fɔ Alatala keden
peen xa. ¹⁸ N na Alatala maxandɛ naxan
na, a xa yafɛ n ma feni ito yi: N kanna na so
a ala Rimɔn batu banxini a xinbi sindeni,
nxu birin nan nxu xinbi sinma han bɔxɔni
Rimɔn suxuren bun ma bayo a suxi n tan
nan xɔn. Alatala xa yafɛ n ma ito a fe ra.”

¹⁹ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga bɔɲɛ
xunbenli.” Naman yi keli Elise fɛma.

Gexasi a tantanna

Naman to makuya ndedi, ²⁰ Gexasi, say-
ibana Elise a walikɛɛn yi a fala a yɛtɛ ma, a
naxa, “Arami kaan Naman yi waxi naxan fi
fe yi n kanna ma, a mi tinxi sese ra. N bata
n kɔlɔ habadan Alatala yi, n nan n gima nɛn
a fɔxɔ ra, n yi sa sena nde rasuxu a ra.”

²¹ Nayi, Gexasi yi a gi Naman fɔxɔ ra.
Naman to a to, a gima a fɔxɔ ra, a godo a
wontoron kui a siga a ralandeni, a yi a fala
a xa, a naxa, “Nanfe ligaxi?” ²² A yi a yabi,
a naxa, “Fefe ɲaxi mi ligaxi. N kanna nan
n nafaxi, a n xa fa a fala i xa a nabi ganla
foninge firin baxi fadeni nɛn a konni iki sa
keli Efirami geya yireni. N bata i mafan,
i xa gbɛti fixɛn kilo tonge saxan so n yii e
xa, e nun sali dugi firin.” ²³ Naman yi a
yabi, a naxa, “Tin i xa gbɛti fixɛn kilo tonge
sennin tongo e xa.” A yi a karahan, a yi
gbɛti fixɛn tongo, a sa bɛnbɛli firin kui, a
sali dugi firin so a yii, e nun a walikɛ firinna
naxanye a xalima Gexasi xa. ²⁴ E to geyaan
fanna li, Gexasi yi e tongo walikɛne yii, a e
raso banxini, a walikɛne raxɛtɛ, ne yi siga.

²⁵ A mɔn yi siga a kanna fɛma. Elise yi a
fala a xa, a naxa, “I kelixi minɛn, Gexasi?”
A yi a yabi, a naxa, “N tan, i ya walikɛɛn mi
sigaxi dɛdɛ.” ²⁶ Koni Elise yi a fala a xa, a
naxa, “I ɲɔxɔ a ma a n mi na xɛmɛn toxi n
xaxinli a yi tunganma a wontoron kui wax-
atin naxan yi, a fa i ralandeni? Koni, dugi
fapin nun gbɛtin nasuxu waxati mi a ra
iki, hanma oliwi binle nun manpa binle* e
nun xuruse xunxurin nun a xungbene nun
konyi xɛmɛne nun konyi ɲaxanle. ²⁷ Nayi,
Naman ma dogonfonna xɛtɛma nɛn i ma

* 5:26: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

e nun i ya denbayana habadan.” Gexasi kelima Elise fɛma waxatin naxan yi, a fatin mafixaxi dogonfonna ra alo bala-balan kɛsɛna.

6

Bunbi mɛlɛnna yi bira igeni

¹ Nabi ganla yi a fala Elise xa, e naxa, “A mato nxu tan nun i tan, en na en malanma dɛnaxan yi mɛnna xurun en ma.” ² Xa i tin, nxu xa siga han Yurudɛn baan dɛ, birin yi xalanbena nde fen mɛnni, nxu yi malanden nafala mɛnni en xa.” Elise yi e yabi, a naxa, “Ɛ siga.” ³ E tan nde yi a fala a xa, a naxa, “Tin i xa fa i ya walikɛne fɔxɔ ra.” A yi a yabi, a naxa, “N sigama nɛn.” ⁴ A yi siga e fɔxɔ ra. E to Yurudɛn baan li, e wudine sɛgɛ. ⁵ E tan nde yi xalanbe sɛgɛni, a bunbi mɛlɛnna yi bira igeni. Agbelegbele, a naxa, “N kanna, a xandixin na a ra!” ⁶ Sayiban yi a maxɔdin, a naxa, “A biraxi minɛn yi?” A yi a yita a ra. Nayi, Elise yi wudi yiina nde sɛgɛ, a woli na yire kedenni, bunbi mɛlɛnna yi te igen xun ma. ⁷ Elise mɔn yi a fala, a naxa, “A tongo.” Na xɛmɛn yi a yiin nasiga, a tongo.

Arami sofane yɛɛne yi danxu

⁸ Yɛngɛn yi Arami mangan nun Isirayila yamanan tagi, a yi sofa kuntigine malan, e xa e bode to. Na xanbi ra, a yi a ragidi a ganla xa daaxa dɛnaxan yi. ⁹ Koni sayiban yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “I yɛtɛ rakantan dangu feen na mɛnni, amasɔto Arami kaane fama mɛnni.” ¹⁰ Isirayila mangan yi muxune rasiga mɛnna kantandeni, sayiban dɛnaxan mataxamaseri a xa.

Na yi raba sanpa ma wuyaxi, Elise yi Isirayila mangan nakolonma, na fan yi a jɔxɔ luma. ¹¹ Arami mangan yi yifu na feene fe ra, a a walikɛne xili, a fala e xa, a naxa, “Ɛ mi a fale n xa, nde walima Isirayila mangan xa en yɛ?” ¹² A walikɛ keden yi a fala, a naxa, “Muxu yo, n kanna mangana. Koni, Nabi Elise naxan Isirayila yi, i falan naxanye tima i xi banxini, na nan ne falama Isirayila mangan xa.” ¹³ Mangan yi a fala, a naxa, “Ɛ siga, a sa dɛnaxan yi, ɛ sa mɛnna to, n xa a suxu.” E yi fa a fala a xa, e naxa, “A Dotan taan nin.” ¹⁴ A

yi soone nun yɛngɛ so wontorone rasiga e nun gali gbeena, e sa so kɔɛ tagini e taan nabilin. ¹⁵ Sayibana walikɛɛn yi keli xɔtɔn, a mini, ganla nde yi taan nabilinxi soone nun wontorone ra. Sayibana walikɛɛn yi a fala a xa, a naxa, “N kanna, en nanse ligama?” ¹⁶ A yi a yabi, a naxa, “I nama gaxu, amasɔto naxanye en fɔxɔ ra, ne wuya dangu naxanye e fɔxɔ ra.” ¹⁷ Elise yi Alatala maxandi, a naxa, “N bata i mafan, n ma walikɛɛn yɛɛne rabi alogo a xa toon ti.” Alatala yi walikɛɛn yɛɛne rabi, a geyane to rafexi soone nun yɛngɛ so wontoro tɛɛ kanne ra Elise rabilinni.

¹⁸ Arami kaane yi godo Elise fɛma. A yi Alatala maxandi falani ito ra, a naxa, “Sofani itoe yɛɛne danxu.” Alatala yi e yɛɛne danxu, fata Elise a falan na. ¹⁹ Elise yi a fala sofane xa, a naxa, “Be xa mi kiraan na, taani ito mi a ra, ɛ bira n fɔxɔ ra, ɛ xɛmɛn naxan fenma, n xa ɛ xali na fɛma.” A yi e xali Samari taani. ²⁰ E to so Samari taani, Elise yi a fala, a naxa, “Alatala muxuni itoe yɛɛne rabi, e xa toon ti.” Alatala yi e yɛɛne rabi, e a to, e Samari taan tagini. ²¹ Isirayila mangan to e to, a fala Elise xa, a naxa, “N fafe, n xa e faxa?” ²² Elise yi a yabi, a naxa, “I mi e faxama. I darixi na muxune faxɛ nɛn ba, naxanye suxi yɛngɛni? Burun nun igen so e yii, e xa e dɛge, e min, na xanbi ra, i e lu e siga e kanna fɛma.” ²³ Isirayila mangan yi donse gbeen so e yii, e e dɛge, e e min, e siga e kanna fɛma. Arami ganle mi fa Isirayila bɔxɔn yɛngɛ na waxatini.

Fitina kamɛna Samari taani

²⁴ Na dangu xanbini, Arami manga Ben-Hadada yi a ganla birin malan, e sa Samari taan nabilin yɛngɛni. ²⁵ Na marabilinna fe ra, fitina kamɛ gbeen yi so Samari yi, e yi na raxɔdɔxɔ ayi han sofali xun kedenna yi sarama gbeti gbanan tonge solomasɛxɛ, e nun ganba gbiin kilo tagi yi sarama gbeti gbanan suulun nan na.

²⁶ Isirayila Mangan yi danguma yinna fari, naxanla nde yi gbelegbele a ra, a naxa, “Mangana, n kanna, nxu rakisi!” ²⁷ A yi a yabi, a naxa, “Xa Alatala mi i rakisi, n tan i rakisɛ nanse ra? Murutu dɔnxɛ mi fa na, minse dɔnxɛ mi na.” ²⁸ Mangan mɔn yi a maxɔdin, a naxa, “I waxi nanse xɔn?” A yi

a yabi, a naxa, “Naxanla nde nan a falaxi n xa, a naxa, ‘I ya diin ba. En na a don to, tila en yi n fan ma diin don.’” ²⁹ Nxu bata n ma diin jin, nxu yi a don. Na xɔtɔn bode, n yi a fala a xa, n naxa, ‘I ya diin ba, en na a don.’ Koni a bata a diin luxun.” ³⁰ Mangan to naxanla falane mɛ, a a dugine yibɔ, a dangumatɔna yinna fari, yamaan yi a to a kasa bɛnbɛnla ragodoxi a ma sununi a domaan bun. ³¹ Mangan yi a fala, a naxa, “Ala xa n tɔrɔ a naxun birin yi xa Safati a dii xɛmɛna Elise xunna lu a dɛ to.”

Elise yi kamɛn naɲanna fe fala

³² Anu Elise yi dɔxi a banxini, fonne yi dɔxi a fɛma. Mangan yi muxuna nde rasiga a fɛma. Koni benun xɛraan xa so, Elise yi a fala fonne xa, a naxa, “Ɛ mato, faxa tiini ito muxun nafama n xunna sɛgɛdeni n dɛ! Ɛ tuli mati. Xɛraan na fa, ɛ dɛɛn balan, ɛ a radinɲɛ ayi dɛɛn na. Yanla, en mi a kanna san xuiin mɛma a xanbi ra ba?” ³³ Elise mɔn yi fala tiini singen, xɛraan yɛtɛɛn yi ti dɛɛn na, a yi mangan fala xuiin ti, a naxa, “Tɔrɔni ito birin kelixi Alatala nan ma, n mɔn fa nɔɛ n yigi tiyɛ nanse gbɛtɛ mɔn na Ala yii?”

7

¹ Elise yi a yabi, a naxa, “Ɛ tuli mati! Ɛ Alatalaa falan name! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Waxatini ito yi tila, murutu fupin kilo fu nun firinna sɔtɔma gbɛti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naaninna, gbɛti gbanan keden Samari taan so dɛɛn na.’ ” ² Sofa kuntigin naxan nun mangan na a ra waxatin birin, na yi sayiban yabi, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “I a toma nɛn i yɛɛne ra, koni i mi na donseen donma.”

Arami kaane yi keli e daaxadeni

³ Na waxatini, dogonfontɔ naanin yi dɔxi taan so dɛɛn dɛxɔn, naxanye a fala e bode xa, e naxa, “En luma be nanfera han en faxa? ⁴ Xa en na a fala a en xa so taani ito kui, en faxama nɛn bayo fitina kamɛn na yi. Xa en lu be fan yi, na fan en faxama nɛn. En siga, en sa en yɛtɛ dɛntɛgɛ Arami kaane ganla daaxadeni, xa e en lu en nii ra, en kisi, xa e en faxa, en faxa.”

⁵ Nayi, jinbanna ra e yi siga Arami kaane ganla daaxadeni. E to ganla daaxaden li, muxu yo mi yi na. ⁶ Arami kaane ganla daaxadeni, Marigin bata yi wontorone nun soone gali gbeen xuiin namini mɛnni, Arami kaane bata yi a fala e bode xa, e naxa, “Isirayila mangan bata Xiti kaane mangan nun Misiran kaane mangan sare fi en xili ma, alogo e xa e ganle rafa en yɛngɛdeni.” ⁷ Ninbanna ra, e yi keli, e yi e gi, e yi bubune nun e soone nun e sofanle rabɛnin, e ganla daaxaden yi lu alo a yi kii naxan yi, e yi e gi alogo e xa e niine rakantan. ⁸ Dogonfontɔne bata yi so ganla daaxaden danna ra, e so bubuna nde kui, e e dɛge, e e min, e gbɛtin nun xɛmaan nun dugine tongo, e sa e luxun. E mɔn yi fa so bubu gbɛtɛ kui, e seene tongo, e sa a luxun.

Samari taan yi xɔrɔya

⁹ E mɔn yi a fala e bode xa, e naxa, “En mi a ligaxi alo a daxa kii naxan yi. Xibaru fajin lɔxɔn nan to, xa en dundu, en ti han xɔtɔnna kɛnɛnna, tɔrɔna en lima nɛn. En siga iki en sa manga banxin nakolon.” ¹⁰ E siga, e taan dɛɛn kantan tiine xili, e a fala e xa, e naxa, “Nxu bata so Arami ganla daaxadeni, muxu yo mi na, muxu xui yo mi mɛma na yi, soo xidixine nun sofali xidixine nan na, e nun bubu rabɛninxine alo e kanne e luxi kii naxan yi.” ¹¹ Dɛɛ kantanne yi muxune xili, e yi e xɛ manga banxin kui. ¹² Mangan yi keli kɔɛɛn na, a yi a fala a walikɛne xa, a naxa, “Arami kaane naxan liga fe yi en na, n waxi na yɛba feni ɛ xa. Bayo e a kolon a kamɛna en ma, e bata keli ganla daaxadeni e sa e luxun burunna ra, e mirixi a ma, e naxa, ‘E na mini taani, en na e ɲɛɲɛne suxu, en so taani!’ ” ¹³ Mangana sofa kuntigi keden yi a yabi, a naxa, “Soon naxanye luxi taani en suulun tongo ne yɛ, en muxune rasiga ne fari Arami kaane daaxan matoden. Yanyina nde e faxama nɛn, koni e mɔn na lu be e tan nun Isirayila yamaan birin faxama nɛn.” ¹⁴ E yi yɛngɛ so wontoron firin nun soone tongo, mangan yi xɛrane rasiga Arami ganla xɔn fendeni, a naxa, “Ɛ siga, ɛ a mato.” ¹⁵ E yi siga Arami kaane fɔxɔ ra han Yurudɛn baani, kiraan birin yi rafexi dugine nun seene ra

Arami kaane naxanye wolε ayi e xɔdɔxɔn kui. Xerane yi xεtε, e yi a fala mangan xa.

¹⁶ Yamaan yi mini, e seene birin tongo Arami kaane ganla daaxadeni. Na waxatini, yamaan yi murutu fujin kilo fu nun firin sɔtɔma gbeti gbanan keden nan na, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naanin gbeti gbanan kedenna ra fata Alatalaa falan na. ¹⁷ Sofa kuntigin naxan nun mangan yi a ra waxatin birin, mangan bata yi dεen kantan feen taxu na ra, koni yamaan yi na kuntigin yibodon dεen na, a faxa, alo sayibana a fala kii naxan yi mangan to siga a fεma.* ¹⁸ Sayiban bata yi a fala mangan xa, a naxa, “Waxatini ito yi tila, murutu fujin kilo fu nun firinna sɔtɔma nɛn gbeti gbanan kedenna ra, e nun fundenna kilo mɔxɔɲɛn nun naanin, gbeti gbanan kedenna ra Samari dεen na.” ¹⁹ Anu, kuntigin sayiban yabi nɛn, a naxa, “Hali Alatala yalenne raba kuyen ma, i bade naxanye falade, ne rakamale ba?” Elise fan yi a yabi, a naxa, “I a toma nɛn i yεene ra, koni i mi na donseen donma.” ²⁰ Na feen nan a li, yamaan yi a yibodon dεen na, a faxa.

8

Sunami kaana taruxun naɲanna

¹ Elise ɲaxanla naxan ma dii nii bira ayi, Elise yi a fala na xa, a naxa, “Keli, i siga, i tan nun i ya denbayana, dɛnaxan na i kɛnɛn, i sa dɔxɔ mɛnni, amasɔtɔ Alatala fitina kamɛn nafama nɛn yamanani ɲεε solofere.” ² ɲaxanli ito yi keli, a sayiban fala xuiin suxu. A yi siga, e nun a denbayana, a sa dɔxɔ Filisiti kaane yamanani ɲεε solofere. ³ ɲεε solofere danguxina, ɲaxanla yi fa keli Filisitine yamanani, a sa a banxin nun a xεene maxandi mangan na. ⁴ Mangan nun sayibana walikεεn Gexasi yi fala tiini, mangan yi a fala a xa, a naxa, “N bata i mafan, Elise fe gbeen naxanye birin liga, ne yεba n xa.” ⁵ A yi ne yεbama mangan xa waxatin naxan yi, Elise muxun nii bira ayi kii naxan yi, a ɲaxanla naxan ma dii rakeli, na yi fa mangan mafandeni a banxin nun a xεena fe ra. Gexasi yi a fala, a naxa, “Mangana, n kannna, a tan ɲaxanla nan ito ra, e nun a diina, Elise naxan

nakeli.” ⁶ Mangan yi ɲaxanla maxɔdin na feen na, ɲaxanla yi a yεba a xa. Na xanbi ra, mangan yi a walikε gbeena nde yamari, a naxa, “N waxi nɛn sese ɲaxanli ito gbeen na, a birin xa raxεtε a ma, e nun a xεεn munanfanna birin, fɔlɔ a keli lɔxɔn ma be han to.”

Elise nun Xasaye

⁷ Elise yi siga Damasi taani. Arami manga Ben-Hadada yi furaxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Sayiban bata fa be.” ⁸ Mangan yi a fala Xasaye xa, a naxa, “Kisena nde tongo i siga sayiban fεma, Alatala maxɔdin a tan yi, i yi a maxɔdin xa n yiyalanɲε n ma fureni ito ma.” ⁹ Xasaye yi siga Elise fεma, a kisena nde xali a yii. Se faɲin naxan birin yi a yii Damasi taani, a yi na ndee sa ɲɔgɔmε tonge naanin xun ma. A to so, a yi a yita Elise ra, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya diin Ben-Hadada, Arami mangan nan n nafaxi a faladeni i xa, a naxa, ‘N yiyalanma nɛn fureni ito ma ba?’ ” ¹⁰ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i yi a fala a xa, i naxa, ‘I yiyalanma nɛn.’ Koni, Alatala bata a fala n xa a faxama nɛn.” ¹¹ Sayiban yi a yεεn kankan Xasaye ra. Na xanbi ra, sayiban yi wuga. ¹² Xasaye yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, n kannna, i wugama?” Elise yi a yabi, a naxa, “Bayo n na a kolon i fe ɲaxin ligama nɛn Isirayila kaane ra, i tεεn soma nɛn taa sɛnbεmane ra, i banxulanne faxama nɛn silanfanna ra, i yi e dii futene yibutuxun, i yi e ɲaxalan fudi kanne kuine rabɔ ayi.”

¹³ Xasaye yi a fala, a naxa, “Koni sɛnbɛtaren nan n tan i ya walikεεn na alo barena, n nɔε na feene ra di?” Elise yi a fala a xa, a naxa, “Alatala bata a fala n xa a i findima nɛn mangan na Arami yamanani.”

¹⁴ Xasaye yi keli Elise fεma, a fa a kannna fεma. Ben-Hadada yi a maxɔdin, a naxa, “Elise nanse falaxi i xa?” Xasaye yi a yabi, a naxa, “A n yabixi nɛn a i yiyalanma nɛn.”

¹⁵ Na xɔtɔn bode, Xasaye yi bitinganna tongo, a yi a sin igeni, a so mangan yεtagin xun na alogo a xa a niiraxinli gbɛtɛn a ma, mangan yi faxa. Xasaye yi ti mangan ɲɔxɔni.

* **7:17:** Na feen sɛbɛxi Mangane firinden 7.2 kui.

*Yehorami, Yuda mangana
Taruxune Firinden 21.5-20*

¹⁶ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yuda manga Yosafati a dii xemen Yehorami yi findi mangan na Yuda xun na, ¹⁷ a barin jee tonge saxan e nun firin ti waxatin naxan yi. A yi jee solomasexe ti mangayani Yerusalen yi. ¹⁸ A wali kiin yi jaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasoto a bata yi Axabi a dii temena nde dexo. Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a na liga nen. ¹⁹ Koni Alatala mi wa Yuda yamanan kala feni Dawuda fe ra, a walikena, amasoto a layirin tongo nen Dawuda xa, a joxon mi janje mangayani habadan, a tan nun a diine.

²⁰ Yehorami waxatini, Edon kaane yi murute Yuda xili ma, e yi mangana nde dexo e yete xa. ²¹ Yehorami yi siga Sayiri yi, e nun a yenge so wontorone birin. Kae tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edon kaane yenge naxanye bata yi e rabilin, e yi e no. Koni, Yuda sofane yi e gi, e siga e konni. ²² Edon kaane yi lu murute xi Yudaa no soton xili ma han to. Libina kaane fan murute nen na waxatini. ²³ Yehorami kewali donxene, a naxanye birin ligaxi, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁴ Yehorami to faxes, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasiya yi ti a joxoni.

*Axasiya, Yuda mangana
Taruxune Firinden 22.1-6*

²⁵ Isirayila manga Yorami, Axabi a dii xemena mangayaan jee suulundeni, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ²⁶ Axasiya barin bata yi jee moxone ti a findi mangan na waxatin naxan yi. A yi jee keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga xili Atali, Isirayila manga Omiri a mamandenna. ²⁷ A sigati kiin yi lu alo Axabi a denbayana, a yi fe jaxin liga Alatala yee ra yi alo Axabi a denbayana amasoto e nun Axabi a denbayaan bata yi bira e bode yi lan futun ma. ²⁸ Axasiya yi siga Axabi a diin Yorami foxo ra yengeni Xasayeke Arami mangan xili ma Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxolo. ²⁹ Manga Yorami yi xete a fure deene dandandeni

Yesereli taani Arami kaane naxanye sa a ma Ramoti yi, a to yi Arami manga Xasayeke yengema. Yuda manga Yehorami a dii xemena Axasiya yi godo Yesereli yi Axabi a dii xemen Yorami matodeni, amasoto a yi furaxi.

9

Yehu, Isirayila Mangana

¹ Nabi Elise yi nabi keden xili nabi ganla ye, a yi a fala a xa, a naxa, "I tagi xidi, i turen tongo. I siga Ramoti taani Galadi yi. ² I na so menni, i Yehu toma nen, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna. I sa a tongo a lanfane tagi, i yi a xali a danna konko madunduxina nde kui. ³ I turen tongo, i yi a sa a xunni, i yi a fala a xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.' Na xanbi ra, i banxin deen nabi, i gi, i nama ti!" ⁴ Nabi foningen yi siga Ramoti taani Galadi yi. ⁵ A to so, gali kuntigine yi dxi. A yi a fala, a naxa, "Kuntigina, falana n xon ma i xa." Yehu yi a fala a xa, a naxa, "I waxi fala ti feni nde xa nxu ye?" Nabiin yi a yabi, a naxa, "I tan, kuntigina." ⁶ Yehu yi keli a so banxini, foningen yi turen sa a xunni, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'N bata i sugandi Isirayila mangan na, Alatalaa yamana. ⁷ I Axabi a denbayaan faxama nen, i kanna. N na n ma walikene, n ma nabine wunla joxoma nen Yesabele ra, e nun Alatalaa walikene birin wunla. ⁸ Axabi a denbayaan birin faxama nen. Axabi gbeen naxan na, n na a birin naxorima nen, konyin nun xorona Isirayila yi. ⁹ N na Axabi a denbayaan luma nen alo Yerobowan ma denbayana, Nebati a diina, e nun Basaa denbayana, Axiyaa diina. ¹⁰ Barene Yesabele donma nen Yesereli a baxoni, muxu yo mi taranma na naxan a maluxunma.' " Na xanbi ra, foningen yi banxin deen nabi, a gi.

¹¹ Yehu to mini siga a kanna walikene fema, e yi a maxodin, e naxa, "Nanse ligaxi? Nanfera daxuni ito faxi i fema?" Yehu yi e yabi, a naxa, "E muxu sifani itoe kolon e nun a noe naxan fale." ¹² Koni e yi kankanje a ma, e naxa, "I wule! Nxu yabi." A yi a fala e xa, a naxa, "A falan tixi n xa iki nun

ikimaan nan na, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i sugandi Isirayila mangan na.’ ” ¹³ E birin yi e domane ba e ma mafuren, e yi e sa Yehu sanna bun ma tedene ma, e xɔtaan fe, e sɔnxɔ, e naxa, “Yehu nan mangan na!”

Yehu yi Manga Yorami faxa

¹⁴ Nayi, Yehu, Yosafati a diina, Nimisi mamandenna, na yi yanfani tɔn Yorami xili ma. Na lixi nɛn Yorami nun Isirayila kaane birin yi Ramoti Galadi makantanma Xasayeleye yɛɛ ra, Arami mangana. ¹⁵ Manga Yorami bata yi xɛtɛ a furene dandandeni Yɛsɛreli taani, Arami kaane a maxɔlɔn naxanye ti, a to yi Xasayeleye yɛngɛma, Arami mangana. Yehu yi a fala, a naxa, “Xa ɛ waxɔnna na a ra, ɛ nama tin muxu yo yi mini taani siga xibarun nalideni Yɛsɛreli yi.” ¹⁶ Yehu yi te a wontoron kui, a yi siga Yɛsɛreli yi, amasɔtɔ Yorami yi saxi mɛnni e nun Yuda manga Axasiya bata yi godo a matodeni.

¹⁷ Kantan muxun naxan yi tixi Yɛsɛreli yinna xuntagi, na yi Yehu a ganla to fɛ. A yi a fala, a naxa, “N ganla nde toon fɛ.” Yorami yi a yamari, a naxa, “Soo ragina nde tongo i yi a rasiga e yɛɛ ra e maxɔdindeni xa bɔɲɛsaan na a ra.” ¹⁸ Soo ragiin yi siga Yehu yɛɛ ra, a fala Yehu xa, a naxa, “Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɲɛsaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɲɛsaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” Kantan muxun yi a yɛba Yorami xa, a naxa, “Xɛraan bata siga e fɛma koni a mi fama.” ¹⁹ Yorami mɔn yi soo ragi gbɛtɛ rasiga, na yi fa e fɛma, a yi a fala Yehu xa, a naxa, “Mangani ito nan falaxi, a naxa, ‘Bɔɲɛsaan na a ra ba?’ ” Yehu yi a yabi, a naxa, “Nanse bɔɲɛsaan na i tan xa? Bira n fɔxɔ ra.” ²⁰ Kantan muxun yi a yɛba Yorami xa, a naxa, “Xɛraan bata siga e fɛma koni a fan mi fama. Muxuni ito wontoro ragi kiin ligaxi alo Yehu, Nimisi mamandenna, amasɔtɔ a ragima nɛn alo fatɔna.”

²¹ Nayi, Yorami yi a yamari a e xa a wontoroni tɔn. A to a yitɔn, Isirayila manga Yorami e nun Yuda manga Axasiya, e birin yi siga e wontorone kui Yehu ralandeni. E yi na ralan Naboti Yɛsɛreli kaana a xɛɛn ma. ²² Yorami to Yehu to, a yi a fala a xa, a

naxa, “Bɔɲɛsaan na a ra ba?” Yehu yi a yabi, a naxa, “Bɔɲɛsana! I a kolon i nga Yesabele mɔn ala gbɛtɛne batuma e nun a kɔɛrayaan nabama!” ²³ Yorami yi soon firifiri, a gi, a fala Axasiya xa, a naxa, “Yanfana, Axasiya!” ²⁴ Koni Yehu yi a xanla tongo a Yorami bun a tungun longonna ra a fari. Xali ma kunla yi sa mini a sondonni, Yorami yi bira a wontoron kui, a faxa. ²⁵ Yehu yi a fala a sofa kuntigin Bidikari xa, a naxa, “A tongo, i sa a woli Naboti Yɛsɛreli kaana xɛɛn ma, i ɲɔxɔ na xɔn ma i tan nun n tan yi soon fari lɔxɔn naxan yi a fafe Axabi fɔxɔ ra, Alatala yi gbaloni ito fala a ma: ²⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N Naboti nun a diine wunla toxi nɛn xoro, n na i ligama na kii nin xɛɛni ito yi. Alatalaa falan nan na ra!’ Nayi, a tongo i yi a woli ayi xɛɛn ma, fata Alatalaa falan na.”

Yehu yi Axasiya faxa

Taruxune Firinden 22.7-9

²⁷ Yuda manga Axasiya to na to, a yi a gi Beti-Gan kiraan xɔn. Yehu yi a sagatan, a fa a fala a xɛmɛne xa a e fan xa Axasiya faxa. E yi a sɔxɔn a wontoron kui, a yi tema Guri geyaan kiraan xɔn waxatin naxan yi Yibeleyami taan dɛxɔn. Axasiya yi a gi han Megido taani, a sa faxa na. ²⁸ A walikɛne yi a xali wontoron kui Yerusalɛn yi, e a maluxun a bilinganna kui a benbane fɛma Dawudaa Taani. ²⁹ Axasiya bata yi findi mangan na Yuda yi, Axabi a diin Yorami a mangayaan ɲɛɛ fu nun kedendeni.

Yesabele faxa fena

³⁰ Yehu yi so Yɛsɛreli taani. Yesabele to na mɛ, a kalen sa a yɛɛn na, a xunxɛɛni tɔn, a ti foye soden na. ³¹ Yehu to yi danguma taan so dɛɛn na, Yesabele yi a fala a xa, a naxa, “I bata fa bɔɲɛ xunbenla ra ba, i tan naxan luxi alo Simiri naxan a kanna faxa?” ³² Yehu yi a yɛɛ rafindi sangansoon foye soden ma, a yi a fala, a naxa, “Nde n tan xɔn? Nde?” Walikɛ firin hanma saxan manga banxini, ne yi e yɛɛ ragodo a ma keli sangansoon kɔɛ ra. ³³ Yehu yi a fala ne xa, a naxa, “Ɛ a woli bɔxɔni!” E yi Yesabele woli bɔxɔni, a wunla yi banxin nun soone kasi, Yehu yi a yibutuxun a yɛngɛ so wontoron na. ³⁴ Yehu yi so, a a dɛge, a a min, a yi a fala, a naxa, “Mangana dii tɛmɛn nan yi

naxalan dangatōni ito ra, ε a maluxun betε.”
³⁵ E siga a maluxundeni, koni e a xun xōnna nun a sanne nun a yii kuine nan tun to.
³⁶ E xεε a faladeni Yehu xa. Nayi, Yehu yi a fala, a naxa, “Alatala na nan fala fata Eli ra, a walikεna, Tisibi kaana, fa fala barene Yesabele suben donma nεn Yεsεreli a xεεn ma,* ³⁷ Yesabele binbin luma nεn xεεn ma alo kuruna, nayi muxu yo mi nōε a fale, fa fala ‘Yesabele na a ra.’ ”

10

Axabi a denbayaan halagi fena

¹ Axabi a diin muxu tonge solofere nan yi Samari taani. Yehu yi bataxine sεβε a e rasiga taan sofa kuntigine ma e nun fonne Yεsεreli taani Samari yi, e nun muxun naxanye Axabi diine maxuruma. A yi a sεβεxi,
² “Iki, ε na kēdini ito masōtō, bayo ε kanna diine ε fεma e nun yεngε so wontorone nun soone ε fεma e nun taa rakantanxina nde nun yεngε so seene ε yii, ³ nayi, ε ε kanna diina nde sugandi mangan na ε kanna diine yε naxan fisa e birin xa e nun naxan lan a xa findi mangan na, ε na ti mangayani. Na xanbi ra, ε n yεngε, ε yi ε kanna denbayaan xun mayεngε.” ⁴ Koni, e yi gaxu han, e a fala e bode tagi, e naxa, “Xa manga firin mi a nō, en tan a nōn di?” ⁵ Manga banxin kuntigin nun taan kuntigin nun fonne nun muxun naxanye Axabi a diine maxuruma, ne yi xεraan nasiga a faladeni Yehu xa, e naxa, “I ya walikεne nan nxu ra, i na naxan yo fala nxu xa, nxu na nan ligama. Nxu mi muxu yo tima mangan na. Naxan nafan i ma, na liga.”

⁶ Yehu mōn yi bataxin firinden sεβε e ma, a yi sεβεxi naxan kui, a naxa, “Xa ε n tan nan xa, xa ε xuruxi n ma, ε kanna diine xunne sεgε e dε, ε fa n fεma Yεsεreli taani tila xōtōnni waxati kedenni ito yi.” Anu mangana diine muxu tonge solofere yi taan muxu gbeene konne nin, naxanye yi e maxuruma. ⁷ Bataxin to so, e yi mangana dii tonge soloferene suxu, e yi e kōε raxaba, e yi e xunne sa bεnbenla kui, e yi e xali Yehu yεε ra Yεsεreli yi. ⁸ Xεraan yi fa Yehu rakolon, a yi a fala a xa, a naxa, “E bata fa mangana diine xunne ra.” Yehu yi

a yamarin fi, a naxa, “E e sa kuru firinna ra taan so dεεn na han xōtōnni.” ⁹ Xōtōnni, Yehu yi mini, a yi a yita yamaan birin na, a yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan tinxin. N tan bata yanfan so n kanna ma, n yi a faxa. Anu, nde itoe birin faxaxi? ¹⁰ Nayi, ε bata a kolon, fa fala Alatalaa falan naxan yo tixi Axabi a denbayaan xili ma, na sese mi luma a rabataren na. Alatala bata ne rakamali a falan naxanye ti fata a walikεna Eli ra.”

¹¹ Naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Yεsεreli yi, Yehu yi ne faxa, a kuntigine nun a xōyine nun a kide kiine, a mi keden peen lu.

Yehu yi Axasiyaa denbayaan xεmεne faxa

¹² Na xanbi ra, Yehu yi keli a siga Samari taani. A to fa Beti-Ekedi yεxεε rabane malandena, ¹³ Yehu yi Yuda manga Axasiya kon kaane li na. A yi e maxōdin, a naxa, “Nde ε tan na?” E yi a yabi, e naxa, “Axasiya kon kaane nan nxu ra, nxu sigan mangana denbayaan xōntōndeni, e nun mangana ngaa denbayana.” ¹⁴ Yehu yi a fala a sofane xa, a naxa, “E e nεrεne suxu.” E yi muxu tonge naanin nεrεne suxu, e yi e kōε raxaba, e yi e woli Beti-Ekedi xōjinna ra, Yehu mi muxu yo lu a nii ra.

Yehu nun Yehonadabu

¹⁵ Yehu to keli mēnni, a yi naralan Yehonadabu ra, Rekabu a diina, naxan fa a ralandeni. A yi a xōntōn, a a fala a xa, a naxa, “I bōrēn sarijan n ma fe yi ba, alo n gbeen sarijan i ya fe yi kii naxan yi?” Yehonadabu yi a yabi, a naxa, “A na kii nin.” Yehu yi a fala a xa, a naxa, “Xa a na kii nin, i yiin so n yii.” Yehu yi a rate a fεma a wontoron kui, ¹⁶ a yi a fala a xa, a naxa, “Fa n fεma, n ma xanuntenyaan naxan Alatala xa, i na toma nεn.” A yi a xali a yεngε so wontoron kui.

¹⁷ Yehu to so Samari taani, naxanye birin yi luxi Axabi a denbayani Samari yi, a yi ne faxa, a yi e nεn fefe fata Alatalaa falan na a naxan ti Eli xa.

Baali kii muxune faxa fena

¹⁸ Na xanbi ra, Yehu yi yamaan birin malan, a yi a fala e xa, a naxa, “Axabi walixi

* 9:36: Na feen mōn sεβεxi Mangane Singen 21.23 kui.

nɛn Baali xa ndedi, Yehu walima nɛn a xa han! ¹⁹ Iki, ɛ Baali kii muxune birin xili n fɛma, a walikɛne nun a saraxaraline birin, keden nama lu, amasɔtɔ n waxi saraxa gbeen ba feni Baali ma. Naxan yo na lu a fataren na, na mi kisima.” Yehu yi wulen nan falama alogo a xa Baali a walikɛne faxa. ²⁰ A yi a fala, a naxa, “Ɛ sanla nde yitɔn Baali xa.” E a yitɔn. ²¹ Yehu yi xɛrane rasiga Isirayila birin yi, Baali a walikɛne birin yi fa, keden mi lu naxan mi fa, e so Baali a banxini, Baali a banxin yi rafe keli fɔxɔ kedenni han fɔxɔ kedenni. ²² Naxan yi dugi ramaraden kantanma, Yehu yi a fala na xa, a naxa, “Dugine ramini Baali a walikɛne birin xa.” Na yi dugine ramini e xa. ²³ Nayi, Yehu yi fa Baali a banxini e nun Rekabu a diin Yehonadabu. Yehu yi a fala Baali a walikɛne xa, a naxa, “Ɛ yɛɛ rakɔɔn ɛ rabilinni, ɛ a mato, alogo Alatalaa walikɛn se nama lu be, koni Baali a walikɛne nan tun xa lu be.” ²⁴ E yi so saraxane nun saraxa gan daxine fidɛni Baali ma.

Yehu bata yi muxu tonge solomasɛɛɛ ti tandeni, a yi a falaxi naxanye xa, a naxa, “N muxun naxanye soma ɛ yii naxan na a gbeen lu a siga, ɛ tan nan faxama a jɔxɔni.” ²⁵ E to yelin saraxa gan daxine fidɛni, Yehu yi a fala sofane nun e kuntigine xa, a naxa, “Ɛ so, ɛ e faxa, keden nama mini.” E yi e faxa silanfanna ra. Sofane nun e kuntigine yi e woli ayi mɛnni, e siga han taani Baali a banxini. ²⁶ E yi gɛmɛ ki daxine ramini Baali a banxin kui, e yi e gan. ²⁷ E yi Baali gɛmɛ ki daxin kala, e mɔn yi Baali a banxin fan nabira, e yi suturadene rafala, naxanye na han to. ²⁸ Yehu Baali kiina fe raxɔri Isirayila yi na kii nin. ²⁹ Koni a mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra, naxan Isirayila yamaan nadin jinge dii xɛma daxine batu feen ma Beteli nun Dan yi. ³⁰ Alatala yi a fala Yehu xa, a naxa, “Naxan fan n yɛɛ ra yi, i bata na liga. Naxan birin yi n sagoon na, i na liga Axabi a denbayaan na. Nanara, i ya diine luma nɛn mangayani Isirayila yi han i yixɛtɛ naanindena.” ³¹ Koni, Yehu mi sigan ti a xaxinla birin yi mumɛ Alatalaa sariyan xɔn, Isirayilaa Ala. Yerobowan Isirayila radin yulubin naxanye ma, a mi xɛtɛ ne fɔxɔ ra mumɛ.

³² Na waxatini, Alatala yi nde ba fɔlɔ Isirayilaa bɔxɔn na, Xasayeke Arami kaane mangan yi e nɔ Isirayila danna birin na. ³³ Keli Yurudɛn baani han sogeteden binni, a yi Galadi yamanan birin nɔ, Gadi kaane nun Rubɛn kaane, e nun Manase kaane, keli Aroyeri taani Arinon xuden dɛxɔn han Basan. ³⁴ Yehu kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, ne seɓɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ³⁵ Yehu to faxa, e yi a maluxun Samari taani. A dii xɛmɛn Yehowaxasi yi ti a jɔxɔni. ³⁶ Yehu jɛɛ mɔxɔnɛn nun solomasɛɛɛ nan ti mangayani Samari taani Isirayila xun na.

11

Atali, Yuda manga naxanla fe Taruxune Firinden 22.10-12

¹ Atali, Manga Axasiya nga to a to, a diin bata faxa, a keli a yi yamarin fi a mangan bɔnsɔnna birin xa faxa. ² Koni e to yi e faxa feni, Yehoseba, Manga Yehorami a dii tɛmɛna, Axasiya xunyen yi Axasiyaa dii xɛmɛn Yowasa tongo, a yi a ba mangana diine yɛ, benun e xa e faxa. A yi a luxun konkona nde kui sadene yi dɛnaxan yi e nun jaxanla naxan diin masuxuma. A sa luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ³ A yi lu luxunxi Yehoseba fɛma jɛɛ sennin Alatala Batu Banxini. Atali nan yi mangayani na yamanani.

Yowasa, Yuda Mangana Taruxune Firinden 23.1-21

⁴ Jɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada yi xɛrane rasiga Kereti sofa kuntigine nun mangan makantan sofane xilideni, a yi fa e ra a fɛma Alatalaa banxini. A yi layirin xidi e tagi, a yi e rakɔlɔ Alatalaa banxini, a yi mangana diin yita e ra. ⁵ Na xanbi ra, a yi yamarini itoe so e yii, a naxa, “Ɛ ito nan ligama. Naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni ɛ yɛ, ndee sigama mangana banxin nan kantande yi, ⁶ ndee Suri dɛɛn na, ndee dɛɛn naxan kantan tiine xanbi ra. Ɛ birin luma ɛ masarɛ ikiini banxin kantandeni. ⁷ Ɛ gali bode firinna, naxanye mi walima Matabu Lɔxɔni, ne kantanna tima Alatala Batu Banxini mangan yireni. ⁸ Ɛ mangan nabilinma nɛn yiren birin yi, yɛngɛ so seene ɛ birin yii, naxan yo na a

maso ε safan na, ε na faxama nen. E luma nen mangan yireni, a nema sigε yire yo yi.”

⁹ Saraxaraliin Yehoyadaa yamarin naxanye birin fi sofa kuntigine ma, e ne liga. E birin yi e sofane tongo, naxanye yi e wanla danma Matabu Lɔxɔni e nun naxanye yi a fɔlɔma Matabu Lɔxɔni, e siga saraxarali Yehoyada fema. ¹⁰ Saraxaraliin yi tanbane nun ye masansan wure lefane so sofa kuntigine yii naxanye yi kelixi Manga Dawuda yii Alatala Batu Banxini. ¹¹ Sofane yi mangan nabilin yengε so seene e birin yii, e ti fɔlɔ banxin yiifari fɔxɔni han a kɔmɛn fɔxɔni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi. ¹² Saraxaraliin Yehoyada yi mangana diin maso, a yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin nun sereya kedin so a yii. E yi a sugandi, e a findi mangan na, e yi e yiine bɔnbɔ, e naxa, “Ala xa sii xunkuyen fi mangan ma!”

¹³ Atali yi sofane nun yamaan xuiin mε, a yi fa yamaan fema Alatalaa banxini. ¹⁴ A yi mangan to tixi sɛnbetenna dɛxɔn so dɛɛn na, fata namunra. Sofa kuntigine nun xɔta fene yi tixi mangan fema, yamaan birin yi sɛwaxi, e yi xɔtaan fema. Koni, Atali yi a domani bɔ a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁵ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi sofa ganla xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma, naxan na bira a fɔxɔ ra, ε na faxes silanfanna ra.” Amasɔtɔ saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxes Alatala Batu Banxini.” ¹⁶ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni soone soon kiraan naxan xɔn, e sa a faxes mɛnni.

Yehoyadaa kiine yi masara

Taruxune Firinden 23.16-21

¹⁷ Yehoyada yi layirin xidi Alatala nun mangan nun yamaan tagi, alogo na yamaan xa findi Alatalaa yamaan na, a mɔn yi lanna raso mangan nun yamaan tagi. ¹⁸ Yamanan yamaan birin yi so Baali batu banxini, e a kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Matan faxes saraxa ganden yetagi, Baali kii muxuna. Saraxarali Yehoyada yi kantan tiine dɔxɔ Alatala Batu Banxini. ¹⁹ A yi Kereti sofa kuntigin e nun sofane tongo, e nun yamanan yamaan

birin, e yi mangan nagodo Alatala Batu Banxini, e so manga banxini kantan tiine so dɛɛn kiraan xɔn ma. Nayi, Yowasa yi dɔxɔ mangane gbɛdɛni. ²⁰ Yamanan yamaan birin yi sɛwani. Taan yi xunbeli Atali faxes xanbini silanfanna ra manga banxini.

12

Yowasa, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 24.1-14

¹ Yowasa findi mangan na a jɛɛ solofereden nan ma. ² Yehu a mangayaan jɛɛ soloferedeni, Yowasa yi findi mangan na, a yi jɛɛ tonge naanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Sibiya, Bɛriseba kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, Yowasa yi na liga saraxaraliin Yehoyadaa siimayaan waxatin birin yi, amasɔtɔ a bata yi a xuru a faɗin na. ⁴ Koni, a mi taan kidene kala mumε, yamaan mɔn yi saraxane bama, e wusulanne gan mɛnne yi.

⁵ Yowasa yi a fala saraxaraline xa, a naxa, “Gbetin naxan fama Alatala Batu Banxini, ε lan ε yi na malan, gbetin naxan findixi dɛ ti gbetin na, hanma naxan jɛnigexi a fi. ⁶ Saraxaraline xa e seene rasuxu, ε yi e findi Ala Batu Banxini tɔn seen na, dɛnaxan yo nema kalaxi.”

⁷ Anu, Manga Yowasaa mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandena a liyε, banxin dɛnaxan yi lanma a xa yitɔn, saraxaraline munma yi na yitɔn singe. ⁸ Manga Yowasa yi saraxaraliin Yehoyada xili e nun saraxaraliin bonne, a yi a fala e xa, a naxa, “Nanfera banxin dɛnaxan lan a xa yitɔn ε mi mɛnni tɔnxi? Sɔnɔn, ε mi fa gbeti rasuxuma ε gbeti malanne yii, koni ε fama a ra nen a findi Ala Batu Banxini tɔn seen na.” ⁹ Saraxaraline yi lan a ma a e nama gbeti rasuxu yamaan na, e nun e nama findi banxini tɔn muxune ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi kankira keden tongo, a yi a dɛraganla sɔxɔn, a dɔxɔ saraxa ganden fema Ala Batu Banxin so dɛɛn yiifari fɔxɔni. Saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, muxune yi fama gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, ne yi na birin sama nen kankiraan kui. ¹¹ E na yi a to gbeti gbegbe bata sa kankiraan kui, mangana sebeli tiin nun saraxarali kuntigin yi gbetin yatema nen naxan bata yi so

Alatala Batu Banxini, e yi a sa benbenla kui. ¹² Na xanbi ra, e yi gbetin so wali kuntigine yii naxanye yilanma e xa Alatala Batu Banxini tɔn. Na gbetin yi soma kamudɛɛne nun walikɛne nan yii naxanye yi walima Alatala Batu Banxini, ¹³ e nun banxi dɔxɔne nun gɛmɛ sonle. E mɔn yi wudin sara e nun gɛmɛ masolixine nun seen naxanye birin lan e xa findi Alatala Batu Banxini tɔn seen na. ¹⁴ Koni e fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, na mi findi gbeti fixɛ barama sara seen xan na, hanma filɛne hanma saraxarali igelengenne, hanma xɔtane, hanma goronna xɛma daxina hanma gbeti fixɛ daxina. ¹⁵ E yi na gbetin so walikɛne yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn. ¹⁶ Naxanye yi walikɛne saren fima, ne mi yi maxɔdinma sese ma, amasɔtɔ e yi walima tinxinna nin. ¹⁷ Yangin saraxa gbetin nun yulubi xafari saraxa gbetin mi yi xalima Alatala Batu Banxini. Saraxaraline nan gbee yi ne ra.

*Yowasaa mangayaan naɲanna fe
Taruxune Firinden 24.23-27*

¹⁸ Nayi, Arami mangan Xasayeleye yi siga Gati taan yengɛdeni, a denaxan tongo. Xasayeleye yi a miri Yerusalɛn fan yengɛ feen ma. ¹⁹ Koni, Yuda mangan Yowasa yi se sariɲanxine birin tongo, a benbane bata yi naxanye rasariɲan, Yosafati nun Yehorami nun Axasiya, Yuda mangane, e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye rasariɲan. A mɔn yi xɛmaan tongo naxan birin yi Alatala Batu Banxini nafulu ramaraden nun manga banxin nafulu ramaradeni. A yi na birin xali Arami mangan Xasayeleye ra naxan mi siga Yerusalɛn yengɛdeni.

²⁰ Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane kɛwali kɛdine kui. ²¹ A walikɛne yi yanfan so a ma, e Yowasa faxa Beti-Milo yi, kiraan naxan godon Sila yi. ²² A walikɛne yi a faxa, Simeyati a diin Yosabadi nun Someri a diin Yehosabadi. Yowasa yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma, Dawudaa Taani. A diina Amasiya yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

13

Yehowaxasi, Isirayila Mangana

¹ Yuda manga Axasiyaa diin Yowasaa mangayaan ɲɛɛ mɔxɔɲɛn nun saxandeni, Yehu a diin Yehowaxasi yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A yi ɲɛɛ fu nun solofere ti mangayani. ² Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. Nebati a diin Yerobowan yulubin naxanye liga, a fan yi ne liga, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a mi xɛtɛ e fɔxɔ ra mumɛ. ³ Alatala yi xɔlɔ Isirayila kaane ma han! A yi e so Arami manga Xasayeleye yii, e nun a diin Ben-Hadada. E yi lu Isirayila kaane xun na waxati wuyaxi. ⁴ Nayi, Yehowaxasi yi Alatala maxandi. Alatala yi a yabi, amasɔtɔ Arami mangan yi tɔrɔn naxan sama Isirayila fari a bata yi na to. ⁵ Alatala yi xunbande so Isirayila yii. Isirayila kaane yi ba Arami kaane yii, e lu e bubune kui alo a fɔlɔni. ⁶ Koni e mi xɛtɛ Yerobowan ma denbayaan yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. E fan yi lu ne lige. Hali Asera kide gbindonna lu nɛn bitinxi Samari taani. ⁷ Yehowaxasi a ganla bata yi kala fɔ soo ragiin muxu tonge suulun e nun yengɛ so wontoro fu e nun sofa wuli fuun naxanye yi sigan tima e sanni. Arami mangan bata yi a ganla muxune raxɔri, a e lu alo burunburunna. ⁸ Yehowaxasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, ne sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ⁹ Yehowaxasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani. A diin Yowasi yi ti a ɲɔxɔni.

Yowasi, Isirayila Mangana

¹⁰ Yuda mangan Yowasa ɲɛɛ tonge saxandeni, Yowasi Yehowaxasi a diin yi findi Isirayila mangan na Samari taani. A ɲɛɛ fu nun sennin ti mangayani. ¹¹ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga. A mi xɛtɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, naxan Isirayila kaane ti yulubi ligan ma, a yi lu a lige. ¹² Yowasa kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, e nun Yuda manga Amasiya to yengɛ, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ¹³ Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. Yerobowan yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Nabi Elise kɛwali dɔnxɛne

¹⁴ Saya furen yi Elise suxu. Benun a xa faxa, Isirayila manga Yowasi yi fa a fɛma, a yi wuga a fe ra, a naxa, “N baba! N baba! I tan dangu Isirayila yɛngɛ so wontorone nun a soo ragine ra!” ¹⁵ Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xanla nun xalimakunle tongo.” A yi xali keden tongo e nun xalimakunle. ¹⁶ Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xanla bandun.” A to a bandun, Elise yi a yiine sa mangan yiine fari, ¹⁷ a yi a fala a xa, a naxa, “Banxin sogetede binna foye soden nabi.” A yi a rabi. Elise yi a fala a xa, a naxa, “A woli.” A yi a woli. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Xunba xalimakunla ni ito ra Alatala mabinni, xunba xalimakunla na a ra Arami kaane xili ma, i Arami kaane nɔma nɛn Afeki yi han i yi e raxɔri.” ¹⁸ Elise mɔn yi a fala Isirayila mangan xa, a naxa, “Xalimakunle tongo.” A yi e tongo. Elise yi a fala a xa, a naxa, “Bɔxɔn garin.” A yi bɔxɔn garin dɔxɔ saxan, a yi a dan. ¹⁹ Sayiban yi xɔlɔ a xili ma, a naxa, “A yi lan nun i xa a garin suulun hanma sennin. Nayi, i yi nɔɛ Arami kaane raxɔrɛ nɛn. Koni iki, i e nɔma nɛn dɔxɔ saxan tun.”

²⁰ Elise yi faxa, e yi a maluxun. Na jɛɛn kuyebani, Moyaba kaane ganle yi so yamanani. ²¹ Lɔxɔna nde, Isirayila kaane yi muxuna nde maluxunma, nanunna e yi Moyaba ganla nde to, e yi binbin bira Elise gaburun na. Binbin yi sa Elise xɔnne li, a nii yi bira ayi, a ti a sanne xunna.

Isirayila yi Arami yɛngɛ

²² Xasaye, Arami mangan bata yi Isirayila tɔrɔ Yehowaxasi a siimayaan birin yi. ²³ Koni Alatala yi kininkinin e ma, a yi e mafelu, a yi a yɛɛ rafindi e ma masɔtɔ a layirin xɔn e nun Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba tagi. A mi wa e halagi feni, han to a mi e rawoli ayi. ²⁴ Xasaye, Arami mangan yi faxa, a diin Ben-Hadada yi ti a jɔxɔni. ²⁵ Yehowaxasi a diin Yowasi yi taa tongoxine rasuxu Ben-Hadada ra, Xasaye a diina. Xasaye bata yi taani itoe tongo yɛngɛni Yowasi fafe Yehowaxasi yii. Yowasi yi a nɔ sanja ma saxan, a Isirayila taa tongoxine suxu yɛngɛni.

* **14:6:** Sariyane 24.16

14

Amasiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 25.1-4 nun 25.11-12

¹ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi jɛɛ firinden, Yowasaa diina Amasiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunden nan ma, a jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Yehoyadan, Yerusalɛn kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, koni a tinxinyaan mi liga alo a benba Dawuda. A liga nɛn alo a fafe Yowasa a liga kii naxan yi. ⁴ A mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mɔn yi saraxane bama mɛnne yi, e wusulanna gan na.

⁵ Amasiyaa mangayaan to sɛnbɛ sɔtɔ, a walikɛɛn naxanye a fafe faxa, e yi ne faxa. ⁶ Koni, a mi faxa tiine diine faxa, lan Musaa sariya kɛdina falan ma, Alatala yamarini ito fi dɛnaxan yi, a naxa, “Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yetɛ yulubin nan ma fe ra.”*

⁷ A yi Edɔn kaan muxu wuli fu faxa Fɔxɔ Lanbanni. Na yɛngɛni, a yi Sela taan suxu, a yi a xili sa Yokatili, na xinla nan mɛn xun ma han to.

Taruxune Firinden 25.17-28

⁸ Nayi, Amasiya yi xɛrane rasiga Isirayila mangan Yowasi ma, Yehowaxasi a diina, Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en fa yɛngɛ.” ⁹ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Liban tansinna nde xɛraan nasiga nɛn a faladeni Liban suman wudin xa, a naxa, ‘I ya dii tɛmɛn fi n ma dii xɛmɛn ma futun na!’ Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonjɛ. ¹⁰ I yetɛ matɔxɔma a i bata Edɔn kaane nɔ. I wasa so i ya binyeni, i lu i konni. Nanfera i mɔn fe jaxin fɔlɔma naxan sa rananma kalan ma ɛ nun Yuda yamaan birin xa?” ¹¹ Koni, Amasiya mi a tuli mati a ra. Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yɛngɛ Beti-Semɛsi taani Yuda yamanani. ¹² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ¹³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya

suxu Beti-Seməsi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi fa Yerusalén taani, a yi taan nabilinna yinna nongónna yé tonge naanin kala Yerusalén yinna ra, keli Efírami déen ma han Songen Ma déna. ¹⁴ Xémaan nun gbeti fixén nun se fapin naxanye birin yi Alatala Batu Banxin nun manga banxin nafulu ramaradene yi, a yi ne tongo, a mən yi muxuna ndee suxu, a xetɛ Samari taani.

¹⁵ Yowasi kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna, a to Yuda mangana Amasiya yengɛ, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ¹⁶ Yowasi yi faxa, e yi a maluxun Samari taani Isirayila mangane gaburun na. A diin Yerobowan yi ti a jɔxɔni.

¹⁷ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mən yi jɛɛ fu nun suulun sɔto siimayaan na. ¹⁸ Amasiya kɛwali dɔnxɛne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ¹⁹ E yāfan so a ma Yerusalén yi, a yi a gi siga Lakisi taani, koni e siga a fɔxɔ ra Lakisi yi, e sa a faxa mɛnni. ²⁰ E yi a xali soone fari, e yi a maluxun Yerusalén yi a benbane fɛma Dawudaa Taani.

Taruxune Firinden 26.1-2

²¹ Yuda yamaan birin yi Asari tongo a jɛɛ fu nun senninna ma, e yi a findi Yuda mangan na a fafe Amasiya jɔxɔni. ²² Asari yi Elati taan ti, a raso Yuda sɛnben bun ma, Manga Amasiya faxa xanbini.

Yerobowan firindena, Isirayila Mangana

²³ Yuda mangan Yowasaa diina Amasiyaa mangayaan jɛɛ fu nun suulundeni, Isirayila mangan Yowasi a diin Yerobowan yi findi mangan na Samari taani. A yi jɛɛ tonge naanin e nun keden ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga, a mi xetɛ Yerobowan ma yulubi yo fɔxɔ ra, Nebati a diina, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ²⁵ Yamanan bonne bata yi bɔxɔn naxanye ba Isirayila bɔxɔne ra, a tan nan ne suxu yengeni, a Isirayila yamanan danne sa keli Lebo-Xamata taan ma han sa dɔxɔ Fɔxɔ Ige Daraan na, fata Alatalaa falane ra Isirayilaa Ala, a naxanye ti Nabi Yunusa

xa, Amitayi Gati-Xeferi kaana diina, a walikɛna. ²⁶ Alatala bata yi Isirayilaa tɔrɔn to, konyin nun xɔrɔna. Muxu yo mi yi na naxan yi Isirayila maliyɛ. ²⁷ Koni Alatala mi yi a ragidixi a yamanan naxɔri, nanara a yi a xunba fata Yerobowan na, Yowasi a diina.

²⁸ Yerobowan kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a wɛkilɛna yengeni, e nun Damasi taan nun Xamata taan naso Isirayila sɛnben bun kii naxan yi, naxanye bata yi findi Yuda gbeen na, ne birin sɛbɛxi Isirayila mangane taruxu kɛdine kui. ²⁹ Yerobowan yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma, Isirayila mangane. A diin Sakari yi ti mangayani a jɔxɔni.

15

Asari, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 26.3-4

¹ Isirayila manga Yerobowan ma mangayaan jɛɛ mɔxɔnɛn nun soloferedeni, Manga Amasiyaa diina Asari yi findi mangan na Yuda yi. ² A findi mangan na a jɛɛ fu nun senninden nan ma, a yi jɛɛ tonge suulun e nun firin ti mangayani Yerusalén yi. A nga yi xili Yɛkoliya, Yerusalén kaana. ³ Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi. ⁴ Koni a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mən yi saraxane bama, e wusulanna gan mɛnne yi. ⁵ Alatala yi dogonfonna ramini mangan ma, a lu a danna banxina nde kui han a faxa waxatina. A dii xɛmɛn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matɔɛ a ra.

⁶ Asari kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ⁷ Asari yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A diin Yotami yi ti a jɔxɔni.

Sakari, Isirayila Mangana

⁸ Asari a mangayaan jɛɛ tonge saxan e nun solomasɛɛdeni Yuda yi, Yerobowan ma diin Sakari yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a yi a mangayaan liga kike sennin. ⁹ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. A mi xetɛ Nebati a diin Yerobowan ma yulubine fɔxɔ ra mumɛ, naxan Isirayila kaane ti yulubin ma. ¹⁰ Yabəsi a diin Salun

yi yanfan so a ma, a yi Sakari faxa, a ti a joxoni. ¹¹ Sakari kewali donxene sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹² Na feene rakamali na kii nin alo Alatala a fala kii naxan yi Yehu xa, a naxa, "I ya diine luma nen mangayani Isirayila xun na han i yixeten naanindena."

Salun, Isirayila Mangana

¹³ Yuda manga Yusiya jee tonge saxan e nun solomanaanindeni, Salun ma diin Yabesi yi findi mangan na Yuda yi. A yi kike keden ti mangayani Samari taani. ¹⁴ Gadi a diin Menahemi yi keli Tirisa taani siga Yabesi a diin Salun xili ma Samari taani, a yi a faxa, a findi mangan na a joxoni. ¹⁵ Salun kewali donxene, a yanfan naxan so, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ¹⁶ Na danguxina, Menahemi yi keli Tirisa taani, a sa Tifisa taan yenge, a yi na kaane birin faxa e nun a rabilinna muxune. A yi jaxalan fudi kanne birin kuiin nabɔ ayi. A na liga nen bayo e mi e taan deene rabixi a yee ra.

Menahemi, Isirayila mangana

¹⁷ Asari a mangayaan jee tonge saxan e nun solomanaanindeni Yuda yi, Gadi a diin Menahemi yi findi mangan na Isirayila yi. A yi jee fu ti mangayani Samari taani. ¹⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mangayaan waxatin birin yi, a mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma. ¹⁹ Puli, Asiriya mangan yi fa Isirayila xili ma, Menahemi yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan so Puli yii, alogo a xa a mali a mangayaan senbe sodeni. ²⁰ Nafunla yi Isirayila kaan naxanye yii, Menahemi na gbetin ba ne nan yii, alogo a xa a so Asiriya mangan yii, e keden kedenna birin yi gbeti fixen kilo tagi nan bama mudun na. Nayi, Asiriya mangan yi xete, a mi lu yamanani.

²¹ Menahemi kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui. ²² Menahemi yi faxa, a diin Pekaxiya yi ti a joxoni.

Pekaxiya, Isirayila mangana

²³ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulundeni, Menahemi a diin Pekaxiya yi findi mangan na Isirayila xun

na Samari taani. A yi jee firin ti mangayani. ²⁴ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi a xun xanbi so Nebati a diin Yerobowan ma yulubini, naxan Isirayila ti yulubin ma. ²⁵ Mangana sofa kuntigina nde nan yi Remaliyaa diin Peka ra. A yi yanfan so Manga Pekaxiya ma. A yi Galadi sofaan muxu tonge suulun tongo, a yi Pekaxiya faxa manga banxin yinna kui Samari taani, a yi Aragobi nun Ariyi fan faxa. Peka manga Pekaxiya faxa na kii nin, a ti a joxoni. ²⁶ Pekaxiya kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Peka, Isirayila Mangana

²⁷ Yuda mangana Asari a mangayaan jee tonge suulun e nun firindeni, Remaliyaa diin Peka yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani. A yi jee moxone ti mangayani. ²⁸ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga. A mi xete Nebati a diin Yerobowan ma yulubine foxo ra mumɛ, naxan Isirayila ti yulubin ma.

²⁹ Isirayila mangan Peka waxatini, Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa, a yi Iyon taan nun Abeli-Beti-Maka taan nun Yanowa taan nun Kedesi taan nun Xasori taan suxu yengeni, e nun Galadi yamanan nun Galile yamanan nun Nafatali yamanan birin, a yi e muxune xali Asiriya yamanani konyiyani. ³⁰ Elaa diin Hoseya yi yanfan so Remaliyaa diin Peka ma, a yi a yenge, a yi a faxa. Yusiya diin Yotami a mangayaan jee moxonedeni, Hoseya yi ti Peka joxoni. ³¹ Peka kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Isirayila mangane taruxu kedine kui.

Yotami, Yuda Mangana Taruxune Firinden 27.1-7

³² Isirayila mangan Remaliyaa diin Peka mangayaan jee firindeni, Yuda mangan Yusiya diin Yotami yi findi manga na. ³³ A findi mangan na a jee moxonen nun suulunden nan ma. A jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yerusa, Sadoki a dii temena. ³⁴ Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga alo a fafe Yusiya. ³⁵ Koni, a mi taan kidene kala mumɛ, yamaan mon yi lu saraxane

be mænne yi, e wusulanna gan. Yotami yi Alatala Batu Banxin So Deen Faxaraxiin ti.*

³⁶ Yotami kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

³⁷ Na waxatini, Alatala yi Arami mangan Resin nun Remaliyaa diin Peka rasiga fɔlɔ Yuda xili ma. ³⁸ Yotami yi faxes, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diina Axasi yi ti a jɔxɔni.

16

Axasi, Yuda Mangana Taruxune Firinden 28.1-27

¹ Remaliyaa diin Peka mangayaan jee fu nun soloferedeni, Yuda mangan Yotami a diina Axasi yi findi mangan na. ² Axasi findi mangan na a jee mɔxɔɲeden nan ma. A yi jee fu nun sennin ti mangayani Yerusalɛn yi. Naxan fan Alatala yee ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a faɲin nan liga. ³ A bira Isirayila mangane fe jaxine fɔxɔ ra, a yi a yetena dii xemɛn ba saraxa gan dixin na, fata siyane fe xɔsixin ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yee ra. ⁴ A yi saraxane ba, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵ Nayi, Arami mangan Resin nun Isirayila mangan Peka, Remaliyaa diin yi te Yerusalɛn xili ma a yengedeni. E yi Axasi yenge, koni e mi a nɔ. ⁶ Na waxatin yeteni, Arami Mangan Resin yi Elati taan naso Arami kaane senben bun, a yi Yuda kaane kedi Elati yi. Edɔn kaane yi fa Elati yi, e mɔn dɔxi denaxan yi han to. ⁷ Axasi yi xerane rasiga a faladeni Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere xa, a naxa, “I ya walikɛɛn nan n na, e nun i ya diina. Fa, i fa n ba Arami mangan nun Isirayila mangan yii, naxanye n yengema.” ⁸ Xemaa nun gbeti fixɛn naxanye yi Alatala Batu Banxini, Axasi yi ne tongo, e nun nafunla naxanye yi manga banxini, a yi sa e fi Asiriya mangan ma. ⁹ Asiriya mangan yi a xuiin suxu, a te Damasi taan xili ma, a a suxu yengeni. A yi na muxune suxu, a yi e xali Kiri yi, a yi Resin faxes.

* 15:35: So deen naxan geyaan na.

¹⁰ Manga Axasi yi siga Damasi taani Asiriya Manga Tigilati-Pilesere fema. Saraxa ganden naxan yi Damasi taani, a to na to, a yi siga na ti kiin sawuran birin na saraxaraliin Yuriya xɔn. ¹¹ Manga Axasi fa saraxa ganden sawuran naxan na sa keli Damasi taani, saraxaraliin Yuriya yi na sifan yeteen ti. Saraxaraliin Yuriya yi a rafala benun Manga Axasi xa xete. ¹² Mangan to fa sa keli Damasi taani, a yi saraxa ganden to, a yi a maso a ra. ¹³ A yi a saraxa gan dixin gan, a yi bogise saraxane ba, a yi a minse saraxan bɔxɔn, a yi bɔɲe xunbeli saraxa subene wunle xuya saraxa ganden ma. ¹⁴ Saraxa gande sula dixin naxan yi tixi Alatala yetagi, a yi na ba a funfuni naxan yi tixi saraxa gande nenɛn nun Ala Batu Banxin tagi. A yi a ti saraxa gande nenɛn dɛxɔn sogeteden kɔmɛn fɔxɔni. ¹⁵ Manga Axasi yi yamarini ito fi saraxaraliin Yuriya ma, a naxa, “Saraxa gan daxine ba saraxa gande nenɛn fari xɔtɔnni, e nun saraxane jinbanna ra e nun mangana saraxa gan dixin nun a bogise saraxan nun yamanan muxune birin ma saraxa gan daxine nun e saraxane nun e minse saraxane. Saraxa gan dixin nun saraxa subene birin wunle xuya saraxa gande nenɛn ma. Saraxa gande sula dixin tan, n tan nan na rawalima.” ¹⁶ Manga Axasi yamarin naxanye birin fi, saraxaraliin Yuriya yi ne birin liga. ¹⁷ Manga Axasi yi ige maxali wontorone kala, a yi e falafalane ba e ma e nun e kundine. A yi ige ramarade digilinx gbeen nagodo naxan yi dɔxi sula tura sawurane fari. A yi a dɔxɔ gemɛn fari. ¹⁸ A yi Alatala Batu Banxin kuiin masara Asiriya mangana fe ra. Denaxan yi rafalaxi mangan dɔxɔden na Alatala Batu Banxini Matabu Lɔxɔni, a yi na kala, e nun mangan yi soma denaxan na. ¹⁹ Axasi kewali dɔnxene, a naxanye birin liga, ne seɓexi Yuda mangane taruxu kedine kui. ²⁰ Axasi yi faxes, e yi a maluxun a benbane fema Dawudaa Taani. A diin Xesekiya yi ti a jɔxɔni.

17

Hoseya, Isirayila Manga dɔnxena

¹ Yuda Manga Axasi a mangayaan jεε fu nun firindenī, Elaa diin Hoseya yi findi mangan na Isirayila xun na Samari taani, a jεε solomanaanin ti mangayani. ² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga, koni Isirayila mangan naxanye dangu a tan yεε ra, a mi lu alo ne. ³ Asiriya mangan Salamanasari yi te a xili ma. Hoseya bata yi lu nōōn bun, a lu mudun fiye jεε yo jεε, ⁴ koni Asiriya mangan yi yanfantenyaa to Hoseya yi naxan xεrane rasiga Misiran mangan So ma, a a mi yi fa jεεn mudun fima Asiriya mangan ma. Nayi, Asiriya mangan yi yōlōnxōnna sa a ma, a balan kason na. ⁵ Na waxatini, Asiriya mangan yi yamanan birin yisiga, a te Samari taan xili ma, a dēnaxan nabilin yengeni jεε saxon. ⁶ Hoseya jεε solomanaanindenī, Asiriya mangan yi Samari taan suxu, a Isirayila kaane xali konyiyani Asiriya yamanani. A yi e radōxō Xala taani Xabori baan dε Gosan yamanani e nun Mede taane yi.

Isirayila kala feen bunne

⁷ Na liga nēn amasōtō Isirayila kaane bata yi Alatala yulubin tongo, e Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, Misiran mangan bun, amasōtō e bata yi ala gbētene batu. ⁸ E bata yi bira siyane namun feene fōxō ra Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yεε ra, e nun Isirayila mangane namun feen naxanye yitōn. ⁹ Isirayila kaane bata yi fe jaxine liga Alatala ra luxunni. E yi taan kidene ti e taan yiren birin yi, keli kantan ti gbengben ma han sa dōxō taa makan-tanxin na. ¹⁰ E yi kide gēmene ti, e yi Asera kide gbindonne bitin geyane birin xuntagi e nun wudi gbeene birin bun. ¹¹ E wusulanna gan taan kidene birin yi alo siyane a ligama kii naxan yi Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yεε ra. E yi fe jaxine liga, e Alatala raxōlō naxanye ra. ¹² E yi suxurene batu, hali Alatala to bata yi a fala e xa, a naxa, “E nama ito liga.” ¹³ Alatala yi Isirayila kaane nun Yuda kaane rakolon a nabine xōn e nun muxun naxanye fe toone ti alo xiyena, a fala e xa, a naxa, “E xεtε ε fe jaxine fōxō ra, ε n ma yamarine nun n ma tōnne suxu, ε sariyan birin suxu n naxanye soxi ε benbane yii, n yi a rasiga ε ma nabine xōn, n ma walikene.”

¹⁴ Koni e mi e tuli mati mumε, e yi lu murutεxi alo e benbane, naxanye mi la Alatala ra, e Ala. ¹⁵ E yi e mε a tōnne ra e nun a layirin naxan xidi e nun e benbane tagi, e nun a marakolonna naxan ti e ma. E bira e suxure fuune fōxō ra, e tan yεtεen yi lu fuu. E yi e rabilinna siyane raliga, Alatala e danna sa naxanye raligan ma. ¹⁶ E yi Alatalaa yamarine birin nabepin, e Ala. E yi tura dii sawura firin nafala wure raxulunxin na, e yi Asera kide gbindonna bitin, e yi e xinbi sin sarene bun, e suxuren Baali batu. ¹⁷ E yi e dii xēmene nun e dii tēmene gan saraxane ra, e yi so yiimatoon nun kōε ra feene yi. Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, e lu na ligε, e yi a raxōlō. ¹⁸ Alatala yi xōlō Isirayila xili ma, a yi e ba a yεtagi. Yuda bōnsōnna nan keden pe lu. ¹⁹ Koni, hali na Yuda kaane mi Alatalaa yamarine suxu, e Ala. E yi bira Isirayilaa namun yitōnxine fōxō ra. ²⁰ Alatala yi Isirayila bōnsōnne birin nawoli ayi, a yi e rayagi, a yi e so kala tiine yii. Dōnxēn na, a yi e kedi a yεtagi pon! ²¹ Amasōtō Isirayila kaane bata yi e masiga Dawudaa denbayaan na, e yi Nebati a diin Yerobowan findi mangan na, naxan e xun xanbi so Alatala yi, a Isirayila ti yulubi gbeen ligan ma. ²² Yerobowan yulubin naxanye liga Isirayila yi lu ne birin yi, e mi e xun xεtε mumε! ²³ Alatala yi Isirayila kedi a yεtagi, alo a fala kii naxan yi fata a walikene ra, nabine. Isirayila kaane yi makuya e yamanan na konyiyani Asiriya yamanani, e dēnaxan yi han to.

Samariya kaane fe fōlōdena

²⁴ Asiriya mangan yi fa muxune ra sa keli Babilōn nun Kuta nun Awa nun Xamata taan nun Sefarawayimi taani, a yi e radōxō Samari taane yi Isirayila kaane jōxōni. E yi Samari taane findi e gbeen na, e dōxō e yi. ²⁵ E to dōxō fōlō na, e mi yi gaxuma Alatala yεε ra, Alatala yi yatane rafa e xili ma, ne yi e muxuna ndee faxa. ²⁶ Muxune yi a fala Asiriya mangan xa, e naxa, “I faxi siyaan naxanye ra i fa e radōxō Samari taane yi, e mi yamanana ala batu kiin kolon. A bata yatane rafa e xili ma naxanye e faxama, amasōtō e mi yamanana ala batu kiin kolon.” ²⁷ Asiriya mangan yi yamarini ito fi, a naxa, “E fa saraxarali keden na

muxu suxine ye, a xa fa dɔxɔ Samari yamanani, a yi e xaran yamanana ala batu kiin ma.” ²⁸ Nayi, saraxaraliin naxanye suxu Samari taani, na keden yi siga Beteli yi, a sa e xaran Alatala batu kiin ma.

²⁹ Koni, siya xɔɲen naxanye dɔxɔ Samari yamanani, ne birin yi e gbee suxurene rafala e dɔxɔ taane yi, e yi e ti taan kidene yi Samariya kaane naxanye rafala. ³⁰ Babilɔn kaane yi e gbee ala Sukɔti-Benoti sawuran nafala. Kuta kaane yi e gbee ala Neragala sawuran nafala. Xamata kaane yi e gbee ala Asima sawuran nafala. ³¹ Awi kaane yi e gbee alane, Nibaxasa nun Tarataki sawurane rafala. Sefarawayimi kaane yi e diine gan saraxane ra e gbee alane xa, Adarameleki nun Anameleki. ³² E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi suxure ki muxune dɔxɔ e muxune ye. Ne nan yi walima e xa kide banxine yi geyane fari. ³³ E yi Alatala batuma, koni e mɔn yi e alane fan batuma, fata siyane namunne ra e kelixi denaxanye yi.

³⁴ Han to e mɔn e namun fonne ligama. E mi gaxuma Alatala ye ra mumɛ, e mi a gelene nun a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu Alatala naxanye so Yaxuba yixetene yii, a mɔn naxan xili sa a Isirayila. ³⁵ Alatala mɔn bata yi layirin xidi e tagi, a yamarini ito fi, a naxa, “E nama ala gbetene batu mumɛ, ɛ nama ɛ xinbi sin e bun, ɛ nama wali e xa mumɛ, ɛ nama saraxan ba e xa mumɛ. ³⁶ Koni, ɛ Alatala batu, naxan ɛ ramini Misiran yamanani a senbe gbeeni. E lan ɛ xa ɛ xinbi sin a tan nan bun, ɛ saraxane ba a xa. ³⁷ E yi Ala gelene nun a tɔnne nun a sariyane nun a yamarine suxu, a naxanye sebexi ɛ xa, ɛ yi e liga, ɛ nama ala gbetɛ yo batu. ³⁸ N layirin naxan xidixi en tagi, ɛ nama jinan na xɔn, ɛ nama ala gbetɛ yo batu. ³⁹ Koni, ɛ Alatala batu, ɛ Ala. A tan nan ɛ bama ɛ yaxune birin yii.” ⁴⁰ Koni, e mi e tuli mati a ra, e yi lu e namun fonne yi.

⁴¹ Hali na muxune to yi Alatala batuma, e mɔn yi e suxurene fan batuma. Han to, e diine nun e mamandenne mɔn na ligama alo e benbane.

* **18:4:** Saji sawurana fe mɔn sebexi Yatene 21.8-9 kui.

18

Xesekiya, Yuda mangana Taruxune Firinden 29.1-2

¹ Elaa diin Hoseyaa mangayaan jee saxandeni Isirayila yi, Axasi a diin Xesekiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² Xesekiya findi mangan na a jee mɔxɔɲen nun suulunden nan ma, a yi jee mɔxɔɲen nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Abiya, Sakari a dii temena. ³ Naxan fan Alatala ye ra yi, a yi na liga alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi. ⁴ A yi kidene kala geyane fari, a kide gemene yibo, a Asera kide gbindonne rabira. Musa saji sawura sula dixin naxan nafala,* a na fan kala, bayo Isirayila kaane yi wusulanna ganma na nan yetagi na waxatini. Na saji sawuran yi xili nen Nehusatan. ⁵ Xesekiya yi a yigi sa Alatala yi, Isirayilaa Ala. Yuda mangan naxanye dangu a ye ra e nun naxanye bira a fɔxɔ ra, a jɔxɔn mi yi ne ye mumɛ! ⁶ A lu Alatala fɔxɔ ra, a mi xete a fɔxɔ ra mumɛ, Alatala yamarin naxanye sebe Musa ma a ne suxu. ⁷ Alatala lu nen Xesekiya xɔn, a nɔɔn sɔtɔ a wanla birin yi. A yi murute Asiriya mangan xili ma, a mi fa xuru a bun mumɛ. ⁸ A yi Filisitine nɔ siga han Gasa dexɔn, a kantan ti gbengbene nun taa makantanxine fan suxu.

⁹ Manga Xesekiya jee naanindeni, Isirayila mangana Elaa diin Hoseya jee solofere-deni, Asiriya mangan Salamanasari yi fa Samari taan xili ma. ¹⁰ A yi Samari taan suxu jee saxanna yengen xanbini, Xesekiyaa jee sennindeni, naxan findi Isirayila mangan Hoseya jee solomanaaninden na. ¹¹ Asiriya mangan yi Isirayila kaane xali Asiriya yi konyiyani, a sa e radɔxɔ Xala yamanan nun Xabori baan fema Gosan yamanani e nun Mede kaane taane yi. ¹² Na birin liga nen amasɔtɔ Isirayila kaane mi Alatala xuiin name, e Ala, e naxan ma layirin kala, bayo e mi a xuiin suxu. Alatalaa walikeen Musa yamarin naxanye birin fi e ma, e mi ne liga.

Senakeribi yi Yuda yenge

¹³ Xesekiya mangayaan $\eta\epsilon\epsilon$ fu nun naanindeni, Asiriya mangan Senakeribi yi siga Yuda taa makantanxine xili ma, a yi ne birin suxu. ¹⁴ Yuda mangan Xesekiya yi xeraan nasiga Lakisi taani a faladeni Asiriya mangan xa, a naxa, “N bata kalan ti. I masiga n na. I na naxan fala n xa, n na lige.” Asiriya mangan yi gbeti fixen kilo wuli solomanaanin e nun xemaan kilo kemε solomanaanin sa Yuda Mangan Xesekiya fari yanginna ra. ¹⁵ Gbeti fixen naxan birin yi Alatala Batu Banxini e nun nafulu ramaradene manga banxini, Xesekiya yi ne fi a ma. ¹⁶ Na waxatini, xemaan naxanye yi saxi Alatala Batu Banxin deene nun de ti wudine ma, Yuda mangan Xesekiya yi ne tongo, a sa e so Asiriya mangan yi.

Senakeribi yi a kɔnkɔ e ma

Esayi 36.2-22 nun Taruxune Firinden 32.9-16

¹⁷ Asiriya mangan yi a kuntigine mangan nasiga Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli Lakisi taani, e nun a tande xunna nun a sofa kuntigina e nun gali gbeen. E yi fa Yerusalen yi, e sa ti ige ramarade faxaraxiin dexɔn ma,† dugi xane xεε ma kiraan na. ¹⁸ E yi mangan xili. Xiliki a diina Eliyakimi, manga banxin kuntigin yi siga e fema, e nun sebili tiin Sebensa nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla.

¹⁹ Sofa kuntigin yi a fala e xa, a naxa, “E a fala Xesekiya xa, ε naxa, ‘Asiriya manga gbeen ito nan falaxi, a naxa: I yigi saxi nanse ma? ²⁰ I yengi a ma a feren nun senbena i yii, i yengen so, koni fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan saxi nanse yi han i murute n xili ma? ²¹ I ya lannayaan saxi Misiran yamanan nin, a men kaane xa ε mali. Na luxi nen alo muxun na la xayen na a dunganna ra naxan girama, a yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na a maxoloma nen. Misiran mangan na kii nin muxune xa naxanye e taxuma a ra. ²² Waxatina nde ε a falama nen n xa, ε naxa, ‘Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan na.’ Anu, Xesekiya xa mi Ala batudene kala geyane fari ba? A tan nan a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, “E

Ala batuma saraxa badeni ito nan yetagi naxan Yerusalen taani.” ²³ Iki, ε nun n kanna Asiriya mangan xa lan fena nde ma, n soon wuli firin soε ε yii, xa ε nɔε soo ragine sɔtε. ²⁴ E mi n kanna kuntigi keden nɔε, hali naxan xurun e birin xa. E lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun wontorone nan ma fe ra. ²⁵ A yetena, n faxi yireni ito kaladeni Alatala sagoon nan xanbi ba? Alatala yeteen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxɔri.’ ”

²⁶ Nayi, Eliyakimi, Xiliki a dii xemen nun Sebensa nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasɔtɔ nxu a mema. En nama falan ti Heburu xuini yamaan yi a mε naxanye taan nabilinna yinna xuntagi.” ²⁷ Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kanna n nafaxi ε tan nun ε kanna nan gbansan ma falani itoe tideni ba? Muxun naxanye dɔxi yinna xuntagi, ne fan xa a mε nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xɔnla min ε xɔn yengeni.”

²⁸ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuiin name, Asiriya mangana! ²⁹ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi nɔε ε rakise n ma mumε! ³⁰ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fala a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ³¹ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasɔtɔ Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E bɔɔn xunbenla fen n na, ε xete n ma, birin a yii seene nun a bogiseene donɔε, birin yi a ige ramaraden igen min, ³² han n yi fa, n yi ε xali yamana gbetε yi alo ε gbeen, murutun nun manpa bili nakɔne yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi, turen nun kumin yamanan naxan yi. Benun ε xa faza be, ε sa siimayaan nan sɔtɔma menni. Nayi, ε nama Xesekiya xuiin name mumε, amasɔtɔ Xesekiya ε mayendenma nen a na a fala a Alatala ε xunbama nen. ³³ Siya gbetene alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ³⁴ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen?

† 18:17: Ige ramaraden naxan geyan na.

Sefarawayimi nun Hena nun Iwa, ne alane minen? E Samari taan xunba nen n yii ba? ³⁵ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusalen xunba n yii di? ”

³⁶ Yamaan yi dundu, e mi fala yo ti, amasoto mangan bata yi yamarini ito fi, a naxa, “E nama a yabi.” ³⁷ Eliyakimi, Xiliki a dii xemena, mangana banxi kuntigin nun Sebena, sebeli tiina, e nun Yowa, Asafi a dii xemena, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e yi e dugine yibo e ma kontofinli, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

19

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Esayi 37.1-9

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeliugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebena, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeliugin nagodoxi e ma sununi, siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: Kontofinla nun toron nun yagi loxon nan to nxu xa, alo a falan kii naxan yi, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a nga ra a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a naxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi a yamaan muxu donxene fe ra naxanye luxi e nii ra.”

⁵ Manga Xesekiyaa xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama e kanna xa, e naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayeifu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan man yi a konko Yerusalen ma
Esayi 37.8-13, Taruxune Firinden 32.16-19

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a a kanna bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li menna nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tirihaka, Kusi kaan fama a yengedeni. A to na xibarun me, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, e naxa, ‘I laxi i ya Ala ra naxi ra, i yengi a ma a a nae nen n tan Asiriya mangani kale Yerusalen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxorixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxori, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi? ”

Xesekiya yi Ala maxandi Esayi 37.14-20

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane ra, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala, naxan doxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan boxo xonna mangayane birin xun na, i tan nan boxon nun kuyen daxi. ¹⁶ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falane rame, a sofa kuntigin naxan nafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁷ Alatala, nondin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxori, a yi e boxone kala. ¹⁸ E bata e alane woli teeni, bayo Ala mi yi e ra nun mum! Muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun geme masolixine nan tun yi e ra. ¹⁹ Iki, Alatala, nxo Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo boxo xonna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!” ²⁰ Nayi, Esayi, Amosi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, “Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin me i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²¹ Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa,

'Siyon taa faɲin bata i rapaxu,
a i magelema.
Yerusalɛn kaane e xunna fitifitima i xanbi
ra.

²² I nde konbixi i a rayelefu?
I xuini texi nde xili ma?
I bata i yeɛne rate kore Isirayilaa Ala
sariɲanxin xili ma!

²³ Fata i ya xerane ra,
i bata n tan Marigin konbi.
I yi a fala, i naxa,
"N ma wontoro wuyaxine xɔn,
n bata te geyane xuntagi,
Liban yamanan danne ra.
N na a suman wudi kuyene segeɲma nɛn,
e nun a fɔfɔ faɲi faɲine.
N sa a xuntagin naɲanna li
e nun a fɔtɔn faɲina.

²⁴ N bata xɔɲinne ge yamana gbetene yi,
n yi e ige min.
N Misiran baa igene birin xɔrima nɛn
n na siga a xili ma waxatin naxan yi."

²⁵ Koni, i tan Senakeribi,
i mi a kolon
a n feni itoe yelanxi nɛn
to mi na ra?
N yi e yitɔn xabu waxati danguxine.
Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,
i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo geɲɛ malanxine.

²⁶ E muxune senbe mi na,
e gaxuxi, e yagixi.
E bata lu alo xɛɛ ma seɛxene
alo se sonle,
alo seɛxɛn fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁷ Koni, n na a kolon,
i na dɔxɔ,
i na mini, i na so,
i na xɔlɔ n xili ma.

²⁸ I bata xɔlɔ n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin mɛ.
Nanara, n nan n ma wuren birama nɛn i
ɲɛni
n yi n ma karafen bira i dɛ kidine yi.
I faxi kiraan naxan xɔn,
n yi i raxɛɛ na xɔn.' "

Taxamasenna yi so Xesekiya yii
Esayi 37.30-32

²⁹ "Ala yi a fala Xesekiya xa, a naxa, 'Ito
xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yetɛ ma,
ɛ bata ne don ɲɛni ito ra,
na nan mɔn ligama ɲɛɛ famatɔni,
koni ɲɛɛ saxandeni,
ɛ seen sima nɛn,
ɛ yi a xaba,
ɛ yi manpa binle si,*
ɛ yi e bogine don.

³⁰ Yuda bɔnsɔnna muxu dɔnxɛn naxanye
na lu,
ne mɔn e salenne raminima nɛn
alo wudina, e bogi.

³¹ A dɔnxɛne minima nɛn Yerusalɛn yi,
a dɔnxɛne luma nɛn e nii ra Siyon geyane
yi.

Alatala na nan ligama a xanuntenyani.' "

Senakeribi rapanna

Esayi 37.33-38 nun Taruxune Firinden
32.21-22

³² "Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya
Mangan ma iki, a naxa,
'A mi soɛ taani ito yi mumɛ!
A mi xalimakuli wolɛ be yi.
A mi makantan wure lefa tima a xa.
A mi gbingbinna ratema a xili ma.'

³³ Alatalaa falan ni ito ra.
'A faxi kiraan naxan xɔn
a xɛɛma nɛn na xɔn.
A mi soɛ taani ito yi mumɛ.

³⁴ N taani ito makantanma nɛn,
n yi a rakisi n tan ma fe ra
e nun Dawuda a fe ra, n ma walikɛna.' "

³⁵ Na kɔɛɛn na, Alatalaa malekan yi
mini, a muxu wuli kɛmɛ tonge solomasɛɛ
wuli suulun faxa Asiriya kaane ganli. Ya-
maan to keli xɔtɔnni, e yi e binbine to.

³⁶ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a
ganla rakeli, a xɛɛ Niniwa taani.

³⁷ Lɔxɔna nde, Senakeribi yi xinbi sinxi
a ala Nisiroki batu banxini a batudeni, a
dii xɛmɛne Adarameleki nun Sareseri yi a
faxesilanfanna ra, e yi e gi siga Ararati
yamanani. A dii Esaraxadon yi dɔxɔ a
ɲɔxɔni.

* **19:29:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

20

Xesekiya a furena fe Esayi 38.1-8

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. Nabi Esayi, Amōsi a diin yi fa a fēma, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya feene yitōn, amasōtō i faxamatōōn ni i ra, i mi fa siimaya sōtōma.’” ² Xesekiya yi a yēē rafindi banxi kanken ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa, ³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala, n sigan ti nēn i yetagi lannayaan nun bōje fajiyani, naxan fan i yēē ra yi, n yi na liga!” Xesekiya yi wuga han!

⁴ Benun Esayi xa keli tanden ma, Alatala yi falan ti a xa iki, a naxa, ⁵ “Xetē, i yi a fala n ma yamaan mangan Xesekiya xa, i naxa, ‘I fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mē, n bata i yēēgen to. N na i rakēndeyama nēn, benun xi saxan, i siga Alatala Batu Banxini. ⁶ N mōn jēē fu nun suulun sama nēn i ya siimayaan fari. N na i tan nun taani ito xunbama nēn Asiriya mangan yii, n taani ito kantanma nēn, n ma fe ra, e nun Dawudaa fe ra, n ma walikēna.’”

⁷ Na xanbi ra, Esayi yi a fala, a naxa, “E xōdē bogi yidinxina nde tongo.” E yi na tongo, e a sa a furen dē, Xesekiya yi kēndēya.

⁸ Xesekiya bata yi a fala Esayi xa, a naxa, “N na a kolonma taxamasenna mundun xōn fa fala benun xi saxan a Alatala n nakēndeyama nēn, n siga Alatala Batu Banxini?” ⁹ Esayi yi a yabi, a naxa, “Alatala naxa, i a kolonma taxamasenna naxan xōn a Alatalaa falan kamalima nēn: I waxi nēn ba, nininna xa a maso hanma a masiga sanna yē fu tenen ma?” ¹⁰ Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Na ligē nēn nininna yi siga yēēn na sanna yē fu, koni n wama nēn a xa xetē xanbin na sanna yē fu.” ¹¹ Nayi, Nabi Esayi yi Alatala maxandi, naxan nininna raxetē xanbin na sanna yē fu Axasi a banxin tenen ma, nininna bata yelin dangue dēnaxan na.

Babilōn xerane fe Esayi 39.1-8

¹² Na waxatini, Babilōn Manga Baladan ma dii xēmēn Merodaki-Baladan yi bataxin

nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasōtō a bata yi Xesekiya fura feen mē. ¹³ Xesekiya yi xērane rasēnē, a yi a banxin kui seene birin yita ne ra: gbeti fixēn nun xēmāna, wudi bogi ture fajine nun latikōnōnna nun a yēngē so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a bōxōn birin.

¹⁴ Nabi Esayi mōn yi fa Manga Xesekiya fēma, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minēn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi ya-mana makuyen nin, Babilōn.” ¹⁵ Esayi mōn yi a maxōdin, a naxa, “E i ya banxin to nēn?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nēn. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.” ¹⁶ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatalaa falan name! ¹⁷ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nēn Babilōn yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ E i ya dii xēmēna ndee tongoma nēn, i yetēēn naxanye sōtōma, alogo e xa findi Babilōn mangana banxin xēmē tēgenne ra.” ¹⁹ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nēn bōje xunbenla nun marakantanni n ma siimayani.”

Taruxune Firinden 32.32-33

²⁰ Xesekiya kēwali dōnxēne sēbēxi Yuda mangane taruxu kēdine kui. A wēkilēna fe falama e nun a ige ramaraden naxan ge e nun a ige kiraan naxan ge siga igen na Yerusalēn yi. ²¹ Xesekiya yi faxa. A dii xēmēn Manase yi ti a jōxōni mangayani.

21

Manase, Yuda Mangana

¹ Manase findi mangan na a jēē fu nun firinden nan ma, a jēē tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalēn yi. A nga yi xili Xefisiba. ² Naxan jaxu Alatala yēē ra yi, a yi na liga. A yi fe xōsixine liga alo siyane Alatala naxanye kedi Isirayila kaane yēē ra. ³ A mōn yi kidene ti geyane fari a fafe Xesekiya dēnaxanye kala, a yi saraxa ganden nafala Baali xa, a yi Asera kide gbindowna bitin, alo Isirayila manga Axabi a liga kii

naxan yi, a yi a xinbi sin sarene bun, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma, a naxa, “N xinla luma Yerusalen nin.” ⁵ A yi sarene kiden ti Alatala Batu Banxini sansan firinne birin kui. ⁶ A yi a dii xemen gan saraxan na, a yi kɛrayaan liga, a yi so yiimatoni, a muxune dɔxɔ naxanye yi jinanne maxɔdinma naxanye yi falan tima barinne ra. Naxan jaxu Alatala yetagi, a lu na lige tun, a yi Ala raxɔlɔ. ⁷ A yi Asera kide gbindonna rafala, a na bitin Alatala Batu Banxini, Alatala a fala denaxan ma Dawuda nun a diin Sulemani xa, a naxa, “N bata banxini ito sugandi e nun Yerusalen Isirayila bɔnsɔnne yirene birin ye, n waxi n xinla lu feni denaxan yi habadan. ⁸ N mi Isirayila kaane masige yamanan na, n naxan soxi e benbane yii, koni fɔ e xa n ma yamarine birin suxu e nun n ma sariyan birin n ma walikɛn Musa naxan seɓɛxi.” ⁹ Koni, yamaan mi e suxu mumɛ, Manase yi findi sabun na e lɔ ayi, Isirayila kaane yi fe jaxin liga dangu siyane ra Alatala naxanye kedi e yɛɛ ra.

¹⁰ Nayi, Alatala yi falan ti a nabine xɔn, a naxa, ¹¹ “Yuda mangan Manase bata fe xɔsixini itoe liga. A bata fe jaxin liga dangu Amorine ra waxati danguxine yi, a mɔn bata Yuda kaane ti yulubin ma a suxurene xɔn. ¹² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, ‘N tɔrɔn nafama nɛn Yerusalen kaane nun Yuda kaane ma naxan yo na a mɛ, a tuli madɔxɔma ayi nɛn. ¹³ N Yerusalen kalama nɛn alo n Samari taan nun Axabi a denbayaan kala kii naxan yi, n Yerusalen muxune raxɔrima nɛn alo lɔxɔn bama goronna ma kii naxan yi a na yifitan, a maxɛtɛ. ¹⁴ N nan n ma yama dɔnxɛn nabɛɛnma nɛn e yaxune yii, e yi e yii seene birin tongo, ¹⁵ bayo naxan jaxu n yetagi, e bata na liga, e yi n naxɔlɔ keli e benbane ramini lɔxɔn ma Misiran yamanani han to.’”

¹⁶ Manase yi sɔntare wuyaxi faxa, han Yerusalen yi rafe binbine ra sa yulubin fari a Yuda kaane ti naxan ma naxan yi jaxu Alatala yɛɛ ra yi.

¹⁷ Manase kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, a yulubin naxan liga, ne seɓɛxi Yuda mangane taruxune kɛdine kui.

¹⁸ Manase yi faxa, e yi a maluxun nakɔni naxan a banxin dɛxɔn, Yusaa nakɔni. A dii xɛmɛna Amɔn yi ti a jɔxɔni mangayani.

Amɔn, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 33.21-25

¹⁹ Amɔn findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɛn nun firinden nan ma, a jɛɛ firin ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nɛn Mesulemeti, Xarusi a dii tɛmɛna, naxan keli Yotoba taani. ²⁰ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn, alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. ²¹ A yi sigan ti a jaxin na alo a fafe, a yi suxurene batu a fafe naxanye batu, a yi a xinbi sin e bun ma. ²² A yi Alatala rabejin, a benbane Ala, a mi sigan ti Alatalaa kiraan xɔn. ²³ Manga Amɔn ma walikɛne yi yanfan so a ma, e yi sa a faxa a banxini. ²⁴ Koni, naxanye yanfan so Manga Amɔn ma yamanan muxune yi ne faxa, yamanan muxune yi a dii xɛmɛn Yosiya ti a jɔxɔni. ²⁵ Amɔn kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga, ne seɓɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ²⁶ E yi a maluxun a gaburun na, Yusaa nakɔni. A dii xɛmɛn Yosiya yi ti a jɔxɔni mangayani.

22

Yosiya, Yuda Mangana

Taruxune Firinden 34.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jɛɛ solo-masɛxɛden nan ma, a jɛɛ tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili Yedida, Adayaa dii tɛmɛna, Bɔsikati kaana. ² Naxan fan Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga, a sigan ti tinxinni alo a benba Dawuda, a mi kiraan fata siga yiifanni hanma kɔmɛnni.

Sariya kɛdina fe

Taruxune Firinden 34.8-28

³ A mangayaan jɛɛ fu nun solo-masɛxɛdeni, Manga Yosiya yi seɓeli tiin Safan nasiga Alatala Batu Banxini, Asaliyaa dii xɛmɛna, Mesulan mamanan-denna. A yi a fala a xa, a naxa, ⁴ “Siga Xiliki fɛma, saraxarali kuntigina, a xa sa gbetin malan naxan soxi Alatala Batu Banxini e nun dɛ kantanne naxan nasuxi yamaan yii. ⁵ Muxun naxanye Alatala Batu Banxin wanli kuntigine ra, a xa so ne yii. Ne yi a so Alatala Batu Banxini

tɔn muxune yii: ⁶ yii ra walikene nun kamuderene nun gɛmɛ masonle, alogo e xa wudin nun gɛmɛ masolixine sara, e banxini tɔnjɛ naxanye ra. ⁷ Koni, gbetin naxan soma e yi, muxu yo nama e maxɔdin na rawali kii ma, bayo e walima tinxinna nin.” ⁸ Nayi, Xiliki, saraxarali kuntigin yi a fala sebeli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi na kedin so Safan yii, Safan yi a xaran. ⁹ Na xanbi ra, sebeli tiin Safan yi sa a fala mangan xa, a naxa, “Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, i ya walikene bata na so walikɛ kuntigine yii alogo e xa Alatala Batu Banxini tɔn.” ¹⁰ Sebeli tiin Safan yi a fala mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki kedina nde soxi nɛn n yii.” Safan yi a xaran mangan yetagi.

Eyi nabi naxanla maxɔdin

¹¹ Naxan yi sebei sariya kedin kui, mangan to na mɛ, a yi a dugine yibo a ma. ¹² Mangan yi yamarini itoe so saraxaraliin Xiliki yii e nun Safan a diina Axikan e nun Mikahu a diina Akibori nun sebeli tiin Safan nun Asaya, mangana walikena, a naxa, ¹³ “E sa Alatala maxɔdin nxu nun Yuda yamaan birin xa kedina fe ra naxan toxi. Alatala bata xɔlɔ gbeen ti en xili ma, amasɔtɔ yamarin naxanye sebei kedini ito kui, en benbane mi ne suxi e yi e liga.”

¹⁴ Saraxarali Xiliki nun Axikan nun Akibori nun Safan nun Asaya yi siga nabi naxanla Xuluda fema. A yi dɔxi Yerusalen Taa Nenen nin. Dugi ramaran nan yi a xɛmɛn Salun na, Tikiwaa dii xɛmɛna, Xaraxasa mamandenna. ¹⁵ Xuluda yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala ε xɛ muxun xa naxan ε rafaxi n fema, ¹⁶ ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tɔrɔn nafama nɛn yireni ito fari e nun a muxune, fata kedin xuine birin na Yuda mangan naxan xaranxi. ¹⁷ Bayo e bata n nabɛjin, e wusulanna gan ala gbɛtɛne xa, e yi n naxɔlɔ e suxurene ra e naxanye rafalaxi, na ma, n ma xɔlɔn bata gbo ayi yireni ito xili ma, a mi janjɛ mumɛ!’ ¹⁸ Koni, ε sa a fala Yuda mangan xa, naxan ε rafaxi Alatala maxɔdinden, ε naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi falane fe yi i naxanye

mɛxi, a naxa: ¹⁹ I to falani itoe mɛxi n naxanye tixi yireni ito nun a muxune xili ma, naxanye findi naxankatan nun dangan na, i yi sunu, i yi i magodo Alatala yetagi. Bayo i bata i ya dugine yibo i ma, i yi wuga n yetagi, n fan bata a mɛ. Alatalaa falan ni i ra. ²⁰ Nanara, n na i luma nɛn i faxa bɔjɛ xunbenli, i maluxun bɔjɛ xunbenli i ya gaburun na, n naxankatan naxan nagodon yireni ito fari, i mi ne toma.’ ” E dɛntɛgeni ito sa mangan xa.

23

Yosiya yi lanna fen Ala ra Taruxune Firinden 34.29-32

¹ Manga Yosiya yi Yuda fonne nun Yerusalen fonne birin malan a fema. ² A yi siga Alatala Batu Banxini, e nun Yuda xɛmɛne nun Yerusalen kaane birin nun saraxaraline nun nabine. Yamaan birin yi siga keli muxudine ma han muxu gbeene. A layiri kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a na fala xuine birin xaran e yetagi. ³ Mangan yi tixi sɛnbɛtɛnna xɔn Ala Batu Banxin so dɛɛn na, a lanna fen Alatala ra, a dɛ xuiin tongo a xa bira Alatala fɔxɔ ra, a yi a yamarine nun a sariyane nun a tɔnne suxu a bɔjɛn nun a niin birin na. A na layirin fala xui sebei xine rakamali na kii nin. Yamaan birin yi so layirini.

Dinan matinxin fena Yuda yi Taruxune Firinden 34.3-5

⁴ Mangan yi saraxarali kuntigin Xiliki yamari, e nun saraxaraliin bonne nun saraxaraliin naxanye yi dɛɛn kantanma, a e xa seene birin namini Alatala Batu Banxini naxanye rafalaxi Baali nun Asera nun sarene birin batu seene ra. Yosiya yi sa e gan Yerusalen fari ma xɛɛne ma Kedirɔn lanbanni, a siga e xuben na Betɛli yi. ⁵ Yosiya yi kiden ki muxune kedi, Yuda mangan yi naxanye dɔxi alogo e xa wusulanna gan kidene yi geyane fari Yuda taane nun Yerusalen rabilinni. Kiden ki muxuni itoe yi wusulanna gan Baali nun sogen nun kiken xa e nun sare kurune nun sarene birin xa. ⁶ Yosiya yi Asera kide gbindonna ramini Alatala Batu Banxini, a yi a xali Yerusalen fari ma Kedirɔn lanbanni, a sa a gan mɛnni, a yi a findi xuben na, a sa a xuben woli yamanan

muxune gaburune fari. ⁷ A mən yi kiden ki xeme yalundene banxine kala Alatala Batu Banxini, naxanle yi domane degema denaxan yi Asera batu seen na. ⁸ Yosiya yi Yuda taane saraxaraline birin maxili, a yi taan kidene raxəsi, saraxaraline yi wusulanna ganma denaxanye yi, keli Geba ma han Beriseba, a yi taan kidene kala taan so deene ra, a gbengbenna, denaxan yi taan kuntigin Yosuwe a deen na taan so deen komenna ma. ⁹ Taan kiden ki muxune mi yi sigama Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, koni e yi buru tetaren donma alo saraxaraline. ¹⁰ Mangan yi Tofeti raxəsi Ben-Hinon lanbanni, alogo muxu yo nama fa a dii xemen hanma a dii temen gan Mələkə suxuren binya feen na. ¹¹ Yuda mangan soon naxanye findi sogan batu seene ra, Yosiya yi ne ba Alatala Batu Banxini so deen dexon. E yi sansanna nde nan kui kuntigin Natan-Meleki a banxin dexon. Na xanbi ra, Yosiya yi wontorone gan e yi sogan batun naxanye ra. ¹² Yuda mangane bata yi kiden ti Axasi a kore banxin xuntagi. Yosiya yi ne birin kala e nun Manase kiden naxanye ti Alatala Batu Banxini sansan firinne kui. A yi ne ba menni, a yi e kala, a yi e dungi dunge woli Kadirən lanbanni. ¹³ Isirayila mangan Sulemani taan kiden naxanye ti Yerusalen sogeteden binni Maraxəri Geyaan yiifanna ma, mangan yi ne raxəri. Sulemani yi ne tixi Asitarate nan xa Sidon kaane ala e nun Kemosi, Moyaba kaane ala e nun Mələkə, Amonine ala. ¹⁴ Yosiya yi Asera kide gbindonne nun kide gemene kala, e yi denaxan yi a menna rafe muxu xonne ra.

Dinan matinxin fena Isirayila yi

¹⁵ Saraxa ganden nun taan kiden naxan yi Beteli yi, a yi ne fan nabira. Nebati a dii xemen Yerobowan naxan Isirayila kaane ti yulubin ma, na nan na kiden nafala. Yosiya yi kiden gan han a findi xuben na. A mən yi Asera kide gbindonna fan gan.

¹⁶ Nayi, Yosiya yi a yee rakopin, a yi gaburune to geyaan ma menni, a yi walikene

rasiga muxu xonne tongodeni gaburune ra, a sa e gan saraxa ganden fari alogo a xamen naxəsi, fata Alatalaa falane ra sayiban naxanye fala lan feni itoe ma.* ¹⁷ Manga Yosiya yi a fala, a naxa, “N geme gbeen mundun toma ito ra?” Taan muxune yi a yabi, e naxa, “Sayiban gaburun na a ra, naxan keli Yuda yi, naxan falane ti Beteli saraxa ganden xili ma, i feen naxanye lig-axi iki.” ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a lu menni, muxu yo nama a yiin din na sayiban xonne ra!” Nayi, e yi a xonne ramara menni e nun nabi bonna xonne naxan keli Samari taani.

Taruxune Firinden 34.6-7

¹⁹ Yosiya mən yi taan kide banxine birin kala naxanye yi Samari taane yi, Isirayila mangane naxanye ti, e yi Ala raxələ. Yosiya yi a liga alo a liga Beteli yi kii naxan yi. ²⁰ Yosiya yi taan kiden ki muxune birin kəe raxaba e saraxa gandene fari, a yi muxu xonne gan ne fari. Na xanbi ra, a yi xete Yerusalen yi.

Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla

Taruxune Firinden 35.1,18-19

²¹ Mangan yi yamarini ito fi yamaan birin ma, a naxa, “E Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† raba Alatala binya feen na, e Ala, alo a sebei layiri kediri kui kii naxan yi.” ²² Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli ito sifan munma yi liga singen, keli kitisane waxatin ma Isirayila yi e nun Isirayila mangane nun Yuda mangane ləxəne birin yi. ²³ Manga Yosiya jee fu nun solomasexe nan yi a ra a Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanli ito rabe Yerusalen yi Alatala xa.

Yosiyaa mangayaan napanna fe

Taruxune Firinden 35.20-36.1

²⁴ Naxanye yi jinanne maxodinma e nun naxanye yi falan tima barinne ra, Yosiya yi ne birin faxa. A yi ke suxure nun suxure sawurane kala, e nun fe xosixin naxanye birin yi Yerusalen nun Yuda yamanani. A na liga nen alogo a xa sariyan nakamali naxanye kediri kui saraxaraliin Xiliki naxan to Alatala Batu Banxini. ²⁵ Yosiya

* **23:16:** Na sayibana fe mən sebei Mangane Singen 13.2 kui. † **23:21:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui.

ᵐᵃᵑᵁᵏ ᵐᵘᵎᵐᵅ ᵐᵓ ᵕᵒ ᵐᵓ ᵍᵓᵑᵒᵐ ᵐᵅᵑᵅᵏ ᵐᵅ,
 ᵅ ᵐᵓᵕ ᵐᵅᵒ ᵂᵅᵗᵅᵅᵅ ᵑᵅᵗᵅ ᵅ ᵅᵒᵐᵅᵅ ᵐᵓᵕ ᵐᵅ,
 ᵅ ᵐᵓᵕ ᵐᵓᵕ ᵐᵓ, ᵅ ᵐᵓ ᵅ ᵍᵅᵐᵅᵅ ᵐᵓᵕ ᵐᵓ,
 ᵑᵅᵗᵅ ᵐᵅᵅᵅ ᵅᵕᵓᵅᵅ ᵐᵓᵕ ᵐᵅ. ᵂ ᵗᵅᵅ ᵅᵅᵅᵅ
 ᵗᵅᵐᵓᵕᵓᵓ, ᵅ ᵐᵅᵕᵅᵅ ᵐᵓ ᵕᵒ ᵐᵅ ᵐᵅᵅ!

²⁶ Koni, Alatala mi xετε a xolo gbeen foxo ra Yuda xili ma Manase a fe ra naxan a Alatala raxolo. ²⁷ Alatala yi a fala, a naxa, “N Yuda bama nen n yetagi alo n na Isir-ayila ba n yetagi kii naxan yi. N Yerusalen wolima ayi nen n taan naxan sugandi, e nun banxina n na a fala banxin naxan ma, n naxa, ‘N xinla luma be nin.’ ” ²⁸ Yosiya kewali donxene, a naxanye birin liga, ne sebexi Yuda mangane taruxu kedine kui.

²⁹ A waxatini, Neko, Misiran mangan yi siga Asiriya Mangan xili ma Efirati baan binni. Manga Yosiya yi siga a ralandeni. Misiran mangan Neko to a to tun, a yi a faxa Megido taani. ³⁰Yosiyaa walikene yi a binbin xali wontoron kui, e yi keli Megido taani siga Yerusaleñ yi, e sa a maluxun a gaburun na. Yamanan muxune yi a dii xemen Yehowaxasi tongo, e turen sa a xunni, e yi a findi mangan na a fafe naxoni.

*Yehowaxasi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.2-4*

31 Yehowaxasi findi mangan na a jɛɛ mɔxɔɲɛn nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili Xamutali, Yermi a dii tɛmɛna, Li bina kaana. 32 Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan yi. 33 Misiran Mangan Neko yi yɔlɔnxɔnna sa a ma Ribila taani, Xamata yamanani, alogo a nama fa mangayaan liga Yerusalɛn yi mumɛ, a yi mudu gbeti fixɛn kilo wuli saxan kɛmɛ naanin nun xɛmaan kilo tonge saxan nun naanin sa yamanan fari. 34 Misiran mangan Neko yi Yosiyaa dii xɛmɛna Eliyakimi dɔxɔ mangan na a fafe jɔxɔni, a yi a xinla masara a Yehoyakimi. A yi Yehowaxasi suxu, a siga a ra Misiran yi, a sa faxa dɛnaxan yi. 35 Yehoyakimi yi gbetin nun xɛmaan so Misiran mangan yii, koni a yi mudu gbetin maxili yamanan na, fata Misiran mangana yamarin na, yamanan yamaan birin lan a xa gbetin nun xɛmaan naxan ba a na fala,

a lan a xa naxan so Misiran mangan Neko
yii.

*Yehoyakimi, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.5-8*

³⁶ Yehoyakimi findi mangan na a ʒɛɛ
mɔxɔɲɛn nun suulunden nan ma, a yi ʒɛɛ
fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A
nga yi xili Sebuda, Pɛdayaa dii tɛmɛna, keli
Ruma taani. ³⁷ Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra
yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii naxan
yi.

24

1 Babilōn Mangan Nebukadanesari so yēngeni Yehoyakimi waxatin nin. Yehoyakimi yi lu Nebukadanesari a nōn bun jεε saxan, koni a mōn murute nēn Nebukadanesari xili ma. 2 Nayi, Alatala yi Babilōn kaane ganla rasiga a xili ma, e nun Arami kaane nun Moyaba kaane nun Amonine ganle, a yi ne birin nasiga Yuda xili ma a kaladeni, fata Alatalaa falan na a naxan ti a walikene xōn, nabine. 3 Na fata Alatalaa yamarin nan tun na, naxan yi waxi Yuda ba feni a yεtagi Manase a yulubine fe ra. 4 Manase bata yi sōntare wuyaxi faxa, a yi Yerusalen rafe a fe jaxine ra. Alatala mi wa a mafelu feni mume!

⁵ Yehoyakimi kɛwali dɔnxɛnɛ, a naxanye birin liga, ne sɛbɛxi Yuda mangane taruxu kɛdine kui. ⁶ Yehoyakimi yi faxa. A dii xɛmɛn Yoyakin yi ti a ɲɔxɔni mangayani. ⁷ Misiran mangan mi fa mini a yamanani, bayo Babilɔn mangan bata yi a bɔxɔn birin tongo keli Misiran baani han sa dɔxɔ Efirati baan na.

*Yoyakin, Yuda Mangana
Taruxune Firinden 36.9-10*

⁸ Yoyakin findi mangan na a jee fu
nun firinden nan ma, a kike saxan ti
mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili
Nexusuta, Yerusalen kaana Elanatan ma
dii temena. ⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra
yi, a yi na liga alo a benbane a liga kii
naxan yi. ¹⁰ Na waxatini, Babilon man-
gan Nebukadanesari a walikene yi siga
Yerusalen xili ma, e yi taan nabilin yengeni.
¹¹ Babilon mangan Nebukadanesari yeteen
yi fa taan yetagi, a walikene yi na yenge.
¹² Navi, Yuda mangan Yoyakin yi siga, a

sa a yete dentege Babilon mangan xa, e nun a nga nun a walikene nun a mangane nun a kuntigine. Yoyakin a mangayaan jee solomasexedeni, Babilon mangan yi a suxu. ¹³ Nebukadanesari yi nafunla birin ba Alatala Batu Banxini e nun manga banxin nafunle, Isirayila mangan Sulemani xema goronna naxanye birin nafala Alatala banxini, a ne kala, alo Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁴ Nebukadanesari yi Yerusalen kaane birin xali suxuni, kuntigine nun sofane, e birin malanxina muxu wuli fu sa yiirawanle nun xabune birin fari. A yiigelitane nan tun lu yamanani. ¹⁵ Nebukadanesari yi Yoyakin xali Babilon yi, a yi mangana nga suxu Yerusalen yi siga Babilon yi e nun mangana jaxanle nun a kuntigine nun a yamanan muxu gbeene. ¹⁶ Babilon mangan mon yi sofa kendene birin xali konyiyani Babilon yi, muxu wuli solofere e nun yiirawanle nun xabune, muxu wuli keden. ¹⁷ Babilon mangan yi Yoyakin saxo Matani findi mangan na a joxoni, a naxan xili masara a Sedeki.

Sedeki, Yuda Mangana

Yeremi 52.1-3 nun Taruxune Firinden 36.11-12

¹⁸ Sedeki findi mangan na a jee maxonen nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Xamutali, Yeremi a dii temena, Libina kaana. ¹⁹ Naxan jaxu Alatala yee ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ²⁰ Na liga Alatala xolon nan ma fe ra Yerusalen nun Yuda xili ma, a yi waxi naxanye ba feni a yetagi.

Sedeki fan yi murute Babilon mangan xili ma.

25

Yeremi 39.1-7 nun 52.4-11

¹ Sedeki a mangayaan jee solomanaaninden kike fuden xi fude laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalen xili ma, a yi daaxadeni ton a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ² E lu taan yenge han Manga Sedeki a mangayaan jee fu nun kedendena. ³ Na jeen kike naaninden xi solomanaaninde laxoni, kamen yi gbo ayi taani, donse mi yi

fa yamanan muxune yii. ⁴ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Koen na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taa makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so deen na mangana nakoon dexon. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni. ⁵ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa a li Yeriko meremerene yi, a ganla birin yi xuya ayi, e yi e masiga a ra. ⁶ E yi mangan suxu, e siga a ra Babilon mangan fema Ribila taani, e yi sa a makiti menni. ⁷ E Sedeki a diine ke raxaba a yetagi, e mon yi Sedeki yene saxonje ayi, e yi a xidi sula yolonxonna ra, e siga a ra Babilon yi.

Yerusalen kala fena

Yeremi 39.8-10 nun 52.12-27 e nun Taruxune Firinden 36.17-21

⁸ Kike suulunden xi soloferede laxoni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan, Babilon mangana kuntigina nde yi so Yerusalen yi. ⁹ A yi teen so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalen banxine birin. A yi banxi kendene birin gan. ¹⁰ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna foxo ra, ne yi Yerusalen yinne kala. ¹¹ Muxu donxen naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, naxanye bata yi e yete sa Babilon mangan sagoni e nun yama donxena. ¹² Koni mangan kantan muxune xunna yi yiigelitona ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xee biine.

¹³ Sula senbetenna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan na Babilon yi. ¹⁴ E yi tundene nun tee ko seene nun lenpu ratu seene nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula dacin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁵ Mangan kantan muxune xunna mon yi wusulan gan seene nun wuli xuya goronne tongo, xema daxine nun gbeti fixe daxine birin. ¹⁶ Senbeten firinna nun ige ramara

se gbeen nun ige maxali wontorone Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔɛ yatɛ. ¹⁷ Sɛnbɛtɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yɛ fu nun solo-masɛɛ, kondɛn yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna yɛ saxan, a kondɛn yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina.

¹⁸ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ¹⁹ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ suulun mangana muxune yɛ naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sɛbeli tiina, naxan yi sofa nɛnɛnɛ xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani. ²⁰ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilɔn mangan fɛma Ribila taani. ²¹ Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

Gedali, Yuda yamana kanna

Jeremi 40.7-41.18

²² Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yuda yamanan muxu dɔnxɛnɛ sa Gedali a yamarin bun ma, Axikan ma dii xɛmɛna, Safan mamandenna. ²³ Sofa kuntigine nun e sofane birin to na mɛ, a Babilɔn mangan bata Gedali findi yamana kanna ra, e yi siga Gedali fɛma Misipa taani, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli nun Kareyaa dii xɛmɛn Yoxanan nun Tanxumeti a dii xɛmɛn Seraya Netofa kaan nun Maka kaana dii xɛmɛn Yaasaniya, e nun e ganle. ²⁴ Gedali yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “Ɛ nama gaxu sese ra Babilɔn kaane kuntigine fe ra, ɛ lu yamanani, ɛ wali Babilɔn mangan xa, ɛ hɛrin sɔtɔma nɛn.” ²⁵ Koni, jɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xɛmɛn Yisimayɛli, Elisama mamandenna, mangan xabilan muxuna nde, na yi fa, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra, e yi Gedali faxa, e nun Yuda kaane nun Babilɔn kaan naxanye yi a fɛma Misipa taani. ²⁶ Nayi, yamanan muxune birin,

yiigelitɔne nun nafulu kanne, e nun sofa kuntigine yi keli, e siga Misiran yi, bayo e yi gaxuxi Babilɔn kaane yɛɛ ra.

Yoyakin mini feen kasoon na

Jeremi 52.31-34

²⁷ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛɛn kike fu nun firinden xi mɔxɔjɛn nun soloferede lɔxɔni. ²⁸ A yi fala faɲin ti a xa. Mangan bonna naxanye yi a fɛma Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ²⁹ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁰ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, mangan yi lu ne soɛ a yii a siimayaan birin yi.

Taruxune Singena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yire firinna naxanye xili “Taruxune,” ne Yuda bənsənnə mangane nan ma fe falama. Taruxune Singena Isirayila kaane benbane bari feen nan falama keli N Benba Adama ma han sa dəxə Dawuda sayaan waxatin na. Manga Dawuda fe taruxun nan Kitabun yireni ito kui, yanyina nde ɲɛɛ wuli keden ɲəxən benun Yesu xa bari. Taruxune Singen nun Samuyeli Firinden nun Mangane Singen kitabu yirene e maliga yire wuyaxi yi.

Isirayila kaane benbane

¹ Adama nan Seti sətə. Seti yi Enosi sətə. Enosi yi Kenan sətə. ² Kenan yi Mahalaleli sətə. Mahalaleli yi Yarədi sətə. ³ Yarədi yi Xenəki sətə. Xenəki yi Matusela sətə. Matusela yi Lemeki sətə. ⁴ Lemeki yi Nuhan sətə. Nuhan yi Semi nun Xami nun Yepeti sətə.

Dunuja Fəln 10.2-20

⁵ Yepeti a diine xinle ni itoe ra: Gomere nun Magogo nun Madayi nun Yawani nun Tubali nun Meseki nun Tirasi.

⁶ Gomere a diine xinle ni itoe ra: Asikenasi nun Rifati nun Togarama.

⁷ Yawani a diine xinle ni itoe ra: Elisaha nun Tarasisi nun Sipiri nun Rodanimi.

⁸ Xami a diine xinle ni itoe ra: Kusi nun Misiran nun Puti nun Kanan. ⁹ Kusi a diine xinle ni itoe ra: Səba nun Xawila nun Sabata nun Raama nun Sabiteka. Raama diini itoe nan sətə: Saba nun Dedan. ¹⁰ Kusi yi Nimirodi bari. Na findi yengeso belebelen nan na dunuja yi. ¹¹ Misiran yi diine sətə naxanye findixi Ludu kaane nun Anami kaane nun Lehaba kaane nun Nafatu kaane nun ¹² Patirusu kaane nun Kasaluxu kaane nun Kafatoro kaane ra. Filisitine benbane nan Kafatoro kaane ra. ¹³ Kanan yi a dii singen Sidən sətə e nun gbətəye naxanye findixi Xitine nun ¹⁴ Yebusu kaane nun Amorine nun Girigasane nun ¹⁵ Xiwine nun Arakane nun

Sini kaane nun ¹⁶ Arawada kaane nun Semara kaane nun Xamata kaane ra.

Dunuja Fəln 10.21-31 nun 11.10-27

¹⁷ Semi a diine xinle ni itoe ra: Elan nun Asuri nun Arapaxadi nun Ludu e nun Arami.

Arami a diine ni i ra: Yusu nun Xulu nun Geteri e nun Meseki.

¹⁸ Arapaxadi yi Selaxa sətə. Selaxa yi Eberi sətə. ¹⁹ Eberi yi dii xeme firin sətə. Keden xili Pelegi* bayo dunuja yitaxun a waxatin nin. A xunyen xili Yokatan.

²⁰ Yokatan ma diine ni i ra: Alomodadi nun Selefa nun Xasaramaweti nun Yera nun ²¹ Hadoran nun Yusali nun Dikila nun ²² Ebali nun Abimayeleye nun Saba nun ²³ Ofiri nun Xawila nun Yobabo. Yokatan ma diine nan ne ra.

²⁴ Semi yi Arapaxadi sətə. Arapaxadi yi Selaxa sətə. ²⁵ Selaxa yi Eberi sətə. Eberi yi Pelegi sətə. Pelegi yi Rewu sətə. ²⁶ Rewu yi Serugu sətə. Serugu yi Nahori sətə. Nahori yi Tera sətə. ²⁷ Tera yi Iburama sətə naxan findixi Iburahima ra.

Nabi Iburahimaa diine

Dunuja Fəln 25.12-16

²⁸ Iburahima yi Isiyaga nun Sumayila sətə. ²⁹ Sumayilaa dii singen yi xili nen Nebayoti. Kedari nun Adibeli nun Mibisan nun ³⁰ Misema nun Duma nun Masa nun Xadada nun Tema nun ³¹ Yeturi nun Nafisi nun Kedema, Sumayilaa diine nan yi ne fan na.

Dunuja Fəln 25.1-4

³² Iburahima a konyi ɲaxanla† Keturaa dii xeme xine xinle ni itoe ra a naxanye bari Iburahima xa: Simiran nun Yokan nun Medan nun Midiyan nun Yisebaki nun Suwa. Yokan yi Saba nun Dedan sətə. ³³ Midiyan yi Efa nun Efere nun Xanəki nun Abida nun Elida sətə. Keturaa diine nan e birin na.

Dunuja Fəln 36.10-14

³⁴ Iburahima yi Isiyaga sətə. Isiyaga yi Esayu nun Isirayila sətə.

³⁵ Esayu a diine xinle ni itoe ra: Elifasi nun Reyuli nun Yewusi nun Yalami nun Kora.

³⁶ Elifasi a diine xinle ni itoe ra: Teman nun Omaru nun Sefo nun Gatami nun Kenasi nun Timina nun Amaleki.

* **1:19:** Pelegi bunna neen fa fala “Mayitaxunna.” † **1:32:** Konyi ɲaxanle sariyan seɓɓxi Xəɓyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra a naxan sətə a ɲaxanla ra.

³⁷ Reyuli a diine xinle ni itoe ra: Naxati nun Sera nun Sama nun Misa.

Dunuya Fəlon 36.20-28

³⁸ Seyiri a diine xinle ni itoe ra: Lotan nun Sobali nun Sibeyon nun Ana nun Dison nun Eseri nun Disan.

³⁹ Lotan yi Xori nun Homami sətə. Lotan magilen yi xili nən Timina.

⁴⁰ Sobali yi Aliyan nun Manaxati nun Ewali nun Sefi nun Onan sətə.

Sibeyon yi Aya nun Ana sətə.

⁴¹ Ana yi Dison sətə.

Dison yi Xamaran nun Eseban nun Itiran nun Keran sətə.

⁴² Eseri yi Bilihan nun Saawan nun Yaakan sətə.

Disan yi Yusu nun Aran sətə.

Dunuya Fəlon 36.31-43

⁴³ Mangane nan itoe ra naxanye yi Edon yamanan xun na benun Isirayila kaane xa mangan sətə waxatin naxan yi. Beyori a diin Bela yi findi manga singen na, naxan ma taan yi xili Dinhaba. ⁴⁴ Bela to faxa, Seraa diin Yobabo, Bosara kaan yi findi mangan na. ⁴⁵ Yobabo to faxa, Xusama, naxan yi kelixi Teman yamanani, na yi findi mangan na. ⁴⁶ Xusama to faxa, Bedadaa diin Xadada yi findi mangan na. A tan nan Midiyan kaane nə Moyaba bəxəni. A taan yi xili nən Abiti. ⁴⁷ Xadada to faxa, Masareka kaan Samala yi findi mangan na. ⁴⁸ Samala to faxa, Sayuli yi findi mangan na, naxan yi kelixi Rehoboti taani baan də. ⁴⁹ Sayuli to faxa, Akibori a diin Baali-Xanan yi findi mangan na. ⁵⁰ Baali-Xanan to faxa, Xadada yi findi mangan na. A taan yi xili nən Pawu. A paxanla yi xili nən Mehetabeli, Matirədi a dii tēməna, Mesa-habi mamandenna.

⁵¹ Xadada to faxa, muxuni itoe nan findi Edon mangane ra: Manga Timina nun Manga Aliwa nun Manga Yetəti nun ⁵² Manga Yoholibama nun Manga Ela nun Manga Pinon nun ⁵³ Manga Kenasi nun Manga Teman nun Manga Mibisari nun ⁵⁴ Manga Magadiyəli nun Manga Irami. Ne nan yi Edon mangane ra.

* **2:9:** Kalebi mən xili nən Kelubayi.

2

Isirayila yixetene

Dunuya Fəlon 35.23-26

¹ Isirayilaa diine xinle ni itoe ra: Ruben nun Simeyən nun Lewi nun Yuda nun Isakari nun Sabulon nun ² Dan nun Yusufu nun Bunyamin nun Nafatali nun Gadi nun Aseri.

Ruti 4.18-22 Matiyu 1.3-6

³ Yuda a diine xinle ni itoe ra: Eri nun Onan nun Selaxa. Kanan kaa paxanla nde nan na dii saxanne bari a xa, Suyaa dii tēməna. Yudaa dii singena Eri yi fe paxin liga Alatala yēē ra yi. A yi a faxa na ma. ⁴ Yuda mamuxun Tamari yi Peresi nun Sera bari a xa. Yuda dii suulun sətə na kii nin.

⁵ Peresi yi Xesirən nun Xamuli sətə. ⁶ Sera yi dii suulun sətə: Simiri nun Etani nun Heman nun Kalikəli nun Dara. ⁷ Karimi yi Akan sətə, naxan tinxintareyaan liga Isirayila ra, a to se ratənxine tongo. ⁸ Etani yi Asari sətə.

⁹ Xesirən yi Yerameeli nun Rami nun Kalebi* sətə.

¹⁰ Rami yi Aminadabo sətə. Aminadabo yi Naxason sətə, naxan findi Yuda bənsəna kuntigin na. ¹¹ Naxason yi Salimon sətə. Salimon yi Boosu sətə. ¹² Boosu yi Obedi sətə. Obedi yi Yese sətə. ¹³ Yese a dii xēməne xinle ni itoe ra: Eliyabi nan yi a dii singen na, a firindena Abinadabo, a saxandena Simeya, ¹⁴ a naanindena Nataneli, a suulundena Radayi, ¹⁵ a sennindena Osemi, a soloferedena Dawuda. ¹⁶ Yese a dii tēməne xinle ni itoe ra: Seruya nun Abigayili. Seruya yi dii xēmə saxan sətə: Abisayi nun Yowaba nun Asahəli. ¹⁷ Abigayili yi Amasa sətə Yeteri xa, naxan fataxi Sumayila bənsəna ra.

¹⁸ Xesirən ma diin Kalebi a paxanle Asuba nun Yeriyoti, ne yi diini itoe bari Kalebi xa: Yesere nun Sobaba nun Aradon. ¹⁹ Asuba to faxa, Kalebi yi Efarata dəxə, a yi Xuru bari a xa. ²⁰ Xuru yi Yuri sətə. Yuri yi Besaləli sətə. ²¹ Dənxən na, Xesirən to jēē tonge sennin sətə, a yi Galadi benban Makiri a dii tēmən dəxə, a yi a kolon paxanla ra. E yi Segubu sətə. ²² Segubu yi Yayiri sətə, naxan findi taa məxəjən nun

saxan xun na Galadi yamanani. ²³ Koni, Gesuri kaane nun Arami kaane yi Yayiri taane tongo e nun Kenata taan nun a rabillinne, e birin malanxina taa tonge sen-nin. Makiri yixetene nan ne birin na, naxan Galadi masεε.

²⁴ Xesirɔn to faxa Kalebi-Efarata taani, a naxanla Abiya yi Asexuri bari a xa, naxan Tekowa taan masεε. ²⁵ Xesirɔn ma dii singen Yerameeli a diine ni i ra: a dii singen Rami nun Buna nun Oreni nun Osemi nun Axiya. ²⁶ Yerameeli a naxalan bodena Atara yi Onan bari. ²⁷ Yerameeli a dii singen Rami a diine xinle ni itoe ra: Masi nun Yamin nun Ekeri. ²⁸ Onan yi Samayi nun Yada sɔɔ. Samayi yi Nadaba nun Abisuri sɔɔ. ²⁹ Abisuri a naxanla Abixali yi Axaban nun Molidi sɔɔ. ³⁰ Nadaba yi Seleda nun Apayimi sɔɔ. Seleda yi faxa diitareyani. ³¹ Apayimi yi Yisi sɔɔ. Yisi yi Sesan sɔɔ. Sesan yi Axalayi sɔɔ. ³² Samayi xunyɛn Yada yi Yeteri nun Yonatan sɔɔ. Yeteri yi faxa diitareyani. ³³ Yonatan yi Peleti nun Sasa sɔɔ. Yerameeli yixetene nan ne ra. ³⁴ Sesan mi dii xεmε yo sɔɔ fɔ dii tɛmɛne. A konyi xεmɛn Misiran kaan yi xili nɛn Yara. ³⁵ Sesan yi a dii tɛmɛn fi a konyi xεmɛn Yara ma. A yi Atayi bari a xa. ³⁶ Atayi yi Natan sɔɔ. Natan yi Sabadi sɔɔ. ³⁷ Sabadi yi Efilali sɔɔ. Efilali yi Obedi sɔɔ. ³⁸ Obedi yi Yehu sɔɔ. Yehu yi Asari sɔɔ. ³⁹ Asari yi Xɛlesi sɔɔ. Xɛlesi yi Eleyasa sɔɔ. ⁴⁰ Eleyasa yi Sisimayi sɔɔ. Sisimayi yi Salun sɔɔ. ⁴¹ Salun yi Yekamiya sɔɔ. Yekamiya yi Elisama sɔɔ.

⁴² Yerameeli xunyɛn Kalebi a dii singen yi xili Mesa. Mesa yi Sifi nun Maresa sɔɔ, naxan findixi Xebiron kaane ben-ban na. ⁴³ Xebiron yi Kora nun Tapuwa nun Rekemi nun Sema sɔɔ. ⁴⁴ Sema yi Raxami sɔɔ. Raxami yi Yorekami sɔɔ. Rekemi yi Samayi sɔɔ. ⁴⁵ Samayi yi Mayon sɔɔ. Mayon yi Beti-Suru sɔɔ. ⁴⁶ Kalebi a konyi naxanla† Efa yi Xarani nun Mosa nun Gasɛsi bari a xa. Xarani yi Gasɛsi sɔɔ. ⁴⁷ Yadayi a diine xinle ni itoe ra: Regemi nun Yotami nun Gesana nun Peleti nun Efa nun Saafi. ⁴⁸ Kalebi a konyi naxanla Maka yi Seberi nun Tirana bari a xa. ⁴⁹ Maka mɔn

yi Madamanna fafe Saafi bari e nun Sewa, Makabena nun Gibeya fafe. Kalebi a dii tɛmɛn yi xili Akasa.

⁵⁰ Kalebi yixetε gbɛtɛye nan itoe fan na. A naxanla Efarataa dii singen Xuru a diine ni i ra: Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masεε, ⁵¹ Salima naxan Bɛtɛlɛmi taan masεε e nun Xarefi naxan Beti-Gaderi taan masεε. ⁵² Sobali naxan Kiriyati-Yeyarin taan masεε, na yixetene ni i ra: Harowe nun Menuhoti kaane fɔxɔ kedenna nun ⁵³ Kiriyati-Yeyarin xabilan muxun naxanye findixi Yitirine nun Putine nun Sumane nun Miserayine ra. Ne nan findixi Sora taan muxune nun Esetayoli taan muxune ra. ⁵⁴ Salima yixetene ni i ra: Bɛtɛlɛmi kaane nun Netofa kaane nun Atiroti-Beti-Yowaba kaane nun Manaxati kaane fɔxɔ kedenna nun Sorine nun ⁵⁵ sɛbɛlitine xabilan naxanye yi dɔxi Yabɛsa taani e nun Tiratine nun Simeyatane nun Sukatine. Kenine nan ne ra, naxanye f-taxi Xamati ra, Rekabu a denbayaan ben-bana.

3

Manga Dawudaa diine Samuyeli Firinden 3.2-5

¹ Dawuda diin naxanye bari Xebiron taani, ne ni i ra. A dii singen yi xili nɛn Aminon, naxan nga yi findixi Yɛsɛreli kaana Axinowami ra. A dii firinden yi xili Daniyeli, naxan nga yi Karemele kaana Abigayili ra. ² A saxanden yi xili Abisalomi, naxan nga yi findixi Gesuri taan Manga Talamayi a dii tɛmɛn Maka ra. A naaninden yi xili Adoniya, naxan nga yi findixi Xagiti ra. ³ A suulunden yi xili Sɛfati, naxan nga yi findixi Abitali ra. A senninden yi xili Yitireyami, naxan nga yi Egela ra. ⁴ Dii senninni itoe barixi Xebiron taan nin Dawudaa mangayaan naba dɛnaxan yi jɛɛ solofere kike sennin. A yi mangayaan naba Yerusalɛn taani jɛɛ tonge saxan jɛɛ saxan.

⁵ Amiyeli a dii tɛmɛn Batiseba dii naaninni itoe nan sɔɔ Dawuda xa Yerusalɛn yi: Simeya nun Sobaba nun Natan nun Sulemani. ⁶ Dawuda mɔn dii xεmε solomanaanin gbɛtɛye sɔɔ

† 2:46: Konyi naxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan sɔɔ a naxanla ra.

nɛn: Yibixari nun Elisuwa nun Elifeleti
 nun ⁷ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun
⁸ Elisama nun Eliyada nun Elifeleti.
⁹ Dawudaa dii xɛmɛne nan ne ra. Konyi
 ɲaxanle* diin naxanye bari a xa, ne mi ne
 yɛ. Tamari nan yi e magilɛn na.

Yuda Mangane

¹⁰ Sulemani nan Robowan sɔɔ.
 Robowan yi Abiya sɔɔ. Abiya yi Asa sɔɔ.
 Asa yi Yosafati sɔɔ. ¹¹ Yosafati yi Yehorami
 sɔɔ. Yehorami yi Axasiya sɔɔ. Axasiya yi
 Yowasa sɔɔ. ¹² Yowasa yi Amasiya sɔɔ.
 Amasiya yi Asari sɔɔ. Asari yi Yotami
 sɔɔ. ¹³ Yotami yi Axasi sɔɔ. Axasi yi
 Xesekiya sɔɔ. Xesekiya yi Manase sɔɔ.
¹⁴ Manase yi Amɔn sɔɔ. Amɔn yi Yosiya
 sɔɔ. ¹⁵ Yosiya a dii singen findi Yoxanan
 nan na, a dii firindena, Yehoyakimi, a
 saxandena, Sedeki, a naanindena, Salun.
¹⁶ Yehoyakimi yi Yoyakin nun Sedeki sɔɔ.

¹⁷ Yoyakin naxan suxu konyiyani, na
 diine ni i ra: Selatili nun ¹⁸ Malakirami
 nun Pɛdaya nun Senasari nun Yekamiya
 nun Hosama nun Nedabiya. ¹⁹ Pɛdaya yi
 Sorobabeli nun Simeyi sɔɔ. Sorobabeli
 yi Mesulan nun Xananiya sɔɔ. Selomiti
 nan yi e magilɛn na. ²⁰ Pɛdaya mɔn yi dii
 suulun gbɛtɛye sɔɔ: Xasuba nun Oheli nun
 Bereki nun Xasadiya nun Yusabi-Xeseda.
²¹ Xananiya yixɛtɛne ni i ra: Pelati nun
 Yɛsaya nun Rɛfayaa diine nun Aranan ma
 diine nun Abadi a diine nun Sɛkani a diine.
²² Sɛkani dii senninni itoe nan sɔɔ: Semaya
 nun Xatusi nun Yigali nun Bariya nun Ne-
 yaraya nun Safati. ²³ Neyaraya dii saxanni
 itoe nan sɔɔ: Eliyowenayi nun Xisikiya
 nun Asirikami. ²⁴ Eliyowenayi dii solofer-
 eni itoe nan sɔɔ: Hodafiya nun Eliyasibi
 nun Pelaya nun Akubu nun Yoxanan nun
 Delaya nun Anani.

4

Yuda xabila gbɛtɛye

¹ Yuda yixɛtɛne ni i ra: Peresi nun Xe-
 sirɔn nun Karimi nun Xuru nun Sobali.
² Sobali a diin Reyaya yi Yaxati sɔɔ. Yaxati
 yi Axumayi nun Lahadi sɔɔ. Sorane
 xabilane fataxi ne nan na. ³ Yɛsɛreli

nun Yisema nun Yidibasi nan Etami taan
 masɛɛ. E magilɛn yi xili Haseleliponi.
⁴ Penuyɛli nan Gedori taan masɛɛ. Xuru a
 diina Eseri nan Xusa taan masɛɛ. Efarataa
 dii singen Xuru nan Bɛtɛlemi taan masɛɛ.
⁵ Asexuri yi Tekowa taan masɛɛ, ɲaxalan
 firin yi naxan yii, Xela nun Nara. ⁶ Nara yi
 Axusami nun Xeferi nun Temeni nun Ax-
 asetari bari a xa. ⁷ Xela yi Sɛrɛti nun Soxara
 nun Etenani ⁸ nun Kosi bari a xa. Kosi yi
 Anubi nun Sobeba sɔɔ, e nun Harumi a dii
 Axaraxeli xabilane.

⁹ Yabɛsa yi binyen sɔɔ dangu a ngaxake-
 denne ra. A nga a xili sa nɛn Yabɛsa bayo a
 naxa, “N bata a xali tɔrɔni.”* ¹⁰ Yabɛsa yi
 Isirayilaa Ala maxandi, a naxa, “Yandi, n
 baraka! I yi n ma bɔxɔn fari sa. I sɛnbɛn xa
 lu n xɔn, i n natanga tɔrɔn ma alogo fe xɔlɛn
 nama n sɔɔ.” Ala yi a duban yabi.

¹¹ Suxa ngaxakedenna Kelubu yi Mexiri
 sɔɔ. Mexiri yi Eseton sɔɔ. ¹² Eseton yi Beti-
 Rafa nun Paseya nun Texinna sɔɔ. Tex-
 inna nan Naxasa taan masɛɛ. Ne findixi
 Reka kaane nan na.

¹³ Kenasi yi Otiniyɛli nun Seraya sɔɔ.
 Otiniyɛli yi Xatati nun Meyonotayi sɔɔ.
¹⁴ Meyonotayi yi Ofara sɔɔ. Seraya
 yi Yowaba sɔɔ, yiirawanle benbana,
 naxanye yi dɔxi Yiirawanle Lanbanni.
¹⁵ Yefune a diin Kalebi yi Iru nun Ela nun
 Nami sɔɔ. Ela yi Kenasi sɔɔ.

¹⁶ Yehaleleli a diine ni i ra: Sifi nun Sifa
 nun Tiriya nun Asarɛli.

¹⁷ Esiraa diine ni i ra: Yeteri nun Meredi
 nun Efere nun Yalon. Meredi a ɲaxanla
 nde yi Mariyama nun Samayi nun Yiseba
 bari. Yiseba nan Esitemowa taan masɛɛ.
¹⁸ Misiran mangana dii tɛmɛn Biti naxan
 yi dɔxi Meredi xɔn ma, na nan na diine
 bari. Meredi mɔn yi Yahudiya ɲaxanla nde
 dɔxɔ, na diine ni i ra: Yarɛdi naxan Gedori
 taan masɛɛ e nun Xeberi naxan Soko taan
 masɛɛ e nun Yekutiyɛli naxan Sanowa
 taan masɛɛ. ¹⁹ Hodiya ɲaxanla naxan
 findixi Naxami magilɛn na, na yixɛtɛne yi
 findi Garimi kaane ra naxanye yi dɔxi Key-
 ɪla taani e nun Maka kaan naxanye yi dɔxi
 Esitemowa taani.

* **3:9:** Konyi ɲaxanle sariyan sɛbɛxi Xɔrɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, Dawuda naxanye sɔɔ a ɲaxanla ra.

* **4:9:** Yabɛsa maso xuina nde ra Heburu xuini naxan bunna nɛn fa fala “Xɔlɛna.”

²⁰ Simon ma diine ni i ra: Aminon nun Rinna nun Ben-Xanan nun Tilon.

Yisi a diine ni i ra: Soxeti nun Ben-Soxeti.

²¹ Yudaa diin Selaxa yixetene ni i ra: Eri naxan Leka taan masεε, e nun Laada naxan Maresa taan masεε, e nun xabilan naxanye yi dugi sɔxɔnne ra Beti-Asibeya yi, e nun ²² Yokimi nun Koseba kaane nun Yowasa nun Sarafa naxan yi Moyaba nun Yasubi-Lexemi xun na. Fe fonne nan ne ra. ²³ Ne yixetene yi findi fεjε rafalane ra mangan xa Netayimi nun Gedera taane yi.

Simeyɔn yixetene

Yosuwe 19.2-10

²⁴ Simeyɔn yixetene ni i ra: Nemuweli nun Yamin nun Yaribi nun Sera nun Sayuli. ²⁵ Sayuli yi Salun sɔtɔ. Salun yi Mibisan sɔtɔ. Mibisan yi Misema sɔtɔ. ²⁶ Misema yi Xamuweli sɔtɔ. Xamuweli yi Sakuru sɔtɔ. Sakuru yi Simeyi sɔtɔ. ²⁷ Simeyi yi dii xεmε fu nun sennin sɔtɔ e nun dii tεmε sennin. A ngaxakedenne mi dii wuyaxi sɔtɔ. E xabilan muxune mi wuya ayi alo Yuda bɔnsɔnna muxune. ²⁸ E yi dɔxi taani itoe nin: Bεriseba nun Molada nun Xasari-Suwali nun ²⁹ Bila nun Esemi nun Toladi nun ³⁰ Betuyeli nun Xoroma nun Sikilaga nun ³¹ Beti-Marakaboti nun Xasari-Susimi nun Beti-Biri nun Saarayimi. E yi lu na taane yi han Dawudaa mangayaan waxatini. ³² E mɔn dɔxɔ nɛn taa suulun gbεtεye yi: Etami nun Ayin nun Rimɔn nun Token nun Asan ³³ e nun e rabillinne siga han Baalati taani. E dɔxɔdene nun e benbane nan ne ra naxanye sɛbεxi e bɔnsɔn kedin kui.

³⁴ Simeyɔn bɔnsɔnna xabilane kuntigine xinle ni itoe ra: Mesobabo nun Yameleki nun Amasiyaa diin Yosahi nun ³⁵ Yoweli nun Yosibiya a diin Yehu, Seraya mamandenna, Asiyeli tolobitana, e nun ³⁶ Eliyowenayi nun Yaakoba nun Yesohaya nun Asaya nun Adiyeli nun Yesimiyeli nun Benaya nun ³⁷ Sifeyi a diin Sisa. Alon nan Sifeyi sɔtɔ. Yɛdaya nan Alon sɔtɔ. Simiri nan Yɛdaya sɔtɔ. Semaya nan Simiri sɔtɔ.

³⁸ Xabilane kuntigine nan ne ra. E denbayane gbo ayi nɛn han! ³⁹ E yi siga han Gedor taan lanbanna sogeteden binna balo yire fendeni e xuruseene xa. ⁴⁰ E sa sεxε yire fajine to mɛnni xuruseene

xa. Na bɔxɔne yi gbo, bɔjε xunbenla na. Xami bɔnsɔnna muxuna ndee yi na nun.

⁴¹ Muxun naxanye xinle sɛbε itoe ra, ne nan siga Yuda Manga Xesekiyaa waxatini, e sa Xami bɔnsɔnna muxune nun Meyunin bɔnsɔnna muxune banxine birin kala, e yi e raxɔri alogo e xa dɔxɔ na, balo fajin yi dɛnaxan yi e xuruseene xa. ⁴² Simeyɔn bɔnsɔnna muxu kεmε suulun yi siga Seyiri geya yireni. E yεεratine yi findixi Yisi a diine nan na: Pɛlati nun Neyaraya nun Refaya nun Yusiyele. ⁴³ E yi sa Amaleki dɔnxene faxa, naxanye e gi yɛngɛn bun. E dɔxi mɛnni han to.

5

Rubɛn yixetene

¹ Rubɛn nan findi Isirayila dii singen na, koni e nun a fafe a jaxanla nde bata yi kafu, nanara dii singe tiden yi ba a yii, a so Isirayilaa diin Yusufu a diine yii. Na nan a liga, e a foriya tiden ba a yii bɔnsɔn kedin ma. ² Yuda sɛnbɛn sɔtɔ nɛn a ngaxakedenne tagi, a yixetena nde yi findi mangan na, koni dii singe tiden lu nɛn Yusufu yii.

³ Isirayilaa dii singen Rubɛn yi Xanaki nun Palu nun Xesirɔn nun Karimi sɔtɔ.

⁴ Yoweli yi Semaya sɔtɔ. Semaya yi Gogo sɔtɔ. Gogo yi Simeyi sɔtɔ. ⁵ Simeyi yi Mike sɔtɔ. Mike yi Reyaya sɔtɔ. Reyaya yi Baali sɔtɔ. ⁶ Baali yi Bεera sɔtɔ. Asiriya Mangan Tigilati-Pilesere yi Rubɛn bɔnsɔn xunna Bεera suxu konyiyani.

⁷ Bera ngaxakedenne ni i ra xabila yεɛn ma alo e xinle sɛbεxi e bɔnsɔn kedin kui kii naxan yi: e kuntigin Yeyiyeli nun Sakari nun ⁸ Asasi a diin Bela, Sema mamandenna, Yoweli tolobitana. E yi dɔxi Aroyeri nin siga han Nebo geyaan na sa dɔxɔ Baali-Meyɔn na. ⁹ Sogeteden binni, e yi siga, e sa dɔxɔ tonbonna dɛxɔn han Efirati xuden na. Bayo e xuruseene bata yi wuya ayi e yii Galadi yamanani. ¹⁰ Rubɛn bɔnsɔnna yi Hagarine yɛngε Manga Sɔli waxatini, e yi e nɔ, e yi dɔxɔ e banxine yi Galadi yamanan sogeteden binni.

Gadi yixetene

¹¹ Gadi bɔnsɔnna muxune yi dɔxi Rubɛn bɔnsɔnna muxune nan dɛxɔn ma Basan yamanani siga han Salaka taana. ¹² Yoweli

nan yi e kuntigi singen na Basan yamanani, a firindena, Safami. Na xanbi ra, Yanayi nun Safati. ¹³ E ngaxakedenne muxu solofere ni i ra denbaya yeen ma: Mikeli nun Mesulan nun Seeba nun Yorayi nun Yakan nun Siya nun Eberi. ¹⁴ Abixali a diine nan ne ra. Xuri nan Abixali soto. Yarowa nan Xuri soto. Galadi nan Yarowa soto. Mikeli nan Galadi soto. Yesisayi nan Mikeli soto. Yado nan Yesisayi soto. Busi nan Yado soto. ¹⁵ Abidiyeli a diina Axi, Guni mamandenna yi findi e xabilane xunna ra. ¹⁶ Gadi bənsənna muxune yi dōxi Galadi yamanan nun Basan yamanan nun e rabilinne nin siga han Sarən danna. ¹⁷ Muxuni itoe xinle yi səbexi e bənsən kedin kui Yuda Manga Yotami nun Isirayila Manga Yerobowan waxatini.

¹⁸ Ruben bənsənna muxune nun Gadi bənsənna muxune nun Manase bənsənna muxune fəxə kedenna, ne sofane xasabin lan muxu wuli tonge naanin wuli naanin keme solofere tongo sennin nan ma. E birin yi fatan yenge sodeni. Yee masansan wure lefaan nun silanfanna* nun xanla yi e birin yii. ¹⁹ E yi Hagarine nun Yeturine nun Nafisine nun Nodabone yenge. ²⁰ E yi Ala maxandi yengeni, a yi e mali, e yi Hagarine nun e xoyine birin nō. Ala yi e xuiin name bayo e yi e yigi saxi a tan nin. ²¹ E yi e yaxune xuruseene suxu, jəgəme wuli tonge suulun nun yexeen nun sii wuli keme firin wuli tonge suulun, e nun sofali wuli firin. E yi muxu wuli keme fan suxu. ²² E yi e yaxu wuyaxi faxa bayo na yengen yi kelixi Ala nan ma. E yi lu dōxi na han Isirayila yamaan suxu konyiyani waxatin naxan yi.

Manase bənsənna yixetene

²³ Manase bənsənna fəxə kedenna yi dōxi yamanani keli Basan yamanan ma siga han Baali-Xerimon taana, Seniri geyaan san bun, denaxan mən xili Xerimon geyana. E yi wuya han! ²⁴ E denbayane xunne ni i ra: Efere nun Yisi nun Eliyeli nun Asiriyeli nun Yereimi nun Hodafiya nun Yaxadiyeli. Sofa kəndene nan yi na denbaya xunne ra e nun xili kanne. ²⁵ Koni, e yi tinxintareyaan liga e benbane

Ala ra, e yi Ala yanfa mən kaane alane xən Ala bata yi muxun naxanye raxəri e yee ra, feen naxan yi luxi alo yalunyana Ala yetagi. ²⁶ Nayi, Isirayilaa Ala yi Asiriya Manga Puli radin e ma naxan mən xili Tigilati-Pilesere. E yi fa Ruben bənsənna nun Gadi bənsənna nun Manase bənsənna fəxə kedenna suxu konyiyani. A yi siga e ra Xala nun Xabori nun Hara yi Gosan baan de, e mən denaxanye yi han to.

Lewi yixetene

²⁷ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari soto. ²⁸ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli soto. ²⁹ Amirama yi dii xeme firin soto, Haruna nun Musa e nun dii teme keden, Mariyama. Haruna yi Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara soto. ³⁰ Eleyasari yi Finexasi soto. Finexasi yi Abisuwa soto. ³¹ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. ³² Yusi yi Seraxaya soto. Seraxaya yi Merayoti soto. ³³ Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁴ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Aximaasi soto. ³⁵ Aximaasi yi Asari soto. Asari yi Yoxanan soto. ³⁶ Yoxanan yi Asari soto, naxan findi saraxaraliin na Ala Batu Banxini Yerusalen yi Sulemani naxan ti. ³⁷ Asari yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadaki soto. Sadaki yi Salun soto. ³⁹ Salun yi Xiliki soto. Xiliki yi Asari soto. ⁴⁰ Asari yi Seraya soto. Seraya yi Yehosadaki soto. ⁴¹ Alatala to Yuda nun Yerusalen kaane rasiga konyiyani Nebukadanesari xən, Yehosadaki fan yi suxu.

6

Lewi yixete gbete

¹ Lewi yi Gerison nun Kehati nun Merari soto. ² Gerison yi Libini nun Simeyi soto. ³ Kehati yi Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeli soto. ⁴ Merari yi Maxali nun Musi soto.

Lewi xabilane benbane ni i ra:

⁵ Gerison xabilani: Gerison yi Libini soto. Libini yi Yaxati soto. Yaxati yi Sima soto. ⁶ Sima yi Yowa soto. Yowa yi Yido soto. Yido yi Sera soto. Sera yi Yeyaterayi soto.

* **5:18:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

⁷ Kehati xabilani: Kehati yi Aminadabo soto. Aminadabo yi Kora soto. Kora yi Asiri soto. ⁸ Asiri yi Elikana soto. Elikana yi Ebiyasafi soto. Ebiyasafi yi Asiri soto. ⁹ Asiri yi Taxati soto. Taxati yi Yuriyeli soto. Yuriyeli yi Yusiya soto. Yusiya yi Sayuli soto.

¹⁰ Elikana xabilani: Elikana yi Amasayi nun Aximoti ¹¹ nun Elikana soto. Elikana yi Sofayi soto. Sofayi yi Naxati soto. ¹² Naxati yi Eliyabi soto. Eliyabi yi Yeroxama soto. Yeroxama yi Elikana soto. Elikana yi Samuyeli soto. ¹³ Samuyeli a diine ni i ra: a dii singena Yoweli e nun Abiya.

¹⁴ Merari xabilani: Merari yi Maxali soto. Maxali yi Libini soto. Libini yi Simeyi soto. Simeyi yi Wusa soto. ¹⁵ Wusaha yi Simeya soto. Simeya yi Xagiya soto. Xagiya yi Asaya soto.

Beti baane Ala Batu Banxini

¹⁶ Dawuda yi Lewi bənsənna muxuna ndee dəxə beti ba kuntigine ra Alatala Batu Banxini Layiri Kankiraan* fa mənni waxatin naxan yi. ¹⁷ Ne nan yi betine bama Ala Batu Bubun yetagi, Naralan Bubuna han Manga Sulemani Alatala Batu Banxin ti Yerusalən yi waxatin naxan yi. E yi e wanla kema alo e yi yamarixi e ma kii naxan yi.

¹⁸ Na beti baane nun e diine xinle ni itoe ra:

Kehati xabilani: Yoweli nan beti baan Heman soto. Samuyeli nan Yoweli soto.

¹⁹ Elikana nan Samuyeli soto. Yeroxama nan Elikana soto. Eliyeli nan Yeroxama soto. Towa nan Eliyeli soto. ²⁰ Sufi nan Towa soto. Elikana nan Şufi soto. Maxati nan Elikana soto. Amasayi nan Maxati soto. ²¹ Elikana nan Amasayi soto. Yoweli nan Elikana soto. Asari nan Yoweli soto. Sofoni nan Asari soto. ²² Taxati nan Sofoni soto. Asiri nan Taxati soto. Ebiyasafi nan Asiri soto. Kora nan Ebiyasafi soto. ²³ Yisehari nan Kora soto. Kehati nan Yisehari soto. Lewi nan Kehati soto. Isirayila nan Lewi soto.

²⁴ Heman mali muxun naxan yi tixi a yiifanna ma, na yi findixi Asafi nan na. Bereki nan Asafi soto. Simeya nan Bereki soto. ²⁵ Mikeli nan Simeya soto. Baaseya nan Mikeli soto. Malakiya nan Baaseya soto. ²⁶ Etini nan Malakiya soto. Sera nan

Etini soto. Adaya nan Sera soto. ²⁷ Etani nan Adaya soto. Sima nan Etani soto. Simeyi nan Sima soto. ²⁸ Yaxati nan Simeyi soto. Gerisən nan Yaxati soto. Lewi nan Gerisən soto.

²⁹ Naxan kelixi Merari xabilan nin, na yi tixi a kəmenna nan ma. A yi xili Etani. Kisi nan Etani soto. Abidi nan Kisi soto. Maluku nan Abidi soto. ³⁰ Hasabi nan Maluku soto. Amasiya nan Hasabi soto. Xiliki nan Amasiya soto. ³¹ Amasi nan Xiliki soto. Bani nan Amasi soto. Semeri nan Bani soto. ³² Maxali nan Semeri soto. Musi nan Maxali soto. Merari nan Musi soto. Lewi nan Merari soto.

³³ E ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi Ala Batu Bubun wanla bonne nan kema Alaa banxini. ³⁴ Haruna nun a diine nan yi saraxa gan daxine bama saraxa ganden fari, e mən yi wusulanna fan ganma saraxan na wusulan saraxa ganden fari. E yi na wanle birin kema yire saripənxi fisamantenna nin Ala solona feen na Isirayila kaane xa, alo Alaa walikēen Musa a yamari kii naxan yi.

³⁵ Haruna yixetene ni i ra: Haruna yi Eleyasari soto. Eleyasari yi Finexasi soto. Finexasi yi Abisuwa soto. ³⁶ Abisuwa yi Buki soto. Buki yi Yusi soto. Yusi yi Seraxaya soto. ³⁷ Seraxaya yi Merayoti soto. Merayoti yi Amari soto. Amari yi Axituba soto. ³⁸ Axituba yi Sadəki soto. Sadəki yi Aximaasi soto.

Lewi bənsənna taane Yosuwe 21.4-39

³⁹ E taane xinle ni itoe ra Haruna yixeten naxanye yi Kehati xabilani, ne dəxə denaxanye yi. E singe nan bəxən soto bayo masənsenna e tan nan singe suxu. ⁴⁰ Xebiron nun a xuruse rabadene yi findi e gbeen na Yuda bəxən ma, ⁴¹ koni Xebiron xēene nun a banxidene yi findi Yefune a diin Kalebi gbeen na. ⁴² Harunaa diine yi Xebiron soto, naxan findi marakisi taana nde ra, e nun Libina nun a rabilinne nun Yatiri nun Esitemowa nun a rabilinne, e nun ⁴³ Xilen nun Debiri nun e rabilinne nun ⁴⁴ Asan nun Beti-Seməsi nun e rabilinne. ⁴⁵ Lewi bənsənna taan naxanye soto Bunyamin bənsənna bəxəni, ne ni i ra: Gabayon nun Geba nun Alemeti nun Anatəti nun e rabilinne. E yi

* **6:16:** 6.16Layiri Kankirana fe mən sebəxi Xəryaan 25.10-22 kui.

taa fu nun saxanni itoe yitaxun e xabilane ra.

Yosuwe 21.5-8

⁴⁶ Kehati yixetene bonne yi taa fu soto masensenna xon Efirami bõnsõnna bõxõn nun Dan bõnsõnna bõxõn nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni. ⁴⁷ Gerisõn yixetene yi taa fu nun saxan soto e xabila yeen ma Isakari bõnsõnna bõxõn nun Aseri bõnsõnna bõxõn nun Nafatali bõnsõnna bõxõn nun Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni naxan yi Basan yamanani.

⁴⁸ Merari yixetene yi taa fu nun firin soto masensenna xon Ruben bõnsõnna bõxõn nun Gadi bõnsõnna bõxõn nun Sabulon bõnsõnna bõxõni.

⁴⁹ Isirayila kaane taane nun e rabilinne fi Lewi bõnsõnna ma na kii nin. ⁵⁰ E na taane fi e ma masensenna nan xon naxanye yi Yuda nun Simeyõn nun Bunyamin bõnsõnne bõxõne yi.

⁵¹ Kehati xabilan bonne yi taane soto Efirami bõnsõnna bõxõni. ⁵² E yi marakisi taan Siken fi e ma Efirami geya yireni, e nun Geseri nun ⁵³ Yokemen nun Beti-Xorõn nun e rabilinne, e nun ⁵⁴ Ayalõn nun Gati-Rimõn nun e rabilinne. ⁵⁵ E yi Aneri nun Bileyami nun e rabilinne soto Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni. Kehati xabilan bonne taane nan ne ra.

⁵⁶ Gerisõn yixetene taane ni i ra: Golan nun a rabilinna Basan yamanani, e nun Asatarõti nun a rabilinna Manase bõnsõnna fõxõ kedenna bõxõni. ⁵⁷ E taan naxanye soto Isakari bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi nun Daberati nun ⁵⁸ Ramoti nun Anemi nun e rabilinne. ⁵⁹ E taan naxanye soto Aseri bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Masala nun Abadon nun ⁶⁰ Xukõku nun Rexobo nun e rabilinne. ⁶¹ E taan naxanye soto Nafatali bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Kedesi taan Galile bõxõni, e nun Xamõn nun Kiriayatayimi nun e rabilinne.

⁶² Lewi bõnsõn dõnxene, Merari yixetene taane ni i ra: Rimono nun Taboro nun e rabilinne Sabulon bõnsõnna bõxõni. ⁶³ E taan naxanye soto Ruben bõnsõnna bõxõni Yurudõn kidi ma Yeriko sogeteden binni, ne ni i ra: Bẽseri tonbonni e nun a rabilinne nun Yahasi nun ⁶⁴ Kedemoti nun Mefaati nun e rabilinne. ⁶⁵ E taan naxanye soto Gadi bõnsõnna bõxõni, ne ni i ra: Ramoti nun a rabilinne Galadi bõxõni e nun Maxanayin nun ⁶⁶ Xesibõn nun Yaaseri nun e rabilinne.

7

Isakari yixetene

¹ Isakari dii naanin nan soto: Tola nun Puwa nun Yasubu nun Simiron. ² Tolaa diine ni i ra: Yusi nun Refaya nun Yeriyele nun Yamayi nun Yibisami nun Samuyeli. Muxuni itoe nan findi e xabila xunne ra. Sofa kenden muxu wuli mõxõpõn nun firin kemẽ sennin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma Manga Dawudaa waxatini.

³ Yusi yi Yisiraxiya soto. Yisiraxiyaa diine ni i ra: Mikeli nun Abadi nun Yoweli nun Yisiya. Muxu suulunni itoe findi xabila xunne nan na. ⁴ Sofa kenden muxu wuli tonge saxan muxu wuli sennin nan yi e xabilani e bõnsõn kedin kui, bayo e naxanle nun e diine yi wuya han! ⁵ Isakari xabilane birin yi, sofa wuli tonge solomasexe wuli solofere nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

Bunyamin yixetene

⁶ Bunyamin yi Bela nun Bekeru nun Yediyayeli soto. ⁷ Belaa dii suulunne ni i ra: Esibon nun Yusi nun Yusiyele nun Yerimoti nun Yiri. Xabila xunne nan yi e ra. Sofaan muxu wuli mõxõpõn nun firin tonge saxan e nun naanin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma. ⁸ Bekeru a diine ni i ra: Semira nun Yowasa nun Eliyeseri nun Eliyowenayi nun Omiru nun Yeremoti nun Abiya nun Anatõti nun Alemeti. Bekeru a diine nan yi ne ra, ⁹ e denbayane xunne nan yi e birin na. Sofaan muxu wuli mõxõpõn muxu kemẽ firin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

¹⁰ Yediyayeli yi Bilihan soto. Bilihan ma diine ni i ra: Yewusi nun Bunyamin nun Ehudu nun Kenan nun Satan nun Tarasisi nun Axisaxari. ¹¹ Yediyayeli a diine birin findi e denbayane xunne nan na. Sofaan muxu wuli fu nun solofere muxu kemẽ firin nan xili yi sebexi e bõnsõn kedin ma.

¹² Yiri yi Supimi nun Xupimi soto. Axeri yi Xusimi soto.

Nafatali yixetene

¹³ Nafatali yi Yaxaseeli nun Guni nun Yeseri nun Salun soto. Nafatali nga yi xili nen Bila.

Manase yixetene

¹⁴ Manase a diine ni i ra: Asireli nun Makiri. Manase a konyi paxanla* Arami kaan nan ne bari a xa. Makiri yi Galadi soto. ¹⁵ Makiri yi paxanla fen Xupimi nun Supimi muxune ye. Makiri magilen yi xili nen Maka. Manase a diin boden yi xili nen Selofexadi, a dii temene nan tun soto. ¹⁶ Makiri a paxanla Maka yi diin bari, a yi a xili sa Peresa. A xunyeyen yi xili Seresi. Peresa yi Yulami nun Rekemi soto. ¹⁷ Yulami yi Bedani soto. Galadi a diine nan ne ra, Makiri a diina, Manase mamandenna. ¹⁸ Galadi magilen Hamoleketi yi Isihodi nun Abiyeseri nun Maxala bari. ¹⁹ Semida yi Axiyani nun Siken nun Likixi nun Aniyama soto.

Efirami yixetene

²⁰ Efirami yixetene ni i ra: Efirami yi Sutela soto. Sutela yi Bereda soto. Bereda yi Taxati soto. Taxati yi Eleyada soto. Eleyada yi Taxati soto. ²¹ Taxati yi Sabadi soto. Sabadi yi Sutela soto. Gati kaane yi Efirami a dii firin gbete ye faxes, Eseri nun Eleyadi, e to siga Gati kaane xuruseene mujadeni. ²² E fafe Efirami yi sunu e faxes feen na waxati xunkuye. A kon kaane yi fa a madenden. ²³ Na xanbi ra, a yi a paxanla kolon paxanla ra, a paxanla yi fudikan. A to diin bari, a yi a xili sa Beriya bayo a denbayaan yi toroxi. ²⁴ Efirami yi dii temen soto, a yi a xili sa Seera. Beti-Xoron taan naxan geyaan fari e nun naxan lanbanni, Seera yi ne ti e nun Yuseni-Seera taana. ²⁵ Beriya yi Refa soto. Refa yi Resefa soto. Resefa yi Tela soto. Tela yi Taxani soto. ²⁶ Taxani yi Ladana soto. Ladana yi Amixudi soto. Amixudi yi Elisama soto. ²⁷ Elisama yi Nunu soto. Nunu yi Yosuwe soto.

²⁸ E yi doro Beteli yi e nun a banxidene naxanye yi a rabilinxi, e nun Naran taan sogeteden binni nun Geseri nun a banxidene sogegododen binni, e nun Siken nun a banxidene siga han Aya nun a banxidene. ²⁹ Manase bomsanna taane ni i ra: Beti-Seyan nun Taanaki nun Megido nun Doro nun e banxidene. Isirayilaa diin Yusufu yixetene dori na taane nin.

Aseri yixetene

³⁰ Aseri yi Yimina nun Yisiwa nun Yisiwi nun Beriya soto. E magilen yi xili Sera. ³¹ Beriya yi Xeberi nun Malikili soto. Malikili nan Birisayiti taan masenge. ³² Xeberi yi Yefeleti nun Someri nun Xotami soto. E magilen yi xili Suya. ³³ Yefeleti yi Pasaki nun Bimali nun Asefati soto. Yefeleti a diine nan ne ra. ³⁴ Semeri yi Axi nun Roga nun Xuba nun Arami soto. ³⁵ Semeri xunyeyen Helemi a diine ni i ra: Sofaxa nun Yimena nun Selesi nun Amali. ³⁶ Sofaxa diine ni i ra: Suwa nun Xaraneferi nun Suwali nun Beri nun Yimira nun ³⁷ Beseri nun Hodo nun Samima nun Silesa nun Itiran nun Beera. ³⁸ Yeteri yi Yefune nun Pisepa nun Ara soto. ³⁹ Yula yi Ara nun Xaniyeli nun Risiya soto. ⁴⁰ Aseri a diine nan ne birin na, denbaya xunne, muxu gbeene, sofa kendene, kuntigi fapine. Sofaan muxu wuli moxoren nun sennin nan xili yi sebexi e bomsan kedin kui.

8

Bunyamin yixete gbete ye

¹ Bunyamin ma diine ni i ra: a dii singena Bela, a firindena Asibeli, a saxandena Axara, ² a naanindena Noxa, a suulundena Rafa. ³ Bela a diine ni i ra: Adari nun Gera nun Abihudi nun ⁴ Abisuwa nun Naman nun Axowa nun ⁵ Gera nun Sefufani e nun Xurami. ⁶ Denbaya xunne Ehudu yixetene ye Geba taani naxanye kedi, e siga Manaxati yi, ne xinle ni itoe ra: ⁷ Naman nun Axiya nun Gera. Gera nan ti e yee ra, a yi Yusa nun Axixudi soto.

⁸ Saxarayin yi a me a paxalan firinne ra, Xusimi nun Baara. Na xanbi ra, a yi diine soto Moyaba yamanani. ⁹ A paxanla Xodesi a diine ni i ra: Yobabo nun Sibiya nun Mesa nun Malakama ¹⁰ nun Yewusi nun Sakiya nun Mirima. A diine nan ne ra naxanye findi denbaya xunne ra.

¹¹ A paxanla Xusimi yi Abitubu nun Eli paali bari a xa. ¹² Elipaali a diine ni i ra: Eberi nun Misami nun Semedi, naxan Ono nun Lodi nun e banxidene ti, e nun ¹³ Beriya nun Sema naxanye findi denbaya xunne ra Ayalon taani, e yi Gati kaane kedi.

* 7:14: Konyi paxanle sariyan sebexi Xoro yaan 21.7-11 kui. Konyin na a ra, a naxan soto a paxanla ra.

¹⁴ Beriya a diine ni i ra: Axiyo nun Sasaki nun Yeremoti nun ¹⁵ Sebadiya nun Aradi nun Ederi nun ¹⁶ Mikeli nun Yisepa nun Yoxa.

¹⁷ Elipaali a diine ni i ra: Sebadiya nun Mesulan nun Xisiki nun Xeberi nun ¹⁸ Yisemerayi nun Yisiliya nun Yobabo.

¹⁹ Simeyi a diine ni i ra: Yakimi nun Sikiri nun Sabidi nun ²⁰ Eliyenayi nun Siletayi nun Eliyeli nun ²¹ Adaya nun Beraya nun Simirati.

²² Sasaki a diine ni i ra: Yisepan nun Eberi nun Eliyeli nun ²³ Abadon nun Sikiri nun Xanan nun ²⁴ Xananiya nun Elan nun Anatotiya nun ²⁵ Yifideya nun Penuyeli.

²⁶ Yeroxamaa diine ni i ra: Sameserayi nun Sexaraya nun Atali nun ²⁷ Yaaresiya nun Eli nun Sikiri.

²⁸ Denbaya xunne nan yi ne birin na naxanye xili yi sebexi e bənsən kədin kui. Ne yi dōxi Yerusalən taan nin.

Taruxune Singen 9.34-44

²⁹ Yeyiyeli yi dōxi Gabayon taan nin a denaxan masəgə. A naxanla yi xili nən Maka. ³⁰ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³¹ Gedori nun Axiyo nun Sekeri nun ³² Mikiloti, naxan findi Simeya fafe ra. E fan yi dōxi Yerusalən taan nin e kon kaane tagi.

³³ Neri yi Kisu sətə. Kisu yi Səli sətə. Səli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sətə. ³⁴ Yonatan yi Meribaali sətə. Meribaali yi Mike sətə. ³⁵ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sətə. ³⁶ Axasi yi Yehowada sətə. Yehowada yi Alemeti nun Asamawəti nun Simiri sətə. Simiri yi Mosa sətə. ³⁷ Mosa yi Bineya sətə. Bineya yi Rafaha sətə. Rafaha yi Eleyasa sətə. Eleyasa yi Aseli sətə. ³⁸ Aseli a dii senninne xinle ni itoe ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayeli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a dii xəmene nan ne birin na. ³⁹ Aseli xunyəna Esekəa diine ni i ra: a dii singena Yulami, a firindena Yewusi e nun a saxandena Elifeleti. ⁴⁰ Sofa kəndən nan yi Yulami a diine ra. E yi fatan xalimakunla wolə. E diine nun mamandenne yi wuya han muxu kəmē tonge suulun.

Bunyamin bənsənna muxune nan yi ne birin na.

9

¹ Isirayila kaane birin xinle yi sebexi e bənsən kədin ma Isirayila Mangane Kədin kui.

Yerusalən kaane Neyemi 11.3-19

Yuda bənsənna muxune bata yi xali konyiyani Babilən yamanani fata e tinx-intareyaan na. ² Naxanye singe xətə e dōxdəni e konne yi, Isirayila kaana ndee nan yi ne ra, e nun saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune nun Ala Batu Banxin walikene.

³ Muxuna ndee Yuda nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bənsənne yi, ne yi fa dōxo Yerusalən taani. ⁴ Amixudi nan Yutayi sətə. Omiri nan Amixudi sətə. Yimiri nan Omiri sətə. Bani nan Yimiri sətə Peresi xabilani Yuda bənsənni. ⁵ Silo kaan naxanye yi dōxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Asaya, dii singena, e nun a diine. ⁶ Sera xabilan muxun naxan dōxo na, na ni i ra: Yəwəli. Yuda bənsənna muxu kəmē sennin tonge solomanaanin nan yi dōxi Yerusalən yi.

⁷ Bunyamin bənsənna muxun naxanye yi dōxi na, ne ni i ra: a singena Salu. Mesulan nan Salu sətə. Hodafiya nan Mesulan sətə. Hasənuwa nan Hodafiya sətə.

⁸ E nun Yibineya, Yeroxamaa diina.

E nun Ela, Yusi a diina. Mikiri nan Yusi sətə.

E nun Mesulan. Səfati nan Mesulan sətə. Reyuli nan Səfati sətə. Yibiniya nan Reyuli sətə.

⁹ Bunyamin bənsənna muxune lan muxu kəmē solomanaanin tonge suulun e nun sennin nan ma naxanye yi sebexi e bənsən kədin kui. Denbaya xunne nan yi xəmēni itoe birin na.

¹⁰ Saraxaraliin naxanye yi dōxi Yerusalən yi, ne ni i ra: Yədaya nun Yehoyaribu nun Yakin nun ¹¹ Asari. Xiliki nan Asari sətə. Mesulan nan Xiliki sətə. Sadəki nan Mesulan sətə. Merayoti nan Sadəki sətə. Axituba nan Merayoti sətə. Axituba nan yi Alaa banxin wanla xun na. ¹² Adaya fan yi na. Yeroxama nan Adaya sətə. Pasaxuri nan Yeroxama sətə. Malakiya nan Pasaxuri sətə. Masayi nan Malakiya sətə. Adiyeli nan Masayi sətə. Yasera nan Adiyeli sətə. Mesulan nan Yasera sətə. Mesilemiti nan Mesulan sətə.

Imeri nan Mesilemiti sɔtɔ. ¹³ Saraxaraliin naxanye yi dɔxi Yerusalɛn yi, ne denbaya xunne lanxi muxu wuli keden kɛmɛ solofere tonge sennin nan ma. Alaa banxin walikɛ kɛndɛn nan yi e birin na.

¹⁴ Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye yi dɔxi Yerusalɛn yi, ne ni i ra: Xasubu a diin Semaya, Asirikami mamandenna, Merari kaan Hasabi tolobitana, ¹⁵ e nun Bakibakari nun Xeresi nun Galali nun Mikaa diin Matani, Sikiri mamandenna, Asafi tolobitana, ¹⁶ e nun Semayaa diin Abadi, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana, e nun Asaa diin Bereki, Elikana mamandenna, naxan yi Netofa banxidɛne yi.

¹⁷ Ala Batu Banxin so dɛɛn kantan muxune ni i ra: Salun, naxan yi e xun na e nun Akubu nun Talamɔn nun Aximan nun e ngaxakedenne. ¹⁸ Salun yi Mangan So Dɛɛn kantanma Ala Batu Banxini sogeteden mabinni han to. Lewi bɔnsɔnna daaxaden kantan muxune nan yi e benbane ra nun. ¹⁹ Kore a diin nan yi Salun na. Ebiyasafi nan Kore sɔtɔ. Kora nan Ebiyasafi sɔtɔ. Salun nun a ngaxakedenne nan yi Ala batu bubun dɛɛne kantanma alo e benbane yi Alatalaa yamaan daaxaden kantanma kii naxan yi. ²⁰ Eleyasari a diin Finexasi nan yi so dɛɛn kantan tiine xunna ra a singeni nun. Alatala yi a xɔn. ²¹ Naralan Bubun so dɛɛn kantan muxun nan yi Meselemiyaa diin Sakari ra nun.

²² Muxu kɛmɛ firin muxu fu nun firin nan sugandi kantan tiine ra. Ne nan xili sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin ma e taane yi. Dawuda nun fe toon Samuyɛli nan na lannaya wanla so e benbane yii. ²³ E tan nun e diine nan yi Alatala batuden so dɛɛne kantanma naxan mɔn yi xili Ala Batu Bubuna. ²⁴ A so dɛɛn kantan muxuna ndee yi tixi a sogeteden nun a sogegododen nun a kɔmɛnna nun a yiifanna ma. ²⁵ E ngaxakedenna naxanye yi e taane yi, ne yi fama e malideni yɛyɛ xii solofere. ²⁶ Anu, Lewi bɔnsɔnna muxu naaninna naxanye yi so dɛɛn kantan ti kuntigine ra, ne yi Alaa banxin nafunla ramaradene nan kantanma. ²⁷ E yi xima Alaa banxin nabilinna nin alogo e xa mɛnna makantan, e yi a so dɛɛne rabi xɔtɔnni.

²⁸ Saraxa raba seene kantan tiine nan yi ndee ra e yɛ Ala Batu Banxini, e tan

nan yi e yatɛma e nɛma rasɔɛ e nun e nɛma e raminɛ. ²⁹ Ndee yi se dɔnxɛne marama yire sariɲanxini, e nun murutu fujin nun manpaan nun turen nun wusulanna nun latikɔnɔnna. ³⁰ Saraxaraline nan yi latikɔnɔnne basanma. ³¹ Salun ma dii singen Matitiya, Lewin naxan keli Kora xabilani, na nan yi burun ganma naxan yi bama saraxan na. ³² E ngaxakedenna ndee Kehati xabilani, ne nan yi burun dɔxɔma tabanla fari Matabu Lɔxɔne birin yi.

³³ Lewi denbaya xunna naxanye yi bɛtin bama, ne yi dɔxɔ Ala Batu Banxin kui. Wali gbɛtɛ yo mi yi e ma, bayo e yi walima waxatin birin kɔɛɛn nun yanyina. ³⁴ Lewi denbaya xunne nan yi ne ra, naxanye xinle yi sɛbɛxi e bɔnsɔn kɛdin kui. E yi dɔxi Yerusalɛn nin.

Sɔli xabilana

³⁵ Yeyiyɛli yi dɔxi Gabayon taan nin a dɛnaxan masɛgɛ. A ɲaxanla yi xili nɛn Maka. ³⁶ A diine ni i ra: a dii singena Abadon nun Suru nun Kisu nun Baali nun Neri nun Nadaba nun ³⁷ Gedoru nun Axiyo nun Sakari nun Mikiloti. ³⁸ Mikiloti yi Simeyami sɔtɔ. E yi dɔxi e kon kaane nan dɛxɔn ma Yerusalɛn yi. ³⁹ Neri yi Kisu sɔtɔ. Kisu yi Sɔli sɔtɔ. Sɔli yi Yonatan nun Maliki-Suwa nun Abinadabo nun Esibaali sɔtɔ. ⁴⁰ Yonatan yi Meribaali sɔtɔ. Meribaali yi Mike sɔtɔ. ⁴¹ Mike yi Piton nun Meleki nun Tareya nun Axasi sɔtɔ. ⁴² Axasi yi Yara sɔtɔ. Yara yi Alemeti nun Asamawɛti nun Simiri sɔtɔ. Simiri yi Mosa sɔtɔ. ⁴³ Mosa yi Bineya sɔtɔ. Bineya yi Rɛfaya sɔtɔ. Rɛfaya yi Eleyasa sɔtɔ. Eleyasa yi Aseli sɔtɔ. ⁴⁴ Aseli a dii senninne ni i ra: Asirikami nun Bokeru nun Yisimayɛli nun Seyari nun Abadi nun Xanan. Aseli a diine nan yi ne ra.

10

Manga Sɔli a sayana

Samuyɛli Singen 31.1-13 nun Samuyɛli Firinden 1.4-12

¹ Filisitine yi Isirayila yɛngɛ. Isirayila kaane yi e gi, e wuyaxi yi faxa Gilibowa गयाan fari. ² Filisitine yi xapɛ ayi Sɔli nun a diine xili ma. E yi Sɔli a dii xɛmɛne faxa, Yonatan nun Abinadabo nun Maliki-Suwa. ³ Yɛngɛn yi wolon Sɔli rabilinni, xali wonle yi a li, a yi gaxu e yɛɛ ra han! ⁴ Sɔli yi

a fala a yenge so se maxanla xa, a naxa, “I ya silanfanna tongo, i yi n faxa, bayo n mi waxi Ala kolontareni itoe xa n tɔɔ, e yi n faxa.” Koni a yenge so se maxanla yi tondi, bayo a yi gaxuxi han! Nayi, Sɔli yi a silanfanna tongo a sɔnsɔn a dɛ. ⁵ Sɔli a yenge so se maxanla to a to faxaxi, a fan yi sɔnsɔn a silanfanna dɛ, e birin yi faxa. ⁶ Sɔli nun a dii xeme saxanne nun a denbayaan birin faxa e bode xɔn ma na kii nin. ⁷ Isirayila kaan naxanye yi lanbanni, ne yi a to a Isirayila ganla yi a gima e nun Sɔli nun a diine bata yi faxa. E yi e taane rabɛjin, e yi e gi. Filisitine yi fa dɔxɔ na.

⁸ Na xɔtɔn bode, Filisitine yi fa binbine yii seene tongodeni, e yi Sɔli nun a diine binbine to biraxi Gilibowa geyaan fari. ⁹ E yi a yii seene birin tongo, e yi Sɔli xunna nun a yenge so seene xali. E yi na xibarun nasiga Filisitine yamanan birin yi, e suxure batudene nun e yamani. ¹⁰ E yi Sɔli a yenge so seene sa e alane batu banxin kui. E yi a xunna singan e ala Dagɔn batu banxin kui. ¹¹ Yabɛsi-Galadi kaane to a mɛ Filisitine feen naxanye birin ligaxi Sɔli ra, ¹² e xeme sɛnbɛmane birin yi keli, e Sɔli nun a diine binbine tongo. E yi xɛtɛ e ra, e sa e xɔnne maluxun kondɛn bun Yabɛsi yi. Yabɛsi kaane yi sunna suxu xii solofere. ¹³ Sɔli faxa a tinxintareyaan nan ma Alatala mabinni. A mi Alatalaa falan suxu, a sa muxuna nde maxɔdin naxan falan tima barinne ra. ¹⁴ A mi Alatala maxɔdin. Na ma, Alatala yi a faxa, a yi Sɔli a mangayaan fi Yese a diin Dawuda ma.

11

Dawuda yi findi mangan na Isirayila xun na

Samuyeli Firinden 5.1-3

¹ Isirayila kaane birin yi fa Dawuda fɛma Xebiron taani, e yi a fala a xa, e naxa, “En wuli keden fasa keden. ² Waxati danguxine yi, hali Manga Sɔli a waxatini, i tan nan yi Isirayila sofa gali xunna ra. Alatala, i ya Ala yi a fala i xa, a naxa, ‘I tan nan findima n ma yamana Isirayila kantan muxun na, i findi e yɛɛratiin na.’ ”

³ Isirayila fonne birin yi fa mangan fɛma Xebiron yi. Dawuda yi layirin tongo e xa Alatala yɛtagi. E yi turen sa a xunni a dɔxɔ

feen na Isirayila mangan na, alo Alatala a fala Nabi Samuyeli xa kii naxan yi.

Samuyeli Firinden 5.6-10

⁴ Manga Dawuda nun Isirayila kaane yi siga Yerusalɛn taani, naxan mɔn yi xili Yebusu. Yebusune yi dɔxi na nin. ⁵ E yi a fala Dawuda xa, e naxa, “I mi soɛ be.” Koni, Dawuda yi Siyon taa makantanxin masɔtɔ, a naxan xili sa Dawudaa Taana. ⁶ Dawuda bata yi a fala, a naxa, “Naxan singen na Yebusune yenge, n na kanna findima nɛn sofa mangan na.” Seruyaa diin Yowaba nan singe yengɛn so, a yi findi sofa mangan na. ⁷ Dawuda yi dɔxɔ taa makantanxini, nanara e yi mɛn xili sa a Dawudaa Taana. ⁸ Dawuda yi mɛnna nun na rabilinna ti keli Milo gbingbinna ma han sa dɔxɔ yinna ra. Yowaba fan yi taan dɔnxɛni tɔn. ⁹ Dawuda sɛnbɛn yi gbo, bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi a xɔn.

Dawudaa sofa wɛkilɛxine

Samuyeli Firinden 23.8-39 nun Taruxune Singen 27.2-15

¹⁰ Dawudaa sofa wɛkilɛxine kuntigine ni i ra, naxanye yi a malima Isirayila birin mangayaan fendɛni, alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi. ¹¹ Dawudaa sofa wɛkilɛxine ni i ra: Xakimoni xabilan muxuna nde Yasobeyami, naxan findi e xunna ra. A bata yi muxu kɛmɛ saxan faxa tanban na yenge kedenni. ¹² A firinden findi Axoxi xabilan muxuna nde Dodo a diina Eleyasari nan na. A yi sofa wɛkilɛxi saxanne yɛ. ¹³ A tan nan Dawuda mali Filisitine yengɛdeni Pasi-Damimi yi. Sofane bata yi e gi Filisitine bun nun. Funde xɛɛna nde yi na, ¹⁴ Eleyasari nun a sofane Filisitine yenge mɛnni. Alatala yi nɔ gbeen fi Isirayila yamaan ma.

¹⁵ Sofa wɛkilɛxi tonge saxanne muxu saxan yi siga Dawuda fɛma Adulan faran yireni. Anu, Filisitine yi tixi Refa lanbanni. ¹⁶ Na waxatini, Dawuda yi dɔxi yire makantanxini, Filisiti ganla nde fan yi dɔxi Bɛtɛlɛmi yi. ¹⁷ Dawuda yi a waxɔn fena nde fala, a naxa, “Ige ramara yinla naxan Bɛtɛlɛmi so dɛɛn na, nde nɔɛ fɛ na igen na, a fa a so n yii, n yi n min?” ¹⁸ Na sofa wɛkilɛxi saxanne yi dangu Filisitine naninna ra. E sa igen ba ige ramara yinla ra Bɛtɛlɛmi so

dɛɛn na. E to fa na ra Dawuda xɔn, a yi tondi a minɲɛ. A yi a bɔxɔn saraxan na Alatala xa. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “Ala xa n natanga igeni ito minna ma. A luxi nɛn alo muxune wunla, naxanye sigaxi igeni ito badeni, e lu sayaan dɛ.” Na ma, a yi tondi ige minɲɛ. A sofa wɛkilɛxi saxanne na nan liga.

²⁰ Yowaba tada Abisayi nan yi na sɛnbɛma saxanne xunna ra. Na nan xɛmɛ kɛmɛ saxan faxa a tanban na yɛngɛni. Xili kannan nan yi a ra alo na sofa sɛnbɛma saxanne. ²¹ A binyen sɔtɔ nɛn dangu ne ra, koni a mi e yɛ hali a to yi findixi e mangan na.

²² Bɛnaya, Kabaseeli kaana, Yehoyadaa dii xɛmɛna, sofa wɛkilɛxi gbeen nan yi na ra, naxan kabanako fe wali wuyaxi kɛ. A tan nan Moyaba sofa wɛkilɛxi firinne faxa. Lɔxɔna nde, xunbeli gbeen yi godon waxatin naxan yi, a tan nan mɔn godo ige ramara yinla ra, a yi yatan faxa. ²³ Lɔxɔna nde, a yi Misiran kaa sɛnbɛmana nde faxa naxan kuyan yi sigɛ han kanke yɛ firin e nun nde. Tanban yi na Misiran kaan yii naxan yi gbo alo gbɛndonna. Bɛnaya yi godo a fɔxɔ ra gbɛngbetenna ra a yii, a yi a tanban ba a yii, a yi a faxa a ra. ²⁴ Yehoyadaa diin Bɛnaya na fe gbeene nan liga. A fan xili gbeen sɔtɔ na kii nin alo na sofa wɛkilɛxi saxanne. ²⁵ A yi binyen sɔtɔ dangu sofa wɛkilɛxi tonge saxanne ra, koni a mi yi na sofa sɛnbɛma saxanne yɛ. Dawuda yi a findi a kantan sofane xunna ra.

²⁶ Sofa wɛkilɛxi gbɛtɛye ni i ra: Yowaba xunyɛna Asaheli nun Dodo a diina Elexanan, Bɛtɛlɛmi kaan nun ²⁷ Harori kaan Samoti nun Pelon kaan Xɛlesi nun ²⁸ Ikɛsi a diina Ira, Tekowa kaan nun Anatɔti kaana Abiyeseri nun ²⁹ Xusa kaan Sibekayi nun Axoxi xabilan muxuna nde Ilayi nun ³⁰ Netofa kaan Maharayi nun Banahaa diin Xeleda Netofa kaan nun ³¹ Ribayi a diina Itayi, naxan keli Gibeya Bunyamin bɔnsɔn bɔxɔni nun Piraton kaan Bɛnaya nun ³² Xurayi naxan keli Gaasa folo yireni e nun Aruba kaana Abiyeli nun ³³ Baxurin kaana Asamawɛti nun Saalabon kaana Eliyaba nun ³⁴ Gison kaan Hasemi a diine nun Harara kaan Sage a diin Yonatan nun

³⁵ Harara kaan Sakaraa diina Axiyama nun Yuru a diina Elifala nun ³⁶ Mekera kaan Xeferi nun Pelon kaana Axiya nun ³⁷ Karemele kaan Xesero nun Esibayi a diin Narayi nun ³⁸ Natan ngaxakedenna Yowɛli nun Hagari a diin Mibixari nun ³⁹ Amonin Sɛlɛki nun Beroti kaan Naxarayi, Seruyaa diin Yowabaa yɛngɛ so se maxanla nun ⁴⁰ Ira nun Garɛbi, Yitiri xabilan muxune nun ⁴¹ Xiti kaan Yuriya nun Axalayi a diin Sabadi nun ⁴² Siisaa diina Adina, Rubɛn bɔnsɔnna mangana, sofa tonge saxan yi naxan fɔxɔ ra e nun ⁴³ Makaa diin Xanan nun Mitini kaan Yosafati nun ⁴⁴ Asatarɔti kaan Wusiya nun Xotami a diine Saama nun Yeyiyeli, Aroyeri kaane nun ⁴⁵ Simiri a diine Yediyayeli nun a xunyɛn Yoxa Tisi kaana e nun ⁴⁶ Maxawi kaana Eliyeli nun Elinama a diine Yeribayi nun Yosawiya e nun Moyaba kaan Yitima nun ⁴⁷ Eliyeli nun Obedi nun Mesoba kaan Yaasiyeli.

12

Sofaan naxanye Dawuda fɔxɔ ra

¹ Dawuda yi luxunxi Kisu a diin Sɔli ma Sikilaga yi waxatin naxan yi, sofa kɛndɛne yi fa a fɔxɔ ra a malideni yɛngɛsoden. ² Bunyamin bɔnsɔnna muxune nan yi ne ra, Sɔli ngaxakedenne. Ndee yi fatan xalimakunle wolɛ, ndee yi fatan lantanne wolɛ, e yiifanne nun e kɔmɛnnɛ ra. ³ E kuntigin Axiyeseri nun a xunyɛn Yowasa Gibeya kaan Semaa diine nan yi ne ra. Yesiyeli nun Peleti, Asamawɛti a diine, e nun Beraka nun Anatɔti kaan Yehu yi so-fani itoe yɛ e nun ⁴ Gabayon kaan Yisemaya naxan findi sofa gbeen na sofa wɛkilɛxi tonge saxanne yɛ, a fan yi findi kuntigin na e tagi. ⁵ Yere mi nun Yaxasiyeli nun Yoxanan nun Gedera kaan Yosabadi nun ⁶ Elusayi nun Yerimoti nun Beyalaya nun Semaraya nun Xarufu kaan Sɛfati fan yi ne yɛ. ⁷ Kora xabilan muxune, Elikana nun Yisiya nun Asareli nun Yoweseri nun Yasobeyami fan yi e yɛ, ⁸ e nun Yeroxamaa diine Yowela nun Sebadiya keli Gedori yi.

⁹ Gadi bɔnsɔnna sofana ndee fan yi siga Dawuda fɛma tonbonni a yire makantanxini. Sofa wɛkilɛxin nan yi ne ra, e fatan yɛngɛn soɛ, yɛ masansan wure lefane nun tanbane yi e yii. E sɛnbɛn yi gbo alo

yatane, e yi xulun alo xēnla naxanye e gima geyane fari. ¹⁰ E xinle ni itoe ra: e kuntigina Eseri, a firindena Abadi, a saxandena Eliyabi, ¹¹ a naanindena Misemanna, a sulundena Yeremi, ¹² a sennindena Atayi, a soloferedena Eliyeli, ¹³ a solomasexēdena Yoxanan, a solomanaanindena Elesabada, ¹⁴ a fudena Yeremi, e nun a fu nun keddendena Makabanayi. ¹⁵ Gadi kaani itoe yi findixi sofa xunne nan na. Naxan yi xurun e yē, na sēnben yi gbo muxu kēme xa. Naxan yi gbo e yē, na sēnben yi gbo muxu wuli keden xa. ¹⁶ Ne yi Yurudēn xuden gidi a yi fexi waxatin naxan yi, kike singeni, e fa lanbanna muxune kedi sogeteden nun sogegododen mabinni.

¹⁷ Bunyamin kaana ndee nun Yuda kaana ndee yi siga Dawuda fēma a yire makantanxini. ¹⁸ Dawuda yi e ralan, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε faxi bōje xunbenla nin alogo ε xa fa n mali, en luma nēn xaxili kedenni. Koni, xa ε faxi n yanfaden nin n yaxune xa, n tan naxan mi fe naxi yo ligaxi, en benbane Ala xa na to, a yi a kitin sa.” ¹⁹ Na waxatini, Alaa Nii Sariṇanxin yi godo Amasayi ma, naxan yi findixi sofa tonge saxanne xunna ra. A yi a fala, a naxa, “Nxu i sagoni, Dawuda! Nxu i sagoni, Yese a diina! Ala xa bōje xunbenla fi Dawuda ma, Ala xa bōje xunbenla fi i ma, e nun naxanye i malima. Bayo, i ya Ala nan i malima.”

Nayi, Dawuda yi e rasēnē, a yi tidene so e yii a sofa kuntigine yē.

²⁰ Manase bōnsōnna sofana ndee yi fa Dawuda fēma, e nun Filisitine yi sigama Sōli yēngedeni waxatin naxan yi. Koni, Dawuda nun a muxune mi fa Filisitine mali yēngēsodeni na waxatini bayo Filisiti kuntigine e raxetē nēn, e yi a fala, e naxa, “Xa Dawuda mōn kafu a kari fonna Sōli ma, en birin faxama nēn.” ²¹ E to na fala, Dawuda yi xetē Sikilaga yi. Manase muxun naxanye bata yi bira a fōxō ra, ne xinle ni itoe ra: Adena nun Yosabadi nun Yediyayeli nun Mikeli nun Yosabadi nun Elihu nun Siletayi. Kuntigin nan yi ne birin na sofa wuli keden xun na Manase bōnsōnna muxune yē. ²² Sofa kēndene nan yi ne birin na, naxanye yi Dawuda malima

yēngē sodeni. E yi findixi sofa kuntigine nan na a ganli. ²³ Muxune yi fama nēn Dawuda malideni lōxō yo lōxō. A sofa ganla gbo ayi na kii nin alo maleka ganla.

Sofaan naxanye fa Dawuda fōxō ra

²⁴ Sofaan yatēni ito nan fa Dawuda fēma Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda mali, a yi findi mangan na Sōli nōxōni alo Alatala bata yi a fala kii naxan yi:

²⁵ Yuda bōnsōnni, sofa wuli sennin kēme solomasexē. Yē masansan wure lefaan nun tanban yi e birin yii.

²⁶ Simeyōn bōnsōnni, sofa wuli solofere kēme. E birin sofa kēndē.

²⁷ Lewi bōnsōnni, sofa wuli naanin kēme sennin, ²⁸ e nun Yehoyada naxan findi yēeratiin na Haruna nōxōni, na nun a sofa wuli saxan kēme soloferene. ²⁹ Sadōki, banxulan sofa kēnden nun a xabila kuntigine, muxu mōxōjēn nun firin.

³⁰ Bunyamin bōnsōnni, Sōli ngaxakedenne, sofa wuli saxan, naxanye bata yi lu Sōli fōxō ra han na waxatina.

³¹ Efirami bōnsōnni, sofa wuli mōxōje kēme solomasexē. Sofa kēndē xili kanne nan yi e birin na.

³² Manase bōnsōnni, sofa wuli fu nun solomasexē naxanye yi sugandixi alogo e xa Dawuda dōxō mangan na.

³³ Isakari bōnsōnni, kuntigi kēme firin e nun e ngaxakedenne birin e yamarin bun ma. E bata yi a kolon Isirayila yi lan a xa naxan liga na waxatini.

³⁴ Sabulon bōnsōnni, sofa wuli tonge sulun naxanye yi fatan yēngē sodeni yēngē so seene birin na. E yi Dawuda malima e bōjēn birin na.

³⁵ Nafatali bōnsōnni, sofa kuntigin wuli keden, e nun sofa wuli tonge saxan e nun solofere. Yē masansan wure lefaan nun tanban yi ne birin yii.

³⁶ Dan bōnsōnni, sofa wuli mōxōjēn nun solomasexē kēme sennin. E yēngē so seene yi e yii.

³⁷ Aseri bōnsōnni, sofa wuli tonge naanin. Sofa kēnden nan yi e ra, yēngē so seene yi e yii.

³⁸ Sofaan naxanye keli Yurudēn kidima sogeteden binni, Rubēn nun Gadi nun Manase bōnsōnne yi, ne lan muxu wuli

keme wuli mɔxɔɲe nan ma. Yenge so seen sifan birin yi e yii.

³⁹ Sofani itoe naxanye birin tin sige yengeni, ne bata yi fa Xebiron yi alogo e xa fa Dawuda dɔxɔ mangan na Isirayila xun na. Sike yo mi yi e yi. Isirayila kaane birin bata yi na ragidi. ⁴⁰ E yi lu mɛnni Dawuda fema xi saxan, e yi e dɛge, e yi e min. E ngaxakedenne bata yi donseen nafala e xa. ⁴¹ E dɔxɔ bodene fan yi fa donseen na keli Isakari nun Sabulon nun Nafatali bɔxɔne yi sofanle nun ɲɔgɔmɛne nun gbaxalone* nun ɲingene fari. E yi fa goronna sifan birin na, donseen nun murutu faɲin nun xɔdɛ xaraxine nun manpa bogin xaraxine nun manpaan nun turen nun xuruse xunxurin nun a xungbene. E yi fa a gbegbe ra bayo Isirayila kaane birin yi sɛwaxi.

13

Layiri Kankiraan yi xali Samuyeli Firinden 6.1-11

¹ Dawuda yi falan ti sofa kuntigine xa naxanye yi sofa wuli nun sofa keme xun na e nun a kuntigine birin. ² Na xanbi ra, Dawuda yi a fala Isirayila yamaan birin xa, a naxa, “Xa na lan ɛ ma, xa na fataxi Alatala nan na, en ma Ala, en xerane rasiga en ngaxakedenne ma Isirayila bɔxɔn birin yi. En yi saraxaraline nun Lewine fan xili, naxanye Isirayila taane nun a rabilinne yi alogo en birin xa lu yire kedenni. ³ En mɔn xa fa en ma Alaa Kankiraan na en dɛxɔn, bayo Sɔli a mangayaan waxatini, en mi siga a fɔxɔ ra.” ⁴ Na yi yamaan birin kenen bayo e birin yi laxi a ra fe faɲin nan na ra.

⁵ Dawuda yi Isirayila kaane birin malan, keli Sixori xuden ma Misiran yamanani sa dɔxɔ Lebo-Xamata ra alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo Kiriyati-Yeyarin yi. ⁶ Dawuda nun Isirayila yamaan birin yi siga Baala taani Yuda yi, denaxan mɔn xili Kiriyati-Yeyarin alogo e xa sa Alaa Kankiraan tongo. Alatala gbeen nan yi na ra, Alatala naxan dɔxi maleka gubugubu kan sawurane tagi. A xinla nan na kankiraan

ma. ⁷ E yi Alaa Kankiraan tongo Abinadabo konni, e yi a dɔxɔ goron maxali wontoro nenɛn kui. Wusa nun Axiyo nan yi na wontoron nagima. ⁸ Dawuda nun Isirayila kaane yi sɛwa ki faɲi Ala yetagi, e yi betin ba bɔlɔnne nun kondenne nun tanbanne nun kariɲanne nun xɔtane ra.

⁹ E to lonna li Kidon yi, Wusa yi kankiraan suxu a yiin na alogo a nama bira, bayo ɲingen naxanye yi wontoron bandunma, ne salaxun nen. ¹⁰ Alatala yi xɔlɔ Wusa ma, a yi a faxa keden na, bayo a mi yi lan a xa a yiin din na kankiraan na. Wusa faxa na kii nin Ala yetagi.

¹¹ Dawuda yi xɔlɔ bayo Alatala bata Wusa faxa. Nanara, a yi mɛn xili sa “Wusa halagidena” han to. ¹² Na lɔxɔni, Dawuda yi gaxu Ala yee ra, a yi a yete maxɔdin, a naxa, “N na Alaa Kankiraan nasoma n konni di?” ¹³ Nayi, Dawuda mi fa kankiraan xali a konni Dawudaa Taani. A yi sa a raso Gati kaana Obedi-Edon ma banxini. ¹⁴ Alaa Kankiraan yi lu Obedi-Edon konni kike saxan. Na ma, Alatala yi barakan sa a seene birin yi.

14

Dawudaa denbayana Samuyeli Firinden 5.11-16 nun Taruxune Singen 3.5-8

¹ Tire taan mangan Xurami yi xerane rasiga Dawuda ma, e nun suman wudin nun kamuderene nun gɛmɛ masonle manga banxin tideni Dawuda xa. ² Dawuda yi a kolon a Alatala yatin nan a findixi mangan na Isirayila xun na. A a kolon, Ala luma a mangayaan yite a yamana Isirayila nan ma fe ra. ³ Dawuda yi ɲaxalan gbeteye dɔxɔ Yerusalen yi. A mɔn yi dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne sɔtɔ. ⁴ Naxanye sɔtɔ a xa Yerusalen yi, ne xinle ni itoe ra: Samuwa nun Sobaba nun Natan nun Sulemani ⁵ nun Yibixari nun Elisuwa nun Elipeleti nun ⁶ Noga nun Nefegi nun Yafiya nun ⁷ Elisama nun Beeliyada e nun Elifeleti.

Dawuda yi Filisitine nɔ Samuyeli Firinden 5.17-25

* **12:41:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

⁸ Filisistine yi a me a Dawuda bata yi findi mangan na Isirayila birin xun na, e birin yi siga a fendeni. Dawuda yi na me, a yi mini e ye ra. ⁹ Filisistine yi fa yengeni Refa lanbanni. ¹⁰ Dawuda yi Ala maxodin, a naxa, “N xa siga Filisistine xili ma ba? I e soe n yii ba?” Alatala yi a yabi, a naxa, “Siga, n ne soma nen i yii.”

¹¹ Nayi, Dawuda nun a sofane yi siga Baali-Perasimi yi, e sa Filisistine no yengeni. Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala bata n yaxune raxuya ayi n ye ra, alo fufaan gbiligbinla kalan kii naxan yi.” Nanara, e menna xili sa Baali-Perasimi.* ¹² Filisistine yi e suxurene rabejin menni, Dawuda yi yamarin fi a e xa gan.

¹³ Filisistine mon yi fa yenge sodeni Refa lanbanni. ¹⁴ Dawuda mon yi Ala maxodin. Ala yi a yabi, a naxa, “I nama siga e yetagi, koni e mabilin, i siga han xexexenne sa denaxan yi. I sa dexo e ye ra menni. ¹⁵ I na sigati xuiin me wudine kondenne yi, i keli e yengedeni, bayo Ala nan tima i ye ra, a Filisiti ganla no i xa.” ¹⁶ Dawuda yi a liga alo Ala a yamari kii naxan yi. E yi Filisistine yenge keli Gabayon yi sa dexo Geseri ra. ¹⁷ Nayi, Dawuda yi xinla soto yamanane birin yi. Alatala yi a liga siyane birin yi gaxu Dawuda ye ra.

15

Alaa Layiri Kankiraan siga fena Yerusalemyi

¹ Dawuda yi banxine ti a yete xa Dawudaa Taani. A yi yirena nde yiton Alaa Kankiraan xa, a yi bubun ti a xa.*

² Dawuda yi yamarin fi a muxu yo nama Alaa Kankiraan maxali fo Lewi bansonna muxune, bayo Alatala e tan nan sugandixi na ma. E tan nan yi lan e wali a yetagi habadan. ³ Dawuda yi Isirayila birin malan Yerusalemyi Alatalaa Kankiraan naso feen na a yireni a denaxan yitonxi a xa.

⁴ Dawuda yi Haruna yixetene nun Lewi bansonna muxune malan:

⁵ Kehati yixetene ye, muxu keme muxu moxone. Yuriyeli nan yi e xunna ra.

⁶ Merari yixetene ye, muxu keme firin muxu moxone. Asaya nan yi e xunna ra.

⁷ Gerison yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan. Yoweli nan yi e xunna ra.

⁸ Elisafan yixetene ye, muxu keme firin. Semaya nan yi e xunna ra.

⁹ Xebiron yixetene ye, muxu tonge solo-masexe. Eliyeli nan yi e xunna ra.

¹⁰ Yusiyeli yixetene ye, muxu keme muxu fu nun firin. Aminadabo nan yi e xunna ra.

¹¹ Dawuda yi saraxaraline Sadaki nun Abiyatari xili, e nun Lewine Yuriyeli nun Asaya nun Yoweli nun Semaya nun Eliyeli nun Aminadabo. ¹² A yi a fala e xa, a naxa, “E tan nan Lewi banson muxune denbaya xunne ra. E yete rasarijan, e tan nun e muxune. E siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. N denaxan yitonxi a xa, e a xali menni. ¹³ Bayo e mi yi na a singeni, na ma, Alatala, en ma Ala halagin nagodo nen en ma, amasoto en mi bira a sariyan foxo ra.” ¹⁴ Nayi, Saraxaraline nun Lewine yi e yete rasarijan benun e xa siga Alatalaa Kankiraan na, Isirayilaa Ala. ¹⁵ Lewine yi Alaa Kankiraan suxu a tongo tamine ma, e a dexo e tungunne fari alo Musa a yamari kii naxan yi fata Alatalaa falan na.

¹⁶ Dawuda yi a fala Lewi kuntigine xa, a e xa beti baana ndee sugandi e muxune ye naxanye betin bama maxaseene ra sewani, e kondenne nun bolonne nun karijanne maxa. ¹⁷ Lewine yi Yoweli a diin Heman sugandi, e nun a ngaxakedenne Bereki a diina Asafi nun Kusayaa diina Etani, naxan yi Merari yixetene ye. ¹⁸ Lewi gbete ye nan yi de kantanne ra e tan ma yamarin bun: Sakari nun Ben nun Yasiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Benaya nun Maaseya nun Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edon e nun Yeyiyeli. ¹⁹ Heman nun Asafi nun Etani nan yi betin bama, e karijan sula daxine maxa. ²⁰ Sakari nun Asiyeli nun Semiramoti nun Yexiyeli nun Yunni nun Eliyabi nun Maaseya nun Benaya nan yi kondenne maxama e xuini texin na. ²¹ Matitiya nun Elifelehu nun Mikineyahu nun Obedi-Edon nun Yeyiyeli

* **14:11:** 14.11Baali-Perasimi bunna nen fa fala, “Halagin Kanna.” sebexi Xoroyaana 25.10-22 kui.

* **15:1:** 15.1Alaa Layiri Kankirana fe mon

nun Asasiya yi kondenna luti solomasεεε daxine nan maxama. ²² Lewi bōnsōnna muxun Kenaniya yi findixi βeti baane yεεratiin nan na Alaa Kankiraan maxalideni. A yi na wanla kolon ki faɲi. ²³ Bereki nun Elikana nan yi kantan tiine ra Alaa Kankiraan dεxōn, ²⁴ e nun Obedi-Edōn nun Yexiya. Saraxaraline Sēbaniha nun Yosafati nun Nataneli nun Amasayi nun Sakari nun Bēnaya nun Eliyeseri nan yi xōtane fema Alaa Kankiraan yεtagi.

*Layiri Kankiraan so fena taani
Samuyeli Firinden 6.12-23*

²⁵ Nayi, Dawuda nun Isirayilaa fonne nun sofa kuntigin naxanye yi dōxi sofa wuli xun na, ne birin yi ti kiraan xōn alogo e xa sa Alatalaa Layiri Kankiraan mati sēwani keli Obedi-Edōn konni. ²⁶ Ala yi Lewi bōnsōnna muxune mali Alatalaa Layiri Kankiraan xalideni. E tura solofere nun yεxεε kontonna solofere ba saraxan na. ²⁷ Dawuda yi maxidixi taa dugi doma faɲine nin, e nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye yi Layiri Kankiraan maxalima e nun βeti baane nun βeti ba kuntigin Kenaniya. Dawuda mōn yi saraxarali do-mana nde fan nagodo a ma. ²⁸ Isirayila kaane birin yi siga Alatalaa Layiri Kankiraan na sēwani. Ndee yi fenne nun xōtane fema, ndee yi kariɲanne maxama, ndee yi kondenne nun bōlōnne maxama.

²⁹ Sōli a dii tēmēn Mikali yi tixi banxin foye soden na, a Isirayila kaane to fε Alatalaa Layiri Kankiraan na Dawudaa Taani. A to Manga Dawuda to a bodonɲε sēwani, a yi a raɲaxu a bōɲeni.

16

Dawuda Ala tantun fena

¹ Na xanbi ra, e yi fa Alaa Kankiraan na, e fa a dōxō bubun kui, Dawuda naxan nafalaxi a dōxōden na. E yi saraxa gan daxine nun bōɲε xunbeli saraxane ba Ala xa. ² Dawuda to yelin na saraxane bε, a yi duba Isirayila yamaan xa Alatala xinli. ³ Na xanbi ra, a yi burun nun tamaro bogi xare rafalaxin nun ɲaxun danna rafalaxin xundi keden keden so Isirayila kaane birin yii, xēmēn nun ɲaxanla.

⁴ A yi Lewina ndee sugandi alogo e xa wali Alatalaa Kankiraan yεtagi, e Alatala maxandi, e barikan bira Isirayilaa Ala xa, e a tantun. Ne xinle ni itoe ra: ⁵ Asafi, naxan findi e kuntigin na e nun Sakari, naxan findi kuntigi firinden na e nun Yeyiyeli nun Semiramoti nun Yεxiyeli nun Matitiya nun Eliyabi nun Bēnaya nun Obedi-Edōn nun Yeyiyeli. Kondenne nun bōlōnne yi e yii. Kariɲanne yi Asafi yii. ⁶ Saraxaraline, Bēnaya nun Yaxasiyeli yi xōtane fema Alaa Layiri Kankiraan yεtagi.

⁷ Dawuda βetini ito so Asafi nun a muxune yii na lōxōn nin a singeni alogo e xa Alatala tantun.

Yaburin 105.1-15

⁸ ε Alatala tantun.

ε yi a maxandi.

A bata naxan liga,
ε na fala siyane xa.

⁹ ε βetin ba a xa,
ε yi a tantun βetine yi,
ε yi a kabanako feene birin fala.

¹⁰ ε ε kanba a xili sariɲanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sēwa.

¹¹ ε ε yεε rafindi Alatala nun a sēnβen ma,
ε lu a fεɲɲε waxatin birin.

¹² A wali faɲin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira ε ma,

¹³ ε tan Isirayila bōnsōnna,
a walikene,
ε tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

¹⁴ A tan nan Alatala ra,
en ma Ala.
A tan nan bōxōn birin kitisaan na.

¹⁵ A ɲōxō luma a layirin xōn ma nēn han
habadan,

e nun a falane fe han mayixεε wuli keden,

¹⁶ e nun a layirin naxan xidi

e nun Iburahima tagi,
a yi a kōlō Isiyaga xa.

¹⁷ A mōn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xōn,
a findi habadan layirin na Isirayila kaane
xa.

¹⁸ A yi a fala, a naxa,
“N Kanan yamanan soma nēn
ε nun i yixεtene yii ε kēen na.”

19 E mi yi wuya nun.
 Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na yamanani.
 20 E yi kelima nɛn siyana nde yɛ
 e siga nde gbɛtɛ yɛ,
 e keli yamanana nde yi
 e siga nde gbɛtɛ yi.
 21 Koni, a mi tinɲɛ muxu yo xa e ɲaxankata.
 A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,
 22 “E nama fefe liga n ma muxu sugandix-
 ine ra.
 E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

Yaburin 96

23 Dunuɲa muxune birin xa bɛtin ba
 Alatala xa.
 E yi lu a raliyɛ waxatin birin yi
 fa fala a bata en nakisi.
 24 E a binyena fe fala siyane birin xa,
 e yi a kabanako feene rali muxune birin
 ma.
 25 Alatala gbo,
 a lan a xa matɔxɔ han!
 A lan a xa binya dangu alane birin na.
 26 Siyane alane birin findixi ala fuune nan
 na,
 koni Alatala tan bata koren da.
 27 A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
 A konna rafexi sɛnbɛn nun sɛwan nan na.
 28 E tan dunuɲa siyane birin,
 e fa Alatala tantun,
 e yi a tantun a binyen nun a sɛnbɛna fe ra.
 29 E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.
 E fa kiseene ra a yɛtagi.
 E Alatala batu a nɔrɔ sariɲanxini.
 30 Dunuɲa muxune,
 e xuruxurun a yɛtagi.
 Dunuɲa a kiini, a mi yigisanma.
 31 Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sɛwa han!
 E yi a fala siyane xa,
 a Alatala nan mangan na.
 32 Fɔxɔ igen xa a xuini te
 e nun seen naxanye a xɔrɛ ra.
 Burunna xa sɛwa
 e nun a yi seene birin.
 33 Fɔtɔnna wudine xa sɔnxɔ sɛwani,
 e sɔnxɔ Alatala yɛtagi,
 amasɔtɔ a fama nɛn.
 A fama nɛn a kitin sa dunuɲa yi.

Yaburin 106.1, 47-48

34 E Alatala tantun amasɔtɔ a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!
 35 E a fala Ala xa, e naxa,

“Ala, nxu rakisi,
 nxu ratanga siya gbɛtɛne ma,
 alogo nxu xa i xili sariɲanxin tantun,
 na yi findi nxu kanba xunna ra.”

36 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa Ala
 habadan han habadan!
 Nayi, yamaan yi a fala, e naxa,
 “Amina! Tantunna Alatala xa.”

37 Dawuda yi Asafi nun a ngaxake-
 denne yamari a e xa wali Alatalaa Layiri
 Kankiraan yɛtagi waxatin birin. 38 A yi
 Yedutun ma diina Obedi-Edɔn nun Xosa
 nun a muxu tonge sennin muxu solo-
 masɛɛ yamari a e xa so dɛɛn kantan.
 39 Saraxaraliin Sadɔki nun a ngaxake-
 denne yi lu Alatalaa Batu Bubuni naxan
 yi tixi taan kideni Gabayon yi. 40 E
 yi lu saraxa gan daxine bɛ Alatala xa
 xɔtɔnna nun ɲinbanna alo a sɛbɛxi Alatalaa
 sariyani kii naxan yi, a naxan soxi Isirayila
 kaane yii. 41 Heman nun Yedutun nun
 muxun naxanye yi sugandixi, ne fan yi na
 alogo e xa Alatala tantun, bayo a hinanna
 luma nɛn habadan! 42 Heman nun Yedu-
 tun yi xɔtane fema, e yi kariɲanne maxama
 alogo e xa bɛtin ba Ala xa. Yedutun ma
 diine nan yi na dɛ kantanne ra.

43 Na xanbi ra, yamaan birin yi siga
 e konni. Dawuda fan yi xɛtɛ a konni
 dubadeni a denbayaan xa.

17

Alaa layirina Dawuda xa Samuyɛli Firinden 7.1-17

1 Dawuda to yelin soɛ a manga banxin
 kui, a yi a fala Nabi Natan xa, a naxa,
 “Banxin naxan nafalaxi suman wudin na,
 n na nan kui, koni Alatalaa Layiri Kanki-
 raan mɔn bubun nan kui.” 2 Natan yi
 Dawuda yabi, a naxa, “I rafan feene birin
 liga, bayo Ala i xɔn.”

3 Na kɔɛɛn na, Ala yi a fala Natan xa, a
 naxa, 4 “Siga, a fala n ma walikɛɛn Dawuda
 xa fa fala Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I
 tan mi batuden tima n xa n luma dɛnaxan
 yi. 5 N yɛtɛɛn munma lu n batu banxi kui
 singen, xabu n na Isirayila kaane ramini
 lɔxɔni Misiran fari ma han to, koni n yi
 bubun nan kui yiren birin yi. 6 N siga
 dɛnaxan birin yi nxu nun Isirayila kaane,
 n yɛɛrati wuyaxi dɔxɔ nɛn n ma yamana

Isirayila xun na alogo e xa n ma yamaan masuxu. Koni, na waxatin birin yi, n mi a fala muxu yo xa, n naxa: Nanfera, i mi suman wudi banxin tixi n xa?” ”

⁷ “Nanara, i mən xa a fala n ma walikēen Dawuda xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N tan nan i baxi xuruseene fəxə ra kantan tideni alogo i xa findi n ma yamana Isirayila yēeratiin na. ⁸ I siga yiren naxan birin yi n lu nən i xən, n yi i yaxune birin faxa i yetagi, n yi i findi xili gbee kanna ra alo muxu gbeen naxanye bəxə xənna fari. ⁹ N yiren soma nən n ma yamana Isirayila yii e dəxəma denaxan yi. E luma nən na, gaxu yo mi e suxə. Muxu paxi yo mən mi fa e paxankatama alo bodeni, ¹⁰ n kitisane dəxə n ma yamana Isirayila xun na waxatin naxan yi. N ni i yaxune birin sa i sanna bun. N naxan falama i xa, Alatala nan banxin tima i xa naxan findima i yixetene ra mangayani. ¹¹ I na faxa waxatin naxan yi, i siga i benbane fəma, n yi i yetena diina nde sugandi a ti i pəxəni mangayani, n yi a senben xun masa. ¹² Na nan n batu banxin tima n xa, n yi a mangayaan nasabati habadan. ¹³ N findi a fafe ra, a fan yi findi n ma diin na. N mi n ma hinanna masigama a ra alo n naxan liga manga singen na. ¹⁴ N na a findima nən n ma yamana mangan na, a mangayaan mi kalə habadan.’ ”

¹⁵ Ala naxan birin fala Natan xa fetoni alo xiyena, a na birin yeba Dawuda xa.

Dawudaa Ala maxandina Samuyeli Firinden 7.18-29

¹⁶ Na xanbi ra, Manga Dawuda yi siga, a sa dəxə Alatala yetagi, a yi a fala, a naxa, “Marigina Alatala, n na a kolon a n tan nun n ma denbayaan mi lan nxu na birin sətə i naxan fixi nxu ma. ¹⁷ Koni, Ala, i tan yēe ra yi, sese mi na ra! I bata de xuine tongo lan i ya walikēna denbayana tila ma. Marigina Alatala, i bata n yatə alo muxu fisamantenna. ¹⁸ N tan Dawuda, n nəe nanse fale i xa xunna kenli ito a fe ra i naxan fixi i ya walikēen ma? I tan yetena i ya walikēen kolon. ¹⁹ Alatala, i bata fe gbeeni ito ragidi i ya walikēna fe ra fata i sagoon na alogo i xa i senbe gbeen mayita. ²⁰ Alatala, i pəxən mi na, ala gbete mi na ba i tan na. Nxu bata na kolon. ²¹ Siya

gbeten mundun dunuɲa yi naxan luxi alo i ya yamana Isirayila, Ala naxanye ramixi konyiyani? I e xunba nən Misiran kaane nun e alane senben bun, i yi e findi i ya yamaan na, i siya gbete kedi i ya yamaan yēe ra, i kabanako fe magaxuxine raba e yetagi alogo i xa i xinla makēen. ²² I yi Isirayila findi i ya yamaan na habadan. Alatala, i yi findi nxə Ala ra.”

²³ “Iki, Alatala, i de xuiin naxan tongoxi n tan, i ya walikēen nun n ma denbayaan xa, na xa rakamali habadan. Na liga alo i a falaxi kii naxan yi. ²⁴ Na rakamali alogo i xinla xa binya han habadan. Muxune a falama nən nayi, e naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Ala naxan Isirayila xun na, a findixi Isirayilaa Ala nan na.’ Senben xa lu i ya walikēen Dawudaa denbayaan xa i yetagi. ²⁵ N ma Ala, i bata i miriyaan yita n na a i n yixetene findima nən mangane ra n pəxəni. Nanara, i ya walikēen bata susu fe i yetagi i maxandideni. ²⁶ Alatala, i tan nan Ala ra. Iki, i bata fala fajini ito ti i ya walikēen xa. ²⁷ I bata a ragidi a i xa barakan sa n ma denbayani alogo n bənsənna xa lu mangayani i yetagi habadan. Bayo, i tan, Alatala nan barakan nagidixi n ma denbayaan ma, barakan luma nən a fəxə ra habadan.”

18

Dawuda nə sətəna yengeni Samuyeli Firindena 8.1-14

¹ Na waxatin danguxina, Dawuda yi Filisitine nə yengeni, a yi e rayarabi, a yi Gati taan nun a rabilinne ba e yii.

² A yi Moyaba kaane fan nə yengeni, e yi lu a yamarin bun ma, e lu mudun soe a yii.

³ Dawuda mən yi Soba mangan Hadadeseri fan nə yengeni Xamata mabinni, Hadadeseri yi waxi Efirati baan tongo feni waxatin naxan yi. ⁴ Dawuda yi yenge so wontoro wuli keden nun soo ragi wuli solofere nun sofa wuli məxəne ba a yii. A yi soone birin san xanbi ra fasane bolon fə soo keme pəxəndən a naxanye ramara.

⁵ Arami kaane yi keli Damasi taani, e yi fa Soba mangan Hadadeseri malideni, koni Dawuda yi e sofa wuli məxənen nun firin faxa. ⁶ Dawuda yi a yamana kanne dəxə

Damasi taani Arami yamanani. Arami kaane yi lu Dawudaa yamarin bun, e lu mudun soe a yii. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma. ⁷ Dawuda yi Hadadeseri a sofane ye masansan wure lefa xema daxine xali Yerusalem yi. ⁸ A yi sula gbegbe tongo keli Hadadeseri a taane yi, Tibati nun Kun. Sulemani yi na rawali a findi ige ramara se gbeen na e nun senbetenne nun saraxa ganden waliseene.

⁹ Xamata mangan Tohu yi a me a Dawuda bata Soba mangan Hadadeseri a sofane birin no yengeni, ¹⁰ a yi a dii xemen Hadoran nasiga Manga Dawuda ma, alogo a xa sa a xonton a no sotona fe ra Hadadeseri yengeni, bayo Manga Tohu nun Manga Hadadeseri yi yengeni. A mon yi siga xema seene ra e nun gbetin nun sulana. ¹¹ Manga Dawuda yi na birin fi Alatala ma, e nun gbeti fixen nun xemana a naxan tongo siyani itoe birin yii: Edon kaane nun Moyaba kaane nun Amonine nun Filisistine nun Amalekine.

¹² Seruyaa diina Abisayi yi Edon kaa wuli fu nun solomasexe faxe Foxo Lanbanni. ¹³ A yi yamana kanne lu Edon yi alogo na birin xa lu Dawudaa yamarin bun ma. Dawuda na yi siga dede, Alatala yi xunna kenla fima nen a ma.

Dawudaa kuntigine

Samuyeli Firinden 8.15-18

¹⁴ Dawuda yi lu Isirayila birin xun na. A yi kiti kendon sama tinxinna nin a yamaan birin yi. ¹⁵ Seruyaa dii xemen Yowaba nan yi sofane kuntigin na. Axiludu a dii xemen Yosafati nan yi mangana yenla ra. ¹⁶ Axitubaa dii xemen Sadaki nun Abiyatari a dii xemena Abimeleki nan yi saraxaraline ra. Sawesa nan yi sebali tiin na. ¹⁷ Yehoyadaa dii xemen Benaya nan yi Keretine nun Peleti kaane xun na. Manga Dawudaa diine nan yi mangan bundoxone ra.

19

Dawuda nun Amonine yengena

Samuyeli Firinden 10.1-5

¹ Na dangu xanbini, Amonine mangan Naxasi yi faxe, a diin yi dexo a joxoni.

² Dawuda yi a miri, a naxa, "N hinanma

nen Naxasi a dii xemen Xanun na, bayo a fafe hinan nen n na." Dawuda yi xerane rasiga Xanun ma a fafe sayaan xonton tideni. Dawudaa xerane yi sa so Amonine yamanani Xanun fema saya xontondeni.

³ Koni, Amonine kuntigine yi a fala Xanun xa, e naxa, "I laxi a ra a Dawuda a muxune rafaxi i fafe saya xontonden nan tun yi ba? E mi faxi koten xan na ba alogo e xa taan nakorosi, loxona nde e yi no a suxe?"

⁴ Nayi, Xanun yi Dawudaa xerane suxu, a yi e de xabene bi, a yi e domane raxaba e xorene yilanni, a fa e raxete Dawuda ma.

⁵ E fa xerane fe dentegen sa Dawuda xa, a yi muxune xe a xerane foxo ra, bayo e yi yagixi han, a yi a fala e xa, a naxa, "E lu Yeriko yi han e de xabene yi mini. Na xanbi ra, e fa so be."

Samuyeli Firinden 10.6-19

⁶ Amonine to a kolon a e bata rapaxu Dawuda ma alo se kunxin xirina, Xanun yi gbeti fixen kilo wuli tonge saxan e nun naanin fi Arami kaane ma, naxanye yi Mesopotamiya yamanani, e nun Maka nun Soba yamanani alogo e xa fa e yenge so wontorone nun e soo ragine ra. ⁷ Na ma, e yi fa yenge so wontoron wuli tonge saxan nun firin na. Maka mangan nun a yamaan fan yi fa, e fa e malan Medeba taan yetagi. Amonine fan yi mini e taane yi alogo e xa Dawuda yenge. ⁸ Dawuda yi na me, a yi sofa kuntigin Yowaba nun a sofa kendene birin nasiga e yengedeni. ⁹ Amonine yi mini, e ti yenge so xinla ma e taan so deen na. Mangan naxanye fa e malideni, ne yi tixi e danna burunna ra.

¹⁰ Yowaba to a kolon a yengen yi a yee ra e nun a xanbi ra, a yi Isirayila sofa kendena ndee sugandi Arami kaane yenge xinla ma.

¹¹ A yi sofa donxene lu a tada Abisayi a yamarin bun ma Amonine yenge xinla ma.

¹² Yowaba yi a fala a tada xa, a naxa, "Xa Arami kaane senben gbo n xa, i fa n mali. Xa Amonine fan senben gbo i xa, n fan yi sa i mali. ¹³ I tunnafan, en na en wekile, en yi en ma yamaan xun mayenge e nun en ma Alaa taane. Alatala xa a rafan feen liga."

¹⁴ Yowaba nun a ganla yi e maso Arami kaane yengedeni, koni ne yi e gi a yee ra.

¹⁵ Amonine to a to, a Arami kaane bata e gi, e fan yi e gi Yowaba tada Abisayi bun. E yi

sa so e taani. Yowaba fan yi xete Yerusalen yi.

¹⁶ Arami kaane to a kolon a Isirayila bata e no yengeni, e yi xerane rasiga Arami kaane ma naxanye yi Efirati baan kidi ma. Hadadeseri a sofa kuntigin Sofaki nan yi e xun na. ¹⁷ Dawuda to na me, a yi Isirayila kaane birin malan, e yi fa Yuruden baan gidi, e siga Arami kaane yengedeni. ¹⁸ Arami kaane mon yi e gi Isirayila kaane bun. Dawuda yi e yenge so wontoro sofaan muxu wuli solofere faxa, e nun e sofaan muxu wuli tonge naanin naxanye yi sigama e sanni. A yi sofa kuntigin Sofaki fan faxa. ¹⁹ Hadadeseri a walikene to a kolon a Isirayila kaane bata e no yengeni, e yi layirin xidi e nun Dawuda tagi, e yi lu a yamarin bun. Xabu na, Arami kaane mi fa tin Amonine maliye sonon.

20

Dawuda Amonine nun Filisitine yenge fena

Samuyeli Firinden 11.1 nun 12.26-31

¹ Neenenen folon na, mangane yi darixi mine yenge sodeni waxatin naxan yi, Yowaba nun a sofa wekilixine yi sa Amonine yenge. Koni, Dawuda tan yi lu Yerusalen yi. Yowaba yi Rabaha taan suxu, a menna kala. ² Nayi, Dawuda yi fa mangaya taxamaseri kamotin ba Amonine mangan xun na, naxan xemaan binyen yi dangue kilo tonge saxan na. Geme faji kendon fan yi a ma. Na mangaya taxamaseri kamotin yi so Dawuda xun na, a yi funma se wuyaxi tongo taani.

³ Yamaan naxan yi na, Dawuda yi ne xali, a yi sa e ti karahan wanle ra, wudi masonla nun geme bon nun wudi segena. A Amonine taane birin ma fe liga na kii nin. Na xanbi ra, Dawuda nun a sofane yi xete Yerusalen yi.

⁴ Na danguxina, Isirayila kaane nun Filisitine yi sa yenge Geseri yi. Na yengeni, Xusa kaan Sibekayi yi Sipayi faxa. Refa yixetena nde nan yi Sipayi ra. Na yi Filisitine yagi.

⁵ Isirayila kaane nun Filisitine mon yi yenge. Yayiri a diina Elexanan yi Gati kaan Goliyati xunen Laxami faxa na waxatin

nin. A senben yi gbo han, a tanban yi gbo alo gbindonna.

⁶ Yenge gbete yi keli Gati taani. Xeme kuyena nde yi na, naxan yii soli sennin sennin yi a ra e nun san soli sennin sennin, e birin malanxina, monon nun naanin. Refa yixetena nde nan yi na fan na. ⁷ A to Isirayila makonbi, Dawuda tada Simeyaa dii xemen Yonatan yi a faxa. ⁸ Xemeni itoe birin yi fataxi Refa yixetene nan na Gati taani. Dawuda nun a sofane yi ne birin faxa.

21

Isirayila yamaan yaten sebe fena
Samuyeli Firinden 24.1-9

¹ Setana yi keli Isirayila xili ma, a yi Dawuda radin a xa Isirayila kaane tenge.

² Dawuda yi a fala Yowaba nun a sofa kuntigine xa, a naxa, "E siga, e sa Isirayila kaane tenge, keli Beriseba ma, sa don Dan yamanan na. E fa na yaten dentege n xa."

³ Yowaba yi a yabi, a naxa, "Alatala xa Isirayila yamaan nawuya ayi don keme. Mangana, n kannna, i ya walikene xa mi ne birin na ba? Nanfera i fe sifani ito maxodinxi? Nanfera i waxi a don ma Isirayila yamaan xa yulubin tongo?" ⁴ Koni, mangan xuiin mi yi matande. Nanara, Yowaba yi mini, a yi Isirayila don birin yisiga, a fa xete Yerusalen yi. ⁵ A yi yamaan yaten fala Dawuda xa. Isirayila kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kannna miliyon keden wuli keme. Yuda kaane yaten ni i ra: xeme silanfan kannna wuli keme naanin muxu wuli tonge solofere. ⁶ Koni, Yowaba mi Lewi nun Bunyamin bonsonna muxune tenge, bayo mangana yamarin mi yi rafanxi a ma. ⁷ Yamarini ito yi rapaxu Ala ma. A yi Isirayila paxankata.

Ala yi Dawuda yulubin saran a ra
Samuyeli Firinden 24.10-17

⁸ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, "N yulubi gbeen nan ligaxi ito ra. Iki, n bata i mayandi, i xa dija n tan, i ya walikenen yulubin ma. N bata xaxilitareyaan liga."

⁹ Alatala yi a fala Manga Dawudaa fetoon Gadi xa, a naxa, ¹⁰ "A fala Dawuda xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: Fe saxan ni i ra. Keden sugandi, n xa na

liga i ra.' ” ¹¹ Gadi yi siga Dawuda fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi i xa, a naxa, ¹² ‘Naxankatan mundun lan a xa sa i ma: jɛɛ saxan fitina kamɛna, hanma yaxune yi ɛ halagi silanfanna ra kike saxan, hanma Alatala xa a halagi ti malekan nafa ɛ ma, naxan Isirayila yamaan naxɔrima Alaa silanfanna nun fure jaxin na xii saxan.’ Iki, a fala n xa n lan n xa sa naxan fala n kanna xa naxan n xexi.” ¹³ Dawuda yi Gadi yabi, a naxa, “N bɔjɛn sunuxi han! A lan n xa n yɛtɛ lu Alatala yii bayo a kininkininna gbo, na fisa benun n xa lu adamadiine sagoni.” ¹⁴ Alatala yi fure jaxin nadin Isirayila yamaan ma han muxu wuli tonge solofere yi faxa Isirayila yamanani.

¹⁵ Ala yi malekan xɛ Yerusalɛn yi, a xa sa na kala. A yi na kalama waxatin naxan yi, Alatala yi a to, a yi nimisa na halagina fe ra. A yi a fala na malekan xa naxan yi a kalama, a naxa, “Na bata lan. E lu na fa.” Alatalaa malekan yi tixi Oronan, Yebusu kaana lonna nan ma. ¹⁶ Dawuda yi a yɛɛ rakeli, a Alatalaa malekan to tixi kuyen nun bɔxɔn lan tagini, a silanfanna baxi a tɛɛni, a yɛɛ rafindixi Yerusalɛn ma. Dawuda nun fonne yi kasa bɛnbɛli dugin nagodo e ma sununi, e yi bira, e yi e yɛtagin lan bɔxɔn ma. ¹⁷ Dawuda yi a fala Ala xa, a naxa, “N tan xa mi yamarin fixi ba a Isirayila yamaan xa tɛngɛ? N tan nan yulubin ligaxi, n tan nan fe kobini ito ligaxi. Yamaan tan nanse ligaxi? Alatala, n ma Ala, n tan nun n ma denbayaan halagi, i ya yamaan lu na.”

Dawuda yi Oronan ma lonna sara Samuyɛli Firindena 24.18-25

¹⁸ Alatalaa malekan yi a fala Gadi xa, a a xa a fala Dawuda xa, fa fala a xa sa saraxa gandena nde rafala Alatala xa Oronan Yebusu kaana lonna ma. ¹⁹ Dawuda yi siga mɛnni alo Gadi a fala a xa kii naxan yi Alatala xinla ra. ²⁰ Oronan yi murutu bɔnbɔni lonna ma, a yi a firifiri, a yi malekan to. A dii naaninne yi e luxun. ²¹ Na waxatini, Dawuda fan yi a maso. Oronan to a to, a yi keli lonna ma, a sa a xinbi sin Dawuda bun ma, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ²² Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa,

“Lonni ito so n yii alogo n xa saraxa ganden nafala Alatala xa. N na a saren dɛfexin soɛ i yii alogo fure jaxin xa ba yamaan ma.”

²³ Oronan yi Dawuda yabi, a naxa, “Mangana, a tongo. N kanna xa a rafan feen liga a ra. N bata jɛngeni itoe fan so i yii, e xa findi saraxa gan daxin na. Ningena xɛɛ ra bɔnbɔ seene yi findi saraxan gan yegen na, murutuni ito fan xa findi bogise saraxan na. N bata ito birin fi i ma.” ²⁴ Koni, Manga Dawuda yi a fala Oronan xa, a naxa, “ɛn-ɛn, n waxi a sara feni a saren dɛfexin nan na. N mi seen bama saraxan na Alatala xa n mi naxan saraxi. N mi nɔɛ saraxa gan daxin bɛ n mi naxan sare fixi.” ²⁵ Nayi, Dawuda yi xɛmaan kilo solofere so Oronan yii na lonna fe ra. ²⁶ Dawuda yi saraxa ganden nafala mɛnni Alatala xa, a fa saraxa gan daxine nun bɔjɛ xunbeli saraxane ba. A yi Alatala maxandi, Alatala yi a yabi tɛɛn na naxan godo saraxa ganden ma keli kore.

²⁷ Nayi, Alatala yi falan ti malekan xa, a yi silanfanna raso a tɛɛni. ²⁸ Na waxatini, Dawuda yi saraxane bama Oronan Yebusu kaana lonna nan ma, bayo a bata yi a kolon a Alatala a yabima mɛnna nin. ²⁹ Na waxatini, Musa Alatala Batu Bubun naxan nafala tonbonni, na yi na taan kideni Gabayon yi, e nun saraxa gandena, saraxa gan daxine yi bama dɛnaxan yi. ³⁰ Koni, Dawuda mi yi sigɛ mɛnni Ala maxɔdindeni, bayo a yi gaxuxi Alatalaa malekana silanfanna yɛɛ ra.

22

¹ Dawuda yi a fala, a naxa, “En Marigina Alatalaa banxin ti be, e nun saraxa gandena, Isirayila saraxa gan daxine bama a xa dɛnaxan yi.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

² Dawuda yi yamarin fi a xɔjɛn naxanye dɔxi Isirayila yamanani, a ne xa malan. A yi ne findi gɛmɛ masonle ra Ala Batu Banxin ti feen na. ³ Dawuda yi wure gbegbe fen, naxanye findima banxin gbangban seene nun dɛɛn singan seene ra. A yi sula gbegbe fan fen naxan yate mi yi nɔɛ kolonjɛ. ⁴ Sidɔn kaane nun Tire kaane yi Dawuda mali suman wudi fajin gbegbe fendeni. ⁵ Dawuda yi a fala, a naxa,

“N ma diin Sulemani munma kəxə singen, a mən mi wanla kolon. Banxin naxan tima Alatala xa, na lanma a xa tofanje ayi, a rayabu siyane birin yetagi.” Na ma, Dawuda se gbegebe malan nən na banxin ti feen na benun a xa faxa.

⁶ Dawuda yi a diin Sulemani xili, a yi a fala a xa fa fala a xa banxin ti Alatala xa, Isirayilaa Ala. ⁷ Dawuda yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma diina, n bata yi a miri n bəjəni, n xa banxin ti Alatala xa, n ma Ala, ⁸ koni Alatala a fala nən n xa, a naxa, ‘I bata muxu wuyaxi faxa yenge wuyaxi yi, i nama banxin ti n xa. Yenge soon nan i ra, i bata faxa gbegebe ti n yetagi. ⁹ Koni, i diina nde sətəma nən, naxan findima bəje xunbeli muxun na, n matabun fima naxan ma a yaxune fe ra. A xili bama nən Sulemani. Isirayila yamaan luma nən bəje xunbenli tun a siimayaan birin yi. ¹⁰ A tan nan banxin tima n xa n xinla binyama dənaxan yi, a yi findi n ma diin na, n fan yi findi a fafe ra. A mangayaan sabatima nən Isirayila xun na habadan.’”

¹¹ “Iki, n ma diina, Alatala xa lu i xən alogo i xa nə Alatalaa banxin tiye, i ya Ala, alo a a fala kii naxan yi lan i tan ma. ¹² Alatala xa fekolonna nun xaxili fajin fi i ma a na i findi mangan na waxatin naxan yi Isirayila yamanani alogo i xa Alatalaa sariyan suxu, i ya Ala. ¹³ Feen birin sənəyama i xa nən, xa i Alatalaa sariyan nun a yamarine suxu, a naxanye soxi Musa yii Isirayila xa. I wəkile, i sənbe so! I nama kuisan, i nama gaxu fefe ye ra! ¹⁴ N bata wəkile n yi xəmaan kilo miliyən saxan e nun kilo wuli keme naanin malan Alatala Batu Banxin ti feen na. N mən bata wure gbeti fixən kilo miliyən tonge saxan e nun naanin malan. Sulan nun wuren bata gbo ayi han a yatən mi nəe kolonje. N bata wudin nun gəmen fan fen. I mən xa nde sa e fari. ¹⁵ Walike wuyaxi i yii naxanye fatan gəmen masole, e nun naxanye fatan sawurane rafale gəmen nun wudine ma, e nun yiirawanla naxanye wanla sifan birin kolon. ¹⁶ Xəmaan nun wure gbeti fixən nun sulan nun wurena i yii han a dangu ayi. Keli i ya wanla fələ keden na. Alatala xa i mali.”

¹⁷ Dawuda yi a fala Isirayila kuntigine

birin xa, a e xa fa a diin Sulemani mali. A yi a fala e xa, a naxa, ¹⁸ “Alatala, ε Ala mi luxi ε xən ba? A mi bəje xunbenla fixi ε ma yamanan birin yi ba? A bata be kaane sa n sagoni. Yamanan bata lu Alatala nun a yamaan bun ma. ¹⁹ ε Alatala, ε Ala fen ε bəjen nun ε niin birin na. ε siga, ε sa yire sarijanxin ti Marigina Alatala xa, ε Ala, alogo ε xa fa Alatalaa Layiri Kankiraan nun a se sarijanxine raso Ala Batu Banxini, Alatala xinla binyama dənaxan yi.”

23

Lewi bənsənna muxune

¹ Dawuda to yelin fore, a yi a diin Sulemani dəxə Isirayila mangan na. ² A yi Isirayila kuntigine nun saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune malan. ³ E yi Lewi bənsənna muxune tenge, naxanye bata yi jee tonge saxan sətə. E yatən yi siga han muxu wuli tonge saxan e nun solomasəxe. ⁴ Dawuda yi a fala, a naxa, “N bata muxu wuli məxəjen nun naanin sugandi alogo e xa e yengi lu Alatala Batu Banxin wanle xən. Muxu wuli sennin xa findi kitisane ra. Muxu wuli naanin yi findi de kantan muxune ra. ⁵ Muxu wuli naanin yi findi Alatala tantun muxune ra maxaseene ra, n naxanye rafalaxi a tantun seen na.”

⁶ Dawuda yi Lewi bənsənna muxune yitaxun Lewi a diine denbaya yeən ma. Lewi a diine nan itoe ra: Gərisən nun Kehati nun Merari.

⁷ Gərisən ma diine nan itoe ra: Ladana nun Simeyi.

⁸ Ladanaa diine nan itoe ra: Yəxiyəli, a dii singen nun Setama nun Yowəli. E birin malanxina muxu saxan.

⁹ Simeyi a diine nan itoe ra: Selomiti nun Xasiyəli nun Haran. E birin malanxina muxu saxan. Ladanaa denbaya xunne nan ne ra.

¹⁰ Simeyi a diine nan itoe ra: Yaxati nun Sisa nun Yewusi nun Beriya. Simeyi a dii naaninne nan ne ra. ¹¹ Yaxati nan dii singen na. Sisa nan dii firinden na. Koni, Yewusi nun Beriya mi dii wuyaxi sətə. Na ma, e yi e diine yatə denbaya kedenna ra e bənsən kədin ma.

¹² Kehati a diine nan itoe ra: Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyeeli. E birin malanxina muxu naanin.

¹³ Amirama a diine nan itoe ra: Haruna nun Musa. Haruna yi rasarijan Ala xa alogo a xa lu wale yire sarijanxi fisamantenni, e nun a bənsənnə muxune han habadan, alogo e xa wusulanna gan saraxan na Alatala xa, e yi wali a yetagi, e mən yi lu dubə muxune xa Ala xinli han habadan. ¹⁴ Musa tan findi Alaa muxun nan na. A diine yi lu Lewi bənsənnə muxune ye.

¹⁵ Musaa diine nan itoe ra: Gərisəmi nun Eliyeseri.

¹⁶ Gərisəmi a diin nan ito ra: Sebuweli nan yi a dii singen na.

¹⁷ Eliyeseri a diine nan itoe ra: Rexabiya nan yi a dii singen na. Eliyeseri mi dii xeme gbete soto, koni Rexabiya dii wuyaxi soto nen.

¹⁸ Yisehari a diine nan itoe ra: Selomiti nan yi a dii singen na.

¹⁹ Xebiron ma diine nan itoe ra: Yeriya nan yi a dii singen na, Amari a firindena, Yaxasiyeli a saxandena, e nun Yekameyami a naanindena.

²⁰ Yusiyeli a diine nan itoe ra: Mike nan yi a dii singen na, Yisiya a firindena.

²¹ Merari a diine nan itoe ra: Maxali nun Musi. Maxali a diine nan itoe ra: Eleyasari nun Kisu. ²² Eleyasari faxa nen, a mi dii xeme yo lu, koni a dii temene tan lu nen. Kisu a diine yi e dexo e naxanle ra. ²³ Musi a diine nan itoe ra: Maxali nun Ederi nun Yeremoti. E birin malanxina muxu saxan.

²⁴ Ne nan findi Lewi yixetene ra naxanye findi bənsənnə denbaya xunne ra, e keden kedenna birin xinle sebexi e bənsən kedin kui. E yi walima nen Alatala Batu Banxin kui e barin na yi jee moxəjen soto. ²⁵ Dawuda bata yi a fala, a naxa, "Alatala, Isirayilaa Ala bata bəje xunbenla fi a yamaan ma. A bata fa dexo Yerusalem yi habadan. ²⁶ Lewine mi fa Alaa Batu Bubun nun a muranne xalima yire gbete yi sənən." ²⁷ Fata Dawudaa yamari dənxe ne ra, Lewi bənsənnə muxune tenge nen naxanye barin bata yi jee moxəjen soto. ²⁸ Lewi bənsənnə muxune nan yi Haruna yixetene malima Alatala Batu Banxin wanle ra. E tan nan yi a sansanna kuiin nun a banxin kuiin masuxuma, e mən yi seene rasarijanma, e yi wali xunxurine ke Ala Batu Banxini. ²⁹ E yi burune rafalama naxanye ralima Ala ma,

e murutu fujin din naxan findima bogise saraxane ra, e buru ratetaren nafala, e nun donseen sifan birin. E tan nan mən yengi yi dxi ligaseene birin xən, sikenle nun ligaseen naxanye seen kuyen maligama. ³⁰ E yi lanma e xa siga Alatala tantundeni xətənnə nun jinbanna ləxo yo ləxo. ³¹ E mən yi saraxa gan daxine bama Alatala xa Matabu Ləxəne ma e nun Kike Nənen sanle yi, e nun sali gbete ye ma. E yi lanma e xa wali Alatala xa a sariyan xən. ³² E tan nan yi Naralan Bubun nun yire sarijanxin masuxuma. E yi Alatala batuden wanle birin kema e ngaxakedenna Haruna yixetene yamarin nan bun.

24

Saraxaraline yitaxun fena

¹ Haruna yixetene yi yitaxunxi a dii naaninne nan na. A diine nan itoe ra: Nadaba nun Abihu nun Eleyasari nun Itamara. ² Nadaba nun Abihu singen nan faxa benun e fafe xa faxa. E mi dii yo soto. Eleyasari nun Itamara nan yi saraxaraline ra. ³ Eleyasari yixetena nde Sadaki e nun Itamara yixetena nde Aximeleki yi Dawuda mali Harunaa diine yitaxundeni alogo e xa ti wanle ra.

⁴ Kuntigi wuyaxi yi to Eleyasari yixetene ye dangu Itamara yixetene ra. Nanara, e yitaxun ikiini: Denbaya xunna muxu fu nun sennin Eleyasari yixetene ye. Denbaya xunna muxu solomasexe Itamara yixetene ye. ⁵ E yi masensenna ti alogo e xa e yitaxun, e yi e ti e wanle ra. Na ma, Eleyasari yixetena ndee nun Itamara yixetena ndee birin yi findi yire sarijanxin kuntigine ra e nun kuntigine Ala xa. ⁶ Nataneli a diin Semaya, Lewi bənsənnə muxun nan yi e xinle sebema mangan nun kuntigine nun saraxaraliin Sadaki nun Abiyatari a diina Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne yetagi e nun Lewi bənsənnə muxune birin. E yi denbaya keden sugandi Eleyasari yixetene ye, e mən yi keden sugandi Itamara yixetene ye.

⁷ Denbayane sugandi masensenna xən ikiini: A singen Yehoyaribu nan suxu, a firindena Yedaya, ⁸ a saxandena Xarimi, a naanindena Seyorimi, ⁹ a suulundena Malakiya, a sennindena Miyamin, ¹⁰ a

soloferedena Hakəsi, a solomasexedena Abiya, ¹¹ a solomanaanindena Yosuwe, a fudena Sekani, ¹² a fu nun kedendena Eliyasibi, a fu nun firindena Yakimi, ¹³ a fu nun saxandena Xupa, a fu nun naanindena Yesebeyabi, ¹⁴ a fu nun suulundena Biliga, a fu nun sennindena Imeri, ¹⁵ a fu nun soloferedena Xesiri, a fu nun solomasexedena Hapisəsi, ¹⁶ a fu nun solomanaanindena Petaxi, a məxəjedena Esekiyəli, ¹⁷ a məxəjen nun kedendena Yakin, a məxəjen nun firindena Gamulu, ¹⁸ a məxəjen nun saxandena Delaya, a məxəjen nun naanindena Maasiya.

¹⁹ A yilan e xa Alatala Batu Banxin wanle suxu na kii nin alo e benba Haruna a yamari e ma kii naxan yi alo Alatala, Isirayi-laa Ala bata yi a yamari a ma kii naxan yi.

Lewi bənsənnə muxu gbətəye fe

²⁰ Lewi bənsənnə muxu gbətən naxanye sugandi, ne nan itoe ra: Amiramaa diine yē: Subayeli. Subayeli a diine yē: Yexedeya. ²¹ Rexabiya a diine yē: Yisiya, a dii singena. ²² Yisehari a diine yē: Selomiti. Selomiti a diine yē: Yaxati. ²³ Xebiron ma diine: a dii singen Yeriya nun a dii firindena Amari nun a dii saxanden Yaxasiyeli nun a dii naaninden Yekameyami. ²⁴ Yusiyeli a diin Mike. Mike a diine yē: Samiri. ²⁵ Mike xunyen Yisiya. Yisiyaa diine yē: Sakari. ²⁶ Merari a diine yē: Maxali nun Musi e nun a diin Yaasiyaa diine. ²⁷ Merari mamandenne, Yaasiyaa diine: Sohami nun Sakuru nun Ibiri. ²⁸ Maxali a diina Eleyasari. Eleyasari mi dii yo sətə. ²⁹ Kisu a diine yē: Yerameeli. ³⁰ Musi a diine yē: Maxali nun Ederi nun Yerimoti. Lewi bənsənnə muxune nan yi ne ra denbaya yēen ma.

³¹ E fan sugandi masənsənnə nan xən alo e ngaxakedenne, Haruna yixətene. Na liga Manga Dawuda nun Sadəki nun Aximeleki nun saraxaraline denbaya xunne nun Lewi bənsənnə muxune nan yetagi. Na ma, denbayaan muxune birin yi suxi ki kedenna nin keli dii singen ma han a rapanna.

25

Bəti baane

¹ Dawuda nun sofa kuntigine yi muxuna ndee sugandi Asafi nun Heman nun Yedutun ma diine yē alogo e xa nabiya falane ti bətini bəlōnna nun kondenna nun karijanne ra. Na muxune xinle ni itoe ra naxanye yi na wanla kema. ² Asafi a diine yē: Sakuru nun Yusufu nun Netaniya nun Asarela. Ne yi Asafi a yamarin nan bun. Asafi fan yi nabiya falane tima bətini mangana yamarin bun. ³ Yedutun ma diine yē: Gedali nun Seri nun Esayi nun Simeyi nun Hasabi nun Matitiya. E birin malanxina muxu sennin. E yi lu e fafe Yedutun ma yamarin bun. Yedutun yi nabiya falane tima, a bəlōnna maxa, a Alatala matəxə, a yi a tantun.

⁴ Heman a diine yē: Bukiya nun Matani nun Yusiyeli nun Sebuweli nun Yerimoti nun Xananiya nun Xanani nun Eliyata nun Gidaliti nun Romanti-Eseri nun Yosobekasa nun Maloti nun Hotiri e nun Maxasiyoti. ⁵ Muxuni itoe birin yi findixi Heman ma diine nan na naxan yi fetoon tima mangan xa fata Ala ra alo xiyena. Ala yi Heman sənben gbo ayi, a yi dii xeme fu nun naanin nun dii teme saxan fi a ma. ⁶ Ne birin yi e fafe a yamarin bun ma, e bətine ba karijanne nun kondenne nun bəlōnne ra Alatala Batu Banxin wanla ra. Asafi nun Yedutun nun Heman yi mangana yamarin nan bun ma. ⁷ Muxuni itoe nun e kon kaan naxanye xaraxi bəti ba feene ma Alatala xa naxanye yi fatan, ne birin malanxina, muxu keme firin muxu tonge solomasexə e nun solomasexə. ⁸ E birin yi masənsənnə tima alogo e xa ti wanle ra, dii jəren nun fonna, karaməxən nun xarandiina.

⁹ Masənsənnə naxan ti, na yi Yusufu singe suxu Asafi xabilani.

A firindena, Gedali nun a ngaxakedenne nun a diine, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁰ A saxandena, Sakuru nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹¹ A naanindena, Yisiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹² A suulundena, Netaniya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹³ A sennindena, Bukiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁴ A soloferedena, Yesarela nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁵ A solomasexeden, Yesaya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁶ A solomanaanindena, Matani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁷ A fudena, Simeyi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁸ A fu nun kedendena, Asareli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

¹⁹ A fu nun firindena, Hasabi nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁰ A fu nun saxandena, Subayeli nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²¹ A fu nun naanindena, Matitiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²² A fu nun suulundena, Yeremoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²³ A fu nun sennindena, Xananiya nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁴ A fu nun soloferedena, Yosobekasa nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁵ A fu nun solomasexeden, Xanani nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁶ A fu nun solomanaanindena, Maloti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁷ A mǝxǝɲɛdena, Eliyata nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁸ A mǝxǝɲɛn nun kedendena, Hotiri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

²⁹ A mǝxǝɲɛn nun firindena, Gidaliti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³⁰ A mǝxǝɲɛn nun saxandena, Maxasiyoti nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

³¹ A mǝxǝɲɛn nun naanindena, Romanti-Eseri nun a diine nun a ngaxakedenne, e birin malanxina muxu fu nun firin.

26

Ala Batu Banxin kantan tiine

¹ De kantanne yitaxunxi ikiini: Keli Kore xabilani, Kore a diin Meselemiya Asafi a denbayani. ² Meselemiya yi dii xemene sǝtǝ: Sakari nan yi a dii singen na, Yediyayeli a firindena, Sebadiya a saxandena, ³ Yataniyeli a naanindena, Elan a suulundena, Yehoxanan a sennindena, e nun Eliyehowenayi a soloferedena.

⁴ Obedi-Edǝn fan yi dii xemene sǝtǝ: Semaya nan yi a dii singen na, Yehosabadi a firindena, Yowa a saxandena, Sakara a naanindena, Nataneli a suulundena, ⁵ Amiyeli a sennindena, Isakari a soloferedena, e nun Pewuletayi a solomasexeden. Ala bata yi barakan sa Obedi-Edǝn ma fe yi.

⁶ A dii singen Semaya yi dii xemene sǝtǝ naxanye findixi yǝɛratine ra e denbayane xun na bayo e senben yi gbo. ⁷ Semayaa diine nan itoe ra: Otini nun Refayeli nun Obedi nun Elesabada. Xeme wǝkilǝxin nan yi e ngaxakedenne Elihu nun Semakiya ra. ⁸ Obedi-Edǝn yixetene nan yi na muxune ra. E tan nun e diine nun e ngaxakedenne birin yi findixi muxu kǝndene nan na, e senben yi gbo Alaa wanli. Obedi-Edǝn yixetene birin malanxina muxu tonge sennin e nun firin.

⁹ Muxu kǝnden nan yi Meselemiyaa diine nun a ngaxakedenne fan na. E birin malanxina muxu fu nun solomasexede. ¹⁰ Merari a diin Xosa yi dii xemene itoe bari: Simiri, naxan fafe a findi a ngaxakedenne xunna ra hali dii singen to mi yi a ra, e nun ¹¹ Xiliki, a firindena e nun Tebaliya, a saxandena e nun Sakari, a naanindena. Xosaa diine nun a ngaxakedenne birin malanxina muxu fu nun saxan.

¹² De kantanne yi yitaxunxi na kii nin. E kuntigine nun e ngaxakedenne birin yi Alatala Batu Banxin wanla ra. ¹³ E yi masensenna tima nen alogo e xa a kolon naxan lan a xa deen naxan kantan. Muxu gbeene nun muxudine birin yi na kii nin denbayane birin yi.

¹⁴ Masensenna yi Selemiya suxu lan banxin sogeteden binna deen ma. Komen binna deen masensenna yi a diin Sakari suxu, naxan findixi maxadi ti xaxilimaan na. ¹⁵ Masensenna yi Obedi-Edon suxu lan yiifari foxon deen ma. Se ramara banxin masensenna yi a diine fan suxu. ¹⁶ Banxin sogegododen binna deen masensenna yi Supimi nun Xosa suxu, e nun deen naxan xili Saaleketi naxan yi rabima kiraan binni naxan tema geyaan ma. Kantan muxune yi yee rafindixi e bode ma. ¹⁷ Lewi muxu sennin yi sogeteden binni, muxu naanin komenna ma, muxu naanin yi-ifanna ma, muxu naanin se ramara banxini. ¹⁸ Sansanna binni, naxan sogegododen binni, muxu naanin yi ti na kiraan de, muxu firin mon yi ti sansanna so deen yeteen na. ¹⁹ De kantanne yi yebaxi na kii nin Kora nun Merari yixetene ye.

²⁰ Lewi bonsonna muxuna nde Axiya nan yi yengi dxi nafunla nun se sarijanxine xon ma naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini. ²¹ Ladana yixetene Gerison xabilani, ne denbaya xunne nan itoe ra: Yexiyeli nun ²² Yexiyeli a diine Setama nun a xunyen Yoweli. Ne nan yi yengi dxi nafunle xon naxanye yi ramaraxi Alatala Batu Banxini.

²³ Amirama nun Yisehari nun Xebiron nun Yusiyele xabilane yi, muxuni itoe nan ti wanle ra: ²⁴ Musaa diin Gerisomi yixetena nde Sebuweli nan yi se ramara banxin feene xun na. ²⁵ A benba Gerisomi xunyena Eliyeseri yi Rexabiya soto, Rexabiya yi Esayi soto, Esayi yi Yorami soto, Yorami yi Sikiri soto, Sikiri yi Selomiti soto. ²⁶ Selomiti nun a ngaxakedenne nan yi yengi dxi nafulu sarijanxin xon ma, Manga Dawuda nun xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbete ye seen naxanye fixi Ala ma. ²⁷ E seen naxanye birin tongoxi yengeni, e na ndee findi Alatala Batu Banxin masuxu seene ra. ²⁸ Selomiti nun a ngaxakedenne mon yi e yengi dxi nafunla xon ma, Nabi Samuyeli nun Kisu a diin Sali nun Neri a diina Abineri nun Seruyaa diin Yowaba naxan fi Ala ma.

²⁹ Yisehari xabilan muxuni itoe nan ti wanla ra: Kenaniya nun a diine nan yi

yengi dxi kiti sa feene xon ma Isirayila yamaan xun na. ³⁰ Xebiron xabilan muxun naxanye ti wanla ra: Hasabi nun a ngaxakedenne nan yi yengi dxi Isirayila yamanan xon ma Yuruden sogegododen binni. Xeme kenden muxu wuli keden muxu keme solofere nan yi e ra, naxanye yi walima Alatala nun mangan xa. ³¹ Yeriya nan yi Xebiron xabilane xunna ra, fata xinle sebe kiin na e bonson kedin ma. Dawudaa mangayaan jee tonge naaninden, muxune yi bonson kedine fese fese, e fa a kolon a xeme kende gbeena ndee yi Xebiron xabilane muxune ye Yaaseri taani Galadi yamanani. ³² Yeriya nun a ngaxakedenne, xeme kenden muxu wuli firin muxu keme solofere nan yi e ra. Denbaya xunne nan yi a birin na. Manga Dawuda yi e findi Ruben nun Gadi nun Manase bonson xunne ra Ala nun mangana feene birin yi.

27

Isirayilaa sofane fe

¹ Isirayila kaan naxanye wali mangana ganli, ne nan itoe ra, xabila xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na e nun sofa kuntigi gbete ye. E yitaxunxi muxu wuli maxojen nun naanin yeen nan ma. Neen kike yo kike gali keden yi fama nen walideni mangan xa.

² Sabadiyeli a diin Yasobeyami nan yi gali singen kuntigin na jeen kike singeni. Muxu wuli maxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ³ Sabadiyeli yi findixi Peresi yixetena nde nan na. A tan nan findi ganla birin kuntigin na jeen kike singeni.

⁴ Axoxi xabilan muxuna nde Dodayi yi findi gali kuntigin na jeen kike firinden. Mikiloti yi findi a sofa kuntigin na. Muxu wuli maxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁵ Saraxarali Yehoyadaa diin Benaya yi findi gali kuntigin na jeen kike saxanden. Muxu wuli maxojen nun naanin nan yi a yamarin bun ma. ⁶ Benaya nan yi Dawudaa sofa wexilexi tonge saxanne xunna ra. A diina Amisabadi yi a ganla nin.

⁷ Yowaba xunyena Asaheli yi findi gali kuntigin na jeen kike naaninden. A diin Sebadiya nan ti a joxon na. Muxu wuli

məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁸ Samehuti Yisira kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike suulundeni. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

⁹ Ikəsi a diina Ira Tekowa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike senninden. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁰ Efirami bənsənna muxuna nde Xelesi Pelon kaan nan yi findi gali kuntigin na jeen kike soloferedeni. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹¹ Sera xabilan muxuna nde Sibekayi Xusa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike solomasexedeni. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹² Bunyamin bənsənna muxuna nde Abiyseri Anatəti kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike solomanaaninden. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹³ Sera xabilan muxuna nde Maharayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fudeni. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁴ Efirami bənsənna muxuna nde Benaya Piraton kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fu nun kedendeni. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁵ Otiniyəli xabilan muxuna nde Xelidayi Netofa kaan yi findi gali kuntigin na jeen kike fu nun firinden. Muxu wuli məxəjen nun naanin nan yi a yamarin bun ma.

¹⁶ Kuntigin naxanye yi Isirayila bənsənne xun na, ne ni i ra:

Ruben bənsənna xun na, Sikiri a diina Eliyeseri.

Simeyon bənsənna xun na, Makaa diin Sefati.

¹⁷ Lewi bənsənna xun na, Kemuyeli a diin Hasabi.

Haruna yixetene xun na, Sadəki.

¹⁸ Yuda bənsənna xun na, Dawuda tada Elihu.

Isakari bənsənna xun na, Mikeli a diina Omiri.

¹⁹ Sabulon bənsənna xun na, Abadi a diin Yisemaya.

Nafatali bənsənna xun na, Asiriyeli a diin Yerimoti.

²⁰ Efirami bənsənna xun na, Asasiyaa diin Hoseya.

Manase bənsənna fəxə kedenna xun na, Pedayaa diin Yoweli.

²¹ Manase bənsənna fəxə kedenna fan xun na Galadi yamanani, Sakari a diin Yido.

Bunyamin bənsənna xun na, Abineri a diin Yaasiyeli.

²² Dan bənsənna xun na, Yeroxamaa diina Asareli.

Isirayila bənsən kuntigine nan ne ra.

²³ Dawuda mi xəməne tənge, naxanye barin munma yi jee məxəjen ti bayo Alatala bata yi a fala a Isirayila kaane wuyama ayi nən alo sarene kore.

²⁴ Seruyaa diin Yowaba bata yi Isirayila kaane yate fələ, koni a mi a rəjan masəto Alaa xələn ma lan Isirayila yamaan ma. Na yatən mi sebe Dawudaa taruxu kedine kui.

Mangana kuntigi gbətəye fe

²⁵ Adiyeli a diina Asamaweti nan yi mangana nafulu kantanna ra.

Yusiyaa diin Yonatan nan yi nafulu kantanna ra banxidene nun taa gbətene nun kantan ti banxi matexine yi.

²⁶ Kelubu a diina Esiri nan yi xee biine xunna ra.

²⁷ Ramati kaan Simeyi nan yi manpa bili nakə feene xun na.

Sefami kaan Sabidi nan yi manpa bili bogine nun manpa feene xun na.

²⁸ Gederi kaan Baali-Xanan nan yi oliwin nun burunna xədə binle fe xun na yamanan lanbanni.

Yowasa nan yi ture feen xunna ra.

²⁹ Sitirayi Sarən kaan nan yi jingene fe xunna ra Sarən yamanani.

Adalayi a diin Safati nan yi jingene fe xunna ra lanban yirene yi.

³⁰ Sumayila bənsənna muxuna nde Obili nan yi jəgəməne fe xunna ra.

Yexedeya Meronoti kaan nan yi sofanle fe xunna ra.

³¹ Yasisi nan yi siine nun yexəene fe xunna ra, Hagari bənsənna muxuna.

Na muxune nan yi yengi dəxi Manga Dawuda sətə seene xən ma.

Dawuda bundəxəne

³² Manga Dawuda sɔxɔ Yonatan findi a kawandi muxun nun a sebeli tiin nan na, a fekolonna yi gbo.

Xakimoni a diin Yexiyeli nan yi mangana dii xemene masuxu muxun na.

³³ Mangan kawandi muxun nan yi Axitofeli fan na.

Mangan xoyin nan yi Xusayi ra, Araka bɔnsɔnna muxuna nde. ³⁴ Benayaa diin Yehoyada nun Abiyatari nan lu Axitofeli jɔxɔni. Yowaba nan yi mangana gali kuntingin na.

28

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti feni tɔn

¹ Dawuda yi Isirayila kuntigine birin malan Yerusalɛn yi. Bɔnsɔn xunne nun gali kuntigin naxanye yi walima mangan xa, ne yi fa, e nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kemɛ xun na. Kuntigine fan yi fa naxanye yi goronne nun xuruseene xun na, mangan nun a diine gbeen yi naxanye ra, e nun manga banxin kuntigine nun sofa wɛkilɛxine nun sofa kɛndɛne birin. ² Manga Dawuda yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, n ma yamana, ɛ tuli mati n xuiin na! N yi waxi banxina nde ti feni Alatalaa Layiri Kankiraan dɔxɛ dɛnaxan yi, en ma Ala san tidena, n yi n yitɔn a ti feen na. ³ Koni, Ala bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I mi banxin tima n xa, bayo sofaan ni i ra, i bata muxune faxa.’ ⁴ Koni, Alatala, Isirayilaa Ala bata n sugandi n bɔnsɔnna birin tagi alogo n xa findi Isirayila mangan na habadan, bayo a bata Yuda bɔnsɔnna sugandi kuntigin na, a yi n fafe a denbayaan sugandi Yuda bɔnsɔnni, a yi n tan sugandi n fafe a denbayani, a yi n dɔxɔ mangan na Isirayila xun na. ⁵ Iki, a bata dii wuyaxin naxan fi n ma, a bata Sulemani sugandi ne ye alogo a xa a dɔxɔ n jɔxɔni mangan na Alatala xa Isirayila xun na. ⁶ A bata yi a fala n xa, a naxa, ‘I ya dii xemɛn Sulemani nan n batu banxin tima e nun n ma yinne, bayo n bata a tan nan sugandi, a findima nɛn n ma diin na, n yi findi a fafe ra. ⁷ N mangayani tɔnma a xa nɛn naxan luma habadan, xa a n ma yamarine nun n ma sariyane suxu alo to.’ ⁸ Nayi, iki, Isirayila kaane birin yetagi, Alatalaa yamana, e nun en ma Ala

yetagi naxan tuli tixi en na, ɛ sɔbɛ so Alatala en ma Alaa yamarine xaranna ma, ɛ yi e suxu. Nayi, ɛ luma nɛn yamana fajini ɛ dɛnaxan yi, ɛ mɔn yi a lu ɛ kɛɛn na ɛ yixɛtɛne xa. ⁹ I tan, n ma dii xemɛn Sulemani, kata Ala kolondeni n walixi naxan xa, a batu i bɔjɛn ma feu e nun i niin birin na. Alatala i bɔjɛn yi feene birin fɛsɛfɛsɛma, a muxune miriyane birin kolon. Xa i a fen, a tinma nɛn i yi a to. Koni xa i i mɛ a ra, a mɛma i ra nɛn habadan. ¹⁰ Iki, i nɔɛ a kolonjɛ nɛn a Alatala bata i sugandi alogo i xa a batu banxin ti a xa, dɛnaxan findima a yire sarijanxin na. Nayi, i sɔbɛ so, i wanla kɛ.”

Dawuda yi Ala Batu Banxin ti kiin kɛdin so Sulemani yii

¹¹ Dawuda yi yire sarijanxin ti kiin kɛdin so Sulemani yii, e nun banxin naxanye tima a rabilinni e nun gbeti ramaraden nun konkon naxan mate e birin xa hanma dɛnaxan a kui, e nun Layiri Kankiraan dɔxɔma dɛnaxan yi. ¹² A mɔn yi wama dɛnaxanye birin ti feni, a yi ne fan ti kiin kɛdin so a yii, Alatala Batu Banxin yinne nun banxin naxanye tima yinna xɔn a rabilinni, e nun nafulu ramaradene Ala Batu Banxini, e nun se sarijanxine ramaradene. ¹³ A yi saraxaraline nun Lewine xinle seɓɛn fan so a yii, e nun walikɛɛn naxanye yi lanma e yi wanle rakamali Alatala Batu Banxini, e nun seen naxanye yi rawalima na kui. ¹⁴ A yi xɛma seene birin binyan xasabin yita a ra, e nun gbeti fixɛ seene binyana, birin nun a rawali kiina, ¹⁵ lɛnpu dɔxɔ se xɛma daxine nun lɛnpu xɛma daxine nun lɛnpu dɔxɔ se gbeti fixɛ daxine nun lɛnpu gbeti fixɛ daxine binyane, birin nun a rawali kiina, ¹⁶ e nun xɛma tabanle birin binya xasabina, burune yi sama naxanye fari Ala Batu Banxini, e nun gbeti fixɛ tabanle, ¹⁷ e nun sube tongo se xɛma daxine nun wuli xuya goron xɛma daxine nun igelengen xɛma daxine birin binyana e nun xɛma barama daxine nun barama gbeti fixɛ daxine birin binyana, birin nun a rawali kiina. ¹⁸ A mɔn yi wusulan ganden ti kiin kɛdin so a yii, e nun a xɛma fajin binyan xasabina. A mɔn yi wontoron nafala kiin kɛdin fan so a yii, naxan yi tixi maleka gubugubu kan sawura xɛma

daxine bun naxanye gabutɛye yi bandunxi Alatalaa Layiri Kankiraan xun ma. ¹⁹ Nayi, Dawuda yi a fala, a naxa, “Itoe birin seɓɛxi kedin kui n naxan sɔtɔxi Alatala ra. Ala nan kolonna fi n ma n banxin ti kiini ito seɓɛ kedin.” ²⁰ A mɔn yi a fala Sulemani xa, a naxa, “N ma dii xɛmɛna, i wɛkile, i sɛnbɛ so, i wanla kɛ. I nama kuisan, i nama gaxu! Amasɔtɔ Marigina Alatala, n ma Ala luma nɛn i xɔn. A mi i rabɛɲɲɛ mumɛ! A i malima nɛn han i yelin wanli ito birin nakamale Alatala Batu Banxina fe yi. ²¹ Saraxaraline nun Lewine fan mɔn i fɛma Ala Batu Banxin tideni. Muxu ɲɛnige faɲine fama nɛn i malideni wanli ito ra, kuntigine nun yamaan birin luma nɛn i ya yamarin bun.”

29

Kiseene Ala Batu Banxin ti feni

¹ Manga Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a naxa, “N ma diin Sulemani, Ala naxan sugandixi, na munma kɔxɔ, a mi wanla kolon singen. Wanla naxan be, a gbo, bayo banxini ito mi tima muxune xan xa fɔ Marigina Alatala. ² N bata n sɛnbɛn birin nawali alogo n xa Ala Batu Banxin ti feni tɔn. N bata xɛmaan nun gbeti fixɛn nun sulan nun wuren nun wudin nun gɛmɛ tofaɲin nun dayimu daxin sifan birin nun gɛmɛ faɲi fixɛ gɛgɛbe malan. ³ N naxan birin yitɔn yire sariɲanxin ti feen na, n bata n ma xɛmaan nun n ma gbeti fixɛn fan sa na fari n sɔtɔ seene yɛ bayo n na n sɔɓɛ soxi Ala Batu Banxina fe ma. ⁴ Na yatɛne ni i ra: xɛmaan kilo wuli kɛmɛ wuli firin naxan keli Ofiri yi e nun gbeti fixɛ faɲin kilo wuli kɛmɛ firin wuli tonge saxan e nun solomasɛxɛ. Na sama banxi kankene nan ma. ⁵ Xɛmaan nun gbeti fixɛni itoe sama seene nan ma a lan e xa sa naxanye ma e nun yiirawanle yii funfune birin. Iki, nde en tan yɛ naxan ɲɛnigen tongɛ Alatala xa to?”

⁶ Denbaya xunne nun Isirayila bɔnsɔn xunne nun sofa kuntigin naxanye yi muxu wuli nun muxu kɛmɛ xun na e nun mangana wali xunne, ne birin yi ɲɛnigen tongo wanli ito xili yi. ⁷ E yi fa finmaseni itoe ra Ala Batu Banxin ti feen na: xɛmaan kilo wuli kɛmɛ wuli tonge solofere kilo solomasɛxɛ e nun naanin, e nun gbeti fixɛn

kilo wuli kɛmɛ saxan wuli tonge naanin e nun sulan kilo wuli kɛmɛ sennin wuli fu nun firin e nun wuren kilo miliyɔn saxan wuli kɛmɛ naanin. ⁸ Birin yi gɛmɛ tofaɲine so Gɛrisɔn yixɛtɛn Yɛxiyɛli yii, Alatala Batu Banxin nafulu ramarana. ⁹ Yamaan yi sɛwa na ɲɛnige ma seene fe ra, bayo e bata na liga e bɔɲɛn birin na Alatala xa. Manga Dawuda fan yi sɛwa na fe ra.

Dawuda Ala maxandina

¹⁰ Dawuda yi Alatala tantun yamaan birin yetagi. A yi a fala, a naxa, “Nxu benba Isirayilaa Ala, Alatala, tantunna i xa habadan han habadan.

¹¹ I tan, Alatala, gboon nun sɛnbɛn nun binyen nun mangayaan nun tantunna birin i xa. Seen naxan birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma,

i tan nan gbee ne birin na.
I tan, Alatala nan mangan na.
I tan nan dunuɲa birin xun na.

¹² Bannayaan nun xunna kenla fataxi i tan nan na.
I tan nan feen birin xun na, sɛnbɛn nun fangan birin i tan nan yii. Sɛnbɛna i tan nan na i muxune fe yitɛ, i yi e sɛnbɛ so.”

¹³ “Iki, nxɔ Ala, nxu i tantunma, nxu yi i xili magaxuxin binya.

¹⁴ Nanse n tan na?
Nanse n ma yamaan na naxan a ligɛ nxu yi nɔ finmaseen sifani itoe fiyɛ?

A birin kelixi i tan nan yii.
Nxu naxan soma i yii, na birin kelixi i tan nan singe yii.

¹⁵ Nxu findixi xɔɲɛne nan na i yɛɛ ra yi, alo nxu benbane yi kii naxan yi. Nxɔ siimayaan luxi nɛn dunuɲa yi alo nininna naxan danguma. Yigi yo mi nxu xa.

¹⁶ Alatala, nxɔ Ala, finmase faɲini itoe birin kelixi i tan nan yii, nxu naxan malanxi alogo nxu xa banxin ti i xili sariɲanxin binyama dɛnaxan yi. I tan nan gbee na birin na.”

¹⁷ “N ma Ala,

n na a kolon a i muxune bəɲe yi feene
kolon,
tinxinyaan mən nafaŋ i ma.
N bata saraxani ito ɲenige i xa n bəɲe tinx-
inxini.
N mən bata a to sɛwani
i ya yamaan fan be
alogo e xa ɲenige ma saraxane ba i xa.
¹⁸ Alatala, nxu benbane Iburahima
nun Isiyaga nun Isirayilaa Ala,
i xa xaxinli ito sa i ya yamaan bəɲeni
alogo e xa lu i fɔxɔ ra habadan.
¹⁹ I xa n ma diin Sulemani mali
alogo a fan xa lu i ya yamarine nun i ya
sariyane fɔxɔ ra,
a lu i ya tɔnne fɔxɔ ra a bəɲen ma feu!
A mən yi banxini ito ti n naxan ti fe yitɔnxi.”

Sulemani yi ti Dawuda ɲəxəni

²⁰ Dawuda yi a fala yamaan birin xa, a
naxa, “Tantunna Alatala xa, ɛ Ala.” Ya-
maan birin yi Alatala tantun, e benbane
Ala, e fa e yigodo, e e xinbi sin Alatala nun
mangan yɛtagi. ²¹ Na xɔtɔn bode, Isirayila
kaane yi saraxane ba Alatala xa. E saraxa
gan daxi gbege ba, tura wuli keden nun
konton wuli keden e nun yɛxɛɛ dii wuli ke-
den. E mən yi minse saraxane nun saraxa
gbɛtɛ wuyaxi ba Isirayila birin ma fe ra.
²² Na lɔxəni, e yi e dɛge, e yi e min Alatala
yɛtagi sɛwa gbeeni. E mən yi Dawudaa diin
Sulemani dɔxɔ mangan na a firindeni. E yi
turen sa a xunni Alatala yɛtagi, a xa findi e
yɛɛratiin na. E yi Sadɔki fan dɔxɔ saraxar-
aliin na. ²³ Sulemani yi dɔxɔ Alatalaa
manga gbɛdeni, a findi mangan na a fafe
Dawuda ɲəxəni. A yi xunna kenla sɔtɔ, Isir-
ayila birin yi a yamarin suxu. ²⁴ Kuntigine
nun sofa wɛkilɛxine nun Manga Dawudaa
dii xɛmɛne birin yi dɛ xuiin tongo a e luma
nɛn Manga Sulemani a yamarin bun ma.
²⁵ Alatala yi Sulemani a fe yite Isirayila
muxune birin yɛtagi. A yi a mangayani te
dangu Isirayila manga singene birin na.

Dawuda saya fena

Mangane Singen 2.10-12

²⁶ Yese a diin Dawuda yi mangayaan
liga Isirayila birin xun na. ²⁷ A ɲɛɛ tonge
naanin nan ti mangayani Isirayila xun na,
ɲɛɛ solofere Xebiron taani, ɲɛɛ tonge saxan
e nun saxan Yerusalɛn taani. ²⁸ A siimaya

xunkuyen sɔtɔ nɛn, a laxiraya foriya faɲin
nun sɛwani. Hɛrisigɛ kanna nan yi a ra, a
binyen fan sɔtɔ nɛn. A dii Sulemani yi findi
mangan na a ɲəxəni. ²⁹ Manga Dawuda
kɛwanle, a fɔlɔna han a ɲaɲanna, ne birin
sɛbɛxi fetoon Samuyɛli nun Nabi Natan
nun fetoon Gadi e kɛdine kui. ³⁰ Kɛdini
itoe a mangayaan nun a wɛkilɛn nan ma fe
falama e nun feen naxanye liga a waxatini
Isirayila yamanan nun yamana gbɛtɛne yi.

Taruxune Firindena Yuda Mangane Fe Taruxune

Kitabun yireni ito yitaxunxi nən dōxo firin. Keli a sora singen ma han a sora solomanaaninna, na Dawudaa dii xēmen Manga Sulemani a mangayaan nan ma fe falama. Keli a sora fuun ma han a sora tonge saxan e nun senninna, na Sulemani yixetene mangayane nan ma fe falama Yuda yamanani Isirayila yamanan yīfari fōxōni, han Nebukadanesari Yerusalēn suxu waxatin naxan yi. Yuda yamaan fōxo kedenna yi siga Babilōn taani konyiyani.

Sulemani a xaxilimayana fe Mangane Singen 3.1-15

¹ Dawudaa dii xēmen Sulemani a mangayaan sabati nən han! Alatala, a Ala lu nən a xōn, a yi a findi manga binyaxin na. ² Sulemani yi Isirayila yamaan birin maxili, gali kuntigin naxanye yi muxu wuli xun na e nun naxanye yi muxu kēme xun na, e nun Isirayila muxu gbeene nun denbaya xunne birin. ³ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin yi sa e malan taan kideni Gabayon taani, amasōto e nun Alaa Naralan Bubun yi tixi mēnna nin, Musa, Alatala walikēen bubun naxan ti tonbonni. ⁴ Koni, Dawuda bata yi siga Alaa Layiri Kankiraan* na Kiriyati-Yeyarin taani, a denaxan yitōn a xili yi, amasōto a bata yi bubuna nde ti Yerusalēn yi nun. ⁵ Besaleli, Yuri a dii xēmēna, Xuru mamandenna, na saraxa ganden naxan nafala sulan na, na fan yi tixi mēnna nin Alatala Batu Bubun yetagi Gabayon taani. Sulemani nun yamaan yi e malan mēnni Alatala maxōdin xinla ma. ⁶ Sulemani siga saraxa gande sula daxin dēxōn mēnna nin Alatala yetagi a yi saraxa gan daxin wuli keden ba Ala xa Naralan Bubuni. ⁷ Na lōxōn yetēen kōēen na, Ala yi mini Sulemani xa, a yi a fala xa, a naxa, “Naxan xōli i ma, na maxōdin, n na a soma i yīi nən.” ⁸ Sulemani yi a yabi, a naxa, “I bata n fafe Dawuda, i ya walikēen suxu hinanni, i yi n findi mangan na a pōxōni. ⁹ Iki, Marigina Alatala,

i layirin naxan tongo n fafe xa, na rakamali, amasōto i bata n findi mangan na yama gbeen xun na naxan wuya alo burunburunna. ¹⁰ Yandi, xaxili fajin nun fe kolonna fi n ma, alogo n xa nō i ya yamaan makite. Xa na mi a ra, nde nōe i ya yama gbeeni ito marē?” ¹¹ Ala yi a fala Sulemani xa, a naxa, “I mi nafunla maxōdinxi, i mi binye maxōdinxi, i mi a falaxi a i yaxune xa faxa, i mi siimaya xunkuyen maxōdinxi. Koni i xaxilimayaan nun fekolonna nan maxōdinxi alogo i xa nō n ma yamaan matinxinje, n ni i findixi mangan na naxan xun na. ¹² Nanara, n xaxilimayaan nun fekolonna soma i yīi nən. N mōn yi nafunla nun binyen nun seen birin fi i ma, manga yo munma naxan sōto singen, gbete mōn mi naxan sōtōma ba i tan na.”

¹³ Sulemani yi keli taan kideni Gabayon yi Naralan Bubun yi denaxan yi, a xete Yerusalēn yi, a yi lu mangayani Isirayila yi.

Sulemani senbēna fe Taruxune Firinden 9.25-28 nun Mangane Singen 10.26-29

¹⁴ Sulemani yi yenge so wontorone nun sofane malan, wontoro wuli keden kēme naanin e nun sofa wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fēma Yerusalēn yi, a yi a dōnxene rasiga taane yi a wontorone yi ramarama denaxanye yi. ¹⁵ Xēmaan nun gbeti fixen yi gbo ayi Yerusalēn yi alo gēmene, suman wudine fan yi wuya alo burunna xōde binla naxanye yi yamanan lanban yireni. ¹⁶ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun Kuwe yamanane nin, yulane yi sa e sarama denaxanye yi mangan xa. ¹⁷ Wontoron naxan yi kelixi Misiran yamanani, na yi sarama gbeti fixen kilo sennin nan na. Soon yi sarama gbeti fixen kilo keden e nun a tagiin nan na. Na yulane nan mōn yi fama Xiti mangane nun Arami mangane gbeene ra.

Sulemani yi Ala Batu Banxin ti feni tōn

¹⁸ Sulemani yi yamarin fi a e xa Alatala Batu Banxin ti a xinla binya feen na, e nun manga banxina a tan Sulemani xa.

* 1:4: 1.4Layiri Kankirana fe mōn sebexi Xōrōyaan 25.10-22 kui.

2

¹ Manga Sulemani yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, gēme sonle muxu wuli tonge solomasēxē, muxu wuli saxan kēme sennin e kantan tiine ra.

² Sulemani yi xeraan nasiga Tire mangan Xurami ma, a naxa, “I naxan liga n fafe Dawuda xa, na liga n fan xa, i fəfəne rasiga naxan ma alogo a xa banxin ti a yete xa. ³ N waxi banxin ti feni Alatala xa, n ma Ala, a xinla binya feen na alogo nxu xa saraxane rali a ma, e nun wusulan xiri fəni gan daxine a yetagi, e nun burun nalixina a yetagi, e nun saraxa gan daxine xətənnə nun jɪnbanna ra, e nun Matabu Ləxəne yi, e nun kike nənən sanle ma, e nun Alatala en ma Alaa sali ləxəne birin yi. Na nan daxa a liga Isirayila yamanani waxatin birin. ⁴ N waxi Ala Batu Banxin naxan ti fe yi, a lanma nən a findi banxi gbeen na, amasəto nxə Ala gbo alane birin xa. ⁵ Koni nde nəe banxin tiye a xa? Hali kore xənnə nun a gbona, a mi nəe xənje a yi. Nde n tan na naxan a ligē n tan yi banxin ti a xa? N saraxa ganden nan tun tima a xa. ⁶ Nayi, yiirawanla nde rafa n ma, naxan fatan xəmaan nun gbeti fixən nun wuren nafale. A mən fatan gəsən wurundənje, a fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxine rafale. A xa fa sa n ma yiirawanle fari n fafe Dawuda naxanye sugandi Yerusalən taan nun Yuda yamanani. ⁷ I mən xa Liban sumanne rafa n ma e nun fəfəne nun xarinne, bayo n na a kolon a i ya walikene fatan Liban wudine səgə. Nayi, n ma walikene nun i ya walikene nəe wale nən e bode yi, ⁸ e yi wudi wuyaxi yitən n xa, bayo n waxi banxi gbeen nan ti fe yi Ala Batu Banxin na. ⁹ I ya walikēen naxanye wudine səgəma e yi e yibolon, n murutu fujin kilo wuli sennin nan soma ne yii e nun fundenna kilo wuli sennin e nun manpaan litiri kēme solomasēxē e nun turen litiri kēme solomasēxē.”

Mangane Singen 5.15-26 nun 7.13-14

¹⁰ Tire mangan Xurami yi Sulemani a falan yabin səbə kədini, a naxa, “Alatala to a yamaan xanuxi, a bata i findi mangan na e xun na.” ¹¹ Xurami mən yi a fala a xa, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma, Isirayilaa Ala, naxan bəxən nun kore xənnə

daxi, a yi dii xaxilimaan fi Manga Dawuda ma naxan Alatala Batu Banxin tima e nun manga banxina a yete xa. ¹² Iki, n muxuna nde rasigama i ma naxan xaxili gbo, a fatan wale. Xirami-Abi nan na ra, ¹³ a nga kelixi Dan bənsənnə nin, Tire kaan nan a fafe ra. A fatan xəmaan nun gbeti fixən nun sulan nun wuren nun gēmən wale. A mən fatan dugi mamiloxin nun dugi gbeela nun dugi makadanxin nafale. A mən fatan wanla sawuran sifan birin nafale, a nəe seene birin nafale nən muxune naxanye maxədinje a ra. E nun i ya yii ra walikene xa sa wali e bode xən e nun i fafe Dawuda gbee muxu sugandixine. ¹⁴ Iki, n kanna, tin i xa murutun nun fundenna nun turen nun manpaan nasiga i ya walikene ma, i naxanye fe falaxi. ¹⁵ Nxu sa Liban wudine səgəma nən han i waxi xasabin naxan xən ma. Nxu yi e rasiga i ma igen xun ma han Yafa taani, i sa e tongo mənni, i siga e ra Yerusalən yi.”

Mangane Singen 5.27-32

¹⁶ Xəjən naxanye birin yi Isirayila yamanani, Manga Sulemani yi ne birin yate alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi. Muxu wuli kēme wuli tonge suulun wuli saxan kēme sennin. ¹⁷ A yi muxu wuli tonge solofere sugandi goron maxanle ra, muxu wuli tonge solomasēxē gēme masonle ra geyaan ma, muxu wuli saxan kēme sennin kantan tiine nun yamaan nawali muxune ra.

3

Ala Batu Banxin ti fena

Mangane Singen 6.1-38

¹ Manga Sulemani yi Alatala Batu Banxin ti fəlo Yerusalən yi Moriya geyaan fari, dənaxan yita a fafe Dawuda ra, a fafe Dawuda dənaxan yitən Oronan Yebusu kaana lonna ma. ² A banxin ti fəlo a man-gayaan jee naaninden kiken firinden nan ma. ³ Sulemani yi Ala Batu Banxin bəten sa, a kuyana nəngənnə ye tonge suulun e nun naanin, a yigbona nəngənnə ye məxəje. ⁴ Ala Batu Banxin so dēen palaan yi kuya nəngənnə ye məxəje, a kuyan nun banxini gboon yi lan, banxini teena nəngənnə ye məxəje. Sulemani yi xəma yilənlenxine sa na birin ma. ⁵ A yi farinne kankan banxin

pala gbeen kankene birin ma, a yi xema faɲin sa farinne ma, a yi tugu deen nun yolonxɔndi sawurane rafala xemani. ⁶ A yi banxin natofan gɛmɛ faɲine ra, xemaan tan yi kelima Parabayimi nin. ⁷ A yi xema yilenlɛnxine sa Ala Batu Banxin ma, e nun a xalanbene nun a de wudine nun a deene. A yi maleka sawurane soli banxi kankene ma.

⁸ Palaan naxan xili yire sariɲanxi fisamantenna, a yi na ti Ala Batu Banxini, naxan nun banxini gboon yi lan, a kuyana nongonna ye mɔxɔɲɛ. A yi xema faɲi yilenlɛnxine sa na palaan ma, kilo wuli mɔxɔɲɛn nun keden. ⁹ Kilo tagiin nan yi a gbangban lantuman xema daxin keden kedenna birin binyan na. A mɔn yi xema yilenlɛnxine sa banxin faxa binna birin ma.

¹⁰ A yi maleka sawuran firin ti banxin yire sariɲanxi fisamantenni, a xema yilenlɛnxine sa ne fan ma. ¹¹ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye mɔxɔɲɛ. Sawura singen gubugubu keden yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han Ala Batu Banxin kankena, a gubugubun boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹² Na sawura firinden gubugubu keden fan yi kuya nongonna ye suulun, a fan yi sigaxi han banxi kanken fɔxɔ kedenna bonna, a gubugubu boden fan yi kuya nongonna ye suulun, a yi sigaxi han maleka sawuran bonna gubugubuna. ¹³ Maleka sawurane gubugubune birin yi kuya nongonna ye mɔxɔɲɛ. E yi tixi e sanne xun na, e ye rafindixi palaan ma.

¹⁴ A yi gari makadanxin nun a gbeela nun a mamiloxin sɔxɔn e bode ra ye masansan dugin na, maleka sawurane yi rafalaxi ne ma.

Saraxa gandena

Mangane Singen 7.15-22

¹⁵ A yi senbetɛn firin ti banxin yetagi, naxanye yi kuya nongonna ye tonge saxan e nun suulun. E xunna so kondene yi kuya nongonna ye suulun. ¹⁶ A yi yolonxɔnne rafala, a yi e singan senbetenne ra. A gire-nada wudi bogi sawura kɛmɛ rafala, a yi e singan yolonxɔnne ra. ¹⁷ A yi senbetenne

ti Ala Batu Banxin tanden ma, keden yi-ifanna ma, keden kɔmɛnna ma, yiifari ma xii yi xili Yakin, kɔmɛn ma xiina Boosu.

4

¹ A yi saraxa ganden nafala sulan na, a kuyana nongonna ye mɔxɔɲɛ, a yitena nongonna ye fu.

Ige ramarade gbeena

Mangane Singen 7.23-26

² Nayi, Xirami yi sulan naxulun, a ige ramarade digilinxi gbeen nafala, a yig-bona nongonna ye fu, a yitena nongonna ye suulun. Nongonna ye tonge saxan lutin nan yi a rabilinɲɛ. ³ Ninge sawurane yi a de kinkin bunna rabilinxi. Na sawura fu yi rafalaxi a ma a nongonna ye keden yo keden bun. Ninge sawurane yi rafalaxi safa firin nan ma, ne nun ige ramaraden yi rafalaxi gbindi kedenna nan na. ⁴ Ige ramaraden yi dɔxi tura sawura sula daxi fu nun firin nan fari, saxan ye rafindixi sogegododen binni, saxan sogeteden binni, saxan yiifanna binni, saxan kɔmɛnna binni. E yi xun xanbi soxi e bode yi nɛn, e birin gbindin yi ige ramaraden nan bun ma. ⁵ Yiin ye keden nan yi ige ramaraden nabinyen na, a de kinkin yi rafalaxi nɛn alo igelengenna dena, a luxi alo gabala fugena, litiri wuli kɛmɛ wuli mɔxɔɲɛ ɲɔxɔn nan yi sama a kui.

Mangane Singen 7.38-39

⁶ A yi ige kundi fu rafala, a yi suulun dɔxɔ yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma maxaden na, e nun saraxa gan daxine rasariɲandena. Ige ramarade gbeen nafala saraxaraline nan ma fe ra e maxaden na. ⁷ A yi lenpu dɔxɔ seen xema daxin fu rafala alo a yi yitaxi kedini kii naxan yi, a yi e dɔxɔ Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. ⁸ A yi tabali fu rafala, a yi e ti Ala Batu Banxini, suulun yiifanna ma, suulun kɔmɛnna ma. A mɔn yi wuli xuya goronna xema daxi kɛmɛ rafala. ⁹ A yi yinna nde rafala saraxaraline xa, a mɔn yi yin gbeena nde rafala e nun a so deene, a yi sulan sa deene ma. ¹⁰ A yi ige ramara se gbeen dɔxɔ Ala Batu Banxin yiifanna ma sogeteden binni.

¹¹ Xirami yi ige ramara seene nun tɛɛ kɔ seene nun goronne rafala.

Xirami yi yelin wanle birin na, a naxanye fɔlɔ Manga Sulemani xa Ala Batu Banxini: ¹² Sɛnbɛtɛn xungbeen firin, e nun e konde firinne e xuntagi alo barama, e nun yɔlɔnxɔn yalane sɛnbɛtɛnne kondene maxidi seene ra, ¹³ e nun girenada wudi bogi sawura kɛmɛ naaninna naxanye yi na yɔlɔnxɔn yala firinne ma naxanye yi saxi safa firinna ma e singan kondene rabilinni e maxidi seene ra, kondene naxanye yi luxi alo barama, ¹⁴ e nun ige maxali wontorone nun ige kundine e xun tagi, ¹⁵ e nun ige kundi gbeen nun tura sawura fu nun firinne a bun tiine ra, ¹⁶ e nun xube kɔ seene nun sube tongo seene.

Xirami-Abi muranna naxanye birin nafala Sulemani xa Alatala Batu Banxini, ne birin yi rafalaxi sula xuruxin nan na. ¹⁷ Mangan na seene rafala sula raxulunxin na bɔxɔ kui gexine nan kui, Yurudɛn baan mɛrɛmɛrɛni Sukɔti taan nun Sereda taan longonna ra. ¹⁸ Sulemani yi na seene birin nafala, na seene yatɛn sulan xasabin kilon mi yi nɔɛ kolonjɛ.

¹⁹ Sulemani mɔn yi seni itoe birin nafala Ala Batu Banxin xa, xɛma saraxa ganden e nun tabanle buru ralixin yi sama naxanye fari. ²⁰ Xɛma lɛnpu dɔxɔ seene nun xɛma lɛnpune, naxanye yi lanma e radɛgɛ yire sarijanxi fisamantenna yɛtagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi, ²¹ wudi fuge sawurane nun lɛnpune nun lɛnpu suxu se xɛma kɛndɛ daxine. ²² Filɛne nun wuli xuya goronne nun ige min seene nun dɛɛne yire sarijanxin so dɛɛn nun Ala Batu Banxin so dɛɛn na, xɛmaan nan yi ne birin ma.

5

¹ Manga Sulemani yelin Alatala Batu Banxin tiyɛ waxatin naxan yi, a fafe Dawuda bata yi seen naxanye birin dɛntɛgɛ Ala xa nun, a yi fa ne birin na Ala Batu Banxini, gbetin nun xɛmaan nun seene birin. A yi e sa nafulu ramaradeni Ala Batu Banxini.

*Layiri Kankiraan fa fena
Mangane Singen 8.1-13*

² Nayi, Manga Sulemani yi Isirayila fonne nun bɔnsɔn kuntigine nun Isirayila kaane denbaya xunne birin malan Yerusalɛn yi Alatalaa Layiri Kankiraan tongo feen na keli Dawudaa Taani, dɛnaxan mɔn xili Siyon. E siga a ra Ala Batu Banxini. ³ Isirayila xɛmɛne birin yi e malan mangan fɛma kike solofereden na, sali waxatini. ⁴ Isirayila fonne birin to fa, Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee yi fa kankiraan na. ⁵ E yi kankiraan nun Naralan Bubun xali e nun se sarijanxin naxanye yi a kui. Saraxaraliin naxanye yi Lewi bɔnsɔnni, ne nan e xali. ⁶ Manga Sulemani nun Isirayila yamaan birin malanxina a fɛma, e ti Layiri Kankiraan yɛtagi. E yi yɛxɛɛne nun jingene ba saraxan na, e yi wuya han e xasabin mi yi nɔɛ kolonjɛ. ⁷ Saraxaraline yi Alatalaa Layiri Kankiraan xali a yireni, banxin yire sarijanxi fisamantenni maleka sawurane gubugubune bun ma. ⁸ Amasɔtɔ maleka sawurane gubugubune yi yibandunxi Layiri Kankiraan nun a tongo tamine nan xun ma. ⁹ A tongo tamine yi kuya han e xunne yi toma yire sarijanxi fisamantenna yɛtagi, koni e mi yi toma tandeni. E mɔn na han to. ¹⁰ Walaxa firinne nan tun yi Layiri Kankiraan kui Musa naxanye sa a kui Horebe geyaan ma, Alatala layirin xidi e nun Isirayila kaane tagi dɛnaxan yi, e mini xanbini Misiran yamanani.

¹¹ Saraxaraline yi minima yire sarijanxini waxatin naxan yi, saraxaraliin naxanye birin yi na, ne birin bata yi rasarijan hali e to mi yi yɛbaxi e yitaxun kii ma. ¹² Lewi bɔnsɔnna bɛti bani itoe nan yi tixi Ala Batu Banxin saraxa ganden yiifanna ma, Asafi nun Heman nun Yedutun nun e diine nun e xabilane. E yi maxidixi taa dugi fajine nin. E karijanne nun kondenne nun bɔlɔnne suxi e yii, saraxaraliin muxu kɛmɛ firin nan yi tixi e fɛma naxanye yi xɔtane fɛma. ¹³ Xɔta fene nun bɛti baane to e malan Alatala batudeni, e yi a tantun, e yi xɔtane fe, e karijanne maxa e nun maxase gbɛtɛye, e naxa, “Ala fan, a hinanna luma nɛn habadan!” Na waxatin yɛtɛni, Alatalaa banxin yi rafe kundaan na. ¹⁴ Saraxaraline mi yi nɔɛ luyɛ na e wanla ra, bayo kundaan

yi gbo, amasoto Alatalaa naron bata yi Alaa banxin nafe.

6

Ala Batu Banxin nasarijan fena Mangane Singen 8.12-21

¹ Nayi, Sulemani yi a fala, a naxa, “Alatala bata a ragidi a xa dexo kunda yidimixini!

² N bata banxi fajin ti naxan findima i dexion na, i tan Ala, i luma denaxan yi habadan.”

³ Mangan yi a yee rafindi Isirayila yamaan ma naxanye birin yi tixi na, a duba e xa. ⁴ A yi a fala, a naxa, “Tantunna Alatala xa, Isirayilaa Ala, naxan falan ti n fafe Dawuda xa, naxan a falane rakamalima, a naxa, ⁵ ‘Xabu n nan n ma Isirayila yamaan namini lexoni Misiran yamanani, n mi taa sugandi Isirayila bonsonne xa, banxin tiye n xinla binya feen na denaxan yi, n mi mangan sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na. ⁶ Koni iki, n bata Yerusalen sugandi alogo n xinla xa lu na yi, n bata Dawuda sugandi alogo a xa lu n ma Isirayila yamaan xun na.’ ⁷ N fafe Dawuda yi waxi banxin ti feni Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ⁸ Alatala bata yi a fala n fafe xa, a naxa, ‘Amasoto i bata wa banxin ti feni n xinla binyaden na, na miriyaan tongo feen bata lan. ⁹ Koni, i tan xa mi banxin tima, fo i ya diina, i naxan sotoxi, na nan banxin tima n xinla binyaden na.’ ”

¹⁰ Sulemani mon yi a fala, a naxa, “Alatala layirin naxan tongo, a bata na rakamali. N bata ti n fafe Dawuda lexoni, n yi dexo Isirayila mangan na, alo Alatala a fala kii naxan yi, n yi banxin ti Alatala xinla binyaden na, Isirayilaa Ala. ¹¹ N bata sa Layiri Kankiraan dexo menni. Alatala layirin naxan xidi e nun Isirayila kaane tagi, na taxamasenna nan saxi a kui.”

Manga Sulemani Ala maxandina Mangane Singen 8.22-53

¹² Sulemani yi ti Alatalaa yire sarijanxin yetagi, Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore. ¹³ Sulemani bata yi gbingbinna rafala wure gbeela ra tandem tagi, a yi kuya nongonna ye suulun, a yite

nongonna ye saxan. A te na fari, a yi a xinbi sin Isirayila yamaan birin yetagi. A yi a yiine yite kore, ¹⁴ a yi Ala maxandi, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala! Ala yo mi na alo i tan kore xonna ma hanma bexo xonna fari. I ya layirin nun i ya hinanna luma nen i ya walikene xa naxanye sigan tima i yetagi e bonen birin na. ¹⁵ I bata i ya falan nakamali i ya walikene xa, n fafe Dawuda, i naxan fala i den na, i bata na rakamali i senbeni to. ¹⁶ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, i mon xa a liga i layirin naxan tongo n fafe Dawuda xa, i bata yi a fala a xa, i naxa, ‘I lexo yibiran mi janye n yetagi mumu Isirayilaa mangaya gbedeni, xa i ya diine n ma kiraan suxu, e sigan ti n yetagi tinxinni, e n ma sariyan suxu alo i sigan tixi n yetagi kii naxan yi.’ ¹⁷ Iki, Alatala, Isirayilaa Ala, n bata i mafan, i xa na rakamali, i layirin naxan tongoxi i ya walikene Dawuda xa! ¹⁸ Koni, Ala fa dexe muxune tagi dunupa yi ba? Hali kore xonna nun a gbona, i mi noe xaje a yi, e faxi fa n banxin naxan tixi ito ra. ¹⁹ Hali na birin, Alatala, n ma Ala, i tuli matima i ya walikena maxandine nun a mafanne ra, i tuli mati i tantun xuine nun maxandi xuine ra i ya walikene naxanye tima i xa to. ²⁰ I yene ti banxini ito ra kene nun yanyin na. I a fala denaxan ma, i naxa, ‘N xinla luma be nen!’ I tuli mati maxandi xuiin na i ya walikene naxan tima yireni ito mabinni. ²¹ I ya walikene nun i ya Isirayila yamana maxandine rasuxu, e na sali yireni ito mabinni! I yabin ti i dexioni kore xonna ma, i mafeluun ti, i yabin ti.”

²² “Xa muxuna nde a boden haken tongo, a yi non sa a ma, a rakolo, a xa fa a kolo i ya yire sarijanxin yetagi banxini ito kui. ²³ I a xuiin name kore, i tin, i ya walikene kitin sa, i yi fe kalan yalagi, i yi a fe kalan goronna dexo a xun ma, i yi tnegelana kitin sa, i yi a suxu a tnegeni.”

²⁴ “A noe lige nen yaxun yi i ya Isirayila yamaan no, bayo e bata i yulubin tongo. Na waxatini, xa e xun xete, e i xinla binya, e yi i maxandi, e mafeluun xandi i yetagi banxini ito kui, ²⁵ nayi, i xa e xuiin name kore, i dija i ya Isirayila yamaan yulubin ma, i fa e ra bexon ma i naxan so e tan nun e benbane yii.”

²⁶ “A nœ ligε nēn kore xōnna yi balan, tulen mi fa fε mumε e yulubine fe ra lan i tan ma. Na waxatini, xa e yεε rafindi be ma, e yi i xandi, e yi i xinla binya, e xεε e yulubine fōxō ra, bayo i bata e naxankata, ²⁷ nayi, i e xuiin namεma nēn kore, i dijama nēn i ya walikεne yulubine ma e nun i ya Isirayila yamana. I yi e xaran kira fajin ma e daxa e xa bira naxan fōxō ra. I tulen nafa bōxōn fari i naxan soxi i ya yamaan yii.”

²⁸ “A nœ ligε nēn tōrōyana nde fan yi fa, alo fitina kamεna hanma fitina furena yamanani, hanma sansine yi xara, e kun hanma tuguminne yi mini hanma supene hanma yaxune na Isirayila kaane tōrō waxatin naxan yi han e taa makantanxine yi, gbalon sifan birin na fa waxatin naxan yi, hanma fure naxine. ²⁹ Na waxatine yi, Isirayila kaane birin e tōrōn nun e naxankatan kolonma nēn, e yi sali, e yi i mafan, e yi e yiine yite banxini ito mabinni. ³⁰ Nayi, i yi e yabi i dōxōdeni kore xōnna ma, i yi e mafelu, i yi birin saran e kεwanle ra, bayo i birin bōjε yi feen kolon, amasōtō i tan nan keden pe adamadiine bōjε yi feene kolon. ³¹ Nayi, e gaxuma nēn i yεε ra, e lu i ya kiraan xōn ma waxatin birin yi, e siin birin yi yamanani, i naxan soxi nxu benbane yii.”

³² “Xōjēn naxan mi findixi i ya Isirayila yamaan muxun na, na fama nēn be sa keli yamana makuyeni, i xili gbeen nun i sēnbε gbeena fe ra. A na fa salideni banxini ito mabinni, ³³ i a yabi kore xōnna ma, i dōxōdeni. Xōjēn na naxan birin maxōdin i ma, i xa na so a yii, alogo dunupa siyane birin xa i xinla kolon, e gaxu i yεε ra, alo Isirayila i ya yamana. E xa a kolon a banxi radaxaxin ni ito ra i tan xinli n naxan tixi!”

³⁴ “A nœ ligε nēn Isirayila kaane yi siga e yaxune yēngēdeni i ya yamarin bun. E yi i maxandi, e yεε rafindi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xa. ³⁵ Nayi, i tuli mati kore xōnna ma, naxanye i maxandima, e i mafan, i yi ne mali.”

³⁶ “A nœ liga nēn, e yi yulubin tongo, bayo adamadi yo mi na naxan mi yulubin ligama. I ya xōlōn yitama e ra nēn, i yi e so e yaxune yii, ne yi siga e ra konyiyani

e yamana makuyena ndee yi hanma naxanye maso. ³⁷ Koni, e na tubi yamanani e konyiyani dēnaxan yi, e xεε i ma e suxu muxune yamanani, e falan ti, e naxa, ‘Nxu bata yulubin tongo, nxu bata hakēn liga, nxu bata fe naxin liga,’ ³⁸ e xεε i ma e bōjēn birin na, e niin birin yi e suxu muxune yamanani naxanye e xalixi konyiyani, e mayandine rasiga i ma, e yεε rafindixi yamanan ma i naxan so e benbane yii, e yεε rafindixi i ya taa sugandixin ma e nun n na Ala Batu Banxin naxan tixi i xinli, ³⁹ nayi, e sanla nun mafanne yabi kore xōnna ma i dōxōdeni, i fa e mali, i yi i ya yamaan mafelu e yulubine ra.”

⁴⁰ “N ma Ala, i yēēn nakeli, i yi i tuli mati i maxandi xuiin na yireni ito yi, nxu na i xandi waxatin naxan yi.”

Yaburin 132.8-10

⁴¹ “Marigina Alatala, keli,

i fa i dōxōdeni,

i tan nun i ya Layiri Kankirana,

i sēnbēn naxan yi.

Marigina Alatala,

i ya saraxaraline rabilin kisin na

alo domana,

i ya tinxin muxune xa sēwan sōtō,

bayo i tan fan.

⁴² Marigina Alatala,

i nama i ya manga sugandixin nabepin,

i miri i ya walikēēn Dawudaa tinxinyaan ma.”

7

Saraxa baxine Alatala xa

¹ Sulemani yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, tēēn yi keli kore xōnna ma, a godo, a yi saraxane gan, Alatalaa nōrōn yi Ala Batu Banxin nafe. ² Saraxaraline mi yi fa nœ soε Alatala Batu Banxini sōnōn, amasōtō Alatalaa nōrōn bata yi a batu banxin nafe ken! ³ Isirayila kaane birin tēēn to kelε kore xōnna ma waxatin naxan yi, a yi Alatala Batu Banxin nafe, e yi e xinbi sin, e yi e yetagin lan bōxōn ma, e yi Alatala tantun, e naxa, “A fan, a hinanna luma nēn habadan!”

Mangane Singen 8.62-66

⁴ Mangan nun yamaan birin yi saraxane ba Alatala xa. ⁵ Ninge wuli mōxōjēn nun firin e nun xuruse xunxuri wuli kεmε wuli

moxɔɲɛ, Manga Sulemani yi ne kɔɛ raxaba Ala xa. Na kiini mangan nun yamaan birin yi Ala Batu Banxin nabi. ⁶ Saraxaraline yi e wanla ra, Lewi bɔnsɔɲna muxune fan ma maxaseene yi e yii Manga Dawuda naxanye rafala Alatala tantun seene ra. E yi Alatala tantun Dawudaa bɛti xuine ra, e naxa, “A hinanna luma nɛn habadan!” Saraxaraline yi xɔtane fema nɛn e yetagi, yamaan birin tixi.

⁷ Nayi, Sulemani yi yinna rasariɲan Ala Batu Banxin yetagi, a yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane turene fi Alatala ma yinna kui. A na raba mɛnni nɛn, bayo a bata yi saraxa gande sula daxin naxan nafala, na yi xurun, saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun turene birin mi yi xanɲɛ mɛnna fari.

⁸ Sulemani yi sanla raba xi solofere na waxatini, e nun Isirayila kaane birin. Yama gbeen yi fa sa keli Lebo-Xamata taani han Misiran xudeni. ⁹ Sanla xi solo-masɛxɛde lɔxɔni, e yi malanna ti, bayo e bata yi saraxa ganden nasariɲan nun xi solofere, e mɔn yi sanla fan yetɛɛn naba xi solofere. ¹⁰ Kike solofereden xi moxɔɲɛn nun saxande lɔxɔni, Sulemani yi muxune raxɛɛ e konni. Alatala bata yi naxan liga Dawuda nun Sulemani nun a yamana Isirayila birin xa, e yi sɛwaxi na fe ra han!

Ala mɔn yi mini Sulemani xa Mangane Singen 9.1-9

¹¹ Sulemani yi yelin Alatala Batu Banxin tiyɛ na kii nin e nun manga banxina. A naxan birin miri a xa a liga Alatala Batu Banxini e nun a yetɛna manga banxini, a yi nɔ ne birin ligɛ. ¹² Alatala yi mini Sulemani xa kɔɛɛn na, a yi a fala a xa, a naxa, “N bata i ya maxandi xuiin nasuxu, n bata yireni ito sugandi n yetɛ xa n batu banxin nun saraxa ganden na. ¹³ A nɔɛ ligɛ nɛn n kore xɔɲna balan, tulen mi fa fɛ mumɛ, hanma n tuguminne yamari e siseene raxɔri bɔxɔn ma, hanma n fitina furen nasiga n ma yamaan ma. ¹⁴ Na waxatini, xa n xinla yamaan naxan yi, n ma yamana, xa ne e yetɛ magodo, xa e n maxandi, xa e n fen, e yi e xun xanbi so e fe ɲaxine yi, nayi n nan n tuli matima nɛn e ra kore xɔɲna ma, n yi e yulubine xafari, n yi yamanan nakendɛya.

¹⁵ Fɔlɔ iki ma, n na n yɛɛn tima e ra nɛn, n yi n tuli mati e maxandi xuiin na e na naxan naba yireni ito yi. ¹⁶ N bata banxini ito sugandi, n na a rasariɲan, alogo n xinla xa lu a yi habadan. Nayi, n nan n yɛɛn nun n xaxinla tima nɛn na ra habadan. ¹⁷ I tan, xa i sigan ti n yetagi alo i fafe Dawuda a liga kii naxan yi, i feni itoe birin liga n naxanye yamarima i ma, i n ma tɔnne nun n ma sariyane suxu n naxanye soxi i yii, ¹⁸ nayi, n ni i ya mangayaan nasabatima nɛn, alo n na a fala i fafe Dawuda xa kii naxan yi, n to a fala a xa, n naxa, ‘I bɔnsɔɲna mi ɲanɲɛ i ɲɔxɔni Isirayila xun na habadan.’ ¹⁹ Koni, xa i xun xanbi so n yi, xa i i mɛ n ma sariyane nun n ma yamarine ra, n naxanye soxi i yii, xa i siga ala gbɛɛye batudeni, i xinbi sin e bun ma, ²⁰ nayi, n na Isirayila kaane bama nɛn n ma bɔxɔni n naxan soxi e yii, n yi n mɛ n batu banxin na, n naxan nasariɲan n xinla binyaden na, na yi findi yagi feen nun magele feen na yamanane birin tagi. ²¹ Hali banxini ito to rayabu iki, n na n mɛ a ra waxatin naxan yi, dangu muxune birin kabɛma a ma nɛn. E yi a fala, e naxa, ‘Nanfera Alatala yamanani ito nun banxini ito ligaxi iki?’ ²² E yabima nɛn fa fala, ‘Bayo e bata Alatala rabɛɲin, e benbane Ala, naxan e ramini Misiran yamanani, e yi ala gbɛɛne xanu, e yi e xinbi sin e bun ma, e yi e batu, nanara Alatala bata tɔrɔni itoe birin nafa e ma.’ ”

8

Sulemani a wali sifa wuyaxine Mangane Singen 9.10-28

¹ Nɛɛ moxɔɲɛ bun ma, Sulemani yi Alatala Batu Banxin nun a manga banxin ti. ² Xurami taan naxanye soxi a yii, Sulemani mɔn yi xɛɛ ne tiin ma, a yi Isirayila kaane dɔxɔ e yi. ³ Na xanbi ra, Sulemani yi siga Xamata-Soba taan xili ma, a na tongo. ⁴ Tadamori taan naxan yamanan tonbon yireni, a mɔn yi na ti e nun taan naxanye findi se ramaradene ra Xamata yamanani. ⁵ Beti-Xoron taan naxan gɛyaan fari e nun Beti-Xoron taan naxan lanbanni, a yi ne fan ti taa rakantanxine ra, a yinne rabilin naxanye ma, a dɛɛne ti e ma naxanye balanma. ⁶ A mɔn yi Baalati taan ti e

nun taa gbeteye a yi balone ramarama denaxanye yi, e nun yenge so wontorone nun soone yi taan naxanye yi. Sulemani wa naxanye birin ti feni Yerusalen taan nun Liban yamanani, e nun a yi dɔxi yamanan naxanye birin xun na, a na birin liga. ⁷ Xitine nun Amorine nun Perisine nun Xiwine nun Yebusun naxanye mi yi findixi Isirayila kaane ra, ne fan yi dɔxi Isirayila yamanani. ⁸ E diin naxanye lu e xanbi ra yamanani, Isirayila kaane mi naxanye raxori, Sulemani yi ne findi konyi walikene ra, e na yi han to. ⁹ Koni Sulemani mi Isirayila kaane ti konyi wanle ra a xa, bayo e findixi sofane nun sofa kuntigine nun a wontorone nun a soone ragi muxune nan na. ¹⁰ Manga Sulemani mon yi Isirayila kaan muxu keme firin muxu tonge suulun sugandi naxanye yi a walikene xun na.

¹¹ Sulemani yi Misiran mangana dii temen tongo Dawudaa Taani, a siga a ra manga banxini a naxan tixi a xa, bayo a bata yi a fala, a naxa, “N ma naxanla mi luma Isirayila mangan Dawudaa banxini, amasoto Alatalaa Layiri Kankiraan soxi denaxan yi, men findixi yire sarijanxin nan na.”

¹² Nayi, Sulemani yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa ganden fari a naxan nafala Alatala Batu Banxin so deen palaan yetagi. ¹³ A yi saraxane bama loxo yo loxo alo Musa a yamari kii naxan yi a xa a liga waxatin birin, Matabu Loxone nun kike nenan sanle nun sali loxo saxanne jee yo jee, Buru Tetaren Sanla* nun Xunsagine Sanla nun Bubu Kui Sanla.† ¹⁴ A yi saraxaraline dɔxo kuru yeen ma alo a fafe Dawuda a liga kii naxan yi, Lewi bonsonna xemene yi findixi beti baane nan na Ala xa e nun e wali saraxaraliin xa alo a yi daxa kii naxan yi loxo yo loxo. Sulemani mon yi muxune ti Ala Batu Banxin deene kantandeni, a ito birin liga nen bayo Alaa muxun Dawuda bata yi a yamari na kiini. ¹⁵ E mi mangana yamarine matandi mumelan saraxaraline nun Lewine ma, hanma feen naxanye yi lanxi Alaa nafulu rama-

raden ma. ¹⁶ Sulemani wanle birin ke na kii nin, keli Alatala Batu Banxin ti folo loxon ma han a jan. Alatala Batu Banxin wanle ranan na kii nin.

¹⁷ Nayi, Sulemani yi siga Esiyon-Gebere kunki tiden nun Elati taani naxanye yi foxo igen de, Edon yamanani. ¹⁸ Xurami yi kunkine rasiga Sulemani ma, fata Xurami a kunki ragine ra naxanye yi foxo igen kolon ki fani. Ne nun Sulemani a walikene yi siga Ofiri yamanani, e sa xemaan kilo wuli fu nun firin kilo keme kilo moxone tongo, e fa e ra Manga Sulemani xon.

9

Saba manga naxanla a xoneyana Mangane Singen 10.1-13

¹ Saba yamanan Manga naxanla yi Sulemani mankanna me. Nayi, a yi fa Yerusalen yi Sulemani todeni a fekolonna bunbadeni. Muxu wuyaxi yi biraxi a foxo ra e nun jogomen naxanye yi latikononne nun xemaan nun munanfan gemene maxalima. A yi siga Sulemani fema, naxan birin yi a bojeni a yi ne fala a xa. ² Sulemani yi a maxodinne birin yabi, sese mi lu a mi naxan yeba a xa. ³ Saba manga naxanla yi Sulemani a fekolonna to, e nun a banxin naxan tixi, ⁴ e nun donseen naxanye yi a tabanla ra e nun a rabilinna muxune ti kiine nun naxanye yi balon nun minse wanla ra, ne maraberibane nun a saraxa gan daxine, a yi naxanye bama Alatala Batu Banxini. Ne yi a kenen han a yengin yi bolon. ⁵ A yi a fala mangan xa, a naxa, “Nondin nan yi a ra n naxan mexi n ma yamanani lan i ya falane nun i ya fekolonna ma. ⁶ N mi yi laxi a ra benun n xa fa, n fa a to n yeen na. E mi yi a tagiin yeteen falaxi n xa. N naxan birin mexi, i ya fekolonna dangi na ra. ⁷ Sewana i ya muxune xa, sewana i ya walikene xa naxanye i yetagi waxatin birin, naxanye i ya fekolonna ramema. ⁸ Tantunna Alatala xa, i ya Ala, naxan i malixi, a yi i dɔxo a manga gbedeni alo mangana Alatala xa, i ya Ala. Bayo Isirayila rafan i ya Ala ma, a waxi a mali feni habadan, nanara a i

* **8:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xoroyaan 12.15 kui. † **8:13:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

findixi mangan na Isirayila xun na alogo i xa kiti kenden sa tinxinni.”⁹ Naxalan mangan yi xemaan kilo wuli saxan so mangan yii e nun latikonna gbege, e nun munanfan gemene. Latikonna faji munma yi to nun singen alo Saba manga naxanla naxan so Manga Sulemani yii.

¹⁰ Xurami a walikene nun Sulemani a walikene yi xemaan maxalima keli Ofiri yamanani, ne fan yi fa santali wudin sifa gbege ra e nun munanfan gemene sa keli Ofiri yi. ¹¹ Manga Sulemani santali wudine findi te seene nan na Alatala Batu Banxini, e nun te seene mangana banxini, e nun maxaseene, alo kondenne nun bolonne maxa se maxane xa. Ne jaxan munma yi to nun Yuda yi.

¹² Naxan birin yi rafan Saba manga naxanla ma a ne maxodin, Manga Sulemani yi ne so a yii. Manga Sulemani yeteen seen naxanye so Saba manga naxanla yii, ne yi gbo dangu a fa naxanye ra. Na xanbi ra, manga naxanla nun a walikene yi xete a yamanani.

Sulemani a nafunle

Mangane Singena 10.14-29

¹³ Xemaan naxan yi fama Sulemani ma jee kedenna bun ma, na gboon yi sige han kilo wuli maxje. ¹⁴ Yulaya seene mudun fan yi saxi ne fari e nun seen naxanye yi sa kelima yire gbete yi. Arabi mangane nun yamana kanne fan yi fama xemaan nun gbeti fixen na Sulemani xon. ¹⁵ Manga Sulemani yi ye masansan wure lefaan xema daxin xungbeen keme firin nafala, xemaan kilo sennin nan yi e keden kedenna birin na. ¹⁶ A mon yi ye masansan seen xema daxin xurin keme saxan nafala, xemaan kilo keden e nun a tagi nan yi e keden kedenna birin na. Banxin naxan yi xili “Liban fotonna,” a yi sa e sa menni. ¹⁷ Mangan yi sama jinna rafala manga gbete gbeen na a xema igen sa a ma. ¹⁸ Tede sennin nan yi manga gbete ma e nun san tiden xema daxin keden, a yiine yi a foxo firinna birin ma, yata sawura firin yi tixi a yiine fema. ¹⁹ Yata sawura fu nun firin yitaxunxi tedene fari, sennin yiifanna ma, sennin yi komenna ma. Na jaxonna mi yi

yamana yo yi. ²⁰ Xemaan nan yi Manga Sulemani a igelengenne birin na. Xemaan nan yi Liban foton banxin kui muranne birin na. E mi yi sese rafalama wure gbeti fixen na, bayo Manga Sulemani waxatini wure gbeti fixen mi yi yatexi munanfan se ra. ²¹ Kunki gbeene yi Manga Sulemani yii, a yi naxanye rasigama baan xun ma Xurami a walikene yi naxanye ragima. Jee saxan yo jee saxan kunkine yi xetema nen Isirayila yi, e rafexi xemaan nun gbeti fixen nun sama jinne nun kudune nun gboxune ra.

²² Manga Sulemani yi dangu boxon mangane birin na fata a nafulu kanyaan nun a xaxilimayaan na. ²³ Dunuja mangane birin yi katama Sulemani to feen na alogo Ala xaxilimayaan naxan saxi a bojeni e xa na me. ²⁴ Birin yi fama a sanbane ra, gbeti daxine nun xema daxine nun dugine nun yenge so seene nun latikonne nun soone nun gbaxalone,* a yi na kii nin jee yo jee. ²⁵ Soo kula wuli naanin nan yi Sulemani yii soone nun yenge so wontorone xa, e nun soo wuli fu nun firin, a yi ndee lu a fema Yerusalen taani, a yi a donxene rasiga taane yi naxanye yi yitonxi e xili yi. ²⁶ Fol Efirati baan ma, siga Filisistine yamanan ma han sa dexo Misiran danna ra, a tan nan yi menne mangane birin xun na. ²⁷ Mangan barakani, gbetin yi gbo ayi Yerusalen yi alo gemene, suman wudin yi wuya ayi alo burunna xode binla naxan yamanan lanbanni. ²⁸ Sulemani a soone yi kelima Misiran nun yamana gbete ye nin.

Sulemani yi faxa

Mangane Singen 11.41-43

²⁹ Manga Sulemani kewanle birin, keli a folon ma han a rajanna, ne birin sebexi Nabi Natan kewali kedin kui e nun Silo kaana Axiya nabiya fala kedin kui, e nun Yido fetona a fetone yi lan Nebati a dii Yerobowan ma fe ma. ³⁰ Sulemani jee tonge naanin nan ti mangayani Isirayila birin xun na Yerusalen yi. ³¹ A to faxa, e yi a maluxun a benbane fema a fafe Dawudaa Taani, a dii xemen Robowan yi ti a jaxoni mangayani.

* **9:24:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofana na diin soto waxatin naxan yi.

10

Isirayila kaane yi murute

Mangane Singen 12.1-15

¹ Robowan yi siga Siken taani, amasoto Isirayila kaane birin bata yi fa Siken yi a findideni mangan na. ² Nebati a dii xemen Yerobowan mon yi Misiran yamanan nin, a to a gi Manga Sulemani bun ma, a sa dexo denaxan yi. A na xibarune me waxatin naxan yi, a mon yi xete sa keli Misiran yi. ³ E yi muxune rasiga a xilideni. Nayi, Yerobowan nun Isirayila yamaan birin yi fa Robowan fema, e yi a fala a xa, e naxa, ⁴ "I fafe nxu suxi konyiyaan nan na. Iki, xa i tan nde ba na goronna ra nxu tungunna ma naxan binya alo xun xidi wudina jingen ma, nxu tinxi nxu wali i xa." ⁵ Robowan yi e yabi, a naxa, "E siga, xi saxan na dangu e fa n fema." Yamaan yi siga. ⁶ Manga Robowan yi fonne maxadin naxanye yi a fafe Sulemani fema a siimayani, a yi e maxadin, a naxa, "E maxadin mundun tiye yamani ito yabin na?" ⁷ Fonne yi a fala a xa, e naxa, "Xa i fan e ra, xa i e yisuxu, xa i e yabi fala fapine ra, e findima nen i ya walikene ra habadan." ⁸ Koni Robowan mi fonne maxadi xuiin suxu. A yi foningene maxadin naxanye yi a rabilinxi, a lanfane. ⁹ A yi e maxadin, a naxa, "Muxuni ito bata n maxadin a n xa ndedi ba goronna ra e xun ma n fafe e jaxankataxi naxan na. E n maxadima yabin mundun na n xa a so e yii?" ¹⁰ Alanfa foningene yi a fala a xa, e naxa, "Muxune e mawuga nen a i fafe bata e suxu alo konyine, e i maxadinxi nen a i xa ndedi ba goronna ra e xun ma. Awa, i lan i xa e yabi i kiini, i naxa, 'N yii kirin gbo n fafe tagin xa.

¹¹ N fafe bata e konyiyaan naxodexo ayi, koni, n tan a raxodexoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e toro bosaan nan na, koni n tan e toroma tanle nan na.' "

¹² Yerobowan nun yamaan birin yi fa Manga Robowan fema xi saxande loxoni alo mangana a fala kii naxan yi, a naxa, "Xi saxan na dangu, e fa n fema." ¹³ Mangan yi ne yabi a xodexen na. Fonne maxadi xuiin naxan ti a xa, a yi na lu na. ¹⁴ A yi e yabi

fata foningene maxadi xuiin na, a yi a fala e xa, a naxa, "N fafe bata e konyiyaan naxodexo ayi, koni, n tan a raxodexoma ayi e ma nen dangu na ra.

N fafe e toro bosaan nan na, koni, n tan e toroma tanle nan na."

¹⁵ Na kiini, mangan mi tin yamana maxandin ma. Marigina Alatala yi feene liga na kiini alogo a xa a tuli sa xuiin nakamali a naxan tongo Yerobowan xa, Nebati a dii xemena, fata Nabi Axiya, Silo kaan na.

Isirayila yamanani taxun fena

Mangane Singen 12.16-19

¹⁶ Isirayila kaane to a kolon a mangan mi tinxi e maxandin ma, e yi a fala, e naxa, "Sese mi fa en nun Dawuda tagi, nxu nun Yese a dii xemeni ito mi fa malanxi sese ma!

Isirayila muxune, e xete e konne yi!

I tan, Dawuda bomsonna, iki i ya mangayaan naba i ya yamanani!"

Isirayila kaane birin yi keli menni, e siga e konne yi.

¹⁷ Isirayila kaan naxanye lu Yuda taane yi, Robowan lu mangayani ne nan gbansan xun na. ¹⁸ Nayi, Manga Robowan yi Hadoran nasiga naxan yi findixi karahan walikene kuntigin na. Koni Isirayila kaane yi a magolon, e yi a faxesa. Manga Robowan yi a mafura soe yenge so wontorona nde kui, a yi a gi, a siga Yerusalen yi. ¹⁹ Isirayila kaane murute Dawuda bomsonna xili ma na kii nin han to.

11

Robowan, Yuda Mangana

Mangane Singen 12.21-24

¹ Robowan to so Yerusalen yi, a yi Yuda bomsonna muxune malan e nun Bunyamin bomsonna muxune, sofa wuli keme wuli tonge solomasexe, alogo e xa Isirayila bomsonne yenge, e yamanan lu Robowan ma non bun ma. ² Koni Alatalaa falan yi fa sayiban Semaya ma, a naxa, ³ "Falan ti Robowan xa, Sulemani a dii xemena, Yuda mangana, e nun Isirayila kaane birin Yuda nun Bunyamin yi, i yi a fala e xa, i naxa, ⁴ 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: E nama fa Isirayila kaane yenge, naxanye findixi

ε ngaxakedenne ra. Ε tan birin xa xετε ε konne yi, amasoto feni ito fataxi n tan nan na.' ” E yi Alatalaa falane suxu, e yi xετε Yerobowan yengen foxo ra.

⁵ Robowan yi doxo Yerusalen yi. A yi taa makantanxina ndee ti Yuda yi. ⁶ A yi Betelēmi nun Etami nun Tekowa taane ti, ⁷ e nun Beti-Suru nun Soko nun Adulan, ⁸ e nun Gati nun Maresa nun Sifi, ⁹ e nun Adorayin nun Lakisi nun Aseka, ¹⁰ e nun Sora nun Ayala nun Xebiron taane Yuda nun Bunyamin yamanane yi. Ne nan findi taa rakantanxine ra. ¹¹ Robowan yi na taane rabilin yinne ra e nun donse ramaradene, e nun turen nun manpana. ¹² Ye masansan wure lefane nun tanbane yi na taane birin yi, a yi ne findi taa senbemanera. A tan nan gbee yi Yuda nun Bunyamin ra.

¹³ Saraxaraline nun Lewi bōnsōnna muxun naxanye yi Isirayila yamanani, ne fan yi fa kafu Robowan ma. ¹⁴ Lewine yi e konna nun e seene rabēnin, e siga Yuda nun Yerusalen yi, bayo Yerobowan nun a diine bata yi tondi e xa wali Alatala xa. ¹⁵ Yerobowan yi kide kiine sugandi alogo e xa saraxane ba taan kidene yi koto sawurane nun jinge dii sawurane xa, a naxanye rafala. ¹⁶ Bōnsōnna naxanye birin yi Isirayila yamanani, naxanye yi Alatala fenma, Isirayilaa Ala, ne yi bira Lewine foxo ra siga Yerusalen yi alogo e xa sa saraxane ba Alatala xa, e benbane Ala. ¹⁷ Na yi a liga Yuda yamanan yi senbe soto, e yi Sulemani a dii xemen Robowan mali jee saxan, bayo e lu nen tinxinni Dawuda nun Sulemani a kiraan xon jee saxan.

Robowan ma denbayana fe

¹⁸ Robowan yi Mahalati futu. Mahalati fafe nan yi Dawudaa dii xemen Yerimoti ra, a nga yi xili Abixali, Eliyabi a dii temena, Yese a mamandenna. ¹⁹ Mahalati yi dii xemene bari a xa, Yewusi nun Semaraya nun Sahan. ²⁰ Ba na ra, a mon yi Abisalomi a dii temen Maka futu. A yi Abiya nun Atayi nun Sisa nun Selomiti soto a xa. ²¹ Abisalomi a dii temen Maka yi rafan Robowan ma dangu a paxalan bonne nun

a konyi paxanle birin na.* Naxalan futuxin fu nun solomasexe nan yi a yii e nun konyi paxalan tonge sennin naxanye findi a paxanle ra, a yi dii xeme mōxōnen nun solomasexe soto e nun dii teme tonge sennin. ²² Robowan yi tide singen so Makaa dii xemena Abiya yii, a yi a findi kuntigin na a diine birin xun na, bayo a yi waxi a findi feni mangan nan na. ²³ Robowan yi xaxinla soto, a yi a dii xemene raxuya ayi Yuda nun Bunyamin yamanan xun xon taa rakantanxine birin yi. A yi donse gbegbe so e yii, a yii paxalan wuyaxi futu e xa.

12

Misiran mangan Sisaki yi Yerusalen yenge

Mangane Singen 14.25-28

¹ Robowan to yelin finde mangan na, a senben soto, e nun Isirayila kaane birin yi Alatalaa sariyan nabēnin.

² Bayo e mi yi tinxixi Alatala yee ra yi, Misiran mangan Sisaki yi keli Yerusalen xili ma, Robowan ma mangayaan jee sulundeni. ³ Yenge so wontoron wuli keden keme firin e nun soo ragiin muxu wuli tonge sennin nan yi a yii, e nun sofa wuyaxi, Libiya kaane nun Sudan kaane nun Suki kaane nun Kusi kaan naxanye bira a foxo ra keli Misiran yamanani. ⁴ A yi Yuda taa rakantanxine suxu siga han Yerusalen. ⁵ Nayi, Nabi Semaya yi fa Robowan nun Yuda kuntigine fema Yerusalen yi, e yi malanxi denaxan yi Sisaki yengedeni. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo ε bata ε me n na, n fan bata n me ε ra, n yi ε so Sisaki yii.’ ” ⁶ Isirayila kuntigine nun mangan yi e ti e yulubine ra, e yi a fala, e naxa, “Yoona Alatala xa.” ⁷ Alatala to a to a e bata e yete magodo, Alatala yi falan ti Semaya xa, a naxa, “Bayo e bata e yete magodo, n mi fa e halagima sonon, n na e ratanga feren fima e ma nen benun waxati, n ma xolon mi fa Yerusalen lima sonon fata Sisaki ra. ⁸ Koni e luma nen Sisaki a non bun, alogo e xa a kolon fa fala, wanla n tan xa e nun wanla dunuɲa mangane xa, ne keden mi a ra.”

* **11:21:** Konyi paxanle sariyan sebexi Xorɔyaan 21.7-11 kui. Konyin nan ne ra, a naxanye soto a paxanla ra.

⁹ Misiran mangan Sisaki yi siga Yerusalen xili ma. A yi Alatala Batu Banxini nafunle birin tongo, e nun manga banxin daxine. A ye masansan wure lefa xema daxine tongo Sulemani naxanye rafala. ¹⁰ Nayi, e ɲɔxɔ yibirana, Manga Robowan yi ye masansan wure lefaan sula daxina ndee rafala, sofaan naxanye yi manga banxin deene kantanma, a yi e taxu ne kuntigine ra. ¹¹ Waxatin birin mangan nema yi sigama Alatala Batu Banxini, sofane yi ye masansan wure lefane xalima nen mangan fema. Na xanbi ra, e mon yi xete e ra e kantan ti banxini.

¹² Bayo Robowan bata yi a yete magodo, Alatala mi fa lu xoloxi a ma, alogo a nama a halagi. Fe fajina nde mon yi Yuda yi nun.

Mangane Singen 14.21-24

¹³ Robowan yi a mangayaan liga Yerusalen yi senbemayani. Robowan findi mangan na a jee tonge naanin e nun kedenden nan ma, a yi jee fu nun solofere ti mangayani Yerusalen yi, Alatala taan naxan sugandi Isirayila bonsonne birin xa, alogo a xinla xa lu a yi. A nga yi xili nen Nama, Amonin nan yi a ra. ¹⁴ Robowan fe ɲaxin nan liga, bayo a mi a ragidi a boneni, a xa Alatala fen.

Mangane Singen 14.29-31

¹⁵ Robowan ma kewanle, keli a folon ma han a rapanna, ne sebexi Nabi Semayaa kedine kui e nun fetoon Yido a kedine kui. Yengen yi Robowan nun Yerobowan tagi yeye. ¹⁶ Robowan yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xemena Abiya yi ti a ɲoxoni mangayani.

13

Abiya, Yuda Mangana Mangane Singen 15.1-2

¹ Yerobowan ma mangayaan jee fu nun solomasexeden na, Abiya yi findi mangan na Yuda xun na. ² A yi a mangayaan liga Yerusalen yi jee saxan. A nga yi xili nen Mikahu, Yuriyeli a dii temena nde, naxan yi kelixi Gibeya taani.

Yengen so nen Abiya nun Yerobowan tagi. ³ Yenge so senbemanen nan yi Abiya yii, sofa wuli keme naanin nan yi a yii.

Yerobowan tan yi kata, a yi sofa kenden muxu wuli keme solomasexe soto.

⁴ Abiya yi te Semarayin geyaan fari Eframi geya yireni. Abiya yi keli, a gbelegbele, a naxa, “E tuli mati n na, Yerobowan nun Isirayila kaane birin! ⁵ E mi a kolon ba fa fala a Alatala, Isirayilaa Ala bata Isirayila mangayaan so Dawuda nun a diine yii layirin xon naxan mi kale mumε? ⁶ Koni Nebati a dii xemen Yerobowan, Dawudaa dii xemen Sulemani a kuntigina nde bata yi murute a kanna xili ma. ⁷ Fuyantenna ndee bata yi e malan a fema. E yi murute Robowan xili ma. Sulemani a dii xemen Robowan yi dii ɲoreyani waxatin naxan yi, a munma yi xaxili soto singen, a senben mi yi na a xa e yenge. ⁸ Iki, ε waxi Alatalaa yamanan yenge feni, denaxan Dawudaa diine yii. Sofa gali gbeen nan ε ra, jinge dii sawura xema daxine ε yii, Yerobowan naxanye rafalaxi ε xa, e findi ε alane ra. ⁹ Koni, ε bata Alatalaa saraxaraline kedi, Harunaa dii xemene nun Lewi bonsonna muxune, ε yi saraxaraline fen ε yete xa alo yamanan bonne. Naxan yo na fa jinge diin nun konton solofere ra alogo a xa findi kide kiin na, na noε finde kide kiin na ε wule alane xa. ¹⁰ Koni Alatala nan nxu tan ma Ala ra, nxu nun mi nxu mexi a ra. Harunaa dii xemene nan Alatalaa saraxaraline ra, Lewine fan walima e fema. ¹¹ Xotonna nun ɲinbanna, loxo yo loxo, nxu saraxa gan daxine bama Alatala xa, nxu yi wusulanna gan a xa, nxu yi burun sa Alaa tabanla ra, nxu lenpu xema daxine radεge ɲinbari yo ɲinbari. Nxu Alatalaa yamarine suxi, nxo Ala. Koni, ε tan bata ε me a ra. ¹² Ala, nxo Ala nun a saraxaraline nxu xon, e doxi nxu xun na. Ala saraxaraline yeteen xotane fema nen alogo yamaan xa keli, siga yengeni ε xili ma. Isirayila kaane, ε nama Alatala yenge, ε benbane Ala, amasoto ε mi a noε mumε!”

¹³ Abiya mon yi fala tiini, Yerobowan yi a sofa ganla nde rasiga Yuda sofa ganle xanbi ra alogo ndee xa lu e yee ra, ndee yi lu e xanbi ra. ¹⁴ Yuda sofane yi xete e xanbi ra. Koni, e yi a to a yengen yi e yee ra, a yi e xanbi ra, e yi Alatala maxandi, saraxaraline yi yenge so xotaan fe. ¹⁵ Yuda sofane yi gbelegbele. Na to liga, Ala yi Yerobowan nun Isirayila kaane birin kedi

Abiya nun Yuda kaane yεε ra. ¹⁶ Isirayila sofane yi e gi Yuda sofane bun ma. Ala yi a liga Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ. ¹⁷ Abiya nun a muxune yi Isirayila kaane kasari, e yi muxu wuli kεmε suulun faxa Isirayila sofane yε. ¹⁸ Yuda sofane yi Isirayila sofane nɔ na waxatini, amasɔtɔ e yi laxi Alatala nan na, e benbane Ala.

¹⁹ Abiya yi lu Yerobowan sagatanjε, a yi a taana ndee tongo a yii, Beteli nun a rabilinna taane, Yesana nun a rabilinna taane nun Eferon nun a rabilinna taane. ²⁰ Fanga mi fa lu Yerobowan na Abiya waxatini. Dɔnxɛn na, Alatala mɔn yi a yεngε, a yi a faxa. ²¹ Koni Abiya tan sɛnbɛn sɔtɔ nɛn. A yi ɲaxalan fu nun naanin futu. A yi dii xεmε mɔxɔjɛn nun firin sɔtɔ e nun dii tɛmε fu nun sennin.

Mangane Singen 15.7-8

²² Abiya kɛwali dɔnxɛne, a naxanye birin liga e nun a falane, ne birin sɛbɛxi Nabi Yido a kɛdine kui. ²³ Abiya yi faxa, e yi a maluxun Dawudaa Taani. A dii xɛmɛna Asa yi ti a ɲɔxɔni mangayani. Yamanan yi lu bɔjɛ xunbenli a waxatini jεε fu.

14

Asa, Yuda Mangana

Mangane Singen 15.11-12

¹ Naxan yi fan, a tinxin Alatala yεε ra yi, a Ala, Asa yi na liga. ² A yi ala gbɛtɛne saraxa gandene kala e nun taan kidene, a ne kala, a kide gɛmɛne yibɔ, a yi Asera kide gbindonne rabira. ³ A yi yamarin fi Yuda kaane xa a e xa lu Alatala fɔxɔ ra, e benbane Ala, e yi a sariyane nun a yamarine suxu. ⁴ A yi taan kidene nun wusulan gandene ba Yuda taane birin yi, yamanan yi lu bɔjɛ xunbenli a waxatini.

⁵ A yi taa rakantanxine ti Yuda yi, yamanan yi lu bɔjɛ xunbenli, muxu yo mi a yεngε na waxatini, amasɔtɔ Alatala bɔjɛ xunbenla fi nɛn a ma. ⁶ A yi a fala Yuda kaane xa, a naxa, “En taani itoe ti, en yi e rabilin yinne ra, dɛ balan daxine naxanye ma. Yamanan mɔn en gbeeyani iki, amasɔtɔ en bata Alatala fen, en ma Ala, a yi bɔjɛ xunbenla fi en ma yiren birin yi.” Nayi, e yi taane ti, e sabati.

⁷ Sofa wuli kεmε saxan nan yi Asa yii Yuda yi. Yε masansan wure lefaan nun

tanban yi e birin yii. Sofa wuli kεmε firin wuli tonge solomasεxε nan keli Bunyamin bɔnsɔnni, yε masansan wure lefa xurudine nun xalimakunle yi e yii, sofa kɛndɛn nan yi e birin na.

⁸ Kusi kaan Sera nun a ganla muxu miliyɔn keden yi keli e xili ma, e nun yεngε so wontoro kεmε saxan, e yi siga han Maresa taani. ⁹ Asa yi mini a ralandeni, e nun a ganla yi ti yεngε so kii ma Sefata lanbanni Maresa dɛxɔn. ¹⁰ Asa yi Alatala maxandi, a Ala, a naxa, “Alatala, i nɔɛ sɛnbɛtaren maliyε nɛn alo sɛnbɛ kannna. Fa nxu mali, Alatala, nxɔ Ala. Amasɔtɔ nxu yengi i tan nan ma, anu nxu faxi i xinla nin gali gbeeni ito xili ma. Alatala, i tan nan nxɔ Ala ra. I nama tin muxu yo xa nxu nɔ.”

¹¹ Alatala yi Kusi kaane nɔ Asa nun Yuda kaane xa, Kusi kaane yi e gi. ¹² Asa nun a ganla yi e kedi han Gerari taani, Kusi kaa wuyaxi yi faxa, fayida muxε mi lu, amasɔtɔ e halagi nɛn Alatala nun a ganla yɛtagi. Asa nun a yamaan yi se wuyaxi tongo. ¹³ E yi Gerari rabilinna taane birin halagi, bayo e muxune birin bata yi gaxu Alatala yεε ra, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ E yi xuruse kulane fan kala, e yi xuruse xunxuri wuyaxi tongo e nun ɲɔgɔmɛne. Na xanbi ra, e yi xɛtɛ Yerusalɛn yi.

15

Asa

¹ Alaa Nii Sarijanxin yi godo Odɛdi a dii xɛmɛna Asari ma. ² A yi siga Asa fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, “Asa nun ε tan Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ε tuli mati n na. Alatala ε xɔn xa ε lu a fɔxɔ ra. Xa ε a fen, ε a toma nɛn, koni xa ε xun xanbi so a yi, a mɛma nɛn ε ra. ³ Xabu waxati xunkuye, Isirayila kaane lu nɛn, e mi bira Ala yɛtɛɛn fɔxɔ ra, saraxarali mi yi na naxan yi e xaranjɛ, sariya fan mi yi na. ⁴ Koni, e xɛtɛ nɛn Alatala ma, Isirayilaa Ala, e tɔrɔ waxatini, e yi a fen, a yi a yɛtɛ yita e ra. ⁵ Na waxatini, muxune mi yi sigama sigatini bɔjɛ xunbenli, bayo kɔntɔfinle yi yamanan birin yi. ⁶ Siyane yi kelima siyane xili ma, taane yi keli taane xili ma, amasɔtɔ Ala bata yi ɲaxankatan sifan birin nagodo e ma. ⁷ Koni iki, ε tan xa

ε sɔbε so, ε nama xadan, amasɔtɔ ε kɔntɔnna sɔtɔma nɛn.”

⁸ Manga Asa to na nabiya falane mε, Nabi Asari naxan ti, Odɛdi a dii xεmεna, Asa yi a sɔbε so, a yi suxurene ba Yuda yamanan nun Bunyamin yamanan birin yi, e nun a taan naxanye tongo Efirami geya yireni. A yi Alatalaa saraxa ganden nafala, naxan yi Alatala Batu Banxin so dεen palaan yetagi.

⁹ A yi Yuda kaane nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune birin malan e nun muxun naxanye sa kelixi Efirami bɔnsɔnna nun Manase bɔnsɔnna nun Simeyɔn bɔnsɔnna yε, e fa dɔxɔ Yuda yamanani, bayo Isirayila kaan wuyaxi bira nɛn Asa fɔxɔ ra, e to a to a Alatala, a Ala yi a xɔn. ¹⁰ Asaa mangayaan jεε fu nun suulunden kike saxandeni, e birin yi e malan Yerusalɛn yi. ¹¹ Na lɔxɔni, e fa xuruseen naxanye ra keli yεngɛni, e yi ne birin ba saraxan na Alatala xa, jinge kεmε solofere e nun yεxεε wuli solofere. ¹² E yi layirin xidi a e xa Alatala fen, e benbane Ala, e bɔjɛn nun e niin birin na. ¹³ Xa naxan yo mi Alatala fen, Isirayilaa Ala, muxudin nun muxu gbeena, xεmεn nun jaxanla, na kanna yi lan nɛn a faxa. ¹⁴ E yi e kɔlɔ Alatala xa e xuini texin na, e nun butu xuiin nun xɔta xuini. ¹⁵ Yuda kaane birin yi sɛwa na kɔlɔna fe ra, bayo e layirin xidi e bɔjɛn birin nan na, e yi Alatala fen sɛwani, a yi a yetε yita e ra. Alatala yi bɔjɛ xunbenla fi e ma yamanan birin yi.

Mangane Singen 15.13-15

¹⁶ Manga Asa yi a mame Makaa jaxalan mangaya tiden ba a yii, amasɔtɔ a bata yi Asera kide gbindonna bitin. Asa yi na gbindonna rabira, a yi a gan Kedirɔn lanbanni. ¹⁷ Koni, Asa mi taan kidene kala Isirayila yi, hali a to yi Ala fɔxɔ ra a bɔjɛn ma feu, a siimayaan birin yi. ¹⁸ A fafe bata yi seen naxanye dɛntɛgε Ala xa e nun a tan yetɛɛn bata yi naxanye dɛntɛgε Ala xa, a yi ne birin maxali Ala Batu Banxini, gbeti fixɛn nun xεmaan nun se sifa wuyaxi.

¹⁹ Yεngε mi so Yuda yi han Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun suulundena.

16

Asa yi yεngɛn nakeli Basa xili ma Mangane Singen 15.16-22

¹ Asaa mangayaan jεε tonge saxan e nun sennindeni, Isirayila manga Basa yi siga Yuda xili ma, a yi Rama taan sɛnbε so alogo a xa kiraan bolon Manga Asa ma Yuda yi.

² Gbeti fixɛn nun xεmaan naxan yi Alatalaa nafulu ramaraden nun mangana nafulu ramaradeni, Asa yi ne tongo, a yi e rasiga Damasi taani alogo e xa so Arami manga Ben-Hadada yii. ³ A mɔn yi xεraan nasiga a faladeni, a naxa, “Layirin xa xidi i tan nun n tan tagi, alo a lu n fafe nun i fafe tagi kii naxan yi. Nanara, n bata xεmaan nun gbeti fixɛn nasiga i ma. Nayi, sa layirin kala ε nun Isirayila mangan Basa tagi, alogo a xa a makuya n na.” ⁴ Ben-Hadada yi tin Manga Asa xuiin ma, a yi a gali kuntigine rasiga Isirayila taane xili ma, a yi Iyon taan nɔ e nun Dan nun Abeli-Mayin, e nun Nafatali taane birin seene yi ramarama dɛnaxanye yi. ⁵ Basa to na mε, a yi ba Rama taan tiyε. ⁶ Nayi, Manga Asa yi Yuda kaane birin xili, e yi gεmεne nun wudine maxali Manga Basa naxanye malan Rama taan sɛnbε so feen na, Asa yi ne rawali Geba nun Misipa taane tideni.

Asa yi Xanani sa kasoon na

⁷ Na waxatini, Xanani yi siga Asa fεma, Yuda mangana. Fetoon nan yi Xanani ra. A yi a fala Asa xa, a naxa, “Bayo, i bata i yigi sa Arami mangani, i mi i yigi saxi Alatala yi, i ya Ala, i bata fula Arami mangana ganla ra. ⁸ Kusi kaane nun Libiya kaane gali gbeen to malan waxati danguxine yi, e nun wontorone nun soo ragi wuyaxine, Alatala ne so nɛn i yii, bayo i yigi sa nɛn a yi. ⁹ Alatala dunuɔa yiren birin yitoma, a xa na muxune fen naxanye bɔjɛn mumεɛn luxi a xa, alogo a xa e sɛnbε so. I bata xaxilitareyaan liga feni ito yi, bayo fɔlɔ to ma, i soma nɛn yεngɛne yi.”

¹⁰ Asa yi xɔlɔ fetoon ma han, a yi a sa kasoon na, amasɔtɔ a yi xɔlɔxi a ma lan na feen ma. Na waxatin yetɛni, Asa yi a yamaan muxuna ndee jaxankata fɔlɔ.

Asaa mangayaan danna

Mangane Singen 15.23-24

¹¹ Asa kεwanle, keli a fɔlɔn ma han a rapanna, ne sɛbɛxi Yuda nun Isirayila mangane kɛdine kui. ¹² Manga Asaa

mangayaan jεε tonge saxan e nun solo-
manaaninden na, fure jaxin yi Asa sanne
suxu, koni hali a to yi furaxi, a mi Alatala
fen, a lu seribane nan tun fenjε. ¹³ Asa yi
fafa a mangayaan jεε tonge naanin e nun
kedenna ma. ¹⁴ E yi a maluxun a gaburu
gexin na, a naxan ge Dawudaa Taani. E yi
a sa sadena nde ma naxan yi maxidixi se
fajine ra, e ture xiri jaxumεn so a ma alo
a yi lan kii naxan yi, e yi wusulan gbegbe
gan a binya feen na.

17

Yosafati, Yuda Mangana

¹ Asaa dii xεmεn Yosafati yi dɔxɔ a jɔxɔni
mangayani. A yi senben sɔtɔ Isirayila xili
ma. ² A yi sofane rasiga Yuda taa rakan-
tanxine birin yi, a yi yamana kanne dɔxɔ a
yamanani, e nun a fafe Asa taan naxanye
birin tongo Efirami kaane yii. ³ Alatala yi lu
Yosafati xɔn, bayo a lu nεn a benba Dawu-
daa kiraan xɔn. A mi Baali suxuren batu,
⁴ a a fafe a Ala batu nεn, a yi a yamarine
suxu. Isirayila kaane yi naxan ligama, a
tan mi tin na ma. ⁵ Alatala yi a mangayaan
senbε so, Yuda kaane birin yi fama nεn
finmaseene ra Yosafati xɔn. A yi nafunla
nun binye gbeen sɔtɔ. ⁶ A yi lu Alatala
batu dεxunni, na nan a liga, a yi taan ki-
dene kala, a yi Asera kide gbindonne birin
naxɔri Yuda yi.

⁷ A mangayaan jεε saxanden ma, a yi
a kuntigini itoe rasiga Yuda taane yi e
muxune xarandeni: Ben-Xayili nun Abadi
nun Sakari nun Natanεli e nun Mikahu.
⁸ A yi Lewi bɔnsɔnna muxuna ndee fan
nasiga e fɔxɔ ra: Semaya nun Netaniya nun
Sebadiya nun Asahεli nun Semiramoti nun
Yεhonatan nun Adoniya nun Tobiya e nun
Tobadoniya. Saraxarali firin fan yi e fɔxɔ
ra: Elisama nun Yehorami. ⁹ E yi sa Yuda
kaane xaran sariyane ma naxanye sebεxi
Alatalaa sariya kedin kui. E yi Yuda birin
yisiga yamaan xarandeni.

Yosafati senben naxan sɔtɔ

¹⁰ Alatala yεεragaxun yi Yuda yamanan
nabilinna taane birin suxu, e mi susu
Yosafati yεngε. ¹¹ Filisitine yi fa gbeti fixεn
nun se wuyaxi ra Yosafati xɔn, Arabune yi
fa konton wuli kεmε solofere kεmε solofere

ra e nun kɔtɔ wuli kεmε solofere kεmε
solofere. ¹² Yosafati a mangayaan yi lu
sabatε kati. A yi taa makantanxine nun
se ramaradene ti Yuda yamanani. ¹³ Se
gbegbe yi ramaraxi a xɔn Yuda taane yi, e
nun sofa kεndεne Yerusalεn yi. ¹⁴ E yatεne
ni i ra bɔnsɔn yεεn ma:

Yuda bɔnsɔnni, Adena, gali kuntigin yi
sofa wuli kεmε saxan nan xun na.

¹⁵ Gali kuntigin Yehoxanan nan fan yi
tugunxi na ra, a yi sofa wuli kεmε firin wuli
tonge solomasεxε nan xun na.

¹⁶ Sikiri a dii xεmεna Amasiya fan yi
tugunxi na ra, naxan a yεtε dentεgε Alatala
xa, a yi sofa wuli kεmε firin nan xun na.

¹⁷ Bunyamin bɔnsɔnni, Eliyada, sofa
kεnden yi sofa wuli kεmε firin nan xun na
naxanye yi xalimakunla wolima.

¹⁸ Gali kuntigin Yehosabadi fan yi tu-
gunxi na ra, a yi sofa wuli kεmε wuli tonge
solomasεxε nan xun na.

¹⁹ Sofaan naxanye yi walima mangan xa
ne nan itoe ra, mangan naxanye rasiga
Yuda taa rakantanxine yi.

18

Yosafati nun Axabi Mangane Singen 22.1-4

¹ Yuda mangan Yosafati yi binyen nun
nafunla sɔtɔ, e nun Manga Axabi yi findi
bitanmane ra. ² Jεε dando to dangu, a
yi siga Axabi fεma Samari taani, Axabi yi
yεxεε wuyaxi nun jinge wuyaxi kɔε raxaba
Yosafati nun a fɔxɔrabirane donseen na.
Na xanbi ra, a yi a fala Yosafati xa, a e birin
xa siga Ramoti kaane yεngεdeni Galadi ya-
manani. ³ Axabi, Isirayila mangan yi a fala
Yuda mangan Yosafati xa, a naxa, “I sigε
n fɔxɔ ra Ramoti taani Galadi yamanani
yεngε sodeni ba?” Yosafati yi a yabi, a naxa,
“I tan nun n tan birin keden, n ma yamaan
nun i ya yamana, nxu birama nεn i fɔxɔ ra
siga yεngεni.”

Waliyine yi nɔ sɔtɔna fe fala Mangane Singen 22.5-12

⁴ Koni, Yosafati mɔn yi a fala Isirayila
mangan xa, a naxa, “Alatala maxɔdin sin-
gen.” ⁵ Nayi, Isirayila mangan yi waliyine
malan, kεmε naanin jɔxɔn, a yi a fala e
xa, a naxa, “En lan en sa yεngεn so Ramoti

taani Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" E yi a yabi, e naxa, "Ala a soma nen mangan yii." ⁶ Koni, Yosafati yi a maxodin, a naxa, "Alatalaa nabi yo mi fa be yi, en nɔɛ Alatala maxodinɲɛ naxan xɔn?" ⁷ Axabi, Isirayila mangan yi Yosafati yabi, a naxa, "Keden mɔn na Alatala gbeen na, koni a mi rafan n ma, amasɔtɔ a fe ɲaxin nan tun falama n xa, a faɲin mi na mumɛ! A xili Mikahu, Yimilaa dii xɛmɛna." Yosafati yi a fala a xa, a naxa, "Mangan nama falan ti na kiini." ⁸ Nayi, Isirayila mangan yi kuntigi keden xili, a naxa, "Fa Mikahu ra iki sa, Yimilaa dii xɛmɛna."

⁹ Isirayila mangan nun Yuda mangan Yosafati birin yi dɔxi lonna ma Samari taan so dɛɛn na, e mangaya gbɛdɛne yi, e maxidixi e mangaya duginɛ yi. Waliyine birin yi waliyiyaan nabama e yetagi. ¹⁰ Sedeki, Kenan ma dii xɛmɛn bata yi wure fenne rafala, a yi a fala, a naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'I Arami kaane bɔnbɔma fenni itoe nan na han i yi e raxɔri.' " ¹¹ Waliyine birin yi feene fala, e naxa, "Siga Ramoti taani Galadi yamanani. I nɔɔn sɔtɔma nen, Alatala a soma nen mangan yii."

*Nabi Mikahu yi xunsinna fe fala
Mangane Singen 22.13-28*

¹² Xɛraan naxan siga Mikahu xilideni, na yi a fala a xa, a naxa, "Waliyine birin bata lan a ma, e fe faɲine fala mangan xa, i yitɔn i siga alo e tan. I fan yi sa fe faɲin fala!" ¹³ Koni Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, n ma Ala na naxan fala n xa, n na nan falama mangan xa."

¹⁴ Mikahu to fa mangan fɛma, mangan yi a maxodin, a naxa, "En lan en sa Ramoti taan yɛngɛ Galadi yamanani ba hanma en nama a liga?" Mikahu yi a yabi, a naxa, "Siga, i nɔɔn sɔtɔma nen. Mɛn kaane soma nen i yii." ¹⁵ Koni, mangan yi a fala a xa, a naxa, "N na i rakɔlɛ Alatala yi sanɲa ma yoli fa fala i xa ɲɔndin nan gbansanna fala n xa?" ¹⁶ Mikahu yi a yabi, a naxa, "N bata Isirayila yamaan birin to xuyaxi ayi geyane fari, alo xuruseen naxanye kantan muxu mi na. Alatala mɔn yi fa a fala, a naxa, 'Kan mi fa muxuni itoe ma, birin xa xɛtɛ a konni bɔɲɛ sani!' " ¹⁷ Isirayila

mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N mi yi a fala i xa? A mi fe faɲin falama n xun ma mumɛ! A fe ɲaxin nan tun falama."

¹⁸ Nayi, Mikahu mɔn yi a fala, a naxa, "I tuli mati Alatalaa falan na. N bata Alatala to dɔxi a mangaya gbɛdɛni, maleka ganla tixi a yiifanna nun a kɔmɛnna ma. ¹⁹ Alatala naxa, 'Nde Isirayila mangan mayendenma, Axabi, alogo a xa siga Ramoti taan yɛngɛdɛni Galadi yamanani, a faxa?' Malekana ndee na falana nde ti, ndee yi gbɛtɛ fala. ²⁰ Nayi, malekana nde yi fa ti Alatala yetagi, a yi a fala a xa, a naxa, 'N tan nɔɛ a mayendenɲɛ nen.' Alatala yi a fala a xa, a naxa, 'Kiin mundun yi?' ²¹ A yi a yabi, a naxa, 'N minima nen, n wulen nasɔ a waliyine birin dɛ.' Ala yi a fala a xa, a naxa, 'I a mayendenma nen, i yi a nɔ. Siga, i sa na liga.' ²² Iki, waliyiin naxanye be, Alatala bata wulen nasɔ ne birin dɛ. Alatala bata a ragidi a xa ɲaxankatan nafa i ma."

²³ Nayi, Kenan ma dii xɛmɛn Sedeki yi a maso, a Mikahu dɛɛn garin, a yi a magele, a naxa, "Alatalaa malekan minixi kiraan mundun xɔn, keli n tan yi, a wule falan ti i xa?" ²⁴ Mikahu yi a yabi, a naxa, "I na i luxun konkon kui i ya banxini lɔxɔn naxan yi, i a kolonma nen." ²⁵ Isirayila mangan yi a fala, a naxa, "Mikahu suxu, i siga a ra Amɔn fɛma, Samari taan kuntigina, e nun Yowasa, mangana dii xɛmɛna. ²⁶ I yi a fala e xa, i naxa, 'Mangana ito nan falaxi, a naxa a ɛ xa xɛmɛni ito sa kasoon na, ɛ yi a balo buru xaren nun igen na, han n yi xɛtɛ kɛndɛyani.' " ²⁷ Mikahu yi a fala, a naxa, "Xa i xɛtɛ kɛndɛyani, nayi Alatala mi falan tixi n tan yi." A mɔn yi a fala, a naxa, "ɛ tan yamaan birin xa ɛ tuli mati."

*Manga Axabi yi faxa yɛngɛni
Mangane Singen 22.29-35*

²⁸ Isirayila mangan nun Yosafati, Yuda mangan yi siga Ramoti taani Galadi yamanani. ²⁹ Isirayila mangan yi a fala Yosafati xa, a naxa, "N xa n maxidi alo muxu gbɛtɛ, n siga yɛngɛni, koni i tan xa, i maxidi i ya mangaya duginɛ yi." Nayi, Isirayila mangan yi a maxɛtɛ, a siga yɛngɛni. ³⁰ Arami mangan bata yi yamarini ito fi a yɛngɛ so wontoro kuntigine ma, a naxa,

“E nama muxu yo yenge fə Isirayila man-gan tun.” ³¹ Yenge so wontoro kuntigine Yosafati to waxatin naxan yi, e yi a fala, e naxa, “Isirayila mangan nan ito ra.” E maso a ra, e xa a yenge. Koni, Yosafati yi xinla ti a mali feen na. Alatala yi a mali, a yi Yosafati ratanga ne ma. ³² Yenge so wontoro kuntigine to a to Isirayila mangan mi yi a ra, e yi e masiga a ra. ³³ Anu, xemena nde yi a xanla woli a xunna ayi, a Isirayila mangan fatin mageli yirena nde li makan-tan se mi yi denaxan yi. Naxan yi mangana wontoron nagima, mangan yi a fala na xa, a naxa, “I firifiri, i n namini yenge soden fari ma, amasoto n bata maxolo.” ³⁴ Yengen yi jaxu ayi na ləxəni. Isirayila mangan tixin yi lu a yenge so wontoron kui, a yi a digan a yi Arami kaane yetagi han jinbanna ra, a yi faxa soge godon na.

19

Yosafati yi kitisane dəxə Yuda yi

¹ Yuda mangan Yosafati yi xete bəne xun-benli Yerusalən yi. ² Fe toon Yehu, Xanani a dii xemen yi mini a ralandeni. A yi a fala Yosafati xa, a naxa, “I muxu jaxin maliin nanfera? Alatala yaxune rafan i tan ma ba? Na ma, Alatala bata xolo i ma. ³ Koni hali na, fe fajina nde mən i yi, bayo, i bata Asera kide gbindonne raxəri i ya yamanani, i yi Alaa falan suxu.”

⁴ Manga Yosafati yi lu Yerusalən yi. Na waxatini, a yi lu yamanani sigə, keli Beriseba taan ma siga han Efirami geya yirena, a falama Isirayila kaane xa, a e xa fa Alatala ma, e benbane Ala. ⁵ A yi kiti-sane dəxə Yuda yamanan taa rakantanx-ine birin yi. ⁶ A yi a fala kitisane xa, a naxa, “E a liga ε yeren ma, amasoto ε mi kitin sama muxune xan xili yi, koni ε a sama Alatala nan xili yi. A tan yeteen luma nen ε xən ε nema kitin bolonje waxatin naxan yi. ⁷ Nayi, Alatala yεragaxun xa lu ε yii, ε a liga ε yeren ma feene yi, bayo Alatala, en ma Ala mi tinje tinxintareyaan ma kitini, a mi tinje muxune xa rafisa e bode xa, a mi tinje ε dimi yi seene rasuxu mayifuni.”

⁸ Na kiini, Yosafati mən yi Lewi bənsənna muxune nun saraxaraline nun Isirayila bənsən xunne dəxə Yerusalən yi, alogo e

xa kitin sa Alatala xinli, e yi yengene jan yamaan tagi. ⁹ A yi e yamari, a naxa, “E kitin sa Alatala yεragaxun nun tinxinni. ¹⁰ E ngaxakedenna naxanye taa gbətene yi, ne na fa kiti yo ra ε xən, xa a findi faxa feen na, hanma yengena, hanma sariyana fe, hanma yamarina fe, ε e rakolon alogo e nama bira Alatala ra, a yi xolo ε nun ε ngaxakedenne ma. E na nan ligama alogo ε tan yeteen nama bira Alatala ra. ¹¹ Saraxaraline kuntigina Amari ε xun na Alatalaa feene yi. Yuda bənsən kuntigin Sebadiya, Yisimayeli a dii xemena ε xun na mangana feene birin yi. Lewine fan ε fema sebeli tiine ra. E ε yixədxə, ε wali, Alatala xa lu na kannna xən naxan walima a fajin na.”

20

Yosafati a Ala maxandina

¹ Na to dangu, Moyaba kaane nun Amo-nine nun Mayon kaana ndee yi fa Yosafati yengedeni. ² Xerane yi fa Yosafati fema, e fa a fala a xa, e naxa, “Gali gbeen fama i yengedeni sa keli Fəxə Ige Daraan xanbi ra Arami yamanan binni, e bata fa han Xasasən-Tamari taani,” denaxan mən xili En-Gedi.

³ Yosafati yi gaxu han a yi Alatala maxandi, a mən yi yamarin fi a birin xa sunna suxu Yuda yamanani. ⁴ Yuda kaane birin yi fa keli yamanan taan birin yi Alatalaa maxandideni, e yi e malan Alatala maxandideni. ⁵ Yosafati yi keli, a ti Yuda kaane nun Yerusalən kaane birin tagi Alatala Batu Banxin sansan nenen yetagi. ⁶ A yi a fala, a naxa, “Alatala, nxu benbane Ala, i tan Ala kore xənna ma, i tan nan yamanane birin xun na. Muxu yo mi nəε tiyε i yee ra. ⁷ I tan, nxə Ala xa mi yamanani ito muxune kedi Isirayila yamaan yee ra ba, i yi a so i ya yamaan yi, i xanuntenna Iburahima bənsənna muxune? ⁸ E yi dəxə a yi, e yi yire sarijanxin ti, e yi a fala, e naxa, ⁹ ‘Xa fe jaxina nxu soto alo fe xolena hanma yengena hanma fitina furene hanma fitina kamena, nxu fama nen i yetagi banxini ito yi, amasoto i xinla banxini ito nin. Nxu yi i xili nxə tərəni, i yi nxu ramε, i yi nxu mali.’ ”

¹⁰ “Iki, Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geyaan muxune bata fa nxu yengedeni. Koni Isirayila kaane keli Misiran yamanani waxatin naxan yi, i mi tin Isirayila kaane xa yamanani itoe halagi. Nanara, nxu benbane yi kira gbete tongo, e mi e halagi. ¹¹ A mato, e nxu saranma naxan na to, e fama e fa nxu kedi bəxən ma i naxan soxi nxu yii. ¹² Nxə Ala, i mi i ya kitin yite e ra ba? Amasəto fanga mi fa nxu ra yamani ito xili ma naxan fa nxu yengema, nxu nun mi a kolon nxu naxan ligama, koni nxu yeen tixi i ra.”

Ala yi nə sətən nagidi Yuda ma

¹³ Yuda yamaan birin yi ti Alatala yetagi, hali e diidine nun e paxanle nun e mamananne. ¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi godo Yaxasiyeli ma yamaan tagi, Lewi bənsənna muxuna nde nan yi a ra Asafi xabilani, Sakari a dii xeməna. Sakari fafe yi xili Yeyiyeli, na fan fafe yi xili Matani. ¹⁵ Yaxasiyeli yi a fala, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusaleen kaane nun i tan Manga Yosafati, e liga e yeren ma! Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama gaxu, e nama xuruxurun gali gbeeni ito yee ra, bayo e yenge mi yengeni ito ra, koni Ala nan ma yenge a ra. ¹⁶ Tila, e siga e xili ma. E na te Sisi geya yiren ma, e sa e lima nen lanbanni Yeruyeli tonbonna yetagi. ¹⁷ E hayu mi e yenge feen ma. E fa, e fa ti be, e Alatalaa maliin sətoma nen. Yuda kaane nun Yerusaleen kaane, e nama gaxu, e mini e yetagi tila, Alatala e malima nen!”

¹⁸ Yosafati yi a xinbi sin, a yetagin yi lan bəxən ma, Yuda kaane nun Yerusaleen kaane birin yi e xinbi sin Alatala yetagi. ¹⁹ Lewi bənsənna muxuna ndee Kehati nun Kora xabilane yi, ne yi keli, e yi Alatala tantun e xuini texin na, Isirayilaa Ala.

²⁰ E yi keli xətən, e siga Tekowa tonbonni. E yi minima waxatin naxan yi, Yosafati yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, “Yuda kaane nun Yerusaleen kaane, e tuli mati n na! E la Alatala ra, e Ala, e senben sətoma nen. E səbe so, e la Alaa nabine ra, e nəən sətoma nen.”

²¹ Yosafati nun yamaan yi lan a ma, a yi beti baane sugandi Alatala xa alogo e xa

lu betin be a nəro sarijanxin matəxədeni ganla yee ra, e naxa, “E Alatala tantun, bayo a hinanna luma nen habadan!”

²² E yi betine nun tantunna fələma waxatin naxan yi, Alatala yi tantanna raso Amonine nun Moyaba kaane nun Seyiri geya fari kaane tagi, naxanye yi faxi Yuda xili ma, ne yi e bode yenge. ²³ Amonine nun Moyaba kaane yi Seyiri geyaan muxune yenge, e yi e faxa han e yi e raxəri. E to yelin Seyiri geyaan muxune faxe, e yi lu e bode faxe.

²⁴ Yuda kaane ganla to fa yire matexina nde yi tonbon yiren xun ma, e yi e yee rafindi e yaxune ganla ma, koni muxu faxaxine nan tun yi biraxi. Muxu yo mi mini ayi. ²⁵ Yosafati nun a sofane yi siga, e lu e seene kale, e yi xuruse wuyaxi li na e nun nafunla nun dagine nun se fajine. E yi e tongo han e yi e dənxeen lu na. E yi xi saxan ti e seene tongoma, bayo seene yi wuya han! ²⁶ Xi naaninde ləxəni, e yi e malan Beraka lanbanni, e yi barikan bira Alatala xa mənni, nanara, e yi mən xili sa a Beraka lanbanna han to.* ²⁷ Yosafati yi ti Yuda kaane nun Yerusaleen kaane yee ra, e xete Yerusaleen yi sewani, amasəto Alatala bata yi e ralugo sewan na e yaxune xun na. ²⁸ E yi so Yerusaleen yi e xulenne nun xətane fema, e bəlonne maxama, e siga han Alatala Batu Banxini. ²⁹ Alatala yee ragaxun yi so yamanane muxune birin yi, e to a me a Alatala bata Isirayila yaxune yenge. ³⁰ Yosafati a yamanan yi lu bəje xunbenli, a Ala yi bəje xunbenla fi a ma yiren birin yi.

Yosafati a mangayaan danna Mangane Singen 22.41-50

³¹ Yosafati yi findi mangan na Yuda xun na. A findi mangan na a jee tonge saxan e nun suulunden nan ma. A yi mangayaan liga Yerusaleen yi jee məxənen nun suulun. A nga yi xili nen Asuba, Silixi a dii teməna. ³² A yi sigan ti tinxinni alo a fafe Asa, a mi a kiraan bejin, a fe fajin liga Alatala yee ra yi. ³³ Koni, a mi taan kidene kala, yamaan munma yi bira Ala fəxə ra singen, e benbane Ala.

* 20:26: Beraka bunna neen fa fala “Barikana.”

³⁴ Yosafati kɛwali dɔnxene, keli a fɔlɔn ma han a rapan na, ne sɛbɛxi Xanani a dii xɛmɛn Yehu a kɛdin kui, naxan sɛbɛxi Isirayila mangane kɛdine kui.

³⁵ Na xanbi ra, Yuda manga Yosafati nun Isirayila mangan yi lu fe kedenni, Axasiya naxan yi fe ɲaxine rabama. ³⁶ E yi lan e kunki gbeene rafala, e kunkine rafala Esiyon-Gebere nin. ³⁷ Koni Maresa kaan Dodafaa dii xɛmɛna Eliyeseri yi nabiya falane ti Yosafati xili ma, a naxa, “Bayo ɛ nun Axasiya bata kafu, Alatala i ya wanla kalama nɛn.” Kunkine yi kala, e mi nɔ sigɛ yire makuyeni.

21

¹ Yosafati yi faxa, e yi a maluxun a benbane fɛma Dawudaa Taani. A dii xɛmɛn Yehorami yi dɔxɔ a ɲɔxɔni mangayani.

Yehorami, Yuda mangana Mangane Firinden 8.17-24

² Yehorami xunyɛne ni i ra, Yosafati a dii xɛmɛne: Asari nun Yɛxiyeli nun Sakari nun Asarayahu nun Mikeli e nun Sɛfati. Isirayila mangan Yosafati nan ma dii xɛmɛye yi e birin na. ³ E fafe Yosafati bata yi se fapi wuyaxi so e yii gbeti fixɛ daxin nun xɛma daxin nun se fapi gbɛtɛye, a mɔn yi Yuda taa rakantanxine sa ne fari, koni a yi Yehorami lu a ɲɔxɔni mangayani bayo na nan yi dii xɛmɛ singen na. ⁴ Yehorami yelin dɔxɛ mangan na a fafe a yamanani waxatin naxan yi, a sɛnbɛn sɔtɔ, a yi a xunyɛne birin faxa silanfanna ra e nun Isirayila kuntigina ndee.* ⁵ Yehorami findi mangan na a ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ɲɛɛ solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalen yi. ⁶ A wali kiin yi ɲaxu alo Isirayila mangane, alo Axabi a denbayana, amasɔtɔ a bata yi Axabi a dii tɛmɛna nde dɔxɔ. Naxan ɲaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nɛn. ⁷ Koni hali na, Alatala mi tin Dawuda bɔnsɔnna raxɔrɛ, amasɔtɔ a layirin tongo nɛn Dawuda xa, a ɲɔxɔn mi ɲanɲɛ mangayani habadan, a tan nun a diine. ⁸ Yehorami waxatini, Edɔn kaane yi murutɛ Yuda xili ma, e yi mangana nde dɔxɔ e yetɛ xa. ⁹ Yehorami nun a sofa kuntigine nun a yɛngɛ so wontorone birin

yi siga. Kɔɛ tagini, mangan nun a wontoro kuntigine yi Edɔn kaane yɛngɛ naxanye bata yi e rabilin, e yi e nɔ. ¹⁰ Edɔn kaane yi lu murutɛxi Yuda nɔ sɔtɔn xili ma han to. Libina kaane fan murutɛ nɛn na waxatini, amasɔtɔ Yehorami bata yi a mɛ Alatala ra, a benbane Ala.

¹¹ Yehorami yi kidene rafala Yuda geyane fari, a yi Yerusalen kaane nun Yuda kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo ɲaxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan kiraan xɔn.

¹² Nabi Eli yi bataxin sɛbɛ Yehorami ma, a naxa, “Alatala, i benba Dawudaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I mi luxi tinxinni alo i fafe Yosafati nun Yuda mangana Asa.

¹³ I yi bira Isirayila mangane fɔxɔ ra. I bata Yuda kaane nun Yerusalen kaane ti tinxintareyaan ma, e yi Ala yanfa e suxurene xɔn alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi. I bata i xunyɛ xɛmɛmane faxa i fafe a denbayani, naxanye yi fisa i tan xa.

¹⁴ Nanara, Alatala tɔrɔn nafama nɛn i ya muxune ma, i ya diine nun i ya ɲaxanle nun i gbeen seen naxanye birin na, ¹⁵ a yi fure ɲaxin nafa i ma, na furen ɲaxuma ayi i ra nɛn han i fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni.’ ”

¹⁶ Filisitine nun Arabun naxanye yi dɔxi Kusi kaane fɛma, Alatala yi ne radin Yehorami xili ma. ¹⁷ E yi siga Yuda kaane xili ma, e yi so yamanani. Seen naxanye birin yi manga banxini, e yi ne birin tongo, e yi mangana diine nun a ɲaxanle suxu, e siga e ra. A dii xɛmɛ dɔnxɛna Axasiya nan keden lu na.

¹⁸ Na birin to dangu, Alatala yi kui fure yalantaren nafa a ma. ¹⁹ A furen yi siga gboɛ ayi, han a ɲɛɛ firinden dɔnxɛn na, Yehorami a furen sɛnbɛn yi gbo ayi, a fudi xunxurine yi mini kɛnɛnni. A yi faxa ɲaxankata gbeen. A muxune mi wusulan gan a binya feen na, alo e a liga a benbane xa kii naxan yi. ²⁰ Yehorami findi mangan na a ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden nan ma, a yi ɲɛɛ solomasɛxɛ ti mangayani Yerusalen yi. A yi faxa. Muxu yo mi nimisa. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni a mi maluxun mangane gaburune ra.

* **21:4:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

22

Axasiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 8.25-29

¹ Yerusalen kaane yi Yehorami a dii donxena Axasiya dɔxɔ mangan na a fafe jɔxɔni. A tadane birin bata yi faxa Arabune xɔn naxanye so Yuda sofane gali daaxadeni. Nayi, Yehorami a dii xemena Axasiya yi findi mangan na Yuda yi. ² Axasiya findi mangan na a jɛɛ tonge naanin e nun firinden nan ma, a yi jɛɛ keden ti mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Atali, Omiri mamandenna. ³ A fan wali kiin yi jaxu ayi alo Axabi a denbayana, bayo a nga yi a tima fe jaxin nan na. ⁴ Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a na liga nen alo Axabi a denbayana a liga kii naxan yi, bayo ne findi a kawandi muxune nan na a fafe faxa xanbini, e yi a ti halagin ma. ⁵ E kawandi xuiin ma, Axasiya yi siga Isirayila mangana Axabi a dii xemɛn Yorami fɔxɔ ra Arami mangan Xasayeleyengedeni Ramoti taani Galadi yamanani. Arami kaane yi Yorami maxɔɔ. ⁶ A yi xɛɛ a maxɔɔdene dandandeni Yesereli taani, Arami kaane a maxɔɔ denaxanye ma Ramoti yi, a to yi Arami mangan Xasayeleyengema. Yuda mangan Yehorami a dii xemena Axasiya yi xɛɛ Yorami matodeni, Axabi a dii xemɛn Yesereli yi, bayo a mi yi yalan.

⁷ Ala yi a liga, Axasiya yi siga Yorami fema a halagi feen ma. Axasiya to fa, e nun Yorami yi siga Nimisi a dii xemɛn Yehu fema, Alatala Axabi a denbayaan naxɔri feen yamarin so naxan yii. ⁸ Yehu yi Axabi a denbayaan halagin waxatin naxan yi, a yi sa Yuda kuntigina ndee nun Axasiya ngaxakedenna ndee li na, naxanye yi walima Axasiya xa, a yi e birin faxa. ⁹ A yi Axasiya fan fen, e yi sa a li luxunxi Samari taani. E yi siga a ra Yehu fema, e yi a faxa. E yi a maluxun, bayo e yi a falama nen, e naxa, "Yosafati a dii xemɛn nan a ra, naxan Alatala fen a bɔjɛn ma feu!" Muxu yo mi fa lu mangayani Axasiya xabilani.

Atali, Yuda mangana fe Mangane Firinden 11.1-3

¹⁰ Axasiya nga Atali to a to a dii xemɛn bata faxa, a yi Yuda manga bɔnsɔnna muxune birin faxa. ¹¹ Koni Manga Yehorami a dii temɛn Yehoseba yi Axasiyaa dii xemɛn Yowasa tongo mangana diine yɛ wundoni naxanye yi lan e faxa. A yi sa a luxun xi banxina nde kui e nun dii ngana nde. Saraxarali Yehoyadaa jaxanla Yehoseba na liga nen, bayo Axasiya xunyen nan yi a ra. A a luxun Atali ma na kii nin, a mi a faxa. ¹² Jɛɛ sennin a luxunxi e fema Ala Batu Banxini. Atali nan yi yamanan xun na na waxatini.

23

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 11.4-16

¹ Jɛɛ solofere dangu xanbini, Yehoyada senben yi gbo ayi, a yi layirin xidi e nun gali kuntigini itoe tagi naxanye yi dɔxi sofa kemɛ xun na: Yeroxamaa dii xemena Asari nun Yehoxanan ma dii xemɛn Yisimayeli nun Obedi a dii xemena Asari nun Adayaa dii xemɛn Maaseya, e nun Sikiri a dii xemena Elisafati. ² E yi Yuda yamanan birin yisiga, e yi Lewi bɔnsɔnna muxune malan naxanye yi Yuda yamanan taane yi e nun Isirayila xabila xunne. E yi fa Yerusalen yi, ³ yamaan birin yi layirin xidi e nun mangan tagi Ala Batu Banxini. Yehoyada yi a fala e xa, a naxa, "Mangana dii xemɛn findima nen mangan na alo Alatala a falaxi kii naxan yi lan Dawudaa diine ma. ⁴ E ito nan ligama: Saraxaraline nun Lewin naxanye lanma e xa wali Matabu Lɔxɔni, ndee xa Ala Batu Banxin deen kantan, ⁵ ndee yi lu manga banxini, ndee yi sa ti so deen na denaxan xili Yesodi. Yamaan birin xa fa Alatala Batu Banxin yinna kui. ⁶ Muxu yo nama so Alatala Batu Banxini, ba saraxaraline nun Lewine ra naxanye walima na lɔxɔni. Ne nan lanma e so, bayo e sarijan. Yamaan birin xa Alatalaa sariyani ito suxu. ⁷ Lewine xa mangan nabilin yengɛ so seene suxi e yii, muxu yo so banxini, e xa na kanna faxa. Mangan nɛma soɛ, a nɛma minɛ, e xa lu a dɛxɔn."

⁸ Saraxaraliin Yehoyada yamarin naxanye fi, Lewine nun Yuda kaane birin yi ne suxu. E birin yi e muxune tongo, naxanye

yi e wanla danma Matabu Ləxəni e nun naxanye yi a fələma Matabu Ləxəni, bayo saraxaraliin Yehoyada mi matabu waxati fi e sese ma.

⁹ Manga Dawudaa tanbane nun a ye masansan wure lefaan naxanye yi ramaraxi Ala Batu Banxini, Yehoyada yi ne birin so sofa kuntigine yii. ¹⁰ A yi yamaan birin ti, e yenge so seene suxi e yii, e ti fələ banxin yiifari fəxəni han a kəməni fəxəni saraxa ganden nun Ala Batu Banxin yetagi alogo e xa mangan nabilin. ¹¹ E yi mangana dii xəməni maso, e yi manga kəmətin so a xun na, e yi layiri kədin so a yii. E yi a dəxo mangan na, Yehoyada nun a dii xəməne yi a ratinmə, e yi a fala, e naxa, “Ala xa sii xunkuye fi mangan ma!” ¹² Atali yi yamaan gi xuiin mə e mangan tantunma, a yi fa yamaan fəma Alatala Batu Banxini, ¹³ a yi mangan to tixi sənβetənna xən so dēen na. Sofa kuntigine nun xəta fene yi tixi mangan fəma, yamaan birin yi səwaxi, e xətaan fəma, sigi saane nun maxase maxane sigi sani. Nayi, Atali yi a domani bə a ma, a gbelegbele, a naxa, “Yanfana! Yanfana!” ¹⁴ Nayi, saraxaraliin Yehoyada yi yamarin fi sofa kuntigine ma naxanye yi gali xunna ra, a naxa, “E a ramini yamaan fari ma! Naxan na bira a fəxo ra, e na faxa silanfanna ra.” Amasəto saraxaraliin bata yi a fala, a naxa, “E nama a faxa Alatala Batu Banxini.” ¹⁵ E yi a suxu, e siga a ra manga banxin binni dēen naxan yi xili Soona, e sa a faxa mənni.

Yamananan kiine yi masara Mangane Firinden 11.17-20

¹⁶ Yehoyada yi layirin xidi a tan mangan yeteen nun yamaan tagi alogo e xa findi Alatalaa yamaan na. ¹⁷ Muxune yi sa so Baali batu banxini, e yi a birin kala, e yi saraxa gandene nun sawurane kala, e yi Baali ki muxun Matan fan faxa saraxa ganden yetagi. ¹⁸ Yehoyada yi Alatala Batu Banxin kantan feen wanla lu Lewi bənsənnə muxune ma, Manga Dawuda bata yi wanla taxun naxanye ra Alatala Batu Banxini alogo e xa saraxa gan daxine ba Alatala xa, alo a səbexi Musaa sariya kədini kii naxan yi, e nun Dawuda a falaxi

kii naxan yi, a e xa a liga səwani βeti xuine yi. ¹⁹ Yehoyada mən yi kantan ti-ine ti Alatala Batu Banxin dēene ra alogo saripantare yo nama so. ²⁰ Yehoyada mən yi sofa kuntigine nun fonne nun yamaan kanne malan e nun yamaan birin. A yi mangan tongo Alatala Batu Banxini, a siga a ra manga banxini mini So Dēen Faxaraxiin na,* e yi sa Yowasa dəxo manga gbədeni. ²¹ Yamanan muxune birin yi səwa, bəne xunbenla yi lu taani Atali faxa xanbini silanfanna ra.

24

Yowasa, Yuda Mangana Mangane Firinden 12.1-17

¹ Yowasa findi mangan na a jee solofere-den nan ma, a yi jee tonge naanin e nun keden ti mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili nən Sibiya, Bəriseba kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, Yowasa yi na liga saraxarali Yehoyadaa siimayaan birin yi. ³ Yehoyada yi jaxalan firin futu Yowasa xa, a yi dii xəməne nun dii təməne sətə.

⁴ Na xanbi ra, Yowasa yi a ragidi a xa Alatala Batu Banxini tən. ⁵ A yi saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune malan, a yi a fala e xa, a naxa, “E siga Yuda taane birin yi, e sa gbetin nasuxu Isirayila kaane birin na jee yo jee alogo en xa Ala Batu Banxini tən. E na feni fura.” Koni Lewi bənsənnə muxune mi na feene mafura. ⁶ Mangan yi saraxaraline kuntigin Yehoyada xili, a yi a maxədin, a naxa, “Nanfera i mi Lewine karahanxi a e xa mudun maxədin Yuda kaane nun Yerusalən kaane ra Alatalaa walikēen Musa nun Isirayila yamaan naxan maxədinxi e ma Layiri Sereya Bubuna fe yi?” ⁷ Naxalan jaxina Atali fəxo ra birane bata yi Ala Batu Banxin dēen kala. Se saripaxin naxanye yi Alatala Batu Banxini, e yi ne tongo, e yi e findi Baali batu seene ra. ⁸ Nayi, Manga Yowasa yi a fala, a e xa kankirana ndee rafala mudu sa seen na, e sa a dəxo Alatala Batu Banxin dēen na. ⁹ E yi xibaruna nde rali Yerusalən nun Yuda yamanan birin yi, naxan yi a falama, a birin xa fa mudun na Alatala xən alo Alatalaa walikēen Musa a yamari kii naxan yi Isirayila yi tonbonni. ¹⁰ Kuntigine

* 23:20: So dēen naxan geyaan na.

nun yamaan yi lu fe mudune ra sewani gbeti ramara kankiraan kui han a yi rafe. ¹¹ Lewine yi gbeti kankiraan xalima wax-atin naxan yi, alogo mangana walikene xa a kui to xa gbeti gbegbe a kui, mangana sebeli tiin nun saraxaraline kuntigina walikene bundoxon yi fama nen, e fa gbeti kankiraan kui ba, e mon yi a tongo e xete a ra a funfuni. E yi ferijenma gbetin nasuxe na kii nin lxo yo lxo. ¹² Mangan nun Yehoyada yi na gbetin soma Alatala Batu Banxin wali muxune nan yii, naxanye yi muxune tima geme sonla nun xalanbe wanla nun wure wanla nun sulan wanla ra alogo e xa Alatala Batu Banxini ton. ¹³ Walikene yi wanla raba alo a yi lan kii naxan yi. E yi Ala Batu Banxin liga alo a yi kii naxan yi a singeni. E yi a yiton ki fani. ¹⁴ E to yelin banxini tonje, e yi gbeti donxen xali Manga Yowasa nun Yehoyada xon. E yi seni itoe sara Alatala Batu Banxin xa: sali seene nun saraxa gan seene nun igelengenne nun se gbete ye, a xema daxine nun gbeti fixe daxine. E lu nen saraxa gan daxin be Alatala Batu Banxini Yehoyadaa siimayaan birin yi.

Yowasaa tinxintareyana fe

¹⁵ Yehoyada yi fori, a faxes a jee keme jee tonge saxanna ma. ¹⁶ E yi a maluxun Dawudaa Taani mangane fema, bayo a fe fanin naba nen Isirayila yi Ala binya feen na e nun a batu banxina. ¹⁷ Yehoyada faxes xanbini, Yuda muxu gbeene yi fa Manga Yowasa fema a tantundeni. Mangan yi a tuli mati e ra. ¹⁸ E yi Alatala Batu Banxin nabekin, e benbane Ala, e yi Asera kide gbindonne nun suxurene batu. Alatala yi xolo Yerusalen nun Yuda kaane ma. ¹⁹ Alatala yi nabine rasiga e ma alogo e xa sa e raxete a ma. Nabine yi sa sereyaan ba e xa, koni e mi e tuli mati. ²⁰ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi godo saraxaraliin Yehoyadaa dii xemen Sakari ma, a yi ti yamaan yetagi, a yi a fala e xa, a naxa, "Ala naxa iki: Nanfera e mi Alatalaa yamarine suxuma? E mi sabatima, bayo e bata e me Alatala ra. A fan a mema e ra nen." ²¹ E yi yanfan so a ma, mangan yi e yamari, e yi a magolon Alatala Batu Banxin yinna kui.

²² Sakari fafe Yehoyada bata yi hinanna naxan birin yita Manga Yowasa ra, na sese mi yi fa a kui. A yi a dii xemen faxes. Sakari faxamatxon yi a fala, a naxa, "Alatala xa feni ito to, a yi i makiti a ra."

Yowasaa mangayaan danna Mangane Firinden 12.18-22

²³ Jee donxen na, Arami kaane sofane yi siga Yowasa yengedeni. E yi fa Yerusalen nun Yuda yamanani. E yi kuntigine birin faxes, e yi e seene birin tongo, e siga e ra Damasi mangan xon. ²⁴ Arami kaane sofane mi yi wuya, koni Alatala yi tin a e xa sofa gali senbemaan naxari, bayo Yuda kaane bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. Alatala Yowasa makiti na kii nin. ²⁵ Arami kaane to xete, e yi Yowasa furaxin lu naxankata gbeeni, a walikene yi yanfan so a ma Yehoyadaa diina fe ra, e yi sa a faxes a saden ma. E yi a maluxun Dawudaa Taani, koni e mi a maluxun mangane gaburune ra. ²⁶ Itoe nan yanfan so a ma: Amoni naxanla naxan yi xili Simeyati, na dii xemen Sabadi nun Moyaba kaa naxanla naxan yi xili Simiriti, na dii xemen Yehosabadi. ²⁷ A dii xemene xinle nun waliyiya falan naxanye ti a xili ma e nun Ala Batu Banxini ton fena a xon, ne birin sebei mangane kedine kui. A dii xemena Amasiya yi ti a joxoni mangayani.

25

Amasiya, Yuda Mangana Mangane Singen 14.1-7

¹ Amasiya findi mangan na a jee moxonen nun suulunden nan ma. Jee moxonen nun solomanaanin a mangayani Yerusalen yi. A nga yi xili nen Yehoyadan, Yerusalen kaana. ² Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, koni a mi a sobe so Alatala fe yi naxi ra. ³ Amasiyaa mangayaan to senbe soto, a yi na kuntigine faxes naxanye a fafe faxes. ⁴ Koni a mi e diine faxes, lan Musaa sariya kedin ma, Alatala yamarini ito fi denaxan yi, a naxa, "Fafane mi faxama diine funfuni, diine fan mi faxama fafane funfuni, koni birin faxama a yete yulubin nan ma fe ra."*

* 25:4: Sariyane 24.16

⁵ Amasiya yi a yamanan muxune malan denbaya yeen ma, Yuda bɔnsɔnna muxune nun Bunyamin bɔnsɔnna muxune, a yi sofa kuntigine dɔxɔ e xun na naxanye yi muxu wuli nun muxu keme xun na. A yi muxune yate keli jee mɔxɔjen ma han e nun nde. E yaten, muxu wuli keme saxan, naxanye yi nɔ sigɛ yengeni, naxanye yi tanban nun ye masansan wure lefaan nɔe. ⁶ A mɔn yi sofa muxu wuli keme tongo Isirayila yi, naxanye yi sare fima gbeti fixen kilo wuli saxan na. ⁷ Koni Alaa sayibana nde yi fa falan ti mangan xa, a naxa, “Mangana, Isirayila sofane mi lan e siga i fɔxɔ ra, bayo Alatala mi Isirayila kaani itoe xɔn, Efirami bɔnsɔnna muxune. ⁸ Xa e siga i fɔxɔ ra, hali i senben sɔto yengeni, Ala i rabepinma nen i yaxune yii, bayo mali senbena Alan keden pe ra, a tan nan mɔn nɔe muxun nabire.” ⁹ Amasiya yi Alaa sayiban yabi, a naxa, “N gbeti fixen kilo wuli saxanna naxan soxi Isirayila sofane yii, n fa nanfe ligana na yi?” Alaa sayiban yi a yabi, a naxa, “Alatala nɔe gbete soe i yii nen naxan danguna ra.” ¹⁰ Amasiya yi sofane raxete naxanye sa kelixi Efirami yi, e yi xete e konne yi. Koni, e yi xɔlɔ Yuda kaane ma, e xɔlɔxi gbeen yi xete e konne yi. ¹¹ Amasiyaa mangayaan yi senben sɔto a yamanani. E nun a ganla yi siga fɔxɔ Lanbanni, a sa muxu wuli fu faxa naxanye yi kelixi Seyiri geya yireni. ¹² Yuda kaane yi muxu wuli fu suxu e ye, e siga e ra geya gbeen xuntagi. E yi e radinje ayi gemen xuntagi, e birin yi faxa.

¹³ Amasiya bata yi Isirayila sofaan naxanye raxete, alogo e nama lan yengeni, ne yi Yuda taane yenge keli Samari taani han Beti-Xoron, e yi muxu wuli saxan faxa, e yi se wuyaxi tongo. ¹⁴ Amasiya yi fama waxatin naxan yi sa keli yengeni, a sa Edon kaane nɔ yengen naxan yi, a yi fa Seyiri kaane suxurene ra a yii, a yi e ramara a yii, a lu e batue, a lu wusulanna ganje e xa. ¹⁵ Nayi, Alatalaa yi xɔlɔ Amasiya ma, a yi sayibana nde rasiga a faladeni a xa, a naxa, “Nanfera i yamani ito alane batuxi, naxanye mi nɔ e yamaan badeni i yii?” ¹⁶ Sayiban mɔn yi fala tiini, Amasiya yi a yabi, a naxa, “N tan nan i findixi n kawandi

muxun na ba? A lu. I waxi nen n xa i bɔnbɔ ba?” Sayiban yi a dundu, koni a mɔn yi a fala, a naxa, “N na a kolon Ala bata yelin a ragide a xa i halagi, bayo i bata ito liga, i mi n ma falan suxi.”

*Yuda kaane yi Isirayila yenge
Mangane Firinden 14.8-20*

¹⁷ Yuda mangana Amasiya yelin falan tiye a kawandi muxune xa waxatin naxan yi, a yi xerane rasiga a faladeni Yowasi xa, Yehowaxasi a dii xemena, Isirayila mangan Yehu mamandenna, a naxa, “Fa, en xa yenge.” ¹⁸ Koni, Isirayila mangan Yowasi yi a fala Yuda mangana Amasiya xa, a naxa, “Tansinna nde yi Liban yamanani, a xeraan nasiga a faladeni suman wudina nde xa Liban yamanani, a naxa, ‘I ya dii temen fi n ma dii xemen ma futun na!’ Na xanbi ra, Liban burunna subena nde yi dangu tansinni bodonje. ¹⁹ I yete matɔxɔma, i wasoma, a i bata Edon kaane nɔ. Koni iki, lu i konni! Nanfera i mɔn fe jaxin fɔlɔma naxan sa rajanma kalan ma e nun Yuda yamaan birin xa?” ²⁰ Koni Amasiya mi a tuli mati a ra, fata Ala waxon feen na, alogo e nun a sofane xa sa e yaxune sagoni, amasɔto a bata yi a yee rafindi Edon suxurene ma. ²¹ Nayi, Isirayila mangan Yowasi yi siga, e nun Yuda mangana Amasiya yi sa yenge Beti-Semesi taani Yuda yamanani. ²² Isirayila kaane yi Yuda kaane nɔ, e birin yi e gi, e siga e konne yi. ²³ Isirayila mangan Yowasi yi Yuda mangana Amasiya suxu Beti-Semesi taani, Yowasaa diina, Axasiya mamandenna. A yi siga a ra Yerusalen yi, a yi nɔngonna ye tonge naanin kala Yerusalen yinna ra, keli Efirami deen ma han Songen ma dena. ²⁴ Xemaan nun gbeti fixen nun se fajin naxanye birin yi Ala Batu Banxini, e nun naxanye yi Obedi-Edon ma nɔon bun, a yi ne birin tongo, e nun manga banxin nafunle. A mɔn yi muxuna ndee suxu, a xete Samari taani.

*Amasiyaa mangayaan danna
Mangane Firinden 14.17-20*

²⁵ Isirayila mangan Yehowaxasi a diin Yowasi faxa xanbini, Yuda mangan Yowasaa diina Amasiya mɔn yi jee fu nun suulun sɔto siimayaan na. ²⁶ Amasiya

kewali dōnxene, keli a fōlōn ma han a rajan na, ne birin sēbexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kewali kedine kui. ²⁷ Na xanbi ra, Amasiya yi a masiga Alatala ra, e yi yāfan so a ma Yerusalēn yi, a yi a gi, a siga Lakisi taani, koni e yi siga a fōxō ra Lakisi yi, e sa a fāxa mēnni. ²⁸ E yi a binbin xali soone fari, e sa a maluxun Yuda Taani a benbane fēma.

26

Yusiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 14.21-22

¹ Yuda kaane birin yi Yusiya dōxō mangayani a fafe Amasiya jōxōni. Yusiya barin jēē fu nun sennin nan yi a ra. ² A fafe fāxa xanbini, a mōn yi Elati taan ti, a mōn yi a raxetē Yuda yamanan fari.

Mangane Firinden 15.2-3

³ Yusiya findi mangan na a jēē fu nun senninden nan ma, a yi jēē tonge suulun e nun firin naba mangayani Yerusalēn yi. A nga yi xili Yekoliya, Yerusalēn kaana. ⁴ Naxan fan Alatala yēē ra yi, a yi na liga alo a fafe Amasiya a liga kii naxan yi.

⁵ A yi lu Alaa kiraan xōn Sakari a siimayaan birin yi, naxan yi feene toma fata Ala ra. Fanni a yi Alatala fenma, Ala nōōn fima a ma feen birin yi. ⁶ A yi mini Filisistine yēngēdeni, a yi Gati taan yinne birin nabira e nun Yaben taan nun Asadodi taana. Na xanbi ra, a yi taane ti Asadodi fēma e nun yire gbētēye yi Filisistine tagi. ⁷ Ala yi a mali Filisistine yēngēdeni e nun Arabun naxanye yi dōxi Guri-Baali taani. Ala mōn yi a mali Meyunin bōnsōnna muxune yēngēdeni. ⁸ Amonine yi mudun soma Yusiya nan yii, a xinla yi siga han Misiran yamana na, bayo a sēnben yi gbo. ⁹ Yusiya yi makantan sangansona ndee ti Yerusalēn yinna xōn. A yi kedenna ti Songenna so dēēn dēxōn, keden Lanban ma dēēn dēxōn, keden yinna songenna nde dēxōn. A yi e makantan. ¹⁰ Na xanbi ra, a mōn yi makantan banxi matexina ndee ti tonbonni, a yi xōjin wuyaxi ge, bayo xuruse wuyaxi yi a yii xuruse sansanna nun mēēmēēne yi. Xēē biine nun sansi siine fan yi a yii geya longonne ra, bayo xē biin yi rafan a ma. ¹¹ Gali kēnden yi Yusiya yii, e yi e yitaxun

gali yēēn ma fata xasabin na sēbeli tiin Yeyiyeli nun fe xunmatoon Maaseya naxanye yatē Xananiyaa yamarin bun, mangana kuntigina nde. ¹² Sofa kuntigin naxanye yi denbaya xunne ra, ne yi lanxi muxu wuli firin muxu kēēmē sennin nan ma. ¹³ Sofaan muxu wuli kēēmē saxan wuli solofere kēēmē suulun nan yi e yamarin bun naxanye yi mangan malima a yaxune yēngēdeni. ¹⁴ Yusiya yi yē masansan wure lefane nun tanbane nun wure kōmōtine nun tagi xidine nun xalimakunle nun lantan gēmēne so sofane birin yii. ¹⁵ Yusiya yi yēngē so sena ndee rafala Yerusalēn yi fata fekolonna ndee ra naxanye yi nōē xalimakunle nun gēmē belebelene wolē. A yi e ti makantan sangansone fari taan yinna xuntagi e nun yinna songenne ma. Yusiya xinla yi siga ayi pon, bayo a mali kēnden sōtō nēn han a mangayaan yi sabati.

¹⁶ Koni, Yusiya to sēnben sōtō a mangayani, a yi waso ayi. Na feen nan nājan kalan ma a xa. A yi tinxintareyaan liga Alatala, a Ala yēē ra yi. Lōxōna nde, a yi so Alatala Batu Banxini alogo a xa wusulanne gan wusulan saraxa ganden fari. ¹⁷ Saraxaralina Asari nun Alatalaa saraxarali gbētēye muxu tonge solomasēxē yi so a fōxō ra wēkilēni. ¹⁸ E yi a fala a xa, e naxa, “Yusiya, i tan xa mi lan i wusulanne gan Alatala xa, fō saraxaraline Haruna xabilani naxanye yi rasarijanxi lan na feen ma. Mini yire sarijanxini, bayo tinxintaren nan i ra, na mi findima binye ra i xa Marigina Alatala yēē ra yi.” ¹⁹ Yusiya yi tixi, wusulan gan daxin suxi a yii, a yi xōlō saraxaraline ma. Na sasani, dogonfonna yi mini a tigi ra saraxaraline yetagi Alatala Batu Banxin wusulan ganden dēxōn. ²⁰ Saraxaraline kuntigina Asari nun na saraxarali gbētēne birin yi a mato, e yi dogonfonna to a tigi ra. E yi a ramini tandeni mafurēn, a tan yatigin yi a mafura minideni bayo Alatala bata yi a yulubin saran a ra.

²¹ Yusiya yi lu a danna banxini dogonfonna a ma han a yi fāxa. A mi yi fa nōē sōē Alatala Batu Banxini. A dii xēmēn Yotami yi findi kuntigin na manga banxini, a lu yamanan muxune xun matoē a ra. ²² Yusiya kewali dōnxene, keli a fōlōn ma han a rajan

na, Nabi Esayi, Aməsi a dii xəmən ne birin sebe nən. ²³Yusiya yi faxa, e yi a maluxun a danna xəna nde ma a benbane fəma, a mi yi makuya mangane gaburune ra, bayo e yi a falama nən, e naxa, “Dogonfontəon nan a ra.” A dii xəmən Yotami yi dəxə a ɲəxəni mangayani.

27

Yotami, Yuda Mangana Mangane Firinden 15.32-38

¹Yotami findi mangan na a ɲee məxəɲen nun suulunna nan ma. A yi ɲee fu nun sennin ti mangayani Yerusalən yi. A nga yi xili nən Yerusa, Sadəki a dii tēməna. ²Naxan fan Alatala yee ra yi, a yi na liga, alo a fafe Yusiya a liga kii naxan yi. Koni, a mi so Alatala Batu Banxini. Yamaan mən mi yi tinxin. ³A tan nan Alatala Batu Banxin So Dəen Faxaraxini tən,* a mən yi nde dəxə Ofeli yinna de. ⁴A yi taane ti Yuda yamanan geya yirene yi e nun sanganso makantanxine fəton yirene yi. ⁵A yi Amone mangan yenge, a yi e nə. Na ɲeen na, Amone yi gbeti fixen kilo wuli saxan so a yii, e nun murutun kilo wuli saxan e nun fundenna kilo wuli saxan. E mən ne nan so a yii ɲee firinden nun a saxandeni. ⁶Yotami yi senben sətə, amasətə a yi tinxin Alatala yee ra yi, a Ala.

⁷Yotami kəwali dənxe, a yengen naxanye so e nun a feene birin, ne sebe xi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. ⁸Yotami findi mangan na a ɲee məxəɲen nun suulunna nan ma. A yi ɲee fu nun suulun ti mangayani Yerusalən yi. ⁹Yotami yi faxa, e yi a maluxun a benbane fəma Dawudaa Taani. A dii xəmən Axasi yi ti a ɲəxəni.

28

Axasi, Yuda Mangana Mangane Firinden 16.1-20

¹Axasi findi mangan na a ɲee məxəɲeden nan ma, a yi ɲee fu nun sennin ti mangayani Yerusalən yi. Naxan fan Alatala yee ra yi, a mi na liga, anu a benba Dawuda tan a faɲin nan liga. ²Axasi yi sigan ti a ɲaxin na alo Isirayila mangane a liga kii

naxan yi, a yeteen yi suxure sawura wure daxine rafala Baali xa. ³A yi saraxane ba Ben-Hinən lanbanni, a yi a dii xəmən gan saraxan na, a yi na siyane raliga e fe xəsixine yi, Alatala naxanye kedi yamanani, a e yamanan so Isirayila kaane yii. ⁴Mangan yi saraxane bama, a wusulanna gan taan kidene yi geyane xuntagi e nun wudi gbeene birin bun.

⁵Nanara, Alatala, a Ala yi a ganla sa Arami mangan sagoni. Arami kaane yi e yenge, e yi muxu wuyaxi suxu konyiyani, e siga e ra Damasi taani. A ganla mən yi sa Isirayila mangan fan sagoni, na yi bəno gbeen sa e ma. ⁶Remaliyaa dii xəmən Peka yi a liga sofaan muxu wuli keme wuli məxəɲe yi faxa Yuda yamanani ləxə kedenni. Amasətə e bata yi e me Alatala ra, e benbane Ala. ⁷Efiram bənsənna sofa kenden Sikiri yi mangana dii xəmən Maaseya faxa e nun Asirikami manga banxin kuntigina e nun Elikana mangan fe rafala bode singena. ⁸Isirayila kaane yi muxu wuli keme firin suxu konyiyani Yuda kaane ye, ɲaxanle nun dii xəmən nun dii tēmən. E mən yi se wuyaxi tongo, e siga na seene ra Samari taani.

⁹Koni, Alatalaa nabina nde yi mənni naxan yi xili Odədi. Na yi mini sofane ralandeni sa keli Samari taani. A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, e benbane Ala bata xələ Yuda kaane ma, a yi e sa e sagoni, anu, e tan bata halagin nagodo e ma han e gbelegbele xuiin yi te han kore xənna ma. ¹⁰Iki, e waxi e xa na Yuda kaane nun Yerusalən kaane findi e konyi xəmən nun e konyi gilene ra. Koni, e fan mi findixi yulubitəne ra Alatala yee ra yi ba, e Ala? ¹¹Nayi, e tuli mati n na, e mən xa Yuda muxu suxini itoe raxete e konni, bayo Alatala xələxi e ma ki faɲi.” ¹²Nayi, Efiram muxu gbeena nde, alo Yehoxanan ma dii xəmən Asari nun Mesiliməti a dii xəmən Bereki nun Salun ma dii xəmən Yəxisikayi nun Xadilayi a dii xəmən Amasa, ne yi xələ sofane ma naxanye yi sa yengeni. ¹³E yi a fala e xa, e naxa, “E nama fa konyini itoe ra be, bayo en findima nən yulubitəne ra Alatala yee ra yi. E waxi en yulubine nan fari sa fe yi ba? En yulubine bata gbo ayi, Ala bata

* 27:3: So dəen naxan geyan na.

xɔlɔ gbeen ti Isirayila kaane ma.” ¹⁴ Nayi, sofane yi muxu suxine nun se tongoxine birin naxete kuntigine nun yamaan birin yetagi. ¹⁵ E muxun naxanye xili fala, ne yi keli, e yi dugine ragodo muxu suxi ragenle birin ma, e dugine nun sankidine so e yii, e donseene nun igen so e yii, e yi e furene dandan, naxanye mi yi nɔe sigan tiye, e yi ne dɔxɔ sofanle fari, e siga e ra e ngaxakedenne fema Yeriko yi, Tugu Taana. Isirayila kaane mɔn yi xete Samari taani.

¹⁶ Na waxatini, Manga Axasi yi xeraan nasiga Asiriya mangan ma alogo a xa fa a mali. ¹⁷ Edɔn kaane mɔn yi Yuda kaane yenge, e yi muxuna ndee suxu. ¹⁸ Na waxatin yeteni, Filisitine yi yengen nakeli lanban yi taane nun Negewi taane ma Yuda yi. E yi Beti-Semɛsi taan tongo, e nun Ayalɔn nun Gɛdirɔti taane nun Soko nun Timana nun Ginso taane nun e rabilinne taane, e yi dɔxɔ e yi. ¹⁹ Alatala Yuda yamanan nayarabi na kii nin Isirayila mangana Axasi a fe ra, naxan Alatalaa yamaan ti tantanna ma, e yi yulubin tongo. ²⁰ Asiriya mangan Tigilati-Pilesere yi fa Axasi fema, koni benun a xa a mali, a yi a yenge. ²¹ Axasi bata yi Alatala Batu Banxin nafunle birin tongo, e nun manga banxin nun kuntigine nafunle, a yi e fi Asiriya mangan ma. Koni na tɔnɔ mi lu a ma.

²² Hali Axasi yi kɔntɔfilixi waxatin naxan yi, a mɔn lu nɛn tinxintareyani Alatala yeɛ ra yi. ²³ A yi saraxane ba Damasi alane xa, a na tɔrɔn masɔtɔxi naxanye xɔn, bayo a yi a mirima nɛn, a naxa, “Bayo, Arami mangana alane a malima, n fan xa saraxane ba e xa alogo e xa n mali.” Koni, na nan najan kala ma a ra, e nun Isirayila birin. ²⁴ Axasi yi Alatala Batu Banxin seene birin malan, a yi e kala. A yi Alatala Batu Banxin deene balan, a yi kidene rafala Yerusalɛn taan yiren birin yi. ²⁵ A yi taan kidene rafala Yuda taane birin yi alogo a xa saraxane ba ala gbɛtɛne xa. Na ma, Alatala, a benbane Ala yi xɔlɔ a ma kati!

²⁶ A kɛwali dɔnxɛne, a feene birin, keli a fɔlɔn ma han a rananna, ne sebɛxi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui. ²⁷ Axasi yi faxa, e yi a maluxun Yerusalɛn taani, koni a tan mi maluxun

Isirayila mangane gaburun na. A dii xɛmɛn Xesekiya yi ti a jɔxɔni.

29

Xesekiya, Yuda mangana Mangane Firinden 18.1-3

¹ Xesekiya findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulunna nan ma, a yi jɛɛ mɔxɔjɛn nun solomanaanin ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nɛn Abiya, Sakari a dii tɛmɛna. ² Naxan fan Alatala yeɛ ra yi, a yi na liga, alo a benba Dawuda a liga kii naxan yi.

³ A tan nan Alatala Batu Banxin nabi a mangayaan jɛɛ singen kike singen ma, a yi a deene yitɔn. ⁴ A yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune malan yamaan malandeni sogeteden binni. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati n na, ɛ tan Lewine. E yete rasarijan, ɛ yi Alatala Batu Banxin nasarijan, ɛ benbane Ala, ɛ yi se xɔsixin ramini yire sarijanxini ito kui. ⁶ Bayo en benbane fe xɔsixin raba nɛn, naxanye ranaxu Alatala ma, en ma Ala, e yi na liga, e yi e mɛ a ra, e yi e xun xanbi so Alatalaa yire sarijanxini. ⁷ E yetɛɛn yi Ala Batu Banxin so deene balan, e yi lɛnpune ratu, e mi wusulan gan, e mi saraxa gan daxine ba Isirayilaa Ala xa yire sarijanxini. ⁸ Nayi, Alatala yi xɔlɔ Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane ma, a yi gbalon nun sunun nun yagin nagodo e ma alo ɛ a toma kii naxan yi. ⁹ Nanara, en benbane faxa yengeni, en ma dii xɛmɛne nun en ma dii tɛmɛne nun en ma jaxanle yi lu konyiyani. ¹⁰ Iki, n waxi layirin xidi feni en nun Alatala tagi, Isirayilaa Ala. ¹¹ Iki, ngaxakedenne, ɛ ba tunnaxɔlɔn ma, bayo Alatala ɛ tan nan sugandixi alogo ɛ xa ti a yetagi a wanla ra, ɛ findi a walikɛne ra, ɛ yi wusulanne gan a xa.”

¹² Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxuni itoe yi fa:
Kehati xabilani:
Amasayi a diin Maxati nun Asari a diin Yowɛli.

Merari xabilani:
Abidi a diin Kisu nun Yehaleleli a diina Asari.

Gɛrisɔn xabilani:
Simaa diin Yowa nun Yowaa diina Eden.

¹³ Elisafan xabilani:
Simiri nun Yeyiyɛli.

Asafi xabilani:
Sakari nun Matani.
¹⁴ Heman xabilani:
Yexiyeli nun Simeyi.
Yedutun xabilani:
Semaya nun Yusiyeli.

¹⁵ E yi e bənsənnə muxune birin malan. E yelin xanbini e rasarijanne, e fa Alatala Batu Banxin nasarijan alo mangana e yamarixi kii naxan yi, e nun Alatala a falaxi kii naxan yi. ¹⁶ Saraxaraline yi so Alatalaa yire sarijanxini a rasarijandeni. E se xəsixin naxanye birin li Alatala Batu Banxini, e yi ne birin namini, Lewi bənsənnə muxune yi se xəsixine tongo e sa e woli Kedirən lanbanni. ¹⁷ E Alatala Batu Banxin nasarijan fəlb kike singen xi singe ləxən nin. Xi solomasexede ləxəni, e yi so Alatala Batu Banxin so dəen palaan ma, e mən yi xi solomasexə wali kə a rasarijandeni. E yi yelin kike singen xi fu nun senninden ma.

¹⁸ Na xanbi ra, e mən yi siga Manga Xesekiya konni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Alatala Batu Banxin birin nasarijan e nun saraxa ganden nun a seene birin e nun buru rasarijanxin sama tabanla naxan fari e nun a seene birin. ¹⁹ Manga Axasi seen naxanye birin naxəsi a tinxintareyani a mangayaan waxatini, nxu bata ne birin nasarijan, nxu yi e sa Alatala yetagi.”

Xesekiya mən yi saraxane ba

²⁰ Manga Xesekiya yi keli xətən, a yi taan kuntigine malan, e siga Alatala Batu Banxini. ²¹ E yi siga tura solofere nun konton solofere nun yexəe dii solofere nun kətə solofere ra mangana denbayaan nun yire sarijanxin nun Yuda kaane yulubi xafarin na alogo e xa rasarijan. Mangan yi a fala saraxaraline xa, Haruna yixetene, a e xa e ba saraxan na Alatalaa saraxa ganden fari. ²² Saraxaraline yi jingene kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. E mən yi kontonne kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. Na xanbi ra, e yi yexəe diine kəe raxaba, e yi e wunla xuya saraxa ganden ma. ²³ E mən yi siga kətə kəe raxaba daxine ra yulubi xafari seen na mangan nun yamaan birin yetagi, ne yi e yiine sa e ma. ²⁴ Nayi, saraxaraline yi kətəne kəe raxaba, e yi e wunla bəxən saraxa ganden ma alogo Isirayila kaane birin yulubine xa

xafari. Mangan nan na saraxa sifa firinne yamarin fi alogo yamaan birin yulubin xa xafari. ²⁵ Mangan yi Lewi bənsənnə muxune lu Alatala Batu Banxini, karijanne nun kondenne nun bələnne yi suxi naxanye yii alo Dawuda nun mangana fetoon Gadi nun Nabi Natan a yamari kii naxan yi, bayo Alatalaa yamarin nan yi a ra, a nabine naxan nali muxune ma. ²⁶ Lewi bənsənnə muxune yi ti, Dawudaa maxaseene suxi e yii. Saraxaraline fan yi na, xətane suxi e yii. ²⁷ Manga Xesekiya yi a fala, a e xa saraxa gan daxin ba saraxa ganden fari. E nəma yi saraxan gan fəle waxatin naxan yi, e yi bətin ba Alatala xa xətə xuiin nun Isirayila manga Dawudaa maxaseene ra. ²⁸ Yamaan birin yi e xinbi sin, e lu bətin bə, e xətəan fema han saraxa gan daxin birin yi yelin ganne. ²⁹ E to yelin saraxa gan daxin bə, mangan nun a yamaan naxan birin yi a fəxə ra, e birin yi e xinbi sin, e yi Ala tantun. ³⁰ Na xanbi ra, Manga Xesekiya nun a kuntigine yi Lewi bənsənnə muxune yamari a e xa Alatala tantun Dawudaa bəti xuine nun fetona Asafi a bəti xuine ra. E yi bətin ba səwani, e yi e xinbi sin, e Alatala tantun.

³¹ Manga Xesekiya yi a fala, a naxa, “Bayo iki ε bata dentəge Alatala xa, ε fa ε saraxane nun barika bira saraxane ra Alatala Batu Banxini.” Yamaan yi fa e saraxane nun barika bira saraxane ra, e nun muxu bəne fəpine birin yi fa saraxa gan daxine ra. ³² Yamaan fa saraxa gan daxin naxanye ra, ne yatən yi siga han jinge tonge solofere e nun yexəe dii kəme firin e nun konton kəme, ne birin saraxa gan daxine Alatala xa. ³³ E mən yi jinge kəme sennin e nun kontonne nun kətə wuli saxan ba saraxa gbətene ra. ³⁴ Koni saraxaraline mi yi wuya, e mi yi nəe saraxa gan daxine birin budə. Nanara, e ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi fa e mali han wanla yi jan, han saraxaraliin bonne yi rasarijan. E ngaxakedenne Lewi bənsənni, ne yi kataxi e rasarijan feen nan na dangu saraxaraline ra. ³⁵ Saraxa gan daxin yi wuya, sa bəne xunbeli saraxane turene fari, e nun minse saraxane nun saraxa gan daxine.

Alatala Batu Banxin nasarijan na kii nin. ³⁶ Ala bata yi naxan birin yitɔn yamana fe ra, Manga Xesekiya nun yamaan birin yi sɛwa na ra, amasɔtɔ na feene liga nɛn mafurɛn.

30

Xesekiya yi sanla raba

¹ Manga Xesekiya yi xɛrane rasiga Yuda yamanan yiren birin yi. A mɔn yi bataxine sɛbɛ Efirami nun Manase kaane ma, alogo e xa fa Alatala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e fa Alatala tantun, Isirayilaa Ala, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* rabadeni. ² Mangan nun a kuntigine nun yamaan birin bata yi lan a ma Yerusalɛn yi a e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba jɛɛn kike firinden ma. ³ Bayo saraxarali wuyaxi mi yi sarijanxi na waxatini, yamaan mɔn munma yi malan Yerusalɛn yi singen, e mi yi nɔɛ na sanla rabɛ singen. ⁴ Bayo mangan nun yamaan lanma feen nan yi a ra, ⁵ e yi a ragidi, a xa rali Isirayila birin ma, keli Bɛriseba taan ma han Dan yamanani alogo muxune xa fa Yerusalɛn yi, e fa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla raba mɛnni Alatala xa, Isirayilaa Ala. Amasɔtɔ yamaan mi yi fa na sanla rabama e bode xɔn alo a yi sɛbɛxi kii naxan yi. ⁶ Xɛrane yi siga mangan nun a kuntigine bataxine ra Isirayila nun Yuda yamanan yiren birin yi, alo mangana a yamarixi kii naxan yi. E naxa, “ɛ tan Isirayila kaane, ɛ xɛtɛ Alatala ma, Iburahimaa Ala, Isiyagaa Ala, Isirayilaa Ala alogo a mɔn xa xɛtɛ ɛ ma, ɛ tan yamaan muxu dɔnxɛn naxanye luxi ɛ nii ra, ɛ tan naxanye tangaxi Asiriya mangane ma. ⁷ ɛ nama lu alo ɛ fafane, alo ɛ ngaxakedenne, naxanye mi yi tinxinxi Alatala yɛɛ ra yi, e benbane Ala, naxan e ba gbalon dɛ alo ɛ a toma kii naxan yi. ⁸ Nayi, ɛ nama tuli maxɔdɔxɔ ayi alo ɛ benbane. ɛ fa Alatala ma, ɛ fa a yire sarijanxini, a dɛnaxan nasarijanxi han habadan, ɛ wali Alatala xa, ɛ Ala, alogo a xɔlɔ gbeen xa xɛtɛ ɛ fɔxɔ ra. ⁹ Xa ɛ fa Alatala

ma, muxun naxanye ɛ ngaxakedenne suxu konyiyani, ne kininkininma nɛn e ma, e mɔn yi xɛtɛ yamanani ito yi. Alatala hinan, ɛ Ala, a fan, a mi a yɛtagin luxunma ɛ ma, xa ɛ xɛtɛ a ma.” ¹⁰ Xɛrane yi siga taane yi Efirami yamanan nun Manase yamanani han Sabulon yamanani. Koni, muxune yi lu e mageɛ. ¹¹ Koni, Aseri bɔnsɔnna muxuna ndee nun Manase bɔnsɔnna muxuna ndee nun Sabulon bɔnsɔnna muxuna ndee yi e yɛtɛ magodo Ala xa, e tin sigɛ Yerusalɛn yi. ¹² Ala yi muxune bɔjɛn masara Yuda fan yi, e mangan nun a kuntigine yamarin suxu, alo Alatala a falaxi kii naxan yi.

¹³ Yama gbeen yi fa Yerusalɛn yi Buru Tetaren Sanla† rabadeni kike firinden. Yamaan yi gbo han! ¹⁴ Suxure batuden naxanye yi Yerusalɛn yi, e yi ne birin kala e nun e wusulan gandene, e yi ne woli Kedirɔn lanbanni. ¹⁵ Nɛɛn kike firinden xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi xuruseene kɔɛ raxaba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. Nayi, Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi yagi han, e yi e yɛtɛ dɛntɛgɛ Ala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala Batu Banxini. ¹⁶ Birin yi a wali suxu alo e yi lan kii naxan yi, fata Alaa walikɛɛn Musaa sariyan na. Xuruseen naxanye ba saraxan na, Lewine yi lu ne wunla soɛ saraxaraline yii, e yi lu a xuyɛ saraxa ganden ma. ¹⁷ Muxu wuyaxi mi yi sarijanxi yamaan yɛ, e mi nɔɛ saraxane bɛ Alatala xa. Nayi, Lewine yi lu xuruseene kɔɛ raxabɛ e xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra. ¹⁸ Muxu wuyaxi yi na, Efirami kaane nun Manase kaane nun Isakari kaane nun Sabulon kaane yɛ naxanye mi yi sarijanxi. Anu, e Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene don nɛn, e sariyan kala na nan xɔn. Na ma, Xesekiya yi duba e xa, a naxa, “Alatala naxan fan, na xa dija e yulubin ma. ¹⁹ Ala xa dija muxune birin ma naxanye Alatala, e benbane Ala fenxi e bɔjɛn ma feu, hali e mi yi sarijanxi.” ²⁰ Alatala yi Xesekiya xuiin namɛ, a yi dija yamaan ma. ²¹ Nayi, Isirayila kaan naxanye yi

* **30:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. † **30:13:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma lɛbɛn mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

Yerusalén yi, ne yi Buru Tetaren Sanla raba sɛwa gbeen xi solofere. Lewi bɔnsɔnna muxune nun saraxaraline yi lu Alatala tantunɛ e sɛnbɛn birin na e maxaseene ra. ²² Xesekiya yi Lewine wali fajɪ xɔntɔnna ti, naxanye yi walima Alatala xa ki fajɪ. E saraxa subene don xi solofere, naxanye yi baxi bɔɲɛ xunbeli saraxane ra, e yi Alatala tantun, e benbane Ala.

²³ Yamaan birin mɔn yi lan a ma, a e xa xi solofere sa sali lɔxɔne fari, e mɔn yi sanla raba sɛwani xi solofere, ²⁴ bayo Yuda mangan Xesekiya bata yi binye gbeen fi yamaan ma, a yi e fanda tura wuli keden na e nun xuruse wuli solofere. Kuntigine fan bata yi tura wuli keden nun xuruse wuli fu ba sa mangan gbeene fari. Saraxarali wuyaxi bata yi rasarijan. ²⁵ Yuda kaane nun saraxaraline nun Lewine nun Isirayila kaan naxanye yi kelixi yire gbɛtɛye yi e nun xɔɲɛn naxanye yi dɔxi Isirayila kaane nun Yuda kaane yɛ, ne birin yi lu sɛwani e bode xɔn ma. ²⁶ Sɛwa gbeen yi lu Yerusalén kaane yi. Xabu Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani waxatini, na ɲɔxɔn munma yi liga Yerusalén yi singen. ²⁷ Saraxaraline nun Lewine yi keli, e duba yamaan xa, e Ala maxandi, Ala yi e xuiin mɛ a konni ariyanna yi.

31

Xesekiya yi Ala Batu Banxin wanli tɔn

¹ Na danguxina, muxun naxanye birin yi Isirayila yi, ne birin yi siga Yuda taane yi, e yi kide gɛmɛne kala, e yi Asera kide gbɪndonne rabira. E yi taan kidene kala, e nun e suxure saraxa gandene Yuda yamanan birin yi e nun Bunyamin nun Efirami nun Manase bɔnsɔnne yamanane yi. Na xanbi ra, Isirayila kaane birin yi siga e konni.

² Xesekiya yi saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune yitaxun, a yi birin ti a wali ra. E tan nan yi saraxa gan daxine nun bɔɲɛ xunbeli saraxane bama. E tan nan mɔn yi findixi Alatalaa walikɛne ra, e yi Alatala tantunma, e yi bɛtine ba Alatala xa a banxin so dɛɛn na. ³ Mangan yi a sɔtɔ sena ndee ba saraxa gan daxine ra, saraxan naxanye yi ganma xɔtɔnna nun

ɲɪnbanna ra e nun Matabu Lɔxɔne nun kike nɛnɛn nun sali lɔxɔne ma, alo a sɛbɛxi kii naxan yi Alatalaa sariyani. ⁴ Xesekiya yi a fala Yerusalén kaane xa a e xa fa seene mudun na saraxaraline nun Lewine xa, alogo e xa Alatalaa sariyan nabatu a kiin ma. ⁵ Na falan mɛ yiren birin yi waxatin naxan yi, Isirayila kaane birin yi e murutu xabaxi singene nun manpa bogi singene nun ture baxi singene nun kumi ture singene nun sansi singene nun e yaganne birin so fɔlɔ saraxaraline nun Lewine yii. ⁶ Na kiini, Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi dɔxi Yuda taane yi, ne fan yi lu fɛ e xuruse xurin nun a xungbene yaganne ra e xɔn, e nun e se sarijanxine yaganna naxanye yi dɛntɛgɛxi Alatala xa, e Ala, e yi se wuyaxi malan. ⁷ E yi se wuyaxi malan fɔlɔ ɲɛɛn kike saxandeni, e yi yelin ɲɛɛn kike solofereden ma. ⁸ Xesekiya nun a kuntigine yi fa na seene matodeni, e yi Alatala tantun, e yi duba a yamaan xa, Isirayila kaane. ⁹ Xesekiya yi saraxaraline nun Lewine maxɔdin na seene fe ra. ¹⁰ Nayi, saraxaraline kuntigina Asari, Sadaki bɔnsɔnni, na yi a yabi, a naxa, “Xabu nxu fa fɔlɔ seene ra Alatala Batu Banxini, nxu donseen sɔtɔ nɛn nxu lugo, nxu yi a dɔnxɛn gbegbe lu, amasɔtɔ Alatala duba nɛn a yamaan xa, a dɔnxɛn naxanye luxi ne nan itoe ra.”

¹¹ Xesekiya yi yamarin fi a e xa donse ramaradene rafala Alatala Batu Banxini. Nayi, e yi donse ramaradene rafala. ¹² E yi fa na finmaseene nun yaganne nun se sarijanxine birin na mɛnni. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde yi na naxan yi xili Konani, e yi finmaseene taxu na ra, e yi a ngaxakedenna Simeyi fan findi a bundɔxɔn na. ¹³ Xɛmɛn naxanye yi xili Yɛxiyɛli nun Asasiya nun Naxati nun Asahɛli nun Yerimoti nun Yosabadi nun Eliyeli nun Yisimaki nun Maxati nun Bɛnaya, ne nan yi yamaan xunmatone ra Konani nun a xunyen Simeyi bun ma alo Manga Xesekiya nun saraxarali Asari a yamari kii naxan yi. Asari yi findi Ala Batu Banxin kuntigi gbeen na. ¹⁴ Yiminaa dii xɛmɛn Kore, Lewi bɔnsɔnna muxun naxan yi Sogeteden dɛɛn kantanma, a tan nan yi ɲɛnige ma saraxane rasuxuma

naxanye yi fima Ala ma. A mən yi yaganne yitaxunma Alatala Batu Banxini e nun se sarijanxi gbete. ¹⁵ Saraxaralini itoe yi dōxi saraxarali taan* naxanye yi, ne yi a mali: Eden nun Menayamin nun Yosuwe nun Semaya nun Amari nun Sekani. E yi seene yitaxun mēne yi e ngaxakedenne ra, fonna nun dii jəreṇa alo a yi lan kii naxan yi, ¹⁶ fəlo dii xēmene ma naxanye xili seḅexi e bənsən kedin ma fəlo e jεε saxanna ma, e nun naxanye birin yi soma Alatala Batu Banxini ləxə yo ləxə e wanla ra alo a yi yamarixi kii naxan yi fata e yeḅa kiin na. ¹⁷ Saraxaraline xinle yi seḅexi e bənsən kedin kui fata e denbayane ra, e nun Lewi bənsənna muxune fəlo e jεε məxəṇen ma, alo e yi yamarixi wanla de kii naxan yi fata e yeḅa kiin na, ¹⁸ e nun e denbayane birin xinle yi seḅexi e bənsən kedin kui, e jaxanle nun e dii xēmene nun e dii tēmene nun e muxune birin, bayo e tan bata yi rasarijan Alaa wanla ra. ¹⁹ Haruna yixetene, saraxaralina ndee yi dōxi banxidene ra saraxarali taane rabillinne yi. Muxuna ndee yi sugandixi taane birin yi alogo e xa donseene xali e xa e nun Lewi bənsənna xēmene birin naxanye xinle yi seḅexi e bənsən kedin kui.

²⁰ Xesekiya na nan liga Yuda taane birin yi, a fe faṇin liga tinxinna nun lannayani Alatala yεε ra yi, a Ala. ²¹ A wali wuyaxi ke nən Ala Batu Banxina fe yi, a yi Alaa sariyan nun a yamarin suxu a faṇin na. A yi Ala fen a bəṇen ma feu, a yi sabati.

32

Asiriya Mangan yi a kənkə e ma

¹ Xesekiyaa lannaya wanle dangu xanbini, Asiriya mangan Senakeribi yi so Yuda yi, a yi taa makantanxine yenge, a yi a ragidi a xa e findi a gbeen na. ² Manga Xesekiya to a to Senakeribi bata fa Yerusalen yengedeni, ³ Xesekiya nun a kuntigine nun sofane yi lan a ma a e xa taa xanbi ra tigine birin dutun. ⁴ Yamaan yi e malan, e yi tigine birin dutun taa xanbin na, e nun ige dangudena nde bəxən bun ma. E yi a fala, e naxa, “Asiriya kaane nama ige yo li be.” ⁵ Xesekiya yi a wəkile, a yi taan yinna

yire kalaxine ti, a mən yi sangansone ti yinna xuntagi, a mən yi yin gbete ti a fari ma. A yi Milo gbingbinna rafala Dawudaa Taani. A yi yenge so wuyaxi nun ye masansan wure lefa wuyaxi soto a ganla xa. ⁶ A yi sofa kuntigine dōxə yamaan xun na. A muxune birin malan taan yama malandeni taan so deen na. A yi a fala e xa, a naxa, ⁷ “E wəkile, ε senbe so! E nama kuisan, ε nama gaxu Asiriya kaane mangan yεε ra e nun yamaan naxan a fəxə ra amasoto senben naxan en tan na, na gbo a gbeen xa. ⁸ Adamadi senben nan a tan na, anu Alatala nan en tan fəxə ra, en ma Ala, naxan en malima en ma yengene yi.” Yamaan yi Yuda mangan Xesekiya a falane suxu. ⁹ Na danguxina, Asiriya mangan Senakeribi nun a ganla birin yi siga Lakisi taan xili ma. Na waxatini, Senakeribi yi sofa kuntigina ndee rasiga Yerusalen yi. A yi xeraan nasiga Yuda mangan Xesekiya ma, e nun Yuda kaane birin Yerusalen yi, a naxa, ¹⁰ “Asiriya mangan Senakeribi ito nan falaxi, a naxa, ‘E yigi saxi nanse yi, naxan a ligaxi ε mən dōxi Yerusalen yi yengen tagi? ¹¹ Xesekiya xa mi ε radinma ba alogo kamən nun ige xənla xa ε faxa, a nema a fale, a naxa, ‘Alatala, en ma Ala en natange Asiriya mangan ma ba?’ ¹² Xesekiya nan i ya Alaa saraxa gandene nun a kidene kalaxi, a yi a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, a naxa, ‘E xinbi sinma saraxa garden keden peen nan yetagi, ε yi saraxane gan mēnni.’ ¹³ E mi a kolon ba, nxu naxan liga muxune nun yamanan bonne ra, n tan nun n benbane? Na siyane alane nən e yamanan muxune xunbe ba? ¹⁴ Awa, n benbane yamanan naxanye kala, yamanan mundun ma ala a rakisi? Nayi, ε Ala nəε ε rakise ba? ¹⁵ Na ma, Manga Xesekiya nama ε mayenden, a yi ε radin na kiini. E nama ε yigi sa a yi, bayo siya yo ala hanma yamana yo ala mi nōxi a yamaan natange n benbane ma. Nayi, ε alane fan mi nəε ε be n fan yii mumε!’ ”

Senakeribi yi Ala rayelefu

Mangane Firinden 19.8-13 nun Esayi 37.8-13

* 31:15: Saraxaraline taane fe seḅexi Yosuwe 21.1-45 kui.

¹⁶ Na xanbi ra, Asiriya mangan mən yi fala paxin ti Marigina Alatala ma, e nun a walikēen Xesekiya. ¹⁷ Asiriya mangan yetēen bata yi Alatala, Isirayilaa Ala konbi kedin sebe nun, a naxa, “Siyaan bonne alane mi nōxi e yamanan muxune ratange n ma kii naxan yi, Xesekiyaa Ala fan mi nōe a yamaan natange n ma na kii nin.” ¹⁸ A yi falan ti a xuini texin na Heburu xuini, alogo Yerusalēn yamaan naxan yi yinna xuntagi, a xa gaxun naso ne yi, a yi nō taan finde a gbeen na. ¹⁹ E lu falan tiye Yerusalēn Ala ma alo e yi falan tima siya gbetene ala rafalaxine nan ma bōxō xōnna fari.

Ala yi Asiriya mangan nō

Mangane Firinden 19.35-37 nun Esayi 37.36-38

²⁰ Nayi, Manga Xesekiya nun Nabi Esayi, Amōsi a dii xēmen yi e xuiin namini fōlō Ala ma lan feni ito ma. ²¹ Na ma, Alatala yi malekana nde xē naxan sa Asiriya mangana sofa kēdene birin naxōri a gali dōxōdeni, e nun mangane nun kuntigi gbeene. Nayi, mangan yagixin yi xete a yamanani. A sa so a gbee ala batu banxini, a dii xēmene yi sa a faxa mēnni. ²² Alatala Manga Xesekiya nun Yerusalēn kaane rakisi na kii nin Asiriya manga Senakeribi senben ma, a mən yi e ratanga e rabilinna siyane birin ma. ²³ Muxu wuyaxi yi fa saraxane ra Alatala xōn Yerusalēn yi, e nun kise fajine Yuda mangan Xesekiya xa. Xabu na lōxōni, siyane birin yi a binya.

Xesekiyaa mangayaan xunsona

²⁴ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya suxu. A yi Alatala maxandi, Ala yi a yabi, a yi kabanako feen liga alogo a xa a kolon a kēndēyaan sōtōma nēn. ²⁵ Koni Xesekiya mi findi wali fajni kolon na, a yi waso ayi a bōjēni. Ala yi xōlō a ma, e nun Yuda nun Yerusalēn. ²⁶ Nayi, Manga Xesekiya nun Yerusalēn kaane birin yi e xun xete Alatala ma. Na ma, Alatalaa xōlōn mi fa e li Xesekiyaa siimayani.

²⁷ Manga Xesekiya yi nafunla nun binye gbeen sōtō. A yi gbeti fixen nun xēmaan nun bōxō bun nafunle nun latikōnōnne nun ye masansan wure lefane nun se fajine birin namaradene rafala. ²⁸ A yi murutun nun manpaan nun ture ramaradene

rafala, e nun xuruseen sifan birin namaradene. ²⁹ A yi taana ndee ti, Ala yi xuruse wuyaxi fi a ma e nun nafulu gbegbe. ³⁰ Manga Xesekiya nan Gihon tigi ige kiraan masara, a yi a xun ti Dawudaa Taan sogegododen binni. Xesekiya nō sōtō nēn a feene birin ma. ³¹ Koni, lōxōna nde Babilōn mangane to xerane rasiga a ma xibaru fendeni lan kabanako feen ma naxan danguxi a yamanani, Ala yi a lu a yete yii a mato xinla ma alogo a xa a bōjē yi feene birin kolon.

³² Manga Xesekiya kēwali dōnxene, a tinxinyaan naxan liga, ne sebexi Amōsi a dii xēmen Nabi Esayi a kedin kui lan a fe toxine ma alo xiyena, naxan sebexi Yuda mangane nun Isirayila mangane kēdine kui. ³³ Manga Xesekiya yi faxa. Dawuda yixetene gaburun dēnaxan yitōnxi muxu gbeene xa, e yi sa a maluxun mēnni. Yuda kaane nun Yerusalēn kaane birin yi fa a saya xōntōdeni. A dii xēmen Manase yi findi mangan na a jōxōni.

33

Manase, Yuda Mangana

Mangane Firinden 21.1-18

¹ Manase findi mangan na a jēē fu nun firinna nan ma, a yi jēē tonge suulun e nun suulun ti mangayani Yerusalēn yi.

² Naxan paxu Alatala yēē ra yi, Manase yi na liga. Alatala siyaan naxan kedi Isirayila yamaan yēē ra, a yi so ne fe xōsixinē yi.

³ A fafe Xesekiya taan kiden naxanye kala, a tan mən yi ne rafala. A yi saraxa ganden nafala Baali xa, a mən yi Asera kide gbindonne bitin, a yi a xinbi sin sarene birin xa, a yi e batu. ⁴ A yi suxure kidene ti Alatala Batu Banxini, Alatala bata a fala dēnaxan ma, a naxa, “N xinla luma nēn Yerusalēn yi habadan.” ⁵ A yi sarene kidene ti Alatala Batu Banxin yin firinne kui. ⁶ A yi a diine ba saraxa gan daxin na Hinōn lanbanni suxurene xa. A yi so yiimato feene nun woyimēyaan nun kōēra feene yi. A yi muxune maxōdin naxanye falan tima barinne ra. A yi fe xōsixi gbegbe liga Alatala yēē ra yi, a yi a raxōlō. ⁷ A yi sa a suxure rafalaxi sawurana nde dōxō Ala Batu Banxini. Anu, Ala a fala nēn Dawuda xa e nun a dii xēmen Sulemani,

a naxa, “N xinla luma n batu banxini ito nin habadan e nun Yerusalēn, n dēnaxan sugandixi Isirayila bōnsōnne birin yē. ⁸ Xa Isirayila kaane n ma yamarine birin suxu, n naxan soxi ε benbane yii fata Musa ra, n mi tinjē mumē e yi kedi yamanani ito yi.” ⁹ Koni, Manase yi a liga Yuda kaane nun Yerusalēn kaane yi yulubin tongo. E yi fe xōsixinē liga dangu siyane ra Alatala naxanye halagi Isirayila bun. ¹⁰ Alatala yi falan ti Manase nun a yamaan xa, koni e mi e tuli mati a ra.

¹¹ Nayi, Alatala yi Asiriya yamanan mangana gali kuntigine rafa e xili ma, e yi Manase suxu, e karafen bira a ma, e yi a xidi sula yōlōnxōnna ra, e siga a ra Babilōn yi. ¹² A tōrōni, a yi Alatala maxandi, a Ala, a yi a yetē magodo a benbane Ala xa. ¹³ A yi a mafan, Alatala yi a maxandi xuiin nasuxu. A yi a maxandin yabi, a mōn yi xetē a ra Yerusalēn yi a mangayani. Nayi, Manase yi a kolon a Alatala nan Ala ra.

¹⁴ Na danguxina, Manga Manase mōn yi Dawudaa Taan nabilin yinna yirena nde ti, a yi a mate ayi, keli Gihon tigin ma lanbanni, siga sogegododen binni han taan so dēēn naxan xili Yēxē Dēna, a yi Ofēli geyaan nabilin. A mōn yi sofa kuntigine dōxō Yuda taa makantanxine birin yi.

¹⁵ A yi xōjē suxurene nun sawurane ba Alatala Batu Banxini, a yi ne birin kala. A bata yi suxure saraxa ganden naxanye rafala geyaan fari, Alatala Batu Banxin yi dēnaxan yi e nun Yerusalēn yi, a yi ne birin kala. A yi e woli taan fari ma. ¹⁶ A mōn yi saraxa ganden nafala Alatala xa, a yi bōjē xunbeli saraxane nun barika bira saraxane ba. A yi a fala Yuda kaane xa a e xa bira Alatala fōxō ra, Isirayilaa Ala. ¹⁷ Yamaan mōn yi saraxane bama taan kidene yi, koni e yi e bama Alatala nan tun xa, e Ala.

¹⁸ Manase kēwali dōnxēne, a Ala maxandina, e nun nabiin naxanye yi falan tima a xa Alatala Isirayilaa Ala xinli, ne birin sēbēxi Isirayila mangane kēdine kui. ¹⁹ A Ala maxandina, e nun Ala a yabi kii naxan yi, a tinxintareyaan nun a yulubina, taan kidene a naxanye ti, e nun a Asera kide gbindowna naxanye bitin, e nun a suxure sawuran naxanye ti benun a xa a yetē magodo, ne birin sēbēxi Hosayi a taruxu

kēdine kui. ²⁰ Manase yi faxa, e yi a maluxun a konni. A dii xēmēna Amōn yi findi mangan na a jōxōni.

Amōn, Yuda Mangana Mangane Firinden 21.19-26

²¹ Amōn findi mangan na a jēē mōxōjēn nun firinden nan ma, a yi jēē firin ti mangayani Yerusalēn yi. ²² Naxan jaxu Alatala yēē ra yi, a yi na liga alo a fafe Manase a liga kii naxan yi. Amōn yi saraxane bama suxurene birin xa, a fafe naxanye rafala, a yi ne batu. ²³ Koni, a mi a yetē magodo Alatala xa alo a fafe Manase a liga kii naxan yi, bayo Amōn findi nēn yulubi kan gbeen na. ²⁴ A walikēne yi yanfan so a ma, e sa a faxa a banxini. ²⁵ Koni naxanye birin yanfan so Manga Amōn ma, yamanan muxune yi ne birin faxa, yamanan muxune yi a dii xēmēn Yosiya dōxō a jōxōni mangayani.

34

Yosiya, Yuda Mangana Mangane Firinden 22.1-2

¹ Yosiya findi mangan na a jēē solomasēxēden nan ma, a yi jēē tonge saxan e nun keden ti mangayani Yerusalēn yi. ² Naxan fan Alatala yēē ra yi, a yi na liga, a yi a benba Dawuda sōnna tongo. A lu tinxinyaan kiraan xōn.

³ A mangayaan jēē solomasēxēdeni, hali a mōn to yi xurun, a lu nēn a benba Dawudaa Ala batue. A jēē fu nun firinna, a yi taan kidene kala fōlō Yuda nun Yerusalēn yi, e nun Asera kide gbindowne nun wure raxulunxi sawurane. ⁴ A yi Baali saraxa gandene kala. Wusulan ganden naxanye yi tixi e fari, a yi ne fan kala, a yi Asera kide gbindowne raxōri, e nun suxure sawurane. A ne birin findi dungi dungine ra, a ne raxuya ayi muxune gaburune fari naxanye saraxane ba e xa. ⁵ A yi kide ki muxune xōnne gan e suxure saraxa ganden fari. A Yuda nun Yerusalēn rasarijan na kii nin. ⁶ A mōn yi siga Manase yamanani e nun Efirami bōnsōnna nun Simeyōn bōnsōnna nun Nafatali bōnsōnna e nun bōxōn naxanye yi e rabilinxi. ⁷ A yi suxure saraxa gandene nun Asera kide gbindowne kala mēnne yi, a yi suxurene findi burunburunna ra, a

yi wusulan gandene birin kala Isirayila yi. Na xanbi ra, a mən yi xetε Yerusalēn yi.

*Saraxaraline yi sariya kedin to
Mangane Firinden 22.3-10*

⁸ Yosiya mangayaan jεε fu nun solomasεxedeni, a yi muxuni itoe rasiga yamanan nun Ala Batu Banxin nasarijandeni: Asaliyaa dii xemen Safan nun taa mangan Maaseya nun Yehowaxasi a dii xemen Yowa, mangana yenla, e xa sa Alatala Batu Banxini tən, mangana Ala. ⁹ E sa saraxarali kuntigin Xiliki li a konni. Yamaan fa gbetin naxan na Ala Batu Banxini e nun Lewine kantan tiine gbetin naxan malan Eframi nun Manase nun Isirayila yamaan muxu dənxe naxanye luxi e nii ra, e nun Yuda nun Bunyamin bənsəne, e yi ne so a yii. E yi xetε Yerusalēn yi. ¹⁰ Naxanye yi findixi Alatala Batu Banxini tən feen yεratine ra, a na gbetin so ne yii. Ne yi a so walikene yii e saranna ra, naxanye yi walima Alatala Batu Banxini. ¹¹ Ne yi na gbetin so gεmε masonle nun kamudεene yii alogo e xa gεmεne nun xalanbene sara banxine xa Yuda mangane naxanye rabəjin, e kala. ¹² Na walikene yi wanla kε tinxinni. Lewi bənsəna muxune Yaxati nun Abadi Kehati xabilani, ne yi e xun na e nun Merari nun Sakari Mesulan xabilani. Na Lewine birin yi fatan maxaseen maxε. ¹³ E tan nan yi goron maxanle xunna e nun walikene xunmatone a ra walidene birin yi. Sebēli tiin nan yi Lewi muxuna ndee ra e nun taruxu sebēne nun kantan tiine.

¹⁴ Yamaan fa gbetin naxan na Alatala Batu Banxini, e yi na tongoma waxatin naxan yi, saraxaraliin Xiliki yi Alatalaa sariya kedin to a naxan so Musa yii. ¹⁵ Nayi, Xiliki yi a fala sebēli tiin Safan xa, a naxa, “N bata sariya kedin to Alatala Batu Banxini.” Xiliki yi sariya kedin so Safan yii. ¹⁶ Safan yi siga a ra Manga Yosiya konni, Safan yi a fala a xa, a naxa, “I nxu ti wanla naxan na, nxu bata na birin kε. ¹⁷ Gbetin naxan yi Alatala Batu Banxini, e bata na tongo e yi a so wali kuntigine yii.” ¹⁸ Sebēli tiin Safan yi sa ne birin yεba mangan xa, a naxa, “Saraxaraliin Xiliki sariya kedin so nən n yii.” Na xanbi ra, Safan yi a

xaran mangan yεtagi. ¹⁹ Mangan to sariya falane mε na kedin kui, a yi a domani bə a ma. ²⁰ Mangan yi yamarin so Xiliki yii e nun Safan ma dii xεmεna Axikan nun Mike a dii xεmεna Abadon nun sebēli tiin Safan nun mangana walikεna Asaya, a naxa, ²¹ “E sa Alatala maxədin n xa, e nun muxun naxanye luxi Yuda nun Isirayila yi lan kedi toxini ito a fe ma, bayo Alatalaa xələn gbo en xili ma, amasəto en benbane mi Alatalaa falan suxu mume alo a sebēxi kii naxan yi kedin ito kui.” ²² Xiliki nun mangana muxu sugandixine yi siga nabi jaxanla Xuluda fεma. Xasara naxan yi dugine kantanma, na mamandenna Salun ma jaxanla, Tokehati a dii xεmεna. Na jaxanla yi dəxi Yerusalēn Taa Nənēni. E yi e lanma xuiin fala a xa. ²³ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: E sa a fala ε xε muxun xa, ²⁴ ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tərən nafama nən yireni ito nun a muxune xili ma, alo danga feene sebēxi kii naxan yi kedin ito kui naxan xaranxi Yuda mangan yεtagi. ²⁵ Bayo, e bata e xun xanbi so n yi, e yi saraxane nun wusulanne gan suxurene xa alogo e xa n naxəb e kewanle xən. Nayi, n ma xələn gbo taani ito xili ma, a mi jənje mume!’ ²⁶ E mən xa a fala Yuda mangan xa, naxan ε xεxi Alatala maxədindeni, Isirayilaa Ala, a Alatala ito nan falaxi lan falane ma ε naxanye mεxi, a naxa, ²⁷ ‘Bayo i bata gaxu, i yi i yεte magodo Ala xa, i to falani itoe mε naxanye ti yireni ito nun a muxune xili ma, i yi xetε n ma, bayo i bata i ya dugine yibə i ma, i yi wuga n yεtagi, n bata a mε. Alatalaa falan ni i ra. ²⁸ N ni i rasuxuma nən i benbane fεma, i rasεnεma nən bəje xunbenli i gaburun na, bayo i tan mi na tərone toma n naxanye rafama yamanani ito nun a muxune xili ma waxati famatone yi.’ ” E yi sa na yabin nali mangan ma.

*Ala batu ki faɣina Yosiya xən
Mangane Firinden 23.1-3*

²⁹ Manga Yosiya yi Yuda nun Yerusalēn fonne birin malan. ³⁰ Na xanbi ra, mangan yi siga Alatala Batu Banxini, Yuda kaane nun Yerusalēn kaane nun saraxaraline nun Lewi bənsəna muxune nun yamaan birin biraxi a fəxə ra, muxudin nun

muxu gbeen. Alaa layirin kedin naxan to Alatala Batu Banxini, a yi na kui feen xaran birin tuli matixin na. ³¹ Mangan yi ti a tideni Alatala yetagi, a yi layirin tongo Alatala xa, a xa a yamarine nun a sariyane nun a tønne suxu a bɔɲɛn nun a niin birin yi, alo a sɛbɛxi layiri kedin kui kii naxan yi. ³² A yi Bunyamin bɔnsɔnna muxune nun Yerusalɛn kaane birin naso na layirin bun. Yerusalɛn kaane yi na layirin suxu alo Ala a yamarixi kii naxan yi, e benbane Ala. ³³ Yosiya yi danna sa fe ɲaxine birin na naxanye sa kelixi yamana gbɛtɛne yi, naxanye yi findixi Isirayila kaane gbeene ra. A yi muxune birin karahan Isirayila yi a e xa Alatala batu, e Ala. A lu nɛn Alatala, e benbane Ala fɔxɔ ra a dunuɲa yi gidin birin yi.

35

Yosiya yi sanla raba Mangane Firinden 23.21-23

¹ Yosiya yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* raba Alatala xa Yerusalɛn yi ɲɛɛn kike singen xi fu nun naaninde lɔxɔni, e yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene kɔɛ raxaba. ² Yosiya mɔn yi saraxaraline ti e wanla ra, a yi e sɔbɛ so Alatala Batu Banxin wanla dɛxunni. ³ A yi a fala Lewi bɔnsɔnna muxune xa, naxanye yi Isirayila birin naxaranma, naxanye yi rasariɲanxi Alatalaa wanla dɛxunni, a naxa, “E sa Layiri Kankiraan dɔxɔ Alatala Batu Banxini Isirayila Manga Dawudaa dii xɛmɛn Sulemani naxan tixi. E mi fa a maxalima ɛ tungunne ma iki. Nayi, ɛ wali Alatala ɛ Ala xa e nun Isirayila, a yamana. ⁴ E yi ɛ yitaxun denbaya yɛɛn nun wali xundɛ yɛɛn ma, alo Isirayila manga Dawuda a sɛbɛxi kii naxan yi, e nun a dii xɛmɛn Sulemani. ⁵ E birin xa sa ti yire sariɲanxini, ɛ yɛba yamaan bɔnsɔnne yɛɛn ma. ⁶ E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa yɛxɛɛ diine faxa ɛ ngaxakedenne xa, ɛ yi a liga alo Alatala a fala kii naxan yi fata Musa ra.”

⁷ Yosiya yi ɲinge wuli saxan ba yamaan birin xa e nun xuruse xunxuri wuli tonge saxan Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxan na. Na birin ba mangana xuruseene nan na. ⁸ A kuntigine fan ɲɛnigen ma, ne fan yi xurusena nde ba yamaan nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune xa. Ala Batu Banxin kuntigine Xiliki nun Sakari nun Yɛxiyɛli, ne yi xuruse wuli firin kɛmɛ sennin ba Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra e nun ɲinge kɛmɛ saxan. ⁹ Konani nun Semaya nun Natanɛli nun a ngaxakedenne nun Hasabi nun Yeyiyɛli nun Yosabadi, ne yi xuruse wuli suulun e nun ɲinge kɛmɛ suulun so Lewine yii Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe ra.

¹⁰ Sanla feene raba i kiini: saraxaraline nun Lewine yi lu tixi wali xundɛ yɛɛn ma, alo mangana a yamari kii naxan yi. ¹¹ E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa xuruseene kɔɛ raxabɛ, saraxaraline yi lu marasariɲanna tiyɛ xuruseene wunla ra Lewine yi naxan soma e yii, Lewine nan yi na saraxa subene budoma. ¹² E yi saraxa gan daxine ba a ra, e naxanye soma muxune yii alogo e xa e yita Alatala ra, alo a sɛbɛxi Musaa kɛdine kui kii naxan yi, e ɲingene fan liga na kii nin. ¹³ E yi Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla saraxa subene sa tɛɛni, alo e darixi a ra kii naxan yi. Marasariɲan saraxa se gbɛtɛne, e yi ne ɲin tundene nun goronne kui, e yi e taxun yamaan na mafuren. ¹⁴ Na danguxina, e yi e nun saraxaraline gbeen nafala, bayo saraxaraline, Haruna yixɛtɛne lu nɛn walɛ han kɔɛɛn na, e yi saraxa gan daxine ba e nun saraxa sube turene. Na nan a liga Lewine yi e donseen nafala e nun Haruna yixɛtɛne xa, saraxaraline. ¹⁵ Asafi yixɛtɛn naxanye yi bɛtin bama, ne yi e wanle kɛma nɛn alo Dawuda a yamari kii naxan yi, e nun Asafi nun Heman nun mangana fetoon Yedutun. Kantan muxune birin yi e wanla dɛ. E mi keli e wali xundɛne yi mumɛ, bayo e ngaxakedenne Lewi bɔnsɔnna muxune yi donseen nafalama e xa. ¹⁶ Na lɔxɔni, wanle birin liga na kii nin alogo Halagi Tiin

* **35:1:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

Dangu Ləxən Sanla xa raba Alatala xa, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa saraxa gandeni, alo Yosiya a yamarixi kii naxan yi. ¹⁷ Isirayila kaan naxanye yi na yi, ne yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba na waxatini. E mən yi Buru Tetaren Sanla† raba xi solofere bun ma. ¹⁸ Sa fələ Nabi Samuyeli waxatin ma, Halagi Tiin Dangu Ləxən Sali yo munma yi raba singen naxan yi luxi alo na. Yosiya nun saraxaraline nun Lewine nun Yuda kaane nun Isirayila kaan naxanye yi Yerusalen yi, ne birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba. Isirayila manga yo munma yi na sifan naba singen. ¹⁹ Na Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla raba Yosiya mangayaan jee fu nun solomasexen nan ma.

*Yosiya mangayaan nananna
Mangane Firinden 23.24-30*

²⁰ Na birin dangu xanbini, Yosiya yelin xanbini Ala Batu Banxini tənne, Misiran mangan Neko yi siga Karakemisi taan yengedeni Efirati baan dəxən. Yosiya yi mini a ralandeni. ²¹ Neko yi xerane rasiga Yuda mangan ma, a naxa, “Nanse en tagi? N mi sigama i tan xan yengedeyi de, n sigan yama gbete nan yengedeyi. Koni, Ala naxa a n xa siga mafuren. I nama Ala yenge de naxan n malima alogo a nama i halagi.” ²² Koni, Yosiya mi xete a fəxə ra, a yi a maxidi alo muxu gbete alogo a xa siga a yengedeni. A mi a tuli mati Neko a falan na, naxan yi kelixi Ala ma. A fa a yengedeni Megido fixe yireni. ²³ Xalimakuli wonle yi a səxən, a yi a fala a walikene xa, a naxa, “E n xali, amasəto n maxələxi naxi ra.” ²⁴ A walikene yi a ragodo a yenge so wontoron kui, e a rate a wontoron firinden kui, e siga a ra Yerusalen yi. A yi fəxa, e yi a maluxun a benbane gaburun na. Yuda kaane nun Yerusalen kaane birin yi sunu Yosiya fəxa feen na. ²⁵ Nabi Yere mi yi Yosiya saya feen sunu betini tən. Han to, naxanle nun xemene birin Yosiya saya feen sunu betin bama, bayo a bata findi namun feen na Isirayila yamanani. Na betine sebe xi Sunu kedine kui.

† 35:17: Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəroyaan 12.15 kui.

²⁶ Manga Yosiya kewali dənxe, a tinxinyana, fata Alatalaa sariya kedin na, ²⁷ keli a fe taruxun fələn ma han a rananna, ne sebe xi Yuda mangane nun Isirayila mangane kedine kui.

36

*Yehowaxasi, Yuda Mangana
Mangane Firinden 23.30-24.17*

¹ Yamanan muxune yi Yosiya dii xemen Yehowaxasi dəxə mangan na Yerusalen yi a fafe jəxəni. ² Yehowaxasi findi mangan na a jee məxənen nun saxanden nan ma, a yi kike saxan ti mangayani Yerusalen yi. ³ Misiran mangan Neko yi fa a ba mangayani Yerusalen yi, a yeteen yi mudu fiin sa yamanan ma, gbeti fixen kilo wuli saxan e nun xemaan kilo tonge saxan. ⁴ Misiran mangan yi Yehowaxasi ngaxakedenna Eliyakimi dəxə mangayani Yuda xun na Yerusalen yi, a yi a xinla masara Yehoyakimi. Neko yi Yehowaxasi tongo, a siga a ra Misiran yamanani.

*Yehoyakimi, Yuda mangana
Mangane Firinden 23.36-24.7*

⁵ Yehoyakimi findi mangan na a jee məxənen nun saxanden nan ma, a yi jee fu nun keden ti mangayani Yerusalen yi. A yi fe naxin liga Alatala, a Ala yee ra yi. ⁶ Babilon mangan Nebukadanesari yi sa a yenge, a yi a xidi yələnxənna ra, a siga a ra Babilon yamanani. ⁷ Nebukadanesari yi Alatala Batu Banxini seene birin tongo, a sa e sa a manga banxini Babilon yi. ⁸ Yehoyakimi kewali dənxe mangayani, a fe xəsixin naxanye raba e nun feen naxan liga a ra, ne birin sebe xi Isirayila mangane nun Yuda mangane kedine kui. A dii xemen Yoyakin yi ti mangayani a jəxəni.

*Yoyakin, Yuda Mangana
Mangane Firinden 24.8-17*

⁹ Yoyakin findi mangan na a jee solomase xeden nan ma, a yi kike saxan xi solomase xə ti mangayani Yerusalen yi. Naxan naxu Alatala yee ra yi, a yi na liga.

¹⁰ Nee nen fələn na, Manga Nebukadanesari yi siga a ra Babilon yi e nun Alatala

Batu Banxin kui seene. A yi a ngaxake-denna Sedeki dɔxɔ mangayani Yuda nun Yerusalɛn xun na.

*Sedeki, Yuda Mangana
Mangane Firinden 24.18-20*

¹¹ Sedeki findi mangan na a jɛɛ mɔxɔjɛn nun kedenden nan ma, a yi jɛɛ fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. ¹² Naxan jaxu Alatala yɛɛ ra yi, a Ala, a yi na liga. A mi a yetɛ magodo Nabi Yeremi xa, naxan yi falan tima Alatala xinli.

*Konyiyana Babilɔn yamanani
Mangane Firinden 25.1-21*

¹³ Manga Nebukadanesari Sedeki rakɔlɔ nɛn Ala yi. Koni hali na, a murutɛ nɛn Manga Nebukadanesari yetɛɛn xili ma. Sedeki yi a tuli maxɔdɔxɔ, a yi a bɔjɛni xɔdɔxɔ benun a xa fa Alatala ma, Isiray-ila Ala. ¹⁴ Saraxarali kuntigine nun yamaan birin yi so fe xɔsixi rabani, alo siyaan bonne a raba kii naxan yi. E yi Alatala Batu Banxin naxɔsi, a naxan nasarijan Yerusalɛn yi.

¹⁵ Alatala, e benbane Ala bata yi nabi wuyaxi rasiga e ma dɔxɔ wuyaxi alogo e xa sa a fe fala e xa. ¹⁶ Koni fɔ e to Alaa xɛrane mageɛ, e mi tin a falan suxɛ, e yi nabine magele han Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma, xɔlɔn naxan mi yi janjɛ.

¹⁷ Nayi, Ala yi Babilɔn mangan nadin e ma, a yi e banxulanne faxes silanfanna ra yire sarijanxini. Banxulanna nun sungutunna nun xɛmɛ fonna nun jaxalan fonna hali naxanye bata yi fuga, Ala ne birin so nɛn Nebukadanesari yii. ¹⁸ Nebukadanesari yi Ala Batu Banxin seene birin tongo, a xurin nun a xungbena. Alatala Batu Banxin nafunle nun mangana nafunle nun a kuntigine nafunle, a siga ne ra Babilɔn yi. ¹⁹ E yi tɛɛn so Ala Batu Banxin na, e yi Yerusalɛn taan yinna rabira. E tɛɛn so banxi fajine birin na, e yi se fajine birin kala. ²⁰ Naxanye lu e nii ra, Nebukadanesari yi siga ne birin na Babilɔn yi, e findi a konyine ra e nun e diine han Perise yamanan sɛnbɛn sɔtɔ waxatin naxan yi. ²¹ Alatalaa falan kamali na kii nin, a naxan fala Yeremi xa, a naxa, “Yamanan luma nɛn matabuni, a lu

rabɛjɛnxi jɛɛ tonge solofere. Na findima waxatin jɔxɔn nan na a yi lan nun a xa matabun sɔtɔ fata sariyan na naxan mi suxu.”*

*Ala Batu Banxin mɔn yi ti
Esirasi 1.1-3*

²² Perise mangan Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xɔn. Perise mangan yi falan nali, a yi a sɛbɛ a yamanan yiren birin ma, a naxa, ²³ “Perise mangan Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanane birin so n yii dunuɔa yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalɛn yi Yuda yi. A yamaan muxun naxanye ra ɛ yɛ, Alatala, e Ala xa lu ne xɔn, ne xa siga.’ ”

* **36:21:** Yeremi 25.11 nun Saraxaraline 26.34-35

Esirasi Esirasi a Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito nun Neyemi nun Taruxune kitabun yirene birin waxati kedenna nan ma fe falama. E birin sebexi xaxili kedenna nun wali kedenna nin. Esirasi Kitabun yirena feene ligaxi Taruxune Firindena feene xanbi ra. Esirasi a taruxun folon waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin nun Yerusalen taan bata yi kala yengeni nun. Yamaan foxo kedenna bata yi suxu yengeni nun, e xali konyiyani Babilon taani.

Perisene to senben sotɔ, e Manga Kirusi yamarin fi nen Yahudiyane ma, a e mon xa sa Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani (Esirasi 1). A lixi, na yamarin bata Nabi Yeremi a nabiya falana ndee rakamali. Na feen sebexi Yeremi 25.1-14 kui. A feen mon sebexi Daniyeli 9.2 kui. Daniyeli mon Yesu fa waxatina fe falaxi nen nabiya falani. A waxati saxin foloxi Manga Kirusi a yamarini ito waxatin nan ma. Na feen sebexi Daniyeli 9.25 kui. Fata mangana yamarini ito ra, Isirayila kaa wuyaxi yi xete Yerusalen yi naxanye bata yi suxu yengeni (Esirasi 2). E wali singen Yerusalen yi, e yi saraxa ganden nafala, e yi Ala Batu feene folo menni (Esirasi 3). E yi e yitonma Ala Batu Banxin yeteen ti feen na waxatin naxan yi, yaxune yi e matandi folo, e kedine rasiga Perise mangane ma. A rajanna, Perise mangane mon yi na yamari kedenna fi, yamaan yi banxin ti. (Keli Esirasi 4 ma han 6)

A yire firindena a yebama Saraxaralina Esirasi Yahudiyane dina feene yiton kii naxan yi Yerusalen yi alogo e mon xa Ala Batu a kiini (Keli Esirasi 7 ma han 10).

Kirusi yi Isirayila kaane mali Taruxune Firinden 36.22-23

¹ Perise yamanan manga Kirusi a mangayaan jee singeni, Alatala yi Kirusi xaxinla rabi alogo Alatalaa falan xa kamali a naxan fala Yeremi xa. Perise mangan yi falani ito rali, a yi a sebe a yamanan yiren birin ma, a naxa, ² “Perise manga Kirusi naxa iki, ‘Alatala, Ala Naxan Kore, na bata yamanane birin so n yii dunuɲa

yi, a bata n yamari a n xa a batu banxin ti Yerusalen taani Yuda yi. ³ A yamaan muxun naxanye ra e ye, e Ala xa lu ne xon, ne xa xete Yerusalen taani Yuda yi, e sa Alatala Batu Banxin ti na, Isirayilaa Ala. Ala nan a ra naxan Yerusalen yi. ⁴ Isirayila yamaan muxu donxen naxanye luxi e nii ra, ne nema doxi dede yi, men kaane xa e mali e yi seene fi e ma, gbeti fixen nun xemaan nun se gbete ye nun xuruseene, e yi jeni ge ma saraxane fi Ala Batu Banxina fe yi naxan Yerusalen yi.’ ”

⁵ Nayi, Yuda nun Bunyamin denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewi bonsonna muxune, e nun Ala xaxinla fi naxanye birin ma, ne yi e yiton, e xa siga Alatala Batu Banxin tideni Yerusalen yi. ⁶ Naxanye birin yi e rabilinni, ne birin yi fa mali seene ra, gbeti fixen nun xemaan nun se gbete ye nun xuruseene nun se fajine, e nun jeni ge ma saraxane. ⁷ Nebukadanesari seen naxanye tongo Alatala Batu Banxini Yerusalen yi, a sa ne sa a gbee ala batu banxini, Manga Kirusi yeteen yi ne raxete. ⁸ Perise yamanan manga Kirusi a yamarin bun, gbeti ramaran Mitiredati yi ne ramini. Mitiredati yi Ala Batu Banxin seene yate Sesebasari xa, Yuda mangana dii xemena, a yi e birin tenge. ⁹ E yaten nan ito ra: goronna xema daxon tonge saxan e nun goronna gbeti fixe daxon wuli keden e nun file maxajen nun solomanaanin e nun ¹⁰ igelengenna xema daxon tonge saxan e nun a gbeti fixe daxon kemena naanin e nun fu, e nun se gbete ye, ne fan wuli keden. ¹¹ Se xema daxine nun a gbeti fixe daxine birin malanxina, wuli suulun kemena naanin. Muxu suxine yi tema waxatin naxan yi, Sesebasari fan yi te e birin na na waxatini keli Babilon yi siga Yerusalen yi.

2

Muxu suxin naxanye xete Neyemi 7.6-72

¹ Babilon mangan Nebukadanesari bata yi Yuda yamanan muxun naxanye suxu, a siga ne ra Babilon yi, e mon yi xete e taane yi Yerusalen nun Yuda yi, ne nan itoe ra ² naxanye xete e nun Sorobabeli: Yosuwe

nun Neyemi nun Seraya nun Relaya nun Marodoke nun Bilisan nun Misipari nun Bigiwayi nun Rexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan yatən nan itoe ra, xemene gbansan:

³ Parosi xabilana: Muxu wuli firin keme tonge solofere e nun firin,

⁴ Sefati xabilana: Muxu keme saxan tonge solofere e nun firin,

⁵ Ara xabilana: Muxu keme solofere tonge solofere e nun suulun,

⁶ Yosuwe nun Yowaba yixetene Paxata-Moyaba xabilani: Muxu wuli firin keme solomasexe fu nun firin,

⁷ Elan xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

⁸ Satu xabilana: Muxu keme solomanaanin tonge naanin e nun suulun,

⁹ Sakayi xabilana: Muxu keme solofere tonge sennin,

¹⁰ Bani xabilana: Muxu keme sennin tonge naanin e nun firin,

¹¹ Bebayi xabilana: Muxu keme sennin moxəjen nun saxan

¹² Asagada xabilana: Muxu wuli keden keme firin moxəjen nun firin,

¹³ Adonikami xabilana: Muxu keme sennin tonge sennin e nun sennin,

¹⁴ Bigiwayi xabilana: Muxu wuli firin tonge suulun e nun sennin,

¹⁵ Adin xabilana: Muxu keme naanin tonge suulun e nun naanin,

¹⁶ Xesekiya yixetene Ateri xabilani: Muxu tonge solomanaanin e nun solomasexe,

¹⁷ Besayi xabilana: Muxu keme saxan moxəjen nun saxan,

¹⁸ Yora xabilana: Muxu keme fu nun firin,

¹⁹ Xasun xabilana: Muxu keme firin moxəjen nun saxan,

²⁰ Gibari xabilana: Muxu tonge solomanaanin e nun suulun,

²¹ Beteleme taan muxune: Muxu keme moxəjen nun saxan,

²² Netofa taan muxune: Muxu tonge suulun e nun sennin,

²³ Anatəti taan muxune: Muxu keme moxəjen nun saxan,

²⁴ Asamaweti taan muxune: Muxu tonge naanin e nun firin,

²⁵ Kiriyaati-Yeyarin taan muxune nun Kefira kaane nun Beroti kaane: Muxu keme solofere tonge naanin e nun saxan,

²⁶ Rama nun Geba taane muxune: Muxu keme sennin moxəjen nun keden,

²⁷ Mikimasi taan muxune: Muxu keme moxəjen nun firin,

²⁸ Beteli nun Ayi taane muxune: Muxu keme firin moxəjen nun saxan,

²⁹ Nebo taan muxune: Muxu tonge suulun e nun firin,

³⁰ Magbiki taan muxune: Muxu keme tonge suulun e nun sennin,

³¹ Elan bonna xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge suulun e nun naanin,

³² Xarimi xabilana: Muxu keme saxan moxəje,

³³ Lodi nun Xadidi nun Ono taane muxune: Muxu keme solofere moxəjen nun suulun,

³⁴ Yeriko taan muxune: Muxu keme saxan tonge naanin e nun suulun,

³⁵ Sena taan muxune: Muxu wuli saxan keme sennin tonge saxan,

³⁶ Saraxaraline: Yosuwe yixetene Yedaya xabilani: Muxu keme solomanaanin tonge solofere e nun saxan,

³⁷ Imeri xabilana: Muxu wuli keden tonge suulun e nun firin,

³⁸ Pasaxuri xabilana: Muxu wuli keden keme firin tonge naanin e nun solofere,

³⁹ Xarimi xabilana: Muxu wuli keden fu nun solofere.

⁴⁰ Lewi bənsənnə muxune: Yosuwe xabilan nun Hodafiya yixetene Kadamile xabilani: Muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴¹ Beti baane: Asafi xabilani: Muxu keme moxəjen nun solomasexe.

⁴² Kantan muxune Ala Batu Banxini: Salun xabilan nun Ateri xabilan nun Talamən xabilan nun Akubu xabilan nun Xatita xabilan nun Sobayi xabilana, e birin malanxina: Muxu keme tonge saxan e nun solomanaanin.

⁴³ Ala Batu Banxin walikene xabila yeen ma: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun

⁴⁴ Kerosi nun Siyaha nun Padon nun

⁴⁵ Lebana nun Xagaba nun Akubu nun

⁴⁶ Xagabi nun Sanlayi nun Xanan nun

⁴⁷ Gideli nun Gaxara nun Reyaya nun

⁴⁸ Resin nun Nekoda nun Gasami nun

⁴⁹ Yusa nun Paseya nun Besayi nun

⁵⁰ Asana nun Meyunin nun Nefusin nun

⁵¹ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵² Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵³ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁴ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁵ Sulemani a walikene xabilane yi: Sotayi yixetene nun Sofereti yixetene nun Peruda yixetene nun ⁵⁶ Yaala yixetene nun Darakon yixetene nun Gideli yixetene nun ⁵⁷ Sefati yixetene nun Xatili yixetene nun Pokereti-Hasebayin yixetene nun Ami yixetene.

⁵⁸ Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a walikene yixetene malanxina: Muxu keme saxan tonge solomanaanin e nun firin.

⁵⁹ Muxu suxine nan itoe ra naxanye fa sa keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi naxanye mi nae a yite a e denbayane nun e xabilane kelixi Isirayila nin: ⁶⁰ Delaya xabilan nun Tobiya xabilan nun Nekoda xabilan ye: Muxu keme sennin muxu tonge suulun e nun firin.

⁶¹ Saraxaraline ye: Xobaya yixetene nun Hakosi yixetene nun Barasilayi yixetene fan yi na kii nin. E yi xemeni ito xili bama Barasilayi bayo a bata yi Galadi kaan Barasilayi a dii temena nde futu. ⁶² E yi e benbane taruxu kedin fen, koni e mi a to. E yi e ba saraxaraliyani, e yi e yate saripantarene ra. ⁶³ Yamana kannu yi e yamari a e nama se saripantaxine don han saraxaralina nde yi soto naxan masensenna tiye Yurima nun Tumin na.*

⁶⁴ Yamaan birin malanxina muxu wuli tonge naanin e nun firin keme saxan tonge sennin, ⁶⁵ e walike xemene nun e walike jaxanle mi yi ne ye, naxanye xasabin yi lanxi muxu wuli solofere keme saxan tonge saxan e nun solofere ma. Beti ba xemene nun jaxanle muxu wuli firin fan mi yi ne ye. ⁶⁶ So keme solofere tonge saxan e nun sennin nun gbaxalo† keme firin tonge naanin e nun suulun fan yi e yii e nun ⁶⁷ jagame keme naanin tonge saxan e nun suulun nun sofali wuli sennin keme solofere maxaje.

⁶⁸ Denbaya xunna muxu wuyaxi, e to Alatala Batu Banxin li Yerusalen yi, e yi jenige ma saraxane ba Ala Batu Banxin ti feen na alogo a mon xa ti a tideni. ⁶⁹ E yi e nafunla ba wanla fe yi lan e feren xasabin ma, e birin malanxina xemaan gbanan wuli tonge sennin wuli keden e nun wure gbeti fixen kilo wuli firin keme suulun, e nun saraxarali domain keme. ⁷⁰ Saraxaraline nun Lewi bomsanna muxune nun yamanan muxune nun beti baane nun kantan tiine nun Ala Batu Banxin walikene yi dexo e taane yi, Isirayila kaane birin fan yi e taane yi.

3

Saraxa ganden ti fe na

¹ Neen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dexo e taane yi. Nayi, yamaan yi e malan xaxili kedenni Yerusalen yi. ² Yosadaki a dii xemen Yosuwe nun a ngaxakeden saraxaraline nun Selatili a dii xemen Sorobabeli nun a xabilan muxune mon yi saraxa ganden nafala Isirayilaa Ala xa alogo e xa saraxa gan daxine ba, alo a sebexi Nabi Musaa sariya kedin kui kii naxan yi. ³ E yi gaxuxi e rabilinna siyane yee ra, koni e mon yi saraxa ganden beten sa, e a rafala a yire fonni, e yi saraxa gan daxine ba Alatala xa, e nun xoton ma saraxa gan daxine nun jinbanna xiine. ⁴ E yi Bubu Kui Sanla* raba alo a sebexi kii naxan yi, e yi saraxa gan daxine yatene ba naxanye lan sali loxone ma alo a sebexi kii naxan yi. ⁵ Na danguxina, e lu saraxa gan daxine be yeye, kike nenan saraxa gan daxine nun sanla naxanye birin nabama Alatala xa, e nun naxanye birin yi jenige ma saraxane bama Alatala xa. ⁶ Kike solofereden xi singeni, e yi saraxa gan daxine ba folo Alatala xa. Anu, na waxatini, Alatala Batu Banxin munma yi beten sa singen.

⁷ E yi gbetin so game sonle nun kamudene yii, e mon yi donseene nun minseene nun turen so Sidon kaane nun Tire kaane yii alogo e xa sa fa suman wudine ra igen xun ma sa keli Liban yi siga han

* **2:63:** Yurima nun Tumin masensen ti seene fe sebexi Xoroya 28.30 kui. Saraxaraline yi masensenna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon. † **2:66:** Gbaxaloni itoe sotoma soon nun sofani na diin soto waxatin naxan yi.

* **3:4:** Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Yafa, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamari kii naxan yi. ⁸ Nεε firinden kike firinden e so xanbini Ala Batu Banxini Yerusalen yi, Selatili a dii xεμεn Sorobabeli nun Yosadaki a dii xεμεn Yosuwe nun e ngaxakedenna bonne yi wali fɔlɔ, saraxaraline nun Lewine e nun naxanye birin fa Yerusalen yi, sa keli konyiyani, e yi Lewine ti Alatala Batu Banxin wanle xun na naxanye bata yi nεε mɔxɔnε e nun nde sɔtɔ. ⁹ Lewi bɔnsɔnna muxun naxanye a ragidi a e xa Ala Batu Banxin walikene xun mato a ra, ne ni i ra: Yosuwe nun a dii xεμεne nun a ngaxakedenne nun Kadamile nun a dii xεμεn naxanye yi findixi Yuda kaane ra Hodawiya xabilani, e nun muxune Xenadada xabilani, ne dii xεμεne nun e xunyene. ¹⁰ Walikene to Alatala Batu Banxin beten sa, e yi saraxaraline lu e danna, e maxidixi saraxaraliya dugine yi, xɔtane suxi e yii. E nun Lewine nan yi tixi na naxanye yi Asafi xabilani, kariɲanne suxi naxanye yii alogo e xa Alatala tantun alo Isirayila manga Dawuda a yita kii naxan yi. ¹¹ E yi e bode yabima Alatala batu xuiin nun a tantun xuiin nin falani itoe ra, e naxa, “Amasɔtɔ a fan, a hinanna luma nen Isirayila xa habadan!” Yamaan birin yi gbelegbelema, e Alatala tantunma, bayo e bata yi Alatala Batu Banxin beten sa. ¹² Koni, saraxarali wuyaxi yi na, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun denbaya xunna naxanye bata yi fori, naxanye banxi singen to, ne yi wugama e to yamaan to Ala Batu Banxi nenɛn beten sε. Muxu wuyaxi fan yi gbelegbelema sεwani. ¹³ Yamaan mi yi fa nɔε wuga xuiin nun sεwa xuiin tagi rabε, bayo yamaan yi gbelegbelema, e gbelegbele xuiin yi siga pon!

4

Ala Batu Banxin ti fena

¹ Yuda bɔnsɔnna nun Bunyamin bɔnsɔnna yaxune yi a mε a muxun naxanye kelixi konyiyani, ne Alatala Batu Banxin tima, Isirayilaa Ala. ² E fa Sorobabeli nun denbaya xunne fεma, e yi a fala e xa, e naxa, “En birin nan a tima, bayo, nxu fan en ma Ala batuma alo ε tan, nxu

saraxane bama a xa xabu Asiriya mangana Esaraxadon waxatini, naxan faxi nxu ra be.” ³ Koni Sorobabeli nun Yosuwe nun Isirayila denbaya xunna bonne yi e yabi, e naxa, “En birin xa mi Ala Batu Banxin tima nxɔ Ala xa, nxu tan nan Alatala Batu Banxin tima a xa, Isirayilaa Ala, alo Perise yamanan mangan Kirusi a yamarixi nxu ma kii naxan yi.” ⁴ Nayi, yamanan muxune yi Yuda muxune tunnaɔlɔ fɔlɔ e ma, e lu e magaxue, alogo e xa e yikala Ala Batu Banxin tideni. ⁵ E yi gbetin so manga gbeen kawandi muxune yii alogo e xa na wanla raxete xanbin na. Na yi liga keli Perise yamanan mangan Kirusi a mangayaan yanyin birin ma han sa dɔxɔ Dariyusi a mangayaan waxatina, Perise mangana.

Yamanan muxune yi Yuda muxune magi

⁶ Asuyerusu a mangayaan fɔlɔ waxatini, e yi kediri seβε Yuda kaane nun Yerusalen kaane xili ma. ⁷ Aratasεkekεsi a mangayaan waxatini, Bisilan nun Mitiredati nun Tabele nun e lanfa dɔnxene yi bataxin seβε Perise yamanan mangana Aratasεkekεsi ma. Bataxin yi maxete Arami xuini, a seβε Arami kaane sebenla nin.

⁸ Yamana kanna Rexun nun seveli tiin Simisayi nan bataxin seβε Manga Aratasεkekεsi xa Yerusalen kaane xili ma, e ito nan seβε singen, e naxa, ⁹ “Yamana kanna Rexun nun seveli tiin Simisayi nan bataxini ito seβεxi e nun e lanfa dɔnxene nun Din kaane nun Afarasataka nun Tarapele nun Afarasa nun Ereki nun Babilon kaane nun Suse kaane nun Deha kaane nun Elan kaane, ¹⁰ e nun yamanan bonne muxune, muxu gbeena Osinapari naxanye suxu a siga e ra Samari taane yi, e nun yiren naxanye Efirati baan sogegododen binni.” ¹¹ Na muxune nan bataxini ito seβε, e a rasiga Manga Aratasεkekεsi ma, e naxa, “Manga Aratasεkekεsi, i ya walikεen naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, ne i xɔntɔn. ¹² Mangana, a kolon a Yahudiyan naxanye kelixi i konni e fa nxu ye Yerusalen yi, ne taa murutεxi naxin nan tima. E mɔn yinna soma taan ma. E mɔn taan banxine beten sama. ¹³ Mangan xa a kolon, xa e na taan ti, e yinna so a ma, e mi fa mudun fima sɔnɔn, e mi e xun saren fima, na mi fama fadeni mangan na. ¹⁴ Anu, bayo nxu nxu dεgema

i ya mangayani, nxu mi nœ tinjε muxune xa mangan napaxu, nanara, nxu faxi xibaruni itoe ra i xɔn ¹⁵ alogo i ya muxune xa feene fεsεfεsε i benbane kɛdine kui yamanana fe taruxune sɛbɛxi dɛnaxan yi. I a toε mangane kɛdine kui fa fala taani ito findixi taa murutɛxin nan na, taan naxan muxune mangane nun yamanane tɔrɔma, naxanye murutɛxi xabu waxati xɔnkuye. Taani ito kalaxi na nan ma fe ra. ¹⁶ Mangana, nxu a falama i xa nɛn, xa taani ito ti, yinna yi so a ma, na ma, i mi fa dɛdɛ sɔtɛ Efirati baan sogegododen binna yirene yi.”

¹⁷ Manga Aratasɛrɛkɛsi yi yabini ito rasiga, a naxa, “Yamana kanna Rexun nun sɛbɛli tiin Simisayi nun e lanfa dɔnxɛn naxanye dɔxi Samari yamanan nun Efirati baan sogegododen binna yire gbɛtɛne yi, n bata ε xɔntɔn. ¹⁸ E bataxin naxan nafaxi nxu ma, a bata xaran n yɛɛ xɔri. ¹⁹ N bata feene xɔnfen yamarin fi, n bata a kolon fa fala taani ito murutɛma mangane xili ma xabu waxati xɔnkuye, muxu murutɛxine nan e ra. ²⁰ Manga sɛnbɛmane lu nɛn Yerusalɛn yi, naxanye yi yamanan birin nɔxi Efirati baan sogegododen binni, mudun nun xun saren nun yamanani gidi saranna yi soma naxanye yii. ²¹ Na ma, ε yamarin fi muxuni itoe e wanla xa dan alogo taani ito mɔn nama ti xa n tan mi yamarin fi. ²² E nama feni ito xɔnbɛjin de, alogo tɔrɔn nama gbo ayi mangan ma.”

²³ Manga Aratasɛrɛkɛsi a bataxin xaran nɛn yamana kanna Rexun nun sɛbɛli tiin Simisayi nun e lanfaan dɔnxɛne yɛɛ xɔri tun, e yi siga Yahudiyane fɛma Yerusalɛn yi mafurɛn, e sa danna sa e wanla ra nɔɔn nun yɛngɛni. ²⁴ Nayi, Ala Batu Banxin wanla yi dan Yerusalɛn yi han Perise yamanan mangan Dariyusi a mangayaan jɛɛ firindena.

5

Alaa Banxin wanla mɔn yi fɔlɔ

¹ Nabi Xage nun Nabi Sakari, Yido yixɛtɛn yi nabiya falane ti Isirayilaa Ala xinli Yahudiyane xa naxanye yi Yuda nun Yerusalɛn yi.* ² Nayi, Selatili a dii xɛmɛn

Sorobabeli nun Yosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe yi keli, e Ala Batu Banxin ti fɔlɔ Yerusalɛn yi. Alaa nabine fan yi e malima. ³ Na waxatini, yamana kanna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Sɛtara-Bosenayi nun e lanfane yi siga e fɛma, e yi e maxɔdin, e naxa, “Nde ε yamarixi a ε xa banxini ito ti e nun a yinna?” ⁴ E mɔn yi e maxɔdin, e naxa, “Muxun naxanye banxini ito tima, ne xili di?” ⁵ Koni, Ala yi a jɔxɔ luxi Yahudiyane fonne xɔn. E mi wanli kala e ma alogo e xa sa dɛntɛgɛna nde sa Dariyusi xa han e yi kɛdina nde sɔtɔ a ra lan wanla fe ma.

⁶ Baan binna yamana kanna Tatenayi nun Sɛtara-Bosenayi nan kɛdin nasiga e nun e lanfane, yamana kuntigin naxanye yi Efirati baan sogegododen binna xun na. E kɛdini ito nan nasiga Manga Dariyusi ma. ⁷ Ito nan yi sɛbɛxi, a naxa,

“Manga Dariyusi, Ala xa bɔjɛ xunbenla fi i ma! ⁸ Mangan xa a kolon fa fala nxu bata siga han Yuda yamanani, siga han Ala Batu Banxini, Ala naxan gbo. Muxune a tima gɛmɛ masolixine nan na, wudine yi sa yinne xuntagi. Wanla rabama a fajin na, a mɔn mafuraxi e yii. ⁹ Nxu fonne maxɔdin nɛn, nxu naxa, ‘Nde ε yamarixi ε mɔn xa banxini ito ti?’ ¹⁰ Nxu mɔn yi e maxɔdin e xinle ma, nxu yi e yɛɛratine singe xinle sɛbɛ alogo nxu xa e fala i xa. ¹¹ E nxu yabixi ito nan na, e naxa, ‘Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna Alaa walikɛne nan nxu ra. Ala Batu Banxini ito naxan ti bata bu, nxu mɔn na tima nɛn. Waxati danguxine yi, Isirayila manga gbeena nde a ti nɛn, a yi a rajan. ¹² Koni nxu benbane to Ala raxɔlɔ, Ala Naxan Kore, Ala yi e sa Babilɔn mangan Nebukadanesari, Kalidi kaan sagoni. Na yi na banxin kala, a yi yamaan suxu, a siga e ra Babilɔn yi. ¹³ Koni, Kirusi a mangayaan jɛɛ singeni Babilɔn yi, Manga Kirusi mɔn yi Ala Batu Banxin ti feen yamarin fi. ¹⁴ Manga Kirusi mɔn yi seene birin tongo naxan yi Ala Batu Banxini nun a fɔlɔni, xɛmaan nun gbɛti fixɛna. Nebukadanesari bata yi ne ba Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, a siga e ra a gbee ala batu banxini Babilɔn yi. Manga Kirusi

* 5:1: Na feen mɔn sɛbɛxi Nabi Xage 1.1 kui e nun Nabi Sakari 1.1 kui.

nan e tongo, a yi e so Sesebasari yii, a naxan dɔxɔ yamana kannna ra Isirayila yamanani. ¹⁵ A yi a fala a xa, a naxa, “Seni itoe tongo, i sa e sa Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi. Ala Batu Banxin mɔn xa ti a funfuni.” ¹⁶ Na Sesebasari yi fa Ala Batu Banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi. Xabu na waxatini han to, banxin mɔn tima, a munma raɲan.’ ”

¹⁷ “Iki, xa a rafan mangan ma, muxune xa fe xɔnfenna ti Babilɔn mangana kɛdi ramaradeni alogo a xa kolon xa Manga Kirusi yamarin fi nɛn fa fala Ala Batu Banxin mɔn xa ti Yerusalɛn yi. Mangan mɔn xa a waxɔn feene fala nxu xa lan feni ito ma.”

6

Manga Dariyusi a yamarina

¹ Nayi, Manga Dariyusi yi fe xɔnfenna yamarin fi lan Babilɔn kɛdi ramaraden ma. ² E yi sa kɛdi mafilinxina nde to Ekabatana manga taani Mede yamanani, a yi sɛbɛxi naxan ma fa fala:

³ Manga Kirusi a mangayaan ɲɛɛ singeni, a yi yamarini ito fi Ala Batu Banxina fe yi Yerusalɛn yi, a naxa, “Ala Batu Banxin xa ti alogo saraxane xa ba a xa mɛnni, a xa bɛtɛn sa ki faɲi. A xa mate ayi nɔngɔnna yɛ tonge sennin, a yigbona nɔngɔnna yɛ tonge sennin. ⁴ Gɛmɛ gbeen masolixin bilin saxan xa dɔxɔ e nun wudin sanɲa ma keden. Mangan nan wali saren fima. ⁵ Nebukadanesari xɛma seene nun gbeti fixɛ seen naxanye tongo Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, a siga e ra Babilɔn yi, ne mɔn naxɛtɛma nɛn e funfuni Ala Batu Banxini Yerusalɛn yi, e sa tongo dɛnaxan yi Alaa banxini.”

⁶ Nayi, Manga Dariyusi yi a sɛbɛ, a naxa, “Baan binna yamana kannna Tatenayi nun Sɛtara-Bosenayi nun ɛ tan, e lanfane, yamana kuntigin naxanye dɔxi Efirati baan sogegododen binni, feni ito mi ɛ matoxi. ⁷ Ɛ tin Ala Batu Banxin wanla xa siga yɛɛn na. Yahudiya yamana kannna nun Yahudiya fonne xa Ala Batu Banxin ti a funfuni. ⁸ N yamarini ito nan soma ɛ yii, ɛ sa Yahudiya fonne malima kii naxan yi Ala Batu Banxin tideni: Se saren naxanye bama mudun na sa keli Efirati baan sogegododen binni so mangan yii, ne xa so muxuni itoe yii,

alogo wanla nama dan. ⁹ Naxan fan saraxan daxin na Ala yɛtagi, Ala Naxan Kore, tura bulanne nun kontonne nun yɛxɛɛ diine e nun murutun nun fɔxɔn nun manpaan nun turena alo a yitaxi kii naxan yi Yerusalɛn saraxaraline xɔn, ɛ xa ne so e yii na kiini lɔxɔ yo lɔxɔ, ¹⁰ alogo e xa saraxa xiri fajine ba Ala xa naxan kore, e yi Ala maxandi mangan nun a diine xa. ¹¹ Awa, xa muxu yo falani ito kala, xalanbe keden xa botin a banxini, na kannna yi sɔti a dɛ, a banxin yi kala fefe. ¹² Ala naxan a xinla luxi Yerusalɛn yi, na Ala xa na kannna halagi naxan na n ma yamarini ito beɲin a banxini ito kala, xa a findi mangan na hanma muxu yo. N tan Dariyusi bata yamarini ito fi, a xa liga a kiini.”

¹³ Nayi, yamana kannna Tatenayi naxan yi Efirati baan sogegododen binna xun na, e nun Sɛtara-Bosenayi nun e lanfane birin yi na yamarin suxu Manga Dariyusi naxan nafaxi.

Ala Batu Banxin naɲan feen ɲaxaɲaxana

¹⁴ Yahudiya fonne yi nɔ sɔtɔ banxin tideni, alo Nabi Xage nun Yido mamandenna Nabi Sakari a fala kii naxan yi. E yi banxin ti, e yelin, alo Isirayilaa Ala a yamari kii naxan yi e nun Kirusi nun Dariyusi nun Aratasɛrɛkɛsi, Perise mangane. ¹⁵ Banxin yi raɲan Ada kiken xi saxande lɔxɔni, Manga Dariyusi a mangayaan ɲɛɛ senninden. ¹⁶ Isirayila kaane nun saraxaraline nun Lewi bɔnsɔnna muxune nun muxu suxi dɔnxɛne yi Ala Batu Banxin nabi sɛwani. ¹⁷ E yi tura kɛmɛ nun konton kɛmɛ firin nun yɛxɛɛ dii kɛmɛ naanin ba banxin nasariɲan seen na, e nun kɔtɔ fu nun firin Isirayila kaane birin ma yulubi xafari saraxan na, lan Isirayila bɔnsɔnne yatɛn ma. ¹⁸ E yi saraxaraline fan dɔxɔ lan e yɛba kiin ma, e nun Lewi bɔnsɔnna muxune fata e yitaxun kiin na Yerusalɛn yi Alaa wanla ra, alo a sɛbɛxi Musaa kɛdin kui kii naxan yi.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

¹⁹ Muxun naxanye sa kelixi konyiyani, ne yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* raba kike singen xi fu nun naaninde ləxəni. ²⁰ Saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune bata yi e bode rasarijan sanla xili yi, e birin yi sarijan. Lewi bənsənnə muxune yi yexəe diine kəe raxaba Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe ra muxu suxi fonne birin xa, e nun e ngaxakeden saraxaraline xa, e nun e tan yetəen xa. ²¹ Muxun naxanye birin bata yi xete siyane fe sarijantarene fəxə ra, e yi Alatala fen, Isirayilaa Ala, ne nun Isirayila kaan naxanye xete sa keli konyiyani, e birin yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseene don e bode xən. ²² E Buru Tetaren Sanla† raba səwani xi solofere, bayo Alatala bata Manga Asiriya bəjən masara a yi e mali Ala Batu Banxin wanli, Isirayilaa Ala.

7

Saraxaralina Esirasi

¹ Na feene dangu xanbini, Perise mangana Arataserekəsi waxatini, Esirasi fan yi fa, Serayaa dii xəmənə. Asari nan Seraya sətə. Xiliki nan Asari sətə. ² Salun nan Xiliki sətə. Sadəki nan Salun sətə. Axituba nan Sadəki sətə. ³ Amari nan Axituba sətə. Asari nan Amari sətə. Merayoti nan Asari sətə. ⁴ Seraxaya nan Merayoti sətə. Yusi nan Seraxaya sətə. Buki nan Yusi sətə. ⁵ Abisuwa nan Buki sətə. Finexasi nan Abisuwa sətə. Eleyasari nan Finexasi sətə. Saraxarali kuntigin Haruna nan Eleyasari sətə. ⁶ Na Esirasi yi siga Babilən yi. Sebeli tiin nan yi a ra, naxan yi xaranxi Musaa sariyana fe ma ki fəpi, Alatala, Isirayilaa Ala naxan soxi Musa yii. Mangan yi a waxən feene birin naba a xa, bayo Alatala, Isirayilaa Ala yi a fəxə ra. ⁷ Isirayila kaana ndee nun Lewi bənsənnə muxuna ndee nun beti baane nun kantan tiine nun walikene Ala Batu Banxini, ne fan birin yi siga Yerusalen yi Manga Arataserekəsi a mangayaan jee solofereden ma. ⁸ Esirasi yi fa Yerusalen yi mangana mangayaan jee solofereden kike suulunden ma. ⁹ A keli

Babilən yi kike singen xi singe ləxəni, a sa so Yerusalen yi kike suulunden xi singe ləxəni, bayo a Ala yi a fəxə ra a fanni. ¹⁰ Esirasi bata yi Alatalaa sariyan xaran feen nun a suxu feen sa a bəjəni, a yi Isirayila yamaan xaran tənne nun sariyane ma.

Manga Arataserekəsi a bataxina

¹¹ Manga Arataserekəsi bataxini ito nan so Esirasi yii, saraxaraliin nun sebeli tiin naxan yi yamarine nun tənne sebəma, Alatala naxanye fala lan Isirayila fe ma. Mangan yi falani ito rasiga, a naxa, ¹² “Mangane mangana Arataserekəsi naxa saraxaralina Esirasi xa, naxan yi Alaa sariyan kolon naxan kore: ¹³ N bata yamarin so i yii, yamaan naxan birin Isirayila yi, saraxaraline nun Lewi bənsənnə muxune nun naxanye birin n ma yamanani naxanye waxi siga feni Yerusalen yi, a lu e birin xa siga i fəxə ra. ¹⁴ Mangan nun a kawandi muxu soloferene nan i rasigaxi Yuda nun Yerusalen yi alogo i xa siga i ya Alaa sariyan na i yii, i mənna rakərsi xa na sariyan suxi. ¹⁵ I siga gbetin nun xəmaan na mangan nun a kawandi muxune naxan jənigexi e xa ba saraxan na Isirayilaa Ala xa, naxan dəxi Yerusalen yi. ¹⁶ I mən yi siga wure gbeti fixən nun xəmaan na i na naxan sətə Babilən yi, e nun jənige ma saraxane yamaan nun saraxaraline naxanye bama e Ala Batu Banxin xa Yerusalen yi. ¹⁷ Na ma, i nəe turane nun kontonne nun yexəene sare nən na gbetin na, e nun seen naxanye birin lanma e findi bogise saraxane nun minse saraxane ra, i yi e ba e Ala Batu Banxin saraxa ganden fari Yerusalen yi. ¹⁸ E nun i ngaxakedenne na naxan nagidi lan gbetin nun xəma dənxe fe ma, e na liga, alo e Ala wama a xən kii naxan yi. ¹⁹ Seen naxanye so i yii e Ala Batu Banxin nawali feen na, i fa ne ra Ala Batu Banxini Yerusalen yi. ²⁰ I xa gbetin tongo mangana gbeti ramaradeni, i makoon naxan ma naxan lanje se gbətəye saren ma, i naxanye

* **6:19:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəryaan 12.1-13 kui. † **6:22:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma ləbən mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəryaan 12.15 kui.

rawalima ε Ala Batu Banxini. ²¹ N tan Manga Arataserekesi bata yamarini ito fi Efirati baan sogegododen binna gbeti ramarane birin ma. Saraxaralina Esirasi, sebeli tiin naxan Alaa sariyan xaranma, Ala Naxan Kore, na na naxan yo maxodin, ε xa a so a yii, ²² han gbeti fixen kilo wuli saxan, murutun kilo wuli tonge saxan, manpaan litiri wuli naanin, turen litiri wuli naanin e nun a na wa fəxən xasabin naxan xən. ²³ Ala Naxan Kore, na naxan birin yamarixi, na birin xa liga a kiini kore xənna Ala Batu Banxina fe yi, alogo a xələn nama godo mangana yamanan nun a muxune ma. ²⁴ Nanara, nxu a falama ε xa a ε nama mudun nun muxu dangumatəən saren nasuxu saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune nun beti baane nun kantən tiine nun Ala Batu Banxi walikene nun Ala Batu Banxini ito muxu yo ra. ²⁵ I tan Esirasi, fata i ya Alaa fekolonna ra, a naxan fixi i ma, i xa kitisane dəxə naxanye kitin se yamaan birin ma Efirati baan sogegododen binni, naxanye birin Alaa sariyan kolon. Naxanye mi a kolon, i ne xaran a ma. ²⁶ Naxan yo mi i ya Alaa sariyan suxu e nun mangana sariyana, na kanna yalagima nən, a faxa, hanma a kedi yamanani, hanma a yiiseene yi ba a yii, hanma a yi sa kasoon na.”

²⁷ Tantunna Alatala xa, en benbane Ala, naxan xaxinla fixi mangan ma, a yi binye sifani ito fi Ala Batu Banxin ma Yerusalən yi, ²⁸ a yi a hinanna yita n na mangan nun a kawandi muxune nun a kuntigi senbemanə birin yetagi! Alatala to yi n senbe soma, n ma Ala, n yi Isirayila kuntigine malan alogo nxu birin xa siga.

8

Esirasi fəxərabirane

¹ Denbaya xunne nun e fəxərabirane xinle sebəxin ni ito ra, naxanye bira n fəxə ra keli Babilən yi Manga Arataserekesi waxatini.

² Gerisəmi, Finexasi yixetene ye, Daniyeli, Itamara yixetene ye, Xatusi, Dawuda yixetene ye,

³ Sekani a dii xemen Sakari, Parosi yixetene ye, e nun muxu keme tonge suulun nan yi a ra naxanye xinle yi sebəxi, xemene gbansan.

⁴ Paxata-Moyaba yixetene ye, Seraxayaa dii xemena Eliyehowenayi e nun muxu keme firin, xemene gbansan.

⁵ Satu yixetene ye, Yaxasiyeli a dii xemen Sekani e nun muxu keme saxan, xemene gbansan.

⁶ Adin yixetene ye, Yonatan ma dii xemena Ebedi e nun muxu tonge suulun, xemene gbansan.

⁷ Elan yixetene ye, Atali a dii xemen Yesaya e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

⁸ Sefati yixetene ye, Mikeli a dii xemen Sebadiya e nun muxu tongo solomasexə, xemene gbansan.

⁹ Yowaba yixetene ye, Yexiyeli a dii xemena Abadi e nun muxu keme firin muxu fu nun solomasexə, xemene gbansan.

¹⁰ Bani yixetene ye, Yosifi a dii xemen Selomiti e nun muxu keme tongo sennin, xemene gbansan.

¹¹ Bebayi yixetene ye, Sakari, Bebayi a dii xemena e nun muxu məxəpən nun solomasexə, xemene gbansan.

¹² Asagada yixetene ye, Hakatan ma dii xemen Yoxanan e nun muxu keme muxu fu, xemene gbansan.

¹³ Adonikami yixetən muxu dənxe ye, Elifeleti nun Yeyiyeli nun Semaya, e nun muxu tonge sennin, xemene gbansan.

¹⁴ Bigiwayi yixetene ye, Yutayi nun Sakuru e nun muxu tonge solofere, xemene gbansan.

Xetə fena Yerusalən yi

¹⁵ Baan naxan danguma Ahawa taan dəxən, n yi muxuni itoe malan mənni, nxu lu na xi saxan. N yi yamaan nun saraxaraline yeε to, koni n mi Lewi bənsənna muxu yo to e ye. ¹⁶ Nayi, n yi yeeratini itoe xili, Eliyeseri nun Ariyele nun Semaya nun Elanatan nun Yaribi nun Elanatan boden nun Natan nun Sakari nun Mesulan, e nun xaran tiine Yoyaribi nun Elanatan. ¹⁷ N yi e rasiga Manga Yido konni, naxan dəxi Kasifiya yi, n yi a fala e xa e lanma e xa naxan fala Yido nun a ngaxakedenne xa Ala Batu Banxin walikən naxanye yi dəxi Kasifiya yi alogo e xa fa nxu fəxə ra e nxu mali Ala Batu Banxini. ¹⁸ Bayo en ma Ala yi nxu malima, e yi fa Serebi ra nxu xa, xeme

xaxilimana Maxali yixetene ye, Isirayilaa diin Lewi mamandenna nde, a tan nun a xunyene nun a dii xemene, e muxu fu nun solomasexe. ¹⁹ E mon yi fa Hasabi ra e nun Yesaya Merari yixetene ye, e nun a ngaxakedenne nun a dii xemene, muxu moxone. ²⁰ E mon yi fa Ala Batu Banxin walikēen bōnsōn muxuna ndee ra muxu keme firin muxu moxone. Dawuda nun a kuntigine bata yi na bōnsōnna muxune sugandi naxanye yi walima Lewi bōnsōnna muxune fōxō ra, ne birin xinle yi sebei.

²¹ N yi a fala, a birin xa sunna suxu Ala yetagi Ahawa baan dexōn, alogo a xa lu nxu xōn sigatini nxu nun nxō diine nun nxō seene birin. ²² N yi yagima nen a faladeni mangan xa a xa sofane nun soo ragine bira nxu fōxō ra e yi nxu ratanga nxu yaxune ma kira yi, bayo nxu a fala nen mangan xa, nxu naxa, “Nxō Ala muxune birin malima naxanye a fenma, koni a xōlōn luma nen muxune ma naxanye e mēma a tan na.” ²³ Nxu sunxi na nan ma, nxu yi Ala maxandi, a yi nxu yabi. ²⁴ N yi saraxarali kuntigin muxu fu nun firin sugandi Serebi nun Hasabi e nun e ngaxakedenne, muxu fu. ²⁵ N yi gbeti fixen yate e yee xori, e nun xemaan nun seene, mangan naxanye ba e nun a kawandi muxune nun a kuntigine nun Isirayila kaan naxanye birin yi na lan en ma Ala Batu Banxina fe ma. ²⁶ N yi gbeti fixen kilo wuli moxone so e yii, e nun gbeti fixe seen naxanye yi lanje kilo wuli saxan ma e nun xemaan kilo wuli saxan, ²⁷ nun igelengenna xema daxin moxone naxanye yi lanje kilo solomasexe ma e nun sula xuruxi goron firin naxanye yi fan alo xemana. ²⁸ N yi a fala e xa, n naxa, “E bata findi Alatala gbeen na, seni itoe fan bata rasarijan Ala gbeen na. Gbeti fixeni ito nun xemaan findixi jēnige ma saraxan nan na Alatala xa, en benbane Ala. ²⁹ E liga e yeren ma, e yengi dōxō itoe xōn ma han e sa e yiliga kuntigine nun Lewi bōnsōnna muxune yetagi, e nun Isirayila denbaya xunne Alatala Batu Banxini konkone kui Yerusalēn yi.” ³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi gbeti fixen nun xemaan nun seene rasuxu naxanye bata yi yiliga alogo e xa rasiga Yerusalēn yi en ma Ala Batu Banxini.

³¹ Nxu yi keli Ahawa baan de siga

Yerusalēn yi kiken xi fu nun firinna ma. En ma Ala yi lu nxu xōn, a yi nxu ratanga nxu yaxune nun fe jaxin sifan birin ma kira yi. ³² Nxu to so Yerusalēn yi, nxu yi nxu matabu xi saxan. ³³ Xi naaninde lōxōni, gbetin nun xemaan nun seen naxanye yiliga nxō Ala Batu Banxini, ne yi so saraxaraliin Yuriyaa dii xemen Meremoti yii. Finexasi a dii xemena Eleyasari yi a fema e nun Yosabadi a dii xemen Yosuwe e nun Binuwi a dii xemen Nowadi, Lewi bōnsōnna muxune. ³⁴ E to e birin yate, e yi e yiliga, e yi e birin malanxin binyen xasabin sebei. ³⁵ Muxu suxi fonne, naxanye fa sa keli konyiyani, ne yi tura fu nun firin ba saraxa gan daxin na Isirayilaa Ala xa Isirayila kaane birin ma fe ra, e nun konton tonge solomanaanin e nun sennin, e nun yexee tonge solofere e nun solofere. E mon yi kōtō fu nun firin ba yulubi xafari saraxan na. Ne birin saraxa gan daxin na Alatala xa. ³⁶ Na xanbi ra, e yi mangana yamarine rali mangan bundōxōne ma, e nun Efirati baan sogegododen binna yamana kanne, ne yi yamaan mali lan Ala Batu Banxina feene ma.

9

Naxalan xone futu fena

¹ Na jan xanbini, kuntigine yi fa n fema, e yi a fala, e naxa, “Isirayila yamaan nun saraxaraline nun Lewi bōnsōnna muxune mi e makuyaxi siya gbetene muxune ra. E fe xōsixin ligama alo Kanan kaane nun Xitine nun Perisine nun Yebusune nun Amonine nun Moyaba kaane nun Misiran kaane e nun Amorine. ² Bayo, e bata ne dii temene futu e yete xa e nun e dii xemene xa, e bōnsōn saripanxin sunbu e rabilinna siyane muxune ra. Kuntigine nun kitisane nan singe na tinxintareyaan ligaxi.”

³ N to na me, n yi n ma domani bō n ma, n yi n xunsexene nun n de xabene matala, n sunuxin yi dōxō. ⁴ Naxanye birin yi gaxuxi Isirayila Alaa falan yee ra, ne birin yi dōxi n nabilinni lan na muxune tinxintareyaan ma naxanye sa kelixi konyiyani. N tan sunuxin yi lu dōxi han jinbanna saraxa ba waxatini.

⁵ Jinbanna saraxa ba waxatini, n yagixin yi keli, n ma dugini bōxi, n yi n xinbi sin,

n yi n yiine ti Alatala, n ma Ala xa, ⁶ n yi Ala maxandi, n naxa, “N ma Ala, n yagixi, n mi nœ n xunna rakele i tan n ma Ala yetagi, bayo nxo fe jaxin bata gbo ayi nxu xun ma. Nxu yulubine bata te han kore. ⁷ Xabu nxu benbane waxatini han to, nxu findixi yulubi rabane nan na, nxo yamaan yi haken liga. Nanara, nxu tan nun nxo mangane nun nxo saraxaraline findixi konyine ra manga xone bun, yengen nun suxun nun halagin nun yagini, alo a kii naxan yi to. ⁸ Koni, Alatala, nxo Ala, i baxi hinande nxu ra iki, i yi nxu tan ndee lu e nii ra, i yi luden so nxu yii yire sarijanxini, alogo nxo Ala xa nxu yene rabi, a yi nxu nii yifan nxu ma nxo konyiyani. ⁹ Hali konyin to nxu ra, i tan nxo Ala mi nxu rabejinxo nxo konyiyani. I bata hinan nxu ra Perise mangan yetagi, i nxu lu nxu nii ra, alogo nxu xa Ala Batu Banxin ti, denaxanye kalaxi nxu yi menne yiton, i yi matabuden fi nxu ma Yuda nun Yerusalen yi. ¹⁰ Nxo Ala, nxu fa nanse fale i xa na xanbi ra? Nxu bata nxu me i ya yamarine ra, ¹¹ i bata a fala nxu xa fata nabine ra, i ya walikene, i naxa, ‘E soma yamanan naxan yi, e dexo a yi, yamana xosixin nan na ra na yamanane muxune kewali xosixine xon, e bata yamanan birin nafe e fe xosixine ra. ¹² Nayi, e nama e dii temene fi e dii xemene ma, e nama e dii temene fan fen e dii xemene xa. E nama lanna raso e nun ne tagi, e nama e mali e xa herin soto. Nayi, e senben sotoma nen, e yamanan muxune yi donse fapine don, e mon yi yamanan lu e diine xa e keen na han habadan!’ ¹³ Nxo Ala, na feene birin nxu sotoxi nen amasoto nxo fe xosixine nun nxo yulubi jaxine xon. Koni, i mi nxu saranxi nxo fe jaxine ra alo a yi lan kii naxan yi, i mon bata tin nxu xa lu nxu nii ra. ¹⁴ Nxu lan nxu mon xa lu i ya yamarine kale ba? Nxu lan nxu xa bira na yamanan muxune foxo ra naxanye fe xosixini? I ya xolon mi gode nxu ma ba, a yi nxu raxori, muxu yo mi lu? ¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala, i tinxin, bayo nxu mon nxu nii ra to. Nxu tan nan ito ra i yetagi nxu nun nxo yulubine, muxu yo mi yi nœ luy e a nii ra i yetagi.”

10

Eyi e siya gbete jaxanle kedi

¹ Esirasi yi xinbi sinxi waxatin naxan yi Ala Batu Banxin yetagi, a wugama, a Ala maxandima a ti e yulubine ra, Isirayila kaane yi e malan a fema, xemene nun jaxanle nun diidine, yamaan birin yi lu wuge. ² Nayi, Yexiyeli a dii xemene Sekani Elan xabilani, na yi falan tongo, a yi a fala Esirasi xa, a naxa, “Nxu bata tinxintareyaan liga en ma Ala yee ra yi, nxu yi jaxalan xone futu, naxanye yi findixi siya gbete muxune ra. Hali na, yigin mon Isirayila ma lan na feen ma. ³ En na jaxanle nun e diine kedi, en layirin xidi en nun Ala tagi, alo n kanna a falaxi kii naxan yi en nun naxanye birin xuruxurunma en ma Alaa yamarine ra. En xa a liga alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁴ Keli, bayo feni ito i tan nan matoxi. Nxu birama nen i foxo ra. I wekile, i a liga.”

⁵ Nayi, Esirasi yi keli, a yi saraxarali kuntigine nun Lewine nun Isirayila kaane birin nakolo, a baxi naxan falade, e birin xa na liga. E yi e kolo a xa. ⁶ Na xanbi ra, Esirasi yi mini Ala Batu Banxini, a yi siga Eliyasibi a dii xemene Yehoxanan ma banxini. A to yi menni, a mi donse don, a mi ige min, bayo a yi sunuxi muxu suxi fonne tinxintareyana fe ra.

⁷ E yi yamarin nawanga Yuda nun Yerusalen birin yi, naxan yi a falaxi a muxu suxine birin xa e malan Yerusalen yi. ⁸ Naxan yo mi fa benun xi saxan, a yiiseene birin nasuxuma nen a ra, a tan yeteen yi kedi yamaan ye alo kuntigine nun fonne a falaxi kii naxan yi.

⁹ Yuda nun Bunyamin xemene yi e malan Yerusalen yi na xi saxanna bun ma. Kike solomasexeden xi moxonen nan yi a ra. Yamaan birin yi malanxi yama malandeni Ala Batu Banxin yetagi, e gaxuxin xuruxurunma lan na feen ma, e nun tulena fe ra. ¹⁰ Saraxaralina Esirasi yi keli, a naxa, “E bata tinxintareyaan naba e to jaxalan xone dxi, e mon yi Isirayila yamaan findi yulubi tongone ra. ¹¹ Iki, e ti e yulubine ra Alatala yetagi, e benbane Ala, e yi a sagoon liga! E masiga yamanan muxune nun jaxalan xone ra.” ¹² Yamaan birin yi yabin ti e xuini texin na, e naxa, “On! Nxu lanma nen nxu a liga alo i a falaxi kii

naxan yi. ¹³ Koni yamaan gbo, tule waxatin na a ra. Nxu mi nɔɛ luyɛ tandeni be, bayo xi keden hanma xi firin wali xa mi ito ra, muxu wuyaxi bata yulubin liga feni ito yi. ¹⁴ Nxɔ kuntigine xa lu be yamaan birin xinla ra. Naxanye birin ɲaxalan xɔɲene dɔxi nxɔ taane yi, ne xa fa waxati saxine ma, e nun taan fonne nun taan kitisane, e yi na feen sa a kiini han Ala xɔɔ gbeen yi ɲan, a makuya en na lan feni ito ma.”

¹⁵ Koni, Asaheli a dii xɛmɛn Yonatan nun Tikiwaa dii xɛmɛn Yaxasiya yi na feen yenge. Lewi bɔnsɔnna muxuna nde Sabetayi nun Mesulan yi ne mali. ¹⁶ Koni muxu suxi fonne yi tin Esirasi a falan ma. Saraxaralina Esirasi yi denbaya xunna ndee sugandi denbaya yɛɛn ma, e yi e birin xinla fala. E yi dɔxɔ na kike fuden lɔxɔ singen ma alogo e xa na feen mato. ¹⁷ Kike singen lɔxɔ singen ma, e yi yelin xɛmɛne kitin sɛ naxanye birin ɲaxalan xɔɲene dɔxɔ.

Yulubitɔne

¹⁸ Saraxaraline yɛ, naxanye ɲaxalan xɔɲene dɔxɔ, ne nan itoe ra:

Yosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe nun a xunyɛne xabilan muxune yɛ, Maaseya nun Eliyeseri nun Yaribi e nun Gedali. ¹⁹ E yi a ragidi a e xa e mɛ e ɲaxanle ra, e yi kontonna ba yangin saraxan na e yulubina fe ra.

²⁰ Imeri xabilani, Xanani nun Sebadiya.

²¹ Xarimi xabilani, Maaseya nun Eli nun Semaya nun Yɛxiyeli e nun Yusiya.

²² Pasaxuri xabilani, Eliyowenayi nun Maaseya nun Yisimayeli nun Nataneli nun Yosabadi e nun Elasa.

²³ Lewi bɔnsɔnna muxune yɛ, Yosabadi nun Simeyi nun Kelaya naxan mɔn xili Kelita e nun Petaxi nun Yuda e nun Eliyeseri.

²⁴ Bɛti baane yɛ Lewi bɔnsɔnni, Eliyasibi.

Dɛ kantanne yɛ Lewi bɔnsɔnni, Salun nun Telemi e nun Yuri.

²⁵ Isirayila kaa gbɛtɛye: Parosi xabilani, Ramiya nun Isiya nun Malakiya nun Miyamin nun Eleyasari nun Malakiya e nun Bɛnaya.

²⁶ Elan xabilani, Matani nun Sakari nun Yɛxiyeli nun Abidi nun Yeremoti e nun Eli.

²⁷ Satu xabilani, Eliyowenayi nun Eliyasibi nun Matani nun Yeremoti nun Sabadi e nun Asisa.

²⁸ Bebayi xabilani, Yehoxanan nun Xananiya nun Sabayi e nun Atalayi.

²⁹ Bani xabilani, Mesulan nun Maluku nun Adaya nun Yasubu nun Seyala e nun Yeremoti.

³⁰ Paxata-Moyaba xabilani, Adana nun Kelala nun Bɛnaya nun Maaseya nun Matani nun Bɛsalɛli nun Binuwi e nun Manase.

³¹ Xarimi xabilani, Eliyeseri nun Yisiya nun Malakiya nun Semaya nun Simeyɔn

³² nun Bunyamin nun Maluku e nun Sɛmaraya.

³³ Xasun xabilani, Matenayi nun Matata nun Sabadi nun Elifeleti nun Yeremayi nun Manase e nun Simeyi.

³⁴ Bani xabilani, Maadayi nun Amirama nun Yuweli ³⁵ nun Bɛnaya nun Bedeya nun Keluhi ³⁶ nun Waniya nun Meremoti nun Eliyasibi ³⁷ nun Matani nun Matenayi nun Yaasu ³⁸ nun Bani nun Binuwi nun Simeyi ³⁹ nun Selemiya nun Natan nun Adaya ⁴⁰ nun Makanadebayi nun Sasayi nun Sarayi ⁴¹ nun Asareli nun Selemiya nun Sɛmaraya ⁴² nun Salun nun Amari e nun Yusufu.

⁴³ Nebo xabilani, Yeyiyeli nun Matitiya nun Sabadi nun Sebina nun Yadayi nun Yoweli e nun Bɛnaya.

⁴⁴ Ne birin bata yi ɲaxalan xɔɲene dɔxɔ nun, ndee bata yi diine bari.

Neyemi

Neyemi a Fe Taruxuna

Neyemi findi Yahudiyana nde nan na Esirasi a waxatini. Muxu dinaxin nan yi Neyemi ra. Perisene mangan naxan xili Arataserekesi, na kuntigi kɛndɛna nde nan yi Neyemi ra. Neyemi mangan mafan nɛn alogo a xa tin a siga Yerusalɛn taani alogo a xa sa feene yitɔn lan a konna siga feen ma yɛɛn na. A to na li, hali yaxuna ndee to yi katama e xa a yɛɛ rati, a kon kaan muxu wuyaxi a mali nɛn. E yi Yerusalɛn taan nabilinna yinna ti. Neyemi mɔn yi Esirasi mali dina sali gbeena nde yi, Esirasi Alaa sariya kitabun xaran naxan yi. Lewine yi lu a yɛbɛ yamaan xa alogo e xa a famu, nayi e yi e sɔbɛ so Alaa fe yi. Neyemi yi yamanan dɔxɔ kiina nde yɛba. A yi taan nabilinna yinna ti sɛwa sanla raba, a mɔn yi yamaan nakɔta sariyan suxu kiin ma.

Neyemi Ala maxandina

¹ Hakaliyaa dii xɛmɛn Neyemi a falane.

Kisilewi kiken na, Arataserekesi a mangayaan jɛɛ mɔxɔɲɛdeni, n yi Suse manga taani. ² Ngaxakedenna Xanani nun muxuna ndee yi fa sa keli Yuda yi. N yi e maxɔdin Yahudiyane fe ma, yaxune naxanye suxu, e siga e ra konyiyani, e jɛɲɛne mɔn yi xɛtɛ Yerusalɛn yi, e nun lan Yerusalɛn ma fe ma. ³ E yi n yabi, e naxa, “Suxu muxun naxanye lu e nii ra, na ndee bata fa dɔxɔ Yuda yamanani, koni e yigitɛgɛxi, e yagixi. Yerusalɛn taan nabilinna yinne yirena ndee bata bira, tɛɛn yi taan so dɛɛne birin gan.”

⁴ N to na falane mɛ, n yi dɔxɔ, n wuga, n yi sunu xi wuyaxi, n yi sun, n yi Ala maxandi, Ala Naxan Kore, ⁵ n naxa, “Alatala, Ala Naxan Kore, naxan gbo, a magaxu, i tan naxan i ya layirin nun i ya hinanna luma i xanuntenne xa naxanye i ya yamarine suxuma, ⁶ i tuli mati, i yi i yɛɛn ti n na, i yi i ya walikɛna maxandi xuiin namɛ. N ni i maxandima waxatini ito yi i ya walikɛne xa, Isirayila kaane, kɔɛɛn nun yanyin na,

n yi n ti Isirayila kaane yulubine ra bayo nxu bata yulubin liga i ra nxu nun n ma denbayana, nxu bata yulubin liga. ⁷ Nxu bata fe jaxin liga i ra, nxu mi i ya yamarine nun i ya tɔnne nun i ya sariyane suxi i naxanye so i ya walikɛɛn Musa yii. ⁸ I ya falana fe xa rabira i ma, i naxan so i ya walikɛɛn Musa yii, i naxa, ‘E na tinxintareyaan naba waxatin naxan yi, n na ɛ raxuyama ayi nɛn siyane yɛ. ⁹ Koni, xa ɛ xɛtɛ n ma, xa ɛ n ma yamarine suxu, ɛ yi e liga, nayi, hali ɛ sa bɔxɔ xɔnna danna ra, n sa fama ɛ ra nɛn yireni n dɛnaxan sugandixi alogo n xinla xa lu na.’* ¹⁰ I ya walikɛne nun i ya yamaan nan e ra, i naxanye xunbaxi i sɛnbɛ gbeeni. ¹¹ Marigina, i tuli mati n tan, i ya walikɛna maxandi xuiin na, e nun i ya walikɛɛn naxanye sɛwaxi gaxuma i xinla yɛɛ ra! N ma feene rasɔnɔya to, n tan i ya walikɛna, i yi a liga xɛmɛni ito xa kininkinin n ma n na siga a yɛtagi.”

Na waxatini, n tan nan yi yengi saxi mangan minseene xɔn ma.

2

Neyemi Yerusalɛn yi

¹ Nisan kiken na, Arataserekesi a mangayaan jɛɛ mɔxɔɲɛdeni, manpaan yi dɔxi mangan yɛtagi, n yi a tongo, n yi a so mangan yii. N yi sunuxi a yɛtagi, naxan jɔxɔn munma yi liga n na singen. ² Mangan yi a fala n xa, a naxa, “I yɛtagini fɔrɔxi nanfera? Anu, i mi furaxi. Waxatina nde bɔɲɛ rafɔrɛn ni ito ra.” N yi gaxu han, ³ koni n yi mangan yabi, n naxa, “Mangan xa lu a nii ra habadan! N yɛtagini fɔrɔxi nɛn bayo n benbane gaburune sa taan naxan yi, mɛnna birin bata halagi, tɛɛn yi na taan so dɛɛne birin gan.” ⁴ Mangan yi a fala n xa, a naxa, “Nanse xɔli i ma, n xa a liga i xa?” N yi Ala maxandi naxan kore, ⁵ n yi mangan yabi, n naxa, “Xa mangan tin, xa n tan i ya walikɛɛn nafan i ma, n nasiga Yuda yamanani. N benbane gaburune sa taan naxan yi, n mɔn xa sa na ti.”

⁶ Mangana jaxanla yi dɔxi a fɛma, mangan yi n maxɔdin, a naxa, “I ya sigatiin buma han waxatin mundun yi, i xɛtɛn waxatin mundun yi?” Mangan yi tin n xa siga, nayi

* **1:9:** Na feen sɛbɛxi Sariyane 30.1-5 kui.

n yi n xete waxatin fala a xa. ⁷ N mon yi a fala mangan xa, n naxa, “Xa mangan tinne, a xa kedine so n yii siga Efirati baan sogegododen binna yamana kanne ma, alogo e xa a lu n dangu siga han Yuda yi, ⁸ i mon yi kedi keden so n yii Asafi xa, naxan mangana fotonne kantanma, alogo a xa xalanbe wudine so n yii, n sa yire makantanxin deene ti Ala Batu Banxin dexon, e nun taan yinne nun n sa luma banxin naxan kui.” Mangan yi ne so n yii, bayo Ala yi n xon.

⁹ N yi siga yamana kanne fema naxanye yi Efirati baan sogegododen binni, n yi mangana kedin so e yii. Mangan bata yi sofa kuntigine nun soo ragine bira n foxo ra. ¹⁰ Sanbalata, Horoni kaan nun Amonina nde Tobiya, a walikene to na me, e yi xolo kati a nanfera muxuna nde fama a fa Isirayila kaane mali.

Neyemi yi yinne mato

¹¹ N yi so Yerusalen yi, n yi xi saxan ti na. ¹² Nayi, nxu nun muxuna ndee yi keli koken na, n mi a fala muxa n ma Ala bata yi naxan yita n na a n xa a liga Yerusalen xa. N keden peen nan yi doxi sofanla fari. ¹³ N yi mini Lanbanna so deen na koe tagini siga Sube Magaxuxi Tigin nun Nepe deen binna ra, n yi lu Yerusalen taan nabilinna yinne matoe. N yi taan yinna to kalaxi, a yire wuyaxi yi biraxi, teen bata yi deene gan nun. ¹⁴ N yi dangu Tigin so deen nun mangana ige ramaraden dexon, koni n ma soon mi a dangude soto. ¹⁵ N yi te xuden xon koken na, n siga taan yinne matoe Kediron lanbanna binni. Na xanbi ra, n mon yi so Lanbanna so deen na, n xete na kii nin.

¹⁶ Taan kuntigine mi yi a kolon n yi sigaxi denaxan yi e nun n yi naxan ligama. Han na waxatini, n munma yi sese fala Yahudiyane nun saraxaraline nun taa kanne nun kuntigine nun tide kan gbete ye xa. ¹⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, “E bata a to en toron naxan yi iki! Yerusalen bata kala, teen bata a so deene gan! E fa, en fa Yerusalen taan nabilinna yinne ti. Nayi, en mi fa yagima sonon.” ¹⁸ N yi a yeba e xa Ala n mali kii naxan yi, e nun mangan falan naxan ti n xa. E yi a fala, e naxa, “En siga, en sa taan ti!” Nayi, e yi e bode senbe so na wali fajina fe yi.

¹⁹ Horoni kaan Sanbalata nun Amonin Tobiya a kuntigin nun Arabun Gesen to na me, e yi nxu magele, e yi nxu rajaxu. E yi a fala, e naxa, “E nanse ligama ito ra? E murutema mangan nan xili ma ba?” ²⁰ N yi e yabi, n naxa, “Ala non fima nen nxu ma, Ala Naxan Kore. Nxu tan, a walikene, nxu kelima nen, nxu yi a ti. Koni e tan, e mi kee soton taani ito yi, e mi sariya se be, e fe mi fa rabirama muxa ma Yerusalen taani!”

3

Yerusalen yinne yitonna

¹ Saraxarali kuntigina Eliyasibi nun a ngaxakeden saraxaraline yi keli walideni. E mon yi Yexene So Deni ton. E yi a rasarijan, e yi a deene ti a ma. E yi taan yinna ti siga han sangansoon naxan yi xili Keme, e yi na rasarijan. E mon yi taan yinna ti siga han Xananeli Sangansona. ² Yeriko kaane fan yi walima mena dexon, e nun Sakuru, Yimiri a dii xemena. ³ Sena kaane yi taan so deni ton denaxan xili Yexe So Dena. E de wudine ti, e deene sa e ma e nun e balan wurene. ⁴ Yuriyaa dii xemen Meremoti fan yi walima na yiren dexon, Hakosi mamandenna. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi walima na yiren dexon Mesesabele mamandenna, e nun Banahaa dii xemen Sadaki. ⁵ Tekowa taan muxune fan yi walima na dexon ma. Anu, taan muxu gbeene tondi wale nen walike kuntigine yamarin bun.

⁶ Yoyadaa dii xemen Paseya nun Besodiyaa dii xemen Mesulan yi De Fonni ton. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. ⁷ Gabayon kaan Melatiya fan yi yinna yirena nde yitonma na dexon ma, e nun Meronoti kaan Yadon nun Gabayon kaa gbete ye nun Misipa kaane. E birin yi walima yamana kanna nan bun Efirati baan sogegododen binni. ⁸ Xarahaa dii xemen Yusiyeli fan yi yinna yirena nde yitonma na dexon e nun Xananiya, latikonon nafalana nde.

E yi siga wale han Yerusalen yinna yigbo yirena. ⁹ Xuru a dii xemen Refaya fan yi yirena nde yitonma na dexon, Yerusalen boxon foxo kedenna yirena nde kuntigina. ¹⁰ Xarumafaa dii xemen Yedaya fan yi walima a banxin yetagi, Xasabaneyaa

dii xemen Xatusi fan yi yinna yirena nde yitonma na dexon. ¹¹ Xarimi a dii xemen Malakiya nun Paxata-Moyabaa dii xemen Xasubu fan yi walima yire gbete yi siga han sangansoon naxan xili Buru Gandena. ¹² Haloxesi a dii xemen Salun nun a dii temene fan yi yinna yirena nde yitonma na dexon, Yerusalen bonon foxo kedenna yirena nde kuntigina.

¹³ Xanun nun Sanowa kaane yi Lanbanna So Deni ton. E yi a deen wudine ti, e yi a balan wurene sa. E mon yi nongonna ye wuli keden fan yiton taan yinni, siga han Xuruse Neje Dena. ¹⁴ Rekabu a dii xemen Malakiya, Beti-Hakeremi kuntigin yi Xuruse Neje Deni ton. A yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. ¹⁵ Kola-Xose a dii xemen Salun, Misipa kuntigin yi Tigi Deni ton, a yi a ti, a yi a xunna soon so a xun na, a yi a deen wudine ti, a yi a balan wurene sa. A mon yi taan yinni ton Selaxa ige ramaraden dexon, denaxan mangana nakon fema, siga han tedene, denaxan sigama Dawudaa Taani.

¹⁶ Donxen na, Asabuku a dii xemen Neyemi, Beti-Suru foxo kedenna kannu yi siga yinni tonje Dawudaa gaburun binni siga han ige malanden binna, siga han mangana sofane banxina. ¹⁷ A xanbi ra, Lewi bonsonna muxune yi walima Bani a dii xemen Rexun bun ma. Hasabi, Keyila foxo kedenna kuntigin fan yi taan yinni tonma a dingirani. ¹⁸ A ngaxakedenne fan yi walima a xanbi ra, Xenadadaa dii xemen Bawayi, Keyila foxo kedenna bonna kuntigin bun. ¹⁹ Misipa kuntigin Yosuwe a dii xemena Eseri fan yi yire gbete yiton, keli yenge so seene malan banxin yetagi, siga han denaxan xili Songenna.

²⁰ Sabayi a dii xemen Baruku fan yi yire gbete yiton a xanbi ra, keli Songenna ma siga han saraxarali kuntigina Eliyasibi a banxin de ra. ²¹ Yuriyaa dii xemen Meremoti, Hakosi mamandenna fan yi yire gbete yiton a xanbi ra, keli Eliyasibi a banxin so deen ma siga han a danna. ²² Saraxaraliin naxanye sa keli Yerusalen rabilinne yi, ne fan yi walima men xanbi ra. ²³ Ne fan xanbi ra, Bunyamin nun Xasubu yi walima menni e banxine yetagi.

Ananiyaa dii xemen Maaseyaa dii xemena Asari fan yi walima menni ne xanbi ra a banxin dexon ma. ²⁴ Xenadadaa dii xemen Binuwi fan yi yire gbete yiton na xanbi ra, keli Asari a banxin ma siga han yinna songenna nde.

²⁵ Yusayi a dii xemen Palala fan yi walima na yinna songenna yetagi e nun sanganso kuyen manga banxin yetagi kantan tiine sansanna dexon. Parosi a dii xemen Pedaya fan yi walima a xanbi ra. ²⁶ Ala Batu Banxin walikene naxanye yi doxi Ofeli geyaan ma, ne fan yi siga yinni tonje han sangansoon songenna ma, deen naxan xili Ige So Dena sogegododen binni. ²⁷ Tekowa kaane fan yi yinna yire gbete yiton ne xanbi ra, keli sangansoon songenna ma siga han Ofeli yinna.

²⁸ Deen naxan yi xili Soona, saraxaraline fan yi walima na faxan na e banxine yetagi. ²⁹ Imeri a dii xemen Sadaki yi walima e xanbi ra a banxin yetagi. A xanbi ra, Sekani a dii xemen Semaya fan yi walima menni, naxan yi deen kantanma naxan yi xili Sogeteden So Dena. ³⁰ E xanbi ra, Selemiyaa dii xemen Xananiya nun Salafaa dii xemen senninden Xanun yi menni, ne fan yi yire gbete yiton yinna ma. Bereki a dii xemen Mesulan fan yi ne xanbi ra, a banxin yetagi.

³¹ A xanbi ra, xema wanla Malakiya fan yi walima menni, siga han Ala Batu Banxin walikene nun yulane banxina Mifikadi deen yetagi, siga han sangansoon naxan sa yinna songenna ma. ³² Xema wanla bonne nun yulane fan yi yinni ton keli sangansoon songenna ma siga han Yexene So Dena.

Yaxune yi wa wanla kala feni

³³ Sanbalata to a me a nxu mon yinna tima, a yi xolo han! A yi Yahudiyane magele. ³⁴ A yi a fala a ngaxakedenne nun Samari kaa sofane yee xori, a naxa, “Yahudiya fangatareni itoe nanse ligama? En tinje e xa na liga ba? E nxe saraxan be ba? E a rapanje to ba? E mon nxe geme maluxunxine ramine ba naxanye benden nun se ganxine bun ma?” ³⁵ Amonina nde Tobiya yi a dexon ma, na yi a fala, a naxa, “Hali e ti, xa xulumasena nde sigan ti a fari, e geme yinna birin kalama nen!”

³⁶ Nayi, n yi Ala maxandi, n naxa, “Nxɔ Ala, i tuli mati nxu ra, amasɔtɔ nxu yaxune bata nxu rapaxu! I marayarabin naxetɛ e ma, i yi e rasiga konyiyani. ³⁷ I nama diɲa e hakene ma, e yulubine nama ba i yetagi, amasɔtɔ e bata yinna ti muxune makonbi.”

³⁸ Nxu yinni tɔn na kii nin han a yiteyaan tagi taan nabilinni. Yamaan yi na wanla suxu e sɔbɛɛn na.

4

¹ Koni, Sanbalata nun Tobiya nun Arabune nun Amonine nun Asadodi kaane to a mɛ a Yerusalɛn rabilinna yinna ti feen sigama yɛɛn na, e nun a muxune bata yi a yire biraxine yitɔn fɔlɔ, e yi xɔlɔ kati. ² E lan a ma a e birin xa sa Yerusalɛn yengɛ, e na kala.

³ Nayi, nxu bata nxɔ Ala maxandi, nxu yi kantan tiine dɔxɔ kɛɛɛn nun yanyin na alogo e xa nxu ratanga e ma. ⁴ Anu, Yuda kaane yi a falama nɛn, e naxa, “Nxɔ walikɛne sɛnbɛn bata ɲan, gɛmɛ biraxine maxali daxin mɔn gbo, nxu mi nɔɛ yinna tiyɛ.” ⁵ Nxu yaxune yi a falama nɛn, e naxa, “Yahudiyane mi a kolonɲɛ, e mi a famunɲɛ han en yi so e tagi, en yi e faxa, en yi e wanli kala.” ⁶ Anu, Yahudiyan naxanye yi dɔxi nxu yaxune rabilinni, ne fa nɛn, e fa nxu rakolon na feen ma han dɔxɔɲa ma fu, e naxa, “E fa en yengɛma nɛn sa keli yiren birin yi.” ⁷ Nanara, n yi muxuna ndee dɔxɔ yinna xanbirane yi dɛnaxanye so ɲaxun, n yi yamanan muxune dɔxɔ bɔnsɔn yɛɛn ma, e silanfanne nun tanbane nun xanle ra e yii.* ⁸ N to e ti kiin mato, n yi falan ti taan fonne nun kitisane xa e nun yamaan naxan birin yi na, n naxa, “E nama gaxu en yaxune yɛɛ ra. A xa rabira ɛ ma fa fala Marigin sɛnbɛn gbo, a magaxu. E yengɛn so ɛ ngaxakedenne nun ɛ dii xɛmɛne nun ɛ dii tɛmɛne nun ɛ ɲaxanle nun ɛ dɔxɔdene xa.”

⁹ Nxu yaxune yi a mɛ fa fala nxu bata rakolon, a Ala bata e fe nataxin kala. Nxu birin yi xetɛ yinni, birin yi sa a wanla dɛ suxu. ¹⁰ Keli na lɔxɔn ma, n ma walikɛne fɔxɔ kedenna nan yi fa walima, fɔxɔ kedenna yi tanbane nun yɛ masansan wure lefane nun silanfanne nun xanle suxu e

yii, e yi e tagi xidi. Kuntigine yi Yuda kaane birin makantanma, ¹¹ naxanye yi yinna tima. Naxanye yi goronne maxalima hanma, e yi goronne kui sa, ne yi walima e yii kedenne nan na, e yi yengɛ so seen suxu e yii kedenna ra. ¹² Naxanye yi a tima, ne birin ma silanfanne yi xidixi e tagi nɛn, e yi walima na kii nin. Xɛmɛn naxan yi xɔtaan fema, na yi biraxi n fɔxɔ ra. ¹³ N yi a fala fonne nun kitisane nun yamaan dɔnxɛn xa, n naxa, “Wanla gbo, wulani kuya, en bata xuya ayi yinna xuntagi, en bata masiga en bode ra. ¹⁴ E nɛma dɛdɛ, xa ɛ xɔtaan fe xuiin mɛ, ɛ malan nxu fema. En ma Ala yengɛn soma nɛn en xa.” ¹⁵ Nxu siga wanla ma na kii nin, tanban suxi yamaan fɔxɔ kedenna yii keli subaxan ma han sarene yi mini kore. ¹⁶ Na waxatini, n mɔn yi a fala yamaan xa, n naxa, “Xɛmɛne birin xa xi Yerusalɛn yi e nun a walikɛna, en kantanna ti kɛɛɛn na, en yi wali yanyin na.” ¹⁷ Nxu mi yi nxɔ dugine bama mumɛ, n tan ba, ngaxakedenne ba, n ma walikɛne ba, muxun naxanye yi n kantanma ba, birin ma yengɛ so seen nun a min igen nan tun yi suxi a yii.

5

Neyemi yi yiigelitɔne mali

¹ Lɔxɔna nde, yamanan xɛmɛna ndee nun e ɲaxanle yi e mawuga e ngaxakeden Yahudiyane fari, ² ndee naxa, “Nxu nun nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne wuya. Nxu wama nɛn nxu xa balon sɔtɔ alogo nxu xa nxu dɛge, nxu lu nxu nii ra.” ³ Ndee fan yi a fala, e naxa, “Nxu bata nxɔ xɛɛne nun nxɔ manpa binle* nun nxɔ banxine dɔxɔ tolimani alogo nxu xa balon sɔtɔ fitina kamɛni.” ⁴ Gbetɛye fan naxa, “Nxu bata gbetin tongo donla ra nxɔ xɛɛne nun nxɔ manpa binle xun yi, alogo nxu xa mudun fi naxan lan a so mangan yii. ⁵ Anu, nxu nun nxu ngaxakedenne birin keden, nxɔ dii xɛmɛne luxi nɛn alo e gbeene, koni a mato nxu nxɔ dii xɛmɛne nun nxɔ dii tɛmɛne matima konyine ra, nxɔ dii tɛmɛ wuyaxiye bata findi konyine ra, nafulu mi nxu yii,

* **4:7:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana. * **5:3:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

nxo xεene nun nxo manpa binle mən bata findi muxu gbete ye gbeen na.”

⁶ N to e mawuga xuiin me, n yi xolo han!
⁷ N yi a ragidi n xa taan muxu gbeene nun kitisane maxadi, n yi a fala e xa, n naxa, “E tonon fenma e ngaxakedenne ra nanfera!” N yi malan gbeen maxili e fe ra. ⁸ N mən yi a fala e xa, n naxa, “En bata en ngaxakeden Yahudiyane xun ba, naxanye yi saraxi siya gbetene xon konyine ra. Iki, e tan yeteen nan fa e ngaxakeden Yahudiyane matima e Yahudiya bodene ma.” E mi fala soto e naxan tiye, e yi e dundu. ⁹ N mən yi a fala, n naxa, “E naxan ligama, na mi fan. E mi noe sigan tiye Ala ye ra yi gaxuni ba, alogo siya gbete ye nama en nayeifu, en yaxune?”
¹⁰ N tan fan nun ngaxakedenne nun n ma walikene, nxu fan muxune doli nen gbetin nun donseni. Nayi, e lanma e xa naxan naxete, en nama na maxili. ¹¹ E sa e xεene raxete e ma to yeteni, e nun e manpa binle nun e oliwi binle nun e banxine. E nama tonox maxili e ra gbetin nun murutun nun minseen nun turen fari.” ¹² E yi yabin ti, e naxa, “Nxu e raxetema e ma nen, nxu mi fa sese maxodinma e ma, i naxan falaxi nxu na liga.”

Nayi, n yi saraxaraline xili, alogo e xa e kolo e ye xori. ¹³ Na xanbi ra, n yi n ma doma gbeen lenbeni maxa, n yi a fala, n naxa, “Ala xa muxune birin yimaxa na kiini naxanye na e fala xuiin kala, a yi e bono e denbayane nun e seene yi, alogo e yiigenla xa lu!” Yamaan birin yi Alatala tantun, e yi sonxo, e naxa, “Ala xa na liga, amina!” Donxen na, yamaan yi a falan suxu.

¹⁴ Xabu n dexo laxonni yamana kannna ra Yahudiyane xun na Yuda yamanani, xabu Manga Arataserekesi a mangayaan jee moxoredena han jee tonge saxan e nun firindena, n tan nun ngaxakedenne nxu mi sese ba mudun na naxan soma yamana kannna yii. ¹⁵ Yamana kannna naxanye dangi n tan ye ra, ne yi donseene nun manpane rasuxuma nen yamaan na e nun gbeti gbanan tonge naanin. Hali yamana kanne xoyine yi yamaan toroma. Koni, n tan to yi gaxuxi Ala ye ra, n mi na sifan liga. ¹⁶ Koni, n tan yeteen wali nen taan yinna tideni, n mi xee yo sara n

yet xa, anu n ma walikene birin yi yinna tiin fari. ¹⁷ Anu, muxu keme tonge suulun nan yi e degema n konni Yahudiyane nun kuntigine ye, ba muxune ra naxanye yi fama sa keli yamanan nabilinna siya gbetene ye. ¹⁸ Ninge keden nun yexee yebaxi sennin nan yi faxama n xa loto yo loto e nun toxena ndee. Xi fu yo xi fu, manpa fari gbegbe yi rafalama n xa nen. Koni, hali na, n mi mudun maxili n tan yamana kannna xa, bayo wanla yi xodxo yamaan ma.

¹⁹ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na bayo n bata wali fariin ke yamaan xa.

6

Yaxune mən yi fa e xili ma

¹ Sanbalata nun Tobiya nun Arabun Gesen nun nxu yaxun bonne yi a me a n mən bata taan yinna ti, a dede mi fa kalaxi. Na waxatini, n munma yi deene ti singen.

² Sanbalata nun Gesen yi xerane rafa a faladeni n xa, e naxa, “Fa en fa en bode to Kefirimi yi Ono lanbanni.” E bata yi a ragidi a e xa fe jaxin liga n na. ³ Koni, n yi e yabi, n naxa, “Wanla n yii han! N mi noe sigi. Nanfera wanla xa rati be, n siga e fema?” ⁴ E na xeraan nafa n ma daxonja ma naanin, n fan yi e yabi na kii kedenni.

⁵ Sanbalata mən yi a walikene nasiga na fala kedenna ra a suulundeni, keddi rabixin yi suxi naxan yi. ⁶ Ito nan yi seboxi a kui, a naxa, “Siya gbetene ito nan falama, anu Gesen fan a falama, a jondin na a ra, e naxa a i tan nun i ngaxakeden Yahudiyane waxi murute feni. I taan yinna tima na nan ma. A luxi alo i waxi findi feni Yahudiyane mangan nan na. ⁷ I yeteen bata nabine dexo alogo e xa i ya fe fala Yerusalen yi fa fala a i bata findi mangan na Yuda yi. Perise mangan mi buma na medeni. Nayi, fa en fa batu.” ⁸ N yi a yabi, n naxa, “Muxe mi na falane tima. Nondi mi i ya falane ra! I tan nan tun ne mirixi, i yi e fala!” ⁹ Na muxune birin yi wama nxu ragaxu feen nin, e naxa, “E senben janma nen, e mi wanla rajanma.” Koni, n yi Ala maxandi, n naxa, “Ala, iki, n senbe so.”

¹⁰ N yi siga Delayaa dii xemen Semaya konni, Mehetabeli mamandenna, bayo a mi yi noe fe n konni. A yi a fala n xa, a

naxa, “En birin xa siga Yire Sarijanxini Ala Batu Banxin kui, en sa a dɛɛne balan en xun ma, amasɔtɔ i yaxune fama nɛn i xili ma, e fama kɔɛɛn nan na i faxadeni.” ¹¹ N yi a yabi, n naxa, “Na muxu mi n tan na naxan a gima! N tan muxu sifan nɔɛ soɛ Ala Batu Banxini ba, n lu n nii ra? N mi soma Ala Batu Banxini n luxundeni!” ¹² N yi a kolon fa fala a mi yi Alaa falan xan nalima n ma. Koni, a yi na falama n xa nɛn, amasɔtɔ Sanbalata nun Tobiya bata yi a saranna fi alogo a xa fa falan ti n xa na kiini. ¹³ A na liga nɛn alogo n xa gaxu a yɛɛ ra, n yi a maxadi xuiin suxu, n yi yulubin tongo. Nayi, e yi nɔɛ n xili kalɛ nɛn, n yi yagi.

¹⁴ N ma Ala, Tobiya nun Sanbalata naxan ligama n na, na xa rabira i ma, e nun nabi jaxanla Nowadi nun nabiin bonna naxanye kata n magaxudeni.

¹⁵ Taan yinna yi rapan Elulu kiken xi mɔxɔɣɛn nun suulunde lɔxɔni, xi tonge suulun e nun firinna bun. ¹⁶ Nxu yaxune to a mɛ, e nun siyaan naxanye birin yi nxu rabilinxi, ne yi gaxu, e yi yagi e to a to a wanla bata yi rapan alo nxɔ Ala sagoon kii naxan yi.

¹⁷ Na waxatine yi, Yuda muxu gbeene yi bataxine seɓema Tobiya ma waxatin birin, Tobiya fan yi e yabima. ¹⁸ Yuda kaan wuyaxi bata yi e kɔlɔ a xa, amasɔtɔ Sekani bitanna nan yi a ra, Araa dii xɛmɛna, e nun a dii xɛmɛn Yehoxanan bata yi Mesulan ma dii tɛmɛn tongo, Bereki a dii xɛmɛna. ¹⁹ E yɛtɛɛn yi a xili faɣin fala n yɛɛ xɔri, e yi n ma falane rali a ma. Tobiya fan yi kɛdine rasigama alogo a xa n magaxu.

7

Yerusalɛn makantan fena

¹ Taan yinna to yelin tiyɛ, n yi a dɛɛne ti a ma, kantan tiine nun bɛti baane nun Lewi bɔnsɔnna muxune yi ti e wanle ra. ² N yi Yerusalɛn kuntigiyaan taxu ngaxakedenna Xanani ra e nun Xananiya, Yerusalɛn yire makantanxin kuntigina. Lannaya muxu gbeen nan yi Xananiya ra, e nun Ala yɛɛragaxu muxuna dangu bonne ra. ³ N yi a fala e xa, n naxa, “Yerusalɛn dɛɛne mi rabima fɔ sɔgen na te,

a mɔn balanma nɛn wurene ra jɛnbanna ra benun kantan tiine xa siga. Yerusalɛn kaane yi ti kantan tideni, ndee yi siga taan kantan tidene yi, bonne yi lu e konne kantanɣɛ.”

⁴ Taan yi gbo, koni yamaan mi yi wuya, banxine fan munma yi jɔxɔ yiti singen. ⁵ N ma Ala yi a sa n bɔɣɛni a n xa fonne malan e nun kitisane nun yamaan birin alogo n xa muxune yatɛ. N yi bɔnsɔn kɛdina nde to, muxun naxanye singe xɛtɛ sa keli konyiyani, n yi ito to seɓɛxi na ma:

Esirasi 2.1-70

⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari siga muxun naxanye ra konyiyani, ne wuyaxi yi xɛtɛ Yerusalɛn nun Yuda yi, birin yi siga a taa yi. ⁷ E yi xɛtɛ e nun Sorobabeli nun Yosuwe nun Neyemi nun Asari nun Raamiya nun Naxamani nun Marodoke nun Bilisan nun Misipereti nun Bigiwayi nun Nexun e nun Banaha.

Isirayila yamaan xɛmɛne yatɛn ni i ra:

⁸ Parosi xabilani, muxu wuli firin muxu kɛmɛ muxu tonge solofere e nun firin.

⁹ Sɛfati xabilani, muxu kɛmɛ saxan muxu tonge solofere muxu firin.

¹⁰ Ara xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge suulun e nun firin.

¹¹ Paxata-Moyaba xabilani, Yosuwe nun Yowaba yixɛtɛne yɛ, muxu wuli firin kɛmɛ solomasɛxɛ muxu fu nun solomasɛxɛ.

¹² Elan xabilani, muxu wuli keden muxu kɛmɛ firin muxu tonge suulun e nun naanin.

¹³ Satu xabilani, muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu tonge naanin e nun suulun.

¹⁴ Sakayi xabilani, muxu kɛmɛ solofere muxu tonge sennin.

¹⁵ Binuwi xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge naanin e nun solomasɛxɛ.

¹⁶ Bebayi xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu mɔxɔɣɛn nun solomasɛxɛ.

¹⁷ Asagada xabilani, muxu wuli firin muxu kɛmɛ saxan muxu mɔxɔɣɛn nun firin.

¹⁸ Adonikami xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge sennin e nun solofere.

¹⁹ Bigiwayi xabilani, muxu wuli firin muxu tonge sennin e nun solofere.

²⁰ Adin xabilani, muxu kɛmɛ sennin muxu tonge suulun e nun suulun.

²¹ Ateri xabilani, Xesekiya yixetene ye, muxu tonge solomanaanin muxu solomasexxe.

²² Xasun xabilani, muxu keme saxan muxu moxoren nun solomasexxe.

²³ Besayi xabilani, muxu keme saxan muxu moxoren nun naanin.

²⁴ Xarifi xabilani, muxu keme muxu fu nun firin.

²⁵ Gabayon kaane ye, muxu tonge solomanaanin muxu suulun.

²⁶ Betelēmi kaane nun Netofa kaane ye, muxu keme muxu tonge solomasexxe muxu solomasexxe.

²⁷ Anatōti kaane ye, muxu keme muxu moxoren nun solomasexxe.

²⁸ Beti-Asamaweti kaane ye, muxu tonge naanin muxu firin.

²⁹ Kiriyaṭi-Yeyarin kaane nun Kefira kaane nun Beroti kaane ye, muxu keme solofere muxu tonge naanin muxu saxan.

³⁰ Rama kaane nun Geba kaane ye, muxu keme sennin muxu moxoren nun keden.

³¹ Mikimasi kaane ye, muxu keme muxu moxoren nun firin.

³² Beteli kaane nun Ayi kaane ye, muxu keme muxu moxoren nun saxan.

³³ Nebo bonna muxune ye, muxu tonge suulun muxu firin.

³⁴ Elan bonne xabilan muxune ye, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge suulun e nun naanin.

³⁵ Xarimi xabilani, muxu keme saxan muxu moxore.

³⁶ Yeriko kaane ye, muxu keme saxan muxu tonge naanin e nun suulun.

³⁷ Lodi kaane nun Xadidi kaane nun Ono kaane ye, muxu keme solofere muxu moxoren nun keden.

³⁸ Sena kaane ye, muxu wuli saxan muxu keme solomanaanin muxu tonge saxan.

³⁹ Saraxaraline ye:

Yedaya xabilani Yosuwe a denbayani, muxu keme solomanaanin muxu tonge solofere muxu saxan.

⁴⁰ Imeri xabilani, muxu wuli keden muxu tonge suulun muxu firin.

⁴¹ Pasaxuri xabilani, muxu wuli keden muxu keme firin muxu tonge naanin e nun solofere.

⁴² Xarimi xabilani, muxu wuli keden muxu fu nun solofere.

⁴³ Lewi bōnsōnna muxune ye:

Yosuwe xabilani, Kadamile nun Hodawi yixetene ye, muxu tonge solofere e nun naanin.

⁴⁴ Beti baane:

Asafi xabilani, muxu keme muxu tonge naanin e nun solomasexxe.

⁴⁵ Kantan muxune:

Salun nun Ateri nun Talamōn nun Akubu nun Xatita nun Sobayi yixetene ye, muxu keme muxu tonge saxan e nun solomasexxe.

⁴⁶ Ala Batu Banxin walikene:

E benbane nan itoe ra: Sixa nun Xasufa nun Tabayoti nun ⁴⁷ Kerosi nun Siya nun Padon nun ⁴⁸ Lebana nun Xagaba nun Salamayi nun ⁴⁹ Xanan nun Gideli nun Gaxara nun ⁵⁰ Reyaya nun Resin nun Nekoda nun ⁵¹ Gasami nun Yusa nun Paseya nun ⁵² Besayi nun Meyunin nun Nefusin nun ⁵³ Bakabuku nun Xakufa nun Xaraxuru nun ⁵⁴ Basaliti nun Mexida nun Xarasa nun ⁵⁵ Barakosi nun Sisera nun Tama nun ⁵⁶ Nesixa e nun Xatifa.

⁵⁷ Sulemani a walikene yixetene ye: Sotayi nun Sofereti nun Perida nun ⁵⁸ Yaala nun Darakon nun Gideli nun ⁵⁹ Sefati nun Xatili nun Pokereti-Hasebayin nun Amōn.

⁶⁰ Ala Batu Banxin walikene birin malanxina e nun Sulemani a walikene: muxu keme saxan muxu tonge solomanaanin muxu firin.

⁶¹ Muxuni itoe nan keli Tela-Mela nun Tela-Harasa nun Kerubu-Adan nun Imeri taane yi, koni ne mi e xabilane kolon naxan a yite fa fala Isirayila kaan nan e ra:

⁶² Delaya nun Tobiya nun Nekoda yixetene ye, muxu keme sennin muxu tonge naanin e nun firin.

⁶³ Saraxaralina ndee yi na: Xobaya nun Hakōsi nun Barasilayi yixetene. Barasilayi bata Galadi kaan Barasilayi a dii temen dōxo, na nan xili te a xun ma.

⁶⁴ E yi kata e xabilane fendeni bōnsōn kēdine kui, koni e mi e to. E yi e ba saraxarali wanla ra.

⁶⁵ Yamana kannā yi yamarin fi a muxu yo nama se sarijanxine don e ye han saraxaralina nde yi soto naxan masensēn ti seene rawale, Yurima nun Tumin.*

* **7:65:** Yurima nun Tumin masensēn ti seene fe seḅexi Xorōyaan 28.30 kui. Saraxaraline yi masensēnna tima ne nan na alogo e xa Ala sagoon kolon.

⁶⁶ Yamaan birin malanxina, muxu wuli tonge naanin muxu wuli firin muxu keme saxan muxu tonge sennin.

⁶⁷ E walike xemene nun e walike paxanle mi yi ne ye, ne muxu wuli solofere muxu keme saxan tonge saxan e nun solofere nan yi a ra. Beti ba xemen nun a paxanle, muxu keme firin tonge naanin e nun suulun yi e ye. ⁶⁸ Ndogomen keme naanin tonge saxan e nun suulun, sofanla wuli sennin keme solofere e nun moxone fan yi na.

⁶⁹ Denbaya xun wuyaxi seene fi nen wanla fe yi. Yamana kannu yi xemaan kilo solomasexe e nun a tagi nun igelengen tonge suulun e nun saraxarali domain keme suulun tonge saxan fi wanla fe yi. ⁷⁰ Denbaya xunne yi xemaan kilo keme kilo tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden kilo keme ba. ⁷¹ Isirayila yamaan muxu donxene yi xemaan kilo keme tonge solofere nun gbeti fixen kilo wuli keden ba e nun saraxarali domain tonge sennin e nun solofere.

⁷² Saraxaraline nun Lewi bansonna muxune nun kantan tiine nun beti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun Isirayila yamaan birin yi dexo e taane yi.

Esirasi yi sariyan xaran yamani

Nen kike soloferedena a liye, Isirayila kaane birin bata yi dexo e taane yi.

8

¹ Yamaan birin yi e malan yama malandeni Ige Deen na alo muxu kedenna. E yi a fala sebeli tiina Esirasi xa a xa fa Musaa sariya kedin na, Alatala sariyan naxan yamari Isirayila kaane ma. ² Saraxaralina Esirasi yi fa sariya kedin na yamaan birin yetagi, xemen nun paxanla, naxanye birin yi nae falan famunne e naxan mema. Kike solofereden xi singen nan yi a ra.

³ Keli xotanni han yanyi tagini, Esirasi na sariya kedin xaranma yamaan yetagi Ige Deen na, xemene nun paxanle nun naxanye birin yi a famuma. Yamaan birin yi tuli matixi sariya kedin xaran xuiin na. ⁴ Sebeli tiina Esirasi yi tixi wudi gbingbinna nan fari, naxan yi rafalaxi na feen ma. Matitiya nun Sema nun Anaya nun Yuriya nun Xiliki nun Maaseya yi tixi a fema a yiifanna ma. Pedaya nun Mikayeli nun Malakiya

nun Xasun nun Xasabadana nun Sakari nun Mesulan tixi a komenna ma. ⁵ Esirasi yi kedin nabi yamaan birin yetagi, a tixi e birin xun ma, a to kedin nabi, yamaan birin yi keli. ⁶ Esirasi yi Alatala tantun, Ala naxan gbo, yamaan yi lu e yiine yite kore, e yi a yabi, e naxa, "Amina! Amina!" Nayi, e birin yi e xinbi sin, e yetagine yi lan boxon ma, e yi Alatala batu. ⁷ Lewi bansonna muxune, Yosuwe nun Bani nun Serebi nun Yamin nun Akubu nun Sabetayi nun Hodiya nun Maaseya nun Kelita nun Asari nun Yosabadi nun Xanan nun Pelaya, ne yi lu yamaan tixin xaranne sariyan ma. ⁸ Ne yi lu Alaa sariya kedin xaranne yamaan xa, e lu a yebe e xa alogo e birin xa na a famunne.

⁹ Nayi, yamana kannu Neyemi nun Esirasi naxan yi saraxaraliyaan nun sebeli tiini, e nun Lewi bansonna muxun naxanye yi yamaan xaranma, ne yi a fala yamaan xa, e naxa, "Lxonni ito bata rasarijan Alatala xa, e Ala. E nama lu sunuxi, e lu wuge." Bayo yamaan birin yi wugama nen, e nema yi sariya kedin xaran xuiin namema. ¹⁰ Neyemi yi a fala e xa, a naxa, "E sa donse fadin don, e yi minse fadin min, e siga ndee ra muxune xa se mi naxanye yii, amasoto to lxon bata findi lxo sarijanxin na en Marigin xa. E nama e yete rasunu, bayo Alatala sewan nan findixi e senbena." ¹¹ Lewi bansonna muxune yi yamaan birin masabari, e naxa, "E sabari, amasoto to lxon sarijan, e nama e yete rasunu!"

¹² Yamaan birin yi siga e degeden nun e mindeni. Se mi yi naxanye yii, e yi ndee so ne yii. E lu sewa gbeen, bayo e bata yi falane famu naxanye yeba e xa.

Bubu Kui Sanla

¹³ Na xoton bode, Isirayila denbaya xunne nun saraxaraline nun Lewine birin yi e malan sebeli tiina Esirasi fema alogo e xa sariya falane rame. ¹⁴ Alatala sariya kedin naxan so Musa yii, a yi sebei na kui fa fala, Isirayila kaane yi lanma e lu bubune kui Bubu Kui Sanla waxatini nen kike solofereden na. ¹⁵ E lan e yi na rali birin ma e taane yi e nun Yerusalen yi, e naxa, "E mini geya yireni, e fa Oliwi bili yii taa kui xiine nun burunna xiine nun miriti bili yiine nun tugu yiine nun wudi

yii jingixine ra alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba alo a seḅexi kii naxan yi.”* 16 Nayi, Isirayila yamaan yi mini, e siga jəxənde fendeni, alogo e xa fa Bubu Kui Sanla raba e banxine de ra hanma e sansanne kui, hanma Ala Batu Banxin sansanne kui, e nun yama malandene yi Ige Deen nun Efirami Deen na. 17 Muxun naxanye birin yi malanxi na, naxanye yi faxi sa keli konyiyani, ne birin yi bubune ti, e dəxə e bubune yi. Keli Nunu a dii xemen Yosuwe a waxatin ma han na waxatini, Isirayila kaane munma yi na fe sifan liga singen, səwa gbeen yi lu e tagi.

18 E lu Alaa sariya kedin xaranje ləxə yo ləxə keli xi singen ma han ləxə dənxeəna. E yi sanla raba xi solofere, yamaan yi e malan xi solomasexedeni, alo sariyana a falaxi kii naxan yi.

9

Eyi e ti e yulubin na

1 Kiken xi məxənde ləxəni, Isirayila kaane yi e malan, e sun, e kasa benbeli dugine ragodo e ma, e burunburunna sa e xunne yi sunu taxamasenne ra. 2 Naxanye yi findixi Isirayila kaane ra, ne yi e masiga xəne ra, e yi e ti e yulubine ra e nun e benbane gbeene. 3 E to keli, e ti, e yi Alatala, e Alaa sariya kedin xaran waxati xunkuye. Yanyin na, e yi e xinbi sin Alatala yetagi, e Ala, e mən yi e ti e yulubine ra han waxati xunkuye. 4 Lewi bənsənna muxuna ndee yi keli, e te gbingbinna fari, Yosuwe nun Bani nun Kadamile nun Sebanaha nun Bunni nun Serebi nun Bani nun Kenani. Ne yi e xuini te Alatala ma, e Ala. 5 Lewi bənsənna muxune, Yosuwe nun Kadamile nun Bani nun Xasabaneya nun Serebi nun Hodiya nun Sebanaha nun Petaxi yi a fala, e naxa, “E keli, en Alatala, en ma Ala tantun habadan han habadan!”

E yi Ala maxandi, e naxa, “Nxu i xili binyen tantunma, tantunna naxan dangu binyen nun tantunna birin na!

6 I tan nan keden pe Alatala ra, i tan naxan ariyanna nun kore xənna nun sarene birin daxi, i bəxə xənna nun a yi seene birin da,

e nun baane nun e yi seene birin. I yi niin bira niimaseene birin yi, malekane birin e xinbi sinma i tan nan bun.

7 I tan Marigina Alatala, i tan nan Iburama sugandi, i yi a ramini Yuru taani Babilən yamanani, i yi a xili sa, Iburahima.

8 I yi a to a dənkeleyaxi i ma a bəne, i yi layirin xidi e tagi a i xa Kanan kaane nun Xitine nun Amorine nun Perisine nun Yebusune nun Girigasane yamanan so a bənsənna yii.

I de xuiin nakamali nən bayo i tinxin.”

9 “I nxu benbane jaxankatan to nən Misiran yi, i yi e gbelegbele xuiin me Gbala Baan de.

10 I yi taxamasenne nun kabanako feene yita Firawona nun a walikene nun a yamanan muxune birin na.

Amasəto i a kolon e nxu benbane suxu kii naxan yi wasoni. I yi xinla sətə naxan gbo han to.

11 I yi baa igeni taxun e yee ra, e yi baani gidi a yixaren na, koni i tilin igen nadin nən e sagatan muxune xun ma alo gemena igen xənna ma.

12 I yi kundaan ti e yee ra yanyin na, i yi te degen ti e yee ra kəeen na naxan yi kirani yalanma e yee ra.

13 I godo nən keli kore, i falan ti e xa Sinayi geyaan fari. I yi i gelene fala e xa naxanye tinxin, e nun jəndin sariyan nun tənne nun yamarin naxanye fan.

14 Fata i ya walikēen Musa ra, i yi i ya Matabu Ləxə sarihanxin nun i ya yamarine nun sariyane nun tənne yita e ra.

15 Kamən to e suxu, i yi donseen nagodo e ma keli kore. Min xənla to e suxu, i yi igen namini fanyeni, i yi a fala e xa a e xa so yamanani i kolə naxan so fe ra e benbane yii.

16 Koni nxu benbane murute nən wasoni,

* 8:15: Bubu Kui Sanla fe seḅexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

e mi i ya yamarine suxu.

¹⁷ E mi tin e suxe,
e jinan i ya kabanako feene xon
i naxanye liga e xa,
e yi e bəjen xədxə e murutəni,
e yi a nata
a e xa yəerati gbətə sugandi,
e xətə e koniyani Misiran yi.*
Koni i tan mi i mē e ra.
Ala nan i tan na
naxan muxune mafeluma e yulubine ra.
I dīja, i kininkinin,
i mi xələn xulən,
i ya hinanna gbo.

¹⁸ E yi jinge di sawura wure daxin nafala e
yətə xa,
e naxa, 'En ma Ala nan ito ra,
naxan en naminixi Misiran yi.'
E yi fala jaxine ti i ma.

¹⁹ Koni i ya kininkinin gbeeni,
i mi e rabəjin tonbonni.
Kundaan lu nən e yēē ra kiraan xon yanyin
na,

tə dəgən yi lu e yēē ra kəēē na.

²⁰ I yi i ya Nii fajin naso e yi
alogo a xa e xaran,
i yi i ya Manna donseen† so e yii,
e nun igena,
min xonla to e suxu.

²¹ I yi i yengi dəxə e xon ma
tonbonni jēē tonge naanin,
sese mi dasa e ma,
e dugine mi kala,
e sanne mi kusin.

²² I yamanane nun siyane so nən e yii,
i yi e rabilinna yamanane birin sa e sagoni.
E yi Xesibon mangan Sixon ma yamanan
tongo e gbeen na,
e nun Ogo a yamanana, Basan mangana.

²³ I yi e diine rawuya ayi
alo sarene kore xonna ma,
i yi e raso yamanani, i kələ
e benbane xa dənaxan ma fe yi.

²⁴ E yixətəne yi so mənni,
e dəxə na yamanani,
i yi na yamanan muxune rayagi e yətagi,
Kanan kaane, i yi e sa e sagoni,
e mangane nun e yamanane muxune,
alogo e xa e raba e waxonna ra.

²⁵ E yi taa makantanxine tongo

e nun bəxə fafina,
e yi banxine tongo
naxanye yi rafexi se fafin sifan birin na,
e nun xəjinne nun manpa binle
nun oliwi binle nun wudi bogila wuyaxine,
e yi e don, e yi lugo, e yi gbo,
e yi lu həri gbeeni."

²⁶ "Koni, e keli nən
e yi murutə i xili ma.
E yi e xun xanbi so i ya sariyane yi,
e yi nabine faxa,
naxanye yi e mabandunma i ma,
e yi Ala rayelefu gbeene ti.

²⁷ Nayi, i yi e sa e yaxune sagoni,
ne yi e tərə.

Koni e jaxankatan waxatini,
e xui ramini nən i ma,
i yi e xuiin name kore xonna ma,
i yi e yabi i ya kininkinin gbeeni,
i yi e xunba muxune fi e ma,
naxanye e ba e yaxune yii.

²⁸ Koni, e xərəyaan sətə nən tun,
e mən yi fe jaxine liga fələ i yēē ra.
Nayi, i yi e rabəjin e yaxune yii,
e yi e nə.

Koni, e mən yi e xui ramini i ma,
i yi e xuiin name kore xonna ma
i ya kininkinin gbeeni,
i mən yi e rakisi sanja ma wuyaxi.

²⁹ I yi e mabandun i ya sariyan ma,
koni e yi findi wasodene ra,
e mi e tuli mati i ya yamarine ra.

E yi yulubin liga
e i ya kiti saxine kala,
anu naxan na e suxu,
na kanna nii rakisin sətəma nən e xon.
E yi murutə,
e tondi e tuli matiyə i tan na.

³⁰ I ti nən e bun ma jēē wuyaxi,
i yi e rakolon i ya Nii Sarijanxin na nabine
xon,

koni e mi e tuli mati.
Nayi, i yi e sa e yamana gbətəye sagoni.

³¹ I ya kininkinin gbeeni,
i mi e raxəri, i mi e rabəjin,
bayo Ala dījaxi kininkininxin nan i tan
na."

³² "Iki, nxə Ala, Ala gbeena,

* 9:17: Yatene 14.4 † 9:20: Manna donsena a fe mato Xərəyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

seɓɓemana, i tan naxan magaxu,
 i tan naxan i ya layirin nakamalima
 i ya hinanni,
 fe xələn naxanye nxu sətəxi,
 e nun nxə mangane nun nxə nabine
 nun nxə saraxaraline nun nxu benbane
 nun yamaan birin,
 i nama ne yatɛ fe fuune ra,
 sa fəlo Asiriya mangane waxatin ma han to.
³³ Feen naxanye birin nxu sətəxi,
 i tan tinxin ne birin yi,
 bayo i ya lannayaan yita nən,
 koni nxu tan fe ɲaxin nan liga.
³⁴ Nxə mangane nun nxə kuntigine
 nun nxə saraxaraline
 nun nxu benbane mi i ya sariyane suxu,
 e mi i ya yamarine suxu,
 e nun i ya maxadi xuine,
 i yi naxanye falama e xa.
³⁵ E yi e yamanani
 waxatin naxan yi həri gbeeni
 i naxan so e yii,
 yamana sabatixi gbeeni
 i naxan sa e sagoni,
 e mi i batu,
 e mi xetɛ e kɛwali ɲaxine fəxə ra.
³⁶ To, nxu bata findi konyine ra yamanani
 i naxan so nxu benbane yii
 alogo e xa balo na bogiseene nun a se
 fajine ra.
³⁷ A seene bata findi mangane gbeene ra
 i nxu saxi naxanye sagoni
 masəto nxu yulubine xən.
 Nxu nun nxə xuruseene bata lu e sagoni,
 nxu lu ɲaxankata gbeeni.”

10

Sariyan suxu fena yamaan xən

¹ “Amasəto na feene birin xən, nxu tan Isirayila kaane bata lan feni ito ma, nxu yi a seɓɓe, nxə kuntigine nun Lewi bənsənna muxun naxanye nxu ye, e nun nxə saraxaraline yi e yii fəxən sa a ma.”

² Muxun naxanye e yii fəxən sa a ma, ne xinle ni itoe ra: Yamana kannu Neyemi, Xakaliyaa diina e nun Sedeki nun ³ Seraya nun Asari nun Yeremi nun ⁴ Pasaxuri nun Amari nun Malakiya nun ⁵ Xatusi nun Seɓaniha nun Maluku nun ⁶ Xarimi nun Meremoti nun Abadi nun ⁷ Daniyeli nun Gineton nun Baruku nun ⁸ Mesulan nun

Abiya nun Miyamin nun ⁹ Maasiya nun Biligayi nun Semaya. Saraxaraline nan yi ne ra.

¹⁰ Lewine ye:

Asani a dii xəmən Yosuwe nun Xenadadaa diine Binuwi nun Kadamile ¹¹ e nun e ngaxakedenne: Seɓaniha nun Hodiya nun Kelita nun Pelaya nun Xanan ¹² nun Mika nun Rexobo nun Hasabi ¹³ nun Sakuru nun Serebi nun Seɓaniha ¹⁴ nun Hodiya nun Bani nun Beninu.

¹⁵ Yamaan kuntigine ye: Parosi nun Paxata-Moyaba nun Elan nun Satu nun Bani nun ¹⁶ Bunni nun Asagada nun Be-bayi nun ¹⁷ Adoniya nun Bigiwayi nun Adin nun ¹⁸ Ateri nun Xesekiya nun Asuru nun ¹⁹ Hodiya nun Xasun nun Besayi nun ²⁰ Xarifi nun Anatəti nun Nebayi nun ²¹ Magapiyasi nun Mesulan nun Xesiri nun ²² Mesesabele nun Sadəki nun Yaduwa nun ²³ Pəlati nun Xanan nun Anaya nun ²⁴ Hoseya nun Xananiya nun Xasubu nun ²⁵ Haloxesi nun Pilixa nun Sobeki nun ²⁶ Rexun nun Xasabana nun Maaseya nun ²⁷ Axiya nun Xanan nun Anan nun ²⁸ Maluku nun Xarimi nun Bana.

²⁹ Yamaan dənən birin yi sa e fari, saraxaraline nun Lewine nun taan de kantanne nun bəti baane nun Ala Batu Banxin walikene nun muxun naxanye birin xetɛ nxu rabilinna siyane fəxə ra, e bira Alaa sariyan fəxə ra, e yi e mali, e ɲaxanle nun e dii xəmene nun e dii tɛmən naxanye birin yi nəɛ feen famunɲɛ. ³⁰ E birin yi sa e ngaxakedenne fari, e kuntigine. E yi e kəlo a e xa Alaa sariyan suxu, a walikɛn Musa naxan nalixi nxu ma, nxu yi nxu Marigina Alatalaa sariyane nun yamarine birin suxu. ³¹ Nxu bata yi de xuiin tongo a nxu nama nxə dii tɛmene fi siya gbətene ma naxanye dəxi nxə yamanani, nxu mən mi e dii tɛmene tongoma ɲaxanle ra nxə dii xəmene xa. ³² Na muxune yulane na fa Matabu Ləxəni hanma ləxə sarijanxine yi, nxu nama yulaya se yo sara ne ma hanma donseene. Nxu yi bəxən fan lu a yi a matabu ɲɛɛ soloferedeni, nxu mi xɛɛn bima na ɲɛɛn na, nxu donle fan nakala ayi.

³³ Nxu bata sariyan sa fa fala nxu xa gbeti fixən garamu naanin fi ɲɛɛ yo ɲɛɛ, a findi nxə Ala Batu Banxin nawali seen

na. ³⁴ A xa findi buru rasarijanxin saren na, e nun bogise saraxane nun saraxa gan daxine nun saraxan naxanye bama Matabu Ləxəne ma e nun kike nənən sanle hanma sali ləxə gbətəye ma. A tan nan mən findima saraxa gbətəye saren na saraxa sarijanxine nun yulubi xafari saraxane ra Isirayila xa, e nun wanle birin en ma Ala Batu Banxini.

³⁵ Nxu tan saraxaraline nun Lewine nun yamaan bata masənsəna ti alogo a xa kolon muxune lanma e xa fa yegen na waxatin naxan yi Ala Batu Banxini denbaya yēen ma jēē yō jēē alogo a xa gan Alatalaa saraxa gandeni, en ma Ala, alo a sēbēxi kii naxan yi sariyani. ³⁶ Nxu bata dē xuiin tongo a nxu xa fa nxə bəxən bogise singene nun wudi bogi singene ra Alatala Batu Banxini, ³⁷ nxu yi fa nxə dii singene nun nxə xuruseene dii singene ra Ala yetagi, alo sariyana a falaxi kii naxan yi. Nxu fa nxə jingene dii singene nun yēxene nun siine dii singene ra Ala Batu Banxini. Nxu yi e so saraxaraline yii naxanye walima Ala Batu Banxini. ³⁸ Nxu mən yi siga nxə sansi singene ra saraxaraline xən Ala Batu Banxin se ramaradeni, e nun bogise saraxane nun wudi bogine nun manpa nənən nun turena. Bəxən bogiseene yaganna yi findi Lewine gbeen na. E tan nan yati e rasuxuma taane birin yi nxu dənaxanye bima. ³⁹ Harunaa yixetena nde luma nən Lewine fəxə ra e nēma sigē yaganne tongodeni waxatin naxan yi. Lewine yi na yaganna dəxəde fuden xali Ala Batu Banxin gbeti ramaradeni. ⁴⁰ Isirayila kaane nun Lewine sigama nən e murutune nun manpa nənene nun turen yaganne ra Ala Batu Banxin se ramaradeni, yire sarijanxin goronne dənaxan yi, Ala Batu Banxin saraxaraline nun dē kantanne nun bēti baane fan luma mənna nin.

Na kiini, en mi en ma Ala Batu Banxin nabepinma.

11

Yuda kaan naxanye fa dəxə Yerusalen yi

¹ Yamana kanne yi fa dəxə Yerusalen yi. Yamaan dənxiən yi masənsəna ti alogo muxu fu yē, muxu keden xa fa dəxə Yerusalen yi, taa rasarijanxina. Muxu

fu yē, muxu solomanaanin nəe luyē nən e kon taane yi. ² Yamaan yi barika bira na muxune xa naxanye birin tin e xa fa dəxə Yerusalen yi.

³ Yamana kanni itoe nan fa dəxə Yerusalen yi, koni Isirayila kaana ndee nun saraxaraline nun Lewine nun Ala Batu Banxin walikene nun Sulemani a banxin walikene denbayane, ne yi lu e taani Yuda yi, birin yi lu a kon yi.

Taruxune Singen 9.3-17

⁴ Yuda kaana ndee nun Bunyamin kaana ndee fa dəxə nən Yerusalen yi.

Yuda bənsəna muxune yē: Ataya. Yusiya nan Ataya sətə. Sakari nan Yusiya sətə. Amari nan Sakari sətə. Səfati nan Amari sətə. Mahalaleli nan Səfati sətə. Peresi xabilani. ⁵ Maaseya fan fata Yuda bənsəna nan na. Baruku nan Maaseya sətə. Kola-Xose nan Baruku sətə. Xasaya nan Kola-Xose sətə. Adaya nan Xasaya sətə. Yoyaribi nan Adaya sətə. Sakari nan Yoyaribi sətə Silo xabilani. ⁶ Peresi yixetən naxanye yi dəxi Yerusalen yi, sofa kəndene: muxu kəmə naanin muxu tonge sennin e nun solomasəxə.

⁷ Bunyamin bənsəna muxune yē: Salu. Mesulan nan Salu sətə. Yowedi nan Mesulan sətə. Pədaya nan Yowedi sətə. Kolaya nan Pədaya sətə. Maaseya nan Kolaya sətə. Itiyeli nan Maaseya sətə. Yəsaya nan Itiyeli sətə. ⁸ Salu nun a fəxərabirane nan yi a ra, Gabayi nun Salayi. Xəməne gbənsanna, muxu kəmə solomanaanin muxu məxəjən nun solomasəxə nan yi Yerusalen yi Bunyamin bənsəna muxune ra. ⁹ Sikiri a diin Yoweli nan yi e sofa kuntigin na, Hasənuwaa dii xəmənen Yuda nan yi taan kuntigi firinden na.

¹⁰ Saraxaraline yē: Yoyaribi a dii xəmənen Yədaya nun Yakin nun ¹¹ Xiliki a diin Seraya. Mesulan nan Xiliki sətə. Sadəki nan Mesulan sətə. Merayoti nan Sadəki sətə. Axituba nan Merayoti sətə. Axituba yi findixi Ala Batu Banxin kuntigin nan na.

¹² Ne nun e walikene yi muxu kəmə solomasəxə muxu məxəjən nun firin nan xun na naxanye yi walima Ala Batu Banxini. Yeroxamaa diina Adaya yi findixi denbaya xunna nan na. Pelaliya nan Yeroxama sətə. Amasi nan Pelaliya sətə. Sakari nan Amasi

səto. Pasaxuri nan Sakari səto. Malakiya nan Pasaxuri səto. ¹³ Adaya nun a ngaxakedenne, muxu keme firin muxu tonge naanin e nun firinna findi denbaya xunne nan na. Asareli a diina Amasasayi fan findi kuntigin nan na. Axasayi nan Asareli səto. Mesilimoti nan Axasayi səto. Imeri nan Mesilemoti səto. ¹⁴ Sofa kenden muxu keme muxu məxəjen nun solomasexe nan yi Amasasayi nun a ngaxakedenne ye. Hagedolimi a diin Sabadiyeli nan yi e yamaan xunna ra.

¹⁵ Lewi bənsənna muxune ye: Xasubu a diin Semaya. Asirikami nan Xasubu səto. Hasabi nan Asirikami səto. Bunni nan Hasabi səto. ¹⁶ Sabetayi nun Yosabadi Lewi kuntigine ye, ne nan yi wanle kema naxanye yi Ala Batu Banxin fari ma. ¹⁷ Mikaa diin Matani fan yi na. Sabidi nan Mika səto. Asafi nan Sabidi səto. Asafi nan yi barika bira betin bama sali waxatini. Bakabukiya fan yi na naxan yi findixi kuntigi firinden na a ngaxakedenne ye, e nun Samuwaa diina Abada, Galali mamandenna, Yedutun tolobitana. ¹⁸ E birin malanxina, Lewi bənsənna muxune, muxu keme firin muxu tonge solomasexe e nun naanin nan yi taa sarijanxini.

¹⁹ De kantanne ye: Akubu nun Talamon nun e ngaxakedenne naxanye yi deene kantanma, muxu keme muxu tonge solofere e nun firin.

²⁰ Isirayila kaa dənxe, saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune, ne yi dxi Yuda taane nin e benbane bəxəne yi. ²¹ Ala Batu Banxin walikene yi dxi Ofeli geyaan nan fari. Sixa nun Gisipa nan yi e kuntigine ra.

²² Bani a diin Yusi nan yi Lewine xun na Yerusalen yi. Hasabi nan Bani səto. Matani nan Hasabi səto. Mika nan Matani səto Asafi bənsənni. Asafi yixetene yi findixi Ala Batu Banxin beti baane nan na. ²³ Beti baane yi mangana yamarin nan bun e nun sariyana lan ləxə yo ləxə betin ma. ²⁴ Mesesabele a diin Petaxi, Yudaa diin Sera yixetene ye, na nan yi Isirayila yamaan xunna ra Perise mangan dənən.

Yahudiyane Yerusalen fari ma

²⁵ Yuda bənsənna muxuna ndee yi sa dxi banxidene nun taadine yi: Kiriyaati-Aruba nun Dibon nun Yekabaseli nun e rabilinne taane yi, ²⁶ e nun Yosuwe nun Molada nun Beti-Peleti taane nun ²⁷ Xasari-Suwali nun Beriseba nun e rabilinne taane, ²⁸ e nun Sikilaga nun Mekona nun a rabilinna taane yi, ²⁹ e nun En-Rimon nun Sora nun Yaramuti taane nun ³⁰ Sanowa nun Adulan nun e rabilinne taane nun Lakisi nun a xene nun Aseka taan nun a banxidene. Nanara, e yi dxi Beriseba yi siga han Hinon lanbanna.

³¹ Bunyamin bənsənna muxun naxanye sa keli Geba yi, ne yi dxi Mikimasi nun Aya nun Beteli taane nun e rabilinne nun ³² Anatoti nun Nobi nun Ananiya nun ³³ Xasori nun Rama nun Gitayin nun ³⁴ Xadidi nun Seboyin nun Nebalati nun ³⁵ Lodi nun Ono taane nun Yiirawanle Lanbanna nin.

³⁶ Yuda yamanan Lewi bənsənna muxuna ndee yi dxi Bunyamin yamanan nin.

12

Saraxaraline nun Lewi bənsənna

¹ Saraxaralini itoe nun Lewi bənsənna muxuni itoe nun Selatili a diin Sorobabeli nun Yosuwe nan xete sa keli konyiyani yamana gbete yi: Seraya nun Yereimi nun Esirasi nun ² Amari nun Maluku nun Xatusi ³ nun Sekani nun Rexun nun Meremoti ⁴ nun Yido nun Gineton nun Abiya ⁵ nun Miyamin nun Maadiya nun Biliga ⁶ nun Semaya nun Yoyaribi nun Yedaya ⁷ nun Salu nun Amoki nun Xiliki nun Yedaya. Xemeni itoe nun e ngaxakedenne nan findi saraxarali kuntigine ra Yosuwe waxatini.

⁸ Lewi bənsənna muxune nan yi itoe ra: Yosuwe nun Binuwi nun Kadamile nun Serebi nun Yuda nun Matani. Matani nun a muxune nan yi barika bira betine bama. ⁹ E ngaxakedenne Bakabukiya nun Yunni yi tixi e yetagi Ala batu waxatini.

Saraxarali kuntigine yixetene

¹⁰ Yosuwe yi Yoyakin səto, Yoyakin yi Eliyasibi səto, Eliyasibi yi Yoyada səto. ¹¹ Yoyada yi Yonatan səto, Yonatan yi Yaduwa səto.

¹² Yoyakin yi saraxarali kuntigiyani waxatin naxan yi, muxuni itoe nan yi saraxaraline denbayane xunne ra:

Meraya, Serayaa denbaya xunna
 e nun Xananiya, Yeremi a denbaya xunna
¹³ Esirasi, Mesulan ma denbaya xunna
 e nun Yehoxanan, Amari a denbaya xunna
¹⁴ e nun Yonatan, Maluku a denbaya xunna
 e nun Yusufu, Sebanihaa denbaya xunna
¹⁵ e nun Xarimi, Adanaa denbaya xunna
 e nun Xelekayi, Merayoti a denbaya xunna
¹⁶ e nun Sakari, Yido a denbaya xunna
 e nun Mesulan, Gineton ma denbaya
 xunna
¹⁷ e nun Sikiri, Abiyaa denbaya xunna
 e nun Mowadi, Miniyamin ma denbaya
 xunna
¹⁸ e nun Samuwa, Biligaa denbaya xunna
 e nun Yehonatan, Semayaa denbaya
 xunna
¹⁹ e nun Matenayi, Yoyaribi a denbaya
 xunna
 e nun Yusi, Yedayaa denbaya xunna
²⁰ e nun Kalayi, Salayi a denbaya xunna
 e nun Eberi, Amoki a denbaya xunna
²¹ e nun Hasabi, Xiliki a denbaya xunna
 e nun Nataneli, Yedayaa denbaya xunna.

²² Eliyasibi nun Yoyada nun Yoxanan
 nun Yaduwa waxatini, Lewi bənsənnā
 muxune denbaya xunne nun saraxaraline
 xinle səbə nən Perise kaan Dariyusi a man-
 gayaan waxatini.

²³ Lewi bənsənnā muxune denbaya
 xunne fan xinle səbə nən taruxu kədine
 kui han Eliyasibi a diin Yoxanan waxatina.
²⁴ Hasabi nun Serebi nun Kadamile a
 diin Yosuwe nan yi Lewi bənsən xunne
 ra. Ala batu waxatini, e yi tima nən e
 ngaxakedenne yətagi, e Ala tantunma,
 e barikan bira Ala xa e ti yəən ma alo
 Dawuda, Alaa muxuna a yamarixi kii
 naxan yi. ²⁵ Matani nun Bakabukiya
 nun Abadi nun Mesulan nun Talamən
 nun Akubu nan yi Ala Batu Banxin se
 ramaraden də kantanne ra. ²⁶ E yi walima
 Yosuwe a dii xəmən Yoyakin waxatin nin,
 Yosadaki mamandenna, e nun yamana
 kannā Neyemi waxatin nun saraxaraliin
 nun səbēli tiina Esirasi waxatini.

Səwana Yerusaleñ yinna fe yi

²⁷ Yerusaleñ yinna to yelin nafale, e
 yi sa Lewine tongo alogo e mən xa fa
 dəxə Yerusaleñ yi e lan ɲaxaɲaxani bayo
 Yerusaleñ yinna bata yelin tiyε, e yi Ala
 tantun bēti ba kariɲanne nun kondenne

nun bəlonne ra. ²⁸ Bēti baane yi e
 malan keli Netofa banxidene ra Yerusaleñ
 rabilinna nun ²⁹ Bēti-Giligali taan nun
 Geba nun Asamawēti yamanane yi. Bēti
 baane bata yi taane ti Yerusaleñ rabilinni.
³⁰ Saraxaraline nun Lewine yi e yεtε
 rasariɲan, e yamaan fan nasariɲan, e nun
 taan dəene nun a yinna.

³¹ N yi yamarin fi a Yuda kuntigine xa
 te yinna xuntagi. N yi bēti baane yi-
 taxun firinna ra. A singen yi siga yi-
 ifanna ma yinna xuntagi Xuruse Neɲε Dēen
 binni. ³² Hosaya nun Yuda kuntigine fəxə
 kedenna biraxi e fəxə ra, ³³ e nun Asari
 nun Esirasi nun Mesulan nun ³⁴ Yuda nun
 Bunyamin nun Semaya nun Yeremi ³⁵ e
 nun saraxaraline diine, xətaan yi naxanye
 yii e nun Yonatan ma diin Sakari. Semaya
 nan Yonatan sətə. Matani nan Semaya
 sətə. Mikahu nan Matani sətə. Sakuru nan
 Mikahu sətə. Asafi nan Sakuru sətə. ³⁶ A
 ngaxakedenne fan yi a fəxə ra: Semaya
 nun Asarēli nun Milalayi nun Gilalayi nun
 Maayi nun Nataneli nun Yuda nun Xanani.
 Dawuda, Alaa muxuna bēti ba seene yi e
 yii. Səbēli tiina Esirasi nan yi tixi e yεε
 ra. ³⁷ E to Tigi Dēen li, e yi te Dawudaa
 Taan kiraan xən, te yinna xuntagi, Dawu-
 daa banxin xun ma, siga han Ige Dēna
 sogeteden binni.

³⁸ Bēti baane dəxəden firinden yi siga
 kəmənnā ma. Nxu nun yama dənxeñ yi
 bira e fəxə ra yinna xuntagi. Nxu yi dangu
 Buru Ganden Sangansoon na siga han
 yinna yigbo yirena, ³⁹ han Eframi Dēen
 xanbi ra, siga han Dε Fonna, dangu Yεxε
 Dēen na, han Xananeli Sangansona e nun
 sangansoon naxan xili Kεmε han Yεxεene
 So Dēna. E yi ti Kantan Ti Dēen na.

⁴⁰ Na xanbi ra, bēti ba dəxə firinne yi
 ti Ala Batu Banxini. Nxu nun kuntig-
 ine yi ti naxanye yi n fəxə ra, e nun
⁴¹ saraxaraline: Eliyakimi nun Maaseya
 nun Miniyamin nun Mikahu nun Eliyowe-
 nayi nun Sakari nun Xananiya. E xətane
 suxi e yii. ⁴² Maaseya nun Semaya nun
 Eleyasari nun Yusi nun Yehoxanan nun
 Malakiya nun Elan nun Eseri fan yi na.
 Yesiraxiya nan yi bēti baane yεeratiin na.
⁴³ Muxune yi saraxa wuyaxi ba na ləxəni,
 e səwa, bayo Ala bata yi səwa fe gbeen

nagidi e ma. Naxanle nun diidine fan yi sɛwa, Yerusalɛn sɛwa xuiin yi mɛma yire makuyeni.

⁴⁴ Na lɔxɔni, e yi muxune dɔxɔ se ramaradene xunna bogise singene nun yaganne yi ramarama dɛnaxanye yi. E yi e ti ne malanna ra, yamanan taane birin yi, naxan lanma a so saraxaraline nun Lewine yii Ala kiseen na. Yuda kaane yi sɛwaxi bayo saraxaraline nun Lewine birin yi e wanla ra. ⁴⁵ E lu Alaa wanla kɛ, e nun marasarijan wanla, e nun bɛti baane nun kantan tiine alo Dawuda nun a dii xɛmɛn Sulemani a yamari kii naxan yi. ⁴⁶ Bayo waxati danguxini, Dawuda nun Asafi waxatini, bɛti ba kuntigine yi na e nun bɛtine Ala tantun xinla ma. ⁴⁷ Sorobabeli nun Neyemi waxatini, Isirayila kaane birin yi seene soma nɛn bɛti baane nun kantan tiine yii alo a yi lan kii naxan yi lɔxɔ yo lɔxɔ. E yi e yagan sarijanxine soma nɛn Lewine yii, Lewine fan yi nde so Haruna yixɛtɛne yii.

13

Neyemi kɛwali dɔnxɛne

¹ Na waxatini, e yi Musaa sariya kɛdin xaran yamaan xa, e yi a to sɛbɛxi fa fala, Amonine nun Moyaba kaane mi lan e so Alaa yamani mumɛ,* ² amasɔtɔ waxati danguxini, e mi Isirayila kaane yisuxu, e mi donseen nun igen so e yii, e yɛtɛn yi Balami saren fi alogo a xa e danga. Koni, en ma Ala yi dangan maxɛtɛ duban na.† ³ Yamaan to sariya kɛdin xaran xuiin namɛ, e yi xɔɲɛne birin kedi Isirayila kaane yɛ.

⁴ Benun na xa liga, saraxaralina Eliyasibi naxan yi walima en ma Ala Batu Banxin se ramaradene yi, naxan mɔn yi findixi Tobiya ngaxakedenna ra, ⁵ na bata yi banxin kuiin yire belebelena nde yitɔn Tobiya xa, bogise saraxane nun wusulanna nun goronne yi ramaraxi dɛnaxan yi nun, e nun murutun yaganna nun manpaan nun turena, naxan yi findixi Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na, e nun bɛti baane nun kantan tiine nun saraxaraline.

⁶ N mi yi Yerusalɛn yi na waxatini na feene ligɛ, amasɔtɔ n bata yi xɛtɛ Babilɔn mangana Aratasɛrɛkɛsi fɛma, a mangayaan ɲɛɛ tonge saxan e nun firinden ma. Na xanbi ra, n yi mangan maxɔdin, a yi tin n xa siga, ⁷ n yi xɛtɛ Yerusalɛn yi. N yi fe ɲaxin to Eliyasibi naxan naba, a to palana nde so Tobiya yii Alaa banxin yinna kui. ⁸ Na yi n xɔlɔ ki faɲi. N yi Tobiya yiiiseene birin namini palaan fari ma. ⁹ N yi yamarin fi a e xa palane rasarijan, n mɔn yi Ala Batu Banxin seene dɔxɔ e funfune yi, e nun bogise saraxane nun wusulanne.

¹⁰ N mɔn yi a mɛ a Lewine mi e gbee saraxane sɔtɔxi, n mɔn yi a mɛ fa fala Lewine nun bɛti baan naxanye yi walima Ala Batu Banxini, ne bata xɛtɛ e xɛɛne ma. ¹¹ N yi kuntigine maxadi, n naxa, “Nanfera Ala Batu Banxin bata rabɛɲin?” N yi Lewine nun bɛti baane malan, n yi birin ti a funfuni. ¹² Nayi, Yuda kaane birin yi fa yaganna nun murutun nun turen na se ramaradeni. ¹³ N yi se ramaraden taxu saraxaraliin Selemiya nun sɛbɛli tiin Sadaki nun Lewina nde ra naxan xili Pɛdaya. N yi Sakuru a diin Xanan findi e mali muxun na, Matani mamandenna, bayo birin yi laxi e ra. E tan nan yi sɔlɔnni taxunma e ngaxakedenne ma.

¹⁴ N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, na ma, n naxan nabaxi lannayani n ma Alaa banxin xa alogo i xa batu. I nama i mɛ n na.

¹⁵ N muxune to na waxatin nin sali lɔxɔni Yuda yamanani, e manpa bogine yibutuxunma. Nde yi bogise xidine rassoma, e xidixi sofanle fari, e nun wudi bogi igen nun manpa bogine nun xɔdɛne nun goronna sifan birin, siga Yerusalɛn yi Matabu Lɔxɔni. N yi a fala e xa a e nama fa donseene mati na lɔxɔni. ¹⁶ Tire kaane fan yi dɔxi mɛnni, naxanye fan yi fama yɛxɛn nun sare seen sifan birin na, e yi e mati Yuda kaane ma Yerusalɛn yi sali lɔxɔni. ¹⁷ N mɔn yi Yuda fonne maxadi, n naxa, “Fe ɲaxini ito bunna nanse ra, ɛ yi Matabu Lɔxɔn naxɔsi? ¹⁸ ɛ benbane fan mi ito xan liga ba? Ala bata fe ɲaxini itoe birin nafa en nun taani ito ma. ɛ tan mɔn a xɔlɔn fari

* 13:1: Na feen sɛbɛxi Sariyane 23.4-6 kui. † 13:2: Na feen sɛbɛxi Yatɛne 22.1-6 kui.

sama Isirayila xili ma, ε yi Matabu Lɔxɔn sariɲanna kala.”

¹⁹ Na xanbi ra, benun Matabu Lɔxɔn xa a li, dimin nɛma Yerusalɛn dɛɛne li tun, n yi yamarin fi, a dɛɛne xa ragali, e nama fa rabi fɔ Matabu Lɔxɔn na dangu. N yi n ma walikɛna ndee dɔxɔ dɛɛne ra, alogo muxune nama so goronne ra Matabu Lɔxɔni. ²⁰ Na ma, sare matine nun sare soone yi kɔɛɛn nadangu Yerusalɛn fari ma sanɲa ma keden hanma sanɲa ma firin. ²¹ N yi e rakolon, n naxa, “Nanfera ε kɔɛɛn nadanguma yinna fari ma? Xa ε mɔn a liga, n na ε suxuma nɛn.” Xabu na lɔxɔni, e mi fa fa Matabu Lɔxɔni sɔnɔn. ²² N mɔn yi yamarin fi Lewine ma a e xa e rasariɲan, e fa dɛɛne kantan alogo e xa Matabu Lɔxɔn findi lɔxɔ sariɲanxin na.

Na feen ma, n ma fe xa rabira i ma, n ma Ala, i yi n kantan i ya hinan gbeenɛ.

²³ Na waxatini, Yuda kaana ndee bata yi ɲaxanle dɔxɔ naxanye yi kelixi Asadodi nun Amoni nun Moyaba siyane yɛ. ²⁴ E diine fɔxɔ kedenna yi Asadodi xuiin falama ba xui gbetɛye ra, koni e mi yi nɔɛ Heburu xuiin fale. ²⁵ N yi e maxadi, n yi e danga, n yi ndee bɔnbɔ, n yi e xunɛxɛne matala, n yi e rakɔɔ Ala yi, n naxa, “E nama ε dii tɛmɛne so siya gbetɛne yii e ɲaxanle ra, ε nama siya gbetɛne dii tɛmɛne tongo ε nun ε dii xɛmɛne xa. ²⁶ Isirayila mangan Sulemani mi yulubin liga na kiin xan yi ba? A ɲɔxɔn manga mi yi na siyane yɛ, a yi rafan a Ala ma. Ala bata yi a findi mangan na Isirayila birin xun na. Koni hali na, siya gbetɛne ɲaxanle a ti nɛn yulubin ma. ²⁷ Nxu fa a mɛ iki fa fala a ε fe ɲaxi sifani ito ligama, fe ɲaxi gbeena en ma Ala ra, ε yi siya gbetɛ ɲaxanle dɔxɔ.”

²⁸ Yehoyadaa dii xɛmɛna nde, saraxarali kuntigina Eliyasibi mamandenna yi findixi Horoni kaan Sanbalata bitanna nan na. N yi a kedi n yɛtagi. ²⁹ E fe xa rabira i ma, n ma Ala, bayo e bata saraxarali wanla sariɲanna kala, e nun saraxaraline nun Lewine layirina.

³⁰ N na e birin nasariɲan nɛn xɔɲɛne seene birin ma, n mɔn yi saraxaraline nun Lewine ti e wanle ra. ³¹ N mɔn na liga nɛn saraxa yegene ra waxati saxini, e nun bogise singene.

N ma Ala, n ma fe xa rabira i ma, i fan n na.

Esita

Esita a Fe Taruxuna

Yahudiya jaxalan dii temena nde nan ma fe taruxu ito ra naxan yi xili Esita. A liga Perise yamanan nin jee keme naanin jee tonge solomasexe benun Yesu xa bari. Na waxatini Yahudiyane yi Perise yamanani nun. Ala bata yi a ragidi a Isirayila kaane xa suxu yengeni e yulubine fe ra, e yaxune yi siga e ra Perise yamanani. Esita nun a siyaan nan ma fe taruxu ito ra.

Yahudiyane yaxune yi kata e birin naxori feen na bayo e mi yi tinma e xinbi sinje e yetagi, koni Ala mi tin e xa e raxori. Ala yi a liga Esita yi rafan Perise mangan ma, a findi Naxanle Mangan na.

Bayo a Yahudiya bodene rafan a ma, a kata, a yi maliin ti, a yi a muxune rakisi, e mi fa raxori nayi sonon. Yahudiyane yi sanla nde yiton naxan a rabire e ma fa fala e kisi nen e yaxune ma. E na sanla xili bama nen Purimi.

Fasita yi tondi mangana xinla ma

¹ Mangana nde yi na nun naxan yi xili Asuyerusu. A tan nan yi mangayani keli Indiya yamanani han sa dexo Kusi yamanan na. Yamana keme maxojen nun solofere nan yi a ra. ² Na waxatini, Asuyerusu yi dxi mangayani Suse taani denaxan yi findixi yamana kan taan na.

³ A mangayaan jee saxandeni, a yi a kuntigine birin xili donse don malanni. Sofa mangan naxanye yi Perise nun Mede yi nun, e nun muxu gbeene nun yamana kanne, ne birin yi fa a yetagi. ⁴ A yi a fangan nun a binyen nun a nafulu kanyaan yita yamaan na kike sennin.

⁵ Na danguxina, xii solofere bun ma, mangan yi donse don malanni ton muxun birin xa a manga banxin tanden ma muxudine nun muxu gbeene xa naxanye Suse manga taani. ⁶ Tanden yi maxidi ki faji. Tanden yi rabilinxi geme fixe senbetenne ra. Gbeti wurene singanxi na senbetenne ra. E yi taa dugi luti mamiloxin nun

a fixene xidi na ra. Tanden lonna yi rafalaxi geme faji fixene nun a gbeele nun a mamiloxine nun a fixe mayilenxine nan na. Saden naxanye rafalaxi xemaan nun gbetin na, e ne ti menni. ⁷ Dolon yi fima muxune ma xema igelengenne nan kui. Mangan yi dolon fima yamaan ma nii yifanna nin. ⁸ Birin yi a minma nen alo a rafan a ma kii naxan yi. Mangan yi a walikene yamari a e xa yamaan nafaan feen naba.

⁹ Mangana jaxalan Bate Fasita fan bata yi donse donni ton jaxanle xa Manga Asuyerusu a mangaya banxini.

¹⁰ Donse donna malanna xii solofere deni, Manga Asuyerusu to sewa dolon na, a yi a xeme tegenxi* solofereni itoe xili: Mefuman, Bisita, Harabona, Bigita, Abagita, Setara, e nun Karakasi. ¹¹ A yi a fala e xa a e xa sa fa Baten Fasita ra a dexon ma a mangaya komotin soxi a xunna. Mangan yi waxi a xon ma nen a xa a jaxanla tofanna mayita a mangane nun a yamaan na, bayo a yi tofan han. ¹² Koni mangana xerane sigaxi na Baten Fasita fema, e to mangana xerani ba a xa, a tondi fe. Na yi mangan xolo ki faji.

¹³ Awa, alo mangan dari fena, a yi a fekolonne maxodin naxanye sariyan nun taan dexo kiin kolon. ¹⁴ Mangana lannayaan yi Perise kaan nun Mede kaan kuntigi gbee solofere naxanye yi, naxanye yi a kawandima, ne nan itoe ra: Karasena, Setara, Adamata, Tarasisi, Meresi, Marasena, e nun Memukan. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, "N tan Manga Asuyerusu bata n ma xerane rasiga Baten Fasita ma, koni a mi n ma yamarin suxi. Sariyan nanse falaxi n lan n xa naxan liga Baten Fasita ra?"

¹⁶ Memukan yi a fala mangan nun a kuntigine xa, a naxa, "Baten Fasita mi fe jaxin ligaxi mangan xan keden na koni mangana kuntigine nun a yamaan birin yamanani. ¹⁷ Naxanle na na me a jaxalan mangan bata a xemen bote raba, yamanan jaxanle birin fan e yoma e xemene ma nen. Naxanle luma a fale nen, e naxa, 'Manga Asuyerusu xeraan nasiga nen Baten Fasita

* **1:10:** Xeme tegenna: Na waxatini, mangane yi xemana ndee tegenna nen alogo e xa e yengi dexo mangana feene xon, e mi bira mangana jaxanle foxo ra.

ma alogo a xa fa a dɛxɔn koni a mi tin.’
¹⁸ Awa, Perise nun Mede kuntigine ɲaxanle na na mɛ a Batɛn Fasita na nan ligaxi, e mi fa e xɛmɛne binyama sɔnɔn. Na findima nɛn xɔlɔn nun yagin na e xɛmɛne ma. ¹⁹ Xa a sa mangan kɛnɛɲɛ, a xa yamarin fi fa fala Batɛn Fasita nama fa ti a yɛtagi sɔnɔn. A tiden xa so ɲaxalan gbɛtɛ yii naxan fisa a tan xa. Yamarin fi, a xa sɛbɛ, a xa sa na tɔnne fari naxanye Perise nun Mede yamanani alogo a nama fa maxɛtɛ mumɛ!
²⁰ Mangana, i na i ya fala xuini itoe rali i ya yamanan birin ma, ɲaxanla birin fa a xɛmɛn binyama nɛn nayi, keli a xungbeen ma han a xurina.”

²¹ Na yamarin yi rafan mangan ma, e nun a kuntigine birin, mangan yi a liga alo Mɛmukan a fala kii naxan yi. ²² Mangan yi kɛdin nasiga a taane birin yi e gbee sɛbɛnla nun e gbee xuine yi, alogo xɛmɛn birin xa findi a denbayaan kuntigin na e nun birin xa a kon xuiin fala.

2

Esita yi findi Mangana Batɛn na

¹ Na danguxina, mangan bɔɲɛn godɔ xanbini, a a miri fɔlɔ na feen ma Batɛ Fasita naxan ligaxi a ra e nun a fan sariyan naxan saxi lan a ma. ² Awa, mangan bundɔxɔna ndee yi a fala a xa, e naxa, “Sungutunna nde xa fen i xa naxan tofan han! ³ Yamarin fi i ya bɔxɔn birin yi a kuntigine xa fa dii tɛmɛ tofapine birin na i ya ɲaxanle banxini. Suse manga taani. Na dii tɛmɛne birin xa lu na xɛmɛ tɛgɛnxin yii naxan xili Hege naxan ɲaxanle xun na. Na xɛmɛn xa a yengi dɔxɔ e xɔn ma a yi maratofan seene so e yii. ⁴ Nayi, dii tɛmɛn naxan na rafan i ma ne yɛ, na yi findi batɛn na Fasita funfuni.” Na falan yi Mangan kɛnɛn, a yi na liga.

⁵ Yahudiyana nde yi Suse manga taani nun naxan yi xili Marodoke, Yayiri a dii xɛmɛn nan yi a ra. Simeyi nan Yayiri sɔtɔ. Kisu nan Simeyi sɔtɔ. Kisu kelixi Bunyamin bɔnsɔnna nin. ⁶ Babilɔn mangan Nebukadanesari Yuda manga Yoyakin nun muxun naxanye suxu Yerusalɛn yi, a yi ne nan yɛ. ⁷ Marodoke nan yi Hadasa xuruma naxan mɔn xili Esita. A sɔxɔ a dii tɛmɛna. Esita fafe nun a nga bata yi faxa.

Sungutunni ito yi tofan han! A nga nun a fafe to faxa, a yi lu alo Marodoke a diina.

⁸ Mangan yamarin fi xanbini, e fa dii tɛmɛ wuyaxi ra Suse manga taani, Esita yi ne yɛ nun. A tan Esita fan yi lu mangan konni Hege bun ma naxan mangana ɲaxanle xun na. ⁹ Esita a fe yi rafan Hege ma han! A yi hinan a ra. Nanara, a yi fati rayabu seene so fɔlɔ a yii, e nun donse fajina. Hege yi Esita lu yire fajini ɲaxanle tagi, a yi dii tɛmɛ solofere yɛba mangan konni naxanye luma wanla kɛ Esita xa.

¹⁰ Koni Esita mi tin muxu yo xa a kolon a kelixi siyaan nun xabilan naxan yi, amasɔtɔ Marodoke bata yi yamarin fi a ma nun fa fala a nama na fala. ¹¹ Marodoke yi sigama nɛn mangan konna dɛxɔn lɔxɔ yo lɔxɔ alogo a xa a kolon Esita yi kii naxan yi e nun e yi naxan ligama a ra.

¹² Sungutunni itoe birin yi lan e siga Manga Asuyerusu konni keden keden yɛ ma e na yelin e yitɔɲɛ kike fu nun firinna bun. Kike sennin e ture fajin soma e ma. Na xanbi ra, e latikɔnɔnna nun ɲaxanle rayabu seen sifan birin so e ma kike sennin mɔn. ¹³ Sungutunna naxan siga waxatin na a li mangan konni, a sese maxɔdin na nan yi soma a yii. ¹⁴ Naxan nɛma yi sigɛ mangan konni, a yi sigama ɲinbanna nan na. Na xɔtɔn bode, a siga ɲaxanle banxi gbɛtɛ yi, a gbɛriɲɛnne yɛ. Sasigasi yi a yengi dɔxɔma e xɔn dɛnaxan yi. Naxan na keli mangan konni, a mi fa sigama na yi sɔnɔn fɔ xa a rafan mangan ma, a yi a xili a xinla ma.

¹⁵ Nba, Marodoke sɔxɔ Abixali a dii tɛmɛna Esita, Marodoke yi naxan xuruma, na gbee waxatina a lixina siga mangan konni, a mi sese xali fɔ Hege seen naxanye fe fala a xa. Muxu yo yi Esita to, a rafanɲɛ a ma. ¹⁶ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan ɲɛɛ solofere kike fudeni, naxan xili Tebeti kiken, e fa Esita ra Manga Asuyerusu fɛma a konni. ¹⁷ Esita yi rafan mangan ma, dangu sungutunne birin na. A mangana fanna nun a hinanna sɔtɔ dangu sungutunna bonne birin na! Nanara, mangan yi mangaya taxamaseri kɔmɔtin so Esita xun na, a yi a findi batɛn na Fasita funfuni. ¹⁸ Awa, mangan yi donseen nafala a kuntigine nun a muxune

birin xa Esita a fe ra. A yi na lɔxɔn findi Matabu Lɔxɔn na a yamanan birin yi. A yi yamaan ki mangayaan hinanni.

Marodoke yi mangan nakisi

¹⁹ Awa, sungutunne mɔn yi malan a firinden. Na waxatini, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na.

²⁰ Han na waxatini, Esita munma yi a xabilan nun a siyana fe fala muxe xa alo Marodoke a yamari kii naxan yi. Esita yi a falan suxu alo a to yi a maxuruma waxatin naxan yi.

²¹ Lɔxɔna nde, Marodoke yi walima manga banxin sansanna so dɛɛn na. Mangana kuntigi firinna naxanye yi xili Bigitana nun Tɛɛsi, ne nan yi mangan konna kantanma. Ne yi xɔlɔ Manga Asuyerusu ma, e kata fɔlɔ a faxes feen na. ²² Marodoke yi a mɛ, a yi a fala Esita xa, mangana batena. Esita yi Marodoke a falan nali mangan ma. ²³ E fɔlɔ na feen yɛ fɛnɲɛ, e fa a to fa fala ɲɔndin na a ra. Nayi, e yi na xɛmɛ firinne singan wudin na, e faxes. Na birin yi sɛbɛ yamanan fe fori taruxu kedin kui Mangan yɛɛ xɔri.

3

Yahudiyane faxes feen yi yitɔn

¹ Na dangu xanbini, Manga Asuyerusu yi Hamɛdata Agaga kaana dii xɛmɛn Haman tiden mate dangu kuntigine birin na.

² Mangana walikɛɛn naxanye birin yi a banxini, ne birin yi e xinbi sinma nɛn Haman bun e yi a binya, alo mangan bata yi a yamari kii naxan yi. Koni, Marodoke tan mi tin na ligɛ. ³ Mangana Walikɛɛn bonne yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera i mi mangan fala xuiin suxuma?” ⁴ Lɔxɔ yo lɔxɔ kuntigine yi Marodoke maxɔdinma nɛn, koni a mi yi e xuiin danxunma. Nayi, e yi a fala Haman xa alogo e xa a kolon xa a kankanɲɛ a kɛɲaan ma bayo a bata a fala a Yahudiyana nan a ra. ⁵ Haman a toxina fa fala a Marodoke mi tinma a xinbi sinɲɛ a tan bun ma, a yi xɔlɔ kati!

⁶ A mɔn a kolonxina fa fala Yahudiyana nan Marodoke ra, a yi a miri a bɔɲɛni, a a nama Marodoke keden peen faxes. Nanara, Haman yi fɛɛn fen fɔlɔ alogo a

xa Yahudiyane birin halagi naxanye yi Asuyerusu yamanan birin yi.

⁷ Awa, Manga Asuyerusu a mangayaan ɲɛɛ fu nun firinden kike singen naxan xili Nisan kiken, Haman yi yamarin fi fa fala masɛnsɛnna naxan xili Puri, a e xa na bira a xa, alogo e xa Yahudiyane faxes waxatin kolon, fe yitɔnxine lanma kiken naxan ma e nun a lɔxɔna. A kike fu nun firinden suxu naxan xili Ada kiken.

⁸ Haman yi a fala Manga Asuyerusu xa, a naxa, “Siyana ndee na, e xuyaxi ayi i ya yamanan yiren birin yi, e namunna nun muxu yo a namun keden mi a ra. E mi yamanan yamarine suxuma. Awa, a milan i xa ne lu na. ⁹ Mangana, xa i sa tinɲɛ, i xa yamarin fi fa fala ne xa halagi. Xa i tin ne halagi feen ma, n tan gbetin gbananna wuli fu sɛ i ya gbeti ramardeni ne xa naxanye na ligɛ.”

¹⁰ Mangan yi a wuren ba a yiin na, a taxamasenna, a yi a so Hamɛdata Agaga kaana dii Haman yii, Yahudiyane yaxuna. ¹¹ Mangan yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nun na gbetin na, i tan nan gbee e ra. Nanara, i nɛɛn waxi feen naxan liga fe yi e ra, i na liga.”

¹² A kike singen xii fu nun saxande lɔxɔni, Haman yi mangana sɛbɛli tiine malan alogo e xa a yamarine sɛbɛ yamana kanne nun taa mangane birin ma siyane birin yi e sɛbɛnle nun e xuine yi. Awa, na kɛɛdine yi sɛbɛ Manga Asuyerusu yɛɛɛn xinla ra. E mɔn yi a mangayaan taxamasenna wuren funfun sa a ma. ¹³ Xɛrane yi siga kɛɛdini itoe ra mangana yamanan birin yi. E yamarin fi a yamaan xa Yahudiyane birin naxɔri lɔxɔ kedenni, kike fu nun firinden xii fu nun saxande lɔxɔni, naxan xili Ada kiken. E yi e faxes, dii ɲɔɛn nun fonna nun ɲaxanle nun diidine birin, e yi e yii seene tongo. ¹⁴ Awa, na sariyan kɛɛdin yi rawuya, a xaran yamanan yamaan birin xa alogo e xa e yitɔn na lɔxɔn yɛɛ ra.

¹⁵ Mangana xɛrane yi siga e giyɛ, Suse manga taan yiren birin yi xɛra ralideni. Na xanbi, Mangan nun Haman yi dɔxɔ dɔlɔ mindeni, koni Suse taan muxune tan yi wugama.

4

Marodoke yi falan ti Esita xa

¹ Marodoke feni ito birin me waxatin naxan yi, a yi a dagine yibo a ma, a yi kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi. A mon yi xuben so a ma, a mini taa tagini, a sunuxin yi a wuga xuini te, a gbelegebele. ² A yi siga han mangana banxin dexon, a yi ti menni. Muxu yo mi yi lan a so menni a maxidixi kasa benbeli dugini. ³ Yamanan birin yi, mangana falan nun yamarin na yi so denaxan yi, Yahudiyane yi sunuma nen menni. E yi sunuma nen e wuga, muxu wuyaxi yi e maxidima benbenla nin, e yi e sa xubeni.

⁴ Esita a walike jaxanle nun xeme tegenne yi fa Marodoke a fe fala a xa, na yi Esita yigitage kati! Esita yi dagine rasiga Marodoke ma alogo a xa kasa benbeli dugin ba a ma. Koni Marodoke mi tin. ⁵ Esita yi Hetaka xili, mangana xeme tegenna naxan yi findixi walikenen na Esita fema, a yi na xe alogo a xa sa a kolon Marodoke sunuxi naxan na. ⁶ Hetaka yi sa Marodoke li tixi taan yama malandeni mangan konna de ra. ⁷ Marodoke yi na feen birin fala Hetaka xa naxan ligaxi, a mon yi a fala a xa Haman mangan tuli saxi gbetin naxan na, alogo a xa Yahudiyane birin faxes. ⁸ Marodoke mon yi na kedin so Hetaka yii naxan xaranxi Suse yi, lan Yahudiyane faxes feen ma. Marodoke yi waxi a xon ma nen a xa a so Esita yii, a mon yi dentegen sa Esita xa alogo Esita xa sa mangan mafan, a dija a muxune ma. ⁹ Awa, Hetaka yi xete, a sa Marodoke falane yeba Esita xa.

¹⁰ Awa, Esita mon yi Hetaka xe Marodoke ma, a yi a fala a xa, a naxa, ¹¹ "Mangana walikene nun muxun naxanye birin mangana yamanani, ne birin a kolon a muxu yo muxu, xemen nun jaxanla, naxan na siga mangan fema a banxini xa a mi a xilixi, sariyan wama nen na kanna xa faxes. Koni naxan keden a lige na kanna mi faxes, fo mangana a xema dunganna ti a xa. Koni a bata kiken ti mangan mi n tan xili."

¹² Marodoke yi Esita a jundu xuiin me. ¹³ A fan yi a yabi, a naxa, "I nama i miri fa fala i tan Esita keden peen kisima nen

Yahudiyane tagi, bayo i mangan konni. ¹⁴ Xa i dundu i deen ma waxatini ito yi, waxatina nde Yahudiyane sabu gbete soton nen e kisi, koni i tan nun i babaa denbayaan naxorima nen. Nde a kolon? Waxatina nde, xa i mi findixi mangana batan na laxon i to xan ma fe ra?"

¹⁵ Awa, Esita fan yi Marodoke yabin nasiga a ma, a naxa, ¹⁶ "Siga, i sa Yahudiyane birin malan Suse yi, e sunna suxu n xa. E nama ige min, e nama e dege koe saxan, yanyi saxan. N tan Esita nun n ma walike jaxanle fan sunna suxuma nen. Na na dangu, n sigan mangan fema nen hali xa n tanna kala. Xa a lan a yi, n xa faxes, n xa faxes." ¹⁷ Marodoke yi siga, a yi a liga alo Esita a yamari kii naxan yi.

5

Esitaa donse donna malanna

¹ Sunna xii saxande laxon, Esita yi a maxidi a jaxalan manga dagine yi, a sa ti tanden ma manga banxin de ra. Mangan yi dxi manga gbedeni, a yee rafindixi banxin so deen ma. ² Mangan to Esita to a tixi tandeni, a fe yi rafan a ma ki fapi, na ma, mangan yi a xema dunganna ti a xa. Esita yi sa a yiin din mangana xema dunganna ra. ³ Mangan yi Esita maxodin, a naxa, "Nanfe ligaxi? I waxi nanse xon ma? N na soe i yii nen hali i waxi n ma yamanan foxon kedenna nan xon."

⁴ Esita yi a yabi, a naxa, "Mangana, xa a sa i kenen, n waxi a xon ma e nun Haman xa fa donse dondeni n konni to, n naxan nafalaxi e xa."

⁵ Mangan yi xeraan nasiga Haman ma, a xa fa mafuren alogo e firinna xa sa Esita waxon feen liga. ⁶ Nayi, mangan nun Haman yi siga Esita donseen dondeni. E yi dol minni waxatin naxan yi, mangan yi Esita maxodin, a naxa, "Esita, i waxi naxan xon ma a fala n xa, n xa na liga i xa. Nanse xoli i ma? Hali i waxi n ma yamanan foxon kedenna nan xon, n na a soe i yii."

⁷ Esita yi mangan yabi, a naxa, "N waxi naxan xon ma, ⁸ xa mangan tinje, a yi n ma maxandin yabi, Mangan nun Haman mon xa fa n konni donse dondeni tila n naxan nafalama, nayi n mangan yabe."

Haman yi wa Marodoke faxes feni

⁹ Awa, Haman sɛwaxin yi keli na yi na lɔxɔni. Koni a to yi danguma mangana banxin dɛ ra, a yi Marodoke to. Marodoke mi keli, a mi xuruxurun a yɛɛ ra. Na yi Haman xɔlɔ a xili ma kati! ¹⁰ Koni Haman yi a bɔɲɛn suxu, a siga a konni. Mɛnni, Haman yi a lanfane nun a ɲaxanla Sɛɛsi, xili. ¹¹ Haman yi a kanba fɔlɔ a lanfane nun a ɲaxanla yɛtagi, a nafulu kanna nan a tan na, a dii wuyaxi a yii, a mangan bata a tiden mate, a tan dangu mangana kuntigine nun mangana muxu gbeene birin na.

¹² Haman yi lu a kanbɛ, a naxa, “Naxan dangu na birin na, Mangana Batɛ Esita bata n tan Haman xili, a nxu nun mangan xa sa nxu dɛge nxu bode xɔn ma. Nxu mɔn sigama na nan ma tila nxu nun mangana. ¹³ Koni fanni, n mɔn Marodoke toma dɔxi mangana banxin dɛ ra, Yahudiyana, sese mi na ra n tan Haman xa.”

¹⁴ A ɲaxanla Sɛɛsi nun a lanfane yi a fala Haman xa, e naxa, “Muxu singandena nde rafala naxan nɔngɔnna yɛ tonge suulun liyɛ. Nayi, tila xɔtɔnni i yi a fala mangan xa, a a xa Marodoke singan mɛnni, a xa faxa, alogo i sɛwaxin xa siga mangan matideni donse dondeni.” Awa, na falan yi Haman kɛnɛn, a muxu singanden nafala.

6

Haman yi Marodoke binya

¹ Na kɔɛɛn na, mangan mi nɔ xiyɛ. Nayi, a yi a fala a e xa fa yamanan taruxu kɛdin na, e yi a xaran a yɛtagi. ² E dɛnaxan xaran, e yi a to mɛnni fa fala Mangana kuntigi firinna naxanye yi a banxin dɛɛn kantanma, Bigitana nun Tɛɛsi, ne manga Asuyerusu faxa feni tɔn nɛn, koni Marodoke yi na feen namini kɛnɛnni. ³ Awa, mangan yi maxɔdinna ti, a naxa, “En binyen mundun fi Marodoke ma e nun a kɔntɔnna?” Mangana walikɛne yi mangan yabi, e naxa, “Fefe munma raba a xa singen.” ⁴ Mangan mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde n ma banxini?”

Na yi a li, Haman yi baxi sode mangana genla kui. A bata yi fa a faladeni mangan xa, a xa Marodoke singan na singan tideni a naxan yitɔnxi Marodoke xili ma. ⁵ Nanara, mangana walikɛne yi mangan yabi, e naxa, “Haman nan be.” Mangan yi

a fala e xa, a naxa, “A xa so.” ⁶ Haman yi so, mangan yi a maxɔdin, a naxa, “Nanse ligɛ muxun xa mangan waxi naxan binya feni ki faji?” Haman yi a miri a yɛtɛ ma, a naxa, “Awa iki, mangan waxi a xɔn ma a xa muxun mundun binya ki faji? Muxu gbɛtɛ mi na fɔ n tan.” ⁷ Haman yi mangan yabi, a naxa, “Mangan waxi muxun naxan binya feni, ⁸ a lan mangaya dugin xa so na kanna yii, i tan mangan yɛtɛɛn bata naxan nagodo i ma e nun soona i bata dɔxɔ naxan fari, a xunna soxi mangaya taxamaseri kɔmɔtin na. ⁹ Mangana, i ya kuntigi gbeena nde xa na dugine tongo a yi e ragodo na kanna ma mangan waxi naxan binya feni, a dɔxɔ soon fari, a yi a radangu taan yiren birin yi. Na muxu gbeen xa siga falani ito tiyɛ, a naxa, ‘E a mato mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.’ ”

¹⁰ Nayi, mangan yi a fala Haman xa, a naxa, “I mafura, i sa dugine tongo e nun soona, i yi e ragodo Marodoke ma, na Yahudiyana. I naxan birin falaxi, i yi na birin liga Marodoke xa, naxan dɔxi manga banxin so dɛɛn na. I nama ɲinan sese ma i naxan birin falaxi.” ¹¹ Na xanbi ra, Haman yi sa dugine tongo e nun soona. A yi mangana dugine ragodo Marodoke ma. Marodoke to te soon fari, Haman yi ti Marodoke yɛɛ ra siga taa tagini. A siga a fale yamaan xa, a naxa, “E a mato, mangan naxan nabama muxun xa, a waxi naxan binya feni.”

¹² Marodoke yi xɛtɛ manga banxin so dɛɛn na. Koni Haman tan yi siga a konni mafurɛn, a yɛtagin luxunxi amasɔtɔ a yi sunuxi kati! ¹³ Feen naxanye liga a ra, a yi ne birin fala a ɲaxanla Sɛɛsi nun a lanfane xa. Haman ma ɲaxanla nun a fekolonne yi a fala a xa, e naxa, “Marodoke, Yahudiyan nan a ra. Na nan a toxi, i mi nɔɛ a ra. I fama yagideni a yɛɛ ra, na yɛtɛɛn bata fɔlɔ!”

¹⁴ E mɔn yi fala tiini, mangana xɛrane yi fa, a Haman xa siga mafurɛn donse dondeni Mangana Batena Esita naxan nafalaxi.

7

¹ Mangan nun Haman yi siga Esita donse dondeni. ² Na lɔxɔ firinden, e yi dɔlɔ minni, mangan yi Esita maxɔdin, a naxa, “Esita, i

waxi naxan xɔn ma a fala n xa alogo n xa na liga. Nanse xɔli i ma? Hali, i wa n ma yamanan bode fɔxɔn nan xɔn ma, n na a soe i yii.”

³ Koni Esita yi a yabi, a naxa, “Mangana, xa i tin, xa a rafan i ma, n waxi feen naxan xɔn ma, na nan ito ra: N tan Esita nun n ma muxune xa kisi. ⁴ Bayo n tan nun n ma muxune bata sara alogo nxu xa halagi, nxu faxa, nxu mɔn yi raxɔri. Xa nxu yi sara nɛn konyiyaan gbansanna xili yi, n yi dunduma nɛn nun, bayo na mi yi finde fe ra nun, n yi mangan ye mɔ ayi.”

⁵ Manga Asuyerusu yi Esita maxɔdin, a naxa, “Nde a ra, naxan susuxi fe sifani ito mire? Na kanna minɛn yi?”

⁶ Esita yi a yabi, a naxa, “Haman nan nxu tɔrɔ muxun nun nxu yaxun na, na muxu ɲaxina!”

Nayi, gaxu gbeen yi Haman suxu mangan nun Esita yetagi. ⁷ Mangan xɔlxɔn yi keli donse dondeni, a yi mini tandeni. Awa, Haman to a to fa fala mangan bata fe ɲaxin nagidi a fe yi, a yi lu xanbin na Esita mafandeni alogo a niin xa kisi. ⁸ Haman a mafelenxi waxatin naxan yi Esita dɔxɔ seen ma, mangan yi so, a sɔnxɔ, a naxa, “Wan! Xɛmɛni ito fa waxi n ma batɛn Esita nan mafu fe yi n yeɛ xɔri n ma banxini?” Benun mangan xa yelin fala tiye, e bata Haman xunna so. ⁹ Mangana kuntigina nde yi na naxan yi xili Harabona, na yi a fala mangan xa, a naxa, “Haman yetɛɛn bata singan tiden nafala a banxin dɛxɔn ma a Marodoke mangana muxu faɲin singanɲe denaxan yi. Na wudin mateen fɔ nɔngɔnna ye tonge suulun.” Awa, mangan yi yamarin fi, a naxa, “Haman xa sa singan na yi.”

¹⁰ Nayi, Haman yi singan na singan tideni a naxan nafala Marodoke faxa feen na. Awa, na ligaxina, mangan bɔɲɛn yi xunbeli.

8

Yahudiyane xunna kenla

¹ Na lɔxɔn yeteni, Manga Asuyerusu yi Yahudiyane yaxu Haman yii seene birin so Esita yii. Marodoke yi siga mangan fema, bayo Esita bata yi a fala mangan xa fa fala a tan nun Marodoke barixi nɛn. ² Mangan

yi a taxamaseri yiisolirasoon ba a yiin na, a naxan taxu Haman na, a yi a so Marodoke yii. Esita yi Marodoke lu Haman ma seene xun na.

³ Esita yi a sa mangan bun ma, a wugama, a yi a mafan alogo a xa Haman Agaga kaana fe ɲaxi yitɔnxin kala Yahudiyane xili ma. ⁴ Mangan yi a xɛma dunganna ti Esita xa. Nayi, Esita yi keli, a yi ti a yetagi. ⁵ Esita naxa, “Mangana, xa i bata tin, xa i ya fe n ma fe yi, xa a lanxi i ma, xa n nafan i ma, yandi, i xa kedin seɓe naxan Haman ma yamarine kalama. Hamɛdata a dii xɛmɛna Agaga kaan yamarin naxan fi Yahudiyane faxa feen na i ya yamanan birin yi, na nama liga. ⁶ N tan mi nɔɛ tinɲe n bɔnsɔnna yi tɔrɔ, a raxɔri.”

⁷ Awa, Manga Asuyerusu yi Esita nun Yahudiya Marodoke yabi, a naxa, “E mato, n bata Haman faxa bayo a Yahudiyane faxa feni tɔn nɛn. N mɔn bata Haman ma seene so Esita yii. ⁸ Iki, e xa seɓenla ti lan Yahudiyane feen ma, naxan yo na e kenɛn, n tan mangan xinli, e yi n ma taxamasenna sa a ma. Bayo, kedin naxan seɓexi mangan xinli mangaya taxamasenna yi sa a ma na mi kale mumɛ.”

⁹ Na lɔxɔn yeteni, e yi yamanan seɓeli tiine birin xili, kike saxanden xii mɔxɔɲɛn nun saxande lɔxɔn nin, kiken naxan xili Sifan kiken. Mangana seɓeli tiine yi Marodoke a yamarine seɓe siga Yahudiyane nun yamana kanne nun kuntigine birin ma na yamana kan taa kɛmɛ mɔxɔɲɛn nun solofere birin yi, keli Indiya yamanani han sa dɔxɔ Kusi yamanani. Siyane birin yi kedin seɓexin sɔtɔ e seɓenla nun e xuiin nin, Yahudiyane fan yi a sɔtɔ e gbee seɓenla nun e xuini. ¹⁰ Kɛdini itoe yi seɓe mangan xinli, a yi a taxamasenna sa e ma. A yi xɛrane rasiga kɛdini itoe ra soo faɲine fari naxanye ramaraxi e danna mangan xɔn ma.

¹¹ A yi seɓexi nɛn Mangana kɛdini ito kui fa fala Yahudiyane xa e malan taan birin yi, e yi e yete xun mayɛngɛ. Xa siya gbete yo waxi e yeɲge feni, e tan Yahudiyane fan xa ne yeɲge, e yi e faxa e nun e ɲaxanle nun e diine. Yahudiyane xa ne birin faxa, e yi e yii seene tongo.

¹² Na yamarin yi lanxi xii keden nan ma

Manga Asuyerusu a yamanan birin yi, Ada kiken xii fu nun saxande ləxəni, jəen kiken fu nun firindena. ¹³ Na yamarin yi mini yamanan birin yi alogo siyane birin xa a kolon fa fala a bata findi sariyan na alogo Yahudiyane fan e yitənjə e yaxune yengedeni kii naxan yi. ¹⁴ Awa, mangan to yamarin fi, xərane yi dəxə soone fari, e yi siga e giye mafuren alogo yamarin xa xaran Suse manga taani.

¹⁵ Marodoke yi mini mangana banxini, manga dugin doma mamiloxin fixen nago-doxi a ma, mangaya xemaan taxamasenna fan soxi a xunna, doma xungbe mamiloxin fan a ma. Awa, muxun naxanye birin Suse yi, e səwa kati, e sənəxə sənəxə səwani. ¹⁶ Na ləxən yi findi səwa ləxən nun nə sətə ləxən na Yahudiyane xa. ¹⁷ Mangana sariyan so yamanan nun taan naxanye birin yi Yahudiyane yi səwan sətə mənne yi, e yi e malan jaxaxaxani. Nanara, muxu wuyaxi yi e yete findi Yahudiyani na yamanani amasəto e bata gaxu e yee ra.

9

Yahudiyane yaxune faxa fena

¹ Kike fu nun firinden naxan xili Ada, na xi fu nun saxande ləxən to a li, mangana yamarin yi lan a xa fələ ləxən naxan yete yi. Na ləxəni, Yahudiyane yaxune yi mirixi fa fala a Yahudiyane luma nən e sənben bun ma. Koni, feene yi maxete, Yahudiyane yi nəən sətə e yaxune ma. ² Yahudiyane yi e malan Manga Asuyerusu yamanan taan birin yi e yaxune yengedeni. Nayi, muxune birin yi gaxu Yahudiyane yee ra, muxu yo mi fa a ti e yee ra yenge sodeni. ³ Hali bəxən mangane nun kuntigine nun yamanan kanne nun mangan jəxən yibirane birin yi Yahudiyane mali amasəto e yi gaxuxi Marodoke yee ra. ⁴ Marodoke bata yi findi kuntigi gbeen na manga banxini, e nun a xili fajin bata yi lan yamanan birin na amasəto a sənben yi gboma ayi nən tun! ⁵ Nanara, Yahudiyane yi e yaxune faxa silanfanna ra, e yi e jan.* E wa naxan liga fe yi e yaxune ra, e na liga.

⁶ Yahudiyane yi muxu keme suulun faxa Suse manga taani. ⁷ E mən yi Pansandata

nun Dalifən nun Asipata nun ⁸ Porota nun Adaliya nun Aridata nun ⁹ Paramasata nun Arisayi nun Aridayi nun Fayesata birin faxa. ¹⁰ Ne nan Hamədataa dii Haman ma dii xeme fuune ra, Yahudiyane yaxuna. Koni, e mi ne yii seene tongo.

¹¹ Na ləxə yeteni, e mangan nakolon muxun naxan bəreya faxa Suse manga taani. ¹² Mangan yi a fala Esita xa, a naxa, “Yahudiyane bata muxu keme suulun faxa Suse manga taani sa Haman ma dii xeme fu fari. E nəxi nanse lige yamanan bodene yi? Koni, xa i mən waxi fena nde xən ma, i a sətəma nən. I waxi nanse xən? N na rabama i xa nən.”

¹³ Awa, Esita yi a yabi, a naxa, “Xa i bata tin, Yahudiyani naxanye Suse yi, ne mən xa to jəxən liga tila. Haman ma dii xemene binbine xa singan wudin na.”

¹⁴ Mangan yi yamarin fi a na xa liga alo Esita a falaxi a xa kii naxan yi. Na yamarin yi rawanga Suse taani. E Haman ma dii xemene binbine singan. ¹⁵ Kiken naxan xili Ada, na xii fu nun naaninde ləxəni, Suse taan Yahudiyane mən yi e malan, e muxu keme saxan faxa taani, koni e mi e sese tongo.

¹⁶ Yahudiyani bonna naxanye yi mangana a yamana gbətene yi, ne fan yi e malan e yete xun mayengedeni. E yi e yete sətə e yaxune ra. Yahudiyane yi e yaxun muxu wuli tonge solofere e nun suulun faxa. Koni ne fan mi e sese tongo. ¹⁷ Na ligaxi Ada kiken xii fu nun saxande ləxən nin. A xii fu nun naaninde ləxəni, e yi e matabu. Yahudiyane yi na findi sanla nun səwa ləxən na. ¹⁸ Yahudiyani naxanye yi Suse yi, ne yi yengen so a xii fu nun saxanden nun a naaninden, ne yi e matabu a xii fu nun suulunde ləxəni. Na ləxən yi findi sanla nun səwa ləxən na. ¹⁹ Nanara, Yahudiyani naxanye yi banxidene ra, ne Ada kiken xii fu nun naaninden findixi səwa nun sali ləxən na. E mən yi kiseene so e bode yii.

Purimi Malanna bunna

²⁰ Awa, Marodoke yi na feene birin sebe a yi e rasiga Yahudiyane birin ma Manga Asuyerusu a yamanane yi naxanye maso e nun naxanye makuya. ²¹ A yi a sebe, a

* 9:5: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

yamaan xa Ada kiken xii fu nun naaninde nun a xii fu nun suulunde ləxən findi sanla ra jee yo jee ²² bayo Yahudiyane e yete sətəxi e yaxune ra ne ləxəne nan ma. E sunun nun e nimisan findi e ma sewan nun bəje xunbenla ra kiken i to nan na. Nanara, a falaxi a e xa sumunna ti səwani ne ləxəne ma, e yi e bode ki, e mən yi tərə muxune ki.

²³ Yahudiyane yi Marodoke a yamarin suxu, a findi e namunna ra jee yo jee ²⁴ bayo Yahudiyane yaxun Hamədata Agaga kaana dii xəmən Haman e raxəri feni tən nən. A bata yi koronna bira, naxan xili Puri, alogo a xa e halagi a yi e raxəri. ²⁵ Koni Esita bata yi siga mangan fəma, mangan yi kədin səbe alogo Haman fe jaxin naxan yitən Yahudiyane xili ma, na xa xete a tan ma. Haman nun a dii xəmene birin yi singan wudin ma. ²⁶ Nanara, e ləxəni itoe xili bama Purimi naxan fataxi koronna xinla ra, “Purimine.” Fata Marodoke a kədin xuiin na, e nun feen naxanye liga e tan yeteen na, ne yi findi e seren na, ²⁷ nanara Yahudiyane soqe firinni itoe findixi namunna ra e tan nun e bənsənna birin xa e nun muxun naxanye e yete findima Yahudiyane ra. E xa ləxəni itoe suxu jee yo jee alo Marodoke bata e yamari kii naxan yi. ²⁸ Nanara, Yahudiyane yixeten denbayaan birin yi, e nun taan nun yamanan birin yi, e xa ləxəni itoe sumunna raba e ma naxan xili Purimi, alogo e fe danguxin nama jinan e mamandenne ra.

²⁹ Awa, Abixali a dii təmənə Esita nun Yahudiyān Marodoke yi kədin firinden səbe e nə sətən birin xən Purimi sanla a fe ra. ³⁰ E yi kədine rasiga Yahudiyane birin ma naxanye Manga Asuyerusu a yamana kan taa kəmə məxəjen nun soloferen birin yi. E yi e xəntən bəje xunbenla nun e xaxili saana fe ra. ³¹ Kədin mən yi a fala Yahudiyane xa, a e xa Purimi ləxəne suxu e ləxəne yeteni alo Marodoke nun Esita e yamarixi kii naxan yi. E yeteen yi sun suxun nun maxandin ləxən nagidi e tan nun e bənsənna ma. ³² Esita yamarin naxanye fi lan Purimi Matabu Ləxəni itoe a fe ma, ne yi səbe kədin kui.

Marodoke a nə sətəna fe

¹ Manga Asuyerusu yi wali xədexene sa muxune ma keli a yamanani han sa dəxə fəxə igen dəxənna ra. ² Mangan kəwanla naxanye birin a sənben nun muxu gbeeyaan mayitama, e nun a Marodoke tiden mate kii naxan yi, ne səbexi Perise nun Mede mangane kədine kui. ³ Marodoke Yahudiyān yi findi Manga Asuyerusu a manga singen na. A findi muxu kənden na Yahudiyane xa, a mən yi rafan Yahudiyān bodene ma, bayo a yi walima a siyana bəje xunbenla nun a yete rasigan nan ma fe ra.

Yuba Nabi Yubaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Yuba nan ma fe taruxun yebama. A a tinxinna nan ma fe singe falama. Yuba findi denkeleya muxun nan na e nun nafulu kanna a dunuɓa yi gidini. Koni Setana yi Ala maxədin xa a tinxinyaan mi yi fataxi a nafulu kanyaana. Ala yi tin Setana xa Yuba mato xa a denkeleye yiigelitoyani. A yii seene nun a diine nun a kendeɗaana birin yi ba a yii.

Nayi, Yuba nun a xoyine yi lu e bode matande fa fala a tərōxi naxan na. A xoyine yi a fala a Yubaa yulubine nan a ligaxi a tərōxi. Yuba xoyine dunuɓa muxune xaxinle nan falama hali Ala gbeene mi ne ra! Yuba xoyine mi yi laxi a ra xa tinxin muxun na tərō sifan sətɛ. Yuba xoyi saxan yi kata alogo e xa a xaxili ragidi fa fala tərōn naxan a fari, na fataxi yulubina nde nan na a naxan ligaxi. Nayi, fe matandi gbeen yi fəɓɓ fala ɲaxumɛ wuyaxi naxan yi. A xoyi saxanne yi lu muxune miriyane fale naxanye nun ɲəndin maliga, koni Yuba tan yi e matandi Ala keɲana fe yi, a mən naxa a a tan mi sese ligaxi a ɲaxin na.

Yubaa falane yi, Marigi Yesu a fe falama benun a xa liga bayo Yuba a falama a xunbamana nde na yi naxan Ala solonama muxune xa. Na feen seɓɓɛxi Yuba 9.33 nun 16.19-21 nun 19.25 kui e nun Yuba 17.3.

Muxu gbɛɛ fan yi basan falan na naxan xili Elihu. Na fan Yuba matandi nən. A yi a fala a Ala tərōn nafama muxun ma nən alogo a xa a sənna yita a ra, anu muxu yo mi lan a xa Ala maxədin na ma.

Dənxən na, Ala yetɛɛn yi falan ti. Koni a mi tin maxədinne yabɛ Yuba nun a xoyine maxədinna naxanye ti. Benun na, Ala nan Yuba maxədin dunuɓa da feene ma. Nayi, Yuba yi a Ala kolon dunuɓa da mangan na. Nayi, muxun lan a xa lu denkeleyaana nun tinxinna fari hali a tərōxi.

A ɗaɲanna ra, Ala naxa, a Yuba nan keden a fe falaxi a kiini. Yuba bəɲə seen naxanye birin yi, a yi ne ɲəxən dəxəde firin so a yii. Na feen seɓɓɛxi Yuba 42.7-17 kui.

Yuba nun a denbayana fe

¹ Xɛmɛna nde yi Yusu yamanani, a yi xili Yuba. Fe mi yi na xɛmɛn na, muxu faɲin nan yi a ra, a yi gaxuxi Ala yɛɛ ra, a yi fe ɲaxin matangama. ² A dii xɛmɛ solofere nun dii tɛmɛ saxan nan sətɔ. ³ Yɛxɛɛn wuli solofere yi a yii, e nun ɲəgəməɲ wuli saxan nun tura kɛmɛ suulun nun sofali gilɛ kɛmɛ suulun e nun walikɛ wuyaxi. Muxu gbeen nan yi xɛmɛni ito ra dangu sogeteden muxune birin na.

⁴ A dii xɛmɛne yi e malanma e bode kon yi donse dondeni waxatin birin, e yi xɛraan nasigama e magilɛ saxanne ma nən alogo e xa fa e dɛge, e min e bode xən. ⁵ Donse don ləxəne na yi dangu, Yuba yi a diine xilima nən alogo a xa e rasariɲan. A yi kelima nən xətən, a yi saraxa gan daxin ba e birin xa, amasətɔ Yuba yi mirixi a ma fa fala, “Waxatina nde, n ma diine bata yulubin tongo, e fala ɲaxin ti Ala ma e bəɲɛni.” Yuba yi na nan ligama waxatin birin.

⁶ Ləxəna nde, malekane yi fa e malan Alatala yetagi, Setana* fan yi fa e yɛ.

⁷ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minɛn?” Setana yi Alatala yabi, a naxa, “N kelixi bəxən xun xən, n masiga tideni.”

⁸ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikɛɛn Yuba rakərəsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bəxən fari, sɔntaren nun muxu faɲin na a ra, naxan gaxuxi Ala yɛɛ ra, a fe ɲaxin matangama.” ⁹ Setana yi Alatala yabi, a naxa, “Yuba gaxuxi Ala yɛɛ ra nən tun ba? ¹⁰ I mi a makantanxi ba, e nun a denbayaan nun a seene birin? I bata barakan sa a feene yi, a xuruseene mən wuyama ayi yamanani. ¹¹ Koni, xa i i yiini bandun, i yi a din a seene ra, a i dangama nən.” ¹² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “N bata a yii seene birin sa i sagoni, koni i nama i yii din a gbindin na.” Nayi, Setana yi keli Alatala yetagi.

¹³ Ləxəna nde, Yubaa dii xɛmɛne nun a dii tɛmɛne yi e dɛgema, e manpaan minma e tadaa banxini, ¹⁴ xɛrana nde yi fa Yuba li, a yi a fala a xa, a naxa, “Turane yi xɛɛ biini, sofali gilɛne yi e dɛgema e dɛxən, ¹⁵ Sabe kaane bata e suxu, e siga e ra, e bata i ya walikɛne faxa. N keden peen nan minixi

* **1:6:** Setana bunna nən fa fala “Muxu magina” hanma “Təɲɛgelana.”

ayi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”
¹⁶ A mɔn yi fala tiini, walikɛ gbɛtɛ yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Alaa tɛɛn bata godo keli kore, a yi yɛxɛɛne nun walikɛne gan, e birin yi faxes. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”
¹⁷ A mɔn yi fala tiini, walikɛ gbɛtɛ fan yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn kaane malanxin gali saxanna ra, e bata i ya ɲɔgɔmɛne suxu, e siga e ra, e yi i ya walikɛne faxes. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”
¹⁸ A mɔn yi fala tiini, walikɛ gbɛtɛ yi fa, a yi a fala a xa, a naxa, “I ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne yi e dɛgema, e yi manpaan minma e tadaa banxini.”
¹⁹ Nanunna, foye gbeen yi fa keli tonbonni, a yi banxin fɔxɔ naaninne birin tuntun, a yi bira e fari, e birin bata faxes. N keden peen nan a yiminixi, n faxi nɛn n xa fa na xibarun nali i ma.”

²⁰ Nayi, Yuba yi keli, a yi a domani bɔ, a yi a xunna bi. Na xanbi ra, a yi bira bɔxɔni, a xinbi sin Ala yɛtagi,
²¹ a naxa, “N magenla nan minixi nga kuini, n magenla nan mɔn sigama laxiraya yi. Alatala nan e fixi n ma, Alatala nan e tongoxi. Alatala xinla xa tantun.”

²² Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo. A mi fala ɲaxi yo ti Ala ma.

2

Yubaa tɔrɔyaan firindena

¹ Lɔxɔna nde, malekane mɔn yi fa e malan Alatala yɛtagi, Setana fan yi fa e yɛ Alatala yɛtagi.
² Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I kelixi minɛn?” Setana yi a yabi, a naxa, “Bɔxɔn xun xɔn, n masiga tideni.”
³ Alatala yi a fala Setana xa, a naxa, “I bata n ma walikɛɛn Yuba rakɔrɔsi ba? Muxu yo mi luxi alo a tan bɔxɔn fari, sɔntaren nun muxu faɲin na a ra, naxan gaxuxi Ala yɛɛ ra, a fe ɲaxin matangama. A mɔn tinxinyani tun, anu i n nadinma a n xa a tɔrɔ a sɔntareyani.”
⁴ Setana yi a fala Alatala xa, a naxa, “Muxun yɛtɛɛn nan a fatin na! Muxun naxan birin sɔtɔma, a findima a dunuɲa yi gidin kɔntɔnna nan na.”
⁵ Koni, xa i yiini bandun, i yi a din a xɔnne nun a fati bɛndɛn na, a fala ɲaxin tima nɛn i ma kɛnɛnni.”
⁶ Alatala yi Setana

yabi, a naxa, “Awa, n bata a sa i sagoni, koni i nama a faxes de.”

⁷ Nayi, Setana yi keli Alatala yɛtagi. Na xanbi ra, a yi sete ɲaxine ramini Yuba fatin birin ma, keli a sanne kui han a xun tagi.

⁸ Yuba yi fɛɲɛ fɛɛnna tongo a xɔlin seen na, a dɔxɔ tɛɛ xubeni.
⁹ A ɲaxanla yi a fala a xa, a naxa, “I luma nɛn i ya tinxinni ba? Fala ɲaxin ti Ala ma, i xa faxes!”
¹⁰ Koni, a yi a yabi, a naxa, “I falan tima alo ɲaxalan xaxilitarena! En hɛrin nasuxuma Ala yii, nanfera en mi tɔrɔn nasuxɛ?” Na birin yi, Yuba mi yulubin tongo a fala xuiin xɔn.

A xɔyi saxanne fe

¹¹ Yuba xɔyi saxanne yi a tɔrɔne birin ma fe mɛ naxanye a sɔtɔ, e yi fa sa keli e ya-manane yi, Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan Bilidada nun Nama kaan Sofara. E yi lan a ma a e xa sa e xɔyiyaan yita Yuba ra, e yi a madɛndɛn.
¹² E to sa a to wulani, fayida e mi a kolon. E yi gbelegbele, e yi e dagine yibɔ, e burunburunna sa e xunne yi.
¹³ E yi lu dɔxi a fɛma bɔxɔni xi solofere, kɔɛ solofere. Muxu yo mi sese fala a xa, amasɔtɔ e bata yi a to, a yi tɔrɔxi kii naxan yi.

3

Yubaa falane

¹ Na xanbi ra, Yuba yi a dɛni bi, a yi a bari lɔxɔn danga.
² Yuba yi a fala, a naxa,

³ “N bari lɔxɔn xa raxɔri, e nun kɔɛna muxune a fala waxatin naxan yi, e naxa, ‘Dii xɛmɛn bata bari!’”

⁴ Na lɔxɔn xa findi dimin na, Ala mako nama lu a ma kore, kɛnɛnna nama fa mini a ma sɔnɔn.

⁵ Dimi gbeen xa a suxu, kunda fɔrɛn yi godo na lɔxɔn ma, han dimin yi sogen suxu.

⁶ Na kɔɛɛn xa findi dimi gbeen na, a nama fa yatɛ ɲɛɛn lɔxɔne yɛ a nama fa lu kikene yi.

⁷ Na lɔxɔn xa findi gbantan na, sɛwa xui nama lu a yi.

⁸ Naxanye gbalo lɔxɔne fe falama, naxanye fatan ige yi sube ɲaxin naxulunɲɛ, ne xa na lɔxɔn danga.

⁹ A subaxa ma sarene xa yidimi,

a yengi xa lu kenenna xon,
 koni a nama a to,
 a nama xotonna to.
¹⁰ Amasoto, a mi sese ligaxi
 alogo n nama soto,
 a bata n lu, n yi saxoleni ito soto to.”

¹¹ “Nanfera n mi faxa n to bari?
 Nanfera n mi faxa n xali loxoni?
¹² Nanfera n bata xinbi firinna li n yee ra
 n nasuxudeni,
 e nun xijene alogo n xa xijen min?
¹³ Xa n yi faxa nun,
 a lima nen nun
 n saxi n ma gaburun na boje xunbenli,
 nayi, n yi xima nen xaxili sani nun
¹⁴ manga fonne fema, boxon kuntigine,
 naxanye banxi fajine tixi
 naxanye kalaxin bata lu iki,
¹⁵ e nun kuntigi fonne fema,
 xemaan yi naxanye yii,
 naxanye e banxine rafe gbeti fixen na.
¹⁶ Xanamu, a yi lan nun n mi balo,
 alo diin naxan faxaxi barixi,
 a mi kenenna to.
¹⁷ Bayo, muxu jaxine mi fa walima gabu-
 run na,
 muxu xadanxine e matabuma denaxan yi.
¹⁸ Kasorasane fan birin yi boje xunbenla
 soto,
 e mi fa jaxankata tiin xuiin mema sonon.
¹⁹ Senbetaren nun senbe kannna na,
 konyin yi xunba a kannna ma.
²⁰ Nanfera Ala,
 i kenenna fima toro muxune ma?
 Nanfera i siimayaan fima muxu nimisax-
 ine ma,
²¹ naxanye faxan mamema,
 a mi fama,
 naxanye sayaan fenma dangu nafunla ra?
²² Bayo e yi luma nen sewani
 e na siga laxira yi,
 e bojen yi xunbelima nen
 e na maluxun waxatin naxan yi.
²³ Nanfera muxun luye a nii ra
 naxan mi kira yo toma a sigen naxan xon,
 Ala yeteen naxan saxi sansanna kui?
²⁴ N ma torone bata findi n balon na,
 n gbelegbele xuiin minima alo igena.
²⁵ N gaxuxi naxan birin yee ra,
 na nan n soton be.
 N yi gaxuxi toron naxanye yee ra,

ne nan n fari be.
²⁶ N mi fa raxaraxi,
 n mi boje xunbelixi,
 n mi n matabuma,
 n kontofilixi yeye.”

4

Elifasi a falan Yuba xa

¹ Nayi, Teman kaana Elifasi yi falan
 tongo, a naxa,
² “Xa n falan ti i xa,
 i noe dije na ma ba?
 Koni, nde noe a dunde?
³ A mato,
 i bata muxu wuyaxi xaran,
 i yi senbetarene madenden,
⁴ naxanye yi birama,
 i ya falan yi ne rakeli,
 naxanye san yi xadanma,
 i yi ne mali.
⁵ Iki, na bata i fan soto,
 anu i bata yigitεε.
 A to i tan li, i yi kontofili.
⁶ I ya lannantenyaan xa lu i ya Ala
 yεεragaxuni,
 i ya fetareyaan yi findi i yigin na.”
⁷ “Awa, i miri,
 sontaren mundun bata halagi?
 Muxu fajin mundun bata raxori?
⁸ N naxan nakorosixi,
 naxanye hake feene ligama e nun
 naxanye jaxankatan tima,
 ne na saranna sotoma nen.
⁹ Alaa foyen nan e halagima,
 a xolon teen yi e gan.
¹⁰ Ala yatane wurundun xuiin nadun-
 duma,
 a yi yata senbemane jinne gira.
¹¹ Nayi, yatan faxama donsetareyaan nan
 na,
 yatana diine yi xuya ayi.”
¹² “Xibarun bata fa n ma
 alo wundona,
 n tunla bata junununun xuiin me.
¹³ Xiyene nema fe keeen na,
 xixonla nema muxune fari,
¹⁴ gaxu gbeen yi n suxu,
 n xonne birin yi xuruxurun.
¹⁵ Yinnan yi dangu n yetagi,
 n fati ma xaben yi ramaxa.

16 Sena nde yi tixi n yetagi,
 n mi yi naxan kolon,
 a nininna yi n yee ma.
 Na yi madundu,
 na xanbi ra n yi xuina nde me, a naxa,
 17 'Adamadiin tinxin^{ne} ayi dangu Ala ra ba?
 Muxun sari^{nan}ne ayi
 dangu a Dali Marigin na ba?
 18 Xa Ala mi laxi a walikene ra,
 xa a fe ⁿpaxin to a malekane yi,
 19 a fa le muxune ra nayi ba,
 naxanye bend^e banxine kui,
 naxanye fatiye findixi bend^en na,
 naxanye yibutuxun^{ne}
 alo laxaturane?
 20 E faxe nen loxo kedenni.
 E halage nen habadan,
 muxe mi kontofili e fe ra.
 21 E bubune xidi lutine bata bolon,
 e faxama nen e fekolontareyani.' "

5

1 "Iki, xinla ti i mali feen na!
 Muxuna nde na ba naxan i yabe?
 I falan tima maleka sari^{nan}xin mundun
 xa?
 2 Fe matandin nan xaxilitaren faxama.
 Xoxolonya gbeen yi komon faxa.
 3 N xaxilitaren to nen sabate,
 koni dangan so nen a banxini xulen.
 4 Mali ti yo mi a diine xa,
 e bata yalagi taan kitisadeni,
 muxu yo mi e xunba!
 5 Kametone a sansi bogine donma.
 Hali naxanye ⁿanle tagi,
 e yi ne birin tongo,
 yigelitane yi a yiiseene tongo.
 6 Haken mi kelima boxon xan yi,
 soxelon mi solima boxoni.
 7 Muxun daxi soxelon nan xili yi,
 alo tee budone to tuganma ayi."
 8 "Xa n tan na yi a ra nun,
 n yi Ala nan maxandima,
 n yi n ma kontofinla yita Ala ra.
 9 A feen naxanye ligama ne gbo,
 e mi yee toe,
 a kabanako feene dan mi na.
 10 A tulen nafama boxon fari,
 a igen nafa xeeene ma.
 11 Muxun naxanye magodoxi,

a ne yite.
 Naxanye sunuxi,
 a kisin fi ne ma.
 12 A muxu kotaxine miriyane kalama,
 e mi no sotoma e feene yi.
 13 A xaxilimane suxuma
 e yetena kotene nan xon,
 kotadene fe yitoxine kalama nen xulen.
 14 E soma dimini yanyi tagin nin,
 e tantanma yanyi tagini
 alo kosen na a ra.
 15 Koni, a tan toro muxun natangama fala
ⁿpaxin ma
 naxan luxi alo silanfanna,*
 a e rakisi senbe kanna ma.
 16 Nayi, yigin senbetaren xa,
 koni fala mi tinxintaren de."
 17 "Nayi, sewan na kanna xa
 Ala na naxan natoron!
 I nama i me Ala Senbe Kanna a xurun na.
 18 Amasoto a tan nan maxolon tima,
 a yi dandanna ti.
 A tan nan faxan tima,
 a mon yi marakisin ti.
 19 A i rakise nen toron ma
 daxonja ma sennin,
 a i ratanga fe ⁿpaxin ma
 daxonja ma solofere.
 20 A i rakisima nen
 faxan ma fitina kameni,
 a i rakisi silanfanna ma yengeni.
 21 A i ratangama nen fala ⁿpaxin ma,
 i mi gaxuma halagin waxatini.
 22 Halagin nun fitina kamen bote mi luma i
 xa,
 i mi gaxuma burunna subene yee ra.
 23 Geme mi taranma i ya xeen ma,
 hali burunna subene,
 yenge mi luma e nun ne tagi.
 24 Bone xunbenla luma nen i konni.
 I na i ya xuruseene xun mato a ra,
 i a lima nen sese mi dasaxi.
 25 I ya diine wuyama ayi nen,
 i yixetene yigboma ayi nen alo sexena.
 26 I faxama foriyaan nin,
 alo murutuna a xaba waxatini."
 27 "Nxo fe xonfenna xun soon nan na ra.
 I tuli mati na ra, i xaxili soto."

* 5:15: Silanfanna: Sofane yengesoo degemana.

6

Yubaa yabina Elifasi xa

- ¹ Yuba yi a yabi, a naxa,
² “N yi wama nen
 n ma sunun yatɛn xa kolon,
 n ma tɔrɔn yi sa sikeela kanke ra.
³ A yi binyama ayi nen
 dangu baan jemɛnsinna ra.
 Nanara, n ma falan bata radangu ayi.
⁴ Nɔndin na a ra,
 Ala Sɛnbɛ Kanna bata n sɔxɔn
 a xalimakunle ra,
 e xɔlɛn yi so n niini,
 n bata gaxu gbalone yɛɛ ra
 Ala naxanye rafama n xili ma.
⁵ Burunna sofanla luyɛ wugɛ sɛxɛ sabatix-
 ini ba?
 Ningen wugɛ sɛxɛ xɔnla ma sɛxɛni ba?
⁶ Donseen naxan mi jaxun,
 na donjɛ ba xa fɔxɔ mi a yi?
 Silon xinden jaxun muxun dɛ ba?
⁷ N mi yi waxi
 n yiin din feni na donseene ra.
 N ma tɔrɔn bata findi donseen na n xa
 naxan mi jaxun!”
⁸ “N waxi nen
 n ma maxɔdinna xa yabi,
 Ala yi n waxɔn feen liga n xa.
⁹ A xa Ala kɛnɛn, a yi n faxa.
 A xa a yiini bandun, a yi n naɗan.
¹⁰ Nayi, n bɔjɛ xunbenla sɔtɔma nen,
 n sɛwa n ma tɔrɔ jantareni,
 bayo n mi n mɛma Ala sarijanxina falane
 ra.
¹¹ N sɛnbɛn bata jan,
 n yi yigitɛgɛ.
 N naɗanna findima nanse ra,
 n to luma n nii ra?
¹² N sɛnbɛn luxi nen
 alo gɛmɛ xɔdɛxɛn ba?
 N fati bɛndɛn findixi sulan nan na ba?
¹³ N mali se yo mi fa n yii,
 hali a xuridina, a mi fa n yii.”
¹⁴ “Muxun naxan yigitɛgɛni
 na lan a hinanna sɔtɔ a xɔyine ra,
 hali a na a mɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yɛɛragaxun
 na.
¹⁵ Anu, n xɔyine tan bata n yanfa
 alo baa igen na xara tonbonni,
 alo baa wunle na xara.

- ¹⁶ Xunbeli waxatin naɗanni,
 e findima nen fufaan na,
 e rafe ige xunbenla nun ige dundun na.
¹⁷ Soge furen na, e xɔri,
 sogen na te, e xara xulɛn.
¹⁸ Yulane kiraan bejinma
 siga na ige fendeni,
 e siga tonbonni, e faxa.
¹⁹ Tema kaa yulane igen fenma,
 Saba kaa sigatiine tan
 ne laxi a ra a igen na yi.
²⁰ Koni, e yagima nen
 bayo e bata e yigi sa na yi,
 e na na li, e sunuma nen.
²¹ E luxi nen
 alo na igen tonbonni n tan xa.
 E na n ma tɔrɔn to, e gaxuma nen.
²² N bata e maxɔdin kisena nde ma ba?
 N bata e maxɔdin
 a e xa finmase yifuxina nde fi muxuna nde
 ma n xa ba?
²³ N bata e maxɔdin
 a e xa n ba yaxun yii ba?
 N bata e maxɔdin
 a e xa n xunba n jaxankata muxune yii
 ba?”

- ²⁴ “E n xaran, nayi, n xa n dundu.
 N naxan kalaxi, e na fala n xa.
²⁵ Fala fajine mi muxun tɔrɔma,
 koni e mafalane tɔnɔn nanse ra?
²⁶ E waxi n ma falane nan matandi fe yi
 alo yigitarena fala fuune.
²⁷ E muxu sifan suse masɛnsɛnna tiyɛ
 alogo e xa kiridin sɔtɔ e konyin na,
 e yi sa e xɔyi kɛndɛn mati konyiyani!”

- ²⁸ “Iki, e yɛɛ ra findi n ma,
 n wulen fale e yetagi ba?
²⁹ E xɛtɛ na falan fɔxɔ ra,
 n bata e mafan,
 e nama findi tinxintarene ra.
 E mɔn xa xɛtɛ, e miri,
 n ma tinxinyaan nan a bunna ra.
³⁰ Tinxintareya falana n dɛ ba?
 N mi nɔɛ fe jaxin kolonjɛ ba?”

7

Yuba yi a tɔrɔna fe fala Ala xa

- ¹ “Adamadina dunuɗa yi gidin xɔdɔxɔ
 alo sofa wanla ganli,
 a siimayana

alo karahan walikεen gbeena,
² alo konyina,
 nininna xonla naxan ma,
 alo walikεen naxan a saren mamema.
³ Na kiini, n keen bata findi fuun na
 n ma siimayani,
 kεene yi rafe sɔxɔlene ra n tan xa.
⁴ N na n sa, n yi a fala, n naxa,
 ‘N kelima waxatin mundun yi?’
 Kεen mi janma,
 n lu n maxete n ma saden ma
 han xɔtonni.
⁵ Kunle nun bendena n fatin ma
 alo dugina,
 setene sɔxonma n fatin birin ma,
 a kun.
⁶ N ma siimayaan mafura dangue
 dangu gese sɔxonna kinaan na,
 a danguma yigitεeni.”

⁷ “Ala, a xa rabira i ma,
 a n ma siimayaan mi buma,
 n mi fa herin toma n yeen na sɔnon.
⁸ Yeen naxan n matoma,
 na mi fa n toma sɔnon,
 i n fenma nen, koni n mi fa na sɔnon.
⁹ Kundaan naxan danguma,
 na janma nen.
 Na kiini, muxun naxan na siga laxira yi,
 na mi fa xetema sɔnon.
¹⁰ A mi fa xetema a banxini sɔnon,
 a konna mi fa a kolonma sɔnon.”
¹¹ “Nanara, n mi fa n dunduma sɔnon,
 n falan tima nen n niin jaxankatani.
 N nan n mawugama nen n niin xoleni.
¹² Nanfera i kantan muxun dɔxi n xili ma?
 N tan magaxu ba, alo fufana,
 hanma ige yi sube xajena nde?
¹³ N na a falama, n naxa,
 ‘N sadena n masabarima nen,
 n xiden yi n mali n ma mawugani suxe.’
¹⁴ Nayi, i n magaxuma xiyene yi,
 i n xibaruma kuisan feene nan ma.
¹⁵ A yi rafanje n ma nun, n faxa.
 Sayaan fisa n xa
 benun n xa lu doyenje tun.
¹⁶ N ma siimayaan bata rajaxu n ma,
 n mi waxi a xon n xa lu n nii ra habadan.
 Nayi, xete n fɔxo ra,
 amasoto n ma siimayaan mi xunkuya.”
¹⁷ “Nanse adamadiin na

alogo i xa feni itoe birin liga a ra,
 han i yi i yengi dɔxo a xon ma iki,
¹⁸ han i yi lu fe a xon xoton yo xoton,
 i yi lu a feselese waxatin birin?
¹⁹ I xun xanbi soma n yi
 waxatin mundun yi?
 I a luma waxatin mundun yi
 n yi n degen nagerun?
²⁰ Hali n bata yulubin liga,
 n nɔe nanse lige i ra,
 i tan naxan adamadiine rakɔrsima?
 Nanfera i n yatexi se kala daxin na?
 N goronna i tan xun ma di?
²¹ Nanfera i mi n ma matandine mafeluye,
 i n hakene ba n ma?
 Iki, n na n sama nen burunburunni,
 i n fenma nen, n mi fa na.”

8

Bilidadaa fala singena Yuba xa

¹ Suxa kaan Bilidada yi falan tongo, a
 naxa,
² “Han waxatin mundun yi,
 i luye i fala xuini?
 Han waxatin mundun yi,
 i fala xuine finde foye jaxin na?
³ Alaa sariyan kale ba?
 Ala Senbe Kanna tinxinna kale ba?
⁴ I ya diine yulubin liga nen a ra,
 Ala yi e saran e murute feene ra.
⁵ Koni, xa i tan Ala fen,
 xa i Ala Senbe Kanna maxandi,
⁶ xa i sarijan, xa i fanje ayi,
 a i malima nen,
 a i raxete i funfuni.
⁷ I kii fonna mi yi sese ra,
 i kii nen nen findima nen binye gbeen na.
⁸ Nayi, mayixete danguxine maxodin,
 i xaxili dɔxo e benbane xaxilimayaan xon.
⁹ Amasoto, en barixi xoroni,
 en mi sese kolon,
 en ma siimayaan luxi nen
 alo nininna.
¹⁰ Koni, e i xaranma,
 e falan tima i xa e xaxilimayani.”
¹¹ “Gbalan sole daraan xanbi ba?
 Gbalan sabate igen xanbi ba?
¹² Hali a xindena,
 a mi segexi,
 a xare sinma sexen bonne ye ra
 xa a mi igeni.”

13 Na nan ligama muxune birin na
 naxanye jinanma Ala xɔn.
 Naxanye mi Ala kolon,
 ne yigin janma nɛn,
 14 e yigin kalama nɛn
 alo simisamana yalana.
 15 A yigi sama a banxin nin,
 koni a mi sensen,
 a kankanxi a yiiseene ma,
 koni e mi luma.
 16 A luxi nɛn
 alo wudi xinden sogen na,
 naxan a yiine yibandunma nakɔɔn xun
 ma.
 17 A salenne godoxi
 han e sa so gɛmɛni,
 a sa gɛmɛn kuiin li.
 18 Koni, xa a ba a tideni,
 mɛnna bɔxɔna a mɛma a ra nɛn,
 a naxa, 'N tan munma i tan to.'
 19 E sɛwan janma na kii nin
 naxanye jinanma Ala xɔn,
 gbɛtɛye fan yi mini e funfuni.
 20 A mato,
 Ala mi sɔntaren nawolima ayi,
 a mi fe jaxi rabane sɛnbɛ soma.
 21 Ala i ragelema nɛn,
 a yi sɛwan sa i yi.
 22 I yaxune yagima nɛn,
 jaxudene yi jan."

9

Yubaa yabina

1 Yuba yi a yabi, a naxa,
 2 "Nɔndin na a ra,
 n na a kolon a na kii nin,
 anu adamadiin nɔɛ tinxinɛ ayi di
 Ala yɛɛ ra yi?
 3 Xa muxuna nde waxi Ala matandi feni,
 hali Ala a maxɔdin sanja ma wuli keden,
 a mi a yabɛ hali keden pe.
 4 Fekolonna nun sɛnbɛn birin a tan nan xa.
 Nde nɔɛ Ala matandɛ,
 na feen mi saran a ra?
 5 A geyane bama e funfuni,
 a mi e rasogin,
 a yi e raxuya ayi a xɔlɔni.
 6 A bɔxɔn naxuruxurunma a dɔxɔdeni,
 a yi bɔxɔn bunne raxuruxurun.
 7 A na falan ti sogen xa,

sogen mi tema,
 a yi sarene ratagan dɛgɛ.
 8 A tan nan keden koren daxi,
 a sigan ti fɔxɔ igen mɔrɔnne fari.*
 9 A bata Kanko Gbee sare kurun
 nun Donso sare kurun
 nun Dii Tɛmɛ Solofere sare kurun
 nun yiifari fɔxɔn sarene da.†
 10 A fe gbeene ligama
 muxun mi naxan famunɛ,
 a kabanako feene liga
 naxanye mi nɔɛ yatɛ.
 11 A danguma n dɛxɔn ma,
 n mi a toma.
 A lɔma ayi, n mi a yigbɛma.
 12 A naxan xasunxi fangani,
 nde nɔɛ na bɛ a yii?
 Nde suse a maxɔdinɛ,
 fa fala, 'I nanse ligama?'
 13 Ala mi xɛtɛma a xɔlɔn fɔxɔ ra,
 hali ige yi ninginangan Raxabi
 nun a walikene xinbi sinxi Ala bun ma."
 14 "Nayi, n tan nɔɛ a yabɛ nanse ra?
 N falan mundun tiyɛ a yɛtagi?
 15 Hali n tinxin, n mi a yabɛ,
 n na n makiti muxun nan mafanma.
 16 Hali n na a xili, a yi a ratin,
 n mi lɛ a ra xa a tuli matiye n xuiin na.
 17 Amasɔtɔ a bata n halagi foye jaxin na,
 a yi n ma fure dɛɛne rawuya ayi,
 bun mi naxan ma.
 18 A mi tinma n yi yengi a faɲin na,
 koni a n nalugoma xɔlɛn nan na.
 19 Nde sɛnbɛ gbo dangu birin na,
 xa a tan mi a ra?
 Nde n xilima kiti sadeni,
 xa a tan mi a ra?
 20 Hali n yi tinxin,
 a n yalagima nɛn n ma falane xɔn.
 Hali sɔntaren nan yi n na,
 a yi n yitɛ sɔnmaan na.
 21 Sɔntaren nan n na,
 koni n mi fa n yɛtɛ yatɛxi,
 n bata n mɛ n niin na,
 22 a birin keden,
 nanara n na a falama fa fala
 a Ala sɔntaren naxɔrima nɛn
 alo muxu jaxina.
 23 Xa gbalon fa, a faxan ti sa,

* 9:8: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni. † 9:9: Mɛn kaane yi sare kurune yatɛxi nɛn alo se sawurane, e yi na
 sare kurune xili sa na seene xun ma.

Ala sɔntarene tɔrɔyaan magelema nɛn.
²⁴ A dunuɔa sama muxu ɲaxine sagoni,
 a yi kitisane yeɛne raxi.
 Xa a tan mi a ra,
 nde fa a ligɛ?”

²⁵ “N ma siimayaan mafura dangue
 dangu gilaan na,
 n ma lɔxɔne e gima,
 n mi hɛrin toma,
²⁶ e mafura alo kunki gbala daxina igeni,
 alo singbinna naxan sinma suben ma.
²⁷ Xa n na a fala, n naxa,
 ‘N xa ɲinan n ma mawugan xɔn,
 n yi n ma sunun lu na, n yi n sɔbɛ so,’
²⁸ n gaxuma nɛn n ma tɔrɔn birin yeɛ ra,
 bayo n na a kolon
 a i mi n yatɛ sɔntaren na,
²⁹ n kolonma tinxintaren nan na i yeɛ ra yi.
 Nanfera n na n yetɛ xadanma fuuni?
³⁰ Xa n na n maxa safunna ra,
 xa n na n yiine raxa libin na,
³¹ i n nasinma nɛn lɔxɔn xɔrɛ ra,
 n yi rapaxu n ma dugine yetɛɛn ma.
³² Muxu mi a tan na alo n tan,
 n mi nɔɛ a yabɛ,
 hanma nxu siga kiti sadeni.
³³ Tagi yitɔn muxu mi nxu tagi,
 naxan nɔɛ a yiin sɛ nxu firinna birin ma‡
³⁴ naxan a dunganna bɛ n fari,
 alogo a nɔrɔn nama fa n magaxu.
³⁵ Nayi, n yi falan tima nɛn,
 n mi gaxu a yeɛ ra.
 Koni n bata a kolon a n kedenna na a ra.”

10

Yuba mɔn yi yabin ti

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
 “N ma siimayaan bata rapaxu n ma,
 n mi fa n ma mawugane danma sɔnɔn,
 n na n ma sɔxɔlɛn falama nɛn.
² N na a falama nɛn Ala xa, n naxa:
 I nama n yalagi,
 a yita n na nanfera i xɔlɔxi n ma.
³ ɲaxankatan finde fe faɲin na i tan xa ba?
 I yetɛ wali xɔnna rawolɛ ayi ba?
 I yi muxu ɲaxine feene rasabati?
⁴ I toon tima i muxu yeɛne nan na ba,
 i toon tima nɛn alo adamadiine ba?
⁵ I ya siimayaan luxi nɛn

alo adamadiine gbeen ba?
 I ya lɔxɔne luxi nɛn
 alo muxune gbeen ba?
⁶ Nanfera i yi n hakɛne fenma,
 i yi n yulubine xɔnfɛn?
⁷ Anu, i a kolon a muxu ɲaxi mi n na,
 muxu yo mɔn mi nɔɛ n nakisɛ i yii.

⁸ I tan nan n daxi,
 i yiine yi n nafala,
 koni iki, i waxi n naxɔri feni.
⁹ N ma fe xa rabira i ma,
 a i n nafalaxi nɛn
 alo bɛndɛ yi sena,
 i mɔn waxi n naxɛtɛ feen nin bɛndɛni ba?
¹⁰ I n nafala nɛn nga fatini,
 alo nɔnɔn naxan findin fɛnɛn na.
¹¹ I yi fati bɛndɛn nun fati kidin sa n ma,
 i yi n nafala xɔnne nun fasane ra.
¹² I mɔn yi siimayaan fi n ma,
 i hinan n na,
 i yi n niin nakantan.

¹³ Koni, i yi wundo feni ito luxunxi i bɔɲɛni,
 n na i ya miriyani ito kolon,
¹⁴ fa fala xa n yulubin liga,
 i nɔɛ n tɔɛ nɛn,
 i mɔn mi diɲɛ n haken ma.
¹⁵ Xa muxu ɲaxin nan n na nun,
 gbalona n xa!
 Hali n tinxin,
 n mi nɔɛ n xunna rakelɛ,
 n tan naxan nafexi yagin nun tɔrɔn na.
¹⁶ Xa n nan n xunna rakeli,
 i n kedima nɛn alo yatana,
 i mɔn yi i ya kabanako feene ragodo n xili
 ma han!
¹⁷ I mɔn i ya gbalone rakelima n xili ma,
 i ya xɔlɔn xun masama n xili ma,
 i ya ganle biraxi e bode fɔxɔ ra
 n yɛngɛ xinla ma.”

¹⁸ “Nanfera i naminixi nga kuini?
 Hali n yi faxa nun, muxu yo mi n to,
¹⁹ n lu alo n mi da,
 n ba nga kuini,
 n sa maluxun gaburun na.
²⁰ N ma lɔxɔne mi fa wuya sɔnɔn,
 nayi, a lu, n xa sɛwa ndedi,
²¹ benun n xa siga yamanani

‡ 9:33: Tagi yitɔn muxuna fe mɔn sɛbɛxi Yuba 16.19-21 nun Yuba 19.25 kui.

xετε mi denaxan yi,
denaxan nafexi dimin nun sayaan nininna
ra,
22 yamana yiforena alo dimina,
sayaan nininna nun kalan denaxan yi,
kenenna luxi denaxan yi alo dimina.”

11

Sofara yi falan ti Yuba xa

1 Nama kaan Sofara yi falan tongo, a
naxa,
2 “Fala wuyaxini itoe yabi mi na ba?
Falan nan tun yoon fima muxun ma ba?
3 Muxune dunde i ya fala jaxine bun ma
ba?

I magelen tiye ba, muxe mi i rayagi?

4 I a falama, i naxa,
‘N ma fekolonna sarijan,
fe yo mi n na Ala yetagi.’

5 Koni, xa Ala yi waxi falan ti feni nun,
xa a yi a deni biye a falan ti i xa nun,
6 xa a yi a fekolonna wundone fala i xa,
naxanye fan xaxinla xa,
nayi, i yi a kolonma nen
a Ala mi i hakene birin saranxi i ra.”

7 “I nœ Ala miriyane kolonje?
I nœ Ala senbe Kanna senben danna
kolonje?

8 A mate dangu kore xonna ra.
I nanse lige? A tilin laxira xa.
I nanse famuma?

9 A kuya dangu boxon na,
a gbo dangu foxo ige baan na.

10 Xa Ala fa muxune suxe,
xa a e xili kiti sadeni,
nde nœ a matande?

11 Amasoto, Ala fuyantenne kolon,
a na haken to,
a mi a yeen naxiye a ma.

12 Koni, kamon mi nœ finde xaxilimaan na,
alo sofali xuruxin to mi bare burunna ra.”

13 “I boxen nafindi Ala ma,
i yiin ti a tan xa,

14 i me i hakene ra,
i nama tin tinxintareyaan yi so i konni.

15 Nayi, fe mi luma i ra,
i xunna kenla sotoma nen,
i findi muxu kenden na,
i mi fa gaxuma sese ra.

16 I jinanma nen i ya saxolene ra,

i jinanma nen e xon
alo igen naxan danguma xude wunla ra.

17 I ya siimayaan makenenna nen
alo yanyi tagina,
a dimin yi lu alo xotonna.

18 I lannayaan sotoma nen,
bayo i yigin sotoma nen,
Ala i rakantanma nen
i lu boxe xunbenli.

19 Muxu yo mi fa i raxulunje i ya xixonli,
muxu wuyaxi fama nen i xandideni.

20 Koni, jaxudene yeen danxuma nen,
e yigin kalama nen,
e yengi fa tixi sayaan nan na.”

12

Yuba yi Sofara yabi

1 Yuba yi a yabi, a naxa,

2 “Nandin na a ra,
muxayaan kolonna birin e yi,
fekolonna janma nen e faxa xanbini.

3 Koni, xaxilimayana nde n fan yi,
alo e tan, e mi dangu n na,
nayi nde mi nœ feni itoe birin kolonje?

4 N bata findi magele seen na n xoyine xa,
n tan naxan yi Ala maxandima, a yi n yabi.
Muxu tinxinxi kamalixin bata findi magele
seen na.

5 E tan, muxu herixine toro muxune
raxaxuxi,
na luxi nen alo muxun na salaxun,
e mon yi a radinje ayi.

6 Boxe xunbenla mafu tiine konne yi,
naxanye Ala rafenna, ne makantanni,
e e yete senben nan yatexi e gbee ala ra.”

7 “Koni, subene maxodin,
e i xaranje nen.
Xoline maxodin kore xonna ma,
e a fale i xa nen.

8 Falan ti boxon na, a i xaranje nen,
yexene baani, e a fale i xa nen.

9 Ne birin ye, nde mi a kolon fa fala
naxan birin daxi,
a Alatala wanla nan na a ra?

10 Dali seene birin niine a tan nan yii,
e nun yengin naxan muxune birin yi.

11 Tunla falane tagi rabaan kolon,
alo deen donseen jaxunna kolonma kii
naxan yi.

12 Fekolonna fama foriyaan nan xon,

xaxilimayaan fama simaya xunkuyen nan xən.”

13 “Koni Ala nan gbee fekolonna nun senben na.

Maxadin nun xaxilimayana a tan nan yii.

14 Ala na naxan kala, muxu yo mi na yitənɲɛ, a na naxan sa kasoon na, muxu yo mi na xərɔyɛ.

15 Xa a mi tin tulen xa fa, furun yi ti, koni a na tulen beɲin, bəxən yi kala.

16 Senben nun kolonna a tan nan yi, yanfantenne nun muxu yanfaxine birin a tan nan bun.

17 A tan nan a ligama yamaan kawandi muxune yi sigan ti e san yigenla ra, a yi kitisane findi daxune ra.

18 A tan nan mangane senben bama e ra, a yi kasorasa dugin nagodo e ma.

19 A tan nan saraxaraline fan nasigama e san yigenla ra, a yi nɔya kəndene kala.

20 A tan nan falan bama fala tiine yi, a yi xaxilimayaan ba fonne yi.

21 A tan nan tərən nafama kuntigine ma, a yi senbemane senben kala.

22 A tan nan dimi yi feene raminin kənenni, naxanye yi laxira yi, a yi ne makenen.

23 A tan nan siyane rawuyama ayi, a yi e raxəri.

A siyane ragbo ayi, a yi e raxuya ayi.

24 A xaxinla ba yamaan kuntigine ma, a yi e rabeɲin tonbonni kira mi denaxan yi.

25 E lu dimini kənən mi denaxan yi, a yi e xun magi e ra alo dɔlɔ minna.”

13

Yuba yi wa falan ti feni Ala xa

1 Yuba mən yi a fala, a naxa, “A mato, n yeen bata na birin to, n tunla bata na birin mɛ, n yi a famu.

2 E naxan kolon, n fan na kolon, e mi dangu n na.

3 Koni, n tan waxi

falan ti feni Ala Senbe Kanna nan xa, n waxi n xa n mawuga Ala xa.

4 Koni e tan wulen nan tun sama ɲəndin ye ma,

e birin findixi dandan ti fuyanne nan na.

5 Xa e yi e dunde nun, na yi finde e fekolonna ra nen.

6 E n ma mawugan name, e tuli mati n ma mawuga xuiin na.

7 Ala makoon luyɛ e tinxintareyaan ma ba, e wulene fala Ala mali feen na?

8 E waxi e sa feni Ala nan fari n xili ma ba? E Ala nan xun mafalama ba?

9 A na e miriyane yate, na fanɲɛ e ra ba?

E nɔɛ a yanfe ba alo muxuna?

10 Nəndin naxan na, e na kitin sa yetagin ma hali wundoni, Ala falan tima nen e xili ma.

11 E mi gaxuma a binyen yee ra ba? A magaxun mi e suxe ba?

12 E sandane luxi nen alo xubena, e xun mafala falane kalama nen alo bendena.”

13 “E dundu, e n lu!

N xa falan ti hali sese n sətɔ.

14 Nanfera n nan n fati bendən xinɲɛ n ɲinne ra,

nanfera n tinɲɛ sayaan ma?

15 Xa Ala wa, a xa n faxa, n yengi mi fa sese ma koni n waxi n sigati kiin xənba feni a tan nan yetagi.

16 Na yeteen findima n ma kisin nan na, bayo Ala kolontare yo mi tima a yetagi.

17 E tuli mati n ma falan na a faɲin na, n ma fe ye xaranna xa so e tunla ma.

18 N bata n xun mafala feni tən, n na a kolon a ɲəndina n tan nan xa.

19 Nde waxi n xun maxidi feni?

Nayi, xa ɲəndi mi n xa, n tinxi n yi n dundu, n faxa.”

20 “N ma Ala, fe firin gbansan masiga n na, nayi, n mi luxunɲɛ i ma:

21 I ya xələn masiga n na, i ya magaxun nama fa n suxu sənən.

22 Na xanbi ra, falan ti n xa, n ni i yabe,

hanma n yi falan ti, i yi n yabi.

²³ Yoli n hakene nun n yulubine yatɛn na?
N ma murutɛ feene nun n ma yulubine yita
n na.

²⁴ Nanfera i yetagin luxunma n ma,
i yi n yatɛ i yaxun na?

²⁵ I n tan nan magaxuma ba,
n tan naxan luxi
alo ɲaxɔndena foyen sigan naxan na?
I n tan nan sagatanma ba,
n tan naxan luxi
alo malo dagi xarena?

²⁶ I fe xɔlene seɓɛma n xili ma,
i n ma dii ɲoreyaan haken goronna dɔxɔ n
xun ma.

²⁷ I n sanne sama kutun na,
i yeɛn tixi n sigati kiin birin na,
hali n san funfune,
i e birin nakɔrsima.

²⁸ Koni, adamadiine kunma
alo wudi kalaxi,
alo xiine dugin kala kii naxan yi.”

14

Yuba mɔn yi yabin ti

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“Adamadiin minixi ɲaxanla nin,
a siimayaan mi xunkuya,
a rafexi lanbaranna nan na,

² a luxi nɛn
alo wudi fugen naxan minima,
a xara, alo nininna, a mi buma.

³ N ma Ala,
i yeɛn tima n tan nan na ba
naxan luxi alo adamadiin bodene?
I kitin nasoma en tan nan tagi ba?

⁴ Nde nɔɛ se sariɲanxin bɛ se haramuxini?
Muxu yo.

⁵ I bata muxuna siimayaan danna ragidi,
i yi a siimayaan kikene yatɛ,
a mi dangue naxanye ra
i naxanye saxi.

⁶ Nanara, i yeɛn ba muxun na,
a xa a matabu,
alogo a xa a waxatin naɲan bɔɲɛ xunbenli
alo walikɛɛn yanyin naɲanma kii naxan
yi.”

⁷ “Yigin wudin tan ma,
bayo a na sege, a mɔn yi mini,
a ɲaxɔn mi ɲanma,

⁸ hali a salenna fori bɔxɔni,

a xun dungin yi faxa bɔxɔni,

⁹ igen nɛɛn fa sa a ma tun,
a mɔn bata a mabun,
a yi a ɲingine ramini
alo a yi kii naxan yi a fɔlɔni.

¹⁰ Koni, xa muxun faxa,
a seɲben bata ɲan.
Muxun na faxa, a sigan minɛn?

¹¹ Igen ɲanma nɛn baani,
xudene yi xara.

¹² Muxun na faxa,
a ɲanma na kii nin,
a mi fa kelima sɔnɔn,
fanni kore xɔnna na,
a mi xulunma,
a mi kelima a xixɔnli.”

¹³ “Xa i yi tinɲɛ n luxunɲɛ laxira yi nun,
n yi lu na han i ya xɔlɔn yi ɲan!
I mɔn yi waxatin nagidi n ma,
n ma fe rabirama i ma waxatin naxan yi.

¹⁴ Koni muxun naxan bata faxa,
na mɔn kele ba?
N diɲama nɛn n ma wali waxatin bun,
han i fa n naxulunma waxatin naxan yi.

¹⁵ Nayi, n ni i yabɛ, i na n xili,
i na wa n to feni,
i tan naxan n daxi.

¹⁶ Anu iki, i n sigati kiin birin yatɛxi.

Koni na waxatini,
i mi fa n yulubine yatɛma,

¹⁷ i n ma murutɛ feene luxunma nɛn
benbenla kui,
i yi n hakene mafelu.”

¹⁸ “Koni, hali geyane,
nde luma bɛ e ra waxatin birin
han e xuya ayi,
hali fanyene,
e bama e funfuni a xunxuri yeɛn ma,

¹⁹ igen luma nde bɛ gɛmɛne ra,
baa wal anxine yi bɔxɔn tongo,
i fan adamadiine yigin kalama na kii nin.

²⁰ I muxune yeɲgɛma habadan,
e yi faxa,
i yi e yetagin masara, i yi e kedi.

²¹ Xa binyena e diine ma,
e mi na kolon.
Xa e rayarabi, e mi na yigbɛma.

²² A tan nan tun a tɔrɔn kolon,
a sunuxi a yetɛ nan tun ma fe ra.”

15

*Elifasi a falan firindena: Ala naxudene
saranma nen e kewanle ra*

¹ Teman kaana Elifasi mən yi falan tongo,
a naxa,

² “Fekolonna lan a yi yabin ti
naxan tənə mi na ba,
naxan findixi fala fuun na?

³ I lan i yi i xun mafala fala buntarene ra
ba,
naxanye tənə mi na?

⁴ I Ala yεεragaxun kalama muxune yi,
i e Ala maxandi feene xunna kalama.

⁵ I i hakene nan ma fe falama.
Fala naxine nan i dε.

⁶ N tan mi a ra,
i fala xuiin nan i yalagixi.
I dεen nan i seren na.

⁷ I singe nan barixi adamadiine birin yεε ra
ba?

I singe nan daxi benun geyane xa da ba?

⁸ I Ala wundo falane ramε nen ba?

I tan nan keden fe kolon ba?

⁹ I nanse kolon,
nxu mi naxan kolon?
I nanse famuma,
nxu mi naxan famuma?

¹⁰ Xun sεxε fixεne na,
fonne nxu yε,
naxanye fori i fafe xa.

¹¹ Ala i ralimaniyama falan naxanye ra,
i makoon mi ne ma ba,
nxu fala fajin naxanye tima?

¹² Nanfera i bəjən tema?
Nanfera i yεen xun sinma,

¹³ i niin nafəɔ Ala xili ma,
i na fala sifane ti?

¹⁴ Nanse adamadiin na,
a yi a yεtε yatε sarijanden na?
Naxan minixi naxanli,
na finde tinxinden na ba?

¹⁵ Hali a malekane,
Ala mi lannayaan saxi ne yi.
Hali kore xənna,
a mi sarijan a yεε ra yi.

¹⁶ A xa lannayaan sa muxun tan yi di nayi,
naxan naxu, naxan yanfan tima,
tinxintareyaan nafan naxan ma
alo igen min daxina?”

¹⁷ “N xa a yεba i xa, i tuli mati.

N xa a yεba n naxan toxi,

¹⁸ fekolonne naxan falaxi,

e nun e benbane,

naxanye mi sese luxunxi e ma,

¹⁹ Ala yamanan so naxanye gbansan yii,
xəjε yo munma yi so naxanye yε.”

²⁰ “Naxuden luma kəntəfinla nin a si-
imayaan birin yi,

naxankata tiina waxatin yatεxin na a ra.

²¹ A wurundun xui magaxuxine mεma,

bəjε xunbeli waxatini,

halagin yi fa a tan ma.

²² A mi laxi a mini feen na sənən dimini,
a faxama yengən nin.

²³ A donseen fenma,
koni a sətε minən?

A kolon a faxan ləxəna a mamεma.

²⁴ Kəntəfili feene nun kuisan feene a maga-
xuma nən,

e wuyaxi yi fa a xili ma

alo mangana ganla nan sigan yengeni.

²⁵ Ne feene birin a sətəma nən

bayo a bata susu Ala ra,

a murutε Ala Sənbe Kanna xili ma.

²⁶ A keli nən Ala xili ma a tengbesenyani,
a yε masansan wure lefa gbeen tixi a yεε
ma.

²⁷ A yεtagin tuyanxi,

a gbingin gbo,

²⁸ koni a luma nən taa rabəjinxine yi,

banxi kui genle yi,

naxanye kalamatə a ra.

²⁹ Na kanna mi fa hεrin sətəma,

a nafunla mi sabatima,

a fəxən mi fa luma bəxən fari sənən.

³⁰ A mi tangama sayaan ma,
a luma nən

alo tεen wudi dungin naxan ganma,
Ala dε foyen yi a xali wulani.”

³¹ “A yigin saxi fuyanten feene nin,

koni a yεtε nan yanfanma,

bayo fuyantenyaan nan findima a saranna
ra.

³² Na kamalima nən benun a xa faxa,
alo wudin naxan mi fa a maɲingima.

³³ A luxi nən alo manpa binla*
naxan a bogine rayolonma e mən xinde,
hanma alo oliwi binla

* 15:33: Wudi binla nde na yi, mən kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitənma alo manpana e gbee kiini.

naxan fugeye yolonma a ra.”

³⁴ “Na ligama nen
bayo dii mi barima Ala kolontarene den-
bayane yi,
yanfan banxin naxanye kui,
ne findima tɛɛn balon nan na.
³⁵ Sɔxɔle feene e yi,
na yi findi fe ɲaxine ra,
e yanfani tɔn e bɔɲɛni.”

16

Yubaa yabina: Sereyana nde n xa kore xɔnna ma

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,
² “N bata fala sifani ito mɛ dɔxɔ wuyaxi,
ɛ birin findixi madɛndɛn ti ɲaxine nan na.
³ Danna fuyanten falani itoe ma ba?
Nanse ɛ tɔrɔma ɛ to n yabima na kiini?
⁴ N fan yi nɔɛ falan tiyɛ nɛn alo ɛ tan,
xa ɛ tan nan yi n tan na nun.
Nayi, n yi falane tima nɛn ɛ xili ma nun,
n yi n xunni maxa ɛ magele xinla ma,
⁵ n yi ɛ sɛnbɛ soma nɛn n ma falane ra,
n yi ɛ madɛndɛn ɛ tɔrɔni n ma fala faɲine
xɔn.”

⁶ “Koni, n ma falane mi nɔɛ n tan
madɛndɛnɲɛ n ma tɔrɔni.

Xa n na n dundu,
na fan mi se bɛ n ma tɔrɔn na.

⁷ Iki, Ala bata n sɛnbɛn ɲan yati!
A bata n ma denbayaan birin halagi.

⁸ A bata n fatin mafasa,
na yi findi sereyaan na n xili ma.

A to n naxɔsixi,
na yi findi n magi xunna ra.

⁹ Ala n yibɔma a xɔlɔni,
a n yɛngɛ,
a ɲinne raxinma n xili ma,
n yɛngɛ faan yi a yɛɛ ɲaxin ti n na.

¹⁰ Muxune e dɛni bima n xili ma,
e n konbi, e n dɛɛn bɔnbɔ,
e malan n xili ma.

¹¹ Ala bata n so tinxintarene yii,
a bata n so ɲaxudene yii.

¹² N yi bɔɲɛ xunbenla nin,
Ala bata fa n kaladeni.
A bata n suxu n xanbi ra,
a n nabira bɔxɔni.

A bata n lu
alo xalimakunla sa sɔtima seen naxan yi,
¹³ a xalimakuli wonle bata n nabilin.

Ala n sɔxɔnma n gbingini,
a mi kininkininma,
a n bɔɲɛn sa bɔxɔni.

¹⁴ A fama n xili ma alo sofana,
a n ɲaxankata, a lu n maxɔle.”

¹⁵ “N bata kasa bɛnbɛli dugin nagodo n ma
sununi,

n mi naxan bama,
n lu xun sinxi burunburunni.

¹⁶ Wugan bata n yɛɛn gbɛeli,
sayaan singanxi n yɛtagi.

¹⁷ Anu, n mi fe ɲaxi yo ligaxi,
n ma Ala maxandin yi sariɲan.”

¹⁸ “I tan Bɔxɔna, n faxamatɔɔn ni i ra,
i nama n wunla yɛ maluxun.
N wuga xuiin xa mɛ han habadan.

¹⁹ Iki yɛtɛni, serena nde n xa kore,
naxan seren bama n xa mɛnni.*

²⁰ N xɔyine n magelema,
koni n yɛɛn tixi Ala nan na n ma wugani.

²¹ Na kanna Ala solonama muxun xa,
alo adamadina a xɔyin xun mafalama kii
naxan yi.

²² Koni, n ma siimayaan bata a danna li,
n sigama nɛn kiraan xɔn,
xɛtɛ mi dɛnaxan yi.”

17

Yuba yigin yi kala

¹ Yuba mɔn yi a fala, a naxa,
“N yengin dasama,

n ma siimayaan yi ɲan,
gaburun dɔxi n yɛɛ ra.

² Magele tiine n nabilinni yati,
e fa fuma n ma, n mi nɔɛ xiye.”

³ “Ala, i bata tolimaan naxan maxɔdin n
ma,

i yɛtɛɛn xa na so n yii.

Xa i tan mi a ra,
nde gbɛtɛ n ma donla goronna tongɛ?

⁴ Bayo i bata xaxinla birin ba n xɔyine yi,
na ma, i nama tin e xa nɔɔn sɔtɔ.

⁵ E luxi nɛn
alo muxun naxan yanfan soma a xɔyine
xili ma,

* 16:19: Na serena fe mɔn sɛbɛxi Yuba 19.25 nun Yuba 9.33 kui.

na yi findi tərən na a diine xa.”

⁶ “Muxune n magelema e sigine yi, e dēgen namini n yetagi.

⁷ N yēene bata yidimi sununi, n fati bēndēn bata yelefu ayi alo a nininna.

⁸ Muxu fajine na n to, n kiin yi e ratērena, sōntarene xōlōma n ma, e yi n yatē Ala kolontaren na.

⁹ Koni, tinxin muxune xa lu e kiraan xōn, naxanye sarijan, ne sēnbēn sōtōma nēn.

¹⁰ Koni ε tan, ε xetē, ε mōn xa fa. N mi fekolon toma ε yē.

¹¹ N ma siimayaan bata jan, n ma wanle bata kala, n waxōn feene bata kala.

¹² N xōyine a falama, e naxa, a kōēēn findima nēn a yanyin na, fitirin na so, e fala a subaxan na a ra.

¹³ N xa n yigi sa laxira yi tun ba, n na n sama dimini dēnaxan yi?

¹⁴ N falan tima nēn n gaburun xa alo a tan nan n fafe ra.

N falan ti kunle xa alo e tan nan nga nun n magilēn na.

¹⁵ Nayi, n yigin minēn?

Nde n yigin toē?

¹⁶ Yigin laxira yi ba, nxu birin na siga nxu sa nxu sa burunbu-runni?”

18

Bilidadaa falan firindena: Fejaxirabane saranna

¹ Suxa kaan Bilidada mōn yi falan ti, a naxa,

² “I falan danma waxatin mundun yi? Xaxili fen, na xanbi ra, en falan tiyē.

³ Nanfera i nxu yatēxi xuruseene ra?

Nanfera i nxu mirixi xaxilitarene ra?

⁴ Yuba, i tan nan i yetē maxōlōxi i ya xōlōni.

I laxi a ra a muxune dunuḡa rabējinma i tan ma fe ra ba?

Fanyen xa keli a dōxōdeni i ya fe ra ba?”

⁵ “Naxudena tēē dēgen tuma nēn, a tanden yalanna yi jan.

⁶ Kēnēnna yi findi dimin na a konni, a lēnpun yi tu a xun ma.”

* **18:15:** Na seri fupin sama faxa muxun konna ma nēn alogo na xa rasarijan.

⁷ “A madiganma nēn a sigatiin sēnbēni, a feene a rabirama nēn.

⁸ A sanne suxuma nēn yalaan na, a sin yinla ra.

⁹ A suxuma a san tinban nan ma, gbatun yi a suxu.

¹⁰ Lutin natixi a yēē ra bōxōn nin, wosona a kiraan xōn.

¹¹ Gaxun luma ayi nēn yiren birin yi, a bira a san funfun fōxō ra.”

¹² “A tan naxan sēnbē yi gbo, a sēnbēn bata jan, gbalon bata maso a ra.

¹³ Furen bata a fati kidin kala, saya furen bata a salen seene kun a ma.

¹⁴ Sayaan bata a suxu a konni, a yigi saxi dēnaxan yi, a yi a xali manga magaxuxin fēma.

¹⁵ Muxu gbētē nōē dōxē nēn a konni sōnōn, a gbee mi fa a ra,

seri fupin bata sa a konna birin ma.*

¹⁶ A bata lu alo wudin salenne na xara a bun, a dēene yi xara a ma.”

¹⁷ “A funfun birin bata jan bōxōn fari, a xinla mi fa falama kiraan xōn sōnōn.

¹⁸ A bata radin dimini keli kēnēnna ma, a yi jan dunuḡa yi.

¹⁹ Dii yo mi a yii, mayixetē yo mi a xanbi ra, muxu yo mi fa a konni sōnōn.

²⁰ Muxun naxanye sogeteden binni, ne kabēma nēn a rajanna ma, muxun naxanye sogegododen binni, gaxun yi ne suxu.

²¹ Tinxintarena denbayaan luma na kii nin, Ala kolontaren nan kon na ra.”

19

Yuba yi Bilidada yabi

¹ Yuba yi a yabi, a naxa,

² “E luma n jaxankatē han waxatin mundun yi, ε n sōxōlē ε falane ra?

³ E bata n konbi han sanja ma fu, ε mi yagē n tōrē sōnōn ba?

⁴ Hali n bata tantan,
n ma tantanna goronna luma n tan nan
xun ma.

⁵ Xa ε ε yete yite n xili ma,
ε yi n mafala n yagi feen na,

⁶ nayi, ε xa a kolon
a Ala nan tərōni ito ragidixi n ma,
a n mafilin a yalani.

⁷ Xa n gbelegbele tərōni ito bun,
n mi yabi sətōma.

N na xinla ti n mali feen na,
kiti kēndēn mi se.

⁸ Ala bata kiraan suxu n yee ra,
n mi nōe dangue,
a yi dimin naso n ma kiraan xon.

⁹ A bata n ma binyen ba n yi,
a yi n ma xunna kenla ba n yi
naxan yi luxi

alo manga kōmōtina n xa.

¹⁰ A bata n kala yiren birin yi,
n naxōrima nēn.

A bata n yigin kala
alo wudin talaxina.

¹¹ A bata xōlō n xili ma han,
a yi n yate a yaxun na.

¹² A yengēsone bata e malan,
e fa n xili ma,
e yi n konna rabilin.”

¹³ “A bata ngaxakedenne masiga n na,
naxanye n kolon,
ne bata siga ayi pon.

¹⁴ N kon kaane bata n nabepin,
n lanfane yi jinan n xon.

¹⁵ N ma muxune
nun n ma walike naxanle birin n yatexi
alo xōjēna,

n bata findi xōjēn na e yee ra yi.

¹⁶ N na n ma walikēen xilima,
koni a mi n yabima,
hali n na a mafan.

¹⁷ N ma naxanla mi fa tinjē n dēen xirin ma,
n ma fe bata naxaxu n ma denbayaan ma.

¹⁸ Hali dii jōrēne,
n naxaxu e birin ma,
n na keli, e n mafala.

¹⁹ N naxaxu n xōyi kēndēne birin ma,
hali naxanye rafan n ma,
ne bata e xun xanbi so n yii.

²⁰ N bata doyen,

n kidin nun n xōnne nan gbansan fan n ma.

²¹ N xōyine,
ε kininkinin n ma,
ε kininkinin n ma,
bayo Ala sēnbēn bata n naxankata!

²² Nanfera ε n sagatanma alo Ala?
ε munma wasa n naxankatadeni ba?”

²³ “N yi waxi a xon ma nun

n ma falane yi sebe,
e yi sa kēdini,

²⁴ e yi sebe yōxō lefaan ma wure jōe ralemu-
nxin na,

e yi kēndēn fanyen ma han habadan!

²⁵ N na a kolon
a n xunbamana a nii ra.
Dōnxēn na, a kelima nēn,

a ti bōxō xōnna ma.*

²⁶ Hali n fati kidin birin na kun fureni,
n gbindin sa Ala toma nēn.

²⁷ N na a toma nēn,
n na a tan nan toma,
gbete mi a ra.

N kunfaxi na waxatin xon!

²⁸ ε a falama, ε naxa,
‘En na a sagatanma di?

En fa fēen mundun toma a ra
a yalagi xunna ra?”

²⁹ Anu, ε yi lan nēn,

ε gaxu silanfanna yee ra,

amasōtō Ala ε saranma nēn ε naxankatane
ra sayaan na.

Nayi, ε a kolonma nēn a Ala kitin na.”

20

*Sofaraa yabin firindena: Naxudene xunna
kenla mi buma*

¹ Nama kaan Sofara mōn yi a fala, a naxa,

² “N xaminxi ε miriyane fe yi

na nan n karahanma,
n xa yabin ti,

n mi fa nōe dijē.

³ N bata n konbi xuine mē,
koni, n yabin tima nēn xaxilimayani.

⁴ I mi a kolon ba, waxatin birin,
xabu adamadiine lu bōxōn fari,

⁵ a naxudene xunna kenla mi buma,
a Ala kolontarene sēwan janma nēn ma-
furen?

⁶ Hali a te han kore,
hali a xunna sa so kundani,

* 19:25: Na xunbamana fe mōn sebe xi Yuba 9.33 nun 16.19-21 kui.

7 a loma ayi nen habadan
alo a gbiina.

Naxanye yi a toma,
ne a falama nen, e naxa,
'A minen?'

8 A danguma nen alo xiyena,
a funfun yi lo ayi,
a janma nen
alo xiyen keenen na.

9 Muxun naxan yi a matoma,
na mi fa a matoma sonon,
hali a daxon den mi fa a toma sonon.

10 A diine karahanxin yi yigelitone yii
raxete,
e tan yeteen yi a nafunle raxete na muxune
ma.

11 Hali a siimayaan to munma yi xunkuya,
a yi sa a gaburun na."

12 "Fe jaxin jaxun a de
alo sukana,
a naxan luxunma a lenna bun,

13 a naxan madunxunma a de,
a mi waxi naxan xa jan,

14 koni a donseen kunma nen a kui,
a findi fodogoon xolen na.

15 A bata nafunle magerun,
koni a e baxunma nen,
Ala e raminiima nen a kui.

16 A yi fodogoon xolen nan madunxunma,
sajin xolen nan a faxama.

17 Kumin nun nonon gbo yamanani
alo baa igena,
koni a mi fa na toma sonon.

18 A tonon naxan sotaxi,
a na raxetema nen,
a mi a donma,
a mi fa a yulaya seene tonon sotoma sonon.

19 Na birin ligama nen
bayo a yigelitone jaxankata nen,
a yi e rabenin,
a yi banxina nde tongo
a mi naxan tixi."

20 "A mi yi wasama a kunfani,
nanara, a nafunla sese mi yi luma.

21 Muxu yo mi tangama a kunfan ma,
koni a herin mi buma.

22 A kontofilima nen
hali a herini,
torayaana sifan birin yi fa a ma.

23 A na a kuiin nafe,
Ala a xolon nafama nen a xili ma,

a godoma nen a ma alo tulena,
a findi a balon na.

24 Xa a gi wure silanfanna bun,
xalimakuli sula dixin nan sa a yisaxonma.

25 A xalimakunla botinma nen a fatini,
naxan jode bata sa a boren saxon,
koni sayaan magaxuna a suxuma nen.

26 A nafulu ramaraden nafema
dimi gbeen nan tun na.

Teen yi fa a halagideni
muxe mi naxan nadegexi,
muxun naxanye mon na lu a konni,
teen yi ne fan gan.

27 Kore xonna a hake ne raminiima nen
kenenni,
boxo xonna yi keli a xili ma.

28 A nafunle yi makuyama a ra nen,
Ala na a xolon nagodo a xili ma laxon naxan
yi.

29 Ala fe jaxi rabane rananma na kii nin,
Ala na nan findixi a keenen na."

21

*Yuba yi Sofara yabi: Nanfera jaxudene
herini?*

1 Yuba mon yi falan ti, a naxa,

2 "E tuli mati,
e tuli mati n ma falan na,
e n nalimaniyama na kiini.

3 E tin n xa falan ti,
n na falan ti,
nayi, e n de n magele nen.

4 N na n mawugama adamadiine nan xon
ba?

En-en de! Nanfera nayi,
e waxi a xon a n xa dija?

5 E na e miri n ma fe ma,
e kabema nen,
e yi e yiin sa e de ra,
e yi e dundu.

6 Feen naxan birin n sotaxi,
n na n miri ne ma,
n kuisanma nen,
n fatin yi xuruxurun n ma."

7 "Nanfera jaxudene mon e nii ra?

Nanfera e siimayaan buma?

Nanfera e senben sotoma?

8 E yi e yixetene to sabate e dexon ma,
e yi e mamandenne to.

9 Feene birin lanxi e yii,
e mi gaxuma,

Ala mi e ratōrōnma.

¹⁰ E turane e jinge gilene rawuyama ayi
waxatin birin,
e jingene diine barima,
e mi faxama.

¹¹ E diine e gima na xun xōn
alo xuruse diine, e yi e bodon.

¹² E sigin sama kondenna nun tanban
xuini,
xulen xuiin nafa e ma.

¹³ E na e siimayani dangu a faḡin na,
e siga laxira yi bōḡe xunbenli.”

¹⁴ “Anu, e a falama Ala xa,
e naxa, ‘I masiga nxu ra,
nxu mi waxi i ya kirane kolon feni.

¹⁵ A lan nxu yi findi Ala Ṣenbe Kanna
konyine ra ba?

Ala mafanna tōnōn finde nanse ra nxu xa?”

¹⁶ E laxi a ra a herin kanna e tan nan na,
koni, e fe yitōnxine rapaxu n ma.”

¹⁷ “E bata ḡaxudene lenpun to tuye sanḡa
ma yoli?

E bata e to gbaloni ba?

E bata Ala to e ratōrōḡe a xōlōni ba?

¹⁸ E luxi nen ba
alo foyen ṣexen naxan xalima,
alo wuluwunla xuben naxan yitema?

¹⁹ E a falama, e naxa,
‘Ala ḡaxudene hakene saranna ramaraxi e
diine nan xa.’

Koni, e hakene yi lan a xa saran e yeteen
nan na,
alogo e xa a kolon.

²⁰ A yi lan e yeteen yi e halagin to,
e yi Ala Ṣenbe Kanna xōlen min.

²¹ A denbayaan bōte mundun fa a tan xa
a faxa xanbini?

²² Nde nōe Ala xaraḡe fe kolonna ma,
a tan naxan malekane makitima?

²³ Muxuna nde faxama heri gbeen nin,
kōntōfili yo mi a ma,
a bōḡen xunbelixi,

²⁴ a tuyanxi,
ṣenben mōn a ra.

²⁵ Muxu gbete bōḡen sunuxin yi faxa,
a mi fe faḡi yo sōtō hali keden pe.

²⁶ Koni, e firinna birin sama benden nin,
kunle yi e don.”

²⁷ “N bata e miriyane kolon ki faḡi,
e feen naxanye yitōnxi n xili ma.

²⁸ E a falama nen,
e naxa, ‘Muxu gbeenito,
a banxin minen?
ḡaxuden konna go?
E mi fa na.’

²⁹ Koni, e mi dangu muxune maxōdinxi ba?
E mi laxi e sereyaan na ba?

³⁰ Gbalon na fa,
fe ḡaxi rabane yi kisi,
Alaa xōlōn na fa,
a mi sese ligama e tan na.

³¹ Nde e raxōle e fe raba kiin ma?
Nde e saren fiye e kewanle ra?

³² E na e maluxun,
muxune yi e yengi dōxō e gaburune xōn,

³³ meremeren bendē yelefuxine yi sa e fari.
Dunupḡa muxune birin birama nen e fōxō
ra,

gali gbeen yi siga e yee ra.

³⁴ Nanfera nayi e n masabarima fala fuune
ra?

Yanfa falane nan tun e yabine ra.”

22

*Elifasi a falan saxanden Yuba xa: Hake
kanna nan Yuba ra yati!*

¹ Teman kaana Elifasi mōn yi falan ti, a
naxa,

² “Adamadiin tōnōna Ala ma ba?
Hali xaxilimana,
a tōnōn luma a yete nan tun ma.

³ I na tinxiḡe ayi,
na tōnōna Ala Ṣenbe Kanna nan ma ba?
Xa fe mi i sigati kiin na,
na munanfanna a ma ba?

⁴ I mirixi a ma ba
a Ala i ratōrōnma nen,
a i xali kiti sadeni,
i to gaxuxi a yee ra?

⁵ I ya fe ḡaxine mi gbo ba?
I hakene dan mi na.

⁶ I yi tolimaan tongoma i ngaxakedenne yii
fuun nin,

i yi e dugine ba e ma,
i yi e magenla lu.

⁷ I mi yi igen soma muxun yii
min xōnla naxan ma,
i yi tondi donseen soe kametōon yii.

⁸ Yamanan yi ṣenbemaan nan yii,
wasoden nan yi dōxi yamanani.

⁹ I yi kaḡa gilene raxetema nen e yii genla ra,
i yi kiridine ḡaxankata.

¹⁰ Nanara, i rabilinxi luti ratixine ra,

gaxun yi i suxu xulen.

¹¹ Nayi, i mi dimini ito toma ba,
i mi fufani ito toma ba
naxan i rabilinxi?"

¹² "Ala mi kore xonna xan ma ba?
Sarene mato kore, e mate pon!

¹³ I a falama, i naxa,
'Ala nanse kolon?
A nɛ kitin sɛ kunda dimin xanbi ra ba?

¹⁴ Kundana a yɛɛ ma,
a mi sese toma,
a nɛma kore xonna rabilinɛ.'

¹⁵ I mɔn waxi lu feni kira fonni ito xɔn ba,
muxu naxine sigan tima naxan xɔn?

¹⁶ E faxan nɛn
benun e waxatin xa li,
alo fufa gbeen banxi kanken xalima kii
naxan yi.

¹⁷ E yi a falama nɛn Ala xa,
e naxa, 'I masiga nxu ra.
Ala sɛnbɛ Kanna nan i tan na,
koni i nɛ nanse ligɛ nxu ra?"

¹⁸ Anu, Ala nan e banxine rafe nafunla ra.
Ee! Naxudene fe yitɔnxine rapaxu n ma!

¹⁹ Tinxindene na e to gbaloni, e sɛwa.
Sɔntarene e magelema nɛn, e naxa,

²⁰ 'En yaxune bata raxori!
Tɛɛn yi e yiiseene halagi.' "

²¹ "Lanna xa lu ɛ nun Ala tagi,
nayi, i bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma nɛn,
i hɛrin sɔtɔ.

²² Ala i xaranma naxan ma,
i na suxu,
i yi a falane sa i bɔɲɛni.

²³ Xa i mɔn fa Ala sɛnbɛ Kanna ma,
a mɔn i sɛnbɛ soma nɛn.
I xa tinxintareyaan masiga i konna ra,

²⁴ i xa i ya xɛma faɲin woli ayi bɔxɔni,
hanma i sa a bira xude yi gɛmɛne longonna
ra.

²⁵ Ala sɛnbɛ Kanna nan xa findi i ya na-
funla ra,
alo xɛmaan nun gbeti fixɛ gbeena i xa.

²⁶ Nayi, i sɛwan sɔtɔma nɛn Ala sɛnbɛ
Kanni,

i xunna kenla sɔtɔ Ala yɛtagi,

²⁷ i yi a maxandi, a yi i yabi,
i yi i dɛ ti xuine rakamali.

²⁸ Xa i fena nde ragidi,
Ala a rakamalima nɛn i xa,
kɛnɛna luma nɛn i ya kiraan birin xɔn.

²⁹ Ala na muxuna nde rayagi,
i a falama nɛn
a Ala na ligaxi nɛn
bayo wasoden nan na kanna ra,
koni, naxan na a yɛɛ magodo,
Ala na rakisima nɛn.
³⁰ Ala nan sɔntarene xunbama,
nanara, xa i sariɲan,
a i xunbama nɛn."

23

*Yubaa yabina Elifasi xa: Yuba mi fa Ala
toma*

¹ Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,

² "N ma mawugan mɔn findixi murutɛn
nan na to,

n yiin saxi n dɛ ra,
koni n wuga xuiin mɔn minima.

³ Xa n yi a kolon nun Ala dɛnaxan yi,
n yi sigama nɛn han a konni,

⁴ n yi n ma mawugan yita a ra,
n yi n xɔnba fala wuyaxi ti a xa.

⁵ Nayi, n yi a kolonma nɛn
a n yabima falan naxan na,
n yi a famu

a naxan falama n xa.

⁶ A yi keɛ n xili ma a sɛnbɛ gbeeni ba?
ɛn-ɛn de, a yi a tuli matima nɛn n na.

⁷ A yi a kolonma nɛn
a muxu faɲin nan falan tima a xa.
Nayi, n yi tangama nɛn kitin ma habadan."

⁸ "Koni, n na siga sogeteden binni,
a mi na,

n mi a toma sogegododen binni,

⁹ n na a fen n kɔmɛnna ma,
n mi a toma,
n na xɛɛ n yiifanna mabinni,
n mi a toma.

¹⁰ Anu, a n ma kiraan kolon.

A na n fɛsɛfɛsɛ tɔrɔni,
n sariɲanxin minima nɛn
alo xɛmana.

¹¹ N biraxi a san funfun nan tun fɔxɔ ra,
n lu a kiraan xɔn,
n mi keli a xɔn.

¹² N mi tondi a yamarine suxɛ,
n na a falane birin namara nɛn n bɔɲɛni.

¹³ Koni, a na fena nde ragidi,
nde a ligɛ a na masara?

A na wa naxan xɔn, a na liga.

¹⁴ A naxan nagidixi n ma,
a na nan nakamalima,

anu a mən na fe sifa wuyaxin nagidixi n ma
yɛɛn na.

¹⁵ Nanara, n gaxuma Ala yɛɛ ra.

N na n miri, n gaxu a fe yi.

¹⁶ Ala bata n tunnaɔɔ n ma,
Ala Sɛnbɛ Kanna bata n nafe gaxun na.

¹⁷ Koni hali dimin to so n ma,
a yi n nabilin,
hali n mi fa sese toma,
n mi n dundu.”

24

*Yuba mən yi falan ti: Nanfera Ala mi
ɲaxudene makitima?*

¹ “Nanfera Ala Sɛnbɛ Kanna mi kiti waxa-
tine saxi?

Nanfera naxanye a kolon
ne mi a toma keɛ muxu ɲaxine xili ma?

² Muxu ɲaxine xɛ bɔxɔne danne fari sama,
e xuruseene muɲama,
e yi e raba,

³ e kiridin nan ma sofali suxuma,
e kaɲa gilɛn nan ma ɲinge makankanma
tolimani,

⁴ e tɔrɔ muxune radinma ayi kiraan xɔn,
yamanan yiigelitɔne birin e luxunma e
bun.”

⁵ “Yiigelitɔne sigama e wanla ra nɛn,
e sa e donseen fen burunna ra,
e sa e diine balon fen
alo burunna sofanle tonbonni.

⁶ E sa e xuruseene balon fen
muxu gbɛtɛye xɛene ma,
e lu ɲaxudene manpa bogi dɔnxɛne mak-
entunɲɛ.

⁷ E ragenle nan xima kɔɛɛn na,
dugi mi e ma,
bitingan mi e yii xunbenla ra.

⁸ Tulen naxan fama geyane fari,
na e bɔnbɔma xunbenli,
banxi mi e yii,
e saxi fanyene nan ma.”

⁹ “Muxu ɲaxine yiigelitɔna diin tongoma a
yii doli saranna ra,
hali kiridina,
e xasunma xiɲɛn na a nga yii.

¹⁰ Yiigelitɔne ragenla nan sigama,
dugi mi e ma,
hali e to malo xidine maxali,
kamɛna e ma,

¹¹ e oliwi turen bama muxu gbɛtɛne
sansanne kui,
e walima manpa rafaladeni,
koni e mi nɔɛ sese minɲɛ.

¹² Muxune faxamatɔn wugama taani,
muxu maxɔɔxine wugama e mali feen na,
anu na fe mi findɛ tɛɛna fe ra Ala xa.”

¹³ “Kɛnɛnyaan naɲaxu muxu ɲaxine ma,
kira yiyalanxin mi rafan e ma,
e mi sigama a xɔn.

¹⁴ Faxe tiin kelima sogen godo waxatin nin,
a yi yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun faxe,
a muɲan ti kɔɛɛn na.

¹⁵ Yalunden ɲinbanna nan mamɛma,
a a falama nɛn, a naxa,
‘Muxu yo mi n toma,’
a yi a yetagin luxun.

¹⁶ Muɲaden banxin dɛɛn kalama kɔɛɛn nan
na,
yanyin na, a yetɛ mabalan a konni,
a mi kɛnɛnna kolon.

¹⁷ Na muxune yanyin fɔlɔma sogen godo
waxatin nin,
e bata dari kɔɛɛn magaxu feene ra.”

¹⁸ “Koni ɛ tan a falama, ɛ naxa,
‘Naxuden xalima nɛn
alo se yelexina igen xun ma,
a dɔxɔden yi findi yire dangaxin na bɔxɔn
fari,
a mən mi fa walima a manpa bili xɛɛn ma.

¹⁹ Balabalan kɛsɛne xuyama ayi kii naxan
yi sogen na,
yulubi kanne sigama na kii nin laxira yi.

²⁰ Hali naxanye e barixi,
ne ɲinanma nɛn e xɔn,
e findi donseen na kunle xa,
e fe falan mən yi dan.
Nanara, tinxintareyaan kalama nɛn
alo wudin na bira.’ ”

²¹ “ ‘Na muxune ɲaxalan gbantane tɔrɔxi
nɛn,
e mi kaɲa gilɛne mali.

²² Koni Ala nɔɛ sɛnbɛmane raxɔɛ a sɛnbɛni
nɛn,
a na keli, a muxu ɲaxine halagi.

²³ Ala ne luma bɔɲɛ xunbenla nun
marakantanni,
koni a yɛɛn tima nɛn e sigati kiin na.

²⁴ Na muxune sabatima nɛn waxati di,

koni na xanbi ra, e lo ayi,
e kɔnkɔrɔnma nɛn
alo ɲɔxɔnde xarena,
e xun sinma nɛn
alo se tɔnsɔnna xaba daxina.' ”

25 “Xa a mi na kiini,
nde n matandɛ,
a n ma falan nakala ayi?”

25

*Bilidadaa falan saxandena: Adamadiine
mi tiyɛ Ala yetagi*

1 Suxa kaan Bilidada yi Yuba yabi, a naxa,
2 “Sɛnbɛn nun magaxuna Ala nan yi,
a tan nan bɔɲɛ xunbenla rafama
han kore xɔnna ma.
3 Nde nɔɛ a ganla yatɛ?
A sogen mi tema nde xun ma?
4 Adamadiin nɔɛ tinxinɲɛ di Ala yɛɛ ra yi?
Naxan barixi ɲaxanla xɔn,
na rasariɲanma di?
5 Hali kiken mi fixa Ala yɛɛ ra yi,
hali sarene mi sariɲan.
6 Adamadiine tan di nayi,
naxanye tide xurun
alo kɔnɛne nun kunle?”

26

*Yubaa yabin Bilidada xa: I n yabima
fuun nin*

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
2 “I fatan sɛnbɛtarene maliyɛ yati!
I bata fa fangatarene malideni!
3 I fatan fekolontaren kawandɛ,
i yi a maxadi han!
4 Koni i ya falane tima nde xa?
I falani itoe tongoxi nde yii?”
5 “Faxa muxune ɲiine xuruxurunma Ala
yɛɛragaxuni laxira yi,
naxanye bɔxɔ bun igene bun.
6 Ala yɛɛn laxira yiren birin na,
hali sayani muxɛ mi e luxunɲɛ a tan ma.
7 Ala nan kore xɔnni fulunxi na yigenla xun
ma,
a bɔxɔn singan na yigenli.
8 Ala tulɛn namarama kundani,
koni kundane mi kalama igen binyen bun.
9 A yi a mangaya gbɛdɛn luxun,
a yi a kundaan sa a yɛɛ ma.

10 Ala yi digilinna sa fɔxɔ igen xun ma,
naxan dan findixi kɛnɛnna nun dimin nar-
alanden na.
11 Kore xɔnna sɛnbɛtɛnne xuruxurunma,
e kabɛ Alaa xɔlɔn ma.
12 Ala bata fɔxɔ igene nɔ a sɛnbɛni,
a yi ige yi ninginangan Raxabi faxa a xax-
ilimayani.
13 A foyen bata kore xɔnna fixa,
a bata ige yi sube ɲaxin faxa a yiin na,
sajin naxan a gima.
14 A wali xurine nan itoe ra,
nxu a ɲununɲunun xuiin nan tun mɛma.
Nayi, nde nɔɛ a sɛnbɛn galan xuiin
kolonɲɛ?”

27

Yuba mɔn yi yabin ti: Sɔntaren nan n na

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
2 “N bata n kɔlɔ habadan Ala yi,
naxan tondixi n ma kitin sɛ,
Ala Sɛnbɛ Kanna
naxan n ɲiin nafexi xɔlɛn na,
3 xa n ɲiin mɔn n yi,
xa Alaa foyen mɔn soma n ɲɛni,
4 n bata n kɔlɔ
n dɛɛn mi tinxintareya falan tiyɛ,
wule yo mi minɛ n dɛ.
5 Na miriyaan makuya n na,
n xa ɲɔndin fi ɛ ma.
Han n yi faxa,
n mi n ma fɛtareya wanle kalɛ,
6 n luma nɛn tinxinni,
n mi a beɲinɲɛ mumɛ,
n xaxinla mi n yalagɛ n ma simayani
mumɛ!”
7 “N yaxun nan lan a yatɛ ɲaxuden na,
naxan kelima n xili ma,
na xa yatɛ tinxintaren na!
8 Ala kolontarena a yigin sama nanse yi,
Ala na a ɲiin ba a yi?
9 Tɔrɔn na fa a ma,
Ala a gbelegbele xuiin namɛ ba?
10 A sɛwan sɔtɛ Ala Sɛnbɛ Kanna yii ba?
A Ala maxandɛ waxatin birin ba?”
11 “Iki, n na Ala sɛnbɛn yitama nɛn ɛ ra,
n mi Ala Sɛnbɛ Kanna miriyane luxunma ɛ
ma.
12 ɛ birin bata a to ki faɲi,
nayi, nanfera ɛ yetɛ luma fe fuune yi?”

13 “Ala nan keeni ito ramaraxi jaxuden xa,
jaxankata tiin naxan sətəma Ala Senbe
Kanna yii fa fala:

14 Xa e diine wuya,
e faxama yengen nin,
donseen yi dasa e yixetene ma.

15 Naxanye na lu e xanbi ra,
furen yi ne faxa,
e kapa gilene mi e wugama.

16 Hali e gbeti fixen makə
alo burunburunna,
e nun dugina alo borona,

17 tinxin muxune nan e dugine ragodoma e
ma,
səntarene nan e gbeti fixeni taxunma e ra.

18 E banxine kala jaxun
alo dondoli xuyenna,
alo kantan muxuna bubuna.

19 E sama nen nafulu kanyani,
koni a danna nan na ra,
e na xulun,
e lima nen sese mi na.

20 Gaxuna e ratere nama nen
alo fufana,
wuluwunla yi e xasun kəeen na.

21 Sogeteden foyen yi e tongo,
a yi e xali wulani,
a yi e ba e dəxədeni,

22 a yi e radinje ayi kininkinintareyani,
e yi e gi a senben bun ma.

23 Yamaan yi e yii bənbə e magele feen na,
muxune yi kolin e dəxəde fonne birin kala
kii ma.”

28

Fekolonna wundona

1 “Nəndin na a ra,
gbeti wure fixen geden na,
xəmaan fan nasarijanden na,

2 wuren bama benden nin,
wure gbeela fan bama gemen nin.

3 Wuren fen muxune kənenna raminima
dimin nin bəxən bun,
e godoma wuren fenje han a dandena,
e wuren fen naxan luxunxi dimini bəxən
bun.

4 Wuren fen muxune yili tilinxine gema
burunna ra,
muxu gbete yo mi sigə denaxan yi,
e makuya muxu gbete ne ra,
e singanxin nan walima e yinle ra lutine ra.

5 Bəxə xənna donseen fima en ma,

koni, a bunni maxaxi alo tēen nan a ganxi.
6 Gəme mamiloxi fajine toma fanye yirene
nin,
xəma fujin toma benden nin.”

7 “Dugane mi na bəxə bun kirane kolon,
səgen yeen mi ne toma,

8 burunna sube yo munma siga e xən,
yata yo munma dangu e xən.

9 Koni, muxun susuma fanyen ge,
a yi geyane ge han e danna,

10 a folon gema fanyene yi,
a yi se kəndene birin to a yeen na,

11 a yi xude xunne xəri,
naxan luxunxi,
a yi na ramini kənenni.”

12 “Koni, fekolonna minen yi?
Xaxilimayaan dəxi minen yi?

13 Adamadiine mi a saren kolon,
a mi niiramane ye bəxə xənna fari.

14 Fəxə ige gbeena a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

Baan fan a falama,
a naxa, ‘A mi n tan yii.’

15 Fekolonna mi sote xəmaan xən,
a mi sare gbeti fixen na,

16 xəmaan naxan kelima Ofiri yamanani,
a mi sote na ra,

hanma onixi gəme tofajina,
hanma gəme mamiloxi fajina.

17 A mi se xəmaan ma,
a mi se kilasi gəme fixe fajin ma,
a mi masare xəma fajin goronna ra.

18 A dangu korala gəme tofajin
nun gəme gbete ra
naxan fixa alo dayimuna.
Fekolonna dangu bəxə bun nafunla birin
na.

19 Topasi gəme fajin
naxan keli Kusi yamanani,
a mi se na ma,
a mi misale xəma sensenna ma.”

20 “Nayi, fekolonna kelima minen yi?
Xaxilimayaan dəxi minen yi?

21 A luxunxi niiramane birin ma,
hali xəliin naxanye kore xənna ma,
ne mi a toma.

22 Sayaan nun laxira yi a fala,
e naxa, ‘Nxu a xinla nan gbansan mexi.’ ”

23 “Koni, Ala a kiraan kolon,
 a tan nan keden a dɔxɔden kolon,
 24 bayo a tan nan toon tima
 han bɔxɔn danna,
 a seen birin toma kore xɔnna bun.
 25 A tan foyen sɛnbɛn danna saxi,
 a yi igene danna sa,
 26 a yi tulen danna sa,
 a yi galanna kiraan sa.
 27 Nayi, Ala yi fekolonna to,
 a yi a fɛsɛfɛsɛ, a yi a makɛnɛn.
 28 Na xanbi ra,
 a yi a fala adamadiine xa, a naxa,
 ‘Marigin yɛragaxun nan findixi fekolonna
 ra!
 Xaxilimayaan nan fe ɲaxin matangan na!’
 ”

29

*Yubaa xun mafalana: Waxati danguxine
yi ɲaxun*

1 Yuba mɔn yi falan ti, a naxa,
 2 “Xa n yi luyɛ nun
 alo waxati danguxine yi,
 na yi lanɲɛ!
 Na waxati danguxine yi,
 Ala yi yengi dɔxi n xɔn nun,
 3 a lɛnpun yi dɛgɛma n xun ma,
 n yi sigan tima a kɛnɛnna nin
 hali kɔɛɛn na.
 4 N yi kɛndɛ,
 Alaa xanuntenyaan yi n konni.
 5 Na waxatini,
 Ala sɛnbɛ Kanna mɔn yi n xɔn,
 n ma diine birin mɔn yi n dɛxɔn,
 6 n yi n sanne maxama nɔnɔn fɛnɛn nan na,
 hali turen yi minima fanyeni n xa!
 7 Na waxatini,
 n na yi mini siga taan so dɛɛn na,
 n sa n ma gbɛdɛn dɔxɔ yamaan malandeni,
 8 banxulanne yi n to,
 e yi xɛtɛma nɛn,
 fonne yi keli,
 e lu tixi n yɛtagi,
 9 kuntigine yi e falan dan,
 e dundu,
 10 mangane yi e falane dan,
 e lɛnne yi xidi e dɛ kankeni.
 11 Muxu yo na yi n ma falane mɛ,
 na kanna yi a falama nɛn n ma a dubadiina.

Muxu yo na yi n to,
 a yi n matɔxɔ,
 12 amasɔtɔ n yi yiigelitɔne ratangama
 naxanye yi e mawugama n xa,
 n yi kiridine ratanga
 muxu yo mi naxanye malima.
 13 Saya furen yi muxun naxanye ma,
 ne yi dubama n tan nan xa,
 n yi kaɲa gilɛn nasɛwama.
 14 Tinxinyaan yi ragodoxi n ma
 alo n ma domana,
 kiti kɛndɛn nan yi findixi n ma dugin nun
 n ma kɔmɔtin na.
 15 N tan nan yi findixi danxutɔɔn yɛɛne ra,
 n tan nan yi madɔntɔɔn sanne ra.
 16 N yi findixi tɔrɔ muxune fafe ra,
 n yi xɔɲɛne xun mayɛngɛ kitini.
 17 N tan nan yi tinxintarene sɛnbɛn kalama,
 n yi e se tongoxine ba e yii.

18 Nayi, n yi a fala n yɛtɛ ma,
 n naxa, ‘N faxama nɛn sabatini,
 n ma lɔxɔne gboma ayi nɛn
 alo ɲɛmɛnsinna,
 19 n luma nɛn alo wudina,
 naxan salen sinxi igeni,
 xiila sama naxan yii ra kɔɛɛn na.
 20 N ma binyen gboma ayi nɛn,
 n sɛnbɛn mi ɲanma mumɛ,
 a lu alo xali bandunxina.’ ”

21 “Na waxatini,
 muxune yi e tuli matima n na sabarini.
 N na yi e kawandi,
 e yi e dundu.
 22 N na yi falan ti,
 e mi yi a matandima.
 N ma falane yi luxi nɛn e xa
 alo tulen naxan godoma bɔxɔ xaren ma.
 23 E yi n mamɛma nɛn
 alo e tulen mamɛma kii naxan yi,
 e dɛɛne yi lu yibixi n bun
 alo muxun naxanye tulen mamɛma soge
 furen na.
 24 E na yi yigitɛgɛ,
 n yi e ralimaniya,
 e mi yi wama fula feni n ma fanna ra.
 25 N tan nan yi dɔxi e xun na,
 n kiraan yita e ra,
 alo mangana a ganla xun na,
 alo muxun naxan tɔrɔ muxune masabarima.”

30

Yubaa xun mafalana: Təṛəya waxatin bata fa

¹ “Koni iki,
n bata findi magele seen na diidine xa,
naxanye babaye yi rapaxu n ma,
han n mi yi tinje
e lu n ma barene ye
n ma xuruseene kantandeni.
² E babane yi nə nanse lige n xa e senbeni?
E senben birin bata yi jan.
³ Kamən nun tərən bata yi e raxadan,
e yi donseen fenma tonbonna nin,
⁴ e yi donseen fenma fəṭənnə nin burunna
ra,
budemaan nan tun yi e yii balon na.
⁵ E yi kedixi muxune ye,
muxune gbelegbele e fəxə ra
alo mupadene nan yi e ra.
⁶ E yi e banxine tima geya kankene nan na,
e nun yili yirene nun faran yinle ra.
⁷ E yi wugama fəṭəndine nin
alo sofanle,
e yi sa e sa janle yi.
⁸ Xaxilitarene nan ne ra,
xili mi e ra,
naxanye yi kedima gbelemən na ya-
manani.”

⁹ “Koni iki,
n bata findi magele seen na e sigine yi,
e lu n konbe tun.
¹⁰ N rapaxu e ma,
e masigama n na.
E mi sikema degen naminə n yetagi.
¹¹ Bayo Ala bata n senben kala,
a yi n nayarabi,
e mi fa yagima feen lige n na.
¹² Muxu kobine kelima n xili ma n yiifanna
ma,
e katama n nabiradeni e sanne ra,
e n yengema
alogo e xa n halagi.
¹³ E bata n ma kirane kala.
Birin kataxi gbalon xa n sətə,
e mako mi muxu yo ma na feni.
¹⁴ E fa n yengema
alo sofane na fu taan ma
e yinna rabira.
E mi sikema fadeni n xili ma
n paxankata waxatini.
¹⁵ Gaxun bata n nabilin,

n ma binyen bata siga
alo foyen nan a xalixi,
n ma herin waxatin bata dangu
alo kundana.”

¹⁶ “Iki, n niin bama n yi.
Təṛə ləxəne bata n li.
¹⁷ Xələna n suxuma kəeən na
han n xənne,
naxan dan mi na.
¹⁸ Ala n suxuma a senben birin yi n ma
domaan ma,
a yi n yidetən
alo doma kəeən naxan muxune kəeni
detənma.
¹⁹ A bata n woli boroni.
N bata lu
alo xuben nun burunburunna.”
²⁰ “N ma Ala, n na i xilima,
koni i mi n yabima.
N tima i yetagi,
koni i n matoma nən gbansan.
²¹ I bata i yeə xədxə n ma,
i n yenge i senben birin na.
²² I bata n lu foyeni, a lu sigə n na.
Wuluwunla n xalima na xun xən.
²³ N na a kolon a i n xalima sayaan nin,
niiramane birin sigama denaxan yi.”
²⁴ “N mi yi tərə muxune mali ba,
naxanye n xili e paxankatani?
²⁵ Naxanye yi tərəxi,
n mi wuga ne xən ba?
N bəjen mi yi sunu yiigelitəne fe ra ba?
²⁶ N yengi yi fe fajine nan ma,
koni fe paxine bata fa.
N yi kənenna nan mamema,
koni dimin bata fa.
²⁷ Xabu tərəna n sətə,
n kui seene pinma.
²⁸ N sigan tiin dimin nan tun yi,
n mi sogen toma mumə!
N tima yamaan tagi,
n yi e mafan n mali feen na,
²⁹ n wuga xuiin minima alo kankone,
alo dangaranfulene.
³⁰ N fati kidin bata fəṛə n ma,
a yi koyen.
Fati mawolonna bata n xənne yili.
³¹ N ma kondenna bata findi sunu sigi sa
seen na,
n ma xulenna yi findi wuga seen na.”

31

Yubaa xun mafalan danna

¹ “Nxu nun n yεene bata layirin xidi fa fala n nama sungutunna mato kunfani.

² Xa n na liga,

Ala nanse rafε n ma keli kore?

Ala Sɛnbε Kanna kεen mundun nafama n ma keli kore?

³ Halagin mi fama tinxintareyaan xan xɔn ba?

Gbalon mi fama hakε kanne xan xa ba?

⁴ Ala mi n sigati kiin toma ba?

A mi n san funfune birin yatεn kolon ba?”

⁵ “Na ma, n sigan ti nεn fuyantenyan ba?

N sanne yi birama yanfan nin ba?

⁶ Ala xa n sa sikeli tinxinxin fari, a yi n ma fetareya wanle to.

⁷ Xa n keli nεn a kiraan xɔn, xa n bɔɲεn yi bira n yεen fɔxɔ ra, xa xɔsi yo yi lu n yiine ra,

⁸ nayi, n naxan sixi,

gbεtε xa na don,

muxune yi n ma sansine matala na bɔxɔn ma.”

⁹ “Xa n bɔɲεn kunfa nεn ɲaxanla nde xɔn, xa n dɔxɔ nεn n dɔxɔ bodena ɲaxanla yεε ra,

¹⁰ nayi, n ma ɲaxanla xa lu xεmε gbεtε bun, e nun xεmε gbεtεye yi kafu.

¹¹ Amasɔtɔ xa n yi na liga nun, n ma yalunyaan yi findima fe haramuxin nan na,

na yi findi haken na kitisane naxan natɔrɔɲε.

¹² N ma kalan yi findin tεen na naxan yi n ganma han a n halagi fefe, a yi n hεrisigen birin kala.”

¹³ “N tondi nεn kiti kenden sε n ma walikene xa ba,

e mawuga n fari waxatin naxan yi?

¹⁴ Xa n yi na liga nun,

n nanse ligε Ala na keli waxatin naxan yi?

A na na feen fεsεfεsε,

n na a yabima nanse ra?

¹⁵ Amasɔtɔ a tan Ala keden peen nan nxu birin daxi,

e tan nun n tan nxu ngane kui.”

¹⁶ “N tondi nεn tɔrɔ muxune maxɔdinna yabε ba?

N kapa gilene lu nεn e yigitegeni ba?

¹⁷ N kedenna donseen don nεn ba, n mi se so kiridine yii?

¹⁸ Anu, xabu n foningε waxatini, n lu nεn kiridine masuxε alo e fafane.

Xabu n da,

n na n yengi dɔxi kapa gilene xɔn.

¹⁹ N yiigelitɔɔn to nεn ba,

dugi mi yi naxan yii,

hanma tɔrɔ muxuna marabenna yi naxan ma,

²⁰ n mi yi e maraberi ba n ma yεxεε xabe dugi binyene ra,

alogo e xa duba n xa?

²¹ Xa n na n yiini te nεn kiridin xili ma,

bayo n kitisane maliin sɔtɔma nεn,

²² nayi, n tungunna xa ba n fanna ra,

n yii tɔnsɔnna yi bolon n tɔnxɔnna ra.

²³ N mi yi na ligε bayo n gaxuxi Alaa gbalon yεε ra,

n mi nɔε tiyε a yεtagi a nɔrɔni

xa n yi na liga nun.”

²⁴ “N yi n yigin sa xεmani ba?

N yi a fala, n naxa,

‘I tan nan n kantan seen na?’

Ɛn-εn de!

²⁵ N sεwa nεn n ma hεrigε gbee kanyaana ba,

n nafunla naxanye sɔtɔ?

²⁶ N to sogen to xɔlε,

hanma n to kiken nayabuxin to kore xɔnna ma,

²⁷ n bɔɲεn mi kunfa wundoni.

N mi e batu mumε.

²⁸ Xa n yi na liga nun,

na yi findima nεn haken na

kitisane naxan natɔrɔɲε,

nayi n bata yi Ala ramε nun

naxan kore xɔnna ma.”

²⁹ “N sεwa nεn n yaxuna ɲaxankatan na ba?

N na n bodon nεn ba,

fe ɲaxine to a li?

³⁰ N mi n yaxune danga

alogo Ala xa e faxa,

bayo n mi tinɲε yulubin tongε n fala xuine xɔn.

³¹ Naxanye birin yi fama n konni,

ne yi a falama nεn, e naxa,

‘Muxun birin lugoma suben na Yuba konni.’

³² Xɔɲεn mi yi xima tandeni mumε,

n yi n ma dɛɛn nabima nɛn dangu muxune
xa.

³³ N na n ma murutɛ feene luxun nɛn ba
alo adamadi gbɛtɛye?

N na n hakɛne luxun n yɛtɛ yi ba?

³⁴ N yi gaxuxi yamana falan nan na ba?

I laxi a ra

a n yi gaxuxi denbayane maraɲaxun nan
yɛɛ ra ba,

han n yi n dundu, n lu n konni?

³⁵ A yi rafanɲɛ n ma

n ma mawuga xuiin yi rame!

N ma fala dɔnxɛne ni i ra,

n na n yii fɔxɔn sama naxan ma,

Ala Sɛnbɛ Kanna xa n yabi.

Xa n yaxun yi mawuga kɛdin sɛbɛ n xili ma,
na yi rafanɲɛ n ma.

³⁶ N yi a sama nɛn n tungunna ma,

n yi a so n xunna alo manga kɔmɔtina.

³⁷ N nan n sigati kiin yɛbama nɛn a xa,

n yi fa a yɛtagi alo kuntigina.”

³⁸ “N ma bɔxɔn yi gbelegbele n xili ma ba?

N ma xɛɛne yi e mawuga n fari ba?

³⁹ N yi muxune bogi seene don ba,

n mi e saren fi?

N yi e kanne tɔrɔ ba?

⁴⁰ Xa n yi na liga nun,

nayi, ɲanle xa sabati n ma xɛɛne ma,

benun murutun xa sabati,

sɛxɛn yi sabati,

benun fundenna xa sabati.”

Yubaa falane danna ni ito ra.

32

Elihu a falana

¹ Elifasi nun Bilidada nun Sofara yi ba
falan tiyɛ Yuba xa, bayo a yi a yɛtɛ mirixi
tinxinden nan na. ² Nayi, Elihu yi xɔlɔ,
Busi kaan Barakɛli a dii xɛmɛn naxan Rami
xabilani. A xɔlɔ Yuba xili ma, amasɔtɔ a yi
a falama nɛn a a tinxin Ala yɛtagi. ³ A mɔn
yi xɔlɔ xɛmɛ saxanne ma, bayo e mi yabi
faɲin sɔtɔxi Yuba ra, na feen yi lu alo Ala
nan findixi fe kalan na. ⁴ Bayo e yi fori a xa,
Elihu yi a sabari, a munma yi falan ti Yuba
xa. ⁵ Koni Elihu to a to yabi mi yi fa xɛmɛ
saxanna ne dɛ, a yi xɔlɔ.

⁶ Nayi, Elihu, Busi kaan Barakɛli a dii
xɛmɛn yi falan ti, a naxa,

“N tan nan mɔn foningeyani,

fonna nan ɛ tan na,

nanara n yi xuruxurunma,

n gaxu n ma kolonna yitɛ ɛ ra.

⁷ N yi a mirixi nɛn, n naxa,

‘Fonne nan lanma e falan ti,

fonne nan lan e fekolonna xaranna ti.’

⁸ Koni ɲɔndin naxan na,

naxan xaxinla fima muxun ma,

niin nan na ra,

naxan kelima Ala Sɛnbɛ Kanna niiraxinli.

⁹ Siimayaan xa mi tun fama fekolonna ra,
kiti kɛnden kolonna mi fama foriyaan xan
xɔn tun.

¹⁰ Nanara, n na a falama, n naxa,

‘Yuba, i tuli mati n fan na.

N fan xa n ma kolonna yita i ra.’ ”

¹¹ “Han iki, n bata ɛ falane rame,

n yi waxi ɛ fe kolon falane nan name fe yi,

han ɛ yi ɛ falane yɛba.

¹² N na n tuli matixi nɛn ɛ ra ki faɲi,

koni ɛ tan sese a fala mi Yuba kɛnɛnxi,

ɛ tan sese mi a falane yabixi a faɲin na.

¹³ ɛ nama a fala, ɛ naxa,

‘Nxu bata yabin sɔtɔ fekolonni fa fala

Ala nan keden nɔɔn sɔtɛ Yuba ma,

muxun mi a ra.’

¹⁴ Yuba mi a falane tixi n tan xan xili ma,

n mi a yabima alo ɛ tan.”

¹⁵ “Yuba, i lanfane bata tunnaxɔlɔ e ma,

e mi fa i yabima,

fala mi fa e xɔn.

¹⁶ N mɔn xa lu sabarixi ba,

hali e to mi fa fala tima,

bayo e bata e dundu,

e mi fa yabi tima?

¹⁷ N fan waxi n ma yabin ti feni.

N fan waxi n ma kolonna yita feni,

¹⁸ bayo fala gbegbe n kui,

n xaxinla n nadinma n xa falan ti,

¹⁹ na bata n bɔɲɛn nate,

alo manpa nɛnɛn naxan wuyenna a sa seen
balanxini bɔma.

²⁰ N xa falan ti, nanara a godɛ,

n xa n dɛni bi, n yi n ma yabin fi.

²¹ N mi muxu yo rafisama a bode xa.

N mi muxu yo matɔxɔma.

²² A yɛtɛna, n mi fatan muxu matɔxɛ,

xanamu, naxan n daxi

na yi n faxama nɛn mafuren.”

33

*Elihu a falane: Ala muxune maxadima
təṛəyaan nan xən*

¹ Elihu mən yi a fala Yuba xa, a naxa,
“Yuba, iki i tuli mati n ma falane ra,
i tuli mati n ma falane ra ki faɲi.

² N nan n dəni bima,
n falan ti i xa.

³ N ma falane n ma bəɲe faɲiyaan nan
maɲenma,
n na n ma kolonna ɲəndin nan falama i xa.

⁴ Alaa Nii Sariɲanxin nan n daxi,
Ala ɛnbɛ Kanna niiraxinla nan niin biraxi
n yi.

⁵ N yabi, xa i nəɛ,
i yitən, i fa n yabi n yɛtagi.

⁶ En birin lan Ala yɛtagi,
n fan baxi bɛndɛn nin.

⁷ Nayi, i nama gaxu n tan yɛɛ ra,
n mi i ɲaxankatama.”

⁸ “Koni, i fala xuiin mən n tunla ma,
n bata i ya falane mɛ dɔxɔ wuyaxi,

⁹ i naxa, ‘Fɛ yo mi n na,
murutɛde mi n na Ala ma.
N sariɲan, hake mi n ma.

¹⁰ Anu, Ala mən fɛɛn toma n na,
a n yatɛxi a yaxun na.

¹¹ A n sanne sama kutun na,
a yɛɛn tixi n sigati kiin birin na.’ ”

¹² “Koni, na feen ma,
n xa a fala i xa, ɲəndi mi i xa,
amasɔtɔ Ala dangu adamadiin birin na.

¹³ Nanfera i a matandima,
a to mi a dɛntɛgɛma i xa?

¹⁴ Anu, Ala falan tima muxune xa kii
wuyaxi,

koni e mi e tuli matima a ra.

¹⁵ A falan tiin muxune xa xiyene
nun fe toni kɔɛɛn na.
Xixɔli gbeen na dangu muxune ma,
e nɛma saxi e sadene ma,

¹⁶ nayi, Ala yi feene yita muxune ra,
a yi e rakolon,

¹⁷ alogo a xa muxune ba e wali ɲaxine yi,
a yi e ratanga wason ma.

¹⁸ Nayi, Ala muxun niin natangama nɛn
gaburun ma,
a yi a rakisi laxira yi.”

¹⁹ “Ala mən muxun natəṛənma tərən na,

naxan a rakankanma a sadeni,
a xənne yi lu a xɔɛ.

²⁰ Nayi, donseen yi ɲaɲaxu a ma,
hali donse ɲaxumɛne.

²¹ A yi doyen mafuren, a yi xɔsi,
han a xənna naxanye mi yi toma,
ne yi mini kɛnɛnni.

²² A yi maso gaburun na,
a niin yi so saya malekane yii.”

²³ “Koni, na yi lan
xa Alaa malekana nde fa a fɛma,
naxan findɛ tagi yitən keden peen na wuli
kedenna yɛ,
a kira tinxinxin yita a ra.

²⁴ Malekan yi kininkinin a ma, a naxa,
‘Ala, i nama tin a xa godo gaburun na,
n bata a xunbaan sɔtɔ.’

²⁵ Nayi, na muxun fatin mən yi a dii ɲɔɛ
ɛnbɛn sɔtɔ,
a mən yi ɛnbɛn sɔtɔ
alo a foningɛ waxatina.

²⁶ Nayi, na muxun na falan ti Ala xa,
a yi a yabi,
a yi fa gbelegbelɛ Ala yɛtagi sɛwani,
amasɔtɔ Ala bata a tinxinyaan saren fi a
ma.

²⁷ A luma sigin sɛ nɛn yamaan yɛtagi,
a naxa, ‘N yulubin tongo nɛn,
n yi sariyan kala,
koni Ala mi na saranxi n na.

²⁸ Ala bata n niin natanga gaburun ma,
n luma nɛn kɛnɛnna nin.’ ”

²⁹ “Ala na birin ligama,
a ligama nɛn sanɲa ma wuyaxi muxune xa,

³⁰ alogo a xa e niin natanga gaburun ma,
alogo e xa lu e nii ra kɛnɛnni.”

³¹ “Yuba, i tuli mati n na ki faɲi!
I dundu, n xa falan ti i xa.

³² N yabi,
xa falana nde i xən, falan ti,
amasɔtɔ n waxi i ya tinxinyaan to feni.

³³ Xanamu, i tan nan lan
i tuli mati n na,
i dundu,
n xa i xaran fekolonna ma.”

34

Tinxinna kanna nan Ala ra

¹ Nayi, Elihu mən yi falan ti, a naxa,

2 “Fekolonne, ε n ma falane ramε,
ε tan xaxilimane, ε tuli mati n na!
3 Bayo, muxun tunla nε falane fεsefεse nen,
alo a dεen to nε donse faɲin kolonɲε.

4 En birin xa kiti kenden fen,
en na a kolon en bode tagi naxan fan.”

5 “Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘N tinxin,
koni Ala mi tinx i kiti kenden se n xa.

6 Yoona n tan nan xa,
koni n yatεxi wuleden nan na.
N ma furen mi yalanma,
hali n to mi murutεxi Ala ma.’ ”

7 “Muxun mundun na
naxan luxi alo Yuba?
A magelen tima

alo a igen minma kii naxan yi,
8 a birama fe ɲaxi rabane fɔxɔ ra,
e nun ɲaxudene sigan tima,

9 bayo Yuba bata yi a fala,
a naxa, ‘Muxun mi sese sɔtɔma,
a na kata e nun Ala xa lan.’ ”

10 “Nayi, xaxilimane,
ε tuli mati n na!
Ala mi ɲaxu mumε!
Tinxintare mi Ala senbe Kanna ra mumε!

11 Ala muxune saranma e kewanla nan na,
a birin suxu a sigati kiin xɔn.

12 Nɔndin nan na ra,
Ala mi fe ɲaxin ligama!
Ala senbe Kanna mi kiti kenden kalama!

13 Nde Ala dɔxi bɔxɔn xun na?
Nde dunuɲa birin taxuxi a ra?

14 Xa Ala yi mirixi a yetε nan tun ma,
a yi a niin namara a yetε xa,

15 nayi, daliseene birin yi faxama nen
sanɲa ma kedenni,
adamadiine mɔn yi xεte bendeni.”

16 “Yuba, xa i xaxinla na,
ito ramε,
i tuli mati n fala xuine ra.

17 Kiti kenden ɲaɲaxu naxan ma,
na nε mangayaan ligε ba?
I suse tinxinden yalagε ba,
a tan naxan senbe kanna ra?

18 Ala nan keden pe nε suse a fale mangan
xa,
a naxa, ‘Fuyantenna!’
Ala nan tun a fale kuntigine xa,
a naxa, ‘Naxudene!’

19 Ala mi kuntigine rafisama e bode xa,
a mi yuigelitɔn nun nafulu kanna tagi
rasaxi,

amasɔtɔ a tan nan e birin daxi.

20 E birin faxama nen.
Kε tagini, Ala na e yigisan,
e raxɔri, senbemane fe yi godo.
Na mi fatama muxu yo ra.”

21 “Ala yeen tixi muxune sigati kiin birin na,
a e san funfune birin yatεma.

22 Dimi yo mi fa na,
fe ɲaxi rabane nε e luxunɲε naxan yi.

23 Ala mako mi fa muxune keɲaan fεsefεsen
ma,
benun a xa e xali kiti sadeni.

24 A hayu mi fa senbemane fenna ma,
benun a xa e kala,
a mɔn yi muxu gbεte dɔxɔ e funfuni.

25 Nɔndin nan na ra, a e kewanle kolon.
Kε kedenna ra, a yi e ba, a yi e faxa.

26 A e ɲaxankatama nen yamaan yetagi
alo fe ɲaxi rabane,

27 bayo e bata xεte Ala fɔxɔ ra,
e yi a sariyane birin beɲin.

28 E yi yuigelitɔne ɲaxankata
han e yi e xuini te Ala ma.
Nayi, Ala yi tɔrɔ muxune wuga xuiin
name.”

29 “Koni, xa Ala lu dunduxi,
nde a yalagε?

Xa a a yetagin luxun,
nde nε a tɔε?

Anu, a mɔn luma muxune nun siyane birin
xun na nen

30 alogo Ala kolontaren nama dɔxɔ man-
gayani,
naxan findima kalan na yamaan xa.”

31 “A nεe ligε nen,
muxuna nde yi a fala Ala xa, a naxa,
‘N bata kalan ti,
koni n mi fa fe ɲaxin ligama sɔnɔn.

32 N mi naxan toma, na yita n na.
Xa n bata tinxintareyaan liga,
n mi fa a ligama sɔnɔn.’

33 Ala lan a xa na kanna ratorɔn
fata i miriyaan na ba?

I tan naxan Ala rasɔtɔma,
i tan naxan tondixi Ala ra.
I tan nan lan i yi a yeɓa,
n tan mi a ra,

i miriyaan fala.”

³⁴ “Xaxilimane a falama nen n xa,
e nun fekolonna
naxanye n xuiin namema, e naxa,
³⁵ ‘Yuba falan tima fekolontareyaan nin,
xaxilimaya mi a falane ra.’
³⁶ A lan Yuba yi lu kitin de
han a danna,
bayo a falan tima alo fe naxi rabana.
³⁷ A mon muruten sama a yulubin fari,
a Ala magelema en yetagi,
a falane mi nanma Ala xili ma.”

35

Elihu a falane: Fe fuun nan Yubaa falane ra

¹ Nayi, Elihu mon yi falan ti, a naxa,
² “I laxi a ra a nandina i xa ba?
I yi a fala, i naxa,
‘N tinxin Ala ye ra yi.’
³ Koni, i mon a falama,
i naxa, ‘N to mi yulubi ligaxi,
na tonon nanse ra n tan xa?’ ”
⁴ “Awa, n tan nan i yabima,
e nun i xoyin naxanye i fama.
⁵ I yen ti kore, i kundaan mato,
e mate i xun ma pon!
⁶ Xa i yulubin liga,
na sa Ala tere menni ba?
I ya muruten na gbo ayi,
na nanse lige a ra?
⁷ Xa i tinxin, na nanse fima Ala ma?
A nanse sotoma i yii na ma?
⁸ I ya fe naxine muxune nan tun toroma,
i ya tinxinyaan munanfanna muxune nan
ma.”
⁹ “Naxankatan na gbo ayi yamaan ma,
e mawugama nen.
Senbemaan na e toro,
e xui ramini malina fe ra.
¹⁰ Koni, muxu yo mi a fale, a naxa,
‘Ala minen, a tan naxan n daxi?
A muxune rawekilema e betin ba dimini,
¹¹ a en xaranma burunna subene kepene
xon.
A fekolonna fi en ma xoline kiine xon.’
¹² Na muxune gbelegbelema malina fe ra,
koni Ala mi e yabima,
bayo e tan findixi fe naxi rabane nun waso-
dene nan na.”

¹³ E gbelegbelema fuyan,
Ala mi e ramema,
Ala Senbe Kanna mi a tuli matima e xuiin
na.
¹⁴ A i xuiin namema di nayi,
i tan naxan a falama a i mi a toma?
I yi a fala a i bata i ya kitin so a yii,
i a tan nan mamema!
¹⁵ Iki, bayo Alaa xolon munma fa,
e nun a mi a tuli matixi murute falane ra,
¹⁶ nayi, Yuba luma a fala fuun nan tun tiye,
a yi fekolontare falane rawuya ayi.”

36

Elihu a falane: Ala adamadiine xaranma kii naxan yi

¹ Elihu mon yi siga falan ma, a naxa,
² “I mon xa tin ndedi, n xa i xaran,
amasoto fala gbegebe mon n xon
n naxan fale i xa Ala fe ra.
³ N nan n ma kolonna fenma yire makuyen
nin,
n yi yoon fi Ala ma naxan n daxi.
⁴ Wule mi n ma falane ra mum.
N tan naxan be i yetagi,
n ma fekolonna kamalixi.”
⁵ “Ala senben gbo yati,
a mi muxu yo rawolima ayi.
A senben gbo a xaxilimayaan xon.
⁶ A mi naxudene luma e nii ra.
A kiti kenden sama yigelitone xa.
⁷ A mi a xun xanbi soma tinxin muxune yi,
koni a e fe yitema nen,
a yi e doro manga gbene yi habadan.
⁸ Xa e xidixi yolonxonne ra,
xa e toroni,
⁹ Ala e kewanle nan makenenma e xa na
kiini,
e nun e murute feene
e naxanye ligaxi wasoni.
¹⁰ A yi e xaran,
a e xa e tuli mati e xuru falane ra,
a yi e yamari,
a e xa xete e haken foxo ra.
¹¹ Xa e tuli mati,
e yi a yamarin suxu,
e siimayaan danguma herin nin,
e yi e dunu ya yi gidin nan sewani.
¹² Xa e mi a rame,
e faxama nen yengeni,
e halagi e fe kolontareyani.”

13 “Ala kolontarene nan xələn namarama,
e mi Ala maxandima malina fe ra
hali a na e ratərən.

14 E faxama e foningeyaan nin,
e siimayaan yi rəjan yagin ma yalundene
tagi.

15 Koni, Ala tərə muxune rakisima
e tərən nan xən,
a yi e rakolon naxankatan xən.

16 A i tan fan bama nən tərəni,
a yi dəxəde rafulunxin fi i ma,
a yi i ya tabanla rafe donse fajine ra.”

17 “Koni iki,
kitin naxan nagidixi fe naxi rabane xili ma,
na bata i sətə,
Ala to a kiti kəndən sa i xili ma,
a yi i yalagi.

18 Nayi, xələn nama i radin
i yi fe kobin liga,
i nama xətə Ala fəxə ra
bayo na saren gbo.

19 I ya nafunle i bə tərəni ba?
Hali i sənbe gbeen mi nəe i maliye iki.

20 A xəli nama i suxu kəeen xa so,
alogo i xa muxune ba e konne yi.

21 A liga i yeren ma!
I nama fa həkən liga sənən,
i bata yi gbalon sətə na fe ra.

22 I xa a kolon
a Alaa binyen gbo a sənbeni.
Nde nəe xaranna tiye alo a tan?

23 Nde kiraan yitaxi a ra?
Nde nəe a fale, a naxa,
‘I bata tinxintareyaan liga?’ ”

24 “I nama ninan Alaa wanle matəxən ma,
muxune birin naxanye fe falama e bətine
yi,

25 adamadiine birin nəe naxanye toə,
e yi e mato wulani.

26 Ala gbo yati,
en mi a gboon danna kolon,
a siimayaan dan mi na.

27 A na igen nate wuyenni kore,
a yi na findi tulen na mənni.

28 Na tulen yi keli kundane yi,
a godo adamadiine ma.

29 Nde nəe kundaan nafala kiin kolonje,
e nun galanna godon kii naxan yi keli
kore?

30 A mato, a kuyen jin masəxənna ramin-
ima a rabilinni,

a fəxə igen nafema
han dimin yi so a tilinna ma.

31 A yamaan makitima na tulen nan xən,
a donse gbegbe fi e ma.

32 A galanna tongoma a yii firinne nan na,
a yi a ragodo a na wa dənaxan xən.

33 A kuye sarinna a fa feen nan mayitama,
hali xuruseene a fa feen kolon.”

37

1 “Nanara, n bəjen xuruxurunma,
a keli a sadeni.

2 Ɛ tuli mati,
ε tuli mati kuye sarinna ra
naxan findixi Ala xuiin na,
a sənəxə xuiin naxan minima a də.
3 Ala a galanna ragodoma keli kore,
a yi a ragodo dunuɲa birin xun xən.

4 Na xanbi ra, a sənəxə,
a yi a xui gbeen namini

alo kuye sarinna,
a mi fa galanni tima
a na a xui ramini.

5 A kabanako feene rabama a sənəxə xuiin
xən,
en mi nəe naxanye famunje.”

6 “Ala yi balabalan kəsene yamari,
a naxa, ‘Ɛ godo bəxəni,’
a yi tulen nagodo, tule gbeen yati.

7 A yi muxune wanle ratima na kii nin
alogo ne birin xa a wanla kolon.

8 Hali burunna subene soma nən faranne
kui,
e lu e yinle ra.

9 Kala ti foyen yi keli sogeteden yiifanna
ma,
xunbenla yi keli kəmənen fəxəni.

10 Ala niiraxinla nan ige xundin naminima,
igen xunmaan yi xədxə alo wurena.

11 A yi kundane rafe tule igen na,
e nun kuye jin masəxənna,
a yi e raxuya ayi yiren birin yi.

12 A tan nan e rasigama
alo a ragidixi kii naxan yi
alogo e xa a yamarin birin nakamali,
dunuɲa birin yi.

13 Nayi, Ala a waxənna nan ligama bəxən
fari,
a yi muxune ratərən

hanma a yi hinan e ra.”

¹⁴ “Yuba, i tuli mati ito ra.

Ti, i maɲɔxɔn Alaa kabanako feene ma!

¹⁵ I a kolon ba

Ala e yamarima kii naxan yi?

I a kolon ba

a galanna ragodoma kii naxan yi kundani?

¹⁶ I a kolon ba

e singanxi kii naxan yi foyeni?

Kabanako feni itoe findixi fekolon kamal-
ixina wanla nan na.

¹⁷ Koni i tan,

i luma kuye wolonxini i ya dugine yi,

foyen nɛma bɔxɔn ganɲɛ waxatin naxan yi.

¹⁸ I nɛ Ala maliyɛ kuyen dadeni ba

naxan xɔdɔxɔ alo wure kiken?

¹⁹ Yuba, a yita nxu ra

nxu nɛ naxan falɛ Ala xa.

Sese mi makenɛnxi nxu xa,

nxu dimin nin.

²⁰ N mi waxi n xa falan ti Ala xa.

Muxu mundun waxi Ala xa a raxɔri?

²¹ Muxu yo mi nɛ a yɛɛn tiyɛ sogen na,

a na te kore,

foyen na kundaan ba a yɛɛ ma.

²² Na ki kedenni,

Alaa kɛnɛnna fama

sa keli sogeteden kɔmɛn fɔxɔni

naxan luxi alo xɛmana,

nɔrɔn gbeen yi Ala rabilin.

²³ Ala sɛnbɛ Kanna nan a ra,

en mi nɛ en masoɛ naxan na,

a sɛnbɛn gbo, a kiti kɛndɛne gbo,

a mi muxu tinxinxine ɲaxankatama.

²⁴ Nanara, muxune gaxuma a yɛɛ ra,

koni a tan yɛtɛɛn mi na muxune yatɛxi

naxanye e yɛtɛ yatɛxi xaxilimane ra.”

38

Alaa yabin Yuba xa

¹ Nayi, Alatala yi Yuba yabi wuluwulu
gbeen, a naxa,

² “Nde i tan na

naxan n ma fe ragidixine yidimima

a xaxilitareya falane xɔn?

³ Keli, i yitɔn alo xɛmɛ wɛkilɛxina,

n xa i maxɔdin, i yi n yabi.”

⁴ “I yi minɛn yi

n to yi bɔxɔn bɛtɛn sama?

A yɛba n xa, xa i ɲɔndin kolon.

* **38:11:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

⁵ Nde dunuɲa danne sa,

i na kolon ba?

Nde lutini bandun a yi a maliga?

⁶ Bɔxɔ xɔnna bɛtɛn saxi nanse fari?

Nde a tongon gɛmɛn dɔxi,

⁷ xɔtɔn ma sarene to yi bɛtine bama,

Alaa malekane to yi gbelegbelema
sɛwani?”

⁸ “Nde fɔxɔ igen balanxi

alogo a xa a raxara a dɔxɔdeni,

a to yi minima a dadeni?

⁹ N yi kundaan findi a dugin na,

n yi kunda fɔrɛn findi a mafilin dugin na,

¹⁰ n nan n ma sariyan sa a ma,

n yi a danne sa,

n to yi dɛɛne nun balan seene sama a ma.

¹¹ N yi a fala fɔxɔ igen xa, n naxa,

‘I fama nɛn han be, i nama dangu be ra.

I mɔrɔn gbeene danma be nin yati.’ ”*

¹² “I bata yamarin fi xɔtɔnna ma

i ya siimayani ba,

hali sanɲa ma keden pe?

I bata a miniden yita subaxan na ba,

¹³ alogo a xa bɔxɔn suxu a danne ma,

a yi a yimaxa, a yi ɲaxudene kedi?

¹⁴ Sogen na te, a yi bɔxɔni yalan,

a yigbɛ alo yii fɔxɔn bɛndɛni,

a kɛnɛnna yi so dunuɲa xun na

alo dugina.

¹⁵ Koni, ɲaxudene kumama nɛn e waxatin
na,

e sɛnbɛn yi kala.”

¹⁶ “I bata siga ba

han fɔxɔ igen xunna?

I bata i masiga ti fɔxɔ igen tilinna ma?

¹⁷ Laxira so dɛɛne yita nɛn i ra ba?

I sayaan so dɛɛne to nɛn ba?”

¹⁸ “I bɔxɔna gboon yatɛn kolon ba?

A fala n xa,

xa i na feene birin kolon.

¹⁹ I kɛnɛnna dɔxɔden kolon?

I a kolon dimin konna dɛnaxan yi?

²⁰ I nɛ e bɛ e yirene yi?

I e konna kiraan bayen kolon?

²¹ I lan i yi a kolon,

to mi i tan naxan da.”

22 “I bata siga
han ige xundin namaran denaxan yi ba?
I bata balabalan kesene ramaradene to ba?
23 N ne dōxi gbalon waxatine nan yee ra,
e nun sōnxō nun yenge lōxōne.
24 I a kolon ba
kenenna minin kiraan naxan xōn?
I a kolon ba
sogetede foyen kelima denaxan yi?”

25 “Nde kiraan nabaxi tule igen xa?
Nde kiraan yitaxi kuye sarinna ra?
26 Nde tulen nafama bōxōn fari
muxu yo mi denaxan yi,
e nun tonbonni
muxe mi dōxi denaxan yi?
27 Nde igen nafama yire xarene ma,
alogo se xen xa sabati?”

28 “Tulen fafe na ba?
Nde xiila barixi?
29 Ige xundina nga na ba?
Nde xunbenla barixi?
30 Igen xōdōxōma alo gemena,
ige xundin yi sa fufaan xun ma.”

31 “Nde nōe sare kuru Dii Temē Soloferene
yōlōnxōnna tugunje?
I tan nōe sare kuru Donsona lutin fulunje
ba?†
32 I nōe sare kurune raminē e waxatini ba,
i yi sare kuru Kanko Gbeen nun a diine
rasiga ti?
33 I a kolon ba
yanban seene koreni sigama sariyan nax-
anye ma?
I tan nan yanban seene senben nawalima
bōxōn ma ba?”

34 “I xuiin te han kundane ma kore xōnna
ma ba,
i yi e yamari a tulen xa fa i ma?
35 I tan nan kuye sarinne rasigama ba,
e yi a fala i xa,
e naxa, ‘Nxu tan ni i ra?’
36 Nde fekolonna saxi muxun bōjēni?
Nde xaxilimayaan fixi a ma?
37 Nde nōe kundaan yate a xaxilimayaan
xōn?
Nde nōe ige sa seene xun sinje kore,
38 gbangbanna yi findi boron na,
bōxōn kobelene yi dōxō e bode ra?”

Ala nan subene birin kannu ra

39 “I tan nan donseen soma yata gilen yii
ba?
I tan nan kamen bama yata senbemanē ma
ba,
40 e nēma sa e yinla kui,
hanma e nēma luxunxi subene yee ra?
41 Nde donseen soma xaxaan yii,
a diine na e xuini te Ala ma,
a na siga na xun xōn donse fendeni?”

39

1 “I a kolon ba
bolen diin xalima waxatin naxan yi?
I xēnle toma ba, e nēma diin xale?
2 I e kuiin maxali waxatin yatema ba?
I e dii xali waxatin kolon ba,
3 e na e felen e dii xalin tōrōni,
e yi e diin xali?
4 E diine senben sōtōma,
e gbo xunnabani.
Na xanbi ra, e keli e ngane fēma,
e mi fa fama sōnōn.”
5 “Nde burunna sofanla xunnabaxi?
Nde a fulunxi?
6 N bata tonbonna findi a dōxōden na,
fōxō bōxōn yi findi a konna ra.
7 A na sōnxō sōnxō xuiin mē taane yi,
a gele,
a mi soo ragiin xuiin mē mumē!
8 A sigama a dēgedeni geyane nan fari,
denaxan xinde, a yi mēn fen.”
9 “Burunna jingen tinje finde i ya walikēen
na ba?
A xiyē i ya xuruseene balon sa seen dēxōn
ba?
10 I nōe a xide
alogo a xa i ya xēen bi ba?
A xēē rabōnbō seen bandunje i fōxō ra
mēēmēēne yi ba?
11 I yigin se a yi ba,
bayo a senben gbo?
I ya wali xōdēxēne luyē a ma ba?
12 I yengi se a ma ba?
A fē i ya se xabaxine ra i xa,
a fa e sa i ya lonna ma?
13 Dangaranfulene gabutene yitema
sewani,
koni e mi nōe tunganje

† 38:31: Mēn kaane yi sare kurune yatēxi nēn alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

alo xəliin bodene.

¹⁴ A xələne luma biraxi bəxən nan ma,
a yi e lu burunburun wolonni.

¹⁵ A mi mirixi a ma
fa fala e nəe yibəe nən,
a burunna subena nde tiyə e yi nən.

¹⁶ A ɲaxu a diine ra
alo a tan xa mi e xalixi,
a mi gaxuma
fa fala a bata tərɔ fuuni e xalideni.

¹⁷ Ala bata a kuma fe kolonna ra,
a mi xaxili fixi a ma.

¹⁸ Koni, a na keli a gideni,
a gelema nən soon nun soo ragiin ma.”

¹⁹ “I tan nan sənben fima soon ma ba?
I tan nan a kəe ma xabene saxi ba?

²⁰ I nəe a ratuganɲe alo supəna?
A gbelegbele xuiin magaxun nan tima.

²¹ A bəxəni səxənma a torone ra lanbanni,
a sɛwaxi a fangan na,
a sigama ganla yɛɛ ra yɛngeni.

²² Gaxun bəte mi a xa,
a mi kuisanna kolon,
a mi xetema a xanbi ra silanfanna yɛɛ ra.

²³ Xalimakuli sa seen nun tanban gbeen
nun a xurin naxan xidixi a fari,
ne xuiin minima a nɛma a giyə.

²⁴ A kunfaxin tunganma, a siga.

Xətaan na fe,
a mi fa nəe tiyə yɛngeni.

²⁵ Xəta xuiin na mini,
a gbelegbele sɛwani,
a yɛngən xirin mɛma
hali a nɛma sa wulani,
e nun kuntigine gbelegbele xuiin nun
yɛngɛ so xuina.”

²⁶ “Sɛgən tunganma i ya xaxilimayaan nan
xən ba,
a yi a gabutene yibandun sogeteden yi-
ifanna binni?

²⁷ Singbinna tunganma i ya yamarin nan
bun ba,

a yi a tɛn sa geya matexine fari?

²⁸ A yigiyaxi gɛmɛ yirene nin,
a yire makantanxine nin geyane xuntagi.

²⁹ A a donseen fenma mɛnna nin
a nɛma dɔxi,

a yi sa a to yire makuyeni.

³⁰ Binbine dɛnaxan yi, a mɛnna nin,
a diine baloma wunla nan na.”

40

¹ Alatala mən yi a fala Yuba xa, a naxa,
² “I tan naxan Ala Sənbe Kanna yalagima,
i mən luyɛ a matandɛ?

I tan naxan Ala mafalama,
i nəe a yabɛ?”

Yuba yi Ala yabi

³ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,

⁴ “Sese mi n tan na.
N nəe i yabɛ nanse ra?
Fə n na n yiin sa n dɛ ra,
n yi n dundu.

⁵ N bata falan ti,
n mi fa yabi tima.
N bata a radangu ayi,
n mi fa sese falama.”

Alaa yabina

⁶ Alatala yi Yuba yabi wuluwulu gbeeni,
a naxa,

⁷ “Keli, i yitən alo xɛmɛ wɛkilɛxina,
n xa i maxədin, i yi n yabi.

⁸ I waxi a fala feen nin ba
fa fala a n mi kiti kɛndɛn sama?
I waxi n yalagi feen nin ba,
i yi yoon fi i yetɛ ma?

⁹ I sənben gbo alo Ala ba?
I xuiin findɛ kuye sarinna ra ba
alo Ala gbeena?”

¹⁰ “I yetɛ maxidi binyen nun gboon na,
i yi i maxidi nərən nun xunnayerenna ra.

¹¹ I ya xələn nasiga muxune ma,
i wasodene birin nagodo sanɲa yi kedenni.

¹² I wasodene birin nagodo sanɲa yi ke-
denni yati,

i ɲaxudene birin halagi
e dɛnaxanye yi,

¹³ i yi ne birin maluxun,
i yi e balan gaburun kui.

¹⁴ Nayi, xa i yi na liga nun,
n tan yetɛn yi i matəxəma nən,
bayo i yetɛ sənben yi i rakisima nən.”

¹⁵ “Malinna mato, sube magaxuxina.

N tan nan a daxi
alo n ni i daxi kii naxan yi.
A sɛxɛn donma alo ɲingena.

¹⁶ A sənben a tagin nin.

A sənben a fudi ma fasane nin.

¹⁷ A xunla xəɔxə alo sumanna,
a danba subene fasane yibalanxi ken!

18 A xonne fan luxi alo sulana,
a jensɛn xonne luxi alo wurena.”

19 “A findixi Alaa dalise fisamantenna nan
na.
N tan, a da mangan nan keden nɔɔn sɔtɔma
a ma silanfanna ra.

20 A balon sɔtɔma geyane fari,
burunna subene birin dɛnaxan yi.

21 A sama wudine nan bun,
a yi a luxun dara yi gbalane bun,

22 a matabuma wudine nininna nan na,
wudin naxanye xuden dɛ,
ne yi a rabilin.

23 Xa igen gbo ayi, a mi gaxuma,
hali Yurudɛn baa igen fa han a dɛ,
a luma nɛn xaxili sani.

24 Xa a yɛɛne rabixi,
nde nɔɛ a suxɛ?
Nde nɔɛ a suxɛ,
a wuren bira a jɔɛni?

Ige yi sube jaxina

25 I ige yi sube jaxin suxɛ konna ra ba?
I a suxɛ a lɛnna ma ba i ya lutin na?

26 I gbalan sɔtɛ a jɔɛɛn kui ba,
i yi a gbɛgbɛn sɔxɔn wuren na?

27 I mirixi a ma
a kankanjɛ i mafanna ma ba,
a fala fajine ti i xa?

28 A layirin xidɛ ɛ tagi ba,
a findɛ i ya konyin na habadan?

29 I sabaan sɔɛ a ra ba alo xɔlina?
I lutin xidɛ a sanna ra ba,
i yi a so i ya dii tɛmɛne yii?

30 Yɛxɛ suxune a matiyɛ lɔxɔni ba,
e a yitaxunjɛ yulane ra?

31 I nɔɛ a kidin kalɛ xalimakunle ra ba?
I nɔɛ a xunna sɔxɔnjɛ kulundene ra ba?

32 Nayi, hali i yiin din a ra a yɛngɛ xinla ma
sanja ma keden pe,
i mi fa na jɔxɔn ligama sɔnɔn.”

41

1 “Muxun naxan waxi a xa a nɔ,
na a yɛtɛ nan madaxuma.

Muxu yo na a to tun,
na birama nɛn a xanbiramaan na.

2 Muxu yo mi suse yɛngɛn bagɛ a ma,
nayi nde suse tiyɛ n yɛtagi?

3 Nde a doli n ma,
alogo n xa a fi?

N tan nan gbee dunuɔa seene birin na!”

4 “N mɔn xa falan ti ige yi sube jaxin salen
seene ma,
e nun a sɛnbɛ magaxuxin nun a fati fajina.

5 Nde nɔɛ a kidin bɛ a ma?

Nde nɔɛ a xanle sɔxɔnjɛ
naxanye xɔdɔxɔ alo wurena?

6 Nde nɔɛ a gbɛgbɛni biyɛ?

Muxune gaxuma a jinne nan yɛɛ ra.

7 A xali xɔdɛxɛne safa wuyaxi nan a fari,
e dɔxi e bode ra a fari
alo yɛ masansan wure lefane.

8 E saxi e bode fari,
hali foyen mi nɔɛ dangue.

9 E tugunxi e bode ra,
e bode suxi,
e mi nɔɛ bɛ e bode ra.”

10 “Ige yi sube jaxin na tison,
kɛnɛnna yi mini,
a yɛɛne luxi alo subaxana.

11 Tɛɛ dɛgɛn minima a dɛ,
tɛɛ wolonne tunganma.

12 A jɔɛ tutin tema,
alo tunde wolonna,
alo sɛxɛ tutina.

13 A jɔɛ foyen ticine radɛgɛma,
tɛɛ dɛgɛn yi mini a dɛ.

14 Sɛnbɛna a kɔɛɛn nin,
gaxun nan sigama a yɛɛ ra.

15 A fati kidin jixirijixirine wuya,
e bata xɔdɔxɔ ayi a ma,
sese mi bama a ma.

16 A bɔjɛn xɔdɔxɔ alo gɛmɛna,
a xɔdɔxɔ alo se kunba gɛmɛna.”

17 “A na keli, alane yi gaxu,
e yigitɛgɛxin yi xɛtɛ.

18 Silanfanna mi sese ligama a ra,
hanma tanba xurin nun dɛgɛmaan nun
tanba gbeena.

19 Wuren luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
sulana alo wudi kunxina.

20 A mi a gima xalimakunla yɛɛ ra,
lantan gɛmɛne findixi se dagin nan na a tan
xa.

21 Gbelemɛn luxi nɛn a tan xa
alo sɛxɛna,
a gelen tanban woli xuiin ma nɛn.

22 A kui kidin luxi nɛn
alo gɛmɛ ralemunxine,
alo xɛɛ rabɔnbɔ seen naxan bubuma
boroni.”

²³ “A na sin fəxə igen tilinna ma,
igen yi a ramini alo a tēen nan ma.
A fəxə igeni maxama nēn
alo seri igen tēen ma.

²⁴ A funfuni yalanxin nan luma a xanbi ra
igeni,
a lu alo fonna xun sēxēn na mini fufaan
fari.

²⁵ A kannna mi muxu yo ra bəxə xənnna fari.
Dali seen na a ra naxan mi gaxuma.

²⁶ A yaxu sēnbema yo na keli,
a yēen yoma na kannna ma nēn,
bayo a tan nan sube xəjēne birin ma man-
gan na.”

42

Yubaa yabi dənxeŋa

¹ Yuba yi Alatala yabi, a naxa,
² “N na a kolon a i nəe feen birin na,
i nəe i waxən feene birin nakamale.
³ I yi n maxədin, i naxa,
‘Nde i tan na,
naxan n ma fe ragidixine yidimima
a xaxilitareya falane xən?’
Awa, n yi feene falama nēn,
n mi yi naxanye famuma a fajin na.
⁴ I yi a fala n xa, i naxa,
‘I tuli mati, a lu n xa falan ti,
n xa i maxədin, i yi n yabi.’
⁵ Awa, n bata yi i ya fe mē,
iki n yēen bata i to.
⁶ Nanara, n nan n yete yalagima,
n dəxə burunburunna nun xubeni
nimisani.”

Yubaa taruxun naŋanna

⁷ Alatala yelin xanbini falane tiyē Yuba
xa, Alatala yi a fala Elifasi, Teman kaan xa,
a naxa, “N ma xələn bata keli i xili ma ε nun
i lanfa firinne, amasəto ε mi n ma fe falaxi
tinxinni alo n ma walikēen Yubaa ligaxi kii
naxan yi. ⁸ Iki, ε tura solofere nun konton
solofere tongo, ε siga n ma walikēen Yuba
fema, ε yi saraxa gan daxin ba ε yete xa. N
ma walikēen Yuba n solonama nēn ε xa, n
yi a maxandi xuiin nasuxu, n mi ε suxu ε
xaxilitareyani. E mi n ma fe falaxi tinxinni,
alo n ma walikēen Yubaa ligaxi kii naxan
yi.” ⁹ Teman kaana Elifasi nun Suxa kaan
Bilidada nun Nama kaan Sofara yi siga, e yi
a liga alo Alatala a fala kii naxan yi, Alatala
yi Yubaa maxandi xuiin nasuxu.

¹⁰ Yuba yelin maxandin tiyē a lanfane xa
waxatin naxan yi, Alatala mən yi a raxetē
a kii fonni. Seen naxanye yi Yuba yii nun,
Ala yi ne dəxəde firin so a yii. ¹¹ Yuba
tada xēmēmane nun a magilēne birin yi
fa a xəntən e nun muxun naxanye birin
yi a kolon, e yi sēwa banden don a xən a
konni, e yi kininkinin falane ti a xa, e yi
a masabari lan gbalon ma Alatala naxan
birin saxi a fari. E birin yi a ki gbetin nun
xema yiisolirasone yi. ¹² Alatala mən yi
barakan sa Yuba siimaya dənxeŋi dangu
a fələn na, a yi yēxēe wuli fu nun naanin
səto, jəgəme wuli fu nun sennin, jinge wuli
keden, e nun sofali wuli keden. ¹³ A mən
yi dii xēmē solofere səto e nun dii tēmē
saxan. ¹⁴ A yi a singen xili sa Yemima,
a firindena Kesiya, a saxandena Keren-
Hapuku. ¹⁵ Naxalan tofaŋin mi yi toε ya-
manani alo Yubaa dii tēmēne. E fafe Yuba
yi kēen so e birin yii alo e tada xēmēmane.
¹⁶ Na xanbi ra, Yubaa siimayaan yi siga han
jēe kēmē jēe tonge naanin, a yi a yixetene
to han a dəxəde naanindena. ¹⁷ Na xanbi
ra, Yuba yi faxa foriyani, a wasaxina a
siimayaan na.

Yaburina Nabi Dawudaa Bɛtine

Isirayila manga Dawuda nan Kitabun yireni ito sɛbɛxi naxan xili “Nabi Dawudaa Yaburina.” Sora yo sora bɛti keden na a ra muxune yi naxan bama Ala batu waxatine yi. Yamaan yi salima waxatin naxan yi, e Ala batu, e yi bɛtina ndee bama nɛn Ala Batu Banxin kui. Dɛnkɛɛya muxu kedenna fan yi nɔɛ nɛn bɛtine bɛ a konni a nɛma Ala maxandɛ waxatin naxan yi. Bɛtini itoe findixi Ala matɔxɔn nun Ala maxandin nan na.

Bɛti kɛmɛ tonge suulun nan malanxi Kitabun yireni ito kui Isirayila fonne yi naxanye bama salideni. Dawuda mi na ndee sɛbɛxi, koni e malanxi a xinla bun bayo a tan nan a wuyaxi sɛbɛ, a mɔn yi muxune yamari e xa bɛtine yitɔn a man-gaya waxatini.

Iki a yitaxunxi dɔxɔde suulun nan na. Yaburin Yire Singena: Keli a sora 1 ma han 41. A Yire Firindena: Keli a sora 42 ma han 72. A Yire Saxandena: Keli a sora 73 ma han 89. A Yire Naanindena: Keli a sora 90 ma han 106. A Yire Suulundena: Keli a sora 107 ma han 150.

Yaburin sora kɛmɛ tonge suulunna yɛ, falana nde sɛbɛxi sora kɛmɛ nun nde xunna ra naxan e keliden yitama en na hanma e ba kiina hanma maxa seen naxanye lan e ma. Falan bun tiina nde mɔn sɛbɛxi ndee tagini naxan e ba kiin yɛbama. Ne bunne mi fa kolon ki faɲi bayo e sɛbɛn bata jɛɛ wuli saxan ti fayida.

Bɛti siya fu nun firin nan kolonxi Nabi Dawudaa Yaburin kui:

1) Tantun bɛtin naxanye Alaa gboon nun a fanna fe falama. (Misaala: sora 8, 19, 33, 100, 103-105, 111, 113, 114, 117, 135, 136, 145-149)

2) Alaa mangayana fe bɛtine, naxanye a falama e naxa, “Mangan nan Alatala ra.” (Misaala: 47, 93, 96 han 99)

3) Mangana bɛtine, Ala maxandina man-gan xa hanma mangana Ala maxandina. (Misaala: 2, 18, 20, 21, 45, 72, 89, 101, 110, 144)

4) Ala Batu Banxini so bɛtine. (Misaala: 15, 24)

5) Isirayila kaane yi Higi yisiga bɛtini itoe nan bama e nɛma yi sigɛ sanla nde rabadeni Yerusalɛn taani. (Misaala: 84, 91, 121, 122)

6) Siyon geyaan bɛtini itoe findixi yiren matɔxɔn nan na dɛnaxan sugandixi Ala Batu Banxin tiden na Yerusalɛn taani. (Misaala: 46, 48, 76, 87, 132)

7) Bɛtini itoe findixi kawandin nan na tinxin muxune xa. (Misaala: 14, 50, 53, 75, 81, 95)

8) Bɛtini itoe findixi xaranna nan na dɛnkɛɛya yamaan xa. (Misaala: 1, 37, 49, 73, 78, 112, 119, 127, 133)

9) Yamaan bɛtini itoe bama tɔrɔ wax-atin nin, naxanye findixi Ala maxandin na naxankatani. (Misaala: 12, 44, 58, 60, 74, 79, 80, 83, 85, 90, 94, 106, 108, 123, 126, 137)

10) Tɔrɔn sifan birin nɔɛ a ligɛ nɛn dɛnkɛɛya muxun yi fa Ala ma. Mawuga bɛtini itoe nan wuya Yaburin kui. (Misaala: 5-7, 13, 17, 22, 25, 26, 28, 31, 35, 38, 39, 41-43, 51, 54, 57, 59, 61, 63, 64, 69-71, 86, 88, 102, 109, 120, 130, 140-143)

11) Dɛnkɛɛya muxuna Ala nuwali sama wali faɲin kolon bɛtini itoe nan na, a na a xunba hanma a na a yulubin xafari. (Misaala: 9-10, 30, 32, 34, 40.1-12, 92, 107, 116, 118)

12) Dɛnkɛɛya muxun limaniya bɛtini itoe nan bama, a yi a sɛwan nun a bɔɲɛ xunbenla mayita. (Misaala: 3, 4, 11, 16, 23, 62, 131, 139)

Marigi Yesu fan Yaburin tantun bɛtine ba nɛn. (Maraka 14.26) A mɔn nde a fe fala nɛn a xaranna kui. (Maraka 12.10 nun 36) A mɔn yi nde fala a Ala maxandini. (Maraka 15.34, e nun Luka 23.46)

Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe sɛbɛxi Yaburin yire wuyaxi yi. Yesu a tɔrɔne sɛbɛxi yireni itoe yi: Yaburin 22 e nun Yaburin 69. Na feene fan sɛbɛxi Matiyu yire wuyaxi yi, alo Matiyu 27.34-48. Yesu keli fena sayani e nun a binyena fe sɛbɛxi yireni itoe yi: Yaburin 16, nun Yaburin 110 e nun Yaburin 118. Xɛra Piyɛri ne nan ma fe falaxi Kɛwanle sora 2 nun 4 kui. Yaburi Kitabun yirena fe falaxi Ningila Yesu kui dangu dɔxɔɲa ma kɛmɛ ra.

Kitabun yireni ito nɔɛ dɛnkɛɛya muxune maliyɛ nɛn ki faɲi. A fe firin yitama en na. A singena, a lanma en xa Ala matɔxɔ, bayo a xanuntenyaan nun a sɛnbɛn gbo. A jɔxɔn

mi na. A firindena, a lanma adamadiin xa a tərən birin yita Ala ra alogo a xa en madəndən. Ala waxi a xən en xa en kui feene yita a ra.

Dawudaa Yaburin findixi Isirayila kaane Ala maxandine nun Marigi Yesu Ala maxandine nun dənkeləya muxu singene Ala maxandine nan na. (Xerane 4.24-26) Yaburin mən nəf fində nən en fan ma Ala maxandine ra en na e fala Ala xa waxatin naxan yi.

Yaburin Yire Singena: Keli Sora 1 ma han 41

1

Kira firinna

¹ Səwan na kanna xa,
naxan mi muxu ɲaxine maxadi xuine sux-
uma,
naxan mi birama yulubitəne kiraan fəxo
ra,

naxan mi a sama magele tiine fari.

² Na kanna səwama nən
Alatalaa sariyan suxudeni,
a a xaxili lu Alaa sariyan xən kəeen nun
yanyin na.

³ A sabatima nən
alo wudi binla naxan xude dənɪ,
a bogima nən a waxatini,
a dɛɛne mi xarɛ.
Na kanna na fefe suxu,
a sənɔyama nən a xa.

⁴ Koni muxu ɲaxine mi na kiini mumɛ,
e luxi nən
alo foyen se dagin naxan xalima.

⁵ Nanara, muxu ɲaxine yalagima nən kiti
sa waxatini,
yulubitəne mi tiyɛ tinxin muxune yɛ.

⁶ Alatala a ɲoxo luma nən tinxin muxune
xən,
koni muxu ɲaxine kiraan sigama gbalon
nin.

2

Alaa manga sugandixina

¹ Nanfera siyane murutɛma?
Nanfera yamanane muxune yanfa fuune
soma?

² Dunuɲa mangane bata tondi,
kuntigine bata e malan
Alatala nun a muxu sugandixin xili ma.

³ E naxa, “En xa en yetɛ ba e nɔɔn bun,

en xa en xunna ba e yamarin bun.”

⁴ Marigin naxan ariyanna yi
na gelema e ma.

⁵ A fitinaxin yi falan ti e xili ma,
a e magaxu a xəlɔni,

⁶ a naxa, “N bata n ma mangan dɔxo
n ma geya sariɲanxin fari Siyon yi.”

⁷ Mangan fan naxa,
“Alatala bata naxan nagidi,
n na a ralima nən:

a naxa n na,
‘N ma dii xɛmɛn nan i tan na.
N bata findi i fafe ra to.

⁸ N maxɔdin,
n siyane soma nən i yii i kɛɛn na,
bɔxən danne birin yi findi i gbeen na.

⁹ I e nɔma nən mangaya wure dunganna ra,
i yi e rayensenɲɛ ayi alo fɛɲɛna.’ ”

¹⁰ Nayi, ɛ tan mangane,
ɛ xaxili fen.
ɛ tan dunuɲa kuntigine,
ɛ kawandin namɛ.

¹¹ ɛ Alatala batu, ɛ gaxu a yɛɛ ra,
ɛ səwa, ɛ xuruxurun.

¹² ɛ dii xɛmɛn mafan,
alogo a nama xəlɔ, a yi ɛ raxɔri.
Bayo, a bɔɲɛn mafura tɛ.

Səwan ne xa, naxanye e yigiya a ma.

3

Ala nan marakisi tiin na

¹ Dawudaa betina, a to a gi a dii Abisalomi
bun.

² Alatala, n yɛngɛfane bata wuya ayi.
E gbegbe bata keli n xili ma!

³ E n ma fe falama,
e naxa, “Ala mi a malima.”

Beti xuini te.

⁴ Koni, Alatala,
i tan nan n ma yɛ masansan wure lefaan
na.

I binyen fima n ma,
e nun xunna kenla.

⁵ N na n xuini tema Alatala ma,
a yi n yabi keli a geya sariɲanxini.

Beti xuini te.

⁶ N na n sa, n yi xi, n yi xulun
bayo Alatala n kantanma.

⁷ N mi gaxuɛ yaxu wuli wuyaxin yɛɛ ra,

naxanye n nabilinxi yiren birin yi.

⁸ Alatala keli! N nakisi, n ma Ala.

N yaxune birin dɛɛne bɔnbɔ,
i yi muxu ɲaxine ɲinne magira.

⁹ Marakisi Tiin nan Alatala ra!
Ala xa a yamaan baraka.

Beti xuini te.

4

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba maxase luti kanne ra.

² N ma Ala tinxinxina,
n na i xili, i xa n yabi.

N ma tɔrɔni, i xa n mali.

Kininkinin n ma,
i yi n ma maxandin name.

³ E tan adamadiine,
ɛ n ma binyen findima yagin na
han waxatin mundun yi?
E fatama fe fuune nun wulene ma
waxatin mundun yi?

Beti xuini te.

⁴ E xa a kolon,
a Alatala bata muxu tɔgɔndiyaxine
sugandi a yete xa.

N na Alatala maxandi,
a n xuiin mɛma nɛn.

⁵ E gaxu, ɛ fata yulubi ligana ma.

E na ɛ sa, ɛ raxara,
ɛ bɔɲɛn namiri.

Beti xuini te.

⁶ E saraxan ba Ala xa tinxinni.
E yigin sa Alatala yi.

⁷ Muxu wuyaxi naxa,
“Nde herin yite en na?
Alatala, i nɔrɔn xa godo nxu ma!”

⁸ Koni i bata n bɔɲɛn nasɛwa han,
dangu se xaba waxatin lugon sɛwan na.

⁹ N na n sa,
n xima bɔɲɛ xunbenla nin,
amasɔtɔ i tan Alatala nan tun n makan-
tanma.

5

Ala xa en natanga

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba xulenna ra.

² Alatala, i tuli mati n fala xuine ra,
i yi i tuli mati n kutun xuiin na.

³ N ma Ala nun n ma mangana,

i tuli mati n ma wuga xuiin na.
N ni i tan nan maxandima.

⁴ Alatala, xɔtɔnni i n xuiin namɛma.

Xɔtɔnni, n na n yitama i ra,
n yi i ya yabin mame.

⁵ Ala mi i tan na
fe ɲaxin nafan naxan ma.
I mi tinɲɛ muxu ɲaxi yo ra i yetagi.

⁶ Wasodene mi tiyɛ i yetagi.
I fe ɲaxi rabane birin ɲaɲaxuma nɛn.

⁷ I wuledene halagima nɛn.
Alatala faxa tiine nun yanfantenne
raɲaxuma nɛn.

⁸ Koni n tan soma nɛn i konni
i ya hinan gbeen xɔn ma,
n ni i batuma nɛn i ya Banxi Sariɲanxini.

⁹ Alatala, ti n yeɛ ra i ya tinxinni n yaxune e
fe ra.

I ya kiraan yita n na.

¹⁰ N mi lɛ n yaxune fala xui yo ra,
e waxi fe kalan nan tun xɔn ma.
E kɔɛ yinle rabixi alo gaburuna,
yanfa falane nan e lenne ma.

¹¹ Ala, e yalagi,
e kɔtɛne xa findi e yete bira xunna ra.
E kedi i yetagi e matandine fe ra,
bayo e bata murute i ma.

¹² Koni ne birin xa ɲaxan,
naxanye e luxunxi i yi.
E xa betin ba sɛwani habadan!

Na muxune ratanga
i xinla rafan naxanye ma,
e yi sɛwa i ya fe ra!

¹³ Alatala, i tinxin muxune barakama nɛn,
i yi e rabilin fanna ra
i yi e ratanga
alo ye masansan wure lefana.

6

Ala maxandin tɔrɔ waxatini

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
A xa ba maxase luti kanne ra e nun kon-
denna luti solomasɛɛɛ kanna ra.

² Alatala, i nama n maxadi xɔlɔni!
I nama fitina n xili ma,
i n ɲaxankata!

³ Alatala, kininkinin n ma,
n bata xadan!
Alatala, n nakɛndɛya,
bayo fanga mi fa n na.

⁴ N niin tərɔxi han!
Alatala, han waxatin mundun yi?

⁵ Alatala, fa n kantan.
N niin nakisi i ya hinanni.

⁶ Muxe mi e mirɛ i tan ma sayani.
Nde nɔɛ i tantunɲɛ laxira yi?

⁷ N bata xadan kutundeni,
n ma sadeni kunxi yɛɛgen na kɔɛ yo kɔɛ,
n wugama han n ma xunbunsaan yi yikun.

⁸ Sunun bata n yɛɛni fɔrɔ.
Wugan bata n yɛɛne buturun n yaxune fe
ra.

⁹ Ɛ makuya n na,
ɛ tan fe ɲaxi rabane!
Bayo Alatala n wuga xuiin mɛma.

¹⁰ Alatala bata n ma mayandi xuiin mɛ,
Alatala mɔn bata n ma maxandin suxu.

¹¹ N yaxune birin yagima nɛn,
e yarabi.
E kuisanxin xɛtɛma nɛn mafuren!

7

Ala maxandin malina fe ra

¹ Dawudaa mawugan bɛtina, a naxan baxi
Alatala xa Kusi Bunyamin kaana fe ra.

² Alatala n ma Ala,
n bata n luxun i yi.
N xunba, i yi n nakisi
ne birin ma naxanye n fɔxɔ ra.

³ Yaxune nama n yibɔ alo yatana,
naxan ma se suxi mi xunbɛ.

⁴ Alatala n ma Ala,
e n kansunma naxan na,
xa n sɔnna na a ra,

⁵ xa n bata fe ɲaxin dɔxɔ muxun na,
nxu nun naxan dɔxi bɔɲɛ xunbenli,
xa n bata n yɛngɛfaan muɲa tɔɲɛgɛni,

⁶ nayi, i xa tin n yaxune xa n kedi,
e yi n suxu,
e yi n mabodon,
e yi n fatin lu saxi gbangbanni.

Bɛti xuini te.

⁷ Alatala keli i ya xɔlɔni,
keli n yaxu xɔɲɛne xili ma.
Keli, n ma Ala,
i sariya kɛnden sa!

⁸ Siyane malanxin xa i rabilin,
i mangayaan liga e xunna.

⁹ Alatala xa siyane makiti.
Alatala, i xa n ma kitin sa n ma tinxinni,
bayo fɛ yo mi n na.

¹⁰ Danna sa muxu ɲaxine gbalone ra!
I xa tinxin muxune ratanga,
i tan Ala tinxinxina,
i tan naxan muxun bɔɲɛne nun sɔndɔmɛne
rakɔrɔsima.

¹¹ Ala nan n yɛ masansan wure lefaan na.
A muxu sɔndɔmɛ faɲine rakisima nɛn.

¹² Ala nan kitisa tinxinxin na.
Ala na a ra naxan xɔlɔma waxatin birin.

¹³ Xa muxu ɲaxin mi tubi Ala ma,
a silanfanna raxanxanma nɛn,*
a yi a xanla ba a woli xinla ma.

¹⁴ Ala bata a faxa ti seene tongo,
a a xalimakunle findi tɛɛn na.

¹⁵ Naxan lugoxi tinxintareyaan na,
a mɔn nafexi gbalon na,
a rapanna nan wulen na.

¹⁶ A yinla gema a a ratilin,
a yɛtɛɛn yi bira a kui.

¹⁷ A tɔrɔn nun gbalon nakeli,
ne yi xɛtɛ a ma.

¹⁸ N na Alatala tantunma a tinxinna fe ra.
N bɛtin bama nɛn Kore Xɔnna Alatala xinli.

8

Alaa binyena adamadiin xa

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
A xa ba Gati kaane kondenna ra.

² Nxu Marigina Alatala,
i tan nan xili gbee kanna ra bɔxɔn birin yi!
I bata i ya nɔrɔn nate
han kore xɔnna ma!

³ I bata diidine nun dii ɲɔrɛne yamari
e yi i matɔxɔ
alogo i yaxune xa e dundu,
e nun yɛngɛfane nun gbeeɲɔxɔ tiine.

⁴ N na koren mato
i naxan nafalaxi i yiin na,
kiken nun sarene
i naxanye dɔxi e yirene yi, n naxa,

⁵ “Nanse daɲɔxɔn na,
i to i yengi dɔxi a xɔn?
Nanfera i ɲɔxɔ luxi adamadiin xɔn?”

⁶ I a daxi nɛn,
a nɔrɔn yi maso malekane ra.

* **7:13:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.
⁷ I bata yamarin so a yii
 i ya dali seene birin xunna.
 I bata seen birin lu a sanna bun:
⁸ alo xuruse kurune nun jinge kurune
 nun burunna subene
⁹ nun xoline nun yexene
 e nun niimaseen naxanye fɔxɔ igeni.

¹⁰ Nxu Marigina Alatala,
 i tan nan xili gbee kannu ra bɔxɔn birin yi!

9

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
 A xa ba alo “Dii Xeme Faxan” betina.
² Alatala, n ni i tantunma nen n bɔɔɔn ma
 feu!
 N ni i ya kabanako feene yebama nen.
³ N jaxanma nen n sɛwa i ya fe ra.
 Kore Xɔnna Ala,
 n tantun betin bama i xa nen.
⁴ N yaxune xetema e giye nen i yee ra,
 e dagalanje ayi, e jan.
⁵ Bayo i bata n xun mayenge kitin bolon,
 i bata dɔxɔ i ya mangaya gbɛɛni,
 i yi kitin sa tinxinni.
⁶ I bata falan ti siya gbɛɛne xili ma,
 i mɔn yi muxu jaxine raxori,
 muxɛ mi fa e mirima e xinle ma sɔnɔn
 habadan!
⁷ Yaxune bata jan fefe,
 i bata e taane kala.
 Ninan bata ti e ma feu!
⁸ Koni Alatala nan mangan na habadan,
 a mangaya gbɛɛn dɔxi kiti sa xinla ma.
⁹ A dunuɔa makitima tinxinni.
 A sariya kɛnden sama yamane xa.
¹⁰ Muxu yigbetɛnxine faran makantanxin
 nan Alatala ra,
 e luxundena tɔrɔ waxatine yi.
¹¹ Naxanye i tan kolon,
 ne e yigi sama i yi nen,
 bayo naxan na i fen,
 Alatala, i mi i mɛ na ra mumɛ!
¹² E Alatala tantun betin na,
 naxan dɔxi Siyon yi, a manga taani!
 E a wali faɔine rali siyane ma!
¹³ Ala nan wuli bɔxɔnxin gbeɔɔxɔ tiin na.
 A mi jinanje a xɔn ma.
 A yengi dɔxi yiigelitɔne wuga xuiin xɔn ma.

¹⁴ Alatala, kininkinin n ma!
 A mato
 n yaxune n nayarabima kii naxan yi,
 i tan naxan n bama faxan dɛ.
¹⁵ Nanara, n ni i tantunje Siyon kaane
 yetagi,
 n yi sɛwa i ya marakisina fe ra.

¹⁶ Siyane bata yinla ge,
 e bira a kui,
 e bata e suxu e yetɛ luti ratixine ra.
¹⁷ Alatala bata a yetɛ yita a kiti kɛndɛne xɔn
 ma.
 Muxu jaxin tan suxuma a kɛwanle nan na.
 Maxase xuina. Beti xuini te.
¹⁸ Muxu jaxine sigama laxira yi,
 e nun siyaan naxanye birin e mɛxi Ala ra.
¹⁹ Ala mi tɔrɔ muxune rabɛɔɔnɔne mumɛ!
 Yiigelitɔne mi yigitɛɛma.

²⁰ Alatala, keli!
 Adamane nama nɔɔn sɔtɔ!
 Siyane xa makiti i yee xori!
²¹ Alatala, gaxun nagodo e ma!
 E xa a kolon fa fala dɔɔɔxɔn nan tun e ra.
 Beti xuini te.

10

Ala maxandina malina fe ra

¹ Alatala, nanfera i makuyaxi nxu ra?
 I luxunma nxu ma tɔrɔ waxatine yi nan-
 fera?
² Muxu jaxine bata waso ayi,
 e mɔn yiigelitɔne bɛsɛnxɔnyama.
 A e suxu a kɔtɛne ra.
³ A kanbama a nata jaxine yi.
 Kumadena Alatala rapaxuma,
 a a mɛ a ra.
⁴ Muxu jaxina a falama dɛ jaxun na, a
 naxa,
 “Ala mi muxɛ yulubine saranma e ra!
 Ala mi na!”
 A a miriyaan birin nan na ra.
⁵ A feen birin nasɔnɔyama.
 A mi i ya kitine suxuma,
 a mɔn yoma a yaxune ma.
⁶ A a falama a yetɛ ma, a naxa,
 “N mi fulɛ mumɛ,
 n mi luyɛ tɔrɔni mumɛ!”
⁷ A dɛɛn nafexi dangane nun wulene
 nun fala xui xɔlɛne nan na.
 A fe jaxin nun tɔrɔ feen nan tun falama.
⁸ A a luxunma banxidɛne ra,

a sɔntarene legedenma e faxa feen na.
A yɛɛ masama fangatarene ma wundoni.

⁹ A legedenma tima a luxundeni
alo yatana.

A saxi, a yiigelitɔne legedenma,
a e suxu a lutin na,
a e bubu, a e xali.

¹⁰ Fangatarene e felenma e bira,
e lu a nɔɔn bun ma.

¹¹ A yi a fala a yɛɛ ma, a naxa,
“Ala a fe mi a yi!

A bata a yɛene raxi. A mi n toɛ!”

¹² Alatala, keli! I fangan mayita, Ala!
I nama ɲinan yiigelitɔne ma!

¹³ Nanfera muxu ɲaxina Ala ɲaɲaxuma,
a yi a fala a yɛɛ ma, a naxa,
“Ala mi n ɲaxankatɛ?”

¹⁴ Koni i tan Ala,
i tɔrɔn nun sɔxɔlɛn toma yati!
I xaxili luma nɛn ne xɔn ma mali xinla ma.
Fangatarene bata e yɛɛ taxu i tan na.

Kiridi mali tiin nan i tan na.

¹⁵ Muxu ɲaxin fangan kala,
i yi a ɲaxankata a fe ɲaxine fe ra
han i yi a raxɔri.

¹⁶ Alatala nan mangan na habadan.
Suxure batune raxɔrima nɛn a bɔxɔn ma.

¹⁷ Alatala, i yiigelitɔne maxandi xuiin
mɛma nɛn,

i yi e bɔɲɛn sɛnbɛ so.

I yi e wuga xuiin namɛ.

¹⁸ I xa sariya kɛndɛn sa kiridine xa
e nun muxu ɲaxankataxine.

Nanara, daɲɔxɔn mi fa magaxun tiyɛ sɔnɔn.

11

Alatala en yigina

¹ Dawudaa bɛtina bɛti baane kuntigin xa.
N bata Alatala findi n luxunden na.

I mɔn a falama n xa nanfera
nayi fa fala, “Tugan alo xɔlina,
i siga geyaan ma,

² amasɔtɔ a mato,
muxu ɲaxine bata e xanle ba,
e e xalimakunle ti muxu sɔndɔmɛ fajine ra
e bun xinla ma dimini.

³ Xa sariya mi fa na,
tinxin muxune nɔɛ nanse ligɛ?”

⁴ Alatala a Batu Banxi Sariɲanxini.

Alatala a manga gbɛdɛni ariyanna yi.

A adamadiine xun matoma a ra
a e rakɔrɔsima a yɛɛn na.

⁵ Alatala tinxin muxune nun muxu ɲaxine
rakɔrɔsima.

Gbalo feen nafanxi naxanye ma,
a ne ɲaɲaxuma a niin birin yi nɛn.

⁶ A tɛɛ wolonna nun dole tɛɛn nagodoma
nɛn muxu ɲaxine ma.

A e tɔrɔma foye wolonna ra nɛn.

⁷ Alatala tinxin,
tinxinyaan nafan a ma.

Muxu fajine a yɛtagin toma nɛn.

12

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
A xa ba kondenna luti solomasɛxɛn na.

² Alatala, nxu mali,
bayo muxu tɔgɔndiyaxine bata ɲan.
Dɛnkɛlɛya muxu yo mi fa adamadiine yɛ.

³ Birin wulen falama a boden xa.
E e bode yanfa wule matɔxɔn xɔn.

⁴ Alatala, na muxune dɛɛn suxu
naxanye wule matɔxɔn tima,
e nun muxu dɛ ɲaɲaxuxine,

⁵ naxanye a falama, e naxa,
“Nxu nɔɔn sɔtɔma nxu fala xuine nan xɔn.
Nxu dɛɛn fatan han!
Nde nxu nɔɛ?”

⁶ Awa, Alatala naxa,
“Bayo yiigelitɔne ɲaxankataxi,
e nun tɔrɔ muxune wugama,
nba iki, n bata keli,
n na e ratangama nɛn
naxanye ɲaɲaxuxi.”

⁷ Alatalaa falane,
fala sariɲanxin nan e ra
alo gbeti fixɛna

naxan nasɛnsɛnxi sulun tɛɛn* na
han sanɲa ma solofere.

⁸ Alatala, i nxu kantanɲɛ,
i nxu ratanga muxu sifani itoe ma
habadan.

⁹ Na muxu ɲaxine e kanbama yiren birin yi
bayo Adamadiine fe fuune yatɛxi.

13

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

* 12:7: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

² Alatala, han waxatin mundun yi?
I jinanɲe n xɔn han habadan?
I yetagin luxunɲe n ma han waxatin
mundun yi?

³ N niin xa tɔrɔ,
n bɔɲen yi fɛriɲen sunuxi
han waxatin mundun yi?
N yaxuna n fari
han waxatin mundun yi?

⁴ Alatala n ma Ala,
n mato, i n yabi.
N fangan xun masa,
xa na mi a ra, n faxama nɛn.

⁵ N yaxun yi a fala,
a naxa, “N bata a nɔ.”
N yaxune sɛwama nɛn
n na bira waxatin naxan yi.

⁶ N tan n yigin saxi i ya hinanna nin,
sɛwana n bɔɲeni i ya kisina fe ra.
Alatala, n betin bama i xa nɛn
amasɔtɔ i bata fe fajin liga n xa.

14

Muxuna ɲaxuyana

Yaburin 53.1-6

¹ Dawudaa betina beti baane kuntigin xa.
Xaxilitarena a falama a bɔɲeni,
a naxa, “Ala mi na.”
E birin yifu,
e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a fajin nabama.

² Alatala a yɛɛn nagodoma adamadiine ma
keli ariyanna yi,
a xa a to,
xa nde na naxan xaxili sɔtɛ,
a yi Ala fen.

³ Koni birin bata kiraan beɲin,
e ɲaxu ayi.
Muxu yo mi a fajin nabama
hali muxu keden pe!

⁴ Fe ɲaxi rabane mi fe kolon ba?
E n ma yamaan tɔnɔn donma
alo donsena,
koni e mi Alatala xandima mumɛ!

⁵ Awa nayi, e gaxuma nɛn,
e xuruxurun.

Amasɔtɔ Ala tinxin muxune xɔn.
⁶ E tan fe ɲaxi rabane yiigelitɔne
fe yitɔnxine kalama
koni Alatala nan e maratangaden na.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?
Alatala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,
Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nɛn,
Isirayila yi ɲaxan!

15

Alaa muxuna

¹ Dawudaa betina.
Alatala nde nɔɛ luyɛ i ya yire sariɲanxini?
Nde luyɛ i ya geya sariɲanxin fari?

² Fɛ mi naxan kɛwanle ra,
a tinxin, a ɲɔndin falama
fata a sɔndɔmɛn na.

³ A mi bonne xili kalama,
a mi fe ɲaxi yo ligama a dɔxɔ boden na,
a mɔn mi a rayagima.

⁴ Ala bata naxanye ɲaxaxu,
a mɛma nɛn ne ra.
Koni a Alatala yɛɛragaxu muxune binyama
nɛn.

Hali a tɔrɔ,
a fala xuiin nakamalima nɛn.

⁵ A muxune dolima
koni e mi se sama a fari a raxɛtɛdeni.
A mi dimi yi seene rasuxuma
alogo a xa wulen sa sɔntaren xun ma.
Naxan na feni itoe liga,
na mi mamaxe mumɛ.

16

Ala maxandina yigina fe ra

¹ Dawuda Ala maxandi fajina.
Ala, n kantan,
bayo n bata n luxun i yi.

² N bata a fala Alatala xa, n naxa,
“N Marigin nan i tan na.
Se fajin gbɛtɛ mi n yii ba i tan na.”

³ N sɛwaxi
yamanan muxu sariɲanxi gbeene nan ma
fe ra.

⁴ Naxanye suxurene batuma,
ne tɔrɔyaan gboma ayi nɛn.
Koni n tan mi saraxan bɛ e xa,
n dɛ mi e xinle fale.

⁵ Alatala, i tan nan keden pe n yii,
i maragidi fajin fima n ma.
N ma dunuɲa yi gidina i tan nan yii.

⁶ Ala naxan soxi n yii,
na rafan n ma,
n bata sɛwa n ma kɛɛ sɔtɔxin na.

⁷ N barikan birama Alatala xa
naxan n kawandima.

Hali kɛɛn na, n xaxili sɔtɛ.

⁸ N xaxili Alatala xɔn ma waxatin birin,
bayo a n dɛxɔn ma,
sese mi n mamaxɛ.

⁹ Nanara, n bɔɲɛn sɛwaxi,
n niin yi yifan n ma,
n yi n matabu bɔɲɛ xunbenli.

¹⁰ Amasɔtɔ, i mi i mɛ n na,
n siga laxira yi.

I mi tinɲɛ
i ya muxu tɔgɔndiyaxin yi kun gaburun
kui.

¹¹ I nii rakisi kiraan yitama n na nɛn,
nanara n sɛwama nɛn i yɛtagi han!
Nii fanna mi ɲanɲɛ i dɛxɔn ma habadan!

17

Sɔntarene Ala maxandina

¹ Dawudaa Ala maxandina.
Alatala, n ma maxandin namɛ tinxinyana
fe ra.

I tuli mati n wuga xuiin na!
I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
wule mi naxan yi.

² I n xun mafala kitin bolon
amasɔtɔ naxan tinxin,
i na kolon.

³ I na n bɔɲɛni feene fɛsɛfɛsɛ,
i na n nakɔrɔsi kɛɛn na,
i na n kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ,
i mi fɛ yo tɔɛ n na.

N mi tinɲɛ
fala ɲaxin yi mini n dɛ

⁴ alo muxu gbɛtɛne kɛwanle kii naxan yi.
N bata i ya yamarin suxu.

N mɔn mi biraxi gbalotɔne kirane fɔxɔ ra.

⁵ N sigan tima i ya kirane nan xɔn ma tun,
han iki, n munma dagalanɲɛ ayi singen.

⁶ Ala, n na i maxandima
amasɔtɔ i n yabima nɛn,
nanara i firifiri n xɔn ma,
i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

⁷ I ya kabanako hinanna yita nxu ra,
i tan naxan muxune rakisima e yaxune ma
naxan na a luxun i yi.

⁸ N natanga alo i yɛɛne.

N luxun
alo tɔxɛ diin soma a nga gabutɛne bun ma
kii naxan yi.

⁹ Nanara, muxu ɲaxine mi n liyɛ,
n yaxu ɲaxin naxanye n nabilinni.

¹⁰ Kininkinin yo mi e yi,
e falan tima yandan na.

¹¹ E bata fa n fɔxɔ ra iki,
e n nabilinni.
E yɛɛne tixi n na e fɛrɛn fenma
e n nabira bɔxɔni.

¹² E ligaxi alo yatana
xɔɔyi se xɔnla naxan na,
alo yata gbeen naxan n legedenma lux-
unni.

¹³ Keli Alatala!
N yaxune yɛngɛ, i yi e nɔ.
N natanga muxu ɲaxine ma i ya silanfanna
ra.

¹⁴ Alatala, n natanga na dunuɲa muxu
sifane ma

naxanye e kɔntɔnna sɔtɔma e siimayani.
E ralugo na kɔntɔnna ra ken
i naxan namaraxi e xa,
e diine fan xa wasa a ra,
a dɔnxɛn mɔn yi lu e mamandenne xa!

¹⁵ Koni n na i yɛtagin toma nɛn tinxinni,
n na xulun, n wasa i yɛtagin na.

18

Barika birana nɔ sɔtɔna fe ra Samuyɛli Firinden 22.1-51

¹ Alatalaa walikɛɛn Dawudaa bɛtin bɛti
baane kuntigin xa. A bɛtini ito baxi nɛn
Alatala to a ba a yaxune birin yii e nun Sɔli
yii.

² Alatala n fangana, n bata i xanu!

³ Alatala nan n kantan fanyen na,
n ma yinna, n xunba muxuna.
N ma Ala nan n kantan gɛmɛ gbeen na,
n na n luxunma naxan yi.

A tan nan n yɛ masansan wure lefaan na,
e nun marakisi tiina
naxan luxi
alo n ma faran makantanxina.

⁴ Alatala xa tantun!

N na a xili,
a yi n nakisi n yaxune ma.

⁵ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
halagin bata yi lu n xun ma nun
alo ige xunfanna.

⁶ Laxira gbalon bata yi n nabilin nun.
Bilinganna bata yi a lutin nati n yɛɛ ra nun.

⁷ N na Alatala xili nɛn n ma tɔrɔni,
n yi n xuini te n ma Ala ma malina fe ra.
A yi n xuiin mɛ a Batu Banxini,
a yi a tuli mati n gbelegbele xuiin na.

⁸ Nanara, bəxən yi xuruxurun,
 a yimaxa, geyane bunne yi siga,
 e xetε, e xuruxurun Ala xələn bun.
⁹ A liga alo tutin nan minima a n̄ε yinla ra.
 Halagi ti tεε dεgen nun tεε wolonne yi mini
 a dε.
¹⁰ A yi kuyeni bə firinna ra, a godo
 a sanne tixi kunda fəren fari.
¹¹ A te maleka gubugubu kanna fari,
 a tугan xulən,
 a siga foyeni.
¹² A a luxun dimini,
 kunda fəren nun tule igen yi a rabilin kore.
¹³ Kundaan yi mini a n̄rən̄i.
 Balabalan kεsene nun galanna yi godo.
¹⁴ Alatala yi a galanna xuiin namini keli
 kore,
 Kore Xənn̄a Ala yi a xuiin namini.
¹⁵ A yi a xalimakunle woli a yaxune ma
 a e raxuya ayi.
 A e birin nagi kuye sarinna ra.
¹⁶ Alatala to falan ti e xili ma,
 a sən̄xə e ma xələn̄i,
 fəxə igen xənn̄a yi mini kən̄enni
 bəxə xənn̄e yi to.
¹⁷ Ala yi a yiini bandun keli kore,
 a n̄ suxu, a yi n̄ ba igen tilin yireni.
¹⁸ A n̄ xunba n̄ yaxu sən̄bε kanne yii,
 n̄ yenḡefaan naxanye fangan yi gbo n̄ xa
 nun.
¹⁹ E n̄ yenḡe n̄en,
 n̄ yi gbaloni waxatin naxan yi,
 koni Alatala yi n̄ natanga.
²⁰ A n̄ ba n̄en gballo yireni,
 a n̄ nakisi amas̄ot̄ə n̄ tan a kən̄en̄xi.
²¹ Alatala bata n̄ kənt̄ənn̄a fi n̄ ma
 tinxinyani,
 a n̄ saren fi amas̄ot̄ə n̄ kewanle sarijan.
²² N̄ bata sigan ti Alatala a kirane xən̄,
 n̄ mi n̄ makuyaxi Ala ra.
²³ N̄ bata a kitine birin suxu,
 n̄ mi tondixi a tən̄ne suxε.
²⁴ Fε yo mi n̄ na a yεε ra yi,
 bayo n̄ bata n̄ yetε ratanga hak̄en ma.
²⁵ Nanara, Alatala bata n̄ kənt̄ənn̄a fi n̄ ma
 amas̄ot̄ə n̄ tinxin,
 n̄ kewanle sarijan a yεε ra yi.
²⁶ Naxan na tinxin i xa,
 i tinxinma n̄en na kanna xa.
 Fε yo mi naxanye ra,

i ya fεtareyaan yitama n̄en ne ra.
²⁷ I sarijanma n̄en ne xa
 naxanye na sarijan,
 koni i n̄axuma n̄en na muxune ra
 naxanye n̄axu.
²⁸ Bayo i tan nan yiigelit̄əne rakisima,
 i mən̄ yi wasodene ragodo.
²⁹ Alatala, i tan nan kən̄enna fima n̄ ma,
 n̄ ma Ala, i yi n̄ ba dimini.
³⁰ N̄ ganla yenḡema n̄en i tan barakani.
 I tan yi, n̄ tугanma yinna xun ma.
³¹ Alaa kirane kamalixi feu!
 Alatalaa falane tinxin.
 Naxanye na e luxun a yi,
 a ne kantanma n̄en alo wure lefana.
³² Alatala nan keden Ala ra.
 Nde en kantan fanyen na,
 ba en ma Ala ra?
³³ A tan nan Ala ra
 naxan fangan fima n̄ ma
 naxan n̄ kantanma kira yi.
³⁴ A n̄ sanne sən̄bε soma n̄en
 alo xən̄la, a n̄ nate geyane fari.
³⁵ A bata n̄ maxaran yenḡen ma,
 nanara n̄ n̄oxi sulan xali xəd̄ex̄en ban-
 dun̄jε.
³⁶ I bata n̄ yε masansan wure lefaan so n̄ yii,
 i yi n̄ nakisi.
 I bata i yengi sa n̄ xən̄ ma,
 i ya maliin bata n̄ nagbo.
³⁷ I kirani tən̄ n̄ xa
 alogo n̄ nama bira.
³⁸ Koni n̄ biraxi n̄ yaxune fəxə ra,
 n̄ yi e suxu.
 N̄ mi xetε e fəxə ra han e n̄an.
³⁹ N̄ na e rabirama n̄en
 han e mi fa kelε sən̄ən̄,
 e yi bira n̄ sanna bun ma.
⁴⁰ I sən̄ben soma n̄ yii yenḡe so feen nan na,
 i n̄ yaxune sa n̄ bun ma.
⁴¹ I a liga
 n̄ yaxune yi e gi n̄ bun ma,
 n̄ bata ne kala naxanye yi n̄ n̄axuma.
⁴² E wugama n̄en malina fe ra,
 koni muxu yo mi e rakisε.
 E Alatala xilima n̄en
 koni a mi e yabima.
⁴³ N̄ na e yilunburunma n̄en
 alo gbangbanna
 foyen sigama naxan na.

N mən yi ti e fari
alo bəndəna kiraan xən.

⁴⁴ I bata n natanga yama murutəxin ma,
i yi n findi siyane xunna ra.
N mi yi muxun naxanye kolon,
n bata nəən sətə ne xun na.
⁴⁵ Xəjəne e xinbi sinma n bun ma iki,
e na n fala xuiin mə,
e yi a suxu.
⁴⁶ E yii xudin tuma ayi,
e fa xuruxurunjə keli e yinne ra.

⁴⁷ Alatala na yi!
Tantunna xa fi n natangamaan ma!
N nakisimana Ala xa batu!
⁴⁸ A tan Ala nan n gbeen jəxəma,
naxan siyane luma n sənben bun ma.
⁴⁹ A n natangama n yaxune ma.
I tan nan n natexi n yaxune xun ma,
i mən yi n xunba gbalotəne yii.
⁵⁰ Nanara, n na i tantunma siyane tagi.
Alatala, n na i xinla tantunma nən bətini.
⁵¹ Ala nə sətən nagidima a mangan ma han!
A a hinanna yita a muxu sugandixin na,
Dawuda nun a yixetəne habadan.

19

Alaa nərən nun a sariyana

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa.
² Kore xənna nan Ala a nərən mayitama.
Koren nan Ala a wanla makənənma.
³ Yanyin kawandin bama ləxə yo ləxə.
Dimin xaxili fima kəe yo kəe.
⁴ Xui yati mi a ra,
falane fan mi a ra.
Tunla mi e xuiin məma.
⁵ Koni, hali na,
e fala xuiin bəxən birin lima,
e falane yi siga han dunuə danna.
Ala nan banxin nafalaxi sogen xa kore.
⁶ Sogen minima nən
alo xəmənen naxan minima a banxini
siga futu xidideni,
alo fangamaan naxan sigan tima a yetəna a
kiraan xən.
⁷ A minima sogetedeni,
a sa jan sogegododeni.
Sese mi luxunjə a xələn ma.

Bəti xuini te.

⁸ Alatalaa sariyan kamalixi,

a muxun nii yifanma a ma.
Nəndin nan Alatalaa maxadi xuine ra.
E xaxilitarene findima xaxilimane ra.
⁹ Alatala fe ragidixine tinxin.
A muxun bəjən nasəwama nən.
Alatalaa yamarine nərxə.
A muxun xaxinla rabima nən.
¹⁰ Alatala a yəragaxun sarijan.
A buma habadan.
Nəndin nan Alatalaa kitine ra,
e tinxin feu!
¹¹ E fisa xəmaan xa,
e fan xəma fəjine birin xa.
E jaxun kumin xa,
dangu kumi xinden na.

Bəti xuini te.

¹² I ya walikəen xaxili sətəma nən e xən.
A tənən gbege sətəma nən e xən.
¹³ Nde nəe a yetəna tantanne birin kolonjə?
I xa n ma hakə luxunxine mafelu.
¹⁴ N natanga tondin ma,
a nama n nə.
Nayi, n findima muxu dəfexin na nən
naxan mi matandi jaxin tiyə.
¹⁵ Falan naxanye minima n də,
e nun miriyaan naxanye n bəjəni,
Alatala xa ne rasuxu səwani,
n kantan fanyena
e nun n xunbamana.

20

Ala xa mangan baraka

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa.
² Alatala xa i yabi
i tərən waxatin naxan yi.
Yaxubaa Ala xa i ratanga.
³ Ala xa a maliin nagodo i ma
keli a yire sarijanxini,
a xa i mali keli Siyon Geyaan fari.
⁴ Ala xa i ya kiseene birin nasuxu,
a mən yi səwa i ya saraxa gan daxine birin
na.
Bəti xuini te.
⁵ Ala xa i bəjən waxən feene so i yii,
a mən yi i ya fe yitənxine birin nasabati.
⁶ Nanara, nxu sənəxə səwani i ya nə sətəna
fe ra.
Nxu yi en gbee taxamaseri dugine rate Ala
xinli.
Alatala xa tin i ya maxandin birin ma.

⁷ N na a kolon yati,
Alatalaa muxu sugandixin nakisima nən.

A a yabima nɛn
 keli a ariyanna sarijanxini,
 a yi a rakisi a sɛnbɛn na.
⁸ Ndee yigin sama e yɛngɛ so wontoroni,
 bonne yi e yigin sa e soone yi,
 koni en tan yigin saxi Alatala xinla nin,
 en ma Ala.
⁹ Na kanne tantanma nɛn e bira,
 koni en tan kelima nɛn, en ti ken!
¹⁰ Alatala xa mangan nakisi!
 I xa nxu yabi,
 nxu na i maxandi waxatin naxan yi!

21

Ala tantunna mangan xɔn

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
² Alatala, mangan bata sɛwa i fangan na.
 A sɛwan gbo bayo i bata a rakisi.
³ A waxi naxan xɔn, i tinxi na ma.
 I bata a maxandin yabi.
Bɛti xuini te.
⁴ I bata a rasɛnɛ duba faɲine ra,
 i mɔn yi xɛma mangaya taxamasenna so a
 xun na.
⁵ A maxɔdinna ti nɛn a siimayana fe ra,
 i yi sii xunkuyen so a yii,
 naxan luma habadan.
⁶ A binyen bata gbo ayi fata i ya marakisin
 na.
 I nɔrɔn nun xunnayerenna fixi nɛn a ma.
⁷ I a barakama habadan!
 I a ralugoma sɛwan na i yetagi.
⁸ Bayo Mangan yigin saxi Alatala nin,
 a kantanxi Kore Xɔnna Ala hinanna nan
 baraka yi.

⁹ I tan i yaxune birin suxuma nɛn.
 Naxanye i rapaxuxi,
 i ne suxuma nɛn i fangan na.
¹⁰ I na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi,
 i e ɲanma nɛn alo sulun tɛɛna.*
 Alatala xɔlɔxina e halagima nɛn
 tɛɛn yi e gan.
¹¹ I e yixɛtɛne raxɔrima nɛn dunuɲa yi,
 e nun e bɔnsɔnne adamadiine yɛ.
¹² Hali e fe ɲaxini tɔn i xili ma,
 e mɔn yi e miri kɔtɛ ɲaxine ma,
 e fulama nɛn.
¹³ Bayo, i na i ya xalimakunle ti e ra,
 e e xun xanbi soma nɛn, e yi e gi.

* **21:10:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

¹⁴ Alatala xa batu a sɛnbɛ gbeena fe ra.
 Nxu bɛtin bama nɛn,
 nxu yi i tantun i fangana fe ra.

22

Wugan nun tantunna

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
 A xa ba alo bɛtin naxan xili: “Xɔtɔnna Xɛli
 Gilɛna.”
² N ma Ala! N ma Ala!
 I n nabɛɲinxi nanfera?
 Nanfera i ya marakisin makuyaxi n na?
 Nanfera i mi n kutun xuiin namɛma?
³ N ma Ala, n ni i xilima yanyin na,
 koni i mi n yabima.
 Hali kɔɛɛn na, n mi n dundɛ.
⁴ Koni i tan sarijan,
 i ya mangaya gbɛdɛn nabilinxi Isirayilaa
 tantunna ra.
⁵ Nxu benbane yigin saxi i tan nan yi.
 E e yigin sa i yi,
 i yi e ratanga.
⁶ E to e xui ramini i ma,
 i yi e xɔrɔya.
 E yigin saxi i yi,
 nanara, e mi yagixi.
⁷ Koni dapɔxɔ mi fa n tan na sɔnɔn.
 N ligaxi nɛn alo kunla
 adamadiin naxan napaxuxi
 yamaan naxan bɔtɛ raba.
⁸ Naxanye na n to,
 e yo n ma.
 E yi e dɛɛn bɛtɛxun,
 e e xunne yimaxa.
⁹ E naxa, “A tan naxan Alatalaa fe yi,
 Alatala a ratangama ba?
 Xa a rafan Alatala ma,
 a xa a xunba.”
¹⁰ Koni i tan nan n naminixi nga kuini,
 i yi n sa nga kanken ma.
¹¹ Xabu n bari lɔxɔni,
 n taxuxi i ra.
 N ma Ala nan i ra,
 xabu n yi nga kuini waxatin naxan yi han
 iki.
¹² I nama i makuya n na.
 Tɔrɔn bata maso n na,
 muxu yo mi na yi
 naxan n maliyɛ.

¹³ N yaxune n nabilinxi

alo turane,
 alo Basan yamanan tura xajeene.
 14 E deene yibixi alo yatane,
 e wurundunma n ma,
 e xa n yibo.
 15 N fangan bata jan
 alo ige boxonxina.
 N xonne birin bata ba e bode ra.
 N bonen bata liga
 alo dolen na yilo.
 16 N fangan bata jan feul
 N lenna xaraxin bata kankan n de.
 I bata n sa faxa bendeni.
 17 Muxu naxi ganla bata n nabilin
 alo barene.
 E bata n yiine nun n sanne mabo.
 18 N xonne birin kenenni.
 E yene kankanxi n na.
 19 E bata masensenna ti n ma dugine fe ra,
 e xa e yitaxun e bode tagi.
 20 Alatala, i nama i makuya n na!
 N ma senbemaan nan i tan na.
 N mali iki sa!
 21 N niin xunba silanfanna yii.
 N natanga bareni itoe ma.
 22 N nakisi yatani itoe ma.
 N nakisi burunna turaan fenne ma.
 23 N na i xinla ralima nen ngaxakedenne
 ma.
 N ni i matoxo nen yamaan ye.
 24 E tan naxanye gaxu Alatala yee ra,
 e a matoxo.
 E tan Yaxuba bonsonna,
 e a binya.
 E tan Isirayila kaane,
 e gaxu a yee ra.
 25 Bayo, a mi a mexi yiigelitone torone ra,
 a mi a rabeninma.
 A mi a yetagin luxunma a ma.
 Fo a a xandi xuiin name.
 26 N ni i tantunma yamaan malan gbeeni.
 N na n ma de ti xuine rakamalima nen
 i yee ragaxu muxune yee xori.
 27 Yiigelitone xa e dege,
 e lugo.
 Naxanye Alatala fenma,
 ne xa a matoxo.
 Ala xa siimayaan fi e ma habadan!
 28 Boxon danna muxun birin
 e xaxili luma nen Alatala xon,
 e yi e yee rafindi a ma.
 Siyane bonsenne birin a batuma nen.

29 Bayo, Alatala nan mangan na siyane xun
 na.
 30 Nafulu kanne fan fama nen e degedeni,
 e a batu.
 Naxanye birin xetema bendeni,
 ne xinbi sinma nen a bun ma,
 naxanye mi noe e niin nakise.
 31 Waxati famatxon muxune walima a xa
 nen
 Marigina a fe falama nen mamandenne xa.
 32 A tinxinyaan fama nen nalideni muxune
 ma
 naxanye munma bari,
 Ala bata na ragidi.

23

Alatala nan n kantanma

1 Dawudaa betina.
 Alatala n masuxuma
 alo xuruse rabana a xuruseene kantanma
 kii naxan yi.
 Nanara, n mi dasese ra.
 2 A matabuden fi n ma
 sexe jingi fapin denaxan yi.
 A yi siga n na
 ige xunbenla dexon ma.
 3 A bata n nii yifan n ma.
 A n xalima kira tinxinxin xon ma nen
 a xinla fe ra.
 4 Hali n so sayaan tilinna dimin xore ra,
 n mi gaxue sese yee ra
 amasoto i tan Ala n xon ma.
 I ya gbengbetenna n nakantanma
 i ya dunganna n gbengbenma.
 5 I bata donseen nafala n xa
 n yaxune yee xori,
 i yi n masuxu
 alo xone binyena,
 i turen sa n xunni.
 I bata n ma igelengenna rafe
 han a boxonje a ma.
 6 Yati, i ya fanna
 nun i ya hinanna birama n foxo ra nen
 n siin sogan birin yi.
 N luma nen Alatalaa banxin kui
 han n siin soge donxena.

24

Manga binyena

1 Dawudaa betina.
 Alatala nan gbee boxon nun ayi seene birin
 na

e nun dunuƙa nun muxun naxanye birin
dɔxi a yi.

² Amasɔtɔ a tan nan bɔxɔn dɔxi igen tagi.
A yi a dɔxɔ igene fari.

³ Nde lan a te Alatala geyaan fari?
Nde tiyɛ a yire sarijanxini?

⁴ Naxanye sarijan e kɛwanle nun e
sɔndɔmɛne yi,

naxanye mi suxurene batuma,
xanamu naxanye mi e kɔlɔma wuleni,

⁵ Alatala ne barakama nɛn.
Marakisi Tiina Ala yoon fima e ma nɛn.

⁶ Muxu sifani itoe nan Ala fenma,
naxanye Yaxubaa Ala yɛtagin fenma.

Bɛti xuini te.

⁷ Yinna* dɛɛne xa rabi fefe,
dɛ fonne xa rabi mumɛ,
nanara Manga Binyen sɔɛ.

⁸ Nde Manga Binyeni ito ra?

Alatala na a ra
fangamaan nun sɛnbɛmana!

Alatala na a ra
naxan sɛnbɛn gbo yɛngeni.

⁹ Yinna dɛɛne xa rabi fefe,
dɛ fonne xa rabi mumɛ,
nanara Manga Binyen sɔɛ.

¹⁰ Nde Manga Binyeni ito ra?

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna,
a tan nan manga binyen na.

Bɛti xuini te.

25

Maxandina maratanga fena

¹ Dawuda gbeena.

Alatala, n bata i maxandi n niin birin na.

² N ma Ala,
n yigin saxi i tan nan yi.
N nama yagi.

I nama tin n yaxune yi n nɔ,
e sɛwa.

³ Naxan na a xaxili ti i ra,
na kanna mi yarabima mumɛ!
Koni naxanye yanfan soma,
ne yagin sɔtɔma nɛn.

⁴ Alatala, kiraan yita n na,
i xa n xaran i ya kiraan ma.

⁵ N xa sigan ti i ya jɔndini,
n xaran.

* **24:7:** Ala Batu Banxin nabilinna yinna nan na ra.

Amasɔtɔ n nakisima Ala nan i tan na.
N xaxili tixi i ra fɛrijɛn gbɛn!

⁶ Alatala, i xaxili lu i ya kininkininna nun
hinanna xɔn

bayo e yi na xabu a fɔlɔni.

⁷ I nama i miri n ma foningeya yulubine
nun matandine ma!

N suxu i ya hinanni,
amasɔtɔ i fan, Alatala.

⁸ Alatala fan, a mɔn tinxin,
nanara a yulubi kanne xaranma a kirane
ma.

⁹ Naxan a yɛɛ magodoma,
a a sariyan nabirama na ma.

A mɔn a xaranma a sagoon na nɛn.

¹⁰ Naxanye a layirin maxadine suxi,
Alatala hinan,

a mɔn lannayaan nabama
ne nan xa kiin birin yi.

¹¹ Alatala, n hakɛne mafelu i xinla a fe ra,
amasɔtɔ a gbo.

¹² Nde gaxuma Alatala yɛɛ ra?

A kiraan yitama na kanna ra
a lan a xa sigan ti naxan xɔn.

¹³ Na kanna sabatima nɛn a siimayani,
bɔxɔn yi findi a diine kɛɛn na.

¹⁴ Alatala a wundone makɛnɛnma nɛn
a yɛɛ ragaxu muxune xa.

A a layirin yitama e ra nɛn.

¹⁵ N yɛɛn tixi Alatala ra waxatin birin,
bayo a tan nan n natangama suxu yalaan
ma.

¹⁶ Ala, yandi, kininkinin n ma
amasɔtɔ n kedenna na a ra,
n tɔrɔxi.

¹⁷ Nii yifɔrɛn bata n yili,
n namini na tɔrɔni.

¹⁸ I miri n ma tɔrɔne
nun n ma sɔxɔlɛne ma,
i yi n ma yulubine xafari.

¹⁹ A mato, n yaxune wuya,
e n napaxuxi kati!

²⁰ N niin nakantan,
i yi n xunba.

N nama yarabi,
amasɔtɔ n bata n luxun i yi.

²¹ N ma fetareyaan
nun tinxinyaan xa n kantan

amasɔtɔ n xaxili tixi i tan nan na.
²² Ala, i xa Isirayila xunba a tɔrɔne birin yii!

26

Sɔntarena Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.
 Alatala, n ma kitin sa
 amasɔtɔ fɛ yo mi n kɛwanle ra,
 n yigin mɔn i yi feu!
² Alatala, n fɛsɛfɛsɛ,
 i yi n mato,
 n sɔndɔmɛn nun bɔɓɛn nakɔrɔsi.
³ I ya hinanna n yi waxatin birin yi,
 n sigan tima i ya lannayani!
⁴ N tan mi n magodɛ fuyantenne fɛma,
 nxu nun nafigine mi fe kedenni.
⁵ Fe ɲaxi raba yamaan mi rafan n ma.
 N mi dɔxɛ muxu ɲaxine fɛma.
⁶ Alatala, n bata n yiin naxa sɔntareyani,
 n yi so i batudeni,
⁷ n barikan bira i xa n xui yitexin na,
 n yi i ya kabanako feene fala.
⁸ Alatala, i ya banxin nafan n ma,
 i nɔrɔn dɛnaxan yi.
⁹ I nama nxu nun hake kanne faxa nxu
 bode xɔn,
 i nama nxu nun faxa tiine raɲanna findi
 kedenna ra.
¹⁰ Na muxune fe ɲaxin ligama,
 e dimi yi seene rasuxu mayifuni.
¹¹ Koni, n tan, fɛ yo mi n kɛwanle ra.
 N xunba, i diɲa n ma!
¹² N tixi tinxinni ken!
 N na Alatala tantunma nɛn a yama gbeeni.

27

Marakisi Tiina Alatala

¹ Dawuda gbeena.
 Alatala nan n ma kɛnɛnna nun n ma kisin
 na.
 N xa gaxu mundun yɛɛ ra?
 Alatala nan n ma dunuɲa yi gidin
 xun mayɛngɛ muxun na.
 Nde n magaxuɛ?
² Muxu ɲaxine na keli n xili ma
 alogo e xa n halagi,
 yaxune na n yɛngɛ,
 e tan nan dagalanma ayi nɛn,
 e bira.
³ Hali sofa ganla na n nabilin,
 n bɔɓɛn susuma nɛn.

Hali yɛngɛ gbeen na keli n xili ma
 n yigin tixi.

⁴ N bata Alatala maxɔdin fe keden ma.
 N fe keden peen nan fenma.
 N lu Alatalaa banxin kui
 han n siin soɓe danna.
 N Alatala wali faɲin kolon,
 n yi lu a batuɛ a banxini.
⁵ Amasɔtɔ a n namarɛ nɛn
 a banxini tɔrɔ waxatini.
 A n luxunɲɛ nɛn a Batu Banxini.
 A n natema nɛn geyaɛn xuntagi.
⁶ A xunna kenla fima n ma nɛn
 n yaxune tagi.
 N saraxane bama nɛn Ala Batu Banxini,
 n sɔnxɔ sɛwani.
 N bɛtin bama nɛn,
 n na Alatala tantun.

⁷ Alatala, i tuli mati n xuiin na,
 n na i xili waxatin naxan yi.
 Kininkinin n ma, i yi n yabi!
⁸ N bɔɓɛn waxi i fen feni.
 Alatala, n ni i fenma,
⁹ i nama i yɛtagi luxun n ma!
 I nama i ya walikɛɛn kedi xɔlɔni.
 I bata findi n mali muxun na.
 I nama n nabɛɲin,
 i nama i mɛ n na,
 n nakisimana Ala.
¹⁰ Hali nga nun n fafe n nabɛɲin,
 Alatala n yisuxuma nɛn.

¹¹ Alatala, n xaran sigati kiin ma.
 Ti n yɛɛ ra kira faɲin xɔn ma,
 amasɔtɔ n yaxune wuya.
¹² I nama n so n yaxune yii,
 amasɔtɔ wule serene bata keli n xili ma,
 e e kɔnkɔma n ma.
¹³ N mɔn laxi ito ra:
 n na Alatalaa nɛmaan toma nɛn dunuɲa yi.
¹⁴ I xaxili ti Alatala ra!
 I sɛnbɛ so! I bɔɓɛn xa limaniya!
 I xaxili ti Alatala ra!

28

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.
 Alatala n ma fanyena,
 n bata i xili.
 I tuli mati n na!
 Xa i mi n yabi,
 n sama laxira faxa muxune fari nɛn.

² N ma mayandi xuiin me malina fe ra,
n bata n yiini te
i Batu Banxin yire sarijanxin mabinni.
³ I nama nxu nun muxu jaxine yalagi nxu
bode xon,
fe jaxi rabane naxanye fala fajine tima
koni marajaxuna e bɔɛne yi.
⁴ E kewanle saranna fi,
e nun e wali jaxine
e bata naxanye liga.
A liga e ra naxan lan e kewanle ma.
E lan e xa naxan sɔɔ, na so e yii!
⁵ E xaxili mi luxi Alatalaa wanle xon ma,
hanma a yiine bata naxan da.
Nanara, a e kalama nen
a e jan habadan.

⁶ Barikan bira Alatala xa,
a bata n ma mayandi xuiin me.
⁷ Alatala nan n senben na.
A n xun mayengema
alo wure lefana.
N yigin saxi a fari,
bayo a n malima.
Nanara, n bɔɛn bata rafe sewan na.
N na a tantunma nen betine yi.
⁸ Alatala nan a yamaan senben na,
e nun yigiya kantanxina a muxu
sugandixin xa.
⁹ I ya yamaan nakisi,
i mon yi e baraka.
Findi e gbengben muxun na,
i yi i yengi dɔxɔ e xon ma habadan!

29

Alatala Senben Birin Kanna

¹ Dawudaa betina.
E tan malekane,
e fa Alatala tantun,
e a tantun a binyen nun a senbena fe ra.
² E binyen fi Alatala ma a xinla fe ra,
e Alatala batu a nɔɔ sarijanxini.
³ Alatala xuiin mema fɔxɔ igene yi,
Ala binye kanna sarinma,
Alatala a xuiin nasigama ige gbeene xun
ma.
⁴ Alatala xuiin senben gbo,
Alatala xuiin nɔɔxi.
⁵ Alatala xuiin suman binle yigirama,
hali sumunna naxanye Liban yamanani.
⁶ Ala Liban geyane ratuganma

alo jinge diina,
e nun Siriyon geyana
alo burunna jingena.
⁷ Alatala xuiin sigama ayi
alo kuye sarinna.
⁸ Alatala xuiin tonbon yirene yimaxama,
a Kadesi tonbonni maxa.
⁹ Xenle diin xalima Alatala xuiin ma,
a mon yi warine deene rayolon,
yamaan birin sɔnxɔma a Batu Banxini,
e naxa, "Binyen xa fi a ma!"
¹⁰ Alatala dɔxi fufane xun na.
A mangayaan na habadan!
¹¹ Alatala nan senben fima a yamaan ma,
a bɔɛn xunbeli barakan sa e yi.

30

Barika birana Ala xa

¹ Dawudaa betina. Sigi sarijanxina. Batu
Banxin nasarijan betina.
² Alatala, n ni i batuma,
amasɔɔ i bata n yite.
I mi tin
n yaxune yi e xunnayeren n xun na.
³ Alatala n ma Ala,
n ni i mafan nen malina fe ra,
i yi n nakendeya.
⁴ Alatala i n niin masiga nen laxira ra,
i n faxamatɔɔn nakisi.
⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxune birin xa betin
ba a xa!
E a matɔxɔ a wali sarijanxine fe ra!
⁶ Bayo, a xɔɔn mi xunkuya,
koni a marafanna luma nen muxun siin
sogen birin.
Wuga xuiin minima nen kɔɛen na,
koni sewan fama nen xɔɔnni.
⁷ N yi laxi n ma herin na waxatin naxan yi
n naxa, "Sese mi n yimaxe!"
⁸ Alatala, n to yi i ya xanuntenyani,
i n lu nen fangani alo geyana.
Koni i to i yetagin luxun n ma,
na yi n kɔntɔfili.
⁹ N yi i tan Alatala xili,
n yi Marigin mafan,
¹⁰ n naxa, "N na faxa,
i tɔnɔn mundun sɔɔma nayi?
N na sa gaburun kui,
tɔnɔn mundun na ra?
Faxe muxune nɔɔ i tantunɛ ba?"

E nœ i ya lannayaan matœxe ba?

¹¹ Alatala, i tuli mati n na,
i kininkinin n ma!
Alatala, n mali!”

¹² I bata n ma nimisan maxete sewan na.
I n makininkininna ba n ma,
i yi n nabilin sewan na.

¹³ Nanara, n mi n dunde,
n betin bama i xa nen.
Alatala n ma Ala,
n barikan birama i xa nen habadan!

31

Yigi sa fena Ala fari

Yaburin 71.1-3

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.

² Alatala, n bata n luxun i yi.
I nama tin n yi yarabi!
N natanga i ya tinxinyana fe ra.

³ I tuli mati n na,
i yi n xunba iki sa!
Findi n yigiya gemen na,
e nun n makantan yinna.

⁴ N ma geme gbeen nun
n ma yinna nan i tan na.
Ti n yee ra,
i yi n maxaran i xinla a fe ra.

⁵ N natanga na luti ratixin ma n yee ra,
bayo i tan nan n xun mayengema.

⁶ N bata n niin so i yii,
n xunba Alatala, lannaya Ala.

⁷ N bata ne rapaxu
naxanye suxure fufafune batuma,
koni n tan yigin saxi Alatala nan fari.

⁸ N sewama nen,
n paxan i ya hinanna fe ra,
bayo, i bata n ma tœrne to,
i n sœndœmena sœxœlen kolon.

⁹ I mi n soxi n yaxune yii,
koni i n xœryaxi nen.

¹⁰ Alatala, kininkinin n ma,
amasœto n tœrœni.
N bata xadan wuge.
Sunun bata n niin nun n fatin natagan.

¹¹ Sunun bata n ma dunuœa yi gidin œan,
wugan yi nde ba n siin na.
N fangan bata œan n yi n ma tœrne fe ra.
N xœnne bata yelefu ayi.

¹² N yaxune birin,
katarabi n dœxœ bodene ma,

ne n nayarabima.

N xœyine bata gaxu n yee ra,
e na n to kiraan xœn ma,
e e gi n yee ra.

¹³ E birin bata œinan n xœn ma
alo n faxaxin na a ra.
N bata lu alo fœœ kalaxina.

¹⁴ N bata yaxu wuyaxi kœyekœyen xuiin œe,
gbalona n nabilinni.
E feene yitœnma lan n faxa feen ma.

¹⁵ Alatala, n tan yigin saxi i tan nin,
n naxa, “I tan nan n ma Ala ra.”

¹⁶ N ma waxatine i sagoni.
N natanga n yaxune ma
naxanye n bœœœxœnyama.

¹⁷ I nœrœn xa godo i ya walikœœn ma,
n nakisi i ya hinanni.

¹⁸ Alatala, n bata n xui ramini i ma,
i nama tin n yi rayarabi.
Ala xa muxu œaxine yarabi,
Ala xa e dunduxin nagodo laxira yi.

¹⁹ Na wule xœlene radundu,
na wasode yandaxine birin
naxanye fala œaxin tima tinxin muxune
ma.

²⁰ I ya nœmaan makabœ,
i bata naxan namara i yœœragaxu muxune
xa!

Muxun birin yœtagi,
i ya fanna fima ne ma nen
naxanye luxunxi i yi.

²¹ I bata e yigiya i fœma,
i e kantanma muxune fe yitœnxine ma.
I bata e ratanga wule xœlene ma.

²² Barikan bira Alatala xa!
N yi rabilinxi yaxune ra waxatin naxan yi
n yœngœ xinla ma,
a yi a hinanna yita n na.

²³ N ma gaxuni, n yi a fala,
n naxa, “I bata n kedi i yœtagi.”
Koni n to n xuiin namini i ma
malina fe ra,
i yi n ma mayandi xuiin œe.

²⁴ œ tan tœgœndiya muxune birin xa Alatala
xanu!

Alatala dœnkœœya muxune ratangama nen,
koni a yandadene sare fima nen
alo a lan kiinde.

²⁵ œ tan naxanye birin yigi saxi Alatala fari,

ε senben so, ε boje ragidi.

32

Yulubi xafari fena

¹ Dawudaa fala naxumena.

Sewan na kannu xa
naxan ma matandine bata mafelu
naxan yulubine bata xafari.

² Sewan na adaman xa
Alatala bata diya naxan haken ma
e nun mayifu mi naxan yi.

³ N to munma yi n ti n haken ra nun,
ferihen gben kutunne yi n nayelefuma.

⁴ I ya taron yi n fari kenen nun yanyin na.
Fangan yi nan n na
a liga alo n tonbon yiren nin.

Beti xuini te.

⁵ Awa, n yi n ti n yulubine ra i xa.

N mi n ma hake yo luxun i ma.

N naxa, "N na n tima nen
n ma matandine ra Alatala xa."

Awa, i yi n haken nun yulubine birin ba n
ma.

Beti xuini te.

⁶ Nanara, muxu togondiyaxine birin xa i
mafan a waxatini,
alogo fufaan na fa,
a nama e li.

⁷ N luxunden nan i tan na.
I tan nan n natangama taron ma,
yamaan birin yi xaroya betine ba.

Beti xuini te.

⁸ Nanara, n na ε xaranma kiraan ma
ε biru naxan faxa ra.

N na ε kawandima,
n yi n yengi sa ε xon.

⁹ I nama findi daxun na
alo soona hanma sofanla
naxanye mi sigu
fo karafen na bira e ma.

¹⁰ Muxu naxine taron gbo.

Koni naxanye e yigi saxi Alatala yi,
a ne rabilinma nen hinanna ra.

¹¹ E tan tinxin muxune xa naxan Alatala a
fe ra,

ε sewa, ε betin ba,

ε tan muxu sondome fajine.

33

Tantun betina

¹ E betin ba sewani Alatala xa,
ε tan naxanye tinxin!

Muxu fajine lan e xa a tantun.

² E barikan bira Alatala xa bolonna ra,
ε barikan bira a xa kondenna ra.

³ E beti nenon ba a xa.
E maxa seene maxa ki faji,
ε yi ε xuini te a ma.

⁴ Nondin nan Alatala falan na.

A kewanle birin kamalima tinxinna nin.

⁵ Tinxinyaan nun sariya suxun nafan
Alatala ma,
dununa birin wasaxi a hinanna ra.

⁶ Alatala kore xonna daxi a fala xuiin
barakan nin,
e nun yanban seene a de xuiin na.

⁷ A faxa igene birin malanma yire kedenni,
a fufane ramara.

⁸ Baxon birin xa gaxu Alatala yee ra!
Dununa muxune birin xa a binya!

⁹ A falan nan tixi,
dununa yi da.

A yamarin fi,
seen birin yi taran na.

¹⁰ Alatala siyane natane kalama nen.
A mi tinje siyane yi e miriyane rawali.

¹¹ Koni Alatala fe ragidixine luma nen
habadan!
A miriyane yi lu habadan!

¹² Sewan na siyaan xa
naxan ma Ala findixi Alatala ra.
Sewan na muxune xa
Alatala bata naxanye sugandi!

¹³ Alatala a yee ragodoma keli ariyanna yi,
a muxune birin mato.

¹⁴ Keli a mangaya yireni,
a dununa muxune birin xun mato a ra.

¹⁵ A e sondomene rafixa,
a a xaxili lu e kewanle birin xon.

¹⁶ Manga yo mi kise a ganla senben ma.
Sofa yo mi ratange a fangan xon.

¹⁷ Xunba se mi soon na yengeni,
a fangan na gbo ki yo ki,
a mi marakisin tiye.

¹⁸ Koni Alatala yeen tixi a yee ragaxu mux-
une ra,
naxanye e xaxili tixi a hinanna ra.

¹⁹ A ne rakisima sayaan ma nen,
a mon yi e niine rakisi fitina kamen ma.

²⁰ En xaxili tixi Alatala nan na.
A tan nan en mali muxun na
e nun en ye masansan wure lefana.
²¹ En bɔɲɛne sɛwaxi a tan nan ma fe ra,
bayo en bata en yigi sa a xili sariɲanxini.
²² Alatala, i ya hinanna xa lu nxu xɔn
bayo nxu nxu yigi saxi i tan nin.

34

Ala fan

¹ Dawuda gbeena. A to a yete findi fatɔɔn na
Abimeleki fɛma, naxan a kedi.
² N barikan birama Alatala xa waxatin
birin,
n lu a tantunɲɛ!
³ N na Alatala matɔxɔma n sɔndɔmɛni.
Tɔrɔ muxune yi a mɛ, e ɲaxan.
⁴ En xa Alatala gbona fe fala!
En na a xinli te en bode xɔn!

⁵ N bata Alatala xandi,
a yi n yabi,
a gaxun birin ba n yi.
⁶ Naxanye yɛɛn tixi a tan na,
ne sɛwama nɛn,
e mi yarabɛ mumɛ!
⁷ N tan yiigelitɔna n xui ramini nɛn Alatala
ma,
a yi n xuiin mɛ,
a yi n nakisi gbalon ma.

⁸ Alatalaa malekana a yɛɛragaxu muxune
rabilinma nɛn,
a yi e kantan.
⁹ A mato,
i a kolonɲɛ a Alatala fan.
Sɛwan na kannu xa
naxan na a luxun i tan yi.
¹⁰ E gaxu Alatala yɛɛ ra,
ɛ tan a yama sariɲanxina,
bayo naxan na gaxu a yɛɛ ra,
na makoon fanma nɛn.
¹¹ Hali yatane,
kamɛna e suxuma nɛn,
koni naxanye Alatala fenma,
ne mi dasɛ se faɲi yo ra.

¹² N ma diidine, ɛ fa,
ɛ fa ɛ tuli mati n na.
N xa ɛ xaran Alatala yɛɛragaxun ma.
¹³ Ndee waxi siimayaan xɔn?
Ndee waxi siimaya xunkuyen nun sɛwan
xɔn?

¹⁴ Nayi, ɛ fala ɲaxine yiba,
e nun wulena.
¹⁵ E ɛ xun xanbi so fe ɲaxini,
ɛ fe faɲin liga.
E bɔɲɛ xunbenla fen,
ɛ lu a fɔxɔ ra.

¹⁶ Alatala yɛɛn muxu tinxinxine ra,
a tuli matixi e xuiin na.
¹⁷ Alatala xun xanbi soxi fe ɲaxi rabane yi.
E na faxa,
ɲinan tima e xɔn nɛn sinma!
¹⁸ Tinxin muxune na e mawuga Alatala xa,
a tuli matima e ra nɛn,
a e xunba e tɔrɔne birin yi.
¹⁹ Alatala luma nɛn ne xɔn
naxanye bɔɲɛn kalaxi.
A yigitɛgetɔne rakisi.

²⁰ Tɔrɔ wuyaxi tinxin muxun lima nɛn,
koni Alatala a bama nɛn e birin yi.
²¹ Ala a xɔnne birin kantanma nɛn,
hali keden, a mi girɛ.
²² Fe ɲaxin nan muxu ɲaxin faxama.
Tinxin muxune yaxune yalagima nɛn.
²³ Alatala a walikɛne niin xunbama nɛn.
Naxan na a luxun a yi,
na mi yalagɛ mumɛ!

35

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawuda gbeena.
Alatala, n kiti muxun makiti.
I n yengefaan yenge.
² Keli, i ya wure lefane tongo
i fa n mali.
³ I ya tanban nun bunbini te ne xili ma
naxanye n fɔxɔ ra.
A fala n xa,
a i tan nan n nakisima.
⁴ Ala xa ne rayagi a e rayarabi,
naxanye katama n faxa feen na!
Naxanye fe ɲaxine yitɔnma n xili ma,
Ala xa ne ye yifu a e raxɛtɛ!
⁵ E xa liga
alo foyen sigama se dagin naxan na.
Alatalaa malekan xa e kedi.
⁶ Ala xa e kirani fɔrɔ,
a salaxunɲɛ ayi,
Alatalaa malekan yi e sagatan.
⁷ E lutin natixi nɛn n yɛɛ ra fuu!
E yili ratilinxin ge n suxu feen na.

⁸ Nanara, e xa e tərɛna halagin na,
 e suxu e luti ratixin na,
 e bira, e faxa.
⁹ Nayi, n niin sɛwama nɛn Alatala ra.
 N ɲaxan a marakisina fe ra.
¹⁰ N na falɛ n bɔɲɛn ma feu!
 N naxa, “Muxu yo mi luxi
 alo i tan Alatala.
 I yiigelitɔne ratangama fanga kanne ma.
 I tɔrɔ muxune ratanga ne ma
 naxanye e yigbɛtɛnxi.”
¹¹ Muxu ɲaxine n kansunma.
 E sɔnne sama n na,
 n mi naxanye fe kolon mumɛ!
¹² E n ma fanna ɲɔxɔ a ɲaxin na.
 N yifuxin yi lu.
¹³ Koni e yi furaxi waxatin naxan yi,
 n yi n maxidima sunun nin.
 N yi n yɛtɛ magodo sun suxuni.
 N ma maxandi xuiin to mi yabi,
¹⁴ n sunuxin yi lu e fe ra
 alo n xɔyina hanma
 alo ngaxakedenna nan yi e ra nun.
 N xun sinxin yi lu nimisani
 alo n nga nan yi a ra.
¹⁵ Koni tɔrɔn to n tan li,
 e birin yi ɲaxan.
 E e malan n xili ma.
 N yɛngɛfane,
 n mi yi naxanye kolon,
 ne yi lu n tɔrɛ tun!
¹⁶ E n naɲaxu, e n magele.
 E e ɲinne raxinma n xili ma.
¹⁷ Marigina, i yɛɛn sama e xɔn
 han waxatin mundun yi?
 N niin natanga e yɛngɛni,
 i n nakisi yatani itoe ma!
¹⁸ Nayi, n barikan birama nɛn i xa yamani.
 N ni i matɔxɔ e birin yɛtagi.
¹⁹ I nama tin
 n yaxu wuledene yi ɲaxan n ma fe ra.
 Naxanye n naɲaxuxi fuuni,
 ne nama gele n ma.
²⁰ E mi ngaxakedenya fala tima,
 fɔ e yi bɔɲɛ xunbelitɔne kansun wulen na.
²¹ E feene falama n xun ma,
 e sɔnɔxɔ, e naxa,
 “Yɔ! I naxan ligaxi nxu bata a to!”
²² Alatala, i tan bata ne to,
 nayi, i nama i dundu.

Marigina, i nama i makuya n na!
²³ Marigina, keli, i yi n xun mayɛngɛ.
 N ma Ala, n ma yɛngɛn so.
²⁴ Alatala n ma Ala,
 yoon fi n ma bayo i tinxin.
 I nama tin
 n yaxune yi ɲaxan n ma fe ra.
²⁵ I nama tin e yi a fala, e naxa,
 “Yɔ! Nxu bata a manɔ!
 Nxu yi waxi na nan tun xɔn ma!”
²⁶ Muxun naxanye sɛwama n tɔrɔ feen na,
 Ala xa ne rayagi, a e yifu.
 Ala xa ne rayagi, a yi e rayarabi
 naxanye e yɛtɛ yitema n ma.
²⁷ Naxanye waxi n xɔrɔyaxin to feni,
 ne xa sɔnɔxɔ sɛwani,
 e naxa, “Alatala gbo!
 A bata sɛwa a walikɛna yɛɛ ra sigan na.”
²⁸ Nayi, n ni i ya tinxinyana fe falama nɛn,
 n yi i tantun fɛriɲɛn gbɛn!

36

Muxu ɲaxina

¹ Alatalaa walikɛɛn Dawudaa betina, beti
 baane kuntigin xa.
² Yulubin falan tima muxu ɲaxin xa a
 bɔɲɛni.
 A mi gaxuma Ala yɛɛ ra mumɛ!
³ Bayo a lugoxi a yɛtɛ ra
 a mi nɔɛ a yulubine kolonɲɛ,
 a a mɛ e ra.
⁴ A falane ɲaxu,
 wulen nan gbansan e ra.
 A mi fa xaxilimaya feeye rabama.
 A mi fe faɲi ligama.
⁵ A nɛma saxi a saden ma,
 a fe ɲaxine mirima,
 a kira kobine natama,
 a mi a mɛma fe ɲaxi yo ra.
⁶ Alatala, i ya hinanna gbo
 han ariyanna,
 i ya lannayaan gbo han kore.
⁷ I ya tinxinna gbo alo geyane.
 I ya kiti sa kiin tilin alo fɔxɔ igena.
 Daɲɔxɔne nun subene i tan nan yii, Alatala.
⁸ Ala, i ya hinanna kɛndɛ han!
 Adamadiine birin luxunden sɔtɔma nɛn i yi
 alo tɔxɛ diine e nga gabutɛne bun kii naxan
 yi.
⁹ E lugoma i ya donse gbeen nan na.

E e min i ya fanni alo xudena.

¹⁰ Niin binla i tan nan yi.

Nxu bata kenenna to i ya kenenna xon.

¹¹ I xa hinan ne ra
naxanye i kolon.

I ya tinxinyaan yita sɔndɔmɛ faɲi kanne ra.

¹² I nama tin yandadene yi n yenge,
hanma muxu ɲaxine yi n kedi.

¹³ A mato,
fe ɲaxi rabane bata bira.
E saxi, e mi nɔɛ kelɛ.

37

Muxu ɲaxin nun muxu faɲin kɔntɔnna

¹ Dawuda gbeena.

I nama xamin muxu ɲaxine ra.

I nama i sa fe ɲaxi rabane ma.

² E tununma nen xulen
alo sɛxɛ xarena.

E faxama nen
alo si seen naxan bata lisi a ra.

³ I yigin sa Alatala yi,
i yi fe faɲin naba.
Nayi, i luyɛ yamanani nen,
i yi sabati bɔɲɛ xunbenli.

⁴ I xa sɛwa Alatala yi
nanara a i bɔɲɛn waxon feene ligɛ i xa.

⁵ Bira Alatalaa kiraan nan xon.
I yigin sa a yi.
Nanara a i maliyɛ.

⁶ I ya tinxinyaan
nun sariya suxun makɛnɛnma nen
a tan barakani alo yanyi tagi sogena.

⁷ I xa diɲa, i Alatala legeden.
I nama xamin na muxune ra
naxanye sabatima,
naxanye e fe yitɔnxine rasɔnɔyama a ɲaxin
na.

⁸ I nama xɔlɔ, i nama fitina,
i nama xamin.
Ne i birama tɔrɔni nen.

⁹ Muxu ɲaxine ɲanma nen,
koni naxanye e yigin sama Alatala yi,
bɔxɔn luma ne nan xa.

¹⁰ A mi buma muxu ɲaxine yi tunun.
Ɛ ɛ yɛɛ rakɔɲinma e ma nen,
koni ɛ mi e tɔɛ.

¹¹ Naxanye limaniyaxi,
bɔxɔn luma ne xa nen, e yi sabati,

e bɔɲɛ xunbenla sɔtɔ.

¹² Muxu ɲaxin fe ɲaxin nan yitɔnma tinxin
muxun xili ma,

a a ɲinne raxin a xili ma.

¹³ Koni Marigin gelema muxu ɲaxine ma,
amasɔtɔ a a kolon,
e fitina lɔxɔn mi fa buma.

¹⁴ Muxu ɲaxine bata e silanfanne botin,
e e xanle ba,
e xa yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune yenge,
e xa muxu faɲine faxa.

¹⁵ Koni, e sɔxɔnma e gbee silanfanne nan
na.

E xanle yi gira.

¹⁶ Se xurin naxan tinxin muxun yii,
na fisa muxu ɲaxine bannayaan xa.

¹⁷ Amasɔtɔ muxu ɲaxine sɛnbɛn kalama
nen,
koni Alatala tinxin muxune ratangama
nen.

¹⁸ Alatala yengi dɔxi sɔntarene xon.
E kɛɛn luma nen habadan.

¹⁹ E mi tɔrɛ waxati xɔdɛxɛne yi.
Fitina kamɛn na so,
e tan lugoma nen.

²⁰ Koni muxu ɲaxine faxama nen.
Alatala yaxune yi tunun
alo xɛɛn fugene.

E lɔma ayi nen alo tutina.

²¹ Muxu ɲaxin donla tongoma nen,
a mi a fiyɛ.

Koni tinxin muxun kiin tima fonisireyaan
nin.

²² Ala naxanye barakama,
bɔxɔn luma ne xa nen.
Koni a naxanye dangama,
ne ɲanma nen.

²³ Alatala nan muxun sigati kiin nagidima
a lu na kiraan xon
naxan nafaɲa ma.

²⁴ Xa a dagalanɲɛ ayi,
a mi birɛ,
amasɔtɔ Alatala a malima.

²⁵ Dii mɛsɛn nan yi n na,
koni iki n bata fori.
N siin bata waxati xunkuye sɔtɔ.
Koni n munma tinxin muxun nabɛɲinxin
to singen,

hanma a diine yi donseen maxandi.

²⁶ A kiin tima fonisireyaan nan na waxatin
birin yi,
a mən bonne dolima.
Dubana a diine xa.

²⁷ E xun xanbi so fe ɲaxini,
ε fe faɲin naba,
nanara i mamandenne luyε bəxən ma
habadan!

²⁸ Amasəto sariya suxun nafan Alatala ma.
A mi a muxu təgəndiyaxin nabeyinɲε.
A a kantanma nən habadan.
Koni muxu ɲaxine mamandenne tan
ɲanma nən.

²⁹ Tinxin muxune bəxən sətəma nən
alo kεena, e lu na yi habadan.

³⁰ Tinxin muxun xaxilimaya falane nan
tima.

Sariyan nan a falan na.

³¹ A Alaa sariyan namarama a bəɲeni nən.
A mi tantanma a fe yi mumε!

³² Muxu ɲaxin tinxin muxun legedenma
a faxa feen nan na.

³³ Koni Alatala mi a luyε a yaxune sənben
bun ma.
A mi tinɲε a yalagi feen ma,
a na kiti waxatin naxan yi.

³⁴ E ε xaxili ti Alatala ra,
ε yi lu a kiraan xən.
A ε yitema nən,
a yamanan so ε yii.
E a toma nən nayi muxu ɲaxine bata ɲan.

³⁵ N yi muxu ɲaxina nde kolon nun,
gbalotəon nan yi a ra
naxan bata yi sabati
alo wudi gbeena.

³⁶ Koni a danguxi nən,
a lə ayi feu!
N yi a fen, koni n mi a to.

³⁷ I xaxili lu səntaren xən.
I yεen sa muxu faɲin xən.
Bəɲε xunbelitəon mayixetene sətəma nən.

³⁸ Koni yulubi kanne kalama nən feu!
E bənsənna birin yi raxəri.

³⁹ Alatala tinxin muxune rakisima nən.

E yigiya makantanxin nan a tan na tərə
waxatine yi.

⁴⁰ Alatala e malima nən a e ratanga.
A e ratanga muxu ɲaxine ma nən,
a e rakisi,
amasəto e luxunxi a yi.

38

Tərə muxuna maxandina

¹ Dawudaa bətina. Maxandina.

² Alatala, i nama n maxadi xələni!
I nama fitina n xili ma,
i n ɲaxankata.

³ I bata n maxələ i ya xalimakunla ra.
I yi n nabira.

⁴ Kεndεya mi fa n fatini i ya xələna fe ra.
N gbindin mi yalan n yulubina fe ra.

⁵ N hakεne bata gbo ayi n xun ma
han a radangu ayi,
alo goronna naxan binya n mi a nεε.

⁶ N ma korone bata kun,
e xirin yi mini.
Amasəto daxun nan yi n na nun.

⁷ N bəɲen bata kala
han n yi n xun sin.
N lu wugε n bəɲeni fεriɲen gbən!

⁸ N fatin birin wolonxi n ma kati!
Kεndεya yo mi fa n fatini.

⁹ N bata yelefu bəxən ma,
n bata kala feu!
N bəɲen tərəxi, n kutunma,
amasəto n səxələxi.

¹⁰ Marigina, n naxan fenma,
i na kolon.
I bata n kutun xuiin birin mε.

¹¹ N bəɲen dinma,
n fangan bata ɲan.
N yεtagin bata yitəɲən.

¹² N xəyine nun n dəxə bodene mi fa fama
n fεma
amasəto n ma furen xən.
Hali n kon kaane bata e makuya n na.

¹³ Naxanye waxi n faxa feni,
ne bata lutin nati n yεε ra.
Naxanye waxi n maxələ feni,
ne n kala feen falama.
E mi xadanma fe ɲaxi yitəndeni.

¹⁴ N bata liga alo tuli xərina,
n mi fe mεma.
N bata liga alo bobona,

n mi fala tima.

¹⁵ N bata liga

alo muxun naxan mi yabin tiyε
amasɔtɔ a mi fe mɛma.

¹⁶ Koni Alatala, n xaxili tixi i tan na.

I n yabima nɛn, Marigina n ma Ala.

¹⁷ N naxa, “I nama tin

n yaxune yi e xunnayeren n na,
e nama jaxan n ma tɔrɔn na.”

¹⁸ N biramatɔn na a ra.

N xɔlɛni waxatin birin.

¹⁹ N bata n ti n hakɛne ra,
n yulubine bata n naxamin kati!

²⁰ N yaxune tan kɛndɛ,

e yixɔdɔxɔ.

E wuya

naxanye n naxaxuxi fuu!

²¹ Naxanye fe fajin saranma fe jaxin na,
ne n tɔrɔma,
amasɔtɔ n tan a fajin nan fɔxɔ ra.

²² Alatala, i nama n nabɛjin.

N ma Ala, i nama i makuya n na.

²³ N Marigina, n nakisimana,
n mali iki sa!

39

Tɔrɔ muxun ti fena a hakɛn na

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa,
Yedutun xa.

² N bata a fala, n naxa,

“N na n kɛwanle rakɔrɔsima nɛn,
alogo n dɛ xuiin nama n bira yulubini.

N mi fa fala yo tiyε muxu jaxine yɛɛ xɔri.”

³ N yi n dundu,

n yi n naxara,

n mi yi fala yo tima

hali fe fajina,

koni n ma sɔxɔlɛn yi siga fari sɛ tun!

⁴ N bɔɔn yi wolon n kui.

N to yi n mirima a ma,

a yi n kuiin gan fɔlɔ

alo tɛɛna.

N yi falan ti fɔlɔ, n naxa,

⁵ “Alatala,

n siin soge dɔnxɛn yita n na

e nun a yatɛ saxina.

I xa n nakolon

a n ma siimayaan mi buma.”

⁶ I tan nan n ma lɔxɔne yatɛn nadungixi ayi.

Sese mi n siin waxatin na

i yɛɛ ra yi.

Adamadiin birin buma nɛn
alo foyedin gbansan!

Bɛti xuini te.

⁷ Nininna nan gbansan a tan na.

Muxuna a masigama,

a feen ligama koni fuyan!

A nafunla malanma,
koni naxan a sɔtɛ a xanbi
a mi na kolon.

⁸ Marigina, n fa n xaxili tima nanse ra nayi?

N na n yigin sama i tan nan yi.

⁹ N nakisi n yulubin birin ma.

I nama tin daxune yi gele n ma.

¹⁰ N yi dunduxi nɛn.

N mi yi fala yo tima.

Amasɔtɔ i tan nan ito ligaxi n na.

¹¹ I ya furen ba n ma,
benun i xa n napan tɔrɔni.

¹² I muxun maxadima a hakɛna fe ra
i yi a hakɛn saran a ra.

I muxuna nafunle kalama alo xiine.

Adamadi yɛtɛn ligaxi nɛn alo foyedina.

Bɛti xuini te.

¹³ Alatala, n ma maxandi xuiin mɛ.

I yi i tuli mati n ma mawuga xuiin na.

N na wuga, i nama i dundu.

I ya xɔɔn nan tun n tan na sigatini,
alo n benbane yi kii naxan yi.

¹⁴ N yiba singen

alogo n xa sɛwa benun n xa dangu,
benun n xa faxa.

40

Tantun Bɛtina

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

² N dija nɛn Alatala maliin legedendeni,
a yi a tuli mati,

a yi n ma mawuga xuiin mɛ.

³ A n ba yili jaxin na,

a n ba boron nun bɛndeni.

A yi n ti fanyen fari,

a san tide fajin fi n ma.

⁴ A yi n xaran bɛti nɛnɛn ma,

n na en ma Ala tantunma naxan na.

Muxu wuyaxi na toma nɛn

e yi gaxu a yɛɛ ra,

e mɔn yi e yigin sa Alatala yi.

⁵ Sɛwan na kannna xa,

naxan na a yigi sa Alatala yi,

naxan mi kidene batuma,

naxan mi a sama suxure batune ma.

⁶ I ya wali fajine wuya ayi!

Alatala, n ma Ala, i jəxən mi na!

I bata kabanako fe wuyaxi yitən nxu xa!

N mi nəe e fe fale,

e yatən bata gbo ayi!

⁷ I mi waxi saraxan nun kiseen xən
gbansan,

fə i n tunle raba ayi.

I mi yi saraxa gan daxine

nun yulubi xafari saraxane gbansan fəxə
ra.

⁸ Nanara, n naxa, “N tan ni i ra.

N bata fa.

N ma fe seβexi Kitabuni.

⁹ N ma Ala, i sagoon nafa n ma!

I ya sariyan namaraxi n bəjənɛni.”

¹⁰ N tinxinyaan nalima nən i ya yamani.

Alatala, i a kolon,

n mi n dundɛ.

¹¹ N mi i ya tinxinyaan namaraxi n ke-
denna xa.

N ni i ya jəndin nun marakisina fe falama
nən.

N mi i ya hinanna nun i ya lannayaan
luxunje yamaan ma.

¹² I nama tondi kininkininje n ma, Alatala.
I ya hinanna nun lannayana n marama
nən waxatin birin.

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 70

¹³ Amasəto, n ma tərəne bata wuya
han e mi yatɛ!

N hakene bata n suxu,

n mi fa se toma.

E wuya dangu n xunsɛxene ra.

Bəjɛ yixədɛxɛ mi fa n yi sənən.

¹⁴ Yandi, Alatala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

¹⁵ Ala xa ne yarabi

naxanye katama n faxa feen na,
a e yɛ yifu fefe!

Ala xa ne raxetɛ marafɛyani

n ma tərəyaan nafanxi naxanye ma.

¹⁶ Ala xa ne ratɛrɛna e yagin na,

naxanye a falama n ma,

e naxa, “Yə! I suxi yati!”

¹⁷ Naxanye birin i tan fenma,

i xa ne birin nasɛwa.

I ya kisin xənla naxanye ra,

ne xa lu a fale,

e naxa, “Alatala gbo!”

¹⁸ Koni, yiigelitəən nun tərə muxun nan n
tan na.

N Marigin nama jinan n xən.

I tan nan n maliin nun n ma maratanga tiin
na.

Ala, i nama buyɛ ayi.

41

Furetəna Ala maxandina

¹ Dawudaa bətina, bəti baane kuntigin xa.

² Səwan na kanna xa
naxan yengi dəxi sənβɛtarene xən.

Alatala na kanna xunbama tərə waxatine
yi nən.

³ Alatala a ratangama nən

a a niin nakisi.

A a barakama nən bəxən ma.

A mi a luyɛ a yaxune sənβɛn bun ma.

⁴ Alatala a malima nən,
furen na a li waxatin naxan yi,
a a rakɛndɛya.

⁵ N na a fala nən, n naxa,
“Alatala, dija, i n nakɛndɛya,
bayo n bata yulubin liga i ra.”

⁶ N yaxune fala jaxine tima n ma,
e naxa, “A faxama waxatin mundun yi,
a xinla yi lə ayi?”

⁷ Naxanye fama n xəntəndeni,
ne fala fajine nan tima n xa nafiɣyani.
Koni, a dɛntɛgɛ jaxini tənma n ma fe ra,
a yi mini a ralideni yiren birin yi.

⁸ Naxanye birin n naɣaxuxi,
ne kəyɛkəyɛnma e bode xa n ma fe ra.

E mirixi a jaxin nan ma n ma fe yi.

⁹ E naxa, “Fure jaxin bata a suxu!

A mi fa keɛ a sadeni feu!”

¹⁰ Hali n lanfa fajina,

n yi laxi naxan na,

nxu nun naxan yi donseen donma nxu
bode xən,

na bata keli n xili ma.

¹¹ Alatala, kininkinin n ma,

i yi n nakeli sənən,

nanara n na n yaxune donla saranje.

¹² N na a kolon

fa fala n bata i kɛnɛn

bayo e mi n nəe.

¹³ I n malima nən

amasəto n tinxin.

I yi n lu i yɛtagi habadan!

14 Barikan xa bira Alatala xa, Isirayilaa
Ala!
Habadan han habadan! Amina! Amina!
Yaburin Yire Firindena: Keli
Sora 42 ma han 72

42

Yigi sana Ala yi

1 Koraa diine fala ɲaxumɛna. Bɛti baane
kuntigin xa.
2 Ala, i xɔnla n niin suxuma
alo ige xunbenla xɔnla xɛnla suxun kii
naxan yi.
3 Habadan Ala xɔnla n niin suxuma nɛn
alo min xɔnla.
N sigama waxatin mundun yi
n sa ti Ala yetagi?
4 N wugama kɔɛɛn nun yanyin na.
N baloma yɛɛgen nin.
N yaxune n maxɔdinma waxatin birin
e naxa, "I ya Ala minɛn yi?"
5 Waxati danguxine fe na rabira n ma,
n bɔɲɛn yi kala.
Nxu nun yamaan nan yi sigama Alaa banx-
ini,
n yi tima e yɛɛ ra,
e sɛwaxin sɔnxɔma,
e barikan birama Ala xa ɲaxan nin.
6 Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?
Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?
N xa n yigi sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nɛn.
N kisi muxun nun n ma Ala nan a ra.
7 Koni iki, n niin sɔxɔlɛxi,
nanara n na n mirima i ma Yurudɛn bɔxɔni,
Xerimon geyane xuntagi,
e nun Misari geyaan ma.
8 Fufaan sama fufaan fari n xili ma,
igen xuxu xuiin yi gbo ayi a surundeni.
I xunfan gbeene radangu n xun ma,
gbalon yi keli n xili ma alo walanna.
9 Alatala xa a hinanna mayita yanyin na
alogo n yi xi bɛtin bɛ a xa kɔɛɛn na.
N ma dunuɲa yi gidin Ala nan maxandima.
10 N na a falama n natangamana Ala nan
xa,
n naxa, "Nanfera i ɲinanxi n xɔn ma?
Nanfera n luma tɔrɛ n yaxune yii?"
11 N niin tɔrɔxi n yaxune xɔn
amasɔtɔ e fɛriɲɛnma n maxɔdinɲɛ nɛn,
e naxa, "I ya Ala minɛn?"

12 Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?
Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?
N xa n yigin sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nɛn
n ma Ala, n nakisimana.

43

1 Ala, yoon fi n ma,
i n xun mayɛngɛn so dɛnkɛlɛyatare yamaan
xili ma.
N natanga wuledene nun muxu ɲaxine
ma!
2 N kantan muxun nan i tan na.
Nanfera i n nabɛɲinma?
Nanfera n sunuxin luma tɔrɛ muxu ɲaxine
xɔn?
3 I ya kɛnɛnna nun i ya ɲɔndin nafa n ma!
E xa ti n yɛɛ ra,
siga i ya geya sariɲanxin fari i yetagi.
4 Nayi, n sigama nɛn Alaa saraxa ganden
dɛxɔn,
Ala naxan findixi n ma sɛwan nun n ma
ɲaxanna ra.
N na n ma bɔlɔnna maxa
n tantun bɛtin ba i tan Ala xa,
n ma Ala.
5 Nanfera n niin sɔxɔlɛxi?
Nanfera n bɔɲɛn sunuxi?
N xa n yigin sa Ala yi.
N mɔn a tantunma nɛn
n ma Ala, n nakisimana.

44

Maratangana Ala maxandina

1 Koraa diine fala ɲaxumɛna, bɛti baane
kuntigin xa.
2 Ala, nxu bata a mɛ nxu tunle ra.
Nxu benbane bata yi a fala nxu xa nun,
i fe gbeen naxanye liga e xa na waxatini,
lɔxɔn naxanye bata xunkuya.
3 I tan nan siya dɛnkɛlɛyatarene kedi i
sɛnbɛni,
i mɔn yi nxu benbane radɔxɔ na.
I siya gbɛtɛne raxuya ayi nɛn,
i yi nxu benbane rasabati.
4 E mi na bɔxɔn sɔtɔxi e silanfanne xa ra!
E mi a nɔxi e yetɛ fangan xan xɔn.
E a nɔxi i yetɛ fangan nan xɔn ma,
i fangana, e nun i lu fena e xɔn,
bayo e rafan i ma.
5 N ma mangan nun n ma Ala nan i tan na.
I tan nan nɔ sɔtɔn nagidima Yaxuba
bɔnsɔnna xa.

6 Nxu nxu yaxune raxetema i tan nan baraka yi.

Nxu e nɔ i xinli.

7 N yigin mi saxi n ma xanla xan yi.

N ma silanfanna mi a ra naxan nɔɔn fima n ma.

8 Koni i tan nan nɔɔn fima nxu ma nxu yaxune ma.

I tan nan ne rayarabima, naxanye nxu rapaxuxi.

9 Nxu Ala nan matɔxɔma waxatin birin, nxu i tan nan xili tantunma habadan! Bɛti xuini te.

10 Koni iki, i bata i mɛ nxu ra, i yi nxu rayarabi.

I mi fa minima nxɔ ganle fɔxɔ ra sɔnɔn.

11 I bata nxu ragi nxu yaxune yɛɛ ra, e yi nxu yii seene birin tongo.

12 I bata nxu rabɛɛn alogo e xa nxu faxa alo yɛxɛɛne.

I bata nxu raxuya ayi yamana gbɛtɛne ma.

13 I bata i gbee muxune mati sare xurin na alo dɛ mi seen naxan na.

14 I bata nxu rayarabi nxu dɔxɔ bodene yɛtagi, nxu rabilin muxune yi nxu makonbi, e nxu magele.

15 I bata nxu findi gelema seen na siyane yɛ. E e xunne yimaxama nxu mageledeni.

16 N fɛyani waxatin birin.

N bata yagi

17 xɔnnantenne falane xɔn naxanye n bɛsɛnxɔnyama, e nun n yaxun naxanye e gbeen jɔxɔma n na.

18 Ito birin ligaxi nxu ra nɛn, hali nxu to mi jinanxi i xɔn ma, hanma nxu yi i ya layirin kala.

19 Nxu mi xɛtɛxi i fɔxɔ ra. Nxu munma yi fata i ya kiraan na.

20 Koni hali na, i nxu lu nɛn kankone bun. I nxu rabɛɛn banban dimini.

21 Xa nxu yi jinan nxɔ Ala xinla ma nun, nxu yi ala gbɛtɛne batu,

22 i yatin yi na kolonma nɛn nun amasɔtɔ i nxu miriya wundone kolon.

23 Koni e nxu faxama i tan nan ma fe ra fɛrijɛn gbɛn!

E nxu ligama alo yɛxɛɛn naxan faxa daxi a ra!

24 Xulun Marigina! Nanfera i xima?

Keli, i nama i mɛ nxu ra habadan!

25 Nanfera i i yɛtagin luxunma nxu ma?

I nama jinan nxɔ tɔrɔne nun marayara-bine xɔn!

26 Nxu niine bata bira gbangbanni, nxu gbindin mi fa nɔɛ kelɛ bɔxɔn ma.

27 Keli, i fa nxu mali!

Nxu xunba i ya hinanna nin!

45

Mangana jaxalandin ti bɛtina

1 Koraa diine fala jaxumɛna, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba alo bɛtin naxan xili: “Fuge Fajine.” Xanuntenya sigina.

2 Fala fajine bata n bɔjɛn nasɛwa. Nanara, n bɛtini ito bama mangan xa.

N dɛni xaxi bɛtina fe ra alo sebeli ti fajina xayen kii naxan yi.

3 I tofan adamadiine birin xa, i fatan fala jaxumɛn tiyɛ, bayo Ala i barakama nɛn habadan!

4 I ya silanfanna sɔti i dɛxɔn, sɛnbɛmana. Xunnayerenna nun binyena i tan nan xa!

5 Siga soon fari xunnayerenni, i sa nɔɔn ti jɔndin nun yɛtɛ magodon nun tinxinyana fe ra.

I fangan xa fe magaxuxine makɛnɛn!

6 I ya xalimakuli ralemunxine xa i yaxune bɔjɛne yisɔxɔn.

Siyane birama nɛn i sanne bun.

7 Ala, i luma nɛn i ya mangaya gbɛdɛni habadan!

I ya mangaya taxamasenna nan tinxinyaan na.

8 Tinxinna nan nafan i ma.

A jaxin mi rafan i ma.

Na nan a toxi Ala, i ya Ala bata i sugandi.

A mɔn bata i ya sɛwan fari sa dangu bonne ra.

9 Latikɔnɔnna nun se xiri jaxumɛne i ya dugine yi.

Maxa se maxane i rasumunma mangane banxine yi

naxanye maxidixi sama jinne ra.

10 Mangane dii tɛmɛne jaxalandi tiine yɛ.

I ya batɛn tixi i ya mangaya gbɛdɛn yii fari fɔxɔni.

A maxidi seene rafalaxi xɛma fajin nan na.

11 Mangana naxalandina,
i tuli mati n ma falan na.
Ninan i kon kaane nun i bari bodene xon
ma.
12 I xonla bata mangan suxu i ya tofanna fe
ra.
I ya kuntigin na a ra, i xa a binya.
13 Tire kaane fama kiseene ra i xa nen.
Nafulu kanne i ya fanna fenma nen.

14 Binyen birin mangana dii temen xa man-
gayani.
A doma gbeen nafalaxi xema dugin nan na.
15 E nun a doma rayabuxin nan sigan man-
gan fema
naxalandi tiine biraxi a foxo ra a tideni.
16 E so mangana genla ma sewan nun
naxan nin.

17 I tan mangana,
i dii xeme wuyaxi sotoma nen
naxanye luma mangayani i benbane fun-
funi.
I e findima kuntigine ra nen boxon birin
xun na.
18 N ni i findima xili kanna ra habadan.
Muxun birin i matoxoma nen
habadan han habadan.

46

En fangana Ala nan na

1 Koraa diine Ala tantun sigina, beti baane
kuntigin xa. Sungutunne xa a ba.
2 Ala nan en yigiyaan na
e nun en fangana.
A yitoxi mali ti feen na toro waxatine birin
yi.
3 Nanara, hali boxon xuruxurun,
geyane yi bira foxo ige tilinxine yi,
en mi gaxue.
4 Hali foxo igene xuxu,
geyane fan yi yimaxa gbaloni
en mi gaxue.

Beti xuini te.

5 Xudena Alaa taani
naxan a muxune rasewama
naxan findixi Kore Xonna Ala dodoxe
sarijanxin na.
6 Ala na taani,
a mi yimaxe mumel
Kuye nema yiba,
Ala bata taan mali,

7 siyane yi sonxon nate,
mangayane yi yimaxa.
Ala na a xuini te,
boxon yi xuruxurun.
8 Alatala Senben Birin Kanna nan en xon.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.
Beti xuini te.

9 E fa Alatala a wanle mato,
a gbalon naxanye rakelixi boxon ma.

10 A yengene janma
han boxon danna birin yi.
A xanle yigirama,
a tanbane kala,
a yi ye masansan wure lefane gan.

11 A yi a fala, a naxa,
“E e raxara,
e yi a kolon a n tan nan Ala ra.
N batuma nen siyane tagi.
N yi batu boxon birin yi.”

12 Alatala Senben Birin Kanna en tan nan
xon.
Yaxubaa Ala nan en ma faran makan-
tanxin na.

Beti xuini te.

47

Ala fisamanten mangana

1 Koraa diine betina, beti baane kuntigin
xa.
2 E tan, siyane birin xa e yin bonbo,
e sonxo, e xuini te sewani Ala xa!
3 Alatala, Kore Xonna Ala magaxu han!
Manga gbeen na a ra dunuja birin xun na!
4 A bata noon fi en ma siyane xun na,
a yamane raso en ma noon bun.
5 A boxon sugandi nen nxu xa,
Yaxuba bonsonne sabatima
denaxan yi,
a naxanye xanuxi.

Beti xuini te.

6 Ala bata dodox a mangaya gbedeni.
Yamaan sonxoma sewani,
xota xuine yi mini Alatala xa.

7 Tantun betin ba Ala xa,
betine ba han!
Tantun betin ba en ma mangan xa,
betine ba han!
8 Ala nan mangan na dunuja birin xun na,
e a tantun betini.
9 Ala dodoxi a manga gbede sarijanxini,
a mangayaan nabama siyane xun na.

¹⁰ Siyane mangane sama nɛn
Iburahimaa Alaa yamaan fari.
A tan nan gbee dunuɲa ganle birin na.
Ala gbo han!

48

Siyon Ala gbee taana

¹ Koraa diine bɛtina. Sigi sariɲanxina.
² Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ
a gbee taani geya sariɲanxin fari.
³ Siyon, Alaa geyana,
a mate, a tofan,
dunuɲa birin sɛwama a fe ra.
A mate
alo bɔxɔne birin manga taana
Manga Gbeen dɔxi dɛnaxan yi.
⁴ Ala a yengi sama nɛn a taa makantanxin
xɔn,
a bata a yɛtɛ findi a kantanmaan na.

⁵ Mangane to e malan Siyon yɛngɛ xinla
ma,
⁶ e yi a to, e kabɛ,
e gaxu, e yi e gi.
⁷ Xuruxurunna nun kuisanna yi e suxu na,
alo ɲaxanla kuiin na keli a ra,
⁸ alo kunkibane na kɔntɔfili foye gbeen a fe
ra.
⁹ Ala kabanako feen naxanye ligaxi,
nxu bata ne mɛ.
Iki, nxu bata ne to Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna taani.
A na taan nakisima nɛn habadan!
Bɛti xuini te.

¹⁰ Nanara, Ala nxu nxu mirima i ya hi-
nanna ma i Batu Banxini.
¹¹ I tan xili kanna tantunma dunuɲa yiren
birin yi.
I mangayaan ligama tinxinyaan na.
¹² Yamaan xa ɲaxan Siyon geyaan fari,
Yuda taa kaane xa sɛwa
i ya kitisana fe ra!
¹³ E bilin Siyon ma,
ɛ yi a kondene yate.
¹⁴ E ɛ xaxili lu a yinna xɔn ma,
ɛ mɔn yi a sangansone mato,
nanara ɛ a fale mayixɛtɛ famatɔne xa,
ɛ naxa, ¹⁵ “Ala ito,
nxɔ Ala na a ra habadan!
A tima nxu yɛɛ ra nɛn han a rapanni.”

49

Nafulu fuyanna fe

¹ Koraa diine bɛtina, bɛti baane kuntigin
xa.
² E ito mɛ, ɛ tan siyane,
ɛ tuli mati
ɛ tan muxun naxanye birin dunuɲa yi.
³ Fanga kanne nun tɔrɔ muxune,
nafulu kanne nun yiigelitɔne,
birin xa a tuli mati.
⁴ N fekolonna falane nan tima,
n mirine xaxili faɲin nan fima.
⁵ N na n xaxinla rasigama sandan nan xɔn,
n yi a yɛba, n nɛma n ma bɔlɔnna maxɛ.
⁶ Nanfera n gaxuma gbalo lɔxɔne yɛɛ ra,
hake kan yanfantenne n nabilinma wax-
atin naxan yi?
⁷ E yigin saxi e se kanyaan nan ma,
e mɔn yi e kanba e nafulu kanyani.
⁸ Muxun mi nɔɛ a boden xunbɛ.
A mi nɔɛ a niin saren soɛ Ala yii.
⁹ Amasɔtɔ muxun niin xunbaan xɔdɔxɔ!
A mi nɔɛ a saren fiyɛ,
¹⁰ alogo a xa bu habadan, a mi faxa.
¹¹ Amasɔtɔ, en birin a kolon xaxilimane fan
faxama
e nun daxune nun kɔmɔne.
E birin e nafunle luma muxu gbɛtɛ ne nan
yii.
¹² Gaburun yi findi e habadan banxin na,
e luma dɛnaxan yi, dan mi naxan na,
hali bɔxɔn to yi e yii e yɛtɛ ra.
¹³ Muxuna gboon mi a rabuyɛ.
A fan faxama nɛn alo subene.

¹⁴ Muxun naxanye laxi e yɛtɛ ra fuyan nin,
e sigaden nan na ra,
naxanye wasaxi e nafunle ra,
ne rapanma na kii nin.
Bɛti xuini te.

¹⁵ E rasigama laxira yi nɛn
alo yɛxɛɛn napanna to faxan na.
Sayaan yi e gbindine don.
Muxu faɲine nɔɔn sɔtɔma nɛn e xun na
sinma,
e tofanna yi kala,
e siga gaburuni.
¹⁶ Koni Ala n niin xunbama nɛn laxira yi
yati!
A yi n xali.
Bɛti xuini te.

17 Muxun na nafunla sɔtɔ,
a nafunli gbo ayi,
i nama gaxu,
18 bayo a mi sese xalima a yii laxira yi.
A hɛrisigɛn mi birama a fɔxɔ ra.
19 Hali duba diin nan yi a ra a dunuɲa yi
gidini,
hali a to matɔxoxi,
a yi sabatixi waxatin naxan yi,
20 a sama a benbane fari nɛn laxira yi.
Ne mi fa dunuɲa toma sɔnɔn.
21 Nafulu kanna naxan xaxili xurun,
na maliga xuruseen nan na,
naxan faxamatɔ a ra.

50

Saraxan naxan Ala kɛnɛn

1 Asafi a bɛtina.
Fangamana, Marigina Alatala falan tima,
a dunuɲa muxune birin maxili,
sa fɔlɔ sogetedeni
han sa dɔxɔ sogegododen na.
2 Alaa nɔrɔn mayilenma keli Siyon yi
na taa kamalixi tofajina.
3 En ma Ala fama,
a mi dunduxi.
Kala ti tɛɛ gbeena a yɛɛ ra,
foye gbeena a rabilinxi.
4 A koren nun bɔxɔn xilima
e xa findi seren na a yamaan makitideni.
5 A yi a fala, a naxa,
“N ma muxu tɔgɔndiyaxine malan n fɛma,
naxanye layirin xidixi n xɔn ma saraxa
baan na.”
6 Koren xɔnna a tinxinyaan nalima nɛn,
bayo Ala yɛtɛɛn nan kitisaan na.
Bɛti xuini te.
7 “N ma yamana, ɛ ɛ tuli mati,
n falan tima nɛn.
Isirayila, n na ɛ maxadima,
bayo Ala nan n tan na, ɛ Ala.
8 N mi ɛ maxadima ɛ saraxane xan ma fe ra.
ɛ saraxa gan daxine bama n xa waxatin
birin.
9 Koni, n mi turaan xa tongoma ɛ sansanne
yi
xanamu kɔtɔn naxan ɛ kulane yi.
10 Amasɔtɔ n gbeen nan burunna subene
birin na.
N gbeen nan jingene ra
naxanye geya wuli wuyaxine ma.

11 N tan nan xɔline ngaan kanna ra
naxanye geyane ma
e nun niimaseen naxanye birin fixɛne ma.
12 Xa kamɛn yi n suxun nɛn nun,
n mi na fale i xa,
amasɔtɔ n tan nan gbee dunuɲa
nun ayi seene birin na.
13 N jinge suben donjɛ ba?
ɛn-ɛn de!
Xanamu n siin wunla min?
ɛn-ɛn de!
14 Nanara, barika biran xa findi ɛ saraxan
na Ala xa.
ɛ ɛ dɛ ti xuine rakamali Kore Xɔnna Ala xa.
15 N xili tɔrɔ waxatini.
N ni i kantanma nɛn, i yi n binya.”

16 Koni Ala a falama muxu jaxine xa nɛn,
a naxa, “Nanfera ɛ xɛtɛma n ma tɔnne falan
ma,
ɛ yi n ma layirina fe fala,
17 koni n ma xaranna mi rafan ɛ ma?
ɛ mɛxi n ma falane ra!
18 ɛ nun muɲadene na a ra.
ɛ nun yalundene na a ra.
19 ɛ fala jaxin nan tun tima.
ɛ wulen nan tun falama.
20 ɛ ngaxakedenne kansunma waxatin
birin yi.
ɛ katama e tɔnjɛgedeni.
21 ɛ bata ito birin liga
n mi fala ti.
Nanara, ɛ mirixi a n fan ligaxi
alo ɛ tan.
Koni iki, n na ɛ maxadima,
n yi a yɛba ɛ xa.”

22 “Iki, ɛ ito famu,
ɛ tan naxanye Ala bɔtɛ rabaxi.
Xa na mi a ra,
n na ɛ raxɔrima nɛn.
Muxu yo mi ɛ xunbɛ.
23 Naxan na saraxa baan findi barika biran
na,
na nan n binyaxi.
Naxan na siga kira fajin xɔn,
n na Ala kisin yitama nɛn na ra.”

51

Yulubi ratina

1 Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
2 A naxan ba Nabi Natan to fa a fɛma a
yalunyaan ligaxina e nun Batiseba.
3 Ala, diɲa n ma i ya hinanna nin.

N ma matandine mafelu
i ya kininkinin gbeen!
⁴ N haƙene birin ba n ma.
I yi n yulubine xafari.
⁵ N na n ma matandine kolon.
N na n mirima n yulubine ma waxatin
birin.
⁶ N na i tan nan keden yulubi tongoxi.
N naxan nabaxi,
na ɲaxu i yeɛ ra yi.
Nanara, i na falan ti,
i tan nan tinxin,
i na kitin sa, i yoon sɔtɔ.
⁷ N barixi haƙen nin yati!
Yulubi kanna nan yi n na
xabu nga fudikan na a ra.
⁸ I waxi ɲɔndin nan xɔn ma n sɔndɔmɛni
yati!
I n xaranma fekolonna ma n bɔɲɛni.
⁹ N yulubin ba n ma
nanara n sariɲanɲɛ.
I xa n maxa nanara n fixe
dangu balabalan keɛn na.
¹⁰ N mɔn xa sɛwa n ɲaxan.
I bɔɲɛn naxan kalaxi,
na mɔn xa sɛwa.
¹¹ I yeɛn ba n yulubine ra,
i yi n mafelu n haƙene birin na.
¹² Ala, bɔɲɛ sariɲanxin sa n yi.
I mɔn yi n xaxili ragidi.
¹³ I nama n kedi i yetagi.
I nama i ya Nii Sariɲanxin ba n yi.
¹⁴ I mɔn xa kisin sɛwan fi n ma.
Xaxili faɲin xa n mali.
¹⁵ Nanara, n matandi tiine xaranɲɛ
i ya kirane ma,
yulubi kanne yi xɛtɛ i ma.
¹⁶ N nakisimana, Ala,
n nakisi n ma faxa tixin ma.
Ala, yandi n xunba,
alogo n xa i ya tinxinyaan nali betini.
¹⁷ Marigina, na liga n xa,
n xa i tantun.
¹⁸ Saraxan mi rafan i ma,
xa na mi a ra,
n yi a bama i xa nɛn nun.
Saraxa gan dixin mi i keɛnɛɲɛ.
¹⁹ Yetɛ magodon nan Ala rafan saraxan na.
Ala, i mi na kanna rabɛɲinɲɛ
naxan nimisaxi a bɔɲɛni a tubi.

²⁰ Tin, i Siyon nasabati.
I mɔn xa Yerusalɛn yinna ti.
²¹ Na waxatini,
tinxin saraxane rafanma i ma nɛn.
Saraxa gan daxine yi i keɛnɛn.
Na waxatini,
nxu yi turane rali i xa i ya saraxa ganden
fari.

52

Ala xa wuleden makiti

¹ Dawudaa fala ɲaxumɛna, beti baane
kuntigin xa. ² A naxan ba, Dowegi Edɔn
kaan to siga Sɔli fɛma, a naxa, “Dawuda
bata siga Aximeleki a banxini.”
³ Ee! Muxu gbeena!
Nanfera i kanbama i ya fe ɲaxine yi?
Alaa hinanna luma nɛn habadan!
⁴ I feene yitɔnma bonne kala xinla ma.
I lenna luxi nɛn
alo file xɛnxɛna.
Ee! Yanfantenna!
⁵ Fe ɲaxin nafaɲin i ma dangu fe faɲin na.
Wulen nafaɲin i ma dangu ɲɔndin na.
Betɪ xuini te.
⁶ Ee! Wuledena!
Fala xɔlene rafan i ma!
⁷ Nanara, Ala i raxɔrima nɛn habadan!
A i suxuma nɛn,
a i ba i konni.
A i bama nɛn kɛndɛ muxune ye dunuɲa yi.
Betɪ xuini te.
⁸ Tinxin muxune ito toma nɛn,
e gaxu.
Nayi, e gelema i ma nɛn,
e naxa, ⁹ “Na xɛmɛn mato,
naxan mi Ala findi a kantanmaan na.
Koni a yigin saxi a nafulu gbeen nin.
A fangan sɔtɔxi a boden kalan nan xɔn.”
¹⁰ Koni, n tan luxi nɛn
alo Oliwi wudin naxan sabatima Alaa
banxini.
N yigin saxi a hinanna nin
habadan han habadan!
¹¹ N ni i tan Ala tantunma nɛn
i ya wanla a fe ra habadan!
N ni i xinla binyama nɛn
i ya tɔgɔndiya muxune ye,
bayo i tan fan!

53

*Muxuna jaxuyana**Yaburin 14.1-7*

¹ Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba xulenna ra.

² Xaxilitarena a falama a bɔɲeni, a naxa, “Ala mi na.”

E birin yifu,

e haramu feene ligama.

Muxu yo mi a faɲin nabama.

³ Ala a yeɛn nagodoma adamadiine ma keli ariyanna yi,

a xa a to xa nde na naxan xaxili sɔtɛ, a Ala fen.

⁴ Koni birin bata kiraan fata, e jaxu ayi.

Hali keden pe mi a faɲin ligama.

⁵ Fe jaxi rabane mi fe kolon ba?

E n ma yamaan tɔnɔn donma alo donsena,

koni e mi Ala xandima mumɛ!

⁶ Awa nayi, gaxun ne suxuma nɛn e tan naxanye mi yi gaxuma.

Ala e kalama nɛn,

a e rayarabi

bayo e rapaxu a ma.

⁷ Nde keɛ Siyon yi a Isirayila rakisi?

Ala mɔn na a yamaan sɛnbɛ so,

Yaxuba bɔnsɔnna sɛwama nɛn,

Isirayila yi jaxan!

54

Ala maxandin maratanga feen na

¹ Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Dawuda beti naxan ba, Sifi kaane to siga Sɔli fɛma e naxa, “Dawuda luxunxi nxu tagi.”

³ Ala, n nakisi i sɛnbɛn na.

N xun mafala kitin bolon!

⁴ Ala, n ma maxandi xuiin name.

I tuli mati n fala xuine ra!

⁵ Xɔɲɛne bata keli n xili ma.

Gbalotɔne katama n faxa feen na.

E mi e mirima Ala ma.

Beti xuini te.

⁶ Koni Ala nan n mali muxun na.

Marigin nan n niin kantanma.

⁷ A n yaxune fe jaxine raxɛtɛ e ma.

E halagi amasɔtɔ i lannayaan nabama.

⁸ Nayi, n ɲɛnige ma saraxan bama i xa nɛn, n yi i tan Alatala tantun amasɔtɔ i fan.

⁹ Bayo, i tan nan n baxi n ma tɔrɔne yi, n yi n yaxune biraxin to.

55

Muxu yanfaxina Ala maxandina

¹ Dawudaa fala jaxumena, beti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra.

² Ala, n ma maxandi xuiin name.

I nama i xun xanbi so n ma mawugani!

³ I tuli mati n na,

i yi n yabi.

Xaminna bata n suxu

han n kuisan

⁴ n yaxune fala xuine fe ra.

Muxu jaxine n yigbɛtɛnma,

e n tɔrɔma.

E bata xɔlɔ n ma,

e yi n napaxu.

⁵ N bata kɔntɔfli.

Sayaan gbalon bata n xun matugan.

⁶ Gaxun nun xuruxurunna bata n suxu.

Gbalon yi n nabilin.

⁷ Xa gabutɛɛn yi n ma nun

alo ganbana,

n yi tuganma nɛn nun

n sa dɔxɔden fen.

⁸ N yi n gima nɛn,

n siga yire makuyeni.

N yi lu burunna ra.

Beti xuini te.

⁹ N yi maratangaden fenma nɛn mafuren n keli foye gbeen nun gbalon bun.

¹⁰ Muxu jaxine raxuya ayi, Marigina, e fala xuine yifu!

Bayo, n gbalon nun yɛngɛn toma taani han!

¹¹ Kɔɛɛn nun yanyin na,

e taan nabilinma,

hakɛn nun yɛngɛne nan taani.

¹² Kala tiin gboma ayi taani.

Bɛsɛnxɔnyaan nun mayifuun nan taani.

¹³ Xa yaxun nan tun yi n makonbima nun, n yi diɲama a bun ma nɛn.

Xa n napaxu muxun nan tun yi a yetɛ yigboma n ye nun,

n yi n luxunma a ma nɛn nun.

¹⁴ Koni i tan na a ra, n lanfana, n bodena, n xɔyi kɛndɛna!

¹⁵ En ma lanfamayaan yi jaxun Alaa banx-
ini
en yi sigan tima yamaan ye waxatin naxan
yi.

¹⁶ Sayaan xa n yaxune raterena,
e kenden yi siga laxira yi.
Bayo fe jaxina e yi e konni.

¹⁷ Koni n bata Ala xili,
Alatala n nakisima nen.

¹⁸ N ma mawugan nun kutun xuina a lima
nen.

Xotonna nun yanyin nun jinbanna ra,
a n xuiin mema.

¹⁹ A n niin natangama,
n yi keli yengeni herini
hali n yaxune to yi wuya!

²⁰ Habadan mangana Ala a tuli matima
nen,
a yi n yaxune rabira.

Beti xuini te.

Amasoto e bata tondi tube.
E mon mi gaxuxi Ala yee ra.

²¹ N lanfana a xoyine yengema.
A a layiri xidixine kalama.

²² A fala xuiin jaxun fenena xa
koni marajaxuna a boren.
A fala xuine salaxun alo turena.
Koni e segen tima
alo silanfan xenxena.

²³ I ya kontofinle lu Alatala ma.

A i malima nen.
A mi tinne tinxin muxun yi bira mum!

²⁴ Koni i tan, Ala,
i na muxu faxane nun wuledene faxama
nen

benun e siin tagiin xa a li.

N tan mabinni,
n na n yigi sama i tan nin.

56

Yigi sana Ala yi

¹ Dawudaa maxandi jaxumena. Beti baane
kuntigin xa: a xa ba alo betin naxan xili,
“Ganban Wudi Makuyeni” a naxan ba Fil-
isitine to a suxu Gati taani.

² Ala, kininkinin n ma
amasoto e n yengema.
N yaxune n besenxonyama ferijen gben!

³ Ferijen gben n yaxune n yengema.
N yengefane bata wuya ayi,
e waso.

⁴ N na gaxu waxatin naxan yi,

n na n yigi sama i tan nan yi.

⁵ N na Alaa fala kamalixine matoxoma,
n yi n yigi sa a yi,
nanara n mi gaxue mum!
Dajoxon doronna nanse lige n na?

⁶ Ferijen gben n yaxune n toroma.
E n jaxankata feni tonma waxatin birin!

⁷ E e malanma luxundene yi,
e yene tixi n na, n nen dede.
E yengi a ma e n faxe.

⁸ I nama tin e rakisi feen ma e fe jaxine ma.
Ee! Ala! I xoloxin xa na muxune rabira.

⁹ N ma sunun yate.
N yegena fe xa rabira i ma.
I xaxili mi dxi e xon ba?

¹⁰ N na i xili waxatin naxan yi,
n yaxune xetema n foxo ra nen,
n yi a kolon a Ala n xon.

¹¹ N na Ala matoxoma a falane fe ra!

N na Alatala matoxoma!

¹² N yigi saxi Ala nin,
n mi gaxue mum!
Adamadiin nanse ligama n na?

¹³ Ala, n de xuiin naxan tongoxi,
n na a rakamalima nen.
N na barika bira saraxan bama i xa nen.

¹⁴ Amasoto i bata n ba sayani,
i yi n natanga biran ma.
Nanara, n sigan tima Ala yetagi
n ma siimayani.

57

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 108.1-5

¹ Dawudaa maxandi jaxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili, “I
Nama Halagin Ti” Dawuda naxan ba a to a
gi Sali bun, a sa a so faran yinla ra.

² Kininkinin n ma!
Ee! Ala! Kininkinin n ma!
Amasoto n niin marakisin fenma i tan nan
yii.

N xa luxunden soto i gabutene bun,
han yihadin yi dangu.

³ N bata Kore Xonna Ala maxandi
naxan n ma feene rasonyama.

⁴ A n yabima nen keli ariyanna yi,
a n nakisi.
A ne mafalama nen
naxanye n yengema.

Beti xuini te.
Alaa hinanna nun a lannayaan yitama n
na nen.

⁵ Yatane bata n nabilin,
n saxi adamadi paxine tagi.
E pinne ligaxi nen
alo tanbane nun xalimakunle.
E lenne ligaxi nen
alo silanfan xenxene.

⁶ Ala, i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

⁷ E bata yalaan nati n yee ra n suxu xinla
ma,
e yi n nayagi.
E bata yinla ge n yee ra,
koni e tan yeteen bata bira a kui.

Beti xuini te.
⁸ Ala, n xaxili ragidixi yati!

N betin bama nen, n yi i tantun!

⁹ N xulunma nen sinma,
n yi n ma bɔlɔnna nun kondenna maxa!
N kurunma betin be nen subaxa!

¹⁰ Marigina, n ni i tantunma nen siyane ye.
N betin bama i xa nen bɔnsɔnne tagi.

¹¹ I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore xonna.

¹² Ala i ya binyen xa mayita kore xonna ma,
a yi bɔxɔn nafe!

58

Ala nan kitisa tinxinxin na

¹ Dawudaa maxandi paxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I
Nama Halagin Ti.”

² E tan muxu gbeene,
e falane mi tinxin feu!
E nɔe adamadiine makite tinxinni ba?

³ En-en de! Tinxintareyana e bɔneni,
e gbalon nakelima bɔxɔn ma.

⁴ Xabu e bari waxatini, e paxu.
Wuledene lɔxi ayi xabu e bari lɔxɔni.

⁵ E xɔlen luxi nen alo sajin xɔlena,
alo fɔdɔgɔɔn naxan mi saji suxun xuiin
mema,

⁶ naxan n mi a kanna xuiin namema.
Saji suxun na fatan kiki,
a mi nɔe a suxe.

Beti xuini te.

⁷ Ala, i xa e pinne magira e de!
Alatala, i xa na yatane deen kala!

⁸ E xa jan alo igen naxan bɔxɔnma.

E tanbane xa yelefɔ ayi.

⁹ E xa liga
alo korosiraan naxan fati tununma ayi
lingini,

alo diin naxan faxaxi barixi, a mi sogen to.

¹⁰ Tansin xindena hanma a xarena,
ne ganma nen tunden bun.

Foyen paxudene fan xalima nen,
a e raxori.

Beti xuini te.

¹¹ Tinxin muxune paxanma nen
bayo a gbeen pɔxɔma nen.

E fama e sanna maxadeni nen
muxu paxine wunla ra.

¹² Nayi, adamadiine yi a fala,
“Ala tinxin muxune saren fima yati!
Ala na yatigi, naxan dunuɲa makitima!”

59

Ala maxandina marakisina fe ra

¹ Dawudaa maxandi paxumena, beti baane
kuntigin xa. A xa ba alo betin naxan xili: “I
Nama Halagin Ti,” a naxan ba Sɔli to sofane
xe e xa sa e luxun Dawuda yee ra a banxini
a faxa xinla ma.

² N ma Ala, n xunba n yaxune yii.
N natanga ne ma
naxanye kelixi n xili ma!

³ N xunba fe paxi rabane yii.
N nakisi na muxu faxane ma!

⁴ A mato,
e n legedenma n faxa feen na.
Senbeman e malanma n xili ma.
N mi i matandixi,
n mi yulubi ligaxi, Alatala.

⁵ N sɔnna mi a ra,
koni e yitɔnxi e xa n yenge.
Keli, i fa n mali!

Yandi n mato!

⁶ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala, keli!

I yi siya denkelɛyatarene fe paxine saran e
ra.

I nama diɲa yanfanten paxine ma mumɛ!

Beti xuini te.

⁷ E fama pinbanna ra.

E xaje alo barene taan xun xɔn.

⁸ I tuli mati e konbi ti xuine ra.
E lenne luxi nen e de
alo silanfanne,
e mɔn a falama, e naxa,

“Nde nɔɛ en ma falan mɛ?”

⁹ Koni Alatala, i gelema e ma.

I siya denkeleyatarene birin magelema.

¹⁰ Ala n sɛnbɛna,

n xaxili tixi i tan nan na.

I tan nan n ma faran makantanxin na.

¹¹ N ma hinantenna Ala,

a tima n yɛɛ ra nɛn.

A a liga,

n na n yɛɛn nagodo n yaxune ma.

¹² Koni, i nama e faxa,

Marigina, nxu yɛ masansan wure lefana.

Nanara, n ma muxune mi jinanɲɛ.

E raxuya ayi i sɛnbɛni,

i yi e nɔ.

¹³ Bayo yulubi falane e dɛ

e xa suxu e yɛtɛna wasona fe ra!

Bayo e dangane tima

e wulene falama,

¹⁴ e ɲan i ya xɔlɔni!

E ɲan fefe! Sese nama lu!

Nayi, birin a kolonma nɛn fa fala

Ala mangayaan nabama Yaxuba bɔnsɔnna
xun na

han bɔxɔn danna birin.

Bɛti xuini te.

¹⁵ E fama jɛnbanna ra.

E xanɛ alo barene taan xun xɔn.

¹⁶ Barene nɛma donse fenni,

xa e mi lugo,

e wurundunma nɛn.

¹⁷ Koni n tan i sɛnbɛn matɔxɔma nɛn bɛtini.

Xɔtɔnni, n na n ma bɛti xuini tema nɛn

i ya hinanna fe ra.

Bayo, n ma faran makantanxin nan i tan
na,

n na n yigiyama dɛnaxan yi tɔrɔ waxatine
yi.

¹⁸ N sɛnbɛna,

n bɛtin bama i xa nɛn.

I tan Ala nan n ma faran makantanxin na
n ma hinantenna Ala.

60

Ala maxandina nɔ ti fena

Yaburin 108.7-14

¹ Dawudaa maxandi jaxumɛna, bɛti baane kuntigin xa, a xa ba alo bɛtin naxan xili: “Gabalan Fugaxina Sereyana.” A xa ba xaran feen na. ² Dawuda bɛtini ito nan ba a to Arami kaane yengɛ naxanye

keli Mesopotamiya yamanan nun Soba yamanani, Yowaba yi xɛtɛ, a Edɔn kaa wuli fu nun firin faxa Fɔxɔ Lanbanni.

³ Ala, i bata i mɛ nxu ra,

i yi gbalon nakeli nxu ma.

I bata xɔlɔ nxu ma.

Koni iki, i mɔn xa nxu yitɔn.

⁴ I bata bɔxɔn naxuruxurun,
a yibɔ.

I mɔn xa a tugun a bode ra,

a nama xuya ayi.

⁵ I bata waxatine raxɔdɔxɔ i ya muxune ma.

Nxu dagalanma ayi

alo nxu minxin na a ra.

⁶ Koni naxanye gaxuxi i yɛɛ ra,

i bata taxamasenni te ne xa,

naxan e ratangama xalimakunle ma.

Bɛti xuini te.

⁷ I xa i xanuntenne kantan

i yi e rakisi i sɛnbɛni.

I yi nxɔ maxandin yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,

a naxa, “N nɔɔn tima nɛn,

n Siken taani taxun,

n yi Sukɔti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bɔxɔn nun Manase
ra.

Efirami kaane findixi n ma yengɛsone nan
na.

Yuda luxi nɛn

alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan
na.

N tan nan Edɔn yamanan kanna ra.

N yengɛ sɔnxɔni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanx-
ini?

Nde tima n yɛɛ ra siga Edɔn yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mɛxi nxu ra ba?

I mi fa nxɔ ganla fɔxɔ ra sɔnɔn ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengɛdeni!

Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xɔn,

en nɔɔn sɔtɔma nɛn.

A tan nan en yaxune halagima.

61

Ala, n xa lu i fɛma

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

A xa ba kondenne ra.

² Ala n ma mawuga xuiin mɛ.

I tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ N yigitεgεxin bata n xui ramini i ma wu-lani.

N xali na geyaan fari
naxan mate n xa.

⁴ Amasɔtɔ i tan nan n yigiyaden na,

e nun yinna
naxan n natangama n yaxune ma.

⁵ N waxi lu feni i konni waxatin birin yi.

N xa luxunden sɔtɔ i gabutene bun ma.

Beti xuini te.

⁶ Ala, i bata n dε ti xuine mε.

I bata na kεen so n yii

i naxan namaraxi i ya yεεragaxu muxune
xa.

⁷ Ala xa mangan siin xun masa,

a xa bu han!

⁸ Ala xa mangan sabati a yεtagi habadan!

A ratanga i ya hinanna nun i ya lannayaan
nin.

⁹ Nanara, n tantun βetin bε i xinli waxatin
birin,

n yi n dε ti xuine rakamali lɔxɔ yo lɔxɔ.

62

Ala nan bɔɲε xunbenla fima

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa
Yedutun xa.

² N bɔɲen saxi Ala nan baraka yi,
a tan nan n nakisima.

³ A tan kedenna nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔε mumε!

⁴ Han waxatin mundun yi,
ε luyε fuyε muxune ma?

ε tan e rabirama
alo banxi xɔnna hanma langa fonna?

⁵ E waxi muxune ragodo feni tun,
keli a binyeni.

E e yoron wuleni.

E duban tima e dɛni,

koni e dangan tima e bɔɲeni.

Beti xuini te.

⁶ N bɔɲε xunbenla sɔtɔma Ala nan xɔn.

A tan nan n yigin na.

⁷ A tan nan n kantan fanyen na,
n nakisimana.

N ma faran makantanxin nan a ra.

Yaxune mi n nɔε mumε!

⁸ N ma kisin nun n ma binyena Ala nan yii.

N kantan fanyen sɛnbɛmaan nan Ala ra.

N ma yigiyana a tan nan na.

⁹ Yamana, ε ε yigin sa a yi waxatin birin!

ε yi ε kɔntɔfinle so Ala yii,

amasɔtɔ en yigiyaden nan Ala ra.

Beti xuini te.

¹⁰ Adamadiine ligaxi nɛn alo foyedina.

A xungbeen nun a xurina, sese mi e ra.

Hali e rate sikeela fari, e yelefɔ.

E malanxin yelefɔ foyedin xa.

¹¹ I nama i yigin sa gbalo feene yi.

I nama i waso se muɲaxini.

Hali nafunla gbo i yii han,

i nama i yigin sa a yi!

¹² Ala luma a falε,

fa fala a tan nan gbee fangan na.

¹³ I gbeen nan hinanna ra, n Marigina.

Bayo i tan muxun kɔntɔnna fima nɛn

alo a kewanla.

63

Alaa hinanna fisa siimayaan xa

¹ Dawudaa βetina, a yi Yuda tonbon yireni
waxatin naxan yi.

² Ala, n ni i fenma,
n ma Ala nan i tan na.

I xɔnla n sɔndɔmɛn na.

I xɔnla n fati bɛndɛn ma

alo min xɔnla n suxuma

tonbonni ito yi kii naxan yi,

bɔxɔ magenla, ige mi dɛnaxan yi.

³ N xa i to i ya yire sariɲanxini.

N yi i sɛnbɛn nun binyeni gbε.

⁴ I ya hinanna fisa siimayaan xa.

Nanara, n na i batuma.

⁵ N barikan birama i xa nɛn

n ma siimayaan birin yi,

n na n yiine yite i maxandideni.

⁶ N nii yifanma n ma nɛn,

alo n na wasa donse hagigεne ra.

N yi i tantun sɛwa βetine yi.

⁷ N nɛma saxi n ma saden ma,

n na n mirima i ma.

N xaxili luma i xɔn nɛn kɔεen birin na.

⁸ Amasɔtɔ i tan nan n mali muxun na,

n sɛwa βetin ba i nininna bun ma.

⁹ N bata kankan i ma,

i yiin nan n natangama.

¹⁰ Naxanye katama n faxa feen na,

ne faxama nɛn.

¹¹ E faxama silanfanna ra nɛn yɛngɛni,

kankone yi e binbine don.

¹² Nayi, Mangan sɛwama nɛn Ala yi.

Naxanye e kə́lɔma Ala xinli,
ne a matə́xɔma nɛn.
Koni wuledene dɛɛne raxutuma nɛn.

64

Ala maxandin maratangana fe ra

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.

² Ala, i tuli mati n ma mawuga xuiin na!
N bata gaxu n yaxune yɛɛ ra.
N niin natanga!

³ N luxun muxu ɲaxine ma
naxanye e bode toma wundoni,
e nun fe ɲaxi raba ganla.

⁴ E lɛnne xanxan alo silanfanna.
Fala ɲaxine minima e dɛ
alo xalimakuli ralemunxina.

⁵ E e xanle tima sɔntaren na wundoni.
E mafura bunna tiyɛ, e mi gaxuma.

⁶ E e bode rawɛkilɛma kɛwali ɲaxin ma.
E e bode toma,
e lutine ratima dɛnaxan yi.
E naxa, “Nde nɔɛ e toɛ?”

⁷ E tinxintareyani tɔnma, e naxa,
“En ma kɔtɛ yitɔnxin mi fulɛ mumɛ!”
Muxun kui feene kolon naxɔlɔ!

⁸ Koni Alaa xalimakunle wolima e ma nɛn,
a e li keden na.

⁹ E gbee fala xuine xɛtɛma e ma nɛn,
e yi halagi.

Naxan yo na e to,
ne e xunne yimaxama nɛn e mageledeni.

¹⁰ Nayi, gaxun adaman birin suxuma nɛn.
E e xaxili lu Ala a wanla xɔn,
e yi a fe rabaxine famu.

¹¹ Tinxin muxune xa sɛwa Alatala yi,
e yi a findi e luxunden na.
Muxu sɔndɔmɛ faɲin birin xa a matə́xɔ.

65

Tantunna nun barika birana

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
Sigi sariɲanxina.

² Ala, a lan yamaan yi i tantun Siyon yi,
nxu mɔn yi nxu dɛ ti xuine rakamali.

³ I tan naxan maxandi xuine ramɛma,
muxun birin fama nɛn i fɛma.

⁴ Hakɛne to sɛnbɛn sɔtɔ nxu xun ma
i yi nxɔ matandine mafelu.

⁵ Sɛwan ne xa,
i bata naxanye sugandi
e xa lu i konni!

Nxu bata lugo i ya banxin fe fajine ra,
i Batu Banxi Sariɲanxina.

⁶ I nxɔ maxandin yabima
kabanakoon nan na tinxinni.

Ala nxu rakisimana,
bɔxɔn danna muxun birin yigina i tan nan
na,

e nun naxanye fɔxɔ igen kidi ma pon!

⁷ I sɛnbɛn bata geyane da
bayo fangamaan ni i ra.

⁸ I bata baan xuini ti,
i yi a walanne raxara.
I mɔn yi siyane masabari.

⁹ Dunuɲa birin gaxuma i ya kabanakone
yɛɛ ra.

Keli sogetedeni han sogegododeni,
e birin bɛtin bama i xa sɛwani.

¹⁰ I yengi dɔxi bɔxɔn xɔn
i yi tule igen sa a ma, han a ramɔ.
Alaa xuden nafexi igen na,
alogo donseen xa sɔtɔ.

I tan nan na ragidixi.

¹¹ I tule gbeen nafama xɛɛ bixine ma
bɔxɔn yi xunbeli, a yogon igen na.
I tan barakan sama xɛɛni, a sabati.

¹² Xɛɛ xaba waxatini,
i ya fanna warama ayi nɛn.

I na dangu dɛnaxan yi,
mɛnna yi sabati.

¹³ Fixɛne fanma e nun fiile.
Geyane rayabuma nɛn han!

¹⁴ Xuruseene yiriwama nɛn fixɛne ma.

Lanbanne yi rafe siseene ra.

Na birin yi findi bɛti ba xunna ra
e nun sɛwa sɔnxɔna.

66

Barika birana Ala xa

¹ Sigi sariɲanxina. Tantun bɛtina. Bɛti
baane kuntigin xa.

Dunuɲa muxun birin xa sɔnxɔ sɛwani Ala
xa!

² ɛ a xinla binya bɛtin ba!

ɛ tantun gbeen fi a ma!

³ ɛ a fala Ala xa,

“I ya kabanako wanle magaxu!

I sɛnbɛn gbo han!

Nanara, i yaxune gaxuxin felenxi i bun ma.

⁴ Muxun birin i batuma dunuɲa yi,
e tantun bɛtin ba i xa.

E i xinla tantunma betini.”

Beti xuini te.

⁵ E fa be!

E a mato Ala bata naxan liga!

A wanle magaxu adamadiine ye han!

⁶ A foxo igen findi nen yire yixaren na,
en benbane yi gidi baan tagi e sanni.

Nayi, en xa naxan a tan yi.

⁷ A mangayaan nabama a senbeni
habadan!

A yeen tixi siyane ra,
nanara muxu yo nama murute.

Beti xuini te.

⁸ Siyane, e barikan bira en ma Ala xa!

E a tantun xuini te!

⁹ A bata siimayaan fi en ma,
a mi tin en yi bira.

¹⁰ Ala i nxu rasarijanma
sulun teeni alo wure gbetina.*

¹¹ I a liga nen nxu yi suxu,
i mon yi goron gbeen sa nxu xun ma.

¹² I tin nen nxu yaxune yi ti nxu fari.
Nxu yi dangu ige tilinxin nun teeni.
Koni, i fa nxu ra dahamu boxoni.

¹³ N fama saraxa gan dixin na nen i ya
banxini.

N bata de xuiin naxan tongo i xa,
n na rakamalima nen.

¹⁴ De ti xuini itoe falaxi nen
n yi toroni waxatin naxan yi.

¹⁵ N sube turaxine bama saraxa gan dixin
na nen,

n yi kontonne ba,

e tutin yi te kore.

N turane nun kotone fan bama nen.

Beti xuini te.

¹⁶ E fa be! E e tuli mati,

e tan naxanye birin gaxu Ala yee ra.

A bata naxan liga n xa,
n na a falama e xa nen.

¹⁷ N bata a xili malina fe ra,
n yi a batu n de xuiin na.

¹⁸ Xa haken yi ramaraxi n beneni nun,
Marigin mi yi a tuli matima n xuiin na nun.

¹⁹ Koni Ala yatin bata n name,
a a tuli mati n ma maxandi xuiin na.

²⁰ N barikan birama Ala xa

amasoto a mi a mexi n ma maxandi xuiin
na.

A mi a hinanna baxi n yii.

67

Siyane birin xa Ala tantun

¹ Tantun betina, beti baane kuntigin xa. A
xa ba kondenne ra. Sigi sarijanxina.

² Ala xa kininkinin en ma,
Ala xa en baraka.
Ala noron xa godo en ma.

Beti xuini te.

³ Nanara, dunuwa birin i ya kiraan kolonje,
siyane birin yi i ya marakisin kolon.

⁴ Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

⁵ Muxune xa naxan,
e betin ba sewani,
amasoto i siyane makitima tinxinna nin.
I tixi dunuwa muxune birin yee ra.

Beti xuini te.

⁶ Siyane xa i tantun Ala,
siyane birin xa i tantun!

⁷ Nayi, boxon donse gbegbe fima.
Ala, en ma Ala en barakama nen.

⁸ Ala en barakama nen,
boxon danna muxun birin yi gaxu a yee ra.

68

Alaa nana Isirayila xa

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Sigi sarijanxina.

² Ala xa keli,
a yi a yaxune raxuya ayi.
Naxanye a rapaxuxi,
ne yi e gi a bun.

³ E kedi,
alo foyen sigama tutin na kii naxan yi.

E xa nan Ala yetagi
alo dolen na lo teeni.

⁴ Koni tinxin muxune xa naxan,
e sewa Ala yetagi.
E xa gele naxanni.

⁵ Betin ba Ala xa,
a xinla xa tantun betini.
Naxan fama kundani,
e na rasene!

A xili nen Alatala.
En xa en sewa xuini te a yee ra!

⁶ Ala naxan a kon sarijanxini,

* 66:10: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

kiridine fafe na a ra,
kaɲa gilene xun mayengen na a ra.

⁷ Ala denbayaan fima denbayatarene ma,
A kasorasane xaroyama,
e mini betin be.
Koni murute muxune luma boxo yidun-
duxin nin.

⁸ Ala, i to ti i ya yamaan yee ra,
i siga na tonbon yireni.

Beti xuini te.

⁹ Boxon yi xuruxurun,
koren yi rabi Ala yee ra,
Sinayi Geyana Ala,
Isirayilaa Ala.

¹⁰ Ala, i tule gbeen nafa nen,
i ya boxon mon yi xete a kiini.

¹¹ I ya yamaan yi boxo na,
I yi yiigelitane ki i ya nemana fe ra.

¹² Marigin bata feni ito xibarun fi,
naxalan gali gbeen yi siga a ralideni, e
naxa,

¹³ “Mangane nun sofane e gima!
E e gima!

Nxu tan naxanle yi yenge yi se tongoxine
yitaxun.

¹⁴ E tan naxanye fan luxi xuruseene dexon,
e a me,
Ala a yamaan suturama nen
alo ganba tofajina
naxan gabuteye rafalaxi gbetin nun xema
fajin na.”

¹⁵ Ala Senbe Kanna to na mangane raxuya
ayi,
e yolon alo balabalan kesena Geya Foren
ma.

¹⁶ Basan yamanan geyane gbo!
Yire matexi wuyaxi e ma.

¹⁷ Nanfera e Alaa geya sugandixin matoma
xoxoloni,

Ala yeteen dxi denaxan yi?
Alatala luma denaxan yi habadan!

¹⁸ Marigin bata fa a yire sarijanxini
keli Sinayi Geyaan ma
e nun a yenge so wontoro wuli wuli
wuyaxi.

¹⁹ Marigina Alatala, i bata te kore,
muxu suxine biraxi i foxo ra.
I yi kiseene rasuxu adamadiine ra,
hali muxu murutexine,
i yi boxo na yi.

²⁰ Barikan xa bira Marigin xa boxo yo boxo,
en ma goronna saxi naxan xun ma,
Ala en nakisimana.

Beti xuini te.

²¹ En ma Ala, Ala na a ra
naxan muxune rakisima.
En Marigina Alatala na a ra
naxan en bama sayani.

²² Ala yatina a yaxune xunne yiboma nen
naxanye kankanxi e sonne ma.

²³ Marigin bata a fala, a naxa,
“N fama nen e yaxune ra keli Basan yi.
N fama e ra nen sa keli foxo igen xonna ma
²⁴ alogo e xa e sanne sin e wunli
e barene fan yi e wunla kon han e wasa.”

²⁵ Ala, nxu bata i ya yamaan famatxon to.
I ya yamaan soma yire sarijanxini
i tan n ma Ala nun n ma mangana.

²⁶ Beti baane yeen na,
maxa se maxane xanbin na,
sungutunne wosowosonne maxama ne
tagi.

²⁷ Barikan bira Ala xa a malan gbeeni.
Isirayila bonsonna birin xa Alatala tantun.

²⁸ Bunyamin bonsonna,
donxe ra barin tixi e yee ra.
Yuda bonsonna mangane fan fama,
e sonxoma e nun Sabulon mangane
nun Nafatali mangane.

²⁹ Ala, i senben nagodo,
i senben mayita, Ala,
alo waxati danguxini.

³⁰ I Batu Banxin Yerusalen taani,
mangane fama kiseene ra i xa na yi.

³¹ I xa falan ti Misiran boxon xili ma
naxan nun sube xajen maliga sexeni.
Misiran luxi nen alo tura ganla
siya gbetene biraxi naxan foxo ra
alo ninge diine.

E ragodo han e fa mudu gbetin na.
Na siya yenge ralanne raxuya ayi!

³² Xerane kelima nen Misiran yamanani,
Kusi kaane yi e yiine ti Ala xa a maxandi-
deni.

³³ Dunupa yamanane,
e betin ba Ala xa,
e Marigin tantun betini.

Beti xuini te.

³⁴ A masiga tima kore xonna ma

Ala, i ya marakisin xa n natanga!

³¹ N na Ala xinla matɔxɔma bɛtini nɛn.

N yi a gboon nali,

n barikan bira a xa.

³² Na Alatala kɛnɛnma nɛn

dangu jinge baan na a xa,

dangu tura kamalixin baan na saraxan na.

³³ Yiigelitɔne a toma nɛn, e sɛwa.

Ɛ tan naxanye Ala fenma,

Ala xa siimayaan fi ɛ ma.

³⁴ Alatala tuli matixi tɔrɔ muxune ra.

A mi jinanma muxu suxine xɔn

a gbeen naxanye ra.

³⁵ Koren nun bɔxɔn nun fɔxɔ igena

e nun e yi seene,

e birin xa Ala matɔxɔ.

³⁶ Ala Siyon taan nakisima nɛn.

A Yuda taane tima nɛn.

A mɔn yi a yamaan nadɔxɔ na yi,

e mɔn yi findi a gbeen na.

³⁷ Na findima a walikɛne mamandenne
kɛn na nɛn.

Naxanye Ala xanuxi, ne yi lu na yi.

70

Ala maxandina malina fe ra

Yaburin 40.13-17

¹ Dawudaa bɛtina, bɛti baane kuntigin xa.
Maxandina.

² Ala, n nakisi!

Alatala, fa n mali iki sa!

³ Ala xa ne yarabi

naxanye n faxa feni tɔnma,

e yifu.

Ala xa ne raxɛɛ marafɛyani

n ma tɔrɔn nafanxi naxanye ma.

⁴ E yagixin xa xɛɛ naxanye a falama,

e naxa, “Yɔ! I suxi!”

⁵ Naxanye birin i tan fenma,

i xa ne birin nasɛwa.

Naxanye waxi i ya kisi feen xɔn,

ne xa lu a fale,

“Ala gbo!”

⁶ Koni, yiigelitɔn nun tɔrɔ muxun nan n
tan na.

Ala, fa n fɛma mafuren!

I tan nan n malimaan nun n natangamaan
na.

Alatala, i nama buyɛ ayi.

71

Fonna Ala maxandina

Yaburin 31.1-4

¹ Alatala, i tan nan n luxunden na.

I nama tin n yi yagi!

² N natanga i yi n xunba

amasɔtɔ i tinxin.

I tuli mati n na i yi n nakisi!

³ Ala, findi n kantan fanyen na,

n luxundena,

n luma sigɛ dɛnaxan yi.

Yamarin fi, i yi n nakisi.

Amasɔtɔ, n kantan fanyen nun

n ma yinna nan i tan na.

⁴ N ma Ala,

n natanga muxu jaxine sɛnbɛn ma,

i n ba hakɛ kanne nun gbalotɔne yii.

⁵ N Marigina Alatala,

n yigin na i tan na.

N bata n yigin sa i yi

xabu n dii jɔrɛyani.

⁶ I n masuxi

xabu n yi n nga kui waxatin naxan yi.

I tan nan a liga n yi bari,

nanara n ni i tantunma.

⁷ N findixi misaala nan na a wuyaxi xa,

amasɔtɔ n yigiya sɛnbɛmaan nan i tan na.

⁸ N ni i tantunma nɛn fɛrijɛn gbɛn!

N yi i ya nɔrɔn matɔxɔ.

⁹ I nama i mɛ n na

amasɔtɔ iki, n bata fori.

I nama n nabɛjin

amasɔtɔ n fangan bata jan.

¹⁰ N yaxune n mafalama.

Naxanye waxi n faxa feni,

ne e bode toma.

¹¹ E naxa, “Ala bata a rabɛjin.

En siga a fɔxɔ ra en yi a suxu.

A xunba muxu mi na yi.”

¹² Ala, i nama i makuya n na.

N ma Ala, i mafura, i fa n mali!

¹³ Ala xa ne yarabi, e jan,

naxanye n kansunma.

Ala xa ne yagi, e xun nagodo

naxanye waxi n maxɔbɔ feni.

¹⁴ N xaxili tixi i ra tun!

N mɔn sigama i tantunɛ tun!

¹⁵ N ni i ya tinxinyaan matɔxɔma nɛn
fɛrijɛn gbɛn!

E nun i ya marakisina,

hali n to mi e birin kolon.

¹⁶ Marigina Alatala,
n fama i senben barakani,
n ni i tan keden peen nan ma tinxinyaan
matoxoma.

¹⁷ Ala, xabu n xurun waxatin naxan yi,
i n xaran nen.
N mon i ya kabanakone matoxoma tun!

¹⁸ Ala, iki, n bata fori,
n xunsexen fan bata fuga.
Koni i nama n nabepin
fo n xa i senben nali iki muxune ma,
n yi i ya fangana fe yeba
mayixete famatone birin xa.

¹⁹ Ala, i ya tinxinyaan bata kore li!
I bata kabanako fe wuyaxi liga.
Nde ligaxi alo i tan?

²⁰ Hali i to toron nun xole gbeen nafa n ma,
i mon n niin naxetema n yi nen.
Hali n sa gaburun tilinxini boxon bun,
i n natema nen mon.

²¹ I n ma xunnayerenna ragboma ayi nen,
i mon yi n madenden.

²² N na i tantunma nen kondenna ra
i ya lannayana fe ra, n ma Ala.
N tantun betin bama i xa nen bolonni,
Isirayila Sarijantona.

²³ N sonxoma nen sewani
n nema beti baani waxatin naxan yi
amasoto i bata n xunba.

²⁴ N ni i ya tinxinyaan matoxoma nen
ferijen gben!

Amasoto naxanye yi waxi n toro feni,
ne bata yagi, e yarabi.

72

Ala maxandina mangan xa

¹ Sulemani gbeena.
Ala, mangan xaran i ya kitisa kenden na.
I ya tinxinyaan yita n tan mangana diin na.

² Nanara, a i ya yamaan makite tinxinni.
A sariya kenden sa yiigelitone xa.

³ Ala xa boxon nasabati yamaan xa.
Ala xa tinxinyaan sabati yamanani.

⁴ Mangan xa sariya kenden sa yiigelitone
xa.

A xa toro muxune diine rakisi,
a yi e yengefane rayensenje ayi.

⁵ I ya mangayaan xa magaxu ayi
han mamandenne mamandenne
fanni sogen tema
fanni kiken mon degema.

⁶ Mangan fanna xa liga
alo tulena xene ma,
a xa liga

alo tule igen nen fe boxon ma.

⁷ Tinxin muxune xa sabati mangan waxa-
tini.

Ala xa heri gbeen fi fanni kiken degema.

⁸ A mangayaan gboma ayi nen
sa folo sogeteden na
han sa doro sogegododen na.

Folo Efirati baan ma
han sa doro boxon danna ra.

⁹ Naxanye wulani
ne e xinbi sinma a bun ma nen.

A yaxune e sama boxon ma nen a bun ma.

¹⁰ Tarasisi mangane fama kiseene ra nen a
fema

e nun foro ige tagi boxone.

Saba nun Saba mangane mudun fima a ma
nen.

¹¹ Mangan birin e xinbi sinma a bun ma
nen.

Siyane birin wanla kema a xa nen.

¹² A toro muxune xunbama nen
naxanye na a xili,
e nun yiigelito rabepinxine.

¹³ A kininkininma senbetarene nun toro
muxune ma nen.

A toro muxune niin nakisi.

¹⁴ A e xoroyama nen mayigbetenna nun
gbalon ma,

bayo a e yatexi.

¹⁵ Ala xa mangan bu!

Ala xa xemaan fi a ma keli Saba yamanani.
Yamaan xa Ala maxandi a xa waxatin
birin!

E xa duba a xa ferijen gben!

¹⁶ Ala xa donseen wara ayi boxoni.

Geyane xa rafe seseene ra.

E xa bogi alo naxanye Liban yamanani.

Taa kaane xa sabati alo sexena.

¹⁷ Ala xa mangan findi xili kanna ra
habadan!

A xinla xa bu alo sogena.

Siyane birin duban sotoma nen a barakani.

E fan yi duba a xa.

¹⁸ Barikan xa bira Marigina Alatala xa,
Isirayilaa Ala!

A tan keden peen nan kabanako feene lig-
ama.

¹⁹ Barikan xa bira a xa habadan!

Ala xa dunuwa birin nafe a binyen na!

Amina! Amina!

²⁰ Yese a dii xεmεn Dawuda maxandine danna ni i ra.

Yaburin Yire Saxandena: Keli Sora 73 ma han 89

73

Alaa tinxinyana fe

¹ Asafi a bεtina.

Ala fan Isirayila ra han!

A fan bεne sarijanxi kanne ra.

² Koni fayida n bata yi tantan,
n kiraan bejin.

³ Amasεto n yi wasodene maxεxεlεnma
nun
n muxu ηaxine sabatixin to waxatin naxan
yi.

⁴ E mi kεntεfilixi sese ra mumε!

E fatine fan, e kεndε.

⁵ E mi sεxεlexi sese ra alo bonne.
Adamadiine tεrεne mi e tan lima.

⁶ Nanara, wasona e yi

alo ηεren muxune kεε.

Gbalona e yi alo domaan muxune ma.

⁷ Turena e fatini

han e yetagin bata yikusin.

Fe ηaxin nan e bεηeni han!

⁸ E gelen muxune ma,

e fala ηaxine ti.

E muxune ηaxankatama wasoni.

⁹ E fala ηaxine tima Ala ma,
e dε ηaxu falane dunuηa birin yi.

¹⁰ Nanara, yamaan biraxi e fεxε ra,
e falane xεnla yi e suxu
alo igen min daxina.

¹¹ E naxa, "Ala nanse kolon?

Kore Xεnna Ala nεε na kolonηε di?"

¹² Muxu ηaxine na kii nin.

E bεηen saxi waxatin birin,
e lu nafunla sεte tun!

¹³ Nayi, n luxi tinxinyani nεn fuu!

N yi n yetε rasarijan fuyan!

¹⁴ N tεrεxi lεxε yo lεxε!

I n hakeη saranma n na xεtεn yo xεtεn!

¹⁵ Xa n yi falan ti alo e tan,
nayi, n yi i ya muxune yanfama nεn nun.

¹⁶ Nanara, n yi kata feni ito famudeni,
koni, a yi xεdεxε n ma.

¹⁷ Han n so Alaa yire sarijanxini waxatin
naxan yi,
n yi n miri e rapan kiin ma.

¹⁸ Ala, i e tima yire salaxunxin nin,
e birama dεnaxan yi, e kala.

¹⁹ Nba, e halagima nεn mafuren,
gbalon yi e ηan sasa!

²⁰ E luxi nεn alo xiyena
naxan ηinanma muxun na xεtεnni.
Marigina, i na keli waxatin naxan yi,
e tununma nεn.

²¹ N bεηen yi sεxεlexi waxatin naxan yi,
n niin yi sunuxi,

²² n yi daxuyaana nun xaxilitareyani.
N yi luxi i yεε ra yi alo subena.

²³ Koni hali na,
n yi i fεxε ra waxatin birin,
i yi n yii rasuxu,

²⁴ i ti n yεε ra i ya maxadine xεn,
i yi n nasuxu binyen nin.

²⁵ Nde n malima kore xεnna ma,
ba i tan na?

Bayo i bata lu n xεn,
n fa waxi nanse gbεte xεn dunuηa yi?

²⁶ N fati bεndεn nun n niin taganηε nεn,
koni Ala nan n niin sεnben na
e nun n kεεna habadan!

²⁷ Naxanye e makuyaxi i ra,
ne yatin halagima nεn.
Naxanye e mεxi i ra, i yi ne raxεri.

²⁸ Koni a rafan n tan ma,
n yi n maso Ala ra.

N bata Marigina Alatala findi n yigiyaan
na,
alogo n xa i ya wali faηine birin nali!

74

Ala xa Isirayila xunba

¹ Asafi a fala ηaxumεna.

Ala, nanfera i mεxi nxu ra habadan?
Nanfera i xεlεma i ya yama kantanxin ma?

² I xaxili lu i ya yamaan xεn ma,
i naxan xunba xabu waxati xunkuye,
bεnsεnna naxan findixi i gbeen na.

I nama ηinan i dεxεden Siyon Geyaan xεn.

³ I xun ti taa xεnni ito ra.
Nxu yaxune bata kala gbeen ti yire
sarijanxini.

⁴ Nxu yi naralanma i ra dεnaxan yi,
I yaxune sεwaxin bata sεnxεn nate mεnni.
E yi e taxamasenne yite na yi.

⁵ E liga mεnni alo xεε sεgeηe
naxanye fεtεn wudine sεgeηa e bunbine
ra.

- 6 E na sawura wudi tofajine birin kala e bunbine nun e deɣɛmane ra.
 7 E tɛɛn so i ya Yire Sariɲanxin na, a gan fefe.
 E yi i xinla batuden naharamu.
 8 E yi a mirixi, e naxa, “En ne birin naxɛrima nɛn feu!”
 E yi Ala batudene birin gan yamanani.
 9 Nxu mi fa kabanako taxamasenne toma. Nabi yo mi fa na sɔnɔn.
 Nxu mi a kolon na buma han waxatin mundun.
- 10 Ala, i yaxune i magelen danma waxatin mundun yi?
 E luma i xili kalɛ nɛn ba, han habadan?
 11 I tondixi nxu maliyɛ nanfera? I yiini bandun, i yi e raxɔri!
 12 Ala, i tan nan nxɔ mangan na xabu a fɔlɔni.
 I tan nan marakisi tiin na dunuɲa yi.
 13 I tan nan fɔxɔ igene yitaxun i sɛnbɛni.
 I mɔn yi ige yi sube ɲaxine xunne yibɔ.
 14 I tan nan ige yi sube magaxuxin xunne kala.
 I yi a so burunna subene yii donseen na.
 15 I tan nan tigrine nun xudene ramini.
 I tan nan baane yixara.
 16 I tan nan gbee yanyin nun kɔɛɛn na.
 I bata sɔgen nun kiken dɔxɔ e yirene yi.
 17 I tan nan dunuɲa danne rafalaxi.
 I soɣe furen nun ɲɛmɛn da.
- 18 Koni Alatala, i xaxili lu ito xɔn ma: i yaxune gelema i ma!
 Xaxilitarene i xili kalama!
 19 I nama i ya yamaan nabɛɲin alo ganbana sube xajɛne yii!
 I nama ɲinan i ya muxune xɔn mumɛ, naxanye tɔrɔxi.
 20 I xaxili lu i ya layirin xɔn ma, bayo bɔxɔn yire yi fɔɛne rafexi gbalotɔne ra.
 21 I nama tin muxu ɲaxankataxine yi yarabi,
 alogo yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xa i xinla matɔxɔ.
 22 Ala, keli i yi i yɛtɛ xun mayɛngɛ!
 I xaxili lu a xɔn, a xaxilitarene i magelema fɛriɲɛn gbɛn!
 23 I nama ɲinan i yaxune sɔnxɔ xuiin ma,

i yɛngɛfane e xuini tema mumɛ!

75

Ala nan kitisaan na

- 1 Asafi a bɛtina, bɛti baane kuntigin xa, a xa ba alo bɛtin naxan xili, “I Nama Halagin Ti.” Sigi sariɲanxina.
 2 Ala, nxu bata i tantun.
 Nxu i tantunma han!
 Nxu i maxandima i xinli, nxu yi i ya kabanakone fe fala.
 3 I naxa, “N bata kiti sa lɔxɔn sa. N kiti fajin sama nɛn.
 4 Bɔxɔn xuruxurunma waxatin naxan yi, a niimaseene birin yi xuruxurun, n tan nan a san bundɔxɔn xɔdɔxɔma ayi ken!
 Bɛti xuini te.
 5 N bata a fala wasodene xa, ‘E nama ɛ yɛtɛ yigbo!’
 N bata a fala muxu ɲaxine xa, ‘E nama ɛ kanba ɛ sɛnbɛn xɔn!’
 6 E nama ɛ kanba ɛ sɛnbɛn xɔn kore xɔnna xili ma!
 E nama waso falane ti!’ ”
 7 Amasɔtɔ xun mayɛngɛn mi kelima sogeteden binna xan na hanma sogegododen binni hanma burunna ra.
 8 Ala nan kitin sama.
 A yi nde yalagi, a yi nde yoo sa.
 9 Amasɔtɔ igelengenna suxi Alatala yii, a rafexi a xɔlɛn na alo dɔlɔ xɔdɛxɛna.
 A a xɛlema nɛn, muxu ɲaxine birin yi a min han a ɲan.

- 10 Koni n na a fe falama nɛn bɛtine yi habadan!
 N yi tantun bɛtin ba Yaxubaa Ala xa!
 11 A muxu ɲaxine birin fangan kala, a tinxin muxune xunna keli.

76

Nɔ tiin nan Ala ra

- 1 Asafi a bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba kondenne ra. Sigi sariɲanxina.
 2 Yuda kaane Ala kolon.
 A xinla binyaxi Isirayila yi.
 3 A konna Salemi taan nin, a dɔxi Siyon Gyaan nin.

⁴ A a yaxune xalimakunle yigira menna
nin,
e nun ye masansan wure lefane nun e
silanfanne
nun e yenge so seene birin.

Beti xuini te.

⁵ Ala, i tan nan senben birin kanna ra,
i nɔrɔxi dangu habadan geyane ra.

⁶ Sofa wekilexine birin bata bira,
e yii seene yi tongo yengeni.
E fa saya xixɔnla nin.

Na sofa yo mi fa a yiini maxama.

⁷ Yaxubaa Ala, i na falan ti xɔlɔni,
soone nun soo ragine yi bira, e faxa.

⁸ I tan nan magaxu, Ala.

I na xɔlɔ, nde nɔe tiye i yeɛ ra.

⁹ I to kitisa xuiin namini keli kore,
yamanan muxune yi gaxu,
e yi e dundu,

¹⁰ i to keli kiti bolondeni
alogo i xa yigelitɔne rakisi.

Beti xuini te.

¹¹ Hali muxune na xɔlɔ i ma,
na rapanma tantunna nan ma i tan xa.
Naxanye na mini i ya xɔlɔn bun,
ne xaxili sɔtɔma nɛn.

¹² I na i de ti Alatala xa, i ya Ala,
i xa a rakamali.
Yamanan naxanye birin be rabilinni,
ɛ Alatala ki!

A lan birin xa gaxu a yeɛ ra!

¹³ A tan kuntigi wasoxine ragodoma nɛn,
a yi dunuɓa mangane magaxu.

77

Madɛndɛnna tɔrɔ waxatini

¹ Asafi a betina, beti baane kuntigin xa,
Yedutun xa.

² N bata n xuini te Ala ma.
N bata n ma mawuga xuini te,
a xa n xuiin name.

³ N yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
n Marigin maxandi nɛn.
Kɔɛɛn birin na, n yi n yiini te Ala ma,
koni n mi madɛndɛn.

⁴ Alaa fe to rabira n ma, n kutun.
N to n miri a ma, n xaxinla yi yifu.

Beti xuini te.

⁵ N yi xi n yeɛ ra yi.

N xaminxi, n mi fala tima.

⁶ Nayi, n yi n miri waxati danguxine ma
e nun jɛɛ xunkuyene.

⁷ Betine yi rabira n ma kɔɛɛn na.

N yi n miri n bɔjɛni,
n maxɔdinna ti n xaxinli iki:

⁸ “Marigina a mema nxu ra nɛn ba,
han habadan?

Nxu mi fa a kɛnɛnma ba?

⁹ Marigina hinanna bata jan ba,
han habadan?

A tulisaan bata jan ba,
han habadan?

¹⁰ Ala bata jan hinanna xɔn ma ba?
Ala bata a kininkininna jan a xɔlɔni ba?”

Beti xuini te.

¹¹ N yi a fala, n naxa,

“Naxan n tɔrɔma, na ni ito ra:
Kore Xɔnna Ala mi fa a fangan yitama
alo a fɔlɔni.”

¹² Alatala,
n xa i ya kɛwanle rabira n yeɛ ma.
I ya kabanako fe fonne yi rabira n ma.

¹³ N xa n miri i ya wanle ma.
N yi n xaxili lu i ya wali gbeene xɔn ma.

¹⁴ Ala, i ya kiraan sarijan.
Batu se yo mi gbo alo Ala.

¹⁵ Ala nan i tan na
naxan kabanako wanle kɛma.
I bata i senben mayita siyane tagi.

¹⁶ I bata i ya yamaan xunba i senbeni,
Yaxuba nun Yusufu bɔnsɔnne.

Beti xuini te.

¹⁷ Ala, igene to i to,
e yi xuruxurun.

Tilinne yi xuruxurun.

¹⁸ Tulen yi godo keli kore.
Galanna yi a xuiin namini kore.

Kuyen yi a jinna masɔxɔn yiren birin yi.

¹⁹ I ya kuye sarinna xuiin yi gbo ayi.
I ya kuyena jin masɔxɔnna yi dunuɓa birin
yiyalan.

Bɔxɔn yi xuruxurun, a yi yimaxa.

²⁰ I ya kiraan yi fɔxɔ igeni.

I gidi baa tilinxini, i san fɔxɔne mi toɛ.

²¹ I yi Nabi Musa nun Haruna ti i ya ya-
maan yeɛ ra
alo xuruse rabaan tima yeɛɛ kurun yeɛ ra
kii naxan yi.

78

Ala nun a yamana fe

¹ Asafi a fala naxumena.

N ma muxune,
ε ε tuli mati n ma xaranna ra,
ε yi n ma fala xuine rame.

² N sandane nan sama.
N wundo fonne nan yebama.

³ En bata feen naxanye me,
en yi e to,
en fafane feen naxanye falaxi en xa,

⁴ en mi ne luxunne en ma diine ma.
En Alatala matxo feene
nun a senben nun a kabanako feene
falama en mamanden famatone xa.

⁵ A bata tonne so Yaxuba bɔnsɔnna yii.
A mɔn yi sariyan so Isirayila yii.

A en fafane yamari,
a e xa e diine xaran na ma,

⁶ alogo muxu famatone xa e kolon.
Hali diin naxanye munma bari singen,
ne fan yi a fala e diine xa.

⁷ Nayi, e fan e yigi sama Ala fari nen.
E mi fa ninanma a wanle xɔn ma,
e yi a yamarine suxu.

⁸ Nayi, e mi luma
alo e benbane yi kii naxan yi nun.
Tengbesendene nun murutedene nan yi ne
ra nun
naxanye mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tɔgɔndiyaxi Ala ma.

⁹ Xanla yi Efirami bɔnsɔnna muxun nax-
anye yii,
ne e gi nen yengen lɔxɔni.

¹⁰ E Alaa layirin naberin,
e tondi a sariyan suxe.

¹¹ E ninan nen Ala kewanle xɔn,
a kabanako feen naxanye yitaxi e ra.

¹² A kabanako feene liga nen
e benbane yee xori
Misiran yamanani, Soyan yi.

¹³ A yi foxo igeni taxun a tagi
a yi e ragidi.

A yi a liga igene yi mate ayi e bode fari
alo banxi kankena.

¹⁴ A ti e yee ra yanyin na kundani.
A mɔn yi ti e yee ra kɔeen na tee degeni.

¹⁵ A fanyeni bo tonbonni,

a yi tigin namini, e yi e min.

¹⁶ A yi xuden namini gemene yi,
igen yi godo alo baana.

¹⁷ Koni e lu yulubin lige a ra,
e murute Kore Xɔnna Ala ma tonbonni.

¹⁸ E yi a nata, a e xa Ala bunba,
e yi e waxɔn donseen maxodin Ala ra.

¹⁹ E yi Ala mafala, e naxa,
“Ala nɔe donseen namine tonbonni ito yi
ba?”

²⁰ A to gemen bo,
igen nan mini ayi yati,
koni a nɔe burun nun suben soe a muxune
yii ba?”

²¹ Na ma, Alatala e xuiin mexina, a fitina.
A yi xolo Isirayila ma,

teen yi mini Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.*

²² Amasoto e mi yi laxi Ala ra,
e mi yi e yigi saxi a marakisini.

²³ Koni a yi kuyen yamari,
a koren deene xa rabi,

²⁴ a yi Manna donseen nagodo e ma,
a ariyanna donseen so e yii.†

²⁵ Adamadiine yi malekane burun don.
Ala yi donseen nasiga e ma han e lugo.

²⁶ Ala yi foyen nafa keli sogetede binna ra.
A mɔn yi foyen namini yiifanna ma a
senben na.

²⁷ A yi xoline ragodo e ma
naxanye yi wuya alo baan meɲensinna.

²⁸ E yi yolon e daaxaden tagi e bubune
rabilinni.

²⁹ Yamaan yi e dege han e lugo.
E yi waxi naxan xɔn ma Ala na so nen e yii.

³⁰ Koni benun e xa wasa, donseen mɔn yi e
de,

³¹ Ala yi xolo e ma, a yi e senbemane faxa,
Isirayila banxulanne.

³² Hali na birin to liga,
e mɔn lu nen yulubin lige!
Hali a to kabanako feene liga e mi
denkeleya.

³³ Nayi, a yi e dununa yi gidin lu fuuni,
han e yi faxa kuisanni.

³⁴ A to ndee faxa,
a dɔnxene yi tubi,
e yi Ala fen sobeen na.

* 78:21: Na feen sebexi Yatene 11.1 kui. † 78:24: Manna donsena a fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

³⁵ A yi rabira e ma
fa fala Ala nan e kantan fanyen na,
a Kore Xonna Ala nan yi e xunba muxun
na.

³⁶ Koni e falane mi yi fixaxi,
e yi wulen nan falama a xa.

³⁷ E mako mi yi Alaa fe yi,
e mi yi tinxinxu Ala layirini.

³⁸ Koni bayo a kininkinin,
a yi e hakene mafelu.
A mi e halagi.

A xolon lu daxonu ma wuyaxi,
a mi fitina e xili ma.

³⁹ A a kolon fa fala daxonu nan tun e ra,
e siimayaan luxu nen alo foyedina
naxan danguma a mi xete.

⁴⁰ E murute Ala ma nen tonbonni sanu ma
wuyaxi.
A yi sunu e fe ra burunna ra sanu ma
wuyaxi!

⁴¹ E yi Ala bunbama ye yo ye.
E yi a liga Isirayilaa Ala Sarijanxin yi xolo.

⁴² E jinan nen a senbe gbeen xon,
e nun a e xunba e yaxune yii laxon naxan
yi.

⁴³ E jinan nen a taxamasenne xon Misiran
yi,
e nun a kabanako feen naxanye liga Soyan
yi.

⁴⁴ A yi e baane findi wunla ra.
Ige yo mi yi na nun
Misiran kaane yi naxan minne.

⁴⁵ A tugetuge xolene rasiga e ma
naxanye e don.

Xunne fan yi e baxon kala.

⁴⁶ A e siseene so supene yii.
A bogiseen birin so tuguminne yii.

⁴⁷ A yi e wudi binle kala balabalan kesene
ra.

A yi e xode binle kala xunbenla ra.

⁴⁸ A yi e jingene faxes balabalan kesene ra.
Galanna yi e xuruseene faxes.

⁴⁹ A fitinaxin yi a xolo jaxin
nun a bonne teen nun a marajaxun nagodo
e ma.

Halagi ti ganla nan yi ne ra.

⁵⁰ A mi xete a xolon foxo ra,
a mi tin e niine yi rakisi,
a yi e faxes fitina furene ra.

⁵¹ A yi dii sarane faxes Misiran denbayaan
birin yi.

Xami a denbayane dii singene birin
naxanye singe e fangan mayita.

⁵² A yi fa a yamaan na
keli Misiran yi alo xuruse kuruna.
A yi e kantan burunna ra.

⁵³ A yi ti e yee ra, sese mi e soto,
nanara e mi gaxu.
Koni foxo igen yi a ragali e yaxune ma.

⁵⁴ A yi fa e ra a boxo sarijanxini
na geyaan ma a naxan soto a senben xon.

⁵⁵ A siya gbetene kedi nen a yamaan yee ra,
a yi e boxone yitaxun e ra.

A yi Isirayila bonsenne rasabati e konne yi.

⁵⁶ Koni e yi murute Kore Xonna Ala ma,
e yi a bunba.

E mi e xaxili lu a maxadi xuine xon,

⁵⁷ e yi e masiga a ra,
e yanfan ti alo e benbane.

E mi fa tinxinxu
alo xalimakuli yidoxina.

⁵⁸ E Ala raxolo nen e suxure batudene ra.
E yi Ala raxoxolon e ala sawurane xon.

⁵⁹ Ala to na me, a yi xolo han!

Nanara, a yi a me Isirayila ra feu!

⁶⁰ A yi a banxin nabedin naxan Silo yi,
a yi dxi adamadiine tagi denaxan yi nun.

⁶¹ A yi tin a senbe kankiraan yi suxu.

A nron misaala yi so yaxune yii.

⁶² A yi tin a muxune yi faxes silanfanna ra,
a yi a xolo gbeen nagodo a muxune ma.

⁶³ Teen yi e banxulanne gan,
han jaxalan dii ti sigine yi dan na fe ra.

⁶⁴ Saraxaraline yi faxes silanfanna ra.

Koni yengen mi tin kana gilene yi e wuga.

⁶⁵ Donxen na, Marigin yi keli
alo a yi xiin nen.

A yengen so
alo sofa senbemaan na manpaan min.

⁶⁶ A mon yi a yaxune kedi.

A yi e rayarabi habadan!

⁶⁷ A yi a me Yusufu bonsonna ra.

A mi Efirami bonsonna sugandi.

⁶⁸ A Yuda bonsonna nan sugandi

e nun a Siyon Geyaan naxan xanuxi.

⁶⁹ A yi a Yire Sarijanxin ti menni
alo kore xonna nun boxo xonna

naxanye na habadan!

⁷⁰ A yi a walikēen Dawuda sugandi.

A yi a ba yēxēē kulan dēxōn.

⁷¹ A yi a tongo xuruse kantandeni,
a yi a findi a yamaan kantanmaan na,
Yaxuba bōnsōnna,
a gbee muxune Isirayila.

⁷² Dawuda yi a jōxō lu e xōn ma jēnige
fajini.

A ti e yēē ra ki fajni.

79

*Ala maxandina Yerusalēn taan xunba
feen na*

¹ Asafi a bētina.

Ala, siya gbētēne bata i ya bōxōn yēngē,
e sō.

E bata i Batu Banxi Sarijanxin naharamu.

E bata Yerusalēn findi taa xōnna ra.

² E bata i ya walikēne binbine so xōline yii
e yi e don.

I ya muxu tōgōndiyaxine binbine bata lu
burunna subene bun.

³ E bata e wunla ramini Yerusalēn birin yi
alo igen bōxōnma.

Muxu yo mi luxi

naxan faxa muxune maluxunjē.

⁴ Nxu rabilinna siyane fala jaxin tima nxu
ma,

e nxu makonbi, e nxu magele.

⁵ Alatala, i luma xōlōxi nxu ma nēn
han waxatin mundun?

I ya xōlōn luma nēn alo tēēna
han waxatin mundun yi?

⁶ I ya xōlōn nagodo siyane ma

naxanye mi i batuma,

e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama.

⁷ Amasōtō e bata Yaxuba bōnsōnna nō,
e a bōxōn kala.

⁸ I nama nxu tōrō nxu benbane hakēne fe
ra.

I ya kininkininna xa nxu ralan iki sa!

Amasōtō nxu makona a ma han!

⁹ Ala, nxu rakisi muxuna,

nxu mali i xinla binya feen na!

Nxu xunba,

i yi nxu mafelu nxu yulubine ra

i xinla a fe ra.

¹⁰ Nanfera siyane maxōdinna tima,
e naxa, “E Ala minēn?”

A yita siyane ra nxu yēē xōri

a i ya walikēne faxa feen jōxōma nēn.

¹¹ I tuli mati suxu muxune kutun xuiin na.

Naxanye yalagin bun,

ne ratanga i sēnbē gbeen na.

¹² Na siyane konbin naxanye ti i ma Marig-
ina,

ne saranna fi na ra dōxō solofere.

¹³ Nanara, nxu tan i ya yamana,

i naxan kantanma

alo i ya xuruse kuruna,

nxu i tantunjē na yi habadan,

nxu i matōxō waxati famatōne birin yi.

80

Ala xa en ma yamanan natanga

¹ Asafi a bētina bēti baane kuntigin xa,
sereyana, a xa ba alo bētin naxan xili:
“Fuge Fajine.”

² Isirayila kantan muxuna,

i tuli mati nxu ra.

I tan naxan tixi Yusufu bōnsōnna yēē ra

alo xuruse kuruna,

i tan naxan dōxi maleka gubugubu kanne
tagi,

i yēte makēnen nōrōni.

³ I sēnbēn yita

Eframi nun Bunyamin nun Manase
bōnsōnne ra.

Keli, i fa nxu rakisi!

⁴ Ala, i mōn xa nxu sēnbē so,

i nōrōn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi.

⁵ Alatala, Ala Sēnbēn Birin Kanna,

i luma xōlōxi i ya yamaan ma

han waxatin mundun

i tondi a maxandin yabē?

⁶ I bata e balon findi sōxōlōn na,

i yi e igelengenne rafe yēēgen na.

⁷ I bata nxō bōxōn findi yēngē so xunna ra
nxu rabilinna siyane xa.

Nxu yaxune nxu magelema.

⁸ Ala Sēnbēn Birin Kanna,

i mōn xa nxu sēnbē so,

i nōrōn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

⁹ I fa nēn wudi binla ra

sa keli Misiran yamanani.

I siyaan bonne kedi,

i yi na wudi binla si e bɔxɔni.

¹⁰ I yi yirena nde yitɔn a rasoliden na.

A salenne yi godo pon!

A yi yamanan nafe.

¹¹ A nininna yi so geyane xun na.

A yiine yi so suman wudi gbeene xun na.

¹² A yiine yi sigama han fɔxɔ igen xun ma,
e mɔn yi sigaxi han baan xun ma.

¹³ Nanfera i a langan kalaxi?

I tin dangu muxune birin yi a bogine
muja?

¹⁴ Segune yi keli fɔtɔnni, e a kala,
burunna subene yi a don.

¹⁵ Senben Birin Kanna Ala, i mɔn xa fa.

I yee ragodo nxu ma keli ariyanna yi,
i yi nxu mato.

I ya yamaan nakisi

naxan findixi na wudi binla ra!

¹⁶ I tan yeteen naxan sixi,

i xa na ratanga!

A luxi nen

alo i tan yeteen diin naxan nagboxi.

¹⁷ E bata a sege, e a gan,

i ya yamaan kalama i ya xɔlɔn bun ma.

¹⁸ I yengi lu mangan xɔn ma

i tan yeteen naxan dɔxi,

i tan yeteen diin naxan nagboxi.

¹⁹ Nxu mi fa nxu xun xanbi soma i yi sɔnɔn.

Nxu rakisi nanara nxu i tantunje.

²⁰ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,

i mɔn xa nxu senbe so,

i nɔrɔn nagodo nxu ma,

alogo nxu xa kisi!

81

Ala nan en malima

¹ Asafi gbeena, beti baane kuntigin xa. A xa
ba Gati kaane kondenna ra.

² Sɔnxɔ sewani en ma Ala xa,
en senbena.

Ɛ xuini te Yaxubaa Ala xa!

³ Ɛ beti baan folɔ,

Ɛ tanbanne maxa,

e nun bɔlɔnna nun kondenna.

⁴ Kike nenɛn na te,

e nun kiken na kɔxɔ,

Ɛ xɔtaan fe en ma sali lɔxɔne yi.

⁵ Sariyan nan ito ra Isirayila xa.

Yaxubaa Alaa yamarin nan ito ra.

⁶ A a so Yusufu a denbayaan yii nen

a Misiran yamanan yenge waxatin naxan
yi.

En yi xuina nde me

en mi yi naxan kolon,

⁷ A naxa, “N bata goronne ba Ɛ xun ma.

Ɛ bata goron binyen dɔxɔ.

⁸ Ɛ yi tɔrɔni waxatin naxan yi,

Ɛ yi n xili n yi Ɛ xunba.

N yi Ɛ yabi foye gbeeni.

N yi Ɛ kejaan fɛsefɛse Meriba igene yi.”

Beti xuini te.

⁹ “N ma yamana,

Ɛ Ɛ tuli mati n ma maxadi xuine ra.

Isirayila, xa Ɛ yi n xuiin name nun!

¹⁰ Ɛ nama Ala gbete batu!

Ɛ nama Ɛ xinbi sin ala gbete yo xa!

¹¹ Alatala nan n tan na,

Ɛ Ala naxan faxi Ɛ ra

sa keli Misiran yamanani.

Ɛ Ɛ deene yibi, n xa Ɛ ralugo.

¹² Koni n ma yamaan mi e tuli matixi n na.

Isirayila mi tin n na.

¹³ Nayi, n yi e lu e tengbesenyani,

e yi bira e waxɔn feene fɔxɔ ra.

¹⁴ Xa n ma yamaan yi n xuiin name nun,

xa Isirayila yi bire n ma kirane fɔxɔ ra nun,

¹⁵ n yi e yaxune yarabima nen nun ma-
furen!

N yi e yengefane halagima nen.

¹⁶ Naxanye Alatala rapaxuxi

ne gaxuxine yi e felenma nen a bun ma.

E tɔrɔn mi yi janma habadan!

¹⁷ N yi Ɛ baloma nen malo fajin nun kumin
na.”

82

Ala nan mangan na

¹ Asafi a betina.

Ala dɔxi a manga gbedeni,

a tan nan kitin sama senbeman tagi.

A yi a fala, a naxa,

² “Ɛ luma kitin se tinxintareyani

han waxatin mundun,

Ɛ yi lu muxu paxine rafise bonne xa?

Beti xuini te.

³ Ɛ xa senbetarene nun kiridine xun
mayenge kitin sa,

Ɛ yi tinxin yiigelitɔne nun muxu
paxankataxine xa.

4 Ε xa senbetarene nun tərō muxune
ratanga,
ε e xunba muxu jaxine yii.”

5 “Ε mi fe kolon,
ε xaxili mi na,
ε sigan tima dimin nin,
bəxən bunne birin xuruxurunma.
6 N bata yi a fala, n naxa,
‘Alane nan ε tan na.
Kore Xōnna Alaa diine nan ε birin na.’
7 Koni ε faxama nən
alo adamadiin bonne,
ε bira alo kuntigin bonne.”

8 Ala, keli, i fa dunuḡa makiti,
bayo i tan nan gbee siyane birin na.

83

*Isirayilaa Ala maxandina e yaxune to yi
e tərōma*

1 Sigi sariḡanxina. Asafi a betina.
2 Ala, i nama i dundu.
Ala, falan ti, i nama i raxara!
3 A mato, i yaxune bata keli.
Naxanye i raḡaxuxi, ne bata murute.
4 E feene yitōnma wundoni i ya yamaan xili
ma.
I naxanye ratangaxi,
e sama e bode fari ne xili ma.
5 E naxa, “En sa e raxəri,
alogo Isirayila xinla xa tunun dunuḡa yi.”
6 E bata lan a ma,
e xa e malan i xili ma,
7 Edōn kaane nun Sumayila bōnsōnna mux-
une
nun Moyaba kaane nun Hagari kaane
8 nun Gebala kaane nun Amonine nun
Amalekine
nun Filisitine e nun Tire kaane.
9 Asiriya yamanan fan bata sa e fari,
alogo e xa Loti bōnsōnna muxune mali.
Betī xuini te.

10 A liga e ra
alo i a liga Midiyan kaane ra kii naxan yi,
alo i a liga Sisera nun Yabin na Kison xu-
deni
kii naxan yi.
11 E faxa nən En-Dōri yi,
e yi kun bəxən fari.
12 A liga e kuntigine ra
alo i Orebi nun Sebi liga kii naxan yi.

E mangane birin xa lu
alo Sebaxa nun Salamuna,
13 naxanye yi a falama, e naxa,
“Nxu xa Alaa bəxōne tongo nxu gbeen na.”

14 Ala, e liga
alo wuluwunla na sexe xarene tongo,
alo foyen na se dagin xali,
15 alo tēen fōtōnna ganma kii naxan yi,
alo tēen tema geyane ma kii naxan yi.
16 E kedi i ya tule gbeen na.
E magaxu i ya foye gbeen na.
17 Alatala, e rayagi,
han e yi i xinla fen.
18 E xa lu yagin nun kuisanni habadan.
E xa yigitεε, e raxəri.
19 E xa a kolon
fa fala i tan Alatala,
i tan keden peen nan Kore Xōnna Ala ra,
naxan mangayaan ligama dunuḡa birin
xun nā.

84

Ala Batu Banxini siga betina

1 Koraa diine tantun betina, beti baane
kuntigin xa. A xa ba Gati kaane kondenna
ra.
2 Alatala Senben Birin Kanna,
i luden nayabu n yi han!
3 Alatalaa banxin xōnla n na han!
N bəḡen nun n fati bēnden sewa betin bama
Habadan Ala xinla nan ma fe ra.
4 Hali tuntunne bata e tēene sa i ya banxini,
debelenne fan bata na findi e konna ra,
alogo e diine xa maso i ya saraxa ganden
na
Alatala Senben Birin Kanna,
n ma mangan nun n ma Ala.
5 Sewan na kanne xa
naxanye luma i ya banxini!
E i matəxōma nən waxatin birin!
Betī xuini te.

6 Sewan na kanne xa
naxanye senben kelima i tan yi,
naxanye xun tixi Ala Batu Banxin na.
7 E nēma danguma Baka lanbanni,
mēnna yi lu e xa alo tigi yirene.
Tule singen na fa, darane yi fe.
8 E senben yi siga fari se,
han e yi ti Ala yetagi Siyon yi.
9 Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
n ma maxandi xuiin namε.

Yaxubaa Ala, i tuli mati n na.

Beti xuini te.

¹⁰ Ala, nxo mangan mato,
nxu ye masansan wure lefana.
I ya muxu sugandixin nasuxu!

¹¹ Soge kedenna i Batu Banxini,
na dangu xii wuli keden na yire gbete yi.
A fisa n xa lu tixi i ya banxin so deen na
gbansan

benun n xa sabati muxu jaxine konne yi.

¹² Marigina Alatala luxi nen en xa
alo en ma sogen nun en ye masansan wure
lefana.

Alatala nan hinanna nun binyen fima en
ma.

Naxanye sigati kii kamalixi,
a herin fima nen ne ma.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna,
sewan na kanne xa
naxanye e yigin sama i tan yi.

85

Ala xa baje xunbenla fi en ma

¹ Koraa diine tantun beta, beti baane
kuntigin xa.

² Alatala, i bata yi hinan i ya yamanan na.
I bata yi Yaxuba bansonna senbe so.

³ I bata yi i ya muxune hakene mafelu,
i yi e yulubine xafari.

Beti xuini te.

⁴ I bata yi i ya xolon jan,
i yi xete i ya xolo gbeen foxo ra.

⁵ Ala, nxu rakisi muxuna,
i mon xa nxu senbe so.
I nama fa lu xole nxu ma.

⁶ I luma xoloxi nxu ma nen ba
han habadan?
I ya xolon luma nen
han mayixete nun mayixete?

⁷ I mi fa nxu rakisima ba,
alogo i ya yamaan mon xa sewa i ya fe ra?

⁸ Alatala, hinan nxu ra,
i yi nxu rakisi.

⁹ N waxi n tuli mati feni Ala ra, Alatala.
A baje xunbenla nan ma fe falama a ya-
maan xa,

a muxu togondiyaxine,
xa e mi fa xete e xaxilitareyaan ma sonon.

¹⁰ A fama a yeragaxu muxune rakisideni
iki sa!

A binyen yi lu en ma yamanani.

¹¹ Hinanna nun lannayana e bode xon ma.
Tinxinyaan nun baje xunbenla yi rakafu.

¹² Lannayaan sabatima nen boxoni,
tinxinna yi godo keli kore.

¹³ Alatala herin fima nen en ma yati,
en ma boxon sansine yi sabati.

¹⁴ Tinxinyaan tima nen Marigin yee ra,
a kirani ton a xa.

86

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa Ala maxandina.

Alatala, i tuli mati n na,
i yi n yabi.

Amasoto yigeliton nun toro muxun nan n
na.

² N niin natanga,
amasoto n togondiyaxi i ma.
I tan n ma Ala, i ya walikene nakisi,
naxan a yigi saxi i tan yi.

³ N Marigina, kininkinin n ma!
N ferihenma i tan nan maxande.

⁴ Marigina, i ya walikene nasewa,
amasoto n na n niin taxuxi i tan nan na.

⁵ Marigina, i tan fan! I dija!

Naxan na i maxandi,
i hinanma nen na ra han!

⁶ Alatala, i tuli mati n ma maxandi xuiin na,
n ma mawuga xuiin name.

⁷ N nema toroni,
n yi i maxandi,
amasoto i yabin tima.

⁸ Marigina, ala yo mi luxi alo i tan.
I ya wanle jaxon mi na.

⁹ Marigina, i siyaan naxanye birin daxi,
ne fama nen,
e yi e xinbi sin i yetagi,
e yi i xinla binya.

¹⁰ Amasoto i tan gbo,
i kabanako feene rabama.
I tan keden peen nan Ala ra.

¹¹ Alatala, i ya kiraan yita n na
alogo n xa sigan ti i ya jondini.
Na fe keden peen sa n baje ni,
alogo n xa i xinla binya.

¹² Marigina, n ma Ala,
n ni i tantunma nen n baje ni ma feu!
N yi i xinla binya habadan!

¹³ I bata hinan n na han!
I yi n niin natanga sayaan ma.

¹⁴ Ala, wasodene bata keli n xili ma,
gbalotɔ ganla waxi n faxa feni,
e miriya yo mi sigama i tan ma.
¹⁵ Koni Marigina, i tan nan Ala ra
naxan kininkinin,
i dija, i mi xɔlɔn xulɛn,
i ya hinanna nun i ya lannayaan gbo.
¹⁶ I yɛɛ rafindi n ma,
i yi hinan n na.
Sɛnbɛn fi n ma, n tan i ya walikɛna.
N nakisi, n tan i ya walikɛ ɲaxanla diina.
¹⁷ A yita n na, a i fan,
alogo naxanye n naɲaxuxi,
ne xa a to, e yagi.
Amasɔtɔ i tan Alatala bata n mali,
i yi n madɛndɛn.

87

Siyane birin yigin Yerusalɛn nin

¹ Koraa diine tantun bɛtina. Sigi
sariɲanxina.
Ala bata a taan ti Geya Sariɲanxin fari.
² Siyon taan nafan Alatala ma
Yaxuba bɔnsɔnna taane birin xa.
³ Muxune Alaa taan matɔxɔma han!
Bɛti xuini te.

⁴ Ala naxa,
“N Misiran kaane nun Babilɔn kaane sama
nɛn
n kolon muxune fari e nun Filisiti kaane
nun Tire kaane nun Kusi kaane.”
N yi a fala, n naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
⁵ E a falama nɛn Siyon taan ma
fa fala siyani itoe fan barixi mɛnna nin,
Kore Xɔnna Ala yetɛɛn yi a rasabati.
⁶ Alatala na siyane xinle sɛbɛ,
a a falama nɛn ndee ma, a naxa,
“Itoe fan barixi Siyon taan nin.”
Bɛti xuini te.
⁷ E bodonma nɛn, e bɛtin ba.
E naxa, “Nxu yigin birin i tan nin.”

88

Mawugana malina fe ra

¹ Sigi sariɲanxina. Koraa diine tantun
bɛtina, bɛti baane kuntigin xa. A xa ba
xulenna ra. Esira yixɛtɛna nde Heman ma
fala ɲaxumɛna.
² Alatala, Ala naxan n nakisima,
kɔɛɛn nun yanyin na,

n gbelegbelema i tan nan na.
³ N ma maxandi xuiin xa i li.
I tuli mati n ma mawuga xuiin na!
⁴ Tɔrɔ wuyaxi bata n niini li,
sayaan bata maso n na.
⁵ E n yatɛma
alo naxanye sigama gaburun na.
N fangan birin bata ɲan.
⁶ E bata n nabɛɲin faxa muxune yɛ,
alo muxu faxaxine gaburun na,
alo i bata ɲinan naxanye xɔn,
i mi fa sese ligama naxanye xa.
⁷ I bata n woli ayi bilingan tilinxin na dimi
gbeenɪ.
⁸ I ya xɔlɔn bata gbo ayi n ma,
i n yigbɛtɛnma i sɛnbɛn na. Bɛti xuini te.
⁹ I bata n xɔyine makuya n na,
i bata n findi se ɲaxin na e yɛɛ ra yi.
N balanxi, n mi nɔɛ minɛ.
¹⁰ N yɛɛne bata wasa tɔrɔn na,
n ni i xilima lɔxɔ yo lɔxɔ,
Alatala, n na n yiine yibandunma i tan nan
ma.
¹¹ I kabanako feen ligɛ faxa muxune xa ba?
Faxa muxune kelɛ ba,
e yi i tantun? Bɛti xuini te.
¹² Muxuna i ya hinanna fe falɛ gaburun kui
ba?
I ya lannayana fe falɛ halagi yireni ba?
¹³ I ya kabanako feene toɛ dimini ba?
Ninan tima binbine xɔn dɛnaxan yi,
i ya tinxinyaan kolonɲɛ mɛnni ba?
¹⁴ Alatala, n bata i xili, n mali.
N ni i maxandima xɔtɔn yo xɔtɔn.
¹⁵ Alatala, nanfera i i mɛxi n na?
Nanfera i i yetagi luxunxi n ma?
¹⁶ Xabu n dii ɲɔrɛna,
n yi tɔrɔni.
N yi masoxi sayaan na.
Gaxun bata n yili,
n yigitɛgɛ.
¹⁷ I ya xɔlɔ gbeen bata godo n ma.
I n kuisan gbeen naxan ti,
na bata n halagi.
¹⁸ Kuisanne n nabilinxi waxatin birin
alo fufana, e bata n nabilin yiren birin yi.

¹⁹ I bata n lanfane nun n xəyine makuya n na.
N fa dimin nan tun kolon.

89

Ala nun Dawudaa layirina

¹ Esira yixetena nde Etani a fala jaxumena.

² N betin bama nen waxatin birin
Alatala hinanna fe ra,
n yi i ya tinxinna fe fala
mayixetene nun mayixetene xa.

³ N yi a fala
a i ya hinanna luma nen habadan,
a i ya tinxinyaan buma nen
alo kore xonna.

⁴ I naxa, “N bata layirin xidi
n ma muxu sugandixin xa,
n bata n kolon ma walikēen Dawuda xa,
⁵ n naxa, ‘N ni i yixetene findima nen
mangane ra waxatin birin,
n yi e mangayaan lu han habadan.’ ”

Betu xuini te.

⁶ Alatala, malekan naxanye ariyanna yi
ne tantun betin bama i ya kabanakone fe
ra,
e nun i ya tinxinyana fe ra.

⁷ Alatala, i tan jaxan mi na kore xonna ma.
Nde luxi alo Alatala, alane ye?

⁸ Ala magaxu maleka sarijanxine
malanni,
naxanye a rabilinxi,
a makabe ne birin yee ra yi.

⁹ Alatala, Ala Senben Birin Kanna,
nde luxi alo i tan?
I senben nun i ya tinxinyana i rabilinxi.

¹⁰ I tan nan foxo igen senben natima,
a walanne na te, i tan nan e ragodoma.

¹¹ I tan nan Misiran halagixi,
i tan nan i yaxune raxuya ayi i senben na.

¹² I tan nan gbee kore xonna nun boxo
xonna ra.
I tan nan dunuja daxi
e nun a yi seene birin.

¹³ I tan nan komeen foxo nun yiifari foxan
daxi.
Taboro nun Xerimon geyane sonxoma
sewani
i ya fe ra.

¹⁴ I senben gbo!
I fangan magaxu han!

¹⁵ I ya mangayaan senbe soxi
tinxinyaan nun sariya kendēn nan na.

Hinanna nun jandina i kewanle birin yi.

¹⁶ Sewan na kanne xa
naxanye i batuma betini,
e sigan ti kenenni i yetagi, Alatala.

¹⁷ E jaxanma nen i xinli waxatin birin,
e i ya tinxinyaan binya.

¹⁸ I tan nan findixi e binyen nun e senben
na,
i yi nxu xunna keli i ya fanni.

¹⁹ Amasoto Alatala nan nxu xun mayengen
na,
nxo mangan nan Isirayilaa Ala Sarijanxin
na.

²⁰ Loxona nde,
i ya togondiya muxune fe toon ti nen
alo xiye,
i yi a fala e xa, i naxa,
“N bata senben fi sofana nde ma,
n bata banxulanna nde sugandi yamaan
ye.

²¹ N bata Dawuda to, n ma walikena.
N yi n ma ture sarijanxin susan a ma.

²² N ma fangan luma a yi nen,
n yi a senbe so.

²³ A yaxune mi a noe mumε,
tinxintaren mi a rayarabe mumε.

²⁴ N na a yengefane halagima nen a yee xori,
naxanye a rajaxuma,
n yi ne yenge.

²⁵ N ma tinxinna nun n ma hinanna luma
nen a xon,
a senben soto n xinli.

²⁶ N na a mangayaan nasigama nen
han foxo igena,
a yi noon ti baane xun na.”

²⁷ “A n xilima nen, a naxa,
‘I tan nan n Fafe ra, n ma Ala,
n kantan fanyen naxan n nakisima.’

²⁸ N na a findima nen n ma dii singen na,
naxan gbo mangane birin xa boxo xonna
fari.

²⁹ N hinan a ra habadan!
N layirin naxan xidi nxu tagi,
na mi kale mumε!

³⁰ N na a yixetena nde luma nen mangayani
habadan!
Fanni kuyen daxi,
a mangayaan daxi.”

³¹ “Xa a yixetene mi tin n ma sariyan suxe,

xa e mi bira n ma sariyane fəxə ra,
³² e yi n ma tənne kala,
 e tondi n ma yamarine suxe,
³³ nayi, n na e murute feene saranma e ra
 nen dunganna ra,
 n yi e naxankata e hakene fe ra.
³⁴ Koni n ma hinanna luma nen Dawuda
 xən,
 n mi n ma tinxinyaan kalama.
³⁵ N mi n ma layirin kale.
 N na a tuli saxi naxan na,
 n mi na maxete.
³⁶ N bata n kələ n ma sarijanni
 n mi wulen falama Dawuda xa,
³⁷ a yixetene luma nen habadan,
 a mangayaan buma nen n yetagi
 alo sogena.
³⁸ A buma nen mangayani habadan
 alo kikenā,
 naxan kore xənna ma taxamasenna ra
 waxatin birin.”

Beti xuini te.

³⁹ Koni i bata i me a ra,
 i yi a masiga i ra!
 I bata xələ i ya manga sugandixin ma han!
⁴⁰ I bata i ya layirin kala i naxan xidi
 e nun i ya walikēen tagi.
 I bata a mangaya taxamasenna rabira
 bəxəni.
⁴¹ I bata a taan yinne birin nabira.
 I yi a yire makantanxine findi taa xənne ra.
⁴² Dangu muxune birin a mujama,
 a dəxə bodene bata a rapaxu.
⁴³ I bata a yengefane senben gbo ayi.
 I yi a yaxune birin nasewa.
⁴⁴ I bata a yenge so seene senben jan.
 I tondi a maliye yengeni.
⁴⁵ I bata a nərən ba a yii,
 i yi a mangaya gbēden nabira bəxəni.
⁴⁶ I bata a banxulanyaan waxatini kala a
 ma,
 i yi a rayagi han!

Beti xuini te.

⁴⁷ Alatala, i mən i luxunma nen nxu ma
 han waxatin mundun?
 I ya xələn luma gbo ayi
 alo tēna han waxatin mundun?
⁴⁸ A xa rabira i ma
 a n ma siimayaan mi fa xunkuya.
 I adamadiine birin daxi nen tun ba?
⁴⁹ Nde luma a faxataren na,

a yi a yete ratanga sayaan ma?

Beti xuini te.

⁵⁰ Marigina, i ya hinanna minen,
 naxan yi na nun,
 i i kələ naxan na Dawuda xa i ya tinxinni?
⁵¹ Marigina,
 i miri i ya walikene yagin ma,
 e nun yamaan naxanye birin goron n xun
 ma.
⁵² Alatala, i yaxune bata nxu rayagi,
 e biraxi i ya muxu sugandixin fəxə ra yiren
 birin.

⁵³ Barikan xa bira Alatala xa habadan!
 Amina! Amina!

Yaburin Yire Naanindena: Keli Sora 90 ma han 106

90

Nabi Musaa betina

¹ Nabi Musa, Alaa xerana maxandina.
 Marigina, i tan nan findixi nxu yigiyaden
 na,
 keli waxati danguxine ma han habadan.
² Benun geyane xa da,
 benun bəxə xənna nun dunuɲa yeteen xa
 da,
 xabu a fəlɲi, han to,
 han habadan i tan nan Ala ra.
³ I tan nan muxune raxetema bendeni,
 i yi a fala, i naxa,
 “Adamadiine, e xete e kelideni.”
⁴ Bayo jee wuli kedenna luxi nen i yee ra yi
 alo xii keden danguxina,
 alo kəe kedenna.
⁵ I tan nan muxun niin bama,
 a dangu alo xətən ma xixənla,
 alo sexen naxan solima.
⁶ Xətənɲi, a jingi, a sabati,
 jinbanna na maso,
 a lisi a ra, a xara.
⁷ I ya xələna nxu yigitegema nen,
 a yi nxu jan.
⁸ I bata nxu hakene sa i yetagi.
 I bata nxə wundo yulubine birin sa
 kēnenni.
⁹ Nxu siin janma nen i ya xələn bun ma.
 Nxu nxə siimayaan toon janje
 alo kutunna.
¹⁰ Yanyina nde nxə siimayana,
 jee tonge solofere nan tun a ra.
 Xa a xunkuya ayi,

ƶεε tonge solomasεεε.

Koni lanbaranna nun tərən nan ne birin na.

A ƶanma nən xulən, nxu faxa.

¹¹ Nde nεε i ya xələn sənben kolonƶε,
a yi i binya

lan i ya xələn yatən ma?

¹² Nxu xaran nxε siimayaan tεnge,
alogo nxu xa sigan ti fe kolonni.

¹³ Alatala, i ya xələn ƶanma waxatin
mundun yi?

Kininkinin nxu tan i ya konyine ma.

¹⁴ Nxu ralugo i ya hinanni xətən yo xətən.

Nanara, nxu βetin βε,
nxu sεwa nxu siin birin yi.

¹⁵ Nxu bata lu yagini waxati xunkuye.

Awa, iki sεwa ƶεene fi nxu ma
nxu naxan xasabi ligaxi tərni.

¹⁶ Nxu tan i ya konyine xa i ya wali gbeene
to.

Nxε diine xa i ya binye magaxuxin to.

¹⁷ Marigina nxε Ala,
i ya fanna xa lu nxu xən.

Nxε wanle rasənɔya nxu xa,
yandi nxε wanle rasənɔya nxu xa.

91

Ala nan en yigiya kenden na

¹ Naxan na yigiya Kore Xənna Ala ma,
na bata lu Ala Sənbe Kanna makantanna
bun.

² N na a falama Alatala xa nən, n naxa,
“N yigiyaden nun n kantan yinna nan i tan
na.

N ma Ala nan i tan na
n yigin saxi naxan yi.”

³ A i ratangama nən luti ratixine birin ma,
e nun faxa furene.

⁴ A i ratangama nən,
i yi i luxun a yi,
alo tεε ngana a gabutεne soma
a diine xun na kii naxan yi.

A lannayaan yi findi i ye masansan wure
lefaan na.

⁵ I mi gaxun kεen gbalon yεε ra,
hanma xalimakunla
naxanye wolima yanyin na.

⁶ I mi gaxuε fitina furene yεε ra
naxanye i lima dimini,
hanma fure ƶaxin naxanye faxan tima
yanyin na.

⁷ Muxu wuli kedenna faxama nən i dεxən
ma,
muxu wuli fu yi bira i rabilinni,
koni fefe mi ligε i tan na.

⁸ I i yεen tima nən tun,
i yi muxu ƶaxine saranna to.

⁹ N bata n yigiya i tan ma Alatala.
I na Kore Xənna Ala findi i luxunden na,

¹⁰ fe ƶaxi yo mi i liyε.

Gbalo yo mi masoε i konna ra.

¹¹ Ala yamarin fima nən a malekane ma i
ya fe yi

alogo e xa i kantan i ya sigatiin birin yi.

¹² E yi i tongo

alogo i nama i sanna din gεmε yo ra.

¹³ I tima yatane nun saƶine fari nən.

I yi yata sənβεmane nun saƶi ƶaxine yi-
bodon.

¹⁴ Ala naxa, “N na kanna rakisima nən
bayo a n xanuxi.

N na ratangama nən
bayo a n kolon Ala ra.

¹⁵ A na n xili, n na a yabima nən.

N luma a xən ma nən tərni.

N na a xunbama nən,
n yi binyen sa a ma.

¹⁶ N yi siimaya xunkuye faƶin fi a ma,
n yi a yita a ra

a n tan nan a rakisima.”

92

Tantun βetina

¹ Tantun βetina. Sigi sariƶanxina. A xa ba
Matabu Lεxni.

² A lan Alatala yi tantun.

Kore Xənna Ala,
a lan βetin xa ba i xa,

³ i ya hinanna fe yi fala xətən yo xətən,
i ya tinxinna fe yi fala kεε yo kεε,

⁴ βetine yi ba i xa kondenna nun bələn xuiin
na.

⁵ Alatala, i kεwanle bata n nasεwa.
N sεwa βetin bama nən i ya wanle fe ra.

⁶ Alatala, i ya wanle gbo de!

I miriyane tilin han!

⁷ Xaxilitaren mi ito kolon.

Daxun mi ito famuma.

⁸ Fa fala, muxu ƶaxin kelima nən
alo sεε ƶaxina,
fe ƶaxi rabane birin sabatima nən,
koni habadan halagin nan e yεε ra.

⁹ Amasɔtɔ i tan Alatala nan feen birin xun na habadan.

¹⁰ I yaxune ni i ra, Alatala, i yaxune ni i ra, e halagima! Fe ɲaxi rabane birin xuyama ayi nɛn.

¹¹ I bata n sɛnbɛn gbo ayi alo burunna ɲingena, i yi ture faɲin susan n ma.

¹² N na n yɛngɛfane yarabixin toma. N na n yaxune wuga xuiin mɛma.

¹³ Koni tinxin muxune sabatima nɛn alo tugu binla.

E sɛnbɛn gboma ayi nɛn alo suman binle Liban yamanani

¹⁴ alo wudin naxanye sixi Alatalaa banxini. E sabatima nɛn en ma Alaa banxini.

¹⁵ E mɔn bogima hali e to bata kɔxɔ. E rafexi igen na, e xinde.

¹⁶ Na bata Alatalaa tinxinna yita. A tan nan n kantan fanyen na, fe ɲaxi yo mi a tan yi.

93

Ala nan mangan na

¹ Alatala nan mangan na, a rabilinxi nɔrɔn nun fangan nan na. Nanara, bɔxɔn dɔxi ken, a mi yigisanma.

² Ala, xabu a fɔlɔni, i ya mangayaan na. I na yi habadan!

³ Alatala, baane e xuini tema, baane e xuini tema han! Baane bata walanɲɛ ayi.

⁴ Alatala sɛnbɛn gbo kore xɔnna ma! A gbo fɔxɔ igen mɔrɔnne xa.*

A dangi fɔxɔ igen xunfan gbeen na.

⁵ Alatala, i ya maxadi xuine luma nɛn habadan! Sariɲanna lanxi i ya banxin nan ma, han habadan!

94

Ala nan birin ma kitisaan na

¹ Ala naxan gbeɲɔxɔ tiin na, Alatala, i tan Ala naxan gbeɲɔxɔ tiin na, i xa i yɛtɛ makɛnɛn.

² Dunuɲa kitisana, keli,

i yi wasodene saran e kɛwanle ra.

³ Alatala, muxu ɲaxine luma ɲaxanɲɛ han waxatin mundun?

⁴ Fe ɲaxi rabane e yɛtɛ matɔxɔma kanba falane yi.

⁵ Alatala, e bata i ya muxune yigbetɛn. E bata i ya yamaan nayarabi.

⁶ E kaɲa gilɛne nun kiridine nun xɔɲɛne faxama.

⁷ E yi a fala, e naxa, “Alatala mi nxu toma. Yaxubaa Ala mi a ɲɔxɔ luxi a xɔn.”

⁸ E a liga e yeren ma

e tan xaxilitarene,

e tan daxune,

e xaxili sɔtɔma waxatin mundun?

⁹ Ala naxan en tunle rafalaxi, a tan mi fala xuiin mɛma ba?

Ala naxan en yɛɛne rafalaxi, a tan mi toon tiin ba?

¹⁰ A tan naxan siyane birin xuruma, a mi e fe saranma e ra ba,

a tan naxan muxune xaranma fe kolonna ma?

¹¹ Alatala muxune miriyane kolon, a sese mi ne ra.

¹² Alatala, sɛwan na kanna xa

i naxan xuruma,

i naxan xaranma i ya sariyan xɔn.

¹³ I matabun fi a ma tɔrɔ lɔxɔne yi, han yinli ge muxu ɲaxine yɛɛ ra.

¹⁴ Alatala mi a muxune rabɛɲinma, a mi a mɛma a kɛɛn na.

¹⁵ Kitine mɔn sama nɛn tinxinni, sɔndɔmɛ faɲi kanne birin tinma nɛn na ma.

¹⁶ Nde tiyɛ n xɔn muxu ɲaxine xili ma?

Nde kelɛ,

a ti n xɔn fe ɲaxi rabane xili ma?

¹⁷ Xa Alatala mi yi n mali nun, n niin yi bama nɛn mafuren!

¹⁸ N to yi a falama, n naxa,

“N birama nɛn!”

Alatala, i yi n mali i ya hinanni.

¹⁹ N na kuisan,

i ya hinanna n niin lugoma nɛn sɛwan na.

²⁰ I mako mi kitisa tinxintarene ma, naxanye muxune ɲaxankatama e tɔnne yi.

* 93:4: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

²¹ E e malanma tinxin muxune xili ma,
e yi sɔntarene yalagi, e faxa.

²² Koni Alatala bata findi n ma faran
makantanxin na.

N ma Ala nan n kantan fanyen na
n nan n luxunma naxan yi.

²³ A e hakene saranma e ra nen.
Alatala en ma Ala e raxɔrima nen e fe
ɲaxine ma.

95

Tantun βetina

¹ E fa, en xa fa sɛwa βetin ba Alatala xa!
En sɔnxɔ sɛwani Ala xa,
en kantan fanyena, en nakisimana.

² En fa a yɛtagi, en barikan bira a xa.
En yi a tantun sɛwa βetine yi.

³ Amasɔtɔ Alatala nan Ala gbeen na.
A tan nan manga gbeen alane birin xun
na.

⁴ A tan nan gbee bɔxɔn bunne nun geyane
xuntagine ra.

⁵ A tan nan gbee fɔxɔ igen na,
bayo a tan nan a daxi.

A tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi.

⁶ E fa, en fa en xinbi sin,
en yi Ala batu.

En xa en xinbi sin Alatala bun
naxan en daxi.

⁷ Amasɔtɔ a tan nan en ma Ala ra.
En findixi a yamaan nan na
alo a xuruse kurun naxan nabama.

Xa ε Ala fala xuiin mε to,

⁸ ε nama ε bɔɲeni xɔdɔxɔ
alo ε benbane Meriba yi,
alo e naxanye liga na waxatini Masa yi
tonbonni.*

⁹ E n matandi nen mɛnni,
e yi n mato,
hali e to bata yi n kɛwanle to.

¹⁰ N xɔlɔ na waxati muxune ma ɲɛɛ tonge
naanin,

n yi a fala, n naxa,
“Yamani ito bɔɲen makuya n na,
e mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra.”

¹¹ Nayi, n yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni n naxa,
“E mi soε n ma matabudeni mumε!”

96

Ala nan mangane birin xun na Taruxune Singen 16.12-33

¹ βeti nɛnɛn xa ba Alatala xa!
Dunɔɲa muxune birin xa βetin ba Alatala
xa.

² βetin xa ba Alatala xa,
a xinla yi tantun!
E yi lu a raliyε waxatin birin yi
fa fala a bata en nakisi.

³ E a binyena fe fala siyane birin xa,
ε yi a kabanako feene rali muxune birin
ma.

⁴ Alatala gbo,
a lan a xa matɔxɔ han!
A lan
a xa binya dangu alane birin na.

⁵ Siyane alane birin findixi ala fuune nan
na,
koni Alatala tan bata koren da.

⁶ A rabilinxi nɔrɔn nun gboon nan na.
A yire sariɲanxin nafexi sɛnbɛn nun
binyen nan na.

⁷ E tan dunɔɲa siyane birin,
ε fa Alatala tantun,
ε yi a tantun a binyen nun a sɛnbɛna fe ra.

⁸ E fa Alatala tantun a xili binyena fe ra.

E fa kiseene ra a Batu Banxini.

⁹ E Alatala batu a nɔrɔ sariɲanxini.

Dunɔɲa muxune,
ε xuruxurun a yɛtagi.

¹⁰ E yi a fala siyane xa,
a Alatala nan mangan na.

Nanara, dunɔɲa a kiini,
a mi yigisanma.
Ala siyane makitima tinxinna nin.

¹¹ Kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna xa sɛwa han!
Fɔxɔ igen xa a xuini te
e nun seen naxanye a xɔrε ra.

¹² Burunna xa sɛwa e nun a yi seene birin.
Fɔtɔnna wudine birin xa sɔnxɔ sɛwani,

¹³ e sɔnxɔ Alatala yɛtagi,
amasɔtɔ a fama nen.
A fama nen a kitin sa dunɔɲa yi.

A dunɔɲa muxune makitima nen tinxinni,
a siyane kiti a ɲɔndini.

97

Ala nan keden pe mangan na

¹ Alatala nan mangan na!
Dunɔɲa xa ɲaxan!

E sɛwa ε tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔne!

² A rabilinxi kundaan nun dimin nan na.

* **95:8:** Na fe mɔn sɛbɛxi Xɔrɔyaan 17.7 kui.

A mangayaan senbe soxi tinxinyaan nun
sariya kenden nan na.

³ Tenna a ye ra,
naxan a yaxune ganma a rabilinni.

⁴ A kuyen na a jinna masxon,
dununa birin yi yalan.
Boxon yi a to a xuruxurun.

⁵ Geyane xuyama ayi Alatala yetagi,
dununa birin Marigina,
alo kumi dolen na xulun.

⁶ Koren xonna a tinxinyaan nalima nen,
siyane birin yi a binyen to.

⁷ Suxure batune yagima nen,
naxanye suxurene matxoma.

Alane birin e xinbi sinma nen a bun.

⁸ Siyon kaane a mema nen e sewa.

Yuda taane yi naxan i ya kiti saxine fe ra,
Alatala.

⁹ Alatala, i tan nan Kore Xonna Ala ra
dununa birin xun na.

I tan gbo dangu alane birin na.

¹⁰ Alatala rafan naxanye ma,
fe naxin xa rapaxu ne ma.
A togondiya muxune kantanma nen,
a yi e xunba muxu naxine yii.

¹¹ Kenenna minima nen tinxin muxune xa,
muxu sondome fajine sewama nen.

¹² E tan naxanye birin tinxin,
e sewa Alatala a fe ra,
e a xili sarijanxin tantun.

98

Ala nan mangan na

¹ Tantun betina.
E beti nenen ba Alatala xa.
A bata kabanako feene liga!
A en nakisima a senben nun a sarijanna
nan xon.

² Alatala bata a marakisin nun tinxinna
yita siyane ra.

³ A mi jinanxi a hinanna nun a tinxinna
xon
Isirayila yamaan xa.
Boxon danne birin bata a to
a en ma Ala bata en nakisi.

⁴ Dununa muxune birin xa sonxo sewani
Alatala xa.
E sewaxin yi sonxo han,
e yi a tantun betini!

⁵ E tantun betine ba Alatala xa bolonna ra!

E bolonna nun tantun beti xuini te!

⁶ E xotane nun fenne fe.

E sonxo sewani mangan xa, Alatala.

⁷ Foxo igen xa a xuini te
e nun seen naxanye birin a xore ra.
Dununa muxune birin xa e xuini te.

⁸ Baane xa e xuini te
alo yii bonbo xuina!

Geyane xa sonxo sewani e bode xon!

⁹ E sewa Alatala yetagi,

amasoto a fama nen.

A fama nen, a kitine sa dununa yi.

A dununa muxune makitima nen tinxinni,
a siyane kiti a jondini.

99

Ala nan mangane birin xun na

¹ Alatala nan mangan na.

Siyane xuruxurunma.

A mangaya gbeden maleka gubugubu
kanne tagi.

Boxon xuruxurunma.

² Alatala gbo Siyon yi!

A tan nan siyane birin xun na.

³ Birin xa i xinla tantun
naxan gbo, a magaxu.

Ala sarijan han!

⁴ Mangan Ala senben gbo!

Sariya kenden nafa a ma.

I tan nan tinxinyaan daxi.

I tan nan sariya kenden

nun tinxinna saxi Yaxuba bomsenni.

⁵ E Alatala batu, en ma Ala.

E yi e xinbi sin a manga gbeden san bun.

A sarijan!

⁶ Nabi Musa nun Haruna yi a saraxaraline
ye.

Samuyeli yi a maxandi muxune ye.

E yi Alatala maxandima,
a yi e yabi.

⁷ A yi falan tima e xa nen
keli kundani.

E yi na maxadi xuine nun tonne suxuma,
a yi naxanye soma e yii.

⁸ Alatala nxo Ala,

i tan yeteen nan yi e yabima,
i findi Ala dipaxin nan na e xa,
koni i e fe naxine saran e ra nen.

⁹ E Alatala en ma Ala batu,

e xinbi sin a geya sarijanxin bun.

Amasotɔ Alatala en ma Ala sarijan.

100

Tantun Betina

¹ Tantun betina, barika birana.
Dunupa muxune birin xa sɔnxɔ sɛwani
Alatala xa.
² Ɛ Alatala batu sɛwani.
Ɛ fa a yetagi, ɛ sɛwa betine ba a xa!
³ Ɛ a kolon a Alatala nan Ala ra.
A tan nan en daxi.
A tan nan gbee en na.
A yamaan nan en tan na,
alo a xuruseen naxanye rabama.
⁴ Ɛ nɛma soma a Batu Banxini,
ɛ barikan bira a xa!
Ɛ a tantun a tanden ma!
Ɛ a tantun,
ɛ barikan bira a xa.
⁵ Amasotɔ Alatala fan,
a hinanna luma nɛn habadan!
A tinxinyaan luma nɛn
habadan han habadan!

101

Mangana de xui tongona Ala xa

¹ Dawudaa betina.
N betini ito bama
i ya hinanna nun i ya sariya kɛndɛn nan ma
fe ra.
Alatala, n tantun betin bama i tan nan xa.
² N katama nɛn
n xa lu kira kamalixin xɔn.
I fama n fɛma waxatin mundun yi?
N sigan ti tinxinni n ma banxini.
³ N mi tinjɛ fe jaxin ma mumɛ!
N dɛnkɛɣatarene kɛwanle rapaxuma nɛn.
N xu mi sese malanjɛ.
⁴ N mi findɛ tinxintaren na.
N mi fe jaxi yo rabɛ.
⁵ Naxanye muxune mafalan wundoni,
n ne dɛɛn suxuma nɛn.
Naxanye muxune matoma a jaxin na wa-
soni,
n mi dijɛ ne ma mumɛ!
⁶ N na n yɛɛn tima nɛn muxu tɔgɔndiyaxine
ra yamanani,
alogo e xa lu n fɛma.
Naxan na sigan ti tinxinni,
na luma nɛn n ma wanla ra.
⁷ Yanfanten yo mi luyɛ n konni.
Wule fala yo mi luyɛ n yetagi.
⁸ Xɔtɔn yo xɔtɔn

n muxu jaxine bama nɛn yamanani,
n fe jaxi rabane birin kedima nɛn Alatalaa
taani.

102

Tɔrɔ muxuna Ala maxandina

¹ Tɔrɔ muxuna Ala maxandina sɔxɔlɛni, a a
mawuga Alatala xa.
² Alatala, i tuli mati n ma maxandin na.
I n ma mawuga xuiin namɛ!
³ I nama i yetagin luxun n ma
n nɛma tɔrɔni waxatin naxan yi!
I tuli mati n na.
N na i xili,
n yabi mafuren!
⁴ Amasotɔ, n siin janmatɔɔn ni i ra
alo tutina.
N fatin ganma alo tɛɛ wolonna.
⁵ N bɔjɛn xaraxi alo sɛxɛna.
Donse xɔli mi fa n na sɔnɔn.
⁶ Kutunna bata n doyen.
⁷ N bata liga
alo toxorona tonbonni,
alo kutunxunban taa xɔnni.
⁸ N mi xima.
N bata lu yɛɛ radunduni
alo xɔliin banxin fari.
⁹ N yaxune n konbima fɛriɣɛn gbɛn,
e fala xɔlɛn ti n ma,
e n xinla findi danga ti seen na.
¹⁰ N xube fujin nan donma.
N yɛɛgen bata basan n min igen na.
¹¹ Amasotɔ i ya xɔlɔna fe ra,
i bata n tongo i yi n woli ayi.
¹² N siin janmatɔɔn ni i ra
alo nininna jinbanna ra.
N bata liga alo sɛxɛ xarena.
¹³ Koni Alatala,
i tan nan mangen na habadan!
Mayixɛtɛne nun mayixɛtɛne i ya fe falama
nɛn.
¹⁴ I kelima nɛn i kininkinin Siyon taan ma.
I dija waxatin bata a li a ma.
Waxati saxi yetɛɛn ni ito ra.
¹⁵ Hali taani ito gɛmɛne rafan nxu tan i ya
walikɛne ma.
A gbangbanna yetɛɛn kininkininna nxu
ma.
¹⁶ Siyane birin gaxuma Alatala yɛɛ ra nɛn.
Dunupa mangane birin yi gaxu i ya binyen
yɛɛ ra.

¹⁷ Alatala mən na Siyon ti waxatin naxan yi,
 a yi a yete makenen a binyeni.
¹⁸ A a yee ra findi muxu ramexine ma,
 a yi a tuli mati e maxandi xuiin na.
¹⁹ Na xa sebe mayixete famatone xa,
 alogo yama famatōn xa Alatala matōxo.
²⁰ Alatala bata a yee ragodo
 keli a yire sarijanxini kore xonna ma.
 A bata a yee ragodo dunuḡa ma
 keli ariyanna yi.
²¹ Muxun naxanye kasoon na
 a bata ne kutun xuine me.
 A bata na muxu yalagixine xoroya,
²² alogo e xa Alatala xinla fala Siyon yi,
 e yi a tantun Yerusalen taani,
²³ siyane nun yamanane birin na e malan
 waxatin naxan yi Alatala batudeni.
²⁴ Marigin bata n senben jan n ma si-
 imayani,
 a yi n siin jan.
²⁵ N yi a fala, n naxa,
 “N ma Ala, i nama n faxa.
 N munma fori. I tan luma nen habadan!
²⁶ I bōxo xonna da nen,
 xabu a fōlōni.
 I yii fōxon nan kore xonna ra.
²⁷ Ne birin danguma nen,
 koni i tan luma nen na.
 Ne birin forima nen,
 e kala alo dugina,
 i yi e masara.
²⁸ Koni i tan luma nen i kiini waxatin birin.
 I ya siimayaan mi janḡe mumē!
²⁹ Nxu tan i ya walikene diine luma nen i
 fema,
 e yixetene fan yi sabati i yetagi.”

103

Alaa hinanna

¹ Dawuda gbeena.
 N xa Alatala tantun n niin birin na!
 N xa a xili sarijanxin tantun n bōḡen ma
 feu!
² N xa Alatala tantun n niin birin na!
 N nama jinan a wali faḡi yo xon.
³ A tan nan n mafeluma n haken birin na.
 A tan nan n nakendeyama furen birin ma.
⁴ A tan nan n natangama sayaan ma,
 a yi n nakamali hinanna nun kininkininni.
⁵ A tan nan siimaya faḡin fima n ma,

alogo n mən xa fangan soto
 alo singbinna.

⁶ Alatala tinxin,
 a tan nan kiti kenden sama muxu
 naxankataxine xa.
⁷ A bata a feene yita Nabi Musa ra,
 a yi a kewanle yita Isirayila yamaan na.
⁸ Alatala kininkinin, a diḡa.
 A mi xōlōn xulēn. A hinanna gbo.
⁹ A xōlōxin mi en mafale yeyē!
 A mi luyē xōlōxi han habadan!
¹⁰ A mi en suxuma en yulubine ra.
 A mi en saranma en hakenē ra.
¹¹ A hinanna gbo a yeeragaxu muxune yee
 ra yi,
 alo kore xonna makuya bōxo xonna ra kii
 naxan yi.
¹² A bata en yulubine ba en ma,
 a yi e makuya en na
 alo sogeteden nun sogegododen tagi kuya
 kii naxan yi.
¹³ Alatala kininkininma a yeeragaxu mux-
 une ma nen
 alo fafan kininkininma a diine ma kii
 naxan yi.
¹⁴ A en da kiin kolon,
 a kolon fa fala en kelixi benden nin.
¹⁵ Muxuna siimayaan luxi nen alo sexena,
 a sabatima nen alo sexe fugena,
¹⁶ koni foye wolonna na sa a ma a xara ayi,
 a yi jan hali a funfuna,
 a mi luma na.
¹⁷ Koni Alatalaa hinanna luma nen
 a yeeragaxu muxune xa habadan han
 habadan.
 A tinxinna yi lu e diine diine xa,
¹⁸ xa e a layirin suxu,
 e yi e miri a fe ragidixine ma
 alogo e xa e rakamali.
¹⁹ Alatala bata a mangaya gbēden nafala
 kore xonna ma.
 A tan nan mangayani seene birin xunna.
²⁰ E Alatala tantun, e tan malekane.
 E tan naxanye senbe kanne ra,
 naxanye a falane ligama,
 naxanye a fala xuine suxuma.
²¹ E Alatala tantun,
 e tan a ganle kore xonna ma,

ε tan, a walikεεn naxanye a sagoon ligama.
 22 Ε Alatala tantun,
 ε tan a dali seene birin,
 ε na lu dεdε a mangayaan bun.
 N xa Alatala tantun n niin birin na!

104

Daala Mangan tantun fena

1 N xa Alatala tantun n niin birin na!
 Alatala n ma Ala, i tan gbo de!
 I tan maraberi baxi nεrεn nun gboon nan na.

2 A bata a yeεε rabilin kεnεnna ra
 alo doma gbeena.

A yi kore xεnna yifulun
 alo sεnkεna.

3 A bata a banxin ti igene fari kore xεnna
 ma,
 a yi kundane findi a masiga ti wontoron na,
 a sigan tiin foyen nin.

4 A foyen findi a xεraan na,

a tεεn findi a walikεεn na.

5 A bεxεn bεtεn sa ki faji.

A mi yigisanjεε mume.

6 I bata tilinna radin bεxεn ma
 alo domana,

igene yi te han geyane xuntagi.

7 Koni e yi e gi i ya xεlεn bun,
 e yi e gi i ya galanna xuiin ma.

8 E yi godo lanbanne yi keli geyane ma,
 han i yiren naxan yitεnxi e xa.

9 I yi naninna sa
 e mi dangue naxan na mume,
 alogo e nama fa sa bεxεn xun ma.

10 I tigi igene ragima xude wunle xεn
 dangu geya longonne ra.

11 Burunna subene birin fa e minma
 mεnna nin,
 burunna sofanle fan yi fa min xεnla ba na
 yi.

12 Xεline e tεεne sama xude dεεn nin,
 e yi sεnxεε wudine kεε ra.

13 A yi tulen nafa geyane fari keli kore,
 i kεwanle yi bεxεni li.

14 A yi sεxεn namini xuruseene xa,
 e nun sansine muxune xa,
 alogo e xa balon sεtε bεxεni,

15 e nun manpaan naxan e rasεwama,
 e nun turen naxanye e fatin nayabuma ayi,
 e nun donseen naxanye e sεnbε soma.

16 Hali Alatalaa wudi binle fan igen sεtεma
 e makoon naxan ma,
 Liban yamanan suman wudine
 Ala naxanye sixi.

17 Xεlidine e tεεne sama mεnna nin.
 Xεli xungbene fan yi e tεεne sa na fεfε binle
 yi.

18 Xεnle fan luma geya matexine fari,
 fanye ra siine yi e luxun gεmε yinle ra.

19 I bata kiken da waxatine yatε feen na.
 Sogena a godo waxatin kolon.

20 I dimin da alogo kεεn xa so,
 burunna subene birin e masiga tima wax-
 atin naxan yi.

21 Yata sεnbεmane wurundunma
 e balon fendeni

e e balon maxεdinma Ala ma.

22 Sogen na te waxatin naxan yi,
 e mεn yi xεtε,
 e sa e sa e yinle ra.

23 Nayi, muxune yi mini,
 e siga e wanle ra han jinbanna ra.

24 Alatala, i kεwanle gbo,
 I ne birin daxi fe kolonna nin.
 Bεxεn nafexi i ya dali seene nan na.

25 Fεxε igen mato, a gbo.
 Niimaseen sifan birin a yi,
 a xurin nun a xungbena,
 naxanye mi nεε yatε kεnin.

26 Kunkine sigama a tan nan xun ma.
 E nun ige yi sube magaxuxine
 i naxan daxi alogo e xa sabaan so a yi.

27 E birin yengi i tan nan ma donse feen na,
 e makoon na bira a ma waxatin naxan yi.

28 I donseen soma e yii nεn,
 e yi a don.

I donseen so e yii
 han e yi wasa.

29 I na i xun xanbi so,
 e yigitεε.

I na e niin ba, e yi faxes.
 E xεtε bεndeni e kelixi dεnaxan yi.

30 Koni i na niin bira e yi waxatin naxan yi,
 e da, seen birin yi findi a nεnεn na bεxεn
 fari.

31 Alatalaa binyen xa lu habadan!
 Alatala xa sεwa a kεwanle fe ra!

32 Ala na bεxεn mato, a xuruxurun.
 A na a yiin din geyane ra,

e tutin yi mini.

³³ Fanni n nan n nii ra,
n βetin bama nɛn Alatala xa.
N tantun βetin bama n ma Ala xa nɛn n siin
birin yi.

³⁴ N ma βetin xa a kɛnɛn.
Amasɔtɔ n ma sɛwan kelima Alatala nin.

³⁵ Ala xa yulubi kanne ɲan bɔxɔni.
Ala xa muxu ɲaxine ratunu.

N xa Alatala tantun n niin birin na!
Tantunna Ala xa!

105

Ala nun a yamana fe

Taruxune Singen 16.8-22

¹ E Alatala tantun. E yi a maxandi.
A bata naxan liga, ε na fala siyane xa.

² E βetin ba a xa,
ε yi a tantun βetine yi,
ε yi a kabanako feene birin fala.

³ E ε kanba a xili sariɲanxini.
Naxanye birin Alatala fenma,
ne xa sɛwa.

⁴ E ε yɛɛ rafindi Alatala nun a sɛnβɛn ma,
ε lu a fɛɲɛ waxatin birin.

⁵ A wali fajin naxanye ligaxi
e nun a kabanako feene
nun a kitin naxanye saxi,
ne fe xa rabira ε ma,

⁶ ε tan Iburahima bɔnsɔnna,
a walikɛne,
ε tan Yaxubaa diine,
Ala naxanye sugandixi.

⁷ A tan nan Alatala ra, en ma Ala.
A tan nan bɔxɔn birin kitisaan na.

⁸ A ɲɔxɔ luma a layirin xɔn ma nɛn
han habadan,
e nun a falane fe han mayixɛtɛ wuli keden,
⁹ e nun a layirin naxan xidi e nun Ibu-
rahima tagi,

a yi a kɔlɔ Isiyaga xa.

¹⁰ A mɔn yi a ragidi Yaxuba ma sariyan xɔn,
a findi habadan layirin na Isirayila kaane
xa.

¹¹ A naxa, “N Kanan yamanan soma nɛn
ε nun i yixɛtɛne yii ε kɛɛn na.”

¹² E mi yi wuya nun.

Xɔɲɛ dando nan tun yi e ra na yamanani.

¹³ E yi kelima nɛn siyana nde yɛ
e siga nde gbɛtɛ yɛ,
e keli yamanana nde yi
e siga nde gbɛtɛ yi.

¹⁴ Koni a mi tinɲɛ
muxu yo xa e ɲaxankata.

A mangane rakolon nɛn e fe yi, a naxa,

¹⁵ “E nama fefe liga n ma muxu sugandix-
ine ra.

E nama fefe ɲaxi liga n ma nabine ra.”

¹⁶ Ala yi fitina kamɛn naso e yamanani,
a yi e donseen birin ɲan.

¹⁷ Koni Ala yi xɛmɛna nde rasiga a yamaan
yɛɛ ra.

Yusufu nan yi na ra
naxan mati konyiyani.

¹⁸ E yi yɔlɔnɔnna sa a sanne ma,
e wuren bira a kɔɛ.

¹⁹ Han na waliyiya falane yi kamali
a naxanye ti.

Alatalaa falan yi a yita
a a ɲɔndi.

²⁰ Nanara, mangan yi a beɲin,
naxan yi siyane xun na,
na yi a xɔrɔya.

²¹ A yi Yusufu lu a yamanan xun na.

A yi lu mangan yii seene birin xun na,

²² alogo a xa a kuntigine matinxin a
waxɔnna ra,

a yi na fonne xaran fe kolonna ma.

²³ Nayi, Isirayila yi fa Misiran yi,
Yaxuba yi dɔxɔ Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁴ Ala yi dii wuyaxi fi a muxune ma.

E sɛnβɛn yi gbo ayi dangu e yaxune ra.

²⁵ A yi Misiran muxune bɔɲɛn masara,
Isirayila yamaan yi ɲaɲaxu e ma.

E yi a walikɛne ɲaxankata feni tɔn.

²⁶ A yi a walikɛɛn Musa rasiga e ma
e nun Haruna, a naxan sugandixi.

²⁷ E yi Alaa taxamaseri magaxuxine liga e
yɛ,

e a kabanako fe wanle kɛ
Xami bɔnsɔnna yamanani.

²⁸ Ala yi dimin naso na yamanani.

E mi yi nɔɛ na yamarin matandɛ.

²⁹ A yi e igene findi wunla ra,
e yɛxɛne birin yi faxa.

³⁰ E yamanan birin yi findi xunɲɛne ra.

Mangana banxin birin yi rafe xunɲɛne ra.

³¹ Ala yi xɛnne nun sosone yamari,
e yi mini yamanan birin yi.

³² A yi balabalan kɛsɛne ragodo e ma,
Galanna yi godo a yamanan birin yi.

³³ Ala yi e manpa binle* kala
 a yi yamanan wudine birin magira.
³⁴ A yi tuguminne fan yamari,
 e yi fa,
 suyen naxanye mi yi nae yate.
³⁵ E yi yamanan se jingine birin don.
 E yi e donseen birin don.
³⁶ Ala yi e dii singene birin faza yamanani,
 naxanye findixi e yixete senben na.
³⁷ A yi Isirayila yamaan namini Misiran
 yamanani,
 e gbetin nun xemaan xali,
 muxu yo mi bira e bɔnsɔnne ye.
³⁸ Misiran kaane yi sewa e keli feen na,
 bayo e yi gaxuxi e yee ra han!
³⁹ Ala yi kundaan so a muxune xun na.
 N yi tee degen ti e yee ra
 alogo a xa e lu kenenni.
⁴⁰ E Ala maxadin,
 a yi domene nun donseene ragodo e ma
 keli kore, e lugo.
⁴¹ A yi fanyen bo, igen yi mini a yi,
 a yi godo tonbonni alo xude wunla,
⁴² bayo a fala sarijanxina fe rabira nen a
 ma
 a naxan ti Iburahima xa, a walikena.
⁴³ A yi a yama sugandixin namini Misiran
 yi,
 e naxan, e sɔnxo sewani.
⁴⁴ A yi siya gbetene bɔxon so e yii,
 e yama gbetene wali xonna soto e keen na,
⁴⁵ alogo e xa a tonne suxu,
 e yi a sariyan birin suxu.
 Tantunna Alatala xa!

106

Alaa fanna a muxune xa Taruxune Singen 16.34-36

¹ Tantunna Ala xa!
 E Alatala tantun amasoto a fan.
 A hinanna luma nen habadan!
² Nde nae Alatala wali gbeene birin ma fe
 fale?
 Nde nae tantunna birin fiye a ma?
³ Sewan na kanne xa
 naxanye a sariyane suxuma,
 naxanye fe tinxinxin ligama waxatin birin.
⁴ Alatala, i nema i ya yamaan maliye wax-
 atin naxan yi,

i xaxili lu n xon ma.
 I yi n fan mali
 i nema e rakise waxatin naxan yi,
⁵ alogo n xa i ya yama sugandixin sabatixin
 to,
 alogo nxu nun i ya muxune xa sewa
 nxu bode xon ma,
 nxu birin yi nxu yete matoxo sewani.

⁶ Nxu bata yulubin liga
 alo nxu benbane a liga kii naxan yi.
 Nxu bata hakene nun fe jaxine raba.
⁷ Nxu benbane to yi Misiran yamanani,
 ne mi yi i ya kabanako fe wanle yatexi.
 E jinan nen na waxatine birin xon ma
 i yi hinanma e ra waxatin naxanye yi.
 E yi murute Gbala Baan de.
⁸ Koni a yi e rakisi a xili binyena fe ra,
 alogo a senbe gbeena fe xa kolon.
⁹ A yi falan ti Gbala Baan xili ma,
 a yi xara ken!
 A yi e ragidi igen tilinxi yire xareni
 alo tonbonna.
¹⁰ Ala yi e rakisi na muxune ma
 naxanye yi e rapaxuxi.
 A yi e xunba e yaxune yii.
¹¹ E yenge faane yi faza igeni.
 Muxu yo mi lu.
¹² Nayi, e yi la a fala xuine ra,
 e yi tantun betine ba a xa.

¹³ Koni Ala naxan ligaxi,
 e jinan na xon mafuren,
 e mi a mame a yi feene rakamali,
¹⁴ Xoyin yi e suxu tonbonni
 e yi Ala bunba bɔxo xareni.
¹⁵ E naxan maxadin,
 Ala yi na so e yii,
 koni a yi furen fan nafa e ma.
¹⁶ E yi Nabi Musa maxoxolon folo,
 e nun Haruna naxan nasarijanxi Alatala
 xa.
¹⁷ Bɔxon deen yi rabi a Datan gerun.
 A yi Abirami nun a muxune ye maluxun.
¹⁸ Teen yi e ganla gan,
 a yi muxu jaxine suxu.
¹⁹ E yi xemaan nafala jinge dii sawura
 suxuren na Horebe Geyaan ma,
 e yi seen batu naxan nafalaxi wuren na.

* **105:33:** Wudi binla nde na yi, men kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitonma alo manpana e gbee kiini.

²⁰ E yi Ala binyen masara jinge dii sawu-
ran na
naxan seɣen donma.

²¹ E jinan Ala xɔn
naxan e rakisixi
naxan wali gbeene ke Misiran yamanani.

²² A kabanako feene liga Xami bɔnsɔnna
yamanani,
e nun fe magaxuxine Gbala baani.

²³ Ala yi a fala a e raxɔrima nɛn,
fo a muxu sugandixin Musa a ti a yetagi
alogo a xa xɛɛ a xɔlɔn fɔxɔ ra,
alogo a nama e birin halagi.

²⁴ Awa, e yi e me na bɔxɔ faɲin fan na
amasɔɔ e mi yi laxi a falan na.

²⁵ E yi lu a mafale e bubune kui.
E mi Alatalaa falan namɛ.

²⁶ Nanara, a yi a kɔlɔ e xili ma,
a e luma nɛn tonbonni e faxa,

²⁷ a yi e yixɛtɛne raxuya ayi siyane ye,
a yi e raxuya ayi yamanane yi.

²⁸ Alaa yamaan Baali-Peyori li waxatin
naxan yi,
e yi saraxane don
naxanye yi bama ala fuune xa.

²⁹ E kewanle yi Ala raxɔlɔ e ma
fure jaxin yi godo e ma.

³⁰ Koni Finexasi yi keli,
a yi na feen dan,
na furen yi dangu.

³¹ Ala yi na yate tinxinna ra a xa
waxati famatɔne yi han habadan.

³² E yi Ala raxɔlɔ Meriba igene de,
Musa yi tɔrɔn sɔɔ e fe ra.

³³ E yi a liga Musa xɔlɔxin yi falan ti xaxil-
itareyani.

³⁴ E mɔn mi siya gbɛtɛne faxa
Alatala tɔnna sa naxanye fe yi.

³⁵ E yi basan siyane ra,
e yi lu e namunne ligɛ.

³⁶ E yi e suxurene batu.
Na nan findi e rabira xunna ra.

³⁷ E yi e dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ba
saraxane ra jinanane xa.

³⁸ E diidine faxa naxanye mi fefe kolon.
E ne ba saraxane ra Kanan suxure kidene
yi,

bɔxɔn yi xɔsi na faxane fe ra.

³⁹ E yi e yetɛ xɔsi e kewanle xɔn.

E suxure feene yi lu alo yalunyana Ala
mabinni.*

⁴⁰ Nanara, Alatala yi xɔlɔ a yamaan ma.
E yi rajaxu a ma.

⁴¹ A yi e rabɛnin siyane yii,
e yi rajaxu naxanye ma,
ne yi nɔɔn sɔɔ e xun na.

⁴² E yaxune yi e jaxankata,
e yi e rayarabi e sɛnbɛni.

⁴³ A yi a muxune xunba sanja ma wuyaxi,
koni e yi lu murutɛ,
e lu kankanje e hakɛne ma.

⁴⁴ Koni, a to e wuga xuiin me,
a yi e tɔrɔyaan to.

⁴⁵ A yi a miri a layirina fe ma.
A yi dija a hinanna a fe ra.

⁴⁶ Ala yi a liga a naxanye a yamaan suxi
ne yi kininkinin e ma.

⁴⁷ Alatala nxɔ Ala, nxu rakisi.
I mɔn xa fa nxu ra keli siya gbɛtɛne ye,
alogo nxu xa i xili sarijanxin tantun,
na yi findi nxu kanba xunna ra.

⁴⁸ Barikan xa bira Alatala xa,
Isirayilaa Ala habadan han habadan!
Yamaan birin xa a ratin “Amina.”
Tantunna Ala xa!

Yaburin Yire Suulundena: Keli Sora 107 ma han 150

107

Ala tantun bayo a fan

¹ E Alatala tantun bayo a fan!

A hinanna luma nɛn habadan!

² Alatala ε tan naxanye birin xunbaxi,
ε a fala,

a ε tan naxanye xunbaxi ε yaxune yii,

³ a faxi ε tan naxanye ra
sa keli yamana gbɛtɛne yi,
sa keli sogeteden nun sogegododen binni,
e nun kɔmɛn fɔxɔn nun yiifari fɔxɔn ma.

⁴ Ndee bata yi lɔ ayi tonbon magaxuxini,
e mi yi fa kiraan toma siga taani
muxune dɔxi dɛnaxan yi.

* **106:39:** Na luxi nɛn alo yalunyana Ala yeɛ ra yi bayo Ala waxi a yamaan xa tinxin a xa alo jaxanla lan a xa tinxin a xɛmɛn xa kii naxan yi.

⁵ Kamɛn nun min xɔnla yi e suxu,
 e yigitɛɛ.
⁶ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e xunba e tɔrɔni.
⁷ A yi ti e yɛɛ ra siga kira tinxinxin xɔn ma.
 A siga e ra taani
 muxune dɔxi dɛnaxan yi.
⁸ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
⁹ A min xɔnla bama muxune ra,
 a yi kamɛtɔne ralugo donse fɔpine ra.
¹⁰ Ndee yi dimin nun bɔpɛ rafɔrɛn nin,
 e ɲaxankataxin xidixi yɔlɔnxɔnna ra ka-
 soon kui.
¹¹ Amasɔtɔ e bata yi murutɛ Alaa falane ma,
 e mi yi Kore Xɔnna Alaa maxadi xuine suxi.
¹² Tɔrɔn yi e xadan,
 e dagalanɲɛ ayi,
 muxu yo mi e mali.
¹³ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tɔrɔn ma.
¹⁴ A yi e ba dimin nun bɔpɛ rafɔrɛni.
 A yi e yɔlɔnxɔnne yibolon.
¹⁵ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
¹⁶ A wure dɛɛne gira,
 a yi wure gbelemɛne kala.
¹⁷ Xaxilitaren nan yi ndee ra.
 E yi tɔrɔma
 e matandine nun e hakɛne nan ma fe ra.
¹⁸ E na donseen to,
 e bɔpɛ masiga ayi.
 E yi maso sayaan na.
¹⁹ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma,
 a yi e rakisi tɔrɔn ma.
²⁰ A yi falan ti, a e rakɛndɛya.
 A yi e ratanga gaburun ma.
²¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
²² E xa barika bira saraxane ba Ala xa
 e yi a wali fɔpine fe fala,
 e sɔnxɔ sɛwani.
²³ Ndee yi siga fɔxɔ igen xun ma kunkin kui,
 e yulayaan naba fɔxɔ igen xun ma.
²⁴ E yi Alatalaa wanle to,
 a kabanako feene liga tilinna xun ma.

²⁵ A yi foye gbeen yamari,
 a yi fa fɔlɔ.
 Fɔxɔ igen yi walanɲɛ ayi.
²⁶ Igen mɔrɔnne yi lu kunkini tɛ pon,
 a mɔn yi lu a ragodɛ tilinna ma.
 E bata yi kɔntɔfili, e yigitɛɛ.
²⁷ E xun yi magi e ra,
 e dagalanɲɛ ayi
 alo muxun na a min.
 E kɔtɛn birin yi findi fe fuun na.
²⁸ Awa, e yi tɔrɔni waxatin naxan yi,
 e yi e xui ramini Alatala ma.
 A yi e ba e tɔrɔni.
²⁹ A yi a liga foye gbeen yi a raxara.
 Walanna yi a raxara fɔlɔ.
³⁰ Fɔxɔ igen to a raxara,
 e yi sɛwa.
 A yi fa e ra e sodeni
 e yi waxi dɛnaxan xɔn.
³¹ E xa Alatala tantun a hinanna fe ra,
 e nun a kabanako feen naxanye ligaxi e xa.
³² E xa a batu yamaan malanni.
 E mɔn xa a matɔxɔ fonne malanni.
³³ A tan nan baane masarama tonbonna ra,
 a yi tigrine findi bɔxɔ xaren na.
³⁴ A bɔxɔ fɔpin findi bɔxɔ kalaxin na
 fɔxɔn dɛnaxan yi na kaane ɲaxuyana fe ra.
³⁵ A mɔn yi tonbonna maxɛtɛ daraan na,
 a yi bɔxɔ xaren findi tigi yiren na.
³⁶ A yi fa kamɛtɔne ra, e dɔxɔ na,
 e taan ti e luyɛ dɛnaxan yi.
³⁷ E yi xɛɛne bi,
 e manpa binle si,
 e yi tɔnɔ gbeen sɔtɔ e yi.
³⁸ A yi a yamaan baraka,
 e yi wuya ayi,
 a mi tin se yi ba e ɲingene ra.
³⁹ A yamaan yatɛn to xurun fɔlɔ
 e rayarabin nun tɔrɔn nun ɲaxankatan
 bun,
⁴⁰ a yi na kuntigrine rapaxu
 naxanye a yamaan lu,
 e siga wulaan xun xɔn kira mi dɛnaxan yi.
⁴¹ Koni a yi tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni,
 a yi e denbayane rawuya ayi
 alo e xuruseene.
⁴² Tinxin muxune yi na to,
 e sɛwa,
 koni muxu ɲaxine yi e dundu.
⁴³ Naxan na findi xaxilimaan na,

a xa a yengi lu feni itoe birin xən,
a yi Alatalaa hinanna kolon.

108

*Ala maxandina malina fe ra lan yaxune
fe ma*

Yaburin 57.8-12 nun Yaburin 60.7-14

¹ Dawudaa betina. Sigi sarijanxina.

² Ala, n ma binyena,
n xaxili ragidixi yati!
N betin bama nən, n yi i tantun!
³ N xulunma nən sinma,
n yi n ma bəlonna nun kondenna maxa!
N kurunma betin be nən subaxa!

⁴ Alatala, n ni i tantunma nən siyane ye.
N betin bama i xa nən bənsənnə tagi.

⁵ I ya hinanna gbo han ariyanna.
I ya lannayaan texi han kore xənna.

⁶ Ala,
i ya binyen xa mayita kore xənna ma,
a yi bəxən nafe!

⁷ I xanuntenne xunba,
i yi e rakisi i sənbeni.
I yi n yabi.

⁸ Ala bata falan ti a yire sarijanxini,
a naxa, “N nən tima nən,
n Siken taani taxun,
n yi Sukəti lanbanna danne sa.

⁹ N tan nan gbee Galadi bəxən nun Manase
ra.
Efirami kaane findixi n ma yengəsone nan
na.
Yuda luxi nən
alo n ma mangaya dunganna.

¹⁰ Koni n ma konyin nan Moyaba yamanan
na.
N tan nan Edən yamanan kanna ra.
N yenge sənxi ni tema Filisiti yamanani.”

¹¹ Ala, nde sigama n na na taa makantanx-
ini?

Nde tima n ye ra siga Edən yi?

¹² Ala, i tan xa mi i mexi nxu ra ba?
I mi fa nxə ganla fəxə ra sənən ba?

¹³ Nxu mali yaxune yengədeni!
Sese mi adamana maliin na.

¹⁴ Koni Ala na lu en xən,
en nən sətəma nən.
A tan nan en yaxune halagima.

109

Təwə muxuna mawugana

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Ala, n naxan tantunma, i nama lu dunduxi!

² Amasəto muxu yaxine nun wuledene n
mafalama.

E wulene sama n xun ma.

³ E mən fala yaxine tima lan n ma.

E n yengəma na kiini fuu!

⁴ N tan e xanuxi,

e tan n tənegəma.

Koni n tan Ala maxandima.

⁵ E n ma fe faɲin saranma fe yaxin na,
e n ma xanuntenyaan saran xənnantenyaan
na.

⁶ E a falama n ma e naxa,
“Gbalə feen xa sa a xun ma,
muxuna nde yi a tənegə.

⁷ A na makiti, a yi yalagi.

A Ala maxandi xuine yi yate haken na.

⁸ Ala xa a siin ɲan mafuren,
muxu gbete yi a tiden tongo.

⁹ Ala xa a diine findi kiridine ra,
a yaxanla yi findi kaja gilen na!

¹⁰ Ala xa a diine findi sigatine nun xandi
tiine ra,
e yi makuya e banxi xənne ra.

¹¹ Ala xa a doli faan siga a yii seene birin
na,
xəɲene yi a wali xənne birin tongo.

¹² Ala xa muxə nama fa hinan a ra sənən,
hanma muxə yi e yengi dəxə a kiridine xən
ma.

¹³ Ala xa a yixetene birin halagi,
e xinle yi lə ayi habadan.

¹⁴ Alatala xa a xaxili lu a benbane hakene
xən ma.

Alatala nama a nga yulubine xafari mumə!

¹⁵ Alatala xa a yengi lu e hakene xən ma
waxatin birin,
koni Ala xa ɲinan xa ti e fe xən ma fefe!

¹⁶ Bayo xəmən i to mi findixi hinanten na
a yi yiigelitəne nun təwə muxune
yaxankatama,

han a yi muxu sunuxin faxa.

¹⁷ Danga tiin yi rafan a ma,

Ala xa ne raxete a ma.

A mi yi rafan a ma

a xa duba muxə xa,

Ala xa duban masiga a ra.

¹⁸ A yi rabilinxi a danga xuine ra
alo a dugina.

Ala xa a gbee dangana a li
alo igena a fatin ma,
e nun alo turena a xonne yi.

¹⁹ A dangane xa lu a fari
alo a dugina a ma.
E lu a ma waxatin birin
alo a tagi xidina.”

²⁰ Alatala xa n tɔɲɛɛ muxune saran na kii
nin
e nun naxanye n mafalama.

²¹ Awa, Marigina Alatala,
n mali i xili binyena fe ra.
Amasɔɔ i ya hinanna gbo,
n xunba.

²² Yiigelitɔɔn nun tɔɔ muxun nan n na,
n niin sunuxi.

²³ N tununmaan ni i ra
alo nininna jinbanna ra.
E n kedima alo supena.

²⁴ N xinbi xudine bata tuyɛ ayi sun suxuni.
N bata doyen, n xɔsi.

²⁵ E na n to, e yi e xunni maxa,
e n magele.

²⁶ Alatala n ma Ala, n mali,
i n nakisi i ya hinanni,

²⁷ alogo e xa a kolon
a i tan Alatala nan na ligaxi i senbeni.

²⁸ E tan n dangama nɛn,
i tan yi barakan sa n ma fe yi.
E na keli n xili ma, e yagima nɛn,
n tan, i ya walikɛɛn yi sɛwa.

²⁹ Ala xa n tɔɲɛɛ muxune yalagi.
Ala xa yagin so e xunna alo dugina.

³⁰ N nan n xuini tema nɛn,
n na Alatala tantun han!
N yi a matɔxɔ yamani.

³¹ Amasɔɔ a keli nɛn
a ti tɔɔ muxun xɔn,
a yi a rakisi a yalagi muxune ma.

110

Alaa manga sugandixina

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatalaa falan ni ito ra n marigin xa,
a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma,
han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”

² Alatala xa i ya mangayaan senben gbo ayi
fɔlɔ Siyon ma,
i yi i yaxune nɔ i rabilinni.

³ I na i ya ganla xili,
i ya yamana a sɔbɛ soma nɛn.

I ya banxulanne yi fa i ma xunna kenla nun
sarijanni

alo xiila subaxani.

⁴ Alatala bata a kɔlɔ,
a mi a xuiin maxɛtɛma, a naxa,
“Saraxaraliin nan i ra habadan,
alo Mɛlikisedeki yi kii naxan yi.”

⁵ Marigina i xɔn.

Xa a xɔlɔ lɔxɔn naxan yi,
a mangane halagima nɛn.

⁶ A siyane makitima nɛn,
binbine yi lu yiren birin yi.
A dunuɲa mangane birin nɔma nɛn.

⁷ Mangana a minma nɛn xudeni kira yi,
a xunna keli.

111

Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!
N na Alatala tantunma nɛn n bɔɲɛn ma feu,
muxu fajine nun yamaan yɛ.

² Alatala kɛwanle gbo!

E rafan naxanye ma,
ne majɔxɔnma e ma.

³ A kɛwanle magaxu, e gbo.
A tinxinyaan luma nɛn habadan.

⁴ A bata a kabanako feene rabira en ma.
Alatala diɲa, a kininkinin.

⁵ A balon fima nɛn a yɛɛragaxu muxune
ma.

A mi jinanma a layirin xɔn mumɛ!

⁶ A bata a senben yita a muxune ra,
a yi xɔɲene bɔxɔn so e yii.

⁷ Nɔndin nun sariya kɛndɛna a kɛwanle yi.
Lannayana a fe ragidixine birin yi.

⁸ E na waxatin birin,
lannayaan nun tinxinna nan e ra.

⁹ A bata a muxune xɔɔya,
a yi habadan layirin xidi e xɔn ma.

A xinla sarijan, a magaxu.

¹⁰ Fe kolonna fɔlɔma Alatala yɛɛragaxun
nan ma.

Xaxilimaan nan ne ra naxanye na ligama.
Tantunna a xa habadan!

112

Muxu fajina sɛwana fe

¹ Tantunna Ala xa!
Sɛwan na kanna xa
naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,
a yamarine yi rafan a ma.

2 A diine senben sɔtɔma nɛn yamanani.
 Muxu faɲine yixetene duban sɔtɔma nɛn.
 3 E hɛrin nun nafunla sɔtɔma nɛn,
 e sabatima nɛn tinxinyani habadan.
 4 Kenenna tima nɛn muxu faɲine ma di-
 mini,
 naxanye kininkinin e mɔn tinxin.
 5 A lan muxune xa donla so fonisireyani,
 a yi a feene raba tinxinni.
 6 Bayo tinxin muxun mi tantanɲe mumɛ!
 Yamaan mi ɲinanɲe a fe xɔn habadan!
 7 A mi gaxun xibaru ɲaxina fe ra.
 A xaxili ragidi,
 a yigi saxi Alatala nan fari.
 8 A bɔɲɛn mi xuruxurunma,
 a mi gaxuma.
 Dɔnxɛn na,
 a a yaxune biraxin toma nɛn.
 9 A tan nan tɔrɔ muxune kima fonisireyani.
 A tinxinyaan luma nɛn habadan!
 A senben xun masama nɛn binyeni.
 10 Muxu ɲaxin na na to,
 a xɔlɔma nɛn,
 a sunu, a yi a ɲinna raxin.
 Muxu ɲaxin waxɔn feene kalama nɛn.

113

Ala nan tɔrɔ muxune malima

1 Tantunna Ala xa!
 E tan Alatalaa walikene,
 e a matɔxɔ,
 e Alatala xinla matɔxɔ!
 2 Alatala xinla xa tantun
 fɔlɔ iki ma han habadan!
 3 Sa fɔlɔ sogeteden mabinna ma
 han sa dɔxɔ sogegododen binna ra,
 birin xa Alatala xinla matɔxɔ.
 4 Alatala nan siyane birin xun na.
 A binyen tema han kore xɔnna.
 5 Nde luxi alo Alatala,
 a tan naxan dɔxi ariyanna yi,
 6 a tan naxan a yigodoma,
 a kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna mato?
 7 A senbetarene rakelima,
 a tɔrɔ muxune ba e tɔrɔni.
 8 A yi e radɔxɔ muxu gbeene fɛma a yamani.
 9 A gbantan findi dii barin na,
 a yi a findi dii nga sɛwaxin na.
 Tantunna Alatala xa!

114

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla

1 Isirayila to mini Misiran yamanani,
 Yaxuba yixetene to keli yamanani
 e yi xɔɲeyani dɛnaxan yi,
 2 Yuda yi findi Alaa yama sariɲanxin na.
 Isirayila yi findi a gbeen na.
 3 Fɔxɔ igen to a to, a yi a gi,
 Yurudɛn Baan yi xetɛ a xanbi ra.
 4 Geyane yi tukan alo kontonne
 yire matexine fan yi tukan
 alo yɛxɛɛ diine.
 5 Fɔxɔ igena, nanfera i i gima?
 Yurudɛn baana,
 nanfera i xetɛma i xanbi ra?
 6 E tan geyane, nanfera e tukanma
 alo kontonne,
 e tan yire matexine,
 nanfera e tukanma alo yɛxɛɛ diine?
 7 Bɔxɔn xa xuruxurun Marigin yɛɛ ra,
 Yaxubaa Ala.
 8 A tan naxan fanyene findi darane ra,
 a yi gɛmɛ gbeen findi tigin na.

115

Binyen xa fi Ala nan keden ma Yaburin 135.15-20

1 Alatala, nxu tan mi a ra de!
 I tan nan xili xa binya
 i ya hinanna nun lannayana fe ra.
 Nxu tan mi a ra!
 2 Nanfera siyane maxɔdinna tima,
 e naxa, "E Ala go?"
 3 En ma Ala ariyanna yi.
 Naxan nafa a ma,
 a na nan ligama.
 4 Gbetin nun xɛmaan nan tun e tan ma
 suxurene ra!
 Muxune nan ne rafalaxi.
 5 E dɛ na, koni e mi fala tima.
 E yɛɛne na, koni e mi sese toma.
 6 E tunle na, koni e mi fefe mɛma.
 E ɲɔɛɛn na, koni e mi sese xiri mɛma.
 7 E yiine na, koni e mi nɔɛ seen suxɛ.
 E sanne na, koni e mi nɔɛ sigan tiyɛ.
 E mi nɔɛ xui yo raminɛ.
 8 Naxan na e rafala,
 a a yigin sa e yi,
 na fan luma nɛn alo e tan.

⁹ Ɛ tan Isirayila yamana,
 Ɛ yigin sa Alatala nin,
 a tan nan Ɛ malima
 alo yɛ masansan wure lefana.
¹⁰ Ɛ tan saraxaraline,
 Ɛ yigin sa Alatala nin,
 a tan nan Ɛ malima
 alo yɛ masansan wure lefana.
¹¹ Ɛ tan a yɛɛ ra gaxu muxune,
 Ɛ yigin sa Alatala nin,
 a tan nan Ɛ malima
 alo yɛ masansan wure lefana.

¹² Alatala a ɲɔɔ luma en xɔn ma nɛn,
 a en baraka.
 A Isirayila yamaan barakama nɛn
 e nun a saraxaraline.

¹³ Alatala a yɛɛ ra gaxu muxune birin
 barakama nɛn,
 muxudine nun muxu gbeene.

¹⁴ Alatala xa diine fi Ɛ nun Ɛ diine ma.

¹⁵ Alatala xa Ɛ baraka
 naxan koren nun bɔxɔn daxi!

¹⁶ Alatala nan gbee ariyanna ra,
 koni a bata bɔxɔn taxu adamadiine ra.

¹⁷ Faxe muxune xa mi Alatala tantunma
 de!

¹⁸ Koni en tan nan barikan birama a xa
 iki e nun habadan.

Tantunna Alatala xa!

116

Muxu rakisixina Ala tantunna

¹ N bata Alatala xanu
 amasɔɔ a n ma maxandi xuiin namɛma.

² N na a xili waxati yo yi,
 a a tuli matiye n na.

³ Sayaan gbalon bata yi n nabilin nun,
 n bata yi maso gaburun na nun,
 gaxun nun kuisanna bata yi n li nun,

⁴ n yi Alatala maxandi a xinla ra,
 n naxa, “Alatala, n nakisi!”

⁵ Alatala diɲa, a tinxin.

En ma Ala kininkinin han!

⁶ Alatala muxu bɔɲɛ fixɛne nan natangama.
 N sɛnbɛn bata yi ɲan,
 a yi n nakisi.

⁷ N bɔɲɛn xa xunbeli,
 amasɔɔ Alatala bata fe faɲin liga n xa.

⁸ Ala bata n niin natanga sayaan ma.
 A bata n yɛɛgen fitan n yetagi.

A mi tinxin n bira.

⁹ N sigan tima nɛn Alatala yetagi dunuɲa yi.

¹⁰ N dɛnkeɛyaxi,
 nanara n yi falan ti,
 n naxa, “N tɔrɔxi ki faɲi!”

¹¹ N yi gaxuni waxatin naxan yi,
 n yi a fala, n naxa,
 “Adamadiine birin wule!”

¹² N fa nanse soma Alatala yii
 lan na fe faɲine birin ma
 a bata naxanye liga n xa?

¹³ N minse saraxan bama nɛn a xa a marak-
 isina fe ra
 n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁴ N nan n dɛ xuine rakamalima nɛn
 yamaan birin yɛɛ xɔri
 n naxanye tongo Alatala xa.

¹⁵ Alatalaa tɔgɔndiya muxuna nde na faxe
 na a tɔrɔma nɛn han!

¹⁶ Alatala, i ya walikɛɛn nan n na,
 i ya walikɛ ɲaxanla naxan barixi.
 I bata n naxɔrɔya.

¹⁷ N barika bira saraxan bama i xa nɛn
 n yi Alatala maxandi a xinla ra.

¹⁸ N nan n dɛ xuine rakamalima nɛn
 yamaan birin yɛɛ xɔri
 n naxanye tongo Alatala xa,

¹⁹ Alatalaa banxin tanden ma,
 Yerusalɛn taani.

Tantunna Alatala xa!

117

Ala tantun fena

¹ Siyane birin xa Alatala tantun!

Yamane birin xa a batu!

² Amasɔɔ a hinanna gbo han!

Alatalaa lannayaan mi ɲanma habadan!

Tantunna Alatala xa!

118

Barika birana Ala xa

¹ Alatala xa tantun amasɔɔ a fan.
 A hinanna luma nɛn habadan!

² Isirayila muxune xa a fala, e naxa,
 “A hinanna luma nɛn habadan!”

³ Alaa saraxaraline xa a fala, e naxa,
 “A hinanna luma nɛn habadan!”

⁴ Alatala yɛɛ ra gaxu muxune xa a fala,
 e naxa, “A hinanna luma nɛn habadan!”

⁵ N yi tərōni waxatin naxan yi,
 n yi n xui ramini Alatala ma.
 A yi n yabi, a n xərōya.
⁶ Alatala n xən, n mi gaxuε mumε!
 Adamadiine nōε nanse ligε n na?
⁷ Alatala n xən, a tan nan n malima.
 N na n yaxune biraxin toma nēn.
⁸ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
 benun a xa a yigin sa adamadiine yi.
⁹ A fisa muxun yi a yigin sa Alatala yi
 benun a xa a yigin sa mangane yi.
¹⁰ Siyane birin bata yi n nabilin yengeni
 nun,
 koni n na e birin halagi nēn Alatala
 barakani!
¹¹ E yi n nabilinxi yiren birin yi nun,
 koni n na e birin halagi nēn Alatala
 barakani!
¹² E so nēn n xun na
 alo kumi jεjεne,
 koni e raxōri nēn mafuren
 alo tēen na sεxε xaren gan,
 n yi e halagi Alatala barakani.
¹³ E yi n nadinma nēn
 alogo n xa bira,
 koni Alatala yi n mali.
¹⁴ Alatala nan n sēnben na,
 n ma βetina.
 A tan nan n nakisixi.
¹⁵ Muxu tinxinxine bata e sεwa xuini te
 kisina fe ra, e naxa,
 “Alatala sēnben gbo!”
¹⁶ Marigin bata nōon ti a sēnbeni!
 Alatala sēnben gbo!”
¹⁷ Nayi, n mi faxama,
 n luma nēn n nii ra,
 n yi a fala Alatala naxan ligaxi n xa.
¹⁸ Alatala bata yi n saran n hakεne ra,
 koni a mi tinxi n faxes.
¹⁹ Alaa banxin dεεne xa rabi n xa.
 N xa so, n yi Alatala tantun.
²⁰ Alatalaa banxin dεεn ni i ra,
 tinxin muxune soon dεεn naxan na.
²¹ Ala, n ni i tantunma nēn,
 amasōtō i bata n yabi,
 bayo i bata n nakisi.
²² Banxi tiine e mε gēmēn naxan na,
 na bata findi banxin gēmε fisamantenna
 ra.

²³ Alatala nan na ligaxi,
 kabanako feen nan na ra en yεε ra yi.
²⁴ Alatala toon lōxōn nan nagidixi,
 en jaxan, en sεwa a fe ra.

²⁵ Alatala, fa nxu rakisi,
 Alatala, tin, nxu xa nōon ti.
²⁶ Naxan fama Alatala xinli,
 Ala xa na baraka!
 Nxu dubama ε xa Alatalaa banxini.
²⁷ Alatala nan Ala ra,
 a bata en lu a kēnēnyani.
 E jōxōnde dεεne suxu ε yii,
 ε fa sanla raba
 siga han saraxa ganden nabilinni.
²⁸ I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i tantunma nēn.
 I tan nan n ma Ala ra,
 n ni i batuma nēn.

²⁹ E Alatala tantun, bayo a fan.
 A hinanna luma nēn habadan!

119

Sεwana Alaa sariyana fe ra

¹ Sεwan na kanne xa
 fε mi naxanye kεwanle ra,
 naxanye sigan tima Alatalaa sariyan xōn.
² Sεwan na kanne xa
 naxanye birama a maxadi xuine fōxō ra,
 naxanye a fenma e bōjēn ma feu!
³ E mi fe jaxin ligan mumε!
 E sigan tima Alaa kiraan xōn ma.
⁴ Ala, i bata i ya fe ragidixine so nxu yii
 alogo e xa suxu ki fajī.
⁵ A yi lan nun, n sigati kiin xa tinxinjε ayi
 alogo n xa i ya tōnne suxu.
⁶ N na n xaxili lu i ya yamarine birin xōn
 ma,
 n mi yagε mumε!
⁷ N na i tantunma nēn n bōjε fixēn na,
 n nēma i ya kiti tinxinxine fe xaranjε.
⁸ N na i ya tōnne suxuma nēn.
 I nama n nabepin mumε!
⁹ Banxulanna a kεwanle rasarijanma di?
 Fō a xa i ya falan nan suxu.
¹⁰ N kataxi
 n xa i fen n bōjēn ma feu!
 I nama tin n yi i ya yamarine bepīn.
¹¹ N bata i dε xuiin namara n bōjēni,
 alogo n nama yulubin liga i tan na.
¹² Alatala, n barikan birama i xa.

N xaran i ya tønne ma.

¹³ N nan n xuini tema nɛn,
n xɛtɛ i ya kiti saxine ma.

¹⁴ N sɛwaxin nan i ya maxadi xuine sux-
uma,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

¹⁵ N na n mirima i ya fe ragidixine ma,
n yi i ya xaranne fɛsɛfɛsɛ.

¹⁶ I ya tønne n kɛnɛnxi.
N mi jinanɲɛ i ya falan xɔn ma mumɛ!

¹⁷ Fe faɲin liga i ya walikɛɛn xa,
alogo n xa lu n nii ra,
n yi i ya falan suxu.

¹⁸ N yɛɛne rabi
alogo n xa i ya sariyan magaxune to.

¹⁹ Xɔɲɛn nan n na dunuɲa ito yi!
I nama i ya yamarine luxun n ma.

²⁰ A rafan n ma
n xa lu i ya kiti saxine bun waxatin birin.

²¹ I falan tima nɛn muxu dangaxi wasoxine
xili ma
naxanye e masigama i ya yamarine ra.

²² Marayagin nun maraɲaxun ba n ma,
bayo n bata i ya maxadi xuine suxu.

²³ Mangane bata e malan n xili ma,
koni n tan i ya walikɛna a mirima i ya tønne
nan ma.

²⁴ I ya maxadi xuine n kɛnɛnxi,
e tan nan n maxadima.

²⁵ N saxi burunburunni.
Siimayaan fi n ma,
alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁶ N bata n ti n kɛwanle ra,
i yi n yabi.

N xaran i ya tønne ma.

²⁷ N mali n xa i ya fe ragidixine kolon,
alogo n xa n miri i ya kabanako feene ma.

²⁸ N niin wugama sɔxɔlɛni.
N nakeli alo i a falaxi kii naxan yi.

²⁹ Wulen masiga n na,
i yi n xaran i ya sariyan ma i ya hinanni.

³⁰ N bata wa a xɔn, n xa tɔgɔndiya,
n yi tin i ya kiti saxine ma.

³¹ Alatala, n bata bira i ya maxadi xuine
fɔxɔ ra.

I nama tin, n yi yagi.

³² N biraxi i ya yamarin kiraan fɔxɔ ra.
Amasɔtɔ i bɔɲɛ xunbenla fima n ma.

³³ Alatala, n xaran i ya tønne bunne ma,

alogo n xa e suxu waxatin birin.

³⁴ Xaxinla fi n ma,
alogo n xa i ya sariyan suxu n bɔɲɛn ma feu!

³⁵ N ti i ya yamarine kiraan xɔn,
amasɔtɔ na n kɛnɛnxi.

³⁶ I ya maxadi xuine sa n bɔɲɛni,
alogo n nama bira nafunla fɔxɔ ra.

³⁷ N xun xanbi so fe kobine yi,
alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiraan xɔn.

³⁸ I dɛ xuiin naxan tongoxi i yɛɛragaxu
muxune xa,
na rakamali n tan i ya walikɛɛn xa.

³⁹ N natanga yagine ma
n gaxuma naxanye yɛɛ ra.
Amasɔtɔ i ya kiti saxine fan.

⁴⁰ N waxi i ya fe ragidixine suxu feni han!
N xa siimayaan sɔtɔ i ya tinxinni.

⁴¹ Alatala, i ya hinanna xa n li.
N nakisi alo i dɛ xui tongoxi kii naxan yi.

⁴² N xa nɔ n konbi muxune yabideni,
bayo n na n yigi saxi i ya falan nin.

⁴³ Tin n xa lu ɲɔndin falɛ waxatin birin,
amasɔtɔ n xaxili tixi i ya kitin nan na.

⁴⁴ N ni i ya sariyan suxuma nɛn waxatin
birin,
habadan han habadan.

⁴⁵ N luma nɛn xɔɔɔyɔni,
Amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

⁴⁶ N ni i ya maxadi xuine fe falama man-
gane xa nɛn.

N mi yagɛ na ra mumɛ!

⁴⁷ I ya yamarine n kɛnɛnxi,
e rafan n ma.

⁴⁸ N na n yiine tima i ya yamarine bun ma
nɛn,
e rafan n ma.

N yi lu n mirɛ i ya tønne ma.

⁴⁹ I xaxili lu i ya falan xɔn ma
n tan i ya walikɛna fe yi,
bayo i bata yigin fi n ma.

⁵⁰ N yi tɔɔɔni waxatin naxan yi,
i n madɛndɛn nɛn
amasɔtɔ n bata kisi i dɛ xuiin ma.

⁵¹ Wasodene n magelema han,
koni n mi i ya sariyan fataxi mumɛ.

⁵² Alatala, n na n mirima i ya kiti saxine ma.
Waxati danguxine yi,
ne nan yi n madɛndɛnma.

⁵³ N na muxu ɲaxine to
naxanye e mɛma i ya sariyan na,

n xoloma nen han.

⁵⁴ I ya tønne findixi beti ba xunna nan na n xa,

n xonɛyani denaxan yi.

⁵⁵ Alatala, n na n mirima i ma kœen na, alogo n xa i ya sariyan suxu.

⁵⁶ N gbeen findixi i ya fe rigidixine suxu feen nan na.

⁵⁷ Alatala, n gbeen findixi naxan na, na ni ito ra, i ya falan suxu feen na a ra.

⁵⁸ N ni i maxandima n bɔɲen ma feu!

Kininkinin n ma, alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.

⁵⁹ N bata n miri n yete keɲaan ma, n waxi bira feni i ya maxadi xuine fɔxɔ ra.

⁶⁰ N ni i ya yamarine suxuma nen mafuren, n mi buma.

⁶¹ Muxu ɲaxine bata lutin nati n yeɛ ra, koni n mi ɲinanma i ya sariyan xɔn ma.

⁶² N kelima nen kœ tagini i tantundeni i ya kiti tinxinxine fe ra.

⁶³ N xɔyine nan i yeɛragaxu muxune ra, e nun naxanye i ya fe rigidixine suxuma.

⁶⁴ Alatala, dunuɲa rafexi i ya hinanna nan na, n xaran i ya tønne ma.

⁶⁵ Alatala, i bata i ya falan nakamali, i fe faɲin naba n tan i ya walikœen xa.

⁶⁶ N xaran xaxilimayaan nun fe kolonna ma, amasɔtɔ n laxi i ya yamarine ra.

⁶⁷ Benun n xa tɔrɔ waxatin naxan yi, n bata yi tantan, koni iki, n bata i ya falan suxu.

⁶⁸ I fan, i kewanle fan! N xaran i ya tønne ma.

⁶⁹ Muxu wasoxine bata wulen sa n xun ma. Koni i ya fe rigidixine suxi n xɔn ma n bɔɲen ma feu!

⁷⁰ E bɔɲene mi fan, koni i ya sariyana n tan kenɛnxi.

⁷¹ A rafan n ma, n tɔrɔ, alogo n xa nɔ i ya tønne kolonɲɛ.

⁷² I ya sariyan nafa n tan ma dangu xɛmaan nun gbetin wuli wuyaxin xa.

⁷³ I tan nan n daxi, i yi n namara, nayi xaxinla fi n ma,

alogo n xa i ya yamarine xaran.

⁷⁴ I yeɛragaxu muxune seɥwama nen e na n to waxatin naxan yi, a n laxi i ya falan nan na.

⁷⁵ Alatala, n na a kolon a i tinxin kiti sadeni. I n nayagi nen amasɔtɔ i tinxin.

⁷⁶ I ya hinanna xa n nii yifan n ma alo i de xuiin tongoxi n tan i ya walikœen xa kii naxan yi.

⁷⁷ Kininkinin n ma alogo n xa lu n nii ra, amasɔtɔ i ya sariyana n kenɛnxi.

⁷⁸ Ala xa muxu wasoxine rayagi, yo mi naxanye xa, naxanye n tɔrɔma. Koni n na n mirima i ya fe rigidixine nan ma.

⁷⁹ Ala xa a yeɛragaxu muxune maso n na, naxanye birin i ya maxadi xuine kolon.

⁸⁰ N xa i ya tønne suxu n bɔɲen ma feu, alogo n nama yagi.

⁸¹ Ala, n bata xadan i mamɛdeni n nakisi feen na.

N bata n yigi sa i ya falani.

⁸² N yeɛne bata bu i yeɛ ra kira yitoɛ i de xuina fe ra, n yi a fala, n naxa,

“I n malima waxatin mundun yi?”

⁸³ N bata liga alo manpaan sa labana tœen xun ma naxan xaraxi ayi.

Koni hali na, n mi ɲinanxi i ya tønne xɔn.

⁸⁴ N mɔn xa i legeden han waxatin mundun yi?

I na muxune makitima waxatin mundun yi naxanye n beɛɛnxɔnyama?

⁸⁵ Muxu wasoxin naxanye mi i ya sariyan suxi ne bata yinla ge n yeɛ ra n suxu feen na.

⁸⁶ I ya yamarine birin tinxin. Muxune n tɔɲegɛma, n mali.

⁸⁷ A yi fa luxi ndedi n xa faxa, koni n mi i ya fe rigidixine rabɛɲinɲɛ mumɛ!

⁸⁸ N nakisi i ya hinanni, alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

⁸⁹ Alatala, i ya falan luma nen habadan.

A luma nɛn ariyanna yi habadan.

⁹⁰ I ya tinxinyaan luma nɛn mayixɛtɛne birin xa.

I bata bɔxɔn dɔxɔ a dɔxɔdeni.

A mɔn luma mɛnna nin.

⁹¹ Seene birin mɔn daxi i ya maragidini han to,
bayo e birin walima i xa.

⁹² Xa i ya sariyan mi yi n kɛnɛnxi nun,
n yi faxama nɛn n ma tɔrɔni.

⁹³ N mi jinanɲɛ i ya fe ragidixine xɔn mumɛ,

amasɔtɔ i n nakisixi e tan nan xɔn.

⁹⁴ Bayo n ni i ya fe ragidixine fenma,
i tan nan gbee n na, n nakisi.

⁹⁵ Muxu ɲaxine n legedenma n faxa feen na.

Koni n na n ɲɔxɔ luma nɛn i ya maxadi xuine xɔn.

⁹⁶ N bata a kolon danna feen birin ma,
koni i ya yamarin tan dan mi na.

⁹⁷ I ya sariyan nafan n ma han!

N na n mirima a ma fɛriɲɛn gbɛn!

⁹⁸ I ya yamarina n findima xaxilimaan na dangu n yaxune ra,
bayo a n yii waxatin birin.

⁹⁹ N dangu n karamɔxɔne birin na,
amasɔtɔ n luma n mirɛ i ya maxadi xuine ma.

¹⁰⁰ Xaxinla naxan n ma na gbo xɛmɛ fonne gbeen xa,
amasɔtɔ n ni i ya fe ragidixine suxi.

¹⁰¹ N bata tondi sigɛ kira ɲaxin birin xɔn,
alogo n xa i ya falan suxu.

¹⁰² N mi n masigama i ya kiti saxine ra,
amasɔtɔ i tan yetɛɛn nan n xaranma.

¹⁰³ I dɛ xuine ɲaxun kumin xa.

¹⁰⁴ N xaxinla sɔtɔma i ya fe ragidixine nin,
nanara mayifu fe yo mi fa rafan n ma.

¹⁰⁵ I ya falan findixi kɛnɛnna nan na n sanna bun ma,
naxan n siga kirani yalanma.

¹⁰⁶ N dɛ xuiin naxanye tongoxi i xa,
n bata n kɔlɔ
n ne rakamalima nɛn,
n yi i ya kiti tinxinxine suxu.

¹⁰⁷ Alatala n ma mantɔrɔne bata gbo ayi han.

N nakisi
alo i a fala n xa kii naxan yi.

¹⁰⁸ Alatala, n ma tantun xuiin nasuxu,

i yi n xaran i ya kiti saxine ma.

¹⁰⁹ N niin gbalon dɛ waxatin birin,
koni n mi jinanma i ya sariyan xɔn.

¹¹⁰ Muxu ɲaxine bata lutin nati n yɛɛ ra,
koni n mi n masigama i ya fe ragidixine ra.

¹¹¹ I ya maxadi xuine nan n kɛɛn na habadan,
e tan nan n bɔɲɛn nasɛwama.

¹¹² N bata a ragidi n bɔɲɛni
n xa i ya tɔnne suxu, han n faxa.

¹¹³ Nafigine mi rafan n ma,
koni i ya sariyan tan nafan n ma.

¹¹⁴ N yɛ masansan wure lefaan nan i tan na.
N bata n yigi sa i ya falani.

¹¹⁵ Ɛ tan fe ɲaxi rabane,
ɛ ɛ masiga n na,
alogo n xa n ma Alaa yamarine suxu.

¹¹⁶ N sɛnbɛ so
alo i bata a fala kii naxan yi,
i nama n yigitɛgɛ.

¹¹⁷ Findi n yigin na alogo n xa kisi,
n yi i ya tɔnne binya waxatin birin.

¹¹⁸ Naxanye e masigama i ya tɔnne ra,
i ne makuyama i ra nɛn,
bayo e yanfan nan tun tima.

¹¹⁹ I muxu ɲaxine birin wolima ayi nɛn kurun na,
nanara i ya maxadi xuine rafanxi n ma.

¹²⁰ N bata gaxu i yɛɛ ra,
n xuruxurun.
I ya kiti saxine bata n magaxu han!

¹²¹ N tinxinna nun sariya kɛndɛn ligama,
i nama n nabɛɲin n yaxune yii.

¹²² I ya walikɛɛn xaxili ragidi
a i fe faɲin ligama a xa nɛn,
i nama tin
wasodene xa n ɲaxankata sɔnɔn.

¹²³ N yɛɛne bata bu i yɛɛ ra kira yitoɛ n
nakisi feen na,
alo i dɛ xui tinxinxin naxan tongo n ma fe yi.

¹²⁴ N suxu i ya hinanni,
i yi n xaran i ya tɔnne ma.

¹²⁵ Xaxinla fi n ma
amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na,
alogo n xa i ya maxadi xuine kolon ki faɲi.

¹²⁶ Alatala, i ya wanla kɛ waxatin nan ito ra,
amasɔtɔ yamana i ya sariyan kalama.

127 Nanara, i ya yamarine rafan n ma xεma
fapin xa.

128 Nanara, n biraxi i ya fe ragidixi tinxinx-
ine fɔxɔ ra.

Mayifu feene mi rafan n ma.

129 Kabanako feen nan i ya maxadi xuine
ra.

Nanara, n na e suxuma n niin birin na.

130 I ya falane nan kεnenna fima,
e tan nan xaxinla fima xaxilitaren ma.

131 I ya yamarine xɔnla n suxuma
alo min xɔli gbeen naxan n dεen naxarama.

132 I yεε rafindi n ma, i yi kininkinin n ma,
alo i darixi a ligε kii naxan yi muxune xa
i xinla rafan naxanye ma.

133 N sigati kiin senbε so i dε xui tongoxine
xɔn,

i nama tin fe yaxi yo xa n nɔ.

134 N xunba yaxankatatiine ma,
alogo n xa i ya fe ragidixine suxu.

135 I nɔrɔn xa godo i ya walikεen ma,
i yi n xaran i ya tɔnne ma.

136 N yεεgen minima alo baana,
amasɔtɔ yamaan mi i ya sariyan suxuma.

137 Alatala, i tinxin,
i ya kiti saxine fan tinxin.

138 I ya maxadi xuine fixi tinxinna nun
lannayaan nin.

139 N na a to,
n yaxune jinanma i fala xuiin xɔn,
na xɔlɔma n ma nεn han!

140 I mi i dε xuiin kalε mumε!
E rafan n tan i ya walikεen ma.

141 N mi yatεxi bonne yε,
e bata n napaxu,
koni n mi jinanma i ya fe ragidixine xɔn.

142 I ya tinxinyaan luma nεn habadan!
Nɔndin nan i ya sariyan na.

143 Tɔrɔn nun kuisanna bata n yili,
koni i ya yamarine n kεnεnxi.

144 I ya maxadi xuine tinxin waxatin birin.
Xaxinla fi n ma
alogo n xa siimayaan sɔtɔ.

145 N bata n xui ramini i ma n bɔjεn birin
na.

Alatala n yabi
alogo n xa i ya tɔnne suxu!

146 N bata n xui ramini i ma.
N nakisi

alogo n xa i ya maxadi xuine suxu.

147 N kurunma i maxandε, n mali.

N yigi saxi i ya falan nin.

148 N xima n mirε i dε xui tongoxine ma nεn.

149 Alatala, i hinan.

N xuiin namε,

alogo n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxin xɔn.

150 N nabilinna muxune biraxi fe yaxine
fɔxɔ ra,

e yi e masiga i ya sariyan na.

151 Koni i tan Alatala, i maso n na.

Nɔndin nan i ya yamarine birin na.

152 N na a kolon xabu waxati xunkuye
a i ya maxadi xuine luma nεn habadan.

153 Ala, n ma tɔrɔn mato i yi n xunba,
amasɔtɔ n mi jinanxi i ya sariyan xɔn.

154 N xun mayεngε kitin sa,

i yi n xunba,

n yi siimayaan sɔtɔ

alo i a falaxi kii naxan yi.

155 Muxu yaxine tan mi kisima,
amasɔtɔ e mi biraxi i ya tɔnne fɔxɔ ra.

156 Koni Alatala, i ya kininkininna gbo,
n xa siimayaan sɔtɔ i ya kiti saxine xɔn.

157 N yaxune wuya
naxanye n bεsεnxɔnyaxi,
koni n mi i ya maxadi xuine bejinma.

158 N na i ya fala suxutarene to,

na n xɔlɔma nεn.

159 Alatala, a mato i ya fe ragidixine rafan
n ma,

n xa siimayaan sɔtɔ i ya hinanni.

160 Nɔndin nan i ya falan birin na.

I ya kiti tinxinxine luma nεn habadan!

161 Mangane bata n yaxankata fu,
koni n gaxuma i tan nan keden ma fala yεε
ra.

162 N sεwaxi i dε xui tongoxine fe ra,
alo n na nafulu gbeen sɔtɔ.

163 Wulen mi rafan n ma,
koni i ya sariyan nafa n ma.

164 N ni i tantunma nεn
dɔxɔna ma solofere lɔxɔ yo lɔxɔ
i ya kiti tinxinxine fe ra.

165 Bɔjε xunbeli gbeen na kanne xa
i ya sariyan nafa naxanye ma,
sese mi na kanne ratantanjε.

166 Alatala, n yigi saxi i tan nan ma marak-
isi yi,

n luma nεn i ya yamarine suxε.

167 N na i ya maxadi xuine suxuma nen n e tan yi yengen so.
niin birin na,

bayo e rafan n ma ki faji.

168 N bata i ya fe ragidixine
nun i ya maxadi xuine suxu,
i n kewanle birin kolon.

169 Alatala, n ma mawuga xuiin xa i li.
Xaxinla fi n ma
alo i a falaxi kii naxan yi.

170 I tuli mati n ma maxandi xuiin na,
i yi n nakisi
alo i bata de xuiin tongo kii naxan yi.

171 N ni i tantunma nen waxatin birin,
amasoto i bata n xaran i ya tonne ma.

172 N betin bama nen
lan i de xui tongoxina fe ma,
amasoto i ya yamarine birin tinxin.

173 N mali i senben nin,
amasoto n bata i ya fe ragidixine nan
sugandi.

174 Alatala, i ya marakisin xonla n na!
I ya sariyana n kenengi.

175 N xa siimayaan soto
alogo n xa i matxo,
i ya kiti saxine yi n mali.

176 N bata tantan kiraan ma
alo yexeen naxan loxi ayi.
Fa n tan i ya walikeng fen,
amasoto n mi jinanxi i ya yamarine xon.

120

Ala maxandina malina fe ra

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
N yi toroni waxatin naxan yi,
n yi n xui ramini Alatala ma,
a yi n yabi.

2 Alatala n nakisi wuledene nun yanfan-
tenne ma.

3 E tan wuledene,
Ala nanse ligama e ra,
a e saranma nanse ra?

4 A lan a xa e toro
sofane xalimakunle nun tee wolonne nan
na.

5 Toron na a ra n tan xa,
n lu e tagi, e tan Meseki kaane,
n doxo e ye
alo Kedari bionsonna muxune wulaan kui.

6 N bata bu muxune tagi
boje xunbenla mi rafan naxanye ma!

7 N na boje xunbenla fe fala,

121

Ala nan en natanga muxun na

1 Ala Batu Banxi yisiga betina.
N bata n yee rate geyane ma,
n naxa, "N ma maliin kelima minen yi?"

2 N ma maliin kelima Alatala nan ma
naxan ariyanna nun dunuja daxi.

3 A mi tinje, i yi bira.
I kantanmaan mi xiyee mumee.

4 Isirayila kantanmaan mi kinsanje,
a mi xiyee.

5 Alatala i kantanma,
a i dexon ma alo i nininna.

6 Sogen mi fefe lige i ra yanyin na,
kiken fan mi fefe lige i ra keeen na.

7 Alatala i kantanma nen fe jaxin birin ma,
a yi i niin natanga.

8 Alatala i kantanma nen i ya sigan nun
xeteni,
folo iki ma han habadan.

122

Yerusalen matxo betina

1 Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda
gbeena.

Sevan na a ra n xa, e na a fala n xa,
"En siga Alatalaa banxini!"

2 Iki, en tixi Yerusalen so deen na.

3 Yerusalen tixi ki faji
a banxine tugunxi e bode ra.

4 Alatalaa yamaan sigama menna nin
bonson yeen ma,
alo a sariyana a falaxi Isirayila xa kii naxan
yi,

alogo e xa sa a xinla tantun.

5 Mangane kitin sama menna nin
Dawudaa manga gbeden ma.

6 E Ala maxandi boje xunbenla fe ra
Yerusalen xa.

Ala xa boje xunbenla fi a rafan muxune
ma.

7 Ala xa boje xunbenla lu taani.
Ala xa herin fi taa yi kaane ma.

8 Ngaxakedenne nun n xoyine fe ra, n naxa,
"Ala xa boje xunbenla fi Yerusalen ma."

9 N taana boje xunbenla nan fenma
Alatalaa banxina fe ra, en ma Ala.

123

Ala xa hinan en na

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
I tan naxan dɔxi kore xɔnna ma,
n na n yɛɛ ratema i tan nan ma,
² alo konyine e yɛɛn tima e kanna ra kii
naxan yi,
alo walikɛ ɲaxanla yɛɛne luma tixi a kanna
ra kii naxan yi.
En na en yɛɛne tima
en ma Ala ra na kii nin, Alatala,
en yi a hinanna mamɛ.

³ Hinan nxu ra, Alatala, hinan nxu ra,
amasɔtɔ e nxu rapaxuxi han!

⁴ Nxu niin bata wasa fɛɛɛ kanne nun
wasodene magele xuine ra.

124

Ala nan a muxune ratangama

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Dawuda
gbeena.

Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun,
Isirayila muxune fan xa a fala, e naxa,

² “Xa Alatala mi yi ti en xɔn nun
yaxune yi en yɛngɛma waxatin naxan yi,”

³ e yi en ɲɛɲɛn gerunma nɛn nun
e xɔɔ en xili ma waxatin naxan yi.

⁴ Nayi, walanna yi sigama en na nɛn nun,
fufaan yi en mamin,

⁵ ige xunfan gbeen yi sa en xun ma.

⁶ En barikan bira Alatala xa,
a mi tinxi en yaxune yi en ɲan.

⁷ Nxu bata nxu sɔtɔ
alo xɔlina a sɔtɔma xɔli suxuna lutin na kii
naxan yi.

Lutin bata bolon, nxu xɔrɔya!

⁸ En ma maliin kelima Alatala nan yii
naxan ariyanna nun dunuɲa daxi.

125

Alaa muxune rakisi fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Naxanye e yigi sama Alatala yi,
na kanne ligaxi nɛn alo Siyon Geyana,
naxan luma a funfuni habadan,
a mi mamaxɛ mumɛ!

² Yerusalɛn rabilinxi geyane ra kii naxan
yi,
Alatala fan a muxune rabilinma na kii nin,

keli to ma han habadan!

³ Amasɔtɔ tinxintarene mi luyɛ
tinxin muxune yamanan xun na mumɛ,
alogo tinxin muxune fan nama fe ɲaxin
liga.

⁴ Alatala, fe faɲin naba na kanne xa
naxanye fan e nun naxanye sɔndɔmɛn fan.

⁵ Koni, naxanye kira tinxintarene fɔxɔ ra,
Alatala xa ne nun fe ɲaxi rabane ɲan
e bode xɔn ma.

Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

126

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina.
Alatala mɔn faxina en tan muxu suxine ra
Siyon taani,

a liga nɛn en yɛɛ ra yi
alo xiyen na a ra!

² En gele nɛn han,
en yi sɛwa betine ba!
Siyaan bonne yi a falama nɛn, e naxa,
“Alatala bata fe gbeene liga e xa.”

³ Alatala bata fe gbeene liga en xa,
en birin bata sɛwa.

⁴ Alatala, i mɔn xa nxɔ yamanan sɛnbɛ so
alo tulɛn fama igen na
xude wuli yixaren na kii naxan yi.

⁵ Naxanye sansiin wolima e wugama,
ne sɔnxɔma nɛn sɛwani se xabadɛni.

⁶ Naxanye sigama wugɛ sansi wolideni,
ne xɛtɛma gele nɛn malo xidine ra e xun
ma.

127

Ala wali faɲi kolonna

¹ Ala Batu Banxi yisiga betina, Sulemani
gbeena.

Xa Alatala xa mi banxin tima,
banxi tiine wali fuun nan kɛma.
Xa Alatala xa mi taan makantan,
taa kantanne fe fuun nan xun na.

² Ɛ kurunma walideni fuyan,
ɛ kɔɛ rasoma fuyan,
ɛ balon sɔtɔma tɔrɔn nin.
Anu, Ala balon soma a xanuntenne yii nɛn,
e saxi.

³ Alatala diine fima muxune ma nɛn e kɛɛn
na.
E findixi kɔntɔnna nan na

Alatala naxan fima.

⁴ Xemen dii xemen naxanye sɔtɔma banxu-lanyani,

ne ligaxi nɛn

alo xalimakunla sofaan yii kii naxan yi.

⁵ Sewan na xemen xa

xalimakuli wuyaxin naxan yii.

E nun a yaxune na kiti, a mi yagima.

128

Duban Ala yɛragaxu muxune xa

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.

Sewan na kanne xa
naxanye gaxuma Alatala yɛɛ ra,
naxanye birama a kiraan fɔxɔ ra.

² I wali xɔnna i makone fanma nɛn.
I sewama nɛn i mɔn yi sabati.

³ I ya naxanla diine barima nɛn

alo wudi bili bogilana.

I ya dii xemene i ya tabanla rabilinma nɛn
alo oliwi wudi binle.

⁴ Muxun naxan gaxuma Alatala yɛɛ ra,
na kanna dubani itoe nan sɔtɔma.

⁵ Alatala xa barakan sa i ya fe yi
keli Siyon yi!

Ala xa i Yerusalɛn sabatixin to
i siin birin yi!

⁶ Ala xa i i mamandenne to!

Ala xa bɔɲɛ xunbenla fi Isirayila ma.

129

Ala maxandina Isirayila yaxune xili ma

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.

E n yengema xabu n dii ɲɔɛ waxatini,
Isirayila kaane fan xa a fala, e naxa,

² “E en yengema xabu en dii ɲɔɛ waxatini,”
koni e mi en nɔ.

³ E bata n fanna makorondon,
alo xɛɛn bi daxina.

⁴ Koni Alatala tinxin,
a bata nxu nun muxu ɲaxine tagi bolon.

⁵ Muxun naxanye Siyon ɲaxaxuxi,

Ala xa ne yagixin naxɛɛ.

⁶ E xa liga

alo sɛxɛn naxan solima banxin fari,
sogen yi a xara ayi.

⁷ Muxun naxan a xabama

hali yii fe kedenna a mi a sɔtɔma,
hali xidi kedenna

a raxidi muxun fan mi a sɔtɔma.

⁸ Dangu muxune mi a falama e xa,

e naxa, “Alatala xa barakan sa ɛ fe yi.”

Hanma e naxa,

“Nxu dubama ɛ xa Alatala xinli.”

130

Ala maxandina malina fe ra

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma tɔrɔni.

² Marigina, n xuiin name,

i yi i tuli mati n ma maxandi xuiin na.

³ Alatala, xa i nxu suxu nxu hakene ra,
Marigina, nde luma a yalagitaren na?

⁴ Koni i tan nan nxu mafeluma nxu hakene
ra,
nxu yi gaxu i yɛɛ ra.

⁵ N yengi saxi Alatala nan ma,
n niin taxuxi a ra,

n xaxili tixi a falan nan na.

⁶ N yengi tixi Marigin na

alo taa kantanne yengi kuye yibaan ma kii
naxan yi.

⁷ Isirayila, i yengi ti Alatala ra,

amasɔtɔ a hinan, a nɔɛ i xunbɛ nɛn.

⁸ A tan nan Isirayila rakisima a haken birin
ma.

131

Ala maxandina limaniyani

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina, Dawuda
gbeena.

Alatala, n mi fa waso, n mi kanba.

N mi fa n xaxinla rasigama feene ma sɔnɔn,
naxanye gbo dangu n na,
naxanye magaxu n yɛɛ ra yi.

² Koni n bata n xaxinla raxara,
n yi n sabari, n nii yifanxi n ma
alo dii ɲɔɛna a nga fɛma.

³ Isirayila, i yengi ti Alatala ra
fɔlɔ to ma han habadan!

132

*Dawudaa taan nan Alatala dɔxɔden na
Taruxune Firinden 6.41-42*

¹ Ala Batu Banxi yisiga bɛtina.

Alatala, Dawudaa fe xa rabira i ma,
e nun a tɔrɔne birin.

² A tan nan a kɔlɔ Alatala xa,
a yi a dɛ ti Yaxubaa Ala Sɛnbɛmaan xa.

³ A naxa, “N mi soma n konni,
n mi n sama n ma saden ma,

⁴ n mi tin^{ne} n yi kinsan hanma n yi xi,
⁵ han n yiren fen Alatala xa,
 Yaxubaa Ala ^{se}nbe^{ma}an luma ^{de}naxan yi.”

⁶ N^{xu} bata a fe m^e Efarata yi,
 n^{xu} bata a to Yaari taan nabilinni.

⁷ E naxa, “En siga Alaa banxini,
 en yi en xinbi sin a san bun.”

⁸ Alatala, keli, i fa i ^{do}x^odeni,
 i tan nun i ya kankirana,
 i ^{se}nben naxan yi.

⁹ Ala xa i ya saraxaraline findi tinxin mux-
 une ra,
 i ya ^{to}g^ondiya muxune yi ^{so}n^{xo} ^{se}wani.

¹⁰ I nama i ya manga sugandixin nab^ejⁱⁿ,
 i ya walik^{ee}n Dawuda fe ra.

¹¹ Alatala bata a k^olo Dawuda xa,
 a mi a ka^e mume! A naxa,
 “N ni i ya dii x^em^ena nde nan sugandima,
 a ti i funfuni mangan na.

¹² Xa i ya dii x^em^ene n ma layirin suxu,
 e nun n ma maxadi xuine,
 n na e xaranma naxanye ma,
 e diine fan ^{do}x^oma n^{en}
 i ya mangaya gb^edeni han habadan.”

¹³ Alatala bata Siyon sugandi a ^{do}x^oden na.

¹⁴ A bata a fala, a naxa,
 “N luma be nin habadan.
 N waxi mangayaan liga feni be nin.

¹⁵ N baraka gbeen sama n^{en} Siyon ma
 baloni,
 n donseen so a ^{to}r^o muxune birin yii.

¹⁶ N kisin fima n^{en} a saraxaraline birin ma,
 a ^{to}g^ondiya muxune yi ^{so}n^{xo} ^{se}wani.

¹⁷ N mangana nde raminima n^{en}
 Dawuda yix^ete^{ne} ye m^{en}ni,
 na yi lu n ma manga sugandixin funfuni.

¹⁸ N na a yaxune rayagima n^{en},
 koni a mangayaan taxamasenna n^or^oma
 n^{en} han!”

133

Ngaxakedenyana fe

¹ Ala Batu Banxi yisiga b^etina, Dawuda
 gbeena.
 Fe fajin na a ra e nun ^{se}wana,
 ngaxakedenne na lu e bode x^on b^oj^e xun-
 benli.

² A luxi n^{en} alo ture xiri j^axum^{en}
 naxan sama Haruna xunni,

a godo a d^e xaben ma
 han a domaan k^o^{ee}n x^on.

³ A luxi n^{en} alo xiila
 naxan kelin Xerimon geyaan fari
 godo Siyon geyaan ma.
 Amas^ot^o Alatala habadan nii rakisin
 duban nagodoma m^{en}na nin.

134

Ala tantun fena

¹ Ala Batu Banxi yisiga b^etina.
 Alatalaa walik^ene birin xa a tantun,
 naxanye birin xima a batue a banxini,
^e fa a tantun.

² ^e ^e yiine yite yire sarij^an^xini,
^e Alatala tantun!

³ Alatala xa i baraka keli Siyon yi,
 a tan naxan kore x^onna nun b^ox^o x^onna
 daxi.

135

Tantun b^etina

Yaburin 115.4-11

¹ Tantunna Ala xa!
^e Alatala xinla tantun!
^e tan Alatalaa walik^ene, ^e a tantun.

² ^e tan naxanye tixi Alatalaa banxini
 naxanye en ma Alaa banxin tanden ma.

³ Tantunna Ala xa! Amas^ot^o Alatala fan.
^e a tantun b^etine yi, amas^ot^o a dija.

⁴ Alatala nan Yaxuba sugandixi a y^ete xa,
 a yi Isirayila findi a gbeen na.

⁵ N na a kolon fa fala Alatala gbo,
 en Marigin gbo alane birin xa.

⁶ Kore x^onna nun b^ox^o x^onna ma,
 f^ox^o igene nun yire tilinxine birin yi,
 naxan na rafan Alatala ma,
 a na nan ligama.

⁷ A bata foyen nun tulen nakeli b^ox^on
 danna ra,
 a kuye sarinna ramini e nun tulena,
 a foyen nakeli a ramaradeni.

⁸ A yi dii singene
 nun xuruse dii singene faxa Misiran ya-
 manani.

⁹ A yi kabanako feene liga ^e tan Misiran
 kaane tagi,
 Firawona nun a kuntigine birin xili ma.

¹⁰ A siya wuyaxine halagi,
 a yi manga ^{se}nbe^{ma}ne faxa,

¹¹ sa f^olo Amorine Manga Six^on ma,
 e nun Basan Manga Ogo

e nun mangan naxanye birin Kanan ya-manani.

¹² A yi e bəxəne so Isirayila yii e kēen na, a findi a yamaan kēen na.

¹³ Alatala, i xinla fe luma nən habadan! Mayixetene nun mayixetene e xaxili luma i xən ma nən.

¹⁴ Alatala a muxune xun mayenge kitin sama nən. A kininkinin a walikene ma.

¹⁵ Gbetin nun xēmaan nan tun siyane sux-urene ra!

¹⁶ E dēen na, koni e mi fala tima. E yēene na, koni e mi sese toma.

¹⁷ E tunle na, koni e mi fefe mēma. Niiraxili yo mi e yi.

¹⁸ Naxan na e rafala, a a yigin sa e yi, na fan luma nən alo e tan.

¹⁹ E tan Isirayila yamana, ε Alatala tantun. E tan saraxaraline, ε Alatala tantun.

²⁰ E tan Lewi bənsəna, ε Alatala tantun. E tan a yēragaxu muxune, ε Alatala tantun.

²¹ Barikan bira Alatala xa Siyon yi, a tan naxan luma Yerusalen taani. Tantunna Ala xa!

136

Barika birana Isirayilaa Ala xa

¹ E Alatala tantun amasəto a fan. A hinanna luma nən habadan!

² E alane Ala tantun.

A hinanna luma nən habadan!

³ E marigine birin Marigin tantun.

A hinanna luma nən habadan!

⁴ A tan nan keden pe kabanako feene lig-ama.

A hinanna luma nən habadan!

⁵ A bata ariyanna rafala a xaxilimayani.

A hinanna luma nən habadan!

⁶ A bata bəxən ti tilinne fari.

A hinanna luma nən habadan!

⁷ A bata yanban seene da kore xənna ma.

A hinanna luma nən habadan!

⁸ Sogen mangayaan ligama yanyin nan na.

A hinanna luma nən habadan!

⁹ Kiken nun sarene mangayaan ligan kəeen nan na.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁰ A yi Misiran kaane dii singene faxa.

A hinanna luma nən habadan!

¹¹ A ti Isirayila muxune yēe ra keli Misiran yamanani.

A hinanna luma nən habadan!

¹² A na liga a sənbe gbeen nan na.

A hinanna luma nən habadan!

¹³ A yi Gbala Baani taxun a tagi.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁴ A yi a muxune ragidi a tagi, Isirayila kaane.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁵ A yi Firawona nun a sofane radin Gbala Baani.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁶ A ti a muxune yēe ra tonbonni.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁷ A yi manga gbeene faxa.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁸ A yi manga sənbe mane faxa.

A hinanna luma nən habadan!

¹⁹ A yi Amorine manga Sixən faxa.

A hinanna luma nən habadan!

²⁰ A yi Basan kaane manga Ogo faxa.

A hinanna luma nən habadan!

²¹ A yi e bəxən so a yamaan yii e kēen na.

A hinanna luma nən habadan!

²² A yi findi Isirayila kēen na, a walikena.

A hinanna luma nən habadan!

²³ A jəxə lu nən en tan yiigelitəne xən.

A hinanna luma nən habadan!

²⁴ A yi en xəɾəya en yaxune ma.

A hinanna luma nən habadan!

²⁵ A tan nan donseen soma niimaseen birin yii.

A hinanna luma nən habadan!

²⁶ E Ala tantun naxan kore!

A hinanna luma nən habadan!

137

Isirayila muxu suxine fe

¹ Nxu yi dəxi Babilən xude dēene yi waxatin naxan yi

nxu wugama, nxu yi lu nxu mire Siyon ma.

² Nxu yi nxə bəlonne singan na yamanan wudi tofəpine ra.

³ Muxun naxanye nxu suxu, ne yi bətine maxədin nxu ma.

Nxu jaxankata muxune yi sēwa bətine maxədin nxu ma,

e naxa, “E Siyon bətina nde ba nxu xa.”

⁴ Nxu tan bətin bama Alatala xa di xəɾe taani?

⁵ Xa n jinan i xən Yerusalən,

Ala xa n yiifanna faxa n ma.

⁶ Xa n jinan i tan xən,

xa n mi lu Yerusalən yatə n ma sēwan birin yi,

Ala xa n dεen suxu!

⁷ Alatala, Edon kaane fe xa rabira i ma,
e yi naxan falama Yerusalen suxu lɔxoni,
e naxa, “E a kala, ε taan naxori fefe!”

⁸ I tan Babilon taana, i halagima nen fefe!
Sewan na kanna xa naxan i ya donla
saranma
alo i a ligaxi nxu ra kii naxan yi,
⁹ naxanye ε dii futene tongoma
e yi e yigolon fanyen ma.

138

Ala tantun fena

¹ Dawuda gbeena.

Ala, n bata i tantun n bɔɲeni fefe!
N betin bama Ala yetagi.

² N na n xinbi sinma i ya Banxi Sarijanxin
yetagi,
n yi i xinla tantun i ya hinanna nun i ya
lannayana fe ra.
Amasoto i bata i de xuiin nafisa i xinla
yeteen xa.

³ N ni i xili waxatin naxan yi,
i n yabi nen,
i yi n senbe so, i n xaxili ragidi.

⁴ Alatala, dunuɲa mangane birin i tan-
tunma nen,
e na i ya falane me waxatin naxan yi.

⁵ Alatala, e i kewanle matoxoma nen betini,
amasoto i ya binyen gbo.

⁶ Hali Alatala to mate,
a yengi dɔxi muxu diɲaxine xon,
koni a yeen tixi wasodene ra wulani.

⁷ Xa n sigan tima toroni,
i n nakisima nen,
i yi n yaxune yenge i senbeni,
n kisi i senben xon.

⁸ Alatala feene rananma a faɲin nan ma n
xa.

Alatala i ya hinanna luma nen habadan!
I nama i wali xonne rabɛɲin.

139

Ala ɲaxo luxi adamadiine xon

¹ Dawudaa betina, beti baane kuntigin xa.
Alatala, i bata n fεsefεse, i n kolon.

² I n sa waxatin nun n keli waxatin birin
kolon.
Hali i makuya n na, i n ma miriyane birin
kolon.

³ I a kolon n nεma sigatini
hanma n nεma saxi,
i n kewanle birin kolon.

⁴ Alatala, benun n xa falan ti waxatin
naxan yi,
n naxan falama i na kolon ki faɲi.

⁵ I n nabilinni,
n yee ra e nun n xanbi ra.
N ni i tan nan yii.

⁶ Na fe kolonna magaxu n tan yee ra yi.
A dangu n na, n mi noε a yigbe mumε!

⁷ N noε sigε minen,
n yi n luxun i ya Nii Sarijanxin ma?
N sigan minen yi, n keli i tan yetagi?

⁸ Xa n te ariyanna yi, i na yi.
N na siga laxira yi, i na yi.

⁹ Hali n siga han sogetedeni,
hanma n sa dɔxɔ fɔxɔ igen xanbi ra,

¹⁰ i tima nen n yee ra menna fan yi,
i mi n nabɛɲɲε mumε!

¹¹ Xa n na a fala, n naxa,
“N xa n luxun dimini.
Kenenna xa findi kɔeen na n nabilinni.”

¹² Koni sese mi dimin na i tan yee ra yi,
kɔeni yalan alo yanyina i tan yee ra yi.
Dimin nun yanyin birin lan i tan xa.

¹³ I tan nan n sɔndɔmɛn daxi,
i tan nan n saxi nga fatini.

¹⁴ Ala, n ni i tantunma,
amasoto n da kiin magaxu,
i kewanle magaxu.

N na a kolon n niini ki faɲi.

¹⁵ N fati bendɛn mi yi luxunxi i tan ma,
i to yi n nafalama suturani
i yi n dama nga kui waxatin naxan yi.

¹⁶ I yi n toma benun n fatin xa yelin nafale.
I bata yi n ma siimayaan xasabin sebe i ya
kitabun kui,

benun a xa folo waxatin naxan yi.

¹⁷ Ala, i ya miriyane famu raxolo n xon.
E xasabin wuya!

¹⁸ Xa n na e yate, e wuya meɲensinna xa.
N na xulun waxatin naxan yi,
n mon luma i tan nan fema.

¹⁹ Ala, a yi lan nun i xa muxu ɲaxine faxa!
Faxa tiine, ε masiga n na.

²⁰ E fala ɲaxine tima, e i xili kala.
I yengefane i xinla falama fuun nin.

²¹ Alatala, n mi muxune ɲaxaxe ba

naxanye i rapaxuma?
N bata n me na muxune ra
naxanye murutxi i xili ma.

²² E mi rafan n ma mumε!

N bata e yate yaxune ra.

²³ Ala, n fεεfεε i yi n bɔɔni feen kolon.

N mato, i yi n ma miriyane kolon.

²⁴ A mato, xa n kira jaxin nan xɔn,
i siga n na habadan kira fajin xɔn ma.

140

Ala maxandina xunbana fe ra

¹ Dawudaa βetina, βeti baane kuntigin xa.

² Alatala, n xunba muxu jaxine yii.

N natanga gbalotone ma.

³ E fe jaxi yitonna nin waxatin birin.

E yenge ralanna nin lɔxɔ yo lɔxɔ!

⁴ Fala xolene nan e lenne ma
alo saɔina.

E fala xuine xɔlɔ alo koson xolena.

βeti xuini te.

⁵ Alatala, n natanga muxu jaxine senben
ma.

N nakisi gbalotone ma,
naxanye kataxi n nabira feen na.

⁶ Muxu wasoxine bata lutin nati n yee ra.

E bata e gbatune rati kiraan xɔn ma n suxu
xinla ma.

βeti xuini te.

⁷ N bata a fala Alatala xa n naxa,

“N ma Ala nan i tan na.

Alatala n ma maxandi xuiin name!”

⁸ Marigina Alatala, n nakisi senbena,
i n xun mayengema yenge so waxatini.

⁹ Alatala, i nama tin
muxu jaxine waxon feen yi liga.

I nama tin e fe nataxine yi kamali,
e yi waso ayi.

βeti xuini te.

¹⁰ I nama tin n yaxune yi nɔɔn sɔtɔ.

Ala xa n yaxune gbalɔ falane so e xun na.

¹¹ Ala xa tee wolonne bɔxɔn e ma.

Ala xa e woli ayi teeni.

Ala xa e woli yinla kui

e mi nɔe te naxan na.

¹² Nafigine mi luma yamanani.

Ala xa yihadin so gbalotone xun na.

¹³ N na a kolon

a Alatala kiti kenden sama tɔrɔ muxune xa,

a yi yiigelitone xun mayenge kitin sa.

¹⁴ Tinxin muxune i tantunma nen yati!

Muxu fajine yi lu i yetagi.

141

Ala maxandina jimbanna ra

¹ Dawudaa βetina.

Alatala, n bata n xui ramini i ma,

fa n mali mafuren!

N na i xili, i tuli mati n na.

² N ma maxandin xa lu
alo wusulanna i yetagi.

N yiine yitexin xa liga
alo jimbani ra saraxana.

³ Alatala i yengi dɔxɔ n fala xuiin xɔn,
i yi n deen kantan.

⁴ I nama tin n bɔɔnen yi lu fe jaxini,
n nama fe jaxine liga nxu nun fe jaxi
rabane.

Nxu nama nxu dege nxu bode xɔn.

⁵ N tinma nen tinxin muxun yi n bɔnbɔ,
bayo hinanna na a ra.

A rafan n ma, a yi n kawandi.

Na luxi nen alo turen na susan n xunni.

N mi tondε na ma.

Koni n na Ala maxandima nen
fe jaxi rabane wanle xili ma.

⁶ E mangane radinma nen geyaan san bun
fanyene ma,

muxu jaxine yi a kolon nayi
a jɔndin nan n ma falane ra.

⁷ Xeen bima kiin de,

bɔxɔn yi buxa,

nxu xonne xuyama ayi na kiini laxira so
deen na.

⁸ Marigina Alatala,

n yeen tixi i tan nan na.

N na n luxunma i tan nin,

i nama tin n faxa.

⁹ N natanga na lutine ma

e naxanye ratixi n yee ra

e nun fe jaxi rabane wosone.

¹⁰ Ala xa muxu jaxine suxu

e yetena luti ratixine ra,

koni n tan xa dangu bɔɔne xunbenli.

142

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa fala jaxumena, a yi faranna ra
waxatin naxan yi. Ala maxandina.

² N na n xui raminima Alatala ma,
n yi a mafan.
³ N na n kɔntɔfili feene birin fala a xa,
n yi n ma tɔrɔne birin yita a ra.
⁴ Wɛkilɛn na ɲan n yi,
i tan n sigaden kolon.
N sigan tima kiraan naxan xɔn,
e bata woson nati n yɛɛ ra na xɔn ma.
⁵ N dɛxɔn to,
muxune mi e ɲɔxɔ luma n tan xɔn.
Luxunde yo mi fa n tan ma.
Muxu yo mi kɔntɔfilixi n ma fe ra.

⁶ Alatala, n ni i tan nan mafanma.
N naxa, “I tan nan n luxunden na.
I tan nan findixi n gbeen na bɔxɔ xɔnna
fari.”
⁷ I tuli mati n ma mawuga xuiin na.
Amasɔtɔ n bata xadan.
N xunba n sagatan muxune yii.
Amasɔtɔ e sɛnbɛn gbo n xa.
⁸ N namini kasoon na,
alogo n xa i xinla tantun.
Tinxin muxune yi n nabilin
bayo i bata fe faɲin naba n xa.

143

Ala maxandina malina fe ra

¹ Dawudaa bɛtina.
Alatala, n ma maxandi xuiin namɛ!
I tuli mati n xuiin na.
N yabi i ya tinxinna nun i ya hinanna nin.
² I nama n tan i ya walikɛɛn makiti,
bayo muxu yo mi tinxin i tan yɛtagi.
³ N yaxuna n sagatanma,
a yi n nabira bɔxɔni,
a yi n lu dimini
alo muxu singe faxaxine.
⁴ Wɛkilɛn bata ɲan n yi,
n sɛnbɛ mi fa na sɔnɔn.
⁵ N na n mirima waxati danguxine ma.
I feen naxanye birin nabaxi,
n na n mirima ne ma,
n na n mirima i kɛwanle ma.
⁶ N na n yiine tima i tan nan xa.
N niin xaraxi i yɛtagi
alo bɔxɔ xarena.

Bɛti xuini te.

⁷ Alatala, n yabi iki sa!
N niin ɲanmatɔɔn na a ra.
I nama i yɛtagin luxun n ma.

Xanamun sama faxa muxune fari nɛn.
⁸ Benun xɔtɔnni,
i xa n yabi i ya hinanni.
Amasɔtɔ n na n yigi saxi i tan nin.
A yita n na
n lan n xa sigan ti
kiraan naxan xɔn.
Amasɔtɔ n na n niin taxuxi i tan nan na.
⁹ Alatala, n xunba n yaxune yii.
N na n luxunxi i tan nan fɛma.
¹⁰ N xaran i sagoon ligana ma,
bayo n ma Ala nan i ra.
I ya Nii faɲin xa n xali bɔxɔ faɲini.
¹¹ Alatala siimayaan fi n ma i xinla fe ra.
I xa n ba tɔrɔni i ya tinxinni.
¹² N yaxune dɛ xidi i ya hinanni.
N yɛngɛfane halagi,
amasɔtɔ i ya walikɛɛn nan n na.

144

Mangana Ala maxandina

¹ Dawuda gbeena.
Barikan bira Alatala xa,
n kantan muxuna,
naxan n maxaranma yɛngɛ sodeni.
² A tan nan hinanma n na,
n ma yinna,
n ma faran makantanxina,
n xunba muxuna,
e nun n yɛ masansan wure lefana.
N na n luxunma a tan nin.
A tan nan siyane luma n sanna bun.
³ Alatala, nanse muxun na
alogo i xa i ɲɔxɔ lu a xɔn?
Nanse adamadiin na
alogo i xa i miri a ma?
⁴ Adamadiin luxi nɛn alo foyedina.
A siimayaan luxi nɛn
alo nininna naxan danguma.
⁵ Alatala, kuyen tintin, i godo.
I yiin din geyane ra,
e tutin xa te.
⁶ Kuye sarinne rasiga,
i yi yaxune raxuya ayi.
I ya xalimakunle woli,
i yi e kedi.
⁷ I yiin nagodo keli kore,
i yi n ba tilinna ma.
N ba xɔɲɛne sɛnbɛn bun
⁸ naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.

- ⁹ Ala, n βeti nēnēn bama nēn i xa,
n yi i tantun kondenna ra.
- ¹⁰ A tan nan mangane rakisima.
A tan nan a walikēēn Dawuda rakisima
silanfanna ma.
- ¹¹ N xunba,
i n ba xōjēne sēnbēn bun ma,
naxanye wulen falama,
naxanye mi e fala xuine rakamalima.
- ¹² Ala xa en ma dii xēmēne rasabati
alo wudi binle.
Ala xa en ma dii tēmēne xa tofanjē ayi
alo gēmē sēnbētēn nayabuxin
naxanye manga banxine bun.
- ¹³ Ala xa en ma sagane rafe donseen sifan
birin na.
Ala xa en ma xuruseene rawuya ayi xēēn
ma,
dōxōja ma wuli keden han wuli fu.
- ¹⁴ Ala xa en ma jingene rasabati.
Ala xa en tanga yēngēn ma
alogo muxe nama suxu,
wuga xuiin yi te taani.
- ¹⁵ Sēwan na yamaan xa,
na feene ligama naxanye xa.
Sēwan na yamaan xa,
naxanye Ala findixi Alatala ra.

145

Tantun βetina

- ¹ Dawuda Ala tantunna.
N ma Ala, n ma mangana,
n ni i batuma.
N barikan birama i xa nēn
habadan han habadan.
- ² Lōxō yo lōxō n barikan birē i xa.
N ni i xinla tantunma nēn
habadan han habadan.
- ³ Alatala gbo, a lan a yi tantun.
A gboon dan mi na.
- ⁴ Mayixētēne birin xa i ya wanle fe fala
mayixētē famatōne xa,
e yi i kēwanle fe yēba e xa.
- ⁵ E i ya binye gbeen nun nōrōna fe fala.
N luma nēn n mirē i ya kabanako wanle ma.
- ⁶ E xa i sēnbē magaxuxina fe fala.
N tan i ya gbona fe falama nēn.
- ⁷ E xa i ya nēmana fe fala,
e yi i ya tinxinna fe rali sēwani.
- ⁸ Alatala dija, a kininkinin,

- a mi xōlōn xulēn, a hinanna gbo.
- ⁹ Alatala fe fajin nabama muxun birin xa.
A kininkininma a daala birin ma.
- ¹⁰ Alatala, i ya dali seene birin i tantunma
nēn.
I ya tōgōndiya muxune birin barikan bi-
rama i xa nēn.
- ¹¹ E i ya mangayaan binyena fe falama nēn.
E mōn yi i sēnbēna fe yēba
- ¹² alogo muxun birin xa i kēwanle kolon,
e nun i ya mangayaan binye gbeena.
- ¹³ I ya mangayaan findixi habadan man-
gayaan nan na.
I sēnbēn luma nēn mayixētēne nun
mayixētēne xun na.
Ala a dē xuine birin nakamalima,
a hinan a daala birin na.
- ¹⁴ Alatala ne malima nēn
naxanye biraxi,
a yi muxune rakeli
naxanye felenxi.
- ¹⁵ Birin yēēn tixi i tan nan na
alogo i xa donseen so e yii a waxatini.
- ¹⁶ I tan nan i yiin nabima,
i yi donseen so niimaseene birin yii.
- ¹⁷ Alatala feen birin ligama tinxinna nin.
A hinan a kēwanle birin yi.
- ¹⁸ Alatala maso na muxune ra
naxanye a xilima,
naxanye birin a xilima jōndini.
- ¹⁹ A a yēeragaxu muxune rafan feene lig-
ama nēn,
a e xuiin mē, a yi e rakisi.
- ²⁰ Alatala muxune kantanma
a rafan naxanye birin ma.
Koni a muxu jaxine birin halagima nēn.

- ²¹ N na Alatala tantunma nēn.
Dali seene birin xa a xili sarijanxin tantun
habadan han habadan!

146

Ala nan sēnbetarene kantanma

- ¹ Tantunna Ala xa!
N xa Alatala tantun n niini fefe!
- ² Fanni n na n nii ra,
n na Alatala tantunma nēn.
Fanni n daxi,
n na n ma Ala tantunma nēn βetini.
- ³ E nama ē yigi sa mangane yi,
adamadiine nan ne ra.
E rakisi fēē yo mi ne xa.
- ⁴ E na faxa, e xētēma nēn bēndēni.

E fe yitɔnxine birin kalama na bɔxɔn yetɛɛn nin.

⁵ Sɛwan na kanna xa,
Yaxubaa Ala muxun naxan malima,
naxan a yigin sama Alatala yi, a Ala.

⁶ A tan nan ariyanna nun dunuɗa daxi
e nun e yi seene birin.

A tinxinyaan luma nɛn han habadan.

⁷ A tan nan kiti kɛndɛn sama muxu
ɗaxankataxine xa,
a donseen so kamɛtɔne yii.

Alatala nan kasorasane xunbama.

⁸ Alatala nan danxutɔne yɛɛne rabama ayi.

A tan nan muxu mafelenxine rakelima.

Tinxin muxune rafan Alatala ma.

⁹ Alatala nan xɔɗɛne kantanma.

A kapa gilene nun kiridine mali.

Koni a muxu ɗaxine fe yitɔnxine kalama
nɛn.

¹⁰ Alatala nan habadan mangan na.

Siyon, a tan nan i ya Ala ra

habadan han habadan.

Tantunna Ala xa!

147

Ala tantun fena

¹ Tantunna Alatala xa!

A lan tantun bɛtin xa ba en ma Ala xa.

Fe faɗin nan a tantunna ra e nun sɛwana.

² Alatala mɔn Yerusalen tima nɛn.

A mɔn fama na muxu suxine ra nɛn

Isirayila kaan naxanye bata yi xuya ayi
nun.

³ A muxune dandan
naxanye bɔɗɛye kalaxi.

A yi e maxɔɓɔdene maxidi.

⁴ A tan nan sarene xasabin nagidima,
a yi e birin xili sa.

⁵ Nxu Marigin gbo,

a sɛnbɛn magaxu.

A xaxilimayaan dan mi na.

⁶ Alatala muxu limaniyaxine malima nɛn.

Koni a muxu ɗaxine rabirama nɛn bɔxɔni.

⁷ Ɛ barika bira bɛtin ba Alatala xa.

Ɛ tantun bɛtin ba en ma Ala xa bɔɓɔnna ra.

⁸ A tan nan kundani fulunxi kore xɔnna
ma.

A yi tulɛn nafa bɔxɔni.

A yi sɛxɛn nasoli geyane ma.

⁹ A xuruseene balon nagidi e ma.

A xɔline dɛge

e na e xui ramini a ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Soo kɛndɛne xa mi a kɛnɛnma.

A mi sɛwama muxun sɛnbɛn fan na.

¹¹ Koni naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra,

e xaxili tixi a hinanna ra,

ne nan a rasɛwama.

¹² Yerusalen kaane, ɛ Alatala binya.

Siyon kaane, ɛ Ala tantun.

¹³ Amasɔtɔ a bata taan so dɛɛn sɛnbɛ so,

a yi taa yi kaane baraka.

¹⁴ A tan nan bɔɗɛ xunbenla fima ɛ yamanan
ma,

a balo faɗin fi ɛ ma.

¹⁵ A yi a dɛ xui tongoxine rafa bɔxɔn ma,

a falan yi siga ayi mafuren.

¹⁶ A kundani fulun

alo dugi fixɛna,

a ige xundin xuya bɔxɔn ma

alo xubena,

¹⁷ a balabalan kɛsɛn nagodo.

Nde nɔɛ a xunbenla raxanɗɛ?

¹⁸ Koni a falan ti nɛn,

ige xundin yi xuya ayi.

A foyen nafa, igene yi godo.

¹⁹ A yi a falane makɛnɛn Yaxuba bɔnsɔnna
xɔn.

A bata tɔnne nun sariyane sɛbɛ Isirayila xa.

²⁰ A mi na ɗɔxɔnna ligaxi siya gbɛtɛ yo xa.

E mi a sariyane kolon.

Tantunna Alatala xa!

148

Daala birin xa Ala tantun

¹ Tantunna Ala xa!

Ɛ tan naxanye kore xɔnna ma,

ɛ Alatala tantun.

Ɛ tan naxanye kore,

ɛ a tantun.

² Ɛ tan a malekane birin xa a tantun.

Ɛ tan a ganla birin,

ɛ a tantun.

³ Sogen nun kikenaa, ɛ a tantun.

Ɛ tan saren naxanye yilenma,

ɛ a tantun.

⁴ Ɛ a tantun,

ɛ tan naxanye ariyanna yi,

e nun ɛ tan

igen naxanye kore walaxan fari.

⁵ Ɛ Alatala xinla tantun!

Amasɔtɔ e daxi a yamarin nan bun ma.

⁶ A yi e ti e funfuni habadan han habadan.

A yi yamarin fi

naxan mi matande mumε.

⁷ Ε Alatala tantun bɔxɔ xɔnna fari,
 ε tan ige yi sube magaxuxine,
 ε tan fɔxɔ igen tilinne,
⁸ kuye sarinna, balabalan kεsεna,
 kundaan nun ige xundina,
 foye gbeen naxan a falan suxu,
⁹ ε tan geyane nun yire matexine,
 wudi bogilane nun sumanne birin,
¹⁰ burunna subene nun xuruseene,
 xɔline nun bubu seene,
¹¹ bɔxɔn mangane nun siyane birin,
 ε tan kuntigine
 nun kitisaan naxanye birin bɔxɔn ma,
¹² banxulanne nun sungutunne,
 xεmε fonne nun dii jɔrεne,
¹³ ε birin xa Alatala xinla tantun!
 A xili keden peen nan binyaxi.
 A tan nan nɔɔn nabama bɔxɔn nun koren
 xun na.
¹⁴ A bata a tɔgɔndiya muxune sɛnbε so.
 Isirayila muxune rafan a ma han!

Tantunna Alatala xa!

149

Tantun βetina

¹ Tantunna Ala xa!
 Ε βeti nεnεn ba Alatala xa.
 Ε a tantun a tɔgɔndiya muxune malanni.
² Isirayila muxune, ε sεwa,
 a tan nan ε daxi.
 Siyon muxune xa jaxan e mangan na.
³ E xa e bodon,
 e yi Ala tantun,
 e tanbanna nun bɔlɔnna maxa a xa.
⁴ Alatalaa muxune a kεnεnxi,
 naxanye limaniyaxi,
 a ne rakisima nεn.
⁵ Tɔgɔndiya muxune xa jaxan,
 e binyen fi Ala ma,
 e sɔnxɔ sεwani e sadene ma.
⁶ E xa lu Ala tantunje,
 e yi silanfan dε firin kanna suxu e yii,
⁷ e e gbeen jɔxɔ siyane ra,
 e siya gbεtεne jaxankata.
⁸ E yi yɔlɔnxɔnna sa e mangane ma,
 e yi e kuntigine xidi wuren na.
⁹ E yi e jaxankata
 alo e yalagi feen sεbεxi kii naxan yi.
 A tɔgɔndiya muxune birin ma xunna kenla
 nan na ra.

Tantunna Alatala xa!

150

Ε Ala tantun

¹ Tantunna Alatala xa!
 Ε Ala tantun a yire sarijanxini,
 ε a sɛnbεn tantun kore xɔnna ma.
² Ε a tantun a wali gbeene fe ra.
 Ε a tantun bayo a gbo han!
³ Ε a tantun xɔta xuiin na.
 Ε a tantun bɔlɔnna nun kondenni.
⁴ Ε a tantun tanbanni
 e nun sεwa fare bodonni.
 Ε a tantun maxa se luti kanne nun xulenne
 ra.
⁵ Ε a tantun karijanne ra.
 Ε a tantun karijan xui gbeene ra.
⁶ Niimaseene birin xa Alatala tantun!
 Tantunna Ala xa!

Sandane Muluku Sulemani a Sandane

Kitabun yireni ito findixi sanda wuyaxi malanxin nan na e nun xaranne lan fe kolonna ma. E birin malanxi Muluku Sulemani a mangayaan waxatin nin, naxan yi yatexi fe kolon gbeen na Isirayila yamanani. Muluku Sulemani a fe kolonna fataxi Ala nan na bayo a na nan maxandi Ala ra a findi mangan na waxatin naxan yi. (Mangane Singen 3.9) Na fe kolonna yi siya gbetene mabandunma Ala ma amasoto Sulemani xinla soto nen dunupa yi han yamanan gbete mangane yi lu fe e tuli matideni a fe kolonna falane ra. (Mangane Singena 10.24) Anu, sandani itoe naxa, “Fe kolonna foloma Alatala yεragaxun nan ma.” (Sandane 9.10) Nayi, manga yo yi fama a tuli matideni Sulemani a sandane ra, na Isirayilaa Alaa fe nan mema. Sandani itoe en xaranje dunupa yi gidi kii tinxinxin ma nen to naxan Ala kenenne.

Sandane tonona

¹ Dawuda dii xemen Sulemani a sandane, Isirayila Mangana.

² Sandani itoe sebexi nen
alogo muxune xa fe kolonna nun xurun
soto

e yi xaxilimaya falane famu

³ alogo e xa xuru, e xaxili soto
e tinxinna nun kiti sa kenden nun fe fapin
liga,

⁴ fe kolontarene yi e joxo lu,
foningene yi kolonna soto,
e feene ye fen.

⁵ Fe kolonne xa itoe rame,
e yi e fe kolonna fari sa,
xaxilimane yi fatan muxune maxade

⁶ alogo e xa sandane nun taline bunna
kolon
e nun fe kolonne wundo falane
nun e maxodin tilinxine.

⁷ Xaxilimayaan foloma Alatala yεragaxun
nan ma.
Fe kolonna nun xurun najaxu xaxil-
itarene nan ma.

⁸ N ma diina,
i fafe nema i xuru falane tiye,
i tuli mati a ra,
i nama i ngaa kawandi falane bejin.

⁹ E luxi nen
alo mangaya komotina i xunna
alo jereena i ke i maxidi seen na.

¹⁰ N ma diina,
xa yulubitone kata i mayendendeni,
i nama tin de!

¹¹ Xa e a fala i xa,
e naxa, “Fa nxu foxo ra!
En sa dexo muxuna nde ye ra,
en yi a faxesa.

En sa fu sontarena ndee ma,

¹² en yi e jereene ralo ayi
alo gaburun muxun gerunma kii naxan yi,
e gbindin birin alo en tan nan yi sayaan na.

¹³ En se fapi kenden sifan birin sotoma nen
en yi en ma banxine rafe se tongoxine ra.

¹⁴ Nxu na seene yitaxun,
i fan i gbeen sotoma nen,
en ma gbetine birin yi malan
gbeti sase kedenna kui.”

¹⁵ N ma diina,
i nama bira ne foxo ra mumε!
I nama bira ne kiraan foxo ra de!

¹⁶ E gima siga fe jaxin nabadeni,
e mafura wunla ramine.

¹⁷ Naxan na lutin nati xoline ye ra
xoline yeen tixi a ra,
a na ligan nen fufafu.

¹⁸ Muxu sifani ito lutin natima e yete nan
ye ra,
e yanfan soma e yete nan ma.

¹⁹ Awa, naxanye kunfama se muxaxine
xon,
ne niin luma na nin.

Xaxilimayaan falan tima

²⁰ Xaxilimayaan* falan tima kirane xon,
a xuini te yamaan malandeni,

²¹ a sonxoma kira xunne ma
yamaan gbo denaxan yi,
a kawandin ba taan so deene ra.

²² A naxa, “E tan fe kolontarene,
fe kolontareyaan nafanje e ma
han waxatin mundun yi?
E tan magele tiine,

* **1:20:** xaxilimayana: Sandani ito kui, xaxilimayaan bata findi muxun na naxan adamadiine kawandima alogo e xa fe kolonna soto.

magelen nafaŋɛ ɛ ma
han waxatin mundun yi,
xaxilitarene yi kolonna raŋaxu?

²³ N na ɛ sɔnna fala,
ɛ n xuiin name.

Nayi, n nan n ma niin sa ɛ yii,
n yi n ma falane makeɛɛɛ ɛ xa.

²⁴ Koni bayo n bata ɛ xili,
ɛ tondixi n ma xinla ratingɛ,
n yi n yiini bandun ɛ xa,
ɛ mi a suxu,

²⁵ ɛ yi ɛ me n ma maxadi xuine birin na
n yi ɛ sɔnna fala ɛ xa,

ɛ mi na yate,

²⁶ nayi, gbalon na ɛ sɔtɔ,
n fan gelema ɛ ma nɛn.
Fe magaxuxin na ɛ sɔtɔ,
n yi ɛ magele.

²⁷ Fe magaxuxin fama ɛ ma nɛn
alo tule gbeena,
gbalona ɛ sɔtɔma
alo foye gbeen na keli,
tɔɔyaan nun nii yifɔɛn yi ɛ yili.”

²⁸ “Na waxatini,
ɛ n xilima nɛn ɛ malideni
koni n mi ɛ yabima,
ɛ yi n fen koni ɛ mi n toma.

²⁹ Amasɔtɔ ɛ bata kolonna raŋaxu,
ɛ yi ɛ me Alatala yɛragaxun na,

³⁰ bayo ɛ mi tin n ma maxadi xuine rame,
n to ɛ sɔnna fala ɛ xa,
na yi raŋaxu ɛ ma.

³¹ ɛ sigati kiin saranna sɔtɔma nɛn,
ɛ wasa ɛ kɛwanle ra.

³² Amasɔtɔ fe kolontarene faxama nɛn e
dina suxutareyani,
xaxilitarene yi halagi e bɔte rabani.

³³ Koni naxan na a tuli mati n na,
na ratangama nɛn a lu bɔɲɛ xunbenli
tɔɔn mi a magaxuma.”

2

Fekolonna luxi nɛn alo nafulu luxunxina

¹ N ma diina, xa i n ma falane suxu,
xa i n ma yamarine suxu,

² xa i fe kolonna xaranne rame,
i yi kata e famudeni,

³ xa i xaxilimayaan fen,
i yi i xui ramini a famun feen na,

⁴ xa i a fen alo gbetina,

i yi a xɔn fen alo nafulu luxunxina

⁵ nayi, i Alatala yɛragaxun famuma nɛn
i yi Ala kolonna sɔtɔ.

⁶ Amasɔtɔ Alatala nan fekolonna fima,
kolonna nun xaxilimayaan fataxi a falane
nan na.

⁷ A muxu faɲine malima,
naxanye sigan tima fetareyani,
a ne yɛ masansanma
alo wure lefana e rabilinni.

⁸ Naxanye sigan tima tinxinni,
a ne ratangama.

A yi a muxu tɔgɔndiyaxine kantan.

⁹ Xa i n xuiin name,
i tinxinna nun kiti sa kɛndɛn
nun fe faɲin nun kira faɲin birin famuma
nɛn.

¹⁰ Amasɔtɔ fe kolonna luma nɛn i yi,
kolonna yi i nii yifan i ma.

¹¹ I na feene yɛ fen,
na i ratangama nɛn
famun yi i kantan.

¹² E yi i xunba kɛwali ɲaxin kiraan ma,
e i ratanga wuledene falane ma

¹³ naxanye kira tinxinxin beɲinma
e siga kira yidimixine xɔn

¹⁴ naxanye sɛwan fe ɲaxin ligadeni,
e yi ɲaxan fe ɲaxin na tinxintareyani

¹⁵ naxanye sigati ki mi tinxin,
e kɛwanle kobi.

¹⁶ I xunbama ɲaxalan yalunxin yii na kii
nin.

Muxu gbɛtɛna ɲaxanla mi nɔɛ i rakunfɛ fala
ɲaxumɛne ra,

¹⁷ ɲaxanla naxan bata a mɛ a xɛmɛn na
a dɔxɔ xɛmɛn naxan xɔn a sungutun waxa-
tini

a yi ɲinan na futu layirin xɔn
a naxan xidi Ala yɛtagi.

¹⁸ A kɛwanle findima bɔnɔn nan na a ma,
a sigati kiin yi a xali sayani.

¹⁹ Naxan na siga a konni,

na mi fa xɛtɛma
a mi fa nii rakisin kiraan masɔtɔma mumɛ!

²⁰ I sigama muxu faɲine kiraan xɔn na kii
nin,

i lu tinxinyaan fari.

²¹ Amasɔtɔ muxu faɲine siimayaan sɔtɔma
nɛn yamanani.

Fe mi muxun naxanye ra,

ne luma nen yamanani.

²² Koni muxu jaxine bama nen yamanani,
yanfantenne yi raxori.

3

Fe kolonna tənəna

¹ N ma diina,
i nama jinan n ma xaranna xən,
i xa n ma yamarine suxu,
² amasotə e i ya siimayaan xənkuyama ayi
nen,
i ya bəje xunbeli jee ne yi fari sa.
³ Hinanna nun lannayaan nama jan i yi,
e bira i kəe jeren na,
i e sa i bəjen i.
⁴ Nayi, i marafanna nun xili fajin sotoma
nen,
Ala nun muxune ra.

⁵ I yigin sa Alatala yi i bəjen ma feul!
I nama la i ya xaxilimayaan na.

⁶ I xa Ala kolon i ya feene birin yi,
a tan yi i ya kirane matinxin.

⁷ I nama i yete yate fe kolonna ra.
Gaxu Alatala yee ra,
i masiga fe jaxin na.

⁸ Na findima nen kəndəyaan na i fatini,
a yi i xonne senbe so.

⁹ Alatala binya i yii seene ra
e nun i ya bogi se xabaxi singene.

¹⁰ Nayi, i ya sagane rafema nen kenken,
i ya kundine yi rafe manpaan nenen na
han e bəxən a ma.

¹¹ N ma diina,
Alatala nema i xure,
i nama yo na ma.
A nema i sənna yite i ra,
i nama xələ.

¹² Amasotə Alatala a xanuntenne xuruma,
alo dii fafan nafan dii xeməna.

¹³ Səwan na kanna xa,
naxan na fekolonna sotə,
naxan na famunna sotə.

¹⁴ Amasotə a tənən gbo
dangu gbetin na,
a seen naxanye sotoma,
ne fisa xemaan xa.

¹⁵ A fan dangu bəxə bun nafunla ra,
i waxən se yo mi nəe se a ma.

¹⁶ A siimaya xənkuyen fima muxun ma,
a nafunla nun binyen fi a ma.

¹⁷ A kirane birin fan,

bəje xunbenla nan ne ra.

¹⁸ Naxanye fekolonna fenma
a findixi siimaya wudin nan na ne xa.
Naxanye a sotoma,
səwan ne xa.

¹⁹ Alatala bəxən nafalaxi fe kolonna nan
xən,
a famun yi kuyen da,
²⁰ tilinne rabixi a kolonna nan ma,
kundane yi xiila rafa.

²¹ N ma diina,
xaxilimayaan namara,
i feene ye fen,
i lu na fari waxatin birin.

²² Na findima nen siimayaan na i niin xa,
a lu alo jere na i kəe.

²³ Nayi, i sigan tima nen xaxili sani i ya
kiraan xən,
i mi i sanna radinje sese ra.

²⁴ I na i sa, i mi gaxue.

I nema saxi, i ya xixənla jaxunma nen.

²⁵ I nama gaxu fe magaxuxi yo yee ra
naxan fe sanja ma kedenni,
hanma gbalon naxan muxu jaxine sotoma,
²⁶ amasotə Alatala findima nen i ya xaxili
ragidin na.

A i sanne ratanga luti ratixine birin ma.

²⁷ I nama tondi fe fajin nabə muxune xa,
naxanye daxa e a sotə,
xa fere na i xa.

²⁸ Xa sena i yii iki,
i nama a fala i adamadi boden xa,
i naxa, "Siga, tila i fa,
n na a soma i yii!"

²⁹ I nama fe jaxini tən i adamadi boden xili
ma,
a nema dəxi i fəma lannayani.

³⁰ I nama muxun kansun
xa yo mi i xa,
a mi fe jaxi ligaxi i ra.

³¹ I nama gbalotən maxəxələn,
i nama a kira yo sugandi.

³² Amasotə muxu jaxin mi rafan Alatala
ma,
koni Alaa wundo feene muxu fajine nan
xa.

33 Alatala dangan muxu jaxina denbayaan
foxo ra,
koni a barakan sama nen tinxin muxune
konni.
34 A magele ti wasoxine magelema nen,
koni a hinanma nen yete magodone ra.
35 Fekolonne binyen nan sotoma e keen na,
koni xaxilitarene yagi gbeen nan sotoma.

4

Fe kolonna sotofena

1 N ma diine,
ε n tan fafana maxuru falane rame.
ε liga ε yeren ma
alogo ε xa xaxilimayaan kolonna sotō.
2 N yi n ma fe kolon kendēn so ε yii.
ε nama n ma xaranna woli ayi.
3 N yi n baba konni waxatin naxan yi,
n nga n nafa n n n han alo dii kedenna.
4 N baba yi n xaranma ikiini, a naxa,
“N ma falane rame ki faji,
i n ma yamarine suxu, alogo i xa kisi.
5 Fekolonna nun xaxilimayaan fen,
i nama jinan n ma falane xon.
I nama ne sese xon bejin.
6 I nama fekolonna rabevin,
a i kantanma nen,
a xa rafan i ma, a i ratangama nen.
7 Fekolonna folon findixi xaxili fenna nan
na.
Hali i sotō seene birin fi,
alogo i xa xaxilimayaan sotō.
8 Fekolonna ramara,
a i findima nen muxu gbeen na,
i yii firinna dōxo a bun,
a binyen fima i ma nen.
9 A luma nen
alo i xunna na maxidi hinanna ra,
alo manga komoti mayilenxin na so i xun
na.”

10 I tuli mati n ma diina,
i tin n ma falan ma,
i jee wuyaxi sotoma nen i ya siimayaan na.
11 N bata i xaran fe kolonna kiraan ma,
n na i matinxinma sigati ki tinxinxin ma.
12 Nayi, i sanna mi raxide siga tideni,
i mi bire i gideni.
13 I xurun naxan sotōxi,
na ramara,
kankan a ma
amasotō i ya siimayaan binla na a ra.

14 I nama ti muxu jaxine kiraan xon,
i nama bira fe jaxi rabane foxo ra.

15 I masiga e kiraan na.

I nama dangu a xon.

A matanga,

i dangu yire gbete.

16 Muxu jaxin mi nōe xiyē,

xa a mi fe jaxin liga.

Xixōnla a gima e ma nen,

xa e munma muxun nabira.

17 Amasotō e baloma fe jaxin nan na,

gbalon nafa n e ma

alo e na dōlon min.

18 Tinxin muxune sigati kiin fixa

alo kuye yi yalanna subaxani,

kenenna naxan sigan mine

han yanyin yi defe.

19 Koni muxu jaxine sigati kiin findixi

dimin nan na.

E mi na seen toma

naxan e rabire.

20 N ma diina,

n ma falane fe liga i yeren ma

i yi i tuli mati n xuiin na.

21 I nama jinan e xon,

koni e ramara i bōjeni.

22 Naxanye birin e sotoma

e siimayaan nun kendēyaan nan fima ne
ma.

23 I bōjen suxu dangu seen birin na,

amasotō siimayaan binla nan na ra.

24 I deen natanga wulen ma,

i deen nama yanfa falane ti.

25 I yeen xa lu tixi i yee ra,

i matoon ti tinxinni i yetagi.

26 I dangu kirani tōn, a yelan,

i xa siga kira kendene nan tun xon.

27 I nama kiraan fata yiifanna ma

hanma komenna ma.

I masiga fe jaxin na.

5

I yete ratanga yalunyaan ma

1 N ma diina,

n ma fe kolonna fe liga i yeren ma,

i tuli mati n ma xaxilimaya falane ra

2 alogo i xa feene ye fen,

i lu falan tiye fe kolonni.

3 Yalunden jaxanla fala xuiin jaxun nen

alo kumina,

a fala xuine masalaxun
alo turen fatin ma.

⁴ Koni dōnxēn na,
se xōlēn nan na jaxanla ra
alo mēnla,
a maxōlēn tima nēn
alo silanfan dē firin kannā.*

⁵ A sigati kiin sa tixi sayaan nan ma,
a tinxinxi gaburun nan na.

⁶ A mi tima siimayaan kiraan xōn,
a bata tantanna kiraan tongo,
anu a mi a kolon.

⁷ N ma diina, nayi n xuiin namē,
i nama n fala xuine rawoli ayi.

⁸ Siga kiraan xōn
naxan makuya na jaxalan sifan na
i nama i maso a banxin dēen na
⁹ alogo i nama i ya binyen nadangu muxu
gbetene ma,
kininkinintaren yi i ya siimayaan kala

¹⁰ muxune yi lugo i ya nafunla ra,
i ya wanla tōnōn yi lu muxu gbetē xa.

¹¹ Dōnxēn na, i fatin na xunna kala,
i fasa, i lu kutunjē,

¹² i a falama nēn, i naxa,
“A mi yi rafan n ma nun
muxun xa n xuru,
naxan na yi n sōnna fala,
na yi rajaxuma n bōjēn ma nēn han!

¹³ N mi yi n karamōxōne falane ramēma,
n mi yi n tuli matima e xaranna ra.

¹⁴ Iki, n bata fa rajan a jaxin na mafuren
yamaan birin yetagi.”

I ya jaxanla xanu

¹⁵ Igen min naxan namaraxi i konni†
naxan minima i yetē gbee xōjinna ra.

¹⁶ I nama lu i gbee tigi igen‡ naxuyē ayi taa
yi kirane xōn

a din yamaan malandene ra.

¹⁷ A xa findi i kedenna gbeen na!
E nun muxu gbetēye nama a taxun
i mi naxanye kolon.

¹⁸ Ala xa barakan sa i ya tigena fe yi,
i yi sēwa na jaxanla xōn
i naxan dōxō i ya foningeya waxatini

¹⁹ naxan nayabu alo xēnla,
a fan alo bolena.

I wasa so a tan nin waxatin birin.

A marafanna nama ba i rasēwē mume!

²⁰ N ma diina,
nanfera gbetē a jaxanla xōnla i suxuma?
Nanfera i marafanna fenma jaxalan gbetē
ra
i mi naxan kolon?

²¹ Amasōtō Alatala muxun birin sigati kiin
toma,

a kēwanle birin nakōrōsima.

²² Muxu jaxin kēwali jaxine nan a suxuma
a yulubine yi a xidi alo lutina.

²³ Naxan mi nōē a yetē xurē,
na a yetē faxama nēn.

A daxuya gbeena a ralōma ayi nēn.

6

Marakolon falane

¹ N ma diina,
xa i bata dē xuiin tongo
i muxu gbetēna donla goronna tongo,
xa i bata layirin xidi muxu gbetēna fena
nde yi,

² xa i bata i xunna raso fena nde yi i fala
xuiin xōn

xa i bata suxu i ya tuli sa xuine xōn,

³ nayi i xa ito nan liga
alogo i xa i yetē ba a yi,
i to bata bira doli kannā ra.
Siga, i sa i yetē magodo,
i yi i adamadi boden mafan han!

⁴ I nama i matabu,
i nama i yēen naxi,

⁵ fanni i munma xunba a yii,
alo bolena a yetē sōtōma donson na kii
naxan yi,

alo xōliin naxan a yetē bama luti ratixin na.

Marakolonna lan salayaan ma

⁶ I tan muxu narixina,
sa dondonla mato.

I miri a fe raba kiin ma,
i yi fekolonna nde sōtō.

⁷ Manga yo mi dondonla xun na,
a xun mato muxu mi na,
kuntigi mi a ma.

⁸ Anu, a donseen namarama a waxatini,
a balon malanma se xaba waxatini.

* 5:4: Silanfanna: Sofane yengeso dēgemana. † 5:15: igen naxan i konni: Na bunna nēen fa fala i ya jaxanla xa rafan i ma benun i xa yalunyaan liga. ‡ 5:16: A na a fala fa fala “Tigi igen nama raxuya ayi kirane xōn” na bunna nēen i nama bira jaxanle fōxō ra, na yi a liga, i ya diine yi xuya ayi muxune konni yamaan yē fata i ya yalunyaan na.

⁹ I tan muxu narixina,
i luma saxi han waxatin mundun yi?
I kelima xixɔnli waxatin mundun yi?

¹⁰ I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,
¹¹ yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo mupadena.

Xaxilitaren napanna

¹² Muxun naxan wule falane tima
fuyantenna na a ra,
muxu xaxilitarena.
¹³ A yɛene magirama bodene yanfadani,
a lanfane rakolon a sanne ra wundoni,
a yiine maliga.
¹⁴ Tinxintareyaan nan a bɔɾɛni.
A fe ɲaxini tɔnma waxatin birin,
a yɛngɛne rakelima.
¹⁵ Nanara, gbalona a sɔtɔma nɛn xulɛn,
a halagi sanɲa ma kedenni a yigitɛɛ.

Naxan mi rafan Ala ma

¹⁶ Se sennin nan na
naxanye rapaxu Alatala ma,
han se solofere
a mi tinɲɛ naxanye ma mumɛ:
¹⁷ Yɛɛ wasoxine,
wule fala lenne,
sɔntarene faxa yiine,
¹⁸ bɔɾɛn naxan kɔtɛ ɲaxini tɔnma,
sanna naxanye e mafurama siga fe ɲaxi
ligadeni,
¹⁹ wule seren naxanye wulen falama,
e nun muxun naxan yɛngɛne rakelima
ngaxakedenmane tagi.

Marakolonna lan yalunyaan ma

²⁰ N ma diina,
i fafe a yamarine suxu,
i nama i nga xaranna rawolɛ ayi.
²¹ E sa i xaxinli habadan,
e bira i kɔɛ alo ɲɛfɛna.
²² E tima nɛn i yɛɛ ra i ya sigatine yi.
E i kantanma nɛn i ya xixɔnli,
i na keli, e yi i kawandi.
²³ Amasɔtɔ yamarini itoe luxi nɛn
alo lenpuna,
xaranni ito findixi kɛnɛnna nan na.

* **6:27:** tɛɛna: Tɛɛn saxi yalunyaan nan ma be. Na bunna nɛɛn fa fala yalunyaan muxuna dunuɲa yi gidin birin nan kalama alo tɛɛn dugin ganma kii naxan yi.

I xuru falan naxan i sɔnna yitama i ra,
na i tima siimayaan kiraan nan xɔn.
²⁴ E i ratangama nɛn ɲaxalan yalunxin ma
e nun muxu gbetɛna ɲaxanla fala
ɲaxumɛne.
²⁵ I nama kunfa na ɲaxalan sifan xɔn a
tofanna ma.
I nama tin a i rakunfa a mato fajin xɔn.
²⁶ Amasɔtɔ yalunden na feen yatɛma
buru xun kedenna saren nan na,
muxu gbetɛ ɲaxanla i niin nan fɔxɔ ra.
²⁷ Muxun nɔɛ tɛɛn sɛ nɛn a yibaan kui
hali a dugin birin mi gan ba?*

²⁸ Muxun nɔɛ sigan tiyɛ tɛɛ wolonne fari
hali a sanne mi gan ba?
²⁹ Na luxi nɛn
alo muxun na bira muxu gbetɛna ɲaxanla
fɔxɔ ra,
a na a yiin din a ra,
na feen saranma a ra nɛn.
³⁰ Yamaan mi mupaden napaxuma
xa a seen mupaxi alogo a xa kamɛn ba.
³¹ Koni hali na, a na suxu,
fɔ a xa a se mupaxin ɲɔxɔn fi
dɔxɔ solofere a yanginna ra,
a yii seene birin yi ɲan a konni.
³² Koni xɛmɛn naxan na yalunyaan liga
na xaxili mi na.
Naxan na a liga,
a waxi a yetɛ halagi feen nin.
³³ A bɔnbɔma nɛn, a rayarabi,
a yagin mi bama a ma.
³⁴ Amasɔtɔ xɔxɔlɔnna xɛmɛn naxajɛma ayi
nɛn,
a nɛma a gbeen ɲɔxɛ,
a mi kininkininɲɛ.
³⁵ A mi yangin yo rasuxɛ,
a mi dijɲɛ,
hali i yanginna fixin na gbo ki yo ki.

7

Marakolonna lan ɲaxalan yalunxina fe ma

¹ N ma diina, n ma falane suxu.
I n ma yamarine suxu.
² N ma yamarine suxu
alogo i xa kisi.
N ma xaranne mara i bɔɾɛni

alo i ye keſene makantanma kii naxan yi.

³ E xidi i yiin na,
i yi e sa i bɔɲeni.

⁴ Fe kolonna suxu alo i magilena,
xaxilimayana alo i kon kaana.

⁵ E i ratangama nen yalunde ɲaxanla ma,
e nun muxu gbeteɲa ɲaxanla marakunfa
falane.

⁶ Lɔxɔna nde,
n yi tixi n ma banxi foye soden na
n yi tanden matoma,

⁷ n foninge keden nakɔɔsi banxulan fe
kolontarene ye.

Xaxili mi yi na banxulanna ma.

⁸ A yi danguma kiraan xɔn,
denaxan maso ɲaxanla nde konna kira fa-
taden na

a yi danguma a banxin mabinni.

⁹ Sogen godomatɔɔn nan yi a ra,
kɔena a li waxatin naxan yi,
dimin yi so.

¹⁰ Naxanla yi mini a ralandeni,
a maxidixi alo yalundena,
kɔte ɲaxin yi a bɔɲeni.

¹¹ Xurutaren nan yi a ra
naxan mi yagima,
a mi luyɛ a konni mumɛ!

¹² Waxatina nde, a sa kirane xɔn
waxati gbete a sa yama malandene yi,
a dɔxi xɛmɛne yeɛ ra kira xunne birin na.

¹³ A yi na banxulanna suxu,
a yi a sunbu.

A yi a fala a xa a yeɛni yalanxin na, a naxa,

¹⁴ “N bata yi de xuiin tongo
n xa bɔɲe xunbeli saraxan ba Ala xa.
To n bata a ba, na suben sa banxini.

¹⁵ Nanara, n bata mini i ralandeni.
N yi i tan nan fenma,

anu n bata i to!

¹⁶ N bata n ma sadeni tɔn bitingan faɲine
ra,

Misiran yamanan taa dugine.

¹⁷ N bata mirihi latikɔnɔnna sa a ma,
e nun wudi ige xiri ɲaxumɛn
nun sinamon wudi ige xiri ɲaxumɛna.

¹⁸ Fa be, en fa kafu han xɔtɔnni,
en lu marafanna ɲaxunni!

¹⁹ N ma xɛmɛn mi banxini,
a bata siga yire makuyeni sigatini.

²⁰ A bata a gbete saseen xali,
a rafexi,
a mi fama fɔ kiken na kɔxɔ.”

²¹ A to fatan falan tiye,
a yi a mabandun,
a yi a rakunfa
a fala ɲaxumɛne xɔn.

²² Saɲa ma kedenni,
a yi bira a fɔxɔ ra

alo ɲingen naxan sigama a kɔɛ raxabadeni,
alo daxun naxan xidima
alogo a xa xuru,

²³ han xalimakunla yi a bɔɲen sɔxɔn,
alo xɔliin naxan so luti ratixin na,
a mi a kolon a niin nan bama.

²⁴ Nanara, n ma diine,
ɛ tuli mati,
ɛ n ma fala xuine fe liga ɛ yeren ma.

²⁵ E bɔɲen nama mayenden
ɛ bira na ɲaxalan sifan fɔxɔ ra,
ɛ lɔ ayi a kirane xɔn.

²⁶ A bata muxu wuyaxi rabira.
A bata xɛmɛn yatɛn naxanye faxa,
ne nun gali sɛnbɛmaan xasabin lan.

²⁷ A banxin findixi gaburun kira yisoxin
nan na
siga laxira yi.

8

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* luxi nen
alo muxun naxan xinla tima,
fe famunna xa mi a xuini tema iki ba?
E mi a mɛɛn ba?

² Fekolonna tixi yire matexine
nun kira xunne nan na alo muxuna.

³ A sɔnxɔma taan kirane
nun a so deɛne ra, a naxa,

⁴ “N na ɛ tan yamaan nan xilima.

N falan tima adamadiine birin nan xa.

⁵ E tan fe kolontarene, ɛ ɲɔxɔ lu.
E tan xaxilitarene, ɛ findi xaxilimane ra.

⁶ E tuli mati bayo n ma falan kɛnde.

N fala faɲine nan tima ɛ xa.

⁷ N deɛn ɲɔndin nan falama,
bayo wule falane rapaxu n ma.

⁸ N de falane birin tinxin,

* **8:1:** fe kolonna: Sandane yireni ito kui, a luxi nen alo fe kolonna yetɛn bata findi muxun na alogo a xa yamaan kawandi.

e sese mi findixi wulen na hanma yanfana.

⁹ E birin fixa xaxilimaan yee ra yi.

Naxanye bata kolonna soto,
ne e yatexi jandin nan na.

¹⁰ E n ma xaranna fen dangu gbetin na,
e nun kolonna dangu xema kendon na.

¹¹ Amasoto fe kolonna fisa boxo bun na-
funla xa.

A dangu muxun waxon seene birin na.”

¹² “N tan, fe kolonna, n feene famuma.

N muxun malima a xa kolonna soto
a yi feene ye fen.

¹³ Alatala yee ragaxun kui,
fo i fe jaxin najaxu.

N tan, n wason nun yete yigboon nun
kewali jaxine nun wule falane najaxuxi.

¹⁴ N gbeen nan maxadin nun miriya
kendon na.

N tan nan xaxilimaya yeteen na.

N tan nan gbee senben na.

¹⁵ Mangane mangayaan ligama n tan nan
baraka yi,

kuntigine yi tonne doko tinxinni.

¹⁶ Yamana kanne nun muxu gbeene
kiti tinxinxin sama n tan nan xon.

¹⁷ N nafan naxanye ma,
n fan ne rafa nma nen.

Naxanye n fenma,
ne n toma nen.

¹⁸ N nafunla nun binyen fima e ma nen,
e nun herisigen naxanye buma e nun
tinxinyana.

¹⁹ N ma finma seene dangu xema kendon
na,

N tonon naxan fima,
na dangu gbeti kendon na.

²⁰ N kira tinxinxin nan xon,
kiti kendon sama naxan xon.

²¹ N nafan naxanye ma
n keen soma nen ne yii,
n yi e banxine rafe nafunla ra.

²² Alatala n tan nan da a wali folon na,
benun a wali singe bodene, to mi na ra.

²³ N nafala nen xabu waxati folone,
benun dunu na yeten xa da.

²⁴ N bare, boxo ige yo mi yi na,
tigi mi yi na igene yi mine denaxan yi.

²⁵ Benun geyane xa doko,
benun geyadine xa malan, n yi da.

²⁶ Ala munma yi boxon nun burunne da,
hanma a gbangbanna xori singena.

²⁷ A to yi kuyen dama, n yi na,
a to yi koren danna kerendonma tilinna
ma,

²⁸ a to kundane sa kore,
a yi senben fi tilin igene xunne ma,

²⁹ a yi danna sa boxo igen ma
alogo igene nama dangu na ra
a yi boxon beten sa.

³⁰ Na waxatini n yi walima a dexon
alo a yii rafala kuntigin na.

N yi sewaxi boxo yo boxo a yetagi,
n jaxan a fe ra

³¹ n jaxan a dunu na daxon na,
a boxona.
N yi sewa adamadiine fe yi.”

³² “Iki, n ma diine, e tuli mati n na.

Sewan na kanna xa,
naxan na bira n ma kiraan boxo ra.

³³ N nema e xuru falane tiye,
e tuli mati,

e yi fe kolonna soto,
e nama e me a ra.

³⁴ Sewan na kanna xa
naxan na n xuiin name,
naxan na lu n konna de ra boxon birin
a n ma banxin deen kantan.

³⁵ Amasoto naxan na n soto,
na bata siimayaan soto,
a mon yi Alatala kenon.

³⁶ Koni naxan munma n to,
na a yete nan toroma.

Naxan na n najaxu,
sayaan nan nafan na ma.”

9

Xaxilimayaan xinla tima alo muxuna

¹ Fe kolonna* bata senbeten solofere ma-
soli,

a banxin ti alo muxuna.

² A bata suben jin,
a minseen nafala,
a donseene doko tabanla ra.

³ A bata a walike jaxanle rasiga
e xa sa a xili xuini ito rawanga taan yire
matexini, e naxa,

⁴ “E tan fe kolontarene,
e fa dangu be binni.”

Xaxili mi naxanye ma,

* **9:1:** fe kolonna: Falani ito kui, fe kolonna bata findi muxun na a yamaan kawandi.

a falani ito ti ne ma, a naxa,
 5 “E fa n ma donseene don,
 e n ma minseen min n naxan nafalaxi.
 6 E xete e fe kolontareyaan fəxə ra,
 e kisima nən,
 nayi e ti xaxilimayaan kiraan xən.”

Xaxilimaan nun wasodena

7 Naxan na magele tiin maxadi,
 na konbin nan sətəma.
 Naxan na muxu paxin sənna fala a xa,
 na tərəma nən.
 8 I nama magele tiin sənna fala
 alogo a nama i rapaxu,
 koni i na fe kolonna sənna fala a xa,
 a i xanuma nən.
 9 I na fe kolonna maxadi,
 na nde sama nən a fe kolonna fari.
 I na tinxin muxun xaran,
 na a fekolonna nan xun masama.
 10 Fe kolonna fələma Alatala yεεragaxun
 nan ma.
 Muxu sarijanxine fe kolonna findixi xaxil-
 imayaan nan na.
 11 N tan fe kolonna,
 n na i siin sogene rawuyama ayi nən,
 n yi nεεna ndee sa i ya siimayaan fari.
 12 Xa i findi fe kolonna ra,
 i tan nan a saranna sətəma.
 Xa i findi magele tiin na,
 i tan nan tərə sətəma.
 13 Xaxilitareyaan luxi nən
 alo paxanla naxan sənəma.
 Xurutaren na a ra
 naxan mi sese kolon.
 14 A dəxi a banxin dε ra,
 taan yire matexini.
 15 A lu dangu muxune xile mənni
 naxanye sigama e yεε ra tinxinni.
 16 A naxa, “E tan fe kolontarene,
 e dangu be binni.”
 Xaxili mi naxanye ma,
 a ne nan xilima.
 17 A naxa, “Minseen naxan mupaxi
 na nan paxun,
 donseen naxan donxi luxunni
 na nan paxun.”
 18 E mi a kolon a faxa muxune nan mənni,
 a na paxanla a muxu xilixine sigan laxi-
 rani.

10

Muluku Sulemani a sandane

1 Sulemani a sandane ni itoe ra:
 Dii fe kolonna a fafe rasewama nən,
 koni dii xaxilitarena a nga tərəma nən.
 2 Nafunla sətəxina a paxin na,
 na tənə mi na,
 koni tinxinyaan muxun xunbama sayaan
 nin.
 3 Alatala mi tinxin muxune luyε kamən na,
 koni a muxu paxine fe nataxine kalama.
 4 Muxun naxanye mi walima,
 ne yiigelitəyaan nan xilima,
 koni muxun naxanye tan walima,
 ne nafunla nan sətəma.
 5 Muxun naxan se xabaxine malanma a
 waxatini,
 xaxilimaan nan na kanna ra,
 koni naxan xima se xaba waxatini,
 yagin nan na kanna xa.
 6 Tinxin muxune barakan nan xilima e yetε
 ma.
 Koni muxu paxine fala xuine gbalo feene
 nan luxunma.
 7 Tinxin muxune fe na rabira muxune ma,
 e dubama nən e xa,
 koni muxu paxine xili kalama nən
 alo se kunxina.
 8 Fe kolonna muxun naxan bəpənī,
 na tinma nən yamarine ma.
 Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
 bənən na kanna xa.
 9 Fε mi muxun naxan sigati kii ra,
 na kanna ratangaxi.
 Koni naxan sigan tima tinxintareyaan ki-
 raan xən,
 na fe makenənma nən.
 10 Muxun naxan a yεen magirama bodene
 yanfadeni,
 na yamaan nan tərəma.
 Koni xaxilitare falane muxun naxan dε,
 bənən na kanna xa.
 11 Tinxin muxuna falane fama nii rakisin
 nan na.
 Koni muxu paxine fala xuine gbalo feene
 nan luxunma.
 12 Xənnantenyaa yεngene nan nakelima,

koni xanuntenyaan hakene birin nan
janma.

¹³ Fe kolonna famuma xaxilimana falane
nin,
koni xaxili mi muxun naxan ma,
bosaan nan na kanna xa.

¹⁴ Fekolonne kolonna nan namarama,
koni xaxilitarene falan kalan nan tima
xulen.

¹⁵ Nafulu kanna soto seene nan a
ratangama
alo taa makantanxina.
Koni yiigelitoyaan nan senbetarene
kalama.

¹⁶ Tinxin muxune saranna nan nii rakisin
na.
Koni muxu jaxina a soto seene nan ton-
goma,
a yulubin liga.

¹⁷ Muxun naxan a xuru falane ramema,
na sigan nii rakisin kiraan nan xon.
Koni, muxun naxan son falama a xa,
a mi a suxu, na lama ayi nen.

¹⁸ Nafigin nan xonnantenyaan luxunma.
Koni xaxilitaren nan xili kala falane rax-
uyama ayi.

¹⁹ Falan na wuya ayi,
haken fan mi janma.
Nayi, xaxilimaan nan a deen suxuma.

²⁰ Tinxin muxuna falane dangu gbeti
gbeen na.
Koni muxu jaxin boje yi feen tonon mi na.

²¹ Tinxin muxuna falan tonon muxu
gbegbe ma,
anu, xaxilitarene faxama
bayo e mi e mirima.

²² Nafunla sotoma Alatala barakan nin.
A mi toroya yo sama a fari.

²³ Fe jaxi ligan findixi sabaan nan na xax-
ilitaren yii.
Koni xaxilimayaan findixi sewan nan na
xaxilimaan yii.

²⁴ Muxu jaxin gaxuma naxan yee ra,

na a sotoma nen.

Koni tinxin muxun tan a waxon feene nan
sotoma.

²⁵ Foye gbeen neen fa dangu,
muxu jaxine bata raxori,
koni tinxin muxun luma nen habadan.

²⁶ Muluxunna jinne ramuluxunma,
tutin fan yene toroma,
muxu narixin fan na kii nin a xe muxun xa.

²⁷ Alatala yee ragaxun muxune siimayaan
xonkuyama ayi,
koni muxu jaxine siin janma nen sinma.

²⁸ Tinxin muxune xaxili tixi sewan nan na,
koni muxu jaxine yigin kalama nen.

²⁹ Alatalaa kiraan findixi yigiyaden nan na
tinxin muxune xa,
koni a fe jaxi rabane kalama nen.

³⁰ Sese mi tinxin muxun nabire,
koni muxu jaxine mi nae luyey yamanani.

³¹ Xaxilima falane minima tinxin muxun
nan de.
Koni wule falane lenne xabama a ra nen.

³² Xa tinxin muxun falan ti,
fanna na a ra,
koni muxu jaxine deen fe jaxin nan
falama.

11

¹ Sikeela naxan muxun mayendenma
na findixi fe jaxin nan na Alatala yee ra yi.
Koni ligase sensenne a kenexi.

² Wason fama marajaxun nan na.
Koni yete magodon fama fe kolonna nan
na.

³ Muxu fajine fetareya wanle nan e tima
kira fajin xon.
Koni yanfantenne tinxintareyaan nan e
halagima.

⁴ Sese mi nafunla ra Ala kiti sa boxoni.
Koni tinxinna nan muxune xunbama
sayaan ma.

5 Səntarene tinxinyaan nan e kiraan
fixama.

Koni fe ɲaxin nan muxu ɲaxin nabirama.

6 Muxu faɲine tinxinyaan nan e xunbama,
koni kunfa ɲaxine findima luti ratixin nan
na yanfantenne yɛɛ ra.

7 Muxu ɲaxin na faxa,
a yigin birin bata kala,
a xaxili tixi sɛnbɛn naxan na,
na bata lɔ ayi.

8 Muxu tinxinxin xunbama nɛn a tɔrɔyani,
na tɔrɔyaan yi sa muxu ɲaxin sɔtɔ a fun-
funi.

9 Ala kolontarena a adamadi bodene halag-
ima a fala xuiin nan na.
Koni tinxin muxune xunbama e fe kolonna
nan xɔn.

10 Xa tinxin muxune sɛwa,
taan birin nan ɲaxanma.
Koni muxu ɲaxine na faxa,
ɲaxaɲaxan nan na ra.

11 Taan sabatima muxu faɲine duban nan
xɔn.
Koni a kalama nɛn muxu ɲaxine dɛ xuiin
ma.

12 Naxan na a adamadi boden naɲaxu,
na xaxili mi na.
Koni xaxilimana a dunduma nɛn.

13 Mafala tiin wundo feene nan naminima
kɛnɛnni.
Koni lannaya muxuna e ramarama nɛn.

14 Xa maxadin mi na,
yamaan birama nɛn.
Koni kisin na a ra
xa kawandi muxune wuya ayi.

15 Naxan na a bodena donla goronna
tongo,
na tɔrɔma nɛn yati.
Koni naxan na tondi na dɛ xui sifane ma,
na kanna luma makantanna nin.

16 Naɲalan faɲin binyen nan sɔtɔma.
Koni xajɛden tan nafunla nan sɔtɔma.

17 Lannaya muxuna a yetɛ nan malima.

Koni kininkinintarena a yetɛ nan tɔrɔma.

18 Muxu ɲaxine walima nɛn fuu!
Koni naxan na tinxinyaan liga,
na saran kɛndɛn nan sɔtɔma.

19 Tinxinyaan fama nii rakisin nan na.
Koni naxan na lu fe ɲaxin fɔxɔ ra,
na faxama nɛn.

20 Muxu bɔɲɛ ɲaxine mi rafan Alatala ma.
Koni fɛ mi naxanye sigati ki ra,
ne nan a kɛnɛnxi.

21 Muxu ɲaxine saranma nɛn e kɛwanle ra.
Koni tinxin muxune xunbama nɛn.

22 Naɲalan tofaɲin na findi xaxilitaren na,
na luxi nɛn alo xɛma wuredin xɔsɛn ɲɔɛɛn
na.

23 Tinxin muxun waxɔn feen nan fe faɲin
na,
koni muxu ɲaxine natan nan xɔlɔn na.

24 Muxuna ndee kiin tima
e findi nafulu kanne ra,
gbɛtɛye yi kuma ayi,
e findi yiigelitɔne ra.

25 Muxun naxan luma dubɛ bonne xa,
na bannama nɛn.
Naxan bonne nii yifanma e ma,
na fan nii yifanma a ma nɛn.

26 Naxan na maala malan,
a tondi a matiye,
yamaan na dangama nɛn.
Koni naxan na a mati,
yamaan dubama nɛn na fan xa.

27 Naxan na fe faɲin fen
na rafan muxune ma.
Koni naxan na fe ɲaxin fen,
na yati a sɔtɔma nɛn.

28 Naxan na la a nafunle ra,
na birama nɛn.
Koni tinxin muxune sabatima nɛn
alo ɲɔxɔndena.

29 Naxan na a denbayaan tɔrɔ
na mi kɛɛ sɔtɔma fɔ foyena.
Xaxilitarene luma nɛn fe kolonne
konyiyani.

³⁰ Tinxin muxune keʼwanle luxi nen
alo siimaya wudina.
Fe kolonna naxan yi,
na muxune niin nan nakisima.

³¹ Tinxin muxuna a saranna sətəma
dunuja yi,
e faxi fa muxu jaxine nun yulubi kanne.

12

¹ Xurun nafa naxan ma,
fe kolonna fan nafa na kanna ma.
Naxan mi tinje bonne xa a sənna fala a xa,
xaxilitaren nan na kanna ra.

² Muxu fajin Alatala keʼenma.
Koni Alatala kətade jaxin yalagima nen.

³ Muxun mi sabatima fe jaxin xən.
Koni tinxin muxune salenne bitinma nen
ken.

⁴ Naxalan kenden nan a xeməna xunna
kenla ra.
Koni jaxalan yagitaren luxi nen a xemen xa
alo xəri xələ furena.

⁵ Tinxin muxune miriyane findixi kiti
kenden nan na.
Koni muxu jaxine fe yitənxine yanfan nan
tima.

⁶ Muxu jaxine falane findixi faxa ti woson
nan na.
Koni muxu fajine de xuina e xunbama nen.

⁷ Muxu jaxine na bira,
e raxərɪma nen.
Koni tinxin muxune denbayaan sabatima
nen.

⁸ Muxun matəxəma a xaxilimayaan nan
ma fe ra.
Koni naxan bəje jaxu,
na rajaxuma nen.

⁹ A fisa walike keden yi lu i yii,
i lu muxudiyani,
benun i xa i yete findi muxu gbeen na,
donseen yi dasa i ma.

¹⁰ Tinxin muxuna a yengi dəxəma a xu-
ruseene xən nen.
Koni kininkinin mi muxu jaxine yi mumə!

¹¹ Naxan na a bəxən nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune fəxə ra,
na xaxili mi na.

¹² Muxu jaxine kunfama se mujaxine nan
xən.
Koni tinxin muxune salenne sabatin nen.

¹³ Muxu jaxina hake falane a suxuma nen
alo luti ratixina.
Koni tinxin muxun futuxuluma nen
təryaan yii.

¹⁴ Muxun fala xuiin nan a ralugoma se
fajine ra,
a wali xənna yi findi a saranna ra.

¹⁵ Xaxilitarena a yete sigati kiin nan yatəxi
kira kenden na.
Koni fe kolonna nan a tuli matima maxadi
xuine ra.

¹⁶ Xaxilitarena a xələn mayitama nen ma-
furen.
Koni xaxilimaan yagi feen suturama nen.

¹⁷ Naxan na sereyaan ba jəndini,
na tinxinna nan fenma.
Koni wule seren yanfan nan tima.

¹⁸ Naxan na falan ti a xunna yi,
na muxune bəjen nan kalama
alo degeəmaan nan segen tima.
Koni fe kolonne falane dandanna nan
tima.

¹⁹ Nəndin luma nen habadan.
Koni wulen sii mi na.

²⁰ Naxanye fe jaxine yitənma,
yanfan nan ne bəjenɪ.
Koni seəwan na kanna xa
naxan bəje xunbenla rasoma.

²¹ Fe jaxi yo mi tinxin muxune liye.
Koni fe jaxin nan muxu jaxin sətəma han
a wasa.

²² Wule falane mi rafan Alatala ma.
Koni jəndi falane rafan a ma.

²³ Xaxilimana a kolonna luxunma nen.
Koni xaxilitarene e daxuyaən nawangama
nen.

24 Naxanye walima a xodexen na,
ne mangayaan sɔtɔma nɛn.
Koni salantenna rapanma konyiyaan nin.

25 Kɔntɔfinla muxun bɔɛn tɔrɔma nɛn.
Koni fala faɲina a rasewama nɛn.

26 Tinxin muxun findixi yeeratiin nan na a
xɔyin xa.
Koni muxu ɲaxine kirana e ralɔma ayi nɛn.

27 Salantenna na mini donsoyani,
a mi sube gan daxin sɔtɛ.
Koni naxan walima a xodexen na,
na se kɛnden nan sɔtɔma.

28 Siimayaan sɔtɔma tinxinna kiraan nan
xɔn.
Na kiraan mi tinxinxi sayaan na.

13

1 Diine fafe nɛma e xuru falane tiye
xaxilimane e tuli matima a ra nɛn.
Koni magele tiin na maxadi,
a mi na ramema.

2 Muxun balo faɲin sɔtɔma a fala xuine nan
xɔn.
Koni tinxintarene kunfaxi gbalon nan xɔn.

3 Naxan na a deen suxu,
na a niin natangama nɛn.
Naxan falan tima ɲaxi ra,
na bɔnɔn nan fenma a yete xa.

4 Muxu narixin kunfama seene xɔn
anu sese mi a yii.
Koni naxanye walima,
ne wasama nɛn feu.

5 Wulen naɲaxu tinxin muxun ma.
Koni muxu ɲaxin xunna godon nun yagin
nan xilima a yete ma.

6 Fe mi naxan sigati ki ra,
tinxinyaan na rakantanma nɛn.
Koni fe ɲaxin nan yulubitɔn nabirama.

7 Muxuna nde a yete findima se kanna ra,
anu sese mi a yii.
Muxu gbete a yete findima setaren na,
anu nafulu gbeena a yii.

8 Muxuna nafunla nɔe a xunbe nɛn.
Anu, muxune mi e kɔnkɔma yiigelitɔn tan
ma.

9 Tinxin muxune luma sewan nin
kenɛnyani.
Koni muxu ɲaxine luxi nɛn alo lenpun na
tu.

10 Wason yengene nan nakelima.
Koni naxanye e tuli matima maxadi xuine
ra,
fe kolonyaana ne nin.

11 Seen naxanye sɔtɔxi a ɲaxin na mafuren,
ne sigan ɲanɲe nɛn.
Koni naxanye sɔtɔxi a faɲin na ndedi ndedi,
ne xun masama nɛn.

12 Yigi makuyen muxun tunnaxɔlɔma a ma
nɛn.
Koni muxun waxɔn feen na liga a xa,
na a nii yifanma a ma nɛn
alo siimaya wudin yetena.

13 Naxan na a me maxadi xuiin na,
na kanna a saranna sɔtɔma nɛn.
Naxan fan na yamarin suxu,
na fan a saranna sɔtɔma nɛn.

14 Fe kolonne xaranna fama nii rakisin nan
na,
a muxun ba sayaan lutin na.

15 Xaxilimaan muxune kenɛn.
Koni yanfantenna kiraan mi rapanma a
ma.

16 Xaxilimaan feen ligama a kolonna nan
xɔn.
Koni xaxilitarena a daxuyaana nan
nawangama.

17 Xera ɲaxin birama kɔntɔfinla nin.
Koni xera tinxinxin dandanna nan tima.

18 Naxan mi a tuli matiye a xuru falane ra,
na yiigelitɔyaana nun yagin sɔtɔma nɛn.
Koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala
muxune ra,
na binyama nɛn.

19 Muxun waxɔn feen na liga,
na a nii yifanma a ma nɛn.
Koni a mi rafan xaxilitarene ma,
e xete fe ɲaxin fɔxɔ ra.

²⁰ Naxan nun fekolonne sigan tima,
na fe kolonna tima nɛn.
Koni xaxilitarene xɔyine tɔrɔma nɛn.

²¹ Tɔrɔyaan yulubitɔɔn nan fɔxɔ ra.
Koni hɛrin nan tinxin muxun saranna ra.

²² Muxu fajin kɛɛn luma a mamandenne
yɛɛ ra nɛn.
Koni yulubitɔna nafunle sa findima tinxin
muxune nan gbee ra.

²³ Yiigelitɔne xɛɛn naxan bima na donse
gbeen nan fima.
Koni kiti sa kobina a birin naminima nɛn.

²⁴ Naxan mi a diin bulanma a sɔnne ma,
na kanna diin mi rafan a ma.
Koni naxan a diin xanuxi,
na kanna a xuruma nɛn.

²⁵ Tinxin muxuna a dɛgema nɛn han a lugo.
Koni muxu jaxin luma nɛn kamen na tun.

14

¹ Naxalan xaxilimana a denbayani tɔnma
nɛn,
koni xaxilitarena a gbeen kalama nɛn a
yɛtɛ ra.

² Naxan sigati kiin fan,
na gaxuma Alatala nan yɛɛ ra.
Koni naxan sigan tima tinxintareyani,
na Ala rajaxuma nɛn.

³ Wason nan sabatixi xaxilitaren dɛ,
koni fekolonne falane e rakantanma nɛn.

⁴ Xa tura mi na, sagani gelima nɛn,
bayo jingen fangan nan xɛɛ biin tɔnɔn
gboma ayi.

⁵ Sere tinxinxin mi wulen falama,
koni wule seren wulen nan falama.

⁶ Magele tiin fe kolonna fenma nɛn,
a mi a toma.
Koni fe kolonna sɔtɔn mi raxɔlɔ xaxilimaan
xɔn.

⁷ I makuya xaxilitaren na,
amasɔtɔ fe kolonna falan mi a dɛ.

⁸ Xaxilimana a mirima a sigati kiin nan ma,

na nan a fe kolonna ra.
Koni xaxilitaren yanfan naxanye soma,
ne nan a daxuyaana na.

⁹ Tagi yitɔnna bɔtɛ mi xaxilitarene xa,
koni jɛnige fajiyaan toma muxu fajine
nan tagi.

¹⁰ Muxun nan a bɔjɛn xɔlɔ feen kolon,
muxu gbɛtɛ mi nɔɛ a sɛwan fan kolonjɛ.

¹¹ Muxu jaxine banxin kalama nɛn.
Koni muxu fajine bubun sabatima nɛn.

¹² Kirana nde tinxin adamadiin yɛɛ ra yi,
koni a rajanma sayaana nan ma.

¹³ Muxun gele nɛn, a bɔjɛn tɔrɔxi,
dɔnxɛn na sɛwan yi findi sunun na.

¹⁴ Dɛnkɛɣataren wasama nɛn a kɛwanle
tɔnɔn na,
koni muxu fajin fisa a xa.

¹⁵ Fe kolontaren la fena ngaana na,
koni xaxilimana a mirima nɛn a sigati kiin
ma.

¹⁶ Fekolonna gaxun fe jaxin na nɛn,
a masiga a ra,
koni xaxilitaren susuma a ra nɛn,
a so a yi.

¹⁷ Naxan xɔlɔn mafuren,
na xaxilitareyaana nan ligama,
kɔtade jaxin najaxu muxune ma.

¹⁸ Kɔmɔyaana nan fe kolontarene yii e kɛɛn
na,
koni kolonna luxi
alo xaxilimane mangaya taxamaseri
kɔmɔtina.

¹⁹ Muxu jaxine e mafelenma muxu fajine
nan bun ma,
fe jaxi rabane yi lu tinxin muxune dɛɛn na.

²⁰ Yiigelitɔɔn najaxu hali a lanfane ma,
koni nafulu kanna xɔyine wuya.

²¹ Naxan a adamadi boden najaxuma,
hakɛ kanna nan na ra.
Koni sɛwan na kanna xa
naxan kininkininma yiigelitɔne ma.

22 Naxanye fe ɲaxini tɔnma,
ne mi lɔma ayi ba?
Koni naxanye fe faɲin mirima,
hinanna nun lannayaan ne nan xa.

23 Tɔnɔn wali xɔdɛxɛ birin yi
koni falan gbansanna fama yiigelitɔyaan
nan na.

24 Nafunla luxi nɛn
alo fekolonne mangaya taxamaseri
kɔmɔtina,
koni xaxilitarene daxuyaana ɲaɲanma dax-
uyaana nan ma.

25 Sere ɲɔndi falan muxune niine rakisima,
koni wule seren yanfan nan soma.

26 Naxan gaxuxi Alatala yɛɛ ra,
na ratangaxi,
yigiyadena a diine xa.

27 Siimayaan binla nan Alatala yɛɛragaxun
na,
a muxun bama nɛn sayaan lutin na.

28 Yamaan na gbo ayi,
mangana binyen nan na ra,
yamaan na xurunɲɛ ayi,
kalan nan na ra mangan ma.

29 Naxan diɲa, na famunna gbo.
Koni naxan xɔlɔn xulɛn,
na a xaxilitareyaana nan mayitama.

30 Bɔɲɛ xunbenla nan kɛndɛyaana na fatin
xa.
Koni xɔxɔlɔnna findixi furen nan na fatini.

31 Naxan na sɛnbɛtarene ɲaxankata,
na e da mangan nan naɲaxuxi.
Koni naxan na hinan tɔrɔ muxune ra,
na bata Ala binya.

32 Muxu ɲaxina wali ɲaxin nan a rabirama,
koni hali sayaan tinxin muxun li,
a yigiyaden sɔtɔma nɛn.

33 Fe kolonna xaxilimaan nan bɔɲɛ yi,
koni hali xaxilitarene yɛ, a makɛnɛnxi.

34 Tinxinyaana nan yamanan nasabatima,
koni yulubin findixi yagin nan na siyane
ma.

35 Walikɛ xaxilimaan nafaɲ mangan ma,
koni naxan marayagin tima,
a xɔlɔma nɛn na ma.

15

1 Yabi faɲin xɔlɔn ɲanma nɛn,
koni fala xɔlɛn xɔlɔn fari saan nɛn.

2 Fe kolonne falane kolonna nan sɛnbɛ
soma,
koni daxuya falan nan minima xaxilitaren
dɛ han!

3 Alatala yɛɛn yiren birin na,
a muxu ɲaxine nun muxu faɲine
rakɔrɔsima.

4 Fala faɲin luxi nɛn alo siimaya wudina,
koni yanfantɛnya falan muxun niin nan
tɔrɔma.

5 Xaxilitaren fafe a kawandi xuiin mi rafan
a ma,
koni naxan a tuli matima a sɔnna fala
muxun na,
xaxilimaan nan na ra.

6 Nafulu gbeen luma nɛn tinxin muxuna
banxini,
koni muxu ɲaxine sɔtɔ seen fama
kɔntɔfinla nan na.

7 Fe kolonne falane kolonna nan nax-
uyama ayi,
koni xaxilitarene bɔɲɛn mi na kiini.

8 Muxu ɲaxine saraxan findixi haramun
nan na Alatala xa,
koni muxu faɲine maxandin nafaɲ Alatala
ma.

9 Muxu ɲaxine kiraan naɲaxu Alatala ma.
Koni naxan tinxinna fenma na rafan a ma.

10 Naxan na kiraan beɲin,
na kanna xuruma nɛn ki xɔdɛxɛni.
A mi rafan naxan ma a sɔnna xa fala,
na kanna faxama nɛn.

11 Alatala laxira nun yahannama yiren
birin toma,
e faxi fa naxan muxun bɔɲɛni!

12 Maxadin mi rafan magele tiin ma,
a mi sigama fekolonne fɛma.

13 Sɛwan yɛtagini yalanma nɛn,
koni nii yifɔrɛn fama bɔɲɛ kalan nan xɔn.

14 Xaxilimaan kolonna nan fenma a bɔɲɛni.
Koni daxuya falan nan tun xaxilitaren dɛ.

15 Yiigelitɔne siimayaan findixi tɔrɔn nan
na,
koni naxan bɔɲɛ sɛwaxi,
na luma ɲaxanxi nɛn waxatin birin.

16 A fisa i ndedi sɔtɔ i lu Alatala yɛɛragaxuni,
benun i xa nafulu gbeen sɔtɔ kɔntɔfinli.

17 Bogi seene gbansanna donna fisa xanun-
tenmane tagi,
dangu ɲinge raturaxin suben donna ra
xɔnnantenyani.

18 Muxu bɔɲɛ gbeen yɛngɛn nan nakelima.
Koni muxu diɲaxin tan yɛngɛn naxunbe-
lima nɛn.

19 Muxu narixina kiraan nafexi ɲanle nan
na,
koni muxu faɲina kiraan malaxun nɛn.

20 Dii xaxilimana a baba rasɛwama nɛn,
koni xaxilitarena a nga xurunma nɛn.

21 Xaxilitareyaan findixi sɛwan nan na
xaxilitaren xa,
koni xaxilimana kiraan tinxin nɛn.

22 Maxaditareyaan nan fe yitɔnxine
kalama,
koni e sɔnɔyama nɛn xa maxadi tiine wuya.

23 Sɛwan na ra muxun xa,
a na yabi faɲin ti.
Falan naxan tima a waxatini,
na tɔnɔn gbo han!

24 Xaxilimana dunuɲa yi gidin kiraan tema
nɛn
han kore xɔnna,
a yi a tanga laxira ma.

25 Alatala wasodene banxine rabirama
nɛn,
koni a kaɲa gilɛna bɔxɔn danne luma nɛn e
kiini.

26 Miriya ɲaxine mi rafan Alatala ma,

koni fala faɲine sariɲan.

27 Tɔnɔ sɔtɔ ki ɲaxin nafan naxan ma,
na kanna gbalon nan nasoma a denbayani,
koni naxan mi dimi yi seene rasuxuma
mayifuni,
na siimayaan sɔtɔma nɛn.

28 Tinxin muxuna a mirima nɛn,
benun a xa yabin ti,
koni muxu ɲaxin fala ɲaxin nan tima han!

29 Alatala makuya muxu ɲaxine ra,
koni a tinxin muxune maxandi xuine
ramɛma nɛn.

30 Yɛɛ yiyalanna muxune bɔɲɛn nan
nasɛwama,
xɛrayaan fala faɲin muxun sɛnbɛ soma
nɛn.

31 Naxan na a tuli mati maxadi xuine ra
naxanye muxun nakisima,
na kanna luma nɛn fe kolonne yɛ.

32 Naxan na tondi xurɛ,
na mi rafan a yɛtɛn ma,
koni naxan na a tuli mati a sɔnna fala
muxune ra,
na xaxinla nan sɔtɔma.

33 Fe kolonna sɔtɔma Alatala yɛɛragaxun
nin,
yɛtɛ magodon nan fama binyen na.

16

1 Adamadiin feene natama a bɔɲɛni nɛn,
koni Alatala nan feene ragidima.

2 Muxuna kirane birin sariɲan a yɛtɛ yɛɛ ra
yi,
koni Alatala nan muxun kui feene
fɛsɛfɛsɛma.

3 I ya wanle taxu Alatala ra,
alogo e xa sɔnɔya.

4 Bunna Alatala kɛwanle birin na,
hali muxu ɲaxina,
a daxi gbalo lɔxɔn nan yɛɛ ra.

5 Muxu wasoxine rapaxu Alatala ma,
a e fe ɲaxin saranma e ra nɛn yati.

6 Muxun hakɛn mafeluma hinanna nun
lannayaan nan xɔn.
Muxuna a masigama fe ɲaxin na Alatala
yeɛragaxun nin.

7 Xa muxun sigati kiin nafa Alatala ma,
a lanna rasoɛ hali e nun a yaxune tagi.

8 A lan ndedi yi lu i yii tinxinni,
benun tɔnɔ gbeena tinxintareyani.

9 Muxuna a siga kiraan natama a bɔɲɛni
nɛn,
koni Alatala nan a sanna tidene ragidima.

10 Mangana Alaa falane nan tima,
a mi kitin sɛ tinxintareyani.

11 Sikeli tinxinxine birin fataxi Alatala nan
na.
A tan nan wali xɔri ligaseene birin na.

12 Kɛwali ɲaxine mi rafan mangane ma,
bayo tinxinna nan e mangayaan sɛnbɛ
soma.

13 Tinxin muxuna falan nafa mangane
ma,
ɲɔndi falan nafa e ma.

14 Mangana xɔlɔn faxan nan tima,
koni xaxilimaan fatan a raxunbeɛ.

15 Mangan na sɛwa,
siimayaan na a ra,
a fanna luxi nɛn
alo kundaan naxan fama tulɛn na.

16 Fe kolonna sɔtɔn tɔnɔn gbo
dangu xɛmaan na pon!
Xaxilimayaan sɔtɔn fisa gbetin xa ki faɲi!

17 Muxu faɲine kiraan mi sigama fe ɲaxin
mabinni.
Naxan na a yengi dɔxɔ a sigati kiin xɔn,
na a niin nakantanma nɛn.

18 Kalan fama wason nan xɔn.
Naxan na a yetɛ yite,
na fe godomatɔn nan na ra.

19 A fisa i lu magodoni yiigelitɔne ye,
benun ɛ nun wasodene xa se muɲaxine
yitaxun.

20 Naxan na a miri ki faɲi,
na herin sɔtɔma nɛn.
Sɛwan na kanna xa
naxan na a yigi sa Alatala yi.

21 Fekolonna naxanye bɔɲɛ yi
a falama nɛn ne ma a xaxilimane,
fala faɲin xaxinla nan xun masama.

22 Siimayaan binla nan xaxilimayaan na
xaxilimane xa.
Xaxilitareyaan nan xaxilitarene ɲaxankatan
na.

23 Fe kolonne bɔɲɛn nan fala faɲin namin-
ima e dɛ,
xaxilimaya falane nan e dɛ.

24 Fala faɲine findixi kumin nan na,
e ɲaxun muxun niini
e soma han muxun xɔnne alo senna.

25 Kirana nde tinxin adamadiin yeɛ ra yi,
koni a raɲanma sayaan nan ma.

26 Walikɛɛn kuiin nan a rawɛkilɛma wanla
ma,
kamɛn yi a karahan a xa lu walɛ.

27 Fuyantenna fe ɲaxini tɔnma,
a dɛɛn muxune ganma alo halagi ti tɛɛna.

28 Muxu ɲaxin matandi feene nan nake-
lima,
nafigin fan xɔyimane yitaxunma nɛn.

29 Gbalotɔna a adamadi bodɛn nakunfama
nɛn,
a yi a ti kira ɲaxin xɔn.

30 Naxan a yeɛn magirama,
na fe ɲaxini tɔnma.
Naxan a dɛ kidin xinma,
na bata yelin fe ɲaxin ligɛ.

31 Xunɛxɛ fixɛne luxi nɛn
alo mangaya kɔmɔti binyena,
naxan sɔtɔma tinxinyaan kiraan xɔn.

32 Muxu diɲaxin fisa yeɲɛ so sɛnbɛmaan
xa.
A fisa muxun xa a yetɛ suxu,
benun a xa taana nde suxu.

³³ Masensən ti seene bama adamadina yi-
ibaañ nin,
koni Alatala nan a feene birin nagidima.

17

¹ A fisa buru dungin xaren yi lu i yii xaxili
sani
benun banxin xa rafe suben na
lantareyani.

² Walikε xaxilimaan fisa wali kannna diin
xa,
naxan yagi feen nabama.
Na walikε sifan kεen sɔtɔma nən na den-
bayani.

³ Gbetin nun xεmaan nasensənma sulun
tεen nan na,*
koni Alatala nan adamadiine bɔjən
fεsεfεsεma.

⁴ Fe ɲaxi rabaan fala ɲaxin nan namεma.
Wule falana a tuli matima fala xɔlən nan
na.

⁵ Naxan na yiigelitɔn magele
na bata yiigelitɔne dali mangan nayelevu.
Naxan na sεwa a bodena tɔrɔn na,
na feen saranma na kannna ra nən.

⁶ Mamandenne findixi fonne xunna kenla
nan na.
Fafane fan findixi diine xunnayerenna
nan na.

⁷ Yεtε yigbo falane mi daxa kɔmɔn dε,
wulen fan mi lan mangan dε.

⁸ Finma seen luxi nən
alo xiriyana a fi muxun xa.
A na siga dεdε, a feene sɔnɔyama nən.

⁹ Naxan muxune mafeluma e haken na,
na xanuntenyaan nan fenma.
Koni naxan luma muxune hakene fe rabirε
e ma,
na xɔyimane taxunma nən.

¹⁰ Maxadi keden peen xaxilimaan maliyε
dangu bosaan yε kεmε ra xaxilitaren ma.

¹¹ Fe ɲaxi rabaan murutən nan tun fenma,

koni xεra kininkinintaren sigama nən a xili
ma.

¹² A fisa i naralan sube xajən na
naxan ma diiye baxi a yii,
benun i xa naralan xaxilitaren na a xaxil-
itareyani.

¹³ Naxan na fe fajin ɲɔxɔ fe ɲaxin na
fe ɲaxin mi a masigε na kannna banxin na
mumε.

¹⁴ Fe matandi rakenla luxi nən
alo i na igen nati gbiligbinla bɔ a ra.
A yi fisa i yi na feen lu na,
benun yengən xa bira ayi.

¹⁵ Naxan yoon fima kala tiin ma
e nun naxan tinxin muxun yalagima
ne firinna sese mi rafan Alatala ma.

¹⁶ Gbetin tɔnɔn nanse ra xaxilitaren yii?
A mi na rawalima fe kolonna sɔtɔ feen na.
A xaxili yo mi na.

¹⁷ Muxun xɔyina a xanuxi waxatin birin.
Muxuna ngaxakedenna daxi tɔrɔ waxatine
nan ma fe ra.

¹⁸ Xaxilitaren nan muxu gbetena donla
goronna tongoma,
a yi a yetε dɔxɔ tolimani a xa.

¹⁹ Yengən nafan naxan ma,
haken fan nafan na kannna ma.
Naxan na a yetε yigbo,
na gbalon nan fɔxɔ ra.

²⁰ Bɔjε ɲaxin mi hεrin sɔtɔma.
Naxan fala tinxintaren tima,
na biran tɔrɔn nin.

²¹ Naxan na xaxilitaren bari,
na yagima nən,
kɔmɔn baba mi sεwama.

²² Bɔjε sεwaxin kεndεyaan nan nasɔnɔyama,
koni nii fɔrən fatin soma a ra nən.

²³ Muxu ɲaxin dimi yi seen nasuxuma
mayifuun nin
a kiti ɲaxin sa.

* **17:3:** Sulun tεen mɔn falama yirena nde yi fa fala "Furu tεena."

24 Xaxilimaan biraxi fe kolonna nan fəxo
ra,
koni xaxilitarena a yεene rasigama bəxən
nan xun xən.

25 Dii xaxilitarena a baba raxələma nən
a findi xələn na a nga xa.

26 A mi lan tinxin muxun xa yangin.
Sariya mi a ra muxu kəndən yi bulan.

27 Naxan na a dεen suxu,
na bata fe kolonna sətə.
Xaxilimaan sabari nən.

28 Hali xaxilitaren yatəxi fekolonna ra,
xa a sabari.
Xaxilimana a dεen suxe nən.

18

1 Muxun naxan a danna,
na tənən fenma a yete nan xa.
A bəjən tema nən xaxilimaya falane birin
ma.

2 Fe famunna bəte mi xaxilitaren xa,
fə a yete miriyane fala fena.

3 Muxu jaxin na fa,
marajaxun fan yi fa.
Konbin fama yagin nan na.

4 Adamadiine falane luxi nən
alo tilinna,
koni fe kolonna luxi nən
alo tigi igen naxan tema ayi.

5 A mi lan muxu jaxin xa rafisa bodene xa,
hanma muxun yi tondi kiti kəndən se tinxin
muxun xa.

6 Xaxilitarena falane fe matandin nan
nakelima,
a bənbə a de xuiin ma.

7 Xaxilitaren dena a halagima nən,
a fala xuine findixi luti ratixin nan na a xa.

8 Nafigina falane luxi nən
alo donse jaxumən
naxan godon muxun kui.

9 Naxan tunnaxələ a wanli
na nun se kalan birin muxu keden.

10 Alatala xinla muxun natangama
alo yin barakaxina,
tinxin muxuna a gima nən a siga a kui,
a lu makantanni.

11 Nafulu kanna kεen findixi a taa makan-
tanxin nan na.
A miriyani, yinna na a ra naxan mi nəe
kalε.

12 Muxuna wasona a xalin kalan nan ma,
koni binyen sətəma yete magodon nan xən.

13 Naxan yabin tima benun a xa a tuli mati,
daxuyaan nan na ra, e nun yagina!

14 Muxuna limaniyaan nan a malima a
fureni.
Koni xa a nii yifəro a ma,
nde a rasewama?

15 Xaxilimaan fe kolonna nan sətəma a
bəjəni.
Fekolonne e tuli matima fe kolonna nan
na.

16 Finma seen kiraan nan nabima a fi
muxun yεe ra,
siga muxu gbeene fema.

17 Naxan singe na a yaxaseri masa,
na maliga yo kanna ra,
han a yengefaan yi fa maxədinna ti.

18 Masensenna sənxo sənxo ne raxunbelima
nən,
a yengene jan senbεmane tagi.

19 Xa muxuna a ngaxakedenna konbi
na bəjən xədəxəma ayi nən a ma
dangu taa makantanxin yinna ra.
Fe matandine xədəxə manga banxin dεen
balan wurene xa.

20 Muxun fala xuine nan balon sətəma a xa.
Falan naxan minima a de,
na nan a ralugoma.

21 Sayaan nun siimayaan binla findixi
falan nan na.
A rafan naxan ma, na a tənən sətəma nən.

22 Naxan na jaxanla sətə,
na bata herin sətə,
a Alatala fanna nan sətəxi.

²³ Yiigelitōon falan tima mafanna nin,
koni nafulu kanna yabi xōdexen nan tima.

²⁴ Xōyi wuyaxi nōe finde nen bōnōn na
muxun ma.
Koni xōyina nde na,
na lannayaan dangu ngaxakedenna ra.

19

¹ A fisa muxun yi findi yiigelitōon na
fetareyani,
benun a xa findi wule fala xaxilitaren na.

² Wēkilēn tōnōn mi na fe kolonna xanbi.
Naxan na san mafura ayi, na sinma nen
yinla ra.

³ Adamadina a sigati kiini dōxōma a xaxil-
itareyaan nan xōn,
a fa xōlō Alatala ma.

⁴ Nafunla muxun xōyine rawuyama ayi
nen,
koni yiigelitōon xōyina a makuyama a ra
nen.

⁵ Wule serena fe saranma a ra nen.
Naxan wulen falama,
na mi xunbama.

⁶ Muxu wuyaxi kuntigin mafanma.
Naxan muxune kima,
na xōyin nan birin na.

⁷ Xa yiigelitōna ngaxakedenne birin a
raṇaxuma,
a xōyine e makuyama a ra nen dangu ne ra!
Hali a lu e fōxō ra, a e mafan han,
e mi fa toma.

⁸ Naxan na findi xaxilimaan na,
na niin nafaan a ma.
Naxan na xaxinla fen,
na bata herin sōtō.

⁹ Wule serena fe saranma a ra nen.
Wule falan halagima nen.

¹⁰ A mi daxa xaxilitaren xa lu ṇaxunni,
konyin fan mi lan a kuntigine yamari.

¹¹ Xaxilimaan dija.
Xunna kenla na a ra a xa,
a na muxuna nde mafelu a haken na.

¹² Mangana xōlōn luxi nen
alo yatan wurundun xuina,
a hinanna fan luxi nen
alo xiila sexen ma.

¹³ Gbalon nan dii xaxilitaren na a baba yii.
Ṇaxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo igen na lu dindinṇe banxini.

¹⁴ Banxin nun herisigen fataxi muxun fafe
keen nan na,
koni Alatala nan ṇaxalan xaxilimaan soma
a yii.

¹⁵ Narin xixōnla nan biran muxun na,
koni kamen muxu narixin suxuma nen.

¹⁶ Naxan na sariyan suxu,
na a niin nan nakantanma,
koni naxan na sigan ti a ṇaxin na,
na faxama nen.

¹⁷ Naxan na hinan senbetaren na,
na Alatala nan dolima,
a saranna soma a yii nen.

¹⁸ I ya diin xuru,
bayo i yigin na nan na.
I nama tin a xa faxa.

¹⁹ Bōṇe gbee kanna lan a yanginna fi.
I na a xunba, i bata a rawēkilē kalan ma.

²⁰ I tuli mati kawandi xuine ra,
i xurun sōtō,
a logo i xa findi fekolonna ra.

²¹ Miriya wuyaxi nan muxun bōṇeni,
koni Alatala a fe ragidixin nan nakamal-
ima.

²² Muxun waxi hinanna nan xōn,
anu, yiigelitōon fisa wule falan xa.

²³ Alatala yēragaxun siimayaan nan fima.
Na ma, muxun lugoxin yi a sa, a mi tōrō.

²⁴ Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nen,
koni a tagan a rasoe a de.

²⁵ I na magele tiin bōnbō,
fe kolontaren xaxili sōtōma nen.
I na xaxilimaan maxadi,

a kolonna sətəma nən.

26 Naxan a baba rayarabima,
a yi a nga kedi,
na kanna fama yagin nun yarabin nan na.

27 N ma diina,
i na tondi i xuru falane rame,
i yete masigama kolonna falane nan na.

28 Wule seren gelema kiti kendən ma nən,
tinxintareya falan nan muxu jaxin de.

29 Yanginne saxi magele tiine nan xa,
e nun bənbən xaxilitarene xa.

20

1 Manpaan muxun findin magele tiin nan
na,
dələn sənən nan biran muxun na,
dələ minna mi finde xaxilimaan na mumə!

2 Mangana xələn luxi nən
alo yatan wurundun xuina,
naxan na mangan bəjən nate,
na kanna a niin nan halagima.

3 Binyen na a ra muxun xa
naxan na a masiga yengen na,
koni xaxilitaren birin mafura soe yengeni.

4 Muxu narixin mi xeen bima a waxatini
xunbenla a fe ra,
anu, se xaba waxatini,
a balon fenma nən, koni sese mi na.

5 Muxun bəje yi feene luxi nən
alo igena xəjinna ra,
koni xaxilimaan fatan na igen be.

6 Muxu wuyaxi e yete hinanna fe falama,
koni nde nəe lannaya muxun toe?

7 Tinxin muxun sigan tima fetareyaan nin,
sewana a diine xa a xanbi ra!

8 Mangan nema dəxi a mangaya gbədeni
kiti sadeni
a fe jaxine birin nakərsima.

9 Nde nəe a fale, a naxa,
“N bata n bəjən natanga fe jaxin ma,
n bata n nasarijan yulubin birin ma?”

10 Sikeli tinxintaren nun liga se tinx-
intarena,
na sese mi rafan Alatala ma.

11 Foningen sənna kolonma a kewanla nan
xən
xa fe mi a kewanle ra, a tinxin.

12 Tunla naxan feen mema,
e nun ye naxan seen toma,
Alatala nan ne birin daxi.

13 I nama i yete lu xixənli
alogo i nama findi yiigelitən na.
Xa i lu i yee ra yi,
i lugoma nən balon na ki fapi.

14 Saresona a falama nən,
a naxa, “A mi fan, a mi fan!”
A mən yi sa a yete matəxə a se saraxina fe
ra.

15 Xemaan nun bəxə bun nafunla wuyaxi
dunəja yi,
koni deen naxan fe kolonna falan tima,
na tənən gbo e birin xa.

16 Naxan na donla tongo i yii muxu gbete
xa,
a mi naxan kolon,
na kanna domain tongo a jəxəni.
Tolimaan maxədin a ma,
xa a rabaxi xəjən nan xa.

17 Balon naxan sətən wulen xən,
na jaxun muxun de.
Koni ndedi na liga, a luma nən
alo a deen nafexi gəme xənna nan na.

18 Maxadi xuine rame
alogo i waxən feene xa kamali.
Xa i sigama yengeni, xaxinla fen.

19 Muxu mafalane wundo feene nan
makənənma,
nayi, naxan falan tima jaxi ra,
i nama lu na fəxə ra.

20 Naxan a fafe nun a nga rayarabima,
na lenpun tuma nən a lu dimini.

21 Keen naxan sətəxi sinma
na mi fama barakadeni dənən na.

22 I nama a fala, i naxa,

“N fe jaxin joxoma nen.”
I yigin sa Alatala yi, a i rakisima nen.

²³ Liga se tinxintarene rapaxu Alatala ma.
Sikeli tinxintaren mi fan.

²⁴ Alatala nan adamadiine san tidene
ragidima,
nayi muxun nae a sigaden kolonje di?

²⁵ Naxan na de xuiin tongo bote rabani,
a xa sena nde fi Ala ma,
na luxi alo a suxi nan fa a ra
a na a miri na fe ma na xanbi ra.

²⁶ Manga xaxilimaan muxu jaxine rax-
uyama ayi nen
alo maala na yife,
a yi e jaxankata alo malo bonbona.

²⁷ Adamadiin niin findixi lenpun nan na a
xa,
Alatala naxan fixi a ma
alogo a xa a bonnen kui fe tilinxine feselese.

²⁸ Hinanna nun lannayaan mangan
makantanma nen,
a mangayaan sabatima a hinanna nan xon.

²⁹ Fangan nan banxulanne xunna kenla ra.
Xun sexe fixen nan fonne binyen na.

³⁰ Maxolodene nan son jaxin dandan senna
ra,
bonbon nan sondomen matinxinma.

21

¹ Mangan bonnen luxi nen
alo xude wunla Alatala yii,
denaxan na a kenen,
a yi a rasiga menni.

² Muxuna kirane birin tinxin a yete ye ra
yi,
koni Alatala nan bonnen kui feene
feselesema.

³ Tinxinyaan nun kiti kenden saan nafan
Alatala ma
dangu saraxane ra.

⁴ Yee rawason nun yete yiteen nan findixi
muxu jaxine kenenna ra,

anu yulubin nan ne ra.

⁵ Tunnafan muxuna miriyane findima mu-
nanfanna nan na,
koni naxan feene rabama mafurani,
na sigama yiigelitoyaan nin.

⁶ Nafunla naxanye sotoxi wuleni
ne findixi fe fu butarene nan na muxune
xa
naxanye sayaan fenma.

⁷ Muxu jaxine gbalone e raloma ayi nen,
bayo e bata tondi kiti kenden ma.

⁸ Yulubitone biraxi kira yifuxin nan foxo ra,
koni sontarene sigati kiin tinxin nen.

⁹ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun e nun jaxalan yenge gidin xa lu
banxin kui.

¹⁰ Muxu jaxin kunfahi fe jaxin nan xon,
hali a xoyin mi kininkininna sote a ra.

¹¹ Xa magele tiin saran a fe jaxin na,
fe kolontarene fekolonna sotoma nen.
Koni muxun na xaxilimaan xaran tun,
a kolonna fari sama nen.

¹² Tinxinna Kanna muxu jaxina den-
bayaan nakorosima nen,
a yi e radinje ayi e toroni.

¹³ Naxan na a tunla dutun
senbetaren gbelegbele xuiin bun,
a tan fan gbelegbelema nen,
a mi yabi soto.

¹⁴ Finmaseen na so muxun yii wundoni
na xolon maxunbelima nen.
Muxun na dimi bun seen ba suturani,
na xolo gbeen nan janma.

¹⁵ Sewan na a ra tinxin muxun xa,
kiti kenden na sa.
Koni gbalon na a ra fe jaxi rabane xa.

¹⁶ Naxan na keli xaxilimayaan kiraan xon,
na sa a matabun faha muxune nan ye.

¹⁷ Mananmanantoon setareyaan kolonma
nen.
Naxan na lu dalon nun jaxunna foxo ra,

na mi finde nafulu kanna ra mumε!

18 Muxu ɲaxin nun yanfantenna gbalon nan sɔtɔma,
tinxin muxun nun muxu fajine yi xunba na ma.

19 A fisa i dɔxɔ tonbonni,
benun ε nun ɲaxalan yenge gidin xɔlɔxin xa dɔxɔ.

20 Nafulu kenden nun ture fajin namaraxi fekolonne konne yi,
koni xaxilitarena a gbeene birin donma nen.

21 Naxan na bira tinxinyaan nun hinanna fɔxɔ ra,
na siimayaan nun tinxinna nun binyen sɔtɔma nen.

22 Fekolonne nɔε kurugbane taan tonge nen,
e yi e taan nabilinna yinna kala,
e yigi saxi naxan yi.

23 Naxan na a dεen nun a falan suxu,
na a niin nakantanma gbalon nan ma.

24 Feene birin magele wasode yete yigboon yii.
A feen birin ligama yanda gbeen nin.

25 Muxu narixine waxɔn feene nan e faxama,
amasɔtɔ e tondima wale.

26 E kunfahi e waxɔn seene xɔn waxatin birin,
koni tinxin muxune kiin tiin fonisireyaan nin.

27 Se haramuxin nan muxu ɲaxine saraxane ra.
E na a ba bun kobina nde ma, e ɲaxu dangu na ra.

28 Wule seren halagima nen,
koni naxan a tuli matima ki faji,
na fala tixine luma nen habadan.

29 Muxu ɲaxina a wɛkilɛn yitama a yetagin nan ma,
koni muxu fajin sigati kiin nan a wɛkilɛn yitama.

30 Fe kolonya mi na, xaxilimaya mi na,

maxadi fala mi na naxan nɔε xele Alatala xili ma.

31 Yenge so soone yitɔnma nen
lan yengen lɔxɔn ma,
koni kisin fataxi Alatala nan na!

22

1 Xili fajiyaan fisa nafulu gbeen xa,
hinanna fisa gbetin nun xɛmaan xa.

2 Nafulu kanna nun yiigelitɔɔn birin lan,
bayo Alatala nan e birin daxi.

3 Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
ɲaxankatan yi e sɔtɔ.

4 Nafunla nun binyen nun siimayaan sɔtɔma
yete magodon nun Alatala yεragaxun nan xɔn.

5 Nanle nun luti ratixine nan muxu ɲaxine kiraan xɔn,
koni naxan waxi a niin nakantan feni,
na a masigama a ra nen.

6 Dii ɲɔren ti kiraan xɔn naxan lanɲe a ma,
nayi hali a findi fonna ra, a mi kele a xɔn.

7 Nafulu kanna yiigelitɔɔn yamarima,
doli kanna konyin nan doli tongon na.

8 Naxan na seen si tinxintareyani,
na tɔrɔn sɔtɔma nen se xaba waxatini,
amasɔtɔ a nɔ sɔtɔ dunganna kalama nen.

9 Muxu ɲenige fajin barakan sɔtɔma nen,
amasɔtɔ a baloni taxunma e nun sebetaren tagi.

10 Magele tiin kedi,
sɔnxɔ sɔnxɔn fan ɲanma nen,
e nun yengen nun konbina.

11 Bɔɲe fajin naxan ma,
fala fajina a de,
mangan xɔyin nan na ra.

12 Fe kolonna Alatala nan yii,
koni a yanfantenna falani fuma nen.

¹³ Muxu narixina falama nɛn, a naxa,
“Yatan tandeni, a n faxama nɛn kira yi!”

¹⁴ Yalunde naxanle fala xuine findixi yili
tilinxin nan na,
Alatala xɔɔxi naxanye ma, ne sinma nɛn
na ra.

¹⁵ Xaxilitareyaan dii nɔrɛn bɔɔnɛni,
koni a na xuru bosaan na,
na a masigama a ra nɛn.

¹⁶ Naxan na sɛnbɛtaren nawali
alogo a xa nafunla sɔɔ,
e nun naxan na nafulu kanna ki,
ne e yɛtɛ yiigelima nɛn.

Fekolonne falane

¹⁷ I tuli mati, i fekolonne falane ramɛ,
i xaxili lu n ma xaranna xɔn.

¹⁸ Amasɔɔ a lan i yi e ramara i sɔndɔmɛni,
e nama ba i dɛ mumɛ,

¹⁹ alogo i xa i yigin sa Alatala yi.
N waxi i tan yɛtɛɛn xaran fe yi to.

²⁰ N mi maxadi fala tonge saxan xan sɛbɛxi
i xa ba,
maxadine nun fe kolonna falane,

²¹ alogo i xa fe kɛndɛne nun nɔndi falane
kolon,

i yi i xɛ muxun yabi nɔndi falane ra?

²² I nama sɛnbɛtaren nawali,
fanga to mi a ra,
i nama yiigelitɔɔn naxankata kitisadeni.

²³ Amasɔɔ Alatala e xun mayɛngɛn soma
nɛn,
a yi e yiigelitɔɔne niin ba.

²⁴ I nama bɔɔnɛ gbee kanna findi i xɔyin na,
i nama bira yɛngɛ gidin fɔxɔ ra

²⁵ alogo i nama a sigati kiin tongo,
i yi suxu luti ratixin na.

²⁶ I nama dɛ xuiin tongo muxu gbɛtɛna
donla fe ra,
i yɛtɛ dɔxɔ tolimani na ma.

²⁷ Xa se mi i yii i naxan fiyɛ,
e fa i tan nan ma sade bama i bun.

²⁸ I nama bɔxɔn danna taxamaseri gɛmɛne
ba e funfuni
i benbane naxanye dɔxi xabu to mi na ra.

²⁹ Muxun naxan fatan a wanla ra

na walima mangane nan fɛma,
a mi luyɛ muxudine yɛ.

23

¹ Xa ɛ nun kuntigina nde dɔxɔma ɛ
dɛgedeni,

naxan i yɛtagi,
na rakɔrɔsi ki fajɪ.

² Xa i fudi naxu,
i yɛtɛ suxu a xɔdɛxɛn na de!

³ I nama mila a donse fajine xɔn,
bayo yanfa so donseene nan ne ra.

⁴ I nama i yɛtɛ raxadan nafunla fɔxɔ ra,
i xaxili ba na xɔn.

⁵ I nɛma fa i yɛɛn ti nafunla ra
a bata nɔn!

Amasɔɔ gabutɛne minima a ma nɛn,
a tungan, te kore alo singbinna.

⁶ I nama muxu yɛtagi yifɔrɛna balon don,
i nama kunfa a donse fajine xɔn.

⁷ Bayo i a lima nɛn,
a bata fena nde nata,
a naxa, “I dɛge, i min.”

Koni na mi a bɔɔnɛni!

⁸ I naxan donxi,
i a baxunma nɛn,
i bɔnɔ i ya fala fajine yi.

⁹ I nama fala ti xaxilitaren xa,
bayo i ya xaxilimaya falane bɔtɛ mi a xa.

¹⁰ I nama bɔxɔn danna taxamaseri gɛmɛ
singene ba e funfuni.

I nama se ba kiri diine xɛɛne ra,

¹¹ amasɔɔ Ala fangan gbo e xunbadeni,
a e xun mayɛngɛn soma nɛn i xili ma.

¹² I xaxinla rabi i xuru falane ma.
I tuli mati fekolon falane ra.

¹³ I nama diin nafutuxulu a xurun ma,
xa i a bɔnbɔ, a mi faxama.

¹⁴ I na diin xuru bosaan na,
i a niin nakisima nɛn sayaan ma.

¹⁵ N ma diina,
xa fekolonna lu i bɔɔnɛni,
nayi, n fan bɔɔnɛn sɛwama nɛn.

¹⁶ N sɔndɔmɛ yɛtɛn naxanma nɛn,
i na fala fajin ti.

¹⁷ I nama yulubitone maxaxolon i bɔɲeni
koni gaxu Alatala yee ra waxatin birin yi.

¹⁸ Nayi, i yigin sɔtoma nen waxati famatone
yi,
i mi yigitεε mumε!

¹⁹ I tan n ma diina, i tuli mati,
i findi fekolonna ra,
i yi i bɔɲen lu kira faɲin xɔn.

²⁰ I nama lu dɔlɔ minne ye,
e nun naxanye suben donma,
e a radangu ayi.

²¹ Amasɔtɔ fudimane nun dɔlɔ minne yiige-
lima nen,
e tunnaɔlon yi marabenna ti e ma.

²² I tuli mati i baba ra,
a tan naxan i sɔtɔxi.
I nama yo i nga ma a foriyani.

²³ Nɔndin nun fe kolonna nun xurun nun
xaxilimayaan fen,
i nama ne masara sese ra.

²⁴ Tinxin muxun baba ɲaxanma nen,
dii fekolonna sɔtɔ muxun luma nen sewani.

²⁵ Ala xa sewan fi i baba nun i nga ma,
i bari muxun yi ɲaxan!

²⁶ N ma diina, i xaxili ti n na,
i yeen ti n ma misaala ra.

²⁷ Amasɔtɔ ɲaxalan yalunden muxun nabi-
rama nen
alo yili tilinxina,
muxu gbetena ɲaxanla magaxu
alo xɔɲin naxurina.

²⁸ A dɔxɔma nen muxune yee ra
alo mafu tiina.
A xeme wuyaxi findi yanfantenne ra.

²⁹ Tɔrɔna nde xa?
Nimisana nde xa?
Matandine nde fɔxɔ ra?
Mawugane nde xɔn?
Maxɔlɔde fufafune nde ma?
Nde yee gbeelixi?

³⁰ Dɔlɔ minne nan na kiini,
naxanye sa dɔlɔ faɲine fenma,
e xa e mato.

³¹ I nama i yeen ti dɔlɔ to faɲi gbeela ra,
a yiyalanxi igelengenna kui waxatin
naxan yi

godo xinla ma muxun kɔε ra ki faɲi.

³² Bayo na xanbi ra, a xɔlɔma i ra nen
alo saɲin na muxun xin

a i gan alo koson xin dɛna.

³³ I fe magaxuxine toma nen
i yi lu fala yifuxine tiye.

³⁴ I xun magima i ra nen
alo muxun naxan saxi kunkin kui fɔxɔ igen
tagi,
kunkin xuntagi yeteni.

³⁵ I luma a fale nen, i naxa,
“E bata n garin,
anu a mi n xɔlɔxi!
E bata n mabɔnbɔ,
anu n mi fe kolonxi a yi!
N fa xulunma waxatin mundun yi?
Dɔlɔ xɔnla mɔn n ma!”

24

¹ I nama mila muxu ɲaxine fe xɔn.

E ye lu xɔnla nama i suxu.

² Amasɔtɔ e gbalo feen nan yitɔnma e
bɔɲeni,
fe ɲaxin nan minima e dε.

³ Banxin tima fe kolonna nan xɔn,
a sabatima ɲaxinla nan xɔn.

⁴ Banxin nafema herisige kendene nun se
faɲine ra
fe kolonna sabun nin.

⁵ Fe kolonne senben gbo han!

Kolonna muxun naxan yi,
na fangan xun masama nen.

⁶ Amasɔtɔ fɔ muxun xa a miri ki faɲi
benun a xa mini yenge sodeni.

Nɔɔn sɔtɔma maxadi muxu wuyaxi nan
baraka yi.

⁷ Xaxilimayaan gbo xaxilitaren ma,
a mi falan tiye taan fonne malanni.

⁸ Naxan fe ɲaxini tɔnma,
na xilima nen a kɔte ɲaxin kanna.

⁹ Xaxilitareyana miriyane findixi yulubin
nan na.
Magele tiin naɲaxuma nen muxune tagi.

¹⁰ Xa wekilɛn ɲan i yi gbalon lɔxɔni,
sese mi i fangan na.

¹¹ Muxune xunba naxanye xalima e fax-
adeni,

i yi muxune rakisi naxanye faxamatɔ a ra.

¹² Xa i a fala, i naxa,

“Nxu mi yi a kolon,”
naxan bəne feseɛɛma,
na mi ɲəndin kolonɛ ba?
Naxan i niin kantanma,
na mi a kolon ba?

¹³ N ma diina,
kumina nde kən bayo a fan.
Kumi dengben ɲaxun i de.

¹⁴ Fe kolonna fan na kii nin i niin xa.
Xa i a sətə,
i herin sətəma nən yeen na,
i mi yigitεɛma.

¹⁵ Muxu ɲaxine,
ε nama dɔxɔ muxune yee ra
e suxu xinla ma tinxin muxun konni,
ε fu a dɔxɔden ma.

¹⁶ Bayo tinxin muxun nɔe birε nən dɔxɔɲa
ma solofere
a mən yi keli.
Koni muxu ɲaxine birama nən gbaloni ke-
den na.

¹⁷ I nama ɲaxan xa i yaxun bira.
Xa a dagalanɛ ayi,
i nama sɛwa i bəɲeni

¹⁸ alogo Alatala nama na to,
na yi raɲaxu a ma,
a yi ba xɔlɔxi i yaxun ma.

¹⁹ I nama xɔlɔ muxu ɲaxine fe ra,
i nama mila e seene xən.

²⁰ Amasətɔ fe ɲaxi rabaan mi herin lima a
yee ra.
Muxu ɲaxine lenpun tuma nən.

²¹ N ma diina, gaxu Alatala yee ra
e nun mangana,
i nama lu muxu murutεxine ye.

²² Amasətɔ e tərən kelima nən sanɲa ma
kedenni.
Nde nɔe a kolonɛ
Ala nun mangan halagin naxan nagidima?

Fekolonne fala gbɛtɛne

²³ Fekolonne mən ito nan falaxi:
A mi lan muxune xa rafisa e bode xa kiti
sadeni.

²⁴ Naxan na a fala muxu ɲaxin ma,
a naxa, “I tinxin,”
yamaan nan na kanna dangama,
siyane yi xɔlɔ a xili ma.

²⁵ Koni naxan na muxu ɲaxin yalagi,

na lanxi.
Duba gbeen nan na kanna xa.

²⁶ Yabi tinxinxin ɲaxun
alo marafan sunbuna.

²⁷ I ya wanle rakamali tanden ma,
i yi i ya xεene yitən,
na xanbi ra i fa i ya banxin ti.

²⁸ I nama i adamadi boden tɔɲεge,
i wulen nan sama a xun ma ba?

²⁹ I nama a fala, i naxa,
“A to bata a liga n na,
n fan xa a ɲɔxən liga a ra,
n muxun birin saren fima a wanla nan na.”

³⁰ N dangu nən muxu narixina nde a xeen
dexən ma,
xaxilitarena nde nakɔ yirena.

³¹ Xalone bata yi mini yirena ngaani,
sεxε ɲaxine yi xeen birin ma,
a gεmε sansanna bata yi bira.

³² N to na to,
n yi a rakərəsi,
n yi na feen sa n bəɲeni,
n yi xurun sətə.

³³ I na i sa,
yeriyerinna yi dangu i ma ndedi,
i xi ndedi,
i yi i yiine filin e bode ma ndedi,

³⁴ yiigelitɔyaan yi бага i ma
alo mafu tiina,
e nun setareyana alo muɲadena.

25

Sulemani a sanda gbɛtɛne

¹ Sulemani a sanda gbɛtɛne nan itoe ra,
Yuda Mangan Xesekiyaa muxune naxanye
sεbεxi.

² Alaa binyen findixi feene luxunna nan
na,
mangane binyen yi findi feene ye fenna ra.

³ Koren mateen nun bɔxən tilinna nun
mangane kui feene,
muxun mi nɔe ne sese feseɛɛɛ.

⁴ Xa i wure gbeti fixen gbiin ba,
xabun nɔe goron tofajin nafale nən.

⁵ Xa i muxu ɲaxine ba mangan nabilinni,
a mangayaan sabatima nən tinxinna xən.

⁶ I nama i yete yigbo mangan yetagi,
i nama ti muxu gbeene tideni.

⁷ Amasoto a fisa mangan xa a fala i xa,
a naxa, "Te be n fema,"
benun a xa i rayagi kuntigina nde yetagi
i yeen naxan na.

⁸ I nama mafura i mawuge muxun fari
kitisadeni.
I nanse lige donxen na,
xa a yoon soto i ma.

⁹ Yoon fen i adamadi boden xun ma kiti-
sadeni,
koni i nama muxu gbetena wundo feen
makenen

¹⁰ alogo naxan na a me,
na nama i konbi,
i yi xili naxin soto habadan.

¹¹ Xema sawurane nun gbeti se tofajine,
ne fan alo fala fajina.

¹² Fekolonne maxadi xuiin luxi nen
a rame muxun xa
alo tunla soon xema daxin tunla ra
hanma maxidi seen xema daxina a ma.

¹³ Xera tinxinxina a xe muxun nii yifanma
a ma nen
alo foye fajina se xaba waxatini.

¹⁴ Naxan na a yete matoxo a finma seene fe
ra
anu a mi muxun kima,
na luxi nen alo kundaan nun foyen
naxanye mi tulen nafama.

¹⁵ Muxu dinaxin noe kitisaan mabandunje
nen.
Fala naxumene fan noe xonna kale nen.

¹⁶ Xa i kumin to,
naxan i luge, na nan don,
alogo i nama a radangu ayi,
i yi a baxun.

¹⁷ I nama lu sigi i bodena banxini ye ye,
alogo i ya fe nama xoli ba a ra,
a i rapaxu.

¹⁸ Muxun naxan wulen sama a adamadi
boden xun ma,
na luxi nen alo silanfanna nun gbelemen
nun xalimakuli noe ralemunxina.

¹⁹ I mi i yigin se yanfantenni toro waxatini,
alo jin xolen nun san kalaxina.

²⁰ I na sigin sa muxu sunuxin yetagi,
na xolen luxi nen
alo i na domaan ba muxun ma xunbenli,
hanma i muluxunna sa furen de.

²¹ Xa kamena i yaxun ma,
donseen so a yii.

Xa min xonla a ma,
igen so a yii,

²² bayo na luma a xa nen
alo i tee wolonne nan malanma a xunna
ma,
Alatala nan i saranma.

²³ Foyen naxan kelima sogeteden komenna
ma,
na tulen nafama nen.
Yanfa falane fan muxun yetagini xoloma.

²⁴ A fisa i lu banxin fari ma dogodogoni,
benun e nun naxalan yenge gidin xa lu
banxini.

²⁵ Xibaru fajn na keli yamana gbeti yi,
na naxun alo ige xunbenla muxu xadanxin
xa.

²⁶ Tinxin muxun naxan gaxun muxu naxin
ye ra
na yifu nen alo tigin dunduxina
hanma xonin ige loxina.

²⁷ A mi lan i yi kumi gbeen kon.
I na binyen fan fen i yete xa,
binye mi na ra.

²⁸ Muxun naxan mi a yete suxuma,
na kanna mi noe a yete xun mafale
alo taan naxan nabilin yinna bata bira.

26

Xaxilitarene fe

¹ Xunbenla mi fama kuye wolon waxatini.
Tulen mi fama sogi furen na.
Na ma, xaxilitaren fan mi lan a binyen soto.

² Xa muxun danga xun mi na
danga tixin fulama nen a ra
alo tuntunne na e futuxulu,
alo debelenne na tujan.

³ Bosaan lan soon ma,
lutin fan lan sofanla ma,
xaxilitaren fan bɔnbɛ nɛn
alogo a xa xuru.

⁴ I nama xaxilitaren yabi a xaxilitareyani
alogo i nama lu alo a tan.

⁵ Xaxilitaren yabi a xaxilitareyana fe ra
alogo a nama a yetɛ yatɛ fekolonna ra.

⁶ Muxun na xaxilitaren nasiga xɛrayaan na
kalan na a ra
alo i na i sanna sɛgɛ a ra
hanma i se xɔlɛn min.

⁷ Sandan tɔnɔ mi xaxilitaren ma,
alo fanga to mi lɛbutɛnna sanne ra.

⁸ I na binyen fi xaxilitaren ma,
na luxi nɛn
alo i na gɛmɛn maxidi lantanna kui a woli-
deni.

⁹ Xaxilitarena sandan xɔlɔ nɛn
alo wudi ɲali kanna dɔlɔ minna yii.

¹⁰ Naxan na xaxilitaren ti wanla ra
hanma dangu muxuna,
na kanna kalan nan tima
alo muxun naxan xalimakunla wolima a
xunna yi.

¹¹ Baren xɛtɛma a baxunna ma.
Xaxilitaren fan xɛtɛma a xaxilitareyaan
ma.

¹² I na muxun to naxan a yetɛ yatɛxi
fekolonna ra,
yigin xaxilitaren ma dangu na kanna ra.

¹³ Muxu narixina a falama nɛn, a naxa,
“Yatan kiraan xɔn, yata xɔɲɛn taani!”

¹⁴ Banxin dɛɛn nabima,
a ragalima.
Muxu narixin fan luma a maxɛtɛ a sadeni
na kii nin.

¹⁵ Muxu narixina a yiin sinma donse
goronna kui nɛn,
koni a tagan a rasɔɛ a dɛ.

¹⁶ Muxu narixina a yetɛ yatɛma fekolonna
ra

dangu xaxilima solofere ra
naxanye yabi faɲi tima.

¹⁷ Dangu muxun na sunbu muxu gbɛtɛne
yɛngɛn na,
na luxi nɛn alo muxun na baren tunle
suxu.

¹⁸ Daxun naxan tɛɛn nun xalimakunle
wolima faxa ti xinla ma,

¹⁹ na luxi nɛn
alo muxun naxan wulen falama a boden
xa,
a fa a fala, a naxa,
“N yi sabaan nan na.”

²⁰ Yegen na ɲan,
tɛɛn tuun nɛn.
Muxu mafalan na dan,
yɛngɛne fan yi xunbeli.

²¹ Nafigin yɛngɛn nagboma ayi nɛn
alo tigenna tɛɛ wolonna fari,
alo yegen tɛɛn dɛ.

²² Nafigina falane luxi nɛn
alo donse ɲaxumɛn
naxan godon muxun kui.

²³ Muxun naxan dɛ ɲaxun,
a bɔɲɛn ɲaxu,
na luxi nɛn
alo wure gbɛti kobin naxulunxin na so
fɛɲɛn ma.

²⁴ Xɔnnantenna a kɛɲaan luxunma a falane
nan xɔn
koni yanfantɛnyaan nan a bɔɲɛni.

²⁵ Xa a fala faɲin ti, i nama la a ra,
bayo fe haramuxi solofere nan a bɔɲɛni.

²⁶ A kɔtɛn nɔɛ a xɔnnantɛnyaan luxunɲɛ
nɛn
koni a fe ɲaxin makɛnɛnma nɛn yamani.

²⁷ Yaxu yinla ge muxun nan sinma a kui.
Gɛmɛn xɛtɛma a makutukutu muxun nan
kanke.

²⁸ Wule falan muxune nan naɲaxuma
a naxanye tɔrɔma.
Wulen matɔxɔ falane kalan nan tima.

27

¹ I nama i yetɛ matɔxɔ tila yi,

amasɔtɔ i mi a kolon
naxan sa ligama na lɔxɔni.

² Muxune xa i tantun,
koni i tan nama a fala.
Na lan muxu gbete ma,
koni a mi lan i tan de.

³ Gemen binya,
menensinna rabinya,
koni xaxilitarena tandi falan dangu ne ra.

⁴ Xolon jaxu,
boje teen magaxu,
koni nde nɔe tiye xoxolonna senben ye ra?

⁵ A fisa muxun sɔnna xa fala a xa kenenni,
benun xanuntenyaan xa lu luxunxi.

⁶ I nɔe le i xoyina fala xolene ra nen,
koni i yaxuna i masunbuma nen han!

⁷ Naxan lugoxi,
na nan a mema kumin na,
koni hali naxan xolo,
na jaxun kametɔn de.

⁸ Xemen naxan a mema a konna ra,
na luxi nen
alo xoliin na a me a teen na.

⁹ Latikɔnɔnna nun wusulanna muxun
bojen nan nasewama,
i xoyina fanna dangu i yete miriyane ra.

¹⁰ I nama i xoyin nabegin,
hanma i baba xoyina.
I nama siga i ngaxakedenna fema gbalowaxatini,
i dɔxo boden fisa i ngaxakeden makuyen
xa.

¹¹ N ma diina, findi fekolonna ra,
i n bojen nasewa.
Nayi, naxan na n nayagi,
n nɔe na yabe nen.

¹² Xaxilimaan na gbalon to fe,
a luxunden fenma nen,
koni fe kolontarene dangun nen tun,
jaxankatan yi e sɔto.

¹³ Naxan na donla tongo i yii muxu gbete
xa,
a mi naxan kolon,
na kannan domaan tongo a joxoni.
Tolimaan maxodin a ma,
xa a raba xojen nan xa.

¹⁴ Duban xui yitexin na xɔton xɔtonni,
na yatema dangan nan na.

¹⁵ Naxanla a yenge xunxurine luxi nen
alo tule igen na lu dindinje banxini.

¹⁶ A ramaran naxolo alo foyena,
alo muxun na turen sa a yiin kui.

¹⁷ Wuren nan wuren nalemunma,
muxun nan muxuni tonma.

¹⁸ Wudi binla masuxu muxun nan a bogin
donma.
Naxan na a kannan masuxu,
na binyama nen.

¹⁹ Muxuna a yete yetagin nininna nan toma
igeni.
Muxun bojen fan a yete kejaan nan yitama.

²⁰ Laxira nun yahannama mi wasama.
Muxun yeene fan mi nɔe wase.

²¹ Gbetin nun xemaan nasensenma sulun
teeni,*
koni muxun kejaan fese fesema a tantun
kiin nan xon.

²² Hali i xaxilitaren din wunla kui
se kesene tagi wulin diin na,
a mi be a xaxilitareyani.

²³ I ya xuruseene kolon ki faji,
i yi i joxo lu i ya xuruse kurune xon,

²⁴ amasɔtɔ nafunla mi luma habadan,
mangayaan mi marama i ya denbayaan xa
mayixeten nun mayixeteni.

²⁵ I na sexene lanfun,
i yi e ramara xuruseene xa,
sexene nen nen mon yi mini,
i geya ma sexene malan xuruseene balon
na,

²⁶ nayi, yexene xabene findima i ya dugine
ra nen,

* 27:21: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

kontonne yi findi gbetin na i xeen sarama
naxan na.

²⁷ Siine nɔnɔn yi gbo ayi, a i wasa,
a findi i ya denbayaan balon na
e nun i ya walike naxanle.

28

¹ Muxu naxina a gima nen
hali muxe mi a foxo ra,
koni tinxin muxun tan susu
alo yata senbɛmana.

² Xa yamanan dugurenne murute,
kuntigine wuyama ayi nen na yi.
Koni manga xaxilimaan naxan fe kolon,
na a ligama nen yamaan yi e raxara.

³ Yiigelitɔɔn naxan senbetarene naxankatama
na luxi nen
alo kala ti tulen naxan mi balo luma na.

⁴ Naxanye sariyan bejinma
ne muxu naxine nan tantunma,
koni naxanye sariyan suxuma
ne xoloma nen e ma.

⁵ Muxu naxine mi kiti kendɛn kolon
koni naxanye Alatala fenma
ne a birin famuma.

⁶ Yiigelitɔɔn naxan sigan tiin tinxinni,
na fisa nafulu kanna xa
naxan kira yifuxin xɔn.

⁷ Naxan na sariyan suxu,
dii xaxilimaan nan na ra,
koni naxan na lu fuyantenne ye,
na fama yagin nan na a baba ma.

⁸ Naxan na dahamu gbeti donla tɔnɔ
gbeene xɔn
na a malanma muxu gbɛɛn nan xa
naxan hinanma senbetarene ra.

⁹ Xa muxuna nde a tunla ba sariyan na
alogo a nama a me,
hali a na sali,
na yetɛɛn haramuxi.

¹⁰ Naxan na muxu fapine xali kira naxin
xɔn,
na biran yinla nan na a naxan gexi.
Koni fe mi naxan na,

na herin nan sɔtɔma a keen na.

¹¹ Nafulu kanna a mirixi nen a fe kolon,
koni yiigelitɔ xaxilimana a kejaan
nakɔrsima nen.

¹² Tinxin muxune na nɔɔn sɔtɔ,
binye gbeen na a ra,
koni xa muxu naxine keli,
birin a luxunma nen.

¹³ Naxan na a hake ne luxun,
na mi herin sɔtɔma.
Koni naxan na a ti e ra,
a xete e foxo ra
Ala kininkininma na ma nen.

¹⁴ Sewan na kanna xa
naxan gaxun Ala ye e ra,
koni naxan na a bɔɔni xɔdɔxɔ
na birama tɔrɔni.

¹⁵ Yatan naxan wurundunma
e nun kanko gbeen naxan fɔnma muxun
ma,
na luxi nen
alo muxu naxina yama senbetaren xun na.

¹⁶ Manga xaxilitaren tinxintare wanle
wuya.
Koni herisigen naxan sɔtɔxi wulen xɔn,
na rapaxu naxan ma,
na siimayaan xunkuyama ayi nen.

¹⁷ Faxe ti goronna muxun naxan xun ma,
na a gima nen han a sa a gaburun li.
Muxu yo nama a rati!

¹⁸ Naxan na sigan ti fetareyani,
na kisima nen.
Koni naxan na tinxintareyaan liga,
a kira firinna suxu
na birama nen na nde kedenna xɔn.

¹⁹ Naxan na a bɔxɔn nawali,
na lugoma nen.
Koni naxan na bira fe fuune foxo ra,
na wasama yiigelitɔyaan nan na.

²⁰ Lannaya muxun wasaxi barakan nan
na.
Koni naxan kunfaxi bannayaan xɔn,
na saranma nen na feen na.

²¹ A mi lan i muxune rafisa e bode xa,

anu, muxun haken sɔtɔma buru dungin
xɔn.

²² Naxan kuma,
na kunfaxi bannayaan nan xɔn,
a mi a kolon a tɔrɔn nan fama a ma.

²³ Naxan na muxun sɔnna fala a xa,
na rafanma nɛn na kanna ma nɛn dɔnxɛn
na
dangu muxun na
naxan a matɔxɔma wuleni.

²⁴ Naxan na a baba nun a nga muja,
a yi a fala, a naxa,
“Fe jaxi mi na ra,”
na findixi halagi tiin fɔxɔrabiran nan na.

²⁵ Naxan a yete yigboma,
na yengene nan nakelima.
Koni naxan na a yigin sa Alatala yi,
na sabatima nɛn.

²⁶ Naxan na a yigi sa a yete xaxinli
xaxilitaren nan na ra.
Koni naxan sigan tima fe kolonni,
na kisima nɛn.

²⁷ Naxan yiigelitɔne kima,
sese mi dase na ma.
Koni naxan na a yeɛn naxi e ma,
na danga gbeen nan sɔtɔma.

²⁸ Xa muxu jaxine keli,
birin a luxunma nɛn.
Koni xa e halagi,
tinxin muxune nan wuyama ayi.

29

¹ Muxun naxan tondin maxadi xuine suxe,
na halagima nɛn mafuren,
a mi yelanje.

² Xa tinxin muxune wuya,
yamaan sɛwama nɛn.
Xa muxu jaxine nɔɔn sɔtɔ,
yamaan wugama nɛn.

³ Fe kolonna rafan muxun naxan ma
na a baba rasɛwama nɛn.
Koni naxan biraxi yalundene fɔxɔ ra,
na bɔnɔma nɛn a sɔtɔ seene yi.

⁴ Mangana a yamanan nasabatima kiti
kendɛn nan xɔn,
koni naxan dimi yi seene rasuxuma mayi-
funi,
na a kalama nɛn.

⁵ Naxan na a adamadi boden matɔxɔ wu-
leni,
na lutin nan natima a sanna bun.

⁶ Muxu jaxina matandine findixi luti
ratixin nan na a xa,
koni tinxin muxuna a sɛwa xuini tema nɛn.

⁷ Tinxin muxun sɛnbɛtarene xun mayenge
kitine kolon.
Koni muxu jaxin mi na xaxinla sɔtɔma.

⁸ Magele tiine taani maxama nɛn,
koni fekolonne xɔlɔn nan naxunbelima.

⁹ Fekolonna nun xaxilitaren na so kitini,
xa a xɔlɔ hanma xa a gele,
a mi xaxili sa sɔtɔma.

¹⁰ Sɔntaren mi rafan faxa tiin ma,
koni muxu fajine sɔntaren niin nakan-
tanma nɛn.

¹¹ Xaxilitarena kui feene birin falama nɛn,
koni fekolonna tan e ramarama nɛn.

¹² Mangan na a tuli mati wule falane ra,
a kuntigine birin findima muxu jaxine
nan na.

¹³ Yiigelitɔɔn nun jaxankata tiin
naralan fe kedenna ma,
Alatala nan e firinna birin yeɛne rabima.

¹⁴ Mangan naxan sɛnbɛtarene makitin lan-
nayani,
na mangayaan luma sabate nɛn han
habadan.

¹⁵ Bosaan nun maxadi falane nan fe
kolonna fima diin ma
koni diin naxan luxi a yete ma,
na a nga rayagima nɛn.

¹⁶ Muxu jaxine na wuya ayi,
haken nan gboma ayi.
Koni tinxin muxune ne biraden toma nɛn.

¹⁷ I na i ya diin xuru,
a bɔje xunbenla fima i ma nɛn,

a nii yifanna fi i ma.

¹⁸ Xa Alaa fe mi make^{ne} yamaan xa,
e mi fa danma fe yo ra.
Se^{wan} na kannna xa naxan na sariyan suxu!

¹⁹ Konyin mi maxadima falane gbansanna
ra,
bayo hali a me, a mi a suxe.

²⁰ I na muxun to naxan falan tima
benun a xa a miri,
yigin xaxilitaren ma dangu na kannna ra.

²¹ Naxan na fan a walike^{en} na jaxi ra a dii
joreyani,
don^{xen} na a sa findima finsiriwanla nan
na.

²² Bore gbee kannna yengeⁿ nan nakelima.
Xoloden hake^{ne} nan nagboma ayi.

²³ Muxuna a wasona a biran yagin nin.
Koni muxu xuruxin binyen nan sotoma.

²⁴ Mujaden na a seene yitaxun
e nun muxun naxan na,
na niin mi rafan a ma.
Na kannna rakoloma^{nen} dangan xon ma,
koni a mi a fe mayite.

²⁵ Adamadiin ye^{eragaxun} findixi luti
ratixin nan na,
koni naxan na a yigi sa Alatala yi,
na ratangama^{nen}.

²⁶ Muxu wuyaxi kiraan fenma siga man-
gan fema.
Koni muxun kiti kenden sotoma Alatala
nan yii.

²⁷ Tinxintarene rapaxu tinxin muxune ma,
muxu fapine rapaxu muxu jaxine ma.

30

Aguri a sandane

¹ Yake a dii xeme^{na} Aguri a waliyiya falane.

A fala nen Itiyeli nun Yukala xa, a naxa:

² Xaxilitaren nan n na
dangu muxun birin na.
Adamadi xaxili mi n ma.

³ N mi fe kolonna sotaxi,

n mi Ala Sarijanxina kolonna sotaxi.

⁴ Nde texi kore xonna ma,
a mon yi godo?
Nde foyen malanxi a yiine kui?
Nde igen naxudu a domani?
Nde boxon danne birin nafalaxi?
A xili di, a diin fan xili di?
I na kolon ba?

⁵ Alaa falane birin sarijan.
Naxanye e luxunma a yi,
a ne ye masansanma^{nen}.

⁶ I nama sese sa a falane fari
alogo a nama i maxadi,
i yi kolon wule falan na.

⁷ N fe firin nan maxodinma i ma, Ala.
I nama tondi e ma n xa,
benun n xa faxa!

⁸ Fuyantenyaan nun wulen masiga n na.
I nama bannayaan fi n ma hanma yi-
igelitoyana,

fo n mako donseen naxan ma
⁹ alogo n nama lugo jaxi ra,
n na n me i ra
n yi a fala, n naxa, "Nde Alatala ra?"
Hanma n findi yigelit^{on} na,
n yi mujan ti,
n yi n ma Ala xili kala.

¹⁰ I nama walike mafala a kannna xa
alogo a nama i danga,
a haken yi lu i ma.

¹¹ Muxuna ndee na
naxanye e baba dangama,
naxanye mi dubama e nga xa,

¹² naxanye sarijan e yete ye^{er} ra yi
anu, e xosin mi baxi e ma

¹³ naxanye ye^{er} rawaso
e muxune matoma yete yigboni,

¹⁴ naxanye pinne luxi alo silanfanne
e gbegbene maxolon tima alo file^{ne},
alogo e xa yigelit^{one} raxori boxon fari
e toro muxune jan adamadiine ye.

¹⁵ Dii firin yi nusun yii
naxanye yi a falama tun,
e naxa, "N ki! N ki!"

Se saxan nan na
naxanye mi wasama mum^e,
han se naanin naxanye mi a fale,

e naxa, “Na lan.”

¹⁶ E tan ni i ra:

Laxira nun gbantan nun
bɔxɔn naxan mi wasama igen na,
e nun tɛɛn naxan mi a falan mumɛ,
a naxa, “Na lan.”

¹⁷ Muxun naxan yɛɛ yoma a baba ma,
naxan tondima a nga xuiin suxɛ,
xude xɔn xaxane a yɛɛne gema nɛn a kui,
dugane yi e don.

¹⁸ Se saxan na
naxanye dangu n na,
han naanin
n mi naxanye famuxi.

¹⁹ E tan ni i ra:
Singbinna kirana kore,
sajina kirana gɛmɛn fari,
kunkina kirana fɔxɔ igen xun ma,
e nun banxulanna kirana sungutunna
konni.

²⁰ Naxalan yalunden kɛpaan ni ito ra:
A na a dɛge,
a a dɛɛn nasugusugu,
a yi a fala, a naxa,
“N mi sese ligaxi a jaxin na.”

²¹ Bɔxɔn xuruxurunma se saxan bun,
han naanin a mi tiyɛ naxan bun.

²² E tan ni i ra:
Konyin na findi mangan na,
kɔmɔn na lugo donseen na,
²³ jaxalan najaxuxin na futu,
e nun konyi gilɛn na a kanna kɛɛn tongo.

²⁴ Sube naanin xurun bɔxɔn ma
koni e tan nan fekolonna sɔtɔxi:
²⁵ Dondonle fanga mi na,
koni e e donseen namarama a waxatini.

²⁶ Fanye ra siine sɛnbɛ mi na,
koni e sodene rafalaxi gɛmɛne nin.

²⁷ Manga mi tuguminne xun na,
koni e birin minima e gali yɛ ma.

²⁸ Dangene suxɛ nɛn yiin na,
koni e toma manga banxine kui.

²⁹ Se saxan na naxanye rayabu,
han naanin naxanye sigati kiin tofan.

³⁰ Yatana, susulaan subene tagi,
naxan mi a gima muxu yo bun,

³¹ donton kanbaxina, hanma kɔtɔna,

e nun mangana a ganli.

³² Xa i bata i yɛtɛ yigbo xaxilitareyani,
xa i bata kɔtɛni tɔn,
nayi, i dɛɛn suxu.

³³ Amasɔtɔ muxun na nɔnɔn naxi,
na nan findin fɛnɛn na,
i na muxun jɔɛɛn din,
wunla nan minima,
i mɔn na xɔlɔn nakeli,
na rajanma yɛngɛn nan ma.

31

Manga Lemuyɛli a sandane

¹ Manga Lemuyɛli a sandane. A nga a
xaran waliyiya falan naxanye ma.

² N ma diina,
n nanse falama i xa?
N nanse falama i xa,
n diin naxan barixi,
n naxan sɔtɔxi Ala barakani?
³ I nama i sɛnbɛ lu jaxanle yii.
I fangan nama jɔn ne fɔxɔ ra
naxanye mangane ralɔma ayi.

⁴ I tan Lemuyɛli,
a mi daxa mangane xa,
a mi daxa mangane yi manpaan min,
kuntigine mi lan e bira dɔlɔn fɔxɔ ra
⁵ alogo e minxin nama jɔnan tɔnne xɔn,
e fa muxu jaxankataxine yanfa kitini.
⁶ E dɔlɔn lu na muxune xa
naxanye halagima,
naxanye niin nafexi xɔlɛn na,
ɛ manpaan lu ne xa.

⁷ Ne na e min,
e jɔnanma e yiigelitɔyaan xɔn nɛn,
e tɔrɔyaan mi fa rabirama e ma.

⁸ Dɛtarene xun mafala,
i muxu nɔxine birin mali e kitine yi.

⁹ I falan ti, i kitin sa tinxinni,
i yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ
kitini.

Naxalan fajina

¹⁰ Nde nɔɛ jaxalan fajin sɔtɛ?
A tɔnɔn dangu bɔxɔ bun nafunle ra.

¹¹ A xɛmɛn xaxili tixi a tan nan na,
a munanfanna mi jɔnjɛ mumɛ!

¹² A fe fajin nan ligama a xa,
a jaxin mi a ra,

a siin soken birin yi.

¹³ A yexex xabe garin nun gese futu garin
nan fenma

a e rafala dugin na sewani.

¹⁴ A faan balon na nen sa keli wulani
alo yulaya kunkine.

¹⁵ A kurunma nen subaxa,
a kudin so a denbayaan xa,
a fa a walike naxanle ti e wanle ra.

¹⁶ A na miri xenna nde ma, a yi a soto,
a nakoon sa a tonotoxine gbetin na.

¹⁷ A wanle de suxuma tunnafanna nin.
A wali a yiin na senbeni.

¹⁸ A a kolon a feene sonoyama nen,
a lenpun mi tuma koon na.

¹⁹ A gesen wurundun a yiin na,
a gesen saxon dugin na.

²⁰ A yiine daxon yiigelitone bun.
A yiin ti toro muxune xa.

²¹ A mi gaxun xunbenla fe ra a denbayaan
xa,
amasoto e birin maraberi baxi dugi fapin
nan na.

²² A bitinganne rafalama,
a maraberi baxi taa dagine nun dugi
mamiloxine nan na.

²³ A xemen yatexi fonne malanni,
a dorama taan fonne ye.

²⁴ A taa dugi domane rafalama,
a e mati,
a tagi xidine rafala yulane xa.

²⁵ Senben nun binyena a ma
alo domana.
A na a miri waxati famatone ma,
a gele.

²⁶ A falan tima fe kolonna nin,
a muxune xaran hinan falane ma.

²⁷ A yengi dxi a denbayana feene xon,
a mi narin kolon.

²⁸ A diine kelima nen,
e a fala a ma a dubadena.
A xemen fan yi keli,

a yi a tantun,
²⁹ a naxa, "Kewali fapin naxalan wuyaxi yi,
koni i tan, i dangu e birin na."

³⁰ Marayabun yanfan tima,
tofanna danguma,
koni naxanla naxan gaxuma Alatala yee ra
na nan lan a tantun.

³¹ E saranna so a yii,
a wanle xa findi a tantun xunna ra taani.

Karamɔxɔna Mangana Fe Kolon Falane

Kitabun yireni ito mi a sɛbɛ muxun xinla falaxi koni a findixi Muluku Sulemani nan na fata a falatide singen na. A sɛbɛ muxun katama a xa adamadiine dunuɔa yi gidin bunna fɛsɛfɛsɛ. A falama, a dunuɔa fe wuyaxi findixi fe fufafune nan na. A yelinxina dunuɔa feene fɛsɛfɛsɛ, a yi a falani so, a naxa, “Gaxu Ala yɛɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbengbenna na nan na.” (Karamɔxɔn 12.13)

Dunuɔa feene luxi nɛn fuu

¹ Karamɔxɔna falane nan itoe ra, Dawu-daa dii xɛmɛn naxan findixi mangan na Yerusalɛn yi.

² N tan karamɔxɔ naxa:
Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

³ Muxun wanla naxan birin nabama dunuɔa yi,
na tɔnɔn nanse ra a ma?

⁴ Mayixɛtɛna nde danguma,
mayixɛtɛna nde barima,
koni bɔxɔ xɔnna tan a kiini han habadan!

⁵ Sogen tema, a godoma,
a mɔn yi a mafura xɛtɛ a tedeni.

⁶ Foyen sigama yiifanna ma,
a xɛtɛma kɔmɛnna ma,
a firifirima, a firifiri
han a mɔn yi xɛtɛ a kelideni.

⁷ Baa igene birin sa sinma fɔxɔ igen nan ma,
koni fɔxɔ igen mi rafema mumɛ!
Igene mɔn luma xɛtɛ e kelidene yi xude
xunne yi.

⁸ Feene birin muxun xadanma
han a mi nɔɛ a fale!
Yɛɛn mi wasama toon tiyɛ,
tunla mi wasama fe ramɛdeni.

⁹ Naxan yi na nun,
na nan mɔn na,
naxan bata yi liga,
na nan mɔn ligama,
fefe nɛnɛ mi na dunuɔa yi.

¹⁰ Muxune a falama sena nde ma,
fa fala, “A mato, a nɛnɛn na a ra!”
Anu, na yi na nun,
xabu benun en xa da.

¹¹ Ninan tima nɛn fe danguxine xɔn.

Hali fe famatɔne jinanma muxune ra nɛn
naxanye barima e xanbi waxati famatɔne
yi.

Karamɔxɔna xaxilimayana

¹² N tan, karamɔxɔna, n bata findi Isir-ayila Mangan na Yerusalɛn yi. ¹³ N bata a ragidi n bɔɲɛni, n xa feene birin fɛsɛfɛsɛ, n yi e rakɔrɔsi n ma fekolonna xɔn feen naxanye birin ligama dunuɔa yi. Ala bata adamadiine ti ɲaxankata wanla nan na!

¹⁴ Feen naxanye ligama dunuɔa yi, n bata ne birin to, e birin findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁵ Naxan dalinxi na mi nɔɛ ratinxinɲɛ.
Naxan dasaxi, na mi nɔɛ yatɛ.

¹⁶ N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “N tan bata fekolon gbeen sɔtɔ dangu muxun bonne birin na naxanye bata yi man-gayaan liga n yɛɛ ra Yerusalɛn yi. N bata xaxilimayaan nun fekolonna gbegbe famu.” ¹⁷ N kataxi nɛn n xa fekolonna famu, e nun xaxilitareyaan nun daxuyana. Koni n yi a kolon, na fan birin luxi nɛn alo muxun na kata foyen sagatandeni. ¹⁸ Bayo, fekolonna gbegbeen fama xaminna nan na, xaxinla nɛma gboma ayi, bɔɲɛ rafɔrɛn fan gboma ayi.

2

Fatin nafan feene luxi nɛn fuyan

¹ N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “En siga, n xa sa a mato xa ɲaxaɲaxan fan.” Koni hali na fan findixi fe fuun nan na. ² N yi a fala, n naxa, “Daxuyaana nan gele ma feene ra, ɲaxaɲaxan tɔnɔn nanse ra?” ³ N yi a ragidi n bɔɲɛni, a n xa n yɛtɛ rasɛwa dɔlɔn minna nin, n yi n sɔbɛ so xaxilitareyaan ma, anu n yi matoon nan tima fekolonna xɔn, han n yi a kolon xa na nan fan adamadiin na, a na liga a siimayani dunuɔa yi.

⁴ N bata wali gbeene kɛ. N banxine ti nɛn n yɛtɛ xa, n manpa bili nakɔne si, ⁵ n yi nakɔne nun langane yitɔn, n yi wudi bogilaan sifan birin si e yi. ⁶ N bata ige ramaradene rafala alogo n xa n ma wu-didine ige sa nakɔni. ⁷ N konyi xɛmɛne nun konyi gilene sɔtɔ nɛn, e diine bari n konni. Xuruse xungbeen nun a xunxurin fan yi n yii dangu muxune birin na naxanye yi n yɛɛ ra Yerusalɛn yi. ⁸ N gbetin

nun xɛmaan gbege ramara nɛn n yɛtɛ xa, e nun mangane nun yamanane nafulu kɛndɛne. Yeli xɛmɛne nun yeli gilɛne yi n yii. N mɔn yi xɛmɛne rafan fe kɛndɛn sɔtɔ, jaxalan wuyaxi. ⁹ N findi nɛn muxu gbeen na dangu muxune birin na, naxanye bata yi dangu n yɛɛ ra Yerusalɛn yi. Anu, n yi matoon nan tima n ma fekolonna xɔn. ¹⁰ N yɛɛn kunfa sese xɔn, n mi tagan na sɔtɛ. N mi n mɛ n waxɔn fe yo ra, bayo n ma wanle birin yi n bɔjɛn nasɛwama, na nan yi findixi n saranna ra n ma wanle birin yi. ¹¹ Anu, na xanbi ra, n yi n miri n wali xɔnne birin ma, e nun n tɔrɔn naxan sɔtɔ e kɛdeni, n yi a to fa fala a birin findixi fe fuun nan na, alo muxun na kata foyen sagatandeni, e tɔnɔ yo mi luma dunuɓa yi.

Fekolonna nun xaxilitareyaan fan luxi nɛn fuyan

¹² Nayi, n yi wa fekolonna famu feni, e nun daxuyaana nun xaxilitareyana. Muxun naxan findima mangan na n jɔxɔni, na nɔɛ nanse lige? Fɔ naxan bata yi liga nun. ¹³ N yi a to fa fala fekolonna fisa xaxilitareyaan xa, alo kɛnɛnna to fisa dimin xa. ¹⁴ Amasɔtɔ xaxilimaan yɛɛn na alogo a xa seen to, koni xaxilitaren tan sigan tiin dimin nin. Anu, n tan a kolon yati, a maraɓan kii kedenna nan e firinna birin mamɛma. ¹⁵ N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “Xa xaxilitaren napan kiin nan n fan mamɛma, nayi, na tɔnɔn nanse ra, xa n findi fekolonna ra?” N yi a fala n yɛtɛ ma, n naxa, “Na fan findixi fe fuun nan na.” ¹⁶ Bayo muxune jinanma xaxilima danguxin xɔn sinma alo xaxilitarena. Fanni lɔxɔne danguma, jinan tima a xɔn. Xaxilimaan faxama nɛn alo xaxilitarena! ¹⁷ Nayi, dunuɓa yi gidin yi rapaxu n ma, bayo tɔrɔyaan nan adamadiine wanla ra e naxan birin ligama dunuɓa ito yi. Fe fuun nan a birin na, alo muxun na kata foyen sagatandeni.

¹⁸ N ma wanle birin yi rapaxu n ma n naxanye kɛxi dunuɓa yi, bayo fɔ n xa e tɔnɔn lu n xanbi ra muxun yii. ¹⁹ Nde a kolon xa na kanna finde xaxilimaan na hanma xaxilitarena? Anu, n naxan birin sɔtɔxi dunuɓa yi n ma wanla nun n ma xaxilimayani, a na sɔtɔma nɛn. Fe fuun

nan mɔn na fan na! ²⁰ Nayi, n yi tunnaxɔlɔ fɔlɔ n ma lan wali xɔdɛxɛne birin ma n naxanye ligaxi dunuɓa ito yi. ²¹ Amasɔtɔ, muxun naxan fatan, na nɔɛ walɛ fekolonna nun xaxilimayani, a kɛɛn yi findi muxun gbeen na naxan mi walixi. Na fan findixi fe fuun nan na e nun kala gbeena. ²² Muxun nanse sɔtɔma fata a wali xɔdɛxɛne nun a kɔntɔfinle birin na dunuɓa ito yi? ²³ A siimayaan birin findixi tɔrɔn nun sɔxɔlɛn nan na. Bɔjɛ sa mi a xa hali kɛɛn na. Fe fuun nan na fan na.

²⁴ Sese mi fan adamadiin na fɔ a xa a dɛge, a yi a min, a hɛrin sɔtɔ a wanli. Koni, n na a toxi nɛn fa fala na fan kelima Ala nan ma, ²⁵ bayo, nde nɔɛ a dɛge, hanma a sɛwa, xa Ala mi tin? ²⁶ Muxun naxan na Ala kɛnɛn, a yi xaxinla fi na kanna ma e nun fekolonna nun sɛwana. Koni, a yulubi kanna tan tima wanla ra nɛn alogo a xa na-funla malan, a yi a ramara muxu gbɛtɛ yɛɛ ra naxan Ala kɛnɛnxi. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

3

Feen birin nun a waxatin na a ra

¹ Feen birin nun a waxati saxin na a ra, waxatin feen birin ma dunuɓa yi.

² Muxun bari waxatin na, a faxa waxatin na.

Soli seen si waxatin na, a tala waxatin fan na.

³ Faxa ti waxatin na, dandan waxatin fan na. Banxin kala waxatin na, a ti waxatin fan na.

⁴ Wuga waxatin na, gele waxatin fan na.

Sunu waxatin na, bodon waxatin fan na.

⁵ Gɛmɛne woli waxatin na, e matongo waxatin na.

Sunbun waxatin na, sunbutareyaan waxatin fan na.

⁶ Seen fen waxatin na, a tunun waxatin na.

Seen namara waxatin na, a rabɛnin waxatin fan na.

⁷ Seni bɔ waxatin na, a madɛgɛ waxatin na.

Dundu waxatin na, fala ti waxatin fan na.

⁸ Marafanna waxatin na,

marajaxun waxatin fan na.

Yenge waxatin na,

bɔɲe xunbeli waxatin fan na.

⁹ Walikɛɛn tɔnɔn mundun sɔtɔma a wanli? ¹⁰ N bata a to Ala bata adamadiine ti jaxankata wanla naxan na. ¹¹ Ala bata seen birin da alogo e xa lan e waxatin ma. A mɔn yi a ragidi habadan feene xa lu adamadiine bɔɲeni. Anu, e mi nɔe Ala kɛwanle yɛɛ tɔɛ keli e fɔlɔden ma han e rajanna. ¹² N yi a kolon fa fala, sese mi fan muxun na fɔ a xa jaxan, a fe faɲin liga a dunuɲa yi gidini. ¹³ Muxun birin xa a dege, a yi a min, a yi herin sɔtɔ a wanli. Ala bata na nan nagidi muxune ma. ¹⁴ N na a kolon Alaa wanle birin luma nɛn habadan, sese mi sama a fari, sese mi bama a ra. Ala na feene ligaxi nɛn alogo muxune xa gaxu a yɛɛ ra. ¹⁵ Feen naxanye ligama, e nun naxanye fama ligadeni, ne bata yi liga nun. Ala nan fe danguxine raminima dunuɲa yi mɔn.

Sayaan nan birin najanna ra

¹⁶ N mɔn fe gbɛɛ toxi dunuɲa yi. Kiti sa kɛnden yi lan denaxan yi, jaxuyaana nan mɛnni. Tinxinna yi lan denaxan yi jaxuyaana nan mɛnni. ¹⁷ N yi a fala n yete ma, n naxa, “Ala tinxin muxun nun jaxuden makitima nɛn, bayo feen birin nun a waxati saxon na a ra, kɛwanla birin nun a dingiraan na a ra.”

¹⁸ N yi a fala n yete ma lan adamadiine ma, n naxa, “Ala muxune kɛɲaan nan fɛsɛfɛsɛma alogo e tan yetɛɛn xa a kolon a e luxi nɛn alo subene. ¹⁹ Bayo muxune nun subene rajanna birin keden, e birin faxama nɛn. Nii kedenna nan e birin yi. Na kui, muxun mi dangu suben na. Fe fuun nan ne birin na. ²⁰ E birin sigama yire kedenna nin. E birin xɛtɛn burunburunna nin. ²¹ Nde a kolon xa adamadiine niin tema kore nɛn, subene niin yi godo bɔxɔn bun?” ²² N bata a to sese mi lan adamadiin xa fɔ a yi jaxan a wanle yi, a gbeen na nan na. Bayo muxe mi faxa muxun naxɛɛ alogo a xa a to naxan ligama a xanbi.

4

Dunuɲa ito mi fan

¹ N mɔn yi jaxankatane birin to naxanye ligama dunuɲa yi, muxu jaxankataxine wugama, muxu yo mi e madɛndenma! Fangana e jaxankata muxun nan na, muxu yo mi e masabarima. ² N tan naxan fale, faxa muxune nan e jaxun yi dangu niiramane ra, e tan to bata faxa. ³ Koni naxan munma da, na fisa ne firinna xa, bayo a munma fe jaxine to naxanye ligama dunuɲa yi.

⁴ N bata a to a muxune xadanna nun e wali xɔnne birin fataxi e xɔxɔlɔnyaan nan na lan e adamadi bodene ma. Fe fuun nan na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni. ⁵ Xaxilitaren tondima wale, kamɛn yi a kala. ⁶ Koni a fisa muxun yi mɔndɔ kedenna sɔtɔ bɔɲe xunbenli benun a xa mɔndɔ firinna sɔtɔ jaxankata wanli naxan nun foye sagatanna lan.

Kedenyaan mi fan

⁷ N mɔn fe fu sifana nde toxi nɛn dunuɲa yi. ⁸ N muxuna nde toxi nɛn, a keden pe, muxe mi a fɔxɔ ra. Dii mi a yii, a ngaxakeden mi na, anu, dan mi yi a wanla ma. Hali a mi wasama nafunla ra. A yi maxɔdinna ti, a naxa, “N fa walima nde xa, n yi n niin kuma herin na?” Fe fuun nan na fan na, jaxankata wanla.

⁹ Muxu firinna fisa muxu kedenna xa, bayo e saran faɲin sɔtɛ nɛn e wanli. ¹⁰ Bayo, xa boden bira, bodena a rakele nɛn, koni gbalon na kanna xa naxan keden a ra. Xa a bira, muxu gbɛɛ mi na naxan a rakele! ¹¹ Na kiini, xa muxu firinna e sa, xunbenla mi e suxe, koni naxan keden saxi, xunbenla bɛ na ma di? ¹² Yaxun naxan muxu kedenna nɔe yɛngɛni, muxu firinna tan tiyɛ na yaxun yɛɛ ra nɛn. Luti saxanna denbɛxin mi bolonɲe xulɛn!

Mangayana

¹³ Dii jɔrɛn yiigelitɔɔn xaxilimaan dangu Manga forixi xaxilitaren na naxan mi fa nɔe kawandi xuiin name. ¹⁴ Bayo, na dii jɔrɛn nɔe minɛ nɛn kasoon na a findi mangan na, muxun mɔn nɔe bare nɛn yiigelitɔyani a findi a bari taan mangan na. ¹⁵ N bata adamadiine birin to biraxi dii jɔrɛni ito fɔxɔ ra dunuɲa yi naxan fama dɔxɔdeni mangan funfuni. ¹⁶ Na yamaan dan mi yi na, a yi tixi naxanye yɛɛ ra. Na

birin, a mi rafan^{ne} mayixet^e famatone ma. Na fan findixi fe fuun nan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

I nama falan nadangu ayi

¹⁷ A liga i yeren ma i na siga Alaa banxini waxatin naxan yi. I maso i tuli matideni benun i xa saraxan ba alo xaxilitarene, bayo e n^ema fe naxin ligama, e mi a kolon.

5

¹ I nama d^e mafura ayi, i b^onen nama wolon, i falan ti Ala yetagi, bayo Ala kore xonna nan ma, i tan dunu^{na} nin. Nayi, i ya falan nama radangu ayi. ² Amasoto muxun na xamin, a xiye sama nen xulen. Na kiini, falan na wuya ayi, xaxilitareya falane yi keli. ³ Xa i d^e xuiin tongo Ala xa, i nama bu a rakamalideni, bayo xaxilitarene mi Ala ken^ene^{ne}. Nayi, i d^e xuiin nakamali i naxan tongoxi. ⁴ A fisa i nama d^e xuiin tongo, benun a xa lu a rakamalitaren na. ⁵ I nama tin i d^een xa i gbindin birin bira yulubini. I nama a fala xeraan xa fa fala tantanna nan yi i d^e xuiin na. Nanfera i falan tiye naxan Alaa xolon nakelima, a yi i wali xonne kala? ⁶ Bayo xiyene na wuya ayi, fe fuune e yi. Falan fan na kii nin. Nayi, gaxu Ala ye^e ra.

Mangane yamaan naxankatama

⁷ Xa i a to yamanana nde yi, muxune yiigelit^{one} naxankatama, kiti kenden nun tinxinyaan bata ba na, na nama i raterena, bayo kuntigi gbeene nan kuntigine xun mayengema, kuntigi gbete mon ne fan xun na. ⁸ Birin nan b^oxon bogiseene tongoma, hali manga yeten tonon sotoma xene ma.

Nafunla luxi nen fuyan

⁹ Gbetin naxan naxan ma, na mi wasama gbetin na mum^e! Nafulu gbeen naxan naxan ma, na mi a sote. Fe fuun nan mon na fan na! ¹⁰ Nafunla n^ema gboma ayi, a don muxune fan yi wuya ayi. A tonon mundun se kanne ma nayi ba a mato feen na? ¹¹ Walikena xixonla naxun, xa a donse gbeen don, hanma ndedi, koni nafulu kanna se kanyaan mi tin^{ne} a yi xi. ¹² N bata gbaloni ito to dunu^{na} yi: Muxun naxanye nafunla ramarama e yetena t^oryaan ye^e ra. ¹³ Na nafunla kalama fe xodexen nin. A diin naxan barixi, na mi sese soto. ¹⁴ Muxun barima nen a magenla, a

mon xeten na kii nin. A mi sese xalima a wanla tonon na, a mi sigama sese ra a yii. ¹⁵ Gbalon nan mon na fan na. A xetema nen alo a faxi kii naxan yi. Nayi, a tonon mundun sotoma, a to walixi foyen nan foxo ra? ¹⁶ Anu, a mon a siimayaan birin nabama dimin nin, lanbaranna nun soxolen nun nii yigbetenna denaxan yi.

¹⁷ N na ito nan toxi: A fan muxun xa, a yi a dege, a yi a min, a yi herin soto a wanle birin yi dunu^{na} yi a siimayani Ala naxan fixi a ma. A gbeen na nan na. ¹⁸ Xa Ala nafunla nun seen fi muxun ma, a mon yi tin na kanna xa no e don^{ne}, a yi a wasa so a gbeeni, a sewa a wanli, Ala nan na fixi a ma. ¹⁹ Na kanna mi a mire a siimayaan danna ma naxi ra bayo Ala bata a b^onen nasewa.

6

¹ N gbalo fena nde toxi nen dunu^{na} yi, naxan adamadiin t^oroma han! ² Muxuna nde na yi, Ala nafunla nun herisigen nun binyen fixi naxan ma, sese mi dasaxi naxan ma, a waxi naxan birin xon, koni Ala mi tinxi a xa a nafunla don, muxu gbete yi e don. Na nan findixi fe fuun na e nun gbalo gbeena. ³ Xa muxuna nde dii keme bari nun, a mon yi siimaya xunkuyen soto, a na fori ki yo ki, na birin tonon nanse ra a ma, xa a mi sewan soto a se kanyani, a yi maluxun binyeni? N na a fale nen, n naxa, "Diin naxan faxes nga kui, na fisa na kanna xa." ⁴ Bayo na diin daxi nen fuu, a mon dangun dimin nin, a xinla yi lu wundoni. ⁵ Hali na diin mi soken toxi, a mi fefe kolonxi, na b^one xunbelixi dangu bonna ra. ⁶ Hali a jee wuli firin soto siimayaan na, xa a mi sewan soto a se kanyani, na tonon nanse ra? E birin mi sigama yire kedenna xan yi ba?

⁷ Adamadina wanla birin kema a dege feen nan na, anu a mi was^e mum^e! ⁸ Nanse fekolonna danguxi xaxilitaren na? Yiigelit^{oon} na sigati ki kenden kolon a dunu^{na} yi gidini, na tonon nanse ra? ⁹ Ye^een bata seen naxan to, na fisa se xonla xa muxun naxan mirixi. Fe fuun nan mon na fan na alo muxun na kata foyen sagatandeni.

Fekolonne maxadina

¹⁰ Seen birin xinla na. Adamadiin findixi naxan na, na kolonxi. Naxan senben dangu

a tan na, a mi nɔɛ na matandɛ. ¹¹ Falan nɛma gboma ayi, fe fuune fan wuyama ayi. En nanse sɔtɔma na yi? ¹² Awa, nde a kolon naxan fan adamadiin xa a dunuɲa yi gidini, a nɛma a siimaya yi genli, naxan danguma alo nininna? Nde nɔɛ a faɛ adamadiin xa naxan ligama a xanbi dunuɲa yi a na faxa waxatin naxan yi?

7

Fekolonna

¹ Xili kanyaana fisa latikɔnɔn kɛndɛn xa, muxun faxa lɔxɔn dangu a bari lɔxɔn na.
² A fisa i siga ɲandeni benun i xa siga sɛwa bande dondeni, bayo sayaana muxune birin yɛɛ ra, niiramane birin lan e yi xaxili sɔtɔ na ma.
³ Sɔxɔlɛn fisa gelen xa, bayo yɛtagin na yifɔrɔ, na muxun xaxinla maliyɛ nɛn.
⁴ Fekolonne bɔɲɛn darixi ɲanden nan na, koni xaxilitarene bɔɲɛn darixi ɲaxaɲaxa yiren nan na.
⁵ A fisa muxun yi fekolonna maxadin name, benun a xa xaxilitarene sigin name.
⁶ Bayo xaxilitarene gele xuiin luxi nɛn alo ɲanla budo xuiin tɛɛni tunden bun. Fe fuun nan na fan na.
⁷ Fekolonna na ɲaxankatan ti, na a findima xaxilitaren nan na, dimi yi seene na rasuxu mayifuni, na muxun bɔɲɛn natantanma nɛn.
⁸ Feen naɲanna dangu a fɔlɔn na. A fisa muxun yi sabari benun a xa waso ayi.
⁹ I nama mafura xɔlɛ, bayo bɔɲɛ gbeen xaxilitarene nin.
¹⁰ I nama a fala, i naxa, “Nanfera waxati danguxine fisa iki xa?” Bayo na maxɔdinna mi kelixi fekolonna xan yi.
¹¹ Fekolonna nun kɛɛn tɔnɔn birin lan, bayo a muxune malima dunuɲa yi.
¹² I na lu fekolonni, na i ratangama nɛn alo gbeti kanyana,

i na fe kolon, na fekolonna i luma nɛn i nii ra.

¹³ Alaa wanla mato: A na naxan yidɔxɔ, nde nɔɛ a ratinxinɲɛ?

¹⁴ I xa sɛwa waxati faɲini, i yi i miri tɔrɔ waxatini, bayo Ala nan e firinna birin daxi. Nanara, adamadiin mi nɔɛ sese yɛɛ tɔɛ fe famatɔne fe yi.

¹⁵ N bata feen birin to n ma dunuɲa yi gidi fufafuni. Tinxin muxuna ndee halagima e tinxinyani, ɲaxudena ndee yi siimaya xunkuyen sɔtɔ e ɲaxuyani.

¹⁶ I nama i ya tinxinyaan nadangu ayi, i nama i yɛtɛ findi fekolon gbeen na. Nanfera i yɛtɛ rahalagima?

¹⁷ I nama ɲaxuyaan nadangu ayi, i nama findi xaxilitaren na. Nanfera i faxɛ benun i ya waxatin xa a li?

¹⁸ A lan i yi kedenna suxu hali i mi boden beɲin, bayo naxan na gaxu Ala yɛɛ ra na feen birin yiminima nɛn.

¹⁹ Fekolonna xaxilimaan sɛnbɛ soma nɛn dangu yamana kan fu ra taani.

²⁰ Tinxin muxu yo mi dunuɲa yi naxan fe faɲin ligama a mi yulubi liga.

²¹ I nama i tuli mati falan birin na, alogo i nama i ya walikɛɛn xuiin mɛ, a i rayelefuma.

²² Bayo i a kolon i bɔɲɛni, i tan yɛtɛɛn bata muxune rayelefu sanɲa ma wuyaxi.

²³ N bata na feene birin fɛsɛfɛsɛ fekolonna xɔn, n yi a fala, n naxa, “N fekolonna sɔtɔma nɛn,” koni a mɔn makuya n na.

²⁴ Sese a ra, a makuya pon!

A tilin mumɛ! Nde nɔɛ a tɔɛ?

²⁵ Nayi, n bata kata fekolonna famu feen nun a fɛsɛfɛsɛ feen nun a fen feen na e nun feene bunna,

alogo n xa a famu a xaxilitareyaan nan
 ɲaxuyaana,
 fa fala daxuyaana mi fan.

²⁶ N bata a kolon
 a ɲaxanla naxan luxi alo luti ratixina,
 naxan bɔɲe findixi yalaan na,
 naxan yiine luxi alo yɔlɔnxɔnna,
 na xɔlɔ dangu sayaan na!
 Muxun naxan Ala kɛnɛnxi,
 na tangama nɛn a ma,
 koni yulubi kannaa a suxuma nɛn a ra.

²⁷ N tan, karamɔxɔna,
 n na ito nan toxi,
 n to feene fɛsɛfɛsɛxi keden keden yɛɛn ma,
 alogo n xa feene bunna yɛɛ to.

²⁸ N mɔn feene yɛ fenma,
 koni n munmaa a yɛɛ to singen.
 N xɛmɛ kɛndɛ kedenna nan toxi xɛmɛ wuli
 keden yɛ,
 koni n mi ɲaxalan kɛndɛ keden peen toxi
 ɲaxanle yɛ.

²⁹ Koni, n na ito nan to:
 Ala adamadiine da nɛn, e fan,
 koni e tan bata kɔtɛ wuyaxi fen.

8

¹ Nde luxi alo fekolonna,
 naxan nɔɛ feene bunne fɛsɛfɛsɛ?
 Muxuna fekolonna a yetagini yalanmaa
 nɛn,
 a yetagi yifɔrɛn yi tunun.

Mangana yamarin suxu fena

² N yi a fala, n naxa,
 “Mangana yamarin suxu,
 i to bata i kɔlɔ Ala xa.”

³ I nama mafura i makuyɛ mangan na,
 i nama kankan fe ɲaxin ma,
 bayo naxan nafaana ma,
 a na nan ligama.

⁴ Mangan sese fala,
 sɛnben na nan na.
 Nayi, nde nɔɛ a falɛ a xa,
 fa fala, “I nanse ligama?”

⁵ Naxan na a yamarin suxu,
 na mi fe ɲaxin kolonma.
 Fekolonna mangana waxati saxin nun a
 kiti saxin kolonma nɛn.

⁶ Amasɔtɔ feen birin nun a waxatin nun a
 kiti saxin na a ra,
 bayo adamadiine fe ɲaxin gbo e ma.

⁷ A mi a kolon feen naxan fama,
 nayi nde nɔɛ a falɛ a xa
 naxan sa ligama?

⁸ Adamadiin xa mi niin kannaa ra
 alogo a xa a makankan,
 fanga yo mi a ra a sayaan lɔxɔn fari.
 Yɛngɛn matanga fɛrɛ mi a xa,
 ɲaxuyaana fan mi muxu ɲaxi yo xunbama.

Adamadiine dunuɲa yi gidina

⁹ N bata na birin to, n yi n miri muxune
 kɛwanle birin ma dunuɲa yi. Waxatini ito
 yi, muxun nɔɲaana nan ligama a adamadi
 boden xun na, a yi a ɲaxankata. ¹⁰ N
 mɔn muxune toxi ɲaxudene maluxunɲɛ.
 Yamaan sigama, e xɛtɛma sa keli yire
 sariɲanxini, e ɲinan taani na muxu ɲanxin
 yi naxan ligama. Fe fuun nan na fan
 na. ¹¹ Muxune to mi ratɔrɔnmaa e kɛwanle
 ra sasani, nanara fe ɲaxi rabaana xɔnla
 adamadiine bɔɲɛni han! ¹² Hali yulubitɔɔn
 fe ɲaxi kɛmɛ liga, a siimayaan mɔn yi
 xunkuya ayi, n na a kolon, hɛrina Ala yɛɛ
 ragaxu muxune nan xa, bayo e gaxuxi a yɛɛ
 ra. ¹³ Koni hɛrin mi muxu ɲaxin xa! Seen
 nininna buma muxu ɲaxina siimayaan xa,
 amasɔtɔ a mi gaxuxi Ala yɛɛ ra.

¹⁴ Fe fu gbɛtɛ fan ligama dunuɲa yi:
 Tinxin muxuna nde rapanna yi lanɲɛ
 muxu ɲaxin nan ma, muxu ɲaxina nde
 fan rapanna yi lanɲɛ tinxin muxun nan
 ma. N na falɛ nɛn, n naxa, fe fuun nan na
 fan na. ¹⁵ Nayi, n sɛwan nan matɔxɔma,
 amasɔtɔ sese faɲi mi fa adamadiin xa
 dunuɲa yi, fɔ a a dɛge, a yi a min, a
 yi ɲaxan. Na nan a malima a wanli a
 siimayani Ala naxan nagidixi a ma dunuɲa
 yi. ¹⁶ N to kata fekolonna famu feen na,
 n yi muxune kɛwanle rakɔrɔsi dunuɲa yi,
 bayo adamadiin luma a yɛɛ ra yi yanyin
 nun kɔɛɛn na, ¹⁷ n yi Ala wali xɔnna to.
 Adamadiin mi nɔɛ feene yɛɛ toɛ naxanye
 ligama dunuɲa yi. Adamadiin naxan
 fenmaa tɔrɔni, a mi na toɛ, hali fekolonna
 yengi a ma a a fe kolon, a mi nɔɛ a yɛɛ toɛ.

9

Muxune birin naɲanmaa kii kedenna nin

¹ N bata n miri feni itoe birin ma, n
 yi a rakɔrɔsi fa fala, tinxin muxune nun
 fekolonne nun e kɛwanle birin Ala nan yii.

Adamadiin mi a kolon xa xanuntenyaan nan a yee ra hanma xonnantenyana. ² Birin napanma kii kedenna nin. Tinxin muxun nun muxu jaxin birin napanma keden, muxu faji ba, muxu sarijanxin ba, hara-muden ba, muxun naxan saraxan bama e nun naxan mi saraxan bama, a na kii nin muxu fajin nun yulubitoon xa, naxan a koloma e nun naxan gaxuma a kole.

³ Na nan fe jaxin na feene ye naxanye ligama dunuɗa yi. Marajan kii kedenna nan birin mamema. Fe jaxin nan muxune bɗɗeni han! Daxuyana e bɗɗeni e siimayaan birin yi. Na xanbi ra, e sa faxa muxune fari. ⁴ Yigin niiramane birin xa. Hali baren jeɗɗen fisa yatan faxaxin xa. ⁵ Niiramane a kolon a e faxama nen, koni faxa muxune mi sese kolon. Saran mi fa e xa, amasoto jinan bata ti e xon. ⁶ E xanuntenyaan nun e xonnantenyaa nun e xoxolonyaan bata jan, sese mi fa e xa feene ye naxanye ligama dunuɗa yi. ⁷ Nayi, sa i ya donseen don jaxanni, i yi i ya manpaan min bɗɗe xunbenli, bayo Ala bata yelin i kewanle birin nasuxe. ⁸ Sewa dagine xa lu i ma waxatin birin, turen yi lu i xunni waxatin birin. ⁹ I jaxan i ya dunuɗa yi gidini i ya jaxanla fema i naxan xanuxi, i ya siimaya fufafuun birin yi Ala naxan nagidixi i ma dunuɗa yi, i siin soqe fuune birin, bayo i gbeen na nan na i ya dunuɗa yi gidini, i nema i ya wali xodexen kema dunuɗa yi. ¹⁰ I nɔe naxan yo lige, na liga i sobeen nan na, bayo i na sa gaburun na, wali mi na, miriya mi na, xaxilimaya mi na, fekolon mi na.

¹¹ N mon bata feni ito to dunuɗa yi: Gilaan mi a ra naxan singe soma, senbema mi na ra naxan noon sotoma yengeni, fekolonna mi na ra naxan donseen sotoma, xaxilimaan mi na ra naxan nafunla sotoma, muxu xaranxin mi a ra naxan marafanna sotoma, bayo waxatine nun yegbane sa birama ayi e birin nan ma. ¹² Awa, muxun mi a kolon feen naxan a yee ra. A luxi nen alo yexen naxanye mayendenma, e suxu yalaan na, hanma xoliin naxanye suxuma luti ratixin na, waxati jaxin bagama nen adamadiine ma mafuren, a e raterena.

Fe kolonna nan fisa

¹³ N mon xaxilimayaan misaala nde toxi nen dunuɗa yi, naxan n naterena. ¹⁴ Taadina nde yi na nun, a muxune mi yi wuya. Manga senbema nde yi siga a xili ma, a yi a rabilin yengeni, a yi yenge so seene yiton a xili ma han! ¹⁵ Fekolon yiigelitona nde yi na taani nun, naxan taan xunba a fekolonna xon. Koni muxu yo mi a yengi dexo na yiigelitoon xon.

¹⁶ Nayi, n yi a fala, n naxa, “Fe kolonna dangu senben na.” Anu, muxune e mexi na yiigelitona fekolonna ra, e mi e tuli mati a falane ra. ¹⁷ Fe kolonne falan namena maraxarani, na dangu mangan sonxo xuiin na xaxilitarene ye. ¹⁸ Fekolonna dangu yenge so seene ra, koni yulubito keden peen nɔe fe faji gbege kale nen.

10

Xaxilitareyaan bɗɗona

¹ Tugetugene faxaxin nɔe latikononna xiri jaxue nen.

Na kiini xaxilitareyana ndedi nɔe fekolonna nun binyen kale nen.

² Fekolonna xaxinla sigan kira fajin nan xon, koni xaxilitaren xaxinla sigan kira jaxin nan xon.

³ Xaxilitaren nema sigan tima kiraan xon, xaxili mi a ma.

Birin a xaxilitareyaan toma.

⁴ Xa kuntigin xolo i xili ma, i nama keli i ya walideni, bayo maraxaran yulubi gbeen nan matangama.

⁵ N fe jaxina ndee toxi dunuɗa yi, tantanna naxanye fata mangan na:

⁶ Fekolontarene tide gbeene sotoma, senbe kanne yi lu tide xurine yi.

⁷ N bata konyine to soone fari, mangane yi sigan ti e sanni alo konyine.

⁸ Naxan na yinla ge, a birama nen na ra. Naxan na yinna rabira, sajin nan na xinma.

⁹ Naxan na gemene maxete, na a maxoloma nen e ra, naxan wudin boma, na nɔe a maxole nen.

¹⁰ Xa bunbi mɛlɛnna dɛ mi a yi,
a mi raxanxanxi,
fɔ i xa i sɛnbɛn xun masa nɛn,
koni fekolonna feen nɔɛ dangu na ra.

¹¹ Naxan fatan saɲin suxɛ,
na tɔnɔn nanse ra
xa saɲina a xin
benun a xa a suxu?

Xaxilimayaan nun daxuyana

¹² Fekolonna falane rafexi hinanna nan na,
koni xaxilitarena falane bɔnɔn nan tima a
ma.

¹³ A falane fɔlɔn xaxilitareyaan nan ma,
a raɲan daxuya ɲaxin ma.

¹⁴ Xaxilitaren falane rawuyama ayi nɛn.

Adamadiin mi a kolon
naxan fama ligadeni.
Nde a falɛ a xa
naxan fa ligama a xanbi?

¹⁵ Xaxilitarena wanla a xadanma nɛn,
bayo a yetɛɛn mi a kolon
a sigɛ taani kii naxan yi.

¹⁶ Yamanan naxan manga findixi foningɛn
na,
gbalon na xa,
e nun naxan ma kuntigiye e waxatin birin
nadanguma donse dondeni.

¹⁷ Sɛwan na yamaan xa
naxan manga findixi muxu binyene diin
na,
naxan ma kuntigiye e dɛgema a waxatini,
e makoon naxan ma,
e mɔn mi manpaan minna radangu ayi.

¹⁸ Muxu narixina xalanben fɔnma nɛn.
Xa a mi walɛ, tulɛn soma nɛn a banxini.

¹⁹ Muxune sɛwa bande donna tima
ɲaxaɲaxani,
manpaan yi e niini fan e ma.
Gbetin nan feen birin yabin na.

²⁰ I nama mangan danga,
hali i miriyani,
i nama nafulu kannu danga i ya banxin
kui,
bayo a luyɛ nɛn
alo xɔliin nan sa i xuiin nalgama a xa,
a yi i ya falane yɛba a xa.

11

I ya nafunla raso fe wuyaxi yi i baraka feen na

¹ I ya balon xuya igen xun ma, amasɔtɔ
waxati xunkuyen na dangu, i mɔn a toma
nɛn. ² I yii seene yitaxun muxu solofere
hanma muxu solomasɛɛ ra, bayo i mi a
kolon gbalon naxan sa fama yamanani.

³ Igen na gbo kundani, a findima tulɛn
nan na bɔxɔni. Xa wudin bira be binni
hanma mɛn binni, a luma a biraden nan
ma. ⁴ Naxan gaxuxi foyen nun tulɛn fa feen
na, na mi nɔɛ sansiin siyɛ, a mɔn mi a xabɛ.

⁵ I to mi foyen siga kiin kolon, i mɔn mi a
kolon diin gboma a nga kui kii naxan yi, na
kiini, i mi nɔɛ dali manga Ala kɛwanle fan
famunɛ.

⁶ Sansi xɔnna xuya, fɔlɔ xɔtɔnni han
ɲinbanna, i nama i ya wanla rati. I mi
a kolon i wali xɔnna dɛnaxan sɔnɔyama
hanma xa i wali xɔnne birin fanma nɛn.

⁷ Kɛnɛnna fan, lu fena dunuɲa yi, na
ɲaxun. ⁸ Adamadiin na siimayaan sɔtɔ han
ɲɛɛ wuyaxi, a lan a xa sɛwa e birin na. Koni
a xa a miri fa fala dimin waxatine gboma
ayi nɛn. Fe famatɔne luxi nɛn alo foyena.

⁹ I tan naxan dii ɲɔɛyani, ɲaxan i ya dii
ɲɔɛyaan waxatini, i sɛwa i bɔɲɛni. I bira
i bɔɲɛ yi feene fɔxɔ ra, e nun i na seen
naxanye to. Koni, a kolon fa fala Ala i
kɛwanle birin makitima nɛn. ¹⁰ Nayi, xam-
inna ba i bɔɲɛni, tɔɔyaan masiga i fatin na
amasɔtɔ dii ɲɔɛyaan nun fangan danguma
nɛn fuyan!

12

Foriyaan nun sayana

¹ I Dali Marigina fe xa rabira i ma i nɛma
dii ɲɔɛyani waxatin naxan yi, benun tɔɔ
lɔxɔne xa fa, waxatin yi maso, i a falama
naxan yi, i naxa, “N mi ɲaxun yo toma,”
² benun sogen nun kɛnɛnna nun kiken
nun sarene xa yidimi, kundaan yi fa tulɛn
dangu xanbini. ³ Na lɔxɔni, banxi kan-
tanne xuruxurunma nɛn, xɛmɛ sɛnbɛmane
yi e fɛlɛn, ɲaxanle yi ba seen dinɲɛ bayo
e mi fa wuya, naxanye seen matoma foye

soden na, ne yi lu dimini.* ⁴ Nayi, dɛɛn fɔxɔ firinna naxanye rabima kiraan ma, ne balanma nɛn, se dɪn xuiin yi siga xurunɲɛ ayi. Muxun kelima nɛn xɔliin wuga xuiin ma, koni sigisane birin yi siga xadanɲɛ ayi. ⁵ Yire matexin yi magaxu fɔlɔ ayi, gaxun yi lu kiraan xɔn. Xun sɛxɛne yi fixa alo wudin na fuga. Fatin yi binya ayi alo supɛn na sin bɔxɔni. Kunfa mi fa na, bayo adamadiin fa sigama a habadan banxin nin, wugalaane yi dangu kiraan xɔn a ɲan feen na. ⁶ Alaa fe xa rabira i ma benun gbeti wure luti daxin xa fulun, xɛma kundiin yi kala, fɛɲɛn yi yibo tigi yinla ra, ige kundiin lutin yi bolon a bira xɔɲinna ra, ⁷ benun bɛndɛn xa xɛtɛ bɔxɔni a kelixi dɛnaxan yi, niin yi xɛtɛ Ala ma naxan a fixi.

⁸ Nanara, n tan karamɔxɔ naxa: Fe fuune fe fuune fari,
fe fuyanne kɔnin, e birin fe fuu!

Falani sona

⁹ Karamɔxɔni ito findixi fekolonna nan na, koni a mɔn yamaan xaranxi nɛn. A mɔn yi a miri sanda wuyaxin ma, a ne yitɔn, a e yɛba. ¹⁰ Karamɔxɔni ito bata kata fala faɲine yitɔn feen na, a yi e sɛbɛ a kiin yɛtɛni, ɲɔndi falane nan e ra. ¹¹ Fekolonne falane luxi nɛn alo xuruse gbɛngbɛn dunganne, e fala sɛbɛxine yi baraka alo wudi bitinxine, yɛɛrati kedenna nan e fixi. ¹² N ma diina, i nama sese sa e fari. Kɛdi sɛbɛn dan mi na, kɛdi xaranna gbeen fati bɛndɛn xadanma nɛn. ¹³ Awa, feni itoe birin bata mɛ. E fala yisoxin ni i ra: Gaxu Ala yɛɛ ra, i yi a yamarine suxu bayo adamadiyaan gbɛngbenna na nan na. ¹⁴ Amasɔtɔ Ala adamadiine kɛwanle birin makitima nɛn, hali naxanye luxunxi, a faɲin nun a ɲaxina.

* **12:3:** A sandan nan sama be lan foriyaan ma. A falan tima wundoni lan fati yirene nan ma alo yiine nun fanna nun ɲinne nun yɛene nun tunle nun dɛɛn nun xun sɛxɛne. Misaala: ɲaxanle nan sama ɲinne ma sandani ito yi.

Marafanna Falane Muluku Sulemani Fala Naxumɛn Naxanye Sɛbɛ

Xɛmɛn nun a ɲaxanla e bode xanuma kii naxan yi, Ala nan na feen nagidixi adamadiine ma. Na feen sɛbɛxi Dunuɲa Fɔlɔn sora 2.23-25 kui. Xanuntenya sigine nun fala ɲaxumɛne nan sɛbɛxi Kitabun yireni ito yi lan xɛmɛn nun a ɲaxanla marafanna fe ma. Yanyina nde, Muluku Sulemani nun a ɲaxanla nan falani itoe sɛbɛxi e bode ma.

Kitabun yireni ito kui, xɛmɛn nun ɲaxanla marafanna falane nan tima e bode tagi. Yirena ndee, e bode fenma, e yi e bode to, e lɔ ayi e bode ma, e lu e bode fenɲɛ fala ɲaxumɛne yi. Muxu gbɛtɛne falane fan sɛbɛxi alogo falan xa ɲaxun.

Muxuna ndee bata Kitabun yireni ito xaran misaala ra, wundo falan naxan xanuntenyana fe yɛbama lan Ala nun a yamaan tagin ma.

¹ Sulemani a sigi fisamantenna.

Xanuntenyana

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

² N sunbu marafan sunbuni!

Amasɔtɔ i ya xanuntenyaan ɲaxun dangu manpaan na.

³ I ya latikɔnɔnna xirin ɲaxun.

I xinla luxi nɛn

alo latikɔnɔnna naxan xiri sigama ayi.

Nanara, i rafan sungutunne ma.

⁴ N suxu n yiin ma!

En na en gi!

Mangan bata n xali a konni.

Nxu ɲaxanma,

nxu sɛwa i ya fe ra,

nxu i ya xanuntenyaan matɔxɔma nɛn dangu manpaan na.

Yoon sungutunne xa,

i rafan e ma!

⁵ Yerusalɛn sungutunne,

n fatin nan gbeelixi,

koni n nayabu

alo Kedari kaane bubu fɔrɛne,

alo Sulemani a dugin naxanye singanxi a banxini.

⁶ Koni, i nama n mato,

n to gbeelixi.

Sogen nan n fatin gbeelixi.

Ngaa dii xɛmɛne nan xɔlɔxi n ma,

e yi n findi manpa bili nakɔ kantanna ra.

Koni n mi n yengi luxi n yetɛna nakɔn xɔn.

⁷ A fala n xa,

i tan naxan nafan n ma n bɔɲɛni,

i fa i ya xuruse kurun nabama dɛnaxan yi,

hanma i e luma dɛnaxan yi yanyi tagini

alogo n nama lu i fenɲɛ na xun xɔn

alo ɲaxalan kobina

i xɔyine xuruse kurune dɛnaxan yi.

Xɔyine falana:

⁸ Xa i mi na kolon,

i tan naxan tofan ɲaxanle birin xa,

sigi i ya sii diine rabɛ yɛxɛɛ kurune funfun xɔn,

xuruse kantanne bubune dɛxɔn.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

⁹ N nafan ɲaxanla,

i luxi nɛn n yɛɛ ra yi

alo soo gile fajin naxanye Misiran mangan yɛngɛ so wontoron bandunma.

¹⁰ I xadene rayabu tunlasone longonna ra, i kɔɛɛn nayabu ɲɛrɛni.

¹¹ En tunlaso xɛma daxine rafalama nɛn i xa,

naxanye rayabuxi gbeti wuredine ra.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹² Mangan yi a dɛgema waxatin naxan yi, n ma latikɔnɔnna xiri fajin yi sigama a ma.

¹³ N nafan muxun luxi nɛn n xa alo mirihi latikɔnɔnna se sa seen kui naxan singanxi n xɪɲɛ longonna ra.

¹⁴ N nafan muxun luxi n xa nɛn

alo se fuge fajine

keli manpa bili nakɔne yi En-Gedi ya-manani.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

¹⁵ I rayabu, n nafan ɲaxanla,

i rayabu han!

I yɛɛne rayabu alo ganbane.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁶ N xanuntenna, i tofan,

i rayabu han!

En saden findixi sɛxɛ xindene nan na.

¹⁷ Suman yiine nan en xunna soon na,

fɔfɔ binle yi findi banxi kankene ra en xa.

2

Xeɛn nun naxanla tofanna

Naxanla falana a xeɛn xa:

¹ N luxi nɛn
alo se fuge faɲin naxanye Sarɔn yamanani,
gabala fugene mɛɛmɛɛne yi.

Xeɛna falana a naxanla xa:

² N nafan naxanla luxi sungutunne tagi nɛn
alo gabala fugen sɛɛɛ ɲali kanne tagi.

Naxanla falana a xeɛn xa:

³ N nafan xeɛn luxi banxulanne tagi nɛn
alo mangon binla fɔtɔn yi wudine tagi.

A rafan n ma n dɔxɔ a nininna ra,
a rafan n ma
alo wudi bogi ɲaxumɛna n dɛ.

⁴ A bata n xali sumun yireni.

A xanuntenyaan luxi nɛn n xa
alo taxamasenna.

⁵ Ɛ n sɛnbɛ so se bogine ra,
ɛ yi n bɔɲɛn maxunbeli mangon bogine ra,
bayo xanuntenyaan furena n ma.

⁶ A kɔmɛn ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁷ Yerusalɛn sungutunne,
n bata ɛ rakɔlɔ bolene nun burunna xɛnle
yi,

ɛ nama xanuntenyaan nakeli,

ɛ nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

⁸ N bata n xanuntenna xuiin mɛ!
A fama tugaɲɛ ayi geyane xun tagi,
a a gima yire matexine xun tagi.

⁹ N xanuntenna a gima
alo bolena hanma xɛli sɛnbɛmana.
A mato,

a tixi en konna sansanna xanbi ra.
A yɛɛn nasoma banxin foyesoden na,
a yɛɛ masama wure sansanna yinle ra.

¹⁰ N xanuntenna falan tima n xa, a naxa,
“Keli, n xanunten tofaɲina, fa en siga!”

¹¹ Bayo ɲɛmɛn ɲanmatɔɔn ni i ra,
tulen bata ɲan, a bata siga.

¹² Se fuge faɲine bata wara ayi bɔxɔni,
sigi sa waxatin bata a li,
kolokondene xuiin minima burunna ra.

¹³ Xɔdɛ binla bata a bogi singene ramini
folɔ,
manpa binle* bata fuga,

e xiri faɲin naminima.
N xanuntenna, keli, fa en siga.”

Xeɛna falana a naxanla xa:

¹⁴ N ma naxanla,
i nama i luxun
alo ganbana gɛmɛ yinle ra geyaan kanke.
I yetagin yita n na,
i xuiin namini n xa a mɛ,
amasɔtɔ i xuiin ɲaxun, i tofan.

Xeɛna falana a muxune xa

¹⁵ Ɛ xulumaseene suxu nxu xa,
xulumase xurin naxanye nxɔ manpa bili
fugaxine kalama.

Naxanla falana a xeɛn xa:

¹⁶ N gbeen nan n xanuntenna ra,
a fan gbeen nan n na,
a nɛma a xuruseene rabama sansi fugax-
ine tagi.

¹⁷ N xanuntenna,
benun kuye xa yiba,
dimin yi siga, xɛtɛ,
i i gi alo bolena
alo xɛli sɛnbɛmaan gɛmɛ geyane fari.

3

Naxanla xiye sana a xeɛn fen feen na

¹ N nɛma saxi n ma saden ma kɔɛɛn na,
n kataxi n xanuntenna to feen na,
n na a fenma, koni n mi a toma.

² Nayi, n kelima nɛn,
n yi taan nabilin,
n yi siga taan yama malandene nun kirane
xɔn,

n yi n bɔɲɛn nafan muxun fen.
N na a fenma, koni n mi a toma.

³ Taan kantan muxune yi fa n li,
n yi e maxɔdin, n naxa,
“Ɛ mi n bɔɲɛn nafan muxun toxi ba?”

⁴ N dangu e ra nɛn tun,
n yi n bɔɲɛn nafan muxun to,
n yi a suxu,
n mi fa a beɲin sɔnɔn,
han n yi sa a raso ngaa banxini,
nga fudi tongo n na dɛnaxan yi.

⁵ Yerusalɛn sungutunne,
n bata ɛ rakɔlɔ bolene nun burunna xɛnle
yi,

* **2:13:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

ε nama xanuntenyaan nakeli,
 ε nama a raxulun,
 benun a waxatin xa a li.
⁶ Nde ito ra naxan kelima tonbonni,
 naxan tema alo tutina,
 alo mirihi nun wusulanna xirina,
 e nun latikənənna xiri ɲaxumən sifan
 birin?
⁷ Sulemani maxali saden nan a ra,
 sofa tonge sennin a rabilinxi,
 Isirayila sofa kəndene nan e birin na.
⁸ Silanfanna e birin yii*
 e birin darixi yengen na.
 Silanfanna xidixi e birin tagi,
 alogo e xa makantanna ti kəeen na.
⁹ Manga Sulemani a saden nafalaxi Liban
 yamanan wudine nan na.
¹⁰ A bun tiine rafalaxi wure gbetin nan na,
 xemaan nan a bundəxən na.
 Yerusalen sungutunne a dəxə seen nafalaxi
 dugi mamiloxin nan na xanuntenyani.
¹¹ E mini, Siyon taan sungutunne,
 ε Manga Sulemani nun a manga kəmətin
 mato
 a nga naxan soxi a xun na a ɲaxalandin
 mati ləxəni,
 a bəɲen səwa ləxəna.

4

*Xeməna ɲaxanla luxi nən alo a nakə
 yirena*

Xeməna falana a ɲaxanla xa:

¹ I rayabu,
 n nafan ɲaxanla, i rayabu.
 I yeeəne rayabu alo ganbane
 hali dugin soxi i yetagin xun na.
 I xun səxən saxi a ma
 alo sii kurun nɛma godɛ Galadi geyaan ma.
² I ɲinne fixa alo yexɛɛ kurun
 naxan xabe baxi maxabadeni
 naxanye kelima e maxadeni.*
 E lanxi e boden ma firin firin yeen ma
 alo gulunne, e keden pe mi baxi.
³ I dɛ kidine luxi alo luti gbeela,
 i dɛən tofan han!
 I xaden nayabu
 alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
 hali dugin bata so i yetagin xun na.
⁴ I kəeen maxidixi
 alo Dawudaa sangansona,

* **3:8:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.
 na.

sofane yengɛ so wure lefa wuli kedenna
 singanxi naxan na
 alo ɲɛɛna i kəɛ ra.
⁵ I xiɲɛ firinne rayabu
 alo bolen dii gulun firinne,
 naxanye e degema sansi fugaxine tagi.
⁶ N sigama nən na mirihi latikənənna nun
 wusulanna yireni
 han kuye yiba, dimin yi siga.
⁷ N xanuntenna, i rayabu,
 fɛ yo mi i ra.
⁸ N ma ɲaxalandi masuxina,
 fa n fəxə ra
 keli Liban yamanani Amana geyaan xun-
 tagi,
 Xerimon geyaan nun Seniri geyaan xun-
 tagi,
 yatane xiin dənaxan yi,
 burunna ɲarine geyane.
⁹ I n bəɲen nadinma,
 i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i na i yeen ti n na keden pe
 i n bəɲen nadinma nən.
 Hali i ya ɲɛɛn xəri keden pe,
 a na ligɛ n na.
¹⁰ I ya xanuntenyaan ɲaxun,
 i tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i ya xanuntenyaan ɲaxun
 dangu manpa faɲin na,
 i ya latikənənna xirin ɲaxun
 dangu se xiri ɲaxuməne birin na.
¹¹ N ma ɲaxalan masuxina,
 i dɛən ɲaxun alo kumina,
 nənən nun kumin nan i lɛnna bun,
 i ya dagine xirin luxi nən
 alo Liban wudi xiri ɲaxuməne.
¹² I tan sungutunna,
 n ma ɲaxalan masuxina,
 i luxi nən alo n ma nakə masansanxina,
 n ma tigina,
 n ma ige miniden naxan namaraxi n keden
 peen xa.
¹³ I fan
 alo sansi faɲin sixi nakəən naxan yi,
 alo girenada binla
 naxanye bogi faɲine raminima,
 e nun henna binle

* **4:2:** Mɛn kaane yexɛɛne xaben gbo nən han! A nɛ findɛ dugin

nun naradi sansi xiri fajina,
¹⁴ naradin nun sansi fuge neri fujiramaan
 nun gballa xiri jaxumene
 nun sinamon wudi xiri jaxumene,
 e nun wusulanna kelixi wudin naxanye
 birin ma
 e nun mirihi latikannonna nun wudi ige xiri
 jaxumene
 nun sansi xiri jaxume fajine birin.
¹⁵ I luxi nen alo nakɔ yi tigina,
 alo xude xunna naxan godoma
 keli Liban geyane ma.

Naxanla falana a xemen xa:

¹⁶ Foye fajin xa fa
 sa keli kamenna nun yiifanna ma,
 e yi n ma nakɔn xiri fajin nasiga ayi
 alogo n nagan muxun xa fa so a nakɔni,
 a yi a bogise fajine don!

5

Xemena tofanna

Xemena falana a jaxanla xa:

¹ N fama n ma nakɔni,
 i tan sungutunna,
 n ma jaxalan masuxina,
 n xa sa n ma mirihi latikannonna nun wusu-
 lanna ba,
 n yi n ma kumi dengben nun kumin don,
 n yi n ma manpaan nun n ma nɔnɔn min.

Xoyine falana:

Nxu xoyine, ε min,
 ε xunne xa magi a ra xanuntenyani.

Naxanla xiye naxan saxi lan a xemen ma:

² N bata yi xi,
 koni n bɔɔn mi yi xima.
 N yi n xanuntenna xuiin nan mema deen
 na.

Xemena falana a jaxanla xa:

Deen nabi n xa, i tan sungutunna,
 n ma jaxalandi masuxina,
 n ma ganbadina,
 fe mi jaxanla naxan na.
 Xiila bata n xunni kun
 n xun sexen bata yikun kɔe ra kundaan
 bun.

Naxanla falana a xemen xa:

³ N bata n ma domaan ba n ma,

n fa a ragodoma n ma di?
 N baxi n sanne maxadeni nen,
 n fa e malɔxɔma di?
⁴ N xanuntenna bata a yiin naso deen
 yalenna ra,
 n fatin yi xuruxurun.
⁵ N to keli
 n xa deen nabi n xanuntenna xa,
 mirihi latikannonna yi n yiine nun yii sonle
 ra,
 han a lu dindinɔe bɔxɔni
 e nun deen balan seen ma.
⁶ N yi deen nabi n xanuntenna xa,
 koni n xanuntenna bata yi a xun xanbi so,
 a dangu.
 A fala xuiin yi godoma n niini,
 n yi a fen, n mi a to,
 n yi a xili han,
 koni a mi n yabi.
⁷ Kantan tiin naxanye taan nabilinma,
 ne yi fa n li,
 e yi n bɔnbɔ,
 e yi n maxɔbɔ,
 e yi n ma xunbeli domaan ba n ma,
 e tan naxanye taan nabilinna yinna kan-
 tanma.
⁸ Yerusalen sungutunne,
 ε kɔbɔ n xa.
 Xa ε n xanuntenna to,
 ε nanse falama a xa?
 E a fala a xa, fa fala
 a fe xanuntenyaan furena n ma.

Xoyine falana:

⁹ I tan jaxanla
 naxan tofan jaxanle birin xa
 i xanuntenna fan e birin xa di?
 I xanuntenna fisa gbeteɔye xa kiin mundun
 yi,
 naxan a ligaxi i nxu rakɔlɔma na kiini?

Naxanla falan lan a xemen ma:

¹⁰ N xanuntenna fatin fixa,
 a gbeeli,
 a rayabu muxu wuli fuun ye.
¹¹ A xunna luxi alo xema kendena,
 a xunsexene saxi a ma,
 e fɔrɔ alo xaxaan xabena.
¹² A yeene rayabu
 alo ganbane xuden de.
 E fixa alo nɔnɔna,
 e mayilenma alo dayimuna.
¹³ A xadene luxi

alo sansi xiri ɲaxumɛ nakɔna,
naxanye xiri ɲaxumɛn tema.
A dɛ kidine luxi alo gabala fugene
mirihi latikɔnɔnna minima dɛnaxan yi.

¹⁴ A yiine rayabu
alo yiiraso xɛma daxin
naxanye rayabuxi kirisoliti gɛmɛ fajine ra.
A fatin luxi alo sama ɲin xuruxina
safiri gɛmɛ fajin saxin naxan ma.

¹⁵ A sanne luxi nɛn
alo sɛnbɛtɛn gɛmɛ fixɛ daxin
naxanye tixi xɛma fajin fari.
A tofan alo Liban yamanana,
a tixi alo sumanna.

¹⁶ ɲaxunna nan tun a dɛ,
a fatin birin nayabu.
N xanuntenna na kii nin,
n fɔxɔrabiran na kii nin,
ɛ tan Yerusalɛn sungutunne.

6

ɲaxanla tofanna

Xɔyine falana:

¹ I tan ɲaxanla
naxan tofan birin xa,
i xanuntenna sigaxi minɛn?
I xanuntenna a xun tixi minɛn na,
alogo nxu fan xa sa a fen i xa?

ɲaxanla falana:

² N xanuntenna bata siga a nakɔni,
sansi xiri ɲaxumɛ yireni
alogo a xa a xuruseene raba mɛnni,
a yi sansi fugaxina ndee malan.

³ N xanuntenna gbeen nan n na,
n fan gbeen nan a ra,
a nɛma a xuruseene rabama sansi fugax-
ine tagi.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

⁴ N nafan ɲaxanla,
i rayabu alo Tirisa taana,
i rayabu alo Yerusalɛn taana,
koni i magaxu alo sofa ganla.

⁵ I yɛɛn ba n na
alogo e nama n xaxinli fu.
I xunɛxɛn saxi a ma
alo sii kurun nɛma gode Galadi geyaan na.

⁶ I ɲinne fixa
alo yɛxɛɛ kurun naxanye kelima e max-
adeni.

E lanxi e boden ma
firin firin yɛɛn ma alo gulunne.
E keden pe mi baxi e bode ma.

⁷ I xaden nayabu
alo girenada wudi bogini xabaxina a tagi
hali dugin bata so i yɛtagin xun na.

⁸ Mangan nɔɛ ɲaxalan manga tonge sennin
sɔtɛ nɛn,

e nun konyi ɲaxalan tonge solomasɛxɛ,
e nun sungutun wuyaxi
naxanye xasabi mi nɔɛ kolonɲɛ,

⁹ koni n tan ɲaxalan keden peen nan kolon.
N ma ganbadin na a ra,
fɛ mi ɲaxanla naxan na.

A keden peen nan a nga yii dii tɛmɛn na.

A nga a tan nan nafisaxi a diine birin xa.

Sungutunne to a to,

e a sɛwana fe fala nɛn,

mangana ɲaxanle nun mangana konyi
ɲaxanle fan yi a matɔxɔ.

¹⁰ E naxa, “Nde ito ra
naxan fama alo subaxana,
a rayabu alo kikenana,
a mayilenma alo sogena,
koni a magaxu alo sofa ganla?”

¹¹ N bata siga nakɔni kantin yireni,
alogo n xa sa se solixine mato xuden dɛ,
alogo n xa a to xa manpa binle maɲingima,
xa girenada wudine bata fuga.

¹² Anu n mi a kolon naxan a ligaxi,
n fa n yɛtɛ rasoxi yamaan kuntigine yɛngɛ
so wontorone tagi.

7

ɲaxanla nun xɛmɛna xanuntenyana

Xɔyine falana:

¹ I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ,
i tan Sulami kaana!
I xun xɛtɛ, i xun xɛtɛ
alogo nxu xa i mato.

Nanfera i Sulami kaan matoma
alo gali firinna nɛma e bodonma?

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

² I sanne rayabu
i ya sankidine kui,
i tan xɔrɔ ɲaxanla!
I danbane rayabu
alo yiirafalan ɲɛɛn naxan nafalaxi.

³ I xuli fundin luxi nɛn
alo lenge radigilinxina,

minse xiri naxumɛn mi janma dɛnaxan yi.

I kuiin luxi nɛn
alo murutu malanxina
naxan nabilinxi gabala fugene ra.

⁴ I xijɛ firinne luxi nɛn
alo bolen dii gulun firinne.

⁵ I kɔɛɛn mɛrɛndɛnxi nɛn
alo sanganso sama jin daxina.

I yɛɛne mayilenma
alo Xɛsibɔn dara igena,
Bati-Rabimi so dɛɛn dɛxɔn.
I jɔɛɛn fan alo Liban sangansoon
naxan tixi Damasi taan binni.

⁶ I xunna ratinxinxi i gbindin dɛ
alo Karemele geyana,
i xun sɛxɛne mayilenma
alo mangane dugi mamiloxine.
Mangan mi nɔɛ a yɛɛn bɛ e ra.

⁷ I rayabu, i tofan han,
n xanuntenna, n ma sɛwa xunna.

⁸ I kuya alo tugu binla,
i xijɛne luxi alo tugu bogi tɔnsɔnne.

⁹ Nanara, n na a falama, n naxa,
“N tema nɛn tugu binla kɔɛ ra,
n yi a bogine suxu.”

I xijɛne luxi nɛn
alo naxundan tɔnsɔnne,
i dɛ foyen xirin luxi nɛn
alo mangon mɔɛɛn xirina.

¹⁰ I dɛɛn xirin luxi nɛn
alo manpa xiri naxumɛna.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

Na manpaan xa lu n xanuntenna nan xa,
a godo a dɛ kidine nun a jinne ma.

¹¹ N xanuntenna nan gbee n na
a waxi n tan nan xɔn.

¹² N xanuntenna,
fa en siga burunna ra,
en kɔɛne radangu banxidɛne ra.

¹³ Xɔtɔnni en kurun sigɛ manpa bili nakɔne
yi,

en sa a mato
xa e solima, xa e fugama,
xa girenada binle fugama.

Mɛnni, n sa n ma xanuntenyaan yita i ra.

¹⁴ Marafan bogi binle e xiri fajine ramin-
ima,

bogise fajine birin en dɛxɔn.

N xanuntenna,
n fe fajine birin namaraxi i tan nan xa
a fonne nun a nɛnɛne.

8

Xanuntenyaan sɛnbɛn gbo

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹ Xa ngaxakeden xɛmɛmaan nan yi i ra
nun,

naxan nga xijɛn minxi,
n yi sa i ralanma nɛn nun,
n yi i sunbu tanden ma,
muxu yo mi n naxaxu.

² N yi i xalima nɛn nun,
n sa i raso ngaa banxini.

I yi n xaran xanuntenyaan ma.
I yi n ma manpa xiri naxumɛn min,
n ma girenada bogine igene.

³ A kɔmɛn ma yiina n xunna bun,
a yi a yiifanna rabilin n ma.

⁴ Yerusalɛn sungutunne,
n bata ɛ rakɔlɔ,
ɛ nama xanuntenyaan nakeli,
ɛ nama a raxulun,
benun a waxatin xa a li.

Xɔyine falana:

⁵ Naxanla mundun fama ito ra
sa keli tonbonni,
a singanxi a xanuntenna ra?

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

N bata i raxulun mangon binla bun,
i bari ngana i fudi tongoxi dɛnaxan yɛtɛni.

⁶ N ma fe sa i bɔjɛni
alo taxamasenna i yiin na,
bayo xanuntenyaan sɛnbɛn gbo
alo sayana.

Xɔxɔlɔnna naxu alo laxira,
a dɛgɛn xɔlɔ
alo habadan tɛɛ dɛgɛna.

⁷ Ige gbeene mi nɔɛ xanuntenyaan janjɛ.
Baa igene mi nɔɛ a xalɛ.

Xa muxuna nde yi katɛ a banxin kui seene
birin masarɛ xanuntenyaan na,
muxɛ mi yi tinjɛ a rasuxɛ.

Xɔyine falana:

⁸ Nxu xunye naxalanmana nde na,
naxan xijɛye munma te singen.

En nanse ligama en xunye naxalanmaan
xa,

en na a futu feen fala lɔxɔn naxan yi?

⁹ Xa a luxi
alo taan nabilinna yinna

naxan mi rabima,
 nxu a binyama nɛn gbeti gbeen na.
 Koni xa a luxi
 alo dɛɛn naxan nabima keden na,
 nxu a balanma suman farinne nan na.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁰ N tan luxi nɛn
 alo taan makantan yinna,
 n xijɛne luxi alo sangansona.
 N luxi nɛn n ma xɛmɛn yɛɛ ra yi
 alo ɲaxanla naxan fama bɔɲɛ xunbenla ra
 a xa.
¹¹ Manpa bili nakɔna nde yi Sulemani yii
 Baali-Hamon yi,
 a yi a taxu muxuna ndee ra.
 E birin yi fama gbeti gbanan wuli keden
 nan na a bogene saren na.
¹² N ma nakɔna n tan nan xa.
 A n yii.
 Na gbeti gbanan wuli kedenna i tan nan xa
 Sulemani,
 i yi kɛmɛ firin so a kantan muxune yii.

Xɛmɛna falana a ɲaxanla xa:

¹³ I tan naxan dɔxi nakɔni,
 n lanfane tuli matixi i ra.
 I xuiin namini n xa a mɛ.

Naxanla falana a xɛmɛn xa:

¹⁴ N xanuntenna, i gi,
 alo bolena hanma xɛli sɛnbɛmaan geyane
 fari
 sansi xiri ɲaxumɛne dɛnaxan yi.

Esayi

Nabi Esayi Alaa Falan Naxan Sebe

Heburu xuini, Nabi Esayi xinla bunna neen fa fala, “Alatala nan marakisi tiin na.” Falani ito nan findixi Kitabun yireni ito falan xunna ra, bayo xaranni ito kui, en na a toma nen fa fala, a Alatala, Isirayilaa Ala mon yigin nun kisin fima a yamaan ma.

Nabi Esayi a sebeni ito yitaxunxi dɔxɔ saxan nan na lan Isirayila yamana fe taruxun waxatine ma. A yire singena keli sora 1 han 39, na lanxi feene nan ma naxanye danguxi keli jee keme solofere jee tonge naaninna ma han jee keme solofere benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Nabi Esayi nan yi Alaa falan nalima Yerusalen yi. Misiran yamanan senben yi gbo Isirayila sogeteden yiifanna ma. Asiriya yamanan senben yi gboma ayi a kɔmen fɔxɔni. Isirayila yi lu mangaya senbema firinne longonna ra. Nayi, yengene yi lu kele Isirayila nun Yuda nun yamana gbeteɣe tagi. Tɔrɔ waxatini ito yi, Esayi yi a falama Isirayila kaane xa nen a e xa la Ala ra e yi e lannayaan sa a yi.

A yire firindena keli sora 40 han 55, na xili nen waxatina nde yi a “Isirayila madɛndɛnna.” Ala xuiin naxanye mɛnne yi, ne yamaan madɛndɛnma nen a yi e senbe so. A mi luxi alo a yire singena. Na waxatini, Asiriya kaane mi yi fa findixi yamanan senbemaan na fɔ Babilɔn kaane. Ne yi Yerusalen taan suxu yengeni jee keme suulun jee tonge solomasɛɛ nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, e yi siga a dugurenne fɔxɔ kedenna ra konyiyani. Nabi Esayi yi muxu suxine ralimaniya Alaa falane xɔn. A naxa a Ala mon a yamaan naxetɛma nen a yamanani alo a to e ramini Misiran yi a fɔlɔni.

Kitabun yireni ito kui, waliyiya falana ndee tima lan “Alatalaa walikɛɛn” ma. (Na sebexi sora 42.1-7 nun 49.1-6 nun 50.4-9 nun 52.13 han 53.12 kui). Na kanna, waxatina nde a luxi nen alo Ala yetɛna, waxatina nde alo yamaan naxan Alaa falan suxi, waxatina nde yi mon, a luxi nen alo

Perise mangan Kirusi. Na falana ndee Yesu fa feen yɛbaxi nen jee keme wuyaxi benun a xa bari katarabi Esayi sora 53 ma.

Esayi yire saxandena sora 55 han 66, na lanxi muxu suxine xete waxatin nan ma Yuda yamanani jee keme suulun tonge saxan nun solomasɛɛ benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, Perisene yi nɔɔn sɔtɔ Babilɔn yamanani. Nayi, Yuda kaane yi fa nɔɛ xete nen Yuda yi. Perisene manga Kirusi kedɛn sebe nen na waxatini naxan a ragidi a Isirayila kaane mon xa Ala Batu Banxi nenen ti. Muxu suxin xetɛna a konni, na mi findixi fe bɔrɔxɔxi ra bayo taan kalaxin nan yi a ra. Na nan na ra, Esayi yi xibaru faɲin nali tɔrɔ muxuni itoe ma naxanye bata tunnaxɔlɔ e ma. Marigi Yesu Esayi a falane nan tongoxi alogo a xa a yetɛ fa xunna yɛba. Na sebexi Luka 4.16-21 kui.

¹ Feni itoe makɛnen Amɔsi a dii xɛmɛna Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma, Yusiya nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya Yuda mangane waxatine yi.

Yama murutɛxina fe

² Kore xɔnna, ito ramɛ!
Bɔxɔ xɔnna, i tuli mati!
Amasɔtɔ, Alatala falan tima, a naxa,
“N bata diine ragbo,
n yi e maxuru,

koni e bata murutɛ n ma.

³ Ningena a kanna kolon,
sofanla a kolon
a kanna a dɛgema dɛnaxan yi,
koni Isirayila mi sese kolon,
n ma yamaan mi sese famuma.”

⁴ Gbalon yama yulubitɔni ito xa,
siyaan naxan hakɛne goronna binya,
fe jaxi rabane bɔnsɔnna,
dii tinxintareni itoe!
E bata Alatala rabɛɲin,
e yi e mɛ Isirayilaa Ala Sariɲanxin na,
e xun xanbi so a yi.

⁵ E wama a mon xa e bɔnbɔ minɛn ma,
ɛ to luma murutɛ a ma?
E xunna birin bata findi furen na,
e bɔɲɛn birin sɔxɔlɛxi.

⁶ Keli e sanna ma han e xunna,
sese mi kɛndɛ.
Maxɔlɔdene nun bɔnbɔ fɔxɔne nun fure
dɛɛne e fatin birin ma,
muxɛ mi naxanye dandanma,

muxe mi e maxidima,
muxe mi turen tima e de.

⁷ E yamanan luxi nen

alo tonbon naxina,

e taane bata gan.

Xɔɲene e yamanan sansine kalama e yee
xɔri.

E bɔxɔn bata halagi,

a lu alo yaxune na dangu a yi.

⁸ Siyon taan nan keden pe luxi

alo bubun manpa bili nakɔni

alo gagen kɔkunba xeeni

alo yaxune na taan nabilin a yenge xinla
ma.

⁹ Xa Alatala Senben Birin Kanna

mi yi muxe lu a nii ra en konni nun,

en yi luma nen nun alo Sodoma taana,

en liga alo Gomora taana.

¹⁰ E Alatalaa falan name,

Sodoma mangane!

E tuli mati en ma Alaa sariyan na,

Gomora kaane!

¹¹ Alatala naxa,

“E saraxa wuyaxine tɔnɔn mundun n ma?

E bata yexene gan n xa saraxan na

e nun xuruse raturaxine turena,

han n yi wasa na feene ra.

Turane nun yexee diine nun kɔtɔne wunla
mi fa n kenexi sɔnɔn!

¹² E na fa n yetagi,

nde a falaxi

e xa fa n batu banxin tanden mabodon
gbansan?

¹³ E ba fe kiseene ra n xɔn,

naxanye tɔnɔ mi na,

e wusulanna tutin haramuxin na a ra n yee
ra yi.

E kike nenɛn sanle rabama

e nun Matabu Lɔxɔne,

e malanne tima.

E haken naxanye ligama malanne yi,

ne bata n yili.

¹⁴ E kike nenɛ sanle nun e malanne bata n
niin tɔrɔ.

Goronna nan e ra n xun ma,

n bata xadan e bun.

¹⁵ E na e yiine yite n maxandideni,

n mi n yeen tima e ra.

Hali e n maxandi han,

n mi n tuli matiye e ra.

Wunla e yiin birin na.

¹⁶ E maxa, e yete rasarijan,

e yi e kewali naxine ba n yetagi,

e ba fe naxine lige.

¹⁷ E xaran fe fajin ligan ma,

e tinxinna fen,

e naxankata tiine ti kira fajin xɔn.

E yi kiridine xun mayenge kitin bolon,

e kapa gilene xun mafala kitini.”

¹⁸ Alatala naxa,

“E fa,

en fa feene feseɛɛɛ en bode xɔn.

Hali e yulubine luxi alo wunla,

e fixama nen alo balabalan kesena.

Hali e to gbeeli iki,

e mon sarijanma nen

alo dugi fixena.

¹⁹ Xa e xuru,

e n ma falan name,

e nɔe yamanan bogise fajine donje nen.

²⁰ Koni xa e tondi,

xa e lu murute n xili ma

silanfanna nan e faxama,”* Alatala de
xuiin nan na ra.

²¹ Taa tinxinxin findixi taa yalunxin na di?

Kiti kenden yi Yerusalen yiren birin yi a
folɔni nun.

Tinxin muxune nan yi dɔxi na.

Koni iki, faxa tiine nan na yi.

²² Yerusalen kaane,

e gbetin bata findi wuren gbiin na,

igen bata basan e dɔlɔ fajin na.

²³ Muxu murutexine nan e kuntigine ra

e nun muɲadene bata malan.

Dimi yi seene rafan e ma mayifuni

e yi e gi kiseene fɔxɔ ra.

E mi kiridine xun mayenge kitin bolonma.

Kapa gilene kitine bɔte mi e xa.

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Senben Birin
Kanna,

Isirayilaa Ala Senɛmana falan ni ito ra,

a naxa, “Gbalona e xa!

N nan n yete sɔtɔma nen n yengefane ra.

N nan n gbeen nɔxɔma nen n yaxune ra.

²⁵ Yerusalen kaane,

n kelima nen e xili ma.

N na e rasarijanma nen

alo wuren gbiin na ba teen na,

a maxa safunna ra.

N yi e fe naxine birin ba e yi

* **1:20:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alo yəxən bama wureni kii naxan yi.
²⁶ N mən kitisa fajine fima ε ma nən
 alo a fəloni,
 ε kawandi muxune yi lu
 alo a singene.
 Na xanbi ra, a fa falama ε ma nən nayi,
 a taa tinxinxina, lannaya yirena.”

²⁷ Siyon taan xunbama nən kiti kenden xən.
 A muxun naxanye na fa Ala ma,
 ne xunbama nən tinxinyaan xən.

²⁸ Koni murutədene nun yulubitəne halag-
 ima nən e bode xən.
 Naxanye na e mε Alatala ra,
 ne fe bata dan.

²⁹ Nayi, ε yagima nən ε wudi binle fe ra,
 ε yi naxanye batuma
 e nun ε nakə yiren naxanye sugandi ε ki-
 dene ra.

³⁰ Amasəto ε luma nən
 alo wudin naxanye de yolonma,
 hanma alo ige mi nakəon naxanye yi.

³¹ E senbεmane luma nən
 alo sεxε xarena,
 e kewanle yi findi tεε fuluxaan na
 naxan tεen soma,
 e nun e wanle yi gan e bode xən,
 muxu yo mi na tεen natu.

2

Alaa geyana fe

Mike 4.1-3

¹ Feni itoe makenen Aməsi a dii xeməna
 Esayi nan xa lan Yuda nun Yerusalen ma.

² Waxati famatəni
 Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
 na danguma nən geyane birin na,
 a lu geyane birin xun ma,
 siyane birin yi lu fε a ma han!

³ Siya wuyaxine fama nən,
 e a fala, e naxa,
 “E fa, en siga,
 en te Alatalaa geyaan ma,
 Yaxubaa Alaa banxini.
 A xa en xaran a sigati kiine ma,
 alogo en xa bira a kirane fəxə ra.”
 Amasəto sariyan minima nən Siyon yi.
 Alatalaa falan minima nən Yerusalen yi.
⁴ A findima nən kitisaan na siyane tagi.
 A yengene janma nən yama wuyaxi tagi.
 E e silanfanne bənbəma nən

e yi e rafala jinge kenne ra,
 e tanbane yi rafala wəlitene ra.
 Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili
 ma.
 Yengen mi fa maxaranje mumε.
⁵ Yaxuba yixetene, ε fa,
 en sigan ti Alatalaa kenenni!

Alatalaa ləxən findixi kitisa ləxən nan na

⁶ Ala, i bata i mε i ya yamaan na,
 Yaxuba bənsənna,
 bayo koron bənbəne waraxi ayi
 naxanye sa kelixi sogeteden mabinni,
 yiimatone fan bata wuya ayi
 alo naxanye Filisitine konni.
 I ya yamaan nun siya gbete bata so feene
 yi.

⁷ Yamanan nafexi gbete fixen nun xemaan
 nan na,
 a nafunla mi nəε yatε.
 Yamanan nafexi soone nan na,
 a yenge so wontorone mi nəε yatε.

⁸ Yamanan nafexi suxurene nan na.
 Muxune e xinbi sinma e yii fəxən nan bun
 ma,
 e tan yeteen seen naxanye rafalaxi.

⁹ Nayi, muxune birin e mafelenma nən,
 e fe yi magodo.

Ala, i nama e rakeli de!

¹⁰ E sa ε luxun fanyene bun,
 ε so bəxən bun ma
 alogo ε xa ε gi Alatala bun ma
 naxan magaxu,
 e nun a binye gbeen nərona!

¹¹ Adamadi yεε rawasoxine xun sinma nən,
 wasodene yi mafelen.

Alatala nan keden ma fe yitema na ləxəni.

¹² Amasəto Alatala Senben Birin Kanna
 ləxən mamεma
 a kelima wasodene nun yetε yigbone xili
 ma ləxən naxan yi,

a yi ne ragodo naxanye e yetε yitema.

¹³ A kelima nən Liban suman kuyene birin
 xili ma

e nun Basan yamanan warine birin

¹⁴ e nun geya gbeene nun yire matexine
 birin,

¹⁵ e nun kore banxine nun makantan yinne
 birin,

¹⁶ e nun Tarasisi kaane kunki gbeene nun
 gise fajine birin.

¹⁷ Wasodene mafelenma nən,

yete yigbone fe yi godo.
Alatala nan keden ma fe yitema na loxoni.
18 Suxurene birin yi lo ayi.

19 Muxune soma nen faranne nun yinle ra
alogo e xa e luxun Alatala ma,
naxan magaxu,
e nun a binye gbeen norna
a na keli loxoni maxadeni.

20 Na loxoni,
muxune e suxure gbeti daxine nun
xema daxine rawolima ayi nen sulumene
nun tuyene bun
e suxuren naxanye rafalaxi e batu seen na.

21 E soma nen fanye longonne nun yinle ra
alogo e xa e gi Alatala ma,
naxan magaxu

e nun a binye gbeen norna
a na keli loxoni maxadeni.

22 Nayi, e xete adamadiine foxo ra
nii raxili keden peen nan fa e nun sayaan
tagi.

Nayi, nanse e tan na?

3

Ala Yuda raberinma nen

1 Marigina Alatala Senben Birin Kanna
balon nun feren birin bama nen
Yerusalen kaane nun Yuda kaane birin yii.

A donseene nun igene birin ba na
2 e nun sofa kendene nun yengesone
nun kitisane nun nabine
nun yiimatone nun fonne birin,

3 e nun sofa kuntigine nun muxu gbeene
nun kawandi tiine nun yii rafalane,
e nun woyime yebaxine.

4 Ala naxa,
“N diidine findima nen e mangane ra,
naxanye mangayaan nabama e waxonna
ra.”

5 Muxune e bode paxankatama nen ya-
mani,
birin yi lu a dexo boden xili ma
diidine yi paxu fonne ra
fuyantenne yi paxu muxu binyene ra.

6 Muxuna nde a ngaxakedenna suxuma
nen a fafe xabilani,
a yi a fala a xa, a naxa,
“Dugi fajin mon i yii,
findi en ma mangan na,
i ti yama kalaxini ito yee ra!”

7 Bodena a yabima nen na loxoni,

a naxa, “E mali feren mi n xa.
Donse mi n konni,
maraberi ba mi na.
I nama n findi yamaan mangan na de!”

8 Yerusalen kalamatoon ni i ra,
Yuda yamanan bata bira.
Amasoto e bata murute Alatalaa binyen xili
ma,

e a matandima e falane nun e kewanle yi.

9 E yetagin kiin gbansanna e xun maxi-
dima.

Kenen ma feen nan fa e yulubine ra
alo Sodoma kaane,
e mi fa e fe luxunma.
Gbalon na kanne xa,
amasoto e halagin nan yitonma e yete xa na
ra!

10 E noe a fale nen,
e naxa, “Tinxin muxune nan herini.
E kewanle tonon sotoma nen.

11 Koni gbalon muxu paxine xa!
Feene birin xodoxoma ayi nen e ma.
Amasoto, e saranma nen e kewanle ra.”

12 Ala yi a fala, a naxa,
“Diidine nan n ma yamaan paxankata tiine
ra,
paxanle nan e xun na.
N ma yamana,
e yeeratine e raloma ayi nen,
e yi e kirani fu e ma.”

Ala yeeratine makiti fena

13 Alatala bata keli,
a yitonxi kitin xili ma,
a bata keli siyane makitideni.

14 Alatala a yamaan fonne nun a kuntigine
makitima, a naxa,

“E tan nan n ma nakoon kalaxi,
n ma yamana.

E yi e banxine rafe yiigelitone seene ra.

15 Nanfera e n ma yamani lunburunma.
Nanfera e yiigelitone paxankatama?”
Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
nan na ra.

16 Alatala naxa,
“Siyon sungutunne bata e yete yite.
E sigan tima e koeni texin na
e muxune rakunfa e yee ra.
E sigan tima dajin dajinna ra,
e lu e san koe rasone xuiin namine.”

¹⁷ Marigin Siyon kaa sungutunne findima
nen teli kanne ra,
Alatala yi e xunne magenle lu.

¹⁸ Na lɔxɔni, Marigina e ratofan seene
bama nen e yii: San kɔe rasone nun jɛɛne
nun maxidi seen naxanye digilin fɔlɔxi
alo kiken ¹⁹ e nun tunla soone nun yii
kɔe rasone nun kɔe mafilinne ²⁰ e nun
labaranne nun jɛɛɛ yɔlɔnxɔnne nun tagix-
idi dɛnbɛxine nun latikɔnɔnne nun e kan-
tan seene, ²¹ e nun yii soli rasone nun jɔe
raso wurene, ²² nun sali dugi fajine nun
doma gbeene nun gubane nun gbeti sa
seene e yii, ²³ e nun mato kikene nun doma
yelefuxin tofajine nun kɔe raxidine nun
tungun mafelenne.

²⁴ E latikɔnɔnne xirin masarama nen se
kunxin xirin na,
e tagi xidin yi masara lutin na.
E xun dɛnbɛxi fajine gbananma nen,
sunu dagine nun bɛnbɛnle yi ragodo e ma
dugi fajine funfuni.

Yagin larune yi sa e ma tofanna funfuni.

²⁵ Yerusalɛn kaane,
ɛ xɛmɛne faxama nen silanfanna ra,
ɛ sofane yi faxa yɛngɛni.

²⁶ Nayi, taan birin e wugama nen,
e sunu.
A muxune halagixin yi lu dɔxi bɔxɔni.

4

¹ Na lɔxɔni, jaxalan solofere xɛmɛ kedenna
suxuma nen
e a fala a xa, e naxa,
“Nxu donseen nun marabɛri baan fenjɛ
nxu yɛɛɛ xa,
alogo tun nxu xa yatɛ i ya jaxanle ra,
i yi nxɔ yagin ba!”

² Na lɔxɔni, Alatala se fajɛ nɔrɔxina nde
rasolima nen yamani. Yamanan bogi seene
yi findi Isirayila muxu dɔnxɛne kanba
xunna nun binyen na. ³ Nayi, naxanye
na lu Yerusalɛn yi, naxanye mɔn na lu e
nii ra Siyon yi, a falama nen ne ma, a
“Muxu Rasarijanxine,” Ala bata naxanye
birin xili sɛbɛ alogo e xa nii rakisin sɔtɔ
Yerusalɛn yi. ⁴ Marigina Nii Sarijanxin
yi kiti kɛndɛn nun tɛɛn nafa Yerusalɛn yi,
a jaxanle rasarijan e fe xɔsixine ma. A
Siyon taan nasarijan faxa ti wuli funfune
ma. ⁵ Na xanbi ra, Alatala kundaan nun

tutin naminima nen Siyon geyaan nun a
yama malanxin xun ma. Kɔɛɛn na, a findi
tɛɛ dɛgɛ gbeen na. A nɔrɔn yi lu e birin xun
ma alo xunna soona, ⁶ alo yigiyaden naxan
nininna fima kuye wolon waxatini yanyin
na e nun soden nun luxundena, tule gbeen
na fa.

5

*Isirayila yamanan luxi nen alo Alaa
nakɔna*

¹ N xa sigin sa n xanuntenna xa,
n xɔyina manpa bili nakɔna fe ra.
Manpa bili nakɔna nde yi n xanuntenna yii
geyaan sabati yireni.

² A bɔxɔn wali nen
a yi gɛmɛne ba a yi,
a yi sansi yɛbaxine si na yi.
A yi gbengben ti kantan tiden na.
A yi dɔlɔ ige baden ge fanyeni.
A yengi yi manpa bogi fajine nan ma a
nakɔni,
koni a manpa bogi xɔlɛne nan sɔtɔxi.

³ Nayi, n xanuntenna naxa,
“ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,
ɛ tan Yuda kaane,
ɛ tan nan kitin sama nxu nun n ma nakɔn
tagi.

⁴ N yi lan nun n xa nanfe gbɛɛɛ liga n ma
nakɔn xa,
n munma naxan liga a xa singen?
N yengi yi bogi fajine nan ma nun,
nanfera nayi, a bogine birin xɔlɔ?

⁵ Iki, n xa a fala ɛ xa
n fama naxan ligadeni n ma manpa bili
nakɔn na:
N na a sansanna kalama nen,
xuruseene yi a madon.

N na a rabilinna yinna rabirama nen
dangu muxune yi a yibodon.

⁶ N na a findima bɔxɔ rabɛjɛnxin na nen,
a mi fa masɛgɛ, a mi biyɛ.
Sɛxɛ jaxine nun janle minima nen a ma,
n yi tɔnna dɔxɔ kundane ma
a e nama tulɛn nafa a ma.”

⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna manpa bili
nakɔn lanxi
Isirayila yamaan nan ma.
Nakɔn naxan yi rafan a ma nun han,
Yuda yamaan nan yi na ra.

Alatala yengi yi kiti kenden nan ma a ya-
mani
koni a gbalon nan lixi na.
A yengi yi tinxinyaan nan ma,
koni a gbelegbele xuiin nan mexi na.

⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye banxine tima e bode fari,
e xene tugun e bode ra
han e bɔxɔn birin tongo,
e yi dɔxɔ kedenyani yamanani.

⁹ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani
ito nan mexi, a naxa,
“N bata n kɔlɔ,
banxi wuyaxini itoe kalama nen.
Banxi gbee fapini itoe kui genla yi lu.

¹⁰ Manpa bili nakɔn naxan gbo
han jingen xi fu tiye naxan bideni,
na mi manpa litiri tonge naanin naminɛ.
Naxan na murutun kilo kemɛ bi,
na kilo fu nan tun xabama.”

¹¹ Gbalon na kanne xa
naxanye kurunma,
e e gi dɔlɔn fɔxɔ ra,
naxanye xima e ye ra yi dɔlɔ mindeni,
han e xunna yi keli.

¹² E degema e banden don jaxajaxane yi
bɔlɔn xuiin nun konden xuini
e nun tanban xuiin nun xulen xuiin nun
dɔlɔna.

Anu, e mi Alatala kewanle rakɔrɔsima
e mi a wanle toma.

¹³ Nanara, Ala naxa,
“N ma yamaan sigama nen konyiyani,
bayo e mi waxi sese kolon feni.
E muxu gbeene faxama kamen nan na,
yamaan yi halagi ige xɔnla ma.”

¹⁴ Nanara, laxira a deni bima nen pon,
a yi a so de gbeeni bi
dan mi naxan na
muxu gbeene nun e yamaan birin yi godo
menni
e nun e sɔnxɔ ratene nun e manan-
manantɔne birin.

¹⁵ Muxune birin mafelenma nen,
adamadiine fe yi godo,
wasodene yi e xun sin.

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna fe yitema
nen
a kiti kenden xɔn.
Ala sarijanxina a sarijanna mayitama nen
a tinxinyaan xɔn.

¹⁷ Nayi, taa kalaxini ito findima nen

yexene rabaden na,
e fa e dege na,
xɔjɛne yi e balon sɔtɔ nafulu kanne banxi
xɔnne yi.

¹⁸ Gbalon na kanne xa
naxanye hakene e xidixi wulen xɔn
alo lutina,
e bubu e fɔxɔ ra.
E e yulubin bandunma e fɔxɔ ra
alo yɔlɔnxɔnna wontoron bandunma kii
naxan yi.

¹⁹ E a falama, e naxa,
“Ala xa a mafura,
a xa a wanla ke xulen
alogo nxu xa a to.
A feen xa yiso,
Isirayilaa Ala Sarijanxina fe ragidixine xa
rakamali,
nxu yi a fe kolon.”

²⁰ Gbalon na kanne xa,
naxanye a falama,
a fe jaxin fan,
a fe fajin jaxu,
naxanye kenenna yatema dimin na,
dimin yi yate kenenna ra,
naxanye xɔlɔn yatema a jaxumɛn na,
jaxunna yi yate xɔlɔn na.

²¹ Gbalon na kanne xa
naxanye e yete findixi fe kolonne ra
e yi e yete yate xaxilimane ra!

²² Gbalon na kanne xa
naxanye tunnafan dɔlɔ mindeni,
naxanye fatan dɔlɔ minseene basanjɛ!

²³ E fe kalan bejinma se feen na
koni e mi tinma sɔntarena kitin se.

²⁴ Nanara, e luma nen
alo teen sexɛn naxan ganma,
alo sexɛ xaren naxan janma tee degeni.
E salenne kunma nen,
e fugene yi siga ayi
alo gbangbanna.
Amasɔtɔ e bata e me Alatalaa sariyan na,
Senben Birin Kanna.
E bata Isirayilaa Ala Sarijanxina falan
nabɛjin.

²⁵ Nanara, Alatala bata xɔlɔ a yamaan ma
han!
A bata a yiini bandun e xili ma,

a yi e naxankata.
Geyane xuruxurunma,
binbine biraxi na xun xɔn
alo naman kiraan xɔn.

Koni hali na birin,
Alatalaa xɔlɔn mi njan,
a yiin mɔn yi lu yitexi e xili ma.

²⁶ Ala bata taxamasenni te
alogo siya makuyene xa a to,
a yi siyana nde xili kolinni
sa keli bɔxɔn danna ra.
Ɛ mi e to fɛ e giye?

E xulun de!

²⁷ Muxu yo mi xadanxi e ye,
e sese mi e madiganma,
xixɔnla mi muxu yo ma,
e birin bata xulun.
Sofa yo mi a tagixidin fulunxi,
e sese a sankidi luti mi bolonxi.

²⁸ E xalimakunle nɔene ralemunxi,
e xanle birin bandunxi.

E soone torone xɔdɔxɔ
alo gɛmɛna,
e wontorone sanne firifirima
alo wuluwunla.

²⁹ E sofane sɔnxɔ xuiin magaxu
alo yatana,
e wurundunma alo yata sɛnbɛmane,
e xarɛxin xɔyi seen suxuma,
e yi a xali.

Muxu yo mi nɔe a bɛ e yii.

³⁰ Na lɔxɔni,
e sɔnxɔni tema nɛn na yi
alo fɔxɔ igen na walanɲe ayi.
Nayi, naxan na a yeɛn ti yamanan na,
na dimin nun yigitɛgen nan toma a yi,
kundaan yi lu kɛnɛnna ye ma.

6

Ala yi Esayi findi a walikɛen na

¹ Manga Yusiya faxa nɛni, n Marigin to
nɛn dɔxi mangaya gbɛde matexini pon! A
doma gbeen lenbene yi Ala Batu Banxin
nafexi. ² Maleka gubugubu kanne yi a
xun ma. Gubugubu sennin nan yi e keden
kedenna birin ma. Gubugubu firinna e
yɛtagin yeɛ maluxunxi, firinna e sanne yeɛ
maluxunxi, firin yi lu e tukan seen na. ³ E
yi e xui raminima e bode ma, e naxa,
“A sarijan, a sarijan,

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna sarijan!
Bɔxɔn birin nafexi a binyen nan na.”

⁴ Ala Batu Banxin deɛn ti wudine nun a so
deɛn lonna yeɛɛn yi lu xuruxurunɲe e xuiin
ma, na yi rafe tutin na.

⁵ N yi a fala, n naxa, “Gbalona n xa, n
bata halagi! Amasɔtɔ muxun nan n na
naxan de haramuxi, n dɔxi yamaan ye, fala
haramuxin minima naxanye de. Anu, n
bata mangan to n yeɛn na, Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna.” ⁶ Koni maleka gubugubu
kanna nde keden yi tukan, a fa n binni, tɛɛ
wolonna suxi a yii, a naxan tongo saraxa
ganden fari tɛɛ kɔ seen na. ⁷ A yi tɛɛ
wolonna din n deɛn na, a yi a fala, a naxa,
“Ɛki, bayo ito bata din i deɛn na, i haken bata
xafari, solonaan bata ti i yulubin njan feen
na.”

⁸ Nayi, n yi Marigin xuiin mɛ maxɔdinna
tiye, a naxa, “N na nde rasigama? Nde sigɛ
nxu xa?” N yi a yabi, n naxa, “N tan ni i ra,
n nasiga.”

⁹ A mɔn yi a fala, a naxa,
“Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa,
‘Ɛ tuli matima nɛn han,
koni ɛ mi fefe famuma.
Ɛ seen matoma nɛn han,
koni ɛ mi a yigbɛma.’”

¹⁰ E bɔɲɛn naxɔdɔxɔ ayi,
i yi e tunle xɔri,
i e yeɛne raxi.
Xanamu, e yeɛne toon tima nɛn,
e tunle yi falan mɛ,
e xaxinle yi feen famu,
e yi xɛtɛ n ma,
e kɛndɛyaan sɔtɔ.”

¹¹ N yi maxɔdinna ti, n naxa,
“Marigina, han waxatin mundun yi?”

A yi n yabi, a naxa,
“Han taane na halagi waxatin naxan yi,
e muxu yo mi lu,
e banxine yi kui geli,
xeɛne yi kala,
e findi bɔxɔ rabɛɲinxine ra,
¹² han Alatala yi muxune masiga a ra
han yamanan yi rabɛɲin fefe!”

¹³ Xa muxune yatɛn yaganna nɔxɔn na lu
yamanani,
tɛɛn mɔn xɛtɛma nɛn na raxɔrideni.
Koni wudi gbeene dungine nun wari
dungine luma bɔxɔni

kii naxan yi e na sege waxatin naxan yi,
bɔnsɔn sariɔanxina nde fan luma ya-
manani na kii nin
alo wudi dungin naxan sa maɓingima.

7

Esayi yi Alaa falan nali Axasi ma

¹ Yotami a dii xemena Axasi, Yusiya ma-
mandenna, Yuda Mangan waxatini, Arami
manga Resin nun Remaliyaa dii xemen
Peka, Isirayila mangan yi siga Yerusalen
yenge xinla ma, koni e mi a no. ² Muxune
yi a fala Axasi xa Dawuda yixetena, e naxa,
“Arami kaane nun Efirami bɔnsɔnna mux-
une bata e malan e xili ma.” Mangan nun
a yamaan bɔnen yi maxa na feen ma alo
foyen wudine yimaxama kii naxan yi.

³ Nayi, Alatala yi a fala Esayi xa, a
naxa, “E nun i ya dii xemen Seyari-Yasubu*
xa mini Axasi ralandeni ige ramaraden
faxaraxiin xunna ra,† dugi xane xee ma ki-
raan xon. ⁴ A fala a xa, i naxa, ‘A liga i yeren
ma, i raxara, i nama gaxu. I nama tun-
naxolo i ma muxu firinni itoe xolo gbeena
fe ra, Resin‡ Arami kaan nun Remaliyaa
dii xemena. Yegen tumatɔn nan tun ne
firinna ra. ⁵ N na a kolon Arami kaane nun
Efirami bɔnsɔnna muxune nun Remaliyaa
dii xemen bata a nata a e xa fe jaxin liga
i ra. E naxa, ⁶ “En siga Yuda yamanan xili
ma! En sa men kaane yigitege! En yi e
yamanani taxun, en yi Tabele a dii xemen
dɔxo mangan na e xun na.” ⁷ Koni Marigina
Alatala ito nan falaxi,
Na mi lanje, na mi ligama.

⁸ Amasoto Damasi findixi Arami manga
taan nan tun na.
Resin findixi Damasi mangan nan tun na.
Benun je tonge sennin e nun suulun,
Efirami bɔnsɔnna kalama nen,
a mi fa yate yamaan na.

⁹ Samari findixi Efirami manga taan nan
tun na.
Remaliyaa dii xemen findixi Samari man-
gan nan tun na.
Xa e mi denkeɣa,
e mi tiye!’ ”

Diin barima naxan xili Emanuweli

* **7:3:** Seyari-Yasubu bunna nen Heburu xuini fa fala “Yamaan muxu donxene xetema nen sa keli konyiyani.”

† **7:3:** Ige ramaraden naxan geyaan na. ‡ **7:4:** Arami kaane mangan nan Resin na. § **7:12:** Na feen seboxi Sariyane 6.16 kui.

¹⁰ Alatala mon yi falan ti Axasi xa, a naxa,
¹¹ “Taxamasenna nde maxadin bɔxon bun
hanma kore xonna ma Alatala ma, i ya
Ala.” ¹² Koni Axasi yi a yabi, a naxa, “N mi
sese maxadinma, n mi Alatala bunbama.” §

¹³ Nayi, Esayi yi a fala Axasi xa, a naxa,
“E tuli mati, Dawuda yixetene! E muxune
tunnaxoloma e ma, koni e mi e wasa soxi na
yi. E mon n ma Ala fan tunnaxole a ma ba?

¹⁴ Nayi, Marigin yeteen taxamasenna yite e
ra: sungutun nasolonxin fudikanma nen, a
yi dii xemen bari. A yi xili sa ‘Emanuweli,’
na bunna nen fa fala, ‘Ala en tagi.’ ¹⁵ A
baloma fenen nun kumin nan na, han a yi
no fe jaxin nun a faɓin tagi rabe. ¹⁶ Anu be-
nun na diin xa no fe jaxin nun a faɓin tagi
rabe, i gaxuxi manga firinna naxanye yee
ra, ne yamanane rabepinma nen. ¹⁷ Koni
Alatala jaxankata loxone rafama nen i tan
xili ma, e nun i ya yamaan nun i babaa den-
bayaan xili ma. Na loxone jaxon munma
lu na singen xabu Isirayila nun Yuda ya-
manane fata. Na fatama Asiriya mangan
nan na.”

¹⁸ Na loxoni,
Alatala tugetugene xilima nen kolinni
sa keli Nila baan biradeni foxo igen ma
Misiran yi
e nun kumi jepen naxanye Asiriya ya-
manani.

¹⁹ E birin fama nen
e fa dɔxo folone ra xudene xon,
e nun geme boxine kanke ra,
e nun wudi dungine nun darane birin yi.

²⁰ Na loxoni,
Marigina Asiriya mangan findima nen a
walikeen na,
a findi de xabe biin na
keli Efirati baan kidi ma
a yi e xunne nun e sanne mabi,
hali e de xabene birin.

²¹ Na loxoni,
muxuna nde jinge keden nun sii firin na-
marama nen.

²² E yi nono gbege fi muxune ma
e fenen yi don.

Muxun naxanye birin na lu yamanani,

ne baloma fenen nun kumin nan na.

²³ Na loxonni,
manpa bili wuli keden xeen naxan ma
naxanye sarama gbeti gbanan wuli keden
na
mena findima janle nun tansin xeen nan
na.

²⁴ Muxune sigama nen menni xanle nun
xalimakunle ra e yii,
amasoto sexen nun janle nan luma boxon
ma.

²⁵ Muxune gaxuma nen janle nun
tansinne yee ra,
muxu yo mi fa sigē geyane fari
denaxanye yi bima jinge kenna ra nun.
Men yi findi jinge rabaden na,
yexxene yi na yibodon.

8

Asiriya yamanan yi findi Alaa walikēen na

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Walaxa bebelena nde tongo, i yi sebenla ti a ma naxan nōe xaranje, i naxa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. A Tongo Mafuren.’ ” ² N yi walaxan yita sereya tinxinxi firin na: Saraxarali Yuriya nun Sakari, Yeberekiyaa dii xemena.

³ Na xanbi ra, n yi n ma jaxanla kolon jaxanla ra, nabi jaxalanmana. A yi fudikan, a yi dii xemen bari. Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A xili sa, ‘Nafunle Suxu Keden Na. E Tongo Mafuren.’ ”

⁴ Amasoto, benun i ya diin xa fatan a fale ‘baba’ hanma ‘n na,’ Asiriya mangana muxune Damasi taan nun Samari taan nafunle tongoma yengeni nen.”

Asiriya kaane fama nen

⁵ Alatala mon yi a fala n xa, a naxa:

⁶ Yamani ito tondixi Silowa baa ige fajin ma,
e tunnaxoloxi e ma Manga Resin* yetagi e
nun
Remaliyaa dii xemena.

⁷ Nayi, Marigina Efirati baa ige walanxi gbeen nadinma nen e xili ma alo fufana,
Asiriya mangan nun a senbe gbeen nan na ra.

Efirati baan fema nen
han a boxon a ma.

⁸ Fufaan danguma nen Yuda yamanan naxore,
a sa yiren birin xun ma,
a te han a kōeen bun.
A fa han
a sa e yamanan yiren birin xun ma.
Ala en tagi!†

Siyane mi nōe sese ra Ala yamaan xili ma

⁹ Siyane, e gbelegbele,
e gaxu!
E tuli mati,
e tan naxanye sa yamana makuyene yi!
E yiton yengen xili ma,
e yigitegema nen!

¹⁰ E na yenge feene yiton,
e kalama nen!
E na falan ti, a mi kamalima!
Amasoto Ala nxu tagi.‡

Ala yēeragaxun nan fan

¹¹ Alatala bata a yii senbe gbeen sa n ma,
a yi n maxadi, a n nama yamani ito raliga.
A yi a fala n xa, a naxa:

¹² Yamani ito feen naxanye yatema yanfan na

e tan nama ne birin yate yanfan na de!
E nama gaxu e gaxu feene yee ra
e nama xamin ne fe yi de!

¹³ E xa Alatala senben Birin Kanna nan tun kolon saripanden na,

e lan e xa na nan binya,
e lan e xa gaxu a tan nan yee ra.

¹⁴ Amasoto Ala findima nen yire saripanxin na

e nun gemena Isirayila yama firinne xa,
yamana e sanna radinma gemen naxan na,
a findi e rabira gemen na.

A findima nen luti ratixin na
Yerusalen kaane yee ra,
a e suxu.

¹⁵ E wuyaxi e sanna radinma nen,
e bira, e fe yi kala.
E suxuma nen lutin na,
e mi nōe e fulunje.

Nabiin yigina fe

¹⁶ N yi na sereyaan namara n yi,
n yi xaranni ito balan,
n na fala n ma xarandiine nan tun xa.

* **8:6:** Arami kaane mangan nan Resin na. † **8:8:** Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.10 kui. ‡ **8:10:** Heburu xuini, a sebexi, “Emanuweli.” Na feen mato Esayi 7.14 nun 8.8 kui.

¹⁷ N na Alatala mamema
naxan bata a yetagin luxun Yaxuba
bɔnsɔnna ma.
N nan n yigi sama Ala nin.

¹⁸ Nxu nun n ma diine nan ito ra,
Alatala naxanye fixi n ma.
Nxu findixi taxamasenne nun marakolon
seene nan na
Isirayila yi, fata Alatala Senben Birin
Kanna ra
naxan dɔxɔden Siyon geyaan fari.

¹⁹ Ndee a falama, e naxa, “E barin kiine
nun yiimatone maxɔdin, naxanye wundo
feene kɔyɛkɔyɛnma, e falan ti e de bun
ma. A mi daxa yamaan xa e gbee alane
maxɔdin ba? Muxune mi barinne xan
maxɔdinma jɛjɛ muxune xa ba?” ²⁰ E ne
yabima nen, e naxa, “Fɔ en xa xete Alaa
sariyan nun a fala xuine nan ma.” Xa
naxan mi falan tima na kiini, na kanna mi
kenenna toma.

Naxankata dimina

²¹ Muxune yigitɛgɛxin nun e kamɛtɔne
e masiga tima nen yamanan xun xɔn ma.
Kamen na e suxu jaxi ra,
e xɔlɔma nen,
e sa e mangan nun e Ala danga.

E yɛɛn tima nen koren na,

²² na xanbi ra e yi bɔxɔn mato.

Koni e tɔrɔn nun dimin nun bɔjɛ rafɔre
gbeen nan tun toma.
E yi rawoli dimi gbeeni.

Kenen gbeen toma nen

²³ Anu, naxanye yi luxi na tɔrɔni,
ne dimin janma nen.
Waxati danguxini,
Ala yagin nan nagidi
Sabulon yamanan nun Nafatali yamanan
ma.
Koni waxati famatɔni,
kiraan naxan sigama baan ma,
Yuruden baan kidi ma,
a na rafema nen binyen na
e nun siya gbetene yamanana, Galile.

9

¹ Yamaan naxan sigan tima dimini,
ne bata kenɛn gbeen to.
Naxanye dɔxi dimi gbeeni,

kenenna bata mini ne ma!

² Ala i bata yamaan nawuya ayi,
i yi e sewan nagbo ayi.

E sewaxi i yetagi

alo muxune nɛma sewɛ se xaba waxatini,
alo e jaxanma kii naxan yi

e nɛma yɛngɛ yi se tongoxine yitaxunɛ.

³ Amasɔtɔ i ya yamaan tɔrɔma goron tongo
wudin naxan bun
e nun wure gbelemɛn naxan saxi e tun-
gunna ma

e nun e jaxankata muxune bosana,

i bata ne birin kala

alo i a liga kii naxan yi

Midiyane nɔ lɔxɔni.*

⁴ Yaxune sankidin naxanye

birin yɛngɛ yirene yibodonma

e nun dugin naxanye birin bata sin wunli
ne birin ganma nen

alo yegen tɛɛni.

⁵ Amasɔtɔ diina nde bata bari en xa,

dii xɛmɛn bata sɔtɔ en xa.

Mangayaan luma nen a tan xa.

A xili bama nen a,

“Kabanako Kawandi Tiina,

Ala Senbɛmana,

Habadan Fafe,

Bɔjɛ Xunbeli Mangana.”

⁶ A mangayaan nun bɔjɛ xunbenla

sigama gboɛ ayi nen

dan mi naxan na.

A dɔxɔma nen Dawuda mangaya gbɛdɛni
a yamanan xun na.

A yi a senbe so,

a yi a masuxu kiti kɛnden nun tinxinni,

keli to ma han habadan.

Alatala Senben Birin Kanna na ligama a
xanuntenya gbeen nin.

Alaa xɔlɔna fe

⁷ Marigin bata falan ti Yaxuba bɔnsɔnna
xili ma,

na yi Isirayila yamaan sɔtɔ.

⁸ Yamaan birin a kolonma nen.

Efirami bɔnsɔnna muxune nun Samari
kaane birin yi falan tima wason nun
yete yigboni, e naxa,

⁹ “Yinna bitikidine bata bira,†

en na a ti gɛmɛ masolixine ra.

Xɔde binle bata kala,

en na e masara sumanne ra.”

* **9:3:** Midiyane nɔ feen mɔn sebɛxi Kitisane 6 han 8 kui. † **9:9:** Bitikidin mɔn falama yirena nde yi fa fala
“Birikidina.”

10 Nayi, Alatala Asiriya kaane radinma nen
Isirayila kaane ma, Manga Resin†
yengefane.

A bata e yaxune senbe so.

11 Arami kaan naxanye sogeteden binni,
e nun Filisiti kaan naxanye sogegododen
binni,
ne nan Isirayila kaane raxarima feu!

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

12 Nayi, Alatala bata a yamaan naxankata,
koni e mi e xun xetexi a ma,
e mon mi Alatala Senben Birin Kanna fenxi.

13 Nayi, Alatala Isirayila yamanan birin
naxarima nen
loxoxo keden peeni,
folo a xunna ma han a xunla,
folo tugu binle ma han gbalane.

14 Fonne nun kuntigine nan a xunna ra,
nabiin naxanye wule xaranna tima,
ne nan a xunla ra.

15 Yamani ito yerratine nan e raloma ayi,
e muxun naxanye matinxinma,
ne fan yifuxi.

16 Nanara, Marigin mi sewaxi a foningene
ra,
a mi kininkininma a kiridine nun a kaja
gilene ma.

Amasoto Ala kolontarene nun
muxu naxine nan e birin na,
e fala naxin nan tun tima.

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

17 Naxuyaana muxune ganma yati,
alo teen naxan janle nun sexene birin
janma,
a yi teen so fotonna jansanne ra,
e tutin yi lu te kore.

18 Alatala Senben Birin Kanna xolo gbeen
bata teen so yamanan birin na.
A luxi nen
alo teen yamaan nan ganma,
muxu yo mi kininkininma a ngaxake-
denna ma.

19 Muxune donseen tongoma yiifanna ma,

kamen mi ba e ma.

E yi e balon fen e komenna ma,
e mi wasa.

Birin baloma a lanfaan nan na.

20 Manase bonsonna baloma Eframami
bonsonna ra,
Eframami bonsonna baloma Manase
bonsonna ra,
e tan bonson firinne yi keli Yuda bonsonna
xili ma.

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

10

Gbalon Yuda taane xili ma

1 Gbalon na kanne xa
naxanye tonne dodoxo hakeni,
naxanye sariyane sebema bodene toro
xinla ma,

2 e tondi senbetarene xun mayenge kitin se.
Yigelitoon naxanye n ma yamaan ye,
e mi ne kitin sama.

E kaja gilene kansunma,
e kiridine muja.

3 E fe saranna na e soto loxo naxan yi,
gbalon na fa sa keli wulani,
e nanse ligama?

E e gima siga nde kon yi
alogo e xa maliin soto?

E nafunle luma minen?

4 Fo e mafelen kasorasane tagi,
hanma e bira boxoni binbine ye.

Koni hali na birin,
Alaa xolon mi jan,
a yiin mon yi lu yitexi e xili ma.

Gbalona Asiriya kaane xili ma

5 Ala naxa,
“Gbalona Asiriya yamanan xa,
naxan findixi bosaana na n yii n ma xolona
fe ra!

N ma fitinan dunganna a tan nan yii.

6 N na a sofane rasigama nen

Ala kolontare siyaan xili ma.

N yi e radin yamaan xili ma

naxanye n naxoloma

e xa sa men kaane yii seene suxu,

e yi e nafunle tongo,

† 9:10: Arami kaane mangan nan Resin na. Asiriya kaane nan Manga Resin yaxune ra. Na feen sebexi Mangane Firinden 16.8-9 kui.

e yi e yibodon

alo borona kiraan xən!

⁷ Koni Asiriya kaane mi na feen to na kiini.

E tan e miri na fe ma kii gbɛtɛni.

E tan yi waxi halagi nan tun ti feni,

e yi siya wuyaxine raxəri fefe!

⁸ Amasɔtɔ e naxa,

‘N ma sofa kuntigine mi findixi mangane
xan na ba?

⁹ N mi Kalano taan suxi

alo Karakemisi taan ba?

N mi Xamata taan ligaxi

alo Arapada taan ba?

N mi Samari taan ligaxi

alo Damasi taan ba?*

¹⁰ N bata suxure batu yamanani itoe suxu,

naxanye suxurene yi fisa Yerusalen

nun Samari yamanan gbeene xa.

¹¹ N naxan liga Samari yamanan nun a
suxurene ra,

n mi nɔɛ na ligɛ Yerusalen nun a suxurene
ra ba? ”

¹² Koni Marigin na yelin a wanle
birin nakamalɛ Siyon geyaan fari e
nun Yerusalen yi, a Asiriya mangan fan
saranma nɛn a yetɛ yiteen nun a yɛɛ
rawason na. ¹³ Amasɔtɔ na mangan yi a
falama nɛn, a naxa,

“N feni itoe birin ligaxi

n fangan nun n ma fe kolonna nin,

amasɔtɔ xaxilimaan nan n na.

N bata yamanane danne kala,

n yi e nafunle muɲa,

n mangane ba e dɔxɔdene yi

alo sɛnbɛmaan yetɛna.

¹⁴ N bata siyane nafunle tongo

alo muxun xɔli tɛɛn tongon kii naxan yi.

N bata bɔxɔ xɔnna seene birin malan

alo muxun xɔli xɛɛ rabɛɲinxine matongon
kii naxan yi.

E sese mi nɔxi e gabutɛni tɛ,

hanma e dɛ xanli bi, e wuga.”

¹⁵ Bunbin nɔɛ a yetɛ matɔxɛ

dangu a rawali muxun na ba?

Sɛrana a yetɛ matɔxɛ

dangu a rawali muxun na ba?

Bosaan nɔɛ a tongo muxun nawalɛ ba?

Dunganna nɔɛ muxun tongɛ ba?

¹⁶ Nanara, Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna

yama hiyabuxini ito radoyenma nɛn.

Halagi ti tɛɛ gbeen yi so e binyen na.

¹⁷ Isirayilaa kɛnɛnna,

Ala yetɛɛn findima nɛn tɛɛn na.

E sarɲantɔɔn yi findi tɛɛ dɛgɛn na,

a Asiriya yamanan ɲanle

nun a sɛxɛne birin gan,

e ɲan lɔxɔ kedenni.

¹⁸ A fɔtɔn gbeene raxɔrima nɛn fefe

e nun wudin naxanye birin bogima.

A yamanan halagi

alo furemaan nɛma doyenɲɛ.

¹⁹ Wudi dɔnxɛn naxanye na lu Asiriya
fɔtɔnne yi

hali dii ɲɔɛna,

a nɔɛ e yatɛn sɛbɛ nɛn.

Yamaan muxu dɔnxɛne fe

²⁰ Na lɔxɔni, Isirayila yamaan muxu
dɔnxɛn naxanye na lu e nii ra Yaxuba
bɔnsɔnni, ne mi fa e lannantenyaan sama
e ɲaxankata muxune yi sɔnɔn. E fa e lan-
nayaan sama Alatala nin, Isirayilaa Ala

Sarɲanxina. ²¹ Yamaan muxu dɔnxɛne
xɛtɛma nɛn Ala sɛnbɛmaan ma, Yaxuba

bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne. ²² Anu, Isiray-
ila kaane, hali ɛ yamaan wuya ayi alo

mɛɲɛnsinna naxan fɔxɔ igen dɛ, hali na, e
dɔnxɛdin nan tun xɛtɛma. Halagin bata

ragidi, naxan gboma ayi, a mɔn tinxin.

²³ Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
bata halagin naxan nagidi, a na rakamal-
ima nɛn yamanan birin yi.

Ala a yamaan xunbama nɛn

²⁴ Nanara, Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N ma ya-

mana, ɛ tan naxanye dɔxi Siyon yi, ɛ nama
gaxu Asiriya kaane yɛɛ ra! E ɛ bɔnbɔma

nɛn dunganna ra, e yi gbengbetenni te ɛ
xili ma alo Misiran kaane yi a ligama kii

naxan yi nun. ²⁵ Koni benun waxati, n ma
xɔlɔn ɲanma nɛn ɛ xili ma. N fitinaxin yi

keli e kaladeni.” ²⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna bosaan tongoma nɛn Asiriya kaane

xili ma, alo a keli Midiyan kaane xili ma kii
naxan yi Orebi fanye yireni. A a dunganni

* **10:9:** Asiriya kaane bata yi taani itoe suxu. E sɛbɛ kiina a yitaxi, a e luma e masoɛ Yerusalen taan nan na.

bandunma nɛn baan xun ma, alo a liga
Misiran yamanani kii naxan yi.

²⁷ Na ɓɔxɔni,
a goronna bama nɛn ɛ tungunna ma,
e goron tongo wudin naxan sa ɛ kɔɛ ma
koniyyani,
ɛ xungboma nɛn han na yi gira, a bira.

Yaxune yi maso Yerusalen ra

²⁸ E bata Ayati taan li.
E danguma Migiron nin,
e yi e goronne lu Mikimasi taani.†

²⁹ E danguma geya longori ra kiraan nan
xɔn
e a fala, e naxa,
“En xi Geba yi.”

Rama kaane xuruxurunma gaxuni.
Sɔli a taan Gibeya muxune bata e gi.

³⁰ Galin kaane, ɛ gbelegbele!
Layisa kaane, ɛ tuli mati!
Anatɔti kaane, ɛ makininkinin de!

³¹ Madimena kaane bata xuya ayi,
Gebimi kaane e luxunden fenma.

³² To, yaxune sa tima nɛn Nobi yi,
e yi e yiini te,
e yi e kɔnkɔ Siyon taa fajin geyaan xili ma,
Yerusalen geyana.

³³ Marigina Alatala ɛnben Birin Kanna
wudi yii gbeene sɛgɛma nɛn ɛnbeni.
Wudi kuyene yi rabira ɓɔxɔni.
Naxanye kondeye mate han,
a ne ragodoma nɛn.

³⁴ A fɔtɔnna jansanne sɛgɛma nɛn bunbin
na,
Liban fɔtɔnne yi bira ɛnbe Kanna bun.

11

Manga nɛnɛn Dawuda bɔnsɔnni

¹ Dii xɛmɛn minima nɛn Yese bɔnsɔnni*
alo wudi jingin minima
wudi dungin ma kii naxan yi.

Na sabatima nɛn fata a salenne ra.

² Alatalaa Nii Sarijanxin luma nɛn a yi,
fe kolonna nun xaxilimayaan sɔtɔma niin
naxan xɔn,
kawandi kɛnden nun ɛnben sɔtɔma niin
naxan xɔn,
Alatala kolonna nun a yɛɛragaxun sɔtɔn
niin naxan xɔn.

³ A niin sama nɛn Alatala yɛɛragaxun fari.
A mi kitin sama yetagin ma.
A mi feene ragidima muxune fala xuiin
xɔn.

⁴ Koni a ɛnɓɛtarene makitima nɛn tinx-
inni.
Yiigelitɔn naxanye yamanani,
a yi ne feene ragidi jɛnige fajini.
A yamanan muxune garinma nɛn falan na
alo bosana.
A fala xuine yi muxu jaxine faxesa.

⁵ Tinxinyaan nun tɔgɔndiyaan luma nɛn a
yi
alo tagi xidin muxun tagi waxatin birin.

⁶ Nayi, kankon nun yɛxɛɛ diin luma nɛn e
bode xɔn,
burunna jarin nun siin yi e sa yire ke-
denni,
turadin nun yatan nun xuruse turaxin yi lu
e bode xɔn,
diidina nde yi ti e yɛɛ ra.

⁷ Ninge gilɛn nun kanko gbeena e dɛgema
nɛn,
e diine yi sa e sa yire kedenni.
Yatan yi sɛxɛn don alo jingena.

⁸ Dii jɔrɛn sabaan soma nɛn sapin soden
dɛxɔn,
diin yi nɔ a yiin nasɔɛ koson yinla ra.

⁹ Fe jaxi mi fa luma na, gbalo mi na
Alatalaa geya sarijanxin birin fari.
Amasɔtɔ Alatala kolonna yamanan nafema
nɛn,
alo fɔxɔ igena a folon nafema kii naxan yi.

¹⁰ Na ɓɔxɔni,
diin naxan minixi Yese bɔnsɔnni
na luma tixi nɛn
alo taxamasenna yamane yɛɛ ra.
Siyane fama nɛn a fɛma,
a dɔxɔden yi lu mayilenjɛ binyeni.

Muxu suxine xɛtɛ fena

¹¹ Na ɓɔxɔni,
Marigin mɔn a yiini bandunma nɛn
alogo a xa a yamaan muxu dɔnxɛne xunba:
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani
e nun Misiran yamanan lanbanna nun a
faxan na,
e nun Kusi nun Elan nun Babilɔn ya-
manane yi,

† **10:28:** Yaxune ganla yi fɛ nɛn Yerusalen yɛngɛdeni kirani ito xɔn. A bunna nɛn fa fala “Yaxune bata maso.”

* **11:1:** Yese nan Dawuda fafe ra. Na seɓɛxi Samuyɛli Singena 16.18-19 kui.

e nun Xamata yamanan nun fɔxɔ ige tagi
bɔxɔne yi.

¹² A taxamasenna tima nɛn siyane xa,
a Isirayila kaane malan
naxanye yi suxi yengɛni.

Yuda bɔnsɔnna muxun naxanye xuyaxi ayi
dunɔɲa xun xɔn, a yi ne malan
sa keli bɔxɔn tongon naaninne birin yi.

¹³ Nayi,
Efirami bɔnsɔnna mi fa Yuda bɔnsɔnna
maxɔxɔlɔnma.
Yuda bɔnsɔnna yaxune raxɔrima nɛn,
Efirami mi fa Yuda maxɔxɔlɔnma,
Yuda mi fa findima Efirami yaxun na
sɔnɔn.

¹⁴ E birin sigama nɛn yengɛni
sogegododen binni Filisitine geyane fari,
e sa sogeteden binna muxune nafunle
tongo yengɛni.

Edɔn nun Moyaba yamanane yi lu e sɛnbɛn
bun,
Amonine yi xuru e ma.

¹⁵ Alatala igen ɲanma nɛn Misiran fɔxɔ ige
yireni,

a yi a yiini bandun Efirati baan xun ma,
a yi na baani taxun xude solofere ra
a dɛ foye gbeen na,
muxune yi nɔ a gide,
e mi e sankidine ba.

¹⁶ Kiraan luma nɛn a yamaan xa
naxanye na lu e nii ra Asiriya yamanani.
A luma nɛn alo a liga e benbane xa kii
naxan yi
e to mini Misiran yamanani.

12

Yama rakisixin yi Ala tantun

¹ I a falama nɛn na lɔxɔni, i naxa,
“Alatala, n ni i tantunma.

I yi xɔlɔxi n ma,
koni i ya xɔlɔn bata xɛtɛ n fɔxɔ ra,
i yi n madɛndɛn.

² Ala nan n nakisixi yati.

N na n yigi sama a tan nin,
n mi fa gaxuma.

Alatala nan n fangan na.

Alatala nan n ma bɛti ba xunna ra.
N nakisimana a tan nan na.”

³ E kisin sɔtɔma nɛn sɛwani
alo e igen bama tigi yinla ra kii naxan yi.

⁴ Na lɔxɔni, e a falama nɛn, e naxa,

“E tantunna fi Alatala ma,
e xui ramini a ma a xinli,
e a kɛwanle rali siyane tagi
e a rabira muxune ma a xinla gbo kii naxan
yi.

⁵ E bɛtin ba Alatala xa bayo a bata fe gbeene
rakamali.

E e fe fala dunɔɲa muxune birin xa!”

⁶ Siyon kaane, e sɔnxɔ sɛwani,
e gbelegbele ɲaxanni!
Amasɔtɔ, Isirayilaa Ala Sariɲanxin gbo,
naxan e tagi!

13

Babilɔn taan naɲanna bata maso

¹ Waliyiya falan ni ito ra naxan makɛnɛn
Amɔsi a dii xɛmɛna Esayi xa lan Babilɔn
taan ma.

² Ala naxa,
“E taxamasenna ti geya mabaxin fari.

E gbelegbele
alogo e xa sofane rakolon.

E yiine maliga
alogo e xa so taan muxu gbeene so dɛɛne
ra.

³ N tan nan yamarin fixi muxune ma
naxanye rasariɲanxi n xa.

N bata n ma sofa yɛbaxine xili,
naxanye sɛwama n ma nɔ sɔtɔn na,
alogo e xa n ma xɔlɔn mayita.”

⁴ E tuli mati sɔnxɔ xuini ito ra geyane fari
yama gbeen nan xui a ra.

E tuli mati,
yamanane bata yimaxa
alo siyane na e malan.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan
a ganli tɔnma yengɛ so xinla ma.

⁵ Alatala fama e nun
ganla naxan a xɔlɔn naxuyama ayi
sa keli bɔxɔn yire makuyeni
sa keli kore xɔnna danna ra.
E yamanan birin kalama nɛn.

⁶ E gbelegbele sununi,
amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso.
A fama alo halagi ti gbalona,
fata Ala Sɛnbɛ Kanna ra.

⁷ Nanara, birin bata xadan,
muxune bata tunnaxɔlɔ e ma.

⁸ Gaxun bata e suxu,
xɔlɔn sifan birin e fari.
Muxune e fatine yimaxama xɔlɔn bun

alo naxanla tinna ma.
E birin xaminxina e bode matoma.
E yetagine yiforoxi.

⁹ A mato, Alatalaa loxon fama,
kininkinintare loxona,
fitinan nun xolo gbeen naxan yi,
alogo boxo xonna xa raxori,
a findi tonbonna ra
a yi yulubitone halagi a yi.

¹⁰ Saren naxanye kore e nun e sare kurune,
ne mi fa degēn sōnōn.
Sogen nēn fa te,
a bata yidimi,
kiken mi fa degema sōnōn.

¹¹ Ala naxa, “N dunuja muxune
kewali naxine saranma e ra nēn,
n yi muxu naxine hakene saran e ra.
N yi yete yitene wason dan,
n yi no kanne yandan kala.

¹² N muxune xuruma nēn boxoni
han e mi fa toma xulen
alo xema fapina,
e to raxoloma ayi nēn

alo xemaan naxan sa kelima Ofiri ya-
manani.”

¹³ Nanara, n kore xonni maxama nēn,
boxo xonna yi xuruxurun, a ba a funfuni
Alatala Senben Birin Kanna fitinana fe ra
a xolon na keli loxon naxan yi alo tēna.

¹⁴ Nayi, muxune birin sigama nēn e konne
yi

birin yi a gi siga a yamaan fema
alo xenla naxan sagatanma,
alo xuruse raba mi yetēn naxanye foxo ra.

¹⁵ E na muxu yo to,
na kanni soxonma nēn tanban na,
E na naxan yo suxu,
na kanna faxama nēn silanfanna ra.

¹⁶ E dii futene yi yibutuxun e yetagi,
e banxi kui seene yi tongo,
muxune yi fu e naxanle ma e yetagi.

¹⁷ Ala naxa,
“N Mede kaane rakelima nēn e xili ma
gbetin bote mi siyaan naxan xa,
e mon mi sewama xemaan na.

¹⁸ E banxulanne yi faxa Mede kaane xali-
makunle ra,
e mi kininkininma dii futene ma,
e naxu diidine ra.”

¹⁹ Babilon naxan findixi taa tofapin na ya-
manane ye,
naxan findixi Babilon kaane binyen nun e
kanba xunna ra,

Ala na taan halagima nēn
alo Sodoma taan nun Gomora taana.

²⁰ Muxu yo mi fa doxoma a yi,
a yigenla luma nēn
han mayixete nun mayixete.
Hali Arabu sigatine yati mi dangue a yi,
hali xuruse rabane mi fa e xuruseene xal-
ima na.

²¹ Koni burunna subene nan doxoma na,
xutunxunbane yi e banxine rafe.
Dangaranfulene yi lu na yi,
kotone yi na findi e bodonden na.

²² Kankone wuga xuiin yi lu mine a yire
makantanxine yi,
barekodane yi so a manga banxine kui.
Babilon gbee waxati saxin bata maso.
A siimayaan mi fa xunkuya.

14

Isirayila kaane xete fena

¹ Alatala kininkininma nēn Yaxuba
yixetene ma. A mon Isirayila yamaan
sugandima nēn, a mon yi e radoxo e boxoni.
Xone yi sa e fari, e findi Yaxubaa yamaan
na.

² Siyaan bonne fama nēn Isirayila kaane
tongodeni, e siga e ra Alatalaa yamanani.
Isirayila yamaan yi siyane findi e konyine
ra, xemen nun naxanla. Na kiini, muxun
naxanye e findi konyine ra, e fan yi ne findi
e konyi ra, e findi e naxankata muxune
kanne ra.

Babilon mangan saya sigina

³ Isirayila kaane, loxona nde, Alatala
matabun fima nēn e ma e torone nun e
lanbaranne nun e konyiya xodeken jan
xanbini. ⁴ Na waxatini, e sigi naxumeni
ito sama nēn, e Babilon mangan magele, e
naxa,
Ee! En naxankata muxun mi fa na!

A gbalon bata jan!

⁵ Alatala bata muxu naxine bosaan senben
kala.

A bata no soto dunganna kala

⁶ naxan yi siyane mabonboma xoloni
a ye wuyaxi,
dan mi naxan na,

naxan fitinaxin yi nɔɔn tima yamanane
xun na
a gbalon sa e fari
naxan dan mi na.

⁷ Iki, yamanan birin bata lu bɔɲɛ xunbenli,
muxune gbelegbelema sɛwani.

⁸ Hali fɔfɔne nun Liban sumanne sɛwaxi
i kala feen na, e a falama,
e naxa, “Xabu i binbin maluxun,
muxu yo mi fa fama nxu sɛgɛdeni.”

⁹ Faxe muxune e ramaxama nɛn bɔxɔn bun
ma
fa i ralandeni,
i nɛma fɛ waxatin naxan yi,
dunɔɲa ito muxu gbeene birin.
Naxanye yi siyane mangane ra,
ne birin kelima nɛn.

¹⁰ E falan ti, e naxa,
“I fan bata findi fangataren na
alo nxu tan.

Iki, i bata lu alo nxu tan!”

¹¹ E bata ɛ nun i ya wason
nun i ya bɔlɔn xuiin birin nagodo gaburun
na.

Kɔnɛne nan i saden na i bun ma,
kunle yi findi i ya bitinganna ra.

¹² Ee! I bata bira sa keli kore
i tan tagalan saren naxan dɛgɛma subax-
ani!

I bata woli bɔxɔni,
i tan naxan yi siyane rabirama!

¹³ I yi a falama i yɛtɛ ma, i naxa,
“N tema nɛn kore xɔnna ma,
n sa n ma mangaya gbɛdɛn dɔxɔ mɛnni
Alaa sarene faxa ra.
N sa dɔxɔ alane tagi,

e malanma geyaan naxan ma sogeteden
kɔmɛnna ma.

¹⁴ N tema nɛn kundane fari,
N yi lu alo Kore Xɔnna Ala.”

¹⁵ Koni e bata sa i sa fɔ gaburun xɔnna ma
i lu laxira yili tilinxin na.

¹⁶ Naxanye na i to,
ne i matoma nɛn ki faɲi.

E miri i ya fe ma,
e yi a fala, e naxa,

“Xɛmɛni ito xa mi yi bɔxɔn naxuruxu-
runma ba,

a yi yamanane yimaxa?

¹⁷ Ito xa mi dunɔɲa findi tonbonne ra ba
a yi taane kala,
a tondi kasorasane beɲinɲɛ?”

¹⁸ Nɔndin na a ra,
siyane birin mangane maluxunxi binyen
nin

e keden kedenna birin yi lu e gaburune ra.

¹⁹ Koni i tan bata woli ayi i ya gaburun fari
ma
alo wudi yii xaren biraxina.

Faxe muxune bata sa i yɛɛ ma,
naxanye faxaxi silanfanna ra
naxanye bata sa gɛmɛne fari yinla ra.
I bata lu alo binbi yibodonxina.

²⁰ Koni i tan mi maluxunma alo ne
amasɔtɔ i bata i ya yamanan kala,
i yi i ya yamaan naxɔri.
Bɔnsɔn ɲaxina fe mi fa falama habadan.

²¹ Ɛ a diine faxa feni tɔn
lan e benbane gbalo feene ma.

E nama fa keli,
e yi bɔxɔn birin findi e gbeen na,
e dunɔɲa rafe e taane ra.

²² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito
ra, a naxa,

“N kelima nɛn Babilɔn taan xili ma,
n yi a xinla ralɔ ayi
e nun a muxun naxanye na lu e nii ra
e nun e diine nun e yixɛtɛne birin.”

Alatalaa falan nan na ra.

²³ N taani ito findima nɛn dara yiren na
gbalane dɛnaxan yi e nun sagalene dingi-
rana.

N yi Babilɔn taan makɔ halagi ti silanden
na.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na
ra.

²⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata a kɔlɔ, a
naxa,

“N bata feen naxan yitɔn,
na ligama nɛn.

N bata naxan nagidi,
na kamalima nɛn.

²⁵ N Asiriya kaane halagima nɛn n ma ya-
manani,

n yi e raxɔri n ma geyane fari.

E konyiyaan bama nɛn n ma yamaan xun
ma,

e goronna yi ba e tungunna fari.”

²⁶ Ala na nan nagidixi dunɔɲa birin xili ma,
a yiini texi siyane birin xili ma na kii nin.

²⁷ Xa Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fena nde
ragidi,

nde nɔɛ a yikalɛ?

A na a yiini te,

nde nɔɛ a raxɛtɛ a funfuni?

Waliyiya falana Filisitine xili ma

²⁸ Waliyiya falani ito tixi Manga Axasi faxa jɛɛn nan na.

²⁹ Ɛ tan Filisitine,
e yi ɛ bɔnbɔma bosaan naxan na,
na bata kala,
koni ɛ nama sɛwa na ra.
Amasɔtɔ koson minima nɛn saɲi faxaxin
bɔnsɔnni,
ninginangan yi mini koson bɔnsɔnni
naxan tuganma.

³⁰ Tɔrɔ muxu gbeene,
ne donseen sɔtɔma nɛn,
sɛnbɛtarene yi e matabu bɔɲɛ xunbenli.
Koni ɛ tan Filisitine,
n na ɛ bɔnsɔnna halagima fitina kamɛn nan
na.

Naxanye na lu e nii ra,
ne birin yi faxa.

³¹ Ɛ tan taa makantanxine,
ɛ wuga xuini te!
Taan muxune, ɛ gbelegbele!
Filisiti yamaan bata tunnaɔlɔ e ma,
amasɔtɔ tɛɛ tutin fama nɛn
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.
Muxu yo mi baxi yaxune ganla safane ra.
³² Filisitine xɛrane yabin findin nanse ra?
“Alatala nan Siyon taan tixi,
a yamaan yiigelitɔne yigiyade faɲin sɔtɔma
dɛnaxan yi.”

15

Waliyiya falan Moyaba xili ma

¹ Waliyiya falana Moyaba yamanan xili
ma:

Ari taan bata raxɔri Moyaba yamanani
a kala kɔɛ kedenna ra.
Kiri taan bata raxɔri Moyaba yamanani
a kala kɔɛ kedenna ra.

² Dibon kaane tema e suxure kide matex-
ine yi
e wugama.

Moyaba kaane gbelegbelema Nebo nun
Medeba taane yi.

Muxune birin bata e xunne nun e dɛ
xabene bi sununi.

³ Sunu duginɛ nun bɛnbɛnle ragodoxi e ma
kirane xɔn ma.

E gbelegbelema e banxine fari
e nun e yama malandene yi,
e birin wugama han!

⁴ Xɛsibɔn nun Eleyale kaane

gbelegbelema mali muxu feen na.
E xuiin sa mɛma fɔ Yahasi taani.
Nanara, Moyaba sofane gbelegbelema,
e bata tunnaɔlɔ e ma.

⁵ N gbelegbelema Moyaba kaane fe ra.
A muxune bata e gi siga han Soyari taani,
siga han Egilati-Selisiya taani.
E tema wugɛ Luxiti geyaan na.
E wuga xuini tema e kalana fe ra Xoron-
ayin kiraan xɔn.

⁶ Nimirimi daraan bata xɔri
sɛxɛne bata xara,
ɲɔxɔndene bata ɲan.
Sese xinde mi fa na.

⁷ Nanara, muxune e se dɔnxɛne tongoma
naxanye luxi e yii,
e nɔxi naxanye ramare,
e yi siga e ra Wudi Tofaɲin Xuden kidi ma.

⁸ Sɔnxɔ xuiin minima Moyaba yamanan
birin yi.

E wuga xuiin minima
sa keli fɔ Egilayimi taani,
sa keli fɔ Elimi xɔɲin yireni.

⁹ Xuden naxan danguma Dimɔn yi,
na bata findi wunla ra.

Ala naxa,
“N mɔn gbalo nɛnɛne rasigama nɛn Dimɔn
yi.

N yatana nde rafama nɛn Moyaba muxu
gixine xili ma,
e nun naxanye na lu e yamanani.”

16

Moyaba Yerusalɛn xandima nɛn

¹ Moyaba mangane yi a fala, e naxa,
“Ɛ yɛxɛɛne rasiga Yuda yamanan mangan
ma,

sa keli Sela tonbonni,
siga Siyon geyaan fari.”

² Moyaba ɲaxanle bata baan gididen li Ari-
non yi.

E luxi nɛn alo xɔliin naxanye e gixi,
naxanye kedixi,
e makuya e tɛɛn na.

³ Moyaba kaane yi a fala Yerusalɛn kaane
xa, e naxa,

“Nxu maxadi,
i fena nde ragidi.
Yanyi tagi sogen bun,
i nininna xa so nxu xun na
alo kɔɛna, i nxu kantan.

Nxɔ muxu gixine luxun,
i nama gi muxune yanfa de!

⁴ A lu nxɔ muxu gixine xa e dɔxɔ ε konni,
dɔxɔden so e yii e ratangε halagi tiin ma
denaxan yi.

Naxan nxu naxankatama,
na mi luma habadan,
halagin fama nɛn a dandeni.
Naxan nxu yengεma,
na kelima nɛn yamanani.

⁵ Nayi, i ya mangayaan sɛnbɛn sɔtɔma nɛn
hinanna xɔn,
Dawuda yixetɛna nde yi mangayaan naba
lannayani,
kitisaan naxan kiti kɛndɛn fenma
naxan sɔbɛ soxi tinxinna ma.”

*Yerusalem mi nɛɛ Moyaba maliyε
Jeremi 48.29-36*

⁶ Nxu bata Moyaba kaane wasona fe mɛ
naxan gbo han,
e nun e yetε yigboon
nun e wason nun e yetε yitena.
Koni e yetε matɔxɔma fuun nin.

⁷ Nanara, Moyaba kaane gbelegbelema su-
nuni
e yamanana fe ra,
e birin e wuga xuini tema.
E kutunma nimisani Kiri-Hareseti taa
kalaxina fe ra.

E bata tunnaxɔlɔ e ma fefe!

⁸ Xɛsibɔn xɛɛne bata kala,
alo Sibima manpa binle.*

Siyane mangane bata manpa bili yɛbaxine
yibodon
naxanye bogine yi sigama han Yaasɛri
taani,

e xuya tonbonna xun xɔnna ra,
e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.

⁹ Nanara, n wugama Yaasɛri kaane xɔn
Sibima manpa binle fe ra.

Ee! Xɛsibɔn taan nun Eleyale taana!

N na n yɛɛgen nagboma ayi nɛn ε ma!

Yengɛn xuiin bata mini ε manpa bili
nakɔne yi,
e nun ε se xaba daxine yi.

¹⁰ Sɛwan nun naxan naxan bata n wudi bili
nakɔne yi.

Sigi sa xuiin nun sɛwa xuiin mi fa mɛma
nxɔ manpa bili nakɔne yi.

Muxu yo mi fa manpa bogine igen bama,

n bata danna sa sɛwa xuiin na.

¹¹ Nanara, n bɔɲɛn wugama Moyaba fe ra.
N ma mawuga xuiin luxi nɛn

alo bɔlɔn xuina sununi.

N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra.

¹² Nxu Moyaba yamaan toma xadanɲɛ

e suxure kide matexine yi,

e yi so e suxure banxine yi maxandi tideni,
koni na tɔnɔ yo mi na.

¹³ Alatala bata yi na fala Moyaba kaane
xili ma. ¹⁴ Iki Alatala naxa, “Benun
ɲɛɛ saxan yatε xa dangu, Moyaba muxu
gbeene nun a yama gbeen yarabima nɛn,
fangatare dando gbansan yi lu e nii ra ne
yε.”

17

Damasi nun Isirayila

¹ Waliyiya falana Damasi taan xili ma:

Damasi taan kalamatɔn ni i ra,

a taa xɔnna yi lu

alo gɛmɛne e bode fari.

² Aroyeri yamanan taane luma nɛn
nabɛɲinxi

e findi xuruseene konna ra.

E luma nɛn na,

muxu yo mi e yigbetɛnma.

³ Taa makantan yin yo mi fa luma Eframi
yamanani sɔnɔn.

Mangayaan bama nɛn Damasi taani.

Arami yamanan muxu dɔnxɛn naxanye
luma,

ne binyen mi dangue Isirayila kaane
binyen na.

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na
ra.

⁴ Nayi, na lɔxɔni,

Yaxubaa binyen xurunma nɛn.

A yamaan yi lu doyenɲɛ.

⁵ A luma nɛn

alo sansine na yelin malanɲɛ se xaba wax-
atini

alo a xaba muxun na a tɔnsɔn xabaxine
malan a yii

alo e na tɔnsɔnne makentun Refa lanbanni.

⁶ A tɔnsɔn dɔnxɛna ndee luma nɛn a kentun
daxin na,

alo oliwi bogine na rayolon tamin na,

a xɔri firin saxan yi lu a kondeni,

naanin suulun nɔxɔn yi lu a yii bogixine ra.

Alatalaa falan nan na ra, Isirayilaa Ala.

* **16:8:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

⁷ Na lɔxɔni,
muxune yɛɛne luma e da mangan nan na,
e yɛɛ rafindi Isirayilaa Ala Sariɲanxin ma.
⁸ E mi fa e yɛɛ rasigɛ suxure kidene yi
mumɛ,
e naxanye rafalaxi e yiine ra.
E mi fa Asera kide gbindonne matoɛ mumɛ,
e nun e wusulan gandene,
e yetɛ yii fɔxɔne.

⁹ Na lɔxɔni, e taa makantanxin naxanye
rabɛɲinma Isirayila kaane bun, ne birin yi-
genla luma nɛn alo fɔtɔnna hanma geyaana
kondena.

¹⁰ Amasɔtɔ i bata ɲinan Ala xɔn i rakisi-
mana.
I mi i yengi dɔxi i kantan fanyen xɔn, i ya
Ala.

Nanara, i bata nakɔɔn nafala a faɲin na,
i yi sansi xɔɲene si.

¹¹ I e si lɔxɔn naxan yi,
hali e na soli na lɔxɔni,
na xɔtɔnna yetɛni i ya si seen yi fuga,
koni a xaba waxatin na a li,
a lɔma ayi nɛn,
furen nun sɔxɔlɛ ɲantaren na fa lɔxɔn
naxan yi.

¹² Ee! Siya wuyaxine sɔnxɔma
alo fɔxɔ igen xuxu xuiin kii naxan yi.
Ee! Yamanane muxune xɔɲɛma ayi
alo baa ige gbeen na walanɲɛ ayi.

¹³ Siyane sɔnxɔ xuiin luxi nɛn
alo fɔxɔ ige gbeen xuxu xuina.
Marigin na a kɔnkɔ e ma,
e e gi, siga yire makuyeni.
E kedima nɛn
alo foyen na se dagin xali geyaana fari
alo sɛxɛ xaren kala ti foyeni.

¹⁴ Gaxu gbeen na a ra ɲinbanna ra,
benun xɔtɔnni, e mi fa na!
Na nan na muxune sɔtɔma
naxanye nxɔ seene birin tongoma.
Na nan e sɔtɔma naxanye fuma nxu ma.

18

Falan Kusi yamanan xili ma

¹ Gbalon yamanan xa,
tuguminne gabutɛne xuiin gbo dɛnaxan yi
Kusi yamanan baane xun ma!*

* **18:1:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faxa ra Nila baan dɛ fati fɔrɛne bɔxɔni.

² Mɛn kaane xɛrane rasigama baan xɔn
kunkine kui
naxanye rafalaxi gbala xidine ra.

Ɛ siga ɛ konne yi ɛ tan xɛra sɔnɔyaxine.
Ɛ siga ɛ siyaan fɛma naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,
naxan magaxu be nun yiren birin yi,
siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.

³ Ɛ tan dunuɲa muxune birin,
ɛ tan naxanye bɔxɔ xɔnna fari,
e na taxamasenni te geyaana fari,
ɛ a mato!
Ɛ na xɔtaan fe xuiin mɛ waxatin naxan yi,
ɛ tuli mati!

⁴ Amasɔtɔ Alatala bata a fala n xa,
a naxa, “N waxi feene rakɔrɔsi feni,
n lu raxaraxi n dɔxɔdeni ti,
alo wuyenna naxan minima yanyin na,
alo xiila wuyenna bɔxɔn ma kuye wolon
waxatini.”

⁵ Amasɔtɔ benun se xaba waxatin xa a li,
fugene yolonma nɛn,
e yi findi tɔnsɔnne ra,
ne yi mɔ fɔlɔ,
muxune yi e yii bogitarene xaba filɛn na,
e nun e sonle nun e dɛɛne.

⁶ Kusi kaane fan nabɛɲinma na kii nin
xɔline xa
geyane fari e nun burunna subene.
Sɛgɛne e yibɔma nɛn soqe furen na,
sube xɔɲɛne fan yi e don ɲɛmɛn na.

⁷ Nayi, muxune fama nɛn finmaseene ra
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xɔn,
keli siyaan fɛma naxan muxuye kuya,
e fatin mayilenma,
e magaxu be nun yiren birin yi,
siya sɛnbɛmani ito naxan nɔɔn tima,
baane wuya naxan ma yamanayi.
E fama nɛn na finmaseene ra Siyon geyaana
fari
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna xinla binyama
dɛnaxan yi.

19

Falan Misiran yamanan xili ma

¹ Waliyiya falana Misiran yamanan xili
ma:
Alatala ni i ra, a fama kundani Misiran yi
mafuren!

Misiran kaane suxurene xuruxurunma
nen a yee ra,

Misiran kaane yi tunnaxolo e ma.

² Ala naxa, “N Misiran kaane radinma
e bode xili ma nen, e yi e bode yenge,
birin yi keli a ngaxakedenmaan xili ma,
birin yi keli a xoyin xili ma,
taane yi keli e bode xili ma,
mangayane yi keli mangayane xili ma.

³ Misiran kaane tunnaxoloma e ma nen,
n yi mayifuun bira e feene yi.
E suxurene maxadinma nen,
e nun barinne nun yiimatone nun
koxeramuxune.

⁴ N Misiran sama nen kininkinintarena
nde sagoni,

manga yee xodexen yi lu a xun na.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
nan na ra.

⁵ Nila baan xarima nen,
baan wunla yi xara fefe!

⁶ Baane xirin yi mini,
xudene yi xurun Misiran yi,
e birin yi xara.

Gbalane lisima a ra nen,

⁷ sexene yi xara Nila baan xon
han a biradena foxo igen ma.
Xeen naxanye bixi Nila baan xon,
ne xarama ayi nen,
foyen yi siga e ra, sese mi fa luma.

⁸ Yexe suxune kutunma nen, e sunu,
naxanye birin konna birama Nila baani.
Yala wonle fan senben yi jan.

⁹ Naxanye gesene wurundunma,
ne yagima nen.

Naxanye dugine rafalama e nun naxanye e
soxonma,
ne yigitexema nen.

¹⁰ Yamanan muxu kendene fangan janma
nen,
walikene yi kontofili.

¹¹ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra,
Misiran mangan kawandi muxune
a kawandima xaxilitareyaan nin
e naxa, “Fekolonna nde nan ma dii n tan
na,

a singe ra mangane diina nde.”
E noe suse na fale mangan xa di?

¹² Nayi, Misiran mangana,
i ya xaxilimane minen?

Alatala Senben Birin Kanna naxan nagidixi

lan i ya yamanan ma,

e xa i xaran na ma.

¹³ Xaxilitaren nan Soyan taan kuntigine ra.
Nofi taan mangane tantanma.

Misiran yamana kanne nan a raloma ayi.

¹⁴ Alatala bata niina nde raso e yi
naxan e xun magima e ra
alogo Misiran kaane xa tantan e feen birin
yi

alo dolo minna na dengenye ayi baxundeni.

¹⁵ Misiran muxu gbeen nun a muxudina,
muxu yo mi fa sese ligama naxan fan,
a na findi muxu binyen na
hanma a binyetarena.

Misiran yamanan naqanna fe

¹⁶ Na loxoni, Misiran kaane luma nen
alo paxanle. E xuruxurunma nen gaxuni,
Alatala Senben Birin Kanna na a yiini te
e xili ma waxatin naxan yi. ¹⁷ Yuda ya-
manana fe findima fe magaxuxin nan na
Misiran kaane xa. Muxune na a fe fala e yee
xori, e gaxuma nen na feen yee ra Alatala
Senben Birin Kanna bata naxan nagidi e
ma.

¹⁸ Na loxoni, Heburu xuiin fama nen
faladeni Misiran taa suulunna ndee yi, e
muxune yi e kolo a e bata findi Alatala
Senben Birin Kanna gbeen na. Na taan
keden xili bama nen a Taa Halagixina.

¹⁹ Na loxoni, saraxa ganden fama nen
ludeni Alatala xa Misiran yamanan tagini,
gem e gbeena nde yi dolo yamanan danna
ra naxan Alatalaa fe rabirama muxune
ma. ²⁰ Na nan findima taxamasenna nun
seren na fa fala Alatala Senben Birin Kanna
Misiran yi. Misiran kaane na e xui ramini
Alatala ma e paxankata muxune fe ra wax-
atin naxan yi, a Marakisi Tiin nafama nen
e ma, naxan e xun mayengema a yi e
xunba. ²¹ Alatala a yete yitama nen Misiran
kaane ra. Na loxoni, Misiran kaane Alatala
kolonma nen. E yi a batu, e saraxane
nun bogise saraxane ba a xa. E yi de
xuine tongo Alatala xa, e yi e rakamali.
²² Alatala Misiran kaane paxankatama nen
fitina fena nde xon, koni a e yiyalanma nen,
e yi xete Alatala ma, a yi e maxandi xuiin
name, a yi e yiyalan.

²³ Na loxoni, kiraan kelima nen Misiran
yi siga Asiriya yamanani. Asiriya kaane
sigama nen Misiran yi, Misiran kaane yi

siga Asiriya yi. E birin yi Ala batu e bode xɔn. ²⁴ Na lɔxɔni, Isirayila findima nɛn Misiran nun Asiriya yamanane saxanden na dunuɲa duban sɔtɔma naxanye xɔn. ²⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna dubama nɛn e xa, a naxa, “N bata barakan sa n ma yamaan Misiran ma fe yi, e nun Asiriya yamanana, n yii fɔxɔna e nun Isirayila, n ma bɔxɔna.”

20

Falan Misiran nun Kusi xili ma

¹ Asiriya mangan Sarigon a sofa kuntigin nasiga jɛɛn naxan na Asadodi taan xili ma Filisiti yamanani, a yi a yɛngɛ, a yi a tongo, ² na waxatin yɛtɛni, Alatala yi falan ti Esayi xa Amɔsi a dii xɛmɛna, a naxa, “Sunu dugin naxan xidixi i tagi, na ba, i yi i ya sankidine ba.” Esayi yi a falan suxu, a magenla yi lu sigan tiyɛ, sankidi mi a sanni.

³ Alatala mɔn yi a fala, a naxa, “A jɛɛ saxanna ni i ra n ma walikɛna Esayi sigan tima a magenla, sankidi mi a sanni. Taxamasenna nan na ra e nun marakolonna Misiran yamanan nun Kusi yamanan xa,* ⁴ fa fala Asiriya mangan Misiran kaane nun Kusi kaane suxuma nɛn yɛngɛni, a e xali konyiyani. A dii jɔrɛne nun fonne magenle nan xalima, sankidi mi e sanni, e xɔrɛ magenle yi findi yagin na e xa. ⁵ Nayi, muxun naxanye e yigi saxi Kusi yi hanma naxanye yi Misiran matɔxɔma, ne gaxuma nɛn, e yagi. ⁶ Na lɔxɔni, muxun naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ, ne a falama nɛn, e naxa, ‘Nxu yi yigi saxi naxanye fari, a mato naxan ligama ne ra. Nxu yi waxi siga feni nxu luxundeni e konni, alogo nxu xa maliin sɔtɔ, nxu yi xunba Asiriya mangan ma. Nayi, nxu fa nɔɛ kisɛ di?’ ”

21

Falan Babilɔn yamanan xili ma

¹ Waliyiya falan ni i ra tonbonna xili ma fɔxɔ igen dɛ.* Yaxun fama nɛn sa keli tonbonni yamana magaxuxini alo kala ti foyen nɛma fɛ yiifari ma tonbonna makɔɛ.

² Ala bata fe magaxuxin yita n na. Yanfantenna bata keli yanfa sodeni. Halagi tiin bata halagin ti fɔlɔ. Elan kaane, ɛ siga yɛngɛni! Mede kaane ɛ taan nabilin!† Muxune yi kutunma e bun ma, koni n fa danna sama nɛn na ma! ³ Nanara, n tagin xuruxurunma. N jaxankataxi alo jaxanla tinna ma. N naxan mɛma, na bata n gaxu ki fajɪ! N naxan toma, na bata n kɔntɔfili. ⁴ Wɛkilɛ mi fa n yii, n xuruxurunma gaxuni. N yi jɪnbanna nan mamɛma nun alogo n xa bɔjɛ xunbeli, koni kɔɛɛn fan bata magaxu ayi.

⁵ Donseen bata rafala, dagine bata yisa, muxune dɔxi e dɛgedeni, e minma. Kuntigine, ɛ keli! Ɛ yɛngɛ so seene yitɔn.

⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa, “Sa kantan tina nde ti, a na naxan to, a na fala i xa. ⁷ Xa a yɛngɛ so wontorone to, soone naxanye bandunma, soo ragine dɔxi sofanle fari, ndee fan dɔxi jɔgɔmɛne fari, a xa a liga a yeren ma ki fajɪ.”

⁸ Kantan tiin xa sɔnxɔ, a naxa, “N Marigina, n tixi yinna xuntagi fɛrijɛn gbɛn! N nan n ma kantan tideni kɔɛna ngaan na. ⁹ Ɛ a mato, xɛmɛna nde fama yɛngɛ so wontoron kui soo firin naxan bandunma. Na yi a xuini te, a naxa, ‘Babilɔn taan bata kala! A bata kala! E ala sawurane birin bata bira e xuya ayi bɔxɔni.’ ” ¹⁰ N ma yamana, ɛ tan naxan bata bɔnbɔ

* **20:3:** Kusi yamanan yi Misiran yamanan nan faha ra Nila baan dɛ fati fɔrɛne bɔxɔni. * **21:1:** Tonbonna: A Babilɔn nan ma fe falama na ra. † **21:2:** Elan kaane nun Mede kaane yi Babilɔn kaane xɔyine nan na benun e xa e yɛngɛ, e yi e nɔ.

alo murutun lonna ma,
n na nan mæxi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
ra, Isirayilaa Ala,
n yi a rali ɛ ma.

Falana Edɛn yamanan xili ma

¹¹ Waliyiya falan ni i ra Duma taan xili ma.

Xuina nde minima Seyiri yamanani,
a naxa, “Kantan tina, kɔɛɛn di?
Kantan tina kɔɛɛn di?”

¹² Kantan tiin yi a yabi,
a naxa, “Xɔtɔnna a lima nɛn,
kɔɛɛn fan yi so.

Xa i mɔn waxi maxɔdinna ti feni,
maxɔdinna ti.
Waxati gbɛtɛ, i mɔn yi fa.”

Alaa falana Arabi xili ma

¹³ Waliyiya falan ni i ra Arabi yamanan xili ma.

Ɛ xima nɛn Arabi burunna ra,
Dedan bɔnsɔnna, sigatiine tonbonni.

¹⁴ Ɛ tan Tema kaane,
ɛ sa fa igen na muxune xa
min xɔnla naxanye ma
ɛ fa balon na muxu gixine xa.

¹⁵ Muxune bata e gi silanfanna bun
silanfanne yi texi e xili ma,
xanle bandunxi e xili ma,
e gixi yɛngɛn gbalon bun.

¹⁶ Marigina ito nan falaxi n xa, a naxa,
“Benun jɛɛ keden yatɛ, Kedari bɔnsɔnna‡
binyen birin janma nɛn. ¹⁷ Muxu wuyaxi
mi fa luma e nii ra e xali wonle yɛ, Kedari
yɛngɛsone.” Alatala, Isirayilaa Ala nan na
falaxi.

22

Yerusalɛn taana fe

¹ Waliyiya falan ni i ra Lankenɛmaya
Lanbanna xili ma.

Yerusalɛn kaane,
nanfera ɛ tema banxine xuntagi?

² Nanfera sɔnxɔ sɔnxɔn bata keli ɛ taani,
a yimaxa,
sumunna taan naxan yi yɛyɛ?
Ɛ faxa muxune mi faxaxi silanfanna ra,
e mi faxaxi yɛngɛni.

³ Ɛ kuntigine birin bata e gi,
xalimakuli wonle yi e findi kasorasane ra.
Ɛ muxune birin bata yi e gi yaxune yɛɛ ra,

e yi e birin suxu, e yi e xali.

⁴ Nanara, n yi a fala, n naxa,

“Ɛ yɛɛn ba n na,

ɛ n lu na, n xa wuga xɔlɛni.

N ma yamaan bata kala,

koni hali ɛ mi kata n masabarideni.”

⁵ Amasɔtɔ to,

Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

bata magaxun nun mantɔrɔn nun may-
ibasanna rafa

en ma Lankenɛmaya Lanbanni.

Taan nabilinna yinna bata kala!

Xili ti xuiin minima malina fe ra geyaan
ma.

⁶ Elan yamanan ganle bata xalimakunle
tongo

e nun yɛngɛ so wontorone nun soone.

Kiri yamanan sofane e yɛ masansan wure
lefane yitɔnma.

⁷ Ɛ mɛrɛmɛrɛn fajine bata rafe yɛngɛ so
wontorone ra,

soo ragine yitɔnxi e xa yɛngɛn fɔlɔ ɛ taan so
dɛɛne ra.

⁸ Yuda yamanan mi fa makantanxi sɔnɔn.

Na lɔxɔni,

i yɛɛ raxɛtɛma nɛn yɛngɛ so seene ma
banxini naxan xili “Fɔtɔn Yi Banxina.”

⁹ Ɛ yi yalenne to Dawudaa Taan makantan
yinna ma

ɛ yi igen namara ige ramarade xurini
yɛngɛn yɛɛ ra.

¹⁰ Ɛ Yerusalɛn taan banxine yatɛ,

ɛ ndee rabira

alogo ɛ xa makantan yinna sɛnbɛ so.

¹¹ Ɛ yi ige ramaraden nafala yin firinne
longonna ra

ige ramarade fonna igen xa.

Koni naxan na feene birin xunna ra,

ɛ mi ɛ yɛɛ rafindixi na ma.

A yi e yitɔnma to mi na ra,

koni ɛ mi yi na kanna toma.

¹² Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna

a falaxi na lɔxɔn nin,

a ɛ xa wuga, ɛ gbelegbele,

ɛ yi ɛ xunne bi,

ɛ yi kasa bɛnbɛli dugine so sununi.

¹³ Anu, sɛwan nun jaxaxaxan nan be iki!

Muxune jingene kɔɛ raxabama,

e yɛxɛɛne faxama,

‡ 21:16: Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen sɛbɛxi Dunuja Fɔlɔn 25.13 kui.

e suben donma, e manpaan minma.
 E a falama, e naxa,
 “En na en dɛge, en yi en min,
 bayo en faxan nɛn tila!”

¹⁴ N tunla Alatala Senben Birin Kanna falani ito nan mɛxi, a naxa, “E hakeni ito mi xafarima han e faxa!” Marigina Alatala Senben Birin Kanna na nan falaxi.

Marakolonna lan Sebensa fe ma

¹⁵ Marigina Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siga, i sa mangana muxuni ito li, Sebensa, naxan manga banxina feene xun na, i yi a fala a xa, i naxa,

¹⁶ ‘Nanse i xa be?
 I ya muxun mundun be,
 i to gaburun gema i yete xa be?
 I matabude donxen nafalama i yete xa
 geyaan fari
 i gaburun ge i yete xa fanyeni!

¹⁷ I tan senbɛmana,
 Alatala i wolima ayi nɛn pon!

A yi i suxu ken,
¹⁸ a yi siga i mafilinfilinɛ
 alo se radigilinxina
 a i woli yamana gbeen.
 I sa faxama mɛnna nin,
 e nun i ya wontoro fapine yi lu na,
 i tan naxan i kanna denbayaan nayagima!’
 ”

¹⁹ Ala naxa,
 “N ni i kedima nɛn i ya walideni,
 n yi i ba i tideni.

²⁰ Na lɔxɔni,
 n nan n ma walikɛna Eliyakimi xilima nɛn,
 Xiliki a dii xɛmɛna.

²¹ N ni i ya dugine ragodo a ma,
 n ni i ya tagi xidin xidi a tagi,
 n ni i senben so a yii.
 A findima nɛn Yerusalɛn kaane fafe ra
 Yuda yamaan birin ye.

²² N Dawudaa manga banxin dɛpinna
 soma nɛn a yii.
 A na naxan nabi,
 muxu yo mi nɛe a balanɛ.
 A na naxan balan,
 muxu yo mi nɛe a rabiye.

²³ N na a bitinma nɛn
 alo bitin wudina yire kɛndɛni,
 a yi binyen fi a fafe a denbayaan ma.

²⁴ A denbayaan muxu binyene birin luma
 nɛn singanxi a ra,
 alo wudi yiin singanxi a binla ra kii naxan
 yi,
 alo goron xunxurine nun baramane
 nun ige sa seene dɔxɔma e bode fari kii
 naxan yi.”

²⁵ Alatala Senben Birin Kanna falan ni
 ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbangban wudin
 talama nɛn naxan yi bitinxi yire kɛndɛni. A
 kalama nɛn, a yi bira. Nayi, goronna naxan
 yi singanxi a ra, na yi halagi.” Alatala na
 nan falaxi.

23

Tire nun Sidon halagi fena

¹ Waliyiya falana Tire taan xili ma:
 E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui
 fɔxɔ igen xun ma,
 e gbelegbele sununi amasɔtɔ Tire taan bata
 kala,

banxi yo mi fa na,
 kunki tide mi fa na.
 E bata na xibarun mɛ,
 fata Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔn na.

² E dundu, e tan naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ,
 e tan naxanye bata fɔxɔ igeni siga
 e Sidon taan yulane findi nafulu kanne ra.

³ Sansiin naxanye yi bima baan dɛ Sihori
 yi,
 fɔxɔ igen kidi ma pon,
 e fa ne ra e taani.

Sansiin naxanye yi xabama Nila baan xɔn,
 ne yi findixi Sidon taan tɔnɔn nan na.
 Na yamanan bata yi findi siyane lɔxɔ tiden
 na.

⁴ Sidon kaane, e yagi,
 baan xɔn yire makantanxina.
 Bayo fɔxɔ igen* bata a mɛ e ra, a naxa,
 “N mi dii barin tɔrɔyane sɔtɔxi,
 n mi dii barixi.

N mi dii xɛmɛye ragboxi,
 n mi dii tɛmɛ maxuruxi.”

⁵ Xibaruni ito na Misiran yamanan li,
 e yigitɛgɛma nɛn Tire taana fe ra.

⁶ E fɔxɔ igeni gidi han Tarasisi taani,
 e gbelegbele sununi e tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔ
 yidɔxɔne.

⁷ E paxapaxa taan nan ito ra ba,

* **23:4:** Fɔxɔ igen yi findixi Sidon kaane gbee ala paxalanmana nde nan na.

naxan masεε xabu waxati xunkuyene yi
naxan muxuye bata yi siga
e sa dɔxɔ yire makuyene yi?

⁸ Nayi, nde na feen nataxi Tire taan xili ma,
naxan yi mangayane yitaxunma ya-
manane yi nun?

Kuntigin nan yi a yulane ra,
xili kan gbeene dunuɲa yi.

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan na
ragidixi,
alogo a xa ne fe magodo
naxanye wasoxi e tofanna fe ra,
alogo a xa bɔxɔn muxu yitexine rayagi.

¹⁰ Nayi, Tarasisi kaane,
ε bɔxɔn bi,
alo e a ligama Nila baan dɛ kii naxan yi,
amasɔtɔ kunki tide mi fa na ε kunkine xa.

¹¹ Alatala bata a yiini te baan xili ma,
a bata yamanane yimaxa.
A bata yamarin fi Kanan yamanan xili ma,
a taa makantanxine xa kala.

¹² A bata a fala, a naxa,
“E tan Sidɔn kaane,
ε sumunna bata ɲan.
Yaxune bata fu ε taa tofajin ma.
Keli, ε fɔxɔ igeni gidi,
siga Sipiri fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.
Hali na, matabu yo mi ε xa.”

¹³ Babilɔn yamanan mato,
yamaan naxan mi yi sese ra,
Asiriya kaane bata yi naxan findi burunna
subene gbeen na.

E e sanganso makantanxine ti nɛn a yi,
e yi a banxine kala,
a findi taa xɔnna ra.

¹⁴ E tan Tarasisi kaan naxanye kunkine kui
fɔxɔ igen xun ma,
ε gbelegbele sununi
amasɔtɔ ε yire makantanxin bata kala.

¹⁵ Na waxatini, ɲinan tima nɛn Tire taan
xɔn ɲɛɛ tonge solofere, na lanxi mangana
nde nan ma siimaya ma. A ligama Tire
taan na nɛn alo a liga yalunden na kii
naxan yi sigini ito yi, a naxa,

¹⁶ Bɔlɔnna tongo, i a maxa,
i sigi wuyaxi sa,
i taani siga i tan ɲaxalan ɲajinanxina
alogo i ya fe xa rabira muxune ma.

¹⁷ Nɛɛ tonge solofere na dangu, Alatala
Tire taana fe ragidima nɛn. A mɔn yi a

saran haramuxin sɔtɔ fɔlɔ, a yalunyaan
naba bɔxɔ xɔnna yamanane birin xɔn.
¹⁸ Koni a sɔtɔ seen nun a saren haramuxin
luma Alatala nan xa. E mi malanma, e
mi ramarama. E soma muxune nan yii
naxanye luma Alatala yɛtagi alogo e xa
balo gbeen nun marabɛri ba fajin sɔtɔ.

24

Alatala bɔxɔn birin halagima nɛn

¹ Alatala bɔxɔn birin halagima nɛn,
a yi a raxɔri.

A bɔxɔ xɔnna kalama nɛn,
a yi a muxune birin naxuya ayi.

² Na maraɲan ki kedenna nan saraxaraliin
nun a yamaan xa,
e nun kuntigin nun a walikɛɛn xa,
e nun banxi kanna nun a walikɛ ɲaxanla
xa,

e nun sare matiin nun sare soon xa,
e nun doli tongo nun doli soon xa,
e nun donla naxan ma
e nun seen soma naxan yii.

³ Bɔxɔ xɔnna kalama nɛn fefe,
a yigenla yi lu
amasɔtɔ Alatala bata na fala.

⁴ Bɔxɔn sunuxi, a xaraxi.
Dunuɲa sigama kale,
a muxu gbeene fan yi doyen.

⁵ Adamadiine bata bɔxɔ xɔnna raharamu.
E mi Alaa sariyane suxi,
e yi a tɔnne beɲin.

E bata habadan layirin kala
e nun Ala tagi.

⁶ Nanara, Alaa dangan bata bɔxɔ xɔnna
suxu,

a muxune yi e yulubin yanginna sɔtɔ.
A muxune ganma,
e wuyaxi mi lu.

⁷ Manpa nɛnɛn bata xara,
manpa binle yi lisi a ra.
Naxanye bɔɲɛ yi sɛwaxi,
ne wugama.

⁸ Sɛwan tanban xuine bata dan,
ɲaxaɲaxa xuine bata ɲan,
sɛwan bɔlɔn xuine bata dan.

⁹ Muxune mi fa manpaan minma sigini.

Manpane bata xɔlɔ ayi
e min muxune dɛ.

¹⁰ Taa rabɛɲinxin bata kala.

Banxine birin nagalixi,
muxu yo mi fa nɔɛ soɛ.

11 Muxune gbelegbelema manpa feen na
kirane xɔn.

Sɛwan bata findi bɔɲɛ rafɔrɛn na.

Naxanaxan bata ɲan yamanani.

12 Banxi xɔnne nan tun fa luxi taani,
taan so dɛɛn bata kala,
a biraxin yi lu na.

13 A ligama na kii nin bɔxɔni siyane tagi,
se wuyaxi mi luma,
alo oliwi bogine na yelin malanɲɛ,
alo manpa binle xɔri bolon waxatini.

Dunɲa muxune ɲaxanma

14 Naxanye luxi e nii ra,
ne e xuini tema,
e sɔnxɔ sɛwani e Alatalaa binyen nali.
E gbelegbelema ɲaxanaxani keli sogegodo-
den binni.

15 E naxa,
“Sogeteden binna yamanane,
ɛ Alatala binya!

ɛ Alatala xinla tantun
fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi,
Isirayilaa Ala!”

16 Nxu bɛti xuine mɛma nɛn bɔxɔn danne
birin yi:

“Binyena Ala tinxinxin xa!”

Koni n tan naxa,

“N bata lɔ ayi, n bata lɔ ayi,
gbalona n xa!

Yanfantenne yanfan soma!

Yanfana!

Yanfantenne yanfan soma!”

17 Gaxun nun yili gbeen nun luti ratixine
ɛ tan bɔxɔ xɔnna muxune yɛɛ ra.

18 Naxan na a gi gbelegbele xuiin bun gax-
uni,

na yi sin yinla ra.

Xa naxan te yinla ra,

na yi a suxu lutin na.

Kore xɔnna dɛɛne birin nabima nɛn
tulen yi fa,

bɔxɔ xɔnna bunne birin yi xuruxurun.

19 Bɔxɔ xɔnni bɔma nɛn,

a xuya ayi, a yolon,

bɔxɔn bata yimaxa fefe!

20 Bɔxɔn dingingma ayi nɛn

alo dɔlɔ minna,

a tintin alo gagen foye gbeen bun.

A bira a Ala matandine goronna bun

a mi fa nɔɛ kelɛ.

21 Na lɔxɔni,

Alatala sɛnbɛma ganla saranma e kɛwanle
ra nɛn

naxanye bɔxɔn nun kuyen lan tagini
e nun bɔxɔ xɔnni ito mangane.

22 E malanma nɛn yili gbeen na
alo kasorasane.

E balan kasoon na.

Waxati xunkuye na dangu,
e fa e dɛntɛgɛ.

23 Kiken nun sogen yagima nɛn.

Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
findima nɛn mangan na Yerusalɛn yi,

Siyon geyaan fari.

A binyen yi makɛnɛn taan fonne birin
yɛtagi.

25

Wali faɲi kolon bɛtina

1 Alatala! N ma Ala ni i ra!

N ni i tantunma nɛn,

n yi i xinla binya.

I bata i ya kabanako feene rakamali,
i naxanye ragidixi i ya tinxinyani
xabu to mi na ra.

2 I bata taan lu

alo gɛmɛ malanxine,

i bata taa makantanxin findi taa xɔnna ra.

Taa mi fa xɔɲɛne taa fangamaan na,
a mi fa tima sɔnɔn.

3 Nanara, yama sɛnbɛmane i binyama nɛn
siya gbalotɔne taane yi gaxu i yɛɛ ra.

4 Luxunden nan i tan na yiigelitɔne xa,

sɛnbɛtarene luxundena

e na bira lanbaranni,

e nun yigiyadena tule gbeen bun,

e nun nininna soqe xɔlɛn bun.

Muxu ɲaxine xɔlɔn luxi nɛn

alo tule foye gbeen na dɔxɔ sansanni,

5 alo sogen wuyenna tonbonna ma.

I xɔɲɛne sɔnxɔ xuiin danma,

alo kundaan nininna wuyenni suxuma kii
naxan yi,

i gbalotɔne nɔ sɔtɔ sigin danma na kii nin.

Sɛwa bandena siyane birin xa

6 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ɲaxanaxani
tɔnma geyani ito fari,

a lu alo sube turaxi donna

nun manpa faɲi minna,

suben nun manpa fisamantenne yɛtɛna.

7 Geyani ito fari,

a sunu dugin bama nɛn

yamanane muxune birin yɛtagin xun na,

e nun kasangenna naxan siyane birin ma.
⁸ A sayaan halagima nən habadan!
 Marigina Alatala yi muxune birin yεεgen
 fitan e yεtagi.
 A yi yagin ba a yamani bəxən yiren birin yi.
 Alatala nan na falaxi.

Moyaba yamanan kalana fe

⁹ Na ləxəni, e a falama nən,
 e naxa, “En ma Ala ni i ra!
 En na en xaxili tixi a tan nan na,
 a yi en nakisi!
 Alatala ni i ra!
 En xaxili tixi a tan nan na.
 En naxan,
 en sɛwa a marakisina fe ra!”
¹⁰ Alatala bata a yengi lu geyani ito xən!
 Anu, Moyaba yamanan bata kala
 alo sɛxən naxan yibodonxi nɛnɛ yinla ra.
¹¹ Mən kaane yiine yitexi
 alo muxun naxan a bama igeni.
 Koni hali e to kataxi,
 Marigina e ragodoma nən e wasoni.
¹² Moyaba kaane,
 Marigina ε yamanan makantan yinne rabi-
 rama nən,
 a e rabirama nən bəxəni,
 a yi e findi burunburunna ra.

26

Ala tantun βetina

¹ Na ləxəni, Yuda yamanan muxune βetin
 bama nən, e naxa,
 “Nxu bata taa makantanxi fənin sətə.
 Ala bata a rabilin marakisin na
 alo yinna
 a xa nxu makantan.
² E taan so dεene rabi,
 yama tinxinxin xa so
 naxanye luxi təgəndiyani.
³ Naxanye yugon fan,
 i tan Ala nan bəne xunbeli kəndən nagidima
 ne ma,
 amasətə e yigi saxi i tan nin.
⁴ E yigi sa Alatala yi habadan,
 bayo Alatala nan ε habadan kantan fanyen
 na,
 ε Alatala.
⁵ Muxun naxanye dəxi yire matexini,
 a ne ragodoma nən,
 a yi e taa matexin kala,
 a yi a halagi bəxə xənna ma,
 a a findi burunburunna ra.

⁶ Sənβetarene a yibodonma nən,
 a lu yūigelitəne san tidene bun.”

⁷ Tinxin muxuna kiraan tinxin nən.
 I tan Ala fənin kiraan malaxunma nən
 tinxin muxun xa.
⁸ Alatala, nxu xaxili tixi i tan nan na
 i ya kiti saxine kiraan xən ma.
 Nxu niin makoon naxan ma,
 nxu lu i xinla falə,
 nxu lu nxu mirə i ma.
⁹ I xənla n niin yεtεen suxuma kəεen na,
 n ni i fenma n səndəmənen birin na.
 I na kiti kəndən sa bəxəni
 dunuɲa muxune yi tinxinyaan kolon.
¹⁰ Xa i hinan muxu naxine ra,
 e mi tinxinyaan kolonɲe.
 Hali yamana fəniini,
 e tinxintareyaan nan nabama,
 e mi Alatalaa gboon toma.

¹¹ Alatala, i yiini texi e xili ma,
 koni e mi a toma.
 Anu, e i ya xanuntenya gbeen toma nən
 i ya yamaan xa, e yi yagi.
 Tεen naxan i yaxune raxərima,
 na xa e gan.
¹² Alatala i bəne xunbenla fima nxu ma,
 i tan nan nxə feene birin nakamalima nxu
 xa.
¹³ Alatala, nxə Ala,
 kari gbətene nxu nə nən,
 naxanye mi findixi i tan na,
 koni nxu i tan nan keden pe xili binyama.
¹⁴ Ne bata faxa,
 e mi fa xεtεma sənən.
 E bata findi yiyane ra,
 e mi fa kelima sənən.
 I bata e kεwanle saran e ra,
 i yi e halagi,
 i yi e funfun birin naxəri.
¹⁵ Alatala, i bata nxə bəxən fari sa,
 i bata a fari sa.
 I bata i ya binyen mayita,
 i yi yamanan danne masiga.

¹⁶ Alatala, muxune e yεε rafindima i tan
 nan ma tərəni.
 I na e xuru mantərəni,
 e yi xεtε i xandε e dε bun.
¹⁷ Alatala, nxu lu nən i yεtagi,
 alo naxanla nεma wugama səxələni tinna
 ma.
¹⁸ Nxu fan na səxələn sifan sətəxi nən,

nxu wuga,
koni nxu foyen nan tun barixi.
Nxu mi kisin fixi bəxə xənna ma
nxu mi muxu nənene raminixi dunuɲa yi.

Faxa muxune kelima nən

¹⁹ Ɛ faxa muxune niin birama e yi nən,
e yi keli.

Ɛ tan naxanye saxi burunburunni,
ε xulun, ε sənɲə sɛwani.

Marigina, i xiila rafama bəxən ma
alo kənenna,

faxa muxune yi keli gaburun na.

²⁰ N ma yamana, ε so ε konni,

ε dɛɛn balan ε fəxə ra.

Ɛ luxun waxatidi,
han Alaa xələn yi dangu.

²¹ Amasəto Alatala nan minima a dəxədeni
a yi bəxən muxune hakene saran e ra.

Bəxə xənna muxu faxaxine wunla
makənenna nən,

a yi ba muxune wunla luxunɲɛ
naxanye faxaxi a fari.

27

Nə sətəna ige yi sube ɲaxin fari

¹ Na ləxəni, Alatala a silanfan wure xədəxən
tongoma nən

naxan gbo, a sənben gbo,

a yi keli ige yi sube ɲaxin xili ma

ige yi sube ɲaxina,

səɲin naxan a gima,

ige yi sube ɲaxina,

səɲi tinxintarena.

A yi fəxə ige yi ninginanga gbeen faxa.

Marigin nun a nakəna fe

² Ɛ manpa bili nakəon matəxəma nən sigini
na ləxəni,

naxan bogiye ɲaxun han!

³ “N tan, Alatala,

n tan nan manpa bili nakəni ito kantan
muxun na.

N na a ige sama nən waxatin birin,

n yi a kantan kəɛn nun yanyin na

alogo muxu yo nama fe ɲaxin liga a ra.

⁴ N mi fa xələxi a ma.

Koni xa n tansinne nun ɲanle li na,

n na e yengema nən,

n yi e gan.

⁵ Koni xa naxan a yigiyaden fen n tan yi,
na kanna xa bəɲɛ xunbenla raso nxu nun a
tan tagi,

a xa bəɲɛ xunbenla yatin naso nxu nun a
tan tagi!”

Ala fama nən a yamaan mafeludeni

⁶ Waxati famatəne yi,

Yaxubaa yamana a salenne raminima nən,
Isirayila bənsənna yi a sonle nun a fugene
ramini.

A dunuɲa rafe a bogine ra.

⁷ Ala a yamaan bənbəxi nən ba,

alo a e bənbə muxune bənbəxi kii naxan yi?

A a yamaan faxaxi nən ba

alo a na kanne faxa kii naxan yi

naxanye yi e faxama nun?

⁸ Ɛn-ɛn de, koni a e makitixi nən

a yi e kedi,

a siga e ra konyiyani.

A e kedi a kala ti foyen nan na,

alo sogeteden foye gbeena.

⁹ Yaxuba bənsənna haken mafeluma ikii
nin,

ito nan Isirayila bənsənna yulubi xafarin
mayitama:

e na e kide saraxa gandene birin findi bu-
runburunna ra,

e Asera kide gbindonne nun wusulan gan-
dene ba tixi.

¹⁰ Muxu yo mi fa luma taa makantanxini.

A luma nən nabɛɲinxɪ

alo tonbonna.

Ʋinge diine yi fa e dɛ madondeni a yi,

e yi na findi e matabuden na.

E yi a wudi ɲingine madon.

¹¹ Wudi yiine na xara,

e girama nən,

ɲaxanle yi e gan.

Amasəto yama xaxilitaren nan ito ra.

Nanara,

e da mangan mi fa kininkininma e ma.

Ala naxan e daxi,

na mi hinanma e ra.

Isirayila suxu muxune xetɛ fena

¹² Na ləxəni,

Alatala a sansi xabaxine bənbəma nən

keli Efirati baan ma

han sa dəxə Misiran xuden na,

ε birin yi malan keden keden yɛɛn ma,

ε tan Isirayila kaane.

¹³ Na ləxəni,

xəta xui gbeen minima nən.

Muxun naxanye ləxi ayi Asiriya yamanani,

e nun naxanye kedi Misiran yi,
ne birin fama nen,
e fa Alatala batu geya sariɲanxin fari
Yerusalɛn yi.

28

Gbalon Samari kaane xili ma

¹ Gbalon Samari taan xa,
naxan maligaxi manga kɔmɔtin na
naxan findixi Eframi yamanan dɔlɔ minne
xunna kenla ra,
naxanye nɔrɔn luxi
alo se fugen yolonmatɔna,
taan naxan mɛrɛmɛrɛ ɲingixin xun ma,
dɔlɔn bata naxan muxuye kala.

² A mato,
Marigina walikɛ sɛnbɛmaan fama nen,
alo balabalan kɛsɛne foye gbeen
alo tulɛn foye kala tiin naxan fama fufaan
na
a yi taan nagodo bɔxɔni a fangani.

³ Taan naxan luxi
alo mangaya kɔmɔtina,
naxan findixi Eframi dɔlɔ minne xunna
kenla ra,
na yibodonma nen.

⁴ Taan naxan nɔrɔn luxi
alo fugen yolonmatɔna
naxan tixi mɛrɛmɛrɛ ɲingixin xun ma,
na luma nen
alo xɔdɛ bogi singen naxan mɔma
benun se xaba waxatin xa a li.
Muxu yo na a to,
na kanna a bama nen kedenna,
a yi a don sa!

⁵ Na lɔxɔni,
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan findima
manga kɔmɔtin na a yamaan muxu
dɔnxɛne xa
naxanye na lu e nii ra,
alo mangaya taxamaseri nɔrɔxina.

⁶ A xaxinla fima nen kitisane ma
alogo e xa kiti kɛndɛn sa.
A yi fangan fi muxune ma
naxanye yaxune kedima taan so dɛɛn na.

Dɔlɔ minne yi Nabi Esayi magele

⁷ Hali e saraxaraline nun e nabine tanta-
nma dɔlɔn xɔn.
Manpaan bata e xunna firifiri.
Manpaan bata e ratantan.
Dɔlɔn bata e xaxinli fu,
manpaan yi e xunna firifiri.

E nɛma fe toon tima alo xiyena,
e tantanma,
e nɛma kitin sɛ,
e a feni fu.
⁸ E tabanle birin nafexi e baxunna ra,
e yiren birin xɔsixi.

⁹ Na dɔlɔ minne maxɔdinna tima, e naxa,
“Esayi ito waxi nde xaran feyi?
A a falane yɛbama nde xa?
Diidin naxanye baxi xijɛn na ba?
Dii futen naxanye dɛɛn baxi badeni xijɛn
na ba?

¹⁰ Bayo a naxa,
“Tɔnne tɔnne fari,
tɔnne tɔnne fari.
Sɔnne sɔnne fari,
sɔnne sɔnne fari.
Ndee be, ndee na.”

¹¹ Awa, nayi, Ala fa falan tima yamani ito
xa
xɔɲɛne falane nun xui gbɛtɛne nan xɔn,
e mi naxanye famuma.

¹² Anu, a bata yi a fala e xa nun, a naxa,
“Matabuden nan be ra,
xa naxan xadanxi,
na xa fa a matabu be.
Bɔɲɛ xunbeli yiren nan be ra.”
Koni e tondixi e tuli matiye.

¹³ Nayi, Alatala falan tima e xa na kii nin
yati, a naxa,
“Tɔnne tɔnne fari,
tɔnne tɔnne fari.
Sɔnne sɔnne fari,
sɔnne sɔnne fari.
Ndee be, ndee na,”
alogo e nɛma sigan tiye,
e xa bira e xanbiramaan na,
e maxɔlɔ,
e yi e suxu lutin na,
e sa kasoon na.

Marigin yi banxin bɛtɛn sa Yerusalɛn yi

¹⁴ Ɛ tan magele tiin naxanye Yerusalɛn ya-
maan xunna,
ɛ tuli mati Alatalaa falan na!

¹⁵ Ɛ a falama, ɛ naxa,
“Nxu bata layirin xidi nxu nun sayaan tagi,
nxu bata lanna raso nxu nun laxira tagi.
Xa gbalon fa,
a mi nxu konna lima,
amasɔtɔ nxu bata wulene findi nxu
yigiyaden na,
nxu yi mayifu falane findi nxu luxunden
na.”

16 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa,
“N bata gɛmɛna nde dɔxɔ Siyon taani
alo banxin tongon gɛmɛ faji yɛbaxina.

Naxan na dɛnkɛɛya a ma,
na mi yimaxɛ mumɛ!”

17 N kiti kɛndɛn nun tinxinyaan findima
n ma banxin ti se tinxinxine nan na,
koni balabalan kɛsɛne ɛ yigiyaden makɔma
nɛn,
ɛ wulene,
igen yi sa ɛ luxunden xun ma.

18 Layirin naxan ɛ nun sayaan tagi,
na yi kala.

Lanna naxan ɛ nun laxira tagi,
na mi fa luma na.
Gbalon na fa waxatin naxan yi,
a yi ɛ halagi.

19 A na fa waxati yo yi,
a ɛ xalɛ a yii,
bayo a danguma nɛn xɔtɔnna nun yanyin
nun kɛɛn na.

Gaxun nan tun a ra,
a xuiin bunna na famu waxatin naxan yi.

20 Saden xurunma ayi nɛn saden na,
bitinganna yi dungu ayi mafelenna ra.

21 Alatala mɔn kelima nɛn
alo a liga kii naxan yi Perasimi geyaan fari.
A bɔɲɛn tema nɛn

alo a liga kii naxan yi Gabayon lanbanni,*
alogo a xa a wanle rakamali
naxanye makabɛ,
a kɛwali magaxuxine.

22 Awa iki, ɛ magelen dan.

Xanamu, ɛ xidi yɔlɔnxɔnnɛ mɔn gbɛtɛnma
nɛn ɛ yi.

Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna na
nan falaxi n xa,
a bata a ragidi a xa yamanan birin halagi.

Xɛɛ bi feen sandane

23 Ɛ tuli mati n xuiin na.

Ɛ xaxili lu n ma falane xɔn.

24 Xɛɛ biin na wa sansiin si feni,
a luun bɔxɔn biin nan tun fari waxatin
birin yi ba?

A luma a bɔxɔn nawalɛ nɛn ba,
a buxa dan mi naxan na?

25 Koni a na yelin a bɔxɔni tɔɲɲɛ waxatin
naxan yi,
a mi sabi dɛ daxine xan sima na xanbi ra
ba?

A mi sabi seene siyɛ ba
e nun sorontonna?

A mi maala nun fundenna wolɛ e xɛɛne yi
ba,
a sansi gbɛtɛye si xɛɛn dɛ?

26 A Ala nan na tagi raba kiin yitaxi a ra,
a yi a xaran a liga kiin ma.

27 Sabidɛ daxine mi bodonma ɲingen xɛɛ ra
bɔnbɔ seen na,
muxu yo mi wontoron sanne radangɛ
sabi se xun xurine fari e bɔnbɔ seen na,
koni ndee bɔnbɔma gbelemɛn nan na,
muxune yi nde bodon.

28 Fɔ sansi kɛsɛne xa din nɛn e findi fujin na
benun burun xa sɔtɔ.
Nayi, muxun mi luma a bɔnbɛ han
habadan.

Hali e wontoron nun a bandun soone
radangu a fari,
na mi a kɛsɛne findɛ a fujin na.

29 Na feene fataxi Alatala Sɛnbɛn Birin
Kanna nan na,
kabanako kawandi tiin naxan ma fe
kolonna gbo han!

29

Tɔɲɲɛn nun yigin Yerusaleɲ xa

1 Gbalona Ariyele taan xa, Ariyele!*

Manga Dawudaa ganla taan naxan nabilin
yɛngɛni!

Ɛ sanle birin nabama e kiini ɲɛɛ yo ɲɛɛ,

2 koni n na Ariyele taan yɛngɛma nɛn.

Ɛ wugama nɛn, ɛ sunu,

ɛ taan yi lu n xa

alo saraxan ganma dɛnaxan fari.

3 N nan n ma ganla tima nɛn ɛ taan
nabilinni.

N yi ɛ mini kiraan bolon ɛ ma yɛngɛ so
seene ra.

N yi yire makantanxine yitɔn ɛ xili ma.

4 Ɛ fe yigodoma nɛn han a lu

alo ɛ xuiin kelima bɔxɔn nan bun ma.

Ɛ xuiin yi xurun mini burunburunni.

Ɛ xuiin luma minɛ nɛn bɔxɔni,

* **28:21:** Dawuda Filisistine nɔ nɛn yɛngɛni Ala sɛnbɛn xɔn Perasimi geyaan fari e nun Gabayon yi. Na feen sɛbɛxi Samuyeli Firinden 5.20 kui. * **29:1:** Ariyele findixi Yerusaleɲ taan xili gbɛtɛ nan na be. Dawuda Yerusaleɲ taan yɛngɛ feen sɛbɛxi Samuyeli firinden 5.6-9 kui.

alo barinne jɔnɔjɔnɔn xuiin bɛndɛn bun.

⁵ Ɛ yaxu yamaan luma nɛn
alo xubena,
ɛ tɔrɔ muxune ganla luma nɛn
alo foyen sɛxɛn naxan xalima.
Sanja ma kedenni, mafurɛn,

⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fama i mali-
deni
galan xuiin nun bɔxɔ xuruxurunna nun
xui gbeen
nun kala ti foyen nun tule foye gbeen
nun halagi ti tɛɛ dɛgɛ gbeen nin.

⁷ Ariyele kaane,
yamanan naxanye ganle ɛ yɛngɛma,
ne danguma nɛn alo xiyena.
Naxanye birin yi fuma ɛ ma
e ɛ taan nabilin yɛngɛni,
ne janma nɛn
alo xiyen kɔɛɛn na.

⁸ Kamɛn muxun naxan ma,
na xiye sama nɛn, a dɛgɛma,
koni a na xulun,
a lima nɛn,
kamɛn mɔn a ma.
Min xɔnla muxun naxan ma,
na xiye sama nɛn, a minma,
koni a na xulun,
a a li, a kɔɛ yinla raxaraxi,
a fanga mi na.
A ligama na kii nin yamanane muxune xa
naxanye Siyon geyaan yɛngɛma.

Yamaan mi xaxili sɔtɔxi

⁹ Ɛ kabɛ, ɛ ɛ dundu!
Ɛ findi danxutɔne ra,
ɛ nama seen to.
Ɛ xunna xa firifiri,
koni hali ɛ mi manpaan min.
Ɛ dingerɛ ayi siga tideni,
koni hali a mi findi dɔlɔn funfun na.
¹⁰ Amasɔtɔ Alatala bata ɛ xaxinli fu,
a mi tinxi ɛ nabine xa fe toon ti,
a dugin so ɛ fe toone xun na.

¹¹ Fe makɛnɛnxini itoe birin bata lu ɛ tan
xa alo fala sɛbɛxine kɛdi mafilinxi, naxan
balanxi taxamasenna ra. Ɛ a so muxu
xaranxina nde yii, ɛ yi a fala a xa, ɛ naxa,
“Ito xaran nxu xa yandi.” A ɛ yabima nɛn,
a naxa, “N mi nɔɛ a xaranjɛ, kɛdin balanxin
na ra.” ¹² Hanma ɛ xa a so xarantarena
nde yii, ɛ naxa, “Ito xaran nxu xa yandi!”
A ɛ yabima nɛn, a naxa, “N mi nɔɛ sɛbenla
xaranjɛ!”

¹³ Marigin naxa,
“Yamani ito maso n na e falane xɔn.
E n binyama e dɛɛn nin,
koni e bɔjɛn makuya n na pon!
Binyen naxan e yi lan n ma,
na fataxi adamadiine yamari xaranxine
nan gbansan na!

¹⁴ Nanara, n mɔn luma nɛn yamani ito
ratɛrɛnɛ kabanako feene ra.
E fe kolonne fe kolonna tununma nɛn,
e xaxilimane xaxinla yi lɔ ayi.”

¹⁵ Gbalon na kanne xa
naxanye kata gbeen tima
alogo e xa e fe yitɔnxine luxun Alatala ma
wundoni.
E wanle kɛma dimini,
e yi a fala, e naxa,
“Nde nɔɛ en tɔɛ?
Nde en ma fe kolonjɛ?”

¹⁶ Anu, ɛ bata tantan fefe!
Nde fɛjɛ rafalan yatɛ fɛjɛ bɛndɛn na?
Muxun yii fɔxɔna a fale a rafala muxun ma
ba,
a naxa, “I tan mi n nafalaxi?”
Fɛjɛna a fale fɛjɛ rafalan ma ba,
a naxa, “I mi sese kolon?”

Ala a yamaan kiin masarama nɛn

¹⁷ Benun waxatidi,
Liban fɔtɔnna findima nɛn bogise wudi bili
nakɔn na,
na bogise wudi bili nakɔne yi lu alo fɔtɔnna.

¹⁸ Na lɔxɔni,
naxan sɛbɛxi kɛdin kui,
tuli xɔrine na mɛma nɛn.
Danxutɔne yi mini dimi gbeeni,
e yi seen to.

¹⁹ Tɔrɔ muxune sɛwa gbeen sɔtɔma nɛn
Alatala yi,
yiigelitɔne yi jaxan Isirayilaa Ala
Sarijanxini.

²⁰ Amasɔtɔ gbalotɔne tununma nɛn,
magele tiine yi lɔ ayi.
Naxanye katama haken ligadeni bonne ra,
ne halagima nɛn,

²¹ naxanye wulen sama muxune xun ma
kitisadeni,
e yi lutin nati muxune yɛɛ ra kitini,
e yoo kanna tɔjɛgɛ.

²² Nanara, Alatala naxan Iburahima
xunba,

na ito nan falaxi Yaxubaa yamaan xa, a naxa,
 “Yaxuba bɔnsɔnna mi fa rayarabima,
 a mi fa yagima sɔnɔn.

²³ Amasɔɔ e tan nun e diine n kewanle toma nɛn,
 e yi n xili sariɲanxin binya,
 e yi n tan Yaxubaa Ala Sariɲanxina sariɲanna kolon,
 e gaxu n yɛɛ ra, n tan Isirayilaa Ala.

²⁴ Naxanye yi lɔxi ayi e miriyane xɔn,
 ne xaxinla sɔtɔma nɛn,
 matandi tiine yi xaranna sɔtɔ.”

30

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Gbalona ε tan dii murutɛxine xa!
 ε feene yitɔnma
 naxanye mi kelixi n tan ma.
 ε layirine xidima
 naxanye mi fataxi n ma Nii Sariɲanxin na.
 ε yulubine sama e bode fari.

² ε sigama Misiran yamanani,
 koni ε mi n maxɔdinma.
 A xɔnla ε ma Misiran mangan xa ε kantan,
 ε yi yigiyaden fen Misiran sɛnbɛn bun alo nininna!

³ Koni Misiran Mangana makantanna findima ε xa yagin nan na.
 ε yigiyaden naxan fenma Misiran kaane fɛma
 na yi ε yigin kala.

⁴ Kuntigine bata sa Soyan taan li,
 xɛrane bata Xanɛsi taan li.

⁵ Koni e birin nayagima nɛn
 bayo na yamanan tɔnɔ yo mi e ma.
 Misiran kaane mi ε malima,
 e mi munanfan yo fima ε ma.
 E yagin nun yarabin nan tun nalima ε ma.”

Isirayila xɛrane Misiran yi

⁶ Waliyiya falana subene xili ma Negewi tonbonni:
 E xɛrane danguma gbalo yiren nun tɔrɔ yiren nin
 yata xɛmɛne nun yata gilɛne dɛnaxan yi,
 e nun fɔdɔgɔne nun saɲi ɲaxin naxanye tugaɲma.

E nafunle maxalima sofanle nan fari
 e nun e sɔtɔ seene ɲɔgɔmɛne fari,
 sanbane nan ne ra na yamanan xa

naxan tɔnɔ mi na.

⁷ E sigama Misiran yi
 naxan ma maliin findima fe fuun na,
 sese mi a ra!
 Nanara, n na a xili bama Ninginanga Narixina.

Marakolonna lan waxati famatɔna fe ma

⁸ Marigin yi a fala Esayi xa, a naxa,
 “Iki, feni itoe sɛbɛ kɛdina nde kui
 Yerusalen kaane yetagi e nun walaxan fari
 alogo a xa lu na waxati famatɔne yi
 habadan han habadan.”

⁹ Yama murutɛxin nan ito ra,
 diidi wule falane,
 diidin naxanye tondima Alatala sariyan name.

¹⁰ E a falama fe toone xa, e naxa,
 “ε nama fa fe toon ti sɔnɔn!”
 E a falama nabine xa, e naxa,
 “ε nama ɲɔndin makɛnɛn nxu xa!
 ε fe faɲin nan ma fe fala nxu xa.
 ε nxu rafan feene fala nxu xa,
 hali a findi wulen na.

¹¹ ε keli kira faɲin xɔn,
 ε a beɲin.
 ε ba Isirayilaa Ala Sariɲanxina fe yɛbɛ nxu xa!”

¹² Nanara, Isirayilaa Ala Sariɲanxina ito nan falaxi, a naxa,
 “ε to ε mɛma n ma falane ra
 ε yi ε yigi sa ε muxu ɲaxankata feene
 nun ε muxu mayanfa feene yi,

¹³ nayi, na haken luma ε xa nɛn
 alo taan makantan yin matexin na bɔ fɔlɔ!
 Mɛnna na tintin,
 a birama nɛn sa!

¹⁴ A yibɔma nɛn a xunxurin na
 alo fɛɲɛ goronna,
 a yensenɲɛ ayi kininkinintareyani,
 hali a dungi xungbena a mi toε a dungine yɛ

naxan finde tɛɛ kɔ seen na
 hanma ige sɛgɛ sena.”

Yigi sana Alayi

¹⁵ Marigina Alatala Isirayilaa Ala Sariɲanxin naxa,

“ε na ε xun xɛtɛ n ma,
 ε raxara, ε kisin sɔtɔma na nin.
 ε na ε sabari, ε yigi sa n yi,
 ε sɛnbɛn sɔtɔma na nin.”
 Koni na xɔli mi ε ma.

¹⁶ ε a falama, ε naxa,

"Nxu nxu gima nɛn soone fari!"

Nayi, ɛ ɛ gima nɛn yati!

Ɛ naxa, "Nxu nxu gima nɛn soo xulumɛne fari!"

Nanara, ɛ sagatan muxune fan xulunma ayi nɛn kati!

¹⁷ Ɛ muxu wuli kedenna e gima nɛn ɛ yaxun muxu kedenna bun, yaxun muxu suulun pe na e kɔnkɔ ɛ ma, ɛ birin ɛ gima nɛn.

Naxanye na lu ɛ tagi,

ne luma nɛn kedenyani

alo taxamaseri dugin wudi kuyen jɔɛ ra geyaan xuntagi.

Marakisi waxatina

¹⁸ Anu, Alatala ɛ mamɛma

alogo a xa hinan ɛ ra,

a kelima nɛn a yi a kininkininna yita ɛ ra.

Ala naxan kiti kɛndɛn sama,

na nan Alatala ra.

Sɛwan na kanne xa

naxanye e xaxili tima a ra.

¹⁹ Ɛ tan Siyon kaane,

ɛ tan naxanye dɔxi Yerusalen yi,

ɛ mi fa wugama sɔnɔn!

Ɛ na ɛ xui ramini a ma,

a hinanma ɛ ra nɛn han!

A na ɛ xuiin mɛ tun,

a ɛ yabima nɛn.

²⁰ Marigin tɔrɔyaan nun mayigbetenna ragidi nɛn ɛ ma

ɛ donseen nun ɛ min igen na.

Koni ɛ karamɔxɔ mi fa a luxunma ɛ ma,

ɛ a toma nɛn ɛ yɛɛn na.

²¹ I na siga yiifanna ma hanma kɔmɛnna,

i fala xuiin mɛma nɛn i xanbi ra, a naxa,

"Kiraan ni ito ra, siga a xɔn!"

²² Ɛ suxure gbeti daxine nun a xɛma daxine yatɛma nɛn se haramuxine ra,

e woli ayi alo jamaana,

i yi a fala e ma, i naxa, "Xɔsina."

²³ Nayi, Ala tulɛn nafama nɛn i ya sansi sixine ma,

bɔxɔn yi balo faɲi gbeen fi i ma.

Na lɔxɔni,

i ya xuruseene sa e dɛ madonma nɛn

xuruse rabade gbeene yi.

²⁴ Ningene nun sofanla naxanye xɛɛn bima, ne yi balo jaxumɛn don

fɔxɔn saxi naxan yi

naxan sama e bun se kɔ seen nun sansi yife seen na.

²⁵ Faxe gbeen tima lɔxɔn naxan yi, taan makantan sangansone na bira wax-atin naxan yi,

folone nun xudene rafema nɛn geya gbeene nun yire matexine birin yi.

²⁶ Kiken dɛgɛma nɛn

alo sogena na lɔxɔni,

sogen dɛgɛn yi gbo ayi dɔxɔ solofere

dangu a ki fonna ra.

Na lɔxɔni,

Alatala a muxune maxɔldene dandanma nɛn,

a yi e fure dɛɛne yiyalan,

a tan yetɛɛn naxanye maxɔlɔ.

Ala Asiriya yɛngɛma nɛn

²⁷ A mato, Alatala sɛnbɛn fama sa keli wu-lani,

a fama xɔlɔ gbeen nun jaxankatan nan na,

a fitinaxin yi falan ti

alo tɛɛn naxan halagin tima.

²⁸ A nii raxinla luxi nɛn

alo baan na walanjɛ ayi

naxan bɔxɔnma a ma

a te han muxun kɔɛɛn bun.

Nayi, a siyane yimaxama nɛn a halagi ti segedenna ra.

A yi karafen bira xɔjɛ yamane dɛni,

naxan e rasigama

yireni dɛnaxan xɔli mi e ma.

²⁹ Ɛ tan Yerusalen kaane,

ɛ bɛtin bama nɛn

alo sali lɔxɔn kɔɛna.

Ɛ bɔjɛn sɛwama nɛn

alo muxune nɛma sigɛ xulen xuini Alatalaa geyaan fari,

Isirayila kantan fanyena Ala.

³⁰ Alatala a xui gbeen naminima nɛn

a yi a sɛnbɛ gbeen makɛɛnɛn.

A yi a xɔlɔ gbeen nagodo

alo halagi ti tɛɛ gbeena,

tule ige gbeen nun galanna nun balabalan kɛsɛne yi godo.

³¹ Asiriya kaane na Alatala xuiin mɛ,

e xuruxurunma nɛn gaxuni a bosaan bun ma.

³² Alatala ne xuruma bosaan yɛɛn naxanye birin na,

ne ligama tanbanna nun bɔlɔn xuiin nin,

a nɛma e yɛngɛma a sɛnbɛni.

³³ T_{EE}ni t_{on}xi xabu to mi na ra!
A yit_{on}xi mangan xili yi yili gbee tilinxin
na,
yege gbeen nun t_{EE} gbeen naxan na.
Alatala nii raxinla nan minima
alo dole t_{EE}n xudena,
a na t_{EE}n na d_{EE}g_{EE}.

31

Isirayila kaane nama e yigi sa Misiran kaane yi

¹ Gbalon ne xa
naxanye sigama Misiran yi maliin fendeni,
naxanye xaxili tixi soone ra,
naxanye e yigi sama y_{ENG}e so wontorone
yi,
bayo e wuya,
e nun soo ragine,
bayo e s_{EN}b_{EN} gbo,
koni e mi e y_{EE} rafindima Isirayilaa Ala
Sari_{AN}xin ma,
e mi Alatala fenma!
² Anu, a tan fan fe kolon,
a n_{OE} gbalon na f_E n_{EN}.
A mi a falan ma x_{ET}ema.
A kelima n_{EN} muxu _{AN}xine yamaan xili ma,
ha k_E kanne mali muxune.
³ Misiran kaane findixi adamadiine nan
na,
Ala mi e ra.
E soone mi findixi niin xan na,
subene nan tun e ra.
Alatala na a yiini te naxan xili ma,
naxan na na kanna mali,
na salaxunma n_{EN},
a fan naxan malima,
na kanna yi bira,
e firinna birin yi halagi e bode x_{ON}.

Marigin Yerusale_{EN} kantanma n_{EN}

⁴ Alatala bata a fala n xa, a naxa,
“N tan Alatala S_{EN}b_{EN} Birin Kanna godoma
n_{EN}
n yi y_{ENG}e so Siyon geyaan fari
e nun a yire matexine yi
alo yatan wurundunma a se suxin ma kii
naxan yi,
alo yata s_{EN}b_{EMA}an na xuruseen suxu.
Hali xuruse rabane birin keli a xili ma,
a mi gaxuma e s_{ON}x_{ON} s_{ON}x_{ON} y_{EE} ra,
hali e to wuya,
a mi tunna x_{OL}oma a ma.

⁵ Alatala S_{EN}b_{EN} Birin Kanna Yerusale_{EN}
kantanma n_{EN},
alo x_{OL}iin naxanye e firifirima e t_{EE}n xun
ma a kantandeni.
A a kantanma n_{EN},
a yi a xunba.
A a ratangama n_{EN},
a yi a x_{OR}ya.”
⁶ E tan Isirayila kaane,
e xun x_{ET}e a ma,
e murut_{EXI} a tan naxan ma fefe!
⁷ Na l_{OX}oni,
e birin e m_{EMA} n_{EN} e suxure gbeti daxine
nun a x_{EMA} daxine ra,
e tan yulubit_{ONE} yii f_{OX}one.

⁸ Asiriya kaane faxama n_{EN} silanfanna ra
naxan mi findixi muxun gbeen na.
Silanfanna naxan mi fataxi adamadi yo ra,
na e rax_{OR}ima n_{EN}.
E gima n_{EN} silanfanna bun,
e banxulanne yi findi konyine ra.
⁹ Naxan e kantanma, na gaxuxin yi a gi.
E kuntigine gaxuma n_{EN}
e na e yaxune taxamasenna to.
Alatalaa falan nan na ra
naxan ma t_{EE}n d_{EG}ema Siyon yi,
sulun t_{EE}n* naxan yii Yerusale_{EN} yi.

32

Mangaya tinxinxina

¹ A mato, mangana nde mangayaan
nabama n_{EN} tinxinni,
kuntigine yi kuntigiyaan liga kiti k_{END}e_{EN}
x_{ON}.
² E muxune birin luma n_{EN}
alo yigiyaden foyen bun
alo luxunden kala ti foyen bun,
alo igena kiraan tonbonni,
alo g_{EM}e gbeen nininna b_{OX}o yixareni.
³ Y_{EE} kanne y_{EE}ne mi fa luma raxixi,
tuli kanne yi e tuli mati.
⁴ Muxun naxanye xaxili mi d_{OXI},
ne xaxinla nun kolonna s_{OT}oma n_{EN},
d_E masuxune yi falan ti a tinxinni e d_E
mafuraxin na.
⁵ Nayi, a mi fa falama xaxilitarene ma a
xaxilimane,
fe _{AN}x_{AN}i rabane mi fa ya t_{EMA} muxu gbeene
ra.

* **31:9:** Sulun t_{EE}n m_{ON} falama yirena nde yi fa fala “Furu t_{EE}na.”

6 Amasotō xaxilitaren xaxilitareya falan nan tima.

E hake feene yitōnma e bōɲeni,
e lu Ala kolontareya wanle ke,
e lu fala ɲaxine tiye Alatala ma.
E kametōne luma kamēn na,
min xōnla naxan ma,
e na kuma igeni.

7 Fe ɲaxi rabane wanle ɲaxu.

E fe ɲaxine yitōnma
alogo e xa yiigelitōne halagi wulene xōn,
hali yoon tōrō muxune xa e kitini.

8 Koni muxu faɲine fe faɲine nan yitōnma
e yi lu e ɲenige faɲiyani.

Marakolonna lan ɲaxanle ma

9 E tan ɲaxanla naxanye luxi xaxili sani,
ε keli, ε tuli mati n na!

E tan sungutunna naxanye xaxili ragidixi
feu,

ε tuli mati n ma falan na!

10 Benun ɲee keden e nun nde,
ε tan naxanye xaxili ragidixi,
ε yimaxama nēn,

bayo se bogi bolon daxine ɲanma nēn,
sansi xaba daxine yi dasa se xaba waxatini.

11 Nayi, ε gaxu,

ε tan ɲaxanla naxanye xaxili sani,
ε kōntōfili, ε tan sungutunna naxanye xaxili
ragidixi.

E dugine ba ε ma,
ε yi kasa benbēli dugine xidi ε tagi sununi.

12 E kanken makudun, ε wuga
xēe tofaɲine nun manpa bili sabatixine fe
ra,

13 e nun n ma yamana bōxōna,
firin ɲali kanne nun tansinne bata sabati
denaxan yi.

E wuga banxi faɲine fe ra
sewan yi denaxanye yi
e nun sumunna yi taan naxan yi yeɣe.

14 Amasotō manga banxin nabepinma nēn,
taa yimaxaxini ito yigelima nēn,
a yire makantanxine nun sangansone yi
findi

banxi xōnne ra han habadan,
e nun burunna sofanle magidena,
e nun xuruseene de madondena,

15 han Alaa Nii Sariɲanxin yi godo nxu ma
keli kore,
tonbonna yi findi wudi bili nakōn na,

wudi bili nakōn yi findi fōtōnna ra.

16 Nayi, kiti kēnden luma nēn tonbonni,
tinxinna yi lu wudi bili nakōni.

17 Tinxinyaan yi bōɲe xunbenla raso.
Tinxinyaan tōnōn yi findi sabarin nun
makantanna ra habadan.

18 N ma yamaan dōxōma nēn bōɲe xunbeli
yireni,

dōxōde makantanxine yi,
matabu faɲin denaxanye yi.

19 Hali balabalan kēsene fōtōnna kalama
nēn,

taan mumēn yi fōn,

20 sewan luma nēn ε tan xa.

E tan ε sansine sima nēn xudene birin de,
ε yi ε ɲingene nun sofanle lu e sagoni.

33

Gbalon halagi tiin xa

1 Gbaloni i xa,

i tan naxan halagin tima
i tan naxan munma halagin sotō singen,
i tan naxan bonne yanfama
muxe munma i tan naxan yanfa singen!
I na yelin halagin tiye waxatin naxan yi,
i fan yi halagi.

I na yanfantenyaan dan waxatin naxan yi,
muxune yi i fan yanfa.

2 Alatala, hinan nxu ra!

Nxu xaxili tixi i tan nan na.
Findi nxu fangan na xōtōn yo xōtōn,
i nxu rakisi tōrō waxatini!

3 Siyane na i xuiin me,
e yi e gi.

I nēn fa keli,
yamanane muxune bata xuya ayi.

4 E tan siyane,
ε seen naxanye tongoxi yēngeni,
muxune bata fu na ma
alo tuguminne na so.
Muxune dutunma ne ma
alo supje setēna.

5 Alatala na feene birin xun ma
bayo a dōxi kore xōnna ma.

A bata sariyan nun tinxinna raso Siyon
taan yiren birin yi.

6 I tan, Alatalaa yamana,
i luma nēn makantanni.

Xaxilimayaan nun Ala kolonna findixi
kisin nan na,
e nun Marigin binyana

na nan findixi i ya nafunla ra.

Ala kelima nen yaxune xili ma

⁷ Sofa wɛkilɛxine nan gbelegbele xui ito ra kirane xɔn.

Bɔɲɛ xunbenla rali muxune yi xɛtɛ wugɛ xɔlɛni.

⁸ Kirane bata rabɛɲin, muxu yo mi fa danguma kirane xɔn.

Yaxun bata layirin kala, a yi taane rapaxu,

a mi muxu yo binyaxi.

⁹ Yamanan bata lu sununi, a kalama.

Liban yamanan bata yagi, a fɔtɔnna bata xara.

Sarɔn mɛrɛmɛrɛn luxi alo tonbonna,

Basan nun Karemele yamanane wudine dɛɛne yi yolon.

¹⁰ Alatala naxa,

“Iki, n bata keli.

Iki, n na n ma binyen mayitama nɛn.

Iki, n na n ma fe yitema nɛn.

¹¹ Ɛ feen naxanye yitɔnma, ne luxi nɛn

alo se dagina hanma sɛxɛna.

Ɛ yetɛɛn yengin yi findi tɛɛn na naxan ɛ raxɔrima.

¹² Siyane ganma nɛn

e lu alo xuben sulun tɛɛni,*

alo tansinne na masɛgɛ, e gan.”

¹³ Ɛ tan naxanye makuya,

ɛ tuli mati n naxan ligaxi.

Ɛ tan naxanye maso,

ɛ n sɛnben yatɛn kolon.

¹⁴ Yulubitɔne bata gaxu Siyon yi,

xuruxurunna bata so Ala kolontarene yi.

E maxɔdinna tima, e naxa,

“Nde luyɛ halagi tɛɛni ito dɛxɔn en yɛ?

Nde nɛ luyɛ habadan tɛɛ wolonni ito dɛxɔn en yɛ?”

¹⁵ Fɔ naxan sigan tima tinxinni,

a ɲɔndin fala,

naxan a mɛma tɔnɔne ra

naxanye sɔtɔxi gbaloni,

naxan mi tinma dimi yi seen nasuxɛ mayi-funi,

a tunla ba muxune ra

naxanye faxa ti feene yitɔnma,

a yɛɛn ba fe ɲaxine ra.

¹⁶ Na kannna fe luma nɛn

alo a na dɔxɔ yire matexini,

geyaan faran makantanxin yi findi a luxu-nden na.

A donseen nun igen mi dasama.

Yerusalɛn yi xunba

¹⁷ I mangan toma nɛn i yɛɛn na a nɔrɔ gbeeni,

i yi yamanan danne to masigaxi pon!

¹⁸ Nayi, i mirima nɛn i ya ɲaxankata dan-guxine ma,

i yi a fala, i naxa,

“Na kuntigine minɛn

naxanye yi mudun nasuxuma

e nun naxanye yi makantan yinna xun matoma a ra?”

¹⁹ I mi fa na yama wasoxin toma sɔnɔn,

xɔɲɛn naxanye fala xuine mi nɛ famunɲɛ,

xɔɲɛn naxanye fala xui mi mɛma a faɲin na.

²⁰ Siyon taan mato,

en sanle rabama taan naxan yi.

Ɛ yɛɛn tima nɛn Yerusalɛn ra,

bɔɲɛ xunbeli yirena,

a lu alo bubun naxan mi fa wayanma,

naxan wudiye mi fa talama

naxan lutiye mi fa fulunma sɔnɔn.

²¹ Alatala a yetɛ yitama en na Ala Sɛnbɛmaan na mɛnna nin.

Xudene nun baa gbeene luma nɛn mɛnni,

yɛngɛ so kunkine mi dangue dɛnaxan yi.

Kunki gbeene mi dangue na mumɛ!

²² Amasɔtɔ Alatala nan en ma kitisaan na.

Alatala nan en ma sariyasaan na.

Alatala nan en ma mangan na.

A tan nan en nakisima.

²³ Koni yaxune luxi nɛn

alo kunkin naxan lutiye bata fulun,

foyen kunkin nasigama dugin naxanye xɔn

ne mi fa xidixi sɔnɔn,

ne fan singanxi wudi kuyen naxan na,

na mi fa suxi.

Nayi, e se tongoxi gbeen yɛngɛni,

na yitaxunma nɛn

hali sankalatɔne e gbeen xalima nɛn.

²⁴ Nayi, Yerusalɛn kaa yo mi a fale, e naxa, “N mi yalan.”

* **33:12:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Na taan muxune hakene mafeluma nen.

34

Edon makitina

¹ Siyane, ε maso,
ε yi ε tuli mati.
Siyane, ε a liga ε yeren ma!
Bɔxɔ xɔnna xa a me,
e nun a yi seene birin,
e nun dunuɲa nun naxanye birin minima
a yi.

² Amasɔtɔ Alatalaa xɔlɔn godoma nen
siyane birin fari,
a fitinan yi godo e ganle birin ma.
A bata halagin nagidi e birin ma.
A tinma nen e birin yi faxa.

³ E faxa muxune luma nen biraxi bɔxɔn ma
e binbine xirin yi mini han,
e wunle yi sa e geyane birin ma.

⁴ Sare kurune* birin kalama nen
alo se kunxina,
kuyen yi mafilin alo kedina,
sare ganla birin yi yolon
alo manpa binla de xarene
alo xɔde bili bogi xaraxine.

⁵ Ala naxa, “N ma silanfanna bata sarene
wunla ramini han!
A godoma nen Edon kaane ma,
a yi e makiti,
n halagin nagidixi yamaan naxan ma.”

⁶ Wunla bata so Alatalaa silanfanna yiren
birin ma
a madole muxu turen na.
A luxi nen
alo kontonne nun kɔtɔne wunla sarax-
abadeni,
alo e turen naxan e gbingini.
Bayo Alatala saraxa gbeen bama nen
Bosara taani
Edon kaa wuyaxi yi faxa yengeni.

⁷ E yεerate fangan gbo
alo burunna jingene,
koni e fan faxama nen bonne xɔn,
e nun jingene nun turane.
E yamanan nafema nen wunla ra,
e turen yi radin bɔxɔn ma.

⁸ Bayo, gbeεɔxɔ lɔxɔn nan na ra Alatala
xɔn,
gbeεɔxɔn jεen nan na ra
Siyon taan xun mayengena fe yi.

⁹ Edon yamanan baane findima nen dolen
na.

A xuben yi maxete dole teen na,
e bɔxɔn yi findi dolen ganmatɔn na.

¹⁰ Kɔεen nun yanyin na,
a teen mi tuma,
a tutin yi lu te kore habadan!
E yamanan yi lu rabεinxi
han mayixete nun mayixete,
muxun mi fa dangue na yi mumε!

¹¹ Na yi findi xutunxunbane nun sagalene
konna ra,
toxorone nun xaxane yigiyadena.
Ala yi a lu a yitɔntaren nun a yigenla ra
alo a dunuɲa da waxatin naxan yi.

¹² A muxu gbeene mi fa luma na,
naxanye mangan dɔxe,
a kuntigine birin janma nen.

¹³ Wudi jali kanne solima e manga banx-
ine kui nen,
sexe jaxine nun tansinne yi a yire makan-
tanxine rasuxu,
a findi kankone nun dangaranfulene
konna ra,

¹⁴ burunna subene nun kankone naralan-
dena,
burunna kɔtɔne yi lu wuge e bode ma
menni.
Kɔe ra yinnan Liliti yi dɔxɔ na bɔɲe xun-
benli.

¹⁵ Sapin fan a soden toma na nin,
a yi a xelene bira,
a yi e rasse,
a a diine malan a nininna bun.
Seεene fan e malanma na nin.

¹⁶ Xa ε Alatalaa kedini kui to,
ε ito xaranma nen na, a naxa,
“Subeni itoe sese mi dasama na yi,
birin nun a lanfaan nan fama,
bayo Ala bata na yamarin fala.
A Nii Sarijanxin nan e malanma.

¹⁷ A tan nan e dɔxɔdene ragidima.
A tan nan e yirene maliga,
a yi e yitaxun.
Na yamanan findima nen e gbeen na han
habadan,
e yi lu na han mayixeten nun mayixete.”

* 34:4: Men kaane yi sarene batuma na waxatini.

35

Yerusalen xunba fena konyiyani

- ¹ Tonbonna nun bɔxɔ xaren sɛwama nɛn!
Burunna ɲingima nɛn sɛwani
a fuga alo gabala fugena.
² Fugene luma nɛn burunna yiren birin yi.
Burunna ɲingine yiriwama nɛn ɲaxanni.
A sɔnxɔ sɛwani!
Liban yamanan nɔrɔn sifan bata fi a ma,
e nun Karemele geyaan nun Sarɔn
mɛrɛmɛrɛna.
Nayi, muxune nɔɛ Alatalaa binye gbeen toɛ
nɛn,
en ma Alaa nɔrɔna.

³ Ɛ muxu xadanxine rawɛkilɛ.
Naxanye xinbiye xuruxurunma,
ɛ ne sɛnbɛ so.
⁴ Naxanye bɔɲɛ bata mini,
ɛ a fala ne xa, ɛ naxa,
“Ɛ wɛkilɛ, ɛ nama gaxu,
ɛ Ala famaani ni i ra ɛ gbeen ɲɔxɔdeni.
Ala ɛ yaxune saranna fima nɛn,
a tan yɛtɛn yi fa ɛ rakisideni.”

⁵ Nayi, danxutɔne seen toma nɛn,
tuli xɔrine yi feen mɛ.
⁶ Nayi, sankalatɔne yi tugaɲɛ ayi
alo xɛnle,
bobone yi sɔnxɔn nate sɛwani.
Amasɔtɔ tigi ige gbeen minima nɛn ton-
bonni,
baane yi mini bɔxɔ xareni.
⁷ Ɔmɛnsin wolonxin findima nɛn daraan
na,
min xɔli yiren yi masara tigi yirene ra.
Kankone yi xima dɛnaxanye yi nun,
gbalan nun tanbinna yi sabati mɛnni.

⁸ Kira gbeen luma mɛnna nin
naxan xili bama
a “Sariɲanna Kirana.”
Muxu haramuxine mi sigan tima a xɔn
fɔ a xa findi ne nan gbee ra
naxanye na bira a fɔxɔ ra.
Xaxilitare yo mi na xɔn sigɛ.
⁹ Yatane mi luma mɛnni,
sube xajɛne mi fɛ na mumɛ!
E mi toɛ na!
Alaa muxu xunbaxine nan sigan tima
mɛnni.
¹⁰ Alatala na naxanye xɔrɔya,

ne fama mɛnna nin.
E fama nɛn gbelegbelɛ ɲaxaɲaxani Siyon
taani,
habadan sɛwan yi e yɛtagini yalan.
Naxaɲaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

36

Asiriya mangan yi a kɔnkɔ Yerusalen xili ma

Mangane Firinden 18.13,17-37 e nun Taruxune Firinden 32.9-19

- ¹ Xesekiya mangayaan ɲɛɛ fu nun
naaninden, Asiriya mangan Sɛnakɛribi
yi siga Yuda taa makantanxine xili ma,
a yi e birin suxu. ² Asiriya mangan yi a
sofa kuntigin nun a gali sɛnbɛmaan nasiga
Manga Xesekiya ma Yerusalen yi keli
Lakisi taani. Sofa kuntigin yi fa Yerusalen
yi, a sa ti ige ramaraden faxaraxiin dɛxɔn,*
dugi xane xɛɛ ma kiraan na.
³ Nayi, Xiliki a diina Eliyakimi, manga
banxi kuntigin yi mini a ralandeni e nun
sɛbɛli tiin Sebenan nun Asafi a dii xɛmɛn
Yowa, mangana yenla. ⁴ Sofa kuntigin yi
a fala e xa, a naxa, “Ɛ a fala Xesekiya xa, ɛ
naxa, ‘Asiriya manga gbeenato ito nan falaxi,
a naxa: I yigi saxi nanse ma? ⁵ I yengi a ma
a fɛrɛn nun sɛnbɛna i yii, i yengɛn so, koni
fala fuun nan na ra. Nayi, i ya lannayaan
saxi nanse yi han i murutɛ n xili ma? ⁶ I ya
lannayaan saxi Misiran nin, a mɛn kaane
xa ɛ mali. Na luxi nɛn alo muxun na la
xayen na a dunganna ra naxan girama, a
yi a yiin xaba. Naxan na a digan a yi, na
a maxɔlɔma nɛn. Misiran mangan na kii
nin muxune xa naxanye e taxuma a ra.
⁷ Waxatina nde ɛ falama nɛn n xa, ɛ naxa,
“Alatala, nxɔ Ala, nxu nxu taxuxi na nan
na.” Koni, Xesekiya bata yi Ala batudene
kala geyaan fari, a yi a fala Yuda kaane nun
Yerusalen kaane xa, a naxa, “Ɛ xinbi sinma
nɛn yire sariɲanxini ito yɛtagi.” ⁸ Iki, ɛ nun
n kannan Asiriya mangan xa lan fena nde
ma, n soo wuli firin soɛ ɛ yii, xa ɛ nɔɛ soo
ragine sɔtɛ. ⁹ Ɛ mi n kannan walikɛɛn keden
peen nɔɛ, hali naxan xurun e birin xa. Ɛ
lannayaan saxi Misiran yi soo ragine nun
wontorone nan ma fe ra. ¹⁰ A yɛtɛna, n faxi
yamanani ito kaladeni Alatala sagoon nan

* 36:2: Ige ramaraden naxan geyaan na.

xanbi ba? Alatala yεtεen nan a falaxi n xa, a n xa sa yamanani ito yenge, n yi a raxəri.”

¹¹ Nayi, Eliyakimi nun Sebensa nun Yowa yi a fala sofa kuntigin xa, e naxa, “Falan ti nxu xa Arami xuini, amasoto nxu a mema, nxu mi falan tima Heburu xuini yamaan yi a me naxanye yinna xuntagi.” ¹² Sofa kuntigin yi e yabi, a naxa, “N kannan n nafaxi ε tan nun ε kannan nan ma falan itoe tideni ba? Muxun naxanye doxi yinna xuntagi, ne fan xa a me nen bayo ne fan e gbiin donma nen, e yi e xonla min ε xon yengeni.”

¹³ Nayi, sofa kuntigin to a maso, a yi a xuini te Heburu xuini, a naxa, “E manga gbeen xuine rame, Asiriya mangana! ¹⁴ Mangana ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a mi noε ε rakise n ma mumε. ¹⁵ Xesekiya nama a liga ε yi ε lannayaan sa Alatala yi, a yi a fale a Alatala ε ratangama nen, a taani ito mi sama Asiriya mangan sagoni. ¹⁶ E nama ε tuli mati Xesekiya xuiin na mumε, amasoto Asiriya mangana ito nan falaxi, a naxa: E boje xunbenla fen n na, ε xete n ma, birin a yii se nun a bogise donje, birin yi a ige ramaraden igen min, ¹⁷ han n yi fa, n yi ε xali yamana gbete yi alo ε gbeena, murutun nun manpa bili nakone yamanan naxan yi, bogiseen nun burun yamanan naxan yi. ¹⁸ Nayi, ε nama tin Xesekiya xa ε mayenden, a fala a Alatala ε xunbama nen. Siya gbete alane Asiriya mangani kala nen e yamanan suxu feen ma ba? ¹⁹ Xamata taan nun Arapada taana, ne alane minen? Sefarawayimi alane minen? E Samari xunba nen n yii ba? ²⁰ Yamanane alane ye, nde a yamanan xunba n yii? Alatala xa Yerusaleen xunba n yii di?’ ”

²¹ Naxanye birin yi na, ne yi dundu, e mi yabi keden peen ti, amasoto Manga Xesekiya yamarin nan yi na ra. ²² Xiliki a dii xemena Eliyakimi, mangana banxi kuntigin nun sebeli tiin Sebensa nun Asafi a dii xemen Yowa, mangana yenla, ne yi fa Xesekiya fema, e dugine yiboxi e ma sununi, e sofa kuntigina falane yeba a xa.

Xesekiya yi Nabi Esayi maxadin Mangane Firinden 19.1-13

¹ Manga Xesekiya to na me, a yi a dugine yibo a ma, a kasa benbeli dugin nagodo a ma sununi, a siga Alatala Batu Banxini. ² A yi Eliyakimi rasiga, mangana banxi kuntigina e nun Sebensa, sebeli tiina e nun saraxarali fonne, kasa benbeli dugin nago-doxi e ma sununi siga Nabi Esayi konni, Amosi a dii xemena. ³ E yi a fala nabiin xa, e naxa, “Xesekiya naxa iki: ‘Kontofinla nun toron nun yagi loxon nan to ra nxu xa, diin bari waxatin bata a li, koni fanga mi a ngara a yi a bari. ⁴ Alatala, i ya Ala bata Asiriya sofa kuntigina falane birin name, naxan kari a rafaxi habadan Alatala konbideni. Xa Ala tin, Alatala, i ya Ala a jaxankatama nen a falane fe ra a naxanye tixi. Nayi, i tan Esayi xa Ala maxandi yama donxena fe ra.’ ”

⁵ Manga Xesekiya xerane to siga Esayi fema, ⁶ Esayi yi a fala e xa, a naxa, “E ito nan falama ε kannan xa, ε naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I falan naxanye mexi i nama gaxu ne fe ra, Asiriya mangana walikene n nayelevu falan naxanye tixi. ⁷ N xaxinla nde rasoma a yi nen, a na xibarun me waxatin naxan yi, a xetema nen a yamanani. N yi sa a faxa silanfanna ra menni.’ ”

Asiriya mangan man yi a konko Yerusaleen ma

⁸ Asiriya sofa kuntigin yi a me a kannan bata yi keli Lakisi taani siga Libina yengedeni, a fa a li mena nin. ⁹ Nayi, Asiriya mangan yi a me a Misiran mangan Tiriha, Kusi kaan fama a yengedeni. A na fe mexina, a yi xerane rasiga Xesekiya ma, a naxa, ¹⁰ “E sa ito fala Yuda mangan Xesekiya xa, ε naxa, ‘I laxi i ya Ala ra jaxi ra, i yengi a ma a noε nen n tan Asiriya mangani kala Yerusaleen yengedeni. I nama tin Ala yi i mayenden. ¹¹ I bata a me Asiriya mangane feen naxanye ligaxi yamanan bonne ra, e e raxarixi kii naxan yi. I yengi a ma a i xunbe nen na ma ba? ¹² N benbane siyaan naxanye alane raxari, ne e xunba nen ba, Gosan nun Xarani nun Resefi yamanane, e nun Eden kaan naxanye Telasara taani? ¹³ Manga Xamata nun Manga Arapada nun Sefarawayimi

taa mangana hanma Hena, hanma Iwa, ne mangane minen yi?" "

*Xesekiya Ala maxandina
Mangane Firinden 19.14-19*

¹⁴ Xesekiya yi kedi sebexin nasuxu xerane yii, a yi a xaran. Na xanbi ra, a te Alatala Batu Banxini, a sa kedin sa Alatala yetagi. ¹⁵ Xesekiya yi Alatala maxandi, a naxa, ¹⁶ "Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala, naxan dōxi maleka sawurane tagi! I tan Ala keden peen nan bōxō xōnna mangayane birin xun na, i tan nan bōxōn nun kuyen daxi. ¹⁷ Alatala, i tuli mati n na, i n xuiin name. Alatala, i yeene rabi, i n mato. I Senakeribi a falani itoe birin name, a sofa kuntigin naxanye rafaxi habadan Ala konbideni. ¹⁸ Alatala, jōndin na a ra! Asiriya Mangan bata siyane raxōri, a yi e bōxōne kala. ¹⁹ E bata e alane woli tēni, bayo Ala mi yi e ra nun mumē, muxune yii funfune nan yi e ra, wudine nun gēmē masolixine nan tun yi e ra. ²⁰ Iki, Alatala, nō Ala! Nxu xunba Senakeribi yii, alogo bōxō xōnna yamanane birin xa a kolon a i tan keden peen nan Ala ra, Alatala!"

*Senakeribi a fe yi kala
Mangane Firindena 19.20-37 Taruxune
Firinden 32.20-21*

²¹ Nayi, Esayi, Amōsi a dii xemen yi xeraan nasiga a faladeni Xesekiya xa, a naxa, "Isirayilaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata i ya maxandi xuiin mē i naxan tixi n ma Senakeribi a fe yi, Asiriya mangana. ²² Alatala falani ito nan tixi Senakeribi xili ma, a naxa, 'Siyon taa fajin bata i rapaxu, a i magelema. Yerusaleen kaane e xunna fitifitima i xanbi ra.

²³ I nde konbixi
i a rayelefu?

I xuini texi nde xili ma?

I bata i yeene rate kore Isirayilaa Ala
Sarijanxin xili ma!

²⁴ Fata i ya xerane ra,
n tan Marigina, i bata n konbi.
I yi a fala, i naxa,
"N ma wontoro wuyaxine xōn,
n bata te geyane xuntagi,
Liban yamanan danne ra.

N na a wudi kuyene sege ma nen,
e nun a suman wudi faji fajine.

N sa a xuntagin nanianna li
e nun a fōtōn fajina.

²⁵ N bata xōjinne ge yamana gbētene yi,
n yi e igen min.

N Misiran baa igene birin xōrima nen
n na siga a xili ma waxatin naxan yi."

²⁶ Koni, i tan Senakeribi,
i mi a kolon

a n feni itoe yelanxi nen
to mi na ra?

N yi e yitōn xabu waxati danguxine.

Iki, n bata yamarin fi,
a rakamali,

i xa taa makantanxine lu kalaxi
alo gēmē malanxine.

²⁷ E muxune senbe mi na,
e gaxuxi, e yagixi.

E bata lu alo xēē ma se xene
alo se sonle,

alo sexen fanyen ma
naxan xarama benun a xa gbo.

²⁸ Koni, n na a kolon,
i na dōxō,

i na mini, i na so,

i na xōlō n xili ma.

²⁹ I bata xōlō n xili ma,
n yi i konbi ti xuiin mē.

Nanara, n nan n ma wuren birama nen i
jōēni

n yi n ma karafen bira i de kidine yi.

I faxi kiraan naxan xōn
n yi i raxete na xōn.'

³⁰ Ala ito nan falaxi

i tan Xesekiya xa, a naxa,

'Ito xa findi taxamasenna ra i xa:
Bogiseen naxanye solixi e yete ma,

ε bata ne don jēēni ito ra,

na nan mōn ligama jēē famatōni,

koni jēē saxandeni,

ε seen sima nen, ε yi a xaba,

ε yi manpa binle si,

ε yi e bogine don.

³¹ Yuda bōnsōnna muxu dōnxen naxanye
na lu,

ne mōn e salenne raminima nen
alo wudina, e bogi.

³² A dōnxene minima nen Yerusaleen yi,

a dōnxene luma nen e nii ra Siyon geyane
yi.

Alatala Senben Birin Kanna na nan ligama
a xanuntenyani.’ ”

Senakeribi rananna

³³ Nanara, Alatala ito nan falaxi Asiriya
Mangan ma iki, a naxa,
“A mi soe taani ito yi mumε!
A mi xalimakuli wolε be yi.
A mi makantan wure lefa tima a xa.
A mi gbingbin natema a xili ma.”

³⁴ Alatalaa falan ni ito ra. A naxa,
“A faxi kiraan naxan xon
a xetema nen na xon.
A mi soe taani ito yi mumε.

³⁵ N taani ito makantanma nen,
n yi a rakisi,
n tan ma fe ra
e nun Dawuda a fe ra, n ma walikεna.”

³⁶ Na xanbi ra, Alatalaa malekan yi
mini, a muxu wuli kemε tonge solomasεε
wuli suulun faxesa Asiriya kaane ganli. Ya-
maan to keli xotanni, e yi e binbine to.
³⁷ Nayi, Asiriya mangan Senakeribi yi a
ganla rakeli, a xete Niniwa yi. ³⁸ Loxona
nde, Senakeribi yi xinbi sinxi a ala Nisiroki
batu banxini a batudeni, a dii xeme-
ne Adarameleki nun Sareseri yi a faxesa silan-
fanna ra, e yi e gi siga Ararati yamanani. A
dii Esaraxadon yi doxo a joxoni.

38

Xesekiyaa furena fe

*Mangane Firinden 20.1-11 e nun Tarux-
une Firinden 32.24-26*

¹ Na waxatini, saya furen yi Xesekiya
suxu. Nabi Esayi, Amosi a diin yi fa a fema,
a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala ito nan
falaxi, a naxa, ‘I ya feene yiton, amasoto i
faxamaton ni i ra, i mi fa siimaya soto.’ ”
² Xesekiya yi a yee rafindi banxin kanken
ma, a maxandini ito ti Alatala ma, a naxa,
³ “Alatala, n ma fe xa rabira i ma fa fala,
n sigan ti nen i yetagi lannayaan nun boje
faniyani, naxan fan i yee ra yi, n yi na liga!”
Xesekiya yi wuga han.

⁴ Nayi, Alatala yi falan ti Esayi xa, a naxa,
⁵ “Siga, i sa a fala Xesekiya xa, i naxa, ‘I
fafe Dawudaa Ala, Alatala ito nan falaxi, a
naxa: N bata i ya maxandi xuiin me, n bata
i yee gen to. N mon jee fu nun suulun sama
nen i ya siimayaan fari. ⁶ N ni i tan nun i

ya taan xunbama nen Asiriya mangan yii,
n taani ito kantanma nen.’ ”

⁷ Esayi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala
taxamasenni ito nan yitama i ra, alogo i xa
a kolon fa fala Alatala naxan falaxi, a na
ligama nen, a naxa, ⁸ ‘N nininna raxetema
nen xanbin na Axasi a banxin teden ma
sanna ye fu.’ ” Nayi, nininna yi xete xanbin
na banxin teden ma sanna ye fu.

Xesekiyaa Ala maxandina

⁹ Yuda mangan Xesekiya betini ito nan
sebe, a to fura, a yi keli furen ma.

¹⁰ N yi a falama nen, n naxa,
“N neen fa n ma siimayaan tagiin li tun,
n sigama nen laxira so deene ra
n yi bono n ma siimayaan loxo donxene yi!”

¹¹ N mon yi a falama nen, n naxa,
“N mi fa Alatala toma sonon
niiramane tagi loxo xonna fari, Alatala!
N mon mi fa muxu yo toma sonon
muxune ye dunu ya yi!”

¹² N fati bendena n niin yigiyadeni ito bata
kala,
a makuya n na
a lu alo xuruse rabana bubuna.
N bata n ma siimayaan mafilin
alo gese wurundunxina.
N ma gesen bata bolon.
Xotonna nun pinbanna tagi,
i n napanma nen!

¹³ N bata n naxara han xotanni,
koni alo yatana,
a bata n xonne birin yixin.
Yanyin nun keen na,
i bata n napan.

¹⁴ N wuga xuiin mini nen
alo tuntunna nema tunganje,
n lu kutunje alo ganbana.
N yee lu nen tixi kore toroni,
n yi lu a fale, n naxa,
‘Marigina, n paxankataxi,
n mali!’ ”

¹⁵ N fa nanse falama?
A bata falan ti n xa.
A tan yeteen nan feni ito ligaxi.
N sigan tima nen yete magodoni n ma si-
imayaan birin yi
n niin soxoleni ito a fe ra.
¹⁶ Marigina, siimayaan soto ma i ya fanna
nin,
n mon n nii ra a tan nan xon.

I bata n senbe so,
i yi n nakendeya.

¹⁷ N ma tarayaana bata maxete boje xunbenla ra.

I tan nan n niin masigaxi sayaan na,
n to rafanxi i ma,
i yi i xun xanbi so n yulubine birin yi.

¹⁸ Laxira xa mi i tantunma.

Sayaan xa mi i matxo betin bama.

Faxa muxune nema sama gaburun na,
ne yengi mi fa i ya lannayaan ma.

¹⁹ Koni naxanye e nii ra, niiramane,
ne nan i tantunma alo n tan to.
Fafane i ya lannayana fe falama nen e diine xa.

²⁰ Alatala bata n nakisi!

Nayi, nxu nxo maxaseene xuiin naminima nen

Alatala Batu Banxini nxu siin sogen donxen birin yi.

²¹ Esayi bata yi a fala, a naxa, “E xode bogi yidinxina nde tongo, e a sa a furen de, a yalanma nen.” ²² Xesekiya bata yi a fala, a naxa, “N na kolonma taxamasenna mundun xon fa fala a n sigama Alatala Batu Banxini?”

39

Babilon xerane

Mangane Firinden 20.12-21

¹ Na waxatini, Babilon Manga Baladan ma dii xemen Merodaki-Baladan yi bataxin nun finma seen nasiga Xesekiya ma, amasoto a bata yi a fure feen nun a kendeyana fe me nun. ² Xesekiya yi xerane rasene, a yi a banxin kui seene birin yita e ra: gbeti fixen nun xemana, wudi bogi ture fajine nun latikononna nun a yenge so seene ramaradena, e nun naxan birin yi a nafulu ramaradeni. Sese mi lu Xesekiyaa banxini a mi naxan yita e ra e nun a boxon birin.

³ Nabi Esayi mon yi fa Manga Xesekiya fema, a yi a fala a xa, a naxa, “Muxuni itoe nanse falaxi i xa? E kelixi minen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “E kelixi yamana makuyen nin, Babilon.” ⁴ Esayi mon yi a maxodin, a naxa, “E i ya banxin to nen?” Xesekiya yi a yabi, a naxa, “Seen naxanye birin n ma banxin kui, e ne birin to nen. Sese mi n ma nafulu ramaradeni, n mi naxan yitaxi e ra.”

⁵ Nayi, Esayi yi a fala Xesekiya xa, a naxa, “Alatala Senben Birin Kanna falan name! ⁶ Waxati fama, seen naxanye birin i ya banxini e nun i benbane naxanye fen han to, e ne birin xalima nen Babilon yi, sese mi luma. Alatalaa falan nan na ra. ⁷ E i ya dii xemena ndee tongoma nen, i yeteen naxanye sotoma, alogo e xa findi Babilon mangana banxin xeme tegenne ra.” ⁸ Xesekiya yi Esayi yabi, a naxa, “I Alatalaa falan naxan tixi, a fan.” A mirixi a ma, a naxa, “En luma nen boje xunbenli e nun marakantanni n ma siimayani.”

40

Alaa yamaan xunba fena

¹ E Ala naxa,

“E n ma yamaan madenden,
e a madenden!

² E Yerusalen kaane ralimaniya,
e a rali e ma,

a e jaxankata wanle bata jan.

A e bata mafelu e haken na,
e bata yelin e yulubine saranna sote
Alatala yii han dexo firin!”

³ Muxuna nde xuiin minima, a naxa,

“E kirani ton Alatala yee ra tonbonni,
e kira tinxinxin nafala en ma Ala xa bu-
runna ra!

⁴ E folone birin naxutu,

e geyane nun yire matexine birin wuru.

Yire tintinxine yi matinxin,

gem e yirene yi findi lantane ra.

⁵ Nayi, Alatalaa binyen minima nen
kenenni,

daala birin yi a to!”

Alatala de xuiin nan na ra.

⁶ Muxuna nde a falama,

a naxa, “I xui ramini!”

N yi a fala, n naxa,

“N xa nanse fala?”

A naxa, “Adamadiine birin luxi nen
alo sexena

e binyen birin yi lu alo se fugena.

⁷ Alatala de foyen na dangu sexene fari,
e xarama nen,

e fugene yi yolon.

Yamaan luxi nen alo sexena yati!

⁸ Sexene xarama nen,

e fugene yi yolon,

koni en ma Alaa falan luma nen habadan.”

Xibaru faɲina fe

9 Ɛ tan Siyon kaan naxanye sa xibaru faɲin
 xɛrayani bama,
 ɛ te geya matexin fari,
 ɛ xuini te han,
 ɛ tan Yerusalɛn kaan naxanye sa xibaru
 faɲin xɛrayani bama.
 Ɛ xuini te, ɛ nama gaxu.
 Ɛ a fala Yuda yamanan taane xa,
 ɛ naxa, “Ɛ Ala ni i ra!”
 10 A mato,
 Marigina Alatala fama fangani.
 A mangayaan nabama a sɛnbeni.
 A fama a yama xunbaxin na,
 a naxan sɔtɔxi a kɔntɔnna ra.
 11 A a yamaan masuxuma
 alo xuruse rabana.
 A yɛxɛɛ diine tongoma nɛn a yii,
 a yi e xali a yii kanke,
 a ti e ngane yɛɛ ra a fanni.

Ala dangu seen birin na

12 Nde fɔxɔ igene saxi a yiin kui,
 a yi e maliga,
 a kore xɔnna danne maliga a yiin na?
 Nde bɔxɔn bɛndɛn yatɛxi deben kui,
 a geyane yiliga sikeela ra,
 a yire matexine binyan yatɛn kolon lig-
 aseɛn xɔn?
 13 Nde Alatala miriyane kolon?
 Nde nɔɛ findɛ a kawandi muxun na,
 a yi a rakɔta?
 14 Ala nde maxɔdinxɪ a maxadi feen na,
 alogo a xa xaxinla sɔtɔ?
 Nde a xaranxi kiti kɛndɛ saan ma?
 Nde a xaranxi fekolonna ma?
 Nde xaxilimayaan kiraan yitaxi a ra?
 15 Siyane luxɪ nɛn
 alo igen dindinna palanna kui.
 E mi yatɛxi se ra
 alo gbangbanna na sa sikeela fari.
 Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yelefu
 alo gbangbanna naxan tema.
 16 Liban yamanan subene birin xurun
 saraxan na
 naxan yi daxa nun a ba Ala xa,
 a wudine mi wuya
 naxanye findɛ saraxa gan tɛɛn yegene ra.
 17 Sese mi siyane ra a yɛɛ ra yi!
 Ala ne yatɛxi fufafuun nan na.
 A yigenla fisa e xa!

18 Ɛ waxi Ala sa feni nde ma?

Ɛ sawuran mundun yitɛ
 e nun naxan maliga?

19 Xabun nan sawuran nafalama suxuren
 na,
 xɛma wanla yi xɛmaan sa a ma,
 a yi kɔɛ bira yɔlɔnxɔn wure gbeti daxine
 rafala.

20 Yiigelitɔɔn naxan mi nɔɛ na sɔtɛ a gbee
 ala xa,
 na kanna wudi xɔdɛxɛn nan sugandima,
 a yi xabu kesuxin fen,
 na yi suxuren nafala a xa
 naxan mi kalama.

21 Ɛ mi a kolon ba?

Ɛ mi a mɛxi ba?

A mi ralixi ɛ ma ba,
 xabu a fɔlɔni?

Bɔxɔn bɛtɛn saxi kii naxan yi,
 ɛ munma na famu ba?

22 A tan nan dɔxi bɔxɔ xɔri digilinxin xun
 ma,

muxune fan luxɪ a yɛɛ ra yi nɛn
 alo suɲɛne.

A kore xɔnni fulunma
 alo dugi yelefuxina xunna soon na,
 alo gagen a dɔxɔden na.

23 A tan nan kuntigine sɛnbɛn kalama,
 e lu fuyan,

a yi bɔxɔ xɔnna kitisane lu fuu.

24 E luxɪ nɛn alo sansina.

E nɛɛn fa si tun,

e na woli xɛɛn ma tun,
 salen yetɛ mi e binle ma singen,

Alaa foyen yi fa e ma, e xara,
 wuluwunla yi e xali alo se dagina.

25 Ala sariɲanxin naxa,

“Ɛ n misalima nde ma,

nxu nun naxan lan?”

26 Ɛ yɛɛne rate kore,

ɛ a mato!

Nde na seene daxi?

Nde e ganla dɛfexin naminima,

a yi e birin xili e xinla ra?

Fata a fanga gbeen nun a sɛnbɛ magaxuxin
 na,

keden peen mi dasama.

Ala nan fangan fima muxune ma

27 Yaxuba bɔnsɔnna,

nanfera ɛ a falama,

Isirayila yixɛtɛne,

nanfera ε a falama, ε naxa,
 “Nxɔ kiraan bata luxun Alatala ma,
 nxɔ Ala mi fa nxu xun mafala kitin sama?”

²⁸ I mi a kolon ba?

I mi a mɛxi ba?

Alatala nan habadan Ala ra,
 naxan bɔxɔn danne birin daxi.
 A mi xadanma, a mi taganma.

A xaxilimayaan mi nɔε fεsεfεsε!

²⁹ A fangan fima muxu xadanxine ma,
 a muxu taganxine sɛnbɛn xun masa.

³⁰ Banxulanne yɛtɛɛn xadanma,
 e tagan,

foningene yi bira xadanni.

³¹ Koni naxanye xaxili tixi Alatala ra,
 ne mɔn sɛnbɛn sɔtɔma nɛn.
 E tuganma nɛn alo singbinna,
 e yi e gi, e mi xadan,
 e lu sigan tiyε, e mi tagan.

41

Ala nun suxurene fe

¹ Ala naxa,

“E tan fɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune,
 ε dundu alogo ε xa n xuiin namε.
 E tan yamanane muxune,
 ε wɛkilɛn sɔtɔ,
 ε maso, ε falan ti.
 En kitin sa en tagi.

² Nde muxuna nde rakelixi sogeteden
 binni,*

a yi a xili,
 a xa lu tinxinna fɔxɔ ra?
 Nde siyane soxi a yii
 a mangane xuru a bun,
 a silanfanna yi e findi burunburunna ra
 a xanla yi e findi se dagin na
 foyen naxan xalima!

³ A muxune sagatanma yɛngɛni,
 a mɔn yi dangu bɔɲε xunbenli kiraan xɔn
 a munma yi a sanna ti dɛnaxan yi.

⁴ Nde feni itoe rakamalixi,
 a tan naxan yi mayixɛtɛne maxilima
 xabu a fɔlɔni?

N tan Alatala nan a fɔlɔn na,
 n mɔn luma nɛn a raɲanni.”

⁵ Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune bata a to,
 e gaxu,
 bɔxɔn danne muxune xuruxurunma,
 e birin bata keli, e fama.

⁶ Birin a bode malima,
 birin a falama a lanfaan xa,
 a naxa, “I wɛkilɛ!”

⁷ Yii rafalan fan xabun sɛnbɛ soma,
 naxan wuren malaxunma,
 na xabun nawɛkilɛma,
 a yi a fala suxuren nafala kiin ma,
 a naxa, “A lanxi.”
 A yi suxuren gbangban
 alogo a nama bira.

Marigin yi Isirayila xunba

⁸ Koni ε tan, Isirayila yixɛtɛne,
 n ma walikɛne,
 Yaxuba yixɛtɛne,
 n naxanye sugandixi,
 ε tan Iburahima bɔnsɔnna,
 n xɔyina,

⁹ n sa ε tan nan fenxi bɔxɔn danne ra,
 n sa ε tan nan xilixi bɔxɔn tongonne ra,
 n na a falaxi ε tan nan xa, n naxa,
 “N ma walikɛɛn nan ε ra,
 n bata ε sugandi,
 n mi n mɛxi ε ra.”

¹⁰ Nayi, ε nama gaxu
 amasɔtɔ n na ε xɔn.
 E nama kɔntɔfili,
 amasɔtɔ ε Ala nan n na.
 N na ε sɛnbɛn gboma ayi nɛn,
 n yi ε mali,

n yi ti ε bun sɛnbɛn nun tinxinni.

¹¹ Naxanye birin yi kelixi ε xili ma,
 ne yagima nɛn e xun sin!
 Naxanye yɛngɛn nakelixi ε xili ma,
 ne luma nɛn fufafu, e raxɔri.

¹² E ε yɛngɛfane fenma nɛn,
 koni ε mi fa e toma sɔnɔn!
 Naxanye yi ε yɛngɛma,
 ne luma nɛn fuu.

¹³ Amasɔtɔ n tan nan Alatala ra,
 ε Ala,
 naxan ε yiifari ma yiin suxuma,
 n yi a fala ε xa,
 n naxa, “E nama gaxu,
 n tan nan ε malima.”

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
 ε tan naxanye luxi alo kunla,
 ε nama gaxu,
 ε tan Isirayila muxudine,
 n tan nan ε malima,

* **41:2:** Yanyina nde, a Kirusi nan ma fe falama be, Perisene mangan naxan Babilɔn kaane nɔ yɛngɛni. Na feen mato Taruxune Firinden 36.22-23 kui.

n tan Isirayilaa Ala Sarijanxin naxan ε
xunbama.

¹⁵ A mato, n bata i findi jingen xεε ra bɔnbɔ
seen na

wure jin wuyaxin naxan ma
naxanye nεnε a ra, e jɔε raminixi.

I geyane wuruma nεn,

i yi e raxuya ayi,

i yi yire matexine liga

alo se dagina.

¹⁶ I e yifema nεn,

foyen yi siga e ra,

wuluwulu gbeen yi e raxuya ayi.

I tan jaxanma nεn Alatala yi,

i yi i kanba Isirayilaa Ala Sarijanxini.”

Tonbonna findima ige yiren na

¹⁷ Yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune igen fenma,
koni sese mi na!

Min xɔnla bata e lenna maxara.

Koni n tan,

Alatala, n na e yabima nεn,

n tan, Isirayilaa Ala,

n mi e rabɛjinjɛ mume!

¹⁸ N baa igen nafama nεn yire matexi ma-
genle fari,

n yi ige xunne ramini mεrεmεrεne tagi,

n tonbonne findi darane ra,

bɔxɔ xaren yi findi tigi yiren na.

¹⁹ N suman binle nun kasiya binle sima nεn
tonbonni,

e nun miriti binle nun oliwi binle.

Ige mi yiren naxanye yi,

n fɔfɔne nun gbinjɛne nun xarinne si
mεnne yi e bode xɔn,

²⁰ alogo e xa a to, e yi a kolon,

e yi a rakɔrɔsi,

e birin yi a famu

a Alatala nan feni itoe birin ligaxi,

a Isirayilaa Ala Sarijanxin nan e rakamal-
ixi.

Suxurene tɔnɔ mi na

²¹ Alatala naxa,

“ε fa ε xun mafala kitini.”

Yaxubaa Mangan naxa,

“ε fa ε xɔn ba.”

²² ε suxurene xa fa a fala en xa
naxan fama ligadeni.

ε a fala nxu xa feen naxanye bata liga,

alogo nxu xa nxu miri e ma,

nxu yi e rajan kiin kolon.

Xanamu, ε a yita nxu ra

naxan fama ligadeni.

²³ ε waxati famatɔne fe fala nxu xa.

Nayi nxu a kolonma nεn

a alane nan ε ra.

ε fena nde liga,

xa a findi a fajin na

hanma a jaxina,

alogo nxu birin xa na to,

gaxun yi nxu suxu.

²⁴ Koni na yigenla fisa ε xa,

ε wanle mi sese ra.

Naxan na ε sugandi,

muxu haramuxin nan na kanna ra.

²⁵ N bata muxuna nde rakeli sogeteden
kɔmɛnna ma,

a fama nεn sa keli sogeteden binni

naxan n maxandima.

A mangane yibodonma alo borona,

alo fεjɛ rafalan fεjɛ bɛndɛni bodonma kii
naxan yi.

²⁶ Nayi, nde bata yi na feen fala a fɔlɔni,

alogo en xa a kolon?

Nde a fala benun a xa liga,

alogo en xa a fala, en naxa,

“A jɔndi”?

Muxu yo mi sese fala,

feni ito mi falaxi benun a xa liga,

muxe mi ε fala yo mεxi.

²⁷ Koni n singe nan a fala Siyon taani,

n naxa, “A mato, e tan ni i ra!”

N bata xɛrana nde fi Yerusalɛn ma,

naxan fama xibaru fajin na.

²⁸ Anu n mi kawandi muxu yo toxi suxu-
reni itoe yε,

n na maxɔdinna ti,

e mi n yabima.

²⁹ A mato sese mi e ra.

E wanle mi sese ra.

E suxurene findixi foyen nun fe fuun nan
na.

42

Alaa walikɛna

¹ N ma walikɛn ni i ra,

n naxan sɛnbɛ soma,

n naxan sugandixi,

naxan n kɛnɛnxi.

N na n ma Nii Sarijanxin sama nεn a yi,

a yi kiti kɛndɛn sa siyane xun na.

² A mi sɔnxɔ sɔnxɔε,

a mi a xuini tɛ,

a mi falan tiyɛ taan xun xɔn,

³ a mi xaye yidɔxini girɛ.

A mi lenpun tumatəon natuyə.
Koni, a kiti kəndən sama nən jəndin xən.

⁴ A mi xadanma,
a mi tunnaxələma a ma,
han a yi fa kiti kəndən na bəxə xənna fari,
han fəxə ige tagi bəxəne muxune fan yi e
yigi sa a sariyani.

⁵ Alatala ito nan falaxi, Ala
naxan kore xənna daxi,
a yi a yibandun,
naxan bəxən nun a yi seene daxi,
a niiraxinla bira adamadiine yi
naxanye dəxi a yi,
a niin bira ne yi
naxanye sigan tima a fari, a naxa,

⁶ “N tan Alatala,
n tan nan i xilixi tinxinni,
n yi i suxu i yii ma,
n yi i makantan,
n yi n yengi lu i xən.
N ni i findi n ma yamaan layirin xidi
muxun na

e nun kənənna siyane xa,
⁷ alogo i xa danxutəne yəene rabi,
i yi suxu muxune ramini kasoon na,
i yi kasorasane xərəya,
e mini dimini.”

⁸ “Alatala nan n tan na,
n xinla nan na ra.
N mi n ma binyen soma gbətə yii.
N mi n ma tantunna fiyē suxurene ma.
⁹ Fe singene bata yelin kamalə,
n fe nənənə nan ma fe ralima ε ma
benun e xa fələ,
n xa ε rakolon ne ma.”

Bəti nənənə

¹⁰ ε bəti nənən ba Alatala xa,
bəxən danne birin xa a tantun bətini,
ε tan naxanye sigama fəxə igen xun ma
e nun a yi seene birin,
fəxə ige tagi bəxəne nun e muxune birin.

¹¹ Tonbonna nun a taane xa e xuini te,
e nun Kedari bənsənnə* dəxədəne!
Sela kaane xa gbelegbele səwani,
e xa sənəxə naxanaxani geyane xuntagi!

¹² Binyen xa fi Alatala ma!

A xa tantun fəxə ige tagi bəxəne birin yi!

¹³ Alatala minima nən alo sofa wəkiləxina,
a bəjən tema nən alo yəngə so sənbəmana.

A sənəxəma nən yaxune xili ma yəngəni,
a yi e nə.

¹⁴ Xabu waxati xunkuye,
n dunduxi,
n naxaraxi, n na n yətə suxi.
Koni iki, n səxələxi
alo naxanla nəma tinna ma,
n gbelegbelema,
n kutunma naxankatani.

¹⁵ N geyane nun yire matexine kalama nən
n yi e se jingine birin xara.
N baane findima nən tonbonne ra
n yi darane xəri.

¹⁶ N danxutəne rasigama nən kiraan xən
e mi naxan kolon.
E yengi mi kiraan naxanye ma,
n yi ti e yəe ra ne xən,
n yi dimin findi kənənna ra e yətagi,
n gəmə yirene findi lantaan na e xa.
N na nan ligama,
n mi e rabəjinjə mume!

¹⁷ Koni naxanye e yigi sama suxurene yi,
e yi a fala sawurane xa,
e naxa, “Nəxə alane nan ε ra,”
ne xətəma nən e xanbi ra,
e yagi.

Isirayila yama tondixina

¹⁸ ε tan tuli xərine, ε tuli mati!
ε tan danxutəne, ε yəen ti,
ε seen to!

¹⁹ Danxutəna nde ra,
xa n ma walikəen xa mi a ra?
Tuli xərina nde ra
alo n xeraan naxan nasigaxi?
Danxutəna nde ra,
alo n bəjə xunbenla fixi naxan ma?

Danxutəna nde ra,
alo Alatalaa walikəna?

²⁰ I bata fe gbegbe to,
koni i mi e famuxi.
I tunle rabixi,
koni e mi feen məma!

²¹ Alatalaa tinxinna fe ra,
a bata a kənən,
a xa a sariyan gboon nun a nərən makənən.

²² Anu, yama yiigelitə halagixini ito mato!
E bata e birin suxu,
e birin balanxi yinle ra,
e birin saxi kasoon na.
E yii seene bata suxu yəngəni,

* **42:11:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen səbəxi Dunuyə Fəlon 25.13 kui.

muxe mi na naxan e xunbe.
E yeteen bata findi se suxin na yengeni,
muxe mi na naxan a fale,
a naxa, "Ne raxete!"

²³ Nde a tuli matima ito ra e ye?

Nde a ligama a yeren ma,
to xanbi ra, a yi a tuli mati?

²⁴ Nde Yaxuba bɔnsɔnna soxi a yaxune yii,
a Isirayila so halagi tiine yii?

Alatala xa mi a ra,
en naxan yulubi tongo,
en mi tin bire naxan ma kira fɔxɔ ra
en tondi a sariyane suxe?

²⁵ Nayi, a yi a xɔlɔ gbeen nagodo e fari
alo tɛena

e nun yengen gbalone.

A yi e gan,

koni e mi sese famuxi,

a yi e raxɔri,

koni e mi na feen yatɛ e bɔɲeni.

43

Alatala nan Isirayila xunbama

¹ Ala naxan i daxi,
Yaxuba bɔnsɔnna,
naxan i rafalaxi,
Isirayila bɔnsɔnna,
Alatala ito nan falaxi iki,
a naxa, "I nama gaxu,
amasɔtɔ n bata i xunba!
N bata i xili i xinla ma.
N tan nan gbee i ra!

² Xa i danguma fɔxɔ igeni,
n luma nɛn i xɔn.

Xa i danguma baane yi,

i mi i maminɲɛ.

Xa i danguma tɛeni,

a mi i ganɲɛ,

tɛɛ dɛgɛn mi i raxɔrɛ.

³ Amasɔtɔ Alatala nan n na,
i ya Ala,

Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
i rakisimana.

N bata Misiran yamanan fi i xunbaan na,
n yi Kusi yamanan nun Seba yamanan
findi i ɲɔxɔn na.

⁴ Bayo i yatɛxi n xɔn,

i binyaxi n yɛɛ ra yi,

n bata i xanu.

N bata muxune findi i ɲɔxɔn na,

n yi yamane fi i niin xunbaan na."

⁵ "I nama gaxu,
amasɔtɔ n luma nɛn i xɔn.
N fama nɛn i yixetene ra
sa keli sogeteden binni,
n yi sa e malan
keli sogegododen binni.

⁶ N na a falama nɛn kɔmɛnna binna xa,
n naxa, 'E beɲin!'

N yi a fala yiifanna binna xa,
n naxa, 'I nama e makankan!'

Fa n ma dii xɛmɛne ra
sa keli yire makuyeni,
e nun n ma dii tɛmɛne
sa keli bɔxɔn danne ra,

⁷ n xinla falama naxanye birin xun ma
n naxanye daxi n ma binyena fe ra,
n naxanye rafalaxi,
n yi e da."

⁸ Yamani ito ramini
naxanye danxuxi,
anu e yɛɛne fan,
tuli xɔrini itoe,
naxanye tunle fan.

⁹ Siyane birin xa e malan e bode xɔn,
yamanane muxune birin!

Nde na fe falaxi e ye

benun a xa liga?

Nde fe fonne ralixi en ma?

E xa fa e serene ra,

e yi a mayita a yoon a xa!

En xa e xuiin namɛ,

alogo muxune xa a fala,

e naxa, "E ɲɔndi!"

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, "E tan nan n serene ra,
ɛ tan naxanye findixi n ma walikɛne ra,
n naxanye sugandixi
alogo ɛ xa n kolon,
ɛ yi la n na.

N tan yi na yi

benun suxure yo xa rafala,

ala gbɛtɛ yo mi na n tan xanbi.

¹¹ N tan nan Alatala ra,

n tan yati!

Ba n tan na,

marakisi ti gbɛtɛ yo mi na.

¹² N tan nan feene makɛnɛnma,

n muxune rakisi, n yi ɛ rakolon!

Ala xɔɲɛ mi a ra

naxan ɛ tagi fɔ n tan!

Nayi, n serene nan ε ra,
fa fala n tan nan Ala ra.”
Alatalaa falan nan na ra.
13 “N tan yatigin nan na ra
xabu a fəloni!
Muxu yo mi nɔε muxun bε n yii.
N na naxan liga,
nde nɔε a rakalε ayi?”

Alaa kininkininna

14 Alatala ito nan falaxi, naxan ε xun-
bama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa,
“N muxuna nde rasigama nɛn
Babilɔn yamanan xili ma,
ε tan ma fe ra.
N yi Babilɔn muxu gixine kunkine kala,
e yi e mamin,
e yi e kanbama naxanye yi nun.
15 Alatala nan n tan na,
ε Ala sarijanxina,
naxan Isirayila daxi, ε mangana.”

16 Alatala ito nan falaxi,
naxan kiraan sama baa igen xɔnna ma,
dangu ige gbeene yi,

17 naxan yεnge so wontorone nun soone
rasiga yεngeni,
e nun ganla nun sofa wεkilεxine e bode
xɔn,

e yi e sa,
e mi fa kelima sɔnɔn,
e yi tu alo saraban na jan.

18 A naxa:
Fe singene nama fa rabira ε ma,
ε janan fe fonne xɔn!

19 E a mato,
n fe nɛnɛn nan ligama!
Na bata a fəlo iki,
ε mi a kolon ba?
N kiraan sama nɛn tonbonni,
n yi baane ramini bɔxɔ xareni.

20 Burunna subene n binyama nɛn,
kankone nun dangaranfulene,
amasɔtɔ n bata igen namini tonbonni,
n yi baane ramini bɔxɔ xareni,
alogo n ma yamaan xa e min,
n naxan sugandixi.

21 N yamaan naxan nafalaxi,
na n tantunma nɛn.

Ala yamaan makitima

22 E tan Yaxuba bɔnsɔnna,
ε mi n tan xan xilixi!
E tan Isirayila kaane,

ε bata ε tunnaxɔlɔ ε ma n tan mabinni.

23 E mi ε yεxεene nun ε siine baxi n xa
saraxa gan daxin na.

E saraxane mi findixi n ma binyen na.

N mi saraxane findixi goronna ra ε xun ma,
n mi ε raxadanxi wusulan saraxane
badeni.

24 E mi gbeti yikalaxi n xa,
alogo ε xa latikɔnɔnna sara n xa,
ε saraxa subene turen mi n wasaxi.

Koni ε yulubine bata findi goronna ra n
xun ma
ε yi n naxadan hakene xɔn.

25 Koni n tan nan keden pe ε hakene xa-
farima,
n tan yetena fe ra.

N mi fa n mirima ε yulubine fe ma sɔnɔn.

26 Fe danguxine rabira n ma.

En kiti feni ito yεba en bode xa.

E falan ti, ε yi ε yetε xun mafala.

27 E benban nan singe yulubin liga,
ε fala radangune yi murutε n xili ma.

28 Nanara, n bata yire sarijanxin kuntigine
yatε muxu haramuxine ra,
n yi halagin nagidi Yaxuba yixetene ma,
n yi marayarabin nagidi Isirayila kaane
ma.

44

Alatala nan keden Ala ra

1 Koni iki, Yaxuba bɔnsɔnna,
n ma walikene,
ε tuli mati,
n na Isirayila naxan sugandixi!

2 Alatala ito nan falaxi,
naxan i daxi,
naxan i rafalaxi i nga kui,
naxan i malima, a naxa,
“E nama gaxu, n ma walikene,
Yaxuba bɔnsɔnna,
i tan Isirayila tinxinxina
n naxan sugandixi.

3 Bayo n ni igen nafama nɛn bɔxɔ xareni
n yi xudene radangu tonbonni.
N na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nɛn i
bɔnsɔnne ma,
n yi barakan sa i yixetene fe yi.

4 E sabatima nɛn
alo sεxεne burunna ra,
alo wudi fajine xudene dε.

5 Muxuna nde a falama nɛn,
a naxa, ‘Alatala nan gbee n na,’
boden yi a fala,

a a xili nɛn ‘Yaxuba,’
gbɛtɛ yi a sɛbɛ a yiin ma,
fa fala ‘Alatala gbeena,’
a yi a yɛtɛ xili ba a ‘Isirayila.’ ”

Naxanye suxurene rafalama

⁶ Alatala ito nan falaxi,
Isirayila Mangan naxan a xunbama,
Alatala sɛnbɛn Birin Kanna naxa,
“N tan nan a fɔlɔn nun a rapanna ra.

Ba n tan na,
Ala gbɛtɛ mi na.

⁷ Nde luxi alo n tan?
Na kanna xa a xuini te!
A xa a yɛba n xa,
naxan birin bata dangu
xabu n singe ra muxune da waxatin naxan
yi!

A mɔn xa fe famatɔne fe fala,
naxanye fama ligadeni!

⁸ ɛ nama gaxu,
ɛ nama xuruxurun,
n mi yi ɛ rakolonxi feni ito ma ba,
n yi a rali ɛ ma
xabu to mi na ra?
N serene nan ɛ tan na.
Ala gbɛtɛ na,
ba n tan na ba?
ɛ kantan fanye gbɛtɛ yo mi na,
ba n tan na.
N mi gbɛtɛ kolon.”

⁹ Naxanye birin suxurene rafalama,
fuyantenne nan ne birin na,
e se rafalaxi fisamantenne tɔnɔ yo mi na.
E yɛtɛ serene nan e ra:
E mi se toma, e mi fe kolon,
e mɔn luma nɛn yagini.

¹⁰ Muxun na alana nde rafala
hanma suxurena nde,
na tɔnɔ mi na.

¹¹ Na kanna nun a sifan birin yagima nɛn.
Suxuren nafala muxune findixi adamadi-
ine nan tun na.
E birin xa e malan,
e xa e maso.
E gaxuma nɛn,
e yagi e bode xɔn.

¹² Xabun nɛma bunbin xabuma,
a walima tɛ wolonne nan na,
a yi a rafala dɛɛramaan na.
A a rawalima a sɛnbɛn nan na
koni kamɛn na a suxu,
a sɛnbɛn yi jan,

min xɔnla yi a suxu, a xadan.

¹³ Kabintan lutin sama nɛn wudin ma,
a yi lutin funfun naba a ma,
a yi a masoli wali seen na,
a yi a radigilin,
a yi a rafala muxu sawuran na,
a lu adamadiyaan nɔrɔn birin yi
alogo a xa a ti a batu banxini.

¹⁴ A sumanne nan sɛgɛma
hanma xarinne hanma warine
a naxanye raluxi fɔtɔnni,
e gbo.

Xanamu, a fɔfɔna nde tongo,
a tan yɛtɛɛn naxan sixi,
tule igen yi sa a ma, a gbo.

¹⁵ Adamadiine na wudina ndee ganma
yegen na,

e yi nde tongo,
e yi e maxara a ra.
E na nan ndee mɔn tongoma,
e yi kudin so,
e mɔn yi ndee tongo,
e yi e gbee alana nde rafala,
e yi e xinbi sin a bun,
e suxuren nafala, e yi a batu.

¹⁶ E yi a wudi dɔnxɛn findi yegen na,
a gan,
e yi suben jin ndee ra,
e yi a gan ndee ra,
e yi a don han e lugo.

A mɔn yi a maxara,
a yi a fala, a naxa,
“N na n maxarama,
n tɛɛ dɛgɛn toma yatil! ”

¹⁷ A wudin dɔnxɛna,
a yi na rafala a gbee ala ra,
a suxurena,
a yi a xinbi sin a yɛtagi,
a yi a batu, a naxa,
“N xunba,
bayo i tan nan n ma ala ra!”

¹⁸ E mi fe kolon,
e xaxili mi na,
e yɛɛne raxixi
alogo e nama sese to.
E mi nɔɛ e mirɛ,
e feene famu.

¹⁹ Muxune mi e mirima,
e xaxinla sɔtɔ,
e mi feene yɛɛ tɔɛ
alogo e xa a fala, e naxa,
“N bata wudina ndee gan,

n kudin so a ra,
 n yi suben gan ndee ra,
 n yi a don.
 N lan n xa a donxen findi se haramuxin na
 ba,
 n yi n xinbi sin yegen bun?"
²⁰ E kankanma naxan ma,
 xuben nan gbansan na ra.
 E bɔɔɛn bata tantan,
 a e ralɔ ayi.
 E niin mi xunbama,
 e mi a falama, e naxa,
 "Seen naxan n yii ito ra,
 wulen xa mi a ra ba?"

Tinxinna Ala xa

²¹ Yaxuba bɔnsɔnne,
 na feen xa rabira ε ma!
 Amasɔɔ n ma walikεεn nan ε ra,
 Isirayila kaane!
 N na ε rafalaxi nɛn
 alogo ε xa findi n ma walikεne ra,
 Isirayila kaane,
 n mi jinanma ε xɔn.
²² N bata ε hakεne ba ε ma
 alo kundaan kore xɔnna ma
 e nun ε yulubine
 alo kundaan xɔtɔnni.
 E xun xεtε n ma,
 amasɔɔ n bata ε xunba.
²³ Kore xɔnna, gbelegbele sɛwani,
 amasɔɔ Alatala bata wali!
 Bɔxɔn bunna, sɔnxɔ sɛwani,
 geyane, ε xuini te
 e nun ε tan fɔtɔnne nun wudine birin.
 Amasɔɔ Alatala bata Yaxuba yixεtεne
 xunba,
 a yi a binyen mayita Isirayila yi.
²⁴ Alatala ito nan falaxi,
 a tan naxan i xunbama,
 naxan i rafalaxi
 xabu i i nga kui, a naxa,
 "N tan, Alatala,
 n bata feen birin liga,
 n tan nan keden kore xɔnni fulunxi,
 n tan yεtεεn nan bɔxɔ xɔnna saxi.
²⁵ N tan nan waliyine wule mantaxane
 kalama,
 n yi yiimatone findi daxune ra,
 n yi fekolonne raxεtε xanbin na
 n yi e xaxilimayaan findi xaxilitareyaan
 na.
²⁶ N na n ma walikεna falane rakamalima
 nɛn.

N ma xεrane na fe famatɔɔn naxanye rali,
 n na a rakamalima nɛn.
 N bata a fala Yerusalɛn ma, n naxa,
 'Muxune mɔn dɔxɔma nɛn a yi,
 Yuda taane mɔn tima nɛn,
 n mɔn yi taa kalaxine yitɔn.'
²⁷ N nɔε a falε tilinna ma,
 n naxa, 'Xara,
 n xa i ya igen xɔri.'
²⁸ N yi a fala Kirusi ma,
 n naxa, 'N ma xuruse rabana!
 A n waxɔn feene birin ligama nɛn.'
 N na a fala Yerusalɛn ma,
 n naxa, 'A mɔn xa ti!
 E nun Ala Batu Banxin ma,
 n naxa, 'A mɔn xa bεtɛn sa! "

45

Ala yi Kirusi findi a walikεεn na

¹ Alatala ito nan falaxi a muxu sugandixin
 xa,
 a naxa, "Kirusi, n naxan yii suxi,
 alogo n xa siyane magodo a yεtagi,
 n yi mangane yεngε so seene ba e ma,
 n yi dεεn fɔxɔ firinne rabi a yεε ra,
 alogo taan so dεεne nama fa ragali sɔnɔn,
² n tan yεtεεn tima nɛn i yεε ra,
 n yi gbingbinne malaxun,
 n yi sulan dεεne kala,
 n yi dεεne balan wurene bolon.
³ N bɔxɔ bun nafunla soma nɛn i yii,
 e nun nafulu luxunxina,
 alogo i xa a kolon
 fa fala a n tan nan Alatala ra,
 naxan i xilima i xinla ra,
 n tan Isirayilaa Ala.
⁴ N bata i xili i xinla ma,
 n yi tide binyen fi i ma,
 n ma walikεεn Yaxuba yixεtεne fe ra,
 Isirayila kaane, n naxanye sugandixi,
 koni i mi n kolon.
⁵ Alatala nan n tan na,
 gbεtε mi na.
 Ba n tan na, Ala gbεtε mi na.
 N bata i yitɔn yεngɛn xili yi,
 hali i to mi n kolon,
⁶ alogo muxune xa a kolon,
 keli sɔgen teden ma han a gododena,
 fa fala ba n tan na,
 se gbεtε mi na.
 N tan nan Alatala ra,
 gbεtε mi na.

⁷ N tan nan kenenna daxi,
n yi dimin da,
n yi bɔɲɛ xunbenla fi,
n yi tɔrɔn nafa.
N tan Alatala nan feen birin ligama.”

⁸ “Tulen xa a yitɔn kore,
tinxinna yi godo alo tulena!
Bɔxɔn xa rasɔnɔya
alogo kisin xa mini alo sansina,
e nun tinxinyaan yi sabati e bode xɔn!
N tan Alatala nan ne birin daxi.”

⁹ Gbalon na kanna xa
naxan yɛngɛn nakelima a dali marigin ma,
muxun naxan luxi
alo fɛɲɛna fɛɲɛne tagi.
Fɛɲɛ bɛndɛna a fale a rafala muxun ma ba,
a naxa, “I nanse ligama?”
hanma a naxa,
“Sese mi i ya wanla ra!”

¹⁰ Gbalon na kanna xa
naxan a falama a fafe ma,
a naxa, “I nanse barixi ito ra?”
hanma a naxa a nga ma,
“I diin barin nanfera?”

¹¹ Alatala ito nan falaxi,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
naxan Isirayila daxi, a naxa,
“Ɛ tan nan n maxɔdinma fe famatɔne ma,
lan n ma diine fe ma,
ɛ yi yamarine so n yii lan n yii fɔxɔn ma?”

¹² N tan nan bɔxɔ xɔnna rafalaxi
n adamadiine da a fari!
N tan yetɛɛn nan kore xɔnni fulunxi.
N tan nan a sarene birin yamarima.

¹³ N tan nan Kirusi rakelixi n ma
tinxinyana fe ra,
n yi a ti kira yitɔnxin xɔn.
A n ma taan tima nɛn.
N ma muxun naxanye yi suxi yɛngɛni,
a ne beɲinma nɛn,
e mi e xun saren fi.”
Alatala Ƨɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Misiran kaane nun Kusi yamanan yulaya
seene,
na Sabe kaa muxu kuyene wanle tɔnɔn
luma nɛn i xa.
E fama nɛn i konni,
e findi i gbeen na,
e bira i fɔxɔ ra,
e xidixi e bode ra,

e yi e xinbi sin i yetagi
e yi i maxandi, e naxa,
‘Ala i tan nan xɔn.
Ala gbɛtɛ mi na,
sese mi ala gbɛtɛye ra!’ ”

¹⁵ I tan Isirayilaa Ala, Marakisi Tiina,
i findixi Ala luxunxin nan na.

¹⁶ Suxure rafalane birin yagixi,
e xun sinxi,
e birin xun sinxin sigama e bode xɔn.

¹⁷ Koni Isirayila kaane tan kisin sɔtɔma
Alatala nan na habadan.
Ɛ mi fa yarabɛ, ɛ xun sin mumɛ!

¹⁸ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi,
a tan naxan kore xɔnna daxi,
a tan Ala, naxan bɔxɔ xɔnna daxi,
naxan a bɛtɛn saxi, a mi a magenla lu,
koni a yi a da alogo muxune xa lu a yi.
A naxa, “N tan nan Alatala ra,
gbɛtɛ mi na.

¹⁹ N mi falan tixi luxunna xan yi,
dimini bɔxɔn yirena nde yi.
N mi a falaxi Yaxuba yixetɛne xa,
n naxa, ‘Ɛ n fen fuyan!’
N tan Alatala,
n ɲɔndin nan falama,
n fe fajin nan nalima.”

Siyane tubi fena Ala ma

²⁰ “Ɛ tan siyane muxu gixine,
ɛ fa ɛ malan,
ɛ birin yi ɛ maso be!
Xaxilitarene nan wudi suxurene tongoma,
e yi batu seene maxandi
naxanye mi nɔɛ e rakisɛ.

²¹ Ɛ falane ti, ɛ yi ɛ xɔnba.
Ɛ bode kawandi!
Nde muxune rakolonxi feni ito ra
xabu a fɔlɔni?

Nde bata yi a rali nun
xabu to mi na ra?
N tan Alatala mi a ra ba?
Ba n tan na, Ala gbɛtɛ mi na,
Ala naxan tinxin,
Marakisi Tiina.
Ba n tan na, gbɛtɛ mi na.

²² Ɛ yɛɛ rafindi n ma, ɛ xa kisi,
ɛ tan naxanye birin bɔxɔn danne ra!
Bayo Ala nan n na,
gbɛtɛ mi na.

²³ N bata n kɔlɔ n yetɛni,

n yeteen bata fala tinxinxini ito ti,
falan naxan mi maxetema, n naxa,
'Xinbin birin sinma nen n bun ma,
lenna birin yi a kolon yi.

²⁴ E naxa: Tinxinna nun senbena Alatala
nan keden pe yi.' "

Naxanye birin yi xoloxi a ma,
ne birin yagixin fama nen a fema.

²⁵ Isirayila kaane birin tinxinna sotoma nen
Alatala xon,
e yi e kanba Ala yi.

46

Babilon suxurene halagi fena

¹ Beli suxuren bata a xinbi sin,*
Nebo suxuren yi a felen.

Ningene nan e suxurene maxalima.

E yi e dɔxoma e xun ma nen sali waxatine
yi,

koni iki e bata findi goronna ra sube
xadanxine xun ma.

² E bata e felen e bode xon,
e yi e xinbi sin,

e mi nɔe e suxurene rakise
naxanye findixi goronna ra
bayo e tan yeteen sigama konyiyani.

³ Yaxuba yixetene, e tuli mati n na,
e tan Isirayila yamaan muxu donxene,
e tan naxanye goron n xun ma
xabu e nga kui,
xabu e xijen minma!

⁴ N luma na ki kedenna nin
han e fori waxatini.

N tima nen e bun ma
han e xun sexene yi fixa.

N bata na liga,
n mon waxi e xali feni,
n ti e bun, n yi e xoroya.

⁵ E n misalixi nde ra?

Nxu nun nde lan?

E nxu nun nde saxi nxu bode ma,
nxu nun naxan maliga?

⁶ Muxune e xemanefima,
e gbeti fixeni liga sikeela fari,
e xabun saren fi
alogo a xa ala sawurana nde rafala,
e xinbi sinje naxan bun ma,
e yi a batu.

⁷ E a tongo e tungunna ma,

e a maxali,
e sa a dɔxo a dɔxɔdeni.
A mi nɔe kele a funfuni!
Hali e xui ramini a ma,
a mi e yabima.
A mi e ratangama e kontofinle ma.

⁸ Feni ito xa rabira e ma,
e yi e wekile!
E tan muxu murutexine,
e miri na ma e bɔjeni.

⁹ Feen naxanye danguxi a folo foloni,
ne xa rabira e ma.
Amasoto Ala nan n na,
gbete mi na!

Ala nan n na,
sese mi maliga n na!

¹⁰ Naxan fama ligadeni a rananna ra,
n na ralima a folon nin.
Naxan munma liga,
n na fe falama xabu waxati xunkuye.
N naxa, n ma fe ragidixin nakamalima nen.
N wama naxan birin xon,
n yi na liga.

¹¹ N bata senbemananda xili,
sa keli sogeteden binni,
naxan luxi alo singbinna
alogo a xa n ma fe ragidixin nakamali,
sa keli yamana makuyeni.
N naxan falaxi, n yi na rakamali,
n na naxan yiton, n yi na liga.

¹² E tuli mati n xuiin na,
e tan muxu bɔje xɔdexene,
e tan naxanye makuya tinxinna ra!

¹³ N ma tinxinyaan somatɔon ni i ra!
A mi fa makuya.

N mi fa buma, n kisin nafa.
N kisin nasoma nen Siyon taani,
n yi n ma noron fi Isirayila ma.

47

Babilon taan kala fena

¹ Keli i ya mangaya gbedeni
i dɔxo bɔxoni, Babilon taa farina.
Babilon kaane, e dɔxo bɔxoni!
A mi fa falama a ma sonon
a taa naxume tofarina.

² E se din seene tongo alo konyine,
e yi sansi kesene findi a fujin na.
E doma gbeene mate,
e danbane xa to, e xudene gidi.

* **46:1:** Babilon kaane gbee alane nan yi Beli nun Nebo ra.

³ Ɛ ragenla toma nɛn,
 ɛ yagixin yi to.
 N nan n gbeen ɲɔxɔma nɛn,
 muxu yo mi n yikalɛ.

⁴ Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan en xun-
 bama,
 a xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

⁵ Ɛ dɔxɔ, ɛ dundu,
 ɛ siga dimini,
 ɛ tan Babilɔn kaane!
 A mi fa falama a ma sɔnɔn
 a yamanane mangana.

⁶ N xɔlɔ nɛn n ma yamaan ma,
 n bata yi n kɛɛn nayarabi,
 n yi e rabɛɲin ɛ yii.
 Ɛ mi kininkinixi e ma,
 ɛ konyi wanle ragboxi ayi hali fonne fari.

⁷ Ɛ yi a falama nɛn, ɛ naxa,
 “N luma nɛn mangayani habadan!”
 Koni ɛ mi na feene yatɛxi
 ɛ mi ɛ mirixi feene raɲan kiin ma.

⁸ Nayi, Babilɔn taana,
 i tan naxan luxi alo ɲaxalan ɲaxina,
 i tuli mati ito ra iki.
 Ɛ tan Babilɔn kaan naxanye dɔxi makan-
 tanni,

ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na,
 nxu mi findɛ kaɲa gilɛne ra mumɛ,
 nxɔ diine mi faxɛ mumɛ!”

⁹ Na fe firinne ɛ sɔtɔma nɛn lɔxɔ kedenni
 saɲa ma kedenni,
 ɛ diine yi faxa,
 ɛ findi kaɲa gilɛne ra.
 Ne dɛfexin ligama nɛn ɛ ra,
 hali ɛ kɔɛ ra feene to gboxi ayi,
 hali ɛ tirin feene sɛnbɛn yi gbo!

¹⁰ Ɛ bata ɛ yigi sa ɛ fe ɲaxine yi.
 Ɛ yi a falama nɛn ɛ yetɛ ma, ɛ naxa,
 “Muxu yo mi nxu toma!”
 Ɛ xaxilimayaan nun ɛ fekolonna bata ɛ
 xunna firifiri.
 Ɛ yi a falama ɛ bɔɲɛni nɛn, ɛ naxa,
 “Nxu tan, nxu ɲɔxɔn mi na!”

¹¹ Gbalon fama nɛn ɛ ma
 ɛ mi naxan nadangu xiriya kolon.
 Halagin godoma nɛn ɛ ma,
 ɛ mi naxan nadangu saraxan nɔɛ.

Yihadin fama nɛn ɛ ma saɲa ma kedenni,
 ɛ xaxili mi naxan ma.

¹² Nayi, ɛ lu ɛ tirin feene fari
 e nun ɛ kɔɛraya fe wuyaxine,
 ɛ yi ɛ yetɛ yixadanma naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔɛ waxatina!
 Yanyina nde,
 ɛ tɔnɔn sɔtɔma e yi nɛn,
 yanyina nde
 ɛ muxune magaxuma e yi nɛn.

¹³ Ɛ bata ɛ yetɛ yixadan suxurene
 maxɔdindeni.
 Awa, nayi, muxun naxanye xibarune toma
 sarene yi,
 ne xa keli, e fa ɛ rakisi,
 e tan naxanye sarene rakɔɔsima
 e fe famatɔne fala kike yo kike!

¹⁴ E luma nɛn
 alo se dagina, tɛɛn yi e gan.
 E niin mi tangama na tɛɛ dɛɛn ma.
 Anu a mi findima tɛɛ wolondin xan na de
 burun ganma naxan na,
 muxuna a maxarɛ naxan na!

¹⁵ Ɛ yixadanma muxun naxanye fɔxɔ ra
 xabu ɛ dii ɲɔɛ waxatina,
 ne raɲanna ligama na kii nin,
 ɛ tɔɔma naxanye fe ra.
 E birin sigama nɛn e xun xɔn e tantanni,
 e tan sese mi ɛ rakisɛ mumɛ!

48

Ala fe nɛnɛne ralima

¹ Ɛ tan Yaxuba yixɛtɛne,
 ɛ tuli mati ito ra,
 ɛ tan naxanye xili Isirayila
 ɛ tan naxanye barixi Yuda bɔnsɔnni,
 ɛ tan naxanye ɛ kɔlɔma Alatala xinli
 ɛ tan naxanye Isirayilaa Ala maxandima,
 koni ɲɔndin nun tinxinyaan mi a ra!

² Amasɔtɔ ɛ xili saxi taa sariɲanxin nan xun
 ma.

Ɛ yengi saxi Isirayilaa Ala nan ma
 naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

³ Feen naxanye danguxi,
 n bata yi ne fala xabu waxati xunkuye.
 N yetɛɛn nan ne ralixi,
 n yi muxune rakolon ne ra,
 na xanbi ra, saɲa ma kedenni,
 n yi e liga, e yi rakamali.

⁴ Amasɔtɔ n na a kolon nɛn
 a yama tengbesenxin nan ɛ ra,
 ɛ kɔɛni balanxi alo wure gbelemɛna,

ε tigin xɔdɔxɔ alo sulana.

⁵ Nanara, n feni itoe fala ε xa xabu waxati xunkuye, n yi ε rakolon e ra benun e xa liga, alogo ε nama a fala, ε naxa, “Nxɔ suxurene nan e ligaxi, nxɔ sawurana hanma nxɔ ala wure dixin nan e yamarixi.”

⁶ Ε bata feni itoe mε, ε yi e birin to rakamale! Ε fan mi ε tiyε e ra ε dεni ba?

Iki, n fa ε rakolonma fe nεnεne nan ma, naxanye luxunxi, ε mi naxanye kolon.

⁷ N baxi e yitɔndeni nεn, fe fonne mi e tan na. Benun to, ε munma yi e sese a fe mε nun, alogo ε nama a fala, ε naxa, “Nxu yi na kolon.”

⁸ Anu, ε mi yi sese mεxi, ε mi yi sese kolon. Ε tunla munma yi a mε singen waxati dan-guxine yi.

Bayo n yi a kolon a yanfantenne nan ε ra. Xabu ε yi ε nga kui, a yi falama ε ma a muxu murutεxine.

⁹ N bata n ma xɔlɛni suxu n xinla fe ra. N bata dija ε ma n tantunna fe ra, alogo n nama ε halagi.

¹⁰ N bata ε rasensεn tεεn na alo gbeti wurena sulun tεεni.* N mi yi ε rasoxi sulun tεεn xan yi de, koni n yi ε rasoxi jaxankata yinla nan na.

¹¹ N bata keli ito ligadeni n yetεna fe ra, n na a ligama n yetεεn yatin nan ma fe ra! Amasɔtɔ n tinje di, n xinla yi rayelefu? N mi n ma binyen fiyε gbεte ma.

¹² Yaxuba bɔnsɔnna, ε tuli mati n na! Isirayila kaane, n naxanye xilixi! N tan na a ra, n tan nan a fɔlɔn nun a rapanna ra. ¹³ N tan nan bɔxɔ xɔnna betεn saxi, n yiifanna yi kore xɔnni fulun. N na e xili, e fama nεn mafuren!

¹⁴ Ε birin xa ε malan, ε tuli mati!

Nde feni ito falaxi suxurene ye?

Muxuna nde rafa Alatala ma. Na a waxɔn feene ligama nεn Babilɔn taan na,

a yiini tema nεn Babilɔn kaane xili ma.†

¹⁵ N tan nan keden pe falan tixi, n mɔn yi a xili, n yi a rafa. A wanla sɔnɔyama nεn!

¹⁶ Ε maso n na, ε tuli mati ito ra. Xabu a fɔlɔni, n mi falan ti wundoni. Xabu feni itoe fɔlɔna, n yi be.

Iki, Marigina Alatala bata nxu nun a Nii Sarijanxin xε.

¹⁷ Alatala ito nan falaxi, naxan i xunbama, Isirayilaa Ala Sarijanxina, a naxa, “Alatala nan n tan na, i ya Ala, naxan i xaranma i yetε munanfanna ma, naxan tima i yeε ra, a siga i ra kiraan xɔn naxan lanje i ma.

¹⁸ Xa i yi n ma yamarine ramε nun, i ya bɔje xunbenla yi luma nεn nun alo baana,

i ya tinxinna yi lu alo fɔxɔ igen walanna, ¹⁹ i yixetene yi wuya ayi

alo jemensinna i ya diine yi gbo ayi alo jemensin xɔnne. I xinla mi be n yetagi mumε!”

²⁰ Ε mini Babilɔn yamanani, Ε ε gi Babilɔn kaane ma! Ε gbelegbele sεwani, ε fa a rali, a xa rawanga!

Ε a fe raxuya ayi han bɔxɔn danne, ε a fala, ε naxa, “Alatala bata a walikεεn Yaxuba bɔnsɔnna xunba!”

²¹ Min xɔnla mi e suxuma, a na ti e yeε ra, dangun tonbonni. A igen naminima nεn fanyeni e xa. A fanyen bɔma nεn, ige gbeen yi mini keden na.

²² Alatala naxa, “Bɔje xunbeli mi muxu jaxine xa!”

* **48:10:** Sulun tεεn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tεεna.” † **48:14:** Perise mangan Kirusi nan fama Babilɔn kaane yεngedeni.

49

Marigina walikēen nan kenenna ra siyane xa

¹ Ɛ tuli mati n na,
bɔxɔ ige tagi bɔxɔn muxune.
Yamana makuyene,
ε ito ramε.

Benun n xa bari,
Alatala bata yi n xili.

² A bata n dēen lu
alo silanfan xēnxēna,
a yi a yiin nininna ti n xun ma,
a yi n findi xalimakuli ɲɔε ralemunxin na,
a n luxun a xalimakuli saseni.

³ A yi a fala n xa, a naxa,
“N ma walikēen nan i ra, Isirayila,
n ma binyen luma naxan yi.”

⁴ Koni n tan yi a fala, n naxa,
“N bata n yetε yixadan fufafu,
n bata n fangani kala fuyan,
n mi se sɔtɔxi.
Koni Alatala n ma kitin sama nēn.
N saranna n ma Ala nan yii.

⁵ Awa iki, Alatala bata falan ti,
a tan naxan n daxi nga kui
alogo n xa findi a walikēen na,
alogo n xa Yaxuba bɔnsɔnna raxεtε a ma,
alogo Isirayila kaane mɔn xa malan a fεma,
n bata binyen sɔtɔ Alatala yetagi.
Amasɔtɔ n ma Ala nan findixi n fangan na.

⁶ A bata a fala n xa, a naxa,
‘I findi fena n ma walikēen na
alogo i mɔn xa Yaxuba bɔnsɔnna rakeli,
i yi Isirayila yamaan muxu dɔnxεne raxεtε
n ma,
na xurun.

N ni i findima nēn kenenna ra siyane xa,
alogo n ma marakisin xa makenen
siga han bɔxɔn danne ra.’ ”

Isirayila yamaan muxu dɔnxεne xεtε fena

⁷ Alatala naxan i xunbama,
Isirayilaa Ala Sariɲanxina,
na nan ito falaxi i xa,
i tan naxan naɲaxuxi,
i tan naxan yatεxi muxu haramuxin na
yamaan xɔn,
i tan naxan findixi kuntigine konyin na,
a naxa, “Mangane i toma nēn,
e yi keli,
kuntigine i toma nēn,
e yi e xinbi sin i bun ma Alatalaa fe ra
naxan tinxin,

Isirayilaa Ala Sariɲanxina
naxan i sugandixi.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N ma marafanna waxatin na a li,
n ni i yabima nēn!

I rakisin waxatin na a li,
n ni i malima nēn.
N na i ramarama nēn,
n yi i findi layiri xidi muxun na
alogo yamanan mɔn xa yitɔn
bɔxɔn kεε rabεɲinxine mɔn yi yitaxun,

⁹ alogo a xa fala kasorasane xa
fa fala, ‘Ɛ mini!’
e nun naxanye luxi dimini
fa fala, ‘Ɛ mini kenenni!’
E nɔε e dεgε nēn kirane xɔn
alo xuruse kuruna,
e xuruse rabaden tɔε nēn geyane birin fari.

¹⁰ Kamεn mi fa e suxuma sɔnɔn,
min xɔnla mi e suxε.
Kuye wolonna nun sogen mi e tɔrε mumε,
bayo naxan kininkininma e ma,
na tima nēn e yεε ra,
a yi e xali tigi yirene yi.

¹¹ N na n ma geyane birin findima nēn
kirane ra,
n ma kirane mɔn yi yitɔn.

¹² E mato, e fama
sa keli yire makuyeni,
ndee kelima sogeteden kɔmenna binni,
ndee sogegododen binni,
ndee sa kelima Sinimi yamanani.”

¹³ Kore xɔnna, gbelegbele sεwani!
Bɔxɔ xɔnna, ɲaxan!
Geyane, ε sεwa xuini te!
Bayo, Alatala a yamaan madεndenma,
a kininkininma a tɔrɔ muxune ma.

Yerusalen taan mɔn tima nēn

¹⁴ Siyon kaane yi a falama nēn,
e naxa, “Alatala bata nxu rabεɲin,
Marigin bata ɲinan nxu xɔn.”

¹⁵ Ala naxa,
“Naxanla ɲinanɲε a diin xɔn ba,
naxan xɲen na?
A mi kininkininɲε a dii barixin ma ba?
Hali a tan ɲinanɲε a xɔn,
n tan mi ɲinanɲε i xɔn mumε!

¹⁶ N bata i xinla kεrεnden n yiine kui,
n na n ɲɔxɔ lu taan makantan yinne xɔn ma
waxatin birin.

¹⁷ I ya diine xεtεma e giye i ma nēn,

i kala muxun naxanye yi i halagima,
ne e gima i ma nen.

¹⁸ I yee rakonin i rabilinni,
i ya diine birin bata e malan,
e fama i fama.
Habadan Ala nan n na,
n bata n kalo n yeteni,
e findima nen i maxidi seen na
alo jere na i ke ra
alo jaxalandina a maxidima kii naxan yi.”
Alatalaa falan nan na ra!

¹⁹ Hali taa xonne nun boxo rabejinxine
nun yire kalaxine to gbo yamanani iki,
e sa xurunma ayi nen daxon den na i ya ya-
maan xa.

Naxanye yi i halagima,
ne makuyama i ra nen.

²⁰ E diin naxanye baxi i yii,
ne mon a falama nen i xa,
e naxa, “Yireni ito xurun nxu ma,
daxodena nde fen nxu xa,
nxu xa ba yigbetenxi.”

²¹ Nayi, i a falama nen i bojeni,
i naxa, “Nde itoe barixi n xa?
Diine yi baxi n yii nun,
n yi luxi alo gbantana.
N bata yi xali konyiyani,
n namexin nan yi a ra!
Nde diini itoe maxuruxi?
N kedenna bata yi lu,
koni diini itoe sa kelixi minen?”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na n yiin maligama nen siyane xa,
n na n ma taxamasenni tema nen ya-
manane xa,

e yi fa i ya dii xemene ra e yii kanke,
e yi i ya dii temene maxali e tungunne ma.

²³ Mangane nan i ya diine maxuruma i xa
mangane jaxanle yi i ya dii temene balo i
xa.

E yi e xinbin sin i yetagi,
e yetagin yi lan boxon ma,
e yi i san ma boxone makon.
I a kolonma nen nayi,
a Alatala nan n tan na,
naxanye e xaxili tixi n tan na
ne mi yagima.”

²⁴ Sofaan seen naxan tongoxi yengeni,
na be a yii ba?
Naxankata tiina muxu suxin noe a futuxule
ba?

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Sofana se tongoxin bama nen a yii yati,
jaxankata tiina muxu suxin yi a futuxulu.
N na i yengefane yengema nen,
n yi i ya diine rakisi.

²⁶ Naxanye yi jaxu i ra,
n yi ne radin e bode ma
e balo e bode suben na,
e yi e bode wunla min
alo manpa nenena.
Nayi, adamadiine birin a kolonma nen
a Alatala nan n na,
i rakisimaan naxan i xunbama,
Yaxubaa Ala Senbema.”

50

Ala nan a yamaan nakisima

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Futu kala kedin minen
n na n mexi e nga ra naxan xon?
Hanma n na e matixi n doli faane ma naxan
xon?

E matixi e hakene nan ma fe ra
e nga ramexi e matandine nan ma fe ra.

² N to fa, nanfera muxe mi yi be?

N to xinla ti, nanfera,
muxe mi n yabi?

N yiin dungi nayi ba,
a yi muxune xunba?

Senbe mi n na ba,
n yi muxune xoroya?

Anu, n baa igen xorima,
n na n konko a ma,
n yi baane findi tonbonna ra,
e yexene yi kun,
bayo ige mi na,
e birin yi faxa min xonla ra.

³ N yi dimin naso kore
alo sunu dugina.”

Marigina walikena

⁴ Marigina Alatala bata n xaran
alogo n xa a kolon
n naxan fale muxu xadanxine xa,
e senben soto.

A n naxulunma xoton yo xoton,
alogo n xa a falan name
alo a xarandiina.

⁵ Marigina Alatala bata n tunle rabi,
n tan fan mi murutexi a ma,
n mi xetexi xanbin na.

⁶ N na n fanna ti nen n bonbo muxune xa,
n yi n deen ti ne xa
naxanye n de xabene matalama.

N mi n yetagin baxi konbin nun degen bun.

⁷ Koni Marigina Alatala n mali nen, nanara n mi rayarabi.

N bata n yetagin findi fanyen na, n to a kolon a n mi fama yagideni.

⁸ Naxan yoon fima n ma, na bata maso.

Nde waxi n xun maxidi feni nayi?

En kitin yeba en bode xa!

Nde mi tinxin n ma yoon ma?

A xa fa n xili ma!

⁹ Marigina Alatala n malima nen.

Nayi, nde n yalagima?

E birin kalama nen

alo dugi fonna, kunle yi e don.

¹⁰ Nde a tuli matiye Alaa walikenen na Alatala yεragaxun ma?

Naxan yo sigan tima dimini,

kenenna dasaxi naxan ma,

na xa a yigi sa Alatala yi,

a yi a xaxili ti a Ala ra!

¹¹ Koni ε tan naxanye tεene soma,

ε yi tanba radεgexine tongo,

nba ε sigan ti ε yetena tεε degen ma,

ε tanban naxanye radεgexi.

ε fa ito nan sɔtɔma:

ε faxama sɔxɔlen nin.

51

Kisin naxan dan mi na

¹ ε tuli mati n na,

ε tan naxanye tinxinyaan fɔxɔ ra,

ε tan naxanye Alatala fenma!

ε yεen ti fanyen na,

ε minixi naxan yi,

e nun gεmena ε baxi denaxan yi.

² ε yεen ti Iburahima ra, ε fafe,

e nun Saran, naxan ε barixi.*

Amasɔtɔ n Iburahima xili waxatin naxan yi,

dii mi yi a yii nun.

Koni n barakan sa nen a fe yi,

n yi mayixete wuyaxi fi a ma.

³ Alatala Siyon taan masabarima na kii nin,

a yi kininkinin a yire kalaxine birin ma.

A yi a tonbonna lu

alo Eden nakɔna.†

A bɔxɔ xarene yi lu alo Alatalaa nakɔna.

Sewan nun naxanna luma nen a yi,

beti xuine nun sigi xuine yi me a yi.

⁴ Ala naxa, “ε tan n ma yamana,

ε tuli mati n na!

ε tan n ma yamanan muxune,

ε n xuiin name,

bayo n sariyan fima nen,

n ma kiti kenden yi findi kenenna ra siyane xa.

⁵ N ma tinxinyaan somatɔn ni i ra,

n ma marakisin yi makenen.

N kiti kenden nafama nen siyane ma n senben xɔn.

Fɔxɔ ige tagi bɔxɔne yi e yigi sa n yi,

e yi e xaxili ti n senben na.

⁶ ε yεε rate kore,

ε mɔn xa bɔxɔn mato.

Kore xɔnna lɔma ayi nen alo tutina,

bɔxɔ xɔnna yi nɔn alo dugina,

a muxune yi faxa alo tugetugene.

Koni n ma marakisin luma nen habadan,

n ma tinxinyaan mi nɔn nε mumε!

⁷ ε tuli mati n na,

ε tan naxanye tinxinna kolon.

ε tan yamaan naxan n ma sariyan nama-raxi ε bɔnɛni!

ε nama gaxu muxune mafala xuine yεε ra,

ε nama gaxu e konbine yεε ra.

⁸ Bayo, e fatin kalama nen,

kunle yi e don,

alo domain xiine bun,

koni n ma tinxinna luma nen habadan,

n ma marakisin yi lu mayixete nun mayixetene xa.”

⁹ Keli Ala, keli! I senbe so!

Alatala, i fangan nakeli

alo lɔxɔ singene,

alo waxati danguxine yi!

I tan xa mi Misiran yamanan kala ba,

i yi na ige yi ninginangani sɔxɔn?

¹⁰ I tan xa mi baa gbeen igen xara ba,

tilin gbeen yi xɔri.

I tan xa mi kiraan sa baan xɔnna ma‡

alogo i ya muxu xunbaxine xa gidi?

¹¹ Alatala na naxanye xɔrɔya,

ne xetema nen.

E fama nen gbelegbele naxanaxani Siyon taani,

habadan sewan yi e yetagini yalan.

* **51:2:** Iburahima nun Saran ma fe sebexi Dunuja Fɔlɔn 17.14 kui. † **51:3:** Eden nakɔna fe sebexi Dunuja Fɔlɔn 2.8-9 kui. ‡ **51:10:** Na feen sebexi Xɔrɔyaan 14.21 kui.

Naxanaxan nun sɛwan luma nɛn e yi,
sunun nun kutunna yi ɲan fefe!

¹² N tan keden peen nan ɛ ralimaniyama.
Nanfera ɛ gaxuma muxune yɛɛ ra,
naxanye faxama?

Adamadiine ɲaɲanna luma nɛn
alo sɛxɛna.

¹³ I bata ɲinan Alatala xɔn naxan i daxi,
naxan kore xɔnni fulunxi,
a bɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa!

I luma nɛn gaxuni waxatin birin i
ɲaxankata tiin bun ma

alo a na a yitɔn i halagi xinla ma!

Koni ɲaxankata tiina fitinan minɛn?

¹⁴ A gbee mi fa luxi kasorasane xa beɲin.

E mi faxama kasoon na,
donseen mi fa dasama e ma sɔnɔn.

¹⁵ Alatala nan n tan na, i ya Ala,

naxan fɔxɔ igeni maxama,

a mɔrɔnne yi xuxu.§

A xili nɛn Alatala sɛnbɛn Birin Kanna.

¹⁶ N bata n ma falan nasɔ i dɛ
n yi n yiin nininna ti i xun ma.

N tan naxan kore xɔnna sa a funfuni,
n yi bɔxɔ xɔnna bɛtɛn sa,

n yi a fala Siyon kaane xa, n naxa,

“N ma yamaan nan ɛ tan na.”

Ala Yerusalɛn sɛnbɛ soma nɛn

¹⁷ ɛ xulun, ɛ xulun!

Yerusalɛn kaane ɛ keli!

ɛ tan naxanye ɛ minxi Alatalaa xɔlɔn dɔlɔ
lengenna ra

ɛ tan naxanye a xɔlɔ igelengenna rafexin
minxi

han ɛ yi a ɲan,

a yi ɛ xunna firifiri!

¹⁸ ɛ diin naxanye birin barixi,
keden mi na naxan tiyɛ ɛ yɛɛ ra.

ɛ diin naxanye birin maxuruxi
keden mi na naxan ɛ yii rasuxɛ.

¹⁹ Tɔrɔn bata ɛ sɔtɔ firin firin yɛɛn ma:

gbalon nun halagina
fitina kamɛn nun yɛngɛna.

Anu, nde i ralimaniyɛ,

nde i masabarɛ?

²⁰ ɛ banxulanne bata bira bɔxɔn ma kira
xunne birin na,

e fugaxi a ra

alo bolen na a suxu lutin na,

e saxi Alatalaa xɔlɔn bun,

ɛ Ala bata a kɔnkɔ e ma.

²¹ Nanara, i tuli mati n na,

taa tɔrɔxina,

i tan naxan xunna firifirixi,

koni i mi dɔlɔ minxi!

²² Marigina Alatala ito nan falaxi,

i ya Ala,

naxan a yamaan xun mayɛngɛma, a naxa,

“N ni igelengenna bama nɛn i yii

naxan i xun magima a ra,

n ma xɔlɔ igelengenna.

I mi fa a minma sɔnɔn.

²³ N na a soma nɛn muxune yii

naxanye yi i tɔrɔma,

naxanye yi a falama i ma, e naxa,

‘I felen nxu xa dangu!’

I yi i fanna ti e xa alo bɔxɔna

alo kirana dangu muxune xa.”

52

Yerusalɛn xunba fena

¹ ɛ xulun, ɛ xulun Siyon kaane!

ɛ mɔn xa sɛnbɛn sɔtɔ.

Yerusalɛn taa sariɲanxin muxune,

ɛ dugi fajine tongo!

Bayo, xɔɲɛ sariɲantaren mi fa soma ɛ
konni.

² ɛ yikunkun,

ɛ gbangbanna ba ɛ ma Siyon kaane,

ɛ mɔn xa keli,

ɛ dɔxɔ ɛ funfu fonni.

ɛ lutine ba ɛ kɔɛ,

ɛ tan Yerusalɛn taan muxu suxine!

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Bayo ɛ matixi nɛn,

ɛ sare mi fi,

ɛ mɔn xunbama nɛn, se mi fi.”

⁴ Marigina Alatala mɔn ito nan falaxi, a
naxa,

“N ma yamaan sigaxi nɛn Misiran ya-
manani singen,

a sa lu konyiyani,

koni dɔnxɛn na,

Asiriya kaane nan e ɲaxankata.”

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Iki, n fa nanse ligama?

N ma yamaan bata xali konyiyani,

e mi sara.

Naxanye bata nɔɔn sɔtɔ e xun na,

ne sɔnxɔma,

e n xinla rayelefuma waxatin birin.”

§ 51:15: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Nanara, n ma yamana n xinla kolonma nɛn,
nanara e a kolonma nɛn na lɔxɔni,
a n tan nan falan tixi,
n naxa, ‘N tan ni i ra!’ ”

⁷ Xɛra faji yibane faan lanxi geyane fari han,
naxanye bɔɲɛ xunbenla fe ralima,
naxanye fama sɛwa feen xibarun na,
naxanye marakisina fe falama,
naxanye a falama Siyon kaane xa,
e naxa, “E Ala nan mangan na!”

⁸ E tuli mati ɛ taan kantan muxune xuiin na!

E xuini tema,
e birin yi sɔnxɔ sɛwani,
bayo e Alatala toma fɛ Siyon taani e yetagi.

⁹ E xuini te,
ɛ gbelegbele sɛwani ɛ bode xɔn ma,
Yerusalɛn taa kalaxin muxune!
Bayo Alatala a yamaan masabarima,
a Yerusalɛn taan xunbama nɛn.

¹⁰ Alatala bata a yii sariɲanxin sɛnbɛn makɛnɛn
siyane birin yetagi,
bɔxɔn danne birin en ma Alaa marakisin
toma nɛn.

¹¹ E siga, ɛ siga, ɛ mini na yi!
E nama din se sariɲantare yo ra!
E masiga e ra, ɛ yi sariɲan
ɛ tan naxanye Alatalaa goronne maxalima!

¹² E mafuraxin nama mini,
ɛ nama siga ɛ giyɛ,
bayo Alatala tixi ɛ yɛɛ ra.
Isirayilaa Ala mɔn luma nɛn ɛ xanbi ra ɛ
kantandeni.

Alatalaa walikɛna

¹³ N ma walikɛna fe sabatima nɛn,
a fe yi mate, a yi tide gbeen sɔɔ,
a binyen sɔɔ,

¹⁴ hali a fe to findixi tɛɛna feen na muxu wuyaxi xa,
bayo a yetagin mi yi fa luxi alo muxuna,
a kiin mi yi fa maliga adamadiin na.

¹⁵ Anu, a siya wuyaxine rasariɲanma nɛn wuli raxuyaxin xɔn.

Falan yi ɲan mangane dɛ a yetagi,
bayo e bata feen to naxan munma yi fala e xa,
e munma yi naxan mɛ nun,

e yi na famu.

53

¹ Feen naxan nalixi en ma, nde laxi na ra?
Alatala a sɛnbɛn makɛnɛn nde xa?

² Alaa walikɛn sabati nɛn a yetagi
alo sansi sonla,
alo wudi salenna
naxan minima bɔxɔ xareni.

A mi yi tofan,
a mi yi nɔrɔxi
naxan a ligɛ en yabu a ra.
A to ki yo mi yi en mabandunma.

³ A yi rapaxuxi nɛn,
muxune yi e mɛ a ra.
Muxu sɔxɔlɛxin nan yi a ra
naxan bata yi dari tɔrɔn na,
muxɛ mi yi wama naxan mato feni.
A yi rapaxuxi,
en mi yi a yatɛxi se ra.

⁴ Anu, a en ma furene sɔxɔlɛn nan tongo,
a yi a ti en ma tɔrɔne ra.
Koni, en yi mirixi a ma
fa fala a Ala nan a ratɔrɔnxi,
a yi a ɲaxankata,
a yi a rayarabi.

⁵ Anu, muxune a sɔxɔn en yulubine nan ma fe ra,
a yi rahalagi en hakɛne fe ra.
Maratɔrɔnna naxan bɔɲɛ xunbenla fiyɛ en ma,
na yi sa a fari,
en kɛndɛyaan sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn.

⁶ En birin bata yi lɔ ayi,
alo xuruseene,
birin yi sigama a gbee kira nan xɔn,
koni Alatala yi en birin hakɛn goronna
dɔxɔ a tan xun ma.

⁷ E a ɲaxankata nɛn,
e a rayarabi, a mi sese fala.
A yi lu alo yɛxɛɛ diin naxan xalima a fax-adeni,
alo yɛxɛɛn naxan a dunduma
e nɛma a fati ma xabene maxabɛ,
a mi sese fala.

⁸ A xali nɛn gbaloni, a makiti,
koni nde yi kɔntɔfilixi na feen na
a waxatin muxune yɛ?
Amasɔɔ a ba nɛn ɲɛɲɛ muxune yɛ

ɲaxankatan yi sa a fari n ma yamaan yulu-
bine fe ra.

⁹ A gaburun lu nɛn muxu ɲaxine ye,
a maluxun nafulu kanne fɛma,*
hali a to mi gbalo fe yo liga
a mi yanfa fala yo ti.

¹⁰ Alatala tin nɛn a xa halagi xɔleni,
bayo xa a niin ba tagi yitɔnna saraxan nan
na,
a mayixɛtɛne toma nɛn
a siimayaan yi xunkuya ayi
Alatala yi a sagoon nakamali a xɔn.

¹¹ A niin sɔxɔlɛne dangi xanbini,
a kɛnɛnna toma nɛn, a wasa.
A kolonna xɔn,
n ma walikɛ tinxinxin muxu wuyaxi rat-
inxinma nɛn
a yi e hakɛne goronna tongo.

¹² Nanara, n tide gbeen soma a yii nɛn,
a yi yɛngɛ se tongoxine yitaxun e nun
sɛnbɛmane.

Amasɔtɔ a tin nɛn a sayaan ma,
a yatɛ nɛn alo fe ɲaxi rabane,
a yi muxu wuyaxi yulubin goronna tongo
a yi solonaan ti hakɛ kanne xa.

54

Yerusalɛn mi fa rabɛɲinxi

¹ I tan Yerusalɛn taan naxan luxi alo gban-
tana,

i xa sɛwa, i tan naxan mi dii barixi!*

I xa ɲaxan i sɔnxɔ sɛwani,
i tan naxan mi dii sɔtɔn xɔlɛn kolon.

Bayo ɲaxalan nabɛɲinxina diine wuyama
ayi nɛn

dangi xɛmɛ taa ra dɔxɔn gbeene ra.

Alatala naxa na kiini.

² I ya bubuni gbo, i yi a fari sa han!

I nama sike,
i ya bubun lutine rakuya ayi,
i yi a sɛnbɛtɛnne xɔn din.

³ Amasɔtɔ ɛ sabatima nɛn yiifanna nun
kɔmɛnna ma,
yamanane yi findi ɛ yixɛtɛne gbeen na,
e yi taa yigenle rafe.

⁴ ɛ nama gaxu,
amasɔtɔ ɛ mi yagin sɔtɔɛ.
ɛ nama kɔntɔfili amasɔtɔ ɛ mi rayagima,

koni ɛ ɲinanma nɛn ɛ dii ɲɔɛyaan yagin
xɔn
ɛ mi fa ɛ mirima ɛ kaɲa gileyaan yagine ma
sɔnɔn.

⁵ Amasɔtɔ naxan ɛ daxi,
na luxi nɛn alo ɛ xɛmɛn nan na ra.
A xili nɛn Alatala sɛnbɛn Birin Kanna.
Isirayilaa Ala Sariɲanxin nan ɛ xunbama.

A xili nɛn bɔxɔn birin ma Ala.
⁶ Amasɔtɔ Alatala mɔn ɛ xilima nɛn
alo ɲaxanla naxan yi rabɛɲinxi,
naxan sunuxi!

Muxun mi nɔɛ a foningɛ waxatin ɲaxanla
rame!

ɛ Ala naxa na kiini.

⁷ N na ɛ rabɛɲin nɛn waxatidi,
koni n mɔn yi ɛ xɔn suxu kininkinin gbeeni.

⁸ N na n yɛtagin luxun nɛn ɛ ma waxatidi,
n ma xɔlɔ gbeeni.

Koni n kininkininma ɛ ma nɛn
n ma habadan hinanni.

Alatala na nan falaxi naxan ɛ xunbama.

⁹ Ala naxa, “N na a ligama nɛn to
alo Nuhan waxatini,
n na n kɔlɔ waxatin naxan yi fa fala
fufa gbeen mi fa sama bɔxɔ xɔnna xun ma
sɔnɔn.

N mɔn bata n kɔlɔ na kiini,
n mi fa xɔlɔma ɛ xili ma sɔnɔn,
n mi fa n kɔnkɔma ɛ ma sɔnɔn.

¹⁰ Hali geyane xuruxurun,
hali yire matexine yimaxa,
n ma hinanna mi a makuyɛ ɛ ra,
n ma bɔɲɛ xunbeli layirin mi kalɛ en tagi.”
Alatala naxa na kiini,
naxan kininkininxi ɛ ma.

Ala mɔn Yerusalɛn tima nɛn

¹¹ Yerusalɛn taa tɔrɔxina,
foye gbeen naxan yimaxaxi,
muxu yo mi naxan madɛndɛnxi!
Awa, n tan, Ala, n mɔn Yerusalɛn taan tima
nɛn gɛmɛ tofajine ra,
n mɔn yi a bɛtɛn sa gɛmɛ mamiloxi fajine
ra.

¹² N taan makantan sangansone findima
nɛn gɛmɛ gbeeli fajine ra,
n yi taan so dɛɛne ti gɛmɛ fixɛ mayilɛnxine
ra
n taan nabilinna yinna ti bɔxɔ bun nafunle
ra.

¹³ ɛ diine birin findima nɛn Alatalaa
xarandiine ra,

* **53:9:** Na feen sɛbɛxi Matiyu 27.57-60 kui. * **54:1:** Yerusalɛn taan yatɛxi gbantan na nɛn bayo a muxune bata
yi siga konyiyani yɛngɛn xɔn.

e bɔɲɛ xunbenla yi gbo ayi.

¹⁴ Ɛ sabatima nɛn tinxinyani.

Naxankatan masigama ɛ ra nɛn.

Ɛ mi fa gaxuma sese yɛɛ ra,

gaxun masigama ɛ ra nɛn,

a mi fa a masoma ɛ ra.

¹⁵ Xa muxune ɛ yɛngɛ,

na mi kelixi n tan ma,

naxan yo na ɛ yɛngɛ,

na birama nɛn ɛ sanna bun!

¹⁶ A mato, n bata xabun da,

naxan tigen tɛɛn nafema,

naxan yɛngɛ so seen nafalama a kiini.

Koni n tan nan mɔn halagi tiin daxi

naxan a kalama.

¹⁷ Yɛngɛ so se yo na rafala ɛ xili ma,

na mi fefe ligɛ ɛ ra.

Naxan yo na ɛ tɔɲɛgɛ kitisadeni,

ɛ yoon sɔtɔma na ma nɛn.

Alatalaa walikɛne na nan sɔtɔma e kɛɛn na,

n bata na kitin sa e xun mayɛngɛn na.

Alatalaa falan nan na ra.

55

Alaa marakisin sare mi na

¹ Min xɔnla ɛ tan naxanye birin ma,

ɛ birin xa fa, igen ni i ra!

Hali gbeti mi ɛ yii, ɛ fa,

ɛ fa donseen sara, ɛ a don!

Ɛ fa minseen nun nɔnɔn sara,

gbeti mi fima, a sare mi fima.

² Nanfera ɛ seen sarama

donse mi naxan na?

Nanfera ɛ yɛtɛ yixadanma seene fe ra

naxanye mi ɛ wasama?

Nayi, ɛ tuli mati n na ki fapi,

ɛ yi donse kɛndɛn don,

donse ɲaxumɛne yi ɛ nii yifan ɛ ma.

³ Ɛ tuli mati, ɛ fa n ma,

ɛ n xuiin name,

ɛ nii rakisin sɔtɔma nɛn.

N habadan layirin xidima en tagi nɛn,

alo n hinanna nun tinxinna naxan yita

Dawuda ra.

⁴ N bata Dawuda findi seren na siyane xa,

e nun mangana siyane xun na.

⁵ Ɛ siyana ndee xilima nɛn

ɛ mi naxanye kolon,

siyaan naxanye mi ɛ kolon,

ne yi e gi e fa ɛ fɛma

Alatalaa fe ra,

ɛ Ala Isirayilaa Ala Sariɲanxina,

naxan xunnayerenna fima ɛ ma.

⁶ Ɛ Alatala fen

a tinma ɛ xa a to waxatin naxan yi.

Ɛ a xili,

a maso ɛ ra waxatin naxan yi.

⁷ Muxu ɲaxin xa xɛtɛ a kiraan fɔxɔ ra,

hakɛ kanna xa a miriyane lu,

a tubi Alatala ma,

naxan kininkininma a ma,

en ma Ala naxan a mafeluma hinanni.

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Bayo n ma miriyane mi ɛ miriyane ra,

ɛ kirane mi lanxi n ma kiraan ma.

⁹ Kore xɔnna matexi bɔxɔn xun ma kii
naxan yi,

n fan ma kirane fisa ɛ kirane xa na kii nin

n ma miriyane fan yi fisa ɛ miriyane xa na
kiini.”

¹⁰ Tulen nun balabalan kɛsɛne godoma keli
kore

anu, e wuyenna mi tɛ kore

fɔ bɔxɔ xɔnni kun,

e yi seene rasoli, e sabati

e yi findi sansi bogine ra xɛɛ biine xa,

e findi donseen na kamɛtɔne xa.

¹¹ N ma falan fan na kii nin

naxan minima n dɛ.

A yigenla mi xɛtɛ n ma,

fɔ a n waxɔn feen liga,

a n ma fe ragidixin nakamali,

n na a rasigaxi naxan na.

¹² Ɛ minima konyiyani sɛwan nin,

ɛ yi rafa bɔɲɛ xunbenli,

geyane nun yire matexine sɔnxɔma nɛn

ɲaxanni ɛ yɛɛ ra,

burunna wudine birin yi e yiine bɔnbɔ.

¹³ Nali yirene yi findi fɔfɔ yirene ra,

tansin yirene yi findi miriti wudi xiri

ɲaxumɛ yirene ra.

Na findima nɛn xinla ra Alatala xa,

habadan taxamasenna

naxan mi kalama mumɛ!

56

Ala Batu Banxin siyane birin xa

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Ɛ kiti kɛndɛn sa,

ɛ tinxinyaan liga,

amasɔtɔ n ma marakisin bata maso

n ma tinxinyaan makɛnɛnmatɔn ni i ra.

² Sɛwan na kannu xa
naxan na ligama,
adamadiin naxan na suxuma,
a yi Matabu Lɔxɔn binya,
a mi a rayelefu,
a yi a yiin ba fe ɲaxin birin yi.”

³ Xɔɲɛn naxan findima Alatala gbeen na,
na nama a fala, a naxa,
“Alatala n bama nɛn a yamaan yɛ!”

Hanma xɛmɛ tɛgɛnna* yi a fala, a naxa,
“Wudi xaren nan tun n tan na!”

⁴ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Naxanye n ma Matabu Lɔxɔn binyama
e yi n nafan feen sugandi,
e lu n ma layirin bun ki fari,

⁵ n yirena nde luma nɛn e xa n Batu Banxin
nun a yinna kui,

n yi e xinle sɛbɛ mɛnni
alogo ɲinan nama ti e xɔn.

Na tɔnɔna e ma dangi dii xɛmɛne nun dii
tɛmɛne ra.

N xinla naxan fima e ma,
na luma nɛn habadan,
sese mi a bɛ na.

⁶ Xɔɲɛn naxanye findixi Alatala gbeen na,
alogo e xa a batu,

Alatala xinla rafan naxanye ma,
naxanye birin Matabu Lɔxɔn binyama,
e mi a rayelefu,
e lu n ma layirin bun ki fari,

⁷ n ne xalima nɛn n ma geya sariɲanxin
fari,

n yi e rasɛwa n xinla maxandi banxini.

E saraxa gan daxine nun e saraxane rasux-
uma nɛn

n ma saraxa ganden fari,
amasɔtɔ n ma banxin xili bama nɛn,
Ala maxandi banxina siyane birin xa.”

⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra,
a tan naxan Isirayila muxu suxine
malanma, a naxa,

“N bata ndee malan,
n mɔn gbɛtɛye malanma nɛn sa ne fari.”

Manga ɲaxine fe

⁹ E tan burunna subene,
ɛ tan fɔtɔn yi subene, ɛ fa ɛ dɛge!

¹⁰ Isirayila xun makantanne bata findi
danxutɔne ra,
e mi sese kolon,

e bata findi bare bobone ra,
naxanye mi nɔɛ wonwonɲɛ.
E luma saxi nɛn, e lu xiye sɛ,
xixɔnla yi rafan e ma.

¹¹ Barene nan ne ra naxanye seni bɔma,
naxanye mi wasama mumɛ!

Xuruse rabane nan ne ra
naxanye mi sese famuma.
E birin sigama e gbee kiraan nan xɔn.
Birin biraxi a yɛtɛ tɔnɔn nan fɔxɔ ra.

¹² E naxa, “E fa, nxu xa sa dɔlɔn fen!
En dɔlɔn min han en xunna yi keli!
Tila fan luma nɛn alo to,
bayo a gɛgɛbe mɔn luxi.”

57

¹ Tinxindene halagima,
koni muxu yo mi a mirima na feen ma.

Lannaya muxune faxama,
muxu yo mi a famuma fa fala
tinxindene faxama nɛn
alogo e xa ba gbalo famatɔɔn yɛɛ ra.

² Bayo naxanye sigan tima ɲɔndini,
ne soma bɔɲɛ xunbeli yiren nin,
e matabuden sɔtɔ.

³ E tan kɔɛramuxu diine, ɛ maso be,
yalunde bɔnsɔnna,
naxan yalunyaan ligama!

⁴ E nde magelema,
ɛ dɛɛn bandunma nde ma
ɛ lɛnna raminiima nde ma?
E mi findixi dii murutɛxine xan na ba,
wule fala bɔnsɔnne,

⁵ ɛ tan naxanye kunfan nagboma ayi wu-
dine kideni,

e nun wudi yifɔtɔnxine birin bun,
ɛ tan naxanye ɛ diine kɔɛ raxaban darane
kideni,

e nun gɛmɛ longonne ra?

⁶ Gɛmɛ malaxunxine nan ɛ kɛɛn na ɛ xude
kidene yi,

ɛ gbeen ne nan na Isirayila kaane!
E minse saraxane bɔxɔnxi ne nan xa,
ɛ yi bogi se saraxane ba e xa.

N nɔɛ diɲɛ na birin bun ba?

⁷ E sa ɛ sadene tixi geya matexine nan fari,
ɛ tema mɛnna nin ɛ sa saraxane ba.

* **56:3:** Xɛmɛ tɛgɛnna: Na waxatini, mangane yi xɛmɛna ndee tɛgɛnma nɛn alogo e xa e yengi dɔxɔ mangana feene xɔn, e mi bira mangana ɲaxanle fɔxɔ ra. Be a sunuxi bayo a kolon a xinla lɔma ayi nɛn, a to mi diin barima.

8 Ɛ bata Ɛ suxurene singan Ɛ banxin dɛɛn
 nun a ti wudine xanbi ra.
 Ɛ bata Ɛ masiga n na,
 Ɛ ragenla yi lu,
 Ɛ te Ɛ sade xungbeen ma,
 Ɛ nun muxune yi lanna raso Ɛ tagi
 a rafan Ɛ ma Ɛ nun naxanye xa kafu,
 Ɛ yi lu ne matoc.
 9 Ɛ bata siga turen na manga gbeen kideni,*
 Ɛ yi latikɔnɔnna ragbo ayi.
 Ɛ bata Ɛ xerane rasiga pon,
 Ɛ yi godo han laxira yi.
 10 Ɛ bata Ɛ yixadan na sigatine yi han,
 koni Ɛ mi a fala,
 Ɛ naxa, “A lu na!”
 Ɛ mɔn Ɛ sɛnbɛ soxi, Ɛ mi xadanxi.

11 Nayi, Ɛ yi gaxuxi nde yɛɛ ra,
 naxan a liga, Ɛ n yanfa,
 n ma fe mi fa rabiraxi Ɛ ma,
 Ɛ mɔn mi Ɛ mirima n ma?
 N to dunduxi xabu to mi a ra,
 na nan a ligaxi,
 Ɛ mi fa gaxuma n yɛɛ ra ba?

12 Koni n na Ɛ gbee tinxinna
 nun Ɛ kɛwanle ramini nɛn kɛnɛnni.
 E tɔnɔ mi luma Ɛ ma.

13 Ɛ na Ɛ xui ramini malina fe ra,
 Ɛ suxure kurun xa Ɛ xunba!
 Foyena e birin xalima nɛn,
 foyedi xurun yi e tongo a siga e ra.
 Koni naxan na a yigiya n tan yi,
 na yamanan sɔtɔma nɛn a kɛɛn na,
 n ma geya sariɲanxin yi findi a gbeen na.

Ala a yamaan nakɛndɛyama nɛn

14 A falama nɛn nayi, fa fala,
 “Ɛ kirani tɔn ki faɲi,
 Ɛ kiraan kalaxi yirene birin nafala n ma
 yamaan yɛɛ ra.”

15 Amasɔtɔ kore xɔnna Ala matexina ito
 nan falaxi,
 naxan na yi habadan,
 naxan xili sariɲan, a naxa,
 “N dɔxi yire matexi sariɲanxin nin,
 koni n mɔn muxu ɲaxankataxine xɔn
 naxanye e yetɛ magodoxi
 alogo n xa muxu nii sɔxɔlɛxine rasɛwa.

16 N mi luma yalagin tiyɛ waxatin birin,
 n mi luyɛ xɔlɔxi habadan,
 bayo muxune niin bama nɛn n yetagi nayi,

n naxanye daxi, ne yi raxɔri.

17 N bɔɲɛn bata te Isirayila kaane ma
 lan e hakɛ tongoxine fe ma milɛni,
 n yi e ɲaxankata,
 n yi n yetagin luxun e ma n ma xɔlɔni.
 Anu, e tengbesenxin bata lu e bɔɲɛna ki-
 raan xɔn.

18 N bata e kɛwanle to,
 koni n na e yiyalanma nɛn,
 n yi ti e yɛɛ ra, n mɔn yi e madɛndɛn,
 e nun naxanye sunuxi e fɔxɔ ra.

19 N tantun falan sama nɛn e dɛ.
 Bɔɲɛ xunbeli dɛfexin yi lu muxune xa
 naxanye makuya e nun naxanye maso!
 N na e rakɛndɛyama nɛn.”

Alatala naxa na kiini.

20 Koni muxu ɲaxine luxi nɛn
 alo fɔxɔ igen naxan walanxi ayi
 naxan mi nɔɛ a raxarɛ
 naxan walanye boron nun lɔxɔn nakelima.

21 N ma Ala naxa,
 “Bɔɲɛ xunbeli mi muxu ɲaxine xa!”

58

Sunna naxan nafan Ala ma

1 Sɔnxɔ i xuini texin na!
 I xuini te han alo xɔta xuina,
 i n ma yamana murutɛna fe rali e ma,
 i yi Yaxuba yixɛtɛne yulubina fe fala e xa!

2 E waxi n tan nan fen fe yi lɔxɔ yo lɔxɔ,
 e sɔbɛ soxi n ma kiraan kolon feni,
 alo yamaan naxanye yi tinxinyaan ligama
 naxanye mi e mɛxi e Alaa kiti kɛndɛne ra.

E n maxɔdinma
 a n xa kiti tinxinxine sa e xa.

3 E naxa, “Nxu sunna suxuma nanfera,
 xa i mi a toma?
 Nxu nxu yetɛ tɔrɔma nanfera,
 xa i mi na yatɛxi?”

Anu, Ɛ na sunna suxu lɔxɔn naxan yi,
 Ɛ Ɛ rafan feene nan ligama,
 Ɛ yi Ɛ walikɛne ɲaxankata.

4 Ɛ nɛma sunni,
 sɔnxɔ sɔnxɔn nun yɛngɛne na a ra,
 Ɛ bɔnbɔn ti a ɲaxin na.

Koni xa Ɛ sunna suxu alo to,
 Ɛ xuiin mi Ala lima.

5 N na Ɛ xaranxi na sunna sifan nan ma ba
 alogo tun muxun xa a yetɛ tɔrɔ lɔxɔna nde
 yi,

* 57:9: Waxatina nde, Manga gbeeni ito findixi suxurena nde nan na.

alogo tun muxun xa a xun sin
alo seXena,
a yi sunu dagine ragodo a ma,
a yi a sa xubeni.
E na nan ma ba, a sunna,
loxon naxan nafan Alatala ma?

⁶ N na e xaranxi sun suxu kiini ito nan ma:
E yolonxon jaxine ba muxune ma,
e konyine fulun,
e muxu jaxankataxine xoroya
e xun xidi wudine birin kala.

⁷ Feni itoe xa mi a ra ba:
E donseni taxun e nun kametone ra,
e yiigelitone yigiya e konni,
yigiyade mi naxanye yii,
e dugin so muxune yii,
marabenna naxanye ma,
e ba e xun xanbi soe e ngaxakedenne yi?

⁸ Nayi, e yanbanma nen
alo kuye bamatona
e yi kendeya mafuren,
e tinxinyaan yi ti e yee ra,
Alatalaa binyen yi e kantan e xanbi ra.

⁹ Nayi, e xinla tima nen,
Alatala yi e yabi,
e xui raminiima nen a ma,
a yi a fala, a naxa, "N tan ni i ra!"
Xa e konyiya feene masiga e konna ra,
e ba e yii sonla tiye bonne ra,
e ba fala jaxine tiye,

¹⁰ xa e e yete fi kametone fe ra,
e muxu jaxankataxine ralugo,
nayi, e yanbanma nen dimini,
kosen yi lu e xa alo yanyi tagina.

¹¹ Alatala tima nen e yee ra waxatin birin,
a yi e rawasa tonbonni,
a yi e fati benden senbe so.
Nayi, e luma nen alo nakoge saxina,
alo tigin naxan mi xarama.

¹² Yire kalaxi fonne mon tima nen e
barakani,
e benbane banxi kalaxine mon yi beten sa,
a yi fala e ma, a "Yinna yinle yiton muxun
naxanye kirane nun daxedene
rafalama."

Matabu Loxona fe

¹³ Xa i yete suxu Matabu Loxon kala feen
ma,
i ba i yete rafan feene lige n ma loxo
sarijanxini,
xa i a fala Matabu Loxon ma,

a "sewa loxona,"
i yi a fala Alatalaa loxo sarijanxin ma,
a "loxobinyena,"
i yi a binya,
i mi siga i yete a kiraan xon,
i mi i yete rafan fe liga
hanma i fala fuune ti,
¹⁴ nayi, i sewama nen Alatala yi,
n yi i rate loxon yire matexine fari,
n yi i balo i benba Yaxuba keen na.
Alatala de xuiin nan na ra.

59

Yulubin naxanye e masigama Alatala ra

¹ Alatala yiin mi dungi,
a yi e rakisi.

Tuli xori mi a ra
naxan mi e xuiin name.

² Koni e hakene nan e masigama e Ala ra,
e yulubine nan a yetagin luxunma e ma,
naxan a ligama a mi e xuiin name.

³ Bayo faxa ti wunla e yiine ra,
e yiine hake feene yi,
wulena e de,
tinxintareya falan nan e lenna ma.

⁴ Muxu yo mi a mawugama tinxinni,
muxu yo mi kitin yebama jondini,
muxune yigi saxi e fala fuune nun wule
falane nin.

Fe kobin muxune kui
alo e fudi kanna na a ra,
e yi lu hakene bare.

⁵ E koso xelene birama,
e yalane yitonma muxune yee ra
alo simisamana.

Naxan na e xelene don,
na yi faxa,
anu xa keden bo,
saji jaxin nan minima a kui.

⁶ E fan mi yalani tonma dugin xan na de,
e mi noe e ragenla luxunye e yii foxone ra.
Hakene nan ne ra,
gbalon nan tun e yiine ra.

⁷ E sanne e rasigan fe jaxini mafuren!
E mafura sontarene wunla ramine,
e miriyane jaxu,

gbalon nun kalan nan e kirane xon.

⁸ E mi boye xunbenla kiraan kolon.
Kiti kendon mi e kiraan xon.
E kira yifuxine nan nafalama e yete xa,
naxan yo na siga e xon,

na mi bɔɲɛ xunbenla sɔtɔma.

Alaa yamaan yi e ti e yulubine ra

⁹ Nanara, kiti kɛndɛn makuya en na tinxinna mi a masoma en na.

En yengi kɛnɛnna ma,
koni en dimin nin!

Kɛnɛnna na,
koni en sigan tima banban dimin nin.

¹⁰ En tantanma
alo danxutɔne nɛma sigan tiyɛ banxin xɔn,
a luxi alo en yɛɛ mi na,
en tantanma.

En na en sanna radinma yanyin na
alo fitirin na a ra.

En luxi nɛn
alo faxa muxune niiramane yɛ.

¹¹ En sɔnxɔma alo kanko xajɛne,
en kutunma alo ganbane.

En yengi a ma kiti kɛndɛn xa sa en xa,
koni na mi ligama!

En yengi kisin ma,
koni a makuya en na!

¹² Amasɔtɔ nxɔ matandine gbo i tan Ala
yɛtagi,

nxɔ yulubine sereyaan bama nxu xili ma,
nxɔ matandine nxu fɔxɔ ra,
nxu nxu hakɛne kolon:

¹³ Nxu bata murutɛ,
nxu Alatala yanfa,
nxu yi nxu masiga nxɔ Ala ra.
Nxu gbalo feene nun murutɛ feene nan
falama,
nxu wulene fala nxu bata naxanye yitɔn
nxu bɔɲɛni.

¹⁴ Nanara, nxu nxu mɛma kiti kɛndɛn na,
tinxinyaan yi masiga nxu ra pon!
Lannayaan bata kala yamani,
ɲɔndi fala mi na.

¹⁵ Lannayaan bata lɔ ayi,
naxan na a mɛ fe ɲaxin na,
na yi findi muxu kansun daxin na.

Ala fama Yerusalen yi

Alatala yi a to a kiti kɛndɛn mi fa na mumɛ,
na yi ɲajaxu a ma.

¹⁶ A yi a to a muxu faɲi keden peen mi na.
Na yi a ratɛrɛna

fa fala a solona muxu mi na.
Nayi, a yɛtɛn yi marakisin ti,
a tinxinyaan yi findi a mali seen na.

¹⁷ A yi tinxinyaan findi a kanke yɛ
masansanna ra,

a yi kisin findi a xunna makantan wure
kɔmɔtin na,

a gbee ɲɔxɔn yatɛ a dugin na,
a yi a yɛtɛ rabilin a xanuntenya gbeen na
alo doma gbeena.

¹⁸ A muxune birin kɛwanla saranma e ra
nɛn,

a yi fitinan nagidi a yɛngɛ faane ma
a yi a gbeen ɲɔxɔ a yaxune ma,

a yi ige tagi bɔxɔne saran
alo a lan e ma kii naxan yi.

¹⁹ Nayi, muxune gaxuma nɛn Alatala xinla
yɛɛ ra

sa keli sogeteden ma
han sa dɔxɔ sogegododen na.

Yaxune na fa alo baana,
Alatala dɛ foyena e radinma ayi nɛn.

²⁰ Xunba tiin fama nɛn Siyon taani Yaxuba
yixɛtɛne xa

naxanye na xɛtɛ e Ala matandine fɔxɔ ra.
Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Alatala naxa, “N ma layirin ni ito ra
nxu nun ne tagi: N ma Nii Sariɲanxin
naxan ɛ ma, e nun n ma falane n naxanye
rasoxi ɛ dɛ, ne mi bama ɛ dɛ, e mɔn mi bama
ɛ diine dɛ, e mɔn mi bama ɛ diine yixɛtɛne
dɛ keli iki ma han habadan!” Alatala naxa
na kiini.

60

Alatalaa binyen Yerusalen yi

¹ ɛ keli, ɛ yanban,
amasɔtɔ ɛ kɛnɛnna bata fa.

Alatalaa binyen bata te
alo sogena, a dɛgɛma ɛ xun ma.

² ɛ a mato, dimin bata sin bɔxɔn ma
e nun dimin gbeen yamanane xun ma,
koni Alatala bata mini kɛnɛnni ɛ tan xun
ma,

a binyen yi godo ɛ ma.

³ Siyane sigan tima ɛ kɛnɛnni
ɛ mayiyalanna yi kɛnɛnna fi mangane ma
alo sogen tematɔna.

⁴ ɛ yɛɛ rakɔɲin ɛ rabilinni:

birin e malanma, e fama ɛ fɛma.
ɛ dii xɛmɛne fama sa keli yire makuyeni,
ɛ dii tɛmɛne maxalima muxune yii kanke.

⁵ ɛ na a to, ɛ sɛwan gboma ayi nɛn,
ɛ bɔɲɛn dinma nɛn sɛwani, ɛ ɲaxan,
bayo fɔxɔ igen nafunle e xun sama ɛ ma
nɛn,

siyane nafunle yi fa ε ma.

⁶ Nəgəmə kurune luma nən ε yamanan
birin yi,

Midiyan nun Efa bənsənnə jəgəmə
kəndəne.

Muxune birin fama nən xəmaan nun
wusulanna ra ε xən

sa keli Saba yamanani,
e fa Alatalaa binyen naliyə.

⁷ Kedari* bənsənnə xuruse kurune birin
malanma nən ε konni,

Nebayoti bənsənnə xuruseene luma nən ε
sagoni,

e ba saraxa gan daxine ra n ma saraxa
ganden fari,

e yi rafan n ma.

N yi a liga n ma banxi nərəxin yi nərə han!

⁸ Ndee ne ra

naxanye tukanma alo kundana,
alo ganban naxanye tukanma siga e tən
ma?

⁹ Ige tagi bəxəne yigi saxi n tan nin,
Tarasisi kunkine sigama kunkin bonne yē
ra,

sa fa ε diine ra sa keli yire makuyeni
e nun e gbeti fixən nun e xəmana Alatalaa

xinla fe ra, ε Ala,
Isirayilaa Ala Sarijanxina,
naxan nərən fixi ε ma.

¹⁰ Xəjəne mən ε taan makantan yinna tima
nən,

e mangane yi findi ε walikene ra,

bayo n na ε jaxankata nən n ma xələ
gbeeni,

koni n kininkininma nən ε ma n ma hi-
nanni.

¹¹ ε taan so dəene luma nən nabixi
habadan,

e mi balanje kəen na e mi balanje yanyin
na,

alogo siyane nafunle xa so ε konni,
e nun e mangane nun e fəxə ra birane.

¹² Bayo, siyaan nun yamanan naxanye mi
walə ε tan xa,

ne halagima nən.

E raxərima nən fefe!

¹³ Liban yamanan binyen fama nən ε
konni,

fəfəne nun gbinjəne nun xarinne birin
alogo e xa fa n ma yire sarijanxin nayabu,
alogo n xa n san tiden binyen nagbo ayi.

¹⁴ ε jaxankata muxune diine fama nən,

e fa e felen ε yetagi,

muxun naxanye ε rapaxuxi,

ne birin yi fa e xinbi sin ε bun ma.

E yi a fala ε ma,

a “Alatalaa taana,

Isirayilaa Ala Sarijanxina taana, Siyon.”

¹⁵ ε yi rabəpinxi, ε rapaxu,

muxu yo mi yi fa danguma ε konni.

Iki, n xunna kenla fima ε ma nən habadan,

n yi ε findi səwa xunna ra mayixetə nun
mayixetene xa.

¹⁶ ε siyane nun e mangane nafunle donma
nən,

nayi, ε yi a kolon

a n tan nan Alatala ra

naxan ε rakisima,

ε xunbamana, Yaxubaa Ala Sənbəmana.

¹⁷ N xəmaan nafama nən ε ma sulan jəxəni,
e nun wure gbetina wure fərən jəxəni.

N sulan nafama ε ma nən wudin jəxəni,

e nun wuren na gəmə n jəxəni.

N yəeratine nun kuntigine fi ε ma

naxanye bəje xunbenla nun tinxinyaan
nasoma.

¹⁸ Gbalona fe mi fa məma ε yamanani,

hanma kalana hanma halagina ε bəxən
danne ra,

ε yi ε taan makantan yinna xili sa “Marak-
isina,”

ε yi ε taan so dəene xili sa “Tantunna.”

¹⁹ Sogen xa mi fa findima kənənna ra ε xa
yanyin na,

hanma kike dəgena kəen na,

koni Alatala nan fa findima kənənna ra ε xa
habadan,

ε Ala yi findi ε binyen na.

²⁰ Sogen mi fa birama ε konni sənən,

kiken mi fa godoma ε konni,

bayo Alatala nan findima kənənna ra ε xa
habadan

ε sunu ləxəne yi jan.

* **60:7:** Kedari findixi Sumayilaa diin nan na. Na feen səbəxi Dunuja Fəlon 25.13 kui.

21 Nayi, tinxin muxune nan tun fa luma ε yamanani,
 yamanan findima nēn e gbeen na habadan.
 E tan findima nēn n ma sansi sonla ra,
 n naxan sixi n yiine ra,
 alogo e xa n ma binyen makēnēn.
 22 Naxan xurun ε tagi,
 na muxu wuli keden naminima nēn,
 muxudina ε tagi,
 na bōnsōnna yi findi siya sēnbēmaan na.
 N tan Alatala,
 n na feene rabama nēn mafurēn,
 e waxatin na a li.

61

Marakisi xerana

1 Marigina Alatalaa Niina n yi,
 bayo Alatala bata n sugandi,
 a n xa Xibaru Faḡin nali yiigelitōne ma,
 a bata n nasiga
 a n xa muxu bōjε kalaxine mali,
 a n xa xōrōya feen kawandin ba suxu mux-
 une xa,
 e nun kasorasane beḡin fena.
 2 N yi Alatalaa hinan jεena fe rali
 e nun en ma Ala gbeejōxō lōxōna,
 alogo n xa muxu sunuxine madēnden,
 3 naxanye wugama Siyon taani,
 n yi ne ralimaniya.
 Benun e xa xuben sa e xunni sununi,
 n yi mangaya kōmōti faḡin so e xun na,
 n sēwa turen sa e xunni
 benun a xa findi sunun na,
 n tantun dugin nagodo e ma
 benun a xa findi xaxili kalan na,
 alogo muxune xa a fala e ma misaala ra
 fa fala muxu tinxinxine alo warine,
 Alatala muxun naxanye rasabatixi
 alogo a binyen xa makēnēn.

4 E mōn singe ra fonne taa xōnne tima nēn,
 e yire kalaxi fonne yitōn
 e yi taa rabejinxine ti,
 dēnaxanye kalaxi
 xabu mayixεε danguxine.

5 Xōjεne findima nēn ε xuruse rabane ra,
 siya gbεtene diine yi findi ε xεε biine nun
 manpa bili nakō walikēne ra.

6 Koni a falama ε tan ma nēn,
 a Alatalaa saraxaraline,

a fala ε ma,
 a en ma Ala batu muxune.
 ε baloma nēn siyane nafunle ra,
 ε yi ε kanba e binyeni.

7 Benun ε xa yagi,
 ε seene dōxōde firin sōtōma nēn.
 Benun ε xa rayarabi,
 ε gbelegbelema nēn sēwani ε kēena fe ra.
 ε yi kēen dōxōde firin sōtō ε yamanani
 ε yi habadan sēwan sōtō.

8 Bayo, kiti kēnden nafa n tan Alatala ma,
 muḡan nun tinxintareyaan naḡaxu n ma.
 N na ε saranma nēn n ma tinxinni,
 n yi habadan layirin xidi en tagi.

9 ε bōnsōnna kolonma nēn siyane tagi,
 ε yixεtene yi kolon yamanan muxune birin
 yε.

Naxan yo na e to,
 a a kolonma nēn
 a Alatalaa duba diine nan e ra.

Ala wali faḡi kolon bεtina

10 N sēwama nēn Alatala yi,
 n niin yi sēwa n ma Ala yi,
 bayo a bata n maxidi marakisi dugine yi,
 a yi tinxinyaan nagodo n ma
 alo domana,
 alo xēmēn jaxalandi kanna a xunna maxi-
 dima kii naxan yi alo saraxaralina
 alo jaxalandina a maxidi seene soma kii
 naxan yi.

11 Marigina Alatala tinxinyaan nun tan-
 tunna raminima nēn siyane birin
 yεtagi
 alo bōxōn soli seene raminin kii naxan yi,
 alo nakōn sansine ramini kii naxan yi.

62

Yerusalēn taan nakisi fena

1 Siyon taana fe ra,
 n mi n dunduma,
 Yerusalēn ma fe ra,
 n mi n naxarama,
 han a tinxinyaan yi makēnēn
 alo sogen tematōna,
 a marakisin yi mayilen
 alo xaye xidi dεgεne dimini.

2 Nayi, siyane ε tinxinna toma nēn
 mangane birin yi ε binyen to,
 ε yi xili nēnēn sōtō,
 Alatala na naxan fala a dēen na.

³ Ɛ findima nɛn manga kɔmɔti mayilenxin
na Alatala yii,
e nun mangaya taxamaseri namuna ɛ Ala
yii.

⁴ A mi fa falama ɛ ma sɔnɔn,
fa fala “Yama rabɛɲinxina.”
A mi fa falama ɛ bɔxɔn ma sɔnɔn
fa fala “Bɔxɔ raxɔrixina.”
Koni ɛ xili bama nɛn
fa fala “N nafaɲ yirena,”
a fala ɛ bɔxɔn ma
fa fala “Naxalan futuxina.”

Bayo ɛ rafan Alatala ma,
a findima nɛn ɛ bɔxɔn kanna ra.

⁵ Ɛ diine ɛ yamanan masuxuma nɛn
alo banxulanna sungutunna futuma kii
naxan yi,
ɛ yi findi sɛwan na ɛ Ala xa
alo ɲaxalandina a xɛmɛn nasɛwama kii
naxan yi.

⁶ Yerusalɛn kaane, n bata kantan tiine dɔxɔ
ɛ taan makantan yinna xuntagi,
kɔɛɛn nun yanyin na,
e mi e dunduma.
Ɛ tan naxanye taana fe rabirama Alatala
ma
ɛ nɛma a maxandɛ,
ɛ nama ɛ matabu de!

⁷ Ɛ mɔn nama tin
a fan xa a raxara
han a yi Yerusalɛn rasabati,
bɔxɔ xɔnna muxune birin yi a tantun.

⁸ Alatala bata a kɔlɔ a yiifanna nun a sɛnbɛ
gbeeni, a naxa,
“N mi fa ɛ bogi seene soma ɛ yaxune yii e
balon na mumɛ,
xɔɲɛne mi fa ɛ manpa nɛnɛn minɲɛ mumɛ,
ɛ wali xɔnna.

⁹ Koni naxanye bogi seene xabama,
ne nan e donma
e Alatala tantun,
naxanye na manpa bogine malan,
ne nan e igen minma
n ma yire sariɲanxin yinna kui.”

¹⁰ Ɛ mini,
ɛ mini taan so dɛɛne ra!
Ɛ kirani tɔn yamaan yɛɛ ra!
Ɛ kiraan nafala,
ɛ a rafala, ɛ gɛmɛne ba a xɔn,
ɛ taxamasenni te, a siyane xa fa.

¹¹ Ɛ a mato, Alatala a xuiin naminima

han bɔxɔn danne ra,
a naxa, “Ɛ a fala Siyon kaane xa,
ɛ naxa, ‘Ɛ a mato,
ɛ rakisimaan fama!
Ɛ a mato, a fama
e nun a muxu sɔtɔxine,
a kɔntɔnna biraxi a fɔxɔ ra.’ ”
¹² A falama nɛn ne ma
a “Yama Sariɲanxinina,
Alatalaa Muxu Xunbaxine.”
A falama nɛn ne ma
a “Ala Yamaan Naxan Xɔn Fenxi,
Taan Naxan Mi Fa Rabɛɲinxi.”

63

Ala gbeɲɔxɔ lɔxɔna

¹ Nde ito ra
naxan fama sa keli Edɔn yamanani,
naxan keli Bosara taani,
dugi gbeela ragodoxi a ma,
a maxidixi dugi mayilenxini,
a sigan tima xunna kenli,
a sɛnbɛn binyeni?

Ala naxa, “N tan na a ra,
naxan falan tima tinxinni
naxan muxune rakisima a sɛnbɛni.”

² Nanfera i ya duginɛ gbeeli
alo naxanye manpa bogine yibodonma
manpa ige badeni?

³ Ala naxa, “N kedenna nan yi manpa
bogine yibodonma manpa ige
badeni

siyane muxu yo mi yi n fɛma.

Nayi, n yi e yidin n ma xɔlɔni,
n fitinaxin yi e yibodon,
e wunla yi xuya n ma duginɛ ra,
e yi gbeeli.

⁴ Bayo gbeɲɔxɔ lɔxɔna fe yi n bɔɲɛni.
N ma yamaan xunba ɲɛɛn bata a li.

⁵ N muxune fen nɛn,
koni muxu yo mi fa n mali!
N kabɛ na feen ma,
fa fala muxu yo mi fa n sɛnbɛ so.
Nayi, n yɛtɛɛn yiin nan marakisini tɔn,
n ma xɔlɔn yi findi n sɛnbɛn na.

⁶ N yi yamanane yibodon n ma xɔlɔni,
n fitinaxin yi e halagi,
n yi e wunla xuya bɔxɔn ma.”

Marabirana Alaa wali faɲine ma

⁷ N na Alatala hinan wanle rabirama nɛn
muxune ma,
a lan a xa tantun naxanye fe ra,

Alatala feen naxanye birin ligaxi en xa,
a fanna Isirayila yamaan xa naxan gbo,
a naxan birin ligaxi a kininkininna nun a
hinan gbeen.

⁸ Bayo, a bata yi a fala, a naxa,
“N ma yamaan nan e ra yati,
n ma diin naxanye mi n yanfe!”
A yi findi e rakisimaan na.

⁹ E tərəne birin yi a fan tərə,
malekan naxan a yetagi,
na yi e rakisi.
A yeteen yi e xunba a xanuntenyaan nun a
kininkininni.

A tan nan e tongo,
a e mali waxati danguxine birin yi.

¹⁰ Koni e murute nen,
e yi a Nii Sarijanxin nafəro a ma.
A yi findi e yaxun na,
a tan yeteen yi e yenge.

¹¹ Nayi, waxati danguxine fe yi rabira a
yamaan ma, Musaa waxatina,
e yi a fala, e naxa,
“Ala minen naxan e ragidi baani,
e nun a yamaan yeeratine?
A minen,
naxan yi a Nii Sarijanxin nagodoma e
tagi?”

¹² Naxan a yii senbemaan makenen Musa
xa,
a yi lu a xən,
a yi igeni taxun e yetagi,
alogo a xinla xa lu habadan.

¹³ Nde yi tixi e yee ra dangu tilinna xonna
ma?
E mi e sanna radin
alo soon nema a giye tonbonni.

¹⁴ Alatalaa Nii Sarijanxin yi e xali
matabuni
alo xuruseen naxan godoma lanbanni.
I tixi i ya yamaan yee ra na kii nin
i yi xili binyen soto.”

Yamana Ala maxandina

¹⁵ Ala, i yee masa nxu ma keli kore,
i nxu mato,
sa keli i dɔxode sarijanxi nərɔxini.
I ya xanuntenya gbeen nun i senbe gbeen
minen?
Nxu mi fa i ya marafanna nun i ya kinink-
ininna toma.

¹⁶ Anu, i tan nan nxu fafe ra!

Hali xa nxu benba Iburahima mi nxu
kolon,
xa nxu benba Isirayila fan mi nxu kolon,
i tan Alatala, i tan nan nxu fafe ra,
i xili nen, Nxu Xunbamana
xabu to mi na ra.
¹⁷ Nanfera Alatala,
i nxu makuyama i ya kiraan na,
i nxu bəneni xɔdɔxɔ
alogo nxu nama gaxu i yee ra?
I mən xa fa i ya walikene fe ra,
i kee bənsənna fe ra.

¹⁸ Yamanan findixi nen i ya yama
sarijanxin gbeen na waxatidi tun,
nxu yaxune yi i ya yire sarijanxini bodon.

¹⁹ Xabu waxati xunkuye
nxu luxi nen
alo i mi yi muxun naxanye kari ra,
e nun i xinla mi falama naxanye xun ma.
Xa i yi kuyeni bəe nun,
xa i yi godee nun,
geyane yi yimaxama i bun ma nen.

64

¹ Alo tee degen tee wolonna ganma kii naxan
yi,
igen yi a ramini teen ma,
i yaxune i xinla kolonma na kii nin,
siyane birin yi xuruxurun i yetagi.

² I fe magaxuxine liga nen,
nxu yengi mi yi naxanye ma
i godo nen,
geyane yi yimaya i yee ra.

³ Xabu a rakuya, a munma kolon,
tuli yo munma a me,
yee munma a to singen,
fa fala alana nde na,
ba i tan na
muxuna a yigi se naxan yi,
a yi a mali.

⁴ I muxuni suxuma
naxan tinxinna ligama sewani,
naxan a xaxili luma i ya kiraan xən.
Koni i bata xolo
bayo nxu luxi yulubin nan lige waxatin
birin.

Nayi, nxu kisima di?
⁵ Nxu birin bata lu
alo se haramuxine,
nxu ke wali tinxinxine birin luxi
alo dunkobi xəsixina.
Nxu birin xarama ayi
alo ɲəxənde xarene,

nxu yulubine nxu xalima alo foyena.

⁶ Muxu yo mi na naxan i xinla xandima,
a yi kata, a bira i fəxə ra.
Bayo i bata i yetagin luxun nxu ma,
i yi nxu lu halagini nxu yulubine fe ra.

⁷ Anu, Alatala, i tan nan nxu fafe ra.
Fejɛ bendən nan nxu tan na,
fejɛ rafalan nan i tan na.
I tan nan yii fəxə nxu tan birin na.

⁸ Alatala, i nama xələ han a dangu ayi,
nxu yulubine fe nama rabira i ma han
habadan.

Yandi, nxu mato,
i ya yamaan nan nxu birin na!

⁹ I ya taa sarijanxine bata findi tonbonne
ra.
Siyon taan bata findi tonbonna ra,
Yerusalən taan bata findi yire rabəjinxin
na.

¹⁰ Nxə Ala Batu Banxi sarijanxi nərəxina,
nxu benbane yi i tantunma dənaxan yi,
təən bata na gan.

Nxu rafan se kəndəne birin bata kala.

¹¹ Alatala, tərəni ito birin yi,
i mən mi fe ligama?

I mən luma dunduxi nən,
i yi nxu ratərən han a dangu ayi ba?

65

Kiti famatəna

¹ Naxanye mi yi n maxədinma,
n bata n yete yita ne ra.
Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to.
Yamaan naxan mi yi n maxandima n xinli,
n yi a fala ne xa, n naxa,
“N tan ni i ra! N tan ni i ra!”

² N na n yiini bandunma yama murutəxin
xa fərijən gbən,
naxanye sigan tima kiraan xən
naxan mi fan,
e lu e yete miriyane fəxə ra.

³ Yamaan na a ra
naxan n naxələma n yetagi
e saraxane bama kide nakəne yi
e wusulanne gan saraxa gande bitikidi
daxine fari,*

⁴ e dəxəma gaburu yirene yi,
e kəəən nadangu faranne ra,
e xəse subene don.
Donse haramuxine nan e goronne kui.

⁵ E a falama, e naxa,
“I masiga, i nama i yiin din n na,
n ma sarijanna nərən gbo i ma.”
Na falana n tərəma
alo tēə tutina n jəəni,
tēən naxan luma dəge waxatin birin.

⁶ Koni ito nan sebəxi n yetagi:
N mi n dundə na feene ma mumə,
n na e saranma nən a defexin na yati!

⁷ N na e hakəne yatəma nən
e nun e benbane hakəne!
E to wusulanna gan saraxan na geyane fari
e n naxələ yire matexine fari,
n na e saranma nən e kəwali fonne ra a
defexin na.
N tan Alatala naxa na kiini.

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Ige jaxumən na to manpa bogi tənsənna
naxan yi,

muxune a falama nən, e naxa,
‘I nama a kala,
bayo se fajina nde a yi!’
N tan fan a ligama na kii nin n ma walikəne
fe ra,
alogo e birin nama halagi.

⁹ N mayixetəna nde raminima nən Yaxuba
bənsənni,
n yi n ma geyane findi Yuda bənsənna ndee
gbeen na,
n naxanye sugandixi,
e yi findi ne kəən na,
n ma walikəne yi dəxə e yi.

¹⁰ Sarən yamanan yi findi xuruse rabaden
na,
Akori lanbanna yi findi jinge kurune
saden na
n ma yamaan xa naxan n fenma.”

¹¹ “Koni ε tan naxanye ε mēma Alatala ra,
ε jinan n ma geya sarijanxin xən,
ε yi donseene rafala Gadi suxuren xa
ε yi igelengenne rafe dələ basanxine ra
Meni suxuren xa,

¹² n sayaan nan nagidima ε ma silanfanna
ra.
ε birin ε xinbi sinma nən,
ε kəe raxaba,
bayo n bata xinla ti,
ε mi n yabi,
n falan ti, ε mi ε tuli mati n na.
Naxan jaxu Ala yəe ra yi,

* 65:3: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

ε yi na liga,
naxan mi rafan n ma,
ε yi na sugandi.”

¹³ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “N ma walikene e degema nen,
koni kamena ε tan suxuma nen.
N ma walikene e minma nen,
koni min xonla ε tan suxuma nen.
N ma walikene sewama nen,
koni ε tan yarabima nen.

¹⁴ N ma walikene e xuini tema nen naxanni
e boren sewaxin na,
koni ε tan, ε xuini tema nen soxolen nin,
ε boren kalaxin na,
ε gbelegbele nii rafareni.

¹⁵ E xinla findima nen danga ti seen na n ma
muxu sugandixine xa, e naxa,
‘Marigina Alatala xa i fan faxesa alo ne!’
Koni n ma walikene tan xili gbete sotoma
nen.

¹⁶ Naxan na duban ti yamanani,
na duban tima nen Ala jondin kanna xon
ma.
Naxan na a kolɔ yamanani,
na a koloma Ala jondin kanna nin,
bayo jinan tima nen toro danguxine xon
ma,
e bama nen n yetagi.

¹⁷ Amasoto n kore xori nen n nun boxo xori
nenen dama nen,
jinan yi ti waxati danguxin xon,
miri mi fa tima a xon mumel!

¹⁸ Koni ε sewama nen han habadan,
ε lu naxanni na fe ra n naxan dama.
Bayo, n Yerusalen dama sewan nan xili yi
a muxune yi lu naxanni.

¹⁹ N Yerusalen findima nen sewan na n xa
n yi naxan n ma yamani.
Wuga xuiin nun gbelegbele xuiin mi fa
memma a yi sonon.

²⁰ A mi fa ligama menni
diin bari nen n yi faxesa,
a na xii dando ti,
hanma fonne mi e siimayaan defe,
bayo muxun naxan mi forixi e tagi,
na mi faxesa jee kemen xanbi.
Yulubi kanna naxan ma siimayaan mi
danguma jee kemen na,
na yatema dangatoon nan na.

²¹ E banxine tima nen,
e boxo e kui,
e sansine sima nen,

e yi e bogine don.

²² E mi fa banxine tima,
muxu gbete yi boxo e kui.
E mi fa sansine sima,
muxu gbete yi e bogin don,
bayo n ma muxune siimayaan luma nen
alo wudina,
n ma muxu sugandixine sewama nen e
wali xonne fe ra.

²³ E mi fa walima fuuni,
e mi fa diine barima,
gbalon yi e soto,
bayo e findima yamaan nan na
Alatala barakan sama naxanye fe yi,
e tan nun e yixetene.

²⁴ Nayi, benun e xa n maxandi,
n bata e yabi,
e nema falan ti, n bata e xuiin name.

²⁵ Kankon nun yexee diina e degema nen e
bode xon,
yatan sexen donma nen alo jingena,
burunburunna yi findi sajin balon na.
E mi fe naxi yo ligama,
kala yo mi fa tiye n ma geya sarijanxin yire
yo yi!”
Alatala naxa na kiini.

66

Ala batu ki kendena

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Kore xonna nan n ma manga gbeden na,
boxon yi findi n san tiden na.

E noe banxin mundun tiye n xa,
n ma matabuden finde minen na?

² N tan nan seni itoe birin daxi,
e yi lu na.

Nayi, n na n yeen tima muxun sifani ito nan
na:

toro muxun naxan niin soxolexi,
naxan xuruxurunma gaxuni n ma falan
bun.”

Alatalaa falan nan na ra.

³ Naxan na jingen ba saraxan na
na yatema nen alo muxu faxana,
naxan na yexeen ba saraxan na,
na luxi nen alo a baren nan faxama,
naxan na bogi se saraxan ba,
na luxi nen
alo a xosen wunla nan nalima n ma,
naxan na wusulanna gan,
na luxi nen
alo a suxuren nan kima,

na muxune birin biraxi e yete kirane nan
 foxo ra,
 e haramu feene yi rafan e ma.
 4 N fan fe xodeken nan nagidima e ma.
 N na e gaxu feen nafama nen e ma,
 bayo n bata xinla ti,
 muxu yo mi a ratin,
 bayo n bata falan ti,
 muxu yo mi a tuli mati n na.
 Koni naxan naxaxu n ma,
 e yi na liga,
 naxan yo mi rafan n ma,
 e yi na sugandi.

Ala a yamaan madendenma nen

5 E tuli mati Alatalaa falan na,
 e tan naxanye xuruxurunma gaxuni a
 falan bun ma.
 A naxa, "E ngaxakedenne ito nan falaxi,
 e naxaxu naxanye ma,
 naxanye e mema e ra n xinla fe ra,
 e naxa, 'Alatala xa a binyen mayita,
 nxu yi e sewan to!'
 Koni e tan nan yagima.
 6 Sonxo xuiin minima nen taani!
 Gbelegbele xuiin yi mini Ala Batu Banxini!
 Alatala nan a yaxune saranma e kewanle
 ra."

7 "Benun a kuiin xa keli a ra,
 a bata diin xali,
 benun a xa diin barin xolen kolon,
 a bata a dii xemen bari!
 8 Nde bata na fe sifan me singen?
 Nde bata na fe sifan to singen?
 Yamanan tiye loxo kedenni ba?
 Siyana nde noe sote loxo kedenni ba?
 Anu, Siyon taan luxi nen
 alo naxalan fudikanna,
 a kuina a xolo foloxi nen tun,
 a yi a yamaan bari!"
 9 Alatala naxa,
 "N tan dii bari waxatin nafe ba,
 diin mi bari?
 Xa n tan nan diin barin nagidixi,
 n tondene na ma ba?"
 E Ala naxa na kiini.

10 E naxan Yerusalen kaane xon,
 a xa findi e sewa xunna ra,
 a rafan e tan naxanye birin ma!
 E naxan Yerusalen kaane xon han,
 e tan naxanye birin sunuxi a fe ra.

11 Amasoto, a luma nen alo e nga,
 e yi a xijen min, a yi e madenden.
 E lugoma nen,
 e yi a fanna nun a binyen kolon.

12 Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 "N boje xunbenla rasigama Yerusalen ma
 nen alo baana,
 e nun siyane nafunla alo fufana.
 E xijen minma nen, e yi banba,
 e masugusugu xinbin fari,
 13 alo muxuna nga a madendenma kii
 naxan yi,
 n fan e madendenma na kii nin.
 E madendenma nen Yerusalen taani."

14 E na toma nen,
 e bojen yi lu sewaxi,
 e mon yi sabati alo sexena.
 Alatala a senben yitama nen a walikene ra,
 a yi a xolon yita a yaxune ra.
 15 Bayo Alatala fama teen nan na,
 a yenge so wontorone luxi
 alo wuluwunla,
 alogo a fitinaxin xa a xolon nakamali
 a konko xuiin yi rakamali tee dege gbeen na.
 16 Alatala muxune birin makitima nen
 teen nun silanfanna ra.
 Alatala muxu faxaxine rawuyama ayi nen.
 17 Naxanye e yitonma,
 e yete rasarijan
 alogo e xa siga kide nakone yi,
 e biraxi e bode foxo ra,
 siga nakoon tagini,
 e tan naxanye xose subene nun sulumene
 nun haramu seene donma,
 ne birin halagima nen e bode xon.
 Alatalaa falan nan na ra.

Ala siyane birin malanma nen

18 Ala naxa, "N na e kewanle nun e
 miriyane kolon. Siyane nun xuine birin
 malan waxatin bata a li. E fama nen,
 e yi n ma binyen to. 19 N taxamasenna
 sama nen e tagi: yamaan muxu donxen
 naxanye luxi e nii ra, n na ndee rasigama
 nen siyane ma, siga Tarasisi kaane nun
 Pulone ma e nun Ludu kaane, xali woli
 kendene. Ndee mon yi siga Tubali nun
 Gireki yamanani e nun foxo ige tagi boxo
 makuyene, naxanye mi n xinla fe mexi,
 naxanye mi n ma binyen toxi, e yi n ma
 binyena fe fala siyane tagi. 20 E fama nen

ε ngaxakedenne birin na, keli siyane birin yi, e findi kiseene ra Alatala xa, e fa soone fari e nun wontorone nun wontoro xunna soxine kui e nun sofanle nun ɲəgəməne fari, fa n ma geya sariɲanxin fari Yerusalən yi. Alatala naxa na kiini. E fama e ra nən alo Isirayila kaane fama e bogi se saraxane ra Alatala Batu Banxini kii naxan yi goron sariɲanxine kui. ²¹ N mən e tan ndee find-ima nən saraxaraline nun Lewi bənsənna muxune ra.” Alatala naxa na kiini.

²² “E xinla nun ε yixetene luma nən n yɛtagi alo kore xəri nənən nun bəxə xəri nənən luma n yɛtagi kii naxan yi, n fama naxanye dadeni.”

Alatalaa falan nan na ra

²³ “Nayi, kike nənε yo kike nənε, Matabu Ləxə yo Matabu Ləxə, adamadiine birin fama nən, e fa e xinbi sin n bun ma.”

Alatala naxa na kiini.

²⁴ “E na mini, e yi muxune binbine to, naxanye murutɛxi n xili ma.

Kunla naxanye e donma,

ne mi faxε mumε,

tɛɛn naxan e ganma,

na mi tuyε mumε!

Adamadiine birin yi kabε e tərɔyaan ma.”

Yeremi Nabi Yeremi Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Yeremi keden peen nan tin Alaa fala xɔdɛxɛne raliyɛ yamaan ma a waxatini Yerusalɛn yi, hali muxune birin to keli a xili ma. Yeremi mɔn yi foningeyani waxatin naxan yi, Ala yi a findi a fala raliin na Yerusalɛn taani (Yeremi 1.4-9) fɔ jɛɛ kɛmɛ sennin jɛɛ mɔxɔjɛn nun sennin jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari waxatin naxan yi, Yuda mangan Yosiya mangayaan waxatini. A lu nɛn na wanli jɛɛ tonge naanin bun ma. Na waxatine yi lu sigɛ xɔdɛxɛ.

Asiriya kaane nan sɛnbɛ yi gbo na rabilinna siyane birin xa nun. Koni, Yeremi waxatini, e yi e gi fɔlɔ Babilɔn kaane sɛnbɛn bun. Yuda mangan Yosiya fan kata na nin, a yi Isirayila yamanan yire fonna ndee tongo yaxune bata yi dɛnaxanye suxu yɛngɛni nun. Koni jɛɛ kɛmɛ sennin jɛɛ solomanaanin benun Marigi Yesu xa bari, Misiran mangan sofa ganla nde rasiga nɛn Asiriya yamanan malideni Babilɔn kaane yɛngɛdeni. Yosiya to wa ne yɛngɛ feni, e yi a faxa. (Taruxune Firinden 35.20-24) Misiran kaane yi Yosiya dii xɛmɛn xali, e yi Yehoyakimi findi mangan na a funfuni. (Taruxune Firinden 36.4-5) Jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilɔn kaane yi fa Yerusalɛn taan yɛngɛdeni, e yi yamaan fɔxɔ kedenna suxu, e siga e ra e nun e mangan Yoyakin, naxan yi baxi tideni a baba Yehoyakimi funfuni. (Mangane Firinden 24.10-12) E yi Sedeki findi Yuda mangan na. Manga kobi sɛnbɛtare kanna nan yi a ra. Dɔnxɛn na, a yi a yɛtɛ lu murutɛni Babilɔn kaane xili ma. (Taruxune Firinden 36.13) Na feen yi jaxu ayi. Babilɔn mangana ganla yi Yerusalɛn taan nabilin jɛɛ keden benun e xa taan suxu yɛngɛni, jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. E yi Manga Sedeki suxu, e yi Ala Batu Banxin gan, e siga yamaan muxu kɛndɛne ra e yii koniyani. (Taruxune Firinden 36.17-21)

Babilɔn kaane yi Gedali dɔxɔ yamana

kanna ra, koni e keli xanbini mɛnni, muxune yi a faxa. Yuda muxu mafutuxuluxine yi e gi, e sa dɔxɔ Misiran yamanani. Ne yi Nabi Yeremi xali e xɔn, a sa faxa mɛnni.

Nabi Yeremi a kawandini, a yamaan nakolon nɛn a fɔ e xa xɛtɛ Ala ma alogo e xa tanga gbalon ma. Yamaan yi lu e sɛ Misiran kaane fari alogo e xa e mali Babilɔn kaane yɛngɛdeni. Nabi Yeremi yi a fala, a e mi lan e xa na liga, fɔ e xa tin Babilɔn mangane nɔɔn nan ma e yulubin saranna ra. Na ma, e yi a fala a Yeremi bata sa yaxune fari, e yi a jaxankata. Anu, a yi a yamaan xanuxi han! A a dunuɲa yi gidin liga na fe firinna tɔrɔyaan kui, Ala xɛraya xɔdɛxɛn naxan so a yii, e nun xanuntenyaan naxan yi a bɔjɛni lan a yama tɔrɔxin ma. Na nan a liga, a yi lu a mawugɛ Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yeremi 11.18 han 12.6 e nun 15.10-21 nun 17.14-18 nun 18.18-23 nun 20.7-18 kui.

Koni ba a yamaan halagi feen na a naxan toxi fɛ e tinxintareyana fe ra, a mɔn marakisina nde toma e yɛɛ ra, naxan findixi layiri nɛnɛn na naxan mɔn sa xidima e nun Ala tagi. (Yeremi 31) Marigi Yesu layiri nɛnɛn nan ma fe falaxi nayi fayida jɛɛ kɛmɛ sennin benun a xa bari. Na feen sɛbɛxi Heburune 8.8-12 kui.

Yeremi sora 2 han a mɔxɔjɛn nun naaninden, nabina kawandine fɛsɛfɛsɛxi mɛnne nin. Yeremi sora 25 fɔlɔn na, Yeremi a kawandine fala yisoxin sɛbɛxi mɛnna nin. Sora 26 han a tonge naanin nun suulunden, ne Yeremi a taruxuna ndee sɛbɛxi. Sora 46 han a tonge suulun nun kedenden, ne kawandin nan bama lan siya xɔjɛne ma. Sora tonge suulun nun firinden findixi taruxun nan na, lan Yerusalɛn suxu feen nun a kala feen ma.

Marigi Yesu misalixi kawandi ba tinxinxɛ jaxankataxin Yeremi nan ma. (Matiyu 16.14) Marigi Yesu nan a falaxi a Nabi Yeremi layiri nɛnɛn naxan ma fe falaxi, a a tan nan na falan nakamalima, a yi na layiri nɛnɛn xidi a yɛtɛ wunla xɔn. Na feen sɛbɛxi Luka 22.20 nun Kɔrɛnti Singena 11.25 kui.

¹ Yeremi a falan ni ito ra, Xiliki a dii xɛmɛna, saraxaralina nde Anatɔti taani Bunyamin yamanani.

² Alatala falan ti nɛn a xa Yuda mangana Amɔn ma dii xɛmɛn Yosiyaa mangayaan jɛɛ fu nun saxandeni. ³ A mɔn yi falan ti a xa Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan waxatini han Yosiyaa dii xɛmɛn Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedenden kike suulundeni. Yerusalɛn kaane suxu waxatin nan yi na ra.

Nabi Yereimi xili fena Ala xɔn

⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
⁵ “Benun i nga xa fudikan i ra,
 n yi i kolon.
 Benun a xa i bari,
 n bata yi i sugandi,
 n bata yi i findi nabiin na siyane xa.”

⁶ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina, Alatala! N mi fatan falan tiyɛ, bayo banxulan jɔrɛn nan n na.” ⁷ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
 “I nama a fala,
 ‘Banxulan jɔrɛn nan n na’
 bayo i sigama nɛn muxune birin ma,
 n na i rasigama naxanye ma,
 n na naxan yo fala i xa,
 i yi na fala.

⁸ I nama gaxu e yɛɛ ra,
 amasɔɔ, n na i fɔxɔ ra,
 n ni i xunbama nɛn.”
 Alatalaa falan nan na ra.

⁹ Na xanbi ra, Alatala yi a yiin sa n dɛɛn ma. Alatala yi a fala n xa, a naxa, “N bata n ma falan sa i dɛ. ¹⁰ N bata i dɔxɔ siyane nun mangane xun na to, alogo i xa e fe kala, i e rabira, i e halagi, i e raxɔri, i mɔn yi e ti, i yi e xɔn bitin.”

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “Yereimi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N na Amandi wudi yiin nan toma.” * ¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, “I bata a to ki fani, bayo n yengi n ma falan xɔn, n yi a rakamali.” ¹³ Alatala mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N tunden nan toma a raminɛ sogeteden kɔmɛnna binni.” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa,
 “Gbalon sa kelima kɔmɛnna binna nin,
 siga yamanan birin yi.

¹⁵ Bayo n fama nɛn kɔmɛnna binna yamanane birin maxilideni,

e yi fa,
 e birin yi fa e manga gbɛdɛne dɔxɔ
 Yerusalɛn so dɛɛne ra,
 taan makantan yinne nun Yuda taane
 birin xili ma,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ A mɔn yi a fala, a naxa,
 “N na e makitima nɛn,
 lan e fe jaxine birin ma,
 bayo e bata n nabɛjin,
 e yi wusulanna gan ala gbɛtɛne xa,
 e yi e xinbi sin e ala rafalaxine bun.

¹⁷ I tan xa keli, i tagi xidi,
 n yamarin naxanye birin soxi i yii,
 i yi ne birin nali e ma.

I nama gaxu e yɛɛ ra,
 alogo n nama i ragaxu e yɛɛ ra.

¹⁸ Fɔlɔ to ma,
 n bata i dɔxɔ yamanan birin xun na
 alo taa makantanxina,
 alo wure sɛnbɛtɛnna,
 alo yinna sula daxina,
 Yuda mangane nun a kuntigine nun
 saraxaraline nun yamanan muxune birin
 xili ma.

¹⁹ E i yɛngɛma nɛn, koni e mi i nɔma,
 bayo n ni i fɔxɔ ra, n yi i kantan,”
 Alatalaa falan nan na ra.

2

Isirayila yamana fe jaxina

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Sa falani ito ti Yerusalɛn kaane xa,
 i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: N bata n miri ɛ ma
 ɛ yi kii naxan yi ɛ foningeyaan xanun-
 tenyani.

N yi rafan ɛ ma alo jaxalandi futuxina.

ɛ yi bira n fɔxɔ ra tonbonni,
 ɛ yi n fɔxɔ ra bɔxɔ xarenɛ.

³ Isirayila kaane yi rasarijanxi Alatala xa.

E yi findixi a se bogi singen nan na,
 naxan yo na yi e don,
 na feen yi saran e ra,
 gbalon yi godo na kanna ma.’ ”

Alatalaa falan nan na ra.

⁴ ɛ tuli mati Alatalaa falan na,
 Yaxuba yixɛtɛne,

ɛ tan, Isirayila yamaan denbayane birin!

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

* **1:11:** Amandi wudin xinla bunna nɛn fa fala “I yengi dɔxɔ a xɔn.”

“E benbane tinxintareyaan mundun toxi n
 yi,
 naxan a ligaxi
 e yi makuya n na?
 E biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra,
 e yetɛɛn yi findi fufafune ra.
 6 E mi a fala, e naxa,
 ‘Alatala minɛn?’
 A bata nxu ramini Misiran yi,
 a fa nxu ra tonbonni,
 bɔxɔ xaren folon gbo dɛnaxan yi,
 naxan luma tuletareyaan nun dimi gbeeni,
 muxu yo mi danguma dɛnaxan yi,
 muxu yo mi dɔxi dɛnaxan yi.’
 7 N bata fa ɛ ra yamana faɲini
 alogo ɛ xa wudi bogi faɲine don.
 Koni, ɛ bata fa,
 ɛ fa n ma yamanan naxɔsi
 ɛ yi n kɛɛn findi se xɔsixin na.
 8 Saraxaraline mi a fala,
 e naxa, ‘Alatala minɛn?’
 Sariya kanne fan mi n kolon,
 kuntigine murutɛxi n xili ma,
 nabine yi lu Baali a fe fale,
 e biraxi suxure fufafune fɔxɔ ra.
 9 Nanara, n mɔn ɛ makitima nɛn,
 n yi ɛ mamandenne makiti.”
 Alatalaa falan nan na ra.

10 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “E siga fɔxɔ ige tagi bɔxɔn Sipiri yi,
 ɛ sa a mato!
 E xɛrane rasiga Kedari bɔnsɔnna ya-
 manani,
 e xa sa na rakɔrɔsi ki faɲi,
 ɛ a mato xa na fe sifan ligama na!
 11 Yamana nde a alane masaraxi ba?
 Hali e to mi findixi ala kɛndɛne ra.
 Koni, n ma yamaan tan bata a binyen
 masara
 suxure fufafune ra.
 12 Kore xɔnna xa sunu
 lan na ma,
 a xa kutun, a yi xara.”
 Alatalaa falan nan na ra.

13 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “N ma yamaan bata yulubi firin tongo.
 E bata e mɛ n na,
 n tan naxan findixi siimaya ige tigin na,

e yi sa e gbee ige ramaradene rafala,
 naxanye yibɔxi, e minima.

14 Isirayila kaane bata findi konyine ra iki
 ba?

Hanma e barixi konyiyaan nin ba?
 Nanfera e findixi se tongo daxine ra?

15 Yatane kelima e xili ma,
 e wurundunma e xili ma,
 e yi e bɔxɔn naxɔri,
 muxu mi fa e taa ganxine yi sɔnɔn.

16 Hali Nofi kaane nun Tapanese kaane
 nɔɔn sɔtɔma ɛ xun na.

17 Na birin mi ligaxi ɛ ra naxi ba,
 bayo ɛ bata ɛ mɛ Alatala ra, ɛ Ala,
 a yi ɛ tima kira faɲin xɔn ma waxatin naxan
 yetɛ yi?

18 E fa sigan nanfera Misiran yi iki?
 E sigama Nila baa igen nan mindeyi?
 E sigan nanfera Asiriya yi?
 E sigama Efirati baa igen nan mindeyi ba?

19 E saren xa fi ɛ fe ɲaxin na,
 ɛ yanfantenyaan yi xɛtɛ ɛ ma.

E a mato!
 E yi a kolon a fe ɲaxin na ra,
 naxan xɔlɔ ɛ ra.
 E bata ɛ mɛ Alatala ra, ɛ Ala,
 gaxu yo mi lu ɛ yi n tan yɛɛ ra.”

Marigina Alatala Senben Birin Kanna falan
 nan na ra.

20 A mɔn yi a fala, a naxa,
 “To mi na ra,
 ɛ murutɛxi n xili ma,
 ɛ yi en tagin kala,
 ɛ yi a fala, ɛ naxa,
 ‘Nxu bata mini konyiyani!’
 E yi suxurene batu geya matexine birin
 fari,
 e nun wudi gbeene birin bun!
 Na luxi nɛn
 alo yalunyana Ala yɛɛ ra yi.*

21 N bata yi ɛ rasabati
 alo manpa bili faɲin naxan kɛndɛ.
 Nanfera ɛ masaraxi,
 ɛ findi manpa bili kalaxin na?

22 Hali ɛ ɛ maxa libin na,
 ɛ yi ɛ maxa safun wuyaxi ra,
 ɛ hakɛne luma nɛn n yetagi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

* 2:20: Suxure batun luxi alo yalunyana bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a ɲaxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbɛtɛ batu ba Ala ra, e bata a yanfa nayi alo ɲaxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan xɔn.

23 A mən yi a fala, a naxa,
 “Nanfera ε a falama, ε naxa,
 ‘N mi xəsixi, n mi Baali batuxi?’
 ε funfunne mato lanbanni,
 ε xa a kolon ε naxan nabaxi,
 alo ɲəgəmən naxan a masiga tima na xun
 xən.

24 ε luxi nən alo burunna sofali gilen
 naxan darixi tonbonna ra naxan sigama
 alogo e nun a xəmene xa sa kafu.

Nde nɔe a raxetε?
 Naxanye birin a fenma,
 ne nama e yetε yixadan,
 bayo e a toma nən a waxatini.

25 ε a liga ε yeren ma,
 alogo ε nama xadan,
 ε san yigenla yi lu,
 min xənla yi ε suxu!
 Koni ε yi a fala,
 ε naxa, ‘A mi lanɲε!
 Bayo ala xəɲene rafan nxu ma,
 nxu waxi bira feni e fəxə ra.’

26 Isirayila yamaan yagixi,
 alo muɲaden na suxu a yagi,
 e nun e mangane nun e kuntigine
 nun e saraxaraline nun e nabine,
 27 e tan naxanye a falama wudin ma,
 e naxa, ‘Nxu fafe nan i ra!’
 E a fala gəmən xa, e naxa,
 ‘I tan nan nxu barixi!’
 E bata e xun xanbi so n yi,
 e mi e yetagin tixi n xa,
 koni, e nɛma tərɔni,
 e naxa, ‘Keli, i nxu mali!’

28 Nayi, ε alane minən,
 ε naxanye rafalaxi ε yetε xa?
 E xa keli,
 xa e nɔe ε rakisε ε tərɔ waxatini!
 Yuda kaane, ε gbee alane wuya
 alo ε taane.

29 Nanfera ε ε mawugama n fari?
 ε birin bata murutε n xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.

30 A mən yi a fala, a naxa,
 “N bata ε diine ratərɔn fuuni,
 e mi tinxi xurε,
 ε yetεna silanfanna bata nabine faxa,[†]
 alo yatan naxan halagin tima.

31 ε tan, iki muxune,
 ε Alatalaa falan yatε!
 N findi nən tonbonna ra Isirayila xa ba
 hanma dimi yamanana?

Nanfera n ma yamana a falama,
 e naxa, ‘Nxu bata xərɔya,
 nxu mi waxi xetε feni i ma’?

32 Sungutunna ɲinanɲε a tunla sone ma ba?
 ɲaxalandin ɲinanɲε a futu dugi tagi xidin
 ma ba?

Anu, n ma yamaan bata ɲinan n xən
 xabu waxati xunkuye.

33 ε fatan sigε ε yangane fendeni![‡]
 Hali ɲaxanla naxan ɲaxu e birin xa,
 ε mən nɔe na xaranɲε nən yanfantenyaan
 ma.

34 Səntare yiigelitəne niin wunla bata sa ε
 dugi lenbene ma,

ε naxanye faxaxi
 alo ε e lixi ε banxin dɛɛn kalε.
 Koni hali na birin,

35 ε naxa,
 ‘Səntaren nan nxu tan na!
 A xa ba xələxi nxu ma.’
 Bayo, ε bata a fala
 a ε mi yulubi ligaxi,
 n na ε kitima nən.

36 Nanfera ε kiraan masarama xulən?
 ε yagima nən Misiran kaane yεε ra,
 alo ε yagixi Asiriya kaane yεε ra kii naxan
 yi.

37 ε minima nən mənna fan yi,
 ε yiine saxi ε xun ma yagini
 bayo naxanye ε malima,
 Alatala a mɛma nən ne ra,
 ε mi nɔɔn sətɔma e xən.”

3

*Isirayilaa suxure batu feen luxi nən alo
 yalunyana*

1 Ala yi a fala, a naxa,
 “Xa muxuna nde a mε a ɲaxanla ra,
 na ɲaxanla yi sa dɔxə xəmε gbεtε xən,
 na xəmən mən na ɲaxanla fenɲε ba?
 Na mi finde fe xəsixin na yamanani ba?
 ε tan bata suxure wuyaxi batu,
 naxanye luxi n yεε ra yi
 alo ε yangane,
 ε tan mən nɔe xetε n tan ma ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.

[†] 2:30: Silanfanna: Sofane yəngeso dəgəmana. [‡] 2:33: ɲaxanla a xəmən yanfama a yangane xən kii naxan yi,
 Isirayila kaane fan bata Ala yanfa e suxurene xən na kiini.

² A mən yi a fala, a naxa,
 “E yeen ti geyane ra,
 yiren mundun na
 ε mi ala gbetene batuxi denaxan yi?
 E yi dōxi nən kira xunne ma
 alo paxanla naxan a yangane legedenma,
 alo sigatine tonbonni.
 E bata yamanan naxōsi
 ε fe paxine nun ε yalunya suxurene xən.
³ Nayi, n mi tinxi tulen yi fa,
 pəmənen tulen mi faxi.
 Koni, ε yetagin luxi alo yalundena,
 ε tondima ε tiyε yagi feen na.
⁴ Iki, ε n xili,
 ε naxa, ‘N fafe!
 I tan nan yi nxu xəyin na
 nxu dii pəre waxatini!
⁵ I luma xələxi nxu ma
 han waxatin mundun yi?
 I luyε xələxi ba han habadan?’
 E yi na nan falama,
 koni, ε mən yi fe paxin sifan birin ligama.”

*Isirayilaa tinxintareyaan nun Yudaa
 yanfantenyana*

⁶ Alatala yi a fala n xa Manga Yosiyaa
 waxatini, a naxa, “I bata a to Isirayila
 kaane naxan ligaxi? E bata siga geyane
 birin fari e nun wudi gbeene birin bun,
 e sa kidene batu mənne yi alo yalunden
 naxan yanga wuyaxin suxi. ⁷ N yi laxi a
 ra nun, e yelin xanbini feni ito birin lige,
 e xun xetema nən n ma. Koni, e mi e
 xun xetexi. Na ma, Isirayila magilen Yuda
 yanfantenna fan yi na to. ⁸ Hali n to n
 mexi Isirayila ra a yalunyane fe ra, n yi e
 ramε futu kala kedin so e yii, koni Yuda
 yanfantenna mi gaxuxi. Yuda kaane fan
 siga nən e sa suxurene batu alo yalunyana.
⁹ E yalunya kunfa gbeeni, Isirayila kaane
 bata yamanan naxōsi, e yi yalunyaan liga e
 to e suxure gəmε daxine nun e suxure wudi
 daxine batu. ¹⁰ Koni hali na birin, Yuda
 kaane mi e xun xetexi n ma e bənen birin
 na, e yi wulen nan falama,” Alatalaa falan
 nan na ra.

¹¹ Alatala mən yi a fala n xa, a naxa,
 “Isirayilaa tinxintareyani, a tinxin dangu
 Yudaa yanfantenna xa. ¹² Siga, i sa falani
 itoe ti sogeteden kəmenna ma, i naxa,

‘Alatalaa falan ni ito ra.
 Isirayila tinxintarena,
 ε xun xetε!
 N mi fa paxuma ε ra sənən,
 bayo n tinxin,
 n mi luma xələxi habadan.
 Alatalaa falan nan na ra.
¹³ E ti ε hakene ra tun,
 bayo ε murutεxi Alatala nan xili ma, ε Ala.
 E yi ala xəne batu wudi gbeene birin bun,
 ε mi ε tuli mati n na.’ ”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Dii
 murutεxine, ε xetε n ma, bayo n tan nan
 ε kanna ra. N muxu keden sugandima
 nən taana nde yi, n yi muxu firin sugandi
 denbayana nde yi, n siga ε ra Siyon taani.
¹⁵ N yi yεeratine so ε yii naxanye bənen
 luxi alo n bənen, e yi lu ε xun na xaxili-
 mayaana nun fe kolonni.” ¹⁶ Alatalaa falan
 ni ito ra, a naxa, “E na wuya ayi wax-
 atin naxan yi yamanani, Alatalaa Layiri
 Kankirana* fe mi fa falama na waxatini,
 muxune mi fa e mirima na ma sənən. A
 fe mi fa falama, a fe mi fa kolonma nayi,
 gbeteye mi rafalama. ¹⁷ Na waxatini, a
 falama nən Yerusalən taan ma, a Alatalaa
 manga gbədena. Siyane birin fama nən a
 ma Alatala xinli Yerusalən yi. Nayi, e mi fa
 biraama e bəne yi fe paxine fəxə ra sənən e
 tengbesenyani.”

¹⁸ “Na ləxəne yi, Yuda muxune nun Isir-
 ayila yamaan sigan tima nən e bode xən. E
 birin mən yi fa sa keli sogeteden kəmenna
 yamanani, e fa yamanani n denaxan so e
 benbane yii e kēen na.”

Yamaan xetε fena

¹⁹ Ala mən yi a fala,
 a naxa, “N mirixi a ma a
 n xa ε yatε n ma diine ra,
 n yi bəxə fənin fi ε ma,
 denaxan fan dangu siyane birin kēen na.
 N yi laxi a ra
 a ε n xilima nən fafe,
 ε mi fa ε xun xanbi soma n yi.
²⁰ Anu, ε bata n yanfa,
 ε tan Isirayila yamana
 alo paxalan yalunxina a xəmən yanfama
 kii naxan yi!”
 Alatalaa falan nan na ra.

* 3:16: 3.16Layiri Kankirana fe mən sebəxi Xəryaan 25.10-22 kui.

²¹ Ala mən yi a fala, a naxa,
 “Xuina nde minima geyane fari,
 Isirayila kaane mayandi xuine.
 E wugama bayo e bata kiraan bejin,
 e bata jinan Alatala xən, e Ala.

²² Muxu murutəxine,
 ε xun xətε,
 n na ε furene dandanma nən.”

Muxune yi a yabi, e naxa,
 “Nxu tan ni i ra, nxu bata fa i ma,
 bayo i tan nan Alatala ra, nxə Ala.

²³ Nəndin na a ra,
 xuiin naxanye minima geyane ma kidene
 yi,
 wulen nan ne ra.
 Nəndin na a ra,
 Isirayila marakisin sətəma Alatala nan yii,
 nxə Ala.

²⁴ Yagin bata nxu benbane wanla kala
 xabu nxu dii jərə waxatini,
 e nun e xuruse xunxurine nun e jingene
 nun e dii xəmene nun e dii tēmene.

²⁵ Nxə yagin nan findixi nxu sa seen na,
 nxə marafəyaan yi findi nxə bitinganna ra,
 bayo nxu bata yulubin sətə Alatala ra, nxə
 Ala,
 nxu nun nxu benbane,
 keli nxu dii jərə waxatin ma han to,
 nxu mi nxu tuli mati Alatala xuiin na, nxə
 Alaa.”

4

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Isirayila kaane,
 xa ε xun xətε n ma,
 xa ε xətε n ma,
 xa ε ε suxurene ba n yətagi,
 xa ε ba sigε na xun xən,

² xa ε kələ n tan habadan Alatala yi,
 jəndin nun kiti kəndən nun tinxinni,
 nayi, siyane duban sətəma nən n tan Ala ra,
 e yi e kanba n yi.”

³ Amasətə Alatala ito nan falaxi Yuda
 bənsənna muxune nun Yerusaleən kaane
 xa, a naxa,
 “E xε nənene sεgε,
 ε nama sansiin si janle tagi.

⁴ E kafiri bəjəne xa sarijan
 alo dənkeləyataren na tubi Alatala ma,
 a banxulan,
 ε tan Yuda bənsənna muxune nun
 Yerusaleən kaane,

ε tubi
 alogo n ma xələn nama godo ε ma
 ε kəwali jaxine fe ra
 alo tēen naxan halagin tima
 naxan mi nəε ratuyε.”

Yaxune fama

⁵ “E falani ito rali Yuda yamanani,
 ε yi a rawanga Yerusaleən taani,
 ε naxa, ‘E xətaan fe yamanan birin yi!’
 E a fala ε xuini texin na,
 ε naxa, ‘E malan, en na en gi,
 sa so taa makantanxine yi!’

⁶ E yengən taxamasenni te Siyon kaane xa!
 E gi, ε nama ε ti de!
 Bayo n gbalon nun halagi gbeen nafama
 nən
 sa keli sogeteden kəməna ma.”

⁷ Yatan bata mini a yinla ra!
 Muxun naxan yamananane halagima,
 na bata kiraan suxu.
 A bata mini a konni,
 a xa fa ε yamanan kala,
 a ε taane raxəri,
 muxu yo mi fa lu e yi.

⁸ Nanara, ε kasa bənbeli dagine so sununi,
 ε wuga, ε gbelegbele,
 bayo en mi tangama Alatalaa xələ gbeen
 ma.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Na ləxəni,
 mangan nun kuntigine tunnaxələma e ma
 nən,
 saraxaraline yi yigitεgε.
 Nabine yi kabε.”

¹⁰ Nayi, n yi a fala, n naxa,
 “Ee! Marigina, Alatala!
 I bata yamani ito nun Yerusaleən kaane
 mayenden,
 i to a fala, i naxa,
 ‘E bəjε xunbenla sətəma nən!’
 Anu, silanfanna yitənxi
 nxu kəε raxaba xinla ma.”

¹¹ Na waxatini, Ala a falama nən yamani
 ito nun Yerusaleən kaane xa, a naxa,
 “Foye wolonna fama n ma yamaan ma
 keli geyane ma tonbonni,
 a mi fama se fintandeni,
 a mi se yəbama.

¹² Foye gbeen nan a ra
 naxan sa kelixi mənni n ma yamarin bun.

Iki, n tan nan kitin sama n ma yamaan xili ma.”

¹³ Yamaan naxa, “A mato!
Yaxune nan itoe ra,
e tema alo kundana!
E yengε so wontorone fama
alo wuluwunla.
E soone xulun singbinna xa.
Gbalona en xa,
bayo en naxarimatɔɔn ni i ra!”

¹⁴ Ala naxa, “Yerusalɛn kaane,
ε fe ɲaxin ba ε bɔɲɛni,
alogo ε xa kisi!
E miriya ɲaxine ramarama ε yi
han waxatin mundun?

¹⁵ Bayo, falana nde fama
sa keli fɔ Dan yamanani,
a halagin nan ma fe ralima
sa keli Efirami geyane fari.

¹⁶ E siyane rakolon ito ma,
ε a fala Yerusalɛn kaane xa, ε naxa,
Sofa ganla fama sa keli yire makuyeni,
e xa fa fu taane ma.
E yengε so sɔnxɔni tema Yuda taane xili ma.

¹⁷ E Yerusalɛn taan nabilinma nɛn yengɛni
alo xε kantanne,
bayo a bata murutε n xili ma.”
Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ E sigati kiin nun ε kewanle saren nan na
ra.
E fe xɔlɛn ni ito ra,
a xɔlɔ mumε!
A soma nɛn fɔ ε bɔɲɛni.

Yereṃi a kuisanna lan gbalo famatɔɔn ma

¹⁹ N kuisanxi! N kuisanxi!
N kutunma tɔɔyaan ma.
Kɔntɔfinla bata n bɔɲɛni li.
N bɔɲɛn dinma,
n mi nɔε n dundε!
Bayo n bata xɔtaan fe xuiin mε,
e nun yengε so sɔnxɔ xuine.

²⁰ Fitina fena nde nɛma raliyε,
gbetε sa fama,
bayo halagin bata so yamanan birin yi.
N ma bubune birin bata kala,
e nun n ma banxine birin sanɲa ma ke-
denni.

²¹ N yengɛn taxamasenna toma singanxi
han waxatin mundun yi?
N xɔta xuiin mɛma
han waxatin mundun yi?

²² Ala naxa,
“Xaxilitarene nan n ma yamaan na,
e mi n kolon.
Dii kɔmɔne nan e ra,
xaxili yo mi e ma.
E fatan fe ɲaxin nan tun ligε,
e mi a kolon fe faɲin nabama kii naxan yi.”

²³ “N to n yɛɛn ti bɔxɔ xɔnna ra,
a yitɔntareyaan nun a yigenla yi lu.
N to n yɛɛn ti kore xɔnna ra,
kɛnɛnna yi ɲan a yi.

²⁴ N to n yɛɛn ti geyane ra,
e yi xuruxurun
yire matexine birin yi yimaxa.

²⁵ N to n yɛɛn ti e ra,
muxu yo mi fa lu na,
xɔline birin yi e gi.

²⁶ N to n yɛɛn ti yamana sabatixin na,
a yi findi tonbonna ra,
a taane birin kalaxin yi lu
n tan Alatala fitinaxin yɛɛ ra
n ma xɔlɔna fe ra.”

²⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yamanan birin kalama nɛn,
koni n mi ε raxɔrima.

²⁸ Na ma, bɔxɔ xɔnna sunuma nɛn,
kore xɔnna fan yi yifɔɔ,
bayo n na a fala nɛn,
n mi fa nimisama.
N bata a feen nagidi,
n mi fa xetema a fɔxɔ ra.”

Yerusalɛn luma nɛn halagin bun

²⁹ Taan muxune birin e gima nɛn
soo ragine nun xalimakuli wonle fa xuiin
bun,

muxuna ndee yi sa e luxun ɲansanne yi,
ndee yi so gɛmε gbeene longonna ra,
taan nabɛɲinxin yi lu a yetε ma.
Muxu yo mi fa luma a yi.

³⁰ E tan naxan ma taa kalaxi,
ε fa nanse ligama?
E fa dugi mamiloxine ragodε ε ma ba,
ε yi xɛma maxidi seene so,
ε ε yetagine yitɔn?

Siyaan naxanye yi ε rakunfama
alo ε yangane,

ε mi fa rafan ne ma!
E waxi ε faxa feni.

³¹ Bayo, n gbelegbele xuina nde mɛma
alo ɲaxanla nɛma dii barini,

e nun kutun xuina
alo jaxanla nɛma a dii singen barɛ.
Siyon kaane nan xui ne ra,
e kutunma,
e yiine yibandunma,
e yi a fala, e naxa,
“Gbalona nxu xa!
Muxu faxane nxu niin bamatɔɔn ni i ra.”

5

Mayifuna Yerusalɛn yi

¹ “Siga Yerusalɛn kirane xɔn,
i a rakɔrɔsi ki fajɪ,
i a feene fɛsɛfɛsɛ.
I a yirene birin yito.
Xa i muxu keden peen to
naxan tinxinna nun jɔndin fɔxɔ ra,
n dijama nɛn Yerusalɛn kaane ma na yi.
² Hali e na a fala, e naxa,
‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi!’
e kɔlɔma wulen nan fari.”
³ Alatala, i mi lannaya muxun xan fenma
ba?
I bata e jaxankata,
koni e mi fe kolonxi ayi,
i wa nɛn e raxɔri feni,
koni e mi xurun sɔtɔxi na yi.
E yɛ xɔdɔxɔ alo fanyena,
e tondi e xun xɛtɛ i ma.
⁴ N yi n miri, n naxa,
“Yiigelitɔne nan ne ra,
e feene ligama xaxilitareyaan nin,
bayo e mi Alatalaa kiraan
nun e Alaa kiti saxine kolon.
⁵ N sigama nɛn yɛeratine fɛma,
n sa falan ti ne xa.
E tan Alatalaa kiraan kolon,
e nun Alaa kiti saxine.”
Koni, a li,
e tan fan birin bata murutɛ Ala ma,
e tondi xurɛ a bun.
⁶ Nanara, yatan minima fɔtɔnni,
a fu e ma.
Kankon kelima burunna ra,
a yi e yibɔ.
Narin dɔxɔma e yɛɛ ra e taane dɛxɔn,
alogo naxan yo na mini,
a yi na yibɔ a dungi dungin na.
Bayo, muxuni itoe Ala matandin bata gbo
ayi,
e yanfantenyaan bata radangu ayi.

⁷ Ala yi a fala, a naxa,

“N dijama ɛ ma di nayi?
ɛ diine bata e mɛ n na,
e yi e kɔlɔ alane yi
naxanye mi ala yo ra.
N tan nan yi e balon soma e yii,
koni e yi yalunyaan naba,
e birin yi e gi
siga yalundene banxine yi.
⁸ E luxi nɛn alo soo xɛmɛ kɛndɛna,
a nɛma wugɛ a gilɛɛn fɔxɔ ra,
birin a lanfana jaxanla fɔxɔ ra.
⁹ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?
N mi n gbeen jɔxɛ na yama sifan na ba?”
Alatalaa falan nan na ra.
¹⁰ “ɛ te e nakɔ sansanne ra,
ɛ yi e rabira,
koni ɛ nama e raxɔri!
ɛ wudi yiine ba e binle ma,
bayo Alatala gbee mi fa e ra.
¹¹ Bayo, Yuda yamaan nun Isirayila ya-
maan bata n yanfa mumɛ!”
Alatalaa falan nan na ra.

¹² E bata e mɛ Alatala ra,
e yi a fala, e naxa,
“A mi na!
Tɔrɔn mi fa fama en ma sɔnɔn,
En mi fa yɛngɛn toma,
en mi kamɛma.
¹³ Foyen nan tun nabine ra,
Ala mi falan tima e xɔn.
Nayi, e naxan falama,
na xa e tan nan sɔtɔ.”

¹⁴ Nanara, Alatala,
Ala sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “Bayo ɛ bata na falan ti,
n bata n ma falan sa i tan Yereimi dɛ,
falan naxan luxi alo tɛɛna,
yamani ito findima yegen nan na,
na tɛɛn naxan ganma.”
¹⁵ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “ɛ tan Isirayila yamana,
n siyana nde rafama nɛn ɛ xili ma
sa keli yire makuyeni,
siya barakaxin nan a ra,
naxan na yi xabu waxati xunkuye,
ɛ mi naxan xui mɛma,
ɛ mi naxan ma falan yɛɛ toma.
¹⁶ E xalimakunle faxan tima han!
E muxune birin findixi sofa wɛkilɛxine nan
na.

17 E fama ε se xabaxine nun ε donseene
birin naxɔrideni nɛn,
e nun ε dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛne,
e nun ε xuruse xunxurine nun a xungbene,
e nun ε manpa binle* nun ε xɔdɛ binle.
E yi ε taa makantanxine kala yɛngɛni
ε yigi saxi taan naxanye yi.”

18 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Koni
hali na waxatini, n mi ε raxɔrima fefe.
19 Nayi, muxune na maxɔdinna ti, e naxa,
‘Nanfera, Alatala, en ma Ala ito birin lig-
ama en na?’ I tan Yereimi yi e yabi, i naxa,
‘Bayo ε bata ε mɛ a ra. E yi ala xɔɲɛne batu
ε yamanani. Nayi, ε sa walima nɛn xɔɲɛne
xa yamana gbɛtɛni dɛnaxan mi findixi ε
konna ra.’ ”

Yamana murutɛna fe

20 “E ito fala Yaxuba bɔnsɔnna muxune xa,
ε a fala Yuda yamanani, ε naxa,

21 E tuli mati ito ra,
ε tan yama xaxilitaren miritarena!
E yɛɛne na,
koni ε mi sese toma!
E tunle na,
koni ε mi sese mɛma!

22 Alatalaa falan ni ito ra.
E mi gaxuma n yɛɛ ra ba?
E mi xuruxurunɲɛ gaxuni n yɛtagi ba?
N tan nan baan ɲɛmɛnsinna findixi fɔxɔ
igen danna ra,
a mi nɔɛ naxan yigide habadan.

A walanne tema,
koni e mi a nɔɛ,
e xuxu xuiin minima,
koni e mi danguma a ra.

23 Koni yamani ito muxune tengbesen,
e murutɛxi e bɔɲɛni,
e xun xanbi so, e siga.

24 E mi e mirima, e naxa,
‘En xa gaxu Alatala yɛɛ ra,
en ma Ala,
naxan tulɛn nafama a waxatini,
tule singen nun tule dɔnxɛna,
naxan se xaba waxatine ragidixi en xa.’

25 E hakɛne nan ne baxi e kiini.
E yulubine yi ε munanfanna kala.

26 Bayo muxu ɲaxine n ma yamaan yɛ,
alo xɔli suxun naxanye xɔline mamɛlɛnma,
e lutine ratima muxune yɛɛ ra.

27 E banxine rafexi muxune se kansunxine
ra
alo xɔli suxun xɔli sa seen nafema kii
naxan yi.

E findixi sɛnbɛmane nun nafulu kanne ra
na kii nin.

28 E fatin bata fanɲɛ ayi,
e tuyanxi.

Dan yo mi e fe ɲaxine ma.

E mi kiridine xun mafalama kitini.

E nafunla sɔtɔma tun!

E mi tɔrɔ muxune xun mayɛngɛ kitine
bolonma.

29 N mi lan

n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen ɲɔxɛ na yama sifan na ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

30 “Fe ɲaxin bata so yamanani
naxan magaxu mumɛ!

31 Nabine wule nabiya falane nan tima.
Saraxaraline nɔyaan ligama e yɛtɛ sɛnbɛn
nan xɔn.

Anu, a rafan n ma yamaan ma na kiini.

Koni a rapanna na a li,

ε nanse ligama nayi?”

6

Gbalon Yerusalɛn xili ma

1 Bunyamin bɔnsɔnna muxune, ε gi!

E keli Yerusalɛn yi!

E xɔtaan fe Tekowa taani!

E yɛngɛn taxamasenni te Beti-Hakeremi
taani!

Bayo, gbalɔ gbeen fama
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,
halagi magaxuxin na a ra.

2 Siyon taan naxan tofan,
a rayabu,

n na raxɔrima nɛn!

3 Sofa ganla fama a ma nɛn
alo xuruse rabane nun e xuruseene,
e yi e bubune ti a rabilinni,
e birin yi lu e konna kantanɲɛ.

4 E yi a fala, e naxa,

“E keli, ε a yɛngɛ feni tɔn!

E keli, en na a yɛngɛ yanyin nan na!

Anu, sogen bata godo fɔlɔ.

Ninbanna bata a li,

nininne bata siga fɔlɔ iki.

5 Nanara, ε keli,

en na a yɛngɛ kɔɛɛn na.

* 5:17: Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

En sa a banxi fajine kala.”

⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa, “E wudine sege,
ε gbingbinne rate
Yerusalen taan makantan yinna xon.*
Taani ito lan a kewanle yi saran a ra,
bayo muxu jaxankatanxine bata gbo ayi
taani.

⁷ Fe jaxine minima taani ito yi
alo igen minima xoninna ra kii naxan yi.
Fala yo mi mema a yi
fo gballo feene nun halagi feene.
N na a taron nun a furene nan tun toma n
yetagi.

⁸ Yerusalen kaane,
ε a liga ε yeren ma,
alogo n nama n masiga ε ra,
n yi ε konna findi boxo rabexinxin na,
muxe mi noe daxe denaxan yi.”

Yamaan naxan mi a tuli matiye

⁹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi,
a naxa,
“E Isirayila yamaan muxu donxene tongo
ma nen
alo manpa bogi tonsonne na makentun.
E mon xa dangu ndee suxe
alo se bogi malanne na xete nakoon yirena
nde ma.”

¹⁰ N falan tima nde xa?
N na ndee rakolonma
alogo e xa e tuli mati n na?
Denkeleyatare tunle nan e ma,
e mi noe falan me.
Alatalaa falan luxi nen e xa
alo konbina,
e mi e rafan fe yo toma a yi.

¹¹ Koni n tan boren bata rafe Alatalaa xolon
na,
n mi fa noe a ramare.

Ala naxa,
“N ma xolon xuya diine ma kiraan xon,
e nun foningen naxanye malanxi na yi.
Xemene nun jaxanle birin suxuma nen e
bode xon,
e nun fonne nun muxu kabokaboxine.

¹² E banxine yi findi muxu gbeteeye gbeene
ra,
e nun e xene nun e jaxanle,

n na keli yamanan muxune xili ma wax-
atin naxan yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹³ “Bayo keli muxudin ma
han muxu gbeene,
e birin kunfaxi e tonon nan xon.
Keli nabiin ma han saraxaralina,
e birin wulen falama.

¹⁴ E mi n ma yamana furen dandanma e
sobe ra.

E luma a fale nen, e naxa,
‘Bore xunbenla! Bore xunbenla!’
Koni, bore xunbeli mi na.

¹⁵ E yi lanma nen e yagi e xosi feene ra,
koni, e mi yagima hali!
E mi yagin yeteen kolon!
Nanara, naxanye faxama,
e nun ne nan faxama.
N na e kewanle saranma e ra nen,
e yi bira boxoni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Alatala ito nan falaxi,
a naxa, “E ti kirane xon,
ε yi e mato.
E maxodinna ti lan singe ra kirane fe ma,
ε naxa, ‘Kira fajin minen?’
E yi siga na xon.

E matabuden sotoma nen na yi ε niin xa.
Koni ε yi a fala, ε naxa,
‘Nxu mi sigama na kiraan xon.’

¹⁷ N bata ε xun makantan muxune ti,
n naxa, ‘E tuli mati xotaan xuiin na de!’
Koni, ε yi n yabi, ε naxa,
‘Nxu mi nxu tuli matima!’

¹⁸ Nanara, ε tan siyaan bonne,
ε tuli mati!
E birin xa a kolon
feen naxan danguma e konni.

¹⁹ Dunupa muxune, ε tuli mati!

N tan nan gbalon nafama yamani ito xili
ma,

naxan findixi e miriyane saranna ra.
Bayo e mi e tuli matixi n ma falane ra,
e yi e me n ma sariyan fan na.

²⁰ N hayun mundun wusulanna ma
naxan kelixi Saba yamanani?
Hanma se xiri jaxumen naxan kelixi yire
makuyeni?

E saraxa gan daxine mi n kenexi,
ε saraxane mi rafan n ma.”

* 6:6: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi gbingbinni itoe nan xon, e taan yenge.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “N gēmene sama nēn yamani ito yēē ra,
 e sanne radinma naxanye ra,
 fafane nun e diine,
 e nun e dōxō bodene nun e xōyine,
 e birin yi bira halagini.”

Yaxune fama

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Ganla fama nēn keli sogeteden kōmenna
 binni.

Yama sēnbēmaan fama nēn
 sa keli fō bōxōn danna ra.

²³ Xalimakunle nun tanbane e yii,
 e yēē xōdōxō, e mi kininkinin.
 E xuiin gbo alo fōxō igen xuina,
 e nēma fama e soone fari.
 E yēbaxin fama safa yēēn ma
 yēngē so xinla ma,
 e fama ē tan Siyon kaane nan xili ma.”

²⁴ Yamaan naxa,
 “Nxu bata na feen xibarun mē,
 nxu sēnbēn yi jan.

Kuisanna bata nxu suxu,
 a xōlēn luxi
 alo naxanla dii barimatōna.

²⁵ E nama mini taani siga burunna ra.
 E nama siga kirane xōn,
 bayo yaxun nun a silanfanna kira yi.
 Gaxun yiren birin yi.

²⁶ N ma yamana, ē kasa bēnbēli dugin so
 sununi,
 ē ē sa xubeni, ē gbelegbele
 alo muxuna dii xēmē kedenna na faxa,
 bayo naxan muxune birin halagima,
 na fa en natērenama nēn.

²⁷ N bata i tan Yeremi dōxō
 alogo i xa n ma yamaan kējaan fēsefēse,
 alo xabun naxan wuren matoma,
 alogo i xa e sigati kiin nakōrōsi,
 i yi a mato.

²⁸ E birin findixi muxu murutēxi tengbe-
 senxine nan na,
 nafigin naxanye xōdōxō
 alo wuren nun sulana.
 Kala tiine nan e birin na.
²⁹ Xabun tēēn nafema nēn
 alogo tēēn xa yōxōn ba wureni,
 koni a katama wuren nasēnsēndeni fuun
 nin,
 bayo wuren gbiin mi tinma bē a yi.

³⁰ E luxi nēn
 alo wure gbetin naxan lan a woli ayi,
 bayo Alatala bata a mē e ra.”

7

Dina fufafuna fe

¹ Alatala falani ito nan ti Yeremi xa, a
 naxa, ² “Sa ti Alatalaa banxin so dēēn na,
 i yi falani ito rali mēnni, i naxa, ‘E tuli
 mati Alatalaa falan na! E tan, Yuda kaan
 naxanye soma dēni itoe ra, ē yi Alatala
 batu.’ ³ Alatala Sēnbēn Birin Kanna, Isiray-
 ilaa Alaa ito nan falaxi, a naxa, ‘E sigati kiin
 nun ē kēwanle masara. Nayi, n tinma nēn ē
 lu dōxi yireni ito yi. ⁴ E nama ē yigi sa wule
 falane yi, bayo ē a falama, ē naxa, ‘Alatala
 Batu Banxin ni ito ra! Alatala Batu Banx-
 ina! Alatala Batu Banxina!’ ⁵ Xa ē sigati kii
 nun ē kēwanle masara, xa ē bode suxu kiti
 kēndēni, ⁶ xa ē mi xōjēn naxankata, e nun
 kiridin nun kaja gilēna, xa ē mi sōntarene
 faxa be, xa ē mi bira ala gbetene fōxō ra, ē
 yi ē yētē tōrō, ⁷ nayi, n tinjē nēn, ē lu dōxi
 be yi, n yamanan naxan soxi ē benbane yii
 habadan han habadan.’ ”

⁸ “Koni, ē yigi saxi wule falane nin nax-
 anye tōnō mi na. ⁹ E mujan tima, ē faxan
 tima, ē yalunyaan ligama. E kōlōn wulen
 fari, ē wusulanna ganma Baali suxuren xa,
 ē ala gbetene batuma, ē mi naxanye kolon.
¹⁰ Na xanbi ra, ē mōn yi fa ti n yētagi n
 batu banxin kui n xinla binyama dēnaxan
 yi. E yi a fala, ē naxa, ‘Nxu bata xunba.’ E
 bata xunba alogo ē xa lu xōsi feene rabē ba?
¹¹ Nayi, n xinla binyama banxin naxan yi, ē
 na yatēxi mafu tiine luxunden nan na ba?
 N tan yēēna ē ra de!” Alatalaa falan nan na
 ra.

¹² “Nayi, ē siga n ma yire fonni Silo taani
 n xinla yi binyama dēnaxan singe yi.* E sa
 a to n naxan ligaxi a ra, lan n ma yamana
 fe naxin ma, Isirayila kaane. ¹³ E yi feni
 itoe birin ligama waxatin naxan yi, n tan,
 Alatala yi lu falan tiyē ē xa yē yo yē. Koni,
 ē mi tinxi n xuiin namē. N bata ē xili, ē mi
 tinxi n natinjē. Nayi, n tan Alatalaa falan
 ni ito ra. ¹⁴ E yigi saxi n Batu Banxini ito
 naxan yi, n dēnaxan soxi ē nun ē benbane
 yii n xinla binyaden na, n na a suxuma

* **7:12:** Filisistine bata yi Silo taan kala na waxatini. Ala Batu Bubun yi tixi mēnna nin. Na feen sēbēxi Yosuwe 18.1
 kui e nun Samuyeli Singen 4.12-18 kui.

nɛn alo n Silo taan suxi kii naxan yi. ¹⁵ N na ε kedima nɛn n yɛtagi, alo n na n mɛxi ε ngaxakedenne ra kii naxan yi, Efirami bɔnsɔnna muxune.”†

Ala mi Yeremi xuiin namɛ

¹⁶ “I tan Yeremi nama n madiɲa e fe ra. I nama n mafan, i nama n maxandi. I nama n solona e xa, bayo n mi i xuiin namɛma. ¹⁷ I mi a toxi ba e naxan ligama Yuda taane nun Yerusalɛn kirane xɔn? ¹⁸ Diidine yegen fenma, fafane tɛɛn sama e ra, ɲaxanle taminna ramulanma alogo e xa burudine rafala Kore Xɔnna ɲaxalan Manggan kiden xa, e yi minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa, e yi n naxɔlɔ. ¹⁹ E n tan nan tɔrɔma ba? E mi e yɛtɛ xan tɔrɔma ba, e yi e yɛtɛ rayagi?” Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fitinaxina n ma xɔlɔn nagodoma nɛn be ma, e nun a muxune nun a xuruseene, e nun a wudine nun a bogi seene. Taan ganma nɛn, a tɛɛn mi nɔɛ ratuyɛ.”

Yamaan mi a tuli mati

²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E saraxa gan daxine sa ε saraxan bonne fari, ε tan yi e subene don! ²² Bayo, n to ε benbane ramini Misiran yi, n mi yamarine soxi e yii lan saraxa gan daxine nun saraxan bonne xan ma na lɔxɔni! ²³ Koni, yamarin nan ito ra n naxan so e yii: E tuli mati n xuiin na, alogo n xa findi ε Ala ra, ε yi findi n ma yamaan na. N na ε yamari feen naxanye birin ma, ε sigan ti na kiraan xɔn, ε yi hɛrin sɔtɔ.‡ ²⁴ Koni, e mi tin n xuiin namɛ, e mi e tuli mati. E yi bira e bɔɲɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. E yi xɛtɛ xanbin na, benun e xa siga yɛɛn na. ²⁵ Xabu ε benbane mini lɔxɔni Misiran yi han to, n na n ma walikɛne rasigama ε ma, nabine, lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin birin. ²⁶ Koni, ε mi tinxi n xuiin namɛ, ε mi ε tuli mati n na. E yi tengbesenɲɛ ayi, ε fe ɲaxin naba dangu ε benbane ra.”

²⁷ “I tan Yeremi na falani ito birin ti e xa, e mi e tuli matima i ra, e mi i yabɛ

sese ma. ²⁸ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘E findixi yamaan nan na naxan mi Alatala xuiin namɛma, naxan tondixi xurɛ ε Ala ma. Lannayaan bata lɔ ayi ε ma, na mi fa ε falane yi.’ ”

Faxa Ti Lanbanna fe

²⁹ Ala naxa, “E xunsexe kuyen naxan ε rasariɲanma n xa, ε na maxaba, ε yi a woli ayi. § E lu ε mawugɛ yire matexi yigenla fari, bayo Alatala bata a mɛ iki waxatin muxune ra a yi e rabɛɲin e tan naxanye a raxɔlɔ.”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Yuda kaane bata fe ɲaxin liga n yɛɛ ra yi. E bata e suxure xɔsixinɛ dɔxɔ banxini, n xinla binyama dɛnaxan yi, e yi na sariɲanna kala. ³¹ E bata Tofeti kidene ti Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne gan mɛnni. N mi naxan yamarixi, n mi sa mirixi naxan ma.”

³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa mɛnna xili bama a ‘Tofeti’ hanma ‘Ben-Hinɔn lanbanna.’ Koni e fa na xili bama nɛn ‘Faxa Ti Lanbanna.’ Muxune yi maluxun Tofeti yi, han na yi rafe. ³³ Yamani ito binbine yi findi xɔline balon na e nun burunna subene. Muxu yo mi e kedɛ. ³⁴ N danna sama nɛn sɛwa sigine nun ɲaxan sigine nun ɲaxalandi ti sigine ra xɛmɛn nun a ɲaxanla xa Yuda yamanani e nun Yerusalɛn taane yi, bayo yamanan kalama nɛn.”

8

Danxutɔ yamana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatini, e Yuda mangane nun kuntigine xɔnne bama nɛn gaburun na, e nun a saraxaraline nun a nabine nun Yerusalɛn kaane birin. ² E yi e sa sogen na, e lu raxuyaxi ayi kike dɛgɛn nun sare ganla birin bun, naxanye yi rafan e ma, e yi naxanye batuma, e bira naxanye fɔxɔ ra, e yi xibarune sɔtɔma naxanye ra, e xinbi sin

† 7:15: Efirami bɔnsɔnna nan yi gbo Isirayila bɔxɔn kɔmɛn fɔxɔn bɔnsɔnne tagi. Na bɔnsɔnne tunun nɛn yɛngɛne yi ɲɛɛ kɛmɛ benun Yeremi xa kawandin ba fɔlɔ. Ala e raxɔri nɛn lan e suxure batu feene ma. ‡ 7:23: Na feen sɛbɛxi

Xɔrɔyaan 19.5 kui. § 7:29: Na waxatini, muxune yi e kolɔma, e yi e xunsexeɛn lu kuyɛ ayi han e yi e falan nakamali. Na feen sɛbɛxi Yatɛne 6.5-9 kui.

naxanye bun. E xonne mi fa malanma, e mi maluxunne, e birin findima nen laxon na boxon fari. ³ Sayaan xonla yama yaxini ito muxu donxene suxuma nen, n na e raxuya ayi denaxanye birin yi." Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

Alaayamaan tondi fena

⁴ Yeremi, a fala yamaan xa, i naxa, "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Muxun birɛ ba, a mi keli?

Muxuna a xun xanbi soɛ ba, a mi fa a xun xetɛ?

⁵ Nanfera nayi,

Yerusalɛn yamani ito xun xanbi soxi, e lu e masigɛ n na waxatin birin?

E tantanni han, e tondixi e xun xetɛ n ma.

⁶ N tuli matixi e ra ki faji

koni e falan mi lanma.

E sese mi nimisama e fe yaxine ra,

e mi a falama, e naxa,

"N nanfe ligaxi?"

E birin gixin sigama e xun xon alo soon naxan sigan yengeni.

⁷ Hali yaya xonla naxan kore,

na a xetɛ waxatine kolon.

Hali ganban nun tuntunna

nun sari xonla e xetɛ waxatine yatɛxi.

Koni n ma yamaan mi Alatalaa kiti saxine kolon.' "

Karamaxo tantanxine

⁸ "Nayi, ɛ nɔɛ a falɛ di, ɛ naxa,

'Nxu bata fe kolonna sɔtɔ,

bayo Alatalaa sariyana nxu yii?"

Anu, karamaxone wule seɓenle tima alogo na xa findi wulen nan na.

⁹ Fe kolonni itoe yagima nen,

e yigitɛgɛ, e suxin na a ra

bayo e bata e mɛ Alatalaa falan na.

Fe kolonna sifan mundun fa e yii sɔnɔn?"

¹⁰ Ala naxa, "Nanara, n na e yaxanle soma nen gbɛtɛye yii,

muxu gbɛtɛye yi e xɛɛne ba e yii.

Bayo keli muxudin ma han muxu gbeene,

e birin kunfaxi e yetɛ tɔnɔn nan xɔn,

keli nabine ma han saraxaraline,

e birin wulen falama.

¹¹ E mi n ma yamana furen dandanma e sɔɓɛɛn na.

E luma a falɛ nen, e naxa,

'Bɔɓɛ xunbenla! Bɔɓɛ xunbenla!'

Koni, bɔɓɛ xunbeli mi na.

¹² E yi lanma nen e yagi e xɔsi feene ra,

koni, e mi yagima hali!

E mi yagin yetɛɛn kolon!

Nanara, naxanye faxama,

e nun ne nan faxama.

N na e kɛwanle saranma e ra nen,

e yi bira boxoni."

Alatala naxa na kiini.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

"N wama nen n xa danna sa e ra,

manpa bogi mi fa luma na,

xɔdɛ bogi mi luma na,

e wudine dɛɛne xarama ayi nen.

N seen naxanye soxi e yii,

na bama e yii nen."

¹⁴ Yamaan naxa,

"Nanfera en luma dɔxi?

ɛ malan!

En na en gi,

sigaa taa makantanxine yi,

en sa halagi mɛnni!

Bayo Alatala, en ma Ala bata halagin nagidi en ma,

a ige xɔlɛne fi en ma,

bayo en bata yulubin liga a ra.

¹⁵ En yengi yi bɔɓɛ xunbenla nan ma,

koni en mi sese faji sɔtɔma.

En yi marakɛndɛyaan nan mamɛma,

koni fe magaxuxin nan fama.

¹⁶ En bata yaxune soone xuiin mɛ Dan boxon mabinni,

boxon birin bata yimaxa e soo kɛndɛne wuga xuiin ma!

E fama,

e yamanan nun a seen birin naxɔri,

e nun taan nun a muxune."

¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

"N sariyane rasigama nen ɛ xili ma

naxanye seri mi na,

e yi ɛ maxin."

Nabina mawuga xuina

¹⁸ N yi wama n ma tɔrɔni suxu feni, n bɔɓɛn sunuxi n kui.

¹⁹ N ma yamaan wuga xuiin nan ito ra

sa keli yire makuyeni.

E naxa,

"Alatala mi fa Siyon taani ba?

A mangan mi fa na yi ba?"

Ala naxa,

“Nanfera e n naxələxi e suxurene ra,
e nun xəpene batu se fufafune?”

²⁰ Se xaba waxatin bata ɲan,
kuye wolon waxatin fan bata dangu,
koni han to en mi rakisixi!

²¹ N ma yamana tərəna n tərəma,
n sunuxi, n kuisanxi.

²² Seri mi fa Galadi yamanani ba?
Dandan ti mi fa na?
Nanfera nayi,

n ma yamana furen mi yalanma?

²³ Xa ige xunna nan yi n xunna ra nun
xa n yεε yinle yi findixi tigin nan na nun,
n yi Siyon faxa muxune wugama nən kəε
nun yanyin birin na.

9

Mayifuun yamanan yiren birin yi

¹ Xa n yi yigiyaden sətə burunna ra nun,
n yi n mɛma nən n ma yamaan na,
n yi n masiga e ra!

Bayo e birin yalunde,
yanfanten ganla nan e ra.

² Alatalaa falan nan na ra, a naxa,
“E lenne yitənxi nən e xa wulen fala
alo xanla xalimakunle wolima kii naxan
yi.

E mi nən sətən yamanani ɲəndi falan xan
xən,

koni e fe ɲaxin nan tun nabama.

E mi n kolon.

³ Birin xa a xəyina fe liga a yeren ma.
Muxu yo nama a yigi sa a ngaxakedenne yi,
bayo muxune ngaxakedenne birin findixi
yanfantenne nan na,

muxune xəyine birin yi findi nafigine ra.

⁴ E birin e bode mayendenma,
muxe mi ɲəndin falama.

E bata e xaran wulen ma ki faɲi.

E yi e yetε yixadan hake ligadeni.

⁵ Yereṃi, i dəxi yanfantenne nan tagi.
E tondixi n kolonɲε e yanfantenyaan nin.”
Alatalaa falan nan na ra.

⁶ Nanara, Alatala Sənben Birin Kanna
naxa,

“N na e rasariɲanma nən,
alo xabun wuren naxulunma kii naxan yi
n yi e keɲaan fεsεfεsε,
bayo n fa n ma yamaan suxε di?

⁷ E lenne maxələn tima
alo faxa ti xalimakunla,

e yanfa falane nan tun tima.

E bəpε xunbeli falane tima e adamadi bo-
dene xa,

koni e luti ratixini tənma e bəpɛni.

⁸ N mi lan n xa e saran na fe sifane ra ba?

N mi n gbeen ɲəxε na yama sifan ma ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Wuga waxatina fe

⁹ N wugama nən,

n gbelegbele sununi geyane fari.

N na n mawugama

xuruse rabade kalaxine nan ma fe ra,

bayo e bata gan,

muxu yo mi fa danguma e yi.

Xuruseene wuga xuiin mi fa minima na yi
sənən.

Xəline nun burunna subene birin bata e gi,
e siga.

¹⁰ N Yerusalən taan luma nən

alo gɛmε malanxine,

kankone kurudena,

n Yuda taane raxəri,

muxu yo mi lu e yii.

¹¹ Xaxilimaan mundun feni itoe yεε toε?

Xa Alatala bata falan ti a xa,

a xa na yεba!

Nanfera yamanan bata kala,

a raxəri alo burunna,

muxu yo mi danguma dənaxan yi?

¹² Alatala naxa, “Na feene ligaxi nən bayo
e bata e mε n ma sariyan na, n naxan
so e yii, bayo e mi e tuli matixi n xuiin
na, e sigan ti a ma. ¹³ E biraxi e bəpε yi
feene fəxə ra e tengbesenyani, e nun Baali
suxurene alo e fafane e xaranxi a ma kii
naxan yi.” ¹⁴ Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala
Sənben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa,
“N dabarin nun ige xələn fima yamani ito
ma nən e balon na. ¹⁵ N yi e raxuya ayi
siyane yε, e nun e benbane mi naxanye
kolon, n yengən bira e fəxə ra han n yi e
birin naxəri.”

¹⁶ Alatala Sənben Birin Kanna ito nan
falaxi,

a naxa, “E miri!

ε sa ɲaxalan wugalane fen,

e xa fa!

ɲaxanla naxanye fatan gbelegbeledeni su-
nuni,

ε ne fen de!

¹⁷ E xa e mafura fε,

e fa e wuga xuini te en ma fe ra,
han en fan yi wuga,
en yεgen yi godo
alo xude igena.

¹⁸ Bayo wuga xuiin minima Siyon taani,
e naxa, 'En bata halagi feu!
Yagin bata gbo en ma!
Ɔ en xa keli nɛn yamanani,
bayo e bata en ma banxine rabira!' "

¹⁹ Nayi, ɲaxanle,
ε tuli mati Alatalaa falan na,
a naxan falama a dɛɛn na,
ε yi na ramɛ!
Ɛ ε dii tɛmɛne xaran wugan ma,
ε bode xaran mawugan ma!

²⁰ Bayo sayaan bata so en ma banxine foye
sodene ra,
siga han en ma banxi fajine kui,
en ma diidine yi faxa kirane xɔn,
en ma foningene yi faxa yama malandene
yi.

²¹ Yeremi, a fala iki, i naxa,
"Alatalaa falan ni ito ra, fa fala
'Binbine luma nɛn yiren birin yi
alo ɲaman xɛɛn ma,
alo malo xidine xɛɛn xun xɔn malo xaban
fɔxɔ ra,
koni e malan muxu mi na!' "

Ala kolonna nan fe kolon kɛndɛn na

²² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
"Fe kolonne nama e kanba e fe kolonni.
Sɛnbɛmaan nama a kanba a sɛnbɛni.
Nafulu kannu nama a waso
a nafulu kanyani.

²³ Koni xa naxan a kanbama,
na xa a kanba ito nin:
fa fala, a bata n famu,
a yi n kolon.

A xa n kolon Alatala ra,
naxan hinanna nun kiti kɛndɛn
nun tinxinyaan nabama dunuɲa yi
bayo na fe sifane nan nafa n ma."
Alatalaa falan nan na ra.

Dɛnkɛyatarene yamaan yɛ

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Lɔxɔne
fama, n muxune saranma e kɛwanle ra
waxatin naxan yi, naxanye birin banx-
ulanxi e fati bɛndɛn mabinni koni e mi
tubixi e bɔɲɛni, ²⁵ alo Misiran kaane nun
Yuda kaane nun Edɔn kaane nun Amonine
nun Moyaba kaane, naxanye birin dɔxi
tonbonni, naxanye e xunne dɛxɔn bima.

Amasɔtɔ Ala kolontarene nan siyani itoe
ra. Isirayila yamaan birin fan luxi nɛn alo
banxulantarene dɛnkɛyaaan mabinni."

10

Ala suxurene halagi fena

¹ Isirayila yamana, ε tuli mati Alatalaa
falan na lan ε ma! ² Alatala ito nan falaxi, a
naxa,
"Ɛ nama bira siya gbɛtɛne kirane fɔxɔ ra.
Ɛ nama gaxu taxamasenne yɛɛ ra
naxanye toma kore,
alo siya gbɛtɛne.

³ Bayo yamanane namunne findixi fe fu-
une nan na.
E wudin sɛgɛma fɔtɔnni,
yii rawali kɛɛn yi a masoli soden na.

⁴ E yi a rayabu wure gbeti fixɛn nun
xɛmaan na,
e yi a gbangban
alogo a nama bira.

⁵ Na suxurene luxi nɛn
alo xɔli magaxu seen naxan tixi xɛɛn ma,
e mi fala tima, fɔ e maxali,
bayo e mi nɔɛ sigan tiyɛ hali ndedi.
Ɛ nama gaxu e yɛɛ ra,
bayo e mi nɔɛ sese ɲaxi rabɛ,
e mɔn mi nɔɛ a fajin fan nabɛ."

⁶ Alatala, i tan ɲɔxɔn mi na!
I gbo, i xinla sɛnbɛn gbo.

⁷ Nde mi gaxuɛ i tan yɛɛ ra,
i tan siyane mangana?
E lan e gaxu i yɛɛ ra
bayo i ɲɔxɔn mi na siyane fekolonne yɛ,
hanma e yamanane birin yi.

⁸ E birin xaxilitare,
e birin fekolontare.
E xaranxi fe fuun nan ma,
wudi batuna.

⁹ E fama na wure gbɛtine ra
sa keli Tarasisi yamanani,
e nun xɛmane sa keli Yufasi yi,
xabun nun xɛma rawanla yi e rafala suxu-
ren na,
e yi a maxidi dugi mamiloxine nun a
gbeelee yi.

Muxu kesuxine wali xɔnna nan tun ne ra.

¹⁰ Koni Alatala nan Ala ɲɔndin kannu ra.

A tan nan habadan Ala ra,
habadan mangana.

Bɔxɔ xɔnna xuruxurunma a tan nan ma
xɔlɔ bun,
yamanane mi suse naxan ma xɔlɔ yee ra.

¹¹ Yereimi, a fala e xa, i naxa,
“Wule alani itoe,
e tan naxanye mi kore xɔnna nun bɔxɔ
xɔnna daxi
ne tununma nen bɔxɔ xɔnna fari,
e nun kore xɔnna bun.”

Yereimi 51.15-19

¹² Ala nan bɔxɔ xɔnna daxi a senbeni,
a yi dunuɲa beten sa a fe kolonna xɔn,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

¹³ A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli bɔxɔn danne ra.
A yi galanna nun tulen nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

¹⁴ Muxune birin bata findi xaxilitarene
nun fekolontarene ra.
Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

¹⁵ Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.
E halagi waxatin na a li,
e raxɔrima nen.

¹⁶ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi alo e tan.
Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bɔnsɔnne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna.

Halagi famatɔna fe

¹⁷ E yiiseene malan bɔxɔn ma,
ε tan naxanye rabilinxi yengeni!

¹⁸ Amasɔtɔ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N yamanan muxune wolima ayi nen
alo lantan gemena.
N yi e yigbeten
alogo e xa suxu yengeni.”

¹⁹ Yamaan naxa,
“Gbalona nxu xa!
Nxu maxɔlɔxi!
Nxɔ furen deen mi yiyalanɲe!
Nxu tan nan yi a falama, nxu naxa,
‘Nxɔ furen na a ra,
nxu a raxanɲe!’

²⁰ N ma bubun bata kala,
a lutine birin bata a beɲin!

N ma diine bata keli n fema,
e mi fa na.

Muxu yo mi fa n yii
naxan mɔn n ma bubun tiye,
hanma a yigiyaden ti n xa.”

²¹ Bayo yamaan yeeratine xaxili mi na.
E mi Alatala fenma.
Nanara, e mi sabatixi.

E yamaan birin bata raxuya ayi.

²² E tuli mati xui magaxuxini ito ra,
a fama muxune yimaxe
sa keli sogeteden kɔmenna binni.
A Yuda taane findima nen yire rabepinxine
ra
a e findi kankone kurudene ra.

Yereimi Ala maxandina

²³ Alatala, n bata a kolon fa fala
adamadiin gbee mi a dunuɲa yi gidin na.
Muxun mi a sanna tidene ragidima.

²⁴ Alatala, n xuru
alo a lan kii naxan yi
koni hali i mi n suxu i ya xɔlɔni
alogo i nama n halagi.

²⁵ I ya xɔlɔn nagodo siya gbetene ma
naxanye mi i kolon,
e nun yamanan naxanye mi i xinla
binyama!

Bayo e i ya yamaan halagima,
Yaxuba bɔnsɔnna,
e a raxɔrima han,
e a bɔxɔne kalama.

11

Yamaan bata layirin kala

¹ Alatala yi falani ito ti Yereimi xa, a naxa,

² “E tuli mati layiri falani itoe ra, ε yi e
fala Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane xa!

³ A fala e xa, fa fala Alatala, Isirayilaa Ala
ito nan falaxi, a naxa, ‘Dangan na kanna
xa naxan mi layiri falani itoe ramema.

⁴ N falan naxanye seɓexi ε benbane ma,
n na e ramini waxatin naxan yi Misiran
yamanani denaxan luxi alo sulun teen*
naxan wuren naxulunma.’ N na a fala nen
e xa, n naxa, ‘E n xuiin name, ε yi n ma
yamarine birin suxu. Nayi, ε findima nen
n ma yamaan na, n yi findi ε Ala ra. ⁵ Nayi,
n na n kɔlɔ feen naxan ma ε benbane xa, n
na rakamalima nen, fa fala a n yamanana
nde soma ε yii nen kumin nun nɔnɔn gbo

* **11:4:** Sulun teen mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu teen.”

dɛnaxan yi. Ɛ mɛnna nin to.' " N yi a yabi, n naxa, "Amina, Alatala!"

⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, "Falani ito rali Yuda taane birin yi e nun Yerusalen kirane birin xɔn, i naxa, 'Ɛ tuli mati layiri falane ra, ɛ yi e suxu! ⁷ Bayo n na ɛ benbane maxadi nɛn ki fapi, xabu n na e ramini lɔxɔni Misiran yamanani han to. N lu e maxadɛ n sɔbɛɛn na, n naxa, "Ɛ n xuiin namɛ!" ⁸ Koni e mi n xuiin namɛ, e mi e tuli mati. E birin yi bira e bɔɲɛ yi fe ɲaxine fɔxɔ ra e tengbesenyani. Nayi, n yi layirini ito falane birin nakamali e xili ma, n na e yamari naxan liga fe ra koni e mi tin a suxɛ.' "

⁹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, "Yuda kaane nun Yerusalen kaane bata yanfan so n ma. ¹⁰ E bata xɛtɛ e benbane hakɛni, naxanye tondi n ma falan namɛ, e bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi e batu. Isirayila yamaan nun Yuda yamaan bata e mɛ n ma layirin na, n naxan xidi nxu nun e benbane tagi."

¹¹ "Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'N gbalon nafama nɛn e ma, e mi minɛ naxan yi. E n xilima nɛn, koni n mi e xuiin namɛma. ¹² Yuda kaane nun Yerusalen kaane sa alane maxandima nɛn, e wusulanna gan naxanye xa, koni ne mi e rakisɛ gbalon waxatini mumɛ! ¹³ Ɛ tan Yuda kaane, ɛ gbee alane wuya alo ɛ taane! Ɛ tan Yerusalen kaane, ɛ bata wusulan gandene ti Baali suxurene kidene ra, e wuya alo kiraan naxanye taani. Na mayagi de!' ¹⁴ Yeremi, i nama n maxandi yamani ito xa, i nama n mafan, i nama n solona e xa, bayo e na n maxandi waxatin naxan yi lan e tɔrɔna fe ma, n mi e xuiin namɛma."

Ala a yamaan kalama nɛn

¹⁵ "N xanuntenne mɔn fa nanse ligama n ma banxini?
E kɔtɛ ɲaxi wuyaxi yitɔnma.
Ɛ saraxa subene nɔɛ ne saranna masigɛ ɛ ra nɛn ba,
hali ɛ to sɛwama fe ɲaxi rabadeni?

¹⁶ Alatala bata yi i xili sa fa fala a 'Oliwi bili yifɔtɔnxin naxan bogiye rayabu,' koni a fa tɛɛn nan soma a ra, a yiine yi raxɔri tɛɛn xui gbeeni."

¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxan ɛ fe fɔlɔxi, na nan tɔrɔn nafaxi ɛ ma, lan

Isirayila yamaan nun Yuda yamana fe ɲaxi rabaan ma, e to wusulanna gan Baali suxuren xa, e yi a raxɔlɔ.

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Alatala bata muxune fe nataxin makɛnɛn n xa, n yi a kolon. A bata e kɛwanle yita n na. ¹⁹ N yi luxi nɛn alo e xuruseen naxan xalima a faxadeni. N mi yi a kolon e feen naxanye yitɔnxi n xili ma, e naxa, "En wudini ito kala a bogixi waxatin naxan yi! En na a ba ɲɛɲɛ muxune yɛ, ɲinan xa ti a xinla xɔn!"

²⁰ Koni kitisa tinxinxin nan Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ra naxan muxun bɔɲɛn nun sɔndɔmɛn kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ra bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

²¹ Nanara, Alatala ito nan falaxi Anatɔti kaane xili ma, naxanye waxi n faxa feni, naxanye a falama, e naxa, "I nama fa nabiya falane ti Alatala xinli, xanamu, nxu i faxama nɛn!" ²² Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "N na e saranma nɛn e kɛwanle ra. E banxulanne faxama nɛn yɛngɛni, fitina kamɛn yi e dii tɛmɛne nun e dii xɛmɛne faxa. ²³ E muxu yo mi luyɛ a nii ra, bayo n gbalon nafama nɛn Anatɔti kaane ma, n na e saran e kɛwanle ra ɲɛɛn naxan na."

12

Nanfera muxu ɲaxine ɛerixi?

¹ Alatala, i tinxin na ma, kitin xa so en tan tagi.
Koni n waxi i maxɔdin feni
lan i ya kiti saxina nde a fe ma:
Nanfera muxu ɲaxine hiyabuxi?
Nanfera yanfantenne bɔɲɛ xunbelixi?

² I bata e ti, i yi e sɛnbɛ so.
E sabatima, e wanle kɛ.
I ya falana e dɛ waxatin birin,
koni e bɔɲɛ makuya i ra.
³ Anu, i tan Alatala, i n kolon.
I n toma,
i n bɔɲɛ yi feene fɛsɛfɛsɛma lan i ma.

Muxu ɲaxine lu e danna
alo xuruseen naxanye sigama e faxadeni,
i yi e ramara halagin lɔxɔn yɛɛ ra.

⁴ Yamanan luma sunuxi

han waxatin mundun,
sexe ne yi lu xaraxi xene ma?
Amasoto a muxune jaxu,
subene nun xoline raxorima.
Bayo e a falama, e naxa,
“A mi en najanna toma.”

Alaayabina

⁵ Xa e nun adamadiine e gima,
i yi tagan,
e nun soone xa e gi di nayi?
Xa i xaxili mi ragidixi
fo i nema boje xunbeli yireni,
i nanse ligama i na so fotonni
Yuruden baan de?

⁶ Bayo, i ngaxakedenne nun i fafe a den-
bayaan fan i yanfama, e fan sonxoma i xili
ma i xun xanbi ra. I nama la e ra, e na fala
fajine ti i xa waxatin naxan yi.

Ala a Batu Banxin nun ayamaan nabepin fena

⁷ Ala naxa,
“N bata n me n ma banxin na,
n yi n ma yamanan nabepin.
N naxanye xanuxi han,
n bata ne so e yaxune yii.

⁸ N ma yamaan luxi nen n tan yee ra yi
alo yatan fotonni,
e bata sonxo n na,
nanara n yi e rajaxu.

⁹ N ma yamaan mi luxi n tan yee ra yi ba,
alo wunla minima segen naxan ma,
segen bonne e malanxi naxan ma a don-
deni?

E burunna subene birin malan,
e xa fa e dege!

¹⁰ Xuruse raba wuyaxi* bata n ma nakoon
kala,
e yi n ma xeeni bodon,
e yi n nafan xeen findi tonbonna ra.

¹¹ E bata a findi yire rabepinxin na,
a xaraxi, a raxorixi n yetagi.
Yamanan birin naxorixi,
a kontofili mi muxu yo ma.”

¹² Halagi ti ganla fama tonbonna yire ma-
texine yi,
bayo Alatalaa silanfanna yamanan birin
naxorima nen,
yengen yi a danne birin li.
Muxu yo mi fa luma boje xunbenli.

¹³ E bata sansine si,
koni e sa tansinne nan sotoma.
E toroma walideni,
koni e mi tonso sotoma.
E yagi lan e wanla saranna fe ma
bayo Alatala bata xolo e ma han!

Alaa falana lan Isirayila rabilinna yamanane ma

¹⁴ Alatala ito nan falaxi a yamaan
nabilinna yamana jaxine xili ma, a naxa,
“E bata e yiin din n ma yamanan na, n
naxan soxi Isirayila kaane yii e keen na.
Nayi, n fa na siyane bama nen e yamanane
yi, n yi Yuda kaane ba e tagi. ¹⁵ N na
yelin na siyane be e yamanane yi, n mon
kininkininma e ma nen, n mon yi e birin
naxete e kee boxone yi, e dexo e yamanane
yi. ¹⁶ Xa e lu n ma yamana kirane foxo ra,
e yi e kolo n xinli, e naxa, ‘N bata n kolo
habadan Alatala yi!’ alo e yi n ma yamaan
xaranma a ma kii naxan yi nun, e yi e kolo
Baali suxurene yi. Nayi, e sabatima nen n
ma yamaan tagi. ¹⁷ Koni xa e mi e tuli mati,
n na yama sifan bama nen na, n yi a raxori.”
Alatalaa falan nan na ra.

13

Yeremi nun tagi xidina

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa
taa dugi tagi xidina nde sara, i yi i tagi xidi
a ra. Koni, i nama a sin igeni de.” ² N yi tagi
xidini sara alo Alatala a falaxi kii naxan yi,
n yi a xidi n tagi.

³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa,
⁴ “I tagi xidin naxan saraxi i yi a xidi i
tagi, a tongo i siga Efirati baan binni, i sa
a luxun fanye yinla ra menni.” ⁵ Nayi, n yi
siga, n sa a luxun Efirati baan dexon, alo
Alatala a yamari n ma kii naxan yi. ⁶ Na
waxati xunkuyen to dangu, Alatala mon yi
a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga Efirati baan
binni, i sa tagi xidin tongo, n na i yamari
naxan luxun fe ra.” ⁷ Nayi, n yi siga Efirati
baan binni, n sa na yiwulen, n tagi xidin
sa denaxan yi, n yi a tongo menni, koni tagi
xidini bata yi kala, a tonso mi yi fa na sonon.

⁸ Alatala yi falan ti n xa iki, ⁹ “N tan
Alatala ito nan falaxi, n naxa, ‘N Yuda
kaane wason kalama na kii nin e nun

* **12:10:** Xuruse rabaan xuruseene yee ra, na misalixi yeeratine nan na yamaan yee ra.

Yerusalén kaane waso gbeena. ¹⁰ Yama jaxini ito naxan tondima n ma falan name, naxanye biraxi e bɔɲe yi feene fɔxɔ ra e tengbesenyani, e nun ala gbetene, e yi e batu, e yi e xinbi sin e bun, ne luma nɛn alo tagi xidini ito, naxan tɔnɔ mi fa na! ¹¹ Awa, n bata yi Isirayila yamaan nun Yuda yamaan birin tugun n na alo tagi xidin xidima muxun tagi kii naxan yi alogo e xa findi n ma yamaan na, e yi n xinla matɔxɔ, e n tantun, e n binya. Koni e mi e tuli mati.' ” Alatalaa falan nan na ra.

Manpa kundine fe

¹² “Yeremi, sa ito fala e xa, i naxa, ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, a manpa kundine birin lanma nɛn e xa rafe manpaan na.’ E i yabima nɛn, e naxa, ‘Alo nxu mi na kolon ba, a manpa kundine lan nɛn e rafe manpaan na?’ ¹³ Nayi, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: n yamanani ito muxune birin luma nɛn alo dɔlɔ minna naxanye lugoxi dɔlɔn na, hali a mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdeni, e nun a saraxaraline nun a nabine, e nun Yerusalén kaane birin. ¹⁴ N na e xusinma nɛn e bode ra, e yi kala alo kundine,* diine nun fafane birin. N mi muxu yo ratange, n mi kininkininma, n mi hinanɲe e ra, sese mi a ligɛ n tagan e halagɛ.’ Alatalaa falan nan na ra.”

Ɛ tuli mati

¹⁵ Ɛ n xuiin name, Ɛ tuli mati! Ɛ nama fa Ɛ yɛtɛ yite, bayo Alatala nan falan tima. ¹⁶ Ɛ binyen fi Alatala ma, Ɛ Ala, benun a xa dimin naso, Ɛ yi Ɛ sanne radin geya yidimixine yi. Ɛ yengi kɛnɛnna nan ma, koni Ala yi a masara sayaan dimin na, a yi findi dimi gbeen na. ¹⁷ Xa Ɛ mi Ɛ tuli mati, n wugama nɛn wundoni Ɛ wasona fe ra. N yɛɛgen minima nɛn han, n yɛɛn xɔnna yi rafe yɛɛgen na, bayo Alatalaa yamaan sigama nɛn konyiyani.

Alaa falana lan mangana denbayaan ma

¹⁸ A fala mangan nun jaxalan mangan xa, i naxa, “Ɛ dɔxɔ bɔxɔni, bayo Ɛ mangaya taxamaseri kɔmɔti nɔrɔxin bata bira.”

¹⁹ Negewi yamanan taane balanma nɛn, muxu yo mi fa na naxan e rabiye. Yuda kaane birin sigama konyiyani, e birin bata xali.

Yerusalén bata xunna kala

²⁰ I yɛɛn nakeli, i muxune mato naxanye fama sa keli sogeteden kɔmɛnna ma. Xuruse kurun minɛn naxan taxu i ra, i yi i kanbama xuruseen naxanye yi?†

²¹ Ɛ bata naxanye radari e xa findi Ɛ xɔyine ra, Ɛ nanse falama, ne na keli Ɛ xili ma e dɔxɔ Ɛ xun na. I mi tɔrɛ nayi ba alo jaxanla naxan diin barima?

²² Xa Ɛ na fala, Ɛ naxa, “Nanfera ito n sɔtɔma?” Ɛ xa a kolon, a muxune fuma Ɛ ma nɛn, e yi Ɛ rayagi Ɛ hake wuyaxi saranna ra.

²³ Fati fɔrɛn nɔɛ a fatin masarɛ ba, hanma burunna jarin yi a fatin makatunxi yirene maxɛtɛ a ma? Na ma, Ɛ fan mi nɔɛ fe fapin ligɛ, Ɛ to darixi fe jaxin na.

²⁴ N na Ɛ raxuyama ayi nɛn alo foyen se dagin naxan xalima tonbonni.

²⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata ito nan nagidi Ɛ ma bayo Ɛ bata jinan n xɔn, Ɛ yi Ɛ yigi sa wule alane yi.

²⁶ N na Ɛ rayagima nɛn alo jaxanla dugin na mate a ra han a yɛtagi, alogo a ragenla xa to.

²⁷ N bata Ɛ yalunyaan nun Ɛ kunfa feene to, Ɛ tɔnɔn fenma yalunyani yagitareyani! N bata Ɛ fe xɔsixine to geyane fari e nun burunna ra. Gbalona Ɛ xa Yerusalén kaane! Ɛ mɔn luma nɛn sarijantareyani

* **13:14:** Ala muxuni itoe yatɛxi manpa kundine misaala nan na be. † **13:20:** Xuruse rabaan xuruseene yɛɛ ra, na misalixi yɛɛratine nan na yamaan yɛɛ ra.

han waxatin mundun?”

14

Fitina furuna fe

¹ Alatala yi falan ti Yereimi xa lan fitina furuna fe ma, a naxa,

² “Yuda kaane sunuxi,
e taane bata kala,
e muxune gbelegbelema bɔxɔni,
e wuga xuini tema Yerusalen taani.

³ Muxu gbeene muxudine rasigama ige badeni.

E sigama ige ramaradeni,
e mi ige sɔtɔ.

E yigitɛgɛxin yi xɛtɛ e kundine kui genla ra,
e yi e xunna so yagini.

⁴ Bɔxɔn bata xara
bayo tulen mi fama yamanani,
nayi xɛɛ biine yagixin yi e xunna so.

⁵ Hali xɛnla a dii xali nɛnɛn nabɛɛɛnma
burunna ra,
bayo sɛxɛ xinde mi na.

⁶ Burunna sofanle tema geyane fari,
e yi foyen tongo alo kankone.
E yɛɛ rakɔɛɛnma,
bayo sɛxɛ mi na.”

⁷ Nxu hakɛne seren bama nxu xili ma,
koni Alatala, nxu mali i xinla fe ra!
Bayo nxɔ tinxintareyaan gbo,
nxu bata yulubin liga i ra.

⁸ I tan, Isirayila yigina,
naxan a rakisima ɲaxankata waxatini,
nanfera i luyɛ
alo xɔɲɛn dangumatɔna yamanani,
alo sigatiin naxan xii kedenna tima be?

⁹ Nanfera i luxi
alo sofaan na a tɛrɛna yɛngɛn na,
naxan mi nɔɛ marakisɪn tiyɛ?
Anu, Alatala, i nxu yɛ,
i xinla falama nxu xun ma.
I nama i mɛ nxu ra!

¹⁰ Alatala ito nan falaxi lan a yamana fe ma,
a naxa, “Na xun xɔn sigan nafaan e ma,
e mi e raxarɛ yire kedenni.
Nanara, Alatala mi e rasuxuma,
a mi ɲinanma e hakɛne xɔn,
a e saranma nɛn e yulubine ra.”

¹¹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I nama n maxandi yamani ito hɛrina fe ra.

¹² Hali e sunna suxu, n mi n tuli matiyɛ e wuga xuiin na. Hali e saraxa gan daxine nun bogise saraxane ba, n mi e rasuxɛ, bayo n waxi e halagi feni yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na.” ¹³ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! E nabine luma a fale e xa, e naxa, ‘E mi yɛngɛn toma, fitina kamɛn mi ɛ konna liyɛ. Ala bɔɲɛ xunbeli kɛndɛn fima nɛn ɛ ma be.’ ” ¹⁴ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Na nabine wulen nan falama n xinli. N tan xa mi e rafaxi. N mi yamari soxi e yii, n mi fala tixi e xa. E nabiya falane tima wule fe toone nan xɔn alo xiyena. Ne fataxi yiimato feene nun suxure batu feene nun e yɛtɛ bɔɲɛ mayendenxine nan na.” ¹⁵ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma naxanye falan tima a xinli, a naxa, “N mi ne xɛxi, koni e a falama, e naxa, ‘Yɛngɛn nun fitina kamɛn mi soɛ yamanani ito yi.’ Nanara, n na nabine faxama nɛn yɛngɛn nun fitina kamɛn xɔn. ¹⁶ E nabiya falan tima yamaan naxan xa, ne binbine rabɛɛɛnma nɛn Yerusalen kirane xɔn fitina kamɛn nun yɛngɛni. Muxu yo mi luma naxan e maluxunɲɛ, e tan nun e ɲaxanle nun e dii xɛmɛne nun e dii tɛmɛne. N na e fe ɲaxin naxɛtɛma nɛn e ma.”

¹⁷ “Falani ito ti e xa, i naxa,
‘N yɛɛgen minima kɔɛ nun yanyin na,
a mi danma,
bayo gbalo gbeen bata godo n ma yama faɲin ma,
a ɲaxankataxi han!
¹⁸ Xa n siga burunna ra,
n muxu faxaxine toma mɛnni
silanfanna naxanye faxaxi.
Xa n siga taani,
fitina kamɛn bata muxune rafura mɛnni.
Nabine nun saraxaraline yamanani sigama
koni e mi sese famuma.’ ”

¹⁹ Yamaan naxa,
“I bata i mɛ Yuda kaane ra ba fefe?
I niin bata a mɛ Siyon taan na ba?
Nanfera i nxu ɲaxankatama
han nxu mi fa kɛndɛyaan sɔtɔma?
Nxu yengi yi bɔɲɛ xunbenla ma,
koni nxu mi sese faɲi sɔtɔma.
Nxu yi marakɛndɛyaan nan mamɛma,

koni fe magaxuxin nan fama.

²⁰ Alatala, nxu bata nxo fe jaxine kolon,
e nun nxu benbane hakene,
bayo nxu bata yulubin liga i ra.

²¹ I xinla fe ra,
i nama nxu rajaxu.

I nama i ya mangaya gbede nroxina fe
magodo!

I miri layirin ma en tagi,
i nama a kala.

²² Siyane ala fufafuna ndee noe tulen nafe
ba?

Hanma koren nan tulen nagodoma a yete
ma ba?

En-en de!

I tan Alatala na a ra, nxo Ala!

Nxu yigi saxi i yi,

bayo i tan nan na feene birin ligama.”

15

Ala yi a yamaan yalagi

¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Hali Musa
nun Samuyeli fa ti n yetagi n solonadeni
yamani ito xa, n mi kininkininje e ma. E
kedi n yetagi, e xa siga! ² Xa e a fala i xa,
e naxa, ‘Nxu xa siga minen?’ I xa e yabi, i
naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa:
Sayaan nagidixi naxanye ma,
ne sayaan sotoma nen!

Naxanye faxama silanfanna ra,
ne faxama nen!

Fitina kamen nagidixi naxanye ma,
ne kamema nen!

Konyiyaan nagidixi naxanye ma,
ne xalima nen konyiyani!’ ”

³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N fitina
feen sifa naanin nan nafamae xili ma:
silanfanna yi e faxa, barene yi e yibo, xoline
nun burunna subene yi e don, e yi e jan.

⁴ N na e findima nen fe magaxuxin na baxo
xonna yamanane birin xa, lan Yuda man-
gan Xesekiyaa dii xemnen Manase kewanle
ma a naxanye rabaxi Yerusalen taani.”

Ala mi fa kininkininma

⁵ Ala naxa, “Nayi, nde kininkininma e tan
Yerusalen kaane ma?

Nde a mawugama e fe ra?

Nde danguma e xontenje?”

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E bata e me n na,
e lu xete xanbin na.

Nayi, n na n yiini tema nen e xili ma,

n yi e halagi,

bayo e kininkinin mi fa n yi.

⁷ N na e fintanma nen
alo se dagina yamanan taane so deene
birin na.

N yi e diine ba e yii,

n yi n ma yamaan halagi
bayo e mi e xun xanbi soxi e kewanle yi.

⁸ N na a ligama nen kaja gilene yi wuya ayi
alo baan jemensinna.

N halagi tiin nafama nen e banxulanne
ngane ma yanyi tagini,

sanya ma kedenni,

jaxankatan nun kui sanna yi e li.

⁹ Naxan bata dii solofere bari,

na furama nen, a faxa.

Koeeen yi so a ma yanyin na,

a yagi, a xun sin.

Naxanye na lu e nii ra,

e yaxune yi fa ne raxori e silanfanne ra.”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabina mawugana

¹⁰ Yeremi naxa,

“Nna, gbalona n xa

bayo i bata n bari.

Yamanan muxune birin n matandima,
e yi n yenge!

Doli so mi n na,

n mon mi doli tongoxi,

koni birin n dangama.”

¹¹ Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“N na i xunbama nen

alogo i xa fe fajan soto yati!

N na i yaxune rafama nen

i mafandeni toron nun gbalon waxatini
yati!

¹² Muxun noe wureni bolonje a yiin na ba,
wuren naxan kelixi sogeteden komenna
ma hanma sulana?

¹³ Yuda kaane, n na e herisigene nun e na-
funle fima e yaxune ma nen e yenge
yi se tongoxine ra,

masoto e yulubine xon e yamanan birin yi.

¹⁴ N bata e so e yaxune yii e konyine ra

e yi siga yamanani e mi denaxan kolon.

N bata teen so e xili ma n ma xoloni.”

¹⁵ Yeremi naxa, “I tan, Alatala,

i feene birin kolon.

I miri n ma, i yi n mali,

i yi n gbeen joxo n jaxankata muxune ra!

I nama n faxa,
i tan naxan mi xələma xulən!
A kolon, n yagin masətəma i tan nan ma fe
ra!

¹⁶ I ya falane na yi n li tun,
n yi e rasuxuma nən alo donsena,
bayo i ya falane nan n nasəwama,
n yi naxan n bəjəni.
Amasəto i xinla bata fala n xun ma,
Alatala, Ala sənben Birin Kanna!
¹⁷ N mi dəxi fuyantenne tagi batudeni.
N yi luxi n danna nən
bayo i sənben yi n fari,
bayo i n nafexi i ya xələn na.
¹⁸ Nanfera nayi n ma tərən dan mi na?
Nanfera n ma furen mi yalanma?
I luyə n xa
alo tigin naxan xərīma ba,
muxun mi nəe a xaxili tiyə naxan na?"

¹⁹ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
"Xa i xun xetə n ma,
n mən i tima nən i ya wanla ra n yetagi.
Xa i fala kəndene ti,
i fala fuune lu na,
i falan tima nən nayi
alo n yetəen de xuina.

E tan nan fa xetəma i ma,
koni i tan xa mi xetəma e tan ma de!

²⁰ N na i findima nən yinna wure daxin na
nayi,
yamani ito yetagi,
naxan mi nəe rabire.
E i yengəma nən,
koni e mi i nəe sese ma,
bayo n na i fəxə ra,
n ni i rakisi, n yi i xərəya."
Alatalaa falan nan na ra.
²¹ "N na i xunbama nən muxu naxine yii,
n yi i xərəya gbalotəne sənben ma."

16

Gbalon ləxəna fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "I
nama naxanla futu. I nama dii xeme sətə
hanma dii tēmēna yireni ito yi." ³ Bayo
Alatala ito nan falaxi dii xēmēne nun dii
tēmēne xili ma naxanye barima be, e nun
dii ngan naxanye e barima, e nun fafan
naxanye e sətəma yamanani ito yi, a naxa,
⁴ "E faxama nən furen. E sayaan mi wuge,
e mi maluxunje. E luma nən alo paman

bəxən ma. Yengen nun fitina kamən nan
e raxərīma. E binbine yi findi balon na
xəline nun burunna subene xa."

⁵ Bayo, Alatala ito nan falaxi, a naxa, "I
nama so nandə banxini. I nama siga saya
yirene yi sununi. I nama e wuga. Bayo n
bata n ma bəje xunbenla ba yamanani ito
yi e nun n ma hinanna nun n ma kinink-
ininna." Alatalaa falan nan na ra. ⁶ "Muxu
gbeene nun muxudine birin faxama nən
yamanani ito yi. E sayaan mi wuge, e mi
maluxunje, muxe mi a yetə maxabə sununi
hanma a xunna bi e fe ra. ⁷ Tamin mi yitax-
unma muxu sunuxine ra e madəndən xinla
ma. E mi minseen soma sunu muxune yii,
e yi e madəndən, hali e fafe hanma e nga
nan faxaxi."

⁸ "I nama so banxina nde yi səwa donse
donna dənaxan yi, i yi dəxə muxune fəma i
dəgedeni, i yi i min. ⁹ Bayo Alatala sənben
Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi,
a naxa, 'N danna sama nən səwa sigine
nun naxan sigine nun naxalandi ti sigine
ra xēmən nun a naxanla xa yireni ito yi,
waxatini ito yi i yetə xəri.' "

¹⁰ "I na falani ito birin ti yamani ito
xa waxatin naxan yi, e a falama nən i
xa, e naxa, 'Nanfera Alatala gbalə gbeeni
itoe birin nagidixi nxu ma? Nxu kalan
mundun tixi? Nxu yulubin mundun ligaxi
Alatala ra, nxə Ala?' ¹¹ Nayi, i yi a fala e xa,
i naxa, 'Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: N
na ligaxi nən bayo e benbane e mē nən n
na, e bira ala gbətene fəxə ra, e yi e xinbi
sin e bun, e yi e batu, e yi e mē n tan na,
e mi n ma sariyan suxu. ¹² Anu, e tan
bata fe naxin naba dangu e benbane ra. E
birin biraxi e bəje yi fe naxine nan fəxə ra
e tengbesenyani, e mi e tuli matima n na.
¹³ N na e kedima nən yamanani ito yi. N
yi e rasiga yamanani e nun e benbane mi
dənaxan kolon. E sa ala gbətene batu mēnni
kəeen nun yanyin na, bayo n mi fa hinanje
e ra mumə!'"

Konyine xetə fəna

¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Ləxəne
fama, muxe mi a falə ləxən naxanye yi, a
naxa, 'N bata n kələ habadan Alatala yi,
naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!'
¹⁵ Koni a a falama nən, a naxa, 'N bata n kələ
habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane

ramini kōmēn fōxōn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!” Bayo n mōn fama nēn e ra na bōxōni, n dēnaxan so e benbane yii.”

¹⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N yamani ito yaxu wuyaxi xilima nēn e xili ma, e fa e suxu alo yēxē suxune. E fa e sagatan geyane nun yire matexine nun gēmē yinle birin yi alo donsone. ¹⁷ Bayo n yēēna e kēwanle birin na, e mi luxunxi n ma. E hakēne mi luxunjē n ma. ¹⁸ N na e hakēne nun e yulubine saranma nēn e ra dōxō firin, bayo e bata n ma yamanan naharamu, e bata n kēē bōxōn nafe e sawura niitarene nun e suxure xōsixinē ra.”

Ala keden peen kolon fena

¹⁹ Alatala, n sēnbēna,
n ma faran makantanxina,
n na n yigiyama dēnaxan yi tōrō waxatine yi,
siyane fama nēn i tan ma
keli bōxōn dāne birin na,
e yi a fala, e naxa,
“Wulen nan findixi nxu benbane kēēn na,
suxure fufafuun naxanye tōnō mi na.
²⁰ Adamadiine nōē alane rafalē e yēē xa ba?
A rabama, koni ala xa mi ne ra!”
²¹ Nayi, Alatala naxa,
“Nanara, n na a yitama nēn e ra ito yi,
n na n fangan nun sēnbēn yitama nēn e ra,
e yi a kolon, a n xili nēn Alatala.”

17

Murutēdene yalagi fena

¹ Yuda kaane yulubine kēēndēnxi wure
sēbēli ti seen nan na,
naxan xōdōxō alo dayimuna.
E sēbēxi e bōjē walaxan nan ma,
e nun e saraxa gandene fenne ma.
² Nayi, e diine luma nēn e mirē e saraxa
gandene ma,
e nun e Asera kide gbindonne wudi
yifōtōnxine fēma,
e nun geya matexine fari.
³ E tan seen naxanye batuma n ma geyaan
ma e nun burunne ra,
ne nun ē hērisigēne nun ē nafunle birin
soma nēn
ē yaxune yii e yēngē se tongoxine ra
e nun ē taan kidene,
masōtō ē yulubine xōn ē yamanan birin yi.

⁴ E tan yēēēn nan fama kēēn nabepindeni,
n naxan soxi ē yii.

N yi ē findi konyine ra ē yaxune xa ya-

manani
ē mi dēnaxan kolon,
bayo ē bata n ma xōlōn tēēn nadēgē.
A ē ganma nēn han habadan.

⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Dangan na kanna xa
naxan a yigi sama adamadiine yi,
naxan a xaxili tixi muxune ra,
a yi a xun xanbi so Alatala yi a bōjēni.

⁶ Na kanna luxi nēn
alo wudi dungin tonbonni.

A tan mi hērin tōē.
A dōxōma nēn tonbonna yire yixareni,
fōxōn dēnaxan yi bōxō rabējinxini.

⁷ Koni, duban na kanna xa
naxan a yigi saxi Alatala yi,
Alatala findixi naxan yigi ra.

⁸ A luxi nēn
alo wudin naxan sixi igen dē,
a salenne sigama igen bun.
Wuyenna mi a tōrōma,
a dēēne xinde yēyē.
Furun na ti jēēna nde ra,
na mi a tan tōrōma
a bogin mi janma.”

⁹ “Muxun bōjēna a mayendenma
dangu seen birin na.
A furen mi dandanjē!
Nde nōē a famunjē?”

¹⁰ N tan Alatala,
n muxune bōjēn fēfēfēfēma,
n yi e sōndōmēn nakōrōsi,
alogo n xa birin saren fi a kēwanle ra,
lan a sigati kiin ma.

¹¹ Muxun naxan nafulu sōtō ki mi fan,
na luxi nēn
alo dōmēn naxan xēlēne rasēgēma,
a mi naxanye biraxi.
A nēma a dunujā yi gidin tagini,
a fuxari.
A rajanna, a lu alo xaxilitarena.”

¹² En ma banxi sarijanxin findixi Alaa
mangaya gbēdē nōrōxin nan na
naxan ma fe yitexi xabu a fōlōni.

¹³ I tan Alatala, Isirayila yigina,
naxanye birin e mēma i ra,
ne yagima nēn.

Naxanye e masigama i ra,
ne sa luma burunburunna nin,
bayo e bata e me Alatala ra,
siimaya ige tigina.

¹⁴ Alatala, n nakendeya,
alogo n xa yiyalan.
N nakisi, alogo n xa kisi,
bayo n ni i tan nan tantunma.

¹⁵ E a falama n xa, e naxa,
“Alatalaa falane mi kamalima ba?
A xa e rakamali fa.”

¹⁶ N tan mi tondixi finde yeeratiin na i foxo
ra.

N fan mi yi waxi toro laxoni ito xa a li.
I na kolon.

N ma falane birin kenenni i yetagi.

¹⁷ Nayi, i nama kui sanna ragidi n ma.

I tan naxan findixi n luxunden na gbalon
laxoni.

¹⁸ N naxankata muxune xa yagi,
koni i nama n tan lu yagini!

E tan nan xa magaxu,
koni n tan nama gaxu.

Gbalon laxon nafa e tan nan ma
i xa e halagi gbalon na daxona ma firin.

Matabu Laxon nasarijanna

¹⁹ Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa,
“Siga, i sa ti taan so deen na, naxan xili ‘Ya-
maan So Dena’ Yuda mangane danguma
denaxan yi e nema soma hanma e nema
mine. I mon xa ti Yerusalen taan so deene
birin na. ²⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘E
tuli mati Alatalaa falan na, Yuda mangane
nun Yuda yamaan birin, e nun Yerusalen
kaane birin, e tan naxanye soma deni itoe
ra. ²¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: E
a liga e yeren ma! E nama goron tongo
Matabu Laxoni, e yi a raso Yerusalen deene
ra. ²² E nama goron namini e konne yi
Matabu Laxoni. E nama wali yo ke. Koni e
Matabu Laxon nasarijan, alon na a yamari
e benbane ma kii naxan yi. ²³ Koni e mi n
xuiin name, e mi e tuli mati n na. E yi e
tengbesen, e tondi n xuiin name, e mi tin
xure. ²⁴ Alatalaa falan ni ito ra. Xa e n
xuiin name ki faji, xa e mi goron naso taan
so deni itoe ra Matabu Laxoni, e Matabu
Laxon nasarijan, e mi wali yo ke, ²⁵ nayi
mangane nun kuntigine soma nen deni itoe
ra, naxanye dxi Dawuda jaxoni a manga
gbedeni. E tema nen wontorone nun soone

fari, e tan nun e kuntigine, e so e nun
Yuda kaane nun Yerusalen kaane. Mux-
une luma nen taani ito yi han habadan!
²⁶ Muxune fama nen sa keli Yuda taane yi
e nun Yerusalen rabilinna taane nun Bun-
yamin yamanan nun geya yiren sogegodo-
den binni e nun geyaan bonne nun Negewi
tonbonni, alogo e xa fa saraxa gan daxine
nun saraxa gbete ye nun bogise saraxane
nun wusulanne nun barika bira saraxane
ba Alatalaa banxini. ²⁷ Koni xa e mi e tuli
mati n na, e yi Matabu Laxon nasarijan,
xa e goronna raso Yerusalen taani Matabu
Laxoni, nayi, n teen soma nen taan deene ra
naxan mi noe ratuye, a yi taan banxi fajine
gan.’ ”

18

Fene rafalana fe

¹ Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa,
² “Keli, i siga fene rafalan konni, i sa n ma
falan mema mena nin.” ³ N yi siga fene
rafalan konni, n yi a li fena nde rafale.
⁴ Koni fenen naxan yi a yii, a yi naxan
nafalama fene benden na, feen yi na ra.
Nayi, a mon yi xete a ma, a fene gbete rafala
na fene benden na, alo a yi rafan a ma kii
naxan yi. ⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
⁶ “E tan Isirayila yamana, n fan mi noe na fe
sifan lige e ra ba, alo fene rafalana? Isirayila
yamana, e fan luxi n yii nen alo fene benden
fene rafalan yii.” Alatalaa falan nan na ra.
⁷ “Waxatina nde yi, n na a falama nen a
siyana nde hanma yamanana nde xa kala,
hanma a halagi, hanma a raxori. ⁸ Koni n
falan tixi siyaan naxan xili ma, xa na xete a
fe jaxine foxo ra, nayi n jaxankatan naxan
nagidixi e ma, n xetema nen na feen foxo ra,
na mi fa e sotoma. ⁹ Waxatina nde, n yi a
fala a siyana nde hanma yamanana nde xa
ti, a sabati. ¹⁰ Koni xa na siyaan fe jaxin
naba n yee ra yi, a mi n xuiin name, nayi n fe
fajin naxan nagidixi e ma, n na xunbama
nen e ra, na mi fa liga.”

¹¹ “Iki, Yereimi, falan ti Yuda kaane nun
Yerusalen kaane xa, i naxa, Alatala ito nan
falaxi, a naxa, ‘E a mato, n gbalona nde
rafama e ma, n fena nde yitonna e xili ma.
Nayi, e xete e fe jaxine foxo ra! E birin xa e
sigati kiin nun e kewanle maxete!’ ¹² Koni e
a falama nen, e naxa, ‘A mi lanje! Fo nxu xa

lu nxu miriyane ligε, birin yi bira a bɔɲε yi fe ɲaxine fɔxɔ ra tengbesenyani.' "

Isirayila bata ɲinan a Ala xɔn

¹³ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Maxɔdinna ti siyane yε. Nde bata fe sifani ito mε singe?

Isirayila yama faɲin bata fe magaxuxin liga.

¹⁴ Ige xundin ɲanɲε Liban geyane gεmε gbeene fari ba?

Ige xunbenla ɲanɲε xudeni ba naxan fama sa keli na yire makuyeni?

¹⁵ Anu, n ma yamaan bata ɲinan n xɔn!

E wusulanna ganma saraxan na suxure fufafune xa,

naxanye e ratantanma e sigati kiini,

e yi e ba e kira fonna xɔn,

e yi e ti kira yitɔntarene xɔn.

¹⁶ E bata e yamanan findi yire rabɛɲinxin na,

muxune kabεma naxan ma

e kolin a ma han habadan.

A fe dangu muxune birin yigitεgεma nɛn, e xunni maxa.

¹⁷ N na e raxuyama ayi nɛn e yaxune bun alo sogeteden foyena.

N na n yεɛn bama e ra nɛn,

n yi n xun xanbi so e yi e gbalon waxatini."

Yanfan Yeremi xili ma

¹⁸ Muxune a falama, e naxa, "Ɛ fa be, en fa yanfan so Yeremi ma! Bayo saraxaraline sariya xaranna, na mi ɲanma alo Yeremi a falan kii naxan yi, fekolonne maxadi xuine fan mi ɲanɲε, nabine falane mi ɲanɲε. Ɛ fa, en fa a mafala yamani alogo a xa tɔrɔ. En nama en tuli mati a fala yo ra!"

¹⁹ Alatala, i tuli mati n na!

I tuli mati n yaxune xuiin na n xili ma!

²⁰ Fe faɲin lan a saran a ɲaxin na ba?

Anu e bata n faxa yinla ge n yεε ra.

Koni, a kolon

a n bata ti i yεtagi i solonadeni e xa

alogo i ya xɔlɔn xa masiga e ra.

²¹ Na ma, i xa fitina kamɛn nagidi e diine ma,

i yi sayaan nagidi e ma yεngɛni,

e ɲaxanle yi findi kaɲa gilɛne ra

naxanye diiye baxi e yii.

E xεmɛne xa sayaan sɔtɔ,

e banxulanne yi faxa yεngɛni!

²² Gbelegbele xuiin xa mini e banxine yi, i na fa sofa ganla ra e xili ma sanɲa ma kedenni.

Bayo e bata yinla ge n xili ma,

e yalaan nati n yεε ra.

²³ I tan Alatala,

i e yanfantenyane birin kolon,

e naxanye yitɔnxi n faxa xinla ma.

I nama e hakɛne mafelu,

i nama i yεɛn ba e yulubine ra!

E xa bira i yεtagi!

Keli e xili ma, i ya xɔlɔ waxatin xa a li!

19

Fεɲε kalaxina fe

¹ Alatala yi ito fala, a naxa, "Sa fεɲεna nde sara fεɲε rafalan konni, i yi yamaan fonne nun saraxaraline xili. ² I siga Ben-Hinɔn lanbanni, dɛnaxan sa Fεɲε So Dɛɛn binni, i sa falani itoe rali mɛnni n naxanye tima i xa. ³ I yi a fala, i naxa, 'Ɛ tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda mangane nun Yerusalɛn kaane! Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N gbalon nagodoma nɛn be ma, naxan yo na a fe mε, na kanna tuli madɔxɔma ayi nɛn. ⁴ Amasɔtɔ e bata e mε n na! Muxun mi fa be kolonma bayo e bata be findi wusulan ganden na ala gbɛtɛne xa, e mi naxanye kolon, e benbane mi e kolon, Yuda mangane mi e kolon, e yi be rafe sɔntarene wunla ra. ⁵ E yi kidene rafala Baali suxurene xa alogo e xa e diine gan mɛnni Baali xa, n mi naxan yamarixi, n mi naxan ma fe falaxi, n mi sa mirixi naxan ma.' "

⁶ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, "Nanara, lɔxɔna nde fama, muxune mi fa be xili bama a 'Tofeti' hanma 'Ben-Hinɔn lanbanna.' Koni e fa be xili bama nɛn 'Faxa Ti Lanbanna.' ⁷ N fa Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane fe yitɔnxine kalama be nin. N yi e faxa e yaxune silanfanne ra naxanye waxi e raxɔri feni. N yi e binbine lu xɔline nun burunna subene bun. ⁸ N taani ito findima nɛn yire rabɛɲinxin na, muxune kabεma naxan ma e kolin a ma. Naxan yo nɛma dangue be, na kanna yigitεgεma nɛn a kolin a yire kalaxine ma. ⁹ N yaxune rafama nɛn naxanye waxi e raxɔri feni, e taan nabilin yεngɛni. Na kamɛn gbama nɛn han e yi e dii xεmɛne nun dii tɛmɛne suben don, e yi e bode sube don."

¹⁰ “Na xanbi ra, i xa fɛɾɛni bɔ muxune yɛtagi naxanye biraxi i fɔxɔ ra, ¹¹ i yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: N yamani ito nun taani ito halagima kiini ito nin, alo fɛɾɛn kalama kii naxan yi, naxan mi nɔɛ yitɔɲɛ. E bin-bine maluxunma nɛn Tofeti yi han na yi rafe. ¹² N yireni ito ligama na kii nin, e nun a muxune, n mɔn yi taani ito fan liga alo Tofeti yireni ito. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Yerusalɛn banxine nun Yuda mangane banxine raharamuma nɛn alo Tofeti yire haramuxini ito, e yi wusulanna ganma banxin naxanye xuntagi sarene birin xa, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa dɛnaxanye birin yi.’ ”

¹⁴ Yereṃi yi fa, sa keli Tofeti yi Alatala a rasiga dɛnaxan yi nabiya falane tideni. A yi ti Alatala Batu Banxin tanden ma, a yi a fala yamaan birin xa, a naxa, ¹⁵ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn taani ito xili ma e nun a rabilinna taane birin, n bata gbalɔ feen naxanye birin ma fe fala e xili ma, bayo e bata tondi e tuli matiyɛ n ma falane ra tengbesenyani.’ ”

20

Yereṃi xidi fena

¹ Saraxaralina Imeri a dii xɛmɛn Pasaxuri, kuntigin naxan yi Alatala Batu Banxin xun na, na to Yereṃi a nabiya falane mɛ, ² a yi Nabi Yereṃi bɔnbɔ, a sa a sa kutun na Alatala Batu Banxin dɛxɔn Bunyamin So Dɛɛn Faxaraxiin binni.* ³ Koni na xɔtɔn bode, Pasaxuri to Yereṃi beɲin, Yereṃi yi a fala a xa, a naxa, “Alatala mi i xili saxi Pasaxuri, koni a bata i xili sa ‘Gaxun Yiren Birin Yi.’ ⁴ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gaxun nasoma nɛn ɛ nun i xɔyine birin yi. ɛ yaxune i xɔyine faxama nɛn i yɛɛ xɔri. N Yuda kaane birin sama nɛn Babilɔn mangan sagoni, a yi e suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn taani, hanma a e faxa silanfanna ra. ⁵ N taani ito nafunle birin sama nɛn ɛ yaxune sagoni, e wali xɔnne nun e se faɲine, e nun Yuda mangane nafunle birin. E yi e tongo yɛngɛni, e siga e ra Babilɔn taani. ⁶ I tan Pasaxuri

e nun muxun naxanye birin i ya banxini, ɛ sigama nɛn konyiyani Babilɔn taani, i sa faxa na, i maluxun na, e nun i wule nabiya falane ti i xɔyin naxanye birin xa.’ ”

Nabina mawugana

⁷ Alatala i bata n mayenden, n lu mayendenni.

I bata n suxu sɛnbɛni, i yi n nɔ feu!

Muxune yoma n ma waxatin birin, e birin n magelema.

⁸ Bayo n nɛma falan tiyɛ yɛyɛ, fɔ n gbelegbele,

n yi gbalon nun halagina fe fala!

Nayi, e n konbima,

e n magele waxatin birin Alatalaa falana fe ra.

⁹ Koni xa n na a fala nun, n naxa,

“N mi fa n mirima Alaa fe ma,

n mi fa falan tima a xinli sɔnɔn,”

a falan luma nɛn n yi nayi

alo tɛɛn nan n bɔɲɛn ganma,

alo n tɛɛn nan namaraxi n xɔnne yi,

n xadan a yisuxɛ, n mi nɔ.

¹⁰ Bayo n muxu wuyaxi xuiin mɛma n mafalɛ.

E n xili bama

“Gaxuna yiren birin yi.”

E naxa, “ɛ a tɔɲɛgɛ!

En na a tɔɲɛgɛ.”

N xɔyine n matoma,

xa n tantanɲɛ, e naxa,

“Waxatina nde,

a mayendenma nɛn.

Nayi, en yi a nɔ,

en yi en gbeen ɲɔxɔ a ma.”

¹¹ Koni Alatala bata lu n xɔn

alo sofa sɛnbɛmana.

Nanara, n ɲaxankata muxune tantanma nɛn,

e mi n nɔɛ sese ma.

E fulama n na nɛn,

na yi e yagi han!

A findi marafɛyaan na e xa han habadan,

ɲinan mi tiyɛ naxan xɔn.

¹² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna i tan nan tinxin muxun kɛɲaan fɛsɛfɛsɛma,

i muxun bɔɲɛn nun a sɔndɔmɛn toma.

Tin, n xa i to i gbeen ɲɔxɛ e ma

bayo n bata n xun mayɛngɛ feen lu i tan ma.

* 20:2: So dɛɛn naxan geyaan na.

¹³ Ɛ bɛtin ba Alatala xa,
 ɛ Alatala tantun.
 Bayo a tɔrɔ muxune xunbama nɛn muxu
 ɲaxine yii.

¹⁴ Dangana n bari lɔxɔn xa.
 Nga n xalixi lɔxɔn naxan yi,
 na mi findixi duba lɔxɔ ra.

¹⁵ Dangan na kanna xa
 naxan sa xibaru fapina fe rali n fafe ma fa
 fala
 dii xɛmɛn bata bari a xa,
 a yi sɛwa na ma.

¹⁶ Na kanna xa lu alo taane
 Alatala naxanye kalaxi kininkinintareyani.
 A xa gbelegbele xuiin mɛ xɔtɔnni,
 a yi yɛngɛ so sɔnxɔ xuiin mɛ yanyin na.

¹⁷ A yi lan nun
 a xa n faxa nga kui,
 alogo nga kuiin xa findi n gaburun na
 n yi lu na yi habadan.

¹⁸ Nanfera n minixi nga kuini
 n yi tɔrɔn nun xɔlɛn kolon
 n yi n ma siimayaan birin naba yagini?

21

Falana lan Yerusalem suxu feen ma

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Manga
 Sedeki to Malakiyaa dii xɛmɛn Pasaxuri
 rasiga a ma e nun saraxaraliin Sofoni,
 Maaseyaa dii xɛmɛna. E yi a fala Yeremi
 xa, e naxa, ² “Alatala maxɔdin nxu xa, bayo
 Babilɔn mangan Nebukadanesari bata nxu
 yɛngɛ fɔlɔ. Waxatina nde Alatala nxu
 maliyɛ nɛn, a yi a kabanako fena ndee raba
 nxu xa, alogo yaxuni ito xa a masiga nxu
 ra.”

³ Yeremi yi e yabi, a naxa, “Ɛ a fala Sedeki
 xa, ɛ naxa, ⁴ ‘Alatala, Isirayilaa Ala ito nan
 falaxi, a naxa: Babilɔn mangan nun Ba-
 bilɔn kaan naxanye ɛ taan makantan yinna
 rabilinxi yɛngɛni iki, ɛ ne yɛngɛma yɛngɛ so
 seen naxanye ra, n ne raxɛtɛma ɛ tan nan
 ma, n yi ɛ yaxuni itoe malan taani ito kui.

⁵ N tan yetɛna ɛ yɛngɛma nɛn, n fitinaxin
 yi n sɛnbɛn nun n fanga gbeen yita ɛ ra n
 ma xɔlɔn nun n ma bɔɲɛ teeni. ⁶ Naxanye
 birin taani ito yi, n ne ɲaxankatama nɛn,
 a muxune nun a xuruseene, e birin yi
 faxa fitina fureni. ⁷ Alatalaa falan ni ito
 ra! Na na dangu, naxanye na lu e nii ra

fitina furen nun yɛngɛn nun fitina kamɛn
 xanbi ra, n ne birin sama nɛn Babilɔn man-
 gan Nebukadanesari sagoni, Yuda man-
 gan Sedeki nun a kuntigine nun taani ito
 muxune birin, n yi e lu e yaxune sagoni,
 naxanye waxi e faxa feni. A e faxama nɛn
 silanfanna ra, a mi kininkinin e ma, a mi
 hinan e ra sese ma.’ ”

⁸ “Yeremi, a fala yamani ito xa, i naxa,
 ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Ɛ a mato,
 n bata siimayaan kiraan nun sayaan ki-
 raan yita ɛ ra. ⁹ Naxan yo na lu taani ito
 kui, silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina
 furen nan na kanna faxama. Koni naxan
 na mini, a yi sa a yetɛ dɛntɛgɛ Babilɔn kaane
 xa, naxanye ɛ rabilinxi yɛngɛni, na kanna
 kisima nɛn, a tan yi lu a nii ra bɛtɛ. ¹⁰ Bayo n
 na n yɛɛ rafindima nɛn taani ito ma a ɲaxin
 na, a faɲin mi a ra. A sama nɛn Babilɔn
 mangan sagoni, a yi a gan.” Alatalaa falan
 nan na ra.’ ”

Alaa falana lan Yuda mangana den- bayaan ma

¹¹ “Yeremi, a fala Yuda mangana den-
 bayaan xa,
 i naxa, ‘Ɛ tuli mati Alatalaa falan na.

¹² Dawuda bɔnsɔnna, Alatala ito nan falaxi,
 a naxa: Ɛ kiti kɛndɛn sa xɔtɔn yo xɔtɔn,
 ɛ yi muxu kansunxin ba ɲaxankata tiin yii,
 alogo n ma xɔlɔn nama godo ɛ ma ɛ fe
 ɲaxine fe ra

alo tɛɛn naxan ɛ ganma
 naxan mi nɔɛ ratuyɛ.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:

N bata keli ɛ xili ma,
 ɛ tan naxanye dɔxi lanbanni,
 ɛ tan naxanye dɔxi fanyen ma fiila ma,
 ɛ tan naxanye a falama, ɛ naxa,
 “Nde nɔɛ fɛ nxu xili ma?
 Nde nɔɛ soɛ nxu luxunden kui?”

¹⁴ N na ɛ saranma ɛ kɛwanle ra nɛn.
 N tɛɛn soma nɛn ɛ fɔtɔnne ra,
 a yi ɛ rabilinna birin gan.’

Alatalaa falan nan na ra.”

22

Kitina manga ɲaxine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Siga
 Yuda mangana banxini, i sa falani ito ti na,
 i naxa, ² ‘I tan Yuda mangana, i tan naxan
 dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdɛni, i tuli mati

Alatalaa falan na, i tan nun i ya kuntigine nun i ya yamaan birin, naxanye soma deni itoe ra! ³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E kiti kenden sa, e tinxinna raba. E muxu kansunxine xunba e naxankata muxune yii. E nama naxu xɔnɛne nun kiridine nun kaja gilene ra, e nama gballo feen liga, e nama sontaren faxa yireni ito yi. ⁴ Bayo xa e falani ito suxu ki fani, mangan naxanye dɔxi Dawudaa mangaya gbɛdeni, ne soma nen banxini ito tanden so denene ra, e dɔxi wontorone kui e nun soone fari, e tan nun e kuntigine nun e yamana. ⁵ Koni xa e mi falani itoe suxu, n bata n kolo n yeteni, banxini ito findima nen banxi xonna ra.” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

⁶ Bayo, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangana banxin ma, a naxa, “Banxini ito rayabu n tan yeɛ ra yi alo Galadi yamanana, alo Liban geyaan xuntagina. Koni n na a findima nen tonbonna ra yati, alo taa rabepinxina. ⁷ N halagi tiine rasigama nen a xili ma, e birin nun e yenge so seene e yi a suman senbetenne sege a bun, e yi e gan.”

⁸ “Siya wuyaxine danguma nen taani ito dexon. E yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nanfera Alatala taa gbeenitoe ito ligaxi iki?’ ⁹ Muxune e yabima nen nayi, e naxa, ‘Bayo e bata e me Alatala, e Alaa layirin na, e yi e xinbi sin ala gbetene bun, e yi e batu.’ ”

Manga Salun wuga fena

¹⁰ E nama manga faxaxin wuga, e nama sunu Manga Yosiya fe ra, koni fo e bata mangan naxan xali konyiyani, e na nan wuga, bayo a mi fa xetema sonon! A mi fa a konna toma sonon!

¹¹ Bayo Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yosiya a dii xemen Salun ma, naxan yi a fafe Yosiya naxoni mangayani, naxan bata keli be, a naxa, “A mi fa xetema sonon! ¹² Koni e a xalixi konyiyani denaxan

yi, a sa faxama mena nin. A mi fa yamanani ito toma sonon!”*

Alaa falana Yehoyakimi xili ma

¹³ “Gbalon na kanna xa, naxan a banxin tima tinxintareyani, a yi a banxi kuine fari sa kansun ti kitini, a yi a muxu boden ti konyi wanle ra, a mi a saren fi.

¹⁴ A a falama, a naxa, ‘N banxi gbeen tima nen n yete xa naxan konkone gbo mum!’ A yi foye sodene rafala a ma, a suman farinne sa banxin kankene yi, a yi a kasi a gbeela ra.

¹⁵ I mangayani nen ba, bayo suman wudin nafan i ma? I fafe mi yi a degema ba, a yi a min? Koni na yi tinxin, a kiti kenden kolon, nanara a feene birin yi lanxi.

¹⁶ A yi yiigelitone nun toro muxune xun mafalama kitini, nanara a feene birin yi lanxi. Muxun mi n kolonma na kiin xan yi ba?” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Koni i yene nun i bonen tixi i yetena tonon nan tun na, i yi sontarene faxa, i muxune naxankata, i e kansun.”

¹⁸ Nanara, Alatala ito nan falaxi lan Yuda mangan Yehoyakimi ma Yosiya dii xemena, a naxa, “Muxune mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! Ngaxakedenna xemen nun naxanla, en nu toro de!’

E mi a saya feen wuge, e naxa, ‘Ee! N kanna! Ee! Mangana!’

¹⁹ A tan saya feen ligama nen alo sofanla gbeena, a binbin bubuma nen, a sa woli ayi Yerusalen fari ma.”

Yerusalen yagin nun yarabina fe

²⁰ “E te Liban geyaan xuntagi, e gbelegbele! E xuiin xa siga han Basan yamanana! E gbelegbele Abarimi geyane xuntagi! Bayo e xoyine birin bata xunna kala.

²¹ N falan ti nen e xa,

* **22:12:** 22.12 Yuda mangan Yosiya dii xemen Salun nan ma fe falaxi be naxan mon xili Yehowaxasi. Misiran mangan nan Yosiya faxe yengeni. Salun kike saxon nan naba mangayani, benun Misiran mangan xa a suxu, a siga a ra Misiran yi konyiyani. Na feen sebexi Mangane Firinden 23.29-34 kui.

benun ε kontɔfili waxatin xa a li.
 Ε yi a falama nen, ε naxa,
 ‘Nxu mi nxu tuli matima.’
 Ε yi na kii nin xabu ε dii jɔrε waxatini.

Ε mi n xuiin namε.
²² Ε yεerateine bata lɔ ayi foyeni,
 ε xɔyine birin yi xali konyiyani.
 Ε yagima nen na waxatini,
 ε lu marafeyani,
 masɔtɔ ε fe jaxine xɔn.

²³ I tan naxan dɔxi Liban fɔtɔnni†
 i tan naxan dɔxi suman wudi banxin kui,
 i gbelegbelema nen,
 tɔrɔn na i sɔtɔ waxatin naxan yi,
 jaxankatana alo jaxanla naxan dii
 barini!”

Alaa falana Yehoyakimi a dii Yoyakin xili ma

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan Habadan Ala, n bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala i tan Yuda mangan Yoyakin,‡ Yehoyakimi a dii xεmena, hali i yi findixi n ma taxamaseri yiisolirasoon nan na n yiifanni, n yi i bε nen na. ²⁵ N na i sama nen i yaxune sagoni naxanye waxi i faxa feni, i gaxuma naxanye yεε ra, Babilɔn mangan Nebukadanesari e nun Babilɔn kaane. ²⁶ N na i wolima ayi nen yamana gbɛteni, e nun i nga naxan i barixi. Ε yi faxa yamanani ε mi barixi denaxan yi. ²⁷ Ε kon yamanan xɔnla ε suxuma nen han! Koni ε mi fa xεtema mumε!”

²⁸ Yamaan naxa, “Nayi, Yoyakin bata findi goron kalaxin nan na ba, se ramexina? Nanfera e nun a diine wolima ayi nen yamana gbɛte yi e mi denaxan kolon?”

²⁹ Yamanana, n ma yamanana, n ma yamanan muxune, ε tuli mati Alatalaa falan na. ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xεmeni ito xinla xa seβε alo naxan mi dii barixi, alo muxun naxan ma dunupa yi gidin findixi bɔnɔn na, bayo a bɔnsɔn yo mi nɔε dɔxe Dawudaa mangaya gbɛdeni, a yi lu Yuda yamanan xun na.”

23

Yεerati jaxine nun Marakisi Ti Mangana

¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Gbalon na yεerateine xa, naxanye n ma yamaan naxuyama ayi, e e ralɔ ayi!” ² Nanara, Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan yεerateine ma naxanye a yamaan masuxuma, a naxa, “Ε bata n ma yamaan naxuya ayi, ε yi e kedi, ε mi ε yengi dɔxi e xɔn. Nayi, n na ε kεwali jaxine saranma ε ra nen.” Alatalaa falan nan na ra. ³ “N na n ma yamaan muxu dɔnxene malanma nen keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi, n mɔn yi fa e ra e yireni. E yi sabati mɛnni, e wuya ayi. ⁴ N yi yεerateine lu e xun na naxanye e masuxuma ki fajɔ, naxanye mi fa gaxuε, e mi yilanyilanjε. N ma yamaan muxu yo mi dasε e ra.” Alatalaa falan nan na ra.

⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n manga tinxinxin naminima Dawuda bɔnsɔnni waxatin naxan yi alo wudi jingin na mini wudin ma, a mangayaan naba xaxilimayani, a yi kiti kendɛn sa, a tinxinyaan liga yamanani.

⁶ Yuda bɔnsɔnna rakisima nen a waxatini, Isirayila kaane yi lu bɔjε xunbenli. E a xili bama nen fa fala, ‘En ma tinxinna, Alatala.’ ”

⁷ Nanara, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, muxε mi a fale lɔxɔn naxanye yi, fa fala, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini Misiran yi!’ ⁸ Koni a a falama nen, a naxa, ‘N bata n kɔlɔ habadan Alatala yi, naxan Isirayila kaane ramini kɔmɛn fɔxɔn yamanani, e nun a e kedi yamanan naxanye birin yi!’ Na waxatini, e mɔn dɔxɔma nen e bɔxɔni.”

Nabi wuledene

⁹ Falana lan nabine ma: N bɔjɛn bata kala n kui, n fatin birin xuruxurunma. N bata lu alo n xunna kelixi manpaan nan na, masɔtɔ Alatala nun a fala sarijanxina fe ma.

¹⁰ Bayo, yamanan bata rafe yalundene ra.

† 22:23: Manga banxin yi xili saxi Liban fɔtɔnna xun ma nen, a to tixi suman wudine ra keli Liban yamanan fɔtɔnne yi. Na feen seβεxi Mangane Singen 7.2 kui. ‡ 22:24: Yoyakin ma fe seβεxi Mangane Firinden 24.8-16 kui.

Yamanan bata yi xara dangan xən.
Xuruse rabadene birin bata kala.
Muxune mafura fe jaxin nabε,
e səbε soxi tinxintareyaan nan tun ma.

¹¹ “Nabine nun saraxaraline birin,
e sese mi fa sarijan!

N fa e kεwali jaxine toma
hali n ma banxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Nanara, e kiraan masalaxunma nən,
a yidimi, e yi radin, e bira.

Bayo n gbalon nafama nən e ma,
n na e kεwanle saran e ra jεε naxan na.”
Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalən nabine jaxu Samari nabine xa

¹³ N bata fe magaxuxine to Samari taan
nabine ye,
e nabiya falane ti Baali suxuren senben xən
ma,
e yi n ma yamana Isirayila ralə ayi.

¹⁴ Koni Yerusalən nabine ye,
n fe jaxine nan toxi.

E yalun,
wulen yi findi e siga seen na.
E fe jaxi rabane rawεkilεma,
alogo muxu yo nama xεte fe jaxin fəxə ra.
E birin luxi n yeε ra yi
alo Sodoma kaane,
Yerusalən kaane luxi
alo Gomora kaane.*

¹⁵ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna
ito nan falaxi lan nabini itoe ma, a naxa,
“N dabarin nun ige xələn fima yamani ito
ma nən e balon na,
bayo sarijantareyaan soxi yamanan yiren
birin yi
Yerusalən nabine nan xən.”

¹⁶ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,
“E nama ε tuli mati nabine falane ra
naxanye nabiya falane tima ε xa.
E ε mayendenma nən,
e ε xibaru fata e yetε miriyane ra,
koni Alatala dε xuiin mi na ra.

¹⁷ N mi rafan naxanye ma,
e a falama ne xa, fa fala,
Alatala naxa,
‘E bəje xunbenla sətəma nən.’
Naxanye biraxi e bəje yi feene fəxə ra
tengbesenyani,

e a falama ne xa, e naxa,
‘Fefe jaxi mi ε sətε.’

¹⁸ Koni nde yi tixi Alatala yetagi
alogo a xa fe toon ti,
a yi a falan mε?

Nde bata a tuli mati,
a yi a falan name?”

¹⁹ Alatala gbalon soma nən muxu jaxine
xun na
alo foye kala tiina.

A xələn jaxankatan yi fa e ma
alo wuluwunla.

²⁰ Alatalaa xələn mi xεtεma e fəxə ra
fə feene kamali

Ala naxanye birin nagidixi a bəjəni.

ε xaxili sətəma nən na feene xən waxati
famatəne yi.

²¹ Ala naxa,
“N tan mi nabini itoe xεxi,
koni e gixin sigama xεrayaan na.
N mi fala tixi e xa,
koni e nabiya falane tima.

²² Xa e yi tixi n yetagi nun,
e yi n ma falan nalima nən n ma yamaan
ma nun
e yamaan ba e kira jaxine xən,
e yi e raxεte e kεwali jaxine fəxə ra.”

Ala dunuɣa yiren birin yi

²³ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Ala xa mi n na ba,
naxan maso ε ra?
Ala nan mən n na yire makuyene fan yi.”

²⁴ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Muxun nəε a luxunje wundo yireni ba,
alogo n nama a to?

N mi bəxə xənna nun kore xənna rafexi
ba?”

Alatalaa falan nan na ra.

Naxanye wule xiyene fe falama

²⁵ “N bata nabine fala xuiin mε naxanye
nabiya falane tima n xinli wulen fari, e
naxa, ‘N bata xiye sa, n bata xiyena nde
to.’ ²⁶ Nabine bəjəne luma e tiye wule falan
na nabiyanı han waxatin mundun, e yi
mayenden falane ti fata e yetε bəje yi feene
ra? ²⁷ E yengi a ma a e n xinla rapınanje
nən yamaan na e xiyene xən e naxanye
falama e bode xa, alo e benbane jınanxi n
xinla ra kii naxan yi Baali suxurene fe ra.

²⁸ Xa nabiin naxan xiye saxi, na xa a xiyen

* **23:14:** Sodoma nun Gomora taane fe sεbexi Dunuɣa Fəlon 19.1-29 kui.

yɛba. Xa n ma falan naxan yi, na kanna xa a rali a ɲɔndin kiini.”

Alatalaa falan ni ito ra. A naxa, “Malo kɛsɛn nun malo dagin lanɲɛ e bode ma di?”
²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N ma falan mi luxi ba alo tɛɛna, alo sinben naxan fanyen bɔma?”
³⁰ Nanara, n bata keli nabini itoe xili ma naxanye falane muɲama e bode ma, e mɔn naxa a ne fataxi n tan nan na.”
³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye e yɛtɛ dɛ xuiin findima n ma falan na.”
³² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N bata keli nabine xili ma naxanye wule xiyene yɛbama, naxanye falane tima e xunna ayi, e yi n ma yamaan nalɔ ayi e wulene xɔn. Anu, n tan mi e rasigaxi, n mi e yamarixi, e tɔnɔ yo mi yamani ito ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan findɛ goronna ra ba?

³³ Alatala naxa, “Xa yamani ito hanma nabina nde hanma saraxaralina nde i maxɔdin, a naxa, ‘Waliyiya falan mundun tixi nxu xili ma keli Alatala ma?’ I xa e yabi, i naxa, ‘Waliyiya falan mundun? Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N na n mɛma nɛn ɛ ra.’ ”
³⁴ Xa nabina nde hanma saraxaralina nde hanma muxu gbɛtɛ a fala, a naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,’ n na kanna kɛwanla saranma nɛn a ra e nun a denbayana.
³⁵ ɛ a falama ɛ bode xa, ɛ naxa, ‘Alatala yabin mundun tixi?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’
³⁶ Koni ɛ nama fa waliyiya falana fe fala Alatala xun ma sɔnɔn, bayo birin waliyiya falan findixi e gbee falan nan na. ɛ habadan Alaa falane maxɛtɛma na kii nin, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, en ma Ala,
³⁷ ɛ lu a falɛ nabina nde xa, ɛ naxa, ‘Alatala i yabixi nanse ra?’ hanma ‘Alatala nanse falaxi?’
³⁸ Xa ɛ mɔn a fala, ɛ naxa, ‘Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma.’ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Amasɔtɔ ɛ a falama, ɛ naxa, “Waliyiya falan ni ito ra keli Alatala ma,” hali n to a falaxi a ɛ nama na fala,
³⁹ nayi, n ɲinanma nɛn ɛ xɔn fefe, n yi ɛ kedi n yɛtagi, ɛ tan nun ɛ taana n dɛnaxan so ɛ nun ɛ benbane yii.
⁴⁰ N yi habadan yagin sa ɛ fari, habadan marafɛyaan naxan mi ɲinanɲɛ muxune ra mume!’ ”

24

Xɔdɛ debe firinne nun yamana fe

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yelin xanbini Yehoyakimi a dii xɛmɛn Yoyakin suxɛ, Yuda mangana, e nun a kuntigine nun yiirawanle nun xabune, a siga e ra konyiyani Babilɔn taani keli Yerusalɛn taani, Alatala yi debe firin yita n na Alatala Batu Banxin yɛtagi, e rafexi xɔdɛ bogine ra.
² Debe kedenna yi rafexi xɔdɛ bogi fajine ra alo bogin naxanye bolonma xɔdɛ malan waxati singeni. Koni deben boden xɔdɛne mi yi fan, e mi yi nɔɛ donɲɛ.
³ Alatala yi a fala, a naxa, “Yeremi, i nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “Xɔdɛ bogine. Xɔdɛ bogi fajine na, naxanye fan han! A ɲaxine fan na naxanye kalaxi han e mi nɔɛ donɲɛ.”

⁴ Alatala yi falan ti n xa. ⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “I xɔdɛ bogi fajini itoe toxi kii naxan yi, n Yuda muxune fan yisuxuma na kii nin, n naxanye rasiga Babilɔn kaane yamanani.
⁶ N na n ɲɔxɔ luma nɛn e xɔn ki fajɪ, n xɛtɛ e ra yamanani ito yi. N na e sɛnbɛ soma nɛn, n mi fa e halagima. N na e sima nɛn, n mi fa e talama.
⁷ N bɔɲɛ fajin fima nɛn e ma alogo e xa a kolon a Alatala nan n tan na. Xa e xɛtɛ n ma e bɔɲɛn birin na, e findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra.”

⁸ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xɔdɛ bogi ɲaxini itoe tan, naxanye kalaxi han e mi nɔɛ donɲɛ, n Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine suxuma na kii nin e nun Yerusalɛn yamaan muxu dɔnxɛne, naxanye luxi yamanani, e nun naxanye dɔxi Misiran yamanani.
⁹ E fe magaxuma ayi nɛn e findi gbalon misaala ra bɔxɔn yamanane muxune birin xa. N na e raxuya ayi dɛnaxanye birin yi, mɛn kaane e mafalama nɛn, e yi yo e ma, e yi e magele, e e danga.
¹⁰ N na e raxɔrima nɛn yɛngɛn nun fitina kamen nun fitina furen na han e ɲan yamanani n dɛnaxan so e yii e nun e benbane.”

25

Nɛɛ tonge solofere konyiyana

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yuda yamaan birin ma, Yosiyaa dii xɛmɛn

Yehoyakimi a mangayaan jεε naanin-den i Yuda yamanani, naxan mən findixi Nebukadanesari a mangayaan jεε singen na Babilōn yi. ² Nayi, Nabi Yereimi yi falan ti Yerusalēn kaane nun Yuda yamaan birin xa, a naxa, ³ “Xabu Amōn ma dii xēmen Yosiya mangayaan jεε fu nun saxandena, Yuda mangana, han to, na jεε mōxōjen nun saxanna nan ito ra Alatala falan tima n xa, n fan a falama ε xa yeyε, koni ε mi ε tuli matixi n na. ⁴ Alatala bata a walikene birin nafa ε ma waxatin birin, nabine, koni ε mi e xuiin name, ε mi ε tuli mati e ra. ⁵ E yi a falama nēn, e naxa, ‘E birin xa xete ε kira jaxine nun ε kēwali jaxine fōxō ra, alogo ε xa lu bōxōni Alatala dēnaxan soxi ε nun ε benbane yii, habadan han habadan. ⁶ E nama bira ala gbetene fōxō ra, ε yi ε xinbi sin e bun, ε yi e batu. E nama n naxōlo batu seene ra ε naxanye rafalaxi. Nayi, n mi sese jaxi ligama ε ra.’ ⁷ Koni ε mi ε tuli mati n na, ε yi n naxōlo batu seene ra ε naxanye rafala, ε yi tōrōyaan nafa ε yete ma.” Alatalaa falan nan na ra. ⁸ Na ma, Alatala Sēnbēn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ε mi ε tuli matixi n ma falan na, ⁹ n yamanan muxune birin xilima nēn keli sogeteden kōmēna ma e nun Babilōn mangan Nebukadanesari, n ma walikēna. N na e rafama nēn yamanani ito nun a muxune nun a rabilinna siyane birin xili ma, alogo n xa e raxōri fefe. N yi e fe findi fe magaxuxin na muxune kabēma naxan ma, e kolin e ma, e nun yire rabējinxin na han habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ N danna sama nēn sēwa sigine nun jaxan sigine nun jaxalandi ti sigine ra xēmen nun a jaxanla xa, e nun se din xuine nun lēnpu dēgēne. ¹¹ Yamanani ito birin kalama nēn, a raxōri, siyani itoe yi findi konyine ra Babilōn mangan xa jεε tonge solofere.”

¹² “Koni na jεε tonge soloferene na jaxan waxatin naxan yi, n Babilōn mangan nun a yamaan hakene saranma e ra nēn, n Babilōn kaane yamanan findi yire rabējinxin na habadan. Alatalaa falan nan na ra. ¹³ N feen naxanye birin fala na yamanan xili ma, n na birin ligama nēn a ra, feen naxanye birin sēbēxi kitabuni ito kui, Yereimi naxanye fala siyane birin xili ma.

¹⁴ Bayo Babilōn kaane fan luma nēn siya sēnbēmane nun manga gbeene bun, n yi e fan kēwanle nun e wali xōnne saran e ra.”

Alaa xōlo igelengenna fe

¹⁵ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi n xa, a naxa, “Yereimi, igelengenni ito rasuxu n yii, naxan nafexi n ma xōlōn na, i yi a so siyane birin yii, n na i rasigaxi naxanye fēma, alogo e xa a min. ¹⁶ E na a min, e xunna firifirima nēn, e lu alo dōlo minna silanfanna yēε ra, n yēngēn naxan nasigama e ma.”

¹⁷ N yi igelengenna rasuxu Alatala yii, n yi a so siyane birin yii, alogo e xa a min, Alatala n nasiga naxanye ma. ¹⁸ N na a so Yerusalēn nun Yuda taane muxune yii, a mangane nun a kuntigine, alogo mēne xa findi yire kalaxine ra, muxune kabēma naxanye ma, e kolin e ma, e yi a danga alo a kii naxan yi to. ¹⁹ N mōn yi a so Misiran mangan yii e nun a bundōxōne nun a kuntigine nun a yamaan birin, ²⁰ e nun siyaan naxanye basanxi e ra. N yi a so Yusu yamanan mangane birin yii, e nun Filisiti yamanan taa mangane birin, Asikalōn taan nun Gasa taan nun Ekirōn taana e nun naxanye na lu e nii ra Asadodi taani. ²¹ N yi a so Edōn kaane nun Moyaba kaane nun Amonine yii, ²² e nun Tire taan nun Sidōn taan mangane birin, e nun fōxō ige tagi bōxōne mangane baan kidi ma. ²³ N yi a so Dedan kaane nun Tema kaane nun Busi kaane yii e nun muxun naxanye birin e xunne dēxōn bima. ²⁴ N yi a so Arabi mangane birin yii, e nun siya basanxin naxanye dōxi tonbonni, ²⁵ e nun Simiri mangane nun Elan mangane nun Mede yamanan mangane birin ²⁶ e nun sogeteden kōmēn fōxōn mangane birin, naxanye maso, naxanye makuya, bōxō xōnna yamanane birin. Ne xanbi ra, Sesaki* mangan fan a minma nēn.

²⁷ Ala ito nan falaxi, a naxa, “Yereimi, a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Sēnbēn Birin Kanna, Isirayilaa Ala naxa, “E n ma xōlo igelengenni ito min, a ε xunna firifirima nēn alo dōlōna, ε yi baxun, ε bira. E mi fa kelimā sōnōn yēngēna fe ra n naxan nafama ε xili ma.” ’ ²⁸ Xa e tondi igelengenna rasuxē

* 25:26: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nēn fa fala “Babilōn taana.”

i ra, e yi e min, nayi a fala e xa, i naxa, 'Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Ɖo e xa a min, e a min! ²⁹ Bayo, xa n gbalon foloma taan nan ma n xinla binyaxi denaxan yi, nayi, e fan kewanle mi saraɲɲe e ra ba? E mi tange na ma sese ma. Bayo n yengen nasigama nen boxo xonna muxune birin xili ma," Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.' "

³⁰ "I tan xa nabiya falani itoe birin ti e xili ma, i naxa, 'Alatala sonxo xuiin bata keli kore, a bata a xui ramini a doxoɔde sariɲanxini! A xolo xuiin naminima a muxune ma. A sonxoma alo naxanye manpa bogini bodonma alogo e xa a igen ba, a sonxoma boxo xonna muxune birin xili ma.

³¹ A xuiin sigama han boxon danna, bayo kitina Alatala nun siyane tagi, e nun adamadiine birin kitima nen. A muxu ɲaxine faxama nen silanfanna ra,' Alatalaa falan nan na ra."

³² Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Gbalon bata keli naxan luma sigɛ keli siyana nde yi siga gbete yi, alo foye kala tiin naxan bata sa keli boxon danne ra."

³³ Na loxoni, Alatala muxu faxaxine binbine luma nen yiren birin yi, keli boxon foxo kedenni han bode foxoni. Muxu yo mi e sayaan wugama, e binbine mi malanma, e mi maluxunma. E binbine yi lu boxon ma alo ɲamana.

³⁴ E tan yɛɛratine, e wuga, e gbelegbele, e yi e makutukutu e tan naxanye yamaan xun na! Bayo e koɛ raxaba waxatin bata a li. E birama nen, e fe yi kala alo feɲɛ faɲin na raxuya ayi.

³⁵ Sigade mi fa yɛɛratine xa e gima denaxan yi. Luxunde yo mi fa e xa e tan naxanye yamaan xun na.

³⁶ E yɛɛratine wuga xuiin name, yamaan kuntigine gbelegbele xuina,

bayo Alatala e boxon kalama.

³⁷ Langa sabatixine yidunduxi Alatalaa xolo magaxuxin bun.

³⁸ Ala bata a yamanan nabɛɲin alo yatan na a dingiraan masara, e yamanan yi kala halagi tiin bun a xolo gbeeni.

26

Muxune yi e konko Yeremi ma

¹ Yosiya dɛi xɛmɛn Yehoyakimi a man-gayaan folo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ² Alatala ito nan falaxi, a naxa, "Sa ti Alatalaa banxin yinna kui, i falan ti Yuda yamanan taane muxune xa naxanye birin fa e xinbi sinma Alatalaa banxini. N na i yamari falan naxan birin ti feen na, i xa na birin fala e xa, i nama sese ba a ra. ³ Waxatina nde, e tuli matima nen, e birin yi xete e kira ɲaxine foxo ra. Nayi, n gbalon naxan nagidixi e ma e fe ɲaxine fe ra, n xetɛma nen na feen foxo ra, na mi fa e soto. ⁴ A fala e xa, i naxa, 'Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa e mi e tuli mati n na, xa e mi n ma sariyane suxu, n naxanye soxi e yii, ⁵ e yi n ma walikene xuiin name, nabine, n naxanye rasigaxi e ma waxatin birin, e mi tin e tuli matiye naxanye ra, ⁶ nayi, n banxini ito kalama nen alo Silo taana,* n yi taani ito findi danga taan na boxon siyane birin tagi.' "

⁷ Saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi Yeremi xuiin mɛ falani itoe tiye Alatalaa banxini. ⁸ Yeremi yi yelinma falane tiye waxatin naxan yi Alatala a yamari naxanye fala fe ra, saraxaraline nun nabine nun yamaan birin yi a suxu, e naxa, "I faxama nen yati! ⁹ Nanfera i nabiya falane tima Alatala xinli fa fala banxini ito kalama nen alo Silo taana, taani ito yi kala, a findi yire rabɛɲinxin na?" Yamaan birin yi e malan Yeremi rabilinni Alatalaa banxini.

¹⁰ Yuda yamanan kuntigine to na feene mɛ, e yi keli mangana banxini, e sa doxo Alatalaa banxini denaxan xili "So De Nenɛna." ¹¹ Nayi, saraxaraline nun nabine yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, e naxa, "Xɛmɛni ito a kitin xa lan sayaan ma!

* **26:6:** Silo taana fe seɓɛxi Yeremi 7.12 kui.

Bayo a bata nabiya falane ti taani ito xili ma, alo ε fan yetena a mexi kii naxan yi!”

¹² Yereimi yi a fala kuntigine nun yamaan birin xa, a naxa, “E falan naxanye birin mexi, Alatala nan n nafaxi a n xa fa na nabiya falane ti banxini ito nun taani ito xili ma. ¹³ Iki, ε sigati kiin nun ε kewanle maxete, ε yi ε tuli mati Alatala ra, ε Ala. Nayi, Alatala gbalon naxan nagidixi ε xili ma, a xetema nen na feen foxo ra, na mi fa ε sotoma. ¹⁴ N tan fa ε sagoon nin. Naxan fan ε yee ra yi, a tinxin, ε na liga n na. ¹⁵ Koni, ε xa a kolon nen, xa ε n faxesa, sontaren faxesa feen goronna luma nen ε xun ma, ε tan nun taani ito nun a muxune, bayo Alatala nan n nafaxi yo, alogo n xa falani itoe ti ε xa.”

¹⁶ Kuntigine nun yamaan birin yi a fala saraxaraline nun nabine xa, e naxa, “Hali xemeni ito a kitin mi lan sayaan ma! Bayo a falan tixi en xa Alatala nan xili yi, en ma Ala.” ¹⁷ Yamanan fonna ndee yi keli, e yi a fala yamaan malanxin birin xa, e naxa, ¹⁸ “Yuda mangan Xesekiya waxatini, Moreseti kaan Mike a fala nen Yuda yamaan birin xa, a naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Siyon taani buxama nen alo xena,

Yerusalen findima nen taa xonna ra. Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma, na findima nen fotonna yire matexin na.” †
¹⁹ Yuda mangan Xesekiya nun Yuda yamaan birin Mike faxesa nen na ma ba? Xesekiya mi gaxu Alatala yee ra ba, a yi Alatala mafan? Nayi, Alatala gbalon xunba nen e ra, a yi naxan nagidixi e ma. En fe jaxin nan nafama en yete ma, xa en xemeni ito faxesa!”

Mangan yi nabi Yuriya faxesa

²⁰ Xemeni nde fan yi na naxan yi nabiya falane tima Alatala xinli, naxan ma falaye yi luxi alo Yereimi a falane, Semaya Kiriyati-Yeyarin kaana dii xemen Yuriya. A fan nabiya falane ti nen taani ito nun yamanani ito xili ma. ²¹ Yehoyakimi nun a sofa kuntigine nun a kuntigine birin to na falane me, mangan yi wa a faxesa feni. Koni, Yuriya to na feen me, a yi gaxu, a yi a gi, a siga Misiran yamanani. ²² Manga Yehoyakimi yi muxune rasiga Misiran

yi, Akibori a dii xemeni Elanatan e nun muxuna ndee. ²³ E sa Yuriya suxu Misiran yi, e sa fa a ra Manga Yehoyakimi xon, a yi a faxesa silanfanna ra, e sa a binbin woli ayi yamaan yiigelitane gaburu yireni.

²⁴ Anu, na waxatini, Safan ma dii xemeni Axikan Yereimi ratanga nen alogo e nama a lu yamaan sagoni, e yi a faxesa.

27

Yuda kaane lan e xuru Babilon mangan ma

¹ Yosiyaa dii xemeni Yehoyakimi a mangayaan folo waxatini Yuda yamanani, Alatala yi falan ti Yereimi xa. ² Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, “Gbelemene rasege, i lutine ti e ra goron tongo seen na, i e sa i kee ma. ³ I mon yi e rasiga Edon mangan nun Moyaba mangan nun Amoni mangan nun Tire mangan nun Sidon mangan ma e xerane xon e naxanye rafaxi Yerusalen yi Yuda Manga Sedeki fema. ⁴ I yi n ma yamarin nali e ma, alogo e xa sa a fala e kanne xa, i naxa, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ε sa ito fala ε kanne xa, ε naxa, ⁵ ‘N tan nan boxo xonna daxi n senbe gbeeni, e nun muxune nun suben naxanye a fari. Naxan na n kenen, n yi boxo xonna so na yii. ⁶ Iki n fa ε yamanane birin sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, n ma walikena. N mon burunna subene sama nen a sagoni. ⁷ N siyane birin sama nen a noon bun e nun a diin nun a mamandenna noon bun, han a waxati saxin yi a li, a fan ma yamanan yi sa lu siya senbemane nun manga gbeene noon bun. ⁸ Xa siyana nde hanma yamanana nde mi xuru Babilon mangan Nebukadanesari ma, a mi tin Babilon mangana konyiyaan xa lu a xun ma alo goron tongo gbelemena, n na siyaan kewanla saranma a ra nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen na, han n yi yelin e halage Babilon mangan xon.’ Alatalaa falan nan na ra. ⁹ E tan nama ε tuli mati ε nabine nun ε yiimatone nun ε xiyene nun ε koron bonbone nun ε kexamuxune ra, naxanye a falama ε xa, e naxa, ‘E mi luma Babilon mangana noon bun.’
¹⁰ Bayo, e wulen nan falama ε xa, naxan

† 26:18: Mike 3.12

ε masigama ε bɔxɔn na. N na ε kedima nɛn ε yamanani, n yi ε raxɔri. ¹¹ Koni siyaan naxan na tin Babilɔn mangana konyiyaan yi sa a fari alo goron tongo gbelemɛna, a xuru a ma, n matabun fima nɛn na ma a yɛtɛ bɔxɔni, a yi a bi, a lu dɔxi na,” Alatalaa falan nan na ra.

¹² N na nan fala Yuda mangan Sedeki fan xa, n naxa, “E tin Babilɔn mangana konyiyaan xa sa ε fari alo goron tongo gbelemɛna, ε xuru e nun a yamaan ma, ε kisima nɛn. ¹³ Nanfera ε nun i ya yamaan lanma ε faxa yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina fureni, alo Alatala a falaxi kii naxan yi siyane xa naxanye tondin xurɛ Babilɔn mangan ma? ¹⁴ E nama ε tuli mati nabine ra, naxanye a falama ε xa, e naxa, ‘E mi luma Babilɔn mangana nɔɔn bun!’ Bayo, e wule nabiya falane nan tima ε xa. ¹⁵ N tan mi e xɛxi, e wulen nan falama n xinli. Nayi, n na ε kedima nɛn ε yamanani, ε nun ε nabiin naxanye falane tima, ε birin yi raxɔri.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ N ni ito nan fala saraxaraline nun yamaan birin xa, n naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E nama ε tuli mati ε nabine ra naxanye a falama ε xa, e naxa, “Alatalaa banxin muranne famatɔɔn ni i ra sa keli Babilɔn yi!” Bayo e wule nabiya falane nan tima ε xa. ¹⁷ E nama ε tuli mati ne ra. E xuru Babilɔn mangan ma, ε yi kisi. Nanfera ε waxi taani ito kala feni? ¹⁸ Xa nabiin nan e ra, xa Alatalaa falana e yi, nayi e xa Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna mafan alogo muranna naxanye fa luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana banxin nun Yerusalen yi, a ne fan nama xali Babilɔn yamanani. ¹⁹ Bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi lan sɛnbɛtɛnne ma, e nun ige ramaraden nun ige maxali wontorone nun muran gbɛtɛn naxanye luxi taani ito yi, ²⁰ Babilɔn mangan Nebukadanesari mi naxanye tongo a Yehoyakimi a dii xɛmɛn Yoyakin xali konyiyani waxatin naxan yi, Yuda mangana, e nun Yuda yamanan nun Yerusalen taan muxu gbeene birin a siga naxanye ra konyiyani Babilɔn yi, ²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi yati muranne xili ma naxanye luxi Alatalaa banxini, e nun Yuda mangana manga banxini e nun Yerusalen taani, a

naxa, ²² “Ne tongoma nɛn, e xali Babilɔn yi, e sa lu na yi han n na keli lɔxɔn naxan yi, n mɔn yi e rafa be.” Alatalaa falan nan na ra.’”

28

Yeremi nun wule nabina fe

¹ Na jɛɛ kedenna ra, Yuda mangan Sedeki a mangayaan jɛɛ naaninden kike suulunden lɔxɔna nde yi, Gabayon kaana Asuru a dii xɛmɛn Nabi Xananiya yi falan ti n xa Alatalaa banxini saraxaraline nun yamaan birin yɛɛ xɔri, a naxa, ² “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilɔn mangan goron tongo gbelemɛn naxan sama muxune kɔɛ ma, n fama na kaladeni nɛn! ³ Benun jɛɛ firin, n mɔn xɛtɛma nɛn muranne birin na be Alatalaa banxini, Babilɔn mangan Nebukadanesari naxanye tongoxi be, a siga e ra Babilɔn yi. ⁴ N mɔn xɛtɛma nɛn Yuda mangan na, Yoyakin Yehoyakimi a dii xɛmɛna, e nun Yuda muxu suxine birin, naxanye sigaxi Babilɔn yi, bayo Babilɔn mangan goron tongo gbelemɛn naxan sama muxune kɔɛ ma, n fama na kaladeni nɛn!’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵ Nabi Yeremi yi Xananiya yabi saraxaraline nun yamaan birin yɛɛ xɔri naxanye yi Alatalaa banxini. ⁶ Nabi Yeremi naxa, “Amina! Alatala xa na liga! Alatala xa i fala xuine rakamali, a yi xɛtɛ Alatalaa banxin muranne nun muxu suxine ra be sa keli Babilɔn yi. ⁷ Koni i tuli mati falani ito ra n naxan falama ε nun yamaan birin xa: ⁸ Nabiin naxanye fa benun i tan nun n tan xa fa, xabu a fɔlɔni, ne nabiya falane ti nɛn lan yɛngɛn nun gbalon nun fitina furene fe ma yamana wuyaxi nun mangaya gbeene xili ma. ⁹ Koni xa nabina nde bɔjɛ xunbenla fe fala, fɔ a falan xa kamali nɛn benun muxune xa a kolon a Alatala nan a xɛxi.”

¹⁰ Nayi, nabi Xananiya yi goron tongo gbelemɛn ba Nabi Yeremi kɔɛ ma, a yi a yigira. ¹¹ Xananiya yi a fala yamaan birin yɛɛ xɔri, a naxa, “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Babilɔn mangan Nebukadanesari nɔɔn naxan sama siyane birin fari alo goron tongo gbelemɛna, benun jɛɛ firin, n

na kalama na kii nin.’ ” Nabi Yeremi yi siga.

¹² Nabi Xananiya yelin xanbini goron tongo gbelemeni girɛ, a naxan ba Nabi Yeremi kɔɛ ma, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Sa a fala Xananiya xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: I bata wudi gbelemeni gira, koni i fa wure gbelemeni nan sɔtɔma a funfuni. ¹⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N goron tongo wure gbelemeni sama nɛn siyani itoe birin kɔɛ ma, alogo e xa lu Babilɔn mangan Nebukadanesari a nɔɔn bun, e lu walɛ a xa, n mɔn burunna subene sama nɛn a sagoni.’ ”

¹⁵ Nabi Yeremi yi a fala Nabi Xananiya xa, a naxa, “Xananiya, i tuli mati! Alatala mi i xɛxi, anu i bata yamani ito mayenden alogo e xa e yigi sa wulene yi. ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N ni i janma nɛn bɔxɔ xɔnna fari, i faxama nɛn jɛɛni ito ra, bayo i ya falane yamaan namurutɛma Alatala ma.’ ” ¹⁷ Nabi Xananiya yi faxa na jɛɛn kike solofereden na.

29

Kɛdin yi rasiga muxu suxine ma

¹ Nabi Yeremi a falan ni i ra a naxan sɛbɛ kɛdin kui Yerusalen taani, a yi a rasiga fonne ma naxanye xali konyiyani, e nun saraxaraline nun nabine nun yamaan dɔnxɛn birin, Nebukadanesari naxanye suxu Yerusalen yi a siga e ra konyiyani Babilɔn yi. ² A lixi, Manga Yoyakin nun a nga nun mangan bundɔxɔne nun Yuda kuntigine nun Yerusalen kuntigine nun yiirawanle nun xabune fan bata yi mini Yerusalen yi siga konyiyani. ³ A kɛdin taxu nɛn Safan ma dii xɛmɛna Elasa nun Xiliki a dii xɛmɛn Gemariya ra, Yuda mangan Sedeki naxanye xɛ Babilɔn mangan Nebukadanesari ma. Kɛdin kui falan ni i ra:

⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi muxu suxine birin xa, n naxanye rasiga konyiyani keli Yerusalen yi siga Babilɔn yi, a naxa, ⁵ “E banxine ti, e dɔxɔ e kui. E nakɔne si, e yi e bogine don. ⁶ E jaxanle futu, e yi diine sɔtɔ. E jaxanle fen e dii xɛmɛne xa, e yi e dii tɛmɛne fi xɛmɛ taa ra, alogo e fan xa diine bari. E wuya ayi

e dingirani, e yatɛn nama xurunjɛ ayi de! ⁷ E bɔjɛ xunbenla raso taani, n na e xalixi konyiyani dɛnaxan yi, e yi Alatala maxandi na taan xa, bayo e bɔjɛ xunbenla sɔtɔma na nan xɔn.”

⁸ Bayo Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E nama tin, nabine nun yiimatone xa e mayenden naxanye e tagi. E nama e tuli mati e xiyene ra! ⁹ Bayo e wule nabiya falane nan tima e xa n xinli. N tan mi e xɛxi,” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁰ Koni Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Babilɔn yamanana nɔ sɔtɔn na jɛɛ tonge solofere ti, n na e malima nɛn, n yi n ma fala fajin nakamali e xa, n xɛtɛ e ra be. ¹¹ Bayo n na a kolon n feen naxanye yitɔnxi e xa. N bɔjɛ xunbenla nan yitɔnxi e xa, tɔrɔyaan mi a ra, alogo n xa yigin lu e ma waxati famatɔne yi.” Alatalaa falan nan na ra. ¹² “Nayi, e na n xili, e yi fa n maxandi, n na e yabima nɛn. ¹³ E na n fen, e n toma nɛn, xa e n fen e bɔjɛn birin na.” ¹⁴ Alatalaa falan ni ito ra. “N tinma nɛn e xa n to, n yi xɛtɛ e ra keli konyiyani, n yi e malan keli siyane nun yirene birin yi, n na e raxuya ayi dɛnaxanye yi, n yi xɛtɛ e ra be, n na e kedixi dɛnaxan yi siga konyiyani.” Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Na ma, e a falama nɛn, e naxa, “Alatala bata nabine fi nxu ma Babilɔn yi!”

¹⁶ Koni Alatala ito nan falaxi lan mangan ma naxan dɔxi Dawudaa manga gbɛɛni, e nun yamaan naxan birin dɔxi Yerusalen taani ito yi, e ngaxakedenna naxanye mi siga e fɔxɔ ra konyiyani, ¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen nafama e ma nɛn, n yi e lu alo xɔdɛ bogi kalaxin naxanye mi nɔɛ donjɛ. ¹⁸ N na e sagatanma nɛn yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen na, n yi e fe findi fe magaxuxin na bɔxɔn yamanane birin xa, e yi findi danga taan misaala ra, e fe yi yamanane birin muxune yigitɛgɛ, e yi kabɛ e ma, e kolin e ma, e e konbi, n na e raxuya ayi dɛnaxanye birin yi.” ¹⁹ Alatalaa falan ni ito ra. “Na ligama nɛn bayo e mi e tuli matixi n ma falan na, n na n ma walikɛne rasigaxi e tan naxanye ma waxatin birin, nabine. Anu e fan mi e tuli matixi,” Alatalaa falan nan na ra.

²⁰ Koni ε tan xa ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan muxu suxine birin, n bata ε tan naxanye rasiga keli Yerusalen yi siga Babilon yi!

²¹ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan Kolayaa dii xemena Axabi nun Maaseyaa dii xemen Sedeki ma, naxanye wule nabiya falane tima ε xa, a naxa, “N na e sama nen Babilon mangan Nebukadanesari sagoni, a yi e faxa ε yee xori. ²² Yuda kaan naxanye birin siga konyiyani Babilon yi, ne birin dangan misaala tongoma muxu firinni itoe nan ma sonon, e naxa, ‘Alatala xa i lu alo Sedeki nun Axabi, Babilon mangan naxanye gan!’

²³ Bayo e bata xaxilitareyaan liga Isirayila yi. E bata yalunyaan liga e muxu bodene naxanle xon, e yi falan ti n xinli wulen fari, anu, n tan xa mi yamarin fixi e ma. N na kolon, na feen seren nan mon n na.” Alatalaa falan nan na ra.

Yeremi yi Semayaa kedinyabi

²⁴ A fala Nexelan kaan Semaya xa, i naxa, ²⁵ “Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, i bata kedine sebe Yerusalen kaane birin ma, e nun Maaseya a dii xemen Sofoni saraxaralina, e nun saraxarali gbete ye birin, i ito nan sebei Sofoni ma, i naxa, ²⁶ ‘Alatala bata i findi saraxaraliin na Yehoyada naxoni alogo i xa i yengi doko Alatalaa banxin feene xon. Na ma, muxu yo na a yete findi nabiin na daxuyani, i lan i xa a sa kutun na, i a kosen xidi yolonxonna ra. ²⁷ Nanfera nayi, i mi i konkoma Yeremi Anatoti kaan ma, naxan a yete findixi nabiin na e tagi? ²⁸ A yeteen bata kedin nasiga nxu ma Babilon yi, a naxa: E buma nen menni de! Nayi, ε banxine ti, ε doko e kui. E nakone si, ε yi e bogene don.’ ”

²⁹ Saraxarali Sofoni yi na kedin xaran Nabi Yeremi xa. ³⁰ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ³¹ “Xeraan nasiga a faladeni muxu suxine birin xa naxanye Babilon yi, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi Semaya Nexelan kaan xili ma, a naxa, “Bayo Semaya nabiya falane tima ε xa, anu, n tan mi a xexi, a yi ε mayenden alogo ε xa ε yigi sa wuleni.” ³² Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N Semaya Nexelan kaan nun a bonsonna kewanle saranma e ra nen. A bonsonna muxu yo mi luyε yamani ito ye,

a mon mi fe fajin toma n naxan ligama n ma yamaan xa, bayo a falane yamaan namurutema Alatala ma.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

30

Ala mon Isirayila yamanani tenna nen

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N falan naxanye tixi i xa, e birin sebe kedin kui.’ ³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Laxone fama, n Yuda nun Isirayila muxu suxine raxetema waxatin naxan yi, n fa e ra yamanani n naxan so e benbane yii, e yi doko a yi,’ Alatala naxa na kiini.”

⁴ Alatala falani itoe nan ti lan Isirayila nun Yuda yamanane ma, a naxa,

⁵ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘En gbelegbele xuiin mema.

Gaxun nan na ra, baje xunbeli mi fa na.

⁶ E maxodinna ti, xa xemen nae diin bare! Nanfera nayi, xemene birin e tagin suxi alo naxanla nema dii barini? Nanfera birin yetagini taponxi?

⁷ Gbalo doko gbeen nan a ra!

A naxon mi na.

Waxati xodexen nan na ra Yaxuba bonsonna xa, koni e xunna minima a yi nen, e kisi.’ ”

⁸ “Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, ‘Na laxoni, n goron tongo wudine kalama nen, a ba e koe ma, n yi e xidi lutine yibolon, n yi e ba xone konyiyaan bun. ⁹ E yi wali Alatala xa e Ala, e nun Dawuda yixetena, e mangana, n naxan fima e ma.’

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

‘E tan Yaxuba yixetene, n ma walikene, ε nama gaxu, Isirayila kaane, ε nama kuisan!

Bayo, n na ε rakisima nen,

n yi sa ε ba yire makuyeni,

n yi ε bonsonna ba yamanani

e sa konyiyani denaxan yi.

Yaxuba bonsonna muxune mon xetema nen,

e yi lu maraxaran nun baje xunbenli.

E mi fa yimaxe sonon!

11 Bayo, n luma nen e xon,
 alogo n xa e rakisi.
 N siyane birin naxore nen,
 n na e raxuyaxi ayi naxanye ye,
 koni n mi e tan naxorima.
 N na e xuruma nen
 alo a lan kii naxan yi,
 bayo n mi e yatema sontarene ra.
 Alatalaa falan nan na ra.”

12 “Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 ‘E jaxankatan mi dandanje,
 e furen magaxu.

13 Muxu yo mi e xun mafalama,
 e fure deen dandan muxu mi na,
 a seri mi e tan yii.

14 E xoyine birin bata jinan e xon,
 e mi fa e fenma sonon.
 Bayo, n bata e jaxankata alo yaxuna,
 n yi e hake gbeene nun e yulubi wuyaxine
 saran e ra a jaxin na.

15 Nanfera e wugama e jaxankatan
 nun e toroyaan bun naxan mi nae dan-
 danje?

N na ligaxi e ra e hake gbeene nun e yulubi
 wuyaxine nan ma fe ra.”

16 “ ‘Koni naxan yo na wa e raxori feni,
 na fan naxorima nen.
 E yaxune birin xalima nen konyiyani.
 Naxanye birin fuma e yiiseene ma,
 muxune fuma ne fan yiiseene ma nen.
 Naxanye e suxuma yengeni,
 ne fan birin suxuma nen yengeni.’

17 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 ‘Koni n mon e rasabatima nen,
 n yi e rakendeya e furene ma,
 bayo e a falama e ma nen a yama ramexina,
 muxu mi a yengi dxi naxan xon, Siyon
 taana.’

18 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 ‘N mon Yaxuba bonsonne yigiyadene
 rasabatima nen,
 n kininkinin e dxodene ma.
 Taa xonna mon tima nen a funfuni.
 Manga banxin mon yi ti a yireni.

19 Beti xuiin nun sewa xuiin minima nen e
 tagi.

N na e rawuyama ayi nen,
 e mi fa xurunje ayi mumu!
 N binyen fima nen e ma,
 e mi fa rayelefu sonon.

20 E diine luma nen alo a foloni,
 e yamaan luma nen n yetagi.
 N yi e jaxankata muxune kewanle saran e
 ra.

21 E mangan minima e tan nin,
 e tan nde nan tima e ye ra.
 N yi na kanna maso n na,
 a yi a maso n na,
 bayo muxun mundun suse a masoe n na a
 yete ra?”

Alatalaa falan nan na ra.

22 ‘E findima nen n ma yamaan na,
 n yi findi e Ala ra.’ ”

23 Alatala gbalon soma nen muxu jaxine
 xun na
 alo foye kala tiina.

A xolon jaxankatan yi fa e ma
 alo wuluwunla.

24 Alatalaa xolon mi xetema e foxo ra
 fo feene rakamali
 Ala naxanye birin nagidixi a boren.
 E xaxili sotoma nen na feene xon waxati
 famatone yi.

31

Isirayila kaane xete fena

1 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na
 waxatini, n findima nen Isirayila xabilane
 birin ma Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.”

2 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Yama donxen naxanye luxi e nii ra yengen
 xanbini,

ne n ma hinanna toma nen tonbonni,
 Isirayila yamaan yi matabun soto.”

3 Alatala a yete yita nen n na wulani,
 a naxa, “N bata e xanu habadan!
 Nanara, n ma hinanna mi janma e xa.

4 Isirayila yama fajina,
 n mon e rasabatima nen,
 e yamanan mon tima nen.
 E mon e tanbanne maxama nen
 e yi siga bodonlane foxo ra jaxajaxani.

5 E mon manpa bili nakone sima nen
 Samari geyane fari.

Xee biine sansine sima nen,
 e yi e bogue soto.

6 Bayo lxxona nde fama,
 kantan tiine e xui raminima
 Efirami yamanan geyane ma waxatin
 naxan yi, e naxa,
 ‘E keli, en siga Siyon taani Alatala fema, en
 ma Ala.’ ”

⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E xuini te sɛwani Yaxuba bɔnsɔnna fe ra,
 E ɲaxan e fe ra e tan naxanye siyane xun
 na!

E xui ramini, e yi Ala tantun, e naxa,
 ‘Alatala, i ya yamaan nakisi,
 Isirayila muxu dɔnxene.’

⁸ N xetema nɛn e ra
 sa keli kɔmɛn fɔxɔn yamanani,
 n yi e malan sa keli bɔxɔn danne ra.
 Danxutɔne nun sankalatɔne e ye,
 ɲaxalan fudi kanne nun naxanye dii
 barini, e birin.

Yama gbeen nan xetɛn be.

⁹ E fama nɛn wugɛ,
 e lu n maxandɛ,
 n yi ti e yeɛ ra,
 siga xudene dɛ, kira yitɔnxin xɔn,
 e mi e sanna radinɲɛ dɛnaxan yi,
 bayo Isirayila yamaan fafe nan n na,
 Efirami bɔnsɔnna luxi nɛn
 alo n ma dii singena.”

¹⁰ Siyane, e tuli mati Alatalaa falan na,
 e sa a rali
 fɔ fɔxɔ ige tagi bɔxɔ makuyene yi!
 E naxa,

“Naxan Isirayila yamaan naxuyaxi ayi,
 na e malanma nɛn.
 A e kantanma nɛn
 alo xuruse rabaan nun a xuruse kuruna.

¹¹ Bayo, Alatala bata Yaxuba yixetene
 xɔrɔya,
 a yi e xunba muxune yii
 naxanye sɛnbɛn gbo e xa.

¹² E fama nɛn,
 e xuini te ɲaxaɲaxani Siyon geyaan xun-
 tagi.

E sɛwama nɛn Alatalaa nɛmaan birin na,
 murutun nun manpa nɛnɛn nun turen
 nun yeɛɛene nun siine nun ɲingene.

E nii yifanma e ma nɛn
 alo igen saxi nakɔɔn naxan ma,
 e mi fa yigitɛɛe mumɛ!

¹³ Nayi, sungutunne sɛwama nɛn e bodon-
 deni,

e nun banxulanne nun fonne birin.
 N yi e sunun findi sɛwan na,
 n yi e madɛndɛn,

n yi e rasɛwa e ɲaxankatan xanbini.

¹⁴ N yi saraxaraline ralugo sube turaxine
 ra
 n ma yamaan yi wasa n ma nɛmaan na,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen
 tema Rama taani.

Rakeli nan a diine wugama.

A mi tinɲɛ a xa masabari
 amasɔtɔ e birin bata faxa.”

¹⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “E wuga xuiin nun e yeɛgen dan,
 bayo e kɛwanle saren fima nɛn,
 e diine fama nɛn
 sa keli yaxune konni.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “E yigin sɔtɔma nɛn waxati famatɔne yi,
 bayo e diine mɔn xetema nɛn e konni.”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹⁸ N bata Efirami bɔnsɔnna wuga xuiin mɛ,
 e naxa,

“Ala, i bata nxu xuru kari xɔdɛxɛni
 alo turaan naxan mi suxi,
 nxu yi xuru ki faɲi.

I mɔn xa nxu raxɛtɛ,
 nxu xetema nɛn,
 bayo i tan nan Alatala ra, nxɔ Ala.

¹⁹ Nxu nxu xun xanbi so nɛn i yi,
 koni na xanbi ra,
 nxu yi nimisa.
 Nxu yelin xanbini xaxinla sɔtɛ,
 nxu yi xɔlɔ nxu yetɛ ma,
 nxu yagi, nxu yi nxu xun sin,
 bayo nxu bata kalan ti nxu dii ɲɔrɛ waxa-
 tini han!”

²⁰ Ala naxa, “Efirami bɔnsɔnna mi findixi n
 nafan diin xan na ba,
 n diin naxan nafisama bonne xa?
 Bayo n nɛma falane tiye a ma,
 a fe rabirama n ma.
 Nanara, n bɔɲɛn bata kala a fe ra,
 a kininkininna yi n suxu han!”
 Alatalaa falan nan na ra.

²¹ E taxamasenne ti kiraan xɔn,
 e wudine bitin kiraan dɛ
 alogo muxune nama kira gbeen fata
 e lan e xa bira naxan fɔxɔ ra.
 Isirayila yama fajina,
 e mɔn xa xɛtɛ, e xɛtɛ e taane yi.

²² N ma dii murutɛxine,
 e luma na xun xɔn sigani
 han waxatin mundun yi?
 Bayo Alatala fe nɛnɛn naminima nɛn bɔxɔ
 xɔnna fari,

ɲaxanla fama nɛn xɛmɛn fendeni.*

Ala mɔn Yuda nun Isirayila yitɔnma nɛn

²³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N na xɛtɛ e muxu suxine ra waxatin naxan yi, a mɔn falama nɛn Yuda yamanan nun a taane yi, e naxa, ‘Alatala xa barakan sa tinxin yirena fe yi geya sariɲanxina.’ ²⁴ Xɛɛ biine nun xuruse rabane dɔxɔma nɛn Yuda yamanani e nun a taane birin. ²⁵ Bayo n muxu xadanxine nii yifanma e ma nɛn, n yi muxu nii kalaxine ralugo.”

²⁶ Na waxati yetɛni, n yi xulun, n yi a kolon a n ma xixɔnla yi ɲaxun han!

²⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, n mɔn muxune nun xuruseene rasabatima nɛn Isirayila nun Yuda yamanane yi, e wuya ayi alo muxun na sansiin xuya xɛɛn ma. ²⁸ Benun to, n na n yɛɛn ti nɛn e ra alogo n xa e xunna kala, n yi e tala, n yi e halagi, n yi e raxɔri, n yi gbalon nafa e ma. Koni iki, n mɔn n yengi dɔxɔma nɛn e xɔn alogo n xa e yamanan ti, n yi e si,” Alatalaa falan nan na ra. ²⁹ A mi fa falama na lɔxɔni fa fala, Fafane bata ɲaxundan xindene don, koni e diine nan ɲinye ramuluxun.†

³⁰ Koni birin faxama a yetɛ haken nan ma fe ra. Muxu yo ɲaxundan xindene don, na kanna yetɛɛn nan ɲinye ramuluxunma.

Layiri nɛnɛna fe

³¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔne fama, n layiri nɛnɛn xidima‡ nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

³² A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi, n to e yii rasuxu n yi e ramini Misiran yamanani.

Bayo e n ma layirin kala nɛn hali n to findi e kanna ra,” Alatalaa falan nan na ra.

³³ “Koni layirin ni i ra, n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.”

Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na waxatin na dangu, n na n ma sariyane sama nɛn e xaxinli, n yi e seɓɛ e bɔɲɛni.

N findima nɛn e Ala ra, e yi findi n ma yamaan na.

³⁴ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a falɛ a ngaxakedenna xa, a naxa, ‘I xa Alatala kolon,’ bayo e birin n kolonma nɛn, keli muxudin ma han muxu gbeena. Bayo n diɲama nɛn e hakenɛ ma n yi e yulubine xafari.” Alatalaa falan nan na ra.

³⁵ Alatala ito nan falaxi, a tan naxan sogen da alogo a xa kenɛnna fi yanyin na, e nun kiken nun sarene kɔɛɛn na, naxan fɔxɔ igeni maxama, a mɔrɔnne yi xuxu,§ naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, na naxa,

³⁶ “Fanni dunuɲa da kiin sariyani itoe n yetagi, Isirayila yixetene fan yatema nɛn siyaan na n yɛɛ ra yi.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁷ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa kore xɔnna nɔɛ maligɛ, xa bɔxɔ xɔnna bunne nɔɛ kolonɲɛ, nayi, n fan n mɛma nɛn Isirayila bɔnsɔnna ra e kɛwanle fe ra,” Alatalaa falan nan na ra.

Yerusalɛn taa nɛnɛna fe

³⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Lɔxɔne fama, taani ito mɔn tima Alatala xa waxatin naxan yi, keli Xananɛli Sangansoon ma han sa dɔxɔ Songen Ma Dɛɛn na. ³⁹ Taan dan nɛnɛn fɔlɔma mɛnna nin siga tinxinni han Garɛbi geyana, sa dangi Gowa binni. ⁴⁰ Binbine nun xubene bɔxɔnma lanbanna naxan yi e nun gbingbinna naxanye sigama han Kedirɔn xudeni siga han taan so dɛɛn tongonna so dɛɛn naxan xili Soone Dɛna, sogeteden binni, mɛnne birin

* **31:22:** Waxatina nde, Ala waxi a xɔn ma nɛn a Isirayila yamaan xa a tan Ala fen. Anu, e dari fe mi yi na ra hali Isirayila yamaan to findixi Ala gbeen na layiri xidin xɔn alo xɛmɛn nun ɲaxanla futun xidima kii naxan yi. † **31:29:** Na feen mɔn seɓɛxi Nabi Esekijeli 18.2 kui. ‡ **31:31:** Layiri nɛnɛna fe seɓɛxi Luka 22.20 nun Kɔrɛnti Singen 11.25 nun Kɔrɛnti Firindena 3.6 nun Heburune 8.8-12 kui. § **31:35:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

nasarijanma nen Alatala xa. Yire yo mi fa kale na hanma a raxori.”

32

Yeremi yi xenna nde sara

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, Yuda manga Sedeki a mangayaan jee fudeni, Nebukadanesari a mangayaan jee fu nun solomasexeden nan yi a ra nun.

² Babilon yamanan sofa ganla bata yi Yerusalem taan nabilin nun na waxatini, e yi taan yengema. Nabi Yeremi yi saxi kasoon na kantan tiine banxin sansanna kui Yuda mangan konni. ³ Yuda mangan Sedeki bata yi a balan menni, a naxa, “Nan-fera i nabiya falani itoe tima? I yi a fala, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N taani ito sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a tongo. ⁴ Yuda mangan Sedeki mi tangama Babilon kaane ma de! N na a sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi falan ti a xa kenene nun kenene, a yi a yetagi to. ⁵ Babilon mangan sigama nen Sedeki ra Babilon yi, a sa luma denaxan yi han n na keli a malideni waxatin naxan yi. Xa e Babilon kaane yenge, e mi no sotoma de!” Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Yeremi a falan ni ito ra, a naxa, “Alatala falan ti nen n xa, a naxa, ⁷ I soxo Salun ma dii xemen Xanameli fama nen i fema, a yi a fala i xa, a naxa, ‘N ma xee boxon sara n ma, naxan Anatoti taani, bayo i tan daxe ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na.’

⁸ Nayi, n soxo a dii xemen Xanameli yi fa n fema kantan tiine banxin sansanna kui alo Alatala a fala kii naxan yi. Xanameli yi fa a fala n xa, a naxa, ‘N ma xee boxon sara n ma naxan Anatoti taani, Bunyamin yamanani, bayo i tan daxe ke sariyan na, i yi a sara, a findi i gbeen na. A sara!’ N yi a kolon fa fala Alatalaa falan nan yi kamalixi na ra. ⁹ Nayi, n yi n soxo a diin Xanameli a xee boxon sara a ma naxan Anatoti taani, n yi gbeti gbanan fu nun solofere so a yii. ¹⁰ N yi a sara kedini ton, n yi n ma taxamasenna sa a ma, n yi serene xili, n gbetin maliga sikeela ra. ¹¹ N yi a sara kedin tongo, n ma taxamasenna yi naxan ma, sariyane yi sebexi naxan kui, e nun kedi gbete naxan mi yi balanxi taxamasenna ra. ¹² N yi a sara kedin so Neriya dii xemen Baruku

yii Maxiseya mamandenna. N na liga n soxo a dii xemen Xanameli yee xori, e nun seren naxanye e yii foxon sa xee boxon sara kedin ma, e nun Yahudiyan naxanye birin yi kantan tiine banxin sansanna kui. ¹³ N yi yamarini ito so Baruku yii e yee xori, n naxa, ¹⁴ ‘Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, boxon sara kedini itoe tongo, naxan balanxi n ma taxamasenna ra e nun naxan nabixi, i sa e sa fexena nde kui, e mi kale denaxan yi. ¹⁵ Bayo Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, boxona nde, muxune mon banxine nun xee boxone nun manpa bili nak boxone sarama nen yamanani ito yi.”

¹⁶ “N to boxon sara kedin so Neriya dii xemen Baruku yii, n yi Alatala maxandi, n naxa, ¹⁷ ‘Marigina Alatala, i tan naxan kore xonna nun boxo xonna daxe i senbe gbeen, kabanako fe yo mi xodoxo i tan yii. ¹⁸ I ya hinanna mayitama nen muxune xa han mayixete wuli keden, koni i fafane hakene saranma e diine ra nen. Ala, i gbo, Ala senbemaan nan i tan na naxan xili Alatala Senben Birin Kanna. ¹⁹ I ya fe ragidixine gbo, i kewanle magaxu. I yenna adamadi-ine birin sigati kiin na, alogo i xa birin saran a kewanle ra, saranna naxan lan a wali xonne ma. ²⁰ I yi kabanako feene nun taxamasenne ligama xabu nxu yi Misiran yamanani waxatin naxan yi han to, i ne liga Isirayila kaane ye e nun adamadi-ine birin, i yi xinla soto naxan gbo han to. ²¹ I bata Isirayila i ya yamaan namini Misiran yamanani taxamasenne nun kabanako feene nun senbe gbeen nun noon nun fe magaxuxine xon. ²² I yamanani ito so nen e yii, i bata yi i kolo naxan so fe ra e benbane yii, kumin nun nonon gbo yamanan naxan yi. ²³ E bata fa, e fa doko a yi. Koni, e mi e tuli matixi i xuiin na, e mi bira i ya sariyan foxo ra, e mi i ya yamarine suxi. Nanara, i jaxankatani ito birin nafaxi e ma. ²⁴ Yaxune bata gbingbinne rate taan yinna xon alogo e xa dangu a xun ma. Taan fama nen ludeni Babilon kaane sagoni, naxanye a yengema, silanfanna nun fitina kamen nun fitina furen yi taan kala. I naxan falaxi, na bata kamali, a tan ni ito ra. ²⁵ Marigina Alatala, i a fala

n xa nɛn, i naxa, “Xɛɛ bɔxɔn sara gbetin na serene yɛɛ xɔri.” Anu, taan sa luma Babilɔn kaane nan sago yi.”

Alatala yi Yereimi yabi

²⁶ Alatala yi falan ti Yereimi xa, a naxa, ²⁷ “Alatala nan n tan na, niiramane birin ma Ala. Kabanako fena nde na yi ba, naxan xɔdɔxɔ n tan yii? ²⁸ Nanara, n tan, Alatala, n ni ito nan falama, fa fala taani ito sama Babilɔn kaane nun Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni nɛn, e yi a tongo. ²⁹ Babilɔn kaan naxanye taani ito yengɛma, ne soma nɛn taani ito yi, e tɛɛn so a ra, e a gan, e nun a banxine e wusulanna gan Baali xa naxanye xuntagi, e minse saraxane rabɔxɔn ala gbɛtɛne xa dɛnaxanye yi, e yi n naxɔlɔ. ³⁰ Bayo xabu e dii jɔrɛ waxatine yi Yuda kaane nun Isirayila kaane mi sese ligaxi fɔ fe jaxina n yɛɛ ra yi, e lu n naxɔlɛ e suxure rafalaxine xɔn, Alatalaa falan nan na ra. ³¹ Bayo taani ito muxune bata n naxɔlɔ, e n bɔjɛn nate, keli a ti lɔxɔn ma han to. Nayi, n fa a bama nɛn n yɛtagi. ³² Yuda kaane nun Isirayila kaane bata n naxɔlɔ e kɛwali jaxine xɔn, e tan nun e mangane nun e kuntigine nun e saraxaraline nun e nabine, e nun Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin. ³³ E bata e xun xanbi so n yi, e mi e yɛɛ rafindixi n ma. Anu, n yi e xaranma waxatin birin, koni e mi tin e tuli matiyɛ, e xurun sɔtɔ. ³⁴ E yi e suxurene dɔxɔ n ma banxini n xinla binyama dɛnaxan yi, e yi a raharamu. ³⁵ E yi kidene rafala Baali xa Ben-Hinɔn lanbanni, alogo e xa e diine gan saraxan na Mɔlɔkɔ xa. N mi e yamari naxan ma, n mi sa mirixi naxan ma. E bata xɔsi fe sifani itoe liga, e yi Yuda bɔnsɔnna ti yulubin ma.”

³⁶ “Iki, ɛ fa a falama taani ito ma nɛn, ɛ naxa, ‘A sama nɛn Babilɔn mangan sagoni! E a nɔma nɛn yengɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen xɔn!’ Nanara, n tan Alatala, Isirayilaa Ala, n fa ito nan falama, n naxa, ³⁷ ‘N na e malanma nɛn yati, sa keli yamanane birin yi, n na e raxuyama ayi dɛnaxanye yi n ma xɔlɔ gbeen nun n ma bɔjɛ teeni. N mɔn xɛtɛma e ra nɛn be, n yi tin e dɔxɔ bɔjɛ xunbenli. ³⁸ E findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ³⁹ N yi xaxili kedenna fi e ma. E lu kira

kedenna xɔn, alogo e xa gaxu n yɛɛ ra habadan, alogo e nun e diine xa lu hɛrini. ⁴⁰ N yi habadan layirin xidi n tan nun e tan tagi, n mi e rabɛjɛnɛ mɛmɛ. N luma nɛn fe fajin ligɛ e xa, n yi n yɛɛragaxun sa e bɔjɛni, alogo e nama e xun xanbi so n yi. ⁴¹ N sɛwama nɛn fe fajin liga feen na e xa. N yi e rasabati yamanani ito yi yati, n bɔjɛn nun n niin birin na.’ ” ⁴² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N fe fajin naxan falaxi lan e fe ma, n na ligama e xa nɛn alo n jaxankatani itoe birin nafaxi yamanani ito xili ma kii naxan yi. ⁴³ E mɔn xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn yamanani ito yi na waxatini, ɛ a falama dɛnaxan ma, ɛ naxa, ‘Yire raxɔrixin nan a ra, muxu mi na, sube mi na, a bata sa Babilɔn kaane sagoni.’ ⁴⁴ Xɛɛ bɔxɔne sarama nɛn gbɛtin na, e sara kɛdine yi yɛlan, muxune yi e taxamasenne sa e ma sereyane yɛɛ xɔri Bunyamin yamanani e nun Yerusalɛn rabilinna taane nun Yuda taane nun geya yire taane nun sogegododen binna geya yire taane nun Negewi yamanan taane yi. Bayo, Alatala mɔn e yamanan nasabatima nɛn. Alatalaa falan nan na ra.”

33

Yerusalɛn kisi fena

¹ Alatala mɔn yi falan ti Yereimi xa a firindeni, a yi balanxi kantan tiine sansanna kui waxatin naxan yi. A naxa, ² “Alatala ito nan falaxi, a tan naxan feene ligama, a tan naxan feene yitɔnma, a e ragidi, a xili Alatala, a tan naxan a falama, a naxa, ³ ‘N maxandi, n na i yabima nɛn. N fe gbeene yɛbama nɛn i xa, wundo fe luxunxine i mi naxanye kolon.’ ⁴ Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan taani ito banxine ma e nun Yuda mangane banxine, naxanye bata rabira alogo e xa yaxune yengɛ naxanye tema yinna fari yengɛni, a naxa, ⁵ ‘Yamaan na Babilɔn kaane yengɛ waxatin naxan yi, banxini itoe rafema nɛn muxune binbine ra n naxanye faxama n ma xɔlɔ gbeeni. N na n yɛtagin luxunma nɛn taani ito muxune ma e kɛwali jaxine fe ra. ⁶ Koni, n mɔn taani ito rasabatima nɛn, n yi a muxune rakɛndɛya, n yi bɔjɛ xunbenla nun lannayaan fi e ma han! ⁷ N Yuda

muxu suxine nun Isirayila muxu suxine raxetema nen keli konyiyani, n mon yi e rasabati alo a foloni. ⁸ N yi e rasarijan e hakene birin ma e yulubin ligaxi n na naxanye xon. N na e hakene birin mafeluma nen e n yulubin tongoxi naxanye xon, naxanye findixi murute feene ra n xili ma. ⁹ Nayi, taani ito findima nen sewan na n xa, e nun tantunna nun binyena boxo xonna siyane birin tagi, e na fe fajine birin me waxatin naxan yi n naxanye ligama e xa. E kuisanma nen e gaxu lan na fe fajine nun boje xunbenla birin ma n naxanye fima e ma.’ ”

¹⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E tan a falama yireni ito ma, e naxa, ‘Yire raxorixin na a ra, muxu mi fa na, xuruse mi na.’ Anu, Yuda taani itoe nun Yerusalen kirani itoe naxanye raberinxi iki, muxune nun xuruseene mi fa denaxanye yi iki, ¹¹ sewa sigine nun jaxaxaxa sigine mon sama nen menne yi e nun jaxalandi ti sigine xemen nun a jaxanla xa, e nun naxanye sigama betin be barika bira saraxane badeni Alatalaa banxini, e naxa, “En Alatala Senben Birin Kanna tantun, bayo Alatala fan, a hinanna luma nen habadan.” Bayo n mon yamanan nasabatima nen alo a foloni,’ Alatala naxa na kiini.”

¹² “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Yamana raxorixini ito, muxune nun xuruseene mi fa denaxan yi, boxona nde xuruse rabane mon xuruse rabaden nun matabuden sotoma nen e xuruse kurune xa menna taane birin yi. ¹³ Xuruseene mon luma nen e kantan muxune dexon geya yire taane nun sogegododen geya yire taane nun Negewi yamanan taane nun Bunyamin yamanan nun Yerusalen rabilinna taane birin yi, e nun Yuda taane yi.’ Alatala naxa na kiini.”

Ala a falan nakamalima nen Dawuda bonsonna xa

¹⁴ “Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Boxone fama, n fala fajine rakamalima boxon naxanye yi, n naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma. ¹⁵ Na boxone nun na waxatini, n tinxinden naminima nen Dawuda bonsanni, alo

wudi jingin na mini wudin ma, a yi kiti kendon nun tinxinyaan naba yamanani. ¹⁶ Yuda yamaan nakisima nen na boxone yi, boje xunbenla yi so Yerusalen yi. E a xili bama nen fa fala, “En ma tinxinna, Alatala.” ¹⁷ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa: Dawuda boxo yi biran mi dase mume naxan daxe Isirayila yamaan manga gbedeni.* ¹⁸ Lewi saraxaraline boxo yi biran mi dase mume naxan saraxa gan daxine be, a bogise saraxane tutin nali, a saraxane ba boxo yo boxo.’ ”

¹⁹ Alatala yi falan ti Yeremi xa. A naxa, ²⁰ “Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e noe layirin kale nxu nun yanyin nun koeen tagi, koeen nun yanyin yi ba mine e waxatini nun, ²¹ nayi, n ma layirin noe kale nxu nun n ma walikeen Dawuda fan tagi nen, a bonsonna muxun yi dasa naxan daxe a boxoni a manga gbedeni. Nayi, n ma layirin mon noe kale nxu nun Lewi saraxaraline tagi nen naxanye n ma wanla ra. ²² N na n ma walikeen Dawuda yixetene rawuyama ayi nen, e nun Lewi bonsonna muxun naxanye n ma wanla ra alo kore xonna saren naxanye mi noe yate, alo baan jemensinna naxan yaten mi kolonje.’ ”

²³ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁴ “I mi a toxi ba, yamani ito naxan falama? E naxa, ‘Alatala bata a me a yama sugandixi firinne ra.’ Nayi, e n ma yamaan napaxuma, e mi fa e yatexi siya ra.”

²⁵ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Xa layirin mi yi nxu nun yanyin nun koeen tagi nun, xa n mi yi kore xonna nun boxo xonna da kiin sariyane sa nun, ²⁶ nayi, n yi noe n me nen Yaxuba yixetene nun n ma walikeen Dawuda yixetene ra, n yi tondi a bonsonna muxuna nde sugande alogo a xa lu Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba yixetene xun na. Bayo n mon e yamanan nasabatima nen, n yi kininkinin e ma.”

34

Alaa falana Sedeki xa

¹ Babilon mangan Nebukadanesari nun a sofa ganla nun yamanan naxanye birin yi a noon bun ma e nun siyane birin

* **33:17:** Na feen mon sebexi Samuyeli Firinden 7.12-16 nun Mangane Singen 2.4 nun Taruxune Singen 17.11-14 kui.

yi Yerusalen nun a rabilinna taane birin yengema waxatin naxan yi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala naxa, sa falan ti Yuda mangan Sedeki xa, i naxa, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N taani ito sama nen Babilon mangan sagoni, a yi a gan. ³ I tan mi tangama a ma, koni a i suxuma nen yati, i lu a sagoni, i Babilon mangan toma nen i yeen na, a yi falan ti i xa kenan nun kenan, a yi siga i ra Babilon yi. ⁴ Koni Yuda mangan Sedeki, i tuli mati Alatalaa falan na! Alatala falani ito nan tixi lan i ma, a naxa, i mi faxe yengeni sese ma. ⁵ I faxan baje xunbenla nin. I saya feen ligama nen alo i benbane gbeene liga kii naxan yi, manga danguxine, muxune yi wusulanna gan i ya binyen mayita feen na, e i wuga, e naxa, “Ee! Nxu kanna bata faxes!” N tan Alatala nan na falaxi.’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁶ Nabi Yeremi yi na falane birin nali Yuda mangan Sedeki ma Yerusalen yi. ⁷ Na waxatini, Babilon mangana ganla yi Yerusalen yengema e nun Yuda taan bonne birin, a li Lakisi taan nun Aseka taan nan tun yi fa luxi Yuda taa makantanxine ra.

Konyine xarɔyana fe

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan Sedeki yelin xanbini layirin xide e nun Yerusalen yamaan tagi, alogo e xa konyine xarɔya. ⁹ Birin yi xarɔyaan fima a konyi Heburu kaane ma, alogo muxu yo nama fa a Yahudiyen boden nawali alo konyina. ¹⁰ Kuntigine nun yamaan naxanye na layirin xidi, ne yi tin e konyine bejin feen ma alogo e nama fa lu konyiyani. E yi tin na ma, e yi e bejin. ¹¹ Koni na xanbi ra, e mon yi e miriyaan masara, e yi e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin, e yi e karahan alogo e mon xa findi konyine ra.

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N layirin xidi nen nxu nun e benbane tagi, n na e ramini waxatin naxan yi Misiran yi konyiyani. N yi a fala e xa, n naxa, ¹⁴ “Xa e ngaxakedenna Heburuna nde a yete mati e ma konyin na, a walima

nen e xa jee sennin. A jee soloferedeni e xa a xarɔya.”* Koni e benbane mi n xuiin suxu, e mi e tuli mati n na. ¹⁵ E tan bata yi e kewanle masara waxati danguxini itoe yi, naxan fan n tan yee ra yi, e yi na liga, e birin yi xarɔyaan fi e ngaxakedenne ma. E layirin xidi nen n yetagi, n ma banxini n xinla binyama denaxan yi. ¹⁶ Koni e bata xete e fe ragidixin foxo ra, e yi n xinla kala, e to e konyine maxili, e bata yi naxanye bejin nun, e bata yi naxanye lu e xa siga, e mon yi e karahan a e xa findi e konyine ra.’ ”

¹⁷ “Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘E to mi n binyaxi, e tondi xarɔyaan fiye e ngaxakedenne ma e adamadi bodene. Nayi, n xarɔyaan sifana nde fima e ma nen, e fa xarɔyani ito nan sotoma, naxan a lige e faxes silanfanna nun fitina furen nun fitina kamani, han e fe yi boxo xonna yamanane birin muxune magaxu.’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁸ ‘Muxun naxanye n ma layirin kalaxi, naxanye mon mi tin layirin nakamale e yeteen naxan xidi n yetagi, n na e suxuma nen alo e jinge diin naxan yisegen firinna ra, e yi dangu a dungine tagi layiri xidin dangan misaala ra.† ¹⁹ Yuda nun Yerusalen kuntigine nun mangan bundoxone nun saraxaraline nun yamanan muxun naxanye birin danguxi na jingen dungine tagi, ²⁰ n ne sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxes feni, e binbine yi findi xoline nun burunna subene balon na. ²¹ N Yuda mangan Sedeki nun a kuntigine sama nen e yaxune sagoni, naxanye waxi e faxes feni, Babilon mangana sofa ganla, naxanye e masigaxi e ra. ²² N yamarin fima nen, n yi e raxete be taani ito xili ma. E taan yengema nen, e yi a tongo, e yi a gan. N yi Yuda taane raxori, e findi boxo rabepinxin na.’ Alatalaa falan nan na ra.”

35

Yeremi nun Rekabu bansanne fe

¹ Alatala bata yi falani ito ti Yeremi xa Yuda mangan Yosiya dii Yehoyakimi a

* **34:14:** Na feen sebexi Xarɔyaan 21.2 nun Sariyan 15.12-15 kui. † **34:18:** Men kaane yi xuruseni segema nen firinna ra, e yi dangu a dungi firinne tagi layirin misaala ra fa fala xa naxan mi layirin nakamali, na kanna xa liga alo xuruseen naxan yisegexi ito ra. Na feen sebexi Dunuja Folon 15.9-18 kui.

mangayaan waxatini, a naxa, ² “Siga Rekabu bɔnsɔnne fɛma, i yi e xili, e xa fa Alatalaa banxin kuiin yirena nde yi, i manpaan so e yii, alogo e xa a min.”

³ Nanara, n yi Yaasaniya tongo, Xabasiniyaa dii xɛmɛn Yeremi a dii xɛmɛna, e nun a ngaxakedenne nun a diine nun Rekabu bɔnsɔnna birin. ⁴ N yi siga e ra Alatalaa banxini, Alaa muxun Yigidali a dii xɛmɛn Xanan ma dii xɛmɛne yi walima banxin konkɔn naxan kui, kuntigine banxin kuiin yiren dɛxɔn, Salun ma dii xɛmɛn Maaseyaa waliden konkɔn xun ma, naxan yi so dɛɛn kantanma. ⁵ N yi fɛɛne dɔxɔ Rekabu bɔnsɔnna muxune yɛtagi e rafexi manpaan na e nun igelengenne. N yi a fala e xa, n naxa, “E manpana nde min!” ⁶ E yi n yabi, e naxa, “Nxu mi manpaan minma, bayo nxu benba Rekabu a dii xɛmɛn Yonadabo nxu yamari nɛn, a naxa, ‘E nama manpaan min mumɛ, e tan nun e yixɛtɛne, ⁷ e nama banxi ti, e nama sansi si, e nama manpa bili si, seni itoe mɔn nama lu e yii. Koni e luma bubune nin e dunuɲa yi gidin birin yi, alogo e xa bu yamanani e dɔxɔma xɔɲeyani dɛnaxan yi.’ ⁸ Nxu benba Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu nxu yamari feen naxanye ma, nxu bata ne suxu. Nxu mi manpaan minma nxɔ simayani mumɛ, nxu tan ba, nxɔ ɲaxanle ba, nxɔ dii xɛmɛne ba, nxɔ dii tɛmɛne ba, ⁹ nxu mi banxi tima, nxu so a kui, nxu gbee mi findɛ manpa bili nakɔ ra, hanma xɛɛna hanma langana. ¹⁰ Nxu luma bubune nan kui, nxu bata nxu benba Yonadabo a yamarine birin suxu ken! ¹¹ Koni Babilɔn mangan Nebukadanesari to yamanan yɛngɛ, nxu a fala nɛn, nxu naxa, ‘En siga Yerusalen yi, en na en gi Babilɔn kaane nun Arami kaane sofa ganle bun.’ Nayi, nxu yi dɔxɔ Yerusalen yi.”

¹² Nayi, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ¹³ “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, sa a fala Yuda kaane nun Yerusalen kaane xa, i naxa, ‘E mi xaxili sɔtɛ ba? E mi n ma falane suxɛ ba?’ Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ ‘Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu bata yi yamarin fi a diine ma, a e nama manpaan min. E bata a yamarin suxu. E mi a minxi han to. Han to, e mi manpaan min bayo

e bata e benbana a yamarin suxu. Anu, n tan falan tima e xa yɛyɛ, koni e mi n xuiin suxi. ¹⁵ N na n ma walikɛne rasigama e ma yɛyɛ, nabine, alogo e xa a fala e xa, e naxa, “E xɛtɛ e kira ɲaxin fɔxɔ ra, e kɛwanle maxɛtɛ, e nama bira ala gbɛtɛne fɔxɔ ra, e yi e batu. Nayi, e luma nɛn yamanani n naxan soxi e nun e benbane yii.” Koni e mi e tuli mati n na, e mi n xuiin namɛ. ¹⁶ Rekabu a dii xɛmɛn Yehonadabu yixɛtɛne bata e benbana a yamarin suxu, koni yamani ito mi n xuiin suxi!” ¹⁷ Nanara, Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘N gbalon nafama nɛn Yuda kaane nun Yerusalen kaane ma, n feen naxanye birin fala e xili ma. Amasɔtɔ n bata falan ti e xa, e mi n xuiin namɛxi, n yi e xili, e mi n yabi.’ ”

¹⁸ Yeremi yi a fala Rekabu bɔnsɔnna muxune xa, a naxa, “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘E bata e benba Yehonadabu a yamarine suxu, e bira a yamarine birin fɔxɔ ra, e yi e birin liga,’ ¹⁹ Na ma, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Rekabu a dii xɛmɛn Yonadabo yixɛtɛna ndee luma nɛn wale n yɛtagi, e mi ɲanɲɛ mumɛ!’ ”

36

Yehoyakimi yi kɛdin gan

¹ Yuda mangan Yosiya a dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan ɲɛɛ naanindeni, Alatala yi falani ito ti Yeremi xa, a naxa, ² “Kɛdi mafilinxina nde tongo, i yi n ma falane birin sɛbɛ n bata naxanye fala lan Isirayila yamaan nun Yuda yamaan ma e nun siya gbɛtɛne birin xabu n falan ti fɔlɔ i xa lɔxɔn naxan yi Yosiya waxatini han to. ³ Waxatina nde, Yuda kaane a famuma nɛn n fe ɲaxin naxan nagidixi e xili ma, e birin yi xɛtɛ e kira ɲaxin fɔxɔ ra. Nayi, n na e yulubine nun e hakɛne mafeluyɛ nɛn.”

⁴ Yeremi yi Neriya dii xɛmɛn Baruku xili. Alatala bata yi falan naxanye birin ti a xa, Yeremi yi ne fala, Baruku yi ne sɛbɛ kɛdin kui. ⁵ Na xanbi ra, Yeremi yi yamarin fi Baruku ma, a naxa, “E tɔnna nan dɔxi n ma mɛnni, n mi nɔɛ sigɛ Alatala Batu Banxini. ⁶ Nayi, i tan xa siga Alatalaa

banxini. N na Alatalaa falan naxanye tixi i xa, i naxanye seβε, i sa ne xaran yamaan yetagi sun suxu lɔxɔni. I e xaran Yuda kaane xa naxanye fama sa keli e taane yi. ⁷ Nayi, waxatina nde, e Alatala mafanma nen, e birin yi xetε e kira jaxin fɔxɔ ra. Bayo Alatalaa xɔlɔn nun a fitinan gbo yamaan xili ma.” ⁸ Nabi Yeremi Neriya dii xemen Baruku yamari feen naxanye birin ma, a yi ne liga, a yi sa Alatalaa falane xaran kedini Alatala Batu Banxini.

⁹ Yuda mangan Yosiyaa dii xemen Yehoyakimi a mangayaan jεε suulunden kike solomanaaninden, e yi lɔxɔ keden sugandi a Yerusalen kaane xa sunna suxu na lɔxɔni Alatala yetagi e nun Yuda kaan naxanye birin fa Yerusalen yi sa keli Yuda taane yi. ¹⁰ Baruku yi Yeremi a falane birin xaran kedini Alatala Batu Banxini yamaan birin yetagi. A yi dɔxi seveli tiin Gemariyaa konkon nin, Safan ma dii xemena, denaxan yi sansanna kui naxan faxan na Alatala Batu Banxin so de nenen na.

¹¹ Gemariya dii xemen Mikahu, Safan mamandenna to Alatalaa falane birin name naxanye yi seβexi na kedini kui, ¹² a yi siga seveli tiin dɔxɔdeni manga banxini kuntigine birin yi malanxi denaxan yi, seveli tiina Elisama nun Semayaa diin Delaya nun Akibori a diina Elanatan nun Safan ma diin Gemariya nun Xananiyaa diin Sedeki, e nun kuntigin bonne birin. ¹³ Mikahu yi na falane birin yeba e xa, a naxanye mε, Baruku yi kedini xaranma waxatin naxan yi yamaan birin yetagi.

¹⁴ Nayi, kuntigine yi Netaniyaa dii xemen Yehudi rasiga, Kusi a dii xemen Selemiya mamandenna, a xa sa a fala Baruku xa, a naxa, “I kedini naxan xaranxi yamaan birin yetagi, na tongo, i fa!” Neriya dii xemen Baruku yi na kedini tongo, a siga e fema. ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I magodo, i yi a xaran nxu xa.” Baruku yi a xaran e xa. ¹⁶ E to na falane birin mε, e gaxuxin yi e bode mato, e yi a fala Baruku xa, e naxa, “Nxu falani itoe birin yebama nen mangan xa.” ¹⁷ Nayi, e yi Baruku maxodin, e naxa, “A fala nxu xa, i falani itoe birin seβexi kii naxan yi. Yeremi nan de xui itoe ra ba?” ¹⁸ Baruku yi e yabi, a naxa, “A falani itoe tixi n xa a xuini texin nan na, n yi e seβε kedini ito kui duba

igen na.” ¹⁹ Kuntigine yi a fala Baruku xa, e naxa, “Siga, ε nun Yeremi xa sa ε luxun, muxu yo nama a kolon ε denaxan yi.”

²⁰ E yi kedini lu Elisama seveli tiina konkoni, e siga mangan fema a tanden ma, e sa falane birin yeba mangan xa. ²¹ Mangan yi Yehudi rasiga kedini tongo-den. Yehudi yi sa a tongo Elisama seveli tiina konkoni, a yi fa a xaran mangan yetagi e nun kuntigin naxanye birin yi mangan fema. ²² Jεεn kike solomanaaninden nan yi a ra, mangan yi dɔxi a xunbeli waxatin banxini, tεεn yi degema wuren kui a yetagi. ²³ Yehudi na yi kedini yire saxon hanma naanin xaran, mangan fan yi na kedini yiren xabama a ra nen seveli tiina filedin na, a yi na woli tεeni wuren kui, han kedini birin yi gan jan. ²⁴ Nayi, mangan nun a kuntigine birin yi na falane birin name, e mi gaxu hali, e mi e dugine yibo e ma nimisani. ²⁵ Anu, Elanatan nun Delaya nun Gemariya mangan mafan nen alogo a nama kedini gan, koni a mi a tuli mati e ra. ²⁶ Mangan yi yamarin fi Yerameeli ma, mangana dii xemena nde, e nun Asiriyeli a dii xemen Seraya nun Abadele a dii xemen Selemiya, a e xa seveli tiin Baruku nun Nabi Yeremi suxu. Koni Alatala yi e raluxun.

Alaa falana mangan xili ma

²⁷ Baruku bata yi Yeremi a falan naxanye seβε, mangan to na kedini gan, Alatala yi falan ti Yeremi xa, a naxa, ²⁸ “I mon xa kedi gbetε tongo. Falan naxanye yi kedi singen ma, Yuda mangan Yehoyakimi naxan ganxi, i mon xa ne seβε kedini. ²⁹ I mon xa a fala Yuda mangan Yehoyakimi xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, i tan nan kedini ganxi, i naxa, “Nanfera i falani itoe seβexi a Babilon mangan fama nen, a yi yamanani ito kala, a yi a muxune nun a xuruseene birin naxari?” ³⁰ Nanara, Alatala ito nan falaxi Yuda mangan Yehoyakimi xili ma, fa fala a bɔnsɔnna muxu yo mi dɔxɔma Dawudaa manga gbedeni, a yetεen binbin nabepinma nen sogen na yanyin na e nun xunbenla ra kɔεεn na. ³¹ N na a kɔwali jaxine saranma nen a ra e nun a diine nun a kuntigine. N gbalon nafama e tan nun Yerusalen kaane nun Yuda kaane

birin ma nɛn, n feen naxanye birin fala e xili ma, bayo e mi e tuli matixi n na.' "

³² Yeremi yi kɛdi mafilinxi gbɛtɛ tongo, a yi a so Neriya dii xɛmɛn Baruku yii, sɛbɛli tiina. Baruku yi falane birin sɛbɛ Yeremi naxanye fala a xa, naxanye yi kɛdi singen kui, Yuda mangan Yehoyakimi naxan gan. A mɔn yi na fala sifa wuyaxi gbɛtɛye sa ne fari.

37

Yeremi yi sa kasoon na

¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari yi Yosiyaa dii xɛmɛn Sedeki dɔxɔ mangan na Yehoyakimi a dii xɛmɛn Yoyakin jɔxɔni Yuda yamanan xun na. ² Alatala falan naxan ti Nabi Yeremi xa, a tan ba, a kuntigine ba, yamanan muxune ba, e sese mi na ramɛ.

³ Anu, na waxatini Manga Sedeki bata yi Selemiyaa dii xɛmɛn Yehukali nun saraxaraliin Maaseya dii xɛmɛn Sofoni xɛ a faladeni Nabi Yeremi xa, a naxa, "Alatala en ma Ala maxandi nxu xa."

⁴ Na waxatini Yeremi yi sigan nun xɛtɛn nabama yamaan tagi. A munma yi sa kasoon na singen. ⁵ Misiran mangana ganla bata yi mini Misiran yamanani. Babilɔn kaan naxanye yi Yerusalɛn rabilinxi a yɛngɛdeni, ne yi na feen mɛ, e yi e masiga Yerusalɛn ra.

⁶ Nayi, Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa, a naxa, ⁷ "Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'Ɛ sa a fala Yuda mangan xa naxan ɛ xɛxi n maxɔdindeni, ɛ naxa, "Misiran mangana ganla naxan minixi ɛ malideni, ne xɛtɛma nɛn e konni Misiran yamanani. ⁸ Nayi, Babilɔn kaane mɔn fama nɛn, e yi taani ito yɛngɛ, e yi a nɔ, e a gan."

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa: Ɛ nama ɛ yɛtɛ mayenden, ɛ yi a miri a Babilɔn kaane e makuyama ɛ ra nɛn! Bayo e mi sigama.

¹⁰ Hali ɛ Babilɔn kaane sofa ganla birin nɔ, naxanye ɛ yɛngɛma, hali muxu maxɔlɔxine nan gbansan lu e faxataren na, e birin kelima nɛn, e mini e bubune kui, e yi taani ito gan.' "

¹¹ Babilɔn kaane sofane yi makuyaxi Yerusalɛn ra waxatin naxan yi lan Misiran mangana ganla fe ma, ¹² Yeremi yi wa

mini feni Yerusalɛn yi siga Bunyamin yamanani, alogo a xa sa kɛna nde tongo a konni. ¹³ A to taan so dɛɛn li dɛnaxan xili Bunyamin dɛna, mini taani, kantan ti kuntigin naxan xili Yiriya, Selemiyaa dii xɛmɛna, Xananiya mamandenna, na yi Nabi Yeremi rati, a yi a fala a xa, a naxa, "I bata sa Babilɔn kaane fari!" ¹⁴ Yeremi yi a yabi, a naxa, "Nɔndi mi na ra, n mi sɛ Babilɔn kaane fari sese ma!" Koni Yiriya mi a tuli mati a ra. A yi Yeremi suxu, a siga a ra kuntigine fɛma. ¹⁵ Kuntigine xɔlɔxin yi a bɔnbɔ, e yi a sa kasoon na Yonatan ma banxini, sɛbɛli tiina, bayo e bata yi mɛn findi kaso banxina nde ra. ¹⁶ E Yeremi raso yinla nde ra kaso banxin bun, a sa balan mɛnni, a yi bu na han!

¹⁷ Lɔxɔna nde, Manga Sedeki yi xɛraan nasiga a tongodeni. E to fa a ra mangan konni, mangan yi a maxɔdin wundoni, a naxa, "Alatala bata falana nde ti i xa iki ba?" Yeremi yi a yabi, a naxa, "Ɔn, a naxa a i sama nɛn Babilɔn mangan sagoni."

¹⁸ Yeremi mɔn yi a fala Manga Sedeki xa, a naxa, "N haɛn mundun ligaxi i ra, hanma i ya kuntigine hanma yamana, naxan a ligaxi i n saxi kasoon na? ¹⁹ Ɛ nabine sa minɛn yi iki, naxanye yi nabiya falane tima ɛ xa, e naxa, 'Babilɔn mangan mi fama ɛ tan nun yamanani ito yɛngɛdeni'? ²⁰ Iki, mangana, n kannu, yandi, i tuli mati n na, i xa tin n ma falan ma. I nama n naxɛtɛ sɛbɛli tiin Yonatan ma banxini, alogo n nama fana mɛnni." ²¹ Manga Sedeki yi yamarin fi a e xa e yengi dɔxɔ Yeremi xɔn kantan tiine banxin sansanna kui, e yi lu buru xun keden soɛ a yii lɔxɔ yo lɔxɔ keli buru ganne yireni han taan burun birin na jan lɔxɔn naxan yi. Yeremi lu na kii nin kantan tiine banxin sansanna kui.

38

E yi Yeremi ragodo yinla ra

¹ Yeremi yi falan naxanye tima yamaan xa, Matan ma dii xɛmɛn Sɛfati nun Pasaxuri a dii xɛmɛn Gedali nun Selemiyaa dii xɛmɛn Yukala nun Malakiyaa dii xɛmɛn Pasaxuri yi ne birin namɛ. A yi a falama, a naxa, ² "Alatala ito nan falaxi, a naxa, 'Naxan yo lu taani ito yi, na kannu faxama yɛngɛn nun fitina kamɛn nun fitina furen

nin, koni naxan na keli taani ito yi, a sa a yete dentegε Babilon kaane xa, na kanna kisima nen, a tan yi lu a nii ra betε. A kisima nen.’ ³ Alatala mon ito nan falaxi, a naxa, ‘Taani ito sama nen Babilon mangan sagoni yati, a yi a tongo.’ ”

⁴ Kuntigine yi a fala mangan xa, e naxa, “Xemeni ito xa faxes! Bayo sofaan naxanye luxi taani ito yi, a ne tunnaxoloma e ma e nun yamaan birin, a lu fala sifani itoe tiye e xa. Xemeni ito mi yamaan munanfanna xan fenma, fo a kala fena.” ⁵ Manga Sedeki yi e yabi, a naxa, “N bata a lu ε yii. N tan mangan mi nε ε yeε ratiye.” ⁶ Nayi, e yi Yeremi tongo, e sa a rasin mangana dii xemen Malakiyaa ige ramara yinla ra kantan tiine banxin sansanna kui, e Yeremi ragodo menni lutin na. Ige mi yi fa na kui, koni boron yi na. Yeremi yi bitin boroni.

⁷ Koni Ebedi-Meleki Kusi kaan naxan yi findixi kuntigin na mangana banxini, na yi a me a e bata Yeremi rasin ige ramara yinla ra. Mangan yi tixi taan so deen na denaxan xili Bunyamin. ⁸ Ebedi-Meleki yi mini manga banxini, a yi a fala mangan xa, a naxa, ⁹ “Mangana, n kanna, muxuni itoe bata fe naxin liga Nabi Yeremi ra, e sa a woli ige ramara yinla ra. A faxama nen kamen na nayi, bayo buru mi fa taani.” ¹⁰ Mangan yi Ebedi-Meleki Kusi kaan yamari, a naxa, “Muxu tonge saxan tongo, i sa Nabi Yeremi rate ige ramara yinla ra, benun a xa faxes.” ¹¹ Ebedi-Meleki yi muxune tongo, e siga mangana banxin kui yirena nde yi gbeti ramarden bun ma, e sa dunkobine nun dugi fori kalaxine tongo menni, e yi sa e ragodo Yeremi ma lutin na. ¹² Ebedi-Meleki Kusi kaan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Dunkobin nun dugi fori kalaxini itoe raso i ganla bun ma, i lutine xidi e fari.” Yeremi yi na liga. ¹³ E yi Yeremi bandun lutine ra, e yi a rate ige ramara yinla ra. Yeremi yi lu kantan tiine banxin sansanna kui.

Sedeki nun Yeremi e bode tona

¹⁴ Manga Sedeki yi xerane rasiga Nabi Yeremi tongodeni. E yi fa a ra mangan fema Alatala Batu Banxin so de saxanden na. Mangan yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N fe keden nan maxadinma i ma, i nama

sese luxun n ma.” ¹⁵ Yeremi yi Sedeki yabi, a naxa, “Xa n na a fala i xa, i mi n faxes ba? N na i kawandi, i mi a suxe sese ma.” ¹⁶ Manga Sedeki yi a kolō Yeremi xa wundoni, a naxa, “N bata n kolō habadan Alatala yi, a tan naxan niin biraxi en yii, n mi i faxes, n mon mi i se muxune sagoni naxanye waxi i faxes feni.” ¹⁷ Nayi, Yeremi yi a fala Sedeki xa, a naxa, “Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i mini i yi i yete dentegε Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, i kisima nen, taani ito mi ganpe, ε nun i ya denbayaan yi kisi. ¹⁸ Koni, xa i mi i yete dentegε Babilon mangana sofa ganla kuntigine xa, taani ito sama nen Babilon kaane sagoni, e yi a gan, i tan nun mi tangε e ma.’ ” ¹⁹ Manga Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “N gaxuxi Yahudiyane nan yeε ra naxanye saxi Babilon kaane fari. N gaxuxi nen, xa Babilon kaane mi n soε ne yii, e yi n naxankata.” ²⁰ Yeremi yi a yabi, a naxa, “E mi i soε ne yii. I tuli mati Alatalaa falan na, n naxan falama i xa. Nayi, i herin sotoma nen, i niin yi kisi. ²¹ Koni xa i tondi i yete dentegε e xa, Alatala falani ito nan makenenxi n xa, a naxa ²² ‘Naxanla naxanye birin luma Yuda mangana banxini, ne raminima nen Babilon mangana kuntigine yetagi, e yi a fala i xa, e naxa:

I yi laxi i xoyin naxanye ra,

ne bata i mayenden, e yi i no.

I bata bitin boroni, e tan yi i rabepin.’ ”

²³ “Naxanle nun e diine birin xalima nen Babilon kaane fema, i tan fan mi tangama e ma. Babilon mangana i suxuma nen, a yi taani ito gan.” ²⁴ Nayi, Sedeki yi a fala Yeremi xa, a naxa, “Muxu yo nama en ma falani itoe fe me. Nayi, i mi faxes. ²⁵ Xa kuntigine a me a n bata falana nde ti i xa, e fa i maxadinma nen na falan ma, e naxa, ‘A fala nxu xa, mangan naxan falaxi i xa, i nama sese luxun nxu ma, xa na mi a ra, nxu i faxama nen.’ ²⁶ I xa a fala e xa nen, i naxa, ‘N mangan mafanxi nen alogo a nama n nasiga Yonatan ma banxini alogo n nama faxes menni.’ ”

²⁷ Kuntigine birin yi fa Yeremi fema, e yi a maxadin. A yi e yabi alo mangana a yamari kii naxan yi. E yi Yeremi lu na, bayo muxu yo mi na falane mexi. ²⁸ Yeremi yi

lu kantan tiine sansanna kui han Yerusalén suxu lɔxɔna.

Yerusalén suxu kiina a taruxun ni ito ra:

39

Yerusalén suxu fena yɛngɛni

Mangane Firinden 25.1-12 nun Yeremi 52.4-16

¹ Yuda mangan Sedeki a mangayaan jɛɛ solomanaaninden kike fudeni, Babilɔn mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalén xili ma, e yi a rabilin.

² Sedeki a mangayaan jɛɛ fu nun kedenden kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, e yi taan yinna yirena nde rabira. ³ Nayi, Babilɔn mangana kuntigine birin yi e maso, e yi dɔxɔ gbɛdene yi Taa Tagin so dɛɛn na, Neragala-Sareseri nun Samigara-Nebu nun Sarasekimi, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena e nun Babilɔn mangana kuntigin bonne birin. ⁴ Yuda mangan Sedeki nun sofane birin to e to, e yi e gi, e mini mangana nakɔɔn kiraan xɔn taan so dɛɛn na kɔɛɛn na naxan makantan yin firinne tagi, siga Araba tonbonna lantaan kiraan xɔn. ⁵ Koni, Babilɔn sofa ganla yi e sagatan e sa Sedeki li Yeriko mɛrɛmɛrɛne yi. E yi a suxu, e siga a ra Babilɔn manga Nebukadanesari fɛma Ribila taani Xamata yamanani, a yi sa a makiti mɛnni.

⁶ Babilɔn mangan yi Sedeki a diine kɔɛ raxaba a yɛtagi Ribila taani. A mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxesa. ⁷ A yi Sedeki yɛɛne sɔxɔɔnɛ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilɔn yi. ⁸ Babilɔn kaane yi mangana banxin nun muxune banxine birin gan, e yi Yerusalén taan makantan yinne rabira. ⁹ Yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu taani, Babilɔn mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne suxu a siga e ra konyiyani Babilɔn yi e nun naxanye bata yi e yɛtɛ dɛntɛgɛ a xa e nun yamaan dɔnxɛn birin. ¹⁰ Koni yiigelitɔɔn naxanye yi yamaan yɛ, sese mi yi naxanye yii, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne lu Yuda yamanani, a yi manpa bili nakɔne nun xɛɛne fi e ma.

¹¹ Babilɔn mangan Nebukadanesari bata yi yamarini ito fi mangan kantan muxune

xunna Nebusaradan ma lan Yeremi ma, a naxa, ¹² “Sa a tongo, i yi i yengi dɔxɔ a xɔn, i nama sese jaxi dɔxɔ a ra, koni a na naxan fala, i na liga a xa.” ¹³ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan nun Nebusasaban, mangan bundɔxɔne kuntigin nun Neragala-Sareseri, kuntigi gbeena nde e nun Babilɔn kuntigine birin ¹⁴ yi xɛrane rasiga Yeremi tongodeni kantan tiine banxin sansanna kui, e yi a taxu Axikan ma diin Gedali ra, Safan mamanan-denna, alogo a xa siga a ra a konni. A sa lu a kon kaane yɛ.

¹⁵ Alatala yi falan ti Yeremi xa, a yi kantan tiine banxin sansanna kui waxatin naxan yi, a naxa, ¹⁶ “Sa falani ito ti Ebedi-Meleki Kusi kaan xa, i naxa, ‘Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N bata jaxankatan nan ma fe fala taani ito xili ma a faɔin mi naxan na. Awa, iki n fama na rakamalideni nɛn i yɛɛ xɔri. ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra. Na lɔxɔni, n na i makantanma nɛn, i mi sɛ muxune sagoni i gaxuxi naxanye yɛɛ ra. ¹⁸ N na i rakisima nɛn, i mi faxɛ silanfanna ra sese ma. Bayo i bata i yigi sa n yi, i luma nɛn i nii ra,” Alatalaa falan nan na ra.’ ”

40

Yeremi yi xɔrɔya

¹ Alatala yi falan ti Yeremi xa, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yelin xanbini a beɔinɔn Rama taani. Bayo a bata yi Yeremi li xidixi yɔlɔnxɔnna ra mɛnni Yerusalén nun Yuda muxu suxine yɛ e yi sigama naxanye ra Babilɔn yi konyiyani.

² Mangan kantan muxune xunna yi Yeremi tongo, a yi a fala a xa, a naxa, “Alatala, i ya Ala gbaloni ito nan ma fe fala be xili ma. ³ Alatala naxan fala, a bata na rakamali, bayo ɛ bata yulubin liga Alatala ra, ɛ mi ɛ tuli matixi a xuiin na, feni ito yi liga ɛ ra. ⁴ Iki, n yɔlɔnxɔnna bama nɛn i yiine ma. Xa i tinɔn fɛ n fɔxɔ ra Babilɔn yi, fa. N na n yengi dɔxɛ i xɔn. Xa a mi i kɛnɛnxi, i fa n fɔxɔ ra Babilɔn yi, hali i mi fa. I nɔɛ sigɛ nɛn yamanan yiren birin yi, dɛnaxan na i kɛnɛn i siga mɛnni.” ⁵ A to mi a yabi sinma Nebusaradan mɔn yi a fala a xa, a naxa, “Babilɔn mangan bata Gedali findi Yuda yamanan xunna ra, xɛtɛ na fɛma, Axikan

ma dii xemena, Safan mamandenna. I sa dɔxɔ yamaan ye a fema, hanma denaxan na i kenɛn, i siga menni.” Mangan kantan muxune xunna yi donseene nun kiseene fi a ma, a yi a bejin. ⁶ Yereimi yi siga Axikan ma dii xemɛn Gedali fema Misipa taani, a yi lu a fema yamaan ye naxanye luxi yamanani.

Yamana kanna Gedali faxa fena

Mangane Firinden 25.22-26 nun Yereimi 41.1-3

⁷ Sofa kuntigine nun e sofaan naxanye mɔn yi burunne ra, ne birin to a mɛ, a Babilɔn mangan bata Axikan ma dii xemɛn Gedali findi yamana kanna ra, a yi yamanan xemene nun paxanle nun didine taxu a ra, yiigelitɔɔn naxanye mi xali konyiyani Babilɔn yi. ⁸ Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli nun Kareyaa dii xemene Yoxanan nun Yonatan nun Tanxumeti a dii xemɛn Seraya, e nun Netofa kaana Efayi a diine nun Maka kaana dii xemɛn Yaasaniya, ne nun e ganle yi siga Gedali fema Misipa taani. ⁹ Axikan ma dii xemɛn Gedali, Safan mamandenna yi a kɔlɔ e nun e ganle xa, a naxa, “E nama gaxu wale Babilɔn kaane xa, ɛ lu yamanani, ɛ wali Babilɔn mangan xa, ɛ herin sɔtɔma nɛn. ¹⁰ N luma nɛn Misipa taani Babilɔn kaane yee ra, naxanye fama en ma. E tan xa manpa bogine bolon, ɛ bogiseene xaba, ɛ turene ba, ɛ yi e ramara, ɛ lu ɛ taane yi, ɛ denaxanye tongoxi.”

¹¹ Na ma, Yahudiyani naxanye birin yi Moyaba yamanan nun Amonine yamanan nun Edɔn yamanani e nun yamana gbɛteye birin yi, ne yi a mɛ a Babilɔn mangan bata yamaan muxun dɔnxene lu Yuda yamanani, a yi Axikan ma dii xemɛn Gedali findi yamana kanna ra e xunna, Safan mamandenna. ¹² Yahudiyane yi fa, sa keli yiren birin yi, e yi raxuyaxi ayi denaxanye yi, e yi fa Yuda yamanani Gedali fema Misipa taani, e yi manpa bogine nun bogiseene malan han a gbo ayi.

¹³ Kareyaa dii xemɛn Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi burunne ra, ne yi fa Gedali fema Misipa taani. ¹⁴ E yi a fala a xa, e naxa, “I mi a kolon ba, a Amonine mangan Baalisi bata Netaniyaa

dii xemɛn Yisimayeli rafa alogo a xa fa i faxa?” Koni Axikan ma dii xemɛn Gedali mi la e ra. ¹⁵ Kareyaa dii xemɛn Yoxanan yi a fala Gedali xa wundoni Misipa taani, a naxa, “Tin n xa sa Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli faxa. Muxu yo mi a kolonma. Nanfera i tinma a xa i faxa, Yahudiyani itoe birin yi raxuya ayi naxanye i rabilinni, Yuda yamaan dɔnxɛn yi lɔ ayi?” ¹⁶ Axikan ma dii xemɛn Gedali yi Kareyaa dii xemɛn Yoxanan yabi, a naxa, “I nama na liga de! Bayo i naxan falama Yisimayeli xun ma, wulen nan na ra.”

41

Gedali faxa fena

¹ Nɛɛn kike soloferedeni, Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli, Elisama mamandenna mangan xabilan muxuna nde, naxan yi mangana kuntigina nde ra, na yi fa Axikan ma dii xemɛn Gedali fema Misipa yi, muxu fu biraxi a fɔxɔ ra. E yi e dɛge e bode xɔn ma menni Misipa taani. ² Nayi, Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli nun na muxu fune yi keli sanja ma kedenni, e yi Axikan ma dii xemɛn Gedali faxa silanfanna ra, Safan mamandenna, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ yamanan xun na.

³ Yisimayeli mɔn yi Yahudiyane birin faxa, naxanye yi Gedali fema Misipa taani, e nun Babilɔn kaane sofaan naxanye yi na.

⁴ Gedali faxa lɔxɔn xɔtɔn bode, muxu yo munma yi a kolon, ⁵ muxu tonge solo-masɛɛ yi fa sa keli Siken nun Silo nun Samari taane yi, naxanye dɛ xabeye yi bixi, e dagine yibɔxi, e yetɛ maxabaxi sunun taxamasenna ra, alogo e xa fa bogise saraxane nun wusulanna ba saraxan na Alatalaa banxini. ⁶ Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli yi mini e ralandeni Misipa taani. A siga wugɛ. A to e li, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa so Axikan ma dii xemɛn Gedali konni.” ⁷ Koni e to so taani, Netaniyaa dii xemɛn Yisimayeli nun a fɔxɔrabirane yi e kɔɛ raxaba, e yi e birin woli ige ramaraden yinla ra. ⁸ Koni muxu fu yi e ye, ne yi a fala Yisimayeli xa, e naxa, “I nama nxu faxa, bayo donseene luxunxi nxu xɔn xɛne ma, murutun nun fundenna nun turen nun kumina.” Nayi, a mi ne faxa e ngaxakedenne xɔn. ⁹ Yisimayeli Gedali a muxune

binbine woli ige ramara yinla naxan na, Manga Asa nan na rafala, alogo a xa taan xun mayenge Isirayila mangan Basa ma.* Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi men nafe binbine ra. ¹⁰ Na danguxina, Yisimayeli yi Misipa kaane suxu, mangana dii temene nun yamaan naxan birin yi luxi na yi, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena. Netaniyaa dii xemen Yisimayeli yi keli, a xa siga e ra konyiyani Amonine yamanani.

¹¹ Netaniyaa dii xemen Yisimayeli fe jaxin naxan liga, Kareyaa dii xemen Yoxanan yi na me e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra. ¹² E yi ganla birin tongo e siga Netaniya a dii xemen Yisimayeli yengedeni, e sa a li dara gbeen de Gabayon taani. ¹³ Yisimayeli yi sigama yamaan naxan na, ne to Kareyaa dii xemen Yoxanan to, e nun sofa kuntigin naxanye yi a foxo ra, e birin yi sewa. ¹⁴ Yisimayeli muxun naxanye birin suxu Misipa taani, a siga e ra konyiyani, ne yi xete Yoxanan ma, Kareyaa dii xemena. ¹⁵ Koni Netaniyaa dii xemen Yisimayeli nun a muxu solomasexe yi no e giye Yoxanan yee ra, e siga Amonine yamanani. ¹⁶ Kareyaa dii xemen Yoxanan nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, ne yi ti yamaan yee ra naxanye yi luxi e nii ra, Netaniyaa dii xemen Yisimayeli naxanye suxu Misipa taani Axikan ma dii Gedali faxesa xanbini, sofane nun jaxanle nun diidine nun kuntigine, a naxanye xali Gabayon taani. ¹⁷ E yi siga, e sa ti Kimihami yigiyadeni, Beteleemi taan dexon, alogo e xa siga Misiran yamanani, ¹⁸ e makuya Babilon kaane ra, e yi gaxuma naxanye yee ra, bayo Netaniyaa dii xemen Yisimayeli bata yi Gedali faxesa, Axikan ma dii xemena, Babilon mangan naxan dexo yamanan xun na.

42

Muxu gixine yi Yeremi maxadin

¹ Sofa kuntigine nun Kareyaa dii xemen Yoxanan nun Hosayaa dii xemen Yesani nun yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen birin yi e maso, ² e yi a fala Nabi

Yeremi xa, e naxa, “Yandi, tin, i yi Alatala, i ya Ala mafan nxu xa, i yi a mafan yama donxeni ito xa. Bayo nxu yi wuya, koni iki nxu muxu dando nan luxi, alo i a toma kii naxan yi. ³ Alatala, i ya Ala xa kiraan yita nxu ra, nxu lanma nxu xa bira naxan foxo ra, e nun nxu lanma nxu xa naxan liga.”

⁴ Nabi Yeremi yi a fala e xa, a naxa, “N bata a me. N na Alatala maxandima nen, e Ala, alo e a falaxi kii naxan yi. Alatala na e yabi naxan na, n na birin falama nen e xa, n mi sese luxunne e ma.” ⁵ E yi a fala Yeremi xa, e naxa, “Alatala xa findi sere tinxinxi jondi falan na nxu xili ma, xa nxu mi Alatala i ya Alaa falane birin suxu a naxanye tima i xa lan nxu ma! ⁶ Xa a findi a jaxin na hanma a fajina, nxu Alatala xuiin suxuma nen, en ma Ala, nxu i xexi naxan fema alogo nxu xa herin soto, Alatala, en ma Alaa fala suxun xon.”

⁷ Xi fu to dangu, Alatala yi falan ti Yeremi xa. ⁸ Yeremi yi Kareyaa dii xemen Yoxanan xili, e nun sofa kuntigin naxanye birin yi a foxo ra, e yamaan birin, muxudin nun muxu gbeen. ⁹ A yi a fala e xa, a naxa, “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, e n xexi naxan ma alogo n xa sa a mafan e xa, a naxa, ¹⁰ ‘Xa e lu dxi yamanani ito yi, n na e rasabatima nen, n mi e fe kale, n yi e si, n mi e tale mumu, bayo n bata sunu lan gbalon ma, n naxan ligaxi e ra.’ ¹¹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘E nama gaxu Babilon mangan yee ra, e gaxuxi naxan yee ra iki. E nama gaxu a yee ra, bayo n luxi e xon nen alogo n xa e rakisi, n yi e xunba a yii. ¹² N kininkininma nen e ma, a fan yi kininkinin e ma, a yi e raxete e yamanani.’ ¹³ Koni xa e a fala, e naxa, ‘Nxu mi luma yamanani ito yi!’ Xa e mi e tuli mati Alatala e Alaa falan na, ¹⁴ xa e a fala, e naxa, ‘En-en, nxu sigama Misiran yamanan nin, nxu mi fa yengen toe denaxan yi, nxu mi fa yenge so xotaan fe xuiin mema denaxan yi, donseen mi fa dasama nxu yii denaxan yi. Nxu luma menna nin!’ ¹⁵ Nayi, Yuda muxu donxene, e tuli mati Alatalaa falan na! Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa e a ragidi yati, a e xa siga Misiran yamanani, xa e sa dexo nayi xonyani, ¹⁶ nayi, e gaxuxi

* 41:9: Na feen sebexi Mangane Singen 15.9-24 kui.

yengen nun fitina kamen naxanye yee ra, ne sa e sotoma nen Misiran yamanani, e yi faxesa menni. ¹⁷ Naxanye birin waxi siga feni Misiran yamanani, e sa dɔxo na, ne faxama yengen nun fitina kamen nun fitina furen nin, e sese mi luyɛ e nii ra, e sese mi gbaloni minima n naxan nasigama e xili ma.’ ¹⁸ Alatala Senben Birin Kanna mon ito nan falaxi, Isirayilaa Ala, a naxa, ‘N ma xolon nun n ma fitinan godoxi Yerusalen kaane ma kii naxan yi, n ma xolon godoma e ma na kii nin, xa e siga Misiran yamanani. E findima nen danga yamaan misaala ra, e fe yi muxune yigitege, e yi e yalagi, e e konbi. E mi fa yireni ito to e mume!’ ”

¹⁹ “Yuda yamaan muxu donxene, Alatala bata a fala e xa, a e nama siga Misiran yamanani. E xa a kolon ki fapi, a n bata e rakolon to! ²⁰ E tantanni ito sa findima e faxesa xunna nan na, e to n xexi Alatala fema, e Ala, e naxa, ‘Alatala en ma Ala maxandi nxu xa. Alatala en ma Ala na naxan yo fala, i na fala nxu xa, nxu a ligama nen.’ ²¹ Awa, n bata fa e yabi to, koni e mi e tuli matima Alatalaa falan na, en ma Ala, a naxanye birin falaxi n xa lan e ma. ²² Awa iki, e xa a kolon. E faxama nen yengen nun fitina kamen nun fitina furen e sigan dɔxodeni denaxan yi.”

43

E yi Yeremi xali Misiran yi

¹ Yeremi yelinxina falane raliye yamaan birin ma, Alatala e Alaa falane birin, alo Alatala e Ala a yamari a ma kii naxan yi, ² Hosayaa dii xemena Asari nun Kareyaa dii xemɛn Yoxanan nun a yamaan wasodene birin yi a fala Yeremi xa, e naxa, “I wule! Alatala, en ma Ala mi i rafaxi a faladeni, fa fala, ‘e nama siga Misiran yi e sa dɔxo na.’ ³ Koni Neriya dii xemɛn Baruku nan i radinxi nxu ma alogo nxu xa sa Babilon kaane sagoni, e yi nxu faxesa hanma e siga nxu ra konyiyani Babilon yi.” ⁴ Kareyaa dii xemɛn Yoxanan nun sofa kuntigine nun yamaan birin yi tondi e tuli matiye Alatalaa falan na, fa fala e xa dɔxo Yuda yamanani. ⁵ Kareyaa dii xemɛn Yoxanan nun sofa kuntigine birin yi Yuda yama donxɛn tongo naxanye bata yi fa dɔxo Yuda yamanani sa keli siyane birin tagi, e

yi raxuyaxi ayi denaxanye birin yi ⁶ e nun xemene nun paxanle nun diidine nun mangana dii temene, Babilon mangan kantan muxune xunna Nebusaradan muxun naxanye taxu Gedali ra, Axikan ma dii xemena, Safan mamandenna, e nun Nabi Yeremi nun Baruku, Neriya dii xemena. ⁷ E yi siga Misiran yamanani, bayo e mi tin e tuli matiye Alatala xuiin na, e yi sa Tapanese taan li.

Falana lan Misiran ma

⁸ Alatala yi falan ti Yeremi xa Tapanese taani, a naxa, ⁹ “Geme xungbena ndee tongo i yi e bitin bendeni Misiran mangana banxin so deen na Tapanese taani Yuda kaane yee xori. ¹⁰ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa: N xeraan nasigama nen Babilon mangan Nebukadanesari fɔxo ra, n ma walikena. N yi a manga gbɛden dɔxo gemeni itoe fari n naxanye luxunxi, e yi xunna soni bandun nininna ra mangaxun ma be. ¹¹ A fama nen, a Misiran yamanan yenge. Sayaan nagidixi naxanye ma, ne yi faxesa. Konyiyaan nagidixi naxanye ma, ne yi siga konyiyani. Silanfanna ragidixi naxanye ma, ne yi faxesa silanfanna ra. ¹² A yi teen so Misiran yamanan suxure kidene ra, a yi e gan, a siga e suxurene ra. A yi Misiran yamanan no alo xuruse kantanna a domaan tongoma kii naxan yi, a mon yi xete boje xunbenli. ¹³ A Beti-Semesi senbeten geme daxine fan kala Misiran yi, a yi Misiran kaane suxurene kide banxine gan.’ ”

44

Alaa falana Yahudiya gixine xili ma Misiran yi

¹ Ala yi falan ti Yeremi xa lan Yahudiyane birin ma Misiran yamanani naxanye yi dɔxi Migidoli taan nun Tapanese taan nun Nofi taani e nun Misiran yamanan faxesa binna, a naxa, ² Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “E bata a to n paxankatan naxan saxi Yerusalen fari, e nun Yuda taane birin. To, e bata kala hali muxuna, a mi fa e yi ³ amasoto e fe paxin xon e naxan ligaxi e to n naxolo, e sa wusulanna gan ala gbetene xa,

e yi e batu, e tan nun ε tan nun ε benbane mi naxanye kolon. ⁴ N yi n ma walikene rafama ε ma ye ye, nabine, e yi a falama, e naxa, 'E xete xosi feni itoe foxo ra naxanye mi rafan Ala ma.' ⁵ Koni e mi n xuiin name, e mi e tuli mati, e mi xete e fe naxine foxo ra, e mi ba wusulanna ganje ala gbetene xa. ⁶ Nayi, n ma xolo gbeen yi godo, a yi fitinan nafa Yuda taane birin ma, e nun Yerusalen kirane, e yi kala, e yi raxori, alo e kii naxan yi to."

⁷ Iki, Alatala, Ala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "Nan-fera ε fe naxi sifani ito ligama ε yete ra, ε yi xemnen nun naxanla nun dii joren nun dii futene raxori Yuda yamaan ye, muxu yo mi lu? ⁸ E n naxoloma ε batu se rafalaxine ra, ε wusulanna gan ala gbetene xa Misiran yamanani ito yi ε fa yigiyaxi denaxan yi. E waxi ε yete raxori feen nin, ε findi danga yamaan misaala ra boxo xonna siyaan bonne xa, e lu ε konbe. ⁹ E bata jinan ε benbane kewali naxine xon ba, e nun Yuda mangane nun e naxanle nun ε nun ε naxanle kewali naxine, ε naxanye liga Yuda yamanan nun Yerusalen taani? ¹⁰ Han to muxu yo munma nimisa, a gaxu, a n ma sariyan nun n ma yamarine suxu n naxanye soxi ε nun ε benbane yii."

¹¹ Nanara, Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, "N bata a ragidi, n xa gbalon liga ε ra, n yi Yuda yamaan birin naxori. ¹² Yuda kaan naxanye luxi e nii ra, naxanye a rigidixi e xa sa dexo Misiran yamanani, ne birin naxorima nen Misiran yamanani, e birin yi faxesa yengen nun fitina kameni muxu-din nun muxu gbeena. E findima nen danga yamaan misaala ra, ε fe yi muxune yigitεε, e yi ε yalagi, e ε makonbi. ¹³ N na e kewanle saranma nen e ra e tan naxanye dxi Misiran yi, alo n Yerusalen kaane kewanle saran e ra kii naxan yi yengen nun fitina kameni nun fitina furen na. ¹⁴ Muxu yo mi luyε a nii ra Yuda muxu donxene ye, naxanye bata sa dexo Misiran yamanani, e sese mi e futuxule alogo e xa xete, e dexo Yuda yamanani, bayo e mi xetema, fo e muxu gixi dando gbansan."

¹⁵ Xemnen naxanye birin yi a kolon a e naxanle yi wusulanna ganma ala gbetene

xa, e nun naxanla naxanye birin yi tixi na yama gbeen malanni, e nun yamaan naxan birin yi dxi Misiran nun Misiran yamanan faxesa binni, ne yi Yeremi yabi, e naxa, ¹⁶ "Nxu mi fa waxi i ya falan name feni, i naxan tima fata Alatala ra. ¹⁷ Koni nxu waxi nxu de xuiin nan nakamali fe yi, nxu yi wusulanna gan Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu yi minse saraxane raboxon a xa alo nxu nun nxu benbane nun nxo mangane nun kuntigine yi a ligama kii naxan yi a foloni Yuda taane yi, e nun Yerusalen kirane xon. Na waxatini, donseene yi nxu yii nun, nxu yi naxunni, nxu mi yi naxankataxi. ¹⁸ Koni xabu nxu ba wusulanna ganje Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu ba minse saraxane raboxonje a xa, seene birin yi dasa nxu ma, yengen nun fitina kameni yi nxu naxankata."

¹⁹ Naxanle mon yi a fala, e naxa, "Nxu yi wusulanna ganma Kore Xonna Naxalan Mangan xa waxatin naxan yi, nxo xemene mi yi na kolon ba? E yi a kolon a nxu yi burudine ganma a maligan na, nxu yi minse saraxane raboxon a xa."

²⁰ Nayi, Yeremi yi a fala yamaan xa, xemnen nun naxanla, yamaan naxan birin na yabin so a yii, a naxa, ²¹ "E wusulanna naxanye ganxi Yuda taane nun Yerusalen kirane xon, ε tan nun ε benbane nun ε mangane nun ε kuntigine nun yamaan birin, Alatala mi a xaxili luxi na xon ba, a yi a miri na ma a borjeni? ²² Alatala mi yi fa noe ε kewali naxine nun ε xosi feene raxanje waxatin naxan yi, ε yamanan yi kala, a yi raxori, a findi danga yiren misaala ra, muxu yo mi dxi naxan yi, alo a kii naxan yi to. ²³ Bayo ε bata wusulanna gan suxurene xa, ε yi yulubin liga Alatala ra, bayo ε mi ε tuli matixi Alatala xuiin na, ε mi a sariyane nun a yamarine nun a maxadi xuine suxu, nanara, gbaloni ito ε lixi, alo a kii naxan yi to."

²⁴ Yeremi yi a fala yamaan xa, e nun naxanle birin, a naxa, "E tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye Misiran yamanani. ²⁵ Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, 'E nun ε naxanle naxan falaxi ε deen na, ε bata na liga. E a fala nen, ε naxa, "Nxu waxi nxu

dε xuine nan nakamali fe yi, nxu yi wusu-lanna gan Kore Xonna Naxalan Mangan xa, nxu minse saraxane rabɔxɔn a xa.” Nba, ε naxan falaxi, ε na liga. E dε xuiin nakamali!’ ²⁶ Koni, ε tuli mati Alatalaa falan na, ε tan Yuda kaan naxanye dɔxi Misiran yamanani! Alatala naxa, ‘N bata n kɔlɔ n xili gbeen, Yuda kaa yo mi fa a kɔlɔma n xinli sɔnɔn, naxanye dɔxi Misiran yi. E sese mi fa a falama, e naxa, “N bata n kɔlɔ Habadan Marigina Alatala yi.” ²⁷ Bayo n na n yeen tima e ra nen alogo e xa gbalon sɔtɔ, koni herin mi a ra. Yuda kaane birin naxɔrima nen yengen nun fitina kamɛni, naxanye dɔxi Misiran yamanani, han e jan. ²⁸ Muxu dando nan tun yengen minima, e keli Misiran yamanani siga Yuda yamanani. Nayi, Yuda yamaan muxu dɔnxɛn naxanye faxi dɔxɔdeni Misiran yamanani, ne birin a kolonma nen, xa e tan nan ma fala jɔndin na hanma n ma falana.’ ²⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Ito nan fa findima taxamasenna ra ε xa fa fala n fama nen ε kewanle sarandeni ε ra yireni ito yi alogo ε xa a kolon a n kɔnkɔ falane kamalima nen yati, lan ε jaxankata feen ma.’ ³⁰ Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N Misiran mangan Xofira sama nen a yaxune sagoni, naxanye waxi a faxa feni, alo n Yuda mangan Sedeki sa Babilɔn mangan Nebukadanesari sagoni kii naxan yi, a yaxun naxan yi waxi a faxa feni.’ ”

45

Yeremi yi Baruku madenden

¹ Yuda mangan Yosiyaa dii xɛmɛn Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni, Nabi Yeremi yi falani ito ti Neriya dii xɛmɛn Baruku xa, a Yeremi a falane sɛbɛ kɛdini waxatin naxan yi, a naxa, ² “Alatala, Isirayilaa Ala ito nan falaxi lan i ma, Baruku, a naxa, ³ ‘I yi a falama, i naxa, “Gbalona n xa! Bayo Alatala bata jaxankatan sa n ma sɔxɔlɛn fari, n bata xadan kutundeni, n mi matabu yo sɔtɔma.” ’ ⁴ Nanara, Alatala yi a fala n xa a n xa ito fala i xa, a naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N naxan tixi, n na rabirama nen. N naxan sixi, n na talama nen, yamanani ito kɔnin. ⁵ Nayi, i tan muxu gbeeyaan nan fenma i yete xa ba? I nama a fen! Bayo n gbalon nafama nen birin ma.

Koni, n na i rakisima nen, i na siga dɛdɛ yamanani.” ’ Alatalaa falan nan na ra.”

46

Alaa falana lan Misiran ma

¹ Alatala falani itoe nan ti Nabi Yeremi xa lan siyane ma:

² A ito nan fala lan Misiran yamanan nun Misiran mangan Neko a ganla ma, Babilɔn mangan Nebukadanesari naxan nɔ yengen Efirati baan dε Karakemisi taani, Yuda mangan Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ naanindeni, Yosiyaa dii xɛmɛna.

³ “E ye masansan wure lefa xungbene nun a xurine yitɔn!

E maso, ε yengen so!

⁴ E soone yitɔn,

soo ragine xa te e fari!

E xunna makantan wure kɔmɔtine so,

ε ti ε yirene yi!

E tanbane yitɔn!

E kanke ye masansanne ragodo ε ma!

⁵ Nanfera, n fa e gaxuxin nan toma iki?

E xɛtɛma e xanbi ra,

e sofane bata faxa.

E xɛtɛma e giye!

E e gima, e mi e xanbi rato.

E gaxuxin yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

⁶ “Hali xulunlane mi nɔɛ e giye!

Hali fangamane mi nɔɛ e futuxule!

E sanna radinma,

e sa bira

fɔ kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan dε.”

⁷ “Nde ito ra naxan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na?

⁸ Misiran nan tema

alo Nila baana,

naxan igeye bɔxɔnma a ma

a findi fufaan na.

A a falama, a naxa,

‘N tema nen,

n sa bɔxɔn birin xun ma,

n yi taane nun e muxune birin naxɔri.’

⁹ Soo ragine, ε te yengen!

Wontoro ragine ε fɔn e ma!

Sofane, ε mini ε ye masansan wure lefane ra,

ε tan Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu
kaan xali wonle!”

10 “Marigina Alatala Senben Birin Kanna
nan gbee na lɔxɔn na,
a gbeerɔxɔ lɔxɔna,
a gbeen ɔxɔma a yaxune ra lɔxɔn naxan yi.
Silanfanna faxan tima nen na lɔxɔni
han a wasa wunla ra,
bayo a luxi nen
alo saraxana Marigina Alatala Senben
Birin Kanna xa,
kɔmɛn fɔxɔn yamanani Efirati baan dɛ.

11 Misiran yama fajina,
ε siga Galadi yamanani ε sa senna fen.
Koni ε dandan fɛrɛne fenma fuyan,
seri mi fa ε yiyalanɛ sɔnɔn.

12 Siyane bata i ya yarabina fe mɛ.
I gbelegbele xuiin bata bɔxɔn birin suxu.
Amasɔtɔ sofane tema e bode fari,
e birin yi bira.”

Babilɔn mangan yi Misiran yengɛ

13 Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi
xa lan Babilɔn mangan Nebukadanesari fa
feen ma Misiran yamanan yengɛdeni:

14 “E a rawanga Misiran yamanani,
Migidoli kaane xa a mɛ,
Nofi kaane nun Tapanese kaane xa a mɛ!
A fala e xa, ε naxa,
‘E keli, ε yitɔn,
bayo yengɛn bata ε konna li!’

15 Nanfera ε sofane bata raxɔri?
E mi tiyɛ,
bayo Alatala bata e radin bɔxɔni.

16 A muxu wuyaxi rabirama nen.
E tema nen e bode ma,
e bira, e naxa,
‘En keli, en xɛtɛ en konne yi,
en bari taane!
En na en masiga halagi ti yengɛni ito ra!’

17 E a falama nen mɛnni, e naxa,
‘Misiran mangani ito a sɔnxɔn gbo de!
Koni na waxatin bata a dan!’ ”

18 Mangana falan ni ito ra
naxan xili Alatala Senben Birin Kanna,
a naxa, “Habadan Ala nan n na,
n bata n kɔlɔ n yetɛni,
fa fala muxuna nde fama
naxan senben gbo
alo Taboro geyana geyane tagi,

alo Karemele geyana baan dɛxɔn.

19 Misiran kaane, ε goronne yitɔn
ε siga konyiyani!
Bayo Nofi taan findima nen yire magenla
ra,
a ganma nen,
muxu yo mi luma a yi.

20 Misiran yamanan findixi ɔinge fajin
nan na.
Sigin fama nen a xili ma
sa keli sogeteden kɔmɛnna ma.

21 Misiran kaane bata xɔɛ sofa yɛbaxine
ramara e ganli
naxanye masuxi e xɔn
alo tura raturaxine.
Hali ne fan e xun xɛtɛma nen,
e gi e bode xɔn.
E mi tiyɛ e funfuni yengɛn lɔxɔni,
bayo gbalon lɔxɔn bata fa e ma,
n na e kɛwanle saranma e ra lɔxɔn naxan
yi.

22 Misiran kaane e gima nen
e yaxu senbɛmane bun
alo sapina.

E fama e xili ma nen
e nun bunbine,
alo naxanye wudine sɛgɛma.

23 Alatalaa falan ni ito ra,
e a fɔtɔnna sɛgɛma nen,
hali muxun mi nɔɛ sɔɛ fɔtɔnna naxan na
bayo e wuya alo tuguminne,
e yatɛn mi nɔɛ kolonɛ.

24 Yagin nan a ra Misiran yamana fajin xa.
A bata sa yamaan sagoni,
naxanye sa kelixi kɔmɛnna ma.”

25 Alatala Senben Birin Kanna, Isirayilaa
Ala naxa, “N kelima nen No taana ala xili
ma, Amɔn e nun Misiran yamanan nun
a mangan nun a alane nun a kuntigine
e nun naxanye birin e yigi sama Misiran
mangani. 26 N na e sama nen e yaxune
sagoni, naxanye waxi e faxes feni, Babilɔn
mangan Nebukadanesari nun a kuntigine.
Na xanbi ra, muxune mɔn yi dɔxɔ Misiran
yi alo a fɔlɔni,” Alatalaa falan nan na ra.

Isirayila xunbana fe

Yeremi 30.10-11

27 “E tan Yaxuba yixɛtɛne,
n ma walikɛne, ε nama gaxu,
Isirayila kaane, ε nama kuisan!
Bayo, n na ε rakisima nen,

n yi sa ε ba yire makuyeni,
 n yi ε bənsənna ba yamanani
 e sa konyiyani dənaxan yi.
 Yaxuba bənsənna muxune mən xetema
 nən,
 e yi lu maraxaran nun bəne xunbenli.
 E mi fa yimaxε sənən!
²⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 ‘E tan Yaxuba yixetene,
 n ma walikene, ε nama gaxu,
 bayo n luma nən ε xən.
 N siyane birin naxəre nən,
 n na ε raxuyaxi ayi naxanye ye,
 koni n mi ε tan naxərima.
 N na ε xuruma nən
 alo a lan kii naxan yi,
 bayo n mi ε yatema səntarene ra.’ ”

47

Nabiya falana Filisistine xili ma

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa
 lan Filisistine ma, benun Misiran mangan
 xa Gasa taan yenge:

² Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Walanne bata keli sogeteden kəmənn
 ma,
 e luma nən alo fufana,
 e sa yamanan xun ma,
 e nun naxanye birin a yi,
 e nun taane nun e muxune.
 Yamaan sənəma nən,
 yamanan muxune birin yi gbelegbele.

³ Soone torone xuiin minima nən,
 yaxune yenge so wontorone gi xuine yi mε.
 Fafane mi e diine danxunma na ləxəni
 bayo e tunnaxələma e ma nən fefe!

⁴ Amasəto Filisiti yamanan birin naxəri
 ləxən bata a li,
 han muxu yo mi lu
 naxan Tire taan nun Sidən taan maliye.
 Bayo Alatala Filisiti kaane halagima nən,
 yamaan dənən naxan sa kelixi Kafatoro
 fəxə ige tagi bəxəni.

⁵ Gasa kaane e xunna bima nən sununi,
 Asikalən taan yi yidundu.
 E tan yamaan muxu dənən naxanye dəxi
 mεmεmεne yi,

ε luma ε yetε maxabε sununi
 han waxatin mundun yi?

⁶ E a falama nən, ε naxa,
 ‘Ee! Alatalaa silanfanna luma nxu faxε
 han waxatin mundun yi?

A xa so a tənni,
 a danna sa faxan na,
 a raxara fa.’

⁷ Koni a xa a raxara di?
 Bayo Alatala nan yamarin fixi
 a yengen xa keli Asikalən taan nun baan
 binna xili ma. ”

48

Nabiya falana Moyaba xili ma

¹ Alatala Sənən Birin Kanna, Isirayilaa
 Ala ito nan falaxi lan Moyaba yamanan
 ma, a naxa,
 “Gbalon Nebo taan xa,
 bayo a bata kala!
 Yarabin na a ra Kiriyaatayimi taan xa,
 e bata a suxu yengen!
 Yarabina e yire makantanxin xa e nun
 yigitεna.

² Tantunna mi fa Moyaba yamanan xa,
 bayo e fe paxine nan yitənma a xili ma
 Xəsibən taani,
 e naxa, ‘En siga,
 en sa a raxəri siyane ye!’
 E tan Madimen kaane fan,
 ε taani dunduma nən
 bayo yengenε ε fəxə ra.

³ Gbelegbele xuiin tema nən Xoronayin
 taani!
 Halagin na a ra!

A birin kalama nən!

⁴ Moyaba yamanan kalama nən!
 A diine gbelegbele xuiin mεma nən.

⁵ E tema wuge nən Luxiti geyaan ma.
 E godoma nən gbelegbele Xoronayin taani
 paxankatana fe ra.

⁶ E gi! Birin xa a niin makata!
 E luxun alo wudi dungin burunna ra!

⁷ Amasəto ε yigi saxi ε kewanle nun ε na-
 funle nin,

ε fan suxuma nən yengen,
 ε suxuren Kemosi fan yi xali konyiyani
 e nun a ki muxune nun e kuntigine.

⁸ Halagi tiin soma nən ε taane birin yi,
 taa yo mi luyε.

Bənbən kuine kalama nən,
 mεmεmεne yi halagi,
 bayo Alatala na nan falaxi.

⁹ E Moyaba mali
 a xa a gi alo xəliin na tугan.
 A taane yigelima nən,
 muxu yo mi luma e yi.

10 Dangan na kanna xa
naxan na Alatalaa wanla rabepin.
Dangan na kanna xa
naxan tondima yengɛn soe!”

11 “Moyaba yi bɔɲɛ xunbelixi
xabu a dii ɲɔɛ waxatini,
alo manpaan na ramara
alogo a xa siga ɲaxunɲɛ ayi.
A mi baxi a yamanani,
a siga gbɛɛ yi,
a mi sigaxi konyiyani.
Nanara, a mɔn ɲaxun a kiini,
a xirin mi masaraxi.”

12 Koni, Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Lɔxɔne fama,
n muxune rafama e ma lɔxɔn naxanye yi,
e yi e ba e yamanani
siga yamana gbɛɛ yi.
E yi e yamanani geli,
e yi a xunna kala.

13 Moyaba yagima nɛn Kemosi suxurena fe
ra,
alo Isirayila yamaan yagi kii naxan yi
Betɛli kiden a fe ra,
e yi e yɛɛ taxuxi naxan na.*
14 E a falama di nayi, e naxa,
‘Sofa fapine nan nxu ra,
yengɛ so wɛkilɛxine?’
15 Moyaba yamanan kalama nɛn,
tutin yi te a taane yi.
E sigama a banxulan fapine ra nɛn e fax-
adeni,”

Mangana falan nan na ra,
naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.

16 Moyaba halagi waxatin bata a li,
gbalon mafuraxin fama a xili ma.

17 E tan a rabilinna muxune,
e a wuga,
e tan naxanye birin a xili gbeen kolon!
E naxa, “Ee! Sɛnbɛ gbee sifani ito bata kala!
Mangaya gbeeni ito bata halagi!”

18 “E tan Dibon kaane,
e keli e binyeni,
e godo han
e sa dɔxɔ bɔxɔ xareni,
bayo Moyaba yamanan kala muxun fama
nɛn e xili ma.
A e taa makantanxine kalama nɛn.

19 Aroyeri kaane,

e ti kiraan matodeni,
muxu gixi dangumatɔn naxanye e futux-
uluxi,

e ne maxɔdin,
e naxa, ‘Nanfe ligaxi?’

20 Yagin nan a ra Moyaba xa,
bayo a bata yigitɛɛ.
E xuini te! E gbelegbele!
E a rali Arinon xuden dɛ
a Moyaba bata kala!”

21 “Kitin bata keli yamanan xili ma
naxan lantani,
a bata fa Xolon nun Yahasi nun Mefaati xili
ma,

22 e nun Dibon nun Nebo nun Beti-
Dibilatayimi,

23 e nun Kiriyaatayimi nun Beti-Gamulu
nun Beti-Meyɔn,

24 e nun Keriyaoti nun Bosara,
e nun Moyaba yamanan taane birin,
naxanye maso, naxanye makuya.

25 Moyaba sɛnbɛn bata kala,
a fangan bata ba a ra,”
Alatalaa falan nan na ra.

26 “E Alaa xɔlɔn dɔlɔn so a yii,
a xa a xun magi a ra
bayo a bata murute Alatala xili ma!
Moyaba xa a makutukutu a baxunni,
birin yi gele a ma.

27 E tan xa mi yi Isirayila yamanan
magelema ba?

E a toxi suxi muɲadene nan ye ba,
e to e xunne yimaxama a mageledeni,
e na a fe fala?

28 E tan Moyaba kaane,
e taane rabepin,

e sa dɔxɔ fanye yinle ra,
e ganbane raliga

naxanye e tɛɛn sama gɛmɛ longonne ra.”

Nabi Esayi 16.6-12

29 “Nxu bata Moyaba kaane wasona fe mɛ
naxan gbo han,
e nun e yɛɛ yigboon nun e wason
nun e yɛɛ yitena, e nun e yandana.”

30 Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “N na wasona fe kolon,
koni e yɛɛ matɔxɔma fuun nin.”

31 “Nanara, n Moyaba wugama,

* 48:13: Na feen sebɛxi Mangane Singen 12.28-29 kui.

n gbelegbelema sununi Moyaba birin xa.
 N kutunma Kiri-Hareseti kaane fe ra.
³² N wugama Sibima manpa binle fe ra
 dangu Yaaseri kaane ra,
 bayo e yiine bata yi siga
 han baan xanbi ra,
 e yiine yi sigaxi han Fɔxɔ Daraan kidi ma.
 Koni halagi tiin bata e bogi fajine kala.
³³ Sɛwan nun naxan naxan bata jan
 Moyaba wudi bili nakone nun xene yi.
 N bata manpa igen jan manpa ige badene
 yi,
 muxu yo mi fa manpa bogi igen bama
 sɛwani.
 Yenge so sɔnxɔ xuiin nan fa mɛma na yi.
³⁴ Xesibon kaane gbelegbele xuiin sigama
 han Eleyale taani,
 e xuiin sa mɛma han Yahasi taani,
 keli Soyari taan ma
 siga han Xoronayin taani,
 siga Egilati-Selisiya taani,
 bayo hali Nimirimi daraan fan bata xori.
³⁵ N Moyaba yamanan naxorima nen,
 e tan naxanye saraxane bama taane sux-
 ure kidene yi
 e wusulanna gan e alane xa,”
 Alatalaa falan nan na ra.
³⁶ “Nanara, n bɔnen wugama Moyaba fe ra.
 N ma mawuga xuiin luxi nen
 alo xulen xuina sununi.
 N kutunma Kiri-Hareseti taana fe ra,
 bayo e nafunla naxan malan,
 na bata tunun.
³⁷ Bayo muxune birin bata e xunne bi,
 e birin yi e de xabene bi sununi,
 e yi e yiine birin maxaba,
 e kasa benbeli dugine so sununi.
³⁸ Saya feen nan tun fa mɛma Moyaba
 banxine
 nun a yama malandene yi,
 bayo n bata Moyaba yamanan kala
 alo fɛɛna
 muxe mako mi fa naxan ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
³⁹ Ee! E naxankataxi!
 E gbelegbelema han!
 E yagixin bata e xun xanbi so!
 Moyaba yamanan fe findima magelen
 nun gaxu xunna ra nen a rabilinna birin
 xa!

⁴⁰ Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“E yaxun sinma nen e ma alo singbinna
 naxan a gabutene yifulunma Moyaba xun
 ma.
⁴¹ Keriyaoti suxuma nen, a yire makantanx-
 ine yi tongo.
 Moyaba sofane bɔnen luma nen na lɔxoni
 alo naxanla naxan dii barini.
⁴² Moyaba kalama nen,
 a mi fa findima siyaan na sɔnon,
 bayo a bata murute Alatala xili ma.
⁴³ E tan Moyaba kaane,
 gbalon nun yinla nun luti ratixina e yee ra.”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁴⁴ “Naxan na a gi gbalon bun,
 na yi sa sin yinla ra!
 Naxan na te yinla ra,
 na yi sa a suxu luti ratixin na.
 Bayo n Moyaba kaane kewanle saranma e
 ra jee naxan na,
 na a limatɔn ni i ra,”
 Alatalaa falan nan na ra.
⁴⁵ “Muxu gixine taganxin yigiyaan fenma
 nen Xesibon taani,
 koni teen minima nen Xesibon taani,
 tee degen yi mini Sixon ma manga banxini,
 a Moyaba kaane xunna kala,
 a yi gbalotoni itoe gan.
⁴⁶ Gbalona e tan Moyaba kaane xa!
 Kemosi suxurena yamaan bata tunun,
 bayo e diine bata xali konyiyani.
⁴⁷ Koni waxati famatoni,
 n mon Moyaba muxu suxine raxetema nen.
 Na kitin nan saxi Moyaba sanna.”
 Alatalaa falan nan na ra.

49

Nabiya falana Amonine xili ma

¹ Alatala ito nan falaxi Amonine xili ma,
 a naxa,
 “Dii mi fa Isirayila kaane yii sɔnon ba?
 Kee tongo yo mi fa e xa sɔnon ba?
 Nanfera nayi,
 Amonine dɔxi Isirayila taane yi?
 Nanfera Mɔlɔkɔ suxurena yamaan bata
 Gadi yamanan tongo?”
² Nanara, Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, “Lɔxone fama,
 n yenge so sɔnxɔ xuiin natema lɔxon nax-
 anye yi
 Amonine taan Rabaha xili ma,
 a yi findi taa xonna ra,
 a rabilinna taane yi gan.

Nayi, Isirayila kaane yi e kedi muxune kedi,”

Alatala naxa na kiini.

³ “Xesibon kaane, ε gbelegbele,

bayo Ayi taan bata kala!

Rabaha kaane ε sunu xuini te,
ε kasa benbɛli dugine ragodo ε ma,
ε wuga.

ε gi taan makantan yinna yiren birin yi
bayo yaxune bata fa ε suxuren Mɔlɔkɔ sux-
udeni,

e siga a ra konyiyani,

e nun a ki muxune nun a kuntigine.

⁴ Nanfera ε kanbama ε lanbanne nun ε
xεene yi,

e to rafexi bogise xaba daxine ra?

ε tan Raba kaane,

yama murutɛxina,

ε tan naxanye ε yigi saxi ε nafunle yi

ε naxa, ‘Nde nɔε nxu yenge?’ ”

⁵ Marigina, Alatala Senben Birin Kanna
falan ni ito ra, a naxa,

“N fe magaxuxin nafama nen ε xili ma,

sa keli ε rabilinne birin yi,

ε birin yi kedi,

muxu yo mi muxu gixine xun lanɲε.

⁶ Koni na na dangu,

n mɔn Amonine muxu suxine raxetɛma
nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

Nabiya falana lan Edon ma

⁷ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi Edon yamanan xili ma, a naxa,

“Fekolonne bata dasa Teman yamanani
ba?

Maxadi tiine mi fa na xaxilimane ye ba?

E fe kolonna bata kala ba?

⁸ ε xetε ε giye,

ε luxun faran yinle ra,

ε tan Dedan kaane!

Bayo n gbalon nafama nen Esayu yixetene
xili ma,

n na e kewanle saran e ra waxatin naxan
yi.”

Nabi Abadi 1.5-6

⁹ “Xa muxune fa ε nakoni ε manpa bogine
mujadeni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

Xa mujadene fa i konni kɔεen na,

e mi e waxonna xan tongoma ba?

¹⁰ Nba, n tan Ala Esayu yixetene yii seene
birin naxarima nen,

n yi e luxundene birin namini kenenni.

E mi fa nɔε e luxunɲε.

E bɔnsɔnna nun e ngaxakedenne

nun e dɔxɔ bodene birin halagima nen,

muxu yo mi lu Esayu bɔnsɔnni.

¹¹ ε ε kiridine lu na,

n na n yengi dɔxε e xɔn.

ε kapa gilene xa e yigi sa n yi.”

¹² Bayo Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“N tan mi naxanye yalagixi kitini, xa ne

karahan xɔlɔ igelengenna mindeni, ε tan

yatε sɔntaren na nayi ba? En-en de! ε

mi suxuma sɔntarene ra de! ε a minma

nen yati!” ¹³ Bayo Alatalaa falan ni ito

ra, a naxa, “N bata n kɔlɔ n yeteni, fa fala

Bosara taan naxarima nen, a rayarabi, a

danga, a halagi. A taane birin kalama nen

habadan!”

Nabi Abadi 1.1-4

¹⁴ N bata xerayana nde a fe mε fata Alatala
ra,

xεraan bata rasiga siyane ma,

a xa sa a fala, a naxa,

“ε keli, ε sa Edon kaane yenge!

ε keli ε sa yengen so!”

¹⁵ Ala naxa, “Edon kaane,

n na ε senben xurunma nen siyane birin xa.

Birin ε rapaxuma nen.

¹⁶ ε to muxune magaxuma,

wason naxan ε bɔɲeni,

na bata ε ratantan

ε tan naxanye dɔxi faran yinle ra,

e nun geyane fari.

Hali ε ε tɛen sa kore alo singbinna,

n na ε ragodoma nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷ “Edon yamanan kalama nen, naxan yo

na dangu a dɛxɔn ma, ne yigitεgema nen, e

kabε, e kolin a fitina feene ma.” ¹⁸ Alatala

yi a fala, a naxa, “Muxu yo mi fa luyε be.

Adamadi yo mi dɔxε a yi alo Sodoma nun

Gomora nun e rabilinna taane halagi kii

naxan yi.

¹⁹ N luma nen alo yatan

naxan xapɛxin minima fɔtɔnni Yuruden

baan dε,

a siga sube fendeni yire fapini.

N Edon kaane kedima nen e yamanani

sanɲa ma kedenni,

n naxan sugandixi,

n sa na dɔxɔ na yi.

Bayo, nde maliga n tan na?

Nde n yamarε?
Xuruse rabaan mundun n yεε ratiyε?”

²⁰ Nanara, ε tuli mati Alatalaa fe ragidixin
na lan Edon kaane ma,
e nun a feen naxanye yitonxi Teman kaane
xili ma!

E luma nen
alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e dɔxɔden yi yigeli yati!

²¹ E kala xuiin bɔxoni maxama nen,
e gbelegbele xuiin yi siga han Gbala Baana.

²² A luma nen alo singbinna nan tema a
sa sin e ma, a yi a gabutene yifulun Bosara
taan xun ma. Na lɔxoni Edon sofane bɔnen
luma nen alo naxanla naxan dii barini.

Nabiya falana lan Damasi ma

²³ Falana lan Damasi taan ma:
“Xamata kaane nun Arapada kaane bata
yagi,

bayo e bata xibaru naxina fe mε.
E bata kɔntɔfili,
e yimaxa alo baan na walanne ayi.

²⁴ Damasi kaane senben bata nan,
e bata e xun xanbi so,
e waxi e gi feni.

Gaxun nun kuisanna nun xɔlen bata e
suxu,
alo naxanla naxan dii barini.

²⁵ Taa xili kanni ito fa rabeninx di,
n ma sɛwa taana?”

²⁶ “A banxulanne birama nen taan xun
xɔn yati! A sofane birin yi faxa na
lɔxoni,” Alatala Senben Birin Kanna falan
nan na ra. ²⁷ “N tɛen soma nen Damasi
taan makantan yinne ra, a yi Ben-Hadada
manga banxin gan.”

Nabiya falana Arabune xili ma

²⁸ Alatala ito nan falaxi Kedari bɔnsɔnna
nun Xasori mangayane xili ma Babilon
mangan Nebukadanesari naxanye yenge a
yi e nɔ, a naxa,

“E keli, ε Kedari bɔnsɔnna yenge!
E sogeteden yamanan muxune halagi!

²⁹ E e xuruse kurune nun e kidi bubune
tongo e yii,
e nun e yigiyadene nun e goronne nun e
nɔgɔmɛne birin.

Muxune sɔnxɔn natema nen e ma,
e naxa, ‘Gaxun yiren birin yi!’ ”

³⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“E tan Xasori kaane,

ε gi mafuren!

E sa ε luxun faran yinle ra!

Bayo Babilon mangan Nebukadanesari
bata yengeni tɔn ε xili ma.

³¹ E keli, ε fu siyani ito ma
naxan dɔxi bɔne xunbenli.

A taane so dɛene mi nɔe balanɛ,
e mi sɔxɔnxi,
e dɔxi e danna nen,”

Alatalaa falan nan na ra.

³² “Yaxune e nɔgɔmɛne tongoma nen
yengeni,

e nun e xuruse kuru wuyaxine.

Naxanye e xunne dɛxɔn bima,
n ne raxuyama ayi nen foyeni,
n gbalon nafa e ma
keli yiren birin yi,”

Alatalaa falan nan na ra.

³³ Xasori taan findima nen kankone kuru-
den na,

yire rabeninxina han habadan.

Muxu yo mi dɔxe a yi,
adamadi yo mi luyε na.

Nabiya falana Elan xili ma

³⁴ Alatala yi falan ti Nabi Yeremi xa lan
Elan yamanan ma Yuda mangan Sedeki a
mangayaan fɔlɔ waxatini, a naxa,

³⁵ Alatala Senben Birin Kanna ito nan
falaxi, a naxa,

“N Elan yamanan xanli girama nen,
naxan findixi e senben binla ra.

³⁶ N foye naanin nafama nen Elan xili ma
keli kore xɔnna tongon naaninne ma,
n yi e raxuya ayi foyeni.

Yamana yo mi luyε

Elan muxu gixine mi sigan dɛnaxan yi.

³⁷ N Elan kaane rayarabima nen e yaxune
yεε ra

naxanye waxi e faxa feni.

N gbalon nafama nen e ma n ma xɔlɔ
gbeeni,

n yi yengen bira e fɔxɔ ra,
han n yi e ranan.”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁸ “N Elan mangan nun a kuntigine halag-
ima nen,

n yi n ma manga gbɛden dɔxɔ na,”

Alatalaa falan nan na ra.

³⁹ “Koni waxati famatɔni,

n fama nen Elan muxu suxine ra,”

Alatalaa falan nan na ra.

50

Babilon kalama nen

¹ Alatala falani ito nan ti Nabi Yeremi xa
lan Babilon nun a rabilinna taane ma, a
naxa,

² “E xibaruni ito rali siyane ma,
ε a rawanga!

E taxamasenni te,
ε a fe rali birin ma,
ε nama sese luxun,
ε a fala, ε naxa,

‘Babilon taan suxuma nen!
Yarabin na a ra Beli suxuren xa,
Merodaki suxuren gaxuma nen!

Yarabin na a ra e alane sawurane xa,
gaxuna e suxurene suxuma nen!’

³ Bayo siyana nde fama nen a yengedeni
sa keli sogeteden komenna ma,
a e yamanan naxorima nen,
muxu yo mi lu a yi.
Muxune nun xuruseene birin e gima nen.”

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Na loxone nun na waxatini,
Isirayila kaane nun Yuda kaane fama nen
e bode xon,

e siga wuge,
e Alatala fen, e Ala.

⁵ E maxodinna tima nen Siyon kirana fe yi,
e yi e yee rafindi men binna ma,
e yi e yete findi Alatala gbeen na habadan
layirin xon

naxan mi jinanma muxune ra mumε!

⁶ N ma yamaan yi luxi nen
alo xuruse tununxine.
E xuruse rabane bata yi e ralo ayi,
e yi lu sigε geyane nun yire matexine xun
xon

e jinan e matabuden ma.

⁷ Naxan yo na yi e to,
a yi e faxa,
e yi a fala, e naxa,
‘Nxu mi kala tixi,
bayo e bata yulubin liga Alatala ra,
tinxinna kannna, Alatala,
e benbane yigina.’ ”

⁸ “E gi, ε keli Babilon yi,
ε keli Babilon kaane yamanani,
ε lu alo kotone xuruse kurun yee ra.

⁹ Bayo n siya gbeene rakelima nen,
n na e malan,
n yi e radin Babilon taan xili ma

sa keli sogeteden komenna ma.

E taan yengema nen,
e yi a tongo.

E xalimakunle mi fulε mumε
alo sofa yebaxin to mi xete a yii genla ra keli
yengeni.

¹⁰ E fuma Babilon taan ma nen,
a kala muxune birin yi wasa,”
Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “E sewa, ε jaxan,
ε tan naxanye fuma n ma yamaan ma!

E tunganje ayi sewani
alo jinge diin sexen de.

E jaxan xuiin xa gbo ayi
alo soo kendon wuga xuina.

¹² Koni ε nga yarabima nen,
naxan ε barixi,
na yagima nen.

E findima siya donxen nan na siyane birin
tagi,

ε yamanan yi findi burunna nun yire
xaren nun tonbonna ra.

¹³ Muxu yo mi fa luma a yi sonon,
bayo Alatala a findima nen yire magenla ra
a xoloni.

Naxan yo na dangu Babilon yi,
na kannna yigitεema nen,
a kolin a kala kii ma.”

¹⁴ “E ti Babilon yenge xinla ma a rabilinna
birin yi,

ε tan xali wonle!
E a bun,

ε xalimakunle birin woli a ma!
Bayo a bata yulubin liga Alatala ra.

¹⁵ E yenge so sonxon nate a ma yiren birin
yi!

E minima nen e yete dentεgedeni
e yiine yitexi.

A sangansone birama nen,
a taa makantan yinne yi kala.

Bayo Alatala bata a gbeen joxo.
E gbeen joxo a ma!

E a liga a ra
alo a ligaxi bonne ra kii naxan yi.

¹⁶ E sansi siine nun bogise xabane raxori e
bode xon Babilon yi.

Halagi tiina silanfanna fama nen,
birin xa xete a konni,
birin xa a gi, siga a yamanani.”

17 “Isirayila yamaan bata findi xuruse tunxin na yatane naxan kedixi. Asiriya mangan nan singe yi a yengema. Dɔnxɛn na, Babilɔn mangan Nebukadane-sari nan a halagi.”

18 Nanara, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa, “N Babilɔn mangan nun a yamanan muxune kɛwanle saranma e ra nɛn alo n Asiriya mangan liga kii naxan yi.

19 Koni, n mɔn xɛtɛma nɛn Isirayila ra alo xuruse kuruna a sansanni, e yi e dɛge Karemele geyaan nun Basan yire matexin fari. E lugoma nɛn Efirami geya yiren nun Galadi yamanani.”

20 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔne nun na waxatini, muxune Isirayila yamaan hakene funfun fenma nɛn, koni a sese mi luma na. E Yuda yamaan yulubine xɔn fenma nɛn, koni sese mi toɛ. Bayo n na yamaan muxu dɔnxɛn naxanye lu e nii ra, n ne yulubine xafarima nɛn.”

21 “E fu Meratayin yamanan ma, e nun Pekodo kaane! E e sagatan, e e birin naxɔri. N na e yamarixi naxan birin na, e ne liga.” Alatalaa falan nan na ra.

22 “Yengɛ so sɔnxɔne nan tun tema yamanani. Naxankata gbeen na a ra.

23 Ee! Yamanan naxan sɛnbɛ gbo a birin xa, na bata kala, a halagi! Ee! Babilɔn bata findi yamana rabɛjinxin na!

24 Babilɔn kaane, n bata lutin nati e yɛɛ ra, e yi e suxu a ra, benun e xa a fe kolon. E yi e li na, e yi e suxu, amasɔtɔ e bata n tan Alatala yengɛ.

25 Alatala bata a yengɛ so seene ramini e ramaradeni a xɔlɔni. Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna wanla kɛma nɛn Babilɔn kaane yamanani.

26 E fa a xili ma keli yire makuyene yi.

E a sagane rabi, e yi a nafunle yitaxun alo sansi kɛsɛne e yi e birin kala, sese nama lu a yii.

27 E a turane birin faxa, e e birin xali e faxadeni! Gbalon na a ra e xa, bayo e lɔxɔn bata a li, e kɛwanle saranma e ra waxatin naxan yi.”

28 “Muxu gixine xuiin nan ito ra, naxanye minixi yengɛni Babilɔn yi, e fa a rali Siyon taani a Alatala en ma Ala bata a gbeen jɔxɔ a batu banxina fe ra.

29 E xali wonle xili e xa fa Babilɔn xili ma, naxanye fatan xalimakunla wolɛ. E daaxadene yitɔn a rabilinni, muxu yo xun nama mini ayi. E e saranna fi e kɛwanle ra, e a liga e ra

alo e a liga bonne ra kii naxan yi! Bayo a bata murutɛ Alatala xili ma, Isirayila Sarijandena.

30 Nanara, yaxune a banxulanne faxama nɛn taan yama malandene yi, a sofane birin yi halagi na lɔxɔni,” Alatalaa falan nan na ra.

31 Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E tan yetɛ yigbone, n bata keli e xili ma. E kɛwanle saranma e ra waxatin naxan yi, na bata a li.

32 Yetɛ yigbone e sanna radinma nɛn, e bira, muxu yo mi e rakelima. N tɛɛn soma nɛn e taane ra, a yi e rabilinne birin gan.”

33 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi falani ito ti, a naxa, “Isirayila kaane nun Yuda kaane birin jaxankataxi. Muxun naxanye e suxi konyiyani, ne tondixi e bejinjɛ.

34 Koni e xunbamaan sɛnbɛn gbo, a xili nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna. A e xun mayengɛma nɛn alogo a xa bɔjɛ xunbenla sɔtɔ e yamanan xa,

a yi Babilon kaane yimaxa.”

³⁵ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Yengen kelima nen Babilon kaane xili ma!
Yengen kelima nen muxune birin xili ma
naxanye dɔxi Babilon yi,
e nun e kuntigine nun e fekolonne.

³⁶ Yengen kelima nen e yiimatone xili ma,
e yi findi daxune ra!
Yengen kelima nen e sofane xili ma,
e yi lu gaxuni!

³⁷ Yengen kelima nen e soone nun e yenge
so wontorone xili ma,
e nun siya basanxine birin xili ma
naxanye dɔxi a yi,
e sofane yi lu alo naxanle!
Yengen kelima nen e nafunle xili ma,
e birin yi ba e yii!

³⁸ Ala xa igen nan e xudene yi,
e xori!
Bayo suxure yamanan nan a ra,
e xaxinla bata nan gaxu feene bun.

³⁹ Nanara, burunna subene nun kankone
luma nen Babilon yi,
a findi dangaranfulene konna ra.
Muxu yo mi fa luma a yi,
a yigelima nen
han mayixeten nun mayixete,

⁴⁰ alo Ala Sodoma nun Gomora nun e ra-
bilinna taane halagi kii naxan yi.

Muxu yo mi fa luma a yi,
adamadi yo mi fa dɔxe na,”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴¹ “Yamaan fama nen
sa keli sogeteden kamenna ma,
siya gbeen nun manga senbemane fama
nen
sa keli fɔ bɔxon danna ra.

⁴² E sofane fama nen xanle nun degemane
ra e yii.

E naxu,
e mi kininkininna kolon.
E xuiin minima nen alo fɔxo igena,
e nema fama e soone fari.
E fama nen safa yeen ma,
e yengen so e bode xon
alo muxu kedenna.

E fama Babilon taa faɲin nan yengede yi!

⁴³ Babilon mangan to na feen xibarun me,
a gaxu, a fangan yi nan
alo naxanla naxan dii barini.

⁴⁴ N luma nen alo yatan
naxan xaxexin minima fɔtonni Yuruden
baan de,
a siga sube fendeni yire faɲini.
N ne kedima nen e yamanani sanja ma
kedenni,
n naxan sugandixi,
n sa na dɔxo na.
Bayo, nde maliga n tan na?
Nde n yamare?
Xuruse rabaan mundun n yee ratiye?”

⁴⁵ Nanara, e tuli mati Alatalaa fe ragidixin
na Babilon xili ma,
a feen naxanye yitonxi Babilon kaane ya-
manan xili ma.

E luma nen
alo xuruse diin naxanye suxuma e xali,
e dɔxoden yi yigeli yati!

⁴⁶ Dunupa muxune na a me
a Babilon bata suxu yengeni,
siyane yimaxama nen,
e gbelegbele xuini te.

51

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N kala ti foyen nafama nen Babilon
nun Lebo-Kamayi* muxune birin xili ma.

² N xɔɲene xema nen Babilon xili ma
naxanye a fintanma alo maala,
a muxune birin yi kedi
alo se dagina.

Bayo e fuma nen a ma
keli yiren birin yi gbalon lɔxon.

³ E xalimakunle woli e yaxune xalimakuli
wonle xili ma,
e nun wasodene kanke ye masansanne
ragodoxi naxanye ma!

E nama dija e sofa yo ma!
E e sofa ganla birin faxa.

⁴ E maxɔloxine xa lu biraxi Babilon ya-
manan xun xon,
e sɔxɔnxin yi lu saxi Babilon taan kirane
xon.

⁵ Bayo Ala mi Isirayila yamaan nun Yuda
yamaan nabeyinxu,
Alatala Senben Birin Kanna,
hali e yamanan to rafexi yulubine ra Isir-
ayilaa Sariɲanden yee ra yi.

⁶ E gi, e mini Babilon yi,

* **51:1:** Lebo-Kamayi findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala “Babilon kaane.”

birin xa a niin makata,
alogo ε nama faxa Babilōn kaane hakene fe
ra!

Bayo Alatala gbeenɔxɔ waxatin bata a li,
Ala Babilōn kaane saranma nen
alo a lan e ma kii naxan yi.

⁷ Babilōn yi findixi xema igelengenna nan
na Alatala yii,
dunɔɔa muxune birin xunna firifiri naxan
kui dɔlɔ ra.

Siyane bata a dɔlɔn min,
e xunne yi keli e ra.

⁸ Babilōn taan bata kala,
a bata kala!
ε gbelegbele a fe ra!
ε senna fen naxan sama a furen dɛ!
Waxatina nde, a yalanma nen.

⁹ 'Nxu wa nen Babilōn dandan feni,
koni a mi nɔε yiyalanɲɛ.
Nayi, en na a rabɛɲin.
Birin xa siga a konyi.

Bayo kitin naxan nagidixi a xili ma,
na feen bata te han kore xɔnna.'

¹⁰ 'Alatala bata en xun mayenge kitin sa.
ε fa, en sa Alatala,
en ma Ala kewanla yɛba Siyon taani.' "

¹¹ "ε xalimakunle ralemun!
ε wure lefane tongo!
Alatala bata Mede mangane radin Babilōn
xili ma
bayo a bata a kala feen nagidi.
Alatala a gbeenɔxɔma nen a batu banxina
fe ra.

¹² ε taxamasenne yite
alogo muxune xa siga yenge sodeni
Babilōn taan makantan yinne xɔn!
ε xun makantan muxune fari sa,
ε yi kantan tiine ti!

ε sofane yitɔn yaxune xili ma!
Bayo Alatala naxan nagidixi,
a na rakamalima nen
a naxan falaxi lan Babilōn kaane ma.

¹³ ε tan naxanye dɔxi baa gbeene dɛ
nafulu gbeena ε tan naxanye yii,
ε rapanna bata a li,
danna fa sama ε siimayaan na nen."

¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna bata a kɔlɔ a
yɛtɛ yi, a naxa,
"N taani ito rafema nen yaxune ra yati,
e wuya alo tuguminne,
e yi e nɔ sɔtɔ xuini te ε xili ma sɛwani."

Nabi Yeremi 10.12-16

¹⁵ "Ala nan bɔxɔ xɔnna daxi a senbeni,
a yi dunɔɔa bɛtɛn sa a fe kolonna xɔn,
a kore walaxani bandun a xaxilimayani.

¹⁶ A na a xui ramini,
tulen yi a malan kore,
a kundaan nafa,
sa keli bɔxɔn danne ra.
A yi galanna nun tulɛn nafa,
a foyen namini a ramaradeni.

¹⁷ Muxune birin bata findi xaxilitarene
nun fekolontarene ra.

Xema rawanle birin yagixi
lan e sawura rafalaxine fe ma,
bayo wulen nan e suxurene ra,
nii yo mi e yi.

¹⁸ Fe fuun nan e ra,
wali magelexina.
E halagi waxatin na a li,
e raxɔrima nen.

¹⁹ Koni Yaxuba gbee Ala mi luxi
alo e tan.
Bayo a tan nan seen birin daxi.
A tan nan gbee Isirayila bɔnsɔnne ra.
A xili nen Alatala Senben Birin Kanna."

Babilōn taan napanna fe

²⁰ "Babilōn kaane, ε lu nen n xa
alo sinbena, yenge so se fajina,
n yi siyane raxuya ayi ε ra,
n yi yamanane kala ε xɔn.

²¹ N soone nun soo ragine raxuyaxi ayi ε
tan nan na,
e nun yenge so wontorone nun a ragi mux-
une,

²² e nun xɛmɛne nun ɲaxanle,
e nun fonne nun dii ɲɔrɛne,
e nun banxulanne nun sungutunne,
²³ e nun xuruseene nun xuruse rabane,
e nun xɛɛ biine nun e ɲingene,
e nun yamana kanne nun kuntigine.

²⁴ Babilōn taan nun a muxune fe ɲaxin
naxanye ligaxi Siyon taan na,
n na kewanle saranma nen e ra ε yɛtagi,"
Alatalaa falan nan na ra.

²⁵ "N kelima nen ε xili ma, Babilōn kaane.
ε tan naxanye maxɔdɔxɔ kala tidɛni
alo geyana,

ε tan naxanye bɔxɔn birin halagima!
N na n yiini bandunma nen ε xili ma,
n yi ε taan makutukutu
keli gɛmɛne xuntagi
n yi ε konna findi geya ganxin na,"

Alatalaa falan nan na ra.

²⁶ “Geme mi sote e konni,
naxan finde banxin tongon ma geme
kendena
banxin nae beten se gemen naxan na.
Amasoto e konna luma nen kalaxi han
habadan,”

Alatalaa falan nan na ra.

²⁷ “E taxamasenni te yamanani!
E xotaan fe siyane tagi!
E siyane yiton, e xa a yenge,
e Ararati nun Minni nun Asikenasi ya-
manane xili a yengedeni!
E sofa ganle kuntigin doto
a xa yengen xun mato a ra Babilon xili ma!
E soone rasiga a xili ma
naxanye wuya alo tuguminne.

²⁸ E siyane yiton, e xa sa a yenge,
Medene mangane nun e yamana kanne
nun e kitisane birin
e nun yamanan naxanye birin e non bun
ma.

²⁹ Alatala yengen naxan yitonxi Babilon
kaane xili ma,
na na rakamali waxatin naxan yi,
a Babilon yamanan findi yire yigenla ra
muxu yo mi luma denaxan yi habadan,
nayi boto xonna xuruxurunma nen,
a yimaxa.

³⁰ Babilon sofane bama nen yengen soe,
e so e yire makantanxine yi,
e senben na jan.
E luma nen alo jaxanle.
Teen soma nen e taan banxine ra,
e taa makantanxin yinne so देने birin
kalama nen.

³¹ Xerane gixin fama nen xerane boto ra
a faladeni Babilon mangan xa,
fa fala yaxune bata e taan yiren birin tongo
yengeni,

³² kirane bata suxu,
tee dara yirene ganma,
gaxun bata sofane suxu.”

³³ Amasoto Alatala Senben Birin Kanna,
Isirayilaa Ala ito nan falaxi, a naxa,
“Babilon taan malaxunma nen
alo se bonbo lonna
a nema yibodonma waxatin naxan yi.
Se xaba waxatina a limaan ni i ra a xa.”

³⁴ Yerusalen kaane a falama, e naxa,
“Babilon mangan Nebukadanesari bata en
naxori,

a yi en ma taani maxa
alo goron kui genla.
A bata en gerun alo ninginangana,
a lugo en yii se fajine ra,
a mon yi en baxun.”

³⁵ Siyon kaane a falama, e naxa,
“Babilon kaane gbalon naxan saxi en fari,
Ala xa na sa e fan fari!”
Yerusalen kaane a falama, e naxa,
“Babilon kaane faxan naxanye ti en konni,
Ala xa na wunla goronna lu e xun ma.”

³⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“N na e xun mayengema nen,
n na e gbeen joto ma nen,
n yi Babilon yamanan baa gbeen xori,
n yi a baan xunna xara.

³⁷ N Babilon taan kalama nen,
a findi geme malanxine ra,
e nun kankone kurudena.
A fe yi magaxu ayi,
muxune yi kolin a kala kii ma.
Muxu yo mi dote a yi.

³⁸ A muxune xaje alo yatane,
e wurundunma alo yata senbemanene.

³⁹ Koni e na kunfa jaxi ra,
n donse donna yitonma nen e xa
e yi n ma xolon dolon min
han e xunna yi keli e ra,
e yi xi habadan,
e mi fa keke mumene!”
Alatalaa falan nan na ra.

⁴⁰ “N yi e xali
alo yexee diine na siga e faxadeni,
alo kontonne nun kotone.”

⁴¹ “Ee! Sesaki† taan suxuma nen!
A tan naxan matoto ma boto xonna taane
birin ye!

Ee! Babilon taan naxorima nen siyane
tagi!”

⁴² “Boto igen sama nen Babilon boto xun
ma,
a moronne yi dangu a fari.‡

⁴³ A taane kalama nen,
a findi boto xaren nun tonbonna ra,
muxu yo mi dote yamanan naxan yi,
adamadi yo mi dange denaxan yi.

† 51:41: Sesaki findixi wundo falan nan na naxan bunna nen fa fala “Babilon taana.” ‡ 51:42: Igen moronne:
alo foyen na so igeni.

44 N Beli suxuren ɲaxankatama nɛn,
 Babilɔn taana ala.
 A naxan gerunxi,
 n na bama a dɛ nɛn.
 Siyane mi fa luma sigɛ a ma sɔnɔn.
 Babilɔn taan makantan yinne yatin bi-
 rama nɛn.
 45 N ma yamana, ɛ mini a yi,
 birin xa a niin makata!
 ɛ masiga Alatalaa xɔlɔ gbeen na!
 46 ɛ nama tunnaɔlɔ ɛ ma,
 ɛ nama gaxu feene yɛɛ ra
 naxanye xinla mɛma yamanani!
 Bayo fena nde xinla mɛma nɛn to fari,
 fe gbɛtɛ xinla yi mɛ faraxi.
 E naxa, a gbalon na a ra yamanani, hanma
 mangana nde bata keli nde xili ma.
 47 Nanara, lɔxɔne fama,
 n Babilɔn suxurene ɲaxankatama lɔxɔn
 naxanye yi.
 N na e yamanan birin nayarabima nɛn
 a faxa muxune binbine birin yi lu biraxi
 taan xun xɔn.
 48 Naxanye birin kore xɔnna nun bɔxɔ
 xɔnna ma,
 ne e xuini tema nɛn Babilɔn xili ma sɛwani,
 bayo halagi tiine fama nɛn a xili ma
 sa keli sogeteden kɔmɛnna ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 49 “Babilɔn taan kalama nɛn Isirayila faxa
 muxune fe ra
 alo muxune bata faxa dunuɲa yiren birin
 yi
 Babilɔn taana fe ra kii naxan yi.
 50 ɛ tan naxanye mi faxaxi yɛngɛni,
 ɛ gi, ɛ nama ti de!
 ɛ nɛma sa yamana makuyeni,
 ɛ miri Alatala ma,
 Yerusalɛn ma fe yi lu ɛ bɔɲɛni!”
 51 Yamana a falama nɛn, e naxa,
 “En yagi nɛn,
 en to konbi ti xuine mɛ,
 yagin yi lu en yɛtagi,
 bayo xɔɲɛne bata so yire sariɲanxine yi
 Alatalaa banxini.”
 52 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
 “Lɔxɔne fama,
 n suxureni itoe ɲaxankatama lɔxɔn nax-
 anye yi,
 muxu maxɔlɔxine kutun xuiin yi mini e
 yamanan birin yi.
 53 Hali Babilɔn taan te tiyɛ
 han kore xɔnna,

a yire makantanxine yi so raxɔlɔ ayi,
 n halagi tiine rafama nɛn a xili ma,”
 Alatalaa falan nan na ra.
 54 “Gbelegbele xuiin tema nɛn Babilɔn
 taani,
 gbalo gbeen naba xuiin mɛma nɛn Babilɔn
 kaane yamanani.
 55 Bayo Alatala Babilɔn kalama nɛn,
 a yi a xui gbeen dan.
 Yaxune fa xuiin minima nɛn
 alo fɔxɔ igen mɔrɔnne xuxu xuina,
 e yi sɔnxɔ alo kuye sarinna.
 56 Halagi tiin fama nɛn Babilɔn taan xili ma,
 a yi a sofane suxu, a yi e xanle kala.
 Bayo Ala nan Alatala ra
 naxan a gbeen ɲɔxɔma,
 a muxune birin saran e kɛwanle ra.
 57 N na n ma xɔlɔn dɔlɔn fima a kuntigine
 nun a fe kolonne ma nɛn
 han e xunne yi keli e ra,
 e nun a yamana kanne nun a kitisane nun
 a sofane,
 e yi xi habadan,
 e mi fa kelɛ sɔnɔn!”
 Mangana falan nan na ra,
 naxan xili Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna.
 58 Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan
 falaxi, a naxa,
 “Babilɔn taan makantan yin gbeene rabi-
 rama nɛn,
 a taan so dɛ gbeene yi gan.
 Nayi, siyane e yɛtɛ yixadanma fuyanna
 nin,
 yamanane muxune wali xɔnne sa luma
 tɛɛn nin.”
 59 Nabi Yereṃi na falane nan xɛraya so
 Neriya dii xɛmɛn Seraya yii, Maxiseya
 mamandenna, kuntigi gbeena nde, a
 to siga Babilɔn yi e nun Yuda mangan
 Sedeki, na mangayaan ɲɛɛ naaninden
 ma. 60 Gbalon naxan birin yi lanma a
 xa Babilɔn sɔtɔ, Yereṃi yi ne birin sɛbɛ
 kedin kui, a falan naxanye birin sɛbɛ lan
 Babilɔn ma. 61 Yereṃi yi a fala Seraya xa,
 a naxa, “I na so Babilɔn yi waxatin naxan
 yi, falani itoe birin xaran i xuini texin na,
 62 i yi a fala, i naxa, ‘Alatala, i tan yɛtɛɛn
 nan falan tixi be xili ma alogo a xa kala,
 alogo muxune nun dali seene nama fa lu
 a yi sɔnɔn, a findi yire rabɛɲinxin na han
 habadan!’ 63 I na yelin kɛdini ito xaranɲɛ,
 i gɛmɛn xidi a ra, i yi a woli Efirati baan

tagi. ⁶⁴ Na xanbi ra, i naxa, ‘Awa, Babilon taana fe godoma ikiini, a mi a sote gbalon na mumε, Ala naxan nafama a xili ma. A yamaan taganma nen.’ ”

Yeremi a falane danna ni ito ra.

52

Babilon mangan yi Sedeki suxu

Mangane Firinden 24.18-20 nun Taruxune Firinden 36.11-16

¹ Sedeki findi mangan na a jεε mɔxɔnɛn nun kedenden nan ma, a yi jεε fu nun keden ti mangayani Yerusalɛn yi. A nga yi xili nen Xamutali Yeremi a dii tɛmɛna, Libina kaana.

² Naxan jaxu Alatala yεε ra yi, a yi na liga alo Yehoyakimi a liga kii naxan yi. ³ Na liga Alatala xɔlɔn nan ma fe ra Yerusalɛn nun Yuda xili ma, a yi wama naxanye ba feni a yetagi. Sedeki fan yi murutε Babilon mangan xili ma.

Yeremi 39.1-10 nun Mangane Firinden 25.1-21 nun Taruxune Firinden 36.17-20

⁴ Sedeki a mangayaan jεε solomanaaninden kike fuden xi fude lɔxɔni, Babilon mangan Nebukadanesari nun a ganla birin yi fa Yerusalɛn xili ma, e yi daaxadeni tɔn a yetagi, e yi yire makantanxine ti a rabilinna birin yi. ⁵ E lu taan yengε han Manga Sedeki a mangayaan jεε fu nun kedendena.

⁶ Na jεεn kike naaninden xi solomanaaninde lɔxɔni, kamɛn yi gbo ayi taani, donse mi yi fa yamanan muxune yii. ⁷ Nayi, Babilon ganla yi taan yinna yirena nde rabira. Kɔεεn na, hali Babilon kaane to yi taan nabilinxi, Yuda sofane birin yi e gi, e dangu taan makantan yin firinne longonna ra, e sa mini taan so dɛɛn na mangana nakɔɔn dɛxɔn. Sofane yi e gi, e nun mangan yi siga Araba tonbonna lantaan mabinni.

⁸ Koni, Babilon sofa ganla yi mangan sagatan, e sa Manga Sedeki li Yeriko mɛrɛmɛrɛne yi, a ganla birin yi xuya ayi e masiga a ra. ⁹ E yi mangan suxu e siga a ra Babilon mangan fɛma Ribila taani, Xamata yamanani, a yi sa a makiti mɛnni. ¹⁰ Babilon mangan yi Sedeki a diine kɔε raxaba a yetagi, a mɔn yi Yuda yamanan muxu gbeene fan birin faxa Ribila taani.

¹¹ A yi Sedeki yεεne sɔxɔnɛ ayi, a yi a xidi sula yɔlɔnxɔnna ra, a siga a ra Babilon yi, a sa a sa kasoon na han a faxa.

Yerusalɛn kala fena

Mangane Firinden 25.8-21 nun Yeremi 39.8-10

¹² Kike suulunden xi fude lɔxɔni, Babilon mangan Nebukadanesari a mangayaan jεε fu nun solomanaaninden ma, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan naxan yi walima Babilon mangan xa, na yi fa Yerusalɛn yi. ¹³ A yi tɛɛn so Alatala Batu Banxin na e nun mangana banxin nun Yerusalɛn banxine birin. A yi banxi kɛndɛne birin gan. ¹⁴ Babilon sofa ganla naxan birin yi mangan kantan muxune xunna fɔxɔ ra, ne yi Yerusalɛn yinne birin kala.

¹⁵ Yiigelitɔna ndee nun yamaan muxu dɔnxɛn naxanye yi luxi taani, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi ne xali konyiyani, e nun yiirawali dɔnxɛne, e nun naxanye bata yi e yetε sa Babilon mangan sagoni. ¹⁶ Koni Nebusaradan yi yiigelitɔna ndee lu yamanani alo manpa bili siine nun xεε biine.

¹⁷ Sula sɛnbɛtɛnna naxanye yi Alatala Batu Banxini, Babilon kaane yi ne kala, e nun ige maxali wontorone nun ige ramara se sula daxi gbeena, e yi siga na sulan birin na Babilon yi. ¹⁸ E yi tundene nun tɛε kɔ seene nun lɛnpu ratu seene nun wuli xuya goronne nun se sa lefane birin tongo e nun wali se sula daxin naxanye birin yi rawalima Ala Batu Banxini. ¹⁹ Mangan kantan muxune xunna mɔn yi baramane nun wusulanna gan wurene nun wuli xuya goronne nun tundene nun lɛnpu dɔxɔ seene nun se sa lefane nun minse saraxa rabɔxɔn goronne tongo, a xɛma daxine nun gbeti fixε daxine birin. ²⁰ Sɛnbɛtɛn firinna nun ige ramara se gbeen nun turaan sawura fu nun firinna naxanye yi tixi a bun e nun ige maxali wontorone Manga Sulemani naxanye rafala Alatala Batu Banxin xa, ne birin sula daxin nan yi a ra naxanye binyen xasabin mi yi nɔε yatε. ²¹ Sɛnbɛtɛn kedenna yi mate nɔngɔnna yε fu nun solomasεxε, lutin nɔngɔnna yε fu nun firin nan yi a rabilinɛ, a kui genla nan yi a ra, a yigboon yi yii soli naanin sa

liye. ²² Konden yi a xunna, naxan yi mate nɔngɔnna ye suulun, a konden yi rayabuxi sula yɔlɔnxɔn yalane nun girenada wudi bogi sawura sula daxine nan na. Sɛnbɛtɛn firinden fan yi na kii nin e nun a rayabu kiina. ²³ Girenada wudi bogin sawura tonge solomanaanin e nun sennin nan yi rafalaxi sɛnbɛtɛnna dɛxɔnne ma. E birin malanxina, girenada wudi bogin sawura kɛmɛ nan yi sula yalaan nabilinni.

²⁴ Mangan kantan muxune xunna yi saraxarali kuntigin Seraya suxu, e nun saraxarali firinden Sofoni nun dɛɛn kantan muxu saxanne. ²⁵ A yi sofa kuntigina nde suxu e nun xɛmɛ solofere mangana muxune ye naxanye yi taani, e nun sofa kuntigina sɛbɛli tiina, naxan yi sofa nɛnɛne xinle sɛbɛma, e nun Yuda kaane muxu tonge senninna naxanye yi taani.

²⁶ Mangan kantan muxune xunna Nebusaradan yi e tongo, a siga e ra Babilɔn mangan fɛma Ribila taani. ²⁷ Babilɔn Mangan yi yamarin fi, e yi e faxa Ribila taani Xamata yamanani. Yuda kaane siga konyiyani na kii nin, e makuya e yamanan na.

²⁸ Nebukadanesari muxun naxanye suxu, a siga e ra konyiyani, ne nan itoe ra: A mangayaan jɛɛ soloferedeni, a siga Yahudiyan muxu wuli saxan muxu mɔxɔjɛn nun saxan nan na.

²⁹ Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ fu nun solomasɛxɛdeni, a siga muxu kɛmɛ solomasɛxɛ muxu tonge saxan e nun firin nan na, a naxanye suxu Yerusalɛn yi. ³⁰ Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ mɔxɔjɛn nun saxandeni, mangan kantan muxune xunna Nebusaradan siga Yahudiyan muxu kɛmɛ solofere muxu tonge naanin nun suulun nan na konyiyani. E birin malanxina, muxu wuli naanin muxu kɛmɛ sennin.

Babilɔn Yoyakin xɔrɔya fena

Mangane Firinden 25.27-30

³¹ Yuda mangan Yoyakin suxun jɛɛ tonge saxan e nun soloferedeni, Babilɔn mangana Ewili-Merodaki a mangayaan jɛɛ fɔlɔni, a yi hinan Yuda mangan Yoyakin na, a yi a ramini kasoon na, na jɛɛn kike fu nun firinden xi mɔxɔjɛn nun suulunde lɔxɔni. ³² A yi fala fajin ti a xa, mangan

bonna naxanye yi a fɛma Babilɔn yi, a yi a tiden mate ne birin xa. ³³ A yi a kasorasa dugine masara, Yoyakin yi a dɛge mangana tabanla ra a siimayaan birin yi. ³⁴ A makoon yi seen naxanye ma lɔxɔ yo lɔxɔ, Babilɔn mangan yi lu ne soɛ a yii a siimayaan birin yi han a faxa lɔxɔn naxan yi.

Mawuga Xuine Mawuga Falane Lan Yerusalen Kala Fe Ma

Mawuga xuini itoe findixi muxuna nde jande sigin nan na lan Yerusalen taan kala feen ma. Yanyina nde, Nabi Yereimi nan a seɓɓe a to Yerusalen kala feen to. Nee keme suulun nee tonge solomasexe e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Babilon mangan Yerusalen taan suxu nen yengeni. A yi teen so taan na, a yi Ala Batu Banxin kala, a yi mangan suxu e nun yamanan muxune foxo kedenna, a siga e ra a yamanani. Yuda yamanan yi jan.

Mawuga xuini itoe kui, fala jaxume tiina nde wugama Yerusalen taan kala feen na e nun Yuda yamanan naxari fe ma. Gbalo gbeen naxan a yamaan soto, a wugama na nan ma.

Gbalon naxan Alaa yamaan sotoxi, Isir-ayila kaane kala xonna nan na ra. Koni e laxi a ra fa fala Alaa hinanna gbo dangu a xolon na. Nanara, e luma a maxande. (Mawuga Xuine 3.22-23)

Yerusalen taan luxi nen alo kana gile rabejinxina

¹ Ee! Yerusalen bata rabegin, taani ito naxan yi rafexi nun. Ee! A bata lu alo kana gilena! A tan naxan yi findixi taa senbemaan na siyane ye, a tan naxan yi findixi manga taan na yamanane xun na, a bata findi konyin na to.

² A kosen janma wuge, a yegen bata a xadene maxa. A xanuntenne mi fa a madendenma. A xoyine birin bata e me a ra, e findi a yaxune ra!

³ Yuda yamaan birin bata xali konyiyani, e jaxankataxi, e rayarabixi. E bata sa dexo siya gbetene konni e mi matabu yo soto.

E sagatan muxune birin bata sa e li toroni.

⁴ Sunun nan Siyon taan kirane xon, bayo muxu yo mi fa fama a sanle yi. Taan so deene birin bata kala,

a saraxaraline e kutunma, a sungutunne sunuxi.

Siyon taan bata rafe soto e gbeen na!

⁵ A yengefane bata senben soto a xun na.

A yaxune bata lu boye xunbenli.

Bayo Alatala bata taan muxune lu sununi masoto e Ala matandi wuyaxine xon.

Yaxune bata e diine suxu siga e ra konyiyani,

e yengefane yi siga e ragbengbenye.

⁶ Siyon taana binyen birin bata kala.

A kuntigine bata e gi alo xenle

naxanye mi e degede soto,

e xadanxin sigama e giye donsone bun.

⁷ Yerusalen kaane nema na xun xon sigama toroni,

e mirima e waxati danguxin nafunle birin ma.

A yamaan to sa a yaxune sagoni, muxu yo mi fa a mali.

A yaxune yi a matoma nen,

e gele a kala kiin ma.

⁸ Yerusalen kaane bata yulubin liga han!

Nanara, taan bata findi yire xosixin na.

Naxanye birin yi a binyaxi,

ne fa a rayelefuma nen.

A bata lu

alo e muxu ragenla nan toma,

naxan kutunma toroni,

a a makuya.

⁹ A xosin bata sa a domain na.

A mi a mirixi a rajan kii ma.

A kala feen bata a raterena.

Muxu yo mi a madendenma.

A a falama, a naxa,

“Alatala, n ma toron mato,

bayo n yaxun bata noon soto.”

¹⁰ A yengefane bata a nafunle birin tongo.

A bata siya gbetene to soe a yire sarijanxini

i tonna dexo naxanye ma,

a e nama so i ya yamaan malanni.

¹¹ Taan muxune birin kutunma,

e donseen fenma,

e e se kendene masarama balon na

alogo e xa lu e nii ra.

E a falama, e naxa, “Alatala, a mato,

i yi a rakorosi

n nayarabixi kii naxan yi.

¹² E tan naxanye birin dangun kiraan xon,

feni ito mi e sotoxi.

E a mato ki faji

xa sɔxɔlɛni ito sifan muxu gbɛtɛ ma,
alo sɔxɔlɛn naxan n halagima.
Alatala nan a saxi n fari a xɔlɔ gbeen lɔxɔni.

¹³ A bata tɛɛn nagodo
keli kore n xɔnne gan xinla ma.

A bata yalaan nati n yɛɛ ra,
a yi n naxɛtɛ xanbin na,
a yi n findi muxu rabɛjɪnɪn na
n lu furaxi waxatin birin.

¹⁴ A bata n yulubine xidi n kɔɛɛn ma
alo goron tongo gblemɛna.

A bata e maxidi,
a yi e singan n kɔɛ.
Marigin bata n sɛnbɛn ɲan,
a yi n sa muxune sagoni,
n mi nɔɛ tiyɛ naxanye yɛɛ ra.

¹⁵ Sofa kɛndɛn naxanye birin yi n yii,
Marigin bata a mɛ ne birin na.
A bata ganla malan n xili ma
alogo e xa n ma sofa banxulanne halagi.
Marigin bata Yuda yamani butuxun ki faɲi.

¹⁶ Nanara, n wugama,
yɛɛgen bata n yɛɛn xɔnna rafe.
Naxan nɔɛ n madɛndɛnɲɛ,
a yi n niini fan n ma,
na bata a makuya n na.
N ma diine bata yigitegɛ,
bayo yaxune bata nɔɔn sɔtɔ.”

¹⁷ Siyon kaane bata e yiini bandun muxune
ma
koni muxu yo mi e madɛndɛnma.
Alatala bata yamarin fi
Yaxuba bɔnsɔnna rabilinna siyane ma
a e xa a yɛngɛ.
Yerusalɛn taan bata findi se xɔsixin na e
tagi.

¹⁸ Yamaan yi a fala,
e naxa, “Alatala nan tinxin,
bayo nxu bata murutɛ a ma.
Nayi, ɛ tuli mati, ɛ tan siyane birin,
ɛ n ma sɔxɔlɛn mato.
Nxɔ dii sungutunne nun nxɔ dii banxu-
lanne bata siga konyiyani.

¹⁹ Nxu bata nxu xɔyine xili,
e yi nxu yanfa.
Nxɔ saraxaraline nun nxɔ fonne birin bata
faxa taani,
e yi donseen fenma waxatin naxan yi
alogo e xa lu e nii ra.

²⁰ Alatala, a mato,
nxu ɲaxankataxi kii naxan yi,
han nxu kuine e raminiima.
Nxu bɔɲɛn bata kala nxu kui,
bayo nxu bata murutɛ i ma mumɛ!
Nxɔ diine bata faxa silanfanna ra tandeni*
sayaan nan mɔn a ra banxini.

²¹ Muxune nxu kutun xuiin mɛma,
koni muxu yo mi nxu madɛndɛnma.
Nxu yaxune birin bata nxɔ sɔxɔlɛna fe mɛ!
Ala, i naxan ligaxi nxu ra,
e sɛwaxi na nan na.
I bata lɔxɔn nafa,
i naxan ma fe fala.
Tin nxu yaxune xa lu
alo nxu tan!

²² E fe ɲaxine birin mato,
e birin xa saran e ra
alo i nxu saranxi nxu yulubine ra kii naxan
yi!
Nxu kutunma waxatin birin,
nxu bɔɲɛn tɔrɔxin na ra yati.”

2

Ala bata a yamaan kala

¹ Ee! Marigin bata a xɔlɔn nagodo Siyon
taan ma alo kundana,
a yi Isirayilaa binyen nadin bɔxɔni
keli kore xɔnna ma!
A san tidena fe mi rabiraxi a ma a xɔlɔn
lɔxɔni.

² Marigin bata Yaxuba bɔnsɔnna dɔxɔdene
birin naxɔri,
a mi kininkinin!
A fitinaxin bata Yuda yamanan taa makan-
tanxine birin kala.

A bata e mangayaan nun e kuntigine birin
nabira
a yi e rayarabi.

³ A bata Isirayila yamaan sɛnbɛn birin kala
a xɔlɔ gbeen.

Yaxun to so,
a mi tin a yamaan maliyɛ.
Koni a xɔlɔn luxi nɛn
alo a tɛɛ gbeen nan nakeli Yaxuba
bɔnsɔnna xili ma
naxan a rabilinna birin gan.

⁴ A bata a xanla bandun alo yaxuna,
a yi a yiifanni te e xili ma alo yɛngɛfana.
Muxun naxanye birin nayabu, a yi ne birin
faxa.

* **1:20:** Silanfanna: Sofane yɛngɛsɔ dɛgɛmana.

A bata a xələn nagodo Ala Batu Banxin ma
Siyon taani

alo tɛɛna.

⁵ Marigin bata lu alo yaxuna.

A bata Isirayila yamanan naxəri.

A bata a manga banxine birin naxəri,

a yi a taa makantanxine birin kala.

A bata wugan nun sunun nagbo ayi Yuda
bɔnsɔnna xa.

⁶ A bata so a sansanna kui karahanni,
a yi en nun a tan naralanden kala.

Alatala bata sali lɔxɔne nun Matabu Lɔxɔne
raɲinan Siyon kaane ra,

a fitinaxin yi a mɛ mangane nun saraxara-
line ra a xəlɔni.

⁷ Marigin bata a mɛ a saraxa ganden na,
a yi a yire sarijanxin nabɛɲin.

A bata taan manga banxine lu yaxune yii.

Yaxune bata e sɔnxɔ xuini te Alatalaa banx-
ini

alo sali lɔxɔn nan yi a ra nun.

⁸ Alatala bata a ragidi

a xa Siyon taan makantan yinne rabira.

A bata lutin bandun alogo a xa e birin sa
yɛlanni

a mi a yɛtɛ ratangama a raxəri feen ma.

A bata taan makantan yinne radinɲɛ ayi, e
birin yi bira.

⁹ Taan so dɛɛne bata godo bɔxɔn bun.

Ala bata e balan wurene bolon, e kala.

A mangan nun a kuntigine bata xali siya
gbɛtɛne konni,

sariya mi fa na sɔnɔn!

Hali a nabine yɛtɛɛn mi fa fe toon tima
sɔnɔn fata Alatala ra.

¹⁰ Siyon taan fonne dɔxi bɔxɔni, e birin
dunduxi.

E bata burunburunna sa e xunni,

e sunu dugine ragodo e ma.

Yerusalɛn sungutunne bata e xun sin bɔxɔn
ma.

¹¹ N yɛɛne bata xadan wugɛ,

n kuina a raminima.

N bɔɲɛn bata kala

masɔtɔ gbalon ma naxan n ma yamaan
sɔtɔxi.

Bayo diidine nun dii futene fugama a ra
taan yama malandene yi.

¹² E e ngane maxɔdinma, e naxa,

“Donseen nun minseen minɛn?”

E fugama a ra taan yama malandene yi
alo muxu maxɔlɔxine,

e niin bama e ngane yii kanke.

¹³ N mi fa a kolon n naxan fale ɛ xa.

Yerusalɛn kaane, n na ɛ sama nanse ma?

N na ɛ misalɛ seen mundun ma, n yi ɛ
madɛndɛn,

ɛ tan Siyon taa faɲi kaane?

Bayo i ya tɔrɔn gbo alo fɔxɔ igena.

Nde nɔɛ i dandanɲɛ?

¹⁴ ɛ nabine wule fe toone nun fe fuune nan
tun yɛbaxi ɛ xa alo xiyene.

E mi ɛ hakɛne makɛnɛnxi ɛ xa alogo ɛ xa
ratanga konyiyaan ma.

E waliyiya wule falane nun yanfa falane
nan tun tixi ɛ xa.

¹⁵ Dangu muxune birin e yiin bɔnbɔma ɛ fe
ra,

e kolin ɛ kala kiin ma,

e yi e xunni maxa Yerusalɛn kaane magele
feen na.

E yi a fala, e naxa, “A yi falama taani ito nan
ma ba,

fa fala a taan naxan ma tofanna kamalixi,
bɔxɔn birin sɛwa xunna?”

¹⁶ ɛ yaxune birin dɛni bixi ɛ xili ma han!

E kolinma ɛ kala kiin ma, e yi e ɲinne raxin
ɛ xili ma

e naxa, “Nxu bata e gerun!

Nxu yi lɔxɔni ito nan mamɛma yɔ!

A bata a li, nxu bata a to!”

¹⁷ Alatala naxan nagidi,

a bata na liga.

A bata a falan nakamali,

a feen naxan yamari xabu a fɔlɔni.

A bata halagin ti kininkinintareyani.

A bata tin

ɛ yaxune yi e xunnayeren ɛ xun na,

a yi ɛ yaxune sɛnbɛn fari sa.

¹⁸ Yamaan bata e wuga xuini te

Marigin ma e bɔɲɛn ma feu!

Hali ɛ taan yinna, a xa a yɛɛgen namini

kɔɛɛn nun yanyina alo baa igena.

ɛ nama ɛ matabu, ɛ yɛɛgen nama dan de!

¹⁹ ɛ keli, ɛ gbelegbele kɔɛna ngaan na.

ɛ yi ɛ bɔɲɛ yi feen fala Marigin yɛtagi alo ɛ
igen nan bɔxɔnma.

ɛ yiine ti a xa alogo a xa ɛ diidine rakisi
naxanye fugama a ra kamɛn ma kira
xunne ma.

²⁰ Alatala, a mato, i yi a rakɔrɔsi

i ito ɲɔxɔnna ligaxi muxun naxanye ra!

Naxanle lan ba, e xa e bari diine don
 e dii jàrɛn naxanye xanuxi?
 A lan ba, i ya saraxaraline nun i ya nabine
 xa faxa
 Marigina yire sarijanxini?
²¹ Diidine nun fonne birin biraxi bɔxɔni
 kirane xɔn.
 N ma sungutunne nun n ma banxulanne
 bata faxa yɛngɛni.
 I bata faxan ti i ya xɔlɔ gbeen lɔxɔni,
 i yi muxune kɔɛ raxaba hinantareyani.
²² I bata gaxun nafa n ma sa keli yiren birin
 yi,
 alo yamaan na maxili sali lɔxɔni.
 Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni,
 muxu yo mi a yimini,
 muxu yo mi lu a nii ra.
 N naxanye xanuxi, n diidin naxanye max-
 uru,
 n yaxune bata ne raxɔri.

3

Yigitɛgɛn nun yigina fe

¹ Muxun nan n na,
 naxan jaxankatan toxi
 Alaa xɔlɔn sɛnbɛn bun ma.
² A n gbɛngbɛn nɛn a yɛɛ ra,
 a yi n nasiga ti dimini,
 kɛnɛn mi dɛnaxan yi.
³ A luma a sɛnbɛn nakeɛ n tan xili ma
 waxatin birin!
⁴ A bata n fatin nun n fati kidin mafasa,
 a yi n xɔnne gira.
⁵ A bata n nabilin xɔlɛn nun jaxankatane
 ra feu!
⁶ A bata n lu dimini,
 alo muxun naxanye bata faxa
 to mi na ra.
⁷ Ala bata n nabilin yinna ra,
 n mi fa nɔɛ mine,
 a yi n xidi yɔlɔnxɔn binyene ra.
⁸ Hali n xinla ti n mali feen na han,
 a mi a tuli matima n ma maxandin na.
⁹ A bata kiraan bolon n yɛɛ ra gɛmɛ fɛrɛnne
 ra,
 a yi n ti kira yifuxin xɔn.
¹⁰ Ala luxi nɛn n xa
 alo kanko gbeen naxan dɔxi n yɛɛ ra,
 alo yatan na a luxun fɔtɔnni,
¹¹ a yi n ba kiraan xɔn,

a n yibɔ,
 a yi n lu halagixi.
¹² A bata a xanla bandun
 a yi a xalimakunle xun ti n na.
¹³ A xalimakunle bata n gbingin sɔxɔn.
¹⁴ N bata findi magele seen na n ma ya-
 maan birin xa,
 n magele feen bata findi muxune sigi sa
 xunna ra lɔxɔ yo lɔxɔ.
¹⁵ Ala bata n nalugo sansi xɔlɛne ra,
 a dabari igen findi n minseen na.
¹⁶ A bata n karahan
 n yi n jinne kala gɛmɛ xɔnne ra,
 a yi n yibodon burunburunni.
¹⁷ A bata n ba bɔjɛ xunbenli,
 hɛrin yɛtɛɛn yi jinan n na.
¹⁸ N yi fa a fala, n naxa,
 “Siimaya mi fa n xa sɔnɔn,
 hanma n yigi yi tixi seen naxanye birin na
 fata Alatala ra.”
¹⁹ N ma jaxankatana fe xa rabira i ma,
 n lu na xun xɔn kii naxan yi,
 n dabari igen nun se xɔlɛn naxanye sɔtɔ.
²⁰ N na n miri ne ma,
 n niin yi rafɔrɔ.
²¹ Koni miriyani ito nan fa n bɔjɛni
 alogo n xa yigin sɔtɔ:
²² Alatalaa hinanna mi janma,
 a kininkininna mi a danna liyɛ.
²³ Ala mɔn xɛtɛma e ma xɔtɔn yo xɔtɔn.
 I ya lannayaan gbo han!
²⁴ N na a falama nɛn n bɔjɛni,
 n naxa, “Alatala nan n kɛɛn na
 nanara, n yigi saxi a yi.”
²⁵ Alatala fan muxun na,
 naxan a xaxili tixi a ra,
 naxan a fenma.
²⁶ A lan muxun xa Alatalaa kisin mame
 maraxarani.
²⁷ A lan adamadiin xa xuru tɔrɔyaan bun
 fɔlɔ a foningɛ waxatin ma.
²⁸ Xa Ala a ragidi a ma,
 a lan a yi dɔxɔ a danna sabarini,
²⁹ a yi a xinbi sin a yɛtagi burunburunni.
 Waxatina nde a mɔn yigin sɔtɔma nɛn.
³⁰ A xa a dɛɛn ti a bɔnbɔ muxun xa,

a yi wasa yarabin na!

³¹ Amasəto, Marigin mi a mema adamadi-
ine ra han habadan.

³² Hali a tərən nafa e ma,
a kininkininma e ma nən
bayo a hinanna gbo.

³³ Alaa jənigen mi a ra,
a xa adamadiine tərə
a yi e jaxankata.

³⁴ Xa muxune yamanan kasorasane birin
yibutuxun,

³⁵ xa kiti kenden mi sama adamadiin xa
Kore Xonna Ala yee xəri,

³⁶ xa kitisane mi tin muxun xun mayenge
kitin se,
Marigin mi na toma ba?

³⁷ Nde nɔe fena nde fale,
a yi liga,

xa Marigin mi na feen yamari?

³⁸ Gbalon nun herin firinna birin mi fataxi
Kore Xonna Ala fala xuiin xan na ba?

³⁹ Nayi, xa muxun bata yulubine liga,
a lu a nii ra,
na kanna xa a mawuga nanfera?

⁴⁰ En na en sigati kiine rakərəsi,
en yi e feseɛse,
en yi xete Alatala ma.

⁴¹ En Ala maxandi en bəjen ma feu,
en yi en yiine ti Ala xa kore xonna ma.

⁴² Yamaan yi Ala maxandi, e naxa,
“Nxu bata i matandi,
nxu yi murute i ma,
i fan mi tinxi nxu mafeluyɛ!”

⁴³ “I bata i yete rabilin xələn na
alo domana, i yi nxu sagatan
i yi faxan ti kininkinintareyani.

⁴⁴ I bata i yete luxun kundani
alogo nxo maxandi xuine nama i li.

⁴⁵ I bata nxu lu
alo jaman kurun na,
alo se kunxina siya gbetene tagi.”

⁴⁶ “Nxu yaxune birin deni bixi nxu xili ma
han!

⁴⁷ Fe magaxuxine nun yili gexine nan tun
nxu yee ra,
e nun kalan nun gbalona.”

⁴⁸ N yeen xonna bata rafe yeeɛgen na

gbalona fe ra
naxan n ma yamaan sətəxi.

⁴⁹ N yeeɛgen minima
dan mi naxan na,
n mi matabu sətəma,

⁵⁰ han Alatala yi a yee ragodo n ma
keli kore xonna ma, a n mato.

⁵¹ N yeeɛne n xələma
n na n ma taan sungutunne birin toma
tərəxi.

⁵² Naxanye n yaxuyama fuyan,
ne bata n sagatan
alo e yi xəliin nan fəxo ra.

⁵³ E bata n jəjen nagodo yili tilinxin na,
e yi gəɛene ragodo n xun ma.

⁵⁴ Igen yi sa n xun ma,
n yi a fala,
n naxa, “N bata lo ayi!”

⁵⁵ Alatala, n na i xili nən yili tilinxin kui.

⁵⁶ I bata n gbelegbele xuiin mɛ,
i nama i tunla ba n xili ti xuiin na malina fe
ra.

⁵⁷ N to i xili, i yi i maso n na
i yi a fala,
i naxa, “I nama gaxu!”

⁵⁸ Marigina, i bata n xun mayenge kitini,
i yi n niin xunba.

⁵⁹ Alatala, i bata a to,
n jaxankataxi kii naxan yi.
N ma kitin sa n xa!

⁶⁰ I bata a to,
e e gbeen jəxo ma n na kii naxan yi,
e feen naxanye birin yitənxi n xili ma.

⁶¹ Alatala, i bata e konbi ti xuine mɛ,
e nun e feen naxanye birin yitənxi n xili
ma,

⁶² e falan tima n xili ma,
e n mafala ferijən gbən!

⁶³ E mato, e nɛma dəxi,
e nɛma tixi,
n magele feen bata findi e sigi sa xunna ra.

⁶⁴ Alatala, e kəwanle saran e ra,
alo a lan e fe raba kiin ma kii naxan yi.

⁶⁵ E bəjɛne raxədxə ayi,
i ya dangan yi lu e ma.

⁶⁶ Alatala, e sagatan i ya xəlɔni
i yi e raxəri dunuɲa yi!

4

Yerusalen kala fena

¹ Ee! Xemaan mi fa mayilenma!

Xemaan naxan yi fan,

na mi fa yanbanma!

Bɔxɔ bun nafunla naxanye yi rasariɲanxi

Ala xa,

ne bata raxuya ayi kira xunne ra!

² Siyon kaan naxanye yi yatɛxi dangu
xemaan na

hali naxan nun e gbindin binyan lan,

ne bata fa yatɛ fɛɲene ra,

naxanye rafalaxi bɛndɛn na,

fɛɲɛ rafalan naxanye rafalaxi!

³ Hali kankone e xiɲɛn tima e diine xa

e diine yi e xiɲɛn min,

koni n ma yamaan tan bata lu

alo dii nga ɲaxina,

alo dangaranfulene tonbonni.*

⁴ Dii futene lɛnna kankanma e dɛ kankeni
ige xɔnla ma.

Diidine donseen maxɔdinma,

koni muxu yo mi se soma e yii.

⁵ Naxanye yi e baloma donse ɲaxumɛ
fajine ra,

kamɛn nan fa ne halagima taan xɔn.

Naxanye gboxi ɲaxunni,

ne ɲamani yegelenma e yiine ra.

⁶ N ma yamaan hakɛn gbo dangu Sodoma
kaane† yulubin na.

Na taan halagi sanɲa ma kedenna nin

muxu yo mi a yiin din a ra.

⁷ En ma kuntigine fatine yi sariɲan dangu
balabalan kɛsɛn na,

e fati kidin yi fixa dangu nɔnɔn na.

E fatin yi mayilenma dangu gɛmɛ gbeeli
fajine ra

e yetagine yi tofan

alo gɛmɛ mamiloxi fajine.

⁸ Koni iki, e yetagine fɔrɔ tigenna xa,

e mi fa kolon kirane xɔn.

E kidin nan tun fa bɔlixi e xɔnne ma,

e fati kidine fasaxi e ma alo firinne.

⁹ Muxun naxanye faxaxi yɛngɛni

ne fisa muxune xa

naxanye faxaxi kamɛn na

donse xɔnla naxanye ɲaxankatama,

naxanye doyenma donsetareyani.

* **4:3:** Mɛn kaane dangaranfulene yatɛxi dii nga ɲaxine nan na bayo e xɛlɛne bɔxɔn nan fari ma. Na feen mɔn seɓɛxi Yuba 39.13-18 kui. † **4:6:** Sodoma findixi taan nan na fe ɲaxin yi gbo dɛnaxan yi Ala naxan halagi tɛɛn xɔn. Na feen mɔn seɓɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui.

¹⁰ Gbalon godo n ma yamaan ma waxatin
naxan yi,

hali dii ngane ɲɛnigene to yi fan,

e e diine gan nɛn, e yi e don.

¹¹ Alatala bata a xɔlɔn mayita han a danna,
a fitinaxin bata yelin a xɔlɔ gbeen nagodɛ.

A bata tɛɛ gbeen nadɛgɛ Siyon taani

naxan taan ganxi han bɔxɔna.

¹² Bɔxɔn mangane nun dunuɲa muxu yo mi
yi laxi a ra

a yaxune nun yɛngɛfane yi nɔɛ soɛ nɛn

Yerusalɛn taan so dɛɛne ra.

¹³ Na ligaxi taan nabine yulubine nan ma
fe ra

e nun a saraxaraline hakɛne

naxanye tinxin muxune faxa taani.

¹⁴ Iki e tununxin nan sigan tima taan xun
xɔn alo danxutɔne.

Wunla bata e sariɲanna kala

han yii mi fa dinɲɛ e dugine ra.

¹⁵ Muxune yi lu sɔnxɔɛ e famatɔɔn na,

e naxa, “E masiga nxu ra,

ɛ tan muxu sariɲantarene!

ɛ masiga, ɛ masiga!

ɛ nama ɛ yiin din sese ra de!”

E lu e giyɛ,

e mi a kolon e sigɛ dɛdɛ.

Koni hali siya gbɛtɛne a falama nɛn, e naxa,

“E mi nɔɛ luyɛ nxu konni.”

¹⁶ Alatala yetɛɛn bata e raxuya ayi

a mi fa a ɲɔxɔ luma e xɔn mumɛ!

Nayi, muxu yo mi fa saraxaraline
binyama,

muxu yo mi hinanma yamaan fonne ra.

¹⁷ Nxu yɛɛne xadan nɛn nxu mali muxu
fendeni fuuni.

Nxu yi tixi nxɔ kantan tidene yi,

nxu siyaan mamɛ

naxan mi yi nɔɛ nxu rakisɛ.

¹⁸ Yaxune yi nxu mameɛnma nxu sigadene
birin yi

alogo nxu nama mini taan xɔn.

Nxɔ dunuɲa ɲananna bata yi maso,

nxɔ siimayaan ɲanmatɔɔn nan yi a ra,

nxu ɲananna bata yi fa yati!

19 Nxu sagatan muxune yi mafura
singbinna xa kore.

E nxu kedi nɛn geya longonne ra,
e yi dɔxɔ nxu yɛɛ ra tonbonni.

20 E yi Alatalaa muxu sugandixin‡ suxu
naxan yi luxi alo nxu niin yɛtɛna,
nxu yi nxu mirixi naxan ma fa fala
nxu yi nɔɛ dɔxɛ nɛn a nininna bun siyane
yɛ.

21 Edɔn kaane, ɛ sɛwa, ɛ ɲaxan,
ɛ tan naxanye dɔxi Yusu yamanani.
Igelengenni ito radanguma ɛ tan fan ma
nɛn,
ɛ yi a dɔlɔ xɔlɛn min,
ɛ xun magi a ra,
ɛ ragenla yi lu.

22 Siyon kaane, ɛ kɛwanle bata yelin
saranɲɛ ɛ ra.
Ɛ mi fa xalima konyiyani sɔnɔn!
Koni, ɛ tan Edɔn kaane,
Ala ɛ haken saranma nɛn ɛ ra,
a yi ɛ yulubine ramini kɛnɛnni!

5

Isirayila kaane Ala maxandina

1 Alatala, feen naxan nxu sɔtɔxi,
i nama ɲinan na xɔn.
I yɛɛn ti,

i yi a to e nxu rayarabima kii naxan yi.

2 Nxɔ kɛɛ bɔxɔn bata findi xɔɲene gbeen na,
nxɔ banxine bata lu muxu gbɛtɛye xa.

3 Nxu fafane mi fa be,
nxu bata findi kiridine ra.
Nxu ngane bata lu alo kaja gilene.

4 Nxu mi fa nɔɛ nxɔ igene minɲɛ
fɔ nxu a sara,
hali nxɔ yegene
fɔ nxu xa e sara nɛn.

5 Muxun naxanye nxu tɔrɔma,
ne nxu kɔɛɛn suxi.
Nxu bata xadan,
matabu mi nxu xa.

6 Nxu nxu yiin tima Misiran yamanan nun
Asiriya yamanan xa
alogo nxu xa donseene sɔtɔ.

7 Nxu fafane bata yulubin liga,
e mi fa be.
Nxu tan nan fa e haken goronna tongoma.

8 Konyine bata findi nxu kanne ra,
muxu yo mi na naxan nxu bɛ e yii.

‡ 4:20: Muxu Sugandixini ito findixi mangan nan na.

9 Nxu sayaan nan dɛ,
nxu na mini donse fendeni
bayo mafu tiine burunna ra.

10 Kamɛn bata nxu suxu
han nxu fatin yi gan
alo nxu nɛma wonson tɛɛni.

11 Nxu yaxune bata fu ɲaxanle
nun sungutunne ma Siyon taan nun Yuda
taane yi.

12 E yɛtɛɛn bata kuntigine singan,
e mi binye yo sama fonne ma.

13 Diidine walima se dindenɛ.
Banxulanne yegene maxalima han e
tagan.

14 Fonne mi fa e malanma taan so dɛɛn na,
diidine fan mi fa sigi sama.

15 Sɛwan bata ɲan nxu bɔɲɛni,
nxɔ sumunne bata findi sunun na.

16 Xunna kenla bata ba nxu yii.

Gbalona nxu xa,
bayo nxu bata yulubin liga.

17 Nanara, nxu bɔɲɛn tɔrɔxi,
nxu mi fa fefe yigbɛma.

18 Siyon geyaan bata findi yire rabɛɲinxin
na
e nun kankone kurudena.

19 Koni, Alatala,
mangan nan i tan na habadan,
i ya mangayaan sɛnbɛn luma nɛn
han mayixɛtɛ nun mayixɛtɛ.

20 Nanfera i ɲinanɲɛ nxu xɔn han habadan?
I nxu rabɛɲinɲɛ nxu siin birin yi ba?

21 Alatala, nxu raxɛtɛ i ma,
nxu fan yi xɛtɛ i ma yati!
Nxu yi kii naxan yi a fɔlɔni,
i mɔn xa nxɔ fe yitɔn na kiini.

22 I bata i mɛ nxu ra ba fefe?
I xɔlɔxi nxu ma han a dangu ayi ba?

Esekiyeli Nabi Esekiyeli Alaa Falan Naxan Sebɛ

Esekiyeli yi findixi saraxaraliin nan na Ala Batu Banxini Yerusalɛn taani. Babilɔn kaane to Yerusalɛn suxu yɛngɛni, Esekiyeli fan yi Isirayila muxu suxine yɛ naxanye xali Babilɔn taani konyiyani jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomanaanin e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari. A lixi Daniyeli bata yi xali Babilɔn taani konyiyani yɛngɛ gbɛtɛ xɔn jɛɛ solomasɛxɛ benun Esekiyeli xa siga. Fayida, Esekiyeli suxun jɛɛ naanin jɔxɔn danguxina, Ala yi a xili alogo a xa findi a nabiin na. Nayi, Esekiyeli yi lu Alaa falan naliyɛ Isirayila kaa suxine ma naxanye yi xɔjɛne ra Babilɔn yamanani konyiyani. A mɔn yi falana ndee tilan Yahudiyane ma naxanye lu Yerusalɛn taani. Na xanbi ra, Yerusalɛn taan yi halagi yɛngɛ gbɛtɛ yi, a gan. Yerusalɛn taan nun Ala Batu Banxin kala xanbini jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun solofere benun Marigi Yesu xa bari, Esekiyeli yi muxune sɛnbɛ so falane ti lan na feen ma.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔde naanin nan na. A singen feene yɛbama naxanye Isirayila kaane sɔnne nan yitama e ra, benun yaxune xa Yerusalɛn rabilin yɛngɛni (Esekiyeli sora 1 han 24). A firinden feene nan yɛbama Ala naxanye ligama siya xɔjɛne ra, naxanye Isirayila kaane yanfa, e yi e jaxankata (Esekiyeli sora 25 han 32). A saxanden findixi falane nan na naxanye ti Yerusalɛn kala xanbini yɛngɛni. E findixi yigi sa kawandi falane nan na Isirayila kaane xa (Esekiyeli sora 33 han 39). A naaninden banxin nan ma fe falaxi naxan fama tideni Ala Batu Banxin na, Esekiyeli fe toon ti naxan ma fe yi alo xiyena (Esekiyeli sora 40 han 48).

Esekiyeli fe to wuyaxi ti nɛn alo xiyena. A mɔn kawandi wuyaxi ba nɛn, a feene liga naxanye findi taxamasenne ra alogo a xa jɔndin yita muxune ra. A binye gbeen fi nɛn Ala Batu Banxin ma, koni a mɔn a yitama muxune ra fa fala a Ala nɔɛ a yɛtɛ makɛnɛnjɛ nɛn hali Babilɔn taani (misaala ra Esekiyeli sora 11.16). A naxa a muxun

birin kɛwanla goronna a yɛtɛ xun ma (Esekiyeli sora 18). Nayi, a lan birin xa a yɛtɛ a dunuɲa yi gidi kiin masara. Esekiyeli waxatini, Alaa yamaan yi kalaxi yɛngɛne xɔn, koni a a falaxi a yamaan mɔn fama nɛn kelideni alo faxa muxune kelima sayani kii naxan yi (Esekiyeli sora 37). Na bunna nɛɛn, a mɔn yamaan naxɛtɛma nɛn e yamanani (Esekiyeli sora 11.14-20 nun 36.1-38).

Ala yi a yɛtɛ makɛnɛn

¹ N ma siimayaan jɛɛ tonge saxanden kike naaninden xi suulunde lɔxɔni, n yi muxu suxine yɛ Kebari baan dɛ konyiyani waxatin naxan yi, kore xɔnna yi rabi, n yi fe toone ti keli Ala ma alo xiyene. ² Kiken xii suulunden nan yi a ra, Manga Yoyakin suxun jɛɛ suulunden na, ³ Alatala yi falan ti saraxaraliin Busi a dii xɛmɛna Esekiyeli xa Kebari baan dɛ Babilɔn kaane yamanani. Alatala sɛnbɛn godo a ma mɛnna nin.

⁴ N na n yɛɛn nakeli, n yi foye gbeen to keɛ sogeteden kɔmɛn fɔxɔn binni e nun kunda gbeen nun tɛɛ dɛgɛ gbeena. Kɛnɛn gbeen nan yi minima kundani a rabilinni. Tɛɛn yi a tagiyani naxan yi mayilenma alo wuren na gbeeli tɛɛni. ⁵ Dalise naanin yi a tagi naxanye yi luxi alo adamadina.

⁶ Anu, yɛtagi naanin nun gubugubu naanin nan yi e birin ma. ⁷ E sanne yi tinxin, e luxi alo jingen torona, e mɔn yi mayilenma alo sulan xuruxina. ⁸ Muxu yiin yi e gubugubu naaninne keden kedenna birin bun ma. E naaninne birin yiine yi minixi tongon naaninne birin yi alo e yɛtagine nun e gubugubune. ⁹ E gubugubu xunne yi dɔxi e bode ra. E nɛma yi sigɛ, e mi yi e firifirima, koni e birin yi sigama a tinxinna nin. ¹⁰ E birin yɛtagi naanin: A singen yi maliga muxun yɛtagin na. Yata yɛtagin nan yi e naaninna birin ma e yiifanna ma e nun tura yɛtagina e naaninna birin ma e kɔmɛnna ma e nun singbin yɛtagina e naaninna birin ma. ¹¹ E yɛtagine yi na kii nin. E gubugubun firinne ratexi koren binni, ne yi dɔxi e bode ra. E gubugubu firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ¹² E birin yi sigama a tinxinna nin e yɛɛ ra. Nii Sarijanxin na yi siga dɛnaxan yi, ne yi sigama mɛnni,

hali e mi e firifiri. ¹³ Na daliseene yi luxi nɛn alo tɛɛ wolonna, e yi dɛgɛma alo xaye xidin dɛgɛne. Tɛɛn yi a firifirima daliseene tagi, a mayilenma, galanna minima a yi. ¹⁴ Daliseene gixin yi fama, e xɛtɛ, alo kuyen jin masɔxɔnna.

¹⁵ N to na daliseene to, n yi san digilinxi keden kedenna to e birin ma naxan yi a gima bɔxɔn ma alo wontoro sanna dalise naaninne dɛxɔn yɛtagi naanin yi naxanye ma. ¹⁶ Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ fɔɲina. E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxin kankanxina san digilinxin gɛtɛ kui. ¹⁷ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. ¹⁸ E san digilinxi kuixine yi gbo, e magaxu han, yɛne yi e san dingilixi kuixine rabilinne birin yi. ¹⁹ Daliseene nɛma yi sigɛ, e sanni itoe fan yi sigama e dɛxɔn nɛn. Xa daliseene yi tuganma bɔxɔn ma, e sanne fan yi tuganma nɛn. ²⁰ Nii Sarijanxin na yi siga dɛnaxan biri ra, daliseene fan yi sigama mɛn binna nin, e sanni itoe fan yi te e fɔxɔ ra, bayo daliseene niine yi e sanne fan yi. ²¹ E nɛma yi sigɛ hanma e ti, hanma e tugan bɔxɔn ma, e sanne fan yi na nan ligama, amasɔtɔ daliseene niine yi e fan yi.

²² Sena nde yi yibandunxi daliseene xun ma naxan nun kore walaxan yi maliga, a yi mayilenma alo balabalan kɛsɛna, a yi magaxu han! ²³ Na kore walaxa maligan bun ma, daliseene birin gubugubu firinne yi tixi e bode xa, firinna bonne yi e gbindin yɛɛ maluxunma. ²⁴ Daliseene nɛma yi sigɛ, n yi e gubugubune xuiin mɛma nɛn alo ige walanna xuina, hanma Ala Sɛnbɛ Kanna xuina hanma sofa ganla sɔnxɔ xuina. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn.

²⁵ Fala ti xuina nde yi minima nɛn kore walaxan fari naxan yi e xun ma. E na yi ti, e yi e gubugubune rasama nɛn. ²⁶ Kore walaxan naxan yi e xun ma, manga gbɛdɛn yiyana nde yi na fan fari. Na yi mayilenma alo safiri gɛmɛ fɔɲina, adamadiin maligana nde yi dɔxi na manga gbɛdɛni kore pon! ²⁷ N yi tɛɛ wolonna to a fatin xun binni alo wuren naxan mayilenma, a rabilinxi tɛɛn na. Tɛɛn yiyaan nan yi a labe binni, a yi rabilinxi kɛnɛnyaan na. ²⁸ A nɔrɔn yi luxi nɛn alo sengunna naxan minima kuyen

ma tule waxatini. A rabilinna yi yalanxi na kii nin. Alatalaa binyen maligan misaala nan yi a ra. N to a to, n bira, n yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, n yi fala ti xuiin mɛ.

2

Ala yi Esekiyeli xɛ

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, keli, i ti i sanne xunna, n xa falan ti i xa.” ² A to na fala n xa tun, Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nati n sanne xunna. Naxan yi falan tima n xa, n yi n tuli mati na ra. ³ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n tan nan i rasigama Isirayila kaane ma. Siya murutɛxin nan ne ra naxanye murutɛxi n xili ma. E nun e benbane mɔn murutɛxi n xili ma han to. ⁴ N ni i rasigama na muxune nan ma naxanye tengbesenxi, e tuli maxɔdɔxɔ. I xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ⁵ Xa e a ramɛ, hanma e mi a ramɛ, bayo siya murutɛxin nan e ra, e a kolonma nɛn a nabina nde e yɛ. ⁶ I tan adamadina, i nama gaxu e yɛɛ ra, i nama gaxu e falane yɛɛ ra. E luma nɛn i rabilinni alo janle nun tansinne, alo i dɔxi tanle nan fari, koni hali na, i nama gaxu yama murutɛxini ito nun e falane yɛɛ ra. ⁷ Xa e a ramɛ hanma e mi a ramɛ, fɔ i xa n ma falane ti e xa nɛn, bayo murutɛdene nan e ra. ⁸ Adamadina, n naxan falama i xa, i tuli mati na ra, i nama findi murutɛden na alo yama murutɛxini ito! I dɛni bi, i donseen don n naxan soma i yii!”

⁹ N yi yiina nde to yibandunxin n binni, kɛdi mafilinxina nde a kui. ¹⁰ A yi a yifulun n yɛtagi, sɛbɛnla yi a fɔxɔ firinne birin ma. Sunu falane nun mawuga falane nun gbalo falane nan yi sɛbɛxi a ma.

3

¹ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, naxan i yɛtagi, na don! Kɛdi mafilinxini ito don, i sa falan ti Isirayila yamaan xa.” ² Nayi, n yi n dɛni bi, a yi na kɛdi mafilinxin naso n dɛ a don xinla ma. ³ A mɔn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i dɛge han i lugo! I kuiin nafe kɛdi mafilinxini ito ra!” Nayi, n yi a don, a yi naxun n dɛ alo kumina.

⁴ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, siga Isirayila yamaan fɛma, i sa n ma

falane ti e xa! ⁵ N mi i rasigama yamaan xan fema naxan xui gbeten falama naxan famu raxolo, koni n na i rasigama Isirayila yamaan nan ma. ⁶ N mi i rasigama siya wuyaxine fema naxanye xui gbetene falama naxanye famu raxolo, i yeteen mi naxanye mema. Xa n yi i rasigama ne nan ma nun, e yi e tuli matiye nen i xuiin na. ⁷ Koni, Isirayila yamaan mi waxi i xuiin name feni, bayo e mi waxi n fan xuiin name feni, amasoto Isirayila yamaan birin tuli maxodoxo, e tengbesen. ⁸ Nayi, n ni i fan yee xodoxoma ayi nen alo e tan, i yi i kankan e yee ra. ⁹ N ni i ye xodoxoma ayi nen dangu dayimun na naxan xodoxo fanyen xa. Na ma, i nama gaxu e yee ra, yama murutexini ito a fe nama i kuisan.”

¹⁰ A mon yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i tuli mati falani itoe birin na ki fapi, n naxanye falama i xa, i yi e ramara i boneni!

¹¹ Siga i kon kaa muxu suxine fema, xa e a rame, a fala e xa, hali xa e mi a rame, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ ”

¹² Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, n yi sonxo xui gbeena nde me n xanbi ra, naxan a fala, a naxa, “Binyen xa fi Alatala ma a dodoxeni!” ¹³ N mon yi daliseene gubugubune xuiin me naxanye yi bonboma e bode ra, e nun san digilixine xuina, naxanye yi e dexon ma e nun sonxo xui gbeena. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n yite, a siga n na. N niin soxelixin yi siga xoleni, bayo Alatala senben yi n fari a xodexen na.

¹⁵ N yi sa so muxu suxine konni, naxanye yi dxi Teli-Abiba yi, Kebari baan de. N yi sa dxi e konni xi solofere, n yigitegexi e tagi.

Esekiyeli findi fena kantan muxun na

¹⁶ Xi solofere xanbi ra, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁷ “Adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane rame, i yi e rakolon n xa. ¹⁸ N na a fala muxu jaxin ma, n naxa, ‘I faxama nen.’ Xa i mi a rakolon, xa i mi falan ti a xa, fa fala a xa xete a kira jaxin foxo ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nen a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma. ¹⁹ Koni, xa i na muxu

jaxin nakolon, a mi xete a kewali jaxine nun a kira jaxin foxo ra, a faxama nen a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

²⁰ “Xa tinxin muxuna nde fan a xun xanbi so a tinxinyani, a yi tinxintareyaan liga folo, n yi sena nde sa a yee ra naxan a rabire, na kanna faxama nen. I to mi a rakolonxi, a faxama nen a yulubin ma. A tinxinyaan naxan liga, jinan tima nen na xon, a wunla goronna yi lu i tan xun ma.

²¹ Koni i na tinxin muxun nakolon alogo a nama yulubin liga, xa a mi yulubin liga, a kisima nen, i to a rakolonxi, i fan bata i niin natanga na yi.”

Esekiyeli deen yi suxu a ra

²² Alatala senben mon yi godo n ma menni. A yi a fala n xa, a naxa, “Keli, i siga lanbanni, n sa falan tima i xa menna nin.” ²³ Nayi, n yi keli, n siga lanbanni,

n yi a to a Alatalaa noron yi na yi alo n na a to kii naxan yi Kebari baan de. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, a yi n nakeli, n yi ti n sanne xun na. A yi a fala n xa, a naxa, “Siga, i sa so i ya banxini, i deen balan i xun ma.

²⁵ I tan adamadina, muxune lutin tima i ra nen, e yi i xidi, i mi fa noe mine e tagi. ²⁶ N ni i lenna xidima nen i de kankeni, alogo i nama falan ti, i yi e maxadi, hali muxu murutexine nan e ra. ²⁷ Koni, n na falan ti i xa, n ni i deen fulunma nen, alogo i xa a fala e xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na.’ Xa naxan waxi a rame feni, na xa a rame. Xa naxan mi waxi a rame feni, na nama a rame, bayo muxu murutexine nan e ra.”

4

Yerusalen suxu fena yengeni

¹ “Iki, i tan adamadina, bitikidin* tongo i yi a dxi i yetagi, i yi Yerusalen taan sawuran kerenden a fari. ² I yi a liga alo ganla na a rabilin yengeni, i yi yire makantanxine ti a rabilinni, i gbingbinne rate taan makantan yinna xon,† i daaxadene yiton ganle xa taan xili ma, i yenge so seene ti a rabilinni naxanye a so deene kale. ³ Na

* 4:1: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.” † 4:2: Yaxune yi tema taan makantan yinna xuntagi na gbingbinne nan xon, e taan yenge.

xanbi ra, i xa tunde dutunna nde tongo i yi a ti yinna misaala ra ε nun taan tagi, i yi i yεε rafindi a ma. Taan nabilinxin nan na ra yengeni, i tan nan a yengema. Na xa findi taxamasenna ra Isirayila yamaan xa.”

⁴ “Na xanbi ra, i sa i sa i kōmenna ma, i yeteen yi Isirayila yamaan haken goronna tongo. Fanni i saxi i kōmenna fari, i e haken goronna tongoma. ⁵ N lōxone yaten nagidima i ma nen naxan lanje e hakenne yaten ma. Nayi, i Isirayila yamaan haken goronna tongoma nen xi kemε saxan xi tonge solomanaaninna bun ma. ⁶ I na yelin na ra, i mōn xa i sa i yiifanna fari, i yi Yuda bōnsōnna hakenne goronna tongo xi tonge naanin, xi keden jeε keden hakena fe ra. ⁷ I yεε rafindi Yerusalen sawuran fan ma naxan nabilinxi yengeni, i yi i yiin magenla yibandun a xili ma, i yi nabiya falane ti a xili ma. ⁸ N na i xidima nen alogo i nama nō i maxete i taan yenge feen misaala mayitama waxatin naxan birin yi.”

⁹ “I xa maala nun fundenna nun togen nun murutun nun sansi keε gbete ye tongo, i yi e birin sa goron kedenna kui, i yi lu e rafale burun na i balon na xi kemε saxan e nun xi tonge solomanaaninna bun ma. ¹⁰ I garamu kemε firin nan maligama lōxō kedenni i balon na. I na nan donma na waxatin birin yi. ¹¹ I igen litiri keden nan minma lōxō kedenni. I na nan minma na waxatin birin yi. ¹² I na donseen nafalama nen alo funde burun ganma kii naxan yi, koni i a ganma adamadiine gbiin† teen nan na muxune birin yetagi.” ¹³ Alatala mōn yi a fala, a naxa, “Isirayila kaane donse haramuxine donma ikii nin siyane ye, n na e kedima naxanye tagi.”

¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “Ee! Marigina Alatala! N tan munma n niin naharamu singen de! Keli n dii jōre waxatin ma han to, n munma sube yifaxin don hanma burunna subene naxan faxaxi. Han to, n munma sube haramuxi yo raso n de singen!” ¹⁵ A yi n yabi, a naxa, “Awa, n bata tin, i xa jinge gbiin tongo muxu gbiin jōxōni, i yi i ya burun gan na ra.” ¹⁶ A mōn yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n donseene birin janma nen Yerusalen yi.

A muxune e lōxō yo lōxō solōnna maligama nen, e yi a don kōntōfinli, e yi e lōxō yo lōxō min igene maliga, na yi e yigitεge. ¹⁷ Nayi, burun nun igen janma nen e yii, e birin yi yigitεge, e lu doyenje e hakenne fe ra.”

5

Ala kelima nen Isirayila xili ma

¹ “I tan adamadina, silanfann xēnxēn tongo,* i yi i xun se xene nun i de xabene bi na ra, i yi e yiliga sikeela kui, i yi e yitaxun dōxō saxanna ra. ² I nēma Yerusalen taan yenge feen misaala mayita waxatin naxan yi, na na jan, i yi i xunse xene dōxōde kedenna gan taani. I yi a dōxō firinden tongo, i yi a bōnbō i ya silanfanna ra taan nabilinni. I yi a dōxōde saxanden naxuya ayi foyeni, bayo n tan Isirayila kaane sagatanma nen n ma silanfanna ra. ³ Koni i xunse xē dando tongo ne ye, i yi e raxudu i ya domaan lenbeni. ⁴ I mōn xa ndee ba ne fan na, i yi e woli teeni. Nayi, teen kelima nen menni a Isirayila yamaan birin li.”

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen taan ligama na kii nin, n taan naxan ti siyane tagi, n naxan nabilinxi yamana xōjene ra. ⁶ Bayo a muxune bata murute n ma sariyane nun n ma tōnne bun, e fe jaxine yi gbo ayi dangu e rabilinna siyane nun yamanane ra. Mēn kaane bata e mē n ma sariyane ra, e mi n ma tōnne suxi.”

⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Bayo ε bata findi yamaritarene ra dangu ε rabilinna siyane nun yamanane ra, bayo ε mi n ma tōnne nun n ma sariyane suxi, hali ε rabilinna siyane sariyane ε mi ne suxi.” ⁸ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yerusalen kaane, n tan yeteen kelima nen ε xili ma! N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen ε xili ma siyane birin yetagi. ⁹ N feene ligama nen ε ra ε kēwali xōsixinne fe ra, n munma naxanye sifa liga singen, a jōxōn nun mi fa ligama. ¹⁰ Nanara, fafane e diine donma nen ε tagi, diine yi e fafane don. N na n ma kiti ragidixine rakamalima nen ε xili ma, naxanye na lu e nii ra, n yi ne raxuya

† 4:12: Taan na rabilin yengeni, yegen dasama nen nanara burun gan feen falaxi muxu gbiin teen na yireni ito yi alo yegena. * 5:1: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

ayi foyeni.” ¹¹ Nanara, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N tan habadan Ala, n bata n kolɔ n yeteni, bayo ε bata n ma yire sarihanxin naxosi ε suxurene birin na e nun ε kewali xosixine, n fan n masigama nen ε ra, n mi fa kininkininma ε ma, n tan mi fa ε muxu yo ratangama. ¹² E yitaxunxin dɔxɔ saxanna ra, kedenna faxama nen fitina furen nun fitina kamɛni taani, a firinden yi faxa silanfanna ra taan fari ma, n yi a saxanden naxuya ayi foyeni, n yi e sagatan silanfanna ra.”

¹³ “Nayi, n ma xɔlɔn janma nen, n yi ba fitinaxi e xili ma, n na yelin n gbeen jɔxɛ waxatin naxan yi. E a kolonma nen nayi a n tan Alatala nan falan tixi n sɔbɛɛn yetɛɛn na, amasɔɔ n bata n ma xɔlɔn birin nagodo e ma han a danna. ¹⁴ N na ε konna findima nen taa xɔnna ra ε rabilinna siyane naxan nayarabima, dangu muxune birin yi a to. ¹⁵ N fitinaxin na n ma kiti ragidixine rakamali ε xili ma n ma xɔlɔni waxatin naxan yi, n yi ε maxadi a xɔdɛxɛn na, ε rabilinna siyane ε makonbima nen, e yi ε magele, ε findi misaala ra, ε fe yi e yigitɛgɛ. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹⁶ “N fitina kamɛn nafama nen ε xili ma, a yi ε halagi, n mɔn yi lu na kamɛn fari sɛ. E donse dɔnxɛne birin janma nen. ¹⁷ N fitina kamɛn nun sube xapɛne rafama nen ε xili ma, naxanye ε diine faxama. Fitina furen nun faxan yi wara ayi ε taani, n yi yɛngɛn nafa ε xili ma. N tan Alatala nan falan tixi.”

6

Suxure batune fe

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yɛɛ rafindi Isirayila geyane ma, i nabiya falane ti e xili ma, ³ i naxa, ‘Isirayila kaan naxanye geya yirene yi, ε Marigina Alatalaa falan namɛ. Marigina Alatala ito nan falaxi muxune xili ma naxanye dɔxi geya yirene nun yire matexine nun xude dɛɛne nun lanban yirene yi, a naxa: N yɛngɛn nafama nen ε xili ma, n yi ε taane kidene raxɔri. ⁴ E saraxa gandene kalama nen, ε wusulan gandene yi rayensenjɛ ayi, n yi ε faxa ε suxurene yetagi. ⁵ N na Isirayila kaane binbine luma nen biraxi e suxurene yetagi, n yi ε xɔnne raxuya ayi ε saraxa gandene rabilinne yi.

⁶ E na dɔxɔ dɛdɛ yi, ε taane raxɔrima nen, ε taane kidene yi kala, ε saraxa gandene yi raxɔri, ε suxurene yi kala, e yi jan, ε wusulan gandene yi rabira, ε yii fɔxɔne birin yi lɔ ayi. ⁷ Muxu wuyaxi faxaxin luma nen biraxi ε tagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ Koni n na ε tan ndee luma nen e nii ra yɛngɛn xanbini, ne yi xuya ayi siyane yɛ yamanane birin yi. ⁹ Nayi, e na xali dɛnaxanye yi siyane yɛ konyiyani, n ma fe rabirama nen e muxu gixine ma mɛnni, e n nasunu kii naxan yi e yanfanten bɔɔɛne yi, naxanye e masiga n na, e nun e yɛɛn naxanye e rakunfa suxurene xɔn. Nayi, e fe rapaxuma e tan yetɛɛn ma nen e kewali jaxine nun e fe xosixi rabana fe ra. ¹⁰ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, a n mi falan tixi e xa fuun xan yi, fa fala a n yi gbaloni ito rafama nen e xili ma.’ ”

¹¹ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa: I yiin bɔnbɔ, i sanni din, i yi a fala, i naxa, “Gbalona!” bayo Isirayila yamaan faxama nen silanfanna nun fitina kamɛn nun fitina furen e fe jaxine nun kewali xosixine fe ra e naxanye birin ligaxi. ¹² Naxanye makuya, ne faxama fitina furen nin. Naxanye maso, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye na lu e nii ra, ne faxama nen fitina kamɛni. N sigama nen han n ma xɔlɔn danna e xili ma. ¹³ E a kolonma nen, a Alatala nan n na, ε muxu faxaxine na lu biraxi ε suxurene tagi waxatin naxan yi ε saraxa gandene rabilinni yire matexine birin fari e nun geyane birin xuntagi, e nun wudi yifɔtɔnxine nun wari gbeene birin bun, ε yi wusulan xiri jaxumɛne ganma ε suxurene xa dɛnaxanye yi. ¹⁴ N na n yiini bandunma nen e xili ma, n yi yamanan findi yire rabɛpinxin na, keli tonbonna ma han Dibila yi, e dɔxɔdene birin. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’ ”

7

Gbalo famatɔna fe

¹ Alatala falani ito nan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi Isirayila kaane xili ma, a naxa, ‘A danna nan fa ito ra!’

A danna bata a li yamanan tongon
naaninne birin yi!

³ Awa iki, a danna bata a li ε ma.
N na n ma xəlɔn nafama nɛn ε ma.
N na ε makitima nɛn lan ε sigati kiin ma,
n yi ε saran ε kɛwali xəsixine ra.

⁴ N mi kininkininma ε ma,
n mi ε ratangama,
amasəto n na ε sigati kiin nun ε kɛwali
xəsixine saranma nɛn ε ra.

Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala nan n na.'

⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
'Gbalon fama,
gbalon naxan ɲəxən mi na!

⁶ Feene danna nan na ra!
A danna bata a li!
A kelima nɛn ε xili ma! A fama!

⁷ E tan yamanan muxune,
ε waxatin bata a li!
Waxati saxin bata a li ε ma,
a ləxən bata maso!
Kəntəfinla na a ra!
Sɛwa xui mi fa tema geyane fari sənən!

⁸ Iki, n mi fa buma,
n na n ma xəlɔn nagodo ε ma,
n ma bəɲɛteen sigama nɛn
han a danna ε xili ma.
N na ε makitima nɛn
lan ε sigati kiin ma,
n yi ε saran ε kɛwali xəsixine ra.

⁹ N mi kininkininma ε ma,
n mi ε ratangama,
amasəto n na ε sigati kiin nun ε kɛwali
xəsixine saranma nɛn ε ra.
Nayi, ε a kolonma nɛn
a n tan Alatala,
n tan nan ε ɲaxankatama.' "

¹⁰ Ləxən bata a li,
a bata a li!
E waxatin bata a li!
Bənbə ti dunganna bata a maɲingi!
Wason bata sabati ayi!

¹¹ Gbalon bata keli,
a findi muxu ɲaxine ɲaxankata dunganna
ra.

E sese mi fa luma,
e nafulu mi luma,
e mi fa wuyama ayi,
e nɔrɔ mi fa luma.

¹² Waxatin bata a li,
ləxən bata maso!
Sare soon nama fa sɛwa,
sare matiin nama fa sunu,

bayo xəlɔ gbeen fama yamaan birin xili
ma.

¹³ Sare matiin naxan matixi,
a mi na sətoma
hali a mən lu a nii ra,
bayo fe toon naxan tixi lan yamaan ma
alo xiyena, na mi kalama,
muxu yo mi a niin natange
masəto e hakene xən.

¹⁴ Xətaan fema nɛn,
feen birin yi yitən,
koni muxu yo mi sigama yɛngɛni
bayo n ma xəlɔn bata godo yamaan birin
xili ma.

¹⁵ Yɛngɛn taan nabilinma nɛn,
fitina furen nun fitina kamɛn yi so a yi!
Naxanye burunna ra,
ne yi faxa silanfanna ra.
Naxanye taani,
fitina kamɛn nun fitina furen yi ne halagi.

¹⁶ Naxanye na e futuxulu,
ne sa e luxunma nɛn geyane fari,
e lu kutunɲe e yɛtɛ hakene fe ra
alo ganban naxanye lanbanni.

¹⁷ E birin fangan ɲanma nɛn,
e birin xinbi xudine yi tu ayi,
e lu alo igena.

¹⁸ E e maxidima nɛn kasa bənbeli dugine yi
sununi,
kuisanna yi e birin suxu,
e yagi han,
e birin yi e xunne bi sununi.

¹⁹ E e wure gbetine wolima ayi nɛn kirane
xən,
e yi e mɛ e xɛmane ra
alo se haramuxina.
Bayo e gbetine nun e xɛmane mi nɔɛ e
xunbɛ Alatalaa xəlɔn ləxəni.

Ne mi fa e wasɛ,
e mi e ralugɛ,
bayo ne nan e biraxi hakɛni.

²⁰ E bata waso ayi e nafunle xən
e yi suxure xəsixi haramuxine rafala e ra.
Nanara, n tan Ala ne findima nɛn se xəsine
ra e xa.

²¹ N na e birin findima nɛn yɛngɛ se tongox-
ine ra xəɲɛne xa,
fuyantenne yi e ba e yii yɛngɛni,
e yi na raxəsi.

²² N na n xun xanbi soma nɛn e yi,
muxune yi n ma yire kɛndɛna sariɲanna
kala,

mafu tiine yi so a kui,
e yi a sarijanna kala.

²³ Yɔlɔnxɔnne rafala,
bayo faxan bata wara ayi yamanani,
gbalon yi gbo ayi taani.

²⁴ Siyaan naxanye ɲaxu e birin xa,
n ne rafama nɛn,
e yi e banxine tongo e yii.
N sɛnbɛmane wason ɲanma nɛn,
e yire sarijanxine sarijanna yi kala.

²⁵ Kuisan waxatine na fa,
e bɔɲɛ xunbenla fenma nɛn,
koni e mi a toɛ!

²⁶ Gbalon sama nɛn gbalon fari,
xibaru ɲaxine yi sa xibaru ɲaxine fari.
E fe toon maxɔdinma nɛn nabine ma fata
Ala ra,
koni saraxaraline bama nɛn muxune
xaranɲɛ sariyan ma,
fonne fan yi ba maxadin tiyɛ.

²⁷ Mangan sunuma nɛn,
manga diin yi yigitɛgɛ,
yamanan muxune birin yiine yi xuruxu-
run gaxuni.
N na e sigati kiin saranma nɛn e ra,
n yi e kiti e kiti saxine xɔn,
e yi a kolon a Alatala nan n na.

8

Suxurene Ala Batu Banxini

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
yi, na ɲɛɛ senninden kike senninden xi suu-
lunde bɔxɔni, n yi dɔxi n ma banxini, Yuda
bɔnsɔnna fonne yi dɔxi n yɛtagi, Marigina
Alatala sɛnbɛn yi godo n ma.

² N yi dajɔxɔna nde to naxan yi maliga
tɛɛn na. Dɛnaxan yi luxi alo a tagina han a
sanne, tɛɛn yiyaan nan yi na ra. Keli mɛnna
ma mɔn han a xunna, na yi luxi alo tɛɛn na
wuren gbeeli. ³ Dɛnaxan yi luxi alo a yiina,
a yi na yibandun, a yi n suxu n xun sɛxɛn
ma. Alaa Nii Sarijanxin yi n nate bɔxɔn
nun koren lantagini, a yi n xali fe tooni
fata Ala ra alo xiyena, a siga n na Yerusalɛn
yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dɛɛn
na naxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden kɔmɛn
fɔxɔn ma suxuren yi dɔxi dɛnaxan yi naxan
Ala raxɔlɔma fata a xanuntenya gbeen na

lan a yamaan ma. ⁴ Isirayilaa Alaa nɔrɔn yi
mɛnni, alo n na a to kii naxan yi lanbanni.

⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,
i yɛɛ rasiga kɔmɛnna binni.” N yi n yɛɛ
rasiga, n yi sa na suxuren to naxan Ala
raxɔlɔma, a dɔxi saraxa ganden kiraan so
dɛɛn kɔmɛn fɔxɔni. ⁶ A yi a fala n xa, a naxa,
“Adamadina, i bata a to e naxan ligama,
Isirayila yamaan fe xɔsixi gbeen naxanye
ligama be, feen naxanye n masigama n ma
yire sarijanxin na? Koni i mɔn fe xɔsixi
gbee gbɛtɛye toma nɛn.”

⁷ Nayi, a yi n xali Ala Batu Banxin yinna
so dɛɛn na. N yi yinla nde to yinna ma.
⁸ Ala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina,
yinla raba yinna ma.” N yi yinla raba
yinna ma, so dɛɛn yi taran a ma. ⁹ A yi
a fala n xa, a naxa, “So mɛnni, i sa e fe
xɔsixi haramuxine mato e naxanye ligan
be.” ¹⁰ N yi so, n yi a mato, bubuseene
nun sube xɔsixin sifan birin sawuran yi
na, e nun Isirayila yamana suxurene birin
sawurane yi rafalaxi yinna kui a kanke
yiren birin ma. ¹¹ Isirayila yamaan fonne
muxu tonge solofere yi tixi na sawurane
yɛtagi. Safan ma dii xɛmɛn Yaasaniya yi
ne yɛ. Wusulan gan seen yi suxi e birin
yii, wusulanna tutin yi tema han! ¹² A yi a
fala n xa, a naxa, “Adamadina, i bata a to
ba, Isirayila yamaan fonne naxan ligama
dimini? E birin e gbee suxure batu konko
yi. E a falama, e naxa, ‘Alatala mi nxu
toma. Alatala bata yamanan nabɛɲin!’ ”
¹³ A yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn e toma nɛn
fe xɔsixi gbee gbɛtɛye ligɛ.”

¹⁴ A yi n xali Alatalaa banxin so dɛɛn na
kɔmɛn fɔxɔni. Naxanle yi dɔxi mɛnni nax-
anye yi Tamusi suxuren sayaan wugama.*
¹⁵ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i a
toma ba? I mɔn fe xɔsixi gbɛtɛye toma nɛn
naxanye dangu itoe ra.”

¹⁶ A yi n xali Alatalaa banxin yinna kui
xiini, Ala Batu Banxin so dɛɛn na, so dɛɛn
palaan nun saraxa ganden longonna ra.
Xɛmɛ mɔxɔɲɛn nun suulun ɲɔxɔn yi mɛnni,
e xun xanbi soxi Alatala Batu Banxini, e yɛɛ
rafindixi sogeteden binna ma. E yi e xinbi
sinma sɔgen mabinni a batudeni. ¹⁷ A yi a

* **8:14:** Babilɔn kaane nan yi Tamusi batuma. E yi laxi a ra, a alana nde na a ra naxan faxama soge furen na, a niin
mɔn yi bira a yi ɲɛmɛn na.

fala n xa, a naxa, “Adamadina, i feni itoe toma ba? Fe x̄sixinini itoe xurun ba, Yuda yamaan naxanye ligana be? Anu, e m̄n yamanan nafema gballo feene ra, e yi lu n nax̄l̄e. I mi e toma wudi yiin masōe e n̄ēn na e namunne x̄n ba? ¹⁸ Nanara, n fan e saranma n̄n n ma x̄l̄o gbeenini. N mi kininkininma e ma, n mi e ratangama. E n xilima n̄n e xui yitexin na, koni n mi n tuli matima e ra.”

9

Yerusal̄en rat̄r̄n fena

¹ Na xanbi ra, n yi a m̄e a fal̄e a xuini texin na, a naxa, “E tan naxanye taani ito muxune k̄ewanle saranma e ra, e maso, birin xa a yenḡe so seen tongo taan xili ma.” ² Nayi, n yi x̄m̄e sennin to f̄e sa keli f̄axa ra so d̄ēn binni naxan yi ȳēe rafindixi k̄m̄en f̄ox̄n ma. Halagi ti yenḡe so seen yi suxi e birin yii. X̄m̄ena nde yi e tagi naxan yi maxidixi taa dugini, s̄ebeli ti seene yi singanxi a tagi xidin na. E yi fa ti saraxa gande sula daxin d̄ex̄n. ³ Isirayilaa Alaa n̄r̄n yi keli maleka gubugubu kanne sawurane xun ma, a yi d̄enaxan yi, a yi siga banxin d̄ēn na. X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, s̄ebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, ⁴ Alatala yi na xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Dangu Yerusal̄en taan tagi, i yi taxamasenna sa muxune birin tigi ra naxanye wugama, e kutunma lan fe x̄sixinine fe ma Yerusal̄en kaane naxanye ligama.” ⁵ A yi a fala bonne xa n ȳēe x̄r̄i, a naxa, “E tan xa bira a f̄ox̄o ra taani, e muxune f̄axa, e nama kininkinin, e nama dija mux̄e ma! ⁶ E fonne nun banxulanne nun sungutunne nun dii n̄r̄ene nun n̄axanle birin f̄axa, e yi e rax̄r̄i. Koni taxamasenna muxun naxanye birin ma, e ne lu na. E a f̄ol̄o n ma yire sarijanxin ma!” E yi a f̄ol̄o fonne ma, naxanye yi Ala Batu Banxin ȳetagi. ⁷ A yi a fala e xa, a naxa, “E n Batu Banxin naharamu, e yi a yinna kuine rafe muxu faxaxine ra! E siga!” E yi siga, e sa faxan ti f̄ol̄o taani.

⁸ E yi faxan tima waxatin naxan yi, n kedenna nan yi fa luxi m̄enni, n yi bira, n ȳetagin yi lan b̄ox̄n ma, n yi gbelegebele, n naxa, “Marigina Alatala, i Isirayila muxu d̄anx̄ene birin nax̄rima n̄n ba, i

to i ya x̄l̄on nagodoma Yerusal̄en ma?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Isirayila yamaan nun Yuda yamaan hak̄ene gbo han! Yamanan nafexi e muxu faxaxine wunla nan na, taan nafexi tinxintareyaan nan na. Amas̄ot̄o e yi a falama n̄n, e naxa, ‘Alatala bata yamanan nab̄jin. Alatala mi fa sese toma.’ ¹⁰ N fan mi fa kininkininma e ma, n mi fa e ratangama. N na e k̄ewali n̄axine saranma n̄n e ra.” ¹¹ X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, s̄ebeli ti seene yi singanxi naxan ma tagi xidin na, na yi fa a fala, a naxa, “In yamarixi naxan ma, n bata na liga.”

10

Ala m̄n yi a ȳet̄e yita

¹ N yi n ȳēn nakeli, n yi manga gb̄ed̄en yiyaan to kore walaxa maligan fari naxan yi maleka gubugubu kanne xun ma. A mayilenma alo safiri ḡem̄ena. ² X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, Ala yi a fala na xa, a naxa, “Sa so san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne labe ra, i yi i yiine rafe t̄ēe wolonne ra, i sa e woli taan xun x̄n.” N yi x̄m̄en to siḡe m̄enni. ³ Maleka gubugubu kanne yi tixi Ala Batu Banxin d̄ex̄n sogeteden yiifari f̄ox̄ni na muxun yi fama waxatin naxan yi. Kundaan yi Ala Batu Banxin yinna kui xiin nafexi. ⁴ Alatala n̄r̄n yi keli maleka gubugubu kanne xun ma, a siga Ala Batu Banxin so d̄ēn na. Banxin yi rafe kundaan na, yinna kuiin yi rafe Alatala n̄r̄n k̄en̄enna ra. ⁵ Malekane gubugubune xuiin yi siga min̄e han yinna fari ma xiina. Na yi luxi alo Ala S̄enb̄e Kanna xuina, a n̄ma falan tiȳe.

⁶ X̄m̄en naxan yi maxidixi taa dugini, a to na yamari, a naxa, “T̄ēen tongo san digilinxine longonna ra naxanye maleka gubugubu kanne tagi,” x̄m̄en yi sa ti san digilinxina nde d̄ex̄n alo wontoro sanna.

⁷ Nayi, maleka gubugubu kan keden yi a yiin nasiga t̄ēen ma naxan yi maleka gubugubu kanne longonna ra. A yi t̄ēe wolonne tongo, a yi e sa x̄m̄en yii naxan yi maxidixi taa dugini. Na yi t̄ēe wolonne tongo, a mini. ⁸ Sena nde yi malekane gubugubune bun ma alo muxu yiina.

⁹ N yi a matoma, n yi san digilinxi naanin to maleka gubugubu kan keden kedenne dɛxɔn alo wontoro sanna. Sanna ne yi mayilenma alo kirisoliti gɛmɛ faɲina. ¹⁰ E birin yi maliga. E yi rafalaxi nɛn alo san digilinxin kankanxina san digilinxi gbɛtɛ kui. ¹¹ E nɛma sigɛ, e yi nɔɛ sigɛ e fɔxɔ naaninne birin ma nɛn hali e mi e firifiri. Maleka gubugubu kanne yi xun tixi dɛnaxan biri ra, san digilinxine yi sigama mɛn binna nin, hali e mi e firifiri. ¹² Yɛnɛ nan yi maleka gubugubu kanne fatin birin ma, e fanna nun e yiine nun e gubugubune birin e nun e san digilinxi naaninne. ¹³ N yi a mɛ e na sanne xilima, a “wuluwunle.” ¹⁴ Yɛtagi naanin nan yi malekane birin ma. A singen yi maligaxi maleka gubugubu kanna yɛtagin nan na, a firindena, muxu yɛtagina, a saxandena, yata yɛtagina, a naanindena, singbin yɛtagina. ¹⁵ Maleka gubugubu kanne yi te. Daliseene nan yi ne ra n naxanye to Kebari baan dɛ. ¹⁶ Maleka gubugubu kanne nɛma yi sigɛ, e san digilinxine fan yi sigama nɛn e fɔxɔ ra. Malekane na yi e gubugubune yite alogo e xa tugan bɔxɔn ma, e san digilinxine mi yi kelima e dɛxɔn. ¹⁷ E na yi ti, e sanne fan yi tima nɛn. E na yi tugan, e sanne fan yi tugan, amasɔtɔ niin naxan yi daliseene yi, na yi e fan yi.

Ala nɔrɔn yi keli a Batu Banxini

¹⁸ Alatala nɔrɔn yi keli Ala Batu Banxin so dɛɛn na, a sa ti maleka gubugubu kanne xun ma. ¹⁹ Nayi, maleka gubugubu kanne yi e gubugubune yifulun, e tugan bɔxɔn ma n yɛɛ xɔri, e san digilinxine fan yi te e fɔxɔ ra. E yi sa ti Alatalaa banxin yinna so dɛɛn na sogeteden binni. Isirayilaa Ala nɔrɔn yi lu e xun ma kore. ²⁰ Daliseene nan yi e ra n naxanye to Isirayilaa Ala bun ma Kebari baan dɛ, n yi a kolon a maleka gubugubu kanne nan yi e ra. ²¹ Yɛtagi naanin nan yi e birin ma, e nun gubugubu naanin. Sena nde yi e birin gubugubune bun ma alo muxu yiina. ²² E yɛtagine yi maliga daliseene yɛtagine ra n naxanye to Kebari baan dɛ. E birin yi sigama e yɛɛ ra e tinxinna nin.

11

Yerusalɛn makitima nɛn

¹ Alaa Nii Sariɲanxin yi n tongo a n xali Alatalaa banxin dɛɛn na, dɛɛn naxan yi yɛɛ rafindixi sogeteden ma. N yi muxu mɔxɔɲɛn nun suulun to tixi dɛɛn na, ya-maan yɛɛratina ndee yi ne yɛ, Asuru a dii xɛmɛn Yaasaniya nun Bɛnaya a dii xɛmɛn Pelati. ² Alaa Nii Sariɲanxin yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, muxuni itoe nan fe ɲaxine yitɔnma, e maxadi ɲaxin ti taani ito yi. ³ E a falama, e naxa, ‘Banxine mi tiyɛ be iki singen! Taan makantan yinna luxi nɛn alo tundena, en tan namaraxi a kui alo suben tunden kui!’ ⁴ Nanara, Adamadina, nabiya falan ti e xili ma, nabiya falan ti!”

⁵ Nayi, Alatalaa Nii Sariɲanxin yi godo n ma. A yi a fala, a n xa falani ito ti, a naxa, “Isirayila yamana, ɛ luma a fale, ɛ naxa, ‘E Alatala xuiin namɛ,’ anu, n na ɛ miriyaan kolon! ⁶ E bata faxan ti taani ito yi han kirane bata rafe binbine ra.” ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “E faxan naxanye tixi taan xun xɔn, na faxa muxune nan luxi alo suben naxan nama-raxi tundeni, taan nan tunden na koni n fa ɛ tan kedima a yi nɛn. ⁸ E to gaxuxi yɛngɛn yɛɛ ra, n yɛngɛn nan nafama ɛ xili ma,” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁹ “N na ɛ kedima nɛn taani, n yi ɛ sa xɔɲɛne sagoni, n yi n ma kiti ragidixine rakamali ɛ xili ma. ¹⁰ E faxama nɛn silanfanna ra, n yi ɛ makiti Isirayila bɔxɔn danna ra. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ¹¹ Taan makantan yinna mi findima tunden na ɛ tan xa, ɛ fan mi ramarama a kui alo subena, bayo n na ɛ makitima nɛn Isirayila bɔxɔn danna ra. ¹² Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na, ɛ tan naxanye mi n ma sariyane nun n ma tɔnne suxi, ɛ yi bira ɛ rabilinna siyane namunne fɔxɔ ra.”

¹³ Nayi, n yi nabiya falane tima waxatin naxan yi, Bɛnaya a dii xɛmɛn Pelati yi faxa. N yi bira, n yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, n yi gbelegbele, n naxa, “Ee! Marigina Alatala, i fa Isirayila yama dɔnxɛn naxɔrima nɛn ba?”

Ala mɔn yamaan muxu suxine malanma nɛn

¹⁴ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁵ “Adamadina, naxanye dɔxi Yerusalɛn yi,

ne a falama i ngaxakedenne xa, i ya den-bayaan muxune, Isirayila yamaan naxan birin bata xali konyiyani, e naxa, 'E lu makuyaxi Alatalaa dingiraan na, bayo a bəxəni ito fixi nxu tan nan ma nxu kəen na!' ¹⁶ Na ma, a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Hali n to ε rasigaxi siyane yε pon, n yi ε raxuya ayi yamanane yi, n luma nən ε xən mənni alo ε yi yire sarijanxini nun.' ¹⁷ Na ma, a fala, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na ε malanma nən sa keli siyane yε, n yi ε maxili yamanane yi, ε raxuyaxi ayi dənaxanye yi, n yi Isirayila yamanan so ε yii.' ¹⁸ E mən xətəma nən mənni, e yi suxurene nun batu se xəsixine birin naxəri a yi. ¹⁹ N yi xaxili kedenna lu e birin ma, n yi nii nənən sa e yi, n bəjə xədəxəyaan ba e yi naxan luxi alo gəmənə, n yi bəjə fajin fi e ma ²⁰ alogo e xa n ma tənne nun n ma sariyane suxu. Nayi, e yi findi n ma yamaan na, n findi e Ala ra. ²¹ Koni naxanye kunfaxi e suxurene nun batu se xəsixine xən e bəjəni, n na kanne kəwali jaxine saranma nən e ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²² Maleka gubugubu kannə naxanye nun san digilinxine yi a ra, ne yi e gubugubune yifulun, Isirayila Ala nərən yi e xun ma kore. ²³ Alatala nərən yi ba taan xun ma, a sa ti gəyaan xun ma naxan yi Yerusalən sogeteden binni. ²⁴ Alaa Nii Sarijanxin yi n nate, a xətə n na muxu suxine fəma Babilən kaane yamanani fe tooni alo xiyena fata Alaa Nii Sarijanxin na. N yi fe toon naxan tima alo xiyena, na yi dan. ²⁵ Alatala feen naxanye birin yita n na, n yi ne birin fala muxu suxine xa.

12

Muxu gbətəye xalima nən konyiyani

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, i dəxi yama murutəxin nan tagi. E yəen na, alogo e xa seen to, koni e mi a yigbema. E tunla na, alogo e xa feen mε, koni e mi a famuma, amasəto yama murutəxin nan e ra. ³ Nanara, i tan Adamadina, i ya goronne yitən i a liga alo i sigama konyiyaan nin yanyi tagini

yamaan yεε xəri. Keli be i siga yire gbətə yi e yεε xəri. Waxatina nde, e a kolonma nən a yama murutəxin nan e ra. ⁴ I ya goron yitənxine ramini e yεε xəri yanyin na, i tan yi mini jinbanna ra e yεε xəri alo naxanye sigama konyiyani. ⁵ Yinla raba yinna ma e yεε xəri, i yi i ya goronne ramini mənna ra, ⁶ i yi e tongo i tungunna ma e yεε xəri, i yi e xali fitirin ma. I xa i yetagin xunna so alogo i nama yamanan mato, bayo n na i findima nən taxamasenna ra Isirayila yamaan xa."

⁷ N yamari naxan na, n yi na liga. N yi n ma goronne ramini yanyin na siga konyiyani. Ninbanna ra, n yi yinla raba yinna ma n yiin na, n yi n ma goronne ramini fitirin ma, n yi a tongo n tungunna ma e yεε xəri.

⁸ Xətənni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ "Adamadina, Isirayila yama murutəxin mi yi i maxədin ba, fa fala, 'I nanse ligama?' ¹⁰ E yabi, fa fala, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Nabiyə falani ito tixi Yerusalən mangan nun Isirayila yamaan birin nan xili ma naxanye luxi mənni.' ¹¹ A fala e xa, i naxa, 'N findixi ε rakolon feen taxamasenna nan na. N naxan ligaxi, na nan nakamalima e ma, e yi suxu yəngəni, e siga konyiyani.' ¹² Mangan naxan e yε, na a goronne tongoma nən a tungunna ma fitirin ma, a mini taani. Yinla nan nabama a xa yinna ma, a yi mini mənna ra. A yi a yetagin xunna so alogo a nama yamanan mato. ¹³ N na n ma yalaan natima nən a yεε ra, a yi a suxu n ma luti ratixin na, n yi a xali Babilən taani, Babilən kaane yamanani, a mi dənaxan toma a yəen na,* a yi sa faxa na. ¹⁴ N na a rabilinna muxune birin naxuyama ayi nən e nun a ganle, n yi e sagatan silanfanna ra. ¹⁵ Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na e raxuya ayi siyane yε e nun yamanane yi. ¹⁶ Koni n muxuna ndee ratangama nən yəngən nun fitina kamən nun fitina furen ma alogo e xa sa e ti e kəwali xəsixine ra e dənə siyane birin xa e na siga dənaxanye yi. Nayi, na kanne a kolonma nən a Alatala nan n na."

¹⁷ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

* **12:13:** A falan tima Manga Sedeki suxu feen nan ma. A mi Babilən toma bayo Babilən kaane a yəene kalama nən. Na feen sebəxi Mangane Firinden 25.4 nun Yeremi 52.7 kui.

18 “Adamadina, i nɛma i dɛgema i xuruxurun, i yi igen min gaxun nun kuisanni. 19 I a falama nɛn yamanan muxune xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi lan Yerusalɛn kaane ma naxanye luxi Isirayila yamanani, a naxa: E dɛgema kuisanna nin, e yi igen min yigiteɛɛni, amasɔtɔ e yamanan nun a yi seene birin naxɔrima nɛn a muxune gbalone fe ma. 20 Muxune ɲanma nɛn taane yi, yamanan yi findi yire rabɛɲinxin na. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

Alatalaa falan kamalima nɛn

21 Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, 22 “Adamadina, nanfera ɛ sandani ito falama ɛ tagi Isirayila bɔxɔn ma, fa fala, ‘Waxatin danguma, koni fe toon naxanye tima alo xiyena, ne sese mi rakamalima.’” 23 A fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata danna sa sandani ito ra, a mi fa falama Isirayila yi sɔnɔn.” ’ Koni a fala e xa, i naxa, ‘Fe toone birin nakamali waxatin bata maso. 24 Fe to fuu yo mi fa falama Isirayila kaane tagi alo xiyena, yiimatone mi fa muxune rafan feene falama e xa wuleni. 25 Bayo n tan Alatala, n falan tima nɛn, na yi rakamali keden na. ɛ tan yama murutɛxina, na ligama nɛn ɛ waxatini. N falan tima nɛn, n yi a rakamali.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

26 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 27 “Adamadina, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘A fe toon naxan tixi, iki fe mi na ra, a nabiya falan tima lan waxati famatɔne nan ma naxanye makuya pon!’ 28 Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa, a naxa, “N na fala yo ti sɔnɔn, na rakamalima nɛn keden na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

13

Alaa falan wule nabine xili ma

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa, 2 “Adamadina, nabiya falan ti Isirayilaa nabine xili ma naxanye nabiya falane tima iki, i yi a fala ne xa naxanye e bɔɲɛ yi feene tun falama, i naxa, ‘ɛ Alatala xuiin namɛ! 3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalon nabi xaxilitarene xa, naxanye e yetɛ xaxili yi feene falama, anu e mi fe to yo

tixi keli Ala ma. 4 Isirayila kaane, ɛ nabine luxi nɛn alo kankone banxi xɔnne yi! 5 E mi e masoxi yinna yire biraxine ra alogo e xa Isirayila yamaan makantan yinna yinle rafaxa, a yi lu tixi yɛngɛni Alatalaa xɔlɔn lɔxɔni. 6 Wulen nan e fe toone ra, ɲɔndi mi e yiimato falane yi. E a falama, e naxa, “ɛ tuli mati Alatalaa falan na.” Koni Alatala xa mi e xɛxi. Anu, e wama e falane xa rakamali. 7 ɛ fe toon naxanye tima, fe fuun xa mi ne ra ba? ɛ wule falan naxanye tima yiimatoni, wulen xa mi ne ra ba? ɛ a falama, ɛ naxa, “ɛ Alatalaa falan namɛ!” Anu, n mi fala tixi.’ ”

8 “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo wulen nan ɛ falane nun ɛ fe toone ra, n bata keli ɛ xili ma.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra. 9 ‘N sɛnbɛn kelima nɛn nabine xili ma naxanye fe to fuune tima, e yi wule falane ti yiimatoni. E mi dɔxɔde sɔtɔma n ma yamaan malanni, e xinle mi sɛbɛma Isirayila kaane xili sɛbɛ kedin kui, e mɔn mi Isirayila yamanan lima. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Marigina Alatala nan na.’ ”

10 “‘E n ma yamaan nalɔma ayi, e naxa, “Bɔɲɛ xunbenla be,” anu bɔɲɛ xunbeli mi na. Bonne nɛma yinna tima naxan bira-matɔ a ra, e tan bɛndɛ fixɛn nan soma a ma. 11 Nayi, a fala na yinna maso muxune xa, a na yinna birama nɛn! Tule gbeen fama nɛn, balabalan kɛsɛne yi godo, foye gbeen yi fa. 12 Yinna na bira, muxune mi ɛ maxɔdinɲɛ nayi ba, fa fala, “ɛ a masoxi bɛndɛ fixɛn naxan na, na minɛn?” ’ ”

13 “‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N fitinaxin kala ti foyen nafama nɛn, n tule gbeen nafa n ma xɔlɔ gbeeni, balabalan kɛsɛ ɲaxine yi godo halagi tideni. 14 ɛ bɛndɛ fixɛn soxi yinna naxan ma, n na rabirama nɛn bɔxɔni, a bunne yi mini kɛnɛnni. A na bira, ɛ fan halagima nɛn a xɔn. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a Alatala nan n na. 15 N sigama nɛn han n ma xɔlɔn danna na yinna xili ma e nun naxanye a masoxi. Nayi, n yi a fala ɛ xa, n naxa, “Yin mi fa na, nabiin naxanye a masoxi ne fan mi fa na, 16 Isirayila nabiin naxanye yi bɔɲɛ xunbenla fe falama Yerusalɛn kaane xa e fe to fuune xɔn, anu bɔɲɛ xunbeli mi yi na! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ” ’ ”

¹⁷ “Adamadina, i yee rafindi Isirayila yamaan sungutunne ma naxanye e yete bope yi falane tima nabiya falane ra. Nabiya falane ti e xili ma, ¹⁸ i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona e xa e tan naxanye yii kee rasone degema, e yi e so e yii keene birin na tirin ti seene ra, e yi dagine dega naxanye soma muxune yetagine xun na fonne nun dii jorene birin alogo e xa senben soto e niine ma! E n ma yamaan muxune niin tirinpe ba, e yi e yete niine ratanga? ¹⁹ E n ma sarijanna rayelefuma n ma yamaan yetagi fundenna yiin ye dandona fe ra hanma buru dungina ndee fe ra. E to wulene falama n ma yamaan xa naxanye mafura wule falane rame, e muxune faxama naxanye mi lan e faxa, e ndee lu e nii ra naxanye yi lan nun e faxa.’”

²⁰ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen e tirin ti seene xili ma e muxune suxuma naxanye ra alo xoline. N na e bama nen e yii, n yi na kanne niine xunba e naxanye suxuma alo xoline. ²¹ N na e dagine bama nen e yetagine xun na, n yi n ma yamaan xunba e yii, e mi fa muxune tirinpe e senbene xon sonon. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ²² Bayo e bata tinxin muxune bope kala e wulene xon, n tan mi yi waxi naxanye toro feni, e yi muxu jaxine senbe so alogo e nama xete e kira jaxine foxo ra, e yi kisi. ²³ Na feene ma, e mi fa wule fe to yo tima alo xiyena, e mi fa e yiimatoma. N na n ma yamaan xunbama nen e yii. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

14

Isirayila xa a me suxurene ra

¹ Isirayila fonna ndee yi fa n fema e fa foxo n yetagi. ² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ³ “Adamadina, suxurene fe bata muxuni itoe bope no. Seen naxan e birama hakeni, e na nan foxoma e yete yee ra. N tinpe nayi, e xa n maxodin fena nde ma ba? ⁴ Nayi, falan ti e xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Suxure feen na Isirayila kaan naxan bope no, a yi seen foxo a yete yee ra naxan a bire hakeni, na xanbi ra a mon yi fa nabiin fema, n tan Alatala yeteen

nan na kanna yabima alo a lan a suxure wuyaxine ma kii naxan yi ⁵ alogo n mon xa Isirayila kaane bope soto naxanye birin e mexi n na e suxurene fe ra.”’ ⁶ Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E xun xete, e xete e suxurene foxo ra, e me e kewali xosixine birin na. ⁷ Xa Isirayila kaana nde hanma xopen naxan doxi Isirayila yi, xa na a me n na, suxure feen yi a bope no, a yi seen foxo a yete yee ra naxan a bire hakeni, a mon yi siga nabiin fema alogo a xa n maxodin fena nde ma, nayi, n tan Alatala yeteen nan a yabima. ⁸ N kelima nen na kanna xili ma, n yi a findi misaala ra, yamaan naxan mafalama. E yi a kolon a Alatala nan n na.’”

⁹ “ ‘Xa nabiin tin muxune yi a ratantan a tan yeteen yi nabiya falan ti na kanna xa, nayi n tan Alatala nan a radinxi tantanni. N na n yiini tema nen a xili ma, n yi a raxori n ma yamana Isirayila kaane ye. ¹⁰ E birin nan na haken goronna tongoma, nabiin nun naxan a maxodinxi, ne firinna birin haken lan. ¹¹ Nayi, Isirayila kaane mi fa e masige n na, e mi fa e yete raxose e yulubine birin xon. Nayi, e findima nen n ma yamaan na, n findi e Ala ra,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Muxu yo mi nae yamaan natange Alaa kitin ma

¹² Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹³ “Adamadina, xa yamanana nde tinxintareyaan liga, e n yulubin tongo, xa n na n yiini te a xili ma, n yi donseen nadasa e ma, n fitina kamen nafa e ma, n yi muxune nun xuruseene raxori, ¹⁴ hali xa tinxin muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, ne yi e yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ “Hanma xa n mon burunna sube xapene radin yamanan ma, e yi diidine birin faxa, yamanan yi findi yire rabejinxin na muxu yo mi fa danguma denaxan yi masoto na sube xapene fe ra, ¹⁶ hali xa na tinxin muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolo n yeteni, ne mi yi nae hali e dii xemen hanma e dii temen natange, koni na muxu saxanne tan tangen nen, yamanan

yi findi yire rabepinxin na.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁷“Hanma xa n yengen nafa na yamanan xili ma, xa n na a fala, n naxa, ‘Yengen xa dangu yamanan yiren birin yi!’ xa n muxune nun e xuruseene raxori menni, ¹⁸ hali xa na tinxi muxu saxanne taran yamanani, n tan habadan Ala, n bata n kolon n yeteni, e mi na e dii xemen hanma e dii temen natange. E tan nan gbansan tangama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁹“Hanma xa n fitina furen nafa na yamanani, n yi faxan nafa e ma n ma xoloni, alogo muxune nun xuruseene xa raxori, ²⁰ hali xa tinxi muxu saxanni itoe yi lu na yamaan ye nun: Nuhan nun Daniyeli nun Yuba, n tan habadan Alatala, n bata n kolon n yeteni, e mi na e dii xemen hanma e dii temen natange. E yete niine nan tun natange e tinxinyaan xon.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

²¹ Amasoto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Hali n to bata n ma kiti xodexe naaninne rasiga Yerusalen xili ma, yengen nun fitina kamen nun burunna sube xajene nun fitina furena, alogo e xa muxune nun xuruseene raxori, ²² hali na birin, muxuna ndee luma nen e nii ra. Xemene nun jaxanla ndee xunna minima ayi nen. E na e sigati kiin nun e kewanle to, na e masabarima nen lan gbaloni itoe birin ma n naxanye rafaxi Yerusalen ma. ²³ E masabarima nen, e na e sigati kiin nun e kewanle to waxatin naxan yi. Nayi, e a kolonma nen a n mi feni itoe rabaxi fuun xan na taan xili ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

15

Sandana lan jaxundan binla ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, jaxundan binla yatexi muxune xon dangu wudin bonne ra ba? A yiine tonon gbo dangu foton yi wudin bonne ra ba? ³ I na wudin tonge ba i yi sena nde rafala a ra? I a nde finde bitin wudina nde ra ba, i sena nde xidi a ma? ⁴ A na sa

teeni yegen na, teen yi a xun firinne gan, a fa a tagin suxu, a tonon fa na ba? ⁵ Nayi, xa a tonon mi yi na benun a xa gan waxatin naxan yi, teena a gan xanbini, a fa rafale sena nde ra ba?”

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N bata Yerusalen kaane findi se gan daxin na alo n jaxundan binla findixi yegen na foton yi wudin bonne tagi kii naxan yi. ⁷ N kelima nen e xili ma. Hali e to bata yi mini teeni nun, teen nan fa e halagima. N na keli e xili ma waxatin naxan yi, nayi e a kolonma nen a Alatala nan n na. ⁸ N yamanan findima nen yire rabepinxin na, bayo a muxune bata tinxintareyaan liga,” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

16

Yerusalen taan misali fena dii rabepinxin ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, Yerusalen kaane kewali xosixine fe fala e xa. ³ A fala, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi Yerusalen taan xili ma, a naxa: Kanan boxon nan yi i benbane gbeen na, i barixi menna nin. Amarin nan yi i fafe ra, i nga, Xiti kaana.’ ⁴ I barixi boxon naxan yi, i xuli fundin mi xaba, i mi maxa alogo i xa sarijan, boxon mi sugusugu i ma, i mi mafilin dugini. ⁵ Muxu yo mi kininkinin i ma, a yi na fe kedenna nde liga i xa, a yi i ratanga. I woli ayi nen burunna ra i bari boxoni, amasoto i rajaxu nen muxune ma.’ ”

⁶ “Koni, n yi danguma i dexon ma, n yi i to i ramaxe i wunli, n yi a fala i xa, n naxa, “Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra! Hali wunla to i ma, i luma nen i nii ra!” ⁷ Na xanbi ra, n yi i rasabati alo sexene burunna ra. N yi i ragbo, i yi koxo, n yi i rayabu ayi, i xijene yi te, i xun sexene yi mini. Koni i ragenla nan mon yi a ra singen. ⁸ Loxona nde, n yi danguma i dexon ma, n yi i mato, n yi a to i bata a li i muxu xanu waxatin ma, n yi n ma domaan lenben so i xunna, n yi i ba i ragenla ra, n yi n kolon i xa, n yi layirin

* **16:3:** Kanan kaane nan yi dxi Yerusalen yi benun Isirayila bonsonna muxune xa a tongo yengeni. Na feen seboxi Samuyeli Firinden 5.6-9 kui. † **16:4:** Ala Yerusalen taan nun a muxune misalima diin nan ma be. Senbe yo mi yi Alaa yamaan xa benun Ala xa a fi e ma. Na xanbi ra, a yi e findi yamana senbemaan na. Na xanbi ra, e mon yi a yanfa suxure batuni. Na nan misaali ito bunna ra.

xidi en tagi, i yi findi n gbeen na.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

⁹ " 'N bata i maxa. Wunla naxan yi i ma, n yi na ba i ma, n yi ture xiri naxumɛn susan i ma. ¹⁰ N bata i maxidi taa dugi doma sɔxɔnxini, n yi kidi sankidin so i sanni, n yi i marabɛri ba taa dugi fajini, n dugi fajin nagodo i ma naxan saren xɔdɔxɔ. ¹¹ N yi i maxidi marayabu se fajine yi, n yi yii rasone so i yiine ra, n yi nɛrɛn bira i kɔɛ. ¹² N wuredin sa i nɔɛɛn na, n yi tunla sone so i tunle ra, n yi manga kɔmɔti fajin so i xun na. ¹³ Nayi, i yi maxidi xɛmaan nun wure gbeti fixɛn na, taa dugi sɔxɔnxin nun dugi sare xɔdɛxɛne yi findi i marabɛri baan na. I yi balo murutu fujin fajin nun kumin nun oliwi turen na. I yi tofanɲɛ ayi, alo a lan naxalan mangan ma kii naxan yi. ¹⁴ I xinla yi siyane birin li masɔtɔ i ya tofanna ma, bayo i yi rayabu han fata i maxidi se fajine ra, n ni i rayabu naxanye yi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

¹⁵ " 'Koni i yi i yigi sa i ya tofanni. I ya xili gbeeyaan yi findi fɛrɛn na i xa, i findi yalunden na. I yi lu yalunyaan ligɛ dangu muxune birin xɔn, i findi e gbeen na.† ¹⁶ I bata i ya dugine tongo, i yi suxure kidene rayabu e ra, i yi yalunyaan naba mɛnne yi naxan nɔxɔn munma yi liga, anu a nɔxɔn mi fa ligama sɔnɔn. ¹⁷ N tunla so xɛma daxin nun wure gbeti fixɛ daxin naxanye so i yii, i yi ne findi i ya suxure xɛmɛmane ra, i yi n yanfa, i yalunyaan liga. ¹⁸ I bata i ya taa dugi sɔxɔnxine tongo, i yi i ya suxurene maxidi e yi, i yi n ma turen nun n ma wusulanna ba saraxan na e xa. ¹⁹ N donseen naxanye so i yii, murutu fujin nun oliwi turen nun kumina, n yi i baloma naxanye ra, i yi ne ba saraxane ra na suxurene xa alogo e gan xirin xa rafan e ma. I na nan ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²⁰ " 'I yi i ya dii xɛmɛne nun i ya dii tɛmɛne tongo, i naxanye bari n xa, i yi e gan saraxan na suxurene xa alogo e xa findi e donseene ra! I mi yi i wasa soɛ i ya yalunyani ba? ²¹ I bata n ma diine

kɔɛ raxaba, i yi e gan saraxan na suxurene xa! ²² Anu, i kɛwali xɔsixinine ligama yalunyani waxatin naxan yi, i mi i miri i ya dii nɔrɛyaan waxatin ma, i ragenla yi a ra waxatin naxan yi, i yi i ramaxama i wunli waxatin naxan yi.' "

²³ "Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Gbalona! Gbalona ɛ xa, bayo ɛ yelin xanbini na fe naxine birin ligɛ ²⁴ ɛ bata gbingbinna rafala kiden na, ɛ yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi. ²⁵ ɛ bata yire matexine rafala kidene ra taan kira xunne birin na. ɛ yi ɛ tofanna findi fe xɔsixin na, ɛ yi ɛ fatin lu dangu muxune birin sagoni, ɛ yalunya feene yi siga gboɛ ayi. ²⁶ ɛ bata yalunyaan liga Misiran kaane xɔn, ɛ dɔxɔ bode fati fajine, ɛ yi ɛ yalunyaan nadangu ayi, ɛ yi n naxɔlɔ. ²⁷ Nayi, n yi keli ɛ xili ma, n yi nde ba ɛ bɔxɔn na, n yi ɛ sa ɛ yaxu kunfadene sagoni, Filisitine taane, naxanye yati yi yagixi ɛ yagitareya kɛwanle ra. ²⁸ Koni ɛ mɔn yi yalunyaan naba Asiriya kaane xɔn, bayo ɛ munma yi wasa singen yalunyaan na, anu, hali na, ɛ mi wasa. ²⁹ Nayi, ɛ yi ɛ yalunyaan nadangu ayi, ɛ Babilɔn kaane sa a fari, naxanye findixi yulane ra, anu, na fan mi ɛ wasa.' "

³⁰ "Nayi, Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'ɛ yugon kobi de, ɛ to bata feni itoe birin liga, naxanye findixi yalunde naxalan gbeen kɛwanle ra! ³¹ Anu, ɛ to gbingbinna rafala kira xunne birin na, ɛ yi yire matexine rafala kidene ra yama malandene yi, ɛ mi yi luxi alo yalundena, bayo ɛ mi yi gbetin nasuxuma ɛ yangane ra. ³² ɛ tan luxi nɛn alo naxalan yalunxin naxan xɛmɛ gbetɛye rafisama a xɛmɛn yɛtɛɛn xa a mi naxanye kolon. ³³ Yalunde naxanle birin sena nde rasuxuma e yangane yii. Koni ɛ tan luxi nɛn alo naxanla na a yangane ki alogo e xa fa, sa keli yiren birin yi, ɛ yi kafu. ³⁴ ɛ yalunyaan nun naxanla bonne yalunyaan keden mi a ra. Muxu yo mi a gima ɛ fɔxɔ ra ɛ kisena a yii. ɛ tan nan ɛ yangane kima, se mi so ɛ yii.' "

† 16:15: A suxure batun misalixi yalunyaan nan na be bayo Ala nun a yamaan bata layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi naxanla nun xɛmɛn tagi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a naxanla masuxuma kii naxan yi. A yamaan na se gbete batu ba a tan na, e bata a yanfa nayi alo naxanla na a xɛmɛn yanfa yalunyaan xɔn.

³⁵ “Nanara, i tan naxan luxi alo yalunde naxanla, i tuli mati Alatala fala xuiin na! ³⁶ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘Bayo i bata i ya nafunle birin yikala, bayo i bata i ragenla lu i ya yalunyaan xon i yangane yii e nun i ya suxurene nun i ya fe xosixine birin, i yi i ya diine wunla ba saraxan na e xa, ³⁷ na ma, n na e nun i yangane birin malanma nen yire kedenni, naxanye yi rafan i ma e nun naxanye yi rapaxu i ma, n na e birin malanma nen i xili ma, n yi i rageli, e birin yi i ragenla to. ³⁸ N na i kitima nen alo a lan yalunde naxanle nun muxu faxane ma kii naxan yi. N yi i wunla ramini n ma xolo gbeen nun n ma xanuntenyaan kalan xoxolonni. ³⁹ N na i sama nen i yangane sagoni, e yi i ya kide gbingbinne nun i ya suxure batude matexine kala, e yi i ya dugine ba i ma, e yi i rayabu se fapine tongo, e yi i ragenla lu. ⁴⁰ E yi yamaan nadin i ma, e yi i magolon, e yi i masoxon silanfanna ra, ⁴¹ e yi teen so i ya banxine ra, e yi i makiti naxalan wuyaxi yetagi. N danna sama nen i ya yalunyaan na, i mi fa i yangane saranna fiye sonon! ⁴² N sigama nen han n ma xolon danna i xili ma, n ma xanuntenyaan kalan xoxolonyaan yi a masiga i ra. N na n sabarima nen, n mi fa xoloma i ma. ⁴³ N na i kewali naxine saranma nen i ra, bayo i mi i xaxili luxi i ya dii meseyaan waxatina fe ma, i yi n naxolo feni itoe birin xon. I mi yagitareyaan xan saxi i kewali xosixi gbete ye fari ba?” Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁴ “ ‘Nayi, sandasane birin sandani ito falama nen i ma, e naxa, “Dii temen fama a nga nan ma.” ⁴⁵ I ngaa dii temen nan i ra yati, naxan a xemen napaxuxi e nun a diine. E nun i ngaxakeden naxalanmane birin keden, naxanye e xemene nun e diine rapaxuxi. Xiti kaan nan yi i nga ra, Amarin nan yi i fafe ra. ⁴⁶ I tada naxalanmaan naxan yi dxi i komenna ma, na findixi Samari taan nan na e nun a muxune. I xunyen naxalanmaan naxan yi dxi i yi-ifanna ma, Sodoma taan nan na ra e nun a muxune. ⁴⁷ I bira nen e kirane foxo ra yati, i fan yi e raliga e kewali xosixine yi,

koni i mi danxi na ma gbansan, i tan sigati kiin yi naxu ayi dangu e tan gbeen na i ya feene birin yi. ⁴⁸ Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni, e nun i ya muxune naxan ligaxi, i ngaxakeden naxalanmaan Sodoma nun a muxune mi na sifan ligaxi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

⁴⁹ “ ‘I ngaxakeden naxalanmaan Sodoma taan hakeni itoe nan ligaxi: A muxune yi waso ayi, e to yi herini, kontofili mi yi e ma. E mi yi yigelitane nun toro muxune malima. ⁵⁰ E yi e yete yigboma, e fe xosixine liga n yetagi. N to na to, n yi e raxori! ⁵¹ Samari taan muxune mi i yulubin tagiin yatin ligaxi. I bata fe xosixine liga naxanye dangu e gbeene ra pon, han i ngaxakeden naxalanmane Sodoma taan nun Samari taan muxune yi lu alo tinxin muxune, xa e yulubine sa i gbeene ma. ⁵² I tan naxan yi i ngaxakeden naxalanmane yalagima, iki, i fan ma yalagin waxatin bata a li, masoto i yulubine xon, i yete raxosixi naxanye xon dangu e tan na, naxanye a ligaxi e tinxin ayi dangu i tan na. I fan yagima nen, i yi rayarabi, bayo i bata i ngaxakedenne lu alo tinxin muxune, e na sa i ma.’ ”

⁵³ “ ‘N mon Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune rasabatima nen, e nun e tan fan e xon ma ⁵⁴ alogo i xa rayarabi, i yagi lan i kewanle birin ma, naxanye e rawekilexi. ⁵⁵ I ngaxakeden naxalanmane, Sodoma taan nun Samari taan nun e muxune mon xetema nen e kii fonni, i fan nun i ya muxune yi xete e kii singeni. ⁵⁶ I yi i wasoma waxatin naxan yi, i mi yi fala naxine tima Sodoma taan xili ma ba, ⁵⁷ benun i ya naxuyaana xa kolon waxatin naxan yi. Iki, Arami kaane nun e rabilinna muxune nun Filisiti muxun naxanye i rabilinni, ne fa i tan nan makonbima, e i rapaxu. ⁵⁸ I fa i ya yagitareyaan nun i kewali xosixine saranna nan sotoma iki,’ Alatalaa falan nan na ra.”

⁵⁹ “Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N na a ligama i ra nen alo a lan i ma kii naxan yi, i tan naxan mi n kolo xuiin yatexi, i yi layirin kala. ⁶⁰ Koni, n na n xaxili luma nen layirin xon, n naxan xidi en tagi i dii mese waxatini, n yi habadan layirin

xidi en tagi.* ⁶¹ I kewanle fe rabirama i ma nen, i yi yagi, i na i tada naxalanmane nun i xunye naxalanmane rasene waxatin naxan yi, n yi e so i yii i ya dii temene ra, hali e to mi fataxi layirin na n naxan xidixi en tagi. ⁶² N na n ma layirin xidima nen en tagi, nayi, i a kolonma nen a Alatala nan n na, ⁶³ alogo i ya fe naxine xa rabira i ma, i yi yagi, i deen yi suxu i ra i ya yagini, n na i yulubine birin xafari waxatin naxan yi, i naxanye birin ligaxi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

17

Singbin firinne nun manpa binla fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² "Adamadina, misaala nde fala, sandana nde sa Isirayila yamaan xa. ³ I yi a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,

"Singbinna nde yi na nun naxan gbo,* a gubugubune kuya, a xabene kuya, e yi mapingixi.

Na singbinna yi siga Liban yamanani, a sa dɔxɔ suman binla nde kondeni.

⁴ Wudi yiin naxan mate a birin xa, a yi na bolon, a siga a ra yula yamana nde yi, a sa a dɔxɔ yulane taani.†

⁵ Na xanbi ra, a mɔn yi Isirayila yamanan sansi gbete tongo, a sa a si sansi xori mafedena nde yi ige gbeen de alo wudi fajina igen naxan ma.‡

⁶ Na sansiin yi gbo, a yi findi manpa bili sabatixin na, koni a mi yi kuya, a yiine yi tixi singbinna binni, koni a salenne yi lu a bun ma. A yi kɔxɔ,

a yi lu a yiine ramine, a yifɔtɔn.

⁷ Koni singbin gbee gbete mɔn yi na nun, § naxan gubugubune yi kuya, a xabene gbo.

Na manpa binla* yi a yibandun a binni e nun a salenne, a yi a yiine yibandun a binni alogo a xa a ige sa.

⁸ Anu a yi sixi bɔxɔ fajin nin ige gbeen de alogo a xa a yiine ramini, a yi bogi, a yi findi manpa bili fajin na." ' "

⁹ "A fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

A sabate ba?

Singbin singen mi a binla tale ba,

a yi a bogine bolon,

alogo a xa xara,

a sonle birin yi lisi a ra?

Nayi, a mako mi fanga gbeen ma,

a mako mi muxu wuyaxi ma

naxan a tale a jan na fefe!

¹⁰ A yi bitinxi a fajin na,

koni iki a nɔe sabate ba?

Sogeteden foyen na fa,

na a xarama nen fefe!

A yi bitinxi bɔxɔni denaxan yi,

a yi xara mɛnni.' "

Sandan bunna

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹² "Nba, yama murutɛxini ito maxɔdin iki, i naxa, 'E mi na sandan bunna kolon ba?' A fala e xa, i naxa, 'Babilɔn mangan bata siga Yerusalen yi, a sa mangan nun a kuntigine suxu, a e xali Babilɔn taani. ¹³ A yi muxuna nde sugandi mangane bɔnsɔnna muxune ye, a yi layirin xidi e tagi, a yi na kanna rakɔlɔ. A mɔn yi yamanan yɛɛratine xali konyiyani ¹⁴ alogo yamanan xa lu nɔɔn bun

* **16:60:** Marigi Yesu layirin naxan xidi e nun denkeleya yamaan tagi, na nan habadan layirini ito rakamalin na. Na feen sebexi mɔn Esekiyeli 37.26 nun Esayi 55.3 nun Yereimi 32.40 nun Matiyu 26.28 kui. * **17:3:** Singbinni ito findixi Babilɔn mangan Nebukadanesari misaala nan na naxan Yerusalen tongo yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. † **17:4:** Nebukadanesari siga nen Yuda mangan Yoyakin na Babilɔn taani yulane wuya denaxan yi. Nayi, wudi yii matexin findixi Yuda mangan nan na. Wudin yeteen findixi Dawuda yixetene nan na. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.12-16 kui. ‡ **17:5:** Sansi gbete findixi Yuda mangan Sedeki misaala nan na, Babilɔn mangan naxan dɔxɔ mangan na Yoyakin nɔxɔni. A mɔn yi murute Babilɔn mangan ma, a yi suxu yengeni. Na feen sebexi Mangane Firinden 24.17 kui. § **17:7:** Singbin gbee gbete findixi Misiran yamanan mangan nan na. Yuda mangan Sedeki yi Misiran mangan mafanma a xa a mali Babilɔn yamanan yengedeni. Na feen sebexi Yereimi 37.7-8 nun 44.30 kui. * **17:7:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

ma, a nama fa sɛnbɛn sɔtɔ sɔnɔn, a yi na layirin suxu, alogo e nama halagi. ¹⁵ Koni na manga nɛnɛn bata murutɛ a xili ma, a yi a xɛrane rasiga Misiran yamanani alogo e xa sa soone nun sofa gali gbeen so a yii. Muxun naxan na ligaxi, na fe sɔnɔyɛ ba? Na kanna a futuxulɛ Babilɔn mangan bun ba? A to layirin kala, a mi nɔɛ a futuxulɛ a bun sese ma!”

¹⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni! Yuda mangani ito faxama Babilɔn mangana yamanan nin, naxan a findixi mangan na. Amasɔtɔ a bata a kɔlɔ xuiin kala, a mi layirin nakamalixi e tagi. ¹⁷ Misiran mangan mi nɔɛ a xun mayɛngɛ hali e nun a gali sɛnbɛmaan nun a sofa wuyaxine. Babilɔn kaane gbingbinne ratema nɛn taan makantan yinna xɔn e yi taan yɛngɛ e muxu wuyaxi faxa. ¹⁸ Bayo, Yuda mangan bata a mɛ a kɔlɔ xuiin na, a yi layirin kala. A to a kɔlɔ, a yi na feene birin liga, a mi a futuxulɛ a bun mumɛ!” ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni, fa fala a mɛxi a kɔlɔ xuiin na n tan nan yetagi, a n ma layirin nan kalaxi. Nayi, n na a kɛwali paxine saranma nɛn a ra. ²⁰ N na n ma yalaan soma nɛn a xun na, a yi a suxu n ma lutin na, n yi a xali Babilɔn yi, n yi sa a makiti mɛnni lan a tinxintareyaan ma a naxan liga n na. ²¹ A sofa gixine birin faxama nɛn silanfanna ra, naxanye na lu e nii ra, ne yi xuya ayi yiren birin yi. Nayi, ɛ a kolonma nɛn a n tan Alatala nan falan tixi.”

²² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “N tan yetɛɛn nan suman wudin konde yi yiina nde tongoma, n yetɛɛn yi sa a bitin geya gbee matexina nde xun tagi. ²³ N sa a bitinma geyaan nan fari naxan mate Isirayila yamanani, a yi a yiine ramini, a yi bogi, a findi suman bili faɲin na. Xɔliin sifan birin e tɛɛn sama nɛn a yi, e lu a yiine nininna bun. ²⁴ Nayi, burunna wudine birin a kolonma nɛn, a n tan Alatala nan wudi matexin nabirama, n yi a magodoxini te. N wudi xinden xara, n yi wudi xaren maɲingi. N tan Alatala nan falan tixi, n na

a ligama nɛn.”

18

Ala birin kitima a kɛwanla xɔn

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Nanfera ɛ xɛtɛma sandani ito ma Isirayila yamanani, ɛ naxa, Fafane bata paxundan xindene don, koni e diine nan pinye ramuluxunxi.*”

³ “Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kɔlɔ n yetɛni, ɛ mi fa xɛtɛma sandani ito ma sɔnɔn Isirayila yamanani! ⁴ N tan nan gbee adamadiine birin niin na, diin nun a fafana, n gbeen nan e firinna birin na. Naxan na yulubin tongo, na nan faxama.”

⁵ “Xa a sa a li, muxuna nde tinxin, a kiti kɛndɛn nun tinxinyaan ligama, ⁶ a mi donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a mi a xaxili tixi Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena paxanla rakunfama, a mi a masoma paxanla ra a nɛma a kike wanli waxatin naxan yi, ⁷ a mi muxɛ paxankatama, a tolimaan naxɛtɛma a kanna ma, a mi muɲan tima, a donseen soma kamɛtɔne yii, marabɛnna naxan ma, a dugin so na yii, ⁸ a mi tɔnɔ sama donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tɔnɔ gbeen fenma muxune ra, a tinxintareyaan matanga, a kiti kɛndɛn sama muxune tagi, ⁹ a n ma tɔnne nun n ma sariyane suxuma lannayani. Awa, tinxin muxun nan na kanna ra. Na kanna luma nɛn a nii ra.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁰ “Koni xa na kanna diina nde bari, na yi findi mafu tiin na, a faxan ti hanma a yi na fena nde liga a ngaxakedenna nde ra, ¹¹ hali diin fafe mi feni itoe sese ligaxi, xa a diin donse ralixine donma kidene yi geyane fari, a bodena paxanla rakunfama, ¹² a paxu yiigelitɔne nun tɔrɔ muxune ra, a muɲan tima, a mi muxune tolimaan naxɛtɛma e ma. A xaxili tixi suxurene nan na, a fe xɔsixinine ligama, ¹³ a donla soma, a tɔnɔn sa a fari, a tɔnɔn gbeen fenma muxune ra. Na kanna luyɛ a nii ra ba? ɛn-ɛn de! A mi luyɛ a nii ra. A to bata fe xɔsixinini itoe liga, yamaan na kanna faxama nɛn. A tan nan a yetɛ faxa feen nagidixi.”

* **18:2:** Na feen mɔn sɛbɛxi Yereṃi 31.29 kui.

14 “Koni xa a sa a li, na fan yi diina nde bari, na diin yi a fafe to yulubini itoe birin ligε, koni, hali a to bata e to, a mi na fe sifan liga, 15 a mi donse ralixine don kidene yi geyane fari, a mi a xaxili ti Isirayila kaane suxurene ra, a mi a bodena naxanla rakunfa, 16 a mi naxu muxu yo ra, a mi tolimaan nasuxuma donle fe ra, a mi muja ti, a donseen so kamεtone yii, a dugin so muxune yii marabenna naxanye ma, 17 a tinxintareyaan matanga, a mi tōnōn sa donla fari naxan tongoxi a ma, a mi tōnō gbeen fen muxune ra, a n ma sariyane nun n ma tōnne suxu, na kanna mi faxε a fafe hakεne fe ra de! A luma nēn a nii ra. 18 A fafe nan muxune naxankata, a yi a ngaxakedenna muja. Naxan mi fan, a na liga a yamaan yε. Nayi, na nan yati faxama a hakεne fe ra.”

19 “Anu, ε n maxōdinma, ε naxa, ‘Nanfera fafan hakεn goronna mi luma a diin xun ma?’ Bayo a diin bata kiti kēnden nun tinxinyaan liga, a yi n ma tōnne birin suxu. A yati luma nēn a nii ra. 20 Naxan na yulubin liga, na nan faxama. Diin mi a fafana hakεn goronna tongε, fafan fan mi a diin hakεn goronna tongε. Tinxin muxuna tinxinna saranna fima a tan nan ma, muxu naxin fan ma naxuyaana yi saran a ra.”

21 “Koni, xa muxu naxin xεte a yulubine birin fōxō ra, a naxanye ligaxi, xa a n ma tōnne birin suxu, a kiti kēnden nun tinxinyaan liga, a luma nēn a nii ra. A mi faxama. 22 A yulubin naxanye birin ligaxi, ninan tima nēn ne birin xōn. A luma nēn a nii ra a tinxinyana fe ra, a naxan ligaxi. 23 Muxu naxin na faxa, na nan n nasεwama ba? A na xεte a kεwanle fōxō ra, a yi kisi, na nan n nasεwama.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

24 “Xa tinxin muxun xεte a tinxinyaan fōxō ra, a yi tinxintareyaan liga fōlō, a yi na fe xōsixinε liga muxu naxin naxanye ligama, na kanna luyε a nii ra ba? A tinxinyana fe mi fa rabirama muxune ma sōnōn, a naxan liga. A faxama nēn a tinxintareyaan nun a yulubine fe ra a naxanye ligaxi.”

25 “Anu, ε a falama, ε naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Isirayila yamana, iki ε tuli mati! N ma kiraan nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidōxi ba? 26 Xa tinxin muxun xεte a tinxinyaan fōxō ra, a yi tinxintareyaan liga, a faxama nēn. A faxama nēn bayo a bata tinxintareyaan liga. 27 Xa muxu naxin xεte a fe naxin fōxō ra, a bata naxan liga, a yi kiti kēnden nun tinxinyaan liga, a niin nakisima nēn. 28 Xa a na feene yεε to, a xεte a murute feene birin fōxō ra, a naxanye ligaxi, a luma nēn a nii ra, a mi faxama. 29 Anu, Isirayila yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Isirayila yamana, n ma kirane nan mi lanxi ba? E tan xan ma kiraye yidōxi ba?”

30 Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Nanara, Isirayila yamana, n na ε birin makitima nēn ε kεwanle xōn. E xun xεte, ε xun xanbi so ε murute feene yi alogo sese nama ε bira hakεni. 31 E mε ε murute feene birin na ε naxanye ligama, ε bōjε nēnεne sōtō, nii nēnēn yi sa ε yi. Isirayila yamana, nanfera ε tinma ε xa halagi? 32 Muxun na faxa, na mi n nasεwama. Nayi, ε xun xεte, ε yi lu ε nii ra!” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

19

Sunu sigina lan mangane ma

1 Ala nan a falaxi a n xa sunu sigini ito sa Isirayila kuntigine xa fa fala,

2 “I nga findixi yata gilε kēnden nan na yatane tagi.

A yi saxi yata sēnbεmane nan tagi a diine maxurudeni.

3 A yi a dii xεmε keden maxuru* naxan findi yata xεmε sēnbεmaan na.

A yi fatan a se suxine yibōε, a yi muxune fan donma.

4 Siyane yi a xinla mε, e yi sa a suxu yinla ra, e wuren bira a nōeni, e yi siga a ra Misiran yamanani.

5 Yata gilen to a kolon, a a yi a diin legedenma fuun nin, a yigi mi yi fa a ma, a yi a dii gbεten sugandi,

* 19:3: Yata xεmε sēnbεmani ito findixi Manga Yehowaxasi nan na naxan ma fe sēbεxi Mangane Firinden 23.31-34 kui. † 19:5: Yata xεmε sēnbεmani ito findixi Yuda mangan Yoyakin nan na naxan ma fe sēbεxi Mangane Firinden 24.15 kui.

a yi na fan findi yata xeme senbemaan na.[†]
⁶ A yi a masigama yatane tagi,
 bayo a yi findixi yata xeme senbemaan nan na.

A yi fatan a se suxuni boe,
 a yi muxune fan donma,
⁷ a fu e kaja gilene ma,
 a yi e taane findi yire rabejinxine ra.
 Yamanan muxune birin yi yilanyilan a wurundun xuiin ma.

⁸ A rabilinna siyane yi keli a xili ma
 yiren birin yi,
 e yi yalaan nati a yee ra,
 e yi a suxu yinla ra.

⁹ E yi wuren bira a jonei,
 e yi a balan wure sansanna kui,
 e yi siga a ra Babilon mangan fema,
 e yi a sa kasoon na
 alogo a wurundun xuiin nama fa me sonon
 Isirayila geyane fari.”

Sunu sigina lan manpa binla ma

¹⁰ “I nga yi luxi nen
 alo manpa binla a yi tixi igen nan de.
 A yi bogixi,
 a yifatonxi bayo igen yi gbo.

¹¹ A yiine yi sabatixi,
 e yi nae rafale mangaya taxamaseri dunganne ra nen.

A yi tixi wudine xun ma,
 a kuya wudine birin xa
 a yiine fan yi wuya.

¹² Koni a tala nen xoloni,
 a rawoli ayi boxoni.
 Sogeteden foyen yi a bogine xara
 a yii fapine yi ba a ma,
 e xara, teen yi e gan.

¹³ Iki, a fa tixi tonbonna nin boxo xareni
 min xonla denaxan yi.

¹⁴ Teen bata a yiine li,
 a yi a deene nun a bogine gan.
 A yii sabatixi yo mi fa a ma sonon,
 naxan nae rafale manga dunganna ra.”
 Sunu sigin nan na ra naxan daxe a sa alo
 wuga sigine lan e xa sa kii naxan yi.

20

Isirayila murute fena Ala ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
 yi, na jee solofereden kike suulunden xi

fude boxoni, Isirayila yamaan fonna ndee yi
 fa Alatala maxodinden. E daxe n yetagi.

² Nayi, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
³ “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan
 fonne xa, i naxa: Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa, ‘E faxi n maxodinden nin
 ba? Habadan Ala nan n na, n bata n kolo
 n yeteni! N mi tinje mumε e yi n maxodin,’
 Marigina Alatala falan nan na ra.”

⁴ “I e makite nen ba? Adamadina, i e
 makite? Nayi, e benbane kewali xosixine
 yita e ra! ⁵ A fala e xa, i naxa: Marigina
 Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila
 sugandi boxon naxan yi, n na n kolo nen n
 yiini texin na Yaxuba yixetene xa, n yi n yete
 yita e ra Misiran yamanani, n yi n kolo e xa
 n yiini texin na, fa fala Alatala nan n na, e
 Ala. ⁶ Na boxoni, n na n kolo nen e xa n yiini
 texin na, a n na e ramini n Misiran
 yamanani, n siga e ra yamanani n naxan
 fenxi e xa, nonon nun kumin gbo yamanan
 naxan yi, naxan fan yamanane birin xa.
⁷ Nayi, n yi a fala e xa, n naxa, ‘E birin xa e
 me suxurene ra naxanye e yee rakunfama!
 E nama e yete raharamu Misiran suxurene
 xon! Alatala nan n na, e Ala.’ ”

⁸ “ ‘Koni e bata murute n xili ma, e mi
 tinxi n xuiin name feni. E mi tinxi e me e
 suxurene ra naxanye e yee rakunfama. E
 mi Misiran suxurene bejinx. Nayi, a xonla
 yi n suxu n xa n ma xolon nagodo e ma,
 n ma xolon yi siga han a danna e xili ma
 Misiran yamanani. ⁹ Koni n mi na ligaxi
 n xinla fe ra, alogo n xinla nama rayelefu
 siyane ye e dxi naxanye tagi, n na n yete
 makenen Isirayila yamaan xa naxanye yee
 xori, n to e ramini Misiran yamanani.’ ”

¹⁰ “ ‘N yi e ramini Misiran yi, n siga e ra
 tonbonni. ¹¹ N yi n ma tonne so e yii, n yi
 e rakolon n ma sariyane ra, bayo naxan na
 e suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e
 xon. ¹² N mon yi n ma Matabu Loxone ragidi
 e ma alogo e xa findi taxamasenne ra nxu
 tagi, alogo e xa a kolon a n tan Alatala nan
 e rasarijanma.’ ”

¹³ “ ‘Koni Isirayila yamaan murute nen n
 xili ma tonbonni. E mi n ma tonne suxu,
 e yi e me n ma sariyane ra, anu, naxan na
 e suxu, na nii rakisin sotoma nen e xon. E
 yi n ma Matabu Loxone rayelefu mumε. A
 xonla yi n suxu n xa n ma xolon nagodo e

ma tonbonni, n yi e raxəri. ¹⁴ Koni n mi na liga n xinla fe ra alogo n xinla nama rayelefu siyane ye, n na e ramini Misiran yi naxanye ye xəri. ¹⁵ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na, a n mi tima e ye ra siga yamanani n naxan soxi e yii, nənən nun kumin gbo yamanan naxan yi, yamanan naxan fan yamanane birin xa, ¹⁶ bayo e bata e me n ma sariyane ra e nun n ma tənne, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. E bənen yi e suxurene nan fəxə ra. ¹⁷ Koni n yi kininkinin e ma, n mi e halagi, n mi e raxəri tonbonni.’ ”

¹⁸ “ ‘N yi a fala e diine xa tonbonni, n naxa: E nama bira e benbane namunne fəxə ra, e nama e yamarine suxu, e nama e yete raharamu e suxurene xən de! ¹⁹ Alatala nan n na, e Ala. E n ma tənne nun n ma sariyane suxu ki fəpi! ²⁰ E n ma Matabu Ləxəne rasarijan, alogo e xa findi taxamasenne ra en tagi a kolonma naxanye xən a Alatala nan n na, e Ala.’ ”

²¹ “ ‘Koni e diine bata murute n xili ma tonbonni. E mi n ma tənne nun n ma sariyane suxi, e mi e ligaxi, anu, naxan na e suxu na nii rakisın sətəma nən e xən. E yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu. Nayi, a xənla yi n suxu, n xa n ma xələn nagodo e xili ma, n ma xələn yi siga han a danna e xili ma tonbonni. ²² Koni n bata xete n ma xələn fəxə ra n xinla fe ra, alogo a nama rayelefu siyane tagi, n na e ramini Misiran yi naxanye yetagi. ²³ N tan nan mən n kələ e xa tonbonni n yiini texin na e raxuya feen na ayi siyane ye, fa fala n na e raxuyama ayi nən yamanane yi ²⁴ bayo e mi n ma sariyane suxi, e yi e me n ma tənne ra, e yi n ma Matabu Ləxəne rayelefu, e yi kunfa e fafane suxurene xən. ²⁵ N tan nan mən tənne so e yii naxanye mi yi fan, e nun sariyane e mi yi kise naxanye xən. ²⁶ N yi tin e xa raharamu e dii singene fe ra, e yi naxanye bama saraxan na.* N na ligaxi nən alogo e xa yigitege, e yi a kolon a Alatala nan n na.’ ”

²⁷ “Nanara, adamadina, falan ti Isirayila kaane xa, i yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E benbane mən n nayelegu nən, e yi e me n na kii gbete

yi: ²⁸ N na e xali nən yamanani, n na n kələ e xa n yiini texin na naxan so fe ra e yii, koni e yi e yen ti geyane nun fətənnə ra, e saraxane ba mənne yi, e yi e kiseene fi ne ma, e n naxələ naxanye xən, e yi e wusulan fəpine gan, e yi e minse saraxane rabəxən na. ²⁹ N yi a fala e xa, n naxa, “Nanse kide matexini ito ra e sigan dənaxan yi?” E yi mən xili sa “Kide Matexina” han to.’ ”

³⁰ “Na ma, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E fan mi e yete raharamuma ba alo e benbane? E fan mi n yanfama e suxurene xən ba alo yalundena a xəmən yanfama kii naxan yi? ³¹ E nema e kiseene ralima, e yi e diine gan saraxan na, e mən e yete raharamuma e suxurene birin xən han to. Nayi, Isirayila yamana, n tinje ba, e yi n maxədin? Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni, fa fala n mi tinje e yi n maxədin.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³² “Naxan e bəneni, na mi ligama, e na a fala, e naxa, ‘Nxu waxi lu feni alo siyaan bonne, alo xabila gbətene yamanane yi, nxu yi wudine nun gemene batu.’ ³³ Marigina Alatalaa falan ni i ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N mangayaan nabama nən e xun na, n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo. ³⁴ N kelima nən n yii senbemani bandunxin na, n yi n ma xələn nagodo, n yi e ramini siyane ye, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi dənaxanye yi. ³⁵ N na e xalima nən tonbonni, e masiga siyaan bonne ra, n sa e kiti mənne ye nun ye. ³⁶ N na e makitima nən alo n na e benbane makiti kii naxan yi Misiran tonbonni.” Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³⁷ N na e findima nən n ma xuruse kurun na, e yi lu n ma dunganna bun, n yi e masuxu n ma layirin xən n naxan xidixi en tagi. ³⁸ N muxu murutəxine bama nən e ye naxanye n matandima. E sa yamanan naxanye yi iki konyiyani, n na e raminama nən ne yi, koni e mi fa soma Isirayila yamanani de! Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.

³⁹ “ ‘E tan, Isirayila yamana, Marigina

* **20:26:** Na feen sebəxi Xəwəyaan 13.1-2 nun 13.12-13 kui. Muxuna ndee yi e dii singene bama saraxan na, anu na mi yi na sariyan bunna ra.

Alatala ito nan falaxi, a naxa: E siga, birin xa sa a suxuren batu! E na yelin na matoe waxatin naxan yi, e fa n xuiin suxuma nen, e yi ba n xili sarijanxin nayelefue e kiseene nun e suxurene xon fefe!’ ⁴⁰ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Bayo Isirayila yamaan birin n batuma nen n ma geya sarijanxin fari, Isirayila geya matexina, naxanye birin na lu yamanani, n ne rasenema nen menni, n yi e saraxane nun e kise fajine rasuxu e nun e na seen naxanye birin nasarijan n xa. ⁴¹ N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n yi e malan sa keli yamanane yi, n na e raxuyaxi ayi denaxanye yi, na waxatini, n na e rasenema nen alo n saraxa xiri jaxumen nasuxuma kii naxan yi, n yi n ma sarijanna mayita e xon siyane yetagi. ⁴² Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na e xali Isirayila yamanani waxatin naxan yi, n na n kolo n yiini texin na yamanan naxan so fe ra e benbane yii. ⁴³ E sa e mirima nen e kewanle nun e fe xosixine birin ma menni, e yete raharamuxi naxanye xon, e yagi e kewali jaxine ra ki faji! ⁴⁴ Nayi, Isirayila yamana, e a kolonma nen a Alatala nan n na, bayo n mi e suxuma alo a lan e sigati ki jaxin nun e kewali yifuxine ma kii naxan yi, koni n na e fe suxuma nen alo a lan n xinla binyen ma kii naxan yi.’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

21

Alaa falan Yuda yamaan xili ma

¹ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rasiga sogeteden yiifari foxoni, i yi yiifari foxon yamanan muxune maxadi! Nabiya falane ti yiifari foxon binna fotonna xili ma! ³ A fala yiifari foxon binna fotonna muxune xa, i naxa, ‘E tuli mati Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N teen nasigama nen e xili ma naxan wudi xindene nun wudi xarene birin ganma, a degen mi tuye mumε! Muxune birin ganma nen keli yiifari foxon binna ma sa dexo komen foxon na. ⁴ Nayi, birin a kolonma nen a n tan Alatala nan teen nadegexi, a mi tuye mumε!’ ” ⁵ Nayi, n yi a fala Ala xa, n naxa, “Marigina Alatala, muxune bata a fala folo n ma, nayi, a n sandan nan gbansan sama.”

⁶ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ⁷ “Adamadina, i yee rafindi Yerusalen ma, i yire sarijanxine muxune maxadi, i nabiya falane ti Isirayila yamanan xili ma. ⁸ A fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘Alatala ito nan falaxi, a naxa: N kelima nen e xili ma, n yi n ma silanfanna botin a teeni, n yi tinxin muxune nun muxu jaxine birin faxe e bode xon yamanani. ⁹ Bayo n tinxin muxune nun muxu jaxine birin halagima nen. Na ma, n na n ma silanfanna botinma nen a teeni muxune birin xili ma, keli yiifanna ma han komenna. ¹⁰ Nayi, muxune birin a kolonma nen a n tan Alatala nan n ma silanfanna botinxi a teeni. Anu, n mi fa a rasoma sonon.’ ”

¹¹ “Nayi, adamadina, i kutun i bojen kalaxin na saxoneni, i wuga e yetagi! ¹² Nayi, xa e fa i maxodin, e naxa, ‘Nanfera i wugama?’ i yi e yabi, i naxa, ‘Bayo, fe xodexena nde a fe mema nen, muxune birin bojen yi kala, e fangan yi jan, e niin yi foro e ma, e birin xinbin xudin yi tuye ayi. Na feen xibarun famaani ni i ra! A fama nen ligadeni iki sa! Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁴ “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina ito nan falaxi, a naxa:

Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan, a wuren mayilenma.

¹⁵ A raxanxanxi halagin nan xili ma yati, a wuren degema, a mayilenma alo kuyen jin masaxonna.

En lan en xa sewa ba?

Anu, n ma diina mangaya dunganna yoma wudine birin ma.

¹⁶ N bata a ragidi a silanfanna wuren xa mayilen, muxuna nde yi a rawali.

A bata raxanxan, a wuren mayilenma alogo a xa so faxe tiin yii!

¹⁷ Adamadina, gbelegbele, i wuga, bayo silanfanna bata yiton n ma yamaan xili ma, e nun Isirayila kuntigine birin.

Kuntigine nun n ma yamaan birin bata wole ayi silanfanna bun!

Na ma, i yete makudun xoleni.’ ”

¹⁸ “ ‘Bayo feselesen na a ra: Nanse lige xa mangaya dunganna mi noe luye, naxan

yoma bonne ma? Marigina Alatalaa falan nan na ra!’ ”

19 “Adamadina, i nɛma nabiya falan tima e xa,
i yiin bɔnbɔ, keden, firin, saxan.
Silanfanna misaala na a ra
naxan faxan tima,
faxa ti silanfan gbeen nan a ra
naxan e rabilinma.

20 N bata faxa ti silanfanna rafa taan so
deene birin na,
alogo e xa salaya ayi yengeni,
e muxu faxaxine yi wuya ayi!
Silanfanni ito mayilenma
alo kuyen jin masɔxɔnna
a yitɔnxi halagin nan xili yi.

21 I tan silanfan xɛnxɛna,
faxan ti yiifanna ma,
i faxan ti kɔmɛnna ma,
i na i firifiri denaxan biri ra!

22 N fan n yiin bɔnbɔma nɛn,
n yi n ma xɔlɔn nagodo.
N tan Alatala nan falan tixi.”

Yerusalɛn taan yengɛ fena

23 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
24 “Adamadina, kira firin nafala misaala
ra, Babilɔn mangana silanfanna sigama
naxanye xɔn. Kira firinna ne birin xa
keli yamana keden nin. Sɛbɛnla ti, i ki-
rane sigadene mataxamaseri, i yi taxam-
asenne ti kira xunne ra naxanye taane
xinle falama kirane sigama denaxanye
yi. 25 Kira keden nafala alogo silanfanna
xa siga Amonine taan xili ma naxan xili
Rabaha. Bonna xa siga Yuda yamanan
nun Yerusalɛn taan xili ma, taa makan-
tanxina. 26 Bayo Babilɔn mangan bata a
ti kira xunna ra kira firinne longonna ra,
alogo a xa a yimato, a feene fɛsɛfɛsɛ, a
yi masɛnsenne ti xalimakunle ra, a yi a
suxurene maxɔdin, a yi suben bɔjɛn mato
yimatonɪ. 27 A bata masɛnsenna ti, a
Yerusalɛn suxu. A yengɛ so seene rafalama
nɛn naxanye taan so deene kalɛ, a yamarin
fi a taa yi kaane xa halagi, a ganla yi yengɛ
so sɔnxɔni te. A yengɛ so seene rasigama
nɛn taan so deene xili ma, a gbingbin gbeen
nafala taan yinna xɔn, a sanganso makan-
tanxine ti taan nabilinni a yengɛ feen na.
28 Yerusalɛn kaane na feene yatɛma yi-
imato fe fuune nan na, e tan naxanye bata

e kɔlɔ e xa lu Babilɔn mangan bun. Koni
Babilɔn mangana e hakɛna fe rabirama e
ma nɛn, naxan a ligama a yi e suxu yengeni.
29 Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa, ‘Bayo ɛ murutɛ feene bata ɛ hakɛne
fe rabira n ma, ɛ yi ɛ yulubine makɛnɛn ɛ
kɛwanle birin yi, ɛ to ɛ fe rabiraxi n ma na
kiini, ɛ yaxun fa ɛ nɔma nɛn yengeni.’ ”

30 “I tan Isirayila manga haramuxina,
muxu jaxina, i ya waxatin bata a li, i
ya hakɛne saranma i ra waxatin naxan
yi.’ 31 Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa, ‘Namun ba i xunni, i manga kɔmɔtin
ba. Feene birin masarama nɛn! Naxan
magodoxi, na yitema nɛn, naxan matexi,
na yigodoma nɛn. 32 Taa xɔnna! Taa xɔnna
yati! N Yerusalɛn taan findima nɛn taa
xɔnna ra. Koni na feene mi ligama fɔ na
kanna na fa n kiti sa sɛnbɛn nagidixi naxan
ma.’ ”

33 “I tan, adamadina, nabiya falane ti,
i naxa: Marigina Alatala ito nan falaxi
Amonine xili ma lan e konbi tixine fe ma,
a naxa,
‘Silanfanna! Silanfanna bata raxanxan,
a wuren mayilenma.

A raxanxanxi halagin nan xili ma yati,
a wuren degeɛma,
a mayilenma alo kuyen jin masɔxɔnna.

34 Hali ɛ to ɛ yigi saxi xiye fuune nun
wulede yimato falane yi, silanfanni ito ɛ
muxu jaxine kɔɛ raxabama nɛn, naxanye
waxati bata a li, e hakɛne saranma e ra
waxatin naxan yi. 35 ɛ silanfanne raso
e tɛene yi. ɛ daxi denaxan yati yi, n na
ɛ makitima mɛnna nin, ɛ binla yamanan
naxan yi.’ ”

36 “N na n ma xɔlɔn nagodoma ɛ ma nɛn,
n yi n ma fitina feene ragodo ɛ xili ma, n yi
ɛ sa gbalotɔne sagoni naxanye fatan halagi
tideni. 37 Tɛɛn nan ɛ halagima, ɛ wunla yi
lu bɔxɔn ma ɛ yamanani, muxu yo mi fa a
mirima ɛ fe ma sɔnɔn. N tan Alatala nan
falan tixi.”

22

Yerusalɛn kaane gbalone fe

1 Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
2 “Adamadina, i e makitɛ nɛn ba? I gbalotɔ
taani ito makitɛ? Nayi, e kɛwali xɔsixinɛ
yita e ra! 3 A fala e xa, i naxa, ‘Marigina

Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yerusalen kaane, ε faxan tima taani ito yi, naxan fama gbalon na ε xili ma, ε suxurene batuma, naxan taan haramuma. ⁴ E bata ε yete findi yulubi kanne ra ε faxa tixine xon. E bata suxuren naxanye rafala, ne bata ε raxosi. Nayi, ε bata ε waxatini so, ε siimayaan yi dungi ayi. Nanara, n tinma nen siyane yi lu ε konbe, yamanane birin yi ε magele. ⁵ Naxanye maso e nun naxanye makuya, ne birin ε magelema nen, amasoto ε xinla bata kala, ε kontofinle bata gbo ayi.’”

⁶ “ ‘Isirayila kuntigine birin e senben nawalima ε konni alogo e xa faxan ti. ⁷ E bata fafane nun ngane rapaxu ε konni, e xone kansun, e paxu kiridine nun kapa gilene ra. ⁸ Naxan nasarijanxi n xa, ε mema na ra. E n ma Matabu Loxone rayelefuma. ⁹ Muxune nafiyaan nabama ε konni alogo e xa faxan ti. Muxune e degema kidene yi geyane fari ε konni, e yi yalunyaan liga. ¹⁰ E nun e fafane paxanle kafuma ε konni, e nun paxanla yi kafu a kike wanla waxatini a mi sarijan waxatin naxan yi. ¹¹ E konni, muxuna ndee yalunyaan ligama a bodena paxanla xon, muxu gbete ye nun e diine paxanle yi kafu. Gbete ye nun e magilen yi kafu, a fafe a dii temena. ¹² Muxune dimi yi seene rasuxuma mayifuni ε konni, e faxan ti. E gbetin dolima muxune ma, ε ton gbeen fen e ra, ε muxu boden yii seen kansunma, ε jinan n tan xon,’ Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹³ “Koni n xoloxina n yiin bonboma nen ε xili ma ε to ton fenxi tinxintareyani, e nun ε mon faxan naxanye tixi. ¹⁴ E wekilen noe senben sote ba, n na keli ε xili ma loxon naxan yi? N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen. ¹⁵ N na ε raxuyama ayi nen siyane ye yamanane birin yi, n yi danna sa ε xosi feene ra. ¹⁶ E tan yeteen nan ε rayarabima siyane yetagi. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na.”

¹⁷ Alatala yi falani ito ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Isirayila yamaan bata lu n tan ye ra yi alo wuren gbiina, e birin bata findi wure gbeela nun sulan nun wure foren nun yoxon na naxanye xulunma su-

lun teeni.* E birin bata kobi ayi alo wuren gbiina wure gbeti fixeni. ¹⁹ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo ε birin bata lu alo wuren gbiina, n na ε malanma nen Yerusalen taani. ²⁰ N fitinaxina ε malanma nen n ma xoloni alo wure gbeti fixen nun wure gbeela nun wuren nun yoxon nun sulan malanma kii naxan yi yinla ra teen yi sa e fari alogo e xa xulun. N na ε malanma taani nen, ε yi lu alo wuren na raxulun. ²¹ N na ε malanma nen ε bode fari, n yi teen nafe ε xili ma, ε yi raxulun taa tagini alo yoxona. ²² Alo gbeti fixen xulunma kii naxan yi yinla ra, ε fan naxulunma na kii nin taa tagini. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala nan n na, naxan a xolon nagodoxi ε xili ma.”

²³ Alatala mon yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, a fala Isirayila kaane xa, i naxa, ‘E yamanan mi sarijan. Tule igen mi sama a ma n ma xolon godo loxoni.’ ²⁵ A nabine yanfan soma alo yata xonen naxan a donsensi boma, e baloma muxune ra, e nafunla nun se kendene tongoma, e kapa gilene rawuya ayi taani. ²⁶ Yamanan saraxaraline n ma sariyan kalama. Seen naxanye rasarijanxi n xa, e ne raxosima. E mi se radaxaxine nun se haramuxine tagi rabama, e mon mi yamaan xaranma alogo e xa se sarijanxine nun se sarijantarene tagi raba. E mi e poxo luxi n ma Matabu Loxone binya feen xon, nayi yamaan yi n nayelegu. ²⁷ Yamanan kuntigine luxi nen alo kankon naxanye e donsensi boma. E muxune wunla raminima, e faxan ti alogo e xa tonon soto tinxintareyani. ²⁸ Yamanan nabine e kewanle matoxoma alo muxun na bendε fixen so banxin ma. E fe to fuune tima alo xiyena, e wule falane ti yimaton, e naxa, ‘Marigina Alatalaa falan name!’ Anu, Alatala mi fala tixi. ²⁹ Yamanan muxune yamaan paxankatama, e mujan tima, e paxu yiigelitone nun toro muxune ra, e xonen kansunma tinxintareyani. ³⁰ N bata muxun fen e ye naxan e taan nabilinna yinna tiye, naxan tiye n yetagi yinna yalenna ra, a n mafan yamanana fe ra, alogo n nama e raxori, koni n mi muxu keden peen toxi. ³¹ Nayi, n na n ma xolon nagodoma e fari nen, n yi e raxori n ma

* 22:18: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala “Furu teena.”

xələn tēen na, n yi e kēwanla goronna dōxo e xun ma.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

23

Samari nun Yerusalen taane tinxintareyana fe sandana

¹ Alatala yi falan ti n xa iki, a naxa, ² “Adamadina, ɲaxalan firin yi na nun, naxanye nga keden yi a ra. ³ Ne findi yalundene nan na Misiran yamanani, e yalunyaan liga fəlo e foningeya waxatin nin. Muxune e xijene masuxu na nin, e yi e sungutun xijene rasa. ⁴ Forimaan yi xili Ohola, xurimaan yi xili Oholiba. E yi findi n gbeene ra, e dii xēmene nun dii tēmene bari. Misaali ito yi, Ohola luxi nēn alo Samari taana Oholiba yi lu alo Yerusalen taana.”

⁵ “Koni Ohola yalunyaan liga nēn hali n gbeen to yi a ra. A yi kunfa a yangane xən, Asiriya kaane, a dōxo bodene, ⁶ naxanye yi maxidixi dugi mamiloxine yi, yamana kanne nun kuntigine. Banxulan fajine nan yi e birin na, e nun soo ragine. ⁷ A yalunyaan liga nēn Asiriya yēeratine birin xən, a yi n yanfa, a na muxune birin ma suxurene batu a kunfa naxanye xən. ⁸ A yi lu yalunyaan ligē xabu a sa naxan fəlo Misiran yamanani, bayo e nun mēn xēmene bata yi kafu a foningeya waxatini, e yi a sungutun xijene rasa, e yi yalunyaan liga a xən. ⁹ Nanara, n na a lu a yangane yii, Asiriya kaane, a kunfa naxanye xən. ¹⁰ Ne yi a mageli fefe,* e yi a dii xēmene nun a dii tēmene tongo, e yi a tan faxa silanfanna ra, a yi findi misaala ra ɲaxanle xa bayo Asiriya kaane bata a kitin sa.”

Yerusalen taan fan yi Ala yanfa

¹¹ “A xunye Oholiba yi na birin to, koni a tan kunfa nēn, a yi tinxintareyaan liga dangu a tada Ohola ra, a yalunyaan liga a xa. ¹² A fan yi kunfa Asiriya kaane xən, yamana kanne nun kuntigine, a dōxo boden naxanye maraberi baxi ki faji, e nun soo ragine. Banxulan fajine nan yi e birin na. ¹³ N yi a to fa fala a fan bata

a yete raxəsi, e firinna birin bata lu kira kedenna xən. ¹⁴ Anu, a tan mən yi a yalunyaan nadangu ayi. Ləxəna nde, Oholiba yi muxu sawurane to banxi kankena nde ma. Babilən kaane nan sawura yi ne ra naxanye dugiye gbeeli, ¹⁵ tagi xidine yi ne tagi, namu fajina e xunni. E birin yi maliga Babilən sofa mangane ra naxanye barixi Babilən yamanani. ¹⁶ A to ne to, a yi kunfa e xən, a xerane rasiga e ma Babilən yamanani. ¹⁷ Nayi, Babilən kaane yi fa a konni, e yi e sa, e kafu. E yi a raxəsi e yalunyani. A to yelin naxəse e xən, a yi e rapaxu. ¹⁸ A bata a yalunyaan mayita, a yi a ragenla lu, n tan Ala yi n masiga a ra, alo n na n masiga a tada ra kii naxan yi. ¹⁹ Koni a yi lu a yalunyaan fari se alogo a sungutun waxatin yalunyana fe xa rabira a ma, a naxan liga a yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. ²⁰ A yi kunfaxi a yangane xən mēnni naxanye xēmeyaan luxi alo sofanla gbeena, naxanye yi səbe soxi kafuɲəxəyani alo soone.”

²¹ “Nayi, i mən bata a liga fəlo alo i ya foningeya yagitareya waxatina, i to yi a luma Misiran kaane yi i xijene masuxu, e yi i sungutun xijene rasa. ²² Nanara, i tan Oholiba,† Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na i yangane rakelima nēn i xili ma, naxanye bata rapaxu i ma. N ne rafama nēn i xili ma sa keli yiren birin yi, ²³ Babilən kaane birin nun Pekodo kaane nun Sowa kaane nun Kowa kaane nun Asiriya kaane birin, banxulan fajin naxanye birin findixi yamana kanne nun kuntigine nun sofa mangane nun yēeratine ra. Soo ragine nan e birin na. ²⁴ E fama nēn i xili ma yenge so seene ra e yii, e nun yenge so wontorone nun gi seene e nun gali gbeena. E i rabilinma nēn yengenī, e ye masansan wure lefa xungbeen nun a xurini te i xili ma, e yenge so wure kəmətin so e xunna. N na i luma nēn e sagoni alogo e xa i makiti fata e sariyan na. ²⁵ N na n ma xəlo gbeen nagodoma i xili ma nēn, i to bata n yanfa, n yi a lu e fitinaxin yi i ɲaxankata. E i ɲəēen nun i tunle xabama

* **23:10:** Misaali ito kui, a to a mageli fe falama, na bunna nēn fa fala a Asiriya kaane fu nēn Samari taan ma, e yi a seene birin tongo yengenī. Asiriya kaane nan Samari taan kala ɲee keme solofere ɲee məxəje benun Yesu xa bari.

† **23:22:** Yerusalen taan luxi nēn alo Oholiba ɲaxalan yalunxina misaali ito kui.

nən na, e yi i yixetene faxa silanfanna ra. E i ya dii temene nun i ya dii xemene suxuma nən, tən yi i yixetene gan. ²⁶ E i ya dugine tongoma nən, e nun i ya maxidi se fajine birin. ²⁷ Nayi, n danna sama nən i ya yagitareyaan nun i ya yalunya feene ra i naxanye fəlxə Misiran yamanani. I mi fa i xaxili tima ne ra sənən. Misiran ma fe mi fa rabirama i ma sənən.”

²⁸ “Amasəto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Naxanye rapaxu i ma, i masiga naxanye ra, n na i sama nən ne sagoni. ²⁹ E i suxuma nən marapaxuni, e yi siga i wali xənne birin na. E yi i ragenla lu marabenni, e yi i rayarabi i ya xaxilitareyaan nun i ya yagitareyaan nun i ya yalunyani. ³⁰ Na ligama i ra nən, masəto i bata n tan Ala yanfa, i yalunyaan liga siyane birin xən, i yi e suxurene batu. ³¹ I bata bira i tadaa kiraan fəlxə ra, nayi, n xəlo igelengenna naxan so a yii, n na soma nən i fan yii.”

³² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tada a minxi xəlo igelengenna naxan na, i fan i minma nən na ra. Igelengen gbeen na a ra naxan kui tilin.

Muxune gelema nən i ma,
e yi i magele amasəto a rafexi ken!

³³ Sununa i xun magima i ra nən
alo i na dələn min.

Yigitəgen nun halagin igelengenna nan a
ra,

n naxan so i tada Samari taan yii.

³⁴ Koni i a minma nən i yi a kui geli,
i yi a xin, i a yibə,
i yi i kanken mabə a fərenne ra.

Amasəto n tan bata na fala,
Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

³⁵ “Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Amasəto i bata jinan n xən, i yi n nawoli ayi i xanbi ra, i ya yagitareyaan nun i ya yalunyaan goronna tongoma nən.”

³⁶ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i Ohola nun Oholiba makitə ba? Nayi, e kəwali xəsixine yita e ra. ³⁷ Amasəto e bata n yanfa, e yalunyaan liga, e yi faxan ti, e yi suxurene batu. E diin naxanye barixi n xa, e bata ne gan saraxane ra suxurene xa, e lu alo suxurene donseene. ³⁸ A mato

e mən naxan ligaxi: E bata n ma yire sarijanxin naxəsi, na waxati kedenni, e yi n ma Matabu Ləxən nayeľefu. ³⁹ E e diine ba saraxan na e suxurene xa ləxən naxan yetəni, e yi siga n ma yire sarijanxini, e yi sa na raxəsi. E na nan ligaxi n ma banxini. ⁴⁰ E mən xərane rasiga nən muxune fendeni sa keli yire makuyeni, e yi fa, i yi i yəene rayabu, i yi i maxidi e xa. ⁴¹ I yi dəxə sade fajini, tabanla yi dəxi naxan yetagi, i yi n ma wusulanna nun n ma turen dəxə a fari.”

⁴² Yama gbeen xuiin yi minima jaxanli ito rabilinni, naxanye bəne xunbelixi. Muxu ganla nun Sabe kaane yi fa, sa keli tonbonni naxanye yiirasone sa sungutun firinne yiin na, e yi mangaya kəmətin so e xun na. ⁴³ Nayi, n yi a fala na jaxanla xa naxan bata a yetə raxadan yalunyani, n naxa, “Awa, iki a xa lu e yalunyani, bayo yalunden nan a tan na! ⁴⁴ Xemene fama a ma alo yalunde jaxanla. Muxune fama Ohola nun Oholiba ma na kii nin, na yagitare jaxanle. ⁴⁵ Koni tinxin muxune e makitima nən alo jaxalan yalunxine makitima kii naxan yi, alo muxun naxanye faxan tixi, amasəto yalunden nan e ra e nun faxa tiine.”

⁴⁶ Amasəto Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Yamaan xa siga e xili ma, e yi e rayarabi, e yi e yiiseene tongo. ⁴⁷ Na yamaan xa e magələn, e yi e faxa silanfanna ra. E e dii xemene nun e dii temene faxama nən, e yi e banxine gan. ⁴⁸ Na kiini, n danna sama nən yamanan muxune yagitareyaan na. Nayi, jaxanle birin xaxinla sətəma nən, e mi fa jaxalan firinni itoe yalunyaan sifan ligə sənən. ⁴⁹ E fama e yagitareyaan saranna nan sətədeyi. N na e yulubine nun e suxure batu feene goronna dəxəma nən e xun ma. Nayi, e a kolonma nən a Marigina Alatala nan n na.”

24

Yerusalən yi sa tunden ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jəe solomanaaninden kike fuden xi fude ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, ləxəni ito sebe, too ləxən yetəna, amasəto Babilən mangan Yerusalən taan nabilinma yəngeni to yetən nin. ³ Sandan sa yama murutəxini ito xa, a

fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Tunden dɔxɔ tɛɛn ma,
a dɔxɔ, i igen sa a kui.

⁴ I sube dungine sa a kui,
danba subene nun balaxa sube dungi
faɲine.

A rafe xɔri ɲaxumɛne ra.

⁵ Yɛxɛɛ faɲin suben yɛba,
i yi a xɔnne malan tunden xɔrɛn ma,
e birin xa ɲin han e butuxun,
bayo hali a xɔnne,
e birin lan nɛn e ɲin.’ ”

⁶ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona ɛ tan faxa ti taan muxune xa,
ɛ tan naxanye luxi
alo xɔrinxɔrinna bata tunden naxan suxu,
naxan funfu mi nɔɛ bɛ a ma.
Xɔnne birin nate a kui keden keden yɛɛn
ma,
e sese mi tangama halagin ma masɛnsɛnna
xɔn.

⁷ Amasɔtɔ e muxune wunla naxan
naminixi,
na mɔn e taan ma singen.

E wunla radinxi nɛn fanyen fari kɛnɛnni.
E mi a radinxi bɔxɔn xan fari,
alogo burunburunna xa sa a yɛɛ ma.

⁸ N fan bata xɔlɔ,
n yi n gbeen ɲɔxɔ,
n yi e wunla radin fanyen fari kɛnɛnni
alogo a nama yɛ maluxun.’ ”

⁹ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Gbalona ɛ tan faxa ti taan muxune xa!
Amasɔtɔ n wonson gbeen nafalama nɛn!

¹⁰ ɛ yegen malan,
ɛ tɛɛn sa e ra,
ɛ suben ɲin han!
ɛ sabine sa a fari.
Xɔnne xa gan fefe!

¹¹ Na xanbi ra, ɛ tundeni genla dɔxɔ tɛɛn
ma,
han a wolon,
a wuren yi gbeeli,
a gbiin yi xulun,
a xɔrinxɔrinna yi gan a ma fefe!

¹² Koni na katane sese tɔnɔ mi na,
bayo a rafexi xɔrinxɔrinna nan na,
naxan mi nɔɛ bɛ a ma.
Hali tɛɛna, a mi nɔɛ!

¹³ Yerusalɛn kaane, ɛ yagitareyaan bata ɛ
xɔsi.

Amasɔtɔ n wa nɛn ɛ rasariɲan feni,
koni ɛ mi tin.

Nayi, ɛ mi fa rasariɲanɲɛ ɛ xɔsi feene ma
fɔ n ma xɔlɔn na a danna li ɛ xili ma.’ ”

¹⁴ “ ‘N tan Alatala nan falan tixi. Na
nu ligama nɛn. N na a rabama nɛn, n mi
diɲama sese ma, n mi kininkininma, n mi
nimisama. I kitima nɛn lan i sigati kiin nun
i kewanle ma.’ Marigina Alatalaa falan nan
na ra.”

Esekiyeli a ɲaxanla saya fena

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
¹⁶ “Adamadina, muxun naxan fan i yɛɛ ra yi
dangu e birin na, n na niin bama nɛn sanɲa
yi kedenni. Anu, i nama sunu, i nama
wuga, i yɛɛgen nama mini. ¹⁷ I kutunma
wundon nin, i nama i ya faxa muxun saya
feen liga. I ya namun xa lu xidixi i xunni, i
ya sankidine xa lu soxi. I nama i dɛ xabene
luxun sununi, i nama muxune saya xɔntɔn
donseene don.”

¹⁸ Nayi, n falan ti nɛn yamaan xa xɔtɔnni,
n ma ɲaxanla yi faxa ɲinbanna ra. Na xɔtɔn
bode, naxan yamarixi n ma, n yi na liga.

¹⁹ Muxune yi a fala n xa, e naxa, “I feen
naxan ligama ito ra, i mi na bunna fale nxu
xa ba, a lanxi nxu ma kii naxan yi?” ²⁰ Nayi,

n yi a fala e xa, n naxa, “Alatala bata falan
ti n xa iki, a naxa: ²¹ A fala Isirayila ya-

maan xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa: N nan n ma yire sariɲanxin
sariɲanna kalama nɛn, ɛ wɛkilɛn sɔtɔma

naxan yi, ɛ yɛtɛ matɔxɔma naxan yi, naxan
fan ɛ yɛɛ ra yi dangu yire gbɛtɛ ra, ɛ niin
naxan fari. Nayi, ɛ dii xɛmɛne nun ɛ

dii tɛmɛn naxanye luxi Yerusalɛn yi, ne
faxama nɛn silanfanna ra. ²² Na waxatini,

ɛ a ligama nɛn alo n tan. ɛ mi ɛ dɛ xabene
luxunɲɛ sununa fe ra, ɛ mi muxune saya
xɔntɔn donseene donɲɛ, ²³ ɛ namun luma

xidixi ɛ xunni nɛn, ɛ yi ɛ sankidine lu soxi,
ɛ mi e saya feen nabe, ɛ mi wugɛ. Koni ɛ
doyenma nɛn, ɛ lu kutunɲɛ ɛ hakɛne fe ra.

²⁴ Esekiyeli findima nɛn taxamasenna ra ɛ
xa. A bata naxan liga, ɛ na ligama nɛn yati!
Na na liga waxatin naxan yi, ɛ a kolonma
nɛn a Marigina Alatala nan n na.’ ”

²⁵ “Adamadina, n na e yire sariɲanxin
ba e yii lɔxɔn naxan yi, e wɛkilɛn sɔtɔma

naxan yi, e sewa xunna nun e binya xunna, denaxan fan e yee ra yi dangu yire gbete ra, e bojen nafa yire kendena, n na na yiren nun e dii xemene nun e dii temene ba e yii, ²⁶ na loxoni, muxu gixina nde keden fama nen i fema na feen xibarun nalideni. ²⁷ Na waxatini, i deen fulunma nen, e nun na muxu gixin yi falan ti, i mi fa luma boboyani sonon. Nayi, i findima nen taxamasenna ra yamaan xa, e yi a kolon a Marigina Alatala nan n na.”

25

Alaa falana Amonine xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, i yee rafindi Amonine ma, i yi nabiya falan ti e xili ma. ³ A fala Amonine xa, i naxa, ‘E tuli mati Marigina Alatalaa falan na. Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e bata gele n ma yire sarijanxin ma a sarijanna to bata kala, e nun Isirayila yamanan ma a raxori waxatin naxan yi, e nun Yuda kaane ma e xali konyiyani waxatin naxan yi, ⁴ na ma, n na e soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na. E fama nen e daaxadene nun e bubune tidene e tagi. E tan nan e wudi bogine donma, e yi e nonone min. ⁵ N na e manga taan Rabaha findima nen jogomene rabaden na, n yi Amoni yamanan findi xuruseene kuruden na. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

⁶ “ ‘Amasoto, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo gbalon naxan Isirayila sotoxi, e bata sewa na fe ra e boje naxiyaan birin na, e yi e yiin bonbon, e yi e sanni din, ⁷ na ma, n na n yiini bandunma e xili ma nen, n yi e sa siyane sagoni, e yi lu fuye e ma. N na e bama nen siyane ye, n yi e raxori yamanane yi, n yi e halagi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.’”

Alaa falan Moyaba xili ma

⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Moyaba kaane nun Seyiri kaane bata a fala, e naxa, ‘Yuda yamaan bata lu alo siyaan bonne!’ ⁹ na ma, n tinma nen Moyaba yamanan danna makantan taane birin xa kala keden keden yeen ma, taan naxanye findixi yamanan binyen na alo

Beti-Yesimoti nun Baali-Meyon nun Kiriya-atayimi. ¹⁰ N Moyaba yamanan soma nen sogeteden binna yamanan muxune yii e gbeen na alo n Amonine liga kii naxan yi. Nayi, waxati famatoni, muxu yo mi fa a mirima Amonine ma siyane ye, ¹¹ n mon yi n ma kiti ragidixine rakamali Moyaba yamanan fan xili ma. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.”

Alaa falana Edon xili ma

¹² “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Edon kaane to e gbeen joxo Yuda yamaan ma jaxi ra, e findi nen yulubi tongo gbeene ra. ¹³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Edon yamanan xili ma, n yi a muxune nun a xuruseene raxori, n yi e birin halagi keli Teman taan ma han Dedan taana, e birin yi faxa silanfanna ra. ¹⁴ N na n gbeen joxoma nen Edon yamanan ma Isirayila kaane xon, n ma yamana, e yi Edon suxu alo a lan n ma xolon nun n ma fitinan ma kii naxan yi. Nayi, e n ma gbeejoxon kolonma nen.” Marigina Alatalaa falan nan na ra.

Alaa falan Filisistine xili ma

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo Filisistine bata e gbeen joxo marajaxuni e bojen ma feu, alogo e xa Yuda halagi e habadan xonnantenyani, ¹⁶ na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n yiini bandunma nen Filisistine xili ma, n Kereti kaane janma nen, naxanye na lu baan de, n yi ne raxori. ¹⁷ N fitinaxina n gbeen joxoma e ra nen, n yi e jaxankata han! Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n gbeen joxo e ma waxatin naxan yi.”

26

Alaa falan Tire taan xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun kedenden xi singe loxoni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, bayo Tire kaane Yerusalen magele nen, e naxa:

‘Siyane birin yi danguma taan naxan yi, na bata kala yati!

A to bata findi taa xonna ra, nxu tan nan fa nafulu gbeen sotoma!’

³ Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi,

a naxa: N bata keli ε xili ma,
 ε tan Tire kaane!
 N siya wuyaxine rafama nen ε xili ma
 alo fɔxɔ igen mɔrɔnne tema kii naxan yi.*
 4 E Tire taan makantan yinna kalama nen,
 e yi a sangansone rabira.
 N na a burunburunna makɔma nen,
 han n yi a findi gɛmɛ magenla ra.
 5 A yi findi yala ratiden na yɛxɛ suxune xa
 fɔxɔ igen tagi.
 N tan nan falan tixi.
 A sama nen siyane sagoni,
 e yi lu fuyɛ a ma.
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
 6 A banxidɛɛn naxanye burunna ra,
 ne muxune faxama silanfanna nan na.
 Nayi, e a kolonma nen,
 a Alatala nan n na.”
 7 Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa, “N Nebukadanesari rafama
 nen Tire taan xili ma sa keli kɔmɛn fɔxɔni,
 Babilɔn mangana, mangane mangana, e
 nun a soone nun a yɛngɛ so wontorone nun
 a soo ragine nun gali gbeena.
 8 Banxidɛɛn naxanye burunne ra,
 a yi ne muxune faxa silanfanna ra.
 A yire makantanxine tima nen ε taan
 nabilinni,
 a yi gbingbinna rate ε taan nabilinna yinna
 xɔn,
 a sofane yi e yɛ masansan wure lefane yite
 ε xili ma.
 9 A yɛngɛ so seene rafama nen ε taan
 makantan yinna rabiradeni,
 a yi ε sangansone rabira a wali seene ra.
 10 A soo kurun gboma ayi nen
 han a yi gbangbanna so ε xunna,
 ε taan yinne yi xuruxurun a yɛngɛ so won-
 torone
 nun a giseene san xuine bun,
 e na so ε taan so dɛɛne ra waxatin naxan yi
 alo nɔ tiine soma yinna yalenne ra kii
 naxan yi.
 11 A soone sanne ε kirane birin yibodonma
 nen,
 a yi ε muxune faxa silanfanna ra,
 a ε gɛmɛ sɛnbɛtɛn gbeene rabira bɔxɔni.
 12 E nafunle tongoma nen,
 ε sare seene yi findi yɛngɛ yi se tongoxine
 ra,
 e yi ε taan yinne rabira,

e yi ε banxi fajine kala,
 e yi ε taan gɛmɛne nun a wudine
 nun a burunburunna woli fɔxɔ igeni.
 13 N danna sama nen ε sigi xuine ra,
 ε konden xuiin mi fa mɛ mumɛ!
 14 N na ε taan findima nen fanye magenla
 ra,
 ε konna yi findi yala ratiden na yɛxɛ sux-
 une xa,
 a mi fa tima sɔnɔn.
 N tan Alatala nan falan tixi.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.
 15 “Marigina Alatala ito nan falaxi Tire
 taan xa, a naxa: Hali fɔxɔ ige tagi bɔxɔne
 muxune, ne mi xuruxurunɛ gaxuni ba,
 e na ε konna kala feen xinla mɛ, muxu
 faxamatɔne na lu kutunɛ lɔxɔn naxan yi,
 faxa gbeen na ti ε konni lɔxɔn naxan yi?
 16 Kuntigin naxanye birin fɔxɔ igen dɛ, ne
 kelima nen e manga gbɛdɛne yi, e yi e
 gubane rate e ma, e yi e dugi sɔxɔnxine ba
 e ma. Gaxun yi e suxu e dɔxɔ bɔxɔni, e lu
 yigitɛgɛxi waxatin birin, masɔtɔ ε kalana fe
 ra. 17 E sunu sigini ito sama nen ε xa, e naxa,
 ‘Ee! E konna bata kala!
 E taa xili kanni ito,
 fɔxɔ igeni siga muxune dɔxɔdena,
 taan naxan sɛnbɛ yi gbo baan xun ma,
 ε tan naxan yi ε rabilinna muxune birin
 magaxuma!
 18 Iki, fɔxɔ ige tagi bɔxɔne muxune xuruxu-
 runma nen gaxuni,
 ε taan na kala lɔxɔn naxan yi.
 E gaxuma nen ε halagi feen na.’ ”
 19 “Amasɔtɔ, Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa: N na ε konna findi taa
 xɔnna ra waxatin naxan yi, a fan yi lu
 alo taa kalaxine, n na fufaan nafa ε xili
 ma waxatin naxan yi, ige gbeen yi sa ε
 konna xun ma, 20 nayi n na ε nun muxu
 danguxine rabirama nen ε bode xɔn ma
 naxanye godoma gaburun na. N sa ε
 radɔxɔma nen bɔxɔ xɔnna ma, dɛnaxan
 luxi alo yire kalaxi fonna, ε nun naxanye
 godoma laxira yi, ε mi fa dɔxɔma ε konni
 sɔnɔn. N yi binyen fi niiramane yamanan
 ma. 21 N na ε rapanna fe magaxuma ayi
 nen, ε mi fa luma na mumɛ! Muxune ε
 fenma nen, koni ε mi fa toma sɔnɔn! Ma-
 rigina Alatalaa falan nan na ra.”

* 26:3: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

27

Sunu sigina Tire taan xa

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, sunu sigin sa Tire taan xa,
³ i a fala Tire taan muxune ma, naxanye
 dɔxi fɔxɔ igen dɛ, naxanye nun fɔxɔ ige
 tagi yamanane birin yulayaan nabama e
 bode tagi, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan
 falaxi, a naxa:

Ɛ tan Tire kaane, ɛ a falama, ɛ naxa,
 “Nxu konna rayabu han!”

⁴ Ɛ mangayaan sigaxi
 han fɔxɔ igen tagi.

Muxun naxanye ɛ konna tixi,
 ne a ti kiin nakamalixi nɛn mumɛ!

⁵ E bata ɛ taan ti alo kunkina.
 Ɛ kunkin dɛxɔnne rafalaxi Seniri yamanan
 fɔfɔne nan na.

Foyen kunkin nasigama dugin naxanye
 xɔn,

ne xidixi suman wudine nan na
 sa keli Liban yamanani.

⁶ Kunkibane kunkin nagima wudin nax-
 anye ra,

ne rafalaxi Basan yamanan warine nan na,
 kunkin lonna rafalaxi xarin wudin nan na
 naxan nayabuxi sama jinne ra,
 sa keli Sipiri fɔxɔ ige tagi yamanani.

⁷ Foyen kunkin nasigama dugin naxanye
 xɔn,

taa dugi sɔxɔnxine nan ne ra

sa keli Misiran yamanani,

e tan nan mɔn findixi ɛ taxamaseri dugine
 ra,

Ɛ kunkin xunna soon nafalaxi dugi
 mamiloxin

nun a gbeela nan na

sa keli Elisaha fɔxɔ ige tagi bɔxɔni.

⁸ Sidɔn kaane nun Arawada kaane nan yi ɛ
 kunkine bama,

Tire kaa xaxilimane nan yi e ragima.

⁹ Gebala fonne nun fe kolonne yi ɛ konni
 alogo e xa ɛ kunkin kaladene yitɔn.

Kunki ragine birin yi e kunkine ratima ɛ
 konna nin,

naxanye birin fɔxɔ igen xun ma
 alogo e xa ɛ sare seene sara.

¹⁰ Perise kaane nun Ludu kaane nun Puti
 kaane nan yi findixi ɛ sofane ra,

ɛ yɛngɛ sone nan yi e ra,

e yi e yɛ masansan wure lefane

nun wure kɔmɔtine singanma ɛ konna nin,
 e yi findi ɛ binye xunna ra.

¹¹ Arawada kaane nun ɛ sofane birin yi tixi
 ɛ taan nabilinna yinna xuntagi kantan ti-
 ine ra.

Gamada kaane yi tixi ɛ taan makantan san-
 gansone xuntagi,

e yi e yɛ masansan wure lefane singan ɛ
 yinna rabilinni.

E tan nan yi ɛ taan tofanna dɛfema.’ ”

¹² “ ‘Ɛ nun Tarasisi kaane yi yulayaan
 nabama ɛ nafulu gbeena fe ra, e fa wure
 gbeti fixɛn nun wuren nun sulan nun yɔxɔ
 gbege ra ɛ xa yulayani. ¹³ Ɛ nun Girɛki

kaane nun Tubali kaane nun Mesɛki kaane
 yi yulayaan nabama ɛ bode tagi, e yi fa
 konyine nun muran sula daxine ra ɛ yu-
 laya seene jɔxɔn na. ¹⁴ Beti-Togarama

kaane nan yi fama soone ra ɛ xa yulayani,
 naxanye walima e nun naxanye ragima
 yɛngɛni e nun gbaxalone.* ¹⁵ Ɛ nun Dedan

kaane yi yulayaan nabama ɛ bode tagi, ɛ
 yulaya seene yi sigama fɔxɔ ige tagi bɔxɔ
 wuyaxi yi, e yi ɛ yulaya seene saren fima

sama jinne nun wudine nan na. ¹⁶ Arami
 kaane yi se wuyaxi sarama ɛ ma, e yi
 ɛ yulaya seene sarama gɛmɛ fɔfine nun

dugi mamiloxine nun dugi sɔxɔnxine nun
 taa dugine nan na, e nun fɔxɔ ige bun
 nafunle nun gɛmɛ gbeeli fɔfine. ¹⁷ Yuda

nun Isirayila yamanane fan yi yulayaan
 ligama ɛ xɔn, e yi Miniti kaane murutun
 nun burune nun kumin nun turen nun

senna soma ɛ yii yulaya seen na. ¹⁸ Ɛ nun
 Damasi kaane yi yulayaan nabama, e yi ɛ
 se rafalaxin gbege sarama e nun nafunla

sifan birin, e yi ɛ saren fima Xelibon kaane
 manpaan nun yɛxɛɛ xabe dugi fixɛn nan
 na. ¹⁹ Dan kaane nun Girɛki kaane yi wure

rafalaxin nun sinamon fuge xarene nun
 xaye xiri jaxumɛne soma ɛ yii yulayani
 sa keli Yusali yi. ²⁰ Dedan nan yi fama

soone maxidi dugine ra ɛ xɔn yulayani.
²¹ Arabi kaane nun Kedari kuntigine birin
 yi yulayaan ligama ɛ tan nan xɔn. Ɛ yi ɛ

yɛxɛɛne nun kontonne nun kɔtɔne sarama
 e konna nin. ²² Ɛ nun Saba nun Raama yu-
 lane yi yulayaan ligama ɛ bode tagi. E tan

nan yi fama latikɔnɔnna sifan birin nun

* **27:14:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi.

bəxə bun nafunle nun xəmane ra yulayani.
²³ Xarani kaane nun Kane kaane nun Eden kaane nun Saba yulane nun Asuri kaane nun Kilimada kaane yi yulayaan ligama ε tan nan xən. ²⁴ E yi se fəjine sarama ε ma yulayani, e fa doma tofəjine nun a mamiloxine nun dugi səxənxine ra e nun dugi binye maringixine ra naxanye sama bəxəni e nun lutin naxanye dənbəxi ki fəji.’ ”

²⁵ “ ‘Kunki gbeene nan yi ε yulaya seene maxalima.
 E yi wasaxi nafunla nun binyen na fəxə igen tagi.

²⁶ E kunkibane yi ε xalima fəxə ige gbeen tagi,
 koni sogeteden foyen sa ε kunkin kalama nən
 fəxə igen tagiyani sa pon!

²⁷ E kunkin na kala ləxən naxan yi,
 ε nafunle nun ε sare seene nun ε yulaya seene
 nun ε kunki kanne nun ε kunki ragine nun
 ε kunki rafalane
 nun ε yulane nun ε sofane
 nun muxun naxanye birin ε kunkin kui,
 ne birin godoma nən baan xənna ma.

²⁸ Muxun naxanye birin dəxi igen də,
 ne xuruxurunma nən gaxuni ε kunki
 ragine gbelegbele xuiin ma.

²⁹ Kunkibane birin godoma nən e kunkine kui.
 Kunki kanne nun kunki ragine birin tima
 nən igen də,

³⁰ e yi e xuini te,
 e wuga səxələni ε fe ra
 e yi burunburunna sa e xunni sununi,
 e yi e makutukutu xubeni,
³¹ e yi e xunne bi ε fe ra,
 e yi e maxidi kasa bənbeli dugine yi sununi,
 e yi e mawuga ε fari nii yifəren nun nimisa gbeen.

³² E mawugama nən ε fari e tərəni,
 e yi gbelegbele ε xinla ra, e naxa,
 “Nde yi luxi alo Tire taani ito naxan kalaxi,
 fəxə igen yi naxan nabilinxi?”

³³ E yulaya seene to yi fama
 sa keli baan ma
 ε yi siya wuyaxine nan baloma
 ε se kanyaan nun ε yulaya seene xən,

ε yi bəxən mangane findima nafulu kanne
 ra.

³⁴ Koni ε na kala baa igeni,
 ε godo igen bun
 ε yulaya seene nun ε muxune birin
 naxərima nən ε xən.

³⁵ Fəxə ige tagi bəxəne muxune birin
 yigitegema nən ε fe ra,
 e mangane yi xuruxurun gaxuni,
 kuisanna yi e yetagine masara.

³⁶ Naxanye yulayaan nabama siyane tagi,
 ne kolinma nən ε fe ra,
 bayo ε rapanna magaxuma ayi nən.
 E mi fa luma na sənən! ”

28

Alaa falan Tire mangan xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, a fala Tire mangan xa, i
 naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi n xa,
 a naxa:

I waso ayi nən,
 i yi a fala, i naxa,
 “Alana nde nan n na,
 n dəxi alane dəxəden nin fəxə igen tagini!”
 Koni i tan, muxun nan i ra,
 ala mi i ra,
 anu i bata i yete xaxinla yatε Ala xaxinla ra.

³ I fe kolon Daniyeli xa ba?
 Wundo fe yo mi luxunxi i tan ma ba?

⁴ I bata nafunla sətə i ya fe kolonna nun i ya
 xaxilimayaan xən,
 i xəmaan nun gbetin malan i ya nafulu
 ramaradeni.

⁵ I bata tənə gbeen sətə i ya yulaya xaxinli,
 i yi findi wasoden na na nafulu kanyani.

⁶ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a
 naxa:
 Bayo i yete miriyaan yatexi Ala miriyaan
 nan na,

⁷ n xəjəne rafama nən i xili ma,
 naxanye naxu siyane birin xa.
 E silanfanna tongoma nən i ya fe kolon
 fəjin xili ma
 e yi i ya nərən kala.

⁸ E i radinma nən gaburun na,
 i yi fəxa xələni fəxə igen tagini.

⁹ Nayi, i mən a falə i fəxa muxune yetagi ba,
 fa fala a ala nan n na?
 I fa kolonna muxun nan na i fəxa muxune
 yii,

ala mi i ra.
¹⁰ I faxama yarabin nin xəjəne yii,

alo Ala kolontarene faxama kii naxan yi.
Amasoto n tan bata falan ti.
Marigina Alatalaa falan nan na ra.' "

¹¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
¹² "Adamadina, sunu sigin sa Tire mangan
ma! I xa a fala a ma, i naxa, 'Marigina
Alatala ito nan falaxi, a naxa:
I yi findixi muxu defexin misaala nan na,
i yi lugo fe kolonna ra,
i ya tofanna yi defexi.

¹³ I yi Eden nakoon nin,
Alaa nakona.
Geme fajin sifan birin yi i rayabuxi:
saridon gemen nun topasi gemen nun day-
imu gemen
nun kirisoliti gemen nun onixi gemen nun
yasipi gemen
nun safiri gemen nun esikaribukili gemen
nun emerodi gemena.

I yi maxidixi xemane ra
naxanye radaxa i xa xabu i da boxoni.

¹⁴ I yi luxi nen alo kantan ti malekan
naxan gabuteye yi yifulunxi.
N na i ti nen Alaa geya sarijanxin fari,
i yi mena nin,
i masiga tima geme tee wolonne tagi.

¹⁵ Fe mi yi i sigati kiin na
xabu i da boxoni
han tinxintareyaan yi so i yi.

¹⁶ I ya yulayaan tonon ma,
i yi rafe gbalon na,
i yi yulubin liga.

Nayi, n na i kedima nen Alaa geya
sarijanxin fari

n yi i ral ayi,
i tan naxan yi luxi alo kantan ti malekan
naxan yi geme tee wolonne tagi.

¹⁷ I bata waso ayi i bojeni
masoto i ya tofanna xon,
i bata i ya fe kolonni fu i ya binyen xon.
Nayi, n na i rabirama nen boxoni,
n yi i findi yee ramaxa seen na mangane xa.
¹⁸ I bata i ya yire sarijanxine raxosi i ya
hake wuyaxine
nun i ya tinxintareyaan xon yulayani.
Na ma, n teen naminima nen i xili ma i
konni,

a yi i gan,
n yi i findi xuben na boxon fari
muxune birin yetagi naxanye i matoma.

¹⁹ Naxanye birin yi i kolon siyane ye,

ne birin yigitagama nen i ya fe ra,
i rajanna magaxuma ayi nen.
I mi fa luma na sonon!' "

Alaa falan Sidon taan xili ma

²⁰ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
²¹ "Adamadina, i yee rafindi Sidon taan ma,
i nabiya falan ti a xili ma! ²² I a fala, i naxa,
'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

N bata keli e xili ma Sidon kaane!
N binyama nen e konni!
E a kolonma nen a Alatala nan n na,
n na n ma kiti ragidixine rakamali e xili ma
waxatin naxan yi

n yi n ma sarijanna mayita e konni.

²³ N fitina furen nafama nen e xili ma
n yi tin muxune xa faxes taan kirane xon
ma,
faxes muxune yi lu biraxi e konni,
yengen yi lu kee e xili ma e rabilinna birin
yi.

Nayi, e a kolonma nen
a Alatala nan n na.' "

²⁴ " 'Nayi, Isirayila rabilinna siyane mi
fa a tore alo janla naxan soxonna tima alo
tansinne. Nayi, e a kolonma nen a Marig-
ina Alatala nan n na.' "

²⁵ " 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa: N na Isirayila yamaan malan wax-
atin naxan yi keli siyane ye, e raxuyaxi ayi
denaxanye yi, n na n ma sarijanna mayi-
tama e xon nen siyane yetagi. E doxoma nen
e boxoni, n naxan so n ma walikeen Yaxuba
yii. ²⁶ E luma nen boje xunbenli, e banxine
ti, e manpa binle si. E luma nen boje xun-
benli, n na n ma kiti ragidixine rakamali e
rabilinna siyane xili ma waxatin naxan yi,
naxanye birin yi e rajaxuxi, e yi a kolon a
Alatala nan n na, e Ala.' "

29

Alaa falan Misiran xili ma

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
yi, na yee fuden kike fuden xi fu nun firinde
boxoni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² "Adamadina, i yee rafindi Misiran man-
gan ma, i nabiya falan ti a xili ma e nun
Misiran yamanan birin. ³ I a fala a ma,
i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a
naxa:

N kelima nen i xili ma,
i tan Misiran mangana,

i tan naxan luxi
alo ige yi sube magaxuxin
naxan saxi Nila baan biradene tagi,
i tan naxan a falama, i naxa,
“N tan nan gbee Nila baan na,
n tan nan a daxi n yete xa.”

⁴ Koni, n karafen birama nen i gbegbene yi,
n yi Nila baa igen yetene singan i xanle ra,
n yi i ba Nila baa biradene tagi
ε nun Nila baa yi yeten naxanye birin e
singanma i xanle ra.

⁵ N na i wolima ayi nen tonbonni,
i tan nun i ya baa yi yetene birin,
ε sa bira xee boxone yi.
E mi malanje, ε mi tonge.

N na i findima nen balon na burunna
subene nun xoline xa.

⁶ Misiran kaane birin a kolonma nen nayi
a Alatala nan n na,
bayo, i findi nen mali tiin na Isirayila ya-
maan xa wuleni
alo muxun na la xayen na a dunganna ra.

⁷ E to i suxu, i yi gira,
i e tungunne birin mabo.
E to e digan i yi, i yi gira,
i yi e gbingin ba a ra.’ ”

⁸ “ ‘Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa: N yengen nakelima nen i
xili ma, n yi tin i ya muxune nun i ya
xuruseene yi faxa silanfanna ra i konni.

⁹ Misiran yamanan findima nen tonbonna
nun yire rabejinxin na. Nayi, muxune a
kolonma nen a Alatala nan n na. Bayo i
bata a fala, i naxa, “N tan nan gbee Nila
baan na, n tan nan a daxi,” ¹⁰ nanara,
n kelima nen ε nun Nila baan biradene
xili ma, n yi Misiran yamanan findi yire
kalaxin na, a findi tonbonna nun yire
rabejinxin na, keli Migidoli taan ma siga
han Sinimi yamanana, siga han Kusi ya-
manan danna. ¹¹ Muxun mi fa a sanna
tima a yi, hanma subena han jee tonge
naanin. ¹² N Misiran yamanan findima nen
yamana rabejinxine yire rabejinxin na, a
taane yi findi taa rabejinxine ra taa xonne
ye jee tonge naanin. N Misiran kaane rax-
uyama ayi nen siyane ye, n yi e rasiga ayi
yamana wuyaxi xun xon.’ ”

¹³ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi,
a naxa: Jee tonge naanin na dangu, n
Misiran kaane malanma nen keli siyane

ye e na raxuya ayi naxanye ye. ¹⁴ N man
xetema nen Misiran yamanan suxu mux-
une ra Misiran yamanan faxa binni, e
benba yamanana, e sa yamana magodoxin
ti menni. ¹⁵ A findima nen mangaya mago-
doxin na mangayane birin xa, a mi fa a yete
yitema siyaan bonne xun na sonon. N na a
raxurunma ayi nen alogo a nama siyane no
sonon. ¹⁶ Nayi, a mi fa finde Isirayila kaane
yigin na mumε, alogo a xa findi Isirayila
kaane haken nabira seen na e ma, e naxan
liga e to bira Misiran kaane foxo ra malina
fe ra. Nayi, e a kolonma nen a Marigina
Alatala nan na.’ ”

*Babilon mangan Misiran yamanan ton-
goma nen*

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan
yi, na jee maxonen nun solofereden kike
singen xi singe boxoni, Alatala yi falan
ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, Babilon
mangan Nebukadanesari bata a sofa ganla
karahan, a e xa wali a xodexen na Tire
taan xili ma, e birin bata findi teli kanne
ra, e birin tungunne makotenxi, koni e
nun a ganla mi sese sotaxi Tire taani e
saren na e wanli Tire taani. ¹⁹ Nanara,
Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N
Misiran yamanan soma nen Babilon man-
gan Nebukadanesari yii, a yi a nafunle
birin xali, a yi a seene tongo yengeni, ne
yi findi a ganla saren na. ²⁰ N Misiran
yamanan soma nen a yii a kontonna ra,
amasoto e nun a ganla bata wali n xa.
Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²¹ Na
boxoni, n na Isirayila yamaan senben xun
masama nen. I tan Esekiyeli, n falan sama
nen i de yamaan tagi na waxatini, nayi e a
kolonma nen a Alatala nan n na.”

30

Alatalaa xolon Misiran xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, nabiya falan ti, i naxa,
Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:
E gbelegbele, ε naxa,
‘Ee! Naxankata boxon fama!’

³ Amasoto boxon bata maso,
Alatalaa boxon bata maso,
kundaan nun gbalon boxon siyane xa.

⁴ Yengen soma nen Misiran yamanani.
Kontofinla soma nen Kusi yamanani.

Muxune faxama nɛn Misiran yi,
e nafunle yi xali,
e banxine yi rabira,
sese mi luma.”

⁵ Misiran kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane nun Ludu kaane nun Arabi kaane nun Libiya kaane nun n ma yamaan muxuna ndee faxama nɛn silanfanna ra e bode xɔn.

⁶ “Alatala ito nan falaxi, a naxa: Misiran yamanan xɔyine kalama nɛn, a wason nun sɛnbɛn yi ɲan. Keli Migidoli ma siga han Sinimi yamanan muxune faxama nɛn silanfanna ra e konni. Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁷ A taane findima nɛn yamana rabɛɲinxine yire rabɛɲinxin na, a taane yi lu taa xɔnne yɛ.

⁸ Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na tɛɛn so Misiran yamanan na waxatin naxan yi, a fɔxɔ ra birane birin yi gan.”

⁹ Na lɔxɔni, n ma xɛrane sigama nɛn kunkine kui, e sa Kusi yamanani maxa a bɔɲɛ xunbenli. E kuisanma nɛn Misiran yamanan gbalon lɔxɔni, amasɔtɔ na lɔxɔna a lima nɛn yati!

¹⁰ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Misiran yama gbeen naxɔrima nɛn Babilɔn mangan Nebukadanesari xɔn.

¹¹ A tan nun a ganla naxanye ɲaxu siyane birin xa, ne nan nasigama yamanan kaladeni. E sa e silanfanne botinma nɛn Misiran yamanan xili ma e yi yamanan nafe faxa muxune ra.

¹² N Nila baa igen xɔrima nɛn, n yi yamanan mati muxu ɲaxine ma. N tinma nɛn xɔɲɛne yi yamanan kala, e nun seen naxanye birin a yi. N tan Alatala nan falan tixi.”

¹³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N suxurene halagima nɛn, n yi batu seene ɲan Nofi taani. Kuntigi yo mi fa luma Misiran yamanani, n yi gaxun naso yamanan birin yi.

¹⁴ N Misiran yamanan faxa binna raxɔrima nɛn, n yi tɛɛn so Soyan taan na,

n yi n ma kiti ragidixine rakamali No taan ma.”

¹⁵ “N na n ma xɔlɔn nagodoma nɛn Sin taani,

Misiran yamanan taa makantanxina, n yi No taana gali gbeen birin halagi.

¹⁶ N tɛɛn soma nɛn Misiran yamanan na, Sin taan yi yimaxa gaxuni.

No taan nabilinna yinna rabirama nɛn, yaxune yi Nofi taan tongo yanyin na.

¹⁷ Hon taan nun Pi-Beseti taan banxulanne faxama nɛn silanfanna ra, taan muxune yi xali konyiyani.

¹⁸ Lɔxɔ yidimixin na a ra Tapanese taan xa n na Misiran yamanan sɛnbɛn kala lɔxɔn naxan yi,

a wasoma a fangan naxan yi, na yi ɲan.

Kundaan soma nɛn taan xun na, a banxidɛne muxune yi xali konyiyani.

¹⁹ N na n ma kiti ragidixine rakamalima nɛn Misiran ma, e yi a kolon a Alatala nan n na.”

Babilɔn mangan Alaa wanla kɛma Misiran yamanan xili ma

²⁰ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na ɲɛɛ fu nun kedenden kike singen xi soloferede lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²¹ “Adamadina, n bata yi Misiran mangan yiini gira. Muxu yo munma a dandan singen, a yiin munma maxidi alogo a xa yalan, a fangan sɔtɔ, a fa nɔ silanfanna tongɛ. ²² Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli Misiran mangan xili ma, n mɔn a yiine yigirama nɛn, a yiin naxan fan, e nun a yigiraxina, n yi a silanfanna rabira a yii. ²³ N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rayensenɲɛ ayi yamanane xun xɔn. ²⁴ Koni n Babilɔn mangan yiine sɛnbɛ soma nɛn, n yi n ma silanfanna so a yii, n yi Misiran mangan yiine yigira, a yi lu kutunɲɛ a yɛtagi alo muxu maxɔlɔxin faxamatɔna. ²⁵ N Babilɔn mangan yiine sɛnbɛ soma nɛn, koni Misiran mangan tan sɛnbɛn ɲanma nɛn. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na, n na n ma silanfanna so Babilɔn mangan yii waxatin naxan yi, a yi a yite Misiran yamanan xili ma. ²⁶ N Misiran kaane raxuyama ayi nɛn siyane yɛ, n yi e rayensenɲɛ ayi yamanane

xun xən. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.”

31

Misiran mangan luxi nən alo suman bili gbeena

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun kedenden kike saxanden xi singe ləxəni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, a fala Misiran mangan nun a ganla xa, i naxa:

I maliga nde ra i ya gboni?

³ I miri feni ito ma:

Asiriya yamanan yi luxi nən alo suman bili gbeena Liban yamanani, naxan yiye yi sabatixi a fajin na, a yi fəṭənxi ki fajin, a yi kuya, a konden yi texi

dangu fəṭən yi wudine birin na.*

⁴ Igen bata yi a rasabati,

bəxə bun ige tilinxin bata yi a ragbo.

Igen yi danguma a salenne nan longori ra, siga burunna wudine birin ma.

⁵ Nanara, a yi kuya burunna wudine birin xa,

a dεεne bata yi sabati,

a yiine yi kuya

fata ige gbeen na

naxan yi a rasabatima.

⁶ Xəline birin yi e tεen sama a yiine nin, burunna subene birin yi fa e diine xalima a tan nan bun,

siya gbeene birin yi fa yigiya a nininna bun.

⁷ A yi rayabu a gboyani,

a yiine yi yiriwaxi,

bayo a salenne yi godoxi bəxən bun ma igeni pon!

⁸ A mi yi suman wudi yo ninin bun Alaa nakəni.

Fəfə yo dε mi yi fan a dεεne xa nun,

wudi gbete mi yi maliga a yiine ra.

Wudi yo mi yi maliga a ra a tofanni Alaa nakəni.

⁹ N bata yi a ratofanɲε ayi a yii sabatixine xən,

han wudine birin yi fa a maxəxələnma Eden nakəni, Alaa nakəna.”

¹⁰ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Wudini ito to kuyaxi ayi,

a konden yi te fəṭən yi wudine birin xa, nanara, a wasoxi ayi han! ¹¹ N yi a sa siyane mangan sagoni alogo a xa a suxu a yaxun yatən na. N bata n mε a ra. ¹² Xəjən naxanye yaxu siyane birin xa, ne yi a sege, e yi a rabejin. A yiine yi lu biraxi geyane nun lanbanne yi. A dεene bəxin yi lu yamanan folone birin na. Siyane birin yi keli a nininna bun, e a rabejin.

¹³ Xəline birin yi fa dəxə a yii biraxine fari, burunna subene birin yi e malan a yiine fari.”

¹⁴ “Nayi, ige dε yi wudi yo mi fa suse, a kuya alo a tan, sese konde mi fa tema fəṭən yi wudin bonne xa. Nayi, wudi yo mi fa lan a igen sətə han a kuya alo na. Amasətə sayaan nan nagidixi e birin ma, e siga bəxən bun faxa muxune tagi, e nun naxanye birin godoma gaburun na.”

¹⁵ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A siga laxira yi ləxən naxan yi, n na a saya sunun namini nən, n tigi ige tilinxine nun a xude igene balan a fe ra, n yi a ige gbeene rati. N yi Liban yamanani dimi a fe ra, burunna wudine birin yi xara a fe ra. ¹⁶ N siyane birin naxuruxurun nən gaxuni a bira xuiin ma, n na a ragodo laxira yi waxatin naxan yi, e nun faxa muxune yi godo gaburun na. Nayi, Eden nakəən wudi fajin naxanye birin bata yi godo bəxən bun, Liban bəxən wudi tofani fisamantenna naxanye birin yi rasabatixi ige gbeene xən dunuɲa yi nun, ne yi madəndən. ¹⁷ Naxanye yi yigiyaxi a nininna bun, a xəyine siyane yε, e nun ne fan godo nən gaburun na e bode xən, e sa sa ne fari naxanye faxa yεngeni.”

¹⁸ “E nun nde maliga Eden nakəən wudine yε lan ε binyen nun ε gboon ma? Anu, i fan sigama laxira yi, ε nun Eden nakəən wudine birin. I sa sama nən Ala kolontarene tagi bəxən bun ma, naxanye faxaxi silanfanna ra. Misiran mangan nun a yamaan birin napanma na kii nin! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

32

Sunu sigin Misiran nun a mangan xa

* **31:3:** Wudi kuyeni itoe findixi dunuɲa mangane misaala nan na.

¹ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun firinden kike fu nun firinden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, sunu sigin sa Misiran mangan xa. A fala a xa, i naxa: I luxi nɛn alo yata sɛnbɛmaan siyane tagi, alo ige yi sube magaxuxin fɔxɔ igeni, naxan a masiga tima a baa gbeeni. I i ya igene dunduma i sanne ra, i yi e walanne raxajε ayi.”

³ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na n ma yalaan soma nɛn i xun na, nxu nun yama gbeen malanxina, e yi i bandun n ma yalaan na.

⁴ N na i ratema nɛn xaren na, n yi i radin xεεne ma, n yi xɔline birin lu e dɔxɔ i fari, burunna subene birin yi lugo i suben na.

⁵ N na i suben naxuyama ayi nɛn geyane fari,

n yi lanbanne rafe i binbin sube dɔnxɛn na.

⁶ N yamanan birin ige sama nɛn i wunla ra, han a geyane birin xude wunle yi rafe.

⁷ I niin na ba waxatin naxan yi, n kore xɔnni fɔrɔma nɛn, n yi sarene yidimi, n yi kundaan sa sogen yε ma kiken mi fa dεgema.

⁸ N yanban seene birin yidimima nɛn i ya fe ra, n yi dimi gbeen nasin i ya yamanan birin yi,

Marigina Alatalaa falan nan na ra.

⁹ N siya wuyaxine rakɔntɔfilima nɛn, n na i kala feen xibarun nali siyane ma waxatin naxan yi

hali i mi yamanan naxanye kolon.

¹⁰ N yama wuyaxi yigitεgema nɛn i ya fe ra, e mangane yi xuruxurun gaxuni i ya fe yi, n na n ma silanfanni te e yetagi waxatin naxan yi.

Birin xuruxurunma nɛn gaxuni a yetε niin na waxatin birin, i na faxa lɔxɔn naxan yi.”

¹¹ “Amasɔtɔ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa:

Babilɔn mangana silanfanna fama nɛn i xili ma.

¹² N na i ya gali gbeene faxama nɛn sofa wεkilɛxine silanfanna ra.

Siyaan naxan jaxu a birin xa, ne Misiran yamanana wason kalama nɛn, a ganle birin yi faxa.

¹³ N na a xuruseene birin naxɔrima nɛn Nila baa ige gbeene dε.

Muxune sanne mi fa na igene yimaxama sɔnɔn

xuruseene torone mi fa e dunduma.

¹⁴ Nayi, n yi a lu e igene yi e raxara, e xudene yi lu gode yetεtɛnna alo turena, Marigina Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ N na Misiran yamanan naxɔri waxatin naxan yi,

yamanani seene birin yi ba a yi,

n yi a muxune birin faxa,

nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.”

¹⁶ “Sunu sigin nan na ra, a nu sama nɛn. Siyane sungutunne sunu sigini ito sama nɛn Misiran yamanan nun a yamaan birin xa, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Sunu sigina lan yamanane fe ma

¹⁷ Yamaan xali konyiyani waxatin naxan yi, na jεε fu nun firinden kike fu nun firinden xi fu nun suulundena, Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁸ “Adamadina, gbelegbele Misiran kaane ganle fe ra, i wuga xuiin xa e nun siya sɛnbɛmane xali laxiraya yi, faxa muxune sigama dɛnaxan yi.

¹⁹ A fala e xa, i naxa,

‘I rayabu dangu nde ra?’

Godo, i fa i sa Ala kolontarene fεma!’

²⁰ E luma nɛn faxa muxune yε

naxanye faxaxi silanfanna ra.

Silanfanni tɔnxi!

E nun e ganle birin xa xali.

²¹ Sofa sɛnbɛma danguxine falan tima a ma nɛn laxira yi,

e nun a fɔxɔrabirane, e naxa,

‘E bata goda be, e saxi Ala kolontarene fεma

naxanye faxaxi yɛngeni.’ ”

²² “Asiriya mangan mato mɛnni e nun a ganle birin,

a rabilinxi a muxune ra

naxanye faxaxi silanfanna ra.

²³ E gaburune danna sa bɔxɔn nan bun pon, laxira xɔnna ma,

mangan gaburun nabilinni.

E birin faxaxi yɛngɛn nin,

e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuƙa yi.”

²⁴ “Elan fan mangan mato mɛnni, e nun a ganle birin a gaburun nabilinni. E birin faxaxi silanfanna nan na yɛngɛni, e bata maluxun Ala kolontareyani, e tan naxanye yi muxune magaxuma dunuƙa yi, e bata rayagi,

e nun naxanye birin godoma yili gbeen na.

²⁵ A saden bata rafala faxes muxune tagi e nun a ganle birin a gaburun nabilinni. Na Ala kolontarene birin bata faxes silanfanna ra.

Bayo e yɛragaxun bata yi xuya ayi dunuƙa xun xɔn, anu iki e bata rayagi, e nun naxanye sigama yili gbeen na, e sa sa faxes muxune tagi.”

²⁶ “Meseƙi mangan fan na e nun Tubali mangan nun e ganle birin e gaburune rabilinni.

Na Ala kolontarene birin faxaxi silanfanna nan na,

bayo e bata dunuƙa muxune birin magaxu.

²⁷ E nun sofa kɛndɛne mi saxi yire kedenna xan yi ba,

naxanye birin faxaxi Ala kolontarene yɛ?

E ganla birin bata siga laxira yi e nun e yɛngɛ so seene.

E silanfanne saxi e xunne bun.

E yulubine goronna bata lu e xɔnne fari,

bayo sofani itoe yɛragaxun bata yi xuya ayi dunuƙa muxune yɛ!

²⁸ I tan Misiran mangan fan kalaxin sama nɛn Ala kolontarene yɛ, naxanye faxaxi silanfanna ra!”

²⁹ “Edɔn yamaan mato, a mangane nun a kuntigin naxanye sɛnbɛ yi gbo, koni e bata sa faxes muxune yɛ, naxanye faxaxi silanfanna ra! E saxi Ala kolontarene yɛ, naxanye godon yili gbeen na.”

³⁰ “Kɔmɛn fɔxɔn kuntigine birin mato mɛnni, e nun Sidɔn kaane birin naxanye faxaxi, e yagixi, hali e sofane to yi muxune magaxuma. Na Ala kolontarene saxi faxes muxune yɛ naxanye faxes silanfanna ra. E yagixi e nun naxanye godoma yili gbeen na.”

³¹ “Misiran mangan nun a ganla birin na na faxes muxu wuyaxine to, na a masabarima nɛn a ganla fe ra naxanye faxes silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³² Bayo n tinxi a xa yamanane magaxu dunuƙa yi, Misiran mangan nun a ganle birin fan e sama nɛn Ala kolontarene yɛ, e nun naxanye faxaxi silanfanna ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

33

Ala yi Esekiyeli findi kantan muxun na

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,

² “Adamadina, falan ti i ya yamaan xa! A fala e xa, i naxa: N na yɛngɛn nakeli yamanan xili ma waxatin naxan yi, e yi muxuna nde sugandi, a yi findi kantan muxun na, ³ xa na kanna yaxune to fe yamanan yɛngɛdeni, a yi xɔtaan fe, a yamaan nakolon, ⁴ nayi, xa naxan na xɔta xuiin mɛ, a mi a yate, a faxes feen goronna luma a tan nan xun ma. ⁵ Naxan na tondi a tuli matiyɛ na xɔta xuiin na, a faxes feen goronna luma a tan nan xun ma. Naxan na a tuli mati a fe xuiin na, na a niin natangama nɛn. ⁶ Koni xa kantan muxun yaxune to fe, a mi xɔtaan fe, xa a mi yamaan nakolon, yaxune yi fa muxuna nde faxes, na kanna faxama nɛn a haken ma, koni a wunla goronna luma nɛn kantan muxun xun ma.”

⁷ “Nayi, i tan adamadina, n bata i findi Isirayila yamaan kantan muxun na. Nayi, n ma falane ramɛ, i yi e rakolon n xa. ⁸ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘Muxu jaxina, i faxama nɛn,’ xa i mi na fala muxu jaxin xa, i yi a rakolon fa fala a xa xete a kira jaxin fɔxɔ ra alogo a xa kisi, na muxu jaxin faxama nɛn a haken ma, koni a wunla goronna luma i tan nan xun ma.

⁹ Koni xa i muxu jaxin nakolon alogo a xa xete a kewanle fɔxɔ ra, koni a mi tin, a faxama nɛn a haken ma, koni i tan bata i niin natanga na yi.”

Muxu jaxin na tubi a nii rakisin sɔtama nɛn

¹⁰ “Adamadina, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa: E luma a fale, e naxa, ‘Nxɔ murutɛn nun nxu yulubine goronna gbo nxu xun ma, nxu kalama e bun. Nxu nɔɛ

kise di?’ ¹¹ A fala e xa, i naxa: Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni! N mi waxi muxu jaxin xa faxa, n waxi nen a xa xete a kewanle foxo ra, a yi kisi. E xun xete, e xete e kewali jaxine foxo ra. Isirayila yamana, nanfera e tinxi e xa halagi?’ ”

¹² “I tan adamadina, a fala i ya yamaan xa, i naxa: Tinxin muxuna tinxinyaan mi a rakise a na murute n ma loxon naxan yi. Muxu jaxina jaxuyaana fan mi a halage, xa a sa xete a jaxuyaana foxo ra. Xa tinxin muxun yulubin liga folo loxon naxan yi, a tinxinya fonna mi a niin natangama. ¹³ Xa n na a fala tinxin muxun xa, n naxa, ‘I kisima nen,’ xa a yigi sa a tinxinyani, a yi fe jaxin liga, a tinxin wali yo mi fa yatema. A halagima nen a fe jaxina fe ra a naxan ligaxi. ¹⁴ N na a fala muxu jaxin xa, n naxa, ‘I faxama nen,’ xa a xun xanbi so a yulubini, a yi kiti kendon nun tinxinyaan liga folo, ¹⁵ a tolimaan naxete, a mon yi seen naxete a naxan mujaxi, a yi yamarine suxu muxun kisin naxanye xon, a mi fa fe jaxi yo liga, na kanna kisima nen, a mi faxama. ¹⁶ Ninan tima nen a yulubi fonne birin xon. A bata kiti kendon nun tinxinyaan liga folo, na kanna kisima nen.”

¹⁷ “Anu, i ya yamana a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi!’ Koni e tan nan ma kira mi lanxi. ¹⁸ Xa tinxin muxuna a xun xanbi so a tinxinyani, a yi fe jaxin liga folo, a faxama nen na ma. ¹⁹ Xa muxu jaxina a xun xanbi so a jaxuyani, a yi kiti kendon nun tinxinyaan liga folo, a kisima nen na fe ra. ²⁰ Anu, Isirayila yamana, e a falama, e naxa, ‘Marigina kiraan mi lanxi.’ Nayi, n na e keden kedenna birin makitima nen e kewanle ra.”

Isirayila yamanan kala fena

²¹ Nxu xali konyiyani waxatin naxan yi, na jee fu nun firinden kike fuden xi suulunde loxon nan yi a ra, Yerusalen muxu gixina nde yi fa a fala n xa, a naxa, “Taan bata kala!” ²² Koni Alatala bata yi a yiin sa n ma jinbanna ra benun na muxu gixin xa fa n fema xotonni. N deen bata yi fulun, bobo mi yi fa n na.*

* **33:22:** Na bobo feen sebexi Esekiyeli 3.26 nun 24.27 kui.

²³ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ²⁴ “Adamadina, muxun naxanye doxi Isirayila yamana kalaxini, ne a falama, e naxa, ‘Iburahima kedenna nan yi a ra, anu, a yamanan birin tongo nen a keen na. En tan to wuya, yamanan bata fi en tan ma en gbeen na yati!’ ²⁵ Nanara, a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E suben donma naxan mi koe raxabaxi, e xaxili tixi suxurene ra, e faxan tima, e lan e yi yamanan soto nayi ba? ²⁶ E laxi e silanfanne nan na, e fe haramuxine ligama, e yalunyaan ligama, e lan e yi yamanan soto nayi ba?’ ²⁷ I ito nan falama e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolo n yeteni, fa fala, naxanye luxi e nii ra Yerusalen taa kalaxini, ne faxama silanfanna nan na. Naxanye e gixi burunna ra, n na e luma subene nan xa, e yi e don. Naxanye luxunxi gemme longonne nun faranne ra, fitina furen nan ne faxama. ²⁸ N yamanan findima nen yire rabepinxin na. A senben naxan yi findixi a muxune waso xunna ra, n na janma a yi nen. Isirayila geyane yigelimma nen, muxu yo mi dangue e yi. ²⁹ E a kolonma nen nayi a Alatala nan n na, n na yamanan findi yire rabepinxin na e fe xosixine fe ra e naxanye ligaxi.’ ”

³⁰ “I tan adamadina, i ya yamanan muxune i ya fe falama taan nabilinna yinne xon e nun banxine de ra, e a falama e bode xa, e naxa, ‘E fa a rame, falan naxan kelixi Alatala ma!’ ³¹ N ma yamaan sigama i fema, e doxo i yetagi i xuiin namedeni. E i xuiin namema, koni e mi a suxuma. Bayo e fala fajine nan tima, koni kunfan nan e bojeni e xa tonon fen tinxintareyani. ³² I ya fe bata findi e xa sigin na, naxan fan, a jaxun. E i ya falane ramema, koni e mi e suxuma. ³³ Koni na feene na rakamali, anu e waxatin bata a li, e a kolonma nen nayi, a nabina nde yi e ye.”

34

Falana Isirayila mangane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ² “Adamadina, falan ti Isirayila yamaan yeeratine xili ma naxanye luxi alo xuruse

kantanne. I naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Gbalona Isirayila yεerateine xa naxanye e joxo luxi e yete gbansanna xon. Xuruse kantanne mi lan e xa xuruse kurun naba ba? ³ Anu, ε ε xuruse kurun turen donma, ε ε maxidima xuruse xabe dugine yi, ε xuruse turaxine koe raxabama, ε yi e don, koni ε mi ε joxo luma xuruseene xon. ⁴ Naxanye xadanxi, ε mi ne senbe soma. Naxanye furaxi ε mi ne dandanma. Naxanye maxoloxi, ε mi ne maxidima. Naxanye bata siga na xun xon, ε mi ne malanma. Naxanye loxi ayi, ε mi ne xon fenma, koni ε dxi yamaan xun na jaxankatan nun jaxuyaan nin. ⁵ E bata xuya ayi bayo xuruse raba mi na. E to raxuyaxi ayi, e bata findi burunna subene balon na. ⁶ N ma xuruseene bata xuya ayi geyane nun yire matexine birin fari. E bata xuya ayi boxon birin xun xon, koni muxe mi na naxan a yengi dxioma e xon, a yi e fen.' "

⁷ " 'Nanara, ε tan yεerateine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ⁸ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kolon yeten. Bayo yεerati mi n ma yamaan masuxuma, e yi lu alo xuruse rabexinxine, bayo ganle fuma n ma yamaan ma, e lu alo burunna subene balona, bayo n ma xuruse rabane mi sigaxi n ma xuruseene fendeni, bayo xuruse rabane e joxo luxi e yete nan gbansan xon, e mi n ma xuruseene raba, ⁹ nanara, ε tan yεerateine, ε tuli mati Alatalaa falan na! ¹⁰ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli yεerateine xili ma! N na n ma yamaan bama nen e yii. N mi fa tinma e yi n ma yamaan lu alo xuruse rabexinxine, alogo xuruse rabane nama fa e joxo lu e yete gbansanna xon. N na n ma xuruseene xunbama nen e yii, e mi fa findima e balon na sonon.' "

¹¹ " 'Bayo, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteen nan n yengi dxioma n ma yamaan xon, n yi e masuxu ¹² alo xuruse raba fajina a yengi dxioma a xuruseene xon kii naxan yi, e nema raxuyaxi ayi waxatin naxan yi. N na n ma xuruseene masuxuma na kii nin, n yi sa e xunba yirene yi e yi xuyaxi ayi denaxanye

yi na waxati yidimixini kundani. ¹³ N na e ramini n n siyane ye, n yi e malan sa keli yamana wuyaxi yi, n yi e xali e yamanani. N na n yengi dxioma nen e xon Isirayila geyane fari, e nun xudene de e nun yamaan dxiode birin yi yamanani. ¹⁴ N na e rabama nen yire fajini, Isirayila yamanan geya matexine yi findi e rabaden na. E sa e matabuma menne nin e rabade fajini, e yi e dege yire sabatixine yi Isirayila geyane fari. ¹⁵ N tan yetena n ma xuruseene rabama nen, n yi matabun fi e ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Xuruseen naxan loxi ayi, n na fenma nen. Naxan sigaxi na xun xon, n mon fama nen na ra. Naxan maxoloxi, n yi na dandan. Naxan xadanxi, n yi na senbe so. Koni naxan turaxi e nun naxan senben gbo, n ne faxama nen. N na n ma xuruseene rabama kiti kenden nin.' "

¹⁷ " 'E tan naxanye luxi alo n ma xuruse kuruna, Marigina Alatala ito nan falaxi ε xa, a naxa: n mon kitin sama nen xuruse nun xuruse tagi, e nun kontonna nun koton tagi. ¹⁸ Na mi ε kenenxi ba, ε lu ε dege yire fajini? Naxan don dxi a ra, ε mon waxi na nan yibodon feyi ε sanna ra ba? E mi ε wasa soe ige sarixanxin minni ba? E mon waxi a donxen dunder feen nin ba? ¹⁹ N ma xuruseene lan ba, e donseen don ε naxan yibodonxi, e yi igen min ε bata naxan dunder ε sanna ra?' "

²⁰ " 'Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N tan yeteen kitin sama nen xuruse turaxin nun xuruse xosixin tagi. ²¹ Bayo, ε bata xuruse xadanxine tuntun ε jinginna nun ε tungunna ra, ε lu e kudunne ε fenne ra han ε yi e kedi, ²² n na n ma xuruseene rakisima nen alogo e yii seene nama fa lu yaxune sagoni. N kitin sama nen xuruseene tagi. ²³ N xuruse raba keden pe dxioma nen e xun na, naxan e rabama, n ma walikēen Dawuda. A e masuxuma nen, a yi findi e yεeratiin na.* ²⁴ N tan Alatala findima nen e Ala ra, n ma walikēen Dawuda yi findi e yεeratiin na. N tan Alatala nan falan tixi. ²⁵ N boje xunbeli layirin xidima nen nxu nun ne tagi, n yi yamanan sube xajene raxori, alogo e xa dxi burunna ra makantanni,

* **34:23:** Na feen mon seboxi Yoni 10.16 kui.

e yi xi fəṭōnne yi. ²⁶ N na e nun n ma yire sarijanxin nabilinna barakama nən, n yi tulen nafa a waxatini, e yi findi duba tulene ra. ²⁷ Wudine bogima nən xεene ma, bəxən yi sansi bogine ramini. Yamaan luma nən bəje xunbenli e yamanani. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na, n na e konyiyaan kala waxatin naxan yi, n yi e xunba muxune yii naxanye e naxankatama. ²⁸ Siyane mi fa e yii seene tongoma sənən, sube xaje ne mi fa e donma sənən. E luma nən bəje xunbenli, muxu yo mi fa e magaxuma. ²⁹ N xεε fajine yitənma nən e xa naxanye xili minima, fitina kame yo mi fa e tərəma yamanani. Siyane mi fa e rayage sənən. ³⁰ Nayi, e a kolonma nən a n tan Alatala e xən, e Ala. E mən yi a kolon a e tan nan findixi n ma yamaan na, Isirayila kaane. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ³¹ E tan adamadiine luxi nən alo n ma xuruse kuruna, e tan naxanye dōxi n ma xuruse rabadeni. N tan nan e Ala ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

35

Nabiya falana Edən kaane xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa: ² “Adamadina, i yεε rafindi Seyiri geyaan ma, i yi nabiya falan ti a xili ma! ³ A fala a ma, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli e xili ma e tan naxanye Seyiri geya yireni. N na n yiini bandunma nən e xili ma, n yi e konna findi yire rabəninxin na feu! ⁴ N na e taane kalama nən, e konna yi findi yire rabəninxin na. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.’ ”

⁵ “‘Amasəto e bata habadan xənnantenyaa namara, e yi Isirayila kaane lu e faxa silanfanna ra, gbalon fa e ma waxatin naxan yi, e e hake ne saranna defexin sətə waxatin naxan yi. ⁶ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni! N na e sama nən faxa tiin sagoni, a yi lu e sagatanje. Bayo faxa tiin mi rapaxuxi e tan ma, faxa tiin luma nən e sagatanje. ⁷ N Seyiri geya yiren findima nən yire rabəninxin na fefe! Naxan yo na dangu na yi, n yi na kanna

faxa. ⁸ N na e geyane rafema nən muxu faxaxine ra. Naxanye faxama silanfanna ra, ne birama nən e yire matexine nun e mεrεmεrεne nun e xudene birin yi.

⁹ N na e konna findima nən yire rabəninxin na habadan, muxu yo mi fa dəxəma e taane yi. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.’ ”

¹⁰ “ ‘Bayo e bata a fala, e naxa, “Isirayila nun Yuda yama firinni itoe nun e yamanane findima nən nxu gbeen na, nxu yi dəxə e yi.” Anu, Alatala fan yi na yi!

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra, a naxa: Habadan Ala nan n na, n bata n kələ n yeteni. E xələn nun xəxələnna naxan yitaxi Isirayila kaane ra e xənnantenyani, n na e suxuma nən na ra! N na n yete makenenma nən e xa, n na e makiti waxatin naxan yi.

¹² Nayi, e a kolonma nən a n tan Alatala bata e fala naxine birin mε Isirayila geya yirene xili ma, e naxanye falaxi, e naxa, “E konna bata halagi, a yi findi nxu balon na.” ¹³ E bata e yete yite n tan xili ma e falane yi, e yi konbine ti n xili ma, n tan yeteen yi e mε.’ ”

¹⁴ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Yamanane birin na lu sεwani waxatin naxan yi, n na e konna tan naxərima nən fefe! ¹⁵ E sεwa nən Isirayila yamaan kεε bəxən kala feen na, n ma yamana. Nayi, n na e fan konna ligama na kiini nən. Seyiri geya yiren findima nən yire rabəninxin na, e nun Edən yamanan birin. Nayi, e a kolonma nən a Alatala nan n na.’ ”

36

Isirayila yamaan mən xεtεma nən e bəxəni

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Isirayila geyane xa! A fala e xa, i naxa, ‘Isirayila geyane, e tuli mati Alatalaa falan na!

² Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo yaxune bata gele e ma, e naxa, “Yə! Habadan geyani itoe bata findi nxu tan nan gbee ra!” ’ ³ Nayi, nabiya falan ti, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo e rabilinna muxune birin bata kata e raxərideni, e yi e naxankata alogo e xa findi siya gbeteye gbeen na, muxune yi e magele, e yi e xili kala, ⁴ nanara, Isirayila geyane, e tuli mati Marigina Alatalaa falan na! Marigina Alatala ito nan falaxi

lan geyane nun yire matexine nun xudene nun meremerene nun yire kalaxine nun taa rabejinxine fe ma, e rabilinna siya gbetene bata fu naxanye ma, e mon yi e magele. ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata falan ti siya gbetene xili ma n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa, e nun Edon taane birin xili ma, naxanye n ma yamanan findixi e gbeen na jaxanaxa gbeen nun xonnantenyani, e yi a xuruse rabadene tongo! ⁶ Nanara, nabiya falan ti Isirayila yamanana fe yi. A fala geyane nun yire matexine nun xudene nun meremerene xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Siyane bata e makonbi han! Nayi, n xoloxin falan tima e xili ma nen n ma xanuntenya gbeeni n ma yamaan xa. ⁷ Nanara, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata n kolon yiini texin na, fa fala e rabilinna siyane e yete nan nayagima e konbine xon.' "

⁸ " 'E tan Isirayila geyane, e jingima nen, e yi e bogin namini Isirayila kaane xa, n ma yamana, bayo na feene fa waxatin bata a li. ⁹ N fama nen e fema, n na n yee rafindima nen e ma, e tan geyane bima nen, e yi e si. ¹⁰ N muxune rawuyama ayi nen e fari, Isirayila yamaan birin. Muxune dodoxma nen taane yi, e mon yi yire kalaxine ti. ¹¹ N muxune nun xuruseene rawuyama ayi nen e tan geyane fari. E wuyama ayi nen, e yi diine bari. N mon tinma nen muxune yi dodox e tan geyane fari alo a foloni, n yi e rasabati alo waxati danguxine yi. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na. ¹² N na a ligama nen muxune yi sigan ti e tan geyane yiren birin yi, Isirayila kaane, n ma yamana, e yi findi e kee bodoxon na, e mi fa findima e diine faxesa xunna ra sonon.' "

¹³ " 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Bayo a falama e ma fa fala e tan geyane bata muxune halagi, e yi findi e yetena yamana diine faxesa xunna ra, ¹⁴ nanara, e mi fa muxu yo halagima sonon. E mi fa findima e yamana diine faxesa xunna ra sonon. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁵ E mi fa siyane konbi ti xuiin mema sonon, siyane mi fa e rayarabima sonon, e mi fa e yamaan nabirama sonon! Marigina Alatalaa falan nan na ra.' "

¹⁶ Marigina Alatala yi a fala n xa, a naxa, ¹⁷ "Adamadina, Isirayila kaane yi dodoxi e yamanani waxatin naxan yi, e a sarijanna kala nen e fe raba kiine nun e kewanle xon, e fe raba kiin yi findi fe xosixin na n yee ra yi alo jaxanla nema kike wanli. ¹⁸ Nayi, n na n ma xolon nagodo nen e xili ma e to faxan tixi yamanani, e yi a sarijanna kala e suxurene xon. ¹⁹ Nanara, n na e raxuyaxi ayi siyane ye yamanane birin yi, n yi e makiti e sigati kiin nun e kewanle xon. ²⁰ E na yi siga denaxanye birin yi siyane ye, e yi n xili sarijanxin sarijanna kalama nen bayo muxune yi a falama e ma nen, e naxa, 'Alatalaa yamaan nan e ra, anu e kelixi a yamanan nin.' ²¹ Nanara, n yi wa n xili sarijanxin natanga feni e ma, Isirayila yamaan yi naxan sarijanna kalama siyane tagi e siga denaxanye yi."

²² "Nanara, a fala Isirayila yamaan xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mi ito ligama e tan Isirayila yamaan xan ma fe ra, koni n na a ligama n xili sarijanxin nan ma fe ra e naxan sarijanna kalaxi siyane tagi e siga denaxanye yi. ²³ N na n xili gbeen sarijanna mayitama nen, e naxan sarijan kalaxi siyane ye. Nayi, siyane a kolonma nen a Alatala nan n na, n na n ma sarijanna mayita e xon waxatin naxan yi siyane yetagi.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²⁴ " 'N na e bama nen siyane ye, n yi e malan keli yamanane birin yi, n yi e xali e bodoxni. ²⁵ N na e rasarijanma nen ige sarijanxin na, n yi a xuya e ma, e yi rasarijan. N na e rasarijanma nen e fe xosixine nun e suxure feene birin ma. ²⁶ N boje nen fima nen e ma, n yi nii nen sa e yi. N boje xodexen bama nen e yi alo gemena, n yi boje fapin sa e yi. ²⁷ N na n ma Nii Sarijanxin sama nen e yi, n yi a liga, e yi bira n ma tonne fodox ra, e n ma sariyane suxu, e yi e liga. ²⁸ E dodoxma nen yamanani n naxan so e benbane yii, e yi findi n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁹ N na e rakisima nen e fe xosine birin ma. N bogi seene raminima nen, n yi a rawuya ayi, kamen mi fa e suxe sonon! ³⁰ N wudi bogene nun sansine rawuyama ayi nen alogo e nama fa rayarabi kameni sonon siyane ye. ³¹ Nayi, e sigati ki jaxin nun e

kewali jaxine fe rabirama nen e ma, e yi nimisa e hakene nun e kewali xosixine fe ra ki faji! ³² N mi na ligama e tan xan ma fe ra, e xa a kolon Isirayila yamana! E yagi e kewanle fe ra ki faji! Marigina Alatalaa falan nan na ra.' "

³³ " 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e rasarijan e hakene birin ma laxon naxan yi, n mon taane rafema nen, yire kalaxine mon yi ti, ³⁴ xee kalaxine mon yi bi alogo e nama lu rabepinxi dangu muxune yetagi. ³⁵ E a falama nen nayi, e naxa, "Yamanani ito naxan yi kalaxi, a bata lu alo Eden nakona. Taan naxanye yi kalaxi, e yi rabepin, na taa xonne mon bata ti, e findi muxune dxxode makantanxine ra." ³⁶ Nayi, siyaan naxanye na lu e rabilinni, ne a kolonma nen a n tan Alatala nan bata yire kalaxine ti, n mon yi xee rabepinxine bi. N tan Alatala nan falan tixi, n na a ligama nen.' "

³⁷ "Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N mon tinma nen Isirayila yamaan xa n fen, n yi e mali. N muxune rawuyama ayi nen alo xuruseene. ³⁸ Taa kalaxine rafema nen muxune ra alo xuruse kurune Yerusalen yi sali lxxone yi naxanye bata rasarijan Ala xa. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na."

37

Ala yi muxu xonne yita Esekiyeli ra fe tooni alo xiyena

¹ Alatala senben yi so n yi, a Nii Sarijanxin yi n xali lanbanna nde tagi, denaxan yi rafexi faxes muxune xonne ra. ² A yi n nasiga ti e tagi na yiren birin yi, anu e yi gbo na han, e bata yi xara ayi fefe!

³ A yi a fala n xa, a naxa, "Adamadina, xonni itoe niin mon nae bire e yi ba?" N yi a yabi, n naxa, "Marigina Alatala, i tan nan keden pe na kolon!" ⁴ A yi a fala n xa, a naxa, "Nabiya falan ti xonni itoe xa! A fala, i naxa, 'Xori xaraxine, e Alatalaa falan name! ⁵ Marigina Alatala ito nan falaxi xonni itoe xa, a naxa: N niin birama e yi nen, e yi keli sayani! ⁶ N na e fasane sama nen e ma, n fati benden nun e fati kidin sa e ma, n mon yi e niin bira e yi alogo e xa keli sayani. Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na.' "

⁷ N yi nabiya falan ti xonne xa alo a yamarixi n ma kii naxan yi. N yi nabiya falan tima waxatin naxan yi, xuina nde yi mini, alo se ramaxa xuina, xonne yi e maso e bode ra. ⁸ N yi a to fasane bata sa xonne ma, fati benden yi sa e ma, fati kidin yi e ye maluxun, koni e nii mi yi e yi singen.

⁹ Nayi, Alatala yi a fala n xa, a naxa, "Nabiya falan ti foyen xa! Adamadina, nabiya falan ti a xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: I tan foyena, keli baxon tongon naaninne yi, i fa so faxes muxuni itoe yi alogo e xa keli sayani.' " ¹⁰ N yi nabiya falan ti alo a yamari n ma kii naxan yi. Niin yi bira e yi, e mon yi keli sayani, e ti e sanne xunna. Gali senbemaan nan yi a ra naxan yi gbo mumel!

¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, "Adamadina, Isirayila yamaan birin nan xori itoe ra. E luma a fale, e naxa, 'Nxu xonne bata xara. Yigi yo mi fa nxu xa! Nxu bata lo ayi!' ¹² Nanara, nabiya falan ti, i a fala e xa, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na e gaburune rabima nen, n yi e rate yinla ra, e tan n ma yamana. N mon fama nen e ra Isirayila yamanani. ¹³ E a kolonma nen nayi, n ma yamana, a Alatala nan n na, n na e gaburune rabi waxatin naxan yi, n yi e rate! ¹⁴ N na n ma Nii Sarijanxin birama e yi nen, e yi keli sayani, n mon yi e dxxo e yamanani. Nayi, e a kolonma nen a n tan Alatala nan falan tixi, n yi a liga. Alatalaa falan nan na ra.' "

Ala mayitaxunna bama nen Isirayila nun Yuda tagi

¹⁵ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁶ "Adamadina, yegena nde tongo i yi ito kerenden a fari, fa fala Yuda gbeena e nun Isirayila kaan naxanye a fxxo ra. I mon xa yege gbete tongo, i ito kerenden a ma fa fala Efirami a yegena, Yusufu gbeena e nun Isirayila yamaan naxanye birin a fxxo ra. ¹⁷ Yegene ratugun alogo e xa findi yege keddenna ra i yii. ¹⁸ Xa i ya yamanan muxune i maxodin, e naxa, 'I mi ito bunna falama nxu xa ba?' ¹⁹ I xa e yabi, i naxa, 'Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N Yusufu a yegen tongoma nen, naxan Efirami yii, e nun Isirayila bnsonna naxanye a fxxo ra, n yi a tugun Yudaa yegen na, e findi yege

kedenna ra. E findima nən kedenna ra n yii.’ ”

²⁰ “I səbenla kərēndenma yegen naxanye fari, ne xa lu suxi i yii e yetagi. ²¹ I yi a fala e xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N na Isirayila kaane bama nən siya gbətene tagi e sigaxi dənaxanye yi, n yi e malan keli yiren birin yi, n yi e raxetε e yamanani. ²² N na e findima nən yama kedenna ra yamanani, Isirayila geyane fari, manga kedenna yi lu e birin xun na, e mi fa findima siya firinna ra, e mən mi fa yitaxunɲε mangaya firinna ra. ²³ E mi fa e yetε raxəsima e suxurene nun e batu se haramuxine nun e murutε feene xən. N na e rakisima nən e yulubi rabadene birin ma, n yi e rasarijan. E findima nən n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra. ²⁴ N ma walikεen Dawuda nan findima e mangan na, xuruse raba keden peen yi lu e yeε ra. E n ma sariyane nun n ma tōnne suxuma nən, e yi e liga. ²⁵ E dōxōma nən yamanani n dənaxan soxi n ma walikεen Yaxuba yii, ε benbane dōxō dənaxan yi. E dōxōma nən mənni, e tan nun e diine nun e diine diine han habadan, n ma walikεen Dawuda yi findi e mangan na habadan! ²⁶ N bōɲε xunbeli layirin xidima nən nxu nun ne tagi, a findi habadan layirin na. N na e rasabatima nən, n yi e rawuya ayi, n yi n ma yire sarijanxin lu e tagi habadan! ²⁷ N dōxōden luma nən e tagi, n findi e Ala ra, e findi n ma yamaan na. ²⁸ Nayi, siyane a kolonma nən a n tan Alatala nan Isirayila rasarijanxi, n na n ma yire sarijanxin lu e tagi waxatin naxan yi habadan.’ ”

38

Nabiya falan Manga Gogo xili ma

¹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa,
² “Adamadina, i yeε rafindi Manga Gogo Magogo kaan ma, Mesεki nun Tubali* manga gbeena, i nabiya falan ti a xili ma.
³ A fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Mesεki nun Tubali manga gbeena.
⁴ N karafen birama nən i dēni, n yi i karahan, n yi i ramini i konni ε nun i

ya ganla birin, e nun i ya soone nun i ya soo ragine, naxanye yengε so seene yεbaxi, e nun sofa gali gbeena ye masansan wure lefa gbeen nun a xurin suxi naxanye yii naxanye fatan yengεn soε silanfanna ra. ⁵ Perise kaane nun Kusi kaane nun Puti kaane fan sigama nən i fōxō ra, ye masansan wure lefaan nun wure kōmōtin naxanye yii. ⁶ E nun Gomεε kaane nun e sofa ganle birin, e nun Beti-Togarama kaane, naxanye keli kōmən fōxōni, e nun e ganle birin, e nun siya wuyaxine sigama nən i fōxō ra.’ ”

⁷ “‘Keli, i yi i yitōn, ε nun gali gbeen naxanye birin i fōxō ra, bayo i tan nan dōxi e birin xun na. ⁸ Lōxōna nde, n na a ragidima i ma nən ɲεε wuyaxi dangu xanbini, i siga na yamanan xili ma naxan muxuye futuxuluxi silanfanna bun ma, naxanye kelixi yamana wuyaxi yi, e sa e malan Isirayila geyane fari naxanye bata yi lu rabεɲinxi xabu waxati xunkuye. E birin bata keli siyane ye, e yi lu dōxi bōɲε xunbenli. ⁹ E nun ε ganle birin kelima nən e nun siya wuyaxine, ε yi fa e yamanani alo tule gbeena, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma.’ ”

¹⁰ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Na lōxōni, miriyane soma nən i bōɲeni, i yi kōtεɲaxini tōn. ¹¹ I a falama nən, i naxa, “N sa fuma nən yamana makan-tantaren ma, n yi muxune yengε naxanye bōɲε xunbelixi, e lanni, naxanye dōxi taane yi yinna mi naxanye rabilinni, naxanye taan so dεye mi balanma wurene ra. ¹² N na e yii seene tongoma nən yengeni, n yi e nafunle mupa.” Muxune mən bata dōxō taa xōnna naxanye yi, i sa fuma nən ne ma, yamaan naxan naminixi siya gbətene ye, naxanye bata xuruseene nun nafunla sōtō, naxanye dōxi dunupa tagini. ¹³ Saba nun Dedan nun Tarasisi yulane nun e sofa sēnbemane birin a falama nən i ma, e naxa, “I faxi yengε yi se tongoden nin ba? I ya ganla malanxi nafunla nan mupadeyi ba, alogo e xa gbetin nun xεmaan xali, e yi xuruseene nun nafunla tongo, e yi se wuyaxi tongo yengeni?” ’ ”

¹⁴ “Nanara, adamadina, nabiya falan ti.

* **38:2:** Tubali nun Mesεki a fe səbexi Dunupa Fəlōn 10.2-3 nun Esekiyeli 27.13 kui. Gogo nun Magogo findixi Alaa yamaan yaxune misaala nan na. E fe mən səbexi Lankenemaya 20.8 kui.

A fala Gogo xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Isirayila kaane na lu bɔɲe xunbenli lɔxɔn naxan yi, n ma yamana, i na kolonma nɛn. ¹⁵ I fama nɛn, i sa keli i dɔxɔdeni sogeteden kɔmɛn fɔxɔni pon, ɛ nun siya wuyaxin naxanye i fɔxɔra, e birin dɔxi soone fari, yama gbeena, gali sɛnbɛmana. ¹⁶ I sa fuma nɛn Isirayila kaane ma, n ma yamana, alo kundaan naxan sama yamanan xun ma. Waxati famatɔni, n na i rafama nɛn n ma yamanan xili ma alogo siyane xa n kolon, n na n ma sariɲanna mayita i tan xɔn e yɛtagi waxatin naxan yi.’ ”

¹⁷ “ ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N falan ti i tan nan ma fe yi Isirayila nabine xɔn waxati danguxine yi ba, n ma walikɛne? Na waxatini, e nabiya falane ti nɛn ɲɛɛ wuyaxi bun, fa fala a n na i rasigama nɛn n ma yamaan xili ma. ¹⁸ Na lɔxɔni, Gogo fama nɛn Isirayila yamanan xili ma, n bɔɲɛn yi te, n xɔlɔ han! Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁹ N fitinaxina a ragidi nɛn n ma xɔlɔ gbeeni, fa fala na lɔxɔni bɔxɔn xuruxurun gbeen tima nɛn Isirayila yi. ²⁰ Yɛxɛne nun xɔline nun burunna subene nun nimaseene birin xuruxurunma nɛn gaxuni n yɛtagi, e nun muxun naxanye birin bɔxɔ xɔnna fari. Geyane godoma nɛn, tintin yirene birin yi wuru, yinne birin yi bira bɔxɔni. ²¹ N yɛngɛn nakelima nɛn Manga Gogo xili ma n ma geyane birin fari. Birin silanfanna tongoma nɛn a ngaxakedenna xili ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²² N Gogo makitima nɛn fitina furen nun sayaan na, n tule gbeen nun balabalan kɛsɛne nun dole tɛɛn nafa a xili ma e nun a ganle nun siya wuyaxin naxanye a fɔxɔra. ²³ N na n ma gboon nun n ma sariɲanna mayitama nɛn, n yi a liga siya wuyaxine yi n kolon. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na.’ ”

39

Fala gbɛtɛ Manga Gogo xili ma

¹ “Adamadina, nabiya falan ti Manga Gogo xili ma, a fala a xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata keli i xili ma Gogo, Meseki nun Tubali manga gbeena. ² N na i karahanma nɛn, i yi keli i

ya yamanani sogeteden kɔmɛnna ma pon, n yi i xali Isirayila geyane fari. ³ N na i ya xanla ragarinma ayi nɛn, a bira i kɔmɛnni, n yi i ya xalimakunle rayolon i yiifanni. ⁴ I faxama nɛn Isirayila geyane fari, i tan nun i ya ganle nun siyaan naxanye birin i fɔxɔra. N yi i binbin lu xɔline nun burunna subene bun e balon na. ⁵ I faxama nɛn burunna ra, bayo n tan bata a fala. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ⁶ N tɛɛn nafama nɛn Magogo yamanani, e nun na kanne konni naxanye birin dɔxi ige tagi bɔxɔne yi bɔɲe xunbenli. Nayi, e a kolonma nɛn a Alatala nan n na. ⁷ N na a ligama nɛn Isirayila kaane yi a kolon a n xinla sariɲan. N mi fa n ma yamaan luyɛ sɔnɔn e yi n xinla sariɲanna kala. Nayi, siyane a kolonma nɛn a n tan Alatala nan sariɲan Isirayila yamanani.’ ”

⁸ “ ‘Marigina Alatalaa falan ni ito ra: Na feene fama nɛn, e yi rakamali. N falan tixi na lɔxɔn nan ma fe yi. ⁹ Nayi, Isirayila kaane minima nɛn taani, e yi yaxune yɛngɛ so se biraxine matongo, e yi e gan yegen na, yɛ masansan wure lefa xurin nun a xungbene, e nun xanle nun xalimakunle nun yɛngɛ so dunganne nun tanbane. Ne mi gan ɲanɲɛ han ɲɛɛ solofere. ¹⁰ E mi yege fɛɲɲɛ burunna ra, e mi se sɛgɛ fɔtɔnne yi, bayo yaxune yɛngɛ so seene nan ganma yegene ra. Naxanye e yii seene tongo yɛngɛni, e fan ne yii seene tongoma nɛn yɛngɛni. Naxanye e nafunla ba e yii, e fan yi ne nafunla ba e yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹¹ “ ‘Na lɔxɔni, n sigatine lanban yiren findima nɛn gaburu soon na Manga Gogo xa Isirayila yamanani fɔxɔ ige daraan sogeteden binni. A kiraan bolonma nɛn dangu muxune yɛɛ ra bayo Gogo maluxunma mɛnna nin e nun a ganla birin, mɛnna yi xili sa Gogo a ganla lanbanna. ¹² Isirayila yamana e maluxunma nɛn kike solofere alogo yamanan xa rasariɲan. ¹³ Yamanan muxune birin e maluxunma nɛn, na yi findi xunna kenla ra e xa, n na n ma binyen makɛnɛn lɔxɔn naxan yi. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

¹⁴ “ ‘Muxune sugandima nɛn, e yi yamanani siga binbine fendeni waxatin birin. Muxu faxaxin naxanye bɔxɔn fari

ma, muxu gbete ye yi dangu ne maluxunje. Na foloma nen kike solofere na dangu, e yi boxon nasarihan na kiini. ¹⁵ Na muxun naxanye danguma yamanani, na nde keden na muxune xonne to, a taxamasenna tima nen menni alogo gaburu geene xa sa e maluxun Gogo a ganla meremereni. ¹⁶ E mon taana nde xili sama nen menni fa fala "Galiya." Yamanan nasarihanma na kii nin.' "

¹⁷ "Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: A fala xoliin sifan birin xa, e nun burunna subene birin, i naxa, 'E e malan, e fa, e malan sa keli yiren birin yi, e fa n ma saraxa suben dondeni, n tan yeteen naxan bama e xa. Saraxa gbeen nan na ra Isirayila geyane fari! E suben donma nen, e yi wunla min. ¹⁸ E sofa wekilixine subene donma nen, e yi dunuja mangane wunla min, naxanye faxaxi alo kontonne nun yexene nun kotone nun turane, e birin naturaxi alo Basan yamanan xuruseene. ¹⁹ E turen donma nen n ma saraxani n naxan bama e xa, e wasa a ra. E wunla minma nen alo dolona han e xun magi a ra. ²⁰ E lugoma nen soone suben nun soo ragine suben na n ma donse dondeni, e nun sofa wekilixine nun yenge sone sifan birin suben na.' Marigina Alatalaa falan nan na ra."

²¹ "N na n ma binyen mayitama nen siyane tagi, siyane birin yi n ma kiti saxin to, n na n senben nagodo e xili ma waxatin naxan yi. ²² Nayi, keli na boxon ma han waxati famatona, Isirayila yamana a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala. ²³ Nayi, siyane a kolonma nen a Isirayila kaane yulubine nan ma fe a ligaxi e sigaxi konyiyani, e to tinxintareyaan liga n na, n yi n yetagin luxun e ma, n yi e sa e yaxune sagoni alogo e xa e faxa yengeni. ²⁴ N na e saranma nen e fe xosixine nun e murute feene ra, n yi n yetagin luxun e ma."

²⁵ "Na ma, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Iki, n mon xetema nen Yaxuba bansonna muxu suxine ra, n kininkininma nen Isirayila kaane birin ma, n yi n sobe so alogo birin xa n xili sarihanxin binya. ²⁶ Nayi, e jinanma nen e yagin xon e nun e tinxintareyaan naxanye birin ligaxi n na. E mon luma nen makantanni

e boxoni, muxune mi fa e yimaxama. ²⁷ N na e ramini siyane ye waxatin naxan yi, n na e malan sa keli e yaxune yamanane yi, n na n ma sarihanma mayitama nen e xon siya wuyaxine yetagi. ²⁸ Nayi, e a kolonma nen a Alatala nan n na, e Ala, amasoto hali n to e raxuyaxi ayi siyane tagi konyiyani, n mon e malanma nen e konni, n mi e sese luma na. ²⁹ N mi fa n yetagin luxunma e ma nayi sonon, bayo n na n ma Nii Sarihanxin nagodoma nen Isirayila yamaan fari. Marigina Alatalaa falan nan na ra."

40

Ala yi a Batu Banxi nenena fe makenen Esekiyeli xa

¹ Nxɔ konyiyaan jee mɔxɔnen nun suulunden kike singen xi fude boxoni, Yerusalen taan kalan jee fu nun naaninden, na boxon yeteni, Alatala yi n tongo, a yi siga n na na yi. ² Ala yi n xali Isirayila yamanani fe tooni alo xiylene. A yi n nate geya matexina nde fari banxine yi tixi naxan sogeteden yiifari boxoni alo taana. ³ A yi n xali menni, n yi dapoxona nde to, a kiin luxi alo wure gbeela. Taa dugi lutin yi suxi a yii e nun tamina, se maliga sena. A yi tixi dena nde ra. ⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, "Adamadina, i yeen ti, i tuli mati, i yengi sa feni itoe birin xon n naxanye yitama i ra, amasoto i faxi be na nan ma, i yi sa a fala Isirayila yamaan xa i na naxan birin to."

Alaa Banxi nen yinna so dena

⁵ N yi a to, yinna nde yi Ala Batu Banxin nabilinxi a yiren birin yi. Se maliga tamin yi suxi na muxun yii a kuya nongonna ye sennin, koni na tamin nongonne yi kuya nongonna yeteen xa. Nongonna keden e nun yii kuiin yee keden nan yi e kuyan na nun. A yi yinni gboon maliga, e nun se maliga tamin kuyan yi lan. A yiteen fan nun se maliga tamin kuyan yi lan. ⁶ Na xanbi ra, a yi siga yinna so deen na denaxan yi yee rafindixi sogeteden ma. A yi te tedene ma so menna kui. A yi yinna so deen fari binna maliga, na kuyana, se maliga tamin ye keden. ⁷ Konkodine nan yi rafalaxi yinna so deen kanke, kantan tiine yi tiye yiren naxanye yi. Ne birin

yi kuya se maliga tamin ye keden keden, e yigbona, a ye keden. Nongonna ye suulun nan yi kantan tiine konkodine longonne ra. So deen mini deen yinna kuiin ma, na yi kuya se maliga tamin ye keden. ⁸ Na muxun mon yi na so de palaan maliga naxan yi yinna kuiin binni: ⁹ A yi kuya nongonna ye solomasexe. A banxin kankeni gbona, nongonna ye firin. Na so de palaan yi a kui nen, a yee rafindixi Ala Batu Banxin ma. ¹⁰ Yinna so deen naxan yi sogeteden binni, kantan tiine konkone saxanne nan yi rafalaxi a so deen kanke a foxo firinna birin yi. Ne birin yi lan. E birin yi tagi kuya kii kedenni. ¹¹ A yi deni gboon maliga, nongonna ye fu, a kuyana, nongonna ye fu nun saxan. ¹² Sansandina nde yi tixi kantan tiine konkone yetagi, a yitena nongonna ye keden. Kantan muxune konkone tan yigbona nongonna ye sennin, e kuyana, a ye sennin. ¹³ A yi so deen yiren maliga, keli sansandi kedenna kondan ma han gbete bode foxoni, na yigbona, nongonna ye moxonen nun suulun. ¹⁴ A yi so deen palaan maliga kantan tiine konkone yetagi, na kuyana, nongonna ye tonge sennin. Na yi sa danxi yinna so deen kui xiin nan ma. ¹⁵ Keli yinna so deen fari ma xiin ma han so deen kui xiin palana, nongonna ye tonge suulun. ¹⁶ Foye sodene nan yi palaan banxi kankene birin ma wure sansanne tixi naxanye ma kantan tiine konkone yiren birin yi. Ndee fan yi so deen palaan ma. Banxi kanken naxanye yi kantan tiine konkone longonne ra, tugu yii sawurane nan yi kerendexine ne rayabu seen na.

Ala Batu Banxin yinna kuina

¹⁷ A yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui. Na yinna kuiin nabilinna yitoxi geme doxine nan na boxon ma a lonna ra, a yi rabilinxi konkone tonge saxan nan na naxanye yi doxi yinna ra. ¹⁸ A kuiin nabilinna birin yi doxi geme malaxunxine nan na alo lonna. A rabilinna yi magodo yinna kuiin tagiyaan xa. ¹⁹ A yi a kuyan maliga, keli yinna fari ma xiin so deen palaan yetagin ma han Ala Batu Banxin yinna kui xiina. Na yi lan nongonna ye keme ma sogeteden mabinna nun a komen foxon fan xa.

Komen foxon yinna so dena

²⁰ Yinna so deen naxan yi yee ra findixi sogeteden konna ma, a yi na kuyan nun a yigboon maliga. ²¹ Kantan muxune konkone, saxan be binni, saxan be binni, e nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun yinna so deen boden birin yi lan, a kuyana nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye moxonen nun suulun. ²² Na so deen foye sodene nun a kantan tiine konkone nun a tugu yii sawura kerendexine, ne birin nun so deen boden gbeene yi lan naxan yi yee ra findixi sogeteden binna ma. San tide solofere nan yi teden na a so deen palaan yetagi. ²³ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dena nde yi yinna komen foxon so deen yetagi, alo a yi kii naxan yi sogeteden mabinni. Na muxun yi na kuyan maliga keli yinna fari ma xiin so deen ma han yinna kui xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna yiifari foxon so dena

²⁴ A yi ti n yee ra siga yinna yiifari foxon mabinni, n yi so de gbete to naxan yi yee rafindixi yiifari foxon ma. A yi a yirene maliga, na fan yi lan bonne ma. ²⁵ Foye sodene yi yinna so deen nun a so de palaan yiren birin ma alo bonne yi kii naxan yi. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona nongonna ye moxonen nun suulun. ²⁶ San tide solofere nan yi teden na a so deen palaan yetagi. Banxi kanken yi rayabuxi tugu yii sawura kerendexine nan na kantan tiine konkone longonne ra. ²⁷ Ala Batu Banxin yinna kui xiin so dena nde fan yi yiifari foxoni. Na muxun yi a kuyan maliga keli yinna kui xiin so deen ma han yinna fari ma xiin so dena, nongonna ye keme.

Yinna kui xiin so deene

²⁸ Na xanbi ra, a yi fa n na Ala Batu Banxin yinna kui xiini, n so a yiifari ma so deen na. A yi so deen maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ²⁹ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so deen palana, ne nun so deen bonne birin yi lan. Foye sodene yi so deen nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nongonna ye tonge suulun, a yigbona, nongonna ye moxonen nun suulun.

³⁰ So dɛɛne palaan naxanye yi yinna ma, ne yi kuya nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛn nun suulun, e yigbona nɔngɔnna yɛ suulun. ³¹ So dɛɛn palaan yi yɛɛ rafindixi yinna fari ma xiin nan ma, a sɛnbɛtɛnnɛ yi rayabuxi tugu yii sawura kɛrɛndɛnxine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³² Na xanbi ra, a yi fa n na yinna kui xiin sogeteden mabinni, a yi so dɛɛn maliga, na fan nun bonne birin yi lan. ³³ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dɛɛn palana, ne nun so dɛɛn bonne birin yi lan. Foye sodene yi so dɛɛn nun a palaan yiren birin ma. A kuyana, nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yigbona, nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛn nun suulun. ³⁴ A so dɛɛn palaan yi yɛɛ rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A sɛnbɛtɛnnɛ yi rayabuxi tugu yii sawura kɛrɛndɛnxine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

³⁵ Na xanbi ra, a yi fa n na kɔmɛn fɔxɔn so dɛɛn na, a yi a maliga. E nun bonne birin yi lan. ³⁶ Kantan muxune konkone nun banxi kanken naxanye yi ne longonne ra e nun a so dɛɛn palana, ne nun so dɛɛn bonne birin yi lan. Foye sodene yi a yiren birin ma. A kuyana, nɔngɔnna yɛ tonge suulun, a yigbona, nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛn nun suulun. ³⁷ A so dɛɛn palaan yi yɛɛ rafindixi yinna fari ma xiin nan ma. A sɛnbɛtɛnnɛ yi rayabuxi tugu yii sawura kɛrɛndɛnxine nan na. San tide solofere nan yi teden na.

Saraxane yitɛnma konkɔn naxanye kui

³⁸ Konkona nde yi sansanna so dɛ palane kui saraxa xuruse gan daxine yi maxama dɛnaxan yi. ³⁹ Tabali firin firin yi so dɛɛn palaan fɔxɔ firinna birin yi xuruseene yi kɔɛ raxabama dɛ naxanye yi alogo e xa ba saraxa gan dixin na hanma yulubi xafari saraxana hanma yangin saraxana. ⁴⁰ Tabali firin firin mɔn yi so dɛɛn palaan be binna nun be binni teden dɛxɔn yinna kui xiin kɔmɛn fɔxɔn so dɛɛn na. ⁴¹ Nayi, tabali naanin yi so dɛɛn be binni, naanin be binni, e birin malanxina tabali solomasɛxɛ xuruseene yi kɔɛ raxabama dɛnaxanye yi. ⁴² Tabali naanin gbɛtɛye fan yi na yi naxanye rafalaxi gɛmɛ masolixine ra saraxa gan daxine fe ra, e birin kuyana nɔngɔnna

yɛ keden e nun a tagi, e yigbona nɔngɔnna yɛ keden nun a tagi, e yitena nɔngɔnna yɛ keden. Waliseene nan yi ne fari xuruseene kɔɛ raxabama naxanye ra alogo e xa ba saraxa gan dixin na hanma saraxa gbɛtɛ. ⁴³ Banxin kanken yi rayabuxi a rabilinna birin yi sawura kɛrɛndɛnxine nan na naxanye rabinya yi yiin yɛ keden liyɛ. Tabanle yi rafalaxi saraxa subene nan ma fe ra.

Saraxaraline konkone

⁴⁴ Konkɔ firin yi yinna kui xiin kui, kedenna kɔmɛn fɔxɔn so dɛɛn dɛxɔn, a yɛɛ rafindixi yinna kuiin ma, kedenna yiifari fɔxɔn so dɛɛn dɛxɔn a yɛɛ rafindixi yinna kuiin ma. ⁴⁵ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Konkon naxan yinna kui xiin kɔmɛn fɔxɔni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye Ala Batu Banxin feene xun na. ⁴⁶ Konkɔn naxan yinna kui xiin yiifari fɔxɔni, saraxaraline nan gbee na ra naxanye saraxa ganden feene xun na. Sadɔki* yixɛtɛne nan ne ra, Lewi bɔnsɔnna muxune. Ne gbansanna nan nɔɛ e masoɛ Alatala yɛtagi e a wanle kɛ.” ⁴⁷ Na xanbi ra, a yinna kui xiin kuiin maliga. A kuyana nɔngɔnna yɛ kɛmɛ, a yigbona nɔngɔnna yɛ kɛmɛ. Saraxa ganden yi Ala Batu Banxin yɛtagi.

Ala Batu Banxina

⁴⁸ A yi fa n na Ala Batu Banxin tanden ma, a yi a so dɛɛn palaan maliga. A sɛnbɛtɛnnɛ yigboon nabinyana nɔngɔnna yɛ suulun suulun. A dɛni gbona nɔngɔnna yɛ fu nun naanin. Banxi kanken naxanye yi so dɛɛn be binna nun be binni, ne kuyana nɔngɔnna yɛ saxan saxan. ⁴⁹ Nayi, Ala Batu Banxin so dɛɛn palaan birin yigboon yi nɔngɔnna yɛ mɔxɔɲɛ nan na, a kuyana nɔngɔnna yɛ fu nun firin keli dɛɛn ma siga yɛɛn na. Te yi tima san tidene nan fari. Sɛnbɛtɛn keden keden nan yi tixi so dɛɛn be binna nun be binni.

41

¹ Na muxun yi n xali banxin kui yire sarɪɲanxi singeni. A yi a sɛnbɛtɛnnɛ maliga, a fɔxɔ kedenna yigboon nɔngɔnna yɛ sennin, a fɔxɔ kedenna boden fan nɔngɔnna yɛ sennin. ² Banxin dɛni gbona,

* **40:46:** Sadɔki a fe sɛbɛxi Mangane Singen 2.35 kui.

nəngənna ye fu, banxi kanken naxanye dēen be binna nun be binni, nəngənna ye suulun suulun. A mən yi banxin kui yire sarijanxi singen maliga, a kuyana nəngənna ye tonge naanin, a yigbona nəngənna ye məxəje.

³ A yi so banxin kui yire sarijanxi firinden, a yi a so dēen sənβetenne maliga, e firinna birin yigbona, nəngənna ye firin firin. A so dēni gbona nəngənna ye sennin. Banxi kanken naxan yi dēen be binna nun be binni, nəngənna ye solofere solofere. ⁴ A yi banxin kuiin yire sarijanxi firinden kuyan maliga, nəngənna ye məxəje, a yigbona nəngənna ye məxəje. A yi a fala n xa, a naxa, “Yire Sarijanxi Fisamantenna ni ito ra.”

⁵ A yi Ala Batu Banxin kanken maliga, a yigbona nəngənna ye sennin. Konkodine yi banxin kui a rabilinna birin yi, e yigbona nəngənna ye naanin. ⁶ Konkodin naxanye yi banxin kui a rabilinni, ne mən yi e bode fari kore banxiramaan na han dəxə saxan, a dəxə yo dəxə konkodi tonge saxan saxan. Konkodine nan yi banxi kanken kui xiine sənβe soma. E yi nde bama banxi kanken fari ma xiini gboon na, koni e mi yi se bama banxi kanken kui xiini gboon na. ⁷ Konkodine yigboon yi sigama fari se, e nēma tema bayo a yi tema nde βe banxi kanken na. Muxune yi nəe tē te seene ma keli bəxəni, sa te kore banxin firinden han a saxandeni.

⁸ N yi a to a banxin yirena nde yi konkodine ma e bun ti seen na, na yigbona se maliga tamin ye keden, naxan yi lanxi nəngən kuyen ye senninna ma. ⁹ Konkodine banxi kanken fari ma xiini gboon yi nəngənna ye suulun nan na. Yirena nde magenla yi Ala Batu Banxin ¹⁰ nun saraxaraline banxine tagi, na yigbona nəngənna ye məxəje Ala Batu Banxin nabilinna birin yi. ¹¹ Dēene yi konkodina ndee ma naxanye yi rabiye lan na yiren ma, kedenna kəmənen fəxən ma, kedenna yiifari fəxən ma. Sigatidena nde yi lu banxin nabilinna birin yi, na yigbona nəngənna ye suulun.

¹² Banxina nde yi yēē rafindixi yinna kuiin ma a sogegododen binni, na yigbona nəngənna ye tonge solofere. Na

banxin kanken gboon yi nəngənna ye suulun nan na a rabilinna birin yi. Banxin kuyana nəngənna ye tonge solomanaanin. ¹³ Na muxun yi Ala Batu Banxin maliga, a kuyana nəngənna ye kēme. Yire magenla nun banxin bonna fan nəngənna ye kēme. ¹⁴ Yinna kui xiin sogetede binna fan, nəngənna ye kēme. Ala Batu Banxin yi lu na tagiyani.

¹⁵ Na muxun yi banxin maliga naxan yēē yi rafindixi yinna kuiin ma Ala Batu Banxin xanbi ra. Banxin nun banxi kui yiren naxanye a fəxə firinna birin yi, na birin malanxin kuyana nəngənna ye kēme.

Ala Batu Banxin yire sarijanxi singen nun a firindena e nun a so dē palaan naxan yēē yi rafindixi yinna kuiin ma ¹⁶ e nun e dē yirene nun e foye sode yixurine nun banxine kui yiren naxanye na yire saxanne rabilinxi, farinne yi saxi na banxi kankene birin ma e rayabu seen na han e so dēene. Banxi lonna nun banxi kanken yi rayabuxi farinne nan na siga han foye sodene. Foye sodene fan yi nəe balanje nēn. ¹⁷ Banxin yire sarijanxi firinden so dēen xun ma e nun yire sarijanxi firinne rabilinne banxi kankene birin ma, ¹⁸ maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yiine sawurane yi masolixi mēne nan ma. Tugu yii sawurane yi solixi maleka gubugubu kan sawurane longonne ra. Yetagi firin firin nan yi maleka gubugubu kan sawurane ma. ¹⁹ Yetagi keden yi luxi alo adamadiin gbeena naxan yi yēē rafindixi tugu yii kedenna ma. Yetagin bonna yi luxi alo yatan yetagin naxan yi yēē rafindixi tugu yiin bonna ma. Ne yi solixi Ala Batu Banxin yiren birin ma. ²⁰ Keli banxin yire sarijanxi singen lonna ma siga han a so dēen xun ma, maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane nan yi solixi banxi kanken ma.

²¹ Yire sarijanxi singen dē rati wudine yi rafalaxi tongon naanin nan ma, fē mi yi naxanye ti kiin na. Yire Sarijanxi Fisamantenna dē rati wudine fan yi na kii nin. ²² Se ralixine dəxə se tabanla yi na yi, a yitena nəngənna ye saxan, a fəxə firinne birin yigbona, nəngənna ye firin firin. A tongonne nun a bun tiin nun a dəxəne

yi rafalaxi wudin nan na. Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Tabanla ni ito ra, naxan Alatala yetagi.” ²³ Yire sarijanxi singen nun Yire Sarijanxi Fisamantenna firinne birin, de firin nan yi tixi e so deen na. ²⁴ E de firinne yi rabima yiifanna nun komenna nan ma. ²⁵ Maleka gubugubu kan sawurane nun tugu yii sawurane yi solixi yire sarijanxi singen deen ma alo naxanye yi banxi kankene ma. Wudi xunna soon yi rafalaxi so de palaan so deen xun ma. ²⁶ Foye sode yixurine yi so de palaan dexonne ma wure sansanna naxanye ma, tugu yii sawurane yi solixi banxi kanken ma foye sodene foxo firinne birin yi. Wudi xunna soon yi rafalaxi konkodine fan yetagi.

42

Saraxaraline banxine

¹ Na muxun yi ti n yee ra komen foxoni, mini yinna kui xiin fari ma, a fa n na banxin dexon ma naxan yi yinna komen foxon yetagi yinna kui xiin xon ma. ² Na banxin kuyana nongonna ye keme, a yigbona nongonna ye tonge suulun, a deen yi rabima komen foxon nan ma. ³ Nongonna ye moxoje yi luxi Ala Batu Banxin nabilinni, geme duxine fan yi yinna fari ma xiin de a lonna ra. Banxini ito yi menne nan longori ra. Kore banxin duxode saxan nan yi a ra Ala Batu Banxin kore banxin yetagi. ⁴ Konkoni naxanye yi kore banxine kui, sigatiden yi danguma ne birin tagi banxin kui. Sigatideni gbona, nongonna ye fu, a kuyana nongonna ye keme. Konkone yi rabima komen foxon nan ma. ⁵ Konkoni naxanye yi kore banxin faxes ra xiine kui, ne yi yixurun dangu a laberaxine ra bayo sigatidene yi nde baxi e yigboon na dangu firinna bonne ra. ⁶ Konkoni naxanye yi kore banxin xuntagi, senbeten yo mi yi ne ma alo e yi yinna ma kii naxan yi. E mon yi yixurun dangu kore banxin singen nun a firinden konkone ra. ⁷ Konkoni naxanye yi rafalaxi banxini yinna fari ma xiin mabinni, ne yi danxi banxin tagiyaan nin, e kuyana nongonna ye tonge suulun. ⁸ Konkoni naxanye yi yinna mabinni banxin kui, ne kuyana

nongonna ye tonge suulun, koni konkoni naxanye yi yire sarijanxin mabinni, ne kuyana nongonna ye keme. ⁹ So yi tima banxin sogeteden mabinna nin keli yinna fari ma xiin binni siga labe ra konkone kui.

¹⁰ Yiifari foxoni, banxina nde fan yi yinna fari ma xiin yetagi Ala Batu Banxin yinna kui xiin ma, konkone fan yi na banxin kui. ¹¹ Sigatidena nde yi konkone tagi. Na banxin nun banxin naxan yi komen foxoni, ne firinna birin kuyan nun e yigboon yi lan e nun e so deene nun e yeba kiina. Yiifari foxon banxin so deene ¹² nun komen foxon banxin konkone so deene birin yi lan. So yi tima konkone longonna ra sigatiden nan xon keli sogeteden binni.

¹³ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Banxin naxanye komen foxon nun yiifari foxoni, naxanye rabima Ala Batu Banxin yinna kui xiin kuiin binni, saraxaraline nan gbee ne ra, naxanye walima Alatala yetagi, e saraxa sarijanxi fisamantenne subene donma denaxan yi. Na saraxa sarijanxi fisamantenne ramarama menne yi nen alo bogi se saraxane nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane bayo na yirene sarijan. ¹⁴ Saraxaraline na so yire sarijanxin longonne ra, e mi noe mine, siga yinna fari ma xiin kui fo e na e saraxaraliya wali dugine ba e ma, e yi e lu na bayo ne sarijan. Ne lan nen e xa dugi gbete ye ragodo e ma benun e xa siga yamaan yirene yi.”

¹⁵ A yelixina Ala Batu Banxin kuiin yirene malige, a yi siga n na, mini sogeteden so deen na, a yinna fari ma xiin maliga. ¹⁶ A yi yinna sogeteden mabinna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁷ A yi yinna komen foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁸ A yi yinna yiifari foxon maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ¹⁹ A yi yinna sogeteden binna maliga se maliga tamin na, a kuyana nongonna ye keme suulun. ²⁰ A yinna fari ma xiin yirene birin maliga na kii nin, a kuyan nun a yigbona, nongonna ye keme suulun. A yi rabilinxi yinna nan na alogo se sarijanxine nun se gbete ye xa fata.

43

Alaa nərən mən yi xetε a banxini

¹ Na muxun yi n xali so dεen binni, naxan yi yεε rafindixi sogeteden binna ma. ² Nayi, n yi Isirayilaa Alaa nərən to fε sa keli sogeteden binni. A xuiin yi luxi alo ige walanna xuina, bəxən yi mayilenma a nərən na.* ³ N yi fe toon nan tima alo xiyena. Na yi luxi nən alo n fe toon naxan ti Ala to yi fama taan kaladeni. Na fe toone mən yi luxi alo n naxan to Kebari baan dε.† Nayi, n yi bira, n yεtagin yi lan bəxən ma. ⁴ Alatalaa nərən yi so dεen na naxan yi sogeteden binni. ⁵ Alaa Nii Sarijanxin yi n tongo a yi n xali Ala Batu Banxin yinna kui xiini. Alatalaa nərən yi banxin nafexi.

⁶ Na muxun yi tixi n fεma waxatin naxan yi, n yi muxuna nde xuiin mε naxan yi falan tima banxini. ⁷ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, n ma manga gbəden luma be nin. N na n sanna tima be nin. N luma nən be Isirayila kaane tagi habadan. Isirayila yamaan nun e mangan mi fa n xili sarijanxin sarijanma kalama e yalunyaan xən sənən, e nun e mangane binbine xən e suxure batudene yi. ⁸ E dəxəden so dεen yi rafalaxi n dəxəden so dεen nan dεxən, e yi e banxin dε rati wudine ti n ma banxin dε rati wudine dεxən. Yin keden peen nan gbansan yi nxu tagi, nayi e bata n xili sarijanxin sarijanma kala e kəwali xəsixine xən. Nanara, n yi e raxəri n ma xəlōni. ⁹ Iki e fa e yalunyaan masigama nən n na, e nun e mangane binbine, n yi lu e tagi habadan.”

¹⁰ “Adamadina, Ala Batu Banxini ito ti kiin yεba Isirayila kaane xa alogo e xa yagi e hakene ra, e yi e miri na banxin ti kiin ma. ¹¹ Xa e yagi e kəwanle birin na, i xa banxini ito ti kiin yεba e xa, a yirene tima e bode xən kii naxan yi e nun a mini dεene nun a so dεene, a birin ti kiin nun a sariyane nun a tənne birin. Feni itoe birin sεbε e xa alogo e xa a ti kiine rakamali, e yi a tənne birin suxu. ¹² Alaa banxin sariyan ni ito ra: Geyaan xuntagin nun a rabilinna birin sarijan han! Banxin sariyan nan na ra.”

Saraxa gandena fe

¹³ “Saraxa ganden nafala kiin ni i ra. A yεbaxi nəngən kuyen yεen nan ma, nəngənna naxan kuya nəngənna yεtεen xa: yii kuiin yεε keden nan saxi nəngən keden fari. Folon naxan yi saraxa ganden nabilinni, na yi ratilin nəngənna yε keden, a yigbona nəngənna yε keden, a jinginna yi lanxi nəngənna tagiin nan ma a rabilinni. Saraxa gandeni teen ni i ra: ¹⁴ a yi rafalaxi nən alo tedene keli saraxa ganden bundəxən bunna ma han a dəxə singena, nəngənna yε firin. Na yireni gbona nəngənna yε keden. Keli a dəxə singen ma han a firindena, nəngənna yε naanin. Na yireni gbona nəngənna yε keden. ¹⁵ Saraxa ganden xunna fan yi mate na birin xa a tagiyani nəngənna yε naanin, tεen yi saraxane ganma dənaxan yi. Feri naanin yi tixi a tongon naaninne ma. ¹⁶ Tεen ganma dənaxan yi, na yi kuya nəngənna yε fu nun firin, a yigbo nəngənna yε fu nun firin, tongon naanin nan yi a ma. ¹⁷ Dənaxan yi na laben na, na fan yi kuya nəngənna yε fu nun naanin, a yigboon fan nəngənna yε fu nun naanin. A jinginna yi mate a xa a rabilinni nəngənna tagi. Na yi yinla lu a fari a rabilinni naxan yigbo nəngənna yε keden. Saraxa ganden teden yi yεε rafindixi sogeteden binna nan ma.”

¹⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Sariyane ni i ra lan saraxa ganden ma, a na ti ləxən naxan yi, alogo saraxa gan daxine xa ba mənni, yulubi xafari wunla yi xuya na. ¹⁹ I xa tura bulan keden so Lewi bənsənna saraxaraline yii, naxanye findixi Sadəki yixetene ra, naxanye walima n yεtagi alogo a xa ba yulubi xafari saraxan na. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ²⁰ I xa a wunla nde tongo, i yi a sa saraxa ganden feru naaninne ma, i yi nde sa na laben na saraxa ganden dəxə firinden tongon naaninne ma e nun a jinginna fari na rabilinni. Nayi, i saraxa ganden nasarijanma nən, i yi Ala solona a fe yi. ²¹ Turaan naxan baxi yulubi xafari

* **43:2:** Esekiyeli bata yi Alaa nərən to sige sogeteden binni. Iki, a mən bata a to fε sa keli mənni. Na feen mən sεbεxi Esekiyeli 10.19 nun 11.23 kui. † **43:3:** Yerusalen kala feen sεbεxi Esekiyeli 9.1 kui. Kebari baana fe sεbεxi Esekiyeli 1.1-3 kui.

saraxan na, i xa na tongo, i yi a gan yirena nde yi, yire sarijanxin fari ma denaxan yebaxi lan na feen ma.”

²² “Xi firinden, i yi koton ba yulubi xafari saraxan na fe mi naxan na, saraxa ganden yi rasarijan alo a liga turaan na kii naxan yi. ²³ I na yelin a rasarijanne, i xa tura bulanna ba saraxan na fe mi naxan na e nun kontonna, fe mi naxan na, naxan tongoxi xuruse xunxurine ye. ²⁴ I xa e rali Alatala ma, saraxaraline yi foxon xuya e fari, e yi e ba saraxa gan daxin na Alatala xa. ²⁵ I xa koton keden ba yulubi xafari saraxan na boxo yo boxo xi solofere, i mon yi tura bulan keden nun konton keden ba saraxan na keli xuruse xunxurine ye, fe mi naxanye ra. ²⁶ Ala xa solona saraxa gandena fe yi xi solofere alogo a xa rasarijan, a yi ratinme. ²⁷ Na boxone na dangu, folo xi solomasexede boxon ma, saraxaraline xa e saraxa gan daxine nun bonne xunbeli saraxane ba saraxa ganden fari, n yi e yisuxu, Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

44

Sariyane lan Alaa Banxina fe ma

¹ Na muxun yi n xali yire sarijanxin yinna fari ma xiin so deen binni, naxan yi yee rafindixi sogeteden binna ma. A yi ragalixi. ² Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Deni ito luma ragalixi nen, a mi rabima. Muxu yo mi dangun be, amasoto Alatala bata so be ra, Isirayilaa Ala. A luma nen balanxi. ³ Koni mangan tan noe daxe nen be alogo a xa a dege Alatala yetagi. A soma so deen palaan nan xon, a mon minima men nan na.”

⁴ Na muxun yi n naso komen ma deen na Ala Batu Banxin yetagi. N yi na mato, n yi Alatalaa noron to, a yi Alatalaa banxin nafexi. N yi bira, n yetagin yi lan boxon ma. ⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, a liga i yeren ma, i yeen ti ki faji, i tuli mati, i yi n ma falane birin name lan Alatalaa banxin tonne nun a sariyane fe ma. A liga i yeren ma naxanye daxe e so banxini e nun naxanye noe mine yire sarijanxini. ⁶ A fala Isirayila yama murutixin xa, i naxa, ‘Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: N bata wasa e kewali xosixine ra, Isirayila yamana. ⁷ E bata tin

siya gbetene xa so n ma yire sarijanxin kui, Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, alogo e xa n ma banxin naharamu. E yi donseene nun turen nun wunla ralima n ma waxatin naxan yi, e yi n ma layirin kala e kewali xosixine xon. ⁸ E mi e yengi dxi wanle xon n ma se rasarijanxine fe yi, koni e siya gbeteye nan tixi wanla ra e boxoni n ma yire sarijanxini. ⁹ Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xonne yo mi soma n ma yire sarijanxini Ala kolontaren naxanye mi banxulanxi, hali xonnen naxan dxi Isirayila kaane tagi.’ ”

¹⁰ “ ‘Lewi kaan naxanye e masiga n na, Isirayila kaane e me n na waxatin naxan yi, e yi e xun xanbi so n yi, e bira suxurene foxo ra, ne e haken goronna tongoma nen. ¹¹ Nanara, e noe wale nen n ma yire sarijanxini, e yi e yengi dxi n ma banxin yinna so deene xon, e yi wali banxini, e yi xuruseene koe raxaba saraxa gan daxine ra e nun saraxa gbeteye yamaan xa, e ti yamaan yee ra, e wali e xa. ¹² Koni, bayo e yi suxurene kima yamaan xa nun, e yi Isirayila yamaan bira hakeni, nanara, n bata n kolo n yiini texin na, fa fala e haken goronna luma nen e xun ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹³ Nayi, e mi fa noe e masoe n na, e yi saraxarali wanle ke, e yi duba naxan na nun. E mi fa noe e masoe n ma se rasarijanxine ra hanma n ma saraxa sarijanxi fisamantenne. Nayi, e yagima nen lan e kewali xosixine ma. ¹⁴ Anu, n na n Batu Banxin wanle soma nen e yii, wanla naxanye birin lan a ke, e ne birin kema nen.’ ”

¹⁵ “ ‘Koni Lewi bonsonna saraxaraliin naxanye mon findixi Sadaki yixetene ra, naxanye e yengi dxi n ma wanle xon n ma yire sarijanxini, Isirayila kaane to yi e masigama n na, ne e masoma n na nen, e yi wali n yetagi. E tima nen n yetagi, e xuruse turen nun wunla rali n ma. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ E tan nan soma n ma yire sarijanxini, e tan nan e masoma n ma tabanla ra alogo e xa lu n ma wanla ke, e yi e yengi dxi n ma wanla xon. ¹⁷ Nayi, e na so Ala Batu Banxin yinna kui xiin deene ra, e xa e maxidi taa dugine yi. E nama yexee xabe dugin so, e nema wale n Batu Banxin yinna kui xiin deene

ra waxatin naxan yi hanma banxin kui. ¹⁸ E taa dugi namune soma nen e xun na, e yi taa dugi wantanne so. E nama tagixidi xidi e tagi kuye wolonna fe ra. ¹⁹ E nema sigɛ yinna fari ma xiini, yamaan denaxan yi, e dugin naxanye soxi walideni, e xa ne sa yire sarijanxin palaan kui, e yi dugi gbɛtɛye so e ma, alogo yamaan xa ratanga e dugi rasarijanxine ma.’ ”

²⁰ “ ‘Saraxaraline nama e xunna bi mumɛ, koni e xa e xunna maxaba benun e xun sɛxɛn xa kuya ayi. ²¹ E sese nama dɔlɔn min benun e xa so Ala Batu Banxin yinna kui xiin kui. ²² Saraxarali yo nama kaɲa gilɛn futu hanma ɲaxanla naxan nun a xɛmɛn fataxi. E xa Isirayila kaa sungutunna nan futu hanma saraxaralina nde a kaɲa gilɛna.’ ”

²³ “ ‘Naxan sarijan e nun naxan mi sarijan, saraxaraline xa yamaan xaran na tagi rabaan ma, e xa a yita e ra naxan haramuxi e nun naxan daxa. ²⁴ Xa kitin muxuna ndee tagi, saraxaraline xa kitin sa e tagi alo sariyana a falaxi kii naxan yi. E xa n ma sariyane nun n ma tɔnne suxu lan n ma sali lɔxɔne birin ma, e yi n ma Matabu Lɔxɔne rasarijan. ²⁵ Saraxaraliin mi lan a yetɛ a sarijanna kala muxuna nde binbin xɔn, fɔ xa a li a baba hanma a nga nan faxaxi hanma a diina nde hanma a ngaxakeden xɛmɛna hanma a magilɛna nde naxan mi futuxi. ²⁶ Na xanbi ra, fɔ a mɔn xa a yetɛ rasarijan, a yi legedenna ti han xi solofere benun a xa a wanla fɔlɔ. ²⁷ A na so walideni yire sarijanxin yinna kui xiini lɔxɔn naxan yi, a xa yulubi xafari saraxan ba a yetɛ a fe ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.’ ”

²⁸ “ ‘Saraxaraline kɛɛni ito nan sɔtɔma: N tan nan findima e kɛɛn na. E nama sese so e yii e gbee bɔxɔn na Isirayila yamanani bayo n tan nan findima e kɛɛn na. ²⁹ E bogi se saraxane nan donma, e nun yulubi xafari saraxane nun yangin saraxane nun seen naxanye birin nalixi Ala ma Isirayila yamanani. Ne nan findima e gbeen na. ³⁰ Saraxaraline nan gbee ɛ sansi bogi singene ra e nun seen naxanye birin baxi kiseene ra n xa Isirayila kaane nafunle ra. Muxune xa e bogi se dinxi singene so e yii alogo n xa barakan sa e denbayane

fe yi. ³¹ Koni saraxaraline nama xɔline nun subene don naxanye faxaxi e yetɛ ma hanma burunna suben naxanye faxaxi.’ ”

45

Bɔxɔni taxun fena

¹ “Yamanan na yitaxun Isirayila bɔnsɔnne tagi waxatin naxan yi, ɛ yirena nde lu Alatala xa bɔxɔ sarijanxin na, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛ. A birin nasarijanma nen. ² Na kui, bɔxɔna nde luma nen yire sarijanxin xa naxan tongon naaninne kuyan lan, nɔngɔnna ye kɛmɛ suulun. Bɔxɔ magenla xa lu yire sarijanxin nabilinni nɔngɔnna ye tonge suulun. ³ Na bɔxɔ sarijanxin kui, yirena nde xa lu a danna, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. Yire sarijanxin tima mɛnna nin, yire sarijanxi fisamantenna.”

⁴ “Yire sarijanxin nan mɛnna ra yamanani. Saraxaraline nan gbee mɛnna ra naxanye wanla ra yire sarijanxini, naxanye walima Alatala yetagi. E banxine luma mɛnna nin, a mɔn yi findi bɔxɔ sarijanxin na yire sarijanxin xa. ⁵ Yirena nde mɔn luma nen Lewi bɔnsɔnna muxune gbeen na naxanye walima Ala Batu Banxini, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, a yigbona nɔngɔnna ye wuli fu. A findima nen e kɛɛn na alogo e xa taane ti e dɔxɔdene ra. ⁶ Yire gbɛtɛ luma nen a danna taan gbeen na bɔxɔ sarijanxin dɛxɔn, a yigbona nɔngɔnna ye wuli suulun, a kuyana nɔngɔnna ye wuli mɔxɔɲɛn nun suulun, na yi findi Isirayila yamaan birin gbeen na.”

⁷ “Bɔxɔna nde mɔn luma nen a danna mangan xa fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin ma sa dɔxɔ fɔxɔ igen na sogegododen binni, a mɔn yi fɔlɔ bɔxɔ sarijanxin bode fɔxɔn ma sa dɔxɔ yamanan danna ra sogeteden binni. A bɔxɔn nun Isirayila bɔnsɔn kedenna gbeen birin kuyan xa lan, keli yamanan danna ma sogegododen binni han sogeteden binna. ⁸ Mɛn nan findima a kɛɛ bɔxɔn na Isirayila yamanani. Nayi, n ma kuntigine mi fa n ma yamaan ɲaxankatama

sənən, koni e yamanan luma nən Isirayila yamaan yii, birin nun a bənsənna kəe bəxəna.”

Kuntigin lan a xa naxan liga

⁹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: E bata a radangu ayi, Isirayila kuntigine. E gbalon nun yaxankatan dan, e kiti kenden nun tinxinna liga. E ba n ma yamaan kansunje! Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

¹⁰ “E sikeli tinxinxin nawali. E Efa ligase kamalixine rawali, e se maliga barama defexin nawali. ¹¹ E Efa ligaseen nun e se maliga baraman xa lan nən. Efa liga se fu nun homeri liga se keden xa lan.* Se maliga barama fu nun homeri liga se keden xa lan e bode ma. Ne firinna birin yatən xa fata homeri liga seen nan na. ¹² Gbeti gbanan keden nun gerasi gbanan məxəje xa lan. Gbeti gbanan tonge sennin yi lan ‘mine’ gbanan keden ma.”

¹³ “E itoe nan bama e se xabaxine ra Ala kiseen na: E na homeri liga seen ye keden malan, e Efa liga seen ye keden tongo, a yitaxun dəxəde sennin, i keden ba a ra, xa murutu xabaxin na a ra hanma fundenna. ¹⁴ Turen tan, na se maliga barama keme na malan, e keden ba a ra. Homeri liga se ye kedenna nun ‘kori’ liga se ye keden xa lan. Ne firinna birin lanma se maliga baraman ye fu nan ma. ¹⁵ E mən xa yexee keden tongo, hanma sii keden xuruse keme firin ye Isirayila kaane xuruse rabade sabatixine yi, e findi bogi se saraxane nun saraxa gan daxine nun bəje xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona yamaan xa. Marigina Alatalaa falan nan na ra. ¹⁶ Yamanan muxune birin xa fa na kiseen na Isirayila kuntigin xən. ¹⁷ Mangan nan daxa a fa saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun minse saraxane ra sali waxatine yi, kike nənene nun Matabu Ləxəne ma e nun sali waxatin naxanye birin saxi Isirayila yamaan xa. A tan nan lan a fa yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane nun saraxa

gan daxine nun bəje xunbeli saraxane ra alogo Ala xa solona Isirayila yamaan xa.”

¹⁸ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Kike singen xi singe ləxəni, i xa tura bulanna tongo fe mi naxan na, i yi yire sarijanxin nasarijan. ¹⁹ Saraxaraliin xa na yulubi xafari saraxan wunla nde tongo, a yi a so Alaa banxin de rati wudine ma e nun saraxa ganden tongon naaninne bundəxəne ma e nun yinna kui xiin de rati wudine ma. ²⁰ Kiken xi soloferede ləxən fan ma, i mən yi na liga muxune xa naxanye haken ligaxi, e mi a rakelixi a ma hanma e mi a kolon. Ala Batu Banxin nasarijanma na kii nin.”

²¹ “Kike singen xi fu nun naaninde ləxəni, e yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† raba. Xi soloferede sanla nan na ra, e burune don buru rateseen‡ mi saxi naxanye yi. ²² Mangan xa turaan ba yulubi xafari saraxan na a yete yulubina fe ra na ləxəni e nun yamanan muxune birin xa. ²³ Xi soloferede sanla bun ma, a xa tura soloferede ba saraxa gan daxin na Alatala xa e nun konton soloferede, fe mi naxanye ra xi soloferene bun, e nun kəto keden yulubi xafari saraxan na, ləxo yo ləxo. ²⁴ A xa murutun kilo tonge saxan saxan nun turen litiri sennin sennin sa turane nun kontonne birin fari bogise saraxan na.”

²⁵ “Kike solofereden xi fu nun suulunde ləxəni, Bubu Kui Sanla waxatini, a mən xa fa na seene ra yulubi xafari saraxane nun saraxa gan daxine nun bogise saraxane nun ture saraxane ra.”

46

Mangan nun sali waxatine fe

¹ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Alaa banxin yinna kui xiin deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na luma nən balanxi xi sennin bun ma wanla kema ləxən naxanye yi, koni a rabima nən Matabu Ləxən nun kike nənən sanla ma. ² Mangan lan a xa keli yinna fari ma xiin kui, a so so deen palaan xən,

* **45:11:** Homeri liga se keden yi lanxi litiri keme naanin litiri tonge suulun nan ma. † **45:21:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəyəyan 12.1-13 kui. ‡ **45:21:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi.

a yi ti de rati wudin dexɔn. Saraxaraline xa mangana saraxa gan daxon ba e nun a boɲe xunbeli saraxane. Mangan xa a xinbi sin so deen yeteen na, na xanbi ra, a yi mini, koni deen nama ragali han jinbanna. ³ Yamanan muxune xa e xinbi sin Alatala yetagi na so de kedenna ra Matabu Lɔxɔn nun kike nenene sali lɔxɔne ma. ⁴ Mangan yexee dii sennin nan bama Alatala xa saraxa gan daxon na Matabu Lɔxɔne yi, e nun konton keden fe mi naxanye ra. ⁵ A xa murutun kilo tonge saxan sa konton kedenna fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenɛn, a xa na sa yexee diine fari bogise saraxan na. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁶ Kike nenɛn sali lɔxɔni, a xa tura bulan keden ba saraxan na, e nun yexee dii sennin nun konton keden, fe mi naxanye ra. ⁷ A xa murutun kilo tonge saxan saxan sa turaan nun kontonna fari bogise saraxan na, a murutun xasabin sa yexee diine fari naxan na a kenɛn. A yi turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari. ⁸ Mangan nema soe, a xa so so de palaan deen nan na, a mon yi mini na yire kedenni.”

⁹ “Yamanan muxune na fa Alatala yetagi sali lɔxɔne yi, naxan na so kɔmɛn ma deen xɔn, a yi a xinbi sin, na xa mini yiifari ma deen na. Naxan na so yiifari ma deen xɔn, na xa mini kɔmɛn ma deen na. So tixi kiraan naxan xɔn, mini nama ti na xɔn. Koni, mini tima gbete nan xɔn. ¹⁰ Yamaan na so, mangan fan xa so, a yi mini e fɔxɔ ra, e na mini waxatin naxan yi. ¹¹ Sali lɔxɔne nun sewa malanne yi, murutun kilo tonge saxan saxan xa sa turane nun kontonne fari bogise saraxan na. Murutun xasabin naxan na a kenɛn, a xa na sa yexee diine fari. A xa turen litiri sennin sa murutun kilo tonge saxan saxanne birin fari.”

¹² “Xa mangan jɛnige ma saraxan bama Alatala xa hanma saraxa gan daxina hanma boɲe xunbeli saraxana, deen naxan yee rafindixi sogeteden binna ma, na xa rabi a xa, a yi a saraxa gan daxon ba hanma a boɲe xunbeli saraxana alo a ligama Matabu Lɔxɔni kii naxan yi, na xanbi ra a yi mini, e yi deen balan a fɔxɔ ra. ¹³ Yexee

diin jɛe kedenna xa ba saraxa gan daxon na Alatala xa lɔxɔ yo lɔxɔ, fe mi naxan na. A xa ba xɔtɔn yo xɔtɔn. ¹⁴ Xɔtɔn yo xɔtɔn murutu fuɲi kilo suulun xa ba Alatala xa bogise saraxan na naxan namulanxi turen litiri firin na. Lɔxɔ yo lɔxɔ saraxa ba feni ito xa findi habadan sariyan nan na. ¹⁵ Yexee diin nun bogise saraxan nun turen xa ba saraxa gan daxon na xɔtɔn yo xɔtɔn han habadan.”

¹⁶ “Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa: Xa mangan sena nde tongo a keeni, a yi a fi a diina nde ma, na bata findi na diin keeni na, a findima a yixetene keeni nan na. ¹⁷ Koni xa a sena nde tongo a keeni, a yi a fi a konyin ma, na konyin gbeen nan na ra han xɔrɔya jɛen na a li, na xanbi ra a yi a raxete mangan ma. Mangana diine nan gbee a keeni na. ¹⁸ Mangan nama sese tongo yamaan keeni, a nama sese ba e gbeen na. A naxan soma a diine yii keeni na, a xa na tongo a gbeen, alogo muxu yo gbee nama ba a yii n ma yamani.”

¹⁹ Na xanbi ra, so deen naxan yi so de gbeen dexɔn naxan yee rafindixi kɔmɛn fɔxɔn binna ma, na muxun yi n tan Esekiyeli raso menna ra siga konko sarijanxine kui denaxan namaraxi saraxaraline xa. A yi banxin kuiin yirena nde yita n na sogegododen binni. ²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “Yiren nan na ra saraxaraline yangin saraxane nun yulubi xafari saraxane nun bogise saraxane jinma denaxan yi alogo e nama e ramini yinna fari ma xiin kui, alogo yamaan xa ratanga e sarijanna ma.”

²¹ Na xanbi ra, a yi n xali yinna fari ma xiin kui, a yi n nadangu a tongon naaninne matodeni. N yi sansandina nde to rafalaxi yinna tongon naaninne birin ma. ²² Na sansandine birin kuyana nɔngɔnna ye tonge naanin, e yigbona nɔngɔnna ye tonge saxan. E naaninne birin gboon yi lan. ²³ E birin yi rabilinxi gɛmɛ sansanna nan na, kudi sodene yi rafalaxi sansanna xɔn. ²⁴ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Kudi sodene nan itoe ra Alaa banxina wali keene saraxa subene jinma denaxanye yi yamaan xa.”

Tigin misaala Ala Batu Banxini

¹ Na muxun mən yi n xali Ala Batu Banxin so dēen na. Igen yi minima banxin so dēen bun ma siga sogeteden binni, bayo banxin yi yēē rafindixi sogeteden binna nan ma. Igen yi minima banxin bun ma yi-ifari fōxōni, a dangu saraxa ganden yiifari fōxōni. ² A yi n namini kōmēn fōxōn dēen na, a yi n xali yinna fari ma han yinna fari ma xiin so dēen naxan sogeteden binni. Igen yi minima dēen yiifari fōxōni.

³ Na muxun to mini sogeteden binni, lutin yi suxi a yii, a yi nōngōnna yē wuli keden yatē. A yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n wōsōxōn nan ma. ⁴ A mən yi nōngōnna yē wuli keden yatē, a yi n nagidi igeni. Igen yi n suxuma n xinbin nan ma. A mən yi nōngōnna yē wuli keden yatē, a yi n nagidi igeni. A yi n suxuma n tagin nan ma. ⁵ A mən yi nōngōnna yē wuli keden yatē, fufaan nan yi a ra, n mi yi nōē naxan yigide, amasōtō igen bata yi te han fō n xa n ba nēn igeni, muxe mi yi nōē a yigide.

⁶ Na muxun yi a fala n xa, a naxa, “Adamadina, i na toxi ba?” A mən yi xetē n na, a n xali fufaan dē. ⁷ A xetēxina n na, n yi wudi wuyaxi to igen dē a fōxō firinne birin na. ⁸ A yi a fala n xa, a naxa, “Igeni ito sigama nēn sogeteden binni sa godo Araba yamanan binni sa bira Fōxō Ige Daraan ma. A na bōxōn Fōxō Ige Darani waxatin naxan yi, dara igen sarijanma nēn. ⁹ Fufaan na dēnaxan birin li niimaseene warama ayi nēn.* Yēxene fan wuyama ayi nēn, bayo igeni ito mēnna lima nēn, fōxō igen yi sarijan. Nayi, igeni ito na dangu dēnaxan birin yi, seene birin luma nēn e nii ra mēnne yi. ¹⁰ Nayi, yēxē suxune tima nēn igen dē. Keli En-Gedi ma han sa dōxō En-Egilami ra, e yalane yibandunma nēn. Na yēxene findima nēn baa gbeen yēxēn sifan birin na. ¹¹ Koni a dēxōn dara yirene nun a xudedine mi rasarijanma, e luma nēn alogo fōxōn xa sōtō. ¹² Wudi bogilaan sifan birin solima nēn fufaan dē kinki firinne ra. E dēene yi lu xindexi ayi tun, e bogine mi janjē mumē! E bogima nēn kike yo kike, bayo igen naxan e yi, na kelima yire

sarijanxin nin. E bogin findima nēn donseen na, e dēene yi findi senna ra.”

Yamanan danne

¹³ Marigina Alatalaa ito nan falaxi, a naxa, “Yamanan danne ni i ra, ε naxan yitaxunma Isirayila bōnsōn fu nun firinne ra e kēen na. Yusufu yixetene yire firin nan sōtōma. ¹⁴ ε keden kedenna birin a sōtōma nēn ε kēen na alo n na n kōlō kii naxan yi n yiini texin na fa fala a n na a soma nēn ε benbane yii. Nayi, yamanani ito findima nēn ε kēen na. ¹⁵ Yamanan danne ni i ra: Sogeteden kōmēnna binni, keli fōxō ige gbeen ma, siga Xetilōn taan kiraan xōn, dangu Lebo-Xamata ra han Sedadi, ¹⁶ siga Berota nun Sibirayimi ma (naxan Damasi taan bōxōn nun Xamata taan bōxōn tagi) siga Xaseri-Hatikon ma Xawuran yamanan danna binni. ¹⁷ Nayi, danna sa fōlōma fōxō igen nan ma siga han Xasari-Enan, Damasi taan danna, Safon kōmēnna binna, siga Xamata taan danna ma. Yamanan kōmēn fōxōn danna nan na ra. ¹⁸ Sogeteden binna danna kelima Xawuran yamanan danna nun Damasi taan danna nan tagi, dangu Yurudēn baan xōn Galadi yamanan nun Isirayila yamanan tagi siga han Tamari taana Fōxō Ige Daraan dē. Yamanan danna nan na ra sogeteden binni. ¹⁹ Sogeteden yiifanna binna danna, sa keli Tamari taan ma han sa dōxō Meriba igene ra Kadesi yamanani, dangu Misiran baan xōn han sa bōxōn fōxō ige gbeen ma. Yamanan danna nan na ra yiifanna binni. ²⁰ Fōxō ige gbeen nan yamanan danna ra sogegododen binni, keli yiifanna ma siga han Lebo-Xamata taana kōmēn fōxōni. Yamanan sogegododen binna danna nan na ra.”

²¹ “ε yamanani ito yitaxun ε ra fata Isirayila bōnsōnne ra. ²² ε xa a yitaxun ε tagi kēen na masēnsenna xōn. A xa yitaxun ε ra e nun xōjēn naxanye dōxi ε tagi, naxanye bata diine sōtō. E yatēma nēn ε yē alo Isirayila diine. E kēeni taxunma nēn ε ra Isirayila bōnsōnne tagi. ²³ Nayi, xōjēn na dōxō bōnsōnna naxan yē, na nan a kēen soma a yii. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

* 47:9: Fōxōn yi Fōxō Ige Darani ito yi han! Yēxene mi yi nōē luyē e nii ra a yi.

48

Yamanani taxun fena

¹ “Bənsənnə xınle ni itoe ra e nun e kəe bəxəne. Dan bənsənnə muxune gbeen luma yamanan sogeteden kəmən fəxən danna binna nin. A danna minima kiraan nan dənaxan danguma Xetilon taani siga han Lebo-Xamata taani han Xasari-Enan yi han Damasi taan danna kəmən fəxəni Xamata taan dəxən, keli yamanan sogeteden danna ma sa dəxə sogegododen danna ra. Dan bənsənnə gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na ra. ² Dan bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na Aseri bənsənnə gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ³ Aseri bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Nafatali bənsənnə gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁴ Nafatali danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Manase bənsənnə gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁵ Manase danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Eframi bənsənnə gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁶ Eframi danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Ruben bənsənnə gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ⁷ Ruben danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Yuda bənsənnə gbeen yi tugun na də, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na.”

⁸ “Yuda danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, e xa bəxəna nde lu a danna mənni naxan kuyan nun bənsənnə bonne birin gbeen kuyan lan, a yigbona, nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun. Yire sarıjanxin xa lu a tagi. ⁹ E dənaxan bama na bəxən na Alatala xa, na kuyama ayi nən nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun, a yigbona nəngənnə yə wuli fu. ¹⁰ Saraxaraline nan gbee na bəxə sarıjanxin na. Nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun na a ra kəmənnə ma, a yə wuli fu nan a yigboon na sogegododen binni, a yə wuli fu nan a yigboon na sogeteden binni, a yə wuli məxəjən nun suulun a yiifanna ma. Alatalaa yire sarıjanxin

xa lu a tagi. ¹¹ Saraxaraliin naxanye rasarıjanxi Sadəki yixetene yə, ne nan gbee a ra, naxanye n ma wanla kəma ki fəji e nun naxanye mi e yətə raləxi ayi, alo Lewi bənsənnə muxune a liga kii naxan yi Isirayila kaane yi e yətə raləma ayi waxatin naxan yi. ¹² E gbeen findima mənna nan na, dənaxan sarıjan yirene birin xa bayo a baxi bəxə ratinməxin nan na. E bəxən tugunma Lewine bənsənnə bəxən danna nan na. ¹³ Lewi bənsənnə muxune gbeen luma nən saraxaraline gbeen danna ra. E firinna birin kuyan findima nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun nan na, a yigbona nəngənnə yə wuli fu. ¹⁴ E nama e bəxən mati, e nama a masara gbətə ra, a nama fi, amasəto bəxə fisamantenna na a ra naxan nasarıjanxi Alatala xa.”

¹⁵ “Dənaxan luma, naxan yigbo nəngənnə yə wuli suulun, a kuya nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun, mən mi rasarıjanma. Taan nan tima a tagi, taan muxune yi a rabilinna findi banxidene nun xuruse rabadene ra. ¹⁶ Taan danne ni i ra: Nəngənnə yə wuli naanin kəmə suulun kəmənnə ma, a yə wuli naanin kəmə suulun yiifanna ma, a yə wuli naanin kəmə suulun sogeteden binni e nun a yə wuli naanin kəmə suulun sogegododen binni. ¹⁷ Bəxə magenle xa lu taan nabilinni nəngənnə yə kəmə firin tonge suulun. ¹⁸ Bəxə dənxeəna nde luma nən bəxə sarıjanxin sogeteden binni e nun a sogegododen binni, e firinna birin, nəngənnə yə wuli fu. Mənna bogise xabaxine findima muxune nan balo ra naxanye walima taan xa. ¹⁹ Muxun naxanye walima taan xa naxanye mənna bima, ne fatama Isirayila bənsənnə birin nan na. ²⁰ Bəxə sarıjanxin nun taana bəxən na malan, na kuyan nun a yigboon xa findi nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun nan na.”

²¹ “Bəxə sarıjanxin nun taana bəxəna, e firinna birin danne kuyana nəngənnə yə wuli məxəjən nun suulun. Bəxə dənxeəna nde luma nən keli na sogeteden danna ma sa dəxə yamanan sogeteden danna ra, a dənxeəna nde mən yi lu keli na sogegododen danna ma sa dəxə yamanan sogegododen danna ra. Na bəxə dənxeəna xa findi mangan nan gbee ra. Na bəxəne nun

Isirayila bənsənnə bəxən kuyan birin lan. Bəxə sarijanxin nun Alaa yire sarijanxin luma a tagin nin. ²² Nayi, Lewi bənsənnə muxune bəxən nun taan gbeen luma mangana bəxən nan tagi. Mangana bəxən luma Yuda bənsənnə bəxən danna nun Bunyamin bənsənnə bəxən danna nan tagi.”

²³ “Bənsən dənxe kəe bəxəne nan itoe ra: Keli sogeteden ma han sa dəxə sogegododen na, Bunyamin bənsənnə gbeen nan na ra, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁴ Bunyamin bənsənnə bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Simeyən bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁵ Simeyən bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Isakari bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁶ Isakari bəxən danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Sabulon bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁷ Sabulon danna, keli sogeteden ma sa dəxə sogegododen na, Gadi bənsənnə gbeen yi tugun na de, yamanan yire yitaxunxi keden nan na fan na. ²⁸ Gadi bənsənnə bəxən danna findima yamanan danna nan na yiifari fəxəni, fəlo Tamari taan ma siga Meriba igene ma Kadesi yi, siga Misiran xuden xən han sa bəxən fəxə ige gbeen ma. ²⁹ E yamanani ito yitaxunma Isirayila bənsənnə muxune ra masənsənnə nan xən, a findi e kəe bəxəne ra. Marigina Alatalaa falan nan na ra.”

Yerusalən taan so dəene

³⁰ “Yerusalən taan so de fu nun firinne ni i ra. Taan kəməni fəxən kuyana, nəngənnə ye wuli naanin kəmə suulun. ³¹ Taan so dəene xili sama Isirayila bənsənnə nan xun ma. De saxan kəmənnə ma: Rubən gbeen de keden, Yuda gbeen de keden, Lewi gbeen de keden. ³² Taan sogeteden binna kuyana, nəngənnə ye wuli naanin kəmə suulun. Mən fan de saxan: Yusufu gbeen de keden, Bunyamin gbeen de keden, Dan gbeen de keden. ³³ Yiifari fəxən kuyana, nəngənnə ye wuli naanin kəmə suulun. Mən fan de saxan: Simeyən gbeen de keden, Isakari gbeen de keden, Sabulon gbeen de keden. ³⁴ Sogegodode binna kuyana, nəngənnə ye

wuli naanin kəmə suulun. Mən fan de saxan: Gadi gbeen de keden, Aseri gbeen de keden, e nun Nafatali gbeen de keden. ³⁵ A rabilinna birin, nəngənnə ye wuli fu nun solomasəxe. Sa fəlo na waxatin ma, taan yi xili sa, a ‘Alatala na yi.’ ”

Daniyeli

Nabi Daniyeli Alaa Falan

Naxan Sebɛ

Babilɔn mangan faxi Isirayila bɔxɔni yɛngɛ sodeni jɛɛ kɛmɛ sennin benun Yesu xa bari. E yi Nabi Daniyeli suxu a dii jɔrɛyani yɛngɛni, e siga a ra Babilɔn yi. Nabi Daniyeli yi findi Babilɔn mangane fekolonna nde ra. Ala sɛnbɛn soxi a yii, a xa xiyene nun wundo feene bunna fala mangane xa. Ala mɔn bata dunɔɔa fe famatɔ wuyaxin lankɛnɛmaya Daniyeli xa. A ne sɛbɛ Kitabun yireni ito kui.

Kitabun yireni ito Yahudiya banxulan muxu naanin nan ma taruxun yɛbama en xa naxanye lu tinxinyani e Ala xa Babilɔn Manga Nebukadanesari yɛtagi. Taruxu sennin nan a yire singen kui (sora 1 han sora 6), naxanye a yitama en na Yahudiyane yi limaniyaxi kii naxan yi bɛsɛnxɔnyani. Misaala ra, en Daniyeli a taruxun toma be, mangana kuntigine a woli yatane bun ma waxatin naxan yi (sora 6).

Ala fe to naanin nan yitama Daniyeli ra alo xiyena Daniyeli sora 7 han sora 12 kui naxanye dunɔɔa wundo feene makɛnɛnma Daniyeli xa. Fe tooni itoe Yahudiya yamana taruxun nan yitama alo xiyena, siya wuyaxine yi naxanye tɔrɔma, han Ala mɔn yi e mali, e yi dɔxɔ e bɔxɔni.

Daniyeli feen naxanye toxi fata Ala ra, na yirena ndee Yesu fa waxatin nan yɛbama jɛɛ kɛmɛ wuyaxi benun Marigi Yesu xa bari. Misaala ra, mangan xiye naxan ma fe sɛbɛxi Daniyeli sora firinden, na gɛmɛna nde a fe falaxi naxan keben, muxu yii mi naxan bɔxi. Na yi findi taxamasenna ra naxan Marigi Yesu fa waxatin nun a fa kiin yitama bayo gɛmɛn godoxi yirena nde fari naxan findixi Romi kaane mangayana fe taxamasenna ra. A mɔn naxa a na gɛmɛn yi findi geya belebelen na naxan bɔxɔna ngaan nafe. Na bunna nɛɛn, fa fala Marigi Yesu faxi Romi kaane mangaya waxatini, a dɛnkɛleya yamaan mɔn sabatima siyane birin tagi han to alo na xiyena a yitaxi kii naxan yi.

Daniyeli 9.25 fan Yesu fa waxatina fe falama. Malekana a falaxi Daniyeli xa mɛnni fa fala a jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge solomasɛɛɛ nun saxan nan tima yamarina nde xanbi ra benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa, a yi faxa. Na yamarina fe sɛbɛxi Esirasi 7.11 kui. Yerusalɛn taan tixi yamarin naxan ma, na yi fixi yanyina nde jɛɛ kɛmɛ naanin tonge suulun nun solomasɛɛɛ benun Marigi Yesu xa bari hanma yanyina nde jɛɛ kɛmɛ naanin tonge naanin nun suulun fata jɛɛne tɛngɛ kii firinna ra muxune yi darixi naxanye rawalɛ na waxatine yi. Nayi, Kitabuna falan na kamalixi Yesu barin to jɛɛ mɔxɔjɛn nun suulun ti, xanamu, a barin to jɛɛ tonge saxan nun solomasɛɛɛ ti. Yesu faxa nɛn, a keli sayani yanyina nde a barin to jɛɛ tonge saxan nun saxan ti. Na bunna nɛɛn, fa fala Daniyeli waliyiya falani ito Marigi Yesu faxa waxati yɛtɛn falaxi yanyina nde jɛɛ kɛmɛ suulun jɔxɔn benun Yesu xa bari.

Kitabun yireni ito nun Lankɛnɛmaya kitabu yirena ndee maliga han! E firinna birin waxatin birin dɛnkɛleya muxune nan sɛnbɛ soma, e xa lu dɛnkɛleyani, hali kɔntɔfili feen nun tɔrɔyaan sifan birin e sɔtɔ.

Daniyeli nun a lanfane Babilɔn yi

¹ Yehoyakimi a mangayaan jɛɛ saxandena, Yuda yamanani, Babilɔn mangan naxan yi xili Nebukadanesari, na nun a muxune yi siga, e sa fu Yerusalɛn taan ma, e yi a rabilin yɛngɛsone ra. ² Marigin nan tinxi Yehoyakimi suxu feen ma, Yuda Mangana, e nun Ala Batu Banxin muran nasarijanxine tongo feen ma. Manga Nebukadanesari yi ne xali Babilɔn yamanani, a yi se xɔnne ramara a gbee suxure banxin nafulu ramaradeni. ³ Mangan yi a fala a muxu gbeen xa, naxan xili Asipenasi, a naxa, a a xa sa Isirayila foningena ndee yɛ matongo, naxanye kelixi manga banxini xanamu xabila hiyabuxine yi. ⁴ A xa xaxilima xaraxine yɛ matongo naxanye kɛndɛ, e tofan. E xa kɔta alogo e xa nɔ wanla kɛ mangana banxini. E luma nɛn e xaranjɛ Babilɔn xuiin nun a sɛbɛnle ma. ⁵ Mangan mɔn yi e soge keden balon tongo,

keli a gbee donseene yi e nun a gbee dɔlɔne yi. E xaranma nɛn jɛɛ saxan bun ma, na xanbi ra, e yi fa lu wanla kɛ mangan xa. ⁶Yuda kaan naxanye yi na muxune yɛ, ne xili: Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli, e nun Asari. ⁷Mangana tande xunna yi xili nɛnɛn sa e xun ma. A yi Daniyeli xili sa a “Belitisasari.” A yi Xananiya xili sa “Sadiraki.” A yi Mikayeli xili sa “Mesaki.” A yi Asari xili sa “Abedinego.”

⁸Daniyeli yi a miri, a nama a yetɛ raharamu mangana a donseene ra e nun a dɔlɔn na.* Nanara, a yi tande xunna mafan a e nama a karahan a a yetɛ raharamu. ⁹Ala yi a ragidi, tande xunna yi hinan Daniyeli ra, a mɔn yi kininkinin a ma. ¹⁰Tande xunna yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “N gaxuxi mangan yɛɛ ra, n kanna, naxan bata ɛ donna nun ɛ minse feen nagidi. Xa a i to, i fatin baxi i ra i lanfane tagi, n xunna lɔma ayi nɛn ɛ fe ra.” ¹¹Daniyeli yi a fala na xa, tande xunna naxan tixi Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli nun Asari xunna dɔxɔn na, a naxa, ¹²“Se bogine nun igen gbansanna fi nxu ma, i xa nxu mato nayi han xi fu. ¹³Na xanbi ra, i nxu nun nxu lanfane fatin sama e bode ma nɛn naxanye mangana a donseen donma, i nxɔ donse feen yɛbɛ nayi alo i naxan toxi.” ¹⁴Nanara, a tin na ma, a yi e mato xi fu bun ma. ¹⁵Xii fu danguxina, a yi a to e kɛndɛ, e fatin fan, dangu mangana donseen don muxune ra. ¹⁶Nanara, e xunna dɔxɔn yi se bogine fi e ma, mangana donseen nun a dɔlɔn jɔxɔn na.

¹⁷Ala yi lɔnnin fi foninge naaninni itoe ma a e xa fe seɓɛxin birin bunna famu, e nun fekolonna. Daniyeli yi nɔɛ xiyene bunne falɛ e nun fe toone alo xiyena. ¹⁸E waxatin jan yanyi naxan yi mangan naxan sa, tande xunna yi e yita Nebukadanesari ra. ¹⁹E birin nun mangan yi e bode to, foningene yɛ, muxu yo mi a kɛnɛn alo Daniyeli nun Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. Ne yi so a wanli. ²⁰Mangana e maxɔdin fefe ma lan xaxili-mayaan nun fe kolonna fe ma, a yi a to e yabine yi dangu a woyimɛne nun a jinan kanne gbeen na dɔxɔna ma fu, naxanye yi a

yamanani. ²¹Daniyeli yi lu na yi han Kirusi a mangayaan jɛɛ singena.

2

Mangana xiyena fe

¹Nebukadanesari a mangayaan jɛɛ firindena, a yi xiye sa. A xaxinla yi jaxamin han xixɔnla yi a bejin. ²A yi woyimɛne nun jinan kanne nun kɔmɔ kanne nun yiimatone xili alogo e xa a xiyen bunna fala a xa. Ne yi malan, e ti a yetagi. ³Mangan yi a fala ne xa, a naxa, “N xiyena nde nan saxi, naxan bata n xaxinla jaxamin. A xɔnla n ma, n xa na xiyen bunna kolon.”

⁴Na yiimatone yi mangan yabi Arami xuini, e naxa, “Nxu kanna, Ala xa siin fi i ma. I ya xiyen yɛba nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁵Mangan yi a fala yiimatone xa, a naxa, “N bata yelin a natɛ fa fala xa ɛ mi n ma xiyeni ito fala n xa e nun a bunna, n na ɛ yibolonma nɛn dungi dungi yɛɛn ma, ɛ banxine fan yi kala fefe! ⁶Koni xa ɛ mɔn nɔ n ma xiyen nun a bunna faladeni n xa, ɛ kise wuyaxi sɔtɔma nɛn n yii, e nun kɔntɔnne nun xunnayeren gbegbe. Nanara, ɛ xa xiyen nun a bunna fala n xa.”

⁷E mɔn yi a fala mangan xa, e naxa, “Mangana, i ya xiyen fala nxu xa, nxu xa a bunna fala i xa.” ⁸Mangan yi a fala e xa, a naxa, “N bata a kolon, ɛ katama n xa dija han waxati gbɛtɛ bayo ɛ a kolon n ma fe ragidixin mi kalɛ. ⁹Koni, xa ɛ mi n ma xiyen fala n xa, jaxankata kedenna sama ɛ birin fari nɛn. ɛ faxi wulen nun yanfantanya falan nan tideyi n xa han n ma miriyaan yi maxɛtɛ. Nanara, ɛ n ma xiyen fala n xa, nayi n na a kolonma nɛn fa fala ɛ nɔɛ a bunna falɛ nɛn.”

¹⁰Yiimatone yi a yabi, e naxa, “Nxɔ mangana, na muxu yo mi dunuɗani ito yi naxan nɔɛ na ligɛ naxan xɔli i ma. Na manga yo mi na, hali a fangan nun a sɛnbɛn na gbo kii yo ki, na munma fe sifani ito maxɔdin woyimɛne nun jinan kanne nun yiimatone ma singen. ¹¹I naxan maxɔdinxi, na xɔdɔxɔ. Muxu yo mi nɔɛ na yabin soɛ i yii fɔ alane, koni ne mi dɔxi adamadiine tagi.”

* 1:8: Haramun nan yi mangana donseene ra bayo e yi ralima mangana suxurene nan ma.

¹² Nayi, mangan yi xɔɔ, a bɔɔn yi te han! A yamarin fi fa fala a Babilɔn fekolonne birin xa faha. ¹³ Mangana falan yi rawanga, fekolonne yi fa fama faxadeni nɛn. Nayi, e Daniyeli fen e nun a lanfane alogo e fan xa faha.

Ala yi xiye lankeɛmaya

¹⁴ Daniyeli yi a xuiin namini jɔxɔ luun nun xaxilimayaan na Ariyoki ma mangan kantan muxune xunna, naxan yi faan kiraan xɔn ma siga Babilɔn fekolonne faxadeni. ¹⁵ A Ariyoki maxɔdin, a naxa, "Nan-fera mangan bata sariya xɔdɛɛ sifani ito sa." Ariyoki yi na feen yɛba Daniyeli xa. ¹⁶ Nanara, Daniyeli yi siga mangan fɛma, a yi a mayandi alogo a xa waxatin fi a ma, a xa nɔ a xiye nun a bunna falɛ mangan xa.

¹⁷ Daniyeli yi siga banxini, a feni ito birin yɛba a lanfane xa, Xananiya nun Mikayeli e nun Asari. ¹⁸ A yi e mafan a e xa Ala maxandi naxan kore, a xa kininkinin e ma, a xa fe luxunxini ito yita e ra alogo e nama Daniyeli nun a lanfane faha Babilɔn fekolonna bonne xɔn. ¹⁹ Nanara, Daniyeli yi fe toon ti kɛɛn na alo xiye, fe luxunxin yi lankeɛmaya a xa. Daniyeli yi Ala tantun naxan kore, ²⁰ a naxa,

"Ala xinla xa tantun habadan habadan! Amasɔtɔ a tan nan gbee kolonna nun sɛnbɛn na.

²¹ A tan nan waxatin nun a kɛɛpɛne maxɛɛma:

A tan nan mangane bama.

A tan nan mangane dɔxɔma.

A fekolonna fima fekolonne ma,

a lɔnnin fima xaxilimane ma.

²² A fe tilinxi luxunxine lankeɛmayama.

A dimi yi feen kolon,

bayo kɛnɛnna a yii.

²³ N benbane Ala,

n na i tantunma,

n yi i batu

fekolonna nun fangana a fe ra

i naxan fixi n ma.

I bata n nakolon na ra,

nxu naxan maxɔdinxi i ma,

i bata nxu rakolon mangana xiye na."

Daniyeli yi mangan xiye saxin nun a bunna fala

²⁴ Na xanbi ra, Daniyeli yi siga Ariyoki fɛma, mangan yamarin fi naxan ma a xa Babilɔn fekolonne faha. A sa a fala a xa iki, a naxa, "Hali i nama Babilɔn fekolonne faha. Siga n na mangan yɛtagi. Nxa a xiye bunna fala a xa." ²⁵ Mafuren, Ariyoki yi siga Daniyeli ra mangan fɛma, a yi a fala a xa, a naxa, "N bata muxu keden to na Yuda kaa suxine yɛ, naxan xiye bunna falɛ mangan xa." ²⁶ Mangan yi Daniyeli maxɔdin naxan xili Belitisasari, a naxa, "I tan nɔɛ xiye nun a bunna falɛ n xa ba?"

²⁷ Daniyeli yi mangan yabi, a naxa, "Mangana, i fe luxunxin naxan maxɔdinxi fekolonne nun jinan kanne nun woyimɛne nun yiimatone ma, ne sese mi nɔɛ i ya xiye nun a bunna falɛ i xa. ²⁸ Koni Ala na yi, naxan kore xɔnna ma. A nɔɛ fe luxunxine yɛ mayalanɛ. A bata Manga Nebukadanesari rakolon naxan ligama waxati famani. Awa, i ya xiye nun i ya fe toone ni i ra i naxanye to i ya saden ma. ²⁹ I yi saxi waxatin naxan yi, mangana, i yi lu i mirɛ fe famatɔne ma. Awa, naxan fe luxunxine yɛ mayalanma, na bata i rakolon fe famatɔne ra. ³⁰ N tan ma binni, fe luxunxini ito mi yɛ mayalanxi n xa fa fala n tan fekolon dangu ndenden na, koni alogo a bunna xa fala mangan xa, i yi i sondonna miriyane kolon."

³¹ "Mangana, i fe toon nan tixi naxan findixi sawura belebelen na. Na sawura yi gbo kati! A yi mayilenma, a yi tixi i yɛtagi, a kɛɛpaan yi magaxu han! ³² Xɛmaan yɛtɛɛn nan yi sawuran xunna ra, a kanken nun a yiine gbeti wuren nan e ra, a kuiin nun a tagina, sulana.* ³³ A danbane yi rafalaxi wure fɔrɛn na, a sanne wure fɔrɛn nun bɛndɛ ganxina. ³⁴ I yi a matoma waxatin naxan yi, gɛmɛna nde yi keben muxu yii mi naxan bɔxi, a fa bɔnbɔ na sawuran sanna ra wure fɔrɛn nun bɛndɛ ganxin dɛnaxan

* 2:32: A xunna findixi Babilɔn kaane mangayaan nan na. Na feen sɛbɛxi Yɛrɛmi 51.7 kui. A kanken nun a yiine findixi Perise kaane gbeen na Manga Kirusi naxan fɔɔ jɛɛ kɛmɛ suulun tonge saxan nun solomanaanin benun Yesu xa bari. A kuiin nun a tagi findixi Girɛki kaane mangayaan na Manga Alesandire bun ma jɛɛ kɛmɛ saxan benun Yesu xa bari. A danbane nun a sanne findixi Romi kaane mangayaan nan na. Yesu faxi waxatin naxan yi, Romi kaane nan yi mangane ra bɔxɔn yire wuyaxi xun na.

yi. A yi e rayensen. ³⁵ Awa, a wure fɔrɛ yo, a bɛndɛ ganxi yo, a sulan yo, a wure gbeti yo, a xɛma yo, na birin yi lunburunɲɛ ayi, e yi findi burun burunna ra alo se dagin naxan yifema soqe furen na. Foyen yi a xali a funfu yo mi lu na. Awa na gɛmɛn naxan fa bɔnbɔ na sawuran na, na yi findi geya belebelen na, a bɔxɔna ngan nafe.”

³⁶ “Xiyen ni i ra. Nxu a bunna fan falama nɛn mangan xa. ³⁷ N kanna, mangane mangan ni i tan na. Amasɔtɔ Ala nan mangayaan nun sɛnbɛn nun fangan nun xunnayerenna fixi i ma, Ala Naxan Kore. ³⁸ A tan nan i dɔxi muxune nun subene nun xɔline xun na, e nɛma dɛdɛ yi, a yi nɔɔn fi i ma ne birin xun na. I tan nan xɛma xunna ra. ³⁹ I tan na dangu, mangaya gbɛtɛn kelima nɛn naxan sɛnbɛn xurun i gbeen xa. Na xanbi, mangayaan saxanden ligama nɛn alo sulana, na yi nɔɔn sa bɔxɔn birin ma. ⁴⁰ Mangaya naaninden fama nɛn, na xɔdɔxɔ alo wurena. Wuren seen birin yensenma, a a lunburun. Na mangayaan fan bonne yensenma na kii nin, a yi e lunburun. ⁴¹ I a sanne nun a san sonle toxi rafalaxi wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin na kiin de, na yamanani taxunma nɛn, koni wuren xɔdɔxɔn ɲɔxɔndɔnna taranma a yi nɛn, bayo i wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin nan toxi. ⁴² Nanara, alo a san sonle yi rafalaxi wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin na kii naxan yi, na yamanan fɔxɔ kedenna fangan gboma ayi nɛn, bode fɔxɔn yi xetunɲɛ ayi. ⁴³ I wuren nun bɛndɛ ganxin basanxin nan toxi, bayo na muxune katama nɛn e xa malan, koni e mi malanɲɛ alo wuren nun bɛndɛ ganxin to mi basanɲɛ.”

⁴⁴ “Na mangane waxatini, Ala Naxan Kore, na mangayana nde rafama nɛn naxan mi kalɛ habadan!† Na mangayaan mi danguma yamana gbɛtɛ nɔɔn bun. A yamanan bonne raxuyama ayi nɛn, a yi e raxɔri, koni a tan yetɛɛn luma nɛn habadan. ⁴⁵ Na bunna nɛn, alo i gɛmɛn naxan toxi kebenɲɛ geyaan fari muxun yii mi dinxi naxan na, a fa wuren nun sulan

nun bɛndɛn nun gbeti wuren nun xɛmaan yensen. Ala bata a yita mangan na naxan fama ligadeni yetɛn na. Nɔndin nan xiyeni ito ra, muxune lan e xa la a bunna fan na.”

Mangan yi Daniyeli binya

⁴⁶ Nba, Manga Nebukadanesari yi a xinbi sin Daniyeli bun ma, a yetagin yi lan bɔxɔn ma. A yamarin fi a e xa saraxane ba a xa, e nun wusulanna. ⁴⁷ Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “E Ala nan alane Ala ra. E nun mangane gbee marigina naxan wundo feene lankɛnɛmayama. Bayo i bata nɔ wundo feni ito ye mayalanɲɛ.”

⁴⁸ Mangan yi Daniyeli mate, a banna se wuyaxi so a yii. A yi a dɔxɔ Babilɔn yamanan birin xun na, a yi a findi mangan na Babilɔn fekolonna birin xun na. ⁴⁹ Daniyeli yi mangan mafan, a xa Babilɔn bɔxɔn fe yɛban so Sadiraki nun Mesaki nun Abe-dinego yii. Daniyeli yetɛɛn yi lu Manga Nebukadanesari a tanden ma wanla ra.

3

Mangan yi suxuren nafala

¹ Manga Nebukadanesari yi sawura xɛmaan nafala. A kuyan nɔngɔnna ye tonge sennin lixi. A yigbona, nɔngɔnna ye sennin. A sa a ti Dura Lanbanni, Babilɔn yamanani. ² Manga Nebukadanesari yi bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngan xili alogo e xa fa sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ³ Awa, bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne nun sariya kanne nun nafulu ramarane nun sariyasane nun kitisane nun bɔxɔn kuntigine ngan yi e malan na sawurana fe rawangadeni Manga Nebukadanesari naxan nafala. E ti sawuran yetagi Manga Nebukadanesari naxan nafala.

⁴ Mangana fe rawangan yi sarin fangan na, a naxa, “Siyane nun bɔnsɔnne birin

† 2:44: Marigi Yesu a denkeleya yamaan naxan fɔlɔ, na findixi mangayani ito ra naxan buma habadan. Daniyeli a falani ito a yɛbaxi fa fala a Yesu yi lan a xa fa Romi kaane mangayaan waxatini. A faxi na waxatin nin. Yesu a denkeleya yamaan nan sabatima dunuɲa yiren birin yi fata falani ito ra. Na feen mato Daniyeli 2.35 kui. A mɔn buma habadan ariyanna yi.

naxanye xuine birin falama, naxan yamarixi ε ma, na ni ito ra: ⁵ Ε na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi, ε bira bɔxɔni, ε yi sawura xεmaan batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi. ⁶ Xa naxan yo mi bira a bun ma, a yi a batu, na rawolima ayi nɛn sulun tɛɛni* keden na!”

⁷ Nanara, siyane birin to xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε, siyane nun bɔnsɔnne birin naxanye xuine birin falama, ne yi bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, Manga Nebukadanesari naxan nafalaxi.

⁸ Na waxatin yɛtɛni, yiimatona ndee yi fa, e xa Yahudiyane kansun. ⁹ E yi a fala Manga Nebukadanesari xa, e naxa, “Ee! mangana! I xa bu dunɔɔa yi. ¹⁰ Nxu kanna, i bata yi yamarin fi, a muxune birin xa bira sawura xεmaan bun ma, e yi a batu, e na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε waxatin naxan yi. ¹¹ Nayi, naxan yo mi tin bire a bun, a yi a batu, na kanna wolima nɛn sulun tɛɛni. ¹² Koni Yahudiyana ndee na yi, i tan yɛtɛɛn Babilɔn bɔxɔn fe yɛbaan soxi naxanye yii, Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego. I ya yamarin bɔtɛ mi ne xa. Ee! Mangana! E mi i ya alane batuma, e mi i ya sawura xεmaan fan batuxi i naxan nafalaxi.”

¹³ Nebukadanesari bɔɔɔn yi te a xɔlɔ! A yi yamarin fi, e xa fa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego ra. Sofane yi fa na xεmɛne ra a yɛtagi. ¹⁴ Nebukadanesari yi a fala e xa, a naxa, “Sadiraki nun Mesaki e nun Abedinego, ɔɔɔɔɔn na a ra ba? Ε mi n ma alane batuma, ε mɔn mi sawura xεmaan batuma, n naxan nafala? ¹⁵ Awa, iki, ε na xɔtaan nun xulenna nun sɔrɔnna nun kondenna nun bɔlɔnna nun saraan nun sumun seen sifan birin xuiin mε sɔnɔn, ε bira, ε yi sawura xεmaan batu n naxan nafalaxi. Koni xa ε mi a batu, ε rawolima nɛn sulun tɛɛni keden na! Ala mundun na yi naxan ε bama n yii?”

¹⁶ Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi a fala, e naxa, “Ee! Manga Nebukadanesari! Nxu mi waxi nxu yɛtɛ makata fe yi i yɛtagi. ¹⁷ Xa na rabε, nxɔ Ala, nxu walima naxan xa, na nɔε nxu ratangε. A nxu ratangama sulun xɔɔɔn ma nɛn e nun i yiin ma. ¹⁸ Hali a mi na ligε, mangana, a kolon a nxu mi i ya alane batuma, nxu mi i ya sawura xεmaan batuε i naxan nafalaxi.”

E woli fena tɛɛni

¹⁹ Nayi, Nebukadanesari yi mɔnɛ han! A yɛtagin yi masara Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yɛɛ xɔri. Nebukadanesari yi yamarin fi e xa sulun† nawolon dɔxɔɔa ma solofere dangu e yi darixi a ra kiin de. ²⁰ A yi a yɛngɛsona ndee yamari naxanye maxɔdɔxɔ a gali diine yɛ, e xa Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego xidi, e yi e rawoli sulun tɛɛ xɔɔɔni. ²¹ Na xεmε saxanna yi xidi, e maraberi baxi e dugine nun e wantanne nun e namune yi, e nun e domaan birin. E yi woli sulun tɛɛ xɔɔɔ tagi. ²² Sofaan naxanye Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego woli tɛɛni, tɛɛn yi ne faxa bayo mangan bata yi yamarin fi a xa wolon ɔaxi ra. ²³ Koni Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego, ne saxanna xidixin yi bira sulun tɛɛ xɔɔɔni.

²⁴ Manga Nebukadanesari yi gaxu, a tuganɔ ayi, a keli. A yi a fala a maxadi tiine xa, a naxa, “En mi muxu saxan xidixin xan wolixi tɛɛn tagi ba?” E mangan yabi, e naxa, “Ɔn Mangana!” ²⁵ A mɔn naxa, “Anu, n muxu naanin nan toma, e mi xidixi. E sigan tima tɛɛn tagi, tɔɔɔya yo mi e ma. E naaninden kɛɔa maliga malekan na.”

Mangan yi Ala binya

²⁶ Nebukadanesari yi a maso sulun xɔɔɔn dɛ ra, a naxa, “Sadiraki! Mesaki! Abedinego! Ala Matexina walikɛne, ε mini, ε fa be.” Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego yi keli tɛɛn tagi. ²⁷ Bɔxɔne mangane nun bɔxɔ kanne nun yamana kanne yi e maso e ra. E yi a to, tɛɛn mi nɔ yo sɔtɔxi na xεmɛne fatin ma. E xunseɔɔne mi ganxi, e dugine mi kalaxi. Tɛɛn xiri mi dɔxi e ma. ²⁸ Nebukadanesari yi a fala, a naxa, “Tantunna Sadiraki nun Mesaki nun

* **3:6:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † **3:19:** Sulunna mɔn fale fa fala furuna.

Abedinego a Ala xa! A tan nan a malekan nafaxi, a yi a walikene ratanga. E bata la a ra han, e yi mangana a yamarin kala. E yitɔnxi faxa feen ma, benun e xa ala gbete batu, ba e Ala ra. ²⁹ A mato fa, n yamarin naxan fima: xa muxu yo Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a Ala rafeya, a na taran siya yo yi, yamana yo yi, xui yo yi, na kanni sege ma dungi dungi yeen nan ma, a banxin yi findi kurun na, bayo ala yo mi na naxan nae makantan sifani ito ra alo a tan.”

³⁰ Nanara, mangan yi Sadiraki nun Mesaki nun Abedinego a fe mate Babilon yamanani. ³¹ Manga Nebukadanesari yi xerane rasiga siyane nun bansonne birin ma naxanye xuine birin falama, dunuɔa yiren birin yi, a naxa, Bɔɔesa gbeen xa lu e xa.

³² A findixi n xa fe faɔin nan na, n xa taxamasenne nun kabanako feene yeba e xa

Ala Matexin naxanye ligaxi n xa.

³³ A taxamasenne gbo, a kabanako feene senben gbo.

A mangayana,

habadan mangayaan na a ra.

A nɔyaan luma nen mayixete nun mayixete.

4

Mangan xiye firindena

¹ N tan Nebukadanesari, n yi bɔɔe xunbenla nun ɔaxunna nin n ma mangaya banxini. ² N yi xiye sa naxan n magaxuxi. Miriyane yi soma n yi n ma saden ma, n xaxinla fe toone yi n kuisan han! ³ Nanara, n bata yamarin fi, e xa fa Babilon fekolonne ra n fema alogo e xa n ma xiye bunna fala n xa. ⁴ Woyimene nun ɔinan kanne nun yimatone nun komo kanne faxina, n yi n ma xiye yeba e xa, koni e sese mi na a bunna fale n xa. ⁵ A rapanna, Daniyeli fan yi fa n fema naxan mon yi xili Belitisasari naxan xili luxi alo n ma ala xinla. Ala sariɔanxine niina a tan yi. N yi n ma xiye yeba a xa, ⁶ n naxa, “Belitisasari, woyimene kuntigina, n na a kolon fa fala ala sariɔanxine niina i tan yi. Wundo fe yo mi xɔdɔxɔ i tan yii. Fe toone bunna fala n xa, n xiye saxi naxanye ra.”

⁷ “Awa, n xaxinla toon naxan tixi, na ni i ra, n to yi saxi n ma saden ma, n yi n yee rakopinma, n yi a to:

Wudi bili gbee keden tixi bɔxɔn tagi, naxan yi mate han!

⁸ Na wudin yi gbo,

a magaxu ayi,

a kondan yi texi nen han kuyena.

A yi toma bɔxɔn danna birin na.

⁹ A ɔɔxɔndene yi fan,

a bogine yi wuya han!

Birin balon yi a kɔe ra.

Burunna subene yi fama a nininna bun.

Xoline yigiyaxi a yiine kɔe ra.

Daliseene birin yi e donna sɔtoma a bogin nan xɔn.

¹⁰ N xaxinla tooni,

n naxan to n ma saden ma,

n yeen tixi,

n yi marakantan ti sariɔanxina nde keden to gode

keli kore xonna ma.

¹¹ Na yi sɔnxɔ fangan na,

a falan ti iki, a naxa,

‘E wudini ito rabira,

e yi a yiine sege,

e yi a ɔɔxɔndene ba a ma,

e yi a bogine raxuya ayi.

Subene xa e giye a bun,

xoline yi keli a yiine yi.

¹² Koni e xa a dungin nun a salenne lu bɔxɔni

e yi a xidi wuren nun sula yɔlɔnxonna ra,

a yi lu xeen ma sexen xɔre ra.

A xa yikun xiila ra,

a yi a balo sexen na

alo subene.

¹³ A adamadi xaxinla maxetema nen,

sube xaxinla yi so a yii.

Nee solofere danguma a xun ma nen.

¹⁴ Marakantan muxune nan sariyani ito ragidixi,

maleka sariɔanxine nan yamarini ito fixi alogo daale xa a kolon

fa fala Ala Matexin naon nabama adamadiine mangayaan fari.

A a soe muxe yii naxan na rafan a ma, hali muxune birin dangu naxan na.’ ”

¹⁵ “N tan Manga Nebukadanesari, n xiye naxan sa, na nan na ra. Awa, i tan Belitisasari, i xa n xiye bunna fala n xa, bayo n ma bɔxɔn fe kolonne, ne sese mi

nəxi a bunna fale n xa. Koni i tan nəe bayo ala sarijanxine niina i tan yi.”

Daniyeli yi xiye yeba

¹⁶ Awa, Daniyeli naxan xili Belitisasari, na yi a raxunbeli waxatidi, a miriyane yi a kuisan. Mangan yi a fala, a naxa, “Belitisasari, xiye nun a bunna nama i kuisan.” Belitisasari yi a yabi, a naxa, “N kannna, a yi lan nun, xiye xa findi i yaxune gbeen na, a bunna yi lu i sangarəxəne xa. ¹⁷ I wudi bili gbeen toxi gboe, a maxədxə ayi, naxan kondən texi han kuye, naxan yi toma bəxən danna birin yi, ¹⁸ naxan jəxəndene fan, naxan bogi wuya, naxan daliseen birin baloma, burunna subene e sama naxan bun ma, xəline e tēen sama naxan yiine yi.”

¹⁹ “Ee! Mangana! Na wudin ni i tan na. Bayo, i bata gbo i findi sənbe kannna ra. I ya gboon bata te han kuye e nun i ya nəon bata dunuɣa danna birin li. ²⁰ I tan mangan mən yi kantan ti sarijanxine keden to gode keli kuye, a naxa, ‘E wudini ito rabira, e a kala, koni e dungin nun a salenne lu bəxəni. Koni e a maxidi wure yəlxənxənna nun sulan yəlxənxənni xēen ma sēxən xərə ra. A xa yikun xiila ra. A xa lu burunna subene xən ma han jee solofere yi dangu a xun ma.’”

²¹ “Ee! Mangana! N xa a yeba i xa Ala Matexin naxan nagidixi n kannna mangan ma. ²² I kedima nən adamadiine tagi, i sa i damake burunna subene ye. I i degema sēxən nan na alo jingene. I mən yikunma xiila ra nən jee solofere bun ma, han i yi a kolon a Ala Matexin nan nəon nabama adamadiine mangayaan xun na. A mangayaan fima muxun ma naxan na a kēnen. ²³ Wudi dungin nun a salenne lu feen yamarin fan bunna na, a i ya mangayaan naxetema i ma nən i na a kolon, a nəon naxan yi, na kuye. ²⁴ Nanara, Mangana, n ma maxadin xa rafa i ma: Danna sa i yulubine ra, i xa tinxin. I ya tantanne lu na, i xa kininkinin tərə muxune ma. Yanyina nde yi, i luyə bəne xunbenli nən.”

²⁵ Na feen birin yi kamali Manga Nebukadanesari ma. ²⁶ Kike fu nun firin to dangu, a yi a masiga tima manga banxin sangansoon kəe ra Babilən yi, ²⁷ Mangan yi a fala, a naxa, “Babilən gbo de! N tan nan

a tixi manga yigiyaden na n sənben fangan na n ma xunnayerenna nun n ma binyen xa!”

²⁸ Falan mən yi mangan dən singen, fala xuina nde yi keli kuye, a naxa, “Manga Nebukadanesari, falani ito tima i tan xa. Mangayaan sənben bata ba i yii to. ²⁹ I kedima nən muxune tagi, i sa i damake burunna subene tagi, i yi sēxən don alo jingene, jee solofere bun ma han i na a kolon waxatin naxan yi a Ala Matexin nan nəon nabama adamadiine mangayaan fari. A a so muxe yi naxan na a kēnen.”

³⁰ Na waxatin yeteni, na fala xuiin yi kamali Manga Nebukadanesari xili ma, a yi kedi adamadiine ye, a sēxən don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a xunsēxən yi mini alo singbin xabena. A san xanle yi kuya ayi alo xəliin gbeena.

³¹ Waxatin naxan saxi na danna to a li, n tan Nebukadanesari, n yi n yēen nate kuye, n xaxinla yi xete n ma. N na Ala Matexin batu, n yi a tantun, n yi a binya naxan na yi habadan! Naxan ma nəon findixi habadan nəon na e nun naxan ma mangayaan ligama mayixete nun mayixete xun na. ³² Sese mi dunuɣa muxune sənben na Ala yee ra yi. Naxan na a kēnen, a na nan ligama maleka ganla ra e nun muxune bəxən ma. Muxu yo mi na naxan a yiin yee ratiye, a a fala, a naxa, “I nanfe ligama?”

³³ Na waxatin yeteni, n xaxinla yi xete n ma, n ma mangayaan xunnayerenna nun n ma nəon mirinna fan yi xete n ma. N ma maxadi tiine nun n ma muxu gbeene mən yi n xili, n dxə n ma mangaya gbedeni. N ma gboon yi siga xun mase. ³⁴ Iki, n tan Nebukadanesari, n na a batuma, n na a yite, n na a binya, kore xənna mangana yoona a xa a kewanla birin yi, a kirane tinxin. A nəe muxune magode nən naxanye e yete yitema.

5

Səbēli magaxuxina

¹ Ləxəna nde, Manga Belisasari yi paxapaxani tən a muxu gbee wuli kedenna xa. A yi lu dələn minje e xən. ² Dələn to a suxu, Belisasari yi yamarin fi a e xa fa igelengenna xema daxin nun gbeti daxin na, a baba Nebukadanesari kelixi naxanye

ra Ala Batu Banxi gbeeni Yerusalén taani. Mangan yi waxi a min feni ne ra e nun a jaxanle nun a konyi jaxanle* nun a muxu gbeene. ³ Nayi, e yi fa xema igelengenne ra naxanye sa tongo Ala Batu Banxini Yerusalén taani. Mangan nun a muxu gbeene nun a jaxanle nun a konyi gilene yi e min ne ra. ⁴ E dólón min waxatin naxan yi, e yi lu alane batuε, xemaan nun gbetin nun sulan nun wuren nun wudin nun gεmε alane.

⁵ Na waxatin yeteni, muxun yii sonle yi mini kenenni lenpu dεgen ma. E sebenla ti manga banxin kanke. Mangan yi yiini ito to naxan yi sebenla tima. ⁶ Mangan yetagin yi maxεte, a miriyane yi a kuisan, a tagi xudine yi ba a yi, a xinbine yi lu bōnbε e bode ra. ⁷ A yi gbelegbele fangan na, a e xa fa jinan kanne nun yiimatone nun kōmō kanne ra. A yi a fala Babilón fekolonne xa, a naxa, “Naxan na sebenli itoe xaran, a yi a bunna fala n xa, na maxidima nen manga dugin na, xema jeren yi bira a kōε, a mōn yi mangaya tiden saxanden soto bōxōni ito yi.” ⁸ Mangana a fekolonne birin yi so, koni e mi nō sebenla xaranjε, e yi a bunna fala mangan xa. ⁹ Na nan a liga, Manga Belisasari mōn yi gaxu han, a yetagin yi maxεte, a muxu gbeene yi kui yifu.

¹⁰ Mangana nga to mangan nun a muxu gbeene sōnxō xuiin mε, a so jaxanaxa banxini. A yi a fala, a naxa, “Mangana, i xa bu han! I ya miriyaye nama i kuisan. I yetagi nama maxεte. ¹¹ Muxuna nde i ya bōxōni, ala sarijanxine xaxinla a yi. I baba waxatini, a yi feene fixen toma, a xaxinla fan, a fekolonna nun alane gbeen lan. Nanara, i baba Manga Nebukadanesari yi a findi woyimεne nun jinan kanne nun yiimatone nun kōmō kanne kuntigin na. I baba mangan yeteen na liga nen. ¹² Bayo, nii fisamantenna nun lōnnin nun xaxilimayaan Daniyeli yi, mangan naxan xili sa Belitisasari. Xiyene bunna kolonna fan ayi. A mōn sandane yebama, a maxōdin xōdεxεne yabima. Nanara, ε xa Daniyeli xili. A nōma nen a bunna faladeni i xa.”

Daniyeli yi na sebenla xaran

* **5:2:** Konyi jaxanle nan ne ra, a naxanye soto a jaxanla ra.

¹³ Nayi, e fa Daniyeli ra mangan yetagi. Mangan yi a fala a xa, a naxa, “I tan nan na Daniyeli ra n baba faxi naxan na sa keli Yuda yi? ¹⁴ N bata i ya fe mε a alane niina i tan yi e nun i feene fixen toma. Xaxinla nun fekolonna i tan yi naxan jōxōn mi na. ¹⁵ E baxi fadeni nen fekolonne nun jinan kanne ra n fεma alogo e xa sebenli ito xaran, e yi a bunna fala n xa, koni e mi nōxi a bunna faladeni! ¹⁶ N bata a mε a i nōε feene bunne yēbε nen, i yi maxōdin xōdεxεne yabi. Iki, xa i nō sebenli ito xaranjε, i n nakolon a bunna ma, i maxidima manga dugin na nen, xema jeren yi bira i kōε, i yi findi bōxōn mangan muxu saxanden na.”

¹⁷ Daniyeli yi a fala mangan xa, a naxa, “I ya kiseene ramara i yetε xa, i ya fin-maseene fi gbεte ma. Hali na, n sebenla xaranma nen mangan xa, n yi i rakolon a bunna ma. ¹⁸ Ee! Mangana! Ala Matexin nan mangayaan nun gboon nun xunnayerenna nun nōrōn fixi i baba Nebukadanesari ma. ¹⁹ Nanara, siyane nun bōnsōnne birin naxanye xuine birin falama, ne gaxuxi a yεε ra. A na wa a xōn, a muxun faxa. A na wa, a a rakisi. A na wa naxan yite fe yi hanma a yigodo fe yi, a na liga. ²⁰ Koni a yanda waxatin naxan yi, a bōnen yi xōdōxō han a waso ayi. Ala yi a ba a mangaya gbēdeni, a a binyen ba a yii. ²¹ A kedi adamane yε, a xaxinla yi lu alo subene gbeena. A yi lu burunna sofanle fōxō ra, a yi sεxεn don alo jingene. A fatin yi yikun xiila ra, han a kolon a Ala Matexin nan nōōn nabama adamane mangayaan xun na. A muxu nan findima mangan na, a na wa naxan xōn.”

²² “I tan, a diina Belisasari, i yi na birin kolon, koni i mi i yetε magodo. ²³ I bata i yetε yite Marigin xili ma naxan kore, i yi Ala Batu Banxina igelengenne maxili i yetagi. E yi dólón min e ra, i tan nun i ya muxu gbeene nun i ya jaxanle nun i ya konyi jaxanle. I yi alane batu, gbetin nun xemaan nun sulan nun wuren nun wudin nun gεmε alane, naxanye mi se toma, e mi fe mεma, kolon mi e yii. I mi Ala binyaxi i ya niiraxinla nun i ya dunuɲa yi gidin naxan yii. ²⁴ Na nan a toxi, a yiini ito rafaxi

naxan seбенli ito tixi.”

²⁵ “A tan ni i ra keden keden yeen ma naxan seбexi: MENE MENE TEKELI PARISIN. ²⁶ Falani itoe bunna ni i ra: ‘MENE’ na bunna neen fa fala ‘Yatena.’ Ala bata i ya mangayaan loxon yate, a danna sa a ra.

²⁷ ‘TEKELI’ na bunna neen fa fala ‘A maliga.’ I ratexi sikeela nan na, a li, i yelefu.

²⁸ ‘PARISIN’ na bunna neen ‘Mayitaxunna.’ Bayo i ya loxon taxunma nen, a yi so Mede kaane nun Perise kaane yii.”

²⁹ Sasa, Belisari yi yamarin fi a Daniyeli xa maxidi manga dugin na, xema jeren yi bira a ke, a yi yamarin fi, a xa rawanga a bata yamanan mangayaan tiden saxanden so. ³⁰ Na keenen yeteen na, e Babilon manga Belisari faxa.

6

Daniyeli nun yatane fe

¹ Dariyusi Mede kaan mangayaan so a je tonge sennin e nun firin nan ma.

² Dariyusi yi a ragidi a xa loxone manga kem e nun moxojen ti a gbee yamanane xun na. ³ A yi manga gbee saxan doxo e xun na loxone mangane fa dentegen sama naxanye xa alogo mangana tonone xa xun makantan. Daniyeli yi na manga saxanne ye. ⁴ Awa, Daniyeli yi dangu manga gbee firinna bodene ra e nun loxone mangan birin bayo nii fisamantenna yi a tan yi. Nanara, mangan yi wa a doxo feni loxon birin xun na. ⁵ Awa, manga gbee bodene nun loxone mangane yi feren fen folo a tojege feen na lan loxona feene ma. Koni e mi kii yo so, e mi mayifu yo to a tan ma binna ra bayo a tinxin. Nanara, e mi kalan to a yi hanma mayifuna. ⁶ Awa, na muxune yi a fala, e naxa, “En mi fere yo so te Daniyeli tojege feen ma xa a mi fata a Alaa sariyana feen na.”

⁷ Na manga gbeene nun loxone mangane birin yi siga mangan fema e bode xon. E yi falan ti, e naxa, “Manga Dariyusi xa siimayaan so habadan! ⁸ Yamanan manga gbeene nun loxo kanne nun loxone mangane nun maxadi tiine nun yamana kanne birin tinxi a mangana sariya keden xa rawanga naxan fama tonni ito sadeni: Xii tonge saxanna bun ma, naxan na ala

yo maxandi hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na xa woli yatane yinla ra. ⁹ Ee! Mangana! Iki, tonni ito yisarin, i yi i ya taxamasenna sa alogo a xa findi maxetetaren na alo Mede kaane nun Perise kaane sariyan to mi maxete.” ¹⁰ Nanara, Manga Dariyusi yi a taxamasenna sa tonna seбен fari. ¹¹ Awa, Daniyeli to a kolon a feni ito bata yisarin, a yi te a sangansoon ke ra naxan foye suxuden deene yi rabixi Yerusalen binni. Doxona ma saxan sogen ma, a yi a xinbin sinma, a Ala maxandi, a a tantun alo a yi a ligan kiin de a singeni.

¹² Na muxune birin yi siga Daniyeli konni, e so, e Daniyeli li a Ala mafanje, a yi Ala maxandima. ¹³ Nayi, e siga mangan fema, e yi mangana tonna fe fala a xa, e naxa, “I mi yi tonna nde yisarin naxan a fala a xii tonge saxanna bun ma, muxu yo a xui ramini ala gbete ma a xandideni hanma muxu gbete ba i tan na, mangana, na wolima yatane yinla ra nen?” Mangan yi e yabi, a naxa, “Nondin nan a feen na, fata Mede kaane nun Perise kaane gbee sariyan na naxan mi maxete.”

¹⁴ E mon yi a fala, e naxa, “Ee! Mangana! Daniyeli, Yuda muxu suxina nde, na mi i tan yatexi sese ra hanma i ya ton yisarinxina. A Ala maxandin nabama doxona ma saxan sogen ma.” ¹⁵ Mangan to na me, a yi kontofili kati, a yi a ragidi a bojeni a a xa Daniyeli rakisi. Han sogen bira waxatini, a katama a xa a rakisi. ¹⁶ Koni na muxune birin yi fa mangan fema, e yi a fala mangan xa, e naxa, “A kolon, mangana, Mede kaane nun Perise kaane sariyan mi tinje a tori saxin nun lanma xui seбexina mangan xon, na xa maxete.”

¹⁷ Nanara, mangan yi yamarin fi a Daniyeli xa woli yatane yinla ra. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “I ya Ala, i naxan batuma sonyani, na xa i rakisi.”

¹⁸ E yi fa gemena nde ra, e a doxo yinla de ra, mangan yi a mataxamaseri a yiirasoon na e nun a muxu gbeene yiirasone ra alogo fefe nama maxete Daniyeli ma binni. ¹⁹ Na xanbi ra, mangan yi siga a banxini, a yi xi sunni, a konyi jaxalan yo mi fa a fema, xixoli mi a suxu.

²⁰ Subaxa, mangan yi keli, a yi siga sasa yatane yinla de ra. ²¹ A to maso yinla ra, a

yi Daniyeli xili a xui sɔxɔlexin na. Mangan yi a fala Daniyeli xa, a naxa, “Daniyeli, habadan Alaa walikɛna! I ya Ala, i naxan batuma sɔnɔyani, na nɔxi i rakisɛ yatane ma nɛn ba?”

²² Daniyeli yi a yabi, a naxa, “Mangana, i xa siimayaan sɔtɔ habadan! ²³ N ma Ala bata a malekan nafa, a fa yatane dɛɛn balan. E mi fe ɲaxi ligaxi n na, bayo n findixi sɔntaren nan na a yɛtagi, hali i fan yɛtagi. Ee! Mangana! N mi fe ɲaxi yo rabaxi.”

²⁴ Nayi, mangan yi sɛwa han, a yi yamarin fi a e xa Daniyeli rate yinla ra. Daniyeli yi rate yinla ra, e mi maxɔlɔde yo to a ma, amasɔtɔ a yi dɛnkɛɛyaxi a Ala ma. ²⁵ Mangan yi yamarin fi a muxun naxanye Daniyeli tɔɲɛgɛxi, a ne xa woli yatane yinla ra, e tan nun e diine nun e ɲaxanle. Benun e xa yinla xɔnna li, yatane yi e kutukutu, e yi e xɔnne yilunburun.

²⁶ Na xanbi ra, Manga Dariyusi yi sɛbɛnla ti siyane nun bɔnsɔnne birin ma naxanye xuine birin falama naxanye bɔxɔna ngaan ma, a naxa, “Bɔɲɛ xunbeli gbegbe xa lu ɛ xɔn ma! ²⁷ N bata yamarin fi n ma bɔxɔn birin yi, binyen xa fi Daniyeli a Ala ma, yamaan yi gaxu a yɛɛ ra.

Bayo habadan Ala na a ra.

A nɛɛn habadan.

A mangayaan mi kalama habadan.

A nɔɔn luma nɛn han a raɲanna.

²⁸ A tan nan maratangan nun marakisin tima,

a mantaxane nun kabanako feene ligama kuyen nun bɔxɔn ma.

A tan nan Daniyeli ratangaxi yatane fangan ma.”

²⁹ Na xanbi ra, Daniyeli yi sabati Dariyusi mangayaan bun ma, e nun Kirusi Perise kaana mangayaan bun ma.

7

Daniyeli a fe to singena alo xiyena: Sube naaninne

¹ Belisasari a mangayaan ɲɛɛ singena Babilɔn yi, Daniyeli yi xiye sa, a fe toon ti a xaxinli, a yi a saden ma waxatin de. Na xanbi ra, a yi xiyen nun a fe xɔnne sɛbɛ.

² Daniyeli yi a fala, a naxa, “N na a to nɛn n ma kɔɛ ra tooni, foyene sa kelima

kuyen tongon naaninne yi, e e radin fɔxɔ ige gbeen xun ma.”

³ “Sube magaxuxi naanin yi mini fɔxɔ igeni, e sese keden mi yi a ra. ⁴ A singe ra xiin yi luxi alo yatana, a gubugubune alo singbin. N yi a matoma, e a gubugubune ba a ma, e a rakeli, e a ti a sanne xunna alo adama. Muxun sɔndɔmɛn yi so a yii.”

⁵ “Sube firinden luxi alo kanko belebelena. A saxi a fɔxɔ kedenna ma. Nɛnsɛn xɔri saxan yi a dɛ, a e xinma. E yi a fala a xa, e naxa, ‘Keli, i xɔɔyi se gbeen don.’ ”

⁶ “Na xanbi, n yi a matoma, n yi gbɛtɛ to alo tagi suxu ɲari. Xɔli gubugubu naaninna a fari, a xunna fan naanin. Nɔɔn yi so a yii. ⁷ Na xanbi ra, n yi a matoma n ma kɔɛ ra tooni, n yi suben naaninden to naxan mamirin, a magaxu e nun a maxɔdɔxɔ han a dangu ayi. Wure ɲin belebelene yi a dɛ ra, a yi a se suxine donma, a yi e laxunma, a dɔnxɛne bira a sanne bun. A tan nun sube fɔlɔne sese keden mi yi a ra, feri fu nan yi a ma. ⁸ N yi n mirima a fenne ma waxatin naxan yi, n yi a to, a feri xuridina nde yi mini e tagi, a feri fɔlɔyixi saxanne yi tala a yɛɛ ra. Awa, yɛɛ firin yi na fenna ma alo adaman yɛɛna e nun dɛna naxan yi falan tima dɛ ɲaxun na.”

⁹ N yi lu a matoɛ,

gbɛdɛne yi dɔxɔ.

Habadan Siin Kanna yi fa dɔxɔ.

A dugine yi fixa alo nɔnɔna,

a xunɛxɛn luxi alo garina,

a gbɛdɛn luxi alo tɛɛ dɛgɛ,

sanna digilinxine yi dɛgɛma a gbɛdɛn ma alo wonson tɛɛna.

¹⁰ Baan yi minima a yɛtagi

a dɛgɛma tɛɛn na.

Muxu wuli wuline yi a batuma,

yatɛtaren yi tixi a dɛxɔn.

Nayi, kitisane yi e magodo,

e kitabune rabi.

¹¹ N yi lu a matoɛ:

Waso falane fe ra

fenna yi naxan falama,

e sube naaninden faxa n yɛɛ xɔri.

E yi a binbin woli tɛɛni, a gan.

¹² “Suben bonne fangan yi ba e yi, koni nde yi sa e siimayaan fari han waxatina nde.

¹³ N yi a matoma n ma kəe ra tooni,
a mato: adamadi maligan yi fa
sa keli kore kundani.

A yi a maso Habadan Siin Kanna binni,
e a maso a ra.

¹⁴ Senben nun xunnayerenna nun mangaya-
n yi so a yii,
alogo siyane nun bənsənnə birin xa a batu
naxanye xuine birin falama.

A nəəna, habadan nəən na a ra
naxan mi danguma mumə!

A mangayaan mi kalə habadan!”

¹⁵ “N tan Daniyeli, n xaxinla yi paxamin
n kui, n ma fe toone yi n kuisan. ¹⁶ N yi n
maso na muxuna nde ra, n yi a maxədin
feni ito xunna yetən na. ¹⁷ A yi a bunna
fala n xa, a naxa, ‘Sube magaxuxi naaninni
itoe mangaya naaninna nan mayitaxi nax-
anye kelima dunuɲa yi. ¹⁸ Koni Ala Matex-
ina muxu sarijanxine mangayaan sətəma
nən, mangayaan yi lu e yii habadan, han
habadanne habadanna.’ ”

¹⁹ “Na xanbi, n yi wama fixən sətə feni
sube naanindena fe yi naxan nun suben
bonne keden mi yi a ra, naxan yi magaxu,
wure ɲinne yi naxan də ra. A san xanle
luxi alo sulana, a yi a se suxine donma, a
e laxun a a dənxe mabodon. ²⁰ N mən yi
wama feri fune fe kolon feni, e nun fenna
naxan mini, a yi saxan nabira e ye, na
fenna naxan ye firin yi a ma e nun naxan
də yi yete yigbo falane tima, a mən yi ligaxi
alo a gbo bonne birin xa.”

²¹ “N yi a matoma, a yi muxu sarijanxine
yengema, a nə dəen sətə e ma. ²² Han
Habadan Siin Kanna yi fa, a xa yoon fi Ala
Matexina muxu sarijanxine ma. Waxatin
yi a li, muxu sarijanxine yi mangayaan
sətə.”

²³ “A yi falan ti n xa, a naxa, ‘Sube
naanindena, mangayana nde nan na ra
naxan taranma dunuɲa yi, naxan nun
mangayaan bodene keden mi a ra. A
bəxəna ngan sətəma nən, a a yibodon, a a
lunburunɲe ayi.’ ²⁴ Feri fune findixi manga
fuun nan na naxanye kelima yamanani ito
ma. Nde gbete kelima nən e tan xanbi ra, e
nun a fəlone keden mi a ra, a manga saxan
nagodoma nən. ²⁵ A fala paxine tima nən
Ala Matexin ma, a yi muxu sarijanxine
kasari, a wama nən a xa waxatine nun

sariyan masara. Muxu sarijanxine yi lu
a bun ma waxati saxan nun a tagi bun
ma. ²⁶ Na xanbi ra, kitin fama nən, e nəən
bama a yii nən, e a kala, e a raxəri habadan.
²⁷ Mangayaan nun nəən nun gboon naxan
yamana makuyene yi, ne soma nən Ala Ma-
texina yama sarijanxin yii. A mangayana,
habadan mangayaan na a ra, nə kanna
ngaana a batuma nən, e a yamarine suxu.”

²⁸ “Bataxin danna ni ito ra. N tan
Daniyeli, n kuisan nən n ma miriyane ra, n
yetagin yi maxete. N yi falani itoe ramara n
bənəni.”

8

*Daniyeli a fe toon firindena alo xiyena:
kontonna nun kətəna*

¹ Manga Belisasari a mangayaan ɲee
saxandena, n tan Daniyeli, n mən yi fe toon
ti alo xiyena. ² N yi a matoma na toon
kui, a liga n ye ra yi alo n Suse taani, Elan
yamanan manga taana, Wolayi xuden də.
³ N yi n yeen nakeli, n yi kontonna to, a
tixi xuden dənən ma. Feri kuye firin yi a
ma, koni naxan minixi dənən na, na kuya
boden xa. ⁴ N yi kontonna to a fenne wole
sogegododen binni e nun kəmen fəxən nun
yiifari fəxən binni. Muxu yo mi yi nəe a
ratange a senben ma. A yi a waxən feen
nabama tun, a senben sigan gboe ayi.

⁵ N yi n mənənma na ma waxatin
naxan yi, nanunna yi, kətəna nde yi fa
sa keli sogegododeni, a yi bəxəna ngaani
sigama, a sanne mi yi dinma bəxən na. Feri
magaxuxi keden yi kətəni ito xunna ma.
⁶ A fa han konton feri firin kanna yireni,
n naxan to xuden dənən. A fəɲen a ma
a fangan birin na. ⁷ N yi a to a masoe
kontonna ra. A a kənkə a ma, a a garin, a
a feri firinne gira. Hali kontonna mi fanga
sətə, a kətən nati. Kətən yi a rabira bəxəni, a
yi a bodon, muxu yo mi nə a bə a yii.

⁸ Kətən senben yi gbo ayi han! Koni a
senben to gbo ayi, a feri gbeen yi gira. Feri
rayabuxi naanin yi mini a funfuni, e xunne
tixi bəxən tongon naaninne ra.

⁹ Ne ye, feri xurin yi mini keden ma,
naxan senben yi gboma ayi yiifari fəxən
binna nun sogeteden binna nun na ya-
manan mabinni naxan tofan. ¹⁰ A mən yi

keli kore xonna ganla xili ma, a yi na foxo kedenna nde rabira boxoni e nun sarene. A yi e yibodon. ¹¹ A yi keli kore gali manga yeteen xili ma, a lxo yo lxo saraxan ba a yii, a yire sarijanxin nabira. ¹² Fata a murute jaxin na, na ganla nun lxo yo lxo saraxan yi lu a senben bun ma. Fenna yi jondin woli boxoni. A yi no deen soto a kewanla ngan ma.

¹³ N yi maleka keden fala ti xuiin me, maleka gbete yi a fala fala tiin xa, a naxa, “Fe toxini itoe buma han waxatin mundun yi lan lxo yo lxo saraxan nun murute halagi tiina fe ma, e nun yire sarijanxin nun ganla yibodonna fe?”

¹⁴ A yi n yabi, a naxa, “Fo jinbanna nun xoton wuli firin keme saxan na dangu. Na xanbi ra, yire sarijanxin mon yi rasarijan.”

Fe toon firinden bunna alo xiyena

¹⁵ N tan Daniyeli, n yi fe tooni ito matoma, n mon yi a famunna fenma, daala nde yi ti n dexon ma naxan nun muxun maliga. ¹⁶ N mon yi muxu xuiin me Wolayi xuden tagi, a yi sonxo, a naxa, “Baraka Yibirila, muxuni ito rafamu fe toon bunna ra.” ¹⁷ A yi a maso n dingirani. A to maso, n gaxu, n bira, n yetagin yi lan boxon ma. Koni a naxa n na, “A famu, adamadina, fa fala fe tooni ito waxati rajanna nan gbee a ra.” ¹⁸ A falan tima n xa waxatin naxan yi, n yi fuga a ra, n yetagin yi lan boxon ma, koni a a yiin din n na, a n nakeli.

¹⁹ A mon yi a fala n xa, a naxa, “N xa i rakolon naxan fama ligadeni xolon jan waxatini, bayo waxatina nde saxi a janna ma. ²⁰ I kontonna naxan toxi fer firinna a xun ma, Mede nun Perise mangane nan ne ra. ²¹ Koto maxabexin tan, Gireki boxon mangan nan na ra. Feri gbeen naxan yi a yene longonna ra, e manga singen nan na ra. ²² Fenna to gira, fer naanin yi mini a funfuni naxan findixi mangaya naanin na naxanye kelima a boxoni, koni e mi fanga sotoma alo a tan.”

²³ “E mangayaan na jan, murutelane na jaxu ayi, manga de jaxuxi yii radon tiina nde kelima nen. ²⁴ A senben gboma ayi nen, koni a tan yeteen fangan mi a ra. A kala magaxuxine tima nen, a yi no deen

soto a kewanle yi, a senbene halagi e nun siya sarijanxina. ²⁵ A lugoxi koten na, a noma nen bonne yanfadeni. A wasoma nen a sondonni, a muxu wuyaxi raxarima nen naxanye yengin yi a ma, e makantanxi. A kelima nen Mangane Mangan xili ma, koni a kalama nen, hali adama fangan mi a raba. ²⁶ Ninbanna nun xoton ma fe toxin naxan ito ra, jondin na a ra. Fe tooni ito ramara wundoni, amasoto a waxati yikuyene nan ma fe falama.”

²⁷ “N tan Daniyeli, n yi lu soge wuyaxi, n fangan janxi, n furaxi. Na xanbi, n keli, n yi n togb mangangan hayune ra. N yi kontofinla nin, lan na fe toxin ma, bayo n mi yi a famuma.”

9

Daniyeli Ala maxandina

¹ Dariyusi, Asuyerusu a diina, keli Mede bansonni, na yi findi mangan na Babilon yamanani. ² A mangayaan jee singeni, n tan Daniyeli, n yi a kolon Kitabun xon ma, a a daxa jee tonge solofere xa kamali Yerusalen taan kala xanbini, fata jee ne yatn na Alatala naxan fala Nabi Yere mi xa.* ³ Nanara, n yi sunna suxu, n kasa dugin nagodo n ma, n yi xuben so n xunna ma, n yi n yee rafindi Marigina Ala ma, alogo n xa a maxandi, n yi a mafan. ⁴ N yi Alatala maxandi, n ma Ala, n yi ito rali a ma, n naxa:

“Marigina Ala, i gbo, i magaxu. I tan nan i ya layirin nun hinanna ramaraxi i rafan muxune xa, naxanye i ya yamarine suxi. ⁵ Nxu bata yulubin liga, nxu bata tantan, nxu bata findi son kanne ra, nxu bata murute i tan xili ma, nxu yi nxu xun xanbi so i ya yamarine nun i ya sariyane yi. ⁶ Nxu mi i ya walikene, nabine xuiin namexi, naxanye falan ti i xinla ra nxo mangane xa, e nun nxo manga xunxurine nun nxu babane nun nxo yamanan muxune birin. ⁷ I tan, Marigina, i tinxin. To boxoni, yagina nxu tan nan xa Yuda muxune nun Yerusalen kaane e nun Isirayila yamaan birin, naxanye maso e nun naxanye makuya e nun naxanye yamanane birin yi. I tan nan e rasigaxi amasoto e

* 9:2: Yere mi 25.11-12

tinxintareyaan xən ma. ⁸ Alatala, yagina nxu tan nan xa e nun nxə manga gbeene nun nxə manga xunxurine nun nxu babane, bayo nxu bata yulubin tongo i tan ma. ⁹ Koni, i tan, Marigina, nxə Ala, i nxu mafeluma i ya kininkininni, hali nxu to murutəxi i xili ma. ¹⁰ Nxu mi i tan Alatala xuiin naməxi, nxə Ala, i to nxu maxədin nxu xa xuru i ya sariyane ma, i naxanye falaxi nxu xa fata i ya walikene nabine ra. ¹¹ Isirayila yamaan birin bata i ya sariyan kala, e mi i xuiin namə. Nanara, dangan naxan sebəxi Musaa sariyan kui, na bata godo nxu fari. ¹² I bata na falan nakamali i naxan fala nxu xili ma e nun nxə kuntigin naxanye nxu ramaraxi. I tərəya gbeen nafa nxu ma Yerusalən taani naxan jəxəndən munma godo yire yo yi ¹³ alo a sebəxi kiin de Musa a sariyani. Na tərən birin bata fa nxu ma. Hali na, nxu mi Alatala maxandi, nxə Ala. Nxu munma fata nxə hakene ra, nxu mi i ya jəndin kolon. ¹⁴ Nanara, Alatala tinxi tərəyani ito rafadeni nxu ma. Amasəto Alatala nxə Ala, i tinxin i kəwanla ngaani i naxanye rabaxi. Koni nxu mi i xuiin namə.”

¹⁵ “Marigina, nxə Ala, i tan nan i ya muxune ramini Misiran yi i yii senbemaan na, naxan xili gbeen fi i ma alo a kiin de to. Koni nxu tan, nxu bata yulubin liga nxu findi sənmane ra. ¹⁶ Marigina, i ya xələn ba Yerusalən taan ma, e nun i ya geya sarijanxina, i nama fitina mən kaane xili ma bayo i tinxin feene birin yi. Nxu yulubine nun nxu babane hakene bata nxu rayagi nxu rabilinna muxune yee ra. ¹⁷ Awa, nxə Ala, i xa i ya walikena maxandin namə e nun a mafanna. I tan Marigina fe ra, i yetagin nərən xa godo i ya yire sarijanxi kalaxin ma. ¹⁸ N ma Ala, i tuli mati, i yi a mē, i yeen nabi i yi nxə taa xənna mato, i xinla maxandin deen de! Amasəto nxu mi i maxandima nxu kəwali tinxinxine xən ma fə i ya kininkinin gbeena. ¹⁹ Marigina, a rame! Marigina nxu mafelu, i jəxə lu. A raba, i nama bu i yetena fe ra. Ee! N ma Ala, bayo i xinla falama i ya taan nun i ya muxune nan xun ma.”

²⁰ N yi lu falan tiyε, n yi n ti n yulubine

ra e nun n ma yamaan gbeene ra, Isirayila, n yi lu Alatala mafanɲε, n ma Ala, a geya sarijanxina fe ra. ²¹ N yi maxandini waxatin naxan yi, Baraka Yibirila, n maleka naxan to n ma fe too singeni, na gixin yi a maso n na kuye, jɪnbanna saraxa ba waxatini. ²² A yi n xaran a a fala n xa, a naxa, “Daniyeli n bata fa mən alogo i xa nə famun tiyε. ²³ I mafanna fəlxina, bataxina nde yi mini, n faxi nən, n xa fa a rali i ma, bayo marafan muxun nan i ra. Falani ito suxu i yi fe tooni ito famun.”

²⁴ Nεε solofere dəxəde tonge solofere nan saxi

i ya siyaan nun i ya taa sarijanxin xa, alogo murutən xa jan, dan yi sa yulubine ra, alogo hakene xa xafari, habadan tinxinyaan yi fa, alogo fe toon nun waliyiyaan xa kamali, alogo sarijandene sarijanden xa masusan.

²⁵ “I xa a kolon, i yi a famun: Keli na falan yisarin waxatin ma naxan a fala a Yerusalən mən xa yitən, a ti, han Manga sugandixin faana, jεε solofere dəxəde solofere nun jεε solofere dəxəde tonge sennin nun firin nan tima.† Taan nun a yinna mən tima nən koni a waxatine xədxəma ayi nən. ²⁶ Na jεε solofere dəxəde tonge sennin nun firin na dangu, e Muxu Sugandixin faxama nən, muxu yo mi luma a xa. Na xanbi ra, mangana nde nun a ganla fama nən, e taan kala e nun yire sarijanxina. Na mangan najanna fama nən alo fufana. Kala nan nagidixi han yengen najanna. ²⁷ Nεε solofere bun ma, na mangan nun muxu wuyaxi layirin xidima nən. Na jεε solofere tagiin bun ma, a saraxane nun kiseene bama a yii nən, a yi se haramuxin ti yire sarijanxini naxan halagin tima, han a sa a najanna li naxan nagidixi a xa.”

10

Daniyeli a fe toon saxandena alo xiyena: Malekana

† 9:25: A falan yisarin naxan ma, na feen sebəxi Esirasi 7.11 kui. Nabiya falani ito Yesu faxa waxatin nan falama.

¹ Perise mangana Kirusi a mangayaan ɲɛ saxandeni, Ala yi falana nde lankɛɲɛmaya Daniyeli xa naxan xili Belitisasari. Nɔndin nan na falan na fa fala yɛngɛ gbeen kelima nɛn. A na falan famu fe toon nan xɔn alo xiyena.

² Na waxatini, n tan Daniyeli, n yi xunsagi saxan naba sununi. ³ N mi donse timin timinxi yo don, n mi sube don, n mi minse min, n mi n masusan ture xiri ɲaxumɛn yo ra, han lɔxɔ xun saxan yi dangu.

⁴ Kike fɔlɔn xii mɔxɔɲɛn nun naaninna, n yi baa gbeen dɛxɔn ma naxan xili Tigiri baana. ⁵ N yi n yɛɛn nakeli, n yi muxun to, taa dugi fixɛna a ma e nun xɛmaan yɛtɛɛn tagi xidin xidixi a tagi. ⁶ A fatin dɛgɛma a ma alo gɛmɛ fixɛna. A yɛtagin mayilenma alo kuyen na a ɲinna masɔxɔn. A yɛɛne ligaxi alo tɛɛ dɛgɛna. A yiine nun a sanne mayilenma alo sulan xuruxina. A fala xuine ligaxi alo setɛn xuina.

⁷ N tan, Daniyeli, n keden peen nan na fe toon ti, muxun naxanye yi n dɛxɔn, ne mi na to, koni gaxu gbeen yi e suxu, e yi e gi, e sa e luxun. ⁸ N keden peen yi lu, n yi fe to gbeen i to to. Fangan yi ɲan n yi, n yɛtagin yi maxɛtɛ, a tɔɲɔn. ⁹ N yi a fala ti xuiin mɛ. N yi a fala xuiin mɛma waxatin naxan yi, n fuga a ra, n yi bira, n yɛtagin yi lan bɔxɔn ma. ¹⁰ Nayi, yiina nde yi din n na, a n xuruxurunxin nakeli n xinbine nun n yii xunna.

¹¹ A a fala n xa, a naxa, “Daniyeli, muxu rafanxina, kata i n ma fala tixine famu. Keli, i ti i funfuni i dɛɛn de, bayo n xɛxi i tan nan fɛma iki.” A to na falan ti n xa, n keli dingingɲɛ ayi. ¹² A mɔn naxa, “Daniyeli i nama gaxu, bayo xabu i a ragidi lɔxɔ singen naxan yi i bɔɲɛni i xa famun fen, i yi i yɛtɛ magodo Ala xa, i ya maxandi xuiin yi rame. N faxi i ya fala xuine nan yabi ra i ma. ¹³ Koni Setanaa malekan naxan Perise bɔxɔn ma, na tixi n yɛɛ ra nɛn xii mɔxɔɲɛn nun keden han Mikeli, malekane mangana nde yɛtɛɛn yi fa n mali. Nayi, n nadigi nɛn Perise mangane fɛma. ¹⁴ Awa, iki n bata fa i rakolondeni feen naxan fama ligadeni i siyaan na yɛɛn na bayo fe toona nde luxi na waxatine xa.”

¹⁵ A to yi na falane tima n xa, n yi n xun sin bɔxɔn ma, n yi n dundu. ¹⁶ Na xanbi,

adamadiine maligana nde yi fa a yiin din n dɛ kidin na, n yi n dɛni bi. Naxan yi tixi n dɛxɔn ma, n yi a fala na xa, n naxa, “N kannna, fe tooni ito a fe bata n kuisan. Fanga yo mi fa n na. ¹⁷ Konyin falan tima a marigin xa di? Iki, fanga yo mi fa n na, n niiraxinla dasama.”

¹⁸ Adamadiin maligan mɔn yi a yiin din n na. A fangan fi n ma. ¹⁹ A yi a fala, a naxa, “I nama gaxu, muxu rafanxina, i bɔɲɛn xa xunbeli. I sɛnbɛ so, i wɛkile!” A to na fala n xa, n yi fangan sɔtɔ, n yi a fala, n naxa, “N kannna xa falan ti, bayo i bata n sɛnbɛ so.”

²⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I a kolon, n faxi i ma naxan na? Iki n xɛtɛma, n xa sa Perise Yinna Mangan yɛngɛ. N na siga waxatin naxan yi, Gireki Yinna Mangan fama nɛn. ²¹ Koni naxan sɛbɛxi ɲɔndi kitabuni, n faxi na nan nalideyi i ma singen. Muxu yo mi n maliyɛ n yaxuni itoe xili ma fɔ ɛ gbee malekan Mikeli.”

11

Malekan yi falan ti Daniyeli xa

¹ “N tan nan yi Mikeli malima yɛngɛni Dariyusi Mede kaana mangayaan ɲɛɛ singeni.”

² “Iki n xa ɲɔndin fala i xa. Manga saxan dɔxɔma Perise xunna nɛn, a naaninden nafunla sɔtɔma nɛn dangu bonne ra. A fangan na gbo ayi waxatin naxan yi a nafunle xɔn, a birin nakelima nɛn Gireki yamanan xili ma.”

³ “Koni, gali mangana nde kelima nɛn, a nɔɔn sa e nun sɛnbɛ gbeena. Naxan na a kɛnɛn, a na rabama nɛn. ⁴ Koni a na mate kati, a yamanan yensenma nɛn, a yi yitaxun bɔxɔn tongon naaninna ra. A mi luyɛ a bɔnsɔnna xa, a mɔn sɛnbɛn mi gboma ayi alo a yi kiin de bayo a yamanani taxunma nɛn, a radangu gbɛtɛye ma naxan mi e tan na.”

⁵ “Yiifari fɔxɔn mangan findima fangamaan na nɛn, koni a kuntigina nde keden fangan gboma a gbeen xa nɛn, a nɔɔn ti. A nɔɔn findima nɔ sɛnbɛmaan nan na. ⁶ Nɛɛna ndee na dangu, e findima xɔyimaan na nɛn. Yiifari fɔxɔn mangana a dii tɛmɛn fama nɛn kɔmɛn fɔxɔn mangan fɛma e xa lanna xidi, koni a fangan mi luma a yi, a xɛmɛn nun a sɛnbɛn mi buma. Na

waxatini, a soma nēn yiini, e nun a rabilinna nun a baba nun naxanye tixi a bun. ⁷ Dii tēmēna xabīlan muxuna nde kelima nēn a baba jəxəni, a fama nēn kəmənen fəxən mangana ganla xili ma, a yi so a taa makantanxine kui. A e yenge, a e nō. ⁸ A mən sigama e suxurene yetēen na nēn Misiran yi e nun e sawura wure xabuxin nun muran xonne gbeti daxin nun xema daxina. Na xanbi, a lu jee dando, a makuyaxi kəmənen fəxən mangan na. ⁹ Kəmənen fəxən mangan sigama nēn yiifari fəxən mangana yamanani, koni a mən xetema nēn a bəxəni.”

¹⁰ “Kəmənen fəxən mangana a diine yitənma nēn yenge so xinla ma, e gali wuli wuyaxi malanma nēn naxan sigama yeen na alo fufaan naxan bəxənma, a mən yi xete a yamanani. A fuma a yaxuna taa makantanxina nde ma nēn. ¹¹ Yiifari fəxən mangan xələxina, a yi mini yengesodeni kəmənen fəxən mangan xili ma, na fan yi gali gbeen nakeli. Koni na ganla suxuma nēn yengeni. ¹² Na ganla xalima nēn, yiifari mangan yi waso ayi. A muxu wuli wuyaxi rabirama nēn, koni a mi nōde sətoma.”

¹³ “Amasəto kəmənen fəxən mangan mən fama gali wuli wuyaxi malandeni nēn dangu a fələn na. Waxati dando nun jee dandon bun ma, e nun gali gbeen minima nēn e nun gali muran wuyaxi. ¹⁴ Na waxatini, muxu wuyaxi kelima nēn yiifari fəxən mangan xili ma. Hali gbalotəna ndee murutema nēn i tan siyani alogo fe toon xa kamali, koni e dagalanma ayi nēn. ¹⁵ Kəmənen fəxən mangan fama nēn gbingbinna ratedeni han a taa makantanxin yinna suxu ayi. Yiifari ganla nun a sofa kəndene mi a yee ratiye. E fangan janma nēn. ¹⁶ Naxan na rafan kəmənen fəxən sofa mangan ma, a na nan ligama nēn, bayo muxu yo mi a yee ratiye. A dəxəma Yamana To Fəjini nēn, a kala ti senbena a yii.”

¹⁷ “A a natama nēn a a xa fa e nun a yamanan senben birin alogo e nun yiifari fəxən mangan xa lanna xidi, a wama nēn a dii tēmēn fi feni yiifari fəxən mangan ma a jaxanla ra, alogo a nōdeen sote a ma kii naxan yi, koni a fe yitənxin mi lanma. ¹⁸ Na danguxina, a firifirima nēn yamanane xili ma naxanye fəxə igen mabinna ra, a a wuyaxi suxuma nēn, koni gali mangana

nde a marayarabi kewanla kalama nēn hali a tan yetēen mi yarabi. ¹⁹ Na xanbi ra, a a firifirima nēn a yamanan taa makantanxine xili ma, koni a dagalanma ayi nēn, a bira, a mi fa toma sənən.”

²⁰ “A jəxən yibiran fitinatəna nde rafama nēn yamanan fəjini yireni. Koni sogē dando, a halagima nēn, a mi fata xələ ra, a mi fata yenge ra.”

Manga jaxina fe kəmənen fəxəni

²¹ “Muxu rapaxuxina nde tima nēn a jəxəni, mangaya mahiban mi naxan ma. Bəje xunbeli waxatin tagini, na xemen fama nēn mangayaan tongodeni kətene ra. ²² Yaxu ganla naxan minima a xili ma alo fufana, a ne rayensenma ayi nēn e nun layiri mangana. ²³ A yanfan tima nēn e nun bodene saratine kui, han a findi senbemaan na hali a xəyine to mi wuya. ²⁴ Bəje xunbenla waxatini, a sa fumama nēn bəxən nafulu yirene ma. A feen ligama nēn a babane nun a benbane mi nō naxan lige. A yengen tənəne yitaxun e nun nafunla nun sələ feene. A kəten nan ligama a sa fu taa makantanxine ma han waxati.”

²⁵ “A gali gbeen xunna ra, a fangan nun a wəkilen nakelima yiifari fəxən mangan xili ma nēn. Yiifari fəxən mangana a yitənma nēn yenge so xinla ma, a gali xungbe senbemaan nakeli. Koni a mi nōn sətoma, bayo e yanfan dəxəma a ra nēn. ²⁶ A rabilinna muxune nan a yanfama. A ganla suxuma nēn, sofa wuyaxi yi faxa. ²⁷ Manga firinna e bode toma nēn yire kedenni koni bayo e səndəməne rafexi fe jaxin na e wule falan nan tun masarama e bode tagi, koni a mi gasama amasəto a rapanna waxati munma li. ²⁸ Kəmənen fəxən mangan xetema nēn a konni e nun sələ fe wuyaxi. A bəjen tema Layiri Sarijanxin xili ma nēn kira yi, a a rafan feen liga, a xete a konni.”

²⁹ “A waxatin na a li, kəmənen fəxən mangan mən fuma nēn yiifari fəxən ma, koni waxatini ito yi feene mi ligama alo a sinjeni. ³⁰ Kunkine fama a yengedeni nēn sa keli sogegododeni Sipiri yamanani. A na yəntə, a xetema a xanbi ra nēn. A xələn soma layiri sarijanxin xun na nēn. Muxun naxanye e xun xanbi soma na layiri sarijanxini a jəxə luma nēn ne xən.”

³¹ “Sofane fama a yamarin bun nɛn, e makantande sariɲanxin xun kala. E tɔnna ɖɔxɔma nɛn ɓɔxɔ yo ɓɔxɔ saraxan ma. E ‘Halagi Tiina Se Haramuxin’ ti. ³² A layiri kalane yifuma a matɔxɔn xɔn nɛn. Koni muxun naxanye e Ala kolon, ne e yixɔɖɔxɔma nɛn e tondi a yii. ³³ Fe yɛɛ toone yamaan yɛ, ne muxu wuyaxi xaranma nɛn, koni nde dagalanma ayi nɛn waxatina nde yi silanfanna nun tɛɛn nun konyiyaan nun funmana fe ra.* ³⁴ E na dagalanɲe ayi na waxatini, e mali siyadi sɔtɔma nɛn, nanara muxu wuyaxi basanma e ra nɛn nafigiyani. ³⁵ Fe yɛɛ toone yɛ, nde faxama nɛn, alogo e sayaan xa yamaan sariɲan, a a yixa, a fixa han waxati raɲanni, bayo a mi fe fɔ waxatin naxan saxi.”

Mangan naxan a yete yigboma

³⁶ “Mangana a rabama alo a waxɔnna. A a yitema nɛn, a a yigbo alane ngaan xun na. A falana nde tima nɛn muxun yengi mi naxan ma alane Ala xili ma. A sabatima nɛn han Alaa xɔɓɔn yi de fe, bayo naxan na ragidi, na kamalima nɛn. ³⁷ Mangan mi alane binyama. A babane gbee ba, ɲaxanle gbee rafanxi ba, a mi ala yo binyama bayo a yete yigboma e birin xun na nɛn. ³⁸ E ɲɔxɔni, a tan makantandene ala binyama nɛn a babane mi yi naxan kolon. A a binyama nɛn xɛmaan nun gbetin nun ɓɔxɔ bun nafunle ra, e nun se xɔnne. ³⁹ E nun na ala xɔɲɛn fuma nɛn taa makantanxine ma. Naxan na a binya, a xunnayerenna fi na ma, a nɔɔn fi a ma muxu wuyaxi xun na, a ɓɔxɔne fi a ma a kɔntɔnna ra.”

⁴⁰ “Waxati raɲanni, yiifari fɔxɔn mangan kelima a xili ma nɛn, kɔmɛn fɔxɔn mangan soma a xun na nɛn alo foye gbeena e nun a yɛngɛ so wontorone nun soo kanne nun yɛngɛ kunki wuyaxi. A tan sigama nɛn yamanane kuine yi, a ɓɔxɔn e ma alo fufana, a dangu. ⁴¹ A soma Yamanan Tofariɲin kui nɛn, muxu wuyaxi yi dagalanɲe ayi, koni Edɔn nun Moyaba nun Amoni a kuntigine e yete sɔtɔma a yii nɛn. ⁴² A nɔɔn sama nɛn ɓɔxɔ wuyaxin ma, hali Misiran mi a yete sɔtɔma. ⁴³ A nɔɔn sɔtɔma nɛn Misiran nafunla birin xun na e nun xɛmaan nun gbetin nun muran xɔnne.

* **11:33:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

Libiya kaane nun Kusi kaane xuruma nɛn a bun ma. ⁴⁴ Koni sogeteden nun kɔmɛn fɔxɔn xibarune fama nɛn a magaxudeni, e nun xɔɓɔ gbeen sigama nɛn kala ti xinla ma a muxu wuli wuyaxi raxɔri. ⁴⁵ A a gbee manga bubu gbeene tima nɛn baane longonna ra geya binyaxin nun a sariɲanxin ma binni. A fe raɲanna yi a li, muxu yo mi a maliyɛ.”

12

Waxati raɲanna fe

¹ “Na waxatini, maleka mangan Mikeli kelima nɛn

naxan i ya yamanan kantanma.

Na findima waxati xɔdɛxɛn na nɛn

naxan ɲɔxɔn munma liga

xabu yamanane fɔɓɓni han iki.

I ya siyaan muxune kisima nɛn

naxanye xili na taran sɛbɛxi nii rakisin kitabun kui.

² A gbegebe naxanye xima ɓɔxɔn bun, ne xulunma ayi nɛn.

Ndee habadan nii rakisin sɔtɔma, ndee yalagima nɛn, e yagi habadan!

³ Fe yɛɛ toone yanbanma nɛn alo kore xɔnna lonni yalanna, naxanye na muxu wuyaxi xaran tinxinna ma,

ne dɛgɛma nɛn alo sarene habadan habadan!”

⁴ “I tan, Daniyeli, falani ito ramara wundoni, kitabuni ito balan, han waxati raɲanni. Nayi, a wuyaxi a xaranma nɛn, kolonna yi fari sa.”

⁵ N tan Daniyeli, n yi fe toon matoma, ɗaɲɔxɔ firin gbɛtɛye yi mini, boden tixi baan fɔxɔ kedenni, boden tixi fɔxɔ kedenni.

⁶ E keden yi falan nasiga xɛmɛn ma naxan maxidixi taa dugini, naxan yi tixi baa igen xun ma. A yi a fala, a naxa, “Fe magaxuxini itoe kamalima waxatin mundun yi?”

⁷ Muxun naxan yi maxidixi taa dugini, naxan yi tixi igen xun ma, na yi a yii firinne yite kuyen binni, n yi a xuiin mɛ, a naxa, “N bata n kɔɓɔ Ala xinli naxan mi ɲanma habadan, feni itoe buma nɛn han waxati saxan nun a tagi. Feni itoe kamalima nɛn, koni fɔ muxu sariɲanxine sɛnben na ɲan fefe.”

⁸ N yi a mε, koni n mi a yεε to, n yi a fala, n naxa, “N kanna, nanse minima feni itoe birin yi?”

⁹ A yi n yabi, a naxa, “Daniyeli, siga, bayo falani itoe luma nεn wundoni, e balan, han waxati rapanna. ¹⁰ A wuyaxi sarijanma nεn, e fixa, e xelexele. Naxudene a kobin nabama, a mi nεε a yεε toε. Fe yεε toone a famuma nεn.”

¹¹ “Xabu lɔxɔ yo lɔxɔ saraxan ba ayi waxatin naxan yi, han sa ti Haramu Halagi Tiin dɔxɔn na a funfuni, xii wuli keden kεmε firin e nun xii tonge solomanaanin nan danguma. ¹² Sewan na kannna xa naxan na dija han xii wuli keden kεmε saxan tonge saxan e nun suulun yi a li.”

¹³ “I tan Daniyeli, lu a faɾin fari han a rapanna, i yi i matabu. I mɔn kelima nεn alogo i xa i kεen sɔtɔ waxati rapanni.”

Hose Nabi Hose Alaa Falan Naxan Sebe

Nεε fu Nabi Amosi wali waxatin xanbi ra, Nabi Hose yi findi Alaa fala raliin na Isirayila yamanani, a sogeteden kōmen fōxōn ma naxan mōn xili “Samarī” yamanana fō jεε keme solofere jεε tonge suulun jōxōndōn benun Marigi Yesu xa bari. Nabi Hose wali nen na yi han jεε mōxōjen nun suulun jōxōn, fayida han Asiriya mangan yi Samari yamanan suxu, Isirayila kōmen fōxōn kala waxatin naxan yi fō jεε keme solofere jεε mōxōjen nun firin benun Marigi Yesu xa bari.

Yamanan kala nen waxatini ito yi fefe (A mato: Mangane Firindena sora 14.23 han sora 17.23). Yerobowan ma mangayaan xanbini, Asiriya yamanan senben yi gboma ayi han Isirayila kaane yi gaxu a yεε ra. Manga wuyaxi yi ba mangayani yanfani Samari yamanani, muxune yi lu mangayani naxanye yamaan masuxuma kii jaxini. E yi muxune rafisama e bode xa, Nabi Amosi bata yi naxan ma fe fala nun. Alaa yamana denkeleyaan yi xunna kala. Suxure batun tan yi senben sōtōma.

Hose gballo feni itoe nun e yidōxōne sōtōma a denbayaan nin. A jaxanla a yanfa nen, na yi findi misaala nun sandan na Ala naxan nawalima alogo Nabi Hose xa waliyiyaan falane ti Isirayila kaane xa. Ala yi a yamana tinxintareyaan nun suxure batu feene sa jaxalan yalunxin ma alogo yamaan xa a kolon a suxure batun mi fan. Hose naxa, fa fala suxure batun nun yalunyan e maliga e bode ra han! Muxun na a xun xanbi so Ala yi, a yi suxurena nde batu, na luxi alo jaxanla na a xun xanbi so a xemeni, a yi bira xeme gbete fōxō ra. Dōnxen na Ala mōn yigin nun xanuntenyaan nan ma fe falama (sora 14.2-10).

Nabi Hose a Kitabun sebei dōxōde naanin:

Sora 1 han sora 3, Nabi Hose a denbayaan nun a kawandina fe

Sora 4.1 han sora 9.9, Isirayila kiin nun a bunna dinan kiraan xōn

Sora 9.10 han sora 14.1, Alaa yamana tinxintareyaan binla fōlōdena

Sora 14.2-10, Alaa xanuntenyaan nan senbe luma habadan.

Kitabun yireni ito a yitama en na a en nama sese batu ba Ala ra. Ala xōxōlōn. A mi wama a xōn a yamaan xa bira batu seene fōxō ra fō a tan.

¹ Alatala yi falan ti Beeri a dii xemen Hose xa, Yusiya yi mangayani Yuda yamanani waxatin naxan yi e nun Yotami nun Axasi nun Xesekiya. Isirayila Manga Yowasi a diin Yerobowan yi mangayani Isirayila yi na waxatini.

Nabi Hose a denbayana

² Alatala to falan ti fōlō Hose xa, a yi a fala a xa, a naxa, “Sa jaxalan yalunxina nde tongo, i dii yalunxine sōtō, amasōtō yamaan yalunyaan nan ligama, e Alatala rabenin!”* ³ A yi siga, a sa Gomere tongo, Dibilayin ma dii temena. Na yi fudikan, a dii xemen bari a xa. ⁴ Alatala yi a fala a xa, a naxa, “A xili sa Yesereli, amasōtō waxatidi mōn, n Yehu a denbayaan jaxankatama nen amasōtō e faxan ti nen Yesereli yi. N mōn Isirayila mangayaan jamma nen. ⁵ Na lōxōni, n na Isirayilaa yenge so xanla senben kalama nen Yesereli meremerēni.”

⁶ Gomere mōn yi fudikan, a dii temen bari. Ala yi a fala Hose xa, a naxa, “A xili sa ‘Kininkinintarena,’ amasōtō n mi fa kininkinima Isirayila yamaan ma, n mi a mafeluma sōnōn. ⁷ Koni n kininkinima nen Yuda tan ma, n yi a rakisi Alatala senbeni, a Ala. N mi e rakise tanban na. Silanfanna† mi a ra, yengen mi a ra, soone mi a ra, soo ragine mi a ra.”

⁸ Gomere yi “Kininkinintaren” de ba, a fudikan, a dii xemen bari. ⁹ Ala yi a fala, a naxa, “A xili sa ‘Kantarena,’ amasōtō n ma yamaan mi fa e ra, e Ala mi n na.”

2

Isirayila hakene saranna

¹ “Koni, Isirayila kaane fama wuyadeni ayi nen

* **1:2:** Muxun na suxurene batu e nun Ala, na luxi alo niin gbee yalunyaan na a ra. Ala xōlōma na kanna ma alo xemen xōlōma a jaxanla ma kii naxan yi, xa a bira xeme gbete fōxō ra. † **1:7:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

alo baan meɲensinna
 naxan mi lige, a mi yate.
 A yi a falama e xa menna nin,
 a naxa, 'N ma yamaan mi e ra!'
 Koni e fa xili bama nen menni,
 'Habadan Alaa diine.' "

² Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila bɔnsɔnna
 e malanma nen,
 e kuntigi keden sugandi.
 E minima nen yamana gbete yi,
 amasɔɔ Ala yamaan na sabati lɔxɔn naxan
 yi,
 lɔxɔ gbeen nan na ra.

³ E a fala e tadane ma, "Alaa Yamana"
 e nun e magilene, "Alaa Rafan Muxune!"

⁴ E e nga Isirayila maxadi,
 e a maxadi,
 amasɔɔ n ma ɲaxalan mi fa a ra,
 a xeme mi fa n na!
 A xa yalunde maxidi seene ba a yetagin ma,
 a yanga maxidi seene ba a xije longonna
 ra.

⁵ Xanamu, n na a ragelima nen,
 n yi a lu alo a bari lɔxɔni.
 N yi a lu alo tonbonna,
 n yi a findi bɔxɔ xaren na,
 n yi a faxa ige xɔnla ma.

⁶ N mi kininkininɲe a diine ma,
 amasɔɔ yalunde diin nan e ra.

⁷ E nga yalunyaan liga nen,
 a yi e sɔɔ,
 a a yete rayagi,
 amasɔɔ a a fala nen:
 "N birama nen suxurene fɔxɔ ra,
 naxanye n ma donseen nun n ma min igen
 soma n yii,
 e nun n ma yeɣeɣe xabe dugin
 nun n ma taa dugina,
 e nun n ma turen nun n ma minsena."

⁸ Nanara, n na a kiraan nafaxama nen
 ɲanle ra
 n yi a rabilin yinna ra,
 alogo a nama fa a kiraan to.

⁹ A sigama nen a yangane fɔxɔ ra,
 koni a mi e liye.
 A e fenma nen,
 koni a mi e toɣ.
 Na xanbi ra, a a falama nen:
 "N xetema nen n ma xemen fema
 alo a fɔlɔni,
 amasɔɔ n yi sɛwani menni

dangu iki ra."

¹⁰ A mi a kolon
 a n tan nan balon soma a yii,
 e nun minseen nun turena.
 N tan nan gbetin nun xemaan soma a yii
 fonisireyani,
 a yi e findi waliseen na Baali suxuren xa.

¹¹ Nanara, a balon nun minse bogin na mɔ,
 n na ba a yii.
 N na n ma yeɣeɣe xabe dugin
 nun n ma taa dugin ba a yii
 naxanye yi lan
 e yi a ba a ragelixa.

¹² Iki n na a yagin naminima nen kenenni
 a yangane yeɣe xori,
 muxu yo mi a be n yii.

¹³ N yi a sɛwan birin dan,
 a sanle, a kike nenene,
 a Matabu lɔxɔne nun a binya lɔxɔne birin.

¹⁴ N na a bogise binle nun a xɔde binle
 kalama nen,
 a yi a falan naxanye ma, a naxa,
 "N saren ni itoe ra
 n yangane naxanye soxi n yii!"
 N ne findima fɔtɔnna ra nen, burunna
 subene yi e kala.

¹⁵ Ala naxa,
 "N na a fe ɲaxin saranma a ra nen lɔxɔne fe
 ra
 a wusulanna gan Baali suxurene xa nax-
 anye ma.
 A yi a maxidi a yiirasone nun a tunlasone
 yi,
 a siga a suxurene fema,
 a ɲinan n tan ma."

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁶ Nanara, n na a mabandunma nen,
 n yi a xali tonbonni,
 n fala faɲin ti a xa.

¹⁷ N mɔn a bogise bili langane
 raxetema a ma nen menni.
 Akori meɣemeɣen yi findi yigin na.*
 Isirayila sigin sama nen menni
 alo a dii ɲɔɣe waxatini,
 alo a keli Misiran yamanani lɔxɔn naxan yi.

¹⁸ Na lɔxɔni, Alatalaa falan ni ito ra,
 a naxa, "I n xilima nen:
 'N ma xemena!'
 I mi fa n xilima fa fala 'N kannu, Baali.'

¹⁹ N Baali suxurene xinle bama nen i de,
 alogo e xinle nama fa fala.

* **2:17:** Akori bunna neen fa fala kɔntɔfinla.

20 Na ɓɔxɔni, n layirin tongoma nɛn
e nun burunna subene tagi,
e nun xɔline nun bubuseene.
N xanla nun silanfanna nun yengɛn bama
nɛn ɓɔxɔn ma,
n ma yamaan yi e sa ɓɔɲɛ xunbenli.
21 N findima nɛn i ya xɛmɛn na habadan,
n findi i ya xɛmɛn na tinxinna nun sariya
kɛndɛn
nun hinanna nun kininkininni.
22 N findima nɛn i ya xɛmɛn na lannayani,
i yi Alatala kolon.”
23 Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na ɓɔxɔni,
n ni i ya maxandin yabima nɛn,
koren yi tule igen nagodo ɓɔxɔn ma.
24 ɓɔxɔn yi balon nun minse bogin nun
turen namini.
Ne yi Yɛsɛreli makone fan.
25 N na Isirayila rasabatima nɛn ɓɔxɔn ma
n yɛtɛ xa.
N yi naxan ma
fa fala ‘Kininkinintarena’
n kininkininma a ma nɛn.
N yi naxan ma a ‘Kantarena.’
N na falama nɛn,
n naxa, ‘N ma yamaan nan ɛ ra!’
Ne yi n yabi,
e naxa, ‘N ma Ala.’ ”

3

Alaa xanuntenyana Isirayila xa

1 Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn
xa sa xanuntenyaan yita i ya ɲaxanla ra
yangan naxan yii, naxan findixi yalunden
na. I xa a xanu alo Alatala Isirayila kaane
xanuxi kii naxan yi, naxanye birama ala
gbɛtɛne fɔxɔ ra, bogise ralixine rafan nax-
anye ma.” 2 N yi ɲaxanla futu gbeti gbanan
fu nun suulun na, e nun murutu bɛnbɛli
keden nun a tagi. 3 N yi a fala a xa, n
naxa, “Lu n konni waxati xunkuye. I nama
yalunyaan liga. I nama xɛmɛ fe yo kolon. N
fan luyɛ i xa na kiini.”
4 Amasɔtɔ Isirayila kaane luma nɛn
waxati xunkuye ikiini: Manga mi e xunna,
kuntigi mi na, saraxa mi na, kide gɛmɛ
mi na, saraxarali doma mi na, suxure mi
na. 5 Na xanbi ra, Isirayila kaane xɛtɛma
nɛn, e Alatala fen, e Ala, e nun Dawuda, e
mangana. E gaxuxin yi fa Alatala ma e nun
a nɛma waxati famatɔni.

4

Isirayila tinxintarena

1 Isirayila kaane,
ɛ Alatalaa falan namɛ!
Amasɔtɔ kitina Alatala nun ɛ tan tagi.
A naxa, “Lannaya mi fa na.
Hinan mi na.
Ala kolon mi fa yamanani ito yi.
2 Dangan nun wulen nun faxan nun
muɲan nun yalunyaan nan na.
Gbalon bata gbo ayi,
faxan tima a bode fari.”
3 Nanara, ɛ yamanani xarama nɛn,
a niimaseen birin yi xɔsi.
Subene nun xɔline,
hali baa yɛxɛne fan faxama nɛn.
4 Koni muxu yo nama matandin ti,
muxu yo nama yamaan mafala,
amasɔtɔ kitina nxu nun saraxaraline nan
tagi.
5 ɛ tan saraxaraline nun nabine tantanma
kɔɛɛn nun yanyin na.
Nanara, n na ɛ nga Isirayila faxama nɛn.
6 N ma yamaan bata kala,
amasɔtɔ kolonna dasaxi a ma.
Bayo ɛ bata ɛ mɛ kolonna ra,
n bata ɛ ba n ma saraxaraliyani.
Bayo ɛ bata ɛ Alaa sariyan nabɛɲin,
n fan bata ɛ diine rabɛɲin.
7 Saraxaraline nɛma wuyɛ ayi,
e yulubine fan gboma ayi.
Nanara, n na e binyen masarama nɛn ya-
gin na.
8 E lugoma n ma yamaan yulubine xɔn.
Yamaan hakɛne e nii yifanma e ma.
9 A ligama nɛn saraxaraline ra alo yamana,
n yi e kɛwanle saran e ra.
10 E e dɛgema nɛn,
koni e mi lugoma.
E suxurene batuma,
koni ne mi e rasabatima.
Amasɔtɔ e bata Alatala rabɛɲin,
e yi e sɔbɛ so 11 yalunyaan ma
e nun dɔlɔ fonna nun dɔlɔ nɛnɛ minna.
Ne nan e xaxinla kalaxi.
12 N ma yamaan suxure wudine
maxɔdinma,
alo dunganna nan falan tiyɛ e xa.
Amasɔtɔ yalunya xaxinla bata e ralɔ ayi,
e yalunyaan ligama Ala ra.
13 E saraxan bama geya gbeene xuntagi.

E wusulanna ganma geyane fari,
 xanamu warine nun wudi tofajine nun
 kondene bun ma,
 e nun wudi belebelen naxanye ninin gbo.
 Nanara, ε dii tεmεne yalunyaan ligama
 e nun yalunden nan ε bitan gilene ra.
¹⁴ N mi ε dii tεmεne yulubine saranma e ra
 bayo e yalunyaan ligama,
 hanma ε bitan gilene
 bayo yalunden nan e ra.
 Bayo ε tan yetεn yalunyaan ligama ε nun
 yalundene,
 ε nun jaxalan yalunxine saraxan bama.
 Yama xaxilitarena a gima a bεnεni.
¹⁵ Isirayila, xa i lu yalunyani,
 ε nama Yuda ti haken ma,
 ε nama siga Giligali yi,
 ε nama te Beti-Aweni yi.*
 ε nama ε kεlε Alatala xinli!
¹⁶ Xa Isirayila murutεxi
 alo jinge mataganxina,
 Alatala xa e masuxu di?
 Alo yeXεεdina mεrεmεrε fajin ma.
¹⁷ Efirami bεnsεnna muxune bata kankan
 suxure batun ma, e lu na!
¹⁸ Xa e minseene bata dasa,
 e sa dangu yalunyaan ma.
 E mangane waxi yagin nan xεn.
¹⁹ Nanara, wuluwunla e xalima nεn,
 e yi yagi e saraxane fe ra.

5

Kitina Isirayila xili ma

¹ Saraxaraline, ε ito rame!
 Isirayila kaane, ε liga ki fajin!
 Mangana denbayana,
 ε tuli mati!
 Amasεtε kitina ε tan nan xili ma.
 ε bata findi woson na Misipa yi,
 e nun luti ratixina Taboro geyaan ma.
² ε bata yili tilinxin ge yamaan yeε ra Sitimi
 yi.
 Koni n tan na feen saranma ε birin na nεn.
³ N na Efirami bεnsεnna kolon,
 Isirayila mi luxunxi n ma.
 Bayo iki, Efirami bεnsεnna,
 ε bata yalunyaan liga.
 Isirayila bata a yetε raxεsi.
⁴ E bata kankan e kεwanle ma,
 e mi fa xεtεma e Ala ma.

Amasεtε yalunya xaxinla bata so e yi,
 bayo e mi fa Alatala kolon.

⁵ Isirayilaa wason nan sereyaan bama a
 xili ma.
 Isirayila nun Efirami bεnsεnna muxune
 dagalanma ayi nεn e hakeni,
 Yuda fan birama nεn e fεxε ra.
⁶ E na e yeXεε kurune nun jingene ba
 saraxan na,
 e Alatala fen,
 e mi a toε mumε
 bayo a bata keli e ye.
⁷ E bata tinxintareyaan liga Alatala ra,
 e diine bari e yangane xa.
 Iki, kike keden peen nan luxi,
 e bεxεn yi kala.
⁸ ε xεtaan fe Gibeya yi,
 ε xεtaan fe Rama yi!
 ε yeγε so sεnxεni te Beti-Aweni yi!
 Bunyamin kaane, yaxune ε xanbi ra!
⁹ Efirami bεnsεnna kalama nεn Fe Saran
 bεxεni.
 N jεndin nan falama Isirayila bεnsεnne xa
 iki.
¹⁰ Yuda kuntigine bata liga
 alo naxanye e bεxεn dan gεmεne
 maxεtεma.
 N ma xεlεn fama e ma nεn alo fufana.
¹¹ Efirami bεnsεnna jaxankataxi,
 a yalagixi,
 bayo a biraxi fe fune nan fεxε ra.
¹² N bata Efirami bεnsεnna tεrε alo setena,
 e nun Yuda bεnsεnna alo furena.
¹³ Efirami bεnsεnna to a furen to,
 Yuda bεnsεnna to a furene dεεne to,
 Efirami bεnsεnna yi siga Asiriya ya-
 manani,
 a xεraan nasiga Manga Gbeen ma a mali
 feen na.
 Koni a mi nεε ε rakεndεye,
 a mi nεε ε furen dεεne raxunbele.
¹⁴ Amasεtε, n luma nεn
 alo yatana Efirami bεnsεnna xa,
 alo yata gbeena Yuda bεnsεnna xa.
 N ne yibεma nεn, n siga e ra,
 muxu yo mi e bε n yii.
¹⁵ N mεn xεtεma nεn n dεxεdeni,
 han e yi e ti e sεnne ra,
 e n fen.
 E na tεrε tun,
 e n fenma nεn.

* **4:15:** Beti-Aweni bunna nεn fa fala hake kanne banxina. A falan tima Beteli taan nan xili ma naxan bunna nεn Alaa banxina.

6

Isirayila xili fena Ala ma

¹ E fa be,
 en xete Alatala ma!
 Amasoto a bata en yibo,
 koni a mon en nakendeyama nen.
 A bata en garin,
 koni a en maxolodene maxidima nen.
² Xii firin na dangu,
 a en niin bire en yi mon,
 a xii saxandeni a en yiton,
 en yi lu a yetagi.
³ En xa Alatala kolon,
 en bira a kolonna foxo ra.
 Alo kuye yibaan to fama,
 a fan minima nen kenenni yati!
 A fama nen en xa
 alo tulen jemena na,
 alo furu tulen naxan boxoni kunma.
⁴ N nanse ligama e tan na,
 Eframi bonsonna?
 N nanse ligama e ra,
 Yuda bonsonna?
 E hinanna luxi nen
 alo xoton ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma
 a xuya ayi mafuren!
⁵ Nanara, n na e yengema nen nabine ra,
 n na e faxama nen n deen fala xuine ra.
 N ma kitine fixa alo kenenna.
⁶ Amasoto hinanna rafan n ma dangu
 saraxan na.
 Ala kolonna dangu saraxa gan daxine ra.
⁷ E bata layiri kala alo adamadiine,
 nayi e bata n yanfa.
⁸ Galadi taan nafexi fe naxi rabane nan na,
 han wuli funfune toma ayi.
⁹ Alo mafu tiin naxanye muxune lege-
 denma luxunni,
 saraxarali ganla fan bata faxan ti Siken
 taan kiraan xon,
 e gbalone raba.
¹⁰ N bata fe naxine to Isirayila yamaan ye:
 Eframi bonsonna bata yalunyaan liga,
 Isirayila bonsonna e yete raxosima.
¹¹ I tan fan, Yuda,
 se xaba waxatin nagidixi i xa,
 n na fa n ma yamaan suxu muxune ra
 waxatin naxan yi.

7

Isirayilaa hakena

¹ N to wa Isirayila bonsonna rakendeya feni,
 Eframi bonsonna haken mon yi keli.
 Samari a naxun yi mini kenenni.
 Bayo e darixi yanfan soe.
 Mupadene soma,
 mafu tiine yi lu tandeni.
² E mi e mirima
 fa fala n xaxili e naxuyane birin xon.
 Iki e kewanle e rabilinxi,
 e hakena n yetagi waxatin birin.
Yanfan Mangan ma
³ Itoe rafan mangan ma,
 koni e naxu!
 E wulene rafan kuntigine ma.
⁴ E birin yalunde.
 E kui feene wolonxi alo buru gandena.
 A na wolon,
 buru ganna mi fa a teen nafe
 keli burun bonbo waxatini han a yi te.
⁵ Na kiini, mangana naxan naxan boxoni,
 kuntigine xunne yi keli dolon na.
 Mangan yi magele tiini itoe rasene.
⁶ E xape alo sulun teena,*
 e maso mangan na, e xa yanfan so a ma.
 E bonne teen degema nen koea ngaan na,
 xotonni a keli alo wonson teena.
⁷ Isirayila kaane xape alo sulun teena,
 e e kuntigine raxorima,
 e e mangane birin faxa.
 Anu, na sese mi n maxandima.
⁸ Eframi bonsonna basanma siyane ra.
 Eframi bonsonna findixi buru xunna ra
 naxan foxo keden ganxi
 bode foxo mi ganxi.
⁹ Xapene a senben kalama
 koni a mi sikema.
 Foriyana a suxuma,
 koni a mi a rakorosima.
¹⁰ Isirayilaa wason sereyaan bama a xili
 ma.
 Koni na birin kui,
 a mi xetema Alatala ma, a Ala,
 a yi a fen.
¹¹ Eframi bonsonna luxi nen
 alo ganba xaxilitarena
 naxan madaxuma sinma!
 A Misiran boxon xilima waxatina nde yi,
 a fa bira Asiriya mangane foxo ra.

* 7:6: Sulun teen mon falama yirena nde yi fa fala "Furu teena."

¹² Xa e siga,
n yalaan wolima nen e fari,
n yi e rabira alo xolina.
N yi e yulubine saran e ra,
alo e rakolonxi kii naxan yi e malanni.

¹³ Gbalona e xa,
amasoto e e gima n ma!
Fitina na e xa,
amasoto e murutexi n ma.
N yi waxi e xunba feni,
koni e wulene falama n xun ma.
¹⁴ E mi n maxandima e bɔɛne yi,
koni e wugama e sadene nan ma.
E kunfama donseen nun dɔlɔn fɔxɔ ra,
koni e e masiga n tan na.

¹⁵ N tan nan e maxaranxi,
n yi senben fi e ma,
koni e fe paxine mirima n xili ma.

¹⁶ Naxan kore,
e mi xetema na ma,
e yanfan tima
alo xali yidoxina.
Nanara, e kuntigine faxama nen silan-
fanna ra,
e de paxune fe ra.
Misiran kaane yi e magele na ra.

8

Isirayilaa suxure batuna

¹ E xotani tɔn,
yaxun godoma nen Alatala banxin ma alo
singbinna.

Amasoto yamaan bata n ma layirin kala,
e yi murute n ma sariyan ma.

² E sɔnxɔma n xinla ra:
“Nxɔ Ala, nxu i kolon,
nxu tan, Isirayila!”

³ Koni, naxan fan,
Isirayila bata a me na ra,
nanara yaxun birama nen a fɔxɔ ra.

⁴ E bata mangane ti n ma
yamarin mi naxan na,
e bata kuntigine ti
e mi n maxodin.
E bata suxurene rafala e gbetine nun e
xɛmane ra,
nanara e raxɔrima nen.

⁵ Ala bata i ya jinge dii suxuren nawoli ayi,
Samari kaane!
N ma xɔlɔn bata keli e xili ma han!
Han waxatin mundun yi
e tondɛ e rasarijanɛ?

⁶ A kelixi ɛ tan nan yii,
ɛ tan Isirayila kaane.
Walikɛna nde nan a rafalaxi,
Ala mi a ra!
Nanara, Samari a jinge dii suxuren
kalama nen fefe!

⁷ Naxan na fe paxin nakeli,
gbalon nan xetema a ma.
Nanara, hali murutun tɔnsɔn keden,
e mi a sɔtɔma xɛɛn ma.
Xa na nde mini,
na mi murutu fɔɲi raminɛ.
Hali na nde yi na nun,
xɔɲɛne nan yi a donma.

⁸ Isirayila bata kala!
E tɔnɔn mi fa na siyane ye.

⁹ E bata siga Asiriya yi,
alo burunna sofanla
naxan sa tima a danna.
Nayi, Efirami bɔnsɔnna bata a yetɛ sara a
suxurene ma.

¹⁰ Hali e bata kantan tiine sara siyane tagi,
iki n na e birin malanma nen,
alogo e xa sa tɔrɔ ndedi Manga Gbeena
goronne bun ma.

¹¹ Efirami bɔnsɔnna bata yulubi xafari
saraxa gandene rawuya ayi,
koni ne bata findi yulubi tongoden na.

¹² N bata n ma sariyane birin sebe e xa,
koni e a toxi alo se xɔɲɛna.

¹³ E saraxane ba,
e kiseene rali,
e a suben don.
Koni ne mi rafan Alatala ma.
Iki, Alatala xaxili e hakɛne xɔn,
a e yulubine saranma e ra nen.
E xetɛ Misiran bɔxɔn ma.

¹⁴ Naxan Isirayila daxi
e bata jinan na xɔn,
e sa manga banxine ti.
Yuda bata a taa ratangaxine rawuya ayi,
koni n tɛɛn nafama nen e taane yi,
a yi e yinne gan.

9

Isirayila yulubine saranna

¹ Isirayila, i nama sɛwa,
i nama paxan alo siyaan bonne.
Bayo, i to suxure xɔɲɛn batu,
i findi yalunden nan na.
Yalunden kɔntɔnna bata paxun i de
murutu bɔnbɔdene birin yi!

² Koni ne murutu bənbədene
 nun manpa ige badene mi fa yamaan
 baloma mumə!
 Minseen dasama e ma nən.
³ Amasəto, e mi luxi Alatalaa yamanani,
 Efirami bənsənnə xətema nən Misiran yi,
 e yi donse haramuxine don Asiriya yi.
⁴ E mi fa minse saraxane rabəxəmma
 Alatala xa.
 E saraxane mi a kənənɲe.
 E saraxan haramuxi
 alo ɲanden buruna.
 Naxanye na a don
 e e yete raharamu.
 Bayo e buruna e tan yeteen lugoma nən,
 a mi soma Alatalaa banxini mumə!
⁵ E nanse ligama sali ləxəne yi,
 Alatala batu ləxəne yi?
⁶ Hali e sa mini halagin bun,
 Misiran bəxəna e suxuma nən,
 e maluxun Nofi taani.
 Tansinne sabatima e yii se faɲine nun
 gbetin fari,
 ɲanle fan sabatima e bubune kui.
⁷ Fe Saran ləxəne fama,
 fe yeba ləxəne bata yiso.
 Isirayila bata sənə, e naxa,
 “Kəmən nan nabiin na,
 Alaa Niin naxan yi
 na daxuya falane nan tima.”
 E hakene nun e xənnantənyaan bata gbo
 ayi de!
⁸ Kantan muxun nan Efirami bənsənnə ra
 n ma Ala xili ma.
 Nanara, luti ratixine nabina kiraan birin
 xən,
 Xənnantənyaan nan luxi a xa Alaa banxini.
⁹ E bata so mayifu feene yi,
 alo naxan ligaxi Gibeya yi.
 Ala xaxili e hakene xən,
 a e yulubine saranma e ra nən.
¹⁰ N to Isirayila to,
 a ligaxi alo ɲaxundanne tonbonni.
 N to e benbane to,
 e ligaxi alo xədən bogi singena.
 Koni e yi siga Baali-Peyori mabinni,
 e yi e yete taxu na yagi suxuren na,
 e raharamu alo e naxan batuma.
¹¹ Efirami bənsənnə a binyen ɲanma nən
 alo xəliin na tугan.
 Dii bari mi na,
 fudikanya mi na,
 se mi toma.

¹² E na e diine ragbo,
 n na e birin bama nən e yii.
 Gbalon ne xa,
 n na n mē e ra.
¹³ N bata Efirami bənsənnə sabatixin to
 yire faɲini
 alo Tire taana.
 Koni Efirami a diine soma nən faxa tiin yii.
¹⁴ Alatala, a lan i xa nanse fi e ma?
 E ɲaxanle dii kuine kala,
 e xipene yi xara.
¹⁵ E ɲaxuya birin yitaxi nən Giligali yi.
 N na e rapaxuxi mənna nin
 e kəwali ɲaxine fe ra.
 N na e kedima nən n ma banxini.
 N mi fa e rafanɲe mumə!
 Muxu murutəxine nan e kuntigine birin
 na.
¹⁶ Efirami bənsənnə luxi nən
 alo sansiin naxan lisixi a ra,
 a salenne bata xara,
 a mi fa bogima sənən.
 Xa e diine bari,
 n na e rafan diine birin faxama nən.
¹⁷ N ma Ala e rabəɲinma nən,
 amasəto e mi e tuli matixi a ra.
 E findima nən sigatine ra siyane tagi.

10

Isirayila makitina fena

¹ Sansi bili sabatixin nan yi Isirayila ra,
 naxan yi bogi gbeen tima.
 A bogene to wuya fəlo,
 a yi fəlo saraxa gandene rawuyɛ ayi.
 A yamanan to sabati fəlo,
 a yi kide gəmene maxidi.
² Bayo e bəɲeni taxunxi,
 iki na yalagin goronna sama e xun ma nən.
 Ala e saraxa gandene rabirama nən,
 a yi e kide gəmene kala.
³ Nayi, e a falama nən,
 e naxa, “Manga mi fa nxu yii,
 amasəto nxu mi gaxuxi Alatala yee ra.
 Hali mangana,
 a nəe nanse ligɛ nxu xa?”
⁴ E falane tima,
 e e kələma wulen fari,
 e layirine xidi.
 Nanara kitine bata wara ayi,
 alo sise xələne xee bixini.
⁵ Samari kaane xaminma nən ɲinge dii sux-
 urena fe ra
 naxan Beti-Aweni yi.

Yamaan sunuma nən a fe ra.
 A saraxaraline fan sunuma nən a xa,
 naxanye yi sɛwama a binyeni,
 bayo a bata ba e yii.
⁶ A xalima nən Asiriya yi,
 a fi Manga Gbeen ma.
 Efirami bənsənnə yagima nən,
 Isirayila yagima nən a fe yitənxine xən.
⁷ Samari nun a mangan fan ligama na kii
 nin,
 e xalima nən
 alo tamin naxan igen xun ma.
⁸ Se naxi batude matexine kalama nən,
 naxanye findixi Isirayilaa yulubin na.
 Nanle nun tansinne sabatima nən e saraxa
 gandene fari.
 E a falama nən geyane xa, e naxa,
 “E nxu ye maluxun!”
 E yi a fala yire matexine xa,
 e naxa, “E bira nxu fari!”
⁹ Xabu i naxan liga Gibeya yi, Isirayila,
 i mən na yulubin fari!
 E luxi mənna nin!
 Yengen xa mi a ra
 naxan fe naxi rabane lixi Gibeya yi?
¹⁰ A na n kenen,
 n na e yulubine saranma e ra nən.
 Siyane e malanma nən e xili ma,
 alogo e xa e suxu,
 e yi e xidi e hake wuyaxine fe ra.
¹¹ Anu, Efirami bənsənnə yi luxi nən
 alo ninge gile xuruxina,
 wanla rasan naxan ma.
 Nanara, n xun xidi wudin xidixi a xunna
 ma,
 n yi Efirami bənsənnə rawali.
 Fə Yuda bənsənnə xa xeen bi.
 Fə Yaxuba bənsənnə xa bəxən nawali.
¹² E xa seen si tinxinni,
 e sa hinanna nan sətəma a xaba waxatini.
 E xee nənene sege,
 bayo Alatala fen waxatin bata a li,
 han a yi fa,
 a sariya kenden sa e xa.
¹³ Koni e tan bata seen si tinxintareyani,
 a xaba waxatini e bata a saran naxin sətə.
 E bata bogin don wulen naxan sətəxi.
 Amasətə e laxi e yenge so wontorone ra,
 e nun e sofa senbemanə,
¹⁴ yengen kelima nən yamaan xili ma.

E yinne birin kalama nən,
 alo Saliman to Beti-Aribeli taan kala wax-
 atin naxan yi.
 Na waxatini, ngane nun diine faxa nən e
 bode xən.
¹⁵ A ligama na kii fan yi nən
 Beteli muxune ra,
 bayo e naxu han!
 Na subaxan ma,
 Isirayila mangan halagima nən fefe!

11

Ala kininkininna Isirayila ma

¹ Isirayila to yi xurun,
 n yi a xanu.
 N yi n ma dii xəmən xili a xa
 keli Misiran bəxəni.
² Koni n to yi e xilima,
 e yi e masiga n na.
 E yi saraxan ba Baali suxurene xa,
 e yi wusulanne gan suxurene xa.
³ N tan nan yi Efirami bənsənnə
 maxaranma siga tideni,
 n yi e suxu e yiine ma,
 koni e mi a kolonxi
 a n tan nan yi e rakendeyama.
⁴ N yi e mabandunma
 marafanna nun xanuntenyaan nin.
 N tan nan xun xidi wudin baxi e xunna ma,
 n yi n felen n donseen so e yii.
⁵ E xetema nən Misiran bəxəni yati!
 Asiriya yamanan nan nən sətəma e xun
 na,
 amasətə e bata tondi fe n ma.
⁶ Nanara, sofane fama silanfanne ra e
 taane yi,
 e yi e taan dēen wurene gira
 Isirayila kaane fe yitənxine fe ra.
⁷ N ma yamaan kankanxi muruten ma,
 e birin bata ala gbətəye fen
 koni e mi xunna kenla fiye e ma.
⁸ Koni, Efirami, n xa i rabənin di?
 N xa Isirayila so yiini di?
 N xa i liga alo Adamaha ba?
 N xa i lu alo Seboyimi ba?*

N bənen wolonxi n kui.
 N ma kininkininna birin bata fa.
⁹ N mi a ligama n ma xələ gbeen xasabini,
 n mi fa Efirami bənsənnə kalama,
 amasətə Ala nan n na,

* **11:8:** Adamaha taan nun Seboyimi taan kala nən Sodoma nun Gomora xən ma. Na feen sebəxi Sariyane 28.22 kui.

muxu mi n na.
 Sariɲantɔn nan n na i fɛma,
 n mi fama xəlɔni.
¹⁰ Bayo e sa birama nɛn Alatala fɔxɔ ra,
 a na wurundun alo yatana.
 A tan na wurundun,
 a diine fama xuruxurunɲɛ nɛn
 keli baan dɛ.
¹¹ E fama xuruxurunɲɛ nɛn
 alo xəline keli Misiran yamanani,
 alo ganbane e keli Asiriya yamanani.
 N na e radɔxɔma nɛn e banxine yi.
 Alatalaa falan nan na ra.

12

Isirayilaa yulubina

¹ Efirami bɔnsɔnna n nabilinxi wulen na.
 Isirayila yamana n yanfama.
 Koni Yuda kaane mɔn biraxi Ala nan fɔxɔ
 ra,
 e lannayaan nabama e nun sariɲandene.
² Efirami bɔnsɔnna e masoma fe fufafune
 nan na,
 a luxi alo a foyen nan sagatanma fɛriɲɛn
 gbɛn!
 A wulen nun fe ɲaxin nawuyama ayi.
 A layirin xidima e nun Asiriya yamanan
 tagi,
 a Oliwi turen soma Misiran mangan yii.
³ Alatala Yuda muxune makitima nɛn,
 a Yaxuba bɔnsɔnna wali ɲaxin saranma a
 ra nɛn,
 a yi a saren fi a kɛwanle ra.
⁴ A a nga kui,
 Yaxuba yi a tada santinban suxu,*
 a to fori,
 e nun Ala yi gerenna so.
⁵ E nun malekan yi yɛngɛn so,
 a nɔn sɔtɔ.
 A yi wuga, a yi mayandin ti.
 Yaxuba Ala li Betɛli nin.
 E nun Ala falan ti mɛnna nin.
⁶ Alatala, Ala Sɛnbɛn Birin Kanna nan yi na
 ra.
 Xili gbee kanna nan Alatala ra.
⁷ I tan xa fa i ya Ala ma,
 i hinanɲɛ ayi,
 i sariyan suxu.
 I xaxili ti i ya Ala ra waxatin birin!
⁸ Isirayila yanfan tima
 alo sarematina,

ligase ɲaxin naxan yii.
 Muɲan nafan a ma.
⁹ Efirami bɔnsɔnna bata a fala,
 “N bata bannaya han!
 N bata nafunla sɔtɔ,
 koni n ma wanla tɔnɔn nan a ra!
 Hakɛna hanma yulubi yo mi n ma.”
¹⁰ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
 naxan i rafaxi keli Misiran yamanani.
 N mɔn i radɔxɔma nɛn bubune bun
 alo yamaan yi kii naxan yi na waxatini.
¹¹ N bata falan ti nabine xa,
 e yi toone ti n xɔn.
 N bata sandane sa nabine xa.
¹² Xa suxurene Galadi yi,
 e yɛtɛɛn luma nɛn fuu!
 E ɲingene bama saraxan na Giligali yi,
 koni e saraxa gandene luma nɛn
 alo gɛmɛ malanxine xɛɛne ma.
¹³ Yaxuba a gixi nɛn
 siga Arami yamanani,
 Isirayila yi wanla kɛ a ɲaxanla futu seen na,
 a yi xuruseene kantan.
¹⁴ Alatala Isirayila raminixi nɛn
 Misiran bɔxɔni nabiin xɔn,
 a Isirayila kantan nabiin sabun na.
¹⁵ Koni Efirami yi Ala raxɔlɔ gbeen ti.
 Nanara, a marigin mi a mafeluma a faxa
 tixin na,
 a a xɔnnantenyaan naxɛtɛma a ma nɛn.

13

Alaa xəlɔna Isirayila ma

¹ Efirami bɔnsɔnna na yi falan ti,
 birin yi gaxuma nɛn.
 A yi binyaxi nɛn Isirayila yi.
 Koni a findi sɔn kanna nan na
 a Baali suxuren batu, a faxa.
² Iki e mɔn yulubin nan ligama,
 e sawurane rafalama gbeti xulunxin na.
 E kɔta suxure rafaladeni,
 koni xabuna wanla gbansanna nan e ra.
 A falama e ma
 a e adamane bama saraxan na!
 Koni ɲinge dii suxuren tan,
 e na tan sunbuma!
³ Nanara, e ɲanma nɛn
 alo xɔtɔn ma kundana,
 alo xiila naxan yolonma xɔtɔnni,

* **12:4:** Gulunne nan yi Yaxuba nun a tada ra. Na feen seɓɛxi Dunuɲa Fɛlɔn 27.36 kui.

alo foyen se gbaxan naxan xalima lonna
fari ma,
alo tutin naxan minima banxi sulunna
xɔn.

⁴ Alatala nan n tan na, i ya Ala,
naxan i raminixi Misiran yamanani.

I nama ala gbɛɛ kolon
fɔ n tan.

I rakisima mi na fɔ n tan.

⁵ N yengi saxi i xɔn tonbonni, bɔxɔ xareni.

⁶ Koni, n to e balo, e yi lugo.
E to lugo, e bɔɲɛn yi waso ayi.
Nanara, e ɲinanxi n xɔn.

⁷ N luma nɛn e xa alo yatana,
alo burunna ɲarina,
n yi e suxu kiraan xɔn.

⁸ N na e suxuma nɛn
alo sube xɔɲɛn naxan ma diiye baxi a yii.
N yi e bɔɲɛni bɔ.

N yi e don alo yatana.

Burunna subene e yibɔma nɛn dungi dun-
gin na.

⁹ Isirayila, i ya kalan ni i ra,
bayo i kelixi nɛn n xili ma,
n tan, i ya mali ti faɲina.

¹⁰ Iki, i ya Mangan minɛn?
A xa i rakisi i ya taane birin yi!

I ya kitisane minɛn,
i yi a falama naxanye fe ra
“Mangan so nxu yii e nun kuntigine?”

¹¹ N bata Mangan so i yii n ma xɔlɔni,
n na a bama nɛn i yii n ma xɔlɔni.

¹² Efirami bɔnsɔnna hakɛn nun a yulubin
namaraxi.

¹³ Tɔrɔne fama nɛn a ma
alo ɲaxanla kuiin na keli a ra.
Koni dii xaxilitaren na a ra.
A bari waxatin na a li,
a mi tinɲɛ barɛ.

¹⁴ N na e xunbama nɛn laxira sɛnbɛni,
n yi e xunsara sayani.

Faxana, i ya fitinan minɛn?
Sayana, i ya faxa ti sɛnbɛn minɛn?
N mi fa kininkininma.

¹⁵ Hali a to sabatixi a ngaxakedenne tagi,
Alatala sogetede foyen nafama nɛn keli
tonbonni,

a tigrine nun xɔɲinne xɔri.

E se xɔri ramaraden kui gelima nɛn.

14

¹ Samari kaane yulubine saranma e ra nɛn,
amasɔtɔ e bata murutɛ e Ala xili ma.
E faxama nɛn silanfanna ra,
e dii ɲɔrɛne bira bɔxɔni,
e ɲaxalan fudikanne kuine rabɔ ayi.

Isirayila kaane xa tubi Ala ma

² Isirayila, fa Alatala ma, i ya Ala!

Amasɔtɔ i hakɛne bata i rabira.

³ Ɛ tubi Alatala ma

ɛ a mafan falan na.

Ɛ a fala a xa, ɛ naxa,

“Nxu mafelu nxu hakɛne birin na,
i nxu rasɛnɛ ki faɲi,

alogo nxu xa tantun xuiin findi nxɔ
saraxan na.

⁴ Asiriya kaa mi nxu rakisɛ,

nxu mi tema soone fari yɛngɛ xinla ma.

Nxu mi fa a falɛ nxɔ se rafalaxine ma, ‘Nxɔ
ala!’

Amasɔtɔ i ɲan nan kininkininma kiridine
ma.”

⁵ N na e xɔnfɛnma nɛn e na xun xɔn sigani.

N na e xanuma nɛn fonisireyaan na,
amasɔtɔ n ma xɔlɔn bata xɛtɛ e fɔxɔ ra.

⁶ N luma nɛn Isirayila xa alo xiila,
a tofanma nɛn
alo gabalan fugaxina.

A sabatima nɛn

alo wudi binla naxanye Liban yamanani,

⁷ alo wudi binla na maɲingi a faɲin na,

a tofanma nɛn alo oliwi wudina,

a xiri faɲin yi mini

alo Liban suman fɔtɔnne.

⁸ Yamaan fama Isirayila ma

alo e soma wudi binla nan ninin bun.

E maala mɔn fanma nɛn.

E sabatima

alo manpa binla* na fuga.

E xinla sɔtɔma nɛn

alo Liban minseen faɲina.

⁹ Efirami bɔnsɔnna,

nanse mɔn nxu nun suxurene tagi?

N tan nan i ramɛma,

n yi n yengi sa i xɔn.

N luma nɛn i xa

alo wudi gbee xindena.

I bogin sɔtɔma n tan nan na.

¹⁰ Fekolonna nde ra?

A xa feni itoe famu!

Xaxilimane xa e yɛɛ to!

Amasɔtɔ Alatalaa kirane tinxin,

* **14:8:** Wudi binla nde na yi, mɛn kaane naxanye sima, e yi naxanye bogi yitɔnma alo manpana e gbee kiini.

tinxin muxune sigan tima nen e xən,
koni murute muxune dagalanma ayi nen
na yi.

Yoweli Nabi Yoweli Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Yoweli naxan kawandini ito baxi, a fe mi sebexi yire gbete yo yi Kitabun kui. Nanara, muxune mi a sebε waxatin kolon. A luxi nen alo tuguminne nan yi Isirayila kaane tɔrɔma na waxatini naxanye yi luxi alo suɲε xungbene. E ganla nan yi fama, e seene dεene don e ma, na yi findi fitina feen na Yoweli waxatini. Yoweli yi a fala, a na fe sifan ligama nen bayo yamaan mi tubixi Ala ma.

Yoweli nan a sebexi, a lɔxɔna nde, Alaa Nii Sariɲanxin nagodoma nen muxune birin ma. Na sebexi Yoweli sora 3.1-2 kui. Denkeleya muxu singene nan na feen toxi rakamale Nii Sariɲanxin godo lɔxɔni. Na sebexi Xεrane 2.16-21 kui.

¹ Alatala falan naxan ti Yoweli xa, Petuweli a dii xεmena.

Tuguminne gbalon yamanani

² E tan fonne, ε feni ito rame, ε tan yamanan muxune, ε birin xa ε tuli mati. Fe sifani ito ɲɔxɔnna bata yi liga ε waxatini ba,

hanma ε benbane waxatini?

³ E a yeɓa ε diine xa, ε diine yi a yeɓa e diine xa, e diine yi a yeɓa mayixεte famatɔne xa.

⁴ Suɲεne donseen naxanye luxi, tuguminne bata ne don. Tuguminne naxan luxi, xoxorone bata na don. Xoxorone naxan luxi, songolonbalane bata na don.

⁵ E xulun, dɔlɔ minne, ε wuga! E birin xa gbelegbele, ε tan naxanye dɔlɔn minma, bayo manpa bogine bata kala, e ba ε dε.

⁶ Ganla nde bata fa fu n ma yamanan ma, e fangan gbo, e wuya han e mi yate. E ɲinne luxi alo yatan ɲinne, e gbεgbene luxi alo yata gilεn gbeene.

⁷ E n ma manpa binle kalama. E n ma xɔdε binle ɲan fefe, e yi e yixin, e yi e kobelene ba e ma, e yiine yi gbendu fefe!

⁸ E mawuga alo sungutunna kasa dugini ɲandeni naxan a xεmen wugama, a baxi dɔxɔdeni naxan xɔn.

⁹ Bogise saraxan nun minse saraxan bata ɲan Alatalaa banxini.

Saraxaraline sunuxi, Alatalaa walikεne.

¹⁰ Xεεne bata kala,

bɔxɔn bata xara.

Bogiseene bata raxɔri.

Manpa bogi igen bata so a ra.

Turen bata ɲan.

¹¹ Xεε biine bata yigitεge.

Manpa bili nakɔ sane gbelegbelema sununi,

murutun nun fundenna fe ra, bayo se xaba daxine bata halagi.

¹² Manpa binle bata xara ayi.

Xɔdε binle bata lisi a ra

e nun Girenada wudine nun tugu binle nun pɔnmi binle.

Xεε ma wudine birin bata xara.

Muxune sεwan birin bata ɲan.

Yamaan xa tubi Alaa lɔxɔna fe ra

¹³ E sunu dugine tongo,

ε wuga, ε tan saraxaraline.

E gbelegbele,

ε tan naxanye walima saraxa ganden yeɲagi.

N ma Alaa walikεne, ε fa,

ε xi maxidixi kasa benbɛli dugine yi nimisani,

bayo bogise saraxane nun minse saraxane bata ɲan ε Alaa banxini.

¹⁴ E sun suxu waxatin nagidi,

ε yamaan maxili malan sariɲanxini,

ε fonne malan

e nun yamanan muxune birin,

e xa fa Alatalaa banxini, ε Ala,

ε yi ε xuini te Alatala ma.

¹⁵ Lɔxɔ xɔdεxεn bata a li de!

Alatalaa lɔxɔn bata maso,

a fama kalan nan na

fata Ala Sεnbe Kanna ra.

16 Donseen bata ɲan en yɛɛ xəri yati!
Sɛwan nun ɲaxanna bata ɲan en ma Alaa
banxini!

17 Sansi xɔnne bata xara ayi xutune bun,
sagane bata kui geli.
Se ramaradene bata kala,
bayo murutu mi fa na.

18 Xuruseene wuga xuiin gbo iki!
Ninge kurune xuyaxi ayi na xun xɔn ma,
amasɔɔ sɛxɛ mi fa na,
hali yɛxɛne fan tɔrɔxi.

19 Alatala, n nan n xuini te i tan nan ma!
Amasɔɔ tɛɛn bata burunna halagi,
tɛɛ dɛɛn bata xɛɛ ma wudine birin gan.

20 Na ma, hali burunna subene e wuga
xuini tema i tan Ala ma.
Xudene bata xəri,
tɛɛn bata burunna halagi.

2

Alatalaa lɔxɔn bata maso

1 Ɛ xɔtaan fe Siyon yi!
Ɛ gbelegbele n ma geya sariɲanxin fari!
Yamanan muxune birin xa xuruxurun
gaxuni

bayo Alatalaa lɔxɔn fama,
a bata maso.

2 Dimin nun nii rafɔrɛn lɔxɔna,
kundaan nun kuye yifɔrɔn lɔxɔna.

Ganla* fama
alo kuye yi yalanna geyaan kanke ra sub-
axani.

Gali gbee sɛnbɛmaan fama,
naxan ɲɔxɔn munma to,
naxan ɲɔxɔn mi fa toma waxati famatɔne
birin yi.

3 Tɛɛ dɛɛna e yɛɛ ra,
a e xanbi ra.
Bɔxɔn tofan e yɛɛ ra
alo Eden nakɔna.†
Tonbonna nan a ra e xanbi ra.
Sese mi a futuxuluma e yii.

4 E maliga soo yama gbeen nan na,
alo soo ragine ganla,
naxanye xulun e gideni han!

5 E dangu xuiin luxi nɛn
alo yɛngɛ so wontorone.
E tunganma geyane xun ma,

alo tɛɛ gbeen nɛma sɛxɛ xaren ganɲɛ
alo gali sɛnbɛmaan na ti yɛngɛ so xinla ma.

6 Siyane birin xuruxurunma e yɛɛ ra,
e yɛtagine yi tɔɲɔnxi.

7 E fɔnma seene ma
alo yɛngɛ sone,
e tema taan nabilinna yinna ma
alo sofane.

E birin sigama e kiraan xɔn,
e mi kiraan fatama.

8 E sese mi dinma e bode ra,
birin sigama a tinxinni.

Sese na ti e yɛɛ ra,
e tunganma nɛn na xun ma,
e safane mi kalama.

9 E na bɔxɔn taan ma,
e e gi yinna ma,
e tema banxine ma,
e so banxin foye sodene ra
alo muɲadene.

10 Bɔxɔn xuruxurunma e yɛɛ ra,
kore xɔnna yi maxa.

Sogen nun kiken yi yidimi.
Sarene mi fa dɛɛma.

11 Alatala sɔnxɔma a ganla yɛɛ ra.
A yamaan mi nɔɛ yatɛ.

Naxanye a falan suxuma,
ne sɛnbɛn gbo!

Amasɔɔ Alatalaa lɔxɔn gbo,
a magaxu!

Nde nɔɛ tiyɛ a bun?

Yamaan xa tubi Ala ma

12 Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Koni iki, ɛ mɔn xa xɛtɛ n ma ɛ bɔɲɛni feu,
sun suxun nun wugan nun gbelegbele
xuine yi!”

13 Benun ɛ xa ɛ dugine yibɔ nimisani
ɛ bɔɲɛne nan xa kala.

Ɛ xɛtɛ Alatala ma, ɛ Ala
bayo a diɲa, a kininkinin,
a mi xɔlɔn xulɛn,
a hinanna gbo.

A a yɛtɛ ratangaxi yihadin ma.

14 Nde a kolon xa a mi maxɛtɛma
a kininkinin ɛ ma,
a yi baraka sa ɛ feene yi,
alogo ɛ xa nɔ bogise saraxane
nun minse saraxane bɛ Alatala xa, ɛ Ala?

* 2:2: Yanyina nde ganli ito findixi tuguminne nan na naxanye halagin naso yamanani Alaa xɔlɔn bun ma. † 2:3: Eden nakɔna fe seɓɛxi Dunuɲa Fɔlɔn 2.8-9 kui. E nun Esekiyɛli 36.35.

15 E xɔtaan fe Siyon yi!
 E sun suxu waxatin nagidi.
 E yamaan maxili malan sariɲanxini.
 16 E yamaan malan, ε malanna rasariɲan.
 E fonne malan,
 ε dii ɲɔɾene malan
 hali naxanye xiɲen minma.
 Hali xɛmɛn naxan baxi ɲaxanla dɔxɔdeni,
 na fan xa mini a banxini,
 a ɲaxanla fan xa fa malanni.
 17 Saraxaraliin naxanye walima Alatala xa
 ne xa wuga Ala Batu Banxin
 so dɛɛn nun saraxa ganden tagini.
 E yi Ala mafan, e naxa,
 “Alatala, kininkinin nxu ma,
 nxu tan i ya yamana.
 I nama i ya muxune rayagi,
 i nama tin yama xɔɲene yi nxu magele,
 e a fala, e naxa,
 ‘E Ala minen yi?’ ”

Alatala yi a yamaan yabi

18 Nayi, Alatalaa xɔxɔlɔnna kelima nɛn
 a yamanana fe ra,
 a yamaan kininkininna yi a suxu.
 19 Alatala a yamaan yabima nɛn nayi, a
 naxa,
 “N mɔn bogiseene ragidima ε ma nɛn,
 e nun manpa bogine nun ture faɲina.
 E lugoma nɛn ken!
 N mi fa ε findima magele seen na siyane
 tagi.
 20 Yaxun naxan kelima sogeteden kɔmɛnna
 ma,
 n na a masigama nɛn ε ra pon!
 N na a kedima nɛn
 siga bɔxɔ xare madunduxin mabinni.
 N na a ganla yɛɛ ra xiin naxuyama ayi nɛn
 siga han sogeteden baana,
 e nun a xanbi ra xiina
 siga han sogegododen fɔxɔ igena.
 E faxaxine xiri ɲaxin minima nɛn,
 a findi furen na foyeni.
 Amasɔtɔ Ala wali gbeen kɛma nɛn.
 21 I tan, bɔxɔna,
 i nama gaxu!
 I ya sɛwan xa gbo ayi,
 i ɲaxan!
 Amasɔtɔ Alatala bata fe gbeene rakamali.
 22 E tan, subene,
 ε nama gaxu!

Amasɔtɔ burunna sɛxɛne mɔn ɲingima nɛn,
 wudine mɔn yi bogi.
 Xɔdɛ binle nun manpa binle mɔn yi da-
 hamun namini.
 23 E tan, Siyon kaane, ε ɲaxan,
 ε sɛwa Alatala yi, ε Ala,
 bayo a mɔn tulɛn fima ε ma a waxatini a
 tinxinni,
 a tule gbeen nafa ε ma
 a darixi fɛ waxatin naxanye birin yi.
 24 Lonne rafema nɛn,
 kundine yi rafe manpa nɛnɛn nun turen
 na.”

25 “N ɲɛɛ danguxine seene ɲɔxɔne raxɛtɛma
 nɛn ε ma
 tuguminne nun xoxorone naxanye donxi,
 e nun songolonbalane nun supɛne,
 n ma gali gbeena,
 n naxan nasiga ε xili ma.
 26 E dɛgema nɛn han ε lugo.
 E Alatala xinla tantunma nɛn, ε Ala,
 naxan bata kabanako feene liga ε xa.
 N ma yamaan mi fa yagima mumɛ!
 27 E a kolonma nɛn nayi
 a n luxi Isirayila kaane yɛ.
 Alatala nan n tan na, ε Ala.
 Ala gbɛtɛ mi na mumɛ.
 N ma yamaan mi fa yagima mumɛ!”

3

Alaa lɔxɔna fe

1 “Na xanbi ra,
 n na n ma Nii Sariɲanxin nagodoma nɛn
 adamadiin birin ma.
 E dii xɛmɛne nun ε dii tɛmɛne nabiya falane
 tima nɛn.
 E xɛmɛ fonne yi xiye sa.
 E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.
 2 Na lɔxɔne yi,
 n na n ma Nii Sariɲanxin nagodoma nɛn
 hali konyi xɛmɛne nun konyi gilɛne xun
 ma.
 3 N kabanako feene yitama nɛn kore xɔnna
 ma
 e nun bɔxɔ xɔnna ma,
 wunla nun tɛɛn nun tɛɛ tuti gbeen minima
 nɛn.
 4 Sogeni dimima nɛn,
 kiken yi gbeeli alo wunla,
 benun Alatalaa lɔxɔ binye gbeen xa a li.
 5 Nba, naxan yo na Alatala maxandi a xinla
 ra,

na kisima nɛn.
 Nayi, yamaan muxu dɔnxɛna ndee luma
 nɛn e nii ra
 Ala na naxanye xili,
 ne nan xunbama Siyon geyaan fari
 e nun Yerusalɛn yi
 alo Alatala a fala kii naxan yi.”

4

Siyane makiti fena

¹ “Amasɔtɔ na lɔxɔne yi, na waxatini,
 n na fa Yuda nun Yerusalɛn suxu muxune
 ra waxatin naxan yi,
² n siyane birin malanma nɛn,
 n yi fa e ra Yosafati lanbanni,*
 n na e makitima dɛnaxan yi,
 lan n ma yamana fe ma, Isirayila.
 Amasɔtɔ, e e raxuyaxi ayi nɛn siyane yɛ,
 e yi e bɔxɔni taxun e tagi.
³ E n ma yamanan muxune yitaxun nɛn e
 ra,
 masɛnsɛnna xɔn,
 e yi dii xɛmɛne mati konyine ra
 alogo e xa yalundene sara,
 e yi dii tɛmɛne mati
 alogo e xa manpaan sara,
 e yi a min.”

⁴ “Ɛ tan Tire kaane nun Sidɔn kaane
 nun Filisitine birin, nanse xɔli ɛ ma n xili
 ma?
 Ɛ gbeen jɔxɔn nanse ra n ma?
 Koni xa ɛ waxi yɛngɛn nakeli feni n xili ma,
 nayi n na ɛ yɛngɛne raxɛtɛma ɛ ma nɛn
 mafuren!
⁵ Ɛ tan naxanye n ma gbetin
 nun n ma xɛmaan tongoxi, n ma nafulu
 fajine,
 ɛ yi e sa ɛ suxurene batudeni.
⁶ Ɛ Yuda nun Yerusalɛn muxune mati nɛn
 Girɛki muxune ma, ɛ yi e masiga e bɔxɔn
 na.”

⁷ “N tan nan sa e bama na yirene yi
 ɛ e matixi dɛnaxanye yi.
 N yi tɔrɔn naxɛtɛ ɛ ma ɛ naxan jɔxɔn saxi e
 fari.
⁸ N na ɛ dii xɛmɛne nun ɛ dii tɛmɛne matima
 nɛn
 Yuda kaane ma.

E fan yi e mati Sabe kaane ma, siya
 makuyena.”
 Alatala nan falan tixi!

Yɛngɛn nun kitina

⁹ Ɛ ito fala siyane xa, ɛ naxa,
 “Ɛ yitɔn yɛngɛn xili yi, ɛ yɛngɛ sone rakeli.
 Sofane birin xa keli, e yɛngɛn so.
¹⁰ Ɛ ɛ jɛnge kenne bɔnbɔ silanfanne ra,†
 ɛ wɔlitɛne rafala tanbane ra.
 Sɛnbɛtarene xa a fala, e naxa, ‘Nxu sɛnbɛn
 gbo.’
¹¹ Ɛ mafura, ɛ fa,
 ɛ tan siyaan naxanye birin be rabilinni,
 ɛ fa ɛ malan be.”

Alatala, i ya malekane ragodo e xili ma.

¹² Siyane xa keli, e xa godo Yosafati lan-
 banni.
 Amasɔtɔ n dɔxɔma mɛnna nin,
 n na Isirayila rabilinna siyane birin makiti.
¹³ Ɛ wɔlitɛn tongo ɛ bogi seene xaba
 bayo e bata mɔ.
 Ɛ fa manpa bogine yibodon, ɛ e igen ba
 bayo manpa ige baden bata rafe,
 han a fɛjɛne yi bɔxɔnjɛ a ma.
 E jaxuyaana fan gboxi ayi na kii nin.

¹⁴ Yama gbeen bata lu kiti saden lanbanni!
 Amasɔtɔ Alatalaa lɔxɔn bata maso e ra
 kiti saden lanbanni.
¹⁵ Sogen nun kikenɛ dimima nɛn,
 sarene mi fa dɛgɛma.
¹⁶ Alatala sɔnxɔma nɛn keli Siyon yi,
 a a xui ramini sɛnbɛni, keli Yerusalɛn yi.
 Nayi, bɔxɔn nun koren xuruxurunma nɛn,
 koni Alatala findixi luxunden nan na a
 yamaan xa,
 e nun yigiyade makantanxina Isirayila
 kaane xa.

Ala baraka feen naxanye ragidima a ya- maan ma

¹⁷ “Ɛ a kolonma nɛn nayi, a n tan nan
 Alatala ra,
 ɛ Ala, naxan dɔxi Siyon yi, n ma geya
 sarijanxina.
 Yerusalɛn sarijanma nɛn,
 xɔjɛne mi fa fuma a ma sɔnɔn!”

¹⁸ “Na lɔxɔni,

* 4:2: Yosafati bunna nɛn fa fala “Alatala nan kitin sama.” † 4:10: Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

manpa nenēn minima nen geyane yi,
yire matexine yi nōnōn namini,
igen yi lu Yuda baane birin yi.
Tigin minima nen Alatalaa banxini,
a yi kasiya lanbanna ige sa.

¹⁹ Misiran tan findima nen bōxō kalaxin na,
Edōn yi findi tonbonna ra
e gbalone fe ra e naxanye ligaxi Yuda
kaane ra.

E bata sōntarene faxes Yuda yamanani.

²⁰ Koni muxun luma nen Yuda nun
Yerusalēn yi habadan,
mayixete nun mayixete.

²¹ N munma n ma yamaan yulubin nax-
anye xafari e faxes tixine ma,
n ne mafeluma nen.
N tan Alatala, n lu Siyon taani.”

Amosi Nabi Amosi Alaa Falan Naxan Sebe

Amosi, nabiin nan yi a ra naxan keli Yudaya yi, Manga Yusiya waxatini, fa jee keme solofere jee tonge sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini Isirayila boxon yi taxunxi firinna ra. A yii fari foxon xili Yudaya yamanana, a kome foxon xili Isirayila. Manga Yerobowan yi Isirayila boxoni. A mi tinxi bire Alaa sariyan foxo ra, a yamaan fan mi luxi kira fadin xon ma.

Nabi Amosi yi kawandin ba Isirayila kaane xa, alogo e xa xete e yulubine foxo ra. A yi tonna dexo suxure batun na. E mi yi Ala batun nabexinxi, koni e bata yi suxure batun sa na fari. Nanara, Ala yi a yita e ra Nabi Amosi barakani, a e Ala maxandin nun Ala batun birin bata lu fufafu. Ala mi wama a firinden xon ma.

Na waxatini Isirayila kaa wuyaxi bata yi nafulu gbege soto. E yi e miri a na birin findixi Alaa barakan na e tan mabinni. Nabi Amosi yi a yita e ra, a na nafunla mi yi kelima Ala yii, a kelixi e fe kobine yi e naxanye ligaxi yigelitone ra.

Nabi Amosi to yelin na falan tiye e ma, a yi a fala e xa a Ala fama e jaxankatadeni e yulubine fe ra. Isirayila kaane yi a miri a fe xodexe yo mi noma e lideni, koni Nabi Amosi yi e mafan e xa xete Alaa sariyan ma, xa na mi a ra e birin fama halagideni.

Ala yi Isirayila kaane jaxankata alo Nabi Amosi a fala e xa kii naxan yi. E yaxune yi e yenge. Isirayila kaan naxanye mi faxes silanfanna ra, ne yi lu konyiyani yamana gbete yi. Alaa falan birin yi kamali.

Kitabun yireni ito falan tonon gbo to muxune xa. A lanma en xa en tuli mati kawandini ito ra alogo en xa denkeleya Ala ma alo a wama a xon ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, en fan fama jaxankatan sotedeni alo Isirayila kaane.

¹ Amosi, Tekowa kaana, xuruse kannna a falan ni i ra. A toon naxan tixi Isirayilaa fe yi alo xiyena Yuda Manga Yusiya nun Isirayila Manga Yerobowan, Yowasi a diin

waxatini, jee firin benun boxon xa xuruxurun. ² A naxa, “Alatala xaje xuiin naminima Siyon ma alo yatana, a galan xuiin kelima Yerusalen yi. Balo mi na xuruseen naxanye donma, Karemele geya yati bata xara.”

Damasi a yulubin saranna

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Damasi a hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra. Bayo e bata Galadi toro jaxi ra, alo maala bonboma kii naxan yi.

⁴ Nanara, n Xasayele a banxin ganma nen. Teen fama Ben-Hadada yire makantanxin kaladeni nen.

⁵ N Damasi taan so deen balan seene girama nen.

N Aweni lanban yi kaane halagima nen,* e nun mangan naxan Beti-Eden yi. Arami yamaan xalima nen Kiri yi.” Alatala naxa na kiini.

Gasa taana yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Gasa taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra. E bata taana ndee muxune birin xali Edon yi konyiyani.

⁷ Nanara, n Gasa a yinna ganma nen. Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.

⁸ N na Asadodi kaane halagima nen, e nun mangan naxan Asikalon yi. N na Ekiron jaxankatama nen, han Filisiti kaan birin yi faxes.” Marigina Alatala naxa na kiini.

Tire taana yulubin saranna

⁹ Alatala ito nan falaxi, a naxa, “Tire taana hake saxanna, hanma naanin ma fe ra, n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra. E bata taana ndee yamaan birin xali Edon yi konyiyani, e layirin kala

e nun e ngaxakedenne Isirayila kaane tagi.

¹⁰ Nanara, n Tire taan yinna ganma nen. Teen fama a yire makantanxin kaladeni nen.”

* 1:5: Aweni bunna neen fa fala hakena.

Edon ma yulubin saranna

¹¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Edon kaane hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata e ngaxakedenne yenge silanfanna
 ra.[†]
 E mi kininkinin e ma,
 e e xolon nadangu ayi!
¹² N Teman ganma nen.
 Teen nan fama Bosara yire makantanxin
 kaladeni.”

Amoni a yulubin saranna

¹³ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Amonine hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata Galadi jaxalan fudikanne kuine
 yibo silanfanna ra,
 alogo e xa boxo gbete soto.
¹⁴ Nanara, n teen soma nen Rabaha yinna
 ra.
 Teen nan fama na yire makantanxin
 kaladeni
 yenge sonxo sonxo xuini.
 Na yengen luma nen
 alo foye gbeena,
 alo tule gbeena.
¹⁵ E mangan xalima nen konyiyani,
 e nun a kuntigine.”
 Alatala naxa na kiini.

2*Moyabaa yulubin saranna*

¹ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Moyabaa hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata Edon mangan xonne gan
 han e findi a fujin na.
² Nanara, n Moyaba ganma nen.
 Teen nan fama Keriyoti yire makantanxin
 kaladeni.
 Moyaba janma yenge sonxon nin,
 yenge so xotaan na fe waxatin naxan yi.
³ N na e mangan halagima nen,
 e nun e kuntigine.”
 Alatala naxa na kiini.

Yudayaa yulubin saranna

⁴ Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Yuda kaane hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E bata e me Alatalaa sariyan na,
 e mi a tonne suxi.
 Bayo e bata la wule alane ra,
 e fafane yi naxanye foxo ra.
 Na nan e raloxi ayi.
⁵ Nanara, n Yuda yamanan ganma nen.
 Teen nan fama Yerusalen yire makan-
 tanxin kaladeni.”

Isirayilaa yulubin saranna

⁶ Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Isirayila a hake saxanna,
 hanma naanin ma fe ra,
 n mi xetema n ma fe ragidixin foxo ra.
 E tinxin muxune masara gbetin na,
 e toro muxune masara sankidi saren na.
⁷ Yiigelitane toron nafan e ma han
 e e dunu ya yi gidin bama e yii.
 Diine nun e baba kafuma sungutun ke-
 denna ma.
 Nayi, e bata n xili sarijanxin xosi.
⁸ E e sa saraxa ganden dexon dugine ma
 e naxanye soto tolimaan na.
 E dolon min e suxurene banxin kui
 e naxan soto tinxintareyani.”

⁹ “Anu, n tan nan Amorine halagi e xa,
 naxanye senben yi gbo
 alo suman wudina alo warine.
 N na Amorine fangan birin jan fefe,
 alogo e nama fa keli sonon.

¹⁰ N mon yi e ramini Misiran boxon ma,
 n yi e rasiga ti jee tonge naanin tonbonni
 alogo e xa Amori boxon soto.

¹¹ N yi nabine ramini e diine tagi,
 e nun De Ti Nasiri muxune.
 Isirayila kaane, a mi na kiini ba?”
 Alatalaa falan nan na ra.

¹² “Koni e tan bata dolon so De Ti Nasiri
 muxune yii.*

E bata tonna doro nabine ma
 a e nama nabiya falane ti.”

¹³ “Nanara, n na e yibutuxunma nen,
 alo wontorona, goron binyen naxan fari.

¹⁴ Muxu xulunxin mi noe a giye.
 Senbemaan senben janma nen.
 Sofaan faxama nen yengeni.

[†] 1:11: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

* 2:12: Nasirine fe mon sebexi Yatene 6.3 kui.

15 Xalimakuli wonla mi tiyε.
Naxan san mafura,
na mi a giyε.
Soo ragiin mi a niin nakisε.

16 Sofa wεkilεxin nagenla a gima nεn na
lɔxɔni.”
Alatalaa falan nan na ra.

3

Ala naxan jεnige Isirayila xa

1 ε falani ito ramε,
Alatala naxan falama Isirayila kaane xili
ma,
a xabilan naxan namini Misiran bɔxɔn ma.
2 “N na ε tan nan gbansan sugandi
dunupa xabilane birin tagi.
Nanara, n bata a jεnige
n xa ε yulubine saran ε ra.”

3 Muxu firin nɔε sigan tiyε yire kedenni ba,
xa e mi lanxi na ma?

4 Yatan wurundun jε burunna ra ba,
xa a mi subena nde sɔtɔxi?
A a xuini tε a faranna ra ba,
xa a munma sese suxu?

5 Xɔliin birama yalaan kui bɔxɔn ma ba,
xa a mabandun se mi saxi na woson ma?
Yalaan woson balan jε ba,
xa sese mi a kui?

6 Xɔtaan fema taan kui waxatin naxan yi,
muxune mi kɔntɔfilε ba?
Gbalon taan liyε ba,
xa Alatala mi a ragidixi?

7 Marigina Alatala mi fefe ligama,
fɔ a wundon makεnen a nabine xa,
a walikεne.

8 Xa yatan bata wurundun,
nde mi gaxuε?
Marigina Alatala bata falan ti,
nde tondε na nabiya falan naliyε?

9 ε xa ito fala Asadodi a yire makantanxine
yi,
e nun Misiran ma yire makantanxine yi,
ε naxa, “ε xa ε malan Samari geyane fari,
ε xa a mato
mεn kaane kɔntɔfilixi kii naxan yi,
e e bode jaxankatama kii naxan yi.

10 E mi tinxinna kolon,
e seene sɔtɔma gbalon nun mujan nin,
e ne se sɔtɔxine mara e banxi fajine kui.”
Alatalaa falan nan na ra.

11 Nanara, Marigina Alatala ito nan
falaxi, a naxa,
“A mato, ε yaxun fama ε bɔxɔ kaladeni nεn.
E fama ε xunnakaladeni,
e yi ε yire makantanxine kui geli.”

12 Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“Yatan na yεxεeni bɔ,
xuruse rabaan nɔε yεxεen sanna
hanma a tunla nan gbansan nakisε yatan
ma.

Isirayila kaane fan kisima na kiini nεn.
Samari kaan naxanye e matabuma saden
ma,
naxanye e magodoma Damasi karaxane
ma,
ε tan mi kisε.”

13 Marigina Alatala,
Ala Sεnbεn Birin Kanna falan nan na ra.
“ε ε tuli mati n na,
ε sereyani ito ba Yaxuba bɔnsɔnna xili ma.

14 N na Isirayila yulubine saran e ra wax-
atin naxan yi,
n na e jaxankatama nεn e saraxa gandene
fe ra
naxanye Betεli yi.

Na saraxa gandene suxu seene birama nεn
bɔxɔni.

15 N mɔn e banxi fajine rabirama nεn,
jεmεn nun sogefuren banxine birin,
naxanye maxidixi sama jinne ra.
N ne birin kalama nεn.”
Alatalaa falan nan na ra.

4

Isirayila munma tubi Ala ma

1 ε falani ito ramε,
ε tan jaxanla naxanye belebele
alo jinge turaxin naxanye Basan bɔxɔn
ma.

ε tan naxanye dɔxi Samari geyaan fari,
ε tan naxanye sεnbεtarene yigbεtenma,
ε tan naxanye tima tɔrɔ muxune fari.

ε a falama ε xεmεne xa, ε naxa,
“ε fa minseene ra nxu xa, yo!”

2 Marigina Alatala bata a kɔlɔ a sarijanni, a
naxa,
“A mato, kiti lɔxɔn fama ε xa.
E fama ε suxudeni wure kɔnkɔrɔnxin nan
na,
e yi ε tan nun ε diine xali.

3 ε minima nεn ε taa nabilinna yin kalaxin
kui,
birin tixi a bode xanbi ra.
E ε xalima nεn e yire makantanxini.”

Alatalaa falan nan na ra.

4 “E siga Beteli yi,
 ε sa yulubin liga na.
 E siga Giligali yi,
 ε sa yulubin fari sa.
 E xa saraxan ba xɔtɔnna birin yi,
 ε mɔn xa yaganna ba
 jɛɛ saxan yɔ jɛɛ saxan.
 5 E burun ba barika bira saraxan na
 buru rate seen naxan yi.
 E xa ε kanba ε jɛnige ma saraxane yi,
 bayo na fe sifan nafa ε ma,
 ε tan Isirayila kaane.”
 Marigina Alatalaa falan nan na ra.

6 “N bata yi kamɛn naso ε taane birin yi.
 Donseen yi dasa ε konni.
 Koni hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

7 “Kike saxan to yi luxi xɛɛn xa xaba,
 n tondi nɛn tulɛn nafa ε ma.
 N bata a liga taana nde yi tulɛn sɔtɔ,
 taana nde mi a sɔtɔ.
 N bata a ragidi xɛɛna nde xa tulɛn sɔtɔ,
 xɛɛna nde nama tulɛn sɔtɔ.
 8 Muxune yi e masiga taane yi ige fendeni,
 koni hali min xɔnla,
 a mi ba e ra.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

9 “N bata furen nafa ε sansine ma,
 n bata e xara.
 Tuguminne bata ε nakɔne kala,
 e nun ε manpa bili nakɔne nun ε xɔdɛ binle
 nun ε oliwi binle.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

10 “N bata fitina furen nafa ε ma,
 alo n na a liga Misiran bɔxɔn ma kii naxan
 yi.
 N bata ε banxulanne faxa silanfanna ra,
 han ε yi wasa e binbine xirin na ε konni.
 E yaxune yi ε soone tongo.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

11 “N bata ε jaxankata

alo Sodoma nun Gomora.
 E luxi nɛn
 alo wudi ganmatɔɔn naxan baxi tɛɛni.
 Hali n to na birin liga,
 ε mi tubi n ma.”
 Alatalaa falan nan na ra.

12 “Nanara, n fama ε tan Isirayila kaane
 jaxankatadeni nɛn.
 N na a ligama ε ra nɛn.
 E xa ε yitɔn ε dɛntɛgɛ feen na ε Ala xa.”
 13 Naxan geyane nun foyen daxi,
 a a miriyane makɛnɛn adamane xa,
 naxan subaxan findima kɔɛɛn na,
 naxan sigan tima yire matexin fari,
 a xili nɛn Alatala, Ala Sɛnɛn Birin Kanna.

5

Alaa mawugana

1 E falani ito ramɛ.
 N bata jande bɛtini ito ba Isirayila yamaan
 xa.
 2 “Isirayila bata lu
 alo sungutun faxaxina,
 a mi fa kelɛ sɔnɔn.
 A saxi bɔxɔni,
 muxu yo mi a rakele.”
 3 Marigina Alatala ito nan falaxi, a naxa,
 “Isirayila bɔnsɔnna,
 taan naxan muxu wuli keden nasigama
 yɛngɛsodeni,
 a muxu kɛmɛ nan gbansan toma xɛtɛ.
 Taan naxan muxu kɛmɛ rasigama
 yɛngɛsodeni,
 a muxu fu nan gbansan toma xɛtɛ.”
 4 Alatala ito nan falaxi Isirayila yamaan
 xa, a naxa,
 “E xa n fen alogo ε niin xa kisi.
 5 E nama n fen Beteli yi,
 ε nama siga Giligali yi,
 hanma Bɛriseba,
 bayo Giligali kaan birin sigama nɛn
 konyiyani,
 Beteli fan halagima nɛn.”

6 E xa Alatala fen alogo ε niin xa kisi.
 Xa na mi a ra, Yusufu bɔnsɔnna,
 a ε janma nɛn alo tɛɛna.
 Beteli kaa yo mi na
 naxan na tɛɛn natuyɛ.
 7 E tan bata sariyan maxɛtɛ xɔlɛn na,
 ε bata yo tinxinyaan ma.

⁸ A tan nan Dii Teme Solofere sare kurun
nun Donso sare kurun yebaxi kore xonna
ma,*
a dimini yalan kuyebaan na,
a sogen nagodo kɛɛn na,
a igen nakeli baani,
a na ragodo bɔxɔni tulen na.
A tan xili nen “Alatala.”

⁹ A muxu gbeene halagima nen,
a e yire makantanxine kala.

¹⁰ E muxun xɔnnantenyama
naxan na e makiti,
bayo jɔndi falan mi rafan e ma.

¹¹ E senbetarene yigbetenma,
e balon nasuxuma e ra mudun na.
E bata banxi fajine ti gemene ra,
koni e mi fama dɔxɔdeni ne kui.
E bata manpa bili nakɔ fajine si,
koni e mi na dɔlɔ minje.

¹² Amasɔtɔ, n na a kolon e haken nun yulu-
bin gbo.

E tinxin muxune yigbetenma.

E dimi yi seene rasuxu
alogo tɔrɔ muxune nama makiti jɔndin na.

¹³ Na na a toxi xaxilimaan dunduma,
bayo waxatini ito mi fan.

¹⁴ E fanna fen,
e xete fe jaxin fɔxɔ ra,
alogo e xa kisi.

Nayi, Alatala, Ala Senben Birin Kanna
na luma nen e xɔn,
alo e a fala kii naxan yi.

¹⁵ E xa fe jaxin najaxu.

Fe fajin xa rafan e ma.

E xa kiti tinxinxin sa.

Xa e na liga, yanyina nde, Alatala,
Ala Senben Birin Kanna dijama e tan
Yusufu bɔnsɔn dɔnxɛn ma nen.

¹⁶ Nanara Marigina Alatala,
Ala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a
naxa,

“E wuga xuini tema nen taana ngaani,
e sunu xuini te kirane birin xɔn.

E xee rawanle xilima nen
e xa e wuga xuini te,
e beti baane xilima nen,
e xa jande betine ba.

¹⁷ N na dangu e konni,
wuga xuiin tema nen e xeeene birin ma.”

Alatala naxa na kiini.

Gbalon dina muxune xa

¹⁸ Gbalon ne xa,
naxanye waxi Alatalaa kiti lɔxɔn xa fa.

E wama nanse xɔn ma na lɔxɔni?
Na findima dimin nan na e xa,
na mi finde kenenna ra e xa.

¹⁹ Na luxi nen alo muxun
naxan a gima yatan yee ra,
a sa kanko xaje li.

A na so banxin kui,
a a digan banxini,
sajin yi a xin.

²⁰ Alatalaa kitin lɔxɔna,
dimin xa mi a ra ba?
Kenenna mi a ra e xa na lɔxɔni hali!

²¹ “N bata e sanle najaxu,
e mi rafan n ma fefe ma.
N mi waxi e malanne xɔn feu!

²² E saraxa gan daxi yo,
e Ala kise yo,
e bɔje xunbeli saraxa yo,
e saraxa turaxi yo,
e sese mi rafan n ma.
N mi tinma e rasuxe hali keden.

²³ E beti xuiin makuya n na.
N mi waxi e kondɛn betin xuiin me feni.

²⁴ N wama naxan xɔn,
sariya kenden xa gbo e tagi
alo igen naxan baani.
E tinxinyaan xa lu

alo xuden naxan mi xɔrima.

²⁵ E tan Isirayila yamaan to yi na tonbon
yireni je tonge naaninna bun ma,
e saraxane ba nen n tan xa ba?

²⁶ E e gbee suxure Sikoti xali nen na waxa-
tini ba?

Alo e gbee mangana.

Hanma e sare ala Kiyun,
e naxanye rafalaxi e yete xa.

²⁷ Nanara, n na e xalima nen
konyiyani Damasi xanbi ra.”

Alatala naxa na kiini.

A xili nen “Ala Senben Birin Kanna.”

6

Gbalon nafulu kanne xa

¹ Gbalona e xa,
naxanye laxi e yete ra
Siyon nun Samari geyane fari.
E tan muxu gbeene

* 5:8: Men kaane yi sare kurune yatɛxi nen alo se sawurane, e yi na sare kurune xili sa na seene xun ma.

naxanye na siya fisamantenna xun na,
Isirayila kaane xaxili tixi ε tan nan na.

² Ε siga Kalene taan matodeni,
hanma Xamata, na taa gbeena.
Ε mən xa godo Filisiti bəxəni
Gati matodeni.

Ne fisa ε xa ba?
E bəxən gbo ε gbeen xa?

³ Ε a mirixi
a ɲaxankata bəxən mi ε lima,
koni ε a ligama nən
gbalon yi ε sətə.

⁴ Ε ε matabuma sade faɲin ma,
ε yeXeen nun ɲinge raturaxin donma,

⁵ Ε sign sa kondenna ra.
Ε yengi a ma, a ε fatan maxaseene ra
alo Nabi Dawuda.

⁶ Ε dələ gbege minma,
ε ture faɲin maso ε fatin ma.

Koni, ε mi kəntəfilixi
Yusufu bənsənna kala feen na.

⁷ Nanara, ε singe nan sigama konyiyani.
Ε sumunne danma nən.

⁸ Marigina Alatala bata a kələ a yete yi.
Alatala, Ala Sənben Birin Kanna falan ni ito
ra:
“Yaxuba bənsənna wason bata rapaxu n
ma.
E yire makantanxine mi rafan n ma.
N fama e birin halagideni nən.”

⁹ Xa muxu fu banxina nde kui,
e birin faxama nən.

¹⁰ E kon kaan na so na banxini,
e binbine tongodeni,
a xa e gan,
a na naxan li banxini
a a falama nən na xa,
“Muxu gbete mi be,
ba i tan na ba?”

A a yabima nən, “En-ən.”

A mən naxa, “I dundu,
i nama Alatala xinla fala!”

¹¹ Bayo Alatala bata yamarin fi
a banxi gbeene nun banxi xurine,
e birin xa rabira, e kala.

¹² Soone e giye gɛmɛ yireni ba?

Ŋingene mənna biye ba?

Awa, nanfera ε sariyan maxetema xələn na,
ε tinxinyaan maxete fe ɲaxin na?

¹³ Ε ɲaxanma fe fuune ra.

Ε naxa, a ε fe bata sənɔya
ε yeteen sənben xən.

¹⁴ Alatala, Ala Sənben Birin Kanna falan ni
ito ra:

“Nanara, n kelima nən ε xili ma,
Isirayila yamana.
Ε tan naxanye Lebo-Xamata taani
han Araba xudeni,
siyana nde fama nən ε tərɔdeni.”

7

Amosi a fe to singena alo xiyena

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na:

Xeen to xaba mangan xa,
sansi nənən fan yi minima,
Alatala yi tuguminne ramini.

² E to yelin sansine birin donɲe bəxən ma,
n yi a fala,

“Marigina Alatala,
i xa e mafelu e hakene ra,
xa na mi a ra
Yaxuba bənsənna baloma di?
A sənben mi gbo.”

³ Alatala yi kininkinin e ma,
a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
Alatala naxa na kiini.

⁴ Marigina Alatala yi tooni ito yita n na:
Marigina Alatala yi a ragidi a teen xa mini.
Teen yi bəxən birin gan,
bəxə igen birin yi xara.

⁵ N yi a fala,
“Marigina Alatala, yandi, diɲa,
xa na mi a ra
Yaxuba bənsənna baloma di?
A sənben mi gbo.”

⁶ Alatala yi kininkinin e ma,
a yi a fala, a naxa, “Ito mi lige.”
Marigina Alatala naxa na kiini.

⁷ A yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:
Marigin yi tixi yinna tinxinxin dɛxən,
bitikidi* matinxin lutin yi suxi a yii.

⁸ Alatala yi n maxədin, a naxa,
“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi, n naxa,
“Bitikidi matinxin lutina.”

Marigin yi a fala,
“N waxi a xən,
n ma yamaan xa matinxin, Isirayila kaane.

* 7:7: Bitikidin mən falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

N mi diƷe sɔnɔn.

⁹ Suxure batude matexine kalama nɛn Isiyaga bɔxɔn ma.

Isirayila a batudene rabirama nɛn.

N kelima nɛn Yerobowan ma denbayaan xili ma silanfanna ra.”

Amosi nun Amasiyaa fe

¹⁰ Amasiya Beteli saraxaraliin yi a fala Isirayila manga Yerobowan xa, a naxa, “Amosi yafan nakelima i xili ma Isirayila bɔnsɔnna tagi. A naxan falama na mi fan bɔxɔn xa. ¹¹ Amosi a falama, ‘Yerobowan faxama silanfanna nan na. Isirayila kelima nɛn a bɔxɔni konyiyani.’ ”

¹² Amasiya yi a fala Amosi xa, a naxa, “I tan naxan toon tima, keli be, siga Yuda yamanani! Sa i balon fen mɛnni nabiya wanli, ¹³ koni i nama fa nabiya falane ti Beteli sɔnɔn, bayo mangana yire sariƷanxin be manga taani ito yi.”

¹⁴ Amosi yi Amasiya yabi, a naxa, “Nabiin xa mi n na! N fafe fan, nabi mi yi na ra. Xuruse kannan n na. N Sikomoro binle fan nawalima. ¹⁵ Alatala yi n fen xuruseene tagi, a yi a fala n xa, ‘Siga, nabiya falane ti n ma yamana Isirayila xa.’ ¹⁶ Iki, i tuli mati Alatalaa falan na, i tan naxan a falama n xa, ‘I nama nabiya falane ti Isirayila xa, i nama falan ti Isiyaga bɔnsɔnna xa.’ ¹⁷ Nayi, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘I ya Ʒaxanla findima nɛn yalunden na taani. I ya diine faxama nɛn silanfanna ra. I ya bɔxɔn bama nɛn i yii, a yitaxun muxu gbetene ra. I tan, i faxama nɛn bɔxɔ haramuxin ma, Isirayila fan xalima nɛn yire makuyeni.’ ”

8

Nabi Amosi a fe toon naanindena alo xiyena: Deben

¹ Marigina Alatala yi fe tooni ito yita n na alo xiyena:

Deben naxan yi rafexi sansi bogi mɔxin na.

² A yi n maxɔdin, a naxa,

“Amosi, i nanse toxi?”

N yi a yabi,

“Debe rafexi sansi bogi mɔxin na.”

Alatala yi a fala n xa, a naxa,

“Isirayila fan bata kɔxɔ n ma yamana.

N mi diƷe sɔnɔn.”

³ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔni,

sigin naxan sama mangana banxini,

na masarama nɛn wuga xuiin na.

Binbine wolima ayi nɛn yiren birin yi,

birin dunduma nɛn.”

⁴ Ɛ falani ito ramɛ,

ɛ tan naxanye yiigelitɔɔn tɔrɔma,

ɛ tan naxanye tɔrɔ muxun Ʒaxankatama.

⁵ Ɛ naxa, “Kike nɛnɛn sanla Ʒanma waxatin mundun yi,

alogo en xa en ma seene mati?

Matabu Lɔxɔn Ʒanma waxatin mundun yi,

alogo en ma maala yi mati?

En ma se maliga seen xa xurunƷe ayi,

en ma saren xa mate.

En xa wule sikeela rafala.

⁶ En sɛnbɛtarene masarama nɛn gbetin na,

en tɔrɔ muxune masara sankidi saren na.

En maala matima nɛn e nun a dagina.”

⁷ Alatala naxan Yaxuba rakanbaxi,

na yi a kɔlɔ a yetɛ yi, a naxa,

“N mi ƷinanƷe e liga feene ma,

han dunuƷa yi Ʒan.

⁸ Bɔxɔni ito kalama na nan ma.

Be kaane birin luma nɛn sununi.

Bɔxɔn xuruxurunma nɛn

alo Misiran xudena,

naxan tema, a mɔn yi godo.”

⁹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“N fama a ragidideni nɛn na lɔxɔni,

sogen xa godo benun a waxatina,

dimin xa sin bɔxɔni yanyi waxatini.

¹⁰ Ɛ sanle findima nɛn Ʒan feene ra,

ɛ sigine findima nɛn wuga xuiin na.

N kasa dugin nagodoma nɛn ɛ ma,

n yi ɛ xunna bi sununi.

N fama sunu xungbeen nasodeni bɔxɔni,

alo dii kedenna na faxa waxatin naxan yi.

Na xɔlɛn mi bɛ ɛ ma habadan!”

¹¹ Marigina Alatalaa falan ni ito ra:

“Na lɔxɔne yi,

kamɛn soma nɛn bɔxɔni,

koni donse kamɛ mi a ra,

ige xɔli fan mi a ra.

Ɛ kamɛma Alatalaa falan nan ma.

¹² Ɛ bɔxɔn birin yisigama nɛn,

keli kɔmɛnna ma han sogetedeni,

Alatala a fala fendeni,

koni ε mi a toma.

¹³ Na lɔxɔni,
ε sungutun tofaɲine
nun ε banxulanne fugama a ra nɛn.

¹⁴ A singeni nun,
e yi e kɔlɔma
Samari a suxure haramuxin nin.
E a fala, e naxa,
'Ɛ gbee ala gbo, Dan kaane!'
'Bɛriseba gbeen sɛnbɛn gbo!'
Koni, e fama nɛn biradeni,
e mi keɛ habadan!"

9

*Nabi Amosi a fe to dɔnxɛna alo xiyena:
Halagina*

¹ N yi fe toona nde ti.
Marigin yi a saraxa ganden dɛxɔn.
A yi yamarin fi, a naxa,
"Sɛnbɛtɛnne kondɛn din,
han bɔxɔn yi xuruxurun.
Banxin birin xa bira muxune fari.
N na e diine halagima nɛn silanfanna ra.
Hali muxu keden mi kisima.
Muxu keden mi a xunbama.
² Hali e sa e luxun laxira yi,
n na e suxuma nɛn.
Xa e te kore xɔnna ma,
n na e ragodoma nɛn.
³ Xa e e luxun Karemele geyaan fari,
n na e sagatanma nɛn,
n na e suxu.
Xa e e luxun baan xɔnna ma,
n saɲin yamarima nɛn,
a xa e xin.
⁴ Xa e yaxune e xali konyiyani,
n yamarin fima nɛn,
e xa faxa silanfanna ra.
N na n yɛɛn tima e ra nɛn,
koni e munanfanna mi a ra,
n na e ɲaxankatama nɛn."

⁵ Marigina Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna,
a tan nan a yiin din bɔxɔn na, a xuya ayi.
Muxun birin yi sunu.
Bɔxɔn xuruxurunma nɛn,
a te, a mɔn yi godo
alo Nila Misiran xudena.
⁶ A bata a dɔxɔden ti kore xɔnna ma.
A bata kore walaxan sa bɔxɔn xun ma.
A igen nakelima baani,
a na ragodo bɔxɔni tulɛn na.
A xili nɛn "Alatala."

⁷ Alatalaa falan ni ito ra:

"Isirayila kaane,
ε nun Kusi kaane keden mi a ra n tan xa ba?
N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
alo n Filisitine ramini Kafatoro kii naxan
yi?"

N mi ε ramini Misiran bɔxɔn ma,
alo n Arami kaane ramini Kiri kii naxan yi?"

⁸ A mato:
Marigina Alatala bata yulubi kanne man-
gayaan to,
n fama na raxɔrideni nɛn bɔxɔni ito ma.
Koni n mi Yaxuba yamaan birin halag-
ima."
Alatalaa falan nan na ra.

⁹ A naxa, "N yamarin fima nɛn
alogo Isirayila yamaan xa yimaxa.
N na a yifema nɛn
alo maali fema kii naxan yi,
alogo xɔri faɲin keden nama bira.

¹⁰ Koni yulubi kanna naxanye n ma ya-
maan tagi,
n na e faxama nɛn silanfanna ra,
e tan naxanye a falama,
'A mi fama nxu ɲaxankatadeni,
na mi nɔɛ nxu liyɛ.' "

Isirayilaa kisi fena

¹¹ "Na lɔxɔni,
n Dawudaa mangaya kalaxini tɔnma nɛn.
N na rafalama nɛn,
n na nɛnɛni tɔnma nɛn
alo a yi kiinde,

¹² alogo e mɔn xa Edɔn bɔxɔn sɔtɔ,
e nun siyane birin
naxanye n xinla batuma."
Alatalaa falan nan na ra,
a fama na birin nakamalideni nɛn.

¹³ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa:
"A mato:
Lɔxɔne fama,
xɛɛ biine nun se xabane
walima waxati kedenna nin.
Manpa rafalane nun xɛɛ biine,
ne fan walima nɛn waxati kedenni.
Manpaan gboma ayi nɛn geyane fari,
a yi lu alo geyane birin yikunxi.
¹⁴ N na n ma yamaan naxɛtɛma nɛn a konni
keli konyiyani, Isirayila kaane.
E fama nɛn taa kalaxine tidɛni,
e dɔxɔma dɛnaxanye yi.
E manpa bili nakɔne sima nɛn,
e na minseen min.

E nakɔn sama nɛn,
e na bogin don.
¹⁵ N na Isirayila rasabatima nɛn e gbee
bɔxɔni.
E mi kele na sɔnɔn,
n dɛnaxan fixi e ma.”
Alatala naxa na kiini, ɛ Ala.

Abadi Nabi Abadi Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Abadi a kawandin nan sebεxi Kitabun yireni ito kui. A Edon kaane sonna nan yebama lan Isirayila kaane tɔrɔ kiin ma e xɔn. Edon kaane findixi Yaxuba tada Esayu yixetene nan na. Edon kaane yi dɔxi fɔxɔ ige daraan sogeteden binna nin. Ne lu nen Isirayila kaane tɔrɔ waxatin birin, koni Yuda kala waxatin nun Yerusalen suxu waxatini yengeni, e yi na feen nadangu ayi. E mi Isirayila kaane mali naxanye yi dɔxi e dexɔn, fɔ e to kata na feen xɔn e yi nde ba e bɔxɔn na, e mɔn yi sa Yerusalen kala muxune fari.

Kitabun yireni ito sebεxi nen yanyina nde Babilon Yerusalen taan suxu yengeni waxatin naxan yi, fayida fɔ jεε kemε su-lulun tonge solomasεxε e nun solofere jɔxɔn benun Marigi Yesu xa bari. Abadi kawandin naxan ba, na a falama Edon kaane xa nen a e nun Isirayila yaxun bonne birin halagima nen e bode xɔn.

Nabiya falana lan Edon ma Nabi Yereimi 49.7-22

¹ Falani ito nan makenen Abadi xa fe tooni alo xiyena:

Marigina Alatala ito nan falaxi Edon kaane fe yi.

Nxu bata xerayana nde a fe mε fata Alatala ra,

xeraan bata rasiga siyane tagi,

a xa sa a fala e xa fa fala:

“En keli, en sa Edon kaane yengε!”

² Ala naxa, “Edon kaane, n na ε senben xurunma nen siyane birin xa. Birin ε rapaxuma nen.

³ Wason naxan ε bɔjɛni, na bata ε ratantan ε tan naxanye dɔxi faran yinle ra, e nun geyane fari,

ε tan naxanye ε mirima, ε naxa, ‘Nde nɔε nxu be be xuntagi?’

⁴ Hali ε mate ayi alo singbinna, hali ε sa ε tεen sa kore alo xoline, a mate ayi alo sarene, n na ε ragodoma nen.” Alatalaa falan nan na ra.

⁵ “Xa muɔadena hanma mafu tiine fa i konni kɔεen na,

e mi e waxonna xan tongoma ba?

ε luma bɔjɛ xunbenli di nayi?

Xa muxune fa ε nakoni ε manpa bogine muɔadeni,

e mi bogi dando xan gbansan luma na ba?

⁶ Nba, Esayu yixetene yii seene birin naxɔrima nen,

a nafulu luxunxine birin yi to.

⁷ ε mali muxune birin ε kedima nen ε bɔxɔni.

ε xɔyine bata ε yanfa, e bata ε nɔ.

Muxun naxanye yi ε donseene donma,

ne lutin natima ε yεε ra nen

e naxa, ‘E xaxili mi fa na!’

⁸ Na lɔxɔni,

n mi Edon yamanan fekolonne raxɔrε ba?

N yi xaxilimane ba Esayu a geyane fari?”

Alatalaa falan nan na ra.

⁹ “Teman kaane,

ε sofane gaxuma nen

muxune birin yi raxɔri Esayu a geyane ma!”

¹⁰ “ε yarabima nen

bayo ε bata gbalo feen liga

ε ngaxakedenna Yaxuba yixetene ra.

ε raxɔrima nen han habadan!

¹¹ Amasɔtɔ na lɔxɔni ε yεen yi na xɔjɛne ra e yi soma Yerusalen taani waxatin naxan yi e a nafunle tongo,

e a seene yitaxun masensenna xɔn.

ε tan fan luxi nen nayi alo e tan.

¹² ε mi yi lan ε sεwa

ε ngaxakedenna Yuda yixetene tɔrɔ lɔxɔna fe ra.

ε mi yi lan

ε jaxan e kalan waxatini,

hanma ε yi ε kanba e sɔxɔlen waxatini.

¹³ ε mi yi lan

ε so n ma yamana taani

a halagi waxatini.

ε mi yi lan

ε a mato sεwani a kala waxatini,

hanma ε yi a nafunle tongo

a halagi waxatini.

¹⁴ ε mɔn mi yi lan

ε ti kira xunne ra ε a muxu gixine faxa,

hanma ε yi e so e yaxun yii,

e tɔrɔ waxatini.”

15 Amasəto Alatalaa ləxən bata maso,
 a siyane birin makitima ləxən naxan yi.
 Nayi, ε suxuma nən
 alo ε bonne suxu kii naxan yi.
 E fe naxin naxanye liga,
 ne xetema nən ε ma.

*Isirayila a gbeen nəxəma nən Edən ya-
 manan ma*

16 Awa, ε to dələn minxi n ma geya
 sarijanxin fari,
 nayi siyane birin e minma nən
 han e a radangu ayi!
 E luma e minje nən,
 han e lugo,
 e yi lu alo e mi da.

17 Koni yamaan muxu dənxe luma nən
 Siyon geyaan fari.

Yaxuba yixetene e keen masəto nən.

18 Yaxuba yixetene luma nən alo tēna,
 Yusufu bənsənne yi lu
 alo tē dēgēna.

Koni Esayu yixetene luma nən
 alo sēxēna.

Ne e suxuma nən
 e yi e gan,

muxu yo mi kisima Esayu bənsənni.

Alatala bata na fala!

19 Yuda kaan naxanye dəxi Negewi yireni,
 ne Esayu a geyane suxuma nən.

Yamanan lanbanna muxune Filisitine
 bəxən tongoma nən.

E Eframi nun Samari burunne tongo,
 Bunyamin bənsənna muxune yi Galadi
 suxu.

20 Isirayila kaan naxanye suxi yengeni,
 gali gbeeni ito,

ne Kanan kaane yamanan suxuma nən
 siga han Sarepata taana.

Yerusalən kaan naxanye suxi yengeni
 naxanye Sefarada taani,

ne fan yi Negewi yamanan taane findi e
 gbeen na.

21 Muxu kisixine tema nən Siyon geyaan
 fari,

e Esayu a geya yirene makiti,
 mangayaan yi lu Alatala xa.

Yunusa Nabi Yunusaa Fe Taruxuna

Kitabun yireni ito Nabi Yunusa nan ma fe falama naxan kataxi a nama Alaa yamarin suxu. Ala to a fala, a a xa siga Isirayila yaxune kawandideni, a yi tondi, a siga kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, foyen yi keli, Yunusa yi woli igeni, yɛxɛn yi a gerun. A tondixi, bayo Niniwa kaane findixi faxa tiine nan na. Isirayila kaane yaxu fangamane nan yi e ra. Niniwa kɛwali jaxine fe seɓɛxi Nahun sora 3 kui. Dɔnxɛn na, Yunusa yi tin Alaa falan ma, yɛxɛn yi a ramini.

Yunusa a fe taruxun jɔndi kɛndɛna nde yitama en na fa fala a Ala mi a xanun-tenyaan nagidixi Isirayila kaane xan tun ma, koni a mɔn a ragidixi xɔɓɛne ma naxanye a fe tongoxi sɔbɛɛn na. Naxan na fa Ala ma, a a xun xanbi so a hakɛne yi, Ala na kanna mafeluma nɛn.

Yesu misaala tongoxi Yunusa a sigatiin nan ma a to yi a faxa feen falama yamaan xa e nun a keli fena sayani (Matiyu sora 12.38-42 e nun Luka sora 11.19-35).

Ala a yitama en na nɛn fa fala, en lan en xa a xanuntenyaan nun hinanna feen nali siyane birin ma hali en kon kaa mi a ra. Ala mɔn a yitama Kitabun yireni ito yi, a en mi lan en yi a matandi kii yo yi.

Nabi Yunusa mi Ala sagoon liga

¹ Lɔxɔna nde Alatala yi falan ti Amitayi a dii xɛmɛn Yunusa xa, a naxa, ² “Keli, i siga Niniwa taani, taa gbeena, i sa na kaane kawandi. Amasɔɔ n bata e fe jaxine to.” ³ Koni Yunusa yi keli, a yi a gi Alatala ma, a xa siga Tarasisi yamanani. Nayi, a yi siga Yafa taani, a sa kunkina nde to naxan yi siga feni Tarasisi yamanani. A yi na saranna fi, a so kunkin kui, a yi a masiga Alatala ra. ⁴ Koni Alatala yi foye gbeen nafa fɔxɔ igen xun ma. Walan gbeen yi keli igen xun ma. A yi liga alo kunkin xa kala. ⁵ Kunkibane yi gaxu, birin yi a gbee ala maxandi fɔlɔ. Na danguxina, seen naxanye yi kunkin kui, e yi ne rawoli ayi fɔxɔ igeni alogo kunkin xa yelefu ayi. Yunusa tan yi saxi xixɔli gbeeni kunkin kui.

⁶ Awa, kunkibane kuntigin yi Yunusa to, a yi a fala a xa, a naxa, “I xima nanfera? Keli i yi i gbee Ala maxandi, waxatina nde, a en malima nɛn, nayi en mi faxama.”

⁷ Awa, kunkibane yi a fala e bode xa, e naxa, “En feni ito yɛɛ fen alogo en xa a kolon naxan faxi tɔrɔni ito ra en ma.” Nayi, e yi masɛnsɛnna ti, a yi Yunusa suxu.

⁸ Nayi, kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “A fala nxu xa, nde faxi tɔrɔni ito ra? I wanla sifan mundun ligama? I kelixi minɛn yi? I fataxi yamanan mundun na, e nun i fataxi siyaan naxan na?”

⁹ Yunusa yi e yabi, a naxa, “Heburu nan n na. N na Alatala nan batuma, Ala Naxan Kore, naxan baane nun bɔxɔn daxi.” ¹⁰ Na kunkibane yi gaxu ki faji, e yi a maxɔdin, e naxa, “I na ligaxi nanfera?” Amasɔɔ e bata yi a kolon fa fala a gima Alatala nan ma, bayo a bata yi a yɛba e xa nun. ¹¹ Koni foyen mɔn yi lu fɛ nanara kunkibane yi a fala Yunusa xa, e naxa, “Nxu fa nanse ligama i ra alogo fɔxɔ igen xa a raxara? Bayo fɔxɔ igen mɔn yi luma xajɛ ayi nɛn tun.”

¹² Awa, Yunusa yi e yabi, a naxa, “ɛ n tongo, ɛ yi n woli fɔxɔ igeni, nayi igena a raxarama nɛn. N na kolon fa fala foye gbeeni ito ɛ tɔrɔma n tan nan ma fe ra.”

¹³ Koni kunkibane yi kata kunkin nasigadeni xaren binni, koni e mi nɔ amasɔɔ foyen yi gboma ayi nɛn tun. ¹⁴ Nanara, e yi Alatala maxandi, e naxa, “Alatala, i nama tin nxu xa halagi xɛmɛni ito a fe ra. I mɔn nama tin nxu xa findi muxun faxa sabun na naxan mi fefe ligaxi nxu ra.” ¹⁵ Nayi, e yi Yunusa tongo, e yi a woli fɔxɔ igeni. Na ligaxina, igen yi a raxara yiri. ¹⁶ Na yi a liga kunkibane yi gaxu Alatala yɛɛ ra han, nanara e yi saraxan ba Alatala xa, e yi e kɔlɔ.

2

Yunusa yi Ala maxandi

¹ Alatala yi yɛxɛ gbeen nafa a yi Yunusa gerun. Yunusa yi lu yɛxɛ gbeen kui soge saxan, kɔɛ saxan. ² Yunusa yi yɛxɛ gbeen kui waxatin naxan yi, a yi Alatala, a Ala maxandi.

³ A yi a fala, a naxa, “N yi tɔrɔni waxatin naxan yi, Alatala, n yi i maxandi,

i yi n yabi.

N to yi faxan dε,

n yi i xili,

i yi n xuiin name.

⁴ I bata n woli baani tilinna ma.

N bata lu mərənne bun,*

xunfanne birin danguma n fari.

⁵ N yi a falama nən, n naxa,

I bata n kedi i yetagi.

Koni, n mən i ya banxi sarijanxin toma
nən.

⁶ Igen bata te han n kəena.

N bata lu tilinna ma.

Fəxə igen sɛxene yi filin n xunna ma.

⁷ N bata yi godo igeni

han geyane bun.

Bəxən bata yi raxutu n ma

han habadan.

Koni i tan Alatala, n ma Ala,

i bata n kenden ba faxan dε.”

⁸ “N niin ba waxatini,

n yi n miri i tan Alatala ma,

n ma maxandi xuiin yi sa i li i ya banxi
sarijanxini.

⁹ Naxanye suxurene batuma fuyan

ne e makuyama hinanna nan na.

¹⁰ N tan saraxane bama i xa nən,

n yi barikan bira i xa bətini.

N dε xuiin naxanye tongoxi,

n yi ne liga.

Alatala, i tan nan kisin kannu ra.”

¹¹ Alatala yi yɛxən yamari alogo a xa sa
Yunusa baxun xaren na.

3

Yunusa yi kawandin ba Niniwa yi

¹ Awa, Alatala mən yi falan ti Yunusa xa,

² a naxa, “Keli, i siga Niniwa taa gbeeni, i
sa kawandin ba na n na i yamarixi naxan
na.” ³ Nayi, Yunusa yi keli a siga Niniwa yi

alo Alatala a falaxi a xa kii naxan yi. Taa
gbeen nan yi Niniwa ra, a yisigana, fə soge
saxan sigati. ⁴ Awa, Yunusa yi yanyi keden
siga ti taani a sarinma, a naxa, “Xii tonge
naanin to xanbi ra, Niniwa taan halagima
nən!”

⁵ Niniwa kaane yi dənkeleya Ala ma.
Awa, e yi a rawanga a muxun birin xa
sunna suxu, e yi kasa bənbeli dugine

ragodo e ma keli muxu gbeene ma han
muxudine.

⁶ Niniwa mangan to na feen mε, a yi keli
a manga gbɛdɛni, a yi a manga domain
nate a ma, a yi kasa bənbeli dugin nagodo
a ma, a yi sa dəxə burunburunni. ⁷ E yi
falani ito rali Niniwa yiren birin yi, e naxa,
“Mangan nun a kuntigine naxa, ‘Muxune
nun xuruse xungbeen nun a xunxurina,
sese nama donseen don hanma a yi a
min. ⁸ Muxune nun xuruseene, birin xa
bənbenla ragodo e ma, e yi e xuini te Ala
ma sənben na, birin yi xetε a sigati kii
ɲaxin fəxə ra e nun a gbalon naxan ligama.
⁹ Waxatina nde Ala diɲama nən, a xetε a
xələn fəxə ra, nayi en mi fa halagima.’ ”

¹⁰ Ala yi a to Niniwa kaane na ligama, a
yi a kolon a e bata xetε e kɛwali ɲaxine fəxə
ra. A yi yihadin naxan nagidixi a xa a liga
e ra, a yi na dan.

4

Yunusa yi xələ Ala ma

¹ Na feen yi Yunusa xələ ki faɲi. ² A yi
Alatala maxandi, a naxa, “Alatala, n mi yi
ito xan falan ba n yi n ma yamanani wax-
atin naxan yi? N yi ito nan ma fe falama
n yi n gima Tarasisi yamanani waxatin
naxan yi. Amasəto n yi a kolon a i tan Ala
i diɲa, i kininkinin, i mi xələn xulən, i ya
hinanna gbo, i yetε ratanga yihadin liga
feen ma. ³ Alatala, n bata i mafan i xa n niin
ba n yi, amasəto a rafan n ma n faxa benun
n xa lu n nii ra.” ⁴ Alatala yi a fala Yunusa
xa, a naxa, “I lan i xələ ba?”

⁵ Awa, Yunusa yi keli taani siga sogete-
den binna ra. A yi sa gagen ti a yetε xa
menni, a dəxə a bun nininna ra alogo a
xa a to naxan ligama taani. ⁶ Marigina
Alatala yi wudi binla nde ramini, a yi
sabati Yunusa xun ma, a findi nininna ra
a xa, na yi a xələn ba a yi. Yunusa yi sɛwa
han! ⁷ Koni na xətən bode, subaxani, Ala yi
kunla nde rafa a yi wudi binla səxən, a yi
xara. ⁸ Sogen texina, Ala yi foye wolonna
rafa keli sogeteden binna ra. Sogen yi
Yunusa xunni li han a liga alo a xa fuga a
ra. A yi a fala, a a xa faxa, a naxa, “Benun n
xa lu n niini, a lan n xa faxa.”

* 2:4: Igen mərənne: alo foyen na so igeni.

⁹ Koni Ala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “I lan i xəlɔ wudi binli ito a fe ra ba?” A yi a yabi, a naxa, “A lan n xəlɔ wudi binla fe ra han n faxa.” ¹⁰ Nayi, Alatala yi a fala Yunusa xa, a naxa, “Wudi binli ito mi wali yo tixi i tan ma, i tan xa mi a ragboxi, a daxi kɔɛ kedenna nan na, a halagi kɔɛ kedenna ra. ¹¹ Koni n tan mi lan nun n kinink-inin Niniwa ma ba, taa gbeena, muxu wuli kɛmɛ muxu wuli mɔxɔŋɛ dɛnaxan yi, nax-anye mi fatan e kɔmɛnna nun e yiifanna tagi rabɛ? Xuruseene fan na.”

Mike Nabi Mike Alaa Falan Naxan Sebe

Nabi Mike nun Nabi Esayi yi walima waxati kedenni, fɔ jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ tonge naanin jɔxɔn benun Yesu xa bari. A yi falan tima Yuda kaane nan xa, Asiriya yamanan sofane yi kɔnkɔxi e xili ma waxatin naxan yi.

Nabi Mike yi Yuda kaane rakolonma a e yamanan nun e manga taan Yerusalɛn fa luma nɛn alo Samari, Isirayila yamanan manga taana. A lixi Yuda nun Isirayila bata yi taxun. Samari taan suxi nɛn yɛngeni jɛɛ kɛmɛ solofere jɛɛ mɔxɔjɛn nun firin benun Yesu xa bari. Nabiin yi yamaan nakolonma gbalo famatɔn nan ma fe ma naxan yi fama e yulubine saranna ra. E yulubin ne findixi tinxintareyaan nan na muxune tagi. A mɔn yi falan tima nabine xili ma naxanye yamaan yanfama e falane xɔn, naxan yete a ligama muxune mi nɔe e kii masare. Mike yi e rakolon e yi lan e xa sigan ti kii naxan yi, a naxa, “Tinxinyaan liga, hinanna yi rafan i ma, i yi sigan ti i ya Ala xɔn yete magodoni.” (Mike 6.8) En fan lan nɛn na xa lu en xunni, en yi a suxu.

Mike a falama a yamaan xa nɛn a Ala fama e rakisideni nɛn a na mangan dɔxɔ naxan barima Dawuda bɔnsɔnni Betelemi taani. Na feen seɓɛxi Mike 5.1-4 kui. Na nan a liga muxune yi Alaa Muxu Sugandixin legedenma Betelemi taani jɛɛ kɛmɛ solofere na falan xanbi ra. Na feen seɓɛxi Matiyu 2.6 kui.

¹ Alatala falan naxanye ti Mike Moreseti kaan xa Manga Yotami nun Manga Axasi nun Manga Xesekiya waxatine yi, Yuda yamanan mangane. A fe tooni ito nan ti alo xiyena lan Samari taan nun Yerusalɛn taane fe ma.

² E tuli mati,
ɛ tan siyane birin!

* **1:7:** Yalundene nan yi walima mɛn kaane kidene yi e gbetin sɔtɔ kiden seene sɔtɔ feen na. Yaxune na yi mɛn kaane suxurene tongo yɛngeni, e yi sa e batuma e konna kide yirene nin. Mɛn yi findi yalunde yire firinden na a naxan ma fe fala. † **1:10:** Nabi Mika yirene xinle falama naxan nun a falane bunne maliga alogo a falan xa jaxun. Misaala ra, Beti-Leyafira bunna nɛn “burunburun yirena.” A taan naxanye xinle falama, Asiriya kaane kɔnkɔxi na taane nun e rabillinne ma.

I tan bɔxɔna, i tuli mati,
e nun muxun naxanye birin a yi.
Marigina Alatala sereyaan bama nɛn ɛ xili ma.
Marigin nan a falama
keli a Batu Banxi sarijanxini.

Ala Samari taan nun Yerusalɛn taan makitima nɛn

³ A mato,
Alatala minima a dɔxɔdeni.
A godoma,

a sigan tima bɔxɔn yire matexine fari.

⁴ Geyane xulunma ayi a sanna bun ma,
lanbanne yibɔma e tagi
alo kumin dɛngbɛn tɛɛn ma,
alo ige bɔxɔnxin tintinna ra.

⁵ Na birin Yaxuba yamaan murutɛna fe ra,
Isirayila yamaan yulubine fe ra.

Nde Yaxuba yamaan namurutɛxi?

E manga taa Samari kaane xa mi a ra ba?

Nde tixi Yuda yɛɛ ra suxure batuni?

E manga taa Yerusalɛn kaane xa mi a ra ba?

⁶ Ala naxa, “N Samari taan findima nɛn taa xɔnna ra burunna ra,
manpa bili nakɔ yirena.

N na a banxi gɛmɛne ragodoma nɛn lanbanne yi,

n yi a banxine sandɔxɔne ramini kɛnɛnni.

⁷ A suxurene birin yibɔma nɛn dungi dungi na.

Tɛɛn nan e kide se ralixine ganma.

N na a batu seene birin kalama nɛn,

e naxanye malanxi yalundene sarene xɔn,
e mɔn sa findima nɛn yalundene saren na.”*

⁸ Nanara, n wugama nɛn,
n gbelegbele,

n san yigenla nun n nagenla yi sigan ti.

N gbelegbelema nɛn alo kankona.

N kutun alo xutunxunbane.

⁹ Amasɔtɔ Samari kaane furen mi yalanma.

A bata Yuda yamanan li.

A bata n ma yamaan taan so dɛɛn li

han Yerusalɛn taana.

¹⁰ E nama a fala Gati taani.

E nama a wuga!

Ɛ makutukutu burunburunni Beti-
Leyafira taani.†

11 Safiri kaane, Ɛ yagixin nagenla xa dangu!
Saanan kaane, Ɛ nama susu mine.
Beti-Hayeseli taan sununi,
e mi Ɛ maliye.

12 Maroti kaane xaminxi e herina fe ra,
bayo Alatala bata gbalon nagodo,
han Yerusalen taan so dena.

13 Ɛ tan Lakisi kaane,
Ɛ soone nun wontorone yiton!
Ɛ tan nan Siyon kaane tixi yulubin ma
bayo Isirayila kaane yulubin naxanye lig-
ama
e ne toxi Ɛ konna nan singe yi.

14 Nanara, Yuda kaane,
Ɛ masigama nen Moreseti-Gati taan na.
Akisibu taan findima luti ratixin nan na
Isirayila mangane ye ra.

15 Ala naxa, “Ɛ tan Maresa kaane,
n mon Ɛ yengefaan nafama nen Ɛ xili ma.
Isirayila manga binyena a gima nen
a sa a luxun Adulan faranna ra.

16 Ɛ xunna bi Ɛ rafan dii xemeene wuga feen
na!
Ɛ xunna gbanan alo dugan xun xonna,
amasoto e sigama nen Ɛ diine ra pon!”

2

Fe naxin saranna nun tuli sana

1 Gbalon na kanne xa,
naxanye haken mirima,
e fe naxini ton e sadeni.
Kuye nema yibama
e yi sa a liga,
amasoto na farena e xa.

2 E mila xene xon,
e yi e tongo,
e kunfa banxine xon,
e yi e kansun.

E muxune nun e denbayane nun e kene
suxu.

3 Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa,
“A mato,
n gbalon nan nafama bonsanni ito ma.
Ɛ mi Ɛ xunna ramine a bun mumel!
Ɛ mi fa sigan tima xunna kenli,
amasoto toro waxatin na a ra.

4 Na boxoni, sandani ito falama nen Ɛ xili ma,
e Ɛ magelema nen mawuga sigini.
E naxa, ‘En bata kala fefe,
n ma yamaan ke boxon bata yitaxun
gbeteye ra.

E bata a ba n yii,
e bata en ma xene so yanfantenne yii!’ ”
5 Nanara, muxu yo mi boxona nde malige
i tan ken na Alatala yamani.

Naxanye Nabi Mike matandima

6 E waliyiya falan tima n xili ma iki,
e naxa, “Ɛ nama waliyiyaan fala!
Waliyiya falani ito nama ti de!
A findima yagin nan na!”

7 Ɛ tan Yaxuba bonsonna,
a lan Ɛ xa na fala ba?
Dijan nan Alatala yi ba?
A darixi na lige ba?

Ala naxa,
“N ma falane fan na kanna xa
naxan kewanle fan.

8 Ɛ bata keli n ma yamaan xili ma
waxati donxeni ito yi alo yaxune.
Ɛ muxune gubane bama e ma
naxanye xetemat a ra
keli yengeni boje xunbenli.

9 Ɛ n ma yamaan naxanle kedima e rafan
banxine yi.

Ɛ n ma binyen ba e diine ma habadan.

10 Ɛ keli, Ɛ siga,
amasoto Ɛ matabude mi ito ra,
bayo Ɛ yamanan bata raharamu.
A findima toron nan na
naxan magaxu han!

11 Xa muxuna nde a gima foyen foxo ra
a wule waliyiya falane ti, a naxa,
‘I fama dolon nun manpaan sotodeni nen!’
Na nabi sifan nan yi lanje yamani ito ma
yati!”

12 “N na Ɛ birin malanma nen Yaxuba
bonsonna.

N na Ɛ tan muxu donxene xun lanma nen,
naxanye luxi Isirayila bonsanni.

N na Ɛ malanma nen
alo yexene sansanna kui,
alo xuruse kuruna e dagedeni.
Gali gbeen sonxo xuiin yi mini na.

13 Naxan kiraan nabama,
na tima nen e ye ra.
E kiraan nabama nen, e mini.
E mangan bata ti e ye ra,
Alatala nan e xunna ra.”

3

Yeratine sonne

1 N bata a fala, n naxa,

“Yaxuba bənsən mangane
Isirayila bənsən kuntigine,
ε tuli mati iki!
ε tan xa mi lan
ε sariyan kolon ba?

² Fe fəjin naxaxu ε tan naxanye ma,
a naxin yi rafan ε ma,
ε muxune kidin nun e suben bama e ma
han e xonna.

³ E n ma yamaan suben donma,
ε yi e kidin ba,
ε yi e xonne yigira,
ε yi e yisege
alo suben naxan sama tunden kui.”

⁴ Nanara, mangane na gbelegbele Alatala
ra,
a mi e yabima.
A yetagin luxunma nən e ma na waxatini,
e kəwali naxine fe ra.

Wule nabine sənne

⁵ Alatala ito nan falaxi lan nabine fe ma
naxanye n ma yamaan naloma ayi, a naxa,
“Donseen nema e de,
e muxune xibaruma bəne xunbenla nan
na.

Koni xa naxanye mi e kima donsəni
e yengen nan nakelima ne ma.

⁶ Nanara, kəen soma nən ε ma
ε mi fa fe toon tima alo xiyena,
dimin yi so,
fe yo mi fa makenenma ε xa.
Sogen birama nən na nabine mabinni,
kenenna yi findi dimin na e xa.”

⁷ Sayibane yagima nən
e nun naxanye birin waliyiya falane tima.
Ne e yetagine luxunma nən yagini
amasotə Ala mi e yabima.

⁸ Koni n tan, n lugoxi senben na
e nun Alatalaa Nii Sarijanxin
nun kiti sa kenden nun fangana
alogo n xa Yaxuba bənsənna Ala matan-
dine yita a ra
e nun Isirayila bənsənna yulubina.

⁹ Nayi, ε tuli mati ito ra,
Yaxuba bənsən mangane,
ε tan Isirayila bənsən kuntigine,
kiti kenden naxaxu ε tan naxanye ma
ε yi fe fəpine birin yifu,

¹⁰ ε tan naxanye Siyon taan tima wunli,
ε yi Yerusalen ti gbaloni.

¹¹ Mən mangane kitin sama,
e dimi yi seen nasuxu mayifuni.
Mən saraxaraline xaranna tima,
alogo e xa e saren sotə.
Mən nabine fe famatəne xibarune falama,
alogo e xa gbetin sotə.
Anu, e mən fa e diganma Alatala yi,
e susu a fale, e naxa,
“Alatala mi en tagi ba?
Təotə yo mi fama en ma.”

¹² Nanara, ε tan ma fe ra,
Siyon taani buxama nən alo xəena,
Yerusalen findima nən taa xonna ra.
Ala Batu Banxin tixi geyaan naxan ma,
na findima nən fətənnə yire matexin na.

4

Bəne xunbeli manga taana

¹ Waxati famatəni
Alatala Batu Banxin geyaan naxan fari
na danguma nən geyane birin na,
a lu geyane birin xun ma,
siyane yi lu fe a ma han!

² Siya wuyaxine fama nən,
e a fala, e naxa,
“E fa, en siga,
en te Alatalaa geyaan ma,
Yaxubaa Alaa banxini.
A xa en xaran a sigati kiine ma,
alogo en xa bira a kirane fəxə ra.”
Amasotə sariyan minima nən Siyon yi
Alatalaa falan minima nən Yerusalen yi.

³ A findima nən kitisaan na siya wuyaxin
tagi.

A yengene janma nən yama senbemanə
tagi

hali naxanye makuya.

E e silanfanne bənbəma nən,*
e findi jinge kenne ra,
e tanbane yi rafala wəlitene ra.
Siya yo mi fa silanfanna tongoma gbete xili
ma,

yengen mi fa maxaranje mumə.

⁴ Birin dəxəma nən a manpa binla nun a
xədə binla bun,
muxu yo mi fa e magaxu,
amasotə Alatala Senben Birin Kanna bata
falan ti.

⁵ Siyane birin sigan tima e gbee ala nan xili
yi.

* **4:3:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Koni en tan sigan tima Alatala nan xili yi en
ma Ala
waxatin birin han habadan!

⁶ Alatalaa falan ni ito ra,
a naxa, “Na lɔxɔni,
n sankalatɔne malanma nɛn.
Naxanye yi suxi yɛngɛni
n yi ne xun lan,
n tɔrɔn nagidixi naxanye ma.
⁷ N sankalatɔne findima n ma yama dɔnxɛn
na nɛn.
Naxanye yi xuyaxi ayi,
na muxune yi findi siya sɛnbɛmaan na.
Alatala dɔxɔma nɛn e xun na Siyon geyani
keli na waxatin ma han habadan.
⁸ I tan, Siyon taan sanganso matexina,
i tan naxan yamaan makantanma
alo xuruse rabaan nun a kuruna,
i fama nɛn sɛnbɛn sɔtɔdeni
naxan yi i yii a fɔlɔni.
Yerusalɛn mɔn findima nɛn manga taan
na.”

⁹ Nanfera iki i gbelegbelema?
Manga mi fa i konni ba?
I kawandi muxun bata lɔ ayi ba,
alogo sɔxɔlɛn xa i li
alo naxanla naxan tinna ma?
¹⁰ Siyon kaane, ɛ tɔrɔ,
ɛ gbelegbele
alo naxanla naxan diin barima.
Amasɔtɔ iki ɛ minima nɛn ɛ taani
ɛ sa dɔxɔ burunna ra.
ɛ sigama nɛn han Babilɔn taani.
ɛ sa xɔrɔyama mɛnna nin,
Alatala sa ɛ xunbama mɛnna nin ɛ yaxune
yii.
¹¹ Iki siya wuyaxine e malanma i xili ma.
E a falama, e naxa,
“En fu e taan ma,
en xa Siyon kalaxin to!”
¹² Koni e mi Alatala miriyaan kolon.
E mi a fe ragidixine famuma.
E mi a kolon a e malanma nɛn
alo malo xidine lonna ma.
¹³ Siyon kaane, ɛ keli,
ɛ maala bɔnbɔ!
N sɛnbɛn fima nɛn ɛ ma
alo wure fenne turaan ma
alo a torone na findi sulan na.
ɛ yama wuyaxi yilunburunma nɛn,
e bata yi seen naxanye sɔtɔ yɛngɛni,
ɛ ne rasarijan Alatala xa,

ɛ yi e nafunla so bɔxɔn birin kannu yii.
¹⁴ Iki, ɛ ganle malan, taa yɛngɛ sone!
Yaxune bata ɛ rabilin!
E bata Isirayila kuntigin yɛtagi garin dun-
ganna ra.

5

Mangan barima nɛn Betelemi yi

¹ I tan, Betelemi-Efarata taana,
i tan xurun Yuda taane tagi,
koni naxan mangayaan ligama Isirayila
xun na
n tan xa, na minima i tan nin.
A bɔnsɔnna fɔlɔxi xabu waxati danguxine
yi,
xabu singe ra fonne waxatina.
² Nanara, Ala Isirayila yamanan nabɛpinma
nɛn
han naxan diin barima na yi diin bari.
A ngaxakeden dɔnxɛne mɔn yi xɛtɛ Isiray-
ila yi.
³ A kelima nɛn, a yi a xuruse kurun naba
Alatala sɛnbɛni,
Alatala xili binyeni, a Ala.
E luma nɛn bɔjɛ xunbenli,
amasɔtɔ a binyama nɛn han bɔxɔn danne.
⁴ A tan yɛtɛɛn nan findima e bɔjɛ xunbenla
ra.

Asiriya kaane na fa en ma bɔxɔni
e yi so en ma manga banxine kui,
en yɛɛrati solofere nan nakelima e xili ma
hali yamaan kuntigi solomasɛɛɛ.
⁵ E mangayaan ligama nɛn Asiriya ya-
manani
silanfanna ra e yii, e Nimirodi bɔxɔn tongo.
Mangana en xunbama nɛn Asiriya kaane
yii,
e na sa so en yamanani
e na e sanna ti en ma bɔxɔni.
⁶ Nayi, Yaxubaa yamaan muxu dɔnxɛne
luma nɛn
siya wuyaxin yɛ,
alo xiila naxan kelixi Alatala ma,
alo tulɛn naxan sama sɛxɛn yii ra,
naxanye mako mi adamadiine ma,
e yengi mi sese ma muxune yii.
⁷ Nayi, Yaxuba bɔnsɔnna muxu dɔnxɛne
luma nɛn
siyane nun yama wuyaxine yɛ,
alo yatan burunna subene yɛ,
alo yata sɛnbɛmaan xuruse xunxurine yɛ.
A na dangu, a e suxu, a e yibɔ,

muxu yo mi e bama a yii.

⁸ E yiini te e yaxune xili ma,
alogo e yaxune birin xa raxori.

⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,
“Na bɔxoni, n ni i ya soone bama nen i konni
n yi i ya wontorone ralɔ ayi.

¹⁰ N na i ya taane kalama nen i ya ya-
manani,
n yi i ya yire makantanxine birin nabira.

¹¹ N kɔɛrayaan bama nen e ye.
Yiimatone mi fa luma e ye.

¹² N na e suxurene nun e kide gɛmɛne bama
nen e yii.

E mi fa e xinbi sinma e yii funfun bun ma.

¹³ N na e Asera kide gbɛndonne bama nen e
yii,
n yi e taane halagi.

¹⁴ N fitinaxina n gbeen ɲɔxɔma nen xɔlɔni
siyane birin na naxanye mi n xuiin
namɛxi.”

6

Kitina Ala nun a yamaan tagi

¹ E tuli mati Alatalaa falan na, a naxa,
“E keli, e xun mafala,
geyane yi findi i ya kitin serene ra,
yire matexine xa i xuiin namɛ.

² Geyane, e Alatala kitin namɛ,
e tuli mati,
e tan bɔxɔn bunna naxanye mi yimaxɛ,
amasɔtɔ Alatala nun a yamaan kitini,
a waxi Isirayila makiti feni.

³ N ma yamana,
n nanse ligaxi e ra?
N goronna mundun saxi e xun ma?
E n yabi!

⁴ N bata e ramini Misiran yamanani.
N bata e xunba konyiya bɔxɔni.
N yi Musa rasiga,
a xa ti e yɛɛ ra,
e nun Haruna nun Mariyama.

⁵ N ma yamana,
na feen xa rabira e ma,
Moyaba mangan Balaki yi fe ɲaxin naxan
falama,
e nun Beyori a dii Balami* mɔn a yabi
naxan na.
E sigan naxan ti
keli Sitimi yi han Giligali taani,

na feen xa rabira e ma
alogo e xa Alatalaa tinxin wanle kolon.”

⁶ N fama nanse ra n yii Alatala yɛtagi,
n yi n xinbi sin Ala matexin bun?

N xa fa, nxu nun saraxa gan daxine ba?

E nun ɲinge diin ɲɛɛ kedenne ba?

⁷ Alatala konton wuli wuyaxine rasuxɛ ba?
Ture saraxan naxan gbo xude wuli wuli
wuyaxine igen xa ba?

N na n ma dii singen soɛ a yii n hakɛne
saren na ba?

Diin naxan minixi n fatini,
na findɛ niin xunbaan na yulubine fe ra
ba?

⁸ Adamadina,
a bata a yita i ra naxan fan,
Alatala naxan maxɔdinma i ra:
Tinxinyaan liga,
hinanna yi rafan i ma,
i yi sigan ti i ya Ala xɔn yɛɛ magodoni.

Isirayila kaane yulubine saranna

⁹ Alatala a xui raminima taan muxune ma,
xaxilimana a xinla ratinma nen.

E tuli mati falan na
naxan yamaan yulubine saranna ralixi
e nun naxan a fe ragidixi.

¹⁰ Nafunla naxan sɔtɔxi a ɲaxin na
na mɔn muxu ɲaxine banxine kui ba,
e nun ligase tinxintaren naxan dangan
nafama?

¹¹ N luyɛ n mi a fe saran na kanna ra ba,
naxan sikeli tinxintaren nawalima
se liga se dɛfetaren naxanye bɛnbɛli kui?

¹² Taan nafulu kanne gbalon ligama,
a muxune wulen falama.
E dɛɛn yanfan tima.

¹³ Nanara, n tɔrɔn nagodoma nen i ma,
n yi i kala i yulubine fe ra.

¹⁴ I tan, i dɛgema nen i mi lugo.
Kamɛni i kuiin bɔrɔxɔma nen.
I sena ndee ramarama nen,
koni sese mi luma.
I na naxan namara,
n na kalama nen yɛngɛni.

¹⁵ I seen sima nen,
koni i mi a xabama.
I oliwi turen bama nen,
koni i mi a turen nawalima.
I manpa bogi igen bama nen,
koni i mi a minma.

* 6:5: Balaki nun Balami a fe seɓɛxi Yatene 22 han 24 kui.

¹⁶ I Manga Omiri a sariyane nan suxuma
e nun Manga Axabi a denbayaan misaale
birin,[†]
i bira e kawandi xuine fɔxɔ ra.
Nanara, n halagin nagidixi i ma,
n na i ya muxune findima nɛn gele ma feen
na
e nun yagina siyane tagi.

7

Nabina mawuga xuina

¹ Gbalona n xa!
Amasɔtɔ n sunuxi
alo naxan se bogin fenma a xɔri makentun
waxatini.
A dondaxin se mi fa na,
hali xɔdɛ bogi keden pe
naxan yi naxunɲɛ n dɛ.
² Tɔgɔndiya muxune bata ɲan yamanani na
kiini.
Muxu faɲi yo mi fa luxi.
E birin dɔxi e bode yɛɛ ra faxa ti xinla ma.
Birin lutin natima a ngaxakedenna yɛɛ ra.
³ E yiine fatan fe naxin ligɛ.
Mangane seen nan fenma,
kitisane dimi yi seene rasuxuma mayifuni,
kuntigine e waxɔn feen falama,
e birin yi malan na feen ma.
⁴ Naxan fisamantenna ra e yɛ,
na naxu alo ɲanla.
Naxan tinxin e tagi,
na fe raxɔlɔ sansanna ɲali kanna xa.
ɛ kantan tiine bata ɛ rakolon lɔxɔn naxan
ma fe ra,
ɛ kɛwanle saranna sɔtɔma lɔxɔn naxan yi,
na bata li.
E kɔntɔfilima nɛn iki.
⁵ I nama la i adamadi boden na.
I nama i taxu i xɔyin na.
I nama falan ti
hali i ya naxanla yɛɛ xɔri.
⁶ Amasɔtɔ dii xɛmɛna a baba rafɛyama,
dii tɛmɛne fan yi keli e ngane xili ma,
ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.
Muxune yaxune kelima e denbayane
yɛtɛɛn nin.
⁷ Koni n tan,
n na Alatala yɛɛ ra kira yitoma nɛn yigini,
n yi Ala mamɛ, n nakisimana.
N ma Ala n xui namɛma nɛn.

Ala maxandin nun yigina

⁸ I nama sɛwa n ma fe ra,
n yaxuna.
Amasɔtɔ xa n bira,
n kelima nɛn.
Xa n lu dimini,
Alatala findima nɛn kɛnɛnna ra n xa.
⁹ N na Alatalaa xɔlɔn naxanma nɛn,
amasɔtɔ n bata yulubin liga a ra,
han a yi n xun mayɛngɛ,
a yi n ma kitin sa.
A n naminima nɛn kɛnɛnni,
n yi a tinxinyaan to.
¹⁰ N yaxuna a toma nɛn,
a yi yagi han!
A tan naxan yi a falama n xa,
a naxa, “Alatala minɛn, i ya Ala?”
N yɛɛne a biraxin toma nɛn,
a yi yibodon,
alo boron kiraan xɔn.
¹¹ Taan nabilinna yinna mɔn na ti lɔxɔn
naxan yi,
ndee mɔn sama nɛn ɛ bɔxɔn danne fari na
waxatini.
¹² Na lɔxɔni, muxune fama nɛn i fɛma,
keli Asiriya yi han Misiran taane yi,
keli Misiran yi sa dɔxɔ Efirati baan na,
keli Efirati baan na han fɔxɔ igena,
keli geyane birin ma.
¹³ Bɔxɔn kalama nɛn a muxune kɛwanle fe
ra.
¹⁴ I ya yamaan nagbɛngbɛn i ya dunganna
ra,
i kurun naxan sɔtɔxi i kɛɛn na,
naxan sa dɔxi a danna burunna ra sɛxɛ faɲi
yireni.
E yi e dɛge Basan nun Galadi yi
alo lɔxɔ danguxine.
¹⁵ N mɔn kabanako wanle yitama e ra nɛn
alo e mini waxatini Misiran yi.
¹⁶ Siyane a toma nɛn e yagi,
hali e sɛnbɛn to gbo.
E yiin sama nɛn e dɛ ra,
e tunle yi xɔri.
¹⁷ E burunburunna dunxunma nɛn
alo sapina,
alo daliseen naxanye e bubuma bɔxɔni.
E minima nɛn xuruxurunɲɛ e luxundene
yi,

[†] 6:16: Isirayila mangane nan yi Omiri nun Axabi ra naxanye yi sɔn naxu. E fe sɛbɛxi Mangane Singen 16.23-33 kui.

e fa Alatala ma, en ma Ala.
E gaxuma nɛn i yɛɛ ra, e yilanyilan.

¹⁸ Nde luxi alo i tan, Ala,
i tan naxan i ya yamaan muxu dɔnxɛne
yulubin xafarima,
i tan naxan murutɛn mafeluma?
I ya xɔlɔn mi buma han habadan
amasɔtɔ hinanna rafan i ma.

¹⁹ I mɔn kininkininma nɛn nxu ma,
i nxɔ hakɛne yibodonma nɛn i sanna bun,
i nxɔ yulubine birin wolima ayi nɛn
fɔ fɔxɔ igen tilinna ma.

²⁰ I ya lannayaan yitama nɛn Yaxuba
bɔnsɔnne ra
i yi hinan Iburahima yixɛtɛne ra,
alo i kɔlɔ kii naxan yi nxu benbane xa a
singeni.

Nahun Nabi Nahun Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Nahun yi kawandi bama Niniwa taan kala feen nan ma Asiriya yamanan manga taana. Isirayila yamanan sogeteden kōmen fōxōn nan yi suxi yēngēni Asiriya kaane xōn na waxatini. Gbalotō gbeen nan yi Niniwa kaane ra naxanye yi siyane nōma yēngēni e muxu wuyaxi faxa naxankatani. Nabi Nahun Kitabun yireni ito sebexi nēn yanyina nde nēε kēmē sennin benun Marigi Yesu xa bari. Yanyina nde e nun Nabi Sofoni nun Nabi Yereimi nan yi walima e bode xōn.

¹ Waliyiya falan ni ito ra Niniwa taan xili ma, Nabi Nahun Elekosi kaan fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a sebε.

² Alatala a yamaan namarama xōxōlōnna nin.*

A gbeen nōxōma nēn.

Alatalaa xōlōn gbo,

a gbeen nōxōma nēn.

A yēngēfane saranna fima nēn,

a fitinaxin yi a gbeen nōxō a yaxune ma.

³ Alatala mi xōlōn xulēn,

a senben gbo!

Alatala mi yulubi kanna yatēma tinxinden na mumε!

Alatala dangū funfun findixi

wuluwulu gbeen nun foye kala tiin nan na.

Kundaan yi findi gbangbanna ra a sanna bun.

⁴ A na falan ti fōxō igen xili ma,

a xara, baane birin yi xōri.

Basan nun Karemele yamanane sēxene yi gbeeli,

Liban yamanan wudi fugene yi lisi a ra.

⁵ A geyane birin yimaxama nēn a yēε ra,

yire matexine birin yi xuya ayi.

Bōxōn yi xuruxurun a yetagi,

e nun dunuṣa nun a yi seene birin.

⁶ Nde nōε tiyε a xōlōn yēε ra nayi?

Nde kisε a xōlōn gbalon ma?

* **1:2:** Ala xōxōlōn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xēmēna a naxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbεtε fōxō ra a batu xinla ma, a mōn mi tinma yama xōṣēn xa a raxōri. Na feen mato Xōṣyaan 20.5 kui.

A fitinan sigama ayi alo tēena hali gēmēne a e birin ganma.

⁷ Alatala fan.

Luxunden nan a tan na tōrō waxatine yi.

A yengi muxune xōn

naxanye na e yigiya a yi.

⁸ Koni a yaxune dōxōden kalama nēn

alo fufaan na dangū na xun ma.

A yi a yēngēfane kedi han laxira dimini.

⁹ ε feen mundun yitōnma Alatala xili ma?

A tan nan halagin tima fefe!

Naxankatan firinden mi ε lima.

¹⁰ Amasōtō e luma nēn nali nansanne yi,

e xunne kelima nēn e dōlōne ra,

e yi halagi alo sēxε xaren na gan fefe!

¹¹ Niniwa kaane,

muxuna nde minixi ε tan nan yε

naxan fe naxini tōnma Alatala xili ma,

naxan maxadi naxine tima.

¹² Alatala ito nan falaxi, a naxa,

“Hali e kamalixi,

e na wuya ki yo ki,

e raxōrima nēn, e njan.

Yuda kaane,

xa n bata tōrōn nagidi ε ma iki,

na ligaxi nēn

alogo ε nama fa tōrō sōnōn.

¹³ N na ε xunbama nēn konyiyani iki,

n yi yōlōnxōnne yibolon,

e ba ε ma.”

¹⁴ Niniwa kaane,

Alatala ito nan yamarixi ε fe yi, a naxa,

“ε bōnsōnna muxu yo mi luyε.

N na ε wudi suxurene

nun ε wure suxurene kalama nēn ε kidene yi.

N yi ε gaburune yitōn,

bayo sese mi ε ra.”

2

¹ ε mi a to,

xeraan sigan tima geyane fari,

naxan fama xibaru fapin na

naxan bōṣε xunbenla a fe ralima.

Yuda kaane, ε sanle raba,

ε δε ti xuine rakamali.
Amasoto halagi tiin mi fa danguma ε konni.
A bata raxori fefe!

² Niniwa kaane,
halagi tiine bata keli ε xili ma.
E yinna makantan,
ε yeen ti kirane ra,
ε tagi xidi yenge so xinla ma,
ε fangan birin malan.

³ Amasoto Alatala mon binyen soma nen
Yaxuba bonsenne yii e nun Isirayila
baxona,
hali halagi tiine to bata yi so na kaladeni
e yi e manpa binle jan.

⁴ Yaxu sofani itoe ye masansan wure lefane
gbeeli.

E sofa wexilexine maxidixi dugi gbeele nin.
Wurene mayilenma e wontorone ma,
e na e yiton yengeso laxan xili yi,
e yi tanbane tongo.

⁵ Yenge so wontorone e gima taan kirane
xon han!
E gixin sigama yama malandene yi.
E mayilenma alo xaye xidi degene,
e xulun alo kuye sarinna.

⁶ A bata a sofa yebaxine maxili,
koni e fama dagalanje ayi.
E e gima siga taan nabilinna yinna ma,
e luxun e ye masansan wurene bun.

⁷ Taan so deene bata rabi baan mabinni,
manga banxin fan birama.

⁸ Feen bata ragidi,
e bata taan muxune suxu,
e siga e ra konyiyani.
Taan konyi gilene yi lu kutunje
alo ganbane,
e siga e kanken makudunje sununi.

⁹ Niniwa taan luxi nen
alo ige sa sena
igen minima naxan na.
E a falama a muxu gixine xa,
e naxa, "E ti! E ti!"
Koni muxu yo mi xetema.

¹⁰ E gbetin tongo!
E xemaan tongo!

Nafunla na naxan mi janma.
A sifan birin malanxi na yi.

¹¹ Kalan nun halagin nun bonona!
Bajene bata kala,
xinbine yi sin.
Fatine birin yi xuruxurun,
yetagine birin yi yitajon.

¹² Yatane sodeni ito luxi di,
denaxan yi findixi yatadine degeden na,
yatane nun e diine yi e gima denaxan yi,
muxu yo mi e yikala?

¹³ Yatan yi subene faxama a diine xa,
a yi a se suxine kaeen bolon a gileen xa,
a luxunden nafe xoyi seene ra
a soden nafe se suxine ra.

¹⁴ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito
ra,

a naxa, "N bata keli ε xili ma!
N na ε yenge so wontorone ganma nen
e findi tutin na.

E banxulanne faxama nen silanfanna ra*
alo yata senbeman.

N danna sa ε se tongon na yengene yi
dununa yi.

Muxu yo mi fa ε xerane xuiin mema sonon."

3

¹ Gbalon faxes ti taani ito xa,
naxan nafexi wule falane nun gbalotone
ra,
se tongoxine mi janma denaxan yi.

² Bosa xuiin minima,
e nun soone nun yenge so wontorone gi
xuina.

³ Soo ragine e gima siga yengeni,
e silanfanne mayilenma,
e tanbane luxi alo kuye sarinna!
Muxu maxoloxine yiren birin yi!
Binbine saxi e bode fari han!
Faxes muxune mi janma mumε!*

Muxune e sanna radinma binbine ra.

⁴ Na feene birin fataxi
yalundena yalunyaan kunfan nan na,†
jaxalan tofajin nun woyime jaxanla
naxan ma yalunyaan yi siyane findima
konyine ra,
a yama wuyaxi tirin a kaerayani.

* **2:14:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * **3:3:** Asiriya mangane yi faxes gbeen tima yengeni. Waxatina nde e yi faxes muxune xunne segema e de e malan taa naxin yetagi misaala ra. Waxati gbete e binbi wuyaxi sa e bode fari taan yetagi muxune magaxu xinla ma. † **3:4:** Yanyina nde, yalundeni ito findixi Niniwa taana ala jaxalanmaan nan na.

5 Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra,
 a naxa, “N bata keli i xili ma!
 N na i ya dugin lenben soma nen i yetagin
 xunna,
 n yi i ragenla yita siyane ra,
 yamanane yi i ya yagitareyaan to.
 6 N se xosixine wolima i ma nen,
 n yi i rayagi, i findi misaala ra.
 7 Nayi, naxan yo na i to,
 na kanna a gima nen i ma,
 a yi a fala, a naxa,
 ‘Niniwa taan bata kala.
 Nde kininkininje a ma?’
 N sa i madenden muxune sote minen?”

8 E tan Niniwa kaane,
 e taan fisa No-Amoni taan xa ba,‡
 naxan yi baan de,
 igen naxan nabilinxi?
 A yi makantanxi baan nan na,
 igene nan yi a rabilinni
 alo taan yinna.
 9 Kusi yamanan nun Misiran yamanan nan
 yi e fangan na
 dan mi naxan na.
 Puti kaane nun Libiya kaane nan yi findixi
 e xoyine ra.
 10 Anu, na taan suxu nen yengeni,
 a muxune yi xali konyiyani.
 Yaxune yi e dii futene yibutuxun
 taan kira xunne birin na.
 A kuntigi suxine yi yitaxun masensenna
 xon,
 a muxu gbeene birin yi xidi yoloxonna ra.
 11 E fan xunne kelima nen dolo xolen na,
 e yi e luxun e yaxune bun,
 e fan yi yigiyaden fen.

12 E yire makantanxine birin luma nen
 alo xoden na mo.
 Muxune na a yuguyugu,
 a bogine yi lu yolonje e de.

13 E ganla mato.
 Naxanle nan tun fa e konni.
 E yamanan so deene bata rabi e yaxune xa
 mumε!
 Tεen bata e taan so deene balan wurene
 gan.

14 E igen namara taani yengen yee ra!
 E taan nabilinna yinni ton!

E benden malan,
 e gberingbeen namaxa!
 E bitikidine rafala!§
 15 Nayi, tεena e ganma nen,
 silanfanna yi e raxori alo supene.
 E wuya, e wuya ayi alo supene!
 E findi ganla ra alo tuguminne!
 16 E yulane bata wuya ayi
 dangu sarene ra kore.
 Anu, ne fan luxi
 alo tuguminne na tukan, e tunun.
 17 E taan kantan muxune luxi
 alo tuguminne,
 e kuntigine fan
 alo tuguminne na wuya ayi.
 E daxon sansanna ma xunbeli waxatini.
 Sogen na te, e tukan,
 e sigade mi kolon.

18 Asiriya mangana,
 i ya yeratine bata xi habadan.
 I ya sofa kuntigine mi fa e ramaxama.
 I ya yamaan bata xuya ayi geyane xun xon,
 muxu yo mi fa e malanje.
 19 I ya furen dandan se mi na.
 I maxolodene i faxama nen.
 Naxan yo na i ya fe me
 na kanna a yiin bonboma nen sewani
 bayo muxu yo mi na,
 e fe jaxin toron munma naxan li
 dan mi naxan na.

‡ 3:8: Yanyina nde No-Amoni taan findixi Tebe taan nan na Misiran yamanani Asiriya mangana nde naxan suxu yengeni jee keme sennin jee tonge sennin nun saxan benun Marigi Yesu xa bari. § 3:14: Bitikidin mon falama yirena nde yi fa fala “Birikidina.”

Xabakuki Nabi Xabakuki Alaa Falan Naxan Sebe

Xabakuki falani itoe sebei nen yanyina nde, jee keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. Na waxatini, sogeteden binna muxune yi Babilon kaane non nan bun ma.

Nabi Xabakuki Ala maxodinxi nen fa fala nanfera Ala mi tinxintarene halagima a yamaan ye. Ala yi a yabi a naxa, na ligama nen koni Babilon kaane nan fama yamaan birin jaxankatadeni tinxintarene fe ra. Nayi, Nabi Xabakuki mon yi Ala maxodin fa fala nanfera a tinma Isirayila kaa tinxinxine yi halagi Babilon kaa tinxintarene xon bayo Isirayila kaane tinxin Babilon kaane xa. Ala yi a yabi fa fala ne fan e saranna sotoma nen. A mon yi a ralimaniya fala kendeni ito xon, a naxa, "Tinxin muxun nii rakisinsotoma nen a denkeleyaan xon." (Xabakuki 2.4)

Xera Poli xetexi falani ito ma nen, a yi a findi Yesu a fe Xibaru Fajin yeba falana nde ra. A mato Romi Kaane 1.17 e nun Galati Kaane 3.11. A mon sebei Heburune 10.38 kui.

¹ Waliyiya falan naxan so Nabi Xabakuki yii fe tooni alo xiyea:

Nabi Xabakuki a mawuga singena

² Alatala, n luma i maxande han waxatin mundun yi n mali feen na i mi n xuiin me?

N luma gbelegbele han waxatin mundun yi n naxa, "Gbalona!" i mi n nakisi?

³ Nanfera i tinxi n yeen yi lu haken na?

Nanfera i tinxi a yamaan xa jaxankata?

Halagin nun gbalona n yetagi waxatin birin.

Lantareyaan nun yengen bata gbo ayi.

⁴ Nanara, senbe mi fa sariyan na, kiti kenden mi sama mum!

Bayo muxu jaxine bata tinxin muxune rabilin,

kiti tinxintarene yi lu se.

Ala yi Nabi Xabakuki yabi

⁵ E yeen ti siyane ra, e e mato, e yi kabε, e yigitεε.

Bayo n fena nde ligama nen e waxatini ito yi

e mi yi le naxan na, hali xa a fala e xa.

⁶ Bayo n Babilon kaane rakelima nen, siya kininkinintare wekilεxina, e yi boxon birin yisiga e yi yirene tongo

e gbee mi naxanye ra.*

⁷ E magaxu, e senben gbo, e fangan nan e sariyan nun e xunna kenla ra.

⁸ E soone xulun burunna jarin xa, e xaje jinbari ra kankone xa.

E soo ragine gixin fama nen tujanje sa keli yire makuyeni.

E gima alo singbinna neen fonje seen ma.

⁹ E birin fama gbalon nan xili ma.

E ganle yeen tixi e sigaden nan na, e suxu muxune malan alo jemensinna.

¹⁰ E mangane magelema, e gelema kuntigine ma.

E gelema yire makantanxine birin ma e gbingbinne nan nafalama taan yinna xon e dangu yinna xun ma, e taan suxu.

¹¹ E yi dangu alo foye kala tiina, e birin hake kan, e fangan nan e gbee ala ra.

Xabakuki a mawuga firindena

¹² Koni Alatala xa mi i tan na xabu a foloni ba,

n ma Ala sarijanxina?

Nayi, e mi nxu faxama!

Alatala, i bata e findi nxu makiti muxune ra.

Ala, n kantan fanyena,

i bata e senbe so alogo e xa nxo wanle saran nxu ra.

¹³ I yee saripan fe jaxin toon ma.

I mi tinje yamana jaxankatan matoε.

Nanfera nayi,

* **1:6:** Babilon kaane senben gbo nen ayi jee keme sennin benun Marigi Yesu xa bari. E mangan yi na rabilinna boxone birin tongo yengeni na waxatini.

i yeen tixi yanfantenni itoe ra?
 Nanfera i dunduxi
 muxu naxini itoe yi yamaan naxori
 naxanye tinxin e xa?

¹⁴ I bata adamadiine liga
 alo yexene baani,
 alo kari mi niimaseen naxanye ma.

¹⁵ Yaxune e birin suxuma konna ra,
 e yi e rate e yalaan na,
 e e malan e benbenla kui,
 e naxan han!

¹⁶ Nayi, e yi saraxane ba e yalane xa
 e yi wusulanna gan e benbenle xa,
 bayo ne nan a ligama
 e balon yi gbo ayi,
 e donse naxumene soto.

¹⁷ Nayi, a mon xa lu a yalani kunkunje nen
 ba,
 a mon yi siga siyane halage kininkin-
 intareyani ba?

2

¹ N tan luma nen tixi kantan tideni,
 n yi lu taan nabilinna yinna xuntagi
 alogo n xa a kolon
 Ala naxan falama n xa,
 mawuga xuini ito yabima kii naxan yi.

Ala mon yi Nabi Xabakuki yabi

² Alatala yi n yabi, a naxa,
 “Fe tooni ito sebe
 n naxan yitama i ra,
 i yi a sebe walaxane ma ki fani
 alogo muxune xa mafura a xarandeni.

³ Bayo fe makenenxin na a ra
 naxan nakamalima a waxatini.
 A fa a waxatin nan legedenma,
 a mi luma a ligataren na.
 Hali a bu, a mame,
 bayo a rakamalima nen yati.
 A mi xunkuyama ayi.

⁴ A mato! A yete yigboxi,
 a niin mi fan.
 Koni tinxin muxun nii rakisin sotoma nen
 a denkeleyaan xon.”

⁵ “Dolon mayanfan nan tima.
 Wasoden mi a raxare mum!
 A mi wasama alo laxira,
 alo sayaan to mi wasama.
 A siyane birin malanma a yete xa
 a e birin suxu yengeni.

⁶ Na muxune birin xa mi a mafalama ba

magele falane nun fala xolene ra?
 E naxa, ‘Gbalon na kanna xa
 naxan se muxaxine malanma.

A yi a doli goronna fari sa!
 Ito fa ligama
 han waxatin mundun yi?”

⁷ I doli faane mi kele i xili ma ba?
 Ne mi xulunje ba,
 e fa i yimaxa?

I fan findima nen e se suxin na!

⁸ Bayo i bata siya wuyaxine yii seene tongo
 yengeni,
 yama donxene i fan yii seene tongoma nen
 yengeni.

Amasoto i bata muxune faxesa,
 i yi yamanane nun taane nun e muxune
 birin halagi.”

⁹ “Gbalon na kanna xa,
 naxan tonon fenma tinxintareyani
 alogo a xa tide gbeen soto,
 a yi a futuxulu toron na.

¹⁰ I bata i ya denbayaan yagi feen nan nata
 na ra,
 i yi yama wuyaxi halagi,
 i bono i niini.

¹¹ Bayo hali i banxin tixi gemen naxanye ra,
 ne gbelegbelema nen i xili xunna,
 xalanbene fan yi a ratin.”

¹² “Gbalon na kanna xa,
 naxan taan nasabatima muxun wunla xon
 naxan taan beten sama naxankatan xon.

¹³ Alatala Senben Birin Kanna xa mi a
 ragidixi ba,
 a yamane wali xonne findixi yegen nan tun
 na teen xa,
 a siyane e yete yixadanma fuyan?

¹⁴ Amasoto boxo xonna rafema nen
 Alatalaa binyen kolonna ra
 alo igen baane rafexi kii naxan yi.”

¹⁵ “Gbalon na kanna xa,
 naxan dolon fima a adamadi bodene ma
 han e xunne yi keli,
 a yi e ragenla to.

¹⁶ I tan lugoxi yagin nan tun na,
 binyen mi a ra.
 I fan xa i min,
 i xunna yi keli,
 i ragenla yi lu.
 Alatala a yiifari ma igelengen xolen soma
 nen i yii

i ya binyen yi findi yagin na!

¹⁷ Bayo i gbalon naxan nabaxi Liban ya-manani,
na xetema nen i ma.
I bata xuruseen naxanye halagi,
na feen findima gaxun nan na i ma.
Amasoto i bata muxune faxesa,
i yamanane nun taane nun e muxune birin halagi.

¹⁸ Suxurene tonon nanse ra
naxan a lige muxune xa e yiton?
Sawuran nan tun ne ra
naxanye rafalaxi wuren naxulunxin na.
E wulen nan falama muxune xa
alogo e rafala muxun xa e yigi sa e yi.
E ala bobone nan nafalama.

¹⁹ Gbalon na kanna xa,
naxan a falama wudin xa,
a naxa, 'Keli!'
A yi a fala gemen xa,
a naxa, 'Xulun!'
Xemaan nun wure gbeti fixen nan soxi a
ma,
koni nii mi a yi.

Na fa i xaranma di?

²⁰ Koni Alatala nan a Batu Banxi
sarijanxini.

Baxon muxune birin xa sabari a yetagi."

3

Nabi Xabakuki Ala maxandina

¹ Nabi Xabakuki Ala maxandina, mux-
une naxan bama mawuga betin na.

² Alatala, n bata i xinla me.
Alatala, n bata kabε i kεwali gbeene ma.

I mon xa ne rakamali to!
I mon xa i kewanle yita waxatini ito mux-
une ra.

I ya kininkininna xa rabira i ma i ya xoloni.

³ Ala kelima Teman nin.
Sarijantoon sa kelima Paran geyaan nin.
Betixuini te.

A binyen kore xonna birin ma,
a tantunna boxo xonna rafexi.

⁴ A noron gbo alo sogena.

Tee degen kelima a yiini
a senben luxunxi denaxan yi.

⁵ Fitina furen minima a yee ra,
furene biraxi a boxo ra.

⁶ A na ti, a boxoni maxa.

A na a yeen ti siyane ra,
e xuruxurun.

Habadan geyane xuyama ayi,
geya singene kalama,
a dangu funfune luma nen habadan.

⁷ N Kusan kaane bubune kalaxine toma,
n Midiyan kaane doxodene yigitεexin to.

⁸ Alatala i yi xoloxi baane nan ma ba?

I boje te nen xudene xili ma ba?

I xoloxi boxo igen nan ma,
i te i ya soone fari waxatin naxan yi,
i to te i ya yenge so wontorone kui no soton?

⁹ I ya xanla bata ramini,
i kolo xuine luxi nen
alo xalimakunle.

Betixuini te.

I boxoni boma,
baa igene yi mini.

¹⁰ Geyane to i to,
e xuruxurun,
tule gbeen yi fa,
tilinna yi xuxu,
a yi a moronne yite.*

¹¹ I xalimakunla naxanye wolima
sogen nun kiken bata ti e funfuni ne degen
bun,

koren yi a jinna masaxon i ya tanban bun.

¹² I fitinaxin nan boxoni siga,
i siyane halagi xoloni.

¹³ I minima i ya yamaan nan xunbadeyi,
alogo i xa i ya muxu yebaxin nakisi.
I muxu naxine bonsonna mangan faxesa,
i yi a bundoxone birin naxori.

Betixuini te.

¹⁴ I e kuntigine xunne saxonma
e yetena xalimakunle nan na
naxanye gixin yi fama nxu raxuyadeni ayi
e gbelegbelema sewani,
alo e nema yiigelitone faxama wundoni.

¹⁵ I ya soone bata boxo igeni bodon,
igene yi walanje ayi.

¹⁶ N to na birin me,
n bojen yi mini,
n de xara gaxuni.

N xonne yi n xolo,
n sanne yi lu xuruxurunje.

Anu, n gbalo boxoni ito mamema li-
maniyaan nin

bayo a fama nxu naxankata siyaan nan xili
ma.

* **3:10:** Igen moronne: alo foyen na so igeni.

17 Hali xɔdɛ binle mi fa fugama,
manpa binle mi fa bogima,
oliwi bogine yi kala,
hali donse yo mi fa kelima xɛɛne ma,
hali yɛxɛɛne mi fa kulani,
ɲingene fan yi ɲan ɛ sansanne yi,
18 koni n tan sɛwama nɛn Alatala yi,
n tan ɲaxanma nɛn Alaa fe ra,
n nakisimana.

19 Marigina Alatala nan n sɛnbɛn na.
A bata n sanne lu
alo xɛnla sanne
a yi geyane xuntagine findi n ma siga tiden
na.

Na sɛbɛxi bɛti baane kuntigin nan xa. A
xa ba maxase luti kanne ra.

Sofoni

Nabi Sofoni Alaa Falan

Naxan Sebɛ

Nabi Sofoni kawandini ito sebɛxi nɛn yanyina nde jɛɛ kɛmɛ sennin jɔxɔn benun Yesu xa bari. Yanyina nde a tan nan nabiya falane ti benun Xabakuki xa a nabiya wanla fɔlɔ. A yi falan tima waxatin naxan yi, Manga Yosiya munma yi Isirayila yamaan maxili singen, alogo e xa Alaa sariyan suxu tinxinni. Na taruxun mato Mangane Kitabu firinden kui a sora 23.1-28.

Sofoni naxa a Alaa wanla rakamalima yamanane ma ikii nin: Ala Yuda muxune nun Yerusalɛn muxune makitima nɛn (1.1 han 2.3). A yi Yuda yamaan dɛxɔn siyane kala (2.4-15). A mɔn yi Yerusalɛn yitɔn a na yelin fe jaxin bɛ a yi, a yi yama xuruxin lu na alogo a xa dunupa muxune birin mabandun a yetɛ ma (3.1-20).

Sofoni a falama nɛn a lanna mi nɔɛ luyɛ Ala nun a yamaan tagi xa na muxune mi ba a yamaan yɛ naxanye e yetɛ hayun kataxi e Marigina yamarine rabɛjin. Koni muxun naxanye xuruxi Alaa yamaan yɛ, Ala ne xanuxi ki faji (2.3 e nun 3.12).

¹ Alatala yi falan ti Kusi a dii xɛmɛn Sofoni xa. Kusi findixi Gedaliyaa dii xɛmɛn nan na. Gedaliya yi findi Amari a dii xɛmɛn na. Amari yi findixi Xesekiyaa dii xɛmɛn nan na. A falaxi Yuda mangan Yosiya waxatin nin Amɔn ma dii xɛmɛna.

² Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “N seene birin naxɔrima nɛn bɔxɔ xɔnna fari.

³ N na adamadiine nun subene birin naxɔrima nɛn, n yi xɔline nun yɛxɛne raxɔri, e nun seen naxanye muxu jaxine birama yulubini.

N mi muxu yo luyɛ bɔxɔ xɔnna fari.” Alatalaa falan nan na ra.

⁴ “N na n yiini bandunma nɛn Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane birin xili ma. N yi Baali suxurene birin jan e yi, yamaan yi jinan e ki muxune xɔn

naxanye yi saraxane bama e xa,
⁵ e nun naxanye e xinbi sinma kore banxin xuntagi

kore xɔnna yanban seene batudeni, e nun naxanye e kɔlɔma Alatala yi, e mɔn yi e kɔlɔ e gbee ala Mɔlɔkɔ yi,
⁶ e nun naxanye e xun xanbi soxi Alatala yi naxanye mi Alatala fenma, e mi a maxɔdinma.”

Alatalaa kiti sa lɔxɔna fe

⁷ ɛ raxara Marigina Alatala yetagi, bayo Alatalaa lɔxɔn bata maso. Alatala bata saraxani tɔn, a yi a muxu xilixine rasarijan.

⁸ Anu Alatala naxa, “N ma saraxa ba lɔxɔni, n kuntigine nun manga diine saranma nɛn e fe jaxine ra, e nun naxanye birama siya gbɛtɛne namunne fɔxɔ ra.

⁹ Na lɔxɔni, n muxune saranma nɛn e fe jaxine ra naxanye birin e sanna ratuganma so dɛɛn gbingbinna xun ma*.

e nun naxanye birin e kanne banxine rafema nafunle ra naxanye sɔtɔxi funmaan nun yanfane yi.”

¹⁰ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Na lɔxɔni, gbelegbele xuiin tema nɛn taan so dɛɛn na dɛnaxan xili Yɛxɛ Dɛna, e nun wuga xuiin Yerusalɛn Taa Nɛnɛni e nun sɔnxɔ xui gbeena geyane yi.

¹¹ Naxanye dɔxi taan laben na, ɛ gbelegbele!

Bayo yulane birin bata halagi, gbeti fenne birin naxɔrima nɛn.

¹² Na waxatini, n lɛnpun nadɛgɛma nɛn, n yi Yerusalɛn taan birin yigbɛ. N yi na muxune saran e hakɛne ra, naxanye e wasa soxi e fe jaxine yi, e lu a falɛ, e naxa, ‘Alatala mi fefe rabama, a fajina hanma a jaxina.’

¹³ Yaxune e nafunle birin tongoma nɛn yɛngɛni, e banxine yi kala.

* **1:9:** Suxure batune mi yi e sanna tima so dɛɛn gbingbinna fari. Yanyina nde na yi findixi binyen nan na e suxurene xa. A mato Samuyeli Singen 5.4-5 kui.

E banxine tima nɛn,
koni e mi soma e kui.
E wudine sima nɛn,
koni e mi e bogine igen minma.”

¹⁴ Alatalaa ɓɔɔ gbeen bata maso,
a bata maso,
a famatɔɔn ni i ra.
Hali sofa wɛkilɛxine gbelegbelema nɛn
yigitɛgɛni

Alatala fa ɓɔɔn xuiin bun.

¹⁵ Na ɓɔɔn findixi xɔɓ ɓɔɔn nan na.
Kɔntɔfinla nun xamin ɓɔɔna,
ɓaxankatan nun halagi ɓɔɔna,
dimin nun nii rafɔrɛn ɓɔɔna,
kundaan nun kuye yi fɔrɔn ɓɔɔna.

¹⁶ Sofane xɔta fe xuiin minima nɛn na
ɓɔɔni
e sɔnxɔ yɛngɛ so xinla ma
taa sɛnbɛmane nun e rabilinne yinne xili
ma.

¹⁷ N muxune luma nɛn ɓaxankatani,
e yi sigan ti alo danxutɔne
amasɔɔ e bata Alatala yulubin tongo.
E wunla radinma nɛn
alo burunburunna ɓɔɔn ma,
e fatin yi kun alo ɓaman ɓɔɔn ma.

¹⁸ E gbetin nun e xɛmane mi nɔɛ e rakisɛ
Alatalaa xɔɓn fa ɓɔɔni.
A xɔɓ gbeen yi ɓɔɔ xɔɔna birin halagi alo
tɛɛna,
a muxune birin naxɔri a fari ki magaxux-
ini.

2

¹ ɛ malan, ɛ bode to,
ɛ tan yama yagitarena,
² benun waxati saxin xa a li,
benun ɓɔɔni ito xa dangu
alo se dagin foyeni,
benun Alatalaa xɔɓ gbeen xa ɛ li,
benun Alatalaa xɔɓ ɓɔɔn xa fa ɛ ma.
³ ɛ Alatala fen,
ɛ tan yamanan muxu xuruxine,
ɛ tan naxanye a sariya kɛndɛn ligama.
ɛ tinxinyaan fen,
ɛ lu yɛtɛ magodoni.
Waxatina nde, ɛ tangama nɛn
Alatalaa xɔɓ ɓɔɔn ma.

Gbalona siyane xa

⁴ Gasa taan nabɛjinma nɛn,

* **2:7:** muxu dɔnxɛne: Yuda kaane fama suxudeni yɛngɛni nɛn. Muxun naxanye luma e nii ra yɛngɛn ɓan xanbini,
ne nan ma fe falaxi be.

Asikalɔn taan halagima nɛn,
Asadodi kaane yi kedi yanyin na,
Ekirɔn yi raxɔri.

⁵ Gbalon na muxune xa,
naxanye dɔxi fɔxɔ igen dɛ
siyaan naxanye sa kelixi Kereti yamanani.
ɛ tan Kanan kaane,
ɛ tan Filisitine,
Alatala falan tima ɛ xili ma,
a naxa, “N na ɛ raxɔrima nɛn,
muxu yo mi luyɛ ɛ yi.”

⁶ Fɔxɔ igen dɛxɔɔne findima nɛn
xuruse rabadene nun kula yirene ra xu-
ruse kantanne xa.

⁷ Mɛnne findima nɛn Yuda muxu dɔnxɛne
gbeen na.*

E yi e xuruseene raba na.
Ninbanna ra,
e sa e sa Asikalɔn kaane banxine kui.
Bayo, Alatala, e Ala,
e malima nɛn,
Ala yi e muxune raxɛtɛ e ma
naxanye yi suxi yɛngɛni.

⁸ N bata Moyaba konbi ti xuine mɛ
e nun Amonine n ma yamaan magelema
kii naxan yi,
e yi e yamanan danne fari sa,
ba Isirayila ɓɔɔn na.

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra,
Isirayilaa Ala naxa,
“N tan habadan Ala,
n bata n kɔɓ n yɛtɛni,
Moyaba yamanan luma nɛn
alo Sodoma taana,
Amoni yamanan yi lu
alo Gomora taana,
sɛxɛ ɓaxine dɛnaxan yi,
fɔxɔn gema dɛnaxan yi,
dɛnaxan halagixi han habadan.
N ma yamaan muxu dɔnxɛne yi ne yii
seene tongo.

N ma muxun naxanye na lu,
ne yi e ɓɔɔn tongo.”

¹⁰ Na fena e sɔtɔma e wason saranna nan
na,
bayo e bata Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna
yamaan konbi
e yi keli e xili ma.

¹¹ Alatala ɓaxuma ayi nɛn e ra,

bayo a e gbee alane birin naxɔrima nɛn yamanani.

Hali yire makuyene yi,
siyane birin a batuma nɛn e konne yi.

¹² Ɛ tan Kusi kaane,[†]
n na ɛ fan yɛngɛma nɛn,
n yi ɛ faxa.

¹³ A kelima nɛn sogeteden kɔmɛnna binna yamanan xili ma,

a yi Asiriya raxɔri.
A yi Niniwa taan halagi,
a na findi tonbonna ra.

¹⁴ Xuruseene yi na findi e kuruden na,
e nun suben sifan birin.
Singbinne nun sagalene yi xi a sɛnbɛtɛn longonne nun kondene yi.

Sɔnxɔ xuiin minima nɛn foye soden na, a naxa,

“Taan bata kala fefe fɔlɔ so dɛɛn ma,
bayo suman xalanbene birin bata mini kɛnɛnni.”

¹⁵ Taa faɲi makantanxini ito mato,

naxan yi a falama, a naxa,

“Ba n tan na, gbɛtɛ mi na!”

Taani ito kalaxi di,
a findi subene birin konna ra?

Naxan yo na dangu a dɛxɔn,
na kanna kolinma a ma nɛn,
a yiin ti a ma, a kabɛ.

3

Yerusalɛn kaane mi e tuli mati

¹ Gbalon na taan xa,
naxan findixi taa murutɛxi xɔsixin na,
ɲaxankata tiine dɛnaxan yi.

² Mɛn kaane mi ndende xui ramɛma,
e mi e tuli matima maxadi xuine ra,
e mi laxi Alatala ra,
e mi e masoma e Ala ra.

³ E kuntigine luxi nɛn

alo yata xajɛne.

E kitisane luxi nɛn

alo kankon naxanye suben suxun
ɲinbanna ra,

e mi sese ramara xɔtɔnna xa.

⁴ E nabine xurutare,
e muxune yanfantɛn.

E saraxaraline se sariɲanxine raxɔsima,
e sariyan kalama.

⁵ Anu, Alatala dɔxi taani nɛn
alogo a xa a tinxinyaan mayita.
A kiti kɛndɛn sama lɔxɔ yo lɔxɔ waxatin
birin.

Koni fe ɲaxi rabane mi yagima mumɛ.

⁶ N bata siyane raxɔri

n yi e taa makantanxine kala.

N yi e taane nun e kirane findi yire
rabɛɲinxine ra.

Muxe mi fa dɔxɔma e taane yi,
muxe mi danguma e kirane xɔn.

⁷ N na a fala nɛn mɛn kaane xa, n naxa,
“Xa ɛ yi gaxu n yɛɛ ra nun,

xa ɛ yi tin n ma maxadi xuiin na nun,
n mi yi ɛ dɔxɔden kalama nun.

N nɛma ɛ fe ɲaxine saranma ɛ ra,
ɛ tan mɔn ɛ mafurama fe ɲaxi rabadeni ɛ
feene birin yi.”

⁸ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa,

“Ɛ waxatin mamɛ,

n fama ɛ suxudeni yɛngɛni waxatin naxan
yi.

Bayo, n bata a ragidi,

n xa siyane nun yamanane birin malan,

n yi n ma xɔlɔ gbeen nagodo e xili ma.

Bayo n ma xɔlɔ gbeen bɔxɔn birin halagima
nɛn alo tɛɛna.”

Siyane findima nɛn Ala gbeen na

⁹ Nayi, n fala sariɲanxine rasoma nɛn ya-
manan muxune dɛ,

alogo e xa Alatala maxandi a xinla ra.

E birin yi a batu e bode xɔn.

¹⁰ Naxanye n batuma,

naxanye raxuyaxi ayi bɔxɔn xun xɔn,

ne sa fama nɛn saraxane ra n xa
sa keli Kusi yamanan baane kidi ma.*

¹¹ Na lɔxɔni,

ɛ mi fa yagima ɛ kɛwanle fe ra,

ɛ n yulubin naxanye tongo

bayo, n wasodene birin bama nɛn ɛ yɛ na
lɔxɔni.

Ɛ yi ba ɛ yɛtɛ yigboɛ n ma geya sariɲanxin
fari.

¹² N muxu diɲaxine nun yiigelitɔne luma
nɛn ɛ yɛ,

naxanye e yigi sama Alatala yi.

¹³ Isirayila muxu dɔnxɛne mi fa tinx-
intareyaan nabama sɔnɔn.

[†] **2:12:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan dɛ. Fati fɔrɛ yamanan nan yi a ra. * **3:10:** Kusi: Yamanan naxan Misiran faxa ra Nila baan dɛ. Fati fɔrɛ yamanan nan yi a ra.

E mi wule falama.
 E mi yanfa falane tima.
 E na e yigiyaden li waxatin naxan yi
 muxu yo mi e yigbetenɲe mɛnni.

¹⁴ Siyon kaane, ε ɲaxan!

Isirayila kaane,
 ε gbelegbele sɛwani!
 Yerusalɛn kaane,
 ε sɛwa ε bɔɲɛn ma feu!

¹⁵ Alatala bata kitin masiga ε ra,
 a yi ε yaxune ragi ε bun.

Alatala, Isirayila mangana ε xɔn.
 E mi fa gaxuma gbalo fe yo yɛɛ ra.

¹⁶ Muxune a falama nɛn Yerusalɛn kaane
 xa na lɔxɔni,
 e naxa, “Siyon kaane,
 ε nama gaxu!

Siyon kaane, ε nama tagan!

¹⁷ Alatala, ε Ala ε xɔn,
 naxan ε rakisima a sɛnbɛ gbeeni.

A sɛwama nɛn ε fe ra han!
 A i madɛndɛnma nɛn a xanuntenyani,
 a sɔnxɔ sɛwani ε fe ra.

¹⁸ N sali lɔxɔn ɲaxankatane bama nɛn ε ma,
 naxanye bata yi findi goronna nun yagin
 na ε ma.

¹⁹ Na waxatini,
 naxanye birin ε ɲaxankata,
 n kelima nɛn ne xili ma.
 Naxanye ɲaxankataxi,
 n yi ne rakisi.

Naxanye yi raxuyaxi ayi,
 n yi ne malan.
 Nyi tantunna nun xinla fi e ma yirene birin
 yi,

e yagin sɔtɔ dɛnaxanye yi.”

²⁰ Alatala naxa,

“Na lɔxɔni,
 n mɔn fama nɛn ε ra ε konni,
 n yi ε malan.

Bayo n na ε findima nɛn xili kanne nun
 binye muxune ra

bɔxɔn muxune birin yɛ,
 n na fa ε muxune ra ε yɛtagi waxatin naxan
 yi
 naxanye yi suxi yɛngɛni.”

Xage Nabi Xage Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Nabi Xage a kawandina ndee nan sɛbɛxi Kitabun yireni ito kui a naxanye ba alogo a xa a yamaan nawɛkilɛ e mɔn xa Ala Batu Banxin ti Yerusalɛn yi. A lixi Yahudiyane bata yelin soɛ Yerusalɛn yi keli Babilɔn yi, e yi suxi konyiyani dɛnaxan yi. Nabi Xage falani itoe tixi jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ mɔxɔjɛ benun Yesu xa bari. E nun Nabi Sakari yi nabiya wanla kɛma waxati kedenni.

Yahudiya singen naxanye mini konyiyaan bun fɔ jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ tonge saxan nun solomasɛɛ benun Yesu xa bari, ne yi lan nun e xa Ala Batu Banxin ti Babilɔn kaane naxan kala. A kalan bata yi jɛɛ tonge suulun nan ti na waxatini. Koni e tunnaɔlɔ nɛn e ma han jɛɛ fu nun solomasɛɛ. Nanara, nabiin yamaan kuntigine sɛnbɛ soma lan wanle ma. A naxa a e nafunle sigama xurunjɛ ayi nɛn fanni e luma e gbee banxine tiyɛ e Alaa banxin bɔtɛ raba. Nabiya falani itoe tiin xanbini, e Ala Batu Banxin ti jɛn jɛɛ naanin bun ma.

Alaa Banxin ti waxatin bata a li

¹ Manga Dariyusi a mangayaan jɛɛ firinden kike senninden xi singe lɔxɔni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xɔn Selatili a dii xɛmɛ Sorobabeli Yuda yamana kanna xa, e nun Yehosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe saraxarali kuntigina: ² Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “Yamani ito a falama, e naxa, ‘En lan en xa Alatala Batu banxin ti waxatin naxan yi, na munma a li singen.’ ” ³ Nayi, Nabi Xage yi Alatalaa falani ito ti, a naxa, ⁴ “E lan ɛ lu ɛ banxi tofapine kui waxatini ito yi ba, n ma banxin yi lu kalaxi?” ⁵ Iki, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri ɛ sigati kiin ma. ⁶ E bata sansi gbegbe si, koni ɛ ndedi nan sɔtɔxi. E dɛgema, koni ɛ mi lugoma. E minma, koni ɛ mi wasama. Dugina ɛ ma, koni xunbenla mɔn ɛ ma. E bata ɛ wanla saranna sɔtɔ, ɛ yi a sa bɛnbɛli sɔxɔnxin kui.”

⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “E miri ɛ sigati kiin ma.”

⁸ Alatala naxa, “E siga geyane fari, ɛ sa fa wudin na, ɛ yi n ma banxin ti alogo n xa sɛwa a ra, n binyen sɔtɔ.” ⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, “E yengi yi se gbegbe nan ma nun, koni a mato, ɛ ndedi nan sɔtɔxi. E naxan namaraxi banxini, n bata na raxuya ayi n dɛ foyen na. Nanfera? N batu banxina fe ra, naxan kalaxi. Anu, ɛ birin yengi dɔxi ɛ banxine xɔn. ¹⁰ Na nan a ligaxi tule mi faxi ɛ konni, sansine fan mi bogi. ¹¹ N bata fitina furun naso yamanani geyane fari, e nun murutu xɛene nun manpa bili nakɔne yi. Turen yi dasa. Sansine mi fa bogi. Muxune nun xuruseene bata tɔrɔ, e nun ɛ wali xɔnne birin.”

¹² Nayi, Selatili a dii xɛmɛn Sorobabeli nun Yehosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan dɔnxɛn birin naxanye luxi yamanani, ne yi Alatalaa falan suxu, e Ala, Alatala Nabi Xage xɛ falan naxan tideyi. Yamaan yi gaxu Alatala yɛɛ ra. ¹³ Alatalaa xɛrana Xage yi falan ti yamaan xa alo Alatala a fala kii naxan yi, a naxa, “N luma nɛn ɛ xɔn.” Alatalaa falan nan na ra. ¹⁴ Alatala yi Selatili a dii xɛmɛn Sorobabeli bɔjɛn nadin, Yuda yamana kanna, e nun Yehosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe saraxarali kuntigina e nun yamaan birin alogo e xa fa Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna Batu Banxin ti, e Ala, ¹⁵ Manga Dariyusi a mangayaan jɛɛ firinden kike senninden xi mɔxɔjɛn nun naaninde lɔxɔni.

2

Ala Batu Banxi nenen binyena

¹ Kike solofereden xi mɔxɔjɛn nun kedende lɔxɔni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xɔn, a naxa, ² “Falan ti Selatili a dii xɛmɛn Sorobabeli Yuda yamana kanna nun Yehosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe saraxarali kuntigin nun yamaan birin xa, i naxa, ³ ‘Banxini ito yi nɔrɔxi kii naxan yi a singeni, nde luxi ɛ yɛ naxan a to na waxatini? A fa di to? Sese mi a ra ɛ yɛɛ ra yi ba?’ ⁴ Nayi, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘Sorobabeli, i wɛkilɛ! Yehosadaki a dii xɛmɛn Yosuwe, saraxarali kuntigina,

i wekilē! E tan yamanan muxune birin, e wekilē! Alatala Senben Birin Kanna fala ni ito ra, a naxa, 'E wali! Amasoto n luma nen e xon. ⁵ Hali e mi gaxu bayo n layirin nan tongoxi e xa, e benbane to mini Misiran yamanani. N ma Nii Sarijanxi mon e tagi.' ⁶ Bayo Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Benun waxatidi, n mon boxo xonna nun kore xonni maxama nen, e nun baane nun xareyana.' ⁷ Alatala Senben Birin Kanna naxa, 'N siyane birin yimaxama nen. Siyane kunfaxi naxan xon, na yi fa, n yi banxini ito rafe binyen na.' ⁸ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, 'N tan nan gbee gbetin nun xemaan na.' ⁹ Alatala Senben Birin Kanna naxa, 'Donxe ra banxini ito binyen gboma ayi nen dangu a singen na.' Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, 'N baje xunbenla fima yireni ito nin.' "

Barakan nun sarijantareyana

¹⁰ Dariyusi a mangayaan jee firinden kike solomanaaninden xi maxojen nun naaninde loxoni, Alatala yi falan ti Nabi Xage xa: ¹¹ Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Sariyana nde maxodin saraxaraline ma. ¹² Xa sube dungina nde kankanxi muxuna nde a domaan lenben na naxan bata rasarijan saraxabadeni, na xanbi ra, na doma lenben yi sa din donsenade ra, buruna hanma sabina hanma manpana hanma turena hanma donse yo donse, na fan nasarijanxin nan na ra ba?" Saraxaraline yi a yabi, e naxa, "A mi sarijanxi." ¹³ Xage yi e maxodin, a naxa, "Nayi, xa muxuna nde a yiin din binbin na, a sarijanna yi kala, a yi a yiin din na donse sifana nde ra, na fan sarijanna kalaxin nan na ra ba?" Saraxaraline yi a yabi, e naxa, "Na fan mi fa sarijan."* ¹⁴ Nayi, Xage mon yi falan tongo, a naxa, "Awa, Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'Yamani ito nun siyani ito fan na kii nin n tan yee ra yi. E kewanle birin na kii nin. E naxan yo bama n xa saraxan na, a mi sarijan.' "

¹⁵ "E miri na ma, naxan fa e sotoma, folo to ma siga yeen na. Benun e xa Alatala Batu Banxin ti gemene doxo folo e bode jode ra

waxatin naxan yi, ¹⁶ e yi luxi ikii nin: Xa muxuna nde siga ligaseen ye maxojen tongodeni sagan kui, a sa a ye fu nan liin na. Xa a siga manpa ige sege seen ye tonge suulun segedeni, a sa a ye maxoje nan liin na.' ¹⁷ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, 'N bata yi e wali xonne birin kala xorinxorinna nun funen nun balabalan kesene ra, koni e mi e xun xete n ma. ¹⁸ Nayi, e miri a ma ki faji, naxan fama ligadeni, folo to ma siga yeen na, keli jeen kike solomanaaninden xi maxojen nun naaninden ma, Alatala Batu Banxin beten saxi loxon naxan yi. E miri na ma ki faji. ¹⁹ Sansina nde mon sagan kui ba? Benun to, manpa binle nun xode binle nun girenada binle mi yi bogixi mumē. Koni to dangu xanbini, n barakan sama nen e fe yi.' "

Sorobabeli sugandi fena

²⁰ Alatala mon yi falan ti Xage xa kiken xi maxojen nun naaninde loxoni, a naxa, ²¹ "Sa a fala Yuda yamana kanna Sorobabeli xa, a n kore xonna nun boxo xonni maxama nen, ²² n yi mangane ba, n yi siyane senben kala. N wontorone kalama nen e nun naxanye e ragima. Soone nun soo ragine birama nen, e birin yi faxe e ngaxakedenmane silanfanna ra."† ²³ Alatala Senben Birin Kanna falan ni ito ra, a naxa, "Selatili a dii xemen Sorobabeli, n ma walikena, na loxoni, n na i tongoma nen, n yi i findi n ma taxamaseri yiisolira-soon na,‡ bayo n bata i sugandi." Alatala Senben Birin Kanna falan nan na ra.

* **2:13:** A mato Yatene 19.22 kui. † **2:22:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana. ‡ **2:23:** Na waxatini mangane yi e taxamasenna sama e kedi sebexine ma nen alogo muxune xa e yii funfu kolon alo tanpuna. Na yi finde e yete gbee taxamaseri yiisolira-soon funfun na.

Sakari Nabi Sakari Alaa Falan Naxan Sebɛ

Nabi Sakari a nabiya falani itoe sebɛxi nɛn yanyina nde jɛɛ kɛmɛ suulun jɛɛ mɔxɔjɛ benun Marigi Yesu xa bari. E nun Nabi Xage yi walima waxati kedenna nin. Yuda bɔnsɔnna muxune bata yi keli konyiyani Babilɔn taani. E katama e mɔn xa Ala Batu Banxin ti.

Kitabun yireni ito yitaxunxi dɔxɔ firin. Sakari sora keden han sora solomasɛxɛna, na fe toone nan yɛbama naxanye luxi alo xiyena. Ne bunna nɛn fa fala yamaan mɔn na Yerusalɛn taan nun Ala Batu Banxin ti, na findima waxati nɛnɛn nan na Alaa muxune xa.

Kitabun yireni ito bode fɔxɔn waxatina nde a fe falama, manga fajina nde yi fama Alaa mangayaan na waxatin naxan yi Isir-ayila yamanani (Sakari 9 han Sakari 12). Na nabiya falane Marigi Yesu a fe falaxi jɛɛ kɛmɛ suulun benun a xa liga. Na mato Sakari 9.9 nun 11.12-13 nun 12.10 nun 13.7 kui. A fe mɔn sebɛxi Matiyu 21.4-5 nun Matiyu 26.31 nun Maraka 14.27 nun Yoni 19.37 kui.

¹ Dariyusi a mangayaan jɛɛ firinden kike solomasɛxɛdeni, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xɛmɛna, Yido mamandenna. A naxa:

² “Alatala xɔlɔ gbeen ti nɛn ɛ benbane xili ma. ³ Koni, i xa a fala e xa fa fala Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa iki: ‘E mɔn xa fa n ma,’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘N fan fama nɛn ɛ ma.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ⁴ E nama lu alo ɛ benbane, nabi fonne yi ito ralima naxanye ma: Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xɛtɛ ɛ fe jaxine nun ɛ kɛwali jaxine fɔxɔ ra.’ Koni e mi e tuli mati, e mi n xuiin name. Alatalaa falan nan na ra. ⁵ E benbane minɛn? Nabine go? E jɛjɛ habadan? ⁶ Anu, n falane nun sariyan naxanye yamari nabine ma, n ma walikɛne, ne xa mi

ɛ benbane li ba? Nayi e yi tubi, e yi a fala, e naxa, ‘Naxan lanxi nxɔ feene nun kɛwanle ma, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna bata na nan liga nxu ra alo a bata yi a ragidi kii naxan yi.’ ”

Fe to singena alo xiyena: Soone

⁷ Kike fu nun kedenden xii mɔxɔjɛn nun naanindena, Sebati kiken, Dariyusi a mangayaan jɛɛ firindena, Alatala yi falan ti Nabi Sakari xa, Bereki a dii xɛmɛna, Yido mamandenna.

⁸ N fe toon tixi nɛn kɔɛɛn na alo xiyena. N soo ragina nde nan to soo gbeela fari, a yi tixi miriti wudine tagi darani. Soo gbeele, a gbeeli makatunxine e nun a fixɛne yi a xanbi ra. ⁹ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse itoe ra, n kanna?” Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi n yabi, a naxa, “N xa a yita i ra naxan e ra.” ¹⁰ Muxun naxan yi tixi miriti wudine tagi, na yi a fala, a naxa, “Alatala ne nan xɛxi bɔxɔni sigadeni.” ¹¹ E yi dentɛgɛn sa Alatala malekan xa naxan yi tixi miriti wudine tagi, e naxa, “Nxu bata bɔxɔn birin yisiga, bɔxɔn muxune birin sabatixi bɔjɛ xunbenli.” ¹² Nayi, Alatala malekan yi a fala, a naxa, “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna, i mi tinma kininkinɛ Yerusalɛn nun Yuda taane ma han waxatin mundun yi, i xɔlɔxi naxanye ma xabu jɛɛ tonge solofere?”* ¹³ Malekan naxan yi falan tima n xa, Alatala yi fala fajine ti na xa, a yi a masabari.

¹⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a fala n xa, a n xa falani ito rali: “Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xɔxɔlɔn gbeena n yi Yerusalɛn nun Siyon ma fe ra.’” ¹⁵ Siya gbɛtɛn naxanye bɔjɛ xunbenli, n bata xɔlɔ ne ma han! Amasɔtɔ n yi xɔlɔxi nɛn ndedi, koni e tan bata yihadin fari sa.’ ¹⁶ Nanara, Alatala ito nan falaxi, a naxa, ‘N mɔn fama nɛn Yerusalɛn taani kininkininni, n ma banxin mɔn yi ti. Se ma-liga lutin mɔn yibandunma nɛn Yerusalɛn taan xun ma.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ¹⁷ I mɔn xa ito rali: Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Naxunna mɔn soma nɛn n ma taane yi.

* **1:12:** jɛɛ tonge solofere: Na mato Yeremi 25.11 nun Yeremi 29.10 kui. † **1:14:** Ala xɔxɔlɔn, bayo e nun a yamaan bata yi layirin xidi alo futun xidima kii naxan yi. Na kui, Ala a yamaan masuxuma alo xɛmɛna a jaxanla makantanma kii naxan yi. A mi tinma a xa bira se gbɛtɛ fɔxɔ ra a batu xinla ma, a mɔn mi tinma yama xɔjɛn xa a raxɔri. Na feen mato Xɔɔyaan 20.5 kui.

Alatala mən Siyon muxune madəndənma nən, a mən yi Yerusalən sugandi.’ ”

2

Fe toon firindena alo xiyena: Fenne nun xabune

¹ N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Feri naanin yi n yetagi. ² Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxədin, n naxa, “Nanse itoe ra?” A yi n yabi, a naxa, “Sənbəne nan e ra naxanye Yuda nun Isirayila nun Yerusalən raxuyaxi ayi.”

³ Na xanbi ra, Alatala yi xabu naanin yita n na. ⁴ N yi maxədinna ti, n naxa, “Itoe faxi nanse ligadeyi be?” A yi n yabi, a naxa, “Fenni itoe nan Yuda raxuyaxi ayi fefe, han muxu yo mi fa nəe a xunni tē. Koni xabuni itoe tan faxi e magaxudeni, e yi siya gbətene sənbəne rabira, naxanye kelixi Yuda bəxən xili ma alogo e xa Yuda kaane raxuya ayi.”

Fe toon saxandena alo xiyena: Se maliga lutina

⁵ N yi n yeen nakeli n yi fe toon ti alo xiye. Se maliga lutin yi suxi muxuna nde yii. ⁶ N yi a maxədin, n naxa, “I sigan minən?” A yi n yabi, a naxa, “N Yerusalən nan maligama, alogo n xa a yigboon nun a kuyan kolon.”

⁷ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi siga, koni maleka gbətē yi fa na ralan. ⁸ A yi a fala a xa, a naxa, “I gi, sa a fala banxulanni ito xa, a Yerusalən kaane nun xuruseene wuyama ayi nən han! Yinna mi fa nəe taan nabilinje. ⁹ Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, ‘N tan yetəna a kantanma nən alo tēna a rabilinni, n yi n nərən nagodo a yi.’ ”

¹⁰ “E xədxə de!
E gi kəməni fəxən yamanan bun!”
Alatalaa falan nan na ra,
“Bayo n na e raxuya ayi nən
bəxən tongon naaninne ma.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹¹ “E xədxə!
Siyon kaane, e gi,
e tan naxanye dəxi Babilən yi.”

¹² Alatala Sənbən Birin Kanna naxa iki:
“A bata n xē binyeni siyane ma
naxanye fuxi e ma,

bayo naxan na a yiin din e ra,
a luxi nən
alo na bata a yiin din Ala yē diin na.

¹³ N kelima nən e xili ma yati,
e konyine yi e yii seene birin tongo yengeni.
Nayi, e a kolonma nən
a Alatala Sənbən Birin Kanna nan n nafaxi.
¹⁴ E xuini te səwani,
e tan Siyon kaane,
bayo n fama nən,
n yi lu e tagi.”

Alatalaa falan nan na ra.

¹⁵ Siya wuyaxine fama nən Alatala ma na
ləxəni
e yi findi n ma yamaan na.

N luma nən e tagi,

e yi a kolon
a Alatala Sənbən Birin Kanna nan n nafaxi
e ma.

¹⁶ Yuda mən findima nən Alatala gbeen na,
yamana sarijanxina,
a mən yi Yerusalən sugandi.

¹⁷ Adamadiin birin xa a dundu Alatala
yetagi,
amasəto a bata keli mini a yire sarijanxini.

3

Fe toon naanindena alo xiyena: Saraxar-ali kuntigina

¹ A yi saraxarali kuntigi Yosuwe yita n na, a yi tixi Alatalaa malekan yetagi. Setana yi tixi a yiifanna ma a tənəgedeni.

² Alatalaa malekan yi a fala Setana xa, a naxa, “Alatala xa falan ti i xili ma, Setana, a xa falan ti i xili ma, a tan naxan Yerusalən sugandixi! Tēe yege dungin xa mi yi xəməni ito ra ba naxan baxi tēni?”*

³ Dugi xəsixine nan yi ragodoxi Yosuwe ma, a yi tixi malekan yetagi. ⁴ Naxanye yi tixi a yetagi, malekan yi a fala ne xa, a naxa, “E dugi xəsixine ba a ma!” A mən yi a fala Yosuwe xa, a naxa, “A mato, n bata i hakəne ba i ma n dugi fajine ragodo i ma.” ⁵ N yi a fala, n naxa, “E xa namu sarijanxin so a xunna!” E yi namu sarijanxin so a xunna, e yi dagine ragodo a ma. Alatala malekan yi tixi na.

⁶ Alatala malekan yi ito rali Yosuwe ma, a naxa, ⁷ “Alatala Sənbən Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Xa i sigan ti n ma kirane

* **3:2:** Yosuwe ito baxi kelideni Babilən taani a yi konyiyani dənaxan yi. E nun Yahudiyana ndee nan faxi Yerusalən yi.

xɔn, xa i n ma yamarine suxu, i tan nan dɔxɔma n ma banxin nun n ma tanden xun na, n yi tiden fi i ma itoe ye naxanye tixi be. ⁸ Nayi, saraxarali kuntigi Yosuwe, i tan nun i fɔxɔrabiran naxanye dɔxi i yetagi, ε tuli mati! Amasɔtɔ muxuni itoe findima fe famatɔne taxamasenne nan na. N nan n ma walikeɛn nafama nɛn, naxan xili “Nimɛna.” ⁹ Amasɔtɔ gɛmɛn mato n naxan dɔxi Yosuwe yetagi. Fɔxɔ solofere nan na gɛmɛ kedenna ma. N sɛbɛnla tima nɛn a ma. Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra: N yamanani ito haken bama nɛn a ma lɔxɔ kedenni. ¹⁰ Na lɔxɔni, muxun birin a lanfaan xilima nɛn, e yi dɔxɔ e manpa binla nun xɔdɛ binla nininna ra.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.”

4

Fe toon suulundena alo xiyena: Lɛnpu dɔxɔ sena

¹ Malekan naxan yi falan tima n xa nun, na mɔn yi fa, a n nakeli alo muxun naxan naxulunxi xixɔnli. ² A yi n maxɔdin, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N lɛnpu dɔxɔ se xɛma daxin nan toma, e nun ture ramaradena a xuntagi. Lɛnpu solofere a ma. Ture godode solofere nan turen sama lɛnpu soloferene kui. ³ Oliwi wudi bili firin tixi ture ramaraden dɛxɔn ma, keden a yiifanna ma, keden a kɔmɛnna ma.” ⁴ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxɔdin, n naxa, “N kanna, nanse itoe ra?” ⁵ A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon?” N yi a yabi, n naxa, “N mi a kolon, n kanna.” ⁶ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Alatalaa falan ni i ra, a naxan tixi Sorobabeli ma, a naxa, ‘A mi ligama sɛnbɛn xɔn hanma fangana, koni fɔ n ma Niin barakan nin.’ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.”

⁷ “Hali geya gbeen naxan Sorobabeli yeɛ ra, na findima nɛn lantaan na. A fama nɛn Ala Batu banxin konde gɛmɛn na, yamaan yi e xuini te, e naxa, ‘Ala xa hinan a ra habadan!’ ”

⁸ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ⁹ “Sorobabeli bata banxini ito ti fɔlɔ, a mɔn a rapanma nɛn. Nayi, ε a kolonma nɛn a Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. ¹⁰ Nde feene fɔlɔn magelema nɛn a to

xurun? Yamaan naxanma nɛn e na gɛmɛ matinxin seen to Sorobabeli yii.”

Na lɛnpu soloferene findixi Alatala yeɛne nan na naxanye bɔxɔn birin yisigama.

¹¹ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi firinna ne ra, lɛnpu dɔxɔ seen yi-ifanna nun a kɔmɛnna ma?” ¹² N mɔn yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse Oliwi wudi yii firinna ne ra, naxanye ture godode xɛma daxi firinne dɛxɔn, oliwi turen danguma naxanye kui?” ¹³ A yi n maxɔdin, a naxa, “I mi a kolon naxan ne ra?” N yi a yabi, n naxa, “N mi e kolon, n kanna.” ¹⁴ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “E findixi muxu firinne* nan na naxanye masusan turen na alogo e xa wali dunuɓa birin Marigin xa.”

5

Fe toon sennindena alo xiyena: Danga kɛdina

¹ N mɔn yi n yeɛn nakeli, n fe toon ti alo xiye, n kɛdin mafilinxin to kore. ² Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I nanse toma?” N yi a yabi, n naxa, “N kɛdin nan toma kore, a kuya nɔngɔnna ye mɔxɔɓɛ, a yigbo nɔngɔnna ye fu.”

³ Nayi, a yi a fala n xa, a naxa, “Dangan nan na ra naxan xuyama ayi yamanan birin yi. A sɛbɛxi kɛdin fɔxɔ kedenna ma fa fala muɓadene birin kedima nɛn yamanani. A mɔn sɛbɛxi fɔxɔ kedenna boden ma fa fala naxanye birin e kɔlɔma wuleni, ne fan kedima nɛn. ⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan ni ito ra: ‘N dangani ito rafama nɛn, a yi so muɓadene birin ma banxine yi e nun muxun naxanye birin e kɔlɔma wuleni n xinli. A luma nɛn e banxine kui alogo a xa e nun a xalanbene nun a gɛmɛne birin kala.’ ”

Fe toon soloferedena alo xiyena: Naxanla debɛdin kui

⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, na yi a maso, a a fala n xa, a naxa, “I yeɛn nakeli, i a mato naxan minin be iki.” ⁶ N yi a maxɔdin, n naxa, “Nanse a ra?” A yi n yabi, a naxa, “Liga se debɛdin nan famatɔ a ra.” A mɔn yi a fala, a naxa, “Na nan toma yamanan muxun birin yi.”

* **4:14:** Na muxu firinne findixi saraxarali Yosuwe nun yamana kanna Sorobabeli nan na.

⁷ E yi debedin de raganla yoxo daxini te, n yi naxanla nde to dōxi a kui. ⁸ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe naxin misaala nan naxanli ito ra.” Na xanbi ra, a mōn yi naxanla madeten debedin kui, a yi a deraganla deten a de ra.

⁹ N yi n yeen nakeli, n yi fe toon ti alo xiyena, n yi naxalan firin to tunganje. Foyen yi e gabutene yi alo yaya xonla gabutene. E yi debedin tongo, e te a ra kore. ¹⁰ Malekan naxan yi falan tima n xa, n yi na maxodin, n naxa, “E debedin xalima minen?” ¹¹ A yi a fala n xa, a naxa, “E sa banxin nan tima a xa Babilon yamanani. Banxin na ranan, debedin dōxoma nen mēnni, e yi a batu.”

6

Fe toon solomasexedena alo xiyena: Wontoro naaninne

¹ N mōn yi n yēene rakeli, n yi fe toon ti alo xiye. N wontoro naanin to minε geya firinne longonna ra, sulan geyaan nan yi ne ra. ² Soo gbeele nan yi wontoro singen bandunma, a firindena soo fōrene, ³ a saxandena, soo fixene, a naanindena, soo gbeeli makatunxine. ⁴ Malekan naxan yi falan tima n na, n yi na maxodin, n naxa, “Nanse itoe ra n kanna?” ⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “Bōxon tongon naaninne foyene nan ne ra. E kelixi dunuɲa birin Marigin nan fema. ⁶ Soo fōrene naxan bandunma, na sigama kōmenna yamanan binna nin. Na xanbi ra, a fixene nan minima. A makatunxine sigama yiifanna yamanan binna nin.” ⁷ A gbeeli makatunxine yi mini, e yi wama bōxoni siga feni. Malekan yi a fala e xa, a naxa, “E siga, ε bōxoni siga!” E yi bōxoni siga. ⁸ A yi n xili, a naxa, “A mato, naxanye sigama kōmenna yamanan binni, ne bata n nii yifan n ma kōmenna yamanani.”

Yosuwe a mangayana

⁹ Alatala yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁰ “I xa suxu muxune kiseene rasuxu, Xelidayi, Tobiya e nun Yedayā. I xa siga Sofoni a dii Yosiya a banxini to, e faxi denaxan yi keli Babilon yi. ¹¹ I xa gbetin nun xēmaan tongo. I yi mangaya taxamasenna rafala i yi a so saraxarali kuntigi Yosuwe xun na, Yehosadaki a dii xēmēna. ¹² I xa a fala a xa

a Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘Muxun ni i ra naxan xili “Nimēna,” a sabatima nen a denaxan yi, a yi Alatala Batu Banxin ti. ¹³ A tan nan Alatala Batu Banxin tima, mangayaan binyen yi lu a tan ma. A dōxoma nen a mangaya gbēdeni, a nōon ti. Saraxaralina nde fan dōxoma nen a mangaya gbēdeni. Bōɲe xunbenla yi lu e firinna tagi.’ ¹⁴ Mangaya taxamasenna luma nen Alatala Batu Banxini nōxo lu seen na Xelemini nun Tobiya nun Yedayā nun Sofoni a dii Xeni xōn. ¹⁵ Muxun naxanye makuya, ne fama nen, e wali Alatala Batu Banxin tideni. Nayi, ε a kolonma nen a Alatala Senben Birin Kanna nan n nafaxi ε ma. Na ligama nen, xa ε Alatala xuiin name ki faɲi, ε Ala.”

7

Sun suxuna fe

¹ Dariyusi a mangayaan jεε naaninden kike solomanaaninden xii naaninde lōxōni, Kisilewi kikenā, Alatala yi falan ti Sakari xa. ² Beteli kaane bata yi Sareseri nun Regemi-Meleki nun e muxune rasiga Alatala maxandideni. ³ E yi lan e Alatala Senben Birin Kanna a saraxaraline nun nabine maxodin, e naxa, “Nxu lan nxu yi lu sunuxi ba, nxu lu sunna suxε kike suulunden ma ba, alo nxu a liga kii naxan yi jεε wuyaxi danguxine yi?”

⁴ Alatala Senben Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ⁵ “A fala yamanan muxune birin xa e nun saraxaraline, i naxa, ‘E to yi sunna suxuma ε yi sunu kike suulundene nun kike soloferedene yi, xabu jεε tonge solofere, ε yi sunna suxuma n tan nan xa ba? ⁶ E to yi ε degema, ε yi ε min, ε mi yi a ligama ε yetε xan xa ba? ⁷ Alatala mi falan ne xan ti nabi singene xōn ba, Yerusalen nun a rabilinna taane yi sabatixi bōɲe xunbenli waxatin naxan yi, muxune yi dōxi Negewi nun Sefala geyane yi waxatin naxan yi?’ ”

Sariya kēndēna

⁸ Alatala yi falan ti Sakari xa, a naxa, ⁹ “Alatala Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, ‘E xa kitin sa tinxinni, ε hinan ε bode ra, ε yi kininkinin. ¹⁰ E nama kapa gilene nun kiridine nun xōɲene nun yiigelitōne tōrō, ε nama miriya naxin tongo ε bode xili ma.’ ¹¹ Koni e tan mi tin na ramε,

e yi e xun xanbi so, e yi e tunle dutun. ¹² E bɔɣene yi xɔdɔxɔ ayi alo dayimuna. E yi tondi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna sariyane ramɛ e nun falane a yi naxanye tima nabi singene xɔn Alaa Niin barakani. Nayi, Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi xɔlɔ han! ¹³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, 'N to yi xinla tima, e mi n natin. E fan na n xili, n mi e ratinma. ¹⁴ N na e raxuya ayi nɛn siyane birin yɛ e mi naxanye kolon. Yamanani geli nɛn e xanbi. Muxu yo mi yi sigan na, muxu yo mi yi keli na. E yi yamana faɣini geli.' "

8

Yerusalɛn mɔn tima nɛn

¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi falan ti, a naxa, ² "Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, 'Xɔxɔlɔn gbeena n yi Siyon ma fe ra han. N bɔɣɛn wolonxi a fe ra ki faɣi!' "

³ Alatala ito nan falaxi, a naxa, "N mɔn fama nɛn Siyon yi, n yi dɔxɔ Yerusalɛn taani. Yerusalɛn fama nɛn xili badeni 'ɣɔndi taana.' Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna geyaan yi xili ba 'geya sariɣanxina.' "

⁴ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Xɛmɛ fonne nun ɣaxalan fonne mɔn dɔxɔma nɛn Yerusalɛn taan malandene yi, dunganna suxi e birin yii e siimaya xunkuyena fe ra. ⁵ Taan malandene rafema nɛn dii xɛmɛne nun dii tɛmɛne ra saba sodeni."

⁶ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Yanyina nde, yama dɔnxɛn naxan na lu, na kabɛma nɛn na feen ma na lɔxɔni, koni na mi n tan naterɛnama!" Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra.

⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "N nan n ma yamaan nakisima nɛn sogeteden nun sogegododen yamanane ma. ⁸ N fama nɛn e ra, e yi dɔxɔ Yerusalɛn taani. E findima nɛn n ma yamaan na, n yi findi e Ala ra, ɣɔndin nun tinxinni."

⁹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Ɛ wɛkile, ɛ tan naxanye falani itoe mɛma, nabine yi naxanye falama muxune yi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna banxin bɛtɛn sama waxatin naxan yi a ti feen na. ¹⁰ Bayo benun na lɔxɔne, walikɛna hanma ɣingene wanla saranna mi yi sɔtɛ. Yaxune mi yi tinɣɛ yamaan yi

mini hanma e so bɔɣɛ xunbenli. Amasɔtɔ n yi muxune luma e bode xili ma nɛn. ¹¹ Koni iki n mi fa a ligama yama dɔnxɛni ito ra alo waxati danguxine," Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna falan nan na ra. ¹² "Ɛ sansiin sima nɛn bɔɣɛ xunbenli. Manpa binle bogima nɛn. Bɔxɔn balon naminima nɛn. Tule igen fama nɛn. N na birin soma nɛn yama dɔnxɛn yii e kɛɛn na. ¹³ Yuda bɔnsɔnna nun Isirayila kaane, ɛ bata yi findi danga muxune ra siyane tagi kii naxan yi, n na ɛ rakisima nɛn, ɛ yi baraka na kiini. Ɛ nama gaxu, ɛ wɛkile."

¹⁴ Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Ɛ benbane to yi n naxɔlɔma, n na a ragidi nɛn n xa ɛ ɣaxankata, n mi nimisa. ¹⁵ Koni iki n mɔn bata a ragidi, n xa a faɣin naba ɛ xa, Yerusalɛn nun Yuda bɔnsɔnna muxune. Nayi, ɛ nama gaxu. ¹⁶ Ɛ xa feni itoe liga: Ɛ xa ɣɔndin fala ɛ bode xa, ɛ kitin sa ɣɔndini, kitin naxan bɔɣɛ xunbenla rasoma. ¹⁷ Muxu yo nama miriya ɣaxin tongo a boden xili ma. Ɛ nama ɛ kɔlɔ wuleni. Amasɔtɔ n na feene rapaxuxi," Alatalaa falan nan na ra.

Sun suxun maxɔdinna yabina

¹⁸ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna yi falan ti n xa, a naxa, ¹⁹ "Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa: Kike naaninden sunna, kike suulunden sunna, kike solofereden sunna e nun kike fuden sunna, ne findima nɛn Yuda bɔnsɔnna sɛwa lɔxɔne nun ɣaxaɣaxa lɔxɔne ra, e nun sali lɔxɔne. Koni ɣɔndin nun bɔɣɛ xunbenla xa rafan ɛ ma del!"

²⁰ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Siya wuyaxine nun taa wuyaxi muxune mɔn fama nɛn. ²¹ Taa keden muxune fama nɛn taan bonna muxune ma, e naxa, 'En siga Alatala maxandideni, en yi Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fen! N tan fan sigama nɛn!' ²² Nayi, yama wuyaxin nun siya sɛnbɛmane fama nɛn Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fendeni Yerusalɛn taani, e yi a maxandi."

²³ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, "Na lɔxɔne yi, xɛmɛ fu fama nɛn keli siyane birin yi naxanye xuine birin falama, e yi e singan Yahudiya keden ma domain lenben na, e yi a fala, e naxa,

‘En birin nan sigama, amasɔtɔ nxu bata a me a Ala i xɔn.’ ”

9

Siya gbetene kitina

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Xadiraki yamanan
xili ma,
a Damasi taan li.
Amasɔtɔ Alatala gbeen nan adamadiin
bonne ra,
alo Isirayila bɔnsɔnne birin.

² A mɔn xa Xamata taan li,
Damasi danna,
e nun Tire taan nun Sidɔn taana,
kolonna gbo dɛnaxan yi.

³ Tire taan bata yinna ti,
a bata gbetin malan
alo burunburunna.
A xɛmaan gbo alo kira xɔn borona.

⁴ Koni Marigina a bama a yii nɛn,
a yi a yinna radin baani,
tɛɛn yi taan gan.

⁵ Asikalɔn kaane na toma nɛn e gaxu.
Gasa kaane fan gaxuma nɛn e xuruxurun,
e nun Ekirɔn kaane,
amasɔtɔ e yigitɛgɛma nɛn.
Mangayaan janma nɛn Gasa taani,
Asikalɔn taani gelima nɛn.

⁶ Siya basanxin fa Asadodi taan tongoma
nɛn,
n yi Filisitine wason kala.

⁷ N suben bama nɛn e dɛ wunla naxan yi,
e nun donse haramuxine.
E dɔnxɛn naxanye na lu,
ne fan findima nɛn en ma Ala gbeen na.
E yi lu alo Yuda xabila kedenna.

Ekirɔn kaane luma nɛn alo Yebusu kaane.

⁸ Ganla naxanye danguma
hanma naxanye fama,
n daaxama nɛn n ma yamaan makan-
tandeni ne ma.

E mi luma fitina muxu yo a nɔɔn bun,
amasɔtɔ iki n yɛɛn tixi e ra.

Mangan famatɔna

⁹ Siyon kaane, ɛ naxan han!
Yerusalɛn kaane, ɛ xuini te sɛwani.
Ɛ a mato!
Ɛ mangan fama ɛ ma.
A tinxin. A bata rakisi.
A limaniya.

* **9:13:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

A fama sofanla nan fari,
sofali diina, sofali gilɛn diina.

¹⁰ N yɛngɛ so wontorone bama nɛn Eframi
yi

e nun soone Yerusalɛn taani.
Yɛngɛ so xanle kalama nɛn.

A tan bɔɲɛ xunbenla ralima siyane ma nɛn.
A mangayaan xuyama ayi nɛn
keli fɔxɔ igen ma han fɔxɔ igena,
keli baan ma han bɔxɔn danna.

¹¹ Ɛ tan mabinni,
n na ɛ muxu suxine xunbama nɛn
en ma layirin wunla fe ra
naxanye ramaraxi alo kasorasane yili kui
xareni.

¹² Ɛ mɔn xa so taa makantanxini,
ɛ tan kasorasaan naxanye yigi saxi.

N mɔn xa a rali ɛ ma to:
n ni i saranma nɛn dɔxɔɲa ma firin.

¹³ Amasɔtɔ n bata Yuda yitɔn alo xanla,
Eframi yi lu alo n ma xalimakunla.

Siyon, n ni i ya dii xɛmɛne rakelima nɛn
Girɛki kaane xili ma.

N yi ɛ lu alo sofana silanfanna.*

¹⁴ Alatala a makɛnɛnma nɛn e xun ma,
a xalimakunla yi siga alo kuye sarinna.
Marigina Alatala xɔtaan fema nɛn,
a fa yiifari ma tule foyeni.

¹⁵ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna e rakan-
tanma nɛn.

E e dɛgɛma nɛn,
e sigan ti lantan gɛmɛne fari.

E e minma nɛn sɛwani,
e sarin alo dɔlɔ minne.

E lugo alo goron nafexina
alo saraxa ganden tongonne wasan wunla
ra kii naxan yi.

¹⁶ Alatala, e Ala e rakisima nɛn na lɔxɔni,
alo a xuruse kuruna.

E nɔrɔxin yi lu a yamanani
alo gɛmɛ fajine mangaya taxamaseri
kɔmɔtin ma.

¹⁷ E tofanma nɛn han!

E rayabuma nɛn han!

Balon banxulanne ragboma nɛn,
minse fajine yi sungutunne rayabu.

10

Ala nan bɔɲɛ xunbenla fima

¹ Ɛ xa Alatala maxɔdin
a xa tulɛn nafa ɛ ma ɲɛmɛn na.

A tan nan foyen nakelima,
 a yi tule gbeen nafa
 a yi birin ma xeen nasabati.
² Amasoto wule falan nan suxurene ra.
 Yiimatone wule feene nan toma.
 E wule xiye falane nan tima!
 E madendenna tima fala fuune nan na.
 Nanara, yamaan bata siga a xun xon,
 e toroxi
 alo kari mi xuruseen naxanye ma.
³ N bata xolo na xuruse rabane ma han!
 N yeeratine hakene saranma e ra nen.
 Amasoto Alatala Senben Birin Kanna
 a joxo luma nen a kurun xon,
 a yamana, Yuda bonsonna.
 A fama e ra nen yengeni
 alo a soo kendene.
⁴ Kuntigine sifan birin minima a tan nin.
 Banxin tongon geme kendon minima a tan
 nin.
 Bubu wudin minima a tan nin.
 Yenge so xanla minima a tan nin.
⁵ E luma nen alo sofa wekilexine
 naxanye e yaxune yibodonma yengeni
 alo kira xon borona.
 Bayo Alatala e xon,
 e yengen soma nen,
 e sofa soo ragine yarabi.
⁶ N Yuda bonsonna senbe soma nen,
 n yi Yusufu bonsonna rakisi.
 N mon e rafama nen e konni
 bayo n bata kininkinin e ma.
 E luma nen alo n mi e rabepin.
 Alatala nan n tan na, e Ala,
 n na e maxandine yabima nen.
⁷ Eframi kaane findima nen sofa
 wekilexine ra.
 E sewama nen alo e minxin na a ra.
 E diine na toma nen, e jaxan,
 e sewama nen Alatalaa fe ra.
⁸ N nan n ma yamaan xilima nen,
 n yi e malan.
 N na e xunbama nen,
 e mon yi wuya alo a foloni.
⁹ Hali n to e raxuyaxi ayi siyane ye,
 n ma fe rabirama e ma nen yire makuyeni.
 E nun e diine yi kisi,
 e mon yi xete.
¹⁰ N na e rafama nen
 keli Misiran yamanani
 n yi e malan keli Asiriya yamanani.
 N fama nen e ra Galadi nun Liban ya-
 manani,
 koni e mi xanje menni.

¹¹ Ala baan walanne ragodoma nen
 e yi toro baani gidi,
 hali Nila baan tilinne xorima nen.
 Asiriya yamanan wason kalama nen,
 Misiran yamanan senben yi jan.
¹² N tan nan e senbe soma,
 e yi sigan ti n xinli,
 Alatalaa falan nan na ra.

11

¹ Liban boxona, i ya deene rabi.
 Teen xa i ya suman binle gan.
² Fofa binle, e gbelegbele,
 amasoto suman wudin bata bira.
 Wudi gbeene bata kala.
 Basan warine, e gbelegbele,
 amasoto foton xolen bata kala.
³ Xuruse rabane bata gbelegbele,
 amasoto e binyen waxatin bata dangu.
 Yatane bata wurundun,
 bayo foton gbeen bata kala Yuruden baan
 de.

Xuruse rabane

⁴ Alatala n ma Ala naxa iki:
 "I xa xuruse kuru faxa daxini ito raba.
⁵ Muxun naxanye e sarama
 ne e koe raxabama,
 e kwali jaxin mi saran e ra.
 Naxanye e matima ne naxa,
 'Alatala tantun!
 N bata bannaya!'
 E raba muxune mi kininkininxi e ma.
⁶ Amasoto n mi fa kininkininma yamanan
 muxune ma,"
 Alatalaa falan nan na ra.
 "N bata e birin lu e bode a yii ma,
 e nun e mangana yiin ma.
 E yamanan jaxankatama nen.
 N mi muxu yo bama e yii."
⁷ Nayi, n yi xuruse kuru faxa daxon naba,
 katarabi xuruse toroxine ma. N yi dungan
 firin tongo. N yi keden xili sa "Fanna,"
 bonna "Lanna." N yi xuruse kurun naba.
⁸ N yi xuruse raba saxan kedi kike kedenna
 bun. Dijan yi jan n yi, n fan yi rajaxu
 xuruseene ma. ⁹ Nayi, n yi a fala ne xa, n
 naxa, "N mi fa e rabama. Xa naxan faxama,
 a xa faxa. Xa naxan loma ayi, a xa lo ayi.
 Naxanye na lu, ne xa e bode suben don."
¹⁰ N yi n ma fanna dunganna tongo n yi a
 yigira, alogo n xa n ma layirin kala n naxan
 xidi nxu nun siyane birin tagi. ¹¹ A yi kala

na lɔxɔni, nayi xuruse tɔrɔxin naxanye yi n matoma na lɔxɔni, ne yi a kolon a Alatalaa falan nan yi a ra. ¹² N yi a fala e xa, n naxa, “Xa a ε kenɛn, ε n saranna fi, xanamu, ε a lu na.” E yi gbeti gbanan tonge saxan fi n saranna ra. ¹³ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “A wolɛ ayi fɛɲɛ rafalan xa, e saran gbeeni ito naxan mirixi n xa.” N yi gbeti gbanan tonge saxanna tongo, n yi e woli Alatala banxini fɛɲɛ rafalan xa. ¹⁴ Na xanbi ra, n yi n ma lan dunganna fan yigira alogo n xa ngaxakedenyaan kala Yuda nun Isirayila tagi.

¹⁵ Alatala yi a fala n xa, a naxa, “I mɔn xa xuruse raba xaxilitarena waliseene tongo.

¹⁶ Amasɔtɔ n tan yetɛɛn xuruse rabana nde rafama nɛn yamanani. A mi a yengi dɔxɛ xuruseene xɔn ma naxanye lɔma ayi, a mi a dii xali nɛnɛne fɛɲɛ, a mi a maxɔlɔxine dandanɛ, a mi a kɛndɛne balɔɛ. Koni a yɛxɛɛ turaxine donma nɛn a yi e toron koten.”

¹⁷ Gbalon na xuruse raba fuyantenna xa, naxan xuruseene rabɛɲinma!

Silanfanna xa a yiin sɛgɛ*

a yi a yiifari ma yɛɛn sɔxɔn.

A yiin xa faxa a ma fefe,

a yiifari ma yɛɛn yi xɔri.

12

Yerusalɛn xunba famatɔna

¹ Waliyiya falan ni i ra,
Alatala falan naxan tixi Isirayila fe yi.
A tan naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna daxi,

a yi muxun niin sa a yi,

Alatalaa falan ni ito ra:

² N Yerusalɛn findima nɛn dɔlɔ min seen na,
naxan a rabilinna siyane birin fugama a ra.

Yerusalɛn taan nabilinma nɛn yɛngɛni,
e nun Yuda yamanan birin.

³ Na lɔxɔni, n Yerusalɛn findima nɛn gɛmɛ binyen na siyane birin xa.

Naxan yo na kata a yite feen na,
na maxɔlɔma nɛn.

Bɔxɔn siyane birin e malanma nɛn a xili ma.

⁴ Alatalaa falan ni ito ra:

Na lɔxɔni

n faan nasoma nɛn e soone birin yi,

n yi gaxun naso e soo ragine yi.

Koni n nan n yɛɛn tima nɛn

Yuda bɔnsɔnna muxune ra.

N yi siyane soone birin yɛɛne xɔri.

⁵ Yuda mangane a falama nɛn e bɔɲɛni,

“Yerusalɛn muxune bata en sɛnbɛ so

Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna barakani, e Ala.”

⁶ Na lɔxɔni,

n Yuda mangane luma nɛn

alo tɛɛ wolonne yegene dɛ,

alo xaye radɛgɛxin malo xidine tagi.

E fama e rabilinna siyane halagideni

e kɔmɛnna nun e yiifanna ma.

Koni Yerusalɛn kaane mɔn luma nɛn e konni.

⁷ Alatala Yuda dɔxɔdene nan singe rak-
isima,

alogo Dawuda yixɛtɛne nun Yerusalɛn
muxune

binyen nama dangu Yuda muxune ra.

⁸ Na lɔxɔni,

Alatala Yerusalɛn kaane ratangama nɛn.

Hali naxan bata tagan e yɛ,

a yɛngɛn soma nɛn na lɔxɔni

alo Dawuda.

Dawuda yixɛtɛne fan luma nɛn

alo Ala yetɛna,

alo Alatalaa malekana e yɛɛ ra.

⁹ Na lɔxɔni,

n siyane birin naxɔrima nɛn

naxanye fama Yerusalɛn xili ma.

¹⁰ Nayi, n hinanna nun maxandin niin
nagodoma nɛn

Dawuda yixɛtɛne ma e nun Yerusalɛn mux-
une.

E yi e yɛɛ rafindi n ma,

e naxan yisɔxɔnxi.

E sunuma nɛn a fe ra

alo dii keden peena.

E a wugama nɛn sɔxɔlɛni,

alo dii singena.

¹¹ Na lɔxɔni,

sunun gboma ayi nɛn Yerusalɛn taani,

alo Xadada-Rimɔn ma sununa Megido
mɛrɛmɛrɛni.

¹² Yamanan sunuma nɛn,

xabilane birin yi lu e danna.

Dawuda bɔnsɔnna a danna,

e naxanle fan e danna,

Natan bɔnsɔnna a danna,

e naxanle fan e danna,

* **11:17:** Silanfanna: Sofane yɛngɛso dɛgɛmana.

¹³ Lewi bənsənna a danna,
e ɲaxanle fan e danna,
Simayi bənsənna a danna,
e ɲaxanle fan e danna,
¹⁴ e nun bənsənna bonne birin.
Birin luma nən a danna,
e ɲaxanle fan yi lu e danna.

13

Suxurene nun wule nabine

¹ Na ləxəni,
tigin minima nən Dawuda yixetene xa,
e nun Yerusalən muxune,
alogo yulubine nun xəsin xa ba e ma.
² Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra:
Na ləxəni,
n suxurene xinle bama nən yamanani,
ɲinan yi ti e xən ma fefe!
N mən nabine nun xaxili ɲaxin bama nən
yamanani.
³ Xa muxuna nde mən nabiya falan ti,
a nga nun a baba naxan a barixi,
ne a falama a xa nən,
e naxa, “I xa faxa,
amasəto i bata wulen fala Alatala xinli.”
A nga nun a baba naxan a barixi,
ne a səxənma nən
a nɛma nabiya falane tima.
⁴ Na ləxəni, nabine birin yagima nən
e fe toxine nun e waliyiya falane ra.
E mi fa nabiya domaan soma sənən
alogo e xa madaxun ti.
⁵ E birin a falama nən, e naxa,
“Nabi mi n na, xɛɛ biin nan n na.
Amasəto muxuna nde n sara nən
xabu n dii ɲəre waxatini.”
⁶ Koni e a maxədinma nən, e naxa,
“Nanse laru itoe ra i kanke ma?”
A e yabima nən, a naxa,
“E n maxələ nən n xəyine konni.”

Silanfanna

⁷ “Silanfanna,
i xa keli n ma xuruse rabaan xili ma,
xɛmən naxan n fɛma.”
Alatala Sənben Birin Kanna falan ni ito ra.
“Xuruse rabaan faxa,
yɛxɛɛne xa xuya ayi.
N yi keli a xunxurine xili ma.
⁸ Nayi, yamaan dəxəde saxan,
firin faxama nən keden yi lu na.
Alatalaa falan nan na ra.
⁹ N yi a dənxi n sa tɛɛni

n yi a rasɛnsɛn alo gbetina.
N yi e mato tɛɛni,
alo xɛmaan matoon kii naxan yi.
Nayi, e n maxandima nən,
n yi e yabi.
N na a falama nən,
‘N ma yamaan nan ne ra.’
E yi a fala, e naxa,
‘Alatala nan nxə Ala ra.’ ”

14

Alatala fa ləxəna

¹ Alatalaa ləxən fama.
Yaxune ɛ seene yitaxunma nən ɛ yɛɛ xəri.
² N siyane birin malanma nən
e yi Yerusalən yɛngɛ.
Taan suxuma nən.
Banxine yi kui geli.
E yi fu ɲaxanle ma.
Taan fəxə kedenna yi siga suxuni.
Koni yama dənxi n luma nən taani.
³ Alatala kelima nən
a yi na siyane yɛngɛ,
alo a yi yɛngɛn soma waxati gbetɛ yi kii
naxan yi.
⁴ A tima nən na ləxəni Oliwi geyaan fari,
naxan Yerusalən yɛtagi a sogeteden binni.
Oliwi geyani bəma nən a tagi,
keli a sogeteden binni
han a sogegodode binni.
Folo gbeen yi lu na.
Geyaan fəxə kedenna xɛtɛma nən kəmənn
ma,
a fəxə kedenna boden fan yi siga yiifanna
ma.
⁵ Nayi, ɛ ɛ gima nən n ma geyane folon na.
Amasəto geyane folon sigama nən han
Aseli.
ɛ ɛ gima nən
alo ɛ to ɛ gi bəxə xuruxurunna yɛɛ ra,
Yusiya waxatini, Yuda mangana.
Nayi, Alatala fama nən, n ma Ala,
e nun malekane birin.
⁶ Na ləxəni,
kənən mi luma na,
hanma xunbenla hanma ige xundina.
⁷ E nun ləxən bonne keden mi a ra.
Alatala nan na ləxən kolon.
Yanyi mi luma na,
kəɛ mi luma na.
Hali kəɛɛn na,
kənenna luma nən na.
⁸ Na ləxəni,

siimaya igen minima nɛn Yerusalɛn taani.
A fɔxɔ kedenna yi siga sogetede baan binni,
a fɔxɔ kedenna yi siga sogegodode fɔxɔ igen
binni.

A minima nɛn soge fure waxatini alo
ɲɛmɛna.

⁹ Alatala nan findima bɔxɔn birin mangan
na.

Na lɔxɔni,
Alatala nan keden yatɛma Ala ra,
a keden peen xinla yi lu na.

¹⁰ Yerusalɛn rabilinna bɔxɔn birin
findima nɛn mɛrɛmɛrɛn na,
keli Geba yi han Rimɔn yi,
Yerusalɛn yiifanna ma.

Yerusalɛn tima nɛn.
Taan danne yi lu iki:

Keli Bunyamin dɛɛn na
han dɛ singen yireni
han tongonna dɛna.

Keli Xananɛli sangansoon ma
han mangana manpa ige badena.

¹¹ Muxune dɔxɔma nɛn taani.
A mi fa halagima.

Yerusalɛn luma nɛn bɔɲɛ xunbenli.

¹² Siyaan naxanye Yerusalɛn yɛngɛxi,
Alatala fitina fureni ito nan sama ne fari:
E birin fatin kunma nɛn e ɲɛɲɛn na.
E yɛɛne kunma nɛn e yɛ yinla ra,
e lɛnne fan yi kun e dɛ.

¹³ Na lɔxɔni,
Alatala gaxu gbeen nasoma nɛn e yi,
e yi e bode suxu e yiin ma,
e yi e bode yɛngɛ.

¹⁴ Yuda kaane fan Yerusalɛn xun
mayɛngɛma nɛn.

E e rabilinna siyane birin ma nafunle ton-
goma nɛn:

xɛmaan nun gbetin nun dugi gbegbe.

¹⁵ Na fitina fure sifan soone nun gbax-
alone*

nun ɲɔgɔmɛne nun sofanle fan suxuma nɛn
e nun xuruseen naxanye birin yaxune
daaxadeni.

¹⁶ Nayi, siyaan naxanye birin Yerusalɛn
yɛngɛxi

na muxu dɔnxɛne fama nɛn ɲɛɛ yo ɲɛɛ,
e Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu,
e yi Bubu Kui Sanla raba.†

¹⁷ Xa bɔxɔn xabilana nde tondi sigɛ
Yerusalɛn taani
Manga Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu-
deni,

tulen mi fama e konni.

¹⁸ Xa Misiran kaane tondi sigɛ,

xa e mi fa, tulen mi fama na.

Alatala fitina furen nagodoma e ma nɛn
a naxan nagodoma siyane ma
naxanye tondixi sigɛ Bubu Kui Sanla
rabadeni.

¹⁹ Ala Misiran kaane fe ɲaxin saranma e ra
na kii nin,

a siyane yulubine birin saran e ra,
naxanye mi sigama Bubu Kui Sanla
rabadeni.

²⁰ Na lɔxɔni,
hali talandin naxanye singanxi soone ra
a sɛbɛma nɛn ne ma fa fala:
“A Sariɲanxi Alatala xa.”

Tunden naxanye Alatalaa banxini
ne fan yatɛma nɛn se rasariɲanxine ra
alo saraxa ganden goronne.

²¹ Tunden naxanye birin Yerusalɛn nun
Yuda yi,
ne birin nasariɲanma nɛn Alatala Sɛnbɛn
Birin Kanna xa.

Naxanye birin fama saraxa badeni,
ne nde xalima nɛn,
alogo e xa sa kudin so e kui.

Na lɔxɔni, sare mati yo mi fa luma
Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna batu banxini.

* **14:15:** Gbaxaloni itoe sɔtɔma soon nun sofanla na diin sɔtɔ waxatin naxan yi. † **14:16:** Bubu Kui Sanla fe sɛbɛxi Saraxaraline 23.33-38 kui.

Malaki Nabi Malaki Alaa Falan Naxan Sebε

Nabi Malaki kawandini ito sebεxi nen jεε kemε naanin joxon benun Marigi Yesu xa bari. A sebε waxatin naxan yi, fayida jεε kemε nan bata yi dangu xabu Yahudiyane xεte e konni sa keli konyiyani Babilon yi. Suxu muxune xεte xanbini, Isirayila kaane yi lu e kepaan masare Ala mabinni ndedi ndedi, e tunnaxolo e ma. A lixi Nabi Xage nun Nabi Sakari bata yi yelin e kawandine be xabu jεε tonge saxan hanma jεε tonge suulun. Isirayila kaane bata yi Nabi Xage nun Nabi Sakari a xinla ratin, e yi Ala Batu Banxin ti Yerusalen taani. Na xanbi ra, yamaan yi yigi nen naxan sotaxi yamana kanna Sorobabeli a mangayaan bun, na yi kala. Esirasi mon munma yi e dina feene yitonna folo singen.

Nayi, dina feene yi xεtema xanbin nan na. Sanla mi yi fa rabama, e mi yi saraxane bama a kiini. Alaa sariyan mi yi suxi.

Nabi Malaki yi yamaan nalimaniya, a Alaa xanuntenyana fe rabira e ma e nun a kitin naxan mon bata maso e ra. A e rakolon a Ala fama a Muxu Sugandixin nan nafadeyi. Na sebεxi Malaki 3.1-4 kui. Nabi Malaki nan Yoni Marafu Tiina fe fala waliyyani jεε kemε naanin benun a xa fa. A naxa, a nabina nde fama Alaa Muxu Sugandixin yεε ra, a kirani ton a xa naxan luma alo Nabi Eli. Na sebεxi Malaki 3.1 kui e nun 3.23-24 kui. Ningila Yesu kui, feni ito falaxi lan Yoni Marafu Tiin nan ma naxan Marigi Yesu fa feni ton. Na sebεxi Matiyu 17.11-13 kui e nun Luka 1.17 kui.

¹ Alatala yi waliyya falani ito ti Isirayila kaane xa Malaki xon.*

Ala bata a yamaan xanu

² Alatala naxa, “N bata ε xanu.” Koni ε naxa, “I ya xanuntenyaan yitaxi nxu ra di?” Alatalaa falan ni ito ra, a naxa, “Esayu xunyen xa mi yi Yaxuba ra ba? Anu n bata Yaxuba xanu, ³ koni n bata Esayu rapaxu. N bata a geya yirene findi tonbonne ra, n yi a keen lu kankone xa.”

* **1:1:** Malaki bunna neen fa fala “N ma xerana.”

⁴ Xa Edon kaane a fala, e naxa, “Nxu bata halagi, koni nxu mon nxo taa kalaxine tima nen!”

Nayi, n tan Alatala Senben Birin Kanna naxa, “E na e ti, n mon yi e rabira. Muxune mena xilima nen, ‘Boxo Naxina,’ Alatala xoloxi yamaan naxan ma habadan! ⁵ E na toma nen, ε yi a fala, ε naxa, ‘Alatala gbo hali Isirayila yamanan fari ma!’ ”

Saraxaraline magi fena

⁶ “Diina a fafe binyama nen. Walikεen fan a kuntigin binyama nen. Xa n tan nan ε fafe ra, na binyen sifan minen yi? Xa ε mangan nan n na, na binyen sifan minen yi?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “E tan saraxaraline, ε tan nan n xinla rayelefuma. E mon yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i xinla rayelefuxi di?’ ⁷ E fama donse haramuxin nan na, ε yi a dexo saraxa ganden fari. E mon yi a fala, ε naxa, ‘Nxu i ya sarijanna kalaxi di?’ A luxi nen alo ε a falama nen, ε naxa, ‘Alatalaa saraxa ganden ton mi na’ ⁸ E na fa xuruse yεtaren na saraxan na. Fe jaxin xa mi na ra ba? E na fa xuruseen na, a sanna giraxi hanma a furaxi, fe jaxin xa mi na fan na ba? Xa i na fi i ya yamana kanna ma, na go? A sewe i ra ba? A i yisuxe a fajin na ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

⁹ “Nayi, iki, ε kata ε Ala mafan alogo a xa hinan en na! E to na se sifane fima a ma, a a tuli matiyε ε ra ba?” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹⁰ “Hali ε tan nde kedenna yi Ala Batu Banxin deen nagale nun alogo ε nama teen nadεge fuuni n ma saraxa ganden fari! N mi n sewa fe yo toxi ε yi,” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. “N mi ε saraxane rasuxuma. ¹¹ N xinla binyama nen siyane birin ye keli sogeteden ma han a biradena. E wusulanna nun kise sarijanxine bama saraxan na n xinli yiren birin yi. N xinla binyama nen siyane birin ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

¹² “Koni ε tan nan n ma sarijanna kalama, ε to a falama, ε naxa, ‘Marigina saraxa ganden haramuxi, en donseen naxan sotoma a fari na yelefu.’ ¹³ E a falama, ε naxa, ‘Fitinan ni ito ra!’ E yi ε

kutun marajaxuni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

“Anu, ε fama xuruse mujaxine ra n xɔn saraxan na, naxanye madɔnxi hanma naxanye furaxi. N tan tinje ne rasuxe ε ra ba?” Alatala naxa na kiini.

¹⁴ “Dangan na yanfantenna xa xuruse xeme radaxaxin naxan ma kuruni, a yi a kɔlɔ a so feen na n yii, a fa fa a madɔnxi na Marigin xɔn saraxan na. Bayo manga gbeen nan n na. N xinla magaxu siyane ye.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

2

¹ “Iki, yamarini ito ε tan saraxaraline nan xa! ² Xa ε mi ε tuli mati, xa ε mi a ragidi ε bɔɔɔni, a ε xa n xinla binya, n dangan nafama nen ε ma, n yi ε dubane findi dangane ra. N bata ε dubane danga yati! Bayo ε mi n ma fe ragidixi ε bɔɔɔni.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

³ “Iki, n kɔnkɔxi ε bɔnsɔnna xili ma ε fe ra. E xuruseen naxanye bama saraxan na n xa sali waxatini, n na e gbiine soma nen ε yetagi, muxune yi sa ε nun na woli ayi ε bode xɔn. ⁴ Nayi, ε a kolonma nen, a n yamarini ito falaxi ε xa nen alogo layirin naxan nxu nun Lewine tagi, na nama kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁵ “N ma layirin luxi nen e xɔn, a findi siimayaan nun bɔɔɔ xunbenla ra e xa. N na e so nen e yii alogo e xa gaxu n yeε ra. E lu nen n yeεragaxuni yati, e yi n xinla binya. ⁶ N ma sariyan jɔndin yi e dε. Wule fala yo mi lu e dε. E bira nen n fɔxɔ ra bɔɔɔ xunbenla nun muxu faɔiyani, e yi muxu wuyaxi raxete haken fɔxɔ ra.”

⁷ “Amasɔɔ saraxaralina falane fekolonna nan fima muxune ma. Muxune xaranna fenma a tan nan na lan sariyane ma. Amasɔɔ Alatala Senben Birin Kanna xeraan nan a ra. ⁸ Koni ε tan bata kiraan bejin, ε bata muxu wuyaxi ratantan sariyan xɔn. N layirin naxan xidi nxu nun Lewi bɔnsɔnna muxune, ε bata na kala.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ⁹ “N marajaxun nun marayarabin nagidima ε ma nen yamaan tagi. Amasɔɔ ε mi biraxi n ma kiraan fɔxɔ ra, fɔ ε to muxune rafisaxi e bode xa sariyan xɔn.”

Futu feen sariyana

¹⁰ En birin fafe keden xa mi a ra ba? Ala kedenna xa mi en birin daxi ba? Nanfera nayi en na en bode yanfama, en yi layirin kala naxan xidi en benbane nun Ala tagi? ¹¹ Yuda kaane bata tinxintareyaan liga. Fe haramuxin bata liga Isirayila nun Yerusalen yi, bayo yire saripanxin naxan yi rafan Alatala ma, Yuda kaane bata na raharamu. E bata sungutunne futu naxanye ala xɔɔɔna nde batuma. ¹² Naxan na ito liga, Alatala xa na kanna kedi Yaxuba bɔnsɔnne dɔxɔdene yi. A tan nan kantanna tima, a yabin ti. Ala xa na kanna kedi hali a saraxane ba Alatala Senben Birin Kanna xa.

¹³ A mato, ε mɔn naxan xunna. E wugama, ε kutunma, ε yi Alatalaa saraxa ganden nafe yeεgen na bayo a mi fa ε saraxane matoma, a mi sese rasuxuma ε yii. ¹⁴ E mɔn yi a fala, a nanfera? Bayo Alatala nan seren na ε nun jaxanla tagi i naxan dɔxi i foninge waxatini, i naxan yanfaxi, hali i fe rafala boden to yi a ra, hali ε nun na to bata yi layirin xidi. ¹⁵ Ala mi ε findixi gbindi kedenna xan na ba, a yi niin bira na yi? Na gbindi kedenna nanse fenma fɔ bɔnsɔnna naxan Ala kolon. Nayi, ε yete suxu ε niini, ε nama ε foninge waxatin jaxanla yanfa. ¹⁶ Alatala, Isirayilaa Ala naxa, “Naxan na a me a jaxanla ra xɔnnantenyani, na gbalon funfu luma a ma nen. Nayi, ε yete suxu ε niini ε nama muxune yanfa.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini.

Ala fa fena kitisadeni

¹⁷ E fala xuine Alatala xadanma. E a falama, ε naxa, “Nxu a raxadanma di?” E nema a fale, ε naxa, “Naxan yo fe jaxin liga, ne nan fan Alatala yeε ra yi. Na kanne nan nafan a ma.” Hanma ε naxa, “Ala naxan kiti kenden sama, na minen yi?”

3

¹ “A mato, n nan n ma xeraan nasigama nen, a yi kirani tɔn n yeε ra. Nayi, sanja ma kedenni, ε marigin naxan fenma, na soma nen a batu banxini. E n ma xeraan naxan mamema lan n ma layirin ma, na fama nen.” Alatala Senben Birin Kanna naxa na kiini. ² Anu, nde luye a nii ra a fa lɔxɔni? Nde luye tixi a na fa waxatin naxan yi? Bayo a luma nen alo xabuna sulun

tɛɛna,* alo dugin xana xɔsi ba safunna. ³ A dɔxɔma nɛn alo xabun naxan wure gbeti fixɛn naxulunma a rasɛnsɛn xinla ma a yi a gbiin ba. A Lewine rasariɲanma nɛn alo xɛmaan nun wure gbeti fixɛn nasɛnsɛnma kii naxan yi, e findi saraxarali tinxinxine ra Alatala xa. ⁴ Nayi, Yuda kaane nun Yerusalɛn kaane kiseene rafanma nɛn Alatala ma, alo waxati danguxine yi.

⁵ “N nan n masoma nɛn ɛ ra kitisadeni. N yi sereyaan ba kɛramuxune nun yalundene xili ma mafuren, e nun naxanye e kɔlɔma wulen fari, e nun naxanye walikene saranna nun kaɲa gilene nun kiridine kansunma, e nun naxanye xɔɲene rabɛɲinma, naxanye mi gaxuma n yɛɛ ra.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

Yaganne fe

⁶ “N tan Alatala, n mi masaraxi. Nana, ɛ tan Yaxuba bɔnsɔnne, ɛ mi raxɔrixɪ. ⁷ Xabu ɛ benbane waxatini, ɛ bata ɛ xun xanbi so n ma tɔnne yi, ɛ mi e suxi. ɛ mɔn xa xɛtɛ n ma, n fan yi n yɛɛ rafindi ɛ ma.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini. “Anu, ɛ a falama, ɛ naxa, ‘Nxu fa xɛtɛma Ala ma di?’ ⁸ Adamadiin nɔɛ Ala muɲɛ ba? Anu ɛ bata n muɲa. ɛ n maxɔdinma, ɛ naxa, ‘Nxu i muɲaxi di?’ ɛ to mi yaganna nun kise dɛfexine fima. ⁹ Dangana ɛ tan yamanan muxune birin fɔxɔ ra amasɔtɔ ɛ n muɲama. ¹⁰ ɛ fa yaganne dɛfexin na se ramaradeni alogo balon xa lu n ma banxini waxatin birin.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “ɛ n nakɔrɔsi feni ito yi iki, ɛ a mato, xa n mi kore xɔnna dɛɛn nabiye ɛ xa, n baraka gbeen nagodo ɛ ma han a dangu ayi.” ¹¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “N mi tinɲɛ se kalane yi ɛ sansine kala bɔxɔni, ɛ wudi binle mi luyɛ e bogitarene ra. ¹² Siyane birin a falama nɛn ɛ ma a dubadene, bayo ɛ yamanan ɲaxunma nɛn.” Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa na kiini.

Ala tinxin muxune saranma nɛn

¹³ Alatala naxa, “ɛ fala xɔlene ti nɛn n ma. ɛ mɔn a falama, ɛ naxa, ‘Nxu nanse falaxi i ma?’ ¹⁴ ɛ a fala nɛn, ɛ naxa, ‘Ala batun tɔnɔ yo mi na! Nxu nanse sɔtɔxi a sariya suxuni, nxu sunuxin yi lu sigan tiyɛ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna fe ra. ¹⁵ Nxu fa a falama nɛn

iki a sɛwan yetɛ yigboone nan xa. Fe ɲaxi rabane nan sabatixi yati! Hali naxanye Ala bunbama, e yetɛ sɔtɔma a ra.’ ”

¹⁶ Nayi, naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra, ne falan tima e bode tagi, Alatala tuli matixi e ra, a e xuiin namɛma. Muxun naxanye gaxuxi Alatala yɛɛ ra e a xinla binya, ne xinle yi sɛbɛ Ala yetagi alogo a xa a ɲɔxɔ lu e xɔn. ¹⁷ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “ɛ findima nɛn n gbeen na. N na e findi n yetɛ gbee yamaan na lɔxɔ naxan yi, e kininkininna n suxuma nɛn alo dii fafan kininkininma a diin ma kii naxan yi naxan walima a xa. ¹⁸ Nayi, ɛ mɔn tagi rabaan toma nɛn tinxin muxun nun muxu ɲaxin tagi, e nun Ala batu muxun nun naxan mi a batuma.” ¹⁹ Amasɔtɔ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “Na lɔxɔn fama tɛɛn nan na alo sulun tɛɛna.† Yetɛ yigboone nun fe ɲaxi rabane birin findima sɛxɛ xaren nan na, na lɔxɔn yi findi tɛɛn na e xa. E salen mi luyɛ, hali e siyadina a mi luyɛ. ²⁰ Koni ɛ tan naxanye n xinla binyaxi, n ma tinxinyaan minima nɛn kɛnɛnni ɛ xa alo sogen na te, a kɛnɛnna yi ɛ rakisi, ɛ xɔrɔyama nɛn, ɛ yi tугan sɛwani alo ɲinge dii lugoxine.” ²¹ Alatala Sɛnbɛn Birin Kanna naxa, “Nayi, ɛ muxu ɲaxine yibodonma nɛn, e lu alo xubena ɛ sanna bun, na lɔxɔni, n lɔxɔn naxan yitɔnma.”

Nabi Eli faan firindena

²² N sariyan naxanye so n ma walikɛɛn Musa yii Horebe geyani Isirayila kaane xa, n ma tɔnne nun yamarine, ne fe xa rabira ɛ ma. ²³ N tan yetɛɛn Nabi Eli rafama nɛn ɛ ma benun Alatalaa lɔxɔ gbee magaxuxin xa a li. ²⁴ A yi dii fafane bɔɲɛn nafindi e diine ma, a diine bɔɲɛn nafindi e fafane ma, alogo n nama fa ɛ bɔxɔn halagi.

* **3:2:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.” † **3:19:** Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Matiyu

Matiyu Yesu a Fe Xibaru

Faɪn Naxan Sebe

Matiyu Kitabun yireni ito sebei nen jee tonge saxon e nun suulun jaxon Yesu te xanbini kore xonna ma. Mudu maxinla nan yi Matiyo ra Romi kaane xa Yesu a xilima waxatin naxan yi. Matiyo findi Yesu a xarandiina nde nan na. Yesu a taruxun ligaxi nen Matiyo yee xori, a yi a sebe waxati gbete yi.

Matiyo nun Maraka nun Luka Yesu a taruxun yebama fayida kii kedenna nin. Koni Matiyo a gbeen sebei Yahudiyane nan xa. Na nan a liga, a yirena ndee sebe Yahudiyane naxanye famuma dangu siya gbete ra. A mon nabiya fala fonne fe falama dangu bonne ra alogo a xa a yita Yahudiyane ra fa fala Yesu bata nabine birin ma falane rakamali.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yebama, Mariyamaa diina. Yesu xaran wuyaxi ti nen a dunuɲa yi gidini a yamaan xa. A mon kabanako wuyaxi liga nen. Matiyo na nan yebama Ningila Yesu kui. Donxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yesu benbane fe

Taruxune Singen 2.3-15 nun Luka 3.23-

38

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin benbane xinle nan itoe ra. Dawuda bɔnsɔnna nde nan yi Yesu ra. Iburahima bɔnsɔnna nde nan yi Dawuda ra.

² Iburahima nan Isiyaga soto. Isiyaga yi Yaxuba soto. Yaxuba yi Yuda nun a xunyene nun a tadane soto. ³ Yuda yi Peresi nun Sera soto. E nga nan yi Tamari ra. Peresi yi Xesiron soto. Xesiron yi Rami soto. ⁴ Rami yi Aminadabo soto. Aminadabo yi Naxason soto. Naxason yi Salimon soto. ⁵ Salimon nun Raxabi yi Boosu soto. Boosu nun Ruti yi Obedi soto. Obedi yi Yese soto. ⁶ Yese yi Manga Dawuda soto.

Dawuda yi Sulemani soto. A nga yi findixi Yurayaa naxanla nan na. ⁷ Sulemani

yi Robowan soto. Robowan yi Abiya soto. Abiya yi Asa soto. ⁸ Asa yi Yosafati soto. Yosafati yi Yehorami soto. Yehorami yi Yusiya soto. ⁹ Yusiya yi Yotami soto. Yotami yi Axasi soto. Axasi yi Xesekiya soto. ¹⁰ Xesekiya yi Manase soto. Manase yi Amɔn soto. Amɔn yi Yosiya soto. ¹¹ Yosiya yi Yekonaya nun a xunyene nun a tadane soto, e Isirayila muxune suxu waxatin naxan yi, e siga e ra Babilon taani konyiyani.

¹² E siga xanbini Babilon taani, Yekonaya yi Selatili soto. Selatili yi Sorobabeli soto.

¹³ Sorobabeli yi Abiyudi soto. Abiyudi yi Eliyakimi soto. Eliyakimi yi Asori soto.

¹⁴ Asori yi Sadoki soto. Sadoki yi Ahimi soto. Ahimi yi Eliyudi soto. ¹⁵ Eliyudi yi Eleyasari soto. Eleyasari yi Matani soto.

Matani yi Yaxuba soto. ¹⁶ Yaxuba yi Yusufu soto, Mariyamaa xemena, naxan Yesu bari, naxan xili “Alaa Muxu Sugandixina.”

¹⁷ Awa, folo Iburahima ma, han sa dɔxo Dawuda ra, na findi mayixete fu nun naanin nan na. Folo Dawuda ma, han e siga Isirayila yamaan na Babilon taani waxatin naxan yi, na fan mayixete fu nun naanin. Folo e sigan ma Babilon taani, sa dɔxo Alaa Muxu Sugandixin bari waxatin na, na fan findixi mayixete fu nun naanin nan na.

Marigi Yesu soto fena

Luka 2.1-7

¹⁸ Awa, Yesu Alaa Muxu Sugandixin sotoxi kii naxan yi, na nan ito ra. A nga, Mariyama yi masuxi Yusufu xon ma nun, koni benun a xa dɔxo a xon ma waxatin naxan yi, a yi a to a bata fudikan fata Alaa Nii Sariɲanxin na. ¹⁹ Tinxin muxun nan yi a xemen Yusufu ra. A mi yi waxi a xa Mariyama rayagi yamaan yetagi. Nanara, a yi a miri a xa a futun kala luxunni. ²⁰ A yi a mirima na feen ma waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini a xa xiyeɲi, a naxa, “Yusufu, Dawuda bɔnsɔnna, i nama gaxu i ya naxanla Mariyama tonge, amasoto a diin naxan barima, na fataxi Alaa Nii Sariɲanxin nan na. ²¹ A dii xemen barima nen, i yi a xili sa Yesu* amasoto a tan nan a yamaan nakisima e yulubine ma.”

* **1:21:** Yesu xinla bunna neen, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

²² Ito birin ligaxi nɛn alogo Marigin naxan falaxi a nabiin xɔn ma, a na xa kamali. ²³ A naxa, “Sungutun nasɔlɔnxin fudikanma nɛn, a dii xɛmɛn bari. E yi a xili sa Ɛmanuweli, na bunna nɛɛn fa fala, ‘Ala en tagi.’ ”†

²⁴ Nanara, Yusufu xulun waxatin naxan yi, Marigina malekan naxan yamari a ma, a na liga, a yi Mariyama tongo a ɲaxanla ra. ²⁵ Koni e mi kafu han a yi dii xɛmɛn bari. Yusufu yi a xili sa “Yesu.”

2

Xɔntɔn tiin naxanye sa keli sogeteden binni

¹ Yesu to sɔtɔ Betɛlɛmi taani Yudaya yamanani Manga Herode waxatini, fekolonne yi fa sa keli sogeteden binni, fa Yerusalɛn taani. ² E muxune maxɔdin, e naxa, “Diidin naxan barixi Yahudiyane mangan na, na minɛn yi? Nxu bata a taxamaseri saren to nxu yi sogeteden binni waxatin naxan yi. Nanara, nxu bata fa nxu xa fa a batu.” ³ Manga Herode na mɛ waxatin naxan yi, a kuisan, e nun Yerusalɛn kaane birin. ⁴ A yi yamaan saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne xili, a yi e maxɔdin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin yi lan a xa bari minɛn yi?”* ⁵ E yi a yabi, e naxa, “A barima Betɛlɛmi taan nin Yudaya yamanani. Nabini ito nan seɓɛxi, a naxa, ⁶ ‘I tan, Betɛlɛmi taan Yuda yamanani, taa xuri mi i tan na Yudaya taa gbeene yɛ. Amasɔtɔ mangana nde kelima nɛn i tan yi naxan Isirayila muxune masuxuma, n ma yamana.’ ”†

⁷ Awa, Manga Herode yi fekolonne xili wundoni, a yi e maxɔdin na saren mini waxatin yetɛɛn ma. ⁸ A yi ɲungun sa e ma siga Betɛlɛmi taani, a naxa, “Ɛ sa diidina fe yɛɛ fen han! Ɛ na a to waxatin naxan yi, ɛ yi n nakolon alogo n fan xa sa a batu.”

⁹ E to mangana falan name, e yi siga. E saren naxan to sogeteden binni a fɔlɔni, e mɔn yi na to, a yi lu e yɛɛ ra han a sa ti diidin yiren xun ma. ¹⁰ E to na saren to, e

yi sɛwa han! ¹¹ E to so banxini, e yi diidin nun a nga Mariyama to. E yi e xinbi sin a xa, e yi a batu. Na xanbi ra, e yi e sanba seene ramini, e yi xɛmaan nun wusulanna nun mirihi latikɔnɔnna fi a ma. ¹² Ala yi fekolonne rakolon xiyeni, a e nama fa xɛtɛ Manga Herode fɛma. E yi xɛtɛ kira gbɛtɛ xɔn ma e konni.

Yesu sɔtɔ muxune yi e gi

¹³ Fekolonne kelixin na yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, ɛ yi ɛ gi, ɛ siga Misiran yamanani. Ɛ sa lu na han n na falan ti ɛ xa waxatin naxan yi. Amasɔtɔ Herode diidin fenma a faxa xinla nan ma.” ¹⁴ Nayi, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo kɔɛɛn na, e siga Misiran yamanani. ¹⁵ A lu na han Herode yi faxa. Marigin naxan fala nabiin xɔn ma, na yi kamali, a naxa, “N na n ma dii xɛmɛn xili nɛn a xa keli Misiran bɔxɔni.”‡

Diine faxa fena

¹⁶ Herode to a kolon a fekolonne bata a mayenden, a bɔɲɛn yi te kati! A yi yamarin fi, a dii xɛmɛn naxanye Betɛlɛmi taan nun a rabilinna birin yi, naxanye barin munma ɲɛɛ firin sɔtɔ, a ne birin xa faxa. A na waxatin nagidi fekolonne gbee falan nan xɔn. ¹⁷ Nayi, Nabi Yereimi a falan yi kamali, a naxa, ¹⁸ “Gbelegbele xuiin nun wuga xui gbeen tema Rama taani, Rakeli nan a diine wugama. A mi tinɲɛ a xa masabari amasɔtɔ e birin bata faxa.”§

E xɛtɛ fena keli Misiran yi

¹⁹ Herode faxa waxatin naxan yi, Marigina malekan yi mini Yusufu xa xiyeni Misiran yamanani, ²⁰ a yi a fala, a naxa, “Keli, i diidin nun a nga tongo, i xɛtɛ Isirayila yamanani amasɔtɔ naxanye diidin fenma a faxa feen na, ne bata faxa.” ²¹ Nanara, Yusufu yi keli, a diidin nun a nga tongo, a xɛtɛ Isirayila yamanani. ²² Koni a mɛ waxatin naxan yi, a Herode a dii xɛmɛn Arikelayusi dɔxi a fafe ɲɔxɔni mangan na

† 1:23: Esayi 7.14 nun 8.8 nun 8.10 fan mato. * 2:4: A na maxɔdinna tixi nɛn bayo muxune yi Alaa Muxu Sugandixin faan mamɛma bayo nabi fonne waliyiya falane bata yi a fe yita xabu ɲɛɛ kɛmɛ wuyaxi. † 2:6: Mika 5.1

‡ 2:15: Hose 11.1 § 2:18: Yereimi 31.15

Yudaya yamanan xun na, Yusufu yi gaxu na yidɔxɔ feen na. Ala mɔn yi a rakolon xiyeni, a yi siga Galile yamanani. ²³ A yi sa dɔxɔ taana nde yi naxan xili Nasareti. Nabine falane yi rakamali, fa fala, “A xili bama nɛn ‘Nasareti kaana.’ ”

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Maraka 1.1-8, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Yoni Marafu Tiin yi fa na waxatini a kawandin ba fɔlɔ tonbonni Yudaya yamanani. ² A naxa, “E xun xanbi so ε hakene yi, amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso!” ³ Nabi Esayi yi a tan nan ma fe falama, a naxa, “Muxuna nde xuiin minima tonbonni, naxan a falama, ‘E kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, ε kirane matinxin a xa!’ ”*

⁴ Nɔgɔmε xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma. A yi tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁵ Yamaan yi lu fε a fema keli Yerusalɛn nun Yudaya yamanan nun Yurudɛn baan nabilinna birin yi. ⁶ E yi e ti e yulubine ra, a yi e rafu Yurudɛn baani e tubi xinla ma Ala ma.

⁷ Yoni to Farisi muxune† nun Saduse muxun‡ wuyaxi to fε a fema, a xa e rafu igeni, Yoni yi a fala e xa, a naxa, “E tan sapɪ bɔnsɔnne! Nde ε rakolonxi, ε xa ε gi Alaa xɔlɔn bun ma? ⁸ E kɛwanle xa a yita fa fala ε bata ε xun xanbi so ε hakene yi. ⁹ E nama ε miri fa fala ε benban nan Iburahima ra. N xa a fala ε xa, Ala nɔε gɛmɛni itoe findε nɛn Iburahima bɔnsɔnne ra! ¹⁰ Bunbin bata yitɔn wudi salenne sɛgε feen na. Wudin naxan mi bogi faɲi tima, na sɛgɛma nɛn, a woli tɛɛni. ¹¹ N tan ε rafuma igeni ε tubi xinla nan ma Ala ma. Koni naxan sɛnben gbo n tan xa, na fama n tan xanbi ra, n mi nɔε naxan ma sankidi fulunɲε yati. Na ε rafuma Alaa Nii Sarijanxin nun tɛɛn nin.

* **3:3:** Esayi 40.3 † **3:7:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbε so Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyɔn bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. ‡ **3:7:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lan mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mɔn mi yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. * **4:2:** Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛɛn na. Waxatina nde yi, e mɔn yi a ɲɛnige e nama igen fan min hali kɔɛɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:5:** Yerusalɛn nan xili Taa Sarijanxina bayo a rasarijanxi Ala xa. Na feen sɛbɛxi Yaburin 87.1-3 kui.

¹² A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nɛn tɛɛ tutareni!”

Yesu rafu fena igeni

Maraka 1.9-11, Luka 3.21-22, Yoni 1.32-34

¹³ Na waxatini Yesu yi keli Galile yamanani, a siga Yoni fema Yurudɛn baani, alogo Yoni xa a rafu igeni. ¹⁴ Koni Yoni yi tondi, a naxa, “N makona a ma, i tan nan xa n tan nafu, koni i bata fa n tan fema.” ¹⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “Tin ito xa liga singen, amasɔtɔ a lan nɛn en xa fe tinxinxine birin nakamali.” Nanara, Yoni yi tin. ¹⁶ Yesu to rafu, a keli igeni nɛn tun, kore xɔnna dɛɛn yi rabi a xa, a yi Alaa Nii Sarijanxin to godε ganba sawurani, a dɔxɔ a ma. ¹⁷ Fala xuiin yi keli kore, a yi a fala, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki faɲi.”

4

Setana yi kata Yesu ratantandeni

Maraka 1.12-13, Luka 4.1-13

¹ Na xanbi ra, Alaa Nii Sarijanxin yi Yesu xali tonbonni alogo Yinna Manga Setana xa kata a ratantan feen na. ² Yesu yi soge tonge naanin kɔε tonge naanin ti sunni, a mi donse don, sunna yi a suxu.* ³ Maratantan tiin yi fa Yesu fema, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni itoe xa, e xa maxɛtε burun na.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na fɔ Ala falan naxanye birin tima.’† ”

⁵ Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Taa Sarijanxini,‡ a sa a ti Ala Batu Banxin xun tagi. ⁶ A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tugan, amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa,

‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi.
E yi i tongo, alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “A mɔn sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

⁸ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana mɔn yi a tongo, a siga a ra geya gbeen fari, a dunuɲa mangayane nun a binyene birin yita a ra. ⁹ Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa i xinbi sin n bun ma, i yi n batu, n ni itoe birin fima i ma nɛn.” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Setana, keli be! Amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu.’† ”

¹¹ Nayi, Yinna Manga Setana yi keli Yesu fɛma. Malekane yi fa a mali.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile yi
Maraka 1.14-15, Luka 4.14-15

¹² Yesu a mɛ waxatin naxan yi, a e bata Yoni sa kasoon na, a siga Galile yamanani.

¹³ A mi fa dɔxɔ Nasarɛti taani sɔnɔn, a sa dɔxɔ Kapɛrunan taani Galile daraan dɛ Sabulon nun Nafatali bɔxɔni. ¹⁴ A na ligaxi nɛn, alogo Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁵ “Sabulon kaan nun Nafatali kaan naxanye baan binni, Yurudɛn baan dɛ, siya gbɛtɛne gbeen Galile naxan na,

¹⁶ yamaan naxan dɔxi dimini, ne bata kɛnɛn gbeen to.

Naxanye dɔxi sayaan dimini, kɛnɛnna bata mini ne ma!”‡

¹⁷ Na waxatini, Yesu yi kawandin ba fɔlɔ, a naxa, “E xun xanbi so ɛ hakene yi! Amasɔtɔ Ariyanna Mangayaan bata maso.”

Yesu yi muxu naanin xili
Maraka 1.16-20, Luka 5.1-11

¹⁸ Yesu sigan tima Galile Daraan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi ngaxakedenma firin to. Yɛxɛ suxun nan yi e ra. Simɔn naxan xili Piyɛri§ e nun a ngaxakedenma, Andire, e yi yɛxɛ suxuni yalaan na darani.

¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fɔxɔ ra. N xa ɛ findi muxu fenne ra Ala xa alo ɛ yɛxɛn suxuma kii naxan yi.” ²⁰ E yi e yalane sa mafurɛn! E bira a fɔxɔ ra. ²¹ A

sigaxin yɛɛn na ndedi, a yi ngaxakedenma firin gbɛtɛye to, Yaki nun Yoni, Sebede a dii xɛmɛne. E nun e fafe yi e yalane yitɔnma kunkin kui. Yesu yi e xili. ²² E yi e fafe lu kunkin kui sa! E bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi yamaan mali

Luka 6.17-19

²³ Yesu yi siga Galile yamanan birin yi, a yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi yamaan fureɔne rakɛndɛya furen sifan birin ma. ²⁴ Muxune yi na feen xibarun mɛ Siriya yamanan birin yi. Yamaan yi fa fureɔn sifan birin nun tɔrɔ muxune ra e nun jinan jaxin yi naxanye fɔxɔ ra e nun gan fureɔne nun lɛbutɛnne. Yesu yi ne birin nakɛndɛya. ²⁵ Yama gbeen yi bira a fɔxɔ ra keli Galile yamanan nun Taa Xun Fune yi. Ndee fan yi sa keli Yerusalɛn nun Yudaya nun Yurudɛn baan kidi ma.

5

Yesu yi kawandin ba geyaan fari

¹ Yesu to yama gbeen to, a te a sa dɔxɔ geyaan fari. A xarandiine yi fa a fɛma. ² A yi e xaran fɔlɔ.

Sɛwa gbeena fe

Luka 6.20-23

³ A naxa, “Sɛwan na kanne xa, naxanye mako Ala ma bayo ne Ariyanna Mangayaan sɔtɔma nɛn.

⁴ Sɛwan na kanne xa, naxanye wugama, bayo Ala ne madɛndɛnma nɛn.

⁵ Sɛwan na kanne xa, naxanye limaniyaxi, bayo bɔxɔn findima nɛn ne kɛɛn na.

⁶ Sɛwan na kanne xa, tinxinna xɔnla naxanye suxuma alo kamɛn nun min xɔnla, bayo ne wasama nɛn.

⁷ Sɛwan na kanne xa, naxanye kininkininma, bayo Ala kininkininma nɛn ne fan ma.

⁸ Sɛwan na kanne xa, naxanye bɔjɛn sarijanxi, bayo ne Ala toma nɛn.

⁹ Sɛwan na kanne xa,

§ 4:6: Yaburi 91.11-12 * 4:7: Sariyane 6.16 † 4:10: Sariyane 6.13 ‡ 4:16: Esayi 8.23 han 9.1 § 4:18: Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita.

naxanye bəɲe xunbenla rasoma,
Ala ne xilima nən a a diine.

¹⁰ Səwan na kanne xa,
naxanye bəɲənxi e tinxinyana fe ra,
bayo ne Ariyanna Mangayaan sətoma
nən.”

¹¹ “Yamaan na e konbi, e yi e bəɲənxiya,
e yi fala ɲaxin sifan birin ti e xili ma n tan
ma fe ra, səwana e tan xa nayi. ¹² E səwa,
e ɲaxan, amasətə barayi gbeen namaraxi
e xa ariyanna yi. Amasətə e nabine fan
bəɲənxiya na kii nin xabu a fəloni.”

Fəxən nun kənenna fe

Maraka 9.50, 4.21, Luka 14.34-35, 8.16

¹³ Yesu naxa, “E luxi nən alo fəxəna
dunɲa muxune birin xa. Koni xa fəxən
mɛxɛmɛxenna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxenna
nanse ra nayi? A tənə mi fa na fə a woli
ayi, yamaan yi a yibodon. ¹⁴ E luxi nən alo
kənenna dunɲa muxune birin xa. Taan
naxan tixi geyaan fari, na mi luxunɲe.
¹⁵ Muxu yo mi lɛnpun nadɛgɛ, a a raso
deben bun ma. Koni fə lɛnpun xa dəxə seen
nan fari. Nanara, a kənenna fiyɛ banxi kui
kaane birin ma. ¹⁶ A na kii nin, e kənenna
xa yanban yamaan yetagi alogo e xa e wali
fajine to, e yi e Fafe Ala binya ariyanna yi.”

Musaa Sariyana

¹⁷ Yesu naxa, “E nama e miri fa fala n bata
fa Sariya Kitabun nun nabine kitabune
kaladeni. N mi faxi e kaladeni fə e raka-
malideni. ¹⁸ N xa ɲəndin fala e xa, fanni
kore xənna nun bəxə xənna daxi, sese mi
bə Sariya Kitabun na hali səbenla yiredi ke-
den pe han feen birin yi kamali. ¹⁹ Nanara,
naxan na yamarini ito nde keden kala hali
a xurun ki yo ki, a bonne xaran na ma, na
kanna yatema muxudin nan na Ariyanna
Mangayani. Koni naxan sariyani itoe sux-
uma, a bonne xaran ne ma, na kanna find-
ima nən muxu gbeen na Ariyanna Man-
gayani. ²⁰ N xa ɲəndin fala e xa, xa e
tinxinyaan mi dangu sariya karaməxəne
nun Farisi muxune tinxinyaan na, e mi soe
Ariyanna Mangayani mumɛ!”

Yesu a falana xələnə fe yi

* **5:21:** Xəɲəyan 20.13 e nun Sariyane 5.17 † **5:27:** Xəɲəyan 20.14 e nun Sariyane 5.18 ‡ **5:31:** Sariyane 24.1
§ **5:32:** A bata a ɲaxanla ti yalunyaan ma. Bayo a ɲaxanla nan mən a ra Ala yɛɛ ra yi bayo a futun kala xun mi yi na
Ala yɛɛ ra yi. * **5:33:** Saraxaraline 19.12 e nun Yatene 30.3 e nun Sariyane 23.22-24

²¹ Yesu naxa, “E bata a mɛ a Ala bata yi a
fala en benbane xa, a naxa, ‘I nama faxan
ti. Naxan na muxun faxa, na kitima nən.’*
²² Koni n tan a falama e xa iki, naxan na
xələ a ngaxakedenna ma, na kitima nən.
Naxan na a ngaxakedenna konbi, kitisa
yamaan na makitima nən. Naxan na a fala
fa fala, ‘I tan xaxilitarena,’ na kanna lan
yahannama tɛɛn nin. ²³ Nanara, i nɛma i
ya kiseen nalima Ala ma waxatin naxan
yi saraxa ganden yetagi, a na rabira i ma
fa fala i ngaxakedenna xələxi i ma, ²⁴ i ya
kiseen lu saraxa ganden yetagi singen. I
siga xulən, i sa e nun i ngaxakedenna tagini
tən. Na xanbi ra, i yi i ya kiseen fi Ala ma.”

²⁵ “Xa i yengɛfaan sigama i ra i kitideni,
e nɛma kira yi, i xa kata i na feen ɲan e tagi
sinma alogo a nama i so kitisaan yii. Na fan
yi i so doma kanne yii. Ne fan yi i sa kasoon
na. ²⁶ N xa ɲəndin fala i xa, nayi, i mi keke na
mumɛ, fə i yanginna birin fi!”

Yesu a maxadina yalunyaan fe yi

²⁷ Yesu naxa, “E bata yi a mɛ nun a Ala
bata yi a fala, a naxa, ‘I nama yalunyaan
liga.’† ²⁸ Koni n tan a falama e xa, naxan na
ɲaxanla mato han a kunfa a ma, na kanna
bata yelin yalunyaan lige a bəɲeni. ²⁹ Xa i
yiifari ma yɛɛn nan i birɛ yulubini, a ba na,
i yi a woli ayi. Amasətə i fatin yirena nde
halagixin fisa dangu i gbɪndin birin soon
na yahannama yi. ³⁰ Xa i yiifari ma yiin
nan i birɛ yulubini, a səgɛ a ra, i yi a woli ayi.
I yii kedenna səgɛxin fisa dangu i gbɪndin
birin soon na yahannama yi.”

Futu kala feen maxadina

*Matiyu 19.9, Maraka 10.11-12, Luka
16.18*

³¹ Yesu naxa, “E yi a falama nun, e naxa,
‘Naxan yo nɛma a ɲaxanla beɲinɲe, a xa
futu kala kɛdin so a yii.’‡ ³² Koni n tan
a falama iki, xa muxuna a ɲaxanla beɲin,
ɲaxanla mi yalunya ligaxi, a bata a ɲaxanla
ti yalunyaan ma nayi,§ bayo xa xɛmɛ gbɛɛ
a futu, na bata yalunyaan liga a xən ma.”

Kələnə fe maxadina

³³ Yesu naxa, “E mən bata yi a mē nun, a a fala nən en benbane xa, a i na i kolo Marigini, fə i xa a rakamali.* ³⁴ Koni n na a falama ε xa iki, ε nama ε kolo ariyanna yi amasoto Ala mangaya gbeden menni.† ³⁵ E nama ε kolo dunuƴa ra amasoto Ala san tiden na a ra. E nama ε kolo Yerusalen taani amasoto Manga gbeena taan nan na ra. ³⁶ E nama ε kolo ε xunna ra amasoto hali ε xun sexe kedenna, ε mi nɔε a fɔre hanma ε yi a fixa. ³⁷ Koni i ya falan xa findi ‘On,’ hanma ‘En-en’ tun! Xa i nde sa na fari, na kelixi Fe Naxin Kanna nin.”

I nama i gbeen ƴaxo

Luka 6.29,30

³⁸ Yesu naxa, “E bata yi a mē nun fa fala, ‘Yeen ƴaxon xa fi yeen na, ƴinna ƴaxon xa fi ƴinna ra.’‡ ³⁹ Koni n tan a falama iki, i nama i kankan muxu ƴaxin yee ra. Naxan na i deen fɔxo kedenna garin a ma, bode fɔxo fan ti a xa. ⁴⁰ Xa muxuna nde waxi i kiti feni i ya doma bun birana fe ra, tin a xa i ya doma gbeen fan tongo. ⁴¹ Xa muxu yo i karahan i xa goronna maxali kilo kedenni, i tan xa a findi kilo firinna ra. ⁴² Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde wa i doli feni sena nde yi, i nama tondi.”

I yaxune xanu

Luka 6.27-28, 32-36

⁴³ Yesu naxa, “E bata yi a mē nun fa fala, ‘I adamadi boden xanu, i yi i yaxune rapaxu.’§ ⁴⁴ Koni n tan a falama ε xa iki, ε xa ε yaxune xanu. Naxanye ε besenxonyama, ε xa Ala maxandi ne xa. ⁴⁵ Nanara, ε ligama nən alo ε Fafe Ala naxan ariyanna yi. Amasoto a sogen natema muxu fajine nun muxu ƴaxine nan xa. Amasoto tinxin muxun nun tinxintarena, Ala tulen nafama ne birin xa. ⁴⁶ Muxun naxanye bata ε xanu, xa ε ne nan tun xanu, ε barayin soto ma nayi di? Hali mudu maxinle fan na ligama! ⁴⁷ Xa ε ε ngaxake-denne nan tun xontən, ε nanfe ligaxi nayi naxan dangu bonne gbeen na? Amasoto hali denkeleyatarene na ƴaxonna ligama. ⁴⁸ Nanara, ε lu fetareyani alo fe mi ε Fafe Ala ra kii naxan yi naxan ariyanna yi.”

† 5:34: A mi kolona fe falama be lan wulen gbansanna ma. Koni hali ƴondin na a ra, Yesu naxa, i nama i kolo. Xa muxun dari feen nan ƴondi falan na, muxune lama a falan na nən hali a mi a kolo. ‡ 5:38: Xorɔyaan 21.23-25 e nun Saraxaraline 24.19-20 e nun Sariyane 19.21 § 5:43: Saraxaraline 19.18

6

Xaranna Ala kiseene fe ra

¹ Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma, ε nama ε wali fajine ke yamaan yetagi alogo e xa ε to. Xa ε na liga, ε mi barayi soto ma ε Fafe Ala ra ariyanna yi. ² Nanara, xa i yiigelitone kima, i nama xotaan fe i yee ra a ralideni alo nafigine a ligama kii naxan yi salide banxine nun taa tagine yi alogo yamaan xa e matɔxo. N xa ƴondin fala ε xa, e bata yelin e saranna sote yamaan yii. ³ Koni xa i yiigelitone kima, hali i komenna nama a kolon i yiifanna naxan ligama ⁴ alogo i ya hinan wanla xa raba suturani. Nayi, i Fafe Ala naxan i toma suturani, na i barayima nən.”

Xaranna Ala maxandin ma

Luka 11.2-4

⁵ Yesu naxa, “E nema Ala maxande, ε nama a liga alo nafigine. Amasoto a rafan e ma, e xa ti salide banxine nun taa tagine yi, e yi sali alogo yamaan xa e to. N xa ƴondin fala ε xa, e bata yelin e saranna sote yamaan yii. ⁶ Koni i tan nema Ala maxande, so i ya banxini, i deen nagali, i yi i Fafe Ala maxandi i mi naxan toma. Nayi, i Fafe Ala naxan wundo yi feene toma, na i barayima nən.”

⁷ Yesu naxa, “E nama lu xete fala fuyanne ma tun Ala maxandini alo denkeleyatarene. Amasoto e mirima a ma fa fala e na falan nawuya ayi Ala e xuiin namema na nin. ⁸ E nama liga alo ne, bayo ε Fafe Ala ε makone kolon benun ε xa a maxandi. ⁹ Awa, ε Ala maxandima ikiini, ε naxa, ‘Nxu Fafe naxan kore xonna ma, i xinla xa sarijan.

¹⁰ I ya Mangayaan xa fa, i sagoon xa liga dunuƴa yi alo a ligama kore xonna ma kii naxan yi.

¹¹ I nxo to balon fi nxu ma.

¹² I nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan nxu hake tongone mafeluma kii naxan yi.

¹³ I nama tin nxu xa bira tantanni fə i nxu rakisi fe ƴaxin ma.’ ”

¹⁴ “Amasɔtɔ xa ε ε hake tongone mafelu, ε Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε mafeluma nen. ¹⁵ Koni xa ε mi ne mafelu e hakenne ra, ε Fafe Ala fan mi ε mafeluyε ε yulubine ra.”

Sun suxu feen xaranna

¹⁶ Yesu naxa, “E nɛma sunni, ε nama ε yetagini tɔɔn alo nafigine e yetagine yixidima kii naxan yi alogo yamaan xa a kolon a e sunni. N xa ɲɔndin fala ε xa, ne bata yelin e saranna sɔtε yamaan yii. ¹⁷ I tan nɛma sunna suxuma, i yetagin maxa, i yi i xunni tɔn ¹⁸ alogo yamaan nama a kolon fa fala i sunni fɔ i Fafe Ala i mi naxan toma, na a kolonma nen. I Fafe Ala naxan wundo feene toma, na i barayima nen.”

Ariyanna nafunla fe

Luka 12.33,34

¹⁹ Yesu naxa, “E nama ε nafunle ramara dunuɲani ito yi ε banxine kui, xɔrinxɔrinna nun mɛlimɛnle a kalama denaxan yi. Muɲadene fan soma nen, e yi a muɲa. ²⁰ Koni ε xa nafunla ramara ariyanna yi, xɔrinxɔrinna nun mɛlimɛnle mi a kale denaxan yi, muɲadene fan mi sɔε na, e a muɲa ²¹ bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan mɛnna nin.”

Fati benden gbee kenenna a fe

Luka 11.34-36

²² Yesu naxa, “Muxun yεen luxi nen alo lenpuna a fati benden xa. * Xa i yεen kendε, i fatin birin luma nen kenenni. ²³ Koni xa i yεen kala, i fatin birin luma nen dimini. Nayi, kenenna naxan i yi, xa na bata findi dimin na, na dimin gboma ayi nen.”

Ala nun nafunla fe

Luka 16.13, 12.22-31

²⁴ Yesu naxa, “Muxu yo mi nɔε wale kari firinna xa sanɲa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rapaxuma nen, a kedenna xanu, hanma a kedenna binyama nen, a yi bonna rayelefu. E mi nɔε wanla ke Ala nun nafunla xa sanɲa ma kedenni.”

²⁵ “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kɔntɔfili ε dunuɲa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε naxan minma hanma ε ε

maxidima naxan yi. Niin mi dangu donseen na ba? Fati benden mi dangu dugin na ba? ²⁶ E xɔline mato, e mi se sima, e mi se xabama, donse ramarade mi e yii, koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na nan e baloma. E mi fisa xɔline xa ba? ²⁷ E tan nde nɔε waxatidi se ε yetε siine fari ε xaminna ma ba? ²⁸ E xaminma dugina fe ra nanfera? E wudi fuge faɲine gbo kiin mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yetε xa, ²⁹ anu n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔɔn birin yi, a mi a yetε maraberi ba alo e tan nde. ³⁰ Ala nan seɣene maraberi bama naxanye solima to, tila e gan, e ɲan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun.”

³¹ “Nanara, ε nama xamin fa fala, ‘En balon sɔtɔma di?’ hanma ‘En na igen sɔtɔma di?’ hanma ‘En dugin sɔtɔma di?’

³² Amasɔtɔ denkeleyatarene seni itoe birin fenma. Koni ε Fafe naxan ariyanna yi, na ε makoon kolon. ³³ Koni ε Alaa Mangayaan fen singen e nun a tinxinyana, na xanbi ra a seni itoe birin soma ε yii nen. ³⁴ Nanara, ε nama xamin tila tɔɔna fe ra. Tila xaminna tila nan ma. Amasɔtɔ lɔxɔn birin nun a tɔɔn na a ra.”

7

E nama bonne yalagi

Luka 6.37-38, 41-42

¹ Yesu naxa, “E nama ε yetε findi ε adamadi boden kewanle makiti muxun na, alogo Ala nama ε fan makiti. ² Bayo ε na bonne kewanle makiti kii naxan yi, Ala ε fan makitima na kii nin. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na nan yatema ε xa. ³ Nanfera ɲamadin naxan i adamadi boden yεen xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yεen xɔn, i mi na toma? ⁴ I ya a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Tin, n xa ɲamadin ba i yεen xɔn ma,’ koni gbindonna i tan yεen xɔn ma. ⁵ I tan nafigina! Gbindonna ba i yetε yεen xɔn ma singen, na xanbi ra, i nɔε na ɲamadin tɔε nen, i yi a ba i adamadi boden yεen xɔn ma.”

* **6:22:** alo lenpuna: Sandani ito kui, i nɔε i yεen tiye nen se faɲin na hanma a kobina. Xa i yεen tixi se faɲin na, na findima nen kenenna ra i xa. * **7:6:** barene: Yanyina nde, sandani ito bunna nen, fa fala i lan i xa muxune kawandi naxanye nɔε e tuli matiye i ra. † **7:6:** bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nen “perili.”

⁶ “E nama se sariɲanxin sa barene bun.* E nama ε bɔxɔ bun nafunla woli xəsene bun ma.† Xa i na liga xəsene e yibodonma nɛn, barene yi xajɛ ε ma, e yi ε xin.”

Ala maxandina fe

Luka 11.9-13

⁷ “E seen maxɔdin, ε a sɔtɔma nɛn. E seen fen, ε a toma nɛn. E dɛɛn kɔnkɔn, a rabima ε xa nɛn. ⁸ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. ⁹ Muxuna nde ε yɛ ba, naxan ma diin burun maxɔdinma a ra, a gɛmɛn so a yii? ¹⁰ Hanma a na yɛxɛn maxɔdin a ra, a saɲin so a yii? ¹¹ Hali ε to findixi muxu ɲaxine ra, ε a kolon fa fala a lan nɛn, ε xa se faɲin so ε diine yii. E faxi fa, ε Fafe naxan ariyanna yi, na se faɲine soma a maxandi muxune yii kii naxan yi!”

¹² “Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin bunna nan ito ra: I waxi muxune xa feen naxanye raba i xa, na ɲɔxɔnna liga bonne xa.”

Dɛ xurina fe

Luka 13.24

¹³ “E so dɛ xurin na, amasɔtɔ kiraan naxan sigama yahannama yi, na ragbo, a so dɛɛn nagbo. Muxu wuyaxi soma nɛn mɛnni. ¹⁴ Kiraan naxan sigama habadan nii rakisini, na yisiga raxɔɔ, a dɛɛn mi ragbo, muxu wuyaxi mi a toma.”

Wudin nun a bogina fe

Luka 6.43-44

¹⁵ “E a liga ε yeren ma wule nabine fe yi. E nɛma fama e xuruxi alo yɛxɛɛna, koni e kui feen luxi nɛn alo kanko xajɛne. ¹⁶ E ne kolonma e kɛwanle nan xɔn. I manpa bogin bolonɲɛ tansinna kɛ ra ba? I xɔdɛ bogin bolonɲɛ wudi maɲalixin kɛ ra ba? ¹⁷ Wudi faɲin bogi faɲin nan tima. Wudi ɲaxin bogi ɲaxin nan tima.† ¹⁸ Wudi faɲin mi bogi ɲaxin tima. Wudi ɲaxin mi bogi faɲin tima. ¹⁹ Wudin naxan mi bogi faɲin tima, na sɛgɛma nɛn, a gan. ²⁰ Nba, ε wule nabine kolonma e kɛwanle xɔn ma na kii nin.”

Ala xuiin suxutare muxune fe

Luka 13.25-27

²¹ “Muxun naxanye a falama, e naxa, ‘Marigina, Marigina!’ ne birin mi soma Ariyanna Mangayani fɔ naxanye n Fafe Ala sagoon ligama. ²² Nanara, na lɔxɔn§ na a li, muxu wuyaxi a falama nɛn, e naxa, ‘Marigina, Marigina! Nxu bata yi nabiya falane ti i xinli nun, nxu ɲinanne kedi i xinli, nxu kabanako fe wuyaxi liga i xinli!’ ²³ Nba, n na a falama e xa nɛn, n naxa, ‘N mi ε kolon mumɛ! E tan fe ɲaxi rabane, ε keli n fɛma!’ ”

Banxi ti firinne fe

Luka 6.47-49

²⁴ “Awa, muxun naxan birin n ma falane ramɛma, e yi e suxu, ne luxi nɛn alo xɛmɛ xaxilimaan naxan a banxin ti fanyen fari. ²⁵ Tulen fa waxatin naxan yi, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa. Koni na banxin mi bira bayo a yi tixi fanyen nan fari. ²⁶ Muxun naxanye birin n ma falane ramɛma koni e mi e suxuma, ne luxi nɛn alo xaxilitaren naxan a banxin ti mɛɲɛnsinna fari. ²⁷ Tulen faxina, xudene yi rafe, foye gbeen yi fa, banxin yi bira kii ɲaxini!”

Yesu sɛnbɛna fe

²⁸ Yesu yelixina falane birin tiyɛ, yamaan yi kabɛ a xaran ti kiin ma. ²⁹ A tan mi luxi alo e sariya karamɔxɔne kii naxan yi, Yesu yi xaranna tima Ala sɛnbɛn nin.

8

Yesu yi dogonfontɔɔn nakɛndɛya

Maraka 1.40-45, Luka 5.12-16

¹ Yesu yi godo keli geyaan ma, yama gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra. ² Awa, dogonfontɔɔn yi fa a fɛma, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “N kanna, xa i tin, i nɔɛ n nakɛndɛyɛ nɛn.” ³ Yesu yi a yiin sa a ma, a yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya.” Dogonfontɔɔn yi kɛndɛya mafuren. ⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fɛma, a xa sa i mato. Na xanbi ra, Musaa

† **7:17:** bogina: Sanda sifani ito kui, bogi faɲin findixi kɛwali faɲin nan na. § **7:22:** Na lɔxɔn nɔɛ findɛ kitisa lɔxɔn nan na waxati ɲaɲanni.

sariyan saraxan naxan yamarixi, i na ba. Na finde nen sereyaan na e xa.”*

*Sofa kuntigina walikɛɛn nakɛndɛya fena
Luka 7.1-10*

⁵ Yesu so Kapɛrunan taani waxatin naxan yi, Romi sofaan kɛmɛ kuntigin yi fa a fɛma, a yi a mafan, a naxa, ⁶ “N fafe, n ma walikɛɛn furaxina n konni, hali a mi nɔɛ a mamaxɛ. A tɔrɔxi kati!” ⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa sa a rakɛndɛya.” ⁸ Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N fafe, na binyen mi lan n ma, i siga n konni. Falan ti tun, n ma walikɛɛn kɛndɛyama nen. ⁹ N fan kuntigina nde nan ma nɔ bun, sofane n fan bun. N na a fale na ndee xa nen, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde gbɛtɛ xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”†

¹⁰ Yesu na mɛ waxatin naxan yi, a kabɛ. Muxun naxanye yi biraxi a fɔxɔ ra, a yi a fala ne xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ɛ xa, n munma denkeleyaan sifani ito to Isirayila muxu yo yi. ¹¹ N xa a fala ɛ xa, muxu wuyaxi fama nen sa keli sogeteden nun sogegodode binni, e yi fa dɔxɔ Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba fɛma Ariyanna Mangayani.‡ ¹² Koni naxanye yi lan nun e xa so Ariyanna Mangayani,§ ne raminima nen tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.” ¹³ Yesu yi a fala kuntigin xa, a naxa, “Siga, a ligama i xa nen alo i denkeleyaxi a ma kii naxan yi.” Kuntigina walikɛɛn yi kɛndɛya na waxatin yeteni.

*Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya
Maraka 1.29-34, Luka 4.38-41*

¹⁴ Yesu yi siga Piyɛri* konni, a yi a bitan gilɛn furaxin li saxi a konni a fatin wolonxi a ma. ¹⁵ Yesu yi jaxanla yiin suxu, fati

mawolonna yi a bepin, a keli, a ti, a wali fɔlɔ a xa.

¹⁶ Ninbanna soxina, yamaan yi fa muxu wuyaxi ra Yesu fɛma yinna jaxine yi naxanye fɔxɔ ra. Yesu yi yinnane kedi a falan xɔn, a furetone birin nakɛndɛya. ¹⁷ A na liga nen, alogo Nabi Esayi naxan fala, a na xa kamali, a naxa, “A en ma tɔrɔne nan tongoxi, en ma furene nan yi a fari.”†

*Birana Yesu fɔxɔ ra
Luka 9.57-62*

¹⁸ Yesu to yama gbeen to a rabilinni, a yi a fala a xarandiine xa, a e xa gidi daraan bode fɔxɔn na. ¹⁹ Sariya karamɔxɔna nde yi fa a fɛma, a naxa, “Karamɔxɔ, i siga dɛdɛ, n sigɛ i fɔxɔ ra.” ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xɔline yi e tɛɛn sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii.” ²¹ A fɔxɔrabirana nde yi a fala a xa, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra, a lu faxa muxune xa faxa muxune maluxun.”‡

*Yesu yi foye gbeen nati
Maraka 4.35-41, Luka 8.22-25*

²³ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a xarandiine yi siga a fɔxɔ ra. ²⁴ E daraan xun ma, foye gbeen yi keli, a igeni maxa. Igen mɔrɔnne§ yi sa kunkin xun ma. Koni Yesu yi xima. ²⁵ Xarandiine yi siga a fɛma, e yi a raxulun. E yi a fala, e naxa, “Marigina, nxu rakisi, nxu faxamaan ni i ra.” ²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ gaxuma nanfera? Ɛ denkeleyaan mi gbo mumɛ!” Na xanbi ra, a keli, a foyen nun ige mɔrɔnne yamari, e yi e raxara. ²⁷ Muxune birin yi kabɛ, e naxa, “Muxu sifan mundun ito ra? Hali foyen nun igen mɔrɔnne a falan suxuma!”

* **8:4:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dinjɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. † **8:9:** Xɛmɛni ito yi laxi a ra fa fala senben Yesu yii daala xun na alo senbena a tan sofa kuntigin yii a sofane xun na kii naxan yi. Xɛmɛn misaala nan tongoxi a yetɛ dunuɔa yi gidin kiin ma alogo a xa a yita fa fala Yesu yi nɔɛ a walikɛɛn nakɛndɛyɛ nen a senben na hali a gbindin mi siga. ‡ **8:11:** A bunna nɛɛn fa fala siya gbɛtɛne fan kisin sɔtɔma nen hali ba Yahudiyane ra. § **8:12:** Yanyina nde, na lanxi Isirayila kaane nan ma.

* **8:14:** Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita. † **8:17:** Esayi 53.4 ‡ **8:22:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fɔxɔ ra naxanye mi nii rakisin sɔtɔxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. § **8:24:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

Yesu yi muxu firin nakendeya yinnane naxan fɔxɔ ra

Maraka 5.1-20, Luka 8.26-39

²⁸ Yesu yi siga Gadara yamanani daraan bode fɔxɔn na. Muxu firin yi a li na yi naxanye yi kelixi bilingan yireni, yinna ɲaxine yi e fɔxɔ ra. E yi xajɛ kati! Muxu yo mi yi suse sigan tiyɛ na kiraan xɔn. ²⁹ Yinnane yi e rasɔnxɔ e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛna, i nanse fenma nxu fɛma? I faxi nxu ɲaxankataden nin ba benun waxatin xa a li?” ³⁰ Xɔsɛ kuru gbeen yi e dɛgema na dɛxɔn ma nun. ³¹ Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Xa i nxu kedima, nxu rasiga xɔsɛ kuruni ito yi.” ³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E siga.” Nayi, e sa so na xɔsɛ kuruni. Xɔsɛ kurun yi godo e giyɛ geyaan ma, e sa faxes darani. ³³ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne yi e gi, e siga taani. E sa na feene birin fala e nun feen naxan ligaxi na muxune xa yinna ɲaxine yi naxanye fɔxɔ ra. ³⁴ Na ma, taa yi kaane birin yi sa Yesu ralan. E a to waxatin naxan yi, e yi a mafan, a xa keli e yamanani.

9

Yesu yi lɛbutɛnna rakendeya

Maraka 2.1-12, Luka 5.17-26

¹ Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a darani gidi, a siga a kon taani. ² Muxuna ndee yi fa xɛmɛ lɛbutɛnna nde ra a fɛma, a saxi a sa seni e yii. Yesu yi e dɛnkɛleyaan to, a yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “N ma diina, i bɔɲɛn xa sa, i yulubine bata xafari.” ³ Sariya karamɔxɔna ndee yi e miri, e naxa, “Xɛmɛni ito Ala rayelefuma!”* ⁴ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala, a naxa, “E mirima fe ɲaxi sifani itoe ma nanfera?” ⁵ Mundun fala raxɔlɔ, ‘I yulubine bata xafari’ hanma, ‘Keli, i sigan ti?’ ⁶ N na a yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxune mafelu e yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!” ⁷ Xɛmɛn yi keli, a siga a konni. ⁸ Yamaan to na to, e gaxu, e yi

Ala tantun amasɔtɔ a bata na sɛnbɛ sifan fi muxune ma.

Yesu yi Matiye xili

Maraka 2.13-17, Luka 5.27-32

⁹ Yesu yi keli, a siga. A yi mudu maxinla nde to, a yi xili Matiye, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” Matiye yi keli, a bira a fɔxɔ ra.

¹⁰ Yesu yi a dɛgema Matiye a banxini waxatin naxan yi, mudu maxili wuyaxi nun hake kan wuyaxi yi fa, e dɔxɔ Yesu nun a xarandiine fɛma e dɛgedeni. ¹¹ Farisi muxuna ndee na to waxatin naxan yi, e yi a fala a xarandiine xa, e naxa, “E karamɔxɔn nun mudu maxinle nun hake kanne e dɛgema e bode xɔn ma nanfera?” ¹² Yesu yi e xuiin mɛ, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ, na mako mi seribaana ma fɔ furetonɛ. ¹³ E siga, ɛ sa Kitabuna falani ito bunna fɛsɛfɛsɛ, a naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’† Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fɔ hake kanne.”

Maxɔdinna sun suxu feen ma

Maraka 2.18-22, Luka 5.33-39

¹⁴ Yoni a xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nun Farisi muxune sunna suxuma, koni nanfera i ya xarandiine mi sunna suxuma?” ¹⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e lan e xa sunu ba?‡ Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kanna bama nɛn e yɛ, e sunna suxuma nɛn na yi. ¹⁶ Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ a yi dugi fonna bɛtɛrɛn a ra\$ amasɔtɔ a dugi nɛnɛn bɔma nɛn a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ¹⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn se sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui, e firinna birin namarama nɛn nayi ki fani.”

Yesu yi muxu firin nakendeya

Maraka 5.21-43, Luka 8.40-56

¹⁸ Yesu yi na falama e xa waxatin naxan yi, Yahudiya kuntigina nde yi fa a xinbi sin

* **9:3:** Ala rayelefuna: Karamɔxɔne na falaxi nɛn bayo Yesu bata falan ti alo Ala nan yi a tan na, a naxa, “i yulubine bata xafari” anu, Ala nan yulubine xafarima. † **9:13:** Hose 6.6 ‡ **9:15:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. § **9:16:** dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma.

Yesu bun, a naxa, “N ma dii tɛmɛn bata faxa iki sa! Koni fa i yiin sa a ma, a niin birama a yi nɛn na yi.” ¹⁹ Na ma, Yesu yi keli, a bira a fɔxɔ ra, e nun a xarandiine.

²⁰ Naxanla nde yi na yi, naxalan furen yi a ma xabu nɛɛ fu nun firin. Na yi fa Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan lenben na. ²¹ Bayo a yi a mirixi a ma, a naxa, “Xa n na n yiin din a domaan na tun, n kɛndɛyama nɛn na yi.” ²² Yesu yi a firifiri, a yi a to, a yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i bɔɲɛn xa sa, i ya dɛnkeleyaan bata i rakɛndɛya.” Naxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni!

²³ Awa, Yesu yi so kuntigina banxini, a xulen fene to e nun yamaan naxan yi wugama, ²⁴ a naxa, “E mini! Dii tɛmɛni ito mi faxaxi, a xiin nɛn tun!” E birin yi gele a ma. ²⁵ E to yamaan namini, Yesu yi so, a dii tɛmɛn suxu a yiin ma, dii tɛmɛn yi keli. ²⁶ Muxune yi na feen xibaruɲ mɛ na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi danxutɔ firin nakɛndɛya

²⁷ Yesu keli mɛnni waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi bira a fɔxɔ ra. E gbelegbele a fɔxɔ ra, e naxa, “Dawudaa Dii Xɛmɛna,* kininkinin nxu ma!” ²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, danxutɔ firin yi so a fɛma banxin kui. A yi e maxɔdin, a naxa, “E laxi a ra yati fa fala a n nɔɛ ito ligɛ nɛn ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn, nxu fafe.” ²⁹ Yesu yi a yiin din e yɛɛne ra. A yi a fala, a naxa, “A xa liga ɛ xa alo ɛ dɛnkeleyaxi a ma kii naxan yi.” ³⁰ E yɛɛne yi raba ayi. Yesu yi falan ti e xa a sɔbɛɛn na, a naxa, “Muxu yo nama feni ito kolon!” ³¹ Koni e yi siga, e sa Yesu a fe xibaruɲ nali na yamanan yiren birin yi.

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³² Awa, na xɛmɛne yi sigama waxatin naxan yi, muxuna ndee yi fa xɛmɛna nde ra Yesu fɛma naxan mi yi nɔɛ falan tiyɛ amasɔtɔ yinna naxin nan yi a fɔxɔ ra. ³³ Yesu yinnan kedi waxatin naxan yi, bobon yi falan ti fɔlɔ! Yamaan yi kabɛ, e naxa, “Ito nɔxɔnna munma to Isirayila

muxune yɛ singen!” ³⁴ Koni Farisi muxune yi a fala, e naxa, “Yinna mangan nan sɛnbɛn fixi a ma a yinnane kedi.”

Yesu yi kininkinin yamaan ma

³⁵ Awa, Yesu yi siga taane nun banxidɛne yi, a sa yamaan xaran e salide banxine yi. A yi Ariyanna Mangayana fe Xibaru Fajin kawandin ba e xa, a yi muxune rakɛndɛya furen sifan birin ma. ³⁶ A yamaan toxi waxatin naxan yi, a yi kininkinin e ma, amasɔtɔ e xaminxi, e mali muxu mi yi na yi alo yɛxɛɛn naxanye kantan muxu mi na. ³⁷ Nanara, Yesu yi sandan sa a xarandiine xa, a naxa, “Malo xaba daxin gbo koni a xaba muxune mi wuya. ³⁸ E xɛɛ kanna mafan, a xa walikɛna ndee rasiga malo xabadeni.”†

10

Xɛra fu nun firinne fe

Maraka 3.13-19, Luka 6.12-16

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili. A sɛnbɛn fi e ma a e xa yinna naxine kedi, e mɔn yi furetoɔn sifan birin nakɛndɛya. ² Na xɛra fu nun firinne xinle nan itoe ra.

A fɔlɔna, Simɔn, naxan mɔn yi xili “Piyɛri,” e nun a ngaxakedenna Andire nun Sebede a dii xɛmɛn Yaki nun a xunyeɲ Yoni ³ nun Filipi nun Barotolome nun Tomasi nun mudu maxinla Matiyyu, e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki nun Tade ⁴ nun Simɔn, e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Xɛra fu nun firinne xɛ fena

Maraka 6.7-13, Luka 9.1-6

⁵ Yesu yi yamarine fi muxu fu nun firinni itoe ma, a naxa, “E nama siga siya gbetɛne yamanani hanma Samariya taane yi. ⁶ Koni ɛ siga Isirayila muxune fɛma naxanye lɔxi ayi alo yɛxɛɛne. ⁷ E siga, ɛ sa e kawandi, ɛ naxa, ‘Ariyanna Mangayaan bata maso.’ ⁸ E yi furetoɔne rakɛndɛya, ɛ faxa muxune rakeli sayani, ɛ dogonfontɔne rakɛndɛya, ɛ jinanne kedi. E seen naxanye sɔtɔxi ɛ mi ne saraxi, nayi ɛ bonne ki

* **9:27:** Dawudaa Dii Xɛmɛna: E na falaxi nɛn bayo Yesu findixi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde nan na. † **9:38:** xɛɛ kanna: Sandani ito kui, xɛɛ kanna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sɔtɔ Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. * **10:4:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e sɛnbɛn bun ma.

hali ε mi se rasuxu. ⁹ Ε nama xema xali, hanma gbeti fixena hanma wure gbeeli gbananne, ε naxanye singanma ε tagixidin na, ¹⁰ hanma bɔndunla ε sigatini, hanma doma firin, hanma sankidina, hanma dunganna. Amasɔtɔ walikεεn lan a yi a balon sɔtɔ.”

¹¹ “Awa, ε na taan li hanma banxidena, ε muxu kɛndena nde fen, ε yi yigiya a konni han ε kelin waxatin naxan yi. ¹² Ε na so banxini, ε naxa, ‘Ala xa bɔɲε xunbenla lu banxini ito kui.’ ¹³ Xa na falan lanxi na banxi kui kaane ma, na duban xa lu e xɔn. Koni xa na mi a ra, na duban mɔn xa xεtε ε ma. ¹⁴ Xa muxune mi ε yisuxu, e mi e tuli mati ε falane ra banxina nde yi hanma taana nde yi, ε sanne rakunkun, ε kenla.† ¹⁵ N xa ɲɔndin fala ε xa, kiti sa lɔxɔni, Ala kininkininma nɛn Sodoma taan nun Gomora taan‡ ma dangu na taan na!”

Bεsɛnxɔnyaan naxan fama

Maraka 13.9-13, Luka 21.12-17

¹⁶ Yesu naxa, “Ε tuli mati, n bata ε xε alo yεxεene kankone tagi. Nayi, ε kɔta ayi alo sapine, ε findi sɔntarene ra alo ganbane. ¹⁷ Ε a liga ε yeren ma amasɔtɔ muxune ε suxuma nɛn, e siga ε ra e taan fonne fɛma ε makitideni, e yi ε bɔnbɔ e salide banxine yi. ¹⁸ E sigama ε ra nɛn mangane nun kuntigine fɛma n tan ma fe ra, ε yi findi n serene ra e xa e nun siya gbɛtɛne xa. ¹⁹ E na ε suxu waxatin naxan yi, ε naxan falama ε nama xamin na fe ra. A waxatin na a li, ε naxan falama Ala na fima ε ma nɛn. ²⁰ Amasɔtɔ a mi findima ε tan ma fala ra. Ε falan tima ε Fafe Alaa Nii Sariɲanxin nan xɔn.”

²¹ “Muxune e ngaxakedenne yanfama nɛn, e yi faxa, fafane fan na ligama nɛn e diine ra. Diine fan murutɛma nɛn e sɔtɔ muxune xili ma, e yi findi e faxa sabun na. ²² Muxune birin ε rapaxuma nɛn n tan ma fe ra. Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a rapanna, na kisima nɛn. ²³ E na ε bεsɛnxɔnya taana nde yi, ε ε gi mɛnni, ε siga yire gbɛtɛ yi. N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi ε wanla rapanɲε Isirayila taane birin yi benun n tan Muxuna Dii Xɛmɛn xa fa.”

²⁴ “Xarandiin mi dangu a karamɔxɔn na, konyin mi dangu a kanna ra. ²⁵ Xarandiin na liga alo a karamɔxɔna, na bata lan. Konyin fan xa liga alo a kanna. Xa e bata denbaya kanna xili ba yinna mangan Belesebu, e nde falama nɛn denbayaan fan ma dangu na ra!”

Ala yεεragaxuna fe

Luka 12.2-7

²⁶ Yesu naxa, “Na ma, ε nama gaxu yamaan yεε ra. Fe luxunxine minima nɛn kɛnɛnni, wundo feen birin kolonma nɛn. ²⁷ N naxan falama ε xa dimini, ε na fala kɛnɛnna ma. N na naxan kɔyεkɔyɛn ε xa, ε na rawanga banxine xuntagi. ²⁸ Muxun naxanye fati bɛndɛn faxama, koni e mi nɔε ε niin halagε, ε nama gaxu ne yεε ra. Koni ε gaxu Ala yεε ra naxan fati bɛndɛn nun niin halagima yahannama yi. ²⁹ Xɔlidi firin mi sarε gbanan firinna ra ba? Koni hali na xɔlidi keden pe mi birε bɔxɔni xa i Fafe Ala mi tin. ³⁰ Hali ε xun sεxε keden kedenne, Ala e birin xasabin kolon. ³¹ Nanara, ε nama gaxu, ε tan fisa xɔlidi wuyaxi xa!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yεtagi

Luka 12.8-9

³² Yesu naxa, “Naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yεtagi, n fan na ɲɔxɔnna ligama a xa nɛn n Fafe Ala yεtagi ariyanna yi. ³³ Koni naxan yo na a mε n na yamaan yεtagi, n tan fan n mɛma a ra nɛn n Fafe Ala yεtagi ariyanna yi.”

Bɔɲε xunbenla mi a ra dunuɲa yi

Luka 12.51-53, 14.26-27

³⁴ Yesu naxa, “Ε nama ε miri fa fala n faxi bɔɲε xunbenla nan na dunuɲa yi. N mi faxi bɔɲε xunbenla xan na koni fɔ silanfanna. ³⁵ N bata fa alogo dii xɛmɛne xa keli e fafane xili ma, dii tɛmɛne yi keli e ngane xili ma, ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma. ³⁶ Muxune yaxune kelima e denbayane yεtɛn nin. ³⁷ Naxan yo a nga hanma a fafe xanu dangu n tan na, na kanna mi findε n gbeen na. Naxan yo a dii xɛmɛna hanma a dii tɛmɛn xanu dangu n tan na, na kanna mi findε n gbeen na. ³⁸ Naxan mi a faxa

† **10:14:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. ‡ **10:15:** Sodoma nun Gomora findi taa ɲaxine nan na Ala naxanye

halagi Iburahima waxatini. A mato Dunuɲa Fɔlɔn sora 19 kui. § **10:34:** Silanfanna: Sofane yengεso dεgɛmana.

wudin* tongoma, a bira n fɔxɔ ra, na kanna mi finde n gbeen na. ³⁹ Naxan na a niin makantan, na bɔnɔma ayi nɛn. Koni naxan na bɔnɔ a niini n ma fe ra, na kisima nɛn.”

Barayina fe

Maraka 9.41

⁴⁰ Yesu naxa, “Naxan na ε tan yisuxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n xexi. ⁴¹ Naxan na Alaa xerana nde yisuxu bayo Alaa xeraan to a ra, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi Alaa xerane ma. Naxan na tinxin muxuni suxu bayo a tinxin, na kanna barayin sɔtɔma nɛn naxan nagidixi tinxin muxune ma. ⁴² N xa jɔndin fala ε xa, naxan na ige xunbenla gbansanna fi muxudina nde ma bayo n fɔxɔrabirana nde to a ra, na mi fulama a barayin na.”

11

Yoni Marafu Tiina xerane

Luka 7.18-35

¹ Yesu yelin yamarine fiye a xarandii fu nun firinne ma waxatin naxan yi, a yi siga xaran tideni e nun kawandi badeni Galile yamanan taane yi.

² Yoni yi Alaa Muxu Sugandixina wanle fe mɛ kasoon na, a yi a xarandiina ndee rasiga a fɛma. ³ E xa sa Yesu maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbete nan legeden?” ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E naxan mɛma, ε yi a to, ε sa na fala Yoni xa. ⁵ Danxutɔne seen toma, lɛbutɛnne sigan tima, dogonfontɔne kɛndɛyaan sɔtɔma, tuli xɔrine falan mɛma, faxa muxune kelima sayani, n ma falan Xibaru Fajin nalima yiigelitɔne ma. ⁶ Sɛwan na kanna xa naxan mi birama tantanni n ma fe yi!”

⁷ Yoni a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala fɔlɔ yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen sɛxe ramaxan ba? ⁸ Xa na mi yi a ra, ε siga nanse matodeyi? Xɛmɛn

naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni muxun naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ⁹ Nayi, ε siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala ε xa, ε bata nde to naxan gbo nabiin xa. ¹⁰ Amasɔtɔ Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘N nan n ma xeraan nasigama i yɛɛ ra, naxan kirani tɔnma i xa.’* ¹¹ N xa jɔndin fala ε xa, muxun naxanye birin fɔlɔ bari, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Ariyanna Mangayani, na gbo Yoni xa. ¹² Fɔlɔ Yoni a waxatin ma han iki, e bata Ariyanna Mangayaan jaxankata. Gbalotɔne kataxi e xa a suxu. ¹³ Nabine kitabune nun Sariya Kitabun bata nabiya falane ti fa han fa dɔxɔ Yoni a waxatin na. ¹⁴ Xa ε tinje a feen mɛ, ε a kolonma nɛn, Yoni nan Nabi Eli ra naxan yi daxa a xa fa.† ¹⁵ Awa, xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

¹⁶ “Awa, n to muxune misale nanse ra iki? E luxi nɛn alo diidin naxanye sabaan soma lɔxɔ tideni e yi e xui ramini bonne ma, ¹⁷ e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe ε xa koni ε mi ε bodon. Nxu bata binbi wuga sigin sa koni ε mi wuga!’ ¹⁸ Yoni fa nɛn a mi donse don, a mi a min, bayo a yi sunni waxatin birin, e birin yi a fala, e naxa, ‘Ninanna nan a fɔxɔ ra!’ ¹⁹ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn yi fa, n donseen don, n yi n min, e birin yi a fala, e naxa, ‘Xɛmɛni ito mato! Fudimaan nun dɔlɔ minna nan a ra. Mudu maxinle nun hake kanne xɔyin nan a ra!’ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jɔndin yitama e kɛwanle xɔn ma nɛn.”

Taa dɛnkɛyatarene fe

Luka 10.13-15

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi na taane yalagi fɔlɔ, a bata yi kabanako fe wuyaxi liga dɛnaxanye yi, bayo e muxune mi yi tinma e kɛwanle masare. ²¹ A yi a fala, a naxa, “Gbalon Korasin kaane yɛɛ ra! Gbalon Betasada kaane yɛɛ ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidɔn taani nun, na kaane yi e xun xanbi soma e hakene yi nɛn, e kasa

* **10:38:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkilɛ sayaan na Yesu fɔxɔ ra. * **11:10:** Malaki 3.1. † **11:14:** Nabi Eli a fe sɛbɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamaxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamali. ‡ **11:21:** E dɔxɔ fena xubeni, e namunna nan yi na ra naxan yi a yitama fa fala e bata e xun xanbi so e hakene yi.

benbenle ragodo e ma nimisani, e dɔxɔ xubeni.‡ 22 Nba, n xa a fala ε xa, fa fala Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidɔn taan ma Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na. 23 E tan Kapɛrunan kaane, ε tema nen kore xɔnna ma ba? En-en, ε godoma laxira nin! Bayo kabanako feen naxanye bata liga ε tagi, xa na yi liga Sodoma taani nun, sa a mɔn yi na nun han to! 24 N xa a fala ε xa, Ala kininkininma Sodoma kaane ma nen Kiti Sa Lɔxɔni dangu ε tan na!”

*Fa Yesu ma
Luka 10.21-22*

25 Yesu yi a fala na waxatini, a naxa, “N Fafe Ala, kore xɔnna nun dunuɲa Marigina, n barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. 26 N Fafe, a i kenɛnxi na kii nin. 27 N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Alaa Dii Xɛmɛn kolon fɔ a Fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fɔ a Dii Xɛmɛna e nun a Dii Xɛmɛn waxi a yita feni naxanye ra.”

28 “E tan naxanye birin xadanxi, goron binyene ε tan naxanye xun ma, § ε fa n ma, n xa matabun fi ε ma. 29 E n ma goron tongo gbelemɛn* tongo, ε yi n ma xaranna suxu bayo n limaniyaxi, n nan n yete magodoxi, ε niine matabun sɔtɔma nen. 30 Amasɔtɔ, n ma goron tongo gbelemɛn mi binya, n ma goronna yelefu.”

12

*Matabu Lɔxɔna fe
Maraka 2.23-28, Luka 6.1-5*

1 Na waxatini, Yesu yi danguma xɛɛna nde ma Matabu Lɔxɔni, kamɛn yi a xarandiine suxu e sansi tɔnsɔnne ratoron-don fɔlɔ, e yi e don. 2 Farisi muxune to na to, e yi a fala Yesu xa, e naxa, “A mato, i ya

xarandiine feen naxan ligama na mi daxa Matabu Lɔxɔni.”*

3 Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi na xaranxi ba, kamɛn Dawuda nun a fɔxɔrabirane suxu waxatin naxan yi?† 4 Na waxatini, a so nen Alaa banxini. A tan nun a fɔxɔrabirane yi buru ralixin don, muxun mi yi daxa a xa naxan don fɔ saraxaraline. 5 E munma Sariya Kitabun xaran ba? A seɓexi naxan kui fa fala a saraxaraline walima saraxa badeni Ala Batu Banxini Matabu Lɔxɔn birin yi koni e mi yalagixi. 6 N xa a fala ε xa, fena nde be naxan gbo Ala Batu Banxin xa.‡ 7 Kitabun naxa, ‘Hinanna rafan n ma dangu saraxan na.’§ Xa ε yi na bunna kolon nun, ε mi yi yo kanna yalagima nun. 8 Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

*Xɛmɛ yi madɔnxina fe
Maraka 3.1-6, Luka 6.6-11*

9 Yesu yi keli na, a siga e salide banxini. 10 Xɛmɛna nde yi na yi naxan yiin yi madɔnxi. E yi Yesu maxɔdin, e naxa, “A daxa dandanna yi ti Matabu Lɔxɔni ba?”* Amasɔtɔ e yi wama a tɔɲɛɛ feni fena nde ma. 11 Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa yeɛɛna ε tan nde keden yii, xa a sin yinla ra Matabu Lɔxɔni, ε mi a rate ba? 12 Muxun fisa yeɛɛn xa pon! Nanara, a daxa muxun xa fe faɲin liga Matabu Lɔxɔni.” 13 Na xanbi ra, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” Xɛmɛn yi a yiini bandun. A yiin yi kɛndɛya alo a yiin bonna kii naxan yi.

14 Farisi muxune yi siga, e sa e bode to Yesu xili ma a faxa feen ma.

Ala walikɛn naxan sugandixi

15 Yesu yi na kolon, a keli, a siga. Muxu wuyaxi yi biraxi a fɔxɔ ra. A yi e furetone birin nakɛndɛya, 16 a yi e yamari, a e nama a fe fala bonne xa. 17 A na ligaxi nen, alogo

§ 11:28: Goronna mi a ra muxun xun ma fɔ naxan a niin tɔrɔma. * 11:29: Goron tongo gbelemɛni ito bunna nɛɛn fa fala muxune lan e xa Yesu a dunuɲa yi gidi kiin tongo. Na mi muxune findima konyine ra, koni a e raxɔrɔyama e yulubina konyiyaan nan ma. * 12:2: Farisi muxune namunne mi yi tinɲe wali yo xa ke Matabu Lɔxɔni. Na feen seɓexi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliye na lɔxɔni. † 12:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. ‡ 12:6: Yesu faxi kisi kiraan naxan na, na tɔnɔn gbo dangu Ala Batu Banxin na. § 12:7: Hose 6.6 Na waxatini, saraxane yi ralima Ala ma, nde yetɛɛn yi sa tɛɛni muxu yo mi e don. Ala naxa, a rafanɲe a ma, i hinan i adamadi boden na benun i xa saraxan ba Ala xa. * 12:10: Musaa sariyan mi tinɲe muxun xa wali Matabu Lɔxɔni. (Xɔrɔyaan 20.8-10) Muxuni itoe yi laxi a ra fa fala dandan tiin findixi wanla nan na. Yesu yi muxune rakɛndɛyama Matabu Lɔxɔni. Na yi findi yeɲgen na Yesu nun dina muxune tagi naxanye yi sariyan suxi kii xɔdɛxeni.

Nabi Esayi naxan falaxi, na xa kamali, a naxa,

¹⁸ “Ala naxa, ‘N ma walikεεn ni i ra, n naxan sugandixi, n xanuntenna naxan n kεnεnxi han! N nan n ma Nii Sarijanxin nagodoma a ma nεn.

A yi n ma kiti kεnden nali siyane ma.

¹⁹ A mi fe matandin tiye,

a mi sɔnxɔ sɔnxɔε.

A mi falan tiye taan xun xɔn.

²⁰ A mi xaye yidɔxini girε,

a mi lenpun tumatɔɔn natuyε.†

Han a yi nɔɔn sɔtɔ kiti kεnden xa.

²¹ Siyane e yigi sama nεn a yi.’ ”‡

Yesu nun Yinna Mangana fe

Maraka 3.20-30, Luka 11.14-23

²² Muxuna nde yi fa xεmε danxutɔna nde ra Yesu fεma, a mi yi nɔε falan fan tiye bayo jinan jaxin nan yi a fɔxɔ ra. Yesu yi a rakεndεya, a nɔ falan tiye, a yi seen to. ²³ Yamaan birin yi kabε e maxɔdinna ti, e naxa, “Dawudaa Dii Xεmεn nan ito ra ba?”§ ²⁴ Farisi muxune to na mε, e yi a fala, e naxa, “A jinanne kedima yinna mangan Belesεbu barakan nin.” ²⁵ Yesu yi e miriyaan kolon. A yi a fala e xa, a naxa, “Yεngen yamanan naxan yitaxunxi,* na yamanan kalama nεn mafuren! Yεngen tanden naxan kui hanma taana, na fan kalama nεn. ²⁶ Xa Setana nan Setana kedima, a mangayaan bata yitaxun yεngen. A sabatima nayi di? ²⁷ Xa n jinanne kedima Belesεbu barakan nin, ε fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, ε fɔxɔrabirane a yitama nεn nayi fa fala yo mi ε xa! ²⁸ Koni xa n jinanne kedima Alaa Nii Sarijanxin barakan nin, na a yitama nεn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata ε li.”

²⁹ “Muxu yo mi nɔε soε sεnbεmana banxini,† a yi a yii seene tongo, fɔ a sεnbεmaan xidi singen. Na xanbi ra, a nɔε banxin kui seene tongε nεn. ³⁰ Xa muxun mi luxi n xa,

na bata keli n xili ma. Xa nxu nun muxu yo mi malan, ne sigama ayi nεn.”

³¹ “Nanara, n na a falama ε xa fa fala muxun yulubin naxan birin ligama e nun a fala jaxin naxan birin tima Ala ma, Ala e mafeluyε nεn ne birin na. Koni muxu yo na Alaa Nii Sarijanxin nayelevu, na kanna mi mafeluyε mumε! ³² Muxu yo fala jaxin ti n tan Muxuna Dii Xεmεn ma, Ala a mafeluyε nεn. Koni muxu yo fala jaxin ti Alaa Nii Sarijanxin ma, Ala mi na kanna mafeluyε dunuɔa yi hanma waxati famatɔni han habadan.”

Wudin nun a bogine fe

Luka 6.43-45

³³ “Xa wudin binla fan, a bogin fan fanma ayi nεn. Xa wudin binla kobi, a bogin fan kobima ayi nεn. Bayo wudin kolonma a bogin nan xɔn. ³⁴ ε tan saji bɔnsɔnne! ε nɔε fala fajin tiye di, bayo ε jaxu? Amasɔtɔ feen naxanye muxun bɔjɛni, a ne nan falama. ³⁵ Muxu fajin fe fajin nan naminima a muxu fajiyani. Muxu jaxin yi fe jaxin namini a muxu jaxiyani. ³⁶ N xa a fala ε xa fa fala muxune dentεgen sama nεn kiti lɔxɔni lan e fala fuune birin ma. ³⁷ Bayo i ya fala tixine nan yoon fima i ma, e tan nan mɔn findima i yalagi xunna ra.”

Nabi Yunusaa taxamasenna fe

Maraka 8.11-12, Luka 11.29-32

³⁸ Na xanbi ra, sariya karamɔxɔn nun Farisi muxuna ndee yi falan ti a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu waxi a xɔn ma, nxu xa i to kabanako taxamasenna nde ligε.” ³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Iki muxune findixi muxu jaxine nun nafigine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusa taxamasenna ra. ⁴⁰ Nabi Yunusa kɔε saxan soge saxan ti yεxε gbeen kui kii naxan yi, n tan Muxuna Dii Xεmεn fan kɔε saxan soge saxan tima na kii nin bɔxɔn

† **12:20:** a mi lenpu tumatɔɔn natuyε: Na findixi a limaniyaan misaala nan na fa fala a maliin nan tima benun a xa kalan ti. ‡ **12:21:** Esayi 42.1-4 § **12:23:** Dawudaa Dii Xεmεna: Yamaan yi Dawuda bɔnsɔnna muxuna nde legedenma naxan yi lan nun a findi mangan na fata nabiya falane ra naxanye Alaa Muxu Sugandixin fa feen falaxi benun a waxatin xa a li. * **12:25:** yamanan: Ninanne nun yinnane Setana sεnben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana sεnben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nεn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kedε alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **12:29:** Sandani ito kui, Setana findixi sεnbεmaan nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna jaxine sεnben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

bun ma. ⁴¹ Niniwa kaane tima nen Kiti Sa Loxoni, e yi iki muxune yalagi bayo ne Yunusaa kawandin me waxatin naxan yi, e xun xanbi so nen e hakene yi. Anu, fena nde be naxan gbo Yunusa xa.† ⁴² Naxalan Mangan naxan keli sogetede yiifanna ma, na tima nen kiti sa loxoni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi boxon danna nan na fa a tuli matideni Sulemani a fekolonna falane ra.‡ Awa, n xa a fala e xa, naxan gbo Sulemani xa, na be yi.”

Yinna naxine xete fena

Luka 11.24-26

⁴³ “Yinna naxin na xete muxun foxo ra waxatin naxan yi, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, ⁴⁴ a a mirima nen nayi, a naxa, ‘N kelixi denaxan yi, n mon xa xete na.’ Nayi, a na xete na, xa a sa na kui genla li,* a makoxi, a yitonxi, ⁴⁵ a sigama nen nayi, a sa fa yinna naxi solofere gbete ye ra naxanye naxu dangu a tan na. Ne yi lu a fema. Na muxuna fe rananna naxuma ayi nen dangu a folon na. A ligama na kii nin iki muxu naxine fan na.”

Yesu nga nun a xunyene fe

Maraka 3.31-35, Luka 8.19-21

⁴⁶ Yesu yi falan tima yamaan xa waxatin naxan yi, a nga nun a xunyene yi fa, e ti tandeni, e yi waxi a xon ma, e xa falan ti Yesu xa. ⁴⁷ Nanara, muxuna nde yi a fala a xa, a naxa, “I nga nun i xunyene tixi tandeni, e waxi i to feni.” ⁴⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nga nun n xunyene findixi nde ra?” ⁴⁹ Na xanbi ra, a yi a yiin ti a xarandiine ma, a naxa, “Nga nun n xunyene itoe nan na. ⁵⁰ Bayo naxanye n Fafe Ala sagoon liga, naxan ariyanna yi, ngaxakeden xememaan nun naxalanmaan ne nan na, e nun nga.”

13

Sansi wonla fe sandana

Maraka 4.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na loxon yeteni Yesu yi keli banxini, a siga daraan dexon ma, a sa dexo na yi. ² Yama gbeen yi malan a fema. Nayi, a yi so

kunkin kui, a dexo. Yamaan yi lu xareyaan na. ³ A fala wuyaxi ti e xa sandani, a naxa, “Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma, xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari, bendε gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasoto benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, ne yi lisi a ra, e xara bayo e salenne mi yi godoxi boxoni ki fani. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe nali kanne tagi, sezene yi gbo, e yi e don. ⁸ Koni ndee yi bira boxo fanini, e bogi, e keden kedenna birin yi keme soto hanma tonge sennin, hanma tonge saxan. ⁹ Xa tunla naxan xon, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna

Maraka 4.10-12, Luka 8.9-10

¹⁰ Xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera i falan tima yamaan xa sandani?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ariyanna Mangayaan wundo feene kolonna bata so e yii koni a mi soxi e tan yii. ¹² Amasoto seen muxun naxan yii, nde mon soma nen na yii, a yi gbo ayi. Koni se mi muxun naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nen. ¹³ Nanara, n falan tima ne xa sandan nin. Amasoto e seen matoma nen han, koni e mi a yigbema, e tuli matima nen han, koni e mi fe mema, e mon mi a famuma. ¹⁴ Na ma, Nabi Esayi a nabiya falan bata kamali nayi, a naxa, ‘E tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma. E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema.’

¹⁵ Amasoto yamani ito bonen bata xodexo ayi.

E bata e tunle dutun,

e yi e yeene raxi.

Na ma, e mi fa seen toma

e tunle yi falan me,

e xaxinla yi feen famu.

E yi xete n ma, n yi e rakendeya.* ”

¹⁶ “Koni sewana e xa, amasoto e yeene bata seen to, e tunle mon bata feen me. ¹⁷ N xarondin fala e xa, nabi wuyaxi nun tinxin muxu wuyaxi yi waxi a to feni e naxan

† 12:41: A mato Yunusa sora 1 han sora 4 kui. § 12:42: A mato Mangane Singen 10.1-10 kui. * 12:44: Na yire kui genla findixi muxun bonen nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali koline ma. * 13:15: Esayi 6.9-10

toma, koni e mi a to, e mɔn mi a mɛ ɛ naxan mɛma.”

Yesu yi sandan bunna yɛba
Maraka 4.13-20, Luka 8.11-15

¹⁸ Yesu naxa, “Ɛ tuli mati, ɛ yi sansi wonla fe sandan bunna kolon. ¹⁹ Naxanye na Ariyanna Mangayaan falan mɛ, koni e mi a famu, Fe Naxin Kanna fama nɛn, a yi a xasun e bɔɲɛni. Ne luxi nɛn alo sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma. ²⁰ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne luxi nɛn alo muxun naxanye falan mɛ, e yi a suxu sɛwani sa! ²¹ Koni salen mi e bun, e mi buma. Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyaan na fa waxatin naxan yi Alaa falana fe ra, e birama nɛn tantanni xulɛn! ²² Sansiin naxanye bira sɛxɛ ɲali kanne tagi, ne luxi nɛn alo muxun naxanye falan mɛma, koni dunuɲa xaminne nun nafulu feen kunfan yi a liga e Alaa falan bɛɲin, a tɔnɔn mi lu e ma. ²³ Sansiin naxanye bira bɔxɔ fapini, ne luxi nɛn alo muxun naxanye falan mɛ, e yi a famu. E bogima nɛn, ndee yi bogi kɛmɛ ramini, ndee tonge sennin, ndee tonge saxan.”

Maala nun xaratu fe sandana

²⁴ Yesu yi sanda gbɛtɛ sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo xɛmɛn naxan sansi fapin woli a xɛɛn ma. ²⁵ Koni yamaan yi xima waxatin naxan yi, a yaxun yi fa xaratu kɛsɛn woli maali, a siga. ²⁶ E to sabati, maala yi a biyɛ ayi, xaratu fan yi a biyɛ ayi. ²⁷ Xɛɛ kanna walikɛne yi fa a fɛma, e naxa, ‘Nxu fafe, i mi sansi fapin xan woli i ya xɛɛn ma ba, xaratuni ito kelixi minɛn yi?’ ²⁸ A yi e yabi, a naxa, ‘N yaxuna nde nan na ligaxi.’ Walikɛne yi a maxɔdin, e naxa, ‘I waxi a xɔn nxu xa sa e matala ba?’ ²⁹ A yi e yabi, a naxa, ‘Ɛn-ɛn de! Ɛ nɛma xaratune talɛ waxatin naxan yi, ɛ maala nde fan talama nɛn. ³⁰ Ɛ xa a lu na, maala nun xaratun xa gbo e bode xɔn ma han a xaba waxatina. N na a fale n ma walikɛne xa na waxatini, n naxa, ɛ xaratun singen malan, ɛ yi a raxidi alogo e xa sa tɛɛni. Na xanbi ra, ɛ maala fan malan, ɛ yi a sa n ma sagan kui.’ ”

Sansi kɛsɛ xunxurina fe sandana
Maraka 4.30-32, Luka 13.18-19

³¹ Yesu yi sanda gbɛtɛ sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo sansi kɛsɛ xuridina,[†] muxun naxan sima a xɛɛn ma. ³² Hali a to xurun sansiin birin xa, koni a na gbo waxatin naxan yi, a danguma nɛn sii seene birin na, a findi wudi binla ra, xɔline yi e tɛɛn sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana
Luka 13.20-21

³³ Yesu yi sanda gbɛtɛ sa e xa, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo burun nate sena[‡] ɲaxanla naxan tongo, a yi a sa buru fuɲi bɛnbɛli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

Yesu yi e xaran sandane ma
Maraka 4.33-34

³⁴ Yesu yi feni itoe birin fala yamaan xa sandane yi. A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. ³⁵ Nayi, nabina falan yi kamali, a naxa, “N sandane nan sama. N wundo fonne nan yɛbama naxanye yi luxunxi xabu dunuɲa da.”[§]

Yesu yi xaratu kɛsɛna feen yɛba

³⁶ Na xanbi ra, Yesu yi keli yamaan fɛma, a so banxini. A xarandiine yi fa a fɛma, e naxa, “Xaratun naxanye xɛɛn ma, na sandan bunna fala nxu xa.” ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xɛmɛn naxan sansi fapin woli, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan na ra. ³⁸ Xɛɛna, dunuɲa nan na ra. Sansi fapina, Ariyanna Mangayaan muxune nan ne ra. Xaratu kɛsɛne, Fe Naxin Kanna muxune nan ne ra. ³⁹ Yaxun naxan xaratu kɛsɛn wolɛn xɛɛn ma, Yinna Mangan nan na ra, Setana. Malo xabana, waxati ɲanɲanna nan na ra, malo xabane nan malekane ra. ⁴⁰ Xaratun ba fena maali, a sa tɛɛni, a ligama na kii nin waxati ɲanɲanni. ⁴¹ N tan Muxuna Dii Xɛmɛna, n nan n ma malekane rasigama nɛn. Naxanye birin muxune birama tantanni e nun fe ɲaxi rabane birin, malekane ne malanma nɛn, e yi e ba n ma Man-gayani. ⁴² E yi e woli sulun tɛɛni,^{*} wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi. ⁴³ Koni tinxin muxune yilenma nɛn alo sogena e fafe

[†] 13:31: Sansini ito xili nɛn mutaridi. [‡] 13:33: burun nate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

[§] 13:35: Yaburin 78.2 * 13:42: Sulun tɛɛn mɔn falama yirena nde yi fa fala “Furu tɛɛna.”

Alaa Mangayani. Xa tunla naxan xɔn, na xa a tuli mati!”

Nafulu luxunxina fe sandana

⁴⁴ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo nafulu gbeen naxan luxunxi xɛɛn ma. Xɛmɛna nde yi na to, a mɔn yi a luxun. Nayi, a sɛwaxin yi sa a yii seene birin mati, a xɛtɛ, a fa na bɔxɔn sara.”

⁴⁵ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan mɔn luxi nɛn alo yulan naxan bɔxɔn bun na-funla† fenma. ⁴⁶ A to gɛmɛ faɲi faɲin to naxan sare gbo han, a yi xɛtɛ a konni, a yi sa a yii seene birin mati, a sa na gɛmɛn sara.”

Yɛxɛ suxu yalana fe sandana

⁴⁷ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo yɛxɛ suxun yalaan naxan wolɪn baani, a yi yɛxɛn siyane birin suxu. ⁴⁸ Yalaan na rafe waxatin naxan yi, yɛxɛ suxune yi a bandun. E yi a rate xareyaan na, e dɔxɔ. E yi yɛxɛ sensenne malan debene kui, e yi a ɲaxine woli ayi. ⁴⁹ A ligama na kii nin waxati rapanni. Malekane sigama nɛn, e muxu ɲaxine malan e danna, keli tinxin muxune tagi, ⁵⁰ e yi e woli sulun tɛɛni, wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi.”

Fe fonna nun a nɛnɛna a fe

⁵¹ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “E bata feni itoe famu ba?” E yi a yabi, e naxa, “Ɔn.”

⁵² A yi a fala e xa, a naxa, “Nanara, sariya karamɔxɔn naxanye birin bata xaran lan Ariyanna Mangayana fe ma, ne luxi nɛn alo banxi kanna naxan nafulu nɛnɛne nun a fonne ramɪnɪma a se ramaradeni.”

Nasarɛti kaane yi e mɛ Yesu ra

Maraka 6.1-6, Luka 4.16-30

⁵³ Yesu yelin sandane sɛ waxatin naxan yi, a yi keli mɛnni, ⁵⁴ a xɛtɛ a konni a max-uruxi taan naxan yi. A e xaran e salide banxini waxatin naxan yi, naxanye a xuiin mɛ, ne yi kabɛ. E maxɔdinna ti, e naxa, “A xaxili sifani ito nun kabanako sɛnbɛni ito sɔtɔxi minɛn yi? ⁵⁵ Kamudɛrɛna dii xɛmɛn xa mi ito ra ba? Mariyama a diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Simɔn nun Yudasi tada xa mi ito ra ba? ⁵⁶ A xunye dii tɛmɛne xa mi dɔxi be ba? A tan feni itoe birin sɔtɔxi minɛn yi?” ⁵⁷ E yi e mɛ a ra.

Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binyɛ yiren birin yi fɔ a konna nun a denbayani.”

⁵⁸ A mi kabanako fe wuyaxi liga na amasɔtɔ e mi yi dɛnkɛɛyaxi.

14

Herode yi Yoni Marafu Tiin faxa

Maraka 6.14-29, Luka 9.7-9

¹ Na waxatini, Galile mangan Herode yi Yesu a fe mɛ. ² A yi a fala a fɔxɔrabirane xa, a naxa, “Yoni Marafu Tiin nan a ra. Yoni bata keli sayani! Nanara, sɛnbɛna a yii, a kabanako feene liga.”

³ A na fala nɛn, amasɔtɔ a bata yi Yoni suxu nun, a yi a xidi, a yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan yi findixi Herode fafaxakedenna Filipi a ɲaxanla ra nun. ⁴ Yoni yi a falama Herode xa, a naxa, “A mi daxa, i xa Herodiyade futu!”

⁵ Herode yi waxi a xɔn ma a xa Yoni faxa, koni a yi gaxuxi yamaan yɛɛ ra bayo ne yi Yoni yatɛxi nabiin nan na.

⁶ Awa, Herode bari lɔxɔn sumunna a lixina, Herodiyade a dii tɛmɛn yi a bodon yamaan yetagi. Na yi Herode kɛnɛn han ⁷ a yi saratin tongo na sungutunna xa, a yi a kɔlɔ, a a na a xandi sese yi, a na soma a yii nɛn. ⁸ A nga yi a radin alogo a xa ito nan fala, a naxa, “Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma be.” ⁹ Manga Herode niin yi rafɔrɔ a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yɛɛ xɔri, a yi yamarin fi, a na xa liga. ¹⁰ Nayi, e sa Yoni xunna sɛgɛ a dɛ kasoon na. ¹¹ E yi fa a xunna ra wure lefaan ma, e yi a so sungutunna yii, a siga a ra a nga fɛma. ¹² Yoni a xarandiine yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun. Na xanbi ra, e yi sa a fala Yesu xa.

Yesu yi muxu wuli suulun dɛge

Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-

¹³ Yesu na feen xibarun mɛ waxatin naxan yi, a siga kunkin kui a danna yire madunduxina nde yi. Yamaan to na mɛ, e keli e taane yi, e siga a fɔxɔ ra e sanna ma. ¹⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to, a kininkinin e ma, a yi e furetɔne rakɛndɛya.

† 13:45: bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “Pɛrili.”

¹⁵ Ninbanna ra, a xarandiine yi e maso a ra, e naxa, “Kœ bata so, burunna nan nun be ra, yamaan bejin, e xa siga banxidene ra, alogo e xa sa donseen sara e yete xa.”

¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali e mi siga, e tan yeteen xa donseen so e yii.” ¹⁷ E yi Yesu yabi, e naxa, “Naxan nxu yii be buru xun suulun nun yete firin.” ¹⁸ Yesu naxa, “E fa ne ra be.” ¹⁹ A yi a fala yamaan xa, a e xa dœxo sexene fari. Na xanbi ra, a yi na buru xun suulunne nun yete firinne tongo, a yi a yeten nate kore, a barikan bira Ala xa, a burune yigira. A yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ²⁰ E birin yi e dege, e lugo ken! A xarandiine yi debe fu nun firin nafe e dungi dungi dœnxene ra. ²¹ Muxun naxanye e dege, ba naxanle nun diidine ra, muxu wuli suulun nœxon.

Yesu yi sigan ti igen fari

Maraka 6.45-52, Yoni 6.15-21

²² Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yete ra daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na, a yi yamaan naxete. ²³ A to yelin yamaan nasige, a kedenna yi te geyaan fari Ala maxandideni. A yi lu na han kœ yi so.

²⁴ Kunkin bata yi siga daraan xun ma pon! Igen mœrœnne* yi lu kunkini maxe amasœto foye gbeen bata yi a xun sa e ma.

²⁵ Yesu yi fa sigan tiye igen fari, a yi sa e li subaxa makedini. ²⁶ A xarandiine to a to sigan tiye igen fari, e gaxu kati! E gbelegbele, e naxa, “Muxun yetenna nan ito ra!”

²⁷ Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu!”

²⁸ Piyeri yi falan ti, a naxa, “Marigina, xa i tan nan a ra yati, n yamari a n xa siga i fema igen fari.” ²⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Fa be!” Nayi, Piyeri yi keli kunkin kui, a sigan ti fœlo igen fari siga Yesu fema. ³⁰ Koni a toxina a foyen gbo, a yi gaxu, a godo fœlo igen bun ma. A gbelegbele, a naxa, “Marigina, n nakisi.” ³¹ Yesu yi a yiin nasiga mafuren! A yi a rate, a naxa, “I ya denkeleyaan xurun. I sikexi nanfera?” ³² E firinna birin yi dœxo kunkin kui, foyen yi a raxara. ³³ Xarandiin naxanye yi kunkin kui, ne yi e xinbi sin

Yesu bun ma, e naxa, “Nœndin nan a ra yati, Alaa Dii Xœmen nan i tan na!”

Yesu yi muxune rakendeya

Maraka 6.53-56

³⁴ E to daraan gidi, e sa xaren li Gene-sarœti yamanani. ³⁵ Yamaan yi Yesu kolon menni. Na ma, e xeraan nasiga na rabilinna taane birin yi, e yi fa e furetœne ra Yesu fema. ³⁶ E yi a mayandi, a xa tin furetœne xa e yiine din a doma gbeen lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kœndeyama nen.

15

Yahudiyane namun feene

Maraka 7.1-13

¹ Na xanbi ra, Farisi muxuna ndee nun sariya karamœxœne yi keli Yerusalœn taani. E fa Yesu fema, e yi a maxœdin, e naxa,

² “Nanfera i ya xarandiine mi en benbane namun feene suxuma? Benun e xa donseen don e mi e yiin naxama en ma dinan kiin ma.” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E fan Alaa yamarin kalama e yete namun feene ma nanfera?” ⁴ Bayo Ala naxa, “I baba nun i nga binya. Naxan na a baba danga hanma a nga, e na kanna faxesa.”* ⁵ Koni e tan naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga, a naxa, “I yi maliin naxan sœtœma n na nun, n bata na fi Ala ma’” ⁶ hali na kanna nama fa a fafe binya na maliin na. Nayi, e bata Alaa falan kala e namunna fe ra. ⁷ E tan nafigine! Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti e fe ra, nœndin na a ra, a naxa,

⁸ “Ala naxa, yamani ito n binyama e deen nin koni e bœnen makuya n na pon!”

⁹ E n batuma fuyan!

Bayo e xaranna findixi adamadiine yamari xar anxine nan gbansan na!† ”

Muxuna sarijanna kala fena

Maraka 7.14-23

¹⁰ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan xili a fema. A yi a fala e xa, a naxa, “E tuli mati, e yi ito famu. ¹¹ Seen naxan soma muxun de, na mi a sarijanna kalama fœ falan naxan minima a de.”

¹² A xarandiine yi fa Yesu fema, e naxa, “I mi a kolon ba, fa fala i ya falan bata Farisi

* **14:24:** Igen mœrœnne: alo foyen na so igeni. **15:4:** Xœrœyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16 † **15:9:** Esayi 29.13

muxune xɔɔ?” ¹³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe naxan ariyanna yi, na mi si seen naxanye sixi, ne birin talama nɛn. ¹⁴ Ɛ e lu na, danxutɔne nan e ra danxutɔne yɛɛ ra. Xa danxutɔn danxutɔn yii rasuxu, e firinna birin birama nɛn yinla ra.”

¹⁵ Piyɛri yi falan ti, a naxa, “Sandani ito bunna fala nxu xa.” ¹⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ fan munma xaxili sɔɔ ba? ¹⁷ Ɛ mi a kolon ba? Seen naxan na so muxun dɛ, na godoma a kui nɛn, na xanbi ra, a mini a fatini. ¹⁸ Koni falan naxan minima muxun dɛ, na kelima a bɔɔn nin, na nan muxune sariɔanna kalama. ¹⁹ Bayo miriya ɲaxine kelima muxun bɔɔn nin, a yi a ti muxu faxan nun yalunyaan nun yanga suxun nun muɲan nun wule sere baan nun konbin ma. ²⁰ Na feene nan muxune sariɔanna kalama. Koni i na i dɛge i yiin naxataren na, na mi muxune sariɔanna kalama.”

Naxanla denkeleyana fe
Maraka 7.24-30

²¹ Yesu yi keli na, a siga Tire taan nun Sidɔn taan yamanani. ²² Kanan kaa ɲaxanla nde yi na yi, na yi fa Yesu fɛma. A gbelegbelema, a naxa, “N fafe, Dawudaa Dii Xɛmɛna, kininkinin n ma! Ninanna n ma dii tɛmɛn fɔxɔ ra, a tɔrɔxi han!” ²³ Koni Yesu mi fala yo ti a xa. Yesu a xarandiina ndee yi fa a fɛma, e yi a mafan, e naxa, “Naxanli ito rasiga! A biraxi en fɔxɔ ra, a gbelegbelema.” ²⁴ Awa, Yesu yi e yabi, a naxa, “N mi faxi muxu gbɛtɛ ma fɔ Isirayila kaa tununxine alo yɛxɛɛne.” ²⁵ Awa, na ɲaxanla yi fa, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a yi a fala, a naxa, “N fafe, n mali.” ²⁶ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “A mi lan i xa diidine donseen sa barene bun ma.”[‡] ²⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, ɲɔndin nan na ra. Koni hali barene donse yolonxine donma nɛn e kanna naxanye rayolonma bɔxɔni.” ²⁸ Nayi, Yesu yi a yabi, a naxa, “Nga ɲaxanla, i ya denkeleyaan gbo! I rafan feen bata liga i xa.” Na waxatin yeteni, a dii tɛmɛn yi kɛndɛya.

Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya

[‡] **15:26:** Yesu ɲaxanli ito a denkeleyaan nan fɛsɛfɛsɛma sandani ito xɔn. Sandan kui, siya gbɛtɛne findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

²⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Galile Daraan dɛxɔn ma. A yi te geyaan fari, a dɔxɔ. ³⁰ Yama gbeen yi fa a fɛma, e fa lɛbutɛnne nun danxutɔne nun madɔntɔne nun bobone nun fureɔ wuyaxi gbɛtɛye ra, e yi e sa Yesu bun ma. A yi e rakɛndɛya. ³¹ Yamaan to a to, fa fala bobone falan tima, madɔntɔne bata kɛndɛya, lɛbutɛnne bata sigan ti, danxutɔne seen toma, e kabɛ. E yi Isirayilaa Ala tantun.

Yesu yi muxu wuli naanin dɛge

Maraka 8.1-10

³² Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamani ito kininkininna bata n suxu bayo e bata soge saxan ti n fɛma, donse mi fa e yii iki. N mi waxi e rasiga feni kamɛna e ma. Xa na mi a ra, e fangan ɲanma nɛn kira yi.” ³³ Xarandiine yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan donseen sɔɔma minɛn yi wulani ito yi naxan yama gbeeni ito luge?” ³⁴ Yesu yi e maxɔdin, a naxa, “Buru xun yoli ɛ yii?” E yi a yabi, e naxa, “Buru xun solofere, e nun yɛxɛdi dando nan nxu yii.” ³⁵ Yesu yi yamaan xili a e xa fa dɔxɔ bɔxɔn ma. ³⁶ Na xanbi ra, a buru xun soloferen nun yɛxɛne tongo, a barikan bira Ala xa. A yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, xarandiine yi e yitaxun yamaan na. ³⁷ E birin yi e dɛge, e lugo. Xarandiine yi a dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ³⁸ Xɛmɛn naxanye na don, ba ɲaxanle nun diidine ra, muxu wuli naanin.

³⁹ Na xanbi ra, Yesu yi yamaan nasiga, a dɔxɔ kunkin kui, a siga Magadan yamanani.

16

Taxamasenna maxɔdin fena

Maraka 8.11-13, Luka 12.54-56

¹ Farisi muxuna ndee nun Saduse muxuna ndee yi fa Yesu fɛma alogo e xa a kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ, e a maxɔdin a xa taxamasenna yita e ra keli ariyanna yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa kuyeni gbeelixi ɲinbanna ra ɛ a falama nɛn a kuye faɲi yibama nɛn tila. ³ Xɔtɔnni xa kuyeni gbeelixi ɛ naxa, ‘Tulen famaan ni i ra.’ Ɛ nɔɛ kore xɔnna matɔɛ nɛn ɛ yi a bunna kolon. Koni ɛ mi

nɔɛ waxatini ito feene bunna kolonɲɛ. ⁴ Iki muxune findixi muxu ɲaxine nun nafiɲine nan na, ɛ to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ɛ mi sese toma xa naxan mi findixi Yunusa taxamasenna ra.”

Na xanbi ra, a keli e fɛma, a yi siga.

*Marakolonna lan xaranne ma
Maraka 8.14-21*

⁵ Xarandiine yi gidima daraan kidi ma waxatin naxan yi, e yi ɲinan, e mi buru xali e yii. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a liga ɛ yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune burun nate sena* fe ra.” ⁷ E falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “A ito falama nɛn bayo en mi faxi buru ra en yii.” ⁸ Yesu yi a kolon e yi naxan falama. Nanara, a yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ nanse falama ɛ bode tagi, a ɛ mi faxi buru na? Ɛ denkeleyaan xurun ɲɛ? ⁹ Ɛ munma xaxili sɔtɔ ba? Ɛ bata ɲinan na xɔn ba, n muxu wuli suulunna dɛge waxatin naxan yi buru xun suulunna ra, ɛ debe yoli rafe buru dungi dungi dɔnxɛne ra? ¹⁰ Hanma buru xun soloferen naxan yitaxun muxu wuli naaninna ra, ɛ debe yoli rafe buru dɔnxɛne ra na yi? ¹¹ Nanfera ɛ mi a bunna kolonxi fa fala n mi burun xan ma fe falama ɛ xa. N naxa, ‘Ɛ a liga ɛ yeren ma Farisi muxune nun Saduse muxune buru rate sena fe ra!’” ¹² Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon, a mi yi a falama e xa a e xa a liga e yeren ma burun nate sena a fe yi naxan buruni, koni fɔ Farisi muxune nun Saduse muxune xaranna fe yi.

*Piyɛri a falana Yesu a fe yi
Maraka 8.27-30, Luka 9.18-21*

¹³ Yesu yi siga Sesariya taani Filipi yamanani, a yi maxɔdinni ito ti a xarandiine ma, a naxa, “Yamana a falama a nde n tan Muxuna Dii Xɛmɛn na?” ¹⁴ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na. Nde gbɛtɛye fan naxa, a Yereji nan i tan na hanma nabina nde.” ¹⁵ A yi e maxɔdin, a naxa, “Ɛ tan go, ɛ tan naxa di? Nde n tan na?” ¹⁶ Simɔn Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Alaa

Muxu Sugandixin nan i tan na, habadan Alaa Dii Xɛmɛna.”

¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sɛwana i tan xa Simɔn, Yunusaa dii xɛmɛna, bayo adamadi mi ito makenɛnxi i xa, fɔ n fafe Ala naxan ariyanna yi. ¹⁸ Nanara, n na a falama i xa, Piyɛri, gɛmɛn nan i tan na, n nan n ma banxin tima gɛmɛn naxan fari, n ma denkeleya yamana. Hali laxira so dɛɛne mi nɔɔn sɔtɛ n ma denkeleya yamaan ma mumɛ!† ¹⁹ N na Ariyanna Mangayaan so dɛɛn ɲinna soma i yii nɛn. I na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɲa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nɛn na ra ariyanna yi. I na tin feen naxan ma dunuɲa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.” ²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama a fala muxu yo xa fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

*Yesu yi a sayana fe fala
Maraka 8.31-9.1, Luka 9.22-27*

²¹ Fɔlɔ na waxatin ma, Yesu yi a yɛba fɔlɔ a xarandiine xa, a naxa, a fɛɛ mi na fɔ a xa siga Yerusalɛn taani, a sa tɔrɔ wuyaxi sɔtɔ yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yii, e yi a faxes, a mɔn yi keli sayani a soge saxande lɔxɔni. ²² Piyɛri yi Yesu ba bonne fɛma, a Yesu maxadi fɔlɔ, a naxa, “Marigina, Ala xa i tanga na ma, na nama liga i ra mumɛ!” ²³ Yesu yi a yɛɛ rafindi a ma, a yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “Setana, fata n ma! I kataxi n natantan feen nan na. I mi i mirima Alaa feene ma fɔ adamadiine.”

²⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fɔxɔ ra fɔ a xa a mɛ a yɛtɛ ra, a yi a yɛtɛ faxes wudin‡ tongo, a bira n fɔxɔ ra. ²⁵ Bayo naxan waxi a niin nakisi feni, na bɔnɔma ayi nɛn, koni naxan bɔnɔma a niini n tan ma fe ra, na kisima nɛn. ²⁶ Xa muxun dunuɲa birin sɔtɔ, a bɔnɔ a niini habadan, na tɔnɔn nanse ra? Muxun nɔɛ nanse fiyɛ, alogo a niin mɔn xa kisi? ²⁷ Bayo n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fama nɛn n Fafe Alaa binyeni, nxu nun a malekane. N yi muxun birin saranna fi lan a kɛwanle ma. ²⁸ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, muxuna ndee be e mi faxes

* **16:6:** burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **16:18:** Piyɛri xinla bunna nɛn fa fala gɛmɛna. ‡ **16:24:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxes. Ito bunna nɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra. § **16:28:** A Matiyo 17:2-3 nan ma fe falama.

fɔ e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn to fɛ n ma mangayani.”⁸

17

Yesu a nɔrɔna fe

Maraka 9.2-13, Luka 9.28-36

¹ Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyɛri nun Yaki nun a ngaxakedenna Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. ² A kɛɲaan yi masara e yɛɛ ra yi, a yɛtagin yi lu mayilɛnɲɛ alo sogena. A dugine yi fixa ayi alo kɛnɛnyana. ³ Na waxatin yɛtɛni, Nabi Musa nun Nabi Eli yi mini kɛnɛnni e yɛtagi, e yi lu falan tiyɛ Yesu xa. ⁴ Piyɛri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Marigina, a lanxi bayo nxu be. Xa i waxi a xɔn ma, n xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.”

⁵ A yi falan tima waxatin naxan yi, kunda mayilɛnxin yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xɛmɛn nan ito ra naxan bata n kɛnɛn ki faji, ɛ tuli mati a xuiin na!” ⁶ Xarandiine na mɛ waxatin naxan yi, e gaxu kati, han e sa felen, e yɛtagine yi lan bɔxɔn ma. ⁷ Yesu yi fa e fɛma, a yi a yiin din e ra, a naxa, “Ɛ keli, ɛ nama gaxu!” ⁸ E yi e yɛɛ rakopin, e mi muxu yo to fɔ Yesu.

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a naxa, “Ɛ feen naxan toxi, ɛ nama a fala muxu yo xa han n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yi keli sayani.”

¹⁰ Xarandiine yi Yesu maxɔdin, e naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera nayi fa fala Nabi Eli nan singe fama?” ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitɔn. ¹² Koni n xa a fala ɛ xa fa fala Eli bata yelin fɛ koni yamaan mi a kolon, e yi e rafan feene birin liga a ra. Awa, e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan tɔrɔma nɛn na kiini.” ¹³ Na xanbi ra, xarandiine yi a kolon fa fala a falan tima Yoni Marafu Tiin nan ma fe ma.*

Yinnan diidin naxan fɔxɔ ra

Maraka 9.14-29, Luka 9.37-43

¹⁴ E fa yamaan fɛma waxatin naxan yi, xɛmɛna nde yi fa Yesu fɛma, a yi a xinbi

sin a bun ma, ¹⁵ a naxa, “N fafe, kininkinin n ma dii xɛmɛn ma. Gan furen nan a fari, a tɔrɔxi kati, a bata bira tɛɛni sanɲa yi wuyaxi hanma igeni. ¹⁶ N bata fa a ra i ya xarandiine fɛma koni e mi nɔxi a rakɛndɛyɛ.” ¹⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɛ tan dɛnkɛlyatarene nun tinxintarene, n xa lu ɛ fɛma han waxatin mundun yi? N xa diɲa ɛ xa han waxatin mundun yi? Fa diin na n fɛma!” ¹⁸ Yesu yi yinnan yamari, a xɛtɛ a fɔxɔ ra. Nayi, a dii xɛmɛn yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni.

¹⁹ Na xanbi ra, xarandiine yi siga Yesu fɛma e danna, e yi a maxɔdin, e naxa, “Nanfera nxu tan mi nɔxi yinnan kɛɛ?” ²⁰⁻²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo ɛ dɛnkɛlyaan xurun. N xa ɲɔndin fala ɛ xa. Xa dɛnkɛlyana ɛ yi, hali a xurun alo sansi kɛsɛ xurudina,† ɛ nɔɛ a fale nɛn geyani ito ma, ɛ naxa, ‘Keli be, i siga mɛnni!’ a yi siga. Ɛ nɔɛ feen birin ligɛ nɛn!”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Maraka 9.30-32, Luka 9.43-45

²² Xarandiine birin e malan e bode xɔn ma waxatin naxan yi Galile yamanani, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma nɛn muxune yii, ²³ e yi n faxa. Koni n mɔn kelima nɛn sayani a soge saxande lɔxɔni.”

Xarandiine nii yi rapaxu e ma kati!

Ala Batu Banxin mudu fi fena

²⁴ Yesu nun a xarandiine Kapɛrunan taan li waxatin naxan yi, Ala Batu Banxin mudu maxinle yi fa Piyɛri fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I karamɔxɔn mi Ala Batu Banxin mudun fima ba?” ²⁵ Piyɛri yi e yabi, a naxa, “A fima nɛn.” Piyɛri so banxini waxatin naxan yi, Yesu singe yi falan ti, a naxa, “Simɔn, i mirixi a ma di? Dunɲa mangane mudun maxilima nde ra? E diine ba, hanma muxu gbɛtɛye?” ²⁶ Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Muxu gbɛtɛye.” Yesu yi a fala, a naxa, “Na bunna nɛɛn, hali a diine mi a fi. ²⁷ Koni nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa muxuni itoe rafɛn. Nanara, siga baani, i sa kɔnna bira. I na yɛxɛ singɛn naxan suxu, i a dɛɛni bi, i gbɛti gbanan keden toma nɛn a

* **17:13:** Nabi Eli a fe seɓɛxi Malaki 3.23 kui. Sariya karamɔxɔne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mɔn fama nɛn benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi. † **17:20-21:** Sansini ito xili nɛn mutaridi.

dε, naxan lanje en ma mudun ma. I siga na ra, i sa i gbeen nun n gbeen fi.”

18

Nde gbo birin xa?

Maraka 9.33-37, Luka 9.46-48

¹ Xarandiine yi fa Yesu fema na waxatini, e yi a maxadin, e naxa, “Nde gbo birin xa Ariyanna Mangayani?”

² Yesu yi diidina nde xili, a yi a ti e birin yetagi. ³ Yesu yi a fala, a naxa, “N xa jondin fala ε xa, xa ε mi maxete, ε liga alo diidine, ε mi soε Ariyanna Mangayani mumε!

⁴ Nanara, naxan yo na a yetε magodo alo diidini ito, na gbo dangu a birin na Ariyanna Mangayani. ⁵ Naxan yo mɔn na diidini ito sifani suxu n xinli, na bata n tan yisuxu.”

Yulubina fe

Maraka 9.42-48, Luka 17.1-2

⁶ “Diidini itoe naxanye bata denkeleya n ma, xa muxu yo ne bira yulubini, a fisa na kanni gεmε gbeen xidi a kɔε ra, a woli baan tilinna ma.”

⁷ “Gbalon dunuɲa muxune yeε ra bayo feen naxanye yamaan birama yulubini. A fεε mi na fɔ na fe sifane xa fa koni e fatama muxun naxanye ra, gbalon na kanne yeε ra! ⁸ Xa i yiina hanma i sanna i birama yulubini, a sege a ra, i yi a woli ayi! A fisa i yii dungin nun i san dungi kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firinna nun i san firin kanna xa woli yahannama tεeni. ⁹ Xa i yeεn nan i bire yulubini, a ba na, i yi a woli ayi! A fisa i yeε keden kanna yi so habadan nii rakisini, benun i yeε firin kanna xa so yahannama tεeni.”

YeXεε tununxina fe sandana

Luka 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ “E a liga ε yeren ma, ε nama diidini itoe rafeya. N xa a fala ε xa, e kantan malekane ariyanna yi. E n Fafe Ala yetagin toma waxatin birin.”

¹² “E mirixi a ma di? Xa yeXεε kεmε muxuna nde yii, xa keden siga na xun xɔn, na kanna nanfe ligama? A yeXεε tonge solomanaanin e nun solomanaaninne luma nɛn e dεgedeni geyaƚan fari, a siga a tununxi kedenna fendeni. ¹³ N xa jondin fala ε xa, a na a to waxatin naxan yi, a sɛwama

nɛn na yeXεε kedenna fe ra dangu tonge solomanaanin e nun solomanaaninne ra naxanye mi lɔxi ayi. ¹⁴ A na kii nin, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, a mi rafan a ma diidini ito nde keden peen xa lɔ ayi.”

Hake tongone

¹⁵ “Xa i ngaxakedenna haken liga i ra, siga a fema i yi a sɔnna fala a xa ε firinna tagi. Xa a i xuiin namε, i bata i ngaxakedenna sɔtɔ na yi. ¹⁶ Koni xa a mi a tuli mati i xuiin na, ε nun muxu keden hanma muxu firin xa siga a fema alogo ‘feen birin xa makiti sereya firin hanma saxan xuiin xɔn.’* ¹⁷ Koni xa a mi a tuli mati ne xuiin na, na feen fala denkeleya yamaan xa. Xa a mi a tuli mati denkeleya yamaan xuiin na, a yate alo denkeleyatarena hanma mudu maxinla.”

Tondi feen nun tin fena

¹⁸ “N xa jondin fala ε xa, ε na tɔnna dɔxɔ feen naxan na dunuɲa yi, Ala tɔnna dɔxɔma nɛn na ra ariyanna yi. E na tin feen naxan ma dunuɲa yi, Ala tinma nɛn na ma ariyanna yi.”

¹⁹ “N mɔn xa a fala ε xa, xa muxu firinna lan fefe ma dunuɲa yi Ala maxandini, n Fafe naxan ariyanna yi, a na ligama ε xa nɛn. ²⁰ Bayo muxu firin hanma saxan na e malan dεdε yi n xinli, n fan luma nɛn mɛnni e ye.”

Muxun naxan mi mafeluun tima

²¹ Na xanbi ra, Piyeri yi fa Yesu fema, a yi a maxadin, a naxa, “Marigina, n xa ngaxakedenna mafelu dɔxɔna ma yoli, a na n haken tongo waxatin naxan yi? Han dɔxɔna ma solofere ba?” ²² Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa a fala i xa, dɔxɔna ma solofere mi a ra de, fɔ tonge solofere e nun solofere.”

²³ “Nanara, Ariyanna Mangayaan luxi nɛn alo mangan naxan waxi a walikene saren fi feni. ²⁴ A na fɔlɔxina, e fa walike keden na gbeti gbananna wuli fu donla yi naxan ma, donla naxan nun a siimayaan birin wali saranna yi lan. ²⁵ Bayo a mi yi nɔε a donla fiye, mangan yi a ragidi a e xa a tan nun a jaxanla nun a diine nun a yii seene birin mati e findi konyine ra, alogo a xa donla fi. ²⁶ Nanara, walikεen yi a xinbi

* 18:16: Sariyane 19.15

sin mangan bun ma, a yi a mafan, a naxa, 'Dijna n xa, n na i ya donla birin fima nen!' ²⁷ A kanna yi kininkinin a ma, a yi dijna a donla ma, a yi a lu na."

²⁸ "Koni na walikεen yi siga, a sa a lanfana nde to a gbeti xurudi yi naxan ma. A yi a suxu, a yi a kεeen deten. A yi a fala, a naxa, 'N ma donla fi!' ²⁹ A lanfaan yi a xinbi sin a bun ma, a yi a mafan, a naxa, 'Dijna n xa, n na i ya donla fima nen!' ³⁰ Koni a mi tin. A yi sa a sa kasoon na han a na a donla fi waxatin naxan yi. ³¹ Walikεen bonne to na to, e xolo kati, e siga e kanna fema, e sa na birin fala a xa. ³² Nanara, e kanna yi a tan walikεen xili, a naxa, 'I tan walikε naxina, n ma donla naxan birin i ma, n dijna nen na ma bayo i bata n mafan. ³³ A mi yi lan nun ba, i fan xa kininkinin i walikε boden ma alo n kininkinin i ma kii naxan yi?' ³⁴ Nayi, a kanna yi a sa kasoon na a xoloni alogo a kantan muxune xa a naxankata han a yi a donla birin fi. ³⁵ N Fafe naxan ariyanna yi, na fan ε suxuma na kii nin, xa ε tan nde mi a ngaxakedenna mafelu a bɔneni."

19

Futu kala fena

Maraka 10.1-12

¹ Yesu yelinxi na falane tiye, a keli Galile yamanani, a siga Yudaya yamanani denaxan Yuruden baan kidi ma. ² Yama gbeen yi bira a foxo ra, a yi ne rakendeya.

³ Farisi muxuna ndee yi fa a fema a bunbadeni, e yi a maxodin, e naxa, "Sariyan na a ra ba, xemen xa naxanla rame, a findi bun yo ra?" ⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "E mi Kitabun xaranxi ba? A naxa fa fala a foloni 'Ala yi adaman da, xemen nun naxanla,'" ⁵ a naxa, 'Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a a maso a naxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.'† ⁶ Nayi, muxu firin mi fa e ra koni fo keden. Nayi, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata."

⁷ E yi a maxodin, e naxa, "Nanfera Musa a yamarixi fa fala a xemen xa futu kala kedin so a naxanla yii, a yi a bejin?" ⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, "Musa bata tin, a ε xa

ε naxanle bejin amasoto ε bɔnen xodoxo. Koni a mi yi na kiini nun a foloni. ⁹ Awa, n xa a fala ε xa, xemen naxan na a me a naxanla ra, xa a naxanla mi yalunya ligaxi, xemen yi nde gbete futu, na xemen bata yalunyaan liga."

¹⁰ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, "Xa xemen nun a naxanla tagi na kii nin, a lan futu nama ti na yi." ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Birin mi nɔe xaranni ito suxe, koni fo Ala bata a feren fi naxanye ma. ¹² Xemena ndee mi nɔe naxanla futue amasoto e bari kiin xon, muxune nan ndee gbete ye ligaxi na kiini, koni ndee gbete ye lanxi a ma nen a e nama naxanla futu alogo e xa lu wale Ariyanna Mangayaan xa. Awa, xa naxan nɔe xaranni ito suxe, na xa a suxu."

Yesu yi duba diidine xa

Maraka 10.13-16, Luka 18.15-17

¹³ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fema, alogo a xa a yiin sa e diidine xunni, a yi Ala maxandi e xa koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu naxa, "E tin diidine xa fa n fema, ε nama e raxete amasoto e tan sifane nan gbee Ariyanna Mangayaan na." ¹⁵ A yi a yiin sa e xunni, a yi duba e xa, a siga.

Xeme nafulu kanna fe

Maraka 10.17-31, Luka 18.18-30

¹⁶ Banxulanna nde yi fa Yesu fema, a naxa, "Karamoxo, n fe fajin mundun lige, n habadan nii rakisinsoto?" ¹⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, "Nanfera i n maxodinma fe fajina fe ma? Ala nan keden fan. Xa i waxi a xon ma, i xa nii rakisinsoto, yamarine suxu." ¹⁸ A mon yi maxodinna ti, a naxa, "Yamari mundun ne ra?" Yesu yi e yabi, a naxa, "I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama mujan ti. I nama wule seren ba. ¹⁹ I baba nun i nga binya, i yi i adamadi boden xanu alo i yetena."‡ ²⁰ Banxulanna yi e yabi, a naxa, "N bata ne birin suxu, nanfe fa luxi?" ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, "Xa i waxi a xon ma, i xa findi muxu kamalixin na, siga, i sa i yii seene mati, i yi yigelitone ki. I nafunla sotoma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n foxo ra." ²² Banxulanna

* **19:4:** Dunuja Folon 1.27 nun 5.2 † **19:5:** Dunuja Folon 2.24 ‡ **19:19:** Xorɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20 nun Saraxaraline 19.18

na me waxatin naxan yi, a sunuxin yi siga amasoto nafulu gbee kanna nan yi a ra.

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, nafulu kanne so raxolo Ariyanna Mangayani! ²⁴ N mon xa a fala e xa, nafulu kanna so raxolo Alaa Mangayani dangujogomen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁵ Xarandiine na me waxatin naxan yi, e yi kabe kati! E yi a maxodin, e naxa, “Nde fa nae kise nayi?” ²⁶ Yesu yi e mato, a naxa, “Muxun mi nae na lige koni Ala nae feen birin lige nen.”

²⁷ Na xanbi ra, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin bejin, nxu bira i foxo ra. Nxu tan nanse sotoma nayi?” ²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, waxati nene famatoni, n tan Muxuna Dii Xemen na dexo n ma mangaya gbede binyaxini, e tan naxanye biraxi n foxo ra, e fan dextoma nen manga gbede fu nun firinne ma, e yi Isirayila bonson fu nun firinne makiti. ²⁹ Naxanye birin bata banxine lu na, hanma a ngaxakeden xememane nun a paxalanmane hanma a fafe hanma a nga hanma a diine hanma a xene n tan ma fe ra, a na joxon keme sotoma nen e nun habadan nii rakisina. ³⁰ Koni naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

20

Xee kanna walikene fe

¹ Yesu naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo xee kanna naxan minin subaxani muxu fendeni alogo e xa sa wali a manpa bili nakoni. ² E yi lan a ma, a xa e saranna fi gbeti gbanan keden keden, naxan lanje soge keden saranna ma. A yi e rasiga a manpa bili nakoni. ³ Soge raxenxen waxatini, a keli, a siga lxodeen na, a yi muxuna ndee li tixi na, naxanye mi yi wali yo ra. ⁴ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, ‘E fan xa siga, e sa wali n ma manpa bili nakoni, a lan n xa e saren fi naxan na, n na soe e yii.’ ⁵ Awa, ne yi siga walideni. Na danguxina, a mon yi na joxon liga yanyi tagini e nun se din waxatin masoxina. ⁶ Awa, se din waxatin danguxina, a mon yi siga, a sa muxu gbete ye fan li tixi na. A yi e maxodin, a naxa, ‘E ferijenxi be nanfera? E mi fefe

ligama?’ ⁷ E yi a yabi, e naxa, ‘Bayo muxu yo mi nxu tixi wali ra.’ A yi a fala e xa, a naxa, ‘Awa, e fan xa siga wali kedeni n ma manpa bili nakoni.’ ”

⁸ “Ninbanna soxina, manpa bili nako kanna yi a fala walike kuntigin xa, a naxa, ‘Walikene xili, e saranna xa fi. A folo donxe ra xiine ma, i sa a rajan a singe ra xiine ma.’ ⁹ Xemen naxanye wanla folo jinbari waxatini, ne keden kedenne birin yi gbeti gbanan keden keden soto. ¹⁰ Nanara, muxun naxanye singe wanla folo, ne to fa, e yi a miri fa fala, a e a sotoma nen dangu bonne ra, koni e keden kedenna birin yi gbeti gbanan keden keden soto.”

¹¹ “Awa, e to yi a rasuxuma, e xee kanna mafala folo. ¹² E yi a fala, e naxa, ‘Muxun naxanye faxi donxen na, ne waxatidi nan tun wali kexi. I nxu nun ne birin saren fima kii kedenna nin ba, nxu tan naxanye ferijenxi soge na?’ ¹³ Xee kanna yi e tan nde keden yabi, a naxa, ‘Soxo, n mi tinxintareya xan ligaxi i ra. En mi lanxi gbeti gbanan keden xan ma ba?’ ¹⁴ I saranna tongo, i siga i konni. Naxanye faxi donxen na, n waxi ne saranna fi feni alo n bata i saranna fi kii naxan yi. ¹⁵ N mi daxa ba, n xa n sagoon liga n ma gbetini? I n maxolonma nen ba bayo n fonisire?’ ¹⁶ Na kiini, naxanye yeen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yeen na.”

Yesu mon yi a faxa feen fala

Maraka 10.32-34, Luka 18.31-34

¹⁷ Yesu yi sigama Yerusalen taani waxatin naxan yi, a yi a xarandii fu nun firinne xali e danna. A yi a fala e xa, ¹⁸ a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalen taani, n tan Muxuna Dii Xemen sa soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yii na yi. E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. ¹⁹ Na xanbi ra, e yi n so siya gbete ne yii naxanye n magelema, e yi n bulan, e yi n gbangban wudin ma. A soge saxande lxonni n kelima nen sayani.”

Yaki nun Yoni nga maxandina

Maraka 10.35-45

²⁰ Sebede a dii xemene nga yi fa Yesu fema e nun a dii xemene, e yi e xinbi sin Yesu bun ma, e yi a maxandi fena nde ma.

²¹ Yesu yi e maxədin, a naxa, “I waxi nanse xən ma?” A yi a yabi, a naxa, “Tin, i na i ya mangayaan sətə, n ma dii xəmε firinni itoe xa dəxə i fεma, kedenna i yiifanna ma, kedenna i kəmenna ma.” ²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E n maxandixi naxan ma, ε mi na kolon. E nεε ε minjε tərəya igelengenna ra ba, n fama n mindeni naxan na?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu nεε nεn.” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fama ε mindeni nεn n ma tərəya igelengenna ra yati! Koni muxun dəxə fena n yiifanna ma hanma n kəmenna ma, na mi n tan ma fə n fafe bata yi a ragidi naxanye xa.”

²⁴ Xarandii fuun bonne na mε waxatin naxan yi, e xələ na ngaxakedenma firinne ma. ²⁵ Nanara, Yesu yi e birin xili a fεma, a naxa, “E a kolon yati siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan naba e xun na. ²⁶ Koni a mi na kiini ε tan tagi. Xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na ε yε, fə a xa findi ε walikεεn nan na. ²⁷ Xa naxan yo wa findi feni ε yεeratiin na fə a xa findi ε konyin nan na ²⁸ alo n tan Muxuna Dii Xəmεn to mi faxi muxε xa wali n xa koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

Yesu yi danxutə firin nakεndεya
Maraka 10.46-52, Luka 18.35-43

²⁹ E yi kelima Yeriko taani waxatin naxan yi, yama gbeen yi bira Yesu fəxə ra. ³⁰ Danxutə firinna naxanye yi dəxi kiraan na, ne yi a mε a Yesu dangumatəən nan yi a ra, e yi gbelegbele, e naxa, “Nxu fafe, Dawudaa Dii Xəmεna, kininkinin nxu ma!” ³¹ Yamaan yi e masabari, koni e mən yi gbelegbele kati, e naxa, “Marigina, Dawudaa Dii Xəmεna, kininkinin nxu ma.” ³² Awa, Yesu yi ti, a yi e xili, a yi e maxədin, a naxa, “E waxi a xən ma n xa nanfe liga ε xa?” ³³ E yi a yabi, e naxa, “Marigina, nxu waxi a xən ma nεn, nxu mən xa seen to.” ³⁴ Yesu yi kininkinin e ma, a yi a yiin din e yεεne ra. E yi seen to mafuren, e bira Yesu fəxə ra.

21

Yesu so fena Yerusaleen taani

Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40, Yoni 12.12-19

¹ E to maso Yerusaleen taan na, e yi Betifage taan li, Oliwi Geyaan fari. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yεε ra. ² A yi a jɔngu e ma, a naxa, “E siga banxidεεn na ε yεε ra, ε sa sofanla nde lima xidixi na yi, a diina a fεma. E e fulun, ε fa e firinna ra n xa. ³ Xa muxuna nde ε maxədin, ε a fala a xa, ε naxa, ‘Marigin nan mako e ma,’ na kanna e soma ε yii nεn sa.”

⁴ Na liga nεn alogo nabiin naxan fala, na xa kamali, a naxa, ⁵ “E a fala Siyon kaane xa, ε naxa, ‘E a mato! E mangan fama ε ma. A limaniya. A fama sofanla nan fari, sofali diina, sofali gilεn diina.’* ”

⁶ Na ma, xarandiine yi siga, Yesu naxan fala e xa, e sa na liga. ⁷ E yi fa sofanla nun a diin na. E yi e duginε yifulun e fari, Yesu yi dəxə sofanla fari. ⁸ Yamaan yi e duginε yifulun kiraan xən ma, nde yi jəxəndene magira, e yi e sa kiraan xən a binya feen na. ⁹ Yamaan naxan yi a yεε ra e nun a xanbi ra, ne birin yi lu sənɔε, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa dii xəmεn ma! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xənna ma pon!”

¹⁰ Yesu so Yerusaleen taani waxatin naxan yi, taan yi maxa. Yamaan yi maxədinna ti, e naxa, “Nde ito ra?” ¹¹ Yamaan yi e yabi, e naxa, “Nabi Yesu nan ito ra, keli Nasarəti taani Galile yamanani.”

Yesu Ala Batu Banxini

Maraka 11.15-19, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22

¹² Yesu to so Ala Batu Banxini, a yi sare matine nun sare soone birin kedi na yi. A yi gbeti masarane tabanle rafelen e nun ganba matine gbεdene. ¹³ A yi a fala e xa, a naxa, “A sεbεxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nεn Ala maxandi banxina.’† Koni ε tan bata a findi mupadene luxunden na!”

¹⁴ Danxutəne nun lεbutenne yi siga Yesu fεma Ala Batu Banxini, a yi e rakεndεya.

¹⁵ Koni saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne to a to kabanako feene ligε, e

* **21:5:** A mato Sakari 9.9 kui. † **21:13:** A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

diidine fan to naxanye yi sɔnxɔma Ala Batu Banxini, e naxa, “Tantunna xa fi Dawudaa Dii Xɛmɛn ma,” e yi xɔlɔ. ¹⁶ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I mi diidine falan mɛɛn ba?” Yesu yi e yabi, a naxa, “Di! E mi Kitabun yireni ito xaranxi ba, naxan a falaxi, ‘I bata diidine nun dii jɔrɛne yamari, e yi i matɔxɔ?’”

¹⁷ Yesu yi e lu mɛnni, a keli taani, a siga Betani taani, a sa xi na.

Yesu yi xɔdɛ binla danga

Maraka 11.12-14, 20-24

¹⁸ Na xɔtɔn bode, a xɛtɛmatɔɔn Yerusalɛn taani, kamɛn yi a suxu. ¹⁹ A yi xɔdɛ binla to kiraan dɛxɔn ma, a yi siga a bun ma, koni a mi a bogi yo li a ra, fɔ a dɛɛne. Nanara, a yi a fala xɔdɛ binla ma, a naxa, “I tan mi fa bogin sɔnɔn!” Awa, na waxatin yeteni xɔdɛ binla yi xara! ²⁰ Xarandiine to na to, e yi kabɛ, e maxɔdinna ti, e naxa, “Xɔdɛ binli ito xaraxi di xulɛn?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε dɛnkɛleyaxi, ε mi sike, n naxan ligaxi xɔdɛ binli ito ra, ε fan nɔɛ na jɔxɔnna ligɛ nɛn. A birin xa mi na ra, ε nɔɛ a fale nɛn geyaan xa, ε naxa, ‘Keli be, i sa sin fɔxɔ igeni,’ na yi liga. ²² Xa ε dɛnkɛleyaxi, ε na sese maxɔdin Ala ra, ε na sɔtɔma nɛn.”

Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe

Maraka 11.27-33, Luka 20.1-8

²³ Yesu mɔn yi fa Ala Batu Banxini. A yi yamaan xaranma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi fa a fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛ mundun na, nde i yamarixi i xa feni itoe liga?” ²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “N fan xa ε maxɔdin fe keden ma, xa ε n yabi, n feene ligama sɛnbɛn naxan yi, n fan na falama ε xa nɛn. ²⁵ Nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?” E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a falama nɛn nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi laxi Yoni ra?’ ²⁶ Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, en gaxu yamaan yɛɛ ra bayo e birin laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra.” ²⁷ Nanara, e yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu

mi a kolon.” Awa, a yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

Dii xɛmɛ firinna fe sandana

²⁸ “E xaxili lu ito xɔn ma. Xɛmɛna nde yi na, dii xɛmɛ firin yi naxan yii. A siga a forimaan fɛma, a sa a fala a xa, a naxa, ‘N ma diina, siga wali kɛdeni n ma nakɔni to.’ ²⁹ A yi a yabi, a naxa, ‘N mi waxi siga feni.’ Koni dɔnxɛn na, a bɔjɛn yi maxɛtɛ, a siga. ³⁰ A fafe yi siga a diin bonna fɛma, a sa na fala kedenna ti na fan xa, a yi a yabi, a naxa, ‘N fafe, n sigama nɛn.’ Koni a mi siga. ³¹ Ne firinna yɛ, nde a fafe sagoon ligaxi?” E yi a yabi, e naxa, “Forimana.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, mudu maxinle nun yalundene singe soma ε yɛɛ ra Alaa Mangayani. ³² Amasɔtɔ Yoni bata fa, a tinxinna kiraan yita ε ra, ε mi la a ra. Koni mudu maxinle nun yalundene bata la a ra. Hali ε to na to, ε bɔjɛ mi maxɛtɛ, ε la a ra.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Maraka 12.1-12, Luka 20.9-19

³³ Yesu naxa, “E tuli mati sanda gbɛtɛ ra. Nakɔ kanna nde yi na nun naxan manpa bili nakɔɔn sa, a yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a yi nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ³⁴ Awa, a bogi waxatina a lixina, a yi a walikɛna ndee rasiga a nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa a gbeen so ne yii. ³⁵ Nakɔɔn kantan muxune yi nakɔ kanna walikɛne suxu, e kedenna mabɔnbɔ, e bonna faxa, e bonna magɔlɔn gɛmɛne ra. ³⁶ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi a walikɛ gbɛtɛye rasiga, naxanye yi wuya dangu a fɔlɔyixine ra. Nakɔɔn kantan muxune yi ne fan liga na kii kedenni. ³⁷ Dɔnxɛn na, a yi a dii xɛmɛn nasiga e ma, a naxa, ‘E danma nɛn n ma diin tan na.’ ”

³⁸ “Koni nakɔ kantanne to a dii xɛmɛn to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kɛ tongon nan ito ra, ε fa be, en na a faxa alogo en xa a kɛɛn sɔtɔ.’ ³⁹ Nayi, e yi a suxu, e siga a torontoronjɛ nakɔ xɛɛn fari ma, e sa a faxa. ⁴⁰ Awa, nakɔ kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama nakɔ

‡ **21:16:** Yaburin 8.3 § **21:39:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikɛne findixi nabine ra naxanye xɛ Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra.

kantanne ra?” ⁴¹ E yi a yabi, e naxa, “A na muxu jaxine faxama nen kii jaxini, a yi nakoon taxu muxu gbete ye ra naxanye a gbeen soe a yii a xaba waxatini.” ⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E munma Kitabun yireni ito xaran ba? A naxa, ‘Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin gemen fisamantenna ra. Marigin nan na ligaxi, a findi kabanako feen na en yee ra yi.’* ”

⁴³ Yesu naxa, “Nanara, n na a falama e xa, Alaa Mangayaan bama e yii nen, a so yama gbeten yii, naxanye kewali lanje a ma. ⁴⁴ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen a dungin dungin na. Koni xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen.”

⁴⁵ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune to Yesu a sandan me, e yi a kolon a falan tima e tan nan ma. ⁴⁶ Nanara, e yi kata a suxu feen na, koni e yi gaxu yamaan yee ra naxanye yi a mirixi fa fala a nabiin nan Yesu ra.

22

Naxalandi tiin sandana Luka 14.15-24

¹ Yesu man yi sandan sa yamaan xa. ² A yi a fala, a naxa, “Ariyanna Mangayaan luxi nen alo mangan naxan jaxalandi tiin sewa donse donna malanni ton a dii xemen xa. ³ A yi a walikene rasiga a muxu xilixine ma alogo e xa fa donse donna malanni, koni e mi tin fe. ⁴ Nanara, a yi a walike gbete ye rasiga e ma, a naxa, ‘E sa a fala e xa, a donseen birin bata yiton iki. N bata n ma turaan nun jinge raturaxine faxes, seen birin bata yiton. E fa jaxalandi tiin donse donna malanni!’ ⁵ Koni e mi a yate, e siga e makone ra. Nde yi siga xene ma, nde yi siga e wanle ra. ⁶ A donxene yi walikene suxu, e yi e rayarabi, e yi e faxes.”

⁷ “Mangan yi xolo kati, a yi a sofane rasiga, e sa faxes tiine halagi, e yi e taan gan. ⁸ Na xanbi ra, a yi a walikene xili, a naxa, ‘Naxalandi tiin malanna bata yiton koni n muxun naxanye xilixi, ne mi yi

daxa e xa xili. ⁹ Awa, iki e siga kira xunne ma. E na muxu yo to, e ne xili malanni.’ ¹⁰ Nanara, walikene yi siga kira xunne ma, e muxun naxanye birin to, e yi ne malan muxu jaxine nun muxu fagine birin. Nayi, jaxalandi tiin malan yiren yi rafe muxu xilixine ra.”

¹¹ “Koni mangan to so, a xa a muxu xilixine to, a yi xemena nde to menni, jaxalandi ti domain mi yi a ma. ¹² A yi a maxodin, a naxa, ‘Soxo, i soxi be di, anu, i mi maxidixi alo a daxa jaxalandi ti malanni kii naxan yi?’ Koni xemen mi a yabi soto. ¹³ Mangan yi a fala a walikene xa, a naxa, ‘E a xidi ken, e yi a ramini tanden ma dimini, wugan nun jin naxinna denaxan yi.’ ” ¹⁴ Yesu naxa, “Muxu wuyaxi xilixi koni muxu dando nan tun sugandixi.”

Mudu fiin maxodinna fe

Maraka 12.13-17, Luka 20.20-26

¹⁵ Farisi muxune yi siga, e sa Yesu tojenge feni ton a fala xuiin xon ma. ¹⁶ E yi e xarandiina nde nun Herode a muxuna nde rasiga Yesu fema a faladeni, e naxa, “Karamoxo, nxu a kolon fa fala jondi falan nan i tan na, i yamaan xaranma Ala jondin nan ma. Muxe mi noe i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa. ¹⁷ Awa, i mirixi a ma di, a fala nxu xa, a daxa mudun yi fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi?”

¹⁸ Koni Yesu yi e nata jaxin kolon. A yi e yabi, a naxa, “E tan nagine! Nanfera, e katama n bunbadeni? ¹⁹ E gbeti gbananna yita n na mudun fima naxan na!” E yi gbeti gbananna yita a ra. ²⁰ Yesu yi e maxodin, a naxa, “Nde xili nun a yetagin sawura a ma?” ²¹ E yi a yabi, e naxa, “Romi Manga Gbeena.” Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen yi so Ala yii.”* ²² E na me waxatin naxan yi, e kabε kati, e keli a fema, e siga.

Faxes muxune rakeli fena

Maraka 12.18-27, Luka 20.27-40

²³ Na lxon yeteni, Saduse muxune yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxes

* **21:42:** Yaburin 118.22-23 * **22:21:** Ala gbeena: Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen nan na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen nan na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na.

muxune mi kelima sayani. E yi Yesu maxədin, ²⁴ e naxa, “Karaməxə, Musa bata yi a fala, a naxa, ‘Xa xəmən faxa, a mi dii lu, a ngaxakedenna xa a kə paxanla tongo alogo a xa diina nde bari faxa muxun xa.’†

²⁵ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi be nun, forimaan yi paxanla futu, a faxa, a mi dii sətə, a paxanla yi lu a xunyen xa. ²⁶ A yi liga na kiini a firinden fan na, a saxanden fan yi liga na kiini, na yi liga han solofere. ²⁷ Dənxən na, paxanla fan yi faxa. ²⁸ Awa, faxa muxune na keli waxatin naxan yi, paxanla findima nde gbee ra na muxu soloferene yε? Bayo e birin bata yi a dəxə.”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata tantan, amasətə ε mi Kitabun kolon hanma Ala sənbenə. ³⁰ Bayo faxa muxune na keli waxatin naxan yi, e ligama nən alo malekan naxanye ariyanna yi. Xəmən mi paxalan fute, paxanla mi dəxə xəmən xən. ³¹ Awa, naxan lanxi faxa muxune rakeli feen ma, ε mi Alaa falan xaranxi ba? A naxa, ³² ‘Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala.’ Anu, faxa muxune Ala mi a tan na fə niiramane.”‡

³³ Yamaan na mε waxatin naxan yi, e kabε Yesu a xaranna ma kati!

Yamari fisamantenna fe

Maraka 12.28-34, Luka 10.25-28

³⁴ Farisi muxune a mε waxatin naxan yi, a Yesu e yabi kiin bata a liga Saduse muxune yi e dundu, e yi e malan. ³⁵ Sariya karaməxə keden yi na, na yi Yesu kənaən fεsεfεsε, a yi a maxədin, ³⁶ a naxa, “Karaməxə, yamarin mundun gbo dangu a birin na Sariya Kitabuni?” ³⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “ ‘I Marigina Ala xanu i bəjən birin na e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na.’§ ³⁸ Yamarini ito gbo dangu e birin na. ³⁹ A firindenit ito luxi nən alo bonna, a naxa, ‘I adamadi boden xanu

alo i yetənə.* ⁴⁰ Sariya Kitabun nun nabine kitabune birin singanxi yamari firinni itoe nan na.”

Yesu yi maxədinna ti

Maraka 12.35-37, Luka 20.41-44

⁴¹ Farisi muxune malanxi waxatin naxan yi, Yesu yi e maxədin, a naxa, ⁴² “E mirixi Alaa Muxu Sugandixina feen ma di? Nde bənsən a ra?” E yi a yabi, e naxa, “Dawuda bənsənna nan a ra.” ⁴³ Yesu yi e maxədin, a naxa, “Nanfera Dawuda a xili bama ‘N Marigina’ fata Alaa Nii Sarijanxin na? Amasətə Dawuda a falama, a naxa, ⁴⁴ ‘Margin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dəxə n yiifanna ma, han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’

⁴⁵ Awa, xa Dawuda a xili bama, ‘N Marigina,’ na ma, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bənsənna ra di?”‡ ⁴⁶ Muxu yo mi nə a yabε fala keden peen na! Keli na waxatin ma, muxu yo mi fa susu a maxədinjε fe gbεε ma.

23

Yesu yi sariya karaməxəne nun Farisi muxune yalagi

Maraka 12.38-39, Luka 11.43, 46, 20.45-46

¹ Na xanbi ra, Yesu yi falan ti yamaan nun a xarandiine xa, ² a naxa, “Sariya karaməxəne nun Farisi muxune dəxi Nabi Musa funfun nin. ³ Nayi, ε e falane birin suxu, ε yi e liga. Koni ε nama e kεwali sifane tan liga, amasətə e naxan falama, e mi na ligama. ⁴ E goron binyene raxidima, e yi e dəxə muxune xun ma, koni hali e yii sonla, e tan mi waxi na din feni e ra e maxalideni. ⁵ E feen birin ligama nən alogo muxune xa e to. Nayi, e Kitabu falane sεbema, e yi e xidi e tigne nun e yiine ra han a gbo ayi. E domane maxidixi luti dənbexi kuyene ra. ⁶ Binye dəxədene rafan e ma malanne yi, e dəxə yamaan yεε ra salide banxine yi.

† 22:24: A mato Dunuja Fəln 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. ‡ 22:32: niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mato Xəryaan 3.6 nun 3.15-16 kui. A mi a falaxi nun a Ibrahimaa Ala nan yi a tan na Ibrahimaa yi a nii ra waxatin naxan yi. Na luxi nən alo Ala yεna e ra laxira yi. E mən e nii ra Ala yεε ra yi. Nanara, faxa muxune kelima nən sayani. § 22:37: Sariyane 6.5 * 22:39: Saraxaraline 19.18 † 22:44: Yaburin 110.1 ‡ 22:45: Na waxatini karaməxəne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bənsənna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburi 110 sεbε, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nεn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yεε ra yi.

⁷ Binye xǎntǎnne rafan e ma lǎxǎ tidene yi, muxune yi e xili ‘Karamǎxǎ.’ ”

⁸ “Koni muxe nama ε tan xili ba fa fala, ‘Karamǎxǎ,’ amasǎtǎ ngaxakedenmaan nan ε birin na, karamǎxǎ keden pee nan ε yii. ⁹ Awa, ε nama muxu yo xili dunuɲa ito yi fa fala, ‘N Fafe,’ amasǎtǎ Fafe keden pee nan ε yii ariyanna yi. ¹⁰ E nama tin muxune xa ε xili ‘Kuntigina,’ amasǎtǎ kuntigi keden peen nan ε yii. Alaa Muxu Sugandixin nan na ra. ¹¹ Muxun naxan gbo ε birin xa, na xa findi ε konyin na. ¹² Naxan na a yete yite, na yigodoma nen. Naxan na a yete magodo, na yitema nen.”

Sariya karamǎxǎne nun Farisi muxune nafiɣiyana

Maraka 12.40, Luka 11.39-42, 44-52, 20.47

¹³ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine! Amasǎtǎ ε Ariyanna Mangayaan dεen nagalin muxune yee ra, ε tan yeteen mi soma, ε mǎn mi muxune luma e so naxanye waxi so feni.”

¹⁴ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine! Amasǎtǎ ε kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi ε yete mayita sali xunkuyeni. E yalagima nen na feene ma a ɲaxin na.”

¹⁵ “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine! E fǎxǎ igen nun bǎxǎ xǎnna birin yisigama alogo ε xa tubi muxu keden peen sǎtǎ. E na a sǎtǎ ε a findima nen yahannama kaan na naxan ɲaxu ε tan xa dǎxǎ firin.”

¹⁶ “Gbalona ε xa, ε tan danxutǎn naxanye danxutǎn yii rasuxuma. E tan naxanye a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kǎlǎ Ala Batu Banxin xinli, hali a mi a rakamali, koni naxan na a kǎlǎ Ala Batu Banxin xemani, fǎ na kanna xa a falan nakamali.’ ¹⁷ E tan danxutǎ xaxilitarene! Mundun gbo xemani hanma Ala Batu Banxin naxan xemani nasariɲanma? ¹⁸ E mǎn a falama, ε naxa, ‘Xa muxuna nde a kǎlǎ saraxa ganden xinli, hali a mi a rakamali. Koni xa muxuna nde a kǎlǎ saraxan yeteni naxan saraxa ganden fari, fǎ a xa a falan nakamali.’ ¹⁹ Danxutǎne! Mundun gbo saraxana hanma saraxa ganden naxan saraxan nasariɲanma? ²⁰ Awa, naxan na a kǎlǎ saraxa ganden xinli, na

bata a kǎlǎ saraxa ganden xinli e nun seen naxanye birin a fari. ²¹ Naxan na a kǎlǎ Ala Batu Banxin xinli, na bata a kǎlǎ Ala Batu Banxin nun Ala yeteni, naxan luma ε ye menni. ²² Muxun naxan na a kǎlǎ ariyanna yi na bata a kǎlǎ Alaa manga gbedeni e nun naxan dǎxi a yi.”

²³ “Gbalona ε xa, sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine, ε nakǎ yi seene yaganna bama alo sorontonna nun sabi se gbeteɣe, koni ε bata ε me sariyana fe gbeene ra, alo kiti kenden nun kininkininna nun tǎgǎndiyana. Anu, ε lan ε xa ne nan liga, e nun fe dǎnxene. ²⁴ E tan danxutǎn naxanye danxutǎne yii rasuxuma, ε minseen naserendenma alogo ε xa soso keden peedin ba a yi, koni ε yi ɲǎgǎmen gerun!”

²⁵ “Gbalona ε xa, sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine, ε igelengenna nun ε donse saseen fanna masugusuguma, koni e kuiin nafexi milan nun yete rafan fe ɲaxine ra. ²⁶ I tan Farisi muxu danxutǎna, i ya igelengenna nun i ya donse saseen kui maxa singen, alogo a fanna fan xa sariɲan.”

²⁷ “Gbalona ε xa, sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine. E luxi nen alo banxi faɲin naxan tixi gaburun xun ma bende fixen soxi naxan ma naxanye fari tofan, koni e kuiin nafexi faxa muxu xǎnne ra e nun se xǎsixin sifan birin. ²⁸ E fan na kiini, ε yete findima tinxin muxun nan na muxune birin yetagi, koni ε kuiin nafexi nafiɣiyaan nun fe ɲaxine ra pen!”

Yesu yi e ɲaxankatana fe fala

Luka 11.47-51

²⁹ “Gbalona ε xa, sariya karamǎxǎne nun Farisi muxu nafiɣine. E banxi tofaɲine tima nabine gaburune xun ma, ε yi tinxin muxune gaburune ratofaɲne ayi. ³⁰ E yi a fala, ε naxa, ‘Xa nxu yi na nun nxu benbane waxatini, nxu mi yi kafuma e ma e nabine faxa waxatin naxan yi.’ ³¹ Awa, ε tan yeteen sereyaan bama ε yete xili ma fa fala naxanye nabine faxa, ne nan bǎnsǎn ε ra. ³² Awa, ε benbane hakene defe! ³³ E tan kosone, ε tan saɲi bǎnsǎnne, ε giye yahanama kitin bun ma di?”

³⁴ “Nanara, n nabine nun xaxilimane nun sariya karamǎxǎne rasigama ε ma. E nde faxama nen, ε yi nde gbangban wudin

ma. E yi nde bulan salide banxine kui, e yi e sagatan keli taa ma han taa ma. ³⁵ Na kiini, e saranma nen na tinxin muxune birin faxa feen na, keli Habila tinxin muxun ma han Sakari, Berəkaya dii xemena, e naxan faxa Ala Batu Banxin nun saraxa ganden tagi. ³⁶ N xa jɔndin fala e xa, na birin xetema nen iki muxune ma.”

Yesu yi Yerusalɛn taan xanu

Luka 13.34-35

³⁷ “Yerusalɛn kaane! Yerusalɛn kaane! E tan naxanye nabine faxaxi, e yi Alaa xerane magɔɔn. A xɔnla n suxu nen sanya ma wuyaxi n xa e malan n fema alo tɔxe ngana a diine malanma a gabuteɛn bun kii naxan yi, koni e mi tin! ³⁸ Awa, Ala e konna rabɛjinma nen fefe! ³⁹ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, e mi fa n toma sɔnɔn han e yi a fala, e naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

24

Ala Batu Banxin kalana fe

Maraka 13.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu yi keli na, a siga. A to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiine yi fa a fema, e yi Ala Batu Banxin ti kiin yita a ra. ² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E mi seni itoe birin toma ba? N xa jɔndin fala e xa, gɛmɛni ito kedenna mi luma a funfuni be. E e birin naxuyama ayi nen.”

Tɔrɔn nun bɛsɛnxɔnyana fe

Maraka 13.3-13, Luka 21.7-19

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari waxatin naxan yi, a xarandiine yi siga a fema wundoni, e yi a maxɔdin, e naxa, “Feni itoe birin ligan waxatin naxan yi, na fala nxu xa, e nun taxamasenna naxanye i fa waxatin nun waxati rajanna yitama nxu ra.”

⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “E a liga e yeren ma alogo muxe nama e mayenden. ⁵ Amasɔtɔ muxu wuyaxi fama nen n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin nan n tan na,’ e muxu wuyaxi mayenden. ⁶ E yɛngɛ feene mɛma nen, e yɛngɛna ndee xinle mɛ. Koni e nama gaxu. A fɛrɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nen, koni waxati rajanna mi na ra singen. ⁷ Siyana ndee

siyana ndee yɛngɛma nen, yamanana ndee yi yamanana ndee yɛngɛ. Fitina kamene yi so, bɔxɔn yi xuruxurun yirena ndee yi. ⁸ Na feene birin ligama nen alo jaxanla dii bari kuiin xɔɛ singena.”

⁹ “Na xanbi ra, e e suxuma nen, e yi e tɔrɔ, e yi e faxa. Siyane birin e rajaxuma nen n tan ma fe ra. ¹⁰ Muxu wuyaxi birama nen tantanni na waxatini, e yi e bode yanfa, e e bode so yiini, e yi e bode rajaxu. ¹¹ Wule nabi wuyaxi fama nen e fa muxu wuyaxi mayenden. ¹² Fe jaxin gboma ayi nen dunɔja yi han muxu wuyaxi a xanuntenyaan yi xurun. ¹³ Koni naxan na a yixɔdɔxɔ han a rajanna, na kisima nen. ¹⁴ Awa, Alaa Mangayana falan Xibaru Fajin kawandin bama nen dunɔja yiren birin yi, a findi seren na siyane birin xa, na xanbi ra waxati rajanna yi a li.”

Se Haramuxina fe

Maraka 13.14-23, Luka 21.20-24

¹⁵ “E na Se Haramuxin to tixi yire sarijanxini naxan halagin tima, Nabi Daniyeli naxan ma fe fala, (naxan ito xaranma, na xa a bunna kolon,)* ¹⁶ nayi, naxanye Yudaya yi, ne xa e gi, e te geyane fari. ¹⁷ Muxun naxan a kore banxin kɔɛ ra, na nama xetɛ, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁸ Muxun naxan xɛɛn ma, na nama xetɛ banxini a domaan tongodeni. ¹⁹ Gbalo gbeen fudi kanne nun diin ngane yɛɛ ra na waxatine yi! ²⁰ E Ala maxandi alogo e giin nama lan xunbeli waxatin ma hanma Matabu Lɔxɔna! ²¹ Amasɔtɔ na lɔxɔne tɔrɔn jaxuma ayi nen dangu a birin na. A jɔxɔn munma liga singen xabu dunɔja da waxatini han iki. A jɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²² Xa Ala mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, muxu yo mi yi kisima, koni a bata nde ba a ra a muxu sugandixine fe ra.”

²³ “Awa na waxatini, xa muxuna nde a fala, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni,’ e nama la na ra. ²⁴ Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wulen nabine kelima nen, e taxamaseri gbeene nun kabanako feene liga alogo hali Alaa muxu sugandixine, e xa ne mayenden, xa na

* **24:15:** A mato Daniyeli 9.27 nun 11.31 nun 12.11 kui.

lanje. ²⁵ E a mato, n bata a fala e xa benun a waxatin xa a li. ²⁶ Nanara, xa muxu yo a fala e xa, a naxa, 'A mato, a sa burunna ra!' E nama siga na! Hanma xa e a fala fa fala, 'A luxunxi be yi!' E nama la na ra! ²⁷ Amasoto alo kuyen na a jinna masoxon keli sogetedeni han sogegododeni, n tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin. ²⁸ Binbin denaxan yi, dugane e malanma mena nin."

Muxuna Dii Xemen fa fena

Maraka 13.24-27, Luka 21.25-28

²⁹ "Na toro boxone na dangu, 'sogeni dimima nen, kiken mi fa degema, sarene kelima nen kore e bira, kore xonna senbene yimaxama nen.'† ³⁰ Nayi, n tan Muxuna Dii Xemen taxamasenna minima nen kenenni kore. Dunuja siyane birin yi wuga. E n tan Muxuna Dii Xemen toma fe nen kore xonna kundani senben nun binyeni. ³¹ Xota xui gbeen na mini, n na n ma malekane rasigama nen boxon tongon naaninne birin yi, e yi n ma muxu yebaxine malan, keli dunuja danna bonna ma sa doko bonna ra."

Xode binla fe taxamasenna

Maraka 13.28-31, Luka 21.29-33

³² "E xaxili soto xode binla fe ma. A yiine na mapingi, a deene yi mini folo, e a kolonma nen nayi fa fala jemen bata maso. ³³ A na kii nin, e na feni itoe birin to waxatin naxan yi, e a kolonma nen fa fala waxati saxin bata maso, a bata so de yeteen li. ³⁴ N xa jondin fala e xa, iki muxune mi danguma fo na feene birin liga. ³⁵ Kore xonna nun boxo xonna danguma nen, koni n ma falane mi danguma habadan!"

Muxu yo mi na waxatin kolon

Maraka 13.32-37, Luka 17.26-30, 34-36

³⁶ "Muxu yo mi na boxon nun waxati saxin kolon, hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Dii Xemen, fo a Fafe Ala keden peena. ³⁷ N tan Muxuna Dii Xemen fa feen ligama nen alo naxan liga Nuhan gbee waxatini. ³⁸ Benun fufaan xa fa waxatin naxan yi, yamaan yi e degema, e yi e minma, e yi jaxanle futuma, e yi e diine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui.

³⁹ Koni feen naxan fama ligadeni, e mi yi na kolon mumε han fufaan yi fa, a yi e birin xali. Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, a ligama na kii nin. ⁴⁰ Muxu firin luma nen xeen ma na waxatini, keden xalima nen, keden yi lu na. ⁴¹ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ⁴² E lu e yee ra yi, amasoto e mi e Marigin fa waxatin kolon. ⁴³ E e xaxili lu ito xon ma. Xa banxi kanna yi mujaden fa waxatin kolonje kdeen na nun, a mi yi tinje mujaden xa so a banxini, a yi luma a yee ra yi nen. ⁴⁴ Nanara, e xa e yiton amasoto e xaxili mi boxon nun waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xemen fama na waxatin nin."

Walike tinxinxina fe

Luka 12.41-48

⁴⁵ "Walikeen mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dxi walikeen bonne xun na, a e donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴⁶ Na walikeen sewama nen, xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁷ N xa jondin fala e xa, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nen. ⁴⁸ Koni xa walike jaxin na a ra, a a falama nen a yete ma, a naxa, 'N ma kuntigin bata buye ayi.' ⁴⁹ A yi lu walikeen bonne bonbe, a yi a dege, a yi a min e nun dolo minne. ⁵⁰ Awa, walikeen yengi mi boxon naxan ma, a mi waxatin naxan kolon, a kuntigin fama na waxatin nin. ⁵¹ A kuntigina a jaxankatama nen, a yi a saran a xun yifu wanle ra, a lu yire yi wugan nun jin naxinna denaxan yi."

25

Sungutun fuuna fe sandana

¹ "Ariyanna Mangayaan luxi nen alo sungutun fuun naxanye e lenpune tongo e siga jaxalandi kanna ralandeni siga jaxalandi tiine malanni. ² Xaxilitare suulun yi e ye, xaxilimaan nan yi suulunna bonne ra. ³ Xaxilitarene yi e lenpune tongo koni e mi ture tongo. ⁴ Koni xaxilimane yi e lenpune tongo, e yi turena nde sa e goronne kui lenpun nadεε seen na. ⁵ Jaxalandi kanna to bu, xixonla yi sungutunne suxu, e xi."

† 24:29: Esayi 13.10 nun Esayi 34.4

⁶ “Kɔɛ tagini sɔnxɔ xuiin yi mini, e naxa, ‘Naxalandi kanna bata fa. Ɛ fa a ralan!’
⁷ Nayi, sungutunne birin yi xulun, e yi e lɛnpune yitɔn. ⁸ Xaxilitarene yi a fala xaxilimane xa, e naxa, ‘Ɛ nxu ki tureni, amasɔtɔ nxɔ lɛnpune tumaan ni i ra.’ ⁹ Xaxilimane yi e yabi, e naxa, ‘Ɛn-ɛn, a mi en birin yiliyɛ. Ɛ siga sare matine fɛma ɛ sa nde sara ɛ yetɛ xa.’ ¹⁰ Nayi, sungutun xaxilitarene yi siga ture saradeni. E sa mɛnni waxatin naxan yi, ɲaxalandi kanna yi fa. Sungutun suulunna naxanye yitɔnxi, ne yi so ɲaxalandi kanna fɔxɔ ra malanni. E dɛɛn nagali. ¹¹ Na xanbi ra, sungutunna bonne yi fa, e naxa, ‘Nxu fafe, yandi, dɛɛn nabi nxu xa.’ ¹² Naxalandi kanna yi e yabi, a naxa, ‘N xa ɲɔndin fala ɛ xa, n mi ɛ tan kolon mumɛ!’ ”

¹³ Yesu yi a fala, a naxa, “Ɛ lu ɛ yɛɛ ra yi amasɔtɔ ɛ mi lɔxɔn nun waxati saxin kolon.”

Walikɛ saxanna fe sandana

Luka 19.11-27

¹⁴ “Ariyanna Mangayaan ligaxi nɛn alo xɛmɛn naxan yi sigama sigatini, a yi a walikɛne xili, a yi a yii seene taxu e ra. ¹⁵ A yi xɛma gbanan suulun so keden yii, a yi firin so gbɛtɛ yii, a yi keden so a saxanden yii, e birin nun e yilan. Na xanbi ra, a yi siga sigatini. ¹⁶ Walikɛɛn naxan xɛma gbanan suulun sɔtɔ, na yi siga na rayulayadeni mafuren, a yi xɛma gbanan suulun gbɛtɛ sɔtɔ. ¹⁷ Walikɛɛn naxan xɛma gbanan firin sɔtɔ, na fan yi firin gbɛtɛ sɔtɔ. ¹⁸ Koni walikɛɛn naxan xɛma gbanan keden sɔtɔ, na yi sa yinla ge, a yi a kuntigina xɛmaan luxun na.”

¹⁹ “Waxati xunkuye danguxina, walikɛne kuntigin yi fa alogo e xa e dɛntɛgɛ. ²⁰ Walikɛɛn naxan xɛma gbanan suulun sɔtɔ, na yi fa, a yi xɛma gbanan suulun gbɛtɛ yita a ra. A yi a fala, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbanan suulun nan taxu n na. N bata suulun gbɛtɛ sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²¹ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikɛ fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n tan i kanna xɔn!’ ²² Na xanbi ra, a xɛma gbanan firinna so naxan yii, na yi fa, a

naxa, ‘N kanna, i xɛma gbanan firin nan so n yii. N bata firin gbɛtɛ sɔtɔ, a tan ni i ra.’ ²³ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, i tan walikɛ fajin nun lannaya muxuna! I bata lannayaan liga fe xurune yi, nayi n fe gbeene taxuma i ra nɛn. Fa sɛwa n xɔn!’ ²⁴ Dɔnxɛn na, naxan xɛma gbanan keden sɔtɔ, na yi fa, a naxa, ‘N kanna, n na a kolon a i ya fe xɔdɔxɔ. I seen xabama yireni i mi a bixi dɛnaxan yi, i donseen malanma yireni i mi se sixi dɛnaxan yi. ²⁵ Na nan n gaxu, n yi siga, n yi sa i ya xɛmaan luxun bɔxɔn bun. I gbeen naxan na, na ni i ra.’ ²⁶ A kuntigin yi a yabi, a naxa, ‘I tan walikɛ ɲaxi salantenna, i a kolon ba, fa fala a n seen xabama yireni n mi a bixi dɛnaxan yi, n yi donseen malan yire yi n mi a sixi dɛnaxan yi. ²⁷ Na ma, a yi lan nun i xa sa n ma xɛmaan taxu gbɛti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi xɛmaan nun a tɔnɔdin sɔtɔ. ²⁸ Nba, ɛ xɛma gbananna ba a yii, xɛma gbanan fu naxan yii, ɛ a so na yii. ²⁹ Amasɔtɔ seen muxun naxan yii, nde soma nɛn na yii mɔn, a yi a gbegbe sɔtɔ. Koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bama a yii nɛn. ³⁰ Nba, tɔnɔ mi na walikɛɛn naxan na, ɛ na woli tandeni, dimini, wugan nun ɲin naxinna dɛnaxan yi.’ ”

Kiti dɔnxɛna fe

³¹ “N tan, muxuna Dii Xɛmɛn na fa a binyeni waxatin naxan yi, e nun malekane birin a fɔxɔ ra, a dɔxɔma nɛn a mangaya gbɛdeni binyeni. ³² Dunuɲa siyane birin malanma nɛn a yetagi. A yi e yitaxun dɔxɔ firinna ra, alo xuruse rabaan yɛxɛɛne nun siine yitaxunma kii naxan yi. ³³ A yɛxɛɛne malanma nɛn a yiifanna ma, a siine malan a kɔmɛnna ma. ³⁴ Na xanbi ra, mangana a falama nɛn a yiifari ma muxune xa, a naxa, ‘Ɛ fa be, n Fafe Ala dubaxi ɛ tan naxanye xa. Ɛ fa ɛ kɛɛn sɔtɔ, mangayaan naxan yitɔnxi ɛ xa xabu dunuɲa da waxatini. ³⁵ Bayo kamɛna n suxu nɛn, ɛ yi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ɛ yi igen so n yii. N siga nɛn xɔɲeyani, ɛ yi n yigiya. ³⁶ Marabɛnna yi n suxu, ɛ yi n marabɛri ba. N yi fura, ɛ yi n dandan. N yi sa kasoon na, ɛ yi fa n xɔntɔn.’ ³⁷ Tinxin muxune a yabima nɛn na yi, e naxa, ‘Marigina, nxu i kamɛtɔn to

minen yi, nxu yi donseen so i yii, hanma i min xalitona, nxu yi igen so i yii? ³⁸ Nxu i to xɔɲeyani waxatin mundun yi, nxu yi i yigiya, hanma marabenna i ma, nxu yi i maraberi ba? ³⁹ Nxu i to furaxi waxatin mundun yi, hanma i kasoon na, nxu yi i xɔntɔn? ⁴⁰ Mangana e yabima nen, a naxa, 'N xa ɲɔndin fala ε xa, ε naxan liga ngaxake-dendina nde xa, naxan xurun dangu birin na, ε na liga n tan nan xa nayi!' "

⁴¹ "Na xanbi ra, naxanye na lu a kɔmenna ma, a yi a fala ne xa, a naxa, 'E masiga n na, dangatone, ε siga habadan tɛɛni naxan yitɔnxi Yinna Manga Setana nun a malekane xa. ⁴² Bayo kamena n suxu nen, ε mi donseen so n yii. Min xɔnla yi n suxu, ε mi igen so n yii. ⁴³ N yi lu xɔɲeyani, ε mi n yigiya. Marabenna yi n suxu, ε mi n maraberi ba, n fura kasoon na, ε mi n mali.' ⁴⁴ Ne fan yi a yabi, e naxa, 'Marigina, nxu i kametɔn to minen yi, hanma i min xalitona hanma i xɔɲeyani hanma i marabertona hanma i furetona hanma i kasoon na, nxu mi tin i maliye?' ⁴⁵ Mangana e yabima nen, a naxa, 'N xa ɲɔndin fala ε xa, ε mi naxanye liga muxudini ito nde keden xa naxan xurun dangu birin na, ε mi na ligaxi n tan fan xa na yi.' ⁴⁶ Awa, ne sigama habadan tɔrɔn nin. Koni tinxin muxune sigama habadan nii rakisnin."

26

Mangane yi yanfani tɔn Yesu ma

Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-53

¹ Yesu to yelin na falane birin tiye, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, ² "E a kolon, a luxi xii firin Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla* xa a li. N tan Muxuna Dii Xɛmena, e n yanfama nen, n lu yiini, e n gbangban."

³ Na waxatini, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e malan Saraxarali Kuntigi Singe Kayafa konni. ⁴ E yi a nata, e xa Yesu suxu yanfani, e yi a faxesa. ⁵ E yi a fala, e naxa, "En nama a suxu sanla

waxatini, xanamu, yamaan murutema nen!"

Latikɔnɔnna sa fena Yesu ma

Maraka 14.3-9, Yoni 12.1-8

⁶ Yesu yi Simɔn dogonfontona banxini waxatin naxan yi Betani taani, ⁷ ɲaxanla nde yi fa a fema, a fa latikɔnɔnna sare xɔdɛxɛn na a sase gɛmɛ ramaan kui, gɛmɛn naxan xili "alabasita." A yi a sa Yesu xunna ra a binya feen na, a yi a dɛgema waxatin naxan yi. ⁸ Yesu a xarandiine to na to, e yi xɔlɔ, e yi maxɔdinna ti, e naxa, "I ito birin yikalama nanfera? ⁹ Latikɔnɔnni ito yi matiye nen dɛɛ xɔdɛxɛn na, a saren yi so yiigelitɔne yii." ¹⁰ Koni Yesu yi a kolon, e yi naxan falama, a yi a fala e xa, a naxa, "E ɲaxanli ito mafalama nanfera? A bata fe faɲin liga n xa. ¹¹ Amasɔtɔ yiigelitɔne ε fema waxatin birin koni n tan mi luma ε fema waxatin birin. ¹² A bata latikɔnɔnna sa n fatin ma alogo n xa n yitɔn gaburuna fe ra. ¹³ N xa ɲɔndin fala ε xa, n ma falan Xibaru Faɲini ito na rali dunuɲa yire yo yi, ɲaxanli ito kɛwanla falama nen, yamaan yi e miri a ma."

Yudasi yi Yesu yanfa

Maraka 14.10-11, Luka 22.3-6

¹⁴ Nayi, xarandii muxu fu nun firinna nde keden naxan yi xili Yudasi Isakariyoti, na yi siga saraxarali kuntigine fema, ¹⁵ a naxa, "Xa n Yesu so ε yii, ε nanse soma n yii?" Ne yi gbeti gbanan tonge saxan so a yii.† ¹⁶ Fɔlɔ na waxatin ma, Yudasi yi lu fɛrɛn fɛɲɛ, alogo a xa Yesu yanfa, a a so e yii.

Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla fe

Maraka 14.12-21, Luka 22.7-14, 21-23, Yoni 13.21-30

¹⁷ Buru Tetaren Sanla‡ sɔgen fɔlɔna, xarandiine yi fa Yesu fema, e yi a maxɔdin, e naxa, "I waxi a xɔn ma nxu xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen nafala i xa minen?" ¹⁸ A yi a fala e xa, a naxa, "E siga xɛmena nde fema taani, ε sa a fala a xa, ε naxa, 'Karamɔxɔ naxa, n ma waxatin bata

* **26:2:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxesa kɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. † **26:15:** A mato Sakari 11.12 kui. ‡ **26:17:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leɓen mi yi saxi naxan yi xii solofere sanli ito bun. E sarɲan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔrɔyaan 12.15 kui.

a li. N tan nun n ma xarandiine xa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla donseen don i ya banxini.’ ” ¹⁹ Xarandiine yi a liga alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla donseni tɔn.

²⁰ Ninbanna to so, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi dɔxɔ e dɛgedeni. ²¹ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa ɲɔndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nɛn, a yi n so yiini.” ²² Xarandiine yi sunu han, e yi a maxɔdin fɔlɔ keden keden yɛɛn ma, e naxa, “Marigina, n tan nan na ra ba?”

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nxu nun naxan nxu yiin nagodoxi lenge kedenna kui, na nan n soma yiini. ²⁴ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yɛɛ ra naxan Muxuna Dii Xɛmɛn soma yiini! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumɛ!” ²⁵ Yudasi naxan a soma yiini, na yi falan tongo a naxa, “Karamɔxɔ, n tan nan na ra ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.”

Marigina ximenna fe

Maraka 14.22-26, Luka 22.15-20, Kɔrenti Kaane Singena 11.23-25

²⁶ E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, ε yi a don, n fati bɛndɛn nan ito ra.” ²⁷ Na xanbi ra, a yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, a yi a fala, a naxa, “E birin xa a min ²⁸ amasɔto n wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn, a minima muxu wuyaxi xa nɛn e yulubin mafeluun na. ²⁹ N xa a fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han en birin mɔn yi sa a min n Fafe Alaa Mangayani.”

³⁰ Na xanbi ra, e yi betin ba, § e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyɛri a mɛ fena Yesu ra

Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

³¹ Nayi, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mɛma n na nɛn to kɔɛɛn na, amasɔto a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan

faxama nɛn, yɛxɛɛne birin yi xuya ayi.’* ³² Koni n na keli sayani, n sigama nɛn ε yɛɛ ra Galile yamanani.” ³³ Piyɛri yi Yesu yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mɛ i ra, n tan mi n mɛ i ra mumɛ!” ³⁴ Yesu yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala i xa, benun dontonna xa wuga to kɔɛɛn na, i a falama nɛn dɔxɔɲa ma saxan fa fala i mi n kolon.”

³⁵ Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Hali en birin faxes, n mi a fale mumɛ, fa fala n mi i kolon.” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Maraka 14.32-42, Luka 22.39-46

³⁶ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. A yi a fala e xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan sigan mɛnni, n xa sa Ala maxandi.” ³⁷ A siga Piyɛri nun Sebede a dii xɛmɛ firinne ra. A bɔɲɛn yi rafɔrɔxi, a yi sunuxi.† ³⁸ Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “N bɔɲɛn nafɔrɔxi han n faxes, ε lu be, ε lu ε yɛɛ ra yi n xɔn ma.”

³⁹ A yi siga ndedi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa a lanɲɛ tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ⁴⁰ Na xanbi ra, a mɔn yi xɛtɛ, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyɛri xa, a naxa, “E mi nɔxi luyɛ ε yɛɛ ra yi n xɔn ma hali waxatidi? ⁴¹ E lu ε yɛɛ ra yi, ε Ala maxandi, alogo ε nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni ε fati bɛndɛn sɛnbɛ mi na.”

⁴² Yesu mɔn yi siga a firindeni, a sa Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, xa tɔrɔya igelengenni ito mi nɔɛ masigɛ n na, fɔ a xa n li, i sagoon xa liga.” ⁴³ A mɔn yi xɛtɛ, a xarandiine li xiyɛ, bayo xixɔnla bata yi e suxu.

⁴⁴ A mɔn yi keli e fɛma, a siga a saxandeni, a sa Ala maxandi, a mɔn yi na fala kedenna ti. ⁴⁵ Na xanbi ra, a xɛtɛ xarandiine fɛma, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn ε matabuma ba? A mato! Waxatin bata a li! N tan, Muxuna Dii Xɛmɛn bata so hake kanne sɛnbɛn bun ma iki. ⁴⁶ E keli, en siga, muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na bata fa!”

§ 26:30: bɛtina: E namunna nan yi a ra na sanla waxatini e xa Yaburin yirena nde ba, fata sorani ito nde ra: 113 han 118. * 26:31: A mato Sakari 13.7 kui. Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na bayo e a faxama nɛn.

† 26:37: A sunu bayo a a kolon fa fala muxune a faxama nɛn.

*Yesu suxu fena**Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12*

⁴⁷ A yi falan tima waxatin naxan yi, Yudasi a xarandii fu nun firinna nde yi fa, gali gbeen yi biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye xɛ. Silanfanne nun gbengbetenne yi e yii.† ⁴⁸ Naxan yi a yanfama, a a so yiini, na bata yi taxamasenni ito fala yamaan xa nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu,§ a tan nan na ra. E a suxu ken!” ⁴⁹ Nanara, Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamɔxɔ, i nuwali.” A yi a sunbu. ⁵⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xɔyina, i faxi naxan na, na liga.”

Nayi, e yi Yesu suxu ken! ⁵¹ Naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, na nde keden yi a silanfanna botin, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sɛgɛ a ma. ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I ya silanfanna raxɛtɛ a funfuni, amasɔtɔ naxan birin silanfanna tongoma, ne faxama silanfanna nan na. ⁵³ I mi a kolon ba, fa fala n nɔɛ n Fafe Ala xilɛ nɛn, a yi maleka gali gbee fu nun firin nafa n ma mafuren? ⁵⁴ Koni xa na liga, Kitabun fala xuiin kamalima* di nayi? Bayo a sɛbɛxi a fɔ a xa liga ikiini.”

⁵⁵ Yesu yi falan ti ganla xa, a naxa, “E bata fa n suxudeni silanfanne nun gbengbetenne e yii alo mafu tiin nan yi n na nun. N yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ, koni e mi n suxu. ⁵⁶ Koni na birin ligaxi nɛn alogo nabine falan naxanye sɛbɛxi, ne xa kamali.”

Nayi, a xarandiine birin yi a rabɛnin, e yi e gi.

*Yesu Yahudiya mangane yɛtagi**Maraka 14.53-65, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 9-24*

⁵⁷ Naxanye Yesu suxu, ne yi a xali Kayafa konni Saraxarali Kuntigi Singena, sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi malanxi dɛnaxan yi. ⁵⁸ Piyɛri yi bira Yesu fɔxɔ ra, koni e nun ganla tagi kuya, han Saraxarali

Kuntigi Singena tande ma. A yi so tanden ma e nun kantan muxune yi dɔxɔ alogo a xa a kolon a raɲanma kii naxan yi.

⁵⁹ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi katama wule seren ba feen na Yesu xili ma, alogo e xa a faxa. ⁶⁰ Koni hali muxu wuyaxi to fa wule seren ba a xili ma, e mi sese sɔtɔ. Dɔnxɛn na muxu firin yi ti e yɛtagi, ⁶¹ e naxa, “Xɛmɛni ito naxa, a nɔɛ Ala Batu Banxin kalɛ nɛn, a mɔn yi a ti sogɛ saxan bun ma.” ⁶² Saraxarali Kuntigi Singen yi keli, a falan ti Yesu xa, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xɔn ba?” ⁶³ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen yi falan ti a xa mɔn, a naxa, “N na i rakɔlɔma habadan Ala xinli, xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xɛmɛna, na fala nxu xa.” ⁶⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala. Koni n xa a fala e birin xa, fɔlɔ iki ma, e n tan Muxuna Dii Xɛmɛn toma dɔxi Ala Sɛnbɛmaan yiifanna ma, e yi n famatɔn to kore kundani.”

⁶⁵ Saraxarali Kuntigi Singen na mɛ waxatin naxan yi, a yi a domani bɔ, a naxa, “A bata Ala rayelefu!† En mako mi fa sere yo ma sɔnɔn! E bata a fala ɲaxine mɛ! ⁶⁶ E mirixi a ma di?” E yi a yabi, e naxa, “A lan nɛn a xa faxa.” ⁶⁷ Nayi, e yi e dɛgen puru Yesu yɛtagi, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁸ E lu a maxɔdinɲɛ, e naxa, “I tan Alaa Muxu Sugandixina, a fala nxu xa fata Ala ra, nde i bɔnbɔxi?”‡

*Piyɛri a mɛ fena Yesu ra**Maraka 14.66-72, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27*

⁶⁹ Piyɛri yi dɔxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walikɛ ɲaxanla nde yi fa a fɛma, a naxa, “I tan fan yi Yesu Galile kaan fɔxɔ ra nun.” ⁷⁰ Koni a yi a tandi e birin yɛtagi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi.”

⁷¹ Na xanbi ra, a yi siga tanden so dɛɛn na. Walikɛ ɲaxalan gbɛtɛ yi a to. Muxun naxanye yi dɔxi na, a yi a fala ne xa, a naxa, “Xɛmɛni ito yi Yesu Nasarɛti kaan fɔxɔ ra

‡ **26:47:** Silanfanna: Sofane yɛngeso dɛgɛmana. § **26:48:** sunbuna: Mɛn kaane yi darixi e bode xɔntɔɲɲɛ sunbuni, koni Yudasi yi a findi taxamasenna ra, a xa Yesu yita a yaxune ra. * **26:54:** Kitabuna falan kamalima: Esayi 53.5 a falaxi a Alaa Muxu Sugandixin faxama nɛn yamaan yulubine fe ra. A na falaxi yanyina nde ɲɛɛ kɛmɛ solofere benun a xa raba. † **26:65:** Musaa sariyan kui, muxun naxan na Ala rayelefu, na kanna lan a xa faxa. A mato Saraxaraline 24.16 kui. ‡ **26:68:** Muxun naxanye a bɔnbɔma, ne mɔn a magelema na falan na.

nun.” ⁷² Piyeri yi a tandi, a yi a kɔlɔ, a naxa, “N mi na xɛmɛn kolon!” ⁷³ Waxatidi danguxina, naxanye yi tixi na, ne yi fa Piyeri fɛma, e naxa, “A tan nan nde i tan fan na! Amasɔtɔ i fala ti kiin bata a yita nxu ra!” § ⁷⁴ Nayi, Piyeri yi a kɔlɔ dangane ra, a yi a fala, a naxa, “N mi xɛmɛni ito kolon mumɛ!” Na waxatin yeteni dontonna yi wuga mafuren. ⁷⁵ Nayi, Yesu a falan yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga i a falama nɛn dɔxɔna ma saxan fa fala i mi n kolon.” Piyeri yi mini, a nimisa wugan ti!

27

E siga Yesu ra Pilati fɛma

Maraka 15.1, Luka 23.1-2, Yoni 18.28-32

¹ Xɔtɔn xɔtɔn, saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi a ragidi, a e xa Yesu faxa. ² E yi a xidi, e siga a ra yamana kanna Pilati fɛma.

Yudasi faxa fena

Kɛwanle 1.18-19

³ Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na to a to, e bata Yesu yalagi sayaan na, a yi nimisa, a yi gbeti gbanan tonge saxanna raxɛɛ saraxarali kuntigine nun yamaan fonne ma. ⁴ A yi a fala, a naxa, “N bata yulubin liga, n muxun yanfa naxan mi hake yo ligaxi alogo e xa a faxa!” E yi a yabi, e naxa, “Nxu tan ma fe mi na yi, i ya feen nan na ra!” ⁵ Yudasi yi gbetin woli Ala Batu Banxini, a siga, a sa a yete singan.

⁶ Saraxarali kuntigine yi gbetin matongo, e naxa, “A mi daxa gbetini ito xa sa en ma gbeti ramarade sarɛnɛnɛn, bayo faxa tiin saren nan a ra.” ⁷ E yi lan a ma a e xa na gbetin tongo, e fɛɛ rafalana nde a bɔxɔn sara na gbetin na, e yi na findi xɔɛ maluxunden na. ⁸ Nanara, han to, e na bɔxɔn xili bama a “Wuli Bɔxɔna.” ⁹ Nayi, Nabi Yereimi naxan fala, na yi kamali, a naxa, “E yi gbeti gbanan tonge saxanne tongo, Isirayila kaane a sara gbetin naxan na. ¹⁰ E fɛɛ rafalana bɔxɔn sara a ra alo Marigina n yamari kii naxan yi.”*

Pilati yi Yesu maxɔdin

Maraka 15.2-5, Luka 23.3-5, Yoni 18.33-38

¹¹ Yesu yi ti yamana kanna yetagi, yamana kanna yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” † Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ¹² Koni saraxarali kuntigine nun yamaan fonne a kansun waxatin naxan yi, a mi fefe fala. ¹³ Nayi, Pilati yi a fala a xa, a naxa, “E i kansunma feen naxanye birin na, i mi ne mɛ ba?” ¹⁴ Koni Yesu mi tin a yabɛ mumɛ, yamana kanna yi kabɛ kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Maraka 15.6-15, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

¹⁵ Nba, sanli ito na yi a li nun, yamana kanna yi darixi kasorasaan muxu keden beɛɛɛ nɛn, yamaan na wa naxan xɔn ma. ¹⁶ Na waxatini, kasorasa ɲaxina nde yi na naxan xili Baraba. ¹⁷ Nanara, Pilati yamana kanna yi yamaan malanxin maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma n xa nde beɛɛɛ, Baraba hanma Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina?” ¹⁸ Bayo a yi a kolon yati, fa fala e Yesu soxi a yii xɔxɔlɔnyaan nan ma.

¹⁹ Pilati yi dɔxi kiti sadeni waxatin naxan yi, a ɲaxanla yi xɛraan nasiga a ma, a naxa, “I nama fefe liga tinxin muxuni ito ra amasɔtɔ n tɔrɔxi nɛn xiyeɛni a fe ra to ki faɲi!” ²⁰ Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi yamaan nadin, a Pilati xa Baraba beɛɛɛ, a yi Yesu faxa. ²¹ Yamana kanna yi e maxɔdin, a naxa, “E waxi a xɔn ma muxu firinni itoe, n xa nde beɛɛɛ?” E yi a yabi, e naxa, “Baraba!” ²² Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “Yesu naxan xili Alaa Muxu Sugandixina, e waxi a xɔn ma, n xa nanfe liga a ra?” E birin yi a yabi, e naxa, “A xa gbangban wudin ma.” ²³ Koni Pilati yi e maxɔdin, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi?” Koni e sɔnxɔn yi siga gbɔɛ ayi, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²⁴ Pilati a to waxatin naxan yi, a mi yi nɔɛ sese ra, sɔnxɔn yi gboma ayi, a yi igen tongo, a yi a yiin naxa yamaan yete xɔri, a

§ 26:73: a fala ti kiina: Yanyina nde, a yi falan tima alo muxun naxanye kelixi Galile yamanani hanma Nasarɛti yamanana. * 27:10: A mato Sakari 11.12-13 nun Yereimi 18.2-3 nun 19.1-2 nun 32.6-15 kui. † 27:11: mangana: Yamana kanna yi waxi a kansun feen nin fa fala a murutɛxi a mangayaan nan ma. Xa a tan nan a yete findi mangan na, na yi findima a yalagi xunna nan na.

naxa, “N gbee yo mi xεmeni ito faxa feni! E feen ni ito ra!” ²⁵ Yamaan yi a yabi, e naxa, “A wunla goronna xa lu nxu tan nun nxo diine xun ma!” ²⁶ Awa, na xanbi ra, Pilati yi Baraba beɲin, a yi a yamari a e xa Yesu bulan, a yi a so e yii alogo e xa a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Maraka 15.16-20, Yoni 19.2-3

²⁷ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan a rabilinni. ²⁸ E yi a dugine ba a ma, e yi doma gbeela‡ ragodo a ma. ²⁹ E yi wudi yii ɲali kanne denbe kɔmɔtin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e dunganna so a yii. § E yi e xinbi sin a bun ma, e lu a magele, e naxa, “I keɛɛ Yahudiyane mangana!” ³⁰ E yi degen puru a ma, e yi a dunganna tongo, e yi a bɔnbɔ a xunna ma. ³¹ E to yelin a magele, e domaan ba a ma, e mɔn yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

³² E yi minima taani waxatin naxan yi, e yi lan xεmena nde ra, naxan yi xili Simɔn Sireni kaana. E yi na karahan, a xa Yesu gbangban wudin tongo. ³³ E yi fa na yireni denaxan xili Gologota, naxan bunna neen “xun xori yirena.” ³⁴ E yi manpaan so a yii naxan yi basanxi se gbete ra naxan xɔlɔ, alogo a xa a min, koni a to a lenna ti a ma, a mi tin a minɲe.

³⁵ E yi a gbangban wudin ma.* Na xanbi ra, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁶ E yi dɔxo a kantandeni.

³⁷ E yi a kansun kedɪn seɓe, e yi a gbangban a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangana nan Yesu ito ra.”

³⁸ E yi mupade firin gbangban wudin ma Yesu fema, kedenna a yiifanna ma, bonna a kɔmenna ma.

³⁹ Yamaan yi dangu a makonbe, e lu e xunni maxe, ⁴⁰ e naxa, “I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i mɔn yi a ti

soge saxan, i yete rakisi! Xa Alaa Dii Xεme nan i tan na, godo, i keli wudin kɔe ra.” ⁴¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne fan yi a magele na kii nin, ⁴² e naxa, “A bonne rakisi nen, koni a mi nɔe a yete rakise! Isirayila mangan xa mi a tan na ba? A xa keli wudin kɔe ra, a godo be alogo nxu xa denkeleya a ma! ⁴³ A denkeleyaxi Ala ma, a naxa, a Alaa Dii Xεmen nan a tan na. Nba, xa a rafan Ala ma, a xa a xunba!” ⁴⁴ Hali mupaden naxanye yi gbangbanxi wudin ma a dexɔn, ne fan yi a makonbi na kiini.

Yesu faxa fena

Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

⁴⁵ Sogen bata yi a ratinxin nun, dimin yi so yamanan birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁶ Na waxatini, Yesu yi gbelegebele a kon xuini, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitan?” na bunna neen, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabɛɲinxi nanfera?”† ⁴⁷ Muxuna ndee yi tixi na yi, ne yi a xuiin me, e naxa, “A Nabi Eli nan xilima.” ⁴⁸ E tan nde keden yi a gi mafuren, a sa dugi dungin tongo, a yi a sin minse muluxunxini, a yi a filin tamin ɲɔe ra, a yi a ti a xa, a xa a min. ⁴⁹ Koni bonne naxa, “A mame, en na a mato xa Nabi Eli fa a rakise.”

⁵⁰ Yesu mɔn yi a xui ramini fangan na, a niin yi ba.

⁵¹ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, fɔlɔ a xunna ra han a sanbun na. Bɔxɔn yi xuruxurun, fanyene yi bɔ. ⁵² Gaburune yi rabi, faxa muxu sarijanxina ndee yi keli. ⁵³ E keli gaburune kui. Yesu keli xanbini sayani, e yi siga Taa Sarijanxini, e mini kenenni muxu wuyaxi xa.

⁵⁴ Sofa kεmen kuntigin nun a sofaan naxanye yi Yesu kantanma, ne to bɔxɔn to xuruxurunɲe, e nun feen naxanye birin bata liga, e yi gaxu kati! E yi a fala, e naxa, “Alaa Dii Xεmen nan yi a ra yati!”

⁵⁵ Naxanla naxanye yi biraxi Yesu fɔxo ra keli Galile yamanani, naxanye yi a malima

‡ 27:28: Doma gbeela yi findixi mangayaan taxamasenna nde nan na. Yamaan to a kansun fa fala a bata a yete findi mangan na, sofane fa a mangayana fe magelema. § 27:29: E dunganna so a yii alo mangaya dunganna a magele feen na.

* 27:35: Sofane yi a yiine nun a sanne gbangban wudin ma, e yi a singan na kiini. E yi na ligama nen alogo muxune xa ɲenin benun e xa faxa. † 27:46: A mato Yaburin 22.2 kui.

nun, ne wuyaxi yi na, e tixi wulani, e a matoma. ⁵⁶ Mariyama Magadala kaan yi ne ye nun, e nun Mariyama, Yaki nun Yusufu nga, e nun Sebede a dii xeme ne nga.

Yesu maluxun fena

Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁵⁷ Ninbanna to a li, nafulu kanna nde yi fa naxan yi xili Yusufu Arimate kaana, Yesu a xarandiina nde nan yi a fan na. ⁵⁸ A yi siga Pilati fema, a yi a maxodin Yesu binbina fe ma. Pilati yi e yamari, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁵⁹ Nanara, Yusufu yi a binbin tongo, a yi a kasangen dugi fixeni, ⁶⁰ a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili, a yi baxi naxan gedeni a yete xa nun. Na xanbi ra, a yi geme belebelen makutukutu gaburun de ra, a siga. ⁶¹ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi dxi na nun, e yen lanxi gaburun ma.

Gaburu kantanne

⁶² Yuma lxon xon bode, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi siga Pilati fema, ⁶³ e naxa, "Nxu fafe, wule falani ito yi a nii ra waxatin naxan yi, nxu xaxili dxi na xon ma, a fala nen, a naxa, 'Soge saxan na dangu waxatin naxan yi, n mon kelima nen sayani.'" ⁶⁴ Na ma, i xa yamarin fi, gaburun xa kantan ken, han a soqe saxande lxon alogo a xarandiine nama fa a binbin muja, e siga a ra. E yi a fala yamaan xa fa fala 'A bata keli sayani.' Xa ito liga, wule donxeni ito naxuma ayi nen dangu a folon na." ⁶⁵ Pilati yi a fala e xa, a naxa, "E kantan muxune tongo, e xa sa gaburun kantan alo e noe a ra kii naxan yi." ⁶⁶ Nanara, e yi siga, e sa gaburun deen nagali ki faji, e taxamasenna sa a ma, e yi a kantan sofane lu na yi.

28

Yesu keli fena sayani

Maraka 16.1-10, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Lxon danguxina, xati lxon subaxani, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna yi siga gaburu matodeni. ² Bxon yi xuruxurun gbeen ti. Marigina malekan yi godo keli kore, a yi geme

gbeen makutukutu, a dxi a fari. ³ Na malekan yetagin yi luxi alo kuyen na a jinna masxon, a dugine yi fixa alo bala-balan kenna. ⁴ Kantan muxune yi gaxu han e xuruxurun, e yi fuga a ra, e lu alo faza muxune. ⁵ Koni malekan yi falan ti naxanle xa, a naxa, "E nama gaxu, n na a kolon fa fala e Yesu nan fenma naxan gbangban wudin ma. ⁶ A mi be yi, a bata keli alo a a fala kii naxan yi. E fa a saden mato. ⁷ E siga mafuren, e sa a fala a xarandiine xa, e naxa, 'A bata keli sayani, e sa a lima Galile yamanani, e a toma nen na yi!' N bata a fala e xa iki."

⁸ Nanara, e keli gaburun yireni mafuren gaxun nun sewani, e siga e giye, e sa a fala a xarandiine xa.

⁹ Yesu yi e ralan mafuren, a naxa, "E nuwali." E yi fa a sanna suxu, e yi a batu. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E nama gaxu, e siga, e sa a fala ngaxakedenne xa, a e xa siga Galile yi, e sa n toma mena nin."

Kantan muxune dentegna

¹¹ Naxanle mon yi kira yi waxatin naxan yi, sofaan naxanye yi gaburun kantanma, na ndee yi xete taani. Feen naxan birin ligaxi, e na fala saraxarali kuntigine xa. ¹² Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne yi e bode to, e lan fe keden ma, e gbeti gbeen so sofane yii. ¹³ E yi a fala e xa, e naxa, "E xa ito fala, e naxa, 'A xarandiine bata fa kenen na, e yi a binbin muja, nxu yi xiin waxatin naxan yi.'" ¹⁴ Xa yamana kanna na me, nxu a mafanfe, nxu yi e ba kontofinli." ¹⁵ Kantan muxune yi gbetin nasuxu. E naxan fala e xa, e yi na liga. Na falan yi xuya ayi na kiini Yahudiyane tagi han to.

Yesu yi a xarandiine xe

Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

¹⁶ Xarandii fu nun kedenna yi siga Galile yamanani geyaan fari Yesu naxan ma fe fala e xa. ¹⁷ E to a to, e yi a batu. Koni siken yi ndee yi. ¹⁸ Yesu yi a maso e ra, a naxa, "Senben birin bata fi n ma kore xonna nun bxi xonna fari. ¹⁹ Nayi, e siga, e sa siyane birin findi n ma xarandiine ra, e yi e rafu igeni n Fafe Ala nun a Dii Xemen nun a Nii Sarijanxin xinli, ²⁰ n na e yamarixi

naxanye birin ma, ε yi e xaran ne suxun
ma. A mato, n luma nen ε xon ma waxatin
birin han dunuɓa raɓanni.”

Maraka Maraka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Yesu fɔxɔrabira naanin nan Marigi Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Muxune laxi a ra a Maraka a gbeen sebei nen alogo Romi kaane xa denkeleya Yesu ma. A feene yebaxi kiina nde yi alogo Romi kaane xa la Yesu senben na. Yesu kabanako feen naxanye ligaxi, ne nan yebaxi dangu Yesu xaranna ra Maraka gbeen kui.

Maraka Kitabun yireni ito sebei nen jee tonge saxan joxondɔn Yesu te xanbini kore xonna ma. Kitabun yireni ito Yesu rafu feen nan singe yebama igeni. A mi a bari feen yebama. Yesu dunuɗa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nen. Maraka na nan yebama Ningila Yesu kui. Dɔnxen na, a Yesu a sayaan nan yebama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Luka 3.1-18, Yoni 1.19-28

¹ Ningila Yesu a fe fɔlɔn ni ito ra, Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xemena.* ² A sebei Nabi Esayi Kitabun kui, a naxa, “N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a kiraan nafala i xa.

³ Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tɔn Marigin yee ra, e kirane matinxin a xa!’ ”†

⁴ Nanara, Yoni yi mini kenenni tonbonni, a lu yamaan nafuyɛ igeni e tubi feen na Ala ma, a e kawandi, a e xa e xun xanbi so e yulubine yi, e yi rafu igeni alogo e yulubine xa xafari. ⁵ Yudaya kaane nun Yerusalen kaane birin yi siga a fema. E yi e ti e yulubine ra. A yi e rafu igeni Yuruden baani e tubi feen na. ⁶ Nɔgɔme xabe dugin nan yi ragodoxi Yoni ma, a tagi xidixi kidin na. A yi baloma tuguminne nun kumin nan na. ⁷ A yi kawandin ba yamaan xa, a naxa, “Naxan fama n tan xanbi ra, na senben gbo dangu n tan na, n mi sa lan nen

n xa findi a sankidin luti fulunna ra. ⁸ N tan e rafuma igen nin iki, koni a tan e rafuma Alaa Nii Sarijanxin nin.”

Yesu rafu fena igeni

Matiyu 3.13-4.11, Luka 3.21-22, 4.1-13

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi fa sa keli Nasareti taani Galile yamanani. Yoni yi a rafu Yuruden baani. ¹⁰ Yesu yi a rakelima igeni waxatin naxan yi, a yi kore xonna to rabiye, Alaa Nii Sarijanxin yi godo a ma ganba sawurani. ¹¹ A yi fala xuiin me keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen ni i tan na. I bata n kenan ki faji.”

¹² Na waxati yeteni, Alaa Nii Sarijanxin yi a rasiga tonbonni. ¹³ A yi lu na yi soge tonge naanin. Setana yi kata a xa a ratantan. Yesu nun burunna subene nan yi a ra. Malekane fan yi fa a mali.

Yesu yi muxu naanin xili

Matiyu 4.12-22, Luka 4.14-15, 5.1-11

¹⁴ E yelin xanbini Yoni se kasoon na, Yesu yi siga Galile yamanani. A sa Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba yamaan xa, ¹⁵ a naxa, “Waxatin bata a li, Alaa Mangayaan bata maso. E e xun xanbi so e hakene yi, e denkeleya n ma falan Xibaru Fajin ma.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sigan tima Galile Daraan dexɔn ma waxatin naxan yi, a yee suxun muxu firin to, Simɔn nun a ngaxakedenna Andire. E yi yee suxu nin yalaan na darani. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bira n fɔxɔ ra. N xa e findi muxu fenne ra Ala xa alo e yee suxuma kii naxan yi.”

¹⁸ E yi e yalane bira mafuren! E bira a fɔxɔ ra. ¹⁹ Yesu mɔn yi siga yeen na ndedi, a yi Yaki nun a ngaxakedenna Yoni to, Sebede a dii xemene. E yi e yalane yitɔnma kunkin kui. ²⁰ Yesu yi e xili keden na. E yi e fafe Sebede nun walikene lu kunkin kui, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra

Luka 4.31-37

²¹ E yi sa Kaperunan taan li. Yesu yi so salide banxini Matabu Lɔxɔni, a yi lu xaranna tiye. ²² Yamaan yi kabe Yesu xaran ti keɗaan ma, amasɔto a yi xaranna tima Ala senben nin. A mi yi luxi alo sariya

* **1:1:** Yesu yatexi Alaa Dii Xemen na bayo a fafe mi toxi dunuɗa yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Na feen sebei Luka 1.34-35 nan kui. † **1:3:** Esayi 40.3

karamoxone. ²³ Na waxatin yeteni, xemena nde yi e salideni yinna naxin yi naxan foxo ra. Yinnan yi xemen nasoxo, a yi falan ti a xon, ²⁴ a naxa, “Yesu Nasareti kaana, i waxi nanse xon ma nxu xa? I faxi nxu halagiden nin ba? N ni i kolon, Alaa muxu sarijanxin nan i tan na.” ²⁵ Yesu yi yinnan yamari a sobeen na, a naxa, “I dundu, xete xemeni ito foxo ra.” ²⁶ Yinna naxin yi xemen naxuruxurun kati! A gbelegbele, a xete a foxo ra. ²⁷ Muxune yi kabε, e yi e bode maxodin folo, e naxa, “Nanse ito ra, xaran neneni ni ito ra ba, Ala senben naxan yi? A yinna naxine yamarima, e yi a falan suxu.” ²⁸ Muxune yi Yesu a fe xibarun me Galile yamanan yiren birin yi mafuren!

Yesu yi muxu wuyaxi rakendeya
Matiyu 8.14-17, Luka 4.38-41

²⁹ E to mini salide banxini, Yesu nun Yaki nun Yoni yi siga Simon nun Andire konni keden na. ³⁰ Simon bitan gilen furaxin yi saxi banxini, a fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa sa! ³¹ Yesu yi siga na naxanla fema, a yi a suxu a yiin ma, a yi a mali, a yi a rakeli. Fati mawolonna yi a bejin, a wali folo e xa. ³² Ninbanna ra, sogen godo xanbini, yamaan yi fa furetone birin na Yesu fema e nun jinan naxine muxun naxanye foxo ra. ³³ Taan birin yi e malan deen na. ³⁴ Yesu yi fureto wuyaxi rakendeya furen sifan birin ma, a jinan wuyaxi kedi muxune foxo ra. Koni a mi yi tinma jinnan yi falan ti hali ndedi amasoto e yi a kolon.

Yesu yi kawandin ba Galile yi
Luka 4.42-44

³⁵ Na xoton bode subaxani, Yesu yi keli, a mini, a siga yire madunduxina nde yi Ala maxandideni. ³⁶ Koni Simon nun a lanfane yi siga Yesu fendeni. ³⁷ Awa, e a toxina, e yi a fala a xa, e naxa, “Muxune birin i fenma iki.” ³⁸ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “En siga taa gbete yi be dexon ma, alogo n mon xa sa kawandin ba menne fan yi, amasoto n faxi na nan ma.” ³⁹ Nayi, a yi siga Galile

yamanan yiren birin yi, a sa kawandin ba salide banxine kui, a yi jinnan kedi.

Yesu yi dogonfonton nakendeya
Matiyu 8.1-4, Luka 5.12-16

⁴⁰ Dogonfonton yi fa Yesu fema, a yi a xinbi sin a bun ma. A yi a mafan, a naxa, “Xa i tinje, i noe n nakendeye nen.” ⁴¹ Yesu yi kininkinin a ma han, a yi a yiin sa a ma. A yi a yabi, a naxa, “N bata tin, i xa kendeya!” ⁴² Dogonfonna yi a bejin sa! Xemen yi kendeya. ⁴³ Na xanbi ra, Yesu yi a maxadi ken ken, a yi a rasiga keden na, ⁴⁴ a naxa, “I tuli mati, i nama a fala muxu yo xa. Koni siga saraxaraliin fema mafuren, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i sararjan feen na alo Nabi Musa a yamari kii naxan yi. Na findima nen sereyaan na saraxaraline xa.”[‡] ⁴⁵ Koni xemen yi siga yiren birin yi, a sa feni ito fala muxune birin xa. A yi a fala kati, han Yesu mi yi fa noe soe taani kenenni, a lu a danna burunna ra. Yamaan yi fa a fema sa keli yiren birin yi.

2

Yesu yi lebutenna rakendeya
Matiyu 9.1-8, Luka 5.17-26

¹ Waxatidi danguxina, Yesu yi xete Kapernan taani. Yamaan yi a me a Yesu bata fa a konni. ² Muxu wuyaxi yi e malan na yi. E na rafe han hali tandeni, tide mi yi fa na. Yesu yi Alaa falan kawandi ba e xa. ³ Muxu naanin yi fa xeme lebutenna nde ra e yii. ⁴ E mi yi noe Yesu masote amasoto yama gbeen yi na yi. Nanara, e yalenna raba banxin fari Yesu xun ma. E xemen nagodo Yesu ma na yalenna ra, a saxi a sa seni. ⁵ Yesu to e denkeyaan to, a yi a fala lebutenna xa, a naxa, “N ma dii, i yulubine bata mafelu.”

⁶ Sariya karamoxona ndee yi dxi na yi, ne yi e miri e yete ma, e naxa, ⁷ “A falan tima na ki nanfera? A bata Ala rayelefu. Muxu yo mi noe yulubine mafeluye fo Ala keden peena!” ⁸ Yesu yi e miriyaan kolon

[‡] 1:44: dogonfontona: Alaa sariyan kui, dogonfonton mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nen. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kanna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbete mi yi a yiin dinje dogonfonton na, bayo na yi na kanna sarijanna kalama nen. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fo a xa saraxan ba alogo a mon xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dxi a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

mafuren! Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “E mirima fe sifani itoe ma nanfera? ⁹ Nanse fala raxalo lebutenna xa, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ¹⁰ N na yitama e ra nen nayi fa fala senbena n tan Muxuna Dii Xemen yii dunuja yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lebutenna xa, a naxa, ¹¹ “N na a falama i xa, keli i i ya sa seen tongo, i siga i konni.” ¹² Xemen yi keli mafuren, a yi a sa seen tongo, a sigan ti e birin yee xori. E birin yi kabe kati! E yi Ala tantun, e naxa, “Nxu munma ito joxonna to singen mumel!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Luka 5.27-32

¹³ Yesu mon yi siga daraan de, yama gbeen yi fa a fema, a e xaran folo. ¹⁴ A yi sigama waxatin naxan yi, a mudu maxinla nde to, a xili Lewi, Alifaa dii xemena, a yi dxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n foxo ra.” Lewi yi keli, a bira a foxo ra. ¹⁵ Na xanbi ra, Yesu yi siga a degedeni Lewi a banxini. Mudu maxinla nun hake kan wuyaxi yi dxi e degedeni Yesu nun a xarandiine fema, bayo na muxu sifan wuyaxi yi biraxi a foxo ra. ¹⁶ Farisi muxu* sariya karamxona ndee yi Yesu to a degede hake kanne nun mudu maxinle fema. Nanara, e yi a xarandiine maxodin, e naxa, “Nanfera Yesu a degema mudu maxinle nun hake kanne fema?” ¹⁷ Yesu yi e xuiin me, a yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kendu na mako mi seribaana ma fofuretone. N mi faxi tinxin muxune xan xilideyi fo hake kanne.”

Sun suxun maxodinna

Matiyu 9.14-17, Luka 5.33-39

¹⁸ Yoni a xarandiine nun Farisi muxune yi sunna suxuma. Muxuna ndee yi fa Yesu fema, e yi a maxodin, e naxa, “Nanfera Yoni a xarandiine nun Farisi muxune xarandiine sunna suxuma koni i gbeene mi sunna suxuma?” ¹⁹ Yesu yi e yabi,

a naxa, “Naxalandi kanna nema jaxalandi tiine fema, e sunna suxe ba?† Na mi lige, xa a e fema! ²⁰ Koni waxatina nde fama, jaxalandi kanna bama nen e ye. Na waxatini, e sunna suxuma nen. ²¹ Muxu yo mi dugi nene dungin tonge, a yi dugi fonna beteren a ra.‡ Xa a na liga, a dugi nenen boma nen a fonna ra, a yinla yi ragbo ayi. ²² Muxun mi manpa nenen se se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nenen se saseen kalama nen, se saseen nun manpaan yi kala. Koni manpa nenen sama se sase nenen nan kui.”

Matabu Loxona fe

Matiyu 12.1-8, Luka 6.1-5

²³ Yesu nun a xarandiine yi danguma xenna nde ma Matabu Loxona nde yi, a xarandiine yi sansi tonsonne ratorondon folo. ²⁴ Nanara, Farisi muxune yi a fala Yesu xa, e naxa, “I ya xarandiine feen naxan ligama, na mi daxe Matabu Loxoni.”§ ²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “E munma na xaran ba, kamun Dawuda nun a foxorabirane suxu waxatin naxan yi?¶ ²⁶ A so nen Alaa banxini Saraxarali Kuntigi Singena Abiyatari waxatini, a yi Alaa buru ralixin don muxu mi daxe a xa naxan don fo saraxaraline. Dawuda mon yi ndee so a foxorabirane fan yii.” ²⁷ Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “Matabu Loxon daxe muxun nan xa, muxun xa mi daxe Matabu Loxon xa. ²⁸ Nanara, n tan Muxuna Dii Xemen nan Matabu Loxon kanna ra.”

3

Xeme yii madonxina fe

Matiyu 12.9-14, Luka 6.6-11

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi siga salide banxini. A yi xeme yii madonxina nde li menni. ² E yi lu Yesu matoe xa a xemen nakendeye Matabu Loxoni alogo e xa a kansun na fe ra. ³ Yesu yi a fala xeme yii madonxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan

* **2:16:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyana bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodekeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **2:19:** Naxalandi kanna: Yesu nan luxi alo jaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nenen, fa fala muxune mi sunna suxuma sewa waxatine yi. ‡ **2:21:** dugi nenen: Yesu a sariya nenen mi se Nabi Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mon mi se sariya nenen ma. § **2:24:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Loxoni. Na feen sebexi Xoroyaana 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sodelexine mi yi maliye na loxoni. * **2:25:** A mato Samuyeli Singen 21.2-7.

yetaḡi be.” ⁴ Na xanbi ra, a yi yamaan maxədin, a naxa, “Matabu Ləxəni, nanse daxa a xa liga, a ɲaxin ba, xa a faɲina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” Koni e mi fefe fala. ⁵ Yesu xələxin yi e mato. A sunu e kininkinintareyana fe ra ki faɲi. A yi a fala xəmənen xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a yiini bandun, a kəndəya. ⁶ Nanara, Farisi muxune yi mini mafuren! E nun Herode a muxuna ndee yi sa e bode to, e Yesu faxa feni tən.

Yamaan yi e malan daraan de

⁷ Yesu nun a xarandiine yi siga Galile Daraan dəxən ma, yama gbeen yi bira a fəxə ra keli Galile yamanani, e nun Yuda ⁸ nun Yerusaleḡen nun Idumeya nun Yurudən baan kidimaan nun Tire taan nun Sidən taan nabilinni. Yesu yi feen naxanye ligama, yamaan yi na mə, e yi fa a fəma. ⁹ A yi a fala a xarandiine xa a e xa kunkina nde fen a xa, alogo yamaan nama a yigbetən. ¹⁰ A bata yi muxu wuyaxi rakəndəya nun. Furetone birin yi kataxi alogo e xa e maso a ra, e yi e yin din a ra. ¹¹ Nba, yinna ɲaxine yi muxun naxanye fəxə ra, ne a to waxatin naxan yi, e bira a bun ma, yinna ɲaxine yi lu e ragbelegbele, e falan ti e xən, e naxa, “Alaa Dii Xəmənen nan i tan na.” ¹² Koni a yi yinnane yamari, a e nama a fe fala.

Yesu yi xera fu nun firinne ye ba

Matiyu 10.1-4, Luka 6.12-16

¹³ Awa, Yesu yi te geyaan fari. A yi waxi muxun naxanye xən ma, a yi ne xili, e yi fa a fəma. ¹⁴ A yi muxu fu nun firin sugandi, a naxanye findi xərane ra alogo e xa lu a fəma, ¹⁵ a yi e rasiga kawandi badeni, a fangan so e yii e ɲinanne kedi. ¹⁶ A muxu fu nun firinna naxanye sugandi, ne nan itoe ra, Simən, Yesu naxan xili sa Piyəri,* ¹⁷ e nun Sebede a dii xəmənen Yaki nun a xunyen Yoni Yesu naxanye xili sa “Boyanerige.” Na bunna nəen “Kuye Sarinna diine.” ¹⁸ E nun Andire nun Filipi nun Barotolome nun Matiyu nun Tomasi nun Alifaa dii xəmənen

Yaki nun Tade nun Simən e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”† ¹⁹ e nun Yudasi Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a a so yiini.

Yesu nun Yinna mangana fe

Matiyu 12.22-32, Luka 11.14-23, 12.10

²⁰ Na xanbi ra, Yesu yi xetə banxini. Yama gbeen yi e malan na yi han Yesu nun a xarandiine mi yi fa nəe e dege feren sote. ²¹ A denbayaan na mə waxatin naxan yi, e siga a tongodeni, amasəto a denbayaan yi a falama nəen, e naxa, “Seen bata so a yi.” ²² Sariya karaməxən naxanye fa sa keli Yerusaleḡen taani, ne yi a fala, e naxa, “Belesebu nan a fəxə ra!” Bonne naxa, “A yinnane kedima yinna mangan Belesebu barakan nin.” ²³ Nanara, Yesu yi e xili a fəma, a sandana ndee sa e xa, a naxa, “Setana nəe Setana kede ba?” ²⁴ Xa yamanan bata yitaxun yengeni, na yamanan mi sabatima.‡ ²⁵ Yengen tanden naxan kui, na tanden mi sabatima. ²⁶ Xa Setana keli a yete xili ma, a mangayani taxunma yengeni nəen. A mi sabatima, a ɲanma nəen na yi. ²⁷ Muxu yo mi nəe soe senbemaana banxini, a yi a yii seene tongo, xa a mi senbemaan xidi singen.§ Na xanbi ra, a banxi kui seene tonge nəen. ²⁸ N xa ɲəndin fala e xa, muxun yulubin naxan birin ligama, hali a na Ala rayelefu, Ala e mafeluye nəen na birin na. ²⁹ Koni muxun naxan na Alaa Nii Saripanxin nayeleye, na mi mafeluye mumə, habadan yulubin luma a ma nəen.” ³⁰ Yesu ito falaxi nəen amasəto muxune yi a falama nəen, e naxa, “Yinna ɲaxin nan a fəxə ra.”

Yesu nga nun a xunylene fe

Matiyu 12.46-50, Luka 8.19-21

³¹ Na xanbi ra, Yesu nga nun a xunylene yi fa. E ti tandeni, e xeraan nasiga a xilideni banxini. ³² Yamaan yi dəxi Yesu rabilinni, e yi a fala a xa, e naxa, “A mato, i nga nun i xunylene tandeni e waxi i to feni.” ³³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ndee nga nun n xunylene ra?” ³⁴ Muxun naxanye dəxi a

* **3:16:** Muxune mən Piyəri ma a Pita. † **3:18:** Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e nəon bun ma. ‡ **3:24:** yamanana: ɲinanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nəen alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi ɲinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. § **3:27:** Sandani ito kui, Setana findixi senbemaana nan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana yinna ɲaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana xidi.

rabilinni, a yi ne mato, a naxa, “N nga nun n xunye mato be yi. ³⁵ Amasoto muxun naxanye Ala sagoon ligama, ngaxakeden xememaan nun a naxalanmaan ne nan na e nun n nga.”

4

Sansi wonla fe sandana Matiyu 13.1-9, Luka 8.4-8

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi xaranna folo daraan de. Yama gbeen yi malan a fema han a yi so kunkin kui daraan xun ma. Yamaan yi lu baan xe deen xon ma. ² A yi e xaran fe wuyaxi ma sandani. A yi a fala e xa a xaranni, a naxa, ³ “E tuli mati. Xee biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. ⁴ A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xon ma. Xoline yi ne don. ⁵ Ndee yi bira fanyen fari bende gbee mi yi denaxan yi. E yi soli mafuren, amasoto benden mi yi gbo na yi. ⁶ Sogen to te, e yi lisi a ra, e xara, bayo e salenne mi yi godoxi boxoni ki faji. ⁷ Sansina ndee yi bira sexe jali kanne tagi, sezene yi gbo, e yi e don, e mi bogi. ⁸ Koni ndee yi bira boxo fajini, e soli, e sabati, e bogi, e keden kedenna birin yi tonge saxan soto hanma tonge sennin, hanma keme.” ⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xon, a feen me, na xa a tuli mati!”

Sandane sa xunna Matiyu 13.10-17, Luka 8.9-10

¹⁰ Yesu yi a danna waxatin naxan yi, muxun naxanye nun a xarandii fu nun firinne yi a rabilinni, ne yi a maxodin sandane fe ma. ¹¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feen bata so e tan yii. Koni muxun naxanye a fari ma, ne feen birin mema sandan nin ¹² bayo, ‘E seen matoma nen han, koni e mi a yigbema. E e tuli matima nen han, koni e mi fefe famuma, alogo e nama maxete, e yulubine yi xafari.’* ”

Yesu yi sandan bunna yeba Matiyu 13.18-23, Luka 8.11-15

¹³ Na xanbi ra, Yesu yi e maxodin, a naxa, “E mi sandani ito bunna kolon ba? Xa e mi ito kolon, e sandan bonne bunne kolonma di?”

* 4:12: Esayi 6.9-10

¹⁴ “Awa, sansi wonla Alaa falan nan wolima. ¹⁵ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira kiraan xon ma. E na Alaa falan me tun, Setana yi fa, a yi a ba e yi. ¹⁶ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira fanyen fari. E na Alaa falan me, e a suxuma nen sewani mafuren! ¹⁷ Koni salen mi e bun ma, e mi buma. Toron nun besenxanya na fa Alaa falana fe ra, e birama nen tantanni mafuren! ¹⁸ Muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira sexe jali kanne tagi. E Alaa falan me, ¹⁹ koni dunuwa xaminne nun nafunla fe kunfan nun nata gbete yi a liga e falan bejin, a tonon mi lu e ma. ²⁰ Koni muxuna ndee luxi nen alo sansiin naxanye bira boxo fajini. E Alaa falan mema nen, e yi a suxu, e bogi. Ndee yi tonge saxan namini, ndee tonge sennin, ndee keme.”

Lenpun daxe fena seen bun ma Luka 8.16-18

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Lenpun daxe deben bun ma hanma saden bun ma ba? A mi daxoma seen xan fari ba? ²² Feen naxanye birin luxunxi, ne makenenma nen. Feen naxanye birin wundoni, ne minima nen kenenni. ²³ Xa tunla naxan ma a feen me, na xa a tuli mati!” ²⁴ A mon yi a fala e xa, a naxa, “E feen naxan mexi, e na fe liga e yeren ma. E ligaseen naxan yatema bonne xa, Ala fan na yatema e xa nen, a yi nde sa a fari. ²⁵ Seen muxun naxan yii, nde mon soma nen na yii, koni se mi muxun naxan yii, hali naxan di a yii, na bama nen a yii.”

Sansi xonna fe sandana

²⁶ Yesu mon yi a fala, a naxa, “Alaa Mangayaan luxi nen alo xemen naxan a sansiin woli a xeen ma. ²⁷ Xa a xi, xa a mi xi, kdeen ba, yanyin ba, sansi xonna solima nen, a yi gbo, koni a tan mi a liga kiin kolon. ²⁸ Boxon nan bogi seene raminima a yete ra. A solima nen singe, na xanbi ra, a sabati, donxen na a yi bogi. ²⁹ A na mo waxatin naxan yi, xemen yi woliten naso a ra, bayo a xaba waxatin bata a li.”

Sansi xurina fe sandana Matiyu 13.31-32, 34, Luka 13.18-19

³⁰ Yesu yi maxodinna ti, a naxa, “En na Alaa Mangayaan sama nanse ma, hanma

en nœ a yēbe sandan mundun xōn? ³¹ A luxi nēn alo sansi kēse xuridin† naxan xurun dangu se kēsen birin na muxune naxanye sima. ³² Koni a na si, a gboma nēn han a dangu sansine birin na. A yiine yi gbo han xōline yi e tēene sa a yiine yi, a nininna ra.”

³³ Yesu yi Alaa falan nali e ma sanda sifani ito wuyaxi xōn, e yi nœ naxanye famunje. ³⁴ A mi yi falan tima e xa, xa a mi sandan sa. Koni e nun a xarandiine nēma yi e danna, a yi e birin yēbama nēn e xa.

Yesu yi foye gbeen yamari
Matiyu 8.23-27, Luka 8.22-25

³⁵ Na lōxōn jīnbanna ra, Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En gidi daraan kidi ma.” ³⁶ Nayi, e yi keli yamaan ye, e sa so kunkin kui Yesu yi dōxi naxan kui. Kunki gbētēye fan yi a dēxōn. ³⁷ Foye gbeen yi keli, igen mōrōnne‡ yi so fōlō kunkin kui, a yi luxi ndedi kunkin xa rafe igen na.

³⁸ Yesu yi xima kunkin kui xanbin na, a xunna saxi xunbunsaan fari. E yi a raxulun, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamōxō, i ya fe mi nxu faxa feni ba?” ³⁹ Yesu yi keli, a foyen nun igen mōrōnne yamari, a naxa, “I raxara, i sabari!” Foyen yi dōxō, na yi madundu yenyen! ⁴⁰ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E gaxuxi nanfera? Denkēleya mi e yi singe ba?” ⁴¹ Koni e gaxu kati! E a fala e bode xa, e naxa, “Nde xēmēni ito ra? Hali foyen nun igena a falan suxuma!”

5

Yesu yi muxun nakēndēya yinnane naxan fōxō ra

Matiyu 8.28-34, Luka 8.26-39

¹ E yi dangu Galile Daraan bode fōxōn na Gadara yamanani. ² Yesu godo nēn kunkin kui tun, xēmēna nde yi fa sa keli bilingan yireni, yinna jaxin yi naxan fōxō ra. ³ Na xēmēn yi bilingan yiren nin, muxu yo mi yi fa nœ a xide sōnōn, hali yōlōnxōnna ra. ⁴ Amasōtō e bata yi a sanne balan wuren na, e a yiine xidi yōlōnxōnne ra sanja ma wuyaxi, koni a yi a yōlōnxōnne yibolonma nēn, a wurene ba a sanne ma. Muxu yo mi yi fa a nœ. ⁵ A yi sigama bilingan yiren nin, e nun geyane fari kōēēn nun yanyin birin

na. A yi gbelegbelema nēn waxatin birin, a yi lu a yēte maxabē gēmēn na.

⁶ A to sa Yesu to fē wulani, a yi a gi, a sa a xinbi sin a bun ma. ⁷ A yi a xuini te, yinnan yi a ragbelegbele a falan ti a xōn, a naxa, “Kore Xōnna Alaa Dii Xēmēna, Yesu, i waxi nanse xōn ma n tan xa? I kōlō Ala yi, fa fala i mi n jaxankatama!” ⁸ A na falaxi nēn, amasōtō Yesu bata yi a fala, a naxa, “I tan yinna jaxina, xēte xēmēni ito fōxō ra.” ⁹ Yesu yi yinnan maxōdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nēn, ‘Ganla.’ Amasōtō nxu wuya!” ¹⁰ Yinnan yi lu Yesu mafanje, a nama yinnane kedi yamanani. ¹¹ Awa, xōse kuru gbeen yi na dēxōn ma, e yi e dēgema geyaan ma. ¹² Yinnane yi Yesu mafan, e naxa, “Nxu rasiga xōse kuruni itoe ye, alogo nxu xa sa so ne yi.” ¹³ Nanara, a yi tin. Yinna jaxine yi xēte xēmēn fōxō ra, e sa so xōsene yi. Xōse kurun birin yi godo e giye geyaan na, e godo darani, e faxa. Xōse wuli firin jōxōn.

¹⁴ Muxun naxanye yi xōsene kantanma, ne yi siga e giye taani, e sa na xibarun nali taani e nun xēene ma. Yamaan yi siga na feen matodeni. ¹⁵ Awa, e siga Yesu fēma, e na xēmēn to yinna ganla yi naxan fōxō ra nun. A dōxi, domaan nagodoxi a ma, a bata xaxili sōtō. Nanara, e birin yi gaxu kati! ¹⁶ Naxanye na feene birin to, e yi ne yēba yamaan xa naxan ligaxi na muxun xa yinna jaxin yi naxan fōxō ra e nun naxan liga xōsene ra. ¹⁷ Nanara, e Yesu mafan fōlō, a xa keli e yamanani. ¹⁸ Awa, Yesu yi soma kunkin kui waxatin naxan yi, yinna jaxin yi xēmēn naxan fōxō ra nun, na yi Yesu mafan alogo a xa lu a fēma. ¹⁹ Koni Yesu mi tin, a yi a fala a xa, a naxa, “Xēte i konni i ya denbayaan fēma. Marigin naxan ligaxi i xa, a kininkininx i ma kii naxan yi, i sa na fala e xa.” ²⁰ Awa, xēmēn yi siga na Taa Xun Fune birin yi. Yesu feen naxan ligaxi a xa, a sa na fala. Na muxune yi kabē kati!

Yesu yi muxu firin nakēndēya
Matiyu 9.18-16, Luka 8.40-56

† 4:31: Sansini ito xili nēn mutaridi. ‡ 4:37: Igen mōrōnne: alo foyen na so igeni.

²¹ Yesu mən yi xəte daraan bode fəxən na kunkin kui. Yama gbeen yi malan Yesu rabilinni daraan dəxən ma. ²² Salide banxin kuntigina nde yi fa, naxan yi xili Yirusu, a yi a to, a bira Yesu san bun ma. ²³ A yi a mafan kati, a naxa, “N ma dii tēmen faxamaan ni i ra! Yandi, fa i yiin sa a ma alogo a xa kəndəya, a lu a nii ra.”

²⁴ Awa, Yesu yi siga a fəxə ra, yama gbeen fan yi siga a fəxə ra, e yi a yigbeten han! ²⁵ Naxanla nde yi na nun naxalan furen yi naxan ma xabu jee fu nun firin. ²⁶ A bata yi tərə seriba wuyaxi fəma a dandandeni, a gbetin birin bata yi jan, koni a mi kəndəya, fə a furen to yi sigan gboe ayi! ²⁷ A to Yesu a fe mē, a yi fa yamaan yē Yesu xanbi ra, a yi a yiin din a domaan na. ²⁸ Amasəto a yi a mirima nən, a naxa, “Hali n na n yiin din a domaan na gbansan, n kəndəyama nən.” ²⁹ Na waxatin yeteni, wunla naxan yi minima a ma, na yi dan, a yi a kolon a fatini fa fala a bata kəndəya.

³⁰ Yesu yi a kolon mafuren a senbena nde bata mini a yi. A yi a yee rafindi yamaan ma a yi a fala, a naxa, “Nde a yiin dinxi n ma domaan na?” ³¹ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “I yamaan toma i yigbetenje, i mən a falama, i naxa, ‘Nde a yiin dinxi n na?’ ” ³² Koni Yesu yi lu a rabilinna matoe alogo a xa naxanla to naxan a yiin dinxi a ra. ³³ Naxanla yi xuruxurunma gaxuni, a to bata a kolon naxan ligaxi a xa, a yi fa bira a san bun, a yi jəndin fala a xa. ³⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tēmena, i ya denkeleyaan bata i rakisi, siga bəje xunbenli, i ya tərən bata jan.”

³⁵ Yesu yi na falama waxatin naxan yi, xerana ndee yi fa sa keli salide banxin kuntigin Yirusu konni. Ne yi a fala Yirusu xa, e naxa, “I ya dii tēmen bata faxa. I karaməxə tərəma nanfera?” ³⁶ Yesu mi a tuli mati e falan na, koni a yi a fala salide banxin kuntigin xa, a naxa, “I nama gaxu, i xa denkeleya tun!” ³⁷ A mi tin muxu yo xa siga a fəxə ra, fə Piyeri nun Yaki nun Yaki xunyen Yoni. ³⁸ E to salide banxin kuntigin konna li, Yesu yi e to kəntəfilixi, e yi wugama han, e gbelegbelema! ³⁹ A yi so banxini, a yi a fala e xa, a naxa, “E

kəntəfilixi nanfera, ε yi wuga? Diin mi faxaxi, a xiin nən.”

⁴⁰ Koni, e yi a magele fəlo. A yi e birin namini banxini, a yi diidina nga nun a fafe xili e nun a xarandii saxanna. E diidin saxi denaxan yi, e so mənni. ⁴¹ A yi a suxu a yiin ma, a yi a fala a xa a kon xuini, a naxa, “Talita kumi.” Na bunna nēen fa fala, “Dii tēmena, n na falama i xa, keli!” ⁴² Dii tēmen yi keli mafuren, a sigan ti fəlo. A barin bata yi jee fu nun firin ti. E yi kabε na ma kati! ⁴³ Koni Yesu yi e yamari, a muxu yo nama feni ito kolon, e mən xa donseen so diin yii.

6

Nasarəti kaane yi e mē Yesu ra Matiyu 13.53-58, Luka 4.16-30

¹ Yesu yi keli na yi, a siga a konni, a maxuruxi taan naxan yi, a xarandiine biraxi a fəxə ra. ² Matabu Ləxən to a li, a yi xaranna ti fəlo salide banxini. Yamaan naxan yi tuli matixi a ra, ne yi kabε, e yi a fala, e naxa, “A ito sətəxi minən yi? A xaxinla sifani ito sətəxi di, a to fa kabanako feni itoe ligama? ³ Kamuderen xa mi ito ra ba? Mariyamaa diin xa mi a ra ba? Yaki nun Yusufu nun Yudası nun Simən tada xa mi ito ra ba? A xunye naxalanmane xa mi dəxi be ba?” E yi e mē a ra.

⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Nabiin binye yiren birin yi, fə a kon taan nun a xabilan nun a denbayani.” ⁵ A mi nə kabanako fe yo lige mənni, fə a to a yiin sa furetəna ndee tun ma, a yi e rakəndəya. ⁶ A yi kabε e denkeleyatareyaan ma han!

Xera fu nun firinne xε fena Matiyu 10.5-15, Luka 9.1-6

Na xanbi ra, Yesu yi siga na taane yi, a yi yamaan xaran. ⁷ A yi xarandii fu nun firinna xili, a yi e rasiga firin firin yeen ma. A yi senben so e yii yinna naxine xun na. ⁸ A yi e yamari, a naxa, “E nama siga sese ra ε yii sigatini, fə dunganna. E nama siga buru ra hanma bəndunla hanma gbetina ε tagi xidini. ⁹ E xa sankidin so ε sanni koni ε nama doma gbee firin xali ε yii.” ¹⁰ A mən yi a fala e xa, a naxa, “E na yigiya banxin naxan yi, ε xa lu mənni han ε yi keli na taani. ¹¹ Xa ε yirena nde li, yamaan mi ε rasuxu, e mi e tuli mati ε ra, ε xa keli na yi.

Ɛ yi Ɛ sanne rakunkun, Ɛ yi na gbangbanna ba Ɛ sanne ra.* Na findima nen sereyaan na e xa!" ¹² Nayi, e yi siga, e sa kawandin ba, e naxa, a yamaan xa e xun xanbi so e hake ne yi. ¹³ E yi jinan wuyaxi kedi, e turen sa furetone xunne yi misaala ra, e yi e rakendeya.

*Yoni Marafu Tiin faxa fena
Matiyu 14.1-12, Luka 9.7-9*

¹⁴ Manga Herode yi na birin me amasoto Yesu xinla bata yi xuya ayi yiren birin yi. Muxuna ndee naxa, "Yoni Marafu Tiin nan kelixi sayani. Nanara, senbena a yii, a kabanako feene liga." ¹⁵ Koni ndee naxa, "Nabi Eli nan a ra." Ndee naxa, "Nabiin nan a tan na alo waxati danguxin nabina nde."

¹⁶ Herode a me waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, "Yoni nan a ra, n naxan xunna sege a de! A bata keli sayani!" ¹⁷ Herode yeteen yamarin fi nen, a Yoni xa suxu, e yi a xidi, e yi a sa kasoon na Herodiyade a fe ra, naxan bata yi dexo Herode fafaxakedenna Filipi xon, Herode naxan dexo a naxanla ra. ¹⁸ Yoni bata yi a fala Herode xa, a naxa, "A mi daxa i xa i fafaxakedenna naxanla dexo!" ¹⁹ Nanara, Herodiyade yi xolo Yoni ma, a yi waxi a faxa feni. Koni a mi no, ²⁰ amasoto Herode yi gaxuxi Yoni yee ra, bayo a yi a kolon a muxu tinxinxi sarijanxin nan yi a ra. Nanara, a yi lu a ratange. Herode na yi a tuli mati Yoni ra waxati yo yi, a yi kuisanma nen, anu a yi rafan a ma a xa a tuli mati a ra.

²¹ Koni laxonanda, Herode yi a bari laxon sumunna donse donni ton a kuntigine nun sofa mangane nun Galile yamanan muxu gbeene xa. ²² Herodiyade a dii temen yi so banxini, a yi a bodon. Na yi Herode nun a muxu xilixine kenen. Nanara, mangan yi a fala na sungutunna xa, a naxa, "I waxi sese xon ma, n na soe i yii." ²³ A yi a kolo, a yi saratin tongo a xa, a naxa, "I na n xandi sese yi, n na soma i yii nen hali n ma yamanan foxo kedenna!" ²⁴ Nanara, sungutunna yi mini, a siga, a sa a nga maxodin, a naxa, "N xa a xandi nanse yi?" A nga yi a yabi, a naxa, "Yoni Marafu Tiin

xunna." ²⁵ Nayi, dii temen yi xete mangan fema mafuren, a yi a fala a xa, a naxa, "N waxi a xon ma, i xa Yoni Marafu Tiin xunna so n yii wure lefaan ma iki sa!" ²⁶ Na yi mangan niin naforo a ma, koni bayo a bata yi saratin tongo a muxu xilixine yee xori, a mi yi wama tondi feni. ²⁷ A yi sofana nde yamari mafuren, a a xa sa fa Yoni xunna ra. Na yi siga, a sa Yoni xunna sege a de kasoon na, ²⁸ a fa a ra wure lefaan ma. A yi a so sungutunna yii, na yi a so a nga yii. ²⁹ Yoni a xarandiine to na me, e yi fa a binbin tongo, e sa a maluxun.

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Luka 9.10-17, Yoni 6.1-14

³⁰ Xerane yi e malan Yesu fema, e feen naxan birin ligaxi, e nun e yamaan xaran kii naxan yi, e yi na birin yeba a xa. ³¹ A yi a fala e xa, a naxa, "E fa Ɛ danna yire madunduxina nde yi, Ɛ fa Ɛ matabu n fema." Amasoto muxu wuyaxi yi fama, e siga, han e mi yi feren yati sotama, e yi e dege. ³² Nayi, e yi te kunkin kui alogo e xa siga yire madunduxina nde yi.

³³ Koni muxu wuyaxi yi e to sigɛ, e yi a kolon mafuren! Nanara, muxune yi keli taane birin yi, e yi e gi han e tan singe yi sa so. ³⁴ Yesu to mini kunkin kui, a yi yama gbeen to na yi, a kininkinin e ma amasoto e yi luxi nen alo yexeen naxanye kantan muxu mi na. Nanara, a e xaran folo fe wuyaxi ma.

³⁵ A xarandiine yi fa a fema jinbanna ra, e naxa, "Koen bata so, burunna nan nun be ra. ³⁶ Yamaan naxete alogo e xa siga be rabilinna banxidene ra e nun xee ne ma, e sa donseen sara e yete xa." ³⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, "E tan yeteen xa donseen so e yii." E yi a fala a xa, e naxa, "I waxi a xon ma, nxu xa sa walikéen kike solomasexe saranna sara burun na ba nxu yi donseen so e yii?" ³⁸ Yesu yi e maxodin, a naxa, "Buru xun yoli eyii? E sa a mato." E yi a yabi, e naxa, "Buru xun suulun, yexe firin nan be." ³⁹ Nayi, Yesu yi a fala, a e xa yamani taxun dexe de yeen ma, e dexo sexene fari. ⁴⁰ Awa, yamaan yi dexo muxu keme yeen nun muxu tonge

* **6:11:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

suulun yeen ma. ⁴¹ Na xanbi ra, Yesu yi buru xun suulunne nun yexe firinne tongo, a yi a yeen nate kore, a barikan bira Ala xa. A na buru xun suulunni gira, a yi a so a xarandiine yii, a e xa a yitaxun yamaan na. A yexe firinne fan yitaxun e ra. ⁴² E birin yi e dege, e lugo ken! ⁴³ Xarandiine yi debe fu nun firin nafe burun nun yexe dungi donxene ra. ⁴⁴ Muxun naxanye na burune don, xemene gbansan, muxu wuli suulun.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-33, Yoni 6.15-21

⁴⁵ Na waxatin yeteni, Yesu yi a xarandiine rasiga kunkin kui a yee ra Betasada taani daraan kidi ma. A tan yi lu xanbin na yamaan naxetedeni. ⁴⁶ A to keli yamaan fema, a yi te geyaana fari Ala maxandideni. ⁴⁷ Ninbanna to a li, kunkin yi daraan tagini, Yesu tan kedenna boxoni. ⁴⁸ A yi a to a xarandiine toroma kunkin nasiga feen na bayo foye gbeen bata yi a xun sa e ma. Na nan a liga a siga e fema subaxani, a sigan tima igen fari, a yi dangu feni e ra nun. ⁴⁹ Koni e to a to sigan tiye igen fari. E yi e miri fa fala, muxun yelenna nan a ra. E gbelegbele, ⁵⁰ amasoto e birin a to nen, e yi gaxu kati! Yesu yi falan ti e xa mafuren, a naxa, “E wekile, n tan nan a ra. E nama gaxu.” ⁵¹ A so kunkin kui e fema, foyen yi a raxara. Xarandiine yi kabε han! ⁵² Amasoto e mi buru don feen kabanako feen famuxi, bayo e boɓen yi xodoxo.

Yesu yi furetone rakendeya

Matiyu 14.34-36

⁵³ Yesu nun a xarandiine yi daraan gidi. E siga Genesareti yamanani, e kunkin xidi na yi. ⁵⁴ E to mini kunkin kui tun, yamaan yi Yesu kolon. ⁵⁵ Men kaane na yi a xinla me denaxan yi, e birin yi fama e furetone ra nen a fema dagine ma. ⁵⁶ Yesu siga yiren naxan birin yi, banxidene nun taane nun xεene, men muxune yi fama e furetone ra nen boxo tidene yi. E yi Yesu mafan, a a xa tin furetone xa e yiin din a domaan lenben na. Naxanye birin yi e yiin dinma a ra, ne birin yi kendeyama nen.

7

Yahudiyane namun feene

Matiyu 15.1-9

¹ Awa, Farisi muxuna ndee nun sariya karamoxona ndee yi e malan Yesu rabilinni sa keli Yerusalen taani. ² E yi a to fa fala a xarandiina ndee e degema, e yiine mi yi sarijan lan Yahudiyane dinan kiin ma. Na bunna neen fa fala e mi e yiin naxaxi.

³ Anu, Farisi muxune nun Yahudiyane birin mi yi donseen donɓe xa e mi e yiin naxa lan e dinan kiin ma, amasoto e yi kankanxi e benbane namun feene ma. ⁴ E na keli boxo tideni, xa e mi e fatin maxa lan e dinan kiin ma, e mi e dege. Namun fe wuyaxi mon e yii, alo igelengenna nun tunden nun sulan goronne maxana.

⁵ Farisi muxune nun sariya karamoxone yi Yesu maxadin, e naxa, “Nanfera, i ya xarandiine mi en benbane namunna suxuma? E donseen donma e yiin mi raxaxi lan en ma dinan kiin ma!” ⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “Nabi Esayi waliyiya falan naxan ti ε fe yi, a jondin nan yi a ra, ε tan nafigine, bayo a seɓexi, a naxa, ‘Yamani ito n binyama e deen nin, koni e boɓen makuya n na pon!’ ⁷ E n batuma fuyan! Amasoto e xaranna findixi adamadiyaan yamari xaranxine nan gbansan na.”*

⁸ Yesu naxa, “E bata Alaa yamarine beɓin, ε adamadiine namun feene suxu.

⁹ E fatan Alaa yamarine kaladeni alogo ε xa kankan ε gbee namun feene ma!

¹⁰ Amasoto Musa a fala nen, a naxa, ‘I baba nun i nga binya,’ a mon naxa, ‘Naxan na a baba danga hanma a nga, ε na kanna faxes.’† ¹¹ Koni ε tan a falama, ε naxa, a naxan na a fala a fafe xa hanma a nga

xa, a naxa, ‘I yi maliin naxan sotoma n yii nun, na bata findi Ala gbeen na,’ e yi na falama e kon xuini, fa fala ‘korobanna.’

¹² Xa a na fala, ε mi fa tinma a xa sese liga a fafe nun a nga xa. ¹³ Nayi, ε Alaa falan kalama ε namun feene xon ε yamaan xaranma naxanye ma. E na fe sifa wuyaxi gbeteɓe ligama.”

Muxuna sarijanna kala fena

Matiyu 15.10-20

* **7:7:** Esayi 29.13 † **7:10:** Xorɓyaan 20.12 nun 21.17 e nun Sariyane 5.16

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu mən yi yamaan xili a fəma. A yi a fala e xa, a naxa, “E birin xa ε tuli mati n xuiin na, ε yi ito famu.

¹⁵ Muxun seen naxan birin donma, na mi a sariɲanna kalama. Koni feen naxan kelima a bəɲeni, na nan a sariɲanna kalama.

¹⁶ Awa, xa tunla naxan xən, a xa feen mε, na xa a tuli mati!”

¹⁷ A keli yamaan fəma waxatin naxan yi, a so banxini, a xarandiine yi a maxədin na sandan bunna ma. ¹⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E fan munma xaxili sətə ba? E mi a to, muxuna sariɲanna mi kalama donseen xan xən naxan soma a dε? ¹⁹ Amasətə a mi soma a bəɲen xan yi, fə a godo a kui, na xanbi ra, a yi mini a fatini.” Yesu to ito fala, a yi a falama nən fa fala donse yo mi haramuxi.

²⁰ A yi a fala, a naxa, “Naxan kelima muxun bəɲeni, na nan a sariɲanna kalama.

²¹ Bayo feen naxanye kelima a bəɲeni, ne nan itoe ra, miriya ɲaxin nun yanga suxun nun muɲan nun muxu faxana ²² e nun yalunyaan nun milan nun fe ɲaxin nun yanfantenyaan nun haramu feene nun xəxəlɔnyaan nun muxu makonbin nun wason nun xaxilitareyana. ²³ Fe ɲaxin sifani itoe birin kelima muxun bəɲen nin, e yi a sariɲanna kala.”

Naxanla a denkeleyana fe Matiyu 15.21-28

²⁴ Yesu yi keli na yi, a siga Tire yamanani, a sa so banxina nde kui. A mi yi waxi a xən ma, muxu yo xa a yiren kolon. Koni a mi yi nɔε a luxunɲε. ²⁵ Naxanla nde yi na, yinna ɲaxin yi naxan ma dii tɛmɛn fəxə ra. Na to Yesu a fe mε tun, a fa bira a sanna bun ma.

²⁶ Girɛki kaan nan yi na ɲaxanla ra, a bari Siriya-Fenisa yamanan nin. A yi Yesu mafan, a xa yinnan kedi a dii tɛmɛn fəxə ra. ²⁷ Koni Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “En diidine dεge singen han e lugo. A mi lan en yi diidine donseen tongo, en yi a sa e barene bun ma.”‡ ²⁸ Naxanla yi a yabi, a naxa, “N fafe, baren naxanye tabanla bun ma, ne donse yolonxine nan donma, diidine naxanye rayolonma bəxəni!” ²⁹ A yi a fala a xa, a naxa, “I bata n yabi ki faɲi.

‡ **7:27:** Yesu ɲaxanli ito a denkeleyaan nan fεsεfεsεma sandani ito xən. Sandan kui, siya gbətene findixi barene ra, diidine fan yi lu alo Isirayila kaane.

Nayi, siga i konni, yinnan bata xεtε i ya dii tɛmɛn fəxə ra!” ³⁰ Nayi, a yi xεtε a konni, a yi a diin to saxi a sadeni, yinnan bata xεtε a fəxə ra fefe!

Yesu yi bobon nakɛndɛya

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli Tire yamanani a dangu Sidən yamanani. A yi gidi Galile Daraan binni Taa Xun Fune yamanani.

³² Muxuna ndee yi fa xεmε tuli xərina nde ra a fəma fala ti feen yi xədxəxə naxan ma. E yi Yesu mafan, a xa a yiin sa a ma.

³³ Nanara, Yesu yi a tongo a keli yamaan yε. A yi a yii sonla raso a tunle kui, a yi a dεgen namini, a yi a sa xεmɛn lɛnna ma.

³⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yεen nate kore, a yi kutun sununi! A yi a xui ramini a kon xuini, a naxa, “Epafata.” Na bunna nɛen “A xa rabi!” ³⁵ Na waxatin yeteni xεmɛn tunle yi raba ayi, a lɛnna yi fulun, a falan ti fələ ki faɲi.

³⁶ Yesu yi e birin yamari, a e nama a fala muxu yo xa. Koni a yi danna sama na falan ma kii naxan yi, falan yi sigama ayi na kii nin. ³⁷ Yamaan yi kabε kati, e naxa, “A feen birin ligama ki faɲi! Hali tuli xərine, a ne tunla rabama ayi, bobone yi falan ti.”

8

Yesu yi muxu wuli naanin dεge Matiyu 15.32-39

¹ Na waxatini, yama gbeen mən yi malan. Donse to mi yi na, Yesu yi a xarandiine xili a fəma, a yi a fala e xa, a naxa, ² “N bata kininkinin yamani ito ma, amasətə e bata soqe saxan ti n fəma. Donse yo mi fa e yii iki. ³ Xa n na e kamətone rasiga e konne yi, e sa fugama a ra nən kira yi amasətə e tan ndee kelideni kuya.”

⁴ A xarandiine yi a yabi, e naxa, “Donseen sətən minen yi wulani ito yi naxan e luge?”

⁵ Yesu yi e maxədin, a naxa, “Buru xun yoli ε yii?” E yi a yabi, e naxa, “Solofere.”

⁶ A yi a fala yamaan xa, a e xa dəxə bəxəni. A yi na buru xun soloferen tongo, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, a e xa e yitaxun yamaan na. Awa, xarandiine yi a liga na kiini.

⁷ Yexedina ndee fan yi e yii. Yesu yi barikan bira ne fan ma fe ra. A yi a fala xarandiine xa, a naxa, a e xa ne fan yitaxun yamaan na. ⁸ Muxune birin yi e dege, e yi lugo ken! Xarandiine yi na donxe dungi dungine matongo, e debe solofere rafe ne ra. ⁹ Xemenegbansanna, e muxu wuli naanin nan joxon yi a ra. Nayi, Yesu yi e rasiga. ¹⁰ Na waxatin yeteni, e nun a xarandiine yi so kunkin kui, e siga Dalamanutu yamanani.

Taxamasenna maxodin fena
Matiyu 16.1-4

¹¹ Farisi muxuna ndee yi fa, e Yesu tandi folo. E yi waxi a bunba feni, e yi a maxodin, a xa taxamasenna nde liga sa keli ariyanna yi. ¹² Yesu yi kutun sununi ki fani, a yi a fala e xa, a naxa, "Nanfera to muxune taxamasenna nde maxodinma? N xa jondin fala e xa, e mi taxamaseri yo toma." ¹³ Na xanbi ra, a yi keli e fema, a mon yi te kunkin kui, a yi dangu daraan bode foxon na.

Marakolonna lan xaranne ma
Matiyu 16.5-12

¹⁴ Nba, xarandiine yi jinan, e mi siga buru ra e yii fo buru xun keden pe, na nan yi kunkin kui. ¹⁵ Yesu yi e yamari, a naxa, "E a liga e yeren ma Farisi muxune nun Herode a muxune buru rate sena* fe yi." ¹⁶ E yi falan ti e bode tagi, e naxa, "A ito falan nen bayo buru mi en yii."

¹⁷ E yi naxan falama, Yesu yi na kolon. Nanara, a yi e maxodin, a naxa, "E falan tima nanfera fa fala buru mi en yii? E mon munma a yee to e munma xaxili soto? E boren nan xodxo ba?" ¹⁸ Yena e ma ba, e mi sese toma? E tunla na koni e mi fefe men ba? E bata jinan ba, ¹⁹ n to muxu wuli suulunna dege buru xun suulunna ra, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?" E yi a yabi, e naxa, "Fu nun firin." ²⁰ Yesu mon naxa, "N to muxu wuli naaninna dege buru xun soloferen na, e debe yoli rafe a dungi dungi donxene ra?" E yi a yabi, e naxa, "Solofere." ²¹ A yi e maxodin, a naxa, "E munma a famu ba?"

* **8:15:** burun nate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. Yesu na lebenna sama Farisi muxune xaranna nan ma. Farisi muxune xaranna yamaan birin kalama alo leben xurudin burun birin nagboma kii naxan yi. † **8:26:** Yanyina nde, Yesu mi yi waxi a xon ma muxune xa a kolon fa fala a bata muxun nakendeya alogo yamaan nama gbo ayi.

Yesu yi danxutoon nakendeya

²² Nba, Yesu nun a xarandiine to sa Betasada taan li, muxuna ndee yi fa xeme danxutoon na Yesu fema. E yi a mafan, a xa a yiin sa danxutoon ma. ²³ Yesu yi danxutoon yiin suxu, a yi siga a ra taa xanbin na, a yi a degen sa xemen yene ma, a yi a yiine sa a ma, a yi a maxodin, a naxa, "I sena nde toma ba?" ²⁴ Xemen yi a yeen nate, a naxa, "N muxune toma, koni e luxi alo wudi binle nan sigan tima." ²⁵ Yesu mon yi a yiine sa xemen yene ma. A yene yi rabi, a yi seene yigbe ki fani! ²⁶ Yesu yi a rasiga a konni, a naxa, "I nama fa xete taani sonon de!"†

Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-20, Luka 9.18-21

²⁷ Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Sesariya rabilinna taane yi Filipi yamanani. Yesu yi a xarandiine maxodin kira yi, a naxa, "Yamana a falama a nde n tan na?" ²⁸ E yi a yabi, e naxa, "Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiina. Bonne naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee gbete ye fan naxa, a nabina nde nan i tan na." ²⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, "E tan go? E tan naxa a di? Nde n tan na?" Piyeri yi a yabi, a naxa, "Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na." ³⁰ Awa, Yesu yi e yamari, a e nama a fe fala muxu yo xa.

Yesu yi a sayana fe fala
Matiyu 16.21-28, Luka 9.22-27

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi a xarandiine xaran folo, a naxa, a fere mi na fo a tan Muxuna Dii Xemen xa toro wuyaxi soto. A naxa, a yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone e mema a ra nen, e yi a faxesa. A soge saxandeni, a yi keli sayani. ³² A yi ito yeba e xa ki fani. Nanara, Piyeri yi a ba bonne fema, a yi a maxadi folo. ³³ Koni Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi a xarandiine mato, a Piyeri maxadi, a naxa, "Setana, fata n ma! I mi i mirima Alaa feene ma fo adamadiine."

³⁴ Yesu yi yamaan xili a fema e nun a xarandiine. A yi a fala e xa, a naxa, "Xa

muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra, a xa a me a yete ra, a yi a faxa wudin‡ tongo, a bira n fəxə ra. ³⁵ Amasəto naxan waxi a niin nakisi feni, na bənəma a yi nən. Koni naxan na bənə a niini n tan nun n ma falan Xibaru Fajina fe ra, na kisima nən. ³⁶ Xa muxun dunuɲa birin sətə, a bənə a niini habadan, tənən mundun na ra? ³⁷ Muxun nəe nanse fiye, a mən yi a niin sətə? ³⁸ Awa, xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra hake kanne nun nafiɣine ye ra iki, n tan Muxuna Dii Xemen fan yagima nən na kanna fe ra, nxu nun maleka sariɲanxine na fa waxatin naxan yi n Fafe Alaa binyeni.”

9

¹ A mən yi a fala e xa, a naxa, “N xajəndin fala e xa: Ndee be, ne mi faxe fə e Alaa Mangayaan to fe a senbeni.”

Yesu a nəɾəna fe

Matiyu 17.1-13, Luka 9.28-36

² Xii sennin danguxina, Yesu yi Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra e danna geya gbeen fari. A keɲaan yi masara e ye ra yi. ³ A dugin yi lu mayilenɲe, a fixa ayi fefe! Dugi xaan mi dunuɲa yi naxan nəe dugin fixe na kiini. ⁴ Nabi Eli nun Nabi Musa yi mini kenenni e yetagi, e yi lu falan tiye Yesu xa. ⁵ Piyeri yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karaməxə, a lanxi bayo nxu be. Nxu xa gage saxan ti be, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” ⁶ A mi yi fa a kolon a naxan falama, amasəto gaxun bata yi e suxu han! ⁷ Kundaan yi godo e xun ma, fala xuiin yi keli na kundani, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan ito ra, e tuli mati a xuiin na!” ⁸ E yi e ye rakopin e rabilinni mafuren, koni e mi muxu yo to e fəma fə Yesu kedenna!

⁹ E yi godoma geyaan na waxatin naxan yi, Yesu yi e yamari, a e feen naxan toxi, e nama na fala muxu yo xa fə a tan Muxuna Dii Xemen na keli sayani. ¹⁰ E yi na falan namara, koni e yi falan ti fəlo e bode tagi, e naxa, “Keli fena sayani, na bunna di?”

¹¹ E yi Yesu maxədin, e naxa, “Sariya karaməxəne a falama nanfera fa fala Nabi Eli nan singe fama?”* ¹² A yi e yabi, a naxa, “Nabi Eli nan singe fama yati, a yi feene birin yitən. Koni nanfera Kitabuna a falama a Muxuna Dii Xemen tərəma nən kati, muxune yi e me a ra? ¹³ Koni n xa a fala e xa, Nabi Eli bata yelin fe. E yi e rafan feene birin liga a ra alo Kitabuna a fe falaxi kii naxan yi.”

Yinnan yi diidin naxan fəxə ra

Matiyu 17.14-21, Luka 9.37-43

¹⁴ E to fa xarandiin bonne fəma, e yi yama gbeen to e rabilinni. E nun sariya karaməxəna ndee yi e bode matandima. ¹⁵ Yamaan to Yesu to, e yi kabə kati! E siga e giye a ralandeni, e yi a xəntən. ¹⁶ Yesu yi a xarandiine maxədin, a naxa, “E bode matandima nanfera?”

¹⁷ Muxu keden yi a yabi yamaan ye, a naxa, “Karaməxə, n bata fa n ma dii xemen na i fəma amasəto yinnana a fəxə ra. A mi nəe falan tiye. ¹⁸ Yinnan na keli a ra waxati yo yi, a a rabirama nən bəxəni. A de xunfanna yi lu mine, a lu a jinna raxinɲe. A xara ayi. N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa yinnani ito kedi, koni e mi nəxi a kedə.” ¹⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan denkeleyatarene, n luma e fəma han waxatin mundun yi? N xa diɲa e xa han waxatin mundun yi? E fa diin na n fəma.” ²⁰ E yi fa a ra Yesu fəma.

Yinnan to Yesu to, a yi banxulanna raxuruxurun keden na, a yi bira bəxəni, a yi lu a makutukute, a de xunfanna yi lu mine. ²¹ Yesu yi banxulanna fafe maxədin, a naxa, “Xabu waxatin mundun ito ligama a ra?” A fafe yi a yabi, a naxa, “Xabu a dii jərəna. ²² Yinnan bata kata a faxa feen na sanɲa ma wuyaxi. A bata yi a rabira tənən nun igeni. Xa i nəe a lige, kininkinin nxu ma, i yi nxu mali.” ²³ Yesu naxa, “I tan naxa, ‘Xa i nəe.’ Naxan na denkeleya, na nəe feen birin lige nən.” ²⁴ Banxulanna fafe yi a xuini te sa, a naxa, “N denkeleyaxi, koni n mali n ma denkeleyatareyani.”

‡ 8:34: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nən, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wəkile sayaan na Yesu fəxə ra. * 9:11: Nabi Eli a fe sebəxi Malaki 3.23 kui. Sariya karaməxəne yi laxi a ra a Nabi Malaki bata a fala a Nabi Eli mən fama nən benun Alaa Muxu Sugandixin xa fa. Yoni Marafu Tiin nan na nabiya falan nakamalixi. A a lixi taruxuni ito kui, Herode bata yi Yoni Marafu Tiin faxa.

²⁵ Yesu yi a to, yamaan yi masoma e ra. Nanara, a yinna jaxin yamari, a naxa, “I tan yinnan bobo tuli xorina, n bata i yamari, xete diidini ito foxo ra, i nama fa a toro sonon!” ²⁶ Yinnan yi gbelegbele. A banxulanna raxara ayi ken! A xete a foxo ra. Banxulanna yi liga alo faxa muxuna. Muxune birin yi a fala, e naxa, “A bata faxa.” ²⁷ Koni Yesu yi banxulanna suxu a yiin ma. A yi a rakeli, a ti.

²⁸ Yesu so banxini waxatin naxan yi, a xarandiine yi a maxodin e danna, e naxa, “Nanfera nxu tan mi noxi na yinnan kede?”

²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Na sifan mi kede Ala maxandin xanbi.”

Yesu man yi a faxa feen fala

Matiyu 17.22-23, Luka 9.43-45

³⁰ E yi keli menni, e dangu Galile yamanani. Yesu mi yi waxi a xon ma muxune xa a yire kolon, ³¹ amasoto a yi a xarandiine nan xaranma. A yi a fala e xa, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xemen yanfama nen, e yi n so muxune yii, e yi n faxa. Koni soge saxan na dangu, n man kelima nen sayani.”

³² Koni, e mi na falan bunna kolon, e man yi gaxu a maxodinje.

Nde gbo birin xa?

Matiyu 18.1-5, Luka 9.46-48

³³ E Kaperunan taan li waxatin naxan yi, e so banxini. Yesu yi a xarandiine maxodin, a naxa, “E yi e bode matandima kira yi nanfe ma?” ³⁴ Koni e yi dundu amasoto e bata yi e bode matandi kira yi nun fa fala nde gbo birin xa e ye. ³⁵ Yesu yi doro, a yi a xarandii fu nun firinne xili, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi findi feni xunna ra, na xa a yete lu a rananna ra, a findi birin ma walikenn na.” ³⁶ A yi diidina nde rakeli, a yi a ti e birin yetagi. A yi a tongo, a yi a fala e xa, a naxa, ³⁷ “Naxan na diidini ito nde yisuxu n xinli, na bata n tan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na mi n tan xan tun yisuxi, fo naxan n xexi.”

Naxan mi kelixi e xili ma

Luka 9.49-50

³⁸ Yoni yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamoxo, nxu bata xemena nde to jinanne kede i xinli, nxu yi a raxolo, a xa a lu amasoto a mi yi en tan foxo ra.”

³⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E nama a raxolo amasoto muxun naxan kabanako feen ligama n xinli, na mi noe n ma fe jaxin fale. ⁴⁰ Amasoto naxan mi kelixi en xili ma, na en xa nen. ⁴¹ N xa jondin fala e xa, muxu yo igen so e yii amasoto Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan e tan na, na barayin sotoma nen!”

Yulubina fe

Matiyu 18.6-9, Luka 17.1-2

⁴² Yesu naxa, “Diidin naxanye denkeleyaxi n ma itoe ra, muxu yo na nde keden bira yulubini, a yi fisa nun geme gbeen yi xidi na kanna kee ra, a woli tilinna ma. ⁴³ Xa i yii nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i yii keden kanna xa so habadan nii rakisini, benun i yii firin kanna xa so yahannama te tutareni, ⁴⁴ ‘kunle nun teen mi janje denaxan yi habadan!’ ⁴⁵ Xa i sanna nan i bire yulubini, a sege a ra. A fisa i san keden kanna xa so ariyanna yi benun i san firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁶ ‘kunle nun teen mi janje denaxan yi habadan!’ ⁴⁷ Xa i yeen nan i bire yulubini, a ba na. A fisa i yee keden kanna xa so Alaa Mangayani benun i yee firin kanna xa so yahannama yi, ⁴⁸ ‘kunle nun teen mi janje denaxan yi habadan!’ ⁴⁹ Amasoto teen sama muxun birin ma nen menni alo i na foxon so suben ma.”

⁵⁰ “Foxon fan, koni xa a mexemexenna ba ayi, a fa ramexemexenna nanse ra nayi? E kewali fajine xa lu e dunuja yi gidini alo foxon naxan donse jaxumeni, e lu boje xunbenli e bode xon.”

10

Xaranna lan futu kala feen ma

Matiyu 19.1-12, Luka 16.18

¹ Na xanbi ra, Yesu yi keli menni, a yi siga Yudaya yamanani, a Yuruden baan gidi. Yamaan man yi malan a fema. A man yi e xaran alo a darixi a lige kii naxan yi.

² Farisi muxuna ndee yi fa a fema, e yi a maxodin alogo e xa a kepaan fesefese, e naxa, “A fala nxu xa, a daxa sariyani ba xemen xa a me a jaxanla ra?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Musa yamarin mundun so e yii?” ⁴ E yi a yabi, e naxa, “Musa bata tin a xemen xa futu kala kedin sebe, a yi a jaxanla bepin.”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Musa na yamarin seβexi ε xa nen bayo ε bōjen xōdōxō. ⁶ Koni a fōlōni dunuṇa da waxatini, ‘Ala xēmen nun ṇaxanla da nen,’ ⁷ ‘Nanara, xēmena a nga nun a fafe beṇinma nen, a yi a maso a ṇaxanla ra, ⁸ e findi fati bēnde kedenna ra.’* Nayi, muxu firin mi fa e ra koni muxu keden. ⁹ Nanara, Ala bata seen naxanye tugun e bode ra, muxe nama ne fata.”

¹⁰ E xεε banxini waxatin naxan yi, xarandiine yi Yesu maxōdin na feen ma. ¹¹ A yi a fala e xa, a naxa, “Xēmen naxan na a ṇaxanla beṇin, a ṇaxalan gbεε futu, a bata yalunyaan liga lan a ṇaxalan singen ma.† ¹² A na kii nin, ṇaxanla naxan na a mε a xēmen na, a lu xεmε gbεε xa, na ṇaxanla bata yalunyaan liga.”

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Luka 18.15-17

¹³ Muxune yi fa diidine ra Yesu fεma, alogo a xa a yiin sa e xunni, a duba e xa. Koni xarandiine yi falan ti ne ma. ¹⁴ Yesu to na to, a yi xōlō, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E tin diidine xa fa n fεma, ε nama e raxεε amasōtō e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁵ N xa ṇōndin fala ε xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soε Alaa Mangayani mumε!” ¹⁶ Na xanbi ra, a yi diidine dōxō a kanke ra, a yi a yiin sa e ma, a duba e xa.

Xεmε nafulu kanna fe

Matiyu 19.16-30, Luka 18.18-30

¹⁷ Yesu sigamatōna, xēmena nde yi a gi Yesu fōxō ra, a sa a xinbi sin a bun ma. A yi a maxōdin, a naxa, “Karamōxō faṇina, n nanfe ligε n habadan nii rakisins sōtō?” ¹⁸ Yesu yi a maxōdin, a naxa, “I n xilima nanfera fa fala muxu faṇina? Muxu yo mi fan, Ala nan keden fan. ¹⁹ I yamarine kolon ba? Fa fala, ‘I nama faxan ti. I nama yalunyaan liga. I nama muṇan ti. I nama wule seren ba. I nama muxun yii seene kansun. I baba nun i nga binya.’‡ ”

²⁰ Xēmen yi a fala, a naxa, “Karamōxō, xabu n dii ṇōreyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.” ²¹ Yesu yi a mato, a yi a xanu,

a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden luxi i ma. Siga, i sa i yii seene birin mati, i yūigelitōne ki. I nafunla sōtōma nen ariyanna yi. Na xanbi ra, i fa bira n fōxō ra.” ²² Xēmen na mε waxatin naxan yi, a bōjen yi raṇaxu a ma, a sunuxin yi siga, amasōtō nafulu kan gbeen nan yi a ra nun. ²³ Yesu yi a xarandiine mato a rabilinni. A yi a fala e xa, a naxa, “Nafulu kanne so raxōlō Alaa Mangayani han!”

²⁴ Xarandiine yi kabε na falan ma. Koni Yesu mōn yi a fala e xa, a naxa, “N ma diine, Alaa Mangayani so raxōlō han! ²⁵ Nafulu kanna so raxōlō Alaa Mangayani dangu ṇōgōmen so feen na sagilaan yinla ra.” ²⁶ Xarandiine yi kabε kati, e yi e bode maxōdin, e naxa, “Nde nōε kisε nayi?” ²⁷ Yesu mōn yi e mato. A yi a fala, a naxa, “Muxun mi nōε na ligε koni Ala tan nōε nen. Ala nōε feen birin ligε nen.”

²⁸ Piyεri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin beṇin, nxu bira i fōxō ra.” ²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ṇōndin fala ε xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ngaxakeden xēmemane nun a ṇaxalanmane, hanma a nga hanma a fafe hanma a diine hanma a xεene, n tan nun n ma falan Xibaru Faṇina fe ra, ³⁰ na kanna na ṇōxōn kεmε sōtōma nen waxatini ito yi, banxine nun ngaxakeden xēmemane nun ṇaxalanmane nun ngane nun diine nun xεene, beεenxōnyane fan yi sa ne fari, a yi habadan nii rakisins sōtō waxati famatōni. ³¹ Koni naxanye yεen na, ne wuyaxi sa luma nen xanbin na. Naxanye xanbin na iki, ne yi sa lu yεen na.”

Yesu mōn yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Luka 18.31-34

³² E yi kira yi waxatin naxan yi, e sigama Yerusalēn taani, Yesu yi tixi a xarandiine yεε ra. Xarandiine yi kuisan kati! A fōxōrabirane yi gaxu. Yesu mōn yi a xarandii fu nun firinne tongo, a siga e ra e danna. Feen naxanye fama ligadeni a ra, a na fala e xa. ³³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mato, en sigama Yerusalēn taani. N tan Muxuṇa Dii Xēmen soma nen saraxarali kuntigine nun sariya karamōxōne yii na yi.

* **10:8:** Dunuṇa Fōlōn 1.27 nun 2.24 † **10:11:** A yalunyaan ligaxi bayo a mōn futu singen yamarin bun Ala yεε ra yi. ‡ **10:19:** Xōroyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

E n ma kitin bolonma nen, a lan sayaan ma. Na xanbi ra, e yi n so siya gbetene yii, ³⁴ naxanye n magelema, e yi e degen namini n ma, e yi n bulan, e yi n faxa. Soge saxan na dangu, n mon kelima nen.”

*Yaki nun Yoni e maxandina fe
Matiyu 20.20-28*

³⁵ Na xanbi ra, Sebede a dii xemene Yaki nun Yoni yi fa Yesu fema, e naxa, “Karamoxo, nxu waxi a xon ma, i xa fena nde liga nxu xa.” ³⁶ Yesu yi e maxodin, a naxa, “E waxi a xon ma, n xa nanfe liga e xa?” ³⁷ E yi a yabi, e naxa, “I na dexo i ya binyeni, tin nxu xa duxoden soto i fema, keden i yiifanna ma, keden i komenna ma.” ³⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E n xandima naxan yi, e mi na kolon. N na n minma toroya igelengenna naxan na, e nae e minje na ra ba hanma e rafuye xoleni alo n nafuma kii naxan yi?” ³⁹ E yi a yabi, e naxa, “On, nxu a nae.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na n minma toroya igelengenna naxan na, e fama e mindeni na ra nen yati! N nafuma xoleni kii naxan yi, e fan yi rafu na kiini. ⁴⁰ Koni muxun dexo fena n yiifanna ma hanma n komenna ma, n tan mi na ragidima. Ala bata yelin na yirene ragide muxune ma.”

⁴¹ Xarandii fuun bonne na me waxatin naxan yi, e yi xolo Yaki nun Yoni ma. ⁴² Nanara, Yesu yi e birin xili a fema, a naxa, “E a kolon fa fala naxanye yatexi mangane ra siyane ye, ne noyaan nan ligama e xun na, e muxu gbeene fan yi kuntigiyaan dexo e ra. ⁴³ Koni a mi na kiini e tan tagi. Koni xa naxan yo waxi findi feni muxu gbeen na e ye, fo na xa findi e walikenen na. ⁴⁴ Xa naxan yo waxi findi feni e yeeratiin na, fo a xa findi birin ma konyin na. ⁴⁵ Amasoto hali n tan Muxuna Dii Xemena, n mi faxi fa fala muxe xa wali n xa, koni alogo n tan xa wali, n yi n niin fi muxu wuyaxi xunbaan na.”

*Yesu yi danxutoon yeen naba ayi
Matiyu 20.29-34, Luka 18.35-43*

⁴⁶ Awa, e yi sa Yeriko taan li. Yesu nun a xarandiine nun yama gbeen yi minima Yeriko taani waxatin naxan yi, danxutona nde yi dxi kiraan de xandi tideni naxan yi xili Baritime. Na bunna neen “Time a dii

xemena.” ⁴⁷ A to a me a Yesu Nasareti kaan nan danguma, a gbelegbele folo, a naxa, “Yesu, Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!” ⁴⁸ Muxu wuyaxi yi a masabari. Koni a mon yi lu gbelegbele, a naxa, “Dawudaa Dii Xemena, kininkinin n ma!” ⁴⁹ Yesu yi ti, a naxa, “E a xili.” Nayi, e danxutoon xili, e naxa, “I bojen xa xunbeli. Keli i ti, a i xilima.” ⁵⁰ A yi a doma gbeen nawoli ayi, a tungan, a fa Yesu fema. ⁵¹ Yesu yi a maxodin, a naxa, “I waxi a xon ma, n xa nanfe liga i xa.” Danxutoon yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, n waxi a xon ma, n xa seen to.” ⁵² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Siga, i ya denkeleyaan bata i rakendeya.” A yi seen to mafuren, a bira Yesu foxo ra kiraan xon ma.

11

*Yesu so fena Yerusalen taani
Matiyu 21.1-11, Luka 19.28-40, Yoni
12.12-19*

¹ E to maso Yerusalen taan na, e yi so Betifage nun Betani taadine yi, Oliwi Geyaan dexon ma. Yesu yi a xarandii firin nasiga e yee ra. ² A yi a pungu e ma, a naxa, “E siga banxideen na e yee ra. E na na li tun, e sofalidina nde toma nen xidixi, muxe munma dexo naxan fari singen. E a fulun, e fa a ra be. ³ Xa muxuna nde e maxodin fa fala, ‘E na ligama nanfera?’ E a fala a xa, e naxa, ‘Marigin makona a ma,’ na kanna a soma e yii nen mafuren.”

⁴ Nanara, e yi siga, e sa sofalidin to xidixi kiraan de banxina nde de ra. E yi a fulunma waxatin naxan yi, ⁵ muxun naxanye yi tixi na yi, na ndee yi e maxodin, e naxa, “E sofalidini ito fulunma nanfera?” ⁶ E yi e yabi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi, e yi tin e xa siga. ⁷ E yi fa sofalidin na Yesu fema, e yi e domane yifulun sofalidin fari, Yesu yi dexo a fari. ⁸ Muxu wuyaxi yi e domane yifulun kiraan xon ma, bonne yi jaxandene magira, e yi e sa kiraan xon ma a binya feen na. ⁹ Naxanye yi sigama a yee ra e nun naxanye yi biraxi a foxo ra, ne yi lu sonxo, e naxa, “Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! ¹⁰ En benba Dawudaa mangayaan naxan fama, Ala xa na baraka! Ala tantun kore xonna ma pon!”

¹¹ Yesu yi so Yerusalēn taani, a siga Ala Batu Banxini. A yi banxin kui seene birin mato, koni a li kɔɛ bata so, a yi siga Betani taani e nun a xarandii fu nun firinne.

*Yesu yi xɔdɛ binla danga
Matiyu 21.18-19*

¹² Na xɔtɔn bode, e yi kelima Betani taani waxatin naxan yi, kamɛn yi Yesu suxu. ¹³ A yi xɔdɛ binla to wulani a dɛɛne jingixi a ma. A yi siga na alogo a xa sa a bogina ndee fen a kɔɛ ra. Koni a to na li, a mi a bogi yo to, fɔ a dɛɛne amasɔtɔ xɔdɛn bogi waxatin munma yi a li. ¹⁴ Yesu yi a fala xɔdɛ binla ma, a naxa, “Muxu yo mi fa i tan bogin donma!” A xarandiine yi a fala xuiin mɛ.

*Yesu yi siga Ala Batu Banxini
Matiyu 21.12-17, Luka 19.45-48, Yoni 2.13-22*

¹⁵ E Yerusalēn li waxatin naxan yi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini. Naxanye yi sare matiin nun sare soni mɛnni, a ne kedi fɔlɔ. A yi gbeti masarane tabanle rafelen, e nun ganba matine gbɛdɛne. ¹⁶ A mi yi tinma muxu yo xa goronna radangu Ala Batu Banxin tanden ma. ¹⁷ A yi yamaan xaran, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma Banxin xili bama nɛn, Ala maxandi banxina siyane birin xa.’” Koni ε tan bata a findi mupadene luxunden na!”

¹⁸ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne na mɛ waxatin naxan yi, e yi Yesu faxa fɛrɛn fen fɔlɔ. Bayo e yi gaxuxi a yɛɛ ra nun, amasɔtɔ yamaan birin bata yi kabɛ a xaranna ma. ¹⁹ Ninbari soxina, Yesu nun a xarandiine yi keli taani.

*Xɔdɛ binla fe xaranna
Matiyu 21.20-22*

²⁰ Na xɔtɔn bode subaxani, e yi sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e yi na xɔdɛ binla to xaraxi han a salenne. ²¹ A fe yi rabira Piyɛri ma. A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i xɔdɛ binla naxan danga, a mato, a bata xara!”

²² Yesu yi e yabi, a naxa, “E dɛnkeleya Ala ma. ²³ N xa jɔndin fala ε xa, naxan na a fala geyani ito ma fa fala, ‘Siga, i sa bira fɔxɔ igeni,’ xa a mi sike a bɔjɛni, a yi dɛnkeleya, fa fala a falan nakamalima nɛn, a ligama a

xa nɛn. ²⁴ Na na a toxi, n na a falama ε xa, ε na Ala maxandi fena nde ma, xa ε la a sɔtɔ feen na, ε na sɔtɔma nɛn. ²⁵ Awa, ε nɛma Ala maxandɛ waxatin naxan yi, xa fena nde ε kui muxuna nde xili ma, ε xa a mafelu na ra. Nanara, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na ε mafeluyɛ ε hakɛne ra. ²⁶ Xa ε mi bonne mafelu, ε Fafe Ala naxan ariyanna yi, na mi ε fan mafeluyɛ ε yulubine ra.”

*Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe
Matiyu 21.23-27, Luka 20.1-8*

²⁷ Awa, e mɔn yi so Yerusalēn taani. Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tanden ma waxatin naxan yi, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa a fɛma. ²⁸ E yi a maxɔdin, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛn mundun yi? Nde i tixi itoe ligan na?” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ε maxɔdin fe keden na, xa ε n yabi, naxan n tixi na feene ra, n na falama ε xa nɛn. ³⁰ Awa, ε a fala n xa, nde Yoni rafaxi a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

³¹ E yi falan ti fɔlɔ e bode tagi, e naxa, “Xa en na a yabi fa fala a kelixi Ala nan ma, a a falama nɛn nayi, a naxa, ‘Nanfera ε mi la Yoni ra?’ ³² Koni xa en na a fala fa fala a kelixi muxun nan ma, na di?” Amasɔtɔ, e yi gaxuxi yamaan yɛɛ ra bayo yamaan birin yi laxi a ra a nabiin nan yi Yoni ra. ³³ Nayi, e Yesu yabi, e naxa, “N xu mi a kolon.” Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan yi, n mi na falama ε xa na yi.”

12

*Nakɔ kantanne fe sandana
Matiyu 21.33-46, Luka 20.9-19*

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa. A yi a sansan, a yi manpa ige badeni tɔn, a yi gbengben ti. Na xanbi ra, a nakɔɔn taxu a kantan muxune ra, a siga sigatini. ² A bogi waxatin to a li, a yi a walikɛna nde rasiga nakɔ kantanne ma, a e xa a gbeen so na yii. ³ Nakɔ kantanne yi na walikɛɛn suxu, e yi a bɔnbɔ, e yi a raxɛtɛ. E mi sese so a yii. ⁴ Na xanbi ra, nakɔ kanna mɔn yi walikɛ gbɛtɛ rasiga e ma, e yi na fan

* **11:17:** Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11

bɔnbɔ a xunna ma, e yi a makonbi. ⁵ A yi a saxanden fan nasiga, e yi na tan faxesa. Na xanbi ra, a yi ndee gbeteƴe rasiga, e yi na ndee bɔnbɔ, e yi ndee faxesa. ⁶ A lu a rafan dii xeme keden peen ma. Dɔnxen na, a yi na rasiga, a naxa, 'E yagima nen n ma diin tan yee ra.' ⁷ Koni nakɔ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, 'Nakɔ kanna ke tongon nan ito ra, e fa be, en na a faxesa. Nayi, a keen yi findi en gbeen na!' ⁸ Awa, e yi a dii xemen suxu, e yi a faxesa, e yi a woli ayi nakɔon fari ma."*

⁹ Yesu yi e maxodin, a naxa, "Nakɔ kanna nanfe ligama nayi? A fama nen nayi, a yi na muxune faxesa. A nakɔon taxu muxu gbeteƴe ra. ¹⁰ E munma Kitabun yireni ito xaran ba, a seƴexi denaxan yi fa fala, 'Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra. ¹¹ Marigin nan na ligaxi, kabanako feen nan na ra en yee ra yi.'†?"

¹² E yi kata Yesu suxu feen na amasoto e yi a kolon fa fala Yesu na sandan saxi e tan nan xa. Koni e gaxu yamaan yee ra. Nanara, e keli a fema, e siga.

Mudu fiin maxodinna fe

Matiyu 22.15-22, Luka 20.20-26

¹³ E yi Farisi muxuna ndee nun Herode a muxuna ndee rasiga Yesu fema alogo e xa a suxu feni ton a falana fe ra. ¹⁴ E yi fa a fema, e naxa, "Karamoxo, nxu a kolon fa fala jɔndi falan ni i ra. Muxu yo mi noe i ya miriyaan maxete, amasoto i mi muxune rafisaxi e bode xa fo i yamaan xaranma Alaa kiraan ma jɔndini. Awa, a daxa mudun xa fi Romi Manga Gbeen ma ba hanma a nama fi? Nxu lan nxu yi a fi, hanma nxu nama a fi?"‡

¹⁵ Koni Yesu yi e nafiyaan kolon. A yi e yabi, a naxa, "E n deen bunbama nanfera?

E fa gbete gbanan keden na, n xa a mato."

¹⁶ E yi fa gbete gbanan keden na a xon. A yi e maxodin, a naxa, "Nde xili nun a yetagin sawura a ma?" E yi a yabi, e naxa, "Romi Manga Gbeen." ¹⁷ Yesu naxa, "Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii."§

E kabɛ a ma kati!

Faxesa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Luka 20.27-40

¹⁸ Saduse muxuna* ndee yi fa Yesu fema naxanye a falama fa fala a muxune mi kelima sayani. E yi a maxodin, ¹⁹ e naxa, "Karamoxo, Musa ito nan seƴexi en xa, a naxa, 'Xa xemena nde faxesa, a jaxanla lu, koni dii mi a yii, xemen na ngaxakeden na xa na ke jaxanla tongo, e diin bari faxesa muxun xa.'† ²⁰ Awa, ngaxakedenmane muxu solofere yi na nun, a forimaan yi jaxanla futu, a faxesa, a mi dii lu. ²¹ Axunyen yi ke jaxanla tongo, na fan yi faxesa, a mi dii lu. A liga na kiini a xunyen saxanden fan na. ²² Na muxu soloferene sese mi dii lu. Dɔnxen na, na jaxanla fan yi faxesa. ²³ Awa, faxesa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, na jaxanla findima nde gbee ra nayi? Amasoto a bata yi doxo muxu solofereni ito birin xon ma nun!"

²⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "E bata tantan, amasoto e mi Kitabun kolon hanma Ala senbena. ²⁵ Bayo faxesa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, e ligama nen alo malekan naxanye ariyanna yi. Xemen mi jaxalan futuma, jaxanla mi doxon xemen xon ma. ²⁶ Awa, n xa faxesa muxune rakeli feen jɔndin yita e ra. E mi na xaranxi Musaa Kitabun kui ba, Ala naxan fala a xa fotondin yireni, a naxa, 'Ibrahimaa Ala nan n tan na, e nun Isiyagaa Ala e nun Yaxubaa Ala?'‡ ²⁷ Anu, faxesa muxune Ala mi

* **12:8:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakɔ kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **12:11:** Yaburin 118.22-23 ‡ **12:14:** Xa a fala e nama a fi, a birama mangane ra nen, xa a fala e xa a fi, a birama yamaan na nen naxanye yigbetenxi mudu maxinle xon.

§ **12:17:** Ala gbeen: Mangan yetagin sawuran to gbete gbananna ma, na a findixi mangan gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan nan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen nan na. *

12:18: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. † **12:19:** Dunuja

Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-10 ‡ **12:26:** Xoroƴaan 3.2 nun 3.6 nun 3.15-16 § **12:27:** niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun fa fala Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yena e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi. Nanara, faxesa muxune kelima sayani.

a tan na, koni fɔ niiramane. § ɛ tantanna gbo.”

Yamari fisamantenna fe

Matiyu 22.34-40, Luka 10.25-28

²⁸ Sariya karamɔxɔna nde yi na nun naxan e fe matandi xuiin mɛ. Na yi a to a Yesu bata Saduse muxune yabi ki fajɪ. Nanara, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yamarin mundun gbo dangu a birin na sariyan yamarine yɛ?” ²⁹ Yesu naxa, “Naxan gbo a birin xa na nan ito ra. ‘Isirayila kaane, ɛ tuli mati. Marigina en ma Ala keden peen na a ra. ³⁰ I xa i Marigina Ala xanu i bɔɲɛn birin na, e nun i niin birin na e nun i xaxinla birin na e nun i sɛnbɛn birin na.’” ³¹ A firinden nan ito ra. ‘Adamadi boden xanu alo i yetɛna.’† Yamari gbɛtɛ mi na naxan gbo itoe firinna xa.”

³² Sariya karamɔxɔn yi a fala Yesu xa, a naxa, “Karamɔxɔ, na lanxi. I bata ɲɔndin fala fa fala Ala keden peen nan a ra, gbɛtɛ yo mi na fɔ a tan. ³³ I na Ala xanu i bɔɲɛn birin na e nun i xaxinla birin e nun i sɛnbɛn birin, i yi i adamadi boden xanu alo i yetɛna, na dangu saraxa gan daxine nun saraxane birin na.” ³⁴ Yesu yi a to fa fala a bata a yabi xaxilimayani. Nanara, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I mi makuya Alaa Mangayaan na.”

Na xanbi ra, muxu yo mi susu a maxɔdinɲɛ fe gbɛtɛ ma.

Yesu yi maxɔdinna ti

Matiyu 22.41-46, Luka 20.41-44

³⁵ Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Sariya karamɔxɔne a falama nanfera fa fala Dawudaa bɔnsɔnna nan Alaa Muxu Sugandixin na? ³⁶ Dawuda yetɛɛn bata a fala, fata Alaa Nii Sarijanxin na, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dɔxɔ n yiifanna ma han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” ’‡

³⁷ Dawuda yetɛna a xili nɛn, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bɔnsɔnna ra di nayi?”§

Yama gbeen yi Yesu xuiin namɛ sɛwani.

Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi

Matiyu 23.1-36, Luka 20.45-47

³⁸ A yi e xaranma waxatin naxan yi, a naxa, “ɛ a liga ɛ yeren ma sariya karamɔxɔne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiyɛ. A rafan e ma yamaan xa e xɔntɔn lɔxɔ tidene yi. ³⁹ Muxu gbee dɔxɔdene rafan e ma salide banxine yi, e nun dɔxɔde fajine donse donna malanne yi. ⁴⁰ E kaɲa gilɛne yii seene bama e yii. E yi e yetɛ mayita sali xunkuyene yi! E yalagima nɛn na feene ma han a radangu ayi!”

Kaɲa gilɛna kisena

Luka 21.1-4

⁴¹ Yesu yi dɔxɔ Ala Batu Banxin gbɛti maraden yetagi yamaan yi darixi Ala kiseene sɛ dɛnaxan yi. A yi yamaan matoma, e gbɛtin sama na yi. Nafulu kan wuyaxi yi gbɛti gbeen sa. ⁴² Koni, kaɲa gilɛ yiigelitɔn fan yi fa, a wure gbeeli gbanan firin sa, naxanye munanfanna xurun a birin xa. ⁴³ Yesu yi a xarandiine xili a fɛma, a yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, fa fala kaɲa gilɛ yiigelitɔni ito naxan saxi gbɛti maradeni, na gbo bonne birin gbeen xa. ⁴⁴ Amasɔtɔ bonne birin naxan saxi, ne birin baxi e nafunla nde nan na, koni kaɲa gilɛni ito, hali yiigelitɔn to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

13

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Luka 21.5-6

¹ Yesu to yi minima Ala Batu Banxini, a xarandiina nde yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i yɛɛn ti gɛmɛ fajine nun banxi fajine ra!”

* **12:30:** Sariyane 6.4-5 † **12:31:** Saraxaraline 19.18 ‡ **12:36:** Yaburin 110.1 § **12:37:** Na waxatini karamɔxɔne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bɔnsɔnna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 seɛ, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nɛɛn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yɛɛ ra yi.

² Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata banxi gbeen itoe to ba? Hali gɛmɛni ito kedenna mi luyɛ a bode fari. E birin naxuyama ayi.”

*Tərən nun bɛsɛnxənyana a fe
Matiyu 24.3-14, Luka 21.7-19*

³ Yesu yi dɔxi Oliwi Geyaan fari Ala Batu Banxin yetagi waxatin naxan yi, Piyeri nun Yaki nun Yoni nun Andire yi siga a fɛma e danna a maxɔdindeni. ⁴ E yi a fala, e naxa, “Na feene liga waxatin fala nxu xa. Taxamasenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ a liga ɛ yeren ma alogo muxɛ nama ɛ mayenden.

⁶ Muxu wuyaxi fama nɛn n xinli, e yi a fala fa fala, ‘A tan nan n tan na.’ E muxu wuyaxi mayenden. ⁷ Ɛ na yɛngɛ feene mɛ e nun yɛngɛna ndee xinla, ɛ nama gaxu. A fɛrɛ mi na fɔ na fe sifane xa liga nɛn. Koni waxati rapanna mi na ra singen. ⁸ Siya kedenna siyaan bonna yɛngɛma nɛn, yamana keden yi yamanan bonna yɛngɛ. Bɔxɔn xuruxurunma nɛn yirena ndee yi. Fitina kamɛne yi so. Na feene birin ligama nɛn alo paxanla dii barin kui xɔlɛ singena.”

⁹ “Ɛ a liga ɛ yeren ma, amasɔtɔ muxune ɛ suxuma nɛn, e siga ɛ ra kiti sadeni.* E ɛ bulan salide banxine yi. Ɛ tima nɛn yamana kanne nun mangane yetagi n tan ma fe ra, ɛ yi n ma fe sereyaan ba e xa.

¹⁰ A fɛrɛ mi na fɔ n ma falan Xibaru Fajin kawandin xa ba siyane birin xa singen. ¹¹ E na ɛ suxu waxatin naxan yi, e siga ɛ ra kiti sadeni, ɛ naxan falama, ɛ nama xamin na ra benun a waxatin xa a li. Ala na naxan so ɛ yii na waxatini, ɛ na fala. Amasɔtɔ ɛ tan xa mi falan tima fɔ Alaa Nii Sarijanxina.

¹² Muxuna a ngaxakedenna yanfama nɛn, a yi a faxa. Fafane na pɔxɔnna ligama nɛn e diine ra. Diine murutɛma nɛn e sɔtɔ muxune xili ma, e yi e ti sayaan ma. ¹³ Muxun birin ɛ rapaxuma nɛn n tan ma fe ra. Koni muxun naxan dijama han a rapanna, na kisima nɛn.”

*Se Haramuxina
Matiyu 24.15-28, Luka 21.20-24*

¹⁴ “Ɛ na ‘Se Haramuxi Halagi Tiin’ to yirena nde yi, a mi daxa dɛnaxan yi, nayi naxanye Yudaya yamanani, ne xa e gi, e te

geyane fari. Naxan na feni ito xaran, na xa a bunna kolon! ¹⁵ Muxun naxan a kore banxin kɔɛ ra, na nama xɛtɛ, a godo banxini a yii seene tongodeni. ¹⁶ Muxun naxan xɛɛn ma, na nama xɛtɛ banxini a domaan tongodeni. ¹⁷ Gbalo gbeen fudi kanne yɛɛ ra na lɔxɔni e nun diin ngane! ¹⁸ Ɛ Ala maxandi alogo na feene nama liga xunbeli waxatini! ¹⁹ Amasɔtɔ na lɔxɔne tərən pɔxɔn munma liga singen xabu Ala dunuɔa da waxatin naxan yi han iki. A pɔxɔn fan mi fa ligama sɔnɔn! ²⁰ Xa Marigin mi yi nde ba na lɔxɔne ra nun, adamadi yo mi yi kisima, koni a bata nde ba e ra a muxu yɛbaxine fe ra.”

²¹ “Xa muxu yo a fala ɛ xa na waxatini, a naxa, ‘A mato, Alaa Muxu Sugandixin be yi’ hanma, ‘A mato, a sa mɛnni,’ ɛ nama la ne ra. ²² Amasɔtɔ muxu wulexi sugandixine nun wule nabine kelima nɛn, e taxamasenne nun kabanako feene liga alogo e xa Ala muxu yɛbaxine mayenden, xa na lanɲɛ. ²³ Koni, ɛ xa a liga ɛ yeren ma! N bata feene birin fala ɛ xa benun e waxatin xa a li.”

*Muxuna Dii Xɛmɛn fa fena
Matiyu 24.29-31, Luka 21.25-28*

²⁴ “Na lɔxɔne yi, na tɔrɔ lɔxɔne na dangu, ‘sogeni dimima nɛn, kiken mi fa dɛgɛma.

²⁵ Sarene kelima nɛn kore, e yolon. Kore xɔnna sɛnbɛne yimaxama nɛn.’ ²⁶ N tan Muxuna Dii Xɛmɛn minima nɛn kɛnɛnni kundani sɛnbɛ gbeen nun binyeni. ²⁷ N yi n ma malekane rasiga bɔxɔn tongon naaninne birin yi. E yi n ma muxu yɛbaxine malan keli dunuɔa danna bonna ma sa dɔxɔ bonna ra.”

*Xɔdɛ binla fe taxamasenna
Matiyu 24.32-35, Luka 21.29-33*

²⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ xaxili sɔtɔ xɔdɛ binla fe ma. A yiine na mapingi, a dɛɛne yi mini fɔlɔ, ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala pɛmɛn bata maso. ²⁹ A na kiini, ɛ na feni itoe to ligɛ waxatin naxan yi, ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala waxati saxin bata maso, a bata a so dɛɛn yɛtɛɛn li. ³⁰ N xa pɔndin fala ɛ xa, to muxune mi dangue mumɛ fɔ na feene birin liga. ³¹ Kore xɔnna

* 13:9: ɛ suxuma nɛn: E suxuma Yesu a xinla fe ra.

nun bəxə xənna danguma nən. Koni n ma falane mi danguma habadan!”

*Muxu yo mi na waxatin kolon
Matiyu 24.36-44*

³² “Muxu yo mi na ləxən nun waxati saxin kolon hali malekan naxanye ariyanna yi hanma Muxuna Dii Xəməna, fə Fafe Ala keden peena. ³³ Ə a liga ə yeren ma, ə yi lu ə yee ra yi amasəto ə mi na waxatin kolon. ³⁴ A ligama nən alo xəmənen naxan keli a konni, a siga sigatini, a yi a sənben nadangu a walikene ma, a yi wanla so e keden kedenna birin yii. A yi a fala banxi xunna xa, a xa lu a yee ra yi. ³⁵ Awa, ə lu ə yee ra yi amasəto ə mi banxi kanna fa waxatin kolon, xa jınbanna na a ra ba hanma kəe tagini hanma subaxani donton wugan ma hanma xətənni. ³⁶ Xa a fa sinma, a nama ə li xixənli! ³⁷ Awa, n naxan falama ə xa, n na a falama muxune birin nan xa. Ə lu ə yee ra yi!”

14

*Mangane yi yanfani tən Yesu ma
Matiyu 26.1-5, Luka 22.1-2, Yoni 11.45-*

⁵³ ¹ A bata yi lu nun soqe firin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla* nun Buru Tetaren Sanla† xa a li. Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne yi katama Yesu suxu feen na yanfani alogo e xa a faxa. ² E yi a fala, e naxa, “En nama a liga sanla waxatini alogo yamaan nama sənəxə sənəxə.”

*Latikənənna sa fəna Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Yoni 12.1-8*

³ Yesu yi Simən dogonfontəna banxini Betani taani waxatin naxan yi, a yi a dəgema, jaxanla nde yi fa, a so banxini. Alabasita gəmənen muranna suxi a yii latikənənna sare xədəxən yi naxan kui naxan xili naradi. A na muranni bə Yesu xun ma a latikənənna sa a xunni. ⁴ Muxuna ndee yi na yi, ne yi xələ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Latikənənni ito yikalaxi nanfera? ⁵ A yi sare nən dangu walikəen jee keden

saranna ra, na gbetin yi so yiigelitəne yii.” E yi jaxanla mafala kati!

⁶ Koni Yesu yi a fala, a naxa, “Ə fata a ma, ə a mafalama nanfera? A bata fe fajin naba n tan xa. ⁷ Amasəto yiigelitəne ə fəma waxatin birin, ə fe fajin nabə e xa nən, xa ə wa, koni n tan mi luma ə fəma waxatin birin yi. ⁸ A nəe naxan ligə, a bata na liga. A bata latikənənna sa n fatin ma, a yi a yitən n maluxun ləxəna fe ra benun na waxatin xa a li. ⁹ N xa jəndin fala ə xa, n ma falan Xibaru Fajini ito na rali dunuə yire yo yi, jaxanli ito naxan ligaxi, na fan falama nən, yamaan yi e miri a ma.”

*Yudasi yi Yesu yanfa
Matiyu 26.14-16, Luka 22.3-6*

¹⁰ Na xanbi ra, Yudasi Isakariyoti, Yesu a xarandii fu nun firinna nde, na yi siga saraxarali kuntigine fəma Yesu so feen na e yii. ¹¹ E yi e tuli mati a ra səwani, e yi a nata a e xa gbetin so a yii. Nanara, Yudasi yi feren fen fələ, a xa Yesu so e yii.

*Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla fe
Matiyu 26.17-25, Luka 22.7-14, 21-23,
Yoni 13.21-30*

¹² Buru Tetaren Sanla ləxə singena, yexee diin faxama ləxən naxan yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla saraxan na, xarandiine yi Yesu maxədin, e naxa, “I waxi a xən ma, nxu xa sa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala i xa minən yi?” ¹³ Awa, Yesu yi a jəngu muxu firin ma e yə, a yi e rasiga, a naxa, “Ə siga taani, ə xəməna nde toma nən ige fəjən dəxi a xun ma, ə bira a fəxə ra. ¹⁴ A na so dənaxan yi, ə a fala mənna banxi kanna xa, ə naxa, ‘Karaməxə naxa, a xəjə yigiyaden minən e nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donse donna tiin dənaxan yi?’ ¹⁵ Nayi, a banxin yire gbeena nde yitama ə ra nən kore banxin kəe ra, a yitənxi ki fajı, ə xa donseen nafala en xa mənni.” ¹⁶ Xarandiine yi keli, e siga taani, e sa feene birin li na alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E yi Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla donseen nafala.

* **14:1:** Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nən Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kəe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine də wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xəyəyan 12.1-13 kui. † **14:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma leben mi saxi naxan kui xii solofere sanli ito bun. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xəyəyan 12.15 kui.

¹⁷ Ninbanna to a li, Yesu nun a xarandii fu nun firinne yi fa. ¹⁸ E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε tan naxanye ε degema n fεma, ε tan nde keden n yanfama nεn.” ¹⁹ Xarandiine yi sunu han, e yi e bode maxɔdin fɔlɔ keden keden yεen ma, e naxa, “N tan nan a ra ba?” ²⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “E tan muxu fu nun firinna nde keden nan a ra nxu nun naxan nxu yiin nagodoma lenge keddenna kui yati! ²¹ N tan Muxuna Dii Xεmεn faxama nεn alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, koni gbalon na kanna yεε ra naxan n tan Muxuna Dii Xεmεn soma yamaan yii! A yi fisa nun hali na muxun mi yi bari nun mumε!”

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-30, Luka 22.15-20, Kεrenti Kaane Singena 11.23-25

²² E yi e degema waxatin naxan yi, Yesu yi burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so a xarandiine yii. A yi a fala, a naxa, “E a tongo, n fati benden nan ito ra.”

²³ Na xanbi ra, a yi igelengenna fan tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a so e yii, e birin yi e min a ra. ²⁴ Yesu naxa, “N wunla ni ito ra n layirin xidima en tagi naxan xɔn. A minima muxu wuyaxi nan xa. ²⁵ N xa jɔndin fala ε xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han n mɔn yi a min Alaa Mangayani.”

²⁶ Na xanbi ra, e βetin ba,‡ e siga Oliwi Geyaan fari.

Piyeri yi a mε Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Luka 22.31-34, Yoni 13.36-38

²⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E birin ε mεma n na nεn, amasɔtɔ a seβexi Kitabuni, fa fala, ‘N xuruse rabaan faxama nεn, yεxεene birin yi xuya ayi.’§ ²⁸ Koni n na keli sayani, n sigama nεn ε yεε ra Galile yamanani.” ²⁹ Piyeri yi a yabi, a naxa, “Hali bonne birin e mε i ra, n tan mi na ligε!” ³⁰ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “N xa jɔndin fala i xa. To kɔεen na, benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i yetεna

a falama nεn dɔxɔna ma saxan a i mi n kolon.” ³¹ Piyeri yi a yabi a sɔβεen na, a naxa, “Hali en birin faxa, n mi a fale mumε, fa fala n mi i kolon!” Xarandiin bonne fan birin yi na fala.

Yesu yi Ala maxandi nakɔni

Matiyu 26.36-46, Luka 22.39-46

³² E yi siga yirena nde yi naxan xili Getesemani. Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dɔxɔ be, n tan xa sa Ala maxandi.”

³³ Na xanbi ra, a Piyeri nun Yaki nun Yoni tongo, a siga e ra, a bɔjεn yi rafɔrɔ, a yi sunu. ³⁴ A yi a fala e xa, a naxa, “N bɔjεn nafɔrɔxi han n faxa. E lu be, ε lu ε yεε ra yi.”

³⁵ A yi a masiga ndedi, a yi bira bɔxɔni, a yi Ala maxandi alogo a xa nɔ na tɔrɔ waxatin makuyε a ra. ³⁶ A yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe Ala, baba, i nɔε feen birin ligε nεn. Tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ³⁷ Na xanbi ra, a mɔn yi xεtε, a yi a xarandiine li xixɔnli. A yi a fala Piyeri xa, a naxa, “Simɔn, i xiin nεn ba, i mi nɔxi luyε i yεε ra yi hali waxatidi? ³⁸ E lu ε yεε ra yi, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni. E niin waxɔn feen fan koni ε fati benden senben mi na.”

³⁹ A mɔn yi siga, a sa Ala maxandi, a mɔn yi xεtε na falane ma. ⁴⁰ A mɔn yi xεtε, a xarandiine li xiyε, bayo xixɔnla bata yi e suxu. E mi yi fa a kolon e a yabin naxan na. ⁴¹ A mɔn yi xεtε a saxandeni a yi a fala e xa, a naxa, “E mɔn xima ba? E mɔn ε matabuma ba? E a lu iki, waxatin bata a li! A mato, n tan Muxuna Dii Xεmεn bata so hake kanne senben bun ma iki. ⁴² E keli, en siga. Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, a bata fa!”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Luka 22.47-53, Yoni 18.3-12

⁴³ A mɔn yi fala tiini, Yudas, Yesu a xarandii fu nun firinna nde yi fa, ganla biraxi a fɔxɔ ra saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne naxanye rafa. Silanfanne nun gbeng-bettenne e yii.* ⁴⁴ Naxan yi a yanfama, na

‡ 14:26: E namunna nan yi a ra e xa βetin ba na sali waxatini fata Yaburin sorana nde ra keli Yaburin 113 han Yaburin 118 kui. § 14:27: Sakari 13.7 Sandani ito kui, Yesu misalixi xuruse rabaan na. E na Yesu faxa, a xarandiine birin xuyama ayi nεn. * 14:43: Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

bata yi taxamasenna fala nun, a naxa, “N na muxun naxan sunbu, a tan nan na ra. E yi a suxu, kantan muxune yi siga a ra!”

⁴⁵ Yudasi yi a tinxin Yesu ra keden na, a naxa, “Karamoxo!” A yi a sunbu. ⁴⁶ Nayi, e dutun Yesu ma, e yi a suxu! ⁴⁷ Muxun naxanye yi tixi na dexon, na nde yi a silanfanna botin, a yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin tunla sege a ma. ⁴⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa n suxudenin silanfanne nun gbengbetenne e yi alo mafu tiin nan yi n na nun. ⁴⁹ Nyi e fema lxo yo lxo, n yi xaranna tima Ala Batu Banxini, e mi n suxu. Koni a fere mi na fo Kitabuna falan xa kamali.”

⁵⁰ Na xanbi ra, xarandiine birin yi a raberin, e yi e gi. ⁵¹ Banxulanna nde yi biraxi Yesu foxo ra, a bitinganna nan tun yi mafilinfilinxi a ma. E yi a suxu, ⁵² koni a yi a dugin lu e yi, a ragenla yi a gi.

Yesu Yahudiya mangane yetagi

Matiyu 26.57-68, Luka 22.54-55, 63-71, Yoni 18.13-14, 19-24

⁵³ E yi Yesu tongo, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singena banxini. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone yi e malan na. ⁵⁴ Piyeri yi bira a foxo ra, koni e yi tagi kuya, han Saraxarali Kuntigi Singena tande ma. A dexo kantan muxune fema teen xon e maxaradeni. ⁵⁵ Saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan birin yi kata sereyana nde fendeni Yesu xili ma alogo e xa a faxa. Koni e mi sese soto. ⁵⁶ Muxu wuyaxi yi wulen seren ba Yesu xili ma, koni sereyane mi yi lanxi e bode ma.

⁵⁷ Muxuna ndee mon yi keli e wule sereni ito ba Yesu xili ma, e naxa, ⁵⁸ “Nxu a xuiin mexi nen a falama, a naxa, ‘N na Ala Batu Banxini ito kalama nen adamadiine naxan nafalaxi, n yi gbete ti soge saxan bun ma, adamadiine mi naxan tiye.’ ” ⁵⁹ Koni hali ne fan, e sereyane mi lan e bode ma.

⁶⁰ Saraxarali Kuntigi Singen yi ti e birin yetagi, a Yesu maxodin, a naxa, “Muxuni itoe naxan falama i xun ma, na yabi mi i xon ba?” ⁶¹ Koni Yesu mi fala yo ti. Saraxarali Kuntigi Singen mon yi a maxodin, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na ba, Duban Kanna a Diina?” ⁶² Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na. Awa, e birin n tan Muxuna Dii

Xemen toma nen dxi Ala Senbemaan yi-ifanna ma. E yi n famatxon to kundani keli kore.” ⁶³ Saraxarali Kuntigi Singen yi a domani bo, a naxa, “En mako mi fa sereya yo ma sonon! ⁶⁴ E bata a xuiin me a Ala rayelefuma. E mirixi a ma di?” E birin yi a yalagi, e naxa, a lan nen a xa faxa. ⁶⁵ Ndee yi e degen namini folo Yesu ma. E yi a yeen maxidi, e yi a bonbo, e naxa, “Nabiya falane ti!” Kantan muxune yi a suxu, e yi a bonbo.

Piyeri a me fena Yesu ra

Matiyu 26.69-75, Luka 22.56-62, Yoni 18.15-18, 25-27

⁶⁶ Piyeri yi dxi tanden ma waxatin naxan yi, Saraxarali Kuntigi Singena walike paxanla nde yi fa. ⁶⁷ A to Piyeri to a maxare, a yi a mato ki fani, a naxa, “I tan fan yi Yesu Nasareti kaan foxo ra.” ⁶⁸ Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N mi a kolon i waxi naxan fala fe yi,” a siga tanden so deen na. Nayi, dontonna yi wuga. ⁶⁹ Walike paxanla to a to menni, muxun naxanye yi tixi na, a mon yi a fala ne xa, a naxa, “A tan muxuna nde nan ito ra.” ⁷⁰ A mon yi a matandi. Waxatidi danguxina, muxun naxanye yi tixi na, ne mon yi a fala Piyeri xa, e naxa, “A tan nde nan i tan fan na yati, amasoto Galile kaan nan i tan fan na.” ⁷¹ Nayi, Piyeri yi a kolo dangane ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N mi xemeni ito kolon e naxan ma.”

⁷² Na waxatin yeteni dontonna mon yi wuga a firinden, Yesu falan naxan ti, na yi rabira Piyeri ma, a naxa, “Benun dontonna xa wuga sanja ma firin, i a falama nen dxi na ma saxan a i mi n kolon.” Nayi, a yi wuga folo.

15

E siga Yesu ra Pilati fema

Matiyu 27.1-2, 11-14, Luka 23.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Subaxani saraxarali kuntigine nun yamaan fonne nun sariya karamoxone nun kitisa yamaan birin yi a feen nagidi. E yi Yesu xidi, e yi a xali Pilati fema. ² Pilati yi a maxodin, a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata a fala.” ³ Saraxarali kuntigine yi Yesu kansun fe wuyaxi ra. ⁴ Nanara, Pilati mon

yi a maxədin, a naxa, “I mi e yabin ba? A mato, e bata i kansun fe wuyaxi ra.” ⁵ Yesu mi tin fala yo tiyε. Pilati yi kabε na ma kati!

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Luka 23.13-25, Yoni 18.39-19.16

⁶ E yi darixi nən kasorasa keden bejinne sali ləxəni, yamaan na naxan ma fe fala. ⁷ Na waxatini xəmənə nde yi na naxan yi xili Baraba, a yi kasoni e nun muxu murutəxin naxanye keli mangan xili ma, e faxan ti. ⁸ Yamaan yi fa Pilati mafan, a xa a dari feen liga e xa. ⁹ Pilati yi e maxədin, a naxa, “E waxi a xən ma n xa Yahudiyane mangan bejin ε xa?” ¹⁰ Amasəto a yi a kolon a saraxarali kuntigine Yesu soxi a yii xəxəlɔnyaan nan ma.

¹¹ Koni saraxarali kuntigine yi yamaan nadin, alogo Pilati xa Baraba nan bejin. ¹² Pilati mən yi falan ti yamaan xa, a naxa, “E naxan xilima fa fala a Yahudiyane mangana, n xa nanfe liga a ra?” ¹³ E yi sənəxə, e naxa, “A gbangban wudin ma!” ¹⁴ Koni Pilati yi e maxədin, a naxa, “A fe paxin mundun ligaxi?” Koni e sənəxən yi siga gboε ayi, e naxa, “A gbangban!” ¹⁵ Pilati yi tin a xa yamaan nafan feen naba. Nanara, a yi Baraba bejin e xa. A yi yamarin fi a Yesu xa bulan, e yi a gbangban wudin ma.

Sofane yi Yesu magele

Matiyu 27.27-31 Yoni 19.2,3

¹⁶ Yamana kanna sofane yi Yesu xali yamana kan banxini, sofane ganla birin yi e malan. ¹⁷ E yi doma mamiloxin nagodo a ma,* e wudi yii pəli kanne dənbe kəmətin na mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna. ¹⁸ E yi lu a magele, e naxa, “I xənyε, Yahudiyane mangana!” ¹⁹ E yi tamina nde tongo, e lu a bənbe a xunna ma, e yi e dεgen namini a ma, e yi e xinbi sin a yetagi, e a binya mageleni. ²⁰ E to yelin a magele, e doma mamiloxin ba a ma e mən yi a maxidi a gbee dugine yi. Na xanbi ra, e yi siga a ra a gbangbandeni wudin ma.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Luka 23.26-43, Yoni 19.17-27

²¹ E yi lan xəmənə nde ra naxan yi xili Simən Sireni kaana, Alesandire nun Rufu fafe. A yi kelima xεen ma siga taani. E yi a karahan a xa Yesu faxa wudin tongo. ²² E yi siga Yesu ra han na yireni dənaxan xili Gologota, naxan bunna nεen, “xun xəri yirena.” ²³ E yi mirihi nun manpaan basanxin so Yesu yii alogo a xa a min, nde yi ba tərɔyaan na, koni a mi tin a rasuxε. ²⁴ Awa, e yi a gbangban wudin ma, e yi masensenna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ²⁵ E yi a gbangban wudin ma soge raxənəxən waxatini. ²⁶ E yi a kansun kədin sεbe fa fala “Yahudiyane Mangan nan ito ra.” ²⁷ E yi mupade firin gbangban wudine ma Yesu fεma, keden a yiifanna ma, keden a kəmənna ma.

²⁸ Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “A yatε nən alo fe paxi rabane.” ²⁹ Dangu muxune yi a makonbi e yi e xunni maxa, e naxa, “Ee! I tan naxan Ala Batu Banxin kalama, i yi a ti soge saxan bun ma, ³⁰ awa, iki, godo i keli wudin kəε ra, i yi i yetε rakisi!” ³¹ Saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne fan yi Yesu magele na kiini, e yi a fala e bode xa, e naxa, “A bata bonne rakisi, koni a mi nəε a yetε rakise!” ³² Nxu xa Alaa Muxu Sugandixina, Isirayila mangan to godε iki keli wudin ma alogo nxu xa dənkeleya a ma!”

Muxun naxanye yi gbangbanxi wudin ma a fεma, ne fan yi a makonbi han!

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-56, Luka 23.44-49, Yoni 19.28-30

³³ Dimin yi so yiren birin xun na yanyi tagini han se din waxatin yi maso. ³⁴ Na waxatini, Yesu yi gbelegbele a kon xuini lengben, a naxa, “Eli, Eli, lama sabakitan?” Na bunna nεen fa fala, “N ma Ala, n ma Ala, i n nabəjinxi nanfera?”†

³⁵ Muxuna ndee yi tixi na yi, na ndee yi a xuiin mε, e naxa, “E tuli mati, a Nabi Eli xilima!” ³⁶ E tan nde yi dugi dungin tongo, a siga a giyε, a sa a sin minse muluxunxini, a yi a so wudin xun na, a yi a ti Yesu xa. A yi a lan Yesu dεen ma, a naxa, “A mamε, nxu xa a to xa Nabi Eli a ragodε keli wudin kəε ra!”

* **15:17:** Doma mamiloxin findixi mangane domaan na. E fa a mangayaan nan magelema. † **15:34:** Yaburi 22.2

³⁷ Yesu yi a xuini te fangan na, a faxes.

³⁸ Dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra, fɔlɔ a xunna ma han a labena. ³⁹ Sofa Kuntigin naxan yi tixi wudin yɛtagi nun, na yi Yesu xuiin mɛ, a yi a faxes kiin to, a naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan yi a ra yati!”

⁴⁰ Naxanla ndee yi tixi wulani, e a matoma. Mariyama Magadala kaan yi ne yɛ nun, e nun Mariyama, Yaki xuri nun Yose nga e nun Salome. ⁴¹ Ne nan yi biraxi a fɔxɔ ra Galile yamanani nun a malideni. Naxalan wuyaxi gbɛtɛye fan yi na naxanye fan fa a fɔxɔ ra Yerusalɛn taani.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Luka 23.50-56, Yoni 19.38-42

⁴² Ninbanna bata yi a li. Yuma lɔxɔn nan yi a ra Matabu Lɔxɔn nan yi na xɔtɔn bode. ⁴³ Yusufu Arimate kaan yi fa, muxu gbeen nan yi a ra kitisane malanni, naxan fan yi Alaa mangayaan mamɛma, na yi susu sigɛ Pilati fɛma a maxɔdinden Yesu binbina fɛma. ⁴⁴ Pilati na mɛ waxatin naxan yi fa fala a Yesu bata faxes, a yi tɛrɛna na falan na. A sofa kuntigin xili, a yi a maxɔdin xa Yesu bata faxes. ⁴⁵ Pilati to sofa kuntigina falan mɛ, a yi yamarin fi, a e xa Yesu binbin so Yusufu yii. ⁴⁶ Yusufu yi kasangenna sara, a yi a binbin nagodo, a yi a kasangen, a sa a maluxun gaburun na fanye kui gexini alo faran yili. Na xanbi ra, a gɛmɛ gbeen makututu gaburun dɛ ra. ⁴⁷ Mariyama Magadala kaan nun Mariyama bonna, Yose nga, ne yi a matoma e Yesu sa dɛnaxan yi.

16

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-8, Luka 24.1-12, Yoni 20.1-10

¹ Matabu Lɔxɔn to dangi, Mariyama Magadala kaan nun Mariyama, Yaki nga nun Salome yi latikɔnɔnna sara alogo e xa sa a sa Yesu binbin ma. ² Xatin xɔtɔnni sogen te waxatini, e yi sigama gaburu dɛɛn na, ³ e yi e bode maxɔdin, e naxa, “Nde gɛmɛn makutukutuma, a yi a ba gaburun dɛ ra en xa?” ⁴ E fa e yɛɛn nakelɛ, e yi a to a gɛmɛn bata yi makutukutu, a ba gaburun dɛ ra. Na gɛmɛn yi gbo han! ⁵ E yi so gaburun kui,

e banxulan doma fixɛ kanna nde to dɔxi yiifanna ma, e gaxu kati!

⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, ɛ Yesu Nasarɛti kaan nan fenma naxan gbangban wudin ma. A mi be, a bata keli sayani! E a sa be nin. ⁷ Koni ɛ siga, ɛ sa a fala a xarandiine nun Piyɛri xa, ɛ naxa, ‘A sa ɛ lima Galile yamanani, ɛ sa a toma nɛn na yi, alo a fala ɛ xa kii naxan yi.’ ” ⁸ E kui fuxin yi siga e giye keli gaburun kui, e xuruxurunma. Koni e mi sese fala muxu yo xa amasɔtɔ e yi gaxuxi han!

Yesu yi mini kɛnɛnni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Yoni 20.11-18

⁹ Yesu to keli sayani xatin subaxani, a mini Mariyama Magadala kaan nan singe xa kɛnɛnni, a jinan soloferen kedi naxan fɔxɔ ra. ¹⁰ Mariyama yi sa na xiburun nali Yesu fɔxɔrabirane ma, naxanye yi wugama Yesu jan feen na. ¹¹ Awa, e to a mɛ a Yesu niin mɔn bata bira a yi, a Mariyama bata a to, e mi la a ra.

Yesu yi a yɛtɛ yita a xarandii firin na

Luka 24.13-35

¹² Na xanbi ra, Yesu yi a yɛtɛ yita e tan muxu firinna nde ra kii gbɛtɛ yi kiraan xɔn ma, e yi sigan tima burunna ra waxatin naxan yi. ¹³ E yi xɛtɛ, e sa na fala bonne xa, koni e mi la e ra.

Yesu yi a xarandiine xɛ

Matiyu 28.16-20, Luka 24.36-49, Yoni 20.19-23, Kɛwanle 1.6-8

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi mini kɛnɛnni xarandii fu nun kedenne xa, e yi e dɛgema waxatin naxan yi. A yi e maxadi e dɛnkeleyatareyaan nun e bɔjɛ xɔdɛxɛyana fɛma amasɔtɔ naxanye a to a niini, e mi la ne ra. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “E siga dunuɲa yiren birin yi, ɛ n ma falan Xibaru Fajin kawandin ba daala birin xa. ¹⁶ Naxan na dɛnkeleya, a rafu igeni, na kisima nɛn. Xa naxan mi dɛnkeleya, na yalagima nɛn. ¹⁷ Naxanye na dɛnkeleya, e taxamasenni itoe ligama nɛn n xinli: E jinanne kedima nɛn, e yi xui gbɛtɛ nɛnɛne fala, ¹⁸ e yi saɲine suxu e yiine ra, e dabarin don, sese mi liga e ra. E yiin sama nɛn fureɲone ma, e yi e rakɛndɛya.”

Yesu te fena ariyanna yi

Luka 24.50-53, Kewanle 1.9-11

¹⁹ Marigi Yesu yelin falan tiyε e xa wax-
atin naxan yi, a te ariyanna yi a sa dɔxɔ Ala
yiifanna ma. ²⁰ E yi siga kawandin badeni
yiren birin yi. Marigin yi walima e xɔn, a yi
a falan sɛnbε so taxamasenne ra.

Luka Luka Yesu a Fe Xibaru Fajin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane sebe Alaa Nii Sarijanxin barakani: Matiyu, Maraka, Luka, e nun Yoni. Luka Kitabun yireni ito sebei nen fɔ jɛɛ tonge saxan e nun suulun jɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma. Luka mi yi Yesu fɔxɔ ra a dunuɔa yi gidini. A denkeleya Yesu te xanbin nin kore xɔnna ma Xera Pɔli waxatini. Dandan tiin nan yi Luka ra, a yi lɔnnixi ki fajɪ. A siga nen Yesu a xarandiine fema Yerusalɛn taani, a yi Yesu a fe birin fɛsɛfɛsɛ alogo a xa dɛntɛgɛ kamalixin sa dunuɔa muxune birin xa. A sebei muxuna nde nan ma naxan xili, “Teyofili.” A kari mi kolonxi to, koni a xinla bunna neen fa fala “Ala Xanu Muxuna.” Han to, a mɔn sebei ne nan ma naxanye bata Ala xanu.

Kitabun yireni ito Yesu bari kiin nan singe yɛbama, Mariyamaa diina. Yesu a dunuɔa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nen a yamaan xa. A mɔn yi kabanako wuyaxi liga. Luka na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a keli fena sayani. Yesu texi ariyanna yi kii naxan yi, na fan yɛbaxi Kitabun yireni ito yi.

Kitabun yireni ito nan muxune malima alogo e xa a famu Yesu findixi Alaa Diin na kii naxan yi. Na feen sebei Luka 1.34-35 kui. Ala mi finde diin sɔtɔ muxun na alo adamadiine diin sɔtɔn kii naxan yi. Ala Yesu daxi a nga kui nen alo a dunuɔa da a fala xuiin xɔn ma kii naxan yi. Ala nan a falaxi a xa da a nga kui, a yi da. Nayi, Yesu Fafe mi toxi dunuɔa yi. Xa a fafe mi toxi dunuɔa yi, a fafe findixi nde ra nayi? Na feen ma, yamaan to a fafe a fe falama, e yi a fala fa fala Ala nan a fafe ra bayo a tan nan Yesu da a nga kui. Na nan Yesu findixi Alaa Diin na.

¹ N xɔyin Teyofili,*

Muxu wuyaxi bata sebenla ti lan feene ma naxanye liga nxu yɛɛ xɔri. ² E feene

yɛbaxi nen alo sereya kɛndɛne a fala e xa kii naxan yi, xabu a fɔlɔni, naxanye Alaa falan nalima. ³ Awa, n xɔyin Teyofili, n bata feni itoe xaran, n yi e fɛsɛfɛsɛ ki fajɪ xabu a fɔlɔni. N bata n miri a ma, n naxa, “A lan n xa a sebei ki fajɪ, n yi a rasiga i ma.” ⁴ N ni ito ligaxi nen alogo i xa na feene birin jɔndin kolon i xaranxi naxanye ma.

Yoni bari feen yi fala

⁵ Ito birin fɔlɔxi Herode a mangayaan waxatin nin Yudaya yamanani. Saraxaralina nde yi na, a xili Sakari naxan yi kelixi saraxarali Abiya bɔnsɔnni. A jaxanla yi xili Elisabeti. Na fan yi kelixi saraxarali Haruna bɔnsɔnna nin. ⁶ E firinna birin yi tinxin Ala yɛɛ ra yi, e yi Marigina yamarin nun a sariyan birin suxi. ⁷ Dii yo mi yi e yii nun, amasɔtɔ gbantan nan yi Elisabeti ra, e firinna birin bata yi fori han!

⁸ Lɔxɔna nde, Sakari a saraxarali wanla waxatin yi a li Ala xa, ⁹ e yi a sugandi masɛnsɛnna xɔn alo saraxaraline darixi a ra kii naxan yi, alogo a xa so Marigin Batu Banxini wusulan gandeni. ¹⁰ Yamaan yi malanxi tandeni Ala maxandideni wusulanna gan waxatini, ¹¹ nayi, Marigina malekan yi mini kɛnɛnni a xa, a ti wusulan ganden yiifanna ma. ¹² Sakari malekan to waxatin naxan yi, a kuisan, a gaxu. ¹³ Koni malekan yi a fala a xa, a naxa, “Sakari, i nama gaxu! Ala bata i xuiin mɛ, i ya jaxanla, Elisabeti dii xɛmɛn sɔtɔma nen i xa, i yi a xili sa Yoni. ¹⁴ I sɛwama nen, muxu wuyaxi fan yi sɛwa a bari feen na. ¹⁵ Amasɔtɔ a findima nen muxu gbeen na Marigin yɛtagi. A nama manpaan min, a nama dɔlɔ ma se yo min. A lugoma nen Alaa Nii Sarijanxin na xabu a nga kui waxatin naxan yi. ¹⁶ A fama nen Isirayila kaan wuyaxi ra e Marigina Ala ma. ¹⁷ A sigama Marigina xɛrayaan na nen sɛnbɛni alo Nabi Eli† a liga kii naxan yi. A yi dii fafane bɔjɛn nafindi e diine ma. A yi muxu murutɛxine masara, e miriyaan yi liga alo tinxin muxune, alogo a xa yamani tɔn Ala xa ki fajɪ.”

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna neen, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” † **1:17:** A mato Malaki 3.23-24 kui.

¹⁸ Sakari yi a fala malekan xa, a naxa, “N na a kolonma di, fa fala j̄andi nan ito ra? N tan bata fori, n ma j̄axanla fan bata fori.”

¹⁹ Malekan yi a yabi, a naxa, “Baraka Yibirila nan n tan na, naxan tima Ala yɛtagi. A tan nan n x̄xi i ma feni ito Xibaru Fajin nalideni i ma. ²⁰ Koni bayo i mi laxi n ma falan na, naxan sa kamalima a waxatini, i findima n̄n bobon na, i mi falan tima han na yi liga.”

²¹ Na waxatini, yamaan yi Sakari mamɛma. E yi k̄nt̄fili bayo a bata yi bu Ala Batu Banxini. ²² Koni a to mini, a mi no falan tiyɛ e xa, e yi a kolon fa fala a bata fe toon ti Ala Batu Banxini. A yi a yiin maliga e xa bayo a mi yi n̄ɛ falan tiyɛ.

²³ A wali l̄x̄one j̄anxina Ala xa, Sakari yi x̄ɛɛ a konni. ²⁴ Na dangi xanbini, a j̄axanla Elisabɛti yi fudikan. Kike suulun, a mi mini tandeni. ²⁵ A yi a fala, a naxa, “Marigina ito nan ligaxi n xa, a bata tin a xa n ma yagin ba n ma n ma muxune tagi.”

Yesu bari feen yi fala

²⁶ Elisabɛti kuiin kike senninna, Ala yi maleka Yibirila rasiga Galile taana nde yi naxan xili “Nasareti.” ²⁷ A falan ti sungutun nas̄l̄nxin xa, x̄ɛɛna nde bata yi a masuxu naxan yi xili Yusufu, Manga Dawuda b̄ns̄onna muxuna nde nan yi na ra. Na sungutun nas̄l̄nxin yi xili n̄n Mariyama. ²⁸ Malekan yi fa a fɛma, a naxa, “Sɛwani i xa Ala fe fajin nagidixi i tan naxan ma. Marigina i x̄n!”

²⁹ Mariyama yi kuisan malekana falana fe ra, a yi a miri a x̄nt̄onna bunna ma. ³⁰ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama, i nama gaxu amas̄ɔ Ala bata maragidi fajin fi i ma. ³¹ I fudikanma n̄n, i dii x̄ɛn s̄ɔɔ, i yi a xili sa Yesu.† ³² A binyen s̄ɔɔma n̄n, a xili bama n̄n a Kore X̄onna Alaa Dii X̄ɛɛna. Marigina Ala a findima n̄n mangan na alo a benba Dawuda yi kii naxan yi. ³³ A findima n̄n Yaxuba b̄ns̄onna mangan na habadan. A mangayaan mi j̄an̄j̄e mumɛ!”

³⁴ Mariyama yi a fala malekan xa, a naxa, “Sungutun nas̄l̄nxin nan n tan na, ito ligama di nayi?”

³⁵ Malekan yi a yabi, a naxa, “Alaa Nii Sarijanxin godoma n̄n i ma, Kore X̄onna Ala s̄n̄b̄n godoma n̄n i xun ma. Nanara, na dii sarijanxin xili bama n̄n a Alaa Dii X̄ɛɛna. ³⁶ I ngaxakedenna Elisabɛti fan fudikanna nan a ra iki. Hali a to bata fori, e yi a falama naxan ma a gbantana, na kuiin kike senninden na ra iki. ³⁷ Amas̄ɔ Ala n̄ɛ feen birin ligɛ n̄n.”

³⁸ Mariyama naxa, “Marigina walikɛn nan n tan na, Ala xa na liga n xa alo i bata a fala kii naxan yi.” Malekan yi keli a fɛma.

Mariyama yi siga Elisabɛti fɛma

³⁹ Na xanbi ra, Mariyama yi a yit̄n mafurɛn, a siga taana nde yi Yuda yamanani, geya wuyaxi yi d̄enaxan yi. ⁴⁰ A siga Sakari konni Elisabɛti x̄nt̄ondeni. ⁴¹ Elisabɛti Mariyama x̄nt̄on ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa Elisabɛti kui. Elisabɛti yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ⁴² A yi a fala ti xuini te, a naxa, “Baraka diin nan i tan na j̄axanle tagi! I diin naxan fan s̄ɔɔma, baraka diin nan na ra! ⁴³ N binyen sifani ito s̄ɔɔxi di, n kanna nga xa fa n konni? ⁴⁴ Amas̄ɔ, n na i x̄nt̄on ti xuiin mɛ waxatin naxan yi, diin yi a ramaxa n kui sɛwani. ⁴⁵ Sɛwani i xa, i tan naxan laxi a ra fa fala Marigina falan kamalima n̄n.”

Mariyamaa b̄ɛtina

⁴⁶ Mariyama naxa, “N Marigin tantunma n b̄j̄ɛni. ⁴⁷ N sɛwaxi n b̄j̄ɛni n nakisimana Alaa fe ra. ⁴⁸ Amas̄ɔ a bata a xaxili lu n tan a walikɛ magodoxin x̄n ma. Nanara, f̄l̄ɔ iki ma han habadan, muxun birin a falama n̄n a baraka diin nan n tan na. ⁴⁹ Amas̄ɔ Ala S̄n̄b̄maan bata fe gbeen liga n xa.

A xinla sarijan.

⁵⁰ A kininkinin a yɛragaxu muxune ma han mayixɛɛ mayixɛtɛne.

⁵¹ Ala bata a yiini bandun, a yi waso muxune raxuya ayi e nun e fe yit̄nxine.

⁵² Ala bata manga s̄n̄b̄e kanne ba e manga gbɛdɛne yi. Naxanye e yɛɛ magodoxi, a yi ne yite.

† 1:31: Yesu xinla bunna n̄ɛn, fa fala “Marakisi Tiina” Heburu xuini.

⁵³ A kamətəne ralugo fe faɲin na.
A nafulu kanne yii seene ɲan.

⁵⁴ Ala layirin naxan xidi en benbane xa,
a mi ɲinanxi na ma.

⁵⁵ A yi a xaxili lu a hinanna xən ma
Iburahima xa e nun a bənsənna birin
han habadan!"

⁵⁶ Mariyama yi kike saxan ti Elisabeti
fema. Na xanbi ra, a yi xetɛ a konni.

Yoni Marafu Tiin bari fena

⁵⁷ Elisabeti dii bari waxatin yi a li, a yi dii
xɛmɛn sɔtɔ. ⁵⁸ A dɔxɔ bodene nun a xabilan
muxune yi a mɛ a Marigin bata kininkinin
a ma, e yi sɛwa e bode xən ma.

⁵⁹ Diin barin lɔxɔ xunna, e fa a ra a banx-
ulandeni, e yi a xili sama nɛn Sakari alo a
fafa xinla kii naxan yi. ⁶⁰ Koni a nga naxa,
"Ɛn-ɛn de! A xili sama nɛn Yoni."

⁶¹ E yi a fala a xa, e naxa, "Muxu yo mi i
bənsənni naxan xili na kiini." ⁶² Nayi, e yi
e yiin maliga a fafa xa, e yi a maxɔdin diin
xinla ma.

⁶³ Sakari yi walaxan tongo, a yi a sɛbɛ, a
naxa, "A xili nɛn Yoni." E birin yi kabɛ kati!

⁶⁴ Na waxatin yeteni, Sakari yi nɔ falan tiyɛ,
a Ala tantun fɔlɔ. ⁶⁵ A dɔxɔ bodene yi gaxu
kati! Muxune yi na feene falama Yudaya
yamanan birin yi. ⁶⁶ Naxan birin a mɛ, ne
yi e miri, e maxɔdinna ti, e naxa, "Diini ito
sa ligama di?" Amasɔtɔ e bata yi a yigbɛ
kati, a Marigin sɛnbɛna a xun ma.

Sakari yi waliyiya falane ti

⁶⁷ Yoni Fafa Sakari yi lugo Alaa Nii
Sariɲanxin na, a yi waliyiya falane ti, a
naxa,

⁶⁸ En Marigin tantun, Isirayilaa Ala!
Amasɔtɔ a bata fa,
a yi a yamaan mali,
a yi e xɔrɔya.

⁶⁹ A bata Marakisi Tiin sɛnbɛmaan namini
a walikɛɛn Dawuda bənsənni,

⁷⁰ alo a fala a nabi sariɲanxine xən ma kii
naxan yi
xabu waxati danguxine.

⁷¹ A layirin xidi
a a en xunbama nɛn en yaxune yii,
e nun naxanye birin en naɲaxuxi.

⁷² A yi kininkinin en benbane ma,
a yi a xaxili lu a layiri sariɲanxin xən ma,

⁷³ alo a kɔlɔ en benba Iburahima xa kii
naxan yi.

⁷⁴ A yi en xunba en yaxune ma.
A tin, en yi a batu bɔɲɛ xunbenli.

⁷⁵ A yi en findi a muxu sariɲanxine
nun tinxin muxune ra a yɛɛ ra yi en siin
birin yi.

⁷⁶ N ma diina, e i xilima nɛn
a Kore Xənna Alaa nabina.

I sigama nɛn Marigin yɛɛ ra.
I kirani tən a xa.

⁷⁷ I yi kisi feen yita a yamaan na,
e yulubine yi xafari

⁷⁸ a kininkinin gbeen barakani.
A tan nan a ligama en lu kɛnɛnni
alo sogen tematəna.

⁷⁹ A yi muxune makɛnɛn
naxanye dɔxi dimini sayaan yɛɛ ra.
A yi bɔɲɛ xunbenla kiraan yita en na.

⁸⁰ Awa, diin yi gboma, a yi sɛnbɛn sɔtɔma
e nun xaxinla. A yi lu wulani han a mini
waxatin yi a li kɛnɛnni Isirayila muxune
xa.

2

Yesu yi bari

Matiyu 1.18-25

¹ Na waxatini, Romi Manga Gbee Ogustu
yi yamarin fi a yamanan muxune birin
xinla xa sɛbɛ. ² Kiriniyusi yi yamana
kanyani Siriya yamanani waxatin naxan
yi, a sɛbɛ fɔlɔn nan yi na ra. ³ Awa, muxune
birin yi siga e taane yi e xinle sɛbɛdeni.

⁴ Yusufu fan yi keli Galile Nasarɛti taani,
a siga Yudaya taana nde yi naxan yi xili
Betɛlɛmi, Manga Dawuda sɔtɔxi dɛnaxan
yi. Yusufu yi siga na, amasɔtɔ Dawuda
bənsənna nan yi a tan fan na, ⁵ a siga a xili
sɛbɛdeni e nun Mariyama naxan yi masuxi
a xən ɲaxalandiyani. A fudi kanna nan yi
a ra. ⁶ E yi Betɛlɛmi yi waxatin naxan yi,
Mariyama dii bari waxatin yi a li. ⁷ A yi a
dii xɛmɛ singen sɔtɔ. A yi a mafilin dugini,
a yi a sa xuruseene balon sa seen kui kulani
amasɔtɔ e mi yigiya sɔtɔ xɔɲɛ yigiyadeni.

Yɛxɛɛ kantanne nun malekane fe

⁸ Yɛxɛɛ kantanna ndee yi na yamanani
naxanye yi xima burunna ra, e yi e yɛxɛɛne
kantanma kɔɛɛn na. ⁹ Marigina malekan yi
mini kɛnɛnni e xa, Marigina nɔrɔn yi godo
e xun ma. E gaxu kati! ¹⁰ Koni malekan yi
a fala e xa, a naxa, "Ɛ nama gaxu amasɔtɔ

n faxi fena nde Xibaru Fajin nan nalideyi ε ma, naxan findima sɛwa gbeen na yamaan birin xa. ¹¹ Marakisi Tiin bata sɔto ε xa to kɔɛɛn na Dawuda gbee taani. Alaa Muxu Sugandixin na a ra! Marigin na a ra! ¹² Taxamasenna ni ito ra ε xa, ε diidin lima saxi nɛn xuruseene balon sa seen kui kulani, a mafilinxi dugini.”

¹³ Na waxatin yeteni maleka ganla yi keli kore, e fa malekan boden fɛma, e yi Ala tantun, e naxa,

¹⁴ “Binyen xa fi Ala ma kore xonna ma pon! Muxun naxanye bata Ala kɛnɛn, ne xa bɔɲɛ xunbenla sɔto dunuɲa yi.”

¹⁵ Malekane keli e fɛma waxatin naxan yi, e xɛtɛ ariyanna yi, yɛxɛɛ kantanne yi a fala e bode xa, e naxa, “En siga Bɛtɛlɛmi yi, en sa feni ito to naxan ligaxi, Marigin naxan falaxi en xa.”

¹⁶ Nanara, e siga mafuren, e sa Mariyama nun Yusufu li na, e diidin to saxi xuruseene balon sa seen kui kulani. ¹⁷ Yɛxɛɛ kantanne to diidin to, malekan falan naxan ti e xa diidina fe yi, e yi na birin yɛba. ¹⁸ Muxun naxanye birin e xuiin mɛ, ne yi kabɛ xuruse kantanne falan ma. ¹⁹ Mariyama yi feni itoe birin namara a xaxinla ma, a yi a miri ne ma kati! ²⁰ Yɛxɛɛ kantanne yi xɛtɛ, e Ala tantunma, e a binya na feen na e naxan toxi alo malekana a fala e xa kii naxan yi.

Yesu xili sa fena

²¹ Lɔxɔ xun keden danguxina, diidin banxulan waxatin yi a li, e yi a xili sa Yesu alo malekana a fala kii naxan yi benun a xa bari.

E Yesu taxu Ala ra

²² E marasariɲanna waxatin to ɲan alo Musaa Sariya Kitabun naxan falaxi lan dii bari feen ma,* Yusufu nun Mariyama yi siga diidin na Yerusalen taani, e sa a taxu Marigin na. ²³ A sɛbɛxi Marigina Sariya Kitabuni, a naxa, “Dii xɛmɛ singen birin xa rasariɲan Marigin xa.”† ²⁴ E yi saraxan ba alo Marigina Sariya Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa, “ganba firin hanma kolokonde dii firin.”‡

²⁵ Muxuna nde yi Yerusalen taani nun, a xili Simeyɔn. Tinxin muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra. A yi Ala mamɛma Isirayila

mali feen na. Alaa Nii Sariɲanxin yi a yi. ²⁶ A bata yi a kolon Alaa Nii Sariɲanxin xɔn ma fa fala a mi faxɛ fɔ a Marigina Muxu Sugandixin to. ²⁷ Alaa Nii Sariɲanxin yi Simeyɔn nasiga Ala Batu Banxini. Yesu sɔto muxune yi fa a ra Ala Batu Banxini, e xa a liga alo Sariya Kitabuna a fala kii naxan yi. ²⁸ Simeyɔn yi Yesu tongo, a yi a sa a kanke ra, a barikan bira Ala xa, a naxa, ²⁹ “Marigina, i bata i ya layirin nakamali n xa. Iki, i ya walikɛɛn xa siga bɔɲɛ xunbenli ³⁰ amasɔto n bata i ya kisi feen to, ³¹ i naxan yitɔnxi yamane birin yɛɛ ra. ³² A tan nan findima kɛnɛnna ra siyane xa, a findima nɛn Isirayilaa binyen na, i ya yamana.”

³³ Simeyɔn falan naxan ti Yesu a fe yi, a nga nun a fafe yi kabɛ na ra. ³⁴ Simeyɔn yi duba a nga Mariyama xa, a naxa, “Ala bata diini ito yɛba, a yi Isirayila muxu wuyaxi halagi, a yi a wuyaxi rakisi. A findima nɛn taxamasenna ra koni muxu wuyaxi a matandima nɛn, ³⁵ a yi e miriya luxunxine ramini kɛnɛnni. Tɔrɔna i bɔɲɛn sɔxɔnma nɛn alo dɛgɛma xɛnɛna.”

³⁶ Nabi ɲaxalanmana nde yi na nun, a yi xili Anna, Fanuwɛli a dii tɛmɛna. A yi kelixi Aseri bɔnsɔnna nin. ɲaxalan fori gbeen nan yi a ra naxan bata yi ɲɛɛ solofere ti futuni nun, ³⁷ a ɲɛɛ tonge solomasɛxɛ e nun ɲɛɛ naanin ti kaɲa gileyani. A yi Ala Batu Banxini waxatin birin, a yi Ala batuma kɔɛɛn nun yanyin na, a yi Ala maxandɛ, a sunna suxu. ³⁸ Na waxatin yeteni, a fa, a barika bira Ala xa, a lu diina fe fale muxune xa naxanye yi Yerusalen taan xunba waxatin mamɛma.

Xɛtɛ feen Nasarɛtiyi

³⁹ Yusufu nun Mariyama to yelin feene birin nakamale alo Marigina Sariya Kitabuna a yamarixi kii naxan yi, e xɛtɛ Galile yamanani e taani Nasarɛti. ⁴⁰ Diidin yi gboma, a sɛnbɛn sɔto, a fe kolonna yi dɛfɛ. Alaa hinanna yi a yi.

Yesu dii ɲɔrɛna Ala Batu Banxini

⁴¹ Yesu sɔto muxune yi sigama Yerusalen taani ɲɛɛ yo ɲɛɛ Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn

* **2:22:** Na feen sɛbɛxi Saraxaraline 12.1-4 kui. † **2:23:** A mato Xɔrɔyaan 13.2 nun 13.12 nun 13.15 nun Yatɛne 18.15-16 kui. ‡ **2:24:** A mato Saraxaraline 12.8 kui.

Sanli. § 42 Yesu sɔtɔn jɛɛ fu nun firinna ti waxatin naxan yi, e siga sanla rabadeni alo e namunna kii naxan yi. 43 Sanla jan waxatin naxan yi, e xɛtɛ e konni. Yesu yi lu Yerusalɛn taani, koni a sɔtɔ muxune mi yi a kolon. 44 E yi e miri, a a yi yamaan yɛ, e fɛrɪjɛn sigan tiyɛ. Na xanbi ra, e Yesu fen fɔlɔ e ngaxakedenne nun e xɔyine tagi. 45 Koni e mi a to. Nanara, e xɛtɛ a fendeni Yerusalɛn taani. 46 A soqe saxandeni, e yi sa a to Ala Batu Banxini, a dɔxi Yahudiya karamɔxɔne tagi, a tuli matixi e ra, a e maxɔdinma. 47 Naxan birin a xuiin mɛ, ne yi kabɛ a xaxilimayaan yabine ma. 48 A sɔtɔ muxune a to waxatin naxan yi, e kabɛ. A nga yi a fala a xa, a naxa, “N ma diina, i ito ligaxi nxu ra nanfera? Nxu nun i fafe bata yigitɛgɛ i fendeni kati!”

49 A yi e yabi, a naxa, “E n fenma nanfera? E mi a kolon fa fala a lan nɛn n xa lu n Fafe a banxini?” 50 Koni a naxan fala e xa, e mi na famu.

51 Nanara, Yesu yi siga e fɔxɔ ra Nasarɛti yi, a yi e sagoon liga. A nga yi feni itoe birin namara a xaxinla ma. 52 Yesu yi xungbo, a xaxili sɔtɔ, a fe yi rafan Ala nun yamaan ma.

3

Yoni Marafu Tiina kawandina

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Yoni 1.19-

28

1 Pɔnsi Pilati yi yamana kanyani Yudaya yamanani waxatin naxan yi, Romi Manga Gbeen Tiberi a mangayaan jɛɛ fu nun su-lunna nan yi a ra nun. Herode fan yi kuntigiyani Galile yamanan xun na. A ngaxakedenne, Filipi fan yi kuntigiyani Iture nun Tirakoniti yamanane xun na. Lisanisa fan yi kuntigiyani Abileni yamanan xun na. 2 Anasa nun Kayafa, saraxarali kuntigi singene nan yi ne fan na. Ala falan ti Sakari a dii xɛmɛn Yoni xa na waxatin nin wulani. 3 Yoni yi sigama Yurudɛn baan dɛ kawandi badeni, a naxa, “E xun xanbi so e yulubine yi, e rafu igeni, e yulubine xafarima nɛn.” 4 Nabi Esayi a seɓɛ nɛn a Kitabun kui, a naxa,

“Muxuna nde xuiin minima tonbonni, a naxa, ‘E kirani tɔn Marigin yɛɛ ra, e kirane matinxin a xa!’

5 E folone birin naxutu,

e geyane nun yire matexine birin wuru.

Kira yidɔxine birin yi tinxin.

Kira jaxine birin yi malaxun.

6 Adamadiine birin kisi feen toma nɛn fata Ala ra!”* ”

7 Yamaan yi fa Yoni fema, a a xa e rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. A yi a fala e xa, a naxa, “E tan saɲi bɔnsɔnne! Nde e rakolonxi, e xa e gi Alaa xɔlɔn bun ma?”

8 E kɛwanle xa a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hakɛne yi. E nama e miri fa fala, e benban nan Iburahima ra. N xa a fala e xa, Ala nɔɛ gɛmɛni itoe maxɛtɛ nɛn, a e findi Iburahima bɔnsɔnne ra! 9 Bunbin bata yitɔn wudi salenne sɛgɛ feen na. Wudin naxan mi bogi fajin tima, na sɛgɛma nɛn, a woli tɛɛni.”

10 Yamaan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu nanfe ligama na yi?”

11 A yi e yabi, a naxa, “Doma firin naxan yii, a xa keden fi gbɛtɛ ma se mi naxan yii, donseen muxun naxan yii, a xa a yitaxun.”

12 Mudu maxinla ndee yi fa alogo e xa rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu tan nanfe ligama?”

13 A yi e yabi, a naxa, “E nama seen maxili dangu a danna ra.”

14 Sofana ndee fan yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan go? Nxu nanfe ligama?”

A yi a fala e xa, a naxa, “E nama gbetin ba muxune yii fangan na hanma wuleni. E wasa so e saranni.”

15 Yamaan yi e yigin sa fɔlɔ Yoni yi. E yi mirixi a ma fa fala Alaa Muxu Sugandixin na a ra. 16 Nanara, Yoni yi a fala e birin xa, a naxa, “N tan e rafuma igen nin, koni naxan sɛnbɛn gbo n tan gbeen xa, na fama, n tan mi sa lan nɛn n findi a sankidi fulunna ra. Na e rafuma Alaa Nii Sariɲanxin nun tɛɛn nin. 17 A segedenna a yii, a maali fe, a yi a sa sagan kui, koni a se dagin sama nɛn tɛɛ tutareni!”

§ 2:41: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛ kedenne ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. * 3:6: Esayi 40.3-5

¹⁸ Yoni yi Alaa falan Xibaru Faɓin nali yamaan ma maxadi kii wuyaxi yi. ¹⁹ Koni Yoni yi Manga Herode sɔn ɲaxina fe fala, amasɔɔ a bata yi a fafaxakedenna ɲaxanla Herodiyade futu e nun a mɔn bata yi fe ɲaxi wuyaxi liga. ²⁰ Herode mɔn yi fe ɲaxi gbete liga naxan dangu bodene ra, a Yoni sa kasoon na.

Yoni yi Yesu rafu igeni

Matiyu 3.13-17, Maraka 1.9-11, Yoni 1.32-34

²¹ Yamaan birin yelin nafuye waxatin naxan yi, Yesu fan yi rafu igeni. Yesu yi Ala maxandima waxatin naxan yi, kore xɔnna deen yi rabi, ²² Alaa Nii Sariɲanxin yi godo a ma ganba sawurani. Fala xuiin yi keli kore, a naxa, “N nafan Dii Xemen nan i tan na. I bata n kenɛn ki faɓi.”†

Yesu benbane fe

Matiyu 1.1-17

²³ Yesu to ɲee tonge saxan sɔɔ, a yi a wanla fɔɔ. Yamaan yi mirixi a Yusufu a dii xemen nan a tan na.

Heli nan ma dii yi Yusufu ra,

²⁴ Mataha nan ma dii yi Heli ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

Meliki nan ma dii yi Lewi ra,

Yanayi nan ma dii yi Meliki ra,

Yusufu nan ma dii yi Yanayi ra,

²⁵ Matahisa nan ma dii yi Yusufu ra,

Amosi nan ma dii yi Matahisa ra,

Nahun nan ma dii yi Amosi ra,

Esili nan ma dii yi Nahun na,

Nagagi nan ma dii yi Esili ra,

²⁶ Maati nan ma dii yi Nagagi ra,

Matahisa nan ma dii yi Maati ra,

Semenni nan ma dii yi Matahisa ra,

Yoseke nan ma dii yi Semenni ra,

Yoda nan ma dii yi Yoseke ra,

²⁷ Yohana nan ma dii yi Yoda ra,

Resa nan ma dii yi Yohana ra,

Sorobabeli nan ma dii yi Resa ra,

Selatili nan ma dii yi Sorobabeli ra,

Neri nan ma dii yi Selatili ra,

²⁸ Meliki nan ma dii yi Neri ra,

Adi nan ma dii yi Meliki ra,

Kosan nan ma dii yi Adi ra,

Elemadan nan ma dii yi Kosan na,

Eri nan ma dii yi Elemadan na,

²⁹ Yosuwe nan ma dii yi Ere ra,

Elisere nan ma dii yi Yosuwe ra,

Yorimi nan ma dii yi Elisere ra,

Mataha nan ma dii yi Yorimi ra,

Lewi nan ma dii yi Mataha ra,

³⁰ Simeyɔn nan ma dii yi Lewi ra,

Yuda nan ma dii yi Simeyɔn na,

Yusufu nan ma dii yi Yuda ra,

Yonan nan ma dii yi Yusufu ra,

Eliyakimi nan ma dii yi Yonan na,

³¹ Meleya nan ma dii yi Eliyakimi ra,

Mena nan ma dii yi Meleya ra,

Matata nan ma dii yi Mena ra,

Natan nan ma dii yi Matata ra,

Dawuda nan ma dii yi Natan na,

³² Yese nan ma dii yi Dawuda ra,

Obedi nan ma dii yi Yese ra,

Boosu nan ma dii yi Obedi ra,

Salimon nan ma dii yi Boosu ra,

Naxason nan ma dii yi Salimon na,

³³ Aminadabo nan ma dii yi Naxason na,

Rami nan ma dii yi Aminadabo ra,

Xesirɔn nan ma dii yi Rami ra,

Peresi nan ma dii yi Xesirɔn na,

Yuda nan ma dii yi Peresi ra,

³⁴ Yaxuba nan ma dii yi Yuda ra,

Isiyaga nan ma dii yi Yaxuba ra,

Ibrahim nan ma dii yi Isiyaga ra,

Tera nan ma dii yi Ibrahim ra,

Nahori nan ma dii yi Tera ra,

³⁵ Serugu nan ma dii yi Nahori ra,

Rehu nan ma dii yi Serugu ra,

Pelegi nan ma dii yi Rehu ra,

Eberi nan ma dii yi Pelegi ra,

Selaxa nan ma dii yi Eberi ra,

³⁶ Kayinan nan ma dii yi Selaxa ra,

Arapaxadi nan ma dii yi Kayinan na,

Semi nan ma dii yi Arapaxadi ra,

Nuhan nan ma dii yi Semi ra,

Lameki nan ma dii yi Nuhan na,

³⁷ Matusela nan ma dii yi Lameki ra,

Xenɔki nan ma dii yi Matusela ra,

Yaredi nan ma dii yi Xenɔki ra,

Mahalaleli nan ma dii yi Yaredi ra,

Kenan nan ma dii yi Mahalaleli ra,

³⁸ Enosi nan ma dii yi Kenan na,

Seti nan ma dii yi Enosi ra,

N Benba Adama nan ma dii yi Seti ra,

† 3:22: A mato Yaburin 2.7 nun Esayi 42.1 kui.

Ala nan N Benba Adama da.

4

Setana yi kata a xa Yesu ratantan Matiyu 4.1-11, Maraka 1.12-13

¹ Yesu yi keli Yurudɛn baani a lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na. Alaa Nii Sarijanxin yi siga a ra tonbonni. ² Yinna Manga Setana yi kata a xa Yesu ratantan soge tonge naanin. Yesu mi sese don na waxatini, sunna yi a suxu han!*

³ Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, a fala gɛmɛni ito xa, a xa findi burun na.”

⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa ‘Muxun mi balon donseen xan gbansan na.’† ”

⁵ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi a tongo, a siga a ra, a dunuɲa mangayane birin yita a ra mafurɛn. ⁶ Awa, Yinna Manga Setana yi a fala a xa, a naxa, “N nɔɔn birin fima i ma nɛn e nun nafunli ito birin amasɔtɔ a birin taxuxi n tan nan na, muxun naxan na n kɛnɛn, n yi a so na yii. ⁷ Awa, xa i n batu, n ni ito birin fima nɛn i ma.”

⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabuni, a ‘I xa i Marigina Ala binya, i yi a keden peen batu!’‡ ”

⁹ Na xanbi ra, Yinna Manga Setana yi Yesu tongo, a siga a ra Yerusalɛn taani, a yi a ti Ala Batu Banxin xun tagi, a yi a fala a xa, a naxa, “Xa Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na, tuga be, ¹⁰ amasɔtɔ a sɛbɛxi Kitabuni, fa fala, ‘Ala yamarin fima nɛn a malekane ma i ya fe yi alogo e xa i kantan,’ ¹¹ a mɔn yi a fala, a naxa, ‘e i tongoma nɛn alogo i nama i sanna din gɛmɛ yo ra.’§ ”

¹² Yesu yi a yabi, a naxa, “A sɛbɛxi, ‘I nama i Marigina Ala mato bunbani.’* ”

¹³ Yinna Manga Setana to yelin Yesu matoɛ kiin birin yi, a keli a fɛma han waxati gbɛɛ.

Yesu yi a wanla fɔlɔ Galile Matiyu 4.12-17, Maraka 1.14-15

* **4:2:** Yesu mi sese don: Na waxatini, muxun na yi sunna suxu, a mi yi donseen donma hali kɔɛn na. Waxatina nde, e mɔn yi a ɲɛnige e nama igen fan min hali kɔɛn na. † **4:4:** Sariyane 8.3 ‡ **4:8:** Sariyane 6.13-14 § **4:11:** Yaburin 91.11-12 * **4:12:** Sariyane 6.16 † **4:19:** Esayi 61.1-2 ‡ **4:27:** A mato Mangane Firinden sora 5.1-14 kui.

¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi xɛɛ Galile yi, Alaa Nii Sarijanxin sɛnbɛna a xun ma. A fe xibarun yi rali na yamanan birin yi. ¹⁵ A yi e xaran e salide banxine yi, e birin yi a tantun.

Nasarɛti kaane yi e mɛ Yesu ra Matiyu 13.53-58, Maraka 6.1-6

¹⁶ Na xanbi ra, Yesu yi siga Nasarɛti taani, a maxuruxi dɛnaxan yi. Matabu Lɔxɔni, a yi siga salide banxini alo a darixi a ligɛ kii naxan yi. A keli, a ti xaran feen na. ¹⁷ E yi Nabi Esayi gbee Kitabun so a yii. A yi a rabi, a na yiren to a sɛbɛxi dɛnaxan yi, a naxa,

¹⁸ “Marigina Niina n yi. A bata n sugandi, a n xa Alaa falan Xibaru Faɲin nali yi-igelitɔne ma. A bata n nasiga, a n xa xɔrɔya feen kawandin ba suxu muxune xa, n yi danxutɔne yɛɛn nabi. Naxanye nɔɔn bun ma, n ne xɔrɔya. ¹⁹ N xa Marigina muxune xunba ɲɛɛn nali.”†

²⁰ Yesu yi Kitabun nagali, a yi a so a suxu muxun yii, a dɔxɔ. Muxun naxanye birin yi salide banxini, ne yi e yɛɛn ti a ra. ²¹ A falan ti fɔlɔ e xa, a naxa, “To, n bata naxan xaran, ɛ yi a mɛ, na bata kamali.”

²² E birin yi a sere ba, e kabɛ na fala faɲine ma a naxanye ti e xa. E yi a fala, e naxa, “Yusufu a dii xɛmɛn xa mi ito ra ba?”

²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N laxi a ra yati, fa fala ɛ sandani ito sama n ma nɛn fa fala, ‘Seribana, i yɛɛ rakɛndɛya.’ ɛ mɔn a falama n ma nɛn fa fala, ‘Nxu feen naxanye mɛxi i ya fe yi Kapɛrunan yi, ne fan liga i gbee taani.’ ” ²⁴ Yesu mɔn yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, nabiin mi binyen sɔtɛ a kon taani mumɛ!”

²⁵ A yi a fala, a naxa, “ɛ tuli mati, ɲɔndin na a ra, kɛ ɲaxalan wuyaxi yi Isirayila muxune yɛ Nabi Eli waxatini. Na waxatini tulɛn mi fa ɲɛɛ saxan e nun a tagi, fitina kamɛn yi so na yamanan birin yi. ²⁶ Koni hali na Ala mi Nabi Eli rasiga e tan nde keden yo ma, fɔ kɛ ɲaxalan keden peen naxan yi Sarepata taani, Sidɔn yamanani.

²⁷ Dogonfontɔ wuyaxi yi Isirayila muxune

yε Nabi Elise waxatini, koni hali na keden pe, a mi kɛndɛya fɔ Naman, Siriya kaana.”‡

²⁸ Muxun naxanye yi salide banxini, ne na mε waxatin naxan yi, e bɔɲɛn yi te. ²⁹ E keli, e siga a ratuntunɲε taan fari ma han geyaan tintinna ra taan yi geyaan naxan fari, alogo e xa a radin lanbanni. ³⁰ Koni a dangu yamaan tagi, a siga.

Yinnan muxun naxan fɔxɔ ra

Maraka 1.21-28

³¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Galile Kapɛrunan taani, a yamaan xaran dɛnaxan yi Matabu Lɔxɔni. ³² E birin yi kabɛ a xaran ti kiin ma amasɔtɔ a yi falan tima Ala sɛnbɛn nin. ³³ Xɛmɛna nde yi salide banxini yinnan yi naxan fɔxɔ ra, yinna ɲaxina. A yi a xuini te, a gbelegbele, a naxa ³⁴ “Ee! Yesu Nasarɛti kaana, i waxi nanse xɔn ma nxu yii? I faxi nxu halagiden nin ba? N na a kolon nde i ra. Alaa muxu sariɲanxin nan i tan na.”

³⁵ Yesu yi yinnan yamari a sɔbɛɛn na, a naxa, “I dundu, xɛtɛ xɛmɛni ito fɔxɔ ra.” Yinnan yi xɛmɛn nabira e birin yɛtagi, a xɛtɛ a fɔxɔ ra, a mi sese ɲaxi liga a ra.

³⁶ Muxune birin yi kabɛ, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Xaran sifan mundun ito ra? Xɛmɛni ito bata falan ti yinna ɲaxine xa nɔɔn nun sɛnbɛni, e xɛtɛ muxune fɔxɔ ra!” ³⁷ Yesu a fe xibaru yi xuya ayi na yamanan birin yi.

Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya

Matiyu 8.14-17, Maraka 1.29-34

³⁸ Yesu yi keli salide banxini, a siga Simɔn konni. A yi a li Simɔn bitan gilɛn fatin wolonxi a ma. E yi a fe fala Yesu xa. ³⁹ A sa a ti a saden dɛxɔn ma, a yi falan ti fati mawolonni xili ma, ɲaxanla yi kɛndɛya na waxatin yɛtɛni, a yi keli a fɔlɔ walɛ e xa.

⁴⁰ Sogen godo waxatin naxan yi, furemane yi muxun naxanye birin yii, furen sifa wuyaxi, ne yi fa ne ra Yesu fɛma. A yi a yiin sa e birin xun ma, a yi e rakɛndɛya.

⁴¹ ɲinanne fan yi muxun naxanye fɔxɔ ra, e yi ne ragbelegbele e falan ti e xɔn, e naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na!” E xɛtɛ muxu wuyaxi fɔxɔ ra.

Koni, a yi ɲinanne yamari a e nama falan ti, amasɔtɔ e yi a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na.

Yesu yi kawandin ba

Maraka 1.35-39

⁴² Subaxani, Yesu yi keli taani, a siga a danna yirena nde yi. Yamaan yi a fen fɔlɔ. E a to waxatin naxan yi, e kata e xa a makankan alogo a nama siga ⁴³ koni a yi a fala e xa, a naxa, “A fɛrɛ mi na fɔ n xa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin nali taan bonne fan yi nɛn amasɔtɔ Ala n xɛxi na nan ma.”

⁴⁴ Nanara, a yi kawandin bama Yudaya yamanani salide banxine yi.

5

Yesu yi a xarandii singene xili

Matiyu 4.18-22, Maraka 1.16-20

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi tixi Genesarɛti Daraan dɛ, yamaan yi a yigbɛtɛnma Alaa falan mɛdeni, ² a yi kunki firin to igen dɛ yɛxɛ suxune bata yi keli naxanye kui e lu e yalane raxɛ. ³ Yesu yi so Simɔn ma kunkin kui, a yi a mafan, a xa a tutin igen xun ma ndedi. Yesu yi dɔxɔ kunkin kui, a yamaan xaran.

⁴ A yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Simɔn xa, a naxa, “Kunkin nasiga tilin yireni ε nun i lanfane xa yalane ragodo igeni, ε yɛxɛn suxu.”

⁵ Simɔn yi a yabi, a naxa, “Nxu kanna, nxu bata wali kɔɛɛn na kati! Nxu mi sese suxu. Koni xa i bata a fala na kiini, n yalane ragodoma nɛn igeni.” ⁶ E to yalane ragodo igeni, e yɛxɛ wuyaxi suxu han yalane yi lu yibɔɛ. ⁷ E lanfaan naxanye yi kunkin boden kui, e ne xili e malideni. E fa, e yi kunkin firinne birin nafe yɛxɛn na han e godo fɔlɔ igen bun ma. ⁸ Feen naxan liga, Simɔn Piyɛri* na to waxatin naxan yi, a yi a xinbi sin Yesu bun ma, a naxa, “Marigina, i masiga n na amasɔtɔ hake kanna nan n tan na!”

⁹ Gaxun yi a suxu a tan nun a lanfane birin na yɛxɛ suxine fe ra ¹⁰ hali Yaki nun Yoni Sebede a dii xɛmɛne. Yesu yi a fala Simɔn xa, a naxa, “I nama gaxu, fɔlɔ to ma, i fa muxune nan sɔtɔma Ala xa alo i yi yɛxɛn suxuma kii naxan yi.”

* 5:8: Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita.

¹¹ E kunkine rate xareyaan na, e seene birin lu na, e bira Yesu fɔxɔ ra.

Yesu yi dogonfontɔɔn nakɛndɛya

Matiyu 8.1-4, Maraka 1.40-45

¹² Yesu yi taana nde yi, xɛmɛna nde yi fa dogonfonna yi naxan fatin birin ma. A Yesu to waxatin naxan yi, a yi bira, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a yi a mafan, a naxa, “N kannna, xa i tin, i nɔɛ n nakɛndɛyɛ nɛn!”

¹³ Yesu yi a yiin sa a ma, a naxa, “N bata tin, i xa kɛndɛya!” Dogonfonna yi a bejin sasa! ¹⁴ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa, koni siga saraxaraliin fɛma, a xa i mato. Na xanbi ra, i saraxan ba i rasarijan feen na alo Musa a yamari kii naxan yi. Na findima seren na e xa.”†

¹⁵ Koni Yesu xinla yi xuya ayi na yiren birin yi. Yama gbeen yi fa a falan namɛdeni e nun e rakɛndɛya feen na. ¹⁶ Koni a yi keli, a siga a danna, a yi Ala maxandi, alo a darixi a ra kii naxan yi.

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya

Matiyu 9.1-8, Maraka 2.1-12

¹⁷ Lɔxɔna nde Yesu yi xaranna tima, Farisi muxuna‡ ndee nun sariya karamɔxɔne yi dɔxi na yi, naxanye yi kelixi Galile nun Yudaya taan birin yi e nun Yerusalɛn taani. Marigin sɛnbɛn yi Yesu yi a furetɔne rakɛndɛya. ¹⁸ Muxuna ndee yi fa lɛbutɛnna ra a sa seni e yii. E kata, a e xa a raso banxini, alogo e xa sa a sa Yesu bun ma.

¹⁹ Koni yamaan yi gbo, e mi kira sɔtɔ e yi a raso. Na nan a liga e te banxin fari e yinla raba mɛnni, e yi e nun a sa seen nagodo yamaan tagi Yesu yɛtagi. ²⁰ Yesu e dɛnkɛlɛyaan to waxatin naxan yi, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “N xɔyina, i yulubine bata mafelu.”

²¹ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi e miri, e naxa, “Nde xɛmɛni ito ra

naxan Ala rayelefuma? Muxu yo mi nɔɛ yulubine mafeluyɛ fɔ Ala keden peena!”

²² Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a fala e xa, a naxa, “ɛ mirima fe sifani itoe ma nanfera? ²³ Nanse fala raxɔlɔ, ‘I yulubine bata mafelu’ hanma ‘Keli, i ya sa seen tongo, i sigan ti?’ ²⁴ N na yitama ɛ ra nɛn nayi fa fala sɛnbɛna n tan Muxuna Dii Xɛmɛn yii dunuɲa yi, n muxun mafelu a yulubine ra.” A yi a fala lɛbutɛnna xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga i konni!”

²⁵ Xɛmɛn yi keli e birin yɛtagi, a yi a sa seen tongo, a siga a konni mafurɛn, a yi Ala tantun. ²⁶ E birin yi kabɛ kati! E yi Ala tantun amasɔtɔ e bata yi gaxu Ala yɛɛ ra, e naxa, “En bata kabanako feen to to!”

Yesu yi Lewi xili

Matiyu 9.9-13, Maraka 2.13-17

²⁷ Na xanbi ra, Yesu yi mini, a siga, a sa mudu maxinla nde to, a xili Lewi, a yi dɔxi mudu maxilideni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra.” ²⁸ Lewi yi keli, a yi a seene birin lu na, a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁹ Na xanbi ra, Lewi yi jaxaɲaxani tɔn a banxini Yesu xa. Mudu maxili wuyaxi nun muxu gbɛtɛye fan wuyaxi yi dɔxɔ e fɛma. ³⁰ Farisi muxuna ndee nun sariya karamɔxɔna ndee yi falan ti Yesu a xarandiine fe yi, e yi e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ɛ donseen donma ɛ yi ɛ min mudu maxinle nun hake kanne fɛma?”

³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan kɛndɛ na mako mi seribaana ma fɔ furetɔne. ³² Amasɔtɔ n mi faxi tinxin muxune xilideni fɔ hake kanne, alogo e xa e xun xanbi so e hake ne yi.”

Sun suxu feen maxɔdinna

Matiyu 9.14-17, Maraka 2.18-22

³³ Muxuna ndee yi a fala Yesu xa, e naxa, “Yoni a xarandiine sunna suxuma yɛ yo yɛ,

† 5:14: dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kannna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dinɲɛ dogonfontɔɔn na, bayo na yi na kannna sarijanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfonna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14. ‡ 5:17: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Musaa sariyan suxun ma dangi Yahudiyan bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxɛni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani.

e yi Ala maxandi. Farisi muxune xarandi-ine fan na ligama. Koni i ya xarandiine donseen donma, e yi e min.”

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Naxalandi kanna nɛma ɲaxalandi tiine fɛma waxatin naxan yi, e sunɛ ba?§ Na mi ligɛ mumɛ! ³⁵ Koni waxatina nde fama ɲaxalandi kanna bama nɛn e yɛ, e sunna suxuma nɛn na waxatini.”

³⁶ Yesu yi sandani ito fan sa e xa, a naxa, “Muxu yo mi nɔɛ dugi nɛnɛn tongɛ, a yi a yibɔ, a dugi fonna bɛtɛrɛn a ra.* Xa a na liga, a dugi nɛnɛn kalama nɛn. Dugi dungi nɛnɛn fan mi lanɲɛ a fonna ma. ³⁷ Muxun mi manpa nɛnɛn sɛ se sase fonna kui. Xa a na liga, manpa nɛnɛn sɛ sase fonna kalama nɛn, manpaan yi bɔxɔn, se sase fonna yi kala. ³⁸ Koni manpa nɛnɛn sama se sase nɛnɛn nan kui! ³⁹ Awa, muxun na manpa fonna min waxatin naxan yi, a nɛnɛn mi fa rafan a ma sɔnɔn, a falama nɛn nayi, a naxa, ‘A fonna fan.’ ”

6

Matabu Lɔxɔna fe

Matiyu 12.1-8, Maraka 2.23-28

¹ Yesu yi danguma xɛna nde ma lɔxɔna nde yi, Matabu Lɔxɔni, a xarandiine yi sansi tɔnsɔnne ratorondon fɔlɔ, e yi a tɛrɛxɛn e yiin kui, e a kɛsɛn don. ² Farisi muxuna ndee naxa, “Ɛ ito ligama nanfera? A mi daxa Matabu Lɔxɔni.”*

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ mi na xaranxi ba, kamɛn Dawuda suxu waxatin naxan yi, e nun a fɔxɔrabirane naxan liga?† ⁴ A so nɛn Alaa banxini, a yi Alaa buru ralixin don, a yi nde so a muxune fan yii. Anu, a mi daxa muxun xa a don fɔ saraxaraline.”

⁵ Yesu mɔn yi a fala, a naxa, “N tan Muxuna Dii Xɛmɛn nan Matabu Lɔxɔn kanna ra.”

Xɛmɛ yii madɔnxina fe

Matiyu 12.9-14, Maraka 3.1-6

⁶ Yesu yi siga salide banxini Matabu Lɔxɔn gbɛtɛ yi, a sa e xaran. Xɛmɛna nde yi na

naxan yiifari ma yiin yi madɔnxi. ⁷ Sariya karamɔxɔna ndee nun Farisi muxuna ndee yi waxi a xɔn ma e xa Yesu tɔɲɛgɛ. Nanara, e yi e yɛɛn ti a ra alogo e xa a kolon xa a muxun nakɛndɛyɛ Matabu Lɔxɔni. ⁸ Koni Yesu yi e miriyaan kolon. Nanara, a yi a fala xɛmɛn yi madɔnxin xa, a naxa, “Keli, i fa yamaan yɛtagi be.” Xɛmɛn yi keli, a ti e yɛtagi. ⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, Matabu Lɔxɔni, nanse daxa a xa liga, a ɲaxina xa a faɲina? En yi muxun niin nakisi ba, xa en yi a halagi?” ¹⁰ A yi e birin mato, a yi a fala xɛmɛn xa, a naxa, “I yiini bandun.” A yi a liga na kiini, a yiin yi kɛndɛya.

¹¹ Koni e xɔlɔ kati, e naxan ligama Yesu ra e na fala e bode tagi.

Yesu yi xɛra fu nun firinne yɛba

Matiyu 10.1-4, Maraka 3.13-19

¹² Yesu yi siga geyaan fari, a sa Ala maxandi na waxatini, a xi Ala maxandɛ. ¹³ Kuye ba waxatin naxan yi, a yi a xarandiine xili, a fu nun firin yɛba e tagi, a yi ne xili sa xɛrane. ¹⁴ E xinle ni itoe ra, Simɔn, a naxan xili sa Piyɛri, e nun a ngaxakedenna Andire, e nun Yaki nun Yoni nun Filipi nun Barotolome nun ¹⁵ Matiyu nun Tomasi e nun Alifaa dii xɛmɛn Yaki, e nun Simɔn e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”‡ ¹⁶ e nun Yaki a dii xɛmɛn Yudasɪ e nun Yudasɪ Isakariyoti naxan Yesu yanfa, a yi a so yiini.

Yesu yi yamaan mali

Matiyu 4.23-25

¹⁷ Yesu yi godo keli geyaan fari e nun a xɛrane, a ti lanbanni, e nun a xarandii wuyaxi. Yama gbeen yi na nun sa keli Yudaya yamanan yiren birin yi, e nun keli Yerusalen taani, e nun taan naxanye tixi fɔxɔ igen dɛxɔn ma, naxanye xili Tire e nun Sidɔn. Mɛn kanne yi fa a xuiin namɛdeni e nun e rakɛndɛyadeni e furen sifan birin ma. ¹⁸ Yinna ɲaxine bata yi naxanye tɔrɔ ne fan yi fa e rakɛndɛyadeni. ¹⁹ Muxun

§ 5:34: ɲaxalandi kanna: Yesu nan luxi alo ɲaxalandi kanna sandani ito kui. A bunna nɛɛn, fa fala muxune mi sunna suxuma sɛwa waxatine yi. * 5:36: dugi nɛnɛna: Yesu a sariya nɛnɛn mi sɛ Musaa sariya fonna ma. Sariya fonna mɔn mi sɛ sariya nɛnɛn ma. * 6:2: Farisi muxune namunne mi yi tinɲɛ wali yo xa kɛ Matabu Lɔxɔni. Na feen sɛbɛxi Xɔrɔyaan 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu sɔxɔlɛxine mi yi maliyɛ na lɔxɔni.

† 6:3: A mato Samuyeli Singen 21.2-7 kui. ‡ 6:15: Yahudiya siya xanuna: Muxun nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yɛngɛma alogo Isirayila kaane xa mini e nɔn bun ma.

birin yi kataxi, alogo e xa e yiin dinɲɛ a ra, amasɔtɔ sɛnben yi minima ayi naxan yi e rakɛndɛyama.

*Sɛwana kɛndɛna
Matiyu 5.1-12*

²⁰ Yesu yi a xarandiine mato, a naxa, “Sɛwana ɛ tan yiigelitɔne xa, amasɔtɔ ɛ gbeen nan Alaa Mangayaan na!

²¹ Sɛwana ɛ xa, kamɛn naxanye ma iki amasɔtɔ ɛ lugoma nɛn ken! Sɛwana ɛ xa, naxanye wugama iki, amasɔtɔ ɛ gelema nɛn!”

²² “Yamaan na ɛ rapaxu waxatin naxan yi, e yi ɛ kedi, e yi ɛ konbi fa fala muxu ɲaxin nan ɛ tan na Muxuna Dii Xɛmɛna fe ra, sɛwana ɛ xa na yi. ²³ Na na liga waxatin naxan yi, ɛ xa sɛwa, ɛ yi ɛ bodon sɛwana fe ra amasɔtɔ barayi gbeen namaraxi ɛ xa ariyanna yi. Bayo e benbane nabine tɔrɔ na kii nin.”

²⁴ “Koni nafulu kanne, gbalona ɛ yɛɛ ra amasɔtɔ ɛ bata yelin ɛ gbee ɲaxunna sɔtɛ ɛ siini.

²⁵ ɛ tan naxanye lugoxi iki, gbalona ɛ yɛɛ ra, amasɔtɔ kamɛna ɛ suxuma nɛn. ɛ tan naxanye gelema iki, gbalona ɛ yɛɛ ra, amasɔtɔ ɛ mɔnɛma nɛn, ɛ wuga.”

²⁶ “Muxun birin na ɛ xili faɲin fala waxatin naxan yi, gbalona ɛ yɛɛ ra amasɔtɔ e benbane a fala na kii nin wule nabine ma.”

*I yaxune xanu
Matiyu 5.38-48*

²⁷ “Koni, naxanye n xuiin mɛma, n na falama ɛ xa nɛn. ɛ ɛ yaxune xanu, naxanye bata ɛ rapaxu, ɛ xa fe faɲin liga ne xa. ²⁸ ɛ xa duba ɛ danga muxune xa. Naxanye ɛ tɔrɔma, ɛ xa Ala maxandi ne xa. ²⁹ Naxan na i dɛɛn fɔxɔ kedenna garin a ma, bode fɔxɔ fan ti a xa. Xa muxuna nde i ya doma gbeen tongo, i xa tin a xa doma bun biran fan tongo. ³⁰ Naxan na i xandi seni, i xa na ki. Xa muxuna nde i yii seen tongo, i nama a maxɔdin na ra sɔnɔn. ³¹ I waxi muxune xa feen naxan naba i xa, na ɲɔxɔnna liga bonne xa.”

³² “Muxun naxanye bata ɛ xanu, xa ɛ ne nan tun xanu, ɛ barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan muxun xanuma naxan bata e xanu! ³³ Muxun naxanye bata fe faɲin liga ɛ xa, xa ɛ fe faɲin liga ne nan tun xa, ɛ barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan na ligama. ³⁴ Xa ɛ muxune nan tun dolima naxanye a fima, ɛ barayin sɔtɔma na yi di? Hali hake kanne fan e bode dolima na kiini. ³⁵ Koni, ɛ tan xa ɛ yaxune xanu, ɛ fe faɲin liga e xa. ɛ muxune doli, ɛ nama ɛ miri se sɔtɔ feen ma ne yi. ɛ barayi gbee sɔtɔma nɛn na yi. ɛ ligama nɛn alo ɛ Fafe, Kore Xɔnna Ala. Amasɔtɔ a fe faɲin ligama finsiriwanle nun muxu ɲaxine xa. ³⁶ ɛ kininkinin alo ɛ Fafe Ala kininkininxi kii naxan yi.”

*ɛ nama ɛ lanfane kɛwanle makiti
Matiyu 7.1-5*

³⁷ “ɛ nama ɛ yɛtɛ findi ɛ lanfane kɛwanle makiti muxun na, alogo Ala nama ɛ fan makiti. ɛ nama bonne yalagi alogo Ala nama ɛ fan yalagi. ɛ muxune mafelu alogo Ala xa ɛ fan mafelu. ³⁸ ɛ muxune ki alogo Ala xa ɛ fan ki. ɛ yi liga seen nafexin sɔtɔ na yi, a rafexina ken, a madɛtɛn, ɛ yi a sa ɛ dugi dɛni. ɛ ligaseen naxan yatɛma bonne xa, Ala fan na yatɛma ɛ xa nɛn.”

³⁹ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Danxutɔɔn mi danxutɔɔn yii rasuxɛ, xa a na liga e firinna birin birama nɛn yinla kui. ⁴⁰ Xarandiin mi gboɛ a karamɔxɔ xa. Xarandii yo xarandii, a na yelin xaranna ra waxatin naxan yi, a ligama nɛn alo a karamɔxɔna.”

⁴¹ “Nanfera ɲamadin naxan i adamadi boden yɛɛn xɔn, i na toma, koni gbindonna naxan i tan yɛɛn xɔn, i mi na toma? ⁴² I a falama i adamadi boden xa nanfera fa fala, ‘Yandi, tin n xa ɲamadin ba i yɛɛn xɔn ma.’ Koni i mi na gbindonna toma i yɛtɛ yɛɛn xɔn ma ba? I tan nafigina, gbindonna ba i yɛtɛ yɛɛn xɔn ma singen, na xanbi ra i nɔɛ na ɲamadin toɛ nɛn, i yi a ba i adamadi boden yɛɛn xɔn ma.”

*Wudin nun a bogina fe
Matiyu 7.16-20, 12.33-35*

⁴³ “Wudin faɲin mi bogi ɲaxin tima, wudi ɲaxin mi bogi faɲin tima. ⁴⁴ Wudin birin kolonma a bogin nan xɔn ma, i mi xɔdɛ

bogin bolonje wudi mapalixin kɛ ra, i mi manpa bogin bolonje tansinna kɛ ra. ⁴⁵ Muxu faɲin fe faɲin nan naminima a muxu faɲiyani. Muxu ɲaxin yi fe ɲaxin namini a muxu ɲaxiyani. Amasɔto feen naxan muxun bɔɲeni, a na nan falama.”

*Banxi ti firinne fe
Matiyu 7.24-27*

⁴⁶ “E n xilima nanfera fa fala, ‘Marigina, Marigina,’ koni n naxan falama e xa, e mi na ligama? ⁴⁷ Naxan birin fama n fɛma, e yi n ma falane ramɛ, e yi e suxu, n na muxune maligan yitama e ra nɛn. ⁴⁸ A ligaxi nɛn alo naxan a banxin ti, a yi yinla ge kati! Han a fanyen li a bun ma, a banxin ti fanyen fari.Š Tulen yi fa, foyen yi fa, koni a mi a ramaxa amasɔto a tixi ki faɲi. ⁴⁹ Koni muxun naxan bata n ma falane mɛ, a mi e suxu, a ligaxi nɛn alo muxun naxan a banxin tiin bɔxɔn fari ma, a mi bɔxɔn ge alogo a xa a bɛtɛn sa. Tulen fa waxatin naxan yi, a yi bira, a kala kiin yi ɲaxu ayi kati!”

7

*Sofa kuntigina walikɛɛn nakɛndɛya fena
Matiyu 8.5-13*

¹ Yesu yelin na falane birin tiye yamaan xa waxatin naxan yi, a siga Kapɛrunan yi. ² Romi kaa sofa kɛmɛn kuntigina nde yi na, a walikɛɛn naxan yi rafan a ma han, na yi furaxi, a yi fa luxi ndedi a xa faxa. ³ Na kuntigin Yesu a fe mɛ waxatin naxan yi, a Yahudiya fonna ndee rasiga Yesu ma, e yi a mafan a a xa fa a walikɛɛn nakɛndɛya. ⁴ E fa Yesu mafan, e naxa, “Alan i xa xɛmɛni ito mali ⁵ amasɔto a bata en kon kaane xanu, a tan nan mɔn nxɔ salide banxin tixi.”

⁶ Yesu yi siga e fɔxɔ ra. E bata yi maso banxin na, kuntigin yi a xɔyina ndee rasiga a faladeni a xa, e naxa, “N kannna, i nama i yetɛ tɔrɔ. Na binyen mi lan n ma, i so n ma banxini, ⁷ na nan a ligaxi, n yi n miri n yetɛ ma fa fala a mi lan n xa fa i fɛma. Falan ti tun, n ma walikɛɛn kɛndɛyama nɛn! ⁸ N tan fan kuntigina ndee sɛnbɛn bun ma, koni sofane fan n bun ma. N na a falama na nde xa nɛn, n naxa, ‘Siga,’ a siga. N yi a fala nde

gbɛtɛ xa, n naxa, ‘Fa,’ a fa. N yi a fala n ma konyin xa, n naxa, ‘Ito liga,’ a na liga.”

⁹ Yesu na mɛ waxatin naxan yi, a kabɛ, a yi a yeɛ rafindi e ma, a yi a fala yamaan xa a fɔxɔ ra, a naxa, “N xa a fala e xa, n munma dɛnkɛɛyaan sifani ito to singen hali Isirayila muxune ye!”

¹⁰ Xɛrane yi xɛtɛ kuntigin konni, e yi a li a walikɛɛn bata kɛndɛya.

Yesu yi kaɲa gilɛna dii xɛmɛn nakeli sayani

¹¹ Na xɔtɔn bode, Yesu yi siga taana nde yi naxan xili Nayin. A xarandiine nun yama gbeen yi siga a fɔxɔ ra. ¹² A taan so dɛɛn li waxatin naxan yi, a sa binbi tiine li. Kaɲa gilɛna dii xɛmɛ keden peen bata faxa. Muxu wuyaxi yi na ɲaxanla fɛma keli na taani. ¹³ Marigin na ɲaxanla to waxatin naxan yi, a kininkinin a ma kati, a yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I nama wuga.” ¹⁴ A sa a yiin din binbin na, naxanye yi a xalima, ne yi ti. Yesu naxa, “Banxulanna, n na a falama i xa, keli, i ti!” ¹⁵ Faxa muxun yi keli, a falan ti fɔlɔ. Yesu yi a raxɛtɛ a nga ma mɔn.

¹⁶ Yamaan birin yi gaxu kati, e yi Ala tantun, e naxa, “Nabi gbeen bata mini kɛnɛnni nxu tagi! Ala bata fa, a yi a yamaan kisi!”

¹⁷ Muxune yi Yesu a fe xibarun mɛ Yu-daya nun a dɛxɔn yamanan birin yi.

*Yoni Marafu Tiina xɛrane fe
Matiyu 11.2-19*

¹⁸ Yoni a xarandiine yi feni ito birin fala a xa. Yoni yi muxu firin xili a fɛma, ¹⁹ a yi e rasiga Marigin fɛma, e yi a maxɔdin, e naxa, “Yoni yi naxan ma fe falama, fa fala a muxuna nde fama, i tan nan na ra ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbɛtɛ nan legeden?”

²⁰ E fa Yesu fɛma waxatin naxan yi, e naxa, “Yoni Marafu Tiin nan nxu xɛxi i ma, a nxu xa i maxɔdin, fa fala a yi muxun naxan fa fe falama, na nan i tan na ba, hanma nxu lan nxu xa muxu gbɛtɛ nan legeden?”

²¹ Na waxatin yetɛni, Yesu yi muxu wuyaxi rakɛndɛya furen sifan birin ma e nun ɲinan ɲaxin yi naxanye fɔxɔ ra. A danxuto wuyaxi yeɛn naba ayi. ²² Yesu

yi Yoni a xerane yabi, a naxa, “E xete, e naxan toxi, e yi a me, e sa na fala Yoni xa fa fala danxutone seen toma, lebutenne sigan tima, dogonfontone kendeyaan sotoma, tuli xorine falan mema, faxa muxune kelima sayani, Alaa falan Xibaru Fajin nalima yigelitone ma. ²³ Naxan mi biran tantanni n ma fe yi, sewan na kanna xa!”

²⁴ Yoni a xerane siga waxatin naxan yi, Yesu yi Yoni a fe fala folo yamaan xa, a naxa, “E siga nanse matodeyi tonbonni? Foyen saxe ramaxan ba? ²⁵ Xa na mi a ra, e siga nanse matodeyi? Xemen naxan maraberi baxi dugi fajin na ba? Koni, naxanye maraberi baxi na kiini, ne manga banxine nin! ²⁶ Nayi, e siga nanse matodeyi, nabiin ba? N xa a fala e xa, e bata nde to naxan gbo nabiin xa. ²⁷ Amasoto Kitabun bata Yoni a fe fala, a naxa, ‘Ala naxa: N nan n ma xeraan nasigama nen i yee ra, a yi kirani ton i xa.’* ” ²⁸ Yesu man yi a fala, a naxa, “N xa a fala e xa, muxun naxan birin bata bari a foloni, Yoni gbo ne birin xa. Koni naxan xurun e birin xa Alaa Mangayani, na gbo Yoni xa.”

²⁹ Yamaan nun mudu maxinle yi Yesu xuiin me, e yi Alaa tinxinyaan falan suxu, bayo Yoni bata yi ne rafu igeni e tubi xinla ma Ala ma. ³⁰ Koni Farisi muxune nun sariya karamoxone bata yi e me Alaa fe ragidixine ra. E mi tin Yoni xa e rafu igeni.

³¹ “Awa, to muxune, n na e misalima nanse ra iki? E nun nanse maliga? ³² E luxi nen alo diidin naxanye sabaan soma boxo tideni. Bonne a falama bonne xa, e naxa, ‘Nxu bata xulenna fe e xa, koni e mi e bodon. Nxu yi binbi wuga sigin sa koni e mi wuga!’ ³³ Yoni Marafu Tiin yi fa, a sunna suxu, a mi manpaan min, koni e naxa, ‘Ninanna a boxo ra!’ ³⁴ N tan Muxuna Dii Xemen yi fa, n donseen don, n yi n min, koni e naxa ‘Xemeni ito mato! Fudimaan nun dolo minna nan a ra! Mudu maxinle nun hake kanne xoyin nan a ra!’ ³⁵ Koni naxanye Alaa fe kolonna suxi, ne jondin yitama e kewanle xon ma nen.”

Yesu yi siga Farisi muxun konni

³⁶ Farisi muxuna nde yi Yesu xili a konni, alogo a xa fa a dege a fema. Nanara, Yesu

yi siga a banxini, a sa a dege a xon ma. ³⁷ Naxanla nde yi na taani, yalunden nan yi a ra. A yi a me, a Yesu a degema na Farisi muxun konni. Nanara, a fa alabasita gemen muranna ra latikononna yi naxan kui. ³⁸ A ti Yesu san xanbi ra, a wugama, a Yesu sanna makun a yegen na. Na xanbi ra, a yi a sanna masugusugu a xun sexen na, a yi a sanna sunbu, a latikononna sugusugu a ma a binya feen na. ³⁹ Farisi muxun naxan Yesu xili, na ito to waxatin naxan yi, a yi a miri a yete ma, a naxa, “Xa nabiin nan yati yi xemeni ito ra nun, a yi a kolonma nen nun, nde jaxanli ito ra naxan a yiin dinxi a ra. A yi a kolonma nen nun a jaxanli ito yulubin gbo!”

⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Simon, n waxi a xon ma, n xa fena nde fala i xa.”

A yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, awa, a fala n xa.”

⁴¹ Yesu naxa, “Xeme firin yi na nun naxanye gbetin doli gbeti kanna ma, kedenna yi keme suulun tongo a yii, bonna yi tonge suulun tongo a yii. ⁴² E firinna sese mi a donla fi. Nama, a yi dija e firinna birin ma donle ma. Na muxu firinna, mundun a xanuma dangi a lanfaan na?”

⁴³ Simon yi a yabi, a naxa, “N mirixi a ma, doli gbeen naxan ma.”

Yesu naxa, “I bata a yabi ki faji.” ⁴⁴ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi jaxanla ma, a yi a fala Simon xa, a naxa, “I bata jaxanli ito to? N bata fa i ya banxini, i mi igen so n yii n yi n sanna maxa. Koni a tan bata n sanna maxa a yegen na, a yi a masugusugu a xun sexen na. ⁴⁵ N fa waxatin naxan yi, i mi n nalan, koni xabu n fa a tan mi xadan n sanna sunbu. ⁴⁶ I mi turen so n yii n yi a sugusugu n xunna ra, koni a tan bata n sanna birin masugusugu latikononna ra. ⁴⁷ N na a falama i xa nen nayi, fa fala jaxanli ito yulubi wuyaxine birin bata mafelu bayo a bata xanuntenya gbeen yita n na. Koni naxan bata mafelu ndedi, na a xanuntenyaan mayitama nen ndedi.”

⁴⁸ Na xanbi ra, Yesu yi a fala jaxanla xa, a naxa, “I bata mafelu i yulubine ra.”

⁴⁹ Muxun naxanye yi dxi na, ne yi a fala

* 7:27: Malaki 3.1 Xoroyaan 23.20 fan mato.

fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Nde ito ra naxan yulubin mafeluma?”

⁵⁰ Koni Yesu yi a fala ɲaxanla xa, a naxa, “I ya dɛnkɛlɛyaan bata i rakisi, siga bɔɲɛ xunbenli.”

8

Naxanla naxanye Yesu fɔxɔ ra

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga taane nun banxidene yi, a sa Alaa Mangayaan Xibaru Fajin kawandin ba e xa. Xarandii fu nun firinne yi siga a fɔxɔ ra, ² e nun ɲaxanla ndee naxanye rakɛndɛya ɲinan ɲaxine nun furene ma, ne nan xiliye itoe ra: Mariyama naxan xili Magadala kaana ɲinan solofere raxɛtɛ naxan fɔxɔ ra e nun ³ Yoyana Herode a tande kuntigin Kusa a ɲaxanla, e nun Susana e nun ɲaxalan gbɛtɛ wuyaxi. Ne nan yi Yesu nun a xarandiine malima e yɛtɛ yii seene ra.

Sansi wonla fe sandana

Matiyu 13.1-9, Maraka 4.1-9

⁴ Yama gbeen yi e malan a fɛma, taa wuyaxi muxune yi fa. A yi sandani ito sa e xa, a naxa, ⁵ “Xɛɛ biina nde yi mini, a siga a sansiin wolideni. A yi sansiin wolima waxatin naxan yi, ndee yi bira kiraan xɔn ma, yamaan yi dangi ne fari, xɔline yi e don. ⁶ Ndee yi bira fanyen ma, bɛndɛ gbee mi yi dɛnaxan yi. E to soli, e xara mafuren amasɔtɔ igen mi yi e bun ma. ⁷ Sansina ndee yi bira sɛxɛ ɲali kanne tagi e nun sɛxɛne yi gbo e bode xɔn ma, sɛxɛn yi e don. ⁸ Sansina ndee yi bira bɔxɔ fajini, e soli, e bogi, e keden kedenna birin yi kɛmɛ sɔtɔ.” A yelinxɔ na falɛ, a yi a fala, a naxa, “Xa tunla naxan xɔn, a feen mɛ, na xa a tuli mati.”

Sandane sa xunna

Matiyu 13.10-17, Maraka 4.10-12

⁹ Yesu a xarandiine yi a maxɔdin sandani ito bunna ma. ¹⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan wundo feene kolonna bata so ɛ yii, koni a falama bonne xa sandane nin alogo e xa e yɛɛn ti, koni e nama a yigbɛ, e yi e tuli mati, koni e nama a famu.”*

Yesu yi sandan bunna yɛba

Matiyu 13.18-23, Maraka 4.13-20

¹¹ Yesu naxa, “Sandani ito bunna nan ito ra. Sansina, Alaa falan nan na ra. ¹² Sansiin naxanye bira kiraan xɔn ma, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mɛ koni Yinna Manga Setana yi fa, a yi a ba e bɔɲɛni, alogo e nama dɛnkɛlɛya, e kisi. ¹³ Sansiin naxanye bira fanyen fari, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mɛ, e yi a suxu sɛwani, koni salen mi e bun ma. E dɛnkɛlɛya waxatidi tun, koni e na tɔrɔ waxatin naxan yi, e bama nɛn dɛnkɛlɛyani. ¹⁴ Sansiin naxanye bira sɛxɛ ɲali kanne tagi, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mɛ, koni dunuɲa xaminna nun nafulu feen nun yɛtɛ rafan feene yi e kala, e mi bogin nayi e mɔ hali! ¹⁵ Sansiin naxanye bira bɔxɔ fajini, ne findixi muxune nan na naxanye Alaa falan mɛ, a lu e bɔɲɛni sɔbɛɛn na, e yi a suxu, e tunnafan han a bogi, a mɔ.”

Lɛnpun dɔxɔ fena seen bun ma

Maraka 4.21-25

¹⁶ “Muxu yo mi lɛnpun nadɛgɛ, a deben so a xun na, hanma a yi a raso saden bun ma, fɔ a xa a dɔxɔ se nan fari, alogo yamaan na so banxini waxatin naxan yi, e kɛnɛnna to. ¹⁷ Feen naxanye birin luxunxi, ne makɛnɛnma nɛn. Wundo feen birin kolonma nɛn, a yi mini kɛnɛnni.”

¹⁸ “ɛ a liga ɛ yeren ma ɛ fe mɛ kiini, amasɔtɔ seen muxun naxan yii nde soma nɛn na yii, koni se mi muxun naxan yii hali a mirixi naxan di ma a yii, na bɛ a yii.”

Yesu nga nun a xunyɛne fe

Matiyu 12.46-50, Maraka 3.31-35

¹⁹ Yesu nga nun a xunyɛne yi fa a fɛma, koni e mi nɔ a masɔtɛ, amasɔtɔ yamaan yi gbo. ²⁰ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “I nga nun i xunyɛne tixi tandeni, e waxi i to feni.”

²¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Naxanye Alaa falan namɛma, e yi a suxu, n nga nun n xunyɛne ne nan na.”

Yesu yi foye gbeen nati

Matiyu 8.23-27, Maraka 4.35-41

²² Lɔxɔna nde Yesu nun a xarandiine yi so kunkin kui, a yi a fala e xa, a naxa, “En dangi daraan bode fɔxɔn na.” Nayi, e siga. ²³ E yi sigama waxatin naxan yi, Yesu yi

* 8:10: Esayi 6.9

xi kunkin kui. Foye gbeen yi keli daraan xun ma. Kunkin yi rafe fɔɔ igen na, na yi magaxu han! ²⁴ Xarandiine yi fa Yesu fɛma, e yi a raxulun, e naxa, “Nxu kannna, nxu kannna, nxu faxamaan ni i ra!”

Yesu yi keli, a falan ti foyen nun igen mɔrɔnne xili ma,[†] e yi e raxara. ²⁵ A yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Ɛ mi dɛnkɛɣaxi ba?” Koni e kabɛ, e gaxu. E yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxun sifan mundun ito ra? A bata igen nun foyen yamari, e yi a falan suxu ken!”

Yesu yi muxun nakɛndɛya yinnane naxan fɔɔ ra

Matiyu 8.28-34, Maraka 5.1-20

²⁶ E dangu Gadara yamanani naxan Galile yamanan yɛtagi. ²⁷ Yesu ti bɔxɔni waxatin naxan yi, muxuna nde yi fa a ralan keli na taani yinna ɲaxin yi a fɔɔ ra. A bata yi bu a mi domaan nagodo a ma, a mi yi tinɲɛ dɔxɛ a konni fɔ a dɔxɔ bilingan yireni. ²⁸ A to Yesu to, yinnan yi a rasɔnxɔ kati, a yi a sa Yesu bun ma, yinnan yi falan ti a xɔn a xui yitexin na, a naxa, “Yesu, Kore Xɔnna Alaa Dii Xɛmɛna, i waxi nanse xɔn ma n tan xa? Yandi, i nama n ɲaxankata!” ²⁹ Amasɔtɔ Yesu bata yi yinna ɲaxin yamari a xa xɛtɛ xɛmɛn fɔɔ ra, a bata yi naxan suxu xabu waxati xunkuye. E yi a yiine nun a sanne xidima yɔlɔnxɔnna nan na. Koni a yi a xidi seene bolonma nɛn, yinnan yi a rayaya ayi burunna ra.

³⁰ Yesu yi yinnan maxɔdin, a naxa, “I xili di?” A yi a yabi, a naxa, “N xili nɛn ‘Ganla.’” Amasɔtɔ yinna wuyaxi bata bira a fɔɔ ra.

³¹ Yinnane yi Yesu mafan a nama e rasiga yili ɲaxin na.

³² Xɔsɛ kuru gbeen yi na dɛxɔn ma nun, e yi e dɛgema geyaan na, yinnane yi Yesu mafan, a xa tin a yi e rasiga xɔsɛne fɔɔ ra. A tin e xa. ³³ Nanara, yinnane yi xɛtɛ xɛmɛn fɔɔ ra, e siga xɔsɛne fɔɔ ra. Xɔsɛ kurun yi godo a giyɛ geyaan na, e sa faxa darani. ³⁴ Muxun naxanye yi xɔsɛne kantanma, ne to na feen to, e yi siga e giyɛ, e sa na feen xibarun nali taan nun banxidɛne yi. ³⁵ Muxune yi siga na feen matodeni, e yi fa Yesu fɛma, e xɛmɛn li dɔxi a fɛma yinnane xɛtɛ naxan fɔɔ ra, domaan

nagodoxi a ma, a bata xaxinla sɔtɔ. E birin yi gaxu. ³⁶ Yinnane xɛtɛ xɛmɛn fɔɔ ra kii naxan yi, muxun naxanye na to, e na fala bonne xa. ³⁷ Gadara kaane birin yi a fala Yesu xa, a xa siga amasɔtɔ e birin bata yi gaxu kati! Nanara, Yesu yi so kunkin kui, a siga. ³⁸ Yinnane xɛtɛ xɛmɛn naxan fɔɔ ra, na yi Yesu mafan, a naxa, “Tin n xa siga i fɔɔ ra.” Koni Yesu yi a raxɛtɛ, a naxa, ³⁹ “Siga i konni, Ala bata naxan liga i xa, i sa na yɛba.” Yesu naxan ligaxi a xa, a sa na rali taan birin ma.

Yesu yi muxu firin nakɛndɛya

Matiyu 9.18-26, Maraka 5.21-43

⁴⁰ Yesu xɛtɛ daraan bode fɔɔxɔn na waxatin naxan yi, yamaan yi a ralan amasɔtɔ e birin yi a legedenma. ⁴¹ Xɛmɛna nde yi fa naxan yi xili Yirusu, salide banxin kuntigin nan yi a ra. A yi bira Yesu sanna bun ma, a yi a mafan, a xa siga a konni ⁴² amasɔtɔ a dii tɛmɛ keden peen yi faxa feni. A sɔtɔn bata yi ɲɛɛ fu nun firin ti. Yesu sigama Yirusu fɔɔ ra waxatin naxan yi, yamaan yi a yigbɛtɛn han! ⁴³ ɲaxanla nde yi na yi, ɲaxalan furen yi a ma xabu ɲɛɛ fu nun firin. A bata yi a yii seen birin so seribane yii, koni muxu yo mi nɔ a rakɛndɛyɛ. ⁴⁴ A fa yamaan tagi Yesu xanbi ra, a yi a yiin din Yesu a doma lenben na, a kɛndɛya mafuren! ⁴⁵ Yesu yi maxɔdinna ti, a naxa, “Nde a yiin dinxi n na?” Muxun birin yi a tandi, koni Piyɛri yi a fala, a naxa, “N kannna, yamaan tixi i rabilinni, e bata i yigbɛtɛn.” ⁴⁶ Koni Yesu naxa, “Muxuna nde bata a yiin din n na yati, n bata a kolon amasɔtɔ sɛnbɛna nde bata mini n yi.” ⁴⁷ ɲaxanla yi a to fa fala a bata mini kɛnɛnni. Nayi, a fa, a xuruxurunma, a yi a sa Yesu bun ma yamaan birin yɛtagi. A a yiin dinxi Yesu ra feen naxan ma, a na fala a xa, e nun a kɛndɛyaxi kii naxan yi mafuren! ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ma dii tɛmɛna, i ya dɛnkɛɣyaan bata i rakɛndɛya. Siga bɔɲɛ xunbenli.”

⁴⁹ Yesu na falama waxatin naxan yi, xɛraan yi fa sa keli salide banxin kuntigina banxini, a yi a fala Yirusu xa, a naxa, “I ya dii tɛmɛn bata faxa, i nama Karamɔxɔ tɔrɔ sɔnɔn.” ⁵⁰ Yesu yi na mɛ, a yi a fala Yirusu

[†] 8:24: Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

xa, a naxa, “I nama gaxu, i denkeleya tun, a kendeŷama nen.”

⁵¹ Yesu na li waxatin naxan yi, a mi tin muxu yo xa so a fɔxɔ ra fɔ Piyeri nun Yoni nun Yaki, e nun diidina nga nun a fafe. ⁵² Muxune birin yi wugama, e gbeleg-belema diidina fe ra. Yesu naxa, “E nama wuga, diidin mi faxaxi, a xiin nen tun!”

⁵³ E birin yi gele a ma amasɔtɔ e yi a kolon yati, fa fala diidin bata faxa! ⁵⁴ Koni Yesu yi a suxu a yiin ma, a yi a xili, a naxa, “Diidina, keli!” ⁵⁵ A niin yi xete ayi, a keli mafuren! Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E donseen so a yii.” ⁵⁶ A sɔtɔ muxune yi kabɛ, koni Yesu yi e maxadi, a naxa, “Feen naxan ligaxi, ɛ nama na fala muxu yo xa.”

9

Xera fu nun firinne xe fena
Matiyu 10.5-15, Maraka 6.7-13

¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinna xili, a senben so e yii alogo e xa jinanne kedi, e furetone rakendɛya. ² A yi e rasiga, a e xa sa Alaa Mangayaan kawandin ba, e furetone rakendɛya. ³ A yi a fala e xa, a naxa, “E nama siga sese ra ɛ yii sigatini. E nama siga dungari ra ɛ yii, ɛ nama siga bɔnduli ra ɛ yii, hanma donsena hanma gbetina. E nama siga doma firin na ɛ ma. ⁴ E na yigiya denaxan yi, ɛ xa lu mɛnni han ɛ keli waxatini na taani. ⁵ Xa muxu mi ɛ yisuxu taan naxan yi, ɛ keli na taani, ɛ yi ɛ sanne rakunkun ɛ na gbangbanna ba ɛ sanne ra,* na yi findi sereyaan na e xa.”

⁶ Xarandiine yi siga banxidene birin na, e sa Yesu a fe Xibaru Fapin kawandin ba, e yamaan nakendɛya yiren birin yi.

Manga Herode kuisan fena
Matiyu 14.1-12, Maraka 6.14-29

⁷ Herode, Galile mangan yi feni itoe birin mɛ, a kuisan kati! Amasɔtɔ ndee naxa, “Yoni Marafu Tiin bata keli sayani!”

⁸ Bonne naxa, a Nabi Eli bata mini kenɛnni. Koni bonne naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani. ⁹ Manga Herode naxa, “N bata yi Yoni xunna sege a de nun. Koni muxun mundun ito ra, n naxan ma fe mɛma?” Awa, a yi kata Yesu to feen na.

Yesu yi muxu wuli suulun dege
Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Yoni 6.1-14

¹⁰ Xerane to xete, e naxan birin liga, e na yeŷa Yesu xa. A siga e ra a fɔxɔ ra a danna taana nde yi naxan xili Betasada. ¹¹ Yamaan na mɛ waxatin naxan yi, e siga a fɔxɔ ra. A yi e yisuxu, a yi Alaa Mangayana fe fala e xa. Naxanye yi waxi kendeŷaan xɔn ma, a yi ne rakendɛya.

¹² Sogen godo fɔlɔxina, xarandii fu nun firinne yi fa a fema, e naxa, “Yamaan bejin alogo e xa nɔ sigɛ banxidene ra e nun xɛene ma naxanye en nabilinni, e yi donseen nun e yigiyaan sɔtɔ mɛnne yi, bayo en burunna nan na be.”

¹³ Koni Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E tan yetɛen xa donseen so e yii.”

E yi a yabi, e naxa, “Naxan nxu yii, buru xun suulun e nun yeŷɛ firin. I waxi a xɔn ma nxu xa donseen sara yamani ito birin xa di?” ¹⁴ Xɛmɛne gbansanna, muxu wuli suulun jɔxɔn nan yi e ra.

Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E yamaan nadɔxɔ tonge suulun suulun yeŷen ma.”

¹⁵ Xarandiine yi na liga, e yi e birin nadɔxɔ. ¹⁶ Yesu yi buru xun suulunne nun yeŷɛ firinne tongo, a yi a yeŷen nate kore, a barikan bira Ala xa, a yi e yigira, a yi e so a xarandiine yii, e yi e yitaxun yamaan na. ¹⁷ E birin yi e dege, e lugo ken! Xarandiine yi deben fu nun firin nafe a dungi dɔnxene ra.

Piyeri a falana Yesu a fe yi
Matiyu 16.13-19, Maraka 8.27-29

¹⁸ Lɔxɔna nde Yesu yi Ala maxandima a kedenna a xun xɔn ma, a xarandiine yi fa a fema, a yi e maxɔdin, a naxa, “Yamaan naxa, a nde n tan na?”

¹⁹ E yi a yabi, e naxa, “Ndee naxa, a Yoni Marafu Tiin nan i tan na. Ndee naxa, a Nabi Eli nan i tan na, koni ndee fan naxa, a nabi fonna nde nan kelixi sayani.”

²⁰ Yesu mɔn yi e maxɔdin, a naxa, “E tan go, ɛ naxa a nde n tan na?”

Piyeri yi a yabi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na!”

* **9:5:** E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna ra naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi xerane xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra.

*Yesu yi a sayana fe fala**Matiyu 16.20-28, Maraka 8.30-9.1*

²¹ Awa, Yesu yi a xarandiine yamari, a e nama na fala muxu yo xa. ²² A mən yi falan ti, a naxa, “A fere mi na fə n tan Muxuna Dii Xemen xa tərə wuyaxi sətə. Yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karaməxəne e mema n na nən, e yi n faxa, a soge saxandeni n keli sayani.”

²³ A yi a fala e birin xa, a naxa, “Xa muxu yo waxi bira feni n tan fəxə ra, fə a xa a me a yete ra, a yi a faxa wudin† tongo ləxə yo ləxə, a bira n fəxə ra. ²⁴ Amasətə naxan na wa a niin nakisi feni, a bənəma ayi nən. Koni naxan bənəma a niini n tan ma fe ra, na kisima nən. ²⁵ Hali muxun dunuɣa birin sətə, koni xa a bənə a niini habadan, na nanse fanma a ma? ²⁶ Xa muxun yagi a tiye n tan nun n ma fe falana fe ra, Muxuna Dii Xemen fan yagima nən na kanna fe ra a na fa a binyeni waxatin naxan yi e nun a Fafe Alaa binyena e nun maleka sariɣanxine. ²⁷ N xa ɣəndin fala e xa, ndee be, ne mi faxe fə e Alaa Mangayaan to.”

*Yesu a nərənə fe**Matiyu 17.1-8, Maraka 9.2-8*

²⁸ Yesu yelin feni itoe fale waxatin naxan yi, ləxə xun keden ɣəxən danguxina, a Piyeri nun Yoni nun Yaki tongo, e siga a fəxə ra geyaan fari Ala maxandideni. ²⁹ A yi Ala maxandima waxatin naxan yi, a yetagin kɛɣaan yi masara, a domaan yi fixa ayi alo kuyen na a ɣinna masəxən! ³⁰ Na waxatini, muxu firin yi mini kənenni, Nabi Musa nun Nabi Eli, e falan ti a xa. ³¹ E yi nərəxi. E yi Yesu faxe feen fala a xa naxan yi kamalima Yerusalən taani. ³² Piyeri nun a lanfane yi xima, koni e xulun, e Yesu a nərən to e nun xeme firin yi tixi a dɛxən ma. ³³ Na muxune kelima Yesu fəma waxatin naxan yi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu kanna, a lanxi bayo nxu be yi. Nxu xa gage saxan ti be yi, i gbeen keden, Nabi Musa gbeen keden, Nabi Eli gbeen keden.” A mi yi a kolon a naxan falama.

³⁴ A falan tima waxatin naxan yi, kundaan yi godo e xun ma, xarandiine yi gaxu. ³⁵ Fala xuiin yi keli kundani, a naxa, “N ma

Dii Xemen nan ito ra, n bata naxan sugandi, e tuli mati a xuiin na!”

³⁶ Fala xuiin dan waxatin naxan yi, Yesu keden peen yi lu na yi. Xarandiine yi e dundu feni ito birin ma, e feen naxanye toxi, e mi ne fala muxu yo xa na waxatini.

*Yinnan yi diidin naxan fəxə ra**Matiyu 17.14-18, Maraka 9.14-27*

³⁷ Na xətən bode e godo keli geyaan fari, yama gbeen yi Yesu ralan. ³⁸ Xemen yi a xuiini te yamaan tagi, a naxa, “Karaməxə, n ni i mafanma, i xa n ma dii xeme keden peen mato. ³⁹ Yinnan na keli a ra, a gbeleg-belema nən mafuren, a xuruxurun, a yi a rabira, a dɛ xunfanna yi lu minɛ, a mi a beɣinma xulən fə a na a tərə kati! ⁴⁰ N bata i ya xarandiine mafan, alogo e xa a kedi a fəxə ra, koni e mi nəxi a kedɛ.”

⁴¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! E tan dənkeleyatarene nun tinxintarene, n xa lu e fəma han waxatin mundun yi? N diɣama e xa han waxatin mudun yi?” A yi a fala xemen xa, a naxa, “Fa i ya diin na be.”

⁴² Diidin fama waxatin naxan yi, yinnan yi a raxuruxurun, a yi a rabira bəxəni. Yesu yi falan ti yinna ɣaxin xili ma, a diidin nakendɛya, a yi a so a fafe yii mən.

⁴³ Muxune birin yi kabɛ Ala sənben ma.

*Yesu mən yi a faxe feen fala**Matiyu 17.22-23, Maraka 9.30-32*

Yesu feen naxan birin liga, yamaan yi lu kabɛ ne ma, a yi a fala a xarandiine xa na waxatini, a naxa, ⁴⁴ “N naxan falama e xa, e nama ɣinan na xən ma! N tan Muxuna Dii Xemen soma nən yamaan yii, n lu e sənben bun ma.” ⁴⁵ Koni e mi ito bunna kolon. A bata luxun e ma alogo e nama a bayen kolon. E mən yi gaxu a maxədinɣe na feen na.

*Nde gbo birin xa?**Matiyu 18.1-5, Maraka 9.33-37*

⁴⁶ Falan yi keli xarandiine tagi fa fala nde gbo dangu e birin na. ⁴⁷ E yi mirixi naxan ma, Yesu na kolon. Nanara, a yi diidina nde tongo, a yi a ti a dɛxən ma. ⁴⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “Naxan na diidini ito yisuxu n xinli, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na bata na kanni suxu naxan n

† 9:23: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxe. Ito bunna nɛn, fa fala fə Yesu a xarandiine xa e wəkile sayaan na Yesu fəxə ra.

xexi. Amasotō naxan xurun ε birin tagi, na nan gbo ε birin xa.”

*Naxan mi kelixi ε xili ma
Maraka 9.38-40*

⁴⁹ Yoni yi falan ti, a naxa, “Nxu kannna, nxu bata xemena nde to jinanne kedε i xinli, nxu yi a raxolō, a xa a lu amasotō a mi en tan fōxō ra.”

⁵⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama a raxolō amasotō naxan mi kelixi ε xili ma, na ε xa nen.”

Muxune yi tondi Yesu yisuxε

⁵¹ Yesu siga waxatin masoxina ariyanna yi, a yi a ragidi a xa siga Yerusalēn taani. ⁵² A xerane rasiga a yee ra Samariya taana nde yi, alogo e xa sa feene yitōn a yee ra. ⁵³ Koni muxun naxanye na yi, ne mi a yisuxu amasotō e a kolon, a a sigama Yerusalēn taan nin. ⁵⁴ A xarandiine, Yaki nun Yoni na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, i waxi a xōn ma ba, nxu xa tēen yamari keli kore xōnna ma, a yi itoe halagi?”

⁵⁵ Yesu yi a yee rafindi e ma, a yi e maxadi. ⁵⁶ E yi siga taa gbete yi.

*Birana Yesu fōxō ra
Matiyu 8.19-22*

⁵⁷ E yi kira yi waxatin naxan yi, xemena nde yi a fala Yesu xa, a naxa, “I siga dedε, n sigε i fōxō ra.”

⁵⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xulumaseene xima yinle nan na, xoline yi e tēen sa, koni hali n na n xunna sama denaxan yi, na mi n tan Muxuna Dii Xemen yii.” ⁵⁹ A yi a fala xemena nde xa, a naxa, “Bira n fōxō ra.”

Koni na xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, tin n xa sa n fafe maluxun singen.”

⁶⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “A lu faxa muxune xa e faxa muxune maluxun.‡ I tan xa sa Alaa Mangayana fe Xibarun nali.”

⁶¹ Gbete fan yi a fala, a naxa, “N kannna, n birama nen i fōxō ra, koni tin n xa sa n jungu n kon kaane ma singen.”

‡ **9:60:** A muxune nan ma naxanye mi biraxi a fōxō ra naxanye mi nii rakisin sotōxi. Ne luxi alo faxa muxune niin mabinni. * **10:2:** Sandani ito kui, xee kannna findixi Ala nan na. Denkeleya muxune lan e xa muxune sotō Ala xa alo malo xabane maala malanma kii naxan yi. † **10:12:** Sodoma findixi taana nde ra Ala naxan halagi. A mato Dunuja Fōlōn 19.1-29 kui.

⁶² Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxu yo jinge kenna suxu, a lu a xanbi ratoε, na mi daxa a wali Alaa Mangayani.”

10

*Xarandii tonge solofere e nun firinne
xerayana*

¹ Na xanbi ra, Marigin yi muxu tonge solofere e nun firin gbete ye ba. A yi e rasiga firin firin yeen ma a yee ra taan birin yi e nun yiren birin a tan yeteen yi lan a xa siga denaxanye yi. ² A yi a fala e xa, a naxa, “Malo xaba dixin gbo koni a xaba muxune mi wuya. E xee kannna mafan, a xa walikena ndee rasiga e sa maala xaba.* ³ E siga, n bata ε xe alo yexene kankone tagi. ⁴ E nama siga gbete ra, ε nama benbelidi xali, ε nama sankidi xali. E nama bu muxune xontōndeni kira yi. ⁵ E na so banxin naxan kui, ε xa a fala singen, ε naxa, ‘Ala xa bōje xunbenla lu banxini ito kui.’ ⁶ Xa bōje xunbeli muxuna nde na, na duban xa lu a xōn ma. Xa na mi a ra, na duban mōn xa xete ε tan ma. ⁷ E xa yigiya banxi kedenna nan kui. E na naxan so ε yii, ε xa na don, ε yi ε min, amasotō walikēen lan nen a yi a saranna sotō. E nama lu sigamatini keli banxini ito yi, siga ito yi. ⁸ E na so taan naxan yi, xa e ε yisuxu, e na naxan so ε yii, ε na don. ⁹ E xa furetōne yiyalan na taani, ε yi a fala na muxune xa, ε naxa, ‘Alaa Mangayaan bata maso ε ra.’ ¹⁰ Koni ε na siga taan naxan yi, xa e mi ε yisuxu na yi, ε siga yamaan malandeni, ε yi a fala e xa, ε naxa, ¹¹ ‘Hali ε taan gbangbanna naxan nxu sanna ra, nxu bata na rakunkun ε xili ma, koni ε xa a kolon Alaa Mangayaan bata maso!’ ¹² N xa a fala ε xa, Kiti Sa Lōxōni Ala xolōma nen na taan ma dangu Sodoma taan na!”†

*Taa denkeleyatarene fe
Matiyu 1.20-24*

¹³ “Gbalon Korasin kaane yee ra! Gbalon Betasada kaane fan yee ra, bayo kabanako feen naxanye liga ε tagi, xa ne yi liga Tire taan nun Sidōn taani nun, na kaane yi

tinxinma ayi nen nun, to mi na ra, e yi kasa benbeli dugin nagodo e ma, e yi xuben so e yete ma, e yi a yita fa fala e bata e xun xanbi so e hake ne yi! ¹⁴ Ala kininkininma nen Tire taan nun Sidon taan ma Kiti Sa Loxoni dangu e tan na. ¹⁵ E tan Kapurunan kaane, e tema nen kore xonna ma ba? En-en, e godon laxira nin!”

¹⁶ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Naxan na a tuli mati e xuiin na, na kanna bata a tuli mati n fan xuiin na. Naxan na a me e ra, na kanna bata a me n fan na. Naxan na a me n tan na, na kanna bata a me n xe muxun fan na.”

Na muxu tonge solofere e nun firinna xete fena

¹⁷ Na muxu tonge solofere e nun firinna yi xete sewa gbeen. E yi a fala, e naxa, “Marigina, hali jinanne nxu xuiin name nen i xinli!”

¹⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata Setana to bir e keli kore xonna ma alo galanna. ¹⁹ A mato, n bata senben fi e ma, e xa sigan ti sapine nun tanle fari e nun yaxun Setana senben fari, na sese mi e maxole. ²⁰ Koni e nama sewa tun, fa fala jinanne bata e fala xuiin suxu, koni e sewa amasoto e xinla bata sebe ariyanna yi.”

Yesu yi sewa

Matiyu 11.25-27, 13.16-17

²¹ Na waxatini, Yesu yi lugo sewan na Alaa Nii Sarijanxin xon ma, a naxa, “N Fafe, kore xonna nun dunu na Marigina! N barikan birama i xa bayo i feen naxanye luxunxi xaxilimane nun fekolonne ma, i bata ne yita diidine ra. N Fafe, a rafanxi i ma na kii nin.”

²² “N Fafe bata feen birin taxu n na. Muxu yo mi Dii Xemen kolon fo a fafe Ala. Muxu yo mi Fafe Ala kolon fo a Dii Xemena e nun a Dii Xemen waxi a xon ma a xa a yita naxanye ra.”

²³ Na xanbi ra, Yesu yi a yee rafindi a xarandiine ma, a yi a fala e xa wundoni, a naxa, “Sewan na kanne xa naxanye yeen feen toma e naxan toma. ²⁴ Amasoto n xa a fala e xa, nabi wuyaxi nun manga wuyaxi yi waxi a to feni e naxan toma, koni e mi a to, e mi a me e naxan mema.”

Samariya kaana fe sandana

²⁵ Awa, na waxatini Sariya karamoxona nde yi fa Yesu bunbadeni, a yi a maxodin, a naxa, “Karamoxo, n nanfe lige n habadan nii rakisin soto?”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Sariya Kitabun nanfe falaxi? I a xaranma di?”

²⁷ Xemen yi a yabi, a naxa, “‘I xa i Marigina Ala xanu i bonen birin na, e nun i niin birin na e nun i senben birin na e nun i xaxinla birin na’ e nun ‘i yi i adamadi boden xanu alo i yetena.’”

²⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I ya falan tinxin. I xa na liga, i niin kisima nen.”

²⁹ Koni Sariya karamoxon yi waxi a xon ma nen, a xa yoon soto a yete xa. Nanara, a Yesu maxodin, a naxa, “N adamadi bodena nde ra?”

³⁰ Yesu yi sandan sa a xa, a naxa, “Xemena nde yi keli Yerusalen taani siga Yeriko yi, muxu mafune yi a suxu, e yi a bonbo, a lu ndedi e xa a faxes. ³¹ A mi bu saraxaralina nde yi fa na kiraan xon ma. A na xemen to waxatin naxan yi, a dangu a ra bode foxon na. ³² Lewi bonsonna muxuna nde fan yi fa, a xemen to, a dangu a dexon ma. ³³ Koni Samariya kaana nde dangumatxon na a ra, na kiraan xon ma, na yi a li na, a to a to, a kininkinin a ma kati!§

³⁴ A siga a fema, a turen nun manpaan sa a maxolodene de, a yi e maxidi. Na xanbi ra, a xemen sa a soon fari, a siga a ra xone yigiya banxini a dandandeni. ³⁵ Na xoton bode, a gbeti gbanan firin tongo, a yi a so xone yigiya banxin kanna yii. A yi a fala a xa, a naxa, ‘A dandan, n na xete waxatin naxan yi, i naxan yo baxi a fe ra, n na a raxete i ma.’”

³⁶ Yesu yelinxina sandan se, a yi a maxodin, a naxa, “I tan yee ra yi, na muxu saxanne ye, muxu mafune xemen naxan bonboxi, nde na adamadi bode kendon na?”

³⁷ Sariya karamoxon yi a yabi, a naxa, “Naxan kininkininxi a ma.”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Siga, i sa na joxonna liga.”

Marata nun Mariyama fe

³⁸ Yesu nun a xarandiine yi sigama waxatin naxan yi, e taana nde li, naxanla nde yi

‡ 10:27: Sariyane 6.5 nun Saraxaraline 19.18 § 10:33: Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

na yi, a xili Marata, na yi a yigiya a banxini. ³⁹ A xunye naxalanmaan xili Mariyama, na yi dɔxɔ Marigin dɛxɔn ma, a yi a tuli mati a xaranna ra. ⁴⁰ Marata yi xaminxi wali wuyaxi ke feen na. Nanara, a fa a fala Marigin xa, a naxa, “Marigina n xunyen bata wanla birin lu n yii, i ya fe mi na yi ba? A fala a xa, a xa fa n mali!”

⁴¹ Marigin yi a yabi, a naxa, “Ee! Marata, i xaminxi, i kɔntɔfilixi fe wuyaxi ra. ⁴² Koni adamadiin makoon se keden peen nan ma. Mariyama bata wa fe faɣin xɔn. Na mi fa be a yii!”

11

Xaranna Ala maxandin ma Matiyu 6.9-13, 7.7-11

¹ Lɔxɔna nde, Yesu yi Ala maxandima yirena nde yi. A yelin waxatin naxan yi, a xarandii keden yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu xaran Ala maxandin ma alo Yoni a xarandiine xaran kii naxan yi.”

² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandima ikiini, e naxa, ‘Nxu Fafe, i xinla xa sarijan, i ya Mangayaan xa fa.

³ I xa nxɔ lɔxɔ yo lɔxɔ balon fi nxu ma.

⁴ I xa nxu mafelu nxu yulubine ra, alo nxu fan bata nxu hake tongone mafelu kii naxan yi.

I nama tin nxu xa bira tantanni.’ ”

⁵ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Xa e tan nde keden siga a xɔyin fema kɔe tagini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N xɔyina, n doli buru xun saxan yi ⁶ amasɔtɔ n lanfaan naxan sa sigatini, na bata fa iki sasa, koni sese mi n yii n naxan soe a yii!’ ⁷ Koni xa bonna a yabi banxini, a naxa, ‘I nama n tɔrɔ! Dɛɛn balanxi, nxu nun n ma diine bata nxu sa, n mi fa nɔe kele, n sena nde so i yii.’ ⁸ Awa, n xa a fala e xa, hali xa a mi keli e xɔyiyana fe ra, a burun so a yii, koni a kele, a makoon seen naxan birin ma, a na so a yii amasɔtɔ a mi yagixi a xandɛ. ⁹ Awa, n xa a fala e xa, e seen maxɔdin, e a sɔtɔma nɛn, e seen fen, e a toma nɛn, e dɛɛn kɔnkɔn,

a rabima e xa nɛn. ¹⁰ Amasɔtɔ naxan yo na seen maxɔdin, na a sɔtɔma nɛn. Naxan na seen fen, na a toma nɛn. Naxan na dɛɛn kɔnkɔn, a rabima a xa nɛn. ¹¹ Muxuna nde e ye ba, naxan ma diin yeɣɛn maxandima a ra, a yi saɣin so a yii? ¹² Hanma a na a xandi tɔxe xeleni, a yi tanla so a yii? ¹³ Hali e to findixi muxu naxine ra, e a kolon fa fala a lan nɛn, e xa se faɣin so e diine yii. E faxi fa, e Fafe naxan ariyanna yi, na a Nii Sarijanxin fima a maxandi muxune ma kii naxan yi!”

Bobon nakɛndɛya fena

Matiyu 12.22-30, Maraka 3.20-27

¹⁴ Lɔxɔna nde Yesu yi jinanna raxete bobon fɔxɔ ra. Ninanna xete xemɛn fɔxɔ ra waxatin naxan yi, a falan ti fɔlɔ, yamaan yi kabɛ. ¹⁵ Koni e ndee naxa, “A jinanne kedima Yinna Mangan Belesɛbu barakan nin.”

¹⁶ Bonne yi waxi a xɔn ma e xa a keɣaan fɛsɛfɛsɛ. Nanara, e yi a maxɔdin a a xa kabanako fena nde liga, naxan kelixi Ala ma. ¹⁷ Koni Yesu yi e miriyaan kolon, a yi a fala e xa, a naxa, “Yamanan naxan yitaxunxi yɛngɛni, na yamanan kalama nɛn mafuren! * Yɛngɛn tanden naxan kui, na fan kalama nɛn. ¹⁸ Awa, xa Setanaa mangayana a yete yenge, a sabatima nayi di? E bata a fala, a n bata jinanne kedi Belesɛbu barakani. ¹⁹ Xa n jinanne kedima Belesɛbu barakan nin, e fɔxɔrabirane e kedima nanse xɔn nayi? Na ma, e fɔxɔrabirane a yitama nɛn nayi fa fala yo mi e xa! ²⁰ Xa n jinanne kedima Ala senben barakan nin, na a yitama nɛn nayi fa fala Alaa Mangayaan bata e li.”

²¹ “Senbɛmaan na a yitɔn yenge so xinla ma, a yi a banxin kantan, a seene birin natangama nɛn. † ²² Koni xa senbe kannan de бага a ma, a yi a nɔ, a sigama a yenge so seene birin na nɛn nayi, a yigi saxi naxanye fari, seen naxanye a yii, a yi ne yitaxun.”

²³ “Naxan mi n tan fɔxɔ ra, na bata keli n xili ma. Nxu nun naxanye mi malanma, ne sigama ayi nɛn.”

* **11:17:** yamanan: Jinanne nun yinnane Setana senben bun alo yamanan nun a mangan kii naxan yi. Seen naxanye Setana senben bun, xa ne e bode kedi, na luxi nɛn alo yamanan na yitaxun. Nayi, Setana mi jinanne kede alo muxuni itoe a falama Yesu ma kii naxan yi. † **11:21:** Sandani ito kui, Setana findixi senbɛmaan na. Xa Yesu bata muxune ba Setana jinannaxine senben bun ma, nayi, Yesu bata Setana nɔ.

*Yinna naxin xete fena**Matiyu 12.43-45*

²⁴ Yesu naxa, “Yinna naxin na xete muxun fɔxɔ ra, a sigama yire yixaren nin, a sa a matabuden fen. Xa a mi yire yo to, a a mirima nɛn nayi, a naxa, ‘N kelixi dɛnaxan yi, n mɔn xa xete na.’ ²⁵ Nanara, a na xete na, xa a li na makɔxi, a yitɔnxi,‡ ²⁶ nayi a sigama nɛn, a sa fa yinna naxi solofere gbɛtɛye ra naxanye naxu dangu a tan na. Ne yi lu a fɛma. Na muxuna fe rapanna naxuma ayi nɛn dangu a fɔlɔn na.”

Sɛwa kɛndɛna fe

²⁷ Yesu ito fala waxatin naxan yi, naxanla nde yi falan ti a xa yamaan yɛ, a naxa, “Naxanla naxan i sɔtɔxi, a yi i maxuru, muxu sɛwaxin nan na ra!”

²⁸ Koni Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan dangu na ra, muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye Alaa falan mɛma, e yi a suxu ken!”

*Taxamasenna fe**Matiyu 12.38-42*

²⁹ Yamaan malan Yesu fɛma waxatin naxan yi, a yi a fala, a naxa, “Iki muxune findixi muxu naxine nan na, ε to n maxɔdinma kabanako taxamasenna ma. Koni ε mi kabanako fe yo toε ba Nabi Yunusaa taxamasenna ra. ³⁰ Nabi Yunusa§ findi taxamasenna ra kii naxan yi Niniwa kaane xa, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn findima taxamasenna ra na kii nin iki muxune xa. ³¹ Naxalan Mangan naxan keli sogeteden yiifanna ma, na tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, a yi iki muxune yalagi bayo a kelixi bɔxɔn danna nan na, a fa a tuli mati Sulemani a fekolonna falan na. Awa, n xa a fala ε xa, naxan gbo dangu Sulemani ra, na be yi. ³² Niniwa kaane tima nɛn Kiti Sa Lɔxɔni, e yi ε yalagi amasɔtɔ ne Yunusa a kawandin mɛ waxatin naxan yi, e xun xanbi so nɛn e hakɛne yi. Koni n xa a fala ε xa, nde be naxan gbo Yunusa xa!”

*Fati bɛndɛn kɛnɛnna fe**Matiyu 5.15, 6.22-23*

³³ Yesu naxa, “Muxu yo mi lɛnpun nadɛgɛma, a yi a luxun hanma a yi a raso deben bun ma, koni a dɔxɔma seen nan fari alogo yamaan na so banxini, e xa kɛnɛnna

to. ³⁴ I yɛɛn luxi nɛn alo lɛnpuna i fati bɛndɛn xa. Xa i yɛɛn kɛndɛ, i fatin birin luma nɛn kɛnɛnni, koni xa i yɛɛn kala, i fatin luma nɛn dimini. ³⁵ A liga i yeren ma nayi, kɛnɛnna naxan i yi, na nama findi dimin na. ³⁶ Xa i fatin kɛnɛnni, dimi yo mi a yi, a birin dɛgɛma nɛn alo lɛnpun dɛgɛma kii naxan yi.”

*Yesu yi Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yalagi**Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40*

³⁷ Yesu yelin falan tiyɛ waxatin naxan yi, Farisi muxuna nde yi a xili, a a xa sa a dɛge a konni. Nanara, a so, a dɔxɔ a dɛgedeni. ³⁸ Farisi muxuna a to waxatin naxan yi, a Yesu mi a yiin naxaxi lan e dinan kiin ma benun a xa a dɛge, a kabɛ. ³⁹ Nanara, Marigin yi a fala a xa, a naxa, “E tan Farisi muxune, ε igelengenna nun donse sa seen fanna maxama, koni ε kuiin nafexi muxu seen nun fe naxin na. ⁴⁰ E tan daxune! Xa Ala nan seen fanna daxi, a tan xa mi a kuiin fan daxi ba? ⁴¹ Koni naxan ε donse don goronna kui, ε xa na so yiigelitɔne yii, seen birin sarijanma nɛn na yi.”

⁴² “E tan Farisi muxune, gbalona ε yɛɛ ra! Amasɔtɔ ε nakɔ yi seene yaganna bama, alo sorontonna nun sabi gbɛtɛye, koni ε bata ε mɛ tinxinyaan nun Alaa xanuntenyana fe ra. A lan nɛn ε xa ne nan liga, e nun yagan baana.”

⁴³ “Gbalona ε xa, ε tan Farisi muxune, amasɔtɔ dɔxɔde fajin nafan ε ma salide banxine yi, binye xɔntɔnne rafan ε ma lɔxɔ tideni. ⁴⁴ Gbalona ε xa! Amasɔtɔ ε ligaxi nɛn alo gaburu fonna. Yamaan sigan tima a fari, e mi a kolon.”

⁴⁵ Sariya karamɔxɔ keden yi a fala a xa, a naxa, “Karamɔxɔ, i naxan falama ito ra, i nxu fan nafɛyama nɛn nayi!”

⁴⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Gbalona ε xa, ε tan sariya karamɔxɔne! Amasɔtɔ ε goronna sama yamaan xun ma naxan binya kati, koni ε tan yetɛɛn mi ε yii dinɲɛ a ra hali, ε yi e mali a tongɛ. ⁴⁷ Gbalona ε xa! E bata gaburu fajine rafala nabine xa, ε benbane nabiin naxanye faxa yati! ⁴⁸ E benbane naxan liga, ε yetɛɛn bata tin, ε bata a mayita

‡ **11:25:** Na yire makɔxin findixi muxun bɔɲɛn nan na. Xa a mi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a mi ratangaxi yinnane wali kobine ma. § **11:30:** A mato Yunusa sora 1 han 4 kui.

amasotɔ e nabine faxa nɛn, ɛ tan bata gaburune yitɔn mɔn. ⁴⁹ Nanara, en bata Ala xaxinla to, a naxa, ‘N nabine nun xɛrane rasigama e ma nɛn, e ndee faxama nɛn, e yi ndee bɛsɛnxɔnya.’ ⁵⁰ Nanara, iki muxune saranma na nabine birin faxa feen nan na xabu dunuɲa da waxatini, ⁵¹ fɔlɔ Habila saya feen ma han sa dɔxɔ Sakari saya feen ma, e naxan faxa saraxa ganden nun yire sariɲanxin tagi. N xa a fala ɛ xa, na feene xɛtɛma nɛn iki muxune ma.”

⁵² “Gbalona ɛ xa, ɛ tan sariya karamɔxɔne, amasotɔ ɛ bata dɛɛn ɲinna mara naxan xaxilimaya banxin dɛɛn nabima, ɛ tan yetɛɛn mi soɛ. Naxanye waxi so feni, ɛ bata ne raxɛtɛ!”

⁵³ Yesu keli na yi waxatin naxan yi, sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi a yigbetɛn fɔlɔ, e yi a ye mɔ ayi kati! E yi a maxɔdin fe wuyaxi ma amasotɔ ⁵⁴ e yi waxi a xɔn ma, e xa a suxu feni tɔn a falana fe ra.

12

Maxadina nafiɲina fe yi

Matiyu 10.26-27

¹ Muxu wuli wuyaxi e malan waxatin naxan yi han e lu tiye e bode ma, Yesu yi falan ti a xarandiine singe xa, a naxa, “E a liga ɛ yeren ma Farisi muxune buru rate sena* fe yi, naxan findixi e nafiɲiyaan na. ² Feen naxan luxunxi na minima nɛn kɛnɛnni, wundo feen birin kolonma nɛn. ³ Nanara, ɛ bata naxan fala dimini, na mɛma nɛn kɛnɛnni. E bata naxan birin kɔyɛkɔyɛn muxune xa konkoni, ne ralima nɛn taa tagini kɛnɛnni.”

Ala yeɛragaxuna fe

Matiyu 10.28-31

⁴ “N xɔyine, n xa a fala ɛ xa, ɛ nama gaxu ne yeɛ ra naxanye fati bɛnden faxama koni e mi nɔɛ fefe lige dangu na ra. ⁵ E gaxuma naxan yeɛ ra, n na yitama ɛ ra nɛn: ɛ xa gaxu Ala yeɛ ra, sɛnbɛna a yii, a na i faxa waxatin naxan yi, na xanbi ra a yi i rasiga yahannama yi. N xa ɲɔndin fala ɛ xa, ɛ xa gaxu na nan yeɛ ra!”

⁶ “Xɔlidi suulun mi sarɛ gbanan firin na ba? Koni hali na keden, Ala mi ɲinanɲɛ a xɔn ma. ⁷ Hali ɛ xun sɛxɛn keden kedenne,

Ala e xasabin birin kolon. Nanara, ɛ nama gaxu, ɛ dangu xɔlidi wuyaxin na!”

I ti Yesu a fe ra yamaan yetagi

Matiyu 10.32-33, 12.32, 10.19-20

⁸ “N xa a fala ɛ xa, naxan yo na a ti n ma fe ra yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan na ɲɔxɔnna ligama nɛn a xa Alaa malekane yetagi. ⁹ Koni naxan yo na a mɛ n na yamaan yetagi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn fan n mɛma a ra nɛn Alaa malekane yetagi.”

¹⁰ “Naxan na n tan Muxuna Dii Xɛmɛn nayelevu, na mafeluma nɛn. Koni naxan na Alaa Nii Sariɲanxin nayelevu, na mi mafeluye mumɛ!”

¹¹ “E na siga ɛ ra salide banxin yetagi waxatin naxan yi, e yi ɛ yigbetɛn, hanma mangane yetagi hanma kuntigine yetagi, ɛ nama xamin ɛ xɔn ba feen na hanma ɛ naxan falama. ¹² Amasotɔ ɛ naxan falama Alaa Nii Sariɲanxina ɛ xaranma nɛn na ra na waxatin yetɛni.”

Nafulu kan daxuna fe sandana

¹³ Muxuna nde yi a fala a xa yamaan tagi, a naxa, “Karamɔxɔ, a fala ngaxakedenna xa, nxu fafe nafunla naxan lu nxu yii, a xa a yitaxun, a yi n gbeen so n yii.”

¹⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan! Nde n findixi kiti bolonna ra hanma se taxun na muxu firinna tagi?” ¹⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e birin xa, a naxa, “E a liga ɛ yeren ma milana fe yi amasotɔ muxun findi nafulu kanna ra ki ki, a mi nɔɛ luye a sii ra a nafunla fe ra.”

¹⁶ Awa, Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Bɔxɔna nde yi nafulu kanna nde yii nun naxan sise yi sabatima kati! ¹⁷ A yi a miri a yetɛ ma, a naxa, ‘Yire mi n yii, n na n ma sisee bogine ramare dɛnaxan yi. N nanfe ligama nayi?’ ¹⁸ A yi a miri a yetɛ ma, a naxa, ‘N naxan ligama na ni ito ra. N na n ma se ramara banxine kalama nɛn, n yi nde gbɛtɛye ti naxanye gbo dangu a fonne ra. N yi n ma maala nun n yii seene ramara na yi. ¹⁹ Na xanbi ra, n na a fale nɛn n yetɛ ma, n naxa, n makoon seen naxan birin ma ɲɛɛ wuyaxi bun ma, n bata ne sɔtɔ. N xa n dɛge ki faɲi, n yi n min, n yi n yetɛ rasɛwa.’ ²⁰ Koni Ala yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan daxuna, to kɔɛɛn na ɛ nun i niin fatama

* **12:1:** burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

nɛn, na xanbi ra i bata seen naxanye birin namara i yete xa, ne findima nde gbee ra?”

²¹ Yesu naxa, “A na kii nin ε birin xa naxanye nafunla malanma e yete xa, koni nafulu kan mi e ra Ala yee ra yi.”

Iyigi sa Alayi
Matiyu 6.25-34

²² Na xanbi ra, Yesu yi a fala a xarandine xa, a naxa, “Nanara, n na a falama ε xa, ε nama kontɔfili ε dunɔɔa yi gidina fe ra, ε naxan donma hanma ε ε maxidima naxan yi. ²³ Amasɔtɔ niin dangu donseen na, fati benden dangu dugin na pon! ²⁴ E xoline mato, e mi sese sima, e mi sese xabama, donse ramarade mi e yii, koni Ala e baloma. E tan dangu xoline ra pon! ²⁵ E tan nde nɔe waxatidi se a yete siin fari xaminna fe ra ba? ²⁶ Xa ε mi nɔe fe xuridine lige, nanfera ε xaminma a donxene fe ra nayi? ²⁷ E wudi fuge fajine gbo kii mato. E mi walima, e mi dugi rafalama e yete xa, koni n xa a fala ε xa, hali Manga Sulemani e nun a nɔrɔn birin yi, a mi maraberi ba alo e tan nde. ²⁸ Ala nan seɛene maraberi bama naxanye be yi to, tila a ganma nɛn, a ɲan fefe! A mi ε maraberi be dangu ne ra ba? E denkeleyaan xurun. ²⁹ Nanara, ε nama kontɔfili sena fe ra ε naxan donma e nun ε naxan minma. ³⁰ Amasɔtɔ dunɔɔa denkeleyatarene seni itoe birin fenma waxatin birin. Koni ε Fafe Ala ε makoon kolon. ³¹ Koni ε Alaa Mangayaan fen, na xanbi ra, a seni itoe fan soma ε yii nɛn.”

Ariyanna nafunla fe
Matiyu 6.19-21

³² Yesu naxa, “Yexee kurudina, ε nama gaxu amasɔtɔ a bata ε Fafe Ala kenɛn, a Mangayaan so ε yii. ³³ E ε yii seene birin sara, ε gbetin so yiigelitɔne yii. E gbetin namara seene sɔtɔ ε yete xa naxanye mi kale. E yi ε nafunle ramara ariyanna yi a mi ɲanma denaxan yi, mɔɲadene nun melimenle mi a kale denaxan yi. ³⁴ Bayo i ya nafunla denaxan yi, i xaxinla fan menna nin.”

Walikɛn naxanye yitɔnxi

³⁵ Yesu naxa, “E ε yitɔn alogo ε xa wali, ε yi ε lenpune radɛge. ³⁶ E xa liga alo walikɛn naxanye e kuntigin legedenma keli ɲaxalandi tiin malanni. A na fa waxatin naxan yi a deen kɔnkɔn, e a rabima a xa nɛn mafuren! ³⁷ Muxu seɛwaxin nan ne ra naxanye kuntigina e lima e ye, e yitɔnxi! N xa ɲɔndin fala ε xa, a a tagi xidima nɛn, a yi e radɔxɔ, a donseen so e yii. ³⁸ Muxu seɛwaxin nan ne ra xa a e yitɔnxin li, hali a fa kɔe tagini hanma dangu na ra. ³⁹ E xaxili lu ito xɔn ma. Xa banxi kanna mɔɲaden fa waxatin kolon, a mi tinɲe mɔɲaden yi so a banxini. ⁴⁰ E fan xa ε yitɔn amasɔtɔ ε xaxili mi waxatin naxan ma, n tan Muxuna Dii Xɛmen fama na waxatin nin.”

Walikɛ tinxinxina fe
Matiyu 24.45-51

⁴¹ Piyeri yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Marigina, i sandani ito sama nxu tan nan xa ba hanma muxun birin xa?”

⁴² Marigin yi a yabi, a naxa, “Walikɛn mundun lannaya muxun nun xaxilimaan na? Naxan ma kuntigi a dɔxi walikɛn bonne xun na, a donseen taxun e ra a waxatini, a tan nan na ra. ⁴³ Na walikɛn seɛwama nɛn xa a kuntigina a li na wanla ke! ⁴⁴ N xa a fala ε xa yati, a kuntigina a yii seen birin taxuma a ra nɛn. ⁴⁵ Koni xa a walikɛna a miri a yete ma fa fala, ‘N ma kuntigin bata buye ayi, a mi xeten xulen,’ xa a walikɛn bonne bɔnbɔ fɔlɔ, xɛmen nun ɲaxanle, a a dɛge, a yi a min han a yi a radangu ayi, ⁴⁶ a kuntigin na fa waxatin naxan yi, walikɛn na xaxili mi a xɔn ma waxatin naxan yi, a kuntigina a ɲaxankatama nɛn nayi, a yi a saranna fi alo denkeleyatarene kii naxan yi.”

⁴⁷ “Walikɛn naxan a kuntigin sagoon kolon, koni a mi tin na lige, na bɔnbɔma nɛn bosaan ye wuyaxi ra kati! ⁴⁸ Koni walikɛn naxan mi a kuntigin sagoon kolon, xa na fena nde liga, a bosaan sɔtɔma naxan ma fe ra, a bulanma nɛn nayi ndedi. Awa, a wuyaxi soxi naxan yii, a wuyaxi maxilima nɛn na ra. A gbegbe soxi naxan yi, a gbegbe maxilima nɛn na fan na dangu bonna ra.”

Mayitaxun tiin nan Yesu ra
Matiyu 10.34-36

⁴⁹ Yesu naxa, “N bata fa tɛɛn na dunuɲa yi. Xa a yi dɛgɛ nun, na rafan n ma han! ⁵⁰ Koni fɔ n xa mamin tɔrɔni singen. N bɔɲɛ mi sɛ han a kamali! ⁵¹ E mirixi a ma fa fala a n faxi bɔɲɛ xunbenla nan na dunuɲa yi ba? N xa a fala ɛ xa, n mi faxi bɔɲɛ xunbenla xan na fɔ mayitaxunna. ⁵² To xanbi ra, muxu suulun yitaxunma nɛn denbaya kedenna kui, saxan fɔxɔ kedenni, firin fɔxɔ kedenni. ⁵³ Dii fafane kelima nɛn dii xɛmɛne xili ma, dii xɛmɛne fan yi keli e fafane xili ma. Dii ngane kelima nɛn e dii tɛmɛne xili ma, dii tɛmɛne fan yi keli e ngane xili ma. Mamene kelima nɛn e diine ɲaxanle xili ma. Diine ɲaxanle fan yi keli e mamene xili ma.”

Waxatine famu fena
Matiyu 16.2-3

⁵⁴ Yesu mɔn yi a fala yamaan xa, a naxa, “E na kundaan to sogegododeni waxatin naxan yi, ɛ a kolonma nɛn nayi fa fala, ‘Tulen famaani ni i ra,’ a ligama na kii nin. ⁵⁵ E na foyen to keɛ sogetede yiifari fɔxɔni waxatin naxan yi, ɛ a falama nɛn, ɛ naxa, ‘Kuye wolonma nɛn to,’ anu a ligama nɛn. ⁵⁶ E tan nafigine, ɛ nɔɛ kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna matoɛ nɛn, ɛ yi a bunna kolon, nan-fera ɛ mi nɔɛ waxatini ito bunna kolonɲɛ?”

Yengen ɲan fena yengefane tagi
Matiyu 5.25-26

⁵⁷ “Nanfera ɛ mi nɔɛ kitin sɛ ɛ yetɛ ma, naxan tinxin ɛ na liga? ⁵⁸ Xa i yengefaan sigama i ra i kitideni, ɛ nɛma kira yi waxatin naxan yi, i xa kata i na feen ɲan ɛ tagi alogo a nama siga i ra kitisaan fɛma, alogo kitisaan fan nama i so doma kanne yii, doma kanne fan yi i sa kasoon na. ⁵⁹ N xa a fala i xa, i mi keɛ na fɔ i yanginna birin fi.”

13

E xun xanbi so ɛ hakɛne yi

¹ Na waxatini, muxuna ndee yi fa Galile kaane fe fala Yesu xa, Pilati naxanye faxesa e yi saraxan bama Ala xa waxatin naxan yi. ² Yesu yi e yabi, a naxa, “Bayo Galile kaane bata faxesa na kiini, ɛ mirima na ma nɛn ba, fa fala hake kanna nan ne ra dangu Galile kaan bonne birin na ba? ³ En-en de! N xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nɛn alo bonne. ⁴ Kore banxin

naxan Siloyan yi, a bira muxu fu nun solomasɛɛn naxanye fari, ne fe di? E mirixi a ma fa fala ne ɲaxu dangu Yerusalɛn kaane birin na ba? ⁵ En-en de, n xa a fala ɛ xa, xa ɛ mi ɛ xun xanbi so ɛ hakɛne yi, ɛ birin faxama nɛn alo bonne.”

Xɔdɛ binla fe sandana

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, a naxa, “Xɔdɛ binla yi xɛmɛna nde yii a nakɔni. A siga a bogin fendeni koni a mi sese to a kɔɛ ra. ⁷ Nanara, a yi a fala a nakɔ kantanna xa, a naxa, ‘A mato, a ɲɛɛ saxanna nan ito ra, n fama be yi, n fa xɔdɛni ito bogin fen koni n mi se to a ra. A sɛgɛ, i yi a woli ayi, a nama bɔxɔ fapin kala.’ ⁸ Koni a nakɔ kantanna yi a yabi, a naxa, ‘N kanna, a lu na ɲɛɛ kedenni ito yi. N xa yinla ge a rabilinni, n yi a rafe lɔxɔn na naxan a sabatima. ⁹ Xa xɔdɛ binli ito bogi nayi faraxi, na fan, xa a mi bogi, i yi a sɛgɛ.’ ”

Yesu yi ɲaxalan fureɔɔn nakɛndɛya
Matabu Lɔxɔni

¹⁰ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi xaranna tima salide banxini. ¹¹ ɲaxanla nde yi na nun ɲinan ɲaxin yi naxan fɔxɔ ra, a bata yi a rafura ɲɛɛ fu nun solomasɛɛɛ, a bata yi a mafelen, a mi yi fa nɔɛ a ratinxinɲɛ hali! ¹² Yesu a to waxatin naxan yi, a yi a xili, a yi a fala, a naxa, “Nga ɲaxanla, i bata i sɔtɔ i ya fureni ito ra to!” ¹³ A yi a yiin sa a fari, ɲaxanla yi ratinxin kedenna, a yi Ala tantun.

¹⁴ Salide banxin kuntigin yi xɔlɔ, bayo Yesu bata muxun nakɛndɛya Matabu Lɔxɔni. Nanara, a falan ti yamaan xa, a naxa, “Wanla kɛma xii sennin nan bun, nayi ɛ xa fa na lɔxɔne ma, ɛ fa kɛndɛyaan sɔtɔ, koni a mi ligɛ Matabu Lɔxɔni!”

¹⁵ Marigin yi a yabi, a naxa, “E tan nafigine, ɛ tan naxanye birin be, ɛ mi ɛ ɲingena hanma ɛ sofanla fulunma ba, ɛ sa a ramina Matabu Lɔxɔni? ¹⁶ Awa, Iburahima bɔnsɔnna nan ɲaxanli ito ra, Setana bata naxan xidi ɲɛɛ fu nun solomasɛɛɛ. A mi lan, a xa xɔrɔya, a fulun Matabu Lɔxɔni ba?” ¹⁷ Yesu a falan yi a yengefane birin nayagi. Na waxatini yamaan birin yi lu sɛwɛ a kabanako feene birin na.

Sansi xurina fe sandana
Matiyu 13.31-32, Maraka 4.30-32

¹⁸ Yesu naxa, “Alaa Mangayaan maligaxi nanse ra? N na a misalima nanse ma? ¹⁹ A luxi nɛn alo sansi kɛsɛ xuridina,* xɛmɛn naxan si a xɛɛn ma, a gbo, a findi wudin na, xɔline yi e tɛɛn sa a yi.”

Burun nate sena fe sandana

Matiyu 13.33

²⁰ Yesu mɔn yi maxɔdinna ti, a naxa, “N na Alaa Mangayaan misalima nanse ma? ²¹ A ligaxi nɛn alo burun nate sena† naxanla naxan tongo, a yi a sa buru fupɛ bɛnbɛli keden yi, a yi a yimaxa, a birin yi te.”

So dɛ xurina fe

Matiyu 7.13-14, 21-23

²² Yesu yi siga taa gbeene nun banxidɛne ra, a xaranna ti a yi a tinxin Yerusalen taan na.

²³ Nde yi a maxɔdin, a naxa, “N kannna, muxun naxan kisima, na mi wuya ba?”

Yesu yi e yabi, a naxa, ²⁴ “Ɛ yixɔdɔxɔ ɛ so dɛ xurin na, n xa a fala ɛ xa, muxu wuyaxi katama nɛn so feen na koni e mi nɔɛ soɛ.”

²⁵ “Banxi kannna kelima nɛn, a dɛɛn balan. Ɛ ti a xanbi ra, ɛ dɛɛn makɔnkɔn fɔlɔ, ɛ naxa, ‘N kannna, dɛɛn nabi nxu xa,’ a ɛ yabima nɛn nayi, a naxa, ‘N mi ɛ keliden kolon!’

²⁶ Awa, ɛ a yabima nɛn nayi, ɛ naxa, ‘Nxu bata yi nxu dɛge, nxu yi nxu min i fɛma, i bata xaranna ti nxɔ taani!’ ²⁷ A mɔn a falama nɛn, a naxa, ‘Ɛ tan tinxintarene, ɛ keli n fɛma, n mi ɛ keliden kolon.’ ²⁸ Ɛ na Iburahima nun Isiyaga nun Yaxuba nun nabine birin to Alaa Mangayani waxatin naxan yi, koni ɛ tan mi so, ɛ wugama nɛn nayi, ɛ yi ɛ jinna raxin kati! ²⁹ Yamaan fama nɛn, sa keli sogeteden nun sogegodo-den nun yiifari fɔxɔn nun kɔmɛnna ma, e dɔxɔ sɛwa bande dondeni Alaa Mangayani. ³⁰ Nayi, naxanye xanbin na, na ndee sa luma nɛn yɛɛn na. Naxanye yɛɛn na iki, ne yi sa lu xanbin na.”

Yesu yi Yerusalen taan xanu

Matiyu 23.37-39

³¹ Na waxatin yɛtɛni Farisi muxuna ndee yi fa Yesu fɛma, e yi a fala a xa, e naxa, “Keli be yi, i siga yire gbɛtɛ yi, amasɔtɔ Herode waxi i faxa feni.”

³² Yesu yi e yabi, a naxa, “Ɛ sa a fala na xulumaseen xa, ɛ naxa, ‘N jinanne kedima nɛn, n muxune rakɛndɛya to nun tila yi, a soge saxandeni, n yelinma nɛn n ma wanla ra.’ ³³ Koni hali na, fɔ n xa lu sigan tiyɛ nɛn to nun tila nun tila buda yi, bayo a mi lan nabiin xa faxa yire gbɛtɛ yi fɔ Yerusalen taani.”

³⁴ A yi a fala, a naxa, “Yerusalen kaane! Yerusalen kaane! Ɛ tan naxanye nabine faxaxi, ɛ yi Alaa xɛrane magɔlɔn. A xɔnla n suxu nɛn sanja ma wuyaxi n xa ɛ malan n fɛma alo tɔxɛ ngana a diine malanma a gabutɛɛn bun ma kii naxan yi, koni ɛ mi tin! ³⁵ Awa, Ala ɛ konna rabɛjinma nɛn fefe! N xa a fala ɛ xa, ɛ mi fa n toma han ɛ yi a fala, ɛ naxa, ‘Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka!’ ”

14

Yesu yi fureɔɔn nakɛndɛya

¹ Matabu Lɔxɔna nde yi, Yesu yi siga a dɛgedeni Farisi muxu gbeena nde konni. Awa, yamaan yi Yesu matoma kati!

² Xɛmɛn naxan fatin yi makusinxɛ, na yi fa Yesu yetagi. ³ Yesu yi sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune maxɔdin, a naxa, “A daxa muxune yi rakɛndɛya Matabu Lɔxɔni ba, hanma na mi lan?”

⁴ Koni e mi a yabi hali! Yesu yi xɛmɛn tongo, a yi a rakɛndɛya, a siga. ⁵ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa dii xɛmɛna hanma turana ɛ tan nde yii, xa a bira xɔjinna kui Matabu Lɔxɔni, i mi a ratema mafuren Matabu Lɔxɔni ba?” ⁶ Koni e mi nɔ a maxɔdinna yabɛ.

Yɛtɛ yitena fe

⁷ Yesu mɔn yi falan ti muxu xilixine xa sandani, amasɔtɔ a yi e rakɔrɔsima e katama dɔxɔdeni yɛɛn na kii naxan yi, a naxa, ⁸ “Muxuna nde na i xili naxalandi ti malanni waxatin naxan yi, i nama dɔxɔ yɛɛn na, amasɔtɔ yanyina nde muxu gbɛtɛ xilixi naxan dangi i tan na. ⁹ Awa, naxan ɛ birin xilixi, na fama nɛn, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Dɔxɔdeni ito so a yii.’ Xa na liga, i yagima nɛn nayi amasɔtɔ i bata keli na dɔxɔde fajini. ¹⁰ Koni e na i xili waxatin

* **13:19:** Sansini ito xili nɛn mutaridi. † **13:21:** burun nate sena: Lɛbɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi.

naxan yi, siga i sa dɔxɔ xanbin na, nayi i xɔɲɛ yatigin fama nɛn i fɛma, a yi a fala i xa, a naxa, ‘Sɔxɔ, fa i magodo yire fajini ito yi.’ I binyama nɛn nayi muxu xilixin bonne birin yetagi. ¹¹ Amasɔtɔ naxan birin a yetɛ yitema, na magodoma nɛn. Naxan na a yetɛ magodo, na yitema nɛn.”

¹² Yesu yi a fala xɔɲɛ yatigin xa, a naxa, “Xa i fɛriɲɛn seen hanma ximɛnna soma yamaan yii, i nama i xɔyine xili, hanma i ngaxakedenne hanma i xabilane hanma i dɔxɔ bode nafulu kanne, amasɔtɔ ne fan i xilima nɛn, e yi i ya donla saran. ¹³ I na jaxan naxan ti waxatin naxan yi, i xa yiigelitɔne xili e nun madɔntɔne nun sankalatɔne nun danxutɔne. ¹⁴ Awa, i barayin sɔtɔma nɛn nayi amasɔtɔ ne mi nɔɛ a donla saranɲɛ. Koni Ala a saranna fiye muxu tinxinxine rakeli waxatini sayani.”

Dɛge malan gbeena fe sandana
Matiyu 22.1-10

¹⁵ Donse donna nde yi a fɛma, na ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “Muxu sɛwaxin nan ne ra naxanye balon donma Alaa Mangayani.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na naxan donse donna malan gbeen ti, a muxu wuyaxi xili. ¹⁷ Na malanna waxati saxini, a yi a walikɛɛn nasiga, a xa sa a fala a muxu xilixine xa, a e xa fa, seene birin bata yi yelin yitɔɲɛ! ¹⁸ Koni e birin yi e makone fala fɔlɔ. A singe ra xiin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘N bata xɛɛn sara fɔ n xa sa na mato, yandi i hake lu n xa.’ ¹⁹ Bonna naxa, ‘N bata jinge fu sara, n sa e matoma, yandi i xa i hake lu n xa.’ ²⁰ Bonna fan naxa, ‘N baxi jaxanla futudeni nɛn. Nanara, n mi nɔɛ sigɛ.’ ²¹ Walikɛɛn yi xɛtɛ, a sa na birin fala a kuntigin xa. Awa, banxi kanna yi xɔlɔ nayi han, a yi a fala a walikɛɛn xa, a naxa, ‘I mafura, i siga kirane xɔn ma, i sa fa yiigelitɔne nun madɔntɔne nun danxutɔne nun sankalatɔne ra.’ ²² A mi bu walikɛɛn naxa, ‘N kanna, i naxan fala n xa, n bata na liga koni dɔxɔdena ndee mɔn luxi.’ ²³ Nanara, kuntigin yi a fala walikɛɛn xa, a naxa, ‘Siga xɛɛn ma kirane xɔn ma e nun burunna ra, i kankan yamaan ma, e xa

fa, alogo n ma banxin xa rafe. ²⁴ N xa a fala i xa, muxun naxanye xilixi, ne sese mi fa fɛriɲɛn seni ito donɲɛ!”

Bira Yesu fɔxɔ ra
Matiyu 10.37-38

²⁵ Yama gbeen yi Yesu fɔxɔ ra sigatini, a yi a yetɛ rafindi e ma, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁶ “Muxu yo fa n tan fɛma, a mi nɔɛ findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a mɛ a nga nun a fafe ra e nun a jaxanla nun a diine nun a ngaxakeden xɛmɛmane nun a jaxalanmane nun a yetɛɛn na. ²⁷ Muxu yo mi a faxa wudin* tongo, a bira n fɔxɔ ra, na mi findɛ n ma xarandiin na. ²⁸ Xa ɛ tan nde waxi a xɔn, a xa sangansoon ti, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a gbetin yate a yi a kolon naxan jɔxɔn a yii, xa na wanla jɔɲɛ. ²⁹ Xa a mi na liga, a na yelin a betɛn sɛ waxatin naxan yi, a mi nɔɛ sangansoon naɲɔɲɛ. Naxan birin na na to, e a magelema nɛn. ³⁰ E a falama nɛn, e naxa, ‘Xɛmɛni ito bata banxin ti fɔlɔ koni a mi nɔxi a raɲɔɲɛ!’ ” ³¹ Yesu naxa, “Xa mangana nde na naxan ma gali muxu wuli fu liye, a waxi a xɔn ma, a xa sa mangan bonna yengɛ naxan ma gali sigɛ han muxu wuli mɔxɔɲɛ, a dɔxɔma nɛn singen, a yi a yate xa a sɛnbɛn na mangan yengɛ. ³² Xa sɛnbɛ mi a yii, a xɛraan nasigama nɛn benun a xa a fɛman li, a yi a mafan, alogo e nama yengɛ. ³³ Awa, a na kii nin, ɛ tan nde keden mi nɔɛ findɛ n ma xarandiin na fɔ a xa a yii seen birin yiba.”

Fɔxɔna fe
Matiyu 5.13, Maraka 9.50

³⁴ “Fɔxɔn fan, koni xa a mɛxɛmɛxɛnna ba ayi, a fa ramɛxɛmɛxɛnna nanse ra nayi? ³⁵ A mi lan bɔxɔn ma, a mɔn mi findɛ lɔxɔn na sansine xa fɔ a xa woli ayi nɛn. Xa tunla naxan ma a feen mɛ, na xa a tuli mati!”

15

Yɛxɛɛ tununxina fe sandana
Matiyu 18.12-14

¹ Lɔxɔna nde mudu maxinle nun yulubitɔ wuyaxi yi fa Yesu fɛma e tuli matideni.

² Farisi muxune nun sariya karamɔxɔne yi falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito

* **14:27:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Ito bunna nɛɛn, fa fala fɔ Yesu a xarandiine xa e wɛkile sayaan na Yesu fɔxɔ ra.

yulubitone yisuxuma, a yi a dɛge e fɛma.”

³ Nanara, Yesu yi sandan sa e xa, a naxa,

⁴ “Xa yɛxɛɛ kɛmɛ ɛ tan nde yi, na nde keden yi lɔ ayi, a nanfe ligama? A yɛxɛɛ tonge solomanaanin e nun solomanaaninna luma nɛn burunna ra, a sa a tununxin fen han a yi a to. ⁵ A na a to waxatin naxan yi, a sɛwama nɛn, a yi a sa a kɔɛ ma, ⁶ a mɔn yi siga a ra a konni, a yi a dɔxɔ bodene nun a xɔyine xili, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa amasɔtɔ n ma yɛxɛɛn naxan yi tununxi n bata a to!’ ⁷ N xa a fala ɛ xa, a na kii nin, sɛwan tima nɛn ariyanna yi hake kan keden tubixina fe ra dangu tinxin muxu tonge solomanaanin e nun solomanaaninna ra naxanye mirixi a ma fa fala e mako mi tubin ma.”

Gbeti gbanan tununxina fe

⁸ “Awa, gbeti gbanan fu naxanla naxan yii, xa na keden tunun a ma, a nanfe ligama? A lenpun nan nadɛgɛma, a yi a banxin makɔ mafuren, a yi a fen yiren birin yi han a yi a to. ⁹ A na a to waxatin naxan yi, a a xɔyine nun a dɔxɔ bodene xilima nɛn e bode xɔn ma, a yi a fala e xa, a naxa, ‘En sɛwa en bode xɔn ma amasɔtɔ n ma gbetin naxan tunun, n bata a to!’ ¹⁰ Awa, n xa a fala ɛ xa a na kii nin, Alaa malekane sɛwama nɛn hake kan keden na fe ra naxan bata tubi.”

Dii Xɛmɛ tununxina fe sandana

¹¹ Yesu yi lu falan tiyɛ, a naxa, “Xɛmɛna nde yi na, dii xɛmɛ firin yi a yii. ¹² A xurimaan yi a fala a fafe xa, a naxa, ‘N fafe, i ya nafunla taxun, i n gbeen so n yii.’* Awa, a fafe yi nafunla taxun e nun a tada ra. ¹³ Waxatidi danguxina xurimaan yi a gbee seene sara, a gbetin tongo, a siga yamana makuyena nde yi, a sa a gbetin birin kala dunuɲa feene yi. ¹⁴ A yii seen birin yi njan, na xanbi ra, kame gbeen yi so na yamanan birin yi, sese mi yi fa a tan yii sɔnɔn. ¹⁵ Awa, a siga na yamanan dugurennan nde fɛma wali kɛdeni, na yi a rasiga a xɛɛn ma xɔsɛ kantandeni. ¹⁶ Xɔsɛne toge dagin naxan donma, a xɔnla yi a suxu a xa na nde don koni muxɛ mi na so a yii. ¹⁷ Dɔnxɛn na, a yi a miri, a naxa, ‘N fafe a walikɛne donseen donma han e mi a njanɲɛ koni kamɛna n tan

faxamaan ni i ra. ¹⁸ N xa siga n fafe fɛma n sa a fala a xa, n naxa, N fafe, n bata hakɛn liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo. ¹⁹ I mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina, i xa n suxu alo i ya walikɛn bonne.’ ²⁰ Awa, a keli, a xɛtɛ a fafe konni.”

“Benun a xa na li waxatin naxan yi, a fafe yi a to fɛ, a ndedi makuya. A kininkinin a ma kati, a yi a bara, a sa a ralan, a yi a yiin nabilin a dii xɛmɛn ma, a yi a sunbu. ²¹ A dii xɛmɛn naxa, ‘N fafe, n bata hakɛn liga i tan na, n yi Ala yulubin tongo, a mi lan sɔnɔn i xa n xili fa fala i ya diina.’ ²² Koni a fafe yi a walikɛne xili, a naxa, ‘E mafura, ɛ fa doma gbeen na, ɛ yi a ragodo a ma, ɛ yii rasoon so a yii sonla ra, ɛ sankidin so a sanni. ²³ E sa ninge raturaxin faxa, en malanna raba, en sɛwa. ²⁴ Amasɔtɔ n ma dii xɛmɛn bata yi faxa nun koni iki a niin bata bira ayi mɔn. A bata yi tunun nun koni iki, n bata a to.’ Awa, e naxan naxan fɔlɔ.”

²⁵ “Na waxatini, dii xɛmɛn forimaan sa xɛɛn ma. A faxi na sa keli xɛɛn ma, a maso banxin na waxatin naxan yi, a sumun xuiin nun bodon ti xuiin mɛ. ²⁶ Awa, a walikɛ keden xili, a yi a maxɔdin, a naxa, ‘Nanfe ligaxi?’ ²⁷ Walikɛɛn yi a yabi, a naxa, ‘I xunyɛn bata fa, i fafe bata ninge raturaxin faxa a xa, amasɔtɔ a mɔn bata a dii xɛmɛn to, a kɛndɛ.’ ²⁸ A tada yi xɔlɔ kati, a mi tin soɛ banxini. Nanara, a fafe yi fa, a yi a mafan a xa so. ²⁹ Koni, a yi a yabi, a naxa, ‘A mato, n bata nɛni itoe birin wanla kɛ i xa alo konyina, n mi i ya yamarin matandi hali sanɲa ma keden pe. I nanse soxi n yii? Hali sii diina, i mi a so n yii nxu nun n lanfane yi sɛwa nxu bode xɔn ma! ³⁰ Koni i ya dii xɛmɛn naxan bata i ya nafunla birin kala yalunyani, bayo na mɔn bata fa, i bata ninge raturaxin faxa a xa!’ ³¹ A fafe yi a yabi, a naxa, ‘N ma diina, i tan n fɛma be waxatin birin, n yii seen birin i tan nan gbee a ra. ³² Koni a lan en xa malanna ti, en sɛwa amasɔtɔ i xunyɛn bata yi faxa nun koni a niin bata bira ayi iki. A bata yi tunun nun koni iki n bata a to.’ ”

16

Kuntigi tinxintarena fe

* **15:12:** A waxi a kɛɛn nan xɔn benun a baba xa faxa.

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Nafulu kannna nde yi na nun, walikεεn yi naxan yii a feene xun na. Muxune yi a fala nafulu kannna xa, e naxa, ‘I walikε mangan naxan dɔxi, a i ya nafunla kalama.’

² Nafulu kannna yi na walikε mangan xili banxini, a yi a fala a xa, a naxa, ‘N naxan mεxi i ya fe yi ito ra, na di? N nafunla naxan soxi i yii, fa i dεntεge amasɔtɔ n mi i findima walikε mangan na sɔnɔn.’ ³ A yi a fala a yetε ma, a naxa, ‘N ma kuntigina n yibama nεn n ma wanli ito ra, n nanfe ligama nayi? Sɛnbε mi n na n xεεn sa, n yagima nεn xanditideni. ⁴ Koni n naxan ligama, n bata na kolon iki! Benun n xa n yii ba wanli waxatin naxan yi, n xɔyine sɔtɔma nεn naxanye n yisuxε e konne yi.’

⁵ Awa, a kuntigina donla muxun naxanye birin ma, a yi ne xili. A yi a fala a singe ra xiin xa, a naxa, ‘N ma kuntigina donla yoli i ma?’ ⁶ A yi a yabi, a naxa, ‘Oliwi turen liga se xungbeen yε kεmε donla nan n ma.’ Walikε mangan yi a fala, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, dɔxɔ, i tonge suulun sɛbε.’

⁷ A yi a fala bonna xa, a naxa, ‘Yoli i tan ma?’ Na yi a yabi, a naxa, ‘Malo bεnbɛli kεmε nan n ma.’ Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya doli kedin nan ito ra, tonge solomasεxε sɛbε.’ ⁸ Na walikε manga tinxintarena kuntigin yi a matɔxɔ a to kɔtaxi ayi fe naxi rabadeni, amasɔtɔ dunuɲa muxune kɔta fe naxi rabadeni dangu kεnenna gbee muxune ra.”

⁹ Yesu yi a fala, a naxa, “E xɔyine fen ε yetε xa dunuɲa nafunli alogo a na njan i yii waxatin naxan yi, naxanye ariyanna yi ne ε yisuxuma nεn habadan banxine yi. ¹⁰ Naxan lannayaan liga fedi xurini, na lannayaan ligama nεn fe gbeene fan yi. Koni naxan tinxintareyaan ligama fe xurine yi, a tinxintareyaan ligama nεn fe gbeene fan yi. ¹¹ E nafunla naxan soma ε yii dunuɲa yi, xa ε mi lannayaan liga nayi, nde lama ε ra nafulu feni ariyanna yi? ¹² Xa ε mi lannayaan liga muxune gbeeni, nde i tan gbeen soma i yii?”

¹³ “Walikε yo mi nɔε wale kuntigi firinna xa sanɲa ma kedenni. Amasɔtɔ a kedenna rapaxuma nεn, a kedenna xanu, hanma a kedenna binya, a yi a mε bonna ra. E mi

nɔε wanla kε Ala nun nafunla xa sanɲa ma kedenni.”

Yesu yi yamaan kawandi

Matiyu 11.12-13, 5.31-32, Maraka 10.11-12

¹⁴ Farisi muxune yi ito birin mε, e yi Yesu magele amasɔtɔ e bata gbetin xanu. ¹⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yetε findima muxu tinxinxine ra yamaan yetagi, koni Ala tan ε bɔɲε yi feen kolon. Amasɔtɔ muxun feen naxan yatεxi, fe haramuxin nan na ra Ala yεε ra yi.”

¹⁶ “Benun Yoni gbee waxatin xa a li Sariya Kitabun nun nabine kitabune nan yi ralima nun. Fɔlɔ na waxatin ma Alaa Mangayana fe Xibaru Faɲin yi rali, muxun birin yi e yixɔdɔxɔ, e so a yi. ¹⁷ Koni kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna danguma nεn benun Sariya Kitabun sɛbenla yiredi keden xa ba a ra.”

¹⁸ “Xεmεn naxan na a mε a naxanla ra a yi nde gbεtε futu, na bata yalunyaan liga. Xεmεn naxan na naxalan namεxin futu, na fan bata yalunyaan liga.”

Nafulu kannna nun Lasarusi a fe

¹⁹ Yesu naxa, “Nafulu kannna nde yi na nun naxan yi maraberi baxi dugi sare xɔdεxεne ra, a yi naxunni waxatin birin.

²⁰ Yiigelitɔna nde fan yi na nun, a xili Lasarusi, koron yi a fatin birin ma. Na yi saxi nafulu kannna dεεn na waxatin birin.

²¹ A yi waxi a xɔn ma bande kεsedin naxanye yolonma keli nafulu kannna tabanla ra, a xa ne don. Barene fan yi lu a korone dε kɔɲε. ²² Xεmε yiigelitɔn na yi faxa, malekane yi siga a ra Iburahima dεxɔn ma yire naxumεni. Awa, nafulu kannna fan yi faxa, e yi a maluxun. ²³ A tɔrɔ laxira yi kati! A yi a yεε rasiga, a yi Iburahima to wulani, Lasarusi a dεxɔn ma. ²⁴ A yi gbelegbele, a naxa, ‘N Fafe Iburahima, kininkinin n ma, Lasarusi xε n ma, a xa a yii sonla sin igeni, a yi fa a dindin n lεnna ma, amasɔtɔ n tɔrɔxi tεeni be kati!’ ²⁵ Koni Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘N ma dii, i xaxili na xɔn ma ba, i yi kende waxatin naxan yi, i se faɲin birin sɔtɔ nεn koni Lasarusi tan yi tɔrɔn nin. Iki a tan sɛwaxi be, i tan tɔrɔni. ²⁶ Mɔn sɔnɔn, yili gbeena en tagi alogo naxanye waxi keli feni be, siga i fεma, ne nama siga.

Muxe nama keli i fan fɛma mɛnni fa nxu fɛma be.’ ²⁷ Nafulu kannna naxa, ‘N fafe, n na i mafanma, i xa Lasarusi xɛ, a xa siga n fafe konni, ²⁸ bayo ngaxakedenmaan muxu suulun na yi, a xa sa e kawandi alogo e nama fa tɔrɔ yireni ito yi be.’ ²⁹ Iburahima yi a yabi, a naxa, ‘Musa nun nabine falane e fɛma na, e xa ne xuiin namɛ.’ ³⁰ Nafulu kannna yi a yabi, a naxa, ‘N fafe Iburahima, na mi a gasɛ! Koni xa muxun keli sayani, a siga e fɛma, e e xun xanbi soma e hakɛni nɛn, e tubi.’ ³¹ Koni Iburahima naxa, ‘Xa e mi e tuli mati Musa nun nabine ra, hali muxun keli sayani, a siga e fɛma, e mi lɛ a ra.’ ”

17

Yulubina fe

Matiyu 18.6-7, Maraka 9.42

¹ Yesu yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “Feen naxanye muxune birama yulubini, a fɛrɛ mi na fɔ ne xa taran na, koni gbalona e yɛɛ ra naxanye na findi sabun na. ² A yi lan ne ma, gɛmɛ gbeen xa xidi e kɔɛ ra, e woli baan nin benun e xa diidi xurini ito nde keden bira yulubini. ³ Ɛ a liga ɛ yeren ma!”

“Xa i ngaxakedenna hakɛn liga, i xa a sɔnna yita a ra. Xa a na feen bejin, i xa a mafelu. ⁴ Xa a hakɛn liga i ra sanja yi solofere soge kedenni, koni a yi fa i fɛma na waxatin birin yi, a naxa, ‘N bata nimisa,’ a mafelu.”

Denkeleyana fe

⁵ Xɛrane yi a fala Marigin xa, e naxa, “Nxɔ denkeleyaan fari sa.”

⁶ Marigin yi e yabi, a naxa, “Xa ɛ denkeleyaan gbo ayi alo sansi kɛsɛ xuridina,* ɛ nɔɛ a fale nɛn wudi bili gbeeni ito ma, ɛ naxa, ‘I yɛtɛ tala bɔxɔni, i sa ti fɔxɔ igen tagi!’ A ɛ fala xuiin suxuma nɛn.”

Walikɛn lan a xa naxan liga

⁷ “Xa konyina ɛ tan nde yii naxan xɛɛn sama hanma a yɛxɛɛne kantan, a na fa waxatin naxan yi, sa keli xɛɛn ma, i a falama a

xa nɛn ba, fa fala, ‘Fa i dɛge?’ ⁸ Ɛn-ɛn, koni i a falama nɛn, i naxa, ‘N ma ximɛnna rafala, i yi i ya walikɛ domaan tongo, i wanla kɛ n xa. N na n dɛge waxatin naxan yi, n yi n min, na xanbi ra i fan yi i dɛge, i yi i min.’ ⁹ Konyi kannna mi barika birɛ a konyin xa bayo a bata wanla kɛ a tixi naxan na. ¹⁰ Ɛ tan fan na kii nin ɛ na Alaa yamarine birin suxu waxatin naxan yi, ɛ xa a fala, ɛ naxa, ‘Konyin nan tun nxu tan na, nxu bata nxɔ wanla kɛ.’ ”

Yesu yi dogonfontɔ fu rakɛndɛya

¹¹ Yesu sigama Yerusalɛn taani waxatin naxan yi, a dangu Samariya yamanan nun Galile yamanan tagi. ¹² A soma taadina nde yi waxatin naxan yi, dogonfontɔ fu yi a ralan. E yi yire makuyeni. E gbelegbele, e naxa, ¹³ “Nxu kannna! Yesu! Kininkinin nxu ma!”

¹⁴ Yesu yi e to, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ siga saraxaraline konni, e xa ɛ mato.”†

Awa, e sigama kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, e kɛndɛya. ¹⁵ Muxu keden yi e tagi, na a to waxatin naxan yi, fa fala a bata kɛndɛya, a xɛtɛ Ala tantunɲɛ a xuini texin na. ¹⁶ A bira Yesu sanna bun ma, a yɛtagin yi lan bɔxɔn ma, a barikan bira a xa. Samariya kaan nan yi na xɛmɛn na nun. ¹⁷ Yesu yi a fala, a naxa, “Muxu fu xa mi kɛndɛyaxi ba? A dɔnxɛ muxu solo-manaaninna bonne tan minɛn yi? ¹⁸ Muxu yo mi luxi naxan xɛtɛxi, a fa barikan bira Ala xa, fɔ xɔɲɛni ito ba?” ¹⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga, i ya denkeleyaan bata i rakisi.”

Alaa Mangayaan fa feen taxamasenne

Matiyu 24.23-28, 37-41

²⁰ Farisi muxuna ndee yi Yesu maxɔdin, a Alaa Mangayaan fama waxatin mundun yi. A yi e yabi, a naxa, “Alaa Mangayaan mi fama alo en seen naxan toma. ²¹ Muxu mi a fale fa fala, ‘A mato, a be yi,’ hanma, ‘A sa mɛnni.’ Amasɔtɔ Alaa Mangayana ɛ tan yi.”

²² A yi a fala xarandiine xa, a naxa, “Waxatina nde fama a xɔnla ɛ suxuma nɛn, ɛ

* **17:6:** Sansini ito xili nɛn mutaridi. † **17:14:** dogonfontɔna: Alaa sariyan kui, dogonfontɔn mi yi daxa a xa so taani. A yi luma taan fari ma nɛn. Saraxaraline nan yi muxun fatin matoma a yi a fala, xa na kannna sarijan, hanma xa a mi sarijan. Muxu gbɛtɛ mi yi a yiin dinɲɛ dogonfontɔn na, bayo na yi na kannna sarijanna kalama nɛn. A mato Saraxaraline 13.45-46. Xa dogonfontɔna na ba muxun ma, fɔ a xa saraxan ba alogo a mɔn xa sarijan kii naxan yi, a fa so taani, a dɔxɔ a konni. A mato Saraxaraline sora 14.

xa n tan Muxuna Dii Xemen fa waxatin to koni e mi a toe. ²³ Nde taranma nen nayi naxanye a falama, e naxa, 'A sa menni,' hanma 'A be yi.' Koni e nama siga, e nama e gi a matodeni. ²⁴ Amasoto a luma nen alo kuyen na a pinna masoxon keli bode foxon na sa ti bode foxon na. N tan Muxuna Dii Xemen fama na kii nin n fa loxoni. ²⁵ Koni fo n xa toro nen singen kati! A fere mi na fo iki muxune xa e me n na. ²⁶ Nuhan gbee waxatin liga kii naxan yi, a ligama na kii nin n tan Muxuna Dii Xemena waxatini. ²⁷ Muxune birin yi e degema na waxatini, e yi e minma, e yi paxanle futuma, e yi e dine fima xemene ma futun na, han Nuhan so waxatin yi a li kunkin kui. Fufaan yi fa, a yi e birin faxes. ²⁸ A mon ligama nen na kiini alo a liga Loti gbee waxatini kii naxan yi. Muxun birin yi lu e dege, e yi e min, e seen sara, e seen mati, e seen si, e banxin ti. ²⁹ Awa, Loti keli Sodoma yi waxatin naxan yi, teen nun dolen ganmaton yi godo keli kore, a yi e birin faxes. ³⁰ N tan Muxuna Dii Xemen na mini kenenni waxatin naxan yi, a ligama na kii nin."

³¹ "Na loxoni, muxun naxan a kore banxin koe ra, na nama godo banxini a yii seene tongodeni. A mon na kii nin, muxun naxan xeen ma, na nama fa xete banxini. ³² E xaxili lu Loti a paxanla xon ma.* ³³ Naxan na kata a niin nakisi feen na, na bonoma ayi nen. Naxan na bono a niini, na kisima nen. ³⁴ N xa a fala e xa, na koeen na xeme firin luma nen sade kedenna ma, keden xalima nen, keden yi lu na. ³⁵ Naxalan firin luma nen se dinni, kedenna xalima nen, keden yi lu na. ³⁶ Xeme firin luma nen xeen ma, kedenna xalima nen, keden yi lu na."

³⁷ Xarandiine yi a maxodin, e naxa, "Marigina, na ligama minen yi?" Yesu yi e yabi, a naxa, "Sube faxaxin denaxan yi, dugane e malanma mena nin."

18

Kapa gilen nun kitisana fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa e xa, a yi e xaran, a e xa Ala maxandi waxatin birin, e nama xadan, ² a naxa, "Kitisana nde yi taana nde yi nun naxan mi yi gaxuxi

Ala yee ra, a mi danma muxe ra. ³ Kapa gilena nde yi na taani nun, na yi siga a fema, a yi a mafan, a naxa, 'Kitin sa nxu nun n yengefaan tagi.' ⁴ A bu han, a mi tin, koni donxen na a miri a yete ma, a naxa, 'Hali n mi gaxu Ala yee ra, n mi danje muxe ra, ⁵ koni bayo kapa gileni ito n yee gbama ayi, n xa kata, n xa a kitin sa, xa na mi a ra a luma fe nen waxatin birin han n tunnaxolo n ma.'"

⁶ Awa, Marigin mon yi siga falan ma, a naxa, "Kiti bolon tinxintaren naxan fala, e tuli mati na ra. ⁷ Awa, Ala mi a gbee muxune xun mafale ba, naxanye a xilima koeen nun yanyin na? A buye na yi ba? ⁸ N xa a fala e xa, a e xun mafala kitin bolonma nen mafuren! Koni n tan Muxuna Dii Xemen na fa waxatin naxan yi, n denkeleyaan liye dunuwa yi ba?"

Farisi muxune nun mudu maxinla fe sandana

⁹ Yesu yi sandani ito fan sa na muxune xa naxanye laxi e yetena tinxinyaan na, e muxun bonne yalagi. ¹⁰ A naxa, "Muxu firin yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandideni, Farisi muxun nan yi bonna ra, bonna mudu maxinla. ¹¹ Farisi muxun yi ti, a yi Ala maxandi a boneni. A Ala maxandi ikiini, a naxa, 'Ala, n barikan birama i xa amasoto kumade mi n tan na, tinxintare mi n tan na hanma yalundena alo muxun bonne birin a ligama kii naxan yi. N barikan birama i xa amasoto n tan mi ligaxi alo mudu maxinli ito. ¹² Loxo xun yo loxo xun n sunna suxuma nen soqe firin, n naxan birin sotoma, n ne yaganna fima.'"

¹³ "Koni mudu maxinla yi ti yire makuyeni, a mi tin a yeen nate kore koni a yi lu a kanken makudunje, a yi a fala, a naxa, 'Ee! Ala, kininkinin n tan hake kanna ma!' " ¹⁴ Yesu naxa, "N xa a fala e xa, xemeni ito, benun a xa siga a konni waxatin naxan yi, a tinxin nen Ala yee ra yi fefe! Amasoto muxun naxan birin a yete yitema, ne magodoma nen. Naxan birin a yete magodoma, ne yitema nen."

Yesu yi duba diidine xa

Matiyu 19.13-15, Maraka 10.13-16

† 17:26: Dunuwa Folon 6.5-12 nun 7.6-23 § 17:29: Na feen sebexi Dunuwa Folon 19.24 kui. * 17:32: A mato Dunuwa Folon 19.26 kui.

¹⁵ Muxuna ndee yi fa e diidine ra Yesu fɛma, a xa a yiin sa e xunne ma, a duba e xa. Koni a xarandiine to na to, e yi falan ti e ma amasɔtɔ e bata fa diidine ra Yesu fɛma. ¹⁶ Koni Yesu yi diidine xili a fɛma, a naxa, “Ɛ tin diidine xa fa n fɛma, ɛ nama e raxɛtɛ amasɔtɔ e tan sifane nan gbee Alaa Mangayaan na. ¹⁷ N xa ɲɔndin fala ɛ xa, xa naxan mi Alaa Mangayaan suxu alo diidine, na mi soɛ Alaa Mangayani mumɛ!”

Xɛmɛ nafulu kannafɛ

Matiyu 19.16-30, Maraka 10.17-31

¹⁸ Yahudiyane kuntigina nde yi Yesu maxɔdin, a naxa, “Karamɔxɔ fɛɲina, n nanfe ligɛ n habadan nii rakisin sɔtɔ?”

¹⁹ Yesu yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfera, i n xilima karamɔxɔ fɛɲina? Muxu yo mi fan fɔ Ala keden peena! ²⁰ I yamarine kolon fa fala, ‘I nama yalunyaan liga, i nama faxan ti, i nama muɲan ti, i nama wule seren ba, i baba nun i nga binya.’* ”

²¹ Xɛmɛn yi a yabi, a naxa, “Xabu n dii ɲɔɣyani waxatin naxan yi, n ne birin suxi.”

²² Yesu ito mɛ waxatin naxan yi, a yi a fala a xa, a naxa, “Fe keden nan luxi, i xa i yii seene birin sara, i yiigelitɔne ki, i nafunla sɔtɔma nɛn ariyanna yi. Na xanbi ra, i bira n fɔxɔ ra.” ²³ Koni xɛmɛn na mɛ waxatin naxan yi, a bɔɲɛn yi rapaxu a ma kati, amasɔtɔ nafunla yi a yii nun kati!

²⁴ Yesu yi a mato, a naxa, “Nafulu kanne so raxɔlɔ Alaa Mangayani han! ²⁵ Nafulu kannafɛ so raxɔlɔ Alaa Mangayani dangu ɲɔgɔmɛn so feen na sagilaan yinla ra.”

²⁶ Muxun naxanye na mɛ, ne yi a maxɔdin, e naxa, “Nde nɔɛ kisɛ nayi?”

²⁷ Yesu yi e yabi, a naxa, “Muxun mi nɔɛ feen naxan ligɛ, Ala nɔɛ na ligɛ nɛn.”

²⁸ Piyɛri yi a fala a xa, a naxa, “A mato, nxu bata feen birin beɲin, nxu bira i fɔxɔ ra.”

²⁹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala ɛ xa, naxan birin bata a konna lu na hanma a ɲaxanla hanma a ngaxakedenne hanma a sɔtɔ muxune hanma a diine Alaa Mangayana fe ra ³⁰ na kannafɛ na ɲɔxɔn sɔtɔma nɛn dangu na ra waxatini ito

yi, a habadan nii rakisin fan sɔtɔ waxati famatɔni.”

Yesu mɔn yi a faxa feen fala

Matiyu 20.17-19, Maraka 10.32-34

³¹ Yesu yi a xarandii fu nun firinne xili a fɛma e danna, a yi a fala e xa, a naxa, “Ɛ tuli mati! En sigama Yerusalɛn taani, nabine feen naxan birin seɓɛ n tan Muxuna Dii Xɛmɛna fe yi, ne kamalima nɛn na yi. ³² N tan Muxuna Dii Xɛmɛn soma nɛn siya gbɛtɛne yii, e yi n magele, e yi n nafɛya, e yi e dɛ igen namini n ma. ³³ E n bulanma nɛn, e yi n faxa, koni a soɓe saxandeni n mɔn kelima nɛn sayani.”

³⁴ A falan naxan birin ti, xarandiine mi ne bayen kolon, bayo falan bunna yi luxunxi e ma. Yesu yi falan tima naxan ma fe yi nun, e mi na kolon.

Yesu yi danxutɔn nakɛndɛya

Matiyu 20.29-34, Maraka 10.46-52

³⁵ Yesu maso Yeriko ra waxatin naxan yi, danxutɔna nde yi dɔxi kiraan na xanditideni. ³⁶ A yamaan dangu xuiin mɛ waxatin naxan yi, a maxɔdinna ti, a naxa, “Nanfe ligaxi?”

³⁷ E yi a fala a xa, e naxa, “Yesu Nasarɛti kaan nan danguma.”

³⁸ A gbelegbele, a naxa, “Dawuda a Dii Xɛmɛn Yesu, kininkinin n ma!”

³⁹ Muxun naxanye yɛɛn na, ne yi xarɛ a ma, a xa a dundu koni a mɔn yi gbelegbele kati! A naxa, “Dawuda a Dii Xɛmɛn Yesu, kininkinin n ma!”

⁴⁰ Awa, Yesu yi ti, a yi a fala, a e xa fa danxutɔn na a fɛma. A fa a fɛma waxatin naxan yi, Yesu yi a maxɔdin, a naxa, ⁴¹ “I waxi a xɔn n xa nanfe liga i xa?”

A yi a yabi, a naxa, “N kannafɛ, n waxi a xɔn ma nɛn, n mɔn xa seen to.”

⁴² Yesu yi a fala a xa nayi, a naxa, “I xa seen to, i ya dɛnkɛlɛyaan bata i rakɛndɛya.”

⁴³ Xɛmɛn yi seen to mafurɛn, a bira Yesu fɔxɔ ra, a Ala matɔxɔma. Yamaan na to waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun kati!

19

Yesu nun Sakɛyɛ a fe

* **18:20:** Xɔɔyaan 20.12-16 nun Sariyane 5.16-20

¹ Yesu yi so Yeriko yi, a dangumatɔɔn nan yi a ra nun. ² Mudu maxinle kuntigina nde yi na nun a xili Sakɛyɛ. Nafulu kanna nan yi a ra. ³ A yi kata a xa Yesu to alogo a xa a kolon muxun sifan naxan a ra, bayo a yi dungi nun, a mi yi nɔɛ Yesu toɛ amasɔto yamaan yi gbo. ⁴ Nanara, a yi siga a giyɛ yamaan yɛɛ ra, a sa te xɔdɛ binla kɔɛ ra alogo Yesu nɛɛn dangue kiraan xɔn ma waxatin naxan yi, a xa a to. ⁵ Yesu na li waxatin naxan yi, a yi a yɛɛn nate kore, a yi a fala Sakɛyɛ xa, a naxa, “Sakɛyɛ, godo mafuren, amasɔto n yigiyama i konna nin to!”

⁶ Sakɛyɛ yi godo mafuren, a yi a rasɛnɛ sɛwani. ⁷ Muxun naxanye birin na to, e falan ti fɔlɔ e dɛ bun ma, e naxa, “Xɛmɛni ito bata sa yigiya hake kanna konni.”

⁸ Sakɛyɛ yi keli a ti, a yi a fala Marigin xa, a naxa, “N kanna, a mato, n na n ma nafunla fɔxɔ kedenna soma yiigelitɔne yii nɛn. Xa n bata naxan yii se kansun, n na jɔxɔn naanin naxɛtɛma nɛn na kanna ma.”

⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Muxune bata kisin sɔto denbayani ito yi to. Ibu-rahima bɔnsɔnna nan xɛmɛni ito fan na. ¹⁰ Amasɔto naxanye lɔxi ayi, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn faxi ne nan fende yi, n yi e rakisi.”

Xɛma gbananna fe sandana Matiyu 25.14-30

¹¹ Muxune yi Yesu xuiin namɛma, a sandan sa e xa. Bayo a bata yi maso Yerusalɛn taan na, e yi a miri a Alaa Mangayaan yi minima nɛn kɛnɛnni. ¹² Nanara, Yesu naxa, “Muxu gbeena nde yi na nun naxan siga yamana makuyeni, a xa findi a konna mangan na, na xanbi ra, a xɛtɛ a konni. ¹³ Benun a xa siga a sigatini, a yi a walikɛ fu xili, a xɛma gbananna so e keden kedenna birin yii, a naxa, ‘E kata ɛ tɔnɔn sɔto itoe fari n xanbi han n fa.’ ¹⁴ Koni a yamanan muxune bata yi a rapaxu. Nanara, e xɛrane rasiga a fɔxɔ ra, e naxa, ‘Nxu mi waxi a xɔn ma, xɛmɛni ito xa mangayaan sɔto nxu xun na.’ ”

¹⁵ “Koni xɛmɛn na yi mangayaan sɔto, a mɔn yi xɛtɛ a konni. A xɛma gbananne so a walikɛn naxanye yii, a ne xili mafuren, a e tɔnɔn naxanye sɔtɔxi, e xa na yita a ra.

¹⁶ A singe ra xiin yi fa, a naxa, ‘N kanna,

i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata fu sɔto a fari.’ ¹⁷ A yi a yabi, a naxa, ‘I bata i yixɔdɔxɔ, walikɛ fajin nan i tan na, amasɔto i bata lannayaan liga fe xurini, n na i findima nɛn kuntigin na taa fu xun na.’

¹⁸ Walikɛn firinden yi fa, a naxa, ‘N kanna, i xɛma gbananna naxan so n yii, n bata suulun sɔto a fari.’ ¹⁹ A yi a fala na fan xa, a naxa, ‘N na i dɔxɔma nɛn taa suulun xun na.’ ²⁰ Walikɛn bonna fan yi fa, a naxa, ‘N kanna, i ya xɛma gbananna rasuxu. N na a ramaraxi dugi dungin nin. ²¹ N gaxuxi i yɛɛ ra amasɔto i ya fe xɔdɔxɔ, i gbee mi seen naxan na, i na nan tongoma. I mi naxan wolixi, i na nan xabama.’ ²² A yi a fala a xa, a naxa, ‘I tan walikɛ naxina, n na i yalagima i yɛtɛ dɛ xuiin nan ma! I a kolon fa fala n ma fe xɔdɔxɔ, n gbee mi seen naxan na, n na nan tongoma. N mi naxan sixi, n na nan xabama. ²³ Awa, nanfera nayi, i mi n ma gbetin taxu gbeti mara banxin yulane ra, alogo n na fa waxatin naxan yi, n yi gbetin nun a tɔnɔdin sɔto?’ ²⁴ Naxanye yi tixi na yi, a yi a fala ne xa, a naxa, ‘E xɛmaan ba ito yii, xɛmaan gbanan fuun yi naxan yii, ɛ a so na yii.’ ²⁵ E yi a fala a xa, e naxa, ‘Nxu kanna, koni xɛmaan gbanan fu a tan yii!’ ²⁶ A yi e yabi, a naxa, ‘N xa a fala ɛ xa, seen muxun naxan birin yii, nde sama nɛn ne xun ma e xa, koni se mi naxan yii hali naxan di a yii, na bɛ a yii. ²⁷ Nba, n yaxuni itoe a mi rafan naxanye ma, n xa findi mangan na, ɛ fa ne ra be yi, ɛ yi e faxa n yɛtagi!’ ”

Yesu so fena Yerusalɛn taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Yoni 12.12-19

²⁸ Yesu ito fala xanbini, a siga e yɛɛ ra Yerusalɛn taani. ²⁹ A maso Betifage taan nun Betani taan na Oliwi Gayaan dɛxɔn ma waxatin naxan yi, a yi a xarandii firin nasiga a yɛɛ ra, ³⁰ a yi a jɔngu e ma, a naxa, “E siga banxidɛn na ɛ yɛɛ ra. E nɛma na liyɛ waxatin naxan yi, ɛ sofalidin xidixin toma nɛn muxɛ munma dɔxɔ naxan fari singen. E a fulun, ɛ fa a ra be. ³¹ Xa muxuna nde ɛ maxɔdin fa fala, ‘E ito fulunma nanfera?’ ɛ a fala e xa, ɛ naxa ‘Marigin nan mako a ma.’ ”

³² Nayi, e yi siga. Marigi Yesu naxan birin fala e xa, e sa na birin li na kiini alo a a fala

e xa kii naxan yi. ³³ E yi sofalidin fulunma waxatin naxan yi, a kanna yi a fala e xa, a naxa, “E ito fulunma nanfera?”

³⁴ E yi a yabi, e naxa, “Marigin makona a ma.” ³⁵ E siga sofalidin na Yesu fɛma. E yi e domane yifulun sofalidin fari, e yi Yesu mali a dɔxɔ a fari. ³⁶ A yi sigama waxatin naxan yi, yamaan yi e dugine yifulun kiraan xɔn a yɛɛ ra a binya feen na.

³⁷ A maso Yerusalɛn taan na waxatin naxan yi, a na kiraan li naxan godoma Oliwi Geyaan bun ma. Xarandiin birin yi barikan bira fɔlɔ Ala xa, e yi a tantun e xui yitexin na, fata kabanako feen birin na e naxanye toxi. ³⁸ E yi a fala, e naxa, “Mangan naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Bɔɲɛ xunbenla xa lu ariyanna yi e nun binyena!”

³⁹ Farisi muxuna ndee yi yamaan yɛ, na ndee yi falan ti Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i ya xarandiine yamari, e xa e dundu.”

⁴⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa a fala ɛ xa, xa e dundu, gɛmɛni itoe nan sɔnxɔma.”

Yesu yi wuga Yerusalɛn ma fe ra

⁴¹ A maso taan na waxatin naxan yi, a yi a to, a wuga a fe ra, ⁴² a naxa, “Ee! E tan, xa ɛ yi bɔɲɛ xunbenla kiraan kolon nun to, na yi lan, koni iki ɛ mi a kolonɲɛ amasɔtɔ a bata luxun ɛ ma! ⁴³ Lɔxɔna nde a lima ɛ ma nɛn, ɛ yaxune luma ɛ rabilinɲɛ nɛn, e yi gbɪngbinna rate taan nabilinni, e kiraan bolon ɛ ma yiren birin yi. ⁴⁴ E ɛ halagima nɛn, e nun muxun naxanye birin taan kui. Hali gɛmɛ keden pena, a mi luyɛ a funfuni ɛ taani ito yi, amasɔtɔ Ala fa ɛ kisideni waxatin naxan yi, ɛ mi yi a kolon nun!”

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-17, Maraka 11.15-19, Yoni 2.13-22

⁴⁵ Yesu yi so Ala Batu Banxini, a saresone kedi fɔlɔ, ⁴⁶ a yi a fala e xa, a naxa, “A sɛbɛxi Kitabun kui, Ala naxa, ‘N ma banxin xili bama nɛn Ala maxandi banxina.’* Koni ɛ tan bata a findi mupadene luxunden na!”

⁴⁷ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini lɔxɔ yo lɔxɔ. Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan yɛɛratine yi kata a faxa feen na. ⁴⁸ Koni e mi yi a

kolon e a masɔtɛ kii naxan yi, bayo yamaan birin yi tuli matixi a ra.

20

Yesu sɛnbɛn maxɔdinna fe

Matiyu 21.23-27, Maraka 11.27-33

¹ Lɔxɔna nde Yesu yi yamaan xaranma Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi Alaa falan Xibaru Fajin kawandin ba, saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne nun yamaan fonne yi fa. ² E yi a fala a xa, e naxa, “I feni itoe ligama sɛnbɛn mundun na? Na fala nxu xa. Nde sɛnbɛn soxi i yii, i yi e liga?”

³ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa ɛ maxɔdin, ɛ a fala n xa. ⁴ Nde Yoni rafaxi, a xa muxune rafu igeni e tubi xinla ma, a kelixi Ala nan ma ba, hanma muxune?”

⁵ E yi falan ti fɔlɔ e bode xa, e naxa, “Xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi Ala nan ma,’ a falama nɛn nayi fa fala, ‘Nanfera, ɛ mi laxi Yoni ra?’ ⁶ Koni xa en na a fala fa fala, ‘A kelixi muxun nan ma,’ yamana en magɔlɔnma nɛn, amasɔtɔ e yi laxi a ra fa fala nabiin nan yi Yoni ra nun.” ⁷ Nanara, e yi a yabi, e naxa, “Nxu mi a keliden kolon.”

⁸ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan fan feni itoe ligama sɛnbɛn naxan na, n mi na falama ɛ xa na yi.”

Nakɔ kantanne fe sandana

Matiyu 21.33-46, Maraka 12.1-12

⁹ Na xanbi ra, Yesu yi sandani ito sa yamaan xa, a naxa, “Muxuna nde yi manpa bili nakɔɔn sa, a yi a taxu a kantan muxune ra, a keli a konni, a sa buyɛ ayi. ¹⁰ A bogi waxatina a lixina, a yi a walikɛ keden xɛ nakɔɔn kantan muxune ma, a e xa sa a gbeen so a yii, koni a kantan muxune yi na walikɛɛn bɔnbɔ, e yi a raxɛtɛ, e mi se so a yii. ¹¹ Na xanbi ra, a walikɛ gbɛtɛ xɛ e ma, e yi na fan bɔnbɔ, e yi a rayagi kati, e yi a raxɛtɛ, e mi sese so a yii. ¹² A yi walikɛɛn saxanden nasiga e ma. E yi na fan maxɔlɔ, e yi a kedi. ¹³ Awa, na xanbi ra nakɔ kanna naxa, ‘N nanfe ligama? N xa n nafan dii xɛmɛn nasiga e ma, yanyina nde, e danma nɛn na ra.’ ¹⁴ Koni a kantan muxune to a to, e yi a fala e bode xa, e naxa, ‘Nakɔ kanna kɛ tongon nan ito ra. En na a faxa

* **19:46:** A mato Esayi 56.7 nun Yeremi 7.11 kui.

alogo nakoon xa findi en gbeen na.' ¹⁵ E yi a torotoron nakoon fari ma, e sa a faxes.* Awa, nakoon kanna na fa waxatin naxan yi, a nanfe ligama a kantan muxune ra? ¹⁶ A na muxune faxama nen, a nakoon taxu muxu gbete ye ra."

Yamaan to na me, e naxa, "Ala xa nxu tanga na ma."

¹⁷ Yesu yi e mato, a yi e maxodin, a naxa, "Kitabun yireni ito bunna di? A naxa, 'Banxi tiine e me gemen naxan na, na bata findi banxin geme fisamantenna ra.'† ¹⁸ Naxan yo na bira gemeni ito fari, na yigirama nen dungi dungi na. Xa a nu bira naxan yo fari, a na yilunburunma nen."

Mudu fin maxodinna

Matiyu 22.15-22, Maraka 12.13-17

¹⁹ Sariya karamoxone nun saraxarali kuntigine yi kata Yesu suxu feen na na waxatini amasoto e yi a kolon a sandani ito saxi e tan nan ma fe ra koni e gaxuxi yamaan yee ra. ²⁰ Nanara, e feren fen. E seen so muxuna nde yii naxanye e yete finde muxu tinxinxin na, e ne xe Yesu ma a suxu feen na a fala xuine xon ma alogo e xa no a raso yamana kanna senben nun a noon bun ma. ²¹ Na muxune yi a maxodin, e naxa, "Karamoxo, nxu a kolon i xaranna naxan tima e nun i falan naxan tima, e tinxin. Nxu a kolon fa fala i mi muxune rafisaxi e bode xa. I muxune xaranma Alaa kiraan nan ma jondini. ²² A fala nxu xa, xa nxu lanma nxu xa mudun so Romi Manga Gbeen yii ba?"

²³ Koni Yesu yi e yanfantenyaan to, a yi a fala e xa, a naxa, ²⁴ "E gbeti gbananna yita n na. Nde xili nun a yetagin sawura a ma?"

E yi a yabi, e naxa, "Romi Manga Gbeena."

²⁵ Nanara, Yesu naxa, "Mangan gbeen xa so a yii, Ala gbeen xa so Ala yii."‡

²⁶ E mi no a suxun feren sote yamaan yetagi. Nanara, e yi e dundu, e kabe a fala ti kiin ma.

Faxa muxune rakeli fena

Matiyu 22.23-33, Maraka 12.18-27

²⁷ Saduse muxune§ yi e maso Yesu ra naxanye a falama a faxa muxune mi kelima sayani, e yi a maxodin, e naxa, ²⁸ "Karamoxo, Musa sariyani ito sebe nen nxu xa, a naxa, 'Xa xemen faxa, a naxanla lu, koni a mi dii lu, na xemena ngaxakendenna nde xa ke naxanla tongo, e yi diin bari faxa muxun xa.'* ²⁹ Awa, ngaxakendenmane muxu solofere yi na yi nun, forimaan yi naxanla futu, a faxa, a mi dii soto. ³⁰ A firinden yi na naxanla tongo, ³¹ a saxanden fan yi a tongo. Awa, a liga na kiini muxu soloferene birin na, e birin yi faxa, e mi dii soto. ³² Donxen na, naxanla fan yi faxa. ³³ Awa, faxa muxune na keli sayani waxatin naxan yi, a findima nde a naxalan na nayi? Bayo e muxu soloferene birin bata yi a tongo!"

³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, "Waxatini ito yi, xemene naxanla futuma nen naxanle fan yi doko xemen xon, ³⁵ koni naxanye na keli sayani waxati famatoni, na xemene mi naxalan fute, a naxanle mi daxe xemen xon. ³⁶ E luma nen nayi alo malekane. E mi faxama, e findima Alaa diine nan na amasoto e bata keli sayani. ³⁷ Koni Musa na yita nen a faxa muxune kelima nen sayani. Awa, Kitabun kui, fotondin gan feen seboxi denaxan yi, Musa yi falan ti Marigina fe yi, a naxa, 'Ibrahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.'† ³⁸ Awa, a bunna ni ito ra fa fala niiramane Ala nan a tan na, faxa muxune gbee mi a ra, amasoto e birin niina e yi Ala yee ra yi."‡

³⁹ Sariya karamoxona ndee yi falan ti a xa, e naxa, "Karamoxo, i bata a yabi ki faji!"

* **20:15:** Sandani ito kui Ala nan misalixi nakoon kanna ra. A dinan taxuxi Isirayila kaane ra. A walikene findixi nabine ra naxanye xe Isirayila kaane ma. A diin findixi Yesu ra. † **20:17:** Yaburin 118.22 ‡ **20:25:** Mangan yetagin sawuran to gbeti gbananna ma, na a findixi a gbeen na bayo a tan nan a rafalaxi. Adamadiine daxi Ala maligan na, nayi e fan findixi Ala gbeen na. Gbetin lan a so mangan yii mudun na, koni muxune lan e yi e yete so Ala yii bayo e findixi e da mangan gbeen na. § **20:27:** Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mon mi yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani. * **20:28:** A mato Dunupa Folon 38.8 nun Sariyane 25.5-6 kui. † **20:37:** A mato Xoroya 3.2-6 kui. ‡ **20:38:** niiramane: Ala naxa a Ibrahimaa Ala nan a ra. A mi a falaxi nun Ibrahimaa Ala nan yi a tan na, a yi a nii ra waxatin naxan yi. A luxi alo Ala yee na e ra laxira yi. E mon e nii ra Ala yee ra yi.

40 Na xanbi ra, e mi fa susu a maxədin^{pe} fefe ra.

Yesu yi maxədinna ti

Matiyu 22.41-46, Maraka 12.35-37

41 Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a falama di fa fala Dawuda bənsənna nan Alaa Muxu Sugandixin na? 42 Amasəto Dawuda yetən bata a fala Yaburin Kitabun kui, a naxa,

‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa, “Dəxo n yiifanna ma

43 han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.” ’\$

44 “Dawuda yi a xili, a naxa, ‘N Marigina.’ Awa, Alaa Muxu Sugandixin findixi Dawuda bənsənna ra di?”*

Yesu yi a xarandiine maxadi

Matiyu 23.1-36, Maraka 12.38-40

45 Yamaan birin yi e tuli mati Yesu ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, 46 “E a liga ε yeren ma sariya karaməxəne fe yi. A rafan e ma e xa doma gbeene ragodo e ma, e yi lu e masiga tiyε. A rafan e ma yamaan xa e binya, e yi e xəntən ləxo tidene yi. A rafan e ma e xa muxu gbee dəxəden sətə salide banxini e nun dəxəde fəpine malanni. 47 E kaɲa gilene yii seene bama e yii. E yi e yetε mayita sali xunkuyeni. E yalagima nən na feene ra han a radangu ayi!”

21

Kaɲa gilena kisena fe

Maraka 12.41-44

1 Yesu yi a yetən nasiga, a nafulu kanne to, e kiseen sama Ala Batu Banxin gbeti maradeni. 2 A kaɲa gile yiigelitəna nde fan to, a gbanan firin sama gbeti sa seen kui. 3 Yesu naxa, “N xa ɲəndin fala ε xa, kaɲa gile yiigelitəni ito bata naxan sa, na gbo bonne birin gbeen xa. 4 Amasəto bonne naxan saxi, e nafulu dənxeɲ xa mi ne ra. Koni a tan, hali yiigelitəɲ to a ra, naxan birin a yii a balon na, a na nan saxi.”

Ala Batu Banxin kalana fe

Matiyu 24.1-2, Maraka 13.1-2

5 Muxune yi a falama a Ala Batu Banxin yi maxidixi gεmε to fəpine nan na e nun muxune yi fama seen naxanye ra kiseen na Ala xa. Yesu naxa, 6 “E naxan toma ito ra, waxatina nde fama, gεmεn naxanye birin banxini ito yi, keden mi luyε a funfuni, e e birin naxuyama ayi nən.”

Təɾən nun bεsənɲənyana fe

Matiyu 24.3-14, Maraka 13.3-13

7 E yi a maxədin, e naxa, “Karaməxo, na ligama waxatin mundun yi? Taxam-asenna mundun a yitama nxu ra fa fala a waxatin bata a li?”

8 Yesu naxa, “E a liga ε yeren ma alogo muxε nama ε mayenden. Amasəto muxu wuyaxi fama nən n xinli, e yi a fala, e naxa, ‘A tan nan n tan na.’ E naxa, ‘Waxatin bata a li!’ Koni ε nama bira ne fəxo ra. 9 E na yenge feene nun murutε feene mε waxatin naxan yi, ε nama gaxu amasəto a fεfε mi na fə ne xa liga singen. Koni waxati rapanna munma maso singen.”

10 A lu falan tiyε, a naxa, “Siya keden siyaan bonna yengeɲa nən yamana keden yi yamanan bonne yenge. 11 Bəxoɲ xuruxurun gbeen tima nən e nun fitina kamən nun fitina furen yi so yirena ndee yi. Gaxu fe gbeene nun taxamaseri gbeene ligama nən kore xəɲna ma. 12 Koni benun feni itoe birin xa liga, e ε suxuma nən, e yi ε bεsənɲənyana. E yi ε raso salide banxine yi, e yi ε makiti, e yi ε sa kasoon na. E sigama ε ra nən mangane nun kuntigine fεma n tan ma fe ra. 13 Nayi, ε findima nən n serene ra e xa. 14 E nama xamin, ε sa ε xun mafalama naxan na. 15 Amasəto n falan nun xaxinla soma ε yii nən. Nanara, ε yaxune mi ε tandε e yi ε nɔ. 16 E sətə muxune nun ε ngaxakedenne nun ε xabilane nun ε xəyine ε soma nən e yii, e yi ε tan ndee faxa. 17 Muxun birin ε rapaxuma nən n tan ma fe ra. 18 Koni hali ε xun sεxε kedenna mi lə ayi. 19 Nayi, ε tunnafan alogo ε niin xa ratanga.”

Yesu yi Yerusaleɲ kala feen fala

Matiyu 24.15-21, Maraka 13.14-19

§ 20:43: Yaburin 110.1 * 20:44: Na waxatini karaməxəne yi a falama a Alaa Muxu Sugandixin barima Dawuda bənsənna nin fata Alaa falan na Samuyeli Firinden 7.16 kui. Anu, xa Dawuda nan Yaburin 110 sɛbε, nayi a tan a falama Alaa Muxu Sugandixin ma fa fala “N Marigina.” Na bunna nεn fa fala Alaa Muxu Sugandixin gbo a benba Dawuda xa. Na yi muxune yifu, a yi a yita a Yesu Alaa Muxu Sugandixin tiden gbo dangu Dawuda ra Ala yεε ra yi.

20 “E na a to waxatin naxan yi, sofane bata Yerusalen taan nabilin, e a kolonma nen nayi fa fala a kala waxatin mi fa buma sonon. 21 Xa naxan Yudaya yi na waxatini ne xa e gi, e siga geyane fari. Naxanye taan kui, ne xa e gi, e keli taani. Naxanye xeen ma, ne nama xete taani. 22 Amasoto ‘Toron Loxone’ nan ne ra, Kitabun naxan fala, a na birin xa kamali. 23 Gbalo gbeen ligama nen fudi kanne nun dii ngane ra na loxone yi! Toron gbeen fama nen boxo xonni ito ma. Alaa xolon fama nen yamani ito xili ma. 24 E faxama nen silanfanna ra,* ndee sigama nen konyiyani yamanan birin yi. Yerusalen taan luma nen siya gbetene bun ma han e waxatin yi defe.”

Muxuna Dii Xemen fa fena

Matiyu 24.29-31, Maraka 13.24-27

25 “Awa, na waxatini taxamasenna sama nen sogen ma, e nun kiken nun sarene ma. Dunuɗa siyane birin yigitɗema nen nayi, e gaxu foxo igen xuiin nun xunfan gbeen yee ra. 26 Feen naxanye ligama dunuɗa yi, muxune nema ne mamɗe waxatin naxan yi, e gaxuma nen, e fuga a ra. Amasoto kore xonna senbeni maxama nen. 27 N tan Muxuna Dii Xemen minima nen kenenni, n fa kundani senbeni e nun binye gbeen. 28 Koni feni itoe na liga folo waxatin naxan yi, e xa e xunna rakeli, e yi e yeen nabi amasoto e xunba waxatin bata maso.”

Xode binla fe taxamasenna

Matiyu 24.32-35, Maraka 13.28-31

29 Na xanbi ra, Yesu yi sandana nde sa e xa, a naxa, “E e xaxili lu xode binla nun wudin birin xon ma. 30 E na jingi waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala jemɗen bata maso. 31 A na kii nin, e na feni itoe to lige waxatin naxan yi, e a kolonma nen nayi fa fala Alaa Mangayaan fa waxatin bata maso.”

32 “N xa jondin fala e xa. Iki muxune mi danguma fo na feene birin liga. 33 Kore xonna nun boxo xonna danguma nen koni n ma falane mi danguma habadan.”

* **21:24:** Silanfanna: Sofane yengeso degmana.

* **22:1:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leɓen mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xorɗaan 12.15 kui. † **22:1:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɗaan 12.1-13 kui.

34 “E a liga e yeren ma! E nama e yete findi fudimane nun dolo minne ra. E nama xamin e lu kiina fe ra alogo na Loxon nama e raterena. 35 Amasoto a dunuɗa muxune birin naterɗenama nen alo woson suben naterɗenama kii naxan yi. 36 E lu e yee ra yi, e yi Ala maxandi waxatin birin, e senben soto, e ratanga feni itoe birin ma naxanye ligama alogo e xa ti n tan Muxuna Dii Xemen yetagi.”

37 Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini nen yanyin na, a sa keɗen nadangu geyaan fari naxan xili Oliwi. 38 Yamaan birin yi sigama nen a fema xotonni Ala Batu Banxini, alogo e xa e tuli mati a ra.

22

Mangane yi yanfani tan Yesu ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Yoni 11.45-53

1 Buru Tetaren Sanla* yi maso naxan xili Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla.†

2 Saraxarali kuntigine nun sariya karamoxone yi kata Yesu faxan feren fendeni, koni e yi gaxuxi yamaan yee ra.

Yudasi yi Yesu yanfa

Matiyu 26.14-16, Maraka 14.10-11

3 Setana yi so Yudasi yi, naxan xili Isakariyoti, xarandii fu nun firinna nde nan yi a ra. 4 Awa, Yudasi yi siga, a sa a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine xa, a noɗe Yesu soɗe e yii kii naxan yi. 5 Na yi rafan e ma, e gbetin ba, a e xa a saren fi. 6 Yudasi yi tin na ma, a feren fen folo, a noɗe Yesu soɗe e yi kii naxan yi hali yamaan mi fe kolon ayi.

Yesu yi a yitan sanla fe yi

Matiyu 26.17-25, Maraka 14.12-21

7 Buru Tetaren Sanla yi a li, yexee diin faxa waxatin yi a li Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla fe ra. 8 Yesu yi Piyeri nun Yoni xe, a yi a jundu e ma, a naxa, “E sa Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla ximenna rafala en xa.”

⁹ E yi a maxɔdin, e naxa, “I waxi a xɔn ma, nxu xa a rafala minen yi?”

¹⁰ A yi e yabi, a naxa, “E nɛma soma taani waxatin naxan yi, e xɛmɛna nde lima kira yi, ige fɛɲɛn dɔxi a xun ma. E bira a fɔxɔ ra han a na so banxin naxan kui. ¹¹ E yi a fala na banxin kannna xa, e naxa, ‘Karamɔxɔ naxa, a xɔɲɛ yigiyaden minen yi, a tan nun a xarandiine Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen donma dɛnaxan yi?’ ¹² A banxin yire gbeena nde yitama e ra nɛn kore banxin kɔɛ ra, naxan kui yitɔnxi ki fajɪ. E donseene rafalama mɛnna nin.” ¹³ E sa seen birin li na yi alo Yesu a fala e xa kii naxan yi. E Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla ximɛnna rafala mɛnni.

Marigina Ximɛnna fe

Matiyu 26.26-30, Maraka 14.22-26, Kɔrɛnti Kaane Singena 11.23-25

¹⁴ Na waxatina a lixina, Yesu yi dɔxɔ a dɛgedeni e nun a xɛra fu nun firinne. ¹⁵ A yi a fala e xa, a naxa, “A xɔnla n ma kati, n xa Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla donseen don e xɔn benun n xa tɔrɔ! ¹⁶ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, n mi a donma sɔnɔn han a bunna rakamalima Alaa Mangayani waxatin naxan yi.”

¹⁷ Na xanbi ra, Yesu yi igelengenna tongo, a barikan bira Ala xa, a naxa, “E ito tongo, e yi a yitaxun e ra. ¹⁸ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, en wudi bogi igen naxan minma ito ra, n mi fa a minma han Alaa Mangayaan yi fa.”

¹⁹ Na xanbi ra, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a yi a so e yii, a naxa, “N fati bɛndɛn ni ito ra naxan fixi e fe ra, e xa ito liga naxan n ma fe rabirɛ e ma.” ²⁰ Ximɛn donna baxi na a ra, a yi igelengenna fan tongo na kiini, a naxa, “Igelengenni ito, Layiri Nɛnɛn na a ra naxan xidima en tagi n wunla xɔn naxan minima e fe ra.”

²¹ “Koni a mato! Muxun naxan n yanfama, a n so yiini, na kannna a dɛgema n xɔn be yi! ²² Awa, Muxuna Dii Xɛmɛn faxama nɛn alo Ala bata a ragidi kii naxan yi, koni muxun naxan a yanfama, gbalon na kannna yɛɛ ra!”

²³ E yi e bode maxɔdin fɔlɔ naxan na ligama e yɛ.

Naxan gbo a birin xa

²⁴ Matandin yi keli xarandiine tagi fa fala muxune mirima nde ma e tagi a gbo dangu e birin na. ²⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Siyane mangane nɔyaan nan ligama e xun na. Kuntigine e xili bama nɛn fa fala, ‘Yamaan Yatigine.’ ²⁶ Koni a mi na kiini e tagi. Naxan gbo e birin xa e tagi, fɔ na xa lu alo dii ɲɔrɛna. E yɛɛratiin xa liga alo walikɛna. ²⁷ Amasɔtɔ nde gbo dangu bodene ra, naxan dɔxi a dɛgedeni hanma naxan fama donseen na a xa? Naxan a dɛgema, na nan gbo! Koni n tan e tagi alo walikɛna.”

²⁸ “E bata lu n fɛma n ma tɔrɔn birin yi. ²⁹ Nanara, n mangayaan fima e ma alo n Fafe Ala bata a fi n ma kii naxan yi. ³⁰ E e dɛgema nɛn, e yi e min n xɔn ma n ma Mangayani, e dɔxɔ mangaya gbɛdɛne yi. E yi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne makiti.”

Piyɛri a mɛ fɛna Yesu ra

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Yoni 13.36-38

³¹ Yesu naxa, “Ee! Simɔn, i tuli mati, Setana bata Ala mafan alogo a xa tin Setana yi e birin mato, a yi e yife alo xɛɛ biina a maali fema kii naxan yi, a yi a dɛɛla ba a yi. ³² Koni Simɔn, n bata Ala maxandi i xa alogo i ya dɛnkeleyaan nama ɲan. I mɔn na xɛɛ n fɛma waxatin naxan yi, i yi i ngaxakedenne sɛnbɛ so.”

³³ Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Marigina, n bata n yitɔn siga feen na kasoni i fɔxɔ ra, n faxa i fɔxɔ ra!”

³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “Piyɛri, n xa a fala i xa benun dontonna xa wuga, i a falama nɛn sanɲa ma saxan, i naxa, i mi n tan kolon.”

³⁵ Na xanbi ra, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N na e xɛ waxatin naxan yi, e mi siga gbeti yo ra e yii, hanma bɛnbɛlidina hanma sankidina, sena nde dasa nɛn e ma ba?”

E yi a yabi, e naxa, “Sese mi dasa.”

³⁶ Yesu naxa, “Koni iki xa gbeti sa seen naxan yii hanma bɛnbɛlidina, a xa a tongo. Silanfan mi muxun naxan yii, na xa a do-maan mati, a silanfanna sara.† ³⁷ Amasɔtɔ n xa a fala e xa, Kitabun naxan falaxi n tan ma fe yi fɔ na xa kamali nɛn, a naxa, ‘A yate nɛn alo fe ɲaxi rabane.’ ”

† 22:36: Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgema.

³⁸ Xarandiine naxa, “Marigina, a mato, dege ma firin be yi.”

A yi e yabi, a naxa, “Na bata wasa ti.”

Yesu yi Ala maxandi

Matiyu 26.36-46, Maraka 14.32-42

³⁹ Yesu yi keli na yi, a siga Oliwi Geyaan fari alo a darixi a ligε kii naxan yi. Xarandiine yi siga a fɔxɔ ra. ⁴⁰ A na yiren li waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “E Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

⁴¹ Na xanbi ra, a keli e fema, a yi a makuya e ra ndedi, a yi a xinbi sin, a yi Ala maxandi. ⁴² A yi a fala, a naxa, “N fafe, xa i tinje, i xa tɔrɔya igelengenni ito masiga n na, koni n tan sagoon nama liga fɔ i tan sagona.” ⁴³ Malekan yi mini kenenni a xa, keli ariyanna yi, a yi senben fi a ma. ⁴⁴ A tɔrɔxi kii naxan yi, a yi a yixɔdɔxɔ Ala maxandideni na kiini. Kuye wolonna yi mini a ma, a lu dindinje alo wunla.

⁴⁵ A yelin Ala maxande waxatin naxan yi, a xete a xarandiine fema, a yi e sunuxin li xixɔnli! ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “E xima nanfera? E keli, ε yi Ala maxandi alogo ε nama bira tantanni.”

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Yoni 18.3-11

⁴⁷ A yi fala tiini waxatin naxan yi, ganla yi fa, Yudasii xarandii fu nun firinna nde tixi yamaan yeε ra, a fa Yesu fema a sunbudeni. ⁴⁸ Koni Yesu naxa, “Yudasii, i n tan Muxuna Dii Xemen yanfama sunbun nan xɔn ma ba?”

⁴⁹ Xarandiin naxanye yi Yesu fɔxɔ ra, feen naxan fama ligadeni Yesu ra, e na to waxatin naxan yi, e naxa, “Marigina, nxu xa nxɔ silanfanne tongo, nxu yengen so ba?” § ⁵⁰ E tan nde yi Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sege a ma. ⁵¹ Koni Yesu yi e yabi, a naxa, “A lu.” Yesu yi a yiin sa na xemen tunla ma, a kendeya.

⁵² Na xanbi ra, Yesu yi a fala saraxarali kuntigine nun Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigine nun yamaan fonne xa naxanye faxi a suxudeni, a naxa, “E bata fa silanfanne nun gbengbetenne ra n xili ma alo gbalotɔn nan n tan na ba? ⁵³ Nyi ε fema

Ala Batu Banxini nun lɔxɔ yo lɔxɔ, ε mi kata ε yi n suxu. Koni ε waxatin na a ra iki e nun dimin senbena.”

Piyeri yi a mε Yesu ra

Matiyu 26.57-58, 69-75, Maraka 14.53-54, 66-72, Yoni 18.12-18, 25-27

⁵⁴ E yi Yesu suxu, e siga a ra Saraxarali Kuntigi Singen konni, Piyeri yi bira a fɔxɔ ra koni e yi tagi kuya. ⁵⁵ E yi teen sa kiti saden tanden tagi, e yi a dɔxɔ menni. Piyeri yi dɔxɔ e fema. ⁵⁶ Walike paxanla nde a to dɔxi teen xɔn ma waxatin naxan yi, a yi a mato ki fajɪ, a naxa, “Xemeni ito fan yi a fɔxɔ ra nun yati!”

⁵⁷ Piyeri yi a tandi, a naxa, “Ee! I tan paxanla, n mi a kolon mumε!” ⁵⁸ A mi bu na xanbi ra xemena nde fan yi a to, a naxa, “A tan nan nde i tan fan na!”

Koni Piyeri yi a yabi a naxa, “Ee! I tan xemena, a tan se mi n tan na de!”

⁵⁹ Awa, waxatidi danguxina, xemena nde fan yi a fala a xa a sɔbεen na, a naxa, “Sike yo mi naxan yi, xemeni ito yi a fɔxɔ ra nun amasɔtɔ Galile kaan nan a tan fan na!”

⁶⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “Ee! I tan xemena, i naxan falama, n mi na kolon!”

Awa, a yi falan tima waxatin naxan yi, dontonna yi wuga mafuren! ⁶¹ Marigin yi a firifiri, a Piyeri mato. Piyeri yi a miri Marigina falan ma alo a fala kii naxan yi, a naxa, “Benun dontonna xa wuga to, i a falama nen dɔxɔ saxan a i mi n kolon.”

⁶² Piyeri yi mini, a sɔxɔle wugan ti!

E yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ

Matiyu 26.67-68, Maraka 14.65

⁶³ Muxun naxanye yi Yesu kantanma, ne yi Yesu magele, e yi a bɔnbɔ. ⁶⁴ E yi a yeεn maxidi, e yi a maxodin, e naxa, “Nde i bɔnbɔxi? Nabiya falane ti nxu xa.” ⁶⁵ E yi a makonbi han!

E yi Yesu ti muxu gbeene yetagi

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Yoni 18.19-24

⁶⁶ Kuye yibaxina, yamaan fonne nun saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi e malan, e fa Yesu ra Kitisa Gbeene fema. ⁶⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa.”

A yi e yabi, a naxa, “Xa n na a fala ε xa, ε mi lama n na. ⁶⁸ Xa n na ε maxɔdin, ε mi n yabε, ⁶⁹ koni fɔlɔ iki ma, n tan Muxuna Dii Xɛmɛn dɔxɔma nɛn Ala Sɛnbɛmaan yi-ifanna ma.”

⁷⁰ E birin naxa, “Alaa Dii Xɛmɛn nan i tan na nayi ba?” A yi e yabi, a naxa, “E bata a fala. A tan nan n tan na.”

⁷¹ E yi a fala, e naxa, “En mako mi fa sere ma sɔnɔn! En tan yɛtɛn bata a xuiin mɛ!”

23

E siga Yesu ra Pilati fɛma

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Yoni 18.28-38

¹ Yamaan birin yi Yesu tongo, e siga a ra Pilati fɛma, ² e a kansun fɔlɔ na yi, e naxa, “Nxu bata xɛmɛni ito suxu, a nxɔ siyani murutɛma. A yi a falɛ e xa, a e nama mudun so Manga Gbeen yii. A naxa, a tan nan Alaa Muxu Sugandixin na e nun mangana.”

³ Awa, Pilati yi a maxɔdin a naxa, “Yahudiyane mangan nan i tan na ba?”

Yesu yi a yabi, a naxa, “Ɔn, alo i a falaxi kii naxan yi.”

⁴ Na xanbi ra, Pilati yi a fala saraxarali kuntigine nun yamaan xa, a naxa, “N mi xɛmɛni ito yalagi fe toxi hali!”

⁵ Koni e mɔn yi kata, e naxa, “A bata yamaan tagi so a xaranna xɔn ma! A fɔlɔxi Galile nin han sa dɔxɔ Yudaya birin na, iki a bata fa be fan yi.”

⁶ Pilati ito mɛ waxatin naxan yi, a yi maxɔdinna ti, a naxa, “Galile kaan nan xɛmɛni ito ra ba?” ⁷ A na kolon waxatin naxan yi fa fala Yesu kelixi na yamanan nin Herode yi kuntigiyani dɛnaxan yi, a yi a rasiga a ma, Herode fan yi Yerusalɛn taani na waxatini.

Yesu Herode fɛma

⁸ Herode Yesu to waxatin naxan yi, na yi rafan a ma kati, amasɔtɔ a bata yi Yesu a fe mɛ nun! A xɔnla yi a ma nun, a xa a to xabu waxati xunkuye. A yi waxi a xɔn ma, a xa Yesu to kabanako fena ndee ligɛ. ⁹ Nanara, Herode yi Yesu maxɔdin sanja ma wuyaxi, koni Yesu mi a yabi hali fala keden peen na! ¹⁰ Saraxarali kuntigine nun sariya karamɔxɔne yi Yesu kansun kati! ¹¹ Herode nun a sofane yi Yesu magele, e yi a rafɛya kati! E yi doma faɲin nagodo a ma, e yi

a raxɛtɛ Pilati ma. ¹² Na lɔxɔn yɛtɛni Pilati nun Herode yi findi xɔyimane ra amasɔtɔ e mi yi rafan e bode ma nun.

E Yesu faxa feen nagidi

Matiyu 27.15-26, Maraka 15.6-15, Yoni 18.39-19.16

¹³ Pilati yi saraxarali kuntigine nun mangane nun yamaan maxili, a yi e malan, ¹⁴ a yi a fala e xa, a naxa, “E bata fa xɛmɛni ito ra n fɛma, a a yamaan namurutɛma. Nba, n bata a fɛsɛfɛsɛ ε yɛɛ xɔri. E a kansunxi fe ɲaxin naxanye ra, n mi a sɔn toxi hali keden. ¹⁵ Herode fan mi a sɔn toxi. Nanara, a bata a raxɛtɛ n ma, xɛmɛni ito mi fe yo ligaxi a faxɛ naxan ma. ¹⁶ Awa, n xa a bɔnbɔ, n yi a beɲin.”

¹⁷ Bayo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sali waxatine yi, fɔ Pilati xa muxu keden namini nɛn kasoon na e xa. ¹⁸ Muxune birin yi sɔnxɔ, e naxa, “Yesu xa faxa, i Baraba beɲin nxu xa!” ¹⁹ Baraba yi kasoon na muruten nun muxu faxa feen nan ma taani.

²⁰ A xɔli yi Pilati ma a xa Yesu beɲin. Nanara, a mɔn yi yamaan xili. ²¹ Koni e mɔn yi sɔnxɔ, e naxa, “A gbangban wudin ma!”

²² Pilati yi a fala e xa sanja ma saxan, a naxa, “A fe ɲaxin mundun ligaxi? N mi fe ɲaxi yo toxi a ra a faxɛ naxan ma. N xa a bɔnbɔ, n yi a beɲin.”

²³ Koni e lu sɔnxɔɛ, e yi e xuini te, e naxa, a Yesu xa gbangban wudin ma. E kui feen yi liga e sɔnxɔ sɔnxɔna fe ra. ²⁴ Nanara, Pilati yi a kitin bolon alo e a fala a xa kii naxan yi. ²⁵ E waxi xɛmɛn naxan xɔn ma, a na beɲin e xa naxan sa kasoon na muruten nun muxu faxa feen na. Awa, a Yesu so e yii a e xa e rafan feen liga a ra.

E yi Yesu gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Yoni 19.17-27

²⁶ E sigama Yesu ra a gbangbandeni wudin ma waxatin naxan yi, e lan xɛmɛna nde ra, a xili Simɔn Sireni kaana. A kelima xɛɛn ma siga taani. E yi a suxu, e Yesu gbangban wudin sa a xun ma, e yi a bira Yesu fɔxɔ ra.

²⁷ Muxu wuyaxi yi bira a fɔxɔ ra. Naxanla ndee yi e yɛ nun, ne yi e yiin sa e xun ma, e gbelegbele a fe ra. ²⁸ Yesu yi a yɛɛ rafindi

e ma, a yi a fala e xa, a naxa, “Yerusalɛn ɲaxanle, ɛ nama wuga n tan ma fe ra, koni ɛ wuga ɛ yetɛ nun ɛ diine fe ra. ²⁹ Amasɔtɔ lɔxɔna nde fama, muxuna nde a falama nɛn fa fala, ‘Sɛwan gbantane xa, sɛwan ɲaxanle xa naxanye mi dii barixi, dii nga mi e ra.’ ³⁰ Nayi, muxune a falama nɛn geyane xa, e naxa, ‘E bira nxu fari,’ e yi a fala yire matexine xa, e naxa, ‘E nxu ye maluxun.’ ³¹ Amasɔtɔ xa fe sifani itoe liga wudi xinden na, nanfe ligama wudi xaren na nayi?”

³² E fe ɲaxi raba firinne fan tongo, a e xa faxa Yesu fɛma. ³³ E na yiren li waxatin naxan yi naxan xili “xun xɔri yirena,” e Yesu gbangban wudin ma na yi e nun fe ɲaxi raba firinne, keden a yiifanna ma, bodena a kɔmɛnna ma. ³⁴ Yesu naxa, “N Fafe, e mafelu, amasɔtɔ e naxan ligama e mi na kolon.”

Awa, e yi masɛnsɛnna ti lan a dugine yitaxun feen ma. ³⁵ Yamaan yi ti na yi, e lu Yesu matoɛ. Yamaan kuntigine yi a magele, e naxa, “A bata bodene rakisi, xa Alaa Muxu Sugandixin nan a tan na, a xa a yetɛ rakisi!”

³⁶ Sofane fan yi a magele, e fa a fɛma, e yi minse muluxunxin ti a xa. ³⁷ E yi a fala, e naxa, “Xa Yahudiyane mangan nan i tan na, i yetɛ rakisi.”

³⁸ E falani itoe sɛbɛ a xun ma, e naxa, “Yahudiyane Mangan ni ito ra.”

³⁹ Fe ɲaxi rabaan naxanye yi gbangbanxi a fɛma, na nde keden yi a rayelefu, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin xa mi i tan na ba? I yetɛ rakisi e nun nxu tan fan!”

⁴⁰ Koni bonna yi a maxadi, a naxa, “I mi gaxue Ala yeɛ ra ba? En tan fan yalagin nan bun ma be yi. ⁴¹ Koni en gbeen lanxi, amasɔtɔ en na en ma fe ɲaxin saranna nan sɔtɔma ito ra. Koni a tan mi fe ɲaxi yo ligaxi.” ⁴² A yi a fala Yesu xa, a naxa, “Yesu, i na fa i ya Mangayani waxatin naxan yi, i xa i xaxili lu n xɔn ma!”

⁴³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N xa ɲɔndin fala i xa, i luma n fɛma nɛn ariyanna yi to.”

Yesu faxa fena

Matiyu 27.45-46, Maraka 15.33-41, Yoni 19.28-30

* 23:46: Yaburin 31.6

⁴⁴ Sogen bata yi a ratinxin, dimin yi so yamanan yiren birin yi han se din waxatin yi maso. ⁴⁵ Sogen yi dimi. Awa, dugin naxan yi singanxi Ala Batu Banxin tagi, na yi bɔ firinna ra. ⁴⁶ Yesu yi a xuini te kati, a naxa, “N Fafe, n bata n niin so i yii.”* A na fala xanbini, a faxa.

⁴⁷ Feen naxan liga, sofa kɛmɛn kuntigin yi na to, a yi Ala tantun, a naxa, “Muxu tinxinxin yatin nan yi ito ra!”

⁴⁸ Muxun naxanye fa fe yigbɛdeni, a feen naxanye ligaxi e yeɛ xɔri, e ne to waxatin naxan yi, e birin yi xɛtɛ e konni, e yiin saxi e xun ma, e wugama. ⁴⁹ Naxanye birin yi Yesu kolon ki fajɪ e nun ɲaxanla naxanye bira a fɔxɔ ra keli Galile yi, ne yi sa ti yire makuyeni, e lu feni itoe matoɛ.

Yesu maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Yoni 19.38-42

⁵⁰ Xɛmɛna nde yi na nun, a xili Yusufu. A yi yamaan fonne ye. A yi fan, a yi tinxin. ⁵¹ A mi yi tinxi bonne kiti saxin nun e kɛwanle ma. Arimate taan muxuna nde nan yi a ra, Yudaya yamanana. A yi Alaa Mangayaan nan mamɛma. ⁵² A siga Pilati konni, a sa a maxɔdin Yesu binbina fe ma. ⁵³ A yi a binbin ba wudin kɔɛ ra, a yi a kasangen. Awa, gaburun naxan gexi fanyeni alo faran yinla, muxɛ munma yi sa naxan kui singen, a yi sa a maluxun mɛnni. ⁵⁴ Yuman nan yi a ra nun. Matabu Lɔxɔn bata yi maso nun.

⁵⁵ ɲaxanla naxanye bira Yesu fɔxɔ ra keli Galile, ne yi siga Yusufu fɔxɔ ra, e sa gaburun to, alogo e xa a kolon Yesu binbin saxi kii naxan yi. ⁵⁶ E xɛtɛ e konni, e sa se xiri ɲaxumɛne nun latikɔnɔnna rafala a binbin xa.

E yi e matabu Matabu Lɔxɔni alo sariyana a fala kii naxan yi.

24

Yesu keli fena sayani

Matiyu 28.1-10, Maraka 16.1-8, Yoni 20.1-10

¹ Xati lɔxɔn xɔtɔn xɔtɔnni, ɲaxanle ture xiri ɲaxumɛn naxanye rafalaxi, e yi siga ne ra gaburu dɛɛn na. ² E yi a li gɛmɛn

baxi gaburun dε ra. ³ E yi so gaburun kui koni e mi Marigi Yesu binbin to na yi. ⁴ E kuisanxin yi lu tixi na yi, e yi e tεrena xεmε dugi mayilenxi kan firinna e dεxɔn ma. ⁵ Naxanle yi gaxu kati, e yi e xinbi sin, e e tigrine sin bɔxɔn ma. Na xεmε firinne yi a fala naxanle xa, e naxa, “E niiramaan fenma faxa muxune yε nanfera? ⁶ A mi be, a bata keli sayani. A yi Galile yi waxatin naxan yi, a naxan fala ε xa, ε xaxili lu na xɔn ma. ⁷ A naxa, ‘Fɔ Muxuna Dii Xεmεn xa so hake kanne yii, e yi a gbangban wudin ma, a soge saxandeni a keli sayani.’ ”

⁸ Na xanbi ra, a falane yi rabira naxanle ma. ⁹ E xεtε keli gaburu dεen na, e sa na birin fala xarandii fu nun kedenna xa e nun a muxune birin. ¹⁰ Naxanli itoe nan a fala xεrane xa, Mariyama Magadala kaan nun Yoyana nun Mariyama Yaki nga e nun naxanla bonne, ne yi feni itoe fala xεrane xa. ¹¹ Koni e yi a miri a naxanle daxuya falan nan tixi, e mi la e ra mumε! ¹² Koni Piyeri yi keli, a siga gaburu dεen na, a yi a yigodo, a yi a yε masa gaburun kui, a kasangenna kui genla to saxi, a xεtε a konni. Feen naxan ligaxi, a kabema na ra.

Yesu siga fena Emayusi Taani

Maraka 16.12-13

¹³ Na lɔxɔ yεteni, muxu firin yi sigama taadina nde yi naxan yi xili Emayusi, e nun Yerusalen taan yi tagi kuya ndedi. ¹⁴ Feen naxanye bata yi liga, e batuma na feene ma. ¹⁵ E yi batuma waxatin naxan yi, Yesu yi a maso e ra, e birin yi lu sigε. ¹⁶ E yi a to koni hali na, e mi a kolon. ¹⁷ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E sigama kiraan xɔn waxatin naxan yi, ε yi nanfe falama?”

E sunuxin yi ti. ¹⁸ Na nde keden, naxan yi xili Kelopa, na yi a yabi, a naxa, “I tan keden peen nan Yerusalen taani ba, naxan mi a kolon feen naxanye ligaxi mɛnni waxati danguxini itoe yi?”

¹⁹ A yi a maxɔdin, a naxa, “Nanfe ne ra?”

E yi a yabi, e naxa, “Feen naxan ligaxi Yesu Nasareti kaan na. Nabi senbε kanna nan yi a ra a falan nun kewanli Ala nun yamaan birin yεtagi. ²⁰ Saraxarali kuntigine nun en ma kuntigine yi a suxu, alogo e xa a faxa. E yi a gbangban wudin ma. ²¹ Anu, nxu bata yi nxu yigi sa a yi nun fa

fala a tan nan Isirayila muxune xunbaan na. A birin mi na ra, a ligan soge saxanna nan to, ²² naxanla ndee yi nxu tagi, ne nxu rakɔntɔfili nɛn. E siga nɛn gaburu dεen na subaxani, ²³ e mi a binbin to, e xεtε, e fa a fala nxu xa, a malekane mini nɛn e ma naxanye a fala e xa, a a niin bata bira ayi! ²⁴ Nxu lanfana ndee yi siga gaburu dεen na, e sa a to alo naxanle a fala nxu xa kii naxan yi, a yatin ligaxi na kii nin, koni e mi a to.”

²⁵ Awa, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E xaxili mi na. Nabine feen naxanye birin fala ε xa, ε mi la ne ra ε bɔjɛni xulɛn! ²⁶ E mi a kolon a lanma Alaa Muxu Sugandixin xa tɔrɔ feni itoe ra benun a xa so a binyeni?” ²⁷ Na xanbi ra, feen naxan birin falaxi Yesu a fe yi Kitabun kui, fɔlɔ Nabi Musaa Kitabun ma, han nabi gbεtεye, a na birin yεba e xa.

²⁸ E yi sigama taan naxan yi nun, e to maso mɛnna ra, Yesu yi a liga alo a dangumatɔɔn na a ra. ²⁹ Koni e yi a raxεtε, e naxa, “Lu nxu fεma amasɔtɔ kɔε somaan ni i ra, dimin yi so.” Nayi, a yi lu e fεma. ³⁰ A dɔxɔ a dεgedeni e fεma, a burun tongo, a barikan bira Ala xa, na xanbi ra a buruni gira, a yi a so e yii. ³¹ E yεen yi rabi mafuren, e yi a kolon fa fala a Yesu na a ra. Koni a tunun e yεtagi. ³² E yi a fala e bode xa, e naxa, “A ligaxi nɛn alo tɛen nan yi en kuiin ganma, a Kitabun fεsεfεsεma en xa waxatin naxan yi kiraan xɔn ma.”

³³ E keli mafuren, e xεtε Yerusalen taani, e xarandii fu nun kedenna li malanxi dɛnaxan yi e nun bonne. ³⁴ E yi a fala, e naxa, “Marigin bata keli sayani yati! Simɔn bata a to!”

³⁵ Feen naxan liga kiraan xɔn ma, muxu firinne yi ne yεba e xa, e Marigin kolon kii naxan yi, a buruni gira waxatin naxan yi.

Xarandiine yi Yesu to

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Yoni 20.19-23, Kewanle 1.6-8

³⁶ E yi ito falama waxatin naxan yi, Marigin yεtɛen yi ti e tagi mafuren, a yi a fala e xa, a naxa, “Ala xa ε bɔjɛn xunbeli.”

³⁷ E gaxu kati, e yi e miri, e naxa, a e bata muxun yelenna to. ³⁸ Koni a yi a fala e xa, a naxa, “E kuisanxi nanfera, sikεna ε bɔjɛni nanfera? ³⁹ E n yiine nun n sanne mato, ε a kolonma nɛn a n tan nan a ra. E yiin din

n na, ε a toma nen nayi amasɔtɔ fati benden nun xonne mi muxun yelenni alo ε a toma n tan yi kii naxan yi.”

⁴⁰ A to yi na falama e xa, a yi a yiin nun a sanne yita e ra. ⁴¹ Sewan nun kabɛn yi a liga, e mi la a ra xulɛn. Nayi, a yi e maxɔdin, a naxa, “Donsena ε yii be ba?” ⁴² E yɛxɛ gilinxi dungin so a yii, ⁴³ a yi a tongo, a yi a don e yetagi.

⁴⁴ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “N yi ε fɛma waxatin naxan yi, n feni itoe nan fala ε xa. Feen naxan birin sɛbɛxi n ma fe yi Musaa Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune nun Yaburin kui, fɔ ne xa kamali nen.”

⁴⁵ A yi a liga e xaxili sɔtɔ alogo e xa Kitabuna feene famu. ⁴⁶ A yi a fala e xa, a naxa, “Ito nan sɛbɛxi fa fala Alaa Muxu Sugandixin xa tɔrɔ, a keli sayani a soge saxandeni. ⁴⁷ Tubi feen nun yulubi xafarin kawandin bama nen a xinli siyane birin xa, fɔlɔ Yerusalɛn taan ma. ⁴⁸ Feni itoe seren nan ε tan na. ⁴⁹ N Fafe Ala ε tuli sa naxan na, n tan yetɛɛn na rafama nen ε ma. Koni ε lu Yerusalɛn taani han na sɛnbɛn yi fa sa keli kore a godo ε xun ma.”

Yesu yi te ariyanna yi

Maraka 16.19-20, Kɛwanle 1.9-11

⁵⁰ Na xanbi ra, a siga e ra han Betani taani, a sa a yiini te dɛnaxan yi, a duba e xa. ⁵¹ A yi dubama e xa waxatin naxan yi, a keli e fɛma, a te ariyanna yi. ⁵² E to yelin a batuɛ, e sɛwaxi gbeen yi xɛtɛ Yerusalɛn taani. ⁵³ E yi lu Ala Batu Banxini waxatin birin, e lu barikan birɛ Ala xa.

Yoni Yoni Yesu a Fe Xibaru Faɲin Naxan Sebe

Marigi Yesu fɔxɔrabira naanin nan Yesu a taruxun nun a falane seɓɓɛ Alaa Nii Sariɲanxin barakani: Matiyu nun Maraka nun Luka e nun Yoni. Yoni a fe yɛba kiin nan baxi bonne ma. A luxi alo Yoni yi waxi Yesu a fe tilinxine nan makeɲen fe yi muxune xa. Na kui, a Yesu a fala wuyaxi seɓɓɛ nɛn bonne mi naxanye seɓɓɛ e nun a taruxuna ndee. A mɔn Yesu a dunuɲa yi gidin bunna yɛbama miriya tilinxin nin. Yoni Kitabun yireni ito seɓɓɛ nɛn fɔ ɲɛɛ tonge naanin hanma ɲɛɛ tonge sennin ɲɔxɔndɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Kitabun yireni ito miriya tilinxina ndee nan singe yitama naxan Yesu fa xunna yɛbama. Yoni Yesu tiden yɛbama fala tilinxin nin alogo muxune xa e miri ki faɲi Yesu a fe ma. Yoni mi Yesu bari kiin yɛbaxi. Yesu a dunuɲa yi gidini, a xaran wuyaxi ti nɛn a yamaan xa. A mɔn kabanako fe wuyaxi liga nɛn. Yoni na nan yɛbama Ningila Yesu kui. Yoni mɔn Yesu a fala dɔnxɛne yɛbama dangi bonne ra. Dɔnxɛn na, a Yesu a sayaan nan yɛbama e nun a rakeli fena sayani.

Yoni Yesu a falane nan seɓɓɛ itoe ra naxanye Yesu keɲaan yitama en na: Yesu naxa, “N tan nan nii rakisin balon na.” (Yoni 6.35 nun 6.41 nun 6.48 nun 6.51) Yesu naxa, “N tan nan dunuɲa keɲenna ra.” (Yoni 8.12) Yesu naxa, “N tan nan sansanna so deɛn na yɛxɛɛne xa.” (Yoni 10.7) Yesu naxa, “N tan nan xuruse raba faɲin na.” (Yoni 10.11 nun 10.14) Yesu naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na.” (Yoni 11.25) Yesu naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɲɔndina e nun nii rakisina.” (Yoni 14.6) Yesu naxa, “N tan nan ɲɔndin binla ra alo wudi binla.” (Yoni 15.1 nun 15.5)

Yesu mɔn a Alayana a fe falaxi wundoni na yire sifana ndee yi, a naxa, “N tan nan a ra, naxan na yi.” (Yoni 8.24 nun 8.28 nun 8.58 nun 13.19 nun 18.5) Kitabun yiren naxan xili Xɔrɔyaan sora 3.14, na naxa fa

fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mɔn naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nɛn “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “N tan nan a ra, naxan na yi,” na bunna nɛɛn fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. (Yoni 1.1).

Alaa Falana fe

¹ Dunuɲa fɔlɔni, Alaa Falan yi na. Falan yi Ala fɛma. Falan nan mɔn yi Ala ra.* ² A yi Ala fɛma a fɔlɔni. ³ Ala seen birin daxi a tan nan xɔn ma. Ala mi sese daxi a tan xanbi. ⁴ Nii rakisin yi a tan nin. Na nii rakisin yi findi keɲenna ra adamadiine xa. ⁵ Keɲenna yi mini dimini, koni dimin mi a nɔ.

⁶ Ala yi muxuna nde xɛ naxan yi xili Yoni.† ⁷ Na yi fa, a findi keɲenna seren na, alogo muxun birin xa denkeleya a tan xɔn. ⁸ Keɲenna mi yi a tan na, koni a fa nɛn, alogo a xa fa keɲenna sereyaan ba. ⁹ Keɲenna yetɛɛn nan yi na ra, naxan famatɔ yi a ra dunuɲa muxune birin makeɲendeni.

¹⁰ Alaa Falan yi dunuɲa yi. Dunuɲa da a tan nan na, koni dunuɲa muxune mi a kolon. ¹¹ A fa nɛn a konni, koni a kon kaane mi a rasuxu. ¹² Koni naxanye a rasuxu e denkeleya a xinli, a senben fi nɛn ne ma e findi Alaa diine ra. ¹³ E mi barixi Ala diine ra adamadiyaan kiin xan xɔn ma hanma fati bendɛna hanma muxun sagona, koni na fataxi Ala nan na.

¹⁴ Alaa Falan yi findi fati bendɛn na, a yi lu en yɛ. Nxu bata a binyen to, alo fafana dii xɛmɛ kedenna binyena, a lugoxi hinanna nun ɲɔndin na.

¹⁵ Yoni yi a feen fala a xuini texin na, a naxa, “N na a tan nan ma fe fala, n naxa, ‘A fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔtɔ benun n tan xa da, a tan yi na.’ ”

¹⁶ En birin bata barakan sɔtɔ barakan fari a hinan kamalixin xɔn ma. ¹⁷ Amasɔtɔ Alaa sariyan falaxi yamaan xa Musa nan xɔn ma, koni hinanna nun ɲɔndin faxi Yesu nan xɔn ma, Alaa Muxu Sugandixina.

¹⁸ Muxu yo munma Ala to singen. Koni a Dii Xɛmɛ keden peen naxan nun a tan Ala

* **1:1:** Alaa Falani ito findixi Yesu nan na. A mato Yoni 1.14 kui. Ala dunuɲa da a falan naxan xɔn a fɔlɔni, Ala na nan findixi muxun na, Yesu. † **1:6:** Yoni Marafu Tiin nan Yoni ito ra.

lan, naxan a fafe fema, na nan bata Ala yita en na.

Yoni Marafu Tiina sereyana fe

Matiyu 3.1-12, Maraka 1.1-8, Luka 3.1-

18

¹⁹ Yoni sereyani ito nan ba, Yahudiyane to saraxaraline nun Lewine xe a ma a maxɔdinden keli Yerusalɛn taani, e naxa, “Nde i tan na?” ²⁰ Yoni mi tondi a fale, a yi a fala e birin yetagi, a naxa, “Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na.”

²¹ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nde fa i tan na? Nabi Eli nan i tan na ba?” Yoni yi e yabi, a naxa, “En-ɛn, na mi n tan na.” E mɔn yi a maxɔdin, e naxa, “Nabiin nan i tan na ba?” A yi e yabi, a naxa, “En-ɛn, na mi n tan na.”

²² E yi a fala, e naxa, “Nde i tan na? Amasɔto naxanye nxu xexi, fɔ nxu xa sa nxu dɛntɛgɛ nɛn ne xa. I nanse fale i yete a fe yi?” ²³ Yoni yi e yabi Nabi Esayi a falane xɔn, a naxa, “N tan na a ra naxan a xuini tema tonbonni,

n naxa, ‘E kira tinxinxin nafala Marigin xa.’[‡] ”

²⁴ Farisi muxun§ naxanye yi xexi Yoni ma, ²⁵ ne yi a maxɔdin, e naxa, “Xa Alaa Muxu Sugandixin mi i tan na, Nabi Eli mi i tan na, nabi mi i tan na, nanfera i fa muxune rafuma igeni e sarijan feen na?”

²⁶ Yoni yi e yabi, a naxa, “N tan marafuun tima igen nin, koni muxuna nde e tagi e mi naxan kolon. ²⁷ A fama nɛn n xanbi ra, koni n tan mi lan hali n yi findi a sankidi fulunna ra.”

²⁸ Ito birin ligaxi Betani taan nin, Yurudɛn baan kidima, Yoni yi muxune rafuma igeni dɛnaxan yi.

Alaa Yexɛɛ Diina fe

²⁹ Na xɔtɔn bode, Yoni yi Yesu to fe a fema, a naxa, “Alaa Yexɛɛ Diin nan ito ra, naxan dunuɗa birin yulubin bama. ³⁰ N yi ito nan ma fe falama, n naxa, ‘Muxuna nde fama n xanbi ra, koni a gbo n tan xa amasɔto benun n tan xa bari, a tan yi na.’ ³¹ N tan mi yi a kolon nun, koni n bata fa yamaan nafudeni igeni alogo n xa a yita Isirayila yamaan na.” ³² Yoni mɔn yi sereyani ito

ba, a naxa, “N bata Alaa Nii Sarijanxin to gode a ma ganba sawurani, a yi lu a ma. ³³ N mi yi a kolon nun, koni naxan n nafaxi yamaan nafudeni igeni, na a fala n xa nɛn, a naxa, ‘I na Alaa Nii Sarijanxin to gode naxan ma, a tan nan marafuun tima Nii Sarijanxin na.’ ³⁴ N bata a to, n yi a seren ba, fa fala Alaa Dii Xɛmɛna a tan nan na.”

Yesu a xarandii singene fe

³⁵ Na xɔtɔn bode Yoni nun a xarandii firin yi tixi nun, ³⁶ a yi Yesu to dangue, a naxa, “Alaa Yexɛɛ Diin nan ito ra!” ³⁷ A xarandii firinna yi a xuiin me, e siga Yesu fɔxɔ ra. ³⁸ Yesu yi a yɛɛ raxɛɛ, a yi e to biraxi a fɔxɔ ra, a yi e maxɔdin, a naxa, “E nanse fenma?” E yi a yabi, e naxa, “Rabi, i yigiyaxi minɛn?” Rabi bunna nɛɛn fa fala, “Karamɔxɔ.” ³⁹ A yi e yabi, a naxa, “E fa a mato.” Se din waxatin nan yi a ra nun. E yi siga, e sa a yigiyaden to. E jinbari raso a fema.

⁴⁰ Xarandii firinna naxanye Yoni xuiin me e bira Yesu fɔxɔ ra, na keden yi xili nɛn Andire, Simɔn Piyɛri xunyɛna.* ⁴¹ Andire yi a tada Simɔn fen keden na, a yi a fala a xa, a naxa, “Nxu bata Mesiya to.” Mesiya bunna nɛɛn fa fala, “Alaa Muxu Sugandixina.” ⁴² Na xanbi ra, a fa Simɔn na Yesu fema.

Yesu yi a mato, a naxa, “Simɔn nan i tan na, Yoni a dii xɛmɛna. I xili bama nɛn sɔnɔn, Sifasi.” Xinli ito nun Piyɛri, xili kedenna nan e ra.†

Yesu yi Filipi nun Nataniyeli xili

⁴³ Na xɔtɔn bode Yesu yi a ragidi, a xa siga Galile yamanani. A yi Filipi to, a yi a fala a xa, a naxa, “Bira n fɔxɔ ra!” ⁴⁴ Filipi yi kelixi Betasada taan nin alo Andire nun Piyɛri. ⁴⁵ Filipi yi Nataniyeli to, a yi a fala a xa, a naxa, “Musa muxun naxan ma fe sɛbɛ Sariya Kitabun kui e nun nabine fan naxan ma fe sɛbɛ, nxu bata a to, Yusufu a dii xɛmɛna Yesu, Nasarɛti kaana.”

⁴⁶ Nataniyeli yi a maxɔdin, a naxa, “Se faɗin nɔɛ kelɛ Nasarɛti ba?” Filipi yi a yabi, a naxa, “Fa a mato.” ⁴⁷ Yesu Nataniyeli to fe

‡ 1:23: Esayi 40.3 § 1:24: Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbɛ so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdɛxeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nɛn sayani. * 1:40: Muxune mɔn Piyɛri ma a Pita. † 1:42: Piyɛri xinla bunna nɛɛn fa fala gɛmɛna.

a fema waxatin naxan yi, a naxa, “Isirayila kaan yeteen nan ito ra! Yanfa mi naxan ma fe yi!” ⁴⁸ Nataniyeli yi a maxodin, a naxa, “I n kolonxi di?” Yesu yi a yabi a naxa, “N ni i toxi nen, i xode binla bun ma waxatin naxan yi benun Filipi xa i xili.” ⁴⁹ Nataniyeli yi a yabi, a naxa, “Karamoxo, Alaa Dii Xemen nan i tan na! Isirayila Mangan nan i tan na!” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “N to a falaxi i xa, n naxa, ‘n bata yi i to xode binla bun ma,’ i denkeleyaxi n ma na nan na ba? I feene toma nen naxanye gbo na xa!” ⁵¹ A yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, e ariyanna deen nabixin toma nen, e yi Ala malekane to, e tema, e godoma Muxuna Dii Xemen xon ma!”

2

Naxalandi tiina Kana taani

¹ Soge firin danguxina, e siga jaxalandi tideni Kana taani, Galile yamanani. Yesu nga yi na nun. ² E yi Yesu nun a xarandiine fan xili na jaxalandi tiini. ³ Manpaan to dasa, Yesu nga yi a fala a xa, a naxa, “Manpaan bata jan e yii.” ⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na, en ma fe na yi? N ma waxatin munma a li singen.” ⁵ Yesu nga yi a fala walikene xa, a naxa, “A na naxan fala e xa, e na liga.”

⁶ Awa, ige feje sennin yi doxi na nun, naxanye yi findixi Yahudiyane marasarijan ige sa seen na, litiri ye keme nan yi sama e keden kedenna birin kui. ⁷ Yesu yi a fala walikene xa, a naxa, “E ige fejeni itoe rafe igen na.” E yi e rafe igen na pen! ⁸ Na xanbi ra, a yi a fala e xa, a naxa, “E igena nde sege, e siga a ra jaxalandi ti sumunna kuntigin fema.” E yi siga a ra a xa. ⁹ Naxalandi ti sumunna kuntigin yi igen mato, a bata maxete manpaan na, koni a mi yi a keliden kolon. Anu, walikene naxanye igen sege, ne yi a kolon. Nanara, kuntigin yi jaxalandi kanna xili, ¹⁰ a yi a fala a xa, a naxa, “Manpa fajan nan soma muxune yii singen, na xanbi ra, manpaan na muxune suxu waxatin naxan yi, i yi nde

gbete ramini naxan mi fan jaxi ra. Koni i bata manpa fajan namara han iki!”

¹¹ Yesu a kabanako fe singen ni ito ra, a naxan liga Kana taani Galile yamanani. A yi a binyen mayita a xarandiine ra, ne yi la a ra.

¹² Na xanbi ra, Yesu nun a nga nun a xunyene nun a xarandiine yi siga Kapurunan yi, e yi sa xi dando ti na.

Yesu yi siga Ala Batu Banxini

Matiyu 21.12-13, Maraka 11.15-17, Luka 19.45-46

¹³ Waxatin bata yi maso Yahudiyane Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla* yi rabama waxatin naxan yi nun, Yesu yi siga Yerusalen taani. ¹⁴ A yi muxune li Ala Batu Banxin tanden ma, e jingene nun yexene nun ganbane matima na. Gbeti masarana ndee fan yi doxi na nun. ¹⁵ Nayi, a yi fosonna rafala, a yi e birin kedi Ala Batu Banxini, jingene nun yexene, a yi gbeti masarane gbeti gbananne raxuya ayi boxoni, a yi e tabanle rafelen. ¹⁶ Muxun naxanye yi ganba matini, a yi a fala ne xa, a naxa, “E itoe birin ba be. E nama n Fafe Alaa banxin findi sare soden na!” ¹⁷ Naxan sebexi Kitabuni, na feen yi rabira a xarandiine ma, a naxa, “I ya banxina fe xaminna n na han a n ganma alo tenna!”

¹⁸ Yahudiyane yi a maxodin, e naxa, “I nae taxamasenna mundun yite nxu ra fa fala senbena i yii, i yi na birin liga?”

¹⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E Alaa banxini ito kala, n mon a tiye soqe saxanna bun.”

²⁰ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Ala Batu Banxini ito tixi jee tonge naanin e nun jee sennin nan bun ma. I tan nae na tiye soqe saxanna bun?” ²¹ Koni Yesu yi Ala Batu Banxin naxan ma fe falama, a yeteen fati benden nan yi na ra. ²² Nanara, Yesu to keli sayani, a falan yi rabira a xarandiine ma. E yi la Kitabun na e nun Yesu a fala tixine.

Yesu muxune kui feene kolon

²³ Yesu yi Yerusalen taani waxatin naxan yi Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla waxatini, muxu wuyaxi yi a kabanako feene to,

* **2:13:** Halagi Tiin Dangu Laxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa ke kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorayaan 12.1-13 kui.

e denkeleya a ma. ²⁴ Koni Yesu mi yi a lannayaan saxi e yi, bayo a yi adamadiine birin kui feene kolon. ²⁵ A mako mi yi a ma, e xa muxu yo a fe fala a xa, bayo a tan yeteen yi adamadiin kui feene kolon.

3

Yesu nun Nikodemi a fe

¹ Farisi muxuna nde yi na nun, a yi xili Nikodemi, Yahudiyane kuntigina nde nan yi a ra. ² Na yi fa Yesu fema kdeen na, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo, nxu a kolon a karamoxon nan i ra fata Ala ra. I kabanako feen naxanye ligama, muxu yo mi noe ne lige xa Ala mi a xon ma.” ³ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, xa muxun mon mi xete, a bari a nenen na, a mi noe Alaa Mangayaan toe.” ⁴ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Muxun naxan bata fori, na mon noe bare di? A mi noe xete a nga fatini, a mon yi a bari!” ⁵ Yesu yi a yabi, a naxa, “N xa jondin fala i xa, muxu yo mi noe soe Alaa Mangayani fo a bari fata igen nun Alaa Nii Sarijanxin na. ⁶ Naxan barixi fati bendeni, fati benden nan na ra. Naxan barixi Alaa Nii Sarijanxini, niin nan na ra. ⁷ I nama kabe bayo n bata a fala i xa, n naxa, ‘Fo e mon xa xete, e bari a nenen na.’ ⁸ Foyen fama yiren nin denaxan na a kenan, i yi a xuiin me, koni i mi a keliden kolon, i mon mi a sigaden kolon. A na kii nin birin xa naxanye na bari Alaa Nii Sarijanxini.”

⁹ Nikodemi yi a maxodin, a naxa, “Na ligan di nayi?” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Isirayila kaane karamoxon nan i tan na, i mi feni itoe kolon ba?” ¹¹ N xa jondin fala i xa, nxu naxan kolon, nxu na nan falama. Nxu naxan toxi, nxu na nan sereya bama. Koni hali na, e mi nxo sereya falan suxi. ¹² Nba, xa n dunupa feene fala e xa, e mi la ne ra. N na kore xonna feene fala e xa, e lama ne ra di? ¹³ Muxu yo munma te ariyanna yi singen, fo naxan kelixi ariyanna yi, n tan Muxuna Dii Xemena.”

¹⁴ “Musa sapini te kore kii naxan yi tonbonni wudin ma, fo n tan Muxuna Dii Xemen fan xa yite na kii nin” ¹⁵ alogo naxan yo na denkeleya n ma, na xa habadan nii

rakisin soto. ¹⁶ Amasoto Ala bata dunupa xanu han a bata a Dii Xeme keden peen fi en ma, alogo muxu yo na denkeleya a ma, na nama halagi fo a habadan nii rakisin soto. ¹⁷ Bayo Ala mi a Dii Xemen nafaxi dunupa yi alogo a xa dunupa muxune yalagi, koni alogo dunupa muxune xa kisi a xon ma.”

¹⁸ “Naxan yo na denkeleya a ma, na kanna mi fa yalagin sonon. Koni naxanye mi denkeleyaxi a ma, ne bata yelin yalage, bayo e mi denkeleyaxi Alaa Dii Xeme keden peen ma. ¹⁹ E yalagima ito nan na: Kenenna bata fa dunupa yi koni dimin nan nafaan adamadiine ma dangu kenenna ra, amasoto e kewanle mi fan. ²⁰ Naxan yo fe jaxin ligama, kenenna mi rafan na ma. Na mi minin kenenna ma, alogo a sonna nama mini kenenni. ²¹ Koni naxan fe tinxinxin ligama, na fama nen kenenna ma, alogo yamaan xa a yigbe a a walima Ala sagoon nin.”

Yesu nun Yoni a fe

²² Na xanbi ra, Yesu nun a xarandiine yi siga Yudaya yamanani. A waxati ti e fema. A yi yamaan nafuma igeni e tubi feen na. ²³ Yoni fan yi marafuun tima Ayenon xudeni Salin taan dexon ma, amasoto ige gbeen yi na nun. Yamaan yi lu sigen menni e rafudeni. ²⁴ Yoni munma yi sa kasoon na singen.

²⁵ Yoni a xarandiina ndee nun Yahudiyana nde yi e bode matandi folo lan marasarijan feen ma. ²⁶ E yi siga Yoni fema, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamoxo, i xaxili luxi a xon ma ba, e nun naxan yi Yuruden kidima, i naxan ma fe sereya ba nxu xa. Nba iki, a marafuun tima, muxune birin sigama a fema!” ²⁷ Yoni yi e yabi, a naxa, “Muxun mi sese sotoma fo Ala na naxan fi a ma. ²⁸ E tan yeteen nan n seren na, a n na a fala nen, n naxa, ‘Alaa Muxu Sugandixin mi n tan na, xeraan nan tun n tan na a yee ra.’ ²⁹ Naxalandi kanna nan gbee jaxanla ra. Koni a xoyin naxan tixi a fema, na tuli matixi a ra. A na a xuiin me waxatin naxan yi, a sewama nen. N ma sewan na kii nin, a defexi. ³⁰ Fo a tan xa yite nen, n tan yi magodo.”

* **3:14:** Sapini te feen Musa xon, na mato Yatene 21.8-9 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanje wudin ma. A mon yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma.

Naxan kelixi ariyanna yi

³¹ “Naxan kelixi kore xonna ma, na seen birin xun na. Naxan kelixi dunuƴa yi, dunuƴa gbeen nan na ra. Na dunuƴa feene nan falama. Naxan kelixi ariyanna yi, na nan seen birin xun na. ³² A naxan toxi, a a me, a na nan sereya bama koni yamaan mi a sereya falan suxi. ³³ Naxan na a falan suxu, na bata a mayita a Ala nan tinxin. ³⁴ Ala naxan xexi, na Alaa falan nan tima amasoto Alaa Nii Sariƴanxin fima a ma nen dan mi naxan na! ³⁵ Fafe Alaa Dii Xemen nafaƴa a ma. A bata feen birin taxu a ra. ³⁶ Naxan na denkeleya a Dii Xemen ma, na habadan nii rakisin sotoma nen. Naxan mi laxi a Dii Xemen na, na mi nii rakisin sote, bayo Alaa xolon luma nen a fari!”

4

Samariya kaa naxanla fe

¹ Farisi muxune yi a me fa fala Yesu yi xarandiine sotoma dangu Yoni ra, a yi e rafu igeni. ² Anu, Yesu yeteen mi yi marafuun tima, koni a xarandiine nan yi muxune rafuma. ³ Yesu to muxune falane me, a keli Yudaya yamanani, a siga Galile yamanani.

⁴ A yi lan nun a xa dangu Samariya yamanani. ⁵ A taana nde li Samariya yamanani naxan xili Sikara, naxan yi maso xeen na Yaxuba naxan so a dii xemen Yusufu yii. ⁶ Yaxubaa xoninna yi na yi. Yesu bata yi xadan siga tideni, a yi dexo na xoninna de ra yanyin na.

⁷ Samariya kaa naxanla nde yi fa ige badeni. Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N ki igeni, n xa n min.” ⁸ A xarandiine bata yi siga taani donse saradeni. ⁹ Samariya kaa naxanla yi a yabi, a naxa, “Yahudiyana nan i tan na, Samariya kaan nan n tan na. I n xandima igeni nanfera?” Amasoto Yahudiyane mako mi Samariya kaane ma.* ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa i yi Alaa kiseen kolon nun e nun naxan i xandixi igeni, xa i yi na fan kolon nun, i yi a xandima nen nun, a yi siimaya igen fi i ma.” ¹¹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, ige rate se mi i yii, anu igen makuya. I na siimaya igen soton minen yi?” ¹² Nxu benba Yaxuba

nan xoninni ito fixi nxu ma, a tan nun a diine nun a xuruseene birin yi e minma be nin nun. I tan gbo Yaxuba xa ba?”

¹³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo igeni ito min, min xonla a suxuma nen mon, ¹⁴ koni n tan igen naxan fima muxune ma, xa muxun na min, min xonla mi fa a suxuma soton. Amasoto n ni igen naxan fima a ma, na luma nen a yi alo tigi igen naxan minima han a habadan nii rakisin soto.” ¹⁵ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, na igen fi n ma alogo min xonla nama fa n suxu soton, n mon yi fa ige badeni be.”

¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Sa i ya xemen xili, e fa be.” ¹⁷ Naxanla yi a yabi, a naxa, “Xemen mi n yii.” Yesu yi a yabi, a naxa, “I bata nondin fala fa fala xeme mi i yii. ¹⁸ Koni i bata yi dexo xeme suulun xon ma nun. I naxan yii iki, i ya xemen yeteen mi na ra. I bata nondin fala n xa.”

¹⁹ Naxanla yi a fala, a naxa, “N fafe, n bata a kolon fa yati, fa fala nabiin nan i tan na. ²⁰ Nxu tan Samariya kaane, nxu benbane Ala batu geyani ito nan fari, koni e tan Yahudiyane naxa, a lan nen, en xa Ala batu Yerusalen nin.” ²¹ Yesu yi a fala naxanla xa, a naxa, “La n na, waxatina nde fama, yamaan mi fa fama Fafe Ala batudeni geyani ito fari, e mon mi a batu Yerusalen taan fan yi. ²² E tan Samariya kaane, e naxan batuma, e mi na kolon. Nxu tan Yahudiyane naxan batuma, nxu na kolon, amasoto kisi feen fataxi Yahudiyane nan na. ²³ Koni waxatina nde fama, a yeteen bata a li, Ala batu muxu kendene fama Fafe Ala batudeni niin nun nondini nen yati! Bayo Fafe Ala na muxu sifane nan fenma, e yi a batu. ²⁴ Niin nan Ala ra. Naxanye a batuma, ne xa a batu niin nun nondin yatin nin.”

²⁵ Naxanla yi a fala a xa, a naxa, “N na a kolon fa fala Mesiya fama nen, naxan xili Alaa Muxu Sugandixina. A na fa waxatin naxan yi, a feen birin yebama nxu xa nen.”

²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “A tan nan n tan na, n tan naxan falan tima i xa ito ra.”

²⁷ Na waxatin yeteni, Yesu a xarandiine yi fa, e kabe amasoto e bata a li falan tiye naxanla xa. Koni e sese mi naxanla

* **4:9:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatexi kafirine nan na. E fe foloden sebexi Mangane Firinden 17.24 kui.

maxədin fa fala, “I waxi nanse xən?” E mi Yesu fan maxədin fa fala, “I nanse falama naxanla xa?” ²⁸ Nba, naxanla yi ige ba fəɛn lu na, a xetɛ taani. A sa a fala yamaan xa, ²⁹ a naxa, “E fa xəmɛna nde mato, n bata feen naxanye birin liga, a bata ne birin fala n xa. Alaa Muxu Sugandixin mi a ra ba?” ³⁰ Na ma, yamaan yi keli taani, e siga Yesu fɛma.

³¹ Xarandiine yi Yesu mafanma na waxatini, e naxa, “Karaməxə, donseen don!” ³² Koni a yi e yabi, a naxa, “Donsena n yii, e mi naxan kolon.” ³³ Nayi, xarandiine yi e bode maxədin fəɓ, e naxa, “Muxuna nde bata donseen fi a ma ba?” ³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma donseen nan n xɛ muxun sagoon wanla kɛɛn na han wanla yi kamali. ³⁵ E a falama nɛn, e naxa, ‘Kike naanin luxi, malo xaba waxatin yi a li,’ koni n xa a fala e xa, e yɛɛn nakeli, e xɛene mato. Maala bata mɔ, malo xaba waxatin bata a li. ³⁶ Malo xabane bata fəɓ e saranna sɔtɛ. E naxanye malanma, ne habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn. Nanara, maala bi muxun nun a xaba muxun sɛwama nɛn e bode xən ma. ³⁷ Na kui, nɔndin nan sandani ito ra, naxan a falaxi, a naxa, ‘Muxuna nde maala bima, gbɛtɛ yi a xaba.’ ³⁸ N bata e xɛ, e sa maala xaba, e mi naxan walixi. Muxu gbɛtɛye nan a walixi. E tan yi tɔnɔ sɔtɔ e wanli.”

³⁹ Samariya kaan naxanye yi na taani, ne wuyaxi yi dɛnkɛɛya Yesu ma na naxanla falana fe ra, a naxa, “N feen naxan birin ligaxi, a bata na fala n xa.” ⁴⁰ Nanara, Samariya kaane to fa Yesu fɛma, e yi a mafan, a xa lu e fɛma. Yesu yi lu e fɛma xii firin. ⁴¹ Muxu wuyaxi gbɛtɛye yi dɛnkɛɛya Yesu ma a falane fe ra. ⁴² Ne yi a fala naxanla xa, e naxa, “Nxu bata dɛnkɛɛya iki koni nxu mi dɛnkɛɛyaxi i ya falan gbansanna xan ma fe ra bayo nxu fan bata a xuiin mɛ. Nxu bata a kolon yati fa fala dunuɗa muxune rakisimaan nan a tan na.”

Yesu yi kuntigina diini yalan

⁴³ Yesu to xii firin ti na, a yi siga Galile yamanani. ⁴⁴ Yesu yetɛɛn bata yi a fala e xa nun, a naxa, “Nabiin mi binyen sɔtɛ a

yetɛna yamanani.” ⁴⁵ A Galile yamanan li waxatin naxan yi, na kaane yi a yisuxu ki fani, amasɔtɔ e fan bata yi a fe ligaxine to Yerusalen taani Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla† waxatini. Bayo e fan yi na nun. ⁴⁶ Nayi, Yesu mən yi xetɛ Kana taani Galile yamanani, a igen maxɛtɛ manpaan na dɛnaxan yi.

Mangana kuntigina nde yi mɛnni naxan ma dii xəmɛn yi furaxi Kapɛrunan yi. ⁴⁷ A to a mɛ a Yesu bata fa Galile yi sa keli Yudaya yamanani, a yi siga a fɛma, a yi a mafan, alogo a xa siga Kapɛrunan yi, a sa a dii xəmɛni yalan. Amasɔtɔ a faxamatɔn nan yi fa a ra. ⁴⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “E tan tondixi dɛnkɛɛye fɔ e na taxamasenne nun kabanako feene to.” ⁴⁹ Mangana kuntigin yi a yabi, a naxa, “N kanna, yandi, fa en siga benun n ma diin xa faxa.” ⁵⁰ Yesu yi a fala, a naxa, “Siga, i ya dii xəmɛn mi faxama.” Xəmɛn yi la Yesu a falan na, a siga. ⁵¹ A yi sigama a konni waxatin naxan yi, a lan a walikɛne ra. Ne yi a fala a xa, fa fala a a diin mən a nii ra. ⁵² A yi e maxədin a dii xəmɛn fisaxi waxatin naxan yi. E yi a yabi, e naxa, “Xoro yanyi tagini, a fati mawolonna yi a bɛɛn.” ⁵³ Na yi rabira a fafe ma a Yesu a fala na waxatin nin, a naxa, “I ya dii xəmɛn mi faxama.” Nanara, a tan nun a dɛnbayaan birin yi dɛnkɛɛya Yesu ma.

⁵⁴ Kabanako feen firinden nan ito ra Yesu naxan liga a to keli Yudaya yamanani siga Galile yamanani.

5

Yesu yi lɛbutɛnna rakɛndɛya

¹ Na xanbi ra, Yesu yi siga Yerusalen taani Yahudiyane sanla nde a fe ra. ² Nba, maxadena nde yi rafalaxi Yerusalen taan yɛxɛene so dɛɛn dɛxən, a xili “Betesata” Heburu xuini. Gage suulun tixi na maxaden nabilinni. ³ Furetɔ wuyaxi yi saxi na gagene bun ma, danxutɔne nun sankalatɔne nun lɛbutɛnne. E yi igeni maxa waxatin nan legedenma ⁴ amasɔtɔ malekana nde yi godoma igeni waxatina nde yi, a yi a yimaxa. Furetɔn naxan singe

† 4:45: Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛɛ kɛdenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorɔyaan 12.1-13 kui.

na yi godo igeni, malekana igeni maxama waxatin naxan yi, na furen yi yalanma nen, a na findi a sifa yo ra.

⁵ Xemen na nde yi na nun naxan yi furaxi jee tonge saxan e nun solomasexe. ⁶ Yesu to a to saxi na yi, a yi a kolon fa fala na xemen bata yi bu furaxi, Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I waxi a xon ma, i xa kende ya ba?” ⁷ Fureton yi a yabi, a naxa, “N kannna, igeni maxan waxatin naxan yi, muxe mi n yii be naxan n nagode igeni. N na kata, n xa godo a yi, muxu gbete singe nan godoma n yee ra.” ⁸ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i ya sa seen tongo, i siga.” ⁹ Xemen yi yalan sa, a yi a sa seen tongo, a siga.

Matabu Laxon nan yi a ra. ¹⁰ Na ma, xemen naxan kende yaxi, Yahudiyane yi a fala na xa, e naxa, “Sariyan mi a falaxi i xa i ya sa seen tongo Matabu Laxoni.”* ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Muxun naxan n nakende yaxi, na nan a falaxi, a n xa n ma sa seen tongo, n siga.” ¹² E yi a maxodin, e naxa, “Nde na ra naxan a falaxi, a i xa i ya sa seen tongo, i siga?” ¹³ Koni xemen naxan yi kende yaxi, na mi yi a kolon, bayo Yesu bata yi lo ayi yamaan ye. ¹⁴ Na xanbi ra, Yesu yi sa a to Ala Batu Banxini, a naxa, “A mato, i bata kende ya. Fata yulubin ma alogo fe gbeten nama i soto naxan jaxu dangu ito ra.” ¹⁵ Xemen yi siga, a sa a fala Yahudiyane xa, a naxa, a Yesu nan a rakende yaxi. ¹⁶ Nayi, e yi Yesu fen yengen na, bayo a bata yi na liga Matabu Laxoni.

¹⁷ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N Fafe Ala walima waxatin birin, a lan nen, n fan xa wali.” ¹⁸ Na ma, Yahudiya kuntigine mon yi e yixodxo feren fendeni Yesu faxa xinla ma. Amasoto a mi yi Matabu Laxon sariyan xan gbansan kalama, koni a mon yi a falama a a Fafe nan Ala ra, a yi a fala alo e nun Ala keden.

Alaa Dii Xemen senbena fe

¹⁹ Nanara, Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jondin fala e xa. Fafana a Dii Xemen mi fefe lige a yete ma, fo a na a Fafe to naxan lige. N Fafe Ala na naxan liga, n tan a Dii Xemen fan na nan ligama. ²⁰ Bayo a Dii Xemen

nafan a ma, a yi a yita a ra a feen naxanye birin ligama. A feene yitama a ra nen naxanye gbo itoe xa, alogo e birin xa kabe ne ma. ²¹ Amasoto n Fafe Ala faxa muxune rakelima sayani kii naxan yi, a nii rakisin fi e ma, a Dii Xemen fan nii rakisin fima a waxon muxune ma na kii nin. ²² Fafe Ala mi muxu yo a kiti bolonma koni a bata muxu makitin birin taxu a Dii Xemen na, ²³ alogo muxun birin xa a Dii Xemen binya, alo Fafe Ala binyaxi kii naxan yi. Muxu yo mi a Dii Xemen binya, na mi Fafan fan binyaxi naxan a xexi.”

²⁴ “N xa jondin fala e xa, naxan yo n ma falan me, a denkeleya n xe muxun ma, na habadan nii rakisin soto ma nen. Na kannna mi yalagima, koni a bata keli sayani, a so nii rakisini. ²⁵ N xa jondin fala e xa, waxatin fama, a bata a li, faxa muxune Alaa Dii Xemen xuiin namema nen. Naxanye na a me, ne nii rakisin soto ma nen. ²⁶ Bayo alo habadan nii rakisin Fafe Ala yii kii naxan yi, a bata a ragidi a Dii Xemen ma na kiini. ²⁷ A bata kiti saan senben fi a Dii Xemen ma, amasoto Muxuna Dii Xemen na a ra. ²⁸ E nama kabe ito ra, bayo waxatin fama faxa muxune birin a xuiin namema nen, ²⁹ e yi keli e gaburune kui. Naxanye fe fapin ligaxi, ne kelima nen, e nii rakisin soto. Naxanye fe jaxin ligaxi, ne fan kelima nen, e yalagi. ³⁰ N mi noe fefe lige n yete ra. N kitin sama nen alo n na mema kii naxan yi. N ma kitin mon tinxin bayo n mi n yete sagoon ligama, koni fo n xe muxun sagona.”

Yesu a sereyane fe

³¹ “Xa n tan nan n yete sereyaan bama, e mi na yatema jondin na. ³² Koni muxu gbete na naxan sereyaan bama n xa. N na a kolon, a sereyaan naxan bama n ma fe yi, jondin nan na ra. ³³ E bata xerane rafa Yoni ma, a seren ba jondini. ³⁴ N tan mako mi adamadiine sereyaan ma koni n na falama nen alogo e xa kisi. ³⁵ Yoni luxi nen alo lenpu degena e tagi, a findi kenenna ra e xa. E bata tin sewe a kenenna ra waxatidi bun. ³⁶ Koni sereyana n yii naxan gbo Yoni gbeen xa. N Fafe Ala wanla

* **5:10:** Farisi muxune namunne mi yi tinje wali yo xa ke Matabu Laxoni. Na feen sebexi Xoroya 20.8-10 kui. Farisi muxune fena ndee saxi sariyan fari, e naxa, a hali muxu saxelexine mi yi maliye na laxoni hali muxune toraxi na namunna fe ra a xodexen na.

naxanye soxi n yii n xa e rakamali, ne a yitama nen a n Fafe nan n xexi. ³⁷ Fafe Ala naxan n xexi, na fan bata seren ba n xa. E munma a xuiin me, e mon munma a yetagin to mumε! ³⁸ A falan mi ε tan kui, amasoto ε mi denkeleyaxi a xeraan ma. ³⁹ E kitabun fεsefεsema amasoto ε mirixi a ma, a ε habadan nii rakisin soto ma a xon ma, koni na fan seren bama n tan nan xa! ⁴⁰ Hali na, ε mi tinxi fe n tan ma, ε nii rakisin soto.”

⁴¹ “N mako mi adamadiine binyen ma. ⁴² Koni n na ε tan kolon. Alaa xanun-tenyaan mi ε bojeni. ⁴³ N bata fa n Fafe Ala xinli koni ε mi n nasuxi. Xa muxu gbete fa a yetε xinli, ε na tan nasuxuma nen. ⁴⁴ A rafan ε ma, ε xa binyen soto ε bode ra koni ε mi kataxi ε yi binyen soto Ala keden peen yii. E denkeleyama na yi di? ⁴⁵ Koni ε nama ε miri fa fala n na ε magima n Fafe xa nen. Musa nan ε magima, ε yigi saxi naxan yi. ⁴⁶ Xa ε yi laxi Musa ra nun, ε yi lama n tan fan na nen nun amasoto a bata n ma fe sebe. ⁴⁷ Koni xa ε mi laxi a fe seboxine ra, ε lama n ma falan na di nayi?”

6

Yesu yi muxu wuli suulun dege

Matiyu 14.13-21, Maraka 6.30-44, Luka 9.10-17

¹ Na xanbi ra, Yesu yi dangu Galile Daraan kidima, naxan mon xili Tiberiyadi Darana. ² Yama gbeen yi biraxi a foxo ra amasoto e bata yi a kabanako wanle to. A yi furetone yiyalanma. ³ Yesu nun a xarandiine yi te geyaan fari, e sa dexo na.

⁴ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla* bata yi maso.

⁵ Yesu yi a yeen nasiga, a yama gbeen to fe a fema. A yi a fala Filipi xa, a naxa, “En donseen sarama minen yi muxuni itoe xa, e yi e dege?” ⁶ A na fala a xa nen alogo a xa a kepaan fεsefεse, bayo a yi a kolon a yi naxan ligama. ⁷ Filipi yi a yabi, a naxa, “Hali en gbeti gbanan kemε firin sara donseen na, birin mi ndedi sote!” ⁸ Yesu a xarandiina nde Simon Piyeri ngaxakedenna Andire yi a fala, a naxa, ⁹ “Banxulanna nde be buru

xun suulun nun yexe firin a yii. Koni na nanse lige muxuni itoe birin na?”

¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E yamaan nadexo.” Nba, sexen yi menni han. Nayi, muxune birin yi dexo. Fayida xeme wuli suulun nan joxon yi e ye nun. ¹¹ Yesu yi buru xunne tongo, a barikan bira Ala xa. Muxun naxanye yi dxi na, a yi a taxun ne ra han e wasa! A yexen fan liga na kiini. ¹² E birin to lugo, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “E dungi dungi donxene matongo. E nama sese yikala.” ¹³ Nanara, e ne birin matongo. E debe fu nun firin nafe buru xun suulunna dungi dungine ra, naxanye lu e dege xanbini.

¹⁴ Na muxune to a to Yesu kabanako feen naxan liga, e yi a fala, e naxa, “Nabiin nan yati xemēni ito ra naxan yi lanma a fa dunu ya yi.” ¹⁵ Yesu yi a kolon, a e yi fama a karahanden nin, a xa findi mangan na. Nayi, a mon yi keli na, a kedenna yi siga geyaan fari.

Yesu yi sigan ti igen fari

Matiyu 14.22-23, Maraka 6.45-52

¹⁶ Ninbanna a lixina, a xarandiine yi godo daraan de, ¹⁷ e te kunkin kui siga daraan kidima Kapērunan binni. Koe yi so, Yesu mi fa e fema. ¹⁸ Foye gbeen yi fa, igen yi walanje ayi kati! ¹⁹ Na waxatini, xarandiine bata yi siga kilo suulun hanma sennin igen xun ma. E yi Yesu to a masoe kunkin na, a sigan tima igen fari. E yi gaxu. ²⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E nama gaxu, n tan nan a ra.” ²¹ Xarandiine yi tin a so kunkin kui, kunkin yi a sigaden li mafuren.

Yamaan yi Yesu fen

²² Na xoton bode yamaan naxan lu daraan de, ne yi a to a kunki keden peen nan yi na yi, anu Yesu mi te na kunkin kui. A xarandiine nan gbansan siga. ²³ Marigi Yesu barikan bira Ala xa denaxan yi, yamaan yi burun don, kunki gbete ye yi fa menni sa keli Tiberiyadi taani. ²⁴ Nanara, yamana a to waxatin naxan yi, a Yesu nun a xarandiine mi yi na, e te kunkine kui, siga Yesu fendeni Kapērunan yi.

* **6:4:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xoroya 12.1-13 kui.

Yesu luxi nɛn alo burun naxan findixi nii rakisi seen na

²⁵ E Yesu to daraan xanbi ra waxatin naxan yi, e yi a fala a xa, e naxa, “Karamɔxɔ, i faxi be waxatin mundun yi?”

²⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, ε mi n fenma amasɔtɔ ε bata kabanako feene to, koni bayo ε bata burun don, ε lugo. ²⁷ E nama wali donsena fe ra naxan kalama, fɔ naxan habadan nii rakisin fima ε ma n tan Muxuna Dii Xɛmɛn naxan soma ε yii. Amasɔtɔ Fafe Ala bata a taxamasenna sa n ma.” ²⁸ E yi a maxɔdin, e naxa, “Nxu tan nanfe ligama alogo nxu yi Alaa wanle kɛ.” ²⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E walima Ala xa ikiini: E xa la a xɛraan na.” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “I kabanako feen mundun ligama, nxu a to, nxu dɛnkeleya i ma? I nanfe ligama na yi? ³¹ Nxu benbane donseen don nɛn tonbonni naxan xili ‘Manna donsena’ alo a seɓɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, ‘A burun so e yii sa keli kore, e yi a don.’† ”

³² Yesu naxa, “N xa jɔndin fala ε xa. Musa xa mi burun so ε yii de sa keli kore, koni n Fafe Ala nan buru kɛndɛn so ε yii, sa keli kore. ³³ Amasɔtɔ Ala burun naxan fima ε ma, sa keli kore, na nan nii rakisin fi dunuja muxune ma.”

³⁴ Nayi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu kannna, lu na burun soε nxu yii tun.”

³⁵ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N tan nan nii rakisin balon na. Muxu yo fa n tan ma, kamɛn mi na suxɛ mumɛ! Muxu yo dɛnkeleya n tan ma, min xɔnla mi na suxɛ mumɛ! ³⁶ Koni n na a fala ε xa nɛn, a ε bata yi n to nun koni ε mi dɛnkeleya. ³⁷ N Fafe Ala muxun naxanye fi n ma, ne fama nɛn n fɛma. Naxan na fa n fɛma, n mi na kedɛ mumɛ! ³⁸ Amasɔtɔ n godoxi nɛn sa keli ariyanna yi alogo n xa fa n xɛ muxun sagoon liga koni n tan sagoon mi a ra. ³⁹ N xɛ muxun sagoon ni i ra: a bata muxun naxanye fi n ma, n nama ne sese ralɔ ayi, koni fɔ n xa e rakeli sayani lɔxɔ dɔnxɛni. ⁴⁰ Amasɔtɔ n Fafe Ala sagoon nan ito ra, a naxan yo na a Dii Xɛmɛn to, e dɛnkeleya a ma, n yi e rakeli sayani lɔxɔ dɔnxɛni, ne habadan nii rakisin sɔtɔma nɛn.”

⁴¹ Yahudiyane yi Yesu mafala fɔlɔ bayo a bata a fala, a naxa, “N tan nan balon na naxan sa kelixi ariyanna yi.” ⁴² Na ma, e naxa, “Yusufu a dii xɛmɛn Yesu xa mi ito ra ba? Nxu a fafe nun a nga kolon. A tan a falama di nayi, a godoxi nɛn sa keli ariyanna yi?”

⁴³ Yesu yi e yabi, a naxa, “E ba n mafale ε bode tagi. ⁴⁴ Muxu yo mi fɛ n fɛma fɔ n Fafe Ala na naxan mabandun, n xɛ muxuna. Awa, n na a rakelima nɛn sayani lɔxɔ dɔnxɛni. ⁴⁵ Nabine bata a seɓɛ, e naxa, ‘Ala e birin xaranma nɛn.’ Naxan yo na n Fafe Ala xuiin name, a yi a xaranna suxu, na fama nɛn n fɛma. ⁴⁶ Muxu yo munma Fafe Ala to, fɔ naxan kelixi Ala yi, na nan tun bata Fafe Ala to. ⁴⁷ N xa jɔndin fala ε xa, muxu yo na dɛnkeleya, na bata habadan nii rakisin sɔtɔ. ⁴⁸ N tan nan nii rakisin balon na. ⁴⁹ E benbane burun don nɛn tonbonni, naxan xili Manna donsena, koni e faxa nɛn. ⁵⁰ Koni na balon ni i ra naxan sa kelixi ariyanna yi, muxu yo na a don, na mi faxama. ⁵¹ N tan nan nii rakisin balon na sa keli ariyanna yi. Muxu yo na baloni ito don, a nii rakisin sɔtɔma nɛn habadan. N fati bɛndɛn nan findixi baloni ito ra, n naxan fima alogo dunuja muxune birin xa nii rakisin sɔtɔ.”

⁵² Yahudiyane xɔlɔxin yi e bode matandi fɔlɔ, e naxa, “Xɛmɛni ito nɔɛ a fati bɛndɛn fiyɛ en ma di, en yi a don?”

⁵³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jɔndin fala ε xa, xa ε mi Muxuna Dii Xɛmɛn fati bɛndɛn don, ε yi a wunla min, nii rakisin mi luma ε xa mumɛ! ⁵⁴ Muxu yo n fati bɛndɛn don, a yi n wunla min, habadan nii rakisina a xa. N na a rakelima nɛn sayani lɔxɔ dɔnxɛni. ⁵⁵ Amasɔtɔ donse kɛndɛn nan n fati bɛndɛn na. Min se kɛndɛn nan n wunla ra. ⁵⁶ Naxan na n fati bɛndɛn don, a yi n wunla min, na bata lu n tan yi, n fan bata lu na kanni. ⁵⁷ Habadan Fafe, na nan n xɛxi. Nii rakisina n tan yii a barakani. Na kiini, naxan na balo n tan xɔn, na fan nii rakisin sɔtɔma nɛn n barakani. ⁵⁸ Baloni ito nan godoxi sa keli ariyanna yi. E benbane burun don nɛn naxan xili Manna donsena, e faxa. Koni, naxan na baloni ito don, na nii rakisin sɔtɔma nɛn habadan.”

† 6:31: Manna donsena: A mato Xɔrɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

⁵⁹ Yesu na birin falaxi waxatin naxan yi, a yi xaranna tima salide banxini Kaperunan taani.

Habadan nii rakisina fe

⁶⁰ E to na me, a xarandii wuyaxi yi a fala, e naxa, “Xaranni ito xɔdɔxɔ de! Nde tinje a ma?” ⁶¹ Yesu yi a kolon a yete ma fa fala a xarandiine a mafalama a falana fe ra. Nanara, a yi a fala e xa, a naxa, “Na falan bata e magaxu ba? ⁶² Xa e fa Muxuna Dii Xemen to te a kelideni go? ⁶³ Alaa Nii Sarijanxin nan nii rakisin fima. Sese mi fati benden na. N falan naxanye tixi e xa, niin nun nii rakisin nan ne ra. ⁶⁴ Koni hali na, e tan ndee mi denkeleyaxi.” Amasoto xabu a foloni, Yesu yi ne kolon naxanye mi yi denkeleyaxi a ma e nun naxan sa a yanfama. ⁶⁵ A mon yi a fala, a naxa, “Na feen ma, n bata a fala e xa, n naxa, ‘Muxu yo mi nɛ fe n fema fo n Fafe Ala na naxan mali.’”

⁶⁶ A xarandii wuyaxi yi xete a foxo ra na waxatini, e mi fa siga a foxo ra sonon.

⁶⁷ Nanara, Yesu yi a fala a xarandii fu nun firinne xa, a naxa, “E tan go, e fan waxi xete feni ba?” ⁶⁸ Simon Piyeri yi a yabi, a naxa, “Marigina, nxu sigama nde fema? Habadan nii rakisi falane i tan nan yii. ⁶⁹ Nxu bata denkeleya, nxu bata a kolon fa fala i tan nan Alaa Muxu Sarijanxin na.”

⁷⁰ Yesu yi e yabi, a naxa, “N tan xa mi e tan muxu fu nun firinne sugandixi ba? Koni hali na, muxu keden e ye, se jaxin nan na ra!” ⁷¹ A yi na falama Simon Isakariyoti a dii xemen Yudasi nan ma. Na yi a xarandii fu nun firinne nan ye, koni na nan yi a yanfama.

7

Yesu nun a ngaxakedenne fe

¹ Na xanbi ra, Yesu yi Galile yamanani siga. A mi tin sigɛ Yudaya yamanani amasoto Yahudiyane naxanye yi na, ne yi waxi a faxes feni. ² Yahudiyane Bubu Kui Sanla* bata yi maso. ³ Nanara, Yesu ngaxakedenne yi a fala a xa, e naxa, “I lan nen i xa keli be, i siga Yudaya yamanani, alogo i ya xarandiine xa i ya kabanako fe wanle to. ⁴ Muxun wanla naxan kema, a mi na

luxunje xa a waxi findi feni xili kanna ra. Bayo i feni itoe ligama, i yete yita dununa birin na.” ⁵ Amasoto hali a ngaxakedenne mi yi laxi a ra. ⁶ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N ma waxatin munma a li singen. Koni waxatin birin lan e tan xa. ⁷ Dununa mi nɛ e tan napaxue. Koni a bata n tan napaxu, amasoto n bata a fala a a kewanle jaxu. ⁸ E siga sanli. N tan mi sigama iki, amasoto n ma waxatin munma a li singen.” ⁹ A yi na fala e xa, a lu Galile yamanani.

Yesu yi siga yamaan malanni

¹⁰ Yesu ngaxakedenne sigaxin sanli, na xanbi ra a fan yi siga. Koni a mi a yete makenen, a yi a yeɛ raluxunje ayi.

¹¹ Yahudiyane yi a fen malanni, e naxa, “A minen yi?” ¹² Yamaan yi koyekoyenma a fe yi han! Nde naxa, “Muxu fajin nan a ra.” Nde fan naxa, “En-en, a yamaan mayendenma.” ¹³ Koni muxu yo mi falan ti kenenni a fe ma, amasoto e yi gaxuxi Yahudiyane yeɛ ra.

¹⁴ Malanna bata yi siga han a tagi, Yesu yi siga Ala Batu Banxini, a yamaan xaran folo. ¹⁵ Yahudiyane yi kabɛ kati! E yi a fala, e naxa, “Xemeni ito Kitabun kolonxi di? A mi xaranxi.” ¹⁶ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xaranna naxan tima, na mi kelixi n tan ma, koni a kelixi n xe muxun nan ma. ¹⁷ Naxan waxi Ala sagoon liga feni, na a kolonma nen, xa xaranni ito kelixi Ala nan ma, hanma xa a kelixi n tan nan ma. ¹⁸ Muxun naxan a yete a fe falama, na binyen nan fenma a yete xa. Koni naxan binyen fenma a xe muxun xa, na jondin nan falama, tinxintareya mi na kanni. ¹⁹ Musa xa mi Alaa sariyan so e yii ba? Koni e sese mi sariyan suxi! Nanfera e kataxi n faxes feen na?”

²⁰ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Yinnani i foxo ra! Nde kataxi i tan faxes feen na?” ²¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yi kabanako fe gbee keden liga, e birin kabɛ nen na ma. ²² Musa gaan tiin yamarin so nen e yii. Nanara, e e dii xemene dugi soma Matabu Loxoni. Anu, Musa xa mi a folo koni xabu e benbane. ²³ Xa e e dii xemene dugi soma Matabu Loxoni, alogo Musaa sariyan nama kala, e xoloma n tan

* 7:2: Bubu Kui Sanla fe sebexi Saraxaraline 23.33-38 kui.

ma nanfera, a n bata xεmεn gbindin birin nakendεya Matabu lɔxɔni? ²⁴ E nama kitin bolon benun ε xa feen fεsefεse. E kitin sa tinxinna nin.”

Yamaan yi Yesu a fe fala

²⁵ Yerusalεn taan muxuna ndee yi a fala, e naxa, “Na xεmεn xa mi ito ra ba, e kataxi naxan faxa fe ra? ²⁶ A mato, a falan tima kεnεnni, e mi a mafalama! Kuntigine bata a kolon ba, fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan ito ra? ²⁷ Koni Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, muxu yo mi a keliden kolonjε. Koni en birin xεmεni ito keliden kolon.” ²⁸ Yesu yi xaranna tima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, a yi a xuini te, a naxa, “E n kolon ba e nun n keliden yetεna? N mi faxi n yetε ma. Naxan n xεxi, jɔndin nan na kanna ra. E mi a tan kolon, ²⁹ koni n tan a kolon, amasɔtɔ n kelixi a tan nan fεma. A tan nan n xεxi.” ³⁰ Na xanbi ra, e kata a suxu feen na. Koni muxu yo mi a yiin din a ra, amasɔtɔ a waxatin munma yi a li singen.

³¹ Koni muxu wuyaxi yi denkeleya a ma yamaan yε, e naxa, “Alaa Muxu Sugandixin na fa waxatin naxan yi, a kabanako feene ligε nεn naxanye gbo muxuni ito gbeene xa ba?” ³² Farisi muxune yi yamaan kɔyεkɔyεn xuiin mε Yesu a fe ma. Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kantan muxune rasiga a suxudeni.

³³ Yesu naxa, “N na ε fεma han waxatidi mɔn, na xanbi ra n siga n xε muxun fεma. ³⁴ E n fenma nεn, koni ε mi fa n toε sɔnɔn, amasɔtɔ n sigan denaxan yi, ε mi nɔε sigε na yi.” ³⁵ Yahudiyane yi a fala e bode tagi, e naxa, “A sigan minen yi, en mi a toε denaxan yi? A sigama Girεkine yamanani ba, en kon kaane xuyaxi ayi denaxan yi, a yi Girεkine xaran? ³⁶ A falani ito bunna di? Fa fala, ε n fenma nεn, koni ε mi n toε? Fa fala, n sigan denaxan yi, ε mi sigε mεnni?”

Igen naxan habadan nii rakisina fima

³⁷ Sanla lɔxɔ dɔnxεni, sanla lɔxɔ gbeena, Yesu yi ti, a yi a xuini te, a naxa, “Xa min xɔnla naxan ma, a xa fa n ma, a fa a min. ³⁸ Naxan na denkeleya n tan ma, siimaya

igene minima nεn na kanni alo baana, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi.”† ³⁹ Yesu yi Alaa Nii Sarijanxin nan ma fe falama. Naxanye yi denkeleyama Yesu ma, ne yi a sɔtɔma nεn. Na waxatini, Nii Sarijanxin munma yi fi, amasɔtɔ Yesu munma yi keli a binyeni.

Yamaan yi yitaxun Yesu a fe ra

⁴⁰ Muxuna ndee yi Yesu xuiin mε yamaan yε, e naxa, “Nabi yetεen nan xεmεni ito ra yati!” ⁴¹ Nde gbeteye fan naxa, “Alaa Muxu Sugandixin nan a ra.” Koni nde gbeteye naxa, “Alaa Muxu Sugandixin minima Galile yamanani di? ⁴² Kitabun xa mi a falaxi ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin minima Dawuda bɔnsɔnna nin keli Betεlemi taani, Dawuda dɔxɔdena?”‡ ⁴³ Nanara, yamaan yi yitaxunxi a fe ra. ⁴⁴ Ndee yi waxi a suxu feni koni muxu yo mi a yiin din a ra.

Yahudiya kuntigine denkeleyatareyana fe

⁴⁵ Kantan muxune yi xεte saraxarali kuntigine nun Farisi muxune fεma, naxanye e maxɔdin, e naxa, “Nanfera ε mi faxi Yesu ra?” ⁴⁶ Kantan muxune yi e yabi, e naxa, “Muxu yo munma falan ti singen alo xεmεni ito falan tima kii naxan yi.” ⁴⁷ Farisi muxune yi e maxɔdin, e naxa, “A bata ε fan mayenden n jε? ⁴⁸ E yamaan kuntigina nde kolon hanma Farisi muxuna nde naxan laxi a ra? ⁴⁹ Yamani ito mi Musaa sariyan kolon. Nanara, Ala dangana e fɔxɔ ra!” ⁵⁰ Nikodemi naxan bata yi fa Yesu fεma a fɔlɔni nun, na yi e yε, a yi a fala e xa, a naxa, ⁵¹ “En ma sariyan na a ra ba, en xa muxun yalagi benun en xa a xuiin mε, en yi a kolon a naxan ligama?” ⁵² E yi a yabi, e naxa, “Galile kaan nan i tan fan na ba? Kitabun xaran. I a kolonma nεn nayi a nabiin mi keε Galile yamanani mume!” ⁵³ Nayi, birin yi siga a konni.

8

Naxanla naxan suxu yalunyani

¹ Yesu yi siga Oliwi geyaan fari. ² Na xɔtɔn bode subaxani, a mɔn yi xεte Ala Batu

† **7:38:** Siimaya igena fe mɔn seβεxi Sakari 14.8 kui. ‡ **7:42:** A mato Samuyeli Firinden 7.12 nun Yaburin 89.4-5 nun Yereimi 23.5 nun Mika 5.1 kui.

Banxini. Yamaan birin yi fa a fəma, a dɔxɔ, a yi e xaran fəlo.

³ Sariya karamɔxɔne nun Farisi muxune yi naxanla nde suxu yalunyaan ligadeni, e fa a ra, e yi a ti e tagi. ⁴ E yi a fala Yesu xa, e naxa, “Karamɔxɔ, nxu naxanli ito suxi yalunyaan nan lige. ⁵ Musa a yamari nen Sariya Kitabuni, a na naxalan sifan xa magəlon gəmen na han a fəxa. Nba, i tan naxa a di?” ⁶ E yi na falama a bunba feen nan ma, alogo e xa a suxu. Koni Yesu yi a yigodo, a lu sebenla tiye a yii sonla ra bəxən ma. ⁷ E yi tixi a dɛxən ma na waxatini, e lu a maxədinɲe. Yesu yi a rakeli, a yi a fala e xa, a naxa, “Naxan munma yulubin liga e tagi singen, na singe xa gəmen woli a ma.” ⁸ A mən yi a yigodo, a lu sebenla tiye bəxən ma. ⁹ E ito mɛ waxatin naxan yi, e birin yi keli na yi keden keden yɛɛn ma fəlo xɛmɛ fonne ma. Yesu kedenna yi lu na yi, naxanla fan yi lu tixi na yi. ¹⁰ Yesu yi keli, a yi a fala naxanla xa, a naxa, “Nga naxanla, e minen yi? Muxe mi lu be, e yi i yalagi?” ¹¹ A yi a yabi, a naxa, “N fafe, muxu yo.”

Yesu naxa, “Nba, n tan fan mi i yalagima. Siga, koni i nama fa yulubin liga sənən.”

Dunuɲa kənenna nan Yesu ra

¹² Yesu mən yi falan ti e xa, a naxa, “N tan nan dunuɲa kənenna ra. Naxan na bira n tan fəxɔ ra, na nii rakisin kənenna sətoma nen, a mi sigan tiye dimini mumɛ!”

¹³ Farisi muxune yi a fala a xa, e naxa, “I yete seren nan bama iki, nɔndi mi i ya sereyaan na!” ¹⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Hali n nan n yete seren ba, n nɔndin nan falama. Amasəto n na n keliden nun n sigaden kolon. Koni e tan mi n keliden nun n sigaden kolon. ¹⁵ E kitin sama adamadiyaan nin. N mi muxu yo a kiti bolonma. ¹⁶ Koni xa n tan na kitin sa, n ma kitisaan findima nɔndin nan na, amasəto n keden mi a ra. Nxu nun n fafe na a ra naxan n xɛxi. ¹⁷ A sebexi e sariyan kui, a naxa, ‘Xa sere firinna falan naxan ti,

nɔndin nan na ra.’* ¹⁸ N seren bama n yete xa, n Fafe naxan n xɛxi, na fan seren bama n xa.” ¹⁹ E yi a fala a xa, e naxa, “I fafe minen yi?” Yesu yi e yabi, a naxa, “E mi n kolon, e mi n Fafe fan kolon. Xa e yi n tan kolon nun, e yi n Fafe fan kolonma nen.”

²⁰ Yesu yi na falane birin tima, a lu xaranna tiye Ala Batu Banxini, Alaa kiseene rasuxuma dənaxan yi. Hali na, muxu yo mi a suxu, amasəto a waxatin munma yi a li singen.

Yesu sigama dənaxan yi

²¹ Yesu mən yi a fala e xa, a naxa, “N bata siga. E n fenma nen, koni e faxama nen e yulubine yi. N sigama dənaxan yi, e mi nɔe sigɛ mɛnni.” ²² Nanara, Yahudiyane yi maxədinna ti, e naxa, “A waxi a yete fəxa feen nin ba, bayo a falama, a naxa, ‘N sigama dənaxan yi, e mi nɔe fɛ mɛnni?’” ²³ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Dunuɲa gbeen nan e tan na, koni n tan kelixi kore xənna nan ma. E tan fataxi dunuɲa ito nan na, koni n tan mi kelixi dunuɲa ito yi. ²⁴ Nanara, n na a falaxi e xa fa fala, e faxama nen e yulubine yi. Nba, xa e mi laxi a ra fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi,’ e faxama nen e yulubine yi yati!”† ²⁵ E yi a maxədin, e naxa, “Nde i tan na?” Yesu yi e yabi, a naxa, “N naxan falama e xa xabu a fəloni, na nan n tan na. ²⁶ Fala wuyaxi n xən e kitideni, koni naxan n nafaxi, nɔndin nan a tan na. N naxan mɛxi a ra, n na falama nen dunuɲa muxune xa.” ²⁷ E mi yi a famuma fa fala a Fafe Ala nan ma fe falama e xa. ²⁸ Nanara, Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E na Muxuna Dii Xɛmɛni te‡ waxatin naxan yi, e a kolonma nen na yi fa fala ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’§ E a kolonma nen na waxatini, n mi fefe ligama n yete ma fə n Fafe Ala n xaranxi naxan ma. ²⁹ Naxan n xɛxi, na n fəxɔ ra, a mi n kedenna luxi, amasəto n na a rafan feen ligama waxatin birin.”

³⁰ Muxu wuyaxi yi a falane mɛ, e dənkeleya a ma.

* **8:17:** A mato Sariyane 17.6 nun 19.15 kui. † **8:24:** A sebexi Xəɾəyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nen “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nen fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən sebexi Yoni 1.1 kui. ‡ **8:28:** Muxuna Dii Xɛmɛni te fena: A mato Yoni 3.14 kui. Yesu yite nen a yelin xanbini gbangbanɲe wudin ma. A mən yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. § **8:28:** A mato Xəɾəyaan 3.14 kui.

Nəndina i xərəyama nən

³¹ Na ma, Yahudiyani naxanye yi denkeləyaxi a ma, Yesu yi a fala ne xa, a naxa, “Xa ε n ma xaranna suxu, n ma xarandiin yetən nan ε tan na na yi. ³² ε jəndin kolonma nən, jəndin yi ε xərəya.”

³³ E yi a yabi, e naxa, “Iburahima bənsənna nan nxu tan na. Han to, nxu mi yi muxə konyiya bun. Fa fala, ε xərəyama nən, na bunna di?”

³⁴ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, naxanye yulubin ligama, yulubina konyin nan ne ra. ³⁵ Konyin mi luma denbayani waxatin birin, koni dii xəmən luma nən denbayani habadan. ³⁶ Xa Dii Xəmənna ε xərəya, ε bata xərəya nayi yati! ³⁷ N na a kolon Iburahima bənsənna nan ε tan na. Anu, ε kataxi n faxa feen na amasəto n ma falan mi xanma ε ma. ³⁸ N naxan toxi n Fafe Ala fəma, n na nan falama ε xa, koni ε naxan məxi ε fafe ra, ε na nan ligama.”

³⁹ E yi a yabi, e naxa, “Nxu fafe nan Iburahima ra.” Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa Iburahimaa diine nan yi ε ra nun, ε yi a liga feene ligama nən. ⁴⁰ N jəndin naxan məxi Ala ra, n na nan falama ε xa, koni hali na, ε kataxi n faxa feen na. Iburahima mi ito jəxənna ligə! ⁴¹ ε fafe liga feene nan ligama.” E yi a yabi, e naxa, “Nxu mi barixi futun fari ma. Ala nan keden peen nxu Fafe ra.”

⁴² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε fafe nan yi Ala ra nun yati, ε yi n xanuma nən nun, amasəto n fataxi Ala nan na, n be nin iki. N mi faxi n yetə ra, Ala nan n xəxi. ⁴³ N naxan falama, nanfera ε mi na yetə toma? Amasəto ε mi nəe n fala xuiin mə. ⁴⁴ ε fafe nan Yinna Manga Setana ra, ε waxi a xən ma, ε xa a rafan feene liga. Xabu a fəloni muxu faxan nan a tan na. A mi tin jəndin ma amasəto jəndi mi a tan yi mumə! A nəen wulen falama, a minima a yetə gbee kəpaan nan ma amasəto wule xələn nan a ra. Wulene birin fafe nan a tan na. ⁴⁵ Koni ε mi laxi n na bayo n jəndin nan falama

ε xa. ⁴⁶ Nde ε yetə be naxan a yetə a n bata yulubin liga? Xa n jəndin fala ε xa, nanfera ε mi lama n na? ⁴⁷ Naxan fataxi Ala ra, na a tuli matima nən Alaa falan na. ε mi ε tuli matima bayo Ala gbee mi ε tan na.”

Yesu nun Iburahima fe

⁴⁸ Yahudiyane yi Yesu yabi, e naxa, “Nxu mi jəndin xan falan ba, fa fala Samariya kaan nan i tan na jinan jaxin naxan fəxə ra?”* ⁴⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yinnan mi n tan fəxə ra. N na n Fafe Ala nan tun binyama, koni ε tan n yelefuma. ⁵⁰ N mi binyen fenma n yetə xa. Ala naxan kitin sama, na nan binyen fenma n tan xa. ⁵¹ N xa jəndin fala ε xa, naxan na n ma falan suxu, na kannna mi sayaan sətə habadan!”

⁵² Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata a kolon yati, fa fala yinnana i tan fəxə ra! Iburahima bata faxa, nabine fan bata faxa, koni i tan naxa, ‘Naxan na n ma falan suxu, na kannna mi sayaan sətə habadan.’

⁵³ I tan gbo nxu fafe Iburahima xa ba, naxan bata faxa? Nabine fan bata faxa. I ya fe mirixi di?” ⁵⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa n yi n yetə binya nun, n ma binyen mi findima sese ra. N Fafe nan n binyama, ε a falaxi naxan ma fa fala ε Ala nan a ra. ⁵⁵ ε mi a tan kolon, koni n tan a kolon. Xa n na a fala fa fala n mi a kolon, n bata findi wule xələn na nayi alo ε tan. Koni n na a kolon, n na a falan suxuma. ⁵⁶ ε fafe Iburahima yengi yi tixi n fa waxatin na səwani. A bata a to, a yi səwa.” ⁵⁷ Yahudiyane yi a fala a xa, e naxa, “I munma jəe tonge suulun sətə singen, i yi Iburahima to nun ba?” ⁵⁸ Yesu yi e yabi, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, Iburahima barixi nən, n tan na yi.”†

⁵⁹ Na ma, e yi gəmənə tongo a magələn xinla ma, koni Yesu yi a luxun, a mini Ala Batu Banxini.

9

Yesu yi danxutəən yetən nabi

¹ Yesu yi a masiga tima waxatin naxan yi, a yi xəməna nde to naxan barixi

* **8:48:** Na waxatini Yahudiyane yi Samariya kaane yatəxi kafirine nan na. E fe fələden səbəxi Mangane Firinden 17.24 kui. † **8:58:** Yesu a alayana a fe falaxi wundoni yireni ito yi. Na feen mən səbəxi Xərəyaan 3.14 kui, na naxa fa fala Ala xinla yetən findixi na falan nan na bayo Ala naxa mənni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mənni fa fala a yetən xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu to a falama muxune xa fa fala “Iburahima barixi nən, n tan na yi,” na bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən səbəxi Yoni 1.1 kui.

danxutəyani. ² A xarandiine yi a maxədin, e naxa, “Karaməxə, nanfera xəmən i to barixi danxutəyani, a yetən nan yulubin ligaxi ba hanma a sətə muxune?” ³ Yesu yi e yabi, a naxa, “A yetəna yulubin xa mi a danxuxi, a sətə muxune fan gbeen mi a danxuxi. A danxuxi nən alogo Ala sənben wanla xa mayita yamaan na a tan xən ma. ⁴ Fanni sogen texi fə en xa n xə muxuna wanle kə nən. Amasətə kəən somaan ni i ra, muxə mi nə wale waxatin naxan yi. ⁵ N dunuɲa yi waxatin naxan yi, dunuɲa kənenna nan n tan na.”

⁶ Yesu to na fala, a dɛgen namini bəxəni, a bəndən namulan a ra, a boron bəli danxutəən yəene ma. ⁷ A yi a fala xəmən xa, a naxa, “Sa i yəen naxa ige ramaradeni naxan xili Siloyan.” Siloyan bunna nən, “Xerana.” Na ma, xəmən yi siga, a sa a yəen naxa. A xətəmatəna, a seen to.

⁸ Na xanbi ra, a dəxə bodene nun muxun naxanye yi a toma xandi tideni a fələni, ne yi maxədinna ti, e naxa, “Xəmən naxan yi dəxi xandi tideni nun, na xa mi i to ra ba?” ⁹ Nde naxa, “A tan nan a ra.” Koni bonne naxa, “En-en, e maliga nən tun!” Koni xəmən yetən yi a fala, a naxa, “N tan nan yati a ra.” ¹⁰ E yi a maxədin, e naxa, “I yəen nabixi di?” ¹¹ A yi e yabi, a naxa, “Xəmən naxan xili Yesu, na nan bəndən namulanxi a yi boron bəli n yəene ma. A yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga Siloyan yi, i sa i yəen naxa.’ Nayi, n sa n yəen naxa, n yi seen to.” ¹² E yi a maxədin, e naxa, “Na xəmən minən yi?”

A yi e yabi, a naxa, “N mi a kolon.”

Farisi muxune yi danxutəən maxədin

¹³ Nba, xəmən naxan yi danxuxi nun, e yi siga na ra Farisi muxune fəma. ¹⁴ Anu, Yesu bəndən namulan waxatin naxan yi, a xəmən yəene rabi, Matabu Ləxən nan yi a ra. ¹⁵ Nanara, Farisi muxune mən yi xəmən maxədin a yəen nabi kiin ma. A yi a fala e xa, a naxa, “A bəndən nan namulanxi, a yi a bəli n yəene ma, n yi n yəen naxa, iki n bata seen to.” ¹⁶ Farisi muxuna nde naxa, “Xəmən naxan i to ligaxi, na mi fataxi Ala xan na, amasətə a mi Matabu Ləxən tənna suxi.” Koni nde gbətə naxa, “Yulubi kanna nə kabanako fe sifani itoe ligə ba?” Na ma, e yitaxun. ¹⁷ Nba, Farisi muxune mən yi

xəmən maxədin, e naxa, “I tan naxa a di a fe yi, a i tan naxan yəeye rabixi?”

A yi e yabi, a naxa, “Nabiin nan a ra.”

¹⁸ Benun e xa xəmən sətə muxune xili, Yahudiyane mən mi yi laxi a ra a danxutəən nan yi a ra, a bata seen to. ¹⁹ E yi e maxədin, e naxa, “E diin nan i to ra ba, e naxan ma a a sətəxi danxutəyaan nin? Nanfe ligaxi a to fa seen toma iki?” ²⁰ A sətə muxune yi e yabi, e naxa, “Nxu a kolon fa fala a nxə diin na a ra. Nxu mən a kolon a sətəxi danxutəyaan nin. ²¹ Koni nxu mi a kolon naxan a ligaxi a fa seen toma iki. Naxan a yəen nabixi, nxu mi na fan kolon. E a maxədin, bayo dii ɲərə mi fa a ra sənən. A yetən xa e yabi!” ²² A sətə muxune i to fala nən, amasətə e yi gaxuxi Yahudiyane yəe ra, bayo Yahudiyane bata yi lan a ma fa fala naxan na a tiyɛ a ra, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, e na kanna ked-ima nən salide banxini. ²³ Na nan a liga, a sətə muxune naxa, “E a maxədin, amasətə dii ɲərə mi fa a ra sənən!”

²⁴ E mən yi na xəmən xili naxan yi danxuxi, e yi a fala a xa, e naxa, “Nəndin fala, i binyen fi Ala ma! Nxu a kolon fa fala yulubi kanna nan na xəmən na.” ²⁵ Xəmən yi e yabi, a naxa, “N tan mi a kolon xa yulubi kanna nan a ra. N naxan kolon, danxutəən nan yi n na, koni iki n seen toma!” ²⁶ E yi a maxədin, e naxa, “A nanfe ligaxi i ra? A i yəen nabixi di?” ²⁷ A yi e yabi, a naxa, “N bata yelin na falə e xa, koni e mi e tuli mati. Nanfera e mən waxi a mɛ feni? E fan waxi findi feni a xarandiine nan na ba?” ²⁸ E yi a makonbi, e yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina i tan nan na, Musa gbee xarandiine nan nxu tan na. ²⁹ Nxu a kolon fa fala Ala falan ti nən Musa xa, koni nxu mi xəmən i to kelide kolon!” ³⁰ Xəmən yi e yabi, a naxa, “Ee! Nba, kabanako feen nan na ra, e mi a keliden kolon, koni a bata n tan yəen nabi. ³¹ En na a kolon fa fala Ala mi a tuli matima yulubi kanne ra. A tuli matima a binya muxu nan xui ra naxan a sagoon ligama. ³² Xabu dunuɲa da, muxə munma a mɛ singen fa fala muxuna nde bata danxutəən yəen nabi naxan sətəxi danxutəyani. ³³ Xa xəmən i to mi fataxi Ala xan na nun, a mi yi nə fefe ligə nun.” ³⁴ E yi a yabi, e naxa, “I sətəxi yulubin

yeteen nin, i kataxi nxu xaran feen nan na ba?” E yi a kedi tandem ma.

Danxutayana Alaa feene yi

³⁵ Yesu yi a me fa fala a e bata xemen kedi. A yi a to, a naxa, “I bata denkeleya Muxuna Dii Xemen ma ba?” ³⁶ Xemen yi a yabi, a naxa, “N kanna, nde na ra alogo n xa denkeleya a ma?” ³⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I bata yelin a toe, a tan nan falan tima i xa iki.” ³⁸ Xemen yi a fala, a naxa, “N Marigina, n bata denkeleya i ma.” A yi a xinbi sin Yesu bun ma.

³⁹ Yesu naxa, “N faxi dunuja makitiden nin alogo danxutone xa seen to, yee kanne yi danxu.” ⁴⁰ Farisi muxuna ndee yi a fema na yi, ne yi a xuiin me. E yi a maxodin, e naxa, “I yengi a ma danxutoon nan nxu tan fan na ba?” ⁴¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Xa danxutoon nan yi e ra nun, e mi yi yatema yulubi kanna ra na yi. Koni bayo e naxa, ‘Nxu seen toma,’ e yulubin luma nen e ma na yi.”

10

Yexee kulana fe sandana

¹ Yesu naxa, “N xa jondin fala e xa, muxun naxan mi soma xuruse sansanni fata a so deen na, koni a te sansanna ra, mujaden nun mafu tiin nan na kanna ra. ² Muxun naxan soma xuruse sansanni fata a deen na, xuruse rabaan nan na kanna ra. ³ De kantanna deen nabima a xa nen. A na a yexeeene xili waxatin naxan yi, e a xuiin mema nen, a yi e ramini. ⁴ A na a gbeene ramini waxatin naxan yi, a ti e yee ra, a yexeeene birama a foxo ra nen, amasoto e a xuiin kolon. ⁵ E mi birama muxu gbete foxo ra, e gima muxu gbete yee ra nen, amasoto e mi a xuiin kolon.”

⁶ Yesu yi sandani ito sa e xa, koni a feen naxan falama e xa, e mi na famu.

Yesu, xuruse raba fajina

⁷ Nayi, Yesu mon yi a fala e xa, a naxa, “N xa jondin fala e xa, n tan nan sansanna so deen na yexeeene xa. ⁸ Naxanye birin faxi n yee ra, mujadene nun mafu tiine nan yi ne ra. Koni yexeeene mi e tuli mati ne xuine ra. ⁹ N tan nan sansanna so deen na. Muxu yo so n tan xon ma, na kisima nen. Na noe mine nen a so, a yi balon soto. ¹⁰ Mujaden

mi fama fefe ra fo mujan nun faxa tiin nun kalan xili ma. N tan faxi nen alogo e xa dunuja yi gidi defexin soto.”

¹¹ “N tan nan xuruse raba fajin na. Xuru se raba fajin tinje nen, a faxa yexeeene fe ra. ¹² Koni walikéen tan mi luxi alo xuruse rabana bayo a gbee mi yexeeene ra. Xa a kankon to fe, a yexeeene rabeginma nen, a yi a gi. Kankon yi wuru yexee kuruni a yi e raxuya ayi. ¹³ Walikéen nan na ra, yexeeene fe kontofili mi a ma. ¹⁴ N tan nan xuruse raba fajin na. N na n ma xuruseene kolon, e fan n kolon ¹⁵ alo Fafana n kolon kii naxan yi, alo n fan Fafan kolon kii naxan yi. N nan n niin fima nen n ma xuruseene fe ra. ¹⁶ Yexee gbete ye n yii naxanye mi kulani ito yi fo n xa fa ne fan na. E tuli matima nen n xuiin na. E findi kuru kedenna ra xuruse raba kedenna xa. ¹⁷ N Fafe Ala bata n xanu amasoto n bata n niin fi, alogo n mon xa sa a soto. ¹⁸ Muxu yo mi n niin be n yi, koni n na a fima nen n yete ra. Senbena n yii, n yi a fi, a senben mon n yii, n yi a tongo. N yamarini ito nan sotoxi n Fafe Ala ra.”

¹⁹ Yahudiyane mon yi yitaxun na falane fe ra. ²⁰ E wuyaxi yi a fala, e naxa, “Yinna jaxin nan ito foxo ra. Seen bata so a yi! E tuli matima a ra nanfera?” ²¹ Koni bonne naxa, “Yinna jaxin naxan foxo ra, na mi falan tima na kiini. Yinnan noe danxutoon yeen nabiye ba?”

Yahudiyane yi e me Yesu ra

²² Ala Batu Banxin nabi waxatin sanla sewan nan yi a ra Yerusalen taani, xunbeli waxatini. ²³ Yesu yi a masiga tima Ala Batu Banxin tandem ma Sulemani a Gagene bun ma. ²⁴ Yahudiyane yi a rabilin, e yi a fala a xa, e naxa, “I sikeni ito bama nxu ma waxatin mundun yi? Xa Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, a fala nxu xa kenenni.”

²⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “N bata yelin a fale e xa, koni e mi laxi a ra. N kabanako fe wanla naxanye kema n Fafe Ala senbeni, ne nan n seren na. ²⁶ Koni e mi laxi n na, amasoto n ma yexeeene mi e tan na. ²⁷ N ma yexeeene n xuiin mema nen. N na e kolon, e birama nen n foxo ra. ²⁸ N habadan nii rakisini fima e ma nen, e mi faxe habadan. Muxu yo mi noe e be n yii. ²⁹ N Fafe Ala naxan e soxi n yii, na gbo birin xa. Muxu yo mi noe e be n Fafe Ala yii. ³⁰ N tan nun

n Fafe, keden nan nxu ra.” ³¹ Yahudiyane mən yi gəməne tongo a magələn xinla ma.

³² Yesu yi a fala e xa, a naxa, “N bata wali fajni wuyaxi kε ε yetagi n Fafe Ala barakani. E n magələnma wanla mundun ma fe ra ne ye nayi?” ³³ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Nxu mi i magələnma wali fajine xan ma fe ra fə i Ala rayelefun naxan tima! Bayo muxun nan tun i tan na, koni i kataxi i xa i yetε findi Ala ra!” ³⁴ Yesu yi e yabi, a naxa, “A mi səbexi ε sariyani ba, a Ala naxa, ‘Alane nan ε tan na.’” ³⁵ Kitabun naxan falaxi jəndin nan na ra habadan. Alaa falan tixi muxun naxanye xa, xa a yi a fala ne ma, a ‘alane’ nan ne ra, ³⁶ nanfera ε tan naxa, a n tan bata Ala rayelefu n to a falaxi a Alaa Dii Xəmən nan n tan na? N Fafe Ala nan n sugandixi, a yi n nafa dunuƣa yi. ³⁷ Awa, xa n mi Fafe Alaa wanla kema hali ε mi la n na. ³⁸ Koni xa n na e kema, xa ε mi la n na, ε la n ma wanle ra alogo ε xa a kolon fa, a Fafana n yi e nun n tan fafani.”

³⁹ Yahudiyane mən yi kata Yesu suxu feen na, koni a yi a ba e yii.

⁴⁰ Yesu mən yi xεte Yuruden kidi ma, Yoni yi marafuun tima dənaxan yi igeni a fələn. A sa lu na. ⁴¹ Muxu wuyaxi yi fa a fəma, e naxa, “Yoni mi kabanako fe liga, koni a falan naxanye birin tixi xəmən i to a fe yi, jəndin nan ne ra.” ⁴² Muxu wuyaxi yi dənkeleya a ma mənni.

11

Lasarusi faxa fena

¹ Xəmənə nde yi furaxi, naxan yi xili Lasarusi Betani kaana, Mariyama nun a tada jaxalanmana, Marata yi dxi taan naxan yi. ² Mariyama findi jaxanla nan na naxan latikənənna sa Marigin sanne ma, a yi e masugusugu a xun səxene ra, na ngaxakedenna Lasarusi nan yi furaxi. ³ Nanara, a tadane yi xeraan nasiga Yesu ma, e naxa, “Marigina, i xəyin bata fura.” ⁴ Yesu to na mε, a naxa, “Saya fure mi a ra. Ito ligaxi nən alogo Ala xa binya. Alaa Dii Xəmən binyama nən fureni ito xən ma.”

⁵ Marata nun a xunyen jaxalanmaan nun Lasarusi yi rafan Yesu ma han! ⁶ Anu, a to a mε fa fala a Lasarusi furaxi, a yi

dənaxan yi, a mən yi xii firin ti mənni. ⁷ Na xanbi ra, a yi a fala a xarandiine xa, a naxa, “En xεte Yudaya yamanani.” ⁸ A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Karaməxə, a munma bu singen Yahudiyane yi waxi i magələn feni, i mən waxi xεte feni mənna nin ba?” ⁹ Yesu yi e yabi, a naxa, “Yanyin birin na, kənənna mi na ba? Naxan na sigan ti yanyin na, na mi dagalanma ayi amasəto a dunuƣa kənənna toma. ¹⁰ Koni xa muxun sigan ti kəεen na, a dagalanma ayi nən amasəto kənənna mi na.” ¹¹ Yesu to na fala, a naxa, “En xəyin Lasarusi xiin nən, koni n xa sa a raxulun.” ¹² A xarandiine yi a fala a xa, e naxa, “Marigina, xa a xiin nən, a kəndeyama nən.” ¹³ Koni Yesu yi Lasarusi faxa feen nan ma fe falama nun. A xarandiine yi mirixi a ma, a xixənla nan tun yi a ma. ¹⁴ Nanara, Yesu yi falan makenen e xa, a naxa, “Lasarusi faxaxin nan a ra. ¹⁵ Koni n bata səwa ε tan ma fe ra bayo n mi yi a fəma nun, alogo ε xa dənkeleya. En siga a fəma.” ¹⁶ Nayi, Tomasi, naxan yi xili a “Gulunna,” na yi a fala xarandiin bonne xa, a naxa, “En fan xa siga, alogo en birin xa sa faxa!”

Yesu nan nii rakisin fima

¹⁷ Yesu to fa, a yi a kolon a Lasarusi maluxunna bata yi xii naanin ti. ¹⁸ Betani nun Yerusaleen taan yi tagi so, fə kilo saxan jəxən. ¹⁹ Yahudiya wuyaxi bata yi fa nun Marata nun Mariyama xunye xəmemaan saya xəntənna tideni e ma.

²⁰ Marata to a mε, a Yesu fama, a yi siga a ralandeni koni Mariyama yi lu banxini. ²¹ Marata yi a fala Yesu xa, a naxa, “N Marigina, xa i yi be nun, n xunyen mi yi faxe nun! ²² Koni n na a kolon, hali iki, i na Ala maxandi fefe ra, a na ligama i xa nən.” ²³ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I xunyen mən kelima nən sayani.” ²⁴ Marata yi a yabi, a naxa, “N na a kolon a kelima nən sayani dunuƣa rapanni.” ²⁵ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N tan nan marakeli tiin na sayani e nun nii rakisin na. Naxan na dənkeleya n tan ma, hali a faxa, a nii rakisin sətəma nən. ²⁶ Naxan na lu a nii ra a dənkeleya n ma, na mi faxe mumε! I laxi ito ra ba?” ²⁷ Marata yi a yabi, a naxa, “Ɔn Marigina, n laxi a ra

* 10:34: Yaburin 82.6

fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan i tan na, Alaa Dii Xेमेना, naxan yi fama dunuƵa yi nun.”

²⁸ Marata na fala xanbini, a xete, a yi a xunyeन Mariyama xili wundoni, a yi a fala a xa, a naxa, “Karamoxo be yi, a i xilima.”

²⁹ Mariyama na me waxatin naxan yi, a yi keli mafuren, a sa a ralan. ³⁰ Yesu munma yi taan li nun, Marata a li denaxan yi, a yi menna nin nun. ³¹ Yahudiyan naxanye siga Mariyama xontondeni, ne a to waxatin naxan yi Mariyama bata keli mafuren, a mini, e yi bira a foxo ra. E yengi yi a ma, a sigan gaburun deen nan na wugadeni.

³² Mariyama Yesu feman li waxatin naxan yi, a yi a to, a yi a xinbi sin a bun ma, a naxa, “Marigina, xa i yi be nun, n xunyeन mi yi faxe nun!” ³³ Yesu yi a to, a wugama, Yahudiyan naxanye fan yi a foxo ra, ne fan yi wugama, na yi a niin sunu han! ³⁴ A yi e maxodin, a naxa, “E a maluxunxi minen yi?” E yi a yabi, e naxa, “Marigina, fa a mato.”

³⁵ Yesu yi wuga. ³⁶ Na ma, Yahudiyane naxa, “A bata a xanu kii naxan yi, e na mato!” ³⁷ Koni nde naxa, “Ito xa mi danxuton yeen nabi ba? A mi yi a lige nun, Lasarusi nama faxes ba?”

Lasarusi rakeli fena sayani

³⁸ Yesu bojen yi sunuxi, a siga gaburun deen na. Faranna nan yi a ra nun, gemen saxi a deen na. ³⁹ Yesu yi e yamari, a naxa, “E gemen ba a de ra!” Faxes muxun tadan jaxalanmaan Marata yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, a xirin nan fa minima iki amasoto a maluxunna bata soqe naanin ti.” ⁴⁰ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “N mi yi a fala i xa nun fa fala xa i denkeleyaxi, i Alaa binyen toma nen?” ⁴¹ Nayi, e gemen ba na. Yesu yi a ye rate kore, a yi Ala maxandi, a naxa, “N Fafe, n barikan birama i xa amasoto i bata n xuiin me. ⁴² N na a kolon fa fala i n xuiin mema waxatin birin. Koni n ni ito falama muxuni itoe nan ma fe ra naxanye tixi be, alogo e xa la a ra fa fala a i tan nan n xexi.” ⁴³ A to na fala, a yi a

xuini te, a naxa, “Lasarusi, mini!” ⁴⁴ Faxes muxun yi keli gaburun kui, a sanna nun a yiine raxidixi kasangenna ra, a xunna fan mafilinxi kasangenni. Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E a mafulun, e a lu, a xa siga.”

E wundo fena Yesu xili ma

Matiyu 26.1-5, Maraka 14.1-2, Luka 22.1-2

⁴⁵ Nanara, Yahudiyan naxanye yi na Mariyama xontondeni, Yesu feen naxan liga, e to na to, e wuyaxi yi denkeleya a ma. ⁴⁶ Koni nde yi siga Farisi muxune fema. Yesu feen naxan ligaxi, e sa na fala e xa.

⁴⁷ Nanara, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune yi kitisa yamaan xili bode toni, e naxa, “En nanfe ligama? Xemeni ito kabanako fe wuyaxi ligama!” ⁴⁸ Xa en na a lu iki, muxune birin denkeleyama a ma nen. Romi kuntigine kelima nen, e yi en ma yire sarijanxin kala e nun en siyaan birin!”* ⁴⁹ E tan nde keden nan yi xili Kayafa, naxan yi Saraxarali Kuntigi Singen na nun na jeen na, a yi a fala, a naxa, “E mi fefe kolon!” ⁵⁰ E mi a kolon ba, fa fala a fisa muxu kedenna xa faxes yamaan xa benun siyaan birin xa halagi?”

⁵¹ Anu, a mi na falaxi a yete ma. Kayafa to yi saraxarali kuntigiyani nun na jeen na, a waliyiya falan nan tixi na ra fa fala Yesu xa faxes Yahudiyane siyaan xa. ⁵² Koni na siyaan gbansanna xa mi a ra fo Ala diin naxanye xuyaxi ayi, a yi ne findi yama kedenna ra. ⁵³ Nba, folo na waxatin ma, Yahudiya kuntigine yi Yesu faxes feni ton. ⁵⁴ Nanara, Yesu mi fa a masiga ti Yudaya yamanani kenenni sonon koni a keli, a siga taana nde yi tonbonna dexan ma, denaxan xili Efram. E nun a xarandiine yi lu na yi.

⁵⁵ Yahudiyane sanla, Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla† bata yi maso. Muxu wuyaxi yi keli na yamanani siga Yerusalen taani alogo e xa sa e yete rasarijan benun sanla xa a li. ⁵⁶ E yi lu Yesu fenje. E yi malanxi Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, e yi lu e bode maxodinje, e naxa, “E mirixi nanse

* **11:48:** Yesu a waxatini, Romi kaane Isirayila yamanan suxu nen yengeni. Nayi, xa Yerusalen taani maxa paxi ra, Romi kaane yi na yatema nen muruten na nun, e fa yengen so, e taan yirene kala. Na nan gaxu yi Isirayila kaane ma.

† **11:55:** Halagi Tiin Dangu Loxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxes koe kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xorjaan 12.1-13 kui.

ma? A mi fe sanli ba?" ⁵⁷ Saraxarali kuntigine nun Farisi muxune bata yi yamarin fi, e naxa, xa naxan Yesu yire kolon, a xa a yire ba alogo e xa sa a suxu.

12

*Latikənnəna sa fena Yesu ma
Matiyu 26.6-13, Maraka 14.3-9*

¹ A bata yi lu soge sennin benun Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla xa a li, Yesu yi siga Betani taani, Lasarusi yi dəxi dənaxan yi, Yesu naxan nakeli sayani. ² E yi donseen nafala a xa na yi. Lasarusi yi dəxi Yesu fəma a dɛgedeni, Marata yi walima e xa. ³ Nba, Mariyama yi latikənnəna sare xədɛxən litiri tagi tongo, naxan xili naradi, a yi a sa Yesu sanne ma. A yi e masugusugu a xunɛxən na. Latikənnəna xirin yi banxin suxu. ⁴ Yudası Isakariyoti, Yesu a xarandiina nde naxan yi a yanfama, a a so yiini, na yi a fala, a naxa, ⁵ "Nanfera latikənnəni ito mi matixi gbeti gbanan keme saxan na, a so yigelitəne yii?" ⁶ A mi na falaxi fa fala a xaminxi yigelitəne fe ra, koni bayo mupaden nan yi a tan na nun. Gbeti bənbenla yi ramaraxi a tan nan yii. A yi na gbetina nde donma nun. ⁷ Koni Yesu naxa, "Fata a ra! A ito maraxi n binbin maluxun ləxən nan yee ra. ⁸ Yigelitəne e fəma waxatin birin koni n tan mi luma e fəma waxatin birin."

E yi Lasarusi fan faxa feni tən

⁹ Yahudiya wuyaxi yi a mɛ, a Yesu na yi. E yi siga Yesu nun Lasarusi fan mato-deni Yesu naxan nakeli sayani. ¹⁰ Na ma, saraxarali kuntigine yi Lasarusi fan faxa feni tən. ¹¹ Amasəto Yahudiya wuyaxi yi xetema e fəxə ra, e yi dənkeleya Yesu ma Lasarusi a fe ra.

Yesu yi so Yerusalən taani

Matiyu 21.1-11, Maraka 11.1-11, Luka 19.28-40

¹² Na xətən bode, yama gbeen naxan yi faxi sanli, ne yi a mɛ, a Yesu fama Yerusalən taani. ¹³ Nanara, e sa tugu yiine masɛɛ, e sa a ralan, e sənə, e naxa, "Ala tantun! Naxan fama Marigin xinli, Ala xa na baraka! Ala xa Isirayila Mangan baraka!"

¹⁴ Yesu yi sofanla to, a dəxə a fari alo a sɛbɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa,

¹⁵ "Siyon kaane, e nama gaxu!

A mato, e mangan fama.

A dəxi sofali diin fari."*

¹⁶ A xarandiine mi yi na birin famuxi singen, koni Yesu binya waxatin naxan yi, nayi e yi a kolon a na feene yi sɛbɛxi a tan nan ma fe ra, a e tan yetɛn bata yi na liga a xa.

¹⁷ Yamaan naxan yi Yesu fəma a Lasarusi xili gaburun na waxatin naxan yi, a yi a rakeli sayani, ne birin yi lu na seren bɛ. ¹⁸ Nanara, yamaan yi siga a ralandeni amasəto e bata a mɛ Yesu kabanako feen naxan ligaxi. ¹⁹ Farisi muxune yi a fala e bode xa, e naxa, "E mi a to, en katan naxan tima, a munanfan yo mi en ma! A mato, dunuɲa muxune birin biraxi a fəxə ra!"

Girəkina ndee yi Yesu fen

²⁰ Girəkina ndee bata yi siga sanli Ala batudeni. ²¹ E fa Filipi fəma naxan yi keli Betasada taani Galile yamanani, e yi maxədinna ti, e naxa, "Nxu Fafe, nxu waxi a xən ma, nxu xa Yesu to." ²² Filipi yi sa a fala Andire xa, e firinna birin yi siga, e sa a fala Yesu xa.

²³ Yesu yi e yabi, a naxa, "Muxuna Dii Xemen binya waxatin bata a li. ²⁴ N xa jəndin fala e xa, fanni sansi kɛsən mi bira bəxəni a yee maluxun, a mi wuyɛ ayi. Koni xa a yee maluxun, a solima nən, a wuya ayi. ²⁵ Muxu yo niin nafan a ma, a bənəma a yi nən, koni muxu yo a mɛ a niin na dunuɲa ito yi, na a ramarama nən habadan nii rakisini. ²⁶ Muxu yo waxi a xən ma, a xa wanla kɛ n xa fə a xa bira n fəxə ra nən. Nayi, n dənaxan yi, n ma walikɛn fan luma nən mənni. Muxu yo wanla kema n xa, n Fafe Ala na binyama nən."

Yesu yi a faxa feen fala

²⁷ Yesu naxa, "N bəjən tərəxi na a ra iki. N nanfe falama? N xa a fala ba, fa fala, 'N Fafe, i nama tin waxatini ito xa n li?' Anu, n faxi na nan ma. ²⁸ N Fafe, i xinla binya!" Nayi, fala xuiin yi keli kore naxan a fala, a naxa, "N bata a binya, n mən a binyama nən." ²⁹ Yamaan naxan yi tixi na, ne yi fala xuiin mɛ, e naxa, "Galanna

* 12:15: Sakari 9.9

bata a xui ramini!” Ndee naxa, “Malekan bata falan ti a xa!” ³⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “Fala xuini ito mi minixi n tan ma fe ra, fɔ ε tan ma fe ra. ³¹ Dunuɓa kitin bolon waxatin bata a li iki. Ala dunuɓani ito kuntigi ɲaxin kedima nɛn iki. ³² N na yite† bɔxɔn ma waxatin naxan yi, n muxune birin mabandunma nɛn n ma.” ³³ A ito falaxi nɛn alogo a xa a faxa kiin yita e ra. ³⁴ Yamaan yi a yabi, e naxa, “Nxu bata a kolon Sariya Kitabun xɔn, a Alaa Muxu Sugandixin luma nɛn habadan. I tan a falama nanfera fa fala a Muxuna Dii Xɛmɛni tema nɛn? Nde Muxuna Dii Xɛmɛni ito ra?” ³⁵ Yesu yi e yabi, a naxa, “Kɛnɛnna kanna mɔn ε yɛ singen waxatidi tun. Kɛnɛnna ε tagi waxatin naxan yi ε sigan ti, alogo dimin nama so ε ma. Bayo naxan dimini, na mi a sigaden kolon. ³⁶ Kɛnɛnna kanna ε tagi waxatin naxan yi, ε dɛnkeleya a ma, alogo ε xa findi kɛnɛnna muxune ra.”

Yesu ito fala e xa waxatin naxan yi, a yi siga, a a luxun e ma.

Yahudiyane mi tin dɛnkeleye

³⁷ Hali a to kabanako fe wuyaxi liga e yɛɛ xɔri, e mi la a ra. ³⁸ Na liga nɛn alogo Nabi Esayi fala xuiin xa kamali, a naxa, “Marigina, nde laxi nxɔ falan na? Marigina a sɛnbɛn makɛnɛn nde xa?”‡

³⁹ Nanara, e mi yi nɔɛ dɛnkeleye bayo Esayi mɔn naxa,

⁴⁰ “A bata e yɛɛn danxu, a yi e bɔɲɛn xɔdɔxɔ ayi, alogo e yɛɛne nama toon ti, e xaxinla nama feene famu, a e nama maxɛɛ, Ala yi e rakɛndɛya.”§

⁴¹ Esayi na falaxi nɛn, bayo a bata yi Yesu a binyen to, a yi a tan nan ma fe falama.

⁴² Anu, hali yamaan kuntigine yɛ, muxu wuyaxi dɛnkeleya nɛn Yesu ma. Koni e mi yi tinma a falɛ Farisi muxune fe ra alogo e nama e ramini salideni. ⁴³ A rafan e ma muxune xa e binya benun Ala xa e binya.

Kitisana

⁴⁴ Yesu yi a xuini te, a naxa, “Naxan na dɛnkeleya n ma, a mi dɛnkeleyaxi n tan xan

tun ma fɔ naxan n xɛxi. ⁴⁵ Muxu yo n to, na bata n xɛ muxun fan to. ⁴⁶ N bata fa dunuɓa yi alo kɛnɛnna kanna. Naxan na dɛnkeleya n ma, na mi luyɛ dimini. ⁴⁷ Muxu yo n ma falan mɛ, a mi a suxu, n tan xa mi a yalagima. Amasɔtɔ n mi faxi dunuɓa muxune yalagideni, fɔ e rakisideni. ⁴⁸ Naxan na a mɛ n na, a mi tin n ma falane suxɛ. N ma falan na kanna yalagima nɛn lɔxɔ dɔnxɛni. ⁴⁹ Amasɔtɔ n mi falan tima n yɛɛ xan ma fe ra fɔ n Fafe Ala naxan n xɛxi. Na nan n ma fala tixine yamarima n ma. ⁵⁰ N na a kolon fa fala a yamarin findima nɛn habadan nii rakisin na. N falan tiin nɛn alo n Fafe Ala a yamarixi n ma kii naxan yi.”

13

Yesu yi a xarandiine sanne maxa

¹ Nba, na xɔtɔn bode, Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla nan yi a ra. Yesu yi a kolon fa fala a keli waxatin bata a li dunuɓa yi, siga a Fafe Ala konni. A gbee muxun naxanye yi dunuɓa yi, a yi ne xanu waxatin birin, a yi e xanu han a rapanna.

² E yi e dɛgema waxatin naxan yi, Yinna Manga Setana bata yi yelin soɛ Simɔn ma dii xɛmɛn Yudasɩ Isakariyoti bɔɲɛni a xa Yesu yanfa, a a so yiini. ³ Yesu yi a kolon fa fala Fafe Ala bata feen birin sa a sɛnbɛni. A yi a kolon fa fala a fataxi Ala nan na, a mɔn sigama Ala nan ma. ⁴ Nanara, e to yi e dɛgema, a yi keli, a yi a doma gbeen ba a ma, a dugin xidi a tagi. ⁵ Na xanbi ra, a yi igen sa ige sa seen kui, a yi fɔlɔ a xarandiine sanne maxɛ. Dugin naxan yi xidixi a tagi, a yi e sanne masugusugu na ra. ⁶ A yi fa Simɔn Piyɛri fɛma, na yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, i tan nan n sanna maxama ba?”

⁷ Yesu yi a yabi, a naxa, “I mi a kolon n naxan ligama iki, koni i fama a kolondeni nɛn.” ⁸ Piyɛri yi a fala, a naxa, “I tan mi n sanna maxɛ mumɛ!” Yesu yi a yabi a naxa, “Xa n mi i sanna maxa, i mi findɛ n ma xarandiin na.” ⁹ Simɔn Piyɛri yi a yabi, a naxa, “Marigina, i nama n sanna gbansanna maxa nayi, koni e nun n yiine nun n xunna!” ¹⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “Naxan bata a gbindin maxa, na mako mi

† 12:32: Yesu yite nɛn a yelin xanbini gbangbanɲɛ wudin ma. A mɔn yi te ariyanna yi. Yesu falan tima na fe firinna nan ma. A mato Yoni 3.14 kui. ‡ 12:38: Esayi 53.1 § 12:40: Esayi 6.9-10

fa a maxan ma fə a sanne, bayo a sarijan. E fan sarijan, koni ε birin mi a ra.” ¹¹ Yesu yi a yanfa muxun kolon. Nanara, a yi a fala, a naxa, “E birin mi sarijan.”

¹² Yesu yelin e sanne maxε waxatin naxan yi, a yi a doma gbeen nagodo a ma, a mən yi sa dɔxɔ a funfuni. A yi e maxədin, a naxa, “N naxan ligaxi ito ra, ε na famunxi ba? ¹³ E n tan xilima fa fala ‘Karamɔxɔ’ e nun ‘Marigina.’ Na falan lanxi amasɔtɔ na nan n tan na. ¹⁴ Xa n tan ε Marigin nun ε karamɔxɔn bata ε sanne maxa, ε tan fan xa ε bode sanne maxa. ¹⁵ N misaala yitaxi ε ra nən, alogo ε xa a liga alo n na a ligaxi kii naxan yi. ¹⁶ N xa jəndin fala ε xa, konyin mi gbo a kanna xa, xeraan mi gbo a xε muxun xa. ¹⁷ E bata feni itoe kolon iki, sɛwana ε xa, xa ε lu na lige!”

¹⁸ “N mi falan tima ε birin ma fe ra. N bata naxanye sugandi, n ne kolon. Koni fə Kitabun fala xuiin xa rakamali nən, a naxa, ‘Nxu nun naxan donseen donma nxu bode xɔn, na bata keli n xili ma.’” ¹⁹ N ni ito falama ε xa iki benun a xa liga. Nayi, a na liga waxatin naxan yi, ε lama a ra nən, fa fala, ‘N tan nan a ra, naxan na yi.’”†

²⁰ “N xa jəndin fala ε xa. Naxan na n ma xerani suxu, na bata n fan yisuxu. Naxan na n tan yisuxu, na kanna bata Ala yisuxu naxan n xexi.”

Yudasi Yesu yanfama nən

Matiyu 26.20-25, Maraka 14.17-21, Luka 22.21-23

²¹ Yesu ito fala waxatin naxan yi, a niin yi sunu! A yi sereya falani ito ti, a naxa, “N xa jəndin fala ε xa, ε tan nde keden n yanfama nən, a n so yiini yati!” ²² A xarandiine yi e bode mato, e mi yi a kolon a yi muxun naxan ma. ²³ Yesu a xarandii keden yi na, a yi naxan xanuxi kati, na yi dɔxi a dɛxɔn ma. ²⁴ Simən Piyəri yi a yiin maliga na xa, a naxa, “A maxədin, a nde a fe falama.” ²⁵ Na xarandiin yi a maso Yesu ra, a yi a maxədin, a naxa, “N Marigina, nde na ra?” ²⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “N na donseen sin sabini, n na a so naxan yii, na kanna nan a ra.” Awa, a donseen sin sabini, a yi a

so Simən ma dii xəmən Yudasi Isakariyoti yii. ²⁷ Yudasi donseen nasuxina, Setana yi so a yi sa! Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I naxan ligama, na liga mafuren.” ²⁸ Yesu naxan fala a xa, bonna naxanye yi dɔxi e dɛgedeni, ne sese mi yi na famunxi. ²⁹ Bayo Yudasi nan yi e gbetin marama, ndee yengi yi lu a ma, a Yesu bata a fala a xa, a xa sa sena ndee sara sanla fe ra. Hanma a xa sa sena nde so yiigelitɔne yii. ³⁰ Yudasi yi na donseen nasuxu, a mini na sa! Kɔɛɛn nan yi a ra.

Sariya nənɛna fe

³¹ Yudasi siga waxatin naxan yi, Yesu naxa, “Iki, n tan Muxuna Dii Xəmɛna binyen bata makɛnɛn, Alaa binyen fan bata makɛnɛn n barakani. ³² Xa Alaa binyen bata makɛnɛn n tan barakani, Ala yetɛna n tan Muxuna Dii Xəmɛna binyen makɛnɛnma nən mafuren!”

³³ “N ma diine, n mi buma ε fɛma sɔnɔn. E n fenma nən, koni n naxan fala Yahudiyane xa, n na nan falama ε fan xa, n naxa, ‘N sigama yiren naxan yi, ε mi nɔɛ sigɛ na yi.’” ³⁴ N yamari nənɛn nan soma ε yi, ε bode xanu. E ε bode xanu alo n na ε xanuxi kii naxan yi. ³⁵ E na ε bode xanu, muxune birin ε kolonma n ma xarandiine ra na nan xɔn.”

Yesu yi Piyəri rakolon

Matiyu 26.31-35, Maraka 14.27-31, Luka 22.31-34

³⁶ Simən Piyəri yi a maxədin, a naxa, “Marigina, i sigan minɛn yi?” Yesu yi a yabi, a naxa, “N sigama dɛnaxan yi, i mi nɔɛ sigɛ n fɔxɔ ra mɛnni iki, koni i sigama n fɔxɔ ra nən waxati famatɔni.” ³⁷ Piyəri yi a maxədin, a naxa, “Marigina, nanfera, n mi nɔɛ bire i fɔxɔ ra iki? N faxɛ nən i ya fe ra!” ³⁸ Yesu yi a yabi, a naxa, “I faxɛ n ma fe ra ba? N xa jəndin fala i xa, benun dontonne xa wuga waxatin naxan yi, i ya falama nən dɔxɔna ma saxan fa fala i mi n kolon.”

14

Kiraan nan Yesu ra

* **13:18:** Yaburin 41.10 † **13:19:** A sɛbɛxi Xɔrɔyaan 3.14 kui fa fala Ala xinla yetɛɛn findixi na falan nan na bayo Ala naxa mɛnni, “N tan na a ra, Ala naxan na yi.” Ala mən naxa mɛnni fa fala a yetɛɛn xili nən “N Na Yi.” Nayi, Yesu a falani ito bunna nən fa fala Yesu findixi Alaa falan nan na, falan naxan findixi Ala ra. Na feen mən sɛbɛxi Yoni 1.1 kui.

¹ Yesu yi a fala e xa, a naxa, “E bɔɲen nama tɔɔ, ε denkeleya Ala ma, ε denkeleya n tan fan ma. ² Banxi wuyaxi n Fafe Ala konni. Xa a mi yi na kiini, n yi a falama ε xa nɛn nun. N sigama n xa sa yirena nde yitɔn ε xa na yi. ³ N na sa yirena nde yitɔn ε xa, n mɔn fama nɛn, n yi siga ε ra n yii alogo n denaxan yi, ε fan yi sa lu mɛnni. ⁴ N sigan denaxan yi, ε mɛn kiraan kolon.”

⁵ Tomasi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, nxu mi i sigaden kolon, nxu na kiraan kolonma di?” ⁶ Yesu yi a yabi, a naxa, “Kiraan nan n tan na, e nun ɲɔndina e nun nii rakisina. Muxu yo mi sigε n Fafe Ala ma n tan ma sabuyaana xanbi. ⁷ Xa ε n tan kolon, ε n Fafe fan kolonma nɛn. To xanbi ra, ε bata a kolon, ε bata a to.”

⁸ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Marigina, Fafe Ala yita nxu ra, na nan nxu wasama.” ⁹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Filipi, en bata bu en bode fɛma kati! Han to, i mi n kolon? Muxu yo na n to, na kanna bata Fafe Ala to. I tan a falama nanfera fa fala a n xa Fafe Ala yita ε ra? ¹⁰ Filipi, i mi laxi a ra ba, fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi? N falan naxanye tima ε xa, n gbee mi ne ra. Koni n Fafe Ala naxan luma n tan yi, na nan a wanla kɛma. ¹¹ E denkeleya a ma fa fala n Fafe Ala yi, Fafe Ala n fan yi. Hanma ε denkeleya kabanako fe wanli itoe xɔn.”

¹² “N xa ɲɔndin fala ε xa, naxan na denkeleya n ma, na feene ligama nɛn alo n naxanye ligama. A yetɛɛn feene ligama nɛn naxanye gbo itoe xa, amasɔɔ n sigama n Fafe Ala fɛma. ¹³ E na Ala maxandi fefe ra n tan xinli, n na ligama ε xa nɛn alogo n Fafe Alaa binyen xa mayita a Dii Xɛmɛn barakani. ¹⁴ Xa ε n xandi fefe ra n xinli, n na ligama ε xa nɛn.”*

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹⁵ “Xa ε n xanuxi, ε n ma yamarine suxu. ¹⁶ N Fafe Ala maxandima nɛn, a yi Mali Ti gbɛɛ so ε yii naxan luma ε fɛma habadan. ¹⁷ Alaa Nii Sarijanxin nan a ra, ɲɔndin kanna. Dunuɲa muxune mi nɔɛ na sɔɛ amasɔɔ e mi nɔɛ a toɛ, e mi a kolonɲɛ. Koni ε tan a kolon amasɔɔ a luma nɛn ε fɛma, a mɔn yi lu ε yi. ¹⁸ N mi ε luyɛ alo kiridine, n mɔn fama nɛn ε fɛma. ¹⁹ Ndedi nan fa

luxi, dunuɲa muxune mi fa n toma sɔnɔn koni ε tan n toma nɛn. Bayo n tan bata niin kisin sɔɔ, ε fan nii rakisin sɔɔma nɛn. ²⁰ Na waxatin na a li, ε a kolonma nɛn, a n Fafe Ala yi, ε tan fan n tan yi alo n tan ε yi kii naxan yi. ²¹ Muxu yo n ma yamarine sɔɔ, a yi e suxu, na nan bata n xanu. Muxu yo n xanu, n Fafe Ala fan na kanna xanuma nɛn, n tan fan yi a xanu, n yi n yetɛ yita a ra.”

²² Yudasii bonna, Yudasii Isakariyoti mi naxan na, na yi a fala, a naxa, “Marigina, nanfera i lan i xa i yetɛ yita nxu ra, koni i mi i yetɛ yitɛ dunuɲa muxune ra?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Muxu yo n xanu, na n ma falan suxuma nɛn. N Fafe Ala fan yi a xanu, n tan nun n Fafe Ala yi siga a fɛma, nxu yi nxu konni tɔn a fɛma. ²⁴ Muxu yo mi n xanu, na mi n ma falan suxɛ. E bata falan naxan mɛ, n gbee fala mi na ra. N Fafe Ala naxan n xɛxi, na nan gbee na ra.”

²⁵ “N to yi ε fɛma, nanara, n falani itoe ti ε xa. ²⁶ Koni Mali Tiina, Alaa Nii Sarijanxina, Fafe Ala naxan nafama ε ma n xinli, na ε xaranma nɛn feen birin ma. N feen naxan birin falaxi ε xa, a ne birin nabirama nɛn ε ma.”

²⁷ “N bata bɔɲɛ xunbenla lu ε yi. N bata n ma bɔɲɛ xunbenla fi ε ma. N mi a fixi ε ma alo dunuɲa kiin tima kii naxan yi. E bɔɲɛn nama tɔɔ, ε nama gaxu. ²⁸ E bata n ma falan mɛ, n naxa, ‘N sigama koni n mɔn fama ε fɛma nɛn.’ Xa ε yi n xanuxi, ε yi sɛwama nɛn n siga feen na n Fafe Ala konni amasɔɔ a gbo n tan xa. ²⁹ N feni itoe falama ε xa nɛn iki benun a xa liga. Nanara, a na liga waxatin naxan yi, ε denkeleyama nɛn. ³⁰ N mi fa buma falan tiyɛ ε fɛma sɔnɔn, amasɔɔ dunuɲa ito kuntigi ɲaxin fama. Sese mi a ra n tan yi. ³¹ Koni dunuɲa xa a kolon fa fala n bata n Fafe Ala xanu. Nanara, n feen birin ligama alo a n yamarixi kii naxan yi. E keli, ε fa, en siga.”

15

ɲɔndin binla nan Yesu ra

¹ Yesu yi a fala, a naxa, “N tan nan ɲɔndin binla ra alo wudin binla. N Fafe Ala nan nakɔɔn kanna ra. ² Wudi yiin naxanye birin n tan wudi binla ma, xa na naxanye

* **14:14:** Ala maxandi feni ito mɔn seɓɛxi Yoni 15.16 nun 16.23-26 nun 15.7 kui.

mi bogi, Fafe Ala ne bama nen n ma. Naxanye birin bogima, a ne rasarijanma nen alogo e mon xa bogi dangu a singen na. ³ N falan naxan tixi e xa, na bata e sarijan iki. ⁴ E lu n tan yi, n fan yi lu e yi. Wudi yiin mi noe boge a yete ra, xa a mi a binla ma. E fan na kii nin, xa e mi lu n tan yi. ⁵ N tan nan wudin binla ra, a yiine nan e tan na. Naxan na lu n tan yi, n tan fan luma nen na kanni, a yi bogi wuyaxi ti a kewanli.* Amasoto e mi noe sese lige n tan xanbi. ⁶ Xa muxun naxan mi lu n tan yi, na rawolima ayi nen alo wudi yiina, a xara. Na wudi yii sifane malanma nen, e sa tēni, e gan. ⁷ Xa e lu n tan yi, n ma falan yi lu e yi, e na n xandi sese yi, e na soto ma nen. ⁸ E na findi n ma xarandiine ra, e yi bogi wuyaxi ti e kewanli, na nan n Fafe Alaa binyen makenenma.”

⁹ “N Fafe Ala n xanuxi kii naxan yi, n fan bata e xanu na kiini. E lu n ma xanuntenyani. ¹⁰ Xa e n ma yamarine suxu, e luma nen n ma xanuntenyani alo n fan n Fafe Alaa yamarin suxi kii naxan yi, n lu a xanuntenyani. ¹¹ N ni ito falaxi e xa nen alogo n ma sewan xa lu e yi, e sewan yi defe.”

¹² “N ma yamarin nan ito ra, e bode xanu alo n na e xanuxi kii naxan yi. ¹³ Xanuntenyaan mi muxu yo yi dangu ito ra fa fala a xa faxa a xoyine fe ra. ¹⁴ Xa e n ma yamarine suxu, n xoyine nan e tan na. ¹⁵ N mi fa a falama e ma sonon fa fala walikene amasoto walikēn mi a kolon a kuntigin naxan ligama. Koni n fa e xili bama nen, ‘n xoyine’ amasoto n naxan birin mexi n Fafe Ala ra, n bata na yeba e xa. ¹⁶ E tan mi n sugandixi koni n tan bata e sugandi, n yi e ti a ra a e xa siga, e sa bogi wuyaxi ti e kewanle xon, bogin naxanye luma a ra habadan alogo e na fefe maxandi n xinli, n Fafe Ala xa na fi e ma. ¹⁷ N ma yamarin nan ito ra, e bode xanu.”

Dunupa muxune e rapaxuma nen

¹⁸ “Xa dunupa muxune e rapaxu, e xaxili lu a xon ma fa fala a e n singe nan rapaxu. ¹⁹ Xa dunupa muxun nan yi e tan na nun, dunupa muxune yi e xanuma nen alo e kon

kaane. Koni n bata e sugandi keli dunupa muxune tagi. E gbee mi fa e tan na. Na nan a ligaxi dunupa muxune e rapaxuxi. ²⁰ N naxan falaxi e xa, e xaxili lu na xon ma, n naxa, ‘Konyin mi gbo a kanna xa.’ Xa e bata n tan besenxonya, e e fan besenxonyama nen. Xa e bata n ma falan suxu, e e fan gbeen suxuma nen. ²¹ Koni e ito birin ligama e ra nen amasoto n gbeen nan e tan na, bayo e mi n xe muxun kolon. ²² Xa n mi yi fa nun, n fa falan ti e xa, e mi yi yatema yulubi tongone ra nun. Koni iki, mawuga yo mi fa e xa yulubina fe ra sonon. ²³ Muxu yo n tan rapaxu, na kanna bata n Fafe Ala fan rapaxu. ²⁴ Xa n mi yi kabanako fe wanle ke e tagi nun, muxu gbete munma yi naxanye liga singen, e mi yi yaten yulubi tongone ra nun. Koni iki, n naxan ligaxi, e bata na to. Hali na, e n tan nun n Fafe Ala rapaxuxi. ²⁵ Koni naxan seboxi e Sariya Kitabun kui, fo na xa kamali nen, a naxa, ‘E bata n tan rapaxu fuuni.’†”

²⁶ “Mali Tiin na fa, n naxan nafama sa keli Fafe Ala fema, Alaa Nii Sarijanxina, jondin kanna, na n ma fe sereyaan bama nen. ²⁷ E tan fan n ma fe sereyaan bama nen amasoto e yi n foxo ra nun xabu a foloni.”

16

¹ “N ni ito birin falaxi e xa nen alogo e nama bira tantanni. ² E e kedima nen salide banxine yi. Nba, waxatina nde fama, xa muxu yo e faxa, na kanna a mirima nen fa fala a bata Alaa wanla ke. ³ E feni itoe ligama e ra nen amasoto e mi n tan kolon, e mi n Fafe Ala fan kolon. ⁴ Koni n bata feni itoe fala e xa. Nanara, e nema feni itoe lige e ra waxatin naxan yi, n ma falane rabirama e ma nen. N munma yi feni itoe fala e xa nun a singeni amasoto n yi e fema.”

Alaa Nii Sarijanxin wanla fe

⁵ “Koni iki, n sigama n xe muxun fema koni e tan sese mi n maxodinma fa fala, ‘I sigan minen yi?’ ⁶ Koni xabu n na a fala e xa, e bojen bata raforo. ⁷ Hali na, n xa jondin fala e xa, a fisa e ma n siga. Amasoto xa n

* **15:5:** Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kewali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina. Na feen mon seboxi Galati 5.22 kui. † **15:25:** Yaburin 35.19 nun 69.5 * **16:7:** Mali Tiini ito findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mi noe finde adamadi yo ra bayo a luma nen denkeleya muxune bojeni. Na feen seboxi Yoni 14.17 kui.

mi siga, Mali Tiin* mi fama ε fεma. Koni xa n siga, n Mali Tiin nafama ε ma nen. ⁸ A na fa, a dunuƚa muxune tantanna yitama e ra nen lan yulubin nun tinxinyaan nun Ala kiti bolonna ma. ⁹ Yulubina, amasoto e mi denkeleyaxi n tan ma. ¹⁰ Tinxinyana, amasoto n sigama n Fafe Ala konni, ε mi fa n toma sɔnɔn. ¹¹ Kiti bolonna, amasoto dunuƚa kuntigi ƚaxin bata yelin yalage.”

¹² “Fe wuyaxi n kui, n naxanye fale ε xa, koni e mi xanƚe ε ma iki. ¹³ Koni Alaa Nii Sariƚanxina, ƚɔndin kanna na fa, a ε tima nen ƚɔndin birin kiraan xɔn. A mi a yete sagoon xan falama. Koni a naxan mεma, a na nan falama ε xa. A yi fe famatone rali ε ma. ¹⁴ A n tan binyama nen amasoto a na naxan soto n tan yii, a na nan nalima ε ma. ¹⁵ Ngbeen nan n Fafe Ala yii seene birin na. Nanara, n naxa, ‘Alaa Niin na naxan soto n yii, a na nan nalima ε ma.’ ”

Bɔƚe rafɔrɔn yi masara sewan na

¹⁶ Awa, Yesu yi a fala, a naxa, “Ndedi mɔn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu ε mɔn n toma nen.”

¹⁷ A xarandiina ndee yi a fala e bode tagi, e naxa, “Ito bunna di? Fa fala, ‘Ndedi mɔn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mɔn n toma nen?’ A mɔn naxa, a sigama a Fafe fεma.” ¹⁸ E yi a falama, e naxa, “A nanse falama ito ra, a naxa, ‘Waxatidi?’ En mi a kolon a naxan falama.”

¹⁹ Yesu to a kolon fa fala e yi waxi a maxodin feni, a yi a fala e xa, a naxa, “N naxan falaxi ε xa fa fala, ‘Ndedi mɔn luxi, ε mi fa n toma, koni na waxatidin na dangu, ε mɔn n toma nen’ ε e bode maxodinma na nan ma ba? ²⁰ N xa ƚɔndin fala ε xa, ε wugama nen, ε sunu koni dunuƚa muxune sewama nen. E bɔƚen nafɔrɔma nen koni ε bɔƚe rafɔrɔn findima nen sewan na. ²¹ Xa ƚaxanla diin barima waxatin naxan yi, a niini suxuma a ma nen kati, amasoto a waxatin nan na ra. Koni a na diin soto waxatin naxan yi, a ƚinanma nen a tɔrɔn birin na, a sewa amasoto a bata diin soto dunuƚa yi. ²² E tan fan na kii nin. E bɔƚen nafɔrɔxi iki koni n mɔn ε toma nen. E bɔƚen yi rafe sewan na. Muxu yo mi nɔe ε sewan be ε yii. ²³ Na waxatin na a li, ε mi n maxodinƚe fefe ra. N xa ƚɔndin fala ε xa, ε na n Fafe Ala maxandi fefe ra n tan xinli, a na fima ε ma

nen. ²⁴ Han iki, ε munma Ala maxandi fefe ra n xinli singen. E xandin ti, ε a soto ma nen alogo ε sewan xa defe.”

Yesu bata dunuƚa nɔ

²⁵ “N bata yi feni itoe fala ε xa sandani. Koni waxatina nde fama, n mi fa falan tima ε xa na kiini, koni n nan n Fafe a fe makenenma ε xa nen na waxatini. ²⁶ Na waxatin na a li, ε Ala maxandima nen n xinli. N mi a falama a n tan nan n Fafe maxodinma ε xa. ²⁷ Na mi a ra. Amasoto Fafe Ala bata ε xanu bayo ε bata n tan xanu, ε bata la a ra fa fala n kelixi Ala nan ma. ²⁸ N kelixi n Fafe Ala nan fεma, n fa dunuƚa ito yi. Iki n kelima dunuƚa yi, n siga n Fafe Ala fεma.”

²⁹ A xarandiine yi a fala, e naxa, “A mato, i falan tima nxu xa kenenna nin iki, i mi fa sanda sama sɔnɔn. ³⁰ Nxu bata a kolon iki fa fala i feen birin kolon. Nanara, i mako mi a ma a muxa xa maxodinna ti. Nayi, nxu bata la a ra fa fala i kelixi Ala nan fεma.” ³¹ Yesu yi e yabi, a naxa, “E bata la a ra iki ba? ³² Waxatina a limaan ni i ra, a bata a li, ε birin xuyama ayi nen na waxatini, ε birin yi siga ε konne yi. E yi n keden peen lu. Koni n keden mi a ra amasoto n Fafe Ala n fεma. ³³ N feni itoe falaxi ε xa nen alogo ε xa bɔƚe xunbenla soto n tan barakani. E tɔrɔma nen dunuƚani ito yi, koni ε wekile! N tan bata dunuƚa nɔ.”

17

Yesu yi Ala maxandi

¹ Yesu yelin na fale waxatin naxan yi, a yi a yete rate kore, a naxa, “N Fafe, waxatin bata a li. I ya Dii Xεmena binyen makenen alogo i ya Dii Xεmen xa i binya. ² I bata senben fi n tan ma adamadiine birin xun na, a n xa habadan nii rakisin fi muxune ma i naxanye soxi n yii. ³ Habadan nii rakisin nan ito ra, a e xa i tan Ala keden peen nan kolon e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina i naxan xexi. ⁴ N bata i ya binyen makenen dunuƚa yi. I wanla naxan soxi n yii, n bata yelin na ra. ⁵ N Fafe, iki n ma binyen makenen i yetagi, binyen naxan yi n yii i fεma nun benun dunuƚa xa da.”

⁶ “I muxun naxanye fixi n ma dunuƚa yi, n bata i makenen ne xa. I gbeen nan yi e tan na. I bata e so n tan yii, e yi i ya falan suxu. ⁷ E bata a kolon iki fa fala i seen naxan birin

fixi n ma, ne kelixi i tan nan yii. ⁸ I falan naxan tixi n xa, n bata na fala e xa, e yi a suxu. E bata a kolon yati, fa fala n kelixi i tan nin. E bata la a ra fa fala i tan nan n xexi.”

⁹ “N ni i tan Ala maxandima e xa. N mi i maxandima dunuṗa muxune birin xan xa fə i muxun naxanye soxi n yii amasəto i gbeen nan ne ra. ¹⁰ Naxanye birin n yii, i gbeen nan ne ra. I gbeen naxanye birin na, n gbeen nan ne ra. N binyaxi e tan xən. ¹¹ Iki n sigama i fəma, n mi fa luma dunuṗa yi sənən koni e tan mən dunuṗa yi. N Fafe sariṗanxina, i xinla naxan fixi n ma, e ratanga na xinla sənbeni alogo e xa findi kedenna ra, alo en tan findixi kedenna ra kii naxan yi. ¹² N yi e fəma waxatin naxan yi, i xinla naxan so n yii, n na e ratanga na xinla sənben nan xən, n yi e kantan. Hali keden mi lə ayi, fə halagin yi ragidixi naxan ma, alogo Kitabun sēbenla xa kamali. ¹³ Iki n sigama i fəma, n bata feni itoe fala dunuṗa muxune xa alogo e xa n ma sēwa dēfexin sətə e bəṗeni. ¹⁴ N bata i ya falan nali e ma koni dunuṗa muxune bata e raṗaxu amasəto dunuṗa gbee mi e tan na alo dunuṗa gbee to mi n tan na. ¹⁵ N mi i mafanma fa fala i xa e ba dunuṗa yi koni n ni i mafanma nən, i xa e ratanga Fe Naxin Kanna ma. ¹⁶ Dunuṗa gbee mi e ra alo dunuṗa gbee to mi n tan na. ¹⁷ E rasariṗan ṗəndin xən. I ya falan nan ṗəndin na. ¹⁸ I n xexi dunuṗa yi kii naxan yi, n fan bata e xē dunuṗa yi na kiini. ¹⁹ N bata n yēte rasariṗan e fe ra alogo e fan xa rasariṗan ṗəndin xən.”

²⁰ “N mi i maxandima e tan xan tun ma fe ra, koni fə e nun muxun naxanye fan dənkeleyama n ma e fala xuiin xən ma ²¹ alogo e birin xa findi muxu kedenna ra, alo i tan n tan yi kii naxan yi, e nun n fan i tan yi kii naxan yi. N Fafe, e fan xa findi kedenna ra en tan yi alogo dunuṗa muxune xa la a ra fa fala i tan nan n xexi. ²² I binyen naxan soxi n yii, n fan bata na so e yii, alogo e fan xa findi kedenna ra alo n tan nun i tan kedenna ra kii naxan yi, ²³ n tan e tan yi, i tan fan n tan yi. E xa findi kedenna ra ngaxakedenya kamalixini alogo dunuṗa muxune xa a kolon fa fala i tan nan n xexi,

a i bata e xanu alo i n xanuxi kii naxan yi. ²⁴ N Fafe, i bata e so n yii. N dənaxan yi, n waxi a xən ma, e fan xa siga n fəxə ra mənna nin, alogo e xa n ma binyen to, i binyen naxan fixi n ma, bayo i n xanuxi nən benun dunuṗa xa da. ²⁵ N Fafe tinxinxina, dunuṗa muxune mi yi i kolon, koni n tan i kolon, e fan bata a kolon a i tan nan n xexi. ²⁶ N bata a liga, e yi i kolon. N na ligama nən, alogo i n xanuxi xanuntenyaan naxan na, na xa lu e tan fan yi, n tan fan yi lu e yi.”

18

Yesu suxu fena

Matiyu 26.47-56, Maraka 14.43-50, Luka 22.47-53

¹ Yesu yelin Ala maxandε waxatin naxan yi, e nun a xarandiine yi siga, e sa dangu Kadirən lanbanna fəxə kedenni, oliwi wudi bili nakəən yireni, e nun a xarandiine sa so dənaxan yi. ² Yudasi naxan Yesu yanfa, a a so yiini, na yi mənna kolon amasəto Yesu nun a xarandiine yi darixi e malanṗe mənna nin. ³ Yudasi yi fa nakəni, e nun Romi sofa ganla nun Yahudiyane kantan muxune, saraxarali kuntigine nun Farisi muxune naxanye xexi. Xaye dεgene nun lənpune nun yengε so seene yi e yii.

⁴ Feen naxanye fama ligadeni Yesu ra, a yi ne birin kolon. Yesu yi fa e fəma, a yi e maxədin, a naxa, “E nde fenma?” ⁵ E yi a yabi, e naxa, “Nxu Yesu Nasarəti kaan nan fenma.” Yesu naxa, “N tan ni i ra.” Yudasi naxan a yanfama, a a so yiini, na fan yi tixi e tagi. ⁶ Yesu to a fala, a naxa, “N tan ni i ra,” e xεte e xanbi ra, e bira.

⁷ Yesu mən yi e maxədin, a naxa, “E nde fenma?” E yi a fala, e naxa, “Yesu Nasarəti kaana.” ⁸ Yesu yi a fala, a naxa, “N bata yi a fala ε xa, a n tan ni i ra. Xa ε n tan nan fenma, ε bonni itoe yiiba, e xa siga.” ⁹ A na liga nən alogo a fala tixin xa kamali, a naxa, “N Fafe Ala naxan birin fixi n ma hali na keden mi ləxi ayi.”

¹⁰ Silanfanna yi Simən Piyeri yii.* Piyeri yi a botinṗe ayi, a Saraxarali Kuntigi Singena konyin yiifari ma tunla sεge a ma. Na konyin yi xili nən “Malikusi.” ¹¹ Yesu yi a fala Piyeri xa, a naxa, “I ya silanfanna

* **18:10:** Silanfanna: Sofane yengεso dεgεmana.

soti a tæeni! N Fafe tɔrɔ igelengenna naxan nagidixi n ma, n mi n minjɛ na ra ba?”

E siga Yesu ra Anasa konni

¹² Sofa ganla nun e mangan nun Yahudiyane kantan muxune yi Yesu suxu, e yi a xidi. ¹³ E siga Yesu ra Anasa singe fema amasɔtɔ Kayafa bitan xɛmɛmaan nan yi na ra. Kayafa nan yi Saraxarali Kuntigi Singen na na jɛɛn na. ¹⁴ Kayafa nan bata yi Yahudiyane rakolon nun, a naxa, a fisa muxu kedenna xa faxa yamaan xa.

Piyeri a mɛ fena Yesu ra

Matiyu 26.69-70, Maraka 14.66-68, Luka 22.55-57

¹⁵ Simɔn Piyeri nun xarandiina nde yi biraxi Yesu fɔxɔ ra. Saraxarali Kuntigi Singen yi xarandiin bonna kolon ki faji. Nanara, a so Yesu fɔxɔ ra Saraxarali Kuntigi Singena tanden ma kiti sadeni. ¹⁶ Koni Piyeri yi tixi sansanna so dɛɛn dɛxɔn. Xarandiin bonna, Saraxarali Kuntigi Singen yi naxan kolon, na yi mini, a falan ti walikɛ jaxanla xa, naxan tixi dɛɛn na, na yi Piyeri raso. ¹⁷ Walikɛ jaxanla naxan yi tixi dɛɛn na, na yi a fala a xa, a naxa, “Xɛmɛni ito a xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Piyeri yi a yabi, a naxa, “N tan mi a ra.” ¹⁸ Xunbenla yi fama na waxatini. Nanara, walikɛne nun dɛ kantanne yi tɛɛn sa a ra, e yi tixi naxan xɔn e maxaradeni. Piyeri fan yi tixi e yɛ a maxaradeni.

Kuntigin yi Yesu maxɔdin

Matiyu 26.59-66, Maraka 14.55-64, Luka 22.66-71

¹⁹ Saraxarali Kuntigi Singen yi Yesu maxɔdin a xarandiine nun a xaranna fe ma. ²⁰ Yesu yi a yabi, a naxa, “N bata falan ti yamaan birin xa kɛnɛnni, n yi darixi xaranna tiyɛ salide banxine nin hanma Ala Batu Banxini, Yahudiyane birin e malanma dɛnaxan yi. N mi sese falaxi wundoni. ²¹ I n maxɔdinma na ma nanfera? Muxun naxanye n xuiin mɛxi, ne maxɔdin. E n ma fala tixine kolon ki faji!” ²² Yesu ito fala waxatin naxan yi, dɛ kantanna naxanye yi na yi, na nde yi a dɛɛn garin, a naxa, “I Saraxarali Kuntigi Singen

yabima na kii nin?” ²³ Yesu yi a yabi, a naxa, “Xa n fala jaxin tixi, na sereyaan ba. Koni xa n jɔndin nan falaxi, nanfera i n garinxi?”

²⁴ Nayi, Anasa yi a xidixin nasiga Kayafa ma, Saraxarali Kuntigi Singena.

Piyeri mɔn yi a mɛ Yesu a xarandiyaan na
Matiyu 26.59-66, Maraka 14.69-72, Luka 22.58-62

²⁵ Simɔn Piyeri yi lu tixi na yi a maxaradeni. E yi a fala a xa, e naxa, “A xarandiina nde xa mi i fan na ba?” Koni Piyeri yi a tandi, a naxa, “N tan mi a ra.” ²⁶ Piyeri Saraxarali Kuntigi Singena konyin naxan tuli sɛgɛ a ma, na kon kaana nde yi a maxɔdin, a naxa, “N mi i tan xa to a fema oliwi bili nakɔni?” ²⁷ Piyeri mɔn yi a tandi. Dontonna yi wuga keden na!

E siga Yesu ra Pilati konni

Matiyu 27.1-2, 11-14, Maraka 15.1-5, Luka 23.1-5

²⁸ E yi Yesu tongo Kayafa konni siga yamana kanna banxini. Xɔtɔn xɔtɔnna nan yi a ra nun. Yahudiyane yɛtɛɛn mi so yamana kanna banxini alogo Romi kaane nama e sarijanna kala, bayo e yi sigama Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla† donse donden nin. ²⁹ Pilati yi mini tandeni e fema, a yi a fala e xa, a naxa, “E xɛmɛni ito kansunma feen mundun ma?” ³⁰ E yi a yabi, e naxa, “Xa xɛmɛni ito mi fe jaxi rabaxi, nxu mi yi fama a ra i fema nun.” ³¹ Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E a tongo, e yɛtɛɛn xa a makiti e sariyan na.” Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Koni e sariyan mi a ra, nxu xa muxun faxa.” ³² Ito ligaxi nɛn alogo Yesu naxan fala lan a faxa kiin ma, na xa kamali.

³³ Pilati yi xɛtɛ yamana kanna banxini, a sa Yesu xili, a yi a maxɔdin, a naxa, “Yahudiyane Mangan nan i tan na ba?” ³⁴ Yesu yi a yabi, a naxa, “I yɛtɛna maxɔdinna ni ito ra ba hanma muxune nan a falaxi i xa?” ³⁵ Pilati yi a yabi, a naxa, “I mirixi a ma fa fala Yahudiyannan n tan na ba? I kon kaane nun i ya saraxarali kuntigine nan i soxi n yii. I nanfe ligaxi?” ³⁶ Yesu yi a fala a xa, a

† 18:28: Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui.

naxa, “Dunuḡani ito gbee mi n ma mangayaan na. Xa dunuḡana ito gbeen nan yi n ma mangayaan na nun, n ma walikene yi yengēn soma n xa nēn nun alogo Yahudiyane nama n suxu. Koni iki, n ma mangayaan mi be xan yi.” ³⁷ Nanara, Pilati yi a maxədin, a naxa, “Mangana nde nan i tan na nayi ba?” Yesu yi a yabi, a naxa, “I tan nan a falaxi fa fala a mangan nan n tan na. N barixi dunuḡa yi na nan ma, a n xa ḡəndin seren ba. Naxan yo ḡəndin xa, ne e tuli matima n xuiin na nēn.” ³⁸ Pilati yi a maxədin, a naxa, “Nanse ḡəndin na?”

E Yesu faxa feen nata

Matiyu 27.15-31, Maraka 15.6-20, Luka 23.13-25

A to na fala, Pilati yi mini banxini, a mən yi siga Yahudiyane fəma, a sa a fala e xa, a naxa, “N mi a yalagi xun toxi hali ndedi! ³⁹ Koni ε namunna nan a ra, n muxu keden yiiba ε xa Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla waxatini. E waxi a xən ma, n xa Yahudiyane mangan yiiba ε xa ba?” ⁴⁰ E sənɔ sənɔ, e yi a yabi, e naxa, “En-εn, a tan mi a ra. Nxu waxi Baraba nan xən!” Anu, mafu tiin nan yi Baraba ra.

19

¹ Nayi, Pilati yi Yesu tongo, e yi a bulan.

² Sofane yi kəmətin ḡali kanna rafala mangaya taxamasenna ra, e yi a so a xunna, e yi doma mamiloxin nagodo a ma. ³ E yi lu fə a fəma, e yi a fala a xa, e naxa, “Yahudiyane Mangana, i kēnε.” E yi a garin.

⁴ Pilati mən yi mini, a yi a fala Yahudiya yamaan xa, a naxa, “E a mato, n xa a ramini ε ma tandeni, alogo ε xa a kolon a n mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁵ Nayi, Yesu yi mini tandeni, mangaya kəməti ḡali kanna soxi a xun na, doma mamiloxin fan yi ragodoxi a ma. Pilati yi a fala e xa, a naxa, “A tan xəmən ni i ra!”

⁶ Saraxarali kuntigine nun dε kantanne to a to, e sənɔ sənɔ, e lu a falε, e naxa, “A xa gbangban, a xa gbangban!” Pilati yi a fala e xa, a naxa, “E tan xa a tongo, ε sa a gbangban. N tan mi a yalagi xun toxi mumε!” ⁷ Yahudiyane yi a yabi, e naxa, “Sariyana nxu yii, fata na sariyan na a daxa a xa faxa amasəto a bata a yetε findi Alaa Dii Xəmən na.”

⁸ Pilati to na mε, a yi gaxu kati! ⁹ A mən yi xεtε yamana kanna banxini, a yi a fala Yesu xa, a naxa, “I tan kelixi minen yi?” Koni Yesu mi a yabi. ¹⁰ Pilati yi a fala a xa, a naxa, “I mi n yabima? I mi a kolon fa fala sənɔna n yii, n ni i beḡin hanma n ni i gbangban?” ¹¹ Yesu yi a yabi, a naxa, “Nə yo mi i yii n tan fari fə Ala naxan soxi i yii. Nanara, xəmən naxan n soxi i yii na bata findi yulubi tongon na dangu i tan na.”

¹² Pilati na mε waxatin naxan yi, a beḡin xənla yi a suxu kati! Koni Yahudiyane yi lu sənɔ sənɔ, e naxa, “Xa i xəmən ito beḡin, Romi Manga Gbeen Sesare xəyi mi i tan na. Naxan yo a yetε findi mangan na, na bata keli Romi Manga Gbeen xili ma.” ¹³ Pilati to falani ito mε, a Yesu ramini, a dɔxə a kiti sa gbədēni, dənaxan xili “Gεmε Kirana” dənaxan xili Heburu xuini, “Gabata.” ¹⁴ Halagi Tiin Dangu Ləxən Sanla nan yi na xətən bode. Pilati yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “E mangan ni i ra, ε hən!” ¹⁵ E lu sənɔ, e naxa, “A xa faxa! A xa faxa! A xa gbangban!” Pilati yi e maxədin, a naxa, “E waxi a xən ma, n xa ε mangan gbangban wudin ma ba?” Saraxarali kuntigine yi a yabi, e naxa, “Manga yo mi nxu tan yii, ba Romi Manga Sesare ra.” ¹⁶ Na xanbi ra, Pilati yi Yesu so e yii, a e xa a gbangban wudin ma.

Yesu yi gbangban wudin ma

Matiyu 27.32-44, Maraka 15.21-32, Luka 23.26-43

Nayi, sofane yi siga Yesu ra. ¹⁷ A yetεen yi a faxa wudin tongo, e siga yirena nde yi dənaxan xili “Xun Xəri Yirena” dənaxan xili Heburu xuini, “Gologota.” ¹⁸ E yi sa a gbangban wudin ma mənni. E yi muxu firin fan gbangban wudin ma a fəma, bonna a fəxə kedenni, bonna fan a fəxə kedenni. Yesu yi lu e tagi.

¹⁹ Pilati yi yamarin fi, e səbənla ti, e sa a singan a faxa wudin na, a naxa, “Yesu Nasarəti kaana, Yahudiyane Mangana.” ²⁰ Yahudiya wuyaxi yi na xaran amasəto Yesu yi gbangbanxi wudin ma dənaxan yi, mən yi taan dɔxən ma nēn, na yi səbexi Heburu xuiin nun Latin xuiin nun Gireki xuiin nin. ²¹ Yahudiyane saraxarali kuntigine yi a fala Pilati xa, e naxa, “I

nama a sebe fa fala ‘Yahudiyane Mangana,’ koni fa fala xemeni ito naxa, a Yahudiyane Mangan nan a tan na.” ²² Pilati yi e yabi, a naxa, “N naxan sebei, n mi fa na kalama sonon.”

²³ Sofane to yelin Yesu gbangbanje wudin ma, e yi a dagine tongo, e yi a yitaxun daxe naanin sofa keden daxe keden. A doma bun biran naxan mi yi degexi bayo dugi kedenna nan yi a ra, na yi lu. ²⁴ Sofane yi a fala e bode xa, e naxa, “En nama a yibo, en masensenna ti, a na naxan suxu, na yi a soto.” Ito ligaxi nen alogo Kitabuna falan xa kamali, a naxa, “E bata masensenna ti n ma dagine fe ra, e xa e yitaxun e bode tagi.”* Nayi, sofane yi na liga.

²⁵ Yesu nga yi tixi a faxes wudin fema nun, e nun a ngaxakeden jaxalanmana, Mariyama, Kilofasi a jaxanla, e nun Mariyama Magadala kaana. ²⁶ Yesu yi a nga tixin to na yi e nun a xarandiina, a yi naxan maxanuxi han! A yi a fala a nga xa, a naxa, “Nga, i ya dii xemen nan ito ra.” ²⁷ A yi a fala na xarandiin xa, a naxa, “I nga ni ito ra.” Na waxatin yeteni, na xarandiin yi a nga tongo, a siga a ra a konni.

Yesu faxes fena

Matiyu 27.45-56, Maraka 15.33-41, Luka 23.44-49

²⁸ Yesu yi a kolon fa fala feen birin bata yelin lige, a naxa, “N ke yinla bata raxara.” A na fala nen alogo naxan sebei Kitabuni na xa kamali.† ²⁹ Ige sasena nde yi dxi na, na yi rafexi manpa muluxunxin na. E dugi dungina nde ragodo manpa muluxunxini, e yi a filin wudin ma naxan xili hisopi wudina.‡ E yi a lan Yesu deen ma a gbangban wudin ke ra. ³⁰ Yesu to manpa muluxunna min, a yi a fala, a naxa, “A birin bata kamali.”

Na danguxina, a yi a xun sin, a niin yi ba.

Sofane yi Yesu jensenna saxon tanban na

³¹ Yuman nan yi a ra, na xaton bode yi findima lxo binyen nan na Matabu Lxone

ye. Yahudiyane kuntigine mi yi waxi e xa faxes muxune lu wudin ke ra Matabu Lxoni. E yi a fala Pilati xa a e xa e sanne yigira alogo e xa e ragodo sinma. ³² Nanara, sofane yi siga, e yi xemen bonna sanne yigira naxan yi gbangbanxi Yesu dxon e nun bonna. ³³ Koni e Yesu li waxatin naxan yi, e yi a to, a bata faxes. Nanara, e mi a sanne yigira. ³⁴ Koni sofana nde yi Yesu saxon a jensenni tanban na. Wunla nun igen yi mini a ma mafuren. ³⁵ Naxan na toxi, na bata a seren ba. Nondin nan a sereyaan na. A tan yatigi a kolon a jondin nan falaxi. Nayi, e fan xa denkeleya. ³⁶ Na ligaxi nen alogo Kitabun sebenla xa kamali, a naxa, “Hali a xori kedenna mi yigire.”§

³⁷ A sebei yire gbete yi Kitabun kui, a naxa, “E muxun naxan yisaxonxi, e e yeen tima nen na ra.”*

Yesu Maluxun fena

Matiyu 27.57-61, Maraka 15.42-47, Luka 23.50-56

³⁸ Na xanbi ra, Yusufu Arimate kaan yi Pilati mafan, a xa Yesu binbin tongo. Nba, Yesu a xarandiina nde nan yi Yusufu ra, koni wundoni, amasoto a yi gaxuxi Yahudiyane yee ra. Pilati yi tin. Nanara, a yi fa Yesu binbin tongodeni. ³⁹ Nikodemi naxan siga Yesu fema keen na a foloni, na fan yi bira Yusufu foxo ra. Ture xiri jaxumen kilo tonge saxon, mirihi latikononna nun latikonon gbete basanxin nan yi a yii. ⁴⁰ E yi Yesu binbin kasan-gen dugi fixen nun ture xiri jaxumen na amasoto Yahudiyane namunna nan yi na ra. ⁴¹ Yesu gbangban wudin ma denaxan yi, nako yiren nan yi na dxon. Bilin-ganna nde yi na nun, muxe munma yi maluxun denaxan yi. ⁴² Na xaton bode Yahudiyane Matabu Lxon nan yi a ra, gaburun faranna to mi yi makuya, e sa Yesu maluxun menni.

20

Yesu keli feen gaburun kui

Matiyu 28.1-8, Maraka 16.1-8, Luka 24.1-12

* **19:24:** Yaburin 22.19 † **19:28:** A mato Yaburin 22.16 nun 69.22 kui. ‡ **19:29:** Hisopi yi findixi sansi bili xurudina nde nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebei Xorayaan 12.22 kui.

§ **19:36:** A mato Xorayaan 12.46 nun Yatene 9.12 nun Yaburin 34.21 kui. * **19:37:** A mato Sakari 12.10 kui.

¹ Xatin subaxani benun kuye xa yiba, Mariyama Magadala kaan yi siga gaburu dēen na, a yi a li, gēmēn bata ba gaburun dē ra. ² A gimatoon yi siga Simōn Piyēri nun a xarandiin boden fēma, Yesu yi naxan maxanuxi han, a yi a fala e xa, a naxa, “E bata Marigin ba gaburun kui, e a saxi dēdē, nxu mi na kolon!”

³ Piyēri nun xarandiin bonna yi mini, siga gaburu dēen na. ⁴ E firinna birin yi siga e giye koni xarandiin bonna yi dangu Piyēri ra, a singe yi sa gaburu dēen li. ⁵ A yi a felen, a yi a yēē masa, a yi kasangenna to gaburun faranna kui koni a mi so na. ⁶ Na xanbi ra, Simōn Piyēri yi fa, a yi so gaburu faranna ra kedenna, a fan yi kasangenna to saxi na yi. ⁷ Yesu xunna yi mafilinxi dugin naxan yi, na mafilinxin yi saxi a danna, a mi yi kasangenna dēxōn ma. ⁸ Nayi, xarandiin naxan singe sa gaburu dēen li, na fan yi so a kui. A yi na yito, a yi dēnkēleya. ⁹ Amasōto e munma yi a famu naxan seḅexi Kitabuni, naxan yi a falaxi a Yesu kelima nēn sayani. ¹⁰ Na xanbi ra, xarandiine yi xēte e konni.

Yesu yi mini kenenni Mariyama Magadala kaan xa

Matiyu 28.9-10, Maraka 16.9-11

¹¹ Mariyama tan tixin yi lu wuge gaburu dēen na. A wugama, a yi a felen a yēē masadeni gaburun kui. ¹² Yesu binbin yi saxi dēnaxan yi nun, a yi maleka dugi fixē kan firin to dōxi mēnni. Kedenna dōxi a xun saden binna ra. Bonna dōxi a san saden binna ra. ¹³ E yi a maxōdin, e naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla?” A yi e yabi, a naxa, “E bata n Marigin ba be yi, n mi a kolon e a saxi dēdē.”

¹⁴ A ito fala waxatin naxan yi, a yi a firifiri, a Yesu to tixi na yi. Koni a mi yi a kolon, xa Yesu nan yi a ra. ¹⁵ Yesu yi a maxōdin, a naxa, “I wugan nanfera, nga naxanla? I nde fenma?” Naxanla yengi yi a ma, a nakō kantanna nan yi a ra. A yi a fala a xa, a naxa, “N fafe, xa i tan nan a baxi be, i sigaxi a ra dēnaxan yi, na fala n xa, n xa sa a tongo na.” ¹⁶ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Mariyama.” A yi a firifiri, a falan ti Yesu xa Heburu xuini, a naxa, “Raboni.” Na bunna nēen, “Karamōxō.”

¹⁷ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “I nama kankan n ma, amasōto n munma siga n

Fafe Ala fēma singen. Koni siga, i sa a fala ngaxakedenne xa, i naxa, a n tema n Fafe nun ε Fafe fēma, n ma Ala nun ε Ala.” ¹⁸ Nayi, Mariyama Magadala kaan yi siga a faladeni xarandiine xa fa fala a bata Marigin to, a bata falani itoe ti a xa.

Yesu yi a xarandiine xē

Matiyu 28.16-20, Maraka 16.14-18, Luka 24.36-49

¹⁹ Na xati kedenna pinbanna ra, xarandiine yi malanxi banxina nde kui, dēen balanxi e ma amasōto e yi gaxuxi Yahudiyane yēē ra. Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bōjēn xa xunbeli.” ²⁰ A yelinxini ito fale, a yi a yiine nun a jēnsenna yita e ra. Xarandiine Marigin toxina, e sēwa kati! ²¹ Yesu mōn yi a fala e xa, a naxa, “E bōjēn xa xunbeli! N Fafe Ala n xēxi kii naxan yi, n fan bata ε xē na kiini.” ²² A ito fala waxatin naxan yi, a yi a dē foyen fe e ma, a naxa, “E Alaa Nii Sarijanxin sōto. ²³ E na dija naxanye yulubiye ma, ne mafeluun sōtōma nēn, ε na naxanye gbeeye ramara, ne gbeene ramarama nēn.”

Yesu nun Tomasi

²⁴ Muxu keden yi a xarandii fu nun firinne ye, Tomasi, naxan mōn yi xili “Gulunna,” na mi yi e fēma Yesu fa waxatin naxan yi. ²⁵ Nanara, xarandiin bonne yi a fala a xa, e naxa, “Nxu bata Marigin to!” Tomasi yi a fala e xa, a naxa, “Xa n mi a gbangban funfun to a yiine kui, n yi n yii sonla raso a sōxōndene ra, n yi n yiin naso a jēnsenna sōxōnden na, n mi lē a ra mumē!”

²⁶ Lōxō xun keden danguxina, xarandiine mōn yi e malan banxini, Tomasi yi e fēma, dēene yi balanxi. Koni Yesu yi fa, a ti e tagi, a naxa, “E bōjēn xa xunbeli.”

²⁷ Na xanbi ra, a yi a fala Tomasi xa, a naxa, “I yii sonla rafa, i yi n yiine mato. I yiini bandun, i yi a raso n jēnsenni, alogo i nama dēnkēleyatareyaan liga, dēnkēleya.”

²⁸ Tomasi yi a yabi, a naxa, “N Marigina, n ma Ala!” ²⁹ Yesu yi a fala a xa, a naxa, “Bayo i bata n to, i bata dēnkēleya ba? Muxun naxanye dēnkēleyaxi hali e munma n to, sēwan ne xa!”

Kitabun yireni ito seḅe xunna

³⁰ Yesu kabanako fe gbēte wuyaxi liga nēn a xarandiine yēē xōri naxan mi seḅexi

Kitabuni ito kui. ³¹ Koni itoe sebexi nen alogo ε xa la a ra fa fala Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, Alaa Dii Xemena. E na denkeleya a ma, ε nii rakisin sotoma nen a xinli.

21

Yesu yi mini kenenni xarandii solofere tagi

¹ Na xanbi ra, Yesu mon yi a yete makenen a xarandiine xa Tiberiyadi daraan dexon ma. A a yete makenen kii naxan yi, na nan ito ra. ² Simon Piyeri nun Tomasi naxan xili Gulunna, e nun Nataniyeli naxan kelixi Kana taani Galile yamanani e nun Sebede a dii xemene nun xarandii firin gbeteeye, ne yi malanxi. ³ Simon Piyeri yi a fala bonne xa, a naxa, "N sigama yexe suxudeni." E yi a yabi, e naxa, "Nxu fan sigama i foxo ra nen." Nayi, e siga, e sa dexo kunkin kui. Koni e mi sese suxu na kosen na.

⁴ Kuye yibaxina, Yesu yi fa ti daraan de. Koni a xarandiine mi yi a kolon a Yesu nan yi a ra. ⁵ A yi a fala e xa, a naxa, "Banxulanne, ε bata yexena nde suxu ba?" E yi a yabi, e naxa, "En-en." ⁶ A yi a fala e xa, a naxa, "E yalaan nagodo kunkin yiifanna ma, ε nde suxuma nen na yi." E to yalaan nagodo menni, e mi no a bandunje amasoto yexe wuyaxi bata yi e suxu yalaan na. ⁷ Yesu yi xarandiin naxan maxanuxi, na yi a fala Piyeri xa, a naxa, "Marigin nan a ra!" Simon Piyeri to na me tun, fa fala Marigin nan a ra, a yi a domain xidi a ra, amasoto a ragenla nan yi a ra. A tungan, a sin igeni. ⁸ Xarandiin bonne yi bira a foxo ra kunkin kui, e fa yalaan bandunje, a rafexi yexen na ken! Amasoto, e nun xaren mi yi tagi kuya, fo nongonna ye kemε firin joxon.

⁹ E to xaren li, e yi teen to na, yexene yi ganma denaxan yi e nun buruna. ¹⁰ Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E baxi yexen naxan suxude, ε fa na nde ra." ¹¹ Simon Piyeri yi so kunkin kui, a yalaan bandun xareyaan na, a rafexi yexe xungbene ra. Kemε tonge suulun e nun saxon nan yi a birin na. Hali e to a wuyaxi suxu, koni yalaan mi yibo. ¹² Yesu yi a fala e xa, a naxa, "E fa ε dege." Xarandiine sese mi susu a maxodinje fa fala, "Nde i tan na?" Amasoto e yi a kolon,

a Marigin nan yi a ra. ¹³ Nanara, Yesu yi a maso, a burun tongo, a yi a so e yii. A yexen fan liga na kiini.

¹⁴ A saxanden nan yi na ra Yesu xa a makenen a xarandiine xa, xabu a keli sayani.

Yesu nun Piyeri

¹⁵ E yelin xanbini e dege, Yesu yi a fala Simon Piyeri xa, a naxa, "Simon, Yoni a dii xemena, i n xanuxi dangu itoe ra ba?" Piyeri yi a yabi, a naxa, "On, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma." Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I yengi dexo n ma yexee diine xon."

¹⁶ Yesu mon yi a fala a xa a firinden, a naxa, "Simon, Yoni a dii xemena, i n xanuxi ba?" Piyeri yi a yabi, a naxa, "On, n Marigina, i a kolon, i rafan n ma." Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I yengi lu n ma yexee diine xon."

¹⁷ Yesu mon yi a fala a xa a saxanden, a naxa, "Simon, Yoni a dii xemena, n naxan i ma ba?" Piyeri bonen yi yifu amasoto Yesu bata a maxodin dexoja ma saxon fa fala, "I n xanuxi ba?" Piyeri yi a fala a xa, a naxa, "N Marigina, i feen birin kolon, i a kolon, i rafan n ma." Yesu yi a fala a xa, a naxa, "I yengi dexo n ma yexee diine xon." ¹⁸ N xajondin fala i xa. I yi banxulanyani waxatin naxan yi, i yi darixi i yete maxide nen, i yi siga denaxan na i ken. Koni i na fori waxatin naxan yi, i yiine yibandunma nen muxu gbete yi i maxidi, a siga i ra yire yi denaxan mi rafan i ma." ¹⁹ Yesu yi na falama nen alogo a xa Piyeri faxesa kiin yita, a yi Ala binyama naxan xon. A yi a fala a xa, a naxa, "Bira n foxo ra."

²⁰ Piyeri yi a firifiri, a yi xarandiin bonna to e foxo ra, Yesu yi naxan maxanuxi. A tan nan yi dxi Yesu fema e degedeni, a Yesu maxodin waxatin naxan yi, a naxa, "Marigina, nde i yanfama, a i so yiini?"

²¹ Awa, Piyeri a toxina, a yi a fala Yesu xa, a naxa, "Marigina, nanfe ligama xemeni ito ra?" ²² Yesu yi a yabi, a naxa, "Xa n waxi a xon ma, a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na? I tan xa bira n foxo ra tun." ²³ Nayi, falani ito yi xuya ayi Yesu a xarandiine tagi fa fala xarandiini ito mi faxama. Koni Yesu mi a falaxi fa fala a mi faxama, koni a a fala a xa nen, a naxa, "Xa n waxi a xon ma a tan xa lu a nii ra han n fa, na nanfe ligama i tan na?"

²⁴ Na xarandiin nan feni itoe seren bama. A tan nan mən itoe səbəxi. En na a kolon fa fala ɲəndin nan a sereyaan na.

Fala dənxeɲa

²⁵ Yesu mən fe gbete wuyaxi liga nən. Xa ne birin yi sebe nun, n ma miriyani, a kitabune mi yi xanɲe dunuɲani ito yi.

Kɛwanle Yesu a Xɛrane Kɛwanle

Luka naxan Ningila Yesu yirena nde sɛbɛxi, na nan mɔn yireni ito fan sɛbɛxi naxan xili “Yesu a Xɛrane Kɛwanle.” Ningila Yesu a yitama en na nɛn Yesu feen naxanye ligaxi a siimayani. A firindeni ito fɔlɔxi a singen danden nin. A fan a yitama en na nɛn Yesu fɔxɔrabirane nun a xɛrane naxan liga alogo Yesu a xaranna xa xuya ayi dunuɗa yiren birin yi.

Yesu yelin xanbini a xɛrane xɛ, a e xa a xaranna kawandin ba dunuɗa yirene birin yi, a yi a Nii Sarijanxin fan nagodo e ma alogo e xa sɛnbɛn sɔtɔ a wanla kɛ feen na. E to na sɔtɔ, e yi kawandin ba fɔlɔ Yerusalen taani. Muxu wuyaxi yi la e falane ra, e findi Yesu fɔxɔrabirane ra. Kabanako fe wuyaxi yi liga alogo muxune xa la Yesu a xɛrane falane ra.

Na kawandin yi sɛnbɛn sɔtɔma Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yesu yaxune yi dɛnkɛɛya muxune tɔrɔ fɔlɔ. Na kui, Yesu fɔxɔrabirane yi xuya ayi Yerusalen taan fari ma. E yi siga kawandin bɛ Yudaya nun Samari bɔxɔn ma. Kitabun yireni ito sora singena han sora fu nun firinden na wanla nan yitama en na. Piyeri tiden gbo na taruxune kui.

Na xanbi ra, Ala yi xɛra gbɛtɛ xili naxan findixi Pɔli ra. Benun Ala xa a xili, Pɔli yi Yesu fɔxɔrabirane ɲaxankatama Isirayilaa dinan xinli han! Koni Yesu yi a yɛtɛ yita Pɔli ra, a fa a xɛ yamana gbɛtɛye ma. Na kui Yesu a fe xibarun yi dangu Isirayila bɔxɔn danne ra siga siya gbɛtɛne yamanane yi.

Pɔli yi na wanla kɛ yire wuyaxi yi, keli Yerusalen taani siga han Romi taani. Yahudiyane yi a ɲaxankata, koni e mi a nɔ. A yi kawandin bama Yahudiyane xa salide banxine kui, a mɔn yi a bama siya gbɛtɛne se batudene kui. A na liga nɛn alogo dunuɗa muxune birin xa a kolon Yesu naxan ligaxi e xa.

Luka taruxuni itoe fɛsɛfɛsɛxi nɛn, a e sɛbɛ. Koni yirena nde sɛbɛ kiina a yitama

en na, a a ligaxi Luka yɛɛ xɔri nɛn. Waxatina nde Luka naxa, “Nxu yi siga iki...” Na falan nan a yitama en na, a a fan yi na nun. E nun Pɔli nan yi sigama sigatini Yesu fe xibarun nalideni. Dandan tiin nan yi Luka ra.

Na birin kui, to dɛnkɛɛya muxune nɔɛ a kolonɲɛ nɛn Yesu fɔxɔrabira singene dunuɗa yi gidixi kii naxan yi. E wanla lan a xa findi misaala ra en xa.

Yesu te feen kore

¹ N xɔyin Teyofili,*

N bata Yesu a feene sɛbɛ i xa n ma sɛbɛ singen kui a wanla fɔlɔ feen naxanye birin ma e nun a xaranna naxan birin ti xabu a fɔlɔni ² han a te kore waxatin naxan yi a yelin xanbini yamarine fiyɛ a xɛra sugandixine ma Alaa Nii Sarijanxin barakani. ³ A ɲaxankata xanbini, a yi a niiramaan yita e ra taxamaseri wuyaxi xɔn ma xii tonge naanin bun, a mɔn yi Alaa Mangayana fe fala e xa. ⁴ A yi e fɛma waxatin naxan yi, a yi e yamari, a naxa, “E nama keli Yerusalen taani singen. N Fafe Ala ɛ tuli saxi naxan na,[†] ɛ na mamɛ be, n bata yi naxan ma fe fala ɛ xa. ⁵ Amasɔtɔ Yoni muxune rafuxi igen nin koni a mi fa buma, ɛ rafu Alaa Nii Sarijanxini.”

⁶ Nba, xɛrane yi malanxi Yesu fɛma waxatin naxan yi, e yi a maxɔdin, e naxa, “Marigina, i mɔn Isirayila mangayani tɔnma waxatini ito nin ba?”[‡] ⁷ Yesu yi a fala xɛrane xa, a naxa, “N Fafe Ala bata waxatin naxanye ragidi a sɛnbɛn bun, a mi lan ɛ xa ne liga waxatine kolon. ⁸ Koni Alaa Nii Sarijanxin na godo ɛ ma waxatin naxan yi, ɛ sɛnbɛn sɔtɔma nɛn, ɛ yi findi n serene ra Yerusalen taani, e nun Yudaya yamanan nun Samariya yamanan birin siga han bɔxɔn danne ra.” ⁹ A yelixini ito fale, Ala yi a rate kore e yɛɛ xɔri, a yi lɔ ayi e ma kundani. ¹⁰ E yɛɛn mɔn yi xɛɛxi ayi a fɔxɔ ra waxatin naxan yi, xɛmɛ dugi fixɛ kan firin yi ti xɛrane fɛma. ¹¹ E yi a fala, e naxa, “Galile kaane, ɛ tixi be nanfera, ɛ koren matoma? Yesu ito naxan bata tongo

* **1:1:** Teyofili: Muxu xinla na a ra naxan bunna nɛn, fa fala “Muxun naxan Ala xanuxi.” A mato Luka 1.1 kui.

[†] **1:4:** Ala e tuli saxi naxan na, na findixi Alaa Nii Sarijanxin nan na. A mato Xɛrane 2.2 kui. [‡] **1:6:** E yi waxi a xɔn ma Ala xa Isirayila mangayani tɔn bayo Romi kaane bata yi Isirayila yamanan suxu yɛngeni.

ε tagi, a te kore xonna ma, a mon fama nen alo ε a toxi te kii naxan yi.”

Yudasi naxan sugandi fena

¹² E yi xete Yerusalen taani sa keli Oliwi geyaan na. Na geyaan nun taa tagina, kilo keden naxondon na a ra. ¹³ E soxina taani, e te kore banxin kui e yigiyaan na. Naxanye yi na yi, ne nan xili itoe ra, Piyeris nun Yoni nun Yaki nun Andire nun Filipi nun Tomasi nun Barotolome nun Matiyu nun Alifaa dii xemena Yaki nun Simon e naxan ma a “Yahudiya siya xanuna,”* e nun Yaki a dii xemena, Yudasi. ¹⁴ Itoe birin yi e malanma yire kedenni Ala maxandideni waxatin birin e nun naxanla ndee nun Yesu nga, Mariyama e nun Yesu xunylene.

¹⁵ Na waxatini, Piyeris yi keli, a falan ti denkeleya muxune ye. Muxu keme muxu moxone nan yi na yi. ¹⁶ A yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Alaa Nii Sarijanxin naxan falaxi Kitabun kui Dawuda xon ma Yudasi a fe yi, naxan yi Yesu suxu muxune yee ra fo na xa kamali nen. ¹⁷ Yudasi, en tan nde nan yi a ra nun. A fan yi wanli ito ligama en xon ma.”

Yudasi faxes fena

Matiyu 27.3-9

¹⁸ Nba, Yudasi gbetin naxan soto a saranna ra tinxintareyaan xon ma, a boxon sara na ra. A bira na boxon fari, a faxes, a kuiin yi rabo ayi. A kui seene birin yi mini. ¹⁹ Yerusalen kaane birin yi na feen kolon. Nanara, e na boxon xili sa e kon xuini, Hakeladama. Na bunna nen, “Wuli boxona.”

Yudasi naxan sugandi fena

²⁰ Piyeris mon yi a fala, a naxa, “Amasoto a sebexi Yaburin kui, fa fala, ‘A yireni genla xa lu, muxu yo nama lu na yi.’ A mon sebexi, ‘Muxu gbete xa a tiden tongo.’”[†] ²¹ Nanara, fo muxuna nde xa sugandi, naxan yi en fema waxatin birin yi, en Marigi Yesu yi sigan tima en xon ma waxatin naxan yi ²² folo Yesu rafu waxatin ma Yoni xon, han sa ti Yesu rate boxon ma kore. Fo na kanna xa kafu en ma, a fan yi findi seren na a Yesu bata keli sayani.” ²³ Nanara, e muxu

firin yeba, Yusufu naxan yi xili Barasaba, a mon yi xili Yusutu e nun Matiyasi. ²⁴ E yi Ala maxandi, e naxa, “Marigina, i tan muxun birin bone yi feen kolon. Nanara, a yita nxu ra, itoe firinna, i bata naxan sugandi ²⁵ alogo a xa wali xerayani Yudasi naxoni, Yudasi wanla naxan bejin, a siga a sigadeni.” ²⁶ Na danguxina, e masensenna ti, a yi Matiyasi suxu, a sa Yesu a xera fu nun kedenna fari.

2

Alaa Nii Sarijanxin fa fena

¹ Se Xaba Singen Sali boxona a liye, denkeleya muxune birin yi malanxi yirena nde yi, ² sanja ma kedenni, e yi xui gbeena nde me keli kore naxan yi ligaxi alo foye gbeen xuina. E yi doxi banxin naxan kui, a yi na rafe. ³ Tee degene yi siga gode e keden kedenna birin xun ma alo teen lenna. ⁴ E birin yi lugo Alaa Nii Sarijanxin na. E falan ti folo xui gbetene yi, alo Nii Sarijanxina a fixi e ma kii naxan yi.

⁵ Yahudiya togondiyaxina ndee yi yigiyaxi Yerusalen taani na waxatini, naxanye sa kelixi dununa siyane birin ye. ⁶ E to xui gbeeni ito me, yamaan yi e malan. Na yi e birin naterena amasoto e keden kedenna birin yi e yete kon xuiin nan mema denkeleya muxune falani. ⁷ E yi kabε han, e naxa, “Naxanye falan tima itoe ra, Galile kaane xa mi e birin na ba? ⁸ Nanfera nayi, en keden kedenna birin fa e xuiin mema en yete bari xuine yi? ⁹ Parate kaane, Mede kaane, Elan kaane, naxanye doxi Mesopotamiya nun Yudaya nun Kapadose nun Pontu nun Asi yi ¹⁰ e nun Firigi nun Panfliya nun Misiran nun Libiya boxon naxan Sireni yamanan dexon e nun naxanye kelixi Romi taani ¹¹ Yahudiyane ba, Yahudiyataren naxanye so Yahudiya dinani ba, Kireti kaane ba, Arabi kaane ba, en birin e xuiin mema, e Alaa kabanako feene ralima en ma, en ma xuine yi!” ¹² E birin yi kabε, e yifu, e lu a fale e bode xa, e naxa, “Ito bunna di?” ¹³ Koni ndee yi lu denkeleya muxune magele, e naxa, “Itoe minxin nan a ra.”

§ 1:13: Muxune mon Piyeris ma a Pita. * 1:13: Yahudiya siya xanuna: Muxune nan yi ne ra naxanye yi Romi kaane yengema alogo Isirayila kaane xa mini e non bun ma. † 1:20: A mato Yaburin 69.26 nun 109.8 kui.

Piyeri kawandin naxan ba

¹⁴ Nba, Piyeri nun xarandii fu nun keddenna bonne yi keli, e ti, Piyeri yi falan ti yamaan xa a xuini texin na, a naxa, “E tan Yahudiyane nun Yerusalen kaane, e tuli mati n xuiin na, alogo e xa a kolon, ¹⁵ fa fala muxuni itoe mi minxi alo e yengi a ma kii naxan yi, soqe raxenxen* waxatin na a ra iki. ¹⁶ Koni Ala naxan fala Nabi Yoweli a Kitabun kui, na nan ito ra. A naxa,

¹⁷ ‘Waxati rapanni, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen adamadiin birin ma. E dii xemene nun e dii temene nabiya falane tima nen.

E banxulanne yi fe toon ti alo xiyena.

E xeme fonne yi xiyen sa.

¹⁸ Na loxone yi, n na n ma Nii Sarijanxin nagodoma nen hali n ma konyi xemene nun n ma konyi gilene xun ma, e yi nabiya falane ti.

¹⁹ N kabanako feene yitama nen kore xonna ma e nun taxamasenne baxo xonna ma, wunla nun teen nun tee tuti gbeen minima nen.

²⁰ Sogeni dimima nen, kiken yi gbeeli alo wunla, benun Marigina loxo binye gbeen xa a li.

²¹ Nba, muxu yo na Marigin maxandi a xinla ra, na kisima nen.† ”

²² “Isirayila xemene, e tuli mati falani ito ra. Ala nan Yesu Nasareti kaan xexi. Ala bata na yita e ra kabanako feene nun fe magaxuxine nun taxamasenne xon a naxanye liga e tagi alo e tan yetena a kolon kii naxan yi. ²³ Ala bata yi a ragidi alo a yi a kolon kii naxan yi, a Yesu xa so e yii. E yi kafu gbalotone ma, e yi a gbangban wudin ma, e yi a faxesa. ²⁴ Koni Ala mon yi a rakeli, a yi a ba sayaan xoleni amasoto sayaan mi yi noe a ramar. ²⁵ Bayo Dawuda a fala nen a fe yi, a naxa, ‘N xaxili Marigin xon ma waxatin birin, bayo a n dexon ma, sese mi n mamaxe.

²⁶ Nanara, n bojen sewaxi, n yi falan ti sewani.

N fati benden fan luma nen yigini.

²⁷ Amasoto, i mi i me n na, n siga laxira yi.

I mi tinje i ya muxu togondiyaxin yi kun gaburun na.

²⁸ I bata kiraan yita n na

nii rakisin sotoma naxan xon.

I n nalugoma nen sewan na i yetagi.‡ ”

²⁹ “Awa, ngaxakedenne, n xa en benba Dawudaa fe fala e xa sike mi naxan yi. A faxesa nen, a maluxun, a gaburun mon na han to. ³⁰ Koni nabiin nan yi a ra, a a kolon nen a Ala bata a tuli sa, a yi a kolo, a Dawuda bonsonna nde findima nen Mangana a tan funfuni. § ³¹ Ala yi feen naxan ligama, Dawuda to na to, a yi Alaa Muxu Sugandixin nakeli feen fala, a naxa, a mi a me a ra, a siga laxira yi. A fati benden mon mi kunma.* ³² Ala na Yesu nan nakeliki sayani. En birin bata findi na seren na.

³³ A bata te Ala yiifanna ma. A yi Alaa Nii Sarijanxin soto, Fafe Ala bata en tuli sa naxan na, a yi a ragodo en ma iki. E na nan toma. E na nan mema iki. ³⁴ Amasoto Dawuda yeteen mi te ariyanna yi. Anu, a yeteen bata a fala, a naxa, ‘Marigin yi a fala n marigin xa, a naxa,

“Doxo n yiifanna ma

³⁵ han n yi i yaxune sa i sanna bun ma.”† ’ ”

³⁶ “Nayi, Isirayila muxune xa ito kolon yati, a e Yesu naxan gbangbanxi wudin ma, Ala bata na findi Marigin na e nun a Muxu Sugandixin na.”

³⁷ Nba, yamaan to na me, na yi e bojen kala. E yi a fala Piyeri nun xeraan bonne xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenne, nxu nanfe ligama?” ³⁸ Piyeri yi a fala e xa, a naxa, “E keden keddenna birin xa e xun xanbi so e hakeni, e rafu igeni Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, alogo e yulubine xa xafari, e yi Alaa kiseen soto, a Nii Sarijanxina.

³⁹ Amasoto Ala bata e tan nun e diine tuli sa na ra e nun naxanye birin yire makuyene yi en Marigina Ala naxanye xilima a fema.”

* **2:15:** Piyeri soqe raxenxena fe falaxi nen alogo yamaan xa la a ra a dolo fe mi yi a ra bayo men kaane mi yi darixi dolon minje xotanni. † **2:21:** Yoweli 3.1-5 ‡ **2:28:** Yaburin 16.8-11 § **2:30:** Yaburin 132.11 * **2:31:** Yaburin 16.10 † **2:35:** Yaburin 110.1

⁴⁰ Piyeri yi sereyaan ba, a yi e rawekile fala wuyaxi ra, a naxa, “E yete ratanga wax-atini ito tinxintareyaan ma.” ⁴¹ Naxanye tin a falan ma, ne yi rafu igeni. Muxu wuli saxan loxo yi sa denkeleya muxune fari na loxo ni. ⁴² E yi bira xerane xaranna foxo ra, e yi lu ngaxakedenyani, e lu e degge e bode xon ma,† e lu Ala maxande.

⁴³ Xerane yi kabanako fe wuyaxi liga e nun taxamasenne han birin yi gaxu. ⁴⁴ Denkeleya muxune birin yi lu e bode fema, e yii seene birin yi findi e bode gbee ra. ⁴⁵ E yi e boxone nun e yii seene matima nen, e yi na gbetine yitaxun e bode ra alo e keden kedenna birin makona a ma kii naxan yi. ⁴⁶ E yi lu e malanje Ala Batu Banxini loxo yo loxo, e yi e degema e bode xon ma e konne yi, sewan nun boje xunbenli. ⁴⁷ E yi lu Ala tantunje, e yi rafan yamaan birin ma. Marigin yi nde sama kisi muxune fari nen loxo yo loxo.

3

Lebutenna rakendeya fena

¹ Loxona nde, Piyeri nun Yoni yi siga Ala Batu Banxini Ala maxandi waxatini, be-nun se din waxatin xa a li. ² Nba, muxune yi fama xemena nde ra Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na xandi tideni loxo yo loxo naxan yi barixi lebutenyani. Na so deen yi xili nen, “De Tofajina.” ³ A to Piyeri nun Yoni to soe, a yi e xandi gbetini.

⁴ E yi e yeen ti a ra. Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nxu mato.” ⁵ A yi e mato. A yengi yi a ma, a e yii sena nde nan fima a ma. ⁶ Koni Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Gbeti mi n yii! Xema mi n yii! Koni seen naxan n yii, n na soma nen i yii. Yesu Alaa Muxu Sugandixin Nasareti kaan xinli, keli, i sigan ti.” ⁷ Piyeri yi a suxu a yiifanna ma, a yi a rakeli. Xemen sanne nun a wosoxone yi senben soto. ⁸ A yi tungan, a ti a sanne xun na, a sigan ti folo. E nun xarandiine yi so Ala Batu Banxini, a sigan tima, a tunganma, a Ala tantunma.

⁹ Yamaan birin yi a to sigan tiye, a Ala tantunma. ¹⁰ E yi a kolon a a tan nan yi xandi tiini Ala Batu Banxin nabilinna yinna so deen na, naxan yi xili “De

Tofajina.” Feen naxan liga xemen xa, e birin yi e terena na ra, e kabε kati!

Piyeri a kawandina

¹¹ Bayo a mi yi fa xetema Piyeri nun Yoni foxo ra, yamaan kuisanxin yi fa e giye, e yi e malan Sulemani a Gagene bun ma. ¹² Piyeri yamaan to waxatin naxan yi, a yi falan ti e xa, a naxa, “Isirayila xemene, nan-fera ε kabema feni ito ma? Nanfera ε nxu matoma alo nxu tan nan a ligaxi xemeni ito yi sigan ti nxu senben nun nxo Ala kolonna barakani? ¹³ Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala nun en benbane Ala nan a walikεen Yesu a binyen mayitaxi, ε naxan yanfa, ε yi ε me a ra Pilati yetagi, naxan yi wama a bejin feni. ¹⁴ E ε mexi muxu sarijanxin nun muxu tinxinxin na, ε Pilati mafan, a xa muxu faxan bejin ε xa. ¹⁵ E nii rakisın kanna faxa nen, koni Ala yi a rakeli sayani. Na seren nan nxu tan na. ¹⁶ Nxu to denkeleyaxi Yesu xinla ma, na nan fangan fixi xemeni ito ma, ε naxan toma, ε a kolon. Denkeleyana Yesu xinla ma na nan a rakendeyaxi ε yee xori.”

¹⁷ “Nba, ngaxakedenne, n na a kolon ε tan nun ε mangane feen naxan liga Yesu ra, ε a ligaxi a kolontareyaan nan ma. ¹⁸ Ala bata yi naxan fala a nabine birin xon ma, a na nan nakamalixi, a fo a Muxu Sugandixin xa toro. ¹⁹ Nanara, ε xun xanbi so ε hakeni, ε tubi Ala ma alogo ε yulubine xa xafari ²⁰ Marigin yi matabu waxatine fi ε ma, a mon yi a Muxu Sugandixin nafa ε ma Yesu, a naxan nagidi ε ma. ²¹ Koni fo a xa lu nen kore xonna ma singen han a waxati saxin na a li Ala feen birin yitonma waxatin naxan yi alo a bata a fala a nabi sarijanxine xon ma kii naxan yi waxati danguxine yi. ²² Musa a fala nen, a naxa, ‘Marigina ε Ala nabina nde raminima nen ε ye alo n tan, ε tuli mati a falane birin na. ²³ Xa naxan yo mi a tuli mati na nabiin na, a kedima nen yamaan ye.’* ²⁴ Nabiin naxanye birin bata falan ti xabu Nabi Samuyeli waxatini, ne birin bata yi loxo ni itoe fe fala. ²⁵ E findixi nabine diine nan na. Ala layirin xidixi e nun ε benbane tagi nen, a yi a

‡ 2:42: Yanyina nde, ito bunna nen fa fala e yi Marigina ximenna yitaxunma. A mato Luka 22.19 kui. * 3:23: A mato Sariyane 18.15 nun 18.18-19 kui. † 3:25: Dunuja folon 22.18 nun 26.4 kui.

fala Iburahima xa, a naxa, ‘Dunuḡa siyane birin duban sōtōma nēn i tan bōnsōnna barakani.’† 26 Ala to a walikēēn nafa, a a xē ε singe nan ma alogo ε xa duban sōtō a xōn, a yi ε birin naxetε ε fe ḡaxine fōxō ra.”

4

Piyeri nun Yoni makiti fena

1 Piyeri nun Yoni yi fala tiini waxatin naxan yi yamaan xa, saraxaraline nun Ala Batu Banxin kantan muxune mangan nun Saduse muxune* yi fa. 2 E yi xōlōxi han, bayo xerane yi yamaan xaranma. E yi a falama a faxa muxune kelima nēn sayani alo Yesu. 3 E yi e suxu, e yi e sa kasoon na han xōtōnni bayo kōēēn bata yi so. 4 Koni muxun naxanye e falan mē, na wuyaxi yi la a ra. Denkēleya muxune yi wuya ayi han muxu wuli suulun ḡōxōn xēmene gbansanna.

5 Na xōtōn bode, yamaan mangane nun fonne nun sariya karamōxōne yi e malan Yerusalēn taani. 6 Saraxarali Kuntigi Singena Anasa yi na e nun Kayafa nun Yoni nun Alesandire nun Saraxarali Kuntigi Singena denbayaan muxu gbētēye. 7 E yi Piyeri nun Yoni ti e yetagi, e yi e maxōdin, e naxa, “E ito ligaxi nde sēnbē bun hanma xinla mundun yi?”

8 Piyeri yi lugoxi Alaa Nii Sariḡanxin na, a yi e yabi, a naxa, “Yamaan mangane nun fonne, 9 xa ε nxu makitima wali fajina fe ra to naxan ligaxi lēbutēnna xa, e nun a rakēndēyaxi kii naxan yi, 10 nayi ε xa a kolon, ε tan nun Isirayila yamaan birin, fa fala xēmēni ito tixi ε yetagi kēndēyani Yesu Nasarēti kaan xinla barakan nin, Alaa Muxu Sugandixina, ε naxan gbangban wudin ma, Ala yi a rakeli sayani. 11 Kitabun Yesu ito nan ma fe falaxi, a naxa, “E tan banxi tiine ε mē gēmēn naxan na, na bata findi banxin gēmē fisamantenna ra.”† 12 Kisin mi sōtε muxu gbētε yo xōn, bayo xili gbētε yo mi dunuḡa yi, naxan fixi muxune fe ra en kisin sōtε naxan sabu ra.”

13 E yi kabε Piyeri nun Yoni a xaxili ragidin ma, amasōtō xarantarene nan tun

yi e ra naxanye mi fe kolon. Na yi a yita e ra a e yi Yesu nan fōxō ra. 14 Koni bayo e yi xēmēn kēndēyaxin toma tixi e dēxōn ma, e mi yi nōē sese fale. 15 Koni e yi xarandiine yamari, a e xa mini kitisa yamaan malanni, e yi falan ti fōlō e bode xa, e naxa, 16 “En nanfe ligama muxuni itoe ra? Amasōtō Yerusalēn kaane birin a kolon a e bata kabanako fe gbeen liga. En mi nōē a matande. 17 Koni en xa tōnna sa e ra, a e nama fa falan ti muxu yo xa Yesu xinli alogo feni ito nama xuya ayi yamaan tagi.”

18 E yi Piyeri nun Yoni xili, e yi e yamari a e nama fa fala yo ti hanma e xaranna ti Yesu xinli. 19 Koni Piyeri nun Yoni yi e yabi, e naxa, “E tan yetēēn xa a mato xa nxu lan nxu xa ε tan nan xui suxu hanma Ala. 20 Nxu naxan toxī nxu yi a mē, nxu mi nōē tondε na fale.” 21 E mōn yi e kōnkō e ma kati, na xanbi ra, e yi e beḡin. E mi yi nōē e ḡaxankatε, amasōtō yamaan birin yi Ala tantunma fe ligaxini ito a fe ra. 22 Amasōtō xēmēn naxan nakēndēya findi kabanako feen na, na barin bata yi dangu ḡēē tonge naanin na.

Yesu mantonne Ala maxandina

23 E to e beḡin, Piyeri nun Yoni yi siga e lanfane fēma. Saraxarali kuntigine nun yamaan fonne feen naxan falaxi e xa, e na birin yēba e xa. 24 E na mē waxatin naxan yi, e birin yi e xui ramini Ala ma ḡenige kedenni, e naxa, “Nxu kanna, i tan naxan kore xōnna nun bōxō xōnna nun fōxō igen nun e yi seene birin daxi, 25 i tan naxan falan ti Alaa Nii Sariḡanxin nun nxu benba Dawuda xōn ma, i ya walikēna, i naxa, ‘Nanfera siyane murutēma?’

Nanfera yamanane muxune yanfa fuune soma?

26 Dunuḡa mangane bata tondi, kuntigine bata e malan Marigin nun a Muxu Sugandixin xili ma.”‡

27 “Bayo ḡōndin na a ra yati, Herode nun Pōnsi Pilati nun Yahudiyatarene nun Isirayila yamaan birin e malan nēn taani ito kui i ya walikε sariḡanxin Yesu xili ma i naxan sugandixi. 28 I sēnbēn nun i sagoon

* 4:1: Saduse muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. Lanna mi yi e nun Farisi muxune tagi. E tan mi yi laxi malekane ra. E mōn mi yi laxi a ra a muxune kelima nēn sayani.

† 4:11: Yaburin 118.22 ‡ 4:26: Yaburin 2.1-2

bata yi feen naxanye ragidi, e yi ne birin liga. ²⁹ Awa iki, Marigina, i tuli mati e fala xolene ra, i tin i ya walikene xa i ya falan nali xaxili ragidi gbeen. ³⁰ I yiini bandun alogo muxune xa kendeɣa, taxamasenne nun kabanako feene yi liga i ya walike sariɲanxin Yesu xinli.”

³¹ E yelixina Ala maxande, e yi malanxi denaxan yi, menna yi xuruxurun. E birin yi lugo Alaa Nii Sariɲanxin na. E yi Alaa falan nali xaxili ragidini.

Denkeɣa muxune lanna

³² Xaxili kedenna nun nii kedenna yi lu denkeɣa yamaan muxune birin ma. Muxu yo mi yi a falama, a naxa, n gbeen ni ito ra, bayo e birin malanna nan yi e yii seene ra. ³³ Xerane yi lu Marigi Yesu keli feen sereyaan be senbe gbeen. Baraka gbeen yi lu e birin xon! ³⁴ Bayo sese mi yi dasaxi muxu yo ma e ye. Xee boxon nun banxine yi naxanye yii, e yi e matima nen, e yi e saren xali, ³⁵ e sa e sa xerane bun. Xerane yi gbetin taxun muxune ra alo e makona a ma kii naxan yi.

³⁶ Awa, Lewi bɔnsɔnna xemena nde yi na, naxan bari Sipiri yamanani, a yi xili Yusufu. Xerane yi a xili sa Baranabasi. Na bunna nen, “Muxu Ralimaniyana.” ³⁷ Xee boxona nde yi a yii, a na mati, a yi fa a sara gbetin sa xerane bun.

5

Ananiyasi nun Safira a fe

¹ Xemena nde yi na naxan yi xili Ananiyasi, a ɲaxanla fan yi xili Safira. Na fan yi e boxona nde mati, ² a yi a saren foxo kedenna ramara a yete xa. A ɲaxanla fan yi na kolon. A siga a donxen na xerane yee ra. ³ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Ananiyasi, nanfera i tinxi Setana yi so i bɔɲeni, han i wulen fala Alaa Nii Sariɲanxin xa? Nanfera i boxon saren foxo kedenna ramaraxi i yii? ⁴ Benun i xa na xee boxon mati waxatin naxan yi, i gbeen xa mi yi a ra ba? I to a mati i sagoon xa mi yi a gbetin na ba? Nanfera nayi, i fe sifani ito ligaxi? I mi wulen falaxi muxune xan xa de, fo Ala.” ⁵ Ananiyasi ito me waxatin naxan yi, a bira, a faxa. Naxanye birin na

me, ne yi gaxu. ⁶ Banxulanne yi keli, e yi a kasangen, e sa a maluxun.

⁷ Awa waxatidi danguxina, a ɲaxanla fan yi fa, koni feen naxan ligaxi, a munma yi na me singen. ⁸ Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “A fala n xa, e boxon saraxi xasabini ito nan na ba?” ɲaxanla yi a yabi, a naxa, “On, a saren yatin nan ito ra.” ⁹ Nayi, Piyeri yi a fala a xa, a naxa, “Nanfera e nun i ya xemen lanxi a ma e xa Marigina Nii Sariɲanxin bunba? I ya xemen maluxun muxune san xuiin ni i ra deen na, e i fan xalima nen iki sa!” ¹⁰ A yi bira Piyeri bun ma, a faxa keden na! Banxulanne yi fa, e yi ɲaxanla fan li faxaxi, e yi a tongo, e sa a maluxun a xemen dexon ma. ¹¹ Denkeɣa yamaan nun muxun naxanye birin na feen me, gaxu gbeen yi ne suxu.

Taxamasenne fe

¹² Xerane yi taxamaseri wuyaxi nun kabanako fe wuyaxi liga yamaan tagi. Denkeɣa muxune birin yi e malanma Sulemani a Gagene nan bun ma. ¹³ Muxu yo mi susu a masoe e ra. Hali na, yamaan yi e xili faɲin falama. ¹⁴ Koni muxu wuyaxi yi lu se e fari, xemen nun ɲaxanla naxanye denkeɣa Marigin ma. ¹⁵ Nayi, muxune yi lu fe furetone ra, e yi e sa e sa seene nun dagine ma kirane xon ma alogo Piyeri dangumaton nininna xa e li. ¹⁶ Yama gbeen yi malan, sa keli Yerusalen rabilinna taane yi. E fa e furetone ra e nun ɲinan ɲaxine naxanye toroma. E keden kedenna birin yi kendeɣa.

Xerane besenxonyana fena

¹⁷ Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxun naxanye yi findixi Saduse muxune ra, ne yi xerane maxoxolon han e yi keli e xili ma. ¹⁸ E yi xerane suxu, e yi e sa kasoon na. ¹⁹ Koni Marigina malekan yi fa kaso banxin deen nabi kdeen na. A yi e ramini, a yi a fala e xa, ²⁰ a naxa, “E siga, e sa ti Ala Batu Banxini, Yesu dunuɲa yi gidi kiin naxan yitaxi e ra, e na feene birin yeba yamaan xa.” ²¹ E to na me, e yi so Ala Batu Banxini subaxani, e xaranna ti folo.

Nba, Saraxarali Kuntigi Singen nun a muxune to fa, e yi kitisa yamaan birin xili, Isirayila yamaan fonne birin. E muxun

nasiga kaso banxini, a e xa sa fa xerane ra e yetagi. ²² Koni e na lixina, kantan muxune mi xerane to. E yi xete, e sa a fala bonne xa, e naxa, ²³ “Nxu kasoon lixi balanxi nen ken, kantan muxune tixi deen na, koni nxu to deen nabi, muxu yo mi yi na kui!” ²⁴ Ala Batu Banxin kantan muxune kuntigin nun saraxarali kuntigine ito mexina, e yi kui fu xerane fe yi, e naxa, “Nanfe ligaxi e ra?” ²⁵ Nba, xemena nde yi so, a yi a fala e xa, a naxa, “E fa a mato, e xemnen naxanye saxi kasoon na, e sa tixi Ala Batu Banxin kui, yamaan xarandeni!” ²⁶ Kantan muxune kuntigin nun a muxune yi keli, e sa fa xerane ra. Koni e mi fa xerane karahan, amasoto e yi gaxuxi e magolon feen na yamaan xon.

²⁷ E faxina xerane ra, e yi e ti kitisa yamaan yetagi. Saraxarali Kuntigi Singen yi e maxodin, ²⁸ a naxa, “Nxu mi yi e yamari nun, a e nama fa yamaan xaran xemeni ito xinli ba? Koni a mato, e bata Yerusalen taan birin nafe e xaranni ito ra. E waxi a xon ma, e xa xemeni ito faxes feen sa nxu xun ma!”

²⁹ Piyeri nun xeraan bonne yi e yabi, e naxa, “A fere mi na fo nxu xa Alaa falan nan suxu dangu muxune gbee falan na. ³⁰ En benbane Ala bata Yesu rakeli sayani, e naxan gbangban wudin ma, e yi a faxes. ³¹ Ala mon yi a rate kore, a yi a dexo a yiifanna ma, a yi a findi Mangan na e nun Marakisi Tiin na alogo Isirayila kaane xa no e xun xanbi soe e hakene yi, e yulubine yi xafari. ³² Feni itoe serene nan nxu tan na. Ala bata a Nii Sarijanxin naxan fi a falan suxu muxune ma, na feene seren nan na fan na.”

³³ E ito mexina, e boren yi te kati, han xerane faxes xonla yi e suxu! ³⁴ Koni Gamaliyeli naxan findixi Farisi muxuna* nde ra, na yi na yi. Sariya karamaxon nan yi a ra naxan yi binyaxi yamaan birin xon. Na yi keli, a ti kitisa yamaan tagi, a yi yamarin fi, a xerane xa ramini singe. ³⁵ Na danguxina, a yi a fala kitisane xa, a naxa, “Isirayila kaane, e muxuni itoe fe liga e yeren ma. ³⁶ Waxati danguxina nde yi, xemena nde yi xili Tudasi, na a

yet findi nen muxu gbeena nde ra, muxu kemena nanin jaxon yi bira a faxo ra. Koni muxune a faxes nen. A faxorabirane birin yi xuya ayi, a fe yi lu fuu. ³⁷ Na danguxina, Yudas Galile kaan fan yi keli muxune birin xili sebe waxatini, a yi ti ganla nde yee ra murute xinla ma. Koni muxune yi a fan faxes, a faxorabirane fan yi xuya ayi. ³⁸ Nanara, naxa a fala e xa iki, e muxuni itoe lu na, e e bejin, e xa siga. Amasoto xa e feene nun e wanle fataxi muxune nan na, e kalama nen. ³⁹ Koni xa a fataxi Ala nan na, e mi e noe mumu! Na ma, e a liga ki fapi alogo a nama liga alo e Ala nan yengema.” E yi tin a maxadi xuiin ma.

⁴⁰ E yi xerane xili banxini, e yi e bulan, e yi tonna dexo a e nama fa falan ti Yesu xinla ra. E yi e bejin. ⁴¹ Xerane sewaxin yi keli kitisa yamaan fema bayo Ala bata na binyen fi e ma a e xa jaxankata Yesu xinla fe ra. ⁴² E yi lu yamaan xaranne, e Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe xibarun nali Ala Batu Banxin nun muxune konne yi lxo yo lxo.

6

Denkeleya yamaan mali tiine fe

¹ Na waxatini, Yesu faxorabirane to yi wuyama ayi, Yahudiyan naxanye yi Gireki xuiin falama, ne yi e mawuga Yahudiyan bonne fari naxanye yi Heburu xuiin falama bayo e kana gilene mi yi lxo yo lxo balon sotoa a kiini a taxun waxatini. Yahudiya Gireki xui falane naxa, “Gbetin naxan yitaxunma lxo yo lxo balon na, nxo kana gilene mi na se sotoa.”

² Nayi, xarandii fu nun firinne yi Yesu faxorabirane birin malan, e yi a fala e xa, e naxa, “A mi lan nxu yi Alaa falan nabekin donse feen na. ³ Na ma, ngaxakedenne, e muxu binyaxi solofere sugandi e ye naxanye lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, xaxinla e ma, en yi e ti na wanla ra. ⁴ Nayi, en noe en sobe soe nen Ala maxandin nun a falan wanli.”

⁵ Na falan yi yamaan birin ken. Nayi, e yi Etiyen sugandi, naxan yi lugoxi denkeleyaan nun Alaa Nii Sarijanxin na,

* **5:34:** Farisi muxune: Yahudiyan nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sobe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mon yi e benbane namunne suxuma kii xodexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mon yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

e nun Filipi nun Pirokoru nun Nikanoro nun Timon nun Paramenasi e nun Nikolasi Antiyoiki kaan naxan so Yahudiya dinani.

⁶ E yi ne yita xerane ra. Xerane yi e yiin sa e ma, e yi Ala maxandi e xa.

⁷ Na ma, Alaa falan yi lu xuyε ayi. Yesu foxorabirane yi wuya ayi Yerusalen taani kati! Saraxarali wuyaxi yi denkeleya.

Etiyen suxu fena

⁸ Nba, Etiyen yi lugoxi Alaa hinanna nun a senben na. A yi kabanako fe gbeene nun taxamasenne liga yamaan tagi. ⁹ Koni salide banxina nde muxune yi keli Etiyen xili ma naxan yi xili “Muxu Xoroyaxine Salide Banxina” naxanye yi kelixi Sireni nun Alesandire taan nun Silisi nun Asi yamanani, e yi Etiyen matandi folo. ¹⁰ Koni e mi yi naε tiye Etiyen ma fe kolonna yeε ra e nun a yi falan tima Nii Sarijanxin naxan baraka yi. ¹¹ Awa, e muxuna ndee saranna fi alogo e xa a fala, e naxa, “Nxu a xuiin namexi nen Musa nun Ala rayelefuε!”

¹² Nayi, e yi yamaan nun yamaan fonne nun sariya karamoxone radin Etiyen xili ma. E yi Etiyen suxu, e siga a ra kitisa yamaan fema. ¹³ E yi fa wule sere baane ra. Ne yi a fala, e naxa, “Xemeni ito luma fala jaxine tiye Yire Sarijanxini ito nun Musaa sariyan xili ma. ¹⁴ Amasoto nxu bata a me a ra, a a falama, a naxa, a Yesu Nasareti kaan yire sarijanxin kalama nen, a yi en ma namun fonne maxete en naxanye sotoxi Musa ra.”

¹⁵ Naxanye birin yi dōxi kitisa yamaan malanni, ne birin yeεn yi lu tixi Etiyen na, e yi a yetagin to alo malekan yetagin na a ra.

7

Etiyen ma sereyana

¹ Saraxarali Kuntigi Singen yi a fala, a naxa, “Feen naxan falaxi i xun ma, jondin na a ra ba?”

² Etiyen yi a yabi, a naxa, “N fafane nun ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na. En benba Iburahima yi Mesopotamiya yamanani waxatin naxan yi benun a xa dōxo Xarani taani, Ala Binyen Kanna a yete makenen nen a xa. ³ Ala yi a fala a xa, a

naxa, ‘Keli i ya yamanan nun i xabilani. Siga na yamanani, n naxan yitama i ra.’*
⁴ Nayi, a keli Kalidi kaane yamanani, a sa dōxo Xarani taani. A fafe to faxa, Ala yi a rafa yamanani ito yi, ε dōxi denaxan yi iki.

⁵ Ala mi bōxo yo fi Iburahima ma yamanani ito yi na waxatini hali san tide keden joxon. Koni Ala a tuli sa nen, a yamanani ito findima nen a tan nun a bōnsonna gbeen na. Anu, dii yo mi yi a yii na waxatini. ⁶ Ala ito nan falaxi, a naxa, ‘I bōnsonna dōxoma nen yamana gbete yi, e konna mi denaxan yi, e yi tōro jee kemε naanin konyiyani. ⁷ Koni e na lu siyaan naxan bun konyiyani, n na makitima nen. Na xanbi ra, e minima nen na yamanani, e yi fa n batu be.’† ⁸ Na xanbi ra, Ala yi banxulan tiin layirin xidi e nun Iburahima tagi. Na xanbi ra, a yi Isiyaga bari, a yi a banxulan a xii solomasexede lōxon. Isiyaga fan yi Yaxuba banxulan. Yaxuba fan yi en benba fu nun firinne banxulan.”

⁹ “Awa, Yusufu a fe xoxolōnyaan ma, en benbane yi a mati Misiran kaane ma. Koni Ala yi a xon. ¹⁰ Ala yi a xunba a tōron birin yi. A yi xaxilimayaan fi Yusufu ma, a yi a rafan Misiran mangan ma. A yi Yusufu dōxo Misiran yamanan xun na e nun a banxi yi feene birin. ¹¹ Nba, fitina kamεn yi so Misiran yamanan nun Kanan yamanani, tōron yi gbo ayi. Donse yo mi yi fa en benbane yii. ¹² Koni Yaxuba a me waxatin naxan yi, a murutun yi Misiran yi, a yi en benbane rasiga a singeni. ¹³ E sigan firindeni, Yusufu yi a yete yita a ngaxakedenne ra. Misiran mangan Yusufu kon kaane fe kolon na waxatin nin. ¹⁴ Na xanbi ra, Yusufu yi xeraan nasiga a fafe Yaxuba nun a denbayaan birin tongodeni, muxu tonge solofere e nun suulun nan yi e birin malanxin na. ¹⁵ Yaxuba yi siga Misiran yi, a faxa denaxan yi e nun en benbane. ¹⁶ Yamaan yi siga e binbine ra Siken taani. Iburahima gaburun naxan sara Hamori a diine ma Siken taani gbetin na, yamaan yi sa e maluxun mēnni.”

¹⁷ “Ala Iburahima tuli sa naxan na, na rakamali waxatin yi maso, en ma yamaan yi wuya ayi Misiran yi. ¹⁸ Na danguxina,

* 7:3: Dunuja Folon 12.1 † 7:7: Dunuja Folon 15.13-14 nun Xoroyaan 3.12

Manga gbete yi dɔxɔ Misiran yi naxan mi yi Yusufu kolon. ¹⁹ Na Mangan yi en ma yamaan yanfa, e yi en benbane tɔrɔ, a yi e karahan alogo e xa e diine rabɛnin, e faxa. ²⁰ Musa bari na waxatin nin, a yi Ala kenɛn han! A lu nɛn a fafe konni han kike saxan. ²¹ A ba a fafe konni waxatin naxan yi, Misiran mangana dii tɛmɛn yi sa a tongo, a yi a maxuru, a yi a findi a dii xɛmɛn na. ²² E yi Musa xaran Misiran kaane fe kolonna birin ma, a yi sɛnben sɔtɔ a falan nun a kewanli.”

²³ “Musa barin to jɛɛ tonge naanin sɔtɔ, a ngaxakeden Isirayila kaan bonne xɔntɔn xɔnla yi a suxu. ²⁴ A yi Misiran kaana nde to a ngaxakeden na nde tɔrɛ, a yi a xun mayɛngɛ, a yi a gbeen jɔxɔ, a Misiran kaan faxa. ²⁵ A yengi yi a ma a a kon kaane yi a famuma nɛn a Ala yi waxi e xunba feni a tan nan xɔn. Koni e mi a famu mumɛ! ²⁶ Na xɔtɔn bode a yi Isirayila kaan muxu firin to yɛngɛ, a kata e tagini tɔndeni. A yi a fala e xa, a naxa, ‘Ngaxakedenmane nan ɛ ra, nanfera ɛ ɛ bode tɔrɔma?’ ²⁷ Koni naxan yi a boden jaxankatama, na yi Musa radin jɛ ayi, a yi a fala, a naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na nxu xun na? ²⁸ I waxi n fan faxa feen nin ba alo i Misiran kaan faxa kii naxan yi xoro?’ ²⁹ Musa to na mɛ, a yi a gi, a siga Midiyan yamanani. A dii xɛmɛ firin sɔtɔ mɛnni.”

³⁰ “Awa, jɛɛ tonge naanin danguxina, malekan yi mini kenɛnni Musa xa tɛɛn yiyani fɔtɔndin tagi Sinayi geyaan dɛxɔn ma burunna ra. ³¹ Musa na to waxatin naxan yi, a kabɛ. A to yi a masoma a ra alogo a xa a yigbɛ, Marigin xuiin yi mini, a naxa, ³² ‘I benbane Ala nan n tan na, Iburahimaa Ala nun Isiyagaa Ala nun Yaxubaa Ala.’ Musa yi gaxu, a xuruxurun, a mi fa susu a matoɛ. ³³ Marigin yi a fala a xa, a naxa, ‘I ya sankidine ba i sanni amasɔtɔ i tixi dɛnaxan yi, bɔxɔ sarijanxin na a ra. ³⁴ N bata n ma yamana tɔrɔn to Misiran yamanani, n bata e kutun xuiin mɛ, n bata fa e xunbadeni. Fa iki, n xa i xɛ Misiran yamanani.’ ”†

³⁵ “Na Musa kedenna nan yi a ra Isirayila kaane bata yi e mɛ naxan na nun, e yi a fala, e naxa, ‘Nde i findixi mangan nun kitisaan na?’ Ala a tan nan nasiga e mangan nun e xunbaan na fata malekan fala xuiin na naxan mini kenɛnni a xa fɔtɔndini. ³⁶ Musa e ramini nɛn na yi, a kabanako feene nun taxamasenne liga Misiran yi e nun Baa Gbeeli, e nun tonbonni jɛɛ tonge naanin. ³⁷ Na Musa nan ito ra naxan a fala Isirayila kaane xa, a naxa, ‘Ala nabina nde ramini nɛn ɛ yɛ, naxan luma alo n tan.’ § ³⁸ A tan nan yi yamaan yɛ tonbonni, e nun malekan nan yi a ra naxan yi falan tima a xa Sinayi geyaan fari, a yi falane sɔtɔ naxanye nii rakisini fima muxune ma alogo a xa ne radangu en ma.”

³⁹ “Koni en benbane mi tin a falan suxɛ, e yi e mɛ a ra, xɛtɛ xɔnla yi e suxu Misiran yi. ⁴⁰ E yi a fala Haruna xa, e naxa, ‘Ala gbɛtɛne rafala en xa naxan tima en yɛɛ ra amasɔtɔ Musa naxan en naminixi Misiran yamanani, en mi a kolon naxan a sɔtɔxi.’* ⁴¹ Nayi, e jinge dii sawuran nafala e suxuren na, e saraxan ba na xa, e yi sɛwa e yɛtɛna se rafalaxina fe ra. ⁴² Na ma, Ala yi xɛtɛ e fɔxɔ ra, a yi e lu kore xɔnna yanban seene batuɛ alo a sɛbɛxi nabine kitabune kui kii naxan yi, a naxa, ‘E tan Isirayila yamaan to yi tonbon yireni jɛɛ tonge naanin, ɛ saraxane ba nɛn n tan xa ba? ⁴³ E Mɔlɔkɔ suxuren batu bubun† nan xali, e nun Ramafan saren suxurena, ɛ suxuren naxanye rafalaxi ɛ batu seene ra. Nanara, n na ɛ xalima nɛn konyiyani Babilɔn xanbi ra.’ ”‡

⁴⁴ “Layiri sereyaan bubun§ yi en benbane yii tonbonni. A yi tixi alo Ala a yɛba Musa xa kii naxan yi a yi a misaala yita a ra. ⁴⁵ E to na sɔtɔ, en benbane yi a xali e yii Yosuwe a mangayaan bun ma, e yi en ma bɔxɔn tongoma siyane yii waxatin naxan yi, Ala yi siyaan naxanye kedima e yɛɛ ra. A yi lu en ma bɔxɔni han Dawuda waxatini. ⁴⁶ Dawuda yi Alaa hinanna sɔtɔ, a yi a maxɔdin alogo a xa nɔ Yaxubaa Ala Batu Banxin tiyɛ. ⁴⁷ Koni Sulemani nan

‡ 7:34: A mato Xɔrɔyaan 2.14 han 3.10 kui. § 7:37: Sariyane 18.15 * 7:40: Xɔrɔyaan 32.1 nun 32.23 † 7:43: bubuna: Bubuni itoe yi rafalaxi sube kidine nan na naxanye singanxi xalanbene ra. E yi e maxalima yirene yi e nɛma sigatini waxatin naxan yi. ‡ 7:43: Amosi 5.25-27 Mɔlɔkɔ findixi suxuren nan na muxune yi e diine bama saraxan na naxan xa. Siyana ndee yi Mɔlɔkɔ nun Ramafan kolonxi e alane nan na na waxatini. § 7:44: Xɔrɔyaan 25.9

banxin ti a xa.”

⁴⁸ “Koni Kore Xonna Ala mi dɔxɔma mux-
une banxi tixine kui, alo nabina a falaxi kii
naxan yi, a naxa,

⁴⁹ ‘Marigin naxa:

Kore xonna nan n ma manga gbɛɛn na,
bɔxɔn yi findi n san tiden na.

Ɛ banxin sifan mundun tiye n tan xa?

N ma matabuden findɛ minɛn na?

⁵⁰ N tan xa mi seni itoe birin nafalaxi ba?”

⁵¹ “Ɛ tan yama murutɛxina, ɛ bɔɣene
nun ɛ tunle luxi alo Ala kolontarene. Ɛ
Alaa Nii Sarijanxin matandima alo ɛ ben-
bane! ⁵² Ɛ benbane mi nabiin mundun
bɛsɛnxɔnya? E nabine faxa nɛn, naxanye
Tinxinna Kanna fa feen fala. Iki ɛ fan bata
a tan yetɛɛn yanfa, ɛ yi a faxa. ⁵³ Ɛ tan bata
Alaa sariyan sɔtɔ fata malekane ra, koni ɛ
mi a suxi!”

Etiyen magɔlɔn fena

⁵⁴ E to na mɛ, e bɔɣɛn yi te, han e yi e
ɲinne raxin! ⁵⁵ Koni Etiyen yi lugoxi Alaa
Nii Sarijanxin na, a koren mato, a yi Ala
nɔrɔn to, Yesu yi tixi Ala yiifanna ma. ⁵⁶ A
yi a fala, a naxa, “A mato! N kore xonna
rabixin toma, Muxuna Dii Xɛmɛn tixi Ala
yiifanna ma!”

⁵⁷ E yi sɔnxɔ gbeeni te. E yi e yiine sa e
tunle dɛ ra. E birin yi gbisin a xili ma. ⁵⁸ E
yi a bubu, e a ramini taani, e sa a magɔlɔn
han a faxa. Na feen serene yi e dugine
taxuma banxulanna nde ra, naxan yi xili
Sɔli. ⁵⁹ E yi Etiyen magɔlɔnma waxatin
naxan yi, Etiyen yi lu Ala maxandɛ, a naxa,
“Marigi Yesu, n niin nasuxu!” ⁶⁰ A yi a xinbi
sin, a yi gbelegbele, a naxa, “Marigina, i
nama e suxu e yulubini ito ra.” A yelin
xanbin na falɛ, sayaan yi a li.

8

Sɔli yi denkeleya yamaan bɛsɛnxɔnya

¹ Sɔli yi tinxi Etiyen faxa feen ma.

Nba, na lɔxɔni, bɛsɛnxɔnya gbeen yi keli
denkeleya yamaan xili ma Yerusalen taani.
E birin yi xuya ayi Yudaya yamanan nun
Samariya yamanani, fɔ xɛrane. ² Muxu
tɔgɔndiyaxina ndee yi Etiyen binbin
maluxun, e wuga a fe ra kati!

³ Koni Sɔli tan yi kataxi denkeleya ya-
maan kala feen nan na. A yi soma banxine
kui, a denkeleya xɛmɛne nun ɲaxanle suxu,
a yi e sa kasoon na.

Yesu a fe yi rali Samariya yi

⁴ Denkeleya muxun naxanye xuya ayi,
ne yi lu Alaa falan naliye yiren birin yi.

⁵ Filipi yi siga Samariya yamanan taana
nde yi, a sa Alaa Muxu Sugandixina fe
kawandin ba na yi. ⁶ Yamaan birin yi e
tuli mati Filipi a falane ra ki faɲi, e mɔn
yi lu a kabanako feene matoɛ a yi naxanye
ligama. ⁷ Yinna ɲaxine yi muxun naxanye
fɔxɔ ra, ne yi e ragbelegbele, e xɛtɛ e fɔxɔ ra.
Fati mafaxatɔne nun lebutɛn wuyaxi fan yi
kɛndɛya. ⁸ Sɛwa gbeen yi so na taani.

⁹ Xɛmɛna nde yi na taani naxan yi
xili Simɔn. Na yi woyimɛyaan ligama.
Samariya kaane birin yi kabɛma a ma. A
yi a yetɛ yigboma. ¹⁰ Taan muxune birin
yi biraxi a fɔxɔ ra, fonna nun dii ɲɔrɛna, e
lu a falɛ, e naxa, “Xɛmɛni ito, Ala sɛnbɛn
ni ito ra, yamaan naxan xili sa a ‘Fanga
Gbee Kanna.’ ” ¹¹ E yi biraxi a fɔxɔ ra,
bayo e yi kabɛma a ma xabu to mi na ra a
woyimɛyana fe ra. ¹² Koni Filipi Alaa Man-
gayaan nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina
a fe xibarun nali e ma waxatin naxan yi, e
yi denkeleya. Xɛmɛne nun ɲaxanle, e birin
yi rafu igeni e tubi xinla ma. ¹³ Simɔn
fan yetɛɛn yi denkeleya. A yi rafu igeni,
a lu biraxi Filipi fɔxɔ ra yiren birin yi. A
yi taxamaseri gbeene nun kabanako feene
to, a kabɛ kati!

¹⁴ Xɛraan naxanye yi Yerusalen taani, ne
a mɛ waxatin naxan yi a Samariya kaane
bata Alaa falan suxu, e Piyɛri nun Yoni
rasiga e ma. ¹⁵ E to so na, e yi Ala maxandi
e xa alogo e xa Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.
¹⁶ Amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxin munma yi
godo e tan sese fari singen. E bata yi rafu
igeni Marigi Yesu xinla nan tun yi gbansan!
¹⁷ Nayi, Piyɛri nun Yoni yi e yiin sa e ma, e
yi Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.

¹⁸ Simɔn a to waxatin naxan yi, a Nii
Sarijanxin yi sɔtɔma xɛrane yiine xɔn, a yi
fa gbetin na e xɔn, ¹⁹ a naxa, “Ɛ sɛnbɛni ito fi
n fan ma alogo n na n yiin sa muxu yo ma,
na kanna fan xa Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔ.”

* **7:50:** Esayi 66.1-2

²⁰ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, “E nun i ya gbetin xa halagi yire kedenni, amasoto i mirixi a ma fa fala a i Alaa kiseen soton gbetin nan xon! ²¹ I gbee yo mi nxo wanle yi amasoto i bonen mi tinxinxi Ala yee ra yi. ²² Nayi, xete i ya miriya naxin foxo ra, i yi Marigin maxandi alogo a xa i mafelu i ya miriya naxin na, xa a sa tin. ²³ Amasoto n bata a to, i lugoxi xoxolonnyaan nan na, i kankan tinxintareyaan ma.”

²⁴ Simon yi a fala Piyeri nun Yoni xa, a naxa, “Yandi, e Marigin maxandi n xa, alogo, e feen naxanye falaxi, ne sese nama n li.” ²⁵ Piyeri nun Yoni seren baxina, e Marigina falan nali, e xete Yerusalen taani, e dangu Yesu a fe Xibaru Fajin naliye Samariya taa wuyaxi yi.

Filipi nun Etiyopi kaana fe

²⁶ Marigina malekan yi falan ti Filipi xa, a naxa, “Keli, i siga sogeteden yiifanna ma, kiraan naxan kelima Yerusalen taani siga Gasa taani naxan dangun burunna ra, i siga na xon.” ²⁷ Filipi yi keli, a siga, a Etiyopi kaa xeme teganxina* nde li kira yi. Kuntigi gbeen nan yi na xemen na nun. A tan nan yi Etiyopi Naxalan Mangan Kandasi a nafunle birin xun na. A bata yi siga Yerusalen taani Ala batudeni. ²⁸ A xetematona a konni, a yi dxi a wontoron kui, a yi lu Nabi Esayi a Kitabun xaranne. ²⁹ Alaa Nii Sarijanxin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Siga, i sa i maso na wontoron na.” ³⁰ Filipi yi siga a giye, a yi Etiyopi kaan xuiin me Nabi Esayi a Kitabun xaranne. Na ma, Filipi yi a maxodin, a naxa, “I naxan xaranma, i a bunna kolon ba?”

³¹ A yi a yabi, a naxa, “N na a kolonma di, xa muxe mi a yeba n xa?” A Filipi xili alogo a xa te, a dxi a fema wontoroni. ³² A yi denaxan xaranma Kitabun kui, na ni ito ra, a naxa, “E a xali nen alo yexeen faxa daxina. A mi fala yo ti, alo yexeen naxan a dunduma a fati ma xaben xaba muxun bun.”†

³³ E a rayagi nen, e mi tin a kitin bolonne tinxinni.

Nde noe a yixetena fe fale?

Amasoto e bata a siimayaan dan dunupa yi.”‡

³⁴ Kuntigin yi a fala Filipi xa, a naxa, “Yandi, a fala n xa, nabini ito nde a fe falama, a yete fe ba, hanma muxu gbete a fe?” ³⁵ Filipi yi falan tongo, a yi a folo na Kitabun yiren ma, a Yesu a fe xibaru nali a ma. ³⁶ E yi sigan tima kiraan xon ma waxatin naxan yi, e xudena nde li. Kuntigin yi a fala a xa, a naxa, “Igen mato, nanfera n mi rafuye?” ³⁷ Filipi yi a fala a xa, a naxa, “Xa i bata denkeleya i boneni, i noe rafuye nen.” Kuntigin yi a yabi, a naxa, “N bata denkeleya a ma, a Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan Alaa Dii Xemen na.”

³⁸ A yi yamarin fi a e xa wontoron nati. E nun Filipi yi godo igeni, a yi rafu. ³⁹ E to te igeni, Marigina Nii Sarijanxin yi Filipi tongo, a siga a ra. Kuntigin mi fa a to sonon, koni a sewaxin yi siga a sigatini. ⁴⁰ Filipi yi sa mini Asotu taani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nalima a dangu taane birin yi, han a sa so Sesariya taani waxatin naxan yi.

9

Soli tubi fena

Xerane 22.6-16 nun 26.12-18

¹ Nba, Soli naxan yi konkoxi Marigin foxorabirane ma e faxa feen na, na yi siga Saraxarali Kuntigi Singen fema, ² a yi kedine maxodin a ra, a naxanye sebe Damasi taan salide banxine muxune ma, alogo xa a sa naxanye li na, xemen nun naxanla, e biraxi Yesu a Kiraan foxo ra, a xa fa e xidixin na Yerusalen taani.

³ A yi kira yi, a bata yi maso Damasi taan na, tee dege gbeen yi keli kore mafuren, a lu dege a rabilinni. ⁴ A yi bira boxoni, a fala xuiin me, naxan yi a falama, a naxa, “Soli, Soli i n besenxonyama nanfera?” ⁵ Soli yi maxodinna ti, a naxa, “Marigina, nde i tan na?” Na xuiin yi a yabi a naxa, “N tan, Yesu na a ra, i naxan besenxonyama. ⁶ Koni keli, i siga taani. I lan i xa naxan liga, e sa na falama i xa nen.” ⁷ Muxun naxanye yi Soli foxo ra nun, ne dunduxin yi lu tixi. E yi fala

* **8:27:** Xeme teganxina: Na waxatini, mangane yi xemena ndee teganma nen alogo e xa e yengi dxi mangana feene xon, e mi bira mangana naxanle foxo ra. † **8:32:** xabena: Yirena ndee yi, yexee xaben kuyama ayi nen, a yi xaba a findi dugin na. ‡ **8:33:** Esayi 53.7-8

xuiin mēma koni e mi yi muxu yo toma. ⁸ Sōli yi keli, a ti, a yi a yēen nabi, koni a mi yi sese toma. E yi a yii rasuxu, e siga a ra Damasi taani. ⁹ A lu danxutōyani han soge saxan. A mi yi donse donma, a mi yi a minma.

¹⁰ Nba, Yesu fōxōrabirana nde yi Damasi taani nun, a xili Ananiyasi. Marigin yi falan ti na xa fe tooni alo xiyena, a naxa, “Ananiyasi.” Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, n tan ni i ra.” ¹¹ Marigin yi a fala a xa, a naxa, “Keli, i siga kiraan xōn ma, naxan xili Kira Tinxinxina, i sa muxuna nde maxōdin Yudasi a banxini naxan kelixi Tarise taani naxan xili Sōli bayo a n maxandima. ¹² A bata fe toon ti alo xiyena, a xēmēna nde to fē naxan xili Ananiyasi, a yi a yiin sa a ma, alogo a mōn xa nō seen toē.” ¹³ Ananiyasi yi a yabi, a naxa, “Marigina, muxu wuyaxi bata na xēmēna fe fala n xa, a fe naxin naxanye birin ligaxi i ya yama sarijanxin na Yerusalēn taani. ¹⁴ A bata sēnben sōtō saraxarali kuntigine yii, a xa fa Damasi taani alogo muxun naxanye birin i xinla falama, a xa ne suxu.” ¹⁵ Marigin yi a fala Ananiyasi xa, a naxa, “Siga tun, amasōtō n bata Sōli sugandi n ma walikēen na, a xa n xinla rali siya gbētene nun e mangane nun Isirayila muxune ma. ¹⁶ N na yitama a ra nēn a tōrōn yatēn naxan sōtōma n ma fe ra.”

¹⁷ Nayi, Ananiyasi yi siga na banxini, a sa a yiin sa Sōli ma. A yi a fala a xa, a naxa, “Ngaxakedenna Sōli, Marigi Yesu naxan mini i xa kēnēnni kira yi, i to yi fama be, na nan n nafaxi i ma alogo i mōn xa seen to, i lugo Alaa Nii Sarijanxin na.” ¹⁸ Mafurēn sena nde yi ba Sōli yēen ma alo se xanla, a mōn yi seen to. A yi keli, a rafu igeni. ¹⁹ A yi a dēge, a mōn yi sēnben sōtō.

Sōli yi kawandin ba Damasi taani

Sōli yi xii dando raba Yesu fōxōrabirane fēma Damasi taani. ²⁰ A yi kawandin ba fōlō salide banxine kui keden na, a Alaa Dii Xēmēn nan Yesu ra. ²¹ Naxanye birin na mē, ne yi kabē, e maxōdinna ti, e naxa, “Xēmēni ito xa mi yi muxune naxankatama Yerusalēn taani naxan yi Ala maxandima xinli ito yi ba? A mi faxi ne xan suxudeyi be ba, alogo a xa siga e ra saraxarali

kuntigine fēma?” ²² Koni Sōli sēnben yi gboma ayi kati! A yi a mayitama, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na han Damasi taan Yahudiyane yifu.

²³ Xii wuyaxi danguxina, Yahudiyane yi e bode to Sōli fāxa feen ma. ²⁴ Koni Sōli yi e wundon kolon. E yi lu taan so dēene kantanyē kōēen nun yanyin na, alogo e xa a fāxa. ²⁵ Koni Sōli a xarandiine yi sa a ragodo sagan kui taan nabilinna yinna xanbi ra.

Sōli Yerusalēn taani

²⁶ Sōli yi siga Yerusalēn taani, a kata sigadeni Yesu fōxōrabirane fēma. Koni e gaxu a yēē ra, bayo e mi yi laxi a ra xa Yesu fōxōrabiran nan yi a ra nun. ²⁷ Koni Baranabasi yi a xali xērane fēma. Sōli Marigin to kii naxan yi kira yi, a mōn yi a xuiin mē, a na yēba e xa e nun Sōli kawandin ba kii naxan yi Damasi taani Marigi Yesu xinli. ²⁸ Nayi, Sōli yi lu e fēma. A lu sigē kawandi badeni xaxili ragidini Marigi Yesu xinli Yerusalēn taan birin yi. ²⁹ Yahudiyan naxanye yi Girēki xuiin falama, Sōli yi lu ne matandē, koni ne fan yi kata a fāxa feen na. ³⁰ A ngaxakedenne to na mē, e yi siga a ra Sesariya taani, e yi a rasiga Tarise taani.

³¹ Nayi, dēnkēlēya yamaan yi waxati ti bōjē xunbenli Yudaya yamanan nun Galile yamanan nun Samariya yamanani, e lu e bode sēnbē sōē. Alaa Nii Sarijanxin yi lu e ralimaniyē Marigin yēragaxuni, e wuya ayi.

Piyēri yi siga Lida nun Yafa yi

³² Piyēri yi a masigan tima na yirene birin yi. Lōxōna nde, a yi siga Lida taan yama sarijanxin xōntōndeni. ³³ A xēmēna nde li na naxan yi xili Ene, lēbutēnna nan yi a ra. Na yi saxi xabu jēē solomasēxē. ³⁴ Piyēri yi a fala a xa, a naxa, “Ene, Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata i rakēndēya. Keli, i sadeni tōn.” Ene yi keli mafurēn! ³⁵ Lida kaane nun Sarōn kaane birin yi xēmēn to, e tubi Marigin ma.

³⁶ Naxanla nde yi Yafa taani naxan findixi Yesu fōxōrabirana nde ra, a xili Tabita, naxan mōn yi xili Dōrakasi Girēki xuini. A yi fe fajin ligama waxatin birin, a yi yiigelitōne malima. ³⁷ Na waxatini, a yi

fura, a faxa. E to yelin a binbin maxe, e yi sa a sa kore banxina nde kui.

³⁸ Awa, Yesu foxarabiran naxanye Yafa taani, ne bata yi a me a Piyeri Lida taani Yafa taan dexon ma. E yi xeraan muxu firin nasiga, e naxa, "Yandi, fa nxu fema keden na." ³⁹ Piyeri yi keli, e nun na xemene yi siga. E to so, e yi siga a ra kore banxin kui. Kapa gilene birin wugamatoon yi fa a fema. Dorakasi domain nun gubaan naxanye rafala a to yi jere, e yi ne yita a ra. ⁴⁰ Piyeri yi e birin namini banxini, a yi a xinbi sin, a Ala maxandi. Na xanbi ra, a yi a yee rafindi a binbin ma, a yi a fala, a naxa, "Tabita, keli." A yi a yeen nabi, a Piyeri to, a keli, a dexo. ⁴¹ Piyeri yi a suxu a yiin ma, a yi a rakeli. Na xanbi ra, a yama sarijanxin nun kapa gilene xili, a yi a jere yita e ra. ⁴² Feni ito xibarun yi xuya ayi Yafa yiren birin yi. Muxu wuyaxi yi denkeleya Marigin ma. ⁴³ Piyeri yi xii wuyaxi ti Yafa yi xemena nde fema naxan yi xili Simon. Garangen nan yi a ra.

10

Piyeri nun Koroneyi a fe

¹ Xemena nde yi Sesariya taani a xili Koroneyi, sofa kemen kuntigin nan yi a ra, a yi Itali yamanan ganla nin. ² Dina muxun nan yi a ra. A tan nun a denbayaan birin yi gaxuxi Ala yee ra. A yi Yahudiya yiigelitone kima han! A yi Ala maxandima waxatin birin. ³ Loxona nde, se din waxatin bata yi maso, a yi fe toon ti alo xiyena, a yi Alaa malekana nde to, a a yigbe ki fani. Malekan yi so a konni, a yi a fala a xa, a naxa, "Koroneyi!" ⁴ A yi malekan mato gaxuni, a yi a yabi, a naxa, "N kanna, nanfe ligaxi?" Malekan yi a yabi, a naxa, "I ya maxandi xuiin nun i ya yiigelito kiseene bata Ala kenen. Na nan a ligaxi a bata a yengi lu i xon. ⁵ Muxuna ndee rasiga Yafa taani iki, e xa sa fa muxun na naxan xili Simon, naxan mon xili Piyeri. ⁶ A yigiyaxi Simon garangen konna nin, foxo igen de."

⁷ Na xanbi ra, malekan naxan yi falan tima Koroneyi xa, na yi siga. Koroneyi yi a walikenen muxu firin xili e nun sofa dinaxina nde naxan yi walima a fema. ⁸ Feen

naxan ligaxi, a na birin yeba e xa, a yi e rasiga Yafa taani.

⁹ Na xoton bode, e yi kira yi, e bata yi maso Yafa taan na, Piyeri yi te kore banxin xuntagi yanyi tagini Ala maxandideni. ¹⁰ Kamen yi a suxu, a yi waxi a dege feni. E yi donseen nafalama a xa waxatin naxan yi, a yi fe toon ti alo xiyena. ¹¹ A yi kore xonna rabixin to, a sena nde to gode, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma godo boxoni. ¹² Subene nun bubu seene nun xoliin siyaan birin yi na kui. ¹³ Piyeri yi fala xuiin me a fe tooni, a naxa, "Piyeri, keli i yi nde faxa, i yi a don!"

¹⁴ Koni Piyeri yi a yabi, a naxa, "Enen de Marigina! Han iki, n munma se haramuxin* hanma se sarijantaren don singen." ¹⁵ Na fala xuiin mon yi mini, a naxa, "Ala bata naxan nasarijan, i tan nama na yate se sarijantaren na." ¹⁶ Na yi liga daxonja ma saxan. Na seen mon yi te kore keden na.

¹⁷ Piyeri fe toon naxan ti alo xiyena, a yi a mirima na bunna ma waxatin naxan yi, Koroneyi a xerane bata yi Simon ma banxin to, e tixi a de ra. ¹⁸ E yi muxune xili, e maxadinna ti, xa Simon yi yigiyaxi menni naxan mon xili Piyeri.

¹⁹ Piyeri mon yi a mirima a fe toon bunna ma waxatin naxan yi, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala a xa, a naxa, "Simon, a mato, xeme saxan i fenma. ²⁰ Keli i siga e foxo ra hali i mi sike, amasoto n tan nan e rafaxi." ²¹ Nayi, Piyeri yi siga na muxune fema, a yi a fala e xa, a naxa, "N tan ni i ra, e naxan fenma. E faxi nanfera?" ²² E yi a yabi, e naxa, "Koroneyi, sofa kemen kuntigin nan nxu xexi. Muxu tinxinxin nan a ra, a gaxu Ala yee ra, Yahudiyane birin a seren bama! Maleka sarijanxin bata a fala a xa, a xa i xili a konni a yi i ya falane rame." ²³ Nayi, Piyeri yi e yigiya banxini. Na xoton bode, a yi keli, e birin yi siga. Yafa taan denkeleya muxuna ndee yi siga e foxo ra.

²⁴ Na xoton bode mon, e Sesariya taan li. Koroneyi yi e legedenma, a bata yi a kon kaane nun a xoyine birin malan nun. ²⁵ Piyeri to so banxini, Koroneyi yi a ralan,

* **10:14:** se haramuxina: Sube wuyaxi mi radaxaxi Yahudiyane dinani. A mato Saraxaraline sora 11 kui.

a yi a xinbi sin Piyeri bun ma a binya feen na. ²⁶ Koni Piyeri yi a rakeli, a naxa, “Keli, amasoto muxun nan tun n fan na.” ²⁷ E yi lu fala tiini han Piyeri yi so, a yi muxu wuyaxi li malanxi na yi. ²⁸ A yi a fala e xa, a naxa, “E a kolon yati fa fala a Yahudiyane dinan mi tinje e nun siya gbeten xa lu e bode xon hanma a so a konni. Koni Ala bata a yita n na, a n nama a fala muxu yo ma fa fala a mi sarijan hanma a haramuxi. ²⁹ Nanara, i ya xerane to n xili, n mi tondixi fe. Nba, e n xilixi nanfera?”

³⁰ Koroneyi yi a fala, a naxa, “A soge naaninna nan i ra, n yi salima n ma banxini alo waxati sifani ito yi, benun se din waxatin xa a li, nba, xemena nde yi mini kenenni n xa, a ti n yetagi, a domaan mayilenma. ³¹ A yi a fala, a naxa, ‘Koroneyi, Ala bata i ya maxandin xuiin me. I ya yiigelito kiseene bata a liga Ala yi a yengi lu i xon ma. ³² Nayi, muxuna nde rasiga Yafa taani Simon xilideni naxan mon xili Piyeri. A yigiyaxi Simon garangen konna nin foxo igen de.’ ³³ Nanara, n xeraan nasigaxi i foxo ra keden na, i fan bata tin fe. Awa, iki nxu birin Ala yetagi be alogo nxu xa na falan me Marigina i yamarixi naxan na.”

Piyeri yi falan ti

³⁴ Piyeri yi falan ti folo, a naxa, “Iki, n bata a kolon, a jondin na a ra, fa fala Ala mi muxune rafisaxi e bode xa. ³⁵ Naxan na gaxu a yee ra, a tinxinyaan naba, a na yisuxuma nen, a na findi muxun siya yo ra. ³⁶ Ala bata a falan nasiga Isirayila kaane ma, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma fa fala a boje xunbenla sotoma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakan nin, muxun birin Marigina. ³⁷ E a kolon naxan liga Yudaya yamanan birin yi, naxan bata yi folo Galile yamanani Yoni kawandin ba xanbini a yamaan xa rafu igeni e tubi xinla ma. ³⁸ E mon a kolon, a Alaa Nii Sarijanxin nagodo nen Yesu Nasareti kaan xun ma alo masusan turena, a yi senben fi a ma. E mon a kolon Yesu siga kii naxan yi yiren birin yi, a yi lu fe fajine lige, a muxune rakendeya, naxanye birin yi Yinna Manga Setana senben bun ma, amasoto Ala yi a xon ma. ³⁹ A feen naxanye birin liga Yahudiya yamanan nun Yerusalen taani, ne serene

nan nxu tan na. E yi a gbangban wudin ma, e yi a faxa. ⁴⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani a soge saxande loxoni, a yi a yita yamaan na. ⁴¹ Yamaan birin mi a to, koni fo Ala sereyaan naxanye sugandixi, en tan naxanye en dege a xon, en yi en min a dexon a keli xanbini sayani. ⁴² A bata en yamari, a en xa kawandin ba yamaan xa, en yi a seren ba fa fala Ala bata a ragidi Yesu ma, a xa faxa muxune nun jeje muxune makiti. ⁴³ Nabine birin a seren ba nen, a muxu yo na denkeleya a ma, na kanna yulubine xafarima nen Yesu xinla barakani.”

Siya gbetene Alaa Nii Sarijanxin soto fena

⁴⁴ Piyeri yi falan tima waxatin naxan yi, naxanye birin yi tuli matixi a falan na, Alaa Nii Sarijanxin yi godo ne birin ma. ⁴⁵ Yahudiyan denkeleya muxun naxanye fa Piyeri foxo ra, ne yi kabε bayo Ala a Nii Sarijanxin nagodo nen siya gbetene fan ma. ⁴⁶ Amasoto e yi na muxune fala xuine mema e Ala matoxoma xui gbetene yi. Nayi, Piyeri yi a fala, ⁴⁷ a naxa, “Tondi tiye muxuni itoe rafuyε igeni ba, naxanye bata Alaa Nii Sarijanxin soto alo en tan a sotoxi kii naxan yi?” ⁴⁸ Nanara, a yi e yamari a e xa rafu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli. Na xanbi ra, e yi Piyeri mafan, a xa lu na xi dando.

11

Piyeri yi a dentεε Yerusalen denkeleya yamaan xa

¹ Xerane nun denkeleya muxun naxanye yi Yudaya yamanan birin yi, ne yi a me, a siya gbetene fan bata Alaa falan suxu. ² Piyeri to siga Yerusalen taani, Yahudiya denkeleya muxune yi a mafala folo, e naxa, ³ “I bata siga banxulantarene konni, ε birin yi ε dege ε bode xon ma!”

⁴ Piyeri yi na feene yeba e xa ki fajni a danguxi kii naxan yi, ⁵ a naxa, “N yi Ala maxandima Yafa taani waxatin naxan yi, n fe toon ti nen alo xiyena. N sena nde to godε, a ligaxi alo dugi yigbeena. A singanxi a tongon naaninne ma, a ti n dexon ma. ⁶ N yi a kui to, n yi fa subene nun burunna subene nun bubu seene nun xoline to. ⁷ Na xanbi ra, n fala xuiin me, a naxa, ‘Piyeri, keli, i nde faxa, i yi a don!’ ⁸ Koni

n yi a yabi, n naxa, ‘En-en de, Marigina, n munma donse haramuxin don singen hanma donse sarɔ̃nantarena.’ ⁹ Fala xuiin mɔ̃n yi keli kore, a naxa, ‘Ala bata naxan nasarɔ̃nan, i nama na yate se sarɔ̃nantaren na!’ ¹⁰ Na yi liga dɔ̃xɔ̃na ma saxan. Dɔ̃nxɛn na, na seen mɔ̃n yi te kore. ¹¹ Na waxatin yeteni xeme saxan yi fa n ma banxini nxu yi yigiyaxi denaxan yi keli Sesariya taani. ¹² Alaa Nii Sarɔ̃nanxin yi a fala n xa, a n nama sike sigɛ e fɔ̃xɔ̃ ra. Denkeleya muxu senninni itoe naxanye be, ne fan yi n mati, nxu birin yi so Kɔ̃rɔ̃neyi a banxini. ¹³ Kɔ̃rɔ̃neyi malekan to tixi a banxini kii naxan yi, a yi na yɛba nxu xa. Malekan yi a fala a xa, a naxa, ‘Muxuna nde rasiga Yafa taani, e xa sa Simɔ̃n xili, naxan mɔ̃n xili Piyɛri. ¹⁴ A falane tima i xa nɛn, naxanye ε nun i ya denbayaan birin nakisima.’ ¹⁵ N to falan fɔ̃lɔ̃, Alaa Nii Sarɔ̃nanxin yi godo e ma alo a godo nxu fan ma kii naxan yi a fɔ̃lɔ̃ni. ¹⁶ Nayi, Marigin falan naxan ti n xa, na yi rabira n ma, a naxa, ‘Yoni marafuun tixi igen nin, koni ε tan nafuma Alaa Nii Sarɔ̃nanxin nin.’ ¹⁷ Awa, Ala to e kixi alo a en fan kixi kii naxan yi, en tan naxanye denkeleyaxi Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, n tan yi lan nun n xa Ala matandi ba?”

¹⁸ E na falane mɛ waxatin naxan yi, e birin yi e dundu, e yi Ala tantun, e naxa, “Ala bata tin siya gbɛtɛne fan xa tubi, e nii rakisin sɔ̃tɔ̃!”

Antiyɔ̃ki denkeleya yamana fe

¹⁹ Awa, tɔ̃rɔ̃ lɔ̃xɔ̃n naxanye fa Etiyɛn faxa waxatini, na yi a liga denkeleya muxune yi xuya ayi. Ndee yi siga han Fenisa nun Sipiri nun Antiyɔ̃ki taani. E yi Alaa falan nalima Yahudiyane nan tun ma. ²⁰ Koni xɛmɛn naxanye denkeleya Sipiri yamanan nun Sirɛni taani, na ndee yi siga Antiyɔ̃ki taani, e Marigi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Girɛkine fan ma. ²¹ Marigin sɛnbɛn yi lu e fɔ̃xɔ̃ ra, muxu wuyaxi yi denkeleya, e tubi Marigin ma.

* **12:2:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana. † **12:3:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere lɛbɛn mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarɔ̃nan kiina nde nan yi a ra. A mato Xɔ̃rɔ̃yaan 12.15 kui. ‡ **12:4:** Halagi Tiin Dangu Lɔ̃xɔ̃n Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nɛn Firawonaa yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔ̃ɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dɛ wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔ̃rɔ̃yaan 12.1-13 kui.

²² Awa, na fe xibarun yi Yerusalɛn denkeleya yamaan li, e Baranabasi rasiga Antiyɔ̃ki taani. ²³ A to na li, Ala hinanxi e ra kii naxan yi, a na to, a sɛwa. A yi e birin nalimaniya, a e xa lu Marigin fɔ̃xɔ̃ ra e bɔ̃jɛn birin na! ²⁴ Muxu fajin nan yi Baranabasi ra, a yi lugoxi Alaa Nii Sarɔ̃nanxin na, a denkeleyaxi. Muxu wuyaxi yi bira Marigin fɔ̃xɔ̃ ra.

²⁵ Na xanbi ra, Baranabasi yi siga Tarise taani Sɔ̃li fendeni. ²⁶ A a to waxatin naxan yi, a yi fa a ra Antiyɔ̃ki yi. Baranabasi nun Sɔ̃li yi lu denkeleya yamaan xɔ̃n, e muxu wuyaxi xaran han jɛɛ keden. Antiyɔ̃ki kaane nan singe Yesu fɔ̃xɔ̃rabirane xili sa a Yesu mantonne.

²⁷ Awa, na waxatini, nabina ndee yi keli Yerusalɛn taani, e siga Antiyɔ̃ki taani. ²⁸ E tan nde yi xili Agabusi, na yi keli, a yi a fala Alaa Nii Sarɔ̃nanxin barakani, a fitina kamɛn soma nɛn dunuɔ̃a birin yi. Na feen kamali nɛn Manga Kilɔ̃di waxatini. ²⁹ Mɛn kaan naxanye yi Yesu fɔ̃xɔ̃ ra, ne yi lan a ma, a e birin xa e fanga bɛrɛn liga alogo e xa mali seen nasiga e ngaxakedenne ma naxanye yi Yudaya yamanani. ³⁰ E yi na liga, e yi na so Baranabasi nun Sɔ̃li yii siga Yudaya denkeleya yamaan fonne ma.

12

Piyɛri sa feen kasoon na

¹ Na waxatini, Manga Herode yi denkeleya yamaan muxuna ndee suxu, a xa e jaxankata. ² A yi yamarin fi, a e xa Yoni tada Yaki faxa silanfanna ra.* ³ A to a to, a na rafan Yahudiyane ma, a mɔ̃n yi Piyɛri fan suxu. Na liga Buru Ratetaren Sali lɔ̃xɔ̃ne nin.† ⁴ Herode to Piyɛri suxu, a yi a sa kasoon na, a yi sofa naanin dɔ̃xɔ̃de naanin ti a kantandeni. A xɔ̃li yi Herode ma, Halagi Tiin Dangu Lɔ̃xɔ̃n Sanla‡ na ba a ra, a yi a makiti yamaan yetagi. ⁵ Nanara, e yi Piyɛri ramara kasoon na, koni denkeleya yamaan yi Ala maxandima a xa kati!

Piyɛri mini fena kasoon na

⁶ Na kɔɛɛn na, benun Herode xa Piyeri makiti, Piyeri yi xidixi yɔlɔnxɔnne ra, a xima sofa firin tagi. Kaso banxin kantan muxune tixi dɛɛn na. ⁷ Marigina malekan yi mini kɛnɛnni a xa, kaso banxin kuiin yi yalan. Malekan yi Piyeri jɛnsɛnna magarin, a yi a raxulun, a yi a fala a xa, a naxa, “Keli mafuren!” Yɔlɔnxɔnne yi ba a yiine ra, e yolon. ⁸ Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I maxidi, i ya sankidine so.” Piyeri yi na liga. Malekan yi a fala a xa, a naxa, “I ya domaan nagodo i ma, i bira n fɔxɔ ra.” ⁹ Piyeri yi bira malekan fɔxɔ ra mini kasoon na. Koni malekan yi naxan ligama, Piyeri mi yi a kolon xa jɔndin nan yi a ra. A yengi yi a ma a a yi fe toon nan tima alo xiyena. ¹⁰ E yi dangu kantan ti singen na, e nun a firindena, e yi sa tande yi dɛɛ wure daxin li siga taani. Na yi rabi a yete ra, e yi mini. E sigaxin kiraan xɔn ndedi, malekan yi tunun Piyeri ma.

¹¹ Piyeri to xaxili sɔtɔ, a yi a fala, a naxa, “N bata a kolon yati, a Marigin nan a malekan xexi, a n nakisi Herode sɛnben ma e nun Yahudiya yamaan yi waxi naxan birin liga fe yi n na.” ¹² A yelinxina a mirɛ, a yi siga Yoni Maraka nga Mariyama konni. Muxu wuyaxi yi malanxi na yi nun, e Ala maxandima. ¹³ Piyeri to dɛɛn kɔnkɔn, walikɛ jaxanla nde yi na nun naxan yi xili Roda. Na yi siga, a sa a tuli mati. ¹⁴ A Piyeri xuiin kolonxina, a sɛwa han a yi jinan dɛɛn nabi feen xɔn, a xɛtɛ a giyɛ. A sa a fala, a naxa, “Piyeri tixi dɛɛn na!” ¹⁵ E yi a fala a xa, e naxa, “I xunna bata keli!” Koni a kankan a ma a jɔndin na a ra. E yi a yabi, e naxa, “Piyeri yelenna nan na ra.”

¹⁶ Koni na waxatin birin, Piyeri yi dɛɛn kɔnkɔma tun. Dɔnxɛn na e dɛɛn nabi. E Piyeri to waxatin naxan yi, e kabɛ. ¹⁷ Koni a yi a yiin maliga e xa, a e xa e dundu. Marigina a ramini kason na kii naxan yi, a yi na yɛba e xa, a naxa, “E na fala Yakiſ nun en ngaxakedenne birin xa.” Na xanbi ra, a yi mini, a siga yire gbɛtɛ yi.

¹⁸ Kuye to yiba, sofane yi kuisan kati, e naxa, “Nanfe ligaxi Piyeri ra?” ¹⁹ Herode yi e yamari, a e xa a fen koni e mi a to. Nayi, a

yi kaso kantanne makiti, a yi a yamari, a e xa faxa. Na xanbi ra, Herode yi keli Yudaya yamanani, a sa waxati ti Sesariya taani.

Herode faxa fena

²⁰ Herode yi xɔlɔxi Tire kaane nun Sidɔn kaane ma nun. Nanara, ne yi e malan, siga Herode fɛma. E yi mangana muxu gbeena nde singe masɔtɔ, Bilasati. Na xanbi ra, e yi kata yɛngɛn jɔn feen na e nun mangagan tagi, amasɔtɔ e yamanan muxune yi donseen sɔtɔma Manga Herode a yamanan nin. ²¹ E lɔxɔn naxan saxi, Herode yi a mangaya domaan nagodo a ma, a dɔxɔ a mangaya gbɛdeni, a falan ti yamaan xa. ²² Yamaan yi sɔnxɔ, e naxa, “alana nde nan xui ito ra, adama mi a ra.” ²³ Na waxatin yeteni, Marigina malekan yi furen nadin Herode ma, amasɔtɔ a mi yi Ala binyaxi. Kunle yi a don, a faxa.

²⁴ Alaa falan yi xuya ayi, a sɛnben sɔtɔ. ²⁵ Baranabasi nun Sɔli yi yelin e xɛrayaan na, e keli Yerusalɛn taani, e xɛtɛ Antiyoſki taani. E siga Yoni Maraka ra e fɔxɔ ra.

13

E Baranabasi nun Sɔli rasiga

¹ Nabina ndee nun karamɔxɔna ndee yi Antiyoſki dɛnkeleya yamaan yɛ nun, Baranabasi nun Simeyɔn, e yi naxan xilima a fati fɔrɛna, e nun Lusiyusu Sireni kaan nun Manahɛn naxan nun Manga Herode maxuruxi e bode xɔn ma, e nun Sɔli. ² Lɔxɔna nde, e yi sunni, e Marigin batuma, Alaa Nii Sarijanxin yi a fala e xa, a naxa, “E Baranabasi nun Sɔli lu e danna n xa n ma wanla ra, n na e xilixi naxan ma.” ³ Nayi, e to yelin sun suxun nun Ala maxandin na, e yi e yiin sa Baranabasi nun Sɔli ma e taxu feen na Ala ra, e yi e rasiga.

⁴ Nba, Alaa Nii Sarijanxin to Baranabasi nun Sɔli rasiga, e yi siga Silusi taani, e dɔxɔ kunkin kui fɔxɔ igen xun ma, e siga han Sipiri yamanani. ⁵ E to so Salamin taani, e sa Alaa falan nali Yahudiyane salide banxine yi. Yoni Maraka yi e fɔxɔ ra e mali feen na.

⁶ E dangu na yamanan birin yi, han e sa Pafosi taan li. E yi woyimɛna nde li

ſ 12:17: Herode bata yi Yaki gbɛtɛ nan faxa. A mato Xɛrane 12.2 kui. Yanyina nde, Yaki ito nan yi Yerusalɛn dɛnkeleya yamaan xunna ra. A mato Galati 1.19 nun Yaki 1.1 nun Xɛrane 15.13 kui.

na, a xili Barayisa. Wule nabiin nan yi a ra Yudaya yamanani. ⁷ Kuntigina nde nan yi a ra yamana kanna Seriyu Pōli fēma. Xaxilimaan nan yi na yamana kanna ra. A yi Baranabasi nun Sōli xili a konni amasōto a yi waxi a xōn ma a xa Alaa falan name. ⁸ Koni Barayisa na woyimēen naxan mōn yi xili Girēki xuini, Elimasi, na yi e matandi. A yi kata a yamana kanna xa tondi denkeleya feen ma. ⁹ Awa, Sōli naxan mōn xili Pōli, na yi lugoxi Alaa Nii Sarijanxin na, a yi woyimēen mato kati! ¹⁰ A yi a fala, a naxa, “I tan lugoxi yanfan nun kōte jaxin siyaan birin na! Yinna Manga Setanaa diina! Tinxinyaan birin yaxun nan i tan na. I mi bē Marigina kira tinxinxine matandē ba? ¹¹ A mato, Marigin bata a yiini te i xili ma iki, i danxuma nēn. I waxati tima nēn i mi sogen to.”

Na waxatin yeteni, kundaan nun dimin yi Elimasi yēen suxu. A lu a masiga tiyē, a muxune fenma naxan a yii rasuxē. ¹² Yamana kanna na to waxatin naxan yi, a denkeleya, a kabē Marigina xaranna ma.

Pōli a kawandina Pisidiya yi

¹³ Pōli nun a fōxōrabirane yi dōxō kunkin kui Pafosi taani siga Pēriga taani Panfiliya yamanani. Koni Yoni Maraka yi xetē e fōxō ra na yi, a siga Yerusalēn taani. ¹⁴ E yi keli Pēriga taani siga Antiyōki taani naxan Pisidiya yamanani. Matabu Lōxōni, e sa so Yahudiyane salide banxini, e dōxō. ¹⁵ E yelin Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xaranjē waxatin naxan yi, salide banxin kuntigine yi a fala e xa, e naxa, “Ngaxakedenne, xa kawandi falana nde ε xōn lan yamaan ma, ε a fala.” ¹⁶ Pōli yi keli, a yi e masabari a yiin na, a falan fōlō, a naxa, “E tan Isirayila kaane nun siya gbētēn naxanye gaxuxi Ala yēē ra, ε tuli mati n xuiin na! ¹⁷ Isirayila kaane Ala bata en benbane sugandi, a yi e rawuya ayi, e yi Misiran yamanani waxatin naxan yi. Na xanbi ra, a yi e ramini na yamanani a sēnbe gbeen. ¹⁸ A yi ti e bun ma tonbonni jēē tonge naanin, ¹⁹ a yi siya solofere halagi Kanan bōxōni, a yi a yamaan findi na bōxōn kanna ra. ²⁰ Na birin danguxi jēē kēmē

naanin e nun jēē tonge suulun jōxōn nan bun.”

“Na xanbi ra, a kitisane fi e ma han Nabi Samuyēli a waxatini. ²¹ Na xanbi ra, e yi mangan maxōdin Ala ra, Ala yi Bunyamin bōnsōnna Kisu a dii xēmēn Sōli findi e mangan na jēē tonge naanin. ²² Ala Sōli ba mangayani waxatin naxan yi, a yi Dawuda findi e mangan na. Ala a fala nēn Dawuda fe yi, a naxa, ‘N bata a to, a muxun nan Yese a dii xēmēn Dawuda ra naxan bōjēn luxi alo n bōjēna.’ ”*

²³ “Ala yi Yesu Marakisi Tiin namini Dawuda bōnsōnni Isirayila xa, a bata yi e tuli sa naxan na. ²⁴ Benun Yesu xa fa waxatin naxan yi, Yoni yi Isirayila yamaan birin kawandi, a e xa e kējaan maxetē, e rafu igeni e tubi xinla ma. ²⁵ Yoni yi yelinma a wanla ra waxatin naxan yi, a yi a fala yamaan xa, a naxa, ‘E mirixi a ma, a nde n tan na? E naxan mamēma, na mi n tan na. Koni na fama nēn n tan xanbi ra. N yetēen mi lan n yi a sankidin fulun.’ ”

²⁶ Pōli mōn yi a fala, a naxa, “Ngaxakedenne, Iburahima bōnsōnne nun siya gbētēn naxanye gaxuma Ala yēē ra, kisi feen Xibaru Fajini ito faxi en tan nan ma. ²⁷ Amasōto Yerusalēn kaane nun e kuntigine mi Yesu kolon. E mōn mi nabine falane famuxi naxanye xaranma Matabu Lōxōne birin yi. Koni, e na falane rakamali nēn, e to Yesu yalagi. ²⁸ Hali e to mi a yalagi xun yo to a ra, a yi lan a xa faxa naxan ma. Koni e Pilati mafan nēn, alogo a xa a faxa. ²⁹ Kitabun naxan falaxi a fe yi, e na birin nakamali waxatin naxan yi, e yi a ragodo a gbangban wudin ma, e yi a maluxun. ³⁰ Koni Ala yi a rakeli sayani. ³¹ Naxanye yi biraxi a fōxō ra Yerusalēn taani nun keli Galile yi, ne yi a to xi wuyaxi bun. Ne nan a serene ra en ma yamaan xa iki.”

³² “Nxu bata fa Yesu a fe Xibaru Fajini ito ralideni ε ma. Ala bata yi en benbane tuli sa naxan na, ³³ a bata na rakamali en tan xa, e bōnsōnne, a Marigi Yesu rakeli sayani, alo a sēbēxi kii naxan yi Yaburin sora firinden kui, a naxa, ‘N ma dii xēmēn nan i tan na. N bata findi i fafe ra to.’† ”

³⁴ “Ala naxan fala Yesu rakeli feni sayani, alogo a nama fa faxa sōnōn, a ito nan fala,

* **13:22:** Samuyēli Singen 13.14 † **13:33:** Yaburin 2.7 ‡ **13:34:** Esayi 55.3

a naxa, ‘N Dawuda tuli sa duba sarijanxi kenden naxanye ra, n na fima nen ε ma.’[‡]
³⁵ Nanara, a sebexi yire gbete yi, a naxa, ‘I mi tinje i ya muxu sarijanxin yi kun gaburun kui.’[§] ³⁶ Anu, Dawuda yelin xanbini wale Ala xa a waxatini, a faxesa nen, e yi a maluxun a benbane fema, a binbin yi kun. ³⁷ Koni Ala naxan nakeli sayani, na mi kunma.”

³⁸ “Nanara, ngaxakedenne, nxu bata a rali ε ma, ε xa a kolon, a yulubine xafarima Yesu barakan nin. Musaa sariyan mi yi nɔε ε ratinxinje Ala yee ra yi yulubine fe ra, ³⁹ koni naxanye na denkeleya Yesu ma, ne tinxinma nen Ala yee ra yi a barakani. ⁴⁰ Nanara, ε a liga ε yeren ma, nabine naxan fala, na nama fa ε soto, ⁴¹ e naxa, ‘E tan muxu de jaxine, ε kabε, ε xuya ayi. Bayo n fena nde ligama nen ε waxatini ito yi ε mi yi le naxan na, hali xa a fala ε xa.’* ”

⁴² Pɔli nun Baranabasi yi minima salide banxini waxatin naxan yi, yamaan yi e mafan, a e mon xa falani ito ti e xa Matabu Lɔxɔ famatoni. ⁴³ Awa, yamaan keli malanni waxatin naxan yi, Yahudiya wuyaxi nun siya gbeten naxanye yi tubixi Yahudiyane dinan ma, ne yi bira Pɔli nun Baranabasi fɔxɔ ra. Nanara, ne yi e kawandi, a e xa lu Alaa hinanna bun ma.

⁴⁴ Na Matabu Lɔxɔn xunsagin ma, fayida taan muxune birin yi e malan Marigina falan name xinla ma. ⁴⁵ Yahudiyan bonne yamaan to waxatin naxan yi, e xoxolonnyaan yi keli e ra kati! E yi Pɔli a falane matandi, e yi a rayelefu. ⁴⁶ Koni Pɔli nun Baranabasi yi falan ti xaxili ragidini, e naxa, “A fere mi na fo Alaa falan xa ti ε tan nan singe xa. Koni bayo ε bata ε me Alaa falan na, ε mi ε yetε yatεxi habadan nii rakisin muxune ra, nxu kelima ε fema nen, nxu siga siyane fema. ⁴⁷ Amasoto Marigina a yamarixi en ma na kii nin, a naxa, ‘N bata i findi kenenna ra siyane xa, alogo i xa siga kisi feen na han bɔxɔn danne.’† ”

⁴⁸ Siya gbetene ito me waxatin naxan yi, e sewa, e Marigina falan binya. Naxanye

birin yi yebaxi nun habadan nii rakisin soto feen na, ne yi denkeleya.

⁴⁹ Marigina falan yi xuya ayi na yamaan yiren birin yi. ⁵⁰ Koni taan muxu gbeene nun siya gbeten jaxalan xili kanna naxanye yi gaxuma Ala yee ra, Yahudiyane yi ne radin. E besenxɔnyaan nakeli Pɔli nun Baranabasi xili ma, e yi e kedi e yamanani. ⁵¹ Xerane yi e sanne rakunkun[‡] e rame feen na, e siga Ikoniyon taani. ⁵² Yesu fɔxɔrabirane tan bɔnen yi rafe sewan nun Alaa Nii Sarijanxin na.

14

E yi siga Ikoniyon taani

¹ Pɔli nun Baranabasi yi so Yahudiyane salide banxini Ikoniyon taani alo e darixi a ra kii naxan yi, e yi falan ti a fapin na han Yahudiyane nun siya gbete wuyaxiye yi denkeleya. ² Koni Yahudiyan naxanye mi tin denkeleye, ne yi siyaan bonne radin denkeleya muxune xili ma. ³ Pɔli nun Baranabasi yi bu Ikoniyon taani. E yi falan ti xaxili ragidini Marigina fe yi, naxan yi taxamasenne nun kabanako feene liga senben fima e ma alogo na xa findi a hinanna xibarun sereyaan na. ⁴ Taa kui kaane yi yitaxun firinna ra, ndee yi lu Yahudiyane mabinni, bonne yi lu xerane fari.

⁵ Yahudiyane nun siya gbetene nun e kuntigine yi e yiton Pɔli nun Baranabasi rayarabi feen na, e nun e magolon feen na e faxesa xinla ma. ⁶ Xerane na mexina, e yi e gi. E siga taana ndee yi naxanye xili Lisitire nun Deribe, Likayoni yamanani, e nun na rabilinna birin. ⁷ E yi lu Yesu a fe Xibaru Fapin naliye na yi.

Pɔli nun Baranabasi Lisitire yi

⁸ Xemena nde yi dɔxi Lisitire taani, lebutenna nan yi a ra. Xabu a bari, a lebutenxi. A munma yi sigan ti mumε! ⁹ A yi a tuli mati Pɔli a falane ra. Pɔli to a yeen ti xemen na, a yi a kolon a na xemena denkeleyaan yi nɔε a rakendeyε nen. ¹⁰ Nayi, Pɔli yi a fala xuini te, a naxa, “Keli, i ti i

§ 13:35: Yaburin 16.10 * 13:41: A mato Xabakuki 1.5 kui. † 13:47: Esayi 49.6 ‡ 13:51: E sanne rakunkun feen findixi taxamasenna nan na naxan a yitama fa fala na taan goron yo mi luxi e xun ma hali e gbangbanna mi luxi e sanna ra. Na feen mon sebexi Matiyo 10.14 kui e nun Maraka 6.11 nun Luka 9.5.

sanne xun na!" Xemen yi tukan, a sigan ti folo.

¹¹ Yamaan Pōli a fe ligaxin to waxatin naxan yi, e yi sōnxo Likayoni xuini, e naxa, "Alane nan bata godo en tagi adamadiine maligan na!" ¹² E yi Baranabasi xili sa, a "Seyusi," e Pōli fan xili sa, "Hereme"* amasoto Pōli nan yi fala tiin na. ¹³ Seyusi batuden naxan yi taa deen na, na saraxaraliin yi fa turane nun joxonde komotine ra taan so deen na. E yi waxi nen, a yamaan xa saraxane ba Pōli nun Baranabasi xa.

¹⁴ Xerane, Baranabasi nun Pōli to na kolon, e yi e domane yibo e ma. E siga e giye yamaan tagi, e gbelegbelema, e naxa, ¹⁵ "E ito ligama nanfera? Muxun nan tun nxu tan na alo e tan! Nxu faxi Yesu a fe Xibaru Fajin nan nalideyi e ma, alogo nxu xa a fala e xa, a e xa xete fe fuuni itoe foxo ra, e yi bira habadan Ala foxo ra, naxan kore xonna nun boxo xonna nun igen daxi e nun e yi seene birin. ¹⁶ Waxati danguxine yi, Ala tin nen siyane birin yi sigan ti e gbee kiraan xon. ¹⁷ Koni a yi wali fajine ligama a fe sereyane ra. A yi tulen nafama kore, sansine yi bogima e waxatini, a yi e ralugo balon nun sewan na." ¹⁸ Hali xarandiine to falani itoe ti, a yi luxi ndedi yamaan xa saraxan ba e xa.

¹⁹ Yahudiyana ndee yi keli Antiyoki taan nun Ikoniyon taani. E yi yamaan nadin. E yi Pōli magolon, e yi a bubu siga taan fari ma. E yengi yi a ma, a a bata faxa. ²⁰ Koni Yesu foxorabirane to a rabilin, a yi keli, a mon yi xete taani. Na xoton bode e nun Baranabasi yi siga Deribe taani.

E yi xete Antiyoki yi Siriya yi

²¹ Pōli nun Baranabasi yi Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba Deribe taani, e xarandii wuyaxi soto na yi. Na xanbi ra, e xete Lisitire taan nun Ikoniyon taan nun Antiyoki taani. ²² E yi Yesu foxorabirane senbe so, e yi e ralimaniya, a e xa lu denkeleyaan kiraan xon ma. E yi e xaran, e naxa, "A fere mi na fo en xa toro nen han, en yi fa lu soe Alaa Mangayani." ²³ E yi fonne dexo e xunna denkeleya yamaan keden kedenna birin yi. E sunna suxu, e

yi Ala maxandi, e ne taxu Marigin na e denkeleyaxi naxan ma.

²⁴ E yi dangu Pisidiya yamanani, siga Panfiliya. ²⁵ E to Yesu a fe Xibaru Fajin nali Periga taani, e yi godo Atali taani. ²⁶ E kelixin menni, e dexo kunkin kui, e xete Antiyoki taani, e yi taxuxi Ala hinantenna ra denaxan yi a wanla fe ra, e naxan naka-mali.

²⁷ Pōli nun Baranabasi Antiyoki lixina, e yi denkeleya yamaan malan. Ala feen naxan birin ligaxi e xon, e yi na birin yeba, e nun Ala tinxi kii naxan yi siya gbetene yi findi denkeleya muxune ra. ²⁸ E yi waxati xunkuye ti Yesu foxorabirane fema Antiyoki yi.

15

Yerusalen Malanna fe

¹ Xemena ndee yi keli Yudaya yamanani, siga Antiyoki taani, e denkeleya muxune xaran folo, e naxa, "E mi noe kise fo e banxulan alo Musaa sariyana a falaxi kii naxan yi." ² Fe matandi gbeen yi keli e nun Pōli nun Baranabasi tagi han e yi lan a ma, a Pōli nun Baranabasi nun Antiyoki denkeleya muxuna ndee xa siga Yerusalen taani, e sa xerane nun fonne to falani ito ma.

³ Nayi, denkeleya yamaan yi e mali e siga. E yi dangu a fale Fenisa yamanan nun Samariya yamanani, siya gbetene tubixi kii naxan yi Ala ma. Xibaruni ito yi e ngaxakedenne birin nasewa kati! ⁴ E Yerusalen taan lixina, denkeleya yamaan nun xerane nun fonne yi e rasene. Ala feen naxan liga e xon ma, e na birin yeba e xa. ⁵ Farisi muxun naxanye bata yi denkeleya, na ndee yi keli, e naxa, "Fo siya gbetene xa banxulan nen, e yi yamari, a e xa Musaa sariyan suxu."

⁶ Xerane nun fonne yi e malan, e feni ito feselese. ⁷ Matandin janxina, Piyeri yi keli, a yi a fala e xa, a naxa, "Ngaxakedenne, e a kolon a Ala bata n sugandi e tagi to mi na ra, alogo n tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali siya gbetene ma, e yi a me, e denkeleya. ⁸ Ala naxan muxun birin boje yi feene kolon, na bata e fan nasuxu, a a Nii Sarijanxin so e yii alo a liga en fan xa kii naxan yi.

* **14:12:** Gireki kaane gbee alane mangan yi xili nen Seyusi. E gbee alane xeraan fan xili nen Hereme.

⁹ A mi tagi raba yo saxi en tan nun e tan tagi. Amasotō a bata e bōnen nasarijan denkeleyaan xon. ¹⁰ Awa, nanfera ε Ala bunbama, ε goronna sa Yesu fōxarabirane xun ma, en benbane nun en tan yetēen mi nōe goronna naxan tonge? ¹¹ Anu, en laxi a ra a en kisixi en Marigi Yesu a hinanna nan xon alo e tan.”

¹² Yamaan birin yi e sabari, e yi e tuli mati Baranabasi nun Pōli a falan na. Ala taxamasenne nun kabanako feen naxanye liga e xon ma siya gbētene tagi, e yi ne birin yeḅa yamaan xa. ¹³ E yelin falan tiye waxatin naxan yi, Yaki yi keli, a naxa, “Ngaxakedenne, ε tuli mati n xuiin na! ¹⁴ Ala siya gbētēn muxune findi a yamaan na kii naxan yi a singeni, Simōn bata na yeḅa en xa. ¹⁵ Awa, nabine falan bata lan ito ma yati! Alaa falan seḅexi Kitabuni na kii nin, a naxa, ¹⁶ ‘Na xanbi ra, n mōn fama nēn, n Dawudaa banxi kalaxini tōn. N na rafalama nēn, n yi a nēnēn ti ¹⁷ alogo muxu dōnxēn naxanye luxi yamaan ye, ne xa Marigin fen, e nun siyane birin naxanye n xinla batuma,* Marigina ito nan falaxi, naxan feni itoe birin ligama ¹⁸ naxanye kolonxi xabu a fōlōni.”

¹⁹ Yaki mōn yi a fala, a naxa, “N gbee miriyani, siya gbētēn naxanye tubima Ala ma, en nama ne tōrō. ²⁰ Koni fō en xa kēdin seḅe, en yi a fala e xa, a e xa e yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxure kideni, e nun yanga suxun nun sube yifaxi donna nun sube wuli donna.† ²¹ Amasotō xabu en benbane waxatine yi, Musaa sariyana fe kawandin bama taane birin yi, a xaranma salide banxine kui Matabu Lōxōne birin yi.”

E kēdin nasiga siya gbētene denkeleya muxune ma

²² Xerane nun fonne nun denkeleya yamaan birin yi lan a ma, a e xa muxuna ndee sugandi e ye, e yi e rasiga Antiyōki yi Pōli nun Baranabasi fōxō ra. E yi Yudasī sugandi naxan mōn xili Barasaba e nun Silasi, naxanye findixi yeeratine ra denkeleya muxune ye. ²³ E yi na xerane rasiga kēdini ito ra e yii, a seḅexi, e naxa,

“Xerane nun fonne, ε ngaxakedenne bata kēdini ito seḅe denkeleya muxune ma naxanye siya gbētene ye Antiyōki nun Siriya nun Silisi yi. Nxu ε xōntōn.”

²⁴ “Nxu bata a mē, a muxuna ndee bata keli nxu konni, nxu mi naxanye xēxi, e sa ε tōrō, e yi ε rakōntōfili e falane ra. ²⁵ Nanara, nxu birin bata lan a ma, a nxu xa muxuna ndee rasiga ε ma sa en xanuntenne Baranabasi nun Pōli fari, ²⁶ naxanye bata e niin gerun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina wanla fe ra. ²⁷ Nanara, nxu Yudasī nun Silasi rafaxi ε ma feni ito yeḅadeni alogo e xuiin fan xa lan kēdina falan ma. ²⁸ Amasotō Alaa Nii Sarijanxin nun nxu tan bata tin, a nxu nama goron gbete sa ε xun ma ba sariyani itoe ra: ²⁹ E xa ε yete ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wuli donna nun sube yifaxi donna nun yanga suxuna. A lan ε nama na feene liga. Ala xa ε ratanga.”

³⁰ Nayi, e yi keli, e yi siga Antiyōki yi. E yi denkeleya yamaan birin malan, e yi kēdin so e yii. ³¹ Yamaan to kēdin xaran, e birin yi seḅa na kawandi falana fe ra. ³² Yudasī nun Silasi naxanye findixi nabine ra, ne fan yi denkeleya muxune ralimaniya, e yi e seḅe so fala wuyaxi ra. ³³ E to waxati ti e fēma, denkeleya muxune yi tin e siga bōne xunbenli, e yi xete e xe muxune fēma. ³⁴ Koni Silasi yi lu na.

³⁵ Pōli nun Baranabasi yi lu Antiyōki yi. E nun bonne yi lu xaranna tiye, e lu Marigina falan kawandin be.

Pōli nun Baranabasi fata fena

³⁶ Na dangu xanbini, Pōli yi a fala Baranabasi xa, a naxa, “En Marigina falan kawandin baxi taan naxanye birin yi, en mōn xa xete mēne yi en ngaxakedenne xōntōdeni, alogo en xa sa a kolon e kii naxan yi.” ³⁷ A xōli yi Baranabasi ma, Yoni Maraka xa siga e fōxō ra, ³⁸ koni Pōli yi a miri, a na mi daxa, amasotō a xete nēn e fōxō ra Panfiliya yi benun e xa yelin e wanla ra. ³⁹ E yi e bode matandi han, e fata. Baranabasi yi Yoni Maraka tongo, e

* **15:17:** Amosi 9.11-12 † **15:20:** A mato Saraxaraline 18.6-18 nun Saraxaraline 17.10-16 kui. Siyana ndee yi wunla nan donma menni.

so kunkin kui, siga Sipiri bəxəni fəxə igen tagi.

⁴⁰ Koni Pəli tan yi Silasi tongo e yi siga, dənkeleya muxune yelin xanbini e luyə Marigina hinantenyaan bun.

⁴¹ A yi dangu Siriya nun Silisi yamanane yi, a dənkeleya yamane sənbe so.

16

Timəte yi siga Pəli nun Silasi fəxə ra

¹ Pəli yi siga Deribe nun Lisitire yi. Dənkeleya muxuna nde yi na, a xili Timəte. Yahudiyan nan yi a nga ra e nun dənkeleya muxuna. Koni Girəki kaan nan yi a fafe ra. ² Dənkeleya muxun naxanye yi dəxi Lisitire taan nun Ikoniyon taani, ne birin yi a xili fafin falama. ³ A xənla yi Pəli suxu, a xa siga a ra a fəxə ra. Nayi, a yi a rabanxulan Yahudiyane fe ra naxanye yi na yamanani, bayo e birin yi a kolon a Girəki kaan nan yi a fafe ra. ⁴ E dangu taan naxanye birin yi, xərane nun fonne lanxi sariyan naxan ma Yerusalən taani, e yi na fala na kaane xa, alogo e xa a suxu. ⁵ Awa, dənkeleya yamane yi sənben sətə dənkeleyani. Ləxə yo ləxə, muxune yi xun masama nən.

Pəli yi fe toon ti alo xiyena

⁶ Alaa Nii Sarijanxin mi yi tinxi e Alaa falan nali Asi yamanani. Nayi, e yi siga Firigi nun Galati yamanane yi. ⁷ E Misi yamanan li waxatin naxan yi, e yi kata siga feen na Bitini yamanani, koni Yesu a Nii Sarijanxin mi tin e xa. ⁸ Nayi, e dangu Misi yamanani, siga Tirowasi taani. ⁹ Kəeen na, Pəli yi fe toon ti alo xiyena, a yi Masedoniya kaana nde to tixi, naxan yi a mafanma, a naxa, “Fa Masedoniya yamanani, i fa nxu mali!” ¹⁰ Na fe toon danguxina, nxu* yi kata siga feen na Masedoniya yamanani mafuren, amasətə nxu yi laxi a ra a Ala nan nxu xilixi Yesu a fe Xibaru Fəfin nalideni e ma.

Lidi tubi fena Filipi taani

¹¹ Awa, nxu yi so kunkin kui Tirowasi taani, nxu siga nxu tinxinni Samatirosi bəxəni fəxə igen tagi. Na xətən bode, nxu siga Neyapoli taani. ¹² Nxu yi keli na yi, nxu

siga Filipi taani, na rabilinna taa singena Masedoniya bəxəni Romi kaane yi dəxi dənaxan yi. Nxu yi xi dando ti na taani. ¹³ Matabu Ləxəni, nxu yi mini na taan so dəen na, nxu siga ba dəen na. Nxu yengi yi a ma, a nxu yi Yahudiyane salidena nde toə mənni. Naxanla naxanye yi malanxi na yi, nxu yi dəxə ne fəma, nxu falan ti ne xa. ¹⁴ Na naxanle yə, keden yi na naxan yi xili Lidi, na yi kelixi Tiyatire taan nin. Dugi mamiloxi yulan nan yi a ra. A yi gaxu Ala yəe ra. A yi a tuli mati. Marigin yi a bənen nabi alogo Pəli yi naxan falama a xa na suxu. ¹⁵ E nun a kon kaane birin yi rafu igeni e tubi xinla ma. Na xanbi ra, a yi nxu mafan, a naxa, “Xa ε laxi a ra, a n dənkeleyaxi Marigin ma, ε fa yigiya n ma banxini.” A yi nxu karahan, a nxu xa so a banxini.

Pəli nun Silasi kasoona

¹⁶ Ləxəna nde, nxu yi sigama salideni, nxu lan konyi sungutunna nde ra, yinnan yi naxan fəxə ra alo ninginangana, a yi fe famatəne falama naxan baraka yi. A yi gbeti gbeen nan sətəma na xən so a kanne yii. ¹⁷ A yi bira nxu nun Pəli fəxə ra, yinnana a rasənxəma, a falan ti a xən, a naxa, “Kore Xənnə Alaa walikəen nan itoe ra! E kisi feen kiraan nan yitama ε ra!” ¹⁸ A yi lu na ligə xii wuyaxi han a yi gba Pəli ra. Dənxən na, a yi a yəe rafindi a ma, a yi falan ti yinnan xa, a naxa, “N bata i yamari Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, xətə sungutunni ito fəxə ra!” Yinnan yi xətə a fəxə ra na waxatin yetəni!

¹⁹ Awa, a kanne a kolon waxatin naxan yi, a e mi fa gbeti sətəma a ra sənən, e Pəli nun Silasi suxu, e yi e bubu, e siga e ra kuntigine fəma ləxə tideni. ²⁰ E siga e ra kitisane yetəgi. E yi a fala e xa, e naxa, “Yahudiyan nan xəmən i toe ra, e en ma taan basanma kati! ²¹ E yamaan xaranma namunna naxanye ma, en tan Romi kaane mi daxa en xa tin ne ma en yi e liga.” ²² Ganla yi keli e xili ma, kitisane yi Pəli nun Silasi a domane ba e ma, e yi yamarin fi, a e xa e bulan. ²³ E to e bulan kati, e yi e raso kaso banxini, e yi a fala kaso kantanna

* **16:10:** Fələ be ma, Kitabun yireni ito sebə muxun luma a fale fa fala “Nxu” naxan bunna nəen Luka fan yi Pəli fəxə ra sigatiini itoe yi.

xa, a a xa e mara ki fañi! ²⁴ Kaso kantanna yamarin sɔtɔ waxatin naxan yi, a yi sa e sa kutun na kaso banxin tagi konkoni.

²⁵ Kɔɛ tagini, Pɔli nun Silasi yi Ala maxandima, e bɛtin bama Ala xa, kaso-rasaan bonne yi tuli matixi e ra. ²⁶ Sanja ma kedenni, bɔxɔn yi xuruxurun gbeen ti, han kaso banxin yi xuruxurun han! Banxin kaso yirene dɛene birin yi rabi, yɔlɔnxɔnne yi ba kasorasane birin ma. ²⁷ Kaso kantanna xulun waxatin naxan yi, a dɛene rabixin to, a yi a silanfanna botinɲe ayi,† alogo a xa a yete faxa, bayo a yengi yi a ma, a kasorasane bata e gi. ²⁸ Koni Pɔli yi sɔnxɔ, a naxa, “I nama i yete maxɔlɔ! Nxu birin be!”

²⁹ Nayi, kaso kantanna yi lɛnpun maxili, a so kaso banxini mafuren, a xuruxurunma, a yi a bira Pɔli nun Silasi bun ma. ³⁰ Na xanbi ra, a yi e ramini, a yi e maxɔdin, a naxa, “N nanfe ligɛ, n kisi?” ³¹ E yi a yabi, e naxa, “Dɛnkeleya Marigi Yesu ma, i yi kisi, ɛ nun i ya denbayana.” ³² E yi Marigina falan kawandin ba e nun a denbayaan birin xa. ³³ Na kɔɛn yetɛn na, kaso kantanna yi e tongo, a e maxɔlɔdene dɛ fitan. E nun a muxune birin yi rafu igeni e tubi xinla ma mafuren! ³⁴ A siga Pɔli nun Silasi ra a banxini, a donseen so e yii. E nun a denbayaan birin yi sɛwa amasɔtɔ e bata dɛnkeleya Ala ma.

³⁵ Kuye yibaxina, kitisane yi doma kanne rasiga kaso kantanna ma, e naxa, “Na xɛmɛne bejin.” ³⁶ Nayi, kaso kantanna yi a fala Pɔli xa, a naxa, “Kitisane bata yamarin fi, a n xa i tan nun Silasi bejin, ɛ siga bɔɲɛ xunbenli.” ³⁷ Koni Pɔli yi a fala doma kanne xa, a naxa, “E bata nxu tan Romi dugurenne bɔnbɔ kɛnɛnna ma, e mi sa nxu makitixi nɛn, e yi nxu sa kasoon na. Koni iki, e fa waxi nxu bejin feen nin wundoni ba? Na mi lanɲɛ mumɛ! Fɔ e yetɛn xa fa be, e fa nxu bejin.”

³⁸ Doma kanne yi sa falani ito ti kitisane xa. E a mɛ waxatin naxan yi, a Romi dugurenna nan Pɔli nun Silasi ra, e gaxu kati! ³⁹ Nanara, e yi Pɔli nun Silasi mafan. Na xanbi ra, e yi e ramini kasoon na, e yi e mafan, a e xa keli na taani. ⁴⁰ Pɔli nun

Silasi to mini kasoon na, e yi siga Lidi a banxini, e sa e ngaxakedenne li na, e yi ne ralimaniya, e siga.

17

Pɔli a kɔntɔfinle Tesaloniki taan nun Beere taani

¹ E yi dangu Anfipoli nun Apoloni taane yi, e fa Tesaloniki taani, Yahudiyane salide banxina nde yi dɛnaxan yi. ² Pɔli yi so e salide banxini alo a yi darixi a ra kii naxan yi. A yi xunsagi saxan ti na, Yahudiyane nun Pɔli yi Kitabuna fe falama Matabu Lɔxɔne yi. ³ A yi a yeɓa e xa, a a yita e ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixin yi daxa a tɔrɔ, a yi keli sayani. A yi a fala e xa, a naxa, “N Yesu naxan ma fe kawandi bama ɛ xa, Alaa Muxu Sugandixin nan na ra.” ⁴ Yahudiyana ndee yi la a ra, e yi sa Pɔli nun Silasi fari. Girɛki kaan naxanye yi gaxuxi Ala yɛɛ ra, ne wuyaxi yi na liga e nun ɲaxalan xili kan wuyaxi.

⁵ Koni xɔxɔlɔnyaan yi keli Yahudiyane ra, e fuyantenna ndee malan lɔxɔ tideni a e xa yamaan nadin, taan birin yi maxa. E siga Yason ma banxini Pɔli nun Silasi fendeni alogo e xa sa e ti yamaan yetagi. ⁶ Koni e to mi e to, e yi Yason nun dɛnkeleya muxuna ndee bubu, e siga e ra taan kitisane fɛma. E sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Muxuni itoe dunuɲa birin yifuma, iki e bata fa be, ⁷ Yason yi e yigiya a banxini. Muxuni itoe birin tondixi Romi Manga Gbeena sariyan suxe, amasɔtɔ e a falama a manga gbɛtɛ na naxan xili Yesu.” ⁸ Na falane yi taan kitisane nun yamaan nakɔntɔfili, ⁹ e mi Yason nun bodene bejin fɔ e to e xunba gbetin fi.

E siga Beere taani

¹⁰ Kɔɛ to so, dɛnkeleya muxune yi Pɔli nun Silasi rasiga Beere yi. E na li waxatin naxan yi, e siga Yahudiyane salide banxini. ¹¹ Beere kaane yugon yi fan Tesaloniki kaane xa, bayo Alaa falan nasuxun kunfan yi ne yi. Lɔxɔ yo lɔxɔ e yi Kitabun fɛsɛfɛsɛma nɛn alogo e xa Pɔli a falane ɲɔndin kolon. ¹² Yahudiya wuyaxi yi dɛnkeleya e ye, e nun Girɛki ɲaxalan xili kan wuyaxi nun Girɛki xɛmɛ wuyaxi. ¹³ Koni Yahudiyan naxanye yi Tesaloniki taani, ne to a mɛ a Pɔli Alaa

† 16:27: Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana.

falan nalima Beere taani, e fan yi fa na yi, e yamaan nadin, a yi maxa. ¹⁴ Mafuren denkeleya muxune yi Pōli rasiga fōxō igen binni, koni Silasi nun Timōte yi lu Beere taani. ¹⁵ Muxun naxanye sa Pōli mati, ne yi siga a ra han Atēna taani. Na xanbi ra, e mōn yi xetē Beere taani Pōli a ɲungu xuiin na, a Silasi nun Timōte xa fa a fēma sinma.

Pōli Atēna taani

¹⁶ Pōli yi e legedenma waxatin naxan yi Atēna taani, a niin yi rapaxu a ma, bayo a bata yi a to, a suxure yiren nan yi na taan na. ¹⁷ Nanara, e nun Yahudiyane yi batuma feene ma salide banxini e nun Girekin naxanye yi gaxuma Ala yēē ra, e nun a yi naralanma muxun naxanye ra lōxō tideni lōxō yo lōxō. ¹⁸ Lōnnilana ndee yi na yi, e yi xili Epikuri muxune nun Sitoyisi muxune, ne yi falan ti fōlō a xa.* Nde yi lu e bode maxōdinɲe e naxa, “Fala tiini ito waxi nanse fala fe yi?” Bonne naxa, “A ligaxi alo a ala xōɲene nan ma fe ralima.” Amasōtō Pōli yi Yesu a fe xibarun kawandin bama e nun a keli fena sayani. ¹⁹ Nayi, e yi Pōli tongo, e siga a ra Areyopagi malan yireni, e yi a fala a xa, e naxa, “Nxu wama a kolon feni nanse xaran nēnēni ito ra i naxan ma fe falama?” ²⁰ Amasōtō nxu fe nēnēne nan mēma, nxu waxi e bunna kolon feni.” ²¹ Atēna kaane nun xōɲen naxanye yi e yē, ne yi e waxatin birin nadanguma fala nēnēne nan tun namēdeyi.

²² Pōli yi ti yamaan tagi Areyopagi fala tideni, a naxa, “Atēna kaane, n bata a to a ε dinaxi feen birin yi. ²³ Amasōtō n yi ε taani sigama waxatin naxan yi, n yi ε batu seene toma. N mōn bata saraxa gandena nde fan to, a seɓexi denaxan ma fa fala, ‘En mi ala naxan kolon.’ Awa, ε naxan batuma ε mi a kolon n faxi na nan ma fe ralideyi ε ma. ²⁴ Ala naxan dunuɲa nun a yi seene birin daxi, na nan kore xōnna nun bōxō xōnna Marigin na. Na mi dōxōma seene batu banxine kui muxune naxanye tixi. ²⁵ A mako mi muxun yii fōxōn ma. Amasōtō a tan nan siimayaan fima yamaan ma, e nun

niiraxinla nun seen birin. ²⁶ A siyane birin da nēn mini muxu kedenni. A yi e dōxō dunuɲa yiren birin yi. A yetēēn yi e gbee waxatine nun e dōxōdene danne ragidi. ²⁷ Ala na ligaxi nēn alogo muxune xa a fen, e yi kata a kolon feen na, xa e nōē. Anu, a mi makuya en sese ra. ²⁸ Amasōtō, ε gbee fala ɲaxumε tiina ndee a falama, e naxa, ‘En dunuɲa yi gidin ligama a tan nin, en na en masigama a tan nin, en luma dunuɲa yi a tan nin.’ E mōn naxa, ‘Ala bōnsōnna nan en fan na.’ ²⁹ Xa Ala bōnsōnna nan en tan na, en nama en miri, a Ala maliga xēmaan na hanma gbetina hanma gēmε sawuran naxan nafalaxi adamane kōtēne nun miriyane xōn. ³⁰ Ala mi na fe kolontareya waxatine yatēxi, koni iki, a muxun birin xilima yiren birin yi, a e xa e keɲaan maxetē. ³¹ Amasōtō a bata lōxō keden nagidi a dunuɲa birin kitin bolonma naxan yi tinxinni a muxu yēbaxin xōn. A bata na kanna mataxamaseri muxun birin xa, a to a rakeli sayani.”

³² E to Pōli xuiin mε a muxune kelima sayani, nde yi a magele, koni bonne naxa, “Nxu mōn waxi i ya falan namε feni waxati gbetε.” ³³ Nanara, Pōli yi keli e tagi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sa a fari, e denkeleya alo Denisi Areyopagi muxuna nde, e nun ɲaxanla nde naxan yi xili Damarisi e nun ndee gbetēye.

18

Pōli yi siga Kōrenti taani

¹ Na xanbi ra, Pōli yi keli Atēna taani, a siga Kōrenti taani. ² A Yahudiyana nde li na, naxan yi xili Akila Pontu kaana. E nun a ɲaxanla Pirisila yi baxi fade nēn sa keli Itali yamanani. Amasōtō Manga Kilōdi bata yi a yamari a Yahudiyane birin xa keli Romi taani. Pōli yi kafu e ma, ³ bayo e birin yi fatan wali siya kedenni ito ra, kidi dēgena bubun na. A yi lu e fēma walideni. ⁴ Matabu Lōxōn birin, a yi falan tima nēn Yahudiyane salide banxini, a yi kata Yahudiyane nun Girekine masōtōdeni.

* **17:18:** Men kaana ndee yi findixi xili kanne ra e miriya tilinxine fe ra lan dunuɲa keɲaan fεsefεsēn ma. E mi yi dina yi. E fe fεsefεsēne nan yi findixi e gbee dinan na. Epikuri muxune yi biraxi muxuna nde a xaranna fōxō ra naxan xili Epikuri. E yi laxi a ra a dunuɲa feene mi ragidixi fō xunna ayi gbansan nan muxun malima e xa e masiga tōɲōyaan na. Sitoyisi muxune yi biraxi muxu gbetε a xaranna fōxō ra naxan xili Senoni. E yi waxi dunuɲa gelene kolon feni alogo e xa e suxu ki faɲi.

⁵ Silasi nun Timote na li waxatin naxan yi keli Masedoniya yi, Pōli yi lu kawandin be waxatin birin. A sereyaan ba Yahudiyane xa, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na. ⁶ Koni Yahudiyane to a matandi, e a rayelefu, a yi a domani kunkun taxam-asenna ra, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa ε halagi, ε yeteen nan funfu na ra. Na goronna mi fa n tan xun ma. Iki n sigama siya gbetene nan fema.” ⁷ Awa, a yi keli na, a siga, a sa so muxuna nde a banxini naxan yi xili Titi-Yusutu. Ala yεragaxu muxun nan yi na ra. A banxin yi salide banxin dexon ma. ⁸ Salide banxin kuntigin naxan yi xili Kirisipu, na nun a denbayaan birin yi denkeleya Marigin ma. Kōrenti kaa wuyaxi yi a falan me, e denkeleya, e rafu igeni e tubi xinla ma.

⁹ Loxona nde, Pōli yi fe toon ti kōeen na alo xiyena. Marigin yi a fala a xa, a naxa, “I nama gaxu, koni falan ti! I nama i dundu!” ¹⁰ Amasoto n na i foxo ra. Muxu yo yii mi i liye, a fe jaxin naba i ra, bayo n ma muxu wuyaxi taani ito yi!” ¹¹ Nanara, Pōli yi lu na yi jεe keden kike sennin, a yamaan xaran Alaa falan ma.

¹² Galiyon yi Akaya yamana kannu ra waxatin naxan yi, Yahudiyane birin yi e malan Pōli xili ma, e siga a ra kiti sadeni. ¹³ E yi a kansun, e naxa, “Xemeni ito yamaan mabandunma Ala batu kiina nde nin naxan mi daxa sariyani.”

¹⁴ Benun Pōli xa falan ti, Galiyon yi a fala Yahudiyane xa, a naxa, “Xa ε tan Yahudiyane yi ε mawugama tinxintareyana fe yi nun hanma gbalona nde, a yi lan nun nayi n xa n tuli mati ε falan na. ¹⁵ Koni ε to ε bode matandima ε falane yi, e nun xinle nun ε gbee sariyane, na ε tan nan ma. N tan mi waxi findi feni na feen kitisaan na.” ¹⁶ A yi e kedi kiti sadeni. ¹⁷ Awa, e birin yi salide banxin kuntigi Sosaten suxu, e yi a mabonbo kitisa banxin yetagi. Koni Galiyon ma fe mi taran na yi hali!

E xete Antiyoki taani

¹⁸ Pōli yi soge wuyaxi ti a ngaxakedenne fema Kōrenti taani. Na xanbi ra, a yi keli e fema. E nun Pirisila nun Akila yi so kunkin kui siga Siriya yamanani. Koni a bata yi a

xunna bi Sankire taani a de tiina nde a fe ra. ¹⁹ E to sa Efesi li, Pōli yi Pirisila nun Akila lu na yi. Koni Pōli yeteen yi siga Yahudiyane salide banxini, e falan ti e bode tagi. ²⁰ E yi a mafan, a a xa bu e fema, koni a mi tin. ²¹ A yi sigama waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Xa Ala tin, n mon fama nen ε fema.” A yi dōxo kunkin kui, a siga Efesi taani.

²² A Sesariya taan li waxatin naxan yi, a yi siga Yerusalen taani, a sa na denkeleya yamaan xonton. Na xanbi ra, a yi siga Antiyoki taani. ²³ A yi waxatidi ti, a yi siga. A yi a masiga ti Galati yamanan nun Firigi yamanan birin yi, a yi Yesu foxorabirane kawandi, e senben soto.

Apolosi Efesi nun Kōrenti yi

²⁴ Na waxatini, Yahudiyana nde yi siga Efesi taani, a xili Apolosi naxan bari Alexandire taani. A yi falan kolon kati, a yi Kitabun kolon ki fani. ²⁵ A yi xaranxi Marigina Kirana fe ma. A yi Yesu a fe xaranna tima a sobeen nun tinxinna nin. Koni a yi Yoni a xaranna nan gbansan kolon marafu feen na igeni. ²⁶ A yi falan ti folo xaxili ragidini Yahudiyane salide banxini. Pirisila nun Akila a xuiin me waxatin naxan yi, e yi a tongo, e yi Alaa Kirana fe yeba a xa a kiin yeteni. ²⁷ Siga xonla bata yi Apolosi suxu Akaya yamanani. Nanara, denkeleya muxun naxanye yi Efesi taani, ne yi a mali, e kedin sebe Yesu foxorabirane ma Akaya yi, a e xa a yisuxu na yi. A na li waxatin naxan yi, naxanye yi denkeleyaxi Ala hinanna barakani, a yi ne mali kati! ²⁸ Amasoto a yi Yahudiyane falan matandima senbeni kenenni, a yi a yita Kitabun kui, a Yesu nan Alaa Muxu Sugandixin na.

19

Pōli yi siga Efesi taani

¹ Apolosi yi Kōrenti taani waxatin naxan yi, Pōli yi geya yamanani siga, a yi fa Efesi taani. A yi Yesu foxorabirana ndee li na yi. ² A yi e maxodin, a naxa, “E denkeleya waxatin naxan yi, ε yi Alaa Nii Sarijanxin soto ba?” E yi a yabi, e naxa, “Nxu munma sa Alaa Nii Sarijanxina fe me nen.” ³ Pōli yi e maxodin, a naxa, “E rafuxi igeni xaranna mundun xon?” E yi a yabi, e naxa, “Yoni gbee marafuun xaranna.” ⁴ Pōli yi a fala e

xa, a naxa, “Yoni yi muxune rafuma igen nin alogo e xa e kɛɲaan maxɛtɛ. A yi a falama yamaan xa nɛn, a e xa dɛnkɛɛya na kanna ma naxan fama a tan xanbi ra. Na nan Yesu ra.”

⁵ E na mɛ waxatin naxan yi, e rafu igeni Marigi Yesu xinli. ⁶ Pɔli yi a yiin sa e ma, Alaa Nii Sariɲanxin yi godo e ma, e yi falan ti xui gbɛtɛne yi, e yi nabiya falane ti. ⁷ E tan naxanye birin yi na, muxu fu nun firin ɲɔxɔndɔn.

⁸ Pɔli yi siga Yahudiyane salide banxini, a falan ti yamaan xa xaxili ragidini kike saxan. A yi kata a xa e mabandun Alaa Mangayaan ma. ⁹ Koni ndee yi tengbesen, e mi tin dɛnkɛɛyɛ, e yi lu Yesu a Kirana fe yibɛsɛ yamaan yɛtagi. Nanara, Pɔli yi a masiga e ra, a Yesu fɔxɔrabirane xali e danna. E yi lu falan tiyɛ lɔxɔ yo lɔxɔ Tiranusi a xarande banxini. ¹⁰ Na yi lu ligɛ han ɲɛɛ firin. Nanara, muxun naxanye birin yi dɔxi Asi yamanani, Yahudiyane nun Girekine, ne birin yi Marigina falan mɛ.

Sebaa dii xɛmɛne fe

¹¹ Ala yi kabanako fe gbeene liga Pɔli xɔn ma. ¹² Nanara, dugi dungin nun wali domaan naxanye bata yi din a fatin na, e yi ne tongoma nɛn, e yi e sa furemane fatin ma. E yi kɛndɛya, yinnane fan yi xɛtɛ e fɔxɔ ra. ¹³ Yahudiyane naxanye yi sigama yirene yi yinnane kedideni, ne fan yi kata Marigi Yesu xinla rawalideni e yinnan ɲaxine kedi. E yi a falama yinnane xa nɛn, e naxa, “N bata ɛ yamari Yesu xinli, Pɔli naxan ma fe kawandi bama, ɛ xɛtɛ muxuni ito fɔxɔ ra!” ¹⁴ Yahudiyane saraxarali kuntigina nde Sebaa dii xɛmɛ soloferene yi na nan ligama.

¹⁵ Koni lɔxɔna nde yinnan yi e yabi, a naxa, “N Yesu kolon, n Pɔli fan ma fe kolon, koni nde ɛ tan na?” ¹⁶ Yinnan yi xɛmɛn naxan fɔxɔ ra, na yi dutun e ma sɛnbɛn na, han a yi e birin nɔ. A yi e mabɔnbɔ han e ragenle yi e gi, e maxɔlɔxin yi mini banxini. ¹⁷ Yahudiyane nun Girekin naxanye yi dɔxi Efɛsi taani, ne to ito mɛ, e birin yi gaxu kati! Marigi Yesu xinli binya han! ¹⁸ Muxun naxanye dɛnkɛɛya, na wuyaxi yi fa, e yi e ti e fe ɲaxine ra kɛnɛnna ma. ¹⁹ Naxanye yi

woyimɛyaan ligama, ne yi e kɛdine malan, e fa e ra, e yi e gan birin yɛtagi. E yi kɛdine saren yate, a birin malanxina, gbeti gbanan wuli tonge suulun. ²⁰ Alaa falan yi xuyama ayi na kii nin, Marigin sɛnbɛn barakani.

Sɔnxɔ sɔnxɔ naxan te Efɛsi taani

²¹ Na feene danguxina, Pɔli yi a miri, a xa siga Masedoniya nun Akaya yamanani, siga han Yerusalɛn taani. A yi a fala, a naxa, “N na siga na waxatin naxan yi, fɔ n xa sa Romi fan to.” ²² Nanara, a yi a mali muxu firin nasiga Masedoniya yamanani, Timɔte nun Erasite. A tan yi lu Asi yamanani ndedi.

²³ Na waxatini, sɔnxɔ gbeen yi te Efɛsi taani masɔtɔ Yesu a Kirana fe ma. ²⁴ Xabuna nde yi na, a xili Demetiri. A tan nan yi e gbee ala ɲaxalanmana nde Aritemi batu banxin sawura xunxurine rafalama gbeti bɔnbɔxin na. Na yi tɔnɔ gbeen nan sɔtɔma a tan nun a walikɛ bodene xa. ²⁵ Nanara, a yi a walikɛ bodene birin xili, e nun naxanye yi na wali sifan ligama, a yi a fala e xa, a naxa, “N fafane, ɛ a kolon en nafunla sɔtɔma wanli ito nin. ²⁶ Pɔli ito feen naxan ligama, ɛ bata na mɛ, ɛ yi a to. A naxa, a muxune suxuren naxanye rafalama e ala ra, Ala mi ne ra mumɛ! A bata muxu wuyaxi mayenden, a yi e maxɛtɛ Efɛsi taani be e nun fayida Asi yamanan birin. ²⁷ Fe xɔdɛxɛn nan na ra. En ma wanli ito fama xili ɲaxin sɔtɔdeni nɛn! En ma ala Aritemi batu banxin fan yi xunna kala. Aritemi naxan batuma Asi yamanan nun dunuɲa yiren birin yi, na binyen bama a ma nɛn.”

²⁸ Yamaan falani itoe mɛ waxatin naxan yi, e bɔɲɛn yi te, e sɔnxɔ sɔnxɔ, e naxa, “Efɛsi kaane gbee ala Aritemi gbo!” ²⁹ Sɔnxɔ sɔnxɔn yi te taan yiren birin yi. Yamaan yi Pɔli sigati bodene suxu, Gayi nun Arisitaraki, Masedoniya kaane. E birin gimatɔɔn yi siga ne ra yamaan malandeni. ³⁰ A xɔnla yi Pɔli suxu, a xa siga yamaan yɛtagi koni Yesu fɔxɔrabirane mi tin a siga. ³¹ Yamanan muxu gbeena ndee naxanye yi Pɔli xɔyine ra, na ndee yi xɛraan nasiga a ma, e yi a mafan a nama so yamaan yɛ. ³² Malanden tan yi basanxi han! Ndee yi sɔnxɔma fena nde ra, bonne yi sɔnxɔma fe

gbete ra, amasoto e yi malanxi na feen naxanye ma, a wuyaxi mi yi sa ne kolon nen. ³³ Yahudiyane yi muxuna nde radinma yeen na alogo a xa falan ti naxan yi xili Alesandire. Muxuna ndee yi a yebama a xa naxan ligaxi, nayi, a yi yamaan masabari a yiin na alogo a xa falan ti. ³⁴ Koni e a kolon waxatin naxan yi, a Yahudiya nan yi a ra, e birin yi sonxo e bode xon ma han waxati xunkuye, e naxa, “Efesi kaane gbee ala Aritemi gbo!”

³⁵ Donxen na, taan sebeli tiin yi yamaan masabari, a naxa, “Efesi kaane, dunuḡa muxune birin a kolon, a Efesi taan nan Aritemi batu banxin kantanma e nun a sawuran naxan godo keli kore! ³⁶ Muxu yo mi nae feni itoe matande. Nanara, e lan nen e yi e sabari. E nama fefe liga a wolonni. ³⁷ E bata fa muxuni itoe ra be koni e mi se muxaxi alane batu banxine yi, e mi en ma suxuren naxalanmaan nayelexi hali! ³⁸ Xa mawugana nde Demetiri nun a walikēn bodene kui lan muxu yo ma, kiti banxine nun kitisane na. E xa sa e mawuga mēnni. ³⁹ Xa e mon wama fe gbete xon ma fa e xa a fala taan dugurenne malanni. ⁴⁰ E nama sa en kansun murute feen na to sonxo sonxona fe ra. Bayo en mi nae dentege yo se malanni ito ti xunna ma.” A yelixini ito fale, a yamaan nasiga.

20

Poli Masedoniya nun Akaya yi

¹ Sonxo sonxon baxina a ra, Poli yi Yesu foxorabirane malan. A yi e ralimaniya, a yi a jungu e ma. Na xanbi ra, a siga Masedoniya yamanani. ² A dangu na yamaan birin yi, a yamaan nalimaniya fala wuyaxi ra. Na danguxina, a siga Girēki yamanani, ³ a kike saxan ti na yi. A yi waxi siga feni Siriya yamanani kunkin kui, koni a to a kolon a Yahudiyane bata yanfan so a ma, a yi a miri, a xa xete Masedoniya kiraan xon ma. ⁴ Pirusi a dii xemen Sopateri Beere kaan yi siga a matideni, e nun Arisitaraki nun Sekondu Tesaloniki kaane nun Gayi Deribe kaan nun Timote e nun

Tikiko nun Tirofime naxanye kelixi Asi yamanani. ⁵ Ne yi siga yeen na, e sa nxu legeden Tirowasi taani. ⁶ Buru Tetaren Sanla* danguxina, nxu yi dōxo kunkin kui keli Filipi taani. Xii suulun danguxina, nxu yi sa bonne li Tirowasi taani, nxu yi lōxo xun keden ti na yi.

Poli Eyutiki rakeli fena sayani

⁷ Simitin jinbanna ra, nxu yi malanxi buruni gira feen na nxu bode xon ma.† Poli yi falan ti yamaan xa, a lu falan tiye han koe tagini amasoto a yi sigama nen na xoton bode. ⁸ Nxu yi malanxi kore banxin naxan koe ra, lenpu wuyaxi yi mēnni. ⁹ Banxulanna nde yi na yi a xili Eyutiki, na yi dōxi kore banxin foye soden nan na. Poli to yi falan xunkuyama ayi, na banxulanna yi xi han! Xixonla yi gbo ayi han, a yi bira keli kore banxin saxandeni. E yi sa a faxaxin li. ¹⁰ Awa, Poli yi godo, a yi a felen a xun ma mafuren, a yi a tongo, a naxa, “E nama xamin, a niin mon a yi.” ¹¹ Na xanbi ra, Poli mon yi te sangansoon koe ra. A yi buruni gira, a yi a don. Poli yi falan ti e xa han xotonni, na xanbi ra a yi siga. ¹² E siga banxulanna kenden na, na yi e ralimaniya ki fani.

Poli jungu fena Efesi kaane ma

¹³ Nxu yi siga Poli yee ra kunkin kui Asosi taani, nxu yi Poli tongoma kunkin kui denaxan yi. Amasoto, a yi sigama a sanna nan ma. ¹⁴ A to nxu li Asosi taani, nxu yi a tongo kunkin kui, nxu yi siga taana nde yi, naxan yi xili Mitilene. ¹⁵ Na xoton bode, nxu yi keli na yi, siga igen xun ma han Kiyo taani. A soge firindeni, nxu yi fa Samosi yi, a soge saxandena, nxu sa Milet li. ¹⁶ Poli yi a ragidi, a xa dangu Efesi taan dexon kunkin kui amasoto a mi yi waxi ti feni, alogo a nama bu Asi yamanani. A yi mafuraxi alogo Se Xaba Singen Sanla xa a li Yerusalen taani, xa na lanje.

Poli a jungu xuina

¹⁷ Poli yi xeraan nasiga Efesi taani keli Milet yi, a denkeleya yamaan fonne xa fa. ¹⁸ E to fa, a yi a fala e xa, a naxa,

* **20:6:** Buru Tetaren Sanla: Yahudiyane yi burun donma xii solofere leben mi saxi naxan yi sanli ito yi. E sarijan kiina nde nan yi a ra. A mato Xarḡyaan 12.15 kui. † **20:7:** Yanyina nde, feni ito findixi Marigina ximenna nan na.

“Xabu n faan soge singena Asi yamanani ε tagi, ε n kewanle kolon. ¹⁹ N bata wali Marigin xa yetε magodon nun yeεgeni. N mən yi tərōma Yahudiyane yanfantenyaan bun. ²⁰ E a kolon a n mi ε munanfan fe yo luxunxi ε ma. N bata xaranna ti ε xa yamani e nun ε banxine yi. ²¹ N bata a rali Yahudiyane nun Girεkine birin ma a e xa e keɲaan maxεte, e tubi Ala ma, e denkeleya en Marigi Yesu ma.”

²² “Nba, Alaa Niin nan sigama n na Yerusalen taani iki. Feen naxanye sa ligama n na na yi, n mi ne kolon. ²³ N naxan tun kolon fō n nεma danguma taa yo taa, Alaa Nii Sariɲanxina n nakolonma a kaso-rasaan nun tərō wuyaxi n mamεen yeεn na. ²⁴ Koni n mi n niin yatεxi sese ra fō n bata kiraan naxan dε suxu, n xa na rakamali. Marigi Yesu wanla naxan soxi n yii, n xa na rajan. Na ni ito ra, a n xa Alaa hinanna fe Xibaru Fajin seren ba.”

²⁵ “Iki n na a kolon, fa fala n bata sigan ti ε tan naxanye birin tagi, n yi Alaa Mangayaan kawandin ba ε xa, ε tan sese mi fa n toma sənən. ²⁶ Nanara, n na a falama ε xa to yeteni, xa ε tan nde yo halagi, na goronna mi fa n tan xun ma. ²⁷ Amasōto n bata Ala sagoon birin nali ε ma, a sese mi fa luxi. ²⁸ E ɲoxo lu ε yetε xən e nun Alaa Nii Sariɲanxina ε findixi yamaan naxan birin masuxu muxuye ra. E Alaa yamaan masuxu alo xuruse rabaan nun a kuruna bayo a bata a sara a yetε wunla ra. ²⁹ Amasōto n na kolon, n na keli ε tagi waxatin naxan yi, muxu ɲaxine fama nən sodeni ε tagi, e kata ε yamaan kaladeni alo kankone xuruse kurun tagi. ³⁰ Muxuna ndee kelima nən ε tagi, e yi fala tinxintarene ti alogo Yesu fəxərabirane xa bira e fəxə ra. ³¹ Nanara, ε lu ε yeε ra yi! N na ε keden kedenna birin nakolonxi feen naxanye ma ɲεε saxan kəεen nun yanyina yeεgeni, ε nama ɲinan ne xən!”

³² “Awa, iki n bata ε taxu Ala ra e nun a hinan falan naxan nəε sənben fiye ε ma, a yi na kεen fi ε ma naxan maraxi muxu sariɲanxine birin xa. ³³ N mi kunfaxi muxu yo a gbeti xən, hanma xεmana, hanma dugine. ³⁴ E yetεna a kolon, n yetεen yii fəxəne

nan nxu nun n lanfane makone fanxi. ³⁵ A lan en xa fangatarene mali kii naxan yi, n bata na birin yita ε ra wali xədexε sifani ito xən ma. Marigi Yesu falan naxan ti, ε xaxili lu ne xən ma. A naxa, ‘Naxan seen fima, na barayin gbo dangu a sətə muxun na.’ ”

³⁶ Pəli to yelin falan tiye e xa, a yi a xinbi sin e fεma, e birin yi Ala maxandi. ³⁷ E birin yi wuga, e yi e yiin nabilin Pəli ma, e yi a sunbu. ³⁸ A to a fala e xa, a naxa, a e mi fa a toma sənən, na yi e sunu kati. E sa a mati han kunki dεen na.

21

Pəli siga fena Yerusalen taani

¹ Nxu fata xanbini, nxu yi nxu tinxin Kosi bəxən na kunkin kui. Na xətən bode, nxu sa so Rəde bəxəni, nxu yi keli mənni nxu fa Patara taani. ² Nxu yi kunkina nde li mən naxan yi fəxə igeni gidima siga Fenisa yamanan binni, nxu yi te na kui. ³ Nxu Sipiri bəxən toxina, nxu yi dangu a ra, a lu kəmen fəxən binni. Nxu yi siga Siriya yamanan binni. Nxu sa Tire taan li, kunkin yi lanma a xa goronne ragodo denaxan yi. ⁴ Nxu yi Yesu fəxərabirana ndee li mən. Nxu yi bəxə xun keden ti ne fεma. E yi a fala Pəli xa Alaa Nii Sariɲanxin sənbeni, e naxa, a a nama siga Yerusalen taani. ⁵ Koni na xunsagin ɲanxina, nxu yi keli, nxu siga. Yesu fəxərabirane birin yi sa nxu mati, e nun e ɲaxanle nun e diine han taan fari ma. Nxu yi nxu xinbi sin baan dε, nxu yi Ala maxandi mənni. ⁶ Na xanbi ra, nxu yi nxu ɲungu nxu bode ma, nxu so kunkin kui, e tan yi xεte e konni.

⁷ Nxu yi sigama kunkin kui, keli Tire taani siga Pitolome taani, nxu yi denkeleya muxune xəntən na yi, nxu fεriɲen e fεma. ⁸ Na xətən bode nxu yi keli mən, nxu yi siga Sesariya taani. Nxu yi sa so Filipi Xibaru Fajin Raliin konni naxan yi na muxu sugandixi soloferene ye.* ⁹ Dii tεmε fututare rasəlxnxi naanin yi Filipi yii, ne yi nabiya falane tima. ¹⁰ Nxu xi dando tixin na, nabiin naxan yi xili Agabusi, na yi fa sa keli Yudaya yi. ¹¹ A yi fa nxu fεma, a yi Pəli a tagi xidin tongo, a yi a yetε sanne nun a yiine xidi na ra, a naxa, “Alaa Nii

* **21:8:** A mato Xεrane 6.5 nun Xεrane 8.5-40 kui.

Sarijanxin naxa, ‘Yahudiyane tagi xidini ito kanna xidima ikiini Yerusalen taani, e a so siya gbetene yii.’”

¹² Nxu na me waxatin naxan yi, nxu birin yi Pöli mafan, a a nama siga Yerusalen taani. ¹³ Koni a yi nxu yabi, a naxa, “Nan-fera e wugama han e n bənen kala? Amasoto n yitonxi na a ra e xa n xidi Yerusalen taani, e yi n faxa Marigi Yesu xinla fe ra.” ¹⁴ A to mi tin nxo falan suxe, nxu mi kankan a ma, nxu yi a fala, nxu naxa, “Marigin sagoon xa liga.”

¹⁵ Na loxone to dangu, nxu yi nxu yiton, nxu yi siga Yerusalen taani. ¹⁶ Yesu foxorabirana ndee yi nxu mati keli Sesariya taani. E yi nxu xali Menason Sipiri kaan konni, nxu yi lan nxu xa yigiya denaxan yi. Yesu foxorabiran nan yi a ra xabu waxati xunkuye.

Pöli yi Yaki xəntən

¹⁷ Nxu Yerusalen taan li waxatin naxan yi, denkeleya muxune yi nxu yisuxu sewani. ¹⁸ Na xəton bode, nxu nun Pöli yi siga Yaki xəntəndeni. Denkeleya yamaan fonne birin yi malanxi na yi. ¹⁹ Pöli yi e xəntən, a yi a wanla birin dentegen sa e xa Ala feen naxanye ligaxi siya gbetene tagi. ²⁰ E na me waxatin naxan yi, e birin yi Ala tantun. E a fala Pöli xa, e naxa, “Nxu ngaxakedenna, a mato, Yahudiyān wuli wuyaxi bata denkeleya, e birin mən tunnafanxi Musaa sariyan suxudeni. ²¹ Anu, muxune ito nan falaxi e xa, e naxa, a Yahudiyān naxanye birin siya gbetene ye, a i ne xaranma e xa xete Musaa sariyan foxo ra, a e mən nama e diine banxulan, a e nama en ma namunne suxu. ²² En fa nanfe ligan nayi? Amasoto sike yo mi na, e a mema nen, a i bata fa. ²³ Nanara, nxu naxan falama i xa, i xa na liga. Awa, xeme naanin be naxanye bata e de ti Ala xa. ²⁴ Siga e foxo ra, e sa e rasarijan e bode xən ma. I mən xa e saren fi, alogo e xa e xunne bi. Nayi, birin a kolonma nen, a e feen naxanye falaxi i ya fe yi, a jəndi mi e sese ra, koni a i fan yeteen Musaa sariyane suxi. ²⁵ Koni siya gbeten naxanye tan bata denkeleya, nxu bata nxo miriyane sebe, nxu yi a rasiga ne ma. Nxu naxa, e xa e yete

ratanga donseen donna ma naxan bata rali suxurene ma, e nun sube wunli donna nun suben yifaxi donna nun yanga suxuna.”†

²⁶ Na xəton bode, Pöli yi na xeme tongo e yi rasarijan e bode xən ma. Na xanbi ra, a so Ala Batu Banxini alogo a xa a fala e xa e sarijan loxone rakamalima waxatin naxan yi, e yi saraxan ba e keden kedenna birin xa.

Pöli suxu fena Ala Batu Banxini

²⁷ Soge solofereden janmatona, Yahudiyān naxanye keli Asi yamanani, ne yi Pöli to Ala Batu Banxini. E yi yamaan birin nadin a xili ma, e yi a suxu. ²⁸ E sənxo sənxo, e naxa, “Isirayila muxune, e nxu mali. Xemeni ito nan sigama yiren birin yi, a xaranna ti en ma yamaan nun Musaa sariyan nun yireni ito xili ma. A yeteen bata Girekine raso Ala Batu Banxini, e yi na sarijanna kala.” ²⁹ E ito falaxi nen bayo e bata yi Tirofime Efesi kaan to a foxo ra taani, e yengi yi a ma a Pöli bata yi a raso Ala Batu Banxini.

³⁰ Taan birin yi maxa, yamaan yi e gi sa keli yiren birin yi. E yi Pöli suxu, e yi mini a bubue Ala Batu Banxini tande ma. E yi a so deene ragali keden na. ³¹ Yamaan yi waxi Pöli faxa feni. Muxuna nde yi fa a fala Romi kaane sofa ganla mangan xa, a sənxo sənxon Yerusalen taan yiren birin yi. ³² Sofa mangan yi sofane nun sofa kəmen kuntigine xili, e siga e giye yama gbeen fema. Na muxune sofane to waxatin naxan yi, e ba Pöli bənbə. ³³ Sofa mangan yi sa Pöli suxu, a yi e yamari, a e xa a xidi yolonxon firin na. Na xanbi ra, a yi maxədinna ti a nde a ra, e nun a naxan ligaxi. ³⁴ Koni muxuna ndee yi sənxo ma fena nde ra, bonne sənxo ma fe gbete ma. Sofa mangan mi yi sese ye toma sənxo sənxon. Nayi, a yi yamarin fi a e xa siga Pöli ra yire makantanxini. ³⁵ Pöli to e banxin te deen li, fo sofane xa yi fa a tongo nen, e siga a ra amasoto yamaan yi jajaraxi. ³⁶ Yamaan birin yi biraxi a foxo ra, e sənxo ma, e naxa, “A xa faxa!”

Pöli yi a yete yeba

³⁷ E yi sigama Pöli ra yire makantanxini waxatin naxan yi, a falan ti sofa mangan

† 21:25: A mato Xerane 15.20 kui.

xa, a naxa, “I tinɛ ba n xa falana nde ti i xa?” Sofa mangan yi a maxɔdin a naxa, “I Girɛki xuiin mɛma? ³⁸ Na Misiran kaan xa mi i tan na ba, naxan baxi yamaan namurutɛdeni, a siga yɛngɛ so muxu wuli naaninna ra tonbonni?” ³⁹ Pɔli yi a yabi, a naxa, “Yahudiyan nan n tan na, n barixi Tarise taan nin Silisi yamanani, na taa suturaxin dugureнна nan n tan na. Yandi, tin n xa falan ti yamaan xa.”

⁴⁰ Sofa mangan yi tin. Nanara, Pɔli yi keli a ti banxin te dɛɛn na, a yamaan masabari a yiin na. Awa, e dunduxina, Pɔli yi falan ti e xa Heburu xuini.

22

¹ A naxa, “Ngaxakedenne nun n fafane, ɛ tuli mati, n xa n xɔnba ɛ xa!” ² E to a mɛ a Heburu xuiin falama, e yi e raxara. Awa, Pɔli yi siga falan ma, a naxa, ³ “Yahudiyan nan n tan na, n barixi Tarise taan nin, Silisi yamanani. Koni n maxuruxi be nin. Gamaliyɛli nan n xaranxi en benbane sariyan suxu kiin ma. Alaa fe kunfan yi n fan yi alo ɛ tan birin kii naxan yi to. ⁴ N fan yi Yesu a Kiraan muxune bɛsɛnxɔnyama han n yi e faxes. N yi xɛmɛne nun paxanle suxuma, n yi e sa kasoon na. ⁵ Saraxarali Kuntigi Singen nun yamaan fonne birin n seren bɛ nɛn na ma, amasɔtɔ n kedin sɔtɔ e ra nɛn, siga en ngaxakeden Yahudiyane ma Damasi taani. Nanara, n yi siga na yi muxuni itoe suxu xinla ma, n yi e xidi, n xɛtɛ e ra Yerusalɛn taani e paxankatadeni.”

Pɔli yi a tubi feen fala

Xɛrane 9.1-19, 26.12-18

⁶ “Awa, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, n bata yi maso Damasi taan na, tɛɛ dɛgɛ gbeen yi ti n ma mafurɛn keli kore! ⁷ N bira bɔxɔni. N fala xuiin mɛ, a naxa, ‘Sɔli, Sɔli, i n bɛsɛnxɔnyama nanfera?’ ⁸ N yi a maxɔdin, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu Nasarɛti kaan nan n tan na, i naxan bɛsɛnxɔnyama iki!’ ⁹ Muxun naxanye yi n fɔxɔ ra, ne fan yi na tɛɛ dɛgɛn to. Koni naxan yi falan tima n xa, e mi na xuiin mɛ. ¹⁰ N yi maxɔdinna ti, n naxa, ‘Marigina, n xa nanfe liga?’ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Keli, i siga Damasi taani! Ala i yamarixi naxan birin liga fe ra, ne birin sa falama i xa nɛn

mɛnni.’ ¹¹ Na tɛɛ dɛgɛ gbeen yi n danxu, na ma, n lanfane yi n yii rasuxu e siga n na Damasi taani.”

¹² “Awa, xɛmɛna nde yi na yi, naxan yi xili Ananiyasi. Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra, a yi Alaa sariyan suxi, Yahudiyan naxanye birin yi dɔxi mɛnni, ne yi a binyaxi kati! ¹³ Na yi fa, a ti n dɛxɔn, a naxa, ‘Ngaxakedenna Sɔli, seen to fa!’ N yi toon ti keden na, n yi a tan to. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, ‘Nxu benbane Ala bata i sugandi alogo i xa a sagoon kolon, i yi Tinxin Muxun Yesu to, i yi a xuiin yɛtɛɛn mɛ. ¹⁵ Amasɔtɔ i bata feen naxanye to, i yi a mɛ, i findima nɛn na seren na muxune birin xa. ¹⁶ Awa, i fa nanse mamɛma iki? Keli, i rafu igeni, i yulubine birin xa ba i ma, i yi a maxandi a xinli.’ ”

Pɔli a xɛrayana siyane ma

¹⁷ “N xɛtɛxina Yerusalɛn taani, n yi Ala maxandima Ala Batu Banxini waxatin naxan yi, n yi fe toon ti alo xiyena. ¹⁸ N yi Marigin to, a yi a fala n xa, a naxa, ‘I mafura, i keli Yerusalɛn taani keden na, amasɔtɔ i sereyaan naxan bama n ma fe yi, e mi na suxuma.’ ¹⁹ N yi a yabi, n naxa, ‘Marigina, e a kolon yati a n yi sigama salide banxine yi, naxanye dɛnkɛɛyaxi i ma, n yi ne sa kasoon na, n yi e bɔnbɔ. ²⁰ E to yi i serena Etiyɛn faxama, n tan yɛtɛɛn yi na, n tin nɛn. Naxanye yi a faxama, n tan nan yi ne dagine kantanma.’ ²¹ Awa, Marigin yi a fala n xa, a naxa, ‘Siga, amasɔtɔ n na i rasigama nɛn siya gbɛtɛne ma yire makuyene yi.’ ”

²² Yamaan yi e tuli mati Pɔli xuiin na han a yi na fala. E yi sɔnxɔ fɔlɔ kati, e naxa, “A xa faxes! Muxu sifani ito lu daxi mi a ra a nii ra!” ²³ E yi sɔnxɔma, e e domane wolima kore, e gbangbanni te. ²⁴ Romi sofa mangan yi yamarin fi, a e xa so Pɔli ra yire makantanxini. A naxa, a e xa a bulan, e yi a maxɔdin alogo a xa a kolon yamaan sɔnxɔma a ma feen naxan ma. ²⁵ Koni e to a xidi a bulan xinla ma, sofa kɛmɛn kuntigin naxan yi tixi na, Pɔli yi na maxɔdin, a naxa, “A daxes ɛ xa Romi dugureнна nde bulan hali ɛ munma naxan makiti singen?”

²⁶ Sofa kɛmɛn kuntigin na mɛ waxatin naxan yi, a yi siga sofa mangan fɛma, a yi na fala, a yi a maxɔdin, a naxa, “I nanfe lige? Romi dugureнна nde nan xɛmɛni ito

ra!” ²⁷ Nanara, sofa mangan yi siga, a yi Pōli maxōdin, a naxa, “A fala n xa, xa Romi dugureнна nde nani tan na?” Pōli yi a yabi, a naxa, “Ōn, a tan nan nde n na.” ²⁸ Sofa mangan yi a fala, a naxa, “N gbeti gbeen nan baxi, n findi Romi dugureнна ra.” Pōli yi a yabi, a naxa, “Koni n tan barixi Romi dugurenyaan nin.”

²⁹ Muxun naxanye yi a bulanma nun alogo a xa falan ti, ne yi keli a fēma keden na. Sofa mangana a kolon waxatin naxan yi, a bata yi Romi dugureнна nde xidi yōlōnxōнна ra nun, na fan yi gaxu.

Yahudiyane yi Pōli makiti

³⁰ Yahudiyane yi Pōli kansunma feen naxan na, sofa mangan yi waxi na kolon feni. Nanara, na xōtōn bode, e yi Pōli fulun. Sofa mangan yi saraxarali kuntigine nun kitisa yamaan yamari, e yi e malan. Na xanbi ra, a yi Pōli ti e yētagi.

23

¹ Pōli yi kitisa yamaan mato kati, a naxa, “Ngaxakedenne, n feen naxanye ligaxi Ala yēε xōri han to, n mi n yēε yalagima ne ra.” ² Muxun naxanye yi tixi Pōli fēma, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi ne yamari, a e xa Pōli dēεn garin. ³ Pōli yi a fala a xa, a naxa, “Ala i fan bōnbōma nēn, i tan naxan luxi alo banxin naxan fari mafixa, koni a kuiin lōxi. I dōxi n makitideni sariyan xōn. Koni i tan sariyan kalama amasōtō i bata yamarin fi, a e xa n bōnbō!” ⁴ Muxun naxanye yi Pōli fēma, ne yi a fala a xa, e naxa, “I Alaa Saraxarali Kuntigi Singen nan konbima na ra.” ⁵ Pōli yi a yabi, a naxa, “Ngaxakedenne, n mi yi a kolon a Saraxarali Kuntigi Singen nan a ra. Amasōtō a sebēxi Kitabun kui, a naxa, ‘I nama fala naxin ti i ya yamaan mangan ma.’* ”

⁶ Pōli yi a kolon, a Saduse muxune nun Farisi muxune nan yi na yamaan na. A yi keli, a yi a fala a xuini texin na kitisa yamaan tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, Farisi muxun nan n na. N fafe fan Farisi muxun na a ra. En makitima bayo n laxi a ra a faxa muxune kelima nēn sayani!” ⁷ A na falaxina, Saduse muxune nun Farisi muxune yi fōlō e bode matandε, yamaan yi taxun.

⁸ Saduse muxune yi a falama, e naxa, a muxune mi kelima sayani, e mōn naxa, a malekane mi na hanma sēnbε totarene. Koni Farisi muxune tan yi laxi ne birin na. ⁹ Nanara, sōnxō sōnxō gbeen yi keli. Awa, sariya karamōxōna ndee yi keli Farisi muxune yε, e ti, e matandin ti kati! E naxa, “Nxu mi fe naxi yo toxi xēmēni ito a fe yi. Yanyina nde, sēnbε totarena nde hanma malekan falan ti a xa nēn yati!”

¹⁰ Matandin yi gbo ayi han sofa mangan yi gaxu, a e nama Pōli yibō dungi dungi na. Nanara, a sofane yamari, a e xa sa Pōli tongo yamaan tagi, e siga a ra yire makantanxini.

¹¹ Na kōεεn na, Marigin yi mini Pōli xa, a naxa, “I wēkilε! I sereyaan bama n xa nēn Romi taani alo i a liga Yerusalēn taani kii naxan yi.”

Eyanfan so Pōli ma

¹² Na xōtōn bode, Yahudiyane yi e malan e lan a ma, e yi e kōlō, a e mi donseen donma, e mi igen minma fō e Pōli faxa.

¹³ Naxanye na feni tōn, e dangu muxu tonge naanin na. ¹⁴ Na xanbi ra, e siga saraxarali kuntigine nun fonne fēma, e naxa, “Nxu bata nxu kōlō, a nxu nama sese don fō nxu Pōli faxa. ¹⁵ Awa, nayi ε tan nun kitisa yamaan xa xēraan nasiga Romi sofa mangan ma, a a xa Pōli rafa ε ma alogo ε xa a fe fεsεfεsε. Nxu yitōnxi nxu xa a faxa benun a xa be li.”

¹⁶ Koni Pōli magilēna dii xēmēn na yanfan mēxina, a yi siga yire makantanxini, a sa feni ito fala Pōli xa. ¹⁷ Na xanbi ra, Pōli yi sofa kēmēn kuntigina nde xili, a yi a fala a xa, a naxa, “Banxulanni ito tongo, i siga a ra sofa mangan fēma, a waxi falana nde ti feni a xa.” ¹⁸ A yi a tongo, a siga a ra sofa mangan fēma, a yi a fala a xa, a naxa, “Pōli naxan kasoon na, na nan n xilixi, a yi a fala n xa, a naxa, a n xa fa banxulanni ito ra i fēma amasōtō a waxi fena nde fala feni i xa.” ¹⁹ Sofa mangan yi banxulanna yii rasuxu, a siga a ra a danna, a sa a maxōdin, a naxa, “I nanfe falama n xa?” ²⁰ Banxulanna yi a fala a xa, a naxa, “Yahudiyane bata lan a ma a tila e xa i mafan, a i xa Pōli rasiga kitisa yamaan ma alogo e xa a fe fεsεfεsε. ²¹ Koni i nama i tuli

* 23:5: Xōrōyaan 22:27

mati ne ra amasoto e dangu muxu tonge naanin na naxanye luxunxi Pöli yee ra. E birin bata e kolo, a e nama sese don, e nama e min, han e yi a faxes. E yitonxi na nan ma iki. E i ya yamarin nan tun legedenma.”

²² Sofa mangan yi a fala, a naxa, “I nama a fala muxu yo xa fa fala i bata na yeba n xa.” A banxulanna yiba, a yi siga.

Pöli yi rasiga Felisi ma

²³ Sofa mangan yi sofa kemēn kuntigi firin xili, a naxa, “E sofa kemē firin tongo, e nun soo kan tonge solofere nun tanba kan kemē firin. E ne yiton, siga Sesariya taani to keēn na dege waxatin na dangu.

²⁴ E fa soona ndee ra Pöli tongo xinla ma, alogo a xa sa yamana kanna Felisi konna li boje xunbenli.” ²⁵ Na xanbi ra, a kedīn sebe, a naxa, ²⁶ “N tan Kilodi Lisiyasa bata i tan Felisi yamana kan fajin xanton.

²⁷ Yahudiyane xemēni ito suxi, a yi luxi ndedi, e xa a faxes. N to a kolon a Romi dugurennan a ra, nxu nun n ma sofane yi siga, nxu sa a rakisi. ²⁸ E a kansunma feen naxan na, n yi waxi na kolon feni. Nanara, n siga a ra e kitisa yamaan fema. ²⁹ N yi a to, a e a kansunma e sariya kala feen nan na, koni a mi fe yo ligaxi, a faxe feen naxan ma hanma e a se kasoon na feen naxan ma. ³⁰ Koni n to a me a Yahudiyane bata yanfan so a ma, n yi a rasiga i ma keden na. N mōn yi a kansun muxune yamari a e xa sa e mawuga i tan fema.”

³¹ Yamarin naxan fi sofane ma e yi na liga. E yi Pöli tongo, e siga a ra Antipatiri taani. ³² Na xoton bode sofaan naxanye siga e sanni, ne yi xete yire makantanxini. Soo kanne yi Pöli tongo. ³³ E yi siga Pöli ra Sesariya taani, e yi a so yamana kanna yii, e kedīn fan so a yii. ³⁴ Yamana kanna yi kedīn xaran, a Pöli maxodin a kelixi yamanan naxan yi. A a kolon waxatin naxan yi, a a kelixi Silisi yamanan nin, ³⁵ a naxa, “I kansun muxune na be li waxatin naxan yi, n na n tuli matima nen i ya fe ra na waxatini.” Na xanbi ra, a yamarin fi a kantan muxune xa Pöli mara yamana kan banxini.

24

Yahudiyane yi Pöli kansun

¹ Soge suulun danguxina, Saraxarali Kuntigi Singena Ananiyasi yi siga Sesariya taani e nun yamaan fonna ndee nun muxu xun mayengen naxan xili Teritule. Ne yi e mawuga Pöli fari yamana kanna yetagi. ² E to Pöli maxili, Teritule yi Pöli kansun folo falani itoe yi, a naxa, “Felisi manga fajina, nxu boje xunbeli gbeen naxan sotoma i barakani, e nun i feen naxanye yitonxi i ya xaxilimayani, nxu siyaan sabati feen na, ³ nxu fe fajin naxanye birin sotoma i yii waxatin birin e nun yiren birin yi, nxu barikan birama i xa na ra, manga Felisi. ⁴ Koni hali na, nxu nama i ya waxatin tongo. Nanara, n na i mafanma, yandi i tuli mati nxu dentegē xuiin na ndedi. ⁵ Nxu bata xemēni ito to, muxu toro gbeen na a ra naxan sonxo sonxon nakelima Yahudiya yamaan ye dunupa yiren birin yi. A tan nan Yesu Nasareti kaana dinan yeeratiin na. ⁶ A mōn bata kata a xa Ala Batu Banxina sarijanna kala. Nanara, nxu a suxi. A xonla yi nxu ma, nxu xa a makiti alo nxo sariyan kii naxan yi. ⁷ Koni sofa mangana, Lisiya yi fa a tongo nxu yii karahanni. ⁸ Na xanbi ra, a yi yamarin fi, a a kansun muxune xa fa i fema. Xa i xemēni ito maxodin, i yetena a kolonma nen nxu a kansunma feen naxan birin na.” ⁹ Yahudiyane fan yi tin na falan ma, e naxa, a jondi nan na birin na.

Pöli yi a xonba Felisi yetagi

¹⁰ Yamana kanna yi Pöli yamari, a a xa falan ti. Pöli yi a fala, a naxa, “N na a kolon, a i bata findi kitisaan na siyani ito xun na xabu jee wuyaxi. Nanara, n na n xonbama i yetagi xaxili ragidini. ¹¹ I yeteen noe a kolonje nen yati, a munma dangu xi fu nun firin na singen xabu n siga Yerusalēn taani Ala batudeni. ¹² E mi n lixi Ala Batu Banxini muxē matandide yi, hanma yamaan kui sodeni salide banxine yi hanma yire gbete yi taani. ¹³ E n kansunma feen naxanye ra iki, e mi noe na jondin yite i ra. ¹⁴ N na n tiye na ra i yetagi fa fala a n na n benbane Ala nan batuma Yesu a Kiraan xon e a falan naxan ma a wule dinan nan a ra. Anu, feen naxan birin seboxi Sariya Kitabun kui e nun nabine kitabune kui, n laxi ne birin na. ¹⁵ Nxu nun itoe birin yigi saxi Ala yi kii kedenna nin, a faxes

muxune kelima n'en sayani, tinxin muxune nun tinxintarene birin. ¹⁶ Nanara, n na n fanga beren ligama waxatin birin, alogo n nama n yete yalagi Ala yetagi e nun muxune yetagi."

¹⁷ "N bata yi nee dando ti n mi Yerusalen taan li. Koni iki, n sigaxi Yerusalen taani n'en alogo n xa siga kiseene ra n kon kaa yiigelitane xa. N mon yi saraxane ba Ala xa. ¹⁸ N bata yi n yete rasarijan, e n li Ala Batu Banxini na ligadeni waxatin naxan yi. Gali mi yi n fema, sonxo sonxon mi yi na. ¹⁹ Koni Yahudiyan naxanye kelixi Asi yamanani, ne nan yi lanma e xa fa i yetagi n kansundeni, xa fena nde e kui n xili ma. ²⁰ Xanamu, muxun naxanye be, ne xa a fala n kalan naxan tixi, n yi tixi kitisa yamaan yetagi waxatin naxan yi. ²¹ Fo n falan naxan tixi e tagi n xuini texin na, n naxa, 'E n makitima to bayo n laxi a ra a faxes muxune kelima n'en sayani!'"

²² Felisi naxan yi Yesu a Kiraan kolon ki fani, na yi falani so, a yi a fala e xa, a naxa, "Sofa mangan Lisiyasa na fa waxatin naxan yi, n yi i ya kitin bolon." ²³ A yi a fala sofa kemen kuntigin xa, a xa Poli kantan kasoon na, a yi a xonbejin ndedi, a e mon nama tondi a xoyine xa a mali a makone ra.

Poli Felisi nun Dirusila yetagi

²⁴ Xi dando danguxina, Felisi nun a naxanla Dirusila yi fa, Yahudiya naxanla nan yi na ra. Felisi yi xeraan nasiga Poli xilideni, a yi a tuli mati a falan na lan denkelayaan ma Alaa Muxu Sugandixin ma Yesu. ²⁵ Koni Poli yi falan tima waxatin naxan yi lan tinxinna nun yete suxun nun kiti famatona fe ma, gaxun yi Felisi suxu. A yi a fala a xa, a naxa, "Siga singen, xa waxati sa lu n yii, n na i xile." ²⁶ A mon yi waxi a xon a Poli xa gbetin so a yii. Na nan yi a ra a yi a xilima waxatin birin alogo e xa batu.

²⁷ Nee firin danguxina, Porusu Fesitu yi dexo yamana kanyani Felisi funfuni. Felisi yi waxi a xon ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Poli lu kasoon na.

25

Poli Fesitu yamana kanna yetagi

¹ A faan xii saxanna yamanani, Fesitu yi keli Sesariya taani siga Yerusalen taani. ² Saraxarali kuntigine nun Yahudiya fonne yi e mawuga Poli fari. ³ E yi Fesitu mafan a xa e rafan feen liga, a yi fa Poli ra Yerusalen taani. E bata yi yanfan so a ma nun, e yi wama a faxes feni kira yi. ⁴ Fesitu yi e yabi, a naxa, "Poli maraxi kasoon na Sesariya taani, n tan fan yeteen mi buma, n siga na yi. ⁵ Xa a fe naxi ligaxi, e yerratina ndee xa siga n dexo ra Sesariya taani, e sa a kansun."

⁶ Fesitu yi lu e fema xii solomasexe han fu yate, na xanbi ra, a siga Sesariya taani. Na xoton bode, a yi dexo kiti sadeni, a yi e yamari, a e xa Poli raso. ⁷ Poli na li waxatin naxan yi, Yahudiyan naxanye yi kelixi Yerusalen taani, ne yi ti a rabilinni, e fe naxi wuyaxi sa a xun ma, e mi yi nee naxanye jondin mayite. ⁸ Koni Poli yi a yete xonba, a naxa, "N mi kala yo tixi Yahudiyane sariyan ma hanma Ala Batu Banxin ma hanma Romi Manga Gbeen ma."

⁹ Fesitu yi waxi a xon ma, a xa Yahudiyane rafan feen liga. Nanara, a yi Poli maxodin, a naxa, "I waxi a xon ma, i xa siga Yerusalen taani, i sa makiti feni itoe ma n yetagi na yi ba?" ¹⁰ Poli yi a fala, a naxa, "N tixi Romi Manga Gbeena kiti saden ni ito ra, a lan n xa makiti be. N mi tinxintareya ligaxi Yahudiyane ra hali alo i yetena a kolon kii naxan yi. ¹¹ Xa n bata tinxintareyaan liga hanma fe gbeta, n faxes naxan ma, n mi tondima n xa faxes. Koni itoe wulen nan sama n xun ma. A mi daxes muxu yo xa n so e yii. Nba, Manga Gbeen xa n makiti Romi taani!"

¹² Fesitu yelin falan tiye a maxadi muxune xa waxatin naxan yi, a yi Poli yabi, a naxa, "I bata Romi Manga Gbeena fe fala, na ma, i sigama n'en Manga Gbeen yetagi!"

Poli yi ti manga gbeta yetagi

¹³ Xii dando to dangu, Manga Agiripa nun Berinisi yi siga Fesitu xontondeni Sesariya taani. ¹⁴ E to yi xii wuyaxi radanguma na, Fesitu yi Poli a fe yeba Mangan xa, a naxa, "Muxuna nde be, Felisi naxan luxi kasoon na. ¹⁵ N siga Yerusalen taani waxatin naxan yi, Yahudiyane saraxarali kuntigine nun yamaan fonne mawugan sa n'en a fari, a n xa a yalagi.

¹⁶ Koni n yi a fala e xa, n naxa, Romi kaane mi darixi muxun faxe benun e nun a kansun muxune xa ti kitisaan yetagi a yi a yebe. ¹⁷ Nanara, e birin yi fa n foxo ra be. N mi bu tixi n yi a makiti folo na xoton bode, n yamarin fi a e xa fa xemen na. ¹⁸ A kansun muxune yi ti koni n yi mirixi feen jaxin naxanye ma, e mi a kansun ne sese ra ¹⁹ fo e to lu e bode matande e dinana fe ra e nun Yesu a fe, naxan bata faxes, koni Poli naxan ma fe falama a a bata keli sayani. ²⁰ N tan mi yi a kolon n naxan lige matandi sifani ito yi. Nanara, n yi Poli maxodin, xa a yi wama siga feen nin Yerusalen taani alogo a xa sa makiti feni ito ra menni. ²¹ Koni Poli yi wa a feen xali feni Manga Gbeen yetagi Romi taani. Nanara, n yi yamarin fi a e xa a ramara han n yi a rasiga Romi Manga Gbeen ma.”

²² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a naxa, “N fan waxi xemeni ito xuiin name feni.” Fesitu yi a yabi, a naxa, “I a xuiin namema nen tila.”

²³ Na xoton bode Agiripa nun Berinisi yi fa, yama gbeen biraxi e foxo ra binyeni. E tan nun sofa kuntigine nun taan muxu gbeene yi siga malan banxini. Fesitu yi yamarin fi, a e xa fa Poli ra. ²⁴ Fesitu yi a fala, a naxa, “Manga Agiripa nun muxun naxanye birin nxu dexon ma be, e bata xemeni ito to Yahudiya yamaan birin mawugan saxi naxan fari Sesariya taan nun Yerusalen taani. E birin yi lu sonxo sonxe, e naxa, a a mi lan a xa lu a nii ra sonon. ²⁵ Koni n mi fefe toxi a faxes naxan ma. Koni a yeteen bata Romi Manga Gbeena fe fala. Na nan a toxi, n yi a ragidi n xa a rasiga. ²⁶ Koni fala kendeyo mi n yii n naxan sebema Manga Gbeen ma. Nanara, n bata fa a ra e yetagi katarabi i tan Manga Agiripa ma, alogo en na yelin a fese fese deni, n nae fena nde sebe nen. ²⁷ Amasoto n tan yee ra yi, a mi lan n kaso-rasaan nasiga Manga Gbeen ma, fo n na a yebe a kalan naxan tixi.”

26

Poli yi a yete xonba

¹ Agiripa yi a fala Poli xa, a naxa, “Waxatini i yii i falan ti i yete a fe yi.” Poli yi a yiini te, a yi a yete xonba iki:

² A naxa, “Manga Agiripa, Yahudiyane n kansunma feen naxanye ra, n sewaxi to, n xa ti i yetagi n xonbadeni i xa lan ne birin ma. ³ Amasoto i Yahudiyane namunne nun matandine birin kolon ki fajni. Awa yandi, n bata i mafan, i tuli mati n na ki fajni.”

⁴ “Yahudiyane birin n sonna kolon xabu n dii joreyani. Xabu a foloni, n na n ma simayaan maxalixi n siyaan nun Yerusalen taan nin. ⁵ E n kolon xabu to mi a ra. E nae sereyaan be nen, xa e sa wa, fa fala n yi Farisi muxune nan ye, naxanye findixi nxo dinan dina xonxonne ra. ⁶ Ala en benbane tuli sa naxan na, n yigi saxi na nin. Na nan a ligaxi, e n makitima iki. ⁷ En bonsen fu nun firinne birin yigi saxi na tuli sa rakamalixin nan to fe yi, e nema Ala batue kosen nun yanyin na e sobeen birin na. Mangana, Yahudiyane n kansunma na yigin nan ma fe ra. ⁸ Nanfera e tan mi laxi a ra a Ala faxes muxune rakelima nen sayani?”

⁹ “N tan fan ma miriyani, n bata yi a ragidi nun n xa Yesu Nasareti kaan xinla yenge. ¹⁰ N na nan liga Yerusalen taani. N naon soto saraxarali kuntigine ra, n yi muxu sarijanxi wuyaxi sa kasoon na. E na yi e faxes feen nata, n yi n xuiin fi. ¹¹ N yi e jaxankatama salide banxine birin yi sanja ma wuyaxi. N yi e karahanma e xa e Marigin naye lefu. N ma xolon yi gbo ayi e xili ma han n yi e besenxonya yamana gbetene taane yi.”

Poli yi a tubi feen fala

Xerane 9.1-19 nun 22.6-16

¹² “Na ma, lona nde, n yi siga Damasi taani saraxarali kuntigine naon nun e tinna ma. ¹³ Mangana, n yi kira yi waxatin naxan yi, yanyi tagini, tee dege gbeen yi ti nxu nun n foxorabirane ma keli kore, a degen yi gbo sogen xa. ¹⁴ Nxu birin yi bira bononi. N yi xuina nde me Heburu xuini naxan yi a falama n xa, a naxa, ‘Soli, Soli, i n besenxonyama nanfera? A xodxo i tan ma, i tondi i gbengben muxun bun alo turana.’ ¹⁵ N yi maxodinna ti, n naxa, ‘Marigina, nde i tan na?’ A yi n yabi, a naxa, ‘Yesu nan n tan na, i naxan besenxonyama. ¹⁶ Koni keli, i ti. N minixi kenenni i xa nen alogo i xa findi n ma walikenen na, i feen naxanye toxi n ma fe yi to, i findi ne seren na e nun n

naxanye yitama i ra. ¹⁷ N ni i ratangama nen i ya yamaan ma e nun siya gbetene, n na i xema naxanye ma ¹⁸ alogo i xa sa e yeene rabi, i yi e ba dimin nun Setana noon bun ma, i fa e ra Alaa kenenna ma. Xa e denkeleya n ma, e yulubi xafarin sotoma nen, e lu Ala muxu sarijanxine ye.’ ”

Poli yi a wanla fe fala

¹⁹ “Nanara, Manga Agiripa, n fe toon naxan ti keli kore, n mi na matandi. ²⁰ N yi kawandin ba Damasi kaane nun Yerusalen kaane nun Yudaya kaane birin nun siya gbetene fan tagi. N yi a fala e xa, n naxa, e xa e xun xanbi so e hakene yi, e fa Ala ma, e kewanle yi a yita fa fala a e bata tubi. ²¹ Yahudiyane n suxi Ala Batu Banxini na nan ma, e kata n faxa feen na. ²² Koni Ala n malima nen han to, n mon be alogo n xa sereyaan ba birin xa, muxudin nun muxu gbeena. N mi sese falama fo nabine nun Musa bata yi naxan fala nun lan fe famatone ma. ²³ E naxa, a Alaa Muxu Sugandixin yi toroma nen, a findi muxu sin-gen na naxan kelima sayani, a yi kenenna rali a yamaan nun siya gbetene ma.”

²⁴ Awa, Poli to yi a yete xonbama na kiini, Fesitu yi a fala a xuini texin na, a naxa, “Poli, seen nan soxi i yi! I ya xaran gbeen bata seen naso i yi!”

²⁵ Poli yi a yabi, a naxa, “Fesitu, muxu fajina, se mi soxi n yi. N pondin nun lonnin nan falama i xa. ²⁶ Amasoto Manga Agiripa feni ito kolon, nayi n noe falan tiye a xa nen xaxili ragidini. N laxi a ra, a a feni itoe kolon ki faji, bayo e mi rabaxi luxunni. ²⁷ Manga Agiripa, i laxi nabine falane ra ba? N na a kolon a i bata la e ra!”

²⁸ Agiripa yi Poli yabi, a naxa, “I n finde Yesu mantonna ra waxatidini ito yi ba?”

²⁹ Poli yi a yabi, a naxa, “Xa waxatin xunkuya ayi ba, xa a dungi ayi ba, n na Ala maxandima nen i tan xa e nun naxanye birin tuli matixi n na to, alogo e xa lu alo n tan kii naxan yi to, ba yolonxonni itoe ra!”

³⁰ Na xanbi ra, mangan nun yamana kanna nun Berinisi nun muxun bonne birin yi keli, ³¹ e to yi minima, e yi lu a fale e bode xa, e naxa, “Xemeni ito mi fefe ligaxi a faxe naxan ma hanma a sama kason na naxan ma.” ³² Agiripa yi a fala Fesitu xa, a

naxa, “Xa xemeni ito mi yi maxandin ti nun a Romi Manga Gbeen xa a makiti, en yi a bepinma nen nun.”

27

Poli yi siga Romi taani

¹ E lan a ma waxatin naxan yi, a nxu xa siga kunkin kui Itali yamanani, e yi Poli nun kaso ra muxuna ndee so sofa kemen kuntigina nde yii naxan yi xili Yuliyusi, Romi Manga Gbeena sofane ye. ² Nxu so kunkina nde kui naxan keli Adiramiti taani. A yi danguma Asi yamanan foxo igen taa deene nan na. Arisitaraki yi nxu foxo ra, Masedoniya kaan naxan keli Tesaloniki yi.

³ Na xoton bode nxu yi sa so Sidon taani. Awa, Yuliyusi yi fe fapin naba Poli xa, a tin a xa siga a xoyine fama fanda fendeni.

⁴ Nxu to keli na yi, nxu siga igen tagini denaxan xili Sipiri, bayo foyen bata yi a xun sa nxu ma. ⁵ Nxu yi foxo igeni gidi Silisi nun Panfiliya yamanan dexon ma, nxu yi sa Mira taan li Lisi yamanani. ⁶ Sofa kemen kuntigin yi kunkina nde li na naxan yi kelixi Alesandire taani, a sigama Itali yamanani. A yi nxu raso na kunkin kui.

⁷ Nxu yi siga ndedi ndedi han xii wuyaxi, han nxu sa Sinidi boxon li foxo igen tagi toroni. Bayo foyen mi yi tinma nxu xa siga men binni, na yi a liga nxu siga Kireti boxon bode foxon na foxo igen tagi, nxu yi dangu Salemone gemen yetagi. ⁸ Nxu yi dangu xareyaan dexon toroni, nxu yi yirena nde li denaxan yi xili Tide Fajina Lase taan dexon ma.

⁹ Nxu bata yi bu sigatini han igen xun ma sigatiin yi magaxu ayi nxu ma. Yahudiyane sun suxu waxatin bata yi dangu nun. Na nan a liga Poli yi e rakolon, ¹⁰ a naxa, “Ngaxakedenne, n bata a to, en ma ige xun ma sigatiin findima gbalon nan na. Xa en siga, a findima kala nan na kunkin nun a kui seene ma e nun en tan yeteen ma.” ¹¹ Koni sofa kemen kuntigin yi laxi kunki ragine kuntigin nun kunki kanna xuiin na dangu Poli a falan na. ¹² Bayo na boxoni, kunki tiden mi yi fan jemen nadanguden na, muxu wuyaxi yi waxi kata feni, a nxu xa siga Kireti boxon kunki ratideni jemen nadangudeni

dēnaxan xili Fenixi, dēnaxan yēē rafindixi sogegododen ma.

Foye gbeenā fe fəxə igen xun ma

¹³ Foyedin yi fələ fē keli yiifanna ma. E yi e miri, a e waxən feen bata liga e xa. Nanara, e yi kunkin nati seen ba igeni, e lu sigē Kireti bəxən dē. ¹⁴ Koni mafuren, foye gbeen yi keli xareyaan mabinni, naxan xili, “Kəmənen ma foyena.” ¹⁵ Na foyen yi kunkin tuntun. E mi yi nəē kunkin natiyē. Nxu yi a lu foyen yi siga nxu ra. ¹⁶ Nxu yi dangu bəxəna nde dēxən, naxan xili Kawuda. Nde yi ba foyen na mēnni. Nxu yi kata gbeen ti nxu xa marakantan kunkidin nate kunkin fari. ¹⁷ E a rate waxatin naxan yi, e yi lutine xidi kunkin na a rabilinni alogo a nama kala. E yi gaxuxi a foyen nama kunkin xali a sa bənbə Sirite jēmēnsin gbiligbinle ra. Nanara, e yi kunkin nati seen nagodo, foyen yi lu sigē nxu ra. ¹⁸ Foyen yi nxu bənbə ki fəji. Na xətən bode, e yi goronne ramini fələ kunki gbeen kui, e yi e rawoli ayi igeni. ¹⁹ A soge saxandeni, kunki ragine yētēen yi kunkin nagi seene rawoli ayi igeni. ²⁰ Xii wuyaxi nxu mi sogen to hanma sarene. Koni foyen tan yi gboma ayi nēn tun. Dənxən na nxu yi yigitēge, a nxu mi fa kisima.

²¹ A bata yi xii wuyaxi ti e mi e dēge. Pəli yi keli, a ti muxune tagi, a naxa, “Ngaxakedenne, ε yi lanma nun ε yi n xuiin suxu ε mi keli Kireti bəxəni. E mi yi kalan nun bənbə gbeen i to e sətəma nun. ²² Nba, iki n na ε mafanma nēn, ε xa ε wəkile. Muxu yo mi faxama, kunkin nan tun kalama. ²³ Amasəto n Marigina Ala, n naxan batuma, na malekana nde bata a maso n na to kəēen na. ²⁴ A yi a fala n xa, a naxa, ‘Pəli, i nama gaxu! A fere mi na fə i xa ti Romi Manga Gbeen yētagi. Ala bata i sigati bodene birin fan niin fi i ma a hinanni.’ ²⁵ Nanara, ngaxakedenne, ε wəkile amasəto n bata dēnkələya Ala ma, a a ligama nēn alo a falaxi n xa kii naxan yi. ²⁶ Koni en sa dinma nēn bəxəna nde ra igen tagi.”

²⁷ Awa, foyen yi nxu rasigama Adiriya-atike fəxə igen xun ma a xi fu nun naaninden, kəe tagini, kunki ragine yi sikē a nxu bata maso xareyaan na. ²⁸ E se maliga seen sinxina igeni, e yi a to a igen yi tilin kanke

yē tonge naanin. E sigaxina ndedi, e mən yi a maliga, e yi a to a tilinna kanke yē tonge saxan nan lixi. ²⁹ E yi gaxu, a kunkin nama a din gēmēne ra. Nanara, e kunkin nati wure naanin nagodo igeni kunkin xanbi ra. E digi kuye baan na. ³⁰ Kunki ragine yi waxi keli feni kunkin kui. E maratanga kunkidin nagodo igen xun ma. E a liga alo e yi kunkin nati sena ndee nan nagodoma kunkin yēē ra igeni. ³¹ Koni Pəli yi a fala sofa kēmēn kuntigi gbeen nun sofane xa, a naxa, “Xa kunki ragini itoe mi lu kunkin kui, ε mi kisima.” ³² Nanara, sofane yi maratanga kunkidin xidi lutine rasēge ayi, a sin igeni.

³³ Kuye baan masoxina, Pəli yi e birin mafan a e xa donseen don, a naxa, “A xii fu nun naaninna nan to, ε legeden tiini han iki ε munma donse don. ³⁴ Nanara, n na ε mafanma, alogo ε xa donseen don, bayo ε makona a ma ε kisi. Hali xun sēxē kedenna ε tan sese mi bənbəma a yi.”

³⁵ Pəli yelin falan tiyē waxatin naxan yi, a buruna nde tongo, a barikan bira Ala xa e birin yēē xəri, a buruni gira, a a don fələ. ³⁶ Bonne fan yi e wəkile, e birin yi donseen don. ³⁷ Nxu tan naxanye birin yi kunkin kui, muxu kēmē firin muxu tonge solofere muxu sennin. ³⁸ E birin lugo waxatin naxan yi, e donseen nawoli ayi igeni alogo kunkin xa yelefu ayi.

Kunkin kala fena

³⁹ Kuye to yiba, kunki ragine yi bəxən naxan toma, e mi yi na kolon, koni e sa igen to soxi bəxən kui mējēnsin yirena nde yi. E yi lan a ma a e xa kunkin nasiga mējēnsinna ma, xa e nəē. ⁴⁰ E yi kunkin nati wurene fulun, e yi e lu fəxə igeni. E mən yi kunki matinxin seene xidi lutine fulun. E yi kunkin nasiga dugin nate kunkin yēē ra. Foyen yi lu kunkin nasigē xareyaan binni. ⁴¹ Koni kunkin yi sa jēmēnsinna gbiligbinla li igen bun. Kunkin xunna yi digi, a mi yi fa nəē sigē. Walanna sēnbēn yi a xanbin kala.

⁴² Sofane yi lan a ma, a e xa kaso ra muxune birin faxa alogo muxu yo nama a futuxulu, a siga igen xun ma. ⁴³ Koni sofa kēmēn kuntigin yi waxi a xən ma nēn, a xa Pəli rakisi. Nanara, a yi e raxələ, a e

nama na liga. Koni naxanye birin yi næ baan gidε, a yi ne yamari, a ne singe xa e bəxən igen ma siga xareyaan na. ⁴⁴ Awa, a dənxe naxanye yi luxi, a ne xa farinne suxu hanma kunkin wudi dungina ndee, e bira bodene fəxə ra. Nxu birin yi xareyaan li herini.

28

Pəli Malita fəxə ige tagi bəxəni

¹ Nba, nxu to xareyaan li herini, nxu yi a mε a na bəxən yi xili nən Malita. ² Nxu yi rafan na dugurenne ma kati! Tulen yi fa, xunbenla yi mini. Nayi, e yi tēen sa nxu xa, e nxu yisuxu ki fajni. ³ Pəli yi yegene malan, a yi e sa tēeni, tēen wuyenna to gbo ayi, sajin yi mini, a yi a singan Pəli yiin na. ⁴ Na dugurenne yi sajin to singanxi Pəli yiin na, e yi a fala e bode xa, e naxa, “Muxu faxan nan xəmēni ito ra, hali a to bata tanga fəxə igen ma, haken mi tinma a xa lu a nii ra.” ⁵ Koni Pəli yi a yiin lisan, sajin yi bira tēeni, sese mi a to. ⁶ E birin yengi yi a ma, a a yiin yi xungboma nən hanma a yi bira a faxa sa! Koni e bu a legedenje, e mi fefe to lige a ra. Nanara, e yi e miri fe gbete ma, a alana nde nan yi Pəli ra.

⁷ Bəxəna nde yi na dēxən ma naxan yi Pubiliyusi gbeen na, mēna mangana. Na yi nxu yigiya binyeni xii saxan. ⁸ Pubiliyusi fafe furaxin yi saxi saden ma, fati mawolonna nun wulixənden nan yi a ma. Pəli yi so a konni, a sa a yiin sa a ma, a yi Ala maxandi a xa, a yi a rakendeya. ⁹ Na liga waxatin naxan yi, furemaan naxanye birin yi na bəxəni, ne yi fa, e rakendeya. ¹⁰ E yi nxu binya kii wuyaxi. Nxu to yi kelima na, e yi nxu fanda se wuyaxi ra.

Pəli yi keli Malita yi

¹¹ Kike saxan to dangu, nxu mən yi siga kunki gbete kui naxan yi kelixi Alesandire yi. Na bata yi jemēn nadangu na bəxəni. E alane, gulun sawura firin yi tixi na kunkin xunna ma. ¹² Nxu yi Sirakusi taan li, nxu xii saxan ti mēni. ¹³ Nxu yi keli na yi, nxu sa Regiyo taan li. Na xətən bode foyen yi fa fəb keli sogeteden yiifanna ma, nxu xii firin ti kunkin kui nxu sa Pusəle taan li. ¹⁴ Nxu yi denkeleya muxuna ndee li mēni. Ne yi nxu mafan, a nxu xa ləxə xun

keden ti e fəma. Nxu sa Romi taan li na kii nin. ¹⁵ Denkeleya muxun naxanye yi Romi taani, ne yi nxu fa feen mε. E yi fa nxu ralandeni han Apiyusi Ləxətiden nun yiren naxan xili “Xəje Yigiya Banxi Saxanna.” Pəli ne to waxatin naxan yi, a yi barikan bira Ala xa, a yi sənben sətə.

Pəli yi Romi taan li

¹⁶ Nxu Romi taan li waxatin naxan yi, e yi tin a Pəli xa lu a danna mēni, sofana nde yi lu a sanna.

¹⁷ Xi saxan danguxina, Pəli yi Yahudiya muxu gbeene xili. E malan waxatin naxan yi, a yi a fala e xa, a naxa, “Ngaxakedenne, hali n to mi sese ligaxi en ma yamaan na hanma n yi en benbane namun fena nde kala, e bata n suxu Yerusalən taani, e yi n so Romi kaane yii. ¹⁸ Ne yelin xanbini maxədinne tiye n ma, e yi lan a ma e xa n bejin amasətə e mi fefe toxi n faxe feen naxan ma. ¹⁹ Koni Yahudiyane mi tin. Na yi a liga, n yi a fala a Romi Manga Gbeen xa fa n makiti, hali n to mi yi waxi n siyaan xun maxidi feni. ²⁰ Na nan a liga, n yi a fala, n naxa, fə n xa i to, n yi falan ti i xa. N xidixi yəlxənni itoe ra Isirayila kaane yigin nan ma fe ra.”

²¹ E yi a fala a xa, e naxa, “Nxu mi kedi yo sətəxi i ya fe yi sa keli Yudaya yamanani. Nxu ngaxakeden yo mi kelixi na yi naxan fa i xili paxin falaxi. ²² Koni nxu waxi i kui feen kolon feni amasətə nxu a kolon, muxune dinani ito mafalama yiren birin.”

²³ Nanara, e yi waxatina nde sa Pəli xa. Muxu wuyaxi yi siga Pəli yigiyaan na, Pəli yi Alaa Mangayana fe yeəba e xa, keli xətənni han jənbanna. A mən yi kata Yesu a fe yitadeni e ra Musaa Sariya Kitabun nun nabine kitabune xən alogo e xa la Yesu ra.

²⁴ Ndee yi la a falan na, koni ndee mi tin denkeleye. ²⁵ Koni bayo e yi xuyama ayi lantareyani, Pəli yi ito fala e xa, a naxa, “Alaa Nii Saripaxin bata jəndin fala ε benbane xa Nabi Esayi xən. ²⁶ A naxa, ‘Siga, i sa a fala yamani ito xa, i naxa: ε tuli matima nən han, koni ε mi fefe famuma. ε seen matoma nən han, koni ε mi a yigbema.

²⁷ Amasətə yamani ito bəjen xədəxə,

e bata e tunla dutun,
 e yi e yεεn naxi.
 Xa na mi yi a ra nun,
 e yεεne yi toon tima nεn,
 e tunle yi falan mε,
 e xaxinla yi feen famu,
 e yi xεtε n ma,
 n yi e rakεndεya.*

²⁸ Nanara, ε xa a kolon Alaa kisi feen falan bata siga siya gbetεne ma. Ne tan e tuli matima nεn.” ²⁹ Pɔli yelin ito fale wax-atin naxan yi, Yahudiyane yi xεtε e bode matandε.

³⁰ Pɔli yi jεε firin ti na, a banxi saren fima. Naxanye birin yi fama a fεma, a yi ne birin nasεnεma. ³¹ A yi Alaa Mangayaan kawandin ba, a yamaan xaran Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ma xaxili ragidin birin yi. Muxu yo mi a raxɔɔ.

* **28:27:** Esayi 6.9-10

Romi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Romi Kaane Ma

Nεε dango dangu xanbini Yesu faxan nun a kenla sayani, Yahudiya denkeleya muxune yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali folo Romi taani, manga taana. Nanara, benun Poli xa kawandin ba waxatin naxan yi Siriya nun Asi nun Gireki yamanane yi, denkeleya yamaan yi fa Romi taani. Ala to a fala Poli xa fa fala a a xa siga han dununa danna, a yi waxi siga feni Romi taan nun Esipapa yamanan nin denaxanye sa Romi taan xanbi ra pon! A Kitabun yireni ito sebei Romi taan denkeleya muxune nan ma a sigatiin xili yi naxanye yi e malanma Pirisila nun Akila konni. A yi waxi a xon ma nen, ne xa a mali a sigatini, e sena ndee so a yii alogo a xa sa na yire makuyen li denkeleya yamaan munma yi soto denaxan yi.

Poli yi katama Kitabun yireni ito yi nen a xa a yita mena denkeleya muxune ra a tan a xerayaan nakamalima kii naxan yi siya gbetene ye. Kitabun yireni ito Poli a kawandi ti kiin nan yebama dangu Kitabun yire gbete ye ra a naxanye sebe alogo men kaane xa tin a mali feen ma. A tan yeteen bata a kawandin falani so iki, a naxa, “N mi yagixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye, bayo Ala senben na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, folo Yahudiya ma siga siya gbetene ma.” (Romi Kaane 1.16).

Xera Poli waxatini, matandi wuyaxi yi Yahudiya nun siya gbetene tagi denkeleya muxune ye. A gbengbenna, siya gbete muxune na findi denkeleya muxune ra, xa a yi lanma ne xa Yahudiya sariyan suxu hanma e nama a suxu. Na yi findixi matandi gbeen nan na han a fe yi fala Poli a kedi wuyaxi yi. Kitabun yireni ito yi, Poli a falama a a Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na siyane birin nan gbee ra (Romi Kaane 1.16). A mon a yebama Ala hake kanne rakisima kii naxan yi, a findi ndenden na, naxan denkeleyaxi Yesu ma (Romi Kaane 1.18 han 8.39).

Na xanbi ra, a yi a fala Alaa falan nakamalima kii naxan yi Yahudiya fe ra hali Yahudiya muxuna ndee to tondi Yesu yate Alaa Muxu Sugandixin na. A falama a na tondin mi ne Alaa falan kale bayo donxen na, a hinanna ne fan lima nen (Keli Romi Kaane sora 9 ma han 11). Na kui, Ala bata hinan siya gbetene fan na benun Yahudiya mon xa xete a ma waxatin naxan yi alogo Yesu a fe Xibaru Fajin xa siya gbetene li, e yi dununa yi gidi sarijanxin liga. (Keli Romi Kaane 12.1 ma han 15.13).

A rapanna, Poli a falama e xa fa fala a wama siga feni Romi taan nun Esipapa yamanani alogo a xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali men kaane fan ma. A yi Romi kaane xonton (15.14 han 16.27). Naxanye birin wama a kolon feni Ala muxune rakisima kii naxan yi, Kitabun yireni ito e malima nen na ra.

Poli Xibarun Fajin naxan nalima

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina Yesu a walikena, Ala bata naxan xili alogo n xa findi a xeraan na, a yi n yeba alogo n xa Alaa falan Xibaru Fajin nali, n bata ito sebe e ma.

² Ala yamaan tuli sa Yesu a fe Xibaru Fajini ito nan na a nabine falane xon e Kitabu Sarijanxine kui. ³ A dii xemena fe nan yi a ra, naxan barixi Dawuda bonsenni fati benden mabinni, ⁴ Alaa Nii Sarijanxin mon yi a mayita senbeni fa fala a Alaa Dii Xemen nan a ra, bayo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani. ⁵ Ala bata nxu findi xerane ra a hinanni Yesu xinla barakani alogo siyane birin xa a xuiin suxu denkeleyani. ⁶ E tan fan na muxune ye, Alaa Muxu Sugandixin Yesu bata naxanye xili.

⁷ Awa, e tan naxanye birin Romi taani, Ala xanuntenne, a mon naxanye xili, e yi findi a yama sarijanxin na, n bata ito sebe e birin ma.

En Fafe Ala nun Marigi Yesu, a Muxu Sugandixin xa hinanna nun bone xunbenla fi e ma.

Ala maxandin nun barika birana

⁸ N barikan nan singe birama Ala xa e birin ma fe ra, Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. Amasoto muxune e denkeleyana

fe falama dunuḡa yiren birin yi. ⁹ Ala nan n seren na, n walima naxan xa a Dii Xेमेना fe Xibaru Fajin nalini n niin birin na. A a kolon a n miriyana ε xən ma waxatin birin ¹⁰ n nεma Ala maxandε waxati yo yi. N na Ala maxədinma, xa a sagoon na a ra, a xa fεrεn fi n ma n siga ε konni. ¹¹ Amasəto ε to xənla n ma kati, alogo Alaa Nii Sariḡanxin bata naxan fi n ma, n yi na nde radangu ε ma, ε yi sεnbεn sətə ¹² alogo en yi en bode ralimaniya en ma denkeleyani.

¹³ Ngaxakedenne, n waxi a xən ma ε xa a kolon, n bata yi kata nun sanḡa ma wuyaxi, n xa sa ε xəntən koni n mi fεrε sətə. N yi waxi a xən ma, n xa denkeleya muxuna ndee sətə ε konni alo n na a sətə siya gbεtene yε kii naxan yi. ¹⁴ Goronna n xun ma n xa wali birin fεma, Girekine nun xuluntarene e nun xaxilimane nun xaxilitarene. ¹⁵ Nanara, a xənla n ma han, n xa Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε tan Romi kaane fan ma.

Yesu a fe Xibaru Fajina sεnbena

¹⁶ N mi yagin Yesu a fe Xibaru Fajin naliyε, bayo Ala sεnbεn na a ra alogo naxan yo na la a ra, na xa kisi, fəlo Yahudiyane ma siga siya gbεtene ma. ¹⁷ Yesu a fe Xibaru Fajin bata tinxinyaan makεnen, Ala naxan fima muxune ma. Na fəloxi denkeleyaan nan ma a raḡan denkeleyaan ma, alo a sεbεxi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xən, na nii rakisin sətəma nεn.”*

Muxune yalagi fena

¹⁸ Ala bata a xələn makεnen sa keli ariyanna yi lan muxune Ala kolontareyaan nun e tinxintareyaan ma naxanye ḡəndin luxunma tinxintareyani. ¹⁹ Amasəto muxune nəε naxan kolonḡε Ala fe yi, e bata na yigbε, bayo Ala bata yi na makεnen e xa. ²⁰ Bayo xabu dunuḡa da, Ala keḡaan naxanye mi toma yεen na alo a habadan sεnbεn nun a Alayana, ne yigbεma ki fajī, bayo muxune e famuma a daala xən. Nanara, e mi nəε e yεtε xun mafalε. ²¹ Hali e to Ala kolon, e mi a binyama, e mən mi barikan birama a xa. Koni e miriyane bata lu fuyan. E xaxilitareyaan yi e bəḡene lu dimini. ²² E

bata e yεtε yate xaxilimane ra, koni e findi daxune ra. ²³ E bata habadan Alaa binyen masara suxurene ra naxanye rafalaxi muxune nun xəline nun subene nun bubu seene maligan na naxanye faxama.

²⁴ Nanara, Ala bata e rabεḡin e xəsi feene yi e bəḡene kunfaxi naxanye xən, e yi lu e bode fati rayelefuε. ²⁵ E yi Alaa ḡəndin masara wulen na, e wali dali seene xa, e yi e batu, benun e xa daala kanna Ala yεtεen batu naxan lan a batu han habadan. Amina.

²⁶ Na feene ma, Ala yi e lu e kunfa fe rayelefuxi xəsixine yi. Amasəto hali e ḡaxanle fan bata e mε e da kiin na, e kafu ḡəxəya gbεtεye liga naxanye mi daxa. ²⁷ Xेमεne fan na kii nin, e yi e mε e ḡaxanle kafu ḡəxəyaan na, e yi e bode rakunfa. Xेमεn nun xेमεn yi e bode rayagi e kafu. E yi e fe ḡaxin saranna sətə.

²⁸ Bayo e to bata tondi Ala kolonḡε, a bata e rabεḡin e xaxilitareyani, e yi lu fe haramuxine ligε. ²⁹ E lugoxi tinxintareyaan sifan birin na, fe ḡaxin nun milεn nun ḡaxuna. E lugoxi xəxələnnyaan nun faxa ti xənla nun lantareyaan nun yanfantenyaan nun maraḡaxun nun muxu mafalan na. ³⁰ E bata findi muxu xili kalane nun Ala yaxune nun yanda muxune nun wasodene nun muxu kanbaxine ra, e fe ḡaxi kətε nεnεne raminima, e murutε e bari muxune ma. ³¹ Xaxilitarene nun lannayatarene nun hinantarene nun kininkinintarene nan e ra. ³² Anu, e Alaa sariya tinxinxin kolon, a muxun naxanye feni itoe ligama, ne lan nεn, e faxa. Hali na, e luma na feene nan ligε tun, a mən nafan e ma muxu gbεtεye fan yi ne liga.

2

Alaa kitina

¹ I findi ndenden na, i tan naxan bodene yalagima, i mi nəε i yεtε xun mafalε. Amasəto i bodene yalagin feen naxanye ma, i tan fan yεtεen ne ligama. Nayi, i bata i yεtεen fan yalagi. ² En na a kolon Ala kiti tinxinxin sama nεn muxune ma, naxanye fe sifani itoe ligama. ³ Koni i laxi a ra a i tan minε Alaa kitin bun ba, i tan naxan

* **1:17:** Xabakuki 2.4

bodene yalagima feene mai tan yeteen naxanye ligama? ⁴ Hanma i yoxi Alaa nēma fisamanten gbeen ma ba, e nun a dijana? I mi a kolon a Alaa fanna lan nēn a yi i sigati kiin maxete ba? ⁵ Koni i ya tengbesenyaan ma, i mi waxi i bōnen maxete feni. Nanara, i luma Alaa xōlōn fari sē naxan namaraxi i xili ma, a yi i li Alaa kiti tinxinxin na mini kenēnni waxatin naxan yi. ⁶ Amasōtō na waxatini, Ala “muxun birin saranma nēn a kēwanle ra.”* ⁷ A habadan nii rakisin fima nēn muxune ma naxanye na e tunnafan fe fajin ligadeni e yi binyen nun xunnayerenna nun faxatareyaan fen. ⁸ Koni a xōlōn nun a bōne teen kelima nēn muxune xili ma naxanye e yete yigboma, e tondi jōndin ma, e lu tinxintareyaan bun. ⁹ Awa, tōrōn nun kōntōfinle sama nēn fe jaxi rabane birin fari, fōlō Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹⁰ Koni Ala binyen nun xunna kenla nun bōne xunbenla fima nēn fe fajin rabane ma, fōlō Yahudiyane ma siga siya gbetene ma. ¹¹ Amasōtō Ala mi muxune rafisama e bode xa. ¹² Naxanye birin yulubin ligama, e mi Musaa sariyan bun, ne halagima nēn hali ba na sariyan na. Koni naxanye birin yulubin ligama Musaa sariyan bun, ne yalagima nēn sariyan xōn. ¹³ Amasōtō naxan na a tuli mati sariyan na, na xa mi Ala kenēnxi koni naxan na sariyan suxu, Ala na nan yatexi tinxin muxun na. ¹⁴ Awa, siya gbeten naxanye mi Musaa sariyan kolon ne na fena nde liga naxan daxa sariyani e gbee muxuyaana xōn, ne bata e gbee sariyan namini hali Musaa sariyan to mi yi e yii. ¹⁵ Na a yitama nēn a sariyan yamarin naxan fixi, na yi sebei e bōnen nin. E yete xaxinla fan luma e kawandē, a yi e fe kalan yita e ra waxatina nde, a mōn yi e kēwanle xun mayenge waxati gbete. ¹⁶ A ligama na kii nin Ala na mini muxune wundo feene makitideni lōxōn naxan yi a Muxu Sugandixin Yesu barakani, alo n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalima, na a falan kii naxan yi.

Yahudiyane nun sariyana fe

¹⁷ Koni i tan naxan a falama a Yahudiyannan i ra, i yengi saxi sariyan ma, i yete

matōxōma Ala yi, ¹⁸ i a sagoon kolon, sariyan bata i xaran fe fisamantenna sugandin ma. ¹⁹ I laxi a ra fa fala a danxutōne yii rasuxun nan i tan na, e nun kenēnna naxan muxune malima dimini, ²⁰ naxan xaxilitarene xaranma e nun diidine karamōxōna, bayo i laxi a ra a i bata fe kolonna nun jōndin yeteen sōtō sariyani. ²¹ Nayi, i tan naxan bonne xaranma, i yete xaranma ba? I tan naxan kawandin bama a muxun nama mupān ti, i tan mi mupān tiin ba? ²² I tan naxan tōnna dōxōma yalunyaana na, i tan mi yalunyaana ligan ba? Suxurene rapaxu i tan naxan ma, i mi e batu banxine kui seene tongon ba? ²³ I i yete matōxōma sariyani, koni i Ala matandima sariya kalan xōn! ²⁴ Amasōtō, Kitabun naxa, “Ala xinla rayelefuxi siya gbetene ye e tan nan ma fe ra.”†

²⁵ Yahudiyane banxulanna lan, xa i sariyan suxu. Koni xa sariya kalan nan i ra, hali i banxulanxi, i fa yatexi nēn alo siya gbete banxulantarena. ²⁶ Siya gbeten naxanye mi banxulanxi, xa ne sariyan suxu, Ala mi na yate alo Yahudiya sariya suxune ba? ²⁷ Xa banxulantarena Alaa sariyan suxu, a mi i tan Yahudiya banxulanna yalage ba? Amasōtō i sariyan kalama, hali a sebei to i yii. ²⁸ Yahudiya dinan maligan muxun naxan yi, na mi findixi Yahudiya kende yeteen na. Banxulan feen mi findixi fati bendena fe gbansanna ra. ²⁹ Koni muxun findima Yahudiya kenden na a kui feene nan xōn. Banxulanya kenden luma muxun bōnen nin fata Alaa Nii Sarihanxin na. Sariya sebei mi a ra. Na muxu sifan mi tantunna sōtōma adamadiine ra fō Ala yetena.

3

¹ Nanse Yahudiyane rafisaxi muxun bonne xa nayi? Banxulanna tōnōn nanse ra? ² Tōnō wuyaxi a ra kiin birin yi. A singen naxan na, Ala bata a falane birin taxu Yahudiyane ra. ³ Awa, na di, xa denkeleyaan mi muxuna ndee yi, na Alaa tinxinna kale ba? ⁴ En-en de! Jōndin kanna nan Ala ra hali muxune birin findi wule falane ra. A sebei Kitabuni, a naxa,

* 2:6: A mato Yaburin 62.13 nun Sandane 24.12 kui. † 2:24: Esayi 52.5 * 3:4: Yaburin 51.6

“Nanara, i na falan ti, i tan nan tinxin. I na kitin sa, i yoon soto.”*

⁵ Koni xa en ma tinxintareyana Alaa tinxinna raminima kenenni, en nanse falama lan na feen ma? Ala mi tinxintareyaan xan ligama nayi, a na a xolon nagodo en ma? N falan tima alo muxune. ⁶ En-en de! Xa a yi na kii nin nun, Ala na dunuja makite di?

⁷ Koni na di? Xa Alaa jondin makenenma n ma wulen nan xon, a binyen yi fari sa, nanfera n tan mon yalage nayi alo yulubi kannu? ⁸ Nayi, nanfera en mi a falama, en naxa, “En fe jaxin liga alogo a xa yate fe fajin na?” Wule falana ndee na falan sama nxu xun ma. Na kanne yalagi daxin na a ra.

Muxu yo mi na naxan tinxin

⁹ A di nayi? Nxu tan fisa bonne xa ba? En-en de! En bata yi a yigbe nun fa fala Yahudiyane nun siya gbetene birin yulubin senben bun ma, ¹⁰ alo a sebexi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “Tinxin muxu yo mi na hali keden pe!

¹¹ Muxu yo mi na

naxan fe kolon.

Muxu yo mi na

naxan Ala fenma.

¹² Muxun birin bata kiraan fata.

E birin bata lu fufafu.

Muxu yo mi a fajin nabama

hali muxu keden pe!

¹³ E koe yinle rabixi

alo gaburuna,

yanfa falane nan e lenne ma.

E fala xuine xolo

alo koson xolena.

¹⁴ E deen nafexi dangane nun fala xui xolene nan na.

¹⁵ E mafura wuli raminideni.

¹⁶ Gbalon nun kalan nan e kirane xon.

¹⁷ E mi boje xunbenla kiraan kolon!

¹⁸ E mi gaxuma Ala yee ra mumel!”†

¹⁹ Anu, en na a kolon a sariyan naxan birin falama, a falama muxune nan xa naxanye sariyan bun, alogo birin deen xa suxu, dunuja muxune birin yi kolon fe kalane ra Ala yetagi. ²⁰ Nanara, adamadi yo mi yatexi tinxin muxun na Ala yee ra

yi sariya suxun xon, bayo sariyan yulubin nan tun yitama en na.

²¹ Koni iki, ba sariyan na, tinxinna nde bata mini kenenni Ala naxan fima muxune ma, Sariya Kitabun nun nabine kitabune bata yi naxan seren ba. ²² Naxanye birin na denkeleya, Ala ne ratinxinma a yee ra yi nen denkeleyaan xon Yesu yi, Alaa Muxu Sugandixina. Amasoto tagi raba mi na.

²³ Muxun birin bata yulubin liga. Nanara, e mi Alaa binyen sotoxi. ²⁴ Koni Ala muxune kima tinxinni a hinanna nan xon, a yi e xunba a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

²⁵ Ala a tan nan findixi a solona saan na e nun yulubi xafari saraxana, na muxune xa naxanye na denkeleya a wunla ma. Na bata a gbee tinxinna yita. Bayo yulubin naxanye liga benun iki, a mi yi muxune yulubine saranma e ra a dijan waxatini, ²⁶ koni a bata wa a tinxinna yita feni waxatini ito yi, alogo a xa tinxin feu, a mon yi muxune ratinxinje ayi a yee ra yi naxanye bata denkeleya Yesu ma.

²⁷ Nayi, muxune lan e xa e yete matoxo nanfe ma? Sese! Nanfera? E to sariyan suxi, e yete matoxoma na nan na ba? En-en, na mi a ra, fo e denkeleyana. ²⁸ Amasoto en bata a to muxun tinxinma Ala yee ra yi denkeleyaan nan xon, hali ba sariya suxun na. ²⁹ Yahudiyane nan tun gbee Ala ra ba? Siya gbetene fan ma Ala xa mi a tan na ba? Siya gbetene fan ma Ala na a ra yati! ³⁰ Ala kedenna na a ra naxan Yahudiyane ratinxinma a yee ra yi denkeleyaan xon e nun siya gbetene fan na denkeleya kedenna xon. ³¹ Na bunna neen a en xa sariyan bejin denkeleyani ba? En-en de! En lan nen en yi sariyan yate.

4

Ibrahimisa misaala

¹ En nanse falama en siyaan benba Ibrahim a fe yi nayi? A nanse kolonxi feni ito yi? ² Xa Ibrahim tinxinje ayi nen Ala yee ra yi a kewanla xon, a yi a yete matoxe nen na yi. Koni a mi nae na lige Ala yetagi! ³ Kitabun nanse falaxi lan na fe ma? A naxa, “Ibrahim yi denkeleya Ala ma, Ala yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁴ Muxun

† 3:18: Yaburin 14.1-3 nun 53.2-4 nun 5.10 nun 140.4 e nun Esayi 59.7-8 nun Yaburin 36.2

* 4:3: Dunuja Folan 15.6

naxan na wali, a yi a saranna soto, na mi yatema kiseen na a xa, bayo a wali saranna na a ra. ⁵ Koni muxun naxan mi walima, koni a laxi Ala ra naxan Ala kolontarene matinxinna, Ala na kanna denkeleyaan yatema nen tinxinna ra. ⁶ Dawuda fan muxuna sewana fe falaxi na kii nin, Ala naxan yatexi tinxin muxun na, ba kewanle ra, a naxa,

⁷ “Sewan na kanna xa, naxan ma sariya kalane bata mafelu naxan yulubiye bata xafari.

⁸ Sewan na adaman xa, Marigin bata dija naxan haken ma.”†

⁹ Na sewan findixi Yahudiya banxulanxine nan gbansan gbee ra ba hanma siya gbetene fan? Awa, en baxi a faladeni, en naxa, a Ala Iburahimaa denkeleyaan yate nen tinxinna ra a xa. ¹⁰ Koni na liga waxatin mundun yi? A bata yi banxulan hanma a munma yi banxulan? A munma yi banxulan. ¹¹ A banxulanya soto nen a tinxinyaan taxamasenna ra a naxan sotoxi a denkeleyaan xon benun a xa banxulan waxatin naxan yi. Nanara, Iburahima yi findi muxune birin benban na naxanye denkeleyaxi Ala ma, na yi yate e xa tinxinna ra hali e mi banxulanxi. ¹² Naxanye banxulanxi, e mon biraxi nxu benba Iburahima denkeleyaan foxo ra Iburahima yi naxan yi nun benun a xa banxulan, ne fan benban nan Iburahima ra.

Ala Iburahima tuli sa naxan na

¹³ Ala yi Iburahima nun a bomsonna tuli sa, a naxa, dunupa findima nen e keen na. Koni a mi na tuli saan sotoxi sariyan xan xon fo a tinxinna denkeleyaan barakani.‡ ¹⁴ Xa muxune yi na keen sotoxi sariya suxun nan xon nun, nayi denkeleyaan tono mi na. Ala en tuli saxi nen nayi fuyan! ¹⁵ Amasoto sariyan nan fama Alaa xolon na, bayo xa sariya mi na, sariya kalan fan mi na.

¹⁶ Nayi, Ala en tuli saxi denkeleyaan nan baraka yi, alogo a xa findi Alaa hinanna ra Iburahima yixetene birin xa naxanye sariyan sotoxi e nun naxanye fan denkeleya alo Iburahima. Iburahima nan en birin benban na, ¹⁷ alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “N na i findima nen

siya wuyaxine benban na.”§ A tan nan en benban na Ala yee ra yi, Iburahima denkeleya Ala naxan ma, Ala naxan faxa muxune niin birama e yi, Ala naxan seen yamarima naxan mi na, a yi taran na. ¹⁸ Iburahima denkeleya nen a yigin ma, hali a yigin xunna to mi yi toma. Na kiini, a yi findi “siya wuyaxine benban na,” alo Ala a fala a xa kii naxan yi, a naxa, “I yixetene luma na kii nin.”* ¹⁹ A bata yi jee keme joxondon soto nun, fayida a fati benden yi faxa feni, a jaxanla Saran fan yi findixi gbantan na koni a denkeleyaan tan yi kende. ²⁰ Ala a tuli sa naxan na, a mi sike na ma denkeleyatareyani, koni a denkeleyana a senbe so nen, a yi Ala binya. ²¹ A yi laxi a ra yati, fa fala Ala a tuli saxi naxan na, a senben na rakamalima nen. ²² Nanara, Ala na yate nen tinxinna ra a xa.† ²³ Koni na falan mi sebexi a tan keden ma fe ra, fa fala, “A yatexi tinxinna ra a xa.” ²⁴ A mon sebexi en tan nan xa bayo na yatema tinxinna ra en tan fan xa, en na denkeleya Ala ma naxan en Marigi Yesu rakelixi sayani. ²⁵ Yesu faxaxi en hakene nan ma fe ra, a yi keli sayani, a en natinxin Ala yee ra yi.

5

Tinxinyana fe Ala yee ra yi

¹ Bayo en bata tinxinne ayi Ala yee ra yi denkeleyaan xon, lanna bata taran en nun Ala tagi Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ² A bata en nafa a hinanni denkeleyaan xon en naxan yi iki. En yi sewa Alaa binyen soto feen yigin na. ³ En mon sewaxi en ma torone ra amasoto en na a kolon a toron fama tunnafanna nan na. ⁴ Tunnafanna yi fa lannayaan na. Lannayaan yi fa yigin na. ⁵ Na yigin mi en yanfama, amasoto Ala bata a xanuntenyaan sa en bopeni a Nii Sarijanxin xon ma, a bata naxan fi en ma.

⁶ Amasoto senbe mi yi en na waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin faxa nen Ala kolontarene fe ra a waxati ragidixini. ⁷ Fayida muxu mi yi tinne faxe tinxin muxuna fe ra, koni yanyina nde, muxuna nde

† 4:8: Yaburin 32.1-2 ‡ 4:13: A mato Dunupa Folon 12.2-3 nun 17.4-6 nun 22.15-18 kui. § 4:17: Dunupa Folon 17.5 * 4:18: Dunupa Folon 15.5 † 4:22: Dunupa Folon 15.6

suse nən faxe muxu faɲina fe ra. ⁸ Koni Ala a xanuntenyaan yitaxi en na na kii nin, en mən yi yulubi kanne ra waxatin naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin yi faxes en xa. ⁹ Iki xa en bata tinxinɲe ayi Ala yee ra yi Yesu wunla xən ma, a mi sa taganɲe en kise Alaa xələn ma a barakani. ¹⁰ Bayo xa Ala yaxun yi en na waxatin naxan yi, en nun Ala tagin yi yitən a Dii Xemena sayaan xən, xa en tagin bata yitən nayi, a tagan xun mi na nayi en nakise Yesu a nii rakisin barakani. ¹¹ Koni a birin mi na ra, en mən sɛwaxi Ala ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra naxan bata en nun Ala tagini tən iki.

En Benba Adama nun Yesu a fe

¹² Nanara, yulubin soxi dunuɲa yi muxu keden peen nan xən ma, sayaan fan yi fa yulubin xən. Nanara, sayaan bata fa muxun birin ma, amasəto muxun birin bata yulubin liga. ¹³ Yulubin yi dunuɲa yi nun benun sariyan xa fa, anu xa sariyan mi na, yulubin fan mi yatema. ¹⁴ Koni fəlo En Benba Adama waxatin ma han sa dɔxə Musa waxatin na, sayaan mangayaan ligama muxun birin xun na, hali naxanye mi En Benba Adamaa yulubin sifan liga naxan Alaa sariyan kala.

En Benba Adama yi findixi muxu famatəon misaala nan na. ¹⁵ Koni Alaa kiseen mi maligaxi Adama haken na. Hali muxu wuyaxi to bata sayaan soto a tan kedenna haken xən, Alaa hinanna nun a kiin hinanna gbo na xa, a naxan fixi muxu wuyaxi ma muxu keden peen barakan xən, Yesu, a Muxu Sugandixina. ¹⁶ Alaa kiseen nun muxu kedenni ito yulubin mən mi rananma fe kedenna ma. Bayo yulubi keden peen kitin bata a liga adamadiine yi yalagi, koni Alaa kiseen faxi yulubi wuyaxin liga xanbin nin, a yi tinxinyaan nafa. ¹⁷ Xa sayaan bata nəon soto muxu kedenna haken xən, na muxu kedenna fe ra, na muxune fan mi taganɲe nəon sote Alaa Muxu Sugandixin Yesu kedenna dunuɲa yi gidin xən, naxanye Alaa hinan ɲantaren soto ma e nun a kiseen naxan findixi tinxinna ra.

¹⁸ Nanara, birin yalagixi kii naxan yi hake kedenna xən, kɛwali tinxinxi kedenni ito fan bata findi tinxinna ra na kiini naxan nii rakisin nafama muxune birin

ma. ¹⁹ Amasəto muxu wuyaxi findixi hake kanne ra kii naxan yi muxu kedenna fala suxutareyaan xən ma, muxu wuyaxi fan natinxinma ayi na kii nin Ala yee ra yi muxu kedenna a fala suxun barakani.

²⁰ Sariyan bata fa alogo hake ne xa wuya ayi, koni yulubin gboxi ayi denaxan yi, Alaa hinanna fan bata gbo ayi mənni mən.

²¹ Nanara, yulubin mangayaan ligaxi kii naxan yi sayani, Alaa hinanna fan mangayaan ligama tinxinyaan xən ma na kii nin, a yi en naso habadan nii rakisini, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

6

Sayaan nun siimayana Yesu xən

¹ En nanfe falama? En luyɛ yulubine ligɛ ba alogo Alaa hinanna xa gbo ayi? ² En-en de! En luxi nən alo en bata faxes yulubin mabinni, en mən luyɛ en ma dunuɲa yi gidin ligɛ yulubini di nayi? ³ E mi a kolon ba, a en tan naxanye bata rafu igeni Alaa Muxu Sugandixin Yesu xinli, a en bata rafu a xən ma a sayani? ⁴ Nayi, en nun Yesu bata maluxun en bode xən ma a sayani en nafuxi igeni waxatin naxan yi, alogo Alaa Muxu Sugandixin kelixi sayani kii naxan yi a fafe a binyeni, en fan xa sigan ti dunuɲa yi gidi nənɛni na kiini.

⁵ Amasəto xa en birin bata findi kedenna ra a sayani, en fan kelima nən sayani alo a tan. ⁶ En xa ito kolon: en ma muxuya fonna bata faxes Yesu xən wudin ma, alogo en ma muxuya naxan yulubini, na xa ɲan, en yi ba yulubina konyiyani. ⁷ Amasəto muxun na faxes, a xəɔyama nən yulubin ma. ⁸ Xa en nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxes en bode xən ma, en mən laxi a ra nayi fa fala en nii rakisin soto ma nən en bode xən ma. ⁹ Amasəto en na a kolon fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, a mi fa faxama sənən, sənbe mi fa sayaan na a fari sənən. ¹⁰ Amasəto a faxes nən, a faxes yulubin nan ma fe ra sanɲa ma keden han habadan. Iki a a nii ra, a siimayani Ala nan xa. ¹¹ A na kii nin, e fan xa e yete yate muxu faxaxine ra yulubin ma, koni e luxi e siimayani Ala xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin.

¹² Nanara, yulubin nama fa mangayaan liga ε fati bendeni sɔnɔn naxan faxama, ε lu a waxɔn feene ligε. ¹³ E nama ε fatin yire yo lu yulubini alo yεngε so sena tinxintareyaan xa, koni ε yetε so Ala yii, alo a bata muxun naxanye rakeli sayani. E fatin yiren birin so Ala nan yii yεngε so seen na tinxinyaan xa. ¹⁴ Na ma, yulubin nama mangayaan liga ε xun na, bayo ε mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna.

Tinxinyana konyine

¹⁵ Na di nayi? A lan en xa lu yulubin ligε ba, bayo en mi fa sariyan bun ma sɔnɔn, fɔ Alaa hinanna? En-en de! ¹⁶ E mi a kolon ba, ε na ε yetε so muxuna nde yii ε findi a xui suxu konyin na, ε findima na kanna konyin nan na ε naxan xui suxuma? A finde yulubin na, i yi faxa, hanma a finde Ala xuiin suxun na, i yi yatε tinxin muxun na. ¹⁷ Koni tantunna Ala xa, bayo yulubina konyin nan yi ε ra nun, koni xaranna naxan taxu ε ra, ε bata na suxu ε bɔɲeni. ¹⁸ E bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi tinxinyana konyine ra. ¹⁹ N dunuja misaali ito falama ε xa nen alogo ε xa a yεε to hali senbε to mi ε yi. A fɔlɔni nun ε bata yi ε fatin birin findi xɔsi feene konyin na, ε kεwali ɲaxine yi siga gboε ayi. Koni iki, ε fatin birin xa findi tinxinyana konyin na, ε yi sarijan.

²⁰ E yi yulubina konyiyani waxatin naxan yi, ε mi yi tinxinyaan bun ma nun. ²¹ E feen naxanye liga na waxatini, ε yagixi naxanye ra iki, ε tɔnɔn mundun sɔtɔxi ne yi? Ne rananna findixi sayaan nan na. ²² Koni iki, ε bata xɔrɔya yulubin ma, ε findi Alaa konyine ra. E marasarijanna nan findixi na tɔnɔn na, naxan nanan findixi habadan nii rakisin na. ²³ Bayo yulubin saranna nan sayaan na koni Alaa kisena, habadan nii rakisin nan na ra en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini.

7

Denkeɣa muxune bata xɔrɔya

¹ Ngaxakedenne, ε tan naxanye sariyan kolon, ε a kolon fa fala a sariyan muxun yamarima fanni a daxi. ² A misaala findixi ɲaxanla nan na naxan dɔxi xεmɛn xɔn. Na

nun a xεmɛna e bode ra fanni a daxi, koni xa a xεmɛn faxa, a bata mini sariyan bun naxan yi e xidixi e bode ra. ³ Nanara, xa a dɔxɔ xεmε gbεtε xɔn, a xεmε singen mɔn a nii ra, a bata yalunyaan liga na yi. Koni xa a xεmɛn faxa, nayi a bata mini na sariyan bun. Nayi, a nɔε dɔxε gbεtε xɔn nen, na mi findixi yalunyaan na. ⁴ Ngaxakedenne, ε tan fan bata faxa sariyan mabinni Alaa Muxu Sugandixin fati benden xɔn ma. Nayi, ε bata findi na gbeen na, naxan kelixi sayani alogo en xa wali faɲine kε Ala xa. ⁵ Amasɔtɔ fati benden naxan feene yi en yamarima waxatin naxan yi, yulubin naxan fe ɲaxine yi walima en fatine yi sariyan xɔn alogo naxan en faxama en yi na liga. ⁶ Koni iki, en bata mini sariyan bun, amasɔtɔ en bata faxa sariyan bun, naxan yi en suxi. En fa Alaa Nii Sarijanxina a kira nenɛn nan xɔn, en mi fa fe fori seɓεxine bun.

Sariyan nun hakena fe

⁷ En nanfe falama nayi? Sariyan yetεen nan yulubin na ba? En-en de! Sariyan nan a ligaxi n yulubin kolon. Xa sariyan mi yi a fala n xa nun, i nama mila ayi, n mi yi milan kolonma nun.* ⁸ Na ma, yulubin yi fεren sɔtɔ, a milan sifan birin naso n tan yi sariyan xɔn ma. Amasɔtɔ xa sariyan mi yi na nun, yulubin faxaxin nan yi a ra. ⁹ Sariyan mi yi na waxatin naxan yi, n yi kende, koni yamarin to fa, yulubin yi fa, n yi faxa. ¹⁰ Yamarin naxan faxi siimayana fe ra, na faxi sayaan nan na n tan ma. ¹¹ Bayo, yulubin bata fεren sɔtɔ yamarin xɔn, a yi n yanfa, a n faxa.

¹² Nanara, sariyan sarijan, yamarin sarijan, a tinxin, a fan. ¹³ Na bunna di? Fa fala naxan fan, na bata findi sayaan na n tan xa? En-en de! Yulubin nan bata n faxa na se faɲin xɔn, alogo a xa kolon yulubin na. Nayi, yulubin senbε gbeen yi makεnen yamarin xɔn.

Yulubin yi muxun nɔ

¹⁴ En na a kolon fa fala a sariyan fa-taxi Alaa Nii Sarijanxin nan na, koni fati benden nan n tan na, naxan bata mati a

* 7:7: A mato Xɔrɔyaan 20.17 nun Sariyane 5.21 kui.

findi yulubina konyin na. ¹⁵ N naxan ligama, n mi na bayen kolon. Amasɔtɔ n waxi naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni fɔ naxan mi rafan n ma n na nan ligama. ¹⁶ N mi waxi naxan liga feni, n na nan ligama. Na a yitama nɛn fa fala a n bata tin a sariyan fan. ¹⁷ Nayi, n tan xa mi na ligama, koni yulubin nan na ra naxan n yi. ¹⁸ Amasɔtɔ n na a kolon a fe faɗin mi n tan yi fata n fati benden nafa feene ra, bayo hali fe faɗin liga xɔnla n ma, n mi nɔɛ a ligɛ. ¹⁹ N waxi fe faɗin naxan liga feni, n mi na xan ligama, koni n mi waxi fe ɗaxin naxan liga feni, n luma na nan ligɛ. ²⁰ Feen naxan liga xɔli mi n ma, xa n na liga, na bunna nɛn, fa fala n tan xa mi a ligaxi, koni yulubin naxan n yi.

²¹ Nanara, sariyan naxan walima n tan yi, na ni ito ra. Fe faɗin liga xɔnla n ma waxatin naxan yi, a fɛɛ mi na bayo fe ɗaxina n yi. ²² Anu, n sɛwaxi Alaa sariyan na n sondonni. ²³ Koni n sariya gbɛɛ nan toma n fati bendeni naxan n xaxinla sariyan yɛngɛma, na yi n findi kasorasaan na yulubina sariyan xɔn ma, naxan walima n fati bendeni. ²⁴ Tɔrɔ muxun nan n na! Nde n xunbama fati bendeni ito nun a rafan feene yi naxanye n xalima sayani? ²⁵ Tantunna Ala xa en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani!

Nayi, n bata findi Alaa sariyan konyin na n xaxinli, koni n fati benden nafa feene bata n findi yulubina sariyana konyin na.

8

¹ Nanara, muxun naxanye Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, Ala mi fa ne yalagima. ² Amasɔtɔ, Alaa Nii Sariɗanxina nii rakisin sariyan bata n xɔrɔya yulubin nun sayaan sariyan ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ³ Amasɔtɔ sariyan mi yi nɔɛ na ligɛ, bayo fati benden nafa feene bata a sɛnbenɗan. Ala nan na liga, a yi a yetena Dii Xɛmɛn nafa adamadi yulubi kanne sawurani, a yulubin yalagi fati bendeni. ⁴ Ala na ligaxi nɛn alogo sariyan tinxinna xa kamali en yi, en tan naxanye mi fa en fati benden nafa feene ligama, koni fɔ Alaa Nii Sariɗanxin nafa feene. ⁵ Awa, naxanye e fati benden nafa feene ligama, ne luma e mirɛ na fe sifane nan ma, koni naxanye

Alaa Nii Sariɗanxin nafa feene ligama, ne luma e mirɛ Alaa Nii Sariɗanxina feene nan ma. ⁶ Fati benden natan miriyane na lu i yi, sayaan nan na ra, koni xa i miriyane keli Alaa Nii Sariɗanxin nin, siimayaan nan na ra e nun bɔɗɛ xunbenla. ⁷ Amasɔtɔ fati benden natan miriyane findixi Ala yaxun nan na, bayo e mi nɔɛ i xurɛ Alaa sariyan bun mumɛ! ⁸ Naxanye e fati benden nafa feene ligama, ne mi Ala kɛnɛɗɗɛ mumɛ!

⁹ Koni ɛ tan mi fa ɛ fati benden nafa feene ligama fɔ Alaa Nii Sariɗanxin nafa feene, Alaa Nii Sariɗanxin to ɛ yi. Amasɔtɔ xa Alaa Muxu Sugandixina Niin mi muxun naxan yi, Alaa Muxu Sugandixin gbee mi na kanna ra. ¹⁰ Koni xa Alaa Muxu Sugandixina ɛ tan yi, ɛ fati benden bata faza yulubina fe ra, koni ɛ niina ɛ yi, amasɔtɔ ɛ bata ratinxinɗɛ ayi Ala yetagi. ¹¹ Anu, Alaa Niin naxan Yesu rakelixa sayani, xa na lu ɛ yi, a tan naxan Alaa Muxu Sugandixin nakelixa sayani, na mɔn nii rakisin fima nɛn ɛ fati bendene ma a Nii Sariɗanxin barakani naxan luma ɛ yi.

¹² Na ma, ngaxakedenne, goronna en xun ma. Koni fati benden tan goronna mi en xun ma en yi a rafan feene liga. ¹³ Amasɔtɔ xa ɛ lu ɛ fati benden nafa feene ligɛ, ɛ faxama nɛn. Koni xa ɛ fati benden natane faza Alaa Nii Sariɗanxin xɔn, ɛ nii rakisin sɔtɔma nɛn. ¹⁴ Alaa Nii Sariɗanxin muxun naxanye yii rasuxi, Alaa diin nan ne ra. ¹⁵ Amasɔtɔ ɛ Niin naxan sɔtɔxi, na mi ɛ findixi gaxun konyin na. Koni a bata ɛ findi Alaa diine ra. En xinla tima na nan baraka yi, en naxa, “Baba, n fafe!” ¹⁶ Alaa Nii Sariɗanxin yetɛen sereyaan bama en niin xa, a Alaa diin nan en tan na. ¹⁷ En to findixi Alaa diine ra, en fama nɛn kɛɛn sɔtɔdeni alo a diine bayo Ala barayin naxan namaraxi a Muxu Sugandixin nun a muxune xa, en na sɔtɔma nɛn. Xa en nun Yesu tɔrɔ en bode xɔn ma, en birin nan a binyen sɔtɔma nayi.

Binyen naxan fama

¹⁸ N bata a kolon a en tɔrɔn naxan sɔtɔma iki, e nun binyen naxan fama, ne tagi kuya kati! ¹⁹ Bayo daala birin luxi nɛn alo a Ala legedenma, a digima na waxatin na han Ala diine nɔrɔn sa minima kɛnɛnni

waxatin naxan yi. ²⁰ Amasotɔ daala lu nɛn kobiyaan bun.* A sago mi yi a ra, koni Ala sagoon nan a luxi na kiini alogo yigin xa sɔtɔ, ²¹ fa fala daala xɔrɔyama nɛn kalana konyiyaan ma, a yi fa Alaa diine xɔrɔya kɛndɛni. ²² Amasotɔ en na a kolon, xabu a fɔlɔni han waxatini ito yi, a luxi alo daala birin kutunma xɔlɛni alo naxanla naxan dii barini. ²³ Koni daala xa mi keden a ra, koni en tan naxanye fan singe Alaa Nii Sarijanxin sɔtɔxi, en fan sɔxɔlɛxi en bɔɾɛni, en Ala mamɛma waxatin naxan yi a en findi a diine ra, a yi en gbindin xunba. ²⁴ Amasotɔ en bata kisi na yigin xɔn. Anu, i yigin saxi feen naxan yi, xa i bata na to, na mi fa xilɛ yigina. En bata yelin naxan sɔtɛ, en fa en xaxili tima na ra di? ²⁵ Koni en munma naxan sɔtɔ, xa en na en yigin sa na fari, en na a mamɛma nɛn tunnafanni.

²⁶ Alaa Nii Sarijanxina en tan sɛnbɛtare kanne malima na kii kedenna nin. Amasotɔ en mi a kolon en lan en xa Ala maxandi naxan ma. Koni Nii Sarijanxin yetɛna Ala mafanma en xa kutunni naxan mi nɔɛ falɛ. ²⁷ Ala naxan muxune bɔɾɛ yi feene toma, na a Nii Sarijanxina miriyaan kolon, amasotɔ Alaa Nii Sarijanxina Ala mafanma a yama sarijanxin xa alo Ala sagoon kii naxan yi.

²⁸ En na a kolon a Ala feene birin naxanma a faɾin nan ma a xanu muxune xa, a naxanye xilixi a maragidini. ²⁹ Amasotɔ Ala naxanye sugandi a fɔlɔni, a mɔn bata a ragidi a xa ne findi a Dii Xɛmɛn maligane ra, alogo Yesu xa lu alo dii singena a xunyɛne yɛ. ³⁰ Ala bata yi na ragidi naxanye xa, a mɔn bata ne xili. A naxanye xilixi, a mɔn bata ne ratinxinɛ ayi a yetagi, a mɔn yi a binyen fi e ma.

Alaa xanuntenyana

³¹ Nayi, en nanse falama na fe ra? Xa Ala en xɔn, nde fa kelɛ en xili ma nayi? ³² A tan naxan mi a yetɛna dii xɛmɛn natanga, koni a yi a fi en birin xa, nanfera nayi a mi seen birin soɛ en yii a Dii Xɛmɛn xɔn? ³³ Ala bata muxun naxanye sugandi, nde ne kansunɛ? Ala nan yoon fiin kanna ra. ³⁴ Nde nɔɛ en yalagɛ? Muxu yo, bayo Alaa

Muxu Sugandixin Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani, a mɔn tixi Ala yiifanna ma, a Ala mafanma en xa. ³⁵ Nanse en bɛ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyani? Tɔrɔn nun kɔntɔfinla ba, hanma bɛsɛnxɔnyana hanma kamɛna hanma marabɛnna hanma gbalona hanma sayana silanfanna ra?† Ne sese mi nɔɛ a ligɛ. ³⁶ Bayo a sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “E nxu faxama i tan nan ma fe ra ferijɛn gbɛn! E nxu ligama alo yɛxɛɛn naxan faxa daxi a ra!”‡ ³⁷ Koni naxan en xanuxi, en nɔɔn sɔtɔma nɛn na xɔn feni itoe birin yi fefe. ³⁸ Amasotɔ n na a kolon yati, sayana hanma dunuɾa yi gidina hanma malekane hanma jinanne hanma waxatini itoe hanma waxati famatɔne hanma sɛnbɛ kanne ³⁹ hanma naxanye kore xɔnna ma hanma naxanye bɔxɔn bun ma, dalise yo mi na yi naxan en bɛ Alaa xanuntenyani en naxan sɔtɔxi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

9

Ala muxun naxanye sugandixi

¹ N xa jɔndin fala ɛ xa Alaa Muxu Sugandixin barakani, n mi wulen falama, n xaxinla mi n yalagima. N seren bama Alaa Nii Sarijanxini: ² N sunuxi, n bɔɾɛn mɔn sɔxɔlɛxi waxatin birin. ³ Amasotɔ, n yi waxi nɛn n tan yetɛɛn nan xa Alaa dangan sɔtɔ, n yi masiga a Muxu Sugandixin na ngaxakedenne funfuni, n kon kaane, ⁴ Isirayila kaane, e tan naxanye findi Alaa diine ra, e a binyen nun a layirine nun a sariyan nun a batu kiine nun a tulisane sɔtɔ. ⁵ E fataxi Nabi singene bɔnsɔnne nan na, Alaa Muxu Sugandixin yi mini e tan yi adamadiyaan kii ma. Ala naxan seen birin xun na, na xa tantun habadan! Amina.

⁶ Anu, na xa mi na ra de fa fala a Alaa tuli saan tɔnɔ mi fa na, bayo Isirayila kaane birin mi findixi Alaa yamana Isirayila xan na. ⁷ E to barixi Iburahima bɔnsɔnni, na mi a ra fa fala e birin findixi Iburahimaa dii kɛndɛne nan na. Amasotɔ Ala a fala nɛn a xa, a naxa, “Naxanye yatɛma i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.”* ⁸ Na nan na ra, diin naxanye barixi adamadiyaan kii ma, Alaa dii mi ne ra,

* **8:20:** A mato Dunuɾa Fɔlɔn 3.17 † **8:35:** Silanfanna: Sofane yengɛso dɛgɛmana. ‡ **8:36:** Yaburin 44.23

* **9:7:** Dunuɾa Fɔlɔn 21.12

koni fə Ala Iburahima tuli sa diin nax-
anye ra, ne nan findixi a dii kəndene ra.
9 Amasəto Ala Iburahima tuli sa na kii nin,
a naxa, “N fama nən waxati saxini, Saran yi
dii xəmən bari.”†

10 A birin mi na ra, Rebeka a dii firinne
birin fafe keden nan yi a ra, en benba
Isiyaga. 11 Anu, benun gulunni itoe xa
bari, benun e xa fe fajin liga hanma a
ɲaxina, Ala bata yi a ragidi na nde keden
xa sugandi 12 hali ba e kəwanle ra koni fə
a naxan xilixi. A yi a fala Rebeka xa, a
naxa, “Tadan luma nən xunyena nən bun
ma.” 13 A seɓɓxi Kitabun kui ikiini, a naxa,
“N bata Yaxuba xanu koni n bata Esayu
raɲaxu.”‡

14 En nanfe falama nayi? Ala tinx-
intareyaan nan ligaxi nayi ba? En-en de!
15 Amasəto a bata a fala Musa xa, a naxa,
“N hinanɲe naxan na, n hinanma nən na
ra, n kininkininɲe naxan ma, n kininkin-
inma nən na ma.”§ 16 Na mi fataxi muxun
waxən feene xan na hanma a kəwanle,
koni fə Alaa kininkininna. 17 Amasəto a
seɓɓxi Kitabuni, Ala a falama Firawona xa
denaxan yi, a naxa, “N na i findixi mangan
na nən alogo n xa n senben mayita i tan
xən, n xinla yi rali dunuɲa yiren birin yi.”*

18 Nayi, Ala na wa kininkinin feni naxan
ma a kininkinin na ma, a na wa naxan
natengbesen fe yi ayi, a na ratengbesenma
ayi nən.

Alaa xələn nun a kininkininna

19 Muxuna nde a falama n xa nən, a naxa,
“Nanfera Ala mən nxu yalagima? Amasəto
nde Alaa fe ragidixin matandɛ?” 20 Nde i
tan na naxan Ala matandima? Fɛɲen nɛ
a falɛ a rafala muxun ma ba fa fala nan-
fera i n nafalaxi iki? 21 Awa, nɛn mi fɛɲe
rafalan yii ba, a fɛɲe firin nafala fɛɲe bende
kedenni, keden binye wanle xa, boden fe
fune xa?

22 Nayi, Ala yi wa a xələn nun a senben
mayita feni, a yi diɲa kati, a ti na muxune
bun a xəlɔ naxanye ma, naxanye yi halagɛ.
23 A na liga nən alogo a xa a binye gbeen
yita na muxune ra, a kininkinin naxanye
ma, a bata yi naxanye yitən a binyen soto

xinla ma. 24 Na nan en tan na, a nax-
anye xilixi, keli Yahudiyane yɛ e nun siya
gbetene fan yɛ. 25 Amasəto a fala nən Nabi
Hose xa, a naxa,

“Naxanye mi yi n ma yamaan na,
n ne xilima nən n ma yamana,
n mi yi naxanye xanuxi,
n ne xilima nən n xanuntenne.”

26 A mən seɓɓxi mənni, a naxa,
“A yi falama e ma denaxan yi,
‘N ma yamaan mi ɛ ra,’
e fa xili bama nən mənni
‘Habadan Alaa diine.’† ”

27 Nabi Esayi yi a xuini te Isirayila mux-
une fe ra, a naxa,

“Hali Isirayila muxune yi wuya ayi
alo mɛɲensinna naxan fəxə igen dɛ,
hali na, e dənɛɛdin nan tun kisima.

28 Amasəto Marigina a fe ragidixine raka-
malima nən dunuɲa ma a kiini sa!”‡

29 A na kii nin, alo Nabi Esayi a fala kii
naxan yi a fəlɔni, a naxa,

“Xa Marigina Senben Birin Kanna mi yi en
yixetena ndee lu nun,
en yi luma nən nun alo Sodoma taana,
en liga alo Gomora taana.”§

Isirayila nun Xibaru Fajina fe

30 En nanfe falama nayi? Siya gbeten
naxanye mi yi tinxinna fenma, ne bata a
soto denkeleyaan barakani. 31 Koni Isirayila
kaan naxanye yi sariyan tinxinna fenma,
ne mi a sotoɲa. 32 Na di? Bayo e mi a
fenxi denkeleyaan xən fə e kəwanle. E yi
e sanna radin gɛmən na naxan xili, “San
nadin gɛmɛna” 33 Kitabun naxan ma fe
fala, a naxa, “A mato, n bata gɛmən sa Siyon
yi, yamana e sanna radinma gɛmən naxan
na, e bira. Koni naxan na denkeleya a ma,
na kanna mi nimisama.”*

10

1 Ngaxakedenne, n waxi a xən ma n
bɔɲen birin yi, n kon kaane xa kisi. N na
Ala maxandima e xa na ra kati! 2 N findima
nən e tan seren na fa fala Alaa fe kunfana
e yi, koni e kolontareyani. 3 Ala muxune
ratinxinma kii naxan yi a yetɛ yɛɛ ra yi, e
mi na kolon. Nayi, e bata kata, e yi e gbee

† 9:9: Dunuɲa Fəlɔn 18.10-14 ‡ 9:13: A mato Dunuɲa Fəlɔn 25.23 nun Malaki 1.2-3 kui. § 9:15: Xəɲyaan 33.19

* 9:17: Xəɲyaan 9.16 † 9:26: Hose 2.1-3 nun 2.25 ‡ 9:28: Esayi 10.22-28 § 9:29: Esayi 1.9. A mato Dunuɲa
Fəlɔn 19.23-28 kui. * 9:33: Esayi 28.16

kiraan sa, e mi xuruxi Alaa tinxinyaan bun. ⁴ Amasotō Alaa Muxu Sugandixin bata sariyan nakamali. Nanara, naxan na denkeleya a ma, na kanna bata tinxin Ala yee ra yi.

Kisi fena muxune birin xa

⁵ Muxune tinxinyaan naxan sotōma sariyan xon, Musa bata na fe seβε, a naxa, “Naxan na e suxu, na kanna nii rakisin sotōma nen e xon.”* ⁶ Koni tinxinyaan naxan sotōma Ala yee ra yi denkeleyaan xon, na sebexi Kitabun kui ikiini, a naxa, “I nama a fala i yete ma fa fala nde nōe te kore?” Na bunna neen, alogo a xa sa Alaa Muxu Sugandixin nagodo. ⁷ Hanma “Nde sigama laxira yi?” A xa sa Alaa Muxu Sugandixin nakeli sayani. ⁸ Koni a nanse falaxi? A naxa, “Alaa falana i dexon ma, a i deen kui, a i bōjēni,”† na nan denkeleyaan falan na, en naxan nalima iki. ⁹ Xa i i tiye a ra i deni fa fala Yesu nan Marigin na, i denkeleya i bōjēni, a Ala a rakeli nen sayani, i kisima nen. ¹⁰ Amasotō muxun denkeleyama a bōjēni nin, Ala yi a ratinxinje ayi a yee ra yi. A yi a ti a ra a deni, a kisi. ¹¹ Amasotō Kitabun naxa, “Naxan yo na denkeleya a ma, na mi nimisama.”‡ ¹² Amasotō tagi raba mi Yahudiyane nun siya gbetene tagi. Marigi keden peen nan e birin xun na naxan a maxandi muxune birin kima a fonisireyani. ¹³ Amasotō Kitabun naxa, “Naxan yo na Marigin xili, na kisima nen.”§

¹⁴ Koni e a xilima di, xa e mi denkeleya a ma? E denkeleyama di, xa e munma a fe me? E na mema di, xa muxu mi kawandin ba e xa? ¹⁵ Na kawandin bama di, xa xerane mi rasiga? A sebexi Kitabun kui na kii nin, a naxa, “Xera faji yibane faan lanxi han!”* ¹⁶ Koni Isirayila kaane birin mi na fe Xibaru Fajin suxi. Amasotō, Nabi Esayi a fala nen, a naxa, “Marigina, nde laxi nxo falan na?”† ¹⁷ Anu, denkeleyaan fama Alaa falan meen nan xon ma. Alaa falan fan mema Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin nan xon.

¹⁸ Koni n xa maxōdinna ti: E mi a fe mexi ba? En-en, e bata a me! Kitabun naxa, “E fala xuiin bōxōn birin li nen.

E falane yi siga han dunuḡa danna.”‡

¹⁹ Awa, n mōn xa maxōdinna ti, “Isirayila muxune mi a famu ba?” Musa nan singe ito yabi. A naxa, “N na ε raxōxōlōnma ayi nen muxune xon yama fajin mi naxanye ra. N yi ε raxōlō siya xaxilitaren xon.”§

²⁰ Esayi yi susu Alaa falani ito tiye, a naxa, “Naxanye mi yi n fenma, ne bata n to. Naxanye mi yi n maxōdinma, n bata n yete yita ne ra.”* ²¹ Koni a yi a fala Isirayila a fe ra, a naxa, “N na n yiini bandunma yama fala suxutare murutexine ma ferijēn gben!”†

11

Alaa kininkininna Isirayila ma

¹ N xa maxōdinna ito ti: Ala bata a me a yamaan na ba? En-en de! Amasotō Isirayila kaan nan n tan yeteen na, Iburahima yixetena nde Bunyamin bōnsōnni. ² Ala yamaan naxan sugandi a yete xa a fōlōni a mi ne rabējinxī. Nabi Eli a mawugama Ala xa Isirayila kaane fe ra Kitabun kui denaxan yi, ε mi mēnna kolon ba? A naxa, ³ “Marigina, e bata i ya nabine faxes, e yi i ya saraxa gandene kala, n keden peen nan fa luxi, e mōn kataxi n fan faxes feen na.”* ⁴ Ala a yabi di? A naxa, “N bata muxu wuli solofere ramara n yete xa naxanye mi e xinbi sinxi Baali suxuren bun ma.”† ⁵ A mōn na kii nin iki, Alaa yama dōnxen luxi naxanye sugandixi hinanna xon waxatini ito yi. ⁶ Xa a ligaxi hinanna nan xon, muxune kēwanla mi fa a ra. Xanamu Alaa hinanna mi yi findima hinanna ra.

⁷ Nanfe ligaxi nayi? Isirayila kaane yi naxan fenma nun e sōbeēn na, e mi na sōtōxi. Koni fō Ala naxanye sugandixi ne nan a sōtōxi. A dōnxene tondixi nen ⁸ alo a sebexi kii naxan yi Kitabuni, a naxa, “Ala bata xaxili xōdexen fi e ma, e nun yēēn naxanye mi seen toma e nun tunla naxanye mi falan mema han to.”‡ ⁹ Dawuda yi a fala, a naxa, “Ala xa e jaxaxaxane findi e suxu

* **10:5:** Saraxaraline 18.5 † **10:8:** A mato Sariyane 30.12-14 kui. ‡ **10:11:** Esayi 28.16 § **10:13:** Yoweli 3.5

* **10:15:** Esayi 52.7 † **10:16:** Esayi 53.1 ‡ **10:18:** Yaburin 19.5 § **10:19:** Sariyane 32.21 * **10:20:** Esayi 65.1 † **10:21:** Esayi 65.2 * **11:3:** Mangane Singen 19.10 nun 19.14 † **11:4:** Mangane Singen 19.18 ‡ **11:8:** A mato Sariyane 29.3 nun Esayi 6.10 kui.

feren na e nun luti ratixin na e yee ra naxan e rabirama, e hakeni yi saran e ra. ¹⁰ E yee ne xa raforo ayi, e yi danxu! E fanna xa ba a ra waxatin birin!”§

¹¹ N na e maxodinma, Yahudiyane tantan waxatin naxan yi, e bira nen ba habadan? En-en de! Koni e to sin hakeni, siya gbetene yi kisi feen soto alogo xoxolonyaan xa Isirayila kaane suxu. ¹² Anu, xa Yahudiyane haken findi heri gbeen na dunuƴa muxune xa, xa e bonon findi herin na siya gbetene xa, e na a rakamali waxatin naxan yi, na fan mi herin nafe nayi ba?

¹³ N falan tima e tan siya gbetene nan xa iki. N bata findi xeraan na siya gbetene xa. N sewaxi na wanla ra bayo, ¹⁴ yanyina nde, n xoxolonyaan nasoma nen n bɔnsɔnna muxuna ndee yi alogo e fan ndee xa kisi. ¹⁵ Amasoto Isirayila kaane ramexi waxatin naxan yi, xa Ala nun dunuƴa muxune tagini ton, nanse fa ligama nayi, xa e mon so a lannayani? Na findima kenla nan na sayani siga nii rakisini.

¹⁶ Anu, xa buru keden nali Ala ma, e nun naxanye bonboxi e bode xon, ne fan sariƴan.* Xa wudin salenna sariƴan, a yiine fan luma na kii nin. ¹⁷ Koni xa a yiina ndee sege wudi binla ma, i tan siya gbeten naxan luxi alo burunna Oliwi bili yiina, i tan yi xidi wudin binla ma e funfuni, i yi lu na wudin salenna igen sote, ¹⁸ i nama i yete yite na wudi yii sege xine ma. Xa i na liga, i nama ƴinan fa fala i tan xa mi salenna baloma de, salenna nan i tan baloma.

¹⁹ Koni waxatina nde i tan a falama nen, i naxa, “Wudi yiine sege xi nen alogo n tan xa ti e funfuni.” ²⁰ Nondin na a ra, e sege xi nen masoto e denkeleyatareyaan ma, i tan yi ti e funfuni denkeleyaan xon. Nayi, i nama yanda ayi na feen na de, koni a liga i yeren ma. ²¹ Amasoto, xa Ala mi Yahudiyane ratangaxi, naxanye luxi alo wudi yii singene, a mi i fan natangama. ²² Nayi, en na en miri Alaa nemaan nun a ye xode xen ma. Naxanye tantanxi, a xode xone ma, koni a nemaan fan i tan na, koni fo i xa lu a nemaan bun nen, xanamu, a i fan sege ma a binla ma nen alo wudi yiina. ²³ Xa

Yahudiyane mi lu e denkeleyatareyani, e mon tugunma nen e tiden na. Amasoto Ala no e raxete nen e funfuni. ²⁴ Bayo, xa i tan siya gbeten ligaxi nen alo burunna Oliwi wudi yiin naxan yi sege xi a binla ma, i yi tugun taa kui Oliwi wudi kenden na hali i da kii mi yi a ra, nayi Yahudiyane yeteen naxanye ligaxi alo taa kui Oliwi wudi kenden yiine, Ala taganƴe ne tiye e yete binla ma e funfune yi ba?

Isirayila birin kisima nen

²⁵ Ngaxakedenne, n waxi Alaa wundo feni ito yita feni e ra, alogo e nama e yete yate fekolonne ra: Isirayila yamaan foxo kedenna tondixi han siyaan bonne xasabi defexin yi so. ²⁶ Nanara, Isirayila birin kisima nen alo a sebexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Xunbaan kelima nen Siyon yi, a Ala kolontareyaan birin ƴan Yaxuba bɔnsɔnni.

²⁷ N na e yulubin ba e ma waxatin naxan yi,

n layirin xidima na nan na e xa.”†

²⁸ Yahudiyane bata findi Ala yaxune ra alogo e tan xa Yesu a fe Xibaru Fajin soto. Koni Ala rafan yama sugandixin mon e ra e benba nabi singene fe ra. ²⁹ Amasoto Alaa kiseene nun maragidin mi kalama. ³⁰ E tan siya gbetene, e munma yi Alaa falan suxu a singeni, koni e bata Ala kininkininna soto iki amasoto Yahudiyane mi Alaa falan suxi. ³¹ Na kiini, iki Yahudiyane mi fa Ala xuiin suxuma alogo e tan siya gbetene kininkininna naxan sotoxi, e fan xa na soto e tan siya gbetene sabun na. ³² Ala bata muxun birin findi kasorasane ra e fala suxutareyaan xon alogo a xa kininkinin e birin ma.

Ala xa tantun

³³ Alaa fonisireyaan nun a xaxilimayaan nun a fe kolonna tilin de! Nde no e Alaa fe ragidixine famunƴe? Nde no e a feene famunƴe? ³⁴ A sebexi Kitabuni, a naxa,

“Nde Marigina miriyane kolon? Nde no e finde a kawandi muxun na?‡ ³⁵ Nde no e Ala dolo, alogo a mon xa a raxete a ma?”§

³⁶ Amasoto feen birin kelixi a tan yii a tan

§ 11:10: Yaburin 69.23-24 * 11:16: A mato Yatene 15.19-21 kui. † 11:27: Esayi 59.20-21 ‡ 11:34: Esayi 40.13 § 11:35: Yuba 41.3

nan baraka yi a tan xa. Binyena a tan nan xa habadan. Amina!

12

Denkeleya muxun xa wali Ala xa

¹ Ngaxakedenne, Ala to kininkininxi ε ma, n na ε mafanma ε ε fati benden fi Ala ma saraxan na ε dunuɲa yi gidini, a sariɲan, a rafan Ala ma. Na nan findixi batu faɲin na ε naxan ligama Ala xa. ² Ε nama ε yete lu dunuɲa feene yi, koni ε xa ε keɲaan masara xaxilimaya nenεn xɔn, alogo ε xa Ala sagoon kolon naxan fan, a rayabu, a kamalixi.

³ N na a falama ε birin xa Alaa maragidini a naxan fixi n ma, n naxa, ε nama a miri xaxilitareyani a ε dangu bonne ra, koni ε miri ε yete ma xaxilimayaan nun yete suxuni alo Ala denkeleyaan yaten naxan fixi ε ma. ⁴ En fatin yirene wuya, koni e birin nun e wali. ⁵ A na kii nin, hali en to wuya, en bata findi fati bendε kedenna ra Alaa Muxu Sugandixini, en lu en bode yi alo fatin yirene. ⁶ Ala en kixi seen sifa wuyaxi nan na, alo a ragidixi en ma kii naxan yi. Xa muxuna nde kixi nabiya falane yi, a falane xa lan denkeleyaan ma. ⁷ Xa wanla na a ra yamaan xa, a xa wanla ke. Naxan nɔε xaranna tiyε, na xa xaranna ti. ⁸ Xa naxan nɔε muxune ralimaniyε, na xa e ralimaniya. Naxan kiin tima, na xa a liga fonisireyani. Xa yeεratiin na a ra, na xa a sɔbe so na ma. Xa naxan kininkininma muxune ma, a xa a liga sewani.

⁹ Ε xanuntenyaan nama findi nafiɲiyaan na. Ε ε mε fe ɲaxin na. Naxan fan, ε na suxu ken! ¹⁰ Ε ε bode rafan ngaxakedenyaan xanuntenyani, ε yi ε bode binya ki faɲi. ¹¹ Ε tunnafanna nama findi salayaan na. Koni ε wali Marigin xa wekilεni. ¹² Ε sewa ε yigina fe ra, ε diɲa tɔrɔni, ε lu Ala maxandini tun. ¹³ Ε muxu sariɲanxine goronna tongo e makone yi. Ε fatan muxune yisuxε.

¹⁴ Ε duba ε beεnxɔnya muxune xa, ε duba, ε nama dangan ti. ¹⁵ Naxanye sewaxi, ε sewa ne xɔn ma. Naxanye wugama, ε wuga ne xɔn ma. ¹⁶ Ε kui feene xa findi kedenna ra ε bode xa. Ε nama ε

waso, koni naxan yo magodoxi ε tin na ma. Ε nama ε yete yatε fekolonne ra.

¹⁷ Ε nama fe ɲaxin ɲɔxɔ fe ɲaxin na. Ε kata fe faɲin liga feen na muxune birin yeε ra yi. ¹⁸ Xa a lanɲε, fanni na fate ε tan na, lanna xa lu ε nun muxune birin tagi. ¹⁹ N xanuntenne, ε nama ε gbeen ɲɔxɔ, koni ε a lu Alaa xɔlon ma, amasɔtɔ a sebeɲi Kitabuni, Marigin naxa, “N tan nan gbeenɲɔxɔ tiin na. N feene saranma nen e ɲɔxɔnne ra.”* ²⁰ Koni ε tan xa a liga na kiini: Kitabun naxa, “Xa kamεna i yaxun ma, donseen so a yii. Xa min xɔnla a ma, igen so a yii, amasɔtɔ xa i na liga a xa, na luma a xa nen alo i teε wolonne nan malanma a xunna ma.”† ²¹ I nama tin fe ɲaxin xa i nɔ. Koni fɔ i xa fe ɲaxin nɔ fe faɲin xɔn.

13

En xuru mangane ma

¹ Muxun birin xa xuru mangane ma. Amasɔtɔ mangaya yo mi na, naxan mi ke-lixixi Ala ma. Mangan naxanye dɔxi, a tan nan ne dɔxi. ² Nanara, naxan na murute mangane ma, na muruteɲi Alaa yamarin nan ma. Naxanye na ligama, ne kitin nan tima e yete ma. ³ Fe faɲi rabaan mi gaxuma mangane yeε ra, koni fɔ fe ɲaxi rabana. I waxi i nama gaxu mangan yeε ra ba? Nayi, fe faɲin liga alogo a xa i matɔxɔ. ⁴ Amasɔtɔ a findixi Alaa walikeεn nan na alogo a xa fe faɲin liga i xa. Koni xa i fe ɲaxin liga, gaxu a yeε ra! Bayo silanfanna mi a yii naxi fuu.* Alaa walikeεn nan a ra naxan a xɔlon nagodoma fe ɲaxi rabaan ma, a a fe ɲaxin saran a ra. ⁵ Nanara, fɔ ε xa xuru nen mangane ma, fa fala e nama i tɔrɔ, na mi a ra, koni alogo i nama i yete yalagi i xaxinli.

⁶ Nanara, ε mudun fima, bayo naxanye e rasuxuma, ne Alaa wanla nan na. ⁷ Ε muxune donle fi. Ε lan ε xa mudun sifa yo fi, ε na fi. Xa ε yii seene mudun na a ra, ε na fi, xa binyen na a ra, ε na fi, xa xunnayerenna na a ra, ε na fi.

⁸ Muxu yo a doli nama lu ε ma, fɔ xanuntenyana ε lan ε xa naxan namara ε bode xa. Naxan na a boden xanu na bata sariyan defe. ⁹ Bayo yamarine naxa, “I

* 12:19: Sariyane 32.35 † 12:20: Sandane 25.21-22

* 13:4: Silanfanna: Sofane yengεso degεmana.

nama yalunyaan liga. I nama faxan ti. I nama mupan ti. I nama mila ayi.” Enun yamarin donxen bonne birin fala yisoxin ni i ra, “I adamadi boden xanu alo i yetena.”†
 10 Xanuntenyaan mi tinje fe jaxin ma i boden xa mumε! Xanuntenyaan nan sariyan nakamalima.

11 E na suxu bayo ε waxatini ito kolon. Waxatini ito bata fa ε raxulundeni ε xixonli, bayo en kisi waxatini so iki dangu en ma denkeleyaan folo waxatin na. 12 Kdeen bata yanfan, kuye baan bata maso. Nayi, en xete feene foxo ra naxanye ligama dimini, en yi kenen ma yenge so seene tongo. 13 En xa sigan ti alo naxan daxa, alo a lan kenenni kii naxan yi. En nama haramu sumunne liga, hanma dolon minna hanma yanga suxuna hanma haramu feene hanma lantareyana hanma xoxolonyana. 14 Koni ε xa Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixin tongo alo ε domana. E nama lu ε mire ε fati benden naxan feene liga feen ma.

14

I nama i ngaxakedenna yalagi

1 Muxun naxan ma denkeleya xurun ε ye, ε xa na yisuxu, ε nama a miriyane matandi. 2 Muxuna ndee seen birin donma e denkeleyani, koni ndee tan bogi seene nan tun donma e denkeleyaan senbetareyani. 3 Muxun naxan seen birin donma, na nama muxun naxaxu naxan bata a deen gele sa. Naxan a deen gele saxi, na nama muxun yalagi naxan seen birin donma, amasoto Ala bata a fan yisuxu. 4 Nde i tan na, i tan naxan muxu gbetena konyin makitima? Xa a bira, hanma xa a ti, na a kanna nan ma. Koni a kelima nen, a ti amasoto a rati senben Marigin yii.

5 Muxuna ndee mirixi nen, a lona nde dangu nde ra. Gbeteye mirixi a ma, a lona birin keden. Fo birin xa la a miriyaan na nen. 6 Naxan mirixi a ma, a lona nde dangu nde ra, na a ligama Marigin binya feen nan na. Naxan seen birin donma, na fan na ligama Marigin binya feen nan na, amasoto a barikan birama Ala xa na donsena fe ra. Naxanye gele donsena nde ra, ne na ligama Marigin binya fe nan na.

Ne fan barikan birama Ala xa. 7 Amasoto en sese mi en nii ra en yete xa. En sese mi faxama en yete xa. 8 Xa en lu en nii ra, en luxi en nii ra Marigin nan xa. Xa en faxes, en faxaxi Marigin nan xa. Nanara, xa en lu en nii ra, hanma xa en faxes, Marigin nan gbee en na. 9 Amasoto Alaa Muxu Sugandixin faxaxi nen, a keli sayani alogo a xa findi faxes muxune nun niirama ne Marigin na. 10 Koni i tan, nanfera i i ngaxakedenna yalagima? Nanfera i a rapaxuma? En birin tima nen kiti sadeni Ala yetagi. 11 Amasoto a sebexi Kitabuni, a naxa,

“Marigin naxa,

‘Habadan Ala nan n na,

n bata n kolo n yete yi,

xinbin birin sinma nen n bun ma,

lenna birin yi Alaa binyena fe fala.”*

12 En keden kedenna birin en yete dentegema nen Ala xa.

I nama muxune ti haken ma

13 Nanara, en xa fata en bode yalagin ma. Koni ε kata alogo ε nama fefe liga naxan ε ngaxakedenna ratantanje hanma a yi a bira yulubini. 14 Bayo n na a kolon, n bata a famu Marigi Yesu barakani fa fala donse yo mi haramuxi a yete ma, koni xa muxuna a miri fa fala a haramuxi, nayi a haramuxi a tan xa. 15 Xa i ngaxakedenna xoloxi i ya donsena nde a fe ra, i mi fa xanuntenya kira xon. Alaa Muxu Sugandixin faxaxi muxun naxan ma fe ra, i nama a liga, na yi halagin soto i ya donseen xon. 16 Feen naxan fan ε tan xa, na nama findi ε mafala xunna ra. 17 Amasoto Alaa Mangayaan mi findixi donseen nun minseen xan na, koni fo tinxinna nun boje xunbenla nun sewana, fata Alaa Nii Sarijanxin na. 18 Amasoto muxun naxanye birin walima Alaa Muxu Sugandixin xa na kiini, ne rafan Ala ma e nun muxune.

19 Nanara, feen naxanye findixi boje xunbenla nun en senbe soon na fo en xa ne nan liga. 20 I nama Ala kewanla kala donseen xon. Donseen birin donna daxa, koni donseen naxan muxu gbeten birama yulubini, na donseen donna mi daxa. 21 A fisa, i nama suben don, i nama manpaan

† 13:9: A mato Xarayaan 20.13-17 nun Sariyane 5.17-21 nun Saraxaraline 19.18 kui. * 14:11: Esayi 45.23

min, i nama fefe liga xa a i ngaxakedenna birɛ hakɛni. ²² I laxi naxan na feni itoe yi, na mara i yetɛ xa Ala yetagi. Sɛwan na kanna xa naxan mi a yetɛ yalagima a fe raba kiini. ²³ Koni xa naxan sikɛ donsɛna nde dondeni, na kanna yalagixin na ra Ala xɔn, amasɔtɔ a mi feen ligama dɛnkɛleyani. Anu, feen naxan mi ligama dɛnkɛleyani, yulubin nan na ra.

15

En misaala tongo Yesu ma

¹ En tan naxanye sɛnbɛ gbo dɛnkɛleyani, a lan en xa dija sɛnbɛtare kanne bun e dɛnkɛleya xuriyani. En nama en yetɛ rafan feen liga, ² fɔ en xa en boden nafaan feen nan naba, en yi fan e ra. Nanara, e sabatɛ dɛnkɛleyani. ³ Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin mi a rafan feene xan liga, koni alo a sɛbɛxi Kitabuni kii naxan yi, a naxa, “E i konbin naxanye tima, ne n tan nan lima.”* ⁴ Amasɔtɔ naxan birin sɛbɛxi waxati danguxine yi, ne sɛbɛxi en xaran feen nan ma, alogo Kitabun xuiin xa tunnafanna nun limaniyaan fi en ma, en yi yigin sɔtɔ. ⁵ Ala naxan tunnafanna nun limaniyaan fima, na xa ɛ mali, ɛ miriyane yi findi kedenna ra ɛ bode xa, ne yi lan Alaa Muxu Sugandixin Yesu kɛɲaan ma, ⁶ alogo ɛ xa Ala binya miriya kedenna nun xui kedenni, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe.

Xibaru Faɲin Siyane birin xa

⁷ ɛ bode yisuxu Alaa binyena fe ra, alo Alaa Muxu Sugandixina ɛ yisuxi kii naxan yi. ⁸ N xa a fala ɛ xa, Alaa Muxu Sugandixin bata findi Yahudiyane walikɛɛn na Alaa ɲɔndina fe ra alogo Ala bata en benba nabi singene tuli sa naxan na, a xa na rakamali, ⁹ siya gbɛtɛne fan yi Ala binya a kinink-ininna fe ra, alo a sɛbɛxi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Nanara, n ni i tantunma siyane tagi, n yi i xinla binya bɛtini.”† ¹⁰ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane, ɛ nun Alaa yamaan xa sɛwa ɛ bode xɔn.”‡ ¹¹ A mɔn yi a fala, a naxa, “Siyane birin xa Marigin tantun! Yamane birin xa a batu!”§ ¹² Awa,

Esayi fan yi a fala, a naxa, “Yese bɔnsɔnna mɔn kelima nɛn alo wudi salenna naxan a maɲingima, a nɔɔn sɔtɔ siyane xun na. Siyane yi e yigi sa a yi.”*

¹³ Nba, Ala naxan yigin kanna ra, na xa ɛ ralugo sɛwan nun bɔɲɛ xunbenla birin na ɛ dɛnkɛleyani alogo ɛ yigin xa lu fari sɛ Alaa Nii Sariɲanxin barakani.

Pɔli a wanla

¹⁴ Ngaxakedenne, n na a kolon fa fala ɛ lugoxi fanna nun fe kolonna birin na. ɛ nɔɛ ɛ bode xaranɲɛ nɛn. ¹⁵ Koni n bata susu, n yi fena ndee sɛbɛ ɛ ma, alogo n mɔn xa a rabira ɛ ma bayo Ala bata a ragidi n ma, ¹⁶ n yi findi Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikɛɛn na siya gbɛtɛne xa. N lan n xa wali alo saraxaraliin naxan Alaa falan Xibaru Faɲin nalima alogo siya gbɛtɛne xa findi saraxa se faɲin na Ala xa, e rasariɲan Alaa Nii Sariɲanxin xɔn. ¹⁷ Nayi, n nɔɛ n kanbɛ nɛn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi n ma wanla fe ra Ala xa. ¹⁸ N mi suse falan tiyɛ sese ma fɔ Alaa Muxu Sugandixin bata naxan liga n tan xɔn, a yi siya gbɛtɛne findi Alaa fala suxune ra n kɛwanle nun n ma falane xɔn, ¹⁹ e nun sɛnbɛn taxamasenne nun kabanako feene Alaa Nii Sariɲanxin sɛnbɛn barakani. Nanara, fɔlɔ Yerusalɛn taan ma han sa dɔxɔ Iliri yamanan na,† n bata Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɲin nali na yiren birin yi han a kamali. ²⁰ Na ma, xunnayerenna na a ra n tan xa, n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali na yirene yi Alaa Muxu Sugandixina fe munma kolon dɛnaxanye yi, alogo n nama banxin ti muxu gbɛtɛ a banxin bɛtɛn saxin fari. ²¹ A sɛbɛxi Kitabuni na kii nin, a naxa, “A fe munma fala naxanye xa singen, ne a toma nɛn. Naxanye munma a fe mɛ singen, ne a famuma nɛn.”‡

Siga xɔnla yi Pɔli suxu Romi yi

²² Na nan n yikalaxi sigadeni ɛ konni. ²³ Koni iki, n ma wanla bata ɲan yamanani itoe yi. Nanara, xabu ɲɛɛ wuyaxi n to waxi siga feni ɛ xɔntɔndeni, ²⁴ n yi a miri n xa na liga n nɛma sigɛ Sapɛn yamanani waxatin naxan yi. N yi waxi ɛ to feni n

* **15:3:** Yaburin 69.10 † **15:9:** Samuyɛli 22.50 nun Yaburin 18.50 ‡ **15:10:** Sariyane 32.43 § **15:11:** Yaburin 117.1 * **15:12:** Esayi 11.10 † **15:19:** Iliri yamanan sa Gireki yamanan sogeteden kɔmɛnna ma. ‡ **15:21:** Esayi 52.15

nema dangue, e yi n mali n ma sigatini, n waxatidi ti e fema, n siga na yamanani. ²⁵ Koni iki, n sigama Yerusalen taani, n sa yama sarijanxin mali na. ²⁶ Amasoto a bata Masedoniya kaane nun Akaya kaane kenene, e xa e yii malan yiigelitone fe ra yama sarijanxin ye Yerusalen taani. ²⁷ A e kenene nen e xa na liga, koni a donla mon yi e ma. Bayo xa siya gbetene bata Yahudiyane dinan tone soto, siya gbetene fan lan nen e yi Yahudiyane mali e yii seene ra. ²⁸ N na yelin feni ito ra waxatin yi, n yi a tone so e yii, n danguma nen e konni n nema sigae Sopen yamanani. ²⁹ N na a kolon yati, fa fala n nema sigae e konni waxatin naxan yi, n sigama Alaa Muxu Sugandixina duba kamalixin nin.

³⁰ Ngaxakedenne, n na e mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli e nun Alaa Nii Sarijanxina xanuntenyani, e xa e yixodxo, e yi Ala maxandi n xa. ³¹ E Ala maxandi n xa alogo a xa n xunba Yudaya denkeleyatarene yii, e nun n wanla naxan kema Yerusalen taani, na xa rafan yama sarijanxin ma na yi. ³² Nayi, xa Ala tin, n fama sewani nen e fema, en birin yi matabun soto en bode xon ma. ³³ Baje xunbenla Ala xa lu e birin xon. Amina.

16

Poli a xontonna

¹ E en ngaxakeden jaxalanmaan Foyibe yatε muxu fajin na, naxan walima Sankire denkeleya yamaan xa. ² E a yisuxu Marigin xinli alo a lan yama sarijanxin tagi kii naxan yi, e a mali kiin birin yi a makoon na lu a ma denaxan yi. A tan yeteen bata muxu wuyaxi mali a gbengbenna n tan.

³ E Pirisila nun Akila xonton, n walike bodene Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa. ⁴ E bata susu sayaan na n tan niina fe ra. N keden xa mi barikan birama e xa, siya gbete denkeleya yamane birin barikan birama e xa. ⁵ Denkeleya muxun naxanye e malanma e banxini, e ne fan xonton. E n xanuntenna Epayinete xonton, naxan singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma Asi yamanani. ⁶ E Mariyama xonton naxan

walixi e xa kati! ⁷ E Andironiki nun Yuniyasi xonton n kon kaane, nxu nun naxanye sa kasoon na. E yatεxi xεrane ye. E singe denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma n tan yeε ra.

⁸ E Anpiliyati xonton n xa, n xanuntenna Marigini. ⁹ E Yurubani xonton n xa, en walike bodena Alaa Muxu Sugandixin xa, e nun n xanuntenna Satakisi. ¹⁰ E Apelεsi xonton naxan a yetε yita Alaa Muxu Sugandixin gbeen na matoon xon. E Arisibulaa denbayaan xonton. ¹¹ E Herodiyon xonton, n kon kaana. E Narisisaa denbayaan muxune xonton naxanye laxi Marigin na.

¹² E Tirifina nun Tirifosa xonton, jaxanla naxanye walima Marigin xa han! E nun n xanuntenna Perasi jaxalan gbeten naxan walixi Marigin xa han! ¹³ E Rufu xonton, Marigin naxan sugandixi, e nun a nga, naxan lu alo nga. ¹⁴ E Asinkirite nun Filegon nun Hereme nun Patirobasi nun Herimasi xonton e nun en ngaxakedenne naxanye e fema. ¹⁵ E Filologe nun Yuliye xonton e nun Nere nun a magilena, e nun Olinpasi nun yama sarijanxin naxanye birin e fema.

¹⁶ E bode xonton ngaxakedenya xonton sunbuni. Alaa Muxu Sugandixina yamane birin e xontonna.

Marakolon dnxene

¹⁷ Ngaxakedenne, n na e mafanma, e a liga e yeren ma muxune fe yi naxanye muxune tagi taxunma, e yi e bira tantanni. E xaranna naxan sotoxi, e na matandima. E masiga ne ra. ¹⁸ Amasoto na muxu sifane mi walima en Marigina Alaa Muxu Sugandixin xan xa mumε, koni e yetε rafan feene! E sontarene mayendenma e fala fajine nun e wule matxo falane ra. ¹⁹ Muxun birin bata a me a e Alaa falan suxuma. Nayi, n sewaxi e fe ra han, koni n wama nen e xa findi xaxilimane ra e fe fajin kolon, e yi fe jaxin matanga sontareyani. ²⁰ Baje xunbenla Ala Setana halagima nen e sanna bun. En Marigi Yesu xa hinan e ra.

²¹ N walike boden Timote e xonton e nun Lusiyusu nun Yason nun Sosipateri, n kon kaane.

* **16:22:** Teritiyusi nan Poli xuiin sebe a xa. Yanyina nde a wanla nan yi sebeli tiin na.

²² N tan, Teritiyusi nan kɛdini ito sɛbɛxi
Pɔli xa, n fan bata ɛ xɔntɔn Marigin xinli.*

²³ Gayi ɛ xɔntɔn, nxu nun dɛnkɛɛya ya-
maan birin yatigina. Erasite, taan gbeti ra-
marana e nun en ngaxakedenna Kuwara-
tusi ɛ xɔntɔn.

²⁴ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin
xa hinan ɛ ra. Amina.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁵ Ala naxan nɔɛ ɛ sɛnbɛ soɛ n ma Xibaru
Faji raliin xɔn, e nun Yesu Alaa Muxu
Sugandixina fe kawandi baan xɔn, fata na
wundo feen kolonna ra naxan yi luxunxi
to mi na ra, ²⁶ naxan bata mini kɛnɛnni
iki nabine kitabune xɔn, fata habadan Ala
yamarin na fa fala a xa rali siyane birin ma
e yi dɛnkɛɛya a ma, e yi a xuiin suxu,

²⁷ Ala naxan keden pe fe kolonna ra,
en xa na Ala binya Yesu Alaa Muxu
Sugandixin barakani habadan! Amina.

Kɛdi Singen Korɛnti Kaane Ma Pɔli Alaa Falan Kɛdi Singena Korɛnti Kaane Ma

Pɔli a xɛrayaan sigatiin firindenɪ, a yi kike fu nun solomasɛɛ raba Girɛkine konni Korɛnti taani. A dɛnkɛɛya yamaan malanna naxan fɔlɔ na, na muxune yi findixi siya gbɛtɛne nan na naxanye yi suxure batuni nun.

Na waxatini Korɛnti taan yi sabatixi han, fata a kunki tide firinne ra. Yulayaan yi sabatixi han! Namun feene fan yi sabatixi. Dunuɓa fe kolonna xaranna nun suxure batu feene fan yi sabatixi. Fe ɲaxin nun sɔn ɲaxin fan yi gbo. Nayi, na feene yi dɛnkɛɛya yama nɛnɛn dɛxɔn ma, ne yi e mabandunma kiin birin yi. En na a toma nɛn nayi fa fala na kɔntɔfili wuyaxi ti nɛn xɛraan ma.

Pɔli keli xanbini na, a yi kɔntɔfili fe wuyaxi mɛ lan mɛn kaane dɛnkɛɛya yamaan ma. Nayi, a yi kɛdin sɛbɛ han naanin ɲɔxɔn. Firin yi ne yɛ naxanye ramaraxi Kitabun kui. Koni a dɔnxɛ firinna naxanye mi fa en yii to, ne fe falaxi Korɛnti Kaane Kɛdine kui a Singena, keli a sora 5.9-13. E fe mɔn falaxi a kɛdin firinden kui a sora 2.3 e nun a sora 7.8. Kɛdi firinna naxanye Kitabun kui, ne sɛbɛxi Pɔli a xɛraya sigatiin saxanden nin, a singen sɛbɛxi Efɛsi taani (a mato Korɛnti Kaane Kɛdi Singen sora 16.8), a firinden sɛbɛxi Efɛsi taani hanma Masedoniya yi.

Kɛdi singen kui naxan sɛbɛ Korɛnti kaane ma, a yelin xanbini xɔntɔnna tiyɛ, a yi wali fapi kolonna ti Ala maxandini (1.1 han 9), Pɔli yi a fala mɛn kaane xa, a e xa mayitaxunna ɲan naxan e tagi (1.10 han 4.21), e fe ɲaxin ɲan yamani (sora 5), e yi ba e feene raliyɛ siya gbɛtɛne kiti sadene yi (6.1 han 11). A mɔn a yitama dɛnkɛɛya muxune lanma e xa e fati bɛndɛn nawali kii naxan yi (6.12 han 20). Na xanbi ra, a mɔn yi mɛn kaane maxɔdin wuyaxi yabi, lan feni itoe ma:

- Futu tiina (sora 7)

- Subena fe naxan baxi saraxan na suxu-rene xa, e nun muxun lan a xa a yetɛ suxu

kii naxan yi lan suxure batu feene nun namun fonne ma (8.1 han 11.1)

- Dɛnkɛɛya yamaan malanna nun Marigina ximɛnna fe (11.2 han 34)

- Alaa Nii Sariɲanxina kiseene fe (sora 12 han 14)

- Faxa muxune keli fena sayani (sora 15)

Kɛdin naɲanxi xibaruna nde nan ma alo xɛrana wanle nun xɔntɔnne (sora 16). Dunuɓa kɔntɔfili feni itoe birin yi, xɛrana a yitama nɛn Yesu nɔɛ muxune kɔntɔfili feene bɛ e ma kii naxan yi, a a xanun-tenyaan nan kiraan na naxan dangu feen birin na (sora 13).

¹ N tan Pɔli, Ala naxan xilixi a sagoni, a yi n findi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛraan na, nxu nun en ngaxakedenna Sosaten nan ito sɛbɛma ε ma. ² Nxu yi a rasiga Alaa dɛnkɛɛya yamaan ma Korɛnti taani, muxun naxanye bata rasariɲan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, naxanye xilixi alogo e xa findi yama sariɲanxin na, e nun muxun naxanye birin Ala maxandima yiren birin yi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, e Marigina, e nun nxu fan gbeena.

³ En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ε ma.

Barika Birana Ala xa

⁴ N barikan birama Ala xa ε fe ra waxatin birin amasɔtɔ a bata hinanna fi ε ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani.

⁵ Amasɔtɔ ε feene birin bata sabati Yesu barakani, a yi ε mali falan nun ε fe kolonni.

⁶ Amasɔtɔ nxɔ sereyaan bata rakamali ε yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁷ Nayi, Alaa kise yo mi dasaxi ε ma ε nɛma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin mame han a mini kenɛnni. ⁸ A mɔn ε marama nɛn ken, han waxati rapanna alogo en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin nama fɛ yo li ε ra a Fa Lɔxɔni. ⁹ Ala naxan ε xilixi alogo ε nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa lan ε bode ma, na tinxin.

Mayitaxunna dɛnkɛɛya yamani

¹⁰ Ngaxakedenne, n na ε mafanma en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli, ε birin xa lan ε bode ma, alogo ε nama yitaxun. E findi muxu kedenna ra, ε

miriyane nun ε kui feene yi findi kedenna ra. ¹¹ Amasɔtɔ ngaxakedenne, n bata a kolon Kilowe kon kaane xɔn, a lantareyana ε tagi. ¹² N waxi naxan fala feni, na ni i ra: muxuna ndee a falama ε yε, e naxa, “N tan Pɔli nan fɔxɔ ra.” Bonna naxa, “N tan Apolosi nan fɔxɔ ra.” Bonna fan naxa, “N tan Piyeri nan fɔxɔ ra.” Nde gbete fan naxa, “N tan Alaa Muxu Sugandixin nan fɔxɔ ra.” ¹³ Alaa Muxu Sugandixini taxunxin na a ra ba? Pɔli nan gbangban wudin ma ε xa ba? E rafuxi igeni Pɔli nan xili yi ba?

¹⁴ N barikan birama Ala xa fa fala n mi ε sese rafuxi igeni ε tubi xinla ma fɔ Kirisipu nun Gayi ¹⁵ alogo muxu yo nama a fala fa fala ε rafuxi n xinla nin. ¹⁶ N bata yi Esitefana nun a kon kaane fan nafu. Koni n mi fa a kolon xa n bata muxu gbete rafu. ¹⁷ Alaa Muxu Sugandixin mi n xexi, a n xa marafuun ti. A n xexi nen, a n xa sa Yesu a fe Xibaru Fapin nali, anu, n mi na ligama adamadiine lɔnni falane xɔn alogo Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin* sɛnbɛn nama ba a ra na yi.

Xaxilimayaan nun xaxilitareyana

¹⁸ Yesu faxa fena wudin ma, na findixi xaxilitareyaan nan na muxune xa naxanye halagima. Koni Ala en tan naxanye rakisima, a findixi Ala sɛnbɛn nan na en tan xa. ¹⁹ Ito nan sɛbɛxi Kitabun kui: “N fe kolonne fe kolonna kalama nen, n yi xaxilimane xaxilimayani fu.”† ²⁰ Fe kolonna minen yi? Sariya karamɔxɔn minen yi? Waxatini ito muxu lɔnnixin minen yi? Dunuɓa muxune nun e fe kolonna mi Ala kolonxi a fe kolonni. Ala mi dunuɓa fe kolonna findixi daxuyaana na ba?

²¹ Amasɔtɔ Alaa fe kolonna mi tinxi dunuɓa muxune xa Ala kolon e fe kolonni. A Ala kɛnɛnxi nen a xa muxu dɛnkɛlayaxine rakisi kawandini ito xɔn naxan luxi alo daxuyana yamaan xa. ²² Yahudiyane taxamasenne maxɔdinma, Girɛkine fe kolonna fenma. ²³ Koni Alaa Muxu Sugandixin gbangban feen wudin ma, en na nan ma fe kawandi bama. Yahudiyane mi tinma na nan mɛ, e nun daxuyaana na a ra siya gbete ne xa. ²⁴ Koni Ala bata naxanye xili,

xa a findi Yahudiyana na hanma Girɛkina, Alaa Muxu Sugandixin findixi Ala sɛnbɛn nun a fe kolonna nan na, na kanne xa. ²⁵ Amasɔtɔ hali Alaa fena ndee nun daxuyaana maliga, na daxuyaana dangu muxune fe kolonna ra. Hali Alaa fena ndee nun sɛnbɛtareyaana maliga, na sɛnbɛtareyaana gbo muxune sɛnbɛn xa.

²⁶ Ngaxakedenne, ε miri a ma, ε yi findixi muxun sifan naxanye ra Ala ε xilixi waxatin naxan yi. Fe kolon wuyaxi mi yi ε yε adamadiine yεε ra yi. Sɛnbɛma wuyaxi mi yi ε yε, denbaya barakaxi wuyaxi mi yi ε yε. ²⁷ Koni naxan ma fe findixi daxuyaana na dunuɓa muxune xa, Ala na nan sugandixi a xa fe kolonne rayagi. Naxan findixi sɛnbɛtaren na dunuɓa muxune xa, a na nan sugandixi alogo a xa sɛnbɛmane rayagi. ²⁸ Dunuɓa muxune yoxi naxan ma, e yi a rapaxu, e yi a bɔte raba, e mi naxan yatɛxi se ra, Ala na nan sugandixi a xa dunuɓa se yatɛxine halagi. ²⁹ Nayi, adamadi yo mi nɔε a yete matɔxe Ala yetagi. ³⁰ Koni Ala bata ε kafu a Muxu Sugandixin Yesu ma, a yi a findi en ma fe kolonna ra fata Ala ra, e nun en ma tinxinna nun sariɓanna nun xunbana. ³¹ Nanara, a sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, “Xa muxun naxan a yete matɔxɔma, a xa a yete matɔxɔ Marigina fe ra.”‡

2

Yesu gbangban feen wudin ma

¹ Ngaxakedenne, n to fa ε fɛma n xa fa Alaa fe sereyaana ba ε xa, n mi fala tilinxi ti ε xa fe kolonni. ² Amasɔtɔ n na a ragidi nen fa fala n nama fefe kolon ε tagi, fɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe, naxan gbangban wudin ma. ³ Nanara, n yi ε fɛma sɛnbɛtareyani, n yi xuruxurunma gaxuni. ⁴ N yi xaranna nun kawandin naxan tima, n mi yi katama muxune mabandundeni adamadiine fe kolonna xan xɔn, fɔ Alaa Nii Sariɓanxin sɛnbɛna, ⁵ alogo ε nama dɛnkɛlaya adamadiine fe kolonna ma, fɔ Ala sɛnbɛna.

Alaa fe kolonna

* **1:17:** Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaana findixi sɛnbɛn nan na naxan habadan nii rakisin fima muxune ma. Yesu gbangban wudin naxan ma, na bata findi kisin taxamasenna ra. † **1:19:** Esayi 29.14 ‡ **1:31:** A mato Yereɓi 9.22-23 kui.

⁶ Anu, naxanye denkeleyaan bata kɔxɔ, nxu ne xaranma fe kolonna nde ma. Koni dunuɗa ito fe kolonna mi a ra, hanma dunuɗa kuntigine* gbeena, naxanye halagima. ⁷ Nxu tan Alaa fe kolonna wundo feen nan yɛbama, naxan yi luxunxi, koni Ala bata yi naxan nagidi en ma en ma binyena fe ra, benun dunuɗa xa da. ⁸ Dunuɗa kuntigi yo mi na fe kolonna kolonxi. Xa e yi a kolon, e mi yi Marigin binyen kanna gbangbanɗe wudin ma nun. ⁹ Koni alo a seɓɓi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa,

“Ala feen naxan yitɔnxi a xanu muxune yɛɛ ra,

yɛɛn munma na to, tunla munma na mɛ,

muxun xaxinla munma na yɛɛ to.”†

¹⁰ Koni Ala bata a makɛnɛn en tan xa a Nii Sariɗanxin barakani. Alaa Nii Sariɗanxin feen birin bunna fenma hali Alaa fe tilinxine. ¹¹ Amasɔɔ nde muxune yɛ naxan nɔɛ muxun kui feen kolonɗe, ba a yɛɛɛ nii yi feen na naxan na kanna fatini. Na kiini, Alaa Nii Sariɗanxin nan fan Alaa feene birin kolon.

¹² En mi dunuɗa ito xaxinla xan sɔɔxi, koni fɔ Alaa Nii Sariɗanxina, Ala naxan nafaxi, alogo Ala seen naxanye birin fixi en ma, en xa ne kolon. ¹³ Nxu na feene nan falama, naxanye mi findixi muxune fe kolonne xaranne ra, koni fɔ Alaa Nii Sariɗanxina xaranna. Nxu Alaa Niina feene yɛbama na kanna nan xa, na niin naxan yi. ¹⁴ Koni Alaa Nii Sariɗanxin mi muxun naxan yi, na kanna mi Alaa Niina feene suxe mumɛ. Daxuya feene nan ne ra a yɛɛ ra yi, a mi nɔɛ e famunɗe. Amasɔɔ Alaa feene kolonma a Nii Sariɗanxin nan xɔn. ¹⁵ Alaa Nii Sariɗanxin muxun naxan bɔɗe yi, na kanna nɔɛ feene birin tagi rabe nɛn, koni muxu yo mi nɔɛ na kanna feene kolonɗe. ¹⁶ Amasɔɔ, a seɓɓi Kitabuni, a naxa,

“Nde nɔɛ Marigina miriyane kolonɗe

alogo a xa a kawandi a yi a rakɔta?”‡

Koni en tan, Alaa Muxu Sugandixina miriyana en yi.

3

Alaa walikene fe

¹ Ngaxakedenne, n mi yi nɔɛ falan tiyɛ ɛ xa alo muxun naxanye kɔxɔxi Alaa feene yi, koni alo dunuɗa muxune alo muxun naxanye dii ɗɔɗɛyani Alaa Muxu Sugandixina feene yi. ² N bata xaranna fi ɛ ma naxan luxi alo xijɛ igena, donse xɔdɛɛn mi yi a ra, bayo ɛ mi yi nɔɛ a rasuxɛ. Koni hali iki, ɛ mi a nɔɛ singen. ³ Amasɔɔ ɛ mɔn luxi nɛn alo dunuɗa muxune. Bayo xɔxɔlɔnyaan nun lantareyana ɛ tagi. Na mi a yitaxi ba fa fala a dunuɗa muxune nan ɛ tan na naxanye sigan tima alo adamadiin bonne? ⁴ ɛ tan nde keden na a fala, a naxa, “N tan, Pɔli nan gbee n na,” boden yi a fala, a naxa, “N tan, Apolosi nan gbee n na,” adamadiyaan feene xa mi ne ra ba?

⁵ Nde Apolosi ra? Nde Pɔli ra? Alaa walikɛɛn nan tun nxu tan na, naxanye ɛ malixi ɛ denkeleya. Birin a wanla rakamalima nɛn Marigin naxan soxi a yii. ⁶ N sansiin si nɛn, Apolosi nan yi a ige sama, koni Ala nan a rasabati. ⁷ Na kiini, sese mi sansiin si muxun nun a ige sa muxun na fɔ Ala naxan a rasabatima. ⁸ Sansiin si muxun nun a ige sa muxun birin lan, Ala ne keden kedenna birin saranma nɛn lan e wanla yatɛn ma. ⁹ Amasɔɔ nxu findixi walikene nan na, naxanye nun Ala walima. ɛ tan findixi Alaa xɛɛn nan na, xanamu, Alaa banxina. ¹⁰ Ala bata a ragidi n ma a hinanni, n yi wali a xa alo banxi tiin naxan fatan, n yi banxin betɛn sa. Iki, muxu gbɛɛɛ bata banxin ti na fari. Koni fɔ birin xa a liga a yeren ma na banxin ti feni. ¹¹ Amasɔɔ banxi tiin mi nɔɛ banxi betɛn saxin maxɛɛ, bayo a bata yelin betɛn sɛ. Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan a betɛn saxin na. ¹² Koni, xa muxu yo banxin ti na betɛn saxin fari, a xɛma banxin ti, hanma gbeti daxina, hanma bɔxɔ bun nafunle, hanma wudina, hanma sɛxɛna, ¹³ birin wali xɔnna makɛnɛnma nɛn Yesu Fa Lɔxɔni. Amasɔɔ tɛɛn nan fama, na yi muxun birin wali funfun mayita, xa a fan, xa a mi fan. ¹⁴ Xa muxun wanla nde ke tɛɛn mi naxan halagɛ, na kanna na saranna sɔɔma nɛn. ¹⁵ Koni xa muxun wali xɔnna gan, a bata bɔnɔ na yi. A yɛɛɛn kisima nɛn,

* 2:6: Yanyina nde Pɔli falan tima dunuɗa kuntigi ɗaxine nan ma e nun Setana yinnan naxanye na kuntigine ɗaxine senben binla ra. † 2:9: A mato Esayi 64.3 kui. ‡ 2:16: Esayi 40.13

koni a luma nēn alo muxun na dangu tēen xun ma.

¹⁶ E mi a kolon ba, fa fala a ε findixi Ala Batu Banxin nan na, Alaa Nii Sarijanxin dōxōdena? ¹⁷ Nanara, xa muxu yo Ala Batu Banxin kala, Ala na kanna halagima nēn. Amasōtō Ala Batu Banxin sarijan, ε tan yetēen nan Ala Batu Banxin na.

¹⁸ Nanara, muxu yo nama a yetē mayenden. Xa muxuna nde ε tagi naxan a mirima fa fala a fe kolonna nan a tan na dunuḡa muxune yēē ra yi, a yi lan nēn, na kanna xa a yetē yatē xaxilitaren na, alogo a xa findi fe kolonna yatin na. ¹⁹ Amasōtō dunuḡa fe kolonna findixi daxuyaana nan na Ala yēē ra yi, alo a seḅexi Kitabun kui kii naxan yi, a naxa, “Ala xaxilimane suxuma e yetēna kōtēne nan xōn.”* ²⁰ A mōn naxa yire gbētē yi, “Marigin fe kolonne miriyane kolon fe fuune nan na.”† ²¹ Nanara, muxu yo nama a kanba adamadiine yi sōnōn! Amasōtō ε tan nan gbee itoe birin na: ²² Pōli yo, Apolosi yo, Piyēri yo, dunuḡa ito yo, siimayana hanma faxana, waxatini ito hanma naxan fama, ε gbeen nan e birin na, ²³ koni Alaa Muxu Sugandixin nan fan gbee ε tan na, Ala nan fan gbee Yesu ra.

4

Yesu a xerane

¹ Na kui, muxune xa nxu yatē Alaa Muxu Sugandixina walikēne nan na, Alaa wundo feene taxuxi naxanye ra. ² Nba, tinxinna nan maxōdinxī walikēen ma. ³ Na mi fefe ra n tan xa, xa ε tan n yalagi hanma adamadiine kiti sadena nde. N tan yetēen mi nōē n yetē yalagē, ⁴ bayo n xaxinla mi n yalagixi. Koni na mi a ligē a n tinxin, bayo Marigin nan n makitima. ⁵ Nanara, ε nama kitin sa benun a waxati saxin xa a li, benun Marigin xa fa, naxan dimin fe luxunxine raminima kēnēnni, a yi bōḡe yi feene makēnen. Nayi, birin a binyen sōtē Ala yii.

⁶ Ngaxakedenne, n na feene birin falaxi n yetē nun Apolosi ma ε tan nan ma fe ra alogo nxō misaala xa sandani ito bunna yita ε ra fa fala “E nama dangu fe seḅexine ra.” E yi waso ayi, ε muxune rafisa e bode xa. ⁷ Nanse i tan danguxi bodene ra? Nanse i

yii, naxan mi soxi i yii? Xa a soxi i yii nēn, nanfera i fa i yetē matōxōma alo i tan yetēen nan a sōtōxi?

⁸ E bata wasa sinma! E bata findi nafulu kanne ra sinma! E bata findi mangane ra, hali nxu tan mi naxan sōtōxi. A yi rafanḡe n ma ε xa findi mangane ra yati alogo nxu fan xa findi a ra ε xōn. ⁹ Amasōtō n yengi yi a ma fa fala Ala bata nxu tan xerane lu xanbin na alo muxu suxin naxanye yalagixi e xa faxa yamaan yēē ramaxa seen na, nxu to bata findi mato seen na dunuḡa muxune birin yetagi e nun malekane. ¹⁰ Daxun nan nxu tan na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Koni xaxilimaan nan ε tan na Alaa Muxu Sugandixini. Senḅe mi nxu tan na, koni ε tan, senḅena ε tan na. E tan binyaxi, koni nxu tan yarabixi. ¹¹ Kamēna nxu suxuma han iki yetēni e nun min xōnla nun marabēna. Nxuḡaxankataxi, sigatiin nan fa nxu ra. ¹² Nxu taganma walē nxu yiine ra. E na nxu danga, nxu duba e xa. E na nxu beḅenxōnya, nxu limaniya. ¹³ E na nxu mafala, nxu tan yi e ralimaniya. Nxu bata findi dunuḡa ḡama bōxōn daxin na alo se xōsixinē han iki.

¹⁴ N mi ito seḅexi ε ma alogo n xa ε rayagi, koni alogo n xa ε rakolon alo n xanunten diine. ¹⁵ Amasōtō hali karamōxō wuli fu yi tixi ε yēē ra nun naxanye ε xaranma Alaa Muxu Sugandixina fe ma, fafe keden peen nan ε xa. Amasōtō n bata findi ε fafe ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, n Yesu a fe Xibaru Fajin nali ε ma. ¹⁶ Nanara, n na ε mafanma, ε xa n naliga. ¹⁷ N Timōte rasigama ε ma na nan ma. N nafan diin nan a tan na e nun tōḡōndiya muxuna Marigina fe yi. A n ma kirane rabirama ε ma nēn Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi, n dēnkeleya yamane birin xaranma naxanye ma yiren birin yi.

¹⁸ E tan ndee ε yetē yigboma, a n mi fa fama ε fēma sōnōn. ¹⁹ Koni xa Marigin tin, n fama nēn ε fēma iki sa. Nayi, n fama nēn na muxu wasoxine senḅen kolondeni, hali e falan gbansanna mi a ra. ²⁰ Amasōtō falan xa mi Alaa Mangayaan na, fō senḅena. ²¹ Nanse rafan ε ma? N xa fa bosaana na ε yēē ra? Hanma xanuntenyaana nun li-maniyana?

* 3:19: A mato Yuba 5.13 kui. † 3:20: Yaburin 94.11

5

Yalunyana fe

¹ Nba, e a falama fa fala a muxuna ndee yanga suxuni ε tagi. Na yanga suxu kiin jaxu kati, hali denkeleyatarene mi na joxonna ligama. Muxuna nde bata a nga xuri tongo. ² Hali na, ε mɔn ε wasoma! A yi lan nun, ε xa sunu na ma, muxun naxan na fe sifan ligaxi, ε yi na ba ε tagi. ³ Hali n gbindin mi ε fema koni n xaxili ε xɔn. Muxun naxan bata na fe sifan liga, n bata yelin na kanna yalagε alo n nɛma yi ε fema. ⁴ E na ε malan Marigi Yesu xinli, n fan xaxili ε xɔn ma, Marigi Yesu senben fan ε xɔn ma, ⁵ na waxatini, ε na kanna kedi ε tagi, a lu Setana yii, alogo a fati benden nafan feene xa kala, a niin yi kisi Marigin Fa Lɔxɔni.

⁶ E yetε matɔxɔn mi fan mume! E mi a kolon ba, fa fala a “Buru rate sena* ndedi nan buru fupin birin natema?” ⁷ Nayi, ε yetε rasarijan! E haken ba ε tagi naxan luxi ε ye alo buru rate se fonna buru xunni. E lu alo buru nenɛn naxan mi basanxi se gbete ra. Amasɔtɔ Alaa Muxu Sugandixin bata faxa en xa alo Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn† saraxa yεxεna.‡ ⁸ Nayi, en xa na sanla raba a kiini. En nama a liga buru rate se fonna ra naxan luxi alo marajaxun nun fe jaxina. Koni en xa a liga alo buru rate seen mi basanxi burun naxan na, sarijanna nun jɔndini.§

⁹ N na a seβε nen ε ma n ma kedɛn kui, a ε nama ε nun yanga suxune malan. ¹⁰ Koni n mi a falaxi dunuɔa ito muxune xan ma fe ra, naxanye yanga suxuni, hanma milantenne hanma kansun tiine hanma suxure batune. Xa a yi na kii nin nun, fɔ ε mini dunuɔa yi feu! ¹¹ Iki, n na a seβεma ε ma fa fala, muxun naxanye bata e yetε findi denkeleya muxune ra, koni e lu yanga suxuni, hanma milantenyana, hanma suxure batuna, hanma nafiɣiyana, hanma dɔlɔ minna hanma kansun tina. Hali ε nun ne nama ε yii malan donse dondeni. ¹² Anu, n tan ma wali mi a ra, n yi denkeleyatarene

makiti. Koni ε tan xa mi lan ε yi denkeleya yamaan muxune makiti ba? ¹³ Ala nan denkeleyatarene kitine bolonma. A seβεxi Kitabuni, a naxa, “E xa muxu jaxin kedi ε tagi.”*

6

Kitina ngaxakedenmane tagi

¹ Xa yengen muxu firinna tagi denkeleya yamani, nanfera ε tinma na kitin xa sa tinxintarene tagi, benun a xa sa yama sarijanxin tagi? ² E mi a kolon ba, fa fala yama sarijanxin dunuɔa kitin sama nen? Nba, xa ε dunuɔa kitine sama nen, nanfera ε mi nɔε fe xuridine kitin se? ³ E mi a kolon ba fa fala a en tan nan malekane makitima? En fa taganɣε dunuɔa ito feene ma nayi ba? ⁴ Nba, xa yengene ε tagi dunuɔa feene ma, ε muxune dɔxe kitisane ra nayi naxanye mi binyaxi denkeleya yamaan tagi ba? ⁵ N na ε yagi feen nan falama nayi. Na bunna nen ba, fa fala fe kolon yo mi ε tagi naxan nɔε denkeleya muxu firinna tagi kitin se? ⁶ Koni denkeleya muxuna nde bata a ngaxakedenma nde xili kitini denkeleyatarene konni denkeleyatarene yeε xɔri!

⁷ Xa kitine ε tagi, bɔnɔn nan na ra. Benun na xa liga, a mi yi lan ba, ε xa tin tinxintareyaan yi liga ε ra nayi? Nayi, ε mi yi lan ba, ε tin kansunna ma? ⁸ Koni ε tan yetεen nan tinxintareyaan ligama, ε yi ε ngaxakedenmane yii seene kansun. ⁹ E mi a kolon ba fa fala tinxintarene mi keɛn sɔtɔma Alaa Mangayani? E nama ε yetε mayenden. Yanga suxune hanma suxure batune hanma yalundene hanma xεmen naxanye kafuma e bode ma, ¹⁰ hanma muɣadene hanma milantenne hanma dɔlɔ minne, hanma nafiɣine, hanma kansun tiine, ne sese mi keɛn sɔtɔma Alaa Mangayani. ¹¹ E tan ndee yi na kii nin nun, koni ε yulubine bata xafari, ε rasarijan, ε yi findi muxu tinxinxine ra en Marigi

* **5:6:** buru rate sena: Lebenna na a ra naxan burun nagboma ayi. † **5:7:** Halagi Tiin Dangu Lɔxɔn Sanla: Nabi Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa kɔε kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine dε wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔrɔyaan 12.1-13 kui. ‡ **5:7:** A mato Xɔrɔyaan 13.7 nun 12.21 kui. § **5:8:** A mato Xɔrɔyaan 12.15-20 nun Sariyane 16.3 kui. * **5:13:** Sariyane 17.7

Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli a Nii Sariɲanxin barakani.

Ɛ Ala binya ɛ fati bendeni

¹² Ɛ a falama nɛn, ɛ naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni tɔnɔ mi feen birin na. Ɛ naxa, “Feen birin daxa n tan xa.” Koni n tan mi tinɲɛ luyɛ sese a konyiya bun. ¹³ Ɛ mɔn a falama, ɛ naxa, “Kuiin nan gbee donseen na, donseen nan fan gbee kuiin na.” Koni Ala e firinna birin halagima nɛn. Muxun fati benden mi rafalaxi yanga suxun xan xili yi bayo Marigin nan gbee fati benden na, e nun Marigin fan fati benden nan xa. ¹⁴ Ala bata Marigin nakeli sayani, a en tan fan nakelima nɛn a sɛnbɛni. ¹⁵ Ɛ mi a kolon ba fa fala a ɛ fati benden findixi Alaa Muxu Sugandixin fati benden yirena nde nan na? Nayi, n lan n xa Marigin fati benden din yalunden fatin na ba? Ɛn-ɛn de! ¹⁶ Ɛ mi a kolon ba fa fala xɛmɛn naxan nun ɲaxalan yalunden kafuma, a ne bata findi fati bendɛ kedenna ra? Na ma, a sɛbɛxi Kitabuni: Ne firinna bata findi fati bendɛ kedenna ra.* ¹⁷ Koni naxan a yetɛ tugunma Marigin na, na nun Marigin findima nɛn kedenna ra.

¹⁸ Ɛ gi yanga suxun bun. Muxun yulubi gbɛtɛn naxanye ligama ne mi a fati bendeni, koni muxun naxan yangan suxuma na yulubin ligama a yetɛ fati benden nan xili ma. ¹⁹ Ɛ mi a kolon ba fa fala Alaa Nii Sariɲanxin Batu Banxin nan ɛ fati benden na, Niin naxan ɛ yi, Ala naxan fixi ɛ ma? Ɛ gbee mi ɛ fati benden na. ²⁰ Amasɔtɔ a ɛ xunbaxi sare xɔdɛxɛn nan na. Nayi, ɛ Ala binya ɛ fati bendeni.

7

Futu feen maxɔdinna

¹ Ɛ naxan falaxi ɛ kɛdin kui, en fa na ma fa fala xa a lan xɛmɛn nama ɲaxanla tongo. ² Anu, yanga suxun to bata gbo ayi, a lan xɛmɛn birin xa ɲaxalan keden futu a yetɛ xa. Xɛmɛn birin ma ɲaxalan xa lu a yii, ɲaxanla birin ma xɛmɛ yi lu a yii. ³ Xɛmɛn lan a xa naxan liga a ɲaxanla xa, a xa na liga a xa. ɲaxanla fan na kii nin a xɛmɛn xa. ⁴ ɲaxanla sago mi a yetɛ fati bendeni fɔ a xɛmɛna. Na kiini, xɛmɛn fan sago mi a yetɛ fati bendeni fɔ a ɲaxanla. ⁵ Ɛ nama tondi ɛ

bode ra fɔ xa ɛ firinna bata waxatina nde sa lan na fe ma alogo ɛ xa lu Ala maxandɛ. Na xanbi ra, ɛ mɔn yi lu ɛ bode ra alogo Setana nama ɛ ratantan ɛ yetɛ suxutareyaan xɔn.

⁶ N tinxi naxan ma n na nan falama na ra. A mi findixi yamarin xan na. ⁷ N yi wama nɛn, birin xa findi ɲaxalan dɔxɔtaren na alo n tan, koni birin nun a kiseen na a ra Ala xɔn. Nde na ito sɔtɔ, nde fan yi nde gbɛtɛ sɔtɔ.

⁸ Nba, naxanye mi futun bun e nun kapa gilɛne, n ni ito nan falama ne fe yi. A lan e xa lu e danna alo n tan. ⁹ Koni xa e mi nɔɛ e yetɛ suxɛ, a lan nɛn e xa lu futun bun, amasɔtɔ na fisa benun e xa lu kunfa gbeeni.

¹⁰ Nba, naxanye futun bun, n yamarini ito fima ne nan ma fe ra. N tan mi a ra fɔ Marigina. ɲaxanla nama a mɛ a xɛmɛn na.

¹¹ Xa a a mɛ a xɛmɛn na, a nama dɔxɔ xɛmɛ gbɛtɛ xɔn. Xanamu, e nun a xɛmɛn tagin xa yitɔn. Xɛmɛn fan nama a ɲaxanla ramɛ.

¹² N ni ito nan falama muxun bonne xa. N tan nan a falama, Marigina falan mi a ra. Xa ɲaxalan denkeleyatarena nde xɛmɛ denkeleyaxina nde yii, xa ɲaxanla tin a e xa lu e bode ra, a mi lan xɛmɛn yi a mɛ a ra.

¹³ Xa ɲaxalan denkeleyaxina nde dɔxi xɛmɛ denkeleyatarena nde xɔn, xa xɛmɛn tin a e xa lu e bode ra, a mi lan ɲaxanla yi a mɛ a ra. ¹⁴ Amasɔtɔ xɛmɛ denkeleyataren bata rasariɲan a ɲaxanla xɔn. Na kiini ɲaxalan denkeleyataren fan bata rasariɲan a xɛmɛ denkeleyaxin xɔn. Xa na mi yi a ra nun, ɛ diine yi findima nɛn muxu sariɲantarene ra, anu ɲɔndin naxan na e rasariɲanxi.

¹⁵ Koni xa denkeleyataren waxi a mɛ feni a xɛmɛn na hanma a ɲaxanla ra, a lu a xa siga. Denkeleya muxun mi fa xidixi nayi a na findi xɛmɛn na hanma ɲaxanla. Amasɔtɔ Ala en xilixi bɔɲɛ xunbenla nin. ¹⁶ Amasɔtɔ i tan ɲaxanla, i a kolonma di, xa i nɔɛ i ya xɛmɛn nakisɛ? I tan xɛmɛna, i a kolonma di, xa i nɔɛ i ya ɲaxanla rakisɛ?

Birin xa lu Ala fe ragidixini

¹⁷ Ba na ra, birin xa lu a kiini alo Marigina a ragidixi a ma kii naxan yi Ala a xili waxatin naxan yi. N yamarini ito nan soxi denkeleya yamane birin yii. ¹⁸ Alo misaali itoe: Xa xɛmɛna nde yi banxulanxi Ala a

* 6:16: Dunupa Fɔlɔn 2:24

xili waxatin naxan yi, a nama a banxulan-
lanyaana luxun. Koni xa nde gbete mi yi
banxulanxi benun Ala xa a xili, a nama
tin sōnōn, a xa banxulan. ¹⁹ Amasōtō xa i
banxulanxi, xa i mi banxulanxi, fefe mi na
ra fō i xa Alaa yamarine nan suxu. ²⁰ Birin
xa lu a kiini alo a yi kii naxan yi benun
Ala xa a xili. ²¹ Ala i xili waxatin naxan yi,
xa konyin nan yi i tan na, i nama xamin
na ra. Koni xa i nōe feren sote i xōrōya,
na liga. ²² Amasōtō Marigin bata konyin
naxan xili, Marigina xōrōn nan na ra. Ala
bata xōrōn naxan xili, na fan bata findi
a Muxu Sugandixina konyin na. ²³ Ala ε
saraxi sare xōdexen nan na. ε nama findi
adamadiine konyine ra. ²⁴ Ngaxakedenne,
ε keden kedenna birin xa lu ε kiini Ala
yētagi alo ε yi kii naxan yi benun Ala xa ε
xili.

Muxun naxanye mi futun bun e nun kapa gilene fe

²⁵ Muxun naxanye mi futun bun, ε naxan
sebexi ne fe ra, en fa na ma. Marigina
yamarin xa mi ito ra, koni Ala to bata n
findi tinxin muxun na a kininkininni, n na
n ma miriyaana nan falama.

²⁶ Tōrō waxatini ito yi, a lan nen muxun
xa lu alo a kii naxan yi. ²⁷ Xa naxanla
i yii, i nama kata fa fala i xa a bejin.
Xa naxalanla kanna nan i ra, i nama
naxanla fen. ²⁸ Koni xa i futun ti, yulubin
mi na ra. Xa sungutunna dōxō xeme taa
ra, yulubin mi na ra. Koni naxanye futun
tixi, ne tōrō wuyaxi sōtōma nen e dunuḡa yi
gidini, n waxi n xa ne masiga ε ra.

²⁹ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito
ra. Waxatin mi fa xunkuya sōnōn. Fōlo
iki ma, naxalan kanna xa lu alo naxalan
mi e yii. ³⁰ Muxun naxanye wugama, e
xa liga alo e mi yi wugama. Muxun nax-
anye sēwaxi, e xa liga alo e mi yi sēwaxi.
Naxanye bata saren so, ne xa liga alo e mi
se ramarama. ³¹ Muxun naxanye dunuḡa
seene rawalima, e xa liga alo e mi tōnō
sōtōma e yi. Amasōtō dunuḡa ito danguma
nen.

³² Nba, a xōli n ma nen ε xa xōrōya xam-
inna birin ma. Naxalanla kanna a nōxō
luma Marigina wanla nan tun xōn alogo
a xa Marigin nan kenen. ³³ Koni naxalan
kanna a nōxō luma dunuḡa feene nan xōn

alogo a xa a naxanla kenen. ³⁴ Nayi, a feene
yitaxunxin na a ra. Naxanla naxan fan mi
futuxi hanma sungutunna, ne nōxō luma
Marigina wanle nan tun xōn alogo e xa
findi Ala gbeen na fati benden nun niini.
Koni naxanla xeme kanna, na a nōxō luma
dunuḡa feene nan xōn, alogo a xa a xemen
kenen.

³⁵ N na falama ε xa ε mali feen nan na. N
mi kataxi, n xa ε raxōlo. Koni n waxi a xōn
ma nen ε xa lu fe fajine nan fari naxanye
lanxi, alogo ε xa lu biraxi Marigin nan tun
fōxō ra.

³⁶ Xa banxulanla bata naxanla masuxu,
a yi a miri a a sungutunna tōrōma nen, xa a
fa fori, a mi a dōxō. Xa a waxi a dōxō feni,
nayi a xa a waxōn feen liga, a mi yulubi
ligaxi na yi. ³⁷ Koni xa xemena a ragidi
a bōjeni, karahan mi naxan na, a a nama
sungutunna dōxō, a mōn nōe a yete suxe, fe
fajin nan na fan na. ³⁸ Na ma, naxan bata
a gbeen futu, na bata fe fajin liga, koni
naxan mi a gbeen futuxi, na bata fe fajin
liga dangu bonna ra.

³⁹ Naxanla xa dōxō a xemen xōn han a
xemen yi faxa. Koni xa a xemen faxa, a bata
xōrōya nayi, a nōe dōxe nen gbete xōn ma
naxan naxan a ma. Koni a xa findi Marigin
gbeen nan na. ⁴⁰ Koni n ma miriyani,
sēwana a xa, xa a lu a kiini. N laxi a ra mōn,
fa fala Alaa Niina n fan yi.

8

Suben naxan nalixi suxuren ma

¹ ε naxan sebexi subena fe yi naxan bata
rali suxurene ma, en fa na ma. Fe kolonna
en birin yi. Fe kolonna muxun findima wa-
soden nan na, koni xanuntenyaana maliin
nan tima. ² Muxun naxan a mirima fa fala
a fe kolon, na mi fe kolon alo a lan a xa a
kolon kii naxan yi. ³ Koni muxun naxan
bata Ala xanu, Ala na kanna kolon.

⁴ Nanara, donseen naxan bata rali suxu-
rene ma, en fa na nan ma fe falama. En na
a kolon fa fala suxuren mi findixi sese ra
dunuḡa yi. Ala keden peen na a ra. ⁵ Hali
batu se wuyaxi to bōxō xōnna nun kore
xōnna fari, muxun naxanye ma a “alane,”
hali “ala” wuyaxi nun “marigi” wuyaxi yi
na nun, ⁶ koni en tan mabinni, Ala keden
peen na a ra. A tan nan en fafe ra naxan
seen birin daxi. En na en ma dunuḡa yi

gidin ligama a tan nan xa. Marigi keden peen na a ra, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. Seen birin daxi a tan nan baraka yi. En na en ma dunuɲa yi gidin ligama a tan nan baraka yi.

⁷ Koni muxun birin mi ito kolon. Muxuna ndee bata dari suxure kii feene ra. Hali iki, e nɛma donse sifani ito donɲɛ, e yengi luma a xɔn ma nɛn a e suxuren kiseen nan donma. E xaxili kobin fan e yalagima, a e xɔsi. ⁸ Koni donseen mi en masoma Ala ra. Xa en na a don, en mi bɔnɔma sese yi. Xa en mi a don, en mɔn mi tɔnɔ yo sɔtɔma.

⁹ Koni hali feene liga feen xɔrɔyaan to ε yi, ε a liga ε yeren ma, ε nama na muxune bira yulubini naxanye munma sɛnbɛ sɔtɔ dɛnkɛleyani. ¹⁰ Amasɔtɔ muxun naxan sɛnbɛ mi gbo dɛnkɛleyani feni ito yi naxan xaxinla kobi, xa na i tan fekolonna li i dɛge suxure banxini, na mi na fan nawɛkilɛ a fan yi suxure kii donseen don ba? ¹¹ Nba, na muxun naxan munma sɛnbɛ sɔtɔ dɛnkɛleyani, Alaa Muxu Sugandixin faxaxi naxan xa, na halagima nɛn i tan fekolonna xɔn ma na yi. ¹² Nba, ε na haken liga i ngaxakedenna ra na kiini, i yi a xaxili kobin natantan, i mɔn yulubin ligama Alaa Muxu Sugandixin na na haken nan xɔn. ¹³ Nanara, xa donsena a ligɛ ngaxakedenna yi bira yulubini, n tan fan mi fa na suben donɲɛ sɔnɔn mumɛ, alogo n nama a bira yulubini!

9

Feen naxanye lan xɛrane ma

¹ Xɔrɔ mi n tan na ba? Xɛra mi n tan na ba? N tan mi en Marigi Yesu toxi ba? N wali xɔnna xa mi ε tan na Marigini ba? ² Hali bonne mi n kolon xɛraan na, koni fɔ ε tan xa a kolon nɛn! Bayo ε tan to bata dɛnkɛleya, na findixi n ma xɛrayaan taxamasenna nan na Marigini.

³ N na n xɔnbama falani itoe ra n tɔɲɛge muxune nan xa. ⁴ N naxa, nxu mi daxa nxu xa nxu dɛge nxu yi nxu min? ⁵ Nxu mi daxa, nxu fan yi dɛnkɛleya ɲaxanla nde futu ba, a yi siga nxu fɔxɔ ra sigatini alo xɛraan bonne nun Marigin xunyene nun Piyɛri a ligan kii naxan yi? ⁶ Nxu nun

Baranabasi nan tun daxa ba, nxu wali donse feen na? ⁷ Sofaan mundun a yetɛ goronna tongɛ a sofa wanli? Nde wudin siyɛ, a mi a bogine don? Nde xuruseene rabe a mi e nɔnɔn min?

⁸ N ma falani ito findixi adamadiine miriyaan gbansanna nan na ba? Sariya Kitabun fan mi na fe kedenna xan falaxi ba? ⁹ Amasɔtɔ, a sɛbɛxi Musaa Sariya Kitabun kui, a naxa, “I na ɲingen ti malo bodonna ra, i nama a dɛɛn xidi.”* Ala a ɲɔxɔ luxi ɲingene nan gbansan xɔn ma ba? ¹⁰ A mi ito falaxi en tan xan ma fe ra ba? Di, ito sɛbɛxi en tan nan ma fe ra yati. Xɛɛ biin nɛɛn xɛɛn bima, malo xaban nɛɛn maala xabama, e yigi saxi se xabaxine yitaxunna nan ma. ¹¹ Nxu tan to bata sansiin woli ε tagi naxan findixi Alaa feene ra, xa nxu fati bɛndɛn mali seen sɔtɔ ε yii, na ɲaxu ba? ¹² Xa a daxa ε xa bonne mali seni itoe ra, a mi daxa nxu tan xa dangu ne ra ba? Anu, nxu tan mi sariyani ito rawalixi. A makuya na ra. Nxu bata diɲa feen birin ma alogo sese nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Faɲin madigan.

¹³ ε mi a kolon ba, fa fala a muxun naxan walima Ala Batu Banxini, na a donseen sɔtɔma Ala Batu Banxin nin? Naxanye saraxane bama, ne e gbeen sɔtɔma saraxan nin. ¹⁴ Marigina en yamarixi na kii nin fa fala naxan Yesu a fe Xibaru Faɲin nalima, na xa a balon sɔtɔ na xɔn ma.†

¹⁵ Koni n tan mi sariyani ito sese rawalixi. N mɔn mi ito sɛbɛxi ε ma ε xandi feen xan ma iki. A rafanɲɛ n ma n xa faxa benun n kanba xunni ito xa ba n yii. ¹⁶ Anu, n na Yesu a fe Xibaru Faɲin nali, na mi findɛ kanba xunna ra n xa bayo Ala bata na goronna dɔxɔ n xun ma. Gbalona n tan xa, xa n mi Xibaru Faɲin nali! ¹⁷ Xa n yi wanli ito kema n ɲɛnige faɲin nin, n yi saranna sɔtɔma nɛn, koni bayo n karahanxi nɛn, n goronna nan tun bama n ma. ¹⁸ N saranna nanse ra na yi? Na ni ito ra: n xa Yesu a fe Xibaru Faɲin nali hali n sare mi fi alogo n nama na sariyan nawali n yi seen sɔtɔ Xibaru Faɲin xɔn.

¹⁹ Xɔrɔn nan n tan na, muxu yo a konyi mi n tan na koni n bata n yetɛ findi muxun birin ma konyin na alogo n xa

* 9:9: Sariyane 25.4 † 9:14: A mato Matiyu 10.10 nun Luka 10.7 kui.

muxu wuyaxi sōtō n nœ naxan na. ²⁰ N nēma Yahudiyane tagi, n na n yete lu alo Yahudiyane alogo n xa e masōtō. Naxanye sariyan bun ma, n nēma ne tagi, n yi n yete lu alo n sariyan nan bun ma alogo n xa ne masōtō, hali n to mi sariyan bun ma. ²¹ Naxanye mi sariyan sōtōxi, n yi n yete lu ne ye alo e tan, naxanye mi sariyan kolon alogo n xa ne masōtō hali n to mi xōrōyaxi Alaa sariyan ma amasōtō n fa Alaa Muxu Sugandixina sariyan nan bun. ²² Muxun naxanye munma senben sōtō denkeleyani, n yi lu ne tagi alo naxan senben xurun denkeleyani, alogo n xa e masōtō. N bata n yete findi muxun sifan birin na muxun birin xa alogo n xa ndee rakisi kiin birin yi. ²³ N ni ito birin ligama Alaa falan Xibaru Fajin nan ma fe ra alogo n fan xa n gbeen sōtō a yi. ²⁴ E mi a kolon ba fa fala naxanye e malanma e gideni xatānōxōya giini alogo xulunden xa to, a e birin e gima nen koni keden nan gbansan yēerati kōntōnna sōtōma. Nayi, e gi alogo e xa kōntōnna sōtō. ²⁵ Muxun naxan katama a boden lu feni fe sifani itoe yi fō na kanna xa a yixōdōxō, a a yitōn yete suxuni. A na ligama nen alogo nō sōtōn taxamasenna xa so a xunna naxan mi buma. Koni en tan a ligama nen alogo mangaya taxamasenna xa so en xun na naxan luma habadan. ²⁶ Nanara, n mi n gima n xunna yi. N mi yenge soma alo muxun naxan a yiin wolima foyeni tun. ²⁷ A makuya na ra. N na n fatin suxuma a xōdēxen nan na alo konyina, alogo n na kawandin ba bonne xa, n tan yeteen nama fula a tōnōn na.

10

Suxure feen maxadina

¹ Ngaxakedenne, n waxi a xōn ma e xa a kolon fa fala en benbane bira nen Musa fōxō ra kundaan bun han e birin yi baani gidi.* ² A yi luxi alo e rafu nen e tubi xinla ma Musa xōn kundaan nun baa igeni. ³ E birin yi na niin donse kedenna don, ⁴ e yi na siimaya ige kedenna min, bayo e igen min nen keli Alaa gēmeni gēmen naxan

findixi a Muxu Sugandixin na naxan yi biraxi e fōxō ra.† ⁵ Koni hali na, e wuyaxi mi Ala kēnen, e binbine yi lu burunna ra.‡

⁶ Nba, misaala nan ne birin na en tan xa alogo en nama en miri fe paxin ma alo ne a liga kii naxan yi. ⁷ En nama suxuren batu alo na ndee a liga kii naxan yi. Bayo a sebexi Kitabuni, a naxa, “Yamaan yi dōxō e dēgedeni e nun e mindeni, e lu kele, e sabaan so.”§ ⁸ En nama yangan suxu alo na ndee a liga kii naxan yi, e muxu wuli mōxōnen nun saxan yi faxa soqe kedenni.* ⁹ En nama Alaa Muxu Sugandixin mato bunbani alo na ndee a liga kii naxan yi, sapine yi e faxa. ¹⁰ E nama e mawuga alo na ndee a liga kii naxan yi, Ala yi Halagi Tiin nafa, a yi e faxa. ¹¹ Feni itoe birin liga nen e ra, e findi misaale ra, e yi sebē en nakolon seen na, waxati rapanna bata a li en tan naxanye ma. ¹² Nayi, naxan na a miri fa fala a a tixi ki faji, na xa a liga a yeren ma alogo a nama bira.

¹³ E ratantan feen naxanye bata e sōtō, ne darixi adamadiine liye nen. Koni bayo Ala tinxin, a mi tinje tantan feen xa e sōtō dangu e senben yatēn na. Na ma, tantan feen nēma e fōxō ra, Ala yi na yi mini feren fi e ma, alogo e xa lu tinxinni.

¹⁴ Nanara, n xanuntenne, e e gi suxure batun bun. ¹⁵ N falan tima e xa alo xaxili-mane, e yeteen xa n ma falan mato. ¹⁶ En na barikan bira Ala xa Marigina igelengenna xōn, en yi en min, na mi en nun Alaa Muxu Sugandixin wunla malanma ba? En burun naxan donma na waxatini, na mi en nun Marigin fati bēnden malanma ba?† ¹⁷ Buru xun keden to a ra, en birin bata malan en lu alo fati bēnde keden peena, hali en to wuya, bayo en birin nde sōtōma na buru kedenna nin.

¹⁸ E Isirayila kaane mato, naxanye saraxa subene donma, lanna mi ne nun saraxa ganden tagi ba? ¹⁹ N waxi nanse fala fe yi nayi? Suxure kiin findixi senbēna nde ra ba hanma suxuren findixi se kēnden nan na ba? ²⁰ Na mi a ra, koni suxure batune saraxan naxanye bama, e ne

* **10:1:** A mato Xōrōyaan 13.21-22 nun 14.22-29 kui. † **10:4:** A mato Xōrōyaan 16.4-35 nun Sariyane 8.3 nun Yatene 20.8-11 kui. ‡ **10:5:** A mato Yatene 14.16 nun 14.23 nun 14.29-30 kui. § **10:7:** Xōrōyaan 32.6 * **10:8:** A mato Yatene 25.1-9 kui. † **10:16:** Marigina ximenna nan ito ra. A mato Luka 22.19 nun Korēnti Singen 11.23-26 kui.

ralima Setana malekane nan ma, Alaa fe mi na ra feu! Anu, n mi waxi lanna xa lu ε nun yinnane tagi. ²¹ Ε mi nεε ε minne Marigina igelengenna ra, ε mōn yi ε min suxurene igelengenna ra. Ε mi nεε Marigina ximenna donne e nun jinanne don seene. ²² En waxi Marigina xaxōlōnna nan nakeli fe yi ba? En senben gbo a xa ba?

²³ Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa.” Koni tōnō mi feen birin yi. Ε naxa, “Feen birin daxa nxu tan xa,” koni feen birin xa mi en malima. ²⁴ Muxu yo nama herin fen a yete xa tun, fō muxu gbeteye fan xa.

²⁵ Seen naxan birin sarama lōxō tideni, ε na don. Ε nama maxōdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁶ Bayo Kitabun naxa, a Marigin nan gbee bōxōn nun ayi seene birin na.† ²⁷ Xa denkeleyatarena nde ε xili donse dondeni, xa siga xōnla ε ma, a na donseen naxan so ε yii, ε na don. Ε nama maxōdinna ti xa ε gelen mi a ra. ²⁸ Koni xa muxuna nde a fala ε xa, a naxa, “Donseni ito bata rali suxuren ma,” nayi, ε nama na donseen don masōto na muxuna fe ra naxan ε rakolonxi lan xaxinla yaten ma. ²⁹ Ε tan xaxinla yaten mi a ra koni fō bonna xaxinla. Anu, nanfera n tan ma xōrōyaan finde yalagin na muxu gbetε xaxinli? ³⁰ Xa n barikan bira Ala xa n ma donsena fe ra, nanfera muxuna nde n nayelefuma lan na donsena fe ma, n bata barikan bira Ala xa naxan ma fe ra?

³¹ Na kui, xa ε donseen donma hanma ε ε minma, ε nema fefe lige, ε a liga Alaa binyena fe ra. ³² Ε kewanle nama Yahudiyane ratantan, hanma Girekine hanma Alaa denkeleya yamana, ³³ alo n tan fan katama n xa muxun birin kenēn kii naxan yi. N mi fe fajin fenma n yete xan tun xa, fō muxu wuyaxi xa alogo ne fan xa kisi.

11

Feen naxanye daxa sali waxatini

¹ Ε findi n naliga muxune ra, bayo n tan fan Alaa Muxu Sugandixin naligama.

² N bata ε tantun, n ma fe to rabiraxi ε ma feen birin yi, e nun ε to n ma xaranne suxi alo n na a falaxi ε xa kii naxan yi.

³ Koni, n waxi a xōn ma ε xa a kolon a Alaa Muxu Sugandixin nan xemene birin

xun na. Xemēn nan jaxanla xun na. Ala nan a Muxu Sugandixin xun na. ⁴ Nanara, xemēn naxan Ala maxandima, hanma naxan nabiya falane tima yamaan tagi, xa kōmōtina a xun na, a bata a kuntigin nafeya. ⁵ Naxanla naxan Ala maxandima, hanma a nabiya falane tima yamaan tagi, a xunna magenla a ra, na a kuntigin nan nayagima. Na luxi nen alo a na a xunna gbanan. ⁶ Xa jaxanla mi a xunna maxidi, a mōn lan nen a yi a xunna gbanan. Koni jaxanla xunna gbananxina, e nun a maxabaxina, na birin to mayagi nen, a lan nen nayi a yi a xunna maxidi. ⁷ Xemēn tan mi lan a yi a xunna maxidi bayo a findixi Ala maligan nun a binyen nan na. Koni jaxanla nan a xemēna binyen na. ⁸ Amasōto Ala mi xemēn xan baxi jaxanli, koni jaxanla nan baxi xemēni. ⁹ Xemēn mi daxi jaxanla fe ra, koni jaxanla nan daxi xemēna fe ra. ¹⁰ Nanara, jaxanla xa a xunna maxidi a xemēna senben taxamasenna ra e nun malekane fe ra. ¹¹ Koni Marigina dinani, jaxanla mi fataxi xemēn na, xemēn fan mi fataxi jaxanla ra. ¹² Bayo alo jaxanla kelixi xemēni kii naxan yi, jaxanla fan xemēn barixi na kii nin. Koni feen birin kelixi Ala nan ma.*

¹³ Ε tan yeteen xa na feen makiti: Xa jaxanla lan a yi Ala maxandi a xunna mi maxidixi. ¹⁴ Nba, Adamadiin kejaan mi ε xaranne ba, fa fala xa xemēn xunsexen kuya ayi, a yagima nen nayi? ¹⁵ Koni binyen nan na ra jaxanla xa xa a xunsexen kuya ayi. Bayo a xunsexen kuyan bata findi a maxidi seen na. ¹⁶ Koni xa muxu yo waxi a xōn ma, a xa tandin ti feni ito ma, n naxan falama nayi, na ni ito ra. Namunni itoe nan nxu nun denkeleya yamaan birin yii nxu nema Ala batue waxatin naxan yi.

Marigina ximenna fe

Matiyu 26.26-29 Maraka 14.22-25 Luka 22.14-20

¹⁷ N falan naxan tima ε xa iki, n mi ε tantunma na ra amasōto ε malanna mi fe fajin ligama fō a jaxina. ¹⁸ Fe singena, e bata yi a fala n xa a ε na ε malan denkeleya yamaan kiin ma, mayitaxun feene ε tagi. N laxi na ra han yirena nde. ¹⁹ A fere mi

† 10:26: A mato Yaburin 24.1 kui. * 11:12: A mato Dunuja Fōlōn 1.26-27 nun 2.18-23 kui.

na fə mayitaxunna nde xa lu ε tagi, alogo naxanye Ala kēnēnxi, ne xa kolon. ²⁰ E na ε malan waxatin naxan yi, ε mi Marigina ximēnna xan donma, ²¹ bayo ε nēma ε dēgema, birin a mafurama nēn a gbee donseen dondeni. Nanara, kamēna ndee ma, koni ndee minxin na a ra. ²² Banxi mi ε yii ba, ε donseen donjē dēnaxan yi, ε yi ε min? E Alaa dēnkēlyā yamaan napaxuma ba, ε to yīigelitōne biran lanbaranni? N nanse falama ε xa? N na ε tantunjē nayi ba? Nayi, n mi ε tantunjē mumē!

²³ Amasōtə Marigina n xaranxi naxan ma, n fan bata ε xaran na ma fa fala Marigi Yesu yanfaxi, a so yiini kōēēn naxan na, a burun tongo nēn. ²⁴ A barikan bira Ala xa, a yi a yigira, a naxa, “N fati bēndēn ni ito ra naxan fixi ε fe ra. E ito liga naxan n ma fe rabirē ε ma.” ²⁵ E yelinxina ximēnna donjē, a yi igelengenna fan tongo, a naxa, “Layirin nēnēn naxan xidixi en tagi n wunla xən, na ni ito ra. E nēma ito minjē waxati yo yi, n ma fe xa rabira ε ma.” ²⁶ Amasōtə ε nēma buruni ito donjē waxatin naxan yi, ε yi ε min igelengenni ito ra, ε Marigina saya feen nan nalima han a fa.

²⁷ Nanara, xa muxu yo Marigina a burun don, hanma a yi a min Marigina igelengenna ra daxatareyani, na kanna yulubin nan tongoma Marigin fati bēndēn nun a wunla fe yi. ²⁸ Nanara, birin xa a yētē kərōsi, a yi Marigina burun don, a yi a min Marigina igelengenna fan na na kiini. ²⁹ Amasōtə naxan na burun don, a yi a min igelengenna ra, e nun Marigin fati bēndēn mi lanxi e bode ma, a kitin nan xilima a yētē ma na ra. ³⁰ Nanara, ε wuyaxi furama, sēnbē mi ε ra, ndee bata faxa. ³¹ Koni xa en na en yētē rakərōsi, en tangama nēn Alaa kitin ma. ³² Koni Marigin na en kiti, a en maxuruma nēn alogo en nun dunuṇa muxune nama yalagi en bode xən.

³³ Nanara, ngaxakedenne, ε na ε malan waxatin naxan yi ε dēgedeni, ε xa ε bode legeden. ³⁴ Xa kamēna nde ma, a xa a dēge a konni alogo ε malanna nama kitin xili ε ma. N na fa waxatin naxan yi, n fe gbētēye yēbama nēn.

12

Alaa Nii Sariṇanxina kiseene fe

¹ E naxan sēbēxi Alaa Nii Sariṇanxina kiseene fe ra, en fa na ma. Ngaxakedenne, n mi waxi ε xa lu fe kolontareyani. ² E a kolon fa fala ε yi dēnkēlyatareyani waxatin naxan yi, ε yi biraxi suxurene nan fəxə ra e nun naxanye mi falan tima, ε lə ayi. ³ Nanara, n na a falama ε xa fa fala, naxan yo falan tima Alaa Nii Sariṇanxin barakani, na mi nōē a falē, a naxa, “Yesu dangaxi.” Muxe mən mi nōē a falē, a naxa, “Marigin nan Yesu ra,” Alaa Nii Sariṇanxin xanbi.

⁴ Alaa Nii Sariṇanxi keden peen na a ra, koni a kiseen sifan wuya. ⁵ Marigi keden peen na a ra, koni muxune walima a xa kii wuyaxi. ⁶ Wanla sifan wuya, koni Ala kedenna nan ne birin nakamalima muxune birin yi. ⁷ Alaa Nii Sariṇanxina fena ndee minima kēnēnni muxu keden kedenna birin xən alogo yamaan birin xa sabati. ⁸ Alaa Nii Sariṇanxin muxuna nde kima xaxilimaya falan nan na. Na Nii Sariṇanxi kedenna nan mən muxu gbētē fan kima fe kolonna falan na. ⁹ Na Nii Sariṇanxi kedenna nan mən muxu gbētē kima dēnkēlyani. Na Nii Sariṇanxi kedenna mən yi muxu gbētē ki muxu rakēndēya kiseni. ¹⁰ Muxu gbētē yi ki kabanako fe liga sēnbēni, muxu gbētē yi ki nabiya falane ra, gbētē yi sēnbē naxine nun Ala sēnbēn tagi raba, gbētē yi falan ti xui sifa gbētēne yi, gbētē mən xui gbētēye madanguma. ¹¹ Koni a tan Alaa Nii Sariṇanxin kedenna nan na birin ligama. A tan nan muxun birin kima alo a waxi a xən ma kii naxan yi.

Gbindi kedenna na a ra

¹² Nba, Alaa Muxu Sugandixin luxi nēn alo gbindi kedenna koni yire wuyaxi a ma. Koni hali a yirene to wuya, gbindi kedenna nan a ra. ¹³ Amasōtə en birin nafuxi igeni Alaa Nii Sariṇanxin kedenna nan baraka yi, en so fati bēndē kedenni, Yahudiyane nun Girēkine, konyine nun xərōne, Ala bata a Nii Sariṇanxin fi en birin ma.

¹⁴ Fati bēndēn mi findixi yire kedenna xan na koni yire wuyaxi. ¹⁵ Xa sanna a fala, a naxa, “N tan mi fati bēndēni, bayo n mi

findixi yiin na,” na mi a bɛ fatin na. ¹⁶ Xa tunla a fala, a naxa, “N tan mi fati bɛndɛni, bayo n mi findixi yɛɛn na,” na mi a bɛ fatin na. ¹⁷ Xa fati bɛndɛn birin yi findi yɛɛn nan tun na, feen yi mɛma di nayi? Xa fati bɛndɛn birin yi findi tunla nan tun na, seen xirin yi mɛma di nayi? ¹⁸ Koni Ala bata fati bɛndɛn yirene birin yɛba alo a waxi a xɔn ma kii naxan yi. ¹⁹ Xa a birin yi findi se keden peen na, fati bɛndɛn yi luma minɛn? ²⁰ A kii naxan yi iki, fatin yire wuyaxi na koni fati bɛndɛ keddenna na a ra.

²¹ Nanara, yɛɛn mi nɔɛ a fale yiin ma, a naxa, “N mako mi i ma.” Xunna mi a fale sanne ma, a naxa, “N mako mi ɛ ma.” ²² A makuya na ra. Hali sɛnbɛ mi fati bɛndɛn yiren naxanye ra, e tiden na. ²³ Hali fatin yiren naxanye mayagi dangu fatin yirene birin na, en ne maxidima binyeni ki faɲi. Fatin yiren naxanye mi lan e to, en mɛnne suturema bonne xa. ²⁴ Koni fati bɛndɛn yiren naxanye mi mayagi, ne mako mi na ma. Ala yɛtɛɛn bata en fati bɛndɛn yirene yɛba, a binyen fi fati bɛndɛn yirene ma a yi dasaxi naxanye ma, ²⁵ alogo fati bɛndɛn nama yitaxun, koni fatin yirene birin xa e ɲɔxɔ lu e boden xɔn ma. ²⁶ Xa fati bɛndɛn yirena nde xɔlɛni, fatin yire dɔnxɛn birin sɔxɔlɛma nɛn a xɔn. Xa yire keden binyen sɔtɔ, bonne birin sɛwama nɛn a xɔn.

²⁷ Nba, ɛ tan nan Alaa Muxu Sugandixin fati bɛndɛn na. A fati bɛndɛn yirena nde nan ɛ keden keddenna birin na. ²⁸ Ala xɛrane nan singe luxi dɛnkɛleya yamani, a firindena, nabine, a saxandena karamɔxɔne, e nun kabanako feene raba muxune, e nun naxanye kixi muxu rakɛndɛya kiseen nun mali ti kiseen nun yɛɛrati kiseni e nun naxanye falan tima xui gbɛtɛne yi. ²⁹ Birin mi findɛ xɛraan na, hanma nabine hanma karamɔxɔne hanma kabanako feene raba muxune ³⁰ hanma muxun naxan kixi muxu rakɛndɛya kiseni hanma xui gbɛtɛ falana hanma xui radangu. ³¹ Koni, ɛ sɔbɛ so kise fisamantenne ma. Iki n xa kira fisamantenna yita ɛ ra. Na ni i ra:

13

Xanuntenyana fe

¹ Hali n falan ti adamadiine xuine nun malekane xuine yi, koni xa xanuntenyaan mi n bɔɲɛni, n fala xuiin luxi nɛn nayi alo talan xuiin nun kariɲan xuina. ² Hali nabiya falane n dɛ, e nun lɔnnina han n wundo feene birin kolonna sɔtɔ, hali dɛnkɛleyana n yi, n geyane ba e funfuni, koni xa xanuntenyaan mi n bɔɲɛni, sese mi n tan na na yi. ³ Hali n na n yii seen birin fi yiigelitɔne ma, hali n na n fati bɛndɛn fi, a gan, koni xa xanuntenyaan mi n bɔɲɛni, na mi fefe fanɲɛ n ma.

⁴ Diɲan xanuntenyani. A fe faɲin nan ligama. Xɔxɔlɔnyaan mi xanuntenyani. A mi a yɛtɛ yigboma. Waso mi xanuntenyani. ⁵ Marayagi mi a yi. A mi a yɛtɛ a hɛrin xan tun kataxi. A bɔɲɛn mi tema fefe ma. A mi xɔlɔn namarama. ⁶ A mi sɛwama tinx-intareyaan na fɔ ɲɔndina. ⁷ A mafeluun tima feen birin yi. A tɔgɔndiyaxi waxatin birin. Yigina a yi feen birin yi. A tunnafan feen birin yi.

⁸ Xanuntenyaan mi ɲanɲɛ habadan. Nabiya falane danguma nɛn, xuine yi ɲan, fe kolonna yi dangu. ⁹ Amasɔtɔ en fe kolon ndedi, en nabiya falane tima ndedi, ¹⁰ koni a kamalixin na fa waxatin naxan yi, a kamalitaren ɲanma nɛn na yi.

¹¹ N to yi dii ɲɔɛyani waxatin naxan yi, n yi falan tima alo dii ɲɔɛna, n yi n mirima alo dii ɲɔɛna, n yi feene famuma alo dii ɲɔɛna. Koni n to findi fonna ra, n mi fa dii ɲɔɛ fe rabama sɔnɔn. ¹² Iki, en sawura yidimixin nan toma alo matoon kiken, koni waxati famatɔni, en toon tima nɛn yɛɛ nun yɛɛ. Iki, danna n ma fe kolonna ma, na waxatini n feene kolonma nɛn alo Ala n kolon kii naxan yi.

¹³ Iki fe saxanni itoe luma nɛn, dɛnkɛleyaan nun yigin nun xanuntenyana, koni xanuntenyaan nan gbo e birin xa.

14

Alaa Nii Sariɲanxina kiseene

¹ ɛ yixɔdɔxɔ ɛ lu xanuntenyani. Nii Sariɲanxina a kiseene xɔnla xa ɛ suxu, a gbengbenna ɛ yi nabiya falane ti. ² Amasɔtɔ muxun naxan xui gbɛtɛn falama, na mi falan tima muxune xan xa, fɔ Ala, amasɔtɔ muxu yo mi a xuiin mɛma. A wundo feene

falama Alaa Nii Sarijanxin barakan nin.
³ Koni naxan nabiya falane tima yamaan xa, na falan tima e sabati feen nan na, a yi e ralimaniya, a yi e bɔɔn xunbeli. ⁴ Koni muxun naxan falan tima xui gbeteni, na a yeten nan tun malima, koni naxan nabiya falane tima, na denkeleya yamaan birin nan malima.

⁵ Xa ε birin xui gbetene falama, na rafan n ma. Koni naxan napan n ma dangu na ra, ε birin xa nabiya falane ti. Amasoto muxun naxan nabiya falane tima, na dangu xui gbete falan na, fo xa muxuna nde na naxan a xuiin nadangu alogo denkeleya yamaan birin maliye kii naxan yi. ⁶ Ngaxakedenne, xa n siga ε fema, n sa falan ti ε xa xui gbetene yi, n nanfe fanxi ε ma nayi, xa n mi Alaa fena nde makenen ε xa, hanma fe kolonna nde hanma nabiya falana hanma xaranna?

⁷ Hali maxa seene fan na kii nin, alo xulenna nun kondenna. E betin naxan bama, muxun na kolonna di xa ε mi e xuine ramini ki faji? ⁸ Xa xotaan xui fajan mi mini, a rafixa, nde a yitonje yenge so xinla ma? ⁹ A na kii nin ε konni, ε na falan ti xui gbetene yi, xa a mi findi fala yigbexin na, na bunna kolonna di nayi? Fala fuun nan tun na ra. ¹⁰ Xui wuyaxi nan dunuɔa yi, koni ne sese mi na naxan bun mi na. ¹¹ Koni xuiin naxan falama, xa n mi na mema, naxan a falama, xɔɔn nan n tan na na yee ra yi. Xɔɔn nan a fan na n yee ra yi. ¹² A na kii nin ε fan xa, ε to waxi Alaa Nii Sarijanxina a kiseene xon ma, naxanye denkeleya yamaan malima, ε yixadxo ne nan ma.

¹³ Nanara, muxun naxan falan tima xui gbeteni, a xa Ala maxandi alogo a xa no a bunna fale. ¹⁴ Amasoto xa n na Ala maxandima xui gbeteni, n niin nan Ala maxandima nayi, koni n xaxinla mi walima. ¹⁵ N nanfe ligama nayi? N xa Ala maxandi n niini e nun n xaxinla fan yi. N xa betin ba n niini e nun n xaxinli. ¹⁶ I na barikan bira Ala xa i niini, muxun naxan mi na bunna kolon, na a falama di fa fala "Amina?" Amasoto i naxan falama, a mi na kolon. ¹⁷ Hali i barikan birama Ala xa ki faji, muxu gbete mi maliin sote nayi mumε!

¹⁸ N barikan birama Ala xa amasoto n tan xui gbetene falama dangu ε birin na. ¹⁹ Koni en nema denkeleya yamaan malanni hali n fala xui suulun nan tun ti, naxanye bunna kolonje, alogo n xa muxune xaran, na fisa benun n xa falan wuli wuyaxi ti xui gbeteni.

²⁰ Ngaxakedenne, ε miriyaan nama liga alo diidine. E xa liga alo diiɔɔene feɔaxine fe yi, koni ε findi fonne ra ε xaxinli. ²¹ A seɔexi Sariya Kitabun kui:

"Marigin naxa,

'N falan tima yamani ito xa ne xon naxanye xɔɔe xuine falama e nun xɔɔene de xuiin xon koni hali na,

e mi e tuli matima n na.' "

²² Na ma, xui gbetene findixi taxamasenne ra denkeleyatarene nan xa. A mi ligama denkeleya muxune fe ra. Nabiya falane fan mi findixi taxamasenne ra denkeleyatarene xa fo denkeleya muxune.

²³ Nba, xa denkeleya yamaan birin e malan, e falan ti folo xui gbetene yi, xa muxuna ndee fa, naxanye e tuli matima gbansan hanma e mi denkeleyaxi, ne mi a fale ba, fa fala a seen nan soxi ε yi?

²⁴ Koni xa ε birin nabiya falane tima, denkeleyatarena nde yi so ε fema, hanma naxan a tuli matima gbansan, na falane birin a sonne yitama a ra nen, birin yi a kiti.

²⁵ A miriya wundone minima nen kenenni. Nayi, a xinbi sinma nen, a yetagin yi lan bɔxon ma, a yi Ala batu, a yi a fala, a naxa, "Nondin na a ra, Ala ε tagi."

Fe yibasanna denkeleya yamani

²⁶ Ngaxakedenne, ε xa nanse liga ε na ε malan waxatin naxan yi? Birin xa fa e nun betina nde, hanma xaranna, hanma Alaa fe makenenna, hanma xui gbetena nde, hanma xui madanguna. Na birin xa findi denkeleya yamaan soɔe so feen na.

²⁷ Xa muxuna ndee falan tima xui gbeteni, muxu firin hanma saxan, ne birin xa falan ti keden keden yeen ma. Koni e naxan falama fo muxu gbete xa na radangu. ²⁸ Xa muxu mi na naxan a bunna fale, na kanna xa a dundu denkeleya yamani nayi, koni a xa falan ti e nun Ala tagi. ²⁹ Nabine tan,

* 14:21: Esayi 28.11-12

muxu firin hanma saxan naxanye nabiya falane tima, ne xa falan ti, bonne yi e falan fεsεfεsε. ³⁰ Koni xa muxuna nde dōxi ε tagi malanni, Ala yi fena nde makenεn a xa, a lan nεn, fala ti singen xa a dundu singen. ³¹ Amasōtō a lan nεn, ε xa nabiya falane ti keden keden yεεn ma alogo ε birin yi xaranna sōtō, ε yi ralimaniya. ³² Nabine kisena e nōn nan bun, ³³ bayo Ala mi findixi fe yibasanna Ala ra, koni fō bōpε xunbenla.

A ligan kii naxan yi denkeleya yama sarijanxine birin yi, ³⁴ naxanle xa e dundu malanni, amasōtō e mi lan e falan ti, koni e xa e yetε magodo alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ³⁵ Xa e waxi a xōn ma, e xa yirena nde yεε to, e xa e xεmεne maxōdin e konni. Naxanla na falan ti malanni, yagi feen nan na ra.†

³⁶ Alaa falan minixi ε konna nin ba? Hanma a faxi ε tan nan keden ma ba? ³⁷ Xa muxu yo a mirima fa fala nabiin nan a tan na hanma Alaa Nii Sarijanxina kisena a yii, n feen naxanye sebema ε ma, a lan nεn a xa ne kolon fa fala Marigina yamarine nan ne ra. ³⁸ Xa a mi falani ito yatε, a fan mi yatεma.

³⁹ Nanara, ngaxakedenne, nabiya falane ti xōnla xa ε suxu. E mōn nama tōnna dōxō xui gbεtε fala feen na. ⁴⁰ Koni feen birin xa yεba ki fapi a kiraan xōn ma.

15

Yesu keli fena sayani

¹ Nba, ngaxakedenne, n xa Yesu a fe Xibaru Fajina fe rabira ε ma, n naxan nali ε ma, ε yi a rasuxu, ε sōbε soxi naxan yi, ² ε kisixi naxan xōn, xa ε a suxu alo n na a ralixi ε ma kii naxan yi. Xa na mi a ra, ε bata la a ra fuuni na yi.

³ A singen naxan na, n naxan sōtōxi, n bata na rali ε ma: Alaa Muxu Sugandixin faxaxi en yulubine nan ma fe ra, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁴ A maluxun nεn, a sayaan soge saxande lōxōni a keli sayani, alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi. ⁵ A yi a yetε yita Piyeri ra, na xanbi ra a xεra fu nun firinne. ⁶ Na xanbi ra, denkeleya

muxun kεmε suulun e nun nde yi a to waxati kedenni. Na wuyaxi mōn e nii ra, koni nde bata faxa. ⁷ Na xanbi ra, Yaki yi a to, a xεrane birin yi a to mōn.

⁸ Dōnxεn na a yi a yetε yita n tan fan na, n tan naxan luxi alo diin naxan mi bari a waxatini. ⁹ Amasōtō xεraan birin gbo n tan xa. N tan mi sa lan nεn, a fala n ma a “xεrana,” amasōtō n bata yi Alaa denkeleya yamaan besεnxōnya. ¹⁰ Koni Alaa hinanni, a yi n kεpaan masara iki. A hinanna naxan nagidixi n ma na mi luxi fuuni, bayo n wali nεn dangu xεraan bonne birin na. N tan mi a ra koni Alaa hinanna nan yi n bōpεni. ¹¹ Nayi, xa a findi n tan na, xa a findi e tan na, nxu ito nan kawandi bama. E fan bata la na nan na.

En keli fena sayani

¹² Nba, nxu to kawandin bama fa fala Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani, nanfera ε tan ndee a falama fa fala faxa muxune mi kelima sayani? ¹³ Xa faxa muxune mi kelima, na bunna nεεn fa fala Alaa Muxu Sugandixin yetεεn mi yi kelixi sayani na yi nun. ¹⁴ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi kelixi sayani nun, kawandin ba xun mi yi na nxu xōn ma nayi, ε denkeleyaan fan bata lu fuyan. ¹⁵ Naxan dangu na ra, en bata wule seren ba Alaa fe ma nayi amasōtō en bata a fala a a bata a Muxu Sugandixin nakeli sayani. Koni xa faxa muxune mi kelima sayani, na bunna nεεn fa fala, Ala mi a fan nakeliki sayani. ¹⁶ Amasōtō xa faxa muxune mi kelima sayani, Alaa Muxu Sugandixin fan mi kelixi sayani na yi. ¹⁷ Nba, xa Alaa Muxu Sugandixin mi yi keli sayani nun, ε denkeleyaan bata findi fe fuun na, ε mōn ε yulubine yi na yi. ¹⁸ Na bunna nεεn fa fala, naxan bata yi denkeleya Alaa Muxu Sugandixin ma, e faxa, ne bata lō ayi na yi. ¹⁹ Xa en na en yigin saxi Alaa Muxu Sugandixini dunuƣa yi gidini ito nan tun yi, nayi en tan makininkinin dangu muxune birin na.

²⁰ Koni Alaa Muxu Sugandixin bata keli sayani yati! Muxu singe kelixin na a ra sayani faxa muxune yε. ²¹ Bayo sayaan

† 14:35: Yanyina nde naxanla ndee yi Korēnti taan denkeleya yamani naxanye yi darixi maxōdinna tiye kawandi ba waxatini, na yi kawandi baani fu yamaan lan e xa e tuli mati waxatin naxan yi. Koni waxati gbεtε naxanle lan e falan ti alo a falan kii naxan yi Korēnti Singen 11.5 kui.

to faxi muxu kedenna nan xɔn, na kiini mɔn, muxune fan kelima sayani muxu keden peen nan fan xɔn. ²² Muxun birin to faxama nɛn adamadiyani, na kiini mɔn, e birin mɔn kelima nɛn sayani Alaa Muxu Sugandixini. ²³ Koni muxun birin nun a waxati saxin na a ra, Alaa Muxu Sugandixin nan muxu singen na naxan keli sayani. Na xanbi ra, a muxune fan kelima nɛn sayani a fa waxatini. ²⁴ Na na dangu, a rapanna na a li, Yesu fama mangayane nun nɔyane nun sɛnbene birin kaladeni nɛn, a yi mangayaan naxɛɛ a Fafe Ala ma. ²⁵ Amasɔɔ a fɛrɛ mi na fɔ Yesu xa mangayaan liga nɛn han Ala yi a yaxune birin sa a sanna bun ma. ²⁶ Yaxun naxan halagima dɔnxɛn na, na nan sayaan na. ²⁷ Amasɔɔ Kitabun bata a fala, a naxa, “A bata seen birin lu a sanna bun.”* Koni a to a fala a seen birin bata lu a bun ma, na fixa fa fala Ala mi na yɛ ma naxan seen birin luxi a tan bun ma. ²⁸ Seen birin na lu a bun ma, nayi a tan yɛtɛna, Alaa Dii Xɛmɛn fan luma nɛn Ala bun ma naxan seen birin saxi a bun ma, alogo Ala xa lu seen birin xun na feen birin yi.

²⁹ Xa na kii mi a ra, muxun naxanye rafuxi igeni faxa muxune fe ra ne nanse fenma? Xa faxa muxune mi kelima, nanfera muxune rafuma igeni ne fe ra? ³⁰ Nxu tan fan, nanfera nxu tan gbalon dɛ be waxatin birin? ³¹ Ngaxakedenne, n sayaan dɛ lɔxɔ yo lɔxɔ. N binyen naxan sɔtɔxi ɛ to lu Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n bata n kɔlɔ na nin, jɔndin nan na ra. ³² Xa n dalise xajɛne yɛngɛxi Efesi taani adamadiine feene nan tun yi, na munanfanna mundun yi n ma nayi? Xa faxa muxune mi yi rakeɛ sayani nun, nayi en yi sandani ito suxuma nɛn nun, “En na en dɛge, en yi en min bayo en faxan nɛn tila.”†

³³ E nama ɛ mayenden amasɔɔ, “Xɔyi jaxine sɔn fajin kalama nɛn.” ³⁴ ɛ mɔn xa xaxili sɔtɔ alo a daxa kii naxan yi. ɛ fata yulubi feene ra. ɛ tan nde mi Ala kolon, n na ito falama ɛ yagin nan ma.

Fati bɛnden keli fena sayani

* **15:27:** Yaburin 110.1 † **15:32:** Esayi 22.13 ‡ **15:45:** Adama singena fe toma Dunuɔa Fɔlɔn 2.7 kui. Adama dɔnxɛ ra xina, na findixi Yesu nan na.

³⁵ Ndee maxɔdinna tima nɛn, e naxa, “Faxa muxune kelima sayani di? E fama fati bɛnden sifan mundun yi?”

³⁶ Xaxilitarena! I na sansiin woli i ya xɛɛn ma waxatin naxan yi, a mi solɛ fɔ a lu faxan yiyani singen. ³⁷ I mi sii se binla xan wolima koni fɔ a sansi kɛsɛdin tun, maala hanma sansi gbɛtɛ. ³⁸ Koni Ala nan sansiin nasolima a binli gbo ayi alo a rafan a ma kii naxan yi. A tan nan sansiin siyaan birin binla kɛɔaan nagidima a ma.

³⁹ Niimaseen birin fatin keden mi a ra. Muxun fatina a danna, suben fatina a danna, xɔliin fatina a danna, yɛxɛn fatina a danna. ⁴⁰ Kore xɔnna fatine na yi, dunuɔa fatine na yi. Kore xɔnna fatine nɔrɔna a danna, dunuɔa fatine nɔrɔna a danna. ⁴¹ Sogen gbee nɔrɔna a danna, kiken gbee nɔrɔna a danna, sarene fan gbee nɔrɔna e danna, saren keden kedenna birin ma nɔrɔna a danna.

⁴² Faxa muxune na keli, a ligama na kii nin. Fati bɛnden naxan maluxunma, a nɔɛ kalɛ. Koni a na keli faxa muxune tagi, a mi nɔɛ kalɛ. ⁴³ A maluxunma waxatin naxan yi, a mi fan, sɛnbɛ mi a ra. Koni a na keli, a nɔrɔxi, sɛnbɛna a yi kati! ⁴⁴ A maluxunma waxatin naxan yi, fati bɛnden nan yi a ra, a na keli, ariyanna fatin nan na ra. Xa fati bɛndɛna en yi be, ariyanna fatin fan na yi. ⁴⁵ Amasɔɔ a sɛbɛxi Kitabun kui iki, a naxa, “Adama, Alaa Muxu daxi singen yi findi dapɔxɔn na.”

Koni Adama dɔnxɛ ra xina,‡ Yesu, na yi nii rakisin fi yamaan ma. ⁴⁶ En mi ariyanna fatini ito singe sɔtɔma fɔ fati bɛndɛna, na xanbi ra, en ariyanna fatin sɔtɔma nɛn na yi. ⁴⁷ Adama singe ra xina, Ala na daxi bɔxɔni ito bɛnden nan na. Adaman firindena, na kelixi ariyanna nin. ⁴⁸ Naxan daxi bɛndɛni ito yi, dunuɔa muxune na nan maliga yi. Muxun naxan sa kelixi ariyanna yi, ariyanna gbee muxune nun na nan maliga. ⁴⁹ En to bata maliga adama ra naxan minixi bɛndɛni, en mɔn fama maligadeni na kiini ariyanna gbee muxun na.

⁵⁰ Ngaxakedenne, n naxan ma, na ni ito ra fa fala naxan daxi fati bɛnden nun

wunla ra, e mi nɔɛ Alaa Mangayaan sɔtɛ. Seen naxan kunma, na mi luma habadan.

⁵¹ Ɛ tuli mati, n wundo feen nan falama. En birin mi faxɛ, koni en birin maxɛtɛma nɛn. ⁵² Amasɔtɔ xɔta dɔnxɛn na fe waxatin naxan yi, faxa muxune kelima nɛn, e habadan nii rakisins ɔtɔ, en birin yi maxɛtɛ mafuren benun yɛ magira. ⁵³ Amasɔtɔ en fati bɛnden naxan kalama, a fɛrɛ mi na fɔ a xa maxɛtɛ fatin na naxan mi kalɛ. A faxa daxin yi maxɛtɛ a faxataren na. ⁵⁴ Nanara, en fatin naxan kalama, a na maxɛtɛ fati kalataren na waxatin naxan yi, a faxa daxin yi maxɛtɛ faxataren na. Na na liga, Kitabuna falan bata kamali nayi, a naxa, “Sayaan bata halagi nɔ sɔtɔn bun.”

⁵⁵ “Sayana, i ya nɔɔn minɛn yi?”

Sayana, i faxa ti sɛnbɛn minɛn yi?”

⁵⁶ Sayaan faxa ti sɛnbɛn nan yulubin na, yulubin fan sɛnbɛn nan sariyan na. ⁵⁷ Koni barikan xa bira Ala xa naxan nɔɔn fima en ma a Muxu Sugandixin barakani en Marigi Yesu.

⁵⁸ Nanara, n nafan ngaxakedenne, ɛ sɔbɛ so ki faji! Ɛ nama yimaxa. Ɛ lu wale Marigin xa waxatin birin amasɔtɔ ɛ a kolon fa fala ɛ wanla naxan kɛma Marigin xa, fe fuu mi na ra mumɛ!

16

Yiimalanna Yerusalɛn dɛnkɛlɛya muxune xa

¹ Ɛ naxan sɛbɛxi yiimalanna fe yi lan yama sarijanxina fe ma Yerusalɛn taani, en fa na ma. Ɛ liga alo n yamarin naxan fi Galati yamanan dɛnkɛlɛya yamaan malanne ma. ² Xati yo xati, ɛ keden kedenna birin xa gbetina nde ramara a danna ɛ konne yi, lan ɛ fɛrɛn yatɛn ma, alogo ɛ nama n faan mamɛ ɛ yii malan feen na. ³ N na fa waxatin naxan yi, ɛ na muxun naxanye sugandi, n ne rasigama nɛn kɛdina e yii, e yi ɛ kiseene xali Yerusalɛn taani. ⁴ Koni xa a lan n tan yɛtɛn xa siga, fɔ nxu birin xa siga na yi.

Pɔli a wanle fe

⁵ N na dangu Masedoniya yamanani waxatin naxan yi, n sigama nɛn ɛ konni, bayo n danguma nɛn na. ⁶ N waxati dando tima nɛn ɛ konni, hanma xunbeli waxatin

birin. Nayi, ɛ yi n fanda n ma sigatini. ⁷ Amasɔtɔ n mi waxi a xɔn ma, n xa ɛ to gbansan, n dangu. N wama nɛn n xa waxatidi ti ɛ konni, xa Marigin tin. ⁸ Koni n luma nɛn Efesi taani han Se Xaba Singen Sali lɔxɔna. ⁹ Bayo dɛɛn bata rabi n xa n yi n ma wanla kɛ, anu n yɛngɛ faane wuya.

¹⁰ Xa Timɔtɛ fa, ɛ a yisuxu alogo xamin yo nama a suxu, amasɔtɔ a walima Marigin nan xa alo n tan. ¹¹ Nayi, muxu yo nama a rapaxu. Koni ɛ a fanda a sigatini bɔɲɛ xunbenli, alogo a mɔn xa xɛtɛ n fɛma, amasɔtɔ nxu nun dɛnkɛlɛya muxun bonne a mamɛma be.

¹² Ɛ naxan sɛbɛxi en ngaxakedenna Apolosi a fe ra, en fa na ma. N bata a mafan han alogo a xa siga ɛ konni e nun dɛnkɛlɛya muxun bonne, koni a ɲɛnige ma fe mi yi a ra a xa na liga singen. Xa a fɛrɛn sɔtɔ, a sigama nɛn.

Yamari dɔnxɛne nun xɔntɔnne

¹³ Ɛ lu ɛ yɛɛ ra yi, ɛ lu dɛnkɛlɛyani. Ɛ wɛkile, ɛ sɛnbɛn sɔtɔ. ¹⁴ Ɛ feen birin liga xanuntenyaan nin.

¹⁵ Ɛ a kolon a Esitefana nun a denbayaan nan singe tubi Yesu ma Akaya yamanani, e yi e yɛtɛ lu yama sarijanxina wanla ra. Ngaxakedenne, n na ɛ mafanma, ¹⁶ ɛ xuru na muxu sifane ma naxanye birin e yixɔdɔxɔma wanli ito yi.

¹⁷ N bata sɛwa Esitefana fa feen na, e nun Foritunatusi nun Axayikusu. Ɛ to mi yi be, naxan yi dasaxi n ma e na so nɛn n yii ɛ funfuni. ¹⁸ E bata n nii yifan n ma alo e ɛ nii yifan ɛ ma kii naxan yi. Ɛ na muxu sifane wali faji kolon.

¹⁹ Asi yamanan dɛnkɛlɛya yamane ɛ xɔntɔn. Akila nun Pirisila nun dɛnkɛlɛya yamaan naxanye e malanma e banxini, ne ɛ xɔntɔnma Marigin xinli ki faji! ²⁰ Dɛnkɛlɛya muxun naxanye birin be, ne ɛ xɔntɔnma. Ɛ bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni.

²¹ N tan Pɔli nan xɔntɔn xuini itoe sɛbɛma n yiin na.

²² Naxan mi Marigin xanuma, dangatɔɔn nan na ra.

N naxa, “Nxu Marigina, fa xulɛn!” ²³ En Marigi Yesu a hinanna xa lu ɛ xɔn. ²⁴ N

ma xanuntenyana ε birin xa Alaa Muxu
Sugandixin Yesu barakani.

Kɛdi Firindena Korɛnti Kaane Ma Pɔli Alaa Falan Kɛdi Firindena Korɛnti Kaane Ma

Kɛdi firinden i to xɔdɛxɛn nan yitama Pɔli nun Korɛnti dɛnkɛɣa muxune tagi. Muxuna ndee yi e yɛ, ne bata yi sike Pɔli a xɛrayaan ma e yi a bɔtɛ raba. Na feen yi Pɔli xɔlɔ han! Koni hali na, a mɔn yi a xanuntenyaan yitama Korɛnti kaane ra e nun a mɔn yi wama e lanna xɔn ma kii naxan yi. Nanara, a to e xili fajine mɛ, a feene bata lan fɔlɔ, a yi sɛwa (sora 7.5-15).

Kɛdin fɔlɔna, a tan yetɛɛn mantɔrɔ paxine nan yɛbama, a naxanye sɔtɔ Efesi yamanani (1.1-11), a fe xɔdɛxɛ gbɛtɛye fan yɛba naxanye dangɔ e nun Korɛnti kaane tagi. A mɔn yi xɛrayaan wanla tɔnɔna fe fala, Marigi Yesu naxan xɛxi. Nayi, a yi a yɛba nanfera a yetɛ findi muxu a fe maxɔdɛxɛn na a kɛdi danguxin kui e nun a sɛwaxi kii naxan yi na fe ra bayo a bata a to fa fala na tɔnɔn bata lu e ma (sora 1.12 han sora 7.16).

A yi yiimalanna fe fala lan Yudaya yamanani dɛnkɛɣa muxune fe ma (sora 8 han 9). A yi a fala Korɛnti kaane xa a e xa kiin ti fonisireyani.

Kɛdin napanna fala ti kiin masaraxi ndedi (sora 10 han 13). Pɔli falan tima muxune ma naxanye a falama a Yesu a xɛra mi a tan na. Kɛdin napanxi xanuntenya falane nan ma (sora 13.11-13).

Kitabun yireni i to kui, Pɔli nɛma a xɛrayaan xun mafalama, a mɔn Xibaru Fajin yetɛɛn xun mafalama. Xa a kataxi alogo a xɛrayaan sɛnbɛn xa kolon, a yi na ligama nɛn alogo muxune xa tin Yesu a fe Xibaru Fajin na, Alaa Muxu Sugandixin yi kolon Marigin na.

Duban nun xɔntɔnne

¹ N tan Pɔli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛraan na Ala sagoni, n tan nan kɛdini i to sɛbɛma ɛ ma, nxu nun en ngaxakedenne Timote, siga dɛnkɛɣa yamaan ma Korɛnti taani e nun muxu sarijanxine birin Akaya yamanani.

² En Fafe Ala nun en Marigin Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ɛ ma.

Pɔli yi barikan bira Ala xa

³ En barikan bira en Marigi Yesu a Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa, en Fafe kininkininna kanna, Ala naxan muxune ralimaniyama. ⁴ A en nalimaniyama en ma tɔrɔne birin yi nɛn alogo en xa nɔ tɔrɔ muxune ralimaniyɛ na limaniyaan xɔn Ala naxan fixi en ma. ⁵ En nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔma en bode xɔn kii naxan yi, en ma limaniyaan gboma ayi Alaa Muxu Sugandixin barakani na kii nin. ⁶ Xa nxu tɔrɔ, na findixi ɛ ralimaniya fɛrɛn nun ɛ rakisi fɛrɛn nan na. Xa nxu limaniyaan sɔtɔ, ɛ fan limaniyaan sɔtɔma nɛn, alogo ɛ xa sɛnbɛn sɔtɔ tɔrɔne bun, en na tɔrɔ en bode xɔn ma waxatin naxan yi. ⁷ Nxu mɔn laxi ɛ ra ki fajɪ, bayo nxu a kolon fa fala en to tɔrɔma en bode xɔn, en limaniyaan sɔtɔma nɛn en bode xɔn.

⁸ Nba, ngaxakedenne, nxu tɔrɔn naxanye sɔtɔ Asi yamanani, nxu waxi ɛ rakolon feni ne ra. Goronna naxan sa nxu xun ma, na yi binya han! Nxu mi yi a nɔɛ! Nxu yigitɛɛ nɛn, a nxu mi yi kisima sayaan ma. ⁹ Nxu yi nxu mirixi nun fa fala sayaan bata ragidi nxu ma. Koni na ligaxi nɛn alogo nxu nama la nxu yetɛ ra fɔ Ala naxan faxa muxune rakelima sayani. ¹⁰ A bata nxu xunba sayaan gbalon ma, a mɔn fama nxu xunbadeni nɛn. Nxu bata nxu yigi ti Ala ra yati fa fala a mɔn luma nxu xunbɛ, ¹¹ ɛ nɛma nxu malima Ala maxandideni. Nayi, Ala hinanma nɛn nxu ra masɔtɔ muxu wuyaxi a Ala maxandin xɔn, nanara muxu wuyaxi fan mɔn nɔɛ nɛn barikan birɛ Ala xa nxɔ fe yi.

Pɔli yi a waxɔn feene maxɛtɛ

¹² Nxɔ binyen ni i to ra: Nxu xaxinla sereyaan bama, nxu bata sigan ti dunɔɲa yi Alaa sarijananna nun tinxinni, a gbengbenna ɛ mabinni. Muxune fe kolonna mi yi a ra, koni Alaa hinanni. ¹³ Nxu mi sese sɛbɛma ɛ ma ɛ mi naxan xaranɲɛ, ɛ yi a kolon. A xɔnla n na ɛ xa a kolon a fajin na, ¹⁴ alo ɛ to a kolonxi ndedi fa fala nxu findixi ɛ binyen nan na en Marigi Yesu fa waxatini alo ɛ fan findixi nxu gbeen na kii naxan yi.

¹⁵ N to laxi ito ra, n yi a miri, fa fala n xa siga ε tan nan fēma singen alogo ε xa a tōnōn sōtō sanja ma firin. ¹⁶ Amasōtō n bata yi a miri, n xa dangu ε xōntōnjē n nēma sigē Masedoniya yi waxatin naxan yi. Na xanbi ra, n xetematōōn mōn yi dangu ε konni keli Masedoniya yi, ε yi n mali siga feen na Yudaya yi. ¹⁷ N feni ito ragidi waxatin naxan yi, n na ligaxi fuun nin ba? Hanma, n ma feene ligē alo adamadiin bonne ba? N yi “ōn” e nun “ēn-ēn” falan sanja yi kedenni? ¹⁸ Koni Ala to tinxin, nxu falan naxan tixi ε xa, na mi findixi wulen nun jōndin na sanja ma kedenni. ¹⁹ Amasōtō Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Alaa Dii Xēmēna, Silasi nun Timōte nun n tan yetēēn naxan ma fe kawandi ba ε tagi, na falan mi findixi fala firinna ra, alo “ōn” e nun “ēn-ēn.” Fala gbete mi a tan yi, fō “ōn!” ²⁰ Amasōtō Ala bata en tuli sa feen naxan birin na, ne kamalixi Yesu a falani ito xōn fa fala “ōn.” Nanara, nxu fan a falama Yesu barakani fa fala, “amina,” Ala binya feni. ²¹ Amasōtō Ala yetēēn nan nxu tan nun ε tan senbe soxi a Muxu Sugandixini. A bata en masusan turen na en sugandi feen na, ²² a yi a taxamasenna sa en ma, a a Nii Sarijanxin naso en bōjēni a lu alo se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa la fe famatōne ra.

²³ Ala nan n seren na, n bata n kōlō n niini: Xa n mi xetēxi Korēnti yi na ligaxi nēn alogo n nama ε raxōlō. ²⁴ Fa fala nxu nōōn sōtōxi ε denkeleyaan xun na, na mi a ra. Koni en walima nēn en bode xōn ma ε sēwana fe ra amasōtō ε senbe soxi denkeleyani.

2

¹ Nanara, n bata a ragidi fa fala n nama xete ε konni xōlōni. ² Amasōtō xa n na a liga ε xōlō, nde n tan nasēwama ba ε tan na, n naxanye raxōlōxi? ³ Nanara, n kēdin sēbēxi ε ma* fa fala n mi yi sigama ε konni, alogo n nama na muxune raxōlō naxanye findē n sēwa xunna ra. N yi laxi a ra, a n ma sēwan findē en birin ma sēwan na. ⁴ N kēdin sēbēxi ε ma tōrō gbeen nun bōjē rafōrōn nun yēēgen nin. N mi yi waxi ε

raxōlō feni, koni n yi ε rakolonma nēn, a n na ε xanuxi han!

Fe jaxi rabaan mafelu fena

⁵ Xa ε tan nde findi yamaan naxōlō fēēn na, a mi n tan xan naxōlōxi, koni fō ε tan yamaan birin, anu jōndin naxan na, a nde nan tun naxōlōxi. ⁶ E wuyaxi to bata a haken saran a ra, na bata a li. ⁷ Nba, iki, fō ε xa na kanna mafelu nēn, ε yi a ralimaniya, alogo a bōjēn nama fōrō gbeen ti han a yigitēgē. ⁸ Nayi, n bata ε mafan, ε mōn xa ε xanuntēnyaan yita a ra. ⁹ Bayo n na a sēbēxi ε ma nēn alogo n xa ε sōnna kolon, xa ε xuruxi feen birin yi. ¹⁰ E na muxun naxan mafelu, n fan na mafeluma nēn. N tan na naxan mafelu, xa n bata na mafelu, n na ligama ε tan nan ma fe ra Alaa Muxu Sugandixin yēē xōri, ¹¹ alogo Setana nama en mayenden, bayo en na a waxōn feene kolon.

¹² Nba, n siga Tirowasi taani Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni waxatin naxan yi, n yi a to fa fala Marigin bata dēēn nabi n xa mēnni. ¹³ Koni n xaxili mi yi saxi, amasōtō n mi ngaxakedenna Tito lixi na. Nanara, n yi n jūngu mēn kaane ma, n siga Masedoniya yi.

Yesu nan tima en yēē ra

¹⁴ Koni Ala tantun, amasōtō a Muxu Sugandixina en nasoma a fangan bun ma nēn, a ti en yēē ra siga yiren birin yi, a kolonna yi xuya ayi en xōn ma alo se xiri fajin naxan xuyama ayi. ¹⁵ Amasōtō en luxi nēn alo wusulanna xirina Alaa Muxu Sugandixin naxan ganma, a rali Ala ma yamaan birin tagi, kisi muxune nun kisitarene. ¹⁶ A findixi sayaan xirin nan na muxuna ndee xa naxanye xalima sayani. A findi nii rakisīn xirin na ndee gbete ye xa naxanye xalima nii rakisini. Nde nōē wanli ito kē? ¹⁷ Anu, nxu tan mi luxi alo muxun naxanye Alaa falan findima yulaya seen na. Koni nxu tan falan tima Alaa Muxu Sugandixin barakan nin fata Ala ra nxu bōjē fixēn na Ala yetagi.

3

Layiri nēnēn walikēne

* **2:3:** A kēdin naxan ma fe falama be, yanyina nde na mi ramaraxi muxune yii to.

¹ Nxu mən bata nxu yete matəxə fəlo ba? Hanma nxu makoon mən nxu dentege kedine ma ba naxanye nxu tənən falama ε xa hanma ε naxanye sebema bonne ma nxə fe yi alo muxuna ndee kii naxan yi? ² E tan yeteen findixi nxu dentege kedin nan na, naxan sebexi nxu bəne yi, muxune birin nəe naxan kolonje, e a xaran. ³ E bata findi kedin na Alaa Muxu Sugandixin naxan sebexi nxə wanla xən, naxan mi sebexi duba igen na hanma gəme walaxan fari,* koni habadan Alaa Nii Sarijanxin nan na sebexi fati walaxane ma ε bəne yi.

⁴ Na yigin nan en yi Ala yetagi a Muxu Sugandixin barakani. ⁵ Anu, na mi na ra fa fala senbena nxu ra nxu na wanla ke, koni nxu senben kelixi Ala nan yii. ⁶ A tan nan senben fixi nxu ma, a nxu xa layiri nenən wanla ke, naxan mi fataxi sariya sebexin na fə Alaa Nii Sarijanxina. Amasəto sariya sebexin sayaan nan nafama, koni Alaa Nii Sarijanxin nii rakisın nan fima.

⁷ Nba, sariyan naxan sayaan nafaxi, naxan yi kerendenxi gəme walaxan ma, xa na faxi binyeni han Musa yetagin yi mayilen a nərən, Isirayila kaane mi nə e yeen tiye a ra hali a yetagin nərən to yi sigama janje, xa na fa na binyen sifani, ⁸ Alaa Nii Sarijanxin wanla binyen mi gboma ayi dangu na ra ba? ⁹ Wanla naxan muxune yalagima, xa na findi binyen na, wanla naxan muxune ratinxinma Ala yete ra yi, na binyen gboma ayi nən han dangu na ra. ¹⁰ Naxan yi findixi binyen na nun, na mi fa a ra iki binye fisamantenni ito a fe ra. ¹¹ Awa, nərən naxan yi janma, xa na faxi binyena nde yi, nayi naxan luma habadan, na tan ma binyen danma minən?

¹² Nanara, na yigin to en yii, en xaxili ragidixi han! ¹³ En tan mi ligaxi alo Musa, naxan yi dugin soma a yetagin xun na alogo Isirayila kaane nama a mayilenna to, naxan yi sigama janje. ¹⁴ Koni e bənen bata yi xədxə ayi. Bayo han to, e nēma Layiri Fonna Kitabun xaranje, a luxi alo na dugin mən na yi, e mi a yete to. A munma ba singen, bayo a mi be fə Alaa

Muxu Sugandixini. ¹⁵ Hali to, e nēma Musaa Kitabun yirene xaranje, dugin soxi e bənen xun na. ¹⁶ Koni muxun na a yete rafindi Marigin ma, dugin bama nən na yi.† ¹⁷ Bayo Marigin nan Nii Sarijanxin na. Marigina Nii Sarijanxin denaxan yi, xərəyaan nan mēni. ¹⁸ En tan birin, Alaa binyen nan mayilenma en yetagine ma, anu en mi dugin soma en yetagin xun na. En luma maxete a tan maligan nan na, en ma binyen yi siga gboe ayi, fata Marigin na, naxan findixi Alaa Nii Sarijanxin na.

4

¹ Nanara, wanli ito to en yi Alaa kinink-ininni, nxu mi tunnaxələma nxu ma. ² Nxu bata nxu me yagi fe luxunxine birin na, nxu mi fefe ligama yanfani, nxu mi Alaa falan maxetema. Koni nxu jəndin nan mayitama, alogo muxune birin xa nxə lannayaan nakərəsi e xaxinle yi Ala yetagi. ³ Nxu Yesu a fe Xibaru Fəjin naxan nalima, xa na mən luxunxi, a luxunxi muxune nan ma naxanye halagima. ⁴ Dunujani ito mangan Setana bata denkeleyatarene xaxinle yidimi alogo e nama Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fəjin nərən to dege. Alaa Muxu Sugandixin nan Ala sawuran na. ⁵ Nxu mi nxu yete a fe kawandi xan bama, fə nxu a falama Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na, e nun nxu bata findi ε walikene nan na Yesu a fe ra. ⁶ Amasəto Ala naxan a falaxi, a naxa, “Kenenna xa mini dimini,”* na Ala nan a ligaxi kenenna yi lu en bəneni, alogo en xa Alaa binyen kenenna kolon, naxan a Muxu Sugandixin yetagin ma.

⁷ Koni en na nafulu kenden namaraxi bende fejene nan kui naxanye findixi en fati bendene ra, naxan a yitama a senbe fisamantenni ito findixi Ala gbeen nan na, a mi kelixi en tan ma. ⁸ Nxu yigbetenxi kiin birin yi, koni nxu mi yilunburunxi! Nxu xaminxi koni nxu mi yigitexexi! ⁹ Nxu besenxənyaxi, koni nxu mi rabənxinxi! Nxu rabiraxi koni nxu mi halagixi! ¹⁰ Nxu Yesu a sayaan tərən tongoma nxu fatini waxatin

* **3:3:** Nabi Musaa sariyan nan yi sebema walaxan fari. A mato Xərəyaan 24.12 kui. Nabi Yereimi fan a fala nən fa fala sariya nənən na fa, na fa sebema muxune bəneni benun a xa sebe walaxan ma. A mato Yereimi 31.33 nun Esekiyəli 11.19 nun 36.26-27 kui. † **3:16:** A mato Xərəyaan 34.34 kui. * **4:6:** Dunuja Fəln 1.3

birin, alogo Yesu a dunuƴa yi gidin fan xa makenen nxu fatin xɔn. ¹¹ Hali nxu to nxu nii ra, nxu sayaan dɛ waxatin birin Yesu a fe ra, alogo a dunuƴa yi gidin xa makenen nxu fati bɛndɛn xɔn. ¹² Na bunna nɛɛn fa fala sayaan walima nxu tan yi koni nii rakisin nan walima ɛ tan yi.

¹³ A sɛbɛxi Kitabun kui, a naxa, “N dɛnkɛɛyaxi, nanara n yi falan ti.”† Nxu tan nan fan falan tima dɛnkɛɛyani na xaxili kedenni amasɔɔ nxu bata dɛnkɛɛya. ¹⁴ Bayo nxu a kolon fa fala Ala naxan Marigi Yesu rakɛɛxi sayani, na nan en fan nakelima sayani Yesu xɔn, a yi en birin malan en bode xɔn a yɛtagi. ¹⁵ Na birin ligama ɛ tan nan ma fe ra alogo Alaa hinanna xa siga warɛ, a yi muxu wuyaxi li, e barika biran yi gbo ayi, na yi findi Alaa binyen na.

En yigin saxi se totarene yi

¹⁶ Nanara, nxu mi tunnaɔlɔma nxu ma. Hali nxu fati bɛndɛn to danguma, koni niin naxan nxu yi, na findima nɛn a nɛnɛn na lɔxɔ yo lɔxɔ. ¹⁷ Bayo, en tɔrɔdin naxan yi waxatidini ito bun ma dunuƴa yi, na mi gbo xa a sa habadan barayi gbeen ma, en naxan sɔɔma e xɔn. ¹⁸ Nxu bata nxu yigin sa se totarene fari. Bayo seen naxanye toma, ne mi buma, koni seen naxanye mi toma, ne luma nɛn habadan!

5

¹ Amasɔɔ en na a kolon fa fala en niin fati bɛndɛn nin naxan luxi alo en dɔxɔ bubuna dunuƴa yi. Xa na kala, habadan banxina en yii naxan findixi ariyanna fatin na Ala wali xɔnna, muxune mi naxan nafalaxi. ² Nba, iki en kutunma bubuni ito yi, en fati bɛndɛna, bayo en ma habadan dɔxɔden xɔnla en suxuma ki faɲi, alogo ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina. ³ Bayo en na na dugin so en mi fa luma alo en nagenla na a ra. ⁴ Amasɔɔ en nɛma bubuni ito kui, en kutunma, en tɔrɔxi. En mi waxi dugi fonna ba feni en ma, koni a xɔnla en na, ariyanna fatin xa sa en ma alo dugina, alogo seen naxan faxama, nii rakisin xa findi na rapanna ra. ⁵ Ala en daxi na feen nan ma. A bata a Nii Sariɲanxin fi en ma, a lu alo se singen naxan soxi en yii

taxamasenna ra alogo en xa la fe famatɔne ra.

⁶ Nanara, en xaxili ragidixi waxatin birin. En mɔn a kolon fa fala fanni en na en konni fati bɛndɛni ito yi, en nun Marigin dɔxɔden tagi kuya. ⁷ Amasɔɔ en sigan tima dɛnkɛɛyaan nan xɔn ma, koni se toxin mi a ra. ⁸ Anu, en xaxili ragidixi. A rafanɲɛ en ma, en keli fati bɛndɛni ito yi, en sa dɔxɔ Marigin konni. ⁹ Naxan xunna kenla ra en xa, en yi Ala kɛnɛn, xa en lu en fati bɛndɛni hanma en faxa. ¹⁰ Amasɔɔ a fɛrɛ mi na fɔ en birin xa ti kɛnɛnni Alaa Muxu Sugandixina kiti saden yɛtagi nɛn. Muxune birin e kɛwanle saranna sɔɔma nɛn keden keden yɛɛn ma, a naxan nabaxi a dunuƴa yi gidini, a faɲina hanma a ɲaxina.

Ala nun muxune tagini tɔnna

¹¹ Nxu to Marigin yɛɛragaxun kolon, nanara, nxu kataxi, nxu xa muxune sɔɔ. Ala nxu kolon ki faɲi. N ma miriyani, ɛ fan nxu kolon ɛ xaxinli. ¹² Nxu mi kataxi nxu mɔn xa nxu yɛtɛ matɔxɔ ɛ xa. Koni nxu fɛrɛn nan fima ɛ ma, ɛ yi ɛ kanba nxɔ fe yi, alogo ɛ xa nɔ na muxune yabɛ naxanye e kanbama e tofanni benun e xa e kanba e bɔɲɛ yi feene yi. ¹³ Xa xaxilitaren nan nxu tan na, na Ala nan ma. Koni xa xaxilimaan nan nxu ra, na ɛ tan nan xa. ¹⁴ Amasɔɔ Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaan nan nxu karahanma, nxu tan to laxi a ra fa fala a muxu keden peen nan faxaxi birin xa, nayi, birin bata faxa a tan yi. ¹⁵ A bata faxa muxun birin xa. Nanara, muxun naxanye e nii ra, ne mi fa e nii ra e yɛtɛ xa sɔnɔn, koni fɔ naxan faxaxi, a keli sayani e tan xa.

¹⁶ Nba, iki en mi fa muxu yo yatɛma adamadiyaan kiraan xɔn. Hali en to yi Alaa Muxu Sugandixin yatɛma na kiini nun, en mi fa na ligama. ¹⁷ Nayi, xa muxu yo Alaa Muxu Sugandixini, na kanna bata findi dali nɛnɛn na. A kɛɲa fonne bata dangu, a nɛnɛne bata fa! ¹⁸ Na birin kelixi Ala nan ma, naxan en nun a tan tagini tɔnxi a Muxu Sugandixin xɔn, a yi wanla so en yii a en fan xa a tan nun bonne tagini tɔn. ¹⁹ Bayo, Ala a yɛtɛɛn nun dunuƴa muxune tagini tɔnma a Muxu Sugandixin nan xɔn, a mi fa e sɔnna yatɛma. A mɔn bata na tagi tɔn fɛrɛn xibarun taxu nxu ra.

† 4:13: Yaburin 116.10

²⁰ Nayi, Alaa Muxu Sugandixina xerane nan en na. Ala yeteen nan muxune rawekilema en ma falan xon. En naxa, “Nxu bata e mafan Alaa Muxu Sugandixin xinli, e a lu e nun Ala tagin xa yiton.”
²¹ Naxan mi yulubi yo ligaxi, Ala en yulubin saxi na nan ma alogo Ala gbee tinxinna xa lu en yi Yesu barakani.

6

¹ En to walima en bode xon, nxu bata e mafan, e Alaa hinanna naxan sotoxi, e nama na tongo fe fuun na. ² Bayo a falaxi nen, a naxa, “N bata i yabi n ma marafanna waxatini, n yi i mali marakisi loxonni.”*
 A mato, Ala rafan waxatin ni i ra, marakisi loxon ni i ra.

³ Nxu mi sese luyē naxan muxun bire tantanni, alogo fe yo nama to nxo wanla ra.
⁴ Koni nxu kataxi kiin birin yi nxu xa findi Alaa walike fajine ra: tunnafan gbeen nun toron nun fe xodexene nun kontofinle yi.
⁵ Xa e nxu bonbo, nxu nema kasoon na, xa e yamaan nadin nxu ma, xa nxu wali xodexene nun xixolitareyaan nun kamēni.
⁶ Nxu kataxi sarijanna nun fe kolonna nun dijan nun jēnige fajin nun Alaa Nii Sarijanxin nun xanuntenya kendeni, ⁷ e nun jondi falan nun Ala senbeni. Nxu tinxinna rawali yenge so seen nun nxu makantan seen na. ⁸ Nxu neen binyeni, hanma yagini, nxu neen xili kalani hanma xili fajina, nxu tinxin hali nxu to yatexi yanfantenne ra. ⁹ Nxu suxi alo muxun naxanye mi kolonxi, anu nxu kolonxi ki faji. Nxu yatexi alo nxu faxamatōn nan yi a ra nun, anu e mato nxu jējē mi a ra iki ba? Nxu jaxankataxi, koni e munma nxu faxa. ¹⁰ Nxu yatexi muxu sunuxine ra, anu nxu sewaxi waxatin birin. Nxu suxi alo yiigelitone koni nxu bata muxu wuyaxi findi se kanne ra. Sese mi nxu yii, koni nxu gbeen nan seen birin na.

¹¹ Korēnti kaane, nxu bata falan ti e xa kenenni, nxu yi nxu kui feen birin fala e xa.
¹² Nxu mi nxo xanuntenyaan luxunxi e ma, koni e tan bata e gbeen luxun nxu ma. ¹³ N

bata falan ti e xa alo n ma diine. A daxa, e fan xa e kui feene yita nxu ra!

Denkeleyatarene nun denkeleya muxune nama malan

Korēnti Singen 10.14-22, Efesi 5.5-11, Piyeri Singen 2.9-12

¹⁴ E nun denkeleyatarene nama xun xidi wudi kedenna tongo e malan fe kedenna ma. Amasoto tinxinyaan nun tinxintareyaan lanje e bode ma feen mundun yi? Kenenna nun dimin lanje e bode ma ba? ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixin nun Setana noe lanje di? Denkeleya muxun lanxi denkeleyataren ma kiin mundun yi?
¹⁶ Layirin mundun xidixi Ala Batu Banxin nun suxurene tagi? Amasoto habadan Ala Batu Banxin nan en na, alo Ala a falaxi kii naxan yi, a naxa, “N luma nen e ye. N yi n masiga ti e tagi, n findi e Ala ra. E yi findi n ma yamaan na.” ¹⁷ Nanara, Marigin naxa, “E mini ne ye, e e masiga e ra. E nama din se sarijantare yo ra, nayi n tan e rasuxuma nen.” ¹⁸ Marigina Senben Birin Kanna ito nan falaxi, a naxa, “N findima nen e fafe ra, e findi n ma dii xemene nun n ma dii temene ra.”†

7

¹ Bayo Ala to bata en tuli sa feni itoe birin na, ngaxakedenne, en ba feen birin ma naxan fati benden nun niin xosima, en yi lu en ma sarijanna rakamale Ala yēragaxuni.

Poli a sewana

² E bojeni ton nxu xa. Nxu mi tinxintareya ligaxi muxe ra, nxu mi e ratantan, nxu mi e yii se kansun. ³ N mi ito falaxi e yalagi feen xan na, amasoto n bata yi a fala a singeni, n naxa, “E fe nxu bojeni kii naxan yi, en birin na a ra siimayaan nun sayani.” ⁴ N laxi e tan na kati! N na n kanbama e tan nin. E fe n nalimaniyama han n defe. Hali nxu to toron birin yi, n ma sewan dan mi na!

⁵ Amasoto, nxu Masedoniya li waxatin naxan yi, nxu mi matabu yo soto. Nxu yi toroxi kiin birin yi. Matandi tiine yi nxu rabilinni, gaxun yi nxu yi. ⁶ Koni Ala

* **6:2:** Esayi 49.8 † **6:18:** A mato Saraxaraline 26.12 nun Esekiyeli 37.27 nun Esayi 52.11 nun Yereimi 31.9 nun Esekiyeli 20.34 nun Samuyeli Firinden 7.14 nun Esayi 43.6 nun Hose 2.1 kui.

naxan muxu magodoxine ralimaniyama, na yi nxu ralimaniya Tito a faan xɔn ma. ⁷ A fa feen gbansanna xa mi yi a ra, fɔ a limaniyaan naxan sɔtɔ ɛ xɔn. A yi a fala nxu xa, n xɔnla ɛ suxu kii naxan yi, ɛ sunu, n ma fe kunfan yi lu ɛ yi. Nanara, n ma sɛwan yi gbo ayi.

⁸ Hali n to ɛ raxɔlɔxi n ma falan xɔn kɛdin kui,* n tan mi nimisaxi a sɛbɛn na. N nimisa nɛn waxatidi, n to a kolon a na kɛdin bata yi ɛ raxɔlɔ. ⁹ Koni iki, n sɛwaxi, ɛ to nimisaxi na mi a ra, koni na nimisan to ɛ fe raba kiine masaraxi. Ala nan na nimisan nagidixi. Nanara, ɛ mi tɔrɔ yo sɔtɔxi nxu yii. ¹⁰ Amasɔtɔ nimisan naxan kelixi Ala ma, na a ligam nɛn muxune yi e xun xanbi so e hakɛni, e kisi. Nanara, mɔnɛ yo mi na yi. Koni nimisan naxan kelixi dunuɲa feene yi, na rapanma sayaan nan ma. ¹¹ Nimisani ito naxan kelixi Ala ma, ɛ na mato. A bata ɛ findi sɔbɛ ralane ra. Ɛ kunfahi ɛ sɔntareyaan mayita feen na. Ɛ xɔlɔxi fe ɲaxin ma, ɛ bɔɲɛn bata te, fe faɲin xɔnla bata ɛ suxu ken! Ɛ fe ɲaxi rabane hakɛne saranma e ra. Na bata a yita fa fala fe yo mi ɛ ra fefe yi.

¹² Xa n na kɛdin sɛbɛxi, n mi a sɛbɛxi fe kalane xan ma fe ra hanma e muxun naxanye tɔrɔxi. Koni alogo ɛ sɔbɛ soxi nxu xa kii naxan yi, na xa mini kɛnɛnni ɛ yetɛɛn xa Ala yetagi. ¹³ Ne nan birin nxu ralimaniyaxi.

E nun mɔn, ba nxu ralimaniya feen na, ɛ Tito rasɛwaxi kii naxan yi, nxu sɛwaxi na fan na han! Bayo ɛ birin bata a nii yifan a ma. ¹⁴ N bata yi ɛ matɔxɔ Tito xa nun. Ɛ mi n nayagixi. Bayo nxu bata ɲɔndin fala ɛ xa waxatin birin, nxu ɛ matɔxɔn naxan tixi Tito xa, na fan bata findi ɲɔndin na. ¹⁵ A marafanna luma gboɛ ayi ɛ tan ma fe yi, a na rabira a ma ɛ birin xuruxi feen birin yi kii naxan yi, e nun ɛ a rasɛnɛxi kii naxan yi binye gbeenɛ han ɛ xuruxurun. ¹⁶ N sɛwaxi bayo n laxi ɛ ra feen birin yi.

8

Yii malanna Yerusalɛn dɛnkɛleya muxune xa

¹ Ngaxakedenne, Alaa hinanna walima Masedoniya dɛnkɛleya muxune tagi kii

naxan yi, nxu waxi a xɔn ɛ xa na kolon. ² Hali e to yi tɔrɔya ɲaxini, e sɛwa gbeen sa nɛn e yiiɣelitɔya xɔdɛxɛn fari, e yi kiin ti fonisireya gbeenɛ. ³ N na e seren bama fa fala e kiin tixi nɛn alo e fanga bɛrɛna, a mɔn yi dangu na ra e ɲɛnige faɲini. ⁴ E nxu mafan nɛn kati, a e xa na binyen sɔtɔ, e fan yi yama sariɲanxin mali Yerusalɛn taani. ⁵ E dangu nɛn nxu gbee miriyaan na. E yi e yetɛ fi Marigin ma singen. Na xanbi ra, e yi e yetɛ fi nxu fan ma Ala sagoni. ⁶ Nayi, Tito naxan hinan wanli ito fɔlɔxi ɛ konni, nxu bata na mafan, a xa sa a rakamali ɛ tagi. ⁷ Koni ɛ to ɛ sɛnbɛ soma feen birin yi, dɛnkɛleyaan nun falan nun fe kolonna nun wɛkilɛn nun xanuntenyaan na nxu xa, nayi ɛ sɛnbɛ so hinanna fan yi.

⁸ N mi yamarin sama ɛ ma, koni n nɛma bonne wanla a fe fale, n fɛrɛn fima ɛ ma nɛn alogo ɛ xa ɛ xanuntenyaan mayita. ⁹ Amasɔtɔ ɛ en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna kolon. Se kanna nan yi a ra, koni a yi a yetɛ findi yiiɣelitɔn na ɛ fe ra, alogo ɛ xa findi se kanne ra a yiiɣelitɔyaan xɔn.

¹⁰ Nayi, n nan n ma miriyaan nan yitama ɛ ra feni ito yi: ɛ tan nan singeye ɛ yii malan yala, ba na ra mɔn, ɛ tan nan singe a ɲɛnigexi. ¹¹ Awa, ɛ na wanla rapan alogo ɛ lanxi ɲɛnige faɲin naxan ma a fɔlɔni, ɛ xa na rakamali na kiini, fata ɛ fɛrɛne ra. ¹² Amasɔtɔ xa ɛ ɲɛnigen fan, Ala ɛ kiseen yatɛma nɛn ɛ yii seene xasabin ma, seen naxan mi ɛ yii, na mi a ra.

¹³ Nxu mi waxi a xɔn ma, nxu xa goronna ba bonne xun ma, a dɔxɔ ɛ tan xun ma, koni nxu waxi nɛn birin xa ye lan. ¹⁴ Koni bayo se wuyaxi ɛ yii waxatini ito yi, a lan nɛn, ɛ xa ne mali naxanye mako ɛ yii seene ma iki. Nayi, ɛ yii seene na dasa waxatin naxan yi, e fan ɛ malima nɛn e yii seene ra alogo ɛ birin yi ye lan. ¹⁵ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “Naxanye a gbegbe matongo, ne mi a gboxi ayi. Naxanye ndedi matongo, a mi dasa ne fan ma.”*

Tito nun a lanfane

¹⁶ Nxu barikan birama Ala xa, amasɔtɔ a bata a liga Tito xa a sɔbɛ so ɛ xa alo n tan.

* 7:8: Yanyina nde Pɔli kɛdina nde sɛbɛxi e ma naxan mi luxi en yii to.

* 8:15: Xɔrɔyaan 16.18

¹⁷ Nxu naxan maxɔdinxi Tito ra, a bata tin na ma, a mɔn bata a sɔbɛ so, a yi a jɛnige a xa siga ε fɛma. ¹⁸ Nxu e nun nxu ngaxakedenna nde rasigama ε ma, dɛnkɛɛya yamane birin naxan matɔxɔma a wanla fe ra Yesu a fe Xibaru Fajin nali feen na. ¹⁹ Naxan mɔn dangu na ra, dɛnkɛɛya yamaan birin bata a tan sugandi, a xa siga nxu matideni, nxu nɛma kiseni itoe xalɛ waxatin naxan yi, naxanye goron saxi nxu xun ma Marigin yɛtɛɛn binya feen na e nun nxu jɛnige fajin seren na.

²⁰ Nxu a ligama nxu yeren ma alogo muxɛ nama nxu mafala nxu kise gbeeni itoe masuxu kiina fe ra. ²¹ Naxan daxa Marigin yɛtagi e nun muxune yɛtagi, nxu katama na nan ligadeyi.

²² Nxu naxan sama na muxu firinne fari, nxu nxu ngaxakedenna nde rasigama e matideni. Nxu bata a mato sanja ma wuyaxi, nxu yi a kolon, a sɔbɛ soxi waxatin birin. A mɔn bata na sɔbɛɛn yita iki a to laxi ε ra han! ²³ Tito tan, na findixi n xɔyin nun n walikɛ boden nan na. Nxu ngaxakedenna naxanye rasigaxi, dɛnkɛɛya yamana xɛrane nan ne ra Alaa Muxu Sugandixina binyena fe ra. ²⁴ Nanara, ε xa xanuntenyaan yita e ra alogo dɛnkɛɛya yamane xa nxu kanba xunna kolon ε yi, e yi a to.

9

Dɛnkɛɛya muxune mali fɛna

¹ E maliin naxan nabama lan yama sarijanxin ma, a tɔnɔ mi na n xa kɛdin sɛbɛ ε ma lan na ma. ² Bayo, n na a kolon fa fala ε jɛnigen fan. N luma ε matɔxɛ Masedoniya kaane xa, n naxa, “Xabu yala, Akaya kaane yitɔnxi mali ti feen na.” E bata muxu wuyaxi rakunfa ε sɔbɛ soon xɔn. ³ Nayi, n na ngaxakedenna ndee rasigama ε ma alogo nxu ε matɔxɔxi kii naxan yi, na nama findi fe fuun na. Koni a xa a li ε yitɔnxi alo n na a falaxi kii naxan yi. ⁴ Xa Masedoniya kaana nde fa n fɔxɔ ra ε fɛma, e yi a li ε mi yitɔnxi, nxu yi yagima nɛn nayi nxu to laxi ε ra, koni katarabi ε tan nan ma. ⁵ Nanara, n bata a miri, fa fala, a lan n xa ngaxakedenna ndee mafan, e siga ε fɛma n yɛɛ ra, ε yi na fonisireya kiseni tɔn,

* 9:9: Yaburin 112.9

ε bata yi nxu tuli sa naxan na alogo a xa fi fonisireyani benun a xa findi karahanna ra.

⁶ E xaxili lu ito xɔn ma. Naxan na sansina ndedi woli, na ndedi nan xabama. Koni naxan na sansi gbeen woli, na a gbege xabama nɛn. ⁷ Birin xa Ala ki alo a bata a ragidi a bɔjɛni kii naxan yi. A nama findi mɔnɛn na hanma karahanna. Amasɔtɔ naxan kiin tima sɛwani, na kanna rafan Ala ma. ⁸ Ala nɔɛ ε kiyɛ nɛn a hinan dɛfexini alogo a xa ε makone fan feen birin yi waxatin birin, nde mɔn yi lu ε yii wali fajine birin kɛdeni. ⁹ A sɛbɛxi Kitabuni, a naxa, “A bata tɔrɔ muxune ki fonisireyani.

A tinxinyaan luma nɛn habadan!”*

¹⁰ Nba, Ala naxan sansiin fima xɛɛ biin ma e nun donsena, na sansiin fima ε ma nɛn, a a rawuya ayi, a yi ε tinxinyaan wali xɔnne ragbo ayi. ¹¹ E findima nɛn se kanne ra kiin birin yi, alogo ε xa lu fonisireyani waxatin birin. Nayi, muxu wuyaxi barikan birama nɛn Ala xa, nxu na ε kiseene xali e xɔn. ¹² Amasɔtɔ ε wanla naxan nabama ito ra, na mi yama sarijanxin makone xan gbansan fanma, koni a mɔn wali fajɪ kolonna rayiriwama Ala xa. ¹³ Muxu wuyaxi Ala binyama nɛn ε wanli ito tɔnɔn xɔn, ε to yamari suxun saxi ε tubi feen fari Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajini. E mɔn Ala binyama nɛn ε fonisireyana fe ra ε to e kima ε seene yi e nun muxun bonne. ¹⁴ Nanara, e Ala maxandɛ ε xa xanuntenyani Alaa hinan gbeena fe ra a naxan nagidixi ε ma. ¹⁵ En barikan bira Ala xa a kiseni fe ra naxan jɔxɔn mi na.

10

Pɔli yi a wanla xun mayɛngɛ

¹ N tan Pɔli, n bata ε mafan Alaa Muxu Sugandixina limaniyaan nun dijanɪ, hali ndee to a falama a n falan tima ε yɛɛ xɔri yɛtɛ magodon nin, koni a n na keli ε fɛma, n jaxu ε ra. ² N bata ε mafan, n na fa ε fɛma, ε nama n karahan a n xa jaxu ε ra sɔbɛɛn na, amasɔtɔ n laxi a ra, n susuɛ nɛn na ligɛ ndee ra yati, naxanye e mirixi a nxu nxɔ dunuɲa yi gidin ligama adamadiyaan kiraan nan

xōn. ³ Amasōto, nxu dunuṗa yi gidin ligama adamadiyaan nin, koni nxu mi yēngēn soma adamadiyaan kiraan xōn. ⁴ Bayo nxō yēngē so seene mi luxi alo adamadi-ine gbeene: Alaa yēngē so se sēnbēmane nan e ra, naxanye nōe yire makantanxine kale. Nxu wule miriyane kalama ne nan na, ⁵ e nun wason naxan birin kelima Alaa kolonna xili ma. Nxu yi xaxinle birin yēe rafindi Ala ma alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin ma. ⁶ E na Alaa fala suxun nakamali waxatin naxan yi, nxu tinma nēn fala suxutarene hakene saranṗe e ra.

⁷ E feene fanna nan tun toma. Xa muxuna ndee bata la a yete ra fa fala a Alaa Muxu Sugandixini, a mōn xa a miri ito ma: a Alaa Muxu Sugandixin nan gbee en fan na alo a tan. ⁸ Marigin nōon soxi n yii e sēnbē so feen nan na, e kala feen mi a ra. Hali n nan n yete matōxōma na ra ṗaxi ra, n mi yagixi na feen na. ⁹ N mi waxi a xōn ma, a xa liga alo n na e magaxuma n ma kēdine ra nēn. ¹⁰ Bayo, ndee a falama, e naxa, “Pōli a kēdine xōdōxō, e sēnbēn gbo, koni xa a yetēna en fēma, sēnbē mi a ra, sese mi a falan na.” ¹¹ Na kanna xa a miri nēn fa fala nxu kii naxan yi nxu nēma kēdin sēbē, nxu kēwanle luma na kii nin nxu nēma e yē.

¹² Muxuna ndee na yi naxanye e yete matōxōma, anu nxu mi susue nxu yete se ne ma hanma nxu nun ne yi yate nxu bode xōn. E na misaala tongo e yete ma, e yi e yete sa e yete ma, xaxilitaren nan ne ra. ¹³ Koni nxu tan mi nxu yete matōxē ṗaxi ra. Ala bata wanla naxan so nxu yii, nxu mi nxu yete matōxōma dangu na ra, naxan a ligama nxu fa han e fēma. ¹⁴ Bayo nxō yete matōxōn mi danguxi nxu danna ra, alo nxu yi naxan ligama nun xa nxu mi yi fa e konni, anu nxu singe nan faxi han e fēma Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni. ¹⁵ Nxu mi nxu yete matōxē bonne wanla fe ra, nxu a radangu ayi. Koni nxu laxi a ra fa fala e dēnkēḷēyaan gboma ayi nēn, nxu yi nō wali kēndē gbete rakamale e tagi hali nxu mi dangu nxu danne ra* ¹⁶ bayo taan naxanye e konna xanbi ra, nxu nōe Yesu a fe Xibaru Fajin naliye nēn ne ma, benun nxu xa nxu yete matōxō bonne

wanli naxan kēxi muxu gbete ne walideni. ¹⁷ Koni, a sēbēxi Kitabun kui, a naxa, “Xa naxan a yete matōxōma, a xa a yete matōxō Marigina fe ra.”† ¹⁸ Amasōto muxun naxan a yete matōxōma, Ala mi na rasuxē fō Marigin na naxan matōxō.

11

Pōli nun wule xerane

¹ E diṗe ba, xa n fatōyana ndedi fala e xa? Koni e diṗaxi xē! ² Bayo xōxōlōnyaan nan n yi e fe ra, xōxōlōnyaan naxan kelixi Ala ma. Amasōto a luxi alo n na e masuxi futun nin xēme keden peen xa, Alaa Muxu Sugandixina, alogo n xa e yita a ra alo sungutun nasōlōnxina. ³ Koni alo sṗina Nmahawa mayenden kii naxan yi, n gaxuxi nēn e fan miriyane nama e yifu e yi e masiga e lannaya kēnden nun e sarijanna ra Alaa Muxu Sugandixin xa. ⁴ Bayo xa muxuna nde fa Yesu gbete a fe kawandi ba e xa, nxu mi naxan ma fe kawandin ba, hanma xa e nii gbete sōto e mi naxan sōto nxu ra, hanma xa e Xibaru Fajin gbete mē, e mi naxan nasuxu a singeni, e tinma nēn na birin ma ki fajin! ⁵ Koni muxuni itoe naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, n mi laxi a ra xa ne dangu n tan na kii yo yi. ⁶ Yanyina nde, n mi fatan falan na, koni n fe kolon. Bayo nxu bata na rafixa e xa kiin birin yi.

⁷ N na Alaa fe Xibaru Fajin nali e ma waxatin naxan yi, n mi sese rasuxu e ra, n yi n yete magodo alogo n xa e tan yite, n haken nan ligaxi e ra nayi ba? ⁸ N seen nasuxu nēn dēnkēḷēya yama gbete ye ra, e yi n saranna fi, alogo n xa wali e xa. ⁹ N yi e fēma waxatin naxan yi, n hayu ramaan yi lu, koni n mi muxu yo tōrō, bayo dēnkēḷēya muxun naxanye keli Masedoniya yi, ne n makone fan nēn. N mi tin n xa findi goronna ra e xun ma, n mōn n yete suxuma nēn na ma. ¹⁰ N bata n kōlō Alaa Muxu Sugandixina ṗōndini naxan n yi, muxu yo mi n kumē binyeni ito yi Akaya yamanani. ¹¹ N na falaxi nanfera? N to mi e xanuxi ba? Ala a kolon, a n na e xanuxi!

¹² N naxan ligama, n mōn na ligama nēn alogo nxu mafala xunna nama taran na naxanye a ligē na muxune yi e yete matōxō

* 10:15: A mato Romi 15.17-21 kui. † 10:17: A mato Korēnti Singen 1.31 kui.

a nxu nun ne birin lan. ¹³ Ne findixi wule xerane nun mafu tiine nan na, naxanye e yete findixi Alaa Muxu Sugandixina xerane maligan na. ¹⁴ Nba, kabanako fe mi na ra, bayo hali Setana nɔe a yete finde nen kenenna malekan maligan na. ¹⁵ Nayi, na mi finde tereɛna fe ra xa Setanaa walikene fan e yete findi tinxinyaan walikene maligan na. Ne rapanna lanma nen e kewanle saranna ma.

Poli a tɔrɔna xerayani

¹⁶ N mɔn xa a fala, muxu yo nama n yate xaxilitaren na. Hanma xa ε a mirixi na kiini, ε tin n xa findi xaxilitaren maligan na alogo n fan xa n yete matɔxɔ ndedi. ¹⁷ N falan naxan tima iki, n mi na falama Marigina kiraan xɔn, koni n na a falama xaxilitareyaan nin. ¹⁸ Bayo muxu wuyaxi to e yete matɔxɔma adamadiyaan kiraan xɔn, nanara, n fan n yete matɔxɔma nen. ¹⁹ E tan to findixi xaxilimane ra, ε mafura diɲe xaxilitarene bun ba? ²⁰ E tinxi e xa ε findi konyine ra, e yi ε rawali, e yi ε yii seene kansun, e yi e yete yite ε ma, e yi ε yetagi garin! ²¹ N xa a fala ε xa, yagin nan na ra, koni nxu mi susue na ligε.

Nayi, muxu gbete nɔe a yete matɔxe denaxan yi, n xa falan ti alo xaxilitarena, n fan susue nen n yete matɔxe mɛnni. ²² Heburun nan e ra ba? A tan nan n fan na. Isirayila kaan nan e ra ba? A tan nan n fan na. Iburahima bɔnsɔnna nan e ra ba? A tan nan n fan na. ²³ Alaa Muxu Sugandixina walikεen nan e ra ba? N falan tima alo xaxilitaren yetena, koni n dangu e tan na! N bata tɔrɔ walideni dangu e tan na pon! N bata sa kason na dangu e tan na pon! Muxune yi n bulan dangu e tan na, n yi lu sayaan dε waxati wuyaxi. ²⁴ Yahudiyane yi n bulan dɔxɔna ma suulun bosaan ye tonge saxan e nun solomanaanin.* ²⁵ Romi kaane yi n mabɔnbɔ gbelemene ra dɔxɔna ma saxan. E n magɔlɔn n faxa feen na sanja ma keden. Kunkin yi kala n na fɔxɔ igen tagi dɔxɔna ma saxan, n lu fufani yanyi keden kɔe keden, na waxatina nde yi. ²⁶ N yi sigatini waxati wuyaxi gbalon dε, baane nun mafu tiine nun n kon kaa Yahudiyane nun siya gbetene gbalone.

N yi taan nun burunna nun fɔxɔ igene nun wule denkeleya muxune gbalone dε. ²⁷ N tɔrɔ nen waliden nun waxati xɔdεxene yi, n lu xii xɔlitareyani waxati wuyaxi, n lu kamen nun min xɔnla ra. Donseen mumεen yi dasa n ma waxati wuyaxi, n lu xunbenla ra marabenni. ²⁸ Naxan saxi na birin fari, n goronna naxan tongoma lɔxɔ yo lɔxɔ, n kɔntɔflixi denkeleya yamane birin na. ²⁹ Xa muxuna nde senben xurun, n fan senben xurunma nen. Xa muxuna nde bira yulubini, na n bɔɲen ganma nen.

³⁰ Xa n yi daxa nun n xa n yete matɔxɔ, n yi n yete matɔxɔma n ma senbetareyaan nan na. ³¹ En Marigi Yesu Fafe Ala a kolon fa fala n mi wulen falama. Tantunna xa fi a ma habadan! ³² N yi Damasi taani waxatin naxan yi, Yamana Kanna naxan Manga Aretasi bun ma, na yi muxune ti taan so dεen na n suxu xinla ma. ³³ Koni muxune yi n dɔxɔ sagan kui, e yi n nagodo taan nabilin yinna xanbi ra, n nan n futuxulu a yii na kii nin.†

12

Poli fe toon naxan ti alo xiyena

¹ A daxa n xa lu n yete matɔxe, hali tɔnɔ yo mi a yi. Koni fe toon naxanye tixi alo xiyena, e nun Marigin bata feen naxanye makenen, n xa ne fan fala. ² N muxuna nde* kolon naxan Alaa Muxu Sugandixini. Na rate nen han kore xɔnna saxandena. Na ɲεε fu nun naaninna ni i ra. A gbengbenna, n mi a kolon xa a fatin nan te kore, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena. Ala nan na kolon. ³ N na a kolon xεmɛni ito te nen, koni xa a fatin nan te, hanma xa a fe toon nan ti alo xiyena, n mi na tan kolon. Ala nan na kolon. ⁴ A tongo nen a rate ariyanna yi. A yi falane mε naxanye mi nɔe fale, e nun muxu yo mi nɔe xete naxanye ma. ⁵ N na muxu sifan matɔxɔma nen, koni n tan, n mi n yete matɔxe fɔ n ma senbetareyani. ⁶ Xa n yi waxi n yete matɔxɔ feni nun, n mi yi findin xaxilitaren na nun, bayo n yi ɲɔndin nan falama. Koni n na n yete suxuma alogo muxu yo nama n yate dangu n kewanle ra ε naxanye toxi e nun ε naxanye fe mεxi.

* **11:24:** A mato Sariyane 25.3 kui. † **11:33:** A mato Xerane 9.23-25 kui. * **12:2:** Muxuni ito findixi Poli yeteen na. A mato Korēnti Firinden 12.7 kui.

⁷ Na ma, Ala tərō fena nde ragidi nēn n ma alo janla na lu fati bēndēni, naxan yi findixi Setana xērana nde ra. Na yi n jaxankata alogo n nama lugo wason na, n to fe makēnēnxi gbeeni itoe toxi. ⁸ N bata Marigin maxandi sanja ma saxan alogo a xa na tərō feen ba n ma. ⁹ A yi n yabi, a naxa, “N ma hinanna bata i wasa. N sēnben nakamalima muxuna sēnbetareyaan nin.” Nayi, n mafura n yete matōxe n ma sēnbetareyani, alogo Alaa Muxu Sugandixin sēnben xa lu n xōn ma. ¹⁰ N na n yete kēnēnxi sēnbetareyaan nun konbine nun fe xōdēxene nun bēsenxōnyaan nun kōntōfinle yi Alaa Muxu Sugandixina fe ra. Amasōtō xa n sēnben jan waxatin naxan yi, n sēnben sōtōma na waxatin nin.

Pōli a xaminna

¹¹ N falan tima alo xaxilitarena, koni ε n karahanxi nēn. E tan yi lan nun ε yi n xun mafala, bayo naxanye e yete yatema xera fisamantenne ra, ne mi dangu n na sese yi, hali se mi n na. ¹² Taxamasenna naxanye a yitaxi a xeraan nan n tan na, nxu bata ne liga ε tagi tunnafanni, e findi taxamasenne nun kabanako feene nun fe magaxuxine ra. ¹³ Nxu denkeleya yamaan bonne rafisaxi ε xa kiin mundun yi? Fō n goronna to mi luxi ε xun ma tun. E mi dije na haken ma ba?

¹⁴ N yitōnna saxanden ni ito ra siga feen na ε konni. N goronna mōn mi luma ε xun ma. Amasōtō n mi ε yii seene xan fōxō ra, koni fō ε yetena. Na ma, diine xa mi gbetin malanma e sōtō muxune xa, koni denbaya kanne nan gbetin malanma e diine xa. ¹⁵ Nayi, a findε sewan nan na, n yi n yii seene birin fi, n yi n yete fi ε niine fe ra. Xa n na n ma xanuntenyaan fari sa ε xa, ε xanuntenyaan xurunje ayi n tan xa ba?

¹⁶ A xa lu na ki. N mi findixi goron na ε xun ma. Koni muxune a falama, a n to findixi yanfantenna ra, n na ε suxi kōten nan na. ¹⁷ N xeraan naxanye rasiga ε ma, n na ε rawali nēn na nde xōn ba? ¹⁸ N Tito mafan nēn alogo a xa siga ε konni, n yi denkeleya muxuna nde† rasiga a fōxō ra. Tito ε rawali nēn ba? Nxu birin kui fe keden keja keden xa mi yi a ra nxu sigati kiini

ba? ¹⁹ Yanyina nde, ε mirixi fa fala a to mi na ra a nxu kataxi nxu xun mayenge feen nan na ε fēma. En-en. Nxu falan tima Ala nan yete xōri a Muxu Sugandixin barakani. N xanuntenne, nxu na birin ligama ε yete rasiga feen nan ma. ²⁰ N gaxuxi nēn, n na fa waxatin naxan yi, n na ε liye kii naxan yi, na mi rafanje n ma, e nun ε fan n liye kii naxan yi, na mi rafanje ε ma. N gaxuxi nēn lantareyaan nun xōxōlōnyaan nun bōje teen nun yete yigboon nun fala jaxin nun muxu mafalan nun wason nun fe yibasanna nama lu ε tagi. ²¹ N gaxuxi nēn a n na fa, n ma Ala nama n nayagi ε fe yi, n yi wuga muxu wuyaxi a fe ra naxanye bata yi yulubin liga koni han to e mi e xun xanbi soxi e fe xōsixinē nun e yanga suxun nun e haramu feene yi, e yi naxanye ligama.

13

Maxadi dōnxen nun xōntōnne

¹ A saxanden ni i ra n fama ε konni. A sēbexi Kitabuni, a naxa, “Feen birin makitima sereya firin hanma saxan fala xuiin nan xōn.”* ² N bata yi ε rakolon n faan firinden i fēma. N to mi ε fēma iki, n mōn xa a fala na muxune xa naxanye bata yi yulubin liga a fōlōni e nun bonne birin, n naxa, n na fa ε fēma sōnōn, n mi ε xun mafalama ε yulubine fe ra, ³ bayo ε waxi a xōn n xa sereyane yita ε ra fa fala n na Alaa Muxu Sugandixina falane nan tima. A tan mi ε masuxe sēnbetareyani, bayo sēnbē kanna nan a tan na ε tagi. ⁴ Amasōtō a gbangban nēn wudin ma a sēnbetareyani, koni a luxi a nii ra Ala sēnben barakan nin. Nxu fan bata findi sēnbetarene ra a tan yi, koni nxu nii rakisīn sōtōma ε tan ma fe ra, alo a tan kii naxan yi, Ala sēnben barakani.

⁵ E ε yete rakōrōsi, alogo ε xa a kolon xa ε denkeleyaxi. E ε yete fēsefēse. E mi a kolon ba fa fala a Yesu Alaa Muxu Sugandixina ε yi? Fō xa a li de, ε bata fula fēsefēsen na. ⁶ N laxi a ra, ε a kolonma nēn a nxu mi fulaxi fēsefēseni. ⁷ Nxu Ala maxandima a ε nama fe jaxi yo liga. Nxu mi waxi na xōn ma alogo yamaan xa a kolon a nxu bata nōn sōtō fēsefēseni, koni alogo ε xa

† 12:18: Pōli bata yi denkeleya muxuni ito a fe fala Korēnti Firinden 8.22 kui.

* 13:1: A mato Sariyane 19.15 kui.

fe fajin liga, hali a luxi alo nxu fa fulama fɛsɛfɛsɛni. ⁸ Bayo nxu mi nɔɛ sese ligɛ Alaa jɔndin xili ma, koni nxu nɔɛ wale a xa nɛn.

⁹ Nxu sɛwama nɛn xa sɛnbɛ mi nxu ra, ɛ tan sɛnbɛn yi gbo ayi. Na ma, nxu Ala maxandima nɛn a ɛ xa kamali. ¹⁰ Nanara, n feni itoe sɛbɛma ɛ ma, n to mi ɛ fɛma, alogo n na fa ɛ fɛma, n nama ɛ suxu a xɔdɛxɛn na n ma sɛnbɛmayani, Marigin sɛnbɛn naxan soxi n yii ɛ rawɛkilɛ feen na benun a xa ɛ halagi.

¹¹ Awa, ngaxakedenne, Ala xa sɛwan fi ɛ ma. Ɛ kata ɛ xa dɛfe, ɛ yi ɛ bode rali-maniya, ɛ lu xaxili kedenna nun bɔjɛ xunbenli. Nayi, xanuntenyaan kanna nun bɔjɛ xunbenla kanna Ala luma nɛn ɛ xɔn.

¹² Ɛ bode xɔntɔn ngaxakedenya xɔntɔn sunbuni. Yama sarijanxin birin ɛ xɔntɔnma.

¹³ Marigi Yesu, Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun Alaa xanuntenyaan nun Alaa Nii Sarijanxin lanna xa lu ɛ birin xɔn.

Galati Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Galati Kaane Ma

Galati kaana nde Yesu a fe Xibaru Fajin soto nen Xera Poli a xeraya sigatiin firinden nun a saxanden xon (Xerane 16.6 e nun 18.23). Ne yi e malan, e findi denkeleya yamaan na. Men kaane mi yi Yahudiyane ra fo siya gbete. Koni Yahudiya denkeleya muxuna ndee yi siga Galati kaane fema Poli xanbi. Ne yi Galati kaane xaranma wulen nan ma fa fala denkeleya muxun birin lan e xa Yahudiyane sariyan suxu, a gbengbenna e yi banxulan alogo e xa kamali denkeleyani. Ba Yahudiyane ra, men kaane namunne mi yi darixi gaan tiin na. Nayi, Galati kaane sese mi yi banxulanxi. Na yi gbaxi Yahudiyane denkeleya muxune ra naxanye yi wama siyane birin xa liga alo e tan alogo e xa kamali dinani bayo Yahudiyani nan yi Yesu ra. Poli tan naxa, a na mi lan Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin ma. Amasoto na yi Galati denkeleya muxune findima konyine nan na dinan kiraan xon. Poli naxa, a sariya suxun mi muxu yo nii rakise fo Ala hinanna e na denkeleya Yesu ma. Waxatina nde, Poli yi Efesi taani, a e xibaru me waxatin naxan yi. A yi a me a Galati kaane tinma a yaxune kawandin na. Na ma, a yi xanuntenya kedini ito sebe e ma alogo e xa Alaa fe famu.

Poli yi Kitabun yireni ito sebe dexo saxan alogo a xa a ngaxakedenne xili "Xibaru Fajin" keden peen jondin ma. Na yire saxanne ni i ra:

A singena, a yi a yetena feene yeba, a folo a yetena tubi kiin ma Yesu ma. A yi a yeba e nun Yerusalen denkeleya muxune lan feen naxan ma fa fala denkeleya muxun naxanye mi findixi Yahudiyane ra, ne mi luma Yahudiyane sariyan bun. A mon yi a fala e nun Piyeri a feene fataxi kii naxan yi lan na feen ma. Poli a xerayaan senben nan xun mayengema, a naxa, a Ala nan a findixi xeraan na naxan mi fata adamadi yo ra, hali Yesu xera boden naxanye dxi Yerusalen taani. Na bunna neen, Galati kaane mi lan e xa e tuli mati muxu gbete

yo ra naxan Poli matandima hali e keli Yerusalen taani (sora 1 han sora 2).

A firindena, Poli yi falan ti fata Layiri Fonna Kitabun na, a naxa, a muxun mi kisima Yahudiyane sariya suxun xan xon, koni fo a xa denkeleya Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan ma (sora 3 han sora 4).

A rajanni, a naxa, a Galati kaane lan e xa lu xeroyani Alaa Nii Sarijanxin yamarin bun amasoto Alaa Nii Sarijanxi kewali fajin birin nasoma nen muxuni, katarabi xanuntenyaan ma (sora 5 han sora 6).

Yamaan laxi sariya suxun nan na dinani. E e mirixi a ma fa fala, e sariya suxun na dangu e yulubi ligani na, na e rasoma ariyanna nin. Anu, Kitabun yireni ito naxa, a muxun mi nae tinxinje Ala yee ra yi sariya suxun xon. I na Ala sariya keden kala, i bata findi yulubi tongon na. Xa na yulubi mi ba i ma, Ala mi tinma i yi so ariyanna yi. Fo yulubin xa ba muxun ma singen, a fa so ariyanna kui. Yesu nan findixi na muxun na naxan adamadiine yulubine bama e ma. Naxan na denkeleya Yesu ma, na bata kisin soto. Na kui, denkeleyaan nan en nakisima. Sariya suxun mi a ra.

¹ N tan Poli, Alaa Muxu Sugandixina xerana, n bata kedini ito sebe Galati denkeleya muxune ma. Adama mi n xexi fo Yesu nun Fafe Ala naxan a rakelixa sayani.

² N tan nun ngaxakedenna naxanye birin be, nxu Galati denkeleya yamaan xontonna:

³ En Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

⁴ Yesu nan a yete fixi en yulubine fe ra, a yi en xunba waxati jaxini ito yi alo en Fafe Ala waxi a xon ma kii naxan yi. ⁵ En xa binyen fi a ma habadan han habadan! Amina.

Xibaru Fajin gbete yo mi na yi

⁶ N bata kabe e ma amasoto e bata e xun xanbi so Ala yi mafuren naxan e xilixi a Muxu Sugandixina hinanna xon. E yi xibaru gbete suxu. ⁷ Koni Xibaru Fajin gbete yo mi na yi mumel! Muxune nan tun e toroma, e waxi Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin maxete feni. ⁸ Koni hali

nxu tan hanma malekana nde yi fa sa keli ariyanna yi, a xibaru gbete kawandin ba e xa, nxu tan mi naxan baxi e xa, Ala xa na kanna halagi habadan! ⁹ Nxu bata yi a fala. Iki, n mon xa a fala e xa. Xa muxu yo xibaru gbete kawandin bama e xa, ba Yesu a Fe Xibaru Fajin na, e naxan singe suxi, Ala xa na kanna halagi habadan!

¹⁰ Iki n yamaan nan mafanma ba? Hanma Ala? N katama n xa rafan adamadiine nan ma ba? Xa n mon yi katama n xa yamaan nan kenan nun, nayi n mi finde Alaa Muxu Sugandixin walikene na!

Poli a xerayana

¹¹ Ngaxakedenne, n xa a fala e xa, n Yesu a fe Xibaru Fajin naxan nalixi e ma, a mi fataxi adamadiine ra. ¹² N mi a sotaxi muxu yo ra. Muxu yo mi n xaranxi a ma. Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan a makenenxi n xa.*

¹³ Amasoto e bata n kewanle fe me, n naxan naba n yi Yahudiya dinani waxatin naxan yi. N bata denkeleya yamaan jaxankata han a radangu ayi. N yi a kalama nen. ¹⁴ N yi danguma nen n lanfa wuyaxi ra Yahudiya dinani n siyaan muxune ye. Dinan muxu gbee nan yi n tan na n benbane namunne xon.

¹⁵ Koni xabu n bari waxatin naxan yi, Ala yi n sugandi, a n xili a hinanni. Bayo a a kenan nen ¹⁶ a xa a Dii Xemen makenen n xa, alogo n xa a fe Xibaru Fajin nali siya gbete ma. Nayi, n mi sigaxi adamadi yo fema, a xa n kawandi. ¹⁷ N mi sigaxi Yerusalen taani ne fema naxanye singe yi xerane ra. Koni n siga nen Arabu yamanani mafuren! N mon yi xete Damasi yi. ¹⁸ Nee saxan dangu xanbini, n yi siga Yerusalen taani alogo nxu nun Piyeri xa nxu bode kolon, n xii fu nun suulun ti a fema. ¹⁹ N mi xera gbete to na yi fo Marigi Yesu xunyen Yaki. ²⁰ N naxan sebexi, Ala nan seren na, jondin na a ra.

²¹ Na xanbi ra, n yi siga Siriya yi e nun Silisi yi, ²² koni muxe mi yi n kolon Yudaya denkeleya yamane ye naxanye Alaa Muxu Sugandixin xon. ²³ E ito nan gbansan me: "Xemen naxan yi en jaxankatama a foloni, na nan fa denkeleyaan kirana fe kawandin

bama iki, a yi naxan kalama." ²⁴ Nanara, e yi Ala tantun n tan ma fe ra.

2

Poli nun xeraan bonne

¹ Nee fu nun naanin dangu xanbini, n tan nun Baranabasi yi siga Yerusalen taani. N Tito fan xali. ² N siga nen bayo Ala bata a makenen n xa. N darixi Yesu a fe Xibaru Fajin naliye siya gbete ma kii naxan yi, n yi na yeba e muxu gbeene xa wundoni, alogo n ma wanle birin nama lu fufafu! ³ Koni hali Tito Gireki kaan naxan yi n fema, e mi a karahan a banxulan feen ma. ⁴ Koni nafgina ndee yi basanxi nxu ra alogo e xa nxo feene rakorsi, e yi nxo xoroyani gbe Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan fixi nxu ma, e yi nxu findi konyin na. ⁵ Nxu mi tin e xa hali ndedi, alogo nxu xa Yesu a fe Xibaru Fajin jondin mara e xa.

⁶ Naxanye yi luxi alo e muxu gbeene, e yi findixi naxan yo ra, n ma kolon, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa. Na muxu gbeene mi sese saxi n ma xaranna fari. ⁷ A makuya na ra! E a toxi nen a Ala bata Yesu a fe Xibaru Fajin kawandi baan wanla taxu n tan na siya gbete xa alo a bata a taxu Piyeri ra kii naxan yi Yahudiyane xa. ⁸ Amasoto naxan Piyeri findixi xeraan na Yahudiyane xa, na nan n fan xexi siya gbete ma. ⁹ Yaki nun Piyeri nun Yoni, naxanye yi luxi alo e yeeratine, e to Alaa maragidin kolon a naxan fixi n ma, e yi n tan nun Baranabasi yisuxu ngaxakedenyani alogo nxu xa wali siya gbete tagi, e tan yi wali Yahudiyane tagi. ¹⁰ E yi nxu mafan, a nxu xa nxu xaxili lu yigelitane xon ma. N fan yi n sobe soxi na nan ma.

Poli yi Piyeri sanna fe fala a xa

¹¹ Piyeri fa Antiyoki yi waxatin naxan yi, n yi a matandi amasoto a yi tantanxi. ¹² Benun muxuna ndee xa fa keli Yaki fema, Piyeri yi a degema siya gbete denkeleya muxune nan xon ma nun. Koni ne to fa, a yi keli e fema, a a makuya e ra amasoto a gaxuxi Yahudiyane yee ra naxanye yi waxi siya gbete banxulan feni. ¹³ Yahudiya

* 1:12: A mato Xerane 9.3-6 kui.

denkeleya muxun bonne fan yi so a tannani. Hali Baranabasi fan yi so a yi. ¹⁴ N to a to a e mi sigan tima Yesu a fe Xibaru Fajin jondin kira tinxinxin xon ma, n yi a fala Piyeri xa e birin yee xori, n naxa, “Yahudiyan nan i tan na koni i ya kewanle ligaxi alo siya gbetene, e mi luxi alo Yahudiyane! Nayi, i siya gbetene karanma di, a e xa Yahudiyane namunne suxu?”

¹⁵ En tan naxan barixi Yahudiyayani, siya gbete mi en tan na, naxan findixi yulubi kanne ra. ¹⁶ En na a kolon a muxun mi tinxinma ayi Ala yee ra yi sariya suxun xan xon ma, fo a na denkeleya Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. Nanara, en bata la Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra alogo en xa tinxin denkeleyaan xon Alaa Muxu Sugandixin ma. Sariya suxun mi a ra bayo adamadi yo mi nae tinxinje sariya suxun xon.* ¹⁷ Koni en na kata en xa tinxin Alaa Muxu Sugandixin barakani, xa a li yulubi kanna nan en fan na, nanara ba fa fala Alaa Muxu Sugandixin walima yulubi nan xa nayi? En-en de! ¹⁸ N bata n me sariyan naxanye ra, xa n mon tin ne ma, na bunna neen, n bata findi sariya kalan na. ¹⁹ N luxi nen alo n bata faxesariyan bun, n mi fa sariyan bun sonon. Nanara, Ala nan gbee n ma dunuja yi gidin na. N bata gbangban wudin ma Alaa Muxu Sugandixin xon ma, ²⁰ nanara, n tan mi fa n nii ra sonon koni Alaa Muxu Sugandixin niin nan fa n yi. N dunuja yi gidin naxan nabama n fati bendeni sonon, n na rabama denkeleyaan nin Alaa Dii Xemeni, naxan bata n xanu, a faxes n ma fe ra. ²¹ N mi n mema Alaa hinanna ra. Amasoto xa muxun yi tinxinma sariyan nan xon ma nun, Alaa Muxu Sugandixin bata faxes nayi fufafu!

3

Sariya suxun nun denkeleyana

¹ Ee! Galati kaa xaxilitarene! Nde e tirinxi? E tan bata yi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxes feni gbe wudin ma ki faji! ² E xa maxodin keden yabi n xa: E Alaa Niin sotoxi sariya suxun nan xon ma ba hanma

denkeleyaan xon ma e naxan ma fe mexi? ³ E bata yi a folo Alaa Niin barakani, koni iki e xaxilitareyaan bata radangu ayi, han e fa waxi a xon e xa a ranan e yete senben na iki ba? ⁴ E toroxi nen fufafu ba? Fufafu mi yi a ra ba? ⁵ Ala a Nii Sarijanxin fima e ma, a kabanako feene ligama e tagi sariya suxun nan xon ma ba, hanma denkeleyaan xon ma ba, e naxan ma fe mexi?

⁶ A luxi nen alo naxan sebexi: “Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa.”* ⁷ E xa a kolon fa fala muxun naxanye denkeleyaxi, Iburahima bonsonna muxune nan ne ra. ⁸ Kitabun bata yi a fala nun, a Ala siya gbetene ratinxinma nen a yete yee ra yi denkeleyaan barakani, a yi Yesu a fe Xibaru Fajin nali Iburahima ma benun a waxatin xa a li, a naxa, “Dunuja siyane birin duban sotoma nen i tan barakani.”† ⁹ Naxanye denkeleyaxi, ne duban sotoma nen alo denkeleya muxuna Iburahima.

¹⁰ Naxanye xaxili tixi sariya suxun na, dangan ne xa. Amasoto a sebexi, “Feen naxanye birin sebexi Sariya Kitabuni, naxan mi ne suxuma, Ala xa na kanna danga.”‡ ¹¹ Nba, a bata yigbe feu, fa fala muxu yo mi tinxinje Ala yee ra yi sariyan xon ma. Amasoto Kitabun naxa, “Naxan na tinxin denkeleyaan xon, na nii rakisin sotoma nen.”§ ¹² Koni sariyan mi minixi denkeleyani, bayo a mon naxa, “Naxan na itoe suxu, na kanna nii rakisin sotoma nen e xon.”*

¹³ Alaa Muxu Sugandixin findixi danga muxun nan na en tan ma fe ra, a en xunba sariyan dangan bun ma, bayo a sebexi, “Naxan yo na singan wudin ma, dangan na kanna xa.”† ¹⁴ A na liga nen en xa alogo Ala duban naxan nagidixi Iburahima ma, siya gbetene fan xa na soto Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. En mon yi Alaa Niin soto denkeleyaan xon ma, a en tuli saxi naxan na.

Ala en tuli saxi naxan na

¹⁵ Ngaxakedenne, n xa misaala yita e ra fata dunuja yi gidin na. Awa, xa muxu firinna lan fena nde ma, e layirin xidi,

* **2:16:** A mato Yaburin 143.2 nun Romi 3.20 nun 3.23 kui.

Folon 12.3 ‡ **3:10:** Sariyane 27.26 § **3:11:** Xabakuki 2.4

* **3:6:** A mato Dunuja Folon 15.6 kui. † **3:8:** Dunuja

* **3:12:** A mato Saraxaraline 18.5 nun Romi Kaane

10.5 kui. † **3:13:** Sariyane 21.23

muxu yo mi na layirin kalɛ hanma a nde sa a fari. ¹⁶ Na ma, Ala bata Iburahima tuli sa e nun a yixetena. Kitabun mi a falaxi fa fala “a yixetene,” naxan yi findima muxu wuyaxi ra. Koni a naxa, “i yixetena,”[‡] na bunna nɛn muxu kedenna na a ra, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁷ N naxan ma, na ni ito ra: Ala bata yi layirin naxan xidi ken, Musaa sariyan mi na kalɛ naxan falaxi jɛɛ kɛmɛ naanin jɛɛ tonge saxan dangu xanbini. Na mi Alaa tuli saan kalama. ¹⁸ Amasɔtɔ xa Alaa kɛn fima sariyan nan xɔn ma, a mi findixi tuli saan na na yi. Koni Ala hinan nɛn Iburahima ra, a a tuli sa.

¹⁹ Sariyan fa fixi nanfera nayi? A fixi hakene nan ma fe ra han Iburahima yixetɛn fa waxatin yi a li, Ala en tuli sa naxan na. Sariyan fixi malekane nan xɔn muxuna nde sabun na. ²⁰ Sabu wuyaxi na yi, koni Ala keden peen na a ra!

Sariyan bunna

²¹ Awa, sariyan saxi Alaa tuli saan nan xili ma ba? ɛn-ɛn de! Bayo xa sariyan yi fixi nun naxan yi nɔɛ nii rakisɩn fiyɛ, nayi yamaan yi tinxinma ayi nɛn Ala yɛɛ ra yi sariyan xɔn. ²² Koni Kitabun naxa, a dunuɓa birin yulubin sɛnbɛn bun ma. Nanara, naxanye dɛnkɛɣaxi, ne xa Alaa tuli saan sɔtɔ Yesu a tɔgɔndiyaan barakani, Alaa Muxu Sugandixina.

²³ Koni benun dɛnkɛɣyani ito xa fa waxatin naxan yi, sariyan yi en birin maraxi nɛn alo kaso ra saane han dɛnkɛɣyaan yi lankɛnɛmaya. ²⁴ Nanara, sariyan findixi en xuru seen nan na, a en xali Alaa Muxu Sugandixin ma alogo en xa tinxin Ala yɛɛ ra yi dɛnkɛɣyaan xɔn ma. ²⁵ Koni dɛnkɛɣyaan bata fa. Nanara, en mi fa na sariyan bun ma sɔnɔn naxan yi findixi en xuru seen na.

²⁶ Amasɔtɔ ɛ birin bata findi Alaa diine ra dɛnkɛɣyaan xɔn ma Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁷ Amasɔtɔ ɛ bata rafu igeni ɛ tubi xinla ma Alaa Muxu Sugandixin ma. Nayi, Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana bata ragodo ɛ ma alo domana. ²⁸ Nanara, tagi raba mi fa Girɛkine nun Yahudiyane tagi. Tagi raba mi fa konyine nun xɔrɔne tagi. Tagi raba

mi fa xɛmɛn nun jaxanla tagi, ɛ birin bata findi kedenna ra Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi. ²⁹ Xa Alaa Muxu Sugandixin gbeen nan ɛ tan na, ɛ bata findi Iburahima bɔnsɔnna ra e nun a kɛɛ tongone alo Ala a tuli saxi kii naxan yi.

4

¹ Koni n na ito nan falama: Fanni kɛɛ tongon mɔn dii jɔrɛyani, a mi fisa konyin xa hali seen birin kanna to a ra. ² E diin taxuma a kantan muxune ra naxanye a feene yɛbama a xa han na waxatin yi a li a fafe naxan saxi. ³ Na kiini, benun en xa kɔxɔ dɛnkɛɣyani, en fan yi konyiyani dunuɓa gele ma feene yi. ⁴ Koni a fa waxatin to a li, Ala yi a Dii Xɛmɛn nafa. Jaxanla yi a bari. A barixi sariyan nan bun ma, ⁵ alogo a xa ne xɔrɔya naxanye sariyan bun ma, a en xa findi Alaa diine ra.

⁶ Bayo ɛ bata findi a diine ra, Ala bata a Dii Xɛmɛna Nii Sarijanxin nagodo, a so en bɔjɛni. Na Nii Sarijanxin nan Ala xilima en bɔjɛni, a naxa, “Baba! N fafe!” ⁷ Nayi, konyi mi fa i tan na fɔ a diina. Xa i bata findi a diin na, Ala mɔn i findima kɛɛ tongon na nɛn.

Polɩ a xaminna Galati kaane fe ra

⁸ A fɔlɔni ɛ mi yi Ala kolon nun, ɛ yi batu seene nan ma konyiya yi. Ala mi yi ne ra mumɛ! ⁹ Koni iki, ɛ Ala kolon. Ala fan ɛ kolon. Nanfera ɛ birama dunuɓa gele ma feene fɔxɔ ra sɔnɔn, naxanye sɛnbɛ mi na? ɛ waxi a xɔn ma nɛn ba, ɛ mɔn xa findi ne konyine ra? ¹⁰ ɛ salɩ lɔxɔne binyama, e nun kikene nun waxatine nun jɛɛne! ¹¹ N gaxuxi xa n mi tɔrɔxi ɛ fe ra fuu!

¹² Ngaxakedenne, n na ɛ mafanma, ɛ xa lu alo n tan. Bayo n tan luxi nɛn alo ɛ tan. ɛ mi tinxintareya yo dɔxi n na. ¹³ ɛ a kolon fa fala n ma furen nan a ligaxi, n Yesu a fe Xibaru Fajin kawandin ba ɛ xa a fɔlɔni. ¹⁴ Koni hali n ma furen to ɛ tɔrɔxi, ɛ mi n napaxuxi, ɛ mi ɛ mɛxi n na. Koni ɛ n yisuxi alo Alaa malekan nan yi n na nun, alo Alaa Muxu Sugandixin Yesu yɛtɛna. ¹⁵ ɛ yi sɛwaxi nun kati! Nanfe ligaxi? N sereyaan bama ɛ fe ra, xa ɛ yi nɔɛ a ligɛ nun, ɛ yi ɛ yɛene bama nɛn nun, ɛ yi e so n yiii! ¹⁶ Koni

[‡] 3:16: Dunuɓa Fɔlɔn 12.7 § 3:19: Yahudiyane namunne kui, e laxi a ra fa fala Musa Alaa sariyane sɔtɔxi malekane nan xɔn.

iki, n mi findixi ε yaxun na jɔndi falan xɔn ba?

¹⁷ Muxuni itoe kunfaxi ε xɔn, koni fe faɲi mi a ra! E kataxi ε ba feen nan na nxu fɛma alogo ε fan xa kunfa e xɔn. ¹⁸ Kunfan fan, xa ε fe faɲin nan fɔxɔ ra, e nun xa ε luyɛ a fari waxatin birin. Hali n yɛ xɔnna mi a ra. ¹⁹ N ma diine, n mɔn tɔrɔni ε fe ra alo ɲaxanla kuiin na a ramaxa a ma, han Alaa Muxu Sugandixina muxuyaana yi sabati ε bɔɲɛni. ²⁰ Koni a yi rafanma n ma nun, iki n lu ε fɛma, alogo n xa n fala ti kiin maxetɛ. E fe n yifuxi kati!

Hagara nun Saran ma fe misaala

²¹ E xa a fala n xa, ε tan naxanye waxi a xɔn ma ε xa lu sariyan bun ma, ε mi na sariyan kolon ba? ²² Bayo a seɓɛxi a Iburahima dii xɛmɛ firin sɔtɔ nɛn. A keden sɔtɔ konyi gilɛn ma, a bonna sɔtɔ xɔrɔn gilɛn ma.*

²³ A naxan sɔtɔ konyi gilɛn xɔn ma, na sɔtɔxi nɛn alo adaman birin sɔtɔma kii naxan yi. Koni a diin naxan sɔtɔxi xɔrɔ ɲaxanla xɔn ma, Ala nan a tuli sa na tan na.† ²⁴ Feni itoe luxi nɛn alo misaala. Layiri firinna misaala nan ɲaxalan firinni itoe ra. Kedenna kelixi Sinayi Geyaan nan fari, naxan diine barima konyiyani. Hagara nan na ra. ²⁵ Sinayi Geyaan naxan Arabu yamanani, na misaala nan Hagara ra. E nun Yerusalen taan naxan na yi iki, ne keden. Bayo, Yerusalen nun mɛn kaane birin konyiyaana nin.‡ ²⁶ Koni Yerusalen taan naxan kore, xɔrɔn nan na ra. En nga nan na ra. ²⁷ Bayo Kitabun naxa, “Gbantana, i xa sɛwa, i tan naxan mi dii barixi! Naxan, i sɔnxɔ sɛwani, naxan mi diin sɔtɔ xɔlɛn kolon. Bayo ɲaxalan nabɛɲinxina diine wuyama ayi nɛn

dangu xɛmɛ taa ra dɔxɔn gbeene ra.”§

²⁸ Nba, ngaxakedenne, ε fan bata sa Isiyaga fari, Ala e tuli sa naxan na. ²⁹ Na waxatini diin naxan sɔtɔ alo adaman birin

sɔtɔma kii naxan yi, na yi bonna ɲaxankata naxan sɔtɔxi Alaa Niin barakani. Han iki, a mɔn na kiini. ³⁰ Koni Kitabun nanfe falaxi? A naxa, “Konyi ɲaxanli ito nun a diin kedi. Amasɔtɔ konyi ɲaxanla diin nun xɔrɔ ɲaxanla diin mi kɛɛn tongɛ e bode xɔn ma mumɛ!”* ³¹ Nanara, ngaxakedenne, konyi gilɛ dii mi en tan na fɔ xɔrɔ diine.

5

E lu xɔrɔyani

¹ Alaa Muxu Sugandixin bata xɔrɔyaana fi en ma alogo en xa xɔrɔya. Nanara, ε kankan na ma, ε nama so konyiyaana bun ma sɔnɔn.

² E tuli mati. N tan Pɔli nan ito falama ε xa. Xa ε tin, e yi ε banxulan, Alaa Muxu Sugandixin tɔnɔ mi fa ε ma sɔnɔn. ³ N mɔn ito nan falama muxun birin xa, naxan na tin e xa a banxulan: sariyan birin suxu goronna na xun ma. ⁴ E tan naxanye katama ε xa tinxin Ala yɛɛ ra yi sariyan xɔn, ε nun Alaa Muxu Sugandixin bata taxun. E bata keli Alaa hinanna bun ma. ⁵ Bayo en xaxili tixi en ma yigin nan na Alaa Niin barakani denkeleyaana xɔn ma, a en natinxinma nɛn. ⁶ Amasɔtɔ xa ε Yesu Alaa Muxu Sugandixini, banxulanna nun banxulantareyaana tɔnɔn mi na, fɔ denkeleyaana naxan walima xanuntenyani.

⁷ E yi a ligama ki faɲi! Nde ε jɔndin suxuni kalaxi? ⁸ Ala naxan ε xilixi, a tan mi na ligaxi. ⁹ “Hali buru rate se* xurudin nɔɛ burun birin nagboɛ ayi nɛn.” ¹⁰ Koni n laxi ε ra Marigin barakani fa fala ε mi miriya gbɛtɛ tongɛ. Nba, muxun naxan ε yifuma, a findi muxu yo ra, Ala na yalagima nɛn.

¹¹ Koni, ngaxakedenne, xa n mɔn yi banxulan feen kawandin nan bama nun, nanfera e mɔn n bɛsɛnxɔnyama? Nayi, Yesu faxa wudin† mi finde e xa tɛrɛna feen na. ¹² Nayi, naxanye ε yifuma banxulan feen na, ne yi lan e xa e gbeena ngaan ba na!

* 4:22: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 16.15 nun 21.2 kui. † 4:23: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 17.16 kui. ‡ 4:25: Yerusalen taan findixi Yahudiyane dinana misaala ra be. Mɛn kaane yi e gbee namunne konyiyaana nin. § 4:27: Esayi 54.1

* 4:30: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 21.10 kui. * 5:9: burun nate sena: Lebɛnna na a ra naxan burun nagboma ayi. Alo Lebɛnna siyadin burun birin natema kii naxan yi, feen naxan Galati kaane ratantanma, na nan e yamaan birin xunna kalama na kiini. † 5:11: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu gbangban wudin naxan ma, na findixi kisin sɔtɔ kiin na. Na nan muxuna ndee tɛrenama a fe yi.

¹³ Amasɔtɔ ε tan, ngaxakedenne, ε xilixi xɔɔyaan nan ma. Anu, ε nama xɔɔyaan findi fati benden nafa feene ra. Koni ε xa wali ε bode xa xanuntenyani. ¹⁴ Amasɔtɔ sariyan birin fala yisoxin ni i ra: “I adamadi boden xanu alo i yetena.”[‡] ¹⁵ Koni xa ε liga alo subene, ε ε bode yenge, ε yi ε balo ε bode ra, ε xa a liga ε yeren ma, xa na mi a ra, ε ε bode janma nen feu!

Alaa Nii Sarijanxina fe yi

¹⁶ Koni n tan naxa, ε xa sigan ti Alaa Niin barakani. Nanara, ε mi fati benden nafa feene rakamale sɔnɔn. ¹⁷ Amasɔtɔ fati benden nafa feene mi tinje Alaa Niina feene ma. Alaa Niin fan mi tinje fati benden wanle ma. Ne firinne yaxun nan e bode ra. Nanara, ε mi ε yete waxɔn feene ligama. ¹⁸ Xa ε biraxi Alaa Nii Sarijanxin fɔxɔ ra, ε mi fa sariyan bun sɔnɔn.

¹⁹ Fati benden nafa feene kolon mi raxɔlɔ: yanga suxuna, xɔsi fena, haramu feene, ²⁰ suxure batuna, kɔɔrayana, xɔnnantenyanana, lantareyana, xɔxɔlɔnyana, bɔje teena, yete yigbona, mayitaxunna, ²¹ milena, dɔlɔ minna, haramu sumunne, e nun na fe sifane. N na ε rakolonma alo n bata yi a fala kii naxan yi: Naxanye fe sifani itoe ligama, ne mi Alaa Mangayaan toma.

²² Muxun na lugo Alaa Nii Sarijanxin na, kewanli itoe nan findima a bogin na: S xanuntenyanana, sɛwana, bɔje xunbenla, dijana, jɛnige fajina, fanna, tɔgɔndiyana, ²³ limaniyana, yete suxuna. Tɔn mi dɔxe na feene ra. ²⁴ Naxanye bata findi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na, ne bata e fati benden wanle gbangban a faxa wudin ma e nun e waxɔn feene nun e rafan feene. ²⁵ Xa en dunuɔa yi gidin nabama Alaa Nii Sarijanxin xɔn, fɔ en kewanle xa lan Alaa Nii Sarijanxin ma. ²⁶ En nama waso, en yi en bode rafan, en yi en bode maxɔxɔlɔn.

6

ε ε bode mali

¹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde bira hakeni, ε tan naxanye Alaa Nii Sarijanxini, ε xa a matinxin limaniyani. Koni ε ε yete

rakɔɔsi alogo Setana nama ε fan natantan. ² ε ε bode goron tongo, nayi ε bata Alaa Muxu Sugandixin sariyan nakamali. ³ Xa muxuna nde a miri a ma a a tan se ra koni sese mi a ra, a a yete nan tun mayendenma. ⁴ Muxun birin xa a yete kewanle rakɔɔsi. Xa ne fan, a kanba xunna taranma nen na nayi, a nama a sa muxu gbete ma. ⁵ Muxun birin xa a yete goronna tongo.

⁶ Naxan xaranma Alaa falan ma, na xa a karamɔxɔ ki a se fajin birin yi.

⁷ ε nama ε yete mayenden bayo Ala mi mayendenje. Muxun sansiin naxan sifa wolima, a na nan sifa xabama. ⁸ Nayi, naxan na a fati benden wanle ke, na halagin sɔtɔma nen ne xɔn. Koni, naxan na Alaa Nii Sarijanxin wanle ke, a habadan nii rakisin sɔtɔma nen Alaa Nii Sarijanxin xɔn. ⁹ Nanara, en nama xadan fe fajin rabadeni. Amasɔtɔ xa en lu na fari, en na a tɔnɔn sɔtɔma nen waxati famani. ¹⁰ Nanara, xa a fɛrena en xa, en xa fe fajin liga muxune birin xa, koni katarabi en ngaxakeden denkeleya muxune nan ma.

Maxadi dɔnxene nun xɔntɔnne

¹¹ ε mi a to, n sɛbɛli xungbeen naxanye sɛbema n yete yiin na iki! ¹² Naxanye waxi a xɔn ma, e xa yamaan kenɛn fati benden kiraan xɔn ma, ne nan katama e xa ε karahan a ε xa banxulan. E na ligama nen alogo yamaan nama e besɛnxɔnya Alaa Muxu Sugandixin faxana fe ra wudin ma. ¹³ Hali naxanye banxulanxi, e mi sariyan suxuma. Koni, e waxi a xɔn ma nen, ε xa banxulan alogo e xa e kanba a ε fan bata tin banxulanma ma. ¹⁴ Koni n tan, n na n kanbama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin nan tun yi. N faxaxi dunuɔa feene yi na wudin nan xɔn, dunuɔa feene fan bata faxa n yi. ¹⁵ Xa muxun banxulanxi hanma xa a mi banxulanxi, na mi fe ra, fɔ a xa findi dali nenɛn na. ¹⁶ Nba, naxan na falani ito suxu, Ala xa bɔje xunbenla nun kininkininna fi na kanna ma, e nun Ala gbee Isirayila!

¹⁷ Dɔnxɛn na, muxu yo nama n tɔɔɔ, amasɔtɔ larun naxanye n fatin ma, ne a yitama a Yesu gbeen nan n na.

[‡] 5:14: Saraxaraline 19.18 § 5:22: Wudi fajin bogi fajin nan tima. Adamadi fajin fan kɛwali fajin nan ligama. Na luxi nen alo wudin nun a bogina.

¹⁸ Nba, ngaxakedenne, en Marigi Yesu
Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε
niini. Amina.

Efesi Kaane Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Efesi Kaane Ma

Poli yi kasoon nan na Romi taani a Kitabun yireni ito seɓe waxatin naxan yi, a yi a rasiga Efesi kaane ma. Koni, a mi yi waxi a xon ma Efesi kaane gbansanna xa a xaran. A luxi alo a yi kedini ito rasigama Efesi kaane denkeleya yamaan nun a rabilinna taane denkeleya yamane nan ma Asi yamanani alogo e birin xa a xaran. Nayi, a mi muxu wuyaxi xontonxi a kui, a mon mi Efesi kaane maxadi e sonne fe yi. Kitabun yireni ito seɓexi nen alo jee tonge saxan joxon Yesu te xanbini ariyanna yi.

Xera Poli fa nen Efesi taani a xeraya sigatiin saxandeni, a yi jee saxan naba na. (Xerane 19.1 han 20.1) Kitabun yireni ito sora 3.1 nun 4.1 nan a yitama en na a xeraan yi kasoon nan na a yi ito seɓema Efesi kaane ma waxatin naxan yi. A mon itoe fan seɓe kasoon nan na: Filipi Kaane, Filemon, e nun Kolosi Kaane.

Kitabun yireni ito fala yisoxini ito ra fa fala Ala feen birin nagidixi nen alogo “A xa seen birin malan, naxanye kore xonna nun boxo xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.” (1.10) Ala a denkeleya yamaan nan findixi Yesu fati benden na dunuja yi alogo a xa dunuja feene birin malan Yesu yamarin bun. Nayi, denkeleya yamaan lan nen e sarijan e dunuja yi gidini. Lanna xa lu yamaan ni alogo Yesu a yamaan lanna xa findi a binya xunna ra dunuja nun kore xonna ma. Ala to dunuja muxune birin malanma alogo a xa binyen soto kore xonna ma, en tan sese mi lan en yi na lanna kala en nun muxun bodene tagi fo en na en yete magodo en bode xa, en sarijan. (5.21)

A Kitabun yireni ito foloxi duban nan ma (1.1-2) a yi a rapan duban ma. (6.21-24) Falan naxan tixi Kitabun kui, a yitaxunxi dexo firin: A singena (1.3-3.21), Ala naxan ligaxi en xa a Muxu Sugandixin Yesu xon, Poli yelin xanbini a sewan mayite na fe ra, a yi denkeleya muxune lan feen yeba, a

yi a yita en na Ala Yahudiyane nun siya gbetene malanxi kii naxan yi, e findi yama kedenna ra, a yamana. A firindena (4.1-6.20), xerana a falama a Kitabun xaran muxune lan nen a e xa findi kedenna ra nii neneni Alaa Muxu Sugandixin Yesu nin. A yi a yeba lanna luma e nun bonne tagi kii naxan yi denkeleya yamani e nun denbayani.

Poli Alaa yamaan lan feen nan yebama misali saxan xon: fati benden lanna nun banxin ti kiina nun lanna xemnen nun a jaxanla tagi. Alaa Muxu Sugandixin Yesu luxi alo fati benden xunna, e nun alo banxin bundoxo gemena. Denkeleya yamaan mon luxi Alaa Muxu Sugandixin xa nen alo jaxanla a xemnen xa. Nayi, en na a toma nen fa fala lanna mi luye denkeleya muxune tagi xa muxune mi xete haken nun yulubin foxo ra, e la Marigin na.

¹ N tan Poli naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma, n tan nan ito seɓema yama sarijanxin ma Efesi taani, togondiya muxun naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boje xunbenla fi e ma.

En barakan naxan sotoma

³ En barikan bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin Fafe Ala xa naxan niin duban birin nagidixi en ma ariyanna yi a Muxu Sugandixini. ⁴ Benun dunuja xa da waxatin naxan yi, Ala bata yi en sugandi nun alogo en xa sarijan, en lu fetareyani a yee ra yi. Ala bata yi a ragidi a xanuntenyani, ⁵ a xa en findi a diine ra Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani alo a rafan a ma a yeteen sagoni kii naxan yi. ⁶ Na yi findi Ala hinan gbeen kanna tantun xunna ra a naxan fixi en ma a xanuntenna xon.

⁷ Amasoto en bata xunba Yesu wunla xon ma,* en yulubine yi xafari, a yi a hinan defexi gbeen mayita, ⁸ Ala bata naxan nagidi en ma a fajan na a fekolonna nun a xaxilimayaan birin yi. ⁹ A bata a sagoon wundo feen makenen en xa, a rafan feen naxan nagidi Yesu barakani ¹⁰ alogo a xa na rakamali a waxatin na a li. Na sagoon ni i ra fa fala a xa seen birin malan, naxanye

* **1:7:** Yesu wunla xon ma: Na bunna neen, fa fala a sayaan xon ma.

kore xonna nun bəxə xonna ma, a yi a Muxu Sugandixin findi ne birin xunna ra.

¹¹ En mən sugandixi en xa lu Yesu yi, alo Ala bata yi a ragidi en ma kii naxan yi nun, Ala naxan feen birin nakamalima a yete a maragidin nun a sagoon xən. ¹² Na ligaxi nən alogo en tan naxanye singe bata en yigi sa Alaa Muxu Sugandixini, en xa findi tantun seen na Ala binyen kannna xa.

¹³ E tan fan bata lu Yesu yi, e to jəndin falan məxi, e rakisi fe Xibaru Fajina, e yi la Yesu ra, Ala yi a Nii Sarijanxin lu e yi a taxamasenna ra, a bata yi en tuli sa naxan na. ¹⁴ Alaa Nii Sarijanxin luxi nən alo Ala se singen naxan soxi en yii taxamasenna ra alogo en xa a kolon en sa keən sətəma nən Alaa yamaan na xunba waxatin naxan yi, en yi Ala tantun a binyeni.

Pəli a Ala maxandina

¹⁵ Nanara, xabu n na e denkeleyana fe me Marigi Yesu ma e nun e xanuntenyana yama sarijanxin birin xa, ¹⁶ n barikan birama Ala xa e fe yi waxatin birin, n nema Ala maxande e xa. ¹⁷ N Fafe Ala, binyen kannna maxandima e xa, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina Ala alogo a xa a Nii Sarijanxin nagodo e ma naxan fe kolonna fima, a feene makenen alogo e Ala kolonna xa fari sa. ¹⁸ N na Ala maxandima e xa alogo e xa feene yete to e bəjəni, a fixa, alogo a e xilixi yigin naxan ma, e xa na kolon, a bata kee nərəxin binyen naxan lu a yama sarijanxin xa, ¹⁹ e nun a senbe fisamantenna en tan denkeleya muxune xa. Na findixi a senbe yeteen nan na a naxan nawalixi a fanga gbeeni ²⁰ a to a Muxu Sugandixin nakeli sayani, a yi a lu a yiifanna ma ariyanna yi. ²¹ A yi a lu mangayane nun nəyane nun senbene nun kuntigiyane birin xun na e nun xinla naxanye birin nəe fale dunupani ito yi e nun waxati famatəni. ²² Ala bata seen birin lu Yesu sanna bun ma, a yi a findi e xunna ra denkeleya yamaan xa. ²³ Denkeleya yamaan luxi nən alo Yesu fati bəndəna. Denkeleya yamaan Yesu a feene birin nakamalima, Yesu naxan feen birin nakamalima kiin birin yi.

2

En kisima Alaa hinanna nan xən

¹ E tan fan, e faxaxin nan yi a ra e hakene nun e yulubine fe ra, ² e yi sigan tima naxanye yi nun e yi dunupa muxune fəxə ra waxatin naxan yi, e nun bəxən nun kuyen lan tagin yinnane mangana, na nii jaxin naxan walima Ala matandi muxune yi iki. ³ A fəloni nun, en fan birin yi en ma dunupa yi gidin ligama nən alo ne, en yi biraxi en fati bəndən sagoon nan fəxə ra, en yi en fati bəndən nun en yugo jaxine natane liga. Nayi, fata en kəjaan na, Alaa xələn nan yi ragidixi en ma alo bodene.

⁴ Koni Alaa kininkininna gbo, a bata en xanu xanuntenya tilinxin na. ⁵ En tan naxanye yi faxaxi en hakene fe ra, Ala bata en niin bira en yi a Muxu Sugandixin barakani. E kisixi Alaa hinanna nan xən ma. ⁶ Ala bata en tan nun Yesu rakeli en bode xən ma sayani, en yi dəxəden sətə Yesu Alaa Muxu Sugandixin fema ariyanna yi, ⁷ alogo a xa a hinan tilinxi fisamantenna mayita waxati famatəne yi a fanna xən a naxan yitaxi en na Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁸ Amasətə e kisixi Alaa hinanna nan xən denkeleyaan barakani. Na mi fataxi e tan xan na, Alaa kiseen na a ra. ⁹ E katan tənən xa mi a ra, nayi muxu yo mi nəe a yete matəxe. ¹⁰ Ala wali xonna nan en na. A bata en da Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, alogo en xa wali fajine raba, Ala bata yi naxanye yitən en yete ra, alogo en xa sigan ti ne xən ma.

Yama kedenna nan denkeleya muxune birin na

¹¹ E tan naxanye barixi siyaan bonne ye, Yahudiyane naxanye yatəxi banxulantarene ra fati bəndən kiraan xən, n xa a rabira e ma e yi kii naxan yi a fəloni nun: ¹² E mi yi Alaa Muxu Sugandixini na waxatini. E mi yi lan nun e Isirayila tənəne sətə, Alaa yamana. Xəjəne nan yi e ra. Layiri yo mi yi e nun Ala tagi. A mi yi e tuli saxi sese ra. Yigi yo mi yi e ma, Ala mi yi e yi dunupa yi. ¹³ Koni iki Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e tan naxanye yi makuya nun, iki e bata maso a ra Alaa Muxu Sugandixin wunla xən ma. ¹⁴ A tan nan lanna rasoxi en birin tagi. A bata Yahudiyane nun siya

gbetene findi yama kedenna ra, a to a fati benden fi, alogo a xa na danna kala naxan yi en tagi taxunxi yaxuyani. ¹⁵ A tan nan sariyan nun a yamarine nun tonne jan, a yi na yama firinne birin findi muxu nene kedenna ra a yete xa, a baje xunbenla rafa e tagi, ¹⁶ a e nun Ala tagini ton a sayaan xon a faza wudin ma, e yi lan e bode ma alo gbindi kedenna, a e yaxuyaana kala. ¹⁷ Yesu yi fa, a baje xunbenla Xibaru Fajin nali e tan ma, naxanye yi makuya Ala ra nun e nun Yahudiyan naxanye yi maso a ra. ¹⁸ Yesu nan kiraan nabama en tan yama firinna birin xa, siga Fafe Ala yetagi a Nii Sarijanxin barakani.

¹⁹ Nanara, e tan naxanye mi yi Alaa yamani, xaje mi fa e ra. E bata findi dugurenne ra yama sarijanxini. E bata so Alaa denbayani. ²⁰ E bata lu alo banxin naxan beten saxi gemene ra. Na gemene findixi xerane nun nabine nan na. Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nan banxin tongon geme kenden na. ²¹ Banxin yiren birin tugunxi e bode ra, a te a tan barakani, a yi findi Ala Batu Banxi sarijanxin na Marigin xa. ²² A e nun bonne tugunma nen e bode ra a tan barakani, e lu alo banxina Ala doxoma naxan yi a Nii Sarijanxini.

3

Poli a wanla siya gbetene xa

¹ Nanara, n tan Poli Ala maxandima e tan siya gbetene xa, n tan kasorasana Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ² N laxi a ra, e bata a me Ala hinanna naxan nagidixi n ma alogo n xa e mali. ³ Ala bata a wundo feen kolonna makenen n xa, alo n bata a fena nde sebe e ma kii naxan yi. ⁴ E na n ma sebenla xaran, n xaxinla naxan sotaxi Alaa Muxu Sugandixina wundo feni, e na yee toma nen. ⁵ Wundo feni ito mi makenenxi singe ra muxune xa, koni Ala bata a makenen a xera sarijanxine nun nabi sarijanxine xa a Nii Sarijanxin barakani. ⁶ Na wundo feen nan ito ra fa fala siya gbetene nun Yahudiyanee kee kedenna sotoma nen Yesu a fe Xibaru Fajin barakani. E birin bata findi yama kedenna ra alo fati bendi keden. Ala en tuli sa naxan na, e firinna birin na sotoma nen a Muxu Sugandixin Yesu barakani.

⁷ Ala bata a senben nawali, a n ki a hinanni, alogo n xa findi Yesu a walikenen na naxan a falan Xibaru Fajin nalima. ⁸ Hali n to xurun muxu sarijanxine birin xa, anu Ala bata a hinanna ragidi n ma, a n xa Alaa Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin noro tilinxin nali siya gbetene ma. ⁹ N mon xa a makenen wundo feni ito rakamalima kii naxan yi. Xabu waxati singene, wundoni ito yi luxunxi Daala Mangana Ala xon ¹⁰ alogo iki kuntigine nun no kanna naxanye boxon nun koren lan tagini, denkeleya yamaan xa Alaa fe kolonna kejaan birin yita ne ra. ¹¹ Na birin findixi a habadan fe ragidixin nan na, a naxan nakamalixi en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani. ¹² Nayi, en noe en masoe Ala ra nen en ma denkeleyani Yesu barakani xaxili ragidini, sike yo mi na. ¹³ Nanara, n na e mafanma, e nama yigitage n ma torone fe ra e tan xa amasoto e binyen nan ne ra.

Yesu bata en xanu kii naxan yi

¹⁴ Na nan a ligaxi, n nan n xinbi sinma n Fafe Ala bun ma ¹⁵ bonsonna birin xinla fataxi naxan na naxanye kore xonna nun boxo xonna ma. ¹⁶ N na a maxandima fa fala a xa tin a binyen noroni, a e sobe so senbeni e muxuyaana feene yi a Nii Sarijanxin barakani, ¹⁷ alogo Alaa Muxu Sugandixin xa lu e baje denkeleyaana barakani. N na Ala maxandima e xa, e xa sabati, e bitin xanuntenyani alo salenna ¹⁸ alogo e nun yama sarijanxin birin xa senben soto e Alaa Muxu Sugandixina xanuntenyaana gboon nun a tilinna nun a tiden famu, ¹⁹ e yi a xanuntenyaana kolon naxan dangu kolonna birin na, alogo e xa defe Alaa fe kamalixin birin na.

²⁰ Nba, senbena Ala naxan na, a feen birin liga en xa fata senben na naxan walima en yi, en na naxan maxodin hali en noe en mire naxan ma, mon hali dangu en ma miriyane ra pon, ²¹ binyen xa fi na ma denkeleya yamani, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixini, waxatin birin habadan han habadan. Amina!

4

Denkeleya yamaan xa lu lanna nin alo fati bendi kedenna

¹ N tan naxan findixi kasorasaan na Marigina fe ra, n na ε mafanma, Ala bata ε xili naxan liga fe ma, ε sigati kiin xa lan na ma. ² E xa ε yete magodo, ε limaniya feen birin yi, ε yi dija. E dija ε bode xa xanuntenyani, ³ ε yi kata kiin birin yi alogo Alaa Nii Sarijanxin lanna naxan fixi ε ma, na xa lu ε tagi, bɔɲe xunbenla yi ε tugun ε bode ra. ⁴ Denkeleya yamaan luxi nen alo fati bendε kedenna. Alaa Nii Sarijanxi kedenna na a ra alo ε xilixi yigi kedenna ma kii naxan yi. ⁵ Marigi kedenna na a ra e nun denkeleya kedenna e nun marafu kedenna igeni tubi xinla ma. ⁶ Ala kedenna na a ra, muxun birin Fafe naxan seen birin xunna, naxan walima feen birin xɔn, naxan feen birin kui.

⁷ Ala bata kisena nde fi en keden kedenna birin ma alo a Muxu Sugandixina en kixi kiseen sifan naxan na. ⁸ Nanara, Kitabun naxa,

“A te kore waxatin naxan yi,
a yi siga suxu muxune ra a yii.

A yi kiseene fi adamadiine ma.”*

⁹ Nba, fa fala, “A bata te kore,” na bunna nanse ra? Na bunna nen fa fala a godo nen dunɔɲa yi bɔxɔn ma. ¹⁰ Naxan godo dunɔɲa yi, na nan mɔn te kore xɔnna ma pon, alogo a xa feen birin nakamali. ¹¹ A tan nan kiseene yitaxunxi, a yi muxuna ndee findi xεrane ra, a yi ndee findi nabine ra, a yi ndee findi yεerate ra, a yi ndee findi karamɔxɔne ra. ¹² A en kixi na kii nin alogo muxu sarijanxine birin xa nɔ a wanla ke, alogo a yamaan xa sabati naxan luxi alo Alaa Muxu Sugandixin fati bendena. ¹³ Na ligama nen han en birin yi findi kedenna ra denkeleyani Alaa Dii Xemen kolonni. En findi muxu kamalixine ra alo Alaa Muxu Sugandixin kamalixi kii naxan yi. ¹⁴ Nayi, en mi findε dii jɔrene ra sɔnɔn, alo foyen nun ige walanna kunkin xalin kii naxan yi, en yi bira xaranne birin fɔxɔ ra, muxune yi en mayenden e kɔtene nun wulene xɔn. ¹⁵ Koni xa en jɔndin fala xanuntenyani, en kɔxɔma nen, en yi findi Alaa Muxu Sugandixin maligane ra feen birin yi, a tan naxan findixi en xunna ra. ¹⁶ A tan nan a ligaxi denkeleya yamaan

xa findi fati bendε kedenna ra, a muxune yi lu e bode yi alo fati benden yirene to tugunxi e bode ra fasane xɔn. Nayi, xa fatin yirene birin a wanla ke, a gboma nen, a kɔxɔ xanuntenyani.

En muxuya nenen naxan sɔtɔma

¹⁷ Nba, n xa maxadi falani ito ti ε xa Marigin xinli: E nama fa sigan ti alo denkeleyatarene. E miriyane biraxi fufafu feene nan fɔxɔ ra. ¹⁸ E xaxinle yidimixi. E fe mi Alaa nii rakisina fe yi masɔtɔ e fe kolontareyaan nun e bɔɲe xɔdεxεyaan xɔn. ¹⁹ E mi fa yagima sɔnɔn. E yi e yete findi haramu fe rabane ra alogo e xa fe xɔsixin sifan birin naba han e lu kunfe ayi.

²⁰ Koni ε tan mi Alaa Muxu Sugandixina fe xaranxi na kiini. ²¹ E bata a fe mε, ε yi xaran Yesu gbee jɔndin ma yati. ²² Fa fala ε xa xεte ε dari fe fonne fɔxɔ ra, e nun ε muxuya fonna naxan luma ε rakunfe a ε ratantan. ²³ Koni ε niin nun ε xaxinla xa findi a nenen na. ²⁴ E mɔn xa muxuya nenen tongo, Ala muxuya naxan daxi a yete maligan na, tinxinna nun sarijanni.

²⁵ Nanara, ε wulen lu, birin yi jɔndin fala a muxu bodene xa amasɔtɔ en findixi gbindi kedenna yirene nan na. ²⁶ Xa ε xɔlɔ, ε nama haken liga. E nama lu xɔlɔxi han sogen bira waxatina ²⁷ alogo ε nama feren fi Yinna Manga Setana ma. ²⁸ Xa naxan darixi mɔɲan tiye, a xa a lu. A xa wali kendena nde ke, alogo a xa seen sɔtɔ a yiigelitɔne maliye naxan na. ²⁹ E nama fala kobi yo ti fɔ fala faɲin tun naxan muxune maliye e hayun naxan ma, alogo na xa findi hinanna ra a ramε muxune xa. ³⁰ E nama Alaa Nii Sarijanxin nasunu, Ala naxan findixi taxamasenna ra ε yi han a sa fama ε xunbadeni lɔxɔn naxan yi. ³¹ E ba xɔnnantenyaan nun bɔɲe teen nun xɔlɔn nun sɔnxɔ sɔnxɔn nun muxu mafalan nun jaxuya ma ε tagi. ³² E fanna nun kininkinina yita ε bode ra. E yi ε bode mafelu alo Ala bata ε mafelu Alaa Muxu Sugandixin barakani kii naxan yi.

5

E sigan ti kenenni

* 4:8: Yaburin 68.19

¹ Nanara, ε to findixi Ala xanuntenne nan na, ε Ala raliga, ² ε sigan ti xanuntenyani alo Alaa Muxu Sugandixina en xanuxi kii naxan yi, a yi a yetε fi en ma fe ra, a liga alo saraxa baxina Ala xa, naxan gan xiri rafan a ma.

³ Koni yanga suxun nun fe xəsixine nun milan nama lu ε ye, e fe yetεen nama fala mumε, alo a lan yama sarijanxini kii naxan yi. ⁴ E mən nama fe xəsixine nun xaxilitareya falane nun yagitareya falane ti. Ne mi daxa koni fə barika birana. ⁵ Amasəto ε xa ito kolon yati, fa fala muxun naxan yanga suxun nun fe xəsixine nun mile feene ligama, na sese mi keen sətoma Ala nun a Muxu Sugandixina mangayani. Amasəto milen findixi se batun nan na alo suxure kiina.

⁶ E nama tin muxu yo xa ε mayenden fala fuune xən, amasəto Alaa xələn fama fala suxutarene xili ma na fe sifane nan ma fe ra. ⁷ Nanara, ε nama basan ne ra. ⁸ Amasəto ε tan fan yi luxi nən alo dimina koni iki ε bata lu alo keənenna Marigin barakani. Nayi, ε sigan ti alo keənenna muxune. ⁹ Amasəto fe fəpin sifan birin nun tinxinyaan nun jəndin fama keənenna nan xən. ¹⁰ E feene fεsefεse ε Marigin nafan feen kolon. ¹¹ E fefe nun dimin kewanla fe fuune nama malan, koni fə ε xa e ramini keənenna nin. ¹² Amasəto muxune feen naxanye ligama wundoni, hali ne falan gbansanna mayagi. ¹³ Koni keənenna na sənna naxan birinye makenen, ne yigbema nən. ¹⁴ Amasəto naxan birin na yigbe, na bata lu keənenni. A falaxi na nan ma, a naxa, “E tan naxanye xima, ε xulun, ε keli faxa muxune tagi, nayi Alaa Muxu Sugandixina ε luma nən keənenni.”

¹⁵ Nayi, ε a liga ε yeren ma ε sigati kini, ε nama lu alo fe kolontarene, koni alo fe kolonne. ¹⁶ E fεren fen waxatine ma, amasəto waxatini itoe mi fan. ¹⁷ Nanara, ε nama findi xaxilitarene ra, koni ε kata Marigin sagoon kolon feen na.

¹⁸ E nama lugo dələn na, amasəto xurutareyaan nan na ra, koni ε lugo Alaa Nii Sarijanxin na. ¹⁹ Nba, ε falan ti ε bode

xa Yaburi falane nun bətine nun Ala tantun sigi sarijanxine yi, ε bətin ba Marigin xa, ε yi a tantun ε bənen birin na! ²⁰ E barikan bira Fafe Ala xa seen birin ma fe yi waxatin birin en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xinli.

Naxanle nun e xemene fe

²¹ E xuru ε bode ma Alaa Muxu Sugandixin yeεragaxuni. ²² Naxanle, ε xuru ε xemene ma alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi. ²³ Amasəto xemen nan jaxanla xunna ra, alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan xunna ra kii naxan yi, naxan luxi alo a fati bendena, a naxan nakisixi. ²⁴ Naxanle lanma nən e yi xuru e xemene ma feen birin yi alo denkeleya yamaan xuruxi Alaa Muxu Sugandixin ma kii naxan yi.

²⁵ Xemene, ε fan xa ε jaxanle xanu alo Alaa Muxu Sugandixin bata denkeleya yamaan xanu kii naxan yi, a yi a yetε fi e fe ra, ²⁶ alogo a xa e rasarijan, a yi e rafixa igen nun fala xuiin xən,* ²⁷ alogo a xa e ti a yetagi yama nərəxin na, alo ləxə yo mi dugin naxan na, a mi yijərənəmənxi, fe yo mi a ra koni yama sarijanxin na a ra fetareyani. ²⁸ Xemene lan e xa e jaxanle xanu na kii nin alo e yetε gbindina. Xemen naxan a jaxanla xanuma, na bata a yetε xanu. ²⁹ Muxu yo munma a yetε fati benden napaxu singen. Koni a a degema nən ki fəpi, a yi a masuxu alo Alaa Muxu Sugandixin denkeleya yamaan masuxuma kii naxan yi ³⁰ amasəto a fati benden yirene nan en tan na. ³¹ Kitabun naxa, “Nanara, xemena a nga nun a fafe bejinma, a yi a maso a jaxanla ra, e findi fati bendε kedenna ra.”† ³² Wundo gbeen nan ito ra, koni n na Alaa Muxu Sugandixin nun denkeleya yamaan nan ma fe falama. ³³ Koni ε fan birin xa ε jaxanla xanu alo ε yetεna, jaxanla fan yi a xemen binya.

6

Diine nun e sətə muxune fe

¹ Diine, ε ε sətə muxune fala xuiin suxu Marigina fe ra, amasəto na nan tinxin. ² Yamari singen nan ito ra tuli saan saxi

* **5:26:** A muxune rasarijanma igeni, a e rafu e tubi xinla ma. A mato Tito 3.5 kui. A mən muxune rasarijanma Yesu nun a fala xuiin xən. A mato Yoni 1.1 nun 15.3 kui. † **5:31:** Dunuja Fəln 2.24

naxan fari, a naxa, “I baba nun i nga binya
³ alogo i xa herin nun siimaya xunkuyen
 soto dunuɗa yi.”*

⁴ Dii fafane, ε nama ε diine raxɔɔ. Koni ε
 e xuru, ε yi e maxadi Marigina kiraan xɔn.

Konyine nun e kanne fe

⁵ Konyine, ε kanne fala xuiin suxu nax-
 anye ε xun na dunuɗa yi, ε yi e binya, ε
 gaxu e yee ra. E e sagoon liga ε boɗe faɗin
 na alo ε a ligama Alaa Muxu Sugandixin
 xa kii naxan yi. ⁶ E nama a liga e ye xonna
 gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni
 alo Alaa Muxu Sugandixin yetena konyine,
 ε Ala sagoon liga ε boɗen birin na. ⁷ E wali e
 xa ɗenige faɗini, alo ε walima Marigin nan
 xa, muxune mi a ra. ⁸ Bayo ε a kolon fa
 fala Marigin muxun birin saranma nen a
 wali faɗin na, xa a findi konyin na hanma
 xɔɔna.

⁹ Konyi kanne, ε fan xa a liga ε konyine xa
 na kiini. E nama ε kɔnkɔ e ma. E xa a kolon,
 a ε nun ε konyine birin kari keden peen sa
 ariyanna yi, naxan mi muxune rafisama a
 bode xa.

Alaayenge so seene

¹⁰ Falani soxin naxan na, ε sɔbe so Ma-
 rigina fe yi a senben barakaxini. ¹¹ E Alaa
 yenge so seene birin tongo alogo ε xa nɔ
 tiye Yinna Manga Setanaa kɔtene birin yee
 ra. ¹² Amasoto en mi adamadiine xan
 yengema, koni kuntigine nun nɔ kanne nun
 senbe kanna naxanye dunuɗa yidimixini
 ito xun na, e nun yinna ɗaxin naxanye
 koren nun boɗɔn lan tagini. ¹³ Nanara, iki
 ε xa Alaa yenge so seene birin tongo alogo
 waxati ɗaxin na a li, ε xa nɔ tiye na yaxune
 yee ra, ε yi nɔɔn ti feen birin yi, ε yi lu ε
 funfuni ken!

¹⁴ Nanara, ε xa ti ken! Nɔndin yi findi ε
 tagi xidin na, tinxinyaan yi findi ε kanke
 ye masansanna ra. ¹⁵ E mayitonna nun
 ε wekilɛn xa lu alo ε sankidina ε sanni
 Yesu a fe Xibaru Faɗin nalideni naxan boɗe
 xunbenla fima. ¹⁶ E denkeleyaan xa lu ε yi
 alo ε ye masansan wure lefana ε yii ε Fe
 Naxin Kanna xalimakuli radegexine birin
 natuun naxan na. ¹⁷ E xa kisi feen na-
 suxu alo xunna makantan wure kɔmɔtina,
 ε Alaa falan lu ε yii Alaa Nii Sariɗanxina

silanfanna ra.† ¹⁸ E Ala maxandi wax-
 atin birin Alaa Nii Sariɗanxin barakani Ala
 maxandin sifan birin yi. E lu ε yee ra yi
 na ma, ε tunnafan Ala maxandin ma yama
 sariɗanxin birin ma fe ra waxatin birin.
¹⁹ E Ala maxandi n fan xa, alogo n na keli
 fala tideni waxatin naxan yi, Ala xa falan
 so n yii, n yi n wekilɛ Xibaru Faɗin wundo
 feen makeɗendeni yamaan xa, ²⁰ n findixi
 xeraan na naxan ma fe ra hali n to xidixi
 yɔɔnɔnna ra iki. E Ala maxandi, alogo
 n xa n wekilɛ falan tideni alo n daxa kii
 naxan yi.

Xɔntɔn dɔnxene

²¹ En nafan ngaxakedenna nun en wa-
 like bode tɔgɔndiyaxin Tikiko naxan wal-
 ima Marigin xa, na n ma fe birin yebama
 nen ε xa, alogo ε fan xa n ma fe xibarune
 kolon e nun n feen naxanye ligama. ²² N na
 a rasigama ε ma na nan ma alogo ε xa nɔ
 fe kolon, a yi ε ralimaniya.

²³ Fafe Ala nun Marigi Yesu a Muxu
 Sugandixin xa boɗe xunbenla nun xanun-
 tenyaan nun denkeleyaan fi en ngaxake-
 denne birin ma. ²⁴ Naxanye xanuntenyaan
 mi ɗanma en Marigi Yesu Alaa Muxu
 Sugandixin xa, Ala xa hinan ne ra.

* **6:3:** A mato Xɔɔyaan 20.12 nun Sariyane 5.16 kui. † **6:17:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

Filipi Kaane

Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Filipi Kaane Ma

Yesu a Xera Poli nan Alaa falani ito sebexi Yesu a muxune ma naxanye yi dɔxi Filipi taani. Waxati danguxini, Poli bata yi kawandin ba na. E denkeleyaan yi sabati ki faji, han e yi Poli mali a wanla ra yire gbete yi. Na birin yebaxi Xerane Kewanle kitabu yiren kui a sora 16.

Poli to sa Romi kasoon na a denkeleyana fe ra, Ala yi a liga a xa kedine sebe denkeleya yamane ma. Poli yi kedi keden sebe Filipi kaane ma. A yi e ralimaniya alogo e xa lu Ala sagoon kui, e mon xa findi misali fadin na naxan nae a lige muxu gbete yi bira Yesu foxo ra. Poli yi a rabira e ma a e mi nae e yete rakise e wali fadine xon, fo Yesu barakani naxan a yete baxi saraxan na dununa birin xa.

Xera Poli Yesu a fe Xibaru Fadin kawandin ba nen Filipi taani Gireki kaane yamanani, a yi denkeleya yamaan malan folo menni a xeraya sigati firinden ni (Xerane Kewanle 16.12-24 mato). Nee dando danguxina, a yi kasoon na waxatin naxan yi (Filipi kaane 1.7 mato), Xera Poli yi ngaxakedenya kedin sebe Filipi kaane ma. A yi wama e nuwali sa feni se fixine fe ra e bata yi naxanye rafa a ma so Epafrodite yii, a tan yeteen yi toroni waxatin naxan yi. A mon yi wama nen a xa a fala e xa a e xa e senbe so e tinxin Alaa Muxu Sugandixin yee ra yi. E mon nama kunfa wule dinane xon ma naxanye e yamaan ye.

Kitabun yireni ito foloni (1.1-11), Poli a sewan nun a wali faji kolonna nan mayitama Filipi denkeleya muxune ra. Na xanbi ra, a yi a yete kiin yeba. A baje xunbenla naxan sotoma Yesu barakani, a yi na mayita hali a to mi a kolon Romi kaane yi naxan ligama a ra kasoon na. (Filipi Kaane 1.12-26) A yi e kawandi a e xa lu denkeleya kendeni, e yi lanna raso e tagi, e yi xuru e bode ma, nii fadin yi lu e yi naxan kelixi Yesu ma (1.27-2.18). Benun e mon xa e bode to, Poli naxa, a Filipi kaane xera

Epafrodite nun Poli foxorabira Timote xa lu e nun Filipi kaane tagi. (2.19-30)

Na xanbi ra, Poli mon yi e rakolon muxune fe ma naxanye mi tinxinxi Yesu a fe Xibaru Fadin xa. A yi a fala Filipi kaane xa a e xa lu alo a tan, e yi e senbe so denkeleyani, e yi lu alo Yesu (Filipi Kaane sora 3). Kitabun yireni ito rananxi kawandi wuyaxi nan ma e nun nuwali saane nun xontonne (Filipi Kaane sora 4). To, Yesu a muxune mon noma limaniyaan sotodeni Kitabun yireni ito xon.

Xontonne

¹ N tan Poli nun Timote, Alaa Muxu Sugandixin Yesu a walikene, nxu bata e tan Alaa Muxu Sugandixina yama sarihanxin xonton naxanye sa Filipi taani e nun denkeleya yamaan xunmatone nun mali tiine. ² En Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun baje xunbenla fi e ma.

Poli Ala maxandina Filipi denkeleya muxune xa

³ E fe na rabira n ma waxati yo yi, n barikan birama nen Ala xa. ⁴ N na Ala maxandima e xa sewan nin waxatin birin! ⁵ Amasoto e bata n mali Yesu a fe Xibaru Fadin nalideni keli boxo singen ma han to. ⁶ N laxi a ra yati, Ala naxan wali fadini ito foloxi e tagi, a a rakamalima nen han a Muxu Sugandixin Yesu fa boxoni. ⁷ A lan xaxinli ito xa lu n ma e fe yi, amasoto e fe ramaraxi n baje ni. Bayo xa n xidixi yolonxonna ra, hanma xa n Yesu a fe Xibaru Fadin xun mayengema, n yi a yeba, en birin Alaa hinanni. ⁸ Ala nan n seren na a e rafan n ma xanuntenya kendeni naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen ma.

⁹ N ma Ala maxandin ni ito ra: Ala xa lu e xanuntenyaan fari se fe kolonna nun famun kenden na han, ¹⁰ alogo e xa no fe fadin kolonne, e yi lu fetareyaan nun sontareyani han Alaa Muxu Sugandixin fa boxona. ¹¹ E xa defe kewali tinxinxine yi naxanye kelima Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma, Ala binye feen nun a batu feen na.

Poli kasoon na

¹² Ngaxakedenne, n waxi a xon ma nen, e xa a kolon feen naxanye liga n na, ne bata Yesu a fe Xibaru Fadin mali, a siga yeen

na. ¹³ Amasoto a bata makenen mangana sofane birin nun muxune birin xa, fa fala a n kasoon na Alaa Muxu Sugandixin nan ma fe ra. ¹⁴ Ngaxakedenna naxanye e lannayaan saxi Marigini, n to saxi kasoon na, ne bata wekilen soto Alaa falan nalideni ki faji, e mi gaxu.

¹⁵ Nondin na a ra, e tan ndee Alaa Muxu Sugandixina fe kawandi bama milen nun lantareyaan nin, koni ndee a ligama jeniye faniyaan nin. ¹⁶ Ne a ligama xanuntenyaan nin, amasoto e a kolon a n ma wanla findixi Yesu a fe Xibaru Fajin xun mayenge feen nan na. ¹⁷ Bodene tan Alaa Muxu Sugandixina fe kawandin bama yete yigboon nin. E miriyane mi fan. E waxi nde sa feni n ma toron fari kasoon na.

¹⁸ Fefe mi na ra. Xa e miriyaan findi a fajin na, xa a findi a jaxin na, Alaa Muxu Sugandixina fe bata rali kiin birin yi. Na bata n sewa, n mon luma nen sewani. ¹⁹ Amasoto n na a kolon fa fala na birin findima n ma kisin nan na e Ala maxandine nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina Niin barakan nin. ²⁰ Bayo n naxan mamema e nun naxan xoli n ma, n nama yagi fe yo yi mumε. Koni n xa limaniya iki alo waxati danguxine yi alogo yamaan xa Alaa Muxu Sugandixin binya n fati bendena fe ra, xa n lu n nii ra, hanma xa n faxa. ²¹ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin nan findixi n tan ma dunuja yi gidin na, sayaan yi findi tonon na n xa.

²² Koni xa n lu dunuja yi, n noε wali fajina nde ke nen. N lan n xa nanse liga? N mi a kolon. ²³ Fe firinni itoe birin xonla n ma: N waxi keli feni dunujani ito yi, n sa lu Alaa Muxu Sugandixin fema, na nan fan ki faji. ²⁴ Koni ε tan ma fe ra, a lan n lu n nii ra fati bendeni. ²⁵ N to laxi na ra, n bata a kolon a n luma nen ε ye alogo ε xa siga yeen na, ε sewa ε denkeleyani. ²⁶ N mon na xete ε fema, ε Alaa Muxu Sugandixin Yesu matoxon xun masama nen n ma fe ra.

²⁷ Koni, ε siga ti kiin xa lan Alaa Muxu Sugandixina Xibaru Fajin ma, alogo xa n fa ε fema, hanma xa n be, n xa a me nen fa fala ε xaxili kedenni, ε sobe soxi ε bode xon ma denkeleyani Xibaru Fajina fe ra kii kedenni. ²⁸ E nama gaxu ε yengefane yee ra mumε! Na a yitama e ra nen fa fala e halagima nen, a ε tan kisin kiraan nan

xon Ala barakani. ²⁹ Bayo a bata a ragidi a hinanni a ε xa la Alaa Muxu Sugandixin na, ε mon yi toro a fe ra, ³⁰ ε lu na yenge kedenna soε, ε n to naxan soε, alo ε mon bata a me kii naxan yi, han iki n na fari.

2

Yesu raliga fena

¹ Xa Alaa Muxu Sugandixin senbe yo fima ε ma, xa a xanuntenyaan limaniya yo fi ε ma, xa lanbodeya yo ε nun Alaa Nii Sarijanxin tagi, xa xanuntenyaan nun kininkinin yo ε yi, ² nba, ε xa n ma sewan nakamali, ε yi lan ε bode ma, xanuntenya kedenna yi lu ε tagi, e nun xaxili keden. ³ E nama fefe liga yete yigboni hanma wasoni, koni ε yete magodo, ε yi bonne yate dangu ε yeteen na. ⁴ E nama ε miri ε makone gbansanna ma fo bonne fan gbeena.

⁵ E kejaan xa lu ε bode tagi alo Alaa Muxu Sugandixina, Yesu.

⁶ Alayaan yi a tan naxan yi a mi na ramara a yete yi.

⁷ Koni a yi a me a yete ra, a yi a yete findi konyin na, a lu adamadiyaan kiini.

A to adamadiyaan soto,

⁸ a yi xuru Alaa falan bun han a tin sayaan ma a faxa wudin ma.

⁹ Na nan a ligaxi,

Ala a ratexi binyeni kore xonna ma, a yi xinla fi a ma

naxan gbo xinla birin xa,

¹⁰ alogo naxanye birin kore xonna ma naxanye boxo xonna ma e nun a bun ma, e na Yesu xinla me waxatin naxan yi, xinbin birin sinma nen a bun ma,

¹¹ lenna birin yi a fala

fa fala Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan Marigin na,

Fafe Ala binya feen na.

E dege alo kenenna dunuja yi

¹² Nayi, n xanuntenne, ε darixi n ma falan suxe kii naxan yi n yee xori, ε mon xa a suxu n xanbi dangu na ra iki, ε yi lu ε kisi feen nakamale gaxun nun xuruxurunni. ¹³ Amasoto Ala nan walima ε yi, alogo ε jeniigen nun ε kewanle xa lan a waxon feen ma.

¹⁴ E feen birin liga hali e nama a findi mawugan nun fe matandin na, ¹⁵ alogo e xa findi sɔntarene ra, e sarijan. E findi Alaa diine ra, fe mi naxanye ra naxanye degema alo sarene kore xonna ma waxatini ito muxu tinxintare sarijantarene ye, ¹⁶ e nema nii rakisın falan naliye. Xa e na liga, n nan n kanbama e yi nen Alaa Muxu Sugandixin fa lɔxoni fa fala n ma dunuɔa yi gidin nun n ma wanla mi findixi fe fuun na.

¹⁷ Hali n faxa e xa, n lu alo minse saraxan naxan nabɔxɔnma e fe ra, sa e denkeleyaan fari Ala yetagi naxan fan luxi alo saraxana, na n nasewama nen, en birin yi sewa. ¹⁸ E fan xa sewa na kiini, en lu en bode yi sewani.

Timote nun Epafrodite a fe

¹⁹ N xaxili tixi Marigi Yesu ra, a xa n mali Timote rasige e ma xulen, alogo n tan yeteen bɔɔe xunbele kii naxan yi e xibarune fe yi. ²⁰ Muxu gbete mi n dexɔn naxan xaminxi e fe ra alo a tan. ²¹ Bonne tɔnɔn nan tun fenma e yete xa. E mi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen fenma. ²² Koni e yetena a kolon a Timote bata a keɔaan mayita tɔrɔni, a yi a yete findi Xibaru Faɔina walikeen na n dexɔn alo diin nun a fafe. ²³ N waxi a rasiga feni e ma, n na n ma feene to fixaxi waxatin naxan yi. ²⁴ N laxi a ra Marigin barakani fa fala n fan yeteen sigama nen e fema.

²⁵ N bata a miri fa fala a fere mi na fɔ n mɔn xa ngaxakedenna Epafrodite raxete e ma, n wali ke boden nun n yenge so bodena, e naxan nafa n ma, e seene so a yii n mali feen na. ²⁶ E birin to xɔnla a ma ki faɔi! A bata kɔntɔfili bayo e bata a furena fe me. ²⁷ Nɔndin nan a ra, a fura nen yati! A yi luxi ndedi a xa faxa. Koni Ala yi kininkinin a ma. A mi kininkininxi a kedenna xan ma, koni n tan fan, alogo na sunun nama sa n ma tɔrɔn fari. ²⁸ Nanara, n waxi a rasiga feni e ma mafuren alogo e na a to waxatin naxan yi, e mɔn yi sewa, n bɔɔen yi sa ndedi. ²⁹ E a rasene sewa gbeen Marigin xinli. E na muxu sifan binya, ³⁰ bayo a yi faxama nen nun Alaa Muxu Sugandixina wanla fe

ra. A yi tinxɔ a niin fi feen ma alogo a xa n mali e tan yeteen mi yi nɔe naxan lige.

3

Kisin sɔtɔ fena

¹ Iki, ngaxakedenne, e sewa Marigini. Na mi n tɔre xa n xete na feene ma n bata yi naxanye sebe e ma nun alogo na xa e ratanga. ² E e masiga fe xɔsɔxi rabane nun fe ɔaxi rabane ra, e nun muxun naxanye a falama fa fala xa muxun mi banxulan a mi kisima. ³ Anu, ɔɔndin naxan na, en tan nan muxu banxulanxine yeteen na, en tan naxanye Ala batuma a Nii Sarijanxin barakani, en tan naxanye en kanbama Alaa Muxu Sugandixin Yesu a fe yi, en tan naxanye mi laxi en yete ra.

⁴ Xa n wa, n fan nɔe le n yete ra nen. Xa bonne e mirixi nen a e nɔe e yete rakisɔ nen, n dangu ne ra pon! ⁵ Amasɔtɔ n banxulan n barin xii solomasexede lɔxɔn nin. Isirayila kaan nan n na, keli Bunyamin bɔnsɔnni, Heburune Heburu nan n tan na. N yi biraxi sariyan fɔxɔ ra Farisi muxune* kiin ma nun. ⁶ Yahudiya dina xɔnxɔnna nan yi n na nun han n yi denkeleya yamaan ɔaxankatama. Fe yo mi yi n ma tinxinna ra sariyan mabinni. ⁷ Koni n yi seen naxanye yatema tɔnɔn na, iki n bata ne yate bɔnɔn na Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ⁸ Koni n feene birin yatexi bɔnɔn nan na fe fisamantenni ito a fe ra naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin kolon feen na, Yesu n Marigina. Amasɔtɔ n bata bɔnɔ feen birin yi a fe ra. N bata seen birin yate fe fuune ra alogo n xa Alaa Muxu Sugandixin sɔtɔ, ⁹ n yi lu a tan xa. N mi n yete findima tinxin muxun na n ma sariya suxun xɔn, koni fɔ denkeleyaan barakani Alaa Muxu Sugandixin ma. Tinxinyaan na a ra naxan kelixi Ala ma a sɔtɔ denkeleyaan barakani. ¹⁰ N fa waxi Yesu kolon feni, e nun senben naxan a rakelɔxi sayani, nxu nun a tan yi tɔrɔya kedenna kolon, n yi lu alo a tan a sayani ¹¹ alogo n fan xa keli sayani.

Giina han a danna

* **3:5:** Farisi muxune: Yahudiyane nan yi muxuni itoe ra naxanye lan ma fe yi a ra, e xa dinan suxu kii kedenni. E tan nan e sɔbe so Nabi Musaa sariyan suxun ma dangu Yahudiyan bonne ra. E mɔn yi e benbane namunne suxuma kii xɔdexeni. E tan yi laxi malekane ra. E mɔn yi laxi a ra a muxune kelima nen sayani.

¹² N munma yelin na birin sɔtɛ singen, hanma n yi kamali. Koni n yixɔdɔxɔxi a fendeni alogo n xa n kɔntɔnna rasuxu bayo Alaa Muxu Sugandixin Yesu nan n fan nasuxi. ¹³ Nba, ngaxakedenne, n na a kolon, n munma a sɔtɔ singen. Koni n fe keden nan nabama iki: feen naxanye n xanbi ra, n bata jinan ne xɔn. Naxan n yɛɛ ra, n kataxi na nan li fe ra iki. ¹⁴ N na n gima, alogo n xa sa a danna li, n yi ariyanna sɔtɔ, Ala n xilixi naxan ma a Muxu Sugandixin barakani, Yesu.

¹⁵ Nanara, en tan naxanye bata kɔxɔ dɛnkɛɣani, a lan en birin xa na to na kii nin. Koni xa fe gbɛtɛ ɛ tan nde kui, Ala na fan nafxama nɛn na kanna xa. ¹⁶ Na ma, en xun tixi dɛnaxan na, en xa siga yɛɛn na na kii nin.

¹⁷ Ngaxakedenne, ɛ birin xa n tan naliga. Muxun naxanye sigati ki luxi alo nxu gbeena, ne nan xa findi misaala ra ɛ xa. ¹⁸ N bata yi ito fala ɛ xa nun sanja ma wuyaxi, n wugamatɔɔn mɔn xa a fala ɛ xa iki. Muxu wuyaxi sigati kiina e findixi Alaa Muxu Sugandixin faxa wudin† xaranna fe yaxune ra. ¹⁹ Na muxune e rajanma yahannama nin. E ala nan e fati bɛndɛn sagone ra. E rafɛya feene nan nafaɛn e ma. Dunuɣa feene nan tun nafaɛn e ma. ²⁰ Koni ariyanna dugurenne nan en tan na. En na en nakisimaan nan mamɛma keli ariyanna yi, en Marigina Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ²¹ A en fati bɛndɛn sɛnbɛtaren maxɛtɛma nɛn, a lu nɔrɔni alo a gbeena, a yi a liga sɛnbɛn na naxan feen birin saxi a nɔɔn bun ma.

4

Pɔli a maxadina

¹ Nanara, ngaxakedenne, n xanuntenne nun n nafaɛn muxune, naxanye findixi sɛwan nun xunnayerenna ra n xa, ɛ lu Marigini gben gben, n xanuntenne.

² Ewodi nun Sintiki, n na ɛ mafanma, ɛ lan ɛ bode ma Marigini. ³ I tan, n lanfana, lannaya muxuna, n bata i maxandi, i xa na jaxanle mali amasɔtɔ e bata wali n dɛxɔn

Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra, e nun Kilementi e nun n lanfane birin naxanye xinle sɛbɛxi Nii Rakisin Kitabun kui.

⁴ ɛ sɛwa Marigini waxatin birin. N mɔn xa a fala, ɛ sɛwa. ⁵ Muxun birin xa a kolon fa fala ɛ diɲaxi. Marigin famatɔɔn ni i ra! ⁶ ɛ nama xamin fefe ra, koni ɛ makone fala Ala maxandideni e nun barika birani waxatin birin. ⁷ Nba, Ala bɔɲɛ xunbenla naxan fima, xaxinla mi nɔɛ naxan famunɲɛ, na ɛ bɔɲɛn nun ɛ xaxinla kantanma nɛn Marigini, Alaa Muxu Sugandixina Yesu.

⁸ Nba, dɔnxɛn na, ngaxakedenne, feen naxan yo findɛ jɔndin na, fe kɛndɛna, tinxinna, sariɲanna, marafanna, binyen feen naxan yo yi, xa sɔn fajin na a ra, naxan findɛ tantunna ra, ne xa findi ɛ miriyane ra. ⁹ ɛ bata xaranna naxanye sɔtɔ n na, ɛ bata naxan mɛ e nun n kɛwanle, ɛ xa ne liga. Nayi, bɔɲɛ xunbenla Ala luma nɛn ɛ xɔn ma.

Pɔli a barika birana

¹⁰ N sɛwaxi Marigini ki fajin bayo ɛ mɔn bata ɛ jɔxɔ lu n xɔn. ɛ xaxili yi n xɔn nun yati koni ɛ mi fɛrɛ sɔtɔ ɛ xa a yita n na. ¹¹ N mi ito falama ɛ xa n makoon xan ma fe ra, bayo n bata dari a ra n xa n wasa so n kiini. ¹² N yiigelitɔyaan kolon, n nafulu kanyaan kolon. N bata wundo feni ito kolon fa fala xa n lugoxi hanma xa n kamɛxi, xa se gbegbe n yii hanma ndedi, n wasa soxi na yi yiren birin e nun waxatin birin bayo ¹³ n nɔɛ feen birin ligɛ nɛn Yesu barakani naxan sɛnbɛn fima n ma.

¹⁴ Koni hali na, ɛ bata fe fajin liga ɛ n mali n ma tɔrɔne yi. ¹⁵ ɛ tan Filipi kaane fan yatina a kolon, ɛ Yesu a fe Xibaru Fajina fe mɛ waxatin naxan yi, n kelimatɔna Masedoniya yi, ɛ tan nan tun n mali dɛnkɛɣa yamane yɛ, ɛ se fajina ndee fi, ɛ ndee rasuxu. ¹⁶ N yi Tesaloniki taani waxatin naxan yi, sanja ma firin, ɛ seene rafama n ma n makoon yi naxanye ma. ¹⁷ N mi kiseene xan fenma n yɛtɛ xa, koni n waxi nɛn ɛ xa barayin nan sɔtɔ. ¹⁸ ɛ seen naxanye birin soxi Epaforodite yii, n bata e birin masɔtɔ, ne bata n makone birin li, e n wasa. A ligaxi nɛn alo wusulanna naxan ganma saraxa fajin na, naxan Ala kɛnɛnxi.

† 3:18: Romi kaane yi muxune gbangbanma wudin nan ma, e yi e faxa. Yesu sayaan nan habadan nii rakisin fima muxune ma. A faxa wudin yi findi kisin taxamasenna ra.

¹⁹ Nba, n ma Ala ε malima ε makoon birin na nɛn a nafulu kanyaan xɔn Alaa Muxu Sugandixin Yesu barakani. ²⁰ En xa binyen fi en Fafe Ala ma habadan han habadan. Amina.

Xɔntɔn dɔnxɛna

²¹ Ɛ yama sariɲanxin birin xɔntɔn naxanye Yesu Alaa Muxu Sugandixini. En ngaxakedenna naxanye n fɛma be, ne fan ε xɔntɔnma. ²² Yama sariɲanxin naxan birin be, ne ε xɔntɔnma, katarabi Romi Manga Gbeena muxune ma.

²³ Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε yi.

Kɔlɔsi Kaane Pɔli Alaa Falan Naxan Nasiga Kɔlɔsi Kaane Ma

Yesu a xeraan Pɔli kitabu yireni ito rasiga denkeleya muxune nan ma naxanye yi dɔxi Kɔlɔsi taani. Pɔli singe xa mi kawandin ba e xa, koni a e fe kolon nɛn Romi taani, a yi kasoon na denaxan yi. Alaa Nii Sarijanxin yi kawandina nde fi Pɔli ma Kɔlɔsi kaane xa e nun denkeleya muxune birin xa naxanye dunuɗa yi.

Kɔlɔsi taan yi Efesi taan sogeteden binna nin fɔ kilo kemɛ firin yatɛ. A luxi alo Pɔli mi siga na mumɛ. A fɔxɔrabirana nde, Epafirasi nan siga na, Kɔlɔsi kaan nan yi Epafirasi ra, naxan singe sa Yesu a fe Xibaru Fajin nali na taani (Kɔlɔsi kaane sora 1.7 nun sora 4.12).

Pɔli yi kasoon na waxatin naxan yi, yanyina nde Romi taani, Epafirasi yi fa a fala a xa a Kɔlɔsi kaane bata kunfa dina gbɛtɛ xaranna xɔn. Muxu gbɛtɛne bata sa xaranna ti Kɔlɔsi kaane xa, e naxa fa fala a xa i wama Ala kolon feni, xa i wama kisi feni, fɔ i xa sɛnbɛ gbɛtɛne nan batu, i yi so namun fena nde yi, alo banxulanna nun donse donna tɔnne nun minseene tɔnne. E to Pɔli rakolon na feene ma, mafuren a yi Kitabun yireni ito sɛbɛ Kɔlɔsi kaane ma, alogo a xa a fala e xa fa fala Ala kisin naxan fima, na sɔtɔ a Muxu Sugandixin Yesu nan xɔn naxan kamalixi. A yi kɛdin so Tikiko nun Onesimo yii siga e ma (sora 4.7,9).

A yelin xanbini xɔntɔnna tiyɛ e nun wali fajɪ kolonna Ala xa (sora 1.1-14), Kitabun yire singen Yesu a mangayaan nan ma fe falama. A naxa, fa fala Yesu sɛnbɛn gbo jɪnanne birin xa, a Yesu nan keden findixi Alaa falan Xibaru Fajin kannna ra (sora 1.15 han sora 2.3). Pɔli yi falan ti Kɔlɔsi kaane xa lan tantanna fe ma muxuna ndee naxan ligama e konni (sora 2.4-25). Dɔnxɛn na, a e kawandi lan e kɛwanle ma e lan e xa naxan liga Alaa Muxu Sugandixin xɔn, denkeleya kɛndeni (sora 3.1 han sora 4.6).

A rajanni, a falana nde sɛbɛ a kolon muxune ma a yi a rajanna sɛbɛ a yetɛ yiin na, a falani so (sora 4.7-18). Kitabun yireni

ito Alaa Muxu Sugandixin tiden yɛbama nxu xa ki fajɪ.

¹ N tan Pɔli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xɔn ma, n tan nun en ngaxakedenna Timɔte nan kɛdini ito sɛbɛxi, ² siga ngaxakeden sarijanxine ma naxanye tɔgɔndiyaxi Alaa Muxu Sugandixin ma Kɔlɔsi taani.

En Fafe Ala xa hinanna nun bɔɗɛ xunbenla fi ɛ ma.

Barika birana Ala maxandideni

³ Nxu nɛma Ala maxandima ɛ xa, nxu barikan birama Ala xa ɛ fe ra waxatin birin, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fafe. ⁴ Amasɔtɔ nxu bata ɛ denkeleyana fe mɛ lan Alaa Muxu Sugandixina Yesu a fe ma e nun ɛ a yama sarijanxin xanuxi kii naxan yi. ⁵ Nanara, ɛ denkeleyaan nun ɛ xanuntenyaan xunna tixi na yigin nan na naxan namaraxi ɛ xa ariyanna yi. ɛ bata na yigin kolon Xibaru Fajin gbee jɔndi falana ɛ li waxatin naxan yi. ⁶ Xibaru Fajini ito bata fa ɛ ma alo a fama dunuɗa birin ma kii naxan yi. A fama nɛn barakan na, a yiriwa. A na kiin fan yi ɛ tagi xabu ɛ jɔndin mɛ lɔxɔni, ɛ yi Ala hinanna kolon. ⁷ Epafirasi nan ɛ tan xaranxi, en nafan walikɛ bodena, naxan findixi ɛ tan xa Alaa Muxu Sugandixina xera tɔgɔndiyaxin na. ⁸ A tan nan a falaxi nxu xa, Alaa Nii Sarijanxin xanuntenyaan fixi ɛ ma kii naxan yi.

⁹ Na nan a toxi, xabu nxu na mɛ lɔxɔni, nxu Ala maxandima ɛ xa tun! Nxu mafanna tima alogo ɛ xa kamali Ala sagoon kolonni e nun fekolonna nun xaxilimayaan birin Alaa Nii Sarijanxin naxan fima. ¹⁰ Nayi, ɛ nɔɛ sigan tiyɛ nɛn alo Marigin waxi a xɔn ma kii naxan yi, ɛ yi a kɛnɛn kiin birin yi. ɛ sabati ɛ kɛwali fajine xɔn ɛ yiriwa Ala kolonni. ¹¹ Nxu mɔn Ala maxandima alogo ɛ xa sɛnbɛ gbeen sɔtɔ Ala gbee sɛnbɛ nɔrɔxin xɔn ma, ɛ nɔ ɛ tunnafanɗɛ, ɛ mɔn yi limaniya. ¹² ɛ xa barikan bira Fafe Ala xa sɛwani bayo a tan nan a ligaxi ɛ yi ɛ gbee kɛɛn sɔtɔ naxan kɛnɛnna mangayani yama sarijanxin xa. ¹³ A tan bata en xunba dimin nɔɔn bun ma, a en xali

a rafan dii xemena mangayani ¹⁴ naxan en xunba, a yi en yulubine xafari.

Alaa Muxu Sugandixina

¹⁵ Ala totaren maligan nan a Muxu Sugandixin na. A tan nan dii singen na daala birin ye. ¹⁶ Amasoto Ala bata seen birin da a tan barakani kore xonna nun bɔxɔn ma, seen naxanye toma e nun naxanye mi toma, mangayane, kuntigine, no kanne, e nun senbe kanne. Seen birin daxi a tan nan baraka yi a tan xa. ¹⁷ A yi na benun seen birin xa da. Sena ngan masuxi a tan nan xɔn. ¹⁸ A tan nan denkeleya yamaan xunna ra naxan luxi alo a fatina. A tan nan habadan muxu singe kelixin na sayani, alogo a xa findi yɛratiin na feen birin yi. ¹⁹ Amasoto a bata rafan Ala ma a xa a kepa kamalixin birin lu Yesu yi. ²⁰ A mɔn bata tin, a xa e nun seen birin tagini tɔn naxan bɔxɔn nun kore xonna ma a Muxu Sugandixin barakani. A wunla yi mini a faza wudin ma alogo a xa bɔne xunbenla fi en ma.

²¹ A fɔlɔni nun, e yi makuya Ala ra pon! E yi e yete findi a yaxune ra e miriyane nun e kewali yaxine xɔn. ²² Koni iki, a bata e tagini tɔn a fati bendena sayaan xɔn ma, alogo a xa fa e rasarijanxin na a yetagi. Fe mi fa e tan yi, a mi fa e magima. ²³ Koni, fɔ e xa lu denkeleyaan fari ken, alogo e nama makuya Xibaru Fajin yigin na e naxan mexi naxan nalixi daala birin ma e nun n tan Poli findi naxan wali muxu ra.

Poli a wanla

²⁴ Iki, n sewaxi n ma tɔrone yi e fe ra, bayo na tɔroya dɔnxɛn naxanye luxi Alaa Muxu Sugandixina tɔron na, n na defema nen n fati bendeni denkeleya yamaan xa naxan findixi a fatin na. ²⁵ Ala nan n findixi denkeleya yamana walikɛn na, a n xa Alaa fala kamalixin nali e ma. ²⁶ Wundon na a ra naxan yi luxunxi waxati danguxine yi muxun birin ma, koni iki a bata a ye makenen a yama sarijanxin xa. ²⁷ Ala bata tin a siyane birin yi a wundo fe tilinxi maminixin kolon. Na wundon ni i ra: Alaa Muxu Sugandixin luma e tan yi. Yigin na a ra, a e xa nɔrɔ.

²⁸ Nxu Muxu Sugandixina fe ralima muxun birin ma, nxu e kawandi, nxu yi e xaran fekolonna birin na alogo nxu

xa fa muxun birin defexin na Alaa Muxu Sugandixin ma. ²⁹ N walima a xɔdɛxɛn na na feen nan ma. N na n sɔbe so a senbe gbeen naxan walima n yi fangan na.

2

¹ N wama nen e xa a kolon a n yenge gbee sifan naxan yi e xa e nun Layodise kaane e nun naxanye birin munma n gbindin to. ² N yengen soma e xa nen alogo e bɔnen xa limaniya, e findi gbindi kedenna ra xanuntenyani, e yi fekolonna kamalixin soto xaxilimayani alogo e yi Alaa wundo feen kolon, Alaa Muxu Sugandixina, ³ dahamun fekolonna nun xaxinla birin luxunxi naxan yi.

⁴ Nba, n na a falama e xa, alogo muxu yo nama e mayenden fala yaxumene ra. ⁵ Bayo hali n gbindin mi e fema koni n xaxili e xɔn. N sewaxi, n na a to sariyan naxan e tagi e nun e denkeleya kendena Alaa Muxu Sugandixin ma!

Nii nenɛn defexina Yesu yi

⁶ Nayi, bayo e bata Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin soto, e lu a tan yi. ⁷ E xa e salenna bitin, e sabati a tan yi. E senbe so denkeleyani alo e e xaranxi kii naxan yi. E xa barikan bira Ala xa waxatin birin.

⁸ E a liga e yeren ma. Nanara, muxu yo nama e findi konyin na dunuɓa fala yaxumene nun mayanfa feene xɔn, fata adamane namunne nun dunuɓa gele ma feene ra, naxanye mi kelixi Alaa Muxu Sugandixini. ⁹ Amasoto alaya kamalixin birin luxi Yesu fati benden nin. ¹⁰ E fan bata kamali a tan yi. A tan nan senbene nun nɔne birin xunna ra.

¹¹ E bata banxulan Yesu xɔn, muxune banxulan tiin mi naxan na, koni naxan muxune xɔroyama fati benden nafa feene senben bun, Alaa Muxu Sugandixin naxan ligama. ¹² Amasoto e rafu igeni waxatin naxan yi, e nun Yesu bata maluxun e bode xɔn ma. E mɔn bata keli sayani e bode xɔn ma denkeleyaan barakani Ala senben ma naxan a rakelxi sayani. ¹³ E faxaxin nan yi a ra nun e hakene fe ra e nun e fati benden banxulantareyaan ma. Koni iki, Ala bata en hakene mafelu, a e nun Yesu niin bira e yi e bode xɔn ma. ¹⁴ Doli kedin naxan yitɔnxi en xili ma e nun tɔnna naxanye yi

en halagima, a bata ne ba, a e jan, a e gbangban a faxa wudin fari. ¹⁵ Na kiini, Ala bata nɔ kanne nun sɛnbɛ kanne yɛngɛ so seene ba e yii, a ti e yɛɛ ra dunuɲa yɛtagi alo muxu suxine yɛngɛni, a nɔn sɔtɔ e ma a sayaan barakani a faxa wudin ma.

¹⁶ Nanara, ɛ nama tin muxu yo xa ɛ kiti ɛ donsena fe ra hanma ɛ minsena hanma sali lɔxɔna nde, hanma kike nɛnɛn malanne, hanma Matabu Lɔxɔna fe ra. ¹⁷ Ne birin findixi fe famatɔne nininna nan na naxanye yi fama, koni jɔndin yɛtɛɛn findixi Alaa Muxu Sugandixin nan na. ¹⁸ ɛ nama tin, muxu yo xa ɛ yalagi wulen yɛtɛ magodoni e nun maleka batun xɔn. Na muxu sifana a kanbama a xiye toxine nan ma fe ra. A lugoxi waso fuun nan na a munadabayaan miriyani, ¹⁹ a ba Yesu yi. Anu, a tan nan luxi alo fati bɛndɛn xunna. Yesu barakani fatin birin baloxi, a findi kedenna ra salen seene nun fasane xɔn, a yi gbo alo Ala waxi a xɔn ma kii naxan yi.

Xərɔyana Yesu yi

²⁰ Xa ɛ nun Alaa Muxu Sugandixin bata faxa ɛ bode xɔn, a yi ɛ xərɔya dunuɲa gele ma feene ma, nanfera nayi ɛ sigan tima alo dunuɲa gbee muxun nan ɛ tan na? Nanfera ɛ tinma e xa tɔn sifani itoe sa ɛ ma? ²¹ ɛ nama a tongo! ɛ nama a mato ɛ lɛnna ra! Yiin nama din a ra! ²² Ne findixi seene nan na naxanye lɔma ayi e na rawali waxatin naxan yi. Ne findixi yamarine nun xaranne nan na fata muxune ra. ²³ Na yamarine maligaxi fekolonna nan na, fata e karahan batu kiin ma, e nun e yɛtɛ magodona, e nun e fati bɛndɛn suxu kii xɔdɛxɛna, koni sɛnbɛ mi ne yi, e yi fati bɛndɛn natane xuru.

3

Alaa kirana

¹ Bayo ɛ nun Alaa Muxu Sugandixin bata rakeli sayani, nayi ɛ xa ariyanna feene fen, Alaa Muxu Sugandixin dɔxi Ala yiifanna ma dɛnaxan yi. ² ɛ xa ɛ miri ariyanna feene ma, ɛ nama ɛ miri dunuɲa feene ma. ³ Amasɔtɔ ɛ bata faxa, ɛ dunuɲa yi gidin luxunxi Alaa Muxu Sugandixini Ala xɔn. ⁴ Alaa Muxu Sugandixin na mini kɛnɛnni, a tan naxan ɛ rakisixi, ɛ fan minima nɛn a fɛma a binyeni.

⁵ Nanara, dunuɲa fe kobin naxanye ɛ yi, ɛ xa ne yiiba: yanga suxuna, xɔsi feene, kunfa jaxine, waxɔn fe jaxine, e nun milɛntenyan, naxan findixi se batun na. ⁶ Sɔnna sifani itoe nan Ala xɔlɔn nafama fala suxutarene ma. ⁷ ɛ tan fan yɛtɛɛn yi sigan tima na kii nin nun ɛ to yi ɛ dunuɲa yi gidin ligama e yi.

⁸ Koni iki, ɛ xa na feene birin yiiba: xɔlɔna, bɔjɛ teena, jaxuna, konbina, e nun fala jaxin naxan minima ɛ dɛ. ⁹ ɛ nama wulen fala ɛ bode xa amasɔtɔ ɛ bata muxuya fonna yiiba e nun a kɛwanle. ¹⁰ ɛ mɔn bata muxuya nɛnɛn sɔtɔ naxan luma yitɔnjɛ Ala kolonni han a findi a da muxun maligan na. ¹¹ Na dali nɛnɛni, Girɛkine nun Yahudiyane, banxulanne nun banxulantarene, xɔjɛne nun xuluntarene, konyine nun xɔrɔne, ne birin keden Alaa Muxu Sugandixini, fangan naxan yi feen birin yi.

¹² Nanara, bayo Ala bata ɛ yɛba, a ɛ findi a rafan yama sarɔjanxin na, ɛ xa kininkininna nun fanna nun yɛtɛ magodon nun limaniyaan nun dijan tongo. ¹³ ɛ xa dija ɛ bode xa, ɛ ɛ bode mafelu. Xa nde feen liga a lanfaan na, ɛ xa ɛ bode mafelu alo Marigin bata ɛ mafelu kii naxan yi. ¹⁴ ɛ xa xanuntenyaan sa ne fari, naxan e birin dɛfema. ¹⁵ Alaa Muxu Sugandixina bɔjɛ xunbenla xa yiriwa ɛ bɔjɛni. Bayo Ala ɛ xilixi na nan xɔn, ɛ findi fati bɛndɛ kedenna ra. ɛ findi wali fajɔ kolonna ra. ¹⁶ Alaa Muxu Sugandixina falan xa lu ɛ yi, a jaxunna birin yi, ɛ yi ɛ bode xaran, ɛ yi ɛ bode kawandi fekolonna birin yi, e nun Yaburi falane nun bɛtine nun Ala tantun sigi sarɔjanxine ra. ɛ barikan bira Ala xa ɛ bɔjɛni. ¹⁷ ɛ naxan birin ligama hanma ɛ a fala, ɛ xa na birin liga Marigi Yesu xinli ɛ yi barikan bira Fafe Ala xa a barakani.

Denbaya sariyana

¹⁸ Naxanle, ɛ xuru ɛ xɛmɛne ma alo a lan jaxanle ma kii naxan yi Marigin yɛtagi.

¹⁹ Xɛmɛne, ɛ jaxanle xanu, ɛ nama jaxu e ra.

²⁰ Diine, ɛ sɔtɔ muxune fala xuiin suxu feen birin yi, amasɔtɔ na nan nafan Marigin ma.

²¹ Dii fafane, ɛ nama ɛ diine raxɔlɔ alogo e nama tunnaxɔlɔ.

²² Konyine, ε kanne fala xuiin suxu feen birin yi naxanye ε xun na dunuɲa yi. E nama wali e ye xonna gbansan xan yi, alogo ε xa rafan e ma, koni ε wali bɔɲe faɲin na Marigin binya feen na. ²³ E nɛma fefe ligε, ε xa a liga ε bɔɲen birin na alo ε a ligama Marigin xa kii naxan yi koni muxune mi a ra. ²⁴ Bayo ε a kolon, fa fala ε ε saranna sɔtɔma nɛn Marigin yii, a kɛɛn naxan namaraxi a yamaan xa. E kanna nan Alaa Muxu Sugandixin na ε walin naxan xa. ²⁵ Naxan na wali tinxintareyani, a tinxintareyaan saranna sɔtɔma nɛn, bayo Ala mi muxune rafisama e bode xa.

4

¹ Konyi kanne, feen naxan lan, naxan tinxin, ε xa na liga ε konyine xa. E a kolon fa fala ε fan kanna ariyanna yi.

Maxadine

² E xa lu Ala maxandε waxatin birin, ε yi lu ε yεε ra yi, ε barikan bira a xa. ³ E mɔn xa Ala maxandi nxu xa. Nanara, Ala xa nxɔ falan nasɔnɔya alogo n xa nɔ Alaa Muxu Sugandixina wundo feen nalideni, n kasoon na naxan ma fe ra. ⁴ E xa a mafan, n xa a fala a fixɛn na alo n lan kii naxan yi.

⁵ E sigan ti xaxilimayani dɛnkɛɛyatarene mabinni, ε fεrε fen waxatine ma. ⁶ E falan xa findi hinan fala kɛndɛn nan na. E xa a kolon ε muxun birin yabima a faɲin na kii naxan yi.

Xɔntɔn dɔnxɛne

⁷ Nxu rafan ngaxakedenna Tikiko nan n ma feen birin falε ε xa. Marigina walikε tɔgɔndiyaxin na a ra naxan walima Marigin xa alo n tan. ⁸ N na a rasigama ε ma alogo ε xa nxu kiin kolon, a yi ε ralimaniya. ⁹ En nafaan ngaxakedenna, tɔgɔndiya muxuna, Onesimo sigama a fɔxɔ ra. E muxuna nde na a ra. Feen naxan danguxi be yi, e na birin yɛbama ε xa nɛn.

¹⁰ N kasorasa bodena Arisitaraki ε xɔntɔnma e nun Maraka, Baranabasi dunbode. E bata yi yamarine mε naxan ma fe ra, xa a fa ε konni, ε xa a rasɛnε ki faɲi. ¹¹ Yisa, naxan xili sa Yusutu, na fan ε xɔntɔnma. Yahudiyane tagi ne nan tun walima n xɔn ma Alaa Mangayana fe ra, ne nan findixi n niini fan muxune ra.

¹² Epafirasi, ε muxuna nde ε xɔntɔn Yesu a walikɛna, Alaa Muxu Sugandixina. A yɛngɛn soma ε xa Ala maxandini waxatin birin, alogo ε xa dɛfe, ε yi ε yixɔdɔxɔ, ε kamali Ala sagoon birin yi. ¹³ N na seren bama a xa, a tɔrɔxi ε fe ra ki faɲi e nun Layodise kaane nun Herapolisi kaane. ¹⁴ En nafaan muxuna, Luka dandan tiina, e nun Demasi ε xɔntɔn.

¹⁵ E ngaxakedenne xɔntɔn nxu xa naxanye Layodise yi, e nun Nimifa nun dɛnkɛɛya yamaan naxan malanna tima a banxini. ¹⁶ E na kɛdini ito xaran ε konni, ε a liga a xa xaran Layodise kaane dɛnkɛɛya yamaan xa. Naxan fan kelima Layodise yi, ε na fan xaran. ¹⁷ E xa a fala Arikipe xa, ε naxa, “I wanla naxan sɔtɔxi Marigin na, a liga i yeren ma, i yi a rakamali.”

¹⁸ N tan Pɔli nan xɔntɔn dɔnxɛni ito sɛbɛxi n yiin na: E nama ɲinan n ma kasorasaan xɔn ma.

Ala hinanna xa lu ε xɔn.

Kɛdi Singen Tesaloniki Kaane Ma Pɔli Alaa Falan Kɛdi Singen Tesaloniki Kaane Ma

Tesaloniki yi findixi Romi manga taan nan na Masedoniya yamanani, Girɛki yamanan kɔmɛn fɔxɔni. Xɛra Pɔli fa nɛn na taani a xɛrayaan sigatiin firindeni, a keli xanbini Filipi taani. A yi dɛnkɛɣaya muxuna ndee sɔtɔ mɛnni, koni a mi bu na, bayo Yahudiyana ndee yi na, naxanye mi yi tinxi a fe ma. Nayi, fɔ a xa yi keli nɛn Tesaloniki taani mafurɛn. Nanara, a yi siga Beere taani (Xɛrane 17.1-10). Dɔnxɛn na, a yi fa Kɔrɛnti taani, a fɔxɔrabiran Timɔte yi sa a li na, a yi Tesaloniki kaane feene yɛba a xa. Nayi, Pɔli yi kɛdi singen nasiga Tesaloniki kaane ma. Waxatina nde, a sɛbɛ Kɔrɛnti taan nin. Fe kolonne a falama fa fala Kitabun yireni ito nan singe seɓe benun Ningila Yesu kitabu yire gbɛɛye, a a sɛbɛ nɛn fɔ jɛɛ fu nun solofere jɔxɔn Yesu te xanbini kore xɔnna ma.

Xibaru naxanye fa sa keli Tesaloniki taani, xɛraan yi sɛwa ne fe ra. A barikan birama Ala xa lan na misali faɗin nan ma Tesaloniki kaane naxan yitama yamanan muxun bonne ra. A mɔn a falama a waxi e to feni han (1.1-3.13). Nayi, a e kawandima a e xa e tunnafan, e mɔn yi yanfan dɛnkɛɣani Yesu ma (4.1-12). Na xanbi ra, e bata maxɔdinna naxanye ti lan faxa muxune keli feen ma sayani e nun Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma, a yi ne yabi (4.13-5.11). A a kɛdin naɗanxi sariyane nun xɔntɔnne nan ma (5.12-28).

Kitabun yireni ito feene nan yɛbama lan waxati raɗanne fe ma. A falama dɛnkɛɣaya muxune xa nɛn fa fala e xa seren ba, a e xa a kolon a waxatina nde fama, “e sa luma nɛn Marigin fɛma habadan!” (4.17)

¹ Pɔli nun Silasi nun Timɔte nan ito sɛbɛxi siga Fafe Ala nun a Muxu Sugandixin Marigi Yesu a dɛnkɛɣaya yamaan ma Tesaloniki taani.

Ala xa hinanna nun bɔjɛ xunbenla fi e ma.

Barika birana

² Nxu barikan birama Ala xa e birin ma fe yi waxatin birin, nxu nɛma Ala maxandɛ e xa. ³ Nxu nɛma Ala maxandɛ, nxu xaxili e feene xɔn: e dɛnkɛɣaan wanle nun e xanuntenya wanle nun e tunnafanna nun e yigina Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini en Fafe Ala yɛtagi. ⁴ Ngaxakedenne, e tan Ala xanuntenne, nxu a kolon fa fala Ala bata e sugandi. ⁵ Amasɔtɔ nxu to Yesu a fe Xibaru Faɗin nali e ma, na mi findi falan xan tun na, koni fɔ sɛnbɛn nun Alaa Nii Sariɗanxin nun xaxili ragidi kamalixina. Nxu yi sigan tima e fe ra kii naxan yi e tagi, e na kolon. ⁶ E findi nɛn nxu tan nun Marigin naliga muxune ra. Hali e to tɔrɔ gbeen sɔtɔ, e falan nasuxu nɛn sɛwani Alaa Nii Sariɗanxin naxan fixi e ma. ⁷ Na kui, e bata findi misaala ra dɛnkɛɣaya muxune birin xa Masedoniya yamanan nun Akaya yamanani. ⁸ Amasɔtɔ Marigina falan xuyaxi ayi e barakan nin, a mi dan Masedoniya yamanan nun Akaya yamanan xan gbansan yi. Koni e dɛnkɛɣaya Ala ma, na feen bata kolon yiren birin yi. Nayi, nxu tan mako mi fa a fala feen ma. ⁹ E nxu yisuxu kii naxan yi, muxune na falama e nun e xɛɛ suxurene fɔxɔ ra kii naxan yi, e tubi Ala ma, e habadan Ala jɔndin kanna batu. ¹⁰ E yi a Dii Xɛmɛn fa feen mamɛ keli kore, Ala bata naxan nakeli sayani, Yesu naxan en xunbama Ala xɔlɔ famatɔn ma.

2

Pɔli a xɛrayana Tesaloniki yi

¹ Ngaxakedenne, e yɛtɛna a kolon fa fala nxu fa fena e konni, na mi luxi fuu. ² Nxu bata yi tɔrɔn nun jaxankatan sɔtɔ Filipi taani, alo e a kolon kii naxan yi, nxu yi nxu wɛkile Ala yi, nxu yi Yesu a fe Xibaru Faɗin nali e ma hali muxu wuyaxin to nxu yɛngɛ e konni. ³ Amasɔtɔ nxɔ kawandi xuine mi fataxi tantanna ra hanma jɛnige sariɗantarena hanma yanfantenyana. ⁴ Koni Ala to bata nxu kɛjaan fɛsɛfɛsɛ, a yi a falan Xibaru Faɗin taxu nxu ra. Nxu falan tima na kii nin. Nxu mi waxi muxune xan kɛnɛn fe yi, koni Ala naxan muxune bɔjɛn fɛsɛfɛsɛma. ⁵ Bayo e a kolon yati, fa fala nxu mi e rawalixi wulen matɔxɔ xuiin xɔn hanma nxu mila e seene xɔn luxunni. Ala nan nxu seren na. ⁶ Nxu

mi binyen fenma muxu yo ra, ε tan hanma ndee gbete. ⁷ Alaa Muxu Sugandixina xerane to nxu ra, nxu yi nɔε nxɔ goronna sɛ nɛn ε xun ma nun. Koni, nxu findi nɛn muxu sabarixine ra ε yɛ, alo dii ngana a diin masuxuma kii naxan yi. ⁸ Nayi, nxu yi tinxi nxɔ sabarini nxu xa Alaa falan Xibaru Fajin nali ε ma, nxu yi nxu yete niin fi ε fe ra amasɔto nxu yi ε xanuxi han! ⁹ Nxu ngaxakedenne, ε xaxili lu nxɔ yanyin nun nxɔ kɔɛn wanla nun yegbaan xɔn. Nxu na wanla kɛ nɛn alogo goronna nama lu muxu yo xun ma, nxu nɛma Yesu a fe Xibaru Fajin nalima ε ma waxatin naxan yi.

¹⁰ Nxu seren nan ε ra, e nun Ala fa fala nxu yi sarijanna nun tinxinna nun fetareyaan nin ε tan denkeleya muxune tagi. ¹¹ E a kolon fa fala nxu luxi ε keden kedenna birin xa nɛn alo fafan nun a diine kii naxan yi. ¹² Nxu yi ε ralimaniya, nxu yi ε masabari, nxu yi ε mafan a ε sigati kiin xa lan Ala ma, a tan naxan ε xilixi alogo ε xa so a mangayaan nun a binyeni.

¹³ Na nan a ligaxi, nxu luma barikan birɛ Ala xa waxatin birin. Bayo ε to Alaa falan mɛ nxu ra, ε a rasuxu nɛn Alaa jɔndi falan yetɛn na, alo a lan kii naxan yi, naxan walima ε tan denkeleya muxune tagi. E mi a suxu alo muxune falana. ¹⁴ Ngaxakedenne, ε bata Alaa denkeleya yamane raliga, naxanye Yudaya yamanani, Yesu Alaa Muxu Sugandixina muxune. E kon kaane ε tɔrɔ kii naxan yi, Yahudiyane ne fan tɔrɔ nɛn na kiini. ¹⁵ E tan Yahudiyane nan Marigi Yesu faxa e nun nabine, e yi nxu fan kedi. E mi Ala kɛnɛnɛ mumɛ! E muxune birin matandima. ¹⁶ E mi tinma nxu xa falan ti siya gbete xa, alogo e xa kisi. Nayi, e luma e yulubin nan tun fari sɛ han a dɛfe. Koni Alaa xɔlɔn bata yelin e liyɛ.

Pɔli mɔn waxi e xɔntɔn feni

¹⁷ Nxu ngaxakedenne, wulana nxu masigaxi ε ra waxatidi, koni nxu bɔjɛn mi masigaxi ε ra. Nxu katan birin tima alogo nxu xa fa ε fɛma bayo ε to xɔnla bata nxu suxu han! ¹⁸ Nxu waxi fa feni ε fɛma, a gbengbenna n tan Pɔli bata kata sanja ma firin. Koni Setana yi nxu yikala. ¹⁹ Amasɔto nde findɛ nxu yigin nun nxu sɛwa xunna nun

nxɔ xunna kenla ra alogo nxu xa matɔxɔn sɔto en Marigi Yesu yetagi a na fa waxatin naxan yi, xa ε tan mi a ra? ²⁰ E tan nan nxɔ binyen nun nxu sɛwa xunna ra yati!

3

¹ Nxu to mi yi fa nɔε legedenna tiyɛ sɔnɔn, nayi, nxu yi lan a ma a nxu xa lu Atena taani, ² nxu yi en ngaxakedenna Timote rasiga ε ma, naxan walima Ala xa a Muxu Sugandixina fe Xibaru Fajin nalideni alogo a xa sa ε sɛnbɛ so, a ε ralimaniya ε denkeleyani. ³ Nayi, ε tan muxu yo nama kuisan jaxankatani itoe fe ra. Bayo ε tan a kolon a na nan nagidixi en ma. ⁴ Amasɔto nxu yi ε fɛma waxatin naxan yi, nxu yi a falama ε xa fa fala a en jaxankatama nɛn. E na kolon, na nan ligaxi. ⁵ Nanara, n to mi yi fa mame tiyɛ, n yi Timote rasiga ε ma alogo a xa sa xibarun sɔto lan ε denkeleyaan ma. Bayo n yi gaxuxi fa fala maratantan tiin nama ε ratantan, nxɔ wanla yi lu ε ma fuuni.

⁶ Koni Timote baxi fadeni nxu fɛma, sa keli ε fɛma. A bata ε denkeleyaan nun ε xanuntenyana fe xibarun nali nxu ma. A naxa, a ε mirixi nxɔ a fe ma sɛwani waxatin birin, a nxu to xɔnla ε ma ki fajɔ alo ε fan to xɔnla nxu ma kii naxan yi. ⁷ Nanara, nxu ngaxakedenne, hali nxu to tɔrɔn nun jaxankatani, ε denkeleyana nxu ralimaniyaxi. ⁸ Iki ε bata nxu nii yifan nxu ma, bayo ε mɔn Marigina kiraan xɔn gben! ⁹ Nba, nxu lan nxu xa barika biran dan minɛn yi Ala xa ε fe ra, naxan lanjɛ na sɛwan yaten ma naxan nxu yi ε fe ra Ala yetagi? ¹⁰ Nxu Ala maxandima kɔɛn nun yanyin na han a gbo ayi fa fala a nxu xa ε to, alogo naxan dasaxi ε denkeleyani, nxu yi na rakamali.

¹¹ En Fafe Ala yetɛn nun en Marigi Yesu xa kirani tɔn nxu xa, siga ε fɛma. ¹² Xanuntenyaan naxan ε tagi e nun naxan ε nun muxun birin tagi, Marigin xa na fari sa, a ragbo ayi alo nxu gbeen kii naxan yi ε tan xa. ¹³ A xa ε bɔjɛn sɛnbɛ so alogo fɛ yo nama lu ε sarijanni en Fafe Ala yetagi, en Marigi Yesu nun a sarijantɔne birin fa waxatini.

4

Sigati kii naxan Ala kenenxi

¹ Dɔnxɛn na, ngaxakedenne, nxu ε mafanma, nxu yi ε kawandi Marigi Yesu barakani. Ε bata a kolon nxu xɔn ma ε lan ε xa sigan ti kii naxan yi, ε yi Ala kenen, ε yetɛɛn na ligama koni ε mɔn xa yanfan na kui. ² Bayo ε a kolon nxu yamarin naxan soxi ε yii Marigi Yesu xinli. ³ Ala sagoon ni i ra, ε xa sarijan, ε fata yanga suxun ma. ⁴ Ε keden kedenna birin xa ε yetɛ fati benden suxu kiin kolon sarijanna nun xunna kenli. ⁵ Ε nama kunfa fe yalunxine xɔn alo denkeleyatarene, naxanye mi Ala kolon. ⁶ Muxu yo nama hakɛn liga, a yi a denkeleya adamadi boden yanfa feni ito nde yi. Nxu bata yi a fala ε xa nun, nxu yi a makɔxɔ ε xa ken, naxan na ito ndee liga, Marigin na feen saranma na kanna ra nɛn. ⁷ Amasɔɔ, Ala mi en xilixi a en xa fe sarijantaren liga, koni a en xa sarijan. ⁸ Nanara, naxan na tondi falani itoe suxe, na mi tondixi muxune xan xa, koni a tondixi Ala nan xa naxan a Nii Sarijanxin fixi ε ma.

⁹ Hali nxu mi se sebe ε ma denkeleya muxun bonne xanu feen ma, amasɔɔ ε ε bode xanuma kii naxan yi, Ala bata ε xaran na ma. ¹⁰ Ε na nan ligama ngaxakedenne birin xa Masedoniya yamanan yiren birin yi. Koni nxu ε mafanma ngaxakedenne, fa fala ε siga yeɛn na na kui. ¹¹ Na xa findi xunna kenla ra ε xa ε lu sabarini, ε yi ε xaxili lu ε feene xɔn, ε wali, alo nxu ε yamarixi kii naxan yi, ¹² alogo ε sigati kiin xa findi binyen na denkeleyatarene ye, ε goronna nama lu muxu yo xun ma.

Yesu fa fena

¹³ Ngaxakedenne, nxu mi waxi ε lu feni kolontareyani muxune fe ra naxanye bata laxiraya, alogo ε nama lu sunuxi alo bonne, yigi mi naxanye ma. ¹⁴ En laxi a ra a Yesu bata faxa, a mɔn yi keli sayani. Na ma, en mɔn laxi a ra, a Ala faxa muxune rakelima nɛn Yesu xɔn, naxanye yi denkeleyaxi a ma.

¹⁵ Awa, nxu Marigina falani ito nan tima ε xa: Marigin fa waxatina en tan naxanye lima en nii ra, en tan singe mi tema faxa muxune yeɛ ra. ¹⁶ Amasɔɔ, yamarin na fi xui yitexi gbeen, maleka kuntigin xuiin na mini, Alaa xɔtaan na fe, Marigin yetɛɛn

godoma nɛn keli kore. Nayi, muxun naxanye faxaxi e biraxi Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra, ne nan singe kelima sayani. ¹⁷ Na xanbi ra, en tan naxanye na lu en nii ra na waxatini, en birin natema nɛn ne fema kundani kore mafuren, en sa Marigin nalan kore. En mɔn yi lu Marigin fema habadan. ¹⁸ Nayi, ε bode ralimaniya falani itoe ra.

5

Ε yitɔn Yesu fa waxatin yeɛ ra

¹ Nba, ngaxakedenne, hali nxu mi se sebe ε ma feni itoe liga waxatine fe ra, ² amasɔɔ ε yetɛna a kolon yati, Marigin Fa Lɔxɔn ligama nɛn alo mupaden fama kɔɛɛn na kii naxan yi. ³ Muxune bɔɔɛ xunbenla nun maratangana fe falama waxatin naxan yi, halagin godoma e xun ma na waxatin yetɛɛn nin, e ratɛɛna alo paxanla dii bari kuiin na keli a ra. E mi tangɛ na ma mumɛ! ⁴ Koni ngaxakedenne, ε mi fa dimin xan yi sɔnɔn, na lɔxɔn yi ε ratɛɛna alo mupadena. ⁵ Ε birin findixi kenenna nun yanyin muxune nan na. Kɔɛɛn nun dimin gbee mi en tan na. ⁶ Nayi, en nama xi alo bonne, koni en lu en yeɛ ra yi, en yi en yetɛ suxu! ⁷ Xi xɔlitɔne xima kɔɛɛn nan na, dɔlɔ minne fan e minma kɔɛɛn nan na. ⁸ Koni en tan naxanye findixi yanyin muxune ra, en na en yetɛ suxu, en yi xanuntenyaan nun denkeleyaan findi en kanke ye masansanna ra, en yi en kisi feen yigin findi en xunna makantan yengɛ so kɔmɔtin na. ⁹ Ala mi en sugandixi a xɔlɔn xan xili yi, koni a en xa kisin sɔɔ en Marigi Yesu barakani, Alaa Muxu Sugandixina. ¹⁰ A faxaxi en xa nɛn, alogo xa en faxa, xa en lu en nii ra, en xa lu a fema. ¹¹ Nayi, ε lu ε bode ralimaniye, ε lu ε bode senbe soɛ, alo ε a ligama kii naxan yi iki.

Kawandin nun xɔntɔn dɔnxɛna

¹² Nba, ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε xa ne binya naxanye walima a xɔdɛɛn na ε tagi, naxanye tixi ε yeɛ ra Marigini naxanye ε rakolonma feene ma. ¹³ Ε e yatɛ muxu binyene ra xanuntenyani e wanla fe ra. Lanna xa lu ε tagi.

¹⁴ Ngaxakedenne, nxu ε mafanma ε salantenne maxadi, naxanye tunna xɔlɔxi e

ma, ε yi ne ralimaniya, ε senbetarene mali, ε diɲa muxun birin xa. ¹⁵ Ε a liga ε yeren ma muxu yo nama fe ɲaxin saran fe ɲaxin na, koni ε kata fe faɲin ligadeni ε bode xa e nun muxun birin xa waxatin birin yi.

¹⁶ Ε lu sewaxi waxatin birin. ¹⁷ Ε Ala maxandi waxatin birin. ¹⁸ Ε barikan bira Ala xa feen birin yi. Ala sagoon nan na ra ε xa, ε to Alaa Muxu Sugandixin Yesu yi.

¹⁹ Ε nama Alaa Nii Sariɲanxini kala a wanli. ²⁰ Ε nama nabiya falane raɲaxu. ²¹ Koni ε feen birin feɛfeɛɛ, ε a faɲin namara. ²² Ε makuya fe ɲaxin sifan birin na.

²³ Bɔɲε xunbenla Ala xa ε rasariɲan ε keɲaan birin yi. Ala xa ε xaxinla nun ε niin nun ε fati benden lu fetareyani en Marigi Yesu fa waxatini, Alaa Muxu Sugandixina. ²⁴ Ala naxan ε xilixi, na tinxin, a tan nan na ligama.

²⁵ Ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu fan xa.

²⁶ Ε ngaxakedenne birin xontɔn mɛnni ngaxakedenyaan xontɔnna sunbuni.

²⁷ N bata ε yamari Marigin xinli, ε kedini ito xaran denkeleya muxune birin xa.

²⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xɔn ma.

Kedi Firindena Tesaloniki Kaane Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Tesaloniki Kaane Ma

Kedin firinden kui naxan seɓe Tesaloniki kaane ma, Xera Poli xetema feene ma a bata yi naxan fala a kedi singen kui: Maxadinna naxan lanxi Yesu fa feen ma. Na feen mɔn Tesaloniki denkeleya muxune yimaxama. Muxuna ndee a falama e ye a na lɔxɔn bata a li (2.2), nde tondima wale na waxati rajanna fe ra, a to yiso, e goronna yi lu se bonne xun ma (3.6-12). Nayi, Kitabun yireni ito seɓexi nen alogo a xa xaxili jaxin ba muxune xunni naxan Tesaloniki denkeleya muxune tɔɔma.

Xera Poli falan foloma Ala tantunna nan ma denkeleyaan nun xanuntenyana fe ra, Tesaloniki denkeleya muxune naxan yitaxi, a mɔn Ala maxandima alogo a xa e senbe so wanli e xilixi naxan ma (1.1-12). Na danguxina, a yi fa Kitabun yireni ito a fala xɔnna ma, naxan lanxi Alaa Muxu Sugandixin fa feen ma binyeni. Na mi ligama fo muxu makabexina nde mini kenenni, "Muxu jaxina," naxan kelima Ala xili ma a murute Alaa Muxu Sugandixin xili ma (2.1-12). Jaxuyaan waran senbena fe ra, a lan denkeleya muxune xa e senbe so e denkeleyani Yesu a fe Xibaru Fajini, e yi lu Ala maxande ye yo ye (2.13-3.5). Xera Poli xoloxin nan falan tima salantenne ma, a yi a yita e ra bonne walima kii naxan yi alogo e goronna nama lu muxe xun ma (3.6-15). A a falan najanma duban nun xɔntɔnna nan ma (3.16-18).

Kitabun yirena nde naxa, "Xa naxan mi waxi wali feni, hali na kanna fan nama donse don." (3.10) Na falan tima Kitabu xaranne nan xa a e xa a liga e yeren ma a denkeleyaan mi findixi salayaan na, fo wanla xa ke nen Ala e tixi naxanye ra lɔxɔ yo lɔxɔ.

¹ Poli nun Silasi nun Timote nan ito seɓexi Tesaloniki denkeleya yamaan ma naxanye bata findi en Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin gbeen na. ² Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun boɓe xunbenla fi e ma.

Kitina fe Marigin fa waxatini

³ Ngaxakedenne, a lan nen nxu xa barikan bira Ala xa e fe ra waxatin birin. Na nan daxa amasoto e birin ma denkeleyaan gboma ayi kati, e nun e xanuntenyaan fan e bode xa. ⁴ Nanara, nxu yetena e matɔxoma Alaa denkeleya yamane tagi e tunnafanna nun e denkeleyana fe ra hali e to tɔɔxi besenxɔnyani.

⁵ Na feene a yitama nen a Alaa kiti sa kiin tinxin naxan a ligama e xa yate muxu kamalixine ra naxanye soma Alaa Man-gayani, e jaxankatani naxan ma fe ra. ⁶ Ala to tinxin, naxanye e jaxankatama, a ne saren fima jaxankatan na nen, ⁷ e tan naxanye jaxankataxi, a yi matabun fi e ma e nun nxu fan. Na ligama nen Marigi Yesu na makenen waxatin naxan yi, keli kore e nun a maleka senbemanen ⁸ tee dege gbeen. A yi Ala kolontarene saran e fe jaxine ra naxanye mi Marigin Yesu a fe Xibaru Fajin falan suxi. ⁹ Ne jaxankatama habadan halagin nan na, e ba Marigin yetagi e nun a binye magaxuxina. ¹⁰ Na ligama nen a na fa lɔxɔn naxan yi e tagi, a yama sarijanxin birin yi a binya, e yi kabe a ma naxanye birin denkeleyaxi. E fan taranma nen ne ye amasoto nxu seren naxan ba e xa, e la nen na ra.

¹¹ Na kui, nxu Ala maxandima e xa waxatin birin, alogo, a bata e xili feen naxan ma, e xa kamali, e yi lan na ma. Nxu mɔn a xandima alogo, e bata fe fajin naxan birin jɛnige, e nun e na wanla naxan ke e denkeleyani, Ala xa na birin nakamali a senben xɔn ma. ¹² Nxu na maxandin tima alogo en Marigi Yesu xinla xa binya e xɔn, e fan yi binyen soto a tan yi, en ma Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin hinanna barakani.

2

Fe jaxi rabana fe

¹ Ngaxakedenne, en faan Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen nan ma iki e nun en malan fena a fema. Nxu e mafanma, ² xa e nabiya falana ndee fe me hanma xibaruna hanma kedina naxan a falama Marigin fa lɔxɔn bata a li, e xaxinla nama mafura yifuyɛ, e boɓen yi mini, hali e naxa a fataxi nxu tan nan na. ³ E nama tin

muxu yo xa ε mayenden kii yo yi, amasoto na loxon mi a liye fo na murute donxena a li singen, Xeme Sariyataren yi makenen, halagin nagidixi naxan ma. ⁴ Muxune seen naxanye birin yatexi “alane” ra, e yi e batu, a a yete yitema nen, a yi keli ne xili ma. Na kui, a doxoma nen Ala Batu Banxini, a yi a yete findi ala ra.*

⁵ N yi ε fema waxatin naxan yi, n yi naxan falama ε xa, ε mi ε yengi doxi ne xon ba? ⁶ Anu, iki ε a kolon ki fapi, naxan na xemen makankanxi, alogo a nama mini han a waxatin yi a li. ⁷ Amasoto iki, sariyatareyaan bata wali folo wundoni. A luma na kii nin han naxan a makankanxi, na yi ba na singen. ⁸ Na waxatini, Xeme Sariyataren makenenma nen, Marigi Yesu naxan halagima a de foyen na, a yi a jan a fa feen noron na. ⁹ Xeme Sariyataren fama Setana senben barakan nin e nun wule kabanako feene nun wule taxamasenne nun wule fe magaxuxin sifan birin, ¹⁰ e nun tinxintareyaan sifan birin naxanye halagi muxune mayendenma, amasoto e mi tinxi jondin nasuxe, a yi rafan e ma, e kisi. ¹¹ Nanara, Ala tantanna senben nafama nen, naxan a lige e la wulen na. ¹² Na birin ligama nen alogo naxanye mi denkeleyaxi jondin ma, tinxintareyaan nafanxi naxanye ma, ne xa makiti.

ε sugandixi ε kisi feen nan ma

¹³ Koni ngaxakedenne, Marigin xanuntenne, fo nxu xa barikan bira Ala xa ε fe ra waxatin birin, amasoto xabu a foloni Ala ε sugandixi ε kisi feen na nen a Nii Sarijanxin xon naxan ε rasarijanma e nun denkeleyaan xon jondin ma. ¹⁴ A mon ε xilixi na nan ma Yesu a fe Xibaru Fapin barakani, nxu naxan nalixi ε ma, alogo ε xa binyen soto naxan kelima en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ¹⁵ Nayi, ngaxakedenne, nxu xaranna naxanye radanguxi ε ma, a na findi kawandi xuiin na hanma sebenla, ε ne suxu, ε lu e yi ken!

¹⁶ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yeteen nun en Fafe Ala naxan en xanuxi, a habadan boje xunbenla nun yigi fapin fi en ma a hinanni, ¹⁷ na Ala xa ε ralimaniya

ε bojeni, a ε senbe so wali fapin nun fala fapini.

3

ε Ala maxandi nxu xa

¹ Donxen na, nxu ngaxakedenne, ε Ala maxandi nxu xa alogo Marigina falan xa xuya ayi, a yi binya alo a ε konni kii naxan yi, ² alogo nxu xa xunba muxu kobine nun muxu jaxine ma, bayo e birin mi denkeleyaxi.

³ Koni Marigin tinxin, a ε senbe soma nen, a yi ε ratanga Fe Jaxin Kanna ma. ⁴ Nxu laxi ε ra Marigini, fa fala nxu ε yamarixi naxan na, ε na ligama iki, ε mon luma nen a lige. ⁵ Marigin xa ε bojen ti Alaa xanuntenyaan nun a Muxu Sugandixina tunnafanna ra.

Wanla tona

⁶ Ngaxakedenne, nxu ε yamarima Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, ε makuya ε ngaxakedenne birin na naxanye bata e yete lu salayani, e mi sigan tima xaranne xon ε naxanye sotoxi nxu yii. ⁷ E yetena a kolon a lan ε xa nxu raliga kii naxan yi. Amasoto nxu mi yi salayaan xan yi ε konni. ⁸ Nxu mi muxu yo a donse don nxu mi a saren fi, koni nxu tin nen toron nun xadanna ma, nxu wali keeen nun yanyin na, alogo nxu goronna nama lu ndenden xun ma. ⁹ Na mi na ra fa fala nxu mi noe na sote ε yii, koni alogo ε xa misaala tongo nxu ma. ¹⁰ Amasoto, nxu yi ε fema waxatin naxan yi, nxu ε yamari nen fa fala naxan yo mi tinje wale, na nama a dege.

¹¹ Anu, nxu bata a me a muxuna ndee ε ye, salantenne nan ne ra, e mi walima fo e to fe yibasanni. ¹² Nxu bata na muxune yamari, nxu yi e ralimaniya Marigi Yesu xinli, Alaa Muxu Sugandixina, a e xa e raxara, e wali alogo e xa e balon soto.

¹³ E tan, ngaxakedenne, ε nama tagan fe fapin nabe. ¹⁴ Xa muxuna nde mi tin falani itoe suxe nxu naxanye sebexi, ε na kanna rakorosi, fefe nama lu ε tan nun na kanna tagi, alogo a xa yagi. ¹⁵ Koni ε nama a yate ε yaxun na, koni ε a rakolon alo ε ngaxakedenne.

Xontan xuine

* 2:4: A mato Daniyeli 11.36 nun Esekiyeli 28.2 kui.

¹⁶ Ala xa Marigin bəne xunbenla kannaxa bəne xunbenla fi ε ma waxatin birin nun kiin birin yi. Marigin yi lu ε birin xən. ¹⁷ Ntan Pəli yeteen nan xəntən xuini itoe səbexi. N ma taxamasenna nan ito ra n ma kədine birin yi, n yii funfun ni ito ra.

¹⁸ En Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε birin xən.

Kedi Singen Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Singen Timote Ma

Yahudiyan nan yi Timote nga ra, a findi nen denkeleya muxun na, Gireki kaan nan yi a fafe ra. Poli Timote kolon a xerayaan sigatiin firinden nin, a to Lisitire taan li, Asi yamana fonni denaxan xili iki a Turiki (Xerane 16.1-3). Folo na laxon ma, Timote yi findi Xera Poli foxarabira kendon na. A tan nan yi biraxi a foxo ra a xerayaan sigatiin wuyaxi yi. Na nan yi a ra, Poli yi Timote rasigama taane yi fena nde ra sanja ma wuyaxi a xa sa yamaan mali denkeleyani. Nanara, sanja ma wuyaxi a xinla toma Xerane Kewanle Kitabun yiren kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Xerane 17.14-15, 18.5, 19.22. A xinla mon toma Poli a kitabune kui. Na misaala ndee nan itoe ra: Korinti Singen 4.17 nun 16.10-11 e nun Filipi Kaane 2.19-24 nun Tesaloniki Singen 3.2-6 e nun gbeteeye fan na. Kedi firinna naxanye sebexi Timote ma e nun naxanye sebe Tito ma, muxune e xili bama fa fala: "Yeeratine Kitabu Yirene" amasoto e kiraan nan yitama denkeleya yamaan yeeratine ra.

Kedi singen naxan sebe Timote ma, na fe dexo saxan kende nan yitama: A singena a denkeleya yamaan nakolonma lan wule dinane ma naxanye Yahudiyane dinan nun suxure feene xaxinle basanma. Na wule dinane yi muxune xaranma nen a dunupa yi seene birin jaxu. E mon naxa a muxun kisin sotoma wundo kolonna nan xon ma, naxan namaraxi e xarandii dando xa. E mon tonne dextoma futu xidin na e nun donsena ndee. Kitabun yireni ito mon yamarine fima lan Ala Batun malanne ma, e nun denkeleya yamaan yeba kiin nun a kuntigine kewanle fe. Donxen na a maxadi xuine nan tima Timote xa lan a wanla kii ma, a mon yi a yengi dexo denkeleya muxune xon, alogo a xa "findi Alaa Muxu Sugandixina walike fapin na." (4.6)

¹ N tan Poli, Yesu, Alaa Muxu Sugandixina xeraan nan ito sebexi, fata en nakisi-mana Alaa yamarin na, e nun Yesu, Alaa Muxu Sugandixina, en yigina.

² N na a sebema Timote ma, n ma diin yetena denkeleyani.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun boje xunbenla fi i ma.

Wule dinane fe

³ N yi i mafanma kii naxan yi, n ke-limatona siga Masedoniya yamanani, n mon waxi a xon, i xa lu Efesi taani alogo i xa men kaana ndee yamari e nama fa xaran gbeteeye ti yamaan xa. ⁴ A e xa ba kankanje taline ma, e nun e benbane xinle feselesen naxan mi janma. Na fe matandine nan nakelima. E mi Alaa wanla kema denkeleyani. ⁵ N yamarini ito fi nen alogo xanuntenyaan xa gbo ayi naxan kelima boje sarijanxin nun nii fapin nun denkeleya kendeni. ⁶ Muxuna ndee bata masara, kiraan yi lo ayi e ma e bira fala fuune foxo ra. ⁷ E waxi a xon ma, e xa findi sariya karamoxone ra, koni e naxan falama, e a rali e sobeen yeteen na, e mi na kolon mum!

⁸ En na a kolon fa fala sariyan fan, xa a rawalima a sariya kiin ma. ⁹ En mon a kolon fa fala sariyan mi saxi tinxin muxune xan ma fe ra, koni sariya kalane nun muxu murutexine nun Ala kolontarene nun yulubi kanne nun sarijantarene nun dina suxutarene nun fafa faxane nun nga faxane nun faxes tiine ¹⁰ e nun yanga suxune nun xemen naxanye kafuma xemene xon e nun konyi matine nun wule falane nun wule sere baane e nun feen naxanye birin xaran kendon matandima. ¹¹ Xaranni ito lanxi Ala barakan kanna falan Xibaru Fapin nonon nan ma, a naxan taxu n na.

Poli a barika birana

¹² N barikan birama en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa naxan n senbe soxi amasoto a bata n yate tinxin muxun na, a yi n tongo a walikeen na. ¹³ Hali n to bata yi a rayelefu, n yi a jaxankata, n yi a rafeya. Koni a bata kininkinin n ma amasoto n ne ligaxi kolontareyaan nun denkeleyatareyaan nin. ¹⁴ En Marigin yi a hinan gbeen nagodo n ma han a yi denkeleyaan nun xanuntenyaan fi n ma, naxan kelixi Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁵ Nondin nan falani ito ra, en birin

xa la naxan na, fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin faxi dunuɲa yi yulubi kanne nan nakisi fe ra. N tan ɲaxu dangu e birin na. ¹⁶ Koni a yi kininkinin n ma, alogo Alaa Muxu Sugandixin Yesu xa a diɲa gbeen yita n tan yulubi kan ɲaxin xɔn, a findi misaala ra denkeleya muxune xa, naxanye habadan nii rakisin sɔtɔma. ¹⁷ Nba, habadan mangana, niin kanna nun totarena, Ala keden peena, gboon nun binyen xa fi na ma habadan han habadan! Amina.

¹⁸ N ma diin Timote, n bata na yamarin fi i ma, naxan fataxi nabiya falane ra naxanye fala lan i ya fe ma, alogo i xa na suxu, i yi nɔ yengɛ faɲin soɛ. ¹⁹ I xa lu denkeleyaan nun nii faɲiyani. Muxuna ndee bata ne rabɛɲin, e denkeleyaan yi ɲan alo kunkin na godo igen bun. ²⁰ Humeneyo nun Alesandire na muxune ye. N bata ne lu Setana xa,* alogo e xa xaran fa fala e nama Ala rayelefu.

2

Tagi yitɔnna ɛ nun Ala tagi

¹ N na ɛ mafanma fe singen naxan ma, ɛ Ala mafan, ɛ yi a maxandi, ɛ Ala maxandi muxune xa, ɛ barikan bira a xa muxun birin ma fe ra, ² mangane nun yɛɛratine birin, alogo en ma dunuɲa yi gidin xa findi bɔɲɛ xunbenla nun xaxili saan na en xa, Ala kolonna nun binyeni. ³ Fe faɲin nan na ra naxan lan Ala yɛɛ ra yi, en nakisimana, ⁴ naxan waxi a xɔn ma muxune birin xa kisi, e yi ɲɔndin kolon. ⁵ Bayo Ala keden peen na a ra, e nun tagi yitɔn keden peena Ala nun muxune tagi, naxan findixi adamadiin na Yesu Alaa Muxu Sugandixina, ⁶ naxan a yetɛ fi muxune birin xunba seen na, naxan findi sere ɲɔxɔyaan na a waxatini. ⁷ Nanara, n tan yetɛɛn findixi xɛraan nun kawandi baan na e nun karamɔxɔn naxan siyane xaranma denkeleyaan nun ɲɔndin ma. N ɲɔndin nan falama, wulen mi naxan na.

⁸ Nanara, n waxi a xɔn ma muxune xa Ala maxandi yiren birin yi, e yi e yii

sariɲanxine ti Ala xa. Xɔlɔn nun matandin yi ba e tagi.

Naɲanle lan e xa naxan liga

⁹ Na kiini, ɲaxanle xa e maxidi ki faɲini xurun nun yetɛ suturani. E nama e yetɛ rayabu e xunna denbɛxin nun xɛmaan nun gɛmɛ tofaɲine nun dugi sare xɔdɛxɛne ra. ¹⁰ Koni e xa rayabu e kɛwali faɲine nan xɔn, alo a lan ɲaxanle ma kii naxan yi naxanye a falama e Ala binyaxi. ¹¹ Naɲanle xa xaran sabarin nun xuru kɛndɛni. ¹² N mi tinɲɛ ɲaxanla xa xaranna ti, a yi nɔɔn sɔtɔ xɛmɛn fari. A xa sabari. ¹³ Amasɔtɔ N Benba Adama nan singe daxi, na xanbi ra Nmahawa. ¹⁴ Setana mi n benba Adama xan nakunfa, fɔ a ɲaxanla, a yi findi yulubitɔn na. ¹⁵ Koni Ala ɲaxanle ratangama e dii barini, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɲanna nun xuruni.*

3

Denkeleya yamane yɛɛratine fe

¹ ɲɔndin nan falani ito ra: Xa muxuna nde waxi findi feni denkeleya yamaan xunmatoon na, a waxi wali faɲin nan xɔn. ² Nayi, denkeleya yamaan xunmatoon xa findi sɔntaren na, ɲaxalan keden kanna, a xa findi yetɛ suxun nun muxu xuruxin nun muxu suturaxin nun xɔɲɛ yisuxun nun xaran tiin na. ³ A nama findi dɔlɔ minna ra, hanma naxan bɔɲɛ mafura tɛ, koni a xa findi muxu diɲaxin nun fe yitɔnna ra, a nama findi gbeti xɔnxɔnna ra. ⁴ A xa a yengi dɔxɔ a denbayaan xɔn ki faɲi, a yi a diine suxu xurun nun binyen birin yi. ⁵ Bayo xa muxun mi fatan a yetɛna denbayaan suxɛ a faɲin na, na a yengi dɔxɔma Alaa denkeleya yamaan xɔn ma di? ⁶ A nama findi muxu tubixi nɛnɛn na, alogo a nama a waso ayi, e nun Yinna Manga Setana yi yalagi na fe kedenna ra. ⁷ A mɔn xa findi xili faɲi kanna ra denkeleyatarene tagi alogo muxune nama a mafala, a suxu Yinna Manga Setana luti ratixin na.

Denkeleya yamaan mali tiine

⁸ Muxun naxanye findima denkeleya yamaan mali tiine ra, ne fan lan na kiini. E xa

* **1:20:** Yanyina nde, na bunna nɛɛn fa fala a ne kedi nɛn keli denkeleya yamaan ye. * **2:15:** Yireni ito bunna mɔn nɔɛ findɛ ito nan na: Koni Nmahawa rakisima nɛn a to bata diine bari, xa e lu denkeleyaan nun xanuntenyaan nun sariɲanna nun xuruni.

findi muxu binyen na. E nama findi nafi-
ine ra hanma dolo minne. E nama tonon
fen mayifuni. ⁹ E xa denkeleyaan wundon
namara e sondome fixeni. ¹⁰ Fo e kejaan xa
fese fese nen singen. Na xanbi ra, xa fe mi e
ra, e noe finde nen denkeleya yamaan mali
tiine ra. ¹¹ Mali ti naxanle fan lan na kiini. E
xa findi naxalan binyaxine ra, e nama dari
fala naxine tiye, e xa e yete suxu, e togondiya
feen birin yi. ¹² Denkeleya yamaan mali
tiine xa findi naxalan keden kanne ra, e yi e
yengi dexo e diine nun e tanden xon a fapin
na. ¹³ Amasoto naxanye denkeleya yamaan
malima ki fapi, ne nan xunna kenla tiden
sotoma, e nun yigi gbeena denkeleyani Yesu
Alaa Muxu Sugandixin ma.

¹⁴ N kedini ito sebexi i ma xaxili ragidin
nin fa fala a mi fa buma n fa i konni.
¹⁵ Koni xa n bu, i mon a kolonne nen i lan
i xa sigan ti kii naxan yi Alaa denbayani,
naxan findixi habadan Ala denkeleya ya-
maan na, naxan findixi nondin senbetenna
nun a beten saxin na. ¹⁶ Nondin naxan na,
Ala kolonna wundo feen gbo, na ni i ra:
A bata makenen fati bendeni,
Alaa Nii Sarijanxin yi a tinxinyaan mayita,
malekane yi a to,
a fe kawandin yi ba siyane tagi
muxune yi denkeleya a ma dunupa yi,
a yi rate binyeni.

4

Wule karamaxone fe

*Yoni Firinden 4.1-3 Kolosi 2.16-23 Timote
Firinden 2.4-6*

¹ Alaa Nii Sarijanxin bata a fala a
fixen na, a muxuna ndee xetema nen
denkeleyaan foxo ra waxati rajanne yi,
e bira Setanaa jinan yanfantenne nun
e xaranne foxo ra. ² E tinma nen e yi
mayenden wulen kawandi baane filanka-
fuyaana xon, naxanye sondome xodexo alo
tee laruna. ³ Na muxu sifane tonna dextoma
futu xidi feen na nen e nun donseen sifana
ndee, Ala naxanye da alogo denkeleya
muxune xa e rasuxu barika birani, nax-
anye nondin kolon. ⁴ Amasoto Ala seen
naxanye birin daxi, e birin fan. A mi lan
muxu yo xa a me ne ra, xa e birin nasuxu

barika birani. ⁵ Amasoto Alaa falan nun en
ma Ala maxandin ne rasarijanma nen.

Yesu a walike fapina fe

⁶ Xa i ngaxakedenne kawandi na feene
ma, i findima nen Yesu Alaa Muxu
Sugandixina walike fapin na, denkeleya
falan nun xaran fapin yi findi i balon
na i biraxi naxanye foxo ra. ⁷ Koni xete
dina suxutare falane nun naxalan fonne
taline foxo ra, i yi i xaran Ala kolonna ma.
⁸ Fati maxodxon tonon na ndedi, koni Ala
kolonna tonon gbo waxatin birin. Amasoto
a iki nun habadan nii rakisin sotoma nen.
⁹ Nondin nan falani ito ra, en birin xa la
naxan na: ¹⁰ En toroma, en yi en yixodexo,
bayo en to bata en yigin sa habadan
Ala yi, adamadiine birin nakisimana, a
gbengbenna denkeleya muxune.

¹¹ I lan i xa yamaan yamari na feene nan
ma, i yi e xaran ne ma. ¹² I nama tin muxu
yo yi yo i ma i ya foningeyani, koni findi
misali fapin na denkeleya muxune xa i fala
ti kiin nun i fe raba kiini xanuntenyaan
nun denkeleyaan nun sarijanni. ¹³ I lu
Alaa falan xaranne muxune xa, i kawandin
ba, i xaranna ti han n fa. ¹⁴ Ala i kixi
kiseen naxan yi fata nabiya falana nde
ra, denkeleya yamaan fonne to e yiine sa i
xunni, i nama i tunnaxolo na bun ma.* ¹⁵ I
yengi dexo feni itoe xon, i lu e fari alogo
birin xa i sigati kiin to. ¹⁶ I yete rakorosi,
e nun i ya xaranna. I tunnafan feni itoe
yi amasoto xa i na liga, i kisin sotoma nen i
yeteen xa e nun naxanye na e tuli mati i ra.

5

Denkeleya muxune masuxu kiina

¹ I nama xeme fonna maxadi a xodexen
na, koni a ralimaniya alo i baba na a ra, e
nun banxulanne fan alo i xunyene nan e ra.
² E nun naxalan fonne fan alo i nga. E nun
sungutunne fan alo i xunyene sarijanna
birin yi.

³ I xa kapa gilene binya a gbengbenna
naxanye luma kedenyani. ⁴ Koni xa diine
hanma mamandenne kapa gilen naxanye
yii, fo ne xa e Ala kolonna yita na kapa
gilene nan singe ra, e yi e joxo lu e xon,
e yi e fonne saran e wali fapi fonne ra,

* **4:14:** E e yiine sa a xunni Ala maxadini alogo e xa a ti wanla nde ra.

bayo na nan nafa Ala ma. ⁵ Kaja gilen naxan keden a ra, a yigin saxi Ala yi, na luma Ala maxande nen koden nun yanyin na. ⁶ Koni kaja gilen naxan biraxi a yete rafan feene foxo ra, hali a to a nii ra, a faxaxin na a ra. ⁷ I xa e yamari na ra alogo e xa findi sontarene ra. ⁸ Xa muxun mi a kon kaane mali katarabi a denbayaan ma, na bata a me denkeleyaan na. Na kanna jaxu denkeleyataren xa.

⁹ Kaja gilen naxan xinla lan a sebe denkeleya yamaan kaja gilene xinle ye fo naxan bata jee tonge senninna soto, e nun naxan yi doxi xeme kedenna xon ¹⁰ naxan kolonxi a wali fajine xon dii xuru feen kui hanma xone yigiyana a konni hanma yama sarijanxin sanne maxa fena* hanma toro muxune mali fena hanma bira fena wali fajin birin foxo ra. ¹¹ Koni kaja gilen naxanye munma fori i nama ne xinle sebe bayo e waxon feene no e raxete nen Alaa Muxu Sugandixin foxo ra, futu xonla yi e suxu. ¹² Nayi, e finde yulubi tongon na nen bayo e bata e layiri tongoxi singen kala. ¹³ Na mon xanbi ra, bayo wali mi e ma, e luma nen sigi banxine de ra. E nafigiyaan sa walitareyaan fari, e lu muxune mafale, e feen fala naxanye mi daxa. ¹⁴ Nanara, a xoli n ma kaja gile sungutunne mon xa doxo xeme taa yi, e diine bari, e yi e yengi doxo e denbayaan xon, alogo e nama fere yo fi en yaxun ma a fala jaxin ti. ¹⁵ Amasoto kaja gilena ndee bata kiraan fata, e bira Setana foxo ra. ¹⁶ Koni xa kaja gilena ndee denkeleya jaxanla nde a denbayani, a xa ne goronna tongo. E nama findi denkeleya yamaan goronna ra, alogo denkeleya yamaan xa no kaja gilene maliye naxanye luxi kedenyani.

¹⁷ Denkeleya yamaan fonna naxanye tixi yamaan yee ra ki faji, ne lan e xa xunna kenla doxode firin nan soto, a gbengbenna naxanye kawandin bama, e nun naxanye xaranna tima. ¹⁸ Amasoto Kitabun naxa, "I na jingen ti malo bodonna ra, i nama a deen xidi." A mon naxa, "Waliken lan nen a yi a saranna soto."† ¹⁹ Xa muxune denkeleya yamaan fonna nde torgema, i nama i tuli mati fo xa sereya firin hanma saxan bata

mini a ma. ²⁰ Naxanye bata yulubin liga, ne sonna xa fala birin yetagi, alogo bonne fan xa gaxu. ²¹ N bata i yamari Ala nun Yesu a Muxu Sugandixin nun maleka sugandixine yetagi, a i xa kawandini itoe suxu. I nama muxu yo rafisa e bode xa i kewanle yi. ²² I nama kenen i yiin se muxune xunna ma Ala maxandini e ti feen na Alaa wanla ra, i yi i yete findi yulubi tongo feren na muxune xa. Lu i ya sarijanni.

²³ I nama lu igen gbansanna minje, koni i xa manpana ndedi basan a ra alogo i kuiin xa boroxo, bayo i furama waxatin birin.

²⁴ Muxuna ndee yulubine makenenma nen benun e xa kiti yiren li. Ndee gbeene kolonma e xanbi nen. ²⁵ A na kii nin, wali fajine makenenma nen hali naxanye mi ligaxi kenenna ma, ne mi noe luxunje.

6

Sariyana denkeleya muxune xa

¹ Denkeleya muxun naxanye konyiyaan bun ma, ne lan e xa e kanne binya kiin birin yi alogo Ala xinla nama rayelefu e nun no xaranna. ² Konyin naxanye kariye findixi denkeleya muxune ra, na konyine nama e kanne rayelefu e to findixi denkeleya muxune ra. Koni fo e xa wali nen e xa dangu bonne ra bayo denkeleya muxune nan e wanla tonon soto, e xanuntenne.

Wule dinane nun nafulu xonxonne

I xa muxune xaran feni itoe ma, i yi e ralimaniya. ³ Xa muxu yo xaran gbete tima, a mi bira en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina fala kenden foxo ra, e nun Ala kolonna xaranna, ⁴ na kanna rafexi wason nan na, a mi sese kolon. Fe matandine rafan a ma jaxi ra e nun sonxo sonxone falane bunne ma. Na nan fama milen nun lantareyaan nun marayelefun nun sike jaxine ra, ⁵ e nun yenge pantarene muxu xaxili yifuxine tagi, jondin mi naxanye yi, naxanye yengi a ma fa fala a Ala kolonna findixi nafulu soto feren nan na.

⁶ Anu, ton gbeen nan Ala kolonna ra, xa en na en wasa so en yii seene yi. ⁷ Amasoto en mi faxi sese ra en yii dunupani ito yi, en mon mi sigan sese ra en yii. ⁸ Nayi,

* **5:10:** Men kaane xone yisuxu kiina nde nan ito ra. † **5:18:** A mato Sariyane 25.4 nun Korenti Singen 9.9 nun Mاتي 10.10 kui.

xa donseen nun dugina en yii, en na en wasa so ne yi. ⁹ Koni naxanye waxi findi feni nafulu kanne ra, ne birama nen tantan feene yi, e suxu luti ratixin na e nun kunfa xaxilitare naxi wuyaxin naxanye muxune rasinma halagin nun bonni. ¹⁰ Amasoto gbeti xonxonna nan fe naxine birin binla ra. Nde bata mila gbetin xon, e masiga denkeleyaan na, e kontofili fe wuyaxi ti e yete ma.

¹¹ Koni i tan Alaa muxuna, i gi na feene ma. I tinxinna nun Ala kolonna nun denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna nun limaniyaan fen. ¹² I denkeleyaan geren fapin so. I habadan nii rakisin suxu, i xilixi naxan ma, i i tixi sereya fapin naxan na sere wuyaxi yetagi. ¹³ N na i yamarima Ala yetagi naxan niin fima niimaseen birin ma, e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin yetagi naxan sere fapin ba Ponsi Pilati yetagi, ¹⁴ i xa yamarini ito suxu sontareyaan nun fetareyani, han en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi mini kenenni waxatin naxan yi. ¹⁵ Na rabama a waxatin nin Ala naxan saxi, Ala Barakan Kanna, Kuntigi Keden Pena, Mangane Mangana, Marigine Marigina.

¹⁶ Niin Kan Keden Pena naxan konna kenenn gbeen
muxe mi e masoe kenenna naxan na,
muxe munma naxan to,
a mon mi noe toe.
Binyen nun senben xa fi a ma habadan!
Amina.

¹⁷ Yamarini ito fi waxatini ito nafulu kanne ma, a e nama waso ayi, a e mon nama e yigi sa nafunli naxan janma, koni e xa a sa Ala yi naxan en kima seen birin yi fonisireyani alogo en xa lu sewani. ¹⁸ E xa fe fapin naba, e kewali fapine yi findi e nafunla ra, e bodene ki fonisireyani. ¹⁹ Na kiini, e nafulu kenden namarama nen e yete xa yeen na, e nii rakisi yeteen soto.

²⁰ Timote, seen naxan taxuxi i ra, na kantan ki fapi. Fala fuune nun dina suxutare falane, i ne lu na, e nun wulen naxan yatexi fe kolonna ra naxan en matandima. ²¹ Ndee bata tubi na ma, e masiga denkeleyaan na.

Alaa hinanna xa lu e xon.

Kedi Firindena Timote Ma Poli Alaa Falan Kedi Firinden Timote Ma

Kedi firinden naxan sebe Timote ma, na sebe Romi taan nin (1.17). Poli suxu nen a sa kasoon na kii xodezeni (2.9) a yi lu a danna (4.10,16), a yi kawandi falani itoe sebe a foxarabira kenden ma xanuntenyani (1.2).

Xerana a falan foloma Ala tantunna nan ma lan Timote a xanuntenyaan nun a denkeyaayan ma. Hali toro gbeen nun matandin to xun tixi Yesu a fe Xibaru Fajin nali muxune ma, a Timote yamarima a xa a senbe so, a yi yengen so wekileni "alo Alaa Muxu Sugandixina sofa tinxinxina" (1.3 han 2.13). A a rakolonma a a xa a liga a yeren ma muxune fe yi naxanye fala fuune tima a findi matandin na e nun sonxo sonxon naxanye toni mi na, naxanye denkeyaayan makuyama muxune ra. A yi a fala a xa, a a xa lu alo a tan yetena, a yi lu tinxinni alo Kitabuna a falaxi kii naxan yi, Timote naxan xaranxi xabu a banxulan jore waxatini (2.14 han 4.5). A kedin najanna ra, xerana a yetena mantarone nan ma fe falama, a yi Ala tantun naxan yi a malima (4.6 han 22).

Xera Poli gerenna so nen Yesu a fe Xibaru Fajin nalideni han a siimayaan najanna (4.7). Kitabun xaran muxune fan lan nen, e yi na gerenna so, denkeyaayan nun dijan nun xanuntenyaan nun senbe soni, hali e mi gaxu Setana yee ra.

¹ N tan Poli, naxan findixi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xeraan na Ala sagoon xon ma alogo Ala en tuli saxi nii rakis naxan na Yesu Alaa Muxu Sugandixini, n xa na rali, n tan nan ito sebexi, ² n yi a rasiga n nafan dii xemen Timote ma.

Fafe Ala nun en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun kininkininna nun bore xunbenla fi i ma.

Barika biran nun kawandina

³ N walima Ala naxan xa bore rafixeni alo n benbane a liga kii naxan yi, n barikan birama na xa, n nema a maxande i xa kosen nun yanyin na waxatin birin. ⁴ Amasoto,

n nan n miri i ya wugan ma, a xonla n suxuma nen n xa i to alogo n xa lugo sewan na.* ⁵ N xaxili mon i ya denkeya kenden xon, naxan yi i mame Lowisi nun i nga Ewunise yi. N laxi a ra, fa fala a i fan yi. ⁶ Nanara, n na a rabirama i ma, Ala kiseen naxan fixi i ma, i xa na rawali i sebeen na, i naxan sotoxi n na n yiin sa i xunni waxatin naxan yi Ala maxandini. ⁷ Amasoto Ala mi Nii gaxuxin xan fixi en ma koni a Nii Sarijanxina naxan senben nun xanuntenyaan nun son fajin fima en ma.

⁸ Nba, i nama yagi sereyaan be en Marigin xa, hanma i yagi n tan ma fe ra hali n to kasoon na a fe ra. Koni en firinna xa tin torayaan ma en bode xon lan Yesu a fe Xibaru Fajina fe ma Ala senben barakani. ⁹ A tan nan en nakisixi, a yi en xili a en xa sarijan. En kewanle fe mi a ra de, koni a yetena fe ragidixina, e nun a hinanna, a naxan fi en ma Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani benun dunuja xa da. ¹⁰ Koni iki a bata a yita en na en nakisi-maan Yesu Alaa Muxu Sugandixin minin xon ma kenenni, naxan faxan senben naxi, a yi nii rakis naxan nun faxatareyaan makenen Yesu a fe Xibaru Fajin xon ma.

¹¹ Ala bata n findi kawandi baan nun xeraan nun karamxon na Yesu a fe Xibaru Fajina fe ra. ¹² Nanara, n toroma feni itoe ra, koni n mi yagixi e fe ra amasoto n denkeyaxi naxan ma, n na kolon. N laxi a ra, a noe n gbeen namaru nen han na loxoni. ¹³ I fala kenden naxanye mexi n yii, ne ramara misaala ra xanuntenyaan nun denkeyani Alaa Muxu Sugandixin Yesu xon. ¹⁴ Se fajin naxanye taxuxi i ra, ne mara Alaa Nii Sarijanxin senben barakani naxan en yi.

¹⁵ I a kolon fa fala naxanye birin Asi yamanani, ne bata n nabepin, hali Figelo nun Heremogene. ¹⁶ Ala xa Marigin kininkinin Onesiforo a denbayaan ma amasoto a n nii yifan nen n ma sanja ma wuyaxi. A mi yagi n ma fe ra hali n to kasoon na. ¹⁷ A Romi taan li waxatin naxan yi, a yi a tunnafan n fenje han a yi n to. ¹⁸ Ala xa Marigin kininkinin a ma na Loxoni. A feen naxanye liga n xa Efesi taani, i ne kolon yati!

* **1:4:** Timote wuga nen Poli keli Efesi taani waxatin naxan yi. A mato Timote Singen 1.3 kui.

2

Yesu a walikε fajine

¹ Nba, i tan n ma diina, i senbe so na hinanni naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ² I feen naxanye mexi, n naxanye rali sereya wuyaxi yee xori, ne taxu lannaya muxune ra, naxanye fan nœ muxu gbeteƴe xaranƴe.

³ En na en wεkile tɔrɔni en bode xɔn ma bayo en luxi nɛn alo Yesu Alaa Muxu Sugandixina sofa fajine. ⁴ Muxun naxan sofa wanli, na mi basanƴe dunuƴa fe gbete ra xa a waxi a kuntigin kenɛn feni. ⁵ Muxun naxan fan a gima xataƴɔxɔyani, xa na mi a yixɔdɔxɔ a gideni giin sariyani, a mi nœn tiƴe mumε. ⁶ Xee biin naxan wali xɔdexɛn kema, na singe xa a gbee xee ma seen sɔtɔ. ⁷ N naxan falama i xa, i miri na ma, amasɔtɔ Marigin famun fima nɛn i ma ne birin yi.

⁸ I xaxili lu Yesu Alaa Muxu Sugandixin xɔn ma naxan kelixi Dawuda bɔnsɔnni, naxan keli sayani, alo n na a ralima kii naxan yi Yesu a fe Xibaru Fajini, ⁹ n tɔrɔma naxan ma fe ra han n xidi alo fe ƴaxi rabana. Koni Alaa falan tan mi xide mumε. ¹⁰ Nanara, n diƴaxi tɔrɔne birin bun ma yama sugandixina fe ra, alogo e fan xa kisin sɔtɔ naxan Yesu Alaa Muxu Sugandixini, e yi lu habadan binyeni. ¹¹ Nɔndin nan falani ito ra:

Xa en nun a tan bata faxa en bode xɔn,
en nun a tan nii rakisin sɔtɔma nɛn.

¹² Xa en na en tunnafan,
en nun a tan luma nɛn mangayani.

Xa en na en mε a ra,
a fan a mεma nɛn en na.

¹³ Xa en mi tinxiƴe ayi,
a tan tinxinma nɛn ayi,
amasɔtɔ a mi nœ a mε a yete ra.

¹⁴ Na feene rabira muxune ma, i yi e yamari Ala yεtagi, a e xa e yete ratanga matandine ma lan falane bunne ma, matandin naxanye tɔnɔ yo mi na. A e ramε muxune nan halagima tun! ¹⁵ I kata, i yi i yete yita Ala ra walikε kɛndɛn na, naxan wali xɔnne mi mayagi, naxan Alaa ƴɔndi falan nalima a kiini. ¹⁶ Xete dina suxutare fala fuune fɔxɔ ra, amasɔtɔ naxanye e falama, ne luma e masige Ala kolonna ra nɛn tun. ¹⁷ E falan luxi nɛn alo furen naxan dε gboma ayi fatin

ma. Humeneyo nun Fileto na muxune nan yε, ¹⁸ naxanye bata e masiga ƴɔndin na. E naxa, a muxune rakelima sayani waxatin naxan yi, na bata dangu. E muxuna ndee denkeƴyaan kala. ¹⁹ Anu, Alaa banxin betɛn saxi sandɔxɔ kɛndɛn naxan fari, na dɔxi ken, falani itoe kɛrɛndɛnxi a ma, a naxa, “Marigin gbeen muxun naxanye ra, a ne kolon. Xa naxan yo Marigin xinla falama, na xa a xun xanbi so tinxiintareyani.”*

²⁰ Waliseen sifa wuyaxi nan banxi gbeeni, gbeti dixin nun xema dixin na koni a wudi dixin nun a bende ganxin fan na. Ndee rawalima binya feene yi, ndee rawalima binyatare feene yi. ²¹ Xa muxu yo a yete rasarijan na binyatareya feene ma, a luma nɛn alo walise binyaxina. A to sarijan, a kanna nœ a rawale wali fajin birin yi. ²² I gi foningeyaan waxatin kunfa feene ma. E nun naxanye Marigin batuma bɔƴe fixɛn na, ε bira tinxiɲyaan nun denkeƴyaan nun xanuntenyaan nun bɔƴe xunbenla nan fɔxɔ ra ε bode xɔn. ²³ I mε xaxilitareyaan nun daxuyaan fe matandine ra, i yi a kolon fa fala a ne fama yengɛn nan na. ²⁴ Anu, Marigina walikεɛn mi lan a yengɛn so. Koni a lan nɛn a fan birin na, a findi karamɔxɔ fajin nun muxu diƴaxin na. ²⁵ A lan nɛn a xa fe matandine matinxin limaniyani alogo Ala xa a liga e yi e kewanle maxete, e yi ƴɔndin kolon. ²⁶ E yi xaxili sɔtɔ, e e yete ba Yinna Manga Setanaa luti ratixine ra, e suxi naxanye ra alogo e xa lu a sagoni.

3

Dunuƴa raƴanna fe

¹ A kolon fa fala a waxati dɔnxɛne xɔdɔxɔma ayi nɛn. ² Amasɔtɔ muxune findima nɛn wasodene nun gbeti xɔnxɔnne nun yete matɔxɔne nun yandadene nun konbi tiine ra. E murute e sɔtɔ muxune ma, e findi wali fajɔ kolontarene nun dina kolontarene ra, ³ e nun hinantarene nun kinikinintarene nun muxu xili kalane nun yete suxutarene nun muxu yee xɔdexene nun fe fajɔ rabane yaxune ⁴ e nun yanfantenne nun kunfadene nun yete yigboon naxanye waxɔn feene rafan

* 2:19: Yatene 16.5

e ma dangu Ala ra. ⁵ E e yete findi Ala kolonne ra, koni e e mema nen a senben na. I makuya na muxune ra. ⁶ Ndee e ye, ne e yete rasoma nen banxine kui muxu rakunfa feen na, jaxanla naxanye senbe mi gbo dinani, e yi ne masoto yulubin goron binyen naxanye xun ma naxanye mabandunxi kunfan sifan birin xon. ⁷ Na jaxanle katama nen e xa xaran, koni e mi jondin kolonne mum! ⁸ Na xemene luxi nen alo Yannesi nun Yanberesi naxanye Musa matandi.* Xemene itoe fan jondin matandima na kii nin. E xaxinli fuxi, e denkeleyaan bata findi bonon na. ⁹ Koni ne mi sigeyeen na mum amasoto muxun birin e xaxilitareyaan kolonma nen, alo Yannesi nun Yanberesi liga kii naxan yi.

Kawandi donxene

¹⁰ Koni i tan bata n ma xaranna kolon, e nun n kewanle nun n jenenigen nun n ma denkeleyaan nun n ma dijan nun n ma xanuntenyaan nun n ma tunnafanna ¹¹ e nun n ma besenxonyaan nun n ma toroyana. Toron sifan mundun na, n mi naxan toxi Antiyoki nun Ikoniyon nun Lisitire taane yi? Besenxonyaan sifan mundun na n mi naxan to? Koni Marigin yi n xunba ne birin yi. ¹² Naxanye birin waxi a xon ma, e xa sigan ti Ala kolonni Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ne besenxonyama nen. ¹³ Koni muxu jaxine nun naxanye e yete findima dina muxune ra, ne yanfanma jaxuyaan nin tun, e bonne mayenden, e fan yi mayenden. ¹⁴ Koni i tan, i xaranxi feen naxan ma, i denkeleyaxi naxan ma yati, lu na yi amasoto i i karamoxone kolon. ¹⁵ Xabu i dii jore waxatini, i Kitabu Sarijanxin yire sebexine kolon naxan noe xaxinla fiye i ma lan kisi feen ma denkeleyaan xon Yesu Alaa Muxu Sugandixin ma. ¹⁶ Amasoto Kitabun sebenla birin fataxi Ala nan na. A fan xaran ti seen nun tantanna yabi seen nun fe matinxin seen nun muxu xuru seen na tinxinna ma ¹⁷ alogo Alaa muxun xa kamali, waliseen yi lu a yii wali fajin birin ke xinla ma.

* **3:8:** Yahudiyane namunne xaranna kui, woyimeen naxanye Musa matandi Misiran yamanani, ne yi xili na kiini. A mato Xoroyaan 7.11 nun 7.22 kui.

4

¹ N na i yamarima Ala yetagi e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxan faxes muxune nun muxu niiramane birin makitima, naxan makenenma a mangayani. ² Alaa falana fe kawandin ba, xa a fala waxatin fan, xa a mi fan, i wekile. I muxune sonna fala, i e maxadi, i e ralimaniya, i yi e xaran dijan birin yi. ³ Amasoto waxatin fama nen, muxune mi tinma xaran kenden ma. E biraama e yete waxon feene nan foxo ra, e lu karamoxone malanne e yete xa, naxanye e xaranma e tunla rafan feene ma. ⁴ E yi e tunla ba jondi falane ra, e yi e tuli mati taline ra. ⁵ Koni i tan, i xa i yete suxu feen birin yi, i tunnafan torone bun ma, i Yesu a fe Xibaru Fajin nali, i yi i ya wanla birin nakamali.

⁶ Amasoto, n tan bata lu alo minse saraxa boxonxina, n siga waxatin bata maso. ⁷ N bata yenge fajin so, n nan n ma giin danna li, n lu denkeleyani. ⁸ To xanbi ra, n tinxinyaan no soton kontonna sotoma nen Marigin naxan namaraxi n xa, a naxan fima n ma na boxoni, a tan naxan findixi kiti sa tinxinxin na. N tan kedenna mi a ra koni a fa feen xonla naxanye birin ma.

⁹ Kata, i fa n fema mafuren! ¹⁰ Dunujani ito to rafan Demasi ma, a bata n naberin a siga Tesaloniki taani. Kiresen yi siga Galati yamanani. Tito yi siga Dalamatiya yamanani. ¹¹ Luka nan keden pe fa n fema. E nun Maraka birin xa fa amasoto a noe n maliye nen walideni. ¹² N bata Tikiko rasiga Efesi taani. ¹³ I nema fe waxatin naxan yi, n bata n ma gubaan nun n ma kedine lu Karapo konni Tirowasi taani, i fa e xele n xa a gbengbenna naxanye sebexi kidine ma.

¹⁴ Siyakin Alesandire bata fe xolen liga n na han! Marigina a saranne a wanla ra. ¹⁵ I fan xa a fe liga i yeren ma, amasoto a noe falane matandi nen a jaxin na!

¹⁶ N nan n yete xun mafala singen naxan ti kitisadeni, muxu yo mi n mali, birin yi n naberin. Koni Ala nama e suxu na ra.

¹⁷ Marigin nan n mali, a yi n senbe so alogo n xa kawandi kamalixin ba, siyane birin yi a me, n yi xunba yatane de. ¹⁸ Marigina

n xunbama nen fe paxin wanle birin ma,
a yi n nakisi alogo n xa so a mangayani
ariyanna yi. Binyen xa fi a tan ma habadan
han habadan, amina.

Xəntən dənxe

¹⁹ N xa Pirisila nun Akila xəntən e nun
Onesiforo a denbayana. ²⁰ Erasite bata
lu Kərənti taani, n bata Tirofime furaxin
fan lu Miletı taani. ²¹ Kata, i xa fa benun
xunbeli waxatin xa a li.

Ewubulo i xəntən, e nun Pudən nun
Linosi nun Kelodiya e nun en ngaxake-
denne birin.

²² Marigin xa lu i niini. Ala xa hinan ɛ ra.

Tito Poli Alaa Falan Naxan Nasiga Tito Ma

Tito findi denkeleya muxun nan na. Yahudiya mi yi a ra (Galati Kaane 2.1-3). Poli foxarabira fapin nan yi a ra, bayo a tan nan yi Korenti Kaane nun xeraan tagini tonma (Korenti Kaane Kedi Firindena 7.6-16). Kitabun yireni ito sebe Tito ma waxatin naxan yi, a yi Kireti foxo ige tagi boxoni. Xera Poli bata yi a yamari a a xa denkeleya muxune xun mato a ra menni, a yi denkeleya yamane yeba ki fapi (1.5).

Xerana falan xun soxi a falan folodeni (1.4). Sora singen napanxi denkeleya yamaan kuntigine fe nan ma (1.5-16). Sora firindeni, Tito kawandi xuine nan sotoma lan denkeleya muxune masuxu kiin ma denkeleya yamani: Xeme fonne nun jaxalan fonne nun banxulanne nun konyine masuxu kiina (2.1-15). Denkeleya muxune lan e xa naxan liga, sora saxanden na nan yitama en na, e lu e bode yi boje xunbenli, e mayitaxunna matanga (3.1-11). Kedin yi rapan Poli a yamarine nun xonton xuine ma (3.12-15).

Kitabun yireni ito xaran muxune lanma nen e yi a famu fa fala maxadi xuiin naxan a kui, na mi sebexi Tito xan keden xa. Kontofili feen naxanye e kui, ne nan denkeleya yamaan ma waxatin birin.

Xontonna

¹ N tan Poli nan ito sebexi naxan findixi Alaa walikéen na, e nun Yesu a Muxu Sugandixina xerana alogo a muxu sugandixine xa denkeleya, e jondin kolon, e lu Ala kolonni. ² Na denkeleyaan nun na jondin fataxi habadan nii rakisin soton yigin nan na, Ala en tuli sa naxan na xabu waxatine foloni, Ala naxan mi noe wulen fale. ³ A bata a falan makenen a waxatini kawandin xon ma a naxan taxu n na Alaa yamarin xon ma, en nakisimana.

⁴ N ni ito sebexi Tito nan ma, n ma diin yetena en ma denkeleyani.

Fafe Ala nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina en nakisimaan xa hinanna nun boje xunbenla fi i ma.

Tito a wanla fe

⁵ N bata i lu Kireti yamanani alogo feen naxan yiton daxi luxi, i xa na yeba, i yi denkeleya yamaan fonne dexo taan birin yi fata n ma yamarine ra. ⁶ Denkeleya yamaan fonne xa findi muxune ra fe mi naxanye ra, jaxalan keden kanne, e diine denkeleyaxi, muxune nama e diine yate yete suxutarene ra hanma xurutarene. ⁷ Denkeleya yamaan xunmatoon xa findi muxun na fe mi naxan na, amasoto Alaa wanla taxuxi a tan nan na, a nama findi yete yigboon na, hanma boje maxolona, hanma dolo minna, hanma naxan bojen mafura te, hanma gbeti xonxonna tinxintareyani. ⁸ Koni a xa xojene yisuxu ki fapi, fe fapin xa rafa a ma, a xuruxi, a tinxin, a sarijan, a yete suxi. ⁹ A xa a sobe so jondin falan ma alo a xaranxi a ma kii naxan yi, alogo a xa no bonne ralimaniye xaran kendeni, a yi fe matandine tantanna yita e ra.

¹⁰ Muxu wuyaxi na, a gbengbenna Yahudiya denkeleya muxun naxanye banxulanyaan falan tima, naxanye findixi murutedene ra naxanye fala fuune tima, e bodene rakunfa. ¹¹ I xa ne deene suxu, amasoto denbaya kalane nan ne ra, fata e xaranne ra naxanye mi daxe, e na ligama yagitareyaan nin nafulu feen na. ¹² E yeteen kon kaa nabina nde nan a fala, a naxa, "Wule falan nan Kireti kaane ra waxatin birin, alo sube xajene, fudi jaxinten salayaxine." ¹³ Jondin nan na falan na. Nanara, e sonna fala e xa kati alogo e xa denkeleya kendon soto, ¹⁴ e yi ba e tuli matiyé Yahudiyane taline ra, e nun yamarin naxanye fata na muxune ra naxanye e mexi jondin na. ¹⁵ Seen birin sarijan muxu sarijanxine yii, koni sese mi sarijan muxu xosixine nun denkeleyatarene yii. E xaxinla nun e sondomen birin xosixi. ¹⁶ Ne a falama nen a e Ala kolon, koni e e mexi Ala ra e kewanle yi. E haramuxi, e mi fala suxe, e mi noe wali fapi yo rabe.

2

Denkeleya muxune xa xaran feen naxanye ma

¹ Koni i tan ma falane xa lan xaran kenden nan ma. ² A fala xeme fonne xa, a e xa e yete suxu, e findi muxu binyene ra, e nun muxu xuruxine. E yi e sobe so denkeleyaan nun xanuntenyaan nun tunnafanna ma.

³ A fala jaxalan fonne fan xa, a e kejaan xa lan Ala batun ma. E nama findi muxu xili kalane nun dolo minne ra. E xa muxune xaran fe fajin ma ⁴ alogo e xa no sungutunne maxaranye e xemene nun e dine xanun kiin ma, ⁵ e findi jaxalan xuruxine ra, naxanye luma sarijanni, naxanye walima denbayani, e jenenigen fan, e xuru e xemene ma alogo muxu yo nama Alaa falan nayelevu.

⁶ I mon xa banxulanne fan nalimaniya na kiini, a e xa xuru feen birin yi. ⁷ I tan yeteen xa findi misali fajin na i kewali fajine yi. I ya xaranna xa findi jondin na binyeni. ⁸ I fala kendene ti, yalagi mi naxanye yi, alogo i yengefane xa yagi amasoto e mi fe yo toxi en tan na e naxan fale.

⁹ A fala konyine xa, a e xa xuru e kanne ma, e yi e kenen feen birin yi. E nama e tandi, ¹⁰ e nama e mupa, koni e xa e lannayaan yita e ra waxatin birin alogo en nakisimana Alaa xaranna xa xunnayerenna soto feen birin yi.

¹¹ Ala bata a hinanna makenen muxun birin xa kisin sotoma naxan xon. ¹² Na en xaranma nen, a en xa xete Ala kolontareyaan foxo ra e nun dunupa rafen feene, en yi en xuru tinxinna nun Ala kolonna ma dunupani ito yi, ¹³ en nema herin mame en yengi naxan ma, en ma Ala senbe kanna nun en nakisimaan Yesu a Muxu Sugandixina binyen makenenma loxon naxan yi. ¹⁴ A bata a yete fi en ma fe ra alogo a xa en xunba en ma sariya suxutareyaan birin yi, a yi yama rasarijanxin soto a yete xa, naxanye sobe soxi wali fajine rabaan ma.

¹⁵ I lan i xa falan ti muxune xa na kii nin, i yi e ralimaniya, i yi e sonna fala i senben birin na. Muxu yo nama i rapaxu.

3

Denkeleya muxun lan a xa feen naxanye liga

¹ A fala denkeleya muxune xa a e xa xuru mangane nun kuntigine ma, e yi e falane suxu. E xa e yiton kewali fajin sifan birin xili ma. ² E nama muxu yo rayelefu, e xa findi fe yitonne nun muxu dijaxine ra, e limaniya muxune birin xa. ³ Amasoto a foloni, xaxilitarene nun murutede tununxine nan yi en na. En yi en ma kunfan nun en waxon feene birin ma konyiyaan nan bun. En yi en ma dunupa yi gidin nabama jaxun nun xoxolonyaan nin. Xonnantenyaaan yi lu en nun bodene tagi. ⁴ Koni en nakisimana Ala to a fanna nun a xanuntenyaan makenen en xa, ⁵ a yi en nakisi. Anu, a mi yi na ligaxi nun a en bata fe tinxinxine liga, koni fo a kininkininna fe ra. A bata en nakisi fata en ma marafuna igeni, en yi xete, en bari. En yi dunupa yi gidi nenen soto Alaa Nii Sarijanxin barakani, ⁶ a naxan defexin nagodo en ma, en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani, ⁷ alogo en xa tinxin a yee ra yi a hinanna barakani, en yengi yi lu habadan nii rakisin soto feen ma en kenen na.

⁸ Jondin nan na falan na. A xoli n ma i xa kankan a falan ma, alogo naxanye na la Ala ra, ne xa e sobe so wali fajin ma. Na feene nan lan, ne nan tonso gbo muxune birin ma. ⁹ Koni i yete ratanga fe matandi xaxilitarene ma e nun muxune benbane xinle fesefesen nun lantareyaan nun sonxo sonxon naxanye fataxi sariyan na, amasoto ne tonso mi na, e ligama fuyan. ¹⁰ Muxun naxan mayitaxunna rasoma yamani, i na a rakolon waxatin naxan yi sanja ma keden han firin, i masiga na ra. ¹¹ A kolon a na kanna xaxinli fuxi. A nema yulubin ligama, a yete yalagima.

Yamari donxene

¹² N na Aritema rasiga i fema waxatin naxan yi hanma Tikiko, kata i fa n fema Nikopoli taani, bayo n waxi a xon ma, n xa xunbeli waxatin ti menni. ¹³ I xa sariya karamoxo Senasi nun Apolosi mali e fanda feen na e sigatini alogo sese nama dasa e ma. ¹⁴ Fo en ma muxune fan xa e xaran nen fe fajin rabaan ma e yi e tunnafan, alogo e xa no e mako xodekene gase, e mon nama lu doci fuu.

¹⁵ N fəxə ra muxune birin i xəntən. Nxu
dənkeləya muxune xəyine birin xəntən.
Ala xa hinan ε birin na.

Filemōn Pōli Alaa Falan Naxan Nasiga Filemōn Ma

Filemōn yi findixi denkeleya muxu kenden nan na. Yanyina nde, a yi Kōlōsi taan denkeleya yamaan nin. Xera Pōli xōyin nan yi a ra (fala tide 1). Konyina nde yi a yii, naxan yi xili Onesimo, naxan a gi a kannna ma. En mi a kolon Onesimo nun Pōli e bode kolon kii naxan yi, bayo Pōli yi kasoon na. Koni Onesimo fan findixi denkeleya muxun na. Pōli yi a ragidi a xa a raxete a kannna ma, a kedini ito sebe naxan ma, a xa a rasuxu a konni, koni a nama a suxu konyi gixin na, koni alo a ngaxakedenna denkeleyani. Konyin naxan a gi a kannna ma, na yi naxankatama nen a xōdexen na.

A yelin xanbini Filemōn nun a fōxōrabirane xōntōnje (1-3), Pōli yi barika bira Ala xa Filemōn ma denkeleyaan nun a wekilena fe ra (4-7). A mōn yi mayandin ti Onesimo a fe ra, naxan sigama a kannna fema (8-22). Kitabun yireni ito rañanxi xōntōnne nan ma, en mōn muxu wuyaxi xili toma a kui, naxanye Pōli kedi sebexin kui a naxan nasiga Kōlōsi kaane ma (Kōlōsi Kaane 4.10,12,14 Arikipe fan xinla sebexi fala tide firindenit Kitabun yireni ito yi e nun Kōlōsi Kaane 4.17). Yanyina nde Onesimo siga nen kedi firinne ra Kōlōsi taani Kōlōsi kaane ma e nun Filemōn ma.

En Pōli a fanna toma nen Kitabun yireni ito kui. A ito sebexi a xōyin Filemōn ma, koni a mi yamari yo fixi a ma, a mi a karanxi sese ma, a mi a sariyane baxi a yii Onesimo xun ma. Koni a a rabirama a ma nen, e nun naxanye birin Kitabun yireni ito xaranma, fa fala a Alaa xanuntenyaan muxune keñaan maxetema nen.

Xōntōnne

¹ N tan Pōli naxan findixi kasorasaan na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, nxu nun ngaxakedenna Timōte nan ito sebexi nxu xanuntenna nun nxu walike boden Filemōn ma, ² e nun Apiya nxu magilena e nun Arikipe nxu yenge so bodena e nun denkeleya yamaan naxanye e malanma i konni.

³ En Fafe Ala nun Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin xa hinanna nun bōje xunbenla fi e ma.

Filemōn ma xanuntenyaan nun a denkeleyana fe

⁴ Filemōn, n nēma n ma Ala maxande waxati yo yi, n barikan birama a xa nen i ya fe ra, ⁵ amasōtō n bata a mē i denkeleyaxi Marigi Yesu ma kii naxan yi, i mōn a yama sariñanxin birin xanuxi. ⁶ N na Ala maxandima alogo ngaxakedenyaan naxan fataxi i ya denkeleyaan na, na xa a liga i fe fañin birin kolon ki fañi, en naxanye sōtōxi Alaa Muxu Sugandixin barakani. ⁷ Ngaxakedenna, i ya xanuntenyaan bata sewa gbeen fi n ma, a yi n nalimaniya, bayo i bata yama sariñanxin birin nii yifan e ma.

Pōli yi Filemōn mafan

⁸ Nanara, hali n to nōe susue i yamare Alaa Muxu Sugandixini fa fala a i xa feen naba naxan daxa, ⁹ koni n ni i mafanma xanuntenyaan nin, n tan Pōli xeme fonna, e nun iki kasorasaan Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra. ¹⁰ Nayi, n na i mafanma n ma dii Onesimo a fe ra, n findixi naxan baba ra kasoni. ¹¹ A tōnō mi yi i ma waxati danguxini, koni iki, a tōnōn luma en birin ma nen.

¹² N bata a raxete i ma iki, a tan naxan nafaan n ma alo n niina. ¹³ A yi rafan n ma nun, a lu n fema be, alogo a xa wali n xa i funfuni, n kasoon na waxatin naxan yi Yesu a fe Xibaru Fañina fe ra. ¹⁴ Koni n mi waxi fefe liga feni, ba i sagoon na, alogo i ya wali fañin nama findi karahanna ra, koni a xa findi i jēnige ma feen na.

¹⁵ Yanyina nde, Onesimo masigaxi i ra nen waxatidi tun, alogo i mōn xa a sōtō habadan, ¹⁶ anu konyi gbansan mi fa a ra sōnōn, koni a bata dangu konyin na, a bata findi i rafan ngaxakedenna ra. A rafan n tan ma, koni a xa rafan i tan ma dangu n tan na adamadiyani e nun Marigini.

¹⁷ Nayi, xa i n yatēxi i xōyin nan na, i xa Onesimo fan yisuxu alo i n yisuxuma kii naxan yi. ¹⁸ Xa a tinxintareyaan ligaxi i ra, hanma xa a lan a xa sena nde raxete i ma, na goronna sa n tan xun ma. ¹⁹ N tan yetēen nan ito sebexi n yiin na, n tan Pōli. N na i yii raxetema nen, koni n mi waxi a

fala feni i xa fa fala i tan lan i xa i niin so n yii. ²⁰ Ngaxakedenna, yandi na fe faṇin liga n xa Marigina fe ra, n nii yifan n ma Alaa Muxu Sugandixin barakani.

²¹ N to laxi i ra a i n xuiin suxuma nēn, n xa ito seḅē i ma. N na a kolon i nde ligama nēn dangu n ma falan na. ²² I mōn xa yigiya banxina nde yitōn n yēē ra amasōtō n laxi a ra, n mōn xetema nēn ε ma ε Ala maxandin barakani.

Xəntən dənxe

²³ Epafirasi naxan n fēma kagoon na Yesu Alaa Muxu Sugandixina fe ra, na i xəntōnma. ²⁴ N walikε bodene Maraka nun Arisitaraki nun Demasi nun Luka, ne birin i xəntōn.

²⁵ Ala xa Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna xa lu ε niini.

Heburune Alaa Falan Naxan Nasiga Heburune Ma

Naxan yo na Kitabun yireni ito xaran a yeren ma, a luma nen na kanna xa alo a kawandi ramɛɛn nin. Kitabun yireni ito sebexi nen alo kawandi ba daxin na. Kitabun yireni ito rajanna a yitama a sebexi muxune nan ma. A mɔn mi a sebɛ muxun fan mayitaxi. Yanyina nde, Kitabun yireni ito sebexi Romi kaane nan ma (13.24). Feen naxan kolonxi Kitabun yireni ito sebɛ muxuna fe yi, Yahudiyan na a ra naxan denkeleyaxi Marigi Yesu ma. Muxun naxan a sebexi, a Tawureta nun Yaburi Kitabun yirene kolonxi ki faɲi. A Kitabun yireni ito sebexi Yahudiya gbɛtɛye ma naxanye fan bata yi denkeleya Yesu ma alo a tan. Koni, e to ɲaxankataxi Yesu xinla fe ra, e xetɛmatɔn na a ra Yahudiya dinan ma. E yi e mɛma nen denkeleyaan na Yesu ma. Kitabun sebɛ muxuna e kawandima nen a e xa e senbɛ so e denkeleyani, a yi Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyaa mayita alogo e nama xetɛ e namun fonne ma. Yanyina nde Kitabun yireni ito sebɛ nen ɲɛɛ tonge saxan Yesu keli xanbi sayani.

Kitabun yireni ito yitaxunxi yire dɔxɔ firin nan na. A yire singena (1.1-10.18) Alaa Muxu Sugandixin fisamantenyana feen nan falama. Fa fala a dangu nabine ra (1.1-3), a mɔn dangu malekane ra (1.4-2.18), a dangu Nabi Musa nun Yosuwe ra (3.1-4.13); a tan nan keden findixi habadan saraxan na, a gbo dangu Layiri Fonne saraxarali gbeene ra (4.14-7.28); a saraxa kamalixin baxi nen naxan ba sanja ma keden pe a muxune rakisi han habadan, a dangu Layiri Fonna saraxa wuyaxine birin na (8.1-10.18).

Kitabun yire firindena (10.19-13.19) na muxune senbɛ soma alogo e xa lu denkeleyani (10.19-39) e nama xetɛ dina gbɛtɛ ma. En misali kendene toma mɛnna nin lan Layiri Fonna denkeleya muxune ma (Sora 11), a mɔn a falama denkeleya muxune yɛɛn xa lu tixi Alaa Muxu Sugandixin na, e yi nɔn sɔtɔ alo a

tan (12.1-11). A yelin xanbini yamarina nde fiyɛ e ma e nun a yi e kawandi (12.12-13.19), Kitabun sebɛ muxun a rajanma duba tiin nan ma e nun xɔntɔnne (13.20-25).

Kitabun sebɛ muxun mi danma fala ɲaxumɛne xan tun ma alogo a xa a Kitabun xaran muxune mali e tunnaɔleni. A a yɛbama e xa a denkeleya muxune tɔrɔma dunuɲa ayi, a mɔn yi Alaa Muxu Sugandixin wanla xunna fala. Fa fala a faxan bata kisi feen nakamali saraxa yo mi yi nɔɛ naxan nakamale. Nayi, a muxune mafanma e xa lu Alaa Muxu Sugandixin fɔxɔ ra. En fan lan en Habadan Alaa Muxu Sugandixi fisamantenna xuiin suxu.

Yesu gbo malekane xa

¹ Waxati danguxini, Ala falan ti nen en benbane xa nabine xɔn sanja ma wuyaxi nun ki wuyaxi yi. ² Koni a falan tixi en tan xa waxati rajanni ito nin a Dii Xɛmɛn xɔn. A bata daala birin sa a Dii Xɛmɛn sagoni alo a kɛɛna. A dunuɲa daxi a tan nan baraka yi. ³ Alaa Dii Xɛmɛn findixi a binyen nɔrɔn nan na. Ala maligan yetɛɛn nan a ra. A dunuɲa yisuxi a falan senben nan na. A to yelin yulubi xafarin nakamale, a yi dɔxɔ Ala Senben Birin Kanna yiifanna ma ariyanna yi.

⁴ Alaa Dii Xɛmɛn tiden yi gbo ayi dangu malekane ra, a yi xinla fi a ma naxan dangu e xinle ra. ⁵ Bayo, Ala mi a falaxi a maleka yo xa, a naxa,

“N ma dii xɛmɛn nan i tan na,

n bata findi i fafe ra to.*”

A mɔn mi a fala maleka yo xa, a naxa,

“N findima nen i fafe ra,

i fan yi findi n ma dii xɛmɛn na.†”

⁶ Ala to a diin nafa dunuɲa yi alo dii singena, a mɔn naxa,

“Alaa malekane birin xa a batu.‡”

⁷ A mɔn yi a fala malekane fe yi, a naxa,

“Alaa malekane luma nen alo foyena,

a walikene yi lu alo tɛɛ dɛgɛna.§”

⁸ Koni a mɔn yi a fala a dii xɛmɛna fe yi, a naxa,

“Ala, i luma nen i ya mangaya gbɛdeni habadan!

* 1:5: Yaburin 2.7 † 1:5: Samuyeli Firinden 7.14 ‡ 1:6: Sariyane 32.43 § 1:7: Yaburin 104.4

I ya manga dunganna yi findi tinxinyaan taxamasenna ra.

⁹ Tinxinna rafan i ma, fe jaxin mi rafan i ma.

Nanara, Ala, i ya Ala bata i rafisa i bodene xa

a sewa turen sa i xunni i sugandi feen na.”*

¹⁰ A mən naxa,

“Marigina, i bəxə xənna da nən xabu a fəloni.

I yii fəxən nan kore xənna ra.

¹¹ Ne birin danguma nən,

koni i tan luma nən na.

Ne birin forima nən

e kala alo dugina.

¹² I yi e yisa alo domana,

e yi masara alo dugina,

koni i tan luma nən i kiini,

i siin fan dan mi na mumε!”†

¹³ Ala mən mi a fala a maleka yo xa, a naxa,

“Dəxə n yiifanna ma,

han n yi i yaxune sa i sanna bun.”‡

¹⁴ Malekane mi findixi Alaa walike totarene xan na ba, a naxanye rasigama kisi muxune malideni?

2

Əjəxə lu kisi feen xən

¹ Nanara, en bata feen naxanye mε, fə en xa en jəxə lu nən ne xən alogo en nama kiraan bejin. ² Amasəto, malekane* fa xərayaan naxanye rali en benbane ma lan sariyan ma, ne birin suxutareyaan saranma nən a kala muxune ra alo a daxa kii naxan yi. ³ Nayi, en fa ratangama di, xa en na en mε kisi gbee sifani ito ra, Marigin yeteen singe naxan nali, na xanbi ra, a ramε muxune fan yi a jəndin yita en na?

⁴ Ala fan e sereya baan fari sa nən taxamasenne nun kabanako feene nun sənbe fe sifa wuyaxi ra, a yi a Nii Sarijanxin kewanle yitaxun e ra a sagoni.

Yesu en nakisimana

⁵ Awa, en yire famatəon naxan ma fe falama, Ala mi na luma malekane xan sago yi. ⁶ Koni sereyani ito sebəxi Kitabun yirena nde yi, a naxa, “Nanse dəjəxən na,

i to i yengi dəxi a xən.

Nanfera i jəxə luxi adamadiin xən?

⁷ I a daxi nən,

a nərən yi maso malekane ra.

I binyen nun xunnayerenna fi a ma.

⁸ I bata seen birin lu a bun.”‡

A to seen birin luxi adamadina nəon bun, Ala mi sese lu naxan mi xuru a nəon bun. Hali na, iki en mi a toma fa fala seen birin muxuna nəon bun ma. ⁹ Koni en na a toma fa fala, Ala Yesu magodo nən waxati dungidi dangu malekane ra, alogo a xa faxa masəto Alaa hinanna xən muxune birin xa. Iki en na a mangayaan binyen nun a xunna kenla toma a faxana fe ra a tin naxan ma. ¹⁰ Ala naxan seen birin da a yetε xa, a yi waxi adamadi wuyaxi raso feni a binyeni. Na yi lanxi, a to en nakisimana fe rakamali a tərən xən.

¹¹ Bayo Yesu naxan muxune rasarijanma e nun a naxanye rasarijanxi, ne birin fafe keden. Nanara, Yesu mi yagima a falε ne ma, “Ngaxakedenne.” ¹² A naxa Kitabuni, “N na i xinla ralima nən ngaxakedenne ma. N ni i matəxəma nən yamaan ye.”‡

¹³ Kitabun mən naxa, “N nan n yigi sama Ala nin.” A mən naxa, “Nxu nun n ma diine nan ito ra, Ala naxanye fixi n ma.”§

¹⁴ Nayi, bayo Yesu a muxune findixi adamadiine nan na fati bəndən nun wunli, Yesu fan yeteen bata lu alo e tan. Na ma, a yi Yinna Manga Setana halagi a yetena sayaan xən ma sənben yi naxan yii sayaan xun na. ¹⁵ A na ligaxi nən alogo naxanye yi sayaan gaxun konyiyani e dunuğa yi gidini, a xa ne xərəya. ¹⁶ Amasəto a mi faxi malekane xan malideyi, koni fə Ibrahima bənsənnε. ¹⁷ Na nan a liga, a yi lu alo a ngaxakedenne feen birin yi, alogo a xa nə saraxarali kuntigiyaan wanla kε Ala xa kininkininna nun təgəndiyani, a yi Ala solona yamaan yulubine xafari feen na. ¹⁸ Bayo Setana kataxi a xa a fan natantan, a tan yeteen yi tərə na feni, nayi, a fεrεna a xa, a yi muxune mali e nεma e ratantan feene dε waxatin naxan yi.

* **1:9:** Yaburin 45.7-8 † **1:12:** Yaburin 102.26-28 ‡ **1:13:** Yaburin 110.1 * **2:2:** Yahudiyane namunne xaranna kui, Nabi Musa Alaa sariyane sətəxi malekane nan xən ma. † **2:8:** Yaburin 8.5-7 ‡ **2:12:** Yaburin 22.23 § **2:13:** Esayi 8.17-18

3

Yesu dangu Nabi Musa ra

¹ Nanara, ngaxakeden muxu rasariɲanxine, Ala bata ε tan naxanye xili, ε xaxili lu Yesu a fe xɔn, Alaa Xeraan nun Saraxarali Kuntigi Singena, en naxan ma fe falama yamani. ² Muxu tɔgɔndiyaxin nan yi a ra Ala xa, naxan a sugandixi alo Musa yi kii naxan yi Alaa banxin birin yi.* ³ Banxi tiina xunna kenla gbo dangu banxin yetɛɛn na. Nanara, Yesu a xunna kenla gbo Musaa xunna kenla xa. ⁴ Awa, muxune nan banxine tima, koni Ala nan seen birin daxi. ⁵ Musa tan tɔgɔndiya nɛn wali kɛdeni Ala xa a banxin mumɛni, a sereyaan ba lan na feene ma Ala yi fama naxanye ligadeni. ⁶ Koni Alaa Muxu Sugandixin tan luxi na alo Alaa Dii Xɛmɛn naxan a banxin xun na. En findixi a banxin nan na, xa en na en wɛkilɛ, en yi en ma yigin namara en naxan matɔxɔma.

Matabuna Alaa yamaan xa

⁷ Nayi, alo Alaa Nii Sariɲanxina a falaxi kii naxan yi, a naxa, “Xa ε Ala fala xuiin mɛ to, ⁸ ε nama ε bɔɲɛni xɔdɔxɔ alo ε yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi, ε yi matoon xun ti Ala ra tonbonni. ⁹ E benbane n bunba nɛn mɛnni, e yi n matandi, hali e to n kɛwanle birin to jɛɛ tonge naanin. ¹⁰ Nayi, n xɔlɔ nɛn na waxatin muxune ma, n naxa, ‘E bɔɲɛn makuya n na waxatin birin, e mi n ma kiraan xɔn.’ ¹¹ N yi n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa, ‘E mi soɛ n ma matabudeni mumɛ!’”† ¹² Ngaxakedenne, ε a liga ε yeren ma, bɔɲɛɲaxin nun dɛnkɛɣatareyaan nama lu ε sese yi naxan a ligɛ ε xɛtɛ habadan Ala fɔxɔ ra. ¹³ Koni ε bode ralimaniya lɔxɔ yo lɔxɔ, fanni en mɔn na waxatini Kitabun naxan ma fa fala “To” alogo ε tan nde nama tantan yulubin xɔn, ε tengbesɛɲɛ ayi. ¹⁴ Amasɔtɔ en bata findi Alaa Muxu Sugandixin gbeene ra, xa en lu en ma tɔgɔndiyaan singeni, han a raɲanna.

¹⁵ Kitabun naxa,

“Xa ε Ala fala xuiin mɛ to, ε nama ε bɔɲɛni xɔdɔxɔ alo ε yi murutɛxi Ala ma waxatin naxan yi.”‡

¹⁶ Awa, ndee yi ne ra, naxanye Alaa falan mɛ, e murutɛ a xili ma? Ne findixi muxune nan na Musa naxanye ramini Misiran yamanani. ¹⁷ Ala xɔlɔ ndee ma jɛɛ tonge naanin? Naxanye yulubin liga, e faxa tonbonni. ¹⁸ Ala a kɔlɔ ndee a fe ra, a e mi soɛ a matabu yireni? Naxanye tondi a falan suxɛ, a yi falan tima ne nan ma fe yi.§ ¹⁹ En bata a to nayi, fa fala e mi yi nɔɛ soɛ matabudeni lan e dɛnkɛɣatareyaan ma.

4

Matabudena Alaa muxune xa

¹ Nayi, Ala to en tuli sa, a en nɔɛ soɛ nɛn a matabudeni, en na a liga en yeren ma nayi alogo ε tan nde nama lu alo ε fulaxi na ra. ² Bayo Alaa falan Xibaru Fajin nali nɛn en fan ma alo na waxati danguxin muxune. Koni e falan naxan mɛ, na tɔnɔ yo mi lu e tan ma, amasɔtɔ naxanye a ramɛ, ne mi a suxu dɛnkɛɣani. ³ En tan naxanye dɛnkɛɣaxi, en tan soma nɛn na matabudeni alo Ala a fala kii naxan yi, a naxa, “N bata n kɔlɔ n ma xɔlɔni, n naxa, ‘E mi soɛ n ma matabudeni mumɛ!’”* Anu, Alaa wanla bata yi kamali xabu dunuɲa da waxatini. ⁴ Amasɔtɔ ito falaxi Kitabun yirena nde yi xii soloferedena fe yi, a naxa, “Ala yi a matabu a wali kɛɛn xii soloferede lɔxɔni.”† ⁵ A mɔn naxa Kitabun yireni ito yi, “E mi soɛ n ma matabudeni mumɛ!” ⁶ Na bunna nɛɛn fa fala ndee gbɛtɛye soɛ nɛn, ba muxune ra naxanye singe Alaa falan Xibaru Fajin mɛ, e mi so lan e fala suxutareyaan ma. ⁷ Nanara, waxati xunkuye to dangu, Ala mɔn yi lɔxɔ nɛnɛn sa, a yi na feen fala Dawuda a Kitabun kui, a yi na lɔxɔ nɛnɛn xili sa fa fala “To.” A naxa, “Xa ε Ala fala xuiin mɛ to, ε nama ε bɔɲɛni xɔdɔxɔ.”

⁸ Awa, xa Yosuwe bata yi yamaan nasɔ Alaa matabudeni nun, Ala mi yi lɔxɔ gbɛtɛ a fe falɛ na xanbi ra. ⁹ Na bunna nɛɛn fa fala matabuden mɔn Alaa yamaan xa yɛɛn na.

* 3:2: A mato Yatene 12.7 kui. † 3:11: Yaburin 95.7-11 ‡ 3:15: Yaburin 95.7-8 § 3:18: A mato Yatene 14.1-35 nun Yaburin 95.11 kui. * 4:3: Yaburin 95.11 † 4:4: Dunuɲa Fɛlɔn 2.2

¹⁰ Amasotō muxu yo so Alaa matabudeni, na fan a matabuma nēn alo Ala a matabuxi kii naxan yi. ¹¹ Na ma, en kata en so matabudeni, alogo muxu yo nama findi fala suxutaren na alo en benbane.

¹² Amasotō Alaa falana, niiramaan na a ra, a senben gbo, a deen xanxan dangu silanfanna de firin kanna ra.† A soma nēn han a sōndōmēn nun niin yetēen fata, e nun fatin nadōxōdene nun fasane. A muxun miriyane nun a natane makitima nēn. ¹³ Ala dali se yo mi luxunxi a ma. Ala feen birin toma. En birin en dentegema nēn a xa.

Saraxarali kuntigin nan Yesu ra

¹⁴ Nanara, bayo saraxarali kuntigi gbeena en yii naxan kelixi kore, Yesu Alaa Dii Xēmēna, nayi en na en sōbe so en ma denkeleyani, en naxan ma fe falama yamani. ¹⁵ Amasotō en ma saraxarali kuntigina en ma fangatareyaan kolon, bayo Setana kata nēn a fan natantandeni kiin birin yi alo en tan, anu, a mi yulubi yo liga. ¹⁶ Nanara, en na en maso Ala hinantenna manga gbēden na xaxili ragidini alogo en xa kininkininna nun hinanna sotō en makoon naxanye ma.

5

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ Saraxarali kuntigine birin sugandima nēn adamadiine ye, alogo e xa wali Ala xa, e yi kise ralixine nun saraxane ba yulubi xafarin na. ² E nōe xaxilitarene nun muxu tantanxine famunje nēn, bayo e tan fan yetēen tantanma. ³ E yulubi xafari saraxane bama e tan yetēna fe ra na nan ma, e nun yamaan xa. ⁴ Muxu yo mi saraxarali kuntigiyaan xunna kenla fenje a yete xa. Ala nan a xilixi alo a Haruna xili kii naxan yi.

⁵ A na kii nin, Alaa Muxu Sugandixin mi saraxarali kuntigi binyen sotō a yete ra, koni Ala a fala nēn a xa, a naxa, “N ma dii xēmēn nan i tan na, n bata findi i fafe ra to.”*

⁶ A mōn yi a fala Kitabun yire gbete yi, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.”†

⁷ Yesu yi dunupa yi waxatin naxan yi, a yi Ala maxandima, a xuini te, a yeegen yi mini, a yi Ala mafan naxan yi nōe a rakise sayaan ma. Ala yi a xuiin name bayo a yi xuruxi a ma. ⁸ Koni hali Alaa Dii Xēmēn to a ra, a a xaran nēn fala suxun ma a tōrone yi. ⁹ Yesu a fe kamali waxatin naxan yi, a yi findi habadan Marakisi Tiin na muxune xa naxanye birin a xuiin suxuma. ¹⁰ Ala yi a findi saraxarali kuntigin na alo Melikisedeki yi kii naxan yi.

Senbe soon denkeleyani

¹¹ Fe wuyaxi nxu kui a fala daxin na e xa lan feni ito ma, koni a yebe raxolo e xa, bayo e mi a famuma xulen. ¹² A yi lan nun e yi findi karamōxōne ra waxatini ito yi, anu han iki e makoon mōn e xaran muxun ma lan Alaa falan fe singene ma. E luxi alo dii jōren naxan mōn xijen na bayo e mi donse xōdexen donje singen. ¹³ Muxun naxan mōn xije minni, dii jōren nan na ra. A mi xaranna kolon lan tinxinyaan ma. ¹⁴ Koni fonne nan gbee donse xōdexen na. Naxanye denkeleya bata kōxō, ne bata e yete xaran fe fajin nun a jaxin tagi rabaan ma.

6

¹ Nanara, en dangu Alaa Muxu Sugandixina xaranna fe singene ra, en siga yeen na, hali en nama fa xete fe fōlōne ma sōnōn alo itoe: en na en xun xanbi so fena wali jaxine yi naxanye muxun xalima yahannama, e nun denkeleyana Ala ma, ² e nun xaranna muxu rafu feene ma igeni e tubi xinla ma e nun yii saan muxune ma Ala maxandini e nun faxa muxune rakenla sayani e nun habadan kitina. ³ Xa Ala tin, en sigē nēn yeen na.

⁴ Amasotō naxanye bata yi kēnēnna sotō sanja ma keden, e Ala kisin sotō, e yi Alaa Nii Sarijanxin sotō, ⁵ naxanye bata yi Alaa falan jaxunna kolon e nun waxati famatōn senbene, ⁶ ne na ba denkeleyani, e mi fa nōe raxete sōnōn, e mōn yi tubi. Amasotō ne luxi nēn alo e mōn Alaa Dii Xēmēn nan gbangbanma wudin ma, e yi a rayarabi yamaan yetagi.

⁷ A misaala, bōxōn naxan tule igen sotōma waxatin birin, a si seene sabati a

† 4:12: Silanfanna: Sofane yengeso degemana. * 5:5: Yaburin 2.7 † 5:6: Yaburin 110.4

kanna xa, Alaa barakan nan na ra. ⁸ Koni bōxōn naxan janle nun tansinne tunna raminiima, na tōnō mi na, a masoxi Alaa dangan nan na. A rajanni, tēen yi a gan.

⁹ Koni n xanuntenne, hali nxu falan tima na kiini, nxu laxi a ra, a fe gbete nan ε tan yee ra lan ε kisi feen ma. ¹⁰ Bayo tinxintare mi Ala ra. A mi jinanma ε wanle xōn, e nun ε xanuntenyaan naxan yitaxi a ra ε to a yama sarijanxin malima han iki. ¹¹ Nxu waxi a xōn ma, ε keden kedenna birin xa lu na tunnafanni han a rajanna alogo ε yengi seen naxanye ma, ε ne sōtō. ¹² Nxu mi waxi, ε xa tunnaxōlō ayi. Koni fō ε xa na dēnkēleya muxune raliga naxanye dija alogo Ala ε tuli saxi naxan na, ε na sōtō.

Alaa layirina

¹³ Ala Iburahima tuli sa waxatin naxan yi, a yi a kōlō a yete yi, bayo muxe mi na a kōlōe naxan yi naxan gbo a tan xa. ¹⁴ A yi a fala, a naxa, “N na i barakama nen han! I bōnsōnna wuyama ayi nen.”* ¹⁵ Iburahima yi dija, a yi a legeden, Ala a tuli sa naxan na, a yi na sōtō. ¹⁶ Adamadiine e kōlōma fena nde yi naxan gbo e tan xa, e kōlōn yi e falan senbe so alogo muxune nama e matandi. ¹⁷ Nanara, Ala yi Iburahima tuli sa, a yi a kōlō alogo naxanye yi lan e na feen sōtō, ne xa a kolon a na fe ragidixin mi masarama. ¹⁸ Ala na liga nen alogo en tan naxanye a falan findixi en yigin na en xaxili tixi naxan na, en xa limaniya ki fañi, a to na yitaxi en na fe firinna xōn, naxanye mi maxete, Ala mōn mi wulen fale. ¹⁹ Na yigina en yii alo kunkin balana a rati seen na igen bun ma† naxan sigama han yire sarijanxin ye masansan dugin xanbi ra en niin nasuxu seen na barakani ²⁰ Yesu singe soxi en xa dēnaxan yi, bayo a bata findi habadan saraxarali kuntigin na, a lu alo Melikisedeki.

7

Melikisedeki saraxaraliyani

¹ Melikisedeki* nan yi Salemi mangan na e nun Kore Xōnna Alaa saraxaralina.

Iburahima yi kelima yengeni waxatin naxan yi, a mangane nō naxan yi, Melikisedeki yi siga a ralandeni, a yi duba a xa. ² Iburahima yi a se tongoxine birin yaganna so a yii. Melikisedeki xinla bunna neen “Tinxin Mangana.” Salemi mangan nan mōn yi a ra nun, na fan bunna neen “Bōje Xunbeli Mangana.” ³ A baba mi kolon, a nga mi kolon, a xabila mi kolon, a siimayaan fōlōn nun a rajanna mi kolon. A luxi nen alo Alaa Dii Xēmēna naxan luma saraxaraliyani habadan.

⁴ ε a gbo kii mato, hali en benba Iburahima yeteen seen naxanye tongo yengeni, a ne yaganna so a tan nan yii. ⁵ Sariyan naxa, a Isirayila yamaan bōnsōnne lan e xa yaganna so Lewi bōnsōnna muxune nan yii, saraxaraline.† Anu, ngaxakedenmane nan e ra, e birin minixi Iburahima bōnsōnna nin. ⁶ Melikisedeki tan mi yi findixi Lewi bōnsōnna muxu ra, koni a yaganna sōtō nen Iburahima ra, Ala naxan tuli sa. Melikisedeki yi duba a xa. ⁷ Anu, matandi mi naxan na, naxan duban tima, na dangu duba sōtōn na. ⁸ Lewi muxun naxanye yaganne rasuxu, ne faxama nen, koni Melikisedeki tan mabinni, Kitabun naxa a na mi faxaxi. ⁹ Na kui a luxi alo Lewi bōnsōnna muxun naxanye yaganna rasuxuma, hali ne fan yaganna ba nen Melikisedeki xa Iburahima sabun na. ¹⁰ Bayo Lewi bōnsōnna muxune mōn yi e benba Iburahima fatini, a naralan Melikisedeki ra waxatin naxan yi.

¹¹ Xa feene yi nōe rakamale Lewi bōnsōnna saraxaraliyaan barakani nun, yamaan sariyan sōtō naxan xōn, e makoon mi yi birama saraxaraliya gbete ma na xanbi ra nun naxan luxi alo Melikisedeki hali ba Haruna bōnsōnne ra. ¹² Bayo saraxaraliyaan na masara, fō sariyan fan xa masara. ¹³ Feni itoe fala Yesu naxan ma fe ra, na barixi bōnsōn gbete, saraxaraliin munma yi mini bōnsōnna naxan yi. ¹⁴ A kolonxi nayi fa fala en Marigin barixi Yuda bōnsōnna nin. Awa, Musa saraxarali feen fala waxatin naxan yi, a mi na bōnsōnna fe

* **6:14:** A mato Dunuja Fōlōn 22.16-17 kui. † **6:19:** Kunkin balani ito findixi wure gbee kōnkōrōnxina nde nan na naxan xidima kunkin ma yōlōnxōnna ra. A wolima igeni alogo a xa sa digi gēmēna nde ra igen bun ma, a kunkin naxara. Yireni ito niin gbee maraxara seen misalixi na kunki raxara seen nan ma. * **7:1:** Melikisedeki a feen mato Dunuja Fōlōn 14.17-20 kui. † **7:5:** A mato Yatene 18.21 kui.

fala.

Saraxarali gbete alo Melikisedeki

¹⁵ Feni ito fixama nen dangu na ra xa saraxarali gbete fa naxan luxi alo Melikisedeki ¹⁶ naxan mi findixi saraxaraliin na sariyan xon a benbane fe ra, koni a findixi saraxaraliin na a faxatareyaan nan senbe xon. ¹⁷ Amasoto Kitabun bata a fala, a naxa, “Saraxaraliin nan i ra habadan, alo Melikisedeki yi kii naxan yi.” ¹⁸ Awa, yamari fonna bata ba na a senbetareyana fe ra, a ton to mi yi na. ¹⁹ Bayo sariyan mi sese rakamalixi. Koni yigi fisamantenna bata mini, en na en masoma Ala ra naxan baraka yi.

²⁰ Na fe nenen mi tixi kolon xanbi. Bonne findi saraxaraline ra waxatin naxan yi, na kol sifan mi ti. ²¹ Koni Yesu findixi saraxaraliin na kolon nan xon, Ala a fala a xa waxatin naxan yi, a naxa,

“Marigin bata a kol,

a mi a xuiin maxetema, a naxa,

‘Saraxaraliin nan i ra habadan.’” [§]

²² Koloni ito bata Yesu findi layirin xui kenden na en tan xa.

²³ Saraxarali singene yi wuya bayo e yi faxama, ²⁴ koni Yesu tan luun nen habadan. A saraxaraliyaan fan luma nen habadan. ²⁵ Nayi, a ne muxune rakise nen yati naxanye fama Ala ma Yesu barakani amasoto a tan luma nen habadan Ala solona fe nan na.

²⁶ En makoon yi na saraxarali kuntigi sifan nan ma: naxan sarijan, a mi fe naxi rabama, fe mi naxan na, naxan mi yulubi kanne ye, naxan yitexi kore xonna ma. ²⁷ A tan mi ligaxi alo saraxarali kuntigin bonne, amasoto ne saraxan bama loxo yo loxo e yete yulubine fe ra e nun yamaan yulubine fe ra. Koni Yesu tan a yete ba nen saraxan na yamaan yulubine fe ra sanja ma keden pe han habadan. ²⁸ Musaa sariyan yi adamadi senbetarene nan doxoma saraxarali kuntigine ra, koni Ala a kol falan naxan ma sariyan xanbi ra, na a Dii Xemen nan doxoma naxan bata yelin kamale han habadan.

8

Yesu nan en ma saraxarali kuntigin na

¹ En ma falan birin xunna nan ito ra: En ma Saraxarali Kuntigin doxi Alaa Mangaya gbeden yiifanna ma ariyanna yi. ² A walima yire sarijanxin yeteni, Marigina a yete batuden naxan tixi, adamadiine mi naxan ti.

³ Saraxarali kuntigin birin doxi nen al-ogo e xa kiseene nun saraxane rali Ala ma, nayi fo sena nde xa lu a fan yii a naxan be saraxan na. ⁴ Xa a yi dunujani nun, a mi yi findima saraxaraliin na nun, amasoto gbete ye na naxanye Ala kiseene ralima alo sariyana a falaxi kii naxan yi. ⁵ Na saraxaraline walima yire sarijanxin naxan yi, men findixi ariyanna fe misaala nun a nininna nan na. Nanara, Ala Musa rakolon na ki, a to yi Ala Batu Bubun tima, a naxa, “A liga i yeren ma, i yi e rafala alo n na a misaala yitaxi i ra geyaan fari kii naxan yi.” ^{*} ⁶ Koni iki, Yesu bata wanla soto naxan fisa saraxaraliin bonne wanla xa bayo a bata fa layirin na naxan fan Layiri Fonna xa, bayo na en tuli sa feen naxanye ra, ne fan a fonna xa.

⁷ Xa fe yo mi yi layiri singen na nun,† en mako mi yi fa a firinden ma nun. ⁸ Koni Ala yi feen to a muxune ra, a yi a fala, a naxa, “Marigin naxa, ‘Na waxatin fama, n layiri nenen xidima nxu nun Isirayila nun Yuda yamane tagi waxatin naxan yi.

⁹ A mi ligama alo n layirin naxan xidi nxu nun e benbane tagi,

n to e yii rasuxu
n yi e ramini Misiran yamanani.
Amasoto e mi n ma layirin suxu,
n fan yi e raberin.’
Marigin naxa na kiini.

¹⁰ Layirin ni i ra,
n naxan xidima nxu nun Isirayila yamaan tagi.

Marigin naxa iki:
Na waxatin na dangu,
n na n ma sariyane sama nen e xaxinli,
n yi e sebe e bojeni.
N findima nen e Ala ra,

‡ 7:17: Yaburin 110.4 § 7:21: Yaburin 110.4 * 8:5: Xorayaan 25.40 † 8:7: Layiri singena fe mato Xorayaan 24.3-8 kui.

e yi findi n ma yamaan na.

¹¹ Muxu yo mi fa a boden maxaranma, muxu yo mi a fale a ngaxakedenna xa, a naxa, 'I xa Marigin kolon,' bayo e birin n kolonma nen, keli muxudin ma han muxu gbeen.

¹² N diɲama nen e tinxintareyaan ma, n yi e yulubine xafari."‡

¹³ Ala to na layirin xili sa a nenena, na bunna neen a nenen bata lu a fonna ɲoxoni. Seen naxan bata fori, na tununma nen.

9

Yesu saraxana

¹ Layiri singen kui, yamarina ndee yi na nun lan Ala batu feen nun a yire sariɲanxina fe ma dunuɲa muxune naxan tixi a xa. ² E Ala batu bubun ti nen nayi. Na bubun kui singen yi xili Yire Sariɲanxina. Lenpune dɔxɔ seen yi na, e nun tabanla nun burun naxanye ralixi Ala ma. ³ Ye masansan dugin firinden xanbi ra, bubu kui gbete yi na naxan yi xili Yire Sariɲanxi Fisamantenna, ⁴ e nun a wusulan saraxa gande xema daxina, e nun a Layiri Kankirana.* Xemaan yi saxi na kankiraan birin ma. Xema kundidin yi na kui, Manna donseen† fan yi na kui. Haruna dunganna fan yi kankiraan kui naxan bata yi a maɲingi e nun gemɛ walaxane layirin yi sebexi naxanye ma. ⁵ Na Layiri Kankiraan xun ma, maleka gubugubu kan nɔɔxine sawuran yi na. E gubugubune yi bandunxi kankiraan dɛraganla xun ma, Ala solonaden na. Koni en nama na feene birin yɛba iki.

⁶ Feene birin to yitɔn na kiini, saraxaraline yi soma nen na yire singeni waxatin birin alogo e xa e wanla rakamali. ⁷ Koni yiren firinden, saraxarali kuntigin nan tun keden yi soma na sanɲa ma keden ɲeen bun ma. Anu, fɔ a saraxan wunla xali, a yi a rali a yete yulubine nun yamaan yulubine xafari seen na. ⁸ Alaa Nii Sariɲanxin munma yi a kiraan makenen yamaan yi soma yire sariɲanxi fisamantenni naxan xɔn Ala batu bubu singen yi tixi waxatin

naxan yi. ⁹ Misaala nan na ra waxatini ito xa. Nanara, kiseene nun saraxan naxanye yi ralima Ala ma, ne mi yi nɔɛ Ala batu muxune sɔndɔmene sariɲanɲɛ. ¹⁰ Tonna nan tun yi ne ra lan donseene nun min seene ma e nun fati maxana e dinan kiine ma, naxanye yi daxa han waxati nenɛn yi a li.

¹¹ Koni Alaa Muxu Sugandixin to fa alo saraxarali kuntigin naxan fe fajine rafa, a danguxi Ala Batu Banxi fisamantenna nin naxan kamalixi, muxune mi naxan tixi, dunuɲa gbee mi naxan na. ¹² Yesu to so Yire Sariɲanxi Fisamantenni, a mi kɔtɔn wunla xan ba saraxan na de hanma tura dina, a yete wunla nan ba sanɲa ma keden pe, a yi en xunba habadan. ¹³ Amasɔto kɔtɔn wunla hanma turana, e nun ɲinge gile ganxin xubena, xa ne xuya muxu xɔsixine ma, na yi e fati bendɛn nasariɲan, ¹⁴ nayi, Alaa Muxu Sugandixin wunla senben gbo dangu na ra! Amasɔto, a bata a yete ba saraxa fetaren na Ala xa, Alaa habadan Nii Sariɲanxin barakani. Na wunla en sɔndɔmene sariɲanma nen kewali ɲaxine ma naxanye en faxama, en yi nɔ habadan Ala batuɛ.

¹⁵ Na nan a ligaxi Yesu findixi layiri nenɛn sabun na alogo Ala naxanye xilixi, ne xa nɔ habadan keɛn sɔte, a e tuli sa naxan na. A faxa na nan ma, a findi e xunba seen na yulubine yi naxanye ligaxi na layiri singen waxatini. ¹⁶ Amasɔto xa layirin xidixi lan muxuna nde keɛ yitaxunna ma, na mi kamale fɔ na kanna na faxa. ¹⁷ Keɛn mi taxunma fanni a kanna mɔn ɲɛɲɛ fɔ a na faxa, a layirin yi rakamali. ¹⁸ Nanara, hali layiri singen yetena, a mi fɔlɔ benun wunla xa mini. ¹⁹ Musa to yelin yamarine birin fale yamaan birin xa fata sariyan na, a yi turadine nun kɔtɔne wunla tongo, e nun igena, e nun yɛxɛɛ xabe gbeela, a yi wunla xuya Sariya Kitabun nun yamaan birin ma ɲoxonden na naxan xili hisopina.‡ ²⁰ A yi a fala, a naxa, "Wunli ito nan layiri xidi seen na, Ala ɛ yamarixi naxan suxu feen ma.Š" ²¹ Musa mɔn yi wunla xuya Ala Batu Bubun

‡ 8:12: Yeremi 31.31-34 * 9:4: 9.4Layiri Kankirana fe mɔn sebexi Xɔɔyaan 25.10-22 kui. † 9:4: Manna donsena a fe mato Xɔɔyaan 16.13-15 nun 16.31 kui. Donseen nan yi a ra Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni. ‡ 9:19: Hisopi findixi sansi bili xurudin nan na e yulubi xafari wunla xuyama naxan na saraxabadeni. Na feen sebexi Xɔɔyaan 12.22 kui. § 9:20: Xɔɔyaan 24.3-8

nun a rawali seene birin ma. ²² Sariyan kui, fayida seen birin nasarijanxi wunla nan xon, anu, xa wunla mi mini, yulubin mi xafare.

Yesu saraxan nan yulubin xafarima

²³ A yi daxe na seene xa rasarijan na kii nin, bayo e findixi ariyanna seene misaale nan na. Koni ariyanna seene yeteen yi daxe e rasarijan saraxan na naxan dangu ne ra. ²⁴ Amasoto Alaa Muxu Sugandixin mi soxi yire sarijanxini, muxune naxan tixi, denaxan findixi ariyanna misaala gbansanna ra, koni a soxi ariyanna yeteen nin, alogo a xa ti Ala yetagi en xa iki. ²⁵ A mi soxi a yete badeni saraxan na sanja ma wuyaxi alo saraxarali kuntigin soma kii naxan yi yire sarijanxi fisamantenni jee yo jee sube wunla ra a yii. ²⁶ Bayo xa na nan yi a ra nun, Yesu yi toroma nen nun sanja ma wuyaxi xabu dunuja da waxatina. Koni iki, waxati rajanni, a bata mini kenenni sanja ma keden han habadan, a a yete ba saraxan na, a yi yulubine birin jan. ²⁷ Adamadiine birin faxan nen sanja ma keden pe, na xanbi ra kitin yi a li. ²⁸ Alaa Muxu Sugandixin fan findixi saraxan na na kii nin sanja ma keden pe, a muxu wuyaxi yulubin jan. A mon fama nen, koni a mi fama yulubi xafari feen na. A fama a legeden muxune nan nakisideyi.

10

Yesu saraxana

¹ Musaa sariyan findixi fe famatone maligan nan na, e tan yeteen mi a ra. Nanara, saraxan naxanye bama waxatin birin jee yo jee, ne mi noe Ala batu muxune rakamale. ² Xa e yi noe na ra nun, muxune mi yi luyee be waxatin birin. Bayo Ala batu muxune yi sarijanma nen nun sanja ma keden han habadan, e mi yi fa e yete kolonje yulubi tongon na nun. ³ Koni na jee yo jee saraxane muxune yulubine rabirama e ma nen. ⁴ Amasoto turaan wunla nun siin wunla mi noe yulubin janje mumel!

⁵ Na nan a ligaxi, Yesu fa dunuja yi waxatin naxan yi, a yi a fala Ala xa, a naxa, "I mi waxi saraxane nun kiseene xon,

koni i bata n fati bendeni tan n xa.

⁶ Saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma.

⁷ Nayi, n yi a fala,

n naxa, 'N tan ni i ra.

N ma fe sebexi Kitabuni.

Ala, n bata fa i tan sagoon ligadeni.*" "

⁸ Awa, a naxan singe fala, a naxa, "Saraxane nun kiseene nun saraxa gan daxine nun yulubi xafari saraxane mi rafan i ma."

Anu, sariyana e ba feen yamarixi. ⁹ Na xanbi ra, a mon yi a fala, a naxa, "N tan ni i ra, n bata fa i sagoon ligadeni." Nayi, a yi saraxa singene ba na, a yi a masara a nenen na. ¹⁰ Yesu Alaa Muxu Sugandixina a sagoon naxan ligaxi, a yi a fati benden ba saraxan na, na en sarijanma nen sanja ma keden pe han habadan.

¹¹ Saraxaraline birin e wanla kema loxo yo loxo. E saraxane bama yeye, naxanye mi noe yulubin xafare mumel! ¹² Koni Yesu tan, na saraxa keden peen nan ba yulubine fe ra, a yi daxe Ala yifanna ma han habadan.

¹³ Iki a Ala mamema alogo a xa a yaxune lu a sanna bun ma. ¹⁴ Amasoto muxun naxanye rasarijanma, a bata ne rakamali saraxa keden peen xon han habadan.

¹⁵ Alaa Nii Sarijanxin fan na feen seren bama en xa. A fala singen naxan ti, a naxa,

¹⁶ "Layirin ni i ra nxu nun Isirayila kaane naxan xidima:

Na waxatin na dangu,

n nan n ma sariyane sama nen e bojeni,

n yi e sebe e xaxinla ma.†"

Marigin naxa na kiini.

¹⁷ A mon naxa,

"N mi fa n xaxili luma e yulubine

nun e sariya kala feene xon sonon."

¹⁸ Anu, ne na mafelu, saraxa mi fa bama yulubina fe ra.

En na en tunnafan

¹⁹ Nayi, ngaxakedenne, en xaxili ragidixi so feen na yire sarijanxi fisamantenna nin Yesu wunla barakani. ²⁰ A so deen naxan nabixi en xa, kira nenen nan na ra naxan tixi nii rakisin ma, en noe sigeye masansan dugin xanbi ra naxan xon, kiraan naxan findixi a fati benden na.

²¹ En ma saraxarali kuntigin nan Ala Batu

* **10:7:** Yaburin 40:7-9 † **10:16:** Yeremi 31:33-34 naxan bata yi sebe nun Heburune 8:8-12 kui.

Banxin xunna, ²² nayi, en xa en maso Ala ra bəne sarijanxin nun denkeleya defexini, en bənen to sarijanxi feene birin ma, en xaxinla en yalagima naxanye ma, en fati benden to maxaxi ige sarijanxin na. ²³ En lu en tiye en yigina fe ra yamani, amasoto naxan en tuli saxi, na tinxin. ²⁴ En na en ɲɔxɔ lu en bode xɔn ma, en yi en bode rawekile xanuntenyaan nun wali fajɪ rabaan ma. ²⁵ En nama en me en ma malanne ra alo muxuna ndee darixi a lige kii naxan yi. Koni en na en bode rali-maniya waxatin birin, alo en to Marigina lɔxɔn toon masoe.

²⁶ En yelin xanbini ɲɔndin kolonna sote, xa en na a rakeli a ma, en lu yulubin lige, saraxa mi fa en yii sɔnɔn yulubin mafelu feen na, ²⁷ fɔ kiti famatɔɔn nun tɛɛ gbeen gaxuna naxan Ala matandi muxune halagima. ²⁸ Ala sariyan naxan so Musa yii, naxan yo na yi na kala, na kanna yi faxama kininkinintareyaan nin, xa muxu keden hanma firin bata sereyaan ba.† ²⁹ Awa, na kanna mi saranɲe a kewanle ra ba, naxan na Alaa Dii Xemena fe rayelefu, hanma naxan na Alaa layirin xidi wunla rafeya naxan a sarijanma, hanma naxan na Ala hinantenna Nii Sarijanxin nasoto? ³⁰ Bayo en tan a kolon naxan a falaxi, a naxa, “N tan nan gbeɲɔxɔ tiin na, n tan nan donle saranma e yatene ra.” E nun mɔn, a naxa, “Marigina a yamaan makitima nen.‡” ³¹ Gbalon na a ra xa muxun bira habadan Ala ra.

³² Na lɔxɔ singene fe xa rabira e ma, e Alaa kenenna soto waxatin naxan yi. E tunnafan nen yenge xɔdexen nun tɔɔyani na waxatini. ³³ E yi e konbima yamaan yetagi waxatina nde yi, e e tɔɔɔ. Waxati gbete, naxanye na fe sifan soto, e kafu nen ne ma. ³⁴ E yi kininkinini kasorasane ma, e yi tin sewani muxune yi e yii seene tongo, bayo e yi a kolon fa fala e yii se fisamantenne ramaraxi habadan. ³⁵ Nayi, e xaxili ragidixi naxan ma, e nama na rabɛɛɛn, bayo a findima nen kontɔn gbeen na e xa. ³⁶ E makoon tunnafanna ma, alogo e na Ala sagoon liga, a e tuli sa naxan na, e yi na soto.

³⁷ Amasoto Kitabuna a falaxi kii naxan yi, a naxa,

“A bata lu ndedi, siya di,
naxan fama, na yi fa,

a mi fa buma.

³⁸ Koni n ma tinxin muxun nii rakisin sɔtoma nen

a denkeleyaan xɔn.*

Anu, xa naxan xete a xanbi ra,
na kanna mi n kenɛɲɛ.”

³⁹ En tan mi xetema en xanbi ra, en yi halagi, koni en luma denkeleyani nen, en niin yi kisi.

11

Denkeleyana fe

¹ En na la en yigin na, en yi xaxili ragidi feen ma en mi naxan toma, na nan denkeleyaan na. ² A singe ra muxune sereya fajin soto e denkeleyaan nan xɔn.

³ Denkeleyaan xɔn, en na a kolon fa fala dunuɲa daxi Ala fala xuiin nan ma. Nana, en seen naxanye toma ne mi fataxi fe toxine ra.

⁴ Denkeleyaan xɔn, Habila yi saraxan ba Ala xa naxan yi fisa Kayini gbeen xa. Ala yeteen yi sereyaan ba a saraxana fe ma, fa fala, a tinxin muxun nan a ra. Denkeleyaan xɔn, hali Habila to bata faxesa, koni a mɔn falan tima.*

⁵ Denkeleyaan xɔn, Xenoki yi te kore xɔnna ma, a mi faxesa, a mi fa to sɔnɔn. Amasoto Ala bata yi a xali. Benun a xa xali kore, a bata yi na sereɲɔxɔyaan soto nun fa fala a bata Ala kenɛn.† ⁶ Muxu yo mi Ala kenɛɲɛ denkeleyaan xanbi, bayo naxan fama Ala ma, fɔ na xa la a ra nen fa fala Ala na yi, e nun muxun naxanye a fenma, Ala ne kontɔnna fima nen.

⁷ Denkeleyaan xɔn, Nuhan to rakolon fe famatone fe yi, a munma yi naxanye to, a yi kunkin nafala Ala yɛragaxun ma a tan nun a denbayaan nakise naxan kui. A denkeleyaan yi findi dunuɲa muxun bonne yalagi xunna ra, a tan yi tinxinyaan soto a keen na denkeleyaan xɔn.

⁸ Denkeleyaan xɔn, Ala to Iburahima xili, a yi a falan suxu, a siga na yamanani, a yi naxan sɔtoma a keen na, hali a to mi yi

‡ 10:28: A mato Sariyane 19.15 kui. § 10:30: Sariyane 32.35-36 * 10:38: Xabakuki 2.3-4 * 11:4: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 4.3-10 kui. † 11:5: A mato Dunuɲa Fɔlɔn 5.18-24 kui.

a kolon a sigan denaxan yi. ⁹ Denkeleyaan xon, Ala a tuli sa yamanan naxan na, a dɔxo mɛnni xɔneyani. A yi lu bubune kui, alo Isiyaga nun Yaxuba fan a liga kii naxan yi, Ala naxanye fan tuli sa na keɛ kedenna ra. ¹⁰ Amasoto Iburahima yi taan nan mamema nun naxan beten sa kii kende, Ala naxan ma fe yiton, a yi a ti.‡

¹¹ Denkeleyaan xon, Iburahima fan yi senben soto a no diin sote hali a to bata yi fori, hali gbantan to yi Saran fan na, amasoto naxan bata yi a tuli sa, a yi laxi na kanna tinxinyaan na. ¹² Nanara, hali faxan to bata yi maso a ra, a bɔnsɔn wuyaxi bari nen, naxanye yi wuya alo sarene hanma baan xon jemensinna naxanye xasabin mi noɛ yate.

¹³ Na muxune birin faxa denkeleyaan nin. Ala e tuli sa naxanye ra, e mi ne soto, koni e e to nen wulani, e sewa e fe ra. E yi e ti a ra fa fala a xɔnen nun sigatiin nan tun e tan na dunɔpani ito yi. § ¹⁴ Naxanye falan tima na kiini, ne a yitama nen fa fala a e dɔxoden nan fenma e yete xa. ¹⁵ E keli yamanan naxan yi, xa na xonla yi e suxu nun, waxatina nde e yi ferɛn sɔtoma nen e xete na. ¹⁶ Koni e yi taa fisamantenna nan fenma, naxan findixi ariyanna ra. Nanara, na yagin mi Ala ma, e na a xili a e Ala, amasoto a bata taani ton e xa.

¹⁷ Denkeleyaan xon, Ala to wa Iburahima kepaan fesefese feni, Iburahima mi tondi Isiyaga be saraxan na a xa. Ala naxan tuli saxi, na yi tin a dii xeme kedenna be saraxan na, ¹⁸ hali Ala to bata yi a fala a xa nun, a naxa, “Naxanye yatema i bɔnsɔnna ra, ne minima Isiyaga bɔnsɔnna nin.”* ¹⁹ Iburahima yi laxi a ra nun fa fala a Ala noɛ Isiyaga rakele nen sayani. A dii xemen mon yi raxete a ma, na feen yi findi taxamasenna ra.

²⁰ Denkeleyaan xon, Isiyaga yi duba Yaxuba nun Esayu xa lan waxati famatone ma.

²¹ Denkeleyaan xon, benun Yaxuba xa faxa, a duba nen Yusufu a dii xeme keden

kedenne birin xa. A yi a tingilimati a dunganna xunna, a yi Ala batu.

²² Denkeleyaan xon, benun Yusufu xa faxa waxatin naxan yi a Isirayila kaane ramini feen fala nen Misiran yamanani, a yamarin fi lan a binbina fe ma.

²³ Denkeleyaan xon, Musa bari waxatin naxan yi, a soto muxune yi a luxun kike saxan, bayo e bata yi a to, a dii faɔin nan yi a ra, e mi gaxu mangana tonna yeɛ ra.

²⁴ Denkeleyaan xon, Musa to gbo, a mi tin e xa a xili fa fala Misiran Mangana dii temena dii xemena. ²⁵ A yi tin a ma a e nun Alaa yamaan xa paxankata e bode xon, benun a xa lu yulubini paxunni naxan mi buma. ²⁶ A yi rafan a ma, a xa paxankata Alaa Muxu Sugandixina fe ra benun a xa Misiran yamanan nafunle soto bayo a yeɛn yi tixi a konton famatɔn na.

²⁷ Denkeleyaan xon, Musa yi keli Misiran yamanani, a mi gaxu mangan xolo feen na. A yi a tunnafan alo a yi Ala totaren toma nun. ²⁸ Denkeleyaan xon, a yi Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla† yamarine suxu, a wunla xuya banxine deɛne ma alogo Halagi Ti Malekan nama Isirayila dii singene faxa.

²⁹ Denkeleyaan xon, Isirayila kaane yi Baa Gbeela gidi, alo e yi xaren nan na, koni Misiran kaane to kata gidideni e birin yi mamin igeni.

³⁰ Denkeleyaan xon, Yeriko taan nabilinna yinna yi bira, e yelin xanbini a rabilinɛ xii solofere. ³¹ Denkeleyaan xon, yalunde paxanla Raxabi mi halagi denkeleyatarene xon, amasoto a xerane yisuxu nen ki faɔi naxanye yi taan nakɔrsima wundoni.‡

³² N mon nanse fale? Waxati mi n yii, n Gedeyon ma fe fala, hanma Baraki hanma Samison hanma Yefite hanma Dawuda hanma Samuyeli hanma nabine. ³³ Ne yamanane no denkeleyaan nan xon. E tinxinyaan liga. Ala e tuli sa naxan na, e yi na soto. E yi yatane de xidi. ³⁴ E

‡ **11:10:** A findixi Yerusalem nenen nan na naxan ariyanna yi. A mato Heburune 11.16 nun 12.22 kui. § **11:13:**

A mato Dunɔpa Fɔlon 23.4 kui. * **11:18:** A mato Dunɔpa Fɔlon 21.12 nun 22.1-14 kui. † **11:28:** Halagi Tiin Dangu Lɔxon Sanla: Musaa waxatini, Ala fitina feen nafa nen Firawona yamaan ma, malekan yi fa e dii singene birin faxa keɛ kedenna ra. Koni, Isirayila kaane yi saraxa wunla xuya e banxine de wudine ma, saya malekan yi dangu e xun ma. Na feen sanla ni ito ra. A mato Xɔryaan 12.1-13 kui. ‡ **11:31:** A mato Yosuwe 6.12-21 kui. § **11:34:** Silanfanna: Sofane yengeso degemana.

tēen sēnben natu. E tanga silanfanna ma,³⁵ e sēnbetareyaan yi masara sēnben na, e fangan sōtō yēngeni, e sofa xōpene kedi. ³⁵ Naxanla ndee faxa muxune yi xēte e ma keli sayani.* Muxu gbete yi naxankataxi, koni e tondi e xunbe alogo e xa marakeli fisamantenna sōtō sayani. ³⁶ E yi ndee magele, e yi ndee bulan. E yi ndee xidi, e yi e sa kasoon na. ³⁷ E yi e magolōn. E yi ndee yixaba sēraan na. E yi ndee faxa silanfanna ra. Ndee yi maraberi baxi yēxēē xabe dugine nun sii xabe dugine nan na, e yii gelixi, e bēsenxōnyaxi, e naxankataxi. ³⁸ E yi xuyaxi ayi burunna xun xōn geyane fari. E dōxō faranne nun yinle ra. Anu, e tan nōrōn mi lan dunupa muxune yē.

³⁹ Na muxune birin sereya faḡin sōtō e denkeleyaan nan xōn, anu, Ala e tuli sa naxan na, e mi na sōtō. ⁴⁰ Koni Ala bata a ragidi a xa fe faḡini tōn en xa alogo na muxune fe nama kamali en xanbi.

12

Ala nan en xuruma

¹ Bayo en nabilinxi yama gbee sifani ito nan na en serene ra, nayi, en na en me en yulubine nun en hake goronne ra naxanye en madiganma, en yi en tun-nafan xataḡōxōya giini naxan nagidixi en ma. ² En na en yēen ti Yesu ra, naxan denkeleyaan kiraan nabixi en xa e nun naxan mōn a rakamalima. A tan naxan a me sēwan na naxan yi findē a gbeen na, a yi a wēkile faxan ma wudin fari, a mi na yagin yate. Na xanbi ra, a yi dōxō Alaa manga gbēden yiifanna ma.

³ E miri Yesu ma naxan diḡa yulubi kanne bēsenxōnya gbee sifani ito bun ma alogo e niin nama rafōrō, e yigitēge.

⁴ Amasōtō e munma yulubin yēnge singe han e wunla yi mini. ⁵ E bataḡinan na falan na, Ala e ralimaniya naxan na, a e xili fa fala “A diine.” A naxa,

“N ma diina,
Marigin nēma i xure,
i nama yo na ma.
A nēma i sōnna yite i ra,
i bōḡen nama kala.

* **11:35:** A mato Mangane Singen 17.17-24 kui. **11:35:** Sandane 3.11-12

† **12:20:** A mato Xōrōyaan 19.12-13
nun Sariyane 9.19 kui.

⁶ Amasōtō Marigina a xanuntenne xuruma nēn.

A naxanye birin yatēxi a diine ra
a ne fe naxine saranma e ra nēn.*”

⁷ E tōrōne yisuxu e yi, bayo Ala e xuruma nēn alo a diine. Diin mundun na naxan fafe mi a xuruma? ⁸ Xa Ala mi e xuruma alo a lan birin ma kii naxan yi, na luxi nēn alo e mi findixi a diine ra fō muxu gbētena diine. ⁹ En birin fafane en xuruma dunupa yi, en yi e binya. A mi lanḡe nayi ba, en xuru en niin kanna ma dangū ne ra, en yi nii rakisīn sōtō? ¹⁰ En fafane en xuruma waxatidi tun, alo a lanxi e miriyani kii naxan yi. Koni Ala en xuruma en munan-fanna nan ma, alogo en xa a sariḡanna sōtō. ¹¹ Muxun nēma xure, a mi sēwe na ra bayo a xōlō. Koni dōnxēn na, naxanye xuruxi, ne a tōnōn sōtōma nēn bōḡe xunbenla nun tinxinyani.

Xaranna nun maxadina fe

¹² Nanara, e xa e xadan yiine yixōdōxō, e yi e xinbine sēnbe so ken! ¹³ E sigan ti kira tinxinxine nan xōn, alogo naxanye godoma e sanna ma, ne sanna nama kala, fō e kēndēya.

¹⁴ E yixōdōxō, lanna xa lu e nun muxune birin tagi, e mōn yi sariḡan. Amasōtō muxu yo mi Marigin tōe sariḡanna xanbi. ¹⁵ E a liga e yeren ma, muxu yo nama fula Alaa hinanna ra. E sese nama liga alo sansi salen xōlōn naxan solima, a yēngene rakeli e tagi, a e wuyaxi dabari. ¹⁶ E a liga e yeren ma, muxu yo nama findi yanga suxun na hanma dina rabatutarena alo Esayu naxan a foriya tiden masara donseen na. ¹⁷ E a kolon fa fala dōnxēn na, a wa nēn kēen duban xōn a baba yii, koni a mi a sōtō. A yi feen birin liga, koni na mi feene maxete mumē, hali a to wuga.

¹⁸ E mi luxi alo Isirayila kaan naxanye e maso geyaan na yiin diḡe naxan na e nun tēen nun dimin nun kunda yidimixin nun foyena. ¹⁹ E mi xōta xuiin nun Ala fala xui magaxuxin mēxi alo ne. E fala xuiin me waxatin naxan yi, e yi Musa mafan, a e nama fa fala gbete me sōnōn. ²⁰ Amasōtō e yi gaxuxi Ala yamarin yēe ra, naxan a fala,

a naxa, “Naxan na a sanna ti geyaan ma, a xa magolon han a faxa hali subena.”[†] ²¹ Na feen yi magaxu ayi han Musa yi a fala, a naxa, “N bata gaxu han n xuruxurunma.”

²² Koni ε ε masoxi Siyon geyaan nan na, habadan Alaa taana, Yerusalen ariyanna yi. A maleka wuli wuli wuyaxi malanxi naxanxani. ²³ E bata maso denkeleya yamaan na, Alaa dii singene, naxanye xili sebexi ariyanna yi. E bata maso Ala ra, muxune birin ma kitisana. E bata maso tinxin muxune ra naxanye niin sarijan. ²⁴ E bata maso Yesu ra naxan layiri neneni tonxi, a wunla yi mini, a fala ti kiin yi fisa Habila wunla gbeen xa.

²⁵ E a liga ε yeren ma naxan falan tima ε xa, ε nama tondi na xuiin name. Amasoto Ala to Isirayila kaane rakolon dunupa yi, e tondi nen, e yi naxankata. Nba, en tan kisima nayi di, xa en tondi na falan me naxan fataxi ariyanna ra? ²⁶ Na waxatini, a fala xuiin boxon naxuruxurun nen, koni iki a bata en tuli sa, a naxa, “N mon boxoni maxama nen sanja ma keden e nun kore xonna fan.”[‡] ²⁷ Fa fala, “sanja ma keden” na bunna nen, naxan yo yimaxama dunupa yi, a na bama nen alo dali seene. Naxanye mi mamaxe, ne yi lu.

²⁸ Nanara, en to mangayaan sotoma naxan mi mamaxe, en barikan bira Ala xa, en na Ala batu a tinna kui binyen nun gaxuni. ²⁹ Amasoto en ma Ala mon luxi nen alo halagi ti tenna.

13

En na Ala kenenna kii naxan yi

¹ E lu ngaxakedenyaan xanuntenyani. ² E nama jinan xone yisuxun xon ma amasoto ndee malekane yisuxu na kii nin, hali e to mi yi a kolon. ³ E joxo lu kaso-rasane xon, a xa liga alo ε birin nan kagoon na. E joxo lu muxunaxankataxine xon, a xa liga alo ε birin nan toroxi.

⁴ Muxun birin xa futun binya, yalunyaan nama a xosi. Ala yanga suxune nun yalundene kitima nen.

⁵ E dunupa yi gidin nama findi gbeti xonxonna ra. Seen naxan ε yii, na xa ε wasa amasoto Ala bata a fala, a naxa, “N mi kele i dexon mumε, n mi ε raberinje fefe ma.”*

⁶ Nayi, en xa xaxili ragidi fa fala, “Marigin nan n mali muxun na, n mi gaxun sese yee ra!

Adamadiin noε nanfe lige n na?”[†]

⁷ E xaxili lu ε yeerati singene xon, naxanye Alaa falan ti ε xa. E miri e dunupa rananna kiin ma, ε yi e raliga e denkeleyani. ⁸ Yesu Alaa Muxu Sugandixin yi kii naxan yi xoro, a mon na kii nin to, a luma na kii nin habadan. ⁹ E nama tin xaran xone sifa yo ma naxan ε ratantanma. Amasoto a lan en niin xa senben soto Alaa hinanni, koni don seene yamarine fe mi a ra, naxanye tonomi na.

¹⁰ Saraxa gandena nde en tan yii, Ala Batu Bubuna saraxaraline mi daxe e yi na saraxa seen don.[‡] ¹¹ Amasoto saraxarali kuntigin suben naxan ba yulubi xafari saraxan na, a ne wunla xalima yire sarijanxi fisamantenna nin. Koni e gbindin tan ganma yamaan daaxaden fari ma nen.[§] ¹² Nanara, Yesu fan faxa taan xanbi ra, alogo a xa yamaan nasarijan a yeteen wunla xon.* ¹³ Nayi, en siga a foxo ra yamaan daxonen fari ma, en sa a yagin joxonna soto. ¹⁴ Amasoto taa mi en yii dunupani ito yi naxan buye. Taan naxan fama, en na nan fenma. ¹⁵ Nayi, en ma tantunna xa findi saraxan na naxan nalima Ala ma waxatin birin, en yi lu en tiye a xinla ra. ¹⁶ E nama jinan ε fe fapin naba, ε yi ε bode mali ngaxakedenyani, amasoto na saraxa sifan nan nafa Ala ma.

¹⁷ E ε yeeratine fala xuiin suxu ε xuru e sariyan bun. Amasoto ε ε niin nakantanma, bayo e fan e dentegema nen. Nayi, ε liga e xa wanla ke sewani benun a xa e toro, bayo na tonomi ε tan ma.

¹⁸ E lu Ala maxande nxu xa. Amasoto nxu laxi a ra a nxu bata xaxili soto, e nun nxu waxi a xon ma nxu xa sigan ti fe fapin nin.

¹⁹ N na ε mafanma ε Ala maxandi alogo n xa xete ε ma mafuren!

Dubana

[‡] 12:26: Xage 2.6 * 13:5: A mato Sariyane 31.6 nun 31.8 nun Yosuwe 1.5 kui. [†] 13:6: Yaburin 118.6

[‡] 13:10: Na findixi ariyanna gbeen nan na, Yesu soxi denaxan yi. A mato Heburune 9.11-14 kui. [§] 13:11: A mato Saraxaraline 16.27 kui. * 13:12: A mato Yoni 19.17-20 kui.

²⁰ Bɔɲɛ xunbenla Ala, naxan en Marigi Yesu rakeli sayani habadan layirin xidi wunla barakani, Yesu naxan a ɲɔxɔ luma en xɔn alo xuruse rabana, ²¹ na Ala xa fe faɲin birin fi ɛ ma, alogo ɛ nɔ a sagoon ligɛ, naxan a kɛnɛɲɪɛ. Ala xa na liga Alaa Muxu Sugandixin Yesu xɔn, binyen fiin naxan ma habadan. Amina.

Fala dɔnxɛne

²² Ngaxakedenne, n na ɛ mafanma, ɛ tuli mati maxadi falani ito ra diɲani amasɔtɔ n kɛdin naxan sɛbɛxi ɛ ma ito ra, a mi gbo. ²³ Ɛ xa a kolon a en ngaxakedenne Timɔte bata mini kasoon na. Xa a fa sinma, nxu birin fɛ ɛ fɛma.

²⁴ Nxu xa ɛ yɛɛratine nun ɛ yama sariɲanxin birin xɔntɔn. Itali kaane fan ɛ xɔntɔn.

²⁵ Ala xa hinan ɛ birin na.

Yaki Yaki Alaa Falan Naxan Sebɛ

Denkeleya muxune lan e xa bira kiraan naxanye fɔxɔ ra e dunuɗa yi gidini, ne nan sebɛxi Yaki a kitabu yiren kui a naxan sebɛxi Alaa yamaan birin ma naxanye xuyaxi ayi dunuɗa xun xɔn ma (1.1). Muxu wuyaxi laxi a ra, Yaki ito nan findixi Yesu xunyɛna nde ra. A tan ma fe falaxi Kitabun yireni itoe yi: Xɛrane 15.13, 21.18, Kɔrenti Singen 15.7, Galati 1.19, 2.9, 2.12, Yudi 1.1. Na nan Kitabun yireni ito sebɛxi denkeleya muxune ma alogo a xa e sigati kiin yita e ra e bode tagi e nun lan denkeleyatarene ma. Yesu xunyɛ Yaki findixi Yerusalɛn denkeleya yamaan yɛɛratina nde nan na. Yaki naxan findixi Yesu a xarandiin na, na mi finde Kitabun yireni ito sebɛ muxun na bayo Manga Herode bata na Yaki faxa nun sinma naxan findixi Yesu a xarandiin na (a mato Xɛrane Kɛwanle 12.2 kui).

A sebɛ kiin maligaxi Sandane kitabu yiren nan na Layiri Fonna Kitabu yiren kui naxan yi Alaa fe kolonna mayitama a yamaan na. Kitabun yireni ito fan Alaa fe kolonna mayitama Yesu a kiraan xɔn. Yaki fe kolonna nan ma fe singe falama fa fala a a kelixi Ala nan ma e nun muxun lan a Ala maxɔdin a ma denkeleyani (1.2-8). Na na dangu, falane xunna tixi yi-igelitɔyaan nun nafulu kanyaana nan ma, e nun tantan feene nun mantɔrɔne e nun dina kɛndɛna, naxan lan a xa wali fajine kɛ (1.9-27). Yaki mɔn a falama a e nama muxune rafisa e bode xa lan e yii seene ma (2.1-13). Na danguxina a yi fa a fala kɛnden ma, denkeleyaan nun kɛwanle tagiin kii naxan yi (2.14-26). A yi a fala a yɛtɛ suxun xɔdɔxɔ lɛnna nun fala xuiin mabinni. (3.1-12). Na danguxina, a fa fe kolon kɛndɛna fe ma (3.13-18). A yi na muxune maxadi naxanye yɛngɛn nakelima e nun naxanye findixi dunuɗa muxune xɔyine ra, a yi falan ti nafulu kanne xili ma naxanye ɗaxu e walikɛne ra (4.1-5.6). Falan napandeni, a yi a fala a muxune xa diɗa, e Ala maxandi waxatin birin yi, e yi e bode mali denkeleyani (5.7-20).

Kitabun yireni ito kankanma falan

naxan ma naxan sebɛxi denkeleya muxune ma a fixa: I nama la Yesu a fe Xibaru Fajin na i xaxili gbansanni tun, fɔ denkeleyaan xa lu i kɛwanle yi, bayo xa “denkeleyaan naxan mi findi kɛwanle ra, na faxaxi na a ra.” (2.26).

¹ N tan Yaki, Ala nun Marigi Yesu a Muxu Sugandixina walikɛna, n ni ito sebɛxi Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne nan ma naxanye xuyaxi ayi siyane tagi. N bata ɛ xɔntɔn.

Denkeleyaan nun fe kolonna

² Ngaxakedenne, mantɔrɔn sifa wuyaxi na ɛ li, ɛ xa na yate sɛwan defexin na, ³ bayo ɛ a kolon, ɛ denkeleyaan na tɔrɔyane raxan, na a ligama nɛn ɛ tunnafanna sɔtɔ. ⁴ Koni fɔ tunnafanna xa wali kamalixin nan kɛ, alogo ɛ xa kamali ɛ yi dɛfe. Sese nama dasa ɛ ma. ⁵ Xa fe kolonna dasaxi ɛ tan nde ma, a xa a maxɔdin Ala ma, naxan muxune birin kima a fonisireyani, a mɔn mi na kanna yalagima. A soma nɛn a yii. ⁶ Koni a xa a maxɔdin denkeleyaan nin, a nama sike. Bayo naxan na sike, na luxi nɛn alo fɔxɔ igen walanna, foyen naxan nasigama, a a raxetɛ. ⁷ Na muxu sifan nama a miri fa fala a seen sɔtɛ Marigin yii nɛn. ⁸ Amasɔtɔ xaxili firin kanna nan na ra, a mi raxaraxi a feene yi.

Yiigelitɔɔn nun nafulu kanna fe

⁹ Denkeleya muxu yiigelitɔɔn xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a yite. ¹⁰ Nafulu kanna fan xa sɛwa amasɔtɔ Ala bata a ragodo, bayo nafulu kanna fe danguma nɛn alo sɛxɛ fuge fajina. ¹¹ Sogen na xɔlɔ, a wuyenna yi sɛxɛn xara, a ɗingine yi lisi a ra, a fugene yi yolon, a tofanna yi dangu. Nafulu kanna fan ma binyen lɔma ayi na kii nin a nɛma a feene rawalima.

Maratantan feene

¹² Sɛwan na kanna xa naxan a tunnafanma tɔrɔni, amasɔtɔ Ala na yelin a kɛɗaan fɛsɛfɛsɛ, a nii rakisin taxamaseri kɔmɔtin soma nɛn a xun na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na. ¹³ Naxan na bira tantan feni waxatin naxan yi, na kanna nama a fala, a naxa, “Ala nan n natantanma.” Amasɔtɔ Ala mi ratantanɗɛ fe ɗaxini, a fan mi muxɛ ratantanma.

¹⁴ Koni muxun birin tantanma a yɛtɛna

kunfa feene nan xɔn ma naxanye a maban-dunma, e yi a kɛnɛn. ¹⁵ Na xanbi ra, kunfa ɲaxin sa findima yulubin nan na. Yulubin na kɔxɔ waxatin naxan yi, a ɲanma sayaan nan ma.

¹⁶ Ngaxakeden xanuntenne, ε nama ε yete mayenden. ¹⁷ Kise faɲin birin, fe mi naxan na, na fataxi kore xɔnna nan na, keli Fafe Ala yii naxan kore xɔnna yanban seene daxi. A mi maxetema alo nininna! ¹⁸ A bata a ragidi a en xa balo a ɲɔndi falan xɔn ma alogo en xa findi a dali fisaman-tenne ra.

Fe mɛɛn nun a ligana

¹⁹ Ngaxakeden xanuntenne, ε xa a kolon, fa fala muxun birin xa mafura falan name, koni ε nama mafura falan tiye. E nama xɔlɔ sinma. ²⁰ Amasɔtɔ muxu xɔlɔxin mi fe Alaa tinxinyaan na. ²¹ Nayi, ε xa fe xɔsixin birin yiba e nun fe ɲaxin naxanye waraxi ayi. E yi na falan suxu limaniyani, a naxan saxi ε bɔɲeni, naxan nɔɛ ε niin nakise.

²² E nama ε tuli mati Alaa falan na tun, ε yi ε yete mayenden, fɔ ε xa a liga nɛn. ²³ Amasɔtɔ naxan a tuli matima Alaa falan na, a mi a liga, na luxi nɛn alo muxun naxan a yete matoma kiken, ²⁴ a na yelin a yete matoɛ, a siga, a ɲinan a yetagin kiin xɔn sa! ²⁵ Koni naxan na sariya kamalixin tilinna fɛsɛfɛsɛ, sariyan naxan muxun xɔrɔyama, a lu a fari, a mi a tuli mati a ra tun a yi ɲinan a xɔn, koni a yi a liga, na kanna sɛwan sɔtɔma nɛn a kɛwanla xɔn.

²⁶ Xa muxuna nde a yete yatɛxi dina muxun na, koni a mi a lɛnna mara, a bata a yete mayenden, a dinan findima fe fuun nan na. ²⁷ Dinan naxan sariyan, fe mi naxan na Fafe Ala yeɛ ra yi, na ni ito ra: E ɲɔxɔ lu kiridine nun kaɲa gilene xɔn e tɔrɔne yi. E yi ε yete ratanga dunuɲa fe xɔsixin ma.

2

E nama muxune rafisa e bode xa

¹ Ngaxakedenne, ε to denkeleyaxi en Marigin binyen kanna Yesu ma, Alaa Muxu Sugandixina, ε nama muxune rafisa e bode xa. ² Xa muxuna nde so ε malanni xɛmaan yisolarasoon soxi a yiin na, doma faɲin nagodoxi a ma, na xanbi ra yiigelitɔn fan yi so, dunkobine ragodoxi a ma, ³ ε yi

ε yengi dɔxɔ dugi faɲin kanna xɔn, ε yi a fala a xa, ε naxa, “Fa i magodo gbɛde faɲini,” koni ε a fala yiigelitɔn ma fa fala “Ti mɛnni,” hanma “Dɔxɔ n sanna dɛxɔn ma bɔxɔni,” ⁴ xa ε na liga, ε mi muxune rafisaxi e bode xa ba? E mi tagi rabaan xan tima ε miriya ɲaxine yi nayi ba?

⁵ Ngaxakeden xanuntenne, ε tuli mati. Ala mi yiigelitɔne xan sugandi dunuɲa yi, alogo e denkeleyaan xa findi e bannayaan na, e yi mangayaan sɔtɔ e kɛɛn na, Ala bata a xanu muxune tuli sa naxan na? ⁶ Koni ε tan yiigelitɔne rafeyama! Nafulu kanne xa mi ε rawalima ba, e yi ε xali kitisadeni? ⁷ Ne xa mi ε kanna xili faɲin kalama ba?

⁸ Xa ε Manga Alaa sariyan nakamalima yati, naxan Kitabun kui, ε bata fe faɲin liga nayi, a naxa, “I adamadi boden xanu alo i yetɛna.” ⁹ Koni xa ε muxune rafisa e bode xa, nayi ε bata yulubin liga. Na ma, sariyan fan ε sɔnna yitama ε ra nɛn bayo ε mi a suxi. ¹⁰ Bayo xa muxun sariyan birin suxu, a yi keden peen kala, a bata e birin kala na yi. ¹¹ Bayo naxan a falaxi fa fala i nama yalunyaan liga, na nan mɔn a falaxi, a i nama faxan ti. Nayi, xa i mi yalunyaan liga koni i muxun faxa, i bata findi sariya kalan na na yi. ¹² E sigati kiin nun ε falati kiin xa lan na sariyan ma naxan xɔrɔyaan fima bayo ε makitima na nan xɔn. ¹³ Amasɔtɔ Ala kininkinintarene makitima kininkinintareyaan nin. Anu, kininkininna nan kitin nɔma.

Denkeleyaan nun kɛwanle fe

¹⁴ Ngaxakedenne, tɔnɔn mundun na ra xa muxuna nde a fala a denkeleyaxi, xa a kɛwanle mi a yitama? Na denkeleyana a rakise ba? ¹⁵ A luxi nɛn alo marabenna nɛma ngaxakedenne nde ma, xɛmɛna hanma ɲaxanla, a balon mi a yii. ¹⁶ Awa, xa ε tan nde a fala na nde ma, ε naxa, “E siga bɔɲɛ xunbenli. E sa ε maxara, ε yi lugo.” Xa ε mi e ki e fatin mako ma seene yi, na tɔnɔn nanse ra? ¹⁷ Denkeleyaan fan na kii nin, xa wali faɲi mi denkeleyani a faxaxin na ra na yi.

¹⁸ Koni muxuna nde a falama nɛn, a naxa, “Denkeleyana i tan yi, koni kɛwanle nan n tan yi.” N na a yabima nɛn, n naxa, i ya denkeleyaan yitama n na di, ba

i kewanle ra? N tan xa denkeleyaan yita i ra n kewanle xon. ¹⁹ E laxi a ra ba fa fala Ala keden peen na a ra? Na lanxi. Hali jinanne fan laxi na ra, e xuruxurun gaxuni. ²⁰ I tan xaxilitarena, i mi a kolon ba, fa fala kewali fapi mi denkeleyaan naxan yi, na neen fuu? ²¹ En benba Iburahima mi yate tinxin muxun na Ala yee ra yi a kewanle xan xon ba, a to a dii xemena Isiyaga ba saraxan na saraxa ganden fari? ²² I bata a to? A denkeleyaan nun a kewanle nan walixi e bode xon ma. A kewanla nan a denkeleyaan nakamalixi. ²³ Kitabuna falan nakamali na nin, a naxa, "Iburahima yi denkeleya Ala ma, Ala fan yi na yate tinxinna ra a xa."* Nanara, e yi a fala a ma fa fala "Ala xoyina." ²⁴ Awa, e bata a to, fa fala muxun natinxinma Ala yee ra yi a kewanle nan fan xon, a denkeleyaan gbansan mi a ra.

²⁵ Na kiini, hali yalunde jaxanla, Raxabi fan tinxin nen Ala yee ra yi a kewanle xon ma, a to Yahudiyane xerane yisuxu ki fapi, a yi kira gbete yita e ra.† ²⁶ Fati benden nun niin na fata, fatin bata faxesa na yi. Na kiini, denkeleyaan fan faxaxi na a ra xa kewanle mi a yi.

3

Lenna fe

¹ Ngaxakedenne, e wuyaxi nama findi karamoxone ra, amasoto e a kolon fa fala nxu tan karamoxone gbee kitin xodoxoma ayi nen bonne gbeen xa. ² En birin tantanma kii wuyaxi. Muxun naxan mi tantanma fala tideni mumε, muxu kamalixin nan na ra, a nae a yete xure nen. ³ A luxi nen alo en na karafen bira soon deen ma, a a xa en sagoon liga. Nayi, a gbindin birin birama na nan foxo ra. ⁴ Kunkin fan na kii nin. Hali a to gbo, foye gbeen mon a rasigama, koni se xurudin nan a matinxinma kunki ragiin sagoon ma. ⁵ Lenna fan na kii nin, a xurun fatin yirene ye koni a kanba fala gbeene nan tima. Teedin fan nae burun gbeen ganje nen. ⁶ Awa, lenna fan luxi nen alo teena. En fati yirene ye, tinxintareyaan birin en lenna nin. A tan nan muxun gbindin birin birama xosini,

alo a yi teen nan soma a dunupa yi gidin mumεen na! Na teen yeteen kelixi yahan-nama nin. ⁷ Adamadiine nae burunna suben sifane birin xure nen, xoline nun bubu seene nun yexene. ⁸ Koni muxu yo munma lenna xuru. Se jaxin nan a ra naxan mi raxaraxi. A rafexi dabarin nan na, muxu faxesa xinla ma. ⁹ En barikan birama en Marigin nun en Fafe Ala xa lenna nan na, en mon muxune dangama a ra Ala naxanye daxi a maligan na. ¹⁰ Barika biran nun dangan minima de kedenna nin. Ngaxakedenne, na mi daxa mumε! ¹¹ Ige bexin nun foxo igen nae mine tigin mundun kedenna? ¹² Ngaxakedenne, xode binla nae oliwi bogin namine nen ba? Manpa bogi binla nae xode bogin namine ba? Ige bexin mon mi sotoma foxo igen de.

Fe kolonna fata Ala ra

¹³ Xaxilimaan nun fekolonna nde ra e ye? A xa na mayita fata a sigati ki fapin na, e nun a kewanla naxanye fataxi limaniyaan nun xaxilimayaan na. ¹⁴ Koni xa xoxolonna nun yete yigboon nan e bojeni, e ba e yete mataxe, e nama wulen fala jondin fari. ¹⁵ Na xaxili sifan mi kelixi ariyanna xan yi. Na fataxi dunupa nun fati benden nun Yinna Manga Setana nan na. ¹⁶ Amasoto xoxolonyaan nun yete yigboon denaxan yi, fe yibasanna nun fe jaxin sifan birin nan menni. ¹⁷ Koni fe kolonna naxan sa kelixi ariyanna yi, a singen naxan na, a sarijan, a mon boje xunbenla fima, a dijaxi, a mafan mi raxolo, a lugoxi kininkininna nun kewali fapin nan na. A mi muxune rafisama e bode xa. A mi nafigiyaan ligama. ¹⁸ Fe yitonna naxanye walima boje xunbenli, ne tinxinna nan sotoma.

4

E xuru Ala ma

¹ Yengene nun matandin naxanye e tagi, ne kelixi minen yi? Ne mi kelixi e rafan fe jaxine xan yi ba naxanye e fati benden nakunfama? ² Sena nde xonla e ma, koni e mi a sotoma. Nanara, e faxan tima, e mila, koni e mi nae a sote. E yengene so, e matandine ti. Se mi e yii bayo e mi Ala maxandima. ³ E na Ala xandi seen naxan

* 2:23: A mato Dunupa Folon 15.6 kui. † 2:25: Yosuwe 2.1-21

yi, ε mi a sɔtɔma, bayo ε Ala maxandi xunna kobi, amasɔtɔ ε yete rafan feene nan tun fɔxɔ ra. ⁴ E tan tinxintarene! E mi a kolon ba, fa fala a dunuɗa xanuntentyaan findixi Alaa fe xɔnnantentyaan nan na? Muxun naxan na a yete findi dunuɗa xɔyin na, na bata a yete findi Ala yaxun na. ⁵ E laxi a ra ba, a Kitabun falan tixi nen tun? A naxa, “Ala bata Niin naxan sa en yi, na rafan a ma han!”* ⁶ Koni Alaa hinanna luma fari se nen en xa, amasɔtɔ a mɔn a falaxi, a naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yete magodone ra.”† ⁷ Nanara, ε xuru Ala ma, ε ε kankan Yinna Manga Setana yee ra, a gima nen ε bun. ⁸ E maso Ala ra, a masoma ε ra nen. Yulubitɔne, ε ε yulubi yiine raxa. E tan nafigine, ε bɔɛne rasariɗan! ⁹ E nimisa ε hakene fe ra, ε sunu, ε wuga! E gelen xa maxete wugan na. E sewan yi findi nii yifɔren na. ¹⁰ E magodo Marigin xa, a ε yitema nen.

ε nama ε bode yalagi

¹¹ Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala. Muxu yo a ngaxakedenne mafala hanma a yi a yalagi, na kanna bata Alaa sariyan mafala, a yi a yalagi. Xa i sariyan yalagi, sariya suxu mi fa i ra nayi sɔnɔn, i to a yalagima. ¹² Sariyasa keden peen nun kitisa keden peen nan na, naxan nɔe marakisin nun halagin tiye. Koni i tan, nde i tan na, i to i adamadi boden yalagima?

I nama findi wasoden na

¹³ E tuli mati, ε tan naxanye a falama, ε naxa, “To hanma tila nxu sigama taana nde yi, nxu sa jeeen nadangu na, nxu sa yulayaan naba na, nxu tɔnɔna nde sɔtɔ.” ¹⁴ Anu, ε mi a kolon naxan ligama ε dunuɗa yi gidini tila! Amasɔtɔ ε luxi nen alo kundaan naxan godoma, a waxatidi ti, na xanbi ra a tunun. ¹⁵ A lanma nen ε xa ito nan fala, ε naxa, “Xa Marigin tin, nxu luma nxu nii ra nen, nxu feni ito liga hanma na.” ¹⁶ Koni iki ε wasoma, ε yete matɔxɔma. Na yete matɔxɔn sifan birin jaxu. ¹⁷ Nanara, xa muxun mi fe fajin liga, anu a kolon a lanma a xa naxan liga, na kanna bata yulubin sɔtɔ.

5

Nafulu kanna fe falana

¹ E tan nafulu kanne, ε tuli mati. E wuga, ε gbelegbele tɔɔyana fe ra naxan fama ε lideni. ² E nafunle bata kala. Xiine bata ε dugini don. ³ Xɔrinxɔrinna bata ε xemane nun gbeti gbananne suxu. Xɔrinxɔrinni ito findima nen sereyaan na ε xili ma. A yi ε fati benden don alo teeena, bayo ε nafunla malanxi waxati dɔnxen nin. ⁴ Walikεen naxanye ε xee ma seene xabaxi, ε mi naxanye saranna fixi, ε mi ne mawuga xuiin mema ε xili ma ba? Naxanye ε se xabaxine malanxi, ne wuga xuiin bata Marigin li, Senben Birin Kanna. ⁵ E bata lu dunuɗa yi jaxunna nun yete rafan feene yi. E bata ε yete rapaxun alo xuruse faxa daxine. ⁶ E bata tinxin muxune yalagi, ε yi e faxa, naxanye mi yi tixi ε kanke.

Dijan nun maxandina fe

⁷ Nanara, ngaxakedenne, ε dija han Marigin yi fa. E miri xee biina dijan ma, a a xeen mamema waxatin naxan yi, a yi a tɔnɔne sɔtɔ. A dijana nen han tule singene nun a rapanne yi fa. ⁸ E fan xa dija na kiini, ε yi ε wekile amasɔtɔ Marigin fa waxatin bata maso.

⁹ Ngaxakedenne, ε nama ε bode mafala, xanamu Ala ε makitima nen. Kitisaan famatɔn ni i ra. ¹⁰ Ngaxakedenne, nabiin naxanye falan ti Marigina fe yi, naxanye dija tɔrɔni, ne fe xa findi misaala ra ε xa. ¹¹ En na a falama ne ma nen a sewana e xa amasɔtɔ e e tunnafan nen. E bata Yuba a tunnafanna fe me, ε mɔn bata a me Marigin naxan liga a xa a rapanni. Amasɔtɔ kininkininna nun fanna kanna nan Marigin na.

¹² Ngaxakedenne, na birin yi, ε nama ε kɔlɔ ariyanna yi hanma dunuɗa bɔxɔ xɔnna hanma sese. Koni i ya “ɔn” xa findi ɔnna ra, i ya “en-en,” na yi findi en-en na ra alogo i nama bira Alaa kitini.

¹³ Tɔrɔ muxuna nde ε ye ba? Na kanna xa Ala maxandi. Muxuna nde sewaxi ε ye ba? Na kanna xa betin ba. ¹⁴ Furetona nde ε ye ba? A xa denkeleya yamaan fonne xili, e yi Ala maxandi a xa, e a masusan turen na Marigin xinli. ¹⁵ Ala maxandina denkeleyani, na furetoni yalanma nen.

* 4:5: Ala waxi a xɔn ma nen, a niin naxan saxi muxune yi, e nama na sa se gbete sagoni, e yi na seen batu. † 4:6: Sandane 3.34

Marigin fureṭṭon nakelima nen. Xa a bata yulubin naxanye liga, Ala a mafeluma nen ne ra. ¹⁶ Nanara, ε ti ε yulubine ra ε bode xa, ε yi Ala maxandi ε bode xa, alogo ε xa yiyalan. Tinxin muxuna Ala maxandin senben gbo, a feene gasama. ¹⁷ Adamadiin nan yi Nabi Eli ra alo en tan. A yi Ala maxandi han, a tulen nama fa. Tulen mi fa yamanani han ɲεε saxan e nun a tagi. ¹⁸ A mɔn yi Ala maxandi, tulen yi fa, bogi seene yi bogi.*

¹⁹ Ngaxakedenne, xa muxuna nde a me ɲɔndin na ε ye, muxu gbete yi a raxete ɲɔndin kiraan xɔn, ²⁰ ε xa a kolon a muxun naxan yulubi kanna bama a tantanna kiraan xɔn, na bata a niin nakisi faxan ma, a yulubi wuyaxi xafarin sɔtɔ.

* **5:18:** Na feen seɓɓxi Mangane Singen 17.1 kui.

Piyeri a Kedi Singena Piyeri Alaa Falan Kedi Singena

Piyeri a kedi singen seɓe denkeleya muxune nan ma naxanye yi xuyaxi ayi yamana suulunne ma naxanye yi Asi xurin yamanan kɔmɛn fɔxɔn nun sogeteden binna. To, Asi xurin yamanan xili nɛn “Turiki,” Arabune bɔxɔni. Piyeri a seɓexi e ma Romi taan nin a denaxan xili saxi a “Babilɔn” (sora 5.13). A feen naxanye falama lan e ma, ne a yitama nɛn a e yi tɔrɔxi, fe wuyaxi yi sama e xun ma. Nanara, xeraan katama a xa e senɓe so, e la Alaa Muxu Sugandixin na, hali e to tɔrɔni.

Xa a bata fala kedini ito xaran muxune xa a e xa lu denkeleyani hali e tɔrɔxi, a gbengbenna, na rakelixi e sereyaan nan ma fe ma e lan e xa naxan ba dunuɓa yi. Fɔ e dunuɓa yi gidin birin nun e sigati kiin birin xa “Alaa wanle nun binyen nan mayita” (2.9), alogo denkeleyatarene xa “e fe fajine kolon e yi Ala tantun a na fa lɔxɔ naxan yi.” (2.12)

¹ N tan Piyeri, Yesu Alaa Muxu Sugandixin xerana, n tan nan ito seɓema Alaa muxu sugandixine ma, naxanye xuyaxi ayi xɔneyani Pontu nun Galati nun Kapadose nun Asi nun Bitini yamanane yi. ² E sugandixi nɛn alo Fafe Ala xaxinla yi a ma kii naxan yi nun. A bata e rasarijan a Nii Sarijanxin barakani alogo e xa xuru a Muxu Sugandixin Yesu ma, a wunla yi xuya e ma e rasarijandeni. Ala xa hinanna nun bɔɓe xunbenla fi e ma han!

Habadan yigina

³ En barikan bira Alaa Muxu Sugandixin en Marigi Yesu Fafe Ala xa. A bata a liga a kininkinin gbeenɛ, en yi xɛɛ, en yi bari a nɛnɛn na, en so nii rakisɛn yigini Yesu a Muxu Sugandixin nakenla xɔn sayani. ⁴ Keen naxan mi kalama, a mi xɔrinxɔrinma, a mi lɔma ayi, na nan nama-raxi e xa ariyanna yi, ⁵ e tan naxanye kantaxi a senɓeni denkeleyaan xɔn alogo e xa

kisin sɔtɔ, naxan minima kenɛnni waxati rananne yi.

⁶ Na ma, e seɓa, hali e to tɔrɔxi e bunba feen sifan birin yi waxatidini ito yi ⁷ alogo e denkeleyaan xa rasensɛn. Hali xɛmaan naxan nɔe kale, na raxulunma tɛɛn nan na, a rasensɛn. Nayi, e denkeleyaan naxan tɔnɔn gbo xɛmaan xa, na fan lan a rasensɛn bunbaan xɔn, e yi tantunna nun binyen nun xunna kenla sɔtɔ Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini waxatini kenɛnni. ⁸ E munma Marigin to singen koni e a xanuxi. E mi a toma iki, koni e denkeleyaxi a ma, e lu seɓa gbeenɛ naxan mi nɔe yeɓe. ⁹ Amasɔtɔ e e denkeleyaan xunna sɔtɔma nɛn, naxan findixi e niin kisi feen na.

¹⁰ Nabiin naxanye hinanna fe fala, naxan yi ragidixi e ma, naxan findixi kisi feen na, na findi nɛn ne fe ye fenna nun fe fɛsɛfɛsɛ xunna ra. ¹¹ E yi katama waxatine nun taxamasenne kolon feen na Yesu a Nii Sarijanxin yi naxanye makenɛnma e xa, a to yi e yi, a yi Alaa Muxu Sugandixina tɔrɔn nun a binye famatɔna fe fala benun a waxatin xa a li. ¹² Ala a makenɛn nɛn nabine xa, a e mi yi walima e yete xa koni e tan, e to yi feene falama e naxanye fe mexi na muxune ra naxanye Yesu a fe Xibaru Fajin nali e ma Nii Sarijanxin barakani naxan kelixi ariyanna yi. Hali malekane fan kunfahi na feen fɛsɛfɛsɛ feni.

En lu Alaa Nii Sarijanxini

¹³ Nanara, e xaxinli tɔn wanla fe ra, e yete suxu, e yi e yigi sa na hinanni e naxan sɔtɔma Yesu Alaa Muxu Sugandixin mini lɔxɔni kenɛnni. ¹⁴ E lu alo Alaa dii xuruxine, e nama tin luyɛ e kunfa jaxine yi, e yi naxanye yi nun e to yi xaxilitareyani. ¹⁵ Koni Ala sarijanxi to e xilixi, e fan xa sarijan e keɓanle birin yi alo a tan. ¹⁶ Amasɔtɔ a seɓexi, “E xa sarijan, amasɔtɔ n tan sarijan.”*

¹⁷ E to e Fafe Ala maxandima, naxan muxune birin keɓanle makitima kii kedenni, e lu alo xɔɓene dunuɓani ito yi waxatidi, e gaxu Ala yeɛ ra. ¹⁸ E a kolon a e mi xunbaxi e fafane namun fe fuune ma se kala daxine xan na alo gbetina hanma xɛmana, ¹⁹ koni e xunbaxi Alaa Muxu Sugandixin wuli fisamantenna nan

* 1:16: Saraxaraline 19.2

xɔn, naxan baxi saraxan na alo yexɛɛ diina, fe mi naxan na. ²⁰ Ala bata yi na sugandi benun dunuɲa xa da, a yi a ramini kenenni ε tan ma fe ra waxati dɔnxɛni itoe yi. ²¹ E denkeleyaxi Ala ma a tan nan baraka yi, Ala naxan a rakelixi sayani, a binyen fi na ma, alogo ε denkeleyaan nun yigin xa lu Ala yi.

²² Bayo ε bata ε yete niin nasariɲan ɲɔndi suxun xɔn ma, ε yi xanuntenya kenden sɔtɔ ε ngaxakedenne xa, nayi, ε bode xanu ε senben birin na sariɲanni. ²³ Amasɔtɔ ε bata xete, ε mɔn yi bari a nenɛn na, naxan mi fata adamadiin na naxan faxama, koni fata Alaa falan na naxan niima, a luma habadan. ²⁴ Bayo a seɓɛxi Kitabuni, a naxa, “Adamadiine birin luxi nen alo seɛɛna, e binyen birin yi lu alo se fugena. Seɛɛne xarama nen, e fugene yi yolon.

²⁵ Koni Marigina falan luma nen habadan.”† Na falan findixi Yesu a fe Xibaru Fajin nan na naxan nalixi ε ma.

2

Yama sariɲanxina

¹ Na ma, ε ba fe ɲaxin sifan birin ma e nun yanfantenyaan nun nafiɲiyaan nun milɛn nun fala ɲaxin birin. ² Niin balo kenden xɔnla xa ε suxu alo xipe xɔnla dii futen suxuma kii naxan yi, alogo ε fan xa sabati ε kisi feni a xɔn, ³ ε to bata a mato, ε yi a kolon a Marigin fan.*

⁴ E maso a ra, naxan findixi siimaya gemɛn na, adamadiine e mexi naxan na, koni Ala naxan sugandixi, a mɔn yi a xunna keli. ⁵ E tan fan bata findi Alaa banxin ti seene ra alo gemɛ niiramane, ε yi findi saraxarali yama sariɲanxin na, ε yi siimaya saraxane ba Ala tinxi naxanye ra fata a Muxu Sugandixin Yesu ra. ⁶ Amasɔtɔ Kitabuni ito nan falaxi, a naxa, “N bata gemɛna nde dɔxɔ Siyon taani alo banxin tongon gemɛ fajin yebaxina. Naxan na denkeleya a ma, yagin mi na kanna liye.”†

⁷ Gemɛni ito xunna kenla ε tan denkeleya muxune nan xa, koni Kitabun yireni ito nan lanxi denkeleyatarene tan ma, a naxa, “Banxi tiine e me gemɛn naxan na, na bata findi banxi gemɛ fisamantenna ra.”

⁸ A mɔn seɓɛxi Kitabun kui, a naxa, “Yamana e sanna radinma gemɛn naxan na, a findi e rabira gemɛn na.”‡

E e dinma a ra nen amasɔtɔ e mi tinxi falan suxe, anu na nan yi ragidixi e ma.

⁹ Koni ε tan bata findi yama sugandixin na. Mangane nun saraxaraline nan ε tan na, siya sariɲanxina, Ala gbeen yamaan naxan na, alogo ε xa a wali fajin gbeene fe rali, a tan naxan ε xilixi, a yi ε ba dimini, siga a kabanako kenɛnyani. ¹⁰ A fɔlɔni, Alaa yama mi yi ε ra nun koni iki, ε bata findi a yamaan na. E tan naxan mi yi Alaa kininkininna sɔtɔxi, koni iki, ε bata a kininkininna sɔtɔ.

Denkeleya muxune xa xuru

¹¹ Nba, ngaxakedenne, ε tan naxanye luxi alo xɔɲene nun sigatine dunuɲa yi, n na ε mafanma, ε yete suxu fati bendɛn kunfa feene ma naxanye ε niin yengɛma. ¹² E kewanle xa fanɲe ayi nen denkeleyatarene ye, alogo, e na ε mafala fe ɲaxi rabaan na, e xa ε kɛwali fajine to, e yi Ala binya a fa lɔxɔni.

¹³ E xuru adamadiyaan mangayane birin bun Marigina fe ra, a na findi manga gbeen na ¹⁴ hanma yamana kanne, a naxanye rasigaxi wali kobine sarandeni fe ɲaxi rabane ra, e yi fe fajin rabane tantun e wali fajine ra. ¹⁵ Amasɔtɔ Ala sagoon na a ra, a ε fe fajin rabaan xa xaxilitarene radundun e xaxilitareyani. ¹⁶ E findi muxu xɔɔyaxine ra, koni ε nama ε xɔɔyaan findi fe ɲaxin luxun seen na, ε findi Alaa konyi fajine ra. ¹⁷ E muxun birin binya, ε yi ε denkeleya muxun bonne xanu, ε yi gaxu Ala yeɛ ra, ε yamana kanna binya.

Yesu a tɔɔne misaala

¹⁸ Walikene, ε xuru ε kuntigine ma, ε yi kuntigi ɲaxine binya feen birin yi alo a fajine nun a diɲaxine. ¹⁹ Amasɔtɔ, na findixi fe fajin nan na, xa muxun limaniya

† 1:25: Esayi 40.6-8 * 2:3: Yaburin 34.9 † 2:6: Esayi 28.16 ‡ 2:8: A mato Yaburin 118.22 nun Esayi 8.14 kui.

ƙaxankatan bun ma Ala kolonna fe ra, a a li na ƙaxankatan mi lanxi a ƙewanle ma. ²⁰ Koni na finde binyen na ε xa di, xa ε ƙaxankata ε kala tixine fe ra, ε yi limaniya? Anu, xa ε tɔrɔ ε ƙewali faɗine fe ra, ε yi limaniya, fe faɗin nan na ra Ala yee ra yi. ²¹ Ala ε xilixi na nan ma, bayo Alaa Muxu Sugandixin yeteen tɔrɔ nen ε xa, a yi misaala lu ε yii alogo ε xa bira a fɔxɔ ra. ²² Kitabun naxa, “A mi yulubi yo liga, a mi yanfa fala yo ti.”§

²³ E a konbi waxatin naxan yi, a tan mi konbi ti. A tɔrɔ waxatin naxan yi, a mi xape e ma koni a a yete lu kitisa tinxinxina Ala nan yii.

²⁴ Yesu yeteen bata en yulubine goronna tongo a fati bendeni, a to gbangban wudin ma, alogo en xa lu alo faxa muxune yulubine mabinni, en yi lu en nii ra tinxinni. E kendeyaan sɔtɔxi a maxɔlɔne nan xɔn. ²⁵ E yi luxi nen alo yeteen naxanye lɔxi ayi, koni iki ε mɔn bata xete xuruse rabaan fema naxan ε niin kantanma.

3

Naxanle nun e xemene fe

¹ E tan ƙaxanle, ε xuru ε xemene ma, alogo xa e tan ndee mi laxi Alaa falan na, e xa findi denkeleya muxune ra, fata e ƙaxanle sigati kiin na, hali ba falan na, ² e na fa ε sigati kiin nakɔrɔsi waxatin naxan yi ε sariɗanna nun binyen naxan yi. ³ E marayabun nama fata ε maxidi kii yo ra, alo ε yi ε xunna denbe, hanma ε yi xemaan so hanma ε yi dugi de xɔdexene so, ⁴ koni ε bɔɗe yi feen xa faɗɗe ayi naxan luxunxi, a mi forima, a xa findi nii limaniyaxin nun nii sabarixin nan na, Ala naxan yatema han! ⁵ Na nan yi findixi a fɔlɔn ƙaxalan sariɗanxine rayabu seen na, naxanye yi e yigi saxi Ala yi. E yi xuruxi e xemene ma ⁶ alo Iburahimaa ƙaxanla Saran yi xuruxi a ma kii naxan yi, a yi a xilima nen, a naxa, “N kannu.” Na dii temene nan ε ra, xa ε fe faɗin liga, ε mi gaxun sese yee ra.

⁷ E fan xemene na kii nin, ε a liga xaxinla ra ε nun ε ƙaxanla nema ε dunuɗa yi gidin ligama ε bode xɔn ma, ε yi e binya e fati benden senben to mi ε gbeen lixi, bayo ε nun

ne birin nii rakisin hinanna sɔtɔma ε keen na nen. Na ma, sese mi ε Ala maxandini kale.

Tɔrɔn tinxinni

⁸ Nba, ε birin xa lu xaxili kedenni, ε kininkinin, ε yi ε bode xanu ngaxake-denyani, ε fan ε bode ra, ε yete magodo. ⁹ E nama fe ƙaxin ɗɔxɔ fe ƙaxin na, ε yi konbin ɗɔxɔ konbin na, koni ε xa duban ti, amasɔtɔ Ala ε xilixi na nan ma alogo ε xa barakan sɔtɔ ε keen na. ¹⁰ Bayo Kitabun naxa, “Siimayaan nafa naxan ma, naxan waxi siimaya faɗin xɔn, na kannu xa a lenna suxu fala ƙaxine ma, a deen suxu wulen ma.

¹¹ A yi a xun xanbi so fe ƙaxini, a fe faɗin liga.

A bɔɗe xunbenla fen, a bira a fɔxɔ ra.

¹² Marigin yeen tinxin muxune ra, a tuli matixi e maxandi xuiin na. Koni Marigin xun xanbi soxi fe ƙaxi rabane yi.”*

¹³ Xa fe faɗin kunfana ε yi, nde nɔe fe ƙaxin lige ε ra? ¹⁴ Koni hali ε tɔrɔ ε wali faɗine fe ra, sewan nan na ra ε xa. E gaxu naxan yee ra, ε nama gaxu na yee ra, ε nama kuisan. ¹⁵ Koni ε Alaa Muxu Sugandixin binya ε Marigin na ε bɔɗeni. E lu yitɔnxi ε xun mafala feen na lan ε yigin ma, e na ε maxɔdin waxatin naxan yi. ¹⁶ Koni ε a liga limaniyaan nun binyeni. E bɔɗen xa sariɗan waxatin birin alogo ε nema wali faɗine kema Alaa Muxu Sugandixina fe ra, muxun naxanye ε mafalama, ne xa yagi e falane ra. ¹⁷ Amasɔtɔ xa Ala sagoon na a ra, a fisa muxun yi tɔrɔ fe faɗin nabadeni benun a xa tɔrɔ a ƙaxin nabadeni. ¹⁸ Bayo Alaa Muxu Sugandixin faxa nen en yulubine fe ra sanɗa ma keden han habadan, a tan tinxin muxuna tinxintarene xa, alogo a xa fa ε ra Ala ma. A faxa nen fati bendeni, koni Alaa Nii Sariɗanxin yi a niin naxete a yi. ¹⁹ Na Nii Sariɗanxin xɔn, a yi siga kawandi badeni niin kasorasane xa, ²⁰ naxanye bata yi murute Ala ma a fɔlɔni, Ala yi Nuhan legedenma a diɗani, a yi kunkin nafalama waxatin naxan yi. Muxu dando nan tun kisi igen ma na kui, muxu solomasexe gbansan. ²¹ Na igen

findixi marafuun misaala nan na igeni ε tubi xinla ma naxan ε fan nakisima iki. A mi findixi fati benden xosine ba seen xan na, koni de xui tongona Ala xa xaxili sarijanxini. Na marafuun nan ε rakisima iki Yesu, Alaa Muxu Sugandixin nakenla xon sayani, ²² naxan sigaxi ariyanna yi, a dɔxɔ Ala yiifanna ma malekane nun nɔyane nun senbe kanne birin xun na.

4

Dununa yi gidi nenena fe

¹ Nanara, Alaa Muxu Sugandixin to tɔrɔxi a fati bendeni, ε fan xa ε yiton na xaxili kedenni, amasɔtɔ naxan bata tɔrɔ fati bendeni, na nun yulubin bata fata. ² Na kanna mi fa a siimayaan ligama adamadiine kunfa feene xon fɔ Ala sagona. ³ Amasɔtɔ ε bata yi bu denkeleyatarene rafan feene ligε waxati danguxini, ε yi ε sɔbe so haramu feene nun kunfa jaxine nun dɔlɔ minna nun haramu sumunne nun dɔlɔ min sumunne nun suxure batu xosixin ma. ⁴ Na ma, a bata findi e ratereɛna feen na ε to mi fa ε gima e fɔxɔ ra xaxilitare fe tilinxi wuyaxini itoe yi, e yi ε rayelefu. ⁵ Koni e e dentegema nen Ala xa na feen ma, naxan yitonxi faxa muxune nun niirama mane makiti feen na. ⁶ Nanara, Alaa falan Xibaru Fajin nali nen hali faxa muxune ma, alogo hali e fati bendena feene to bata yelin makite alo adamadiine birin, e xa lu nii rakisini Ala xon ma a Nii Sarijanxin barakani.

En xa Ala kiseene rawali ki fajni

⁷ Feene birin najanna bata maso. Nayi, ε a liga xaxinla ra, ε yi ε yete suxu alogo ε xa nɔ Ala maxande. ⁸ Na birin yi, ε sɔbe so xanuntenyaan ma ε bode xa, amasɔtɔ xanuntenyaan nan yulubi wuyaxi janma.* ⁹ E bode yigiya hali ε mi ε mawuga. ¹⁰ Ala kiseen naxan fixi ε keden kedenna birin ma, ε bode mali na ra. Nayi, ε findima nen Alaa walike fajine ra naxanye a hinanna sifane birin nawalima. ¹¹ Xa naxan falan tongo, na xa falan ti alo a Alaa falane nan yete tima. Xa muxuna nde walima bonne xa, a xa wali alo Ala a kixi senbeni kii naxan yi, alogo binyen xa fi Ala ma feen birin yi

a Muxu Sugandixin Yesu barakani. Binyen nun senben xa fi a tan nan ma habadan han habadan. Amina.

Tɔrona Yesu xon

¹² Ngaxakedenne, ε tɔrɔ xɔdɛxen nama ε ratereɛna naxan ε lima ε mato feen na, alo fe daxatarena nde na ε li. ¹³ Koni xa ε nun Alaa Muxu Sugandixin tɔrɔ ε bode xon, ε xa sewa na ra han, alogo a binyen na mini kenenni ε sewan xa gbo ayi. ¹⁴ Xa e ε konbi Alaa Muxu Sugandixin xinla fe ra, sewana ε xa nayi, amasɔtɔ Alaa Nii Sarijanxi binyaxina ε yi. ¹⁵ Anu, ε tan nde yo nama tɔrɔ bayo ε bata findi muxu faxan na hanma mujadana, hanma fejaxi rabana, hanma nafigina. ¹⁶ Koni xa ε tɔrɔ bayo Yesu mantonne nan ε ra, yagi mi na ra, fɔ ε Ala binya, bayo a xinla bata lu ε xun ma.

¹⁷ Amasɔtɔ kiti sa waxatin bata a li, a fɔlɔma Alaa yamaan nan ma. Anu, xa a fɔlɔma en tan nan ma, naxanye tondima Alaa falan Xibaru Fajin suxe ne tan najanna di? ¹⁸ “Xa tinxin muxun kisi raxɔlɔ, Ala kolontarene nun yulubi kanne tan luma di?”† ¹⁹ Nayi, naxanye tɔrɔma Ala sagoni, ne xa e yete lu e Dali Marigin yii naxan tinxin, e yi lu fe fajin ligε.

5

Fonne wanla yamani

¹ N xa denkeleya yamaan fonne fan nalimaniya ε ye amasɔtɔ n fan findixi yamaan fonna nde nan na alo e tan, e nun Alaa Muxu Sugandixina tɔron serena nde. Binyen naxan fama minideni kenenni, n fan na nde sɔtɔma nen. ² E yengi dɔxɔ Alaa xuruse kurun xon, a naxan taxuxi ε ra. E karahanxin nama e xun mato a ra de, koni jɛnige fajini Ala sagoni. E nama a liga yagitareya feene tɔnɔ sɔtɔn ma koni fɔ ε sɔbeni. ³ Naxanye taxuxi ε ra, ε nama nɔyaan liga ne xunna alo kuntigine, koni ε findi misaala ra kurun xa. ⁴ Xuruse Raba Kuntigin na mini kenenni waxatin naxan yi, ε man-gayaan taxamasenna kɔmɔtin sɔtɔma nen binyeni naxan mi kale mumε!

⁵ Banxulanne, ε fan xa xuru fonne ma. E birin xa yete magodon lu ε ma alo dugina

* 4:8: A mato Sandane 10.12 nun Yaki 5.20 kui. † 4:18: Sandane 11.31

ε nεma ε bode xɔn ma. Amasɔtɔ Kitabun naxa, “Ala wasodene yikalama e feene yi, koni a hinanma nen yetε magodone ra.”*

⁶ Ε ε magodo Ala senben bun, alogo a xa ε yite a waxɔn waxatini. ⁷ Ε ε xaminna feene birin lu a ma, amasɔtɔ a yengi ε xɔn.

⁸ Ε yetε suxu, ε lu ε yεε ra yi, amasɔtɔ ε yaxun Yinna Manga Setana sigan tima alo yatan naxan wurundunma. A muxune fenma a naxanye donma. ⁹ Ε kankan a yεε ra denkeleyani ken! Ε xa a kolon a na tɔrɔ sifane ε ngaxakedenne fan fari dunuɲa yiren birin yi. ¹⁰ Ε na tɔrɔ waxatina nde yi, Ala hinanna birin kannna naxan ε xilixi a habadan binyeni a Muxu Sugandixini, na yetεna ε rakelima nen, a yi ε senbe so, a ε maxɔdɔxɔ, ε mi mamaxe. ¹¹ Senben xa lu a tan nan xa habadan! Amina.

Fala raɲanna nun dubana

¹² Silasi, n naxan yate ngaxakeden tɔgɔndiyaxin na, na nan n malixi n keddi dungini ito sebe ε ma, alogo n xa ε ralimaniya, n yi sereyaan ba ε xa, a Alaa hinanna jɔndin nan ito ra, ε naxan yi ken! ¹³ Denkeleya yamaan naxan Babilɔn taani,[†] Ala naxanye sugandixi alo ε tan, ne ε xɔntɔnma. N ma dii xεmεn Maraka fan ε xɔntɔnma. ¹⁴ Ε bode xɔntɔn ngaxakedenya sunbuni.

Ala xa bɔɲε xunbenla fi ε birin ma ε tan naxanye a Muxu Sugandixini.

* **5:5:** Sandane 3.34 † **5:13:** Babilɔn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen “Romi Taana.” N ma dii xεmεn Maraka: na bunna neen Piyeri Maraka xanuxi alo a diina. Yanyina nde Piyeri nan Maraka xaranxi denkeleyaan ma.

Piyeri a Kedi Firindena Piyeri Alaa Falan Kedi Firindena

Kitabun yireni ito sebexi denkeleya muxune nan ma. A sebe xunna findixi muxune nan yenge fe ra naxanye dina fe xaranna tima naxan mi findixi Yesu a fe Xibaru Fajin kedenna ra. Na wule karamaxone bata yi basan denkeleya muxune ra Piyeri a waxatini.

Wule dinane rali muxune mi janje dunuja yi mumε. Nayi, kawandin naxan sebexi Piyeri a Kitabun firinden kui, na feene mon ligama to. A denkeleya muxune kawandima a e xa senbe so Marigina fe kolonni, alogo e nama e yete mayenden wule karamaxone tantan fala fuune xon.

¹ N tan Simon Piyeri Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikeen nun a xerana, n tan nan ito sebexi, siga ε ma, ε tan naxanye fan bata denkeleyaan soto naxan nun nxu gbee binyen lan ε naxan soto nxo Ala nun nxu rakisimana tinxinyaan xon ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina. ² Ala xa hinanna nun boje xunbenla fi ε ma, a gbo ayi Ala kolonna nun en Marigi Yesu kolonna xon ma.

Denkeleya muxune yugona

³ Ala senben naxan Yesu yi, na bata feren birin fi en ma alogo en xa en ma dunuja yi gidin naba Ala kolonni naxan en xilixi a binyen nun a fanni. ⁴ Na ma, a bata en tuli sa feene ra, naxanye xunnayerenna nun e gboyaan dangu a birin na, alogo ε xa ε yete soto xosi feene ra kunfan naxanye tima muxune ma dunujani ito yi, ε fan yi Ala kejaan soto. ⁵ Na ma, ε kata ε senben birin na, ε son fajin sa ε denkeleyaan fari, ε kolonna sa son fajin fari. ⁶ E yete suxun sa ε kolonna fari. E tunnafanna sa yete suxun fari. E Ala kolonna sa tunnafanna fari. ⁷ E ngaxakedenyaan marafanna sa Ala kolonna fari. E xanuntenyaan sa ngaxakedenyaan marafanna fari. ⁸ Xa kepani itoe lu ε yi, e yi sabati, e mi ε luye tunnaxolen nun walitareyani en Marigi Yesu kolonni

mumε, Alaa Muxu Sugandixina. ⁹ Koni xa ne mi muxun naxan yi, na kanna yeen mi feni gbema, a luma nen alo danxutona, a jinan fa fala a Ala bata a yulubi fonne xafari.

¹⁰ Nanara, ngaxakedenne, ε mon xa ε yixodoxo dangu iki ra Alaa xinla ratindeni e nun a ε sugandi naxan tixi, amasoto xa ε na liga, ε mi bire mumε! ¹¹ Nayi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin habadan mangayani so fere gbeen fima ε ma nen en Marigin nun en nakisimana.

¹² Na nan a ligaxi, n feni itoe rabirama ε ma waxatin birin, hali ε to e kolon, ε mon yi na jondi feen suxu ken ε naxan sotoxi.

¹³ N ma miriyani, fanni n na n niini fati bendeni, n lan n na feene rabira ε ma alogo ε xa lu ε yee ra yi. ¹⁴ Amasoto n na a kolon, n niin bamaton ni i ra fati bendeni, alo en Marigina Alaa Muxu Sugandixin Yesu yetena n nakolon kii naxan yi. ¹⁵ Nayi, n katama nen feren birin na, alogo n na faxa, feni itoe xa no rabire ε ma waxatin birin.

Piyeri bata yi Yesu a binyen to

¹⁶ Nba, Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixin fa feen senbeni, nxu mi muxune tali yitoxine xan falaxi ε xa lan na feene ma, bayo nxu tan yeteen nan a binyen toxi nxu yee ne ra. ¹⁷ Amasoto a xunnayerenna nun binyen sotoxi nen Fafe Ala yii, a to na xuiin me fata binye gbee yiren na, a naxa, "N nafen Dii Xemeni ito ra, a bata n kenen ki faji!"* ¹⁸ Nxu yeteen yi na fala xuiin me, sa keli kore, nxu yi a fema geya sarijanxin fari waxatin naxan yi.

¹⁹ Nxu laxi nabine fala tixine ra iki dangu waxati danguxine ra. E lan ε xa ε xaxili ti ne ra alo lenpun naxan degema dimini han kuye yi yiba, tagalan saren fan yi dege folo ε bojeni. ²⁰ Naxan dangu a birin na, ε na kolon, a Kitabun nabiya fala yo mi fataxi nabina fe yeba kiin na. ²¹ Amasoto nabiya fala yo mi yi kelima adamadiine sagoon ma, koni Alaa Nii Sarijanxin nan yi adamadiine malima, e yi falan ti fata Ala ra.

2

Wule karamaxone fe

* **1:17:** A mato Matiyu 17.1-5 nun Maraka 9.2-7 nun Luka 9.28-35 kui.

¹ Koni wule nabine yi yamaan ye a fəloni. A mən na kii nin to, wule karaməxəne fan ε ye iki. E wule xaranne rasoma ε tagi naxanye muxune halagima han e yi e mε e kanna ra naxan e xunbaxi. Ne halagin nan xilima e yetε ma xulεn! ² Muxu wuyaxi birama nən e haramu feene fəxə ra, na muxune yi a liga jəndi dinan kiraan yi rayelefu. ³ Karaməxəni itoe ε rawalima nən mayendenni e fala yitənxine xən e milani. Koni e makiti feen bata fəlo to mi na ra, e halagi feen mi fa buma.

⁴ Malekan naxanye yulubin liga a fəloni, Ala mi ne ratanga, koni a e rawoli ayi nən yahannama yi. E maraxi yəlonxəna ra dimini e kiti sa ləxən yeε ra. ⁵ Muxu singene dunuɲa yi, a mi ne fan natanga, a yi fufa gbeen nafa Ala kolontarene ma, koni a muxu solofere nan tun nakisi e nun Nuhan naxan yi tinxinyana fe kawandin bama.* ⁶ Ala mən Sodoma nun Gomora taane fan halagi nən tεen na, e findi xuben na. A yi e findi misaala ra Ala kolontarene xa, feen naxan fama ligadeni e ra.† ⁷ Ala mən Loti tinxin muxun xunba nən, naxan bəjε tərə na sariyatare kanne haramu feene fe ra. ⁸ Bayo na tinxin muxun to yi dəxi e tagi, a niin yi lu tərε ləxə yo ləxə e fe jaxine fe ra, a yi naxanye toma, a e mε. ⁹ Na feene birin nan a yitama fa fala Marigin nəε dina muxune xunbε nən maratantan feene yi, a yi tinxintarene mara jaxankatan yeε ra kiti sa ləxəni, ¹⁰ katarabi na muxune ma, naxanye biraxi fe xəsixine fəxə ra, e fati bəndən nafan feene, e yi murutε Marigina nəən bun.

Wule karaməxəni itoe wəkilexi, e wasoxi. E mi gaxuma binye kanne rayelefuε. ¹¹ Hali malekan naxanye sənben nun fangan gbo wule karaməxəni itoe xa, ne mi na sifane rayelefuma kitini Marigin yetagi. ¹² Koni muxuni itoe feene rayelefuma e mi naxanye kolon, e lu alo sube xaxilitare suxu dixin naxanye halagima. Na muxune halagima nən alo subene, ¹³ e tinxintareyaan birin yi saran e ra. A rafan e ma, e yi wasa e waxən fe kobine birin na yanyin na. E nεma e dεge ε fεma, yagin nun xunnagodon nan a ra, e sεwa e to ε

yanfama. ¹⁴ E yalunyaan fenma e yeεn na. E mi wasan yulubin na mumε! E fangatarene mabandunma. E darixi mile feene nan na. Dangatəne nan e ra. ¹⁵ E bata kira tinxinxin yiba, e yi bira Beyori a dii xεmε Balamı a kiraan fəxə ra tantanni naxan ma tinxintareyaan saranna yi rafan a ma. ¹⁶ Koni a sofanla naxan mi nəε falan tiye, na a muxu xuiin namini nən, a yi nabiin danna sa a xaxilitareya wanli.‡

¹⁷ Wule karaməxəni itoe luxi nən alo tigi yili raxarena, alo foyen kundaan naxan tuntunma kore, dimi tilinxi gbeen nan namaraxi e yeε ra. ¹⁸ E waso fala fuune tima, e yi muxune rakunfa fati bəndən nafan haramu feene xən, naxanye baxi e sətədeni muxu tantanxine ra. ¹⁹ E muxune tuli sama xərəyaan na, anu, e tan yetεen xəsi feene konyiyani. Amasətə sese muxun nə, a bata findi na konyin na. ²⁰ Xa e bata futuxulu dunuɲa xəsi feene ma en Marigin nun en nakisimaan Yesu Alaa Muxu Sugandixin kolon feen xən, e mən yi tin na feene yi e nə, e rapanna jaxuma ayi nən dangu e fəlon na. ²¹ Bayo a yi fisa nun na kanne nama tinxinyaan kiraan kolon, benun e xa a kolon e mən yi e xun xanbi so yamari sarijanxini e naxan sətəxi. ²² Naxan ligaxi e ra, na bata sandani itoe jəndin yita fa fala, “Baren xetεma a baxunna ma.”§ E nun “I nεen fa xəsən maxa tun, a mən bata sa a makutukutu boroni.”

3

Marigin fa ləxəna fe

¹ Ngaxakedenne, n ma kedin firinden ni ito ra, n bata naxan sεbε ε ma. N na e firinna sεbεxi ε ma nən alogo n xa feene rabira ε ma, ε yi xaxili sarijanxin sətə, ² alogo, nabi sarijanxine bata yi falan naxanye ti, ne xa rabira ε ma e nun en Marigin nun en nakisimana yamarine, xεrane naxanye rali ε ma. ³ E xa a kolon singen fa fala waxati rapanne yi, magele tiine fama nən ε mageledeni naxanye birama e kunfa fe jaxine fəxə ra. ⁴ E a falama nən, e naxa, “Yesu ε tuli sa a fa feen naxan na, na minen? Xabu en benbane faxa waxatin naxan yi feene birin mən kii kedenni keli dunuɲa

* **2:5:** A mato Dunuɲa Fəlon 6.1 han 7.24 kui. † **2:6:** A mato Dunuɲa Fəlon 19.24 kui. ‡ **2:16:** A mato Yatene 31.16 kui. § **2:22:** Sandane 26.11

da waxatin ma han to.” ⁵ Amasoto, e a rakelima a ma nen e jinan ito ra fa fala, to mi na ra Ala yi kore xonna da a fala xuiin na, a boxon ba igen na a lu igen tagi. ⁶ Na igen nan na waxatin dunuɓa birin halagi fufaan na.* ⁷ Koni to kore xonna nun boxo xonna ramaraxi teen nan xili yi na fala kedenna xon, kiti sa boxon nun Ala kolontarene halagin yee ra.

⁸ Koni, ngaxakedenne, e nama jinan fe kedenni ito xon ma, soqe kedenna luxi nen Marigin yee ra yi alo jee wuli kedenna, jee wuli kedenna fan alo soqe kedenna. ⁹ Marigin mi buma a tuli saan nakamali-deni, alo muxuna ndee a mirima kii naxan yi. Koni a diɓaxi e xa nen amasoto a mi waxi muxe xa halagi, koni fo muxune birin xa e xun xanbi so nen e hake ne yi.

¹⁰ Anu, Marigin fa boxona a lima nen, a muxune raterena alo mujadana. Na boxoni, kore xonna danguma nen halagi xui gbeen, a yi seene fan yi gan. Boxon nun a feene birin yi makenen kitin xili yi. ¹¹ Ne birin to halagima na kii nin, e lan e xa findi muxun sifan mundunye ra? E dunuɓa yi gidin xa sariɓan Ala kolonni, ¹² e yi gbeten Ala fa boxon na, e kewanle yi a faani fura, dunuɓa nun a yi seene halagima teen na boxon naxan yi. ¹³ Anu, Ala bata en tuli sa kore xori nen en nun boxo xori nen en na, tinxinyaan luma denaxan yi. En na nan mamema.†

¹⁴ Nanara, ngaxakedenne, e to na feen mamema, e feren birin naba alogo a xa e li fetareyaan nun sontareyani, boɓe xunbenla yi lu e nun Ala tagi. ¹⁵ E xa a kolon a en Marigina diɓan nan muxune rakisima alo en nafaan ngaxakedenna Poli a seɓexi e ma kii naxan yi fe kolonna xon Ala naxan fixi a ma. ¹⁶ A na nan seɓexi a kedine birin kui lan feni itoe ma. A kedine yirena ndee famu raxolo, xaxilitarene nun xarantarene yi ne bunne yifu, alo e Kitabun yire gbetene fan ligama kii naxan yi, e yi e yete rahalagi.

¹⁷ Nanara, ngaxakedenne, e tan to rakolonxi, e a liga e yeren ma, alogo sariyatare kanne tantanna nama e li, e yi bono e tide barakaxini. ¹⁸ Koni e lu sig e yeen na en Marigin nun en nakisimaan Yesu

Alaa Muxu Sugandixina hinanna nun a kolonni. Binyen xa fi a tan nan ma iki han habadan. Amina.

* 3:6: A mato Dunuɓa Folon 1.6-9 nun 7.11 kui. † 3:13: A mato Esayi 65.17 nun 66.22 kui.

Yoni a Kedi Singena Yoni Alaa Falan Kedi Singen Naxan Sebε

Kedi saxan nan xili saxi Yoni xun ma hali a xinla to mi sebexi e kui. Denkeleya yamaan singe ra muxune nan a falaxi na kiini, a yi findi namunna ra. A singen mi xibaru yo fixi en ma lan a sebε muxun ma, a mɔn mi a falaxi a sebexi naxanye ma. Kedini ito sebexi nen alogo a xaran muxune xa e senbe so, e xa lu Alaa yamani, nanara e lu xanuntenya kendeni. A mɔn sebexi alogo e xa e makuya wule dinane ra naxanye yi Yesu a fe Xibaru Fapini fuma.

Kitabun yireni ito fɔlɔni a sebε xunna nan yebama (1.1-4). A yi yamaan senbe so naxanye lan e lu Ala nun a Muxu Sugandixin Yesu xɔn, e nun lanna xa lu e tagi. Nayi, e lan nen e yi muxune sereyaan suxu naxanye Yesu to. Kitabun yireni ito sebε muxuna a xaran muxune senbe soma a e xa lu kenenni, bayo kenenna nan Ala ra. Na feen ma, e lan nen e xanuntenyaan yamarin suxu (1.5-2.17). Na xanbi ra, Kitabun sebε muxuna Yesu a dinan matandi muxune nan ma fe falama en xa, wule falan naxanye a falama a Marigin mi Yesu ra (2.18-29). Na xanbi ra, a mɔn yi Alaa diine kii kendɛn yita en na: E tinxinna, e mɔn e bode xanuxi kii naxan yi (3.1-24). A yelin xanbini tantanna nun jɔndin tagi rase (4.1-6), Kitabun yireni ito sebε muxun mɔn yi xεte xanuntenyana fe ma: Findi fena Ala gbeen na, i xanuntenyaan liga, bayo Ala nan xanuntenyaan na (4.7-21). A a falan napanma denkeleyaan senben nan ma, a mɔn yi a Kitabun fala xɔnne makenen (5.1-21).

Kitabun yireni ito denkeleyaan kii yetɛen nan yitama. A denkeleya muxune xaxinla nan yigboma, a yi e mali e xεte fe paxin fɔxɔ ra, a yi e senbe so Yesu yi, e nun a xanuntenyana lan bonne ma.

Habadan nii rakisin falana fe

¹ Siimaya falan naxan yi na nun xabu dunupa fɔlɔni, nxu bata na mε, nxu yi a to, nxu yi a yigbe, nxu bata nxu yiin din

a ra, nxu na nan ma fe ralima ε ma. ² Na siimayaan bata mini kenenni, nxu yi a to. Nxu na nan ma fe sere bama. Nxu yi habadan nii rakisina fe rali ε ma naxan yi Fafe Ala fema, naxan minixi kenenni nxu xa. ³ Nxu naxan mexi, nxu yi a to, nxu na nan ma fe falama ε fan xa, alogo ε xa sa nxu fari ngaxakedenyani, naxan Fafe Ala nun a Dii Xemena Yesu Alaa Muxu Sugandixini. ⁴ Nxu ito sebexi ε ma nen alogo en ma sewan xa dεfe.

Ala nan kenenna ra

⁵ Nxu falan naxan mexi Yesu ra, nxu na nan nalima ε ma fa fala kenenna nan Ala ra, dimi yo mi a yi! ⁶ Xa en na a fala a en ngaxakedenyaan ligama a tan xɔn ma, koni en sigan tima dimini, en bata wulen fala na yi. Nɔndin mi en kewanle yi. ⁷ Xa en sigan ti kenenni alo a tan yetɛen kenenni kii naxan yi, en bata lu en bode xɔn ngaxakedenyani nayi, Alaa diin Yesu wunla yi en saripan en yulubine birin ma.

⁸ Xa en na a fala fa fala yulubi mi en ma, en bata en yetε mayenden nayi, jɔndi mi en xa nayi! ⁹ Koni xa en na en ti en yulubin na, a tan lannayaan nabama nen, a tinxin, a en mafeluma nen en yulubine birin na, a yi en saripan tinxintareyaan birin ma. ¹⁰ Xa en na a fala fa fala en mi yulubi ligaxi, en bata Ala findi wule falan na nayi. Nayi, a falan mi en yi mumε!

2

Ala solona muxun nan Yesu ra

¹ N ma diine, n ni ito sebema ε ma nen alogo ε nama yulubin liga. Koni xa muxuna nde yulubin liga, Fafe Ala solona tiina en yii naxan findixi Alaa Muxu Sugandixin Yesu ra, Tinxindena. ² Amasɔto Yesu bata findi en yulubine xafari saraxan na. En tan gbansanna mi a ra, koni en nun dunupa muxune birin.

³ En na a kolonma ito nan xɔn a en bata Ala kolon, xa en bata a yamarine suxu. ⁴ Naxan na a fala, a naxa, “N bata Ala kolon” koni a mi a yamarine suxi, wule falan nan na kanna ra, jɔndi mi a tan yi. ⁵ Koni naxan Alaa falan suxuma, Alaa xanuntenyaan kamalixi na kanni. En na a kolonma na kii nin fa fala en na Ala yi:

6 Naxan na a fala a a tan Ala nin, fɔ na kanna xa sigan ti nɛn alo Yesu.

Yamari nɛnɛna fe

7 N xanuntenne, n mi yamari nɛnɛn xan seɓɛma ɛ ma fɔ a fonna naxan yi ɛ yii xabu a fɔlɔni. Yamari fonni ito, falan na a ra, ɛ bata yi naxan mɛ. 8 Anu, n yamari nɛnɛn seɓɛma ɛ ma, naxan jɔndin makɛnɛnxi fata Yesu ra e nun ɛ tan.* Amasɔtɔ dimin danguma. Jɔndin kɛnɛnna nan bata dɛgɛ fɔlɔ.

9 Muxun naxan a falama a a tan kɛnɛnna nin, koni a a ngaxakedenna rajaxuxi, na kanna mɔn dimini singen. 10 Naxan a ngaxakedenna xanuma, na kanna kɛnɛnna nin. Muxu ratantan fɛrɛ yo mi na kanni.

11 Koni naxan a ngaxakedenna rajaxuma, na kanna dimin nin, a sigan tima dimin nin. A mi a sigaden kolon amasɔtɔ dimin bata a yɛɛn danxu.

12 N ma diine,
n na a seɓɛma ɛ ma
fa fala ɛ bata mafelu ɛ yulubine ra Yesu
xinla fe ra.

13 Fafane, n na a seɓɛma ɛ ma
fa fala naxan yi na xabu a fɔlɔni,
ɛ bata na kolon.

Banxulanne, n na a seɓɛma ɛ ma
fa fala ɛ bata Fe Jaxin Kanna nɔ.

14 N ma diine, n na a seɓɛma ɛ ma
fa fala ɛ bata Fafe Ala kolon.

Fafane, n na a seɓɛma ɛ ma
fa fala naxan yi na nun

xabu a fɔlɔni, ɛ na kolon.

Banxulanne, n na a seɓɛma ɛ ma
fa fala, ɛ sɛnɓen gbo.

Alaa falana ɛ yi,

ɛ mɔn bata Fe Jaxin Kanna nɔ.

15 ɛ nama dunuɗa nun a yi seene xanu. Naxan na dunuɗa xanu, Fafe Alaa xanun-tenyaan mi na kanni. 16 Amasɔtɔ feen naxan birin dunuɗa yi, alo fati bɛndɛna kunfa jaxine e nun yɛɛn kunfama seen naxanye xɔn e nun nafunla naxan muxun wasoma ayi, ne mi fataxi Ala xan na, fɔ dunuɗa. 17 Dunuɗa nun a kunfane birin danguma nɛn. Koni naxan Ala sagoon ligama, na kanna luma nɛn han habadan.

Yesu yaxune fe

18 N ma diine, waxati rajanna bata a li. ɛ bata yi a mɛ nun fa fala Alaa Muxu Sugandixin yaxun fama.† Nba, iki Alaa Muxu Sugandixin yaxu wuyaxi bata mini kɛnɛnni. Nanara, en na a kolonxi fa fala a waxati rajanna bata a li. 19 Na muxune minixi en tan nan yɛ, koni en gbee mi yi e ra, bayo xa en gbeen nan yi e ra nun e yi luma nɛn en yɛ. Koni e bata keli en yɛ. Na nan a yitaxi fa fala en gbee mi yi ne sese ra nun.

20 Koni Sariɗantɔɔn bata a Niin nagodo ɛ xun ma, ɛ birin a fe kolon. 21 N mi ito seɓɛxi ɛ ma nayi fa fala a ɛ mi jɔndin kolon, koni bayo ɛ a kolon, e nun wule yo mi kelixi jɔndini.

22 Wule falana nde ra? Naxan a falama, a naxa, Alaa Muxu Sugandixin mi Yesu ra. Alaa Muxu Sugandixin yaxun nan na ra. Na kanna bata a mɛ Alaa Diin nun Fafe Ala ra sanja ma kedenni. 23 Bayo naxan yo na a mɛ Alaa Diin na, Fafe Ala fan mi na kanni. Naxan na a ti Alaa Diina fe ra, Fafe Ala fan na kanni.

24 ɛ a liga ɛ yeren ma ɛ falan naxan mɛ a singeni, na xa lu ɛ yi ken! Xa na liga, ɛ fan luma nɛn Dii Xɛmɛn nun Fafe Ala yi. 25 Yesu yɛtɛɛn bata en tuli sa naxan na, habadan nii rakisin nan na ra.

26 N feni itoe seɓɛxi ɛ ma muxune nan ma fe ra naxanye kataxi ɛ mayenden feen na.

27 ɛ tan fan, ɛ Nii Sariɗanxin naxan sɔtɔxi a ra, fanni na ɛ yi ɛ mako mi fa xaranna ma sɔnɔn. A Nii Sariɗanxina ɛ xaranma nɛn feen birin ma. Na to findixi jɔndin nan na wule mi naxan yi, nayi ɛ lu a tan nin alo a ɛ xaranxi kii naxan yi.

28 N ma diine, iki, ɛ xa lu a tan yi, alogo a na mini kɛnɛnni waxatin naxan yi, en yi lu xaxili ragidini, alogo en nama yagi a yɛɛ ra a fa lɔxɔni. 29 Xa ɛ a kolon fa fala Yesu tinxin, ɛ mɔn xa a kolon fa fala muxun naxan tinxinyaan ligama, na bata bari Ala yi.

3

Alaa Diine

1 A mato Fafe Ala xanuntenya sifa gbeen naxan fixi en ma a yi a fala en ma a a diine. Na nan en na yati! Na nan a ligaxi dunuɗa

* 2:8: A mato Yoni 13.34 kui. † 2:18: A mato Tesaloniki Firinden 2.3-4 kui.

mi en kolon amasotɔ e mi Ala kolon. ² N xanuntenne, Alaa diine nan en na iki, koni en sa findima naxan na, na munma mini kenenni singen, koni en na a kolon fa fala a Yesu na mini kenenni waxatin naxan yi, en ligama nen alo a tan amasotɔ en na a toma nen alo a kii naxan yi. ³ Muxu yo a yigin saxi Yesu yi, na a yete rasarijanma nen alo Yesu sarijan kii naxan yi.

⁴ Naxan yo yulubin ligama, na bata sariyan kala. Yulubin nan sariya kalan na. ⁵ Anu, ε a kolon fa fala a Yesu bata mini kenenni alogo a xa en ma yulubine xafari. Yulubi yo mi a tan yi. ⁶ Muxu yo luma Yesu yi, na kanna mi luyε yulubin lige. Naxan luma yulubin lige, na mi Yesu toxi singen, a mon munma a kolon. ⁷ N ma diine, muxu yo nama ε mayenden. Naxan fe tinxinxin ligama, tinxin muxun nan na ra alo Yesu tinxinxii kii naxan yi. ⁸ Naxan luma yulubin lige, na fataxi Yinna Manga Setana nan na amasotɔ Yinna Manga Setana bata yulubin liga xabu a foloni. Alaa Dii Xemen minixi kenenni ito nan ma fe ra yati, a Yinna Manga Setana wanle kala.

⁹ Naxan barixi Ala yi, na mi luyε yulubin lige amasotɔ Ala senben bata lu a tan yi, a mi nɔε luyε yulubin lige, bayo a barixi Ala nin. ¹⁰ Alaa Diine nun Yinna Manga Setana a diine tagi rabaan na kii nin. Naxan mi fe tinxinxin ligama na mi fataxi Ala ra hanma naxan mi a ngaxakedenna xanuxi.

ε ε bode xanu

¹¹ ε falani ito nan mexi xabu a foloni, a en xa en bode xanu. ¹² En nama liga alo Kayini naxan yi fataxi Fe Naxin Kanna ra, a a xunyen faxesa. Kayini a xunyen faxesa nanfera? Amasotɔ a tan kewanle yi jaxu, koni a xunyen yi tinxin.

¹³ Ngaxakedenne, na nama findi ε terena feen na, xa dunupa muxune ε rajaxu.

¹⁴ En tan a kolon, a en bata keli sayani, en so nii rakisini bayo en bata en ngaxakedenne xanu. Xanuntenyaan mi muxun naxan yi, na mon sayani singen. ¹⁵ Muxun naxan a ngaxakedenna rajaxuma, faxesa tiin nan na kanna ra. ε a kolon fa fala habadan nii rakisin mi luxi faxesa ti yo yi! ¹⁶ En xanuntenyaan kolonma ito nan xon ma fa fala Yesu bata a niin fi en ma fe ra. En fan daxesa en yi en niin fi en ngaxakedenne

fe ra. ¹⁷ Xa dunupa nafunla muxuna nde yii, a yi a ngaxakedenna to, a makoon sena nde ma, koni a mi kininkinin na kanna ma, Alaa xanuntenyaan luxi a yi di nayi? ¹⁸ N ma diine, en ma xanuntenyaan nama findi de yi falan na tun, fo en kewanle xa a yita jondini.

Xaxili ragidina Ala yetagi

¹⁹ En na a kolonma na nan ma, fa fala en jondini, en bopen yi sa Ala yetagi. ²⁰ Amasotɔ xa en bopena en yalagi, en na a kolon fa fala Ala gbo en bopen xa, a feen birin kolon. ²¹ Nanara, n xanuntenne, xa en bopen mi en yalagi, en xaxili ragidini Ala yetagi. ²² En na sese maxodin a ra, en na sotoma nen bayo en na a yamarine suxuma, en yi a kenen feene liga. ²³ A yamarin nan ito ra, a en xa denkeleya a Dii Xemen xinla ma, Yesu Alaa Muxu Sugandixina, en yi en bode xanu alo a en yamarixi kii naxan yi. ²⁴ Muxu yo a yamarine suxu, na kanna Ala yi, Ala fan na kanni. En na a kolon fa fala Ala en yi, a to bata a Nii Sarijanxin fi en ma.

4

Wule nabine fe

¹ N xanuntenne, ε nama la muxune birin na a Alaa Nii Sarijanxina e yi, koni ε e keraan fesefese singen, ε yi a kolon, niin naxan e tan yi, xa na kelixi Ala nan ma. Amasotɔ wule nabi wuyaxi bata mini dunupa xun xon. ² ε Alaa Niin kolonma ikii nin: Nii yo a ti a ra fa fala Yesu Alaa Muxu Sugandixin bata fa fati bendeni, ne kelixi Ala nan ma. ³ Koni nii yo mi a ti Yesu a fe ra, na mi kelixi Ala ma. Alaa Muxu Sugandixin yaxun niin nan na ra, ε naxan fa fe mexi, anu, a dunupa yi iki.

⁴ ε tan, n ma diine, ε fataxi Ala nan na, ε bata ne no. Amasotɔ senben naxan ε tan yi, na gbo dunupa gbeen xa. ⁵ Dunupa muxune nan e tan na. Nanara, e dunupa feene falama, dunupa muxune yi e tuli mati e ra. ⁶ Koni en fataxi Ala nan na. Naxan Ala kolon, na a tuli matima en xuiin na nen. Koni naxan mi fataxi Ala ra, na mi a tuli matima en xuiin na. En na a kolonma na kii nin, niin naxan findixi jondin kanna ra e nun tantanna niina.

Ala nan xanuntenyaan na

⁷ N xanuntenne, en na en bode xanu, amasɔtɔ xanuntenyaan kelixi Ala nan ma, anu naxan yo muxun xanu, na barixi Ala nin, na kanna mɔn Ala kolon. ⁸ Naxan mi a boden xanuma, na mi Ala kolon, amasɔtɔ Ala nan xanuntenyaan na. ⁹ Ala a xanuntenyaan yitaxi en na ikii nin: Ala bata a Dii Xɛmɛ keden peen nafa dunuɣa yi, alogo en xa nii rakisin sɔtɔ a xɔn ma. ¹⁰ Xanuntenyani ito, fa fala en bata Ala xanu, na xa mi a ra, koni a tan bata en xanu, a yi a Dii Xɛmɛn nafa en yulubi xafari saraxan na.

¹¹ N xanuntenne, xa Ala bata en xanu na kiini, a lan nɛn en fan xa en bode xanu. ¹² Muxu yo munma Ala to singen. Koni, xa en na en bode xanu, nayi Ala bata lu en yi, a xanuntenyaan fan bata kamali en yi nayi.

¹³ En na a kolonma ito nan xɔn ma fa fala en Ala yi, a fan en yi: a to bata a Nii Sariɗanxin fi en ma. ¹⁴ Nxu bata a to, nxu yi a seren ba bonne xa, nxu naxa, “Fafe Ala bata a Dii Xɛmɛn nafa, a findi dunuɣa rakisimaan na.” ¹⁵ Naxan na a tiyɛ a ra fa fala Yesu Alaa Dii Xɛmɛn nan a ra, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁶ Alaa xanuntenyana en xa, en bata na kolon, en mɔn bata dɛnkɛɣa a ma.

Ala nan xanuntenyaan na. Muxu yo lu xanuntenyani, na kanna bata lu Ala yi, Ala fan na kanni. ¹⁷ Xanuntenyaan kamalixi en tan yi na nan ma, alogo en xa xaxili ragidin sɔtɔ lan Kiti Sa Lɔxɔna fe ma. Amasɔtɔ en fan luxi nɛn alo a tan dunuɣani ito yi. ¹⁸ Gaxu mi xanuntenyani. Xanuntenya dɛfexin gaxun kedima nɛn, bayo muxun gaxuma a fe ɲaxin saranna nan yɛɛ ra. Nayi, naxan gaxuma, na mi kamalixi xanuntenyani.

¹⁹ En bata Ala xanu bayo a singe en xanuxi. ²⁰ Xa muxuna a fala, a naxa, “N bata Ala xanu,” koni a ngaxakedenna rapaxu a ma, wule falan nan na kanna ra. Amasɔtɔ a a ngaxakedenna naxan toma, xa a mi na xanu, a mi nɔɛ Ala xanuɛ nayi a mi naxan toma. ²¹ Anu, a bata yamarini ito so en yii, a naxa, “Naxan Ala xanuxi, a lan nɛn na kanna xa a ngaxakedenna fan xanu.”

* **5:6:** A faxi igen naxan na, na findixi marafuun misaala ra. Yesu fan nafu nɛn igeni. Wunla findixi Yesu a faxa feen nan misaala ra.

5

En bata dunuɣa fe ɲaxine nɔ

¹ Naxan yo dɛnkɛɣaxi a ma, a Alaa Muxu Sugandixin nan Yesu ra, a Alaa Diin nan a ra, na barixi Ala nin. Naxan na Fafe Ala xanu, na bata a Diin fan xanu. ² En na a kolonma ikii nin a en bata Alaa diine xanu: en na Ala xanu, en yi a yamarine suxu. ³ Amasɔtɔ Ala xanu feen findixi a yamarine suxu feen nan na. Anu, a yamarine mi goron xan na en tan xa, ⁴ amasɔtɔ naxanye birin barixi Ala yi, ne bata dunuɣa feene nɔ, anu dunuɣa feene nɔ fɛrɛn findixi en ma dɛnkɛɣa nan na. ⁵ Nde dunuɣa feene nɔɛ? Fɔ naxan na dɛnkɛɣa Yesu ma fa fala a Alaa Dii Xɛmɛn nan a ra.

Sereyaan naxan ba Yesu fe yi

⁶ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan faxi igen nun wunla ra.* A mi faxi igen xan gbansan na, koni e nun a wunla. Alaa Nii Sariɗanxin nan na sereyaan bama bayo Nii Sariɗanxin nan ɲɔndin na. ⁷ Amasɔtɔ sere saxan na Yesu a fe yi: ⁸ Alaa Nii Sariɗanxina, igena, e nun wunla, ne birin sereya kedenna nan bama. ⁹ Xa en muxune sereyaan namɛ, Ala sereyaan gbo na xa, amasɔtɔ Ala sereyaan bama a Dii Xɛmɛn nan ma fe yi. ¹⁰ Naxan na dɛnkɛɣa Alaa Dii Xɛmɛn ma, sereyani ito nan na kanna bɔɲɛni. Koni xa naxan mi dɛnkɛɣa Ala ma, na bata Ala yatɛ wule falan na amasɔtɔ a mi dɛnkɛɣaxi Alaa sereya baxin ma a Dii Xɛmɛna fe yi. ¹¹ Awa, na sereyaan ni ito ra fa fala Ala bata habadan nii rakisin fi en ma. Habadan nii rakisini ito a Dii Xɛmɛn nin. ¹² Dii Xɛmɛni ito nɛma muxu yo yi, nii rakisin fan na kanni. Alaa Dii Xɛmɛn mi muxun naxan yi, nii rakisin mi na kanna fan yi.

Habadan Niina fe

¹³ ɛ tan naxanye bata dɛnkɛɣa Alaa Dii Xɛmɛn xinla ma, n feni itoe seɓɛxi ɛ ma nɛn alogo ɛ xa a kolon fa fala habadan nii rakisina ɛ xa. ¹⁴ Xaxili ragidini ito en yi Ala yɛtagi fa fala xa en na a maxɔdin fefe ra lan a sagoon ma, a en xuiin namɛma nɛn. ¹⁵ Xa en na a kolon a a en xuiin namɛma nɛn,

nayi en mən a kolon a en na a maxədin fefe
ra, en bata na sətə.

¹⁶ Xa muxu yo a ngaxakedenna to yu-
lubin ligε naxan mi raṇanma sayaan ma,
a xa Ala maxandi a xa, a nii rakisin fima
a ma nən. N naxan ma, naxan yulubin
mi raṇanma sayaan ma. Koni yulubina
nde na naxan naṇanma sayaan ma, n mi a
falε ε xa fa fala ε xa Ala maxandi na feen
na. ¹⁷ Tinxintareyaan birin findixi yulubin
nan na, koni yulubin birin mi raṇanma
sayaan ma.

¹⁸ En na a kolon fa fala naxan yo bata
bari Ala yi, na mi luyε yulubin nabε.
Amasətə Alaa Dii Xεmεna a kantanma. Na-
nara, Fe Naxin Kanna mi nəε sese ra a xili
ma.

¹⁹ En na a kolon fa fala en fataxi Ala nan
na, en mən a kolon a dunuṇa birin Fe Naxin
Kanna sənben nan bun ma.

²⁰ En na a kolon fa fala Alaa Dii Xεmεn
bata fa, a yi xaxinla fi en ma alogo en xa
Nəndin Kanna kolon. En fan luxi Nəndin
Kanna Ala yi a Dii Xεmεn Yesu Alaa Muxu
Sugandixin barakan nin. A tan nan Nəndin
Kanna Ala ra, e nun habadan nii rakisina.

²¹ N ma diine, ε masiga suxure feene ra.

Yoni a Kedin Firindena Yoni Alaa Falan Kedin Firinden Naxan Sebɛ

Kitabun yireni ito sebɛ muxun findɛ Xɛra Yoni nan na. A mɔn a sebɛxi muxun naxanye ma, a naxa, “Naxalan sugandixina Ala xɔn e nun a diine.” Ne findixi denkeleya muxuna ndee nan na. A naxanye ma fa fala “Naxalan sugandixina,” na nɔɛ findɛ wundo falan nan na naxan bunna nɛn “denkeleya yamana.” Kitabun yireni ito sebɛxi nɛn yanyina nde jɛɛ tonge suulun yate, Yesu te xanbini kore xɔnna ma. A muxune senbɛ soma alogo e xa lu jɔndin nun xanuntenyani. A mɔn e rakolonma wule xɛrane fe ma.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan kedini ito sebɛxi jaxalan sugandixin ma e nun a diine,* n xanuntenne jɔndini. Naxanye birin jɔndin kolon, ne fan e xanuxi ² jɔndina fe ra naxan luma en yi a mɔn luma en xɔn nɛn habadan.

³ Fafe Ala e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixina, Fafe Alaa Dii Xɛmɛna, na xa hinan en na, a kininkinin en ma, a bɔjɛ xunbenla fi en ma jɔndin nun xanuntenyani.

Jɔndin nun xanuntenyana fe

⁴ N sɛwa nɛn kati, n to ɛ diina ndee to sigan tiyɛ jɔndin kiraan xɔn ma alo Fafe Ala a yamari en ma kii naxan yi. ⁵ Iki, i tan jaxalan† sɔn fajina, n naxan maxɔdinma i ma sebɛni ito yi, na mi findixi yamari nɛnɛn xan na fɔ naxan yi en yi xabu a fɔlɔni fa fala en xa en bode xanu. ⁶ Xanuntenyaan ni ito ra fa fala en xa sigan ti a yamarine bun. A yamarin ni ito ra a en xa sigan ti xanuntenyani alo ɛ bata a mɛ kii naxan yi xabu a fɔlɔni.

⁷ Muxu mayenden wuyaxiye bata mini dunɔja yi, naxanye mi e tima a ra fa fala a Yesu, Alaa Muxu Sugandixin fa nɛn fati bɛndɛn kiini. Muxu mayendenne nun Alaa Muxu Sugandixin yaxune nan na muxu

sifane ra. ⁸ ɛ a liga ɛ yeren ma, ɛ nama en ma wanla tɔnɔn kala, alogo ɛ xa ɛ kɔntɔn kamalixin sɔtɔ. ⁹ Naxan mi luma Alaa Muxu Sugandixina xaranni fɔ a dangu a ra, Ala mi na kanni. Naxan na lu Yesu a xaranni, Fafe Ala nun a Dii Xɛmɛn fan luma nɛn na kanni. ¹⁰ Xa muxu yo fa xaranna ra ɛ konni naxan mi findixi xaranni ito ra, ɛ nama a yigiya ɛ konni, ɛ nama a xɔntɔn. ¹¹ Amasɔtɔ naxan a xɔntɔnma, na bata kafu a ma a wali jaxine yi.

Fala dɔnxɛna

¹² Fe wuyaxi n kui n naxan fale ɛ xa, koni n mi waxi a sebɛ feni kedini. Koni a xɔnla n ma, n xa sa falan ti ɛ xa yɛɛ nun yɛɛ alogo en ma sɛwan xa dɛfe.

¹³ Ala i magilɛn naxan sugandixi, na diine i xɔntɔn.‡

* **1:1:** Naxalan sugandixin findixi denkeleya yamana nde nan na. Wundo falan na a ra. A diine findixi denkeleya muxune nan na na yamaan yɛ. † **1:5:** ito findixi wundo falan nan na lan denkeleya yamana nde ma. ‡ **1:13:** Na findixi wundo falan nan na lan sorani ito falatide singen ma. Yoni yi denkeleya yamaan naxan kui, na nan yamaan boden magilɛn na. A diine findixi denkeleya muxun bodene nan na.

Yoni a Kedin Saxandena Yoni Alaa Falan Kedin Saxanden Naxan Sebe

Xera Yoni Kitabun yireni ito sebei mux-una nde nan ma naxan xili Gayosi. A na muxun nakolon muxu gbete a fe ma naxan xili Diyotirefi. En na a rakarosima Kitabun yireni ito xon ma, a denkeleya muxune yisuxi kii naxan yi, na findixi xanuntenyaan nun tinxinyaan nan na.

¹ N tan denkeleya yamaan fonna nan ito sebei n xanuntenna Gayi ma, naxan nafa n ma jondini.

² N xanuntenna, n na Ala maxandima alogo feen birin xa siga yeen na i tan xa, i fatin yi kendeaya alo i niin fan kii naxan yi. ³ N sewaxi kati, amasoto ngaxakedenna ndee bata fa, e yi sereyaan ba lan i ya jondi suxun ma, a i sigan tima jondini. ⁴ Naxan findixi n ma sewa gbeen na, n to a me fa fala a n ma diine sigan tima jondin nin.

Gayi tantun fena

⁵ N xanuntenna, i wanla kema en ngaxakedenne xa lannayani hali i to mi yi e kolon. ⁶ E bata i ya xanuntenyana fe fala denkeleya yamani be. Nayi, i lan i xa e mali fanda feen na e xeraya sigatini alo Ala wama a xon kii naxan yi. ⁷ Amasoto e sigatiin de suxuma Yesu xinla nan ma fe ra. E mi sese sotoma denkeleyatarene yii. ⁸ Nayi, en lan en yi muxu sifani itoe mali alogo en xa wali en bode xon jondini.

Diyotirefi nun Demetiri

⁹ N fena nde sebei nen denkeleya yamaan ma, koni a xonla Diyotirefi ra a xa findi e yeeratiin na, na mi n ma falan yatexi sese ra. ¹⁰ Nanara, xa n fa, a feen naxanye birin ligama, a yi fala jaxine raxuya ayi nxo fe yi, nxu ne birin falama nen. A mi a luxi na ma fo a tondi en ngaxakedenne yisuxe. Naxanye fan yi waxi e yisuxu feni, a yi tonna sa ne fan na, a yi ne kedi denkeleya yamani.

¹¹ N xanuntenna, i nama fe jaxin naliga fo fe fajina. Naxan fe fajin ligama, na fataxi Ala nan na. Naxan na fe jaxin liga, na mi Ala kolon.

¹² Muxun birin Demetiri xili fajin falama alo a lan jondin ma kii naxan yi. Nxu fan a fe fajin sereyaan bama. Anu, e a kolon a jondin nan nxo sereyaan na.

Xonton donxena

¹³ Fe wuyaxi n kui, n xa a fala i xa, koni n mi waxi a sebei feni. ¹⁴ Koni a xonla n ma n xa i to sinma alogo en xa falan ti yee nun yee. ¹⁵ Ala xa boje xunbenla fi i ma. I xoyine birin i xonton. En xoyine birin xonton nxu xa menni ki faji.

Yudi a Kɛdina

Yudi Alaa Falan Naxan Sɛbɛ

Yudi Kitabun yiren naxan sɛbɛxi, na kawandin masoxi Piyɛri a kɛdin firinden nan na, a gbengbenna a sora firindena. E firinna birin muxune nan matandima naxanye dina fuune ralima naxanye mi findixi xaxili faɲin na.

Xɔntɔnne

¹ N tan Yudi nan ito sɛbɛxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixina walikɛna, Yaki ngaxakedenna. N yi a rasiga Fafe Alaa muxu xilixine ma, a naxanye xanuxi, Yesu Alaa Muxu Sugandixin naxanye kantanma.

² Ala xa kininkininna nun bɔɲɛ xunbenla nun xanuntenyaan sabati ɛ yi.

Wule karamɔxɔne fe

³ Ngaxakedenne, a xɔnla yi n ma nun ki faɲi n xa ito sɛbɛ ɛ ma lan en kisi feen ma, koni n na a toxi nɛn fɔ n xa a sɛbɛ nɛn lan ɛ sɛnbɛ so feen ma dɛnkɛɣaayan xun mayɛngɛdeni Ala bata naxan fi a yama sariɲanxin ma sanɲa ma keden han habadan. ⁴ Amasɔtɔ muxuna ndee bata so ɛ yɛ wundoni naxanye yalagi feen bata yi sɛbɛ nun xabu a rakuya. Ala kolontarene nan ne ra, naxanye Alaa hinanna findima haramu feene liga xunna ra, e yi e mɛ Yesu ra, Alaa Muxu Sugandixina, en kari keden peena, en Marigina.

⁵ Koni hali ɛ to feni ito kolon, n mɔn waxi a rabira feen nin ɛ ma fa fala Marigina Isirayila yamaan nakisi nɛn Misiran yamanani, koni a mɔn yi dɛnkɛɣatarene fan halagi na xanbi ra. ⁶ Malekana ndee fan to e yɛtɛ lu binyetareyani, e e mɛ e tiden na, Ala yi ne balan dimi tilinxin xɔrɛ ra, e xidixi habadan yɔlɔnxɔnne ra han kiti sa lɔxɔ gbeena. ⁷ A mɔn na kii nin, Sodoma nun Gomora nun e rabilinna taane fan yi yalunyaan ligama e kafu e bode ma kiina nde yi naxan mi lan adamadiine yɛ. Ala ne fan findi nɛn misaala ra, a yi e ɲaxankata habadan tɛɛni.*

* **1:7:** A mato Dunuɲa Fɔlɔn 19.1-29 kui. † **1:9:** Taruxun naxan ma fe falaxi be, na mi toma Kitabun kui yire gbɛtɛ.

‡ **1:11:** Kayini a fe mato Dunuɲa Fɔlɔn 4.3-8 kui. Balami a fe mato Yatɛne 31.16 kui. Kora a fe mato Yatɛne 16.1-35 kui. § **1:13:** Igen mɔrɔnne: alo foyen na so igeni.

⁸ Na muxun naxanye soxi ɛ tagi, ne fan xiyene sama naxanye a ligama e haramu feene raba e fatine yi, e murutɛ sariya kanne ma, e malekane rayelefu. ⁹ Bayo, hali maleka kuntigin Mikeli mi susu Yinna Manga Setana yalagi konbin tiyɛ. E yi fe matandini waxatin naxan yi lan Musa binbina fe ma, a fala nɛn gbansan, a naxa, “Marigina Ala xa falan ti i xili ma.”† ¹⁰ Koni muxuni itoe tan sɛnbɛ kanna naxanye rayelefuma, e mi ne kolon. E na ndee kolon e xaxilitareyani alo subene xaxili mi naxanye ma, anu, na nan yati e birama halagini. ¹¹ Gbalona e xa bayo e bata bira Kayini misaala fɔxɔ ra. E bata e gi tɔnɔne fɔxɔ ra tantanni alo Balami. E bata halagi amasɔtɔ e bata murutɛ alo Kora.‡ ¹² Na muxune bata ɛ ngaxakedenyaan malanne raharamu, e e dɛge ɛ xɔn han! E mi yagima, e e yɛtɛ nan tun katama. E luxi nɛn alo tulɛn na te ayi, foyen yi a tuntun, a dangu. E mɔn luxi nɛn alo wudin naxanye mi bogima e waxatini, e yi tala, e raxɔri. ¹³ E luxi nɛn alo fɔxɔ igen mɔrɔn gbeene,§ e yagitareya feene raxuyama ayi alo baan xunfanna, alo sare tununxin naxanye sa sinma habadan tilin dimi gbeen xɔrɛ ra.

¹⁴ N benba Adama bɔnsɔnna yixɛtɛn solofereden Xenɔki nabiya falane ti e tan nan ma fe ra, a naxa, “Marigin fama nɛn e nun a maleka sariɲanxi wuli wuli wuyaxi, ¹⁵ alogo a xa fa birin makiti, a yi Ala kolontarene birin sɔnna yita e ra e Ala kolontare wanle fe ra, e nun Ala kolontare yulubi kanne fala xɔdɛxɛn naxanye birin tixi Ala ma.” ¹⁶ Na muxune luma e mawugɛ, e mi wasama. E biraxi e kunfa feene nan tun fɔxɔ ra, e lu waso falane tiyɛ, e muxune matɔxɔ se feen na.

Kawandina

¹⁷ Koni ngaxakedenne, en Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina xɛrane fe famatɔn naxanye fe falaxi, na xa rabira ɛ ma. ¹⁸ E a fala nɛn ɛ xa, e naxa, “Muxu magelene fama nɛn waxati raɲanne yi, naxanye biraxi e kunfa feene fɔxɔ ra Ala kolontareyani.” ¹⁹ Na fe ɲaxi

rabane nan ε yitaxunma, naxanye luxi alo subene, Alaa Nii Sariɲanxin mi naxanye yi. ²⁰ Koni ε tan, n xanuntenne, ε lu sabate ε denkeleya sariɲanxini. E Ala maxandi a Nii Sariɲanxini. ²¹ E lu Alaa xanuntenyani, ε nɛma Marigi Yesu Alaa Muxu Sugandixina hinanna mamε waxatin naxan yi, a xa ε xali habadan nii rakisini.

²² Sikεn naxanye yi, ε kininkinin ne ma. ²³ E e xasun tεeni, ε yi e rakisi. E kininkinin bonne fan ma Alaa yεεragaxuni, hali e dugin naxanye xɔsixi e fati bεnden nafan feene xɔn, ε yi ε masiga ne ra.

Ala maxandin nun Ala tantunna

²⁴ Naxan nɔε ε ratangε tantan feene birin ma, a yi ε ti fetareyani a binyeni a yεtagi sεwani, ²⁵ binyen nun mangayaan nun sɛnbɛn nun nɔɔn xa fi na Ala keden peen ma, en nakisimana, Yesu Alaa Muxu Sugandixin barakani en Marigina, xabu a fɔlɔni han to han habadan. Amina.

Lankɛnɛmayana Fe Toon Naxan Makɛnɛn Yoni Xa

Yoni naxan Ningila Yesu a fe yirena nde sɛbɛ, na taxamasenne nun misaale nan yɛbama en xa Alaa Muxu Sugandixin Yesu naxanye yita a ra. A itoe sɛbɛxi nɛn al-ogo dɛnkɛɛya yamaan xa e tunnafan e nɛma bɛsɛnɔnyani waxatin naxan yi. A yi Kitabun yireni ito sɛbɛma waxatin naxan yi, a yi kedixi Patimɔsi bɔxɔdin nin fɔxɔ igen tagi, a lu ramaraxi mɛnni alo a kasoon nan na. Yamana kanna yi dɛnkɛɛya muxune ɲaxankatama na waxatini. Kitabun yireni ito yi sɛbɛxi Asi bɔxɔn dɛnkɛɛya yama soloferen nan ma.

Fe toone nun misaala naxanye sɛbɛxi be, ne yɛbaxi sanda daxin nin alo xiyena, koni e birin fe kedenna nan falama: a Yesu fe ɲaxin nun Setana sɛnbɛne nɔma nɛn. A nabiya falane tima be naxanye bata kamali Romi bɔxɔn mangaya waxatini. A nabiya falana ndee fan ti naxanye sa kamalima dunuɲa rapanna waxatini. Yesu to sɛnbɛ ɲaxine birin kalama dunuɲa rapanni, en na en tunnafan en ma dɛnkɛɛyani.

Yesu feen naxanye yita Yoni ra

¹ Yesu Alaa Muxu Sugandixin nan fe famatɔni itoe makɛnɛnxi a walikɛne xa fata Ala ra. A a malekan nan xɛ a walikɛn Yoni ma a rakolondeni. ² Na Yoni nan na feene seren bama fa fala a a feen naxanye birin toxi, Alaa falan nan ne ra e nun Yesu Alaa Muxu Sugandixin sereyana. ³ Sɛwan na kanna xa naxan na nabiya falani itoe xaran e nun naxanye na e tuli mati e ra, e yi a falane suxu naxanye sɛbɛxi a kui, amasɔto waxatin bata maso.

Xɔntɔn xuiin nun Ala tantunna

⁴ N tan Yoni nan bata ito sɛbɛ dɛnkɛɛya yama soloferene ma Asi yamanani.

Ala naxan na, naxan yi na, naxan fama, na Ala xa hinanna nun bɔɲɛ xunbenla fi ɛ ma, fata nii soloferene ra* naxanye a manga gbɛdɛn yɛtagi, ⁵ e nun fata Yesu Alaa Muxu Sugandixin na, sere tinxinxin nun habadan muxu singe kelixin sayani e nun dunuɲa mangane mangana.

Naxan bata en xanu, a yi en xɔrɔya en yulubine ma a wunla xɔn,† ⁶ a mɔn yi en findi a mangayaan muxune nun saraxaraline ra a Fafe Ala xa, binyen nun sɛnbɛn xa lu na nan xa habadan han habadan. Amina.

⁷ ɛ a mato, a fama kundani!

Muxune birin a toma nɛn

hali naxanye a sɔxɔnxi.‡

Bɔxɔn bɔnsɔnne birin wugama nɛn a fe ra.

A xa liga na kiini yati! Amina.

⁸ Marigina Ala naxa, “N tan nan a fɔlɔn na e nun a rapanna, naxan na, naxan yi na e nun naxan fama, Sɛnbɛn Birin Kanna.”

Yoni a fe toona alo xiyena

⁹ N tan Yoni, ɛ ngaxakedenna, naxan findixi ɛ boden na en ma tɔrɔyaan nun mangayaan nun tunnafanni Yesu yi, e bata yi n nasiga Patimɔsi bɔxɔn ma fɔxɔ igen tagi Alaa falana fe ra, n to yi Yesu seren bama. ¹⁰ Marigin batu lɔxɔna nde yi, n yi Alaa Nii Sariɲanxini, n fala xui gbeena nde mɛ n xanbi ra, a gbo alo xɔta xuina. ¹¹ A naxa, “I feen naxanye toma, e sɛbɛ, i yi e rasiga dɛnkɛɛya yama soloferene ma Efesi taan nun Simirini taan nun Pɛragama taan nun Tiyaɲire taan nun Saridesi taan nun Filadɛlifi taan nun Layodise taani.”

¹² N yi n yɛɛ raxɛtɛ na kanni gbɛdeni. N to n yɛɛ raxɛtɛ, n yi xɛma lɛnpun dɔxɔ se soloferene to na. ¹³ Na lɛnpu dɔxɔ seene tagi, n yi adamadi maligana nde to. Doma gbeen nagodoxi a ma, xɛma tagi xidin yi xidixi a kanken ma. ¹⁴ A xunna nun a xun sɛxɛne yi fixa alo yɛxɛɛ xabe dugi fixɛna hanma balabalan kɛsɛna, a yɛɛne luxi alo tɛɛ dɛgɛna, ¹⁵ a sanne mayilenma alo sulan tɛɛn na, a xuiin yi gbo alo walan gbeen

* **1:4:** Soloferene bunna nɛn fa fala “Se defexina.” Yanyina nde nii soloferene bunna nɛn fa fala, “Alaa Nii Sariɲanxin defexin birin.” † **1:5:** Na bunna nɛn fa fala a wunla minixi, na yi findi saraxan na en xa a en xɔrɔya. ‡ **1:7:** A mato Sakari 12.10 nun Yoni 19.37 kui. § **1:16:** Silanfana xɛnɛn dɛ firin kanna a fe mato Heburune 4.12 kui. Alaa falan sama silanfanna ma bayo a sɛnbɛn gbo a sɔndɔmɛn nun niin yetɛɛn fatama e bode ra, a e kɛɲaan fɛsɛfɛsɛ. Efesi 6.17 fan mato. Alaa falan findixi silanfanna ra a Nii Sariɲanxin xa. Silanfanna, sofane yɛngɛ so dɛgɛmaan na a ra.

xuina. ¹⁶ Sare solofere yi a yiifanni, silanfan xēnxēn de firin kanna yi minima a de, § a yetagin yi mayilenma alo soqe xolēna yanyi tagini. ¹⁷ N to a to, n yi bira a san bun ma alo faxa muxuna. A yi a yiifanna sa n fari, a naxa, “I nama gaxu. N tan nan a fōlōn nun a rapanna ra. ¹⁸ Nii rakisina n tan nan yii. N bata yi faxa nun, koni iki n na n niini han habadan. Sayaan nun laxira dejinna n tan nan yii. ¹⁹ Awa, i naxan toxi, na sebe, naxan ligama iki e nun naxan fama ligadeni. ²⁰ I sare soloferen naxanye toxi n yiifanni, e nun xema lenpu dōxō se soloferene, ne bunna ni ito ra: Sare soloferene findixi denkeleya yama soloferene malekane nan na, xema lenpu dōxō se soloferene, denkeleya yama soloferene nan yi ne ra.”

2

Falan naxan ti Efesi denkeleya yamaan xa

¹ “A sebe Efesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sare soloferene suxi naxan yiifanni, naxan sigan tima xema lenpu dōxō se soloferene tagi, na ito nan falaxi. ² N na i kewanle kolon, i ya wanla nun i ya tunnafanna. N na a kolon yati, a muxu naxine mi rafan i ma. I bata muxune kejaan fese fese naxanye a falaxi a xeraan nan e tan na, koni jōndi mi a ra, i yi e kolon wule falane ra. ³ I tunnafanxi, i bata tōrō n ma fe ra, koni i mi tunnaxōlōxi i ma. ⁴ Koni mawugana nde n yii ε xili ma, i bata i me i ya xanuntenya singen na. ⁵ Nayi, i biraxi sa keli yire matexin naxan yi, na yirena fe xa rabira i ma, i yi i kejaan maxete, i mōn yi i ya wali singene de suxu. Xa i mi tin xete, n fama nen i ma, n yi i ya lenpu xema dōxō seen ba na. ⁶ Koni i fe fajini ito ligama: na Nikolayiti muxune* kewanle rapaxu i ma, naxanye rapaxu n fan ma.”

⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nōōn sōtō, n tinma nen a yi siimaya wudi bogin don naxan tixi Alaa nakōni ariyanna yi.”†

* **2:6:** Nikolayiti muxune yi xaranna nde tima na waxatini naxan findixi wulen na, koni e fe mi fa kolonxi iki.

† **2:7:** A mato Dunuja Fōlōn 2.8-9 kui. ‡ **2:14:** A mato Yatene 31.16 kui. § **2:16:** A de silanfanna findixi Alaa falan nan na. * **2:17:** Manna donseen findixi donseen nan na Ala yi naxan fima a yamaan ma tonbonni lōxō yo lōxō Nabi Musaa waxatini. Na fe mato Xōrōyaan 16.13-15 nun 16.31 kui.

Falan naxan sebe Simirini denkeleya yamaan ma

⁸ “A sebe Simirini denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Naxan a fōlōn nun a rapanna ra, naxan faxa, a mōn yi keli sayani, na ito nan falaxi. ⁹ N na i ya tōrōn nun i ya yiigelitōyaan kolon, anu nafulu kanna nan yati ε ra. Naxanye a falama a Yahudiyan nan e ra, koni a tan mi e ra, n na a kolon ne ε rayelefuma kii naxan yi. E findixi Setana salide banxin yamaan nan na. ¹⁰ I nama gaxu i tōrō fe famatōne ra sese ma. Yinna Manga Setana ε tan nde se nen kasoon na, alogo a xa ε mato, ε yi xi fu tōrōn sōtō. E tōgōndiya han ε sayana, n yi nii rakisin mangaya taxamaseri kōmōtin so ε xun na.”

¹¹ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nōōn sōtō, sayaan firinden mi na kanna liye mumε.”

Falan naxan sebe Peragama denkeleya yamaan ma

¹² “A sebe Peragama denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Silanfan xēnxēn de firin kanna naxan yii, na naxa iki: ¹³ N na i dōxōden kolon, Setanaa manga gbēden denaxan yi. I kankanxi n xinla ma, i mi i mēxi n ma denkeleyaan na, hali e n ma sere tōgōndiyaxi Antipasi faxa lōxōn naxan yi ε konni Setana dōxōdeni. ¹⁴ Koni mawugana ndee n yii ε xili ma, muxuna ndee i konni naxanye Balami a xaranna suxi, naxan Balaki xaranxi Isirayila kaane rabira kiin ma yulubini sube donna xōn naxan bata ba saraxan na suxurene xa e nun yalunyaan xōn.‡ ¹⁵ Na kiini, muxuna ndee i konna fan yi naxanye fan Nikolayiti muxune xaranna suxi. ¹⁶ Nayi, i xun xanbi so i hakeni, xanamu, n fama nen i ma sasa, n yi na muxune yenge n de silanfanna § ra.”

¹⁷ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me. Naxan na nōōn sōtō, n Manna donse* luxunxina nde soma nen a yi e nun gēme fixēna xili nenēn sebexi

naxan ma, muxu yo mi naxan kolon, fo naxan a sɔtɔma.”

Falan naxan seɓe Tiyaṭire denkeleya yamaan ma

18 “A seɓe Tiyaṭire denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Dii Xemen naxan yeen luxi alo tee degena, a sanne mayilenma alo sula xuruxina, a tan naxa: 19 N na i kewanle nun i ya xanuntanyaan nun i ya denkeleyaan kolon i walima muxune xa kii naxan yi e nun i ya tunnafanna. N na a kolon i ya wali donxene wuya dangu a singene ra. 20 Koni mawugani ito n yii i xili ma, Yesabele,† naxanla naxan a falama a nabiin nan a tan na, i bata tin na xa n ma walikene mayenden, a yi e xaran yalunyaan nun suben donna ma naxan baxi saraxan na suxurene xa. 21 N bata waxatin fi a ma alogo a xa a xun xanbi so a hakeni, koni a mi tin xete a yalunyaan foxo ra. 22 Nanara, n na a rasama nen naxankatani. E nun naxanye yalunyaan ligama e bode xon, e toro kati, xa e mi xete e wali naxine foxo ra. 23 N na a diine faxama nen. Denkeleya yamaan birin yi a kolon a n tan nan muxune miriyane nun boje yi feene fese fese ma. N na e tan birin saranma nen e kewanle ra.”

24 “Koni e tan muxu donxen naxanye birin Tiyaṭire taani, e tan naxanye mi biraxi xaran naxini ito foxo ra, naxanye mi Setana ‘wundo fe tilinxine’ kolonxi, e naxan ma fe falama, n mi goron gbete dɔxoma e xun ma. 25 Naxan e yii, e na suxu tun, han n yi fa. 26 Naxan na noon soto, a n sagoon liga han a rananna, n senben fima nen na ma siyane xun na. Kitabun naxa,

27 a mangaya xode xen ligama nen e xun na a mangaya wure dunganna ra,

a yi e rayensenje ayi alo fejena.‡

28 N senben fima a ma nen alo n na a sotoxi n Fafe ra kii naxan yi, n yi tagalan saren fan so a yii.”

29 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

3

Falan naxan seɓe Saridesi denkeleya yamaan ma

1 “A seɓe Saridesi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Alaa Nii soloferene nun a sare soloferene naxan yii, na ito nan falaxi: N na i kewanle kolon, yamaan laxi a ra a i bata nii rakisin soto, koni faxa muxun nan i ra. 2 Xulun! Senbe donxen naxan luxi i yi, i na masuxu benun a xa nan, amasoto n mi i kewali defexin toxi n ma Ala yetagi. 3 Nba, i xaranna naxan mexi, i yi a soto, na feen xa rabira i ma, i yi a suxu, i yi i xun xanbi so i hakeni. Xa i mi lu i yee ra yi, n na i ratenama nen alo mupadena, i mi n fa waxatin kolonje. 4 Anu, muxuna ndee i konni Saridesi taani naxanye mi e dugine raxosixi. Ne sigan tima nen n xon dugi fixene yi, amasoto e sarijan. 5 Naxan na noon soto, na dugi fixen soma nen, n mi a xinla be Nii Rakisin Kitabun kui mumε. N na n tima a xinla ra nen n Fafe Ala nun a malekane yetagi.”

6 “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama denkeleya yamane xa, a xa na me.”

Falan naxan seɓe Filadelifi taan denkeleya yamaan ma

7 “A seɓe Filadelifi denkeleya yamaan malekan ma, i naxa: Sarijanna nun Nondin Kanna nan ito falaxi, Dawudaa dejinna naxan yii, naxan deen nabima, muxu yo mi noe a ragale, naxan deen nagalima, muxu yo mi noe a rabiye, na naxa: 8 N na i kewanle kolon. A mato, n bata deen nabi i yee ra, muxu yo mi noe a ragale, bayo n na a kolon a i senben mi gbo, anu i n ma falan suxu nen, i mi i me n xinla ra. 9 Nba, a mato n naxan ligama Setana salide yamaan muxune ra, na wule falan naxanye e yete yatexi Yahudiyane ra, koni a tan mi e ra. N ne rafama nen e yi e xinbi sin i bun ma, e yi a kolon a n bata i xanu. 10 Amasoto i to bata n ma yamari falan suxu i yi i tunnafan, n fan yetena i kantanma nen maratantan waxatini, naxan fama dunuɲa muxune birin keɲaan fese fese deni boxon yiren birin yi. 11 N famatoon ni i ra! Naxan i yii, na suxu ken alogo muxu yo

† 2:20: Yesabele findixi naxanla nde ra naxan yi Alaa muxune yengema. A fe mato Mangane Singen 16.31 nun 19.1-2 nun Mangane Firinden 9.22 nun 9.30 kui. ‡ 2:27: Yaburin 2.9

nama i ya nɔ sɔtɔn taxamaseri kɔmɔtin ba i xunna ma. ¹² Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n na kanna findima nɛn sɛnbɛtɛnna ra Ala Batu Banxini. A mi fa minɛ na mumɛ! N yi n ma Ala nun a taan xinla sɛbɛ a ma, Yerusalɛn nɛnɛn naxan godoma keli ariyanna yi n ma Ala fɛma. N na n xili nɛnɛn fan sɛbɛma nɛn a ma.”

¹³ “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dɛnkɛɛya yamane xa, a xa na mɛ.”

Falan naxan sɛbɛ Layodise taan dɛnkɛɛya yamaan ma

¹⁴ “A sɛbɛ Layodise dɛnkɛɛya yamaan malekan ma, i naxa: N tan nan xili ‘Am-ina,’* sere tinxinxin nun jɔndina, Alaa daala birin xun na, n naxa: ¹⁵ N na i kɛwanle kolon. I mi xunbeli, i mi wolon. A yi lan nun, i wolon hanma i xunbeli. ¹⁶ Koni bayo i tɔxɔfilɔxin nan a ra, i mi wolonxi, i mi xunbelixi, n na i ya fe baxunma nɛn! ¹⁷ Bayo i a falama, i naxa, ‘Nafulu kanna nan n na, n ma nafunla bata gbo ayi, n mako mi fa sese ma.’ Koni i mi a kolon a i tɔrɔxi, a i makininkinin, se mi i yii, danxutɔɔn nan i ra, marabɛnna i ma. ¹⁸ Nba, n na i kawandima, i xa xɛma fajin sara n ma naxan nasɛnsɛnxi tɛɛn na, alogo i xa findi nafulu kanna ra jɔndini. E nun dugi fixɛne alogo i ragenla nama lu, i yagi. E nun i yɛɛn dandan senna alogo i xa seen to. ¹⁹ N na n xanuntenne sɔnna yitama e ra, n yi e xuru. Nayi, i sɔbɛ so, i yi i xun xanbi so i hakɛne yi. ²⁰ I tuli mati, n tixi dɛɛn na, n na a makɔnkɔnma, naxan na n xuiin mɛ, a yi na rabi, n soma nɛn na kanna konni, nxu yi nxu dɛge nxu bode xɔn. ²¹ Naxan na nɔɔn sɔtɔ, n tinma nɛn na yi dɔxɔ n fɛma n ma mangaya gbɛdɛni alo n tan fan nɔɔn tixi kii naxan yi, n dɔxɔ n Fafe Ala fɛma a mangaya gbɛdɛni.”

²² “Nba, xa naxan tuli na, Alaa Nii Sarijanxin naxan falama dɛnkɛɛya yamane xa, a xa na mɛ.”

4

Alaa manga gbɛdɛna ariyanna yi

¹ Na xanbi ra, n yi fe gbɛtɛ to, n yi dɛna nde to rabixi ariyanna yi. N fala xui singen

naxan mɛ, naxan yi gbo alo xɔta xuina, na yi a fala, a naxa, “Te be, feen naxanye fama ligadeni to xanbi ra, n xa ne yita i ra.” ² Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi mafuren! N yi muxuna nde to dɔxi manga gbɛdɛni ariyanna yi. ³ A yɛtagin yi mayilenma alo yasipi gɛmɛn nun karinɛliya gɛmɛna. Manga gbɛdɛn yi rabilinxi sengunna ra naxan yi mayilenma alo emerodi gɛmɛna. ⁴ Manga gbɛdɛ mɔxɔjɛn nun naanin gbɛtɛye yi manga gbɛdɛn nabilinni, fori muxu mɔxɔjɛn nun naanin yi dɔxi naxanye ma e maxidixi dugi fixɛne yi, xɛma mangaya kɔmɔti taxamasenne soxi e xun na. ⁵ Kuyen jin masɔxɔnna nun xuine nun galan xuiin yi minima manga gbɛdɛni. Lɛnpu dɛge gbeen solofere yi dɛgɛma mangaya gbɛdɛn yɛtagi. Alaa Nii soloferene nan yi ne ra. ⁶ Lonna nde yi mangaya gbɛdɛn yɛtagi naxan gbo alo fɔxɔ igena, a fixa alo mato kikenana alo kilasina.

Dalise naanin yi mangaya gbɛdɛn yireni, e nun a rabilinni, naxanye yɛɛye yi e yɛtagi nun e xun xanbin ma. ⁷ Dalise singen yi maliga yatan nan na. A firinden tan yi luxi alo turana. Muxun yɛtagin yi a saxanden ma. A naaninden yi luxi alo singbinna tuganmatɔna. ⁸ Gubugubu sennin nan yi na daliseene keden kedenna birin ma, e yɛɛne yi e fatin yiren birin ma, e yi bɛtin bama kɔɛɛn nun yanyin birin na, e naxa, “Marigina Ala Sɛnbɛn Birin Kanna sarijan, a sarijan, a sarijan, naxan yi na, naxan na, e nun naxan fama.”

⁹ Naxan dɔxi mangaya gbɛdɛni naxan luma habadan, dalise naaninne nɛma yi binyen nun xunna kenla nun barikan birɛ na xa waxatin naxan yi, ¹⁰ na fori muxu mɔxɔjɛn nun naaninne yi e xinbi sinma nɛn a yɛtagi, e yi a batu, e yi e manga kɔmɔtine woli mangaya gbɛdɛn yɛtagi, e yi a fala na kanna xa naxan dɔxi manga gbɛdɛn ma naxan luma habadan, e naxa,

¹¹ “Nxu Marigina, nxɔ Ala, binyen nun xunna kenla nun sɛnbɛn daxa a fi i ma, amasɔtɔ i tan nan seen birin daxi, e taranxi na i sagoon nin, e daxi i sagoon nin.”

* **3:14:** Na bunna nɛɛn Yesu nan Alaa falane birin nakamalima.

5

Kedin nun Yexee Diina fe

¹ Naxan yi dɔxi mangaya gbɛdɛni, n yi kɛdi mafilinxina nde to suxi na yiifanni sɛbɛnla yi tixi naxan fɔxɔ firinna birin ma. A yi balanxi taxamaseri soloferɛ nan na. ² N yi maleka sɛnbɛmana nde to naxan yi falan tima a xuini texin na, a naxa, “Nde daxa a kɛdini ito taxamasenne kala alogo a xa kɛdi mafilinxin nabi?” ³ Koni muxu yo mi sɔtɔ ariyanna nun bɔxɔ xɔnna ma, hanma bɔxɔn bun ma naxan yi nɔɛ a kɛdin nabiye, hanma a yi a mato. ⁴ N yi wuga kati, amasɔtɔ muxu yo mi sɔtɔ naxan yi daxa a na kɛdin nabi, hanma a yi a mato. ⁵ Nayi, na fonna nde yi a fala n xa, a naxa, “I nama wuga. A mato! Yuda bɔnsɔnna yatan naxan luxi alo salenna naxan maɲingi keli xi Dawuda xabilani, na bata sɛnbɛn sɔtɔ a xa kɛdin nabi e nun a taxamaseri soloferene.”

⁶ Nba, n yi yexee diina nde to tixi manga gbɛdɛn nun dalise naaninne nun fonne tagi. Na Yexee Diin yi luxi alo a kɔɛ raxabaxin nan yi a ra nun. Feri soloferɛ, yee soloferɛ nan yi a ma, naxanye yi findixi Alaa Nii soloferene ra a naxanye rafa dunuɲa yiren birin yi. ⁷ Naxan yi dɔxi manga gbɛdɛni, Yexee Diin yi sa kɛdi mafilinxin nasuxu na yiifanni. ⁸ A to na rasuxu, dalise naaninne nun fori mɔxɔɲɛn nun naaninne yi e xinbi sin Yexee Diin bun, kondenna yi e keden kedenna birin yii e nun xema wuren naxanye yi rafexi wusulanna ra naxan yi findixi yama sariɲanxina Ala maxandi xuine ra. ⁹ E yi bɛti nɛnɛn ba, e naxa, “I daxa i yi kɛdi mafilinxin tongo, i yi a taxamasenne ba a ma, alogo a xa rabi.

Amasɔtɔ i bata yi faxesa nun, i yi muxune xunba Ala xa i wunla xɔn ma, keli bɔnsɔnne birin nun xuine birin nun yamane birin nun siyane birin yi.

¹⁰ I yi e findi en ma Alaa mangayaan muxune nun a saraxaraline ra, e mangayaan ligama nɛn bɔxɔn xun na.”

¹¹ N yi a matoma waxatin naxan yi, n maleka wuyaxi xuiin mɛ daliseene nun fonne nun manga gbɛdɛn nabilinni, e xasabin yi sigɛ han wuli wuli wuyaxi naxan mi

yi yate. ¹² E yi bɛtin bama, e yi e xuini te, e naxa,

“Yexee Diin naxan bata yi faxesa nun, na daxa a xa sɛnbɛn nun nafunla nun xaxinla nun fangan nun xunna kenla nun binyen nun tantunna sɔtɔ!”

¹³ Daliseene birin kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna ma e nun bɔxɔn bunni, e nun naxanye birin fɔxɔ igeni, n yi daala birin xuiin mɛma, e bɛtin bama, e naxa,

“Naxan dɔxi manga gbɛdɛni

e nun Yexee Diina,

tantunna nun xunna kenla

nun binyen nun sɛnbɛn xa fi ne nan ma habadan!”

¹⁴ Dalise naaninne yi a fala, e naxa, “Amina.” Fonne yi e xinbi sin, e yi Ala batu.

6

Taxamasenne fe

¹ Na xanbi ra, n yi Yexee Diin to na taxamaseri soloferena nde keden nabiye, n yi dalise naaninna nde keden xuiin mɛ, a xuiin luxi alo kuye sarinna, a naxa, “Fa be!”

² N yi soo fixɛn to. Naxan yii dɔxi a fari, xanla yi suxi na yii. E yi mangaya kɔmɔti taxamasenna so a xun na. A siga nɔ sɔtɔn xunna kenli, alogo a xa sa nɔɔn ti.

³ A to taxamasenna firinden nabi, n yi daliseen firinden xuiin mɛ, a naxa, “Fa be!” ⁴ Soo gbɛtɛ yi mini naxan yi gbeeli alo tɛɛna. Naxan yi dɔxi a fari, dunuɲa muxune bɔɲɛ xunbenla kala sɛnbɛn yi so na yii alogo muxune xa e bode faxesa, silanfan kuye gbeen yi so a yii.

⁵ A to taxamaseri saxanden nabi, n yi daliseen saxanden xuiin mɛ a fale, a naxa, “Fa be!” N yi soo fɔrɛn to. Naxan yi dɔxi a fari, sikeela yi suxi na yii. ⁶ N yi xuina nde mɛ dalise naaninne tagi alo fala xuina, a naxa, “Ligaseen ye keden maala ra soge keden saranna ra. Ligaseen ye saxan fundenna ra soge keden saranna ra. Koni i nama turen nun manpaan tan kala.”

⁷ A to a taxamaseri naaninden nabi, n yi dalise naaninden xuiin mɛ a fale, a naxa, “Fa be!” ⁸ N yi soo fati ɲɔxɔndɛɛ ramaan to. Naxan yi dɔxi a fari, na yi xili nɛn sayana. Laxira yi biraxi a fɔxɔ ra. Bɔxɔni taxunxin dɔxɔde naaninna ra, na kedenna halagi sɛnbɛn yi so e yii silanfanna nun

fitina kamən nun fitina furen nun burunna sube xajene xən.

⁹ A to taxamasenna suulunden nabi, muxun naxanye bata yi faxa Alaa falan nun a sereyana fe ra, n yi ne niine yelenne to saraxa ganden bun ma. ¹⁰ E yi gbelegebele, e naxa, “Marigi sarijanxina, jəndin kanna, i mən buma han waxatin mundun yi benun i xa kitin sa, i yi nxu faxa feen saran dunuɣa muxune ra?” ¹¹ Doma fixen yi so e keden kedenna birin yii. A yi fala e xa, a e xa e matabu waxatidi singen han e walikɛ bodene nun e ngaxakedenne birin xasabin yi dɛfe naxanye faxama alo e tan.

¹² A to taxamasenna senninden nabi, n ni ito nan to: Bəxən yi xuruxurun kati! Sogen yi fəɾə alo kasa dugina. Kiken fan yi gbeeli alo wunla, ¹³ kore xənna sarene yi yolon bəxəni, alo foye gbeen na xədən binla yigisan a bogine yi yolon. ¹⁴ Kore xənna yi tunun alo kədin na mafilin, geyane nun fəxə ige tagi bəxəne birin yi ba e funfuni. ¹⁵ Na xanbi ra, dunuɣa mangane nun a kuntigine nun sofa kuntigine nun nafulu kanne nun sənbe kanne nun muxun birin, konyine nun xərəne birin, ne yi sa e luxun faranne nun geya yinle ra. ¹⁶ E lu a fale geyane nun gəmene xa, e naxa, “E bira nxu fari! Naxan manga gbɛdəni, ɛ nxu luxun na nun Yexɛɛ Diina xələn bun. ¹⁷ Amasəto e xələ bəxə gbeen bata a li, nde nəɛ tiyɛ a yetagi?”

7

Taxamasenna yi sa denkeleya yamaan ma

¹ Na xanbi ra, n yi maleka naanin to tixi dunuɣa tongon naaninne ma. Bəxə xənna foye naaninne yi suxi e yii, alogo foye yo nama mini bəxə xənna xun ma, hanma fəxə igena hanma wudine xun ma. ² N yi maleka gbɛtɛ to fɛ, keli sogeteden binni, habadan Alaa taxamasenna yi suxi naxan yii. Bəxə xənna nun fəxə igen tərə sənben so maleka naaninna naxanye yii, a yi sənɣə ne ma, a naxa, ³ “E nama fe jaxin liga bəxə xənna ra singen hanma fəxə igena hanma wudine han en yi taxamasenna sa en ma Alaa walikene tigi ra.”

⁴ Nba, Alaa taxamasenna sa naxanye tigi ra, n yi na xasabin mɛ, muxu wuli kɛmɛ

muxu wuli tonge naanin e nun naanin keli Isirayila bənsənne birin yi:

⁵ Taxamasenna yi sa muxu wuli fu nun firin ma Yuda bənsənni,

Rubən bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Gadi bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

⁶ Aseri bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Nafatali bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Manase bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

⁷ Simeyən bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Lewi bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Isakari bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

⁸ Sabulon bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Yusufu bənsənna,

muxu wuli fu nun firin,

Bunjamin bənsənna,

muxu wuli fu nun firin taxamasenna yi naxanye ma.

Yama gbeena Ala yetagi

⁹ Na xanbi ra, n yi yama gbeen to naxan xasabin mi yi yatɛ, sa keli siyane birin nun bənsənne birin nun yamane birin nun xuine birin yi. E yi tixi manga gbɛdən nun Yexɛɛ Diin yetagi, doma fixen nagodoxi e ma, tugu dɛene suxi e yii. ¹⁰ E yi e xuini te, e naxa,

“Kisina en ma Ala nan yii

naxan dɔxi manga gbɛdəni

e nun Yexɛɛ Diina.”

¹¹ Malekane birin yi tixi manga gbɛdən nun fonne nun dalise naaninne rabilinni, ne yi bira manga gbɛdən yetagi, e yetagine yi lan bəxən ma, e yi Ala batu, ¹² e naxa,

“Amina! Tantunna nun binyen

nun fe kolonna nun barika biran

nun xunna kenla nun sənben

nun fangan xa lu en ma Ala xa

habadan han habadan! Amina.”

¹³ Na fonna nde yi n maxədin, a naxa,

“Doma fixen nagodoxi ndee ma itoe ra? E

kelixi minen yi?” ¹⁴ N yi a yabi, n naxa, “N

fafe, i tan nan na kolon.” A yi a fala n xa,

a naxa, “Muxune nan e ra naxanye bata

dangu jaxankata waxati gbeeni. E bata e domane xa, e yi e rafixa Yexee Diin wunli.”
¹⁵ Nanara, e tixi Alaa manga gbeden yetagi, e a batu yanyin nun kdeen na a Batu Banxini.

Naxan dxi manga gbedeni, na e yigiyama nen a konni.

¹⁶ Kamen mi fa e suxe sonon, min xonla mi fa e suxe sonon, sogen mi fa e ganje sonon, kuye wolon yo mi mine e ma,

¹⁷ amasoto Yexee Diin naxan manga gbedeni, na e masuxuma nen alo xuruse rabana, a yi ti e yee ra, siga siimaya tigi igene yi, Ala yi e yee gene birin fitan e yee ra yi.

8

Taxamasenna soloferedena fe

¹ Yexee Diin to taxamasenna solofereden nabi, kore xonna yi madundu han waxatidi. ² N yi maleka solofere to tixi Ala yetagi, xota solofere yi so ne yii.

³ Maleka gbete yi fa saraxa ganden yetagi, wusulan gan se xema dixin suxi a yii. E wusulan gbege so a yii a gan dixin na, sa yama sarijanxine birin ma maxandi xuine fari, a yi ne gan saraxa ganden xema dixin fari manga gbeden yetagi. ⁴ Wusulanna tutin nun yama sarijanxina Ala maxandi xuine yi te, keli malekan yii siga Ala yetagi. ⁵ Na xanbi ra, malekan yi wusulan gan seen tongo, a yi a rafe saraxa ganden teen na, a yi a woli boxoni. Galan xuiin nun xuine nun kuyen jin masoxonna yi mini, boxon yi xuruxurun.

Xota naanin singene yi fe

⁶ Nayi, xota soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi keli xotane fedeni. ⁷ Maleka singen yi a gbee xotaan fe. Balabalan kesen nun teen nun wunla basanxin yi fa boxo xonna fari. Boxoni taxunxin dxiode saxanna ra, na kedenna yi gan, e nun a wudine nun a sexe xindene birin.

⁸ Malekan firinden yi a xotaan fe. Geme gbeena nde yi sin foxo igeni naxan yi gbo alo geyaan ganmatona. Foxo igene yitaxunxin dxiode saxanna ra, na kedenna yi findi wunla ra, ⁹ daliseen naxanye birin yi jeje na foxo igeni, ne yi faxa, menna kunkine fan yi kala.

¹⁰ Malekan saxanden yi a gbee xotaan fe. Sare gbeen ganmaton yi keli kore, a ganma alo xaye raxidi degena. Baane nun ticine birin yitaxunxin dxiode saxanna ra, saren yi bira na keden yi. ¹¹ Na saren yi xili nen, “Se Xolena.” Na igene yi xolo ayi, muxu wuyaxi yi faxa na ige xolen mindeni.

¹² Malekan naaninden yi a gbee xotaan fe. Sogen nun kiken nun sarene yitaxunxin dxiode saxanna ra, na kedenna yi yidimi, alogo na yaten joxon xa ba e degen na. Na kenenna joxon yi ba yanyin nun kdeen kenenna ra.

¹³ Nba, n yi fe gbete to, n singbinna nde fala ti xuiin me, a yi foyeni kore, a naxa, “Gbalona, gbalona, gbalon boxo xonna muxune xa, maleka saxanna bonne na e xotane fe waxatin naxan yi.”

9

Xotaan suulunden yi fe

¹ Malekan suulunden yi a xotaan fe. N yi saren* to kele kore, a bira boxoni, yili jaxi tilinxin depinna yi so a yii. ² A yi yili jaxin deen nabi, tutin yi te a kui alo sulun gbeen teen tutina. Na yi sogen nun kuyeni foro. ³ Tuguminne yi mini teen tutini e xuya ayi boxon ma, senben yi so ne yii alo tanle boxon ma. ⁴ A yi fala e xa a e nama sezene halagi boxon ma, hanma se xinde yo hanma wudine fo adamadiine tun, Alaa taxamasenna mi naxanye tigi ra. ⁵ E mi yi daxa e muxune faxa koni e xa e jaxankata kike suulun. E yi saxolen naxan tima muxune ma, na yi luxi nen alo tanla na muxun xin. ⁶ Na loxone yi, muxune sayaan fenma nen koni e mi a toma. Sayaan xonla e suxuma nen han, koni sayana a gima nen e ma.

⁷ Na tuguminne yi luxi nen alo soon naxanye yitoxi yenge so xinla ma. Mangaya komoti taxamasenna e xunna alo xemana,

* **9:1:** Sareni ito findixi malekana nde taxamasenna ra alo Lankenemayaan 12.4.

e yetagine luxi alo muxun yetagina. ⁸ E xun seXene luxi alo jaxanle xun seXena. E jinne luxi alo yatan jinna. ⁹ E xanle yi e kanken ma alo yengε so seen kanke masaan wure daxina. E gabutεne xuiin luxi alo soo wuyaxin na xidi wontorone ra, e yi e gi siga yengeni. ¹⁰ E xunle luxi alo tali xunla. Xirinna yi e xunla nan na naxan muxune sɔxɔlɛma han kike suulun. ¹¹ Yili Naxin Malekan nan yi e xun na e man-gan na, naxan xili Heburu xuini, Abadɔn. Girɛki xuiin tan yi, a xili nɛn, Apoliyon. Na bunna nɛn, “Halagi Tiina.”

¹² Gbalo singen bata dangu. Gbalo firin mɔn luxi.

Xɔtaan senninden yi fe

¹³ Malekan senninden yi a xɔtaan fe. N yi xuina nde mε keli saraxa gande xɛma daxin feri naaninne binni naxan yi Ala yetagi. ¹⁴ Xɔtaan senninden yi malekan naxan yii, a yi a fala na xa, a naxa, “Malekan naaninna naxanye xidixi Yufareti baa gbeen dε, ne fulun.” ¹⁵ Na maleka naaninna naxanye yi yitɔnxi na waxatin nun lɔxɔn nun kiken nun jɛɛn ma, ne yi fulun alogo dunuɔa muxune yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, e xa na kedenna faxa. ¹⁶ Yengε soon naxanye yi soone fari, muxu wuli mɔxɔɔn dɔxɔde wuli fu. N na xasabin nan mɛxi. ¹⁷ Na fe toon kui, n soone nun soo ragine to na kiini: E kanke masane yi gbeeli alo tɛɛna, e mamiloxi alo safiri gɛmɛna, e nɛri fupiramana alo dole tɛɛ fupina. Soone xunne luxi alo yata xunna, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn yi minima e dε. ¹⁸ Dunuɔa muxune birin yitaxunxin dɔxɔde saxanna ra, na kedenna yi faxa na jaxankata saxanne xɔn, tɛɛn nun tutin nun dole tɛɛn naxanye yi minima e dε. ¹⁹ Amasɔtɔ soone sɛnbɛn yi e dɛɛn nun e xunla nin. E xunle yi luxi alo sapine. E xunne na, e muxune maxɔlɔma naxanye ra.

²⁰ Na gbalone mi muxun naxanye faxa, ne mi xɛtε e yii fɔxɔn batu feen fɔxɔ ra e mi jinanne kiin yiba hanma suxure xɛma daxina hanma a sula daxina hanma a gɛmε daxina hanma a wudi daxina naxanye mi seen toma, e mi fe mɛma, e mi nɔɛ sigan tiyε. ²¹ E mi xɛtε e muxu faxan

nun e kɔɛrayaan nun e yanga suxun nun e muɔan fɔxɔ ra.

10

Malekan nun kɛdi xurina fe

¹ N yi maleka sɛnbɛma gbɛtε to godε keli ariyanna yi, kundaan filinxi a ma alo dugina, sengunna rabilinxi a xunna ma. A yetagin mayilenma alo sogena, a sanne yi tɛɛn yiyani alo tɛɛ sɛnbɛtɛnne. ² Kɛdi mafilinxi xuridin nabixin yi suxi a yii. A yi a yiifari ma sanna ti fɔxɔ igeni, a kɔmɛnna xaren na. ³ A sɔnxɔ xuini te alo yatan wurundun xuina. A to a xuini te, kuye sarin soloferene yi e xui ramini. ⁴ E yi naxan falama, n yi nɔɛ na sɛbɛ nɛn nun, koni n yi fala xuina nde mε keli kore, a naxa, “Kuye sarin soloferene naxan falama, na ramara wundoni, i nama a sɛbɛ!”

⁵ Na xanbi ra, n malekan naxan to tixi fɔxɔ igen nun xaren ma, na yi a yiifanni te kore xɔnna ma. ⁶ A yi a kɔlɔ habadan Ala xinli, naxan kore xɔnna nun bɔxɔ xɔnna nun fɔxɔ igen daxi e nun e yi seene birin. Malekan yi a fala, a naxa, “A mi fa buma sɔnɔn! ⁷ Koni maleka solofereden na a xɔtaan fe waxatin naxan yi, Alaa wundo fe ragidixin kamalima nɛn nayi alo a rali a nabine ma kii naxan yi, a walikɛne.”

⁸ Nba, n fala xuiin naxan mε a singeni keli kore, na mɔn yi falan ti n xa, a naxa, “Siga, i sa kɛdi rabixin tongo na malekan yii naxan tixi fɔxɔ igen nun xaren ma.” ⁹ N yi n maso malekan na, n yi a fala a xa, a xa kɛdi mafilinxi xuridin so n yii. A yi a fala n xa, a naxa, “A tongo, i yi a ragerun, a jaxunma ayi nɛn i dε alo kumina, koni a i kuiin nafema nɛn xɔlɛn na.” ¹⁰ N yi kɛdi mafilinxi xuridin tongo malekan yii, n to a raso n dɛɛ, a yi jaxun n dɛɛ alo kumina, koni n to a ragodo n kuini, n kuiin yi rafe xɔlɛn na. ¹¹ Na xanbi ra, e yi a fala n xa, a n mɔn xa nabiya falane ti lan yamane nun siyane nun xuine nun mangane ma.

11

Sere firinne

¹ Awa, e yi xayen so n yii naxan yi luxi alo tamina se maliga seen na, a naxa, “Keli, i

yi Ala Batu Banxin nun saraxa ganden maliga e nun muxun naxanye Ala batuma a kui. ² Koni hali i mi Ala Batu Banxin sansan kuiin tan maliga, na lu na. Amasoto na bata so siyane yii naxanye Taa Sarijanxini bodonma han kike tonge naanin e nun firin. ³ N nan n sere firinne rasigama nen nabiya falane ralideni kasa dugine rago-doxi naxanye ma sununa fe ra, xi wuli keden xi keme firin xi tonge sennin.”

⁴ Na sere firinne findixi oliwi wudi firinne nun lenpune doxo se firinne nan na naxanye tixi boxon birin Marigin yetagi. ⁵ Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, teen minima nen e de, a yi e yaxune halagi. Muxu yo wa fe jaxin naba feni e ra, fo na kanna xa faxa na kii nin. ⁶ Kore xonna balan senbena e ra alogo tulen nama fa e nema nabiya falane tiye waxatin naxan yi. Igene maxete senben fan e ra wunla ra, e mon yi fitinan sifan birin nadin dunuja muxune ma, e na wa a xon waxati yo yi.

⁷ E nema yelin e sereyaan be waxatin naxan yi, sube magaxuxin naxan tema yili jaxin kui, na e yengema nen, a yi e no, a yi e faxa. ⁸ E binbine yi lu saxi taa gbeen yama malandeni, muxune e Marigin gbangban wudin ma taan naxan yi. Na taan luxi nen alo Sodoma hanma Misiran. ⁹ Yamane nun bonsanne nun xuine nun siyane birin e binbine toma nen han soge saxan e nun a tagi. E mi tinje ne xa maluxun. ¹⁰ Dunuja muxune sewama nen muxu firinni itoe faxa feen na, e jaxan, e sanbane rasiga e bode ma amasoto na nabi firinne bata yi muxune jaxankata boxo xonna fari. ¹¹ Koni na soge saxan e nun a tagiin na dangu, niin soma nen e yi fata Ala ra, e yi keli. Naxanye birin e toma, ne gaxuma nen kati. ¹² E yi xui gbeena nde me kore naxan yi a falama, a naxa, “E te be.” E yi te kore kundani, e yaxune yee xori. ¹³ Na waxatin yeteni, boxon yi xuruxurun gbeen ti. Taani taxunxin doxode fuun na, na keden yi kala. Muxu wuli solofere yi faxa na boxo xuruxurunni. Muxun donxene yi gaxu, e yi Ala tantun naxan kore.

¹⁴ Gbalon firinden bata dangu, koni a saxanden famatxon ni i ra.

Xotaan soloferedena

¹⁵ Maleka solofereden yi a xotaan fe. Fala xui gbeene yi keli kore, e naxa, “Dunuja mangayaan bata findi en Marigin nun a Muxu Sugandixin gbeen na,

a mangayaan ligama a xun na nen habadan han habadan!”

¹⁶ Fori moxonen nun naaninna naxanye yi doxi e manga gbenede yi Ala yetagi, ne yi e xinbi sin a bun ma, e yetagine yi lan boxon ma, e yi a batu. ¹⁷ E naxa,

“Marigina Ala Senben Birin Kanna, naxan na, naxan yi na a foloni!

Nxu bata barikan bira i xa bayo i bata i senbe gbeen nawali, i ya mangayaan tixi naxan na.

¹⁸ Siyane bata yi xolo,

koni i ya xolon yi fa, faxa muxune makiti waxatin yi a li, i yi i ya walikene saranna fi, i ya nabine, muxu sarijanxine, e nun naxanye gaxuxi i xinla yee ra, muxudin nun muxu gbeena, i yi ne halagi naxanye boxon halagima.”

¹⁹ Ala Batu Banxin naxan ariyanna yi, na yi rabi. N yi a Layiri Kankiraan* to Ala Batu Banxini. Na xanbi ra, kuyen jin masoxonna nun xuine nun galan xuiin yi mini, boxon yi xuruxurun, balabalan kesene yi yolon han!

12

Naxanla nun ninginangana fe

¹ Taxamaseri gbeena nde yi mini kore: jaxanla* maxidixin sogeni, kiken a sanna bun ma, mangaya komoti taxamasenna soxi a xun na sare fu nun firin yi naxan ma. ² A fudikanna nan yi a ra, a gbelegbelema dii barin soxoleni.

³ Taxamaseri gbete yi mini kore: Ninginanga gbeeli gbeen† nan yi na ra, xun solofere yi a ma e nun feri fu, mangaya

* **11:19:** 11.19 Layiri Kankirana fe mon sebexi Xorayaan 25.10-22 kui. * **12:1:** Fe tooni ito foloxina, jaxanli ito findixi Yesu nga nan na. Koni falatide 12,17 kui, a bonsanna yi findi denkeleya yamaan na. Yanyina nde, a findixi denkeleya yamaan maligan na fe toon kui. † **12:3:** Ninginangan findixi Setana misaala nan na.

kəmōti taxamasenna yi soxi a xun soloferene birin na. ⁴ Sarene† yitaxunxin dōxōde saxanna ra, a yi na keden bandun kore a xunla ra, a yi e rayolon bōxōni. Naxanla naxan yi diin barima, ninginangan yi sa ti na yetagi alogo a xa a diin don a na a bari waxatin naxan yi. ⁵ Naxanla yi dii xēmen bari, naxan mangaya xōdēxēn ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra. Koni a dii xēmen yi rate kore Ala nun a manga gbēden fēma. ⁶ Naxanla yi a gi, a siga tonbonni Ala dēnaxan yitōnxi a xa, alogo a xa sa balo na han xi wuli keden kēmē firin xi tonge sennin.

⁷ Nayi, yēngē gbeen yi keli kore xōnna ma. Malekan Mikeli nun a malekane yi na ninginangan yēngē. Ninginangan nun a malekane fan yi yēngēn soma. ⁸ Koni a mi nō sōtō, dōxōde mi fa lu e xa kore xōnna ma. ⁹ E yi ninginanga gbeen woli bōxōni, saji fonna, naxan xili Yinna Mangana hanma Setana, naxan dunuḡa muxune birin mayendenma. E nun a malekane birin yi rawoli ayi bōxō xōnna ma. ¹⁰ Nayi, n yi fala xui gbeen na nde mē keli kore, a naxa, “Iki, en ma Alaa kisin nun a sēnben nun a mangayaan waxatin bata a li, e nun a Muxu Sugandixina sēnbenā.

Amasōtō en ngaxakedenne kansun muxun bata woli bōxōni, naxan yi e kansunma kōēēn nun yanyin na en ma Ala xa.

¹¹ E yi a nō Yēxēē Diin wunla nun e sereya falan xōn, e mi e yetē niin natanga, e tin sayaan ma.

¹² Nanara, ε tan naxanye kore xōnna ma, ε sēwa. Koni gbalon bōxō xōnna nun fōxō igen xa, bayo Yinna Manga Setana xajēxin bata godo ε fēma, amasōtō a kolon a waxati xunkuye mi a xa.”

¹³ Ninginangan to a to, a bata rawoli ayi bōxōn ma, ḡaxanla naxan dii xēmen bari, a yi na sagatan fōlō. ¹⁴ Nayi, gubugubune yi so ḡaxanla yii alo singbin gbeen gubugubune alogo a xa tugaḡa a siga

han dēnaxan sa yitōnxi a xa tonbonni, a sa baloma dēnaxan yi ḡēē saxan e nun a tagi, a yi tanga saḡin ma. ¹⁵ Nayi, saḡin yi igen baxun ḡaxanla fōxō ra alo baana, alogo baan walanna xa a xali. ¹⁶ Koni bōxō xōnna yi ḡaxanla mali, a yi rabi, a yi igen min ninginangan naxan baxun ḡaxanla fōxō ra. ¹⁷ Ninginangan yi xōlō ḡaxanla ma kati! A yi siga ḡaxanla bōnsōn dōnxēne yēngēdeni, naxanye Alaa yamarine suxuma, e nun naxanye Yesu a fe sereyaan bama. ¹⁸ Ninginangan yi sa ti fōxō igen dē.

13

Sube magaxuxi firinne fe

¹ Nba, n yi sube magaxuxina* nde to tē fōxō igen xōrē ra, xun solofere, feri fu a ma. Mangaya kəmōti taxamasenne soxi a feri fune ra, Ala rayelefu xinla nde sēbēxi a xunne birin ma. ² N sube magaxuxin naxan to, na yi maliga burunna ḡarin nan na, a sanne yi luxi alo kanko gbeen sanne. A dēēn luxi alo yatan dēna. Ninginangan yi a sēnben nun a manga gbēden nun nō gbeen so a yii. ³ N yi a xunna nde to, na yi luxi alo e na a maxōlō gbeen ti naxan a faxē, koni na yiren bata yi bari. Dunuḡa muxune birin yi kabē gbeen ti sube magaxuxini ito ma, e bira a fōxō ra. ⁴ Muxun birin yi ninginangan batu amasōtō a bata yi sēnben so sube magaxuxin yii. E yi sube magaxuxin batu, e naxa, “Nde luxi alo sube magaxuxini ito, nde nōē a yēngē?”

⁵ Waso falan nun marayelefu falan ti fēna Ala ma, na sēnben yi sa sube magaxuxin dē, fe ḡaxin naba sēnben yi so a yii kike tonge naanin e nun firin. ⁶ A yi Ala rayelefu fōlō, a lu a xili kalē e nun Ala dōxōdena e nun naxanye birin ariyanna yi. ⁷ Yama sariḡanxin yēngē sēnben yi so a yii, alogo a xa e nō. Sēnben yi so a yii bōnsōnna birin nun yamane birin nun xuine birin nun siyane birin xun na. ⁸ Dunuḡa muxune birin e xinbi sinma nēn a bun ma, naxanye

† 12:4: Sareni itoe findixi malekane taxamasenne ra. Setana bata malekana ndee ramurute Ala ma, e yi godo bōxōni e findi ḡinanane nun yinnane ra. * 13:1: Sube magaxuxin findixi yamanan manga gbeen sēnben misaala ra na waxatini. Yamanan manga gbeen yi denkelēya muxune ḡaxankatama. A mōn finde to dunuḡa mangane sēnbe ḡaxin misaala ra.

birin xili mi seḅexi Yexēē Diina Nii Rak-
isin Kitabun kui xabu dunuḡa da waxatini,
naxan bata yi faxa nun e fe ra. ⁹ Nba, xa
naxan tuli na, a xa a tuli mati.

¹⁰ Xa kasorasaan nagidixi naxan ma,
na sama nēn kasoon na yati.
Xa sayaan nagidixi naxan ma silanfanna
ra,

na faxama nēn silanfanna ra yati.

Nanara, yama sariḡanxin lan e xa e tun-
nafan e tōḡondiya.

¹¹ Nba, n yi sube magaxuxi gbēte† to
mine bōxōni. Feri firin yi a ma, ne luxi
alo Yexēē Diin fenne, koni a yi falan tima
alo ninginangana. ¹² A yi sube magax-
uxi singena nōon birin nawalima a ḡōxōni,
a yi a liga bōxōn nun a muxune birin
yi e xinbi sin na sube magaxuxi singen
bun ma, naxan maxōlode ḡaxin bata yi
bari. ¹³ Sube magaxuxi firinden i to yi
kabanako taxamasenne ligama, a yi tēēn
nagodo bōxōn ma muxune yētagi keli kore.

¹⁴ Senḅen naxan so a yii a xa kabanako
taxamasenne raba sube magaxuxi singen
ḡōxōni, na yi dunuḡa muxune mayenden,
a yi a fala dunuḡa muxune xa a e xa sube
magaxuxi singen sawuran nafala e suxu-
ren na suben naxan bata yi maxōlō silan-
fanna ra, a yi bari. ¹⁵ Senḅen yi so sube
magaxuxi firinden yii alogo a xa niin bira
sawurani, alogo na sawuran xa falan ti, a
mōn xa muxune faxa naxanye mi e xinbi
sinma sawuran bun ma. ¹⁶ A yi a liga a
muxune birin xa karahan taxamasenna yi
lu e birin yiifanna ma hanma e tigi ra, mux-
udin nun muxu gbeena, nafulu kanna nun
yiigelitōna, xōrōn nun konyina. ¹⁷ Muxu
yo mi nōē seen sare hanma e seen mati
xa na taxamasenna mi a ma, sube maga-
xuxin xinla hanma a xinla taxamasenna
xasabina.

† **13:11:** Sube magaxuxi gbete findixi mangane seri batune misaala ra. Na waxatini, yamanan manga gbeen yi batuma alo alana nde. Naxanye findixi yamanan manga gbeen sawurane ki muxune ra, ne senḅen misaala nan sube magaxuxi firinden i to ra. Ne nan yi katama yamanan muxune birin xa mangan batu alo ala, anu, denkeleya muxune mi yi nōē na lige. A finde to dunuḡa mangane seri batune fan misaala ra. ‡ **13:18:** 666: Ndee laxi a ra fa fala na yaten findixi wundo taxamasenna nan na lan Romi taan manga gbeen xinla ma naxan xili Nero. Heburu xuiin nun Gireki xuiin seḅelidine keden kedenna birin yi lanxi yatēna nde ma mēn kaane gbee wundo kiini. Muxun na mangan xinla tongo, a yi a xinla seḅelidine yatēne sa e bode ma, na malanxin lanma kēme sennin tonge sennin e nun sennin nan ma. Mēn kaane miriyani, solofere nan yatē kamalixin na. Sennin fan yi a yita fa fala, na muxuna fe mi kamalixi.

* **14:1:** A mato Lankenemaya 7.4-8 kui. † **14:8:** Babilōn taan findixi wundo falan nan na naxan bunna nēēn fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan ḡaxankatama Yoni waxatini alo Babilōn taan yi Alaa yamaan ḡaxankatama Daniyeli waxatini.

¹⁸ Fō xaxinla xa sōtō nēn feni i to yi. Xa
naxan xaxili na, na kanna xa sube maga-
xuxin xinla taxamasenna xasabini i to yatē
ki faḡi, a yi a bunna fala, amasōtō xēmēna
nde xinla nan a bunna ra, a tan ni i ra: kēme
sennin tonge sennin e nun sennin.‡

14

Muxu xunbaxine betina

¹ Nba, n mōn yi Yexēē Diin to tixi Siyon
Geyaan fari, e nun muxu wuli kēme wuli
tonge naanin wuli naanin nan yi a ra a
xinla nun a Fafe xinla yi seḅexi naxanye
tigi ra.* ² N yi fala xuina nde mē keli kore,
naxan yi luxi alo ige walan gbeen xuina
alo kuyen sarin xui gbeena. N fala xuiin
naxan mē, na yi luxi nēn alo konden max-
ane nan yi konden maxani. ³ E yi beti nēnēn
bama manga gbēden nun dalise naaninne
nun fonne yētagi. Muxu yo mi yi nōē a
maxaranḡe na betin ma fō na muxu wuli
kēme wuli tonge naanin wuli naaninna
naxanye yi xunbaxi bōxō xōnna fari. ⁴ Ne
nan mi e yēte raxōsi ḡaxanle xōn, e sariḡan.
E yi biraxi Yexēē Diin fōxō ra a na yi siga
dēdē. E bata yi xunba muxune tagi e lu
alo bōxōn bogise singe faḡin naxanye fima
Ala nun Yexēē Diin ma. ⁵ Wule falan mi yi
minima e dē mume! Fe yo mi yi e ra.

Maleka saxanne fe

⁶ Nba, n yi maleka gbete to tugaḡe kore
xōnna ma. Habadan Xibaru Faḡin falana
a yii, a a ralima dunuḡa muxune ma, e
nun siyane nun bōnsōnne nun xuine nun
yamane birin. ⁷ A yi a falama a xuini texin
na, a naxa, “E gaxu Ala yēē ra, e yi binyen
fi a ma, amasōtō a kiti sa waxatin bata a li.
E a batu, a tan naxan kore xōnna nun bōxō
xōnna nun fōxō igen nun tigi daxi.”

⁸ Malekan firinden yi fa a fəxə ra, a naxa, “Babilon taa gbeen[†] bata kala! A bata kala, a tan naxan a tinxintareyaan dələn fixi siyane birin ma.”

⁹ Malekan saxanden yi fa e fəxə ra, a yi a xuini te, a naxa, “Xa muxu yo sube magaxuxin nun a sawuran batu, a yi tin a taxamasenna xa sa a tigi ra hanma a yiin ma, ¹⁰ na kanna fan Alaa xələn manpaan minma nən naxan saxi xələ igelengenna kui, a yi jaxankata tēen nun dole tēeni maleka sarijanxine nun Yexēē Diin yetagi. ¹¹ E jaxankata tēen tutin tema nən habadan han habadan, matabu mi e xa kəēen nun yanyin na e tan naxanye sube magaxuxin nun a sawuran batuma e tan naxanye tinma a xinla taxamasenna yi sa e ma.” ¹² Nanara, yama sarijanxin lanma nən e yi e tunnafan, naxanye Ala yamarine suxuma e dənkeleya Yesu ma.

¹³ Na danguxina, n yi fala xuiin mē keli kore, a naxa, “Ito sēbē: Sēwan na kanne xa naxanye faxama Marigini fələ iki ma.” Alaa Nii Sarijanxin naxa, “Nəndin nan na ra, e e matabuma nən e wanli, amasəto e wanle biraxi e fəxə ra.”

Se xabana bəxəni

¹⁴ Nba, n yi kunda fixen to. Adamadi maligana nde yi dəxi na kundaan fari, mangaya taxamaseri kəmətin xəma daxin soxi a xun na, wəlītē xənxe na a yii. ¹⁵ Maleka gbētē yi keli Ala Batu Banxini, naxan yi dəxi kundaan fari, a yi a xui ramini na ma, a naxa, “I ya wəlītēn tongo, i seen xaba, amasəto se xaba waxatin bata a li bəxəni, a bata mə.” ¹⁶ Nayi, naxan yi dəxi kundaan fari, na yi a wəlītēn nadangu bəxə xənna fari, a bəxə xənna se xaba daxin jan fefe!

¹⁷ Awa, n yi maleka gbētē to kelē Ala Batu Banxini ariyanna yi, wəlītē xənxe na nde na fan yii.

¹⁸ N mən yi maleka gbētē to mine ariyanna saraxa badeni, naxan yi tēen xun na. Wəlītē xənxe yi suxi naxan yii, a yi falan ti na xa a xuini texin na, a naxa, “I ya wəlītē xənxe nasə bəxə xənna manpa bogine ra, i yi e xaba amasəto e bata mə!”

¹⁹ Malekan yi a wəlītēn nadangu bəxən fari, a manpa bogine xaba. A yi e rawoli Alaa xələ gbeen manpa igen badeni. ²⁰ E

sa manpa bogine bodon manpa bogi ige badeni taa xanbin na. Wunla yi mini manpa bogi ige badeni, a te han soone dēni lanna, a bəxən manpa ige baden ma han fayida kilo kēmē saxan jəxən.

15

Malekane nun fitina dənxe ne fe

¹ Nba, n mən yi taxamaseri gbee magaxuxi gbētē to kore xənna ma, maleka solofere nan yi a ra fitina fe solofere yi naxanye yii. Fitina fe dənxe ne nan ne ra, amasəto Alaa xələn kamalima ne nan xən ma.

² Na xanbi ra, n yi lonna nde to, a gbo alo fəxə igena naxan mayilenma alo kilasi fixēna, a basanxi tēen na. N yi muxuna ndee fan to tixi na lonna ma naxanye sube magaxuxin nə e nun a sawuran nun a xinla xasabina, Alaa kondenne yi suxi e yii. ³ E yi Alaa walikēēn Musaa bētin bama e nun Yexēē Diina bētin, e naxa, “Marigina, Ala Sēnbēn Birin Kanna, I ya wanle gbo, e magaxu! Siyane birin ma mangana, i ya kiraan tinxin. Nəndin nan a ra.

⁴ Marigina, nde mi gaxuē i tan yēē ra, a tondi i xinla binyē?

Amasəto i tan nan keden pe sarijan. Siyane birin fama nən, e yi i batu.

Amasəto i ya tinxinyaan bata makēnēn.”

⁵ Na xanbi ra, n yi Ala Batu Banxin dēen nabixin to kore, Alaa sereya bubuna.

⁶ Fitina fe soloferene yi maleka soloferen naxanye yii, ne yi mini Ala Batu Banxini, e maxidixi taa dugi sarijanxine yi naxanye yi mayilenma, e kanke yi xidixi xəma tagi xidine ra. ⁷ Awa, na dalise naaninna nde keden yi xəma lenge solofere so maleka soloferene yii naxanye yi rafexi habadan Alaa xələn na. ⁸ Ala Batu Banxin yi rafe tēē tutin na fata Alaa binyen nun a sēnbēn na. Muxu yo mi yi nəē soē Ala Batu Banxini han maleka soloferene fitina fe soloferene yi kamali.

16

Alaa xələ lengenne fe

¹ Nba, n yi fala xui gbeen me keli Ala Batu Banxini. A yi a falama maleka soloferene xa, a naxa, “E siga, e sa Alaa xolo lengen solofereni itoe yixele boxo xonna ma!”

² Maleka singen yi siga, a sa a gbee lengenni xele boxon ma. Sube magaxuxin taxamasenna yi muxun naxanye ma, e nun naxanye yi a sawuran batuma, fure jaxin yi mini ne fatin ma. ³ Malekan firinden yi a gbee lengenni xele boxo igeni. Igen yi liga alo muxu faxaxin wunla. Daliseen naxanye birin yi boxo igeni, ne birin yi faxes. ⁴ Malekan saxanden yi a gbee lengenni xele baane nun tigne yi, e birin yi findi wunla ra. ⁵ Malekan naxan yi igene xun na, n yi na xuiin me, a naxa,

“I tinxin, i tan naxan na,
i tan naxan yi na a foloni,
i tan sarijandena,
i bata kitin sa tinxinni,

⁶ bayo e bata i ya yama sarijanxin nun nabine wunla ramini.

Nayi, i bata wunla so e yii,
e yi a min.

Na nan lan e ma.”

⁷ Awa, n yi fala xuiin me keli saraxa ganden, a naxa,

“Nondin na a ra,
Marigina, Ala Senbe Birin Kanna,
i kitine sama tinxinna nun nondin nin.”

⁸ Malekan naaninden yi a gbee lengenni xele sogen fari. Ala yi tin, sogen xa yamaan magan a yilinga gbeen na. ⁹ A yilinga gbeen yi muxune magan, e yi Ala xinla rayelefu, senben naxan yii a fitina feni itoe rafa. E mi e xun xanbi so e yulubine yi, e yi Ala binya.

¹⁰ Malekan suulunden yi a gbee lengenni xele na sube magaxuxina manga gbeden ma, a yamanan yi lu dimini, muxune yi lu e lenne xinje xoleni. ¹¹ Ala Naxan Kore, e yi na rayelefu e xolen nun e fure de jaxine fe ra. Koni e mi xete e kewali jaxine boxo ra.

¹² Malekan senninden yi a gbee lengenni xele Yufareti baa gbeeni. Baan yi xara alogo mangan naxanye fama sa keli sogeteden binni, ne xa kiraan soto. ¹³ Nba, n yi yinna saxan to mine ninginangan nun

sube magaxuxin nun wule nabiin de, e luxi alo xunje. ¹⁴ Yinnane nan yi ne ra naxanye kabanako feene ligama. E siga dunuja mangane birin fema alogo e xa e malan yenge so xinla ma Senbe Birin Kanna, Alaa boxo gbeena fe ra.

¹⁵ Marigin naxa, “A mato, n fa feen muxune ratenama nen alo mujadena. Sewan na kanna xa naxan luma a yee ra yi, a yi a dugine kantan alogo a ragenla nama mini, a yagi.”

¹⁶ Nba, yinnane yi mangane malan yirena nde yi denaxan xili Heburu xuini Haramagedon.

¹⁷ Malekan solofereden yi a gbee lengenni xele foyeni. Fala xui gbeen yi keli manga gbedeni Ala Batu Banxini, a yi a fala, a naxa, “A bata jan!” ¹⁸ Kuyen jin masoxonna nun xuine nun galan xuiin yi mini, boxon yi xuruxurun gbeen ti naxan jaxon munma yi liga xabu muxune da!

¹⁹ Taa gbeen yi taxun saxanna ra. Siyane taane yi kala. Ala mi jinan Taa gbeen Babilon* xon, a yi a xolo gbeen manpa lengenna so men kaane yii, alogo e xa Alaa xolon min. ²⁰ Ige tagi boxone birin yi tunun. Geyane fan mi yi fa toma. ²¹ Balabalan kesse binyene yi lu yolonje muxune ma naxanye yi kilo tonge naaninna liye. Muxune yi Ala rayelefu na fitina balabalan kesena fe ra, amasoto na yi magaxu kati!

17

Yalunde jaxalan gbeena fe

¹ Na xanbi ra, lenge soloferene yi suxi maleka soloferen naxanye yii, na nde keden yi fa n fema, a naxa, “Fa be, yalunde jaxalan gbeena* fe kitin sama kii naxan yi, n xa na yita i ra, naxan findixi taa gbeen misaala ra naxan tixi baa wuyaxi longonna ra. ² Dunuja mangane yalunyaan liga a tan nan xon, dunuja muxune birin yi e min a yalunyaan dalon na han e xunne yi keli.”

³ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi n tongo, a siga n na tonbonni. N yi

* **16:19:** Babilon taan findixi wundo falan nan na naxan bunna neen fa fala Romi taana. Romi kaane yi Alaa yamaan jaxankatama Yoni waxatini alo Babilon taan yi Alaa yamaan jaxankatama Daniyeli waxatini. * **17:1:** Yalunde jaxalan gbeeni ito findixi Romi taan misaala ra.

sa naxanla nde to, a dɔxi sube magaxuxi gbeela nde fari, Ala rayelefu falane yi seɓɛxi naxan yiren birin ma a xinle ra. Xun solofere nun feri fu nan yi a ma. ⁴ Na naxanla yi maxidixi dugi mamiloxin nun a gbeela nan na e nun xɛmaan nun bɔxɔ bun nafunle nun gɛmɛ tofajine.† Xɛma igelengenna a yii, na rafexi fe haramuxine nun a yalunya fe xɔsixin birin na. ⁵ Xinla nde yi seɓɛxi a tigi ra, wundo feen nan yi na ra, a naxa,

“Babilɔn Taa Gbeena,‡

Yalunde naxanle nun dunuɲa fe haramuxine birin nga.”

⁶ Awa, n yi na naxanla to, a minxin nan yi a ra yama sariɲanxin wunla nun Yesu a sere tɔgɔndiyaxine wunla ra. N to a to, n yi kabɛ kati. ⁷ Malekan yi n maxɔdin, a naxa, “I kabɛn nanfera? N naxanla fe wundo feen bunna falama i xa nɛn e nun sube magaxuxin naxan a xalima, xun solofere nun feri fu naxan ma. ⁸ I sube magaxuxin naxan toxi, na yi na nun, koni iki, a mi fa na. Anu, a mɔn tema nɛn yili naxin na, a sa halagi. Dunuɲa muxun naxanye birin xili mi seɓɛxi habadan Nii Rakisin Kitabun kui benun dunuɲa xa da waxatin naxan yi, ne na sube magaxuxin to waxatin naxan yi, e kabɛma nɛn, amasɔtɔ a yi na nun, koni a mi fa na iki, anu a mɔn fama nɛn.”

⁹ “Na ma, fɔ xaxinla nun fe kolonna nan xa lu en yi: Xun soloferene findixi na taan geyaan soloferene nan na, naxanla dɔxi naxanye fari. E mɔn findixi manga soloferene nan na. ¹⁰ Suulun bata kala. Keden mangayani iki, boden munma fa singen. A na fa waxatin naxan yi, a waxatidi nan tun nabama. ¹¹ Sube magaxuxin naxan yi na nun, koni a mi fa na, na yetɛɛn findixi mangangan solomasɛxɛden nan na, a mɔn manga soloferene ye, a sigan halagin nan ma.”

¹² “I feri fuun naxanye toxi, ne findixi manga fuuna ndee nan na, naxanye munma mangayaan fɔlɔ singen, koni e mangayaan ligama nɛn waxatidi bun ma sube magaxuxin waxatini. ¹³ E birin miriyaan keden: e e sɛnbɛn nun e fangan birin soma nɛn sube magaxuxin yii. ¹⁴ E

Yeɛɛɛ Diin yengɛma nɛn, koni Yeɛɛɛ Diina e nɔma nɛn, amasɔtɔ Marigine Marigin nan a ra, e nun Mangane Mangana. E nun a muxu xilixine nun a muxu sugandixine nun a muxu tɔgɔndiyaxine fan yi nɔɔn sɔtɔ.”

¹⁵ Malekan yi a fala n xa, a naxa, “I igen naxanye toxi, yalunde naxanla yi dɔxi dɛnaxan yi, bɔnsɔnne nun yamane nun siyane nun xuine nan ne ra. ¹⁶ I feri fuune nun sube magaxuxin naxanye toxi, ne yalunde naxanla rapaxuma nɛn, e yi a yii seene birin ba a yii, e yi a rageli. E yi a fati bɛndɛn don, e yi a gan. ¹⁷ Amasɔtɔ Ala nan na saxi e bɔɲɛni, e xa a sagoon liga. E birin yi lan a ma, e yi e sɛnbɛn nawali sube magaxuxina mangayani han Alaa falan yi kamali.”

¹⁸ “I naxanla naxan toxi, na findixi taa gbeen nan na naxan mangayaan ligama dunuɲa mangane birin xun na.”

18

Babilɔn kala fena

¹ Na danguxina, n mɔn yi maleka gbɛtɛ to gode keli kore naxan sɛnbɛ yi gbo, a nɔrɔn dɛgɛn yi bɔxɔn birin yiyalan. ² A yi a xuini te, a naxa,

“Babilɔn taa gbeen* bata bira,

a bata kala!

A bata findi ɲinanne nun yinna ɲaxine birin dɔxɔden na

e nun xɔli ɲaxin nun sube haramuxi xɔsixin sifan birin konna.

³ Amasɔtɔ siyane birin bata a yalunyaan dɔlɔ xɔlɛn min.

Dunuɲa mangane birin bata yalunyaan liga a xɔn.

Dunuɲa yulane bata findi nafulu kanne ra a nafulu kanya gbeen xɔn.”

⁴ Na xanbi ra, n yi fala xui gbɛtɛ mɛ keli kore, a naxa,

“N ma yamana, ɛ keli a yi,

alogo ɛ nama basan a yulubine ra,

ɛ nun ne yi fitina fena ndee sɔtɔ ɛ bode xɔn.

⁵ Amasɔtɔ a yulubine bata e malan e bode fari

te han kore xɔnna.

† 17:4: bɔxɔ bun nafunla: Gɛmɛn siyana nde nan ma fe falaxi be naxan toma fɔxɔ ige yi xaxunna ndee kui. Na gɛmɛn xili nɛn “pɛrili.” ‡ 17:5: Babilɔn Taa Gbeena: Wundo falan na a ra naxan Romi taan nan ma fe falama. * 18:2:

Babilɔn taa gbeena: Wundo falan na a ra naxan bunna nɛn fa fala Romi taana.

Ala mi jinanxi a fe jaxine xɔn ma.

⁶ E a saranna fi
alo a bonne saranxi kii naxan yi,
ε a saranna fi a kewanle ra dɔxɔde firin.
A dɔlɔn saxi igelengenna naxan kui,
ε na rafe dɔxɔde firin.

⁷ A binyen nun yete yijaxunna naxan
nagidi a yete ma,
ε na tɔrɔn nun a sɔxɔlɛn jɔxɔnna ragidi a
ma.

Amasɔtɔ a fala nɛn a yete ma, a naxa,
'A mato,
n bata findi jaxalan mangan na,
kapa gile mi n na,
n mi sunε mumε!'

⁸ Na ma, fitina feni itoe birin fama a ma nɛn
lɔxɔ kedenni:

furen nun sunun nun fitina kamɛna,
a mɔn yi woli tɛɛni, a gan.

Amasɔtɔ Marigina Ala sɛnbɛn gbo
naxan a kitin saxi."

⁹ Dunuja mangan naxanye luxi yalun-
yaan nun yete yijaxunni a xɔn, ne na a
ganmatɔɔn tutin to tɛ waxatin naxan yi, e
sunuma nɛn, e wuga a fe ra. ¹⁰ E gaxuxin yi
sa ti wulani a jaxankatana fe ra, e yi a fala,
e naxa,
"Gbalona, gbalona,
Babilɔn taa gbeena,
taa sɛnbɛ kanna,
i ya kitin bata fa i ma sanja ma kedenni!"

¹¹ Dunuja yulane fan sunuma nɛn, e
wuga a fe ra, amasɔtɔ muxu yo mi fa e sare
seene sarama sɔnɔn: ¹² naxanye findixi
xɛmaan nun gbeti fixɛn nun bɔxɔ bun na-
funle nun pɛrili gɛmɛ tofajin nun taa dugi
fajine nun dugi mamiloxine nun dugi faji
gbetɛ nun dugi gbeele nun wudi faji sifane
birin na e nun se fajin sifan birin naxanye
rafalaxi sama jinna ra, e nun wudi fajine
nun sulan nun wuren nun gɛmɛ faji fixɛne,
¹³ e nun sinamon wudi xiri jaxumɛn nun
se xiri jaxumɛne nun latikɔnɔnna nun mir-
ihi latikɔnɔnna nun wusulanna nun dɔlɔn
nun turen nun murutu fujin nun murutun
nun jingene nun yɛxɛɛne nun soone nun
wontorone nun konyine nun muxune ni-
ine. ¹⁴ Yulane yi a fala taan muxune xa, e
naxa,
"Sare seen naxanye birin xɔli i ma,
ne bata tunun,
i ya nafunle nun i ya nɔrɔn bata jan.
E mi fa toma sɔnɔn!"

¹⁵ Yulan naxanye nafunla sɔtɔ na taani
yulayani, ne sa tima nɛn wulani, amasɔtɔ e
bata gaxu a jaxankatan yɛɛ ra, e wugama
nɛn, e sunu. ¹⁶ E yi a fala, e naxa,
"Gbalona.

Gbalon taa gbeeni ito xa.

Na kaane yi maxidixi taa dugi fajin nin,
e nun dugi mamiloxin nun a gbeela
e nun xɛmaan nun gɛmɛ tofajine.

¹⁷ Nafulu gbee sifani ito bata raxɔri sanja
ma kedenni!"

Kunki ragine nun kunki kui muxune
nun kunkin walikɛne birin yi sa ti wulani.

¹⁸ E gbelegbelema, e yɛɛn tixi a ganmatɔɔn
tutin tematɔɔn na, e naxa, "Taa mundun yi
maliga taa gbeeni ito ra?" ¹⁹ E lu gbang-
banna sɛ e xunne yi sununi, e yi lu wugɛ,
e sunu, e naxa,

"Gbalona,

gbalon taa gbeeni ito xa!

Kunki kanne birin findixi nafulu kanne ra
taani ito nin.

A bata raxɔri sanja ma kedenni!"

²⁰ E sɛwa a halagi feen na,

ε tan naxanye kore xɔnna ma,

ε tan yama sarijanxin nun a nabine nun a
xɛrane,

ε fan xa sɛwa.

Amasɔtɔ Ala bata a makiti,

a yi ε xun mafala kitin bolon.

²¹ Nba, maleka sɛnbɛmana nde yi gɛmɛ
gbeen tongo alo se din gɛmɛna a yi a woli
fɔxɔ igeni, a naxa,

"Babilɔn taa gbeen nawolima ayi kala
sɛnbɛ sifani ito nin,

a mi fa to sɔnɔn.

²² Konden xuiin nun yenla xuiin nun xulen
xuiin nun

xɔta xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!

Walikɛ kesuxi sifa yo mi fa toma ayi sɔnɔn.

Se din xuiin mi fa mɛma ayi sɔnɔn!

²³ Lɛnpu dɛgɛn mi fa toma ayi sɔnɔn.

Naxalandin nun jaxalandi kanna xuiin mi
fa mɛma ayi sɔnɔn.

Na birin bayo ε yulane yi findixi dunuja
sɛnbɛ kanne nan na.

Na birin bayo ε dunuja muxune birin
mayenden nɛn ε woyimɛya feene
xɔn.

²⁴ Alaa nabine nun a yama sarijanxin
wunla minixi Babilɔn taan nin
muxun naxanye birin faxa bɔxɔni,

ne wunla goronna a tan nan ma.”

19

¹ Na danguxina, n yi fala xui gbeen me kore naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a naxa,

“Tantunna Ala xa!

Kisin nun binyen nun senbena en ma Ala nan yii!

² Amasoto a kitine sama jondin nun tinxinna nin.

A bata naxalan yalunxi gbeen makiti naxan yi dunuƴa kalama a yalunyaan na.* A mon yi a walikene faza feen saran a ra.”

³ E mon yi a fala, e naxa,

“Tantunna Ala xa!

Taan gan tutin luma nen te habadan.”

⁴ Fori moxoren nun naaninne nun dalise naaninne yi e xinbi sin, e yi Ala batu, a dxi a manga gbedeni, e naxa,

“Amina! Tantunna Ala xa!”

Yexee Diina naxalandi tiin naxanaxana

⁵ Na xanbi ra, fala xuiin yi keli manga gbedeni naxan a fala, a naxa,

“E en ma Ala tantun,

e tan a walikene birin,

e tan naxanye gaxuxi a yee ra, muxudin nun muxu gbeena.”

⁶ Nba, n yi fala xuiin me, naxan yi luxi alo gali gbeen xuina, a mon yi luxi alo ige walan gbeen xuina, e nun kuye sarin gbeen xuina. A naxa,

“Tantunna Ala xa!

Amasoto en Marigina,

Ala senben birin kanna nan mangayaan nabama!

⁷ En sewa, en naxan.

En yi binyen fi a ma!

Bayo Yexee Diina naxalandi tiin waxatin bata a li,

a naxalandin bata a yiton.

⁸ Dugi faji sarijanxin mayilenxin bata so a yii a maxidi seen na.”

Dugi fadin findixi yama sarijanxina tinxinyaan misaala nan na.

⁹ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Ito sebe: ‘Sewan na kanne xa naxanye xilixi Yexee Diina naxalandi tiin sewa bande donni.’ ” A mon yi a fala n xa, a naxa, “Alaa jondi falane nan itoe ra.”

¹⁰ N yi n xinbi sin a bun ma a batu feen na, koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga! I walike boden nan n tan na e nun i ngaxakedenna naxanye birin na Yesu a fe seren ba. Ala nan xa batu!” Bayo Yesu a fe sereya falan findixi Alaa Nii Sarijanxin nabiya falane nan na.

Soo ragiin nun soo fixena fe

¹¹ Nba, n yi kore xonna to rabixi, n yi soo fixen to. Naxan yi dxi a fari, na yi xili nen Tinxinna nun Jondina. A kitin nun yengen nabama tinxinna nin. ¹² A yee yi luxi alo tee degena. Mangaya taxamaseri wuyaxi yi soxi a xun na. Xinla yi sebei a ma, muxu yo mi naxan kolon, fo a tan.

¹³ Domaan naxan yi ragodoxi a ma, na bata yi sin wunli. A xili nen, “Alaa Falana.”

¹⁴ Ariyanna ganle yi biraxi a foxo ra, e yi dxi soo fixene fari. E maxidixi taa dugi fixe sarijanxini. ¹⁵ Silanfan xenxen yi minima a de, a yi siyane noma naxan na. A tan nan mangaya xodexen ligama siyane birin xun na a manga wure dunganna ra.† A tan nan manpa bogine bodonma Ala Senben Birin Kanna xolo gbeen manpa ige badeni. ¹⁶ Xinla sebei a domaan nun a danban ma, a naxa, “Mangane Mangana, Marigine Marigina.”

¹⁷ Nba, n yi malekan to tixi sogan tagi. Xonla naxanye birin yi kore foyeni, a yi falan ti ne xa a xuini texin na, a naxa, “E fa be, e fa e malan Alaa donse donna malan gbeena fe ra, ¹⁸ alogo e xa fa mangane suben don e nun sofa kuntigine nun senbemanen nun soone nun soo ragine e nun muxune birin, xorone nun konyine, muxu gbeen nun muxudina.”

¹⁹ N yi na sube magaxuxin to, e nun dunuƴa mangane nun e ganle. E yi malanxi alogo e xa na kanna yenge naxan dxi soo fixen fari, e nun a ganla. ²⁰ E yi sube magaxuxin suxu, e nun wule nabiin naxan yi kabanako feene ligama a yetagi a muxune mayenden naxanye xon e yi tin sube magaxuxin taxamasenna xa sa e ma, e yi a sawuran batu. E firinna birin jepen yi woli ayi tee darani naxan degema dole teen na. ²¹ Naxan yi dxi soo fixen fari,

* **19:2:** Naxalan yalunxin findixi wundo falan na lan Romi taan ma. † **19:15:** Yaburin 2.9

silanfanna naxan yi minima na de, na yi a donxene faxes, xoline yi lugo e binbine ra.

20

Nee wuli kedenna mangayana fe

¹ Nba, n yi malekan to gode keli kore, yili naxin dejinna a yii e nun yolonxon kuye gbeena. ² A yi ninginangan suxu, sani fonna, Yinna Mangana, Setana, a yi a xidi, a lu na han jee wuli keden. ³ Malekan yi a woli yili naxin na, a yi na saxon a ma, a taxamasenna sa a ma, alogo a nama fa siyane mayenden han jee wuli kedenna yi kamali. Na na dangi, fo a mon xa fulun nen han waxatidi.

⁴ N yi manga gbenede to. Naxanye yi dxi e yi, kiti sa senben yi so ne yii. Naxanye xunne bata yi sege e de Yesu a fe sereyaan nun Alaa falana fe ra, naxanye mi sube magaxuxin nun a sawuran batu, naxanye mi tin a taxamasenna xa sa e tigi ra hanma e yin ma, n yi ne niine to. E niin mon yi bira e yi e nun Alaa Muxu Sugandixin yi mangayaan liga han jee wuli keden. ⁵ Faxe muxun donxene niin mi birama e yi han jee wuli kedenna yi defe. Faxe muxune kenla sayani, a folon nan na ra. ⁶ Sewan muxune xa naxanye na lu na keli singeni sayani. Sayaan firinden mi senbe sotoma e tan ma, e findima nen Ala nun a Muxu Sugandixina saraxaraline ra, e yi mangayaan liga a xon han jee wuli keden.

Setana no fena

⁷ Na jee wuli kedenna na dangi waxatin naxan yi, Setana ramini na kasoon na. ⁸ A minima nen a siyane birin mayenden baxon tongon naaninne birin yi alogo a xa e malan yengen xili ma, na yi xili sa “Gogo nun Magogo.”* E wuya ayi alo foxo igen mejen sinna. ⁹ E fama nen e baxon yiren birin li, e sa yama sarijanxin daaxaden nabilin e nun Alaa taa rafanxina. Koni teen yi godo keli kore, a yi e halagi. ¹⁰ Na Yinna Mangana, Setana naxan e mayenden, na yi woli tee darani naxan degema dole teen na, sube magaxuxin nun wule nabiin denaxan

yi. E lu naxankataxi yanyin nun kaen na habadan han habadan.

Kiti donxena fe

¹¹ Nba, n yi manga gbede fixe gbeen to, e nun naxan yi dxi a yi. Baxo xonna nun kore xonna e gima a yee ra, e mi fa to sonon. ¹² Na xanbi ra, n yi faxe muxune to, muxu gbeene nun muxudine, e tixi manga gbeden yetagi. Kitabune yi rabi, Kitabu gbete fan yi rabi. Nii Rakisin Kitabun nan yi na ra. Faxe muxune yi makiti alo a yi sebexi kii naxan yi kitabune kui, lan e kewanle ma. ¹³ Foxo igen yi a gbee faxe muxune ramini, sayaan nun laxira fan yi e gbee faxe muxune ramini, e birin yi makiti e kewanle ma. ¹⁴ Nayi, sayaan nun laxira yi woli tee darani. Na findin sayaan firinden nan na, tee darani. ¹⁵ Naxan yo xili mi to sebexi Nii Rakisin Kitabun kui, na wolima ayi nen tee darani.

21

Kore xori nenun nun baxo xori nenena fe

¹ Na xanbi ra, n yi kore xori nenun nun baxo xori nenun to. Amasoto kore xori singen nun baxo xori singen bata yi tunun, foxo igen mi yi fa na sonon. ² Awa, n yi Alaa Taa Sarijanxin to gode keli ariyanna yi Ala fema, Yerusalen nenena, a yitonxi alo naxalandin naxan a yitonxi siga a xemen nalandeni. ³ N yi fala xui gbeen me manga gbedeni, a naxa, “Ala dxdoden bata lu adamadiine tagi! A luma nen e fema, e findi a yamaan na. Ala yeteen luma nen e fema, a findi e Ala ra. ⁴ A yi e yegen birin fitan e yee ra yi, sayaan mi fa luma na sonon hanma sununa hanma wugana hanma xolena. Amasoto fe fonne bata jan.”

⁵ Na xanbi ra, naxan yi dxi manga gbedeni, na yi a fala, a naxa, “N bata feen birin findi a nenena na!” A mon yi a fala, a naxa, “Ito sebe, amasoto fe ragidixin nun nondin nan falani itoe ra.” ⁶ A mon yi a fala n xa, a naxa, “N tan nan Alifa nun Omega ra.”* Na nan na ra, a folon nun a rapanna. Xa min xonla naxan ma, n siimaya tigi igena nde soma nen a yii, a sare mi na.

* **20:8:** Alaa yamaan yaxune xili na kiini Nabi Esekiyeli kitabu yiren kui. A mato Esekiyeli sora 38 han 39 kui.

* **21:6:** Gireki xuiin gbee sebelidine folon nan Alifa ra, a rapanna yi findi Omega ra. Na nan na ra, a folon nun a rapanna.

⁷ Na nan findima nɔ sɔtɔ muxun kɛɛn na. N findima nɛn a Ala ra, a yi findi n ma diin na. ⁸ Koni nɛfigine nun dɛnkɛɛyatarene nun muxu xɔsixinɛ nun faxa tiine nun yanga suxune nun kɛramuxune nun suxure batune nun wule falane birin, ne tan gbeen tɛɛ daraan nan na naxan dɛgɛma dole tɛɛn na. Sayaan firinden nan na ra.”

Yerusalɛn nɛnɛna fɛ

⁹ Lenge soloferen yi suxi maleka soloferen naxanye yii, naxanye yi rafexi fitina fɛ dɔnxɛ soloferene ra, na nde keden yi fa n fɛma, a naxa, “Fa be, n xaxaxalandin yita i ra, Yɛxɛɛ Diina jaxanla.” ¹⁰ Alaa Nii Sarijanxin yi so n yi, malekan yi siga n na geya gbeen fari pon, a sa Taa Sarijanxin yita n na, Yerusalɛn naxan godo keli ariyanna yi Ala fɛma. ¹¹ Alaa nɔrɔn yi a ma, a mayilenma alo yasipi gɛmɛna alo gɛmɛ fixɛna. ¹² Yinna yi taan nabilinxi, a mate, a gbo. So dɛ fu nun firin yi a ma. Maleka fu nun firin tixi na dɛɛne ra. Isirayila bɔnsɔn fu nun firinne xinle sɛbɛxi dɛɛne ma. ¹³ Sogeteden binni dɛ saxan, kɔmɛnna ma dɛ saxan, yiifanna ma dɛ saxan, sogegododen binni dɛ saxan. ¹⁴ Bɛtɛn sade fu nun firin nan yi taan yinna bun, Yɛxɛɛ Diina xɛra fu nun firinne xinle sɛbɛxi e ma.

¹⁵ Malekan naxan yi falan tima n xa, se maliga tamin yi suxi na yii naxan yi rafalaxi xɛmaan na, alogo a xa taan maliga e nun a dɛɛne nun a yinna. ¹⁶ Tongon naanin nan yi taan ma. A kuyan nun a yigboon yi lan. Malekan yi taan maliga se maliga tamin na: kilo wuli firin. A kuyan nun a yigboon nun a yiteen birin yi lan. ¹⁷ Malekan yi yinna maliga adamadiine se maliga kiini, nɔngɔnna yɛ kɛmɛ tonge naanin e nun naanin. ¹⁸ Na yinna yi tixi yasipi gɛmɛn nan na, taan yi tixi xɛma fajin nan na. A fixa alo kilasina. ¹⁹ Taan nabilinna yinna bɛtɛn sadene yi rayabuxi gɛmɛ fajin sifan birin na: yasipi gɛmɛn nan yi a bɛtɛn sade singen ma, a firindena safiri gɛmɛna, a saxandena agati gɛmɛna, a naanindena emerodi gɛmɛna, ²⁰ a suulundena onixi gɛmɛna, a sennindena karinɛliya gɛmɛna, a soloferedena kirisoliti gɛmɛna, a solomasɛxɛdena

berili gɛmɛna, a solomanaanindena topasi gɛmɛna, a fudena kirisopirasi gɛmɛna, a fu nun kedendena yasinti gɛmɛna, a fu nun firindena ametisi gɛmɛna. ²¹ A so dɛ fu nun firinne birin yi rafalaxi gɛmɛ fajine nan na. Dɛ keden kedenna birin yi rafalaxi pɛrili gɛmɛ tofajɪ keden nan na. Taan kira gbeen yi rafalaxi xɛma fajin nan na, a fixa alo kilasina.

²² Koni n mi Ala Batu Banxin se to na taani, amasɔtɔ Marigina, Ala Sɛnben Birin Kanna nun Yɛxɛɛ Diin nan findixi Ala Batu Banxin na. ²³ Taan mako mi yi sogen nun kike dɛgɛn ma, amasɔtɔ Alaa nɔrɔn yi a yiyalanma. Yɛxɛɛ Diin nan a lɛnpun na. ²⁴ Dunuɲa siyane sigan tima a dɛgɛn nan ma, dunuɲa mangane fama nɛn e binyen na a xɔn. ²⁵ Taan dɛɛne mi ragalin mumɛ, amasɔtɔ kɔɛɛn mi soma na yi mumɛ! ²⁶ Siyane birin fama nɛn e binyene nun e xunnayerenne ra a xɔn. ²⁷ Koni se sarijantare yo mi soɛ na taani, hanma fɛ xɔsixi rabana hanma wule falana, koni fɔ naxanye xili sɛbɛxi Yɛxɛɛ Diina Nii Rakisin Kitabun kui.

22

Ariyanna

¹ Malekan yi siimaya baa igen fan yita n na. A fixa alo kilasina, keli Ala nun Yɛxɛɛ Diina manga gbɛdeni. ² Siimaya wudin yi tixi taan yama malanden tagi, e nun baan fɔxɔ firinne ra, naxan yi bogima sanɲa ma fu nun firin jɛɛn bun ma. A yi bogima nɛn kike yo kike. Siyane rakɛndɛya seen nan yi a dɛɛne ra. ³ Danga mi fa na sɔnɔn.

Ala nun Yɛxɛɛ Diina manga gbɛden luma nɛn na taani. A walikɛne yi a batu. ⁴ E yi a yɛtagin to, a xinla yi lu e tigi ra. ⁵ Kɔɛɛn mi fa soɛ mumɛ, e mako mi fa luma lɛnpu dɛgɛn ma hanma sogena, amasɔtɔ Marigina, Ala nan e luma kɛnɛnni. E luma nɛn mangayani habadan han habadan.

Yesu fa fɛna fɛ

⁶ Na xanbi ra, malekan yi a fala n xa, a naxa, “Fe ragidixin nun jɔndin nan falani itoe ra. Marigina, Ala naxan xaxinla fima nabine ma, na nan a malekan nafaxi alogo a xa sa a yita a walikɛne ra naxan fama ligadeni.”

⁷ Yesu naxa, “N famatɔɔn ni i ra. Sɛwan na kanna xa naxan na nabiya fala sɛbɛxini itoe suxu.”

⁸ N tan Yoni nan feni itoe mɛxi, n yi e to. Nba, n to e mɛ, n yi e to, malekan naxan yi e yitama n na, n yi bira na san bun ma, alogo n xa a batu. ⁹ Koni a yi a fala n xa, a naxa, “I nama na liga de! I walikɛ boden nan n na, e nun i ngaxakeden nabine e nun naxanye birin fala sɛbɛxini itoe suxuma. Ala nan batu!” ¹⁰ A yi a fala n xa, a naxa, “I nama nabiya fala sɛbɛxini itoe findi wundo feene ra de. Amasɔɔ waxatin bata maso. ¹¹ Xa tinxintaren naxan na, na xa lu tinxintareyani. Xa xɔsiden naxan na, na xa lu xɔsi fe rabani. Xa naxan tinxin, na xa lu tinxinyaan fari. Xa naxan sarijan, na xa lu sarijanni.”

¹² Yesu naxa, “N famaan ni i ra. N fama nɛn birin kɛwanla saranna ra n yii. ¹³ N tan nan Alifa nun Omega ra, na bunna nɛn fa fala a singen nun a dɔnxɛna, a fɔlɔn nun a rapanna.”

¹⁴ “Sɛwan na kanne xa naxanye e do-manɛ xama alogo e xa siimayaan wudin sɔɔ, e so taan so dɛɛne ra. ¹⁵ Koni fe xɔsixi rabane nun kɛramuxune nun yalundene

nun faxa tiine nun suxure batune nun wule falan napan naxanye birin ma, ne luma nɛn taan fari ma.”

¹⁶ “N tan Yesu bata n ma malekan xɛ ɛ ma alogo a xa sa sereyani ito ba dɛnkɛɛya yamane xa. Dawuda bɔnsɔnna nan n na, keli a denbayani. Tagalan saren nan n tan na, naxan tema xɔtɔnni.”

¹⁷ Awa, Alaa Nii Sarijanxin nun paxalandin yi a fala, e naxa, “Fa be!” Naxan yo na a mɛ, na fan xa a fala, a naxa, “Fa be!” Xa min xɔnla naxan ma, na xa fa. Xa naxan wama siimaya igen xɔn, na xa a rasuxu, a mi sarama.

Fala Dɔnxɛna

¹⁸ N muxune nan maxadima naxanye birin nabiya fala sɛbɛxini itoe mɛma, xa naxan nde sa e fari, Ala fitina feene sama nɛn na kanna fari naxanye sɛbɛxi kitabuni ito kui. ¹⁹ Xa naxan yo nde ba nabiya fala sɛbɛxini itoe ra, Ala na kanna gbee bama nɛn siimaya wudin nun taa sarijanxina fe yi, naxanye fe falaxi kitabuni ito kui.

²⁰ Naxan feni itoe seren bama, na naxa, “Nɔndin na a ra, n famaan ni i ra.” Amina! Marigi Yesu fa! ²¹ Marigi Yesu xa hinan ɛ birin na.